AELII ARISTIDIS
ADRIANENSIS
OPERA OMNIA
GRAECE & LATINE,
IN DUO VOLUMINA DISTRIBUTA;

Cum Notis & Emendationibus *Gul. Canteri, Triſtani, Palmerii, T. Fabri, Spanhemii, Normanni,* & *Lamb. Boſii*;

ADJUNCTIS INSUPER
VETERUM SCHOLIIS;
ET
PROLEGOMENIS
SOPATRI APAMEENSIS,
AB ERRORIBUS UT PLURIMUM REPURGATIS.

Graeca, cum MSS. Codicibus variis & praeſtantiſſimis collata, recenſuit, & Obſervationes ſuas adjecit

SAMUEL JEBB.

OXONII,
E THEATRO SHELDONIANO, MDCCXXII.

Imprimatur,

AR. CHARLETT.

Nov. 26. 1720.

MVSEVM
BRITAN
NICVM

NOBILISSIMO ac HONORATISSIMO

Dno Dno CAROLO

COMITI de *ORRERY*,

VICE-COMITI *BROGHILL*,

ET

BARONI BOYLE de *MARSTOWN*

IN

Agro *Somerſetenſi*.

EN Tibi, Comes Illuſtriſſime, Ariſtidem, inter Oratores doctrina praeſtantem, ingenio praecellentem; quem toties opu-

lenta

lenta facundia divitem in concione pro roſtris Graecia fuerit admirata, quem ſummis cumulatum honoribus exceperit Imperator. Maximae id ſibi ſemper laudi duxit Ariſtides, quod M. Aurelio placere potuerit; quem Imperatoria ſua dignitas & ſplendor haud magis decuere, quam humaniores illae artes, & placidiſſimi, quibus inclaruit, mores. Mecum vero non minus actum eſt praeclare, qui te Patronum habeam, optimarum artium facile principem, & non Genere ſolum illuſtrem, verum etiam Virtute nobilem, & Studio ſapientem.

Si haec notiora non eſſent omnibus, & majora quam quae pro dignitate recte poſſem explicare, multa quidem, Vir Ornatiſſime, a te bello foe-

foeliciter geſta, multa in publicis negotiis obeundis prudenter proviſa, multa humanitatis tuae & ſuavitatis officia, facile eſſet commemorare. Cui autem non ſummam admirationem moveat, quod inter tot bellorum ſtrepitus, inter negotia tot civilia, Graecae lectioni operam dederis, & antiquorum exemplaria & nocturna & diurna verſaveris manu? Dum vix pueritiae annos tranſgreſſus fueris, quam nitidiſſime tamen tua limatae opera prodierunt Phalaridis Epiſtolae? Quam eleganter, quam argute, malevolos Critici hominis conatus, attamen inter doctiſſimos merito numerandi, continuo adoleſcens infregiſti?

His itaque cum delecteris ſtudiis, placido vultu, quaeſo, Eruditiſſime

ſime

ſime Comes, Oratorem aſpicias noſtrum, ut qui olim Antonino gratus fuerit, tibi quoque in clientelam admittatur; atque eo tandem honoris titulo gaudeat Ariſtides, principibus cujuſque ſeculi viris fuiſſe acceptum.

Illuſtriſſimae dignitatis tuae

Obſervantiſſimus Cultor,

SAM. JEBB.

Lectori S.

GRAECORUM eloquentia, quae in ſummum adſcenderat ſub magni nominis viris Iſocrate & Demoſthene, intra tam arctos temporis limites erat clauſa, ut[1] *Velleio judice, nihil* ante Iſocratem, *nihil* poſt ejus auditores eorumque diſcipulos, clarum in Oratoribus *Graecia noverit. Et quidem, cum procedere non potuerit, adeo tota receſſit, ut, ſublatis quos jam nominavimus, vix unus aut alter enituerit uſque ad tempora M. Aurelii Antonini. Sub hujus autem auſpiciis novo ſplendore erupit; & Rhetores ſuos, ſi antiquis illis haud omnino pares, ſaltem non multo inferiores viderunt Athenae.*

Cauſae ſi requirantur, hae maxime videntur veriſimiles. Finita vetuſtiſſima libertate, quam univerſae Graeciae ademerat Philippus, quae olim Oratorum animos accenderat, ſimul excidit gloria. Vexatae continuis bellis Athenae, & ſi quod eminentiſſimi cujuſque inluxit ingenium, illum ad artes belli, magis quam togae, patriae duxerunt calamitates. Fracti adverſa fortuna animi, & domi ſeditionibus fatigati, oppreſſi tandem jacuere, & priſtinae immemores artis.

Verum cum, mutata rerum facie, libertatem Graeciae adſeruerat Adrianus, Athenas privilegiis donaverat,

1 Vell. Paterc. Hiſt. lib. 1. ad finem.

opi-

opibus auxerat, emortuae quae viderentur iterum reſpirarunt artes, & inter Graecorum otia emergere coepit eloquentiae nomen. Adriano ſucceſſit Antoninus Pius, Antonino Marcus Aurelius. Eodem amore, quo pater, civitatem proſecutus eſt filius; & aedificia, quae in Athenis coeperat Adrianus, [1] *conſummavit Antoninus. Litteris tamen impenſe magis favebat Aurelius; & id ſibi maxime curae* [2] *habuit, ut antiqua Graecorum floreſceret eruditio, & quae extincta pene fuerat, nova reviviſceret flamma. Ut rem altius repetamus.*

Rhetorices, ſive artis Sophiſticae, originem Jovi plane eſſe tribuendam poſt Homerum obſervat [3] *Plato, dum Minoem ad antrum Jovis novem annos proficiſci ſolitum diſciplinae gratia ex antiquiſſimo Poeta tradit. Pluto, ſive* Ἀιδης, *Jovi erat aetate ſuppar; &* [4] *hunc vocat Plato Deum ſapientiſſimum & perfectum Sophiſtam. Hos ſecuti Aeolus & Siſyphus & Proteus, viri in hac arte callidiſſimi. Dein uberrima Heroum pullulavit ſeges, qui* [5] *pro Platonis ſententia Sophiſtae fuerunt omnes,* ἀπὸ τοῦ εἴρειν, a dicendo, ἥρωες *dicti. Nec,* [6] *ſi Academiae magiſtro eſt habenda fides, Hydrae capita ferro ſibi abſcindenda vidit Hercules, ſed ipſam, quae Sophiſtria eſſet, & cui uno abſciſſo dictionis capite propter ſapientiam ſuccreſcebat aliud, verborum copia ſuperavit. Antiquiſſimam ſane fuiſſe dicendi artem ex*

1 Gruter. Inſcript. pag. 177. 2 Ariſtid. Orat. in Regem, pag. 110. 111. 3 In Minoe, pag. 319. Tom. 2. edit. H. Steph. 4 In Cratylo, pag. 403. Tom. 1. Vide & Ariſtid. in Platon. 2. pag. 519. 5 In Cratylo, pag. 398. & Ariſtid. Plat. 2. pag. 444. 6 In Euthydemo, pag. 297. Tom. 1.

iis conſtat, quae docet [1] *Cicero*; Jam temporibus Troicis, *inquit*, tantum laudis in dicendo Ulyſſi non tribuiſſet Homerus & Neſtori (quorum alterum vim habere voluit, alterum ſuavitatem) niſi jam tum eſſet honos eloquentiae.

Sed, languente paulatim Rhetorica, praeter Solonem & quos Sapientes vocant, pauci abhinc emicuerunt in dicendo clari, ad belli tempora Peloponneſiaci. Tum demum nova Sophiſtarum enata eſt progenies; eximia quidem illa & praeſtantiſſima, quaeque eloquentiae laudem ad coelum uſque evexit. Tum etiam magiſtri dicendi multi ſubito extiterunt; tum Leontinus Gorgias, Thraſymachus Chalcedonius, Protagoras Abderites, Prodicus Ceus, Hippias Eleus in honore magno fuit, aliique multi temporibus eiſdem, *uti* [2] *ſcribit Cicero. Gorgiam facundiae magiſtrum agnovit* [3] *Thucydides, Gorgiam* [4] *Plato,* [5] *Iſocrates aemulatus eſt Gorgiam, & quicquid denique Rhetoricae artis habuit* [6] *Ariſtoteles, id omne Gorgiae retulit acceptum. Hi fuerunt inſignes illi tantae artis cultores, de quibus ſupra Paterculus, aeternae hominum memoriae conſecrandi, aeterno quippe honore digni. Sub* [7] *Iſocrate eloquentiae operam dedit Demoſthenes, &* [8] *Platonem audire eſt ſolitus,* [9] *qui in omni dicendi genere inter omnes unus excelluit.*

1 In Bruto, cap. 10. 2 Ibid. cap. 12. 3 Antyllus apud Marcellin. in Vita Thucyd. pag. 6. 4 Dionyſ. Halicarn. 5 Plutarch. in Vit. Iſocrat. 6 Hieron. Apol. adv. Jovin. 7 Plutarch. in Demoſth. 8 A. Gell. Noct. Attic. cap. 13. lib. 3. & Cicer. lib. de Cl. Orat. p. 231. ed. Ald. Manut. 9 Vide Cicer. in Orat. ſub init. Confer & Longin. de ſublim. §. 34.

PRAEFATIO.

Ad ſummum jam provecta culmen virtus oratoria iterum ſilere coepit, & Rhetorum gloria aliquandiu manere obſcura. Macedonum armis vincuntur [1] *Athenienſes, Philippo ſubjugati; Graecia tandem Romanorum facta, & ipſa Muſarum ſedes a* [2] *Syllano exercitu depopulata. Nulla dies eloquentiae perniciosior; afflictae una jacuere humaniores litterae. In honorem tamen majorum ſuorum, & quod liberalium artium ſtudium promovere in animo ſtatuerit, proſtratas denuo* [3] *Adrianus inſtauravit Athenas, & civitatem prius obrutam donis & muris ornavit. Tum rurſum refloruit dicendi vis, &* [4] *multos homines illa aetas tulit doctrinae laude praeſtantes. Patris veſtigia ſequitur Antoninus: litterariae exercitationi operam & ipſe dedit; unde* [5] *idem ζητητικὸς dictus a Dione. At longe majori ſtudio Rhetoricam proſecutus eſt Aurelius: Non ſolum oratoriam ipſe exercuit artem, ſed &* [6] *Rhetores inter amicos habuit conjunctiſſimos,* [7] *hos ſibi conſiliarios fecit,* [8] *his conceſſit praefecturas.* [9] Hinc ſalaria conſtituta, praebitae annonae, decretae immunitates, thronus ſtabilitus, ornati profeſſores.

Principum favor alit ingenia. Tunc illi floruere divinae indolis viri, Herodes Atticus, Polemo, Hermogenes. Eodem quoque tempore vixit Ariſtides noſter, non minus eximia dicendi facultate praeclarus, nec [10] *Impe-*

1 Juſtin. lib. 9. cap. 3. 2 Plutarch. in Syll. & Luc. Flor. lib. 3. cap. 5. 3 Pauſan. in Attic. 4 Herodian. lib. 1. 5 Lib. 70. 6 Herodian. lib. 1. 7 Philoſtrat. in Vit. Polemon. 8 Xiphilin. in Epit. Dionis. 9 Lud. Creſoll. Theat. Rhet. lib. 1. cap. 4. 10 Ariſt. Orat. in Aeſculap. pag. 40.

ratori

ratori minus notus; quem ſi omnium hujuſce aetatis oratorum coryphaeum dixerim, mecum, credo, ſentirent quicunque illius dotes probe perſpectas habuerint.

[1]Phrynichus, ejuſdem temporis ſcriptor, ampliſſimis illum adornavit laudibus; & licet nonnullis gloria ſua famaque minor videretur Ariſtides, invidiae hoc, quae praeſtantiſſimos quoſque lacerare conſueverit, plane tribuendum dicit. Hunc in honore ſummo habuit [2]Philoſtratus, & eruditionem viri, vim item in orationibus, atque ingenium admiratus, eum prae omnibus ſuae aetatis Sophiſtis artis fuiſſe ſcribit obſervantiſſimum. Eo amore noſtrum complectebatur [3]Libanius, ut oratorias Ariſtidis artes Midae divitiis praetulerit. Hujus, cum orationes conficeret, veſtigia premebat; & in maximo poſuit vitae fructu, ſi quis huic ſimilem Libanium pronuntiaret. Dicitur & [4]Longinus probaſſe foecunditatem, ſubtilitatem, & violentiam, quae in argumentis ejus conſpiciuntur. Scriptores quoque laudatiſſimos antiquae Graeciae recenſens [5]Thomas Magiſter, Homero, Thucydidi, Platoni, Demoſtheni, unum adjungit Ariſtidem.

Eloquentiam maxime excoluit Panegyricam; cujus erat Deorum & Heroum laudes celebrare, Imperatorum enarrare virtutes, Urbes aut Patriam commendare. Communia haec Sophiſtarum propoſita, & late

1 Apud Photium, Biblioth. Cod. 158. 2 In Vita Ariſtid. 3 Liban. Op. Tom. 2. pag. 475. 4 Sopat. Apameen. in Prolegom. 5 Attic. Eclog. ſub voce [illegible]. Vide & Laur. Normann. ad Ariſtid. pag. 143.

patens dicendi campus. Conventus ſolennes, [1] *inquit Ariſtides,* & pacis feſtivitates magis etiam *Rhetorices* ornamentum requirunt, atque etiam Deorum & Heroum honores, & quae praeclaris viris jure debentur laudes. *Hinc ejuſdem hymni in Jovem, in Minervam, in Neptunum, in alios; hinc panegyrici ab eodem Imperatoribus dicti; hinc elegantiſſimae orationes in Romam, in Smyrnam, in alias civitates; hinc denique funebres illae laudationes, dulces Poetarum naenias amoenitate ſuperantes. Sed haec hactenus.*

Veniamus jam ad propoſiti noſtri rationem; & Lectorem, quid in hac Editione ſit praeſtitum, certiorem faciamus.

Tria praecipue praeſtanda duxi; ut emendatior prodiret textus, ut aliorum ederentur notae & obſervationes, ut novas de proprio facerem.

Orationes Panathenaica & in Urbem Romam Graece primo prodierunt Venetiis, A. D. 1513. *ab Aldo ad calcem Iſocratis Operum annexae. Has ſecuta eſt editio Florentina, A. D.* 1517. *ſumptibus Ph. Juntae. Erratis autem undique ſcatebant hae editiones, & Canterum corrigendae expectabant. Primus hic omnia, quae in editione Florentina extarent, Latine vertit, uſus admirabili eruditione viro, J. Aurato, & exemplari cum MS^to Codice olim collato ab A. Arlenio, quod cum illo*

1 Επι γὰρ μᾶλλον αἱ πανηγύρεις, ἢ τὰ τῆς εἰρήνης χαρίεντα τοῦ παρ' αὐτῆς κόσμου ἐπιδεῖται· καὶ τὰ Διὸς αὖ τε θεῶν πομπὴ ἢ ἡρώων, καὶ ἔστι τοῖς ἀγαθοῖς τῶν ἀνδρῶν ὀφείλεσθαι δίκαιον ὑφημίαν. Ariſtid. Orat. Platon. 1. pag. 174.

com-

communicaverat J. Oporinus. Horum ope plurima genuino ſuo nitori reſtituit, & multa quae deerant ſupplevit, in erratis porro corrigendis nonnihil ingenii conjecturae indulſit. Hujus verſio typis mandata A. D. 1566. *Juxta hanc editionem & Ph. Juntae Florentinam edita eſt illa P. Stephani, Genevae, A. D.* 1604. *praeterquam quod in Panathenaica & in Romam oratione Aldinum ſecutus eſt Stephanus exemplar; &, quod mirum eſt, contra fidem Canterianae verſionis.* Non omnia tamen quae voluit, *Cantero* praeſtare licuit, quin multa, *ut ipſe profitetur*, libris melioribus aliquando deberi poſſent. *Codicum hujuſmodi ope loca innumera fere depravata emendavimus; quaeque prius erant lacera, & magna ex parte mutila, proferuntur integra: Conjecturis etiam, ubi MSS^ti lucem non afferrent, nonnihil uſi fuimus. Variantes lectiones ſingulis paginis ſubjecimus; ex quibus intelligi queat quam fideliter tranſegimus omnia, & quanta fuerunt menda, quae ſuſtulimus.*

Ad notas quod ſpectat, Doctiſſimorum Virorum, Triſtani, Tanaquilli Fabri, & Ezech. Spanhemii illuſtrationes aut emendationes ex variis eorum operibus hinc inde decerptas collegimus, & in notarum formam redactas imprimi curavimus; obſervationes Palmerii, Laurentii Normanni, & Lamberti Boſii integras adjecimus; adnotatiunculas Canteri & noſtras immiſcuimus; Veterum quoque Scholia una exhibuimus e Bibliothecarum

thecarum latebris educta. Haec autem omnia, Scholia si tamen prius excipias & Canteri notas, ad calcem libri locavimus; quippe quae minus commode unicuique paginae subjici potuerunt. Adjicitur insuper Canteri Syntagma de emendandis Graecis Scriptoribus.

Opus universum in duo Volumina distribuitur; atque eadem, quae a Cantero, orationes collocandi ratio servatur. Praeposuimus autem huic Tomo Sopatri Apameensis Prolegomena, ope MS^ti Codicis in Bibliotheca Bodleiana in integrum ferme restituta. Accedunt etiam Collectanea Historica Aristidis aevum & vitam spectantia, in quibus singula ordine Chronologico, pari foelicitate ac diligentia, juxta temporum seriem digeruntur.

Quibus autem auxiliis, quorum ope haec fecerimus? Grati animi est meminisse, per quos profuerim. Et primus mihi celebrandus Clarissimus & Amicissimus D^nus Joh. Masson, Vir eo nomine insignis, ut nihil unquam tam magnifice dicam, id merita quin illius superent. Hic me & eruditum Lectorem sibi maxime devinxit, dum Aristidis Vitam accuratissime a seipso conscriptam mecum communicare voluit. Illustrissimus ille D^nus Bernardus de Montfaucon, Galliae & litterati orbis decus & ornamentum, varias lectiones orationum Platonicarum de Rhetorica cum MS^to Codice Coasliniano a Doctissimo Viro Joh. Jacobo Raverdio, ex eodem sodalitio Monacho, collatarum lubenter mihi transmisit. Summa nos

bene-

benevolentia prosecutus est Vir spectatae eruditionis, Dnus Antonius Maria Salvinus, Florentiae litterarum Graecarum Professor Dignissimus; qui, cum MSSrum Codicum in Abbatia Florentina collationem instituere in animo habuerit, quo minus variarum lectionum exinde erutarum copiam nobis suppeditaret, fecit adversa Doctissimi Viri valetudo, incommode-sane & infoeliciter. Duorum exemplarium editionis Florentinae, quorum alterum a Federico Morello cum MSto ex parte collatum, alterum notis quibusdam marginalibus ab Is. Casaubono illustratum, Vir de litteris & litterarum studiosis optime meritus, Thomas Rawlinson, Armiger, usum concessit; & nulla praetermisit, quae nostris faverent laboribus. Amicus Cantabrigiensis, Vir in omni litterarum genere exercitatus, de multis nos admonuit rejiciendis, & eorum loco emendationes reposuit conjectura sagaciter expromptas; quarum a MSStis Codicibus, quos ille non viderat, confirmatas restitui plurimas, caeteras imae paginae cum variis lectionibus subjeci. Haec omnia memoranda duxi, ut pro talibus officiis grates referrem debitas, & singularem horum in me benignitatem semper ante oculos permansuram testarer.

Indignus autem viderer, in quem tanta conferretur gratia, si dum haec enumerem, beneficia quae in me contulerunt quamplurimi, iique Doctissimi Viri, in hac Academia Oxoniensi, silentio prorsus praeterirem. Praecipue vero mihi nominandus Praestantissimus Dnus Arthurus

thurus Charlett, S.T.P. & Collegii Universitatis Magister; Academiae praesidium & decus, ac ad rem litterariam promovendam natus. D^nus Joh. Dobson, Dignissimus Collegii Novi Praefectus, nobis MS^ti Codicis ex Bibliotheca ejusdem Collegii copiam fecit; in amicitiam Clarissimi Viri, & a me multiplici jure colendi, D^ni Ricardi Percival, Socii & Bibliothecarii, commendavit; & omnia humanissimi Viri officia perbenigne praestitit. His itaque fautoribus meis, caeterisque qui ad nostri commodum sua atque amicorum usi sunt opera, quas debeo, publice persolvo gratias, in perpetuae meae observantiae pignus.

Ca-

THE NAMES OF THE SUBSCRIBERS.

A.

LOrd Arundel of Trerice.
The Reverend Samuel Adams, A. M. Rector of Alveſcot in Oxfordſhire.
Knightly Adams, A. M. of Hart Hall, Ox.
Swithin Adee, A. B. of C. C. C. Oxon.
Mr Robert Ainſworth, of Walthamſtow in Eſſex.
Mr Allen, A. B. Student of Chriſt-Ch. Ox.
The Reverend John Andrews, A. B. of Pembroke Coll. Oxon.
Henry Archer, Eſq;
Sir John Saint Aubin, Baronet.

B.

* Lord Bathurst.
Lord Biſhop of Bath and Wells, *Two Books.*
* Thomas Bacon, Eſq; of Catley in Cambridge-ſhire.
Samuel Baldwin, Eſq.
The Reverend John Baron, D. D. Maſter of Baliol Coll. Oxon. Deceas'd.
The Reverend Charles Mountague Bertie, A. M. Rector of Uffington.
* The Hon. Henry Bertie, Eſq; *Two Books.*
Mr John Daniel Beman, of Rotterdam.
John Beſt, A. M. Fell. of Baliol Coll. Ox.
The Reverend Joſeph Betty, A. M. Fell. of Exeter Coll. Oxon.
Sam. Birch, A. M. of Pembroke Coll. Ox.
Mr Hawley Biſhop, of St John's Coll. Ox.
Sir John Bland, Baronet.
The Rev. Richard Blechinden, D. D. Provoſt of Worceſter Coll. Oxon.
Ant. Bliſs, A.M. of Worceſter Coll. Oxon.
* Roger Bourchier, A. M. Fell. of Worceſter College, Oxon.
Thomas Bowdler, Eſq.
Joſ. Bowles, A. M. Fell. of Oriel Coll. and Chief Keeper of the Bodleian Library.
Mr William Bowyer.
The Reverend William Bree, A. M. Fell. of Baliol Coll. Oxon.
The Reverend Thomas Brett, L. L. D.
Thomas Brodnax, Eſq; Gentleman-Commoner of Baliol Coll. Oxon.
The Reverend Leigh Brooke, A. M. Fell. of Brazen-noſe Coll. Oxon.
Henry Brooke, A. M. Fellow of All-Souls Coll. Oxon.
The Reverend Thomas Brooke, A. M. Lecturer of All-hallows Breadſtreet, London. Deceas'd.
The Reverend Henry Brooke, A. M. Fell. of Oriel College, Oxon.
Tho. Burgh, A. B. of Chriſt-Church, Ox.
John Burton, A. M. Fell. of C. C. C. Ox.
Edward Burton of the Inner Temple, Eſq;
William Burrow, A. M. of Cheſterfield in Derby-ſhire.

C.

Marquis of Carnarvon.
* Lord Biſhop of Chester.

The Univerſity of Cambridge.

Chriſt-College Library.
Emanuel-College Library.
Jeſus College Library.
Mr William Cardale, of Baliol Coll. Ox.
* The Rev. Arthur Charlett, D. D. Maſter of Univerſity Coll. Oxon. Deceas'd.
The Rev. John Chiſenhale, A. M. Vicar of Barking in Eſſex.
The Rev. Edm. Chiſhull, D. D. Rector of Walthamſtow in Eſſex.
Robert Cholmondeley, Eſquire.
Henry Church, A. B. of Pemb Coll. Oxon.
John Clark, Eſq; Gentleman-Commoner of Pembroke Coll. Oxon.
Mr J. Clarke, Bookſeller in London.
Walter Clavell, Eſquire.
Mr Clayton of Mancheſter, *Four Books.*
The Rev. Thomas Clymer, A. M. Fellow of Worceſter Coll. Oxon.
Mr Thomas Cobb, of Oriel Coll. Oxon.
The Rev. Thomas Cockeril, A.M. Fellow of Univerſity Coll. Oxon.

The Names of the SUBSCRIBERS.

The Reverend Jeremy Collier, A. M.
The Rev. John Conybeare, A. M. Fellow of Exeter College, Oxon.
* John Cotton, Eſquire.
Rowland Cotton, of Etwell, Eſquire.
The Reverend Thomas Cox, A. M. Fell. of Worceſter Coll. Oxon.
Mr Robert Coppin, of Baliol College, Ox.
John Crawley, Eſq; Gent. Com. of Univerſity College, Oxon.
John Croſs, Eſq; Gent. Com. of C.C.C. Ox.

D.

* Duke of DEVONSHIRE.
George Daſhwood, Eſquire, Gent. Com. of Univerſity College, Oxon.
Richard Daſhwood, Eſquire.
Dr Deacon, at Mancheſter.
The Reverend Mr Dean, A. M.
John Devey, A. B. of Pemb. Coll. Oxon.
The Reverend John Dobſon, B. D. Warden of New College, Oxon.
* Mountague Gerard Drake, Eſquire.
The Reverend Samuel Drake, B. D. Fell. of St John's Coll. Cambridge.
The Rev. Mr Dujon, A. M. of Doncaſter.
Sir Thomas Duke, Baronet.

E.

* Earl of EXETER. Deceas'd.
Jonathan Elford, Eſquire.

F.

Thomas Fiot, A. B. of Pemb. Coll. Ox.
* Chriſtopher Furneaux, M. B. Fellow of Exeter College, Oxon. and Profeſſor of Anatomy.
James Fynes, A. B. of Magdalen Coll. Ox.

G.

The Reverend Joſeph Gagnier, A. M.
Mr Gaven, of Dublin College in Ireland.
Mr Thomas Gay, of Hart-Hall, Oxon.
William Gower, A. M. Fellow of Worceſter College, Oxon.
* Mr Thomas Granger, of London.
William Greenaway, A. M. Vice-Principal of Hart-Hall, Oxon.
The Reverend John Griffin, A. M.
Mr Samuel Grou, Fellow-Commoner of Oriel College, Oxon.

H.

* Lord HARCOURT.
* Lord HARLEY.
The Reverend Anthony Hall, D. D. Fell. of Queen's Coll. Oxon.
The Reverend George Harbin, A. M.
* Sedgwick Harriſon, L. L. D. Fellow of All-Souls Coll. Oxon. and Profeſſor of Hiſtory.
The Reverend Mr Harriſon, A. M.
Mr Nicholas Haym.
The Reverend Thomas Haywood, D. D. Fell. of St John's Coll. Oxon.
Mr John Head of Chriſt-Church, Oxon.
The Reverend Mr Henry Herbert, of Ch. Church, Oxon.
Nathan Hickman, A. B. Fellow-Com. of Queen's College, Oxon.
The Reverend William Huddesford, A. M. near Offchurch in Warwickſhire.
* Charles Huggins, Eſquire.
William Hume, A. B. of Pemb. Coll. Oxon.
The Reverend Joſeph Hunt, D. D. Maſter of Baliol Coll. Oxon.
Thomas Hurdman, of the Middle Temple, Eſquire,
The Reverend John Hutton, A. M.

I.

Mr George James.
Mr Richard Jebb.
The Rev. Robert Jenkin, D. D. Maſter of St John's College, Camb. and Margaret-Profeſſor of Divinity.
* Charles Jennens, Eſq.
Henry Jennings, Eſq.
The Reverend Mr Ingram, A. M. Fellow of Oriel Coll. Oxon.
Meſſieurs William and John Innys, Bookſellers in London.
The Reverend John Johnſon, A. M. Vicar of Cranbrook in Kent.
The Reverend John Johnſon, A. M. Fell. of St John's College in Cambridge.
John Jones, A. M. Fell. of Baliol Coll. Ox.
The Reverend Mr Jones.

* Sir

K.

* Sir Henry Hoo Keate, Baronet.
John Kepling, A.M. of Chriſt-Church, Ox.
Wyndham Knatchbull, Eſq. A. M. of Bal. Coll. Oxon.
* Robert Knight, Eſquire.

L.

* Thomas L'Eſtrange, Eſquire.
* Francis Lewis, Eſquire.
* Mr Abraham Lehn of Copenhagen.
The Reverend Mr John Lindſay.
John Locker of Greys-Inn, Eſq.
Mr Sil. Lürſenius, of Koenigsberg, in Pruſſia.
Charles Lyddall, Eſq; Gent. Com. of Ch. Church, Oxon.

M.

Jer. Markland, A. M. Fell. of Peterhouſe in Cambridge, *Six Books*.
The Reverend James Martin, A. M. of New-College, Oxon.
Robert Mather, of the Middle-Temple, Eſquire.
The Honourable Charles Maynard, Eſq.
* Richard Mead, M. D.
* Samuel Mead, Eſquire.
Dr John Burchard Menckenius, Counſellor and Hiſtoriographer to the King of Poland.
The Reverend Dr Balthaſar Mentzer, *Four Books*.
Theophilus Metcalf, M. B.
The Reverend Samuel Meymot, A. M.
* Robert Middleton, Eſq. of Chirk-Caſtle, in Denbigh-ſhire.
The Reverend George Mompeſſon, A. M. Rector of Barnborough.
* Will. Moore, Eſq; of Fetcham in Surrey.
James Moore, Eſq; Fellow of All-Soul's College, Oxon.
Sir Charles Mordaunt, Baronet.
The Reverend Mr Moy, A. M.

O.

Earl of OXFORD, *Three Books*.
The Univerſity of Oxford.
The Bodleian Library.
* Brazen-Noſe College Library.
* Exeter College Library.
Jeſus College Library.
St John's College Library.
Magdalene College Library.
* New College Library.
Queen's College Library.
Trinity College Library.
Univerſity College Library.
Worceſter College Library.
Mr John Henry Ott, Bookſeller at Paris, *Six Books*.

P.

* Earl of PEMBROKE and MONTGOMERY.
Mr Samuel Parker of Oxford.
Mr John Parker, Gent. Com. of Brazen-Noſe College, Oxon.
Mr James Parker, of Brazen-Noſe College, Oxon.
Richard Parker, A. B. of Pemb. Coll. Ox.
Stephen Philips, Eſquire.
Eraſmus Philipps, Eſq; Gent. Com. of Pembroke College, Oxon.
Mr James Phipps, of Pemb. Coll. Oxon.
John Pollen, Eſq. Gent. Com. of C. C. C. Oxon.
Mr William Powell, Student of Chriſt-Church, Oxon.
Mr Thomas Privett, of Hart Hall, Oxon.
Mr William Proctor, of Ch. Ch. Oxon.
Robert Pulleyn, Eſquire.

R.

* John Radcliffe, M. D.
John Herbert Randolph, A. M. Fellow of All-Soul's College, Oxon.
Mr John Randolph, of C. C. C. Oxon.
John Ratcliff, A. B. of Pemb. Coll. Oxon.
* Thomas Rawlinſon, Eſq.
* Richard Rawlinſon, L. L. D.
Sir Jemmet Raymond.
The Reverend John Rayner, A. M. Fell. of Lincoln Coll. Oxon.
Edward Richards, Eſquire.
* Mr Thomas Ringer, of Worc. Coll. Ox.
Mr Richard Roberts of Pembroke Coll. Ox.
Thomas Robinſon, Eſquire, Fellow Commoner of Exeter Coll. Oxon.

S.

The Reverend Joſeph Sandford, A. M. Fell. of Baliol Coll. Oxon.
The Reverend John Scandrett, A. M. of Chriſt-Church. Deceas'd.
Thomas Seale, A. M. Fellow of Exeter Coll. Oxon.
* Sir Thomas Saunders Sebright, Baronet.
The Reverend Thomas Secker, A. B. of Exeter Coll. Oxon.
The Reverend Mr Shepheard, A. M. Fell. of Trinity Coll. Oxon.
Robert Shepperd, Eſquire, Gent. Com. of Oriel Coll. Oxon.
* Mr John Shipſton, of London.
Tipping Silveſter, A. B. Scholar of Pembroke Coll. Oxon.
George Smith, Eſquire.
Mr Robert Smythe, Student of Ch. Ch. Oxon.
Mr Philip Sone, of C. C. C. Oxon.
Robert Spearman, Eſquire, Gent. Com. of C. C. C. Oxon.
* Sir John Stanley, Baronet.
The Reverend Mr Stephens, A. M. Vicar of Bampton, in Oxfordſhire.
The Reverend Edward Stephens, A. B. of Exeter Coll. Oxon.
The Reverend Dr Stewart, of Exeter.
The Reverend Nath. Sturges, A.M. Rector of Sareſden in Oxfordſhire.
* Robert Surman, Eſquire.

T.

Francis Taylor, A. M. Fellow of Univerſity College, Oxon.
William Taylor, Eſq.
Thomas Taylor, A. B. of Pemb. Coll. Ox.
Mr John Thompſon, of C. C. C. Oxon.
The Rev. Thomas Terry, D. D. Canon of Ch. Ch. and Greek Profeſſor at Oxford.
John Toke, Eſq.
* Richard Topham, Eſq.
Thomas Towers, Eſq.
The Reverend Thomas Triſtram, A. M. Fellow of Pembroke Coll. Oxon.
The Reverend Thomas Troughear, A. M. Fellow of Queen's Coll. Oxon.

U.

Meſſieurs Paul and Iſaac Vaillant, Bookſellers in London, *Six Books*.
The Reverend Richard Vernon, L. L. B.
Mr Upton of Wadham Coll. Oxon.
Francis Vyvyan, Eſq.

W.

The Reverend Mr Thomas Wagſtaffe.
John Ward, Eſquire.
The Rev. Joſeph Waſſe, B. D. Rector of Aynoe, in Northamptonſhire.
Mr James Weſt, of Baliol College, Oxon.
Anthony Weſtcomb, Eſq.
The Rev. Samuel Weſley, A. M. Student of Ch. Ch. Oxon.
The Rev. John White, A. M. Student of Ch. Ch. Oxon.
Mr White of Exeter Coll. Oxon.
Mr Henry Wilbraham, of Brazen Noſe Coll. Oxon.
The Rev. John Wilder, A. M. Fellow of Pembroke Coll. Oxon.
Mr Stephen Williams, of Exeter Coll. Ox.
Mr Wilſon, of Chriſt-Church, Oxon.
Mr Thomas Woodward, Bookſeller in London, *Six Books*.
Samuel Wotton, Eſq. Gent. Com. of Hart Hall, Oxon.

Y.

Edward Young, L. L. D. Fellow of All-Souls Coll. Oxon.

Ca-

Catalogus MSS. Exemplarium, quibus in hac Editione adornanda uſi fuimus.

BAR. 1. Codex Baroccianus 38. Chartaceus, recens, eleganti manu ſcriptus. Continet Scholia in libros duos de Rhetorica, in orationem pro Quatuor-Viris, & communem Apologiam, & in Platonicam tertiam ad Capitonem.

Bar. 2. Codex Baroccianus 56. Bombycinus, recens, inelegantер ſcriptus. Continet fragmenta quaedem ex oratione Genethliaca in Apellam decerpta, atque hoc titulo inſignita, Αελειδε ἔκφρασις εἰς νεὸν. Haec, tanquam inedita, digna habuit Cl. Langbainius, quae ex hoc MS. ab ipſo deſcriberentur; atque etiamnum comparent inter ejuſdem Adverſaria, quae extant in Bibliotheca Bodleiana, Vol. 9. pag. 75.

Bar. 3. Codex Baroccianus 63. ex parte bombycinus, ex parte chartaceus, recens, μείωγος, Schedis etiam miſere tranſpoſitis. Continet Panathenaicam, & Orat. ὑπὲρ τῶν τεσσάρων.

Bar. 4. Codex Baroccianus 68. Chartaceus, inelegantер ſcriptus, & omnino recens. Continet Epiſtolam ad Impp. de Smyrna terrae motibus obruta.

Bar. 5. Codex Baroccianus 107. Chartaceus itidem, inelegantiori & recentiori manu ſcriptus, e priori, ut videtur, deſcriptus, ita in omnibus probe inter ſe conveniunt. Continet praedictam Epiſtolam.

Bar. 6. Codex Baroccianus 116. in charta vulgari, recenti manu nec eleganti ſcriptus. Continet orationem Panegyricam dictam Imp. M. Aur. Antonino.

Bar. 7. Codex Baroccianus 136. Bombycinus, XIII circiter aut XIV Seculi, bona nota, litteris minutioribus, & paucis abbreviaturis, ſcriptus pereleganter. Continet varia Sopatri Apameenſis in Ariſtidis Orationes Prolegomena, & Orationes XXVI ſequentes; 1. Panathenaicam. 2. Primam pro Rhetorica, contra Platonem. 3. Secundam pro Rhetorica, contra Platonem. 4. Platonicam ſecundam pro Quatuor-Viris. 5. Communem Apologiam. 6. Orat. tertiam ad Capitonem, pro Rhetorica. 7. Orat. Paneg. Cyzicenam. 8. Encomium Romae. 9. Λαλιὰν in Aeſculapium. 10. In Jovem. 11. Rhodiacam. 12. Μαρκιανῷ Ἀθλωΐ. 13. In Alexandrum Orat. Funebrem. 14. In Aegaeum Pelagus. 15. In Serapidem. 16. Iſthmicam in Neptunum. 17. In Eteoneum Epicedium. 18. Apellae Genethliacam. 19. Contra incuſantes, quod non declamaret. 20. Monodiam in Smyrnam. 21. Epiſt. ad Impp. de Smyrna obruta. 22. Palinodiam ſuper Smyrna. 23. Nuncupatoriam Smyrnenſem. 24. Eleuſiniam. 25. Smyrnae Encomium. 26. Contra Genii ſui deſultores: Cum [1] Scholiis veteris cujuſdam mutilatis in Orat. Panathenaicam, fortaſſe Sopatri; ejus etenim nomen his adſcriptum invenio in pagina praecedenti. Scholia ſunt altera exarata manu, quam Textus ipſe Orationum.

Caſaub. Exemplar ed. Florentinae, notis marginalibus ab Iſ. Caſaubono illuſtratum.

Coiſl. Codex 323. Bibliothecae Coiſlinianae, olim 239. bombycinus, XIV vel XV Seculi. Fuit olim Catechumenorum Laurae S. Athanaſii in monte Atho, ut in principio & fine ſcribitur. Continet Ariſtidis ſuper Rhetorica libros duos. Vid. Monfaucon. Biblioth. Coiſl. pag. 444, 445.

Coll. Nov. Codex 259. in Biblioth. Collegii Novi Oxon. ex parte bombycinus, ex parte chartaceus, diverſa & recenti manu ſcriptus. Continet 1. Orat. Panathenaicam. 2. Ad Platonem pro Quatuor-Viris. 3. Com-

1 Eadem eſſe haec Scholia cum iis, quae in Bibliotheca extant Vaticana, ex iis forſan colligere eſt, quae protulit Doctiſſimus Holſtenius in Notis ad Steph. Byzant. ſub voce Σαΐς. In utriſque etenim occurrit fragmentum quoddam ex deperdita Characis hiſtoria depromptum. Mutilata vero haec eſſe exinde conſtat, quod verba, quae ex eodem (ut videtur) MS. Scholiaſte in Ariſtidis Panathenaicam producit Leo Allatius in Vita Homeri, hic tamen non reperiantur. Qualiacunque autem fuerint, bono animo accipias, Lector, & integriora in libros de Rhetorica expectes.

munem Apologiam. 4. Primam ad Platonem de Rhetorica. 5. Secundam ad Platonem de Rhetorica. 6. Monodiam de Smyrna. 7. Epiſt. ad Impp. de Smyrna obruta. 8. Palinodiam de Smyrna: Cum Prolegomenis quibuſdam mutilatis & ſcholiis. Ad calcem libri legimus, Αντώνιος Δαμιλᾶς ἐγ τῦτο ἀντιλήρωσε τὸ βιβλίον.

Hyp. Codex 71. in Hyperoo Bodleiano; Chartaceus, recenti manu ſcriptus, & imperfectus. Continet Platonicam tertiam ad Capitonem, & Panegyricam Cyzicenam.

Laud. Codex 11. I. inter MSS. Gul. Laud Archiep. Cantuar. in Bibliotheca Bodleiana, Bombycinus, bonae notae, XIII aut XIV ſeculi, eleganter ſcriptus. Continet Orationem legatinam ad Achillem, & in Urbem Romam.

Morell. Exemplar editionis Florentinae, olim Federici Morelli, cum MS. Codice ex parte collatum.

Regin. Codex in Collegio Reginenſi Cantabrigiae. Chartaceus, recens, XVI ut videtur ſeculi, nec optimae notae. Continet libros duos de Civili & Simplici Dictione.

'G. CANTERI
IN ARISTIDEM PROLEGOMENA.

NON ab re fortaſſis, neque praeter morem communem facere videbimur, ſi operis initio quaedam de Ariſtide ipſo, cujus nunc orationes prodeunt, deque noſtra verſione breviter dixerimus. Atque ut paulo repetam rem altius, tres fere traduntur a ſcriptoribus Oratorum Graecorum, quibus illi praecipue floruerunt, aetates. Harum prima Periclem, Themiſtoclem, Alcibiadem, alios, qui ſubita dictione ſunt uſi, nec ſcriptum quicquam liquere, complectitur. Altera Demoſthenem, Aeſchinem, Iſocratem, Lyſiam, Lycurgum, Hyperidem, caeteros habuit, quorum adhuc ſcripta extant plurima & praeſtantiſſima: atque hi quidem Athenis vixerunt. Tertia demum aetas in Aſia prodiit, in qua rurſum ſubita fuit in uſu oratio. Ea Polemonem, Herodem, Adrianum, Ariſtidem, & alios multos protulit, quos deſcripſit Philoſtratus: horum porro nullius quicquam extat hodie, quod ſciam, praeterquam Ariſtidis, qui etiam facile praecipuus inter illos fuit. Is patrem habuit Eudaemonem Philoſophum, & Jovis Olympii Sacerdotem, ſub Adriano Caeſare natus Adrianis, quod eſt oppidulum Myſiae, non procul ab ejuſdem Jovis templo. Qui autem Smyrnaeum fuiſſe dixerunt, eo decepti ſunt, quod Polemonem Rhetorem Smyrnae audivit, aut potius, quod Smyrnaea civitate donatus eſt, poſtquam Smyrnam ipſam ab interitu vindicavit, ut poſtea dicemus. Polemone igitur, quod jam coepi narrare, Praeceptore eſt uſus Smyrnae, ſicut Athenis Herode, & Pergami Ariſtocle: ſub quibus ita ſe geſſit, ut inter ſuos omnes non difficulter primas ferret; id quod magis etiam apparuit, poſtquam tota deinde vita literarum & eloquentiae ſtudia per annos aliquot diligentiſſime perſecutus, eam dicendi facultatem ſibi comparavit, ut princeps Graecorum dici meruerit, quemadmodum ipſe quodam in loco refert. Etenim cum ingenio valeret plurimum, & eloquentiam amaret atque affectaret unice, nec fortuna uteretur adverſa, ſi perpetuo longi temporis ſtudio non parum in hac arte profecit, nequaquam debet mirum videri. In Aegyptum deinde profectus eſt, totamque eam regionem perluſtravit, ut ex ejus Aegyptiaca cognoſcitur: & aliquot poſt annis in Italiam. Cum autem Smyrna Romam proficiſceretur, graviter in itinere laborare coepit, contracto prius apud Aeſepum, Myſiae fluvium, languore aliquo: nec, ut in Italiam venit, conquievit, donec domum in patriam rediret, ubi demum graviſſime morbus exarſit. Is autem talis erat, ut eum nulli agnoſcerent medici, quando-

1 Edit. P. Steph. Genevae, A. D. 1604.

qui-

quidem intumeſcebant inteſtina, rigebant nervi, impediebatur reſpiratio, pectus aeſtuabat, aures ac dentes dolebant, cibum praeterea ſine ſuffocationis diſcrimine ſumere non poterat; itaque ſingulis horis mortem expectabat, deſperantibus jam omnibus medicis. Veruntamen Aeſculapius, quem religioſe colebat, eum tandem infinitis pharmacis, lotionibus, inediis, vomitibus, venae ſectionibus, curſibus, declamationibus, peregrinationibus, ac ſimilibus aliis ſecundum quietem imperatis, praeter omnem ſpem ac prope naturam ſanavit: quarum quidem rerum integram hiſtoriam ſex Sermonibus Sacris ipſe complexus eſt; totius autem narrationis compendium initio Quarti dilucide exponitur. Jam quanquam per annos decem aegrotaret, nunquam tamen a dicendo prorſus abſtinuit; cum praeſertim hoc ei ſaepius injungeret Aeſculapius, ut ex argumentis multarum orationum, a nobis adjectis, patet: ac teſtatur ipſe, ſe totum illud morbi ſui tempus, quo plerunque cibo carebat, ſcribendo dicendoque conſumpſiſſe, productis interdum in medias noctes lucubrationibus; carminum quoque circiter triginta myriades eodem fere tempore ſe conſcripſiſſe tradit. Cum autem ad ſubitam dictionem minus eſſet, quam ad inventionem aptus; ad accuratam ſcriptionem ſuum contulit ſtudium, ac veteres imitari conatus eſt, Iſocratem videlicet, Demoſthenem, Thucydidem, reliquos. Et ab aliis quidem quam prope abfuerit, judicabunt docti: caeterum quae Demoſtheni propria tribuuntur, ſententiarum denſitas, majorque rerum quam verborum complexio, ea ſolus ex omnibus proxime expreſſit. Longinus etiam foecundum & argutum in argumentis, atque adeo violentum judicat. Imperatori quoque, M. Antonino, praeter caeteros familiaris fuit Ariſtides: id quod Aeſculapio alicubi acceptum refert. Itaque & dicta quaedam, quibus apud illum eleganter eſt uſus, a Graecis referuntur. Etenim cum Imperator quodam tempore Smyrnae tertium jam diem diverſaretur, & omnes eum ſtudioſe ſalutarent, ſolus forte deſiderabatur Ariſtides. Itaque quaerente de ipſo Imperatore, reſponſum eſt, non adeſſe; nec enim alioqui latere potuiſſe. Poſtridie vero per Quintilios quoſdam arceſſitus, reſpondit, ſe ideo ad Imperatorem non veniſſe, quod iis rebus, quibus alii, non indigeret: donationes autem innuebat. Hoc audito, Marcus plus ei, quam reliquis, dedit. Alii ſic reſpondiſſe narrant, Inventioni totus vacabam; animus autem intentus a quaeſtione ſua non debet avocari. Cum deinde poſtularet Imperator, ut ipſum quamprimum dicentem audiret, petiit Ariſtides, ut argumentum primum daret, deinde notos aliquot orationi juberet intereſſe, denique applauſum quam poſſet maximum indiceret. Significabat videlicet, abſolutam orationem non poſſe tam brevi tempore perfici, nec aequam fuiſſe Antonini petitionem. Poſtea cum Athenis verſaretur Imperator, & Adrianus quidam permagna cum omnium admiratione ex tempore dixiſſet, Ariſtides, qui ſimul apud Antoninum erat, At nos, inquit, non vomimus, ſed accurate dicimus, & placemus. Eodem fere tempore, cum Panathenaicam recitare vellet, ab Herode, cujus mentionem ſupra fecimus, prohibitus eſt, quod ille tum oratorio throno praeſidebat, & alioqui apud Imperatorem, cujus fuerat Praeceptor, gratia valebat. Ariſtides igitur dolo contra invidiam uſus, aliam quandam Panathenaicam vilem & ineptam Herodi, tanquam recitandam, obtulit: atque eo pacto veniam dicendi conſecutus, illuſtriſſimam omnium, quotquot extant, orationem ſumma cum laude pronunciavit; niſi quis eam, quae pro Quatuor-viris eſt conſcripta, praeferri velit. Ea namque, ut veteres quidam, in his Syneſius retulit, totam obſtupefecit Graeciam. Quantus quidem literarum & eloquentiae fuerit amator, ipſe de ſe praedicat, ubi adverſus eos, qui ſilentium ipſius criminabantur, dicit, his verbis; ἄλλοις μὲν ἦν ὁμιλία παιδικῶν ἡδύ, τοῖς δὲ ὡς πλεῖστα λέσθαι, τοῖς δ' εἰς πλῆθος πιεῖν, τὸς δ' ἵπποι καὶ κύνες ἐξέπληξαν. καὶ νὴ Δί' οἱ μὲ παιδιᾷ προσέχοντες ἀφιεσᾶσι τ λόγων, οἱ δ' ἕτερ' ἄττα ασυδάζοντες· ἐμοὶ δ' λόγοι πάσας προσηγορείας καὶ πάσας διωάμεις ἔχυσι. καὶ γὸ παῖδας καὶ γονέας, καὶ σωέζεις τὲ καὶ ἀναπαύσεις, καὶ πάντα ἐδήμιλω τέτοις, καὶ τ ἀφροδίτιλω ἐπὶ τέτοις καλῶ· ταῦτα δέ μοι παίζεται, καὶ ταῦτα ασυδάζεται·

ται· τούτοις χαίρω, τούτων ἀπτόμαι, ἐπὶ τοὺς τούτων φοιτῶ θύρας. Quae nos ita tranſtulimus; Cumque alii amoribus delectentur, alii lavacris, alii compotationibus, alii equis & canibus; quidam etiam ludendi vel aliarum rerum ſtudio a literis deficiant; mihi vero literae omnes appellationes ac facultates continent. Nam & liberos & parentes, & negotia & otia, atque omnia in his poſui; ad has Venerem invoco, has joco & ſerio perſequor, his gaudeo, has amplector, harum frequento fores. Cum his probe conſentit pulcherrima ſententia, quam initio in Aeſculapium uſurpavit; ὅλως μὲν ἓν κέρδος ἀνθρώπῳ τ' βίῳ, καὶ ὥσπερεὶ κεφάλαιον, ἢ σὲ τὸν λόγων ἀμφιεδῆ· & quod Platonica ſecunda inquit, ὡς ἐγὼ δεξαίμιλλ ἂν δυνάσθ λέγειν μᾶ χρησῷ βίῳ καὶ σώφρονος, εἰς ὅσον οἷόν τε κάλλιστα ἀνθρώπῳ μᾶλλον, ἢ μυριάκις Δαρεῖ ὁ Τσάσπου γενέσθαι, καὶ μικρά μοι πάνθ' ὡς ἀληθῶς πρὸς τοῦτ' ἤδη φαίνεται· id eſt, Equidem vim dicendi cum proba & modeſta vita, qualis in hominem poſſit maxima cadere, malim conjunctam, quam decies millies Darius Hyſtaſpis Filius fieri, & ejus comparatione jam omnia mihi videntur ſordere. Nec indignam hoc tanto ſtudio mercedem apud ſuos conſecutus eſt; publicos videlicet (praeter immunitatem ab Impp. conceſſam) omnium applauſus, gratulationes mirificas, & inſignem admirationem: quemadmodum ſimiliter ipſe fatetur cum in Quarto Sacrorum Sermonum, tum extrema in Aeſcul. cum ait, κὴ ἔκ ἔστιν, ἡ πόλις, οὐκ ἰδιώτης, ἡ τ εἰς ἄρχοντας τελέντων, ὃς ἡ κὴ χρ' μικρὸν ἡμῖν ὁμιλήσας ἐκ ἠπατήσατο, εἰς ὅσον οἷός τε ἦν, τὸν ἔπαινον ἐκτείνων. Quae Latine ſic ſonant, Itaque nec civitas ulla, nec homo privatus, nec magiſtratus quiſquam fuit, quin me, poſtquam vel tantillum eſſet mecum verſatus, magnis cum encomiis ſit amplexatus. Huc etiam pertinent illa contra proditores myſteriorum, τίνες πω μείζως θορύβως ἐν συλλόγοις ἐκίνησ; ἢ τὶς μᾶλλον, σιὼ θεοῖς εἰπεῖν, τυπὶ γὸ ἔμοιγε ἡσθῶ πάσης παῤῥησίας, ἀμφοτέρων ἥλατο τ ἐθνῶν, λέγω κὴ τ δεξιῶν κὴ τ ὧς πολλὼς ὀνομάζομεν; Quis adhuc majores in concionibus excitavit plauſus? aut quis, quod pace deorum dixerim (id enim a me in omni liberiore oratione praefatum volo) utrique generi magis placuit, tam elegantium, quam eorum, quos multitudinis nomine complectimur? Cujus rei cauſam deinde juſtiſſimam ſubjungit; μόνοι γὸ τ πώποτε ἁψαμένων λόγων εὐχόμεθα, ὅσῳ μετριώτατον εἰπεῖν, ὁπόσα δεῖ καὶ νομίζεται περὶ λόγως ἀγαθὰ, εἰς μίαν δύναμιν καταχλείσαντες δεικνύναι μετ' ὀλίγου. Id eſt, Soli namque ex iis, qui unquam ad dicendum ſe contulerunt, gloriamur nos, quod parciſſime dictum ſit, quotquot ſunt & putantur orationis virtutes, in unam facultatem concluſas egregie uſurpaſſe. Et certe, ſi quid judicare poſſum, videor mihi in uno hoc oratore & ſubtilitatem Thucydidis, & ſuavitatem Herodoti, & vim denique κὴ δεινότητα Demoſthenis, accuratiſſime expreſſas deprehendere. Nec aliter, credo, ſentire poterunt, quicunque ſibi eum diligenti lectione familiarem fecerint. Illud etiam praetereundum non eſt, quod apud Imperatorem tantum fertur eloquentia valuiſſe, ut Smyrnaeis maximo fuerit commodo. Cum enim Smyrna terrae motibus ac hiatibus prorſus eſſet deleta, ſic eam apud Antoninum per literas, quae etiamnum extant, deploravit, ut ad reliqua quidem earum verba ſaepius ingemuerit, ad haec autem, ζέφυροι δ' ἐρήμιλω αὐτὼ καταπνεύσι, etiam libello ſit illacrymatus. Ac mox habito Epheſi concilio, Smyrnam inſtaurari juſſit. Smyrnaei deinde Ariſtidi publicam in gymnaſio ſuo, tanquam urbis conditori, ſtatuam poſuerunt; cujus etiam ipſe primo Sermone Sacro meminit. Huic inſcriptum fuit epigramma, quod initio libri collocavimus. Mortuus denique eſt Ariſtides Adrianis, vel, ut alii volunt, in Ionia, cum annos circiter ſexaginta vixiſſet. Jam ut ad orationes ejus veniamus, eas in omni genere conſcripſit illuſtriſſimas ac diſertiſſimas; id quod equidem a lectoribus in re praeſenti facilius exiſtimari, quam a nobis hic doceri poterit. Caeterum eaſdem nos in Tomos tres diſtribuimus, & eum in ſingulis collocandis ordinem ſervavimus, qui cenſetur in talibus aptiſſimus. Nam in Graeco quidem libro confuſa ſunt inter ſe omnia; ne jam dicam, quod oratio Platonica prima in duas, ſecunda in quinque orationes temere diviſa cernitur. Veruntamen praeter eas, quae extant, Philoſtratus alias

ſeptem

ſeptem citat, quarum haec fuerint argumenta;

Οἱ μισθοφόροι ἀπαιτέμενοι τ᾽ γλῶ.
Ο παραιτέμενος τ᾽ τειχισμὸν τ᾽ Λακεδαίμονος.
Ισοκράτης ὁ τὸς Αθηναίους ἐξάγων τ᾽ θαλάτης.
Ο ἐπιτιμῶν τῳ Καλλιξένῳ ἐπὶ τῳ μὴ θάπτειν τὸς νέκα.
Οἱ βαλλόμενοι περὶ τ᾽ ἐν Σικελίᾳ.
Αἰσχίνης ὁ μὴ λαβὼν ὑπὲρ τ᾽ Κτησιφῶντος τ᾽ σίτον.
Οἱ παραιτέμενοι τὰς σπονδὰς μ᾽ τὸ κλεῖναι τὰ γένη.

Ipſe quoque Ariſtides in Sacris Sermonibus meminit orationis ſuae de Curſu; item ſecundae ac tertiae in Aeſculapium. Somniorum quoque deſcriptiones in iiſdem libris citat. Hermogenis etiam enarrator Graecus de Critiae caede, qui ad Harmodii & Ariſtogitonis ſtatuas confugerat, duas refert Ariſtidem ſcripſiſſe orationes, alteram brevem, alteram bene longam: cum in illa artem, in hac eloquentiam voluiſſet oſtendere ſuam. Denique Suidas hujus viri orationum certum nuſquam extare numerum ſcribit. Edidit quoque in arte Rhetorica libellos duos, breves quidem, ſed elegantes & abſolutos, alterum de Civili, alterum de Simplici oratione: in quibus utriuſque dicendi generis rationem & methodum atque exempla diligenter & accurate tradit. Verum hi quoniam ſerius in manus noſtras venerunt, non potuimus eos una cum caeteris, ut volebamus, verſos publicare: operam tamen dabimus, ut hi quoque cum ſtudioſis brevi communicentur.

Poſtremo de verſione noſtra hoc obiter dicemus, multum nos in ea diuque totis ingenii viribus laboraſſe; neque quicquam, quod ad eam illuſtrandam facturum videretur, omiſiſſe; quandoquidem ſcriptor hic non nimis facilis viſus eſt, cum ob alia, tum propter ea, quibus undique ſcatet, menda. Et ad illud quidem quantum pertinet, ita nos in eo geſſimus, ut omnia fideliſſime conaremur interpretari. In erratis porro corrigendis ea ſumus uſi libertate, quam ſcriptor a multis jam ſeculis neglectus merito concedebat; ita tamen, ut audaciam nimiam diligentiſſime caverimus. Ac in duabus quidem orationibus, Panathenaica, & proxima in Urbem, ab Aldina editione nonnihil adjuti ſumus: in reliquis autem noſtri ingenii conjectura qualicunque, rationis tamen haud experte, ſemper fere uſi ſumus; niſi quod etiam J. Auratus Lemovix, admirabili vir eruditione, cum ſimul olim hunc oratorem aliquouſque percurreremus, de quibuſdam peracute nos admonuit. Jam ſub ipſum editionis noſtrae initium vir optime de literis omnibus meritus, & ſingulare totius Germaniae decus, J. Oporinus, Ariſtidem ſuum, a doctiſſimo viro, A. Arlenio, quondam cum libro manuſcripto collatum, qua eſt humanitate & morum elegantia, nobiſcum lubens communicavit: qui codex & noſtras conjecturas permultas confirmavit, & novas emendationes aliquot, nec non defectuum ſupplementa ſubjecit. Veruntamen ne ſic quidem, quae voluimus, omnia praeſtare licuit, quin multa vel libris melioribus, vel majoribus ingeniis, aliquando nos debere poſſe credamus. Quae cum ita ſint, ab aequo lectore veniam ſpero me facile impetraturum, ſicubi cum ut in opere longo, & ab omnibus hactenus intacto, tum ut homo, ac juvenis quidem, lapſus fuero: cum praeſertim haec non tam in noſtrum decus aut commodum, quam in utilitatem publicam, ne tanto theſauro diutius eloquentiae ſtudioſi carerent, a nobis elaborata ſint.

Ornatiſſimae Florentiſſimaeque Juventuti Academicae S. P. D. Laurentius [1] Normannus.

Anno ſuperiore proximo, quando a Dialectices primaeque Philoſophiae tractatione, ad amoeniorem Graecarum literarum provinciam, clementiſſimo Sacrae Regiae Majeſtatis mandato, tranſeundum mihi erat; coepi de idoneo quopiam

1 Edit. Upſal. A. D. 1687.

ſcriptore,

ſcriptore, noſtros in uſus edendo, circumſpicere. Itaque quum compertum haberem, adſervari in inſtructiſſima bibliotheca Illuſtriſſimi Excellentiſſimique Regii Senatoris, D. Claudii Rolambii, Viri Ampliſſimis in republica honoribus, obitiſque longinquis legationibus, fulgentiſſimi, volumen quoddam Graecum, non pauca, nec adſpernanda, monumenta ἀνέκδοτα complexum; neque illud tamen petitum ire, ipſe ſatis auderem, quippe Illuſtriſſimo D. Senatori homo ignotiſſimus: igitur eximio clariſſimoque Viro, Laurentio Schultio, perilluſtris D. Baronis Broderi Rolambii, paternarum virtutum laudumque ex aſſe haeredis, magiſtro, rem omnem commiſi. Nec fides amiciſſimi hominis verbis deerat. Vicit enim, illo conciliante, vota noſtra trepidaſque ſpes, incredibilis Illuſtriſſimi Viri facilitas, ac eximia literarios conatus provehendi promptitudo. Pro quo beneficio, ut immortales Excellentiae Illius gratias, cum publico, tum meo, nomine debeo; ita ut in id una mecum, Lectissimi Juvenes, ſedulo diligenterque incumbatis, quo egregii muneris memoria, ac fructus, ultra urbis Academiaeque noſtrae pomeria, ultraque praeſentis temporis anguſtias, in procul poſita loca, in ſecula eat, vos etiam atque etiam oro ac adhortor. Atque ut exemplo meo, in conſortium honeſtiſſimi operis, neque Muſis Upſalenſibus indecori, ut confidimus, aut poenitendi, venturis animos adderem; graviſſimi Oratoris, Aelii Ariſtidis περὶ ῥητορικὴν πρὸς Ἀχιλλέα, orationem [1] nondum uſquam gentium locorumque evulgatam, quantum equidem ſedula indagatione comperire potuimus, aere ſumptuque meo, publicandam ſumpſi. Tum ut peregrinitatis notam apud eos Auctor effugeret, qui Graece tantummodo loquentem, familiaritate ſua domoque prohibituri erant, verſio acceſſit Latina; ſpecimen ac rudimentum noſtri in his rebus tyrocinii. Quo in negotio Oratorem, raro plana mollique via incedentem, ſaepius arduo praeruptoque calle audacius veſtigia ponentem, pro noſtri pedis modulo, etſi non aequis paſſibus, quod fieri nequibat, libratis tamen circumſpectiſque, ſubſequi conati ſumus. Porro & Notae quaedam adjectae ſunt; ſed breves ac neceſſariae. Nunquam enim illa quorundam περιττολογία καὶ ἀδολεσχία probanda nobis, aut imitanda viſa eſt, qui omnibus oſtentandae πολυαναγνωσίας καὶ πολυμαθείας occaſionibus, ἀκαίρως τε καὶ εὐκαίρως, imminent. Triſtique taedio τὴν τοιαύτης ἀπεραντολογίας καὶ περιεργίας, lectores enecant. Καὶ εἰ μὲν περὶ ῥητόρων [ὁ ποιητὴς] μυηθείη, πάντα περὶ ῥητόρων διεξιωῶσιν· εἰ δὲ περὶ βοώτου, τὰ περὶ ἐκείνου· εἰ δὲ περὶ ἀργῶς, τὰ περὶ τὸς ἀργοναύτας. τοῖς γὰρ βουλομένοις τὰ περιμήκιστα βιβλία καταλιπεῖν, καὶ πλείονα, καὶ τῶ ἀναγκαίω ἐκτὸς, τοιαῦτ [malim τοιαύτη] ὁδὸς· ἡμεῖς δ' ἐγκύρως τὰς ἐξηγήσεις ποιησάμενοι, καταλίπωμεν τὸ περιττὸν τῆ συλλεκτικῆς ἐκδόσεως· ut praeclara Theonis ex epilogo ſcholiorum Αρατείων verba, huc accommodemus. Praeter caetera vero curae nobis fuit, ſuis ſingula locis indicare, quae ex hoc ſcripto adducit diligentiſſimus Ariſtidis lector, Thomas Magiſter in ὀνομάτων Ἀττικῶν ἐκλογαῖς, & Georgius Lacapenus in Grammatica, (ſic ineditum vocum Atticarum Lexicon, quibus in epiſtolis ἀμοιβαίαις, ipſe & Andronicus Zarides uſi ſunt, inſcribit) ut ne dubitare quiſquam poſſet, genuinum ac germanum illius opus eſſe, cujus nomen praefert. Denique & in margine libri nonnulla annotata ſunt, cum eruendae conſtituendaeque verae lectioni, tum indicandis Poetae verſibus, quos nobis reſpexiſſe Orator viſus eſt. Caeterum de Auctore ipſo, illiuſque rebus & ſcriptis, quemadmodum conſtituimus, ne nunc dicamus, chartae hujus anguſtia facit. Quod primo quoque tempore fiet, cum denuo de Ariſtide noſtro bene mereri conabimur. Laeti enim alacreſque in hoc ſtadio, Deo bene juvante, pergemus, ſi probari noſtrum hoc officium intellexerimus: ſin minus, ὃ μὴ γένοιτο, ἁδ' ἔσαγ· optimi rectiſſimique propoſiti conſcientia nos ſolabimur; & porro, quod hucuſque fecimus, intus nobis Muſiſque noſtris canemus.

1 Hoc licet ignoraret Normannus, publici tamen juris hanc orationem fecerat Joach. Camerarius, juxta cujus editionem eam Latine vertit Gul. Canterus, & verſionem ſuam una cum caeteris Ariſtidis noſtri operibus prodire juſſit Baſileae, 1566.

AELII ARISTIDIS VITA, ex Philoſtrati lib. 2. de Vitis Sophiſtarum.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΝ ἢ ἅ εἴτε εὐδαίμονος, εἴτε εὐδαίμονα, Ἀδριανοὶ μὲ ἤνεγκαν. οἱ ἢ Ἀδριανοὶ πόλις ἡ μεγάλη ἐν Μυσοῖς. Ἀθῆναι δὲ ἤσκησαν κῇ τῷ Ἡρώδου ἀκμῷ· καὶ τὸ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Πέργαμον κατὰ τῶ Αἰσχλέους γλῶτταν. νοσώδης δὲ ἐκ μειρακίου γεγονὼς οὐκ ἠμέλησε τῶ πονεῖν. τῷ μὲ οὖν ἰδίαν τῆς νόσου, καὶ ὅτι τὰ νεῦρα αὐτῷ ἐπτοεῖκει, ἐν ἱεροῖς βίβλοις αὐτὸς φράζει. τὰ δὲ βιβλία ταῦτα ἐφημεϊδῶν ἐπέχει τινὰ αὐτῷ λόγον, αἱ δὲ ἐφημεϊδες ἀγαθοὶ διδάσκαλοι τοῦ ὡς ἐπὶ παντὸς εὖ λέγεσθαι. ὅτι δὲ τὸ χειδιάζειν μὴ ἐπομένης αὐτῷ τῆς φύσεως, ἀκριβείας ἐπεμελήθη. καὶ ὡς τοὺς παλαιοὺς ἔβλεψεν, ἱκανῶς τε τῷ γονίμῳ ἴσχυσε, κουφολογίαν ἐξελὼν τοῦ λόγου. Ὑποθήκαι δὲ Αἰσχίνου οὐ πολλαί, οὔτε γὰρ ἐς χάριν τῶν πολλῶν διελέγετο, οὔτε ἐκράτει χολῆς ὅτι τοὺς μὴ ξὺν ἐπαίνῳ ἀκροωμένους. ἃ δὲ λέγε ἐπῆλθεν ἔθνη, Ἰταλοί τέ εἰσι καὶ Ἕλλας, καὶ ἡ ὡς τῷ Δέλτᾳ κατῳκισμένη Αἴγυπτος.

Σμυρναῖοι χαλκῆν ἔσησαν αὐτὸν, ὅτι ἅ κατὰ τῶ Σμύρναν ἀγορᾶς. οἰκίσην δὲ κὴ ἅ Αἰσχίνου ἅ Σμύρνης ἦν), οὐκ ἀλαζὼν ἔπαινος, ἀλλὰ δικαιότατός τε κὴ ἀληθέστατος. τῶ γὰ πόλιν ταύτην ἀφανισθεῖσαν ὑπὸ σεισμῶν τε κὴ χασμάτων, ὥστε κ ὠλοφύρατο ὡς ἐς τὸν Μάρκον, ὡς τῇ μὲ ἄλλῃ μουσικῇ θαμὰ ἐπιτερπόμενος ἅ βασιλεὺς, ὅτι ἢ τῇ, ζέφυρος ἐρήμην αὐτὴν καταπνέοι, κὴ δάκρυα τῷ βιβλίῳ ἐπισάξαι, ξυνοικίαν τε τῇ πόλει ἐκ ἅ Αἰσχίνου ἐνδοσίμων ἐπνεῦσαι. ἐπύγχανε ἢ καὶ συγγεγονὼς ἤδη τῷ Μάρκῳ ἐν Ἰωνίᾳ Αἰσχίνης. ὡς γὰ ἅ Ἐφεσίου Δαμιανοῦ ἤκουον, ἐπεδήμει μὲ ὁ αὐτοκράτωρ ἤδη τῇ Σμύρνῃ τρίτην ἡμέραν· ἅ ἢ Αἰσχίνου ὅπως γνώσκων, ἤρετο τοὺς Κωπτιλίους μὴ ἐν τῷ ἅ ἀσπαζομένων ὁμίλῳ παρεισρεμψάσ αὐτῷ ὁ ἀνὴρ εἴη; οἱ δὲ οὐδὲ αὐτοὶ ἔφασαν ἐωρακέναι αὐτὸν, ὃ γὰρ ἂν παρεῖναι τὸ μὴ ὃ ξυνήσαι. καὶ ἀφίκοντο ἅ ὑστεραίας τὸν Αἰσχίνην ἄμφω δορυφορούντες. προσειπὼν δὲ αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ, Διὰ τί σε, ἔφη, βραδίως εἴδομεν; καὶ ὁ Αἰσχίνης, Στόρημα, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, ἠχόλει. γνώμη δὲ διαφέρουσα τὶ μὴ ἀποκρεμαννύειν, οὗ ζητεῖ. Θαυμάσας δὲ ὁ αὐτοκράτωρ τῷ ἤθει τε ἀνδρὸς, ὡς ἁπλοϊκωτάτῳ καὶ χολικωτάτῳ, πότε, ἔφη, ἀκροάσομαί σου; καὶ ὁ Αἰσχίνης, τήμερον, εἶπε, βούλει, καὶ ἄριον ἀκροῦ· ἃ γὰρ ἔσμεν τῷ ἐμαύτων, ἀλλὰ

ARISTIDEM porro, ſive filium Eudaemonis, ſive Eudaemona, Adriani quidem protulerunt. Sunt autem Adriani non magna adeo in Myſia urbs. Athenae autem excoluerunt vivido illo, quo Herodes utebatur, dicendi genere: Pergamum porro, Aſiae oppidum, Ariſtoclea eloquentia. Adverſa autem valetudine a prima adoleſcentia uſus laborem tamen non ſubterfugit. Genus morbi, & quod nervorum tremore laboraverit, ipſemet in libris Sacris commemorat. Illi autem libri diarii locum ipſi tenent, ſuntque diarii optimi in arte de quavis re bene diſſerendi magiſtri. Cum vero ad dicendum ex tempore naturam minus haberet obſequentem, elaborandis cum cura orationibus animum applicuit. Atque antiquos quidem ob oculos poſuit, affatim tamen nativa polluit foecunditate, jejunam levitatem in dicendo evitans. Peregre multum Ariſtides haud egit, neque enim ad captandam vulgi gratiam dicere ſolebat; neque animi aeſtum continebat adverſus eos, qui cum laude non auſcultarent. Gentes vero, quas adiit, ſunt Itali, Graecique, & Aegyptii, qui juxta Delta habitant.

2. Smyrnaei aeream ipſi ſtatuam erexerunt in foro Smyrnenſi. Smyrnaeque quod dicitur conditor Ariſtides, minime faſtuoſa laus eſt, ſed aequiſſima veriſſimaque. Urbem enim iſtam terrae motibus & hiatibus deſtructam, ita graviter apud Marcum Imperatorem deploravit, ut & reliquae toti lamentationi ſubinde ingemiſceret Imperator, & ad verba ipſa, *Favonii ipſam deſertam perflant*, lacrymis quoque librum perplueret, reſtaurationemque urbis Ariſtidae inſtinctu polliceretur. Converſatus autem jam antea cum Marco in Ionia fuerat Ariſtides. Ut a Damiano Epheſio enim accepi, Imperator quidem tres dies Smyrnae moratus jam fuerat; Ariſtidem igitur cum nondum noſſet, Quintilios interrogavit, an forte in ſalutantium turba virum non attendiſſet? Hi vero ne ſeipſos quidem vidiſſe eum dixerunt; non praetermiſſuros quo minus eum ipſi commendarent. Poſteroque adeo die venerunt ambo Ariſtidem ſtipantes. Tum allocutus ipſum Imperator, *quare te*, inquit, *ſerius videmus?* Reſpondit Ariſtides, *Meditatio quaedam, O Imperator, nos occupabat. Atqui meus aliquid meditata ab eo, quod quaerit, divelli non debet.* Delectatus igitur Imperator viri ingenio, ut quod ſimpliciſſimum pariter ſtudiiſque delectiſſimum eſſet, *Quando*, inquit, *audiam te?* & Ariſtides, *Hodie*, inquit, *propone, & cras audies*;

non

non enim ex iis ſumus qui vomunt, ſed ex iis qui ſtudio elaborare ſolent. Liceat autem, O Imperator, etiam familiaribus tuis intereſſe auſcultationi. Liceat, inquit Marcus, *ſiquidem populare id eſt.* Cum vero dixiſſet Ariſtides, *concedatur etiam ipſis exclamare, O Imperator, & plaudere quantum valent*; Imperator arridens, *Hoc,* inquit, *in te ſitum eſt.* Non adſcripſi argumentum declamationis, quandoquidem alii aliud eſſe dicunt. Illud ſane omnes fatentur, Ariſtidem ingenti ſpiritu coram Marco uſum fuiſſe, fortuna longe antea Smyrnae viam ſternente, ut per talem virum reſtitutionem aſſequi poſſet. Non autem haec dico, quaſi non ſponte quoque ſua Imperator reſtituturus urbem deſtructam fuiſſet, quam incolumem coluit: Sed quod principum divinorumque virorum ingenia, ſi conſilium & oratio ipſa accenderit, magis reluceant, & ad benigne agendum cum impetu quodam ferantur.

3. Sed & quae ſequuntur a Damiano accepi: reprehendiſſe nempe huncce Sophiſtam quidem eos, qui ex tempore dicerent; tanti tamen hoc ipſum feciſſe, ut privatim in eo elaboraret, conclavi ſeipſum includens: elaborabat autem ita, ut membrum ex membro duceret, & ſententiam ex ſententia, orbe quaſi quodam omnia conjungens. Hoc autem mandentis potius quam edentis eſſe putamus. Etenim extemporanea oratio linguae volubilis opus eſt. Accuſant vero Ariſtidem nonnulli, quod exile nimis exordium adhibuerit, in *mercenario milite, agros expetente.* Id enim argumentum ita ipſum fuiſſe exorſum, *non ceſſabunt iſti homines nobis negotia faceſſere.* Reprehendunt etiam nonnulli vehementiam viri in *diſſuadente munitionem Lacedaemonis.* Ita vero dictum ibi, *Nunquid in muro meticuloſe nos abſcondemus, coturnicum naturam induentes?* Imo & vitio vertunt, quod adagium, humilem nimis orationem faciens, adtexuerit. Alexandrum enim perſtringens tanquam patriis inſiſtentem veſtigiis, eo quod in rebus gerendis verſutia utatur, *patris filium* eſſe dixit. Iiſdem cavillum etiam improbatur, quandoquidem *unoculos Arimaſpos cognatos eſſe Philippi* dixit: quemadmodum & Demoſthenes olim apud Graecos cauſam dicens [reprehenſionem incurrit] *quod Tragicum Simiam & Oenomaum ruſticum* [adverſarium appellaſſet.] Verum ex iſtis de Ariſtide ſententiam ferre noli. Quin potius, qualis fuerit demonſtret *Iſocrates, Athenienſibus perſuadens, ut rei navalis ſtudium abjiciant*: & *qui Callixenem carpit, quod decem* (duces) *ſepeliri prohibuerit*: & *deliberantes de rebus Siculis*: & *Aeſchines penſione non corruptus in cauſa Kerſobleptae*: & *ſacris abſtinentes poſtquam occidiſſent familias*; in quo maxime argumento docet, quomodo quis tuto tragicas, & in quibus facilis alias lapſus, ſententias aggredi debeat. Plura quoque alia oratio-

τ' ἀκουόντων. ἐξέσω δ', ὦ βασιλεῦ, καὶ τοὺς γνωρίμους παρεῖναι κατὰ τὴν ἀκρόασιν. ἐξέσω, ἦ δ' ὁ Μάρκος, δημοτικὸν γάρ. εἰπόντος δὲ τοῦ Λεοντείδου, δεδόσθω δὲ αὐτοῖς καὶ βοᾶν, καὶ κροτεῖν, ὦ βασιλεῦ, ὁπόσον δύνανται· μειδιάσας ὁ αὐτοκράτωρ, τοῦτο, ἔφη, ὅτι σοὶ κεῖται. οὐκ ἔγραψα τὴν μελετηθεῖσαν ὑπόθεσιν, ἐπειδὴ ἄλλοι ἄλλην φασίν. ἐκεῖνό γε μὴν πᾶσι πάντων ὁμολογεῖται, τὸν Λεοντείδην ἀείσῃ φορᾷ ὅτι τοῦ Μάρκου χρήσασθαι, πόρρωθεν τῇ Σμύρνῃ ἑτοιμαζούσης τῆς τύχης τὸ δι' ἀνδρὸς τοιούτου ἀνοικισθῆναι. καὶ οὔ φημι ταῦτα, ὡς οὐχὶ καὶ τοῦ βασιλέως ἀνοικίσοντος ὑπολωλῖαν πόλιν, ἣν οὗτος ἐθαύμασεν· ἀλλ' ὅτι αἱ βασίλειοί τε καὶ θεσπέσιοι φύσεις, ἢν προσεγείρῃ αὐτὰς ξυμβουλία καὶ λόγος, ἀναλάμπουσι μᾶλλον, καὶ πρὸς τὸ εὖ ποιεῖν ξὺν ὁρμῇ φέρονται.

Δαμιανῷ καὶ ἐκεῖνα ἤχουν· τὸν σοφιστὴν τοῦτον ἁμαρτάνειν μὲν τοὺς αὐτοσχεδίους ἐν ταῖς ἀγωνίαις, θαυμάζειν δὲ οὕτω τὸ σχεδιάζειν, ὡς καὶ ἰδίᾳ ἐκπονεῖν αὐτὸ, ἐν δωματίῳ αὐτὸν καθειργνύντα· ἐξεπόνει δὲ κῶλον ἐκ κώλου, καὶ νόημα ἐκ νοήματος, ἐπισυναρμόττων. τοῦτο δ' ἡγώμεθα μασωμένου μᾶλλον, ἢ ἐσθίοντος. αὐτοσχέδιος γὰρ γλώττης εὐροούσης ἀγώνισμα. κατηγοροῦσι δὲ τοῦ Λεοντείδου τινὲς, ὡς εὐτελὲς εἰπόντος προοίμιον ὅτι τῶν μισθοφόρων, ἧκ' ἀπαιτησόντων τὴν γῆν. ἄρξασθαι γὰρ δὴ αὐτὸν τῆς ὑποθέσεως ταύτης ὧδε· οὐ παύσονται οὗτοι οἱ ἄνθρωποι παρέχοντες ἡμῖν πράγματα. λαμβάνονται δέ τινες καὶ ἀκμῆς τοῦ ἀνδρὸς, ὅτι τοῦ παραιτησομένου τὸν τειχισμὸν τῆς Λακεδαίμονος. εἴρηται δὲ ὧδε· μὴ γὰρ δὴ ἐν τείχει ἐπιπήξαιμεν, ὀρτύγων ἀναφαίδρων φύσιν. λαμβάνονται δὲ καὶ παροιμίας, ὡς ταπεινῶς προσῃρημένης. ὑποδιαβάλλων γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον ὡς πατρῴζοντα τοῖς ἐν τοῖς πράγμασι δεινότητα, τοῦ πατρὸς, ἔφη, τὸ παιδίον ἔχει. οἱ αὐτοὶ κατηγοροῦσι καὶ σκώμματος, ἐπειδὴ τοὺς Ἀριμάσπους, τοὺς μονομμάτους, ἔφη συγγενεῖς εἶναι τοῦ Φιλίππου· ὥσπερ τοῦ Δημοσθένους, ὑπολελογημένου τοῖς Ἕλλησιν, ὑστερ τοῦ τραγικοῦ πιθήκου, καὶ τοῦ ἀγροικου Οἰνομάου. ἀλλὰ μὴ ἐκ τούτων τὸν Λεοντείδην. σκοπεῖτω δὲ αὐτὸν ὅ, τε Ἰσοκράτης, ὁ τοὺς Ἀθηναίους ἐξάγων τῆς θαλάττης· καὶ ὁ ἐπιμηδὲ τῷ Καλλιξείνῳ ὅτι τῷ μὴ θάπτειν τοὺς δέκα· καὶ οἱ βουλευόμενοι περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ· καὶ ὁ μὴ λαβὼν Αἰσχίνης ὑστερ τοῦ Κερσοβλέπτου τὸν σῖτον· καὶ οἱ θεσμοτούμενοι τὰς κοινωνίας μετὰ τὸ κτεῖναι τὰ γήνη. ἐν ᾗ μάλιστα ὑποθέσεων ἀναδιδάσκει ἡμᾶς, πῶς ἄν τις ἀσφαλῶς κεκινδυνευμένας τε καὶ τραγικὰς ἐννοίας μεταχειρίσαιτο. καὶ πλείους ἑτέρας ὑποθέ-

σεις

σεις οἶδα, εὐπαιδευσίαν ἐνδεικνυμένας τὸν ἄνδρα τούτῳ, καὶ ἰσχνὸν, καὶ ἥδιον. ἀφ' ὧν μᾶλλον αὐτὸν θεωρητέον, ἢ εἴπου καὶ παρέπλυσέ τι, ἐς φιλοπμίαν ἐκπεσών. καὶ τεχνικώτατος δὲ σοφιστῶν ὁ Αελιείδης ἐγένετο, καὶ πολὺς ἐν θεωρήμασιν· ὅθεν καὶ τὸ χρονίζειν ἀπενέχθη. τὸ γὰρ κατὰ θεωρίαν βούλεσθαι σφάγειν πάντα ἀσχολεῖ πρὸς γνώμην, καὶ ἀπαλλάπει τοῦ ἑτοίμου. ἀποθανεῖν δὲ τὸν Αελιείδην οἱ μὲν οἴκοι γράφουσιν, οἱ δὲ ἐν Ιωνίᾳ, ἔτη βιώσαντα, οἱ μὲν ἑξήκοντά φασιν, οἱ δὲ ἀγχοῦ τῶν ἑβδομήκοντα.

num ejus argumenta mihi nota sunt, eruditionem viri, vim item, atque ingenium demonstrantia. Ex quibus de eo judicium potius duco esse ferendum, quam ex iis, in quibus forte offendit, nonnihil in affectationem prolapsus. Caeterum Aristides omnium Sophistarum artis fuit observantissimus, assiduusque maxime excogitandis sententiis; qua etiam re extemporanea dicendi ratione fuit avocatus. Non nisi ea enim quae diligenter sint excogitata proferre velle mentem occupat, & quo minus prompta sit prohibet. Diem vero obiisse Aristidem in patria quidem dicunt alii, alii in Ionia; cum annos, ex quorundam sententia, sexaginta, ex aliorum autem septuaginta fere vixisset.

VETERUM & RECENTIORUM
De ARISTIDE
JUDICIA & TESTIMONIA.

Phrynichus Arabicus, e libro XI. σοφιστικῆς ἀπαιδευσίας, *apud Photium, Biblioth. Cod. CLVIII.*

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ τοῖς λόγοις, ὡς φησιν, ἐντυχὼν, ἄρτι τότε ἀκμάζοντος, πολὺν δ' ἀνδρὸς ἔπαινον ποιεῖται. Καὶ Μαρκιανόν φησι τ[1] Κρητικὸν συγγραφέα ὑπερορᾶν μὲν Πλάτωνος καὶ Δημοσθένους, τὰς δὲ Βρούτου δ' Ιταλοῦ ἐπιστολὰς περικρίνειν, καὶ κανόνα τοῦ ἐν λόγῳ ἀρετῆς ἀποφαίνειν. ταῦτα δ' ὅτός φησιν, οὐχὶ τὴν τοιαύτην κρίσιν ἀποδεχόμενος, ἀλλ' εἰς τὸ μὴ θαυμάζειν, εἴτινες καὶ τοῦ Αριστείδου δόξης ἐλάττονα τὸν ἄνδρα νομίζουσιν, ὅτω κλέους τοῦ ἐν λόγοις εἰς ἄκρον ἐλάσαντα· ἥψαιτο γὰρ ὁ φθόνος ὑπ' ἐνίων πεπομφὼς καὶ Αελιείδου, ὥσπερ καὶ ἄλλων πολλῶν παιδείᾳ διενεγκόντων.

ARISTIDEM Phrynichus temporum suorum aequalem, quum in orationes illius incidisset, maximis ornat laudibus. Tum Marciani Cretici Scriptoris meminit, cui eloquentia Platonis ac Demosthenis ex comparatione epistolarum Bruti, Latini hominis, quas ut perfectam eloquendi normam mirabatur, sorderet. Non quod Marciani sententiae ipse accedat, sed ut ne miremur eloquentissimum Oratorem Aristidem gloria sua famaque minorem nonnullis videri; quippe quem haud secus atque alios praestanti eruditione viros invidia hominum laceraverit.

Libanius in Orat. pro Saltatoribus, contra Aristidem, Tom. II. pag. 475.

Τὸν οὖν ἐμὸν ἐς Αελιείδην ἔρωτα, καὶ ὡς αἱρέσεώς μοι δοθείσης, ἢ νικῆσαι πλούτῳ τὸν Μίδαν, ἢ καὶ κατὰ μικρὸν ἐγγὺς ἐλθεῖν τῆς τοῦδε τέχνης, εὐθὺς ἂν ἑλέσθαι τοῦ δευτέρου, πᾶσι που δῆλον. οὐ γὰρ ἐξ ὧν ἀκηκόασί μου φάσκοντος ἐρᾶν, ὃ καὶν ψεῦδος ἦν, τοῦτο συνίσασιν·

Eo Aristidem amore complector, ut si optio mihi daretur, utrum Midam divitiis anteire malim, an ad artes oratorias Aristidis paulo propius accedere; quod hoc posterius illico optaturus sim, id omnibus manifestum. De quo illis non inde modo constare potest, quod ego me illum adamare affirmem; fallere enim hoc fortasse

1 Alii Κελτικὸν.

 potest:

poteſt: ſed ex eo, quod haud paulo certioris fidei eſt, nimirum ex rebus ipſis, compertam illis eſſe arbitror magnitudinem noſtri erga Oratorem amoris. Quippe cum orationes conficio, Ariſtidis premo veſtigia, utque illius orationibus meae quodammodo ſimiles fiant, quantum poſſum, adnitor. Jam ſi in ſubſelliis quiſpiam nos ſimiles eſſe pronunciet, id ego in praecipuo vitae meae fructu habeo; quod profecto maximo argumento eſt in ſummorum Oratorum numero Ariſtidem a me reponi.

ἀλλ' ἐκ τοῦ πολλῷ μείζονος εἰς πίστιν· ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν δηλώσονται, πόσον τι τὸ φίλτρον τοῦ ῥήτορος ἴσως ἐν ἐμοί. τὸ γὰρ ἡνίκα ἂν ποιῶ λόγους, τῶν ἴχνων ἔχεσθαι Αἰσχίνου, καὶ πειρᾶσθαι τοὺς ἐμοὺς ἀφομοιοῦν εἰς ὅσον οἷόν τε τοῖς ἐκείνου· καὶ κέρδος ποιεῖσθαι τοῦ βίου, τὸ τινὰ τῶν καθημένων εἰπεῖν, ὡς ἐοίκαμεν· σημεῖον οἶμαι παμμέλητες τοῦ τῶν ἄκρων ἡγεῖσθαι τὸν ῥήτορα.

Plura videas apud eundem Libanium in eadem Oratione.

Eunapius in Vita Himerii, pag. 166.

Divinus Ariſtides. ὁ θεῖος Αἰσχίδης.

Syneſius in Dione, pag. 40.

Ariſtidi ea, quam adverſus Platonem de Quatuor-viris ſcripſit, oratio, inſignem apud Graecos nomen famamque conciliavit. Atque ea quidem artificii plane omnis expers, quam ne rhetoricae quidem generi ulli adſcribas, non ſi juſte eam, atque ex artis praeceptis dijudicare velis; abdita nihilominus ac recondita pulchritudine, & admirabili quodam lepore conſtat, qui temere neſcio quo pacto nominum ac verborum varietate delectat.

Αἰσχίδῃ ὁ πρὸς Πλάτωνα λόγος ὑπὲρ τῶν τεσσάρων πολὺ ἐκήρυξεν ἐν τοῖς Ἕλλησιν. ἔστι μὲν καὶ τέχνης ἀπείρου ἀμοιρῶν, οὗ γε οὐδ' ἂν ἐπαγαγοῖς εἴδει ῥητορικῆς, οὕτω ἐκ τοῦ δικαίου γε καὶ τῶν νόμων τῆς τέχνης. συγκείμενος δ' οὖν ἀπορρήτῳ κάλλει καὶ θαυμαστῇ τινι χάριτι, εἰκῇ πως ἁπτερπούσῃ τοῖς ὀνόμασι καὶ τοῖς ῥήμασι.

Photius in Biblioth. Cod. CCXLVI.

Ariſtidis Oratio Panathenaica, quam legimus, multa excerptu digna ſuppeditat, & verba, & periodos, ac ſententias mirifico tum acumine tum ornatu expolitas.

Ἀνεγνώσθη Αἰσχίδου ὁ παναθηναϊκὸς, ἐκλογὴν ἔχων ῥημάτων τε, καὶ ὀνομάτων, καὶ περιόδων, ἀλλὰ καὶ νοημάτων εἰς δεινότητα καὶ κάλλος διεσκευασμένων.

Vid. & ejuſdem Cod. CCLXV.

Suidas ſub voce Αἰσχίδης.

Ariſtides, Adrianenſis, Sophiſta. Adriani vero eſt urbs Myſiae, quae nunc Bithynia vocatur. Polemonis Smyrnaei Rhetoris diſcipulus, filius Eudaemonis Philoſophi, flaminis Dialis in patria ſua. Athenis Herodem, & Pergami Ariſtoclem audivit; floruitque Antonini Imperatoris tempore, & vitam uſque ad Commodum produxit.

Ἀριστείδης, Ἀδριανεὺς, σοφιστής. Ἀδριανοὶ δὲ πόλις Μυσίας, ἡ νῦν Βιθυνίας. Πολέμωνος τοῦ Σμυρναίου ῥήτορος μαθητὴς, υἱὸς Εὐδαίμονος, φιλοσόφου τε καὶ ἱερέως γενομένου ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ ἱεροῦ Διός. οἱ δὲ Εὐδαίμονα τὸν πατέρα αὐτοῦ γράφουσιν. ἠκροάσατο δὲ Ἡρώδου καθ' ὃν τὰς Ἀθήνας καὶ ἐν Περγάμῳ Ἀριστοκλέους· γεγονὼς ἐπὶ

τε Αὐλωνίνε Καίσαρος, ϗ διαλέκτους μέχρι Κομόδε. τῶν λόγων παρ' ἄδηλον πέρας, εὕροι δέ τις ἂν ἄλλας ἄλλοις ἐπιτυχθέντας.

Orationum ejus certus non eſt numerus, quoniam varia earum circumferuntur volumina.

Anthолog. Graec. lib. 4. p. 376. Edit. H. Steph.

Θωμᾶ σχολαστικοῦ.

Ῥητορικῆς Φιλέω τρεῖς ἀστέρας, οὕνεκα μοῦνοι
Πάντων ῥητήρων εἰσὶν ἀρειότεροι.
Σεῖο πόνος Φιλέω, Δημόσθενες· εἰμὶ γὰρ λίην
Καὶ Φιλαιετείδης ϗ Φιλοθουκυδίδης.

Ibid.

Εἰς ἄγαλμα Αἰλιτείδου τοῦ ῥήτορος.

Νεῖκος Αἰλιτείδης Ιαδῶν κατέπαυσε πολήων,
Τὸ πρὶν Ομηρείης εἶχον ὑπὲρ γενεῆς.
Φασὶ γὰρ πᾶσαι, Σμύρνη τέκε θεῖον Ομηρον,
Η ϗ Αἰλιτείδην ῥήτορα γειναμένη.

Pius IV. Papa Romanus, in baſi Statuae Ariſtidis ab ipſo collocatae in Bibliotheca Vaticana.

Roma, tuum nomen totum licet impleat orbem,
Majus Ariſtidis fit tamen eloquio.

Adrianus Turnebus in Orat. habita, cum Philoſophiam profiteri coepit; inter ejuſdem Opuſc. Tom. 3. pag. 41.

Nec orationem invenias ſuaviorem elegantioremque, totaque Graecia magis celebratam, quam Ariſtidis ὑπὲρ τῶν τεττάρων, qua Platoni Philoſophorum principi, velut calumniae condemnato, maculas aeternas inurit.

Hieronymus Wolfius in Praefat. ad Iſocratis Orat. Panathenaicam.

Τῇ αὐτῇ ὑποθέσει ϗ Αἰλιτείδης ὁ σοφιστὴς ὡσὲι ζῆλον Ισοκράτης ἐπεχείρησεν ἀ πάνυ ἀτυχῶς, ἔμοιγε δοκεῖν.

Ejuſdem argumenti & nominis orationem ſcripſit Ariſtides Rhetor, non infoelici, ut mihi quidem videtur, Iſocratis aemulatione.

Iſaacus Caſaubonus ad lib. 2. Sueton. cap. 89.

Porro legis hujus de modis aedificiorum neceſſitatem nemo melius exprimit Ariſtide Sophiſta, Orat. εἰς Ρώμην, cujus verba libet apponere, Καὶ ὥσπέρ τις ἀνὴρ &c. quae verba propter ſummam elegantiam verterem Latine, niſi id Doctiſſimus Vir Gul. Canterus, cui vitam ille Autor debet, jam feciſſet pari fide atque elegantia.

Ludovicus Creſollius Theatr. Vet. Rhet. lib. 3. cap. 7.

Sed eſt in manibus iſtiuſmodi orationis ſpeciociſſimum exemplum apud Ariſtidem Sophiſtam, in funere Eteonei adoleſcentis; qua nihil pictius & ornatius eſſe puto, vel inventorum elegantiſſima varietate, vel dicendi modo veneribus redundante: &, me quidem judice, muſeum poetarum leporem, naeniaſque dulces & amoenas ſuavitate ſuperavit.

Joh. Henricus Boeclerus de Scriptoribus Graecis & Latinis; ad ſeculum poſt Chriſtum natum ſecundum.

Ariſtides Sophiſta, multo eloquentiae praeſertim panegyricae cultu.

ELOGIA VETERUM.

Jacobus Gronovius in Theſauro Graecarum Antiquitatum Vol. 3. fol. iiii.

AELIUS ARISTIDES. Ejuſdem imperii ac temporis ornamentum ingens extitit ab hujus Aelii Ariſtidis facundia; quae cum tantam admirationem moverit in Graecis pariter ac Latinis, ut ipſam quoque Graeciam obſtupefeciſſe teſtetur Syneſius, atque adeo exempla ejus luculenta etiamnum ſuperſint, parum intelligo, unde & Urſinus & Faber eum ſpectari noluerint, quem ſciebant tam venuſte legi. Equidem vivo Ariſtidae contigerat ea felicitas, ut tum praecipuis ſui temporis, tum familiarius innoteſceret Imperatori Romano, & ſatis validam gratiam ad eum impetraret; in tantum ut huic reſtitutionem ſuam ab terrae motu ipſa Smyrna debuerit referre acceptam. Non diſſimilis laus eſt, quam Statua ejus nacta eſt, ab Pio IV. collocata in Bibliotheca Vaticana; nec dubitavit hic proprio baſin ejus exornare nomine & venerationis tunc ſuae indicio. Id alteruter eorum ignorare non potuit, quo minus ab publico omnium conſpectu tam aureum os averti debuit, cujus dotes accurate exſequutus eſt Guil. Canterus in eruditis Prolegomenis, quemadmodum totus in ſtudiis, quae etiam peregrinando acuere conatus eſt, non humile quid ſectatus fuerit, ſed fere certamen cernere ſuſtinuerit cum diſertiſſimis antiquae Graeciae.

SOPATRI APAMEENSIS PROLEGOMENA in ARISTIDEM.

ΤΡΕΙΣ φοραὶ ῥητόρων γεγόνασιν· ὧν ἡ μὲν πρώτη ἀγεάφως ἔλεγεν, [1] ἧς ἐστι Θημιστοκλῆς καὶ Περικλῆς, καὶ οἱ κατ' ἐκείνους ῥήτορες· ἡ δὲ δευτέρα ἐγγεάφως ἔλεγεν, ἧς ἐστι Δημοσθένης καὶ Αἰσχίνης, καὶ Ισοκράτης, καὶ σὺν αὐτοῖς ἡ πεντὰς τῶν ῥητόρων δεκάς. καὶ αὕτη ἦν αἱ δύο φοραὶ ἐν Αθήναις γεγόνασιν. ἡ δὲ τύχη ἐν τῇ Ασίᾳ τούτων δωρεῖται φορὰν, τρίτην ὅσαν ὀπισήμην, ἧς ἐστι Πολέμων, Ηρώδης, καὶ Αριστείδης, καὶ οἱ κατὰ τούτους τοὺς χρόνους γεγόνασι ῥήτορες. ἤνεγκεν οὖν ἡ τρίτη φορὰ, λέγω δὴ ἡ τῆς Ασίας εἰσελθοῦσα, σοφὸν καὶ θαυμασιώτατον ἄνδρα τὸν Αριστείδην. καὶ γὰρ τῶν πάνυ ἐλλογίμων ἐγένετο, καὶ πολὺ μᾶλλον, καὶ σώφρων λίαν, καὶ χρησῶν κρείττων, ὡς καὶ αὐτὸς εἶπεν ἐν τῷ ὑπὲρ τεττάρων. τούτους λέγουσι πατέρα Εὐδαίμονα, μητέρα δὲ ὡς ἄσημον ὄσον οὐ προσῆκεν. ἐγένετο δὲ ἀπὸ Αδριανοῦ πόλεως τῆς Ιωνίας. Αδριανοὶ γὰρ οἱ πολῖται λέγονται. τινὲς δὲ λέγουσιν αὐτὸν Σμυρναῖον, πλανηθέντες ἀπὸ τοῦ ἐκεῖσε φοιτᾶν τῷ Πολέμωνι τῷ διδασκάλῳ, ἔπειτα ὅτι καὶ μείζην εἰς αὐτὸν εὐεργεσίαν καταβάλετο. σεισμοῦ γὰρ καταπεσόντος αὐτοῦ, ἔγραψε λόγον περὶ αὐτῆς τῆς πτώσεως πρὸς τὸν Αντωνῖνον βασιλεύοντα Ρωμαίων τότε· ὃν τινα ἀναγνὺς Αντωνῖνος εὐθέως ἐδάκρυσε, καὶ πέμψας ἀνῴκισεν αὐτὸν, καὶ συνῳδὸν ποιήσας ἐν τῇ Εφέσῳ Ασιανῶν ἀνδρῶν ἀνενέωσεν αὐτῷ. ἐπαιδεύθη καὶ ἐν Αθήναις τὰ φιλόσοφα. ἔτος δὲ ὁ Αριστείδης νέος ὤν, πικροτάτῳ λέγεται νενοσηκέναι νόσῳ· ἀπολληπικὸν γὰρ αὐτὴν λέγουσι γεγονέναι, καὶ τὸ τῶν λόγων αὐτοῦ ἠρρωκέναι ἀπί τινα χρόνον, εἶπε· ἀπελθὼν ἐν Περγάμῳ, ὡς δὴ τὸ Ασκληπιεῖον πολὺ ἐκεῖσε φοιτῶντος, καὶ θεραπείαν χρόνον ἔτυχεν ἰάσεως. ὑπὲρ τούτου ἀμείψασθαι τὴν εὐεργεσίαν βουλόμενος, ἔγραψεν ἐξ λόγους τοὺς ἱεροὺς λεγομένους, ἐν οἷς μόνους τοὺς ὀνείρους ἐξηγεῖται, ὡς ἰδὼν ἰάθη. ἐκελεύθη δὲ θεοῦ ὑπὸ τοῦ Ασκληπιοῦ καθ' ἡμέραν τελέσαντα λέγειν εἴκοσι, καὶ περαιτέρω μὲν ἐξεῖναι [2] τούτων λέγειν, ἥττονας δὲ οὔ. ὅθεν καὶ ἄπειροι αὐτοῦ λόγοι φέρονται ἐκ ταύτης τῆς θεοφάσεως. ἐγένετο δὲ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Αντωνίνῳ τῷ βασιλεῖ καὶ Μάρκῳ. ἐλθόντος δὲ ἐν τῇ Σμύρνῃ τοῦ Αντωνίνου, καὶ πάντων αὐτὸν

1 MS. Bodl. ὡς. 2 *Ald.* τοῦτον.

τῶν

τῶν παιδευτῶν τιμησόντων, ὁ Αισχίνης μόνος οὐκ ἀπήντησεν αὐτῷ. εἶτα τὸν Αντωνίνον ἐρωτῶντος, πῶς Αισχίνης; ἀπεκρίναντό τις, οὐ πάρεστιν· εἰ γὰρ παρῆν, οὐκ ἐλάνθανε. καὶ πέμψαντος τοῦ Αντωνίνου, ἦλθε λέγων, ὅτι διὰ τοῦτο οὐκ ἀπήντησα, ὅτι ἐγὼ ὁ δεόμενος ὢν οἱ ἄλλοι δέονται, ἀντὶ τῶν χρημάτων. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας τούτων πλείονα αὐτῷ τῶν ἄλλων δέδωκε χρημάτων. ὁ μὲν ἐδέξατο μέν, ὅμως δεδιὼς, μὴ διὰ τὸ μὴ λαβεῖν ἐγείρῃ κατ' αὐτὸν τὸν βασιλέως ὀργήν. τοῦ δὲ Μάρκου ἀπαφοιτήσαντος τῶν Αθηνῶν, ὁ μὲν Αδριανὸς ὁ σοφιστὴς εἰπὼν ὡδαχρῆμα [1] πάντας ἐξέπληξεν. πᾶν γὰρ ὃ ὠρίζετο, αὐτοσχεδιάζων ἔλεγε. τοῦτο [2] τοῦτο δὲ εἶπεν ὁ Αισχίνης τῷ Μάρκῳ παιρῶν καὶ αὐτὸς ἐν τῶν Αθηνῶν, ὅτι ἡμεῖς τῶν ἐμόντων οὐκ ἐσμὲν, ἀλλὰ τῶν ἀκηκοότων, καὶ τῶν ἀρεσκόντων. ἀλλ' ὅμως εἰπὼν καὶ αὐτὸς, πλέον ἐξέπληξε καὶ ἐπιμήθη σφόδρα. βαλόμενος δὲ τότε εἰπεῖν τὸν παναθηναϊκὸν ἐκωλύετο ὡδὶ ὁ Ηρώδης τοῦ σοφιστοῦ τῶν Αθηναίων, ὡς δυνάστης· τοῦτο μὲν ὅτι αὐτὸς ἦν [3] τότε ὁ τὸν θρόνον ἐπέχων τὸν σοφιστικὸν, καὶ ἀπὸ ὑπάτων κατήγετο· τοῦτο δὲ ὅτι ὁ Μάρκος αὐτῷ φίλος ἦν. (πότε γὰρ εὑρὼν θησαυρὸν ἐδίδου τῷ βασιλεῖ αὐτόν· ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε, κέχρησο αὐτῷ· αὖθις δὲ καταφυγὼν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ, ἔφη εἶναι ὑπὲρ ἰδιώτου τὸν θησαυρόν· ὁ δὲ βασιλεὺς πάλιν εἶπε πρὸς αὐτὸν, καὶ κατάχρησο.) μὴ δυνάμενος δὲ διὰ τὸν φθόνον [4] τὸν Ηρώδου, μηχανῇ αὐτὸν μετῆλθεν. ἀναθέμενος γὰρ αὐτῷ ἄλλον παναθηναϊκὸν εὐτελῆ καὶ ψυχρὸν, ὃς καὶ φέρεται, ἠδυνήθη λαβεῖν τὴν ἄδειαν τοῦ λέγειν παρ' αὐτοῦ, νομίσαντος Ηρώδου ὅτι αὐτὸν μέλλῃ λέγειν καὶ ἀχνημονεῖν· εἰσελθὼν δὲ εἶπε τοῦτον τὸν ἀναγινωσκόμενον καὶ θαυμαζόμενον, καὶ πάνυ ἠδοκίμησε. λέγεται δὲ παναθηναϊκὸς, διότι ἐν τοῖς παναθηναίοις ἐλέχθη· ἀνάγεται δὲ καὶ τὸ πανηγυρικὸν εἶδος. τὰ κεφάλαια δὲ ἐν τῷ λόγῳ εἰσόμεθα. διεῖλε δὲ τὸν λόγον εἰς τέσσαρα, διότι ἤδει αὐτὸς ὡς ἐν πανηγύρει μὴ [5] μέλλοντας δεῖ παντὸς ἀκούειν λόγου, πολλοῦ ὄντος. ἐπιλαμβάνει δὲ ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάσας τὰς ἰσορίας. ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λέγει τὰ μετέπειτα ὧν ἱστόρησεν Ηρόδοτος. ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ, [6] τὰ Ηροδότου. ἐν τῷ τρίτῳ, τὰ Θουκυδίδου. ἐν τῷ τετάρτῳ, ἅπερ εἶπεν ὁ Ξενοφῶν καὶ ὁ Θεόπομπος. εἰσὶ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ὧν ἱστόρησεν Ηρόδοτος, τὰ δὲ Κελεοῦ, καὶ τοῦ Ερεχθονίου, καὶ Τελπολέμου, ὧν τῶν Αμαζόνων, καί τινα παλαιὰ πάνυ. ἔστι δὲ εἶπεν Ηρόδοτος τὰ Περσικά· τὰ δὲ Θουκυδίδου, τὰ Πελοποννησιακά· τὰ δὲ Ξενοφῶντος, αἱ Ελληνικαί· τὰ δὲ Θεοπόμπου, αἱ Φιλιππικαί. [7] ἐπεὶ δὲ λέγουσί τινες ἀνταλλάξαι Γαληνὸν τὴν τέχνην κατὰ χρησμὸν, ἰστέον ὅτι ὠδαμοῦ τοῦτο μέμνηται. ἀλλ' ἀπλῶς καὶ μάτην λέγουσιν οἱ τοῦτο λέγοντες. ἄλλως τε φαίνεται σβεσθὲν τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, τὸ παρέχον αὐτοῖς τὸν χρησμὸν, εἴ γε τοῦτο ἐγίνετο. ὡς δὲ λέγουσιν ἐσβέσθη, τῶν φωτέων τότε ἐμπεσόντων αὐτό· ὑπιγνύμενος ὁ Νέρων ὁ βασιλεὺς τότε πάσης ἀσελγείας μεστὸς, μείζονα καὶ λαμπρότερον [8] αὐτὸν κατεσκεύασε· ὕστερον δὲ αὐτὸς καθεῖλεν αὐτὸν διὰ τόδε. λέγεται ὅτι εἰσελθόντος εἰς Δελφοὺς εὐτελοῦς τινὸς καὶ λαβόντος χρησμὸν, Νέρων οὐκ ἔλαβε, ζητῶν ὁ αὐτὸς πυθέσθαι τίνος, εἶτα ἤρετο ἀνδρός. ἡ δὲ Πυθία ἀπεκρίθη, ἔα δέ μοι χθιζὸς λίβανος κλυτοῦ ἑρμηνῆος. τοῦτο δὲ [9] ἐσήμαινεν, ὅτι πολλῶν μοι ἱερέσκοι ὁ ἑρμηνεὺς θυῶν εὐτελές τι, ὢν εὐσεβὴς, ἢ Νέρων πολλὰ θύσας. ἦν γὰρ πάνυ ἀσελγὴς ὅτος ὁ Νέρων, ὥστε καὶ τῇ μητρὶ συγκαθευδῆσαι καὶ φονεῦσαι αὐτὴν, διότι τὸ πολὺ τῆς ἀσελγείας ταύτης οὐκ ἀνεχομένην. ἀμέλει καὶ τοιοῦτόν τι πάλιν εἰς αὐτόν. ἔπαυσε δὲ αὐτὸ τὸ μαντεῖον διὰ τόδε τοῦ τρόπου· πολλὰ πριουμένους αὐτοῦ καὶ μὴ δυναμένους αὐτὸ σβέσαι, παρών τις τῶν ἐμπείρων, συνεβάλλετο αὐτῷ, ὡς λέγεται, Τυφῶνος κεφαλὴν ῥίψαι ἔσω ἐν τῷ ναῷ· καὶ ὅτως ἔπαυσεν αὐτό. λέγεται δὲ

l. ἤνδανε vel ἀνδ

1 Πάνυ illud deeſt in Bodl. 2 Τοῦτον *Ald.* τούτῳ Bod. 3 Ita *Ald.* & *Norm.* abeſt a Bodl. 4 Τοῦ *Ald.* 5 Μελλοντας *Ald.* 6 Τοῦ Bodl. 7 Επειδὴ *Ald.* 8 Lege ναὸν. 9 Εσήμαινεν *Ald.*

ὡς

ὡς ὅτι Αριστείδης οὐκ εὐτυχῶς πεφυκὼς τοῖς μαθηταῖς, οὐδὲ εἶχε πολλοὺς μαθητάς. ἀμέλει τινὲς περὶ αὐτοῦ εἶπον [1] τὸ ὑπὸ φερόμενον τοῦτο λεχθέν· χαίρετε Αριστείδου τοῦ ῥήτορος ἑπτὰ μαθηταί, πέντε οἱ τοῖχοι, καὶ τρία [2] κυψέλλια· σκάμνια τρία, καὶ θρόνος εἷς. οὐκ ἔστι δὲ, ἀλλὰ περὶ ἄλλου τινὸς νεωτέρου Αριστείδου, μὴ ἔχοντος μαθητὰς, ἀλλὰ μόνιον τὸ Δαπριδιὼ, καὶ τὰ σκάμνια, ὧν ἀφ' ἑτέρου τινὸς εἰσελθόντος, καὶ εὑρόντος αὐτὸν μόνον. ὁ πάνυ ἢ γηραιὸς πέφυκε.

Περὶ δὲ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἐν λόγοις φύσεως Αριστείδου, τοῦτο γὰρ παρήκαμεν ἐν τοῖς ἄνω εἰπεῖν, ἤδη μὲν Λογγῖνος καὶ πάντες οἱ κριτικοὶ πολλὰ περιήκασιν, ὡς γόνιμος, ὡς ἐνθυμηματικὸς τυγχάνει, καὶ βίαιος, καὶ καθόλου τοῦ Δημοσθένους μιμούμενος. ὅμως δὲ καὶ παρ' ἡμῶν ὀλίγα περὶ τοῦ παρόντος περιεσκέπται. φιλότιμος ἐστὶν ὁ ἀνὴρ, καὶ χαίρων καιναῖς ὑποθέσεσι, καὶ περὶ τὰς πρώτους τῶν [3] παλαιῶν τοῦ ῥητορείαις μαχόμενος, Ισοκράτους, Δημοσθένην, Θουκυδίδην, Ηρόδοτον, καὶ περὶ τοῦ κορυφαίου τῶν φιλοσόφων, Πλάτωνα. Οὗτος ἐν τοῖς ὕλαις ἐφαμίλλους πλέκει τοὺς λόγους, καὶ τῇ τῶν [4] ἐνθυμημάτων πυκνότητι δημοσθενίζει, καὶ δεύτερα τὰ πρῶτα τίθησι πολλάκις, καὶ τοῖς πρώτοις ὡς δευτέροις μάχεται, καὶ [5] σχημάτων ἐναγωνίων ὑπηρέτης γεγένηται. τὸν [6] γὰν ὡς κύριος ἀσφαλὴς [7] δεχόμενος, ἐδὲν ἐκ τῆς Ασίας εὕρατο καινὸν, ἢ κοῦφον, ἢ εὔηθες, ἀδὲ τροπικαῖς τοῦ λέξεων ὡς ἔτυχε χρώμενος, ἀδὲ φαινόμενος τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὡς [8] ὑπιτολῆς. ἀλλ' ἀεὶ βαθὺς ὢν πανταχόθεν, καὶ τῆς λέξεως πλέονα διδοὺς [9] τὸ νοεῖν. ὁ γὰρ ὡς ἴδιον Δημοσθένει πεφυκὸς κατενόησαμεν, οὕτως ἐπ' ἀκριβείας τῶν νεωτέρων σοφιστικῶν ἀνδρῶν, αὐτὸς μόνος μεμίμηται. νικῶν γὰρ, οὐκ ἀναπαύει τὸν νοῦν, ἀλλὰ τῷ γονίμῳ τῆς φύσεως χρῆται.

Ο Παναθηναϊκὸς Αριστείδου συμβαίνουσαν ἐκ ἔχει τὴν πεφυκυῖαν τέχνην. ὅσα μὲν γὰρ ἡ κατὰ τὴν γραφὴν ὑπόθεσις ἀπαιτεῖ, λέγω δὲ τὴν ἑορτὴν καὶ τὴν τῶν Αθηναίων πανήγυριν, παρῆκε δίολου, μήτε τῆς ἑορτῆς ἐπαινετὴς, μήτε τῶν δρωμένων [11] πεφυκὼς, ἀφειδῶς δὲ ἑαυτὸν εἰς τὸ τῶν Αθηναίων ἐγκώμιον ἀφεὶς, οὐχ ὅπερ ἡ τῆς πανηγύρεως ἀπήτει διαίρεσις, ἀλλ' ὅπερ ἡ τῶν ἐγκωμίων πεπλήρωκε χρεία, τῆς τε χώρας ἐκφράζων τὴν θέσιν, καὶ τοῖς τῆς γῆς [12] ὡραιζόμενος κάλλεσι, καὶ πανταχοῦ μὲν αὔξησιν ἐκτιθεὶς, πομπεύων ἢ κατὰ μέρος ἐν πᾶσι καὶ ταῦτα λέγων, καὶ πρὸς ἄσκησιν τοῖς νέοις ἐκτείνων τὸ σύγγραμμα, τὸ τῆς ἑορτῆς παρῆκεν ἐγκώμιον, τὴν σοφιστὴν Ισοκράτην μιμούμενος. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος ἑαυτὸν παναθηναϊκὸν ἐπέγραψε τὸν λόγον, ἵνα Αριστείδης τὴν ἀρχὴν παρ' ἐκείνου λαβὼν καὶ τὴν μεταχείρισιν, καὶ αὐτὸν ὡς εἰπεῖν τὴν ὕλην, καθαρώτερον ἐξεργάσηται τὴν ὑπόθεσιν, καί τοι δοκοῦσιν ἀμφότεροι, ὁ πρὸς τὸ τῆς ἑορτῆς σημαινόμενον ἀφορῶντες, ἀλλὰ πρὸς τὸ πάντων ὁμοῦ τῶν Αθηναίων ἐγκώμιον τὴν ὑπογραφὴν ταύτην ὑπογράψαι τὸν λόγον, καὶ δηλοῦν ἐθέλειν σαφῶς ἀφ' ἧς τὴν πεφυκυίας τὸ λόγου τὴν δύναμιν. ἃ δέ τινες περὶ τὰ ἀντιθέσεων ἐγκαλοῦσι τῷ σοφιστῇ, φέρε, μετὰ ταῦτα γυμνάσωμεν. ἁπάντων φησὶν εἰδότων, [13] ὡς Ισοκράτης φησὶν, ὅτι δεῖ [14] τοὺς μὲν εὖ λέγειν τινὰς βουλομένους πλείω τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς ἀγαθῶν τὰ πεφυκότα ἀποφαίνειν, τοὺς δὲ κατηγοροῦντας τἀναντία τούτων ποιεῖν, Αριστείδης τοῖς πεφυκόσιν ἐγκωμίοις τῇ πόλει [15] κατηγορίας συνέπλεξε, τοὺς περὶ Μηλιέων καὶ Σκιώνης ἀντιθέσεις συντάξας τῷ λόγῳ· καὶ γὰρ δὴ ἐγκλήματα καὶ ἀφοσο-

10 Περὶ τοῦ Παναθηναϊκοῦ.

1 Desunt haec in MS. Bodl. 2 Forte συψέλλια. *Norm.* 3 *Ald.* παλαιῶν. 4 Επιχειρημάτων. MS. Bodl. 2. 5 MS. Bodl. χημάτων ἀγῶνι ἔπ ὑπηρέτης· in margine autem χημάτων ϲυναγωνίων χίχρηται ὑπηρέτης. 6 Deest in *Ald.* 7 *Ald.* legit δεχ..... propter hiatum in MS. 8 *Ald.* ἐπὶ πολλῆς. 9 Τὸ rectius abesset. *Norm.* 10 Ex edit. *Aldina* reposuimus. 11 *Ald.* χυόμενος. 12 MS. Bodl. ὀειζόμενος. 13 *Ald.* non agnoscit. 14 *Ald.* τοῖς — βουλομένοις. 15 Bodl. κατηγείαν.

λὰς

λὰς ἀκ ἔπαινον ὡς ἐγκωμιαζομένοις προσέφερε. πρὸς δὲ τ δὲ προχείρως ἐρῶμεν τὴν λύσιν, ὅτι δεῖ παντα χόθεν τ τινὰ ἐγκωμιάσαι βουλόμενον κ τὰ νομιζόμενα πρέναι κατηγορήματα, καὶ ταῦτα λύειν, ἐάν γε [1] προχείρως ἔχῃ τὰς λύσεις. κ ὅτος μὲν ὁ λόγος κοινότερος. ἐκεῖνος δ' ἂν εἴη πρὸς τὸ ζητούμενον χαριέστερος, ἐὰν λέγωμεν ὡς τῶν ἐγκωμίων, τὰ μέν ἐστιν ἁπλῶν ἔνδοξα κ ὁμολογούμενα ἀγαθὰ, τὰ δ' ἀμφίδοξα· ἔνδοξα μὲν, τὰ τ θεῶν ἐγκώμια, κ τὰ τ βασιλέων τυχόν, ἁδὲ γ' τολμῶμεν ἄτοπον πρὸς τούτων εἰπεῖν· ἀμφίδοξα δὲ, τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, οἷς πᾶ μὲν ἔνδοξα, πᾶ δ' ἄδοξα τυγχάνει τὰ πράγματα. ἐὰν μὲν οὖν ἔνδοξα θέλωμεν ποιῆσαι τὰ κατὰ φύσιν ἀμφίδοξα, τότε δεῖ τὰ μὲν ὁμολογούμενα ἁπλῶς αὐξεῖν τῷ λόγῳ, τὰ δὲ μέσα δεικνύναι διὰ τ μεταχειρίσεως ἔνδοξα, τὰ δὲ διαβολῆς κ κατηγορίας ἐχόμενα εἰς ἔπαινον μεταθέναι τ λύσιν· ἵνα σκοπὸς πανταχόθεν ἡμῖν ἀνύηται, τὸ [2] κατασκευάσαι διόλου τ ὑπόθεσιν ἔνδοξον. Δημοσθενικὸν δ' [3] τὸ τοιοῦτον θεώρημα, τὸ τὰς καθ' ἡμῶν ἀντιθέσεις εἰς τἀναντίον μεταθέναι τῇ τέχνῃ. ὁ γὰρ Αριστείδης ποιῆσαι βουλόμενος κ τὸ τ Αθηναίων ἔνδοξον κατασκευάσαι ἁπλῶς ἀγαθὰζων ἐγκώμιον, ὅσα μὲν ἦν ὁμολογούμενα τ ἀγαθῶν, οἷον τὰς πρὸς τ θεῶν τιμὰς τε κ δωρεὰς, κ τὰς εὐεργεσίας αὐτῶν, κ τὰς εὐχὰς τ ἱκετευόντων αὐτὸς, ἁπλῶς ηὔξησεν· ὅσα δὲ μετὰ πολέμων λέγω κ τῶν τοιούτων, πρὸς τὸ κρεῖττον μετεχειρίσατο· ἃ δ' διαβολὴν ἐποίει τοῖς Αθηναίοις ἀπὸ [4] Μηλιέων κ Σκιωνέων, ἐξ ἀντιθέσεων ἐν μέσῳ δεξάμενος, ὅτῳ διέλυσεν, ἵνα πανταχόθεν τὸ τῶν Αθηναίων ἔνδοξον φαίνηται πρόσωπον. ὅτι γὰρ καὶ τῇ θέσῃ τ ἀντιθέσεως παρ' Ισοκράτους τ λόγον ἐδέξατο, δῆλον τοῖς τὸ Βουσίριδος ἐγκώμιον ἀνεγνωκόσι σὺν τέχνῃ. κ γὰρ ἐκεῖνος πανταχόθεν ἔνδοξον θέλων κατασκευάσαι τὸ πρόσωπον, τ σοφιστικὴν ἀντίθεσιν ἔθηκεν, [5] ὅτως λέγων, Αλλ' ἄδηλον, εἰ Βουσίρις [6] τ τοιαύτην πολιτείαν τοῖς Αἰγυπτίοις κατέστησεν· ἣν ἔλυσε πάλιν, σοφιστικῶς εἰπὼν, Οὐδένα ἄλλον εἰκὸς ἦν ταῦτα νομοθετῆσαι, ἢ τ ἐκ Ποσειδῶνος μὲν γεγονότα, ζ τὰ ἑξῆς. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον. ὅτι δὲ κατὰ τ ἐπαγγελίαν ὁ λογος φιλότιμος, ζ τὸ τ πανηγυρικῶν εἶδος διόλου τετήρηκε σεμνοτάτῳ φρονήσει διδοὺς, καὶ ὡς αὐξητικὸς ἐν πᾶσι τυγχάνει τοῖς πράγμασι, τ Δημοσθένους βίαν μιμούμενος. ὁ γὰρ ἁρκεῖ τὰ τ ἐγκωμίων τῇ φύσει, ἀλλά τι καὶ τῆς τέχνης προσέθηκεν, [7] εἰς μέγεθος ἔτι μεῖζον ἐπαύξων τὰ κατορθώματα. μετὰ τούτων δεικνύναι τὸ σαφὲς τ λέξεως ἐπεξιόντες διατηρήσομεν.

Εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν πασχόντων.

Πλάτων ἀποσημότατος ἐν φιλοσοφίᾳ γενόμενος ἐζήτησε τ φιλόσοφον βίον δεῖξαι πάντων καλλίονα, πάντας ὑπὲρ φιλοσοφίαν προτρεπόμενος. ἐπειδὴ ὁ τ τυράννων βίος κ ὁ τ ῥητόρων ἐν τ πόλεσιν ὡς δικαίως ἐθαυμάζετο, συνέγραψέ τινα διάλογον Γοργίαν ὑπικαλούμενον. [8] τούτῳ γὰρ ὄνομα τῷ διαλόγῳ, ἐν ᾧ διαβάλλει τ τῶν ῥητόρων κ τ τυράννων βίον ὡς φαῦλον κ ἄδικον. κ πρῶτον διαβάλλει τ ῥητορικὴν, τυτέστι τ τέχνην, εἶθ' ὅτως αὐτοὺς τοὺς ῥήτορας ἐν ὑποδείγματος μέρει, ὁ γὰρ προηγουμένως, ἁδὲ ἐξ ἀρχῆς τοῦτο προθέμενος, κ τοὺς δοκοῦντας εὐδοκιμεῖν ἐν τῇ τέχνῃ τούτους ὁ Πλάτων ἐξελέξατο, Θεμιστοκλέα, Μιλτιάδην, Κίμωνα, Περικλέα, Βουλόμενος διὰ τ τούτων διαβολῆς πάντας διαβαλεῖν τοὺς ῥήτορας. ὅταν γὰρ οἱ δοκοῦντες εὐδόκιμοι φαῦλοι, πῶς οὐκ ἀνάγκη πάντας συνδιαβάλλεσθαι· πρὸς ταύτην τ κατηγορίαν ἤτοι διαβολὴν ὁ Αριστείδης ἐνίσταται, κ ἤδη δέκα λόγους ὑπὲρ ῥητορικῆς συνέγραψε, βουλόμενος δεῖξαι αὐτὴν πρῶτον μὲν κρείττονα τέχνης κ ὑπὲρ τέχνην, κ εἰ-

1 Ald. προχείρον. 2 Ald. διόλου κατασκευάσαι. 3 MS. Bodl. non agnoscit. 4 Ald. μηλίων κ σκιωνίων. 5 Ald. ὅτως. 6 MS. Bodl. non habet. 7 Ald. εἰ. 8 Lege τοῦτο.

τὰ

τα ὡς παρέργῳ, καὶ τέχνην ἀπέδειξεν· ἅ τε ἦν συμπληρῶσαι τὸ ὑπὲρ τῆς τέχνης ἀπολογίαν, καὶ ὅπερ τῶν ῥητόρων μέτεσιν ἀπολογίαν· καὶ ἔστι τὸ σχῆμα τοῦ λόγου καθάπερ ἐν δευτερολογίᾳ, ἥπερ εὐθὺς ἐν τῷ προοιμίῳ ὑπεσημάνεται· ἀπὸ γὰρ τῆς ἐκεῖθεν κατασκευῆς ἔτω τὴν διάνοιαν ἔληφε λέγων, Παραιτεῖσθαι μὲν οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ πολλάκις, ὡς ἤδη δηλον ὅτι ἐν τῷ ὑπὲρ ῥητορικῆς λόγῳ ικανὴν τὴν προαίτησιν ποιησάμενος. διὸ δὲ σύντομον ἐποίησατο τὸ προοίμιον, ὥσπερ ἔχομεν, καὶ προδὲ τῷ ῥήτορι ἐν τῇ δευτερολογίαις, ἐν ᾗ τῷ κατὰ Ανδροτίωνος, δὲ τῷ πρὸς Λεπτίνην, ἐκεῖθεν γὰρ δίκαιον ἀκηλυθότας ποιεῖσθαι τὴν διαίρεσιν. καὶ αὕτη μὲν ἡ λόγου ὑπόθεσις. τὸ δὲ εἶδος τοῦ λόγου πολλὴν ἔχει τὴν ζήτησιν, πότερα ἄρα καὶ εἴδους τοῦ ῥητορικῆς καθέστηκεν; ὅτι μὲν οὖν ἐν τοῦ συμβουλευτικοῦ προδηλον. λείπει δὲ τοίνυν ἑνὸς τῶν ἑτέρων εἶναι τὸν λόγον, εἰς τὰ τῶν ἄνδρων [1]ἀποβλέποντες ἐγκώμια. ἀλλ' ὁ διὰ τοῦτο ἐγκωμιαστικὸς ὁ λόγος. ὁ γὰρ ἔνθα καὶ ἐγκώμια ἔχομεν, ἤδη καὶ τὸ ἦθος ἐγκωμιαστικόν· εἰ δὲ μὴ, ὀδὲν σκώλυει τὸν περὶ τοῦ στεφάνου πρὸς Λεπτίνην τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ τυγχάνειν· παντα χοῦ γὰρ δι' ἐγκωμίων προάγεται ἀμφοτέρων τὸν λόγων ἡ διαίρεσις. ὁ γὰρ τὸ κατασκευάζον, ἀλλὰ τὸ κατασκευαζόμενον χαρακτηρίζει τὸ εἶδος. σκωπήσομεν τοίνυν τί τὸ εἶδος τοῦ ἐγκωμίου καθέστηκεν. ἔστι τοίνυν ὁμολογουμένων ἀγαθῶν λόγος αὐξητικός· ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα, ὀδὲ γὰρ ὡς ὁμολογουμένων ἀγαθῶν ποιεῖται τὴν αὔξησιν, ἀλλὰ πρὸς λύσιν τῶν δοκούντων ἐγκλημάτων, ὧν αὐτοῖς ὁ Πλάτων ἐπήνεγκεν, ὁ Αριστείδης ἔληφε τὰ ἐγκώμια· ὅπερ, ὡς ἔφαμεν, καὶ ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου πεποίηκεν. καὶκεῖ μὲν γὰρ ὁ Δημοσθένης πολλάκις ἑαυτὸν ἐγκωμίασεν. ὁ μὲν διὰ τοῦτο ὁ λόγος ἐγκώμιον· ἀλλὰ δῆλον ὅτι πρὸς τὴν κατηγορίαν Αἰσχίνου καὶ ὧν κατηγόρησε τὰς ἐπαίνους παρείληφεν. ὅταν μὲν γὰρ αὐξητέον δὲ προηγούμενον ἔχωμεν τὸ ἔπαινον, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης τινὸς γινόμενον, ἐγκωμιαστικὸν ποιεῖται τὸν ὑπόθεσιν· ναῦν δὲ ἐξ ἀνάγκης πρὸς τὴν τοῦ φιλοσόφου κατηγορίαν ἐνισταμένος, πρὸς λύσιν ἔληφε τῶν ἀνδρῶν τὰ ἐγκώμια· ὁ μὲν ὀδὲ τοῦ δικανικοῦ εἴδους δυνατὸν εἶναι ὁ λόγος. ὀδὲ γὰρ τοῦτο πάλιν φυλάττει τὸ ἴδιον. ἴδιον γὰρ τοῦ δικανικοῦ τὸ ἔχειν ἐγκλήματα, καὶ τούτων ἀπολογίαν. ἐνταῦθα δὲ, οὐ φύσει ὁ Πλάτων τοῖς ἀνδράσιν ἐπήνεγκεν ἐγκλήματα, ἀλλὰ κολακείαν αὐτῶν κατηγόρησε, καὶ ἅπερ ἐν τῷ Περικλεῖ διαβέβληκε, λάλους γὰρ φησι δεινοὺς καὶ φυλαργύρους εἰργάσατο. ἅπερ δῆλον, ὅτι ὀδ' αὐτοῖς ἐγκλήματα φύσει καθέστηκε. κολακεία γὰρ μισεῖται μὲν, ἀλλ' οὐκ ἤδη καὶ κολάζεται. οὐ τοίνυν οὐδὲ τοῦ δικανικοῦ εἴδους δυνατὸν εἶναι ὁ λόγος. λείπει δὴ τοίνυν εἴδους μὴ ἔχειν τὸν λόγον. καὶ γὰρ τοι τῶν σοφῶν τις Αθήνησιν διορήσας καὶ διαδείξας ὡς ὀδὲν ἕτερον τῶν εἰδῶν δυνατὸν εἶναι ὁ λόγος, ἀνασκευὴν αὐτὴν ἀπεφήνατο, ὅπερ ἐστιν ἓν τῶν προγυμνασμάτων. καὶ πῶς οὐκ ἀτοπώτερον τοσαύτην ὑπόθεσιν ὑποβάλλειν τοῖς προγυμνάσμασιν. ὁμολόγηται γὰρ ὡς πολὺ τῆς ὑποθέσεως διενήνοχε τὰ προγυμνασμάτων· ἡ μὲν γὰρ τελεία ὑπόθεσις· τὰ δὲ, μέρη τῆς ὑποθέσεως δὲ ἀμφισβήτησιν διαδέχεται, ὅτε μὲν ἔχει πίστεως. ἦ γὰρ ἂν ὀδὲν διέφερε τῶν προγυμνασμάτων ἡ ὑπόθεσις. τί δὲν; ἆρα καὶ τὸ εἶδος λεκτέον τοῦ λόγου. ἀλλὰ τοῖς κατανοεῖν δυναμένοις τὰς τέχνας τοῦτο δεδήλωκεν ἡμῖν ἐν τοῖς προγυμνάσμασιν ἐν τῷ πέλει τῆς τέχνης θέων ὁ τεχνογράφος εἰπῶν. ἔστι δὲ καὶ ἕτερον εἶδος ἀντίῤῥησις, ὅπερ ὀκέτι μὲν τυγχάνει προγύμνασμα, μερικὸν δὲ εἶδος ῥητορικῆς· ὅπερ τῶν μέν γε πικωτάτων εἰδῶν οὐκ ἔστι, τελειόν γε μὲν εἶδος· ἢ μέρος καθέστηκε. καὶ τοῦτο ἐκ πολλῶν ἄλλων μερικῶν εἰδῶν ἔστι καταμαθεῖν· ἤ τι λεκτέον, εἴτε βασιλικὸν, εἴτε ὀπιθοδαλάμιον, εἴτε ὀπιτάφιον, καὶ ἄλλα πολλὰ, ὧν ἕκαστα τυγχάνει τῆς ἐγκωμιαστικῆς

1 Forte ἀπολίποντες.

ἰδέας.

ἰδέας. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἀεὶ τῶν εἰδῶν· ἐκεῖνο δὲ προσκατηρετέον, ὅτι Πλάτων οὐκ εὐθὺς ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπὶ τὴν κατηγορίαν τῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' ὑπέθετο πρῶτον τὸν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς ὄντα καὶ σώματος, δύο δὲ ταύτας περὶ αὐτὸν εἶναι τὰς παρασκευάς· καὶ τὴν μὲν ἀρίστην, ἥτις προσκευάζει ἄριστον εἶναι τὸν ἄνθρωπον· τὴν δὲ, μιμεῖσθαι τὴν ἀρίστην παρασκευήν. καὶ μερίζει πρῶτον τὴν ἀρίστην προσκευὴν εἰς μέρη δ'. ἃ δίδωσι δύο μὲν τῇ ψυχῇ, δύο δὲ τῷ σώματι. καὶ τοῦ μὲν σώματος θεραπείαν λέγει, τήν τε γυμναστικὴν, τήν τε ἰατρικήν. ἡ μὲν γὰρ ὅλως ἀ συγχωρεῖ νοσεῖν τὴν ἀρχὴν ἡ γυμναστική· ἡ δὲ ἰατρικὴ τὸ νοσοῦν θεραπεύει. ἀμφοτέρας μὲν ἐπαινεῖ τὰς παρασκευάς, ὅτι πολέον δὲ τὴν γυμναστικὴν τῆς ἰατρικῆς. φησὶ γὰρ μὴ νοσεῖν ὅλως ἀρχήν, ἢ νοσοῦντας θεραπεύεσθαι. ὁμοίως πάλιν καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς δύο μέρη δίδωσι, τὴν νομοθετικὴν, καὶ τὴν δικαστικήν. ἡ μὲν γάρ φησι διδάσκει τά τε δίκαια καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ συμφέροντα· ἡ δὲ ταῦτα παραβαίνοντας κολάζει καὶ βελτίους ἀπεργάζεται. καὶ γίνεται φησὶν ἰατρικὴ πονηρίας ἡ δίκη. ταύτην φησὶ τὴν ἀρίστην παρασκευὴν ὑποδύεται κολακεία τις, μιμουμένη τὴν ἀρίστην παρασκευὴν, γένη δύο. καὶ μερίζει φησὶν αὐτὴ ἑαυτὴν εἰς δ'. δύο μὲν περὶ τὸ σῶμα· δύο δὲ ὁμοίως περὶ τὴν ψυχήν· καὶ τὸ σώματος εἶναι τήν τε κομμωτικὴν, λέγων τὴν κοσμητικὴν, τουτέστι τὴν καλλωπίζουσι γὰρ αὐτὰ τὸ σῶμα. εἶτα τὴν μαγειρικήν· ἥτις περιποιεῖται τὸ σῶμα φησὶ παρασκευάζειν φαίνεσθαι καλὸν, οὐκ ὂν ἐν τῇ ἀληθείᾳ ὥσπερ ἐν τῇ γυμναστικῇ. τῆς δὲ πάλιν ψυχῆς φησὶ τήν τε σοφιστικὴν καὶ τὴν ῥητορικήν. καὶ τὴν μὲν σοφιστικὴν μιμεῖσθαι τὴν νομοθετικήν. ἃ αὐτὴ γάρ φησι περιποιεῖται εἰδέναι τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια, ἀκ οἶδε δὲ τὸ ἀληθές· τὴν δὲ ῥητορικὴν μιμεῖσθαι τὴν δικαστικήν. γίγνεται γάρ φησιν ὁ ῥήτωρ τῆς σοφιστικῆς μάθημα καὶ ὑπηρέτης, ὥσπερ ὁ δικαστὴς τῆς νομοθέτης. καὶ ὅτω παρατιμότερον τῆς κολακείας γίνεται ἡ ῥητορική· ἐπειδὴ καὶ τέσσαρα μέρη λέγεται εἶναι τῆς κολακείας τούτῳ τῷ τρόπῳ· τοῦτέστι περιποιήματι τῆς παρασκευῆς ἦλθεν ἐπὶ τὴν κατηγορίαν τῆς ῥητορικῆς. ἃ τῶν ἀνδρῶν δῆλον ὅτι μάθολή. ὁ γὰρ ῥήτωρ τὸν λόγον ἐμέρισε εἰς δύο, εἴς τε πρόσωπον καὶ πρᾶγμα. καὶ εἰς μὲν τὸ πρόσωπον πεποίηκε τὰ ἐγκώμια τῶν ἀγώνων· εἰς δὲ τὸ πρᾶγμα τοὺς ἀγῶνας. γνωστέον δὲ ὡς ἑκάτερα ἀλλήλων κεχώρισται, ἔστε τὰ ἐγκώμια τῶν ἀγώνων, τουτέστι τῆς ἀπολογίας τῶν δοκούντων ἐγκλημάτων, ἔστε πάλιν οἱ ἀγῶνες τῶν ἐγκωμίων· ἀλλ' ἐκ ἑκατέρου συνάζοντος ἔληφεν ἑκάτερον τὸ ὄνομα. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἐγκωμίοις ἐλάττονα τὰ ἐγκλήματα καὶ τούτων ἡ λύσις· ἐν δὲ τοῖς ἀγῶσιν ὁμοίως ἐλάττονα τὰ ἐγκώμια, ἐπειδὴ μία ἑκατέρων τῶν εἰδῶν ἡ ὑπόθεσις. ἀλλὰ τεχνικῶς δηλονότι ὁ ῥήτωρ προέταξε τοῦ προσώπου τὰ ἐγκώμια· ἵνα συσήσας μὲν τούτων τὸ πρόσωπον, ἀνέλῃ τῶν δοκούντων ἐγκλημάτων τὴν μάθολήν.

Εἰς τὰς περὶ ῥητορικῆς λόγους.

Ἀριστείδης ὁ σοφιστὴς ἐντυχὼν τῷ Γοργίᾳ καὶ Πλάτωνι, καὶ τοὺς τῶν Ἀθηναίων ῥήτορας διαβαλλομένους εὑρὼν, τῷ πιθανῷ πρὸς τὴν τῶν ἀναγκαίων λύσιν χρησάμενον, τὸν λόγον συνέθηκε· προαιρούμενος [1] παρατρέπειν εἰς τἀναντίον ἃ Πλάτων μετ' ἀποδείξεων εἴρηκεν. ἵνα δέ σοι συμφέρον, [2] Ἀλέξανδρε τιμιώτατε, τήν τε τοῦ Πλάτωνος καὶ τὴν καὶ σοφιστὰ [3] μεταχείρισιν ἐκκαλύψωμεν, ἀεὶ καὶ πολιτικὰ ὀλίγα πρὸ τῆς ὑποθέσεως προλάβωμεν, οἷος ἐστὶν ὁ πολιτικὸς ὑπογράφοντες. ὁ πολιτικὸς πάντων ἐστὶ τῇ πόλει τῶν εἰς διοίκησιν αὐτῇ προσηκόντων θεωρητικός· ἐνεργῶν μὲν οὐδὲν, ἐπιτάττων δὲ τοῖς ἄλλοις πᾶσι, καὶ κατ' ἀρετὴν ἔχων τὸ τέλειον ἐν ἑαυτῷ· καὶ ὁ κατά τι ἐνδεὴς, οὐδὲ εἰδὼς μὲν ὁπόταξαι τῷ στρατηγῷ, ῥήτορι δὲ ὅ· καὶ νόμους μὲν θεῖναι δυνάμενος, ῥητορεύειν ἢ δικάζειν ἀδυνατῶν. ἔχων γὰρ

1 Bar. 7. περιτρέπειν. 2 Ed. Flor. Αλέξανδρε. 3 Ed. Flor. μεταχείρισιν.

τὸ τέλειον ἐν ἑαυτῷ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὡς ὑπηρεσίαν χρώμενος, ἀπροσδεὴς ἐστι τῶν καλῶν. εἰ γὰρ αὐτὸς τι ἐνεργοίη, οὐκ ἔτι πολιτικὸς ὁ τοιοῦτος. ὡς ἐν εἰκόνι γὰρ εἰπεῖν, βασιλεύς ἐστι. ἡ τοῦ πολιτικοῦ ἐπιστήμη βασιλικὴ τυγχάνει κατὰ τὴν διοίκησιν προνοια, ἐπεὶ τὰ παρὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ῥητόρων γινόμενα ἄλλου ἕνεκα γίγνεται. οἷον ὁ στρατηγὸς ἕνεκα τοῦ περιγενέσθαι τῶν πολεμίων στρατηγεῖ, καὶ ὁ ῥήτωρ δὲ τοῦ τιμωρήσεως χάριν δικάζει, ἢ συμβουλεύει, τιμῆς ἢ βοηθείας ἕνεκα, ἢ τινὸς ἄλλου τοιούτου. καὶ τούτων ἁπάντων τὸ τέλος [1] ἑτέρου ἕνεκά γίνεται, καὶ εἰσὶν αἱ πράξεις τοῦ πρός τι. ὅτε γὰρ χαλινοποιὸς τὸ χαλινὸν ἑτέρου ἕνεκα ποιεῖ, καὶ ὁ τέκτων τὸ βάθρον, καὶ ὁ οἰκοδόμος τὴν οἰκίαν, καὶ ὁ σκυτοτόμος τὸ δέ τι. ὁ μέντοι πολιτικὸς οὐκ ἐν ἄλλῳ τὸ τέλος ἔχει. αὐτὸς γὰρ ἐν ἑαυτῷ τὸ καλὸν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν συνείληφεν. ἀλλὰ πάντα καὶ τὰ παρ' ἄλλων γινόμενα ἐφέσει τῆς εὐδαιμονίας γίνεται. καὶ ταῦτα μὲν [2] ἀπόχρη περὶ τοῦ πολιτικοῦ. ἃ δὲ καὶ πρὸς τοὺς ῥήτορας λέγουσιν ἀποδεικνύοντες αὐτοὺς οὐκ εἶναι πολιτικούς, τάδε συγχάνει. ἀκριβῶς γάρ σοι τὸν πολιτικὸν παρασῆσαι βουλόμενος καὶ τάδε προστίθημι, ἵνα πανταχόθεν θεωρῆς ἐν τοῖς ἐναφίοις τὸν ῥήτορα, εἰδότα μὲν τὸν πολιτικὸν ἀκριβῶς, ἐπιτηδες δὲ τὸν λόγον πρὸς πιθανὸν τῇ τέχνῃ μετάγοντα. ἀδὲ γάρ, ὡς φασιν οἱ ἀντεῖποντες τῷ λόγῳ φιλόσοφοι, καὶ τὰ περὶ Πλάτωνος [3] Ἀριστείδης ἠγνόει, οὐ τὸν πολιτικὸν οὐκ ἠπίστατο· ἀλλ' εἰ ἐντυγχάνοις τῷ λόγῳ τῆς προσηγορίας, εἴπερ τις ἄλλος ἀκριβῶς εὑρήσεται, ταῦτα καὶ αὐτὸς ἐπισκήψω ὁ σοφιστής. τί ἂν φασιν, ὁ πολιτικὸς πάντων ἐπιστήμων ἐστὶ καὶ ἐπιτακτικός. οἱ μέντοι ῥήτορες οὐκ ἐπέταττον· ἀλλ' ἐπετάττοντο ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ τῶν νόμων, καὶ Δρακόντων ἀπεσκληρωμένην ταῖξιν, τὸ κελεύόμενον ποιοῦντες. ἔτι ὁ πολιτικὸς πάσας ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὰς ἀρετὰς, εὐεργετικός ἐστι καὶ σωφρονιστικὸς ἠθῶν κατασκευαστικός. οἱ δὲ ῥήτορες καλῶς καὶ ἀληθῶς Ἀθηναίους οὐκ ἐπίησαν. οὐκ ἄρα ἦσαν πολιτικοί. καὶ εἰ μὴ δικαίως ὁ δῆμος καλῶς εἰς αὐτοὺς ἐξήμαρτεν, οὐκ ἦσαν ἄνδρες πολιτικοί· εἰ δὲ ἀδίκως καὶ ἀναξίως αὐτῶν ὁ δῆμος κατέγνωκεν, οὐκ ἐγένετο παρ' αὐτῶν τὸ σωληθος καλὸν καὶ ἀγαθόν. τοῦ γὰρ πολιτικῶν ἴδιόν ἐστι τοὺς ὑπηκόους ποιεῖν καλοὺς καὶ ἀγαθούς. ἔτι εἰ δημοκρατία ἦν, καὶ τῷ πολιτείαν ταύτην οἱ ἄνδρες ἠσπάζοντο, οὐκ ἦσαν πολιτικοί. εἴπομεν γὰρ ἄπαξ, ὅτι ὁ πολιτικὸς ἄλλη πολιτεία οὐχ ὑπόκειται, ἀρίστης πολιτείας εἰκὼν αὐτὸς τυγχάνων τῷ βίῳ· [4] βασιλεῖ γάρ ἐστι τὰ πάντα σωζα σωλήσιν. πάλιν εἰ οἱ ἄνδρες νόμοις ἐπείθοντο καὶ οὐκ ἦσαν ἀντὶ νόμων τῇ πόλει, μᾶλλον δὲ εἰ αὐτοὶ νόμοι οὐκ ἦσαν, βίῳ καὶ σωαιρέσει καὶ πράξεσι καὶ τῷ ἐπιτακλικοὶ εἶναι, οὐκ ἦσαν πολιτικοί. δεῖ γὰρ τὸν πολιλικὸν ἁπάντων ὄντα τῶν ἀρετῶν σωεκπικὸν, αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ τυγχάνειν ἀσφαλισάμενον καὶ ἀπέραχον τὸ κῦρος ἔχοντα τῆς πολιτείας. ὅθεν τὸν δίκαιον Ἀριστείδην πολιτικὸν μὲν φασι [5] γενέσθαι, ἐ μέντοι γε χρήσασθαι τῇ πολιτικῇ. ταῦτά σοι σωεί τε δὲ πολιτικοῦ καὶ σωεὶ τῶν ἀνδρῶν σωλαβεῖν ἀκόλουθον ἦν. γνώση γὰρ ἐντεῦθεν τὸν Ἀριστείδην ἐκ τῶν κατὰ μέρος ἐγκωμίων, δεινῶς βιαζόμενον σωζαίσασθαι τοὺς ἄνδρας πολιτικούς. ἵνα δὴ λοιπὸν ἡμῖν ὁ λόγος γένηται σωὸς [6] τὸ τὴν ἐξήγησιν εὑρεῖν ἑτοίμως, Πλάτωνος σωότερον ἐφοδεύσω τὸν διάλογον. Σωκράτης σωεὶ ῥητορικῆς Γοργίᾳ διαλεγόμενος, καὶ ὅρους ἀπαιτήσας τῆς τέχνης, εἶτα τοὺς διδομένους Δραστύρων, εἰς τοῦτον τὸν λόγον συνήγαγεν, ὡς ἀποφήναιτο σωεὶ ῥητορικῆς τάδε. δοκεῖ τοίνυν, ὦ Γοργία, εἶναί τι ὑπόπτευμα τεχνικὸν μὲν, ἐ ψυχῆς δὲ στοχαστικῆς καὶ ἀνδρείας καὶ φύσει δεινῆς σωσομιλεῖν τοῖς ἀνθρώποις. καλῶ δὲ αὖ ἐγὼ τοῦτο τὸ κεφάλαιον κολακείαν. ταύτης μοι δοκεῖ τὸ ὑπόπτευσεως πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα μόρια εἶναι. ἓν δὴ καὶ ἡ [7] ὀψοποιητικὴ, ὃ δοκεῖ μὲν εἶναι τέχνη. ὡς δ' ὁ ἐμὸς λόγος, οὐκ ἔστι τέχνη, ἀλλ' ἐμπειρία

1 Ed. Flor. ἑτέρων 2 Ed. Flor. ἀπαρκὲ. 3 Non agnoscit Ed. Flor. 4 Ed. Flor. βασιλεὺς. 5 Ed. Flor. γενοῦαζ. 6 Non agnoscit Ed. Flor. 7 Ed. Flor. ὀψοποιϊκή.

καὶ

καὶ τριβή. τούτης μόριον ἐστὶ ῥητορικὴν ἐγὼ καλῶ, καὶ ἔστι κομμωτικὴν καὶ ἔστι σοφιστικήν. τέτταρα ταῦτα μόρια ἐπὶ τέτταρσι πράγμασι. τί ἔν ἐστι ῥητορική; πολιτικῆς μορίου εἴδωλον. καὶ πρῶτον ὅτως ὁρισάμενος, τί ἐστι ῥητορική, ἐπάγει, καὶ ὁποία τίς ἐστιν ὅτως. καλὸν ἢ αἰσχρὸν ἔγωγε. τὰ [1] μὲν γὰρ κακὰ αἰσχρὰ καλῶ. εἶθ' ἑξῆς Γοργίᾳ τὴν ἀπάφειαν, αἰτιασαμένῳ δὲ λόγῳ, ἄνωθεν Σωκράτης [2] ἀναλαμβάνων τὸν λόγον καὶ ἔστι πολιτικὸν ὁρίζόμενος, διαιρεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς δύο, σῶμα καὶ ψυχήν. καὶ τῇ ψυχῇ [3] πρεπόντως νομοθετικὴν καὶ δικαστικήν· τῷ δὲ σώματι ἰατρικὴν καὶ γυμναστικήν. τεττάρων δὴ τούτων καὶ πρὸς τὸ βέλτιστον θεραπευόντων, ἔστι μὲν ἔστι ψυχὴν, ἔστι δὲ τὸ σῶμα. ἥ τε γὰρ νομοθετικὴ τοῖς δόγμασιν ἀποσκευάζει ἔστι ἁμαρτημάτων ἡμᾶς· ἥ τε δικαστικὴ τῇ τιμωρίᾳ διορθοῦται τὰ πλημμελήματα. καὶ ἡ μὲν ἰατρικὴ τῷ σώματι ἔστι ὑγίειαν περιποιεῖ· ἡ δὲ γυμναστικὴ τὴν παρὰ τὴν ἰατρικῆς ὑγίειαν διατηρεῖ. καὶ τῶν τεττάρων ὅτω παρασκευαζόντων τὸ βέλτιστον ψυχῇ τε καὶ σώματι ἡ κολακικὴ, τέτταρα ταῦτα τὰ πολιτικὰ ἔργα [4] παρεχομένη, τέτραχα ἑαυτὴν διανείμασα, ἓν ἕκαστον ὑποδυομένη τούτων, καὶ τῷ ἀεὶ ἡδίστῳ θεραπεύουσα, [5] καὶ ἔστι παρόντων τὴν ἄνοιαν ἐξαπατᾷ, καὶ ἐπὶ μὲν τὸ σώματος ὑποδύεται, τρόφιν ὑπεισέρχεται, ὑποκρίνεται, ὡς ἐκείνη ταὐτὸν εἶναι δοκεῖν· τῇ μὲν ἰατρικῇ, ἡ ὀψοποιϊκή. ἐκείνης γὰρ τὴν ὄντως ὑγίειαν περιποιούσης ἡμῖν ὀψοποιϊκὴ ὄψοις καὶ ζωμοῖς ἡδέσι καὶ ἡδονῇ τὸ φαίνεσθαι τὸ δοκεῖν ἀναῤῥώννυσι. τῷ δὲ γυμναστικὴν ὑποδύεται ἡ κομμωτική. ἡ μὲν γὰρ τὴν ἀληθῆ εὐεξίαν ἐκποιεῖ, καὶ εὐανθῆ τὰ σώματα τῇ γυμναστικῇ παιδίσησιν. ἡ δὲ ἀλοιφαῖς καὶ χρίσμασι δοκεῖ καλλωπίζειν τὰ σώματα. πάλιν ἐπὶ τῆς ψυχῆς, τὴν νομοθετικῷ ὑποδύεται ἡ σοφιστική. ἡ μὲν γὰρ τὴν ἀρετὴν ὄντως τοῖς ὑπηκόοις διὰ τῶν δογμάτων ἐκποιεῖ. ἡ σοφιστικὴ δὲ ἀρετῆς, φάσκουσιν εἶναι, διδάσκαλος. ὃ δὲν ἀληθὲς τοῦτο τοῖς συνοῦσι περιποιεῖ. καὶ πάλιν ὑπεισέρχεται τὴν δικαστικὴν ἡ ῥητορική. ἡ μὲν γὰρ ὄντως τὸ δικαίου ποιεῖται τὴν πρόνοιαν· ἡ δὲ τῷ δοκεῖν. ὅτως ἀποδεδειγμένης τέταρτον μέρος κολακείας ῥητορικῆς ἐπήνεγκε Πῶλος· καὶ οἱ ῥήτορες ἄρα κόλακες ἦσαν. ὅθεν Σωκράτης καὶ τοῦτο δεῖξαι βουλόμενος ζητεῖ πόῤῥωθεν ποῖος βίος ἐστὶ πρὸς ἡδονήν· καὶ ποῖος πρὸς τὸ βέλτιστον. οἷον ὅτι πρὸς ἡδονήν ἐστι κιθαρωδικὴ, αὐλητικὴ, ποιητικὴ, διθύραμβος. εἶτα περὶ ῥητορικῆς ἐρωτῶν, φησὶν ὁ Σωκράτης, ὅτι ἐὰν περιέλῃ τις τῆς [6] ποιητικῆς τὰ μέτρα, δημηγορία ἐστὶ τὸ λειπόμενον. καὶ τοῦτο λαβὼν ὁμολογοῦντος, δείκνυσιν ὅτι καὶ ἡ ῥητορικὴ πρὸς ἡδονὴν ὁρᾷ, ὥσπερ ἡ ποιητική. εἶτα σαφέστερον ἑξῆς ἠρώτησεν ὁ Σωκράτης, πότερον οἱ δημηγοροῦντες Ἀθήνησι τοῦ βελτίστου ἀντιποιοῦνται τοῦτο ποιοῦσι ζητοῦντες ὅπως βέλτιστοι ἔσονται οἱ πολῖται, ἢ καὶ αὐτοὶ πρὸς ἡδονὴν ἀφορῶσιν, ἐνέστη φάσκων· τί δὲ Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις, καὶ Κίμωνα, καὶ Μιλτιάδην, καὶ Περικλέα; ὁ Σωκράτης καταναγκάζων αὐτὸν ὁμολογῆσαι ὅτι οὐκ ἦσαν πολιτικοὶ, ἀλλὰ κόλακες, πόῤῥωθεν πάλιν ὅπερ αὐτῷ συνήθες τῶν προκειμένων ἀπόμνυσι, διαλαμβάνει πρὸς τάξεως καὶ ἀταξίας. παραδειγματικῶς ἐρωτῶν τίνι βέλτιον γίγνεται οἰκία τάξει ἢ ἀταξίᾳ; τί δὲ ναυπηγός, πῶς διατίθησι τὸ πλοῖον; τί δὲ ζωγράφος, ἢ οἰκοδόμος, ἢ ἄλλοι πάντες δημιουργοί; ὁμολογηθέντος τούτου ὅτι ἡ τάξις ἐπὶ τὸ βέλτιον ἄγει, ἐζήτησε τίς ἡ τοῦ σώματος τάξις ἢ βέλτιστον τὸ σῶμα γίνεται; [7] λέγει ὁ Καλλικλῆς, ὑγίεια. τίς δὲ ἡ τῆς ψυχῆς τάξις, ἢ βελτίων γίγνεται; ἠπόρησε Καλλικλῆς. ἀπεκρίνατο Σωκράτης, ὅτι ἐμοὶ δοκεῖ δικαιοσύνη τε καὶ σωφροσύνη. συμφήσαντος Καλλικλέους, ὁ Σωκράτης ἐπήνεγκεν, ἐκὸν πρὸς ταῦτα ἀποβλέπων ὁ ῥήτωρ ὁ τεχνικὸς καὶ ἀγαθὸς, καὶ τοὺς λόγους [8] προσοίσει τῇ ψυχαῖς ἂν λέ-

1 Deest μὲν in MS. Bodl. 2 Ἀναλαβὼν Bodl. 3 Ed. Flor. παραπίθησι. 4 Ed. Flor. ὑπερεχομένη. 5 Καὶ abest ab MS. Bodl. 6 Ed. Flor. ποιήσεως. 7 Ed. Flor. λέγει γὰρ. 8 Ed. Flor. προσοίσει.

γὴ κ τὰς πρόξεις ἀπάσας, κ δῶρον ἐάν τι [1] δίδωσι, κ ἐάν τι ἀφαιρεῖ), ἀφαιρήσε). πρὸς τοῦτο ἀεὶ τ νῦν ἔχων ὅπως ἂν αὐτὸς τοῖς πολίταις δικαιοσύνη μὲν ἐν τ ψυχαῖς γίγνη), ἀδικία δ ἀπαλλάτη). ἡ δ ἄλλη δ ἀρετὴ ἐγγίγνη), κακία δ ἀπῆ. συγχωρήσαιμι δ ὁ Καλλικλέης, ἐρωτᾷ περὶ Περικλέους, πότερον εἰ πεποίηκε βελτίους Αθηναίους ἀργοὺς ποιήσας κ φιλαργύρους, κ εἰς μισθοφορὰν καταστήσας; κ ὁμοίως περὶ Κίμωνός φησιν, ἐφυλάδευσαν αὐτὸν φησὶν ἐτῶν δέκα, ἵνα αὐτοῦ τ φωνῆς μὴ ἀκούσειαν. κ περὶ Θεμιστοκλέους ταὐτά [2] φησι. Μιλτιάδην δ τὸν ἐν Μαραθῶνι εἰς τὸ βάραθρον ἐμβαλεῖν ἐψηφίσαντο. καὶ εἰ μὴ Δᾳὸ τὸν πούπαινιν ἐνέπεσεν ἄν καίτοι εἰ ἦσαν ἄνδρες, ὡς σὺ φῂς, ἀγαθοὶ, οὐκ ἄν ποτε ταῦτα ἔπαθον. ὥστε εἰ ἦσαν ῥήτορες ἦσαν, ἅτε τῇ ἀληθινῇ ῥητορικῇ ἐχρῶντο. ἀληθινὴν δ λέγει τὴν πολιτικήν. ἃ γὰρ ἂν ἐξέπεσον· ἀλλὰ μεγάλα ἔργα εἰργάσαντο φησὶν ὁ [3] Καλλικλῆς. οὐδὲ ἐγώ φημι φέγω τούτους ὡς Δᾳκόνους, οἷον ὡς καλῶς ὑπηρετήσαντας τῇ πολιτείᾳ. τούτῳ γὰρ τῷ σημαινομένῳ καλεῖ Δᾳκόνους τοὺς ῥήτορας, ὡς ἐπὶ λέξεως εἰσὶ παρὰ Πλάτωνι τὸ ῥητόν. μᾶλλον [4] νοεροί τε ἐκπορίζειν τῇ πόλει ὧν ἐπιθυμεῖ, ἀλλὰ γὰρ μεταβιβάζειν τὰς ἐπιθυμίας ἐπὶ τοῦτο, ὅθεν ἔμελλον ἀμείνους ἔσεσθαι οἱ πολῖται, ὡς ἔπος εἰπεῖν· ἄδην [5] τούτων διάφορον ἐκεῖνοι, ὅπερ [6] μόνον ἔργόν ἐστι ἀγαθοῦ πολίτου, ναοὺς ἢ κ τείχη καὶ νεώρια καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα. καὶ ἐγώ σοι ὁμολογῶ δεινοτέρους εἶναι ἐκείνους τούτων ἐκπορίζειν, κ ἐξῆς πάλιν. ἄνευ γὰρ σωφροσύνης κ δικαιοσύνης λιμένων καὶ νεωρίων κ τειχῶν κ φόρων κ τοιούτων φλυαριῶν ἐμπεπλήκασι τὴν πόλιν. κ ἡ μὲν ἔφοδος πᾶσα τοῦ Δᾳλόγου τοιαύτη. εἰ δὲ δεῖ τ ὑπόθεσιν ἀναλαβόντα σωτήμως εἰπεῖν, Σωκράτης τ νῦν ῥητορικὸν διέβαλεν οὐκ ὄντα πολιτικὸν, ἀλλὰ κολακικόν. καὶ [7] ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ πρὸς Γοργίαν κ Πῶλον. ὅ δὲ Καλλικλέης πρεσβυτέρους γόντος Θεμιστοκλέα κ [8] Περικλέα, κ Μιλτιάδην, κ [9] τοὺς ἄλλους ὡς ῥήτορας πολιτικοὺς, ἀποδείκνυσιν ὁ Σωκράτης οὐκ ὄντως ἔχοντα τ λόγον, ἐξ ὧν βελτίους πεποίηκασιν Αθηναίους· τἀναντίον δ φαύλους τῷ πρὸς ἡδονὴν ἀεὶ πολιτεύεσθαι. κ ἔστιν ὁ μὲν Γοργίας οὐκ σοφιστικῆς ὡρμημένος. ὅθεν ὁ πρὸς τῆς ῥητορικῆς λόγος Σωκράτει πρὸς τοῦτον γεγένη). Καλλικλῆς δ πολιτεύεται. διὸ καὶ πρὸς τῶν Αθηναίων πολιτευομένων γέγονε πρὸς τοῦτον ἡ ζήτησις. ὁ τοίνυν Αριστείδης τούτῳ τῷ διασκοπῶ τοῦ λόγου δεξάμενος, πρὸς μὲν τὸν [10] πρὸς ῥητορικῆς λόγον, τοὺς ὑπὲρ ῥητορικῆς λόγους συνέγραψε. πρὸς δὲ τὸν Δᾳβολῶ τ ἀνδρῶν, [11] τ νῦν εἰς ἐξήγησιν ἡμῖν προκείμενον, ἐν μεθόδῳ τὰς λύσεις πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν συλλογισμῶν καὶ τῶν ὅρων βίας ἀπεργασάμενος. Πλάτωνος μὲν γὰρ ἐν ἀρετῇ τ πολιτικὴν ὑπογράψαντος, ὡς προλαβόντες ἐδείξαμεν· εἶτα δεικνύοντος πολιτικοὺς οὐκ ὄντας τοὺς ῥήτορας, Αριστείδης [12] συνὼ τέχνῃ τῷ ὕλῃ οἰκονομούμενος, τὰς πρόξεις τὰς μερικὰς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν τὴν καθόλου μετήνεγκεν, ἀποδιδοὺς τὸ κατ' ἀρετὴν τοῖς ῥήτορσι τέλειον. καὶ τοιοῦτον πεποίηκε Πλάτωνι. ὁ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν ὅρων ἀρξάμενος μετήλθε ἐπὶ τὰ πρόσωπα· εἶτ' ἀπὸ τῶν προσώπων ἐπὶ τὰ πράγματα. ὁ δὲ κάτωθεν ἀπὸ τῶν προξέων ἀπὸ τῶν ῥητόρων ἀρξάμενος, ἐπὶ τ πολιτικὴν ἀνατρέχει· ἔνια μὲν τῶν κατορθωμάτων μεταφέρων ἐπὶ τὰ δίκαια, ἔνια δὲ ἄξια σωφροσύνης ἐπιδεικνὺς, ἄλλα δὲ ἀνδρείας, ἕτερα δὲ πάλιν φρονήσεως. καὶ οὕτω φαινόμενος ἐκ τοῦ κατὰ μέρος τὰς ἀρετὰς συνάγων τοῖς ῥήτορσι, πολιτικοὺς δοκεῖ δεικνύναι τοὺς πρὸς [13] Περικλέα, κ Θεμιστοκλέα, καὶ Μιλτιάδην, καὶ Κίμωνα. φεύγει μὲν γὰρ παντάχοῦ καθόλου

1 Edit. Flor. τι δίδῳ, ἐάν τι ἀφαιρῆται. 2 Illud φησι deeſt in edit. Flor. 3 Male MS. Bodl. Περικλῆς. 4 Edit. Flor. οἷοί τε. 5 Ed. Flor. οὕτω. 6 Non agnoſcit edit. Flor. 7 Edit. Flor. ἦν. 8 Edit. Flor. καὶ τοὺς ἄλλους. 9 Deſunt haec in MS. Bodl. ex ed. Flor. repoſui. 10 Περὶ abeſt ab MS. Bodl. 11 Ed. Flor. τὸν ὑπὲρ πολλῶν. 12 Edit. Flor. νεῶ. 13 Deſunt omnes praeter Κίμωνα in edit. Flor.

περὶ

περὶ δ πολιτικοῦ περὶς τ φιλόσοφον ἀνθορίζεσθαι, ἂν δέπως ἀναγκασθῇ, περὶς τὸ χρήσιμον πιθανῶς ποιεῖται τὰς ὅρας. ἐνδιατείβει δὲ διόλε τ πραξεσι, ταὶς ἀποδείξεις ἑαυτῷ διὰ τάτων ἐρανιζόμενος, ὃ πολιτικὰς αὐτὰς ἐκ τ κατὰ μέρ ἶναι πιθάνος. καὶ δοκεῖ ἐκ τ Ισοκράτες παραινέσεων εἰληφέναι τὴν μεταχείρισιν. ὡς γὰρ ἐκεῖνος περὶ [1] δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης καὶ φρονήσεως καὶ ἀνδρίας δογματίζει μὲν ὀδέν. ὀδὲ γὰρ λέγειν [2] τὶ δίκαιον, ἢ τί σωφροσύνη πάλιν, ἢ φρόνησις, ἐκ ἣ τ καλὰ μέρος παραγγελμάτων ἀρετὴν ἐμποιεῖ· πᾶ μὲν δικαίας πράξης ὑποτιθέμενος, πᾶ δ᾽ διδάσκων ὅπως ἂν εἶναι φρόνιμοι δόξαιμεν, πᾶ δ᾽ τ ἡδονῶν ἀμελεῖν παραινῶν καὶ διὰ τάτων τ σωφροσύνην ἐργαζόμενος. ὅτως Αριστείδης ἐκ τ κατὰ μέρος πράξεων τ ἀρετὴν τ ῥητόρων ἐπιδεικνὺς, πολιτικοὺς εἶναι τὸς ἄνδρας βιάζεται, ἀντεγείρων τῇ τ συλλογισμῶν ἀνάγκῃ τ τέχνῳ, καὶ τῇ μεταχειρίσι τὸν ψόγον μεταπιθεὶς εἰς ἐγκώμιον. δείκνυσι γὰρ καὶ τὸ εἶδος τ λόγε σαφῶς τὰ προάγματα κείμενα. καὶ νῦν εἰ δοκεῖ σαφέστερον τᾶτο [3] ὀψώμεθα.

Φασί τινες τ βαθείας ὑπήνας ἐλκόντων δικανικὸν εἶναι τ λόγον. πρῶτον μὲν ἐκ τ ἐπιγραφῆς· ὑπὲρ τ παρῶν γάρ φησιν ἐπιγεγράφθαι. ἡ δ᾽ ὑπὲρ [4] θετήσεις, ἀπολογία ἐστί· ἔπειτ᾽ ὅτι ἀντιθέσεις ὁ λόγος ἔχει. καὶ τὸ δεύτερον δ᾽ μέρος ἀγῶνας κεκλήκασιν. ὅτε δ᾽ ἀγῶνες ὅτε ἀντιθέσεις ἐν ἄλλῳ τινὶ ἢ δικανικῷ εἴδει [5] συμβαίνουσιν. ἐκ δὲ τάτων δῆλον, ὅτι δικανικὸς ὁ λόγος καλεῖται. πρὸς τάτοις φασὶν, ὡς αὐτὸς Αριστείδης δικανικὸν εἶναι τὸν λόγον ᾠήσατο· ἤδη καὶ πρὸ ἡμῶν κατηγορίαν εἶναι τ Πλάτωνος λόγον [6] ἀποφηνάμενος, ἔνθα φησὶ καὶ τὴν κατηγορίαν ἣν ἐποιήσατο Μιλτιάδε καὶ Θεμιστοκλέους. πρὸς δὲς ἐρῶμεν ταυτί. πρῶτον μὲν ὡς ἀδιαφόρως οἱ παλαιοὶ κέχρηνται τ προθέσεσι. καὶ γὰρ τῇ κατὰ τ ὑπὲρ Δημοσθένης ἐχρήσατο, καὶ πρὸ [7] τ Θουκυδίδης ἐναλλαγμένως εὑρήσεις πάσας τὰς προθέσεις κειμένας, ὥστε ἀχ ἡ πρόθεσις δικανικὸν τ λόγον ποιεῖ. ἔπειτα αἱ ἀντιθέσεις ἃ μόνον ἐμπίπτουσιν ἐν δικανικαῖς ὑποθέσεσιν, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ [8] ἐν ἐγκωμιαστικαῖς· ὡς Ισοκράτης ἐν τῷ Βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς Αριστείδης ἐν παναθηναϊκῷ. [9] καὶ ταὶς αἰτίας ἐκεῖ ἐξηγησάμενοί σοι, πρῶτον τᾶτον τ λόγον εἰρήκαμεν· ἔφαμεν γὰρ ὅτι τὰ ἀμφίδοξα τ ἐγκωμίων ἐὰν ἀκριβῶς ἔνδοξα κατασκευάσαι θελήσωμεν, ἐξ ἀντιθέσεως λαβόντες τὰ δοκοῦντα διαβολῆς ἄξια εἰς ἐγκώμια μεταθέμεν, ἵνα τελείως ὁ λόγος ἔνδοξος γένηται. περὶς δὲ τὸ ἀγωνιστικὸν εἶναί τι μέρος τᾶ λόγε διὰ τὸ μάχιμον τὸ καλὸ τ συνάξιν εἴρηται, ὅτι καὶ [10] αὐτῷ δι᾽ ἀγῶνος ἐπαίδαξεν ἀποδείξαι τὰς ἄνδρας πολιτικάς. ἀγωνιστικὸς γὰρ λέγε λόγος ὅταν μαχίμως παρ᾽ ἡμῶν συντεθῇ. ὥσπερ ἂν εἰ καὶ τόπον [11] Ομηρικὸν λαβόντες μαχίμως μεταφράσαι [12] θελήσαιμεν. κυρίως μὲν γὰρ τὸ τ ἀγώνων ὄνομα ὑπὸ δικανικῆς ὑποθέσεως τέτακται, ἐπειδὴ πρὸς ἀλλήλως ἀγωνίζον πρὶ τ νικῆς ἀμφότεροι. ὀδὲν ἦ ἄτοπον καλέσης τ χρείας ὃ ἐν ἐγκωμιαστικαῖς ὑποθέσεσιν, ἢ φράσαι χρήσασθαι ἀγωνιστικῇ, ἢ μαχίμοις ἐπιχειρήμασι. δεῖ δὲ πανταχᾶ τῶν πραγμάτων τὴν φύσιν καὶ τῆς ὕλης τὸ εἶδος ὁρᾶν, καὶ μὴ τῇ τ ὀνομάτων θέσι [13] πρᾶγμενέσθαι. τὸ γὰρ λέγειν ὅτι εἰσὶν οἱ ἄνδρες πολιτικοὶ, δηλοῖ τάτως ἐκ ἔχειν τὰς ἀρετὰς, ὅπερ ἃ δικανικᾶ εἴδος, ἀλλὰ διαβολὴ τυγχάνει τ φύσεως. ἀχ ὁ χαρακτὴρ τοίνυν τᾶ λόγε μάχιμος ὤν, δικανικὸν τὸ εἶδος ποιεῖ, ἀλλὰ τῶν πραγμάτων ἡ φύσις ἐγκωμιαστικὴν τὴν ὑπόθεσιν δείκνυσι. περὶς δὲ τὸ ὅτι αὐτὸς Αριστείδης κατηγορίαν [14] ὠνόμασεν, εἰκάσιν

1 Ed. Flor. σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης. 2 Τὸ MS. Bodl. 3 Edit. Flor. ὀψόμεθα. 4 MS. Bodl. προθέσεις. 5 MS. Bodl. καὶ συμβαίνουσιν. 6 MS. Bodl. ὑποφηνάμενον. 7 Edit. Flor. περὶ Θουκυδίδης. 8 Non agnoscit edit. Flor. 9 Desunt haec usque ad ὅτι τὰ in ed. Flor. 10 MS. Bodl. αὐτό. 11 Desunt Ομηρικὸν λαβόντες in MS. Bodl. 12 Edit. Flor. θελήσωμεν. 13 Edit. Flor. πραγμένεσθαι. 14 Edit. Flor. εἶπε, τὴν ἐξέτασιν Πλατωνικοῦ. ἐοίκασιν ἀγνοεῖν ὅτι τὸ κατηγορία ὄνομα ἐπαμφοτερίζει, καὶ ποτὲ μὲν δηλοῖ τὸ κατὰ τινος ἀγορεύεσθαι, καὶ δὲ λέγεται καὶ τὸ πραγματεία Αριστοτέλους κατηγορίαι. ποτὲ δὲ κατηφορὴν δηλοῖ, καὶ διώκα-

ἀγνοεῖν, ὅτι κατηγορία ἀντὶ τῆς κατηγόρθωσις εἴρηται. ὡς Ἀριστοτέλης τὸ τῶν κατηγοριῶν βιβλίον ὠνόμασε, διὰ τὸ κατά τινος τρόπου γράμματος τὸ λεγόμενον ἀγορεύεσθαι. ὅθεν καὶ Ἀριστείδης κατηγορίαν εἶπε τὴν ἐξέτασιν Πλάτωνος, διὰ τὸ τὰς παρ' αὐτοῦ λόγους κατὰ τῶν ἀνδρῶν ἀγορεύεσθαι. εἰ δὲ δεῖ τρὸς τιὼ λέξιν καὶ θεωρήματι χρήσασθαι, Δημοσθενικῶς Ἀριστείδης τὴν ἐξέτασιν κατηγορίαν ὠνόμασεν, ἵν' αἰτήσας τὸν λόγον τῇ λέξει καθάψῃ Πλάτωνος, ὡς κατηγοροῦντος, ἀ δοκιμάζοντος. τρεῖτον μὲν οὖν ἐντεῦθεν οἶδ' ὅτι κ τρεὶ ξένους τινὰ λόγον ποιήσασθαι. εἰ γὰρ ἀποδέδεικται ἀ δικανικὰ εἴδους ὁ λόγος, οὐκᾶν πῶς ξένοις ἀπόδεκτος ἂν ἡ ὑπόθεσις. ἀ μὰν κ τρεὶ τάτα ποιησόμεθα τὴν ἀπόσκεψιν, ἵνα μηδὲν ἂν ἐξέτασον ᾖ. τινὲς τῶν ἐμπρεπτάντων ἐνδόξως ἐφ' ἡμῶν, ὥσπερ τι μέγα κ σεμνὸν ἀπινοήσαντες, μετάσασιν εἶναι τῆς ὑπόθεσιν ἔφασαν, ἔγκλημα τρεφέροντες τὸ κατὰ Περικλέους λεγόμενον. ὀργὰς γάρ φησι κ Φιλαργύρους Ἀθηναίους ἐπίσε, καὶ τὴν αἰτίαν ἀπὶ τοὺς τρεὶ αὐτῶν μετάγουσι ῥήτορας. οἶδα δὲ ὅτι οὐκ ἔγκλημα λαμβάνει παρὰ δὲ Πλάτωνος τὸ ὀργὰς κ Φιλαργύρους· ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη μέν τρόσασις ἐστὶν, ὅτι ἀκ ἦσαν οἱ ἄνδρες πολιτικοὶ, ἡ δὲ τάτα κατασκευή. ἀδὲ γὰρ καλοὺς κἀγαθοὺς Ἀθηναίους ἐποίησαν· τἀναντίον ἢ καὶ κακοὺς ὀργὰς κ Φιλαργύρους. ὁ ἢ, τὰ συνέχοντα τὸν τρὸς τῷ Πλάτωνι ζήτησιν μὴ νοῶν, τὰς ἀποδείξεις λαβὼν εἰς ἐγκλήματα μετάσασιν εἶπε τὴν ξένοις, ἵνα ἀδιορθώτῳ παίσματι τρεπέσωμεν. ἀνάγκη γὰρ ἐν τῇ ἀντιθετικαῖς πρῶτον ἡμᾶς ὁμολογεῖν τὸ ἀπιφερόμενον ἔγκλημα, εἶθ' ὕτω μετάγειν εἰς ἕτερον. εἴτε οὖν τὸ μὴ εἶναι τοὺς ἄνδρας πολιτικοὺς ἐγκαλοῦσιν, ἀνάγκη δὲ τὴν μετάσασιν πρῶτον ὁμολογεῖν, ὅτι οὐκ εἰσὶν πολιτικοὶ, ὅπερ Ἀριστείδης ἀ ποιεῖ διόλου τοὺς ἄνδρας κατασκευάζων πολιτικούς· εἴτε τὸ ὀργὰς καὶ Φιλαργύρους ἐγκαλεῖ, ἀνάγκη καὶ ταῦτα πρῶτον ὁμολογεῖν διὰ τὴν Φύσιν τῆς μετασάσεως· ὅπερ ἐστὶν ἀτοπώτερον. ἔτι τὰ ἐν τῇ ἀνδρικαῖς ἐγκλήματα κατὰ Φύσιν, ἀ καλὰ θέσιν ἐστίν· οἷον τὸ τεῖχος καθελεῖν, ἢ τὸν ἵππον ἀνελεῖν ἐν ἀνδρασί, ἢ τὸ ἀποκτεῖναι τὸν ὑὸν ἐν ἀντεγκλήματι, ἢ τὸ μὴ πρεσβεῦσαι ἐν μετασάσι, τὸ τυπῆσαι τὸν πατέρα ἐν συγγνώμῃ. πάντα ταῦτα κ τὰ τοιαῦτα καλὰ Φύσιν ἐστὶν ἐγκλήματα. κ γὰρ μόνα λεγόμενα καὶ χωρὶς πρεισάσεως κατηγορίαν ποιεῖ· διὸ κ καλὰ Φύσιν ἐγκλήματα εἴρηται παρ' ἡμῶν. τὰ δὲ ἐν τῇ ἄλλαις ξένοις ἐκ τοῦ ἔξωθεν ὕλης καλὰ θέσιν ἐγκλήματα γίνεται. μὴ νεοσφαγεῖ γᾶν ἧς παρεσὼς, ἀ κριθήσεται, τὸ ἐπανατεῖναθαι χεῖρας διὰ τὸ πρὰ πάρχουσαν ἔχθραν ὑβριστικὸν εἶναι δοκεῖ. ἐὰν γᾶν πρείλωμεν τὴν ποιότητα, ὁ ἐπανατεινάμενος ἀκεῖνο κρίναθαι δύναται. τὸ ἀποκτεῖναι μοιχὸν ἀνεύθυνον ὄν, διὰ τὴν ποιότητα ἀ τρισυριξέως εὐθύνεται. ἔστιν ἂν ἰδεῖν εἰ τὸ λεγὸν τὸ φιλάργυρον ἐγκλήματα κατὰ Φύσιν ἐστὶν, ἢ ἄ. ἴσμεν δὲ ὅτι ἀδεὶς λεγίας ὑπέσῃ γραφὴν ἀδὲ φιλαργυρίας· ἀλλὰ μισεῖ μὲν ταῦτα ὡς ἄτοπα. ἀ μὴν κρίνεται· ἀκᾶν ἀδὲ τιμωρίαν τάτων ὥρισαν οἱ νόμοι. πῶς ἂν ἐστὶ μετάσασις μήτε τῶν ἐγκλημάτων ὄντων, μήτε ὁμολογάντων ἡμῶν πρῶτον τὰ πρεὶ τὸν ἀνδρικῶν λεγόμενα, μήτε ὅλως ἐκ πρειράσεως γινομένων ἐγκλημάτων αὐτῶν; ἀκᾶν ταύτῃ πρῶτον ἐκβλητέον τιὼ ξένοις. ἄλλοι πραγματικῆς ὑποθέσεως εἶναι τὸν λόγον πρεφήρησαν, λέγοντες ζητεῖσθαι εἰ δεῖ πολιτικοὺς τοὺς ἄνδρας καλεῖν ἢ ἄ. ἴσμεν δὲ ὅτι ἐν τῇ

δυνάτῳ ἀμφοτέρως ἐκεῖ λαμβάνεσθαι. πρεῖτον οὖν ἐντεῦθεν πρεὶ ξένους λόγον ποιεῖσθαι. ἔνιοι μέντοι μετάσασιν εἶναι τιὼ ὑπόθεσιν ἔφασαν. 1 Edit. Flor. πρεί. 2 Abest ab edit. Flor. 3 Edit. Flor. οἱ & mox νοοῦντες, ἔλαβον & εἶπον. 4 Non agnoscit edit. Flor. 5 Edit. Flor. δὲ. 6 MS. Bodl. Διά. 7 Deest in edit. Flor. 8 Edit. Flor. ἄτοπον. 9 Edit. Flor. μόνον. 10 MS. Bodl. νεοσφάλ. 11 MS. Bodl. ἔστω συνιδεῖν. 12 Deest in Edit. Flor. 13 Non agnoscit etiam edit. Flor. 14 Edit. Flor. τὰς. 15 Abest ab edit. Flor.

πραγμά-

πραγματικῆ ἐνεχώτων ἔτι καὶ ὑποαρχόντων τῶν πραγμάτων ωερὶ τοῦ μέλλοντος ποιήσεσθαι ζήτησιν, εἰ δεῖ δοθῆναι τόδε, ἢ ποιῆσαι τόδε, ἢ ὀνομάσαι Περικλέα Ολύμπιον, τοῦ σκόπου τῆς ὑποθέσεως τιθεὶ ἀναφορὰν ωρὸς τὸ μέλλον ἔχοντος. κἂν γάρ τινα λόγον τῶν παρελθόντων ποιώμεθα, ἀλλὰ τὸ μέλλον αὐτῶν μνημονεύομεν τοῦ μέλλοντος τὸ κῦρος τῆς ὑποθέσεως ἔχοντος. ἐνταῦθα δὲ ὁποῖοί τινες ἦσαν, ἐστὶν ἡ ζήτησις, πότερον πολιτικοὶ, ἢ οὔ· [1] ὅπερ ωρὸς παρελθόντος ἔχει τιθεὶ [2] ἀπίσκεψιν. ωῶς οὖν ἔτι ωραγματικῆς ἂν ὁ λόγος γένοιτο στάσεως. ἔτι δὲ καὶ [3] τόδε ἄτοπον ωροθεῖναι καλόν. ὑποθώμεθα γὰρ τὸν μὲν ἐγκωμιάζειν τινὰ, τὸν δὲ ψέγειν. ἐκὼν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ζητηθήσεται πότερόν εἰσιν ἀγαθοὶ καλοὶ ἢ κακοί· καὶ τότε ωραγματικῆς στάσεως τὸ πανηγυρικὸν εἶδος γνήσεται· ὅπερ ἐστιν [4] ἀτοπώτερον. ἴσμεν δὲ ὅτι ἐν ταῖς πανηγυρικαῖς ὑποθέσεσι μέχρι τῶν παρελθόντων ὁ λόγος ἵσταται, ἐν δὲ τῇ ωραγματικῇ ωρὸς τὸ κατορθῶσαι τὰ μέλλοντα τὰ παρελθόντα λαμβάνομεν, ὥστε καὶ ταύτῃ ἐκβλητέον τιθεὶ στάσιν. [5] ἔτι ωρὸς τούτοις [6] ἄλλοι φασὶν, εἰ ωρεὶ ὀνόματός ἐστιν ἡ ζήτησις, πότερόν εἰσι πολιτικοὶ ἢ οὔ· ὅρος ἡ στάσις ωρὸς ὃς λέγομεν. ἕτερόν ἐστι φάσκειν πολιτικοί εἰσιν ἢ οὔ, [7] καὶ πότερον πολιτικὸς δεῖ καλεῖν, ἢ οὔ. ἐν μὲν γὰρ τῷ πότερον πολιτικοί εἰσιν ἢ οὔ, μὴ ζητουμένου τοῦ ὀνόματος ζητεῖται τὰ ωράγματα, εἰ τάδε ὑπάρχει τινί. ἐὰν γὰρ τάδε ὑπάρχῃ τινὶ, [8] ἅπερ ἐν ἀρχῇ ωερὶ τοῦ πολιτικοῦ λέγοντες ὠφελησόμεθα, ἔστω πολιτικός. ἐν δὲ τῷ πότερον πολιτικοὺς δεῖ καλεῖν ἢ οὔ, ὁμολογουμένων τῶν ωραγμάτων ζητοῦμεν τὸ ὄνομα· πότερον δεῖ καλεῖν τῷδε τῷ ὀνόματι τὰ ὑπάρχοντα ωράγματα ἢ οὔ· ὅπερ ἐξεναντίας ὑπάρχει τῷ λόγῳ. ἐκ γὰρ τῶν τοῦ πολιτικοῦ ωραγμάτων κατὰ τὸν Πλάτωνα, ζητοῦμεν εἰ πολιτικοί εἰσιν ἢ οὔ. ἔτι ἐν τῷ ὅρῳ τὸ μὲν πέπρακται, τὸ δὲ λείπει· καὶ ὁμολογεῖται παρ' ἑκατέρων τό, τε λεῖπον καὶ τὸ πεπραγμένον. δεῖ γὰρ καὶ ἀπ' ἀρχῆς [9] ἄχρι τέλους τυγχάνειν ὁμολογούμενα ἅττα, ὡς ωροσεθέντος τοῦ λείποντος ἀσύστατον γίνεσθαι ἔτι τὴν ὑπόθεσιν. ἐν δὲ τῷ ὑπὲρ τῶν τεττάρων, ὅτε λείπει τι ωρὸς τὴν τοῦ ὀνόματος θέσιν, ἀλλὰ τέλεια τυγχάνει τὰ ωράγματα, ὅτε τί ἐστιν ὃ ωροσεθὲν ἀσύστατον τὴν ὕλην ποιεῖ· ἀλλ' οἱ ωροπαίοντες ἀνασκευὴν λέγουσι εἶναι τὸν λόγον. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν λόγον πᾶσαν ἀντίρρησιν ἀνασκευὴν ὥρα καλεῖν. ἴσμεν δὲ ὅτι τῶν λόγων αἱ διαιρέσεις τὸ τέλειον ἢ ἐλλιπὲς δεικνύουσιν. εἰ μὲν οὖν τοιαύτη τοῦ λόγου τίς ἐστιν ἡ τομὴ, ὡς ωρογυμνάσματος ἐπέχειν διαίρεσιν, καλῶς [10] ἀνασκευαστικὴν εἶναί φασιν. εἰ δὲ αἱ ωρόσεις εἰσὶ τέλειαι καὶ ὕλης ἐγκωμιαστικῆς ἐστι ωληθὲς ἐν τῷ λόγῳ, ωῶς ἀνασκευὴ τοιοῦτον ἂν ἔτι ῥηθείη; ωῶς δὲ [11] ωρογύμνασμα τοσοῦτο μέγεθος ὑποθέσεως, καὶ ταῦτα μὲν δὴ τοσοῦτον; λοιπὸν δέ ἐστιν εἰπεῖν ὡς πανηγυρικὸς ὁ λόγος ἐστίν· εἰ καὶ τοῦτ' ἤδη ωερμαϊκῶς ἡμῖν ἀποδέδεικται. ωρῶτον μὲν τοίνυν ἀναγκαῖον ἐστὶν ἐν τοῖς τελείοις εἴδεσι τῆς ῥητορικῆς καὶ τόπον ὠφέλιμα, καὶ ωρόσωπα, καὶ σκοπόν. τόπον μὲν, δικαστήριον, βουλευτήριον, θέατρον· ωρόσωπα δὲ, κατήγορον, σύμβουλον, ἐπαινέτην· σκοπὸν δὲ, τιμωρίαν, συμφέρον, καλόν. ζητουμένου τοίνυν πότερον οἱ ἄνδρες πολιτικοί εἰσιν, ἢ οὔ· ὁ δικαστήριον, ὁ βουλευτήριον ωρόκειται. οὐ κατήγορος, οὐ σύμβουλος, οὐ τιμωρίαν ὁ λέγων, οὐ συμφέρων ἐπιζητεῖ, ἀλλὰ ωρῶτος· Πλάτων ἐν διαλέξει σκοπεῖ πότερον οἱ ἄνδρες εἶχον τὰς ἀρετὰς ἢ οὔ· δικαιοσύνην λέγων, σωφροσύνην, ἀνδρείαν, καὶ φρόνησιν, ἅπερ ἔχει συλλαβὼν ὁ πολιτικός.

1 Edit. Flor. ὁ ωρεὶ παρελθόντος. 2 Edit. Flor. ζήτησιν. 3 Edit. Flor. τόδε τό. 4 Edit. Flor. ἄτοπον. 5 Deeſt in Edit. Flor. 6 Edit. Flor. ἕτεροι λέγουσιν. 7 Deeſt in MS. Bodl. tota haec ſententia. 8 Edit. Flor. καθὼς εἴρηται. 9 MS. Bodl. μιχει. 10 Edit. Flor. ἀνασκευή. 11 MS. Bodl. γύμνασμα.

[1] καὶ

[1] καὶ ὁ μὲν φιλόσοφος ἀναιρεῖ τὸ τὰς ἄνδρας ἔχειν τὰς ἀρετὰς, τὰ τέσσιν εἶναι πολιτικούς· Αἰσχίνης ἢ πίθησι. καὶ ὁ μὲν τροπος πατρῳ πατέρῳ παρέοικε, οἱ δὲ Διαλεγόμενοι ἀκροαταῖς, σκοπὸς δὲ τὸ γεγμῆσθαι καλὸς. Ὁ Διαλέγεσθαι Πλάτων, ὃ κρίνει· καὶ Αἰσχίνης ἐν ἀκροαταῖς ποιεῖ τὸν λόγον, ὃν ἐν δικάζουσιν. ὥστε δῆλον ἐκ τούτων ὡς παινηγυρικῆς ὁ λόγος ἐστὶν ὑποθέσεως. ταῦτ' ἐγώ σοι Σώπατρος ἀποδίδωμι, ὅσαγε [2] μαθὼν ἐκ τῶν διδασκάλων Ἀθήνησι, καὶ ὅσα μεθ' ἑτέρων ζητῶν καὶ ἐξ ἀναγνωσμάτων ποικίλων συνήγαγον.

1 Tota haec ſententia abeſt ab edit. Flor. 2 Edit. Flor. ἐμαθον.

COLLECTANEA HISTORICA
ARISTIDIS
AEVUM & VITAM
SPECTANTIA:
Ordine, quantum licuit Chronologico, Digeſta.

§. I. *Varia* Ariſtidis *Nomina.*

1. AELIUS ARISTIDES vocabatur ille, de quo nunc agimus, Sophiſta Graecus, ANTONINORUM temporibus diſertiſſimus. Utrumque *Nomen* bis modo, & quidem ſimul junctum, in ejus Operibus occurrit: in titulo ſcil. Epiſtolae ad *M. Aurelium & Commodum* Impp. datae [1]; atque in ipſo textu *Serm. Sacr.* V. [2], ubi ſomnium narrat, quo ſibi viſus eſt ſuum in Oraculo quodam legere *Nomen* ſic ſcriptum: ΑΙΛΙΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ.

2. Hoc quidem ARISTIDIS nomen patrium Graecumve fuit, pluribus etiam aliis, ante & poſt ejus aetatem, commune [3]. Eo paſſim ſolo ſeſe indigitat [4]. Nec alio *Philoſtratus* utitur [5]; qui vivente *Ariſtide* natus, haud multis poſt ejus obitum annis pauca & admodum inaccurate ſcripſit de Noſtro aliiſque *Sophiſtis*. Ita nec aliud nomen memorant Recentiores, *Suidas*, *Photius* [6], &c.

Iſtis eream ſubjungerem ſtatuam, in Bibliotheca Vaticana proſtantem, ex qua hanc Cl. *Gronovius* [7] protulit Epigraphen, ΑΡΙΣΤΙΔΗΣ ΣΜΥΡΝΕΟΣ: ſi quidem hoc Monumentum conſtaret in omnibus ſuis partibus antiquum ſincerumve eſſe, atque veram *Ariſtidis* noſtri effigiem exhibere. Id certe non demonſtrat forma litterarum, nec modus ſcribendi Nomen: Ut plura addere non ſit operae pretium, de generali, quod omnibus fere priſcis contigit ſimulacris, infortunio; quo factum ut vix unum ſuperſit, cui caput praecipue non fuerit a Barbaris amputatum. Is ſane triſtis fuit caſus alterius, nunc in eadem Bibliotheca, marmorei Monumenti; in quo S. *Hippolytus* olim ſedebat integer, at cujus caput fractum & amiſſum poſtea reſtituendum una cum aliis membris fuit.

3. Alterum vero Sophiſtae Noſtri *Nomen*, quo AELIUS dicebatur, *Romanorum* omnino videri debet, idque procul dubio ab Imp. *Hadriano* habuit; prout & aliis, tam *Graecis* quam *Aſianis*, idem fuit aſſumptum. Teſtes hac de re locupletiſſimos habemus in Numiſmatibus ac Marmoribus quamplurimis. Id jam in omnibus Provinciis uſitatiſſimum erat, ut ab illuſtriſſimis Romanorum familiis, praeſertim Imperatoriis, nomi-

1 Oper. T. II. p. 289. Edit. *Pauli Stephani*, An. 1604. cujus pagg. hic ſemper ſequemur.

2 T. I. p. 627.

3 Prae aliis Nummis, idem ferentibus nomen, liceat hic argent. & rariſſ. appellare, quem penes doctiſſ. *Joan. Covel* Cantabrigiae Coll. Chriſti Praefectum vidimus, & in cujus poſtica circum *Lyram* legitur; ΚΟΛΟΦΩ . . . . . ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ. Nomen ſcil. Viri Magiſtratu apud *Colophonios* functi; qualis erat ΠΥΘΕΟΣ, in aliis Nummis occurrens, licet eum clariſſ. Scriptores pro *Philoſopho* perperam habeant.

4 T. I. p. 495, 531, 565, 570, 574, 589, 630, &c.

5 Vit. Soph. Lib. II. c. 9.

6 Bibl. Cod. CLVIII. ex *Phrynico*, ſub *M. Aurelio* Imp. itidem ſcribente; atque Cod. CCXLVI. ubi plura ex ipſo *Ariſtide* excerpta.

7 Theſaur. Graec. T. IV.

na mutuarentur *Clientes*, aut alii quoque homines privati, in locis degentes, quibus Romani Principes fuerant benefici. AELIUS autem HADRIANUS Auguſtus, cum anno circiter CXXIII. Aer. Vulg. ſub *Ariſtidis* nempe nativitatem, *Aſiam* perluſtraret, tot tantaque munera & beneficia variis in regionibus ac urbibus reliquit, ut mirum non ſit ejus nomen, uti & cognomen, (quod iplis oppidis, Templis, Ludis, &c. datum) hominibus etiam tributum eſſe. Quin & ipſa noſtri Patria ab hoc Imperatore nominata fuit ΑΔΡΙΑΝΟΙ, uti mox explicabimus; atque alia haud longe remota in *Myſia* pariter urbs, ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΑΙ.

4. Poſtea, morbi nempe longiſſimi tempore, cognomen THEODORI Noſter ſibi vindicavit, quod ſaepius & miris modis a DEO, ut putabat, AESCULAPIO ſervatus, vitam ejus quaſi DONO accepiſſet. T. 1. p. 592. ſeq. & 600. Alias haud inſolitum *Sophiſtis* fuit, ſuperbum aliquod cognomen ſibi arrogare; quod iplemet tangit in Oratione Epiſtolica de *Alexandri* obitu, eum laudans, quod hunc morem non fuiſſet ſequutus [1]. Sic *Aelianus* Sophiſta, teſte *Suida*, cognominatus eſt Μελίγλωσσος, vel Μελίφθογγος. Sic & *Peregrino*, qui coaevus *Ariſtidi* fuit, *poſtea cognomentum Proteus factum eſt*, ſcribente *A. Gellio* Lib. XII. c. 11.

5. An vero ipſe, vel Pater, ΕΥΔΑΙΜΩΝ cognominatus fuerit, ſub ſequente Articulo inveſtigamus.

§. II. Ariſtidis *Pater*; *an* Eudaemon Philoſophus, *ac Jovis in Patria* Pontifex?

1. PARENTUM nomina nuſquam ipſe filius memorat, ſemelque *Matris* meminit [2], ut quae adhucdum viveret, cum jam per aliquod tempus is aegrotaſſet. *Philoſtratus* vero verbum modo de *Patre* ſubjungens, nos facit incertos, an is, vel filius, ΕΥΔΑΙΜΩΝ appellatus ſit: Λεπτείδλω ὃ ἢ εἴ τι Εὐδαίμονος, εἴ τι Εὐδαίμονα, Ἀδριανοὶ μὲν ἤνεγκαν. Is tamen ſcriptor monet [3], *Omnia*, quae de *Ariſtide* litteris mandavit, habuiſſe ſe a *Damiano* Epheſio, qui fuerat illius diſcipulus auditorve. Unde forſan colligere fas eſt, *Ariſtidis* patrem haud ſplendidi admodum nominis fuiſſe; maxime cum *Philoſtratus* in Operis Praefatione nos doceat, *ſe omnium Sophiſtarum Parentes*, Πατέρας, *non recenſuiſſe*, *ſed eorum tantum qui e claro orti genere eſſent*.

2. *Suidas* porro eandem hac de re incertitudinem, quae apud *Philoſtratum*, deprehenditur, imitari quidem voluiſſe videtur: titulos tamen addit, qui *Patrem* Noſtri paulo melius depingunt; modo vulgares ejus Codices eo in loco, quem Recentiores Interpretes intactum reliquerunt, emendemus. Scilicet ubi haec in voce Λεπτείδης habentur; υἱὸς Εὐδαίμονος Φιλοσόφου τε καὶ ἱερέως γενομένου, ὃς ἐν τῷ πατρίδι ἱερεῦ τοῦ Διός· οἱ δὲ Εὐδαίμονα τὸν πατέρα αὐτοῦ γράφουσιν· ſic legendum, ut contradictio & abſurditas tollatur, in poſtrema ſententia [4], οἱ δὲ Εὐδαίμονα οὐ τὸν πατέρα ἀλλ' αὐτὸν γράφουσιν· ſicque locus Latine reddendus; Ariſtides *filius erat Eudaemonis Philoſophi & Sacerdotis Templi Jovis, quod erat in Patria. Alii vero Eudaemonem, non Patrem*, ſed ipſum Ariſtidem *vocant*.

3. Igitur, ſi haec tam exigua & facilis emendatio admittatur, cum aliqua ſit omnino neceſſaria, ex *Suidae* mente dicendum erit, *Eudaemonem*, Sophiſtae noſtri patrem, fuiſſe 1°. *Philoſophum* [5] proprie dictum, non vero *Sophiſtam*, juxta diſcrimen quod vel ipſe *Philoſtratus* de Sophiſtarum Vitis ſcribens inter utrumque obſervavit. Unde *Philoſophi* appellatione venit hic intelligendus, qui rerum Naturae, Morum, Virtutiſ-

1 T. I. p. 146.
2 *Serm. Sacr.* III. p. 553.
3 Loc. cit. Cap. XXIII. §. 2. coll. cum Cap. IX. §. 3.
4 In qua mendum cubat potius quam in priori parte; quae certe haud tam facile mutaretur, ſi quis cenſeret, *Suidam* ea ſignificare voluiſſe, *Ariſtidem* ipſum *Eudaemonis* cognomen tuliſſe.
5 Lib. I. c. 8.

que

que ſtudio animum operamque ita dederit, ut *Rhetoricae* & Eloquentiae ſimul non incubuerit. *Sophiſta* namque audiebat, qui utramque Artem ac Profeſſionem jungebat, aut qui hanc ornate dicendi facultatem ſolam ſectabatur, prout mos erat *Sophiſtarum* ſtricte dictorum, iſto praeſertim aevo, & ab *Hadriani* Principatu. Hoc diſerte pluries idem *Philoſtratus* monet; atque cum vitam [1] *Favorini* tum florentis ſic inchoaſſet, *Favorinum etiam PHILOSOPHUM Eloquentia inter SOPHISTAS celebrem reddidit*; hanc narrationi coronidem imponit, *Atque haec quidem de Philoſophiae Profeſſoribus, qui Sophiſticae laude inclaruerunt*, ταῦτα μὲν φιλοσοφησάντων ἐν δόξῃ τῇ σοφιστικῇ. *Qui vero proprie Sophiſtae nominati ſunt, ſequentes fuere*; quos numero LI. ad ſuam uſque ſenectutem ac extremum *Alexandri Severi* Principatum deſcribit, reliqua libri I. parte & toto libro II.

4. Ex *Suidae* teſtimonio diſcimus 2°. *Eudaemonem* dignitate SACERDOTII, & quidem in Patria, necnon in JOVIS Templo fuiſſe ornatum. Inde tamen definire non valemus, an ille *ſummus* fuerit loci *Pontifex*, vel modo unus ex *Sacerdotum* Collegio, cujus praeſidium alius *Pontifex*, ſeu ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ tenuerit. Vaga enim & generalis eſt vocis ΙΕΡΕΩΣ, quam ibidem *Suidas* adhibet, ſignificatio; *ut etiam ſolo hoc nomine deſignetur interdum a Graecis Scriptoribus Romanorum* Pontifex Maximus; obſervante jam & probante Illuſtriſſ. *Ezech. Spanhemio* [2]. At haud aeque certum mihi videtur quod addit; *in Nummis etiam ſubinde* ΙΕΡΕΑ *de Provinciae ſacerdote, ſeu pro* ΑΡΧΙΕΡΕΑ, *dictum legi*: nec quod pariter affirmat eruditus Vir *Anton. Van Dale*, "*Pontifices*, qui in pluribus Regionibus atque Urbibus Graeciae, & maxime Aſiae Mi-"noris obtinuerunt, licet nonnunquam ſimplici ΙΕΡΕΩΣ appellatione exprimantur, re-"vera tamen ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ fuiſſe, atque eorum inde nomina in *Nummis* ac *Lapidibus* "frequentes occurrere, &c.

Nequaquam ſane celeberr. viri probarunt, ut illis incumbebat, eoſdem homines, qui in id genus nonnullarum Civitatum Monumentis ΙΕΡΕΙΣ ſignantur, ejuſdem omnino dignitatis fuiſſe, ac qui in aliarum Urbium Nummis Lapidibuſve dicuntur ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ. Unde difficile non foret eorum dictata convellere, ſi locus tam longum permitteret excurſum.

5. Hoc vero ſolum mihi conſtat, voce ΙΕΡΕΩΣ paſſim apud Graecos Auctores venire, non modo qui ad Collegium quoddam Sacerdotum pertinebant, ſed & qui proprie ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ, ſive *Summi Sacerdotes* variis in Regionibus aut Oppidis eſſent, ſupremamque Templi alicujus curam & rerum ſacrarum adminiſtrationem gererent, nullum habentes ſuperiorem, cui parere tenerentur, *Pontificem*. *Strabo*, v. g. probatiſſimus teſtis, quem adeo ſatis erit hic in medium protuliſſe, ſolam ΙΕΡΕΩΣ vocem frequenter uſurpat, dum de variarum Regionum & Urbium *Pontificibus* ſcribit; quos tamen vel ex ejus narratione patet *ſummos* revera fuiſſe *Sacerdotes*. Legantur modo quae de *Zelae* [3], & utriuſque *Comanorum* [4], in Ponto ac Cappadocia, Urbis *Pontifice* tradit, eadem tantum ΙΕΡΕΩΣ appellatione; quamvis ſimul doceat, ſacerdotium illud viris datum principibus, qui plerumque ex eadem familia ac Reges, ſecundique ab his erant; qui proinde ſub ſuo haberent Dominio omnes Templi Ἱεροδούλους, ut *Strabo* loquitur, & Sacrorum Miniſtros, nec ulli ſubeſſent *Pontifici Maximo*.

1 N.B. hunc titulum *Ariſtidi* non convenire, at qui *Sophiſtis*, non *Philoſophis*, fuerit annumeratus; atque adeo vel hinc noſtram confirmari emendationem.

2 Vid. Oper. de Præſt. Numiſ. Edit. 2. T. II. p. 423.

3 In qua fuit *Anaitidis* Templum, Strab. L. XII. Edit. *Amſt.* p. 779, 838. In hac, ut hoc obiter moneam, mendum Interpretibus praetermiſſum, ſic tollendum, ut pro, πὶ ἧ πόπρῳ Δωιάτῃ πνὶ ἔ πτραχεῖ χάνες ἅ Γαλατῶν ἀνδρὶ, legatur, non πτόεσιν, ut Cl. *Palmerius* opinabatur, Exercit. p. 334. ſed πὶ δ' ΑΤΕΠΟΡΙΓΙ· quod nomen adhuc in Marmoribus legitur Templi Auguſto dicati in *Galatarum* Urbe Metropoli *Ancyra*, teſtibus oculatis cl. viris *de Tournefort* apud P. *de Montfaucon* in Pal. Gr. p. 154, 157. atque *Paulo Luca* Itin. P. II. T. I. pag. 309.

4 *Strab.* ibid. p. 809, 835, — 838.

6. Sic & Lib. XIV [1]. Montana *Ciliciae Trachеae*, ſeu *Aſperae* deſcribens, & urbem in iis *Olbam* [2], quae *Jovis* habebat Templum a *Teucri* filio *Ajace* conditum, addit: Καὶ ὁ ΙΕΡΕΥΣ Δυνάστης ἐγίνετο τῆς Τραχιώτιδος· *Ejus Pontifex Dominus erat Trachiotidis. Deinde huic ditioni inhiaverunt multi Tyranni, & collegia praedonum ſunt conſtituta.* Μετὰ δὲ τῆς τούτων καταλύσεως, ἐφ' ἡμῶν ἤδη τῆς Τευκρικῆς Δυναστείας ταύτῃ ἐκάλουν, τῆς δὲ αὐτὴν, τὴν Ἱερωσύνην· καὶ οἱ πλεῖστοι γε τῶν ἱερωσαμένων ὠνομάζοντο Τεῦκροι, ἢ [3] Αἴαντες. *His* Praedonibus *deletis noſtra jam aetate Teucri ditio ea appellari coepit, atque Sacerdotium; & quidem plerique eorum, qui ibi fuerunt Pontifices, Teucri & Ajacis nomen geſſerunt*, &c.

7. Jam vero novimus eum, quem ΙΕΡΕΑ *Strabo* hic appellat, reapſe ΑΡΧΙΕΡΕΑ fuiſſe; non modo ex eo, quod ille nos doceat, eundem regionis *Trachonitidis* Dominum Dynaſtamve ſimul fuiſſe; ſed & ex tribus rariſſimis ac adhucdum ineditis Numiſmatibus [4], quae plenius alibi explicabo. In 1°. M. ANTONIUS POLEMO [5] ſignatur titulo ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΟΛΒΗΝΩΝ ΚΑΙ ΛΑΛΑΣ.... ΚΕΝΝΑΤΩ ΔΥΝΑΣΤΟΥ, cum ejus capite nudo ab una parte & *fulmine* ab altera. In 2°. legitur, hinc circa cap. Auguſti Laureat. ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ, inde ſupra & infra *fulmen*, ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΑΙΑΝΤΟΣ ΤΕΥΚΡΟΥ ΤΟΠΑΡΧΟΥ ΚΕΝΝΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΛΑΣ.... In 3°. tandem circum cap. virile cernitur idem ΑΙΑΝΤΟΣ ΤΕΥΚΡΟΥ nomen, quanquam literis parum detritis, atque in averſa ſupra quid tergemino *Cornui* ſimile, duabus lineis ΑΡΧΙΕΡΕ. infra vero ΚΕΝΝΑ. [6]

ΤΟΠΑΡΧΟΥ ΛΑΛΑΣΣ.

Alius *Strabonis* locus Lib. XII. p. 861. hic etiam obſervatione dignus, ubi de *Cleone* ſcribens, qui ab *Antonio* & *Auguſto* tanta receperat, *ut jam pro latrone ſpeciem Reguli*, Δυνάστου, *gereret*, addit: Ἱερεὺς μὲν ὢν τοῦ Ἀβρετήνου Διὸς Μυσίου Θεοῦ, *ſacerdos factus Jovis Abretteni, qui Myſiorum eſt Deus.* Sic & mox eadem voce Ἱερέως ac Ἱερωσύνης utitur, narrans *Cleoni demum etiam Comanorum in Ponto Sacerdotium obtigiſſe.* Ex quibus palam eſt, *Dynaſtam* iſtum non ſimpliciter ex Sacerdotum Collegio, ſed *Sacerdotem ſummum* fuiſſe.

Ejuſdem vero Jovis *Abretteni*, qui poſtea ſub *Hadriano* cognominatus, ut opinor, *Olympius*, Sacerdotium geſſiſſe *Ariſtidis* patrem, veriſimile admodum mihi videtur; neque abſurdum forte Lectoribus fiet ex deſcriptione, quam Patriae *Ariſtidis* proxime ſubjungo.

§. III. *Ariſtidis* Patria *fuſe & accurate deſcripta.*

1. NATALE ergo Sophiſtae noſtri ſolum *Philoſtrato* & *Suidae* ΑΔΡΙΑΝΟΙ dicitur; illi quidem Πόλις ἡ μεγάλη ἐν Μυσοῖς, huic vero Πόλις Μυσίας τῆς πρὸς Βιθυνίας. Ipſe quoque *Ariſtides* initio *Serm. Sac.* III. p. 546, 547. ſemel atque iterum diſerte teſtatur, ſe ali-

1 Pag. 989.

2 Recte in MSS. ΟΑΒΗ, ut ex 1°. Num. liquet.

3 Legerem potius καὶ, ſcil. ἡ facile ex κ factum, ut alibi ſaepe contigit. Etenim ex 2°. & 3°. Nummo patet, Dynaſtam illum, *Ajacem Teucrum* eſſe nominatum.

4 Proſtant 1. in Illuſtriſſ. *Pembrokiae* Comitis Cimeliarchio; 2. in Excellentiſſ. *Devoniae* Ducis Gaza; & 3. penes D. Bellotto, Venetum, at paucos ante menſes hic *Londini* delineatum ab amico & hac in re perito *Nicol. Haym*, qui jam *Theſauro* Numiſmatum *Britannico* inclaruit; apud quem iterum ac iterum eundem Nummum poſtea vidi.

5 Is erat *Zenonis* in Urbe Phrygiae *Laodicea* Rhetoris filius, qui *ob res praeclare geſtas Regno dignatus eſt, primum ab Antonio, deinde a Caeſare Aug.* Strab. Lib. XII. p. 867. *Ciliciae* primum partem ab *Antonio* accepit, ejus nomina ſimul aſſumens, ſicut in hoc Num. & *Appiano* Lib. V. de B. Civ. p. m. 1135. docemur. Poſtea *Rex Ponti* & Armeniae Minoris ab eodem creatus eſt, teſtibus aliis Numinis, quos jam Antiquarii vulgarunt; uti & *Strabone*, *Dione*, *Appiano*.

6 LALASSIS quidem inter oppida *Ciliciae* numeratur *Plinio* Lib. 5 c. 27. unde ſicut & ex his Nummis corrigendi Codices *Ptolemaei* vulgares, in quibus mentio hac in parte Δαλισσίδος, cujus loco Cod. MS. *Seguerianus* Θαλασσίδος habet. Verum ΚΕΝΝΑΤΩΝ regio nulli memoratur, niſi fuerit quae bis mendoſe apud *Ptolemaeum* in *Ciliciae* deſcriptione legitur nomine Κήνδος, cui aſſignatur Ολβασσα. Ubi reponendum Nummi ſupra laudati docent, κιναιτῶν ὀλβέων vel ὀλβέη· quod confirmat alius Gazae *Devonienſis* Nummus, hanc ferens epigraphen: ΑΔΡΙΑ.

quandiu ἐν Ἀδριανοῖς versatum esse, dum aegrotaret; multaque variis in locis habet, quae hanc regionem aperte designant. Nec aliunde ulla suppetit ratio, cur Scriptoribus illis fidem hac in re negaremus. Supereſt tantum, ut quis fuerit *Hadrianorum* urbis ſitus, inquiramus, & accuratius, quam hucuſque a Recentioribus traditum eſt, definiamus, hocque pacto plurima Noſtri loca illuſtremus.

2. Ideo in primis notare eſt, ex prolato jam teſtimonio, oppidum quidem illud ad *Myſiam* olim ſpectaviſſe. *Suidas* tamen additione harum vocum, ἀπὸ τῶν Βιθυνίας, indicat, jam ſuo ſaltem tempore, eam regionem fuiſſe *Bithyniae* Provinciae attributam; atque ex Concilio Chalced & Notitia *Hieroclis* Eccleſiaſtica confirmatur, *Hadrianorum* Epiſcopum inter *Bithyniae* Epiſcopos fuiſſe adſcriptum. Verum praeterquam quod haec ſequiora ſapiunt ſaecula, vel hinc colligere fas eſt, eam urbem in Eccleſiaſtico ſaltem Regimine ad Bithyniae τάξιν ideo fuiſſe relatam, quod huic Provinciae proxima foret eadem civitas.

3. Deinde compertum etiam, antiquitus *Myſiae* partem, *Myſiam minorem* alias dictam, *Bithyniae* conterminam fuiſſe. Audiamus modo *Strabonem* Regiones, ut ſub primis Imperatoribus Romanis erant diſtinctae [1], deſcribentem. Πρὸς νότον, ait [2], δ' εἰσὶ τοῖς Βιθυνοῖς οἱ πρὸς τ' Ολυμπον Μυσοὶ, οὓς [3] Ολυμπηνοὺς καλοῦσι τινὲς, οἱ δ' Ελλησποντίους, &c. *Ad AUSTRUM Bithynorum ſunt Myſi circa Olympum degentes, quos alii Olympios, alii Helleſpontios nominant; tum Phrygia Helleſpontia.* Dein paulo plenius [4]: Τοῖς Βιθυνοῖς ὁμορροῦσι πρὸς νότον, ὡς ἔφην, οἱ πρὸς τ' Ολυμπον τ' Μύσιον προσαγορευόμενοι Μυσοί τε καὶ Φρύγες· ἑκάτερον δ' τὸ ἔθνος διττὸν ὄν. *Bithynis verſus MERIDIEM* (ut dixi) *contermini ſunt, qui circa Myſium Olympium incolunt cognomine Myſi & Phryges; quarum gentium utraque duplex eſt.* Mox, paucis de Phrygia Majore & Minore inſertis, ſubjungit, *Myſiam* quoque *geminam* eſſe. *Alia*, pergit, *Olympena, Bithyniae contigua & Epicteto* [Phrygiae;] *quam Artemidorus ait Coloniam eſſe Myſorum trans Iſtrum habitantium: alia eſt circa flumen Caicum, & Pergamenem, uſque ad Teuthraniam & Caici oſtia.* Quibus congruunt, quae ſcriptores, aliquanto juniores, ac *Ariſtidi* contemporanei, habent, *Ptolemaeus* & *Galenus* [5].

4. In hac porro *Myſia Olympena* ſitam fuiſſe *Hadrianorum* Urbem, demonſtrat teſtis invictiſſimus, Numiſma nempe *Severi* Imp. in ipſo oppido cuſum, ferens in averſa parte hanc epigraphen: ΑΔΡΙΑΝΩΝ ΠΡΟΣ ΟΛΥΜΠΟΝ. Hoc olim ex luculenta *Chriſtinae* Suedorum Reginae gaza Cl. *Ezech. Spanhemius* obiter indicaverat in Diſſert. de Praeſt. Numiſmat.[6], ex quibus eandem Nummi Inſcriptionem retulit Jeſuita Celeberr. *Harduinus* [7]. Pluribus poſt annis idem Monumentum Praeſtantiſſimus ille vir plenius deſcripſit in ſuis ad *Callimachum Obſervationibus* [8]; ubi affirmat, in eo Numiſmate *Apollinem ſculptum cum Lyra & Tripode.* Quod cum Regiae illius gazae catalogo convenit, Typum ſic proferente; *Apollo nudus cum Lyra, Icuncula in Columna & Tripode.* Cl. tamen *Vaillant* [9] aliquantulum in ejuſdem deſcriptione variat, pro *Apolline*

ΑΔΡΙΑ. ΔΙΟΚΕΣΑΡΕΩΝ ΜΗΤ. ΚΕΝΝΑΤΩ. Haec enim *Diocaeſarea* immediate iſta apud *Ptolemaeum* praecedit.

1 Id diſerte monet Lib. XII. p. 848. cum ante notaſſet, has praeſertim, de quibus hic agimus, Regiones variis mutationibus obnoxias fuiſſe; *alias*, inquit, *alias obtinentibus regiones, & alia conjungentibus, alia divellentibus. Nam Phryges iſta occupaverunt loca, & Myſi poſt Trojae excidium, deinde Lydi, ac poſt hos Acoleniſes & Iones; ſecundum Perſae; mox Macedones; denique Romani, ſub quibus jam & linguam & nomina amiſerunt plerique, nova quadam Regionum inſtituta diviſione; cujus potiorem cenſeo habendam rationem, in recenſendo praeſenti ſtatu, antiquitate interim mediocriter obſervata.* Confer & quae ſuperius p. 846. ſeq. habet, oſtenſurus, quam difficile ſit Myſorum, Phrygum, &c. limites definire.

2 Lib. XII. p. 850. A.

3 MSS. Ολυμπίους ferunt.

4 Ibid. p. 856, 857. A. vid. & p. 864.

5 Vid. Cl. *Spanh.* ad Callim. p. 217.

6 Pag. 894. Ed. 2. in 4°.

7 De Num. Popp. p. 9. Ed. 1. & p. 7. Ed. 2.

8 P. 217.

9 Numiſm. Impp. Gr. p. 79.

ſub-

ſubſtituens *Imperatorem* ipſum *paludatum ſacra facientem ſuper tripodem, cui ſerpens involutus*; additque *pone aram videri columnam, ſupra quam Diana cum arcu.* Utut ſit vero de *Typo*, qui nihil ad rem noſtram, hic nobis ſufficit, jam trium teſtium auctoritate de Numiſmatis Epigraphe conſtare, atque proinde ΑΔΡΙΑΝΩΝ[1] ſitum plene & quaſi digito monſtrari; videlicet ad *Olympi* radices, & latus etiam quod Occaſum ac *Helleſpontum* ſpectabat; ſiquidem *Myſia* ab hoc monte *Olympena* dicta, etiam *Helleſpontia* vocabatur, teſte ſupra prolato *Strabone.*

5. Obſervandum enim praeterea, montem illum ingentem non modo ab Oriente ad Occidentem per plura centena ſtadia longe ſua producere dorſa, ſed & per aliquot etiam itineris dies a ſeptentrione verſus meridiem protendi[2]. Cum vero *Helleſpontus* varie ſeſe vel contrahat, vel per ſinus extendat; hinc praecipue fit, ut Continentis ſpatium, quod inter illud Mare & *Olympi* extremitatem, ſeu latus occidentale jacet, variam quoque habeat Latitudinem. Inde eſt quod ab illo Propontidis *Sinu*, hodie de *Montania*, & antiquis *Ciano*, ſex modo horarum itinere petatur *Pruſa*, Urbs Bithyniae *finitima Phrygibus & Myſis*[3], nomen adhuc ſervans antiquum, ad occidentalem ejuſdem Montis extremitatem, & quidem in angulo ſeptentrionali poſita. Ut mirum non ſit, hanc Urbem in antiquis Monumentis dici PRUSAM AD OLUMPUM, ac a *Strabone*[4], ὑπὸ τῷ Ολύμπῳ τῷ Μυσίῳ. Inferius vero latius aperitur intervallum, ſi verſus Meridiem procedas, & *Aeſepum* amnem, qui cum *Homero* terminus *Myſorum* dictus eſſet: inde eſt quod *Strabo*[5] quoque tot poſt ſaeculis fateatur, *Myſiam poſſe medio loco poni inter Bithyniam & Aeſepi Oſtia, a mari ad Olympum.*

6. Ex hac autem obſervatione melius jam intelligi poſſunt *Ariſtidis* verba, quibus *Patriae* diſtantiam ab *Aeſepo* ejuſque *Thermis*, diſerte, expreſſiſque partim numeris deſignat, atque proinde ejuſdem *Patriae* ſitum novis coloribus delineat. Nam ſub *Serm. Sacr.* IV. principium narrat, *abeſſe Aeſepum ejuſque Thermas BIDUI ITINERE*, δυοῖν ἡμερῶν ὁδὸν, *a Jovis Templo*, quod erat in Patria, ut poſtea fuſius declarabimus. Dein iter eo deſcribens; Επὶ δὲ, ait, Ποιμανηνὸν[6] χωρίον τῆς Μυσίας, ἢ ἐν αὐτῷ Ιερὸν Ασκληπιοῦ, ἄγων τε καὶ ὀνομαζόν, ἐνθαῦτα ἐπελέσαμεν σταδίους ἑξήκοντα μάλιστα καὶ ἑκατόν, &c. *Ad Poemanenum autem, Myſiae agrum, ſeu caſtellum, in quo eſt etiam Aeſculapii Templum, celebre & ſacrum, centum fere & ſexaginta confecimus ſtadia.* Ubi cum ſe Deo totum conſecraſſet, *ac dies aliquot* moratus eſſet, ulterius ad *Aeſepum* perrexit.

Itaque hinc diſcimus, paternas *Ariſtidis* Aedes *Stadiis* tantum CLX. i. e. XX. circiter Milliariis, ab agro POEMANENO abfuiſſe. Atque *Plinius* Lib. V. c. 30. in *Troadis* deſcriptione ſimul recenſet, *Apolloniatas a Rhyndaco amne, Ereſios, Miletopoli-*

1 Sic omnino ſcribendum, ut & in 2. aliis *M. Aurelii* Nummis penes D. *Foucault* Pariſ. legit *Vaillant*; qui idcirco male ex 4. aliis habet ΑΔΡΙΑΝΕΩΝ· quemadmodum etiam *Harduinus*, ab illo procul dubio id mutuatus. Illoque modo eadem vox in aliis Nummis occurrit, ubi pro cognomine ſignatur. Sic v. g. in illo *Severi* elegantiſſ. Gazae Devonienſis circa Templum legi: ΑΔΡΙΑΝΩΝ ΒΙΘΥΝΙΕΩΝ, urbis ſcil. in *Bithynia*, & quae *Bithynium*, ſeu *Bithynion*, ut *Plinius* juxta Graecos ſcribit, vocabatur.

2 Id, & quod ſequitur, Recentiorum Itineraria docent, uti *Sponii*, *Tournefortii*, *Lucae*, &c. Confer *Plin.* L. V. c. 29. fin. & c. 32. init.

3 Strab. Lib XII. p. 846. Quem locum *Harduinus*, (lib. de Numm. Popp.) non intelligit, temere *Caſaubonum* carpens, ceu Latinum *Strabonis* Interpretem; quod vocem *aliam* inſerens hanc *Pruſam* male diverſam faciat ab illa, de qua ſuperius *Strabo.* Nihil tamen certius, quam diverſas eſſe urbes: ſiquidem in Nummis, uti & apud Scriptores, illa *Pruſias* ac πρὸς ΘΑΛΑΣΣΗΝ, haec *Pruſa* & ad *Olympum* dicitur. Quin & haec ad fluvium, potius quam ad mare fuit; cum in Nummo penes me rariſſimo legatur, ΠΡΟΥϹΑΕΩΝ ΟΛΥΜΠΟΣ, circum figuram fluvii barbati decumbentis; qui ex eodem Monte defluens in mare potuit & ejuſdem cum Monte nominis fuiſſe. Qua de re fuſius alibi dicemus.

4 Ibid. p. 846.

5 Lib. XII. p. 847.

6 Sic omnino legendum, non Ποιμανηνὸς, ut in editis. Gentile enim nomen ſic etiam dicitur, ut notavit *Stephanus* in Voce.

tas,

tas, *POEMANENOS*, *&c. Stephanus* etiam in voce ΠΟΙΜΑΝΙΝΟΝ [1], Πόλις, inquit, ἤτοι φρύειον· ὅθι δὲ τὸ χωρίον Κυζίκε. Quod *Strabo* confirmare poteſt, bis ſcribens [2], *Cuzicenos* habere *Troadis partem trans Aeſepum*, & pleraque illorum, quae ad tres erant *Lacus* Paludeſve, *Daſcylitidem* [3], *Miletopolitidem*, ac *Apolloniatidem*, ad quam *Apollonia, ad Rhyndacum dicta*, Ἀπολλωνία [4] ὅθι Ῥωνδακῷ λεγομένη. Qui fluvius ei dicitur *per has regiones labi*, ex ipſo nimirum monte [5] *Olympo* in Propontidem fluens, haud longe ab Urbe *Cyzico*, quae inter utriuſque amnis, *Aeſepi* & *Rhyndaci*, fauces ſita fuit.

7. Imo & quot ſtadiis ab ipſo *Cuzicenorum* oppido diſſita fuerit *Ariſtidis* patria, ipſemet altero nos docet loco. Etenim cum *Serm. Sacr.* V. ſuum a *Smyrna* reditum ad paternas aedes particulatim memoraſſet [6], continuo aliud iter ex iiſdem aedibus *Cuzicum* verſus narrat [7]. "*Circa* vero *meridiem*, ut ſcribit, profectus, tardiuſque procedens, ad "THERMAS [8], ὅθι τοῖς ὕδασι τοῖς Θερμοῖς, *ſera veſpera* venit, ubi hoſpitio non inven- "to, ulterius per XL. *ſtadia* in quendam progreſſus vicum, nec ab ullo receptus, ad "*Lacum Paludemve*, περὶ τὴ λίμνῃ, pervenit, quae *centum & viginti ſtadiis ab urbe* Cu- "zico diſtabat, cum *jam viginti ſupra trecenta perfeciſſet*; atque poſtquam ibidem in "*aedicula* pernoctaſſet, *ſub auroram ſurgens* Cuzicum petiit. Deinde hinc reditum memorans, eoſdem fere numeros iterum habet. *Nuſquam*, ait [9], *interquieſcens ſub mediam noctem* [ejuſdem diei, quo egreſſus Cuzico] *impranſus in VILLAM quandam MEAM perveni, QUADRINGENTA ſimul emenſus ſtadia.* Confer & quae de altero itinere *Cuziceno* tradit, p. 634.

Igitur *Ariſtidis* patria *Cuzico* remota fuit ſtadiis CCCCXL, atque CCCXX. a Lacu ſeu Palude, quae licet a Sophiſta noſtro ſit innominata, eadem tamen procul dubio fuit, ac illa ſuperius *Straboni* cognominata *Apolloniatis*. Ex tribus ſane Paludibus, quas in his regionibus memorat, & ad quas *Cuziceni* agros poſſidebant, nulla eſt, praeter iſtam, quae *Cuzico* tam vicina fuerit, aut CXX. modo ſtadiorum inter utramque eſſet intervallum.

His quoque numeris congruit diſtantia, quam Recentiores, per eas Regiones peregrinati, obſervant inter Mare, ad quod Cuzicus, ac illum ingentem Lacum, XXV. circiter Milliariorum circuitu, ex quo fluvius erumpens in *Propontidem* labitur ad eandem inſulam, quae *Rhyndaci* faucibus oppoſita *Besbicus* Antiquis [10] vocabatur. Etenim *Joh. Vaillant* [11], qui hujus amnis *oſtia ingreſſus eo adverſo navigavit, ut per terram proficiſceretur Smyrnam*, teſtatur, *Apolloniam in colle ſitam, ad cujus radices decurrit Rhyndacus*,

1 Sic male Codd. Vulg. qui corrigendi non modo ex *Ariſtide* ſemel ac iterum Περγαμηνὸν ſcribente, quod ſequitur Latine *Plinius*; ſed & ex unico, quantum novi, Nummo, quem Pariſiis penes D. *De Boye* tractavi, quique hinc *cap. Barbat. & Laureat.* exhibet, inde cum *fulmine*, ΠΟΙΜΑΝΗΝΩΝ inſcribitur. Frequenter ſcribae η in ι mutarunt, ut vulgo notum.

2 Lib. XII. p. 861, 863.

3 Ad quam *Daſculeium*, ſeu *Daſculos*, ut fert *Mela* lib. I. c. 19. urbs haud longe ab *Apamea*, olim *Myrlea*, in ora Maritima, verſus ſeptentrionem; teſtibus *Strabone* L. C. & p. 828. atque *Mela* ibid.

4 Fruſtra Cl. *Palmerius* Exerc. p. 338. cenſet, hoc loco ſcribi debere Ἀπολλωνίς, quod pag. ſeq. ſcil. 863. *Strabo lacum huic urbi vicinum vocat* Ἀπολλωνίτην, hocque *nomen formatur ab* Ἀπολλωνίς. Verum ea pagina potius reſtituendum Ἀπολλωνιατις, ut prius p. 861. quandoquidem Nummi etiam demonſtrant, Urbem eo loco fuiſſe, ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΝ ΠΡΟΣ ΡΥΝΔΑΚΩ cognominatam, quod & *Ptolemaeus*, Cl. viro fatente, habet; atque in ejus Cod. MS. *Segueriano* recte dicatur *Μυσίας τ̃ μιχάλης*, non vero, ut in Codd. Vulg. *Phrygiae Magnae*. Unde ſcrupulus tollitur, qui Erudit. *Cellarium* movebat, Geogr. T. II. p. 24. Alterum *Strabonis* locum, quem inſuper indicat *Palmerius*, intellexiſſe non videtur. Ibidem enim, (lib. XIII. p. 928.) cum *Apollonis* vocatur ἐπώνυμος τ̃ς Κυζικηνῆς Ἀπολλωνιάδος, non ſubauditur Urbs, ſed mulier *Cuzicena*, de qua ſuperius, p. 926. locutus fuerat; uxor nempe *Attali*, prioris Pergamenorum Regis.

5 Praeter Strab. conſule *Melam* L. C.

6 T. I. p. 618, — 621.

7 Ibid. p. 622. ſeq.

8 De quibus & p. 634. in *Cuziceno* reditu.

9 P. 624.

10 Strab. Lib. XII. pag. 863.

11 Lib. de Num. Impp. Graec. p. 349. Ed. Amſt.

QUIN-

QUINDECIM MILLIARIBUS a Mari diſtare. Haec autem Urbs hodie Turcis dicta *Lubat*, aliis *Loubat*, vel *Lopadi*, *tribus* circiter MILLIARIIS ab illa Lacus parte diſtat, ubi fluvius ex eadem egreditur, teſte oculato Cl. viro *De Tournefort* [1].

8. Diſtantiam inſuper loci Natalis ſui ab urbe *Pergamo* nobis aliquatenus delineat *Ariſtides*, duobus praecipue locis. Primum enim eodem *Serm. Sacr.* V. de ſuo agens itinere *Smyrna* ad Aedes paternas *aeſtate* ſuſcepto, cum valde morbo laboraret, ſcribit [2]; poſtquam *Pergami* duos vel tres dies moratus eſſet, hinc quoad poterat *curru* proceſſiſſe, flante admodum *Borea*, & arenam in *faciem* commovente, atque demum *ſecundo vel tertio poſt die*, *paternis aedibus praeteritis*, *in Templum Jovis veniſſe*, *ibique ſacra feciſſe*, *antequam iter abſolveret*, &c.

Iterum viam eandem aliquanto diſtinctius emetitur, pag. 624,— 630. reditum *Smyrnam*, & prius *Pergamum*, ex iiſdem aedibus, deſcribens, quaſi tribus abſolutum diebus. Prima, quae *valde clemens* fuit, deſcendit in *Campum*, εἰς τὸ Πεδίον [3], ubi ob *ſequentis noctis* ſomnium per aliquot dies manſit. Hinc *altera die*, ubi licuit, iter proſequens coactus eſt ad *Apollinis Templum*, in colle ſitum, ſubſiſtere, ob tempeſtatem & pluviam, quae coeperat dum ille adhuc *aliquot ſtadiis* a Templo abeſſet. Tandem, poſtquam *ſub monte* quinque dies moratus eſſet, *ſexta* die [4], & itineris *tertia*, profectus, *Borea* frigidiſſime *a tergo flante*, ad Aeſculapii *Pergameni* Templum ſe contulit, *cum tempus eſſet ultra ſacras Lucernas*, ac *trecenta circiter ſtadia permenſus eſſet.*

Ex quibus liquet, 1°. paternas *Ariſtidis* aedes *trium* circiter *dierum* itinere remotas a *Pergamenorum* Urbe; atque 2°. ſupra hanc Urbem verſus *ſeptentrionem* ſitas fuiſſe. Quae prorſus *Myſiae Olympenae* apud Strabonem deſcriptae congruunt, hiſque praeſertim e Lib. XIII. p. 928. verbis: *Quae a Pergamo verſus Aquilonem ſunt ad dextram, pleraque a Myſis tenentur, qui Abletes vocantur*, ἀπὸ Μυσῶν — τῶν Ἀβλήτων [5] — λεγομένων, *quibus contigua eſt Epictetus, uſque ad Bithyniam.*

9. Omittendum vero hic non videtur aliud in vicinio oppidum, *Hadrianotheritarum* nempe, cujus *Ariſtides* ipſe meminit, & quodammodo proximitatem prodit. Etenim cum *Pergamum* ex Patria proficiſci cogitaret, ſe ab hoc itinere inhibitum dicit ſomnio, quo ipſi videbatur, *circa veſperam progreſſum* quidem fuiſſe, *factum tamen noluiſſe*, *atque negaviſſe* Hadrianotheram *aſſequi ſe poſſe*, &c. T. I. p. 500.

Unde liquet *Hadrianotheras* in via *Pergamum* verſus fuiſſe, atque hanc urbem *Ariſtidis* aedibus haud ita proximam fuiſſe, ut ea ante noctem ab illa peti potuerit, ſi ſub veſperam domo fuiſſet egreſſus.

1 *Itiner.* T. II. p. 192. Ubi tamen male videtur contra *Vaillantium* contendere, *Lopadium* eandem non eſſe Urbem, ac quae Antiquis erat *Apollonia*, ſed forte *Metellopolim* Plinio memoratam. Sic enim mendoſe, Typothetarum procul dubio culpa, ſcribitur, cum Doctiſſ. vir *Miletopolim* animo habuerit. At quare hanc apud *Plinium* dicat diverſam ab illa *Strabonis*, non capio. Uterque certe *Miletopolim* ad Rhyndacum ponit, ſed *Plinius* paulo diſtinctius ad fluminis fontem Lib. V. c. 32. *Rhyndacus*, inquit, *oritur in ſtagno Artinia, juxta Miletopolim*, &c. Quae *Artinia* idcirco fuit eadem ac *Palus* Straboni dicta *Miletopolitis*, & quam is diſerte a Palude *Apolloniatide* diſtinguit.

2 Pag. 621.

3 Idem puto, quod ipſimet T. I. p. 503. Μυσίον Πεδίον vocatur, & in quo *Forum* ἀγορὰν *Aeſculapio* tum aedificabant. Idem etiam forte, ac illud a *Strabone* Lib. XII. p. 863. ſeq. Καΐκου Πεδίον nominatum: *Myſia*, tradit, *in Mediterraneis ab Olympena ad Pergamenam eſt porrecta, & Campum Caïci dictum; ita ut ſit ſita inter Idam & Combuſtam Regionem, quam alii Myſiam, alii Moeoniam dicunt.* Conſer & *Plin.* L. V. c. 30.

4 Erat 12. anni Romanorum, p. 628. ſcil. *Kal. Jan.*

5 Liceat hic mendum ſuſpicari, atque reſcribendum eſſe ΑΒΑΙΤΩΝ, vel ΑΒΒΑΙΤΩΝ, ex duobus elegantiſſimis Nummis, quorum prior in gaza *Pembrokiana* prae ſe fert, ΜΥΣΩΝ Α ΒΑΙΤΩΝ, ſpatio ſcil inter Α & Β ſatis patente, ut aliud Β inſeri poſſit, prout in altero gazae *Devonienſis* habetur, hoc modo: ΜΥΣΩΝ ΑΒΒΑ. Unde forſan & nomen Ἀβαινοδε apud eundem Strabonem Lib. XII. p. 863. regionis etiam his in partibus ſitae, deducendum erit.

Aliunde

Aliunde porro compertum habemus, *Hadrianotheras* in *Myſia* fuiſſe Urbem, quae nomen ab Imp. *Hadriano*, & ab hujus ſtudio *venationis* ferebat. Utrumque *Dio* diſerte teſtatur, ſcribens huncce Principem *venationis ſtudioſum, ideo Urbem, quam condiderat in Myſia,* Ἀδριανῆς Θήρας *appellaviſſe.* Eandem appellationis cauſam profert etiam *Spartianus* in ejus vita, praeterito tamen Provinciae nomine: *Hadrianotheras*, ait, *in quodam loco, quod illic foeliciter eſſet venatus, & urſam occidiſſet, aliquando conſtituit.* At *Dioni* aſſentitur Notitia *Hieroclis* Eccleſiaſtica, quae, ut doctis jam viris adnotatum, in Provincia *Helleſponti* Ἀδριανῆς Θήρας cum Cyzico, Lampſaco, Ilio, &c. collocat.

Iſtum vero *Dionis* locum proferens Cl. *Spanhemius*[1] ſuſtinuit tamen ſcribere[2], in *Moeſia & Thracia* hanc urbem ſitam fuiſſe. Verum rectius obſervat, "diverſam fuiſſe "Ἀδριανοθήρας Urbem, contra quam ſtatuebat ad Spartianum Caſaubonus, ab altera dicta "Ἀδριανοί, e qua oriundus erat Ariſtides.

10. Caeterum variae cum fuerint in Myſia regiunculae ſuis diſtinctae nominibus, uti vel ſuperiora ex Strabone declarant; ſupereſt ut, quae fuerit illa, in qua natus *Ariſtides*, videamus. Topographiam autem ab eo depictam cum Strabone conferens auguror, *Abrettenam* proprio cognomine eam olim appellatam eſſe. Apud enim *Ariſtidem*[3] reperimus, 1°. *fluvium* in Patria fuiſſe, ad quem duo poſſidebat *Praedia*, quae ab invicem XVI. diſtabant ſtadiis, & quorum unum a fluvio[4] *citra decem ſtadia* aberat, in quo poſt ſuum *Cuzico* reditum verſabatur, & quidem in *Mediterraneis*, ἐν Μεσογείᾳ. 2°. *Jovis Templum* haud longe a *paternis* aedibus remotum fuiſſe[5]. Id aliquando vocat Ἑστίαν τοῦ Διὸς τοῦ Ολυμπίου, καὶ πατρῴου[6]: alias Ἱερὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ολυμπίου[7]: alibi χωρίον Διὸς Ολυμπίου[8].

At *Straboni* Lib. XII. p. 863. *Rhyndacus* dicitur *ortus in Azanitide recipere ab ABRETTENA Myſia cum alios* fluvios, *tum Maceſtum ab Ancyra Abaſitidis fluentem*, &c. προσλαβὼν δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀβρεττηνῆς Μυσίας ἄλλους τε καὶ Μάκεστον ἀπ' Ἀγκύρας τῆς Ἀβασιτίδος. Idem vero JOVIS ABRETTENI eo meminit loco, quem ſupra §. 2. protulimus, ceu Μυσὸς Θεοῦ. Ubi etiam diſerte ſignificat, *Abrettenam* ad *Myſiam*[9], & quidem *Olympenam*, pertinuiſſe.

Hinc pateſit, quomodo Noſter dicere[10] potuerit, ſe per *Myſiam* ex patria *Pergamum* iviſſe. Quod nempe *Myſia* vulgari proprioque nomine non vocaretur Regio, quae ipſi patria fuit; quanquam haec ad *Myſiae* Provinciam ſpectaret.

11. Opportune vero hic aperiemus, qua ratione *Jupiter* ille ſit *Olympius* quoque dictus. Hoc quidem locale nomen, non ſecus ac illud *Abretteni*, aliaque id genus innumera, cogitari poſſet, quod nimirum ejus Templum ad OLYMPUM & in regione vocata itidem *Olympena* ſtaret. Verum praeterea cognomen illud videtur aſſumptum in *Hadriani* Auguſti honorem; quemadmodum & nomen ipſius *Hadrianorum* Urbis, ad quam poſitum ejuſdem *Jovis* Fanum erat. Etenim huncce Imperatorem *Olympii* cognomine donatum fuiſſe, jamdudum doctiſſimi viri, & prae caeteris Ill. *Spanhemius*, demonſtrarunt, ex Monumentis coaevis, quorum plurima varias harum regionum Urbes ſpectant. Id genus nummi ſunt *Epheſiorum, Laodicenſium, Temnitarum, Nicomedienſium*; atque Marmora *Abydenorum, Amphipolitarum, Smyrnaeorum, Thaſiorum.* Quibus geminam hic addemus Inſcriptionem adhuc ineditam. Prior, ex lapide terrae immerſo haud procul ab *Epheſiani* Caſtelli Porta occidentali, ſic ſe habet: ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙ ΚΑΙΣΑΡΙ ΤΡΑΙΑΝΩ ΑΔΡΙΑΝΩ ΣΕΒΑΣΤΩ ΟΛΥΜΠΙΩ. Altera eſt ex ele-

1 De Num. Praeſt. T. II. p. 338.
2 Ibid. p. 330, 332, 337.
3 T. I. p. 638, 639.
4 Ad quem inde *deſcenſus erat aſper & praeceps*; quod Montana deſignat; p. 639.
5 Ib. p. 590. coll. 553, 555, 568, 577, 621. ſeq. πρὸς τῷ οἰκίᾳ τῷ πατρῴᾳ, p. 590. dein p. 591. πρὸ τῆς οἰκίας.
6 Pag. 590.
7 Pag. 568, 621.
8 Pag. 577, 622.
9 Conſentiunt *Plin.* Lib. V. c. 30. *Stephanus*, &c.
10 T. I. p. 507.

gantiſſimo Hadriani Nummo Aer. 1. moduli, quem ſaepius penes D. *Belloto* Venetum vidi; hinc circum cap. Laur. ΑΥΤΟ ΚΑΙ ΑΔΡΙΑΝΟΥ CΕΒ ΟΛΥΜ ΔΙΟC: inde ΑΔΡΙΑΝΗC ΤΑΡCΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩC, circa Jovem ſeminudum ſedentem, dextra victoriam cum corona tenentem, ſiniſtra haſtam. Hic titulum ΟΛΥΜΠΙΟΥ ΔΙΟC [1] *Hadriano* datum cernimus, uti & ipſius Imperatoris nomen *Tarſo* tributum; quod in pluribus ſubſequentium Auguſtorum Numiſmatibus occurrit, & quo plurimae gaudebant aliae per orbem Romanum Civitates. Eas ſigillatim non recenſebimus; neque *multas Hadrianopoles* ab ipſo *appellatas*, prout *Spartianus* in ejus vita recte praenotavit; nec *Ludos* omnes paſſim nomine ΑΔΡΙΑΝΕΙΑ inſtitutos, ad quos idem Scriptor alludit, hiſce verbis: *In omnibus pene urbibus, & aliquid aedificavit, & ludos edidit.*

Verum ſilentio non ſunt penitus premendi ſolemnes in *Aſia* Ludi ab utroque ejuſdem Imperatoris cognomine dicti ΑΔΡΙΑΝΕΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ, quoſque praeſertim *Smyrnae Epheſique* celebratos fuiſſe, antiqui Lapides & Scriptores [2] arguunt.

12. Tandem & hic notandi ſunt alii Clariſſ. virorum errores de Noſtri *Patria*. Certe quid Cl. *Gottfridus Olearius* cogitaret, neſcio, dum haec, ad *Philoſtrati* locum, ſuperius n. 1. prolatum, adnotaret [3]: *Hanc* (quae *Philoſtrato* Ἀδριανοὶ) *Urbem* Ἀδριανοθύρας *quoque vocant veteres, & ipſe* Ariſtides *ſemper. At* Ἀδριανόπολιν *dicit, Civeſque Urbis* Ἀδριανὰς *vocari teſtatur Autor argumenti in* Panathenaicam Ariſtidis, *qui non ineruditus, neque inelegans videtur* Leoni Allatio *de Patria Homeri* c. 31.

Tot hallucinationes in tam paucis verbis nollem viro erudito excidiſſe. Taceo quod Ἀδριανοθύρας ſcribat, pro Ἀδριανοθήρας, vel Ἀδριανῆ Θήρας, uti ter ipſemet *Ariſtides* profert, T. I. p. 500. aliique ſcriptores enunciant. Nec memini Noſtrum alibi hanc Urbem memorare. At certum eſt, eandem nuſquam ab *Ariſtide* cum Ἀδριανῆς confundi; atque *Veteres* illos haud leviter errare, qui unam eandemque faciant Urbem; ſi tamen id genus Scriptores reperiantur, quos fateor penitus ignoro.

Neque praeterea fuit *Hadrianopolis* confundenda cum *Hadrianis*. Hoc etiam Cl. *Joan. Alb. Fabricius* perperam imitatur [4], *Adrianenſem* [5] appellans *Ariſtidem* ex Ἀδριανῆς, *ſive*, addit, *Hadrianopoli, civitate Bithyniae, quae regio Ioniae antea Myſia dicta. Confer Holſtenii Animadverſiones ad Ortelium*, p. 89.

Equidem *Hadrianopolis*, diverſa ab illa in *Thracia*, attribuitur *Bithyniae* in *Novella* XXIX. c. 1. & *Hieroclis* Notitia Eccl. prout jam doctis Geographis, Ortelio, Cellarioque fuit obſervatum. Quin etiam, Cellario notante, *hanc* Hadrianopolim *Holſtenius, tanquam ab* Hadrianis *Urbe circa Olympum Bithyniae diſtinguendam, notis* ad Carol. a S. Paulo p. 167. *commendat.* Quod an pollit cum altero *Holſtenii* loco, quem Cl. *Fabricius* deſignat, in concordiam adduci, dicere nequeo, libris nunc deficientibus.

1 In aliis Monumentis hactenus editis ΟΛΥΜΠΙΟC modo dicitur; niſi quod in lapide apud *Sponium* Smyrnenſi legatur, ΑΔΡΙΑΝΩ ΟΛΥΜΠΙΩ ΣΩΤΗΡΙ. Quo nomine Σωτῆες Ὀλυμπίῳ Graecos *Jovi* tertium poculum propinaſſe, ex *Pindaro* Praeſtantiſſ. *Spanhemius* obſervat, de *Numiſm.* T. II. p. 498. Alium quidem praeterea Nummum ex gaza Chriſtinae R. poſt Vaillantium & Harduinum laudat, in quo circum caput *Hadriani* legatur, ΘΕΟC ΟΛΥΜΠΙΟC. At ſuſpicor *Jovis* caput perperam in *Hadriani* caput eſſe mutatum. Profecto alius in gaza *Devonienſi* Nummus caput *Jovis* diadematum perſpicue repraeſentat, hac epigraphe ornatum; ΖΕΥC ΟΛΥΜΠΙΟC: ſic & in *Neronis* Num. (quem ex Oriente in Britanniam Cl. *Sherard* tranſportavit) ab averſa parte idem *Jovis* caput cernitur cum his verbis; ΔΙΟC ΟΛΥΜΠΙΟΥ.

2 Quibus *Ariſtidem* laudatus *Spanhemius* ibid. p. 499. annumerat, quaſi ille duobus in locis *Olympia* Smyrnae Jovi Olympio conſecrata memoraret. At virum eruditiſſimum allucinari, atque Noſtrum loqui 1°. de *Olympiis* Ludis Cuzici celebratis; ac 2°. de *Jove Patrio*, poſtea manifeſtum fiet. Neque rectius vir ille Doctiſſ. affirmat, ab hoc Hadriano *Olympio* dictum etiam locum in Delo *Olympium*, quod Hadriani pecuniis aedificaverint ibidem Athenienſes. Id certe non tradit ex Phlegonte *Stephanus* ab Ill. viro citatus, &c.

3 Pag. 581. Edit. Noviſſ.

4 Biblioth. Graec. Lib. IV. c. 30. p. 373, 376.

5 Sic & ſine aſpiratione *Adrianos* &c. haud bene ſcribit jam laudatus *Olearius*.

Me

Me pariter omnino fugit, quomodo doctiſſ. hicce vir poſſit *Regionem Ioniae* vocare, in qua fuerint *Hadriani*, vel *Hadrianopolis*. Profecto nullus ex antiquis *Ioniam* ad eas protendit Regiones, quae *Myſia* aut *Bithynia* ſint dictae.

13. Alios vero, qui SMYRNAEUM fecerunt *Ariſtidem*, erroris ab Allatio (in vita *Homeri*) inſimulatos, excuſare quidem voluit idem Cl. *Olearius* [1], ſcribens, *id inde eſſe, quod Civitatis jure eum donaverint Smyrnaei.* Sic & ante *Canterus* [2], ac Illuſtriſſ. *Spanhemius* [3], cujus haec ſunt verba: *Ariſtides, etſi Hadrianis in Myſia natus*, Smyrnaeus *vulgo dictus, quod Smyrnae Civitate donatus, Artem ſuam ibidem ſit profeſſus.*

Haec tamen interpretatio nequit Anonymo Epigrammatis Graeci [4], in *Ariſtidis* ſtatuam [5], Scriptori congruere; ut qui diſerte affirmet, *Ariſtidem*, ſicut & *Homerum*, Smyrnae genitum.

Alteram quod attinet Epigraphen, ad quam Cl. *Olearius* provocat, ex Baſi Statuae in Bibliotheca Vaticana proſtantis, & qua ΣΜΥΡΝΑΙΟΣ modo dicitur *Ariſtides*; ſi quidem conſtaret hoc Monumentum ſic antiquitus ab ipſis *Smyrnaeis* reapſe fuiſſe inſcriptum, facile intelligeremus, cur illi *Ariſtidem*, quem inter ſuos *Cives* adoptaverant, hoc ſolum titulo deſignarent. Quanquam fatendum eſt, in omnibus aliis, quae magno numero ſuperſunt, indubitatae fidei Monumentis nunquam, ni fallor, ſola *adſcititia*, ſeu Θέσει, ut loquitur *Suidas* [6], patria illos deſcribi viros, quibus ea fuerunt dicata.

Utut ſit, licet ſileat ipſe atque *Philoſtratus* & *Suidas*, nec alius adſit teſtis; *veriſimile* tamen videtur, Sophiſtam Noſtrum *Civitate* donatum a *Smynaeis* fuiſſe, inter quos plurimum verſatus eſt, quique Statuam ei publice poſuerunt, ob Urbis ſuae, per terrae motum fere deletae, reſtitutionem, quam ille ab Imp. *M. Aur. Antonino* litteris diſertiſſimis impetravit, uti fuſius infra narrabimus. Illud inſuper *veriſimilius* redditur ex eo tam vulgari apud Graecos & Aſianos more, quem Eruditiſſ. *Spanhemius* [7] tot antiquis Scriptoribus, Marmoribus & Nummis [8] demonſtravit, quo ſcil. jus plurium Civitatum ſimul ſingulis communicabatur hominibus privatis, uti *Medicis*, *Oratoribus*, *Poetis*, *Sophiſtis*, *Athletis*, *Citharoedis*, atque etiam *Scenicis*.

§. IV. *Tempus* Ariſtidis *Natale aſſignatum*: *Anno U. C.* 882. *Aer. Vulg.* CXXIX. *Imp. Hadriani* XII. COS. JUVENTIO II. ET MARCELLO II [9].

1. Tacet prorſus in *Ariſtidis* vita *Philoſtratus* de tempore ejus *Natali*. Peſſime vero *Suidas* id definivit his verbis: Γεγονὼς ὅτι τε Αντωνίνῳ τῷ Καίσαρι, καὶ Ἀλατείναις μέχει Κομόδου, &c. Quamvis enim hic intelligendus veniat *Antoninus* prior, ſeu *T. Aelius Antoninus*

1 Ad *Philoſtr.* de Sophiſt. Lib. II. & IX. n. 3. p. 581.

2 In Proleg.

3 *Orb. Rom.* p. 29.

4 In *Anth.* Gr. Lib. IV.

5 Eidem, quam Smyrnaei in gymnaſio ſuo poſuerunt, id Epigr. fuiſſe *inſcriptum*, autumat *Canterus* in Proleg. at ſine teſte.

6 In *Ariſtarcho*, ubi is dicitur Αλιξανδρεὺς θέσει, τῇ δὲ φύσει Σαμοθρᾴξ. Hallucinationem vero Cl. P. *de Montfaucon* hac de voce poſtrema *Pal. Gr.* pag. 154. alibi opportunius notamus.

7 Orb. Rom. Exerc. I. cap. 4. p. 24, — 32.

8 Plures maximi moduli reperiuntur & in gazis Britannicis, praeſertim Illuſtriſſ. Ducis *Devoniae*, & doctiſſ. *Covellii*; quorum poſticas variis Typis ornatas dicavit duplici Patriae, *Smyrnae* atque *Laodiceae*, ATTALUS etiam *Sophiſta*; hac nimirum Epigraphe: ΑΤΤΑΛΟϹ ϹΟΦΙϹΤΗϹ ΤΑΙϹ ΠΑΤΡΙϹΙ ϹΜΥΡ. ΛΑΟ. In Antica vero caput ferunt, nonnulli *Fauſtinae* junioris, alii *M. Aur. Antonini* Aug. Erat autem *Smyrna*, Θέσει ſeu adoptione; at *Laodicea*, Φύσει & nativitate, *Attali* Patria: non vice verſa, ut cenſet Cl. *Olearius*. Etenim cum *Attali* Pater *M. Antonius Polemo* oriundus *Laodicea* eſſet, atque ibidem *familiam* haberet dum *Smyrnae* viveret; (*Philoſt.* L. II. §. 25. n. 2.) hinc colligo, *Attalum* ſicut & *Polemonem*, jus Civitatis a *Smyrnaeis*, potius quam a *Laodicenſibus*, accepiſſe, &c.

9 Sic in figlino fragm. Romae legit Cl. Vir *Jo. Vignoli* unus ex Bibl. Vatic. Praefectis, Antiquitatis ſcrutator peritiſſ. ac diligentiſſ. Unde, atque ex alia lateritia Inſcript. ab Emin. *Noriſio* (de Epoch. Syrom. p. 498.) & Cl. *Fabretto* vulgata, uti & Ae-

Pius[1]; iſta tamen temporis nota non modo vaga nimis eſt, (cum Princeps ille XXIV. fere annis Imperium tenuerit) ſed & inſuper omnino falſa videri debet; ſi quidem characteribus, quos apud ipſum Sophiſtam reperimus, fidem, ut par eſt, adhibeamus.

2. *Ariſtides* enim Thema ſuum Genethliacum quodammodo delineans[2], cum MERCURIUM dixiſſet geniturae[3] adfuiſſe ſuae, τὸν εἰληχότα τὴν γένεσιν ☿ ἐμοῦ, addit *Somniorum*, quae ibidem narrat, *cauſam, & curae Deorum*, eſſe referendam ad JOVIS *Stellam*, τὸν ♃ ΔΙΟΣ ἀστέρα· ὅστις δή, pergit, καὶ ὁ αἰτιώμενος ἦν· ἔδει γὰρ αὐτὸν μέσου τοῦ Οὐρανοῦ μέσην ♃ μοῖραν, ἡνίκα ἐγεγόμην. καὶ λέγουσι μέντοι οἱ Ἀστρονόμοι, ΛΕΟΝΤΑ μὲν ἔτι τινικαῦτα ὄντα μέσου ♃ ὑρανοῦ, τὸν δὲ ♃ ΔΙΟΣ Ἀστέρα ὑπὸ ΛΕΟΝΤΙ ἐκ τετραγώνου πλευρᾶς, ΕΡΜΗ δεξιὸν, ἀμφοτέρους ἑῴους. En ex *Aſtronomorum* obſervationibus affirmat, "cum ipſe naſceretur JOVIS ſtel-"lam medii Coeli mediam ſecuiſſe partem, ac LEONEM tum itidem medium occu-"paſſe Coelum; atque JOVIS ſtellam ſub LEONE, in quadrato aſpectu, MER-"CURIO a dextris fuiſſe, cum uterque matutinus eſſet.

3. Iſtis autem in verbis duo praecipue characteres, noſtrum juvantes propoſitum, obſervandi veniunt; caeteris quae ad Aſtrologorum Genethliacorumve Artem attinent, praeteritis. Prior eſt JOVIS ſub Signo LEONIS ſitus. Jam vero omnibus, qui vel Coſmographiam a limine ſalutarunt, compertum eſt, JOVIS periodum eſſe XII. fere annorum; atque proinde eum non niſi unum circiter *ſignum* ſingulis annis abſolvere. Praeterea ex Aſtronomicis Tabulis (quales accuratiſſimas, at adhucdum ineditas, confecit Cl. *Halley* Geometriae Profeſſor Oxonienſis, at hac de re ab Amico conſultus) liquet, JOVIS ſtellam eo in ſigno LEONIS fuiſſe Anno Aer. vulg. CXXIX.

4. Alter porro Character, anni tempeſtatem & aliquatenus *Menſem* indigitans, exinde oritur, quod *Ariſtides* aſſerat, JOVIS ſtellam tunc temporis DEXTRAM fuiſſe MERCURIO, & quidem in *Aſpectu quadrato*. Id enim Graeca ſignificant; non vero vice verſa, ut *Canterus* reddit, *Jovis ſtellam, quadrato aſpectu, Mercurium a dextra aſpexiſſe*. Hoc certe ſi bene ſe haberet, tum *Mercurii* ſtella fuiſſet in *tertio ante Leonem* ſigno, ordine retrogrado. At contra textus Ariſtidis Graecus diſerte docet, *Mercurium* in ſigno extitiſſe *tertio poſt Leonem*, ordine per conſequentia progrediente, ſcil. in SCORPIO.

5. Haec ut melius intelligantur, notare 1°. eſt, Planetam in *Aſpectu quadrato* dici cum alio Planeta, quando inter utrumque *duo* ſunt *Signa* intermedia. Sic rem clare *Cenſorinus*[4] explicat: *Cum vero in quartum Signum pervenit*, [Sol de quo ibidem] *& media duo ſunt, videt* κατὰ τετράγωνον: *quoniam illa linea, qua viſus pertendit, quartam partem orbis abſcidit. Cum autem in quinto eſt, tribus interjacentibus mediis,* κατὰ τρίγωνον *adſpicit, — quae duae viſiones* τετράγωνοι *&* τρίγωνοι *perquam efficaces, incrementum partus multum adminiculant.* 2°. Quid ſit in Planeta DEXTER, vel SINISTER eſſe, facile diſcitur ex *Manilio* Lib. II. de ſignis *Trigonis* & *Quaternis* ſcribente ſic a v. 284.

Sed diſcrimen erit Dextris *ſeu cauſa*: Siniſtra,
Quae ſubeunt; *quae praecedunt*, Dextra *eſſe feruntur*.
Dexter *erit*[5] *Tauro Capricornus*; *Virgo* Siniſtra.

nea Tab. apud Gruter. p. 573. ſeq. collatis cum Digeſt. Lib. V. t. 3. l. 20. colligere eſt, hujus Anni Coſſ. pluribus fuiſſe nominibus vocatos; ſcil. *P. Juventium Celſum Titium Oenum Severianum*, atque *Q. Julium Balbum Marcellum*. Quo pacto facile Faſti conciliantur, ſolvunturque nodi, ex quibus ſeſe expedire non potuerunt viri Doctiſſ. vid. *Tillem.* Hiſt. Impp. P. II. T. III. p. 967. *Reland.* Faſt. pag. 852, &c. quae fuſius alibi tractabimus, Deo dante.

1 A quo diſtinguere ſucceſſorem ſolet praenomine Μάρκου.

2 Tom. I. p. 595.

3 *Genitura hominum, quae Geneſis appellatur*, &c. Macrob. Satur. L. I. c. 19. fin.

4 De Die Nat. cap. 8.

5 In *Trigonis* ſcil. de quibus in ſuperioribus dicere coeperat, ut in ſubſeqq. de *Quaternis* agit. N.B. nos hic Editionem ſequi in Delphini uſum factam.

Hoc

Hoc ſatis exemplo eſt. Sic quae diverſa Quaternis
Partibus, aequali laterum ſunt condita ductu,
Quorum deſignat normalis virgula ſedes,
Dextra *ferunt. Libram Capricornus*[1] *ſpectat, & illum*
Conſpicit hinc Aries[2]*: atque ipſum partibus aequis*
Cancer: & hunc laeva ſubeuntis ſidera Librae.
Semper enim Dextris *cenſentur ſigna priora.*

Ex quibus patet, *Dextra* nuncupari ſigna, quae praecedunt aliud ad *dextram*; ratione nimirum noſtri, qua vultu ad *Meridiem* converſo ea aſpicimus ſigna; prout fuſius videre eſt apud *Mich. Fayum*[3], Manilii Editorem noviſſimum, ex *Firmico* aliiſve.

Eodem quoque pacto ratum manet, juxta Sophiſtam Noſtrum, cum naſceretur, *Jovem* in *Leonis* Signo *dextrum*, Aſpectu quadrato, fuiſſe *Mercurio*; id eſt, *Jovem* duobus ſignis intermediis *praeceſſiſſe* Signum, in quo tunc erat *Mercurius*. Ita ut *Mercurius* proprie *Siniſter* fuerit *Jovi*, quem ille, duobus itidem Signis in Zodiaco mediis, antecedebat, ad Siniſtram nempe ratione noſtri.

6. Atqui *Signum*, quod in Zodiaco *Leonem* antecedit, duobus interjacentibus mediis, nullum aliud eſt praeterquam SCORPII nomine vocatum. Igitur cum *Mercurius* Comes *Solis* perpetuus ſit, ut ſigno vix integro ab ipſo recedat, atque eundem medium longitudinis motum, ac *Sol*, habeat, quippe qui eodem, unius nempe anni, periodo, Excentricum ſuum percurrat; inde colligere fas eſt, *Solem*, ſub *Ariſtidis* Genituram, in eodem quoque ſigno, in quo tunc *Mercurius* erat, SCORPIO ſcilicet, vel in ſubſequente SAGITTARIO fuiſſe.

Idcirco *Natalis* Noſtri Menſis fuerit, qui ab *Aſianis*[4] iſtius aevi cognominabatur *Tiberius*, die Octob. Juliani XXIV. incipiens, vel ſubſequens *Apaturius*, die Novembris Jul. XXIII. iniens. Quae nunc accuratius definire, operae pretium non foret.

7. Etiamſi vero iidem Characteres jam explicati poſſent aeque forſan & anno Aer. Vulg. CXVII. adaptari; quoniam tum quoque *Jupiter*, pro ſua *duodecenni* Periodo, *Leonis* ſignum occupaverit: attamen annum huic §. praefixum, Aer. Vulg. CXXIX. verum prorſus *Ariſtidis* Natalem eſſe, ex ipſomet iterum confirmatur. Etenim is declarat[5], ſe *mediae* tum fuiſſe *aetatis*, poſtquam jam multo tempore aegrotaſſet. *Cum autem*, inquit, *cogitarem, & quam diu* Smyrna *abeſſem*; — *& quod MEDIAE jam AETATIS eſſem*; ϰ᾽ ὅτι ϰ᾽ ἡλιϰίας ἤδη μέσως ἔχομεν· *quodque tanto jam elapſo tempore, ſi recte valuiſſem, urbes luſtrare potuiſſem, & periculum erat, ne parta quoque gloria propter otium longum*, ἀφ᾽ ὅλου πολλοῦ ἡσυχίαν, &c.

Ex ipſo autem narrationis tenore perſpicuum eſt, *Ariſtidem* ſecum has cogitationes ratiocinationeſve habuiſſe, dum in *Patria* adhucdum verſaretur, anno fere poſtquam *Cuzico* redierat, quo dixerat[6] ſe ſecunda vice contuliſſe, *quinquennio* poſt primum ad eandem Urbem iter; *cum inſtarent Olympia*, Ludi nimirum eo nomine pariter in ea Civitate celebrati.

Atqui deinceps oſtendemus, 1°. illum *Ariſtidis* Morbum, quo per XIII. annos laboravit, anno Aer. Vulg. CLIX. exeunte coepiſſe: 2°. Iter illud *Cuzicenum* prius ab *Ariſtide* ſuſceptum eſſe, cum is jam ab aliquot annis aeger fuiſſet, jamque regnantibus *M. Aur. Antonino*, ac *L. Vero*: 3°. Alterum iter haud ante annum Aer. Vulg. CLXVIII. contigiſſe: 4°. Sophiſtam Noſtrum anno *Morbi* IX. *Smyrnae* degiſſe poſt *longum otium* ſilentiumve, ἐϰ τ᾽ πολλῆς ἡσυχίας[7].

1 Quem tribus ſignis praecedit *Libra*, duobus ſignis intermediis.

2 Cui idcirco *Dexter* eſt *Capricornus* praecedens, duobus itidem ſignis intermediis. Et ſic de ſeqq. hic ſignis.

3 Not. ad V. 284, 290, &c.

4 De quorum Anno Solari diligentius alibi tractamus.

5 T. I. p. 641.

6 Pag. 634.

7. T. I. p. 611.

Igi-

Igitur si supponatur, *Aristidis* Natalem ad annum Aer. Vul. CXVII. pertinere, hincque calculos ad annum saltem CLXVIII. deducamus; tum ille plusquam *Quinquagenarius* fuerit, cum se diceret *aetatis mediae*; quam constat apud Graecos designasse aetatem juventuti proximam, virilem, & perfectam. Si namque *Polluci*[1], hoc etiam tempore scribenti, atque rem *Hippocratis*[2] Medicorum Principis auctoritate definienti, auscultemus; septem erant hominis *Aetates*, Ἡλικίαι· quarum *quinta a vicesimo octavo ad tricesimum quintum, sexta a tricesimo quinto ad quadragesimum secundum, septima a quadragesimo secundo ad quadragesimum nonum* producebatur; atque *quinta vir, sexta senex*, Γέρων, *septima* Πρεσβύτης dicebatur.

Eodem fere modo, duobus circiter ante saeculis, *Philo*[3] istam septem *Aetatum* divisionem verbis ipsiusmet *Hippocratis* retulerat; nisi quod, tres postremas vocet, Ἀνδρὸς, Πρεσβύτου, Γέροντος· atque *Vir* dicatur ab anno XXXV. ad XLIX, Πρεσβύτης δ' ἄχει πεντήκοντα ἓξ, usque ad LVI; hinc vero *Senex*, τὸ δ' ἐντεῦθεν Γέρων.

Huic *Philostratus*[4] consentit, de *Polemone* scribens; *Vitam finivit sexto & quinquagesimo aetatis anno. Ista vero aetatis mensura aliis quidem scientiis initium senectutis est*; τὸ δ' μέτριον τῆς ἡλικίας τοῦτο ταῖς μὲν ἄλλαις ἐπιστήμαις ΓΗΡΩΣ ἔχει. Ex iis itaque testimoniis sat superque patet, *Aristidem* se accuratissime *mediae aetatis* dixisse, quando juxta nostros calculos annorum circiter XXXIX. erat, natus nempe praescripto superius anno Aer. vul. CXXIX.

8. Hinc porro videre licet, quo jure Cl. *Joan. Fabricius*[5] autumavit, Nostrum *floruisse sub Hadriano*, atque in rei testimonium Lectores amandavit ad Orat. IV. Sacr. T. I. p. 616. Quo tamen loco Sophista narrat, se in somnio *Hadrianum* Imp. vidisse, quasi is ipsum in Aula Templi *Aesculapii Pergameni* amplecteretur; atque somnium illud mox implementum habuisse, cum eodem in Templo *Julianus* Asiae Proconsul obviam Nostro fuit, jam aegrotanti[6].

§. V. *Aristidis EDUCATIO, Praeceptores, &c.*

1. Pauca Noster *Educationem* suam spectantia, nec nisi sparsim ac aliud agendo, refert. *Infans* vero in Patria, ac *uno* circiter *Stadio* a Paternis aedibus, juxtaque *Jovis*[7] Templum, curae NUTRICIORUM commissus est. Ex his porro EPAGATHUM, ceu eorundem primum, ac virum optimum laudat[8]: ἦν Ἐπάγαθος τῶν τροφέων τῶν ἐμῶν, ὃς πρῶτος ἔθρεψέ με, καὶ μάλα ἀνὴρ ἀγαθὸς, καὶ σατράπαις ὁμιλῶν θεοῖς, &c. Alium nomine ZOSIMUM saepissime[8] memorat, quippe qui *Nostri* Comes individuus videatur, atque ut *Medicum bonum*: ἦν γὰρ δὴ καὶ τοῦτο τέχνῃ ἀγαθὸς ἐς ἰατρικήν. NERITUM tandem *unum ex Nutriciis* semel appellat, T. I. p. 552.

2. Quin etiam *Nutricis*, ejusque Σωτείρας nomen posteris tradidit. Illa nempe *Philumena*, Φιλουμένη, cognominabatur, eratque *Aristidi charissima*; atque hujus causa, si credere libet, eam *Aesculapius*, ut *millies praeter omnem spem servavit, ita mortuam quondam resuscitavit*: κειμένην δέ ποτε ἀνέστησεν. T. I. p. 511, 572. Σωτείρας vero p. 497. in vulgatis codd. vocatur Καλλιτέχνη, (pag. 497.) at pag. 628. Καλλιτύκη itidem Σωτείρας

1 Onomast. Lib. II. c. 1.

2 *Qui tam fallere quam falli nescit.* Macrob. in Somn. Scip. Lib. I. p. m. 28.

3 De Mundi Opif. p. m. 18.

4 Lib. II. de Soph. §. 25. N. XI. p. 543.

5 Bibl. Gr. Lib. IV. c. 30. p. 374.

6 *Arist.* Loc. cit. p. 616.

7 T. I. p. 553. B. 555. A. Ubi narrat, missum ab Aesculapio fuisse, σωφρονισθησομένῳ τὸ ἴδιος τοῦ Διὸς, ὃς ἐν ἐπιφόβῳ. *Jovis sedem* interpretatur *Canterus*, licet inferius recte idem Ἕδος per *Signum* reddat. Erat scil. *Jovis Olympii*, ut superius §. 3. docuimus, ac ipsemet diserte p. 496 & 590. A. Εἰσὶν vocans τοῦ Διὸς Ὀλυμπίου τῷ Παιῶνι. Pag. vero 581. de χωρίῳ, in quo fuerat *educatus*, scribit, *Templum pulcherrimum* a *Rufino* fuisse constructum. vid. p. 521.

8 T. I. p. 491, 495, 506, — 510, 547, 551, 553, 560, 600, 614.

τεγνος [1] occurrit, cujus maritus erat *Alcimus*, (Ariſtidis Διοικητὴς dictus p. 611.) qui ex ea Pater *puellae* nomine pariter *Philumenae* [2], uti & *Hermiae, Alumni* [3] Ariſtidis, cujus loco ille tempore *Peſtis* obiit; pag. 625, — 628. coll. p. 530.

3. At dum has quiſquilias nobis exhibet *Ariſtides*, nos ignorare ſinit, quomodo fuerit intra Contubernium a pueritia formatus, quave domeſtica diſciplina imbutus. Quod vero ejus ſtudia ſpectat, cum fuerunt extra limen proferenda, nonnihil ex ejus *Oratione* in ALEXANDRUM Cotiaenſem Funebri colligimus. Inter laudes ſane quibus hunc ubertim exornat, aperte confitetur, ab illo ſe fuiſſe *educatum & inſtitutum*; ita ut poſſit illum vocare *Nutricium, Praeceptorem, Patrem, Socium, & omnia denique.* (T. I. p. 143.) Quin & pluries poſtea *Praeceptoris*, Διδασκάλε, titulum eidem aſcribit, ejuſque *Scholam* [4] laudat, & *Artem* [5], qua plurimos *Graecorum in LITTERIS inſtituit, atque etiam filios ex illis quorundam, ceu communis Graeciae Praeceptor.* (vid. p. 145, 158, &c.)

4. Eam tamen *Alexandri*, Praeceptoris ſui, *Artem*, nuſquam Noſter proprio nomine deſignat. Verum ex variis deſcriptionibus & encomiis intelligere datur, illum revera fuiſſe GRAMMATICUM, ſicut *Stephanus* vocat, de Urbe Phrygiae COTIAEO, ejus Patria, ſcribens. Ενθα ἦν, ait, Αλέξανδρος ὁ Ασκληπιάδε, ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ πολυμαθέσατος, χρηματίζων. ὃς δὴ παντοδαπῆς ὕλης πεπαράκοντα δύο ἔγραψε λόγους. Nec dubium quin eundem indigitent hoc ipſo nomine *M. Aur. Antoninus* [6], cum teſtatur, ſe ab *Alexandro Grammatico*, ἀπὸ Αλεξάνδρε τε ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ, didiciſſe *increpationibus abſtinere*; atque *Capitolinus* in hujus Imp. vita, narrans, eum fuiſſe *uſum GRAMMATICIS Graeco Alexandro, quotidianis Latinis Traſio Apro, & Pollione.*

5. GRAMMATICI autem nomine intelligendus hic, pro Graecorum etiam hujus aevi moribus, venit, non quidem *Litterator* ſeu *Grammatiſta*, qui prima Elementa Artemve legendi ac ſcribendi *Pueros* docebat; ſed eruditus *Litterarum* Profeſſor, in omnibus *Scientiis* ita verſatus, ac Πολυμαθέσατος, ut Veterum Libros, omnemque Sacram Civilemve Antiquitatem penitus noſceret, & expedite Diſcipulis interpretaretur. Hinc Ars *Grammatici* Profeſſioque fuit Τεχνικὴ, Εξηγητικὴ, Κριτικὴ, uti jam paucis aperuit doctiſſ. *Chriſtianus Schotanus* [7]. Prima ſpecies rationem dabat emendate loquendi. 2ª. modum praebebat enarrandi Poetas, Hiſtoricos, omneque Scriptorum genus; & quidem ita minute, ut notitiam traderet Hiſtoriae tam *Fabularis*, quam *Verae*, ſicut & quarumcunque quaeſtionum ſolutionem, ut Satyrice tangit *Juvenalis* [8]. 3ª. tandem non modo *legebat*, ſed & *faciebat Poetas* [9], Artem ſcil. Poeticam explicando, ac de Poematibus judicando; quin & ad examen vocabat Hiſtoricos, & Oratores, quamvis Eloquentiae praecepta docerentur a *Rhetoricae* Magiſtris.

6. Jam ex hac *Grammatici* deſcriptione facile poſſumus concipere, quid proprie *Ariſtides* puer Adoleſcenſve ſub *Alexandri* Diſciplina doceri valuerit; quid etiam tanta ſignificent Encomia, quibus ille Praeceptoris Eruditionem extollit. *Alexander* itaque, *cum alii majora affectantes minutiora quaelibet omittant, a minimis exorſus ad ſumma pervaſit. — Ille tanquam iter quoddam ab initio ad finem inſtitit, nihil omittens, quod ullius eſſet pretii. Ita ut Graecis inſtar publici fuerit promptuarii; cum liceret ab ipſo,*

1 Cum tamen p. 625. A. eadem πρόσωπα dicatur.

2 Quae perperam Ariſtidis σύντροφος vocatur Cl. *Fabritio* Bibl. Gr. L. IV. p. 404.

3 Μοι τῶν προφίμων ὁ πλείστε ἄξιος. p. 530. ejuſdem ſignificatus eſt ΘΡΕΠΤΟΣ paſſim in Marmoribus occurrens. Licet hanc vocem pro nomine proprio ſumant viri docti *Spenius* Recher. Curi. p. 239. *Monfaucon.* Pal. Gr. p. 163. n. 8.

4 Pag. 148.

5 Pag. 146, 149, 152.

6 Lib. I. de rebus ſuis, p. 10.

7 Diſſ. de Litteratione Graecor. Praef.

8 Sat. VIII. v. 230 — 236.

9 *Sueton.* Lib. de Ill. Gram. in *Valerio Catone*: Cato Grammaticus, Latina Siren, Qui ſolus legit, ac facit Poetas.

quic-

quicquid ad Eruditionem, εἰς Παιδείαν, *pertineret, tanquam ex fonte haurire*[1]. *Cum tantum Eloquentia valeret, non tamen ſe ad Hiſtorias ſcribendas, vel tale quid contulit; ſed ANTIQUITATI Graecae ſubſervire maluit. Itaque & ARTIUM cognitione eos replebat, &c.*[2] Deinde[3] diſerte Noſter narrat[3] ab Alexandro *exornatos* & *explicatos* fuiſſe Poetas antiquos *Homerum, Archilochum, Heſiodum, Simonidem, Steſichorum, Pindarum, Sapphonem & Alcaeum*[3], atque *libros emendatos*[4], quibus clare ſatis *Grammatici* profeſſio & munus depinguntur, ut his longius immorari ſupervacuum foret. Caetera vero quae ad eundem attinent, inferius tangere licebit, cum ad tempus ejus emortuale pervenerimus.

7. Neque neceſſe eſt, ut pluribus probemus *Alexandrum* in Patria urbeque *Cotiaeo* Scholam habuiſſe, cum id ex eadem *Oratione Funebri* perſpicuum ſit. Ibidem ergo & *Ariſtidem* eas docuit *Grammaticae* partes, ſeu varias Eruditionis ſpecies, quas contineri ſub iſtius Artis nomine jam oſtendimus. Opportuniorem utique, aut viciniorem Scholam frequentare Noſter vix potuit; quandoquidem Urbs iſta *Phrygiae* fuit Επικτήτου[5] dictae, quae contigua *Myſiae* Olympenae, atque circa eundem *Olympum* montem ſita erat[6]. *Ariſtides* vero ſpecialem *Phrygiae* diviſionem omittens, ſatis habuit dixiſſe, id oppidum *ex tota Phrygum gente antiquiſſimum*[7].

8. Caeterum non erit multum extra oleas vagari, ſi, hac data occaſione, ὀρθογραφίαν iſtius urbis confirmaverimus. In vulgatis enim Sophiſtae N. codicibus titulus *Orationis* in *Alexandri* mortem habet: Αελιδης τῇ Βυλῇ καὶ τῷ Δήμῳ τῷ ΚΟΤΤΑΕΩΝ. Nec melius ſcribitur apud *Strabonem* alioſque Auctores. At jamdudum docti viri *Holſtenius*, ac *Berkelius* in Notis ad *Stephanum* obſervarunt, verum oppidi nomen fuiſſe ΚΟΤΙΑΕΙΟΝ· hancque ſcripturam poſtulari ex ordine literarum, ac formatione gentilium apud *Stephanum*, atque ex *Nummis* demonſtrari. Nihilo tamen minus Cl. *Cellarius*[8], praeteritis hiſce indubitatae fidei Monumentis, retinet Κοτυάειον, cauſatus *non ſatis eſſe, quod ordo Alphabeti ita poſtulet, quia non ſemel litterarum ordo apud Stephanum turbatus eſt, cujus hic etiam in MSS. & olim excuſis eſt* Κοτυάειον. Verum nulli dubitabunt probi rerum aeſtimatores, quin *Nummi* prae MSS. libriſque excuſis valere debeant. Praeter autem illos, quos *Holſtenius*, *Spanhemius*, *Vaillantius* exhibuerunt, plures id genus proſtant in Britannicis gazis, ne alias ad vocem, quas in Italia, Gallia, Belgioque diligenter perluſtravi. Satis erit hic unum aut alterum protuliſſe. Prae caeteris obſervatione dignus eſt ille in Illuſtriſſ. *Ducis Devoniae* gazophylacio, quem noviſſime amicus N. *Nic. Haym*[9] vulgavit, quique gentile nomen in recto exhibet, ſcil. ΚΟΤΙΑΕΙΣ circa Neronis caput, cum in caeteris ΚΟΤΙΑΕΩΝ legatur. Sic certe in alio elegantiſſimo, quem Reverendiſſ. & Eruditiſſimus Archiep. *Cantuarienſis* poſſidet, cujus pars anterior fert caput laureatum & barbatum, cum ΔΗΜΟC· poſterior vero circum Jovem ſedentem: ΕΠΙ ΙΟΥ ΚΟΔΡΑΤΟΥ ΝΕΩ ΑΡΧ. in imo; ΚΟΤΙΑΕΩΝ. Alter ejuſdem Cimelii, uti & Devonienſis, exhibet, hinc *Otacillae* Aug. caput cum titulis, inde *Fortunam* ſtantem, hancque[10] Epigraphen: ΕΠΙ ΙΟΥΛ ΚΟΔΡΑΤΟΥ ΥΙΟΥ ΙΠΠΙ ΑΡΧ. in-

1 Tom. I. pag. 145.
2 Pag. 147.
3 Pag. 152.
4 Pag. 151.
5 Strab. Lib. XII. p. m. 863. ad quem *Stephanus* etiam provocat.
6 Strab. ibid. p. 856, 857.
7 T. I. p. 144.
8 Geogr. Aut. T. II. p. 88.
9 Teſ. Brit. T. II. Tab. 3. p. 181.
10 Similem legi in Num. *Philippi* Aug. penes C. V. *de Wilde* Amſtel. qui tamen eundem publici juris faciens haud bene ſimul ΙΠΠΑΡΧ. legit, ac interpretatur *filium Hipparchi*. Neque melius alii vocem ΙΠΠΙ. per ΙΠΠΙΟΥ, ut *Harduinus*, aut per *Hippici* filium, ut *Vaillant*, reddiderunt. Omnium peſſime *Falconerius* (ad Inſcr. Athl. p. 59.) in Num. gazae Medic. legens ΙΠΠΙΑΡΧ. prout revera ipſemet vidi, ſuſtinuit tamen interpretari per *Hipparchum*, ſeu Praefectum Equitum, ſed an alio parti *Galliem* Imp. reperi, ΙΠΠΙΚ. ΑΡΧ. &c.

tus,

tus, ΚΟΤΙΑΕΩΝ. Mentem porro meam de harum vocum ΝΕΩ. ΤΙΟΥ. ΙΠΠΙ. ΑΡΧ. ſignificatione alibi aperiam, ac plures Clariſſ. Antiquariorum hallucinationes convellam.

9. Nunc ſermo ad *Ariſtidis* Praeceptores redeat. Illis HERODEM quodammodo annumerat *Philoſtratus* [1], narrans *Noſtrum ATHENIS excultum vivido illo, quo HERODES utebatur, dicendi genere* : Ἀθῆναι ὃ ἤσκησαν ἐπὶ τοῦ τοῦ Ἡρώδου ἀκμοῦ. Ille ſcil. erat *Herodes Atticus* [2], *vir & Graeca facundia & Conſulari* [3] *honore praeditus*, ut *Aul. Gellius* loquitur [4], qui, dum *apud Magiſtros Athenis eſſet* [5], eum ſaepius *audivit diſſerentem Graeca Oratione* ; *in qua*, pergit, *fere omnis memoriae univerſos gravitate, atque copia, & elegantia vocum longe praeſtitit* [6]. Ejuſdem vitam inter Sophiſtas fuſius ſcripſit ipſemet *Philoſtratus* [7], qui & alibi tradit, plures etiam ex ſubſequentibus Sophiſtis illius *Diſcipulos* fuiſſe : atque [8] cum in *Attica* degeret *apud chariſſimos ſibi Pagos*, ἐν τοῖς φιλτάτοις ἑαυτῷ Δήμοις [9], *Marathona & Cepheſiam* habuiſſe *juventutem, quae undequaque affluxerat, ab ipſius ore pendentem, ejus eloquentiae deſiderio Athenas frequentantem.* Caetera, quibus *Herodis* Nobilitas, ſummae in Republica Dignitates, Magnificentia, & id genus alia demonſtrantur, proſequi non patitur inſtitutum. Conſulatur Cl. *Fabricius*, qui paucis multa complectitur, Bibl. Gr. Lib. IV. c. 30. §. 3.

10. ARISTOCLEM porro Sophiſtam *Pergami* docentem *Philoſtratus* [10] Herodi ſubjungit, ut qui fuerit alter *Ariſtidis* in Eloquentia Magiſter ; addens eum excoluiſſe καὶ τὸ ἐν Ἀσίᾳ Πέργαμον, ἐπὶ τοῦ Ἀριστοκλέους γλῶτταν. "Ipſemet vero *Ariſtocles*, cum, re-"licto Philoſophiae ſtudio, ad Sophiſtas convolaſſet, eundem *Herodem* Romae fre-"quentavit, extemporaneas inſtruentem Orationes, *Philoſtrato* teſte §. 3. Lib. II. ubi pauca de hoc refert. Sic vero ejus Eloquentiam pingit: *Dicendi genus perſpicuum ipſi eſt quidem, & Atticum plane* ; *magis tamen diſſertationibus, quam controverſiis aptum*, &c.

11. POLEMONIS quoque ſectator fuit *Ariſtides*, ſi *Suidae* [11] fidem adhibemus, uti & Auctori ὑποθέσεως in Ariſtidis *Panathenaicam.* Is [12] *Scholam* habuit SMYRNAE, *juventute ipſi affluente ex Continente pariter ac Inſulis.* Ibidem maximis honoribus & dignitatibus decoratus eſt. Inde proculdubio *Smyrnaeus* pluribus dictus eſt; quos, uti & alios, qui eum ex *Phrygibus* cenſebant, *Philoſtratus* refellit, aſſerens, *Laodiceam, Cariae Civitatem, Lyco* [13] fluvio vicinam, *eum genuiſſe.* Fatetur tamen poſtea [14], eundem ab Herode *Phrygem* eſſe cognominatum, *quod tunc Phrygiae Loodicea adjuncta eſſet.* At Straboni ducentis circiter ante annis *Phrygiae Maxima*, uti & *Apamea*, fuerat dicta [15]. Ut omnino falſus ſit *Stephanus*, qui eam *Lydiae*

1 Pag. m. 581.

2 Sic cognominatur, non modo a Latinis Scriptoribus, ſed & in Marmoribus Graece inſcriptis. (Vid. Spon. Miſc. p. 321.) Unde corrigendus Ill. *Salmaſius*, (Not. ad Herod. Inſc. p. 89.) exiſtimans, eum a Graecis tantum Ἡρώδης Ἀττικῆς, cum eſſet *Attici* filius, nunquam vero Ἡρώδου Ἀττικοῦ fuiſſe dictum.

3 Coſ. fuit An. C. 143. vid. Noriſ. Epiſt. Conſul. p. 86, — 88. & Not. M. ad Grut. p. 330. T. II. p. 2. Ed. poſt.

4 Noct. Att. Lib. I. c. 2.

5 Ibid. ubi addit, ab Herode accerſitos, *in Villas* Athenis *proximas*, ſimul cum eo *complures alios ejus* Gentiles, *qui Roma in Graeciam ad capiendum ingenii cultum conceſſerunt.* vid. & Lib. IX. c. 2.

6 Ibid. Lib. XIX. c. 12.

7 De Soph. Lib. II. c. 1.

8 Ibid. Lib. XII. p. 562.

9 Vid. Meurſi. ac Spon. de *Pagis Atticis*, atque *Aul. Gell.* loc. cit. Lib. I. c. 2. & Lib. XVIII. c. 10. ubi *Cephiſiam* deſcribit, *Villam*que vocat, &c. *Marathone* vero fuit oriundus.

10 Sophiſt. Lib. II. §. 9. p. 581.

11 In Ariſt. ubi, Πολέμωνος τοῦ Σμυρναίου Ῥήτορος Μαθητής. Vide eundem in vocib. Διονύσιος & Πολέμων.

12 Philoſt. Soph. Lib. I. §. 25. p. 530, ſeqq.

13 Ποταμῷ περίοικος Λύκῳ ait Philoſt. p. 530. In Marmore pariter ac apud *Strabonem*, p. 867. m. dicitur ΠΡΟΣ ΤΩ ΛΥΚΩ. vid. *Holſten.* Not. ad Steph. p. 187. *Spon.* Hinc in Num. *Commodi* cernitur idem fluvius cum *Capro* : ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΛΥΚΟΣ ΚΑΠΡΟΣ· hoc nempe ſicut & *Aſopo* Civitatis *Latera adluentibus.* Plin. L. V. c. 29. vid. *Morel.* Specim. T. XII. p. 137.

14 *Philoſt.* ibid p. 539.

15 Lib. XII. p. m. 864.

adſcribit. Litem vero dirimit rariſſimum & hucuſque Antiquariis ignotum Ær. Numiſma in Nobiliſſ. *Pembrokiae* Comitis Cimelio proſtans, docens *Laodiceam* ſic inter utramque Regionem, *Phrygiam* ac *Cariam*, fuiſſe ſitam, ut utriuſque fuerit pars limeſve. Etenim ab altera parte Capitis *Caracallae* cernitur Genius urbis ſedens, dextra Icunculam gerens, ſiniſtra Cornucopiam. Cui adſtat ante figura, pone quam legitur ΦΡΥΓΙΑ· atque alia a tergo cum ΚΑΡΙΑ· dein in imo duabus lineis, ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Caeterum cum ex eadem Civitate ortus fuerit M. ANTONIUS POLEMO, Ponti Rex, *Zenonis* Rhetoris filius, de quo ſuperius diximus; nullus fere dubito, quin ejuſdem propaginis ſit hicce Sophiſta [1], vocatus etiam ANTONIUS POLEMO in Arundelliano Marmore Graeco, unde Cl. *Rubenius* [2] recte in *Hadriani* Epiſtola, apud *Philoſtratum* [3], legit Αντώνιος Πολέμων, pro Αντωνῖνος vulgatorum codd.

12. Quo autem aetatis tempore *Ariſtides* illorum Sophiſtarum Scholas frequentaverit, accurate non licet definire. Ex *Philoſtrato* quidem in *Sophiſtarum* Vitis palam eſt, *Graecos* quoque in prima *Adoleſcentia* operam huic Diſciplinae dediſſe. Imo & de *Hermogene* [4] tradit, eum *quindecim annos natum, eo uſque provectum eſſe eloquentiae gloria, ut etiam Imperatori Marco audiendi deſiderium excitaverit.* Nec multo major natu erat *Hadrianus*, qui, eodem teſte [5], *Herodis diſcipulus extitit, annos natus circiter octodecim.* Pariter & apud *Romanos* hiſce temporibus mos erat, ut *Adoleſcentuli* poſt togam virilem indutam, ſcil. poſt annum aetatis XIV. in Rhetorum Scholas deducerentur [6]; ita tamen, ut qui *adulti fere PUERI ad hos Praeceptores tranſlati fuerant, & apud eos JUVENES etiam facti* perſeverarent, monente *Quinctiliano* Inſt. Lib. II. c. 2. Quid ſimile *Philoſtratus* de *Athenodoro* ſcribit [7]; *Ariſtoclem*, inquit, PUER, Παῖς ἔτι, *audivit*; *Chreſtum autem, cum ad diſcretionis annos jam perveniſſet*, ἤδη ξυνιέις. Unde, ſi lubet, ad hos Praeceptores referre licebit, quod Noſter de ſuo in *pueritia* ingenio, cum in Scholis inter Condiſcipulos ſederet, tradit (T. III. p. 678.) *Quinctiam*, inſit, *Condiſcipuli*, Συμφοιτηταὶ, *ingenium meum poſſunt declarare. Nam PUER adhucdum*, ἔτι παῖς ὤν, *cum aliquid, quod mihi notum erat, quaereret Praeceptor*, Διδάσκαλος, *ſi quis alius prior reſpondiſſet, nihil jam loquebar, ne viderer ab alio ſuggeſtum dicere.* Melius tamen his ſtudiis conveniunt, quae paulo poſt (ibid. p. 723.) inſerit: *Mihi adhucdum Adoleſcentulo Deus* [Aeſculapius] *dedit uti Praeceptoribus*, Νέῳ μοὶ ἔτ' ὄντι χρῆσθαι Διδασκάλοις, *a quibus prima conſecutus ſum ſuffragia* auguriave, *fore ut inter omnes excellerem. Inde vero ſemper in ſtudiis Artium & Eloquentiae vitam hactenus tranſegi*, &c.

§. VI. *Peregrinationes* Ariſtidis.

1. Quandoquidem & his etiam temporibus *Juvenes* eruditionis cauſa *Peregrinationes* in longinquas regiones ſuſcipere ſolerent; abs re non erit, ſi hoc loco, poſt juvenilia Noſtri ſtudia, ſubjungamus quae in libris ipſe recenſet de ſuis id genus *Peregrinationibus* nonnullis, quae certo tempori nequeunt aſſignari.

Praeter enim Urbes Aſiae Graeciaeque ſupra memoratas, in quibus Praeceptores ſectatus eſt, *Cotiaëum*, *Pergamum*, *Smyrnam*, *Athenas*; poſtea, & quidem ante magnum ipſius *morbum* (etſi quot ante annis non liqueat) in nobiliſſimam *Africae* partem, *Aegyptum* nempe, ſeſe contulit, eamque diligenter totam perluſtravit, ad AETHIO-

1 Quanquam id neget Cl. *Fabricius* Bibl. Gr. L. IV. c. 30. p. 369. N. (6). cauſatus *Philoſtrati* hac de re ſilentium; quae ratio non videtur ſatis mihi agens.

2 Diſ. de Urbibus Neocor. p. 243. quem Cl. *Olearius* in noviſſ. Philoſt. Editione ſequitur, aliam *Salmaſii* emendationem merito rejiciens.

3 Loc. cit. p. 533.

4 Pag. 577.

5 Pag. 585.

6 Vid. quae hac de re protulimus in *Plinii Vita*, p. 19, 20, 21.

7 Pag. 594.

PIAE

PIAE fines uſque progreſſus. Etenim ea memorans[1] quae ſibi *ſecundo* Morbi anno *Pergami* contigerunt; *Evareſtus*, ait, *Cretenſis* Philoſophiae ſtudioſus, τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ ἀφτεκόντων, *cum ex* Aegypto *veniſſet, viſendi Dei* [Aeſculapii] *gratia, poſtquam eum in* Aegypto *cognoveram*, γνώσιμος κἀμοὶ σωήθης ἐμοὶ γεγονὼς ὅτι τὸ ἐν Αἰγύπτῳ ἀφτεκῶς, *mandatum ſibi a Deo dixit, ut ad dicendum me incitaret*, &c. Sic & poſtea[2] narrans, quae ſub *Quadrati Proconſulatu*, i. e. anno Morbi ſeptimo, ut inferius manifeſtum fiet, peracta ſunt, docet, Praedium *Laneum* a ſuis emptum, *dum in Aegypto peregrinabatur*, ὅτι τῆς ἀφτεκῶς τὸ ἐν Αἰγύπτῳ. Plurima vero ad hanc Peregrinationem ſpectantia reperiuntur in illa diſſertatione Epiſtolica, cui titulus Αἰγύπτιος[3], qua fuſe de cauſis incrementi NILI diſputat, & quidem aliquandiu poſt reditum, ac poſt *morbum*[4]; ut ſcil. Amici deſiderio & curioſitati ſatisfaceret. Cum autem *Herodotus* amorem *Aegypti* primus *Ariſtidi* injeciſſet[5]; "is totam regionem *quater* perluſtravit, μέχει τῆς Αἰθιοπικῆς χώρας παρελθών, ita "ut nihil reliquerit intactum, non *Pyramides*, non *Labyrinthos*, non *Templa*, non "*Alveos* foſſaſve, διωρυχάς· omnium menſuras diligenter adnotans, vel ex *libris*, vel, "ubi non adjuvabant, ipſemet, cum *Sacerdotibus* ac *Prophetis*, ſingula dimenſus. Haec "quidem in *Commentarios* retulerat, ſed hi poſtea perierunt, prout ab initio Diatribae "teſtatur, p. 552. ſeq. Mari eo perveniſſe, indicare videtur p. 610. Cum enim dixiſſet, Navim per integrum diem, vento ſecundo procedentem, eoque ſtridente, *non centum atque viginti tantum conficere, verum ducenta potius & mille ſtadia*; addit: *Nec raro nos tantum ſpatii, cum fuit commoda Navigatio, confecimus, poſtquam totum ad dies retulimus*, τὸ πᾶν διελθμθμοι πρὸς τὰς ἡμέρας ὕστερον. Quae ſaltem ſignificant, Noſtrum navi oram Aegypti maritimam luſtraſſe, vel in Profectione, vel in Reditu.

2. Ad ſuperiores porro *Aegypti* partes, verſus *Aethiopiae* limites, profectus, *navigavit*, ſubvectus ſcil. *Nilo*, ad urbem uſque *Elephantinem*[6], quae Plinio (Lib. V. c. 9.) *navigationis Aegyptiacae finis*, propter nimirum Nili *Cataractem*, *ſub quo*[7] *fere*, ut Noſter habet, illud oppidum *jacet*[8], *nec ab eo ultra ſeptem diſtat ſtadia*. Hunc ut videret *Cataractem*, ad locum *aſcendit*, (adeoque terreſtri itinere) quem Βωμοὺς *Aras* vocat, ubi *Aethiopum* erat *Praeſidium*, ὃ τοῖς Αἰθίοψιν ἔστιν ἡ φρυρά, longe a Fluvii ripa, πολὺ τῆ ὄχθης ἀπαστάσας τοῦ ποταμοῦ· dein *conſcenſo Portu, qui primus eſt ultra Cataractem*, ὃς ἔστι πρῶτος ὑπὲρ Καταδόπων[9], *in Philas trajecit, quae eſt Inſula inter Aegyptum & Aethiopiam, tantae magnitudinis, quantae eſt ejus oppidum*[10], *eamque circumfluit Nilus, ita ut eandem prorſus mediam faciat*. Verum *Ariſtides*, infecta re, *Philis* eadem via rediit, quod vectores negarent ſe quid hoc de negotio ſcire. *Quare Syenem relatus, quam ab Elephantine ſeparat Nilus*[11], a Preſidii Praefecto, φρυράρχου, accipiens *navigium leve*, πλοῖον τι κοῦφον[12], uti & homines, qui Nautas in *Cataractis Inſula*, τοὺς ἐν τῇ νήσῳ τῶν Καταρακτῶν, cogerent, ut *Ariſtidi* in omnibus opem darent. Quo pacto tandem

1 T. I. p. 578. coll. 573.
2 Ibid. p. 615.
3 T. III. p. 552 — 617.
4 Ibid. p. 600.
5 Ibid. p. 582.
6 Ibid. p. 576.
7 Plurali numero utitur *Ariſtides*; ὑπ' αὐτῆς χεδὸν ἡ Νείλε τῆς Καταῤῥάκτας ἐστὶν, &c. Sic & *Senecae* Lib. 4. Q. Nat. c. 2. dicuntur *Catarractae*; cum *Straboni*, *Plinio*, &c. ſit *Cataractes*, quique & *minor* & *noviſſimus* vocatur.
8 Sic & pag. 578. ὑπ' αὐτοῖς ἐστὶ τοῖς καταῤῥάκτοις.
9 Sic & *Ciceroni* Somn. Scip. C. V. de ipſo loco. *Ubi Nilus ad illa, quae* Catadupa *nominantur, praecipitat ex altiſſimis montibus*, &c. Plinius vero Aethiopes loci incolas eo nomine donat, de Nilo ſcribens Lib. I. c 9: *Vectus aquis properantibus ad locum Aethiopum, qui Catadupi vocantur, noviſſimo Cataracte — non fluere immenſo fragore creditur, ſed ruere.* Item Lib. VI. c. 29. *A Syene — gens Catadupi.*
10 Pariter *Seneca* Lib. IV. Q. Nat. c. 2. *Philae inſula eſt aſpera & undique praerupta: duobus in unum coituris amnibus cingitur: — Urbem totam complectitur.*
11 Ita quidem, ut *inter Syenam atque Elephantinem nihil praeter flumen ſit interjectum*, οὐδὲν ἐστὶν, ἀλλ' ἢ τὸ ῥεῖθρον τοῦ ποταμοῦ, *utraque urbe ripae adjacente.* Ariſt. T. III. p. 578.
12 Idem videtur, ac quod Πάκτων *Straboni* dicitur Lib. XVII. p. 1173. quo & ipſe Philas tranſiit, *Plinius* naves vocat *plicatiles*, loc. cit.

diligenter omnia circum *Cataractem* perſpexit; atque non modo Nautas *ſuper ſcopulos* Cataractis *deferri vidit*, in *ſumma* nimirum ſtans *Inſula, quae ex medio eminens flumine Cataractem undique conſpicuum praebet*; ſed & ipſemet, eorum exemplo factus audacior, "*lembo* ſe committit, atque per eadem loca, ad Orientem Inſulae ſita, per "quae Nautas delabi viderat, defertur [1]; imo & ab eodem loco exorſus, circum cuncta "navigat, juxtaque alterum Inſulae latus fluvio fertur ad *Urbes* [2], Syenem nempe ac Elephantinem. Ultra vero *Philas* progreſſum eſſe *Ariſtidem*, nullibi diſerte teſtatur; quanquam ſolum *occidentalis* ripae Nili *ſupra Cataractem juxta Pſelchim* deſcribit [3], τῆς ἄνω Καταρακτῶν τοῖς περὶ Ψίλχιν [4]. *Philas* autem bis [5] inter *Aegyptum & Aethiopiam*, μεθόριον Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας, collocat, *Elephantinem* vero & *Syenem* in extremo *Aegypti* limite, ἐπ' ἄκροις τοῖς Αἰγύπτου [6]. At Strabonis aevo *Philae communis erat Aethiopum & Aegyptiorum habitatio*, uti habet Lib. XVII. p. 1173. addens, ipſum *Phylas Syena plauſtro vectum eſſe, per campum valde planum, centum ſtadiorum itinere*, σταδίους ὁμοῦ πως ἑκατόν.

3. Quo in numero ſtadiorum, ut id obiter moneam, quid mendi ſuſpicor, atque pro ἑκατὸν legendum εἴκοσι, ſeu cum olim in MSS. Codd. numerus, pro more ſolito, eſſet littera ſignatus Graeca κ, pro hac ſcribam recentiorem, vel poſtea Editorem, P. *centum* deſignantem, legiſſe. Nec difficilis utroque modo allucinatio. Profecto ipſemet *Strabo* paucis ante lineis dixerat, *Philas paulo ſupra Cataractem* eſſe, τῇ δὲ Καταῤῥάκτῃ μικρὸν ἐπάνω, &c. *Ariſtides* vero diſerte tradit, quod jam vidimus, *Cataractem* exſtare *ſeptem* tantum *Stadiis* ſupra Urbem *Elephantinem*, quae oppoſita eſt *Syenae* proſtanti in Nili ripa Orientali, ſive, ut *Plinius* loquitur, *Latere Arabiae*. Praeterea vetus *Itinerarium* Antonini nomine vulgatum docet, *Philas tribus* tantum *milliaribus* a *Syene* diſtare; hoc eſt, viginti circiter quatuor ſtadiis, ſi ſtadia *octo* aſſignaveris unicuique Milliario, cui *ſeptem* ſolummodo alii tribuunt. Verum ſi *centum ſtadia* putas apud *Strabonem* ſincera eſſe; tum diſtantia fuerit *duodecim* M. paſſuum; ſicque in *Itinerario* legendum Cl. *Cellarius* [7] cenſet, ut cum *Strabone* conveniat. Alterutram lector eruditus amplectatur emendationem neceſſe eſt. Prior magis mihi arridet, qua *Strabo* ſibimet, *Ariſtidi* & *Itinerario* melius congruere videtur.

4. Ex ſuperioribus corrigendus quoque Plinius venit, qui Hiſt. Lib. V. c. 9. cum *Philas* contra *Syenem in adverſo* Nili latere poſuiſſet, paulo poſt addit; *Elephantis* (ſic vulg. libb. pro *Elephantine*) *inſula infra noviſſimum Cataractem tria M. paſſ. & ſupra Syenem* XVI. M. *habitatur, navigationis Aegyptiae finis*. Nodos hic occurrentes ut ſolvat maximus ille vir *Salmaſius* [8], affirmat, Plinium *mnemonico errore* lapſum, poſuiſſe primum *Philas* pro *Elephantine*, deinde *Elephantinem* pro *Philis*. At hac medicina nondum reſtituitur *Plinius*; quippe qui ſic dixerit, 1°. *Philas* infra Cataractem III. M. P. fuiſſe, atque 2°. Cataractem ſupra Syenem XX. M. Paſſ. qui duo ſunt errores immaniſſimi, directe contra *Strabonem*, *Ariſtidem*, &c. pugnantes. Hoſne ipſimet *Plinio* impingemus? An vero dicemus, ſcribas miſere locum conturbaſſe, maxime cum Codd. ejus MSS. in numeris Paſſuum varient? Arbiter ſit eruditus Lector.

5. Dum autem iſtis in locis *Ariſtides* verſaretur, ſtudio diſcendi flagrans, *Aethiopem* virum auctoritate pollentem, ac abſentis Praefecti ὑπάρχου vice Praeſidium curan-

1 Confer *Strab.* Lib. XVII. p. 1172.

2 Ariſtid. loc. cit. p. 176, 177, 178.

3 Ibid. p. 594.

4 Ψίλχιν habet p. 582. *Strabo* bis Ψίλχιν ac Ψίλχις, p. 1175. ſeq. *Plinius* Pſelchim, Lib. VI. c. 29. in vulg. At in *Ptolemaei* vulg. Codd. ſcribitur Ψιλκις, & *ab occaſu fluvii* collocatur.

5 Tom. III. p. 577, 583.

6 Ibid. p. 583. *Solinus* quoque *in Syene finus Aethiopum* ponit, cap. 32, idque a *Plinio* Lib. V. c. 9. mutuatus eſt; nec diſſentit *Strabo* p. 1171. Unde eſt quod *Tacitus* Ann. II. c. 61. utramque urbem vocat *clauſtra olim Romani Imperii, quod nunc Rubrum ad mare pateſcit*, ſcil. ſub Trajano.

7 Antiq. Geogr. Lib. IV. c. 1. p. 56.

8 Exercit. Plin. in Solin. c. 32. Eumque ſequitur *Cellarius*, loc. cit. p. 57.

tem [1],

tem [1], interrogavit de rebus interiora *Aethiopiae* ſpectantibus; atque nonnulla ex illis, quae per Interpretem hoc in Colloquio audiverat, profert. (Vide *Orat. Aegypt.* Tom. III. p. 581. ſeq.) Ita & in Urbe *Canopo* [2] cum *Sacerdote quodam non infimo*, ἐκ τῶ φαυλοτάτω, ſermones habens, certo cognovit, meram eſſe fabulam, quam Graeci narrabant de *Canobo* Menelai gubernatore, qui nomen urbi dederit: ſiquidem ea ſic vocata fuit multis ante ſaeculis, quam Menelaus eo appelleret; atque id nomen purum putum erat *Aegyptium*, ſignificans Lingua Graeca χρυσῆν ἔδαφος, *aureum ſolum* [3]. Qua in re de Ariſtidis fide dubitare non ſinunt ea, quae ſuperſunt hodie *Aegyptiacae*, ſeu *Copticae* Linguae Monumenta, prout Eruditiſſ. *La Croze* haud ita pridem obſervavit [4]. Caetera praeterimus, cum noſtri non ſit inſtituti omnia notatu digna apud *Ariſtidem* de *Nilo* & aliis *Aegypti* partibus occurrentia huc transferre. Satis erit, ſi praeterea Lectores monuerimus plura in illa *Oratione Aegyptiaca* reperiri, quibus recentiores Geographi poſſunt caſtigari vel illuſtrari; quamvis haud recte arguat adverſus illos, qui Nili incrementa *imbribus* Aethiopiae adſcribunt.

6. Jam cum Sophiſta Noſtro in *Syriam* tranſeamus, quam is in reditu ex *Aegypto* luſtraſſe videtur. Nam primum, contra *Ephorum* in eadem *Oratione* diſputans, regionem deſcribit ceu teſtis oculatus, quae ultra *Peluſium* ſita, ac *Caſium* montem, quo *Aegyptus* in *Syriae* limite cingitur. *Verum* (inquit p. 591.) *Serbonis Palus*, Σεῤῥωνὶς [5] λίμνη, *extra montes hos* (de quibus ante) *manifeſte jacet. Ultra Peluſium enim, & Montium, qui Aegyptum cingunt, alterum*, (Caſium ſcil. ut p. 593. nominat) *ad Oſtracinem ſita eſt, Aſpari Arabicae media*, ἥπερ ὄξι μέση μάλιστα τῆ Ἀσπάρε τῆ Ἀραβικῆς. Deinde non modo *Mare mortuum* memorat [6], ſive, ut habet, ἣν ἐν τῇ χθ' Φοινίκῃ Συρίᾳ θάλατταν καλοῦσί τινες νεκρὸν πόντον ἄγονον [7]· ſed & diſerte tradit (p. 595.) *Scythopoli* Syriae Palaeſtinae ſe degiſſe. Ἠκουσα δὲ, infit, ἔγωγε καὶ τῆς Παλαιστίνης Συρίας ἐν Σκυθῶν [8] πόλει περὶ τὸν τόπον, ὃς τὰς τε δὴ Βαλάνους [9] τῶν Φοινίκων τὰς ὀνομαστὰς καὶ τὸν ὀπὸν [10] φέρει, λίμνην εἶναι, ἣν, ἐπειδὰν ὁ Νεῖλος ἀνέλθῃ, σημαίνειν· καὶ γὰρ τὸ ῥῆμα τοῦτ' ἦν τοῖς ξένοις· ἔλεγον δὲ ὡς αὐξανομένης. *Ego vero audivi Scythopoli Palaeſtinae Syriae, ad eum locum, qui Palmarum fructus* (Phoenicobalanos) *celebres ſuccumque fert, lacum eſſe, qui Nili incrementum ſignificet; ſic enim dicebant Hoſpites, cum eum augeri indicarent.*

7. Ad quem locum obſervaſſe, non erit ſupervacaneum, *Ariſtidem* SYRIAE PALAESTINAE adſcribere *Scythopolim*, (quae proprie fuit *Sammaritidis*, in *Galileae* limite) quod tunc temporis Romana eſſet Provincia eo nomine donata, *Palaeſtinam, Judaeamve*, ac totam regionem complectens a *Coele-Syria* ad *Peluſium* uſque, ex-

1 Ariſt. T. III. p. 581. ſcribit eum fuiſſe ἐκ τῶν ἐκεῖ δυνατῶν, atque ἱππέα τε καὶ ὁπλίτην habuiſſe.

2 Ibid. pag. 609. teſtatur, eam a *Pharo* per centum & viginti ſtadia diſtare.

3 Ibid. p. 608.

4 Diſſert. ad calc. Orat. Dom. in var. ling. p. 136.

5 Sic ſcribitur Herodoto, Diodoro, *Plutarcho*, &c. at Straboni, & *Ptolemaeo* Σιρβωνὶς. Ponitur autem a Diodoro *in medio Syriae-Coeles & Aegypti*. Hincque juxta *Herodotum* ac *Plinium* Lib. V. c. 13. *Idumaea incipit & Palaeſtina.*

6 Ibid. p. 598. ſeq.

7 Hoc ſcil. nomen habens, quod *ſalſa* foret *aqua* iſtius *lacus*, λίμνης τῆς ἐν τῇ Συρίᾳ, ut mox addit.

8 Sic etiam apud Graecos V. T. Interpretes *Judic.* I. 27. ac 2 *Maccab.* XII. 29. ubi *diſtare Hieroſolymis ſexcenta ſtadia* dicitur: At *Joſepho, Straboni*, &c. Σκυθόπολις, illique (in vita p. 1025.) abeſt a *Tiberiade*, in Genneſaritidi lacu ſita, *centum & viginti ſtadia*. Qua de Urbe vide in primis *Cl. Relandum*, qui in ſua *Palaeſt.* p. 992, — 998. variorum Scriptorum loca congeſſit, hoc tamen *Ariſtidis* omiſſo.

9 Vulgo Φοινικοβάλανους vocant Graeci, hac voce *Palmarum fructus* intelligentes; nec aliter Latine *Plinius*, qui Lib. XII. habet cap. 22. *de Phoenicobalano*, de quo plurima ſcribit *Salmaſius* in Solin. p. 463. ſeqq. ubi multoties *Plinium* corrigit. Maximam vero copiam *Palmarum* illic fuiſſe, jam ex *Sozomeni* Hiſt. Lib. VIII. c. 13. obſervavit *Relandus* doctiſſ. p. 997.

10 *Succum* ſcil. intelligit, quem dabat cortex palmarum floreſcere incipientium; non palmula ipſa, vel fructus palmae, uti pluribus contra *Plinium* contendit *Salmaſius* loc. cit. Vid. *Plin.* Libr. XXIII. c. 4.

cepta.

cepta *Phoenicia*. Ea olim, deficientibus *Judaeae* Regibus, a *Procuratoribus*, qui *Syriae* Praefidibus parebant, regebatur; poſtea vero, & quidem, ut mihi videtur, poſt *Judaïcum* bellum ſub Nerone coeptum, avulſa fuit a Juriſdictione *Legati Conſularis Syriae* [1], ſuoſque peculiares Praefectos, ſeu *Auguſti Legatos*, atque *Legatos Propraetores* dictos, habuit. Hinc eſt quod in Nummis *Neapoli* Samariae hoc tempore cuſis hocce oppidum dicatur CTPIAC ΠΑΛΑΙCTINHC. Varios id genus poſſident Gazae *Britannicae*, non ſecus ac Gallicae, Italicaeque, inter quos plures vidi in Antica Cap. *Antonini Pii*, vel filiae, *Fauſtinae* junioris, ferentes, ac in averſa parte ET. ΠZ. an. LXXXVII. Epochae *Neapolis*, qui ab an. Chr. LXXI. (quo Epocha coepiſſe videtur) deductus in an. Chr. CLVIII. incidit. Ejuſdem aevi eſt Inſc. Graeca Marmoris, quo *C. Jul. Severus* vocatur ΠΡΕΣΒ. ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΣΤΡΙΑΣ ΠΑΛΑΙΣΤΕΙΝΗΣ. Eam male diſcerptam *Gruterus* duobus in locis particulatim dedit, p. 425. 3. ubi pars prior, ac p. 495. 2. ubi poſterior pars; Cum tamen eandem integram haberet *Scaliger*, (a quo ille eam mutuatus eſt) prout in ejus Schedis *Lugduni* Batavorum aſſervatis vidi. Quod cum Emin. *Noriſius* [2] non perſpexiſſet, poſteriorem modo partem in hanc rem laudat, quaſi nomen viri, cui dicatum fuerat illud Monumentum, detritum foret. Sic & Eruditiſſ. *de Montfaucon* [3], eandem exhibens integram, putavit fragmentum ejus ſolummodo apud *Gruterum* ea pag. 495. 2. reperiri. *Galenus* porro *Ariſtidi* coaevus de Mari Mortuo ſcribens [4], eodem modo ac Noſter hancce Provinciam cognominat: τὸ δὲ τῆς ἐν Παλαισίνῃ Συρίᾳ λίμνης ὕδωρ, &c.

8. Superioribus ſubjungenda veniunt, quae Noſter alibi de *Judaeis* eam regionem incolentibus inſerit [5], at nomine *impiorum Palaeſtinorum*, quibus ſimiles moribus, ait, pravi ſunt *Sophiſtae*: τοῖς ἐν Παλαίστινῃ δυσεβέσι παραπλήσιοι τὸς τρόπους. *Hi*, addit, ſcil. Judaei, *hoc habent impietatis ſignum, quod Deos eſſe non putant*, &c. Quae ſi conferantur cum *Pauſania* [6], qui itidem *Ariſtidis* coaetaneus fuit, appellante *Hebraeos* τὸς ἀπὸ τῆς Παλαισίνης [7]· manifeſtum fiet, cum grano ſalis eſſe accipiendum, quod *Tertullianus* [8] affirmat, poſt bellum nempe *Judaicum* ſub extremos *Hadriani* annos confectum, *interdictum* eſſe, *ne in confinio ipſius regionis demoretur quiſquam Judaeorum*; atque eos fuiſſe *prohibitos ingredi in terram ſuam*, ac *de longinquo eam oculis tantum videre permiſſum*. Quae S. *Hieronymus* etiam haud ſatis conſiderate arripuit, *Comment.* in Eſai. Cap. VI. & Dan. Cap. IX. quanquam ipſemet in *Chronico* ex *Euſebio* ſcribit tantum, Judaeis *introëundi Jeroſolyma licentiam ablatam*. Nec alio ſenſu intelligendus videtur ipſemet *Euſebius*, narrans *Hiſt. Eccl.* Lib. 4. c. 6. *univerſam Judaeorum Gentem in Regionem circa Hieroſolyma ſitam pedem inferre prohibitum eſſe, lege & conſtitutione Imp. Hadriani*; *adeo ut ne proſpicere quidem e longinquo patrium ſolum ipſis liceret*. Scilicet illud τὸ πατῷον ἔδαφος explicandum de *Terra circa Hieroſolymam*, quae ſuperius memoratur, tanquam Imp. *Conſtitutione* prohibita. Verum ne his diutius, quam par eſt, immoremur, ſatis fuerit, ſi inſuper *Ariſtidis Pauſaniaeque* teſtimonium confirmaverimus Chriſtiani horum temporum Scriptoris auctoritate. *Clemens* enim *Alexandrinus*, eodem circiter tempore, quo *Tertullianus*, ſcribens, nimirum poſt *Commodi* obitum [9], & cum nondum eſſet *ſenex* [10], inter praeceptores ſuos recenſet *Hebraeum in Paleſtina*; ὁ Ν,

1 Qualis erat *Atticus*, ſub quo *Symeon Cleopae* paſſus dicitur ab *Hegeſippo* apud *Euſebium*; non vero *Palaeſtinae* Legatus Conſularis, ut alias probabimus contra *Valeſium*, &c.

2 De Epochis Syr. Mac. p. 473. Edit. Lipſ.

3 *Pal. Graec.* p. 158.

4 *Galen.* Lib IV. de ſimpl. Medic. cap. 19.

5 Tom. III. p. 514. ſeq.

6 Lib. X. p. 828.

7 Quae verterem, *Hebraeos* in *Palaeſtina*, potius quam *ſupra Palaeſtinam* habitantes, ut Latinus Interp. reddit; ſiquidem ἐπὶ τῆς γῆς, v. g. ſit *in terra*; &c. Adeo ut vana prorſus videatur *Jo. Clerici* hac de re conjectura; *Bibl. Sel.* T. XI. p. 160.

8 Adverſ. Jud. c. 13. Sic & Apolog. c. 21.

9 Qui ultima die an. Ch. 192. contigit.

10 *Stromat.* Lib. I. p. 322. Edit. Oxon.

ait,

ait, ἐν Παλαιστίνῃ Ἑβραίῳ ἀνέκαθεν [1]. Quem proinde ſectari nequit, niſi poſt bellum illud *Judaïcum*; cujus tempore nondum natus *Clemens* erat; ſiquidem illud anno Ch. circiter CXXXV. confectum fuit.

9. *Ariſtide* vero *Aegyptum* luſtrante, *Rhodus* terrae motu tota fere collapſa & deleta fuit. Id Noſter patefacit in *Oratione* [2], quam aliquot poſt illud infortunium annis ad *Rhodios* miſit, ut Concordiam illis ſuaderet; & quidem cum jam ille per aliquod tempus *aegrotaret* [3]. Ibidem enim memorat, quam amice erga *Legatos* ſe tum geſſerit, quos *Rhodii* poſt tantum caſum ſuperſtites in *Aegyptum* miſerant, ut erogationes in Urbis reſtitutionem colligerent. Οτ μέν, inquit [4], οὖν τρόπον διετέθην ὅπι τῇ φερεὶ τὸ σεισμὸν συμφορᾷ· καὶ ὁποῖόν τινα ἐμαυτὸν παρέχον τοῖς πρεσβεύσασιν ὑμῶν εἰς Αἴγυπτον κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, παρ' αὐτῶν κάλλιστ' ἂν πύθοισθε. *Quomodo quidem ad eam, quam terrae motus attulit, calamitatem affectus fuerim, & qualem* LEGATIS *veſtris in* AEGYPTUM *profectis metum praebuerim; ex ipſis optime cognoveritis.* Eorundem meminit *Legatorum* in ipſa *Oratione*, ſeu *Epiſtola*, quam *Rhodiis*, ut eos ſolaretur, ſcripſit; ubi [5] illis ſuaſurus, ut *per omnem Graeciam Legatos mitterent, qui ſingulos conſolarentur, ac deplorare* Rhodios *vetarent*, ſubjungit, καὶ τὴν φερομένην τότων πρέσβεων, καὶ αὐτόντων ἑτέρους ἕτερα, οὐδὲν ἀπιμοτέρα τῇ πόλει, κατ' ἐμὲ δόξαν, αὐτὴ ἦν πρεσβεία, &c. *Et haec Legatio, mea ſententia, non minus urbem deceret, quam obambulantes iſti Legati, & ab aliis alia petentes. Quanquam enim hoc quoque neceſſarium eſt & utile, alios alio mittere, & Graecis omnibus tanquam civibus communes imponere collationes,* εἰσφορὰς κοινὰς, — *veruntamen huc quoque geſtus ille pertineret*, &c.

10. Maximam hanc *Rhodi* calamitatem ſoli, praeter *Ariſtidem*, Hiſtorici, *Pauſanias* [6] ac *Capitolinus* [7], & paucis modo verbis, memorant, & quidem inter *adverſa* temporum *Antonini Pii*. At illam Noſter prolixe vehementerque deſcribit; atque ut tanto magis dolendus appareat caſus, plurima Urbis & Inſulae Aedificia, Templa, Ornamenta, Portus, aliaque ante notatu ibidem digna, vivis pingit coloribus. *Nunc autem*, inquit [8], *perierunt Portuum decora, cecidit Corona pulcherrima* [9], *Templa ſignis, Aras victimis deſtituuntur, Curricula ac Theatra viris: ubi terrarum, vel maris, Navalia fuerint, nemo, qui prius non cognoverit, conjecturis aſſequatur: Statuarum numerus infinitus cum lapidibus & corporum perditorum reliquiis permiſtus jacet: Ebur & Aurum, quod Arti cedebat, evanuit*, &c. Adeo ut praeternavigantes tunc *quaererent quid fuerit, & tumulum illepidum pro urbe cernerent* [10]. "Circa *meridiem* [11] primum hoc incepit malum, *cum ad eventum futurum conſiſtebat* " *Mare*, ac totus conticeſcebat Aër. Mox omnia ſimul aderant graviſſima: recedebat " Mare, Portuſque omnes evacuabantur; ejiciebantur Aedes, effringebantur Monumen- " ta, Turres decidebant in Turres, in Triremes Navalia, in Aras Templa, in Statuas " donaria, in *Viros Viri*, & in ſe mutuo omnia. — Omnia ſimul incumbebant, Ma- " ris motus, nebula, ſonitus, ejulatus, caſuum *ſtrepitus, Terrae flatus* [12] — *ſequentes* [13]

1 *Stromat.* Lib. I. p. 322. Edit. Oxon.
2 Ροδίοις περὶ ὁμονοίας, Tom. II. p. 374, — 402.
3 Tom. II. p. 374. ſeq.
4 Ibid p. 375.
5 Tom. II. 360. ſeq.
6 Lib. II. c. 7. & Lib. VIII. c. 43. p. 126, 689.
7 In Anton. Pii Vita.
8 Tom. II. p. 344.
9 Scil. *Moenium* ambitus, de quibus ſupra p. 343. *quod prae caeteris erat mirandum, nec ſatietatem ſpectantibus adferebat, Moenium erat ambitus, & interjectarum Turrium altitudo ac pulcritudo*, &c. Unde eſt quod *Pauſanias* Lib. IV. c. 31. p. 356. inter urbes, quas *Muris munitiſſimas* ipſe viderit, recenſeat *Ambryſum, Byſantium, Rhodumque.*
10 Ariſtid ibid. p. 345.
11 Hinc quod p. 351. ait; *Eratque illius prandii comeſſatio triſtis,* ὁ ᾧ κῶμος ἦν ἀγελος ἅ τότε ἀείσω.
12 Ibid. p 351.
13 Pag. 362. teſtatur *infoelicitatem,* ἀτύχημα, *uniusdiei non integrae, atque horae* fuiſſe; licet p. 357. dixerit, *incendium,* ἐμπρησμὸν, ſubſequutum eſſe terrae motum.

" *atu-*

"*autem dies ac noctes* alios, hactenus ut Spiritum reciperent, viventes ſuperſtitibus "oſtendebant ſauciatos, alios mortuos putrefactos. — Inſoliti vero *rogi*, πυραὶ, *noctes* "*dieſque ardebant, prioribus feriis menſtruis contrarii*, τῶν πρόσθεν Ιερομηνίων [1] ἀντίσφορον· "& pro aureis argenteiſque metallis effodiendis, *mortuos Urbis area per menſes aliquot* "*efferendos praebebat*, εἰς μῆνας ἐκκηδαίρειν τὸς νεμφύες [2]. Uno verbo, omnia exſcribere non eſt animus, tanta fuit clades, ut noſtro teſte, (p. 344.) *Urbs denique pro ſcopulo relicta, hactenus ſolo non exaequata ſit.*

11. Huic deſcriptioni prorſus convenit prior *Pauſaniae* locus, quem *Meurſius* [3], neſcio quare, ad antiquiſſimum terrae motum refert, quo circiter annum II. Olymp. CXXXVIII.[4] primum *Rhodus* concuſſa fuit, ac *Coloſſus* ille celeberrimus procidit. Ille enim ait; Ἔκλασε δὲ [ὁ σεισμὸς] καὶ τὴν Καρίαν, καὶ Λυκίαν τὰς πόλεις, καὶ Ροδίοις ἐσείσθη μάλιστα ἡ νῆσος· ὥστε καὶ τὸ λόγιον τετελέσθαι Σιβύλλης τὸ ἐς τὴν Ρόδον ἔδοξεν. *Afflixit vero* [terrae motus] *Cariae & Lyciae urbes, & Rhodiis maxime concuſſa eſt Inſula, ut Sibyllae vaticinatio ſit Rhodi exitio comprobata.* Jungit certe cum *Rhodo* etiam *Lyciorum* ac *Carum* Urbes alter *Pauſaniae* locus, qui diſerte de hoc terrae motu ſub *Antonino Pio* loquitur, ipſomet *Meurſio* conſitente. Nam *cum Lyciorum*, inſit, *& Carum urbes, Coon etiam & Rhodum vehemens terrae motus evertiſſet*; *eas Imp. Antoninus infinitis prope ſumptibus, & propenſiſſimo in inſtaurationem adfectu, reſtituit*: Λυκίων δὲ καὶ Καρῶν τὰς πόλεις, Κῶν τε καὶ Ρόδον ἀνέτεινε μὲν βίαιος εἰς αὐτὰς κατασκήψας σεισμός· Βασιλεὺς δὲ Αντωνῖνος καὶ ταύτας ἀνεσώσατο, δαπανημάτων τε ὑπερβολῇ, καὶ ἐς τὸν ἀνοικισμὸν προθυμίᾳ.

12. Etiamſi vero *Capitolinus* quoque inter *adverſa* temporum *Antonini Pii* aſſignet *terrae motum, quo Rhodiorum & Aſiae oppida conciderunt*; haud tamen mihi liquet, uno eodemque terrae motu ac tempore *Rhodum*, atque *Lyciae*, *Cariae*, *Aſiaeve* Civitates collapſas eſſe. Hoc certe ne ſyllaba quidem *Ariſtides* indicat, quamvis tam apte ſuo propoſito congrueret; atque alienarum calamitatum exemplo *Rhodiis* conſtantiam ſuadere nitatur. (Vid. p. 368. ſeqq.) Maxime cum & *Cariae* meminerit, cujus regione dicit *Rhodum* eſſe, p. 354.

13. Caeterum illa *Sibyllinae* vaticinationis apud *Pauſaniam* mentio mihi quidem hic in mentem aliud revocat *Oraculum*, quod de *Rhodo*, aliiſque Inſulis ac Regionibus delendis vaſtandiſve adhucdum in *Libris* [5] habetur, qui ſub *Sibyllae*, aut *Sibyllarum* nomine circumferuntur. Maxime cum noverim nonnullos jam ex iſto *Pauſaniae* loco voluiſſe antiquitatem veritatemque horumce Librorum vindicare[6]. Sed ulterius illud urgere teſtimonium, nequaquam nos hic juvaret; quippe quod adeo vagum eſt, ut nihil amplius de ipſa clade, vel de tempore ejus docere poſſit; quamvis inter eruditos omnes conſtaret, ut mihi perſuaſum eſt, *Impoſtorem* iſtum revera poſt hunc, de quo agitur, terrae motum ſuas evulgaſſe vaticinationes falſas, atque proinde aliquot ante annis, quam *Pauſanias* ſuos ederet libros. De quibus longiores nectere diſputationes locus non ſinit.

14. Hactenus nullam temporis notam habemus, qua liceat certum *Calamitatis* illius annum aſſignare. Puto tamen intra annum Ch. CLIII. ac CLIX. accidiſſe, his incitatus obſervationibus. 1°. *Ariſtides* hoc poſtremo anno CLIX. in Patria verſabatur, longuſque ejus morbus tum coepit, ante quem jam *Aegyptum* peragraverat, ubi *Rhodio-*

1 Alludit ad Sacra, quae Rhodii in Arce faciebant, *ſine igne*, ἄπυρα Ιερὰ inde dicta; vid. *Philoſtr.* Imag. II. n. 27. p. 852. *Meurſ.* Rhod. p. 48. ſeq. qui hunc locum haud obſervavit.

2 *Ariſt.* ibid. p. 353.

3 Lib. II. de Rhodo c. 24. p. 110.

4 Sic Chron. Alexand. at ex *Polybio* ad an. IV. Ol. CXXXVII. potius ſpectat.

5 Vid. Lib. III. IV. & VIII.

6 Conſule *Blondel* de Sibyll. L. I. c. 17. ubi tamen illud confutans perperam afferit, priorem *Pauſaniae* locum ſpectare terrae motum, qui duobus ante ſaeculis ſub Auguſti Principatu contigerat; qualem nullus Scriptor antiquus memorat, nec indicat *Antiphili* Epigramma. Vid. *Salmaſ.* Not. in Tertul. de Pallio, p. 102.

rum

rum cladem audivit. 2°. Noſter vix videtur ante annum *aetatis* XXV, anno Ch. CLIII. inchoatum, id genus peregrinationem ſuſcepiſſe, atque litteras illas ad *Rhodios* conſolatorias tam elaboratas ſcripſiſſe. 3°. *Rhodi* reſtitutio *Antonini Pii* ſumptibus facta aliquot annos requirit ante an. Ch. CLXI. quo ineunte hicce Imperator obiit.

15. Adde praeterea, quod *Ariſtides* jam ante terrae motum *Rhodi* moratus ſit, *Exercitationibus* ibidem vacans, atque idcirco *Adoleſcentiam* ſaltem tum ingreſſus. Etenim in illa Oratione *Rhodiaca* haec habet; (p. 367.) Εἰσὶ δὲ καὶ εἰκόνες λοιπαί πνες ἐν πίναξι, καὶ τῶν χαλκῶν ἔργων ὅσον δεῖγμα, καὶ τὸ μέγα ἄγαλμα, καὶ τὸ ΗΜΕΤΕΡΟΝ τετὶ ΧΩΡΙΟΝ, ἐν ᾧ πολλὰ δὴ πολλάκις μεθ' ὑμῶν ἠγωνισάμεθα. *Superſunt etiam aliquot in Tabulis Imagines, & aeneorum operum quaſi veſtigium quoddam, ingenſque illa ſtatua,* [Coloſſus] *atque* NOSTER *ille* CAMPUS, *in quo multum plurieſque decertavimus.* Sic & in altera ad eoſdem *Rhodios* Oratione de Concordia; (p. 401.) ὑμῖν δὲ, ait, οὐδαμόθεν προσήκει τὸ νόσημα· ὃς ΗΜΕΙΣ, καὶ ὅτε ἦμεν ΠΑΡ' ΥΜΩΝ, τότε ἐρῶμεν, καὶ ταῖς Εκκλησίαις ὐ μόνον μιᾷ φωνῇ χρωμένοις, ἀλλ' εἰ οἷον τ' εἰπεῖν, καὶ ἑνὶ ῥήματι ὡς τοπολύ· ὀρθῶς γὰ, καὶ στεφάνοι, καὶ τοιαῦθ' ὑμῖν ἥκει, καὶ τοιοῦτον τῷ Δημηγορῶντ@ ἀνειπεῖν ἐνίοτε, γάννυσθαι δὲ ἦν ὁρῶντα, καὶ ἀντὶ τ χειροτονίας, τῇ νεύματι τ κεφαλῆς χρωμένοις. *Vos vero nequaquam decet iſte morbus* [diſcordia] *quos etiam* NOS, *cum* VOBISCUM *eramus, in Concionibus non una tantum Lingua, ſed & voce plerunque, ſi dicere licet, eadem uti* VIDEBAMUS, (*nam* recte, Coronæ, *ac ſimilia, vel etiam nomen Concionantis elatum vobis ſufficiebat*) *& loco manus extendendae, capitis uſurpare nutum,* &c. Nec mirum ſi Noſter ſtudiorum cauſa *Rhodum* petierit, cum jamdudum quaſi ſcientiarum Emporium foret. Ibidem ſane plurimi ex Romanis principibus viris operam litteris Graecis, Rhetoricae, Eloquentiaeve, Philoſophiaeque dederant: Julius Cæſar, Pompeius, Cicero, Brutus, Caſſius, &c. de quibus Auctorum loca habes apud Cl. *Meurſium*[1] collecta, ſicut & de celebri Schola, quam *Aeſchines* exul primum aperuit, & poſt mortem reliquit, *Rhodiacam* nomine. *Sophiſtae* quoque illic artem ſuam profitebantur, illoſque omnes *Pompeius* Rhodi degens audivit, ac ſingulis talentum dedit, teſte *Plutarcho* in ejus vita. De quorum *diſputationibus*[2] atque *Certaminibus*, ut paſſim Noſter appellat, intelligendus videtur prior ejus locus, ſupra prolatus; ubi ἡμέτερον χωρίον laudat, in quo *ſaepius decertaverit.* Niſi placeat de *Gymnicis* certaminibus intelligere; cum & *Gymnaſium*, vel etiam *Gymnaſia*[3] Rhodii habuerint; atque in id genus locis fuerint *Agones*, non modo *Gymnici*[4], ſed & *Poetici*, *Rhetorici*, *Muſici*, &c. Hanc tamen Amici cujuſdam interpretationem impugnant plurima, quae proſequi non eſt operae pretium.

16. Supereſt ut hic obſervemus, *Ariſtidem* etiam in CON, nobiliſſimam, ut *Plinius*, Lib. V. c. 31. vocat, *Aſiae* Inſulam navigaſſe; prout ipſemet indicat in poſtrema Tom. III. *Oratione*, quam poſt *peſtem* (vid. p. 717.) exaravit, atque proinde poſt annum Ch. CLXXII. uti poſtea declarabimus. Jungit eodem loco CNIDUM, cujus major pars in *Cariae* Continenti, altera in Inſula praejacente ſita fuit[5]. En *Ariſtidis* verba, pag. 727. *Sed graves timeo adverſarios. Quos? Iſtos, qui oleo peruncti cum palma obambulant, nec ad Oratores audiendos quenquam convocant*; ὥσπερ ΕΓΩ καὶ σὲ καὶ ταυτηνὶ τὴν Μεροπίδα, καὶ ἐν ΚΝΙΔΩ ΠΟΤΕ εἶδον ἐπ' ἐμαυτῆ γιγνόμενον· *quemadmodum OLIM vidi in iſta CO Meropide, & CNIDI*[6] *factum.* Quae Recentiores Geographiam per-

1 *Rhod.* Lib. I. c. 11.

2 Quas & Grammatici habebant, unde *Sueton.* in Tib. c. 32. *Diogenes Grammaticus diſputare Sabbatis Rhodi ſolebat*, &c.

3 *Sueton.* de Tiberio narrat, c. 11. quod Rhodi *ſine lictore, aut viatore, Gymnaſia obambularet.*

4 Curriculum, ſeu Stadium non ſecus ac *Theatra*, *Rhodi* quoque fuiſſe, docet Noſter p.344. T. II. Κενοὶ δὲ δρόμοι καὶ θέατρα ἀνδρῶν, *vacua autem viris Curricula & Theatra.* vid. & p. 366. fin. ubi *Theatrum* dicit ſupereſſe.

5 Pauſan. Eliac. I. c. 24.

6 Noſter T. I. p. 78. eam vocat τὴν τῆς Αφροδίτης ἱερόν· ubi *Canterus* male reddit, *Inſulam Veneri ſacram.*

tractantes antiquam proferre potuiſſent, probaturi CON cognominatam MEROPIDEM fuiſſe, quomodo & Orat. in *Aſclepiadas* vocat, Tom. I. p. 77. De *Cnido* librum[1] ſcripſerat *Ariſtides* quidam, ex quo nonnulla de *Coronide* profert *Pindari* Scholiaſtes ad Pythionic. III. An vero Noſter ſit intelligendus, non liquet; quanquam & ipſe Carmen ſcripſerit de *Coronidis* nuptiis cum *Apolline*, & exinde nato *Aeſculapio*, Μέλη, Γάμον τε Κορωνίδος, καὶ Γένεσιν τοῦ Θεοῦ, Tom. I. p. 509. Nec etiam compertum eſt, quo tempore Noſter *Con* & *Cnidum* adierit, antene, vel poſt morbum.

17. Ad *Aegyptiacam* vero Peregrinationem referenda foret *Ariſtidis Oratio* in *Sarapidem*[2]; ſi conſtaret, quod Cl. *Fabricius*[3] aſſerit, *ſcriptam* fuiſſe *in Serapidis Feſto Alexandriae celebrato*. At nuſquam hoc Noſter vel vocula indicat; licet *Serapidem* alloquens, (p. 100.) ſcribat, eum *pulcherrimam omnium urbem incolere, quae ipſi ſingulis annis feſtum*[4] *celebrat*, ἣν σοι πρὸ δ' ἔτους πανήγυριν πλησῖ. Quin etiam tum magno ſuo laboraſſe *morbo* ſignificare videtur, illis, quibus abſolvitur Oratio, verbis, Serapidem *de futuris ſupplicans, ut ea jucundiora & meliora, quam nunc ſunt, contingant*, περὶ τῶν μελλόντων, ἥδίω καὶ βελτίω τῶν παόντων γένεσθαι. Unde colligimus, eandem ad aliud tempus eſſe referendam, quod tamen ignoramus.

§. VII. *Morbus, quo* Ariſtides *per XIII. annos laboravit, variaque hoc interim ſpatio deſcribuntur ordine Chronologico.*

ANNO {
Urbis R. DCCCCXII. Var.
Aer. Vulg. CLIX.
Aetat. Ariſt. XXX, XXXI.
Antonini Pii Imp. XXI, XXII.

COSS. Plautio Quintillo, & M. Statio Priſco.

1. Jam partem vitae *Ariſtidis*, Characteribus Chronologicis multo certiorem, aggredimur, quam utique per temporis ſpeciem tractare, ac veris annis aſſignare licet. Quod ut facilius fiat, primum res ipſas apud Noſtrum deſcriptas, vel etiam indicatas, ordinabimus juxta ſeriem, quae nobis recta, omnibus rite perpenſis, viſa fuit, interea temporis ſigna, ubi fuerint obviam, adnotantes; dein in unum omnia componemus argumenta, ut hoc pacto rationes, quibus nitimur, Chronologicae poſſint uno quaſi conſpectu ſeſe viris Eruditis approbare.

2. *Ariſtidi* primum coepit *Corpus* flacceſcere, languereve, πρῶτον ὑπεώλισθε, cum *hieme*, χειμῶνος ὥρᾳ, ad *Aeſepum*[5] verſaretur, *Myſiae* fluvium, ejuſque *Thermas*, haud longe a *Poemaneno* urbe, atque a *Jovis Olympii* Templo, ſeu Patrio Noſtri ſolo, circiter *Centum & Sexaginta* Stadiis, ut ſupra[6] monſtravimus. Pejus autem ſe habuit, quod poſt lotiones multas rigatus larga pluvia fuerit, cum *Veſperi* rediret in Patriam, villamque vicinam: ἑσπέρας ἤδη πρὸς τὸ χωρίον, καὶ τῷ ἑπαυλίῳ ἀπηλαύνοντι τῷ ἐμαυτοῦ πλησίον ὄντι. (Tom. I. p. 568. ſeq.)

3. "Quanquam, pergit Noſter, eo tempore plus ſatis habebam ex *reditu* incommo-
"di; acceſſit tamen *paucis poſt diebus* iter *Italicum* difficile, ἡ εἰς Ἰταλίαν δυσχερὴς ἔξοδος
"ὀλίγαις ὕστερον ἡμέραις. Idem ſemel atque iterum alibi repetit. *Hieme*, (ait p. 536.) *media*

1 Περὶ Κνίδου σύγγραμμα.
2 Tom. I. p. 84. ſeqq.
3 Bibl. Gr. Lib. IV. c. 30. p. 378.
4 Pag. 567. vocat τὰς ἱερὰς ἡμέρας, ἃς ἡ πόλις ἡ τῶν Ἀλεξανδρέων ποιεῖ τῷ Θεῷ. SARAPIA ſcil. Alexandrini celebrant die menſis *Pharmuthi* XXX; *Romani* April. XXV. qui cum illo, in anno fixo, congruebat.
5 *Adrianos praeter fluentem*, ait Cl. *Olearius* ad Philoſtr. Soph. p. 581. n. 6. ſine tamen teſte.
6 Sect. III. n. 6.

Ro-

Romam proficiſcebar, ἐξῆλθον εἰς Ῥώμλω χειμῶνος μεσοῦντος· *& quamvis jam* Domi aegrotarem, κάμνων οἴκοθεν, *ex aqua & frigore; neglexi tamen, exercitio corporis, & bonae fortunae confiſus,* τῇ τύχῃ πάντα ἀγαθῇ πίστις. Ita & pag. 513. dixerat, ſe in *Italiam* Domo, *cum jam aeger eſſet, diſceſſiſſe:* ἔτι κάμνων ἐξελθὼν οἴκοθεν.

4. Ex quibus locis facile deducitur, *Ariſtidem* aegrotare coepiſſe ſub anni Romani Julianive exitum, *hieme*que jam inchoata. Haec ſane anni *tempeſtas* medio circiter *Novembri* ſumebat initium, apud Romanos & Aſianos Proconſulares, qui illorum anni Solaris formam tum uſurpabant, licet ejus principium a die XXIV. Septembris Juliani auſpicarentur, ut alibi demonſtro. Satis ad dictorum confirmationem ſit adnotaſſe, *Galenum* Noſtri coaevum, toties a viris doctis citatum [1], ita limites *Autumni* praeſcripſiſſe [2], inter nempe *Arcturi* ortum, (quem XII. ante Aequinoctium Autumnale diebus fieri aſſerit) atque *Pleiadum* occaſum, *quinquaginta* poſt idem Aequinoctium *diebus*; ut pateat HIEMEM pro ejus, ſuorumque Aſianorum, rationibus incepiſſe cum *Pleiadum* occaſu, die circiter *Novembris* Juliani XII. Quod non male congruit cum *Hipparcho & Eudoxo*, Aſtronomis antiquioribus celeberrimis, qui ad XI. vel XIV. ejuſdem *Novemb.* initium hyemis aſſignabant. Sic & *Plinius*, juxta ſui temporis morem, ac *Jul. Caeſaris* calculos, variis in locis [3], *hiemem* ſcribit inire a *Vergiliarum* Pleiadumve *occaſu*; *quod tempus*, (ait Lib. II. c. 47.) *in III. Idus* [4] *Novembris incidere conſuevit.* Aliis Auctoribus parcimus. At prior *Ariſtidis* locus non eſt abſque nova animadverſione praetereundus. Ibi enim de *ſpectro*, quod ipſi *decimo morbi anno* jam inchoato viſum, addit id apparuiſſe, cum eſſet *hiems*, *paulo poſt Solſtitium*, χειμὼν δ' ἦν, ὀλίγον μετὰ τροπάς, pag. 568. Igitur cum Noſter diſertis referat verbis, ſe in *Italiam* iter ſuſcepiſſe *media hieme*, hoc eſt, ſummum circa Brumale Solſtitium, poſtquam *paucis* ante *diebus* ex *Aeſepi* Thermis *AEGER* redierat; inde neceſſe fit, ut principium longi iſtius morbi ad exitum anni Romani atque medium ſaltem *Decembrem*, firmum ratumque maneat. Quanquam nihil noſtris computationibus officeret, ſi quis pertinaciter idem ad anni ſequentis initium alligaret.

ANNO {
Urb. R. DCCCCXIII.
Aer. Vulg. CLX.
Aetat. Ariſt. XXXI, XXXII. Morbi I.
Anton. Pii XXII, XXIII.

COSS. App. Annio Atilio Bradua, & T. Clodio Vibio Varo [5].

1. "Cum *Ariſtides*, Domo in Italiam profecturus, ad *Helleſpontum* veniſſet, magno
"pere doluit auris, nec etiam nimis bene valebat. Sed paulum refectus, ultra proceſſit;
"ſecutae ſunt pluviae, glacies, venti omnis generis: *Hebrus* [*in Thracia* fluvius] re-
"cens conciſus, ut navigari poſſet, alioqui totus concretus: Campi ſtagnantes: Cau-
"ponarum difficultas: denique feſtinatio & curſus, praeter anni tempus ac corporis vi-

1 Vid. prae aliis *Uſſerii* immortalis viri Diſſ. de *Maced.* & Aſian. an. ſol. c. I. p. m. 8. ſeq. Emin. *Noriſ.* de Epoch. Syro-Mac. p. 28. Adde & noſtr. *Plinii* jun. Vit. p. 28. ſeq.

2 Comment. ad Hippoc. Lib. Epid. I.

3 *Hiſt. Nat.* Lib. II. c. 47. Lib. XVIII. c. 25, 29, 30, 31. ſic & *Vegeti.* Lib. IV. c. 39.

4 Id eſt XI. *Novemb.* in quo cum *Hipparchi* rationibus convenit.

5 Hi Coſſ. tot nominibus habentur in lapide nuper *Lugduni* effoſſo. (vid. *Memoir. de Litter.* Tom. IV. p. 111. ſeqq.) Unde non modo vulg. Faſti Conſulares ſupplentur, ſed & nodi ſolvuntur, quibus vir maximus *Salmaſius*, aliique involvebantur in ſuis diſceptationibus de *Regilla*, Herodis Attici uxore, atque ejus fratre *Bradua Coſ.* (*Philoſt.* L. II. p. 555.) Nunc certo novimus, illam eſſe *Anniam Regillam*, (ex Inſ. Gr. & Lat. in P. *de Montfaucon* Diario Italic. p. 125.) atque fratrem ejus *Atilii* etiam nomen tuliſſe, ſicque ex familia fuiſſe *Atilia*, cui cognomen fuit *Regulus*. Plurium hac de re hallucinationes retegere non eſt hic locus.

 "res,

"res, ita ut *Nuncii Militum*, τὰς ἀγγελίας κομίζοντες τῶν στρατιωτῶν, eum praeterirent; & "famuli plerique lente procederent. His difficultatibus *crevit morbus*, ac dentium cau- "sa in summo versabatur discrimine, cibo omni, praeterquam lacte abstinens: tumque "*anhelitum* circa pectus primum sensit, validaeque eum corripuerunt *febres*, aliaque in- "finita, cum decumberet *EDESSAE*[1] *ad Cataractam*; ut vix tandem *centesima post* "*die, quam Domo discesserat*, ROMAM ingressus sit, καὶ μόλις ἡμέρᾳ ἑκατοστῇ[2], ὕστερον ἢ "ἐκινήθην οἴκοθεν, ἐν Ρώμῃ γίγνομαι. (p. 537. seq.) Unde est, quod alio loco (p. 513.) dicat, *multas ac varias res corpori* tum conciliasse, πολλὰ μὲν παντοῖα συνειληκὼς τῷ σώματι *per molestias atque tempestates, cum quibus per Thraciam & Macedoniam transeundo conflictus semper erat.*

2. Ita Noster vix ante mensem *Aprilem* hujus anni *Romam* petere potuit. "Mox "autem, μὲν μετ' ὀ πολὺ, intumuerunt intestina, refrixerunt *nervi*, horrore per totum cor- "pus permanente, intercluso que spiritu. Accesserunt & *febres*, omniaque fuerunt in- "certa, nec ulla spes extitit salutis. Medici denique à pectore exorsi ad vesicam usque "omnia consciderunt ——*Intestinorum* praeterea tanquam frigus & extensionem sensit, "adjuncta quoque *respirandi difficultate*. Ita fiebat ut consilii inops esset, cum & ci- "bum sumenti & *loquenti* ea interveniret, non sine *suffocationis* metu. Jam reliqui "corporis imbecillitas hisce respondebat. Quoniam autem *Pharmaca* quaevis frustra "darentur, *visum est Domum revehi, si fieri posset*, ἐδόκει δὴ χρῆναι κομίζεσθαι οἴκαδε, &c. p. 558. seq.

3. ALEXANDER Grammaticus, *Aristidis* olim ex primis Praeceptor, uti supra vidimus, tunc temporis *Romae* degens, & quidem in *Aula Regia*[3], multum in *morbo* Nostrum juvit; *ut nihil eorum, quae ad salutem ejus facerent, omiserit, atque ut salvus domum rediret, maxime post Deos in causa fuerit*; καὶ τῶν γε εἰς τὴν οἰκίαν σωθῆναι μετὰ τοὺς Θεοὺς αὐτὸς αἰτιώτατος κατέστη.

4. Ad hoc quoque tempus affigendum esse putamus, primum *Aristidis* Carmen in *Apollinis* laudem *Romae* compositum, ipsomet teste, Tom. I. p. 582. Ibi enim ad *Aesculapium* omnia referens accepta, narrat, & ab eo fuisse inductum, ut *Cantica* conscriberet. Ἀρχὴ μὲν, pergit, ἦν τις ἐγίγνετο ἐν Ρώμῃ ἐξ Ἀπόλλωνος, &c. *Principium quidem factum Romae ab Apolline*; *cum per insomnium* audivissem, *PAEANEM*[4] *esse Deo canendum*. "Equidem, ait, consilii fuit incertus, *qui nondum* tale quid aggressus erat. Cum ta- "men tentasset, ad *duas strophas* Canticum deduxit, adjunxitque *tertiam*, quam *Epo-* "*dum* Grammatici vocant; ἐπέρανα τὸ Ἆσμα ἐν δυοῖν στροφαῖν, μὴ τείτην οἶμαί τινα ἐπάγαγον, ἣν καλοῦσιν οἱ Γραμματικοὶ, μοὶ δοκεῖν, Ἐπῳδήν. *Cum autem jam absolvisset, nunciatur ipsi Apollinis esse ferias, Apollonia, quibus Circenses Deo Romani celebrant*: καὶ ἅμα τε ἀπείργαστο τὸ ᾆσμα, ἀγγέλλει μοί τις, ἑορτὴ Ἀπόλλωνος ἦν, Ἀπολλώνια, ἐν ᾗ δὴ ἱπποδρομίαν Ρωμαῖοι ποιοῦσι τῷ Θεῷ. Quibus *manifeste Ludi Apollinares* designantur; qui licet à III. vel PRID. NON. JUL. ad diem III. vel PRID. IDUS ejusdem mensis *Julii*, per dies *octo*, vel *novem*[5] agerentur; uno tamen die solum, & quidem postremo *Circenses*, seu Equestres

1 In vulg. Codd. legitur, Δίοσῃ; quae prava lectio complures viros doctos in errorem induxerat; ut fuse jamdudum docuit Cl. *Spanhemius*, Ἐδέσσῃ merito reponens, atque simul ostendens ad hanc *Macedoniae* urbem fuisse etiam *Cataractem*, &c. vid. Tom. I. de Praest. Num. p. 126. seq. Edit. Lond.

2 *Canterus* male reddidit Latine *vigesima die*, quasi in Gr. esset, εἰκοστῇ, prout idem Cl. vir praenotavit, loc. cit. p. 126.

3 Ut indicare videtur T. I. p. 148, 154, 155.

4 Παιᾶνα bis appellat, nomine scil. hac in re sacro, quo proprie *Hymni* ad Apollinem Παιᾶνες dicebantur, &c.

5 Scil. variant Scriptores & Kalendaria, prout observare volui in Nota marg. p. 80. *Horatii vitae*, ac *Plinii vitae* p. 66. Contentus in ipso contextu ex *Cicerone*, qui mediam quasi viam tenet, dixisse, hosce *Ludos a Non. Jul. ad IV. Idus* celebratos esse. Hoc postea Cl. *Spanhemius*, quem prae aliis veneror, censoria virgula animadvertere dignatus est, quanquam amice admodum, neglecta tamen Nota mea, quae si lecta fuisset, censuram certe praeripuisset; vid.

dabantur, uti vel ipsa Kalendaria vetusta docent, cum ad istum diem Ludorum ultimum LUDI IN CIRC. signant. Hoc ipsum & ex *Dione*[1] patet, qui eosdem Ludos Ἀπολλώνια, vel Ἀπελλωνεῖα appellans, sic & Ἱπποδρομίαν nominat *Circenses*, vel *Equestres* Ludos ultimi diei. Eodem vero sensu istum *Aristidis* locum intelligit, & illustrat vir immortalitate dignus *Ezech. Spanhemius*, Tom. II. de Praest. Numis. p. 131.

5. Igitur ex praedictis existimare fas est, *Aristidem* Romae ad *Julium* saltem medium degisse. An porro & tunc temporis *Orationem*[2] εἰς Ῥώμην, qua Urbem Imperiumque Romanum disertissime laudat, dixerit, nolim prorsus autumare, propter tristissimam morbi, quo ibidem laborabat, descriptionem superius relatam. Attamen id omnino verisimile, fateor, mihi fit, aut saltem eam ab ipso ante profectionem, ne in itinere, pro more, dicam, fuisse excogitatam paratamque, ut *Romae* diceretur; atque postea expolitam ac ornatam, necnon editam esse, quasi reapse fuisset in Urbe & publice dicta. Profecto haud obscure ab initio testatur, hancce *Orationem ex voto* factam, si ab itinere incolumis evasisset, his verbis: Ἔδος τοῖς πλέουσι καὶ ὁδοιποροῦσιν[3] εὐχὰς ποιεῖσθαι, καθ' ὃν ἂν ἕκαστος ὄπτηται· — ἡμεῖς δὲ οὐδὲ τὴν ὁδὸν ἀφ' ἑνταῦθα καὶ τὸν πλοῦν, τοιαύτην ἐποιησάμεθα, &c. *Solent plerique, terra vel mari iter facientes, quodcunque visum fuerit, vovere. — Nos autem nec inelegans aut absurdum, nec ab ARTE NOSTRA remotum, in hoc itinere terrestri ac navigando VOTUM concepimus palam laudandae URBIS, si incolumes evasissemus*, εἰ σωθεῖμεν, &c.

6. Deinde Imperatorem tum regnantem sic laudat, ut de solo *Antonino Pio* sit evidenter intelligendus. Ὁ γὲ μὴν νῦν Ἄρχων μέγας, οἷον Ἀγωνιστὴς καθαρὸς, τοσοῦτον ὑπεραίρει τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ τὸν πατέρα, ὅσον, ἁπλῶς εἰπεῖν ῥᾴδιον, ἕτερος αὐτοὺς ὑπεραίρει. *Qui nunc autem summus est Princeps, tanto intervallo priores & Patrem, tanquam Pugil eximius, superat, quanto, quod vix dici possit, reliquos.* Quin, ut subjungit, Imperator *filios habebat imperii participes, sibi similes, majore numero, quam antecessorum quisquam*; ὅτι τοὺς τοῦ Ἄρχοντος κοινωνοὺς ὡς οἰκείους ἔχει παῖδας, ὁμοίους ἑαυτῷ, πλείους ἢ τῶν πρὸ αὐτοῦ πάντων. (pag. 398. seq.) Sic & Orationem absolvit prece, ut Imperium & Urbs floreat, *una cum Imperatore summo, ejusque liberis*, Ἄρχοντα τὸν μέγαν, καὶ παῖδας τούτου. Igitur, 1°. tunc unus soluisque regnabat Imperator[4]; qui 2°. tamen *filios* haberet *Imperii* quodam modo *participes*; quales fuere *M. Aurelius* ac *L. Verus*, quos *Antoninus Pius* jam adoptaverat, cum ipse ab *Hadriano* adoptaretur. Imo & *M. Aurelio* Caesaris Dignitatem, ceu Successori, dederat, dein etiam TRIBUNITIAE POTESTATIS fecerat consortem, anno Christi CXLVII. *Verus* quidem dignitatibus illis nunquam regnante *Antonino Pio* decoratus fuit; at bis *Consul*[5] fuit, sicque summi in Urbe Magistratus particeps. Praeterea ut verum palpans *Rhetor*, de duobus verba faciens, dicat, satis est si alterutri convenit encomium. Ut ut sit, constat *M. Aurelium* nunquam plures habuisse filios simul cum ipso *Imperii Consortes*. Talis solum dici potuit *Commodus* ab anno Chr. CLXXV. ad CLXXVII. quo *Augustus* creatus revera cum Patre regnavit. Isti autem biennio adscribi nequit *Oratio*, ut quae scripta dum pax ubique floreret. (p. 378, 393.) Adde 3°. quod nec eo tempore, seu post Aristidis morbum, *M. Aurelius* plures simul habuerit *liberos*, quam ullus majorum; quod recte de *Antonino Pio* affirmari potuit, maxime hisce, de quibus nunc agimus, temporibus. Ipsi enim tunc superstites erant, filia altera *Fau-*

vid. Tom. II. de Praestant. Numis. pag. 122. Edit. Lond.

1 Hist. Lib. XLIII. p. 238. & Lib. XLVIII. p. 368, 377.

2 Tom I. pag. 344. seqq.

3 Jam recte eruditiss. *Lambertus Bos* observavit distinctionem inter τὸ πλεῖν & ὁδοιπορεῖν· ita ut prius de *navigatione*, posterius de *itinere terrestri* dicatur; sicque ὁδὸς & πλοῦς distinguatur. Quod & ex aliis Scriptoribus confirmat; *Animadversi.* ad Scriptores Graec. Cap. XVII. p. 73.

4 Quod docet aliis locis, ut p. 361, 373, 388. 389.

5 Anno Chr. 154. primum, & secundum an. 161. quo *Pius* obiit.

stina,

ſtina, ac praedicti adoptione filii[1] *M. Aurelius*, & qui poſt *L. Verus* vocabatur, atque nepotes ex filia natu maxima, *Lamiae Silano* nupta, uti & ex *Fauſtina* M. Aurelii conjuge. Unde eſt, quod & in Monumentis publicis ejus LIBERI numero plurali memorentur, ut V. G. in illo Lapide *Lugdunenſi*, ex quo nomina Conſulum hujus, in quo verſamur, anni ſumpſimus; in quo TAUROBOLIUM ſignatur factum PRO SALUTE IMPERATORIS CAES. T. AELII HADRIANI ANTONINI AUG. PII P. P. LIBERORUMQUE EJUS. At 4°. rem omnino conficit, temporaque *Antonini Pii* poſtrema digito monſtrat *Ariſtides* p. 378. his verbis: *Bella vero nunquam creduntur extitiſſe, ac pro fabulis habentur a pleriſque: ſin alicubi ad limites inter ſe conflixerint, ut in magno ac immenſo Imperio facile fit, ob GETARUM inſaniam, vel AFRORUM infortunium, vel RUBRI maris accolarum infoelicitatem, qui commodis ſuis uti nequiverint, mox iſta tanquam fabulae cum omni eorum memoria evanuerunt; tanta PAX apud vos viget.* Ubi vides, 1°. non modo *Pacem* ubique in Imperio vigentem, atque jam a pluribus annis, ut praeterita bella vix credantur; ſed & 2°. ſola fere memorari bella, quae Hiſtorici narrant, per *Antonini Pii* Legatos compoſita. *Pauſanias*[2] certe de hoc Imp. ſcribit, *nullius omnino belli gerendi Romanis voluntarium autorem fuiſſe; ſed MAUROS LIBYUM, cum priores bellum moviſſent, finibus pulſos ſuis, in ultimas Africae ſolitudines ad Atlantem montem expuliſſe.* Sic Capitolinus in ejus vita tradit, eum, per *Legatos* ſcilicet, *MAUROS ad pacem poſtulandam coegiſſe; & Germanos & DACOS contudiſſe; in Achaia*[3] *etiam atque AEGYPTO rebelliones repreſſiſſe; ALANOS, molientes ſaepe, refraenaviſſe.* Itaque neceſſe non eſt ulterius obſervare, tot tantaque bella per totum *M. Aurelii* imperium continuo ſaeviſſe, ut vix uno alterove anno *pax* fuerit.

7. Hinc etiam, ſicut & aliis rationibus, moveor, ut ad haec extrema *Antonini Pii* tempora referam *Ariſtidis* Orationem εἰς Βασιλέα, in *Imperatoris* Laudem, die quodam *Feſto Sacroque*, ἐν Ἑορτῇ καὶ ἐν Ἰσοψηφίᾳ[4], ubi gentium neſcio, habitam. Quamvis enim *Canterus* in ejus argumento affirmet, *M. Aur. Antoninum Philoſophum laudari*, hocque alii docti viri[5] lubenter arripuerint; pleraeque tamen laudes, quibus Noſter ibidem Imperatorem exornat, ſpecialiter, ne dicam ſoli, *Antonino Pio* congruunt. Sic, ut primum a bellis & pace incipiam, Noſter (p. 117 — 119.) Imperatoris *prudentiam* in rebus bellicis extollit; quod *temerarios* homines, qui cenſerent victoriam eſſe *pugna*, non conſilio comparandam, minime ſit ſequutus; exiſtimans potius, *contra Barbaros conſilio utendum*, ac *conſilii praeſtantia ſecuritatem ab illis comparandam.* Nec *tamen hoſtes eum in pugnis armiſve contempſiſſe; cum illis demonſtraverit, ſe non prudentia tantum & aliis diſciplinis,* ὃ μόνον σωφρόσει, καὶ τῇ ἄλλῃ παιδείᾳ, ἀλλὰ καὶ ἀνδρίᾳ, κρατεῖν αὐτῶν δυνάμενος, *ſed etiam fortitudine ipſorum potiri poſſe.* Ὅπου γὰρ Κελτοὶ, κ. τ. λ. *Etenim Celtae*, [Germani] *maximi omnium homines & crudeliſſimi, qui ante multa variaque tentaverunt,* πολλὰ δὴ καὶ παντοῖα τολμήσαντες, *nunc venerantur Imperatorem,* τὸν Δεσπότην· *conſcii bello quietem praeſtare & obedientiam. Quaecunque etiam ultra Euphratem & Tigridem gentes Orientem incolentes, quae motus fecerant, in ordinem ſunt redactae, & praeſtantioribus parere didicerunt.* An, quaeſo, Rhetor tam frigide de bello *Parthico* locutus eſſet? Quod nempe per ſexennium ita ſaeviit, ut *Vologeſes* cum ingenti exercitu *Syriam, Cappadociam,*

1 Unde ſemper in Monumentis *Antonini Aug. Pii filii* appellantur.

2 In Arcadic. Lib. VIII. p. 689.

3 Haec vox, fateor, mihi eſt omnino ſuſpecta, legeremque potius *Arabia*; ſiquidem *Aegyptus* ſubjungitur, ac *Ariſtides* de accolis *Rubri* maris ut rebellibus loquitur: praeterquam quod veriſimile nequaquam ſit, *Achaiam* hoc aevo voluiſſe, aut etiam potuiſſe rebellare.

4 Tom. I. p. 101.

5 Cl. *Fabricius* Bibl. Gr. Lib. IV. c. 30. p. 378. *Tillemontius* Hiſt. Impp. Tom. II. P. II. p. 608, &c.

aliaſ-

aliaſque Imperii Romani Provincias, & *Armeniam* ſocium ejus Regnum depopulatus fuerit, ac copias Romanas deleverit, occiſis earum ducibus; praeter alia id genus facinora. Idem obſervandum de Bello, quod cum tot *Germaniae* Populis per maximam regni partem *M. Aurelius* geſſit, & quo tot centena hominum millia perierunt; ut vix uno Germani quieverint anno. Quin etiam in *Xiphilini* ex *Dione* excerptis legimus, M. Aurelium *Barbaris, qui circa Iſtrum erant, Jazygibus & Marcomannis, nunc his, nunc illis continenter, quamdiu vixit, bella intuliſſe, &c.* Parum proinde ejus Principatui *pax* illa perfecta & univerſalis convenit, quam *Ariſtides* in proxime ſequentibus deſcribit. *Omnis*, inquit, (p. 119.) *Continens PACEM agit, terra vero mareque Dominum* περιστέφω *coronant, Graeci quoque cum Barbaris concordant. —— Nunc omnes impune poſſunt quovis proficiſci, omneſque ubique Portus operoſi,* ἐνεργοὶ, *ſunt; nec minus tuti ſunt viatoribus montes, atque Civibus Urbes; omnes quoque agri venuſtate pleni ſunt, omni undique metu ſublato* &c. Haec ad amuſſim illis reſpondent, quae ſuperiori n°. 6. de pacifico rerum ſtatu, *Antonino Pio* regnante, diximus. Is pauca, quae contra *Dacos* & *Germanos* geſſit, bella ſtatim, & ut videtur ſub Imperii principium, compoſuit; atque motus in Oriente citos prudentia litteriſque modo ſuis facile ſedavit. *Capitolino* enim teſte, *Dacorum Regem Lazis dedit*; *Parthorum Regem ab Armeniorum expugnatione SOLIS LITTERIS repulit*; *Abgarum Regem ex Orientis partibus SOLA AUCTORITATE deduxit*; atque *tantum auctoritatis apud exteras gentes nemo habuit, cum ſemper amaverit PACEM*; *eo uſque*, ut cum Scipione diceret, *malle ſe unum Civem ſervare, quam mille hoſtes occidere.* Imo & ex ejus Nummis palam eſt, *Regem ARMENIIS*, uti & in Germania QUADIS ab ipſo datum eſſe.

Deinde penitus *Antonino Pio* quadrant, quae Noſter de Imperatoris ad Regnum electione profert: (pag. 103. ſeqq.) ut qui priuſquam regnum *capeſſeret, regno dignus fuerit*; atque id acceperit, *cum nihil ipſe nec promiſiſſet, nec poſtulaſſet, omnibus ipſum obſecrantibus & ad regnum capeſſendum adhortantibus.* His paria ſunt, quae de *Antonino Pio* tradunt *Capitolinus*, & ex *Dione Xiphilinus*. Etenim, ut ille habet, *cum eum Hadrianus adoptare ſe velle publicaſſet, acceptum eſt ſpatium deliberandi, utrum arrogari vellet.* Alter vero *Hadrianum* introducit in ejus adoptione dicentem, quod etiamſi intelligeret, Antoninum *abeſſe longiſſime ab hac imperandi cupiditate, tamen non diffidere, quin principatum vel invitus recepturus foret.*

Neque alium depingunt, quae 3°. *Ariſtides* de Principis ſub initia regni virtutibus, *Juſtitia, Humanitate, Pietate*, &c. recitat. (p. 104. ſeqq.) *Hic*, inſit, *tanta cum innocentia & probitate rerum gubernationem ſuſcepit, ut nec in CREATIONE, nec in regno auſpicando, caede ulla opus ei fuerit. —— Tantam enim Dii curam adhibuerunt, quo pie & innocenter ad regnum accederet, ut ea quae furoris erant & amentiae, aliis attribuerint; quae juſtitiae, humanitatis, & pietatis,* καὶ τῆς ἄλλης εὐσεβείας, *ipſi reſervarint*, &c. Quis hic non videt, *Ariſtidem* ad ea alludere, quae paulo poſt *Antonini* adoptionem & ſub *Hadriani* mortem contigerunt? Quando ille *multos Senatores Hadriano jam ſaevienti eripuiſſet*, ut ſcribit Spartianus, atque, uti Capitolinus narrat, quando *eos, quos Hadrianus per malam valetudinem occidi juſſerat, reſervavit* Antoninus. Quod, utroque teſte, partim in cauſa fuit, cur *PII* cognomen a Senatu habuerit. Nec dubium eſt, quin ad id cognomen *Ariſtides* reſpiciat, cum toties Imperatoris εὐσεβείας meminerit. Caetera[1] non proſequor, ne Commentarium in Orationem ſcribere videar.

Addam modo votum, quo operi coronidem imponit, ut *filius veſtigiis paternis incedat*: Σὺ δ', ὦ παῖ γυναῖε γυναίων, κατ' ἴχνος εἶιν βαίνειν τὸ πατρός (p. 120.) optime ad *M. Au-*

1 Quae ſi cum *Capitolino Anton. Pii* in vita conferantur, ovum ovo ſimilius non videbitur.

relium,

relium, Pii adoptione filium, atque *Caeſaris* dignitate, uti & *Tribunitia Poteſtate* Imperii ſucceſſorem deſignatum, referri poſſe & debere.

8. Ad *Ariſtidis* ex urbe Roma REDITUM nunc tandem nos convertamus, quem jam ſupra vidimus per mare ſuſceptum [1]. At navigatio periculoſa longaque fuit. *Secuta eſt*, inquit [2], *Odyſſea quaedam*; *ac mox in mari TYRRHENO* [3] *procella, tenebrae, Africus, & immenſa maris commotio. — Fluctus interim vehemens per proram & puppim irrumpebat, ac tum mari tum vento perfundebamur, idque per diem & noctem. Media fere nocte ad PELORUM, Siciliae Promontorium, delati ſumus. Deinde in FRETO* [4] *errores curſuſque tam antrorſum quam retrorſum contigerunt. ADRIATICUM* [5] *poſtea mare noctibus duabus ac die una permenſi ſumus, tranquille nos deducente ejus flumine. Cum autem ad CEPHALLENIAM eſſet appellendum, rurſum fluctus ingens exortus, & ventus adverſus, ita ut ſurſum ac deorſum ferremur, corpore interim omnibus modis laborante ac diſſoluto.*

Jam, ſubjungit Noſter, (p. 540.) *quae in Freto Achaico*, τὰ δ' ἐν τῷ πορθμῷ τῷ Ἀχαικῷ, *rurſum contigerunt, cum probi Nautae ſub ipſum AEQUINOCTIUM* [6], ὑπ' αὐτῷ Ἰσημερίαν, *PATRIS* [7] *ſolviſſent, me invito, ac primum contradicente, nemo facile dixerit: quibus quidem rebus, & pectus & alia quotidie pejus afficiebantur.* Unde diſcere licet, *Ariſtidem* per Fretum illud quod Graecas Inſulas ſeparat ab *Achaia*, fuiſſe *Patris* tranſvectum, ſicque circum *Peloponneſum*, ac ὑπὲρ Μαλέαν navigaſſe, atque Stadia circiter *ſex millia & viginti* fuiſſe emenſum. Tot enim *Philoſtratus* [8] teſtatur illis emetienda fuiſſe, qui iſta via, non vero per Corinthiacum ſinum Iſthmumque, peterent *Aegaeum* mare.

In hoc porro, ut *Ariſtides* pergit, *haud diſſimilia* (illis nempe quae in Mari Ionio perpeſſus fuerat) *acciderunt*, παραπλήσια δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ Αἰγαίῳ, *per Gubernatoris Nautarumque malitiam; cum vento contrario navigare voluiſſent, nec* Ariſtidi *quicquam obtemperaſſent. Ita*, ſubdit iterum, *quatuordecim diebus & noctibus per totum pelagus hieme* [9] *vecti ſumus*, χειμῶνι & κύκλῳ (quo potius *vis procellae tempeſtatiſve* ſignificatur) *frequenti cum inedia, donec vix tandem MILETUM ſumus delati.*

Cum vero ultimus locus, ex quo ſolverat, fuerit Urbs *Patrae*, proculdubio *quatuordecim dies*, hic memorati, ſunt etiam numerandi ab *Autumnali Solſtitio*, ſub quod *Patris* ſe navigaſſe ſuperius dixit; atque idcirco *quatuordecim* poſt diebus *Miletum* appulit. Quo tempore, id eſt, ante medium *Octobrem*, *hiems* nondum coeperat. Nec etiam χειμὼν ſemper *hiemem* ſignificat, ut pueris notum [10].

9. Etiamſi vero Noſter, cum *Miletum* venit, *pedibus ſtare non poſſet, & aures obſurduiſſent*, omniaque male ſe haberent; attamen *paulatim progreſſus* [11] *Smyrnam praeter omnem ſpem ſe contulit, cum jam HIEMS eſſet*, ἤδη χειμὼν ἦν· (adeoque medio

1 Poſtquam *jumenta*, quae ſupererant, vendidiſſet, caeteris in itinere per tempeſtates perditis. Tom. I. p. 539.

2 Ibid.

3 Igitur per *Tiberim* ad mare deſcendens, ex *Oſtienſi* Portu ſolvit, ſicque juxta Italiae littora vectus ad *Pelorum*.

4 *Siculo* nempe, quod inter Siciliam ac poſtremam Italiae partem.

5 Sic jam *Strabonis* (vid. Lib. VII. p. 488.) aevo mare appellabatur, quod poſt Siculum Fretum, ac a montibus Ceraunii, producta maris *Adriatici* ſeu ſuperioris appellatione; cum alii hanc partem *Ionium* mare vocent.

6 *Autumnale* nimirum, prout ex ſuperioribus ſatis patet.

7 Urbs erat Peloponneſi nobilis, Promontorio proxima *Rhio*, prope Corinthiaci ſinus oſtium.

8 Sophiſt. Lib. II. in vita *Herodis*, qui vehementer deſiderabat, ut ſibi liceret *Iſthmum* perfodere *Corinthiacum*, quo pacto compendium fieret illius praeter Peloponneſum navigationis, totque ſtadiorum; vid. pag. 551.

9 Ut *Canterus* vertit.

10 Ariſtides ipſe aliquoties pro *tempeſtate*, procellave uſurpat; ut Tom. I. p. 107, 501, 543, (ubi & pro *hieme*) 625.

11 Itinere proculdubio terreſtri, ut indicant ejus verba; κατὰ μικρὸν προϊόντες.

ſal-

ſaltem *Novembri*) *& palatum valde male affectum, nec ſecus alia.* In hac quidem urbe *Medici* & *Gymnaſtæ*, Ιατροὶ καὶ Γυμναστὴ [1], *convenerunt*; ſed *nec juvare potuerunt, nec morbi varietatem*, τὴν ποικιλίαν τ νόσυ, *cognoſcere. Ad Thermas tamen*, εἰς τὰς πηγὰς τὰς θερμὰς κομίσυσι, *accedere conſultum eſt*; *quandoquidem urbanum aërem non facile ferebat*, (pag. 541.) Paria ſuperius (pag. 513. ſeq.) recitaverat, docens, *Thermas parum ab Urbe* Smyrna *diſtare*, ἀπέχει δὲ τ πόλεως ὀ πολύ. Repetit etiam ſe illas petiiſſe, ut melius *aërem ferret, ſiquidem hiems jam erat*, καὶ γὰρ ἦν ἤδη χειμῶν& ὥρα. Nec inutile erit hic appoſuiſſe, quod amplius de ſui morbi natura ibidem habet. *Difficillimum autem*, inquit, *omnium erat, quod ſpiritus mihi praecludebatur, magnaque cum moleſtia & vi vix tandem reſpirabam*: *ſuffocationes etiam erant in collo perpetuae, & NERVI REFRIXERANT*, ἡ τὰ νεῦρα ἐπεφείκει, *atque pluribus, quam ferre poſſem, veſtibus indigebam.* Hunc locum proculdubio ob oculos habebat *Philoſtratus* in Noſtri vita haec ſcribens: τὴν μὲν ἕξιν ἰδέαν τῆς νόσυ, ἡ ὅτι τὰ νεῦρα αὐτῷ ἐπεφείκει, ἐν ἱεροῖς βιβλίοις αὐτὸς φράζει. *Genus morbi, & quod nervorum tremore laboraverit, ipſemet in* libris ſacris *commemorat.* Ad quae Cl. *Olearius* haud ſatis conſiderate notat, Philoſtratum hic reſpicere ad *Serm. Sac.* IV. p. 568. ubi Noſter initia illius morbi deſcribit; *Nempe*, addit, *apud Aeſepum fluvium* Adrianos *praeterfluentem, atque thermas ei vicinas.* Equidem in Aeſepi thermis morbum coepiſſe docet *Ariſtides*, ut ante vidimus; at in iiſdem *nervorum tremore* laboraviſſe, nequaquam iſto loco tradit; atque primum id genus *tremorem* memorat, cum *Serm. Sacr.* II. p. 538. illa narrat, quae *Romae* ſibi contigerunt.

10. *Thermae* autem iſtae haud longe *Smyrna* remotae videntur eaedem cum illis, quas *Strabo* Lib. XIV. (p. 956. Edit. Amſt.) inter *Clazomenas* ac *Smyrnam*, juxta hujus Sinum, collocat cum *Apollinis* Templo. Deſcripto enim novae *Clazomenarum* Urbis ſitu, ſubjungit: Εἶθ' ἱερὸν Ἀπόλλωνος καὶ θερμὰ ὕδατα· καὶ ὁ Σμυρναίων κόλπος, καὶ ἡ πόλις. Quin etiam hodie ſuperſunt fontes aquarum calidarum haud longe a Smyrnenſi Caſtro, teſtibus, qui haec loca luſtrarunt, Cl. Viris *Thoma Smith* in ſept. Aſiae Eccleſiarum Notitia, pag. 5. *Tournefortio* Itin. T. II. p. 198, &c.

11. Hiſce in *Thermis*, ſi Noſtro credimus, *Aeſculapius primum Oracula coepit edere*, iſtum in *ſomnio jubens nudis pedibus ire.* (pag. 514.) Huc quoque referendum (etiamſi poſſit & ad anni ſubſequentis initium pertinere) quod Ariſtides *Serm. Sacr.* III. p. 565. recenſet de duobus *Anſeribus*, quos *Iſis*, itidem ſomnio, eum juſſit ſibi ſacrificare; & quidem *initio morbi*, & cum adhucdum in *Thermis verſaretur*, κατ' ἀρχὰς ἔτι τ ἀδενείας διετρίβον ἐν τοῖς ὕδασι τοῖς θερμοῖς. *Itaque*, ſubdit, *ad Urbem*, Smyrnam ſcil. *conceſſi, praemiſſis qui proſpicerent, ac praemonens, ut cum Anſeribus occurrerent in Iſidis*, εἰς τὸ ἱερὸν τ Ισιδος [2]. "Cum vero, ſi credere fas eſt, tunc temporis *duo tantum Anſeres* in Urbe "forent, poſſeſſor eos vendere recuſavit, donec audiret, ad Noſtri uſum fore; *quoniam*, reſpondebat homo, *Ariſtidi ab Iſide eſſet juſſus ſervare, eumque venturum & eos mactaturum, &c.*

12. Hic denique obſervare eſt, quod *Ariſtides* alibi (p. 573.) docet; *primo* nimirum *morbi anno ſe litterarum omiſiſſe ſtudium, cum corpus ita eſſet affectum, ac ſimul deſperaret*: Ἐνιαυτὸν μὲν γὰρ μάλιστα τ πρώτον τ ἀδενείας, ἐξέλιπον τὴν περὶ τὸς λόγυς ἀσκησιν. Quibus Exercitationes Diſputationeſque Sophiſticas proprie deſignat.

1 Hi quidem proprie in *Gymnaſiis*, cujuſmodi unum erat *Smyrnae*, praecepta dabant circa vires habitumque corporis, ad Sanitatem & Valetudinem tuendam ſeu reſtituendam. Verum & alios extraneos male ſe habentes, una cum *Medicis*, viſitabant, curareque ſatagebant. Hinc eſt, quod *Plinium* juniorem (Lib. X. Ep. 4, 6, 22.) videamus, *graviſſima valetudine uſque ad periculum vitae vexatum*, non modo *Medicum* aſſumpſiſſe, ſed & *Iatraliptem*; qui videtur idem ac *Gymnaſta*, (etiamſi refragatur doctiſſ. *Vandale* Diſſert. Ant. p. 718.) quique apud *Celſum* Lib. I. c. 1. cum *Medico* jungitur, non ſecus ac *Aliptae* cum *Medicis* in Ciceronis Epiſt. penult. Lib. I. Fam.

2 Quod paulo poſt, p. 567. monet Smyrnae fuiſſe: λέγω τοῦτο ἐν Σμύρνῃ γενόμενον.

DE ARISTIDIS VITA

ANNO { *Urb. R. DCCCCXIV.*
Aer. Vulg. CLXI.
Ariſtid. Aet. XXXII, XXXIII. Morbi II.
M. Aur. Anton. cum Vero I.

COSS. M. Aur. Antonino III. L. Aur. Vero II.

1. Poſtea, cum Thermae Smyrnenſes *Ariſtidem* non juvarent, hinc *Pergamum proficiſcitur*, quaſi ab *Aeſculapio* illuc vocaretur & invitaretur: Μετὰ ταῦτα κλῆσις καὶ ἄφιξις ἀπὸ Σμύρνης ὅθι Πέργαμον μὴ τῆς ἀγαθῆς τύχης. (T. I. p. 514.) Alibi vero (p. 541.) docet, id iter ſuſceptum, poſtquam aliquot menſes ſecundi anni ejus morbi jam fuerant elapſi, atque proinde circiter vere anni in quo verſamur, juxta noſtros quidem calculos. Nam narratis ibidem illis, quae in Thermis Smyrnaeque acciderant, ſubjungit; καὶ παρελθόντος ἐνιαυτοῦ καὶ μηνῶν, ὅτε ἡμεῖς ἐν Περγάμῳ καθίδρυμεν[1] ἤλθομεν. Quod de tempore tantum, ex quo Noſter aegrotabat, intelligendum venit, uti totus indigitat contextus.

2. Mox vero, (ut p. 515. habet) & *prima* quidem *nocte poſtquam in TEMPLUM*[2] *venerat* Ariſtides, *Nutricio ejus apparuit Deus* Aeſculapius *ſub Salvii Conſulis effigie*, ἐν τῷ Σαλβίῳ τῷ νῦν Τπάτῳ σχήματι· atque de Noſtri *Orationibus collocutus eſt*, quaſi forent *Sermones Sacri*, ἱεροὶ λόγοι. Quis autem *Salvius* eſſet, nondum *Ariſtides* noverat, ut ipſe monet; *verum*, ſubdit, *ille tum temporis Aſſeſſor erat Dei*; ὅστις δὴ ὁ Σάλβιος, ὅπως τότε γε ἤδειμεν· ὁ δ' ἐπύγχανε παρεδρεύων τῷ Θεῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον. Unus ſcil. ex illis tum erat, qui aſſiduam Aeſculapio navabant operam in ejus Templo, ſanitatis remediorumve cauſa. Talis erat alius *Senator Romanus*, nomine tunc *Sedatus*, at olim *Theophilus* (p. 574.) de quo Noſter, (p. 531.) ceu παρεδρεύοντι καὶ αὐτῷ, loquitur. Eodem ſenſu is (eadem pag. 574.) Noſtro dicitur unus ἐκ γνωρίμων θεραπευτῶν, ſive *aſſiduorum Dei miniſtrorum*, atque (p. 588.) συμφοιτητὴς ἐν τῷ τότε, ſeu *ſocius*; qualis & alter *Macedo* vir eidem (p. 587.) vocatur, *unus* nimirum τῶν συμφοιτητῶν; quorum etiam, veluti una ſecum in Pergameno Aeſculapii Templo degentium, alibi meminit. (T. III. p. 678. T. I. p. 523, &c.)

3. Quod porro *Salvii* dignitatem ſpectat, ſi *Canteri* verſionem ſequamur, ille fuit *Conſul hujus anni*, quo, puta, Noſter iſthaec ſcriberet, iſque fuerit annus Aerae vulg. CLXXV. modo Cl. *Fabricium*[3] audiamus; qui cenſet eum eſſe *Salvium Julianum* praedicti anni Conſulem. Tum quidem veteres Faſti Conſulem ſignant *Julianum*; at nec *Salvium*, nec alio nomine eum appellant: primuſque *Onuphrius Panvinius*, in ſuis ad Faſtos Commentariis, *ratus* eſt, ut loquitur, hunc fuiſſe *M. Salvium Julianum*, *Juliani Imp. avunculum*, de quo Spartianus in ejus vita. Deinde vel ex ipſo *Sermone Sacro* II. ubi iſte de *Salvio* locus, colligere eſt, eundem aliquot poſt hoc tempus annis ſcriptum fuiſſe. Tandem verba Noſtri Graeca, Σαλβίῳ τῷ νῦν Τπάτῳ, haud neceſſario praeſens tempus deſignant; cum particula νῦν pro *nuper*, atque *olim*, vel *ante* interdum uſurpetur.

1 Eandem deſignat ſacer Scriptor *Apoc.* II. v. 13. ubi dicitur *Thronus* Satanae fuiſſe *Pergami*: ὅπου ὁ Θρόνος τοῦ Σατανᾶ, &c. Utroque enim vocabulo eadem ſignatur *ſedes*, quae totius *Aſiae* Communis, ac veluti *Metropolitana*; ſeu, ut poſtea Chriſtiani vocabant, *Cathedralis*; Sacra ſcil. *Aeſculapio*, quem, non ſecus ac alia id genus falſa Paganorum Numina, ſcriptores Chriſtiani tanquam malum habebant Genium ſive Daemonem, qui ſaepe *Satanae*, & *Diaboli* nomine illis venit; quique *Apoc.* XII. 9. *Draco eſt ille magnus, ſerpenſque ille antiquus, qui vocatur Diabolus & Satanas.* At vero Pergamenus iſte Genius, ſeu *Aeſculapius*, haud raro in Antiquorum Monumentis ſub Serpentis Draconiſve figura repraeſentatur, ejuſque perpetuum fere Symbolum eſt *Serpens*, qui ſacer ipſi paſſim erat. Vid. *Pauſan.* Lib. II. c. 28. Cl. *Spanhem.* de Praeſt. Numiſm. T. I. f. 213. ſeq. *Arnob.* L. VII. p. 249. ſeqq. &c.

2 In quo nempe ſolebant aegrotantes degere, noctuque praeſertim decumbere, ut Dei praeſentia & ope fruerentur, atque ſomniis divinitus, uti exiſtimabant, immiſſis, remedia, quibus priſtinam recuperarent ſalutem, acciperent. Quae aliaque id genus ex pluribus *Ariſtidis* locis deinceps illuſtrabuntur.

3 Bibl. Gr. Lib. IV. c. 30. p. 383, 406.

Jo.

Joſephus certe Antiq. Lib. XII. c. 3. de Bello multis ante annis facto loquens, ἐν τῷ νῦν πολέμῳ habet. Unde & *Juſtini* Martyris locus ſimilis in *Dialogo* cum *Tryphone*, qui viris eruditis negotium huc uſque faceſſit, facile intelligitur. Cum enim *Tryphonem* introducit dicentem[1], *Ex circumciſione ſum Hebraeus, ex nupero bello profugus*, φυγὼν ἀπὸ νῦν γενόμενον πόλεμον: hinc male cum *Scaligero* deduceretur, *Dialogum* iſtum ſub *Hadriano*, circiter anno Ch. CXXXV. exaratum, bello in *Judaea* ardente; ſiquidem ex eodem conſtat, editum fuiſſe, poſtquam *Juſtinus* jam ad *Antoninum Pium*[2] ſcripſiſſet priorem pro Chriſtianis *Apologiam*. Idcirco verba *Juſtini* bellum ſignificant, non quidem tunc temporis ſaeviens, ſed jam *ante* & *nuper* confectum. Quo ſenſu idem Chriſtianus Auctor, Ariſtidi, magnam vitae partem, coaevus in eadem Apologia meminit *Antinoi*, τῷ νῦν γεγονότι, *qui nuper* in vivis *fuerat*, & quem *ut Deum* Ethnici *colere coeperant omnes*: ὃν καὶ πάντες ὡς θεὸν ἀφ' ὑφοῦ σέβειν ἤρξαντο. *Antinous* autem anno Ch. CXXIX. in Aegypto mortuus erat, teſte *Euſebio*, ſeu *Hieronymo* in Chronico; nec ulla ratio valida cogit, ut fidem illi recuſemus.

4. Igitur ex *Ariſtidis* loco ſic diſcuſſo inferre tantum licet, *Salvium* (quocunque tandem cognomine vocatus ſit) *Conſularem* virum jam tum fuiſſe, cum *Pergami* degeret, *Ariſtide* illuc veniente. Hujus autem aevo tres quatuorve minimum viri occurrunt *Salvii* nomine donati. Primus eſt *Salvius Julianus*, ex illis *Juriſconſultis*, quos Hadrianus Imp. *in conſilio habuit, cum judicaret*. (Spartian. in Had.) Is[3] anno Chr. circiter CXXXI. *perpetuum compoſuit Edictum*, ut in *Euſebii Chronico* legimus; atque *bis Conſul & Urbi Praefectus* fuit, teſte *Spartiano* in vita *Didii Juliani* Imp. cujus, ait, ille *Proavus* erat. Secundus adeo *Salvius* filius eſt prioris illius, quique Pater fuit, 1°. matris *Didii Juliani*, 2°. tertii *Salvii Juliani*, quem Spartianus narrat *avunculum* fuiſſe ejuſdem *Didii Juliani*. Hic *exercitibus praeerat*, cum ejus *filium*[4] Commodus *ad impudicitiam fruſtra tentavit*, unde *Juliano tetendit inſidias*; (Lamprid. in Com.) eumque tanquam Conjurationis reum crudelis iſte Imp. occidit, anno Chr. CLXXXIII. (ex *Dione*, & Scriptoribus Hiſt. Aug.) Priorem *Onuphrius Panvinius* putavit illum fuiſſe *Julianum*, quem antiqui Faſti Conſulem anni Ch. CXLVIII. cum *Torquato* faciunt; idemque recentiores Faſtorum conſarcinatores avide nimis arripuerunt, ſiquidem nullo teſte fulcitur. Imo ex Inſcriptione a *Gudio* Cl. V. cum aliis in Syntagmate collecta, & ab amico N. *Relando*[5] vulgata, liquet *Julianum* iſtius anni Conſulem ex gente *Salvia* non fuiſſe, primaque vice tunc Conſulatum geſſiſſe, cum L. TORQUATO III. C. JULIANUM VETEREM. Unde *Proſperi & Caſſiodori* Faſti confirmantur, in quibus *Torquatus III. & Julianus* notantur. Quibus lux, non ſecus ac pondus, ſuperadditur ex *Lateris* fragmento, in quo ipſemet Romae legi ... UN. SER. PRUDENT. CUR. AED. .... RQ. II. ET LIBON. COS. EX. PR. Q. SE. ſcil. TORQUATO II. ET LIBONE COS. intelligendi, qui anno Ch. CXXVIII. faſces habuerunt Conſulares, quique ſic in alio lapide (Grut. pag. 337. n. 1.) reperiuntur, TORQUATO ASPRENATE II. ET ANNIO LIBONE. Idcirco perperam *Panvinius*, & poſt eum alii plures, exiſtimant, *Torquatum* An. CXLVIII. Conſulem, ipſum eſſe *C. Bellicium Torquatum*, qui jam primum Conſul fuerat anno

1 Dial. pag. 3. novae Edit. *Jebbii* Noſtri Lond. 1719.

2 Cui ſecundam quoque Apologiam eſſe oblatam, paulo ante *Juſtini* Martyrium, alibi probo; confutatis Cl. *Grabii* argumentis, quibus utrumque ad *M. Aurelii* Principatum, ac An. Ch. 163. vel 165. referre voluit.

3 Is forſan *Salvius Valens*, unus ex *Juriſperitis*, quibus Antoninus Pius uſus eſt, cum multa de Jure ſanxit. *Capitol.*

4 Cui promiſſa erat filia *Paterni*, Praefecti Praetorio Commodi. *Lamprid.* in Com.

5 Faſti Conſul. p. 6. ubi legimus, Inſc. dicatam eſſe, IIII. NON. FEBR. L. TORQUATO III. ET C. JULIANO VETERE COS.

Ch. CXLIII. cum *Herode Attico.* Sed de his jam ſatis, & forte nimis; cum ſint alibi fuſius diſcutienda.

5. Ipſimet porro *Ariſtidi* eodem tempore *medicamenta dedit* Aeſculapius, *quorum,* (infit p. 515.) *primum erat balſami ſuccus, Teleſphori*[1] *Pergameni donum*: ὁ τῦ βαλσάμυ ὀπὸς· ἦν δ' αὐτὸν δωρεὰν ὁ Τελεσφόρος τῦ Περγαμηνῦ, &c. *Praeterea purgamenta quaedam ex uvis paſſis & aliis rebus permiſta: tum infinita alia; quibus omiſſis omnibus, ea duntaxat, quae miranda ſunt, narrare cogor.* Deinde ſuam ad *Chium* navigationem refert, quam tamen ad hunc annum pertinere non putamus, ideoque ad ſubſequentes producemus.

6. At huc, & quidem ad exitum circiter anni II. morbi, referri debet, quod *Ariſtides* de ſtudiorum renovatione narrat *Serm. Sacr.* IV. p. 573. *Et quidem,* ait, PRIMO (igitur haud itidem ſecundo) *morbi anno litterarum omiſeram ſtudium —— Cum vero Pergami degerem,* κλῆσιν τε καὶ ἱκετείαν, *ſecundum vocationem,* (Dei ſcil. ut ſupra n. 1. ex eo diximus) *& ad ſupplicandum, imperat mihi Deus, & adhortatur ne ſtudia relinquam.* Singula quidem ſomnii tum non tenebat, cum ea ſcriberet, *prae temporis longitudine,* ὑπὸ πλήθους ἐτῶν· inter alia tamen meminerat, "Deum juſſiſſe, primum, ut "ad Porticum Templi, quod erat juxta Theatrum, progreſſus, εἰς ἣν ἰδὼν τῦ Ἱερῦ ἦρξε "θεάτρῳ, primitias *extemporalium* ac Scholaſticarum Orationum ſibi offerret. Deinde pluribus docet, qua occaſione & quo pacto ſatisfecerit Dei juſſis. Cum nempe *Sedatus*[2] (Nicaea oriundus, ac olim *Theophilus* dictus, *ex Romanis Praetoriis,* ἀνὴρ τῶν ἐστρατηγικότων Ρωμαίοις[3]·) atque *Ariſtides* ſoli in *Templo* eſſent relicti (caeteris omnibus ad *magnificum ſpectaculum Tauromachiae*[4] progreſſis) *ſedentes in Fano Deae Salutis, ubi & Teleſphorus,* ἐν ΥΓΙΕΙΑΣ, ἃ ὁ Τελεσφόρος· tum *Sedatus,* audito ſomnio, multis exhortatus eſt *Ariſtidem,* ut omni ſtudio decertaret; interimque ſuperveniente quodam *Biblo, veterum cultore, ac litterarum aliquatenus ſtudioſo,* ac *quaeſtionem*[5] proponente, tandem Noſter paruit. Argumentum cujus *Ariſtidis* ſe meminiſſe dicit, *quod eſſet primum,* (N. B.) hoc erat: *Alexander cum eſſet in India, ſuadet Demoſthenes res gerendas eſſe.* Etiamſi vero Noſter primum dubius haeſiſſet, ob *declamandi difficultatem, cum reſpirare*[6] *non poſſet*; (p. 574.) *deinde tamen, paulum moratus, declamavit, Deo vires ſuppeditante*; (pag. 576.) *Atque,* ſubjungit, *hoc annuum tempus non ſilentii, ſed exercitii fuiſſe viſum eſt*: καὶ ἔδοξεν ὁ τῦ ἐνιαυτῦ χρόνος, ἃ σιωπῆς, ἀλλ' ἀσκήσεως εἶη. *Et ab hoc quidem principio declamandi ſtudium ſumus auſpicati, atque ita reverſi.* Alia deinde memorat *Somnia*[7] quibus in eodem ſtudio multum confirmatus eſt, quae ut particulatim hic repetamus, operae pretium non videtur. Satis erit adnotaſſe, eum poſtea *publice,* & quidem prima vice, declamaviſſe, ſummo cum Auditorum applauſu; (p. 577.) atque deinceps multoties dixiſſe, ita ut vix *unum aut alterum diem intermitteret.* (pag. 577. ſeq.) His Exercitationibus ſubitaneis *dicendi facultatem, quanquam ante ſibi nulla pene erat*[8]*, multum auctam eſſe,* ipſemet affirmat. (p. 580.) Adeo ut *Pardalus,* quem

1 Is peculiari modo ad *Pergamenos* pertinebat, a quibus in Deos relatus, & hoc *Teleſphori* nomine vocatus, cum ante diceretur *Euamerion,* tradente *Pauſania* Lib. II. p. 137. Unde in eorum Nummis ſaepe, vel ſolus vel una cum *Aeſculapio,* ac interdum cum Dea *Salutis,* cernitur. Quin & *Pergami* Fanum, ſeu Sacellum, Cellamve in *Aeſculapii* Templo habuit, ut inferius ex Noſtro docebimus.

2 Cujus morbus in quibuſdam ſimilis erat. p. 574.

3 Quae male *Canterus* reddiderat, *qui Romanorum Exercitum duxerat*; prout jam animadvertit *Palmerius* Exercit. p. 471. addens, vertere debuiſſe, *vir Praetorius.* Quod certiſſimum.

4 Ταύρων θήρα.

5 Πρόβλημα vocat, ſicut & p. 578.

6 Quod iterum indicat p. 578. atque etiam *ex ſtomacho* laboraſſe.

7 Non modo ſibi immiſſa, ſed & aliis, uti *Euareſto* Cretenſi, de quo ſupra diximus, ac *Hermocrati* Rhodio, Poetae Melico, tum Pergami degentibus. p. 578.

8 Ad ea videtur *Philoſtratus* (in Ariſtid. V. pag. 581.) reſpicere, ſcribens, Ariſtidem *eo accuratius* de-

alibi[1] ſuum vocat *amicum*, vir *maximo inter Graecos eloquentiae judicio pollens*, ei aſſeveraverit, *Divina quadam ſorte* ipſum *in morbum incidiſſe, ut cum Deo verſatus hoc acciperet incrementum.*

7. Ad ſuperioris porro narrationis ſeriem haud ſatis attentum advertit animum Cl. *J. Fabricius*[2], dum inter *Scripta Ariſtidis deperdita* collocaret, 1°. Orationem, qua is ſub *Demoſthenis* perſona *ſuaderet Alexandro, cum eſſet in India, curſum victoriarum ſuarum proſequi*, prout Cl. vir Graeca vertit; 2°. alteram ſub eadem perſona *de Praefectura habendam*; quaſi titulus foret, Δημοσθένης λέγων περὶ ἡγεμονίας. Etenim Ariſtides haud geminam, ſed unam eandemque Orationem indigitat, & quidem *ex tempore* dictam; quae proinde non videtur unquam Chartae mandata; maxime cum Noſter diſerte doceat, ſe vix *argumenti* ejus meminiſſe, quando id pluribus poſt annis hoc loco proferret. Iſto autem ſic declarato, Αλεξάνδρῳ, φησὶν, (Biblus) ἐν Ινδοῖς ὄντος, συμβουλεύει Δημοσθένης ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασιν· immediate haec ſubjungit, quibus manifeſtum eſt, eum pergere, eadem de re, & de ejuſdem Orationis materia loqui: Εὐθὺς μὲν οὖν ἐδεξάμην τὸν φόβον, ὡς Δημοσθένους τε αὖθις ἡγεμονίας. καὶ μικρὸν ἐπισχὼν, ἠγωνιζόμην, &c. Ubi vides, 1°. unius tantum Orationis argumentum, Problemave a *Biblo* propoſitum: 2°. idem in *omen* ab *Ariſtide* fuiſſe acceptum; quod *Demoſthenes* (qui primum in ſomnio fuerat ab Aeſculapio[3] memoratus) proponeretur tanquam *rurſus dicens*, Orationemque habens περὶ τῆς Ηγεμονίας, de rebus ſcil. ad Regem, ejuſve *imperium* ſpectantibus: 3°. rem ab *Ariſtide* tandem ſuſceptam, ac Declamatione tractatam; *Dein*, ait, *paulum moratus, declamavi*, &c. Quamcunque vero ſequamur Argumenti interpretationem, *Canteri*, vel Cl. *Fabricii*, liquet tamen, Ariſtidem indicare, ſibi περὶ ἡγεμονίας in Oratione fuiſſe differendum, quod pro ſubjecta materia eſſet *Regi* Alexandro ſuaſurus, ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασιν, i. e. animum rebus negotiiſve publicis ſtudioſe & acriter gerendis impertire; quod forte jam crapulae nimis eſſet deditus, vel quod ab ulteriore in *Indos* expeditione recederet. Utcunque ſit, Latina vox, *Praetura*, nihil hic ad rhombum facit, conſtatque Graeca, ἡγεμονία, ſaepiſſimè Principatum, Regnum, Imperium ſignificari.

8. Hic inſuper obſervare eſt, iſtas *extemporalium* Declamationum *primitias*, ut ipſe p. 574. appellat, ab *Ariſtide* oblatas Aeſculapio fuiſſe, poſtquam per aliquod tempus jam *Pergami* verſatus fuerat. Etenim ibidem narrat, ſe ſomnium illud, quo ad *dicendum* excitatus fuerat, *Sedato* apperuiſſe, cum invicem quaeſiviſſent, *prout SOLITI FUERANT, numquid novi Deus imperaſſet?* ἢ διεπωυθανόμεθα ἀλλήλων, ΩΣΠΕΡ ΕΙΩΘΕΙΜΕΝ, εἴπ τι καινὸν εἴη παρηγγελκὼς ὁ Θεός. Supra autem vidimus, eum ſe *Pergamum* contuliſſe, expleto jam primo *Morbi anno*, cum aliquot etiam menſibus. At cum plura ſimul de ſuis id genus ſtudiis ibidem congeſſerit, omnia non poſſumus ad hunc annum alligare; nec etiam definire, an partim ad ſubſequentem ſolum pertineant: ſiquidem certiores deſunt temporis notae; quas ipſemet alibi[4] fatetur non potuiſſe in pleriſque apponere, dum ea in ſuis *Sermonibus Sacris*, longo poſt intervallo quam acciderant, memoraret.

9. Equidem *ab initio* Aeſculapius Noſtrum juſſerat *ſomnia deſcribere*, hocque, ait, *primum ejus mandatum* fuit: at cum nonnulla *deſcripſiſſet*, aut *dictaviſſet*, *nec tamen vel locum addidit, in quo ſingula ſibi contigerant, vel eventus ſingulorum. Id enim*,

declamaße, quod *ad dicendum ex tempore naturam minus haberet obſequentem*: ἐπὶ δὲ τὸ σχεδιάζειν μὴ ἐπιτρέψης αὐτῷ τὴν φύσιν, ἀκριβείας ἐπιμελήθη.

1 Pag. 608. ἡμετέρῳ ἑταίρῳ. Ibidem & *Severi* Aſiae Proconſulis, ex *Phrygia* oriundi dicitur οἰκεῖος καὶ συνήθης, contubernalis & familiaris. Unde ſuſpicari fas eſt, Pardalum quoque *Phrygem* fuiſſe.

2 *Bibl. Gr.* Lib. IV. c. 30. p. 389.

3 Qui dum Ariſtidem ad *dicendum* hortaretur, inter alia addidit; *Te decent Orationes cum Socrate, Demoſthene & Thucydide*, p. 573.

4 *Serm. Sacr.* II. p. 512. ſeq. vid. & Serm. Sacr. IV. p. 590, &c.

ipſi

ipſi ſufficere videbatur, *ſi Deo utcunque ſatisfaceret, cum propter imbecillitatem corporis, tum quia nunquam ſperaſſet tantam Dei providentiam*, &c. (p. 512. ſeq.) Ad eam tamen qualemcunque ſomniorum *deſcriptionem* poſtea amandat. *Quod ſi quis*, ſubdit, *exactius volet ea, quae nobis a Deo evenerunt, cognoſcere, is membranas, διφθέρας, & ipſa ſomnia inſpiciat. Nam & omnis generis medicamenta, & Dialogos aliquot, Orationeſque inveniet, atque viſa varia, & reſponſa cuncta, ac Oracula de variis rebus, partim ſoluta, partim metrica oratione conſcripta.* (p. 514. ſeq.) Sic & *Serm. Sacr.* IV. p. 579. teſtatur, ſe *in deſcriptionibus ſomniorum*, ἐν τῇ ἀποχραφῇ τῶν ὀνειράτων, *poſuiſſe, quaecunque memoria complecti potuit*, ex illis cum Deo per ſomnia *commerciis*. *In quibus*, addit, deſcriptionibus, *& pro Curſu Oratio, cum juſſit me currere, dicta & alia multa comprehenſa ſunt*: ἐν οἷς ὅτε ὑπὲρ τῆς Δεόμι λόγου λεχθεὶς ἐσὶν, &c. An vero haec unquam edita fuerit, atque adeo *deperditis* annumeranda ſit, ut Cl. *Fabricio* viſum, incompertum prorſus eſt. Nolim etiam autumare, *curſum* iſtum eſſe eundem cum illo, quem ab Aeſculapio juſſum fuiſſe, multis poſt haec annis, cum in Patria degeret, & quidem poſt ſecundum iter *Cyzicenum*, refert *Serm. Sacr.* V. p. 637—640. Quanquam id admodum veriſimile mihi videtur.

10. Quid paulo certius habemus dicendum de *Minervae* & *Bacchi encomio*, quod eodem loco *Serm. Sac.* IV. p. 579. Noſter memorat, ceu inter Somniis viſa deſcriptum, atque jam *ſuis inſertum libris*. Καὶ; inquit, ἐν τοῖς βιβλίοις ἐνέσαχται τοῖς ἡμετέροις Αθηνᾶς τε ἐγκώμιον, καὶ Διονύσου, καὶ ἕτερον, ὡς ἕκαστόν τε συμβαίνει. His enim prorſus conveniunt, quas habemus inter *Ariſtidis* edita[2], Orationes duae, tanquam ex *ſomniis*[3] dictae, ac quaſi repetitae; quarum prior *Minervam*, altera *Bacchum* laudat. Illam ſic orditur: *Fiat ergo revera id, quod ſecundum ſomnum mihi apparuit. Tu vero, Diva Minerva*, θεσπινα Αθηνᾶ, *cum in aliis fortunatum me & gratioſum redde, tum huic praeeſto Orationi, & quae in ſomniis apparuerunt, pro dignitate perfice*, &c. Coronidem vero ei hoc imponit voto: *Tu itaque quaecunque ſunt maxima tribue mihi, quemadmodum nocte praemonſtraſti, ut ab UTROQUE IMPERATORE*, παρ' ἀμφοτέρων τῶν Βασιλέων, *honores conſequar, & eximie tam ſapiam, quam dicam*, &c. Quibus clare *M. Aurelius Antoninus* & *L. Verus* ſimul imperantes deſignantur, potius quam *M. Antoninus* & filius *Commodus*, ad quos Cl. *Fabricius* ea refert. Impedit enim quominus Cl. Viro id ſine teſte aſſerenti aſſentiamur, 1°. collatio cum illo *Serm. Sacr.* loco, unde palam eſt, hanc Orationem ad *Ariſtidis* morbi initia pertinere, non vero ad annum Aer. Vulg. ſaltem CLXXVII. quo exeunte, *Commodus* a Patre in Imperii conſortium aſſumptus eſt, dato ei *Auguſti* titulo. Adde 2°. quod tum jam *honores* ab Imperatoribus acceperat, quos in hac Oratione, ut nondum acceptos, prece rogat. 3°. Modeſtia, qua hic de ſe loquitur, nequaquam poſterioribus illis convenit vitae temporibus, quibus videmus Sophiſtam Noſtrum tam ſuperbe de ſe ſuiſque lucubrationibus ſentire & diſſerere[4].

11. Hoc quidem Encomium *Minervae* Cl. *Fabricius* (L. C. p. 377.) arbitratur idem eſſe cum Oratione de *Minerva*; ad cujus finem *Ariſtides*, recitando, *memoriter* quoddam ſubjunxerat additamentum, quo ſeſe ſuaque laudaverat, ipſomet confitente (Tom. III. p. 618, 627, 652, 661, 664, &c.) Id cum nonnemo ex Auditoribus arrogantiae inſimulaſſet, mox Orator Noſter totis conatus eſt viribus ſeſe purgare, Sermone ſatis prolixo

1 Pag. 559. Ἀπογραφῆς modo meminit.

2 Tom. I. p. 16, — 30. & 51, — 57. Utraque ſcil. admodum brevis.

3 Quoad *Minervam*, quae ſequuntur abunde probant: de *Baccho* ſatis erit hic lectorem ad pag. 51. Orationiſque principium amandare; cum nihil amplius occurrat, quod noſtrum poſſit juvare inſtitutum.

4 Quamvis ſcribere T. III. p. 664. ſuſtinuerit, *ſe in reliqua vita tam moderatum, & humilem*, καὶ κοινὸν, *ſe praebuiſſe; ut haec ſit ad eum cognoſcendum nota*, ὥστ' ἀπ' αὐτῆς μάλιστα γνωρίσαι, καὶ τὸν ἄνδρα σύμβολον αὐτῆς.

&

& erudito, ſub titulo περὶ τῦ Παραφθέγματος [1], quo varia Antiquorum exempla profert, iis probaturus [2], celeberrimos omnium ordinum Scriptores ſeſe ſuaque opera laudibus admodum ſuperbis affatim exornaſſe. At niſi dicamus, additamentum illud fuiſſe omiſſum, quando iſthaec, quae ſupereſt, in *Minervam* Oratio edebatur; quis ſuſpicari poſſet haud eandem ab *Ariſtide* fuiſſe illa vindicatam Apologia, ſed aliam potius, quae vel perierit, vel nunquam publici juris ſit facta. Ex illis tamen vindiciis haec ſaltem patefiunt: Ariſtidem eas, & proinde ipſam, de qua ibi agitur, Orationem de Minerva, ſcripſiſſe dum in *Aeſculapii Templo* Pergami degeret; (p. 678.) & quidem ſub Dei *Cura* [3]; atque ex *ſomnio* dixiſſe [4], verbaque nonnulla, quae tum à Deâ profata fuerant, enarraſſe: *At nos*, (inquit, p. 627.) *ad quae dicenda fuimus compulſi, ea Muſis Deaeque attribuimus* [5]. *Dicebamus enim verba quoque nonnulla de iis in memoria nobis haeſiſſe, quae* DEA *PROTULERAT*, &c. Si haec autem de *Somnio* excipias, dubito num alia reperiantur, quae Sermoni de *Minerva*, qualem in Editis nunc ſuperſtitem tenemus, convenire poſſint. Quin etiam haec adeo brevis eſt, ut nunquam publice recitata videatur; quemadmodum illa certe fuit, quam Apologia tuetur.

ANNO { *Urb. R. DCCCCXV.*
Aer. Vulg. CLXII.
Ariſtid. Aetat. XXXIII, XXXIV. Morbi III.
M. Antonini & L. Veri II.

COSS. Ruſtico & Aquilino.

1. Cum *Ariſtides* adhucdum *Pergami* verſaretur, & quidem *ſic eſſet affectus*, εἶχον μὲν ὅπως τὸ σῶμα, *ut reſpirare vix poſſet*; tum ei nuntiatum eſt, *Myſos quoſdam, omnia tumultu & vulneribus replentes, ſibi vindicaſſe Praedium* "nomine *Laneum*, χωρίον Λα-"νεῖον [6], quod *ſui* ad ejus uſum emerant, dum in Aegypto peregrinaretur. Adſtante au-"tem *Foro* [7] Conventuve *judiciali*, Ἀγορὰ δ' ἦν Δικῶν, [nimirum praeſente, ut mos erat, "Aſiae Proconſule] atque Noſtro quid agendum ignorante; *Aeſculapius* ei *acceſſum ad* "*Proconſulem invenit, & opportunitatem praebuit*: ὁ δὲ Θεὸς τοῦτό τε προύσοδον ἐξεῦρε ἢ πρὸς "ἢ Ἡγεμόνα, καὶ ἢ χωρὶς παρεσκεύασε. Scilicet prius *Ariſtidi* ſomnium immiſit, quo *Hadria-*"*nus* Imp. viſus eſt eum, quaſi *nuper notum*, ἄρτι γνώριμον αὐτῷ γεγονότα, in *Aula Tem-*

1 In Editis etiamnum reperitur, T. III. p. 618, — 688.

2 *Atque ut ſcias*, (ſic Aemulum p. 625. affatur) *antiquum prorſus & Graecum eſſe hunc morem de ſe gloriandi*, φρονεῖν ἐπὶ τοῖς ἑαυτῦ, &c.

3 Pag. 677. Ἡμεῖς τε ἐς τὸ σῶμα πληγέντες, &c. "At nos in corporis adverſitatibus ad ignobiles "Medicorum ſupplicationes non confugimus; ve-"rum quamvis praeſtantiſſimos Medicos, quod "pace Deorum ſit dictum, haberemus amicos, ad "AESCULAPIUM nos contulimus, &c.

4 Pag. 652. "At ego de iis duntaxat, quae ſcri-"pſeram, & coram recitaram, nonnihil ſum lo-"cutus; idque Diis, qui *Somnium* miſerunt, con-"fiſus.

5 Quibus paria occurrunt p. 642. *Jam ſi hoc abſque Muſa effutivit* [Alcman Laco] *non ſum ego criminis particeps, ſiquidem dicendi facultatem* DEAE *ceſſi*: ἐγὼ δὲ τῇ σὺν τοῖς λόγοις ἀγαθῶν ἀφιστάμην τῇ Θεῷ. Confer & p. 661. ubi aſſerit, ſe *in honorem Deae Sermonem ejus auxilio ſcripſiſſe*. Incaſſum vero haec, ſicut & alia id genus, quaereres in *Oratione de* Minerva, quae T. I. p. 16. ſeqq. habetur.

6 Addit ibid. p. 615. id *non longe a Jovis Templo* fuiſſe, atque ejus *Templi* in ſuperioribus meminiſſe Sermonibus. Scil. Serm. Sacr. III. p. 563. prodiderat, ſe ab Aeſculapio miſſum ad *aedem antiquam*, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑστίαν, quae juxta *Templum Jovis Olympii*, ἣ ἐστὶ πρὸς τῷ Ἱερῷ τῦ Διὸς Ολυμπίου, *ut ſacra faceret, & aras extrueret in vertice collis Atys*. Mox addit, ſuum *praedium Laneum ad Atys meridiem fuiſſe*; πρὸς μεσημβρίαν Ἄτυος. Tunc autem *Ariſtides* degebat *Smyrnae*; (p. 562.) quibus ſicut & tota narrationis ſerie liquet, *Atyn*, atque adeo illud *Jovis* Templum, prope Urbem *Smyrnam* fuiſſe. Unde προαστεῖον ſuum vocat χωρίον, p. 525, 618, 619.

7 Sic vocat *Cicero* Lib. V. ad Attic. Ep. ult. *Conventum* vero *Plinius*, qui *novem* id genus in Aſia Proconſ. *Juridicos* nominatim recenſet, nonumque facit *Pergamenum*, Lib. V. cap. 29, 30.

"pli

"*pli* amplecti, & magnam ipſi ſpem facere. Mox cum in *Templum* Noſter, ut poterat, "veniſſet, moramque ibidem faceret, ſupervenit *Proconſul* JULIANUS[1], & una "*Rufinus*. Huic Noſter, occaſione animadverſa, primum rem indicat; deinde ipſi *Ju*- "*liano*, ad quem, eodem fere loco, quem in ſomnio viderat, accedit. *Tum ille*, Julianus, *ita repente quaſi divinitus commotus eſt, ut mox amplecteretur, velut jampridem amicus*, ὡς ἄν τις πάλαι φίλτατον, *manuque mea prehenſa, bono eſſe animo juberet, ac Deo vacare. — Poſt in judicium ingreſſus, & litem vocans, paucis factis verbis*, Praedium Ariſtidi adjudicavit. Serm. Sacr. IV. p. 615, — 617.

2. Iſthaec autem ad hoc tempus pertinere putamus; 1°. quod *Ariſtides* tum *Pergami* degeret, eademque *reſpirandi* difficultate laboraret, qua eum fuiſſe affectum ſuperius vidimus, cum Urbem illam primum petiiſſet: 2°. quod Noſter diſerte teſtetur, ea jam ante contigiſſe, quam *Quadratus* gereret Aſiae Proconſulatum; quem poſthac probabimus ad annum Chr. CLXV. ac CLXVI. eſſe aſſignandum. Etenim cum de rebus ſub hoc peractis narraſſet; continuo, quae ſub *Juliano* Procoſ. acciderant, traditurus, ſic incipit: *His autem non eſt diſſimile, quod* ante haec omnia contigit; ὅμοιον δὲ τούτῳ καὶ τὸ πρῶτον ἁπάντων τούτων γεγόμενον, &c. Hanc, ni fallor, praefationem nequaquam adhibuiſſet, ſi *Julianus* fuiſſet immediatus *Quadrati* anteceſſor; nec etiam ſi unus, aut alter tantum, medius inter utrumque Proconſul Aſiam ſub imperio tenuiſſet. Adde tandem, quod *Julianus* omnium primus ſit Proconſulum Aſiae, quos Sophiſta Noſter recenſet, ut qui ipſum honoribus & officiis ornaverint, dum aegrotaret.

Verum ex dictis ſaltem patefit, *Juliani* Proconſulatum *triennio* ſummum eſſe limitandum, intra nempe annum Aer. Vulg. CLXI. atque CLXV. Neque aliud petimus. Per nos igitur licebit arbitrari, *Julianum* ſuo Aſiae Proconſulatu annuo abiiſſe hoc labente anno, vel ſubſequenti, vel etiam CLXIV.

3. Ad hunc quoque III. Morbi annum, atque principium circiter *Autumni*, exiſtimamus eſſe referendum illud in *Chium* iter, purgationis cauſa, quod velut primum Pergami ab Aeſculapio juſſum *Ariſtides* prolixe deſcribit (p. 516. ſeqq.) "Ea igitur via, "quae [Pergamo] *Smyrnam* ducit, profectus, omnes in hac Civitate ſunt obſtupefacti, *poſtquam illis praeter ſpem apparuit*. Unde facile colligimus, *Ariſtidem* tunc prima vice *Smyrnam* reviſiſſe, poſtquam ſecundo morbi anno labente Pergamum petierat. Deinde *Clazomenis* [in Smyrnae vicinia] ad *Phoceam* trajiciens, circa *inſulas Drymuſam & Pelem* Euro exſurgente, moxque immani erumpente vento, tandem maxima cum difficultate vix ſalvus evaſit. *Phoceae detinuit* eum Aeſculapius, & tandem *navigationis in Chium gratiam fecit*, variis interim Somniis immiſſis. Horum uno *Deus* uſum mandaverat *Lactis*; quod cum *reperiri non poſſet, quandoquidem*, ſubdit, *tunc erat XIV^tus. circiter dies ſecundi menſis, ut HIC appellamus*: χαδὸν γὰρ ἦν τέτρας ὅτι δεκάτη τοῦ δευτέρου μηνὸς, ὡς νομίζομεν οἱ ΤΑΥΤΗ· *Rufus*[2] tamen *in praedium quoddam ſuum egreſſus, Ovem comperit eadem nocte peperiſſe*, &c.

4. Ut iſtos vero temporis Characteres, in poſterioribus verbis occurrentes, rite capiamus, haud neceſſe eſt, ut operoſe inquiramus, quaenam Aſiae fuerit Urbs, in qua tum eſſet *Ariſtides*, cum illum *Sermonem Sacr.* II. haberet. Satis erit obſervaſſe, ex aliis Monumentis perſpicuum eſſe, *Aſianos*, illis temporibus anno *Solari* uſos, aliquando *Menſes* nominaſſe ex ordine & numero, quem in anni curſu obtinerent. Sic in Marmore vetuſto, quod ex agro *Smyrnenſi* effoſſum *Car. Patinus* poſſidebat, cujuſque Inſcriptionem Commentario illuſtratam vulgavit, legitur; *Antigraphum, ſeu Exemplar*

1 Ejus loco ſup. §. VI. n. 1. qua ſorte neſcio, *Quadratus* fuit ſcriptus; cum dicendum eſſet, *Juliani* Proconſulatu, i. e. anno — tertio.

2 Quem ſuperius ceu πάλαι ξένον Φωκαέων, ac ſuum ibidem hoſpitem memoraverat.

in Archivis repoſitum, ΕΠΙ ΣΤΕΦΑΝΗΦΟΡΟΥ ΑΙΛ. ΒΙΩΝΟΣ ΜΗΝΟΣ ΤΡΙΤΟΥ. *Sub Stephanephoro Aelio Bione, Menſe Tertio*; anni ſcilicet Macedonum Aſianorum; prout jam Emin. *Noriſius*[1] monuit adverſus *Patinum*, qui putabat ibidem deſignari menſem *tertium* ab inita eidem *Bioni* Stephanephori dignitate. Quod perperam Doct. *Vandale* ſecutus eſt[2]. Pariter in lapide, quem C. V. *Sherard* cum pluribus aliis *Aphrodiſiae* (quae & in Aſia Proconſulari) deſcripſit, haec ad calcem nota ſignatur cum *Menſe Duodecimo*: ΤΗΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗΣ ΤΑΥΤΗΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ ΑΠΕΤΕΘΗ ΕΙΣ ΤΟ ΧΡΕΟΦΥΛΑΚΙΟΝ ΕΠΙ ΣΤΕΦΑΝΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΑΤΤΑΛΟΥ ΤΙΟΥ ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ ΜΗΝΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΥ. At ex aliis conſtat Monumentis, Aſianos propria quoque nomina ſuis tribuiſſe *Menſibus*, ſive Macedonica, ſive Attica vetera cum recentioribus mixta, in Regum Imperatorumve honorem. Iſthaec ſaepius occurrunt in variarum Aſiae Civitatum Marmoribus jam vulgatis, uti & in illis *Aphrodiſienſibus* adhucdum ineditis. Cum autem Solaris Aſianorum annus a die 24. *Septembris* Romani tum inchoaret; ideo recte *Ill. Noriſius*, (lib. cit. p. 15.) eodem *Ariſtidis* loco in medium prolato, jam notavit, *ſecundi* Menſis diem XIV. cum *ſexto Novembris* concurrere. Hoc ipſum invicte demonſtrat HEMEROLOGIUM, variarum gentium Menſes complectens, quod primus in Magni Ducis Codicibus MSS. Florentiae reperi. In ejus enim Col. ad annum *Aſiae* pertinente *Menſis ſecundi*, qui ibidem ΤΙΒΕΡΙΟΣ appellatur, dies XIV. correſpondet diei VI. menſis *Romanorum* Novembris; ſicut & XIV. dies in Col. Menſis II. *Epheſiorum* dicti ΑΠΠΕΛΛΑΙΟΥ, nomine ſcil. Macedonico. Sed de his fuſius in *Commentario* agimus.

5. Quamdiu porro Noſter poſtea *Phoceae* moratus ſit, antequam rediret *Smyrnam*, prorſus nos fugit; ſiquidem haec tantum ſubjungit: (p. 519.) *Cum autem in Praedio Gennaide, quod prope Phoceâ diſtat,* ἔστι δὲ χωρίον Γενναὶς ἀπέχον τῆς Φωκέας ὡς πολὺ, &c. *dies aliquot,* ἡμέρας τινὰς, *in aquis egiſſemus, Smyrnam ſumus reducti.* Inde tamen, omnibus ſimul collatis, haurire licet, hunc *Ariſtidis* reditum, exeunte anno, labenteque *Decembri*, factum eſſe: Maxime quod ille in ſubſequentibus verbis ſomnium *Smyrnae* immiſſum addat, quo juſſus fuerit in *fluvio* lavare, cum eſſet *media hiems*, ut proxime narro.

6. Ariſtides igitur *Smyrnae* redux ſomnium habuit, "quo *Æſculapius* ei apparuit, "& ſimul cum ipſo *Apollo*, qui & *Clarius* & *Callitecnus* vocatur Pergami, & cujus pri- "mum eſt de tribus Templum: ἦν ἅμα μὲν Ασκληπιὸς, ἅμα δὲ Απόλλων, ὅτε δὲ Κλάριος, καὶ ὁ Καλλίτεχνος καλούμενος ἐν Περγάμῳ, ἧς ὁ θεσπὸς τῆς ναῶν τῆς τριῶν ἐστιν. *In hac figura,* ἐν τούτῳ τῷ χώματι, *ante lectum ſtans, prolatis digitis, ac temporibus aliquot ſupputatis, habere me inquit ab ipſo annos DECEM, & a Serapide TRES, &c.* Ut haec intelligantur, opus non eſt hic plura de veterum methodo per digitos computandi proferre, quae jamdudum ab aliis praeoccupata ſunt. Perſpicuum ſatis eſt, Ariſtidem ſignificare, quod hoc viſo praenuntiatum & figuratum ſibi fuerit, ita morbo per *tredecim annos* laboraturum fore, ut vitam tamen *Aeſculapii* & *Serapidis* gratia tamdiu conſervaturus eſſet, donec revaleſceret. Id ipſum poſtea manifeſte declarat, de *Oraculo annorum*, uti vocat[3], fuſius agens, ac *rerum eventum connectens*, probaturus, *ſe ab Aeſculapio per totum illud tempus eſſe conſervatum.* Quae nos etiam deinceps particulatim explicabimus. Interim abs re non erit hic adnotaſſe, *tredecim* iſtos morbi annos ideo forſan in *tres* & *decem* fuiſſe diviſos, quod jam *tres* eorum priores eſſent in exitu, caeterique *decem* futurum ſpectarent tempus.

7. Eodem porro tempore, quo datum illud *Oraculum* fuit, *ſimul* Aeſculapius *juſſit, ut* Ariſtides *in fluvio, qui urbem* [Smyrnam] *praeterfluit, lavaret*: καὶ ἅμα κελεύει κατα-

1 De Epochis Syro-Maced. Diſ. L. C. II. p. 28.
2 Diſſ. Antiq. p. 378.
3 Vid. pag. 522, 526, 527. ubi τὸ τῆς χρησμῳδίας τῆς περὶ τῶν ἐτῶν.

βάντα

Κάντα εἰς τ πετταμὸν, τ. ἀεὶ τῆς πόλεως ἑστῶτα, λόφους, &c. (*Meletem* nempe designat, qui *prope muros* Smyrnae *labebatur*, ut scribit *Strabo* Lib. XIV. p. 956.) *Media autem*, pergit, *erat hiems, & asper Boreas, ac glacies*; ἦν δὲ χ δὴ μέσος χειμών, &c. (p. 519, — 521.)

ANNO { *Urb. R. DCCCXVI.*
Aer. Vulg. CLXIII.
Aristid. Aet. XXXIV, XXXV. Morbi IV.
M. Anton. & L. Veri III.

COSS. Laeliano[1] *& Pastore.*

1. Quam *Smyrnae* moram, post *Phocea* reditum, fecerit, nullibi *Aristides* indicat. Nihil tamen obstare videtur, quominus arbitremur, eum hoc anno labente *Pergamum* repetiisse; atque ad ejus *aestatem* connectamus proximam *lotionem*, quam, post priorem illam *Smyrnae* factam, describit pag. 530. Cum enim suam de *Oraculo annorum*[2] narrationem absolvisset, continuo addit; *Jam vero de lotionibus, ut existimo, dicendum est, quas nobis injunxit* [Aesculapius:] *siquidem initio simul cum Oraculo,* καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἅμα τῇ προρρήσει, *Lotionem in fluvio imperavit. Cum Catarrhis premerer, & e Palato laborarem, omniaque concretione essent referta & igne, atque stomachus, praeter alia multa, haberet pessime, concluseque essem AESTATIS tempore,* θέρους ὥρᾳ, *& quidem PERGAMI apud AEDITUUM*[3] *Aesculapii,* ἐν τῷ τῆ Νεωκόρε Ασκληπιοῦ· *primum sanguinem jussit* [scil. in somnio] *e cubito emittere, usque ad centum libras.* Quod de larga sectione interpretatus est; adeo ut *Aeditui, qui id aetatis essent, & omnes Dei Ministri ac Custodes,* χ πάντες οἱ περὶ τ Θεὸν θεραπευταὶ χ τάξεις ἔχοντες, *affirmarent, se adhuc neminem vidisse, qui tam crebro secaretur. — Altero, vel tertio post die, rursum praecepit frontem incidi, simulque idem injunxit* Sedato, Senatori Romano (p. 531.) Hunc superius ostendimus *Pergami* aegrotantem degisse, cum Aristides, labente secundo morbi anno, studia renavavit, primumque ex tempore declamavit. (vid. An. Ch. CLXI. n. 2 & 6.)

2. *Inter has autem sectiones*, Aesculapius *jussit* Aristidem *in CAICO lavare*, abjectisque *lanis*[4] *iter facere*, &c. (pag. 531. seq.) Ἐν μέσῳ δὲ τούτων τῶν φλεβοτομιῶν προσέταξέ μοι τὸ λουτρὸν τὸ ἐν τῷ Καΐκῳ, &c. Cum vero & postea (p 551.) Pergamus in Colophonii Apollinis Oraculo dicatur *praeclarum Telephi Oppidum, haud procul a Caici fluentis,* πτολίσμα Τηλέφου κλυτὸν πιμῶν, Καΐκου ναμάτων ὀ πηλόθεν, inutile non erit, primum observasse, hancce Urbem *supra Caicum,* ὑπὲρ τ Καΐκου, pluries a *Pausania* dici[5]; atque *Strabonem* scribere, (Lib. XIII. pag 927.) *Caicum praeterfluere Pergamum, per Campum Caici dictum, ac fere optimam Mysiae partem*; quam nempe (Lib. XII. p. 857.) dixerat fuisse circa *flu-*

1 Sic omnino scribendum ex Cassiodoro, Prospero, Idatio, & Gruter. Insc. p. 126. nisi quod ibid. & in Idat. Fast. male prior littera à seqq. dividitur. Indeque facile emendantur Fasti Anonymi à Norisio vulgati, in quibus legitur *Lolliano & Pastore*; sicut & Fasti Gr. Flor. MSS. ubi ΚΟΤΑΙΑΝΟΣ. Adde & Fast. Oxon. qui habent, *Laelianus & Pastor*; atque *Laeliano Longino* Divos fratres rescripsisse, *Pand.* 48. de quaestionibus.

2 Καὶ τὰ μὲν τῆς προρρήσεως τ θεοῦ τ ἐτῶν.

3 Idem p. 526. dixerat, alium simul *Neocorum* nomine *Philadelphum* memorans, sicut & pag. 524. Unde, atque verbis seqq. clarum est, plures id genus Aesculapii *Neocoros* simul Templi curam gessisse. Alibi tamen, p. 484. *unius* modo meminit, cui Templi *claves* retulerit *Sacerdos*, ὁ Ιερεὺς, cum jam tempus esset *Sacrorum Lychnorum*; καὶ γὰρ εἶναι θεοῦ Λύχνους ἤδη τοὺς ἱερούς, τούς τε δὴ κλεῖς ἀναπομίζειν τῷ Νεωκόρῳ. Quae hic obiter adnotasse sufficiet; si insuper addidero, de *hora Sacrorum Lychnorum*, sub primam nempe vesperam accensorum, conferendam esse pag. 629. T. I.

4 Quibus scil. aliisque tegumentis ab initio Morbi necesse Nostro fuerat involvi, ut ipsemet testatur p. 514, 535, &c.

5 Lib. I. c. 10. p. 25. Lib. V. c. 13. Lib. VII. c. 16. Lib. VIII. c. 4. p. 606.

vium

vium Caicum, ac regionem *Pergamenem, uſque ad Teuthraniam*[1] *& Caici oſtia.* In hac autem regione, quod ſecundo notare eſt, fuerat olim *Teuthras* ille Cilicum & Myſorum Rex, qui *Augem*, ab Hercule vitiatam, duxerat uxorem, poſtquam cum filio *Telepho* ciſta incluſa a Patre *Aleo* in has oras mari appuliſſet. Huic deinceps *Telepho* regnum *Teuthras* reliquit[2], eoque *Duce* Pergameni *cum Agamemnonis copiis manum conſerere auſi ſunt*, ſi *Pauſaniam* (Lib. I. c. 4. p. 12.) audiamus. Is etiam teſtatur (Lib. VIII. p. 606.) & ſuo tempore Pergami fuiſſe *Auges Monumentum*, in quo *inſigne erat nuda mulier ex aere fabricata*; atque (Lib. V. pag. 407.) Pergamenis, *qui Telepho immolarant, religionem fuiſſe, ante in Aeſculapii* Templum *aſcendere, quam corpus abluerint.*

3. Poſtea LŌTIONUM catalogum proſequens, aliam *Smyrnae* factam ſub hiemis initium narrat, (p. 532.) *Alia quoque*, ait, *LOTIO Smyrnae fuit imperata INEUNTE HIEME*; *ita ut ad Thermas* (de quibus ſuperius ad An. Chr. CLX. n. 9, 10.) *progreſſus, non calida, ſed perfluente uterer, cum quidem dies totus humidus eſſet ac frigidus*, &c. Ετιεσν τοίνυν ΛΟΥΤΡΟΝ ἐν Σμύρνῃ ωεσσετάχθη ΧΕΙΜΩΝΟΣ ἰσαμβύς, &c.

4. Ante porro finem anni *Pergamum* rurſus petierit, ſi quidem, ut videtur, immediate ſecuta fuerit quarta, quam ſubjungit ibidem, *LOTIO*, his verbis: *Similiter Pergami rurſum, cum hiems eſſet*, χειμῶνος τε, *& tam tenui corpore, ut longo admodum tempore non prodirem in publicum*; ὥϛε πολὺ χρόνον πάνυ τῦ οἰκήματος ὐκ ἐξέβλυ οὗ κατεκείμην· *juſſit in fluvio, qui urbem perfluit, lavare*; ἐκέλευσε λόσασθαι τῷ ποταμῷ, τῷ ἀϕ' τῆς πόλεως ῥέοντι, &c. *Dies autem BRUMALIS erat*, καὶ γὰρ ἦν ἡ ἡμέρα χειμέριος· ἦν, qua, amicorum ſtudioſiſſimis comitantibus, Urbe egreſſus eſt, *via Hipponia aſcendens, ut puram aquam, quaeque nondum fuerat URBI permiſta, nanciſceretur*, &c. (pag. 533.) Quibus *Brumae* diem, ſeu hiemalis *Solſtitii*, deſignat; quae apud *Pergamenos* & *Aſianos* cum menſis *Peritii*, ſeu *Poſideonis* ab aliis dicti, initio erat *Decembris* Romani XXIV; prout vel ex meo *Hemerologio* conſtat.

5. Eundem *fluvium*, qui Urbem *perfluebat*, τὸν ἀϕ' τῆς πόλεως ῥέοντα, memoraverat pag. 522. "ubi de ſomnio, quo jubebatur Ariſtides conſcenſis Bigis juxta illum progredi, do-"nec extra oppidum veniſſet. Is nimirum erat SELINUS, qui, *Plinio* Lib. V. c. 30. ſcribente, *Pergamum intermeat, praefluit CETIUS, profuſus Pindaſo monte.* Ille cernitur in *Aelii* Caeſaris Nummo, quem ut ſuum Cl. Vaillantius[3] ſic deſcribit: ΣΕΛΕΙΝΟΣ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ· *Fluvius imberbis virili habitu decumbens dextra arundinem, ſiniſtra cymbam tangit, urnae innixa.* At male eum *Troadis fluvium* vocat. Nec melius, quod addit, *Cujus aquae, ob vada tumultuantes, curſu rapidiſſimo fluunt*[4]; *ideo pro torrentem aequante accipitur a Strabone Lib. XIII. p.* 616. Etenim ibidem Strabo de *Ceteio* loquitur, nullibi *Selinum* Pergami memorans. Equidem cum Ariſtides in *Selino* lavaret, tum fluvius *lapides volvebat*, ut hi *foliorum inſtar circumfluerent*, atque *ſonitus eſſet ſtrepituſque gravis.* (p. 533.) Verum ſuperius obſervaverat, non modo *hiemem* fuiſſe, ſed & flumen *imbribus multum creviſſe.*

6. Abſonum porro non erit, ſi pauca ſuperaddiderim de alio inſigni Nummo, in quo Celeberr. Antiquarii autumarunt, ſe utriuſque fluminis *Selini* & *Cetii* nomen effigiemque reperiſſe; cum tamen ego ipſis meis viderim oculis aliter ſe rem habere. Scilicet protulerat vir eximius *Ezech. Spanhemius* libro de Praeſt. Numiſm. (p. 485. Ed.

1 Hinc apud *Ovidium* Metam. Lib. II. v. 243. *Teuthrantaeuſque Caicus*; atque *Plin.* Lib. V. c. 30. *ex Myſia veniens, & in Teuthrania ortus* dicitur, &c.

2 Rem, ſeu fabulam, fuſe tradunt *Strabo* Lib. XIII. p. 915. *Pauſanias* Lib. VIII. c. 4. p. 606.

3 De Numm. Impp. Gr. p. 39, 350.

4 Verba ſunt *Tho. Smithii*, Vaillantio tamen innominati, *Notit.* Sept. Eccleſ. p. 12. Ubi teſtatur, ſuperiorem Pergami partem allui a *Selino*, ita ut ex alterutra parte habitaretur; eundemque verſus *Carbam* (South-weſt wind) in *Caicum* ferri.

in 4°.) ex *Chriſtinae* Reginae Gaza[1], Nummum ſub M. Aurelio a Pergamenis ſignatum, *in cujus averſa parte* Aeſculapii *Statua Cippo innixa*; *utrinque duo Fluvii recumbentes*, *cum ramis Apii*, *ut videtur*, *aquatilis*; *infra duae Coronae*; *haec inſcriptio*: ΕΠΙ CTPA ΚΑΛΛΙCΤΕΟΥC CΕΛΕΙΝΟ ΚΗΤΕΙΟC ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ Β. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Sub Praetore Calliſteo*, *Selinus*, *Ceteius*, *Pergamenis bis Neocoris*[2]. Ex eo deinceps eandem Inſcriptionem *Harduinus* Lib de Popp. Num.[3] mutuatus eſt. Similem, ſi pauca excipias, Cl. *Vaillantius* exhibet, (L. C. p. 55, 351.) ex ejuſdem *M. Aurelii* Nummo in M. Ducis Hetruriae Gaza: ΕΠΙ CTPA ΚΑΛΛΙCΤΕΟΥC CΕΛΕΙΝΟC ΚΕΤΙΟC ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΔΙC ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Aeſculapius Cippo impoſitus*, *hinc & inde Fluvius decumbens*, *dextra ramum*, *ſiniſtra Cornucopiae*.

Verum haec haud parum erronea hic obiter veniunt emendanda, bonuſque vir & Doctus *Triſtanus* merito vindicandus, ut qui ſolus, uti & primus, optime, una tantum littera excepta, Nummum repraeſentavit; etiamſi Cl. *Spanhemius*, & poſt eum *Harduinus*, affirmaverit, illum Nummi, *praeter alia*, *veram Scripturam haud eſſe aſſequutum*, &c. Profecto cum ego Nummum in Gaza Medicea aſſervatum diligenter tractaverim, ſancte poſſum aſſeverare, eundem in aere primi moduli ſatis integrum & elegantem tum fuiſſe, atque haec clare cernenda prae ſe ferre: In anteriore nimirum parte circum M. AURELII cap. Laureatum legitur, ΑΥΤ. ΚΑΙ. Μ. ΑΥΡΗΛ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC CΕΒ. Dein in averſa ſignantur *duo fluvii decumbentes*, *columna intermedia*, *cui Aeſculapius inſiſtit*; infra ſub fluminibus ab *utraque columnae parte duabus lineis* CΕΛΒΙΝΟ ΤΙΩΝ: ΠΕΡΓΑ ΜΗΝΩΝ. *in ipſa columna quatuor lineis* ΔΙC, ΝΕΩ, ΚΟΡ, ΩΝ. *in ambitu ſup.* ΕΠ. Β. ΚΑΛΥCΤΕΟΥ. Apud *Triſtanum* vero in Nummi delineatione ΔΥC modo male ſcribitur, quod ipſe tamen agnovit pro ΔΙC eſſe. Hic igitur nuſquam apparet ΚΗΤΙΟC, *fluvius* ille, ſi *Plinio* fides, qui Pergamum *praefluerit*; quamvis antiquior & accuratior *Strabo* expreſſis ſcribat verbis (Lib. XIII. pag. 916) *In Elaitide TORRENS paene amnem aequans nomine CETIUM*, ΚΗΤΙΟΝ, *is in alium haud diſſimilem*, *hic rurſus in alium talem illabitur*; *denique CAICUM augent ſuo influxu.* Neque alii hoc in Nummo fluvii ſunt quaerendi, praeterquam CAICUS, ac SELINUS, a quo SELINOTII ibidem cognominantur *Pergameni*. At de his alibi opportunius & fuſius diſſerendum.

ANNO { *Urb. R. DCCCCXVII.*
Aer. Vulg. CLXIV.
Ariſtid. Aetat. XXXV, XXXVI. Morbi V.
M. Antonini & L. Veri IV.

COSS. M. Pompeio Macrino & P. Juventio Celſo[4].

1. Cum proxime viderimus, *Ariſtidem* exeunte anno in *fluvio* Pergamum intermeante lavantem, tuncque tam debili fuiſſe corpore, ut *per longum tempus* non prodiiſſet in publicum; his proinde videtur annectendum eſſe, quod p. 524. ſeqq. tradit ſibi contigiſſe *hieme*, *Pergami*, & *cum jam per MULTOS MENSES decubuiſſet*, propter *nimiam corporis debilitatem*. Χειμῶνος τὲ ὥρα, χ) ἅμα τῳ ἄχει ἀδύνειαν σκληὸν τ σώματος·

1 In ejus tamen Catalogo, poſtea edito, non reperitur.

2 Eandem repetit in poſtrema illius Operis Ed. T. I. p. 508. ſicut & ante in Epiſt. IV. ad *Morellium*; ubi plura profert ad iſtius Nummi illuſtrationem, quae illa p. 508. omittit, quod eſſent *alibi opportunius reponenda*; etſi nec T. I. nec II. habeantur.

3 In voce ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ· ubi ſimul aſſerit, eundem Nummum reperiri & apud *Triſtanum*, *ſed mendoſe*, *& apud Sponium*, *in Itiner.* At hic ad *Caracallam* refert Nummum, &c.

4 Ex Latere apud *Fabrettum* Inſc. p. 507. ſic ſupplendi Faſti.

MH-

ΜΗΝΩΝ γὰρ συχνῶν ἐκείμλω ἔνδον. Narrat nempe ſomnia *Philadelpho*, uni ex Aeſculapii *Neocoris* [1], atque ſibi ab Aeſculapio immiſſa, quibus tandem perſuaſus eſt *Abſinthium aceto temperatum* bibere, & quidem per duos dies, ac *quantum ante nemo.*

2. Poſt *Pharmacum* melius ſe habuiſſe Noſter indicat; ideo *Lotionem*, quae in Catalogo ſequitur, ELAEAE factam, (quo, ut *in Mari lavaret*, eum *Aeſculapius miſerat*) ad *hiemis* exitum referimus; quod inſuper teſtetur, tum *vehementem* adeo fuiſſe *Boream*, ut ipſe *egreſſus neceſſario contegeretur*, p. 534.

ELAEA vero, ΕΛΑΙΑ, teſte *Strabone*, (Lib. XIII. pag. 914.) NAVALE fuit [2] *Pergamenorum*, CXX. *ſtadiis diſtans Pergamo*, ac XII. ſtadiis a flumine *Caico*, meridiem verſus [3]. Inde eſt quod Noſter alibi, (Tom. I. p. 620.) iter ſuum *Smyrna* praedictam uſque Civitatem deſcribens, doceat, poſtquam ELAEAE ſomnum ceperat, *die ſequenti*, τῇ ὑπνώσῃ, *Pergamum intraviſſe.*

3. Deinde, juxta *Lotionum* Catalogum, *Ariſtides* cum *ſub dio unctus in ſepto Templi* fuiſſet, ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ιεροῦ, *lavit in ſacro PUTEO*; κὴ ἐλούμεν τῷ φρέατι τῷ ἱερῷ, &c. (p. 541. ſeq.) Mox ad reliqua progrediens addit; Ην ἰσημερία ἡ μὴ χειμῶνα. *Cum ſub Aequinoctium Vernum luto ſe homines in honorem Dei conſpergerent, nec mihi ſine mandato liceret ex loco diſcedere, abſtinui: ac tempus, quantum memini, valde calidum erat. Poſt dies paucos tempeſtas oritur, Borea totum impellente coelum, — ac nova redit hiems. Tum vero luto me juſſit uti, juxta ſacrum PUTEUM,* περὶς τῷ ΦΡΕΑΤΙ τῷ ἱερῷ, *atque ibi lavare*, &c. *Subſequente vero nocte jubet iterum luto conſpergi, ac ter circum Templa currere,* κὴ δραμεῖν κύκλῳ περὶ τὸς Νεὼς εἰς τρὶς. *Erat autem Boreas immenſus, & frigus immenſum*, &c. p. 543. ſeq.

4. Poſt haec, inquit, *vernam egimus diem*: Ημεῖς δὲ ἤδη τὸ μὴ τῦτο πρωινὸν ἤγομεν ἡμέραν. p. 544. Quantum tamen & quamdiu vires recuperaverit, haud ulterius indicat; nec quid egerit ante *Lotionem* in Catalogo proxime ſequentem, *hieme* pariter factam; quam proinde ad anni ſubſequentis initium alligabimus. Utrum vero *Pergami* continuo per medium iſtud intervallum degerit, definire nequeo. Nulla quoque ex ejus *Orationibus* neceſſario videtur huic, potius quam ſubſequentibus annis, aſſignanda.

ANNO { *Urb. R. DCCCCXVIII.*
Aer. Vulg. CLXV.
Ariſtid. Aetat. XXXVI, XXXVII. Morbi VI.
M. Antonini & L. Veri V.

COSS. M. Gavio Orfito, & L. Arrio Pudente.

1. Exeunte anno ſuperiore & hoc ineunte, *Pergami* degentem, *febri*, per *quadraginta dies, atque etiam plures*, Ariſtidem *laboraſſe*, teſtatur, narrando quae ad *hiemalem* illam *Lotionem*, modo indicatam contigerunt; *Rurſum*, (inquit p. 544.) *hieme*, αὖθις ὁ χειμῶνος ὥρᾳ, *cum glacies eſſet, ac ventus frigidiſſimus, jubet me, ſumpto luto, in Aula ſacri Gymnaſii ſedere. — Nec minori fuit admirationi, quod cum per dies quadraginta atque etiam plures,* ἡμέρας τεσσαράκοντα κὴ ἔτι πλείυς, *febri laboraßemus; atque portus & littus, quantum ad mare Elaiticum patet venientibus Pergamo, eſſet concretum*; κὴ τὸ περὶς Ελαίᾳ θαλάττης

1 In ejus vero Collegae, cujus nomen tacet, *Aedibus tum agebat; cum quo pleraque SOLITUS erat communicare ſomnia*: κὴ ἅμα εἰώθειν κοινῶσθαι πὶ πολλὰ τῶ ἐνυπνίων αὐτῷ. p. 526.

2 Illuc deſcendente & in ſinum *Elaiticum* illabente *Caico*, ad quem *Pergamus* ſita. Adde *Ariſtid.* Tom. I. p. 544.

3 Congruenter *Mela* (Lib. I. c. 18.) *Caicus*, ait, *inter Elaeam decurrit & Pitanen*; ſcil. in *Sinum* inde *Elaiticum* dictum, *poſt Pitanen*, (a Troade, ſeu ſeptentrione ſi cum Strabone progrediamur) *ſtadiis* XXX. Dein *trans Caicum* XII. *a flumine ſtadiis Elaea eſt, urbs Aeolica*, &c. Strab. p. 914.

ὅσον

ὅσον ἐκ Περγάμε καπίντι ὁ αἰγιαλὸς ἐπίχει· *tum Deus lineam duntaxat tuniculam imperavit ſumere, in eaque de lecto egreſſum, in fonte extra Urbem lavare*, &c.

2. Hic quoque notandum, quod ſubdit de ſuo per *hiemes* more, *nudis pedibus* continuo incedendi, atque *decumbendi* in quacunque Templi parte, & *ſub dio* quidem, *ac ubicunque videretur, nec raro in via Templi, ſub ipſa DEAE* [Lunae, puta] *Lampade*. Ἀδελφὰ ὧν τούτων [Lotionum] καὶ αἱ τῶν ΧΕΙΜΩΝΩΝ ἀνυποδησίαι αἱ συνεχεῖς, καὶ ἁπλῶς πάντος τοῦ Ἱεροῦ καταυλίσεις, ἐν ὑπαίθρῳ τε καὶ ὅπου τύχοι· καὶ οὐχ ἥκιστα δὴ ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ Νεῶ, ὑπ' αὐτῷ τῷ ἱερᾷ λαμπάδι τῆ Θεᾷ γεγομένη. (p. 545.)

3. Dein & de ſuis *Lotionibus* ab Aeſculapio imperatis hanc generalem ſubjungit obſervationem; *Jam quoties Fontibus, Fluviis, aut etiam Mari nos uti, vel ante vel poſt iſthaec*, ἢ πρότερον τούτων ἢ ὕστερον, *juſſerit, partim ELAEAE, partim SMYRNAE, & quibus temporibus, infinitum eſſet narrare ſingula*. Ideo illis & II. *Sermoni Sacro* coronidem imponit, narrando, quae *nuper* ſibi contigerant *Epheſi*; quaeque proinde longo poſt haec tempori ſunt aſcribenda.

4. Caeterum quae hactenus juxta ſeriem ab *Ariſtide* ſervatam variis aſſignavimus annis, haud parum confirmantur ex alio *primi Sermonis Sacri* loco, ubi *Diarium* conficit per duos menſes, *Poſideonem*, ac *Lenaeonem*, quorum ille *Decembris* Romani XXIV. die incipiebat: & quidem cum *Quadratus* Aſiam regeret; cujus Proconſulatum hoc iniiſſe anno, proxime demonſtramus. Ibi nempe (p. 503.) recitatis, quae ad *Menſes* illos ſpectabant, ſcribit, ſe *jam illuviei*, ſeu a Balneo abſtinentiae, *aſſuefactum* fuiſſe *per QUINQUE continuos ANNOS, & aliquot inſuper MENSES*, πέντε ἐτῶν συνεχῶς, καὶ πρὸς ἔτι μηνῶν· *niſi cum HIEME in MARI, FLUVIIS, vel PUTEIS lavare juſſit* Aeſculapius. *Similiter*, addit, & *ſuperiori purgatione*, ὡς δ' αὖτως καὶ τὸ τῆς καθάρσεως τῆς ἄνω· *circiter per duos annos, ac totidem menſes ſum uſus, cum infinitis Clyſteribus, & venae ſectionibus; idque exiguo fultus alimento, nec niſi neceſſario.*

Jam vero ſi *annos quinque* & *menſes aliquot*, i. e. tres ſaltem quatuorve, ab initio anni ſubſequentis, Ch. CLXVI. (cujus Feb. XX. die exibat menſis iſte Aſianus *Lenaeon*) retro ſupputemus; ſic ad exitum deveniemus anni Chr. CLX. quo ſupra diximus Ariſtidem, primo deſinente morbi anno, ex Italia Smyrnae reducem ad *Thermas*, huic Urbi vicinas, ab Aeſculapio miſſum, ac *nudis pedibus* ire juſſum fuiſſe, cum jam *hiems* eſſet. Illinc itaque recte procedit *quinquennium* illud cum *aliquot menſibus* abſtinentiae a Balneis. Quo proinde intervallo contigerunt illae *Lotiones* extraordinariae in Mari, Fluviis, &c. quae ſupra ordine Chronologico recitavimus, & quantum licuit ſuis reddidimus annis.

5. Ex iiſdem porro calculis patet, QUADRATI Proconſulatum ſexto Ariſtidis Morbi anno coepiſſe; quandoquidem illius mentio fit in illo *Poſideonis*[1] Diario, ut qui jam Aſiam ſub regimine teneret. Deinde, uti vel ex *Dione* (Lib. LX. p. 672, 676.) conſtat, qui Provincias *ſortiebantur*, i. e. Proconſules, *Roma diſcedere ante medium Aprilem* tenebantur ex legibus ab Imp. Claudio latis. Nec ultra annum Provincias, praeſertim Aſiam & Africam, adminiſtrabant.

6. Praeterea probare, *Quadrati* Proconſulatum ad hoc tempus pertinere, poſſumus ex iis, quae in eodem *Diario* de Somniis, menſe *Lenaeone* habitis, recitat[2]. Ad diem enim *quintum* (i. e. Januarii Rom. XXVIII.) ſibi videbatur ad *Imperatorem, qui in Syria tum erat*, eſſe miſſum, atque *ad eum acceſſiſſe*: καὶ μὴ τοῦτο ἐγίγνετο ἢ πρεσβευτὸς ἢ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα, ἐπεπόμφειν ὑπὸ πρὸς τὸν ἐν τῇ Συρίᾳ τότε Αὐτοκράτορα. Dein ad diem XII[3]. *ANTONINUS, Imperator ſenior, & Hoſtium REX* (quem mox *Vologeſum*, Βολόγεσον appellat)

1 Tom. I. Serm. Sacr. I. pag. 489. ad *Poſideonis* VII. a fine, hoc eſt *Januarii* Rom. XVII. ex *Hemerologio* Noſtro.

2 Ibid. p. 492. ſeq.

3 Hoc eſt *Februarii* Rom. IV.

pellat) *FOEDERA inter ſe & amicitiam contrahere videbantur.* Illis nimirum *L. Verum* indigitat, qui ab anno Chr. CLXII. labente, ad CLXVI. in *Syria*, Parthico praefectus bello, degit. Poſterioribus vero verbis manifeſte ad *Pacem*, hoc anno cum *Volegeſo* Parthorum Rege ſancitam, alludit *Ariſtides*, quaſi haec, dum fieret, ſibi divinitus praenunciata fuiſſet.

7. Aliud argumentum pro *Quadrati* Proconſulatu ad hoc tempus alligando haud invalidum, nobis *Acta* Martyrii S. *Polycarpi*, *Chronicon Alexandrinum*, &c. ſuppeditant. Iis enim docemur ſanctum huncce *Smyrnenſis* Eccleſiae Epiſcopum mortem obiiſſe ſub QUADRATO Aſiae Proconſule, & quidem die *Xanthici ſecundo*, qui tum erat dies SABBATHI, ſeu feria ſeptima. Atqui juxta N. *Hemerologium* iſte *Xanthici* dies *ſecundus* erat in Anno *Aſiano* idem ac dies *Februarii* Rom. XXIII. Is vero a *Graecis* Chriſtianis celebratur tanquam S. *Polycarpi* emortualis; atque idem Anno Ch. CLXVI. in diem *Sabbathi* cadebat. Quae ſi omnia ſimul rite conferantur, manifeſtum, ni fallor, vel invitis Criticis, erit, *Ariſtidis* teſtimonium maxime juvare S. Martyris Hiſtoriam, hancque viciſſim illud confirmare. Cum autem hic locus non ſinat, ut longius quae ad S. *Polycarpi* Martyrium pertinent pertractemus, atque difficultates a plurimis doctiſſimiſque viris hac de re motas ſolvamus; ideo ſatius viſum eſt, *Mantiſſam* ad calcem ſubjungere, ut aliquando tandem totum hoc negotium, tenebris, quibus hucuſque fuit involutum, expulſis, in clariſſima luce ponatur.

8. Illis ita diſcuſſis, jam expeditior fiet *Ariſtidis* narratio, quae ad haec tempora ſpectat. Hoc igitur anno labente rurſus SMYRNAM ſe contuliſſe, ex illis intelligimus, quae ibidem ipſi evenerunt, cum jam *Quadratus* in Aſia Proconſul verſaretur; & quidem *ineunte anno*, videlicet Aſiano, atque proinde *Autumno*, quo principium annus iſte ſumebat, *Septembris* nempe Romani XXIV. die, prout ante indicavimus. Etenim *Sermone Sacr.* IV. honores a variis Aſiae Proconſulibus ſibi tributos recenſens, haec *Quadrato* Proconſule peracta, hic neceſſario tranſcribenda, quamvis prolixiora ſint, habet: (Tom. I. p. 613. ſeq.) ὁ Σοφιστὴς, ᾧ μικρῷ πρόσθεν ἐμνήσθην, ἦρχεν. *Sophiſta, cujus paulo ante* (p. 579.) *memini, Provinciam regebat*[1]. Ἰσημβρίᾳ δὲ τῷ ἔτους, καὶ γινομβρίης Ἐκκλησίας τῇ πρώτης· *Ineunte autem anno, cum prima haberetur Concio, venerunt ex Populo,* ἐκ Δήμου, *qui me vocarent; cum quia longo poſt tempore adveneram,* ἀφ' χρόνου τε ἀφιγμβρον, *tum quod renuntiabant, ſe mea cauſa publice ſacrificaturos eſſe, quemadmodum jam ſaepius ante fecerant. Poſtquam in Concionem,* εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, *veni, & Populus more ſolito plauſum edidit; tum qui ad eam rem ſubornati erant, COMMUNE TOTIUS ASIAE SACERDOTIUM,* τὴν Ἱερωσύνην τὴν κοινὴν τῆς Ασίας ἀναθέντες μοὶ, *mihi detulerunt nec difficulter Populum in ſuam perduxere ſententiam. Quin etiam Magiſtratus,* αἱ Ἀρχαὶ, (Archontes) *me circumſtiterunt, alius aliunde laudantes ac acclamantes, & cum Populo certatim nos adhortantes. — Facta vero dicendi copia, perſuaſi Populo, ut, hac ablata dignitate, AESCULAPII SACERDOTIUM,* Ἱερωσύνην, *libenter mihi decerneret: cum quidem Templum, quod eſt ad exteriorem PORTUM, extrueretur. Quin & reſponſum noſtrum ſatis placuit. — Verum poſtea SENATORES*[2] *SMYRNAEI in SUPERIOREM PHRYGIAM ſunt profecti, ac nomen meum in publico CONCILIO,* ἐν τῷ Σωσιδρίῳ τῷ κοινῷ, *erant oblaturi. Id ego praeſentiens, Nutritium miſi ZOSIMUM; ac tertio, vel quarto loco ſum electus. Deinde provocavi; vocavit PROCONSUL; vocavit SERVATOR* [Aeſculapius] *PERGAMUM; cum in ſolito PRAE-*

1 Non vero, ut perperam *Canterus* vertit, *Praeturam gerebat.* Sic & pag. 614, 615. quater Ἡγεμὼν ipſi *Praetor* eſt; quam vocem & alibi ſaepius uſurpat, cum ubique *Proconſulem* dicere debuiſſet. Quod hic ſemel obſervaſſe, ſatis erit.

2 Σωσίδρες Σμυρναίων vocat; male vero Canterus *Judices.*

DIO[1] *tunc temporis verſarer, quo me ille miſerat,* διτταῖον δ' ἐν τῷ ΧΩΡΙΩ τῷ ἐωθόπι τοῦτον ἤδη ἢ χεῖνον, αὐτὸς γε πέμψαντος.

9. Ex iſto autem loco plurima docemur notatu digniſſima, praeter illa, quae in anteceſſum exinde probari affirmavimus, quaeque adeo manifeſta ſunt, ut longius iis immorari haud ſit neceſſe. In primis obſervanda, quae de *Templo* ibidem habentur, quod *Smyrnenſes* tunc aedificabant *Aeſculapio*, nec adhuc penitus abſolutum erat: ἐπὶ δ' ἦν ἐν κατασκευῇ τότε ὁ Νεὼς ὁ πρὸς τῷ ἔξω Λιμένι. At perfectum jam fuerat, cum *Pauſanias*, qui Ariſtidi Coaevus[2], (probaturus omnem Aeſculapii cultum ex *Epidauro* ab aliis Populis acceptum fuiſſe) haec Lib. II. de *Corinthiacis* Cap. 26. ſcriberet: Ἀπὸ δὲ τῶν Περγαμήνων Σμυρναίοις γέγονεν ἐφ' ἡμῶν ΑΣΚΛΗΠΕΙΟΝ[3] τὸ ὄπιθι Θαλάσσης. *Ad Pergamenorum imitationem SMYRNAEI Templum Aeſculapio, Noſtra Aetate, fecerunt, quod ad MARE ſitum.* Idem Auctor locum accuratius deſcribit Lib. VII. c. 5. p. 535. Ἐποιήθη δὲ κατ' ἐμὲ Σμυρναίοις Ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ, μεταξὺ κορυφῆς τε ὄρους, καὶ Θαλάσσης ἀμιγοῦς ὕδατι ἀλλοίῳ. *Meo autem tempore conſtructum eſt a Smyrnaeis Aeſculapii Templum inter Montem & Mare.* Scilicet, juxta *Smyrnae* Topographiam apud *Strabonem*, (Lib. XIV. p. 956.) Urbis *pars in MONTE*[4] *erat aedificata, major in PLANITIE ad PORTUM & Magnae Matris Templum*[5] *ac Gymnaſium*: μέρος μέν τι ἔχουσα ἐπ' ὄρει τετειχισμένον, τὸ δὲ πλέον ἐν πεδίῳ πρὸς τῷ λιμένι, καὶ πρὸς τῷ Μητρῴῳ, καὶ πρὸς τῷ γυμνασίῳ. Unde ſimul intelligitur, quomodo Ariſtides (pag. 486) dicere potuerit, iſtud *Aeſculapii Templum* Smyrnenſe fuiſſe *in Gymnaſio*, ἐν τῷ Γυμνασίῳ, id eſt, intra ejus ſeptum. His addere licet ex ipſomet *Ariſtide* deſcriptionem Urbis, (*Orat. de Concord.* Urbb. Aſiae, Tom. II. p. 306.) ubi Smyrnam comparat *quadrato oblongo*, cujus *baſis erat ad littus*, *vertex* vero ad ſuperiorem partem, *Urbe a planitie pedetentim aſcendente.* Dein paucis poſt lineis, *Portuum* in plurali numero meminit, totum Urbis ornatum dicens eſſe ἐξ Ἱερῶν, ἐκ Λιμένων, ἐκ Λιμένων, ἐκ Δρόμων. Quibus etiam docemur, quare priori loco collocaverit Aeſculapii Templum ad *exteriorem Portum.* Confer. & T. I. p. 405, 410, 411.

Perperam porro Clar. *Harduinus* (de Numm. Popp.) autumat, *Ariſtidem* praedicta *Orat. de Concord.* teſtari, *Smyrnae fanum Aeſculapii fuiſſe.* Nam quod de *Aeſculapio* habet (pag. 305. non 307. ab Hard. citata) ad *Pergamum* ſpectat. Nec melius aſſerit[6] Numiſma *Antonini Pii* in Regis Galliarum Gaza, inſcriptum ΜΕΙΛΗCIΩΝ CMΥΡΝΑΙΩΝ, exhibere inſculptos *Apollinem Mileſiorum*, & *Smyrnaeorum Aeſculapium.* Nam id ipſum, jam inter ejuſdem Gazae Numiſmata maximi moduli editum, cernendos praebet

1 Illud nempe, quod ſupra prope *Smyrnam* & in ejus *Suburbio* fuiſſe oſtendimus.

2 Profecto Librum V. haud ante annum Chr. CLXXIII. exaravit; ſiquidem Cap. 1. a *Corinthi* reſtitutione (*Julii Caeſaris* auſpicio facta, vid. Lib. II. c. 1, 3. atque ultimo ejus Imperii anno, ſeu U. C. DCCX. ex Dione) numerat annos CCXVII. quorum ultimus, ſi utrumque aſſumas extremum, coincidet cum An. U. C. DCCCCXXVI. ac Chr. CLXXIII. Quin & Lib. VIII. ſcribebat, cum jam *M. Aurel. Antoninus* domuerat SAUROMATAS, a quibus SAUROMATICI cognomen ferre coepit in Trib. Poteſt. XXIX. quae incipit *Februar.* 25 die anni Ch. CLXXV.

3 Sic, aut Ἀσκλήπιον, ac Ἀσκληπίειον ſingulari numero Graeci vocabant *Aeſculapii* Templum; ut *Sylburgius* ad iſtum *Pauſ.* locum pridem notaverat, & poſtea Clar. *Spanhemius* ad Morell. Epiſt. I. pag. 79. cum ludi dicerentur, ΑΣΚΛΗΠΙΑ, ΑΣΚΛΗΠΕΙΑ, ΑΣΚΛΗΠΙΕΙΑ.

4 Qui, prout Recentiores in ſuis deſcribunt Itinerariis, ad Orientem eſt, e regione Maris Sinuſve Smyrnenſis, &c.

5 Ejuſdem Μητρῴου Ariſtides mentionem injicit Tom. I. pag. 65, 405. Quod ex iſto *Strabonis* loco, ac *Plin.* Lib. XIV. c. 5. uti & Lib. XVI. c. 27. recte ab Harduino emendato, patet fuiſſe extra *Smyrnae* muros. Erat autem iſta Dea *Cybele*, a Smyrnaeis dicta CIΠΥΛΗΝΗ, teſtibus Nummis & Marmoribus plurimis, non vero *Iſis*, ut Harduinus cenſet, male ad *Ariſtid.* T. I. p. 490. provocans, ubi memoratur *Iſidis Sacerdos Smyrnae*: cum & *Iſis* ea in urbe Templum habuerit, ubi & *Serapis* cultus; quod diſerte declarat Noſter, pag. 567. *Cum*, ait, *Iſidi & Serapidi quondam ſacra feciſſem in ISIDIS TEMPLO SMYRNAE*, &c. Ejuſdem Μητρῴου mentio in antiquo Smyrnaeorum & Magnetum Foedere, Marm. Oxon. p. 10.

6 Lib. de Numm. Popp. p. 465. Edit. in 4°. & p. 159. col. 1. Edit. in fol.

Apol-

Apollinem & Serapidem ſtantes, &c. Quod ipſemet Harduinus in Noviſſima Operis Editione ad vocem ΜΙΛΗΣΙΩΝ fatetur; quamvis nihil ad vocem ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ mutaverit.

Etiamſi vero *Ariſtides* iſtud *Aeſculapii Sacerdotium* a *Smyrnaeo* Populo petierit, idque ipſi *decretum*[1] fuerit libentiſſime; attamen eo functus non videtur. Addit enim, ſe *Smyrnaeis* poſtea reſpondiſſe, *ſe conſecrari nolle, priuſquam Deum ſciſcitatus eſſet*, idque illos *conceſſiſſe*; & manifeſtum fuiſſe, quod *Deus nondum iſta ſinebat perfici*, ſiquidem Smyrnaei Σωέδροι ad Publicum profecti *Concilium* ejus nomen detulerunt, ut ipſi aliud tribuerint *Sacerdotium*, quod nunc venit breviter conſiderandum.

10. Alteram hanc dignitatem ipſemet *Ariſtides* vocat τὴν ἱερωσύνην τῆς Ἀσίας. Quae ſimul cum ſubſequentibus manifeſte docent, *commune* iſthoc & totius *Aſiae* (Proconſularis nempe dictae) *Sacerdotium* idem fuiſſe, ac quod apud *Modeſtinum*[2] ΑΣΙΑΡΧΙΑ nuncupatur, velut univerſae *Gentis Sacerdotium*; uti & BITHUNARCHIA, CAPPADOCARCHIA: Ἔθνους Ἱερωσύνη, οἷον Ἀσιαρχία, Βιθυναρχία, Καππαδοκαρχία. Unde qui munere illo decorati fuerant, ASIARCHAE, ΑΣΙΑΡΧΑΙ, appellantur in antiquis Scriptoribus, non ſecus ac in Marmoribus & Nummis. Hi a ſingulis, quibus *Aſiae Communitas* conſtabat, oppidis[3], primum nominabantur in publica concione, ſub anni cujuſque initium, hoc eſt, ſub Aequinoctium Autumnale, habita. Deinde miſſis legatis, ſeu ΣΥΝΕΔΡΟΙΣ, ad *Commune Gentis Concilium*[4], ΚΟΙΝΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ, nomen ejus, qui Domi electus fuerat, renuntiabatur, tumque *Concilii* ſuffragiis unuſquiſque *Aſiarcha*, ſuo quidem ordine, confirmabatur. Iſthaec certa ſunt vel ex hoc Ariſtidis loco; quemadmodum jam doctis aliquot viris obſervatum, & in primis Eruditiſſ. *Henr. Valeſio* ad *Euſebii* Hiſt. Lib. IV. c. 15. nota, quam verbatim fere exſcripſit *Harduinus*[5], uti Ill. *Noriſius* ei merito exprobravit[6].

11. Plura vero hac de *Dignitate*, partim falſa, partim incerta, ſuperadduntur ab iiſdem, quae prolixe hic tractare non licet. Sine teſte v. g. affirmant, 1°. *Decem circiter* Aſiarchas a *Synedris* in communi Provinciae Concilio fuiſſe deſignatos[7]: 2°. Ex eorum numero Aſiarcham a *Proconſule Romano* electum eſſe.

Falſum porro eſt, 1°. *Unum* duntaxat Aſiarcham quotannis iſto functum ſacerdotio fuiſſe. Hanc *Valeſii* ſententiam Cl. *Spanhemius* eatenus probat, *ut tamen ſtatuendum ſit omnino, aut per vices hoc munus plures impleviſſe, aut vero unum Aſiarcham, ut reliquorum Principem conſtitutum.* Hoc eximius vir addidit temperamentum, quod plurium ſimul *Aſiarcharum* mentio occurrat *Actor. Apoſt.* XIX. 31. atque Ariſtides diſerte teſtetur, ſe *tertium aut quartum* Aſiarcham a Concilio electum eſſe. Quibus *Strabo* pondus ſatis grave ſuperaddit, ſcribens Lib. XIV. p. 960. ex Trallibus *SEMPER aliquos fuiſſe, qui Primates erant Provinciae, quos ASIARCHAS vocant*: ἀεὶ ΑΕΙ τινὲς εἰσὶν ἐξ αὐτῶν οἱ προεστῶτες τῆς τῶν Ἐπαρχίων, οὓς ΑΣΙΑΡΧΑΣ καλοῦσιν. Quod ut ad ſuam trahat Valeſius ſententiam, male Strabonis verba torquet, quaſi diceret, *Aſiarchas FERE ex Trallianis ſumptos fuiſſe, propterea quod ejus Urbis Cives totius Aſiae opu-*

1 Ἐψηφίζετό μοι ἡ Ἱερωσύνη τῆς Ἀσκληπιοῦ, &c. p. 614.

2 Leg. VI. §. 14. D. de Excuſat.

3 Numero XIII. fuiſſe, Cl. Harduinus (de Numm. Popp. V. *Aſia.*) affirmat ex Antonini Pii Nummo; in quo tamen *Commune* tantum *Ioniae*, dictum PANNONIUM, non vero *Aſiae* Proconſularis, cujus iſta Regio pars modo fuit, ſignatur; uti recte jam obſervavit eximius *Spanhemius* Tom. I. p. 644.

4 Quod cum variis in Provinciae locis ſucceſſive haberetur, hoc anno in *ſuperiore Phrygia* congregatum fuit.

5 Lib. de Num. Popp. p. 422. Ed. 1. & f. 146. Ubi tamen nova proponit ſomnia, quae ſunt amente prorſus digna.

6 Lib. de Epoch. Syromac. p. 257.

7 Sic Valeſius, quem ſequuntur Harduinus, & Noriſius locis cit. Iſtud forte ex *Tacito* Ann. IV. c. 55. colligebat; quod ibidem ſcribatur, *Undecim Aſiae Urbes certaſſe, ambigentes quanam in Civitate Templum* [Tiberio, Liviae, Senatuique ſacrandum] *ſtatueretur.* Sed locus rem nequaquam evincit.

lentiſſimi eſſent. Quae interpretatio Strabonis menti penitus repugnat. Nec juvat *Smyrnaeorum* de Polycarpi morte Epiſtola, ubi S. Martyr dicitur paſſus, ſi Valeſio credimus, *ſub Philippo Aſiarcha*, Proconſule autem Aſiae Statio Quadrato. Unde vir doctiſſ. ſic quidem ratiocinatur: *ſi plures erant Aſiarchae, non unus tantummodo nominari debuit.* Verum ibidem reapſe ſcribitur, Polycarpum Martyrio coronatum eſſe, *ſub ſummo ſacerdote Philippo*, ἐπὶ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ Φιλίππου, qui tamen paulo ſupra vocatur Ασιάρχης, quod nempe tum eſſet *Aſiarcha* ſimul & *Pontifex* Smyrnae.

12. Equidem Praeſtantiſſ. Spanhemius[1] ex hoc loco Epiſtolae Smyrnaeorum, probare voluit, *Aſiarchas* fuiſſe ſimul *Summos Sacerdotes*. Quod & ex Nummis adſtruere conatur, in quibus *Fronto* ſignatur *Aſiarcha*, & Pontifex, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ. Furius vero *Sacerdos* & *Aſiarcha*, ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ ΑΣΙΑΡΧΗΣ. At miror, virum eruditum ſic ratiocinari potuiſſe. Paucis dicam, potuit certe aliquis, *Pontifex*, ſeu *Sacerdos*, ſimul & *Aſiarcha* dici, licet utroque nomine varia deſignarentur munera; quemadmodum & alii in Nummis occurrunt, qui una forent ΣΤΡΑΤΗΓΟΙ, *Praetores* in aliqua Civitate, atque ΑΣΙΑΡΧΑΙ, ſeu ex Provinciae *Sacerdotibus*. Deinde hoc etiam obſervandum, quod alibi demonſtrabo; unum ſcil. inter *Aſiarchas* fuiſſe *Primarium* & *Principem*; qui tamen proprio vocabatur titulo ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ· dum alii ejus Collegae appellarentur duntaxat ΑΣΙΑΡΧΑΙ. Inde eſt, quod in Marmoribus tot reperiantur *Pontifices Aſiae*. Eorum nomine & auctoritate tantum decreta circa Ludos & Caeremonias dabantur, aliorum *Synaſiarcharum* nominibus omiſſis. Hoc invicte probatur *Reſcripto, quo Apollonius Eurycles Pontifex Aſiae deſignatus, & ſimul Templorum Smyrnae*, mandat *Aphrodiſienſibus*, quid eſſet agendum *circa Ludos*, quos FLAVIUS quidam *Lyſimachus* Teſtamento conſtituerat[2], ſumma Pecuniae ſatis ampla ad id propoſitum relicta. Illud Antiquitatis inſigne Monumentum, Imperante *Commodo* erectum, Cl. V. *Gul. Sherard* cum Comitibus deſcripſit, ex *Aphrodiſienſi* Marmore; idque proculdubio ejuſdem cura aliquando tandem publici juris fiet. Interim fas erit hoc exinde principium proferre: ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ. ΜΑΡΚΟΣ ΟΥΛΠΙΟΣ ΑΠΠΟΥΛΙΟΣ ΕΥΡΥΚΛΗΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΑΣΙΑΣ ΑΠΟΔΕΔΕΙΓΜΕΝΟΣ ΝΑΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ ΤΟ Β. ΑΦΡΟΔΙΣΙΕΩΝ ΑΡΧΟΥΣΙ ΒΟΥΛΗ ΔΗΜΩ ΧΑΙΡΕΙΝ. ΒΟΥΛΗΘΕΝΤΩΝ ΥΜΩΝ ΠΡΟΝΟΙΑΝ ΠΟΙΗΣΑΣΘΑΙ ΜΕ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΑΓΩΝΑΣ ΔΙΑ ΤΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΕΓΙΣΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΕΥΣΕΒΕΙΑΝ ΜΑΡΚΟΝ ΑΥΡΗΛΙΟΝ ΚΟΜΟΔΟΝ ΑΝΤΩΝΙΝΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΚΑΙ ΔΙΑ, &c. Caetera hanc materiam ſpectantia opportunius alibi proſequemur, virorumque alias doctiſſimorum hallucinationes emendare nitemur.

13. Cum porro Sophiſta N. ad Proconſulem *Quadratum* provocaſſet, ut iſto *Aſiae Sacerdotio* liberaretur; quod ſcilicet graviſſimum eſſet onus, cum Aſiarchae ad editionem Munerum, Ludorum, &c. conſtringerentur[3]; ideo, ſtatim ac novit, ſe in conſilio electum fuiſſe, *Pergamum* ſe contulit, ubi tum Proconſul verſabatur, Juridico Conventui dans operam. Hanc Urbem petenti, & quidem *Aeſculapii* juſſu, ſi illum audire velis, *altero poſt die, quam erat profectus, allata eſt Proconſulis Epiſtola. Ea*, inquit, *lecta, ego me jam a Deo vocatum eſſe dixi, currentemque incitari*, &c. Deinde ſignificat quidem benigne a Proconſule fuiſſe receptum, verum rem ulterius non apperit. (p. 615.) Adeo ut nullibi diſerte doceat, ſe revera fuiſſe a praedicto munere liberatum.

1 De Numm. T. II. p. 417.

2 In ipſo lapide ſic; ΑΓΩΝ ΜΕΝ ΔΗ Ο ΕΚ ΤΩΝ ΦΛΑΒΙΟΥ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ ΔΙΑΘΗΚΩΝ. Idem certamen in alio Marmore occurrit nomine ΛΥΣΙΜΑΧΗΩΝ ΑΓΩΝΩΝ, quorum *Perpetuus Agonotheta* dicitur alius ex eadem familia, *Fl. Antonius Lyſimachus, Sophiſta, Pontifex*, &c.

3 Id ipſum vel ex *Philoſtrati* loco patet, quem jamdudum in hanc rem protulit laudatus *Valeſius*. Ille enim *Sophiſt.* Vit. Lib. I. §. 21. de *Scopelliano* ſcribit; *Pontifex Aſiae fuit ipſe, Majoreſque ejus, filio ſuccedente Patri in eo Officio. Maxima autem haec Dignitas, magniſque impenſis conſtat*; καὶ ἔστιν πολλῶν χρημάτων.

14. Ad

14. Ad initium vero *Quadrati* Proconſulatus, pertinet, quod *Ariſtides* alibi (p. 597.) de ſuis ad eum *Litteris* narrat. *Cum Quadratus*, ait, *Orator ad Aſiae Proconſulatum veniret*, Αφικομένε γὰρ Κοδράτε ἐπὶ Ρώμης ὅτι τάχιστα ἐπὶ τὴν Ασίαν ἀρχήν, *exiſtimavi me ejus alloquendi occaſionem eſſe habiturum; cum praeſertim aliquot ſuperiorum temporum negotiis,* πραγμάτων ὄντων μοι πρὸς ἐκ τῆς ἄνωθεν χρόνων, *de quibus mox dicam, implicitus eſſem. Itaque ſcripſi ad eum de ſtatu meo, ac ſtudio univerſo.* Deinde, ſomnio hac de re narrato, addit, ſe nolle, ne arrogantiæ inſimularetur, dicere, quam bene fuerint *Litterae* ab ipſo *Proconſule* acceptae, & quo ſtudio ab aliis, dum publice legerentur, auditae; nec quid tum ille ad eas reſcripſerit, aut poſtea, *ſub finem Proconſulatus*; καὶ οἷα πλουτῶν ἐπεσεῖτο ὁ Αρχῆς ἐξιών. (p. 599.) Caetera, in Diario Menſium *Poſideonis* & *Lenaeonis* notatu digna, cum maximam partem ad ſubſequentem annum ſpectent, eo ſunt referenda.

15. Ex illo tamen hic obſervare eſt, Ariſtidem haud longam *Pergami* moram hac vice feciſſe, poſtquam ad *Quadratum* Smyrna veniſſet. Etenim eum per Menſes iſtos haud amplius Pergami, ſed in *Patria* degiſſe, patet ex variis, quae in eodem Diario profert, ſomniis, quibus aliquoties ſibi *videbatur* hac in Urbe, aut in Pergameni Aeſculapii Templo fuiſſe; atque praeſertim ex diſertis ejus verbis[1]. *Cum*, ait ibidem, *de itinere PERGAMUM verſus cogitarem*; ὅμως δὲ ἔτι διεσκοπούμην περὶ τῆς ὁδοῦ τῆς εἰς ΠΕΡΓΑΜΟΝ *propter ſuperiora ſomnia*; [de quibus modo dixi] *hic aperte ſum inhibitus. Nam cum circa veſperam aliquo viderer progredi, factum nolui; quod impoſſibile foret Hadrianotheras aſſequi*; ὅτι ἀδύνατον εἴη Αδριανοῦ Θήρας καταντῆσαι. *Quin & videbatur aliquis Hadrianotheris cum nonnullo Menandri libro venire, ac lutoſam eſſe & lacunoſam viam dicere, nec tranſiri poſſe. —— Et ego, quid tum, inquiebam, ſi Deus manere juſſit*, &c. His adde quae (p. 496. ſeq.) ad diem *Lenaeonis* XVIII. habet de *Sacerdote Jovis Olympii*, (qui ſcil. *Patrius* erat, ut §. III. n. 10. oſtendimus) de *Nutrice*, quae *contra ejus Aedes habitaret*, & de *corona*, quam proxima poſt ſomnium die ſibi appoſuit, & quae *ſumpta* fuit *de Templo Jovis Aeſculapii*[2], quod nempe, ſicut & Jovis Olympii, ante paternas Aedes erat, ex pag. 590. & ſeq.

ANNO { *U. Rom. DCCCCXIX.*
Aer. Vulg. CLXVI.
Ariſtid. Aet. XXXVII, XXXVIII. Morbi VII.
M. Aur. Antonini & L. Veri VI.

COSS. Q. Servilio Pudente, & L. Fufidio Pollione.

1. CUM exeunte anno ſuperiori, uti modo oſtendimus, Ariſtides in *Patriam* ſe contuliſſet, multum *Ventriculi* laboravit affectione, quam *Sermone Sac.* I. deſcribit, *ſingula* per duorum Menſium, POSIDEONIS ac LENAEONIS, *dies* computando. *Menſis*, (inquit p. 481.) *erat Poſideon, hieme, qualem noſtis*: Ην μὲν γὰρ Ποσειδεὼν[3] μὴν, ἵστε οἷος χειμῶνος, *cum ſtomachus per noctes ſingulas laborabat, me ſupra modum vigilante, adeo ut nec minimum quicquam poſſem concoquere. Cujus rei non erat minima cauſa frigus continuum. — Ita ut & ſudor hoc toto tempore conſiſteret, niſi cum LAVAREM.* Attamen DIARIUM, quod ſequitur, totum fere eſt in diebus adnotandis, quibus imaginabatur ſibi ab Aeſculapio in ſomniis imperari ILLUVIEM, ΑΛΟΤΣΙΑΝ, ſeu a Balneo abſtinentiam, uti & VOMITUM. Incipit a *duodecima*

1 Serm. Sacr. I. Tom. I. p. 500.
2 Gemino hoc nomine eum vocat & pag. 511, 8 9. idque haud temere fieri docet p. 67.
3 Is perperam *Decembr* dicitur *Cantero*, Interpreti Latino, ac uterque pari dierum numero decurrens, non ſecus ac *Lenaeon* cum *Januario*, exhibetur. Quas hallucinationes aliaſque jam animadvertit Ill. *Noris* de Epochis p. 32, 34.

Menſis illius *die*[1], quae in *Hemerologio* N. coincidet cum quinta *Januarii* Romani; licet *Poſideon* a *Decembris* XXIV. ineat; quod nempe bis *prima* illius dies repetitur, ad XXIV. & XXV. *Decembris*.

2. Moleſtum vero Lectoribus, non minus quam inutile fieret, ſi quidem ſingula *Diario* contenta huc transferrentur. Sat erit, illa tantum inſuper addere, quibus Ariſtidis Hiſtoria, ſimul & Inſtitutum noſtrum, illuſtrari poteſt. In primis igitur obſervanda mentio, quam facit QUADRATI, ceu tum *Proconſulis*. Deſcribens enim prolixum, quod die *Poſideonis* XXIV[2]. habuit, ſomnium; *Haec*, addit, *poſtea quoque apud QUADRATUM Proconſulem*, περὶ ΚΟΔΡΑΤΟΝ τὸν Ηγεμόνα, *narrare videbar, tanquam ſomnium*, &c.

3. Deinde ejuſdem Menſis die XXV. ſibi videbatur ſomnio[3] ad *Imperatorem* accedere, & ſimul colloquium habere, comite *Alexandro Praeceptore* ſuo, ἅμα Αλεξάνδρῳ τῷ Διδασκάλῳ, de quo jam (§. V. n. 3, — 7.) diximus. Cum vero Ariſtides hic non indicaverit, nec aliunde pateat, *Alexandrum* jam ante hoc tempus obiiſſe; hinc veriſimile ſaltem fit, eum revera hoc anno adhucdum in vivis fuiſſe, atque Sophiſtae N. *Orationem* in illius obitum ad inferiora ablegandam eſſe.

4. Ad diem porro *Lenaeonis* V. ſomnium refert, quo videbatur ad *Imperatorem in Syria* verſantem miſſus, ac ad eum fauſte acceſſiſſe: ἐπιπέμφειν δὲ περὶ ἡ ἐν τῇ Συρίᾳ TOTE Αὐτοκράτορα, καὶ συμβῆναι καλῶς. Poſtea "*duodecimo die*, ANTONINUS, Imperator ſe-"nior[4], & hoſtium Rex, VOLOGESUS, videbantur foedera & amicitiam inter ſe "ſancire, Σπονδὰς καὶ φιλίαν ποιεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους, atque ipſe cum illis ſermones habere, & "Orationem coram recitare, &c. p. 492, — 495.

Iſthaec quidem jam ſupra memoravimus, at hic confirmandum nobis eſt Ariſtidis teſtimonium, quo diximus palam fieri, Imp. L. VERUM hoc tempore adhucdum in *Syria* degiſſe: maxime cum Cl. *Anton. Pagi*[5] contendat, VERUM anno proxime ſuperiori, Ch. CLXV. *Orientem reliquiſſe*, confecto jam bello Parthico; etſi fateatur, eum cum M. AURELIO triumphum de Parthis hoc tandem anno, Ch. CLXVI. duxiſſe.

5. *Capitolinus* autem ſcribit, (in M. Aurel.) Verum *poſt QUINQUENNIUM reverſum* eſſe Romam; atque (in L. Ver.) *poſtquam Antiochiam venit, ipſum quidem ſe luxuriae dediſſe, Duces autem confeciſſe Parthicum bellum — per QUADRIENNIUM*; & *per QUADRIENNIUM* Verum *hiemem Laodiceae, aeſtatem apud Daphnen, reliquam partem Antiochiae*. Atqui, eodem teſte, *Vologeſus* Romanis *bellum, paratum* quidem ſub *Pio*, nonniſi tamen quam *Marci & Veri tempore, indixit*, hoc eſt, poſt *Martii* VII. diem, Antonini Pii emortualem, *fugato Atidio Corneliano, qui Syriam tunc adminiſtrabat*. (in M. Aur.) Igitur haec Parthorum expeditio vix Romae noſci ante adultam anni Ch. CLXI. *Aeſtatem* potuit. Supponamus ſaltem tum omnia fuiſſe ad *Veri* in Syriam Profectionem parata; vix tamen Italiam reliquit ante *Autumnum* etiam adultum. Poſtquam enim Verus *ad Parthicum bellum, Senatu conſen-*

1 Quam, & duas ſeqq. *Domi* ſe continens & *ambulans*, velut in *Feſto* peregit, cum Aeſculapii *Pervigilium*, ἡ τῆ Διὸς Παννυχὶς, incidiſſet *in priorem diem feſtum Neptuni*, τὴν πρώτην ἱστάμενον, τὴν τοῦ Ποσειδῶνος. Hujus autem ſolemnis feſtivitas apud *Atticos* initium menſis occupans, nomen Menſi dederat. At eadem ſorte, cum Aſiani annum aſſumpſerunt Solarem, in *Poſideonis* fixi XII. diem tranſlata fuit, quod tum diei Poſideonis Atticorum Lunaris *primo* reſponderet, atque intra certum a Solſtitio Brumali tempus eſſet celebranda.

2 Tom. I. p. 488. Ἐνάτην, ſcil. φθίνοντος, ut habet p 491, ubi de die menſis XXVIII. τρίτη φθίνοντος, *ſeptima* & *tertia* a fine; juxta Graecorum morem, quo menſem in duas praeſertim partes dividebant, ἱσταμένου & φθίνοντος.

3 Ibid. pag. 489.

4 Cujus & alterius *junioris* inferius meminit, ex ſomnio ad XIX. *Lenaeonis* immiſſo, p. 497, — 500.

5 Critic. in Annal. Baron. Tom. I. ad An. Ch. 166. n. 11.

tiente,

tiente, miſſas, eumque *Marcus Capuam uſque proſequutus* erat, ille *Canuſii* aegrotavit; quo *Marcus*, qui jam Romae redierat, cum ejus morbum audivit, *ad eum viſendum contendit, ſuſceptis in Senatu votis, quae poſtquam Romam rediit* Marcus, *audita Veri tranſmiſſione, ſtatim reddidit.* Quae duos vel tres circiter Menſes requirere videntur; maxime cum *Capitolinus* (in Vero) addat, Verum *in Apulia venatum eſſe.* Adeo ut vix ille ante *Autumni* finem ex Italia ſolverit; nec in Syriam appulerit ante *Vernum* tempus anni ſequentis Ch. CLXII. cum hanc hiemem in itinere totam conſumſiſſet. Etenim, eodem Hiſtorico teſte, *Cum interfecto Legato, caeſis Legionibus, Syriis defectionem cogitantibus, Oriens vaſtaretur, ILLE* [Verus] *in APULIA venabatur, & apud CORINTHUM & ATHENAS inter Symphonias & Cantica navigabat: & per ſingulas maritimas Civitates ASIAE, PAMPHYLIAE, CILICIAEque clariores, voluptatibus IMMORABATUR.* Jam vero cum ipſemet *Pagius* concedat *ſex aut ſeptem menſes, ad varias illas regiones perluſtrandas, in iiſque ALIQUANTULUM* [N. B.] *immorandum*; neque *veriſimile* ſit, ut ullo abſque fundamento opinatur, *verno tempore*[1] anni Ch. CLXI. Verum *itineri ſeſe commiſiſſe*: ita nequaquam veriſimile eſt, primam hiemem Laodiceae tranſactam, *a menſe Novembri* iſtius anni *deducendam eſſe*; quamvis *Pagio* daremus, Verum eo anno Roma profectum eſſe.

Imo *Nummi*, teſtes hac in re locupletiſſimi, cum Hiſtoricis collati evincunt, *Verum* haud ante annum Ch. CLXII. iter ſuſcepiſſe. Plures certe cum *Veri* capite & nominibus in variis Europae Gazis diligenter tractavi ſic inſcriptos in averſa parte: PROFECTIO AUG. TR. P. II. COS. II. circa *Imperatorem in Equo*, cum haſta, quem aliquando Miles praecedit pedes, aliique ſequuntur. Atqui annus iſte *Tribunitiae Poteſtatis* ſecundus iniit die *Martii* VII. anno Ch. CLXII. Nec ullum id genus Numiſma hucuſque viſum, cum prima TRIB. POTESTATE. Alia, quae *Pagius* objicit Numiſmata cum TR. POT. III. facile poſſunt de Veri PROFECTIONE intelligi, quum ex Syria in Aſiam Proconſularem Epheſumque ſe contulit, ut *Lucillam*[2] uxorem reciperet, ineunte circiter anno Ch. CLXIV. quo *Tribunitia Poteſtas* III. deſinebat.

Itaque *hiems*, quam Verus *Laodiceae* primum egit, ad finem anni Ch. CLXII. & initium ſubſequentis attinet; ideoque *quarta* poſtremaque ad exitum anni CLXV. ac principium CLXVI. quo *Ariſtides* eum adhucdum in *Syria* verſantem nobis repraeſentat.

6. Hoc ipſum rurſus confirmatur ex tempore *Triumphi* de Parthis ducti, hoc nimirum anno CLXVI. & quidem XII. *Octobris* die. Nam Capitolinus tradit, (in M. Aur.) Verum poſt ſuum ex Syria reditum *petiſſe, ut ſecum Marcus triumpharet*, atque *ut filii Marci Caeſares appellarentur.* At Lampridius (in Com.) narrat, Commodum *nominatum inter Caeſares quarto Iduum Octobris, Pudente & Pollione Conſulibus.* An vero quis ſerio cogitare poteſt, huncce Triumphum tamdiu dilatum fuiſſe, ſi reapſe Verus jam anno praeterito Ch. CLXV. Romae fuiſſet redux?

1 Quo ſcilicet, ut hoc obiter inferam, cum Antoninus Pius obiiſſet, ac Verus una cum M. Aurelio Imperium ſuſcepiſſet, plurima fuerunt Romae ab utroque peragenda, quae aliquod tempus exigebant, antequam Verus in Syriam mitti potuerit. Cujus generis inter alia ſunt, quae ad *Pii* funus & Conſecrationem pertinebant, *Munus funebre*, (de quo Capitolinus) Ludi Certaminave, in Columnae *Pio* a Fratribus conſecratae Baſi repraeſentata, & adhuc Romae cernenda. His adde *primam Tiberis inundationem*, quae *ſub illis graviſſima* fuit, & eorum Imperii jam ſuſcepti *felicitatem ac ſecuritatem interpellavit*, ob *graviſſimam famem* & alia mala quae peperit, & quae *Marcus & Verus ſua cura & praeſentia temperaverunt*, teſte *Capitolino* in M. Aurelio, ſimul ſcribens, *eos Imperium adeptos, ita civiliter ſe ambos egiſſe, ut lenitatem Pii nemo deſideraret.* Quae profecto aliquot ſaltem *Menſes* indigitant, ante Veri Profectionem, Romae peractos.

2 Quam *medio belli tempore* ad Verum a Marco Patre miſſam, refert Capitolinus in M. Aur.

Ea-

Eadem ab Hiſtoricis tradita corroborantur, ſi haec ſimul *Capitolini* (in M. Aur.) verba cum *Nummis* conferas: *Profligato*, inquit, *bello, uterque PARTHICUS appellatus eſt; ſed hoc quoque Marcus delatum nomen repudiavit; quod poſtea recepit.* Plurimos autem L. Veri Nummos habemus, quibus in ſua TR. P. V. inſcribitur IMP. III. ac PARthicus MAXimus[1]. Quod cognomen deinceps alii ſemper ferunt. Et quidem in TR. POT. VI. percuſſorum nonnulli cum IMP. III. COS. II. cernendum exhibent *Trophaeum*, ad quod alligatur Captivus *Parthus*, pileo ſcil. acuminato tectus. In aliis cum Pacis typo legitur PAX TR. P. VI. IMP. III. COS. II. vel, PAX TR. P. VI. IMP. IIII. COS. II. In pluribus: VIC. PAR. TR. P. VI. IMP. IIII. COS. II. cum Victoria ſtante, dextra ramum palmae, ſiniſtra Clypeum arbori Palmae appenſum, vel nixum, in quo priores inſcribuntur voces: VIC. PAR. id eſt, *Victoria Parthica*, quae nunquam cum TR. POT. V. occurrunt. Iſta vero TR. POT. VI. coepit die *Martii* VII. anno Ch. CLXVI. ſimul cum *M. Aurel. Antonini* TRIB. POT. XX. qua ſignati plures ejus Nummi titulum modo ARMENIACI[2] eidem tribuunt; cum in aliis, circa caput dicatur ARMEN. PARTH. MAX. & circa Typum averſae partis legatur, TR. P. XX. IMP. IV. COS. III; atque interdum addatur PAX. vel VIC PAR.

Ex quibus ſimul collatis haec ſunt manifeſta: 1°. VERUM per aliquod tempus, ac partem Tribunitiae Poteſtatis V. ideoque jam ab anno Chr. CLXV. deſinente, vel CLXVI. ineunte PARTHICI cognomen tuliſſe; antequam idem aſſumeret M. AUR. ANTONINUS labente TRIB POT. XX. ac anno Ch. CLXVI. poſt VII. *Martii* diem: 2°. PACEM, uti & VICTORIAM PARTHICAM ſignari duntaxat in utriuſque Imperatoris Numiſmatibus cuſis poſt eundem *Martii* diem VII. anno Ch. CLXVI. currente; atque idcirco tum tandem illam utramque PACEM & VICTORIAM, fuiſſe completam ratamque, ſive *Reditu* Veri, ſive *Triumpho*, qui ambo utique ab hoc anno dmoveri nequeunt. Quo pacto *Ariſtides* & antiqua Hiſtoriae Monumenta ſibi lucem viciſſim praebent.

7. Unum ſupereſt ex praedicto Ariſtidis *Diario* hic notandum, quod ad ejus *ſtudia* pertinet. Cum enim frequentes per memoratum Bimeſtre & *illuvies* & *vomitus* recitaſſet, atque obſervaſſet, ſe jam illuvièi aſſuefactum fuiſſe *per quinque continuos annos & aliquot menſes*, atque *ſuperiori purgationi*, hoc eſt vomitui, *per annos circiter duos, ac totidem menſes*, tumque *exiguo fultum alimento, nec niſi neceſſario*; hanc ſubjungit animadverſionem, qua coronidem *Diario* apponit. *Caeterum* (inquit p. 503.) *omnia iſthaec jejunia, quae ante & poſt hoc nobis HAC HIEME contigerunt, in litteris fere conſumpſimus*: Αλλὰ τὰς γε ἀσπλίας αὐτὰς ἁπάσας, ἢ ἔτι τότον σφόδρα, ἢ μετὰ τῦτο ῥρομθύας ἡμῶν ἐν τῷ χειμῶνι τότῳ χαδὸν διημερεύσαμεν σφὶ λόγες, *ſcribendo, dicendo, & ſcripta examinando. Quin & in medias plerumque noctes lucubravimus; dein poſtridie ſingularum dierum ad ſolitum opus reverſi, cibum tandem ſumebamus, quantum oportebat. Quandocunque etiam poſt vomitum jejunandum erat, haec nos occupatio conſolabatur.* Jam autem aliquot ante annis Ariſtidem *Orationibus ſcribendis* dare operam, *nec tantum ſubito dicere* diſputareve, juſſerat Aeſculapius, cum poſt primum Morbi annum Pergami, ejuſdem mandato rediiſſet ad ſtudia, ac ſeſe declamationibus extemporaneis frequentibus & fere continuis aſſuefeciſſet: (vid. T. I. p. 581. & quae ſupra ad II. Morbi annum protulimus.)

1 Cum in aliis eadem TR. POT. V. cuſis dicatur ſolum ARMENIACUS, ac IMP. II. ſcilicet hicce *Imperatoris* titulus numero augebatur ob victorias ab ipſis Principibus, vel ſub eorum auſpiciis relatas.

2 Una cum IMP. III. qui numerus jam in TRIB. POT. XIX. Cum qua & alii Nummi habent tantummodo IMP. II. Adeo ut titulus iſte Imperatorius unitate fuerit in illa *Trib. Pot.* XIX. Sicut & iterum TRIB. POT. XX. Cum qua IMP. IIII. jungitur. Idem liquet ex VERI Nummis, ſupra memoratis. Sed haec alibi prolixius tractanda.

8. Illis

8. Illis Noſter deſcriptionem infarcit TUMORIS, φύματος, qui *multis ante annis* contigerat; "& qui, poſtquam *fluxio*, τὸ ῥεῦμα, ad inferiora deſcendiſſet, praeter ul-"lam cauſam manifeſtam apparuit, primum quidem vulgari magnitudine, dein in im-"menſum crevit, inguine & omnibus membris craſſeſcentibus, magno cum dolore, & "*febri dierum aliquot.* Cum vero Medici varia mandarent, at *Deus contra reſiſtere, & tumorem alere juberet*, huic obtemperare maluit Ariſtides. *Tumore* tamen *creſcente magna cum anxietate, Amici vel patientiam mirabantur, vel ut nimis deditum ſomniis* eum *incuſabant. In hoc autem ſtatu* MENSES *circiter* QUATUOR *permanſit; eoque tempore caput & venter ſuperior ita levia erant, ut licebat optare. Quin & Domi publicus quaſi conventus habebatur,* παννύχεις ἦν ἐν τῷ οἰκίῳ· *ſiquidem Amici, qui Principes Graecorum iſtius aevi erant,* τὰ πρῶτα τῶν τότε Ἑλλήνων ὄντες, *inviſerent quotidie, & Orationibus intereſſent, quas e lecto indidem habebat.* Inter porro miranda ei ab Aeſculapio tunc imperata, CURSUS fuit, *quem nudis pedibus* HIEME, χειμῶνος ὥρᾳ, *peregit, atque rurſum equitatio,* ἡ πάλιν ἱππασία. Imo cum *Portus ex Africo vento aeſtuaret, fluctuarenturque navigia; ipſi in alteram ripam trajiciendum fuit, & melle ac glandibus comeſis vomendum*; quo pacto *perfecte purgatus eſt*, &c. vid. Tom. I. p. 504, — 507.

Quae ſi cum illis ad annum Morbi ſecundum diſcuſſis conferantur, perſpicuum ſatis fiet, non modo Ariſtidem, hoc *Tumore* laborantem, *Pergami* jam degiſſe, ſed & *Orationibus* ſubitaneis aſſuetum fuiſſe; atque ideo ea omnia recte ad finem ſecundi, vel potius initium tertii anni, ejuſdem Morbi poſſe referri. Quod vero ſimilius videbitur, ſi mecum animadverteris, Ariſtidem narrando, quae ſibi acciderant poſtquam ſecundo Morbi anno *Pergamum* venerat, ac ad ſtudia redierat, diſerte teſtari, tum pro CURSU Orationem habuiſſe, cum Aeſculapius eum *currere juſſiſſet*: (pag. 579.) Quo modo patebit, revera *multos* fuiſſe *annos*, ut ait Noſter, inter *Tumorem* iſtum, ac *Ventriculi* affectionem, ſcilicet circiter *quadriennium*, ab anno incluſive Ch. CLXII. ad initium uſque anni, in quo verſamur, Ch. CLXVI. ſupputatum.

9. Caeterum an multo longiorem in *Patria* moram hoc anno, poſt *Lenaeonem* ſeu Februarium, Ariſtides fecerit, omnino me fugit. Nec notius eſt, num ad hoc iter annectendum ſit, quod ad ejuſdem *Serm. Sacr.* I. finem inſerit, de *Philumena* Nutrice chariſſima, quam Aeſculapius *mortuam quondam reſuſcitavit, cum Pergamo eum amandaſſet*, &c. pag. 511. Incerti quoque temporis, etiamſi huic convenire poſſent, quae *Serm. Sac.* III. principio declarat ſibi eveniſſe, cum HADRIANIS verſaretur, *quo Deus ipſum miſerat*: Ibidem nempe *multis urgebatur & continuis difficultatibus*; adeo ut *nec cibum ſumere poſſet, nec, ſi quid guſtaſſet, continere*, &c. Jam vero, nec multo ante, *prima* ſua in Aeſculapii honorem *Carmina* compoſuerat. Somnium enim, quod *Hadrianis* tunc habuit, narrans; *videbar*, (inquit pag. 548.) *per Alexandriam tranſiens, puerorum videre Scholas, qui legerent & canerent carmina, quae prima fere ſunt de noſtris, quae Deo compoſuimus: ideoque mirari, quomodo in Aegyptum JAM perveniſſent*, &c. Denique *poſt magnos labores vix liberatus*, Pergamum *ſalvus rediit.* (vid. p. 547, 549.)

ANNO { *U. Rom. DCCCXX.*
Aer. Vulg. CLXVII.
Ariſtid. Aet. XXXVIII, XXXIX. Morbi VIII.
M. Aur. Antonini & L. Veri VI.
COSS. L. Aur. Vero Aug. III. & Quadrato.

1. Deficientibus apud Ariſtidem temporis Characteribus certis, affirmare nobis minime licuit, eum ex *Patria* praeterito, potius quam hoc anno, *Pergamum* repetiiſſe; quam-

vis id verisimilius videatur. Ita haud certo scimus, ad quem horum annum aliud alligari debeat iter, quod ad Aquas *aestate media* suscepisse tradit, postquam *Hadrianis* salvus *Pergamum* redierat, uti ante, loco postremum prolato, significaverat. Mox enim eadem pag. 549. subjungit: *Alio autem itinere ad Aquas aestate media sum profectus,* εἰς τὰ ὕδατα ἐν ἀκμῇ θέρους· *cum praedictum esset, ut statim post lotionem redirem, & Cinnamomum contusum collo*[1] *illinerem. Ita quadraginta simul & ducenta*[2] *absolvi stadia in summo calore: & facilius sitim tuli, quam alius ex Balneo domum rediens.* Eas autem *Aquas* fuisse CALIDAS, indicant sequentia; *Cumque rursum me dimisisset ad bibendam FRIGIDAM, bibi totam.*

2. Ad alterutrum etiam annum, videtur ex narrationis serie, potius quam ad superiora tempora, pertinere iter, quo LEBEDUM, Aesculapii jussu, Aristides *Pergamo* profectus est. Nam statim apud eum ibidem sequitur; *Tum LEBEDUM sum missus, postquam in Templo Servatorum* [Aesculapii, Telesphori, Sanitatis] *quemadmodum & ipse* [Aesculapius] *jusserat, decubueram: cum adeo infirmus essem, ut ne in lecto quidem domi durare possem. Erat eo tempore Satyrus Medicus PERGAMI, non infimus, ut aiebant, Sophistarum,* &c. Is cum audivisset, *quoties sanguinem* Aristides *emisisset, illud non amplius fieri jussit,* ne corpus dissolveretur; atque *Cataplasma* dedit, *stomacho & hypochondriis imponendum.* —— *Postquam autem* Noster *LEBEDUM praeter omnem spem venit, auxilio assiduo opus ipsi erat, nec AQUIS*[3]*, nisi parce, utebatur.* (pag. 550.)

"Dum ibidem versaretur, ac in memoriam revocasset, quod *Colophonium Deum*[4] de "hoc praesenti negotio, totoque morbo non consuluerat, eo *Zosimum misit*; cum *haud multo abesset Lebedo Colophon, & instaret nox sacra:* ἀπέχει δὲ ἡ Κολοφὼν τῆς Λεβέδου ὁ πλοῦς, ἡ δὲ νὺξ ἐπύγχανεν ἡ ἱερὰ[5] ὀπτεμβρίη. Scilicet *Lebedus a Colophone distabat stadia* CXX. teste Strabone Lib. XIV. p. 952. *Cum vero nox* [illa nempe sacra] *advenisset, hoc Oraculum,* τὸ Μαντεῖον, de Aristide *datum Zosimo fuit*: "Morbum tuum sanabit Aesculapius, qui "Telephi praeclarum honorat oppidum, Mysi Caici non procul de flumine; quibus involucris indigitabatur *Pergamenus* Aesculapius, ut qui solus Aristidem sanare potis erat. Etenim, ut vel ex Nostro (T. II. p. 304.) liquet, *Telephus* velut antiquissimus Pergami conditor ab incolis habebatur, quippe qui primam ex Arcadia Coloniam cum suis in istam regionem deduxit.

3. LEBEDUS autem ita fuit e regione SMYRNAE sita, ut illam petere, nisi per hanc transiret, impossibile fuerit Aristidi ex *Pergamene* venienti. Ideo facile crederem, Sophistam Nostrum *Lebedo* redeuntem, postquam *Smyrnae* aliquandiu moratus fuerat, hinc rursus illud iter inisse, quod *Smyrna* Aesculapii mandato *Pergamum* versus, ac deinceps in *Patriam*, & quidem *Aestate* factum particulatim delineat *Serm Sac.* V.[6] quem sic orditur; Θέρους ὥρᾳ, κ. τ. λ. *cum Aestate laborarem e stomacho, & dies noctesque sitirem, ac immenso sudore corpus dissolveretur, & vix duo vel tres, cum erat sur-*

1 Τὸν τραχήλου κύκλῳ, quia nempe, ut superius dixerat, cum *Hadrianis* proxime aegrotaret, morbus praesertim circa *fauces* erat; adeo ut *sine sanguine* liberatus non fuerit; *siquidem,* (ait p. 547.) *abradebatur meatus, & erat instar vulneris.*

2 Haec distantia, haud melius quam tota descriptio, nobis indicat, ubinam illae fuerint *Aquae,* seu *Thermae.*

3 De quibus *Pausanias* Lib. VII. c. 5. pag. 535. Λεβεδίοις δὲ τὰ λουτρὰ ἐν τῇ γῇ θαύμασιν ἀνθρώποις ὁμοῦ καὶ ὠφέλειαι γίνεται, *Lebediorum Balneae hominibus admirandae aeque ac salubres.*

4 Μὴ χρήσασθαι τῷ Θεῷ, τῷ ἐν Κολοφῶνι. Is nimirum erat *Apollo* nomine *Clarius* dictus a *Claro,* sive olim oppido, sive monte, at certe loco prope *Colophonem,* in quo *Lucus* cum *Manteio,* ut Plinius etiam habet, Graeca voce retenta, Lib. V. c. 30. vid. *Strab.* L. XIV. &c.

5 Hic adnotandus est *Pausaniae* Lib. III. c. 14. pag 243. locus, quo iste haud parum illustratur. *Fiunt,* ait, *cum apud ipsos Colophonios, tum Spartae inter Ephebos,* nocturna *de more* sacra: Νυκτεναι ἧς αὖ τε Κολοφωνίων θυσίαι, &c.

6 Tom. I. pag. 617, — 622.

gendum,

gendum, me de lecto tollerent; mihi Deus significavit, tunc temporis Smyrnae versanti, ut statim exirem. Itaque via Pergamena sum egressus: καὶ ἐξιέναι μὲ τῇ ὁδῷ Περγάμου. Dein cum iter, per Lariſſam, Cumam, Myrinam [1], Grynium [2], Elaeam ſingulatim deſcripſiſſet, atque tertio die *Pergamum* intraviſſe dixiſſet, addit; *Eo autem animo eram, quasi manendum illic esset: at somnium superveniens praecepit, vel mox sub vesperam, vel post diem unum aut alterum pergere — Experrectus igitur nihil morandum duxi*, &c. Aliquot poſt lineis addit; *Secundo vel tertio post die*, [quam Pergamo profectus erat] *cum AEDES PATERNAS praeteriissem*, παρελθὼν τὰ πατρῷαν οἰκίαν, *in Templum JOVIS OLYMPII veni, atque ibi, antequam iter absolverem, sacrificavi*, καὶ θύω πρὶν καταλῦσαι τὴν ὁδὸν, *quemadmodum initio mihi SMYRNAE praedictum fuerat, ut in Jovis agrum*, εἰς Διὸς χωρίον, *recta tenderem. Deinceps autem facilior jam fuit vivendi ratio.*

4. Ea ſane, ſi ad annum ſuperiorem cum itinere *Lebedeno* vix pertinere exiſtimentur, huic ſummum Ch. CLXVII. aſſignanda cenſerem; maxime quod Ariſtides immediate ſuum ſubjungat iter ad CYZICENORUM ſolennem pro Templo Feſtivitatem, quod alterum praecedit, iſto poſterius *quinquennio*, & citiſſimum anno Ch. CLXXI. affigendum; prout inferius ad eundem oſtendere nitemur. Interim nonnulla his temporibus prorſus congrua ſuppeditabit *Oratio*, quam Sophiſta N. *Cyzici* in priore illo itinere habuit. At in anteceſſum obſervare eſt, Ariſtidem diſerte nobis indigitare, iter illud *Aeſtate*, non ſecus ac ex *Patria* peractum fuiſſe; atque eidem locum vix in alia antecedentium annorum *Aeſtate* reperiri poſſe; ſi quidem rite perpendantur, quae hactenus ſigillatim & temporis ordine recenſuimus.

5. Itaque Noſter ſuo in Patriam adventui haec ſubnectit, pag. 622. Προϊόντι δὲ τοῦ ἔτους, καὶ μηνὶ μάλιστα, θαῦμα ἦγον Κυζικηνοὶ τὴν Ἱερομηνίαν, τῷ ὅτι τοῦ ΝΕΩ· *Adveniente autem anno ac mense, quo Cyziceni festum diem, eorum Templi gratia sacrum, brevi erant celebraturi; cum* mihi ſomni eſſent difficiles, & concoctio vix tandem *postridie fieret.* —— *Itaque somnium venit.* Hoc poſtea recitat, ut quo excitatus fuerit, ad ſeſe ſine mora *Cuziceno* itinere committendum, & eo quidem modo, quem jam §. III. n. 7. ob lectoris oculos poſuimus, ut *Hadrianorum* ab Urbe *Cyzico* diſtantia definiretur. *Erat autem*, addit, *in itinere solatium, quod in Oratione esset occupatus* [3], *quam Cyzici secundum somnii praedictionem erat habiturus.* Eam magno ſtudio fuiſſe *exceptam, non solum quando in CURIA*, ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ, *sed & in publico Conventu*, ἐν τῇ Πανηγύρει, modeſte ſignificat, pag. 624.

6. Nullum vero dubium eſt, quin haecce *Oratio* ſit eadem, ac quae etiamnum inter Ariſtidis Opera [4] ſupereſt; quippe quae pariter, & ex Aeſculapii per ſomnium mandato, & in ſacro *Cyzicenorum* Templi *Feſto* fuit dicta, prout in ipſamet diſertis habetur verbis. Adde quod Ariſtides nullam publice habuerit Orationem, cum ſecunda vice *Cyzici*,

1 Bis quidem p. 618, 619. Σμύρναν vulgati Codices habent. At *Μυρίναν* omnino legendum, ex contextu ſtatim cuivis animum advertenti liquet; adeo ut emendatio nec mira nec nova mihi fuerit, cum eam apud *Palmerium* poſtea vidi, *Exercit.* pag. 471.

2 Ubi ſe *Apollini* ſacrificaſſe dicit, prout *solitus erat, sive abiret, sive rediret.* Strabo quidem Lib. XIII. Γρύνιον vocans Myrinaeorum oppidulum, ſimul jungit, Ἱερὸν Ἀπόλλωνος, καὶ Μαντεῖον ἀρχαῖον, καὶ νῦν πολυτελὴς λίθῳ λευκῷ. Noſter vero ſic habet, p. 620. καὶ βαδίζειν εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος Ἱερὸν εἰς Γρυνεῖον· moxque, ἡνύσθη δὲ ἐν Γρυνείῳ, θύσας τῷ Ἀπόλλωνι. Adeo ut dubitare poſſis, an *Urbem* appellaverit Γρυνεῖον, quod fuerit idem ac Strabonis Γρύνιον, pro Graecorum his maxime temporibus more, quo paſſim *ει* pro *ι* ſimplici ſcribebant; vel potius ipſummet *Templum*; quemadmodum Apollo exinde Γρυνεύς Scriptoribus nuncupatur, aliaque Templa dicuntur, Ἀσκληπιεῖον, Καισαρεῖον, Σεβαστεῖον, &c. Hallucinatur autem *Harduinus*, autumans Ἀπόλλωνος ἱερὸν hoc loco ſumendum *pro Oppidi nomine*; vid. Lib. de Num. Popp. pag. 64. Edit. 1. & f. 26. Edit. 2.

3 Attamen magnam partem paene ex tempore dixit; praeſertim quae de Templo habet, quod, ſtatim ac viderat, in Oratione deſcripſit. Confer pag. 413, 432.

4 Tom. 1. p. 412, — 432. hoc titulo; ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ εἰς Κυζικὸν περὶ τοῦ ΝΑΟΥ.

quinquennio poſt haec, in pari ſolennitate fuit. Nunc ſi temporis notas, quas haec prae ſe fert *Oratio*, inveſtigare velimus, facile videre licebit, eam tum fuiſſe recitatam; 1°. cum *Ariſtides* jam aliquandiu aegrotaſſet; 2°. cum duo *Fratres*, M. nimirum *Aurel. Antoninus* ac *L. Verus*, ab aliquo tempore *Imperii* ſimul participes eſſent; 3°. cum etiam *plures magnaſque* reportaverant victorias. De quibus ſigillatim breviter dicemus.

7. Primum Noſter perſpicue declarat, ſub *Orationis* principium, cauſas, quas dicendi habebat, recenſens. *Tempora*, ſubdit p. 412. *ſunt etiam longe optima & praeſtantiſſima; & mihi quidem maxime, ac cum vitae noſtrae conſuetudine conjuncta*, καὶ τῆς συνηθείας ἅμα τῷ βίῳ τῷ ἡμετέρῳ. *Aeſculapius enim cum dicere me jubeat, jam nec imbecillitatem corporis*, ὅτ' ἀδύνατον σώματος, *apud ipſum Servatorem*, Σωτῆρα, *licet cauſari, nec argumenti magnitudinem, tanquam viribus majorem, pertimeſcere.* —— *Alioquin etiam* NON PRIMUM NUNC *ejus vires experimur, verum &* ANTE EX MULTIS *rebus magniſque, ac* NOSTRIS *quidem, non alienis, cognovimus, quanta ſit ejus facilitas*, &c. Haec clare ſignificant, Ariſtidem jam ab aliquot annis aegrotaſſe, atque etiam pluries in ipſo morbo publice dixiſſe.

8. Articulus deinde ſecundus patefit in prolixo per plures pagg. (421,—429.) Encomio, quo *Imperatores* exinde praeſertim laudat, quod unus fratrum, exemplo antehac inaudito, voluerit *Imperium* cum altero communicare; & *ſolus ex omni memoria non regnum prius, quam Regem regno aſſumere.* (p. 423.) Sed ſatis fuerit, hanc modo Sophiſtae exclamationem verbatim protuliſſe; Ω θαυμαστὸν ἅμα καὶ μηδὲν δίχα βασιλεύειν, εἰ μὴ σὺν τῷ ΑΔΕΛΦΩ· ὦ τοῖς ἴσοις ἀλλήλους ἀμείψαντες. *O mirabilem virum, qui nihil, niſi cum* FRATRE, *velit regere! O qui pares vobis invicem vices retuliſtis!* (pag. 424.) Imo & eos jam aliquot annos rerum potitos fuiſſe, haud obſcure Ariſtides ſignificat, cum (p. 421.) bonae Cyzicenorum Fortunae gratulatur, qua contigit, ut eorum *Templum* fuerit perfectum iſtis Imperatorum *temporibus, in quae res inciderant omnium pulcherrimae, ac pro quibus tale gratitudinis Monumentum merito Diis eſſet erigendum; ſiquidem majus invenire non erat.* Ηκει δὲ ὑμῖν τὸ ΕΡΓΟΝ ὡσὲ τέλος ἐν τοῖς καιροῖς· οἳ τὰ καλῶν οὐ χείλιστα εἰλήχασι, καὶ ὑπὲρ ὧν δικαίως ἂν ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ τοσοῦτον ἱερὸν εἴη τοῖς θεοῖς, ἐπειδήπερ ἡ ῥᾳδίου ἦν μεῖζον ἐξευρεῖν. Paulo poſt (p. 422.) addit, eoſdem Impp. *proverbium iſtud longiſſime extendiſſe, & maximis operibus*, καὶ ἀφ' ὧν μειζόνων ἔργων, *comprobaſſe*; "Amicorum revera communia "eſſe omnia." Idem ex ſequenti articulo liquebit.

9. Denique de Imperatorum *Victoriis* ſic (p. 428.) loquitur; Τὶς ἀνθρώπων ἅμα τοσαῦτα τε ἐνίκησεν, καὶ ἔτω λυσιτελῆ τοῖς νικωμένοις; *Quis unquam tantas ſimul ac tam utiles victis obtinuit victorias?* Quibus ſaltem ad victorias de *Armeniis* ac *Parthis* relatas reſpicit; praeter quas & alia anno Ch. CLXVI. alicubi in Germania, & forſan de *Marcomannis*[1], reportata fuit, uti merito ex eo colligitur, quod uterque eo anno titulum *Imperatorium* unitate auxerint, ac IMP. IV. ſalutati fuerint; quemadmodum ſuperius notavimus. Id autem ob *victorias* fieri ſolebat.

10. Quod ipſum ſpectat *Templum*, Ariſtides id magnificis extollit verbis. Cum enim initio dixiſſet; Τὸ μὲν ἔργον, ἐφ' ᾧ τὴν ΙΕΡΟΜΗΝΙΑΝ ποιεῖτε, μέγιστον δὴ εἰς ὅλην ἁλὸς τῶν ἀνθρώπων· *Opus vero, propter quod hanc celebratis ſolennitatem, maximum eſt omnium, quae inter homines viſa ſunt*; poſtea pluribus, Oratorie tamen, idem deſcribit; adeo ut certo nequeat colligi, qua in parte fuerit ſitum, in *Inſula*, vel in *Continente*[2]; quanquam

1 Etenim *dum Parthicum bellum geritur, natum eſt Marcomannicum*, teſte Capitolino in M. Aur.

2 In utraque enim Urbs *Cyzicus* erat, uti vel ex Noſtro patet, p. 414, — 417. Ubi haec praeſertim adnotanda: *Quin & Urbem ipſam poſſis vocare, tum Inſulam, tum Peninſulam*, ἂν ἐθέλῃς, *atque adeo juxta Continentem pluſquam Peninſulam. Cum enim nec ad collum tranſitum habeat, nec ab auguſtiis progrediatur, ſed in longum juxta Continentem protenſa, utroque crure cum ipſa* [Continente] *coniungatur. — Verum haec* [Inſula] *tam procul a Continente abeſt, ut vel Inſula videri poſſit; atque ſublatis Aggeribus & Pontibus, ad eam ex*

Con-

hoc ſit vero ſimilius, ex his p. 419. verbis; Απορήσαι δ' ἂν τις, πότερον ἐνταυθοῖ μετενήνεκται τ' Νήσου τὸ πλέῖσον, ἢ ἔτι χώρᾳ μένει. *Nec immerito dubitare quis poſſit, utrum HUC* [ubi Templum, de quo ibidem ſermo fit] *major Inſulae pars tranſlata ſit, an vero integra* [haec Inſula] *adhucdum maneat*; quod nempe tot Marmora ex Inſulae viſceribus ſeu lapidicinis *Templo* conſtruendo fuerint eruta. Utut ſit, quam altum & amplum eſſet, ſequentibus indicat. *Antea quidem ſolebant ex Inſularum verticibus,* ἢ κορυφαῖς, *conjicere vectoras,* οἱ πλέοντες· *& vel Cyzicum, vel Proconneſum ipſam, vel quaſcunque alias viderant, deſignare: Nunc autem TEMPLUM eſt montium loco,* τοῦ δὲ ὁ ΝΕΩΣ ἀντὶ τ' ὀρῶν ἀρκεῖ· *atque adeo vobis ſolis,* [alloquitur Cyzicenos] *nec lampadibus, nec facibus, nec turribus*[1] *appellentium cauſa opus eſt. Sed Templum, quicquid eſt aſpectabile complexum, Urbem ſimul & Incolarum magnanimitatem demonſtrat. Quale tamen eſt, pulchrius quam majus* dicendum: καὶ τοῦτο, κάλλιον ἔστιν ἢ μείζων. Et paulo inferius; *Lapides quidem ſingulos dixeris inſtar Templi totius eſſe,* ἀντὶ ΝΕΩ τοῦ παντός· *Templum inſtar totius ambitus,* ἀντὶ τ' παντὸς περίβολου· *ambitum autem Urbi integrae ſufficere poſſe.* Addit Templum, ad inſtar Aedium ac *Triremium*, quae tres habent contignationes, *natura triplum,* τριπλοῦν τῇ φύσει, fuiſſe; adeo ut eſſet καπάγεως, ὑπερῴος, μέσον δ' ἢ νενομισμένη, &c.

II. Cuinam vero Numini conſecratum fuerit illud *Templum*, nuſquam Noſter indicat; licet diſerte ſcribat, (pag. 417. ſeq.) *Urbem OMNIBUS DIIS conſecratam videri; quaſi per ſortes DIIS eſſet OMNIBUS attributa: cum tota ſit ita diviſa, ut eam Templa diſtinguant; ac ſi pro ejus ſalute Dii inter ſe contenderent.* Neque etiam Ariſtides ſignificat, idem Templum jam ante ſtetiſſe, tuncque reſtauratum duntaxat fuiſſe. At hoc innuere videtur *Xiphilinus*, qui cum *Dionis* Hiſtoriam in compendium contraheret, vel potius excerpta exinde delibaret, atque deficientem in *T. Antonino Pio* reperiret; pauca ex aliis ſubſtituit. Inter quae ſic de Templo Cyziceno loquitur; "Ferunt ſub ANTONINO in Bithynia atque in HELLESPONTO valde "horribilem terrae motum eſſe factum, eaque de cauſa complures alias Civitates labo- "raſſe vehementer, ac penitus eſſe collapſas, & praeſertim CYZICUM, ejuſque "Urbis TEMPLUM maximum omnium, ac pulcherrimum, corruiſſe: καὶ ἐξαίφνης πλὴν ΚΥΖΙΚΟΝ, καὶ τ' ἐν αὐτῇ ΝΑΟΝ μέγιστον τε καὶ κάλλιστον ΝΑΩΝ ἁπάντων καταπεῖσθαι. "Erant "columnae ejus *Templi* craſſitudine quatuor ulnarum, altitudine cubitorum quinqua- "ginta, ſingulae ex ſingulis lapidibus: caetera quae in eo Templo erant, magis admi- "rari, quam laudare quis poſſit. Haec quidem *Templi* deſcriptio ita laudibus, quibus Ariſtides ipſum exornat, congruit, ut nullum ſit dubium, quin de uno eodemque *Templo* uterque loquatur. Attamen non poſſum quin ſimul ſuſpicer, bonum *Xiphilinum*, alias virum judicii haud admodum acris, hic egregie hallucinatum fuiſſe; atque ad *Antonini Pii tempora* retuliſſe *terrae motum*, quem Auctor ſuus Imperante *M. Aurelio* contigiſſe, ſcripſerat; quique idem ac ille fuerit, quo *Smyrna* pluresque Aſiae Civitates poſt haec corruerunt. Niſi malueris *Malalam*, infra citandum, audire. Profecto ne vocula quidem apud *Ariſtidem* occurrit, qua vel minima ſuſpicio poſſit enaſci, *Cyzicum* ante haec tempora, & ſub *Antonini Pii* Principatu, *penitus* cum ſuo Templo *collapſam* eſſe. Adde quod *Pauſanias*, qui locis ſupra laudatis teſtatur, ſub hoc Imperatore *Urbes Cariae & Lyciae*, praeter *Rhodum & Coon*, vehementiſſimo terrae motu fuiſſe *everſas*, & infinitis hujus Principis ſumptibus *reſtitutas*; prorſus tamen de *Helleſponto*, ac *Cyzico* taceat, etiamſi paulo poſt de *Cyzicenis* alia tradat. Ut *Capitolini* de *Cyzico* ſilentium ul-

Continente licuat enatare. Quae ſi obſervaſſent *Stephani* Commentatores, in dubium non revocaſſent ejus teſtimonium, quo *Cyzicus* dicitur χειρὸς ἐπὶ χεῖρονος. Confer *Strab.* Lib. XII. &c.

1 Attamen in Nummo Gazae *Devonienſis* cernitur id genus *Turris*, in cujus vertice tres ſtant figurae cum facibus in manibus, & circum, KYZIKHNΩN NEOKOPΩN. In antica parte, circum Capdiadem. imberbe, KYZIKOC.

terius urgere neceſſe non ſit. Verum Malala[1] nos ad *Hadriani* Principatum remittit, quo, ſi credere fas eſt, *Novembris X. nocte divinam iram experta eſt CYZICUS*, ἥτις δὴ Μητρόπολις μεγάλη τῆ Ἑλλησπόντου ἐπαρχίας, *quae Metropolis eſt magna Provinciae Helleſponti. Imperator autem*, addit ille, *Urbi inſtaurandae plurima ſuppeditavit, Incolaſque ſuperſtites pecuniis & dignitatibus donavit*, ἐχαρίσατο χρήματα, τῇ ἀξίας.

12. Tum porro, & poſt tandem iſtum Terrae motum, ab ipſo *Hadriano* conſtructum fuit mirandum illud *Cyzicenorum* Templum, ſi *Malalae*, Scriptorique *Chronici* Paſchalis Alexandrinive, fidem adhibere ſit animus. Ille enim ſubjungit; Ἔκτισε δὲ ὁ αὐτὸς Ἀδριανὸς ἐν τῇ αὐτῇ ΚΥΖΙΚΩ ΝΑΟΝ μέγαν πάνυ, κ. τ. λ. *Extruxit etiam Hadrianus, in eadem Urbe CYZICO, Templum plane ingens, & Mundi Miraculis annumerandum: in cujus ſummo, ſtatuam ingentem Marmoream*[2] *ſibi poſuit*; *quae*[3] *hanc habet Inſcriptionem, DIVI HADRIANI, atque adhucdum ſtat.* In *Chronico* quoque *Alexandrino* legimus ad Conſules anni Aer. Vulg. CXXIII. *Hadrianum Nicomediae & Niceae Fora condidiſſe*, atque *praeterea Cyzici Templum excitaviſſe, & pavimentum marmore ſtraviſſe.* Si vero Scriptores illi forent integerrimae fidei, ſic tempus nobis eſſet notum, quo ingens illud *Cyzici* Templum conſtrui coepit; quemadmodum ab *Ariſtide* docemur, quo tempore perfectum fuit. Et hic quidem DIVI titulus *Hadriano* tribui potuit ab ejus poſt mortem ſucceſſoribus.

13. Caeterum utriuſque Scriptoris, vel antiquioris, a quo id mutuati ſunt, teſtimonium confirmare quodammodo poteſt alter etiam Chriſtianus Auctor, *Socrates*, narrans, (Hiſt. Eccl. Lib. III. c. 23.) *Hadrianum a Cyzicenis tertium decimum Deum fuiſſe appellatum*; quod nempe multa ab illo accepiſſent beneficia. Nec leve his pondus additur, quod certum ſit, *Cyzicenos* ſua quoque certamina habuiſſe quinquennalia, OLYMPIA nuncupata, ut inferius probabimus; quae proinde, non ſecus ac in aliis Aſiae Civitatibus, JOVI OLYMPIO ſacrata fuere, & hoc utique nomine ipſimet *Hadriano*, cui cognomen OLYMPII paſſim Graeci dederunt, uti jam ante praenotavimus.

14. Sed cum de his jam ſatis ſit dictum, nunc de *Ariſtidis* reditu ex Urbe *Cyzico* cogitandum. De quo haec praeſertim apud ipſum obſervanda veniunt, p. 624. *At*, inquit, *cum reditum injunxit*, [Aeſculapius] *tum BALNEI laudibus*, ἐπαινέσας τὸ ἐν Βαλανείῳ ὕδωρ, *inſtar alterius cujuſdam Strophae, additis, diſceſſimus.* —— *Nuſquam interquieſcens, ſub mediam noctem impranſus in VILLAM quandam meam perveni, QUADRINGENTA*[4] *ſimul emenſus ſtadia*; *atque poſtridie in BALNEUM.* Hic quidem εἰς Λανεῖον ferunt vulgati codices; ideoque doctiſſ. *Palmerius* (Exercit. pag. 471.) *credit fu miter*, ſuperius etiam legendum ἐν Λανείῳ. Verum patet, hic non agi de *Laneo*, haud procul *Smyrna* ſito, ut ante oſtendimus; ſiquidem Ariſtides in *Patriam* rediiſſe diſertiſſime docet, nec niſi poſtea, ut ſubjungit, *Smyrnam* ire juſſus eſt. Igitur ex ipſo contextu ita perſpicuum mihi videtur, ultimo loco legendum eſſe, εἰς Βαλανεῖον[5], non vero Λανεῖον, ut his longius immorari prorſus ſupervacaneum exiſtimem.

1 Chronogr. P. I. pag. 364.

2 Στήσας ἑαυτῷ τέλλα Μαρμαρέλλα Σταδιαῖα μεγάλα πάνυ ὑψηλά, εἰς τὴν ἐμφάνειαν τοῦ Ναοῦ. Graeca adpono, ut eruditus lector de Latina interpretatione judicet, uti & de ſignificatione, quam *Meurſius* in Gloſſ. voci Σταδιαῖα aſſignat; quae mihi non admodum placent.

3 Ἐς ὃν, ſcil. Ναὸν, ἐπιγράφει, Θείῳ Ἀδριανῷ.

4 Confer §. III. n. 7.

5 Ut ſcil. reſponderet ſomnio, quod reditum injunxerat, atque etiam *Balnei* uſum, ut colligere eſt, ex laudibus in *Balneum* carmine ſcriptis, de quibus ſuperius dixerat.

ANNO

COLLECTANEA HISTORICA.

ANNO { *Urb. Rom. DCCCCXXI.*
Aer. Vulg. CLXVIII.
Ariſtid. Aet. XXXIX. Morbi IX.
M. Aur. Anton. & L. Veri VIII.

COSS. Aproniano II. & Paulo II[1].

1. Ariſtides, recitato *priore*, ut vocat, *itinere*, ad *Cyzicenorum* Urbem & Solennia, de quo proxime diximus, aliud immediate ſubjungit, quo ex *Patria* rurſum *Smyrnam* petiit, & quidem Aeſculapii juſſu, atque ſub anni *Romani* principium; unde ad hunc annum id referre neceſſe fuerit, ſi ſuperiora ad annum proxime praeteritum pertineant, ut vero ſimilius viſum fuit. Igitur Noſtrum *hieme jam labente rurſus Smyrnam miſit* Aeſculapius: Επιλθόντος δὲ τ χειμῶνος, ἦγε πάλιν πρὸ ὅτι Σμύρνης. *Et primus quidem dies valde clemens fuit.* At cum *ſequenti nocte deſcendiſſet in Campum*[2], ὡς δὲ κατέβαινεν εἰς τὸ πεδίον, immiſſis ſomniis, quibus pluvia ſignificabatur futura, ibidem ſubſtitit. *Cum autem*, ſubdit, (p. 625.) *per dies aliquot*, ἡμέρας πλείους, ibi manſiſſem, *nunciatum eſt Nutricis filiam*[3] *graviter aegrotare.* Miſſo ad eam Medico, ipſe ubi primum licuit iter perſequutus eſt uſque ad *Apollinis Templum*, πρὸς τὸ Ιερὸν τ Απόλλωνος[4]; ubi cum ſacrificaviſſet, variaque habuiſſet ſomnia, & *Puellae* mortem audiviſſet, *ſexto* tandem *die, cum imperatum fuiſſet, PERGAMUM profectus eſt, eo quidem die profeſto qui ROMANIS eſt Anni principium*: Ην Ρωμαῖοι πρόσθην ἄγουσι τ ΕΤΟΥΣ. *HIEMS autem erat tam aſpera, ut eam ne domi quidem ferre poſſent.* (p 628.) Attamen cum *Boreas a tergo flaret frigidiſſime*, Ariſtides *longe ab aliis ſegregatus ad Templum* [Pergamenum] *pergit, trecenta circiter ſtadia, comite uno famulo, permenſus. Ac tempus quidem erat ultra ſacras Lucernas*; καὶ ἦν μὲν τῆς ὥρας τὸ μὴ λύχνους τὸς ἱερὸς, &c. (p. 629.)

2. Etiamſi vero *ſtudium* erga Sophiſtam Noſtrum *Pergami* eſſet, & *conventus*, ἡ σύνοδοι κατὰ τὸς λόγους, *ad Orationes* fierent, atque *metuerent ne citius inde diſcederet*; attamen haud longam ibidem feciſſe moram, moxque *Smyrnam* ſe contuliſſe, ſignificat. Qua in Urbe, ait, *eadem*, ac in illa, *contigiſſe*; imo *antequam Urbem ingrederetur, quoſdam ad rumorem occurriſſe. Tum*, pergit, *juvenes nobiliſſimi ſeſe nobis dederant, & forma quaedam Diſputationis jam conſtituta fuerat, cum omnium vocatio perficeretur*: καὶ τύπος τις ἤδη τεταγμένος ἀφετεῖτο ἦν, καὶ ἀφ-πάντων ἡ κλῆσις ἠκείετο. (p. 629.)

"Circa idem tempus *Aegyptius* quidam homunculus in *Urbem* [Smyrnam] irruperat, "ac tum *Senatores*, τ τε Βελευτῶν, quoſdam corruperat, tum Idiotis aliquot perſuaſerat "fore, ut aliquid rei gereret, &c. Cum haec Ariſtides *ſero* tandem audiviſſet (quippe "qui Domi cum neceſſariis verſaretur) atque *Aegyptius* eſſet venturus in ODEUM, "εἰς τὸ ΩΔΕΙΟΝ, ut diſputationem haberet; tum Sophiſta Noſter ex ſomnio in CU-"RIA dixit. *Quamvis autem*, aſſerit, *tam repente acceſſiſſem, ut id ignorarent plerique, ita tamen referta fuit CURIA*, Βουλευτήριον, *ut nihil praeter hominum capita conſpiceres, nec vel manum uſquam potuiſſes inſerere. Quin applauſus & benevolentia, vel potius enthuſiaſmus tantus per omnes extitit, ut nemo nec ante certamen, nec in ipſo*

1 Haec nomina ferunt antiqui omnes Faſti; ſed *Graeci* in Florentina M. Ducis Bibliotheca numerum ſecundum utrique aſſignant Conſuli.

2 Quis fuerit, vix definiri poteſt: patet tantum unius circiter diei itinere a Sophiſtae Patria ſemotum fuiſſe; atque in *Montanis* fuiſſe *Hadrianorum* Urbem; ſiquidem exinde *deſcendendum* fuit, ut in *Campum* veniret.

3 *Philumena* vocabatur, ejuſque Pater erat *Alcimus*, ut Noſter docet, pag. 626. ſeq. Confer §. V. n. 2.

4 Nec facilius eſt dictu, qua in regione peculiariter fuerit; neque utrum ſolummodo *Templum*, vel etiam *Urbs*. Ex Ariſtidis narratione colligimus duntaxat, id in *monte* fuiſſe, atque *ſub monte* aedes ſaltem aliquas fuiſſe, ſiquidem ille ibidem *per quinque dies* moratus eſt; imo idem 300. *circiter ſtadiis* diſtaſſe *Pergamo*. Vid. p. 625, — 629.

cer-

certamine conſederit; &c. At contra Aegyptius, etſi *ante tres dies* ſcripſiſſet, ſe iſto die in *Odeo* dicturum eſſe, *Auditores* tamen modo *decem & ſeptem in univerſum habuit.* (p. 630, 631.)

3. Poſtea narrat, ſe *non longe poſt*, ἐ πολλῷ δ' ὕστερον, EPHESUM fuiſſe miſſum ab Aeſculapio, *qui Coronas, quaſi Athletae, promittebat.* Quae vero illic peracta ſunt, prae modeſtia tacet. At exinde *Smyrnam* eſſe regreſſum, ibique aliquandiu manſiſſe, in ſequentibus ſignificat; (pag. 632. ſeq.) narrans *contentionem* magnam, *poſtea Smyrnae* factam. Cum ſcilicet ſomnio juſſus, ut *pranſus* in Curiam ingrederetur, contigit, ut *quidam Curiae Cuſtos*, τὶς τῦ Βυλευτηρίυ φύλαξ, *vir inſigni proceritate, prior voluerit de more cum Diſcipulis congredi*, συγγενέσθαι· ſicque Sophiſtam Noſtrum *ad meridiem uſque diſtulerit.* Tum autem Ariſtides *ingreſſus, exaggeravit locum communem contra Sophiſtas, jucundiſſime diem illum dicendo tranſigens*, &c. "Poſtquam vero finem dicendi fecerat, "ac *ſurrexerat*, ut diſcederet, abunde *Certamini* ſatisfactum putans; alii id non ſunt "paſſi, omnes uno quaſi ore manere jubentes, ac quaeſtiones accipere, & ſecundo de- "certare. Hoc quidem aliquandiu recuſavit, *quod praeſertim ſerum eſſet*, ἀλλὰ τὸ πρόσω "τῆς ὥρας ἦναι· verum, illis violentius hortantibus, certamen redintegravit, & tandem "diſceſſit *paulo ante ſolis occaſum. Poſtridie ibidem rurſum diſputavit.* (p. 633. ſeq.)

4. POLLIONEM hoc anno *Proconſulem* in Aſia fuiſſe, certo novimus ex eo, quod Ariſtides totidem verbis ſcribat, negotium, quod ſub hoc Proconſule habuit, contigiſſe *anno* ante illa, *Severi* Proconſulatu (qui ad decimum Morbi annum attinet) tranſacta. Cum enim ea recenſuiſſet, haec (p. 611.) addit; Οἷον δ' αὖ καὶ τὸ πρόσθεν τότων ἐνιαυτὸν ἔδοξ' ἡμῖν γενόμενον ὅτε Πολλίων[1] Ἀσίας ἦρχεν. *Illis quid ſimile accidit anno circiter ante, cum Pollio Aſiae Proconſul eſſet.* "Tum nempe, cum in *Curiam* ad dicendum "ingreſſus fuiſſet, COACTOR, ἐκλογεύς, electus eſt Ariſtides: at cum res ad *Lega-* "*tum*, ὅτι ἦν Περγαμηνῷ, veniſſet, is electionem confirmavit *Philadelphiae*, Ariſtide *ab-* "*ſente*; ἐν Φιλαδελφίᾳ δικαστηρίοις ἀπόντος ἐμοῦ. Deinde recitato in Urbis Concilio, ἐν τῇ Βυλῇ, "*Legati decreto*, Noſter *Romam* provocavit, atque ad *ipſum Pollionem* ac *Legatum* "litteras miſit. Hae quidem cum redderentur *Philadelphiae*, jam *dies erat dimiſſoria*, "*ut ajebant*: ἡ ἦν μὲ ἀφέτιμος, ὡς ἔφασαν, ἡμέρα. At *Pollio*, litteris lectis, ac *Legati* cognita "ſimplicitate, *jubet eum mox dato judicio decretum corrigere*: κελεύει παρευθὺς τὸν δῆμον, κα- θίζεσθαι καὶ ἐπανορθώσασθαι τὸ γράμμα. *Quod Legatus fecit, hacque de re ſola judex ſedit*: ποιεῖ ταῦτα ὁ Περγαμηνὸς, ἡ καθίζει ἐκεῖνος ἕνεκα τότου. *Atque alias ad Urbis Senatum*, πρὸς τὴν Βυ- λὴν, *dedit litteras*; *quae cum eſſent perlatae, ARCHON, qui acerrime* Noſtro *reſti- terat, & contraria prius legerat Decreta, jam perturbatus & inops conſilii miſit ad Prae- ſides*, τοὺς Ἡγεμόνας[2], *qui de his rebus inquirerent. At illi nihil reſponderunt. Ipſe vero ad Ariſtidem venit, & veniam petiit. Tum* Noſter *in Curiam*, εἰς τὴν Βυλὴν, *ingreſſus, ab iſto MUNERE liberatus eſt*, ἡ τῆς τε Διαιτολογίας ἀφείθη, καὶ τὴν ἀτελείας ἔτυχεν. *& Immuni- tatem conſecutus eſt. Tunc ei primum & deinceps amiciſſimi facti ſunt Archon ac ipſe Legatus* (p. 611, —613.)

5. In hac Ariſtidis narratione, quaedam ſunt ulterius obſervanda. Et primum quoad *Munus*, ad quod *Smyrnaei*, (ut videtur, etiamſi ſint hic innominati) cum elegerunt, *vectigalium* quidem curam ſpectaſſe, vel ex ipſo nomine colligitur; at cujus naturae ſpecialiter fuerit, haud facile dictu. Nec vacat longiorem hac de re diſquiſitionem hic inſerere. Satis ſit ulterius adnotaſſe, id genus *Curatores*, ſeu *Praefectos*, a ſingulis Civitatibus, ſive earum *Archontibus*, electos prius fuiſſe; poſtea vero a *Proconſule* confirmatos, aut *immunitate* donatos.

1 Sic perperam in vulg. Codd. Ariſtidis, uti & in aliis, hoc nomen perperam ſcribitur; cum in Nummis recte legatur, Πώλλιων. Vide quae hac de re diximus in *Ovid.* vita, pag. 5.

2 Proconſulem nempe & ejus Legatum.

6. Deinde

6. Deinde abs re non fuerit Lectores monere, ex hoc loco palam fieri, *Philadelphiae*, tunc ſaltem temporis, *Forum* ſeu Juridicum Conventum, ab Aſiae Proconſule fuiſſe habitum; cum tamen aevo *Plinii* (vid. Lib. V. c. 29.) *Philadelphia* eſſet *Sardianae* juriſdictioni obnoxia. Nec certe Cl. *Spanhemius* animum ſatis attentum ad Ariſtidis verba advertit, dum exinde aſſereret[1], *Legatum Aſiae Proconſulis in eadem Urbe domicilium habuiſſe, atque in illius Urbis Tribunali electionem hujus Clariſſimi Oratoris pro* Coactore, *ſeu* Rationali, *confirmatam.* Quae ſimul cum aliis profert, probaturus, *Philadelphiam* inter nobiles *Aſiae*, & primarias quidem *Lydiae* Urbes extitiſſe; etiamſi nondum *Metropolis* appellata in reſiduis veterum Monumentis legatur. Alias Cl. viri hallucinationes hic proſequi non fert animus, ne tempus in his longius teramus, dum ad finem properamus.

ANNO { *Urb. Rom. DCCCCXXII.*
Aer. Vulg. CLXIX.
Ariſtid. Aetat. XL, XLI. Morbi X.
M. Aur. Antonini & L. Veri IX.

COSS. Q. Soſio Priſco & P. Caelio Apollinare[2].

1. Hoc quidem *anno* Morbi *decimo* Ariſtidem in *Patria* fuiſſe, certiores ex diſertiſſimo ejus teſtimonio ſimus. Verum quando huc rurſus redierit, nuſquam occurrit; quamvis in ſequentibus innui videamus, eum jam aliquandiu ibidem degiſſe, cum ea contigerunt, quae ab initio *Serm. Sacr.* IV. narrat. Ετει, (inquit p. 568.) ΔΕΚΑΤΩ περιόντι τὴν ἀδενείαν, κ. τ. λ. *anno morbi DECIMO recurrente, ſpectrum ad me accedens, ita locutum eſt; Ego cum eodem laboraſſem morbo,* φεύγοντι τὸ δεκάτῳ ἔτει, *vertente decimo anno, ad ea loca, in quibus erat morbus exortus, juſſu Aeſculapii profectus ſanitatem recuperavi. Haec pronunciabantur, & ſcripta videbantur, cum quidem nos etiamnum juxta Templum JOVIS OLYMPII verſaremur. Erat autem HIEMS, paulo poſt SOLSTITIUM:* χειμὼν δ' ἦν, ὀλίγον μὲν ΤΡΟΠΑΣ. Ideo ſtatim Ariſtides ad *Aeſepum* fluvium, & ejus *Thermas*, ſe contulit; ſiquidem ibi Morbus ejus coeperat, uti addit, & nos ſuperius ad An. Ch. CLIX. fuſe deduximus. Quo Morbi principio, & in *Italiam* itinere memorato, tempus iterum ſic deſignat: ταῦτα μὲν δὴ συγγενόμενα φέρειν ΕΤΕΙ ΔΕΚΑΤΩ· *& haec quidem ante DECEM annos acciderant.* Dein ſuum ad *Poemanenum*, χωρίον τῆς Μυσίας, iter deſcribit, quemadmodum § III. n. 6. explicavimus. Cum ibidem *Aeſculapii Templum* eſſet, *ſacrum & celebre,* ἅγιόν τε καὶ ὀνομαστὸν, Noſter *totum ſe Deo conſecravit, ac multa, tum in ipſum ſervatorem conſcripſit Cantica,* Μέλη, *dum in Curru ſedebat; tum in Aeſepum, Nymphas, & Thermenſem Dianam, Thermarum Praeſidem,* καὶ τὴν Θερμαίαν Αρτεμιν, ἣ ταῖς θερμαῖς ἔχει· ut eum tandem ab omnibus malis *liberarent, & priſtino redderent vigori.* Poſt aliquot morae dies *Poemaneni* eum Aeſculapius ad *Aeſepum* dimiſit, jubens *illis ibidem lavacris* abſtinere, aliamque diaetam quotidie praeſcribens. At in *Fluvio* Noſter *purgabatur certis legibus*, & *domi per vomitus. Poſt tres vel quatuor dies in ſomnio vox facta eſt, dicens, Abſoluta omnia, eſſeque redeundum.* (p. 569. ſeq.)

2. Ab hoc tempore melius ſe habere coepit Ariſtides; *adeo ut deinceps manifeſta per totum corpus & diaetam obvenerit mutatio,* atque *aerem ferret facilius, nec minus robuſtiſſimis iter faceret. Tum veſtes ſupervacuae ſunt ablatae, Catarrhis, venarumque & nervorum ſiderationibus ceſſantibus. Cibum quoque digerere quodammodo coepit, atque integra obire Certamina, partim domi, partim publice. Quin & Urbes, Deo Duce,*

1 De Numiſm. Praeſt. Tom. I. p. 632.
2 Uterque in Lap. cum An. poſt Rom. Cond. DCCCCXXII. apud *Gruter.* p. 300. n. 1. & ſecundus in fragm. apud *Fabrettum* Inſc. p. 494.

cum

cum bona fama & fortuna, adiit: καὶ δὴ τῆ Πόλει εἰσήλθομεν, ἡγεμόνι μὲν Θεῷ, μετὰ τῆς ἀγαθῆς φήμης καὶ τύχης. (p. 571.)

3. "Ut autem ab Aesepo rediit, *puerorum*, παιδίων, scil. Domesticorum, atque alio-"rum fausta exceperunt omina; *Nutrix* quoque mox surrexit, atque occurrit & con-valuit. Deinde cum Aesculapius jussisset Nostrum, *ut frigida lavaret*, id *Nive* factum est, quae *omnia occuparat, arbores, solum, fontes*. Quibus iterum significat, isthaec *hieme* fuisse peracta. (p. 572.)

4. Cum porro tunc temporis, ex Aristidis testimonio, SEVERUS Asiam Proconsul regeret; hinc necessario sequitur, eum jam anno superiore circiter medio, juxta horum temporum morem, in hanc venisse Provinciam. Subjungit enim Noster; *Isthaec autem in profectione ad Aesepum, & hinc reditu contigerunt, cum Asiae PROCONSUL,* Ἡγεμὼν τῆς Ἀσίας, *esset vir celeberrimus, SEVERUS, ex superiore Phrygia oriundus.* Sub cujus Proconsulatu *Mira* quaedam, θαυμαστὰ, ut Sophista vocat, transacta, plu-ribus post paginis[1] narrat; unde & nos proxime, quae ad institutum respiciunt, excerpemus. Quae vero hic dicitur ἄνωθεν Φρυγία, & p. 614. Φρυγία ἄνω, eadem proculdubio fuerit, ac quae *Straboni* (Lib. XII.) Phrygiam Magnam describenti memoratur, ut quae nuncu-paretur *Phrygia Montana*, ἐν ᾗ ἐστὶν ἥτις Παρώρειος λεγομένη Φρυγία, & quae contermina *Ga-latiae*, sic a *Gallis*, partem etiam Magnae Phrygiae occupantibus, appellatae. Unde haud immerito suspicari possumus, eundem cum hoc SEVERO Proconsule, ex ista Phrygia oriundo, esse CAICUM JULIUM SEVERUM, in Marmore *Ancy-rae* Galatarum reperto laudatum, & cujus in alio Lapide, ibidem quoque prostante, UXOR dicitur CARACULAEA EX REGIBUS [scil. Galatarum] ORTA. Illam quidem jam supra §. VI. n. 7. memoravimus; sed integram hic lubenter exscri-beremus, ut aliquot viri Eruditiss. hallucinationes[2] in ejusdem interpretatione admis-sas, corrigeremus; nisi longior fieret excursus, quam nunc patitur opus; quod jamjam, praeter consilium, sub manibus nimis crevit.

5. Igitur ad ea nos convertamus, quae sub *Severi* Proconsulatu Aristides sibi eve-nisse deinceps (p. 601. seq.) tradit. *Cum autem*, infit, *apud Aesepum tunc temporis, & rursum circa Jovis Templum versarer, ita mecum* [Severus] *egit.* Ἐπέμπετο τοῖς Ἡμιόσι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἀφ' ἑκάστης πόλεως, ἑκάστου ἔτους, ὀνόματα δέκα ἀνδρῶν τῶν πρώτων, κ. τ. λ. *Mit-tebantur quotannis eo tempore ad Proconsules ex Urbibus singulis nomina decem viro-rum primorum*; *quae Proconsul* considerans, unum ex omnibus deligebat, quem *Pacis custodem constitueret*, καθιστάναι φύλακα τῆς εἰρήνης. *Itaque cum ex Mysiae quodam oppidulo, cujus nomen dicere nihil est opus, ad eum* [Severum] *prolata fuissent delecta nomina*; *ille, qui nihil adhuc rerum mearum cognosceret, nisi quod audierat me agros circa istum locum habere, ac fortasse non infimi esse ordinis*; *rejectis omnibus, quotquot missa erant nominibus, mihi Magistratum detulit*, προσήκειν ἄρχειν ἐμέ· *cum non cogitasset, me ad Smyrnam multo prius pertinuisse, quam spem de me formare Urbs illa posset,* ὅτι τῇ Σμύρνῃ προσήκειν πολλοῖς πρότερον χρόνοις, πρὶν ἐκείνης ἡμᾶς ἐρᾶσθαι πόλεως, *& ad eam rem prorsus in-eptum esse. Mittit deinde Archontibus Epistolam, non illis quidem, sed mihi datam*; *quam ii ad me venientes reddiderunt, & quae jubebat, me Paci praeesse,* προστῆναι τῆς εἰρήνης. "Ea magnopere perculsus Aristides, cum ad ipsum Proconsulem provocare nol-"let, siquidem nullus esset adversarius; ad ipsos *Archontes* ex eorundem consilio pro-"vocavit. Interea *paucis post diebus*, ἡμέραις δὲ πολλαῖς ὕστερον, *venerunt* ad eum *ex Italia Regum litterae, tum Imperatoris ipsius, tum ejus Filii*; *quae praeter alias, quas conti-*

1 Quibus interim alios honores a Deo tributos enumerat, & eos praesertim, qui ad *Eloquentiam* pertinent, a secundo inchoans morbi anno, quo ad studia reversus. Unde jam collecta fuere, quae ad antecedentes annos ordine, quantum fas erat, retulimus.

2 Palaeogr. Gr. pag. 159, 160.

nebant,

nebant, Laudes, IMMUNITATEM confirmabant, propter Eloquentiae ſtudium, ſi operam ei dare vellet. Αλλας τε σύφημίας ἔχουσι, καὶ ἢ ἀτέλειαν, ὅπισφραγιζόμεναι [ἐπιστολαὶ] ἢ ὅτι τοῖς λόγοις, εἰ πυγχάνοιμι χρώμενος αὐτοῖς [1].

6. Hos vero *Principes*, quibus Ariſtides, pro ſolito Graecorum more, Βασιλέων nomen adſcribit, alios non eſſe, praeter *M. Aurel. Antoninum*, cui Αὐτοκράτορος titulum tribuit, & *Commodum* ejus filium, ſatis patet; nec ullus hac in re haerere dubius poteſt. Hoc quidem tempore duo ſuperſtites erant *M. Aurelio* filii, anno Ch. CLXVI. Octobri menſe *Caeſares* [2] appellati: at *Verus* natu minor vix tum *quinquennis*; quippe quem, *Capitolino* teſte, (in M. Aur.) pater amiſit *ſeptennem*, ſub *ipſis Profectionis* ad bellum Germanicum *diebus*, anno Ch. CLXX. labente.

7. *Commodus*, fateor, haud multis major annis tunc erat, ut qui die Auguſti 31. An. Chr. CLXI. natus [3], annum proinde aetatis *octavum* modo agebat, ineunte anno Chr. CLXIX. ad cujus principium iſta referimus. Unde difficultas, quam diſſimulare nolumus, adverſus hanc hypotheſin oriri poſſet: maxime quod Ariſtides hoc loco unius ſolum *Imperatoris* meminerit, atque *L. Verum* omiſerit, alterum Imperii Collegam, qui hoc tandem anno exeunte, *media* ſcilicet *hieme*, ut habet *Galenus*, exceſſit. Ut hi autem nodi ſolvantur, haec paucis obſervanda putamus. 1°. Vix ac ne vix longi Ariſtidis morbi principium poteſt ab illa removeri Epocha, quam eidem aſſignavimus. Quod plura ſuperius deducta probant, & prae aliis quae de *Quadrati* Proconſulatu, ac rebus Noſtri ſub eodem, annoque Ch. CLXVI. oriente tranſactis diximus; ex quibus palam fit, Ariſtidem tunc jam per *quinque* minimum annos & menſes aliquot aegrotaſſe. Quo pacto neceſſe eſt, ut *decimus* ejus morbi annus cum hoc Ch. CLXIX. congruat, non ſecus ac quicquid ad illum Ariſtides ipſe de *Principum Litteris*, &c. alligat.

2°. *Commodum* Pater, ab ineunte pueritia, *& ſuis praeceptis, & etiam magnorum atque optimorum virorum, erudire conatus eſt. Habuit Litteratorem Graecum, Oneſicritum; Latinum, Capellam Antiſtium*, &c. quae *Lampridius* in ejus vita ſcribit; ne advocem *Herodianum* [4], aut *Pollucem, qui Onomaſticum* inſcripſit *Commodo Caeſari*, adhucdum tali *opera indigenti* [5]. Mirum idcirco videri nequit, ſi nomine *Commodi* etiamnum pueri, aliquis ex Praeceptoribus Graecis, plerumque vanis, Epiſtolam tum Ariſtidi miſerit, cum una eidem ſcriberet Pater *M. Aurelius*, qui id genus homines deperibat, & cui ideo alii palpare ſemper erant parati. Quin & hac via rem explicare tenerentur, qui vellent, abſque validis tamen argumentis, ad ſubſequentes annos amandare has *Commodi* Epiſtolas, quibus conſcribendis aeque foret ineptus, etiamſi pluſquam *decennis* ſtatueretur.

3°. *L. Verus* omnino Luxuriae & *Crapulae* deditus, praeſertim poſt ſuum ex Syria reditum [6], viros ſtudiis operam & vitam navantes parum curabat; adeo ut *M. Aurelius*, eo etiam vivente, facile potuerit ſolus ad id genus homines litteras ſcribere, aut eorum negotia cordi habere ac conſtituere. Adde quod & Oratione de *Concordia* ad Aſiae civitates, quae certiſſime *L. Vero* adhucdum vivente ſcripta, Noſter tamen de uno tantum *Rege* Maximo loquatur, ut qui ad eaſdem Urbes ſub *initium Imperii* ſcripſerit ea de re. Vide ad An. ſeq. n. 3.

4°. Anno quidem Ch. CLXVIII. deſinente *M. Aurelius* in *Italia* fuit; ſicque potuit, ibidem *Epiſtolas* ſcribere, quas Ariſtides hoc CLXIX. inchoante, haud longe poſt *Sol-*

1 Haec poſtrema *Canterus* ſecus interpretatur: *Immunitatem propter litteras, ſi ipſorum* [ſcil. a quibus ſcriptae fuerant Epiſtolae, Principum &c.] *uteror conſuetudine, mihi confirmabant.* Quam verſionem ſane jocularem ſatis confutat ſola Graecorum inſpectio.

2 Hinc nomine Βασιλέων apud Graecos veniebant, ut hic apud Ariſtidem *Commodus* una cum Patre.

3 *Pridie Kalend. Septembris, Patre Patruoque Conſulibus*, ſcribit Lampridius in Com. c. 1.

4 Hiſt. Lib. I. c. 2.

5 Lib. I. Proem.

6 Vide Capitolinum in L. Vero.

ſtitium hiemale, acceperit. At Imperator ille hoc ipſo labente anno rurſus ad bellum Germanicum Roma profectus, exinde in *Italiam* non rediit, niſi ſub ultimum ejuſdem anni exitum, atque in reditu *Altini*, Regionis Venetae, *L. Verum* Collegam amiſit, & quidem *hieme media*, id eſt expirante *Decembri*, ſi non labente *Januario*[1] ſequenti. Vix ſaltem ante medium hunc menſem potuit cum *Veri* corpore Romam ingredi. Deinde funebri ejus Pompae, diviniſque honoribus ei decretis intentus, vix tum, vel ſtatim poſtea, litteras ad Sophiſtam ſcripſerit. Nec etiam hae potuiſſent in *Aſiam* Roma tam cito tranſvolare, ut Ariſtidi redderentur *paulo poſt hiemis Tropas*. Haud melius convenirent ſubſequentes anni; ſiquidem Ch. CLXX. currente *M. Aurelius* egreſſus *Italia* per quinquennium in *Pannonia* degit, Germanico bello impeditus.

8. Illis ita diſcuſſis, quibus noſtra ſententia haud invalide corroboratur, ad Ariſtidis narrationem pergimus. *Ab Heliodoro quoque* (ſubdit, p. 602.) τῶ τ Αἰγύπτε Ὑπάρχε γνωμάϛε, *qui fuerat Aegypti Praefectus, litterae una cum Regiis venerunt, partim ad me datae, partim ad Proconſulem de me honorificae ac ſplendidae.* Quae [N.B.] *dudum quidem, ante hoc negotium ſcriptae fuerant*: Γραφέντα μὲ πολλῷ πρότερον τ χρείας ταύτης· *tunc autem opportune ſunt redditae.* Heliodorus autem ille pater *Avidii Caſſii*, qui rebellis anno Ch. CLXXV. arma contra M. Aurelium in Syria movit, ex *Cyro*, Civitate iſtius Provinciae, oriundus, *ob Rhetoricae peritiam ad Aegypti Praefecturam pervenerat*, teſte *Dione* apud Xiphilinum Lib. LXXI. Hinc amicitia & commercium inter Heliodorum atque Sophiſtam Noſtrum: Caeterum Hiſtorici de *Caſſii* rebellione agentes ne verbum quidem de Patre ceu tum vivente faciunt. Unde fas eſt credere, eum paulo poſt iſthaec, & ante filii facinus obiiſſe.

9. Iſtas porro Epiſtolas ad *Severum* miſit Ariſtides una cum ſuis totum declarantibus negotium. *Poſtea Severus ex ſuperioribus locis*, ἐκ τῆς ἄνωθεν χωρίων, *EPHESUM deſcendit ad agendum Forum*, δικῶν ἀγορὰν ἄξων, lectiſque *litteris*, *eo nos venire juſſit. Itaque miſi qui irent.* Antequam vero *Syndici* loqui coepiſſent, *Severus*, laudato publice Ariſtide, *Cupio*, dixit, *ut mecum imperet* [Ariſtides,] *atque jus immunitatis ipſi confirmo, ac manet*; Αἰτοῦμαι δ' αὐτὸν ἔφη συνάρξαι μοι· τὰ δὲ δίκαια τῆς ἀτελείας αὐτῷ κ βέβαια, καὶ μένει. *Haec publice dixit, & Commentariis*, ſeu publicis decretis *inſcripſit*: ταῦτ' ἐνέγραψε τοῖς Ὑπομνήμασι. (p. 603, 604.)

10. Decretum tamen illud nequaquam *Ariſtidi* placuit; ideoque poſt ſomnium, quod ut & caetera fuſe recitat, (p. 605, 606.) juſſus ab Aeſculapio *Pergamum rediit.* Ibi *Rufinus* ejus Amicus tum degens, cum rem audiviſſet geſtam, litteras ei dat, ad *Proconſulem* ſcriptas. Itaque Noſter *Smyrnam tempore DIONYSIORUM*, Διονυσίοις, *venit*; *aderatque Feſto Severus, atque una Legatus*, qui ejus admodum familiaris, & quodammodo *ſcriba* erat: κ γὰρ ὢν ὑπηρετεῖ γραμματεὺς αὐτῷ. Is tum in jure *Smyrnaeis* dicendo occupatus[2], audito tamen negotio, & *ſomnio* ante memorato, Ariſtidem ad Proconſulem deduxit. *Severus* autem, lectis *Rufini* litteris, & aliis *Pardali, ei a pueritia familiaris & contubernalis*[3], quibus ad eum multa de Ariſtidis Eloquentia erant ſcripta, haec dixit: *Nullus de Eloquentia quaerit*; *cum aliud ſit eſſe Graecorum primum, & Oratorem ſummum*, κ ἄκρον ἐν λόγοις· *atque aliud huic rei operam dare, & HABERE DISCIPULOS*, κ ἕτερον ἀφαιρεῖσθαι ὅτι τούτῳ κ μαθητὰς ἔχειν. *Paulo poſt ad Senatum*, πρὸς τὸν Βουλὸν, *juſſit me ire, ac Civibus perſuadere*; *ſimulque adhortatus eſt, ac ad juniores admittendos incitavit*; κ παρήνει προτρέπων τὸς νέους. *At ego nihil eſſe admonitione opus reſpondi, cum Deus hac de cauſa me dimiſiſſet, cui neceſſario foret obtemperandum.* (p. 607, 608.)

1 Profecto de iſtius Menſis die *decimo*, *Ovidius* Faſt. Lib. I. v. 459. *Poſtera lux hiemem MEDIO diſcrimine ſignat*, &c.

2 Καὶ γὰρ ἐπὶ τ Διοικήσεως τ περὶ Σμύρναν. p. 607.

3 Οἰκεῖος δ συνήθης ἐκ παίδων. p. 608.

11. Ex

11. Ex iis iterum liquet, negotium illud prioribus anni Romani menſibus in agitatione fuiſſe; quandoquidem iſta *DIONYSIA* celebrata *Smyrnae primo vere*[1] fuerunt, uti vel ex Noſtro (p. 402.) diſcimus. Eadem vero ad *Antheſterionem menſem medium* refert *Philoſtratus*[2]. Qui menſis eo nomine apud *Atticos* appellatus reſpondebat Menſi apud *Aſianos* dicto *Lenaeoni*; tunc temporis, ut ſuperius adnotatum, a 24. *Januarii* Romanorum incipienti. Sic nempe vocabatur a *Baccho Lenaeo*, Ληναίῳ Διονύσῳ, cui Feſtum Λήναια vocatum conſecraverant, & quotannis celebrabant *Athenienſes*, quorum *Colonos* ſe dicebant *Smyrnaei*. Apud hos etiam medio circiter *Lenaeone* peracta fuiſſe *Dionyſia*, alius Ariſtidis locus evincit. In hujus enim menſis *Diario*, de quo fuſe ad An. Ch. CLXVI. ſic habet: Ογδόη ὅτι ἦν, *octavo decimo die videbatur Metrodorus Poeta certare Smyrnae in POETICO CERTAMINE; quod & in eundem fere diem incidebat*, &c[3]. Jam vero eruditiſſ. *Meurſius*[4] probavit ex *Ariſtophane*, ejuſque *Scholiaſte*, & *Diogene Laertio*, &c. *CERTAMEN POETARUM* fuiſſe in illis LENAEIS. Octavus autem decimus *Lenaeonis* dies in *Februarii* Romani diem *decimum* incidebat. Quo circiter tempore *Ver* apud Romanos initium ſumebat, ſcilicet[5] *Sexto die ante Februarias Idus*, ſeu octavo Februarii.

12. Poſt *Severi* decretum, & antequam Ariſtides ex ejus Conſilio in Smyrnenſem Curiam ingrederetur, & hac de re verba faceret, aliud ei ſupervenit negotium. *Nam cum haberentur hoc tempore Comitia Prytanea*, Ἀρχαιρεσίαι Πρυτανεῖαι, *eum nominavit Senatus, duobus vel tribus ſubſcribentibus.* "Ita cum Smyrnaeis ea forent perſuadenda, de qui-"bus Noſtrum ad eos miſerat Proconſul, rurſus ab illis ad Proconſulem cogebatur pro-"vocare. *Pergamum igitur profectus* eſt Ariſtides; ubi cum die judicii e Templo in "Urbem deſcenderet, & accederet ad Proconſulem, is ut illum venire vidit, ſtatim "*Lictores*, Ῥαβδούχους, obviam miſit. Dein ab ipſo omni reverentia, & a *Judicibus*, καὶ "παρὰ τῆς Συνέδρων, & Oratoribus, Ῥητόρων, aliiſque cunctis exceptus fuit; adeo ut *De-"clamationis* potius quam *Judicii* ſpecies appareret, cum & benevolentia eſſet magna, "& audiendi ſtudium manibus ac voce ſignificarent. Cum *autem ad quinque menſuras* "*dixiſſet*, πεντὲ ὕ μέτρων[6] ἐκπεραθέντων, atque ex *Urbanis Syndicis unus* breviter & cum "laude Ariſtidi reſpondiſſet; *Severus* denique eum *ad Senatum rurſus cum litteris honorificis remiſit*: πέμπει με αὖθις εἰς τὴν βουλὴν μὲ γραμμάτων ἐντίμων. *Tum vero*, pergit, *non Immunitas mihi tantum eſt confirmata, ſed & cum honore tanto atque decore, ut aliorum nemini hac in re cedere viderer.* (p 608 — 610)

13. His pauca veniunt addenda de utroque *Munere*, ad quod Ariſtides electus fuit, & cujus *vacationem*, ſeu immunitatem magno molimine impetravit. Prioris quidem erat, *Pacem* cuſtodire, atque ideo ſeditioſos homines & pacis publicae turbatores comprehendere, ac praemiſſa notoria ad Tribunalia Judicum perducere; prout jamdudum ex D. *Auguſtini* Epiſt. 140 & 159[7], Doctiſſ. *Henr. Valeſius* notavit ad *Euſeb.* Hiſt. Lib. IV. c. 15. ubi *Herodes* quidam Smyrnaeorum *Irenarcha*, Εἰρήναρχος, dicitur, cum S. *Polycarpus* fuit apprehenſus. Creabantur autem *Irenarchae*, prout Cl. vir ibidem ſubjungit, ex corpore Curiae, ut indicat Lex 49. in Codice Theodoſiano de *Decurionibus*, in qua *Praepoſiti Pacis* dicuntur. Alia apud eundem lege. Obſervandum tamen ex Noſtro, electionem factam *Irenarchae*, non ex *Decurionibus*, ſed modo ex *Primatibus* in ſin-

1 Καλῶσι γάρ σε Ηρος ὥρᾳ πρώτῃ Διονυσίοις, &c.
2 De Sophiſtis Lib. I. §. 25. p. 531.
3 Tom. I. Serm. Sacr. I. p. 495, 496.
4 Graecia Feri. Lib. V. p. 195.
5 *Plin.* Lib. II. c. 47, &c.
6 Tempus nempe aquae menſura, quae *Clepſydra* inde nuncupata, metiebantur. vid. *Plin.* Epiſt. XI. Lib. II. & II. Lib. VI. *Philoſtrat.* de Sophiſt. Lib. II. c. 1. n. 11. pag. 561, &c.
7 Addi potuiſſet L. unic. Cod. de *Irenarchis*, unde liquet, eos *debuiſſe, ad tutelam Provincialium, quietis & pacis concordiam facere.* Unde & in L. 18. §. 7. ff. dicuntur *Diſciplinae publicae & corrigendis moribus Praefecti.* vid. Cl. *Pet. Burman.* Diſſ. de Vectig. p. 177.

gulis Urbibus, inter quos *Decem* ab Archontibus eligebantur, horumque nomina ad Aſiae Proconſulem mittebantur, ut unum ex illis, pro libitu, *Paci* praeficeret. Hunc Noſter φύλακα τῆ εἰρήνης [1] appellat, Marmora vero antiqua [2], non ſecus ac Scriptores, ΕΙΡΗΝΑΡΧΗΝ.

14. Alterum vero *Munus* indicatur ab Ariſtide, dum ſcribit, ſe a *Senatu* Smyrnenſi nominatum, cum haberentur Comitia PRYTANEA. Nullum enim eſt dubium, quin in id genus Comitiis electus fuerit PRYTANIS, quales *Smyrnae* fuiſſe plures, docent vel ipſa ibidem reperta Marmora; quae jamdudum Eruditiſſimi viri de hac dignitate agentes protulerunt, in primis Ill. *Spanhemius* [3], & Doct. *Anton. Vandale* [4], quos hic exſcribere non vacat. Satis ſit adnotaſſe, illud PRUTANUM Munus, partim *Sacerdotio*, & quidem *Veſtae*, inde ΠΡΥΤΑΝΙΔΟΣ dictae, partim *Magiſtratu* Politico, conſtitiſſe; atque aut *Annuum*, aut *Perpetuum* fuiſſe. Quod vero Cl. Viri ex priſcis jam probaverunt Monumentis, PRYTANUM nempe unum fuiſſe, qui eorum Conſilii foret Caput ac Praeſes, dictus ὁ ἐφ' ὅτος Πρύτανις, dum alii velut ejus Adſeſſores, οἱ σὺν Πρύτανιν, vocarentur; id inquam confirmatur ex Inſcriptione adhucdum inedita Marmoris, quod *Mileti* a Cl. V. *Gul. Sherard* repertum, & quod Imp. *Severo* TRIB. POT. III. IMP. VII. COS. II. id eſt, An. Ch. CXCV. cum jam ARABICUS & ADRIABENICUS cognominatus eſſet, dicatum, *curante Archieprytani Cteſio cum ſuis Adſeſſoribus*: ΕΠΙΜΕΛΗΘΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΠΡΥΤΑΝΙΔΟΣ ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΙΣΙΟΥ [5]: ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΑΡΧΟΝΤΩΝ ΑΥΤΟΥ ΕΣΤΙΑΙΟΥ ΤΟΥ ΕΠΙΓΟΝΟΥ Τ. Β. [6]: ΒΥΒΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΝΙΚΑΝΔΡΟΣ: ΑΓΑΘΟΠΟΔΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΟΥ: ΑΦΡΟΔΕΙΣΙΟΥ ΤΟΥ ΠΟΣΙΔΟΝΙΟΥ: ΕΡΜΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΝΤΣΙΟΥ. Ubi mendum in voce ΑΡΧΙΠΡΥΤΑΝΙΔΟΣ, pro ΑΡΧΙΠΡΥΤΑΝΕΩΣ, ut vulgo in vetuſtis Scriptoribus legitur, ſuſpicatus eſſem, niſi ſuccurriſſet *Athenaei* locus Lib. XI. p. 477. quo bis τῆ Πρυτανίδος, & ὧδε Πρυτανίδι habetur. Septem in illo quidem lapide *Prytanes* apud Mileſios videmus; verum an totidem *Smyrnae* aliiſve in Urbibus fuerint, incompertum mihi eſt.

15. Alia tandem *dignitas*, & quidem ΑΡΧΗΣ nomine, at obſcure ſatis, a Sophiſta Noſtro ſubindicatur [7], in qua eum *Severus* velut *Collegam* ſibi aſſociare voluerit, publice haec declarans: Αἰτοῦμαι δ' αὐτὸν ΣΥΝΑΡΞΑΙ ΜΟΙ. *Cupio ut* Ariſtides *mecum ejuſdem Poteſtatis ſit particeps*. Quid hoc ſibi velit, haud omnino certus ſum; niſi ſignificetur, Aſiae *Proconſules* habuiſſe nonnullos Συμβούλους καὶ Συνέχοντας, *Conſiliarios & adminiſtrationis Collegas*, quales *Dioni Syracuſano* fuiſſe ſcribit *Plutarchus* in ejus vita p. 981. quod jam ſummus vir *Ezech. Spanhemius* [8] notavit; addens, alioquin Συμβούλους e numero Ἀρχόντων fuiſſe apud Thurios, doceri ab Ariſtotele Polit. Lib. V. c. 7. Quin & recte obſervat, id unum in genere voce Συναρχία ſignificari, ſocietatem nempe ejuſdem Collegii ſeu Magiſtratus; indeque Συνάρχοντες Graecis dici, qui in eodem Imperio, ſeu Magiſtratu, vel Belli vel Pacis Collegae erant. Quibus Nummos illuſtrat *Antiochiae* in Caria ſub Impp. *Auguſto* & *Claudio* cuſos, cum ΣΥΝΑΡΧΙΑ ΑΤΤΑΛΟΥ & ΜΥΩΝΟΣ. His alius ſimilis in *Devonienſi* Gaza proſtat, in cujus prima facie circum *Auguſti* caput, ΣΕΒΑΣΤΟΣ, in averſa vero circum *Palladem ſtantem*, ΠΑΙΩΝΙΟΥ ΣΥΝΑΡΧΙΑ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ.

1 Quomodo πανηγύρεως Εἰρήνης Φύλαξ, *Conſtitutus Pacis Cuſtos*, Zenobius quidam in Epiſtolis Libanii ineditis; Cl. Spanh. de Pr. Num. T. I. p. 710.

2 Sic Ancyranum apud Gruter. p. 448. n. 1. & aliud Aphrodiſienſe ineditum, ΕΙΡΗΝΑΡΧΗΣΑΝΤΑ.

3 Diſſert. de Num. Smyrn. ad calc. *Seguini* ſelect. Numiſ. dein auctior. in Graev. Theſ. Tom. V. pag. 659. vid. & de Praeſt. N. IV. T. 701.

4 Diſſert. Antiq. V. C. II. p. 389. ſeqq.

5 Cum in Apographo, quod ab Illuſtriſſ. nec unquam ſatis laudato Comite *Pembrochiae* habui, ΚΙ ſit in extrema linea, neſcio annon potius legendum, ΚΤΗΣΙΟΥ· ut filius ejuſdem nominis ac Pater fuerit.

6 Hoc eſt ΤΟ Β. ſeu *ſecundo*, ut iſte *Eſtiaeus* tunc iterum *Prytanis* Mileti fuerit.

7 Pag. 604, 605, 610.

8 De Praeſt. Numiſ. T. I. p. 696.

16. Utut

16. Utut ſit, hujus Muneris ſicut & aliorum IMMUNITATEM, Ariſtides a Proconſule *Severo* impetravit, imo & perpetuam VACATIONEM. De qua ut hic pluribus agam, neceſſe non videtur; cum jam alii fuſe ſatis hac de materia commentati ſunt, & haud ita pridem Doctiſſ. *Everardus Otto* Cap. 6. integro libri de *Aedilibus Coloniarum*: Ubi prae caeteris, pro inſtituto noſtro, notandum, quod *Rhetores* ac *Sophiſtae* immunitatem acceperint, *propter aſſiduam curam & diligentiam, quam juventuti Oratoriis Artibus imbuendae impendebant.* Eam enim rationem immunitatis in commune profert *Paulus* apud *Modeſtinum* in L. VI. §. 5. & Conſtantinus in L. III. Cod. Th. de Medicis & Profeſſoribus, *quo* ſcil. *facilius liberalibus ſtudiis & memoratis Artibus multos inſtituant.* Quod & ex Ariſtidis narratione manifeſtum eſt. Caeterum inſigne ſupereſt[1] Monumentum ex Lapide Smyrnenſi erutum, quo *Severi* & filii *Antonini* Reſcriptum ad Smyrnaeos, in *Claudii Rufini* Sophiſtae gratiam, datum habetur; & quo Imperatores provocant ad *divinas Anteceſſorum ſuorum Conſtitutiones*, quibus *Vacatio a publicis officiis promulgata* fuerat *Sophiſtis*, & quarum virtute *Proclus* ipſe eadem *immunitate* fruebatur: Ο ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΙΡΕΣΙΝ Η ΣΥΝΕΣΤΙΝ ΕΠΙ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΝ ΛΟΓΟΙΣ ΣΥΝΕΧΗ ΒΙΟΝ ΤΗΝ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΗΝ ΤΟΙΣ ΣΟΦΙΣΤΑΙΣ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΘΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ ΗΜΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΤΕΛΕΙΑΝ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΚΑΡΠΟΥΜΕΝΟΣ,&c.

ANNO { *U. Rom. DCCCCXXIII.*
Aer. Vulg. CLXX.
Ariſtid. Aet. XLI, XLII. Morbi XI.
M. Aur. Antonini X.

COSS. M. Corn. Cethego, & C. Erucio Claro.

1. Poſt *Severum* quidem Ariſtides ſignificat, *Amicum* Aſiae Proconſulem fuiſſe, ſic de illo loquens, pag. 600. Σέβηρος ὁ τ Ασίας Ηγεμὼν ἦρξεν οἶμαι ἐνιαυτῷ πρότερον τ ἡμετέρου ΕΤΑΙΡΟΥ. *Severus Aſiae Proconſul* Provinciam *rexit, ut arbitror, anno ante AMICUM Noſtrum.* Quis iſte fuerit, vaticinari non datur.

2. Cum vero nihil amplius certi habeamus, quod pateat ad hunc annum pertinere; haud abs re fuerit, ſi hoc loco pauca dixerimus de nonnullis *Ariſtidem* ſpectantibus, quae ſolummodo videmus *Morbi* tempore, at ante *L. Veri* obitum peracta fuiſſe. Et primum quidem *Orationem*[2] ad *Rhodios* de Concordia ſcriptam poſtquam aegrotare jam coeperat, ipſius exordium clare docet; nec pluribus tamen *poſt* annis: Siquidem dubitat[3], num ad *Rhodios* jam perveniſſet valetudinis *ſtatus*, quem *diis committit, qui eum ad hoc uſque tempus* conſervaverant: τοῖς Θεοῖς ἐπιτρέπω δι' ὃς ἡμῖν τοῦτον ἐσώθη τ χρόνον. Unde colligere licet, hunc libellum, non niſi poſtquam Sophiſta *Pergami* degens ad ſtudia redierat, exaratum eſſe. Deinde (p. 386.) ut *Rhodiorum* diſſidia ſeditionemque avertat, ipſis ob oculos ponit periculum fore, ne *Libertatem* amittant, ſi diſcordia & contentiones ſic procedant; cum eſſet impoſſibile, ut id PRINCIPIBUS, τοῖς ΑΡΧΟΥΣΙ, ignotum foret, atque ab ipſis contemneretur. Nec vanus erat metus, quandoquidem, ut *Tacitus* obſervat, (Annal. XII. c. 58.) *Rhodiis libertas adempta ſaepe, aut firmata, prout bellis externis meruerant, aut domi ſeditione deliquerant.* Poſtremum *Veſpaſianus* eos libertate privavit, & in Provinciae formam cum plurimis aliis Inſulis redegit[4]. Quod Hieronymus in Chronico ad annum *Veſpaſiani* V. ſeu Ch. LXXIII. allegat. Paulo poſt tamen iterum *liberi* fuerunt facti; quippe *Rhodus* dicitur *libera* Plinio, (Lib. V. c. 31.) qui tribus quatuorve poſt annis ſcribebat. Et ſane *Trajano* Imperante *Dio* Chryſoſto-

1 Vid. *Th. Smith* Notit. Eccleſ. p. 55. *Spon.* Itin. T. III. p. 126. *Append.* ad Oxon. Marm. p. 304.

2 Tom. II. p. 374, — 402.

3 Επεὶ δ' ἴσως ἡμῖν ποθὲν ὑμᾶς ἀφῖκται λόγος, ὡς ἀλγεῖμεθα.

4 *Sueton.* in Veſp. C. 8. *Sex. Rufus* in Breviar. &c.

mus

mus teſtatur[1], *Rhodios* fuiſſe *liberos*, ac in *libertate* tum non ſecus ac *ſecuritate* vixiſſe.

3. Ante pariter *L. Veri* mortem elucubrata eſt altera Sophiſtae Oratio[2]; qua tres praecipuas *Aſiae* Civitates, *Pergamum*, *Smyrnam* & *Epheſum* exhortatur, ut invicem amicitiam concordiamque colant, nec de *Primatu* inter ſe contendant. Quod ut validius ſuadeat, in exemplum tandem ob oculos ponit, ut omnium validiſſimum, τὸς πάντα ἀείςους Βασιλεῖς, *Reges omnium optimos, quibus etiam pulcherrimum eſſe videtur, mutua invicem concordia & amicitia*: οἷς πολλῶν καὶ μεγάλων ὑπαρχόντων κάλλιςον εἶναι δοκεῖ ἡ πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοια καὶ φιλία. (p. 337.) Quam *Concordiam* in fratribus, M. Aurelio & L. Vero, jam ſupra vidimus ab Ariſtide Cyzici laudatam. Etiamſi vero hic & mox ſemel ac iterum *Reges* plurali numero memoret; ſuperius tamen meminit (p. 335.) unius duntaxat ſummi & maximi *Imperatoris* ſeu *Regis omnium doctiſſimi*; τῦ κρατίςυ τῆς Βασιλέων, καὶ πάντας εὖ παιδεία παρελθόντος· qui *hac de re ſtatim poſt Imperii principium*, τὸ κατ' Ἀρχὰς εὐθὺς, *ſcripſerat, promittens ſe pro optimis ac fortiſſimis eos habiturum, qui Concordiam ultro fuiſſent auſpicati.* Quibus ſi phraſin addas, quam narrationi inſerit, καὶ ταῦτ' ὡς γε ἐγὼ μέμνημαι, *quantum ego memini*; manifeſtum ſatis erit, haec aliquot poſt annis exarata fuiſſe, quam *M. Aurelius Antoninus* ac *L. Verus* Imperium ſuſceperant, ſicut & antequam hicce obiret. Deinde Ariſtides Urbes illas de PRIMATU[3] certantes deſcribens perſpicue docet, ſe tum *Pergami*[4] degiſſe, in ejus CURIA hanc Orationem dixiſſe[5], atque jam ab aliquo tempore ſub *Aeſculapii* cura fuiſſe. *Ego certe* (inquit pag. 304.) *unus ex iis & ipſe ſum, qui non bis opera Dei vixerunt; ſed multas ac varias tranſegerunt vitas, & morbum ea de cauſa cenſent utilem*, &c. Multa vero ſunt in hac Oratione notatu digniſſima, quae tamen hic praeterire cogimur.

4. Ad idem *Morbi* tempus referendae ſunt *Orationes* in *Bacchum*[6], in *Herculem*[7], in *Aſclepiadas*[8], quae ex *Somniis* dictae. Ita & alia in *Puteum* Aeſculapii; (pag. 441 — 448.) quae recitata, cum jam ſaepius ex ejus aqua bibiſſet, & in ea laviſſet. Idem cenſeo de illa in *Alexandrum* Praeceptorem *Funebri*[9], quae mihi videtur haud multo ante Imp. *L. Veri* mortem dicta. Etenim ſupra vidimus, *Alexandrum* ab Ariſtide in ſomniis anno Ch. CLXVI. ineunte immiſſis memoratum eſſe, ut qui tum in vivis adhucdum eſſet. Verum de *Epiſtolis*, quas ſub initium anni CLXIX. ex *Italia* accepit, verba faciens, nullius ab *Alexandro* ſcriptae meminit. Ille certe *Romae* degebat, cum Ariſtides ſub *Morbi* principium illic decumberet; ſiquidem tum nihil omiſit, quae ad Sophiſtae ſalutem facerent, uti ad an. Ch. CLX. n. 3. praenotavimus. Quin etiam Noſter innuere videtur, *Alexandrum* Romae ultimis vitae annis docuiſſe, & obiiſſe. Notanda praeſertim hanc in rem ejus verba, pag. 148. *Quocirca nunquam ceſſabat*: *& ſi quando a munere vacabat, vel inter Principes viros, vel in ipſa Regia verſabatur*; ἢ ἐν τοῖς Δωριέως ἂν ἦν, ἢ ἐν αὐτῷ ΒΑΣΙΛΕΩΣ οἴκῳ· *iſtis tamen Regum*, τῶν ΒΑΣΙΛΕΩΝ, *convictibus obiter tantum utebatur*; *cum adepto jam per totam Graeciam Primatu, ac mille*

1 Orat. Rhodi. XXXI. pag. 345. & XXXII. ad Alex. p. 377, &c.

2 Tom. II. p. 297, — 339.

3 P. 302. "Age vero Civitates etiam commemoremus, quae de PRIMATU, περὶ ΤΟΥ ΠΡΩΤΕΙΟΥ, "nunc diſceptant, & a quibus praecipuum contentionis initium coepit: quanquam non ipſae peccarunt potius, quam aliae, quotquot de his inter "ſe diſſident. Et p. 330, 331. oſtendit, illas de illis rebus decertaſſe, quae erant inter eas *Communia*, de *Templis*, de *Certaminibus*, de *Conſiliis*. De quo *Primatu* fuſe, &, ut ſolet, erudite tractavit Cl. *Spanhemius* Tom. I de Praeſt. Num. p. 632, — 650.

4 Quam praecipue laudat ob *Aeſculapii* Templum & Cultum, p. 303, 304, 305.

5 Pag. 302. *Incipiam ab ea*, Urbe, *quae nos nunc excipit, & hiſce Sermonibus Curiam*, τὸ βουλυτήριον, *praebet.*

6 Tom. I. pag. 51 — 55.

7 Pag. 56 — 65. Hac etiam p. 65. innuere videtur ſe tum *Smyrnae* fuiſſe, ſcribens ſibi privatam quandam cum *Hercule* amicitiam eſſe, *ex divina quadam voce, quae videbatur ex METROO* [ſc. Matris Deorum Templo, quod ſupra ceu *Smyrnae* celeberrimum memoravimus] *procedere, ac PRAESENTES jubebat ferre CASUS*, &c.

8 Pag. 73 — 83.

9 Pag. 142 — 160.

editis

editis ſui ſpeciminibus, ita demum in Regis Aulam, & aures penetraſſet, ὅτου ἡ εἰς ΒΑΣΙΛΕΩΣ αὐλάς τε καὶ ἀκοὰς ἀφίκετο. Conſtat ſaltem hanc *Orationem* ad *Cotiaeenſes* ab Ariſtide *miſſam*, tum aegrotante. *Vellem* (ait p. 160.) *autem corpore eſſe firmiore,* —— *ut mea quoque opera uti alicubi poßetis.* Cum vero Noſter ſua vellet ſcripta *recognoſcere*, ita factum eſt, ut *Alexander* ante obitum nec libros *ejus deſcripſerit, nec legerit pleroſque. Judicium tamen de Orationibus, ſi non invidia majus, inſigne certe ſemper tulit.* pag. 160.

ANNO { *U. Rom. DCCCCXXIV.*
Aer. Vulg. CLXXI.
Ariſtid. Aet. XLII, XLIII. Morbi XII.
M. Aur. Antonini XI.

COSS. L. Septimio Severo II. & L. Alfidio Herenniano.

1. Hunc Morbi annum ipſemet Ariſtides diſerte notat in illo *Sermonis* Sacri VI. fragmento, quod modo ſupereſt, p. 646. *SECUNDO*, inquit, *anno poſt reditum ab AESEPO, a MORBO autem DUODECIMO*; Δευτέρῳ δ' ἔτει μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἀπὸ Αἰσήπου, δωδεκάτῳ δ' ἀφ' ἧς πρῶτον ἔκαμον, *multa mihi miraque contigerunt viſa,* φαντάσματα, *quae EPIDAURUM Deo* [Aeſculapio] *ſacram nos mitterent.* Deinde primam viſionem, vel potius primae partem recitat, cum caetera perierint. Ea videbatur aliquis *Muſonii* ſermonem repetere, quo *aegrotum quendam & deſperatum excitabat*, ut iret peregre. *Erant*, addit, *praeterea voces: Serva eum Athenienſibus. Id autem Graecos ſignificabat; & magna de rebus Italicis Oracula:* ἡ περὶ τὴν ἐν Ἰταλίᾳ μεγάλαι προῤῥήσεις. His cum fragmentum deſinat, vix poſſumus augurari, quid iſta, de *Athenienſibus*, Graeciſve, atque de rebus in *Italia* gerendis, ſignificent: Niſi dicamus, iis indicari, Sophiſtam N. poſtea ſe iterum in *Italiam* contuliſſe, quemadmodum inferius videbimus eum in *Graecia* & *Athenis* fuiſſe.

2. Utut ſit, *Epidaurum* certe petierit Ariſtides, & inde redierit ante *mediam aeſtatem*, ſi dicamus quidem eum hoc anno iterum ad *Olympia Cyzicena* profectum eſſe. Etenim ea anni tempeſtate & *Junio* circiter labente ſuſceptum eſſe ſecundum illud iter, clare ſatis docet Noſter in ſua ejuſdem deſcriptione admodum prolixa, *Serm. Sac.* V. p. 634 — 640. Ex qua primum obſervare eſt, quod initio diſerte teſtatur, ſe nimirum illud iter ſuſcepiſſe *quinto poſt* primum *anno, menſe eodem, atque iiſdem propemodum diebus, cum inſtarent OLYMPIA*, ΟΛΥΜΠΙΩΝ ὄντων· *nec longe a PRIORI diverſum* fuiſſe; ſiquidem *primo die* fuit inedia, vigilandumque *propter Muſcarum copiam*; atque *poſtridie* iter perfecerit.

3. Ex quibus liquido colligitur: 1°. Iter hocce ſecundum, non ſecus ac primum, ex *Patria* ſuſceptum ab Ariſtide, cum utrumque *duobus* peractum fuerit diebus; & 2°. quidem *Aeſtate*, ut indigitat *Muſcarum copia* hoc loco memorata: 3°. Cum certamina *quinquennalia* Cyzici eſſent celebranda, quae & ibidem *Olympia* vocabantur. Etenim totus Ariſtidis contextus manifeſte docet, de aliis non agi *Olympiis*. Ut certum ſit, Cl. *Spanhemium* haud ſatis ad narrationis tenorem advertiſſe animum, cum ad *Morellium* ſcriberet (p. 311.) hoc loco Ariſtidem *Smyrnaeorum Olympiorum*, quibus ipſe debebat intereſſe, mentionem facere. Praeterea id genus Certamina *Cyzici* celebrata, *Olympia* quoque fuiſſe nuncupata, demonſtratur ex duobus Marmoribus *Aphrodiſiae & Philadelphiae* deſcriptis a ſaepius memorato *Gul. Sherard*, ejuſque Comitibus. Primo laudatur quidam, cujus nomen periit, filius *Claudii Agathangeli*, qui in plurimis vicerat *Certaminibus* ibidem recenſitis, inter quae haec ad finem adponuntur: ΚΟΙΝΟΝ ΚΙΛΙΚΙΑΣ ΕΝ ΤΑΡΣΩ ΔΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΞΗΣ: ΚΥΖΙΚΟΝ ΟΛΥΜΠΙΑ: ΚΑΙ ΤΩΝ

ΚΑΤΑ

ΚΑΤΑ ΠΑΝΤΩΝ ΑΔΡΙΑΝΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ ΕΝ ΕΦΕΣΩ, &c. Secundo lapide Philadelpheno inter plura alia habentur hæc: ΑΔΡΙΑΝΕΙΑ ΕΝ ΕΦΕΣΩ: ΔΕΙΑ ΑΛΕΙΑ ΕΝ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ: ΚΟΙΝΟΝ ΒΕΙΘΥΝΙΑΣ ΕΝ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑ: ΤΡΑΙΑΝΕΙΑ ΕΝ ΠΕΡΓΑΜΩ: ΟΛΥΜΠΙΑ ΕΝ ΚΥΖΙΚΩ: ΑΣΚΛΗΠΕΙΑ ΕΝ ΑΓΚΥΡΑ, &c. Unde palam eſt, ut id obiter adnotem, apud *Gruterum* p. 1090. ubi legitur n. 2. in Corona *ex olea*, ΚΥΤΙΚΟΝ ΚΟΙΝΗΝ ΚΩΜΩΔΩΝ, & n. 5. in Corona *ex violis*, ΚΥΤΙΚΟΝ ΚΟΙΝΗΝ ΤΡΑΓΩΔΩΝ, omnino reponendum eſſe, ΚΥΖΙΚΟΝ ΚΟΙΝΟΝ, &c. Quemadmodum in aliis ibidem Coronis caeterarum Urbium nomina conſtruuntur; v.g. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΝ ΔΙΑ ΠΑΝΤΩΝ: ΠΕΡΓΑΜΟΝ ΚΙΘΑΡΩΔΟΥΣ, &c.

4 Deinde cum Ariſtides tradat, iter iſtud *ſecundum QUINTO* poſt *prius* anno peractum, atque ſupra viderimus, vix *prius* ante annum Ch. CLXVII. perfici potuiſſe; ſequitur hocce iter *ſecundum* haud etiam ante annum Ch. CLXXI. peragi potuiſſe. Etenim ex Noſtro liquet, haec Olympia Cyzicena, ad aliorum Graeciae inſtar, fuiſſe *Quinquennalia*, id eſt, ſingula annis *quatuor* integris poſt antecedentia lapſis, & *quinto* vertente anno celebrata fuiſſe.

5. Superiora porro ex illis confirmantur, quae Sophiſta N. addit de valetudine ſua, dum *Cyzici* fuit, & poſt *reditum*. Hunc poſtquam dixerat [1] factum eſſe, quod ſomnio Aeſculapius diſceſſum imperaſſet, quodque *publicum Jovis Olympii ſacrificium*, in Patria [2] nimirum, *inſtaret*, cui intereſſe tenebatur; haec ſubjungit notatu digna: *Corpus etiam hoc tempore optime omnium, ex quo primum aegrotaveram, affectum fuit. Nam & quamdiu CYZICI fui, & SEX poſt reditum MENSIBUS continuis validiſſimo fui corpore, mane ſurgens, & longe ambulans, ac ſaepius in die, & ad priſtinam valetudinem proxime reverſus*, &c. Mox addit, *Morbum*, qui *interea per dies aliquot* eum *invaſit*, ſanatum mirabiliter ab Aeſculapio fuiſſe; cum ſcilicet *Autumno*, *Borea* flante, Ariſtides ex ſomnio, quod fuſe recitat, *decem ſtadia pedes cucurriſſet*, *ad fluvium*, qui *Praedium* [3] in quo tunc verſabatur, *praeterfluebat*, atque in eodem laviſſet. *Deinceps*, pergit [4], *uſque ad mediam hiemem fuerunt omnia facilia*: Καὶ τὰ ἀπὸ τούτου πάντ' ἦν εὔκολα εἰς μέσον χειμῶνα· τὰ δ' ἐν τῷ χειμῶνι, διαίτης τινὶ τάξει καὶ τύποις ἰᾶτο. *Per hiemem porro quibuſdam Diaetae conſtitutionibus nos ſanavit.* Quibus immediate addit ſuas cogitationes & ſecum ratiocinationes de ſtatu valetudinis priſtino, atque de ſua ab urbe Smyrna abſentia, quas §. IV. n. 7. memoravimus.

6. En igitur, vides, Sophiſta non modo ante *Autumnum* ad *Olympia Cyzicena* profectus erat, indeque in *Patriam* rurſus reverterat; ſed & ex illo tempore validius, quam unquam, corpus ejus ſe habuit, & quidem per *ſex menſes*, *ad mediam uſque hiemem*. Ab hac autem, ſive ab expirante *Decembri* Romano, ſi menſes totidem retro computes, ſic ad labentem devenies *Junium*, quo *Cyzicena Olympia* fuerint peracta; ad inſtar nimirum Olympiorum Graeciae. Imo & per alteram *hyemis* partem, atque idcirco per priorem anni ſubſequentis Romani, Ariſtides in *Patria* etiamnum fuerit, *Diaeta* uſus ab Aeſculapio ſanitatis recuperandae cauſa praeſcripta.

7. Ea porro vix ante XII. Morbi Ariſtidaei annum contigiſſe, inſuper confirmabitur, ſi conferantur cum aliis ſuperius diſcuſſis, atque exinde haec praeſertim obſerventur: 1°. Ariſtidem anno demum Morbi X. labente, poſt ſuum ab *Aeſepo* ejuſque Thermis reditum, coepiſſe melius ſe habere; 2°. tum *Smyrnae*, Pergamique fuiſſe, minimum ad *Aeſtatis* uſque initium. Jam vero ſi Rhetor N. anno ſubſequente, Morbi nempe XI. *Cyzicum* ſecunda vice profectus eſſet; an quaeſo *ſex* circiter poſt reditum *menſibus*, potuiſſet ſecum *cogitare quam diu Smyrna abeſſet*? Ἀναλογιζομένῳ δέ μοι τὸν γε χρόνον ὁπόσον τινα

1 Tom. 1. pag. 636.

2 Prout ex toto Ariſtidis contextu manifeſtum ſit. Ut nullum ſit dubium, quin Cl. *Ezech. Spanhemius* iterum hallucinatus fuerit, dum loco citato Epiſt. ad Morellium, iſthaec ad *Hadriana Olympia* Smyrnae celebranda referret.

3 Conf. quae ſup. §. III. n. 10. hac de re protulimus.

4 Tom. I. p. 640.

ἀπεῖναι

ἀπὸν ἀπὸ Σμύρνης, (p. 641.) Ita enim per annum modo & aliquot menſes *Smyrna* fuiſſet abſens; ſupponendo etiam, eum ſtatim ab hac urbe in Patriam regreſſum, poſtquam ſub aeſtatis principium litteras a Proconſule *Pergami*, immunitate confirmata, ad *Smyrnenſem* Senatum datas reddidiſſet. Adde quod, ſi anno Morbi XI. atque adeo Ch. CLXX. aſſignaveris *ſecundum* iſtud iter Cyzicenum, ſic & *prius* fuerit anno Ch. CLXVI. aſcribendum; quod tamen rebus tum tranſactis nequaquam congruere poſſe, ibidem oſtendimus. Itaque multo veriſimilius eſt, ſecundum illud iter haud ante hunc annum Ch. CLXXI. fuiſſe peractum. Nec etiam ulterius quam ad proxime ſequentem id differri poteſt; quoniam is eſt XIII. & ultimus morbi annus, ante quem tamen terminum illa ad iſtud iter ſpectantia contigerunt; atque anno ſubſequente Ch. CLXXIII. ſi non ipſomet antecedente CLXXII. *Peſtis* fuit, quam Ariſtides docet ſtatim poſt eveniſſe, quam *Oraculum* de XIII. Morbi ſui annis fuerat completum.

8. Equidem ex iſtis duobus annis mihi magis arridet Morbi XIII. ac Ch. CLXXII. tum propter Ariſtidis in *Graeciam* & *Epidaurum* iter anno Morbi XII. ac Ch. CLXXI. imperatum ab Aeſculapio; tum etiam quod illi anno Morbi XIII. & poſtremo melius convenire videantur, quae Sophiſta de valetudine fere poſt ſuum *Cyzico* reditum recuperata. Adde quod idem melius quadrat cum phraſi, qua narrationem ea de re orditur. *Age*, inquit, *Cyzicenum quoque iter narremus, quod NUPER ſuſcepimus*: φέρε δὴ καὶ τὴν εἰς ΚΥΖΙΚΟΝ ἔξοδον διαμνήσθητι, &c. p. 634. Verum perinde nobis erit, quiſquis Lectori erudito magis placuerit annus; ſive CLXXI. ſive CLXXII. fuerit.

9. Idcirco ſi ad alterutrum alligamus, quod Ariſtides de ſua aetate ſcribit, tum illas ſecum ratiocinationes de valetudine, atque ab Urbe *Smyrna* longiori abſentia; ſe nempe tunc fuiſſe adhucdum *aetatis mediae*; atque ſi vel ex anno Ch. CLXXI. exeunte retro calculos ineamus, ad annum Ch. CXXIX. deſinentem, cui melius convenire diximus (§. IV. n. 7.) Ariſtidis *Natalem*: ſic annus aetatis ejus XLIII. coeperit ſub exitum iſtius anni Ch. CLXXI. At vero tum inierit *quinquageſimus quintus*, ſi Sophiſtae *Natalem* ad annum Ch. CXVII. expirantem rejiciamus. Valde autem dubito, Sophiſtam Noſtrum ſe *mediae aetatis* dicere voluiſſe, cum LV. aetatis annum ageret. Profecto *Claudius* Suetonio Lib V. c. 10. dicitur *maximam aetatis partem* tranſegiſſe, cum *quinquageſimo anno* Imperium cepit. Sic *Ovidius* annos *quinquaginta* natus, cum exilium peteret, de ſe velut tum *ſene* loquitur, *Triſt.* Lib. IV. El. 8. v. 33.

Jamque, decem Luſtris omni ſine labe peractis,
Parte *premor* vitae deteriore *meae.*

Et Eleg. X. v. 93.

Jam mihi canities, *pulſis melioribus annis*, &c.

Nec aliter *Irenaeus*, Aſia quoque oriundus, & Ariſtidi partim coaevus; qui Lib. II. c. 39, 40. Chriſtum inter *Seniores* annumerat, exiſtimans, eum *jam XL. annos exceſſiſſe, quinquageſimum autem annum nondum attigiſſe.* Quin etiam ipſo affirmante; *Quia triginta annorum aetas primae indolis eſt JUVENIS, & extenditur uſque ad QUADRAGESIMUM annum; omnis quilibet confitebitur, a QUADRAGESIMO aut QUINQUAGESIMO anno declinat jam in AETATEM SENIOREM*, &c. Alia proferre teſtimonia, non eſt operae pretium. Confer modo quae §. IV. diſputavimus, & elige quicquid lubebit.

10. Poſt praedictas vero cogitationes ſomnium habuit Noſter, quod fuſe narrat a p. 641. ad 645. finemque *Serm. Sacri* V. quo ſcilicet ſibi videbatur *Athenis* eſſe, ac loca perluſtrare, &c. Quae ſic abſolvit; *Atque haec mihi de FUTURA gloria, & eodem in loco MANSIONE, praeter alia multa, ſignificata ſunt.* Haec autem illis ex fragmento *Serm. Sacr.* VI. ſuperius n. 1. congruentia, clare ſatis indigitant, Ariſtidem revera poſt-

haec *Athenis* per aliquod tempus degiſſe. Unde pariter deducitur, utrumque *Sermonem* non niſi poſtea ſcriptum eſſe.

ANNO {
Urb. Rom. DCCCCXXV.
Aer. Vulg. CLXXII.
Ariſtid. Aetat. XLIII, XLIV. Morbi XIII.
M. Aur. Antonini XII.
}

COSS. Maximo & Orſito.

1. Cum Ariſtides Oraculum retuliſſet, quo ſibi ſignificabatur, per XIII. annos aegrotaturum eſſe, uti ſupra memoravimus; dein (p. 526. ſeq.) *eventum* ejuſdem *Oraculi de annis*, ut vocat, connectens, haec profert, ad hoc tempus, in quo verſamur, pertinentia: *Atque illum quidem* [Aeſculapium] *per totum illud tempus*, [annorum ſcil. XIII.] ἅπαντα τὸν τοῦτον χρόνον, *nos conſervaſſe, diemque poſt diem donaſſe, adeoque nunc etiam eundem nos ſervare; quicunque vel exiguum quid rerum noſtrarum cognitum habent, ignorare non poſſunt. Verum poſtquam Oraculi tempus expiravit,* ἀλλ' ἐπειδὴ διεγράφετο χρόνος ὁ τῆς Προρρήσεως, ταῦτα ἐγένετο, *haecce contigerunt.* Mox *peſtem* deſcribit, quae proinde ad annum ſubſequentem alliganda venit.

2. Ea vero de XIII. Morbi annis toties apud Sophiſtam repetita, uti & diſerta anni XII. mentio, evincunt, *Canterum*, & poſt illum Cl. *J. Fabricium*, Bibl. Gr. Lib. IV. c. 30. hallucinari, ſcribentes, Ariſtidem cum morbis *per decennium* modo eſſe conflictatum.

ANNO {
Urb. Rom. DCCCCXXVI.
Aer. Vulg. CLXXIII.
Ariſtid. Aetat. XLIV, XLV.
M. Aurel. Antonini XIII.
}

COSS. M. Aur. Severo II. & T. Claud. Pompeiano.

1. Quando Ariſtides *Smyrnam* rurſus petierit, minime liquet. Verum ibidem erat, ſeu in *Suburbio*, ἐν τῷ περαστείῳ, (id eſt, proculdubio in ſua villa, nomine *Laneo*, ut jam ante vidimus) & quidem *aeſtate media*, κατὰ θέρος ἀκμὴν, cum *peſtilens morbus omnes fere finitimos invaſerat.* Poſtquam vero *de famulis ejus primum duo vel tres* aegrotaverant, *deinde plures*, ac denique *omnes tam ſenes quam juvenes mortui erant*; *poſtremo* tandem ipſemet *captus eſt.* Dein dum omnia deſperatione ejulatuque plena erant, atque ipſa etiam jumenta aegrotabant, Ariſtides quidem per aliquod tempus reſiſtebat, *non minus aliorum ſaluti, quam ſuae conſulens*; at poſtea graveſcente morbo, ita male ſe habuit, ut *diſceſſerint Medici, deſperantes, quaſi mox eſſet moriturus.* Attamen cum primum apparuiſſet Aeſculapius, deinde *Minerva* cum Aegide, ac eadem figura, qualis Athenis a *Phidio* repraeſentata fuit, Dea eum *conſolata eſt, & a morte ſervavit*, &c. (pag. 527,— 530.) *Poſt in Urbem* [Smyrnam] *vehiculo operto vectus, paulatim magna cum difficultate ſeipſum collegit. Nec tamen prius omnino febris ceſſavit, quam alumnus omnium cariſſimus moreretur*; & quidem *eodem die, quo morbus* Noſtrum *reliquit.* (p. 530.)

2. Alumnus autem iſte erat *Hermias*, uti docet Serm. Sac. V. p. 628. ubi illum nomine memorans, eadem de ejus morte repetit. Huc etiam ſpectant, quae *Serm. Sac.* IV. p. 571. habet, poſtquam ante de anno Morbi decimo, & de valetudine deinceps recuperata locutus erat. *Poſt aliquod*, addit, *tempus, PESTIS illa graſſari coepit, a qua me Servator* [Aeſculapius] *& Hera Minerva*, καὶ ἡ Δέσποινα Ἄθηνᾶ, *manifeſte ſervarunt. Cumque SEX deinceps MENSES novo quodam modo tranſegiſſem, ſecuta eſt ingens ſiccitas,*

citas, aliaeque moleſtiae, quae Deus tandem omnia compoſuit, idque quotidiana diaetae praeſcriptione. Qui ſex menſes ſi a *media* ſaltem *aeſtate*, qua Peſtis coepit, deducantur, ſic ad finem hujus anni Romani deveniemus: ita ut hinc Epocha reſtitutae ſanitatis inchoanda proprie veniat, & poſthac *Urbes cum bona fama fortunaque* viſitaverit.

3. Peſtilentia autem illa ſaeviſſima, ut ex Hiſtoricis diſcitur, per totum fere orbem, & praeſertim Imperium Romanum, graſſata eſt; & quidem per plures annos, ac praeſertim anno Ch. CLXIX. & ſequente, Romae, atque in Exercitibus contra varios Germaniae Populos bellum gerentibus. Quin etiam in *Euſebii* ſeu *Hieronymi* Chronico haec leguntur ad An. Ch. CLXIX. *Lues multas Provincias occupavit, Roma ex parte vexata.* Deinde ad An. CLXXIII. *Tanta per totam Urbem peſtilentia fuit, ut pene uſque ad internecionem Romanus Exercitus deletus ſit.* Tandem quae de hac Peſte Ariſtides tradit, ad hunc ipſum annum omnino eſſe referenda, inſuper demonſtrat, quod proxime ad An. Ch. CLXXV. producimus.

ANNO { *Urb. Rom. DCCCCXXVIII.*
Aer. Vulg. CLXXV.
Ariſtid. Aetat. XLVI, XLVII.
M. Aurel. Antonini XV.

COSS. Piſone & Juliano.

1. Ariſtides jam bene ſe habens ad Ludos *Iſthmicos* Corinthi hoc anno celebratos ſe contulit, Orationemque in Operibus [1] ejus tertiam habuit, cui titulus; ΙΣΘΜΙΚΟΣ εἰς Ποσειδῶνα. Diſertis enim verbis initio teſtatur; 1°. *Conventui Olympico*, ſcil. praecedenti, *intereſſe* non potuiſſe, propter *infirmam valetudinem*, cum in *extremum diſcrimen, quo tunc premebatur, incidiſſet*: 2°. Cum jam *Jovem Servatorem, & Neptunum ejus fratrem, liberatorem* eſſet expertus, hanc occaſionem avide arripuiſſe, ut cum Graecis commercium haberet, ſicque *duobus fratribus debitum perſolveret*, & tunc quidem *primum* Neptuno: maxime quod rumor increbuiſſet, ſuam *praeſentiam* a quibuſdam, iiſque Clariſſimis viris, deſiderari.

2. Jam vero ſi primus iſte articulus conferatur cum illis, quae de ſummo Ariſtidis diſcrimine diximus, dum *Peſtis* in Aſia ſaeviret; nullus poterit dubitare, quin utroque loco idem indigitetur morbus; quo proinde Sophiſta laboraverit anno Chr. CLXXIII. ad quem OLYMPIA 238 pertinent. Proxima vero his ISTHMIA ineunte anni Ch. CLXXV. VERE [2], pro ſolito more, fuerunt celebrata; *cum* OLYMPIA aeſtate, & quidem JULIO menſe, ſeu Plenilunio poſt ſolſtitium aeſtivum, peragerentur.

3. Idcirco nec poterat Ariſtides illis intereſſe ISTHMIIS, quae quidem eodem anno, ac OLYMPIA, nimirum Ch. CLXXIII. at *vere*, & ante haec menſibus aliquot, fuerant data. Nam vel ex Noſtro Auctore, uti doctiſſimo *Spanhemio* jam obſervatum, conſtant haecce duo puncta; I. *Iſthmia* poſt *duos*, non vero *tres*, annos completos rediiſſe in orbem. II. Eadem certamina intra unam *Olympiada* bis acta, ſeu *duplicata*, ut Ariſtides vocat, primo nempe ac tertio anno Tetraeteridos Olympiacae. Sophiſta ſane non modo pag. 41. ſcribit, *praeſentem Panegyrin, Iſthmiacam* nimirum, in qua dicebat, *expletis duobus annis* a Graecia celebrari; ſed & p. 45. de eadem addit: Διὰ δυοῖν δὶς εἰς ἓν συμιούσῃ, διπλασιαζομένῃ τε ἀεὶ τὰς ἄλλας ϗ πενταέτιδος, ϗ φθανούσῃ τὰς λοιπὰς, καὶ οὐδὲ ἐπικαταλαμβανούσῃ ἀτεχνῶς, *quae poſt ſingulos duos annos ſemel habita, & praeter caeterarum morem duplicatur, aliaſque praecedit, ac rurſus continuo aſſequitur.*

1 Tom. I. pag. 31, —— 51.
2 Qua de re conſulendus in primis Eximius vir *Ezech. Spanhemius* Epiſt. 1. ad Morel.

 4. Qui-

4. Quibus ſic diſcuſſis ſtatim liquet, votum, quo Sophiſta coronidem Orationi imponit, pro *Rege maximo*, prorſus *M. Aurel. Antonino* adaptandum eſſe. *Supereſt*, inſit, *ut Neptunum, Amphitriten, Leucotheam, Palaemonem, Nereidas, omneſque Marinos Deos & Deas comprecemur, ut ſalutem & ſecuritatem, tam terra quam Mari, & REGI Magno*, ΒΑΣΙΛΕΙ τε τῷ μεγάλῳ καὶ ἡμῖν ξύμπαντι τούτῳ, *cum tota ejus familia, & toti Graecorum Genti praebeant.*

ANNO { *Urb. Rom. DCCCCXXIX.*
Aer. Vulg. CLXXVI.
Ariſtid. Aetat. XLVII, XLVIII.
M. Aur. Antonini XVI.

COSS. T. Vitraſio Pollione II. & M. Fel. Apro II.

1. CASSIUS anno praeterito, & menſe circiter Aprili, arma contra M. Aurelium movens, purpuram ſumpſerat. Ideo Imperator, cum in *Pannonia* togam virilem *Commodo* die *Julii* VII. dediſſet, atque Tribunitiam Poteſtatem menſe *Auguſto*, in Orientem ſe contulerat, licet jam *Caſſii* necem [1] audiviſſet. Luſtratis vero Provinciis, praeſertim *Aſia, Syria & Aegypto*, quas ille partim uſurpaverat, M. Aurelius exinde in Italiam rediit, & quidem hoc anno, quo Romae *Decembris* XXIII. triumphavit.

2. *Smyrnae* autem *M Aurelium* cum filio *Commodo* fuiſſe, quando *Dionyſia* celebrabantur, atque adeo *vere primo*, certiſſime ex Ariſtide novimus. Is enim Oratione XXII. quam ad *Commodum*, ſolum patre mortuo regnantem ſcripſit, haec de prima Urbis illius origine agens habet; (p. 473.) *Atque antiqua quidem olim, quando cum PATRE regnabas,* κατὰ τὴν ἑορτὴν ἀκούσας Ἀρχίου, ἣν τῷ ΠΑΤΡΙ συνῆρχες, *audire meminiſti; Jovis ortum, Corybantum choreas*, &c. Dein paulo inferius; *Haec igitur audieras; ac TRIREMIS quaedam oſtendebatur DIONYSIIS, & inter appellendum canebatur veteris ſignum victoriae, quam SMYRNAEI Bacchum colentes, de CHIIS, qui armis fuerant & Navibus muniti, retulerant*, &c. At vero *Orat.* XV. p. 402. in *Smyrnae* laudem, dixerat, *PRIMO VERE, cum aguntur DIONYSIA, ſacram Baccho TRIREMEM per Forum circumferri*, in memoriam illius de *Chiis* victoriae. Ex quo loco cum aliis collato ſupra (ad An. Ch. CLXIX. n. 11.) dilucide probavimus, *Dionyſia* ſub *Februarii* Rom. initium *Smyrnae* celebrata fuiſſe. Illam porro Orat. XXII. *Commodum* alloquens, ſic orditur: *Optabam quidem, Vir Clariſſime,* ὦ θαυμάσιε, *maxime ut Urbs, qualem reliqueras, talis appareret*; quod nimirum *Commodus Smyrnam* ante vidiſſet, quam *Terrae motu* (de quo & pag. ſeq. 473.) concuſſa & paene deleta fuiſſet.

3. Utrum vero XV. *Oratio*, Σμυρναϊκὸς πολιτικὸς dicta, *coram Impp. M. Antonino & Commodo Filio habita ſit*, ut habet Canterus in ejus argumento, dubitat Cl. *J. Fabricius*, ſcribens, ſe neſcire unde id habuerit Canterus, cum ex pag. 411. *aliud colligi videatur.* Verum iſto loco haec tantum leguntur, quibus illum alloquitur, in cujus praeſentia *Orationem* ſuam Sophiſta dixit: *Ac mihi quidem huc Orationem appellere tempus eſt. Nam de Populo quid attinet dicere, cum ſis ipſe judicaturus, &, ſi recte facere voles, expoſiturus pulcherrime.* Plures quidem non indicat Principes, nec uſquam innuit ſe coram Imperatoribus loqui. Imo & p. 402. unum modo virum interpellat, quem dicit *viſurum* eſſe magnae Smyrnaeorum fortitudinis audaciaeve *monumentum*; addens immediate, quae de *Dionyſiis* jam memoravimus: *Cujus* [audaciae Smyrnaeorum] *etiamnum monumentum videbis. Etenim primo vere, cum aguntur Dionyſia, ſacra Baccho Triremis ter Forum circumfertur*, &c. Quibus verbis, ni fallor, Ariſtides tantum ſignificat, Virum iſtum, quiſquis fuerit, viſurum eſſe ipſam *Triremem*, in loco ſcilicet,

1 Menſibus tribus & ſex diebus poſt rebellionem jugulatus eſt. *Xiphilin.* ex Dione, Lib. 71.

ubi

ubi aſſervabatur, non vero in ipſis *Dionyſiis*; quorum tempus ſic nequaquam deſignaſſet, ſi jam ipſa *Dionyſiorum* ſolennitas praeſens fuiſſet. Equidem Sophiſta ibidem de *Smyrnae* Originibus, &c. eadem fere habet, quae *Orat.* XXII. repetit, ut olim a *Commodo* cum Patre *Smyrnae* verſante audita. Atqui paria his profert in *Monodia*, dum *Smyrnae* caſum deplorat, Tom. I. pag. 456. Rurſus tamen, cum initio Noſter diſerte ſignificaviſſet, ſe hanc *Orationem* habuiſſe, quod praeſertim *exteri* id *juſſiſſent*; deinde p. 403. narrata de *Chiis* victoria, ſubjungit: *Cum vero alia quoque certamina liceat permulta narrare, tum ea quae poſtremo VOBISCUM & PRO VOBIS ad omnem occaſionem ſuſcepit*; ἡ δὲ τῆς τελευταίας τῆς ὑπὲρ ΤΜΩΝ καὶ ΣΤΝ ΤΜΙΝ ἐν παντὶ τῷ φόβῳ, *difficulter brevi tempore exponi poſſunt*. Quibus manifeſtum eſt, Ariſtidem alloqui *Romanos*, quibuſcum & quorum cauſa *Smyrnaei* revera pluries dimicaverant, *miſſa navali copia, non modo externa ad bella, ſed quae in Italia tolerabantur*; prout ipſi *Smyrnaei* coram Romano Senatu arguerunt, *Tacito* teſte Ann. IV. c. 56. ubi & plura alia *Smyrnaeorum* in Populum Romanum officia indicantur. Eadem ipſemet Ariſtides paucis memorat Epiſtola ad Impp. Tom. II. p. 295. ubi *Smyrnae* ſtudium, quo Romanos omni tempore proſecuta fuerat, probat; *quod & Bellorum contra Antiochum, atque contra Ariſtonicum ſuſceptorum, particeps fuerit, & obſidiones pertulerit, pugnaſque non leves ediderit, &c.* Exinde tamen haud certo, fateor, definiri poteſt, utrum praedicta *Oratio* reapſe fuerit coram Imp. *M. Aurelio* dicta, necne.

4. Attamen inſuper conſtat, non modo Principem iſtum *Smyrnae* fuiſſe, ſed & Ariſtidem coram ipſo publice dixiſſe. Utrumque enim teſtatur *Philoſtratus* in ejus vita, & quidem à *Damiano* Epheſio, qui Ariſtidis auditor fuerat, id accepit. *Converſatus*, ait, *jam ante* Terrae motum *cum Marco* Imp. *in Ionia fuerat Ariſtides*. Et cum *Imperator jam tres dies Smyrnae moratus fuiſſet, & nondum noſſet Ariſtidem, Quintilios interrogavit, an forte in ſalutantium turba virum non attendiſſet? Hi vero ne ſe ipſos quidem vidiſſe eum dixerunt. — Poſteroque adeo die venerunt ambo Ariſtidem ſtipantes.* Deinde Colloquio Imperatoris cum Sophiſta narrato, quo *Marcus* illi conceſſit, ut declamanti plauderent *familiares*; confitetur Philoſtratus, ſe *non adſcripſiſſe argumentum declamationis*; *quod alii aliud eſſe dicunt. Illud ſane*, addit, *omnes fatentur, Ariſtidem ingenti ſpiritu coram Marco uſum fuiſſe*; *Fortuna longe antea*, πρόῤῥωθεν, *Smyrnae viam ſternente, ut per talem virum reſtitutionem aſſequi poſſet.*

5. Reſponſum vero Ariſtidis, quod Imperatori dedit, roganti, *Quando audiam te?* ſcil. *Hodie propone, & cras audies*; *non enim ex iis ſumus, qui vomunt, ſed ex iis, qui cum ſtudio elaborare ſolent*: Hoc, inquam, Ariſtidem Marco Athenis verſanti dixiſſe, ſcribit Auctor argumenti in Panathenaicum. Quod haud male Cl. *Olearius* refellit Notis ad Philoſtratum, pag. 583. n. 11.

ANNO { *U. Rom. DCCCCXXXI.*
Aer. Vulg. CLXXVIII.
Ariſtid. Aetat. XLIX, L.
M. Aur. Antonini XVIII. & Commodi Aug. I, II.

COSS. Juliano Rufo, & Gavio Orfito.

1. Ad hunc annum ſpectare putamus, quae Ariſtides habet de *Terrae motu*, quo *Smyrna* paene tota fuit everſa. Hunc enim *Xiphilinus* in Excerptis ex *Dione* [1] memorat ante *Commodi* cum *Criſpina* nuptias, & utriuſque Imperatoris ad bellum Germanicum profectionem, quam *Lampridius* (in Com.) ad III. *Auguſti* menſis diem, hiſce Conſulibus, alligat. Quinetiam requirere biennium ſaltem videtur illud *Philoſtrati*, loco pro-

1 Lib. LXXI.

xime

xime citato, πόξξωθεν, quod inter Ariſtidis coram Imp. M. Aurelio declamationem anno Ch. CLXXVI. peractam, atque huncce *Terrae motum* ponit. Nec enim audiendus Euſebius, Hieronymuſve, qui eundem ad ultimum M. Aurelii annum, ſeu Ch. CLXXIX. amandat: quandoquidem *Smyrna* M. Aurelio adhucdum vivente reſtituta fuit, & quidem ejus liberalitate, prout inferius oſtendemus.

2. Ariſtides autem illud infortunium deſcribens, *Serm. Sacr.* III. (p. 562 — 564.) *multos* narrat *ac frequentes accidiſſe terrae motus*, ὅτε ΑΛΒΟΥ Ἀρχοντος τῆς Ἀσίας, *Albo Aſiae Proconſule*; ut quidem vulgati Codices ferunt. Nullus enim hoc nomine, vel cognomine, in horum temporum Faſtis occurrit; etiamſi Romanum id nomen fuerit. *Illis*, addit, *Mytilene propemodum tota fuit abſorpta, & pagi aliquot funditus perierunt* in aliis locis. *Epheſii vero atque Smyrnaei ad ſe invicem perturbati accurrebant, longo tempore & motibus & pavoribus durantibus*, &c.

3. Tum Ariſtides *Smyrnae* verſabatur, *aut potius*, ait, *in ſuburbio*[1] ἐν τῷ περὶ τῆς πόλεως χωρίῳ. Ei quidem Aeſculapius imperaverat, ut *Jovi ſervatori*, τῷ Διὶ τῷ Σωτῆρι, *bovem mactaret*: at cum tergiverſaretur, alio ſomnio confirmatus, *audacter ſacrificavit*; *nec quicquam poſt illum diem gravius accidit*. Aeque mirandum eſt, *quod ſexto, aut ſeptimo fere ante terrae motum die*, miſſus ſomnio fuit *ad aedem antiquam* εἰς τὸν ἀρχαῖον ἑστιαν, *quae juxta Templum Jovis Olympii*, juſſus *in Atys collis vertice ſacra facere, & aras extruere. Quae cum vix abſolviſſet, obortus terrae motus omnem quidem interjectam regionem ita concuſſit, ut nullum relinqueret diverſorium, praeter ruinas parvas: ſed ad Atym, aut Praedium* Ariſtidis *Laneum, quod ad Atys meridiem erat, non proceſſit, niſi quatenus ſentiri poſſet, nec ultra quicquam attigit*, &c.

4. Alia id genus habet *Epiſtola*[2], quam de *Smyrnae* caſu tam laevo ſcripſit utrique, *Imp. M. Aurelio Antonino Aug.* & *Imp. Aurel. Commodo Aug.* quae etiamnum ſupereſt, Tom. II. p. 289 — 297. cum iſto titulo. Jam enim ipſe *Commodus* a Patre ſocius Imperii fuerat aſſumptus, & *Auguſti* dignitate donatus, menſe circiter *ſextili* An. Ch. CLXXVII. Unde ſimul patefit, iſtam Ariſtidis *Epiſtolam* non niſi poſt id tempus fuiſſe datam. Eam vero exaravit, ſtatim ac urbis calamitatem audiverat. *Tum*, inquit, Impp. alloquens pag. 292. *quieſcere non potui: nec aliud erat quicquam reliquum, niſi ut Deos & VOS invocarem. Quare nec publicam expectavi legationem*, φροντίδων κοινῶν. &c. Calamitatis porro magnitudinem his, prae caeteris adnotandis, verbis pingit; (p. 290.) *Omnia nunc ſunt in pulvere*, ἐν κόνει. *Clauſus eſt portus ille*; *perierunt Fori ornamenta*; *Viarum decora evanuerunt*; *Gymnaſia cum ipſis viris & pueris interierunt*; *Templa partim jacent, partim ſubmerſa*[3] *ſunt*; *jucundiſſima denique ſpectatu Urbs, & pulchritudinis cognomento*[4] *apud omnes inſignis, injucundiſſimum eſt effecta ſpectaculum, ruinarum & cadaverum tumulus. Zephyri vero perflant inanem*; Ζέφυροι δὲ ἐρήμον ἐμπνέουσι. Ad haec poſtrema verba Imp. Antoninus *lachrymis librum perpluit*, cum *reliquae toti lamentationi ſubinde ingemiſceret*, ut narrat *Philoſtratus*, addens, Impera-

1 Pag. 564. teſtatur etiam, ſe *in medio terrae motuum de THERMIS in Urbem ex ſomniis egreſſum* &c.

2 Vide Tom. II p. 292. ubi, *Diebus*, ait, *aliquot ante caſum movit me Deus, & in Praedio quodam collocavit*, ἵνα κατίσηοιν εἰς χωρίον τι, *ibique manere juſſit: ubi & rei eventum cognovi.*

3 Id ſpeciatim affirmat (p. 296.) de *Templo* pulcherrimo, quod olim fuerat extructum, quando, *contentione facta, praelata eſt Aſia reliquis Gentibus, & Aſiae Urbibus Smyrna*; quae etiam ſola *quadringentos*, dum reliqua Aſia *ſeptem duntaxat calculos*, ψήφους, contulit, ſcilicet ad aedificationis ſumptus. Quanquam forte mendum eſt in voce πεντακοσίους. Illis autem verbis Ariſtides omnino videtur digito monſtrare *Templum*, quod *Tiberio Matrique ejus* Liviae a *Communi Aſiae* Concilio conſtructum *Smyrnae* fuit auctoritate Senatus Romani, qui *Smyrnaeos* praetulit aliis *undecim* Aſiae Civitatibus, *ambigentibus, quanam in Civitate Templum ſtatueretur*; quemadmodum *Tacitus* narrat Ann. L. IV. c. 55, 56. coll. c. 37. ſuffragantibus quamplurimis Smyrnaeorum Nummis.

4 Καὶ τῇ ΚΑΛΛΟΥΣ ἐπωνυμῷ ἀνθρώποις ἄπασιν. Inde eſt, quod in Nummis & Marmoribus vocatur, ΠΡΩΤΗ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ ΚΑΛΛΕΙ ΚΑΙ ΜΕΓΕΘΕΙ. Qua de re Cl. *Spanhemius* fuſe agit, de Praeſt. Num. Tom. I. p. 648, — 650.

torem

torem *Urbis reſtaurationem ex Ariſtidis inſtinctu*, ἐκ τῆς Αελιείδου ἐκδοσήμων, pollicitum fuiſſe.

5. Mox etiam Ariſtides, *Monodias*, Μονωδίας, *aliquot canebat, donec Orationes quaſdam, prae dolore, conſcriberet*; (Tom. I. p. 462.) Quod Opuſculum in Operibus habetur, (Tom. I. p. 455 — 460.) hoc titulo; Μονωδία ὅτε Σμύρνη. Prae caeteris autem Urbis deſcriptionem ſpectantibus, haec de ipſomet Sophiſta notatu digna, pag. 459. *Ubi eſt mihi Curia*, τὸ Βελευτήριον; Ubi *juniorum & ſeniorum conventus*, Σωσθοὶ, *& applauſus omnia mihi tribuentium?*

6. Noſtrum quoque inſtitutum juvabit, ejus Epiſtolae ad Impp. *exordium* protuliſſe, quo de antecedentibus ſuis lucubrationibus ſic loquitur; Πέμπειν μὲν, ὦ Μέγιστοι Βασιλῆες, ἀγωνίσματα, καὶ λόγους ἐκ ἀκροατηρίων, καὶ τοιαῦτ' ὑμῖν ἀπέστελλον· νυνὶ δὲ ὁ Δαίμων ἑτέραν ἔδωκεν ὑπόθεσιν. *Antea quidem, Reges Maximi, diſputationes, & ſermones ex auditoriis, aliaque ſimilia ad vos miſi: nunc vero Deus aliud ſubjecit argumentum*, &c.

7. Ubi primum Imp. *Aur. Antoninus* (nam de hoc ſolo loquitur *Dio*, quippe qui praecipue omnia regebat) *Smyrnae* calamitatem novit, *pecuniam* ad ejus reſtaurationem *largitus eſt, eamque Senatori Praetura functo reſtituendam mandavit.* Dio lib. LXXI. Inde eſt, quod Ariſtides in *Palinodia* dicat, Imperatores *ea vigilantia fuiſſe, ut citius Urbem reſtituerint, quam is, qui ad eos de clade referret, egreſſus eſſet*, &c. Tom. I. pag. 464.[1] Addens, p. 466. gratias eſſe agendas *Regibus, & illi, qui decreta Principum lubens excepit, & Smyrnam habuit in memoria.*

ANNO { *U. Rom. DCCCCXXXII.*
Aer. Vulg. CLXXIX.
Ariſtidis Aetat. L, LI.
M. Aur. Anton. XIX. & Commodi Aug. II, III.

COSS. L. Aur. Commodo Aug. II. & T. Annio Aur. Vero II.

1. Hoc citiſſimum anno labente videtur Ariſtides Orationem ſcripſiſſe, quae dicitur Tom. I. p. 460. *PALINODIA de Smyrna inſtaurata.* Etenim eam aliquandiu poſt *terrae motum* fuiſſe elucubratam, liquet vel ex ipſomet principio. *Mihi quidem, GRAECI, idem fere contigit, quod iis, qui in Tragoediis poſtquam longo tempore tacuerunt, deinde per occaſionem, vel Chorum, vel alium quemlibet alloquuntur. Cum enim toto ſuperiori tempore, πάντα γὰρ τὸν ἄνω χρόνον κατασχὼν ἐμαυτὸν, me ipſum continuiſſem, ex quo ea quae ſcitis, evenerant; nec vel ad Cives conſolandos acceſſiſſem, vel aliud quicquam feciſſem; niſi quod ad Principes, quantum tempus poſtulabat, ſcripſeram; & quae inde ventura eſſent, expectabam: Poſtquam Dii, & qui Deorum voluntate cum ipſi reguntur, tum humanas res adminiſtrant, REGES merito alienam ab Urbe repellentes Fortunam, & EAM, quae BONA, & jampridem conveniens erat, REDUXERUNT: exiſtimavi nos etiam aliquid opportune poſſe dicere*, &c.

2. Etiamſi vero Sophiſta Noſter hac Oratione Munificentiam Imperatorum ſingularem in Urbe reſtauranda tantopere extollat, eoſque ceu novos ejus *Conditores* tam magnifice laudet, non ſecus ac *Graecos*[2], & *Aſianos*[3], qui ſuam quoque ſuppeditaverant operam; attamen *Smyrna* nondum ita reſurrexerat, ut in priſtinum prorſus ſtatum ac ornatum eſſet reſtituta. Hinc iſta Oratoris exclamatio; (pag. 471.) *O foelices quidem ſenes, qui ad eum uſque diem pertingent, quo Smyrnam ornatu ſuo praeditam videbunt?* &c.

3. Hoc porro *litterarium* cum *Graecis colloquium*, ut vocat, Ariſtides adhibuit, quod, Aeſculapio *retinente*, ſibi non licuiſſet, *quo volebat proficiſci*; alias *praeſens*

1 Confer p. 466. A. 2 Pag. 466, — 469. 3 Pag. 469. ſeq.

cum

cum illis collocutus fuiſſet. (p. 461.) Unde colligere eſt, eum ad *Graecos* hoc Opuſculum miſiſſe, cum eſſent in aliquo Conventu publico congregaturi. Nec parum id confirmatur ex p. 470. ubi, παρηγυείζει δὲ Ελλὰς ὅτι χρησῶς ἐσωθήσεται, &c. Equidem hoc anno *Pythia* & *Iſthmia*, utraque publica & communia Graecorum certamina, fuerunt celebrata. Verum de his, aut aliis *Athenarum* Feſtis diebus, qui ſingulis annis agebantur, nihil certi poteſt affirmari.

4. Cum porro ibidem nequaquam, ne verbo quidem, Ariſtides innuat, jam ſibi STATUAM a Smyrnaeis fuiſſe erectam, quod vanus homo non videtur omiſiſſe velle, ſi revera hoc honore jam ante fuiſſet decoratus; inde concludere fas eſt, eam poſtea (ſed quando, fugit) poſitam eſſe, quam ex *Philoſtrato* conſtat *Smyrnaeos in Foro aeream* eidem collocaſſe; quod nempe ſua praeſertim *Epiſtola Imperatores ad Urbis reſtaurationem moviſſet*. Unde *Philoſtratus* addit, *minime faſtuoſam laudem eſſe, ſed aequiſſimam veriſſimamque*, dum Ariſtides dicitur SMYRNAE CONDITOR. Quibus ſignificat, hoc in Statuae titulo baſive ſcriptum fuiſſe. Eam in *Gymnaſio* non longe ab *Aeſculapii Aede* ſtetiſſe, viri Clar. *Canterus*, *Olearius*, *Fabricius*, colligunt ex *Serm. Sac.* I. p. 486. Hic nimirum ſcribit, quod ſibi in ſomnio [1] videretur, *quaſi Smyrnae eſſet, ad Aeſculapii Templum, quod eſt in Gymnaſio*; atque in ejus veſtibulo ſtans, *Statuam ſuam circumſpexiſſet*; quam primum quidem *tanquam ſuam agnovit*: at quae poſtea *videbatur ipſius eſſe Aeſculapii, magna & pulchra*. His quidem forte Sophiſta indicare voluit, hunc honorem ſibi, multis antequam adveniret annis, ſignificatum ab Aeſculapio. Verum, ne dicam, gratis omnino hanc ſomnii interpretationem offerri, certe *Forum* idem eſſe non potuit cum *Gymnaſio*, quod ad *Portum* erat, & intra cujus ambitum fuit illud Aeſculapii Delubrum, indicante ipſomet Ariſtide.

ANNO { *Urb. Rom. DCCCLXXXIII.*
Aer. Vulg. CLXXX.
Ariſtidis Aetat. LI, LII.
Imp. Commodi poſt Pat. mort. I. à 17. Martii die.

COSS. L. Fulv. Bruttio Praeſente II. Sex Quintilio Condiano.

1. Hoc anno, & quidem die *Martii* XVII. *M. Aur. Antoninus* in XX. Imperii anno, paucis ante diebus inchoato, in Germania moriens ſummam reliquit poteſtatem filio ſoli *Commodo*. Is poſtea in *Germania* per aliquod tempus moratus, contra *Barbaros* exercitum duxit, & acie cum illis congreſſus, rem ita foeliciter, ſive ſuo, ſive legatorum ductu, peregit, ut hoſtes ad *pacem* petendam coegerit. Qua compoſita, *Romam* rediit, ac *Triumphum* de Germanis duxit [2].

2. Itaque non niſi poſt haec, potuit Ariſtides ad *Commodum* ſcribere *Orat.*[3] XXII. (T. I. p. 472, — 479.) Siquidem ea, ut ex p. 473. liquet, exarata fuit, poſt *M. Aur. Antonini* mortem. In titulo quidem a *Cantero* dicitur *coram Imp. Commodo habita* [4], *cum Smyrnam ingrederetur*. At vero vel ex prioribus verbis palam eſt, Ariſtidem abſentem ad *Commodum* hanc *Gratulationem* ſcripſiſſe & miſiſſe. *Optabam quidem*, ait, *ut Urbs, qualem reliqueras, talis appareret*: *ſin minus, ut PRAESENS ipſe verba facerem* —— *Quoniam vero SECUS ACCIDIT, non putavi mihi prorſus abſtinendum eſſe, quin ſaltem veſtigium aliquod VOCIS noſtrae in tuam, & eorum qui adſunt GRAECORUM, partim CIVIUM, partim hoſpitum, NOTITIAM*

1 Quod narrat immiſſum die *Poſideonis* 22. ſcil. anno Ch. CLXVI. ut ad eum oſtendimus.

2 Vid. *Dion.* Excerpt. Lib. LXXI. *Herodian.* Lib. I. c. 6. *Aur. Vict. Lamprid.* in Com. &c.

3 Cui titulus, Προσφωνητικὸς Σμυρναίοις, *Gratulatio de Smyrna*, ſcil. poſt terrae motum reſtituta.

4 Quod arripuit Clar. *Spanh.* de Praeſt. Num. Tom. I. p. 650.

veniret.

veniret. Etenim omnino mihi fere pro more est, ut ABSENS publice dicam, quandoquidem huc me impellit Deus. Unde simul, uti & ex sequentibus, liquet, Aristidem, cum haec scriberet, existimavisse, *Commodum* in Asiam esse profecturum, sicque *Smyrnam* rursus visurum. Et quidem id genus rumorem in Provincias iviſſe, facile insuper intelligimus ex *Lampridio* in Commodi vita, scribente, eum *simulavisse se & in Africam iturum, ut sumptum itinerarium exigeret*; item *tertio meditantem de profectione, a Senatu & Populo suo retentum.* Inde est, quod Aristides sub Orationis finem haec habet; *Sed & hoc pro bono est omine habendum, quod TU urbes perlustras*: Ἓν τι ἡμῖν ὅτι τὰς πόλεις ἥκειν, καὶ τὴν περίοδον ἅπερ συμβαίνειν, *atque Peregrinatio*[1] *sic contingat*, &c.

3. Ubi vero Gentium fuerit tunc temporis Aristides, qui docere possit mihi, erit magnus Apollo. Clarum duntaxat, eum nec tum *Smyrnae* versatum esse, nec etiam ex quo factus fuerat terrae motus: *Quae autem*, inquit, *deinde contigerunt, ea NOS quidem ex AUDITU cognovimus*; *TU vero cum videris, etiam aliis narraveris.* Quibus consonant ea superius ad An. Ch. CLXXIX. n. 1. ex *Palinodia* in medium prolata; scil. Sophistam Nostrum ab eodem tempore, *ne* quidem *ad Cives consolandos accessisse.* Neque tamen, cum haec ad *Graecos* scriberet, in *Graecia* degisse patet.

4. Quando autem eo se contulerit, atque illam *Athenis* gloriam sibi comparaverit, de qua superius ex illo diximus, definitu impossibile videtur. Admodum sane verisimile est, Aristidem anno saltem Ch. CLXXV. *Athenas* visitasse; siquidem tum ad *Isthmia* profectus est. Potuit etiam eodem tempore istam habere prolixissimam *Orationem*[2], quae PANATHENAICA dicitur, quod ea in urbe, & in magnis PANATHENAEIS ibidem Minervae sacris dicta sit, ut singulae demonstrant paginae. Profecto si Auctori ὑποθέσεως, seu Argumenti in hanc ipsam Orationem credimus ea dicta fuit *M. Aur. Antonino* Imperante & adhucdum vivente, ac dum *Herodes Atticus* Oratorio Throno apud Athenienses praesideret. Quinetiam Aristides, ut hujus invidiam amoveret, nec dicere ab eo impediretur, dolo aliam quandam Orationem Panathenaicam exilem & ineptam *Herodi* tanquam recitandam obtulit; atque hoc pacto dicendi veniam consecutus, hanc, quae supereſt, praestantissimam summa cum laude pronunciavit. Nihil autem in ipso Opere occurrit, quod istam narrationem falsi convincere possit. Nec enim usquam Noster indicat, an unus solus, vel plures simul rerum summam tum obtinuerint. Sic enim in genere tantum de *Imperio* loquitur, pag. 319. Ἡ τε γῶν ΑΡΧΗ γῆς καὶ θαλάττης (εἴη δ' ἀθάνατος) οὐκ ἀναίνεται τὰς Ἀθήνας μὴ οὐκ ἐν διδασκάλων καὶ τροφέων μέρει κοσμεῖν.

5. Paucae sunt Orationes aliae inter Aristidis opera, quas valemus illi assignare temporis intervallo, quod inter valetudinem ejus restauratam, atque *M. Antonini* obitum aderat. Id genus est decima, T. I. p. 120 — 133. Ἀπολλᾶ Γενεθλιακός. *In diem Apellae Natalem.* Ea enim *Pergami* dicta, postquam Aesculapius Aristidem *servaverat ab extremis periculis*, p. 122. Deinde unum modo Imperatorem Regemve memorat; sic p. 132. auguratur honores *Apellam* consecuturum *a Rege* fore, *quos ille talibus, ubi in viros excreverint, solet tribuere.* Pariter sub finem hac prece Aesculapium rogat; *Conserva hanc familiam, atque huic* [Apellae] *honores a Magno Rege*, ἐκ τοῦ μεγάλου ΒΑΣΙΛΕΩΣ, *impetra, quales ipsius* [Apellae] *Majores*, οἱ πρόγονοι, οἱ τοῦ ἐκείνου προγόνων ἐκαρπώσαντο, *a Majoribus illius* [Regis] *consecuti sunt. Da quoque ipsimet Regi, ac Regis familiae*, Δίδου δὲ αὐτῷ Βασιλεῖ, καὶ γένει τοῦ Βασιλέως, *ut omnem aetatem, qualem a Jove sortitus est, transigat: huic praeterea vitae fatalis foelicitatem concilians, generis successionem per natos natorum urbi tibique conserva.* Quae perspicue satis darent, *Commodum* tunc temporis nondum a Patre participem Imperii factum fuisse; atque idcirco ea ante anni Ch.

1 *Conversionem* Canterus joculariter satis vertit. At meliora docere debuisset vel contextus solus, vel saltem *Hesychius*, apud quem, Περίοδος, ἡ τῆς γῆς περιήγησις.

2 Reperitur Tom. I. p. 160, — 344.

CLXXVII. exitum ſcripta fuiſſe, antequam nempe *Commodus* menſe circiter Sextili *Auguſtus* cum Patre crearetur.

6. De aliis, quorum tempus nonniſi incertis admodum conjecturis aſſequi poſſumus, neceſſe non eſt ut quid amplius hic addamus. Supereſt tantum, ut moneamus, *Orationem* VI. Tom. I. p. 65, —— 73. *in Aeſculapium*, nobis videri omnium poſtremam, & forte poſtquam *Commodus* aliquot jam annis regnaverat, exaratam fuiſſe. Profecto poſt *Sermones Sacros* (p. 67, 71.) atque adeo poſt terrae motum, in illis memoratum, ſcripta eſt. Ut neceſſe non ſit, urgere quod pag. 68. habet, ſe non ſemel, ſed pluries, Aeſculapii beneficio *reſurrexiſſe*; atque *per Oraculum vivendi tempus* fuiſſe prorogatum. At omittendum non eſt, quod pag. 70. declarat, *id omnes excedere delicias*; quod *alias poſſet Europae & Aſiae Urbes commemorare, in quibus verſatus fuerat, quaeque ipſi tanquam de ſuis commodis ſint congratulatae.* Imo *nec Civitas, nec homo privatus, nec Magiſtratus quiſquam fuit, quin* Ariſtidem *magnis ſit amplexus encomiis, poſtquam* vel tantillulum cum ipſo verſatus eſſet. *Maximum vero in his eſt*, inquit, *quod etiam in Divorum Impp. tantam familiaritatem venerim*; *& praeter Epiſtolarum commercium, coram ipſis maximo cum applauſu dixerim*: *nec apud illos tantum, ſed etiam apud Reginas, ac totam Regiam familiam.* (pag. 72.)

7. Ea videntur dicta, cum tubam receſſui caneret, jamque aetate provectus eſſet. Unde eſt, quod initio declarat, ſe hanc Orationem ſcribere, poſtquam Aeſculapius tandem ipſi conceſſerat, ut *quaſi e mari immenſo ad portum appelleret tranquillum, & communem generis humani Larem*, τὸν κοινὸν τῆς ἀνθρώπων Ἑστίαν· ſcilicet, ut addit p. 67. *Templum, quod Jovi Aeſculapio* extruxerant *Urbis hujus incolae*, in qua tunc verſabatur; ſive ſit *Pergamus*, ſive *Hadriani*, in quo Ariſtides natus.

8. De tempore porro ejus emortuali, nihil etiam certi habuit *Philoſtratus* ipſe; licet a *Damiano*, qui illum audiverat, nonnulla de ejus vita accepiſſet. *Diem*, ait, *obiiſſe Ariſtidem in Patria, quidam dicunt*; *alii in Ionia*, [Smyrnae nimirum] *cum annos, ex quorundam ſententia, SEXAGINTA, ex aliorum autem SEPTUAGINTA fere vixiſſet.* Illorum ſententia forte verior fuerit; ſicque Ariſtides obierit anno Chriſti circuer, CLXXXIX. triennio ante *Commodi* necem.

ΤΟΥ ΑΙΛΙΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ &c.

AELII ARISTIDIS

ADRIANENSIS ORATIONUM TOMUS PRIMUS.

ΕΙΣ ΔΙΑ.

Ex magna tempeſtate ſervatus hymnum, quem Jovi voverat, dicit.

ΤΑΔΕ σοι κατ' εὐχὴν, Ζεῦ βασιλεῦ τε καὶ [1] σῶτερ, δῶρα ἀνάγομεν. σὺ δὲ δέξαι, καὶ ὥσπερ ἔσωσας εὐμενῶς, καὶ σεβόσθω τὰ χαριστήρια· τῷτε λόγῳ ἐπάρκεσον, καὶ σῷζε πέμψον ἐς ὅσον ἀνθρώπου λόγον ἐξικέσθ᾽ δυνατὸν ὡς πλεῖστον· ὡς μὴ τελέως καταγέλαστοι γενώμεθα, μηδὲ ἅπαξ ἅπαντος πίστιμεν. καί τοι τοῦτο ἀυτῷ γινόμενος, οὐκ ἔχω τίς γέγαμαι· ἀλλὰ νῦν μοι δοκῶ ἐγ σφόδρα μανθάνειν, ὡς τελέως ἄρα ἐκινδύνευον. καὶ οὐκ ἐν ἐμαυτῷ ἦν ἔτω τ᾽ θαλάττης· τοιοῦτον εὐχόμενος, ἃ μήτε ἀποπλῆσαι ῥᾴδιον, μήτε ἐγχειρῆσαι σωφροσύνης ἴσως ἔχει πίστιν· ὑπισχνούμενος [4] ὕμνον [2] ἐρεῖν Διὸς, καὶ ταῦτα ἄνευ μέτρου. ἦ πολλὴ τότε ἦν ἡ θάλαττα· καὶ πᾶν ἐποίει

HYMNUS IN JOVEM.

HAEC tibi ex voto dona, Jupiter Rex & Servator, offerimus. Tu vero, qua benignitate ſalutem nobis tribuiſti, eadem & gratiarum actionem accipe & admitte, noſtraeque orationi opitulare, & eo perduc, quouſque ſolet hominum plerumque oratio pertingere, ne ludibrio tandem ſimus, & omnem perdamus operam. Licet cum id agerem, omnino quid egerim, neſciam: quin nunc demum re vera cognoſco, me in ſummo verſatum eſſe diſcrimine, nec fuiſſe prae tempeſtate mentis compotem, qui ea voverim, quae nec facile perſolvere, nec citra ſuſpicionem temeritatis aggredi poſſem, dum Jovi hymnum me dicturum pollicebar, idque ſoluta oratione. Magna ſane tunc erat exorta tempeſtas, quae me quid-

1 Impreſſi omnes σωτήρ. 2 P. Steph. ὑμεῖν.

χ' παράπλευ χ' λέγειν. ὅμως δέ, ἢ γὰρ [1] ἐκλειπτέον ἢ λίν [2] εὐκταῖον, φασίν, ἀλλὰ πᾶν ὁπῆν ὁπωσῆν ἀποδιδόμενον χρεῖττον ἢ καθάπαξ ἐκλειφθέν, πειραθῶμεν ἀμωσγέπως ἀφοσιώσασθαι πρὸς τ' θεόν· ἢ δὲ κάλλιον ἢ ἐνδεέστερον, αὐτῷ μελήσει. καὶ δὴ τὸ μὴ ὅλως ἐκλιπεῖν, ἀργίας οἴσει δόξαν, ἣν ἢ ἡμῖς ἐν τοῖς πρὸς τὰς θεὰς ἔχειν· ἢ δὲ μὴ ἐφικέσθαι, ἡ ἢ πράγματος αὐτῆς φύσις παρέξει τ' συγγνώμην. ἢ γὰρ ἑκόντες [3] ἐλλείπειν δόξομεν, ἀλλ' ἀναγκαίως ὕστεροι γήσεσθαι. ὡς δ' εἰπεῖν, κρεῖττον εἰ δεῖ γέλωτα ὄφλειν, ἢ μέμψιν ἐκ θεῶν. ἐπειδὴ ἂν εὐξάμενά τε καὶ ἐκ ἂν ἄλλως ταῦτα ἔχοι, δεῖ δὴ ὥσπερ τ' ἀθλητῶν τὰς ἀπογεγράφαντας ἑαυτὰς, μὴ ἀναχωρεῖν, ἀλλ' ὁμόσε ἰέναι καὶ πειρᾶσθαι ἢ ἀγωνίσματος. εἶεν δή, Μοῦσαι Διὸς παῖδες, ἢ γὰρ ἔγωγε ὁρῶ πότε ἂν τις [4] ὑμᾶς ἄμεινον καλέσειεν ἢ νῦν. εἰθ' ὑμεῖς γε ἐπ' Ολύμπῳ σὺν Απόλλωνι Μουσηγέτῃ τ' θείαν ᾠδὴν ᾄδετε, [5] ὑμνοῦσαι τ' ὑμέτερόν τε καὶ τῶν ἁπάντων πατέρα, εἴτε Πιερία φίλον ὑμῖν ἐνδιαίτημα, εἴτε ἐν Ελικῶνι τῷ Βοιωτίῳ χορεύετε, τῶν Διὸς ἔργων [6] τε καὶ δωρεῶν ὅτι τῷ ὄφελος, ἄγε ὦ πάντ' εἰδυῖαι, πόθεν [7] ἀρχόμεθα; τί τολμήσομεν εἰπεῖν περὶ Διός; δότε μοι μανικὸν γενέσθαι τὸν λόγον, ὥσπερ τῇ Σωσθένει, ὅτι καὶ τοῖς πρέπουσιν εἰς αὐτόν· καὶ μή με ὑπαὶ καὶ γῆς ἐν τῷ μέσῳ καταλίπητε. Ζεὺς τὰ πάντα ἐποίησε, καὶ Διός ἐστιν ἔργα ὅσα ἐστὶ πάντα, καὶ ποταμοὶ καὶ γῆ καὶ θάλαττα, καὶ οὐρανός· καὶ ὅσα τούτων μεταξύ, ἄνω, καὶ ὅσα κάτω ταῦτα· καὶ θεοὶ καὶ ἄνθρωποι, καὶ ὅσα ψυχὴν ἔχει, καὶ ὅσα εἰς ὄψιν ἀφικνεῖται, καὶ ὅσα δεῖ νοήσει λαβεῖν. ἐποίησε δὲ πρῶτον αὐτὸς ἑαυτόν· ἢ Κρήτης ἐν εὐώδεσιν ἄντροις τραφείς· οὐδ' ἐμέλησεν αὐτὸν Κρόνῳ καταπιεῖν· ἢτ' ἀντ' ἐκείνου λίθον κατέπιεν· οὐδ' ἐπιβουλεύσας Ζεὺς, οὐδὲ μήποτε [8] πιβουλεύσῃ· οὐδ' ἔστι πρεσβύτερος

vis & facere cogeret, & dicere. Veruntamen quoniam, ut aiunt, votum nullum negligendum eſt, ſed quidvis quocunque etiam modo praeſtat reddere, quam prorſus relinquere; conabimur aliqua ex parte religione nos apud Deum exolvere: rectene autem an ſecus faciamus, ipſe viderit. Si enim omnino promiſſis non ſtemus, ignaviae nobis opinionem, quae in rebus divinis eſt nefaria, conciliabimus: ſin erimus inferiores, facile per argumenti naturam excuſabimur, ut qui non ultro deſtiterimus, ſed neceſſario victi ſimus; praeſtat autem rideri, ſi ſit opus, a diis, quam reprehendi. Quoniam igitur Deo vovimus, nec poſſunt vota mutari, debemus inſtar athletarum, qui nomen dederunt, non retrogredi, ſed cominus accedere, & certamen aggredi. Agite ergo Muſae, Jovis filiae (nec enim vos unquam alias, quam nunc, invocare praeſtiterit) ſive in Olympo cum duce Apolline divinum canitis canticum, veſtrum ſimul & univerſorum patrem celebrantes, ſive Pierium vos delectat domicilium, ſive in Boeotio Helicone choreas ducitis; unde quaeſo, omniſciae, Jovis opera & dona quaeque praeclariſſima auſpicabimur, aut quid de Jove dicere audebimus? Date mihi, ut ſicut argumentum, ſic & oratio divina ſit & numinis plena; nec me inter coelum & terram derelinquite. Jupiter fecit omnia, & a Jove facta ſunt omnia, fluvii, terra, mare, & coelum, & quaecunque vel inter haec, vel ſupra, vel infra eadem exiſtunt, & dii & homines, & quaecunque animata ſunt, quaeque vel viſu vel intellectu percipiuntur. Primus autem ipſe ſe creavit, nec in odoratis Cretae antris fuit educatus, neque illum vel devorare voluit Saturnus, vel pro ipſo lapidem deglutiit: neque unquam vel periclitatus eſt Jupiter, vel periclitabitur: neque eſt quicquam

1 Ita Bar. 7. & *Cant.* Vulg. ἐκλιπτέον. 2 Bar. 7. εὐκτέον. 3 Bar. 7. ἐκλιπεῖν. 4 Bar. 7. ἄμεινον ὑμῶν. 5 Alludit ad Heſiodeum illud, σφίσιν πατρί τ' ὑμνείσασι. *Cant.* 6 Illud τε deeſt in Bar. 7. 7 Melius ἀρξόμεθα, ut mox τολμήσομεν. 8 Bar. 7. πιβουλεύσῃ.

Jove

οὐδὲν Διός. ὃ μᾶλλόν γε ἢ ἡμεῖς τε πατέρων πρεσβύτεροι γένοιντ' ἂν, καὶ πᾶν γιγνόμενα τῶν ποιούντων. ἀλλ' ὅδε ὅτι πρῶτός τε καὶ πρεσβύτατος, καὶ ἀρχηγέτης τῶν
6 πάντων· αὐτὸς ἐξ αὑτοῦ γενόμενος. ὁπότε δὲ ἐγένετο, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. ἀλλ' ἦν τε ἀρχῆς καὶ ἔσαι [1] εἰσαεί· αὐτοπάτωρ τε καὶ μείζων ἢ ἐξ ἄλλου γεγονέναι. καὶ [2] ὥσπερ τὴν Ἀθηνᾶν ἄρα ἐκ τῆς κεφαλῆς ἔφυσε, καὶ γάμου οὐδὲν προσεδεήθη εἰς αὐτόν, οὕτως ἐπὶ πρώτοισιν αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξ [3] ἑαυτοῦ ἐποίησε· καὶ οὐδὲν προσεδεήθη ἑτέρου εἰς τὸ εἶναι· ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο πάντα (εἰ) ἀπ' ἐκείνου ἤρξατο, καὶ οὐκ ἔστι χρόνον εἰπεῖν. οὔτε γὰρ χρόνος [4] πω τότε [5] ὅτι μηδὲ ἄλλο μηδέν. δημιουργοῦ γὰρ ἔργον οὐδὲν ὅτι πρεσβύτερον. ὅτου δὴ ἀρχὴ μὲν ἁπάντων Ζεύς τε καὶ ἐκ Διὸς πάντα. ἅτε δὲ ὢν χρόνου τε κρείττων, καὶ οὐδένα ἔχων τὸ ἀντικόψοντα, αὐτός τε ὁμοῦ καὶ ὁ κόσμος ἦν. ὅτου ταχὺ πάντα ἐποίησεν. ἐποίησε δὲ ὧδε· (εἰ δέ πη σφαλλόμεθα, ὁ μείλιχος ἡμῖν κεκλήσθω·) ἄρχεται ἐκ θεμελίων καὶ ποιεῖ γῆν, ὅπως ἀπὸ τοῦ πάντα ὅτι ταύτης βεβήκοι· ῥιζώσας τε ῥίζαις ἀπείροις τὸ βάθος καὶ πυκνώσας, πέτρας τε ἀντὶ γόμφων καὶ [6] τῇ δ' [7] ἄλλῃ [7] πυκνώσει φύσει εἴληχεν. ὄρη τε ἐξανασήσας, ὑετῶν καὶ κυμάτων ἀλεξιτήρια· καὶ [8] πεδία ἐν μέσῳ καταμίξας, ὁρᾶν ἕλκας καὶ γῆς· ὅπισθεν [9] δυνάμεις τῷ ἑτέρῳ τὸ ἕτερον πηγνύς. ὅσα δὲ ἀπὸ τοῦ δευτέρου τοῦ βάρους εἶχεν, ἐπῆγε· θάλατταν ὅτι τῇ γῇ μέσην ἐν μέσῃ τιθείς· οἷα δὲ ὅτι γειτόνων φιλίαν καὶ κοινωνίαν προξενοῦντος, ποταμοὺς ἐγκατέμιξεν· οἳ ἔκ τε γῆς εἰς τὸ θάλασσαν ῥυήσεσθαι, καὶ πάλιν ἐκ θαλάττης κατ' ἄλλους ἀφανεῖς τόπους εἰς τὸ γῆν ἔμελλον ἐπαρρύήσεσθαι, καὶ συνάπτειν ἑκάτερα πρὸς ἄλληλα. [10] συνέπλεξέ τε αὐτὰ ὅτους, ὡς (εἰ) μέσα ἑκάτερα ἀλλήλων·

Jove antiquius, ſicut nec filii parentes, nec opera opifices poſſunt aetate praecedere: ſed ipſe primus eſt & antiquiſſimus, & omnium princeps, ipſe ex ſe factus. Quando autem creatus fuerit, nemo poteſt dicere, cum & fuerit ab initio, & ſemper in poſterum ſit futurus, ipſe ſibi pater, & major, quam ut ab alio creari potuerit. Sicut enim Minervam ex capite ſuo procreavit, nec ad id nuptiis opus ei fuit, ſic dudum ante ipſe ſe ex ſe creaverat, alterius opera non indigens, ut fieret: ſed contra, ab ipſo omnia fieri & eſſe coeperunt; nec licet ab iis tempus ipſum excipere, cum tunc nondum fuerit, nedum aliud quicquam. Nullum enim poteſt autore ſuo opus eſſe antiquius. Sic igitur omnium rerum principia ſunt in Jove, & ab eo cuncta proceſſerunt. Cum autem tempore eſſet praeſtantior, nec adverſarium haberet ullum, ſimul cum ipſo mundus extitit: tanta cum celeritate omnia effecit. Fecit autem hac ratione (quod ſi alicubi fallimur, ipſe nobis benignus eſſe dignetur) ut a fundamentis exorſus, terram primum crearet, quo huic omnia inniterentur. Itaque radicibus infinitis fundum conſolidavit & compegit, ſaxis loco clavorum & alia denſa materia uſus. Montes deinde excitavit, pluviarum & fluctuum obices, campoſque montium & terrae baſes intermiſcuit, alterum cum altero, tanquam qualitates quaſdam, compingens. Quae vero ſecundum gravitatis habebant locum, ea ſuperinduxit, mare medium mediae imponens terrae. Ut autem tanquam inter vicinos amicitiam & ſocietatem componeret, fluvios permiſcuit, qui & ex terra in mare, & rurſum per occulta quaedam loca ex mari fluerent in terram, atque utrunque cum altero connecterent. Haec autem ita coaptavit, ut eſſent utraque medio ſibi invicem loco,

1 Bar. 7. ἐσσεί. 2 Bar. 7. ὡς. 3 Bar. 7. αὐτῦ. 4 Bar. 7. πώποτε. 5 P. Steph. ὅτι. 6 Bar. 7. τῇ δαλῇ πυκνώσει φύσιν. 7 Vulg. πυκνώσαι. 8 Melius legendum, καὶ πεδία ἐν μέσῳ καταπήξας, ὁρᾶν ἕλκας· καὶ τὰς ὥσπερ δυνάμεις μιγνύς. 9 Bar. 7. δύναμιν. 10 Lege συνέπηξε. *Cant.*

νήσοις τὲ ϗ πορθμοῖς ϗ ἰσθμοῖς τὸ ἕτερον ὕ ἑτέρυ ἀεὶ ἐν μέσῳ γιγνόμενον. ὥσπερ δὲ ἡ γῆ
δι' ἑκατέρυ τῦ χήματος ὠχύρωσεν, ὕτω ἡ γῆ αὖ ϗ ἡ θάλατταν· δι' ἀλλήλων ἀμφό-
τερα ἀσφαλῆ ποιῶν· ἀέρα τὲ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἔσησε, γῆς ϗ θαλάττης ἀναπνοήν. ϗ πῦρ
ἄνωθεν, ὃ δὴ αἰθέρα ὀνομάζυσιν, ὑπισήσας, τετάρτῳ τύτῳ [1] πάντα κατέλαβε· ἡ τε φιλο-
τεχνίας τὰ κράτιστα ἐνθῦθα τῦτ' εἰσηνέγκατο. κοσμήσας μὲ ἄστροις ἡ πάντα ὐρανὸν, ὥσπερ 8
ταῖς νήσοις ἡ θάλατταν· ϗ δι' αὐτῶν ποιήσας θαφανῆ· τήλε ὕ πυρὸς ἀπρόϊτον καθα-
πέμψας μέχρι γῆς. ὧν ἐν ὅσῳ νῦν ἡμεῖς διήλθομεν χρόνῳ περὶ αὐτῶν, ἀπολελεώσας ἅπαν-
τα ζῶντα, ἀλλ' ὀξύτερον ἢ νοῆσαι ἐγχωρῇ· ἅμα δὲ, τῇ ποιήσῃ τὲ ϗ δημιυργίᾳ, διήρει κἠ
τὸ εἰκὸς ἔκαζα, ϗ κλήρυς ἀπένεμε· ποιῶν μὲ ζῶα τὰ πρέποντα ἑκάστοις τόποις· τάς τε
οἰκείυς [2] χωρὰς, οἰκήσεις τε ϗ λήξεις τοῖς γεννηθεῖσιν ἀποδιδύς· θεοῖς μὲ ἐν ὐρανῷ οἷ ἐν ἀκρο-
πόλει ὕ παντὸς οἰκεῖν, ὃ δὴ κάλλιστόν τε ϗ [3] λαμπρότερον, οἰκητηρίων ἁγνότατον· ὑδὲ
χῆρας [4] εἶσασιν εἰς αὐτό· ἀνθρώποις δ' ὑπὸ γῆς, θαλαττίοις δὲ φύλοις ἡ θάλατταν ἀπέ-
δωκε, ϗ πτηνοῖς ἀέρα. ὡς μάλιστα δ' ἀξίας ἕμελλον ἕκαστοι τεύξεσθαι κἠ ἡ αὐτῶν φύσιν τὲ
ϗ δύναμιν, τὰς λήξεις εὑρισκόμενοι, ϗ τὰς συγγενεῖς οἰκήσεις λαμβάνοντες. τὸ μὲ γηγενές
τε ϗ νεῶδες φῦλον, ἡ γῆ· ὃ δὲ ὑγρότερον, ἡ θάλατταν· ὃ δὲ κυφότερον ϗ ξηρότερον, ἡ
ἀέρα· τὸ δ' ἀνώτερόν τε ϗ θαφάπυρον ϗ πᾶσι τύτοις ὑπερτεταμένον, ἡ αἰθέρα τὲ ϗ ὐρανόν. 9
ὕτω δὴ ὥσπερ πόλιν ποιῶν αὐτὴν ἡ δημιύργος, εἶτα τὺς ἄνθρας εἰσῆγεν· ὡς δὲ διέκρινε ἡ
ὕλην ϗ κατεσκεύασε ἡ κόσμον, ἐπλήρυ γενῶν, πάντα ἐξῆς ποιῶν σὺν [5] ἁρμονίᾳ ϗ πρε-
πείᾳ ὅ μηδὲν παραλειφθῆναι, τὸ μὴ ϗ πάντα [6] πρέποντα ϗ τέλεα ἀλλήλοις· δημιυργὸς
αὐτὸς ϗ οἰκιστὴς ὅ παντός, ὑσίας τὲ ϗ [7] δυνάμεως ἔχων. [8] ὡς δὲ ϗ θεῶν ὅσα φῦλα, ἀπρόϊτον τ

insularumque & fretorum atque isthmorum opera alterum semper in alterius medio sedem haberet. Sicut autem terram utraque communivit figura, sic etiam postquam terrae & mari firmitatem a se invicem comparaverat, aerem utrique imposuit, maris & terrae spiraculum: tum igne, quem vocant aetherem, desuper collocato, omnia simul comprehendit, artisque excellentiam hac in parte maxime ostendit, dum & stellis coelum totum, ceu insulis mare, ornaret atque perlucidum redderet, & ignis defluvium ad terram usque deduceret. Quae quidem omnia non tanto temporis spatio, quanto nos de iis nunc disseruimus, absolvit, sed multo citius quam vel cogitari possit. Simul porro ut ista fabricavit, rite singula divisit, & loca distribuit, propria singulis creans animalia, suasque rebus creatis sedes & domicilia attribuens, diis quidem coelum, tanquam arcem universi, pulcerrimum & splendidissimum purissimumque domicilium, & quo senectus non pertingit; hominibus vero terram; marino autem generi mare; & volucri aerem. Etenim ita maxime dignitatem quaeque suam videbantur tueri posse, si & naturae suae ingenioque conjunctas sedes nanciscerentur, & cognata occuparent domicilia; terrestria quidem terram, humida vero mare, leviora autem & sicciora aerem, superiora vero & ignea & reliquis incumbentia aetherem & coelum. Posteaquam hoc modo quasi urbem quandam condidit, colonos deinde introduxit, ut cum distincta esset materia, & mundus apparatus, gentibus eum impleret, ordine omnia apte faciendo & caute, ne quid omitteretur, quo minus decora & perfecta inter se essent omnia; opifex ipse & fundator universi existens, rerumque naturas & vires in se continens. Itaque deorum quoque genera de

1 Bar. 7. τὸ πάντα. 2 Lege μητράς. Cant. 3 Melius λαμπρότατον. Cant. 4 Εἴσεισιν. Cant. 5 Ita Bar. 7. Ed. Flor. ἁρμονίου. P. Steph. ἁρμονίης. 6 Deest εἶναι vel γίγνεσθαι. Cant. 7 Lege δυνάμεις. Cant. 8 Ος τ. Cant.

Jovis

Διὸς γὰρ πάντων πατρὸς δυνάμεως ἕκαστα ἔχει καὶ ἀτεχνῶς κατὰ τὸν Ὁμήρου σειρὰν, ἅπαντα εἰς αὐτὸν ἀνήρτηται, καὶ πάντα ἐξ αὐτοῦ ἐξήπται· πολὺ καλλίων ἅλυσις ἢ κατὰ χρυσῆν τε, καὶ εἴ τινα ἄλλην τις ἐπινοήσειεν. ἔρωτά τε γὰρ ἀνάγκην, δύο τούτω συναγωγοτάτω καὶ ἰσχυροτάτω, ἐν τοῖς θεοῖς ἐγέννησεν ὅπως αὐτῷ τὰ πάντα συνέχοιεν. τὸ τε θνητὸν φῦλον, ὃ μιᾶς ὁδὸς τῆς αὐτῆς ἅπαν μοίρας ἠξίωσεν, οὐδὲ ἀπηνήνατο μὴ ὃ γε ἀνθρώπων ὡς καὶ θεῶν εἶναι πατήρ. ἀλλ' ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ὥσπερ νῦν οἱ τὰ μύρα σκευάζοντες, ὅσον ἦν οἷον ὑπόσταθμή τι γε ἐμμεμιγμένον κάτω, τοῦτο ὑπελείπετο ἀνθρώπου σπέρμα εἶναι, ὅτε τιμὴν ἴσην, ὅτε δύναμιν ὁμοίαν ἔχον, οὐδὲ κακῶν εἰλικρινές τε καὶ ἄμοιρον, ὥσπερ ἦν ἐκεῖνο τὸ θεῖον γένος· ὅμως δὲ ἐντιμότερον γε ἄλλου θνητοῦ γένους. ἅτε γὰρ λόγου κεκοινωνηκὸς καὶ ὃ παντάπασιν ἀπηλλαγμένον τῆς θείας μοίρας· ἀλλ' οἷον ὀχετοῦ ἢ πηγῆς τὸ τελευταῖον ἐρχικός. οὕτω δὴ θεοσεβείαν μὲν καὶ ἀρχὰς καὶ θεοσταισίας δίδωσι θεοῖς· δεύτερα δὲ πολὺ ὕστερον καὶ ἀνθρώποις δίδωσι· τὰ δὲ μέσα ὅσα τε ἀέρος καὶ θαλάττης θρέμματα, καὶ ὅσα λοιπὰ γῆς, ὑπ' ἀμφοτέροις ἐποίησεν· ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς στρατοπέδοις, τοὺς μὲν ἀείσους, εἰς ὃ ἔμπροσθεν τάττουσι· τοὺς δὲ δολιέρους ὄπισθεν· τοὺς δ' αὖ κακοὺς (τοῦτο δὴ ὃ λεγόμενον) εἰς μέσους. καὶ τοῖς μέντοι θεοῖς, τοὺς τέτταρας ἀπέδωκε χώρας· ὅπως μηδαμοῦ μηδὲν κενὸν εἴη θεῶν, ἀλλὰ πανταχοῦ πᾶσι πᾶσί τε καὶ γιγνομένοις· τὴν δὴ πρώτην πατρίδα τὴν οὐράνιον καὶ τὴν καθ' ἑαυτὸν ἐν θαλάττῃ, καὶ τὴν ἐπὶ γῆς, οἷς ὑπάρχοί τινες καὶ σατράπαι, μεμερισμένοι. τὴν δὲ ἐξ αὐτῶν προνοίας, οὐδὲν πλέον, ἢ ἄνθρωπον μετέχειν ἐποίησεν· πανταχοῦ σώζων τοῖς γένεσι τὴν ἀξίαν, καὶ τὴν τάξιν οὐκ ἀνόητον ἀξιῶν εἶναι). ταῦτα εἰδότες ἄνθρωποι, καὶ μεγάλην ὑπὲρ μεγάλων ὀφείλοντες χάριν, ὡς χρόνῳ ὕστερον ἀθροίζοντες ἀλλήλους πόλεις ᾠκιζον, τοῖς ἀκρο-

Jovis omnium patris vi divina defluvium quoddam ſortita ſunt, omniaque, inſtar Homericae catenae, ad ipſum referuntur, & ab ipſo dependent: qui torques longe pulcrior eſt, quam aureus ille, aut ſi quem alium quis excogitare poſſit. Amorem deinde & Neceſſitatem, ſummam jungendi ſimul & cogendi poteſtatem habentes, inter primos creavit, ut fortius omnia cohaererent. Tum genus mortale non una nec eadem totum creavit conditione; nec etiam dedignatus eſt, hominum perinde ut deorum, pater dici; ſed id quod ex eodem genere faecis inſtar, ut fit in unguentorum confectione, infra ſubſederat, humano ſemini relinquebatur, nec honorem nec poteſtatem parem nactum, neque malorum omnino expers, ut deorum genus, reliqua tamen mortali gente dignius, quod rationis particeps eſſet, nec prorſus divina carens indole, cujus extremum, tanquam rivi aut fontis alicujus, erat ſortitum. Primum itaque locum, & principatum diis tribuit: ſecundum deinde multo poſt hominibus: quae autem interjecta ſunt in aere & mari, quaeque in terra reliqua ſunt animalia, ſub utriſque collocavit, ut ſolent in exercitu duces, fortiſſimos quoſque in prima acie conſtituere, minus fortes in poſtrema, imbelles autem & ignavos inter medios, ut aiunt, referre. Ac diis quidem, tanquam ſatrapis quibuſdam & praefectis, quatuor tribuit regiones, nequid uſquam a diis vacuum eſſet, ſed ubique verſarentur & adeſſent: primam videlicet coeleſtem patriam, aeream, marinam, & terreſtrem; eorum autem providentiam hominibus maxime ſervire voluit, dignitatem gentium & ordinem ubique ſtudioſe conſervans. Quae cum ſcirent homines, & magnas de magnis beneficiis deberent gratias, poſtquam tandem ſimul congregati urbes coeperunt condere, Jovi arces

1 Iliad ζ'. v. 19. 2 Πρώτοις *Cant.* 3 P. Steph. ἀπηνήνατο. 4 Barocc. 7. σκιδάζοντες. 5 Bar. 7. τε. 6 Δὴ non agnoſcit Bar. 7. 7 Melius πᾶσι. 8 Vulg. ἀνόητον. 9 Deeſt in Bar. 7.

con-

πόλεις ἐξῶλον Διί· θεός τε τὸ ϛ πάντας ἐναίσιμα βλέπουσα, ὅτι ἦν αὐτὸς τ' ἄκρων τῶν ἀσήμων οἰκήτωρ· καὶ ἅμα τῶν ὀπισθοπόδων ἐκόντες ἐκχαίμενοι, ὡς μόνῳ τυραννίων ἄρχειν εἰδότι, καὶ τοῖς ἀρχομένοις σύμφορον εἶναι ϛ γένους τ' οἰκειότητα, καὶ ταῦτα ὀφειλέτας ἡμᾶς ὄντας τῶν ἀλλοτρίων. θεῶν μὲν γὰρ βία οὐκ ἄπεστιν· ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦτο νόμων οὐδὲν δέονται. ἀνθρώπους δὲ εὖ μόνους τῶν ἄλλων ζώων νομίζει φόνῳ τε ὅπως μὴ φθείρωνται· καὶ ἁρπαγαῖς καὶ βίαις [1]ὅπως μὴ γίγνωνται, ἀλλὰ δίκῃ βίας ἐμπροσθεν ἦ. ταῦτα δὲ ἐνομοθέτει Ζεὺς ὅτε ἔπεμπεν εἰς ἀνθρώπους Αἰδῶ καὶ Δίκην μ' 12
τῶν ἄλλων θεῶν, ὀπιμελησομένους ἀνθρώπων καὶ φυλάξοντας αὐτοῖς ϕ βίον. ἦτε οὖν ἐξ ἀρχῆς γένεσις ὑμῖν Διὸς ἡμῶν, ὥσπερ καὶ τῷδε τῷ παντί· καὶ ἡ ϛ βίου σωτηρία, καὶ τέχναι, καὶ νόμοι, ἃ ὃ ζητεῖν ἐν ἡμῶν γένος, χ' μέρος ἀθάνατον ἐν τῇ ἀφθαρσίᾳ. καὶ ὁ θεὶ αὐτῶν τούτων λογισμὸς [2]Διός ὀϛι. [3]Ὅμηρος δὲ πόρρω ϛ χωρῆσ μανικὸς ἦν, ὃς ἐποίησεν ἐν θεῶν ἀγορᾷ Δία κωλύοντα θεοὺς ἀνθρώπων ὀπιμέλεσθαι. ἃ δέ, ϛ τοῦτο ὑπώλυσεν· ἔστε μὴ [4]κωλύσῃς, αὐτὸς αὑτὸν ἀφελούμενος. ϛ γὰρ ἡμῖς αὐτῷ μεταστραφῆναι, ϛδὲ ἑτέραν γνώμην ἔχειν, ἔστε ὑπὸ λήθης ἔστε ὑπὸ μεταγνώσεως, ἧς ἔσχεν ἐξ ἀρχῆς· ὅτε ἐποίει θεοὺς μὲ ἀνθρώπων ὀπιμελητάς, ἀνθρώπους δὲ θεῶν θεραπευτάς τε καὶ ὑπηρέτας. ὁ δὴ μάλιστα παρέψευτο καὶ συνοίσειν ἔμελλεν ἀμφοτέροις. ἔστι οὖν πάντων δὴ τῶν ὄντων Ζεὺς αἴτιός τε καὶ δημιουργός, καὶ ἀφ' οὗπερ ἅπαντα γίγνεται ὅσα τε οὐράνια καὶ ὅσα ὑπόγεια. ὥσπερ καὶ ὃ ὄνομα αὐτὸ σημαίνει, ϛ πόρρω τῆς αἰτίας λεγόμενον, ἐπειδὰν λέγωμεν Δία. Ζεὺς μὲν γάρ, ὅτι ζωῆς τε καὶ οὐσίας ἐκάστοις 13
ὄντι αἴτιος, κέκληται ἡμῖν· αὖθις δὲ καθ' ἑκάστους [5]τινὰς ὀνομάζομεν, χ' ταύτην τ'

confecrarunt, partim univerſi exemplo, in cujus ille ſummo culmine habitaret, mori, partim locis opportunioribus & munitioribus ipſi ultro cedentes, qui ſolus regum optime ſciret imperare. Quantam vero generis conjunctio civibus commoditatem adferat, hoc jam ſecundo loco manifeſte nobis oſtendit. Cum enim in deos injuria non caderet, itaque nec legibus indigerent, homines contra ſolos ex omnibus animalibus inſtituit legibus: cum ne mutuis caedibus interirent, tum ne rapinae fierent & injuriae, ſed juſtitia violentiam coerceret: quas quidem leges tum tulit Jupiter, cum Verecundiam & Juſtitiam in terram demiſit una cum aliis diis, qui hominum curam gererent, & vitam eorum tuerentur. Primus itaque noſter, ſicut & Univerſi hujus, ortus a Jove eſt, vitae quoque conſervatio, artes, leges, & quod, mortales cum ſimus, immortalitatem ſucceſſione

per partes imitamur: quin & quod hiſce de rebus ratiocinamur, ex Jovis dono totum procedit. Homerus interim inepto numine afflatus fuit, cum fecit Jovem pro concione diis vetantem, ne hominibus proſpicerent. Ille vero hoc nec vetuit nec unquam vetiturus eſt, donec ſe ipſum reverebitur. Nec enim illi fas eſt mutari, nec vel oblivione vel poenitentia ductum de ſententia decedere, in qua fuit initio, cum deos hominum curatores, homines autem deorum cultores & miniſtros deſignavit, prout utriſque decorum erat & utile futurum. Eſt igitur Jupiter omnium rerum autor & opifex, & per eum tum coeleſtia tum terreſtria omnia efficiuntur, ut & nomen ipſum, a cauſae vocabulo non procul remotum, declarat, cum Δία eum vocamus. Ζεὺν quidem vocatur, quod vitae omnibus & eſſentiae ſit autor: quo autem vocabulo autori ſuo rem aliquam tribuimus, hac vocis no-

1 Editi non agnoſcunt. 2 Bar. 7. & Ed. Flor. Διός ἐσι μέρος. 3 Iliad. θ'. 4 Bar. 7. κωλύσει μ. 5 Bar. 7. τινες.

tatione

[1] χάρεων δ φωνῆς, ὁμώνυμον αὐτὸν ἐποιήσαμθν τῷ τῆς αἰτίας ὀνόματι [2] Δία προσαγορεύσαντες. ἐπειδὴ γὰρ δι' αὐτὸν ἅπαντά [3] τε γίγνεται τὰ γέγονε. καὶ [4] ἡ ἡλίου τε ἄπαυστος κίνησις ὑπὲρ γῆς τε καὶ ὑπὸ γῆν, Διός ἐστι προθύρησις ἡλίῳ προφημθύη ὑπὲρ τῆς τοῦ παντὸς κόσμου φανότητος· καὶ σελήνης δρόμοι, καὶ χορεῖαι πάντων ἄστρων, Διός ἐστι διάκοσμος· ὅ, τε γῆς περίῤῥους Ωκεανὸς, ὑπ' Διὸς ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς ἐγένετο, ὕπου καὶ μένει τοὺς [5] ἑαυτοῦ φυλάττων ὅρους. ὧραι τε καθ' ἕκαστον ἔτος ὑπ' Διὶ τῷ πᾶσαν ἐπέρχονται. καὶ ὁ πᾶς χρόνος εἰς ἡμέραν καὶ νύκτα μεμιγθεὶς τρέπονται πρὸς χωρὶς τὰ ἑκατέρων ἔχει μέτρα, ἀναπαύσεις τε καὶ πόνους [6] ὡς διαφορώτατα, πλείους ἢ ἐλάττους προσήκοντος· ὥτε ὑγιεινοῦ καὶ ὄμβρου σωτηρία, Διός· καὶ Ἀπόλλων ἀνθρώποις χρησμωδεῖ, [7] Διὸς νημερτέα βουλήν· καὶ Ἀσκληπιὸς ἰᾶται, Ἀθηνᾶ τε Ἐργάνη
14 Διὸς γνώμῃ ταύτῃν εἴληχε τιμὴν τάξιν, καὶ Ἥρα γαμηλία, καὶ Ἄρτεμις λοχεία καὶ κυνηγέτις εὐεργετοῦσιν ἀνθρώπους, ἥ τε μεγάλα σώζουσα πάντων εὐεργέτου γνώμην. [8] Πᾶνες τε ὀρῶν ἔνοικοι, καὶ Νύμφαι ναμάτων ἐπίσκοποι, σὺν Διὶ τιμὴν κληρυχίαν ἔχουσι. Ποσειδῶντε καὶ Διόσκουροι σώζουσι τοὺς πλέοντας, πειθόμενοι Διί· καὶ Μοῦσαι μουσικὴν εὗρον καὶ κατέδειξαν, Διὸς βουληθέντος εἶ) μούσας καὶ μουσικήν· θεῶν ἅμα καὶ ἀνθρώπων ἕνεκα. καὶ πάντα δὲ πανταχῇ Διὸς μεταὶ, καὶ πᾶσιν ἐφ' ἑκάστης προσήκοντος ταξέως παρεδρεύει· ὥσπερ οἱ διδάσκαλοι τοῖς παισὶ, καὶ προστάται τοῖς ἡνιόχοις. καὶ ἁπάντων θεῶν εὐεργεσίαι, Διός εἰσιν ἔργον, καὶ [9] πάντες ἀνθρώπων ὑπομελοῦσι), ἥ τε ὑπὸ τούτου προδεδοθεῖσαν τάξιν φυλάττοντες· ὃς, εἰ στρατοπέδῳ συμπάντων στρατηγῶ. μοῖραν τε ἣν ἂν νείμῃ, ἐπίσταται [10] εἰκότως. δίδωσι γὰρ αὐτὸς, καὶ τοῦτ' ἔστιν [11] ἄφυκτος εἱμαρμένη, ὅ, τι ἂν ἐκάστῳ νείμῃ Ζεύς· ὃ

tatione efficienti cauſae cognominem ipſum dicimus, Δία appellantes, quod per ipſum facta ſint & fiant omnia. Quocirca & perpetuus ſolis motus tum ſupra terram tum infra, Jovis eſt mandatum de univerſi illuſtratione Soli datum, & Lunae curſus, ſiderumque converſiones ex Jovis diſpoſitione proceſſerunt, & qui terram circumfluit Oceanus, ſicut a Jove initio creatus eſt, ſic manet in ſuis finibus, & anni tempora ſolenni converſione totam peragrant terram, tempuſque omne in diem diviſum & noctem utrique convenientia diſtinguit ſpacia, quietem & labores majores vel minores, prout commodum eſt, praeſtans: & coeli pluviaeque conjunctio ex Jove eſt, & Apollo conſilium verax Jovis oraculis exponit: & ſicut Aeſculapius medendi, ſic Ergane Minerva operandi munus a Jove eſt adepta. Juno quoque Pronuba, & Diana tam Obſtetrix quam Venatrix, beneficiis homines afficiunt de maximi benefici voluntate. Quin & Panes monticolae, ac Nymphae fontium praeſides, ex Jovis mandato hanc obtinent praefecturam. Neptunus quoque & Dioſcuri Jovi obtemperantes, navigantes tuentur. Muſicam etiam Muſae invenerunt & docuerunt, poſtquam Jupiter Muſas & Muſicam deorum ſimul & hominum cauſa extare voluit. Omnia denique ubique ſunt Jovis plena, cum ipſe rebus ſingulis aſſideat, non ſecus atque pueris praeceptores, & bellici vectores aurigis: omniaque deorum beneficia Jovi ferenda ſunt accepta, quandoquidem illi hujus, ceu ducis in exercitu, imperio parentes humanis rebus provident. Quamcunque praeterea ſortem tribuat Jupiter, probe novit, cum ipſe eam deſignet, & hoc ſit inſtar fati inevitabilis, quodcunque Jupiter, a

1 Melius χρείων vel χρῆσιν. 2 Nam Δία Graecis valet *per* ſive *propter*, qua particula cauſa efficiens denotatur. *Cant.* 3 Non agnoſcit Bar. 7. 4 Deeſt in editis. 5 Ita Bar. 7. & *Cant.* Vulg. ἑαυτῶν. 6 Bar. 7. ὡς μὴ διαμφίστη. 7 Hemiſtichium Homericum ex hymno in Apollinem. *Cant.* 8 Bar. 7. πάντες. 9 Ita Bar. 7. Vulg. πάντων. 10 Lege ἔχας. 11 Sic Bar. 7. & *Cant.* Vulg. ἄφυκτος.

quo

πάντα τὰ ὄντα γεννήματα. τοῦτον οὐκ ὀρῶν ὀκρυβάσεις κορυφαὶ· οὐ πηγαὶ ποταμῶν, οὐ 15
[1] πόλεις, οὐχ ἡ κάτω τῆς θαλάσσης ψάμμος, οὐκ ἀστέρες, οὐ νὺξ ἔμπροσθεν ἴσασι, οὐχ ὕπνος τῶν τοῦτο μεγάλων τε καὶ μόνων ἑωρακότων ταλανθὲς ὀφθαλμῶν. ποταμῶν τε [2] καὶ ὁ κάλλιστος καὶ ἀξιολογώτατος καὶ αὐτὸς ἄρα διόπετης Νεῖλος ἦν, ἅτε δὴ μιμούμενος τὸν πατέρα· καὶ ὃς ὕπαρχος ὢν ὑπ' αὐτῷ τῷ κατ' Αἴγυπτον τεταγμένος, ἀντὶ τοῦ Διὸς ὄμβρου, αὐτὸς ἔπεισι καὶ πλήρης τὴν γῆν. Ζεὺς πάντων πατὴρ [3] καὶ ποταμῶν, καὶ θαλάττης, καὶ γῆς, καὶ θεῶν, καὶ ἀνθρώπων, καὶ φυτῶν, καὶ ἀφ' τούτου [4] ὁρῶμεν, καὶ ἔχομεν [5] ὁπόσα ἔχομεν. οὗτος ἁπάντων εὐεργέτης καὶ ἔφορος καὶ θεραπευτής, οὗτος [6] θρύπτομένης καὶ ἡγεμόνων καὶ ταμίας ὄντων καὶ γιγνομένων ἁπάντων, οὗτος δοτὴρ ἁπάντων, οὗτος ποιητής, οὗτος ὁ μὲν ἐκκλησίαις καὶ δίκαις νίκην διδοὺς, ἀγοραῖος κέκληται· ὁ δὲ μάχαις, πρόμαχος· ὁ δὲ νόσοις καὶ πᾶσι χαλεποῖς βοηθῶν, σωτήρ· οὗτος ἐλευθέριος, οὗτος μειλίχιος· εἰκότως, ἅτε καὶ πατήρ. οὗτος βασιλεὺς, πολιεὺς, καταιβάτης, ὕπατος, ἀέριος, κορυφαῖος, πάνθ' ὅσα αὐτὸς εὗρε μεγάλα καὶ ἑαυτῷ πρέπον- 16
τα ὀνόματα. οὗτος ἁπάντων ἀρχὰς καὶ πέρατα καὶ μέσα καὶ [7] κλήσεις ἔχων, ἴσον πάντων κρατῶν, αὐτὸς ἂν μόνος εἴποι ἃ χρὴ περὶ αὐτοῦ· [8] θεῶν ἅτε πλέον τι λαχών. τοῦτο γὰρ οἷον Πινδάρῳ κάλλιον, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν ὁτῳοῦν εἰρῆται περὶ Διός. ἀπὸ τούτου ἄρχεσθαι χρὴ, καὶ τελευτᾶν εἰς τοῦτον, παντὸς λόγου καὶ πάσης πραξέως ἡγεμόνα καὶ βοηθὸν καλοῦντας, ὥσπερ εἰκὸς, τὸν ἁπάντων κρατοῦντα ἀρχηγέτην καὶ τέλειον μόνον αὐτὸν ὄντα τῶν πάντων.

quo cuncta ſunt orta, ſingulis attribuerit. Non latent hunc nec montium vertices, nec fluviorum fontes, non urbes, non maris arena, non ſtellae, nec vel nox vel ſomnus magnos hujus & ſolos veritatem intuentes oculos obtenebrat. Nilus quoque, pulcerrimus omnium & praeclariſſimus fluvius, a Jove delapſus eſt, patriſque exemplo, & quaſi Aegypto toti ab illo praefectus eſſet, pluviae loco terram replet & inundat. Jupiter omnium rerum pater eſt, fluviorum, coeli, terrae, deorum, hominum, & ſtirpium: per hunc videmus & habemus omnia: hic eſt omnium patronus, obſervator, & praeſes: hic gubernator eſt, dux & diſpenſator omnium quaecunque ſunt aut fiunt: hic omnia dat & facit: hic in concionibus & judiciis cum victoriam tribuit, Forenſis vocatur, in proeliis Trophaeus, in morbis aut ubicunque opem fert, Servator. Hic eſt Liberator, hic Manſuetus, quippe pater, hic Rex, Urbitenens, Elicius, Pluvius, Coeleſtis, Coryphaeus, & quaecunque praeclara ipſe ſibi & decora tribuit nomina. Hic denique, cum rerum omnium initia, fines, menſuras, & ſortes penes ſe habeat, atque aequali per omnia poteſtate vigeat, ſolus digne poſſit de ſe dicere, ut qui majus quiddam, quam coeteri dii, ſortitus ſit; quemadmodum hoc rectius Pindarus, quam aliud quidvis alius, de Jove teſtatur. Ab hoc incipere merito debemus, & in hoc deſinere, dictorum omnium & factorum praeſidem ipſum & adjutorem, ceu univerſi imperatorem, & ſolum perfectum, ſemper invocantes.

1 Vulg. πόλις. 2 Illud ὁ non agnoſcunt editi. 3 In Bar. 7. καὶ ποταμῶν poſt ἀνθρώπων interſeruntur.
4 Melius legendum ζῶμεν. 5 Bar. 7. ὅσα. 6 Editi πρύτανις. 7 Bar. 7. καιρούς. 8 Bar. 7. θεῖς.

MAN-

ΜΑΝΤΕΥΤΟΙ ΑΘΗΝΑ.

Quam in ſomniis habuerat de Minerva orationem, eam vigilans nunc recitat. Meminit ejus quarto Sacr. Serm.

17 ΕΣΤΟ τοίνυν ἡμῖν ὑπὲρ ὧν ὄναρ· σὺ δ', ὦ δέσποινα Ἀθηνᾶ, τήνδε ἄλλῳ δίδου [2]τύχῳ καὶ χάειν, καὶ ὧν παρόντος [3]ἔφαψαι λόγῳ, τά τε φρονηθέντα τέλει πρὸς τιμὴν ἀξίαν, ὡς σαφῶς τῆς νυκτὸς ἐδείκνυτο· ὡς δὲ καὶ ἔργῳ συμβιῶναι σαφῶς καὶ βέβαια, ὅδε σοι λόγος ἔσται μικτὸς εὐχῆς τε καὶ ὕμνου τιμῶν. πάντα μὲν οὖν τὰ κάλλιστα πρὸς Ἀθηνᾶν τε καὶ ἐξ Ἀθηνᾶς· ἐν δὲ τοῖς, ἀξιολογώτατον [4]αἱ γοναὶ θεοῦ θεᾶς, κεφάλαιον μὲν οὖν εἰπεῖν, ὅτι τῶν πάντων δημιουργοῦ καὶ βασιλέως παῖς ὄζει μόνη [5]δὴ μόνου. ὃ γὰρ ἦν ἐξ ὅτου ὁμοτίμου ποιήσειεν αὐτοῦ· ἀλλ' ἀναχωρήσας αὐτὸς εἰς αὐτὸν, αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ γεννᾷ τε καὶ τίκτει τιμῆ θεόν. ὥστε [6]ἔστι μόνη βεβαίως γνησία τοῦ πατρός, ἐξ ἴσου καὶ ὁμολογουμένως ἑαυτῇ τῆς γένους γενομένη. τὸ δὲ ἔτι τούτου μεῖζον, ὅτι καὶ ἐκ τοῦ καλλίστου τοῦ ἑαυτοῦ, ἐκ τῆς κεφαλῆς, ἀνῆκεν αὐτοῦ, ὡς ἄρα οὔτε ἐκ τῆς ἐκείνου κεφαλῆς κάλλιον ἦν ἀνελθεῖν οὐδέν, οὔτε [7]Ἀθηνᾷ τόπος βελτίωνα ἀνασχεῖν· ἀλλὰ κατ' ἀξίαν ἄμφω συνέβαινε. γενομένη δ' ἐκ Διὸς καὶ μόνου καὶ ἐκ τῆς 18 κεφαλῆς, οὐκ ἦττον τούτων θαυμαστὸν ὃ τέταρτον ἐφείλκετο, ὃ δὴ φασι συμβῆναι περὶ ὃ [8]χάσμα τῆς κεφαλῆς τοῦ θεοῦ φάσμα· ἀνῆει γὰρ εὐθὺς ἔνοπλος, ὥσπερ ἥλιος ἀνίσχων ὁμοῦ ταῖς ἀκτῖσιν, ἔνδοθεν κοσμηθεῖσα ἔσω τοῦ πατρός. διὸ δὴ καὶ οὐ θέμις οὐδέποτε

IN MINERVAM ORATIO.

FIAT ergo revera id quod ſecundum quietem mihi apparuit. Tu vero, diva Minerva, cum in aliis fortunatum me & gratioſum redde, tum huic praeeſto orationi, & quae in ſomniis perſpicue apparuerunt, pro dignitate perfice; quae ut re ipſa quoque declarentur, & confirmentur, in voto ſimul & hymno noſtra verſabitur nunc oratio. Praeclariſſima igitur omnia & apud Minervam ſunt & a Minerva proficiſcuntur; in his autem digniſſimum eſt Dei partus, ut ſummatim dicam, quod ejus, qui univerſi autor eſt & rex, unica eſt unius filia. Nec enim habebat ille aequalem dignitate quenquam, ex qua ipſam crearet: ſed in ſe recedens, ex ſe ipſe genuit deam & peperit. Itaque ſola haec eſt vere genuina patris ſoboles, ex aequali & cognato procreata genere. Huc accedit etiam, quod ex praeſtantiſſima ſui parte, quae eſt caput, edidit eam pater; adeo nec ex capite illius praeſtantius quicquam potuit prodire, nec Minervam nobilior locus producere, ut utrumque decore conjunctum fuerit. Ad ea autem, quod ex Jove, & ſolo, & ex ejus capite orta fuit, quartum hoc non minus mirandum adjunxit, quod in capitis paterni ſectione dicitur accidiſſe, cum ſubito armata prodiit, inſtar Solis una cum radiis exorientis, acceptis intus a patre ornamentis. Quare nec unquam poteſt

1 Hanc inſcriptionem non agnoſcit P. Steph. 2 Ita Bar. 7. & *Cant.* Vulg. τύχης. 3 Bar. 7. ἄψασθαι. 4 Ita Bar. 7. Vulg. εἶναι τοῦ θεοῦ. 5 Forte ἀεί. 6 Sic Bar. 7. & *Cant.* P. Steph. ἴση· Edit. Flor. ἴσῃ. 7 Lege Ἀθηνᾶν. *Cant.* 8 Melius χάσμα.

αὐτὴν καταλιπεῖν τὸν πατέρα, ἀλλ' αἰεὶ πάρεστί τε καὶ συνδιαιτᾶται, καθάπερ συμπεφυκυῖα· [1] ἀναπτὴ τὸ εἰς αὐτόν, καὶ σώζεται μόνη μόνῳ τῆς γενέσεως μεμνημένη, καὶ τὴν ὠδῖνων ἀποδιδοῦσα τρέπουσα τὸν μισθόν. δοκεῖ δέ μοι ἡ τρεσβυτάτη θεῶν φῦναι, ἢ κομιδῇ τινῶν εὐαριθμήτων, καὶ τῶν τρόφων ὄντων ἐν τῷ τότε· ἡ γὰρ ἂν ἄλλως [2] ἔκαμε ὁ Ζεὺς διεῖλεν, εἰ μὴ πάρεδρόν τε καὶ σύμβουλον [3] τὴν Ἀθηνᾶν προσεκαθίσατο. ἡ γάρ τοι μόνη μὲν τὴν αἰγίδα δι' αἰῶνος φορεῖ· μόνη δὲ [4] τοῖς τοῦ πατρὸς ὅπλοις εἰς τὸν Ὁμηρικὸν πόλεμον κοσμεῖται· οἷα δὲ ἐν αὐλῇ [5] θαυματοποιῶν, ἅμα τοῖς αὐτοῖς ὄν, τε Ζεὺς καὶ ἡ θεὸς χρῆται. οὕτω δ' ἔστιν οἰκείως τῷ πατρὶ, καὶ πάντων κεκοινώνηκε, καὶ τὰ τρεσβεῖα μόνη κατείληφεν, ὥστε καὶ τῶν ποιητῶν, ὃς ἂν [6] μάλιστ' ἄντις εἴποι τυχεῖν τῆς θεοῦ, Ὁμήρου μὲ τῆς αἰγίδος αὐτῆς μνησθεὶς καὶ οὗ τρῶσαι [7] δαίμονος ἐπιχειρήσαντος, λέγει, Σμερδαλέην, ἣν οὐδὲ Διὸς δάμνησι κεραυνός, λέγων ἀσφαλῶς· ἐπειδή γε καὶ τῷ Διὶ τῶν σκηπτῶν καὶ κεραυνῶν πλείονος ἄξια τὰ τῆς Ἀθηνᾶς. Πίνδαρος δ' αὖ φησὶ, δεξιὰν κατὰ χεῖρα τοῦ πατρὸς αὐτὴν καθεζομένην τὰς ἐντολὰς τοῖς θεοῖς ἀποδέχεσθαι. ἀγγέλου μὲ γὰρ ὅτι μείζων [8] ἡ δὲ, τὰ ἀγγέλων ἄλλοις ἄλλα ὑπηρετεῖν τρώτη παρὰ τοῦ πατρὸς παραλαμβάνουσα, ἀντ' ἐξηγητοῦ τινος οὖσα τοῖς θεοῖς καὶ εἰσαγωγέως, ὅταν καὶ τούτου δέῃ. ἅτε δὲ ἐν κορυφῇ τε τοῦ Ὀλύμπου καὶ ἐκ κορυφῆς τοῦ Διὸς [9] γενομένη, πολεῶνται πασῶν τὰς κορυφὰς ἔχει κατὰ κράτος ὡς ἀληθῶς ἡρηκυῖα· καὶ [10] τὰ ἀνθρώπων ὅσοι θεοφιλεῖς, οὐκ Ατην πατεῖ τὰς κεφαλὰς, Ἀθηνᾶ δὲ ἀνέχει καὶ ἐμβατεύει, τηροῦσα τὸ σύμβολον τῆς αὐτῆς γενέσεως. τὸ μὲν δὴ κράτος τῆς θεοῦ, τοσοῦτον ἐν οὐρανῷ καὶ γῇ. ὅσον δὲ ἀξία θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις ἔστί τε καὶ γεγένηται καὶ γενήσεται, θεῶν μὲν ἂν παῖδες ἄμεινον εἴποιεν ὅσοι χορευταὶ τῆς Ἀθηνᾶς. πειρατέον δὲ καὶ ἡμῖν ἀμωσγέπως εἰπεῖν· ποιητῶν τε

a patris latere discedere, sed ei semper praesto est & convivit, tanquam si connata esset: & ex ipso spiritum ducit, solaque cum solo vivit, ortus sui memor, & dignam partui referens gratiam. Praeterea deorum omnium antiquissima videtur, praeter paucos quosdam, qui primo sunt orti: nec enim facile singulas universi partes distribuisset Jupiter, nisi Minervam prope se collocatam in consilium adhibuisset. Sola praeterea & aegidem fert perpetuo, & paternis armis in Homerico bello induitur: nec secus atque inter praestigiatores fit, iisdem simul utuntur Minerva & Jupiter. Adeo quoque est patri reverenda, & omnium cum ipso particeps, solaque principatum tenet, ut & ex poetis iis, qui proxime videntur deam expressisse, Homerus quidem aegidis mentionem faciens, & dei qui illam vulnerare conabatur, vocaverit eam firmiter *Horrendam, quam nec fulmen domet Altitonantis*, quod apud Jovem fulminibus omnibus ac tonitruis potior sit Minerva. Pindarus vero ad patris dexteram dixerit eam sedere, mandata diis perferenda accipientem. Est enim ipsa angelis major, eorumque aliis aliud imperat, quod a patre primum acceperit, interpretis vice apud deos, & magistrae, cum opus est, fungens. Ut autem in coeli vertice, & ex Jovis vertice nata est, ita & urbium omnium vertices occupat, vi illis potita; & hominum piorum capitibus ipsa, non Ate, inambulat, servato ortus sui signo. Ac potentia quidem divae tum apud superos, tum in terris, tanta est. Quanti autem apud deos & homines sit, fueritque, ac futura sit, deorum quidem filii, Minervae saltatores, rectius dixerint; conabimur tamen & nos quadam ex parte explicare, tum poetarum

1 Legendum forte ἀναπαύει. 2 Bar. 7. ὁ Ζεὺς ἔκαμε. 3 Desunt τὴν Ἀθηνᾶν in Bar. 7. 4 Η δ' ἐπὶ τοῖς ὤμοις ἐκδύσα Διὸς νηφλεμαχητάο. &c. Il. Θ'. *Cant.* 5 Bar. 7. θαυμαστὰ ποιῶν τοῖς αὐτοῖς ἅμα. 6 Bar. 7. μάλιστα τίς. 7 Martis. Iliad. φ'. 8 Forte ἥδε, ἣ τε. 9 Bar. 7. γεγονυῖα. 10 Bar. 7. τῆς.

opera

20 ἄχει γ' μετρίως προσχρωμένους, κ) τῷ λόγῳ τοσοῦτον ἀφιέντας, ὡς [1] μὴ πολὺτι πλεονεκτεῖν ἢ τ πάντα ἰσομέτρητον συμβιῶναι τῷ ὀνείρατι. λέγε) γὰ ὡς ἐπειδὴ οἱ γίγαντες πρὸς τάξαντο ἐν τῇ Φλέγρᾳ, Ενκέλαδον μ) κ) τὺς ἡγεμόνας αὐτῶν κλείνει ἡ θεός. τοῖς δ' ἄλλοις θεοῖς ὀλίγον ὃ ἔργον γίγνε). ἐπεὶ κ) τ ἄλλων γιγάντων ὅσον ἦν κράτιστον, κλείνει ἡ θεός· ἅ τε κ) φύσις πολεμίους ὄντας ἑαυτῇ ἀμφοτέρωθεν ἀμυνομένη. ἦσαν γὰ ἀπεναντίον γ' γένους αὐτῇ. οἱ μ) γὰ ἐκ τ κοίλων τ γῆς ἐπεφύκεσ κ) τ ἀλογωτάτων· ἡ δὲ, ἐκ γ' καθαρωτάτου τ ἐν τῷ αἰθέρι. πρὸς οὖν τὺς ἐκείνων ὄφεις συμφύτους κ) τἆλλα ὅσα τ γῆς ἐφείλκονθ, τ αὐτῆς σύμφυτον κόσμον κ) ὃ παρ' αὐτῆς ἀντεπήγαγε πῦρ ἕως ἐξέκαυσε κ) ἐξεῖλε ὃ γένο). τόδε μ) τὸ ἔργον αὐτῆς, ὑπὲρ θεῶν τε κ) τ θείας φύσεως ἁπάσης ἀρδὴ κατατροχθέν. τ δὲ Τιτάνων κ) τ Ολυμπίων θεῶν κληθέντων μάχην, [2] ἄχ ἥδιον ἔμοι γ' οὖν λέγειν. ἀλλὰ μὴν εἴς γε τὰ τ ἀνθρώπων πρήγματα ὅσας εὐεργεσίας κατέθετο, ἐνθυμηθῆναι ῥᾴδιον, ἢ διελθεῖν λόγῳ. ἡ μ) οὖν μεγίστη τ εὐεργεσιῶν, κ) ἁπ' πάντων τ γινο-
21 μένων διήκουσα, κ) παρατείνουσα [3] πάντας χρόνους κ) τόπους, ὅτι Αθηνᾶς ἡγεμόνος, οὐδὲν πόποτε ἀνθρώποις ἡμαρτήθη, οὐδ' ἂν πράξωσί ποτε χρηστὸν οὐδὲν ἄνευ τ Αθηνᾶς. εἰ δὲ δεῖ κ) τ ἐν μέρει μνησθῆναι, κ) τὺς μύθους μὴ ἀτιμάσαι, προσθῶμεν ἔλαιον ὑγιείας φάρμακον φανὲν ὑπ' αὐτῆς· κ) ἐσθῆτα, ὁμοῦ μ) κόσμον τῷ σώματι, ὁμοῦ δὲ τ αὐτῆς ὑγιείας φάρμακον. ἀλλὰ μὴν ἀμφοτέρῳ τὲ τῷ γένει τ ἀνθρώπων ὁπλίτερος γεγένη). γυναιξὶ μ) ταλασίαν πρασθῆσα· ἀνδράσι δὲ ὅπλων χρῆσιν ἀναθεῖσα. ἀμφοτέρων [4] τὲ αὖ τ χειρῶν ἐπεμελήθη, πολέμου κ) εἰρήνης· δι' ὅπλων κ) νόμων. δίχᾳ δ' αὖ κ) τούτων ἑκατέρῳ προσηνέχθη. πρῶτον μ) γὰ τ ὀρείου κ) καθ' ἑκάστους διαίτης ἀπαλλαγῆναι, κ) συνελθόντας οἰκεῖν ἐν ταὐτῷ μίαν στοιχείαν [5] κοι-

opera modice utentes, tum orationis curſui tantum permittentes, quatenus a ſomnio parum differre poſſit. Cum enim Gigantes in Phlegra bellum moverent, Enceladum dea & principes pleroſque interemiſſe dicitur, ſic ut reliquis diis parum reſtiterit gerendum, cum ipſa & aliorum gigantum praecipuos fere omnes perdidiſſet; genus hoc, tanquam natura ſibi inimicum, egregie ulta. Erant enim ex contrario orti genere, quandoquidem ex cavis & brutis terrae partibus editi fuerant, ut illa contra ex puriſſimo aetheris loco. Itaque contra ſerpentes illis connatos, & quaecunque alia de terra traxerant, ſuum ipſa nativum ornatum & ignem oppoſuit, donec genus totum comburendo vaſtavit. Atque haec quidem pro diis & deorum coetu omni a Minerva geſta celebrantur: Nam Titanum & deorum pugnam libens equidem tacebo. Quae vero in homines collocavit beneficia, facilius mente quam verbis concipi poſſunt. Maximum quidem & generale beneficium, quodque ad omnia tempora & loca pertineat, in eo cernitur, quod nec Minerva duce quicquam ab hominibus unquam peccatum, nec ſine illa quicquam bene geſtum ſit. Quod ſi etiam ſingularum rerum eſt facienda mentio, nec contemnendae ſunt fabulae, adjiciemus valetudinis remedium, oleum ab ipſa editum; & veſtem, quae ſimul & corpori adfert ornamentum, & ejuſdem eſt valetudinis remedium. Quin & utrique hominum ſexui adjumento fuit, partim lanificio mulieribus, partim armorum uſu viris tradito. Utrique etiam tempori, tam pacis quam bellorum, conſuluit, armis inventis & legibus: quin & horum utrique bifariam opem praeſtitit. Ipſa enim primum hoc effecit, ut a ſylveſtri & ſolitaria vivendi ratione homines deſciſcentes, eodem congregati ſimul habitarint, communi aedium

1 Ita Bar. 7. Vulg. non agnoſcunt. Particulam hic defuiſſe negativam obſervarat quoque *Canterus*.
2 Melius legendum ἃ ἥδιον, ut in periodo proxime ſequenti. 3 Lege ἐπὶ πάντας. *Cant.* 4 Vulg. ἂν.
5 Bar. 7. κοινῇ.

νμὼ θεμελλομένης, ἥν' ἐστὶν ἡ πείσασα· ϗ εἰσὶν αἱ πόλεις δῶρα Ἀθηνᾶς· ὅθεν δὴ καὶ πολιοῦχος ἅπασι κέκληται. τὰς δὲ ἀκροπόλεις ἐξεῖλον αὐτῇ δικαίως· ἅμα μὲ σύμβολον τ γενέσεως· ἅμα δὲ ὥσπερ τοῖς βασιλεῦσι ϗ ἡγεμόσι τεμένη καὶ χῶρος ἐξαιρῦσιν, ὅτω τῇ 22
ϑ παντὸς ἡγησαμένῃ θεῷ τὰ ὀχυρώτατα ἐξεῖλον. ἓν μὲ δὴ τοῦτο λέγω κοινὸν εὐεργέτημα τῆς θεοῦ, πρὸς τὴν καθημέραν δίαιταν, πολιτείαν, καὶ νόμους· ἕτερον δὲ, τὰς ἐμπύρους τε ϗ ἀπύρους τέχνας, ἃς τοῖς καθ' ἑκάστους διεῖλέ τε καὶ διαιρῆ· μόνη γὰ ἁπάσης σοφίας ἡγεμὼν ἐστι. καὶ μὴν, τ γε πρὸς τὸν πόλεμον συσκευάτων, τὰ πρωτεύοντα δύ' ἐξεῦρέτε ϗ κατεσκευάσατο. ὁπλῖται γὰ ϗ ἱππεῖς, τ Ἀθηνᾶς εὑρημάτων [1] ἐστί. διττὰ δὲ ἑκατέρου μαρτύρια. τ μὲ ὁπλιτικῶν, Αἰγύπτιοι μὲ τῶν κτ' τὴν Ἀσίαν· ⓐ δὲ ἐπώνυμοι τ θεοῦ, τ' ὀπὶ τ Εὐρώπης πρῶτοι πρόβαλλόμενοι τὴν ἀσπίδα· ἔστι γὰ καὶ καθ' Αἴγυπτον Ἀθηνᾶς νόμος ἱερὸς, ᾧ ζῶντα ἀνάκειται. πρὸς δὲ πλησίον καὶ πρὸς τῆς ἱππικῆς. λέγεται γὰ Ἐριχθόνιον μὲ ⓦ τῆς θεοῦ πρόφιμον πρῶτον ἀνθρώπων ἅρμα ζεῦξαι ἵππων. Βελλεροφόντῃ δὲ αὖ, πρὸς τ χέλητα γενέσθαι [2] χαλινὸν πρὸ τ Ἀθηνᾶς. Τριπτόλεμος δὲ, Ἐριχθονίου νεώτερος· εἶτ' ἀ ϗ τούτῳ τὰ [3] μὲ σπέρματα πρὸ τ Δήμητρος· ὅ δὲ ἅρμα πρὸ τ Ἀθηνᾶς. ὥστε νομίζειν χρὴ τοιαῦτ' εἶναι πάντα τὰ δῶρα τ Ἀθηνᾶς τοῖς 23
ἀνθρώποις, οἷα πρὸς τὰς πολέμους ἐστὶν, ὁπλιτῶν φάλαγξ καὶ τάξις ἱππέων. ἔοικα δὲ παραθήσειν ὅ με ἀρτίως διέφυγεν, ὅτι ϗ τὰ ναυτικὰ Ἀθηνᾶς ἦν. [4] ἐχέτω δὲ χώραν δικτὴν ὧδε λόγῳ. πρός τε γὰ τὰς πολέμους, [5] ἥτις ϗ ὅτω δικῇ διαιροῖτο τ καθ' ἤπειρον ϗ τ ἐν θαλάττῃ δείξει προνοηθεῖς [6] τὴν θεόν. [6] εἰ ϗ δικῇ πάλιν τ κατ' ἤπειρον, ἔντε ὃ αὐτὸ [7] τὸ τ ναυτικῶν εἰς ἄμφω τείνῃ· εἰρηναῖον μὲ τοὺς ὁλκάδας, ϗ τ διὰ τούτων ἐμπορίαν· πολεμιστήριον δὲ

corona ſibi circumpoſita: urbeſque ipſae ex Minervae liberalitate proceſſerunt, unde & Urbitenens ab omnibus nuncupatur. Arces quoque ipſi merito conſecrarunt homines, partim in ſignum ortus, partim quod ſicut regibus & principibus loca certa definitaque excipi ſolent, ſic illi, quae univerſo praeerat, munitiſſima quaeque dedicare voluerunt. Unum igitur hoc eſt commune divae beneficium, ad vitam quotidianam, Rempublicam, & leges pertinens: alterum vero, quod artes omnes, tum quae igne utuntur, tum quae eo carent, ſingulis diſtribuit, quandoquidem unica eſt omnis ſapientiae magiſtra. Jam quod ad bellica attinet, eorum duo praecipua, peditum & equitum agmina invenit Minerva & apparavit: quorum utrumque binis confirmatur rationibus. Ex peditibus enim Aegyptii quidem in Aſia (eſt enim & in Aegypto praefectura quaedam Minervae ſacra, cui haec tribuuntur) Athenienſes vero in Europa primi clypeum geſtarunt. Similiter & in re equeſtri dicitur Erichthonius, deae alumnus, equos primus currui junxiſſe. Bellerophon autem equi frenum a Minerva accepit. Triptolemo vero, qui junior eſt Erichthonio, ſemina quidem a Cerere, currus vero a Minerva collatus videri poſſit. Itaque pro Minervae donis habenda erunt hominibus haec omnia, ut in bellis, peditum armatorum phalanx, & equitum turma. Nec hoc omittam, quod me jam effugerat, rem navalem etiam Minervae tribuendam eſſe, idque duplici ratione. Nam & bellorum quae partim terra, & quidem bifariam, partim mari geruntur, curam habuit, eademque res nautica ad utrumque pertinet: in pace quidem ad naves onerarias & mercaturam navalem; in bello au-

1 Bar. 7. εἰσί. 2 Bar. 7. παρὰ τ Ἀθηνᾶς χαλινόν. 3 Deeſt in Bar. 7. 4 Lege & diſtingue, ἐχέτω δὲ χώραν δίτην τὸν λόγον. πρός τε γὰ τὰς πολέμους (ἥτις ϵ ἔτω δικῇ διαιροῖτο, τ κατ' ἤπειρον ϗ τ ϵν θαλάττῃ) δείξω προνοηθεῖσαν τῶν θεόν· (εἰ καὶ δικῇ πάλιν τῶν κατ' ἤπειρον·) ὧν τι τὸ &c. 5 Bar. 7. εἴ τις. 6 Bar. 7. ἢ καί. 7 Deeſt in Bar. 7.

tem

τὰς τελήρεις· ὥστερ ἅρμα ἁμαξιτήριον καὶ πολεμιστήριον. δείκνυσι δὲ ἡ θεὸς αὐτήτε ἐν τοῖς δώροις αὐτῆς. ἔοικα δέ σμικρὸς ἐπεγείρειν· καί μοι σύνδυο ἐφίησιν ἡ θεός. ἐνιδὼν γὰρ ἐμπορίᾳ τε καὶ ναυμαχίᾳ τὸ Ἀθηναῖς θεσμὸν ἀμφοτέρωις, [1] ὀνείδου γεωργίᾳ τε καὶ ἐμπορίᾳ τὸ Ἀθηναῖς θεσμὸν ἀμφοτέρωις, καὶ Βυζύγης τις ὑπῆλθέ με τῶν ἐξ ἀκροπόλεως, [2] καὶ οὐκ ἦν τῷ γεωργῷ, ὅτε ἄροτρον, ὅτ' ἐπειδὴ καὶ ὅ ἄροτρον, [3] τό, τε ζεῦξαι τὰς βῦς,
24 [4] εἰ μὴ Ὀπιφεσσιλίου δῶκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη· δι' ἧς ἄροτρον μὲν καὶ ναῦς ἐδημιουργήθη, ἐζεύχθησαν δὲ ἵπποι καὶ βόες. φιλανθρωποτάτη δὲ ἡ αὐτὴ καὶ δυναποτάτη. τὸ μὲν οὖν δυνάμεως, τί χρὴ μεῖζον εἰπεῖν σημεῖον, ἢ ὅ νικᾶν πανταχῆ; ὃ γάρ ἐστιν Ἀθηνᾶς νίκη κυρία, ἀλλὰ Ἀθηνᾶ νίκης αἰεί· τὸ δὲ φιλανθρωπίαν, ᾧ καὶ Ὀρέστην λόγοι μαρτύρουσι. ὃν φυγόντα μὲν ἐξ Ἄργους Ἀθήναζε, φεύγοντα δ' Ἀθήνησι δίκην ὑπὸ Εὐμενίδων, ἴσων τῶν ψήφων γενομένων, σεσωσμένην [5] τιμὴ παρ' αὐτῆς σώζει. καὶ τοίνυν ἔτι νῦν σώζει πάντας, ἐὰν ἴσαι γένωνται· ἔδοξε γὰρ ἐξ ἐκείνου ταῖς ἴσαις σεσωσθέναι τιμὴ τῶν Ἀθηνᾶς ἀφεῖσαν· ἐπεὶ δὲ ἔδει παρθένον εἶναι δι' αἰῶνος τὴν Ἀθηνᾶν, καὶ μηδένα μήτε θεῶν μήτε ἀνθρώπων ψαῦσαι κατὰ τὸν τῆς παρθένου νόμον, θαυμαστὰ [6] οἷμαι κἀνταῦθα εὐείσκεται τοῦ πατρός· τὰ γὰρ τῆς καλλιτέχνου γέρα λαμβάνει. τῇ γὰρ Λητοῖ πλανωμένῃ ἀνὰ πάσης γῆς καὶ θαλάττης, ἠγεῖται τοῦ τὸν ἐκ Διὸς εἰμαρμένον χῶρον ἕν μόνον ἰδεῖν αὐτῇ τεκεῖν. καὶ ἐπειδὴ ἔτεκε, μαῖαί τε καὶ λέχη τὰς παῖδας· καὶ σεφανοῖ τὴν
25 Ἀπόλλω κατὰ [7] τὸν τῶν Ἑλλήνων παιᾶνα· ὥστε ἡ μὲν Ἀρτεμις λοχεία ταῖς ἄλλαις ἐστίν, αὕτη δὲ τῇ Ἀρτέμιδι λοχεία σεσὸς τὰς γονὰς ἡ θεὸς γεγένηται. καὶ ἔοικεν ἀμφοτέρων διδάσκαλος [8] αὐτὴ καταστῆναι, τὸ τέχνης καὶ τὸ σεσωφρόνεως. παρθένος γάρ ἐστι μετὰ Ἀθηνᾶν

tem ad triremes: Sicut & currus alius eſt bellicus, alius certaminum proprius. Eſt enim Minerva ambidextra, ut & omnia ejus inventa. Videor autem examen quoddam movere, bina mihi omnia dea ſuggerente. Dum enim ad mercaturam & rem navalem, quod a Minerva utrumque profectum eſt, reſpicio; reſpexi etiam ad rem ruſticam & mercatilem, quod utrumque a Minerva profectum eſt, & Buzyges quidam ex arce mihi occurrit, nec potuiſſet agricola vel aratrum parare, vel ad paratum boves jungere, *Ni glaucis dea conſilium tribuiſſet ocellis*, quo partim & aratrum & navis fabricata ſunt, partim equi & boves ſub jugum miſſi. Cumque eadem ſit humaniſſima ſimul & potentiſſima, potentiae quidem ſignum eſt ſufficiens victoria perpetua, quandoquidem non Minervae Victoria eſt Domina, ſed Victoriae ſemper Minerva: humanitatem vero ſatis demonſtrant ea, quae de Oreſte narrantur, quem Argis Athenas fugientem, & ibidem a Furiis accuſatum, cum aequales eſſent calculi, addito ſuo Minerva ſervavit, & nunc etiam quoſcunque ſervat, ubi exaequata fuerint ſuffragia. Talis enim exinde mentes hominum occupavit opinio, ut exiſtiment perpetuo calculis aequatis a Minerva unam adjici debere. Quoniam vero caſta ſemper manſura erat Minerva, nec eam vel deorum quiſquam vel hominum poterat more Publicae contrectare, hoc etiam a patre conſecuta eſt, ut foecunditatis acciperet praemia. Latonae namque terra marique erranti ad locum fatalem, in quo ſolo poterat parere, dux fuit, & inter pariendum obſtetricis officio erga infantes functa eſt, coronato ſecundum Graecorum paeanes Apolline. Itaque ut Diana reliquis mulieribus, ita Dea ipſi Dianae in puerperio obſtetrix fuit, & utriuſque rei magiſtra ei videtur extitiſſe, tum artis, tum conſilii, quo ſola juxta Minervam

1 Deerat tota haec ſententia in editis. 2 Bar. 7. καὶ ὡς οὐκ. 3 Bar. 7. τό γε. 4 Parod. ex 5to. Odyſſ. 5 Bar. 7. τὸν. 6 Bar. 7. εἶα. 7 Ita Bar. 7. Vulg. deeſt. 8 Lege αὐτῇ. *Cant.*

manet

μόνη. εἰ τοίνυν καλλή θαυμαζὰ Απόλλων καὶ Αρτεμις, τὶω θεόνοιαν Αθηνᾶν ἔχοι τις ἂν ἀπάσασθαι. καίτοι εἰ καὶ θεὸς [1] ὑπὲρ αὐτῶν χάειν εἰκὸς ἔχειν, πῶς ὐχ ἡμᾶς γε εἰκὸς ὑπὲρ τῶν θεῶν, ὅτι πλείοις [2] ἡμῖν τὺς εὐεργέτας ἀπεξένησε; Θῆραι τοίνυν καὶ [3] χυνηγέσια, ἔστι μὲν Απόλλωνος καὶ Αρτέμιδος παιδιά. καθήσεται δ' εἰς ὃ θεσπίκειν τῇ θεῷ. δι' ἓν μὲν, ὅτι τῆς πολεμικῆς μόριον τέχνης ὀϛί· μᾶλλον δὲ εἰκών. ταῦτα δὲ Αθηνᾷ [4] μέλλειν φασίν. ἕτερον δ' ὅτι ἡ αὐλοῖς τοῖς ἐπινόμοις αὐτῶν ὅπως ἔσον [5] προσεξεῦρε. θεσπίκοι δ' ἂν ταύτῃ ἡ ὃ Ασκληπιῷ μεγάλῳ μέρει ὅ παντός. Αθηναίων δὲ οἱ πρεσβύτατοι καὶ [6] ὑγιείας Αθηνᾶς βωμὸν ἱδρύσαντο. εἰ δὲ [7] ἡ ἐκείνων ὀρθὴ ψῆφος, τί χρὴ μεῖζον εὑρεῖν, εἰς τὶω Ασκληπιῶ καὶ Αθηνᾶς συμφωνίαν; μετέχει δὲ καὶ ὃ Ποσειδῶν τῶν ἔργων, τῶτε ἱππείῳ, ἡ ὃ ποντίῳ, πρώτη μὲν τὸν χαλινὸν εὑρῦσα· πηξαμένη δὲ τὴν 26
θεόπτην ναῦν. Ἀλλὰ μὴν, ἥγε θεὸς [8] τὴν Ερμῆν κοινωνία τὸ θεῖον παντὶ δῆλη, ὅστις Ερμείῳ [9] καλῇ λόγιον ἡ ἀγοραῖον καὶ ἐμπολαῖον· ἐναγωνίῳ δὲ καὶ αὐτὶ [10] χορηγῶ καθέστηκεν. Ομηρος μὲν γὸ καὶ ἄντικρυς αὐτὴν ἀναγώνιον ἀποφαίνει· τὰ γὸ ἆθλα κείνῃ δι' αὐτῆς. αὐλωδίαν τοίνυν καὶ λυρωδίαν καὶ κιθαρωδίαν ἐξεῦρῦσα· τὶω μὲν, τῶν μουσῶν μιᾷ δωρεῖται, τὶω δ' Ερμῇ, τὴν δὲ, Απόλλωνι. ὅτου δὲ παιδαγωγὸν χώρων ἔχῃ, ὥστε ὁ μὲν Αρης παῖς ὀϛὶ θεὸς αὐτὶω ὐ αὐτοῖς τοῖς ἑαυτοῦ θεάμασιν· ὁ δ' Απόλλων, [11] τῶν αὐτῷ χρησμωδῶν ζώντων ἀφυσήσατο, καὶ τεθνεὼν ἐπέταξεν. Ηφαιστος δὲ, ὑπὸ μὲν ὅ ἔρωτος ἀναγκάζει φιλοτεχνεῖν, τῇ δὲ φύσῃ λείπει. Χάριτες δ' αὐτῆς θεὶ χεῖρας ἴσαντας. Διόσκοροι δ' ὑπ' αὐτῇ πυῤῥιχίζουσιν. Ιακχος δὲ καὶ Ελευσίνια τὺς τῆς θεᾶς χορεὺς διάκουσι· Ποσειδῶν δὲ [12] καὶ στεφανώσειν ἡτιάσθη. ἡ δὲ ὑποβολὴ ὅ κρείττης,

manet virgo. Si ergo praeclara ſunt decora, Diana & Apollo, Minervae Providae accepta ſunt ferenda: & ſi de ſeſe dii gratias merito habent, jure nos de diis illi gratias agemus, quod beneficiorum erga nos numerum auxerit. Ferae & venatio igitur Apollinis quidem ſunt & Dianae luſus: ad Minervam tamen referuntur, partim quod artis bellicae, cui praeeſt Minerva, pars quaedam ſint, ſeu potius ſimulacrum, partim quod illis, qui inde cognomen duxerunt, eſſentiae atque ortus autor ipſa fuerit. Quin & Aeſculapio magna eſt omnino cum Dea affinitas: ſi enim Athenienſium antiquiſſimi recte Minervae Salutaris aram dedicarunt, ſufficit hoc de illorum conjunctione teſtimonium. Neptuno quoque tum Equeſtri tum Marino operum quorundam particeps eſt, cum & frenum prima invenerit, & navem primum fabricaverit. Jam quanta illi cum Mercurio ſocietas intercedat, nemini poteſt ignotum eſſe, qui Mercurium ſermonis, fori, & mercaturae praeſidem vocet. Nam Athletico quidem ipſa inſtar choragi eſt, & ab Homero nominatim Athletica vocatur, quod de certaminibus pro ſuo judicet arbitrio. Tibiarum vero, lyrae, & citharae uſum cum reperiſſet, primum quidem Muſae cuidam, alterum Mercurio, tertium Apollini donavit. Ubique porro locum habet Minerva, adeo ut Mars quidem cum ipſa comparatus, etiam in re militari, pueri vicem teneat: Apollo vero oraculis ſuis ipſam praefecerit, ac priori ſacrificari juſſerit Minervae: Vulcanus autem amore quidem ductus opus faciat, ſed ingenio deſtituatur: Gratiae praeterea undique ipſam circundent: Dioſcuri quoque ipſius ductu Pyrricham ſaltent: Bacchus vero cum Eleuſiniis divae choreas ducat: Neptunus denique victoriam ei conceſſerit: in quo quidem tanta extitit excellentia,

1 Ita Bar. 7. Vulg. ὑπό. 2 Bar. 7. τὺς εὐεργέτας ἡμῖν. 3 Bar. 7. χυνηγεσίαι. 4 Lege μέλειν. Cant. 5 Sic Bar. 7. Vulg. σωσπυξιῦρε. 6 Lege ὑγείας. Spanh. 7 Deeſt in Vulg. legit Bar. 7. 8 Ita Bar. 7. Vulg. non agnoſcunt. 9 Bar. 7. καλεῖ. 10 Bar. 7. χορηγῷ. 11 Bar. 7. τῶν αὐτῶν αὐτῷ. 12 Deeſt in Bar. 7.

ut

27 ὅτι καὶ ὃ φυτὸν κατεδείχθη νίκης εἰς σύμβολον· ὡς ἐ μόνον αὐτῇ θεμιτὸν ὂν νικᾶν, ἀλλὰ καὶ τὺς νικῶντας στεφανᾶν. καὶ γάρ τοι πάντα μὲν τὰ ἀπορώτατα οἱ ποιηταὶ ταύτῃ σφετερίζονται, ἐπειδὰν πόνημα καὶ δυνατὰ ἀποφαίνειν βάλωνται· οὕτω τὰς μὲν ἀηχμήτους ἐν μέσοις τοῖς ἐρήμοις πελάγεσι, καὶ νέους ἐκ γερόντων καὶ καλὺς ἐξ ἐ καλῶν γιγνομένους· καὶ τὺς ἀπὸ τῆ ἐθνῶν μνηστῆρας ἀπολλύντας ἀπὸ φαύλου καὶ γελοίου ἔτι ὀπισθεν μειρακίου καὶ νομέων δυοῖν· καὶ ἕτερα τούτων ἀποπώτερα. φασὶ γὰρ Βελλεροφόντην μὲν ὀπὶ πτηνῷ ἔτι Πηγάσῳ φέρεσθαι ἐγχόμενον ἔτι δώρῳ τῆ Ἀθηνᾶς, καὶ κατασφάξαι ἄλλά τε, καὶ τὴν Χίμαιραν χειρώσασθαι, ἔξω βέλους ὄντα αὐτῇ ἔτι πρ' αὐτῆς πυρός· Περσέα δὲ αὐτόπτην εἶναι [1] Γοργόνων χώρης κομιδῇ, τῆ Ἀθηνᾶς σφετεριζούσης, καὶ ὅτε ἀλῶναι τῇ θεᾷ, καὶ ὡς ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν κομίσαντα ὀπίσω, τὺς μὲ σὺν ὕβρει ταῦτα ὑπερβάντας, καὶ ὃ πολὺ ἔτι δίκης, λίθους ποιῆσαι· αὐτὸν δ' ἀπαθῆ ἀφανῆ φυγεῖν εἰς τέλος, ἀλεξιφάρμα-
28 κον τῆ τῆς Ἀθηνᾶς ἔχοντα πρόνοιαν εἰς ἅπαντα. [2] ἀκόλουθα δὲ καὶ ἔτι μείζω τούτων τὰ περὶ [3] Ἡρακλέα. φαίνεται γὰρ αὐτῇ καταλεξαμένῃ θεὸν εἰς θεὺς [4] αὐτόν· εἰ δὴ καὶ ὅτε ἦν ἐν ἀνθρώποις, εἰς ἅπαντας ἡγεῖτο τὺς ἄθλους αὐτῇ. καὶ τοῦτο μὲν εἰς ἄδου ζῶντα κομίσασα, ζῶντα ἐξήγαγε, κρατήσαντα ἔτι Κερβέρου, καὶ τοσοῦτον παρὰ ὃ εἰκὸς [5] ἐλθόντα, ὥστε καὶ ἕτερον τῆ ἐπιτηδείων, περὶ ὥρας αὐλιζόμενον αὐτόθι, λῦσαι καὶ συνεξαγαγεῖν μεθ' ἑαυτῆ. τοῦτο ἦ ὅσα χῆ τοῖς ἀντιπράττουσι τῆ δαιμόνων ἐναντίον ἔδοξε ὃ τόξον ἄραι, τῆ Ἀθηνᾶς παρούσης ἐθάρρει. ὥστ' ἐμοὶ μὲν οὐδὲν ἄλλο ἐκ τούτων, ἢ γνώμην εἰπεῖν Ἀθηνᾶ δοκῆ περὶ τὺς θεὺς, Ἡρακλέα θεὸν εἰς ψηφίσασθαι· οἱ δ' ὥσπερ ἂν εἰ ὁ Ζεὺς αὐτὸς εἰσηγεῖτο, δέξασθαι. φαίνεται τοίνυν Ἀπόλλωνος μὲ καὶ Ἀρτέμιδος περιονθεῖσα ὅπως ἔσονται· Ἡρακλέης δὲ, ὅπως ἔσται

ut ſtirps ipſa victoriae ſignum in poſterum obtinuerit, quaſi non ſolum vincere, ſed & victores coronare Minerva debuerit. Quid quod poetae, cum res difficillimas expeditas volunt & faciles reddere, Minervae illas attribuunt: ut cum Ulyſſes in alto vaſtoque mari natant, & ex ſenibus atque deformibus juvenes & pulchri redduntur; & cum proci gentiles a vili atque ridiculo adoleſcentulo & paſtoribus duobus interimuntur; aliaque etiam geruntur abſurdiora. Aiunt enim Bellerophontem Pegaſo alato inſediſſe, divae donum tenentem, & cum alia multa perfeciſſe, tum Chimaeram domuiſſe, cum ab ejus igne attingi non poſſet: Perſeum vero alatum ad Gorgones deveniſſe, Minerva duce, nec Meduſae aſpectu captum fuiſſe, & capite, poſtquam amputarat, reportato, mandati quidem autores una cum magna populi parte in lapides convertiſſe, ipſum vero illaeſum denique evaſiſſe, Minervae praeſentis ad omnia uſum remedio. His ſimilia atque etiam majora ſunt ea, quae circa Herculem fuerunt geſta; quem ipſa in deorum numerum videtur retuliſſe, ſiquidem & in humanis dum agebat, ad omnia certamina ducem ſe illi praebuit. Nam & ad inferos cum vivum eum duxiſſet, vivum reduxit, quando Cerberum ille abſtulit, & eouſque ultra quod veriſimile videtur progreſſus eſt, ut & ſocium quendam, qui illic ante tempus commorabatur, vinculis ſolutum ſecum eduxerit, & quandocunque ipſi contra deos ſibi infeſtos tela erant dirigenda, Minervae auxilio nitebatur. Quibus ex rebus Minerva ſuffragium apud deos tuliſſe de Hercule inter ipſos recipiendo; illi vero ipſius ſententiam non ſecus ac ſi a Jove fuiſſet profecta, comprobaſſe poſſunt videri. Itaque Apollini quidem ac Dianae, ut naſcerentur; Herculi vero, ut deus fieret, pro-

1 Sic Bar. 7. Vulg. Γοργόνας. 2 Ita Bar. 7. & *Cant.* Vulg. ἀκόλυθον. 3 Bar. 7. Ἡρακλέης. 4 Bar. 7. αὐτὸν ἤδη. 5 Bar. 7. ἐξελθόντα.

curavit:

θεός· ταῦτα δὴ καὶ ὁ Απόλλων σωειδὼς, τοῖς μὲν ἄλλοις αὐτὸς ἐπὶ τοῦ προπύλαιος, [1] αὑτῷ δὲ τὴν Αθηνᾶν πεποίηται. Αλλὰ γὰρ τίνι τῶν πάντων ἀλυσιτελὴς ἡ θεός; ἢ τίς ἀσφαλεστέρα κοινωνός; ἢ ποῖον πῦρ οὐκ ἄφυκτον, ταύτης οὐχ ἑπομένης, ἀλλ' ἡγουμένης; ἢ μόνη μὲν 29
ἁπάντων θεῶν, ὁμοίως δὲ πασῶν, οὐκ ἐπώνυμος τῆς νίκης ἐστὶν, ἀλλὰ ὁμώνυμος. μόνη δ' ἐργάνη καὶ προνοία κέκληται, τὰς δὲ σώζειν ἅπαντα τὴν θεσμὸν ἐπωνυμίας ἀνηρημένην. προφῆται δὲ καὶ ἱερεῖς καθάρσιον αὐτὴν ὀνομάζουσι, καὶ ἀλεξίκακον τῶν τελεωτάτων ἔφορον καθαρμῶν· εἰκότως. εἰ γὰρ δεῖ καταλύσαντα τοὺς μύθους εἰπεῖν εἰς ὃ μέσον προῆκε θεῶν, ἦν δ' ἔστιν ἡ τοὺς ὡς ἀληθῶς καὶ κοινοὺς [2] πολεμίους ἡμῶν ἀπείργουσα· καὶ [3] οἰκεῖον ἑκάστῳ πόλεμον εὖ πιθομένῃ· τοὺς συνεχεῖς καὶ συμφύτους ἐχθροὺς ἀπαλλάττουσα, ὑφ' ὧν καὶ οἶκοι καὶ πόλεις ἀνάστατοι γίγνονται πρὶν σάλπιγγος ἀκοῦσαι, φαίη τις ἄν, καὶ τὴν ἀληθῆ καὶ κυρίαν νίκην ἑκάστῳ διδοῦσα πολὺ τῆς Καδμείας κεχωρισμένην, καὶ τῷ ὄντι Ολυμπικήν. δι' ἣν ἀφροσύνη μὲν καὶ ἀσέλγεια, καὶ δειλία, καὶ ἀταξία, καὶ στάσις, καὶ ὕβρεις, καὶ ἐπιορκία θεῶν, καὶ πάνθ' [4] ὅσ' ἂν εἴποι τις τοιαῦτα ἐκχωρεῖ· φρόνησις δὲ καὶ σωφροσύνη, καὶ ἀνδρία, καὶ ὁμόνοια, καὶ εὐταξία, καὶ εὐπραγία, καὶ τιμὴ θεῶν τε 30
καὶ ἐκ θεῶν ἀντεισέρχεται. ὡς δ' εἰπεῖν ἐν κεφαλαίῳ, [5] ὃ τῆς Αθηνᾶς μέρος, ἡ θεῶν ἀγορὰ πάντ' ὀρθοῖ τὰ πράγματα. Ταῦτ' ἄρα καὶ τοῦ Διός ἐστιν ἐγκυρώτατα· καὶ πρέπει πάντως αἰεὶ ταυτὸν [6] ἐν ἀμφοῖν δοκεῖ. καίτοι πεπαῦσθαι καλὸν ἐνταῦθά που. ἀνελήλυθε γὰρ εἰς τὴν ἀρχὴν ὁ λόγος· μᾶλλον δὲ ἐλήλυθε πρὸς αὐτὸ ὃ ἔφαμεν. ἀρκεῖ γὰρ δύναμιν τοῦ Διὸς τις εἰ) λέγων τις αὐτὴν ἐκ τούτων, οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι. ὥστε τί δεῖ μικρολογεῖσθαι τὰς ἐν μέρει πράξεις αὐτῆς διηγούμενον, ὅποτ' ἔξεστι τὰ τοῦ Διὸς ἔργα κοινὰ τοῦ Διὸς εἰ) φῆσαι καὶ τὴν Αθη-

curavit: quod cum Apollo non ignoraret, ut ipſe aliis ad fores praeponitur, ita ſibi Minervam praeponi voluit. Jam cui non utilis eſt Minerva, aut quae fidelior reperiri poteſt ſocia, aut quis non ignis evadi poteſt, ſi haec non ſequatur, ſed praecedat; quae ſola quidem deorum dearumque omnium non a victoria cognomen ducit, ſed commune cum ipſa nomen habet: ſola praeterea Ergane ſeu Opifex & Provida vocatur, a conſervatione rerum omnium denominata. Vates quoque & ſacerdotes eam vocant expiatricem & malorum averruncatricem, perfectiſſimarumque inſpectricem purificationum; nec immerito. Ut enim remotis fabulis aperte de Dea pronunciemus, ipſa veros & communes hoſtes a nobis avertit, & privatum cujuſque bellum componit, perpetuos & cognatos inimicos, a quibus & aedes & urbes ante tubae ſonitum, ut ita dicam, evertuntur, abigens, veramque & propriam cuique victoriam tribuens, eamque longe Cadmea praeſtantiorem, & vere Olympicam; quippe per quam, ſtultitia, libido, ignavia, petulantia, ſeditio, contumelia, impietas, & ſimilia reliqua ex homine excedunt: prudentia vero, temperantia, fortitudo, concordia, modeſtia, bonitas, & honor tum deorum, tum a diis in homines collatus, in illorum locum ſuccedunt. Atque ut ſummatim dicam, Minervae opera deorum concio omnia comprehendit. Quare & Jovi proxima eſt, & de rebus omnibus idem ſemper uterque ſentit. Mihi vero heic definendum eſt, quandoquidem ad initium nobis rediit oratio, aut ad ipſum potius finem. Si quis enim ex his Jovis vim eſſe Minervam collegerit, nequaquam falletur. Quamobrem nihil nos eſt neceſſe in ſingulis ejus rebus geſtis diutius enumerandis immorari, cum poſſint Jovis opera Minervae ſimul & Jovi tri-

1 Lege αὐτῇ. 2 Bar. 7. πολέμους. 3 Non agnoſcit Bar. 7. 4 Bar. 7. ὅσα τοιαῦτ' ἄν εἴπῃ τις. 5 Forte τὸ τῆς Αθηνᾶς μέρος· ἡ θεῶν ἀγορὰ, ἃ πάντ' — *Caſaub.* 6 Dele ἐν.

bui.

νᾶς. Ἀλλ' ὦ τῶν βασιλείων προθήρομος μελάθρων [1] Αἰσχύλῳ χορὸς ἧστε, τῶν τε ὑφηνίων καὶ τῶν [2] πατρώων καὶ τῶν ἐν τῇ ἠπείρᾳ μεγίστων ἃ νύκτωρ [3] μοι προὔφηνε, δίδυ μὲ τιμαὶς πρὸ ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων· δίδου δὲ [4] ἄκρον φρονεῖν καὶ λέγειν. ὅς τις δ' ἐμοὶ ταὐηθυτία λέγοι, τούτῳ [5] μεταμέλοι. νικῶμι δὲ ὅσον βέλομαι· ἐν αὐτῷ δὲ ἐμοὶ [6] προῦτον, νικᾴη τὰ βέλτιστα.

31 ΙΣΘΜΙΚΟΣ ΕΙΣ ΠΟΣΕΙΔΩΝΑ.

ΕΠΕΙΔΗ τοί γε Ολυμπικῆς πανηγύρεως ἀπελείφθην τύχῃ τινὶ ἀδυνάτως ἔχων τοῦ σῶμα συμμεταιχεῖν ὑμῖν τῶν γιγνομένων, κινδυνώδη τε εἰς ἔσχατον ἐλθὼν οὐκ ἄν τότε μοι συμπεσόντος νοσήματος· Διός γε σωτῆρος τυχών, καὶ Ποσειδῶνι ἀδελφῷ Διὸς ἀσφαλίῳ, καί πινος ἕξιν λιμένος τοί τε παρούσης ταύτης ὑγείας τε καὶ σωτηρίας λαβόμενον, καὶ τῆς ἀμφιπολοῦς τῆς μεθ' ὑμῶν, πρὸς δὲ, καὶ λόγου ἀμφιβεβλημένου ὑπὸ τούτῳ τοιούτου τινὸς, ὡς ἄρα ἐπόθουν τινὲς τοί ἐμὴν παρουσίαν, καὶ τούτων οἱ ἐμφανέστατοι, ἃ δι' ἐμὲ τοσοῦτον ὅσον ἐγὼ νομίζω, ἃ δὲ ἀμφὶ τοῖς λόγοις τοῖς ἐμοῖς, ἀλλ' ἐνδεικνύμενοι τό, τε γενναῖον καὶ ὃ φιλότιμον ὃ περὶ ταῦτα, καὶ τοί πρὸς τοὺς πρεσβυτέ-
32 ρους τιμήν τε καὶ εὔνοιαν ὁπόσοις [7] ὁ βίος ἐν τούτοις, καὶ ὑφ' ὧν καὶ πρότερον ἠσθένησας πολλάκις ἑαυτοὺς μέμνηνται, καὶ ἡδίους γενομένους ἐν ταῖς κοιναῖς τῶν Ελλήνων πανηγύρεσιν, ἔγνων μὴ ὀκνητέον εἶναί μοι ἀφὶ ταῦτα παρελθεῖν [8] εἰς ὑμᾶς, ἀλλ' ἅμα ἐν ᾧ αὐτῷ ἐποιητέον διπλῆν ἔκποιν δυοῖν ἀδελφοῖν, τοί μὲν, προτέραν τε καὶ πρεσβυτέραν καὶ πρότερον τινὰ [9] εἰ-

tribui. Tu itaque regiorum veſtibulum palatiorum, ut Aeſchylo chorus cecinit, tum coeleſtium & paternorum, tum terreſtrium, quaecunque ſunt maxima, tribue mihi, quemadmodum nocte praemonſtraſti, ut ab Imperatoribus honores conſequar, & eximie tam ſapiam quam dicam, iſque qui mihi contradixerit, poenitentia ducatur, vincam praeterea pro arbitrio, ſi tamen in me prius optima quaeque vicerint.

Isthmica in Neptunum Oratio.

QUUM Olympico conventui non interfuiſſem, quod per infirmam valetudinem non poſſem vobiſcum verſari, & in extremum diſcrimen ex morbo, quo tum premebar, incideram: poſtquam Jovem Servatorem, & Neptunum ejus fratrem Liberatorem ſum expertus, & ſanitatem hanc & ſalutem atque vobiſcum habendam conſuetudinem inſtar portus alicujus avide coepi arripere: & rumor praeterea de quibuſdam, iiſque clariſſimis viris, increbuit, qui meam deſiderarent praeſentiam, non tam mea, ut opinor, aut orationum mearum cauſa, quam propter animum ſuum generoſum, taliumque rerum ſtudioſum, & honorem benevolentiamque erga ſeniores in iiſdem occupatos, & ex quibus antea ſaepe in publicis Graecorum conventibus aliquam ſe percepiſſe voluptatem meminerint: his de cauſis exiſtimavi nequaquam mihi cunctandum eſſe, quin ad vos confeſtim prodirem, & ſimul duobus fratribus debitum perſolverem, alteri quidem prius & antiquius atque conſuetum quodam

1 Lege ὡς τὸ Αἰσχύλῳ. 2 Ita Bar. 7. *Cant.* Ϛ πατρῴων. Vulg. πατέρων. 3 Bar. 7. ἐμοί. 4 Bar. 7. ἄκρον εἶναι, φρονεῖν. 5 Bar. 7. μεταμέλοιτο. 6 Bar. 7. πρεῖττω. 7 Bar. 7. τὸ τούτοις ὁ βίος. 8 Deeſt in Bar. 7. 9 Bar. 7. ἠηδῆαν.

ωθῆναι· νῦν δέ, νεῦ ἄρξεσθαι μέλλουσαν. εἰ) γὰρ σοὶ δὲ εὐαγὴς [1]ἴσοι, ἐμὲ παντάχῃ τῆ θεία μεμνημένον, ἡ χρεὼν τῆς πλείστης μοι ἀφιτελῶς τῆσδε λόγου τοῦ ταῦτα ὕσης, παρεσκευάσθαι δοκεῖν ⓦ ἀπὸ τῆσδε λόγου ἔρχου τοῦ πρὸς μόνον θεῶν τοῦτον, καὶ μηδένα εἰ) λόγου ἐπώνυμον ἐμόν, μήτε τῆ [2]θεοῦ μήτε αὐτῆ τῆ τέχνῃ τύτῳ ἐν ᾧ νῦν ἐσμεν, ἀλλ' ὠλιγωρῆσθαι παράγμα τηλικῦτον· ὑφ' οὗ καλῶς ἂν ἔχειν ἴσως καὶ ἐξιλάσασθαί μοι ⓦ θεὸν πρότερον καὶ ἐξευμενίσασθαι, τῆδε μὲν πρότερον συγγνώμην ἔχειν, εἰ ἄρά τι παρῶπταί μοι εἰς ταῦτα, τὰ δὲ παρόντα ταῦτα εὐμενῶς προσδέξασθαι, ἡ ἵλεω τῆ γνώμη, ἡ τἆλλα τε ἀγαθὰ διδόναι, ἡ εἰπεῖν τι, οἷ χρή. κἂν ὡς [3]ἑτέρως συμβαίνῃ, πρὸς [4]τὸ ἐμὸν δύναμιν ὁρᾶν, καὶ μὴ πρὸς τὸ τῆ λόγῳ μέγεθος ἀμύθητον ὄν, ἡ 33
ζητεῖται δὴ ἀτεχνῶς ὃ λέγειν [4]τί πρὸς τύτων καὶ ἐγχειρεῖν, ὥσπερ ἂν εἴτις ἐξαριθμεῖσθαι βύλοιτο [5]τὰς χόας θαλάττης. ἐ μήν, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὰ μέγιστα τῆδε πελαγῶν ἡ ἀνήνυτα παρέχειν ὁ θεὸς αὐτὸς εἰώθε πορθύσιμα, ἡ εἰότά γε καὶ ἐξ ὑείων οἷς ἂν ἵλεως ὢν τυγχάνῃ, ἐνήχθω ἡ νεῦ ἡμῖν ὁ πρὸς αὐτῆ λόγος· ἡ ἀνήφθω γε ἐξ αὐτῆ τῆ θεῖ ὑρυμνησόμενα τινὰ πρότερον ὡς ἂν εἴποι τις. ὅσοι μὲ οἷν εἰς τὸ τ' ὅλων φύσιν ἀναγεῖν ἀξιῶντες ⓐ πρῶτοι ταῦτα φιλοσοφήσαντες, τὰς πρὸς τῆ θεῖ τύτῳ λόγους πᾶν ὅσον ὑγρὸν ἐν τῷ παντὶ, ἤτοι μέρος ὂν ὃ μέγιστον τῆ [6]σύμπαντος, ἢ καὶ ὃ σύμπαν αὐτὸ τῦτο· λέγω δὲ ἡ ὑγρὰν ὐσίαν ὕτω κληθεῖσαν, καθά καὶ ὁ τῆ ποιητῶν λόγος μαρτυρεῖ γένεσιν τῦτ' εἶ) θεῶν φάσκων, ὥς πᾳ εἴρηται [7]Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν, ἐν ἑτέρῳ ὀνόματι τῷ ὃ Ὠκεανῦ, ἡ προφήτας ἡ ζωὴν ξυμπάντων ὁπόσα τε θεῖα ἡ ἃ κρείττω μοίρας· ἡ ἀφ' τῦτο ἡ ὅρκον τῦτ' εἶ) μέγιστον θεῶν ἐν ἑτέρῳ πάλιν ὀνόματι ᾧ ἃ Στυγὸς ὕδατι. καὶ ὡς θεὸς 34
πηγὰς ἡ ποταμὺς ἐνόμιζον οἱ πρῶτοι, μεγίστης τε ἡ πρώτης, ἡ ἔτι γε νάματα· ἡ εἰ)

modo, alteri vero nunc primum: nec enim ſatis me pium videri, ſi, cum ubique deorum meminerim, & pleraeque orationes noſtrae de ipſis tractent, huic deorum ſoli orationis penſum non perſoluiſſem, nec ulla extaret oratio noſtra, quae vel a Deo, vel ab hoc, in quo nunc ſumus, loco nomen duceret; ſed rem tantam neglexiſſem: quare & conſulto me facturum, ſi Deum mihi prius propitium & placatum reddam, ut de prioribus quidem, ſi quid a me peccatum fuerit, veniam largiatur, praeſentia vero benigne & placide accipiat, & cum alia bona tribuat, tum ut recte dicam: ſin aliter evenerit, noſtrarum habeat virium rationem, non orationis, cujus immenſa ſit magnitudo, cum praeſertim argumenti talis tractatio parem habeat difficultatem, ac ſi quis marinas undas dimetiri velit. Enimvero quoniam maxima & immenſa maria ſolet pervia Deus exhibere, idque ſecundo vento nonnunquam, ſi quibus propitius fuerit, ſuſcipiatur & nobis nunc de ipſo ſermo, & ab ipſo Deo rudentis inſtar, ut ita dicam, ſuſpendatur. Et quaecunque quidem veteres philoſophi, qui ad univerſi naturam voluerunt Dei hujus eſſentiam referre, commenti ſunt, ut humor omnis, intelligo autem aquae elementum, vel maxima vniverſi pars, vel ipſum eſſe univerſum diceretur; ſicut & poetarum teſtantur carmina, quae ortum deorum huic rei ſub Oceani nomine tribuunt, ut cum dicitur, *Oceanumque deorum artum*, alimentum praeterea & vitam tum coeleſtium tum inferiorum omnium, unde & juramento deorum ſub alio rurſum Stygis nomine deſtinata ſit: tum quod veteres fluvios omnes & fontes pro diis maximis & praecipuis habuerint, omnia-

1 Bar. 7. ἴσως. 2 Bar. 7. μῶ. 3 Bar. 7. ἑτέρῳ. 4 Τὶ non agnoſcit Bar. 7. 5 Bar. 7. τὼς. Lege τὰς χοὰς. *Faber.* 6 Poſt σύμπαντος deeſt ὅλης. *Cant.* 7 Iliad ξ' & alibi.

que

τε πάντα ἐνθένδε ὁπόσα γενέσεως μέτοχα, καὶ ἀπίεναι πάλιν ἐκεῖσε κ τ̄ φθορὰν αὐτῶν, καὶ [1] τεῖναι τ̄ ἀρὰν τ̄ Ομήρου ἐπαραμένου εἰς ὕδωρ πάντα ἐλθεῖν, ὡς ἔχει καὶ ὅ ἔπος, [2] Αλλ' ὑμεῖς γε πάντες ὕδωρ καὶ χαῖα γένοισθε. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἑτῶ τε ἀνδρῶν καὶ ποιητῶν σοφῶν εἰρηται τε καὶ ἐξεύρηται, ταῦτα μέ, ἤτοι [3] τέλεον ἡμῖν παρείσθω, ἢ καὶ ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω ὀ γοῦν τῷ παρόντι. ἃ δὲ ὅτι κοινὰ πάντων καὶ γνώριμα, καὶ ὀ τοῖς πάντων ὀφθαλμοῖς, τούτων δὲ καὶ νῦν ἄν πως ἁρέποι μνησθῆναι. ἔστι δὲ οὐδὲ ζῶντα καθ' ἑαυτά, ἀλλὰ καὶ ζῶντα, σὺν μάρτυσι τοῖς ποιηταῖς λεγόμενα. ὁμολογεῖται μὲν γὰρ Κρόνῳ τρεῖς παῖδας γενέσθαι ὑπ Ρέας τῆς μητρὸς αὐτῶν, Ποσειδῶν, καὶ Ζεύς, καὶ τρίτος, ὃν ὀπὶ τούτοις ἀκούομεν. καὶ δῆτα καὶ ᾠκηλακέναι ὀπὶ τούτοις ⓦ κλῆρον τῆς πατρῴας, ὃ πᾶν τοῦτο νομὴν δικαιοτάτην διασαμένους. Δία μὲν οὖν τότε ὑφαιοῦ καὶ ⓦ αἰθέρα καὶ τὰ [4] ὑπ τούτοις· καὶ αὐτόθεν ὁρμᾶσθαι. ⓦ δὲ Ποσειδῶ, τὴν θάλατταν. τὸν δὲ τρίτον ἀδελφόν, ⓦ ὑπὸ [5] γῆν τόπον. διασώμεθα δὴ νῦν ὑπ ἡμῖν αὐτοῖς, πότερος αὐτῶν τὴν ἀρχὴν φιλανθρωποτέραν ἐποίησατο τὴν [6] αὐτῷ καὶ κοινοτέραν· πότερον ὁ μηδὲ μεταδιδοὺς μηδὲν [7] αὐτῆς μηδενὶ, ἢ ὁ μεταδιδοὺς μέν, [8] ὑ πρότερον δὲ, πρὶν ἢ οἰκεῖσθαι, ἢ ὁ ζῶντας τὲ ὑποδεχόμενος ἅπαντας, καὶ παρέχων ἑαυτῷ συζῆν ϗ συνεῖναί τε καὶ συμπολιτεύεσθαι, ϗ ἐπεργάζεσθαι τ κάλλιστον τ κλῆρον τ θάλατταν, ϗ πάνθ' ὅσα ἀγαθὰ ὑπὸ θαλάττης ἔκτε αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς ἐξεύρηται, καὶ δι' ὃς ἑαυτὸν εἰς ἅπαντα τῷ γένει τῷ τῶν ἀνθρώπων. καὶ μὴν ἄνθρωπός γε τί μὴ τ δένδρων διέφερε τ ἐν τῇ γῇ τ αὐξομένων, ἕως ἐν γῇ μόνον ἦν; τί δὲ ἦν αὐτῷ κακὸν, πρὶν ἐπιβαίνοιεν ⓦ θεὸν τοῦτον τ θάλατταν, ἔπειτα δὲ καὶ ἀναπετάσαι; ἢ τί μὴ ἰδεῖν; τί δὲ ἀκοῦσαι; ὃς οὐδὲ τ γῆν αὐτὴν ὑφ ἣν ἦν ἠπίστατο, πλὴν τὰ ὑπ ποσὶν, ϗ ὅπως τὰ πέρατα αὐτῆς, ἢ τὴν ἑτέραν ἤπειρον, ἢ τὸν

que tum ex illis oriri exiſtimarint, tum in eadem interire, & Homericae imprecationi, quae jubet in aquam reverti omnia, ſic enim habet carmen, — *at vos terra omnes fiatis & unda*, ſatisfacere, & quaecunque ſimilia a viris & poetis doctis dicta ſunt & inventa, ea vel omnino a nobis omiſſa, vel hactenus tantum dicta ſint: quae vero vulgaria & omnibus nota ſunt, ac ante oculos omnium verſarentur, ea nunc nobis enarranda ſunt, nec illa quidem per ſe poſita, ſed cum poetarum teſtimonio conjuncta. Saturnus enim, ut aiunt, tres ex Rhea liberos ſuſcepit, Neptunum, Jovem, & qui poſt eos ſequitur tertius. Hi paternam hereditatem, quae hoc Univerſo conſtabat, inter ſe poſtea juſtiſſima norma diviſerunt, ut Jovi coelum cum aethere, unde prodiret, cederet: Neptuno mare: tertio vero fratri loca ſubterranea. Nunc illud apud nos conſideremus, quiſnam ipſorum majore cum humanitate & communione imperium ſuum poſſederit, utrum is, qui nemini quicquam de ipſo impertitur: an qui impertitur, ſed non ante mortem: an potius is, qui & vivos omnes excipit, ac ſecum vivere atque verſari permittit, & pulcerrimam maris poſſeſſionem, omniaque, quae vel ex mari vel per mare acquiruntur, humanis uſibus concedit, totumque ſe cum univerſo hominum genere communicat. Quid enim homo ab arboribus ſponte natis, dum in terra tantum erat, diſtabat? quid ve illi jucundum eſſe potuit, antequam hic deus mare aperiret primum, deinde etiam expanderet: quid porro viſu illi vel auditu dignum, qui ne terram quidem, in qua verſabatur, norat, praeter ea quae ante pedes erant poſita, nedum ejus fines, aut alteram vel oppoſitam continen-

1 Lege τῖναι. *Cant.* 2 Iliad. η'. 3 Bar. 7. πλέον ἡμῖν παρήσθω. 4 Bar. 7. ὑπ αὐτοῖς. 5 Bar. 7. γῆς. 6 Bar. 7. αὐτῇ. 7 Vulg. αὐτοῖς. 8 Bar. 7. μή.

κατ' ἀντιχρύ. ἀλλ' ἔζων τρόπον θηείων οἱ τότε ἐκεῖνοι, κῆν χειρὸς καὶ [1] χαμαιρὲς κῆ δένδρα, οἱ μαχάιροι καλούμενοι. οὐ τί ἦν ἀθλιώτερον, μήτε εἰδότων μηδὲν, μήτε ἐωρακότων, μήτ' ἐχόντων, πλὴν ὅσα ἐφ' ἡμέραν ἑκάστῃ ἐπ' ἴσης τοῖς ἀλόγοις ζώοις. ἐπειδὴ δὲ ἀνεῖπεν ὅτος ὁ θεὸς φοιτᾶν πᾶν' αὐτὸν θαρρόντως, καὶ ὑπιέμεναι τ θάλατταν, καὶ τρόπον τὸ ὑπέδειξε δι' ὅτου κῆ ὅ δεῖμα ἐξεῖλε τ ψυχῆς, ὁ καθάπερ πρὸς θηρίον δεινόν τε κῆ φοβερὸν εἶχον τ θάλατταν, συναρπαζόμενοι παραδοκῶντες ἀεὶ κῆ [3] αὖθι καὶ τ γῆν σὺμπασ ἅμα τοῖς ἀνέμοις βλέποντες, τηνικαῦτα δὲ, δὸ δὲ εἰπεῖν τῷ λόγῳ ῥᾴδιον ὅ πλῆθος τῶν ἀγαθῶν τ φοιτώντων εἰς τ γῆν παρὰ τ θαλάττης. συνελθεῖν τε εἰς ταὐτὸν ἄμφω ταῦτα [4] ὅ μέγιστον ἔργον Ποσειδῶνος, κῆ φιλίαν αὐτοῖς γενέσθαι, κῆ ἐπιμιξίαν. πρότερον δὲ, οὐδὲ τοῦτο ἦν· ἀλλὰ πολεμίω ἦσαν ἀλλήλοιν, ἥ τε γῆ κῆ ἡ θάλαττα. νυνὶ δὲ συνωκισθήτην ὑπὸ τ θεοῦ τούτου, κῆ πόλεις τε ἐπολίσατο τοῖς ἀνθρώποις αὐτόθι. ἃς δὴ νήσους νυνὶ καλοῦμεν, ὡς μηδὲ ἐν θαλάττῃ ποθεῖν τ γῆν, μηδὲ [5] ἄλλό τι ἢ ἐν γῇ εἶναι. κῆ πάντα τὰ ὄντα ἀνῆκε, κῆ ζῶα παντοδαπά. ὅπου δὲ κῆ φυτὰ, τὰ μὲν, εἰς χρῆσιν [6] τῶ ἀνθρώπῳ· τὰ δὲ, κῆ τέρψιν τε κῆ ἡδονήν. καὶ μὴν κῆ τράπεζαν πολλῷ ἀφθονωτέραν παρέθηκε τ γῆς· ἀναπαύλας τε μυρίας ἐξεῦρε· καὶ τ ἄνθρωπον ἁπλῶς εἰπεῖν, πλὴν ὀπέδειξε, μόνον οὐχ ὡς πτεροῖς πτσὶ ῥᾳδίᾳ τ θαλάττης [7] χρώμενον, καὶ ταῖς μὴ τ ἀνέμων φέρεσθαι· κῆ οὐδὲ τούτῳ φθονήσας, οὐχ ὅπως ἄλλῳ τινός. οὐχ ὥσπερ ὁ πρεσβύτατος ἀδελφὸς αὐτῷ, ἕνα τ Περσέα παρεῖναι λέγουσι εἰς τ ἀρχαῖον τινὰ αὐτῷ· καὶ τοῦτον μικρὸν ἀπέχοντα τ γῆς κῆ τ θαλάττης. καὶ τ Βελλεροφόντην τ ἐνθένδε μὴ ταῦτα οὐκ ὀκνῶ καλῶ. ὅτος δὲ πάντα τινὰ τ βυλόμενον καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα, κῆ αὐτοὺς τοὺς παῖδας· κῆ ἔστι γε ὃς κῆ ἀνέφηνεν ἐκ τ θαλάττης· ὡς τότε Απολ-

tem cognoſceret? Quin ferarum more antiqui illi, qui beati vocantur, in latibulis, cavernis, & arbuſtis victitabant, quibus nihil potuit eſſe miſerius, cum nec noviſſent nec vidiſſent quicquam, & in diem more beſtiarum viverent. Poſteaquam vero deus hic ad ſe commeare, & mare nos incolere juſſit, monſtrata ſimul ratione ejus rei exequendae, & metum hominibus exemit, quo illi ſemper antea erga mare, tanquam monſtrum aliquod ferum & horrendum, affecti fuerant, una cum terra tota & ventis vivos ſe abreptum iri aſſidue metuentes: tum vero immenſa, nec dictu facilis, bonorum copia ex mari eſt in terram effuſa, maximoque Neptuni beneficio in unum haec ambo convenerunt, & amicitia inter ipſa ſocietaſque coiit. Cumque antea hoc non eſſet, & inimica inter ſe fuiſſent terra & mare, nunc ab hoc deo in commune domicilium ſunt cooptata, qui & urbes ibidem, quas inſulas vocamus, hominibus extruxit, ut ne in mari quidem terram requirerent, vel alibi quam in terra verſarentur; & omnia produxit, tum animalia omnis generis, tum ſtirpes tam ad uſum quam ad voluptatem hominis & delectationem paratas. Quin & menſam multo copioſiorem terreſtri inſtruxit, requieſcendique loca quam plurima praeparavit, &, ut uno verbo dicam, alatum effecit hominem, qui per mare quaſi alis volaret, & cum ventis ferretur; nec hoc magis, quam aliud quidvis, illi invidit: nec fratrem natu maximum imitatus eſt, a quo aiunt ſolum Perſeum in regnum admiſſum fuiſſe, ita tamen ut parum a terra marique diſtaret; & poſtea non ſatis feliciter Bellerophontem, qui hinc erat oriundus: ſed ipſe quoſcunque admittit, tum viros tum mulieres, nec non ipſos etiam pueros, quorum e mari quoque quoſdam produxit, ut Apol-

1 Bar. 7. πρότερον. 2 Bar. 7. χειραμβύς. 3 Lege αὐτούς. 4 Lege τ μιγίστων ἔργων. 5 Rectius ἄλλοθι. Cant. 6 Bar. 7. τῶν ἀνθρώπων. 7 Bar. 7. χρώμβρω.

linem

λω ϑ τ Ἀρτέμιν. καὶ τοῦτον μ ὁ Ζεύς, εἰκότως ἂν χάριν αὐτῷ εἰδείη. ὅπ ϑ τε τ Λητὼ σφᾶς εἶδεν ' ἐλαυνομένην πάντα τ χρόνον ὑπὲρ ὧν ἐτύγχανεν, ϑ τ γένναν αὖϑ μικρῷ γε ἐξαμελήϑησ. ϑτος δὲ καὶ ὁ Ἀφροδίτης κάλλος ἀνήνεγκεν ἐξ ἑαυϑ· καθάπερ ἐκ κεφαλῆς τινὸς
38 καὶ ϑτος τ θαλάττης τ τ κατὰ Δία μίμησιν. εἴτε καὶ σεσ τερον ϑτος ϑ μόνον τὰ ἀνθρώπινα, ἀλλὰ καὶ τὰ θεῖα· ὡς ἔχει ὁ τ Ἰδην τ Τρωϊκὴν λόγος λεγόμενος. ἐπεὶ δὲ Λητῦς ἐμνήσθημεν, εἰσῆλθε με ὅσους καὶ ἄλλους ἔρωτας συνδιήνεγκε ϕ ἀδελφῷ· καὶ γὰ τ Ἰοῦς τ Ἰνάχυ, καὶ τ Εὐρώπης τ καλῆς, τάχα δέ πϑ καὶ ἄλλον καὶ ἄλλον· ὧν ἔτι καὶ νῦν ὀνόματα κατ' ἀνθρώπους. τ δὲ παῖδα τ καλὸν τ μ τ μητρὸς τ καλῆς, καὶ παῖδα ἔϑετο ἑαυτῷ, καὶ κοινωνοὺς τ ἀρχῆς ἐποιήσατο αὐτόν τε καὶ τ μητέρα. ἀλλ' ϑτος μὲ ὁ λόγος ἀναμιμνήσκει ἡμᾶς εἰς ὃ ἐπειδὰν αὖϑ καθήκῃ. νῦν δὲ τὰ Ποσειδῶνος ἔργα διέξιμεν ἐν ἀλλήλοις· οἷά τε καὶ ἡλίκα, καὶ τίνων ἀρχὴν αὖϑ ὁπόσων ἀξία. [2]ἐφεξῆς δ' ἂν ἴσως εἴη καὶ τὰς τιμὰς τὰς κατ' ἀνθρώπους ὁποίας τινὲς καὶ ὁπόσων ἀξίας. πάντα γὰ ὁπόσα μέρη τ γῆς ὑπεσημήναμεν καὶ ὀνομάσαμεν, Ποσειδῶνι ὑπεπέφημισαν. ὑπὸ μὲ ταῖς εἰσβολαῖς ϑ Εὐξείνου πόντου ἢ ὃ [3]φερώταζον τ θαλάττης ἀναπετάννυσιν ἐξ αὖϑ τ πολλὴν θάλατταν, καὶ πέτρα τέ κυανέα [4]αὐτόθεν ὠνόμασται, καὶ πύλαι θαλάττης σεσ τεσιν εἰ) κλεισαὶ δοκούσαι, ἱερά τε αὖϑ καὶ τεμένη καὶ
39 βωμοί, ἄλλά τε καὶ ἡ καταύρουσα σεὸς ἡμᾶς ἐκεῖϑεν θάλαττα. [5]Λευκάτα τε ϑτος ἐπωνομασμένη, κεῖ τ ἐνταῦϑοῖ Λευκάδα τ ὑπὸ ϕ Ἀκτίῳ· ϑ πέτρα τὶς ϑσα ὥσπερ αὐτή, ἀλλὰ γῆ πολλὴ σεσχωρῦσα εἰς θάλατταν, σεσχωννύουσα ἐπιπολὺ αὐτὴν σχήματι κυκλοτερεῖ ἐξ ἡμισείας, δρεπάνης τινὰ τρόπον ἀτεχνῶς ὡς καὶ ὄνομα εἴ) τοῦτο τῇ σεσχώσῃ, καὶ λέγεταί γε ἐπ' αὐτῷ, καὶ λόγον τινὰ καὶ μῦϑον· ὡς ἄρα ἐνταῦϑα ἐσεάχθη ὃ σεὶ Κρόνον ὑπὸ τ παίδων αὖϑ, ὃ σεὶ τὴν ἐκβολήν. Προπόντιδα δὲ τὴν Προποντίδα καὶ τ Ἑλλήσποντον

1. ἐνεπ. ἵνα καὶ ἀντὶ τοῦ, ἐντυγχάνουσιν μ. 23.

linem & Dianam, de quibus ipsi merito Jupiter gratias agat, quod nec Latonam perpetuo de causa quadam vagantem, nec ipsius sobolem propemodum deperditam neglexerit. Venerem praeterea formosam ex mari, ceu capite quodam, ad Jovis exemplum protulit; nisi potius prior hic non humana tantum, sed etiam divina, quemadmodum testatur Idae montis Trojani historia, ediderit. Quoniam vero Latonae incidit mentio, succurrunt mihi & alii amores, in quibus operam fratri navavit, ut Jonis Inachi filiae, & pulcrae illius Europae, aliique qui etiamnum inter homines celebrantur. Formosum vero puerum cum formosa matre & in filium adoptavit, & regni participes fecit. Sed de his suo loco dicemus: Nunc autem Neptuni opera, qualia sint & quanta, inter se consideramus, simul de regni ipsius dignitate tractantes; deinceps autem de honoribus, quos illi maximos tribuerunt homines, est dicendum. Etenim celeberrima quaeque terrae loca Neptuno fere consecrata sunt: ut ad Euxini ponti ostia, ubi maris angustiae copiosum ex se fundunt mare; petra Cyanea, & maris ostia, quae olim clausa putantur fuisse, templaque ipsius, ac delubra, & arae, tum quod inde ad nos delabitur mare, quique Leucates dicitur, secundum Leucadem hanc Actiacam, non tamen saxum, ut haec, existens, sed magna terrae copia, in mare procedens, idque in semicirculum exaggerans ad falcis figuram, unde & nomen aggeri datum est, & fabula de ea orta, quasi hoc in loco Saturnus a liberis suis exectus fuerit. Propontidem deinde & Hellespon-

1 Legendum forte πλαωωρῦλον, & χῶρον pro χρόνον. Vide supra pag. 13. & quae ad hunc locum annotavimus. 2 Deest haec sententia in Bar. 7. 3 Bar. 7. σεπόπτην. 4 Bar 7. αὐτόθι. 5 Ita Bar. 7. Vulg. Λευκάδα.

tum

τον, καὶ παραβάντι τὰς νήσους τὰς Κυκλάδας καλουμένας, κατὰ μὲν τὸν πρὸς [1] τῷ Αἰγαίῳ θάλασσαν, ἥτε Εὔβοια καὶ τὰ ἄκρα αὐτῆς, [2] ὁ τε [3] Γεραιστὸς λιμὴν, καὶ ἱερὸν θεοῦ. ὃ καὶ Ὅμηρος μέμνηται ἐν Ἀχαιῶν νόστῳ, καὶ ὡς ἀποπλῷ ἐξ Ἰλίου. κατὰ δὲ τὰς εἰσβολὰς τὰς εἰς τὸν [4] Ἰόνιον, ἥτε, [5] ὅπου Ταινάρῳ ἄκρα θεοῦ, καὶ ἡ αὐτόθεν ἀναγωγή. Ὅμηρος δὲ καὶ [6] εἰς Αἰγὰς καὶ Ἑλίκην ἀποδημοῦντα πεποίηκεν αὐτὸν ὅπου δ' ἆται· καὶ ἄνωθεν ὅπου τὰ κυμάτων ἐπιθέοντα αὐτοῦ τε καὶ τοὺς ἵππους αὖζει, [7] ὃ περαιτέρω τῆς θαλάττης· ὃν τρόπον καὶ τῷ ἀν- 40
θρώπῳ διπλοῦν ὄχημα ὑπέθηκεν, ἅρμα μὲν ἐν γῇ· ναῦν δὲ ἐν θαλάττῃ. ἔνθα ἱερά τε αὐτῷ καὶ τεμένη, καὶ βωμὸς θύειν ὡς αὐτὸς θεὸς ἔφη· ὃν τρόπον καὶ εἰς γαλακτοφάγους τὸν Δία τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ. καθάπαξ μὲν γὰρ εἰ δεῖ μὴ κατασμικρύνειν τὸν λόγον, πᾶσαι μὲν ἀκταὶ, πάντες δὲ λιμένες, καὶ πάντα μέρη τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάττης, ἱερὰ Ποσειδῶνος καὶ ἀναθήματα καὶ ἀγάλματα καὶ τεμένη [8] καὶ νεώς. ὃ μὴν θεὸς γε φίλον [9] ὄντ' ἐν ὄντι ἀγαπητὸν αὐτῷ, θεὸν τιμιον, ὡς ὁ Ἰσθμοῖ θεὸς, καὶ ὅδε ὁ χῶρος. καὶ τοῦτ' ἐγὼ καὶ ἀρχεῖα Ποσειδῶνος καλῶ καὶ βασιλείαν [10] καὶ αὐλήν. ὥσπερ [11] Ὅμηρος τὸν Διὸς αὐλὴν ὠνόμασε καὶ ὁρμητήριον. τετιμήκασι δὲ τοῖς τε ἄλλοις, καὶ ὅτι πᾶσι τὴν πανταχόθεν θάλατταν ἐπέστρεψε δεῦρο, πύλας ἐκ πέρατος ἐν θεσπεσίοις, καὶ ἀναπετάσας αὐτῇ τὸν Ἰσθμὸν τοῦτον καλύμμιον, θεός τε ἔσω, καὶ θεὸς ἑτέρωθεν ὁμοίως, συγκλείσας τε ἅμα ὡς μὴ ὑπερβαίνοιτο καὶ πολλῷ τινὶ μείζονι γῆς, ἀλλ' οἷς αὐλῶνι χρῆν· καὶ νόμον θεὶς καὶ τάξας ἐπ' αὐταῖς φυλάττειν τε ἑαυτῆς ὅρια ἑκάστην· καὶ ἀναπετάσας πάλιν, καὶ δὺς πολλήν τινα τὸν πρὸς ἕω 41
εὐρυχωρίαν [12] ἑκάστῃ θαλάττων ἁπάντων ὁπόσα ἐν γῇ παραδεξότατόν τε ὁμοῦ καὶ ἥδιστον, εἰσπλεῖν τε καὶ ἐκπλεῖν ἐν ᾧ αὐτῷ ἐξ ὑείων ἑκάστῃ, καὶ ὑπὸ τοὺς αὐλοὺς ἀνέμους ἀναγωγάς τε καὶ καταγωγὰς γίγνεσθαι ἐν μόνῃ τῶν πασῶν τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τῇ θαλάττῃ· πάντα τὰ δεῦρο φοιτᾶν

tum praetergreſſo, ubi Cyclades inſulas tranſieris, ad Aegaeum quidem mare occurrit Euboea, ejuſque promontoria, & portus Geraeſtius, ac Dei templum, cujus etiam Homerus in reditu Graecorum a Troja meminit: ad Jonii vero maris ingreſſum, promontorium Dei in Taenaro, & indidem ſolutio. Homerus autem etiam Aegas illum & Helicen ad convivium profectum narrat (ut ejus fratrem, Jovem, ad lactivoros Nomades) ſuper fluctus vectum, mari tamen intacto (ſicut & hominibus duplex ſuppoſuit vehiculum, currum in terra, & navem in mari) ubi templa ſunt ipſius, & delubra, & ara odorata, ut idem ait. Quamvis autem, ne quid veritati detrahamus, omnia litora, portuſque, & partes omnes terrae mariſque, Neptuni ſunt ſacra, donaria, delubra, & templa; nullus tamen gratior ipſi locus eſt aut honoratior hoc iſthmo, quem ego Neptuni palatium, regiam, & aulam, quemadmodum Homerus Jovis aulam & veſtibulum dixit, vocare auſim. Conjecturam autem cum aliunde, tum hinc facio, quod omne undecunque mare huc convertit, oſtiis utrinque appoſitis, & iſthmum hunc ad ortum ſimul & occaſum ei expandit, terraeque non magna copia, ſed quaſi canali anguſto concluſit, ne commiſceri poſſet, lege utrique mari poſita de ſuis cuique terminis ſervandis; tum deinde latiſſimum campum ad ortum extendit rurſus, jucundiſſimo ſimul & maxime admirando ſpectaculo, cum poſſint ibidem ſinguli ſecundo vento & ſolvere & appellere, & eodem ad utrumque vento ut in hac duntaxat regione, & hoc mari, contingat, omniaque undecun-

1 Illud πρὸς deeſt in Bar. 7. 2 Odyſſ. γ'. 3 Sic Bar. 7. Vulg. Γιραιστῷ. 4 P. Steph. Ἰάονιον. 5 Iliad. θ'. 6 Iliad. ν'. in initio. 7 Iliad. ψ'. 8 Deeſt in Bar. 7. 9 Bar. 7. ὄδιον. 10 Iterum deeſt καὶ in Bar. 7. 11 Odyſſ. δ'. 12 Lege εἰς τὸ θεάμα τῶν ἁπάντων.

que

τοὶ παντοχόθεν κατά τε γῆν καὶ κτ' θάλατταν, καὶ τῦτ' ἔστ' ὑφ' ὧ καὶ ὃκ παλαιτάτη ἀφνειότητι ὕμνηται χρέων ἐκ τῶ ποιητῶν· ἅμα μὲ καὶ ἀφ' ὧ πλῆθος τῶ πρόντων ἀγαθῶν, ἅμα δὲ καὶ ἀφ' τ ὑπάρχης εὐδαιμονίαν ἐν αὐτῇ. ἔστι γὰρ ὅτ' ἀγορά τις καὶ αὕτη κοινὴ τῶ Ελλήνων καὶ πανήγυρις· ὐχ ἧν [1] ἀφ' δυοῖν ἐτοῖν συμπληροῖ αὐτῇ τὸ Ελληνικὸν καθάπερ ἡ πρῦσα αὕτη, ἀλλ' ἦν ἀφ' πολυτὸς ἔτης καὶ καθ' ἡμέραν ἑκάστην. εἰ [2] δὲ ἦν ὥσπερ ἀνθρώποις ὕτω δὲ καὶ πόλεσι τοῆξενία τοῆς ἀλλήλας, τῦτ' ἂν ἔχεν ἡ πόλις τὔνομα, καὶ τὴν τιμὴν ταύτην ἀπήρτηχε· ὑποδέχεται γὰρ ἁπάσας εἰς ἑαυτὴν, καὶ τοπέμπει πάλιν ἐξ [3] αὐτῆς, καὶ κοινὴ πάντων ὄστι καταφυγή· καθάπερ τις ὁδὸς καὶ διέξοδος ἁπάντων ἀν-
42 θρώπων ὅποι καὶ μόνον πορεύοιτό τις, καὶ κοινὸν ἄσυ τῶν Ελλήνων· ὅτ μητρόπολίς [4] τε ἀτεχνῶς, καὶ μήτηρ αὐτὸ τῦτο. ταῦτε γὰρ ἄλλα καὶ ὐκ ἔσθ' ὅποι τις ἀναπαύσαιτο καθάπερ ἐν μητρὸς κόλποις, ὕτε [5] ἥδιον ὕτε τοφιλέστερον· ὅτ αὐτὴ ἀνάπαυλά [6] τε ἐστὶ καὶ καταφυγὴ καὶ σωτηρία πᾶσι τοῖς ἐντυγχάνυσι. [7] ἀλλὰ δῆτα ὅ κάλλυς αὐτῆς καὶ τ ἡμέρων καὶ τ ἐρώτων ὅσον ἐξῆπται τὸ πλῆθος, ὡς πάντας μὲν ἀναδήσασθαι τῷ ἡδῇ, φλέγεσθαί τε ἀπόμπας ἐφ' αὐτῇ· ὁμοίως ἔχειν δὲ ὑ ἑαυτῇ, φιλότητας, ἱμέρους, ὀαρισμύς, πάρφασιν, ὡς κλέψαι ⟨illegible⟩ νῦν καὶ τ μέγα ἐφ' ἑαυτοῖς φρονοῦντων, καὶ εἴ δῆ τι ἄλλο τοῆς τούτοις πάντα ὅσα λέγεται τ θεοῦ φάρμακα. ὡς [8] ὄντως ἀληθῶς τε Αφροδίτης τὴν πόλιν, ἣν ἐμοὶ καὶ ἐπονομάζειν ἔσεισιν· ὅς τις ποτε ὕτ⟨illegible⟩ ὁ κεῖός ὄστιν, ᾧ πάντας ἡ θεὸς ἀναδῆται τοῆς ἑαυτήν· καὶ καθάπερ τινα ὅρμον καὶ [9] τοιδέραιον συμπάσης τ Ελλάδος τῦτ' ἔστ', καὶ τέμβυος νυμφῶν, Ναϊάδων ἁπασῶν ἐνταυθοῖ ναιουσῶν, καὶ θάλαμον Ωρῶν, ᾧ πάντα τ χρόνον ἐγκάθηνται, καὶ ὅθεν τοπρόερχονται, ἀνοιγνῦσαι τὰς πύλας, εἴτε Διὸς σύγε βύλῃ καλεῖν,
43 εἴτε Ποσειδῶνος. εἰ δὲ καὶ ἔρις ποτὲ [10] περὶ κάλλυς ἐνέπεσε τοῖς πόλεσιν ὥσπερ τοῖς θεοῖς λέ-

que tam terra quam mari huc commeent. Unde factum est, ut jam olim poetae opulentam hanc regionem appellarint, tum ob immensam bonorum omnium copiam, tum ob loci ipsius felicitatem, qui sit instar publici Graeciae fori & conventus; non quem tertio quoque anno, ut hunc, celebret Graecia, sed quem quotannis & quotidie. Quod si ut inter homines, sic etiam inter urbes hospitalitatis jus intercederet, ea merito huic urbi honorifice tribueretur, quae omnes alias excipit ac dimittit, commune omnium refugium, instarque itineris omnium & transitus, quocunque quis vel pedem moveat, & communis Graecorum civitas, & quasi metropolis, ac pene mater. Nam & alioqui requies est, refugium, ac salus omnium, nec usquam, suavius aut gratius quisquam, ceu in matris gremio, possit requiescere. Jam vero pulcritudine & blanditiis ejus atque amoribus omnes mire capiuntur ac tenentur, eamque omnes aeque ardenter amant, quae habeat in se amores, illecebras, blanditias & delectationem omnigenam, adeo ut etiam superborum animos illiciat, &, ut uno verbo complectar, omnia Veneris quae dicuntur pharmaca. Itaque vera est Veneris urbs, & cesti nomine (quicunque tandem ille est, quo omnes dea sibi devinxit) donanda, tanquam torques & monile quoddam totius sit Graeciae, delubrumque Nympharum, quod omnes inhabitent Naiades, & Horarum thalamus, cui illae perpetuo insident, & unde prodeunt, siquando portas sive Jovis sive Neptuni volunt recludere. Si praeterea inter urbes de pulcritudine incideret contentio, quemadmodum inter deas ali-

1 Διὰ non agnoscit Bar. 7. 2 Bar. 7. δὲ καὶ ἦν. 3 Bar. 7. ἑαυτῆς. 4 Bar. 7. πᾶς. 5 Ita Bar. 7. & Cant. Vulg. ἴδιον. 6 Bar. 7. γε. 7 Lege ἄλλο δὲ π. Haec etenim videntur respicere, quae mox occurrunt π ἄλλο. 8 Illa ὁ κεῖος non agnoscit Bar. 7. 9 Bar. 7. σειδέραιον. 10 Περὶ κάλλυς — λέγεται ποτε, desunt haec in Bar. 7.

quando

γεταί ποτε γενέσθαι ὁ ἀλλήλαις, μὴ Ἀφροδίτης ἂν ἦν. καὶ ὅλῃ μὲ τῇ εἴδεσι ἡ πόλεως, τί ἄντις καὶ λέγοι, ὅγε οὐδὲ οἱ πάντων ὀφθαλμοὶ χωρεῖν εἰσὶν ἱκανοί· μεγέθους γε μὴν τί ἄντις μεῖζον τεκμήριον ποιήσαιτο, ἢ ὅ [1]ἀποτείνεσθαι αὐτὴν εἰς ἁπάσας θαλάττας· καὶ σωνοικίσθαι τε αὐτᾶις καὶ συμπολιτεύεσθαι. οὐ τῇ μὲ, τῇ δὲ, [2]ὑ· ἀλλ' [3]ἁπάσαις ὁμοίως. καὶ μὴν εὐνομίας γε ὁρμητήριον ἡ πόλις. ἔτι καὶ νῦν βεβαιοῖ τὰ δίκαια τοῖς Ελλησι [4]πλούτου γε μὴν, καὶ [5]πλήθους ἀγαθῶν ὅσον εἰκὸς ἐπαντλήσης αὐτῇ τῆς τε γῆς τῆς πανταχόθεν, καὶ ἡ πανταχόθεν θαλάττης, ᾗ ὑπάρχουσιν οἱ μέσοις τοῖς ἀγαθοῖς καὶ περικλυζομένῃ [6]αὐτὴν, καθάπερ νῆσα ἕλκειδα ὁ κύκλῳ μεσὴν τ' ἀγαθῶν· σοφὸν δὲ δὴ καὶ κατ' ὁδὸν ἐλθὼν ἂν εὕροις· καὶ περὶ τ' ἀψύχων μάθοις ἂν καὶ ἀκούσειας· τοσοῦτοι θησαυροὶ γραμμάτων περὶ πᾶσαν αὐτὴν, ὅποι καὶ μόνον ἀποβλέψειέ τις, καὶ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτὰς ἢ τὰς στοάς. ἔτι [7]τὲ, τὰ γυμνάσια, τὰ διδασκα- 44
λεῖα, καὶ μαθήματά τε, καὶ ἱστορήματα. τί οὖν δεῖ [8]Σισύφου μεμνῆσθαι, ἢ τῆς Σισύφου συνέσεως, ἢ Κορίνθου τοῦ Διὸς, ἢ Βελλεροφόντου τοῦ Ποσειδῶνος, ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἡρώων τε καὶ μετ' ἡμιθέων, ἢ τὰ μὴ ταῦτα πάλιν, τοὺς ἐξευρόντας σταθμά τε καὶ ζυγὰ καὶ μέτρα, [9]καὶ ὅ οἱ τούτοις δίκαιον· καὶ ὃς ναῦν σκαυτοπήσατο αὕτη ἡ πόλις, ἣ πλήρη μόνοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν Αργὼ ἔγωγ' ἂν φαίην. ὁ γοῦν ἡγεμὼν αὐτῆς οὐ πόλυ μὴ τ' ἀνάπλουν τ' ὀπίσω, φαίνεται δεῦρο τε καταγόμενος αὐτὴν, καὶ δεῦρο [10]ὁρμισάμενος· ἢ τὰ δὴ τῇ γῇ πάλιν, ὃ Πηγάσου πτερὸν λεγόμενον εἴτε καὶ ὡς ἵππου σὺ φήσεις, [11]καὶ εἴτε ὡς ὄρνιθος· ἢ ὃν φασὶν ὑπολαβόντα αὐτὸν μετάρσιον ἱππέα. ἀλλὰ ταῦτα μὲ παλαιὰ καὶ μυθώδη. τάγε μὴν ἔτι καὶ νῦν μνημονεύόμενα, εἰρηναῖά τε ὅσα αὐτῇ καὶ πολεμικὰ, πόθεν μὲ ἢ λαμπρότερα τῶν Ελληνίδων; πόθεν δὲ

quando factum narratur, haec Veneris obtineret vicem. De forma porro civitatis non eſt opus multa verba facere, cujus ne oculi quidem omnium ſint capaces. Magnitudinis autem illud eſſe poterit ſatis magnum indicium, quod in omnia maria ſit extenſa, & ad ipſa undique accolatur, nec unum tantum aut alterum, ſed aeque omnia. Quin etiam aequitatis haec urbs ſedes eſt, & etiamnum jura Graecis dicit. Divitiarum vero bonorumque omnium affatim illi terrae & maria undique circumjecta ſuppeditant, ut videatur mediis bonis inhabitare & circumfundi, inſtar navis onerariae mercibus undique differtae. Sapientiam autem etiam in triviis reperias, & ab inanimatis diſcas, tot ſunt apud ipſam ubique literarum theſauri, in quamcunque partem reſpicias, tum per vicos tum per porticus, gymnaſia quoque, & ſcholae, diſciplinaeque, & res viſendae. Quid igitur opus eſt vel Siſyphi, & ejus prudentiae meminiſſe, vel Corinthi Jovis Filii, vel Bellerophontis Neptuni, vel aliorum heroum & ſemideorum, vel eorum qui pondera & menſuras eorumque aequalitatem invenerunt, vel quod naves haec urbs extruxit, non triremes tantum, ſed ipſam etiam, ut opinor, Argo, quandoquidem expeditionis ejus princeps huc poſt reditum eam in portum appulit? Cur etiam, quae ad terram pertinent, memoremus, ut Pegaſi quam vocant alam, ſive is equus ſive avis fuerit, & eum qui primus ea ſublimis eques vehi eſt auſus. Sed haec antiqua ſunt & fabuloſa. Quae autem adhuc in hominum verſantur memoria, partim in pace, partim bello, tam mari quam terra geſta, nonne omnes alias Graecorum res ſplendore, claritate, & excellentia ſuperant? Quoniam

1 Vulg. αὐτὸ πτιάζ. 2 Deeſt in Bar. 7. 3 Vulg. ἀπάσας. 4 Bar. 7. πλούτου. 5 Bar. 7. πλῆθος. 6 Deeſt λίγοις ἂν poſt αὐτὴν. Cant. 7 Τὲ non agnoſcit Bar. 7. 8 Lege Εφύρης. 9 Deeſt in Bar. 7. 10 Bar. 7. ὁρμισάμενος. 11 Bar. 7. εἴτε καί.

vero

ὐκ ὀπισημότερα, ἢ κατὰ γῆν, ἢ κατὰ θάλατταν; τίνων δὲ ἔργα καὶ τοσάξεις ἀειφανέ-
45 σεται; ἀλλὰ γὰρ οὐ πολέμων ὁ παρὼν καιρός· ὥστ' οὐδὲ ἡ μνήμη ἐν καιρῷ ἂν ἐρρήθη
τῶν τοιούτων· παντηγυριζόντων τε τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁμονοούντων ἐν τῇ καλλίσῃ τῶν
πανηγύρεων τῇδε καὶ ὀνομαστοτάτῃ, ἅμα δυοῖν δὶς εἰς ἓν συνιούσῃ, διπλασιαζομένῃ τε
τοσῷδε τὰς ἄλλας καὶ [1] τοσαύσῃ, καὶ φθανούσῃ τὰς λοιπὰς, καὶ αὖθις ὑπολαμβα-
νούσῃ ἀτεχνῶς· ὥσπερ ἐν ἁρματηλασίαις, [2] ὅπως ἂν ἰδεῖν [3] ἀνθρώποις ἔστι φερόμενον ὅ
Ποσειδῶνος ἅρμα, καὶ ὅτι κοινὸν κρατῆρα συνιόντων, καὶ σπενδόντων τε ἅμα καὶ θυόν-
των, καὶ θοινᾶσθαι παρόντων τοῦτε Ποσειδῶνι καὶ τῇ Ἀμφιτρίτῃ, καὶ τῷ [4] Παλαίμονι,
καὶ τῇ Λευκοθέᾳ. ταῦτα οὖν καὶ ὑμνεῖν καὶ λέγειν, καλῶς ἂν ἔχοι, καὶ ἅπτεσθαι [5] ἡμᾶς
ἐν τοῖς περὶ τούτων λόγοις. τὰ μὲν δὴ [6] περὶ αὐτοῦ τοῦ Ποσειδῶνος εἴρηται τέρπον
πᾶ καὶ ὕμνηται, ὡς μεμπτῶς ὡς γέ μοι δοκεῖ· ὁρῶ δὲ καὶ ἡμᾶς ὧδε ἁμαχεμφόους· καὶ νὴ
Δία γε καὶ περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως, ὡς ἂν βραχυτάτῳ τις [7] ἂν εἴποι· ὁρῶ δὲ λοι-
πὸν ὄντα ἡμῖν περὶ τοῖν θεοῖν, τοῦ τε παιδὸς καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, εἴτε καὶ λό-
γον, εἴτε καὶ μῦθον χρὴ φάναι. ὃν ἐγὼ δέδοικα καὶ πάνυ ὀρρωδῶ τε καὶ ἀπορῶ, ὅπῃ
46 ποτε χρή με ἁμαθέσθαι μεθ' ὑμῶν. πότερα ὡς τοῖς πολλοῖς δοκεῖ, καὶ Ὁμήρῳ τε συν-
δοκεῖ, θεῶν παθήματα συμπεσεῖσθαι καὶ ἡμᾶς, οἷον Ἄρεος δεσμὰ, καὶ Ἀπόλλωνος
ἀτείας, καὶ Ἡφαίστου ῥίψεις εἰς θάλατταν, οὕτω δὲ καὶ Ἰνοῦς ἄχη καὶ φυγάς τινας· ἢ τοῦτο
μὲν οὔτε ὅσιον οὔτε εὐσεβὲς εἰπεῖν, ἄλλως τε καὶ περὶ τῶν θεῶν λόγον ποιούμενον·
ἀλλὰ τοῦτον μὲν λόγον ἐκφοιτέον ἡμῖν οὐ μόνον ἔξω τοῦ Ἰσθμοῦ καὶ τῆς Πελοπον-
νήσου, ἀλλὰ καὶ [8] ξυμπάσης τῆς Ἑλλάδος· καὶ ἀποκαθαρτέον γε καὶ ἐπ' ἄμφω τὼ θα-
λάττᾳν [9] ἐλθόντα [10] εἰ δέοι Ἀθάμαντα ὅστις ποτε ἦν, καὶ τὴν μανίαν τὴν ἐκείνου,
εἴτε θοᾶν, εἴτε τῷ ψευδοῦς θρυλληθεῖς ὑπὸ τῶν κάκιστα ἀπολωλότων, τῶν ταῦτ' ἔπαξα

vero bellicum nunc tempus non eſt, non debet harum rerum mentio hoc tempore fieri, quo nundinas Graeci celebrant, & in hoc pulcerrimo celeberrimoque conventu, (qui bis in unum convenit, & praeter ceterorum morem duplicatur, alioſque praecedit, & rurſum aſſequitur, ſicut in curuli certamine Neptunius quondam currus facere conſpectus eſt,) concordes verſantur, & ad communes epulas conveniunt, libantque ſimul & ſacrificant, pompaſque navales ducunt Neptuno, Amphitritae, Palaemoni & Leucotheae. Haec igitur laudare, & celebrare, ac de hiſce rebus ſermones habere praeſtiterit. Ac Neptunus quidem, nec non & civitas ipſa, non inepte a nobis, etiam veſtro judicio, hoc modo breviſſime laudari poſſint. Reliqua vero nobis eſt de diis duobus, puero & matre, ſive hiſtoria ſive fabula: quam ego plane timeo tractare, nec quo modo me in hac re vobiſcum geram, ſcio; utrum videlicet cum Homero & aliis multis credam aerumnas & infortunia in deos cadere, ut ſicut Mars vinctus ſit, Apollo mercede ſervierit, Vulcanus in mare praecipitatus fuerit, ſic etiam Ino dolores & errores experta ſit, an vero iſta pie dici non poſſint, praeſertim cum de diis habetur ſermo, omniſque talis oratio non ex Iſthmo tantum & Peloponneſo, ſed & e tota Graecia ſit exterminanda, & Athamas, quiſquis ille fuit, expiari debeat & purgari una cum furore ſuo, ſive ille vere contigerit, ſive falſo confictus ſit ab impuris quibuſdam poetis, in utroque etiam

1 Lege πρωϊσῃ. *Cant.* 2 Bar. 7. εἴ πως. 3 Lege σὺν τόποις ὅτοισι. 4 Bar. 7. Παλαίμωνι. 5 Lege ὑμᾶς. *Cant.* 6 Deeſt περὶ in Bar. 7. 7 Illud ἄν non agnoſcit Bar. 7. 8 Bar. 7. συμπάσης. 9 Ita Bar. 7. Vulg. ἐλθόντας. 10 Corrupta eſt certe haec ſententia; pro εἰ δέοι legendum forte ἀεθῆ.

ſi

ἡμῶν [1] σωτηρίων. Ἰνὼ δὲ ἢ ὅτε ἦν ὅτε ἐγένετο [2] πολὺ ἦν οἱ πολλοί [3] φασιν, ἢ εἴπερ ἦν καὶ ἐγένετο, ἀλλ' οὐδέν γε προσήκουσα τοῖς τῇδε γιγνομένοις. Λευκοθέα δὲ [4] θεὸς ἦν ἀπ' ἀρχῆς εὐθύς, καὶ οὐκ ἐντεῦθεν ἤρξατο ὅθεν οἱ πολλοὶ οἴονται. εἰ δὲ καὶ αὐδήεσσά γε ἦν, ὡς ἔφη ὁ τοῦτο εἰπών, ἀλλὰ βροτός γε οὐκ ἦν. Ὅμηρος δὲ καὶ θεοὺς ἄνθρωπα πεποίηκεν ὥσπερ ἀνθρώπους, καὶ φθεγγομένους γε ἐντίκρυς, καὶ ἀνθρώποις ξυμπλεκομένους, καὶ 47
Ἀθηνᾶν καὶ Ἑρμῆν, καὶ αὐτὸν δὴ Ποσειδῶνα. ὃ δ' ὅπι τούτοις καλῶς ἂν ἡμᾶς ἅπαντας ἔχοι καὶ φίλως τοῖς θεοῖς· λέγειν τε καὶ ἀκούειν ἐν ἀλλήλοις, ἐρασθῆναι μὲν Ποσειδῶνα Λευκοθέας, καὶ ἐρασθέντα γε ἔχειν αὐτὴν παρ' ἑαυτῷ· ὃν πρόπον, καὶ Τυρὼ τὴν Σαλμωνέως, καὶ Ἀμυμώνης, καὶ ἄλλης τινὸς καλῆς, καὶ κρύψαι γε καὶ ταύτην ὑπὸ τῷ κύματι· τοὺς δὲ ἐξ αὐτῆς παῖδας ἐκεῖθεν, εἰ ἄρα καὶ ταύτῃ προσήκειν ἡμᾶς χρὴ, ἐν φυγῇ φεύγοντας γενέσθαι· ἀλλ' ὥσπερ ὅπι θάλαμον ἴσμεν τὴν θάλατταν. ἐκεῖ τε παῖδα ὃς ἦν ἐξ ἑτέρου λέχους ἄρα [5] αὐτὴν φέρειν ἁρπάσαι· ἀλλὰ προσκαθῆκαν καὶ ἄθυρμα καὶ δῶρον Ποσειδῶνι. δῆλοι δὲ ὅτι ταῦτα τὸν ἔχει τε τρόπον, τά, τε ἀληθῆ αὐτὰ καὶ τὰ περὶ αὐτῶν ἔτι καὶ νῦν λεγόμενά τε καὶ δρώμενα ὡς περὶ θεῶν. κακὰ γὰρ ὅτε ἔστιν οὐ θεαῖς, ἀλλ' οὐδ' ἂν δυνατὸν γενέσθαι πολύ· ὑποφειλὴ γὰρ ταῦτά γε εἰς τὸ τοιοῦτον χωρεῖν τόπον· ὅτε δὲ παθήματά τε καὶ συμφοραί. τοσούτου [6] δεῖ τοῦτο ἂν ἀρχὴ γένοιτο ἔτι ἀθανάτου τινί. κακαὶ γὰρ οὐκ ἀγαθῶν, ἀγαθαὶ δὲ ἔργα τὰ θεῶν. ἄλλως δὲ ὑδαμῇ θέμις γίγνεσθαι. ἀλλ' εἰ μὴ ἀνθρώπῳ γε εὐτυχὴς ἦν, πῶς ἂν οἷόν θεὸς ἐγένετο, εἴπερ μοι. εἰ δ' ἦν θεοφιλὴς, ὅθ' ἂν ἐδυστύχησε πώποτε. καὶ εἴγε μὴ ἀπ' ἀρχῆς ἦν τοιαύτη, ὅθ' ἂν ἐγένετο μὴ ταῦτα. (εἰ γὰρ ἀπαλλάξαι κακῶν οἷοί τε [7] εἰσὶν οἱ θεοὶ, μηδὲ προσελθεῖν τὰ κακὰ ἐᾶσαι ἐπ' αὐτοῖς ἔστι, καὶ μὴν εἴγε ἀντιδοῦναι ἀγαθὰ κακῶν, καὶ ὃ

si opus sit, mari. Ino certe, quam dicunt, aut nunquam fuit, nec creata est, aut si fuit & creata est, nihil habet cum his feriis commune. Leucothea vero ab initio dea fuit, nec inde, unde plerique putant, initium divinitatis accepit, & quamvis loquax fuerit, ut ille ait, non tamen mortalis fuit. Homerus namque etiam deos, ut Minervam, Mercurium, & Neptunum ipsum, more hominum facit tum aperte, tum cum hominibus, colloquentes. Quae vero sequuntur, recte possunt a nobis ac pie dici & audiri, Neptunum Leucotheae amore captum fuisse, sicut & Tyronis Salmonei filiae, Amymones, & aliarum, eamque apud se detinuisse, & sub undis occultasse: iter autem ad hunc locum, si & hoc recipiendum est, non fugitivam illam fecisse, sed ad mare tanquam ad thalamum nuptialem accessisse: puerum vero, qui ex alia muliere a marito ejus procreatus fuerat, non abreptum detulisse, sed pro depositio, ludicro, & dono apud Neptunum collocasse. Quae quidem omnia sic se habere & res ipsa demonstrat, & ea quae adhuc de ipsis, ceu diis, & dicuntur & aguntur Etenim mala, aerumnae, calamitates nec sunt inter deos, nec esse possunt, cum in hunc terrestrem locum relegata sint, nedum immortalitatis alicui initium praebere possint: mala enim ex malis oriuntur, deorum vero opera bona sunt: nec haec aliter se possunt habere. Quin si inter homines illa infelix fuit, qui potuit, quaeso, dea fieri? sin diis fuit chara, non fuit aerumnis obnoxia. Si praeterea talis ab initio non fuisset, nec postea facta esset (cum enim a malis aliquos liberare dii possint, possunt etiam malorum progressum inhibere; & si pro malis bona tribuunt, & quod est

1 Bar. 7. σωτηρίων. 2 Pro ποτ' ἦν lege ὅθεν vel ὁπόθεν. 3 Bar. 7. λέγουσιν. 4 Bar. 7. θεός τις ἦν.
5 Vulg. αὐτῇ. 6 Bar. 7. δή. 7 Bar. 7. ἔσιν.

maxi-

μάγιστον τ' ἀθανάτου μοῖραν, καὶ φύναι [2] εὐθὺς ὄντως ἔχοντα. ἦν ἂν Λευκοθέα θεὸς εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς, καὶ οὐκ αἱ συμφοραὶ εἰς τόδε ἤγαγον αὐτήν· ἀλλὰ ὃ δὴ τοιαύτην εὐθὺς ἀπὸ γενεᾶς, μηδὲ σὺ συμφορᾷ τινὶ τοπαρόπαν γενέσθαι προεσκεύασεν αὐτῇ.) ὅσ' ἂν ἦν μὴ θεῶν θεὸς ὄσα, ὅσ' ἂν ἔσχεν ἰσχὺν τοσαύτην ὅσην ἀκούομεν. νυνὶ δὲ ἐπειδὴ σὺν πείθεσθαι τῷ Ὁμήρου λόγῳ, κινδυνεύει ὃ κατ' αὐτὴν μοναρχία τις εἶναι τὴν ἀρχὴν τὴν κατὰ θάλατταν· καὶ ὅδε τῷ Ποσειδῶνι αὐτὸν ἐξεῖναι ὅδεν, μὴ [3] συνεθελήσῃς ταύτῃς. εἰρήσθω γὰρ οὖν, εἴγε ὅδε τὴν φονέα τοῦ παιδὸς πρὶν αὐτὸν τιμωρήσασθαι· ἔχοντα καὶ ταῦτα ἐν ταῖς χερσὶν ὡς
49 ἂν εἴποι τις· ἀλλὰ [4] τινάλλως ῥοιβδεῖν, καὶ μηδὲν εἶναι ὃ κυκᾶν πάντα χρήματα, μήθ' ὅσα ἐποίει τὴν τελαμῶνα ἡρπακώς, τοῦτο ὃ τὸ θεοῦ ταύτης τοῦβλημα· εἴτ' οὖν κρήδεμνον τῷ ποιητικῷ λόγῳ, εἴτε καὶ ἄλλως πως χρὴ φάναι· τόδ' ἦν σωτηρία καὶ ἀσφάλεια ἐν μέσοις τοῖς δεινοῖς. δῆλον ὡς ὁ τοῦτο βίαν τῶν γιγνομένων, ὅδε ἀκουσίως τοῦ θεοῦ· ἀλλ' ὑφιεμένου τοῦ Ποσειδῶνος τοῦτο ἅπαντα αὐτῇ καὶ ἐφιέντος ποιεῖν [6] ὅ, τι βούλοιτο. καὶ καλῶς γε ἐποίησεν ὁ λόγος εἰς τοῦτο ἐλθών, ἄλλως τε καὶ ὅτι καλόν τι ἡμῖν ἐξ αὐτοῦ ἀνεφάνη φιλόσοφός τις οὖσα [7] ἡμῖν ἡ Λευκοθέα, ὁ φιλοικτίρμων μόνον καὶ φιλοῦσα τοὺς Ἕλληνας· [8] ἦγε τὸν Ὀδυσσέα ἔσωζεν ἄρα τῶν σοφώτατον τῶν Ἑλλήνων καὶ ἄριστον, καὶ δῆλον ὡς καὶ ἄλλον τινά, καὶ πάντας ὁπόσοις σοφίας ἔρως ἦν, καὶ ἐπῶν βούλονται εἶναι καὶ ἀγχίνοοι καὶ ἐχέφρονες τά καὶ κατὰ τὸν Ὀδυσσέως λεγόμενα. ταῦτα μὲν δὴ περὶ αὐτῆς φίλα, καὶ αὐτῷ τῷ Ποσειδῶνι, ὡς οἶμαι. Παλαίμονα δὲ καὶ εἰπεῖν καλὸν, καὶ τὄνομα αὐτοῦ ὀνομάσαι, καὶ ὅρκον
50 ποιήσασθαι, καὶ τῆς τελετῆς ἐπ' αὐτῷ καὶ τοῦ [9] ὀργιασμοῦ μετασχεῖν (τοσοῦτός τις ἵμερος περίεστι δὴ παιδὶ) καὶ ἰδεῖν γε καὶ ἐν γράμματι· ὅπου μὲν ὀπὶ δελφῖνος φερόμενον· ὅπου δὲ καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν [10] νώτων τὸν θαλάττης· ὅπου δὲ καὶ ἐν ταῖς χερσὶ τῆς μητρὸς ὁ θάλος ὁ

maximum, immortalitatem, initio quoque poſſunt iſta procurare. Quo fit, ut Leucothea ab initio dea fuerit, non ex calamitatibus divinitatem ſibi acquiſiverit: quinimo quia dea fuit nata, non potuerunt in eam clades ullae cadere) nec in dearum numero cenſeretur, nec tantam, quantam fertur, haberet poteſtatem. At nunc, ſi Homero credimus, monarchiam quandam in mari exercet, nec vel ipſe Neptunus (cur enim hoc taceam?) ſine illa quicquam poteſt, cui ne filii quidem homicidam licuerit punire quamvis in manu ſua poſitum, adeo ut fruſtra turbas fecerit, omniaque miſcuerit ac tentarit, arrepto tridente, prae hujus deae munimento, ſive id calyptram poetice, ſivè alio quis nomine malit appellare, quod quidem illi ſalutem & ſecuritatem in mediis attulit periculis: quae ſane apparet non per vim eſſe facta, nec invito Deo, ſed cedente illi in omnibus Neptuno, & cuncta facere, quae vellet, permittente. Feliciter autem huc nos deduxit oratio, praeſertim cum egregium nobis quiddam protulerit, ſapientiae ſtudioſam eſſe Leucotheam, non tantum miſericordem, & Graecos amare, cum Ulyſſem, ſapientiſſimum & optimum Graecorum, ſervarit, ut & alios, omneſque ſapientiae ſtudioſos, facundos, prudentes, & cautos, qualis etiam fertur Ulyſſes fuiſſe. Atque haec quidem de ipſa hactenus dicta ſint, eaque nec ipſi, ut opinor, Neptuno ingrata. Palaemonem vero aequum eſt & dicere, & nominatim appellare, juramentoque adhibere, & myſteriis ſub ipſo initiari (tam feſtivus eſt puer) pictumque etiam contemplari, idque vel delphino inſidentem, vel ipſo maris vectum aequore, vel in maternis manibus, florentem & vernantem

1 Bar. 7. ἀδίκως. 2 Deeſt εὐθὺς in Bar. 7. 3 Bar. 7. συνεθέσης. 4 Bar. 7. τινάλως. 5 Bar. 7. σοι. 6 Bar. 7. ὅ, τι καὶ βούλοιτο. 7 Bar. 7. ἡ Λευκοθέα ἡμῖν. 8 Bar. 7. ἦγε καὶ τὸν. 9 Bar. 7. ὀργιασμῶ. 10 Ita Bar. 7. & *Cant.* Vulg. νότων.

παιδὸς, ᾗ τ' ὥρᾳ ᾗ ὅ ἄνθος. ζῶντα γὰρ θαύματα θαυμάτων ἥδιστα, ᾗ ἰδεῖν γε ᾗ ἀκοῦσαι· καὶ θάλατταν αὖ παρεῖναι σὺν γράμματι καὶ γαλήνῃ, καλὸν καὶ τοῦτο, καὶ μειδίαμα γε παιδὸς πρὸς Ποσειδῶνα ὑποδεχομένου τῷ πέπλῳ. ἄλλο δὲ μηδοτιοῦν προσωδὴ γράφειν τούτοις· οἷα ἐνίοις τὰ φοβερά[2] τε καὶ ἀσεβῆ γράμματα. ἃ ἐγὼ θαυμάζω πῶς ποτε καὶ ἠνέσχοντο οἱ πρῶτοι ταῦτα ἰδόντες, καὶ ᾗ μαθ' ὁρμῆς ἦλθον ὅπῃ τὼ τούτων δημιουργὼ τε καὶ αὐτόχειρε, ἢ ἔτι καὶ νυνὶ ἀνέχονται σὺν μέσοις τοῖς ἱεροῖς. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐμὸν ἴσως τοῖς τοιούτοις ὀπιτιμᾶν. λοιπὸν οἶμαι εὐξαμένους τῷ Ποσειδῶνι, καὶ τῇ Ἀμφιτρίτῃ, καὶ τῇ Λευκοθέᾳ, ᾗ Παλαίμονι, καὶ Νηρηΐσι, ᾗ δαίμοσι θαλαττίοις πᾶσι τε ᾗ πάσαις, ἀσφάλειάν τε ᾗ σωτηρίαν ἔν τε γῇ καὶ ἐν θαλάττῃ διδόναι βασιλεῦτε φ μεγάλῳ, ᾗ γένει ξύμπαντι[3] τούτῳ, καὶ γένει τῷ τ' Ἑλλήνων, καὶ κτ' τἆλλά τε εὐθενεῖν 51
ἡμᾶς, καὶ κτ' τὼς λόγους[4] χωρεῖν ὅπῃ τὰ προσήκοντα ἡμῶν ἐκάστῳ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

Juſſus in ſomniis ab Aeſculapio Bacchum laudare, paret mandato.

ΗΓΕΙΣΘΩ μὲ αὐτὸς Ἀσκληπιὸς ὁ φιλῶν ὅ ὄναρ· ἡγείσθω δὲ Διόνυσος αὐτὸς, ᾧ χορεῦσαι δεῖ, Ἀπόλλων τε μουσηγέτης· ὅ μὲ, πατήρ, ὅ δὲ ἀδελφὸς, ὡς ὁ λόγος. τὼς μὲν δὴ τελέως ὕμνως τε ᾗ λόγως περὶ Διονύσου, Ὀρφεῖ ᾗ Μουσαίῳ πρῶμεν, ᾗ τοῖς ἀρχαίοις τ' [5]νομοθετῶν. αὐλοὶ δὲ ὥσπερεί συμβόλω χάριν ὡς ᾗ τ' ἀμυήτων [6]ἀφ' εἴημεν, συμμέτρῳ τῇ φωνῇ προσείποιμεν τ' θεόν· πάντως δὲ ᾗ μήκη ᾗ βραχύτητες, ᾗ ὁπῶν τ' ἐν τῇ φύσει, φίλον αὐτῷ. καί πως ᾗ τὰ ἐκ τ' ὀνείρατος συμβαίνει, ὅ δεῖν τ' εἰ πολυμηχάνως περὶ τὼς λόγως. Ζεὺς 52

puerum, comprehenſum. Haec enim ſpectacula & viſu ſunt & auditu pulcerrima: nec indecenter mare tranquillum ibidem appingitur, & Neptuno puer ex peplo arridens. Aliud autem praeterea nihil eſt appingendum, qualia ſunt in impiis quibuſdam & horrendis picturis, quas ego tum qui primi viderunt, miror, quo modo ab earum opificibus & autoribus manus abſtinere potuerint, tum cur adhuc in mediis templis conſpiciantur; veruntamen meum non eſt haec reprehendere. Reſtat igitur, ut Neptunum, Amphitriten, Leucotheam, Palaemonem, Nereides, omneſque marinos deos & deas comprecati, ut ſalutem & ſecuritatem tam terra quam mari & Regi maximo cum tota ejus familia, & toti Graecorum genti praebeant, cum in aliis rebus felices degamus, tum in dicendo ad ſuum quiſque officium ſpectemus.

In Bacchum Oratio.

DEDUCAT nos & Aeſculapius, a quo ſomnium nobis apparuit, & ipſe Bacchus, cui canendum eſt, & Apollo praeterea Muſarum praefectus, illius quidem, ut aiunt, pater, hujus autem frater. Ac perfectos quidem de Baccho hymnos & ſermones Orpheo, Muſaeo, antiquiſque hymnographis relinquemus: nos vero tanquam oſtendentes, non omnino nos profanos eſſe, moderata oratione Dei laudes perſequemur; quandoquidem illi & longa, & brevia, & quaecunque in naturam poſſint cadere, grata ſunt: itaque ſomnium etiam quodammodo complebitur, quo jubebamur dexteritatem in dicendo adhibere. Jupiter cum

1 Bar. 7. μειδιάματα. 2 Illud τε deeſt in Bar. 7. 3 Vulg. τοῦτο. 4 Forte χορήγειν. 5 Lege ὑμνοθετῶν. 6 Ita *Cant.* Vulg. ἀφειμένοι.

Semele

Σεμέλῃ συγγίνεσθαι· καὶ ἐπειδὴ ἐκύει ἡ Σεμέλη, ὁ Ζεὺς βουλόμενος ἀμφότερα αὐτὸς ὑπὲρ Διονύσου γενέσθαι πατήρ τε καὶ μήτηρ, τὸν μὲν Σεμέλην, ἐκ τῆς γῆς εἰς τὸν Ὄλυμπον κομίζει διὰ πυρός. αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὰς αὐτοῦ γονὰς, ἐρραψάμενος τῷ μηρῷ, ἐφόρει δέκα μῆνας ἐξ ἀρχῆς· δίαιταν ἔχων ἐν Νύσοις τῇ ὑπὲρ Αἰθιοπίας. καὶ ἐπειδὴ ὡραῖον ἦν, καλέσας τὰς νύμφας, λύει τὸ ῥάμμα, καὶ γίγνεται δὴ ὕπτιος ὁ Διόνυσος διχόθεν πεφυκὼς τῷ πατρί. ὅτου δὴνεκα ἀμφοτέρων αὐτὸν ὁ Ζεὺς ἐτίμησε θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων. ὅτε γὰρ αὐτὸς ἄλλῳ τῳ ταῦτα ἄμφω κατέσχη, ὅτε ἄλλος ἄλλῳ τῳ. ταῦτ' ἄρα καὶ ἄρρην τε καὶ θῆλυς ὁ θεὸς ὡς φασιν. ὅτι καὶ αὐτῷ ὁ πατὴρ ἑκατέρας τῆς φύσεως μεμέλεκεν εἰς αὐτόν. ἤδη δέ τινων ἤκουσα καὶ ἕτερον λόγον ὑπὲρ τούτων ὅτι αὐτὸς ὁ Ζεὺς εἴη ὁ Διόνυσος. καὶ τί ἂν εἴποις ὑπὲρ τούτου; ἔστι δὲ τῇ φύσει καὶ τὴν μορφὴν πεφυκὼς. ὥσπερ γὰρ δίδυμος πάντη αὐτὸς πρὸς ἑαυτόν ἐστι. [1] καὶ γὰρ ἐν ἠΐθεοις καὶ ἐν κόραις, καὶ αὖ ὡς ἐν ἄρρεσιν ἀγένειός τε [2] καὶ βελσεύς· καὶ
53 πολεμικός τε δὴ καὶ εἰρηναῖος ἁμφοτέρων θεῶν. διδάσκει δ' αὐτὸς καὶ τὴν πᾶσαν χορευτὴν τελεώτατον θεῶν ὄντα, ὡς Πίνδαρός τε ὑμνεῖ, καὶ οἱ καθ' Αἴγυπτον ἱερεῖς κατέμαθον. καὶ μὴν καὶ τὴν Ἥραν λέγουσιν, ὡς μόνος θεῶν ἐκ μιᾶς διήλλαξε· κομίσας τὴν Ἥφαιστον ἄκοντα εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ ταῦτα τὲ ἀναθεὶς ὄνῳ. καὶ ὡς μὲν αἴνιγμά ἐστιν ἐν ᾧ λόγῳ, δῆλον. δῆλον δὲ καὶ οἷ τελευτᾷ τὸ αἴνιγμα. ὡς ἄρα πολλή τις καὶ ἄμαχος ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ· καὶ δύναται ἂν καὶ ὄνους πτερῶν, οὐχ ἵππους μόνον· ὥσπερ καὶ λεόντων γάλα ἀμέλξειν ἀνέθηκέ τις αὐτὸν Λακωνικὸς [3] ποιητής· καὶ οὐδὲν ἄρα οὕτως βεβαίως δεδέσεται, οὐ νόσῳ, οὐκ ὀργῇ, οὐ τύχῃ συμφορᾷ, ὃ μὴ οἷόν τ' ἔσται λῦσαι τὸν Διονύσου. ἀλλὰ καὶ συμπότης ὁ θεὸς πολέμιος· καὶ ὁ γέρων ἀνηβήσει· καὶ πίεται κινούντων τοῦ θεοῦ. ταῦτα αὐτοῦ σειληνοί τε μαρτυροῦσι καὶ οἱ περὶ τοῦτον χορευταί· καὶ

Semele rem habuit, quae poſtquam concepit, ille cum vellet utrumque Baccho, tam pater quam mater fieri, Semelem e terra in coelum per ignem avexit, ipſe vero partum ſuum femori inſutum, decem continuos menſes geſtavit, in Nyſis ultra Aethiopiam degens. Ubi deinde tempus advenit, advocatis Nymphis, ſuturam diſſolvit, itaque procreatus eſt Bacchus bifariam patris exiſtens filius; adeo eum Jupiter eximie ſupra omnes deos atque homines dilexit: nam nec ipſe erga quemquam alium, nec alius quiſquam erga alium utroque hoc eſt officio functus. Unde factum aiunt, ut utroque ſexu Deus ſit praeditus, cum illi pater utramque naturam aſſumſerit. Alios quoque dicere audivi, eundem eſſe Jovem & Bacchum: quo quid majus dici poteſt? Habet autem & formam naturae congruam, cum ſit ubique ſibi quaſi geminus: nam & inter juvenes eſt puella, & inter puellas juvenis, & inter viros imberbis atque Briſeus. Bellicus praeterea & pacificus eſt egregie. Quin etiam Panem illi ſaltatorem tribuunt, perfectiſſimum deorum, ut canit Pindarus, & tradunt ſacerdotes Aegyptii. Junonem quoque ſolus deorum filio reconciliavit, invitum reducens ad coelos Vulcanum, idque aſino impoſitum. Qua quidem in re aenigma ſubeſſe ut perſpicuum eſt, ita nec eſt ignotum, quid hoc aenigma ſignificet, magnam videlicet & invictam eſſe Dei potentiam, ſic ut etiam aſinos, non tantum equos, poſſit alatos reddere: quemadmodum & leones illum mulgere dixit Laconicus quidam poeta, nec quicquam eſſe tam firmiter vel morbo, vel ira, vel caſu aliquo conſtrictum, quod nequeat Bacchus reſolvere. Quid quod compotor fiet, qui modo erat hoſtis, & ſenex juveneſcet ac potabit, ſi velit Deus: id quod Sileni & ſaltatores ejus indicant. Po-

1 Mutilus eſt hoc in loco Graecus contextus. *Cant.* Lege καὶ γὰρ τὸ ἠΐθεοις ἐστὶ κόρη, καὶ τὸ κόραις ἠΐθεος, καὶ αὖ —. 2 A Briſa Lesbi promontorio. *Cant.* 3 Alcman. *Cant.*

tentem

τλεύ γε ῥᾳῴνην τῷ κράτει, νάρθηκές τε ἀντὶ δόρατος, καὶ νεβρὶς ἀντὶ λεοντῆς αὐτῷ πεποίηται, καὶ κύλιξ ἀντὶ ἀσπίδος κοίλης, ὡς ὃ αὐτὸ ποιοῦντων Διονύσῳ, μάχεσθαί τε καὶ πίνειν. καὶ ὁ πολὺ τῶν μέσῳ τοῦτε ἀγῶν· καὶ τῶν ὀπτικίων. Ἰνδοὺς δὲ καὶ Τυῤῥηνοὺς λέγουσιν ὡς καλεσρέψατο· ἀμφιτόμοις δοκεῖν ἐμοὶ ἀφ' μὲ τῶν Τυῤῥηνῶν τοῦ ἑσπέρου ἑκατέρου, ἀφ' δὲ τῶν ἑτέρων, ᾧ ἑσπέρου ἕως τόπου ἡ γῆς ὡς ἁπάσης αὐτὸν ἄρχειν. Βάκχαι δὲ ἀνθ' ἱππέων αὐτῷ προΐασι καὶ τοξοτῶν, ἃ τε σκευῆς ἀκόλουθα ἦν ἀρτίως ὑμνοῦμεν, καὶ ἅμα καὶ τοῦτο ὑποφαίνοντες ὅτι τῆς Διονύσου πολιτείας ἄρα ἦν καὶ γυναικεῖα στρατόπεδα ὁμοῦ τοῖς τῶν ἀνδρῶν· καὶ ὡς τοὺς ἄνδρας θηλύνειν μᾶλλον, ἢ τὰς γυναῖκας εἰς ἀνδρῶν τάξεις καθιστάναι, Διονυσιακόν· οὕτω μέγας καὶ πολύτροπος καὶ παναρμόνιός ἐστι. δῆλον δὲ καὶ ἐνθένδε. Ἀφροδίτῃ μὲ γὰρ κοινωνήσας, θεάτρά τε ἀνοίγνυσι, καὶ συμποσίων καὶ θιάσων ἔξαρχος γίγνεται. Ἄρει δὲ εἰς ταυτὸ συνελθών, ἐνόπλιος ἦν· καὶ μὴν ἔμπυρός γε, ἅμα Ἀθηνᾷ καὶ Ἡφαίστῳ γενόμενος. κήρυκες δὲ καὶ Εὐμολπίδαι, παρεδρον Ἐλευσινίοις αὐτὸν ἐσήσαντο, καρπῶν ἔφορον καὶ τροφῆς ἀνθρώποις. ὁ δὲ τούτῳ τρέπειν μοι δοκεῖ, σκεψάσθω. μόνος γὰρ τῶν ἱερῶν φασμάτων ἐξεφοίτησεν ἐν τῷ κινδύνῳ τῷ Μηδικῷ. οὕτω τοῖς ὅλοις φιλάνθρωπος ὤν, ὅτι τοὺς Ἕλληνας ῥέπει, νύμφαις τοίνυν ἀκροαθείς, πολλὰ δὲ καὶ παντοῖα ἐχόρευσέ τε καὶ χορεύει καθ' ἁνθρώπους, ἀκριβέστερον Εὐρυκλέους τἄνδοθεν καταλαμβάνων, καὶ ποιᾷ χορευτὴν [1] κἂν ἄμουσος ᾖ ὅ πρίν. ὁ δὲ σκιρτᾷ καὶ παίζει καὶ μελῳδεῖν ἐθέλει, καὶ ταῦτα μέντοι ἀπὸ κλίνης καὶ σκίμποδος. οὕτω πᾶν δρᾷν ὁ θεὸς πεφυκώς ἐστιν. ὁ δὲ θαυμαστὸς ἀνθρώπων τύραννος ἔρως, ἐκ Διονύσου πηγῶν ἀρυσάμενος, γῆν ἅπασαν ἐπέρχεται, στρατηγητῆ Διονύσῳ χρώμενος· ἢν αὐτῷ θάκοι τοῦτο χρεὼν ᾖ, ἢν ἔργα, ἢν εὐναί. νυκτὸς τοίνυν καὶ ἡμέρας, πέρατα ὁπισκοπεῖ· τὴν μὲ ἡμέραν, αὐτὸς δαδοῦχος τε καὶ ἡγε-

tentem vero facultatem tum ferulae pro haſtis ſumptae, tum hinnulea pellis pro leonina, tum etiam ſcyphus pro clypeo, demonſtrat: tanquam perinde habeatur pugna Baccho, ac potatio, nec multum diſtet certamen a triumpho. Quod autem Indos dicitur & Tyrrhenos ſubjugaſſe, intelligitur, ut opinor, toti eum terrae imperare, pro Tyrrhenis occidente, & pro alteris orienti ſubjecta terrae parte ſumta. Jam vero Bacchae, equitum ac ſagittariorum loco ipſum praecedentes, & reliquo, de quo mox dicebamus, ornatui conveniunt, & id ſignificant, muliebrem etiam exercitum in Bacchi expeditione cum virili procedere, & eſſe hoc in Bacchi poteſtate, ut non tam viros effeminet, quam feminas in virorum acie collocet; adeo magnus eſt, callidus, ac dexter ad omnia: quod etiam hinc apparet, quia cum Venere conjunctus aperit theatra, ſympoſiiſque & choris praeſidet; cum Marte vero congreſſus, apparet armatus; cum Minerva autem & Vulcano, igneus. Praecones porro & Eumolpidae juxta Eleuſinias eum collocarunt, frugum & alimenti praeſidem. Illud quoque decorum de eo fertur, quod ſolus ex divinis ſpectris in Perſico bello fuerit egreſſus; ita humanus cum ubique ſit, Graecis favet. A Nymphis certe auditus eſt multa variaque canere, canitque etiamnum apud homines, quovis Erycle efficacius interiora corripiens, & ſaltatorem aliquem facit, — *quamvis ineptus ante ſit*, ita ut ſaliat, ludatque, & canere conetur etiam e lectulo & ſella; adeo eſt in omnibus Deus efficax. Magnus denique hominum tyrannus, Amor, hauſtis Bacchi fontibus, totam peragrat duce Baccho terram, nec vel ſedet, vel decumbit, vel facit abſque illo quicquam. Noctis igitur & diei regit Deus fines, interdiu quidem ipſe lucem praeferens, noctem

1 Hemiſtichium ex Veſpis, ab Euripidis Stheneboea mutuatum. *Cant.*

1. Valeken. Diatr. 207.

vero

μὼν τῆς ὄψεως γιγνόμην. τὴν δὲ νυκτὰ ἐπέρχεις παλεύς· ἀργῶν δ' ὅμως ὑδ' ὕπνα, ἀεὶ δ' ἐν φορᾷ καὶ κινήσῃ ☉ αἰῶνα διεξέρχεται. πρεσβύτατον δὲ ὢν αὐτὸς ἁπῶν καὶ νεώτατον ἔστ· τῆς δ' ἀεὶ παρούσης ὥρας καὶ μοίρας φίλον. καί μοι χάιρειν ἤδη ☉ Ιακχόν τε· καὶ τὰ πολλὰ δὴ ταῦτα κεκλημμένον. πλήρης γὰρ ὡς τοιοῦτον ἡ φιλοτησία.

56

HERACLES.

ΑΛΛ', ὦ φίλταλε Ηρακλεις, σέγε ἐπαινεῖν ἀθλῶν ὁ ἥδις. πάντως δὲ πολυύμνητον εἶ. πολλοὶ μὲν γὰρ οἱ καταλογάδην ᾄδοντες τὰ σά· πολλὰ δὲ ποιηταὶ κἀ πάσας τρόπους ὑμνήκασι· μέγιστον δὲ ὁ καθ' ἡμέραν ὑπὸ πάντων ἔπαινος, ὅπῃ πάσης ἡ ὑπερπτέρυσις πρόφασιν ἀεὶ γιγνόμενον. καὶ θαυμαίην ὄδ' ἔν, τοσοῦτον τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὑπερῆραι, ὦ πατὴρ μὲν τὰ πρῶτα τῶν ὄντων· μήτηρ δὲ, ἣν ἐκεῖνος ἐξ ἁπασῶν προύκρινε. τοσαύτην δὲ ἔσχε τὴν ἀρετὴν εἰς τὴν γένεσιν αὐτοῦ, ὥστε τρεῖς ἡμέρας καὶ νύκτας ἑξῆς, ὡς φασι, [1] συνῆν αὐτῇ· βουλόμενος τῆς αὐτοῦ φύσεως ὅτι πλεῖστον καὶ ἀκεραιότατον εἰς τὰς γονὰς καταθέσθαι. ἦν γὰρ ὑπὲρ τὴν ὅλων ἡ βουλὴ, ὅπως κοσμηθείη τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα, καὶ γῆ καὶ θά-
57 λαττα ἔργα κατασαίη. καὶ γίγνεται δὴ οὕτως Ηρακλῆς συνεργὸς τῷ πατεί, καὶ ὕπαρχος τῶν ὑπὸ ☉ τῆς σελήνης πόλον, καὶ τὰ σημεῖα εὐθὺς ἠκολούθησεν. ἐπελθόντας γὰρ αὐτοῦ τοὺς δράκοντας ὅτι τὰ ἀπάργανα, ἀντ' ἄλλης κινήσεως τῆς χειρὸς διεχρήσατο· παῖς δὲ ἦν, καὶ Θηβαίους ἀντ' ἄλλης παιδιᾶς ἠλευθέρωσε τοῦ δασμοῦ, ὃν ἐκεῖνοι συχνὸν ἤδη χρόνον Ορχομηνίοις ἔφερον. ἀρξάμενος δὲ ἀφ' Εστίας,

vero aliis concedens, ſic tamen ut interim non ceſſet, ſed in perpetuo verſetur motu. Quamvis autem deorum ſit antiquiſſimus, noviſſimus tamen eſt, praeſentis ſemper temporis & fortunae amicus. Salveat igitur a nobis Bacchus, & quocunque alio appellatur nomine; abſoluta eſt enim nunc quidem propinatio.

IN HERCULEM ORATIO.

TE vero, amiciſſime Hercules, laudare labor eſt ſuaviſſimus, cum ſis admodum laudabilis. Et quamvis multi partim oratione ſoluta, partim vario carminis genere ſint laudes tuas proſecuti, maximis nihilominus quoridie encomiis ab omnibus ad quamvis occaſionem celebraris. Nec vero mirum eſt, tantum te ſupra omnem humanam naturam excelluiſſe, cui pater quidem ſummus Univerſi fuerit, mater vero, quam ille ex omnibus delegerat, cujuſque in procreationem tantum ille adhibuerit ſtudium, ut per tres dies & noctes continenter ſit cum illa congreſſus, cum plurimam & perfectiſſimam naturae ſuae partem vellet in foetum impendere. Univerſum enim agebatur, & ut res humanae ornatum acciperent, mareque & terra efficacitatem ſortirentur. Sic itaque procreatus eſt Hercules, patris adjutor & rebus ſub orbe Lunae poſitis ab ipſo praefectus, cujus quidem rei ſigna mox evidentia ſunt conſecuta. Etenim dracones in cunas irrepentes manu vix mota interemit. Cumque puer eſſet, Thebanos per luſum a tributo, quod illi jampridem Orchomeniis pendebant, liberavit. A Veſta deinde exor-

1 Lege *συνῆναι*.

ſus,

ἐκάθηρε τ' Ελλάδα, ἔπειτα δὲ καὶ ὅ κοινὸν γένος τ' ἀνθρώπων, πάντας ἐφεξῆς ὁπιῶν, τούς τε ἐν ταῖς νήσοις καὶ τοὺς κατ' ἤπειρον, οὐδὲν τῶν εἰς εὐεργεσίαν φερόντων ἐλλείπων. ἀλλὰ τὰ μὲν θηρία χειρούμενος, ὧν ὑπὸ πλήθους καὶ μεγέθους ἀοίκητα ἦν τὰ πολλὰ τ' χώρας· τοὺς δὲ τυράννους ἀναιρῶν, ὃν ἑκάστου αὐτῶν προσῆκε τρόπον. τὰς δὲ πόλεις σωφρονίζων, τὰς μὲν, τοῖς νόμοις· τὰς δὲ, τοῖς ὅπλοις. λῃστὰς δὲ χερσαίους τε καὶ θαλαττίους καὶ πάντας ὅσοι ῥώμῃ σώματος θαρροῦντες ὕβριζον εἰς τοὺς ἐλάττους, πανωλεθρίᾳ ἀφανθείρων· ὁμοίως ἔντε τῇ Ελλάδι καὶ τῇ βαρβάρῳ. πάντα γὰρ τὰ τῇ φύσῃ πολέμια, ἐχθρὰ ἡγήσατο ἑαυτῷ. καὶ μόνος τ' εἰς γῆν ἐλθόντων, εἰς κοινὸν ἅπασιν ἐνομοθέτησεν· καὶ μόνον ἀνθρώποις, ἀλλὰ 58
καὶ θηρίοις ὡς εἰπεῖν, ὅσγε καὶ τοὺς ὄρνις, τοὺς περὶ Στύμφαλον διαφθείρασας τὰ πολλὰ τ' Αρκαδίας, εὗρεν ὅπως ἐκβάλῃ. ὥσπερ γὰρ μόνον γῆν καὶ θάλατταν, ἀλλὰ καὶ τ' ἀέρα αὖπερ προσῆκον ἐλευθερῶν. καὶ μὴν ὅσα μὲ ποταμῶν ῥεύμασι ἢ λίμναις ὑπέζετο, γῆν καθίστη ξηράν· ὅσα δ' αὖ τ' ἐξ ὕδατος καθάρσεως ἐδέετο, τοὺς ποταμοὺς [1] εὐφυεῖς, οὐ μόνον φορητοὺς ἰδεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐνεργοὺς ἀπέφαινε. καὶ ὕτω δὴ κατειργάσατο γῆν καὶ θάλατταν, καὶ ποταμοὺς, καὶ λίμνας, καὶ ἀέρα, καὶ πέτρας, καὶ ἄνδρας, καὶ πόλεις, τοὺς νόμους τοῖς ὅπλοις συγκεραννύς, ὥστε τ' ἐκεῖνα δυνάσεως μηδὲν εἶ μήτε λαμπροτέρου μήτε λυσιτελέστερον χρήσασθαι. βίᾳ μὲ γὰρ ἀρρήκτῳ, οὐδὲν αὐτὸν ἐξέφυγε τ' ἐγχειρηθέντων· δικαιοσύνης δὲ ὑποβολῇ, πάντ' ἐγίγνετο ἐπ' ὠφελείᾳ γε καὶ κοινῷ γένους. ὁκ δὲ τούτων ποιηταὶ Προμηθέως τε ὑπὸ αὖπερ λυομένους συνέθεσαν, ὡς καὶ ὅσα δήσειεν ὁ Ζεὺς, ταῦτ' ἐξοῖ Ηρακλῆ λῦσαι, καὶ τὸν Ατλαντα ὡς ἀνέπαυσε Διὸς δεξάμενος, καὶ ἀναχὼν τὸν οὐρανὸν αὐτὸς, καὶ τ' Κέρβερον ὡς ἀνή- 59
γαγεν ἐξ Αἴδου, καὶ μετ' αὐτοῦ Θησέα, τ' τ' Ερεχθειδῶν. καὶ ὡς Πλούτωνα καὶ Ηραν τρώσειε, καὶ τοὺς γίγαντας, ὡς χειρώσαιτο ὀπίσω τοῖς θεοῖς γενόμενος· τὰ δ' οὐκ ἐβούλε-

sus Graeciam purgavit, ac totum poſt humanum genus, ordine omnes perluſtrans, ſive in inſulis ſive in continente degerent; nec ullum beneficii genus omittens, quin monſtra, prae quorum copia & magnitudine multae erant vaſtae regiones, domaret; tyrannos autem de medio tolleret, prout eorum quemque oportebat; civitates vero partim legibus, partim armis, corrigeret; latrones vero, pirataſque, & quicunque roboris fiducia infirmioribus erant injurii, funditus perderet, idque tam in Graecis quam in barbaris regionibus. Omnia namque naturae infeſta pro inimicis habebat, & ſolus omnium communes tulit leges, non hominibus tantum, ſed & beſtiis, ut ita dicam, qui etiam Stymphalides aves, Arcadiam vaſtantes, ejecerit; quaſi non mare tantum ac terram, ſed & aerem deberet liberum reddere. Quaecunque praeterea fluviorum aut lacuum fluxionibus premebantur loca, ſicca reddidit: ut contra, quae aquis ad purgationem indigebant, ea fluviis immiſſis, non viſu modo tolerabilia, ſed & fertilia fecit. Hac igitur ratione terram & mare ſubjugavit, fluvioſque, & paludes, aeremque, & ſaxa, & viros, & urbes, leges cum armis conjungendo: ſic ut ipſius principatu nihil potuerit ſplendidius eſſe nec utilius. Nam prae robore quidem ejus invicto, nihil poterat ipſius manus effugere, juſtitiae vero magnitudine ad communem omnia referebantur utilitatem. Hinc porro poetae tum Prometheum ab ipſo vinculis ſolutum confinxerunt, tanquam ea, quae ligaverit Jupiter, Herculi liceat ſolvere; tum Atlanti eum ſucceſſiſſe, humeris coelum ſuſtinentem; tum Cerberum ab inferis extuliſſe, & cum eo Theſeum Erechthidem; tum etiam Plutonem ac Junonem vulneraſſe; Giganteſque, diis auxiliatum, ſubegiſſe. Quae quidem omnia

1 Lege ἰφικεῖς. *Cant.*

id

λέγειν δ' ὑποβολῆς, ὅτι Ηρακλῆς πᾶσαν μὲ γῆν, πᾶσαν δὲ θάλατταν διηρεύνησατο, ἡ πρὸς ἄπαντας ὅρους καὶ ἐσχατιὰς ἀφίκετο, καὶ οὐδὲ τὰ κάτω γῆς ἄρα ἠμέλησεν, οὐδὲ τὰ μέχρι ὠκεανῦ· ἀλλ' οὕτω σφόδρα ἐν καιρῷ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐγένετο, ὥστε καὶ τοῖς θεοῖς Ηρακλέης ἐδόκησε πρὸς ὃ καταστήσασθαι τὰ ἑαυτῶν πρόγματα. δοκεῖν δέ μοι, ἡ τὴν ἔξω θάλατταν πρὸς τὴν εἴσω πρῶτος ὠείσατο, προμνώμενος τοῖς Ελλησι πάντα τὸν τε τόπον, ὡς οἰκεῖον οἰκίζειν· καὶ τῶν ξηλῶν τοῦτ' ἐστὶ βούλημα, ἃ ἔτι νῦν Ηρακλέους ὀνομάζομεν. ἡ μόνον δὲ τοῖς ὑφ' Ελλήνων λεγομένοις ἀχολυθῶν ἄνδρα γνοίη τὴν ἐκείνου φύσιν, καὶ ὅτι κρείττων ἢ κατ' ἀνθρώπους ἐγένετο, ἀλλ' ἴσμεν Αἰγυπτίους [1] ὅσον πανὰ ἄγουσι Ηρακλέα, καὶ Τυρίους ὅτι πρῶτον σέβουσι θεῶν. καί τοι εἰ μὲ ἅπαντες τὸν αὐτὸν νομίζοντες
60 οὕτω τιμῶσι, τί μεῖζον ἂν εἴποι τις σύμβολον τῆς δυνάμεως. εἰ δ' οἱ μέ, ὡς ἕνα τῶν πρεσβυτάτων θεῶν νομίζουσιν· ἡμεῖς δ' ὡς ὅμοιον ἐκείνῳ τοῦτον τῆς αὐτῆς ἠξιώκαμεν τιμῆς· ἡ οὕτω κρείττων ἢ κατ' ἄνθρωπον γενομένου δείκνυται. δῆλα δὲ καὶ ταῖς τοῦ θεοῦ μαντείαις. ἐπειδὴ γὰρ ἐξ ἀνθρώπων [2] Ηρακλῆς, καθαρθεὶς ὃν λέγει τρόπον, εὐθὺς ἐξηγεῖτο νεὼς μὲ Ηρακλέης ἱδρύεσθαι καὶ θύειν ὡς θεῷ· καὶ ταῦτα μέντοι πρὸς τὴν τῶν Αθηναίων φράζων πόλιν, ἣ καὶ πρεσβυτάτη τῶν Ελληνίδων, καὶ τὰ εἰς τοὺς θεοὺς εὐσεβείας, καὶ τῶν ἄλλων τῶν καλλιστείων, ὥσπερ ἡγεμὼν τοῖς ἅπασιν ὑπῆρχεν. ἔτι δ' αὐτῇ καὶ φιλίας συμβόλαια πρὸς Ηρακλέα πάμπολλα ὑπῆρχεν· ἄλλά τε καὶ ὅτι πρῶτον ξένον ἐμύησεν ἕως ἦν ἐν ἀνθρώποις. καὶ τοσοῦτόν γε ὁ ἐναργὴς τῆς καλλονῆς ἐγένετο, ἡ οὕτω σφόδρα τὰ κρείττονος μοίρας ἐκρίθη τὸ ἐκείνου πρᾶγμα, ὥστε ἡ ὅσα Θήσεια ἦν κατ' δήμους, ἅπαντα μεταστεύαι, καὶ κατέσησαν Ηράκλεια ἀντὶ Θησείων· νομίσαντες Θησέα μὲ, δεῖσον εἶναι τῶν πολιτῶν· Ηρακλέα δὲ, ὑπὲρ ἀνθρώπου φύσιν. τί δ' ἄν τις τὰ πολλὰ λέγοι; ἔτι γὰρ καὶ νῦν

id videntur significare nobis velle, Herculem totam terram & mare omne perscrutatum esse, & ad omnes terminos ac fines perveniisse, nec vel subterraneorum vel coelestium neglexisse curam: sed ita commodum hominibus omnibus extitisse, ut etiam dii ad res suas componendas ipsius indiguerint opera. Primus etiam, ut opinor, mare exterum ab interiori discrevit, ambiens Graecis locum hunc omnem, ut habitationi aptum: quo quidem pertinent columnae, quae adhuc Herculis vocantur. Nec vero Graecorum tantum narrationes si sequaris, naturam ipsius humana praestantiorem fuisse cognosces, sed & Aegyptii plurimi faciunt Herculem, & Tyrii pro summo habent deo. Jam si omnes eundem ubique tanto afficiunt honore, quod majus esse possit potentiae ipsius argumentum? Sin alii ut antiquissimum deorum illum colunt, nos vero ut illi similem eodem modo honoramus, hac quoque ratione major homine fuisse ostenditur: id quod Apollinis etiam oraculis comprobatur, qui postquam Hercules e terris excessit, purgatus ut dicitur, jussit mox templa Herculi extrui, ac tanquam deo sacrificari, idque Athenienſem alloquens urbem, quae & Graecarum fuit antiquissima, & pietatis aliarumque rerum praeclararum dux & magistra cunctis extitit. Quin & multa ipsi amicitiae jura cum Hercule intercedebant, cum aliis de causis, tum quod primum ex peregrinis, dum inter homines versabatur, ad mysteria admisit. Tanto autem studio hanc rem sunt aggressi, tantique Herculem fecerunt, ut delubra omnia, quae prius Theseo fuerant per curias consecrata, ad Herculem mutata retulerint, cum existimassent Theseum quidem civem optimum, Herculem vero plus quam hominem fuisse. Quid autem multis opus est verbis, cum adhuc

1 Melius legendum ὅσην ἐν τιμῇ ἔχουσι, aut saltem οἷον πανα. 2 Deest ἀπῆλθεν post Ηρακλῆς. *Cant.*

ἐναργὴς ἡ κίτησις τ θεῦ. τοῦτο μὲ ὡς ἀκήκομεν περὶ Γάδειρα θαυμαςὰ οἷα ἐργάζε), καὶ 61
νομίζε) δεύτερ@ σθδενὸς τ πάντων θεῶν. τοῦτο δὲ ἐν Μεσσήνῃ τ Σικελίας νόσων τὲ ἁπα-
σῶν ἐκλύεται· καὶ τὺς ὸ τῇ θαλάτῃ κινδυνύς οἱ ἀλεφεύγοντες, ἐξ ἴσου Ποσειδῶνί τε ϗ
Ηρακλῆ τιὼ εὐεργεσίαν λογίζονται. πολλὰ δ' ἂν καὶ ἄλλα ἔχοι τις ἂν χωρία καὶ ἱερὰ
τ θεῶν καταλέγειν, ϗ δυνάμεις ἐμφανεῖς. ἀλλὰ τί δεῖ τὰ πόῤῥω λέγειν; ἀλλὰ τὸ θρα-
τήριον ἡμῖν Ηρακλειον ἔοικεν εἶ). καὶν τοῦτῳ πολλάκις παίζων ἤδη ὤφθη σφαίραις τισὶν
Ηρακλείοις. αὗται γὰρ εἰσι λίθοι τρογγύλοι, ταθμὸν ἄγοντες οὐκ ὀλίγον. τούτων λίθος
τὸ ἀκρότατον καὶ αὐτὺς ἑτέρωθεν ἑτέρωθι φέρων πέπτωκεν. θαυμαςὰ δὲ ϗ τὰ τ ἄλλης ὑπο-
φανείας· ὥστε καίτῳ ὄντα κοινὸν ὂν τὸ τρατήριον, ταῖς ἀκριβείαις ταῖς περὶ @ θεὸν,
ἀντ' ἀδύτου καθέτηκε. τί δ' ἂν εἴποις τιὼ περιόντων κλῆσιν, ἔντε δὴ κωμωδίας ϗ τρα-
γωδίας ϗ πᾶσι λόγοις· ἔτι καὶ νῦν παντὸς, ὡς εἰπεῖν, ὦ Ηράκλεις βοῶντος ὅτι ἅπαντι
τῷ χρείας ἰταμώτερος; [1] τοῦτο δὴ ὅ γ' Σοφοκλέης. ἆρ' ἂ μέγιτον ὑπόμνημα ϗ σύμβολον 62
εἶ) τ ἐκείνου δικαιοσύνης ϗ δυνάμεως, καὶ ὡς τ ἀνθρωπείας παρῆκε φύσεως, πάντας ἄγων
περὶ τὸ βέλτιτον; δ' ἃ δὴ καὶ οἱ κατ' αὐτὸν ὄντες τότε, ἐκάλεν εἰς ἅπαντα· καὶ νῦν
ἐμμεμένηκε ὅ ῥῆμα ἀπὸ τ ἀρχαίας συνηθείας. αἱ τοίνυν ἐπωνυμίαι, καλλίνικός τε καὶ
ἀλεξίκακος, ἡ μὲ, μόνῳ θεῶν, ἤδ' ἐν τοῖς περῶσιν δέδο). Κῶοι δὲ, ὡς ἐγὼ μέμνημαι, καὶ
Αλεξιν τ Ηρακλέα [2] νομίζυσι. καὶ αὐτοῖς ἔτικεν Ηρακλῆς ὀκ ἀστοχεῖν ἐπιμελῶ@
τῷ νώτῳ ὅ ῥόπαλον ὡς κύρι@ ὢν, καὶ @ ὑραιὸν ὡς συμμετείας [3] ἄγειν. ϗ τοίνυν το-
σαῦτ' ἄντις ἔχοι μόνον εἰπεῖν περὶ ὅ θεῦ. ὧν τὰ μὲ, πλίκ' ὀν ἀνθρώποις ἦν· τὰ δὲ καὶ
νῦν ἔτι φαίνε) περάτων αὐτὸς ἐφ' αὑτῦ. ἀλλὰ ϗ ἡ τ παίδων γένεσις, ἐν περῶσιν ἂν εἴη·
ὃς ἐκεῖνος ἐποιήσατο σωτῆρας κοινὺς τ Ελλάδος καὶ τ αὐτῦ πολιτείας κληρονόμυς. ὧν οἱ

manifesta sit Dei vis? Nam & juxta Gades, ut aiunt, mira quaedam efficit, nec quoquam deorum inferior habetur: & in Messana Siciliae morbos omnes curat, quique ibidem maris evaserunt pericula, non secus Herculi atque Neptuno gratias agunt. Quamvis autem multa possint & alia Deo sacra loca recenseri, & potentiae signa manifesta, ne tamen longe abeamus, ipsum quoque praetorium videtur Herculanum esse, in quo ille saepe globis quibusdam Herculanis (sunt autem ii lapides rotundi, non exigui ponderis) visus est ludere, ita ut eorum sonitus audiretur, ipsosque ille de loco in locum transferret. Alia quoque mira illic extiterunt visa, adeo ut praetorium quamvis alias publicum sit, tamen propter Dei proprietates habeatur pro adyto. Quid porro referam celebrem illam inclamationem, quae in comoediis, ac tragoediis, omnique adeo sermone usitata est,

dum omnes in quavis necessitate oborta, ut ait Sophocles, Herculem invocant? Satine hoc magnum est monumentum justitiae ipsius & potentiae atque humanae gubernationis, qua singulos ad optima quaeque deduxit? Unde factum sit, ut & qui ipsius aetate vivebant, ad omnia eum invocarent, & idem mos adhuc ab antiqua consuetudine perduret. Callinici praeterea & Alexicaci cognomina partim soli, partim praeceteris illi tribuuntur. Coi vero etiam Alexin vocant, quantum memini, apud quos Herculis statua ex oraculo stat erecta, clavam super humeros ut domini, & coelum ut symmetriae praefecti, ferentis. Nec vero haec tantum de ipso narrari possunt, quae partim inter mortales cum ageret, partim etiam nunc per se efficit, sed & liberorum procreatio magni est facienda, quos ille publicos Graeciae liberatores, suique instituti successores genuit. Etenim

1 In Chor. Philoctet. *Cant.* 2 Forsan ὀνομάζουσι. 3 Pro ἄγειν scribe ἄρχειν. *Cant.*

horum

μὲ, τὴν Πελοπόννησον ἐκόσμησε μένοντες· οἵδ' Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν εἰς τοσῦτον σχῆμα
63 τρυφῶσαν. ἕτεροι δὲ εἰς τ Ἀσίαν τραφθέντες, τὰς ταύτῃ πόλεις Δωριέων ᾤκισάν τε καὶ διώκισαν. ἔοικε δὲ καὶ ἡ τ Λακεδαιμονίων πόλις, εἰκών τις Ἡρακλέους γενέσθ, ὡς μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι· καὶ μάλά γε εἰκότως. οἱ γὰρ Λεωνίδαι, καὶ οἱ Λεωτυχίδαι, καὶ Ἀρχίδαμοι, καὶ Ἀγησίλαοι, καὶ Ἀγίδες, καὶ πρὸ τούτων ὁ τὺς νόμους θεὶς αὐτοῖς Λυκοῦργος, πάντες ὅτοι τ Ἡρακλέους εἰσὶν ἀπορροίαι. οἱ κείνους ἔθησαν ὀλίγους μὲν ὄντας, ἀντὶ πολλῶν δέ· προέσθαι δὲ τ σὺν χρείᾳ πάντων ἀμιθῆ· στρατηγὸν δὲ Σπαρτιάτην πλέον ποιεῖν, ἢ στράτευμα ἑτέρων. οὕτω καὶ δι' αὐτοῦ καὶ ἀφ' τ ἐκείνων ἀρετῆς ὥσπερεί πηγὰς τοῖς Ἕλλησιν ἐμηχανήσατο. καὶ τοῖς μὲ, ἀσκεῖν τὰ κάλλιστα· τοῖς δὲ, ἔχειν ὑφ' ὧν σωθήσον) παρεσκεύασεν. ὃ τοίνυν ὅτι προέξεσι μόνον καὶ ἀγῶσιν, ἔχοι τις Ἡρακλέους μιμνονεύειν, ἀλλὰ καὶν ταῖς εὐθυμίαις θ βίᾳ πολλῷ τιν[1] ἄξιος. δηλοῖ δὲ καὶ τ ἀγαλμάτων αὐτῷ τὰ πίνοντα. μοῖραν δ' ἔλαχε θαυμασὴν πρὸ πάντων θεῶν. ὄντε δὴ Ζεὺς μὲν εἰς
64 φῶς ἤγαγεν· Ἀθηνᾶ δὲ προδιδαξᾶσα ἐπετρόπευσε καὶ τὺς ἄθλους ἐξηγεῖτο· Ἀφροδίτη δὲ καὶ Διόνυσος ἠσπάζοντο, καὶ τὰς ἀναπαύσεις τ πόνων ἀξίως ἐδωρῶντο. Ἥρας δὲ [2]κηδείας καὶ Ἥβης γάμος, ἀρχαῖα λέγειν. τοσοῦτον γὰρ ὡς ἔοικεν αὐτῷ τὸ τ ῥώμης ἀπεδόθη, ὥστε πάντων θεῶν ἀκμήτων ὄντων δι' αἰῶνος, ἀφαφερόντως Ἡρακλῆς δοκῇ τ ἥβην ἔχειν. ἀλλὰ μὴν Ἑρμῆ γε καὶ Ἡρακλέους ἔστι νῷ ἀγάλματα κοινά· πρὸς τοσοῦτον ἥκουσι τ ἑταιρείας· ἴδοις δ' ἂν καὶ ἐν ὄρεσι μέσοις Ἡρακλέα πρὰ μητρὶ θεῶν, καὶ ἐν ἄστεσι, καὶ πάλιν αὖ σὺν Διοσκούροις. λουτρῶν τε τὰ ἥδιστα, Ἡράκλεια ἐπωνυμίαν ἔχοντά ἐστι· χωρὶς δὲ πηγαὶ ποταμίων ὑδάτων ἐπώνυμοι καὶ αὐταὶ θ θεοῦ· τοσαύτην πρὸς τὰς νύμφας εἵληχε τ οἰκειότητα. εἰ δ'

horum alii Peloponneſum, in qua permanſerant, exornarunt: alii Italiam & Siciliam in tantam, quantam nunc habet, ſpeciem deduxerunt: alii etiam in Aſiam trajicientes, Doricas urbes fundarunt ac diſtribuerunt. Quin etiam Spartana civitas, ut parva cum magnis conferam, Herculis videtur imaginem quandam referre, nec injuria. Leonidae namque & Leotychidae & Ageſilai & Agides, & qui ante hos leges ipſis tulit Lycurgus, ab Herculis poſteris omnes proceſſerunt: a quibus aſſuefacti ſunt, ut pauci multorum vicem obtinerent, omniumque periculis ſubjectorum curam gratis ſuſciperent, & Spartanum ducem aliorum exercitui praeferrent. Hac igitur ratione tam per ſe Hercules quam per poſteros virtutis quaſi fontes Graecis aperuit, aliis quidem quo praeclara ederent opera, aliis vero ſervatores ſubminiſtrando. Veruntamen non ex rebus geſtis tantum & certaminibus petenda eſt Herculis memoria, cum ſit etiam in vitae commodis ipſe magni aeſtimandus, id quod illa demonſtrant ejus ſimulacra, quae bibentium ſpeciem referunt. Praeclara vero ab omnibus diis eſt adeptus dona, ut quem Jupiter quidem in lucem ediderit, Minerva deinde inſtituerit, & certaminum rationem docuerit, Venus autem & Bacchus amplexi ſint, dignis illi laborum exhibitis ſolatiis. Junonis enim affinitas, & Hebes nuptiae, antiquiora ſunt quam ut referri debeant: tantas enim videtur habuiſſe corporis vires, ut quamvis dii omnes perpetuo ſine languore & ſenio degant, Hercules tamen praecipue juvenilem vigorem retineat. Jam inter Mercurium & Herculem tanta intercedit familiaritas, ut eorum ſtatuae conjungantur. In mediis quoque montibus, non ſecus ac in urbibus, Hercules juxta Matrem deorum, vel cum Dioſcuris conſpicitur. Lavacra praeterea quaecunque ſunt ſuaviſſima, Herculis habent cognomen, ſicut & fluviorum fontes ab ipſo denominantur, quod magni ſit inter Nymphas nominis. Quod ſi

1 Lege ἀξίως. 2 Scribe κηδεία. Cam.

ὀρθὴ δόξα τῦ Θασίυ ξένου ἤτοι Μακεδόνος γε, ὃς ἔφη ποτὲ παιᾶνα δόξαι ἀΐδειν ὑπ' ἐμῦ πεποιημένον· εἶ δ' αὖ τῦτο ἐπαδόμενον. ἰὴ Παιὰν Ἡρακλες Ἀσκληπιὲ, εἰ ταῦτ' ἀληθῆ καὶ κύρια, καλὸν ἀνπχρῆμα καὶ τῦτο συζυγίας πεφυκὸς εἴη, ὁ Καλλίνικος ἅμα τῷ σωτῆρι. οὕτω καὶ ἐν πόνοις καὶ ἐν θυμηδίαις, καὶ ἐν θεραπείαις σώ- 65
ματος καὶ πανταχοῦ χωρὶν ἔχων ἔστιν ὁ θεός. ἅπασι μὲ οὖν ἀνθρώποις ἐν μνήμῃ καὶ τιμῇ Ἡρακλῆς. ἐμοὶ δέ τι καὶ φιλίας ἴδιόν ἐστι πρὸς αὐτὸν, ἔκ τινος φωνῆς θείας γενομένης. ἐδόκει δὲ ἥκειν ἐκ τῦ Μητρώου. παρεκελεύετο δὲ ἀνέχεσθαι τὰ συμπίπτοντα, ἐπειδή γε καὶ Ἡρακλῆς Διὸς πῶς ἂν ἠνέσχετο. οὗτός σοι, ὦ φίλε Ἡρακλεις, ὁ πρὸ ἡμῶν λόγος, ἀντ' ἄλλου μέσος ἡσμένως τε τῦ ὀνύπνιυ δόξαν, [1] ἣν ἐδόκυν Ἡρακλέους ἔπαινον λέγειν ἐν προθύροις Ἀπόλλωνος.

ΛΑΛΙΑ ΕΙΣ ΑΣΚΛΗΠΙΟΝ.

[2] Ὠ Πολλὰ δὴ πολλάκις ἐν νυξί τε καὶ ἡμέραις ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ κληθεὶς ὑφ' [3] ἡμῶν, Ἀσκληπιὲ δέσποτα, ὡς ἀσμένοις καὶ ἐπιφορτοῦσιν ἔδωκας ἡμῖν οἷον ἐκ πελάγους πολλοῦ καὶ κατηφείας, λιμένα τε λαβέσθαι γαλήνου· καὶ προσευπρεπῆ τῷ κοινῷ τῶν ἀνθρώπων [4] ἑστίαν, ἧς ἀτέλεστος μὲν οὐδεὶς 66
δήπου τῶν ὑφ' ἡλίῳ· διϊσχυρίσασθαι δέ ἐστιν, ὡς Ἑλλήνων γε οὐδεὶς πω πλείω μέτοχος τῦδε ἀπέλαυσε. καὶ γὰρ εἰ σφόδρα εἰωθότι ταῦτα ἐμοὶ λέγειν, ὀκνητέον γε οὐδὲν μᾶλλον. ἔχομαι γὰρ [5] προφάσεως τὰς ἐφ' ἡμέρᾳ ταύτας ἐλλείπομεν φεύγοντες τὴν συνήθειαν. ἀλλὰ καὶ καθ' αὐτὸ τῦτο φυλάττομεν, ὅτι εἰθίσθημεν ἐξ ἀρχῆς. ἐμοὶ

etiam vera eſt Thaſii ſeu Macedonis hoſpitis opinio, qui paeanem a me compoſitum viſus eſt ſibi quondam canere, cui accinebatur, *Io Paean Hercules Aeſculapi*, pulchra erit iſta quoque Callinici cum Servatore conjunctio. Quapropter & in laboribus, & in voluptatibus, & in corporum curationibus, & ubique locum habet Deus. Et quanquam ab omnibus hominibus Hercules in memoria & honore habeatur, mihi tamen privata quaedam cum illo intercedit amicitia, ex divina quadam orta voce, quae quidem videbatur ex Matroo procedere, ac praeſentes jubebat ferre caſus, quoniam & Hercules, Jovis filius, patiens fuiſſet. Haec tibi ſit, amice Hercules, a nobis oratio officii gratia juxta ſomnium, quo videbar Herculis laudes in Apollinis veſtibulo dicere, decantata.

IN AESCULAPIUM ORATIO.

QUANTA cum voluptate ac deſiderio, dive Aeſculapi, quem nos multum ſaepe nocte & interdiu, privatimque & publice invocavimus, nobis conceſſiſti, ut quaſi e mari immenſo & nauſea ad portum appelleremus tranquillum, & communem generis humani ſalutaremus Larem, cujus ut nemo omnium, qui vivunt, expers eſt, ita Graecorum nullus adhuc, affirmare auſim, majorem, quam ego, fructum percepit. Quamvis enim ſaepius haec a me dicantur, non tamen ideo ſunt omittenda, quemadmodum nec ſalutationes has quotidianas, quia nobis frequentes ſunt, relinquimus, ſed vel ideo obſervamus, quod iis aſſueverimus. Tametſi

1 Lege ἣν. 2 Deeſt ὦ in Bar. 7. 3 Bar. 7. ὑμῶν, & mox ὑμῖν. 4 Pergamum. 5 Bar. 7. προῤῥήσεις.

autem

δὲ ὀπιμελὴς μὲν δήπου καὶ ἡδίων ἡ τῶν θυμάτων τε καὶ τῶν θεαμάτων χάρις τε καὶ τιμή· εἴτε κατὰ Ἡσίοδον ὑπερβαίνουσιν γινομένη, εἴτε καὶ ὑπερθυμότερον τῆς δυνάμεως· ἡδ' ὅπῃ τῷ λόγῳ μοι, πολὺ δὴ μάλιστα προσήκειν φαίνεται. εἰ γὰρ ὅν ὅλως μὲν κέρδος ἀνθρώπῳ τῷ βίῳ, καὶ ὥσπερεὶ κεφάλαιον, ἡ περὶ τοὺς λόγους ἄσκησις· τῶν λόγων οἱ περὶ τοὺς θεοὺς ἀναγκαιότατοι καὶ δικαιότατοι· φαίνεται δὲ ἡμῖν γε καὶ ὅδ' αὐτοὺς τοὺς λόγους πρὸς αὐτοῦ τοῦ θεοῦ γενόμενον· ὥστε τῷ θεῷ καλλίων χάρις οἶμαι τῆς ὑπὲρ τῶν λόγων, ὑπὲρ τοῖς λόγοις ἔχοιμεν ἂν εἰς ὅτι κρεῖττον χρησάμενοι καὶ δὴ λέγωμεν ἀπ' ἀρχῆς ἀρξάμενοι. κοιναὶ μὲν οἶδ' ὅτι καὶ βοώμεναι. πῶς γὰρ οὔ; τόσῳ δ' ἡμῖν δικαιότερα, ὅσῳ προθυμότερον καὶ πλεονάζοντες
67 ταῖς θεραπείαις, ἀμείνους ἂν εἴημεν, ἢ παραλείποντες ἃ μηδεὶς τῶν πάντων ἀξιοῖ σιγᾶν. Ἀσκληπιοῦ δυνάμεις μεγάλαι τε καὶ πολλαί, μᾶλλον δ' ἅπασαι· οὐχ ὅσον ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος χωρεῖ. καὶ Διὸς Ἀσκληπιοῦ νεὼν, οὐκ ἄλλως οἱ τῇδε ἱδρύσαντο. ἀλλ' εἴπερ ἐμοὶ σαφὴς ὁ διδάσκαλος, εἰκὸς δὲ παντὸς μᾶλλον, ἐν ὅτῳ δὲ ταῦτ' ἐδίδαξε τρόπῳ, καὶ ὅπως ἐν τοῖς ἱεροῖς λόγοις εἴρηται, θεὸς ἔοικ' ὁ τὸ πᾶν ἄγων καὶ νέμων σωτὴρ τῶν ὅλων, καὶ φύλαξ τῶν ἀθανάτων. εἰ δὲ θέλεις πραγικώτερον εἰπεῖν, ἔφορος οἰάκων, σώζων τά τε ὄντα ἀεὶ καὶ τὰ γιγνόμενα. εἰσὶ δ' Ἀπόλλωνος παῖδα καὶ τρίτον ἀπὸ Διὸς νομίζομεν αὐτὸν, αἷς καὶ συναπτόμεν τοῖς ὀνόμασιν. ἐπεί τοι καὶ [10] πάλιν αὐτὸν τὸν Δία γενέσθαι λέγουσί ποτε· πάλιν δὲ αὐτὸν ἀποφαίνουσιν ὄντα τῶν ὄντων πατέρα καὶ ποιητήν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, [11] ὡς φησι Πλάτων, ὅπως αὐτοῖς τοῖς θεοῖς φίλον, ὅταν ἐκῇ καὶ λεγέσθω. ἐπανέλθωμεν δ' ὅθεν ἐξέβημεν· πάσας δ' ἔχων ὁ θεὸς τὰς δυνάμεις, ἅπασι πάντων ἄρα εὐεργετεῖν προσῆκε
68 τοὺς ἀνθρώπους ἑκάστῳ τὰ προσήκοντα ἀποδιδούς. μεγίστην δὲ καὶ [12] καινοτάτην εὐεργεσίαν

autem jucundior mihi ſit ſacrificiorum & ſpectaculorum honor, ſive ille ſecundum Heſiodi praeceptum, ſive etiam ultra vires fiat, orationes tamen me potius decere arbitror. Si enim totus vitae fructus & quaſi ſumma in literis atque orationibus homini conſiſtit, orationes autem eae, quae de diis habentur, maxime ſunt neceſſariae & decorae, nobis vero eaedem a Deo ipſo contigerunt: nec Deo putarim gratiores agi poſſe, quam per orationes, gratias; nec orationum nos uſum poſſe meliorem reperire. Dicamus igitur ab initio communia quidem & vulgaria, tanto tamen magis decora, quanto praeſtat in obſequiis exhibendis nimium eſſe, quam quae minime oporteat, ſilentio praetermittere. Aeſculapii vires magnae ſunt & multae, aut potius omnes, nec quantas humana capit vita. Nec temere Jovis Aeſculapii templum hujus urbis incolae fundarunt. Quin ſi recte me, ut aequum eſt, ipſe docuit (quod qua ratione factum ſit, in Sacris Sermonibus diximus) hic eſt qui Univerſum gubernat & regit, omnium conſervator, ac deorum cuſtos, &, ut tragice loquor, gubernaculi praeſes, qui quaecunque ſunt vel fiunt conſervat. Si autem Apollinis ipſum filium, & Jovis nepotem facimus, rurſus etiam nominibus ipſis conjungimus, quandoquidem & Jovem ipſum nunc natum, nunc rerum omnium parentem & creatorem tradunt. Atque iſta quidem, prout ipſi dii voluerint (ut inquit Plato) ita ſint & dicantur: nos autem ad ea, unde ſumus digreſſi, revertamur. Cum itaque omnem in ſe facultatem Deus haberet, omnibus homines beneficiorum generibus afficere conſtituit, ſuum cuique tribuendo. Maximum vero & latiſſime patens

1 Bar. 7. omiſſa ἡ vocula, legit τῶν θεαμάτων τε καὶ θυμάτων. 2 Qui jubet, καθ' ὑπερβολὴν ῥίζειν. *Cant.* 3 Ita Bar. 7. Vulg. γινομένῃ. 4 Bar. 7. ἀνθρώπων. 5 Bar. 7. ἐξ ἀρχῆς. 6 Bar. 7. ποσῷτῳ. 7 Sic Bar. 7. & ed. Flor. P. *Steph.* θεραπείας. 8 Bar. 7. μηδεὶς ἀξιοῖ σιγᾶν τῶν πάντων. 9 Bar. 7. ἓς αὖ καὶ. 10 Hanc vocem, quae ab impreſſis exciderat, e Bar. 7. reſtituimus. 11 In Phaedro. *Cant.* 12 Bar. 7. καινοπάτην.

collo-

εἰς ἅπαντας κατέθετο· ἀθάνατον ποιήσας τὸ γένος τῇ διαδοχῇ· γάμους τε καὶ παίδων γενέσεις, καὶ τεχνῶν ἀφορμὰς καὶ πόρους ἀφ' ἑκάστης τῆς [1]ὑγείας ἐρανισάμενος. τὰ δ' ἐν μέρει πρὸς ἄνδρα [2]ὁρᾶν, ἅδην διεξιόντα· οἷς δὲ τέχνας, καὶ ὑποτυπώσεις, καὶ βίους πάντας· κοινῷ πᾶσι φαρμάκῳ πρὸς ἅπαντας πόνους καὶ πρόξεις πάσας τῇ [3]ὑγείᾳ χρώμενος. ἰατρεῖα δ' εἰς ὅ μέσον κατεστήσατο· καὶ φιλοτεχνεῖν ἀνέῳξεν ἑαυτῷ νύκτα καὶ ἡμέραν· ὑπὲρ εὐθυμίας τῶν ἀεὶ δεομένων τε καὶ [4]δεησομένων. ἄλλοι μὲν οὖν [5]ἄδουσί τε ἄλλα καὶ ἄσονται τὸν ἀεὶ χρόνον· ἐγὼ δὲ τῶν εἰς ἐμαυτὸν ὑπῆκται μνησθῆναι βούλομαι. εἰσὶν οἱ φασὶν ἀναστῆναι κείμενοι, ὁμολογούμενα δήπου λέγοντες· καὶ πάλαι τῷ θεῷ μελετώμενα. ἡμεῖς τοίνυν οὐκ ἄπαξ ἀλλὰ πολλὰ ῥᾴδιον εἰπεῖν ὁσάκις τῆς ἐνεργείας ταύτης ἐτύχομεν. ἔστι καὶ χρόνος ἔστιν οἷς ἐπέδωκεν ἐκ προῤῥήσεως· τοῦτον ἐμοὶ ἴσμεν· τοῦτο γὰρ εἰπεῖν ἀλυπότατον. ἀλλὰ καὶ μέλη τοῦ σώματος αὐτῶνταί τινες καὶ ἄνδρες λέγω καὶ γυναῖκες, προνοίᾳ τοῦ θεοῦ γενέσθαι σφίσι, τὰ μὲν τῆς φύσεως ἁρμοσθέντων. καὶ καταλέγουσιν ἄλλος 69
ἄλλό τι· οἱ μὲν, ἀπὸ χρόματος ὑτῶσι φέροντες· οἱ δὲ, ἐν τοῖς ἀναθήμασιν ἐξηυρύμενοι. ἡμῖν τοίνυν οὐχὶ μέρος τι σώματος, ἀλλ' ἅπαν τὸ σῶμα συνθείς τε καὶ συμπήξας αὐτὸς ἔδωκε δωρεάν· ὥσπερ Προμηθεὺς ταὐτόματα λέγεται συμπλάσαι τὸν ἄνθρωπον. πολλὰς ὀδυνάς τε καὶ ἀλγηδόνας καὶ ἀπορίας μθημερινάς τε καὶ νυκτερινὰς ἀφεῖλε πολλοῖς, οὐμόνους ἔχει τις ἂν εἰπεῖν ὅσους. [6]τάς τε ἡμετέρας δὴ ταῦτα τεκμήρια, αὐτὸς μὲν ἄρτι σύνοιδεν· αὐτὸς δὲ καὶ πάσας φαίνεται. καὶ μὴν τόγε προσήδοξον, πλεῖστον ἐν τοῖς ὁράμασι τοῦ θεοῦ. οὗ, τὸν μέν, χυλὸν πίνειν· τὸν δὲ, κονίαν· τὸν δὲ, χυμοῦσθαι καὶ λούειν ψυχρῷ· θέρμης [7]δ' ὅλως ὡς ἄπτης δόξαι δεόμενον. ἡμᾶς [8]καὶ τοῦτον τοίνυν τὸν τρόπον τετίμηκε· καταῤῥῆγας καὶ ψύξεις, ποταμοῖς καὶ θαλάττῃ παύων· κατακλίσεις ἀπόρους, ὁδῶν μήκεσιν ἰώμενος· πρὸ-

collocavit in omnes beneficium, cum eos per ſucceſſionem immortales fecit, nuptiaſque ac liberorum procreationes vitaeque degendae rationes opera Sanitatis procuravit. Alia vero ſingulis viritim diſtribuit, ut artes, & opificia varia, communi ad omnes labores & actiones Sanitatis uſus pharmaco. Medicinas deinde publice aperuit, noctes ac dies ad eorum, qui ipſo indigerent, commoditatem laborans. Atque alii quidem alia canunt, & ſemper canent, ego ea, quae ſum ipſe expertus, volo commemorare. Quidam enim ſe dicunt a morte reſurrexiſſe, id quod vulgare eſt, & a Deo jampridem factitatum: nos autem non ſemel, ſed ſaepiſſime hoc beneficium conſecuti ſumus. Quibuſdam etiam vivendi tempus per oraculum prorogavit, inter quos & nos ſumus: id quod fatemur tutiſſime. Membra quoque corporis quaedam tum viri tum mulieres Dei providentia ſibi enata praedicant, prioribus perditis, & horum aliud alii recenſent, partim ore, partim in donariis: nobis autem non aliquod corporis membrum, ſed totum corpus a ſe compactum, ſicut olim Promerheus hominem conformaſſe dicitur, dono dedit. Dolores praeterea & languores tam diurnos quam nocturnos cum a multis, aut innumeris potius abſtulerit, noſtras certe immenſas miſerias ipſe & novit optime & ſedavit. Maxime vero admiranda ſunt quae mittit ſomnia, quibus jubet alios gypſum bibere, quoſdam cicutam, nonnullos etiam nudos frigida lavari, nec omnino calore, quemadmodum quis putaret, indigere: quibus quidem modis & nos excepit, catarrhos & frigora fluviis & marina ſedans aqua, decubitus autem graves longis ſanans itineribus, perpe-

1 Ita Bar. 7. Vulg. ὑγιείας. Vid. ſupra pag. 14. 2 Bar. 7. ὁρῶσιν. 3 Sic Bar. 7. Vulg. ὑγιείᾳ. 4 Bar. 7. δεηθησομένων. 5 Bar. 7. ἄλλα ἄδουσί τε. 6 Bar. 7. τὰς δὲ μ. 7 Bar. 7. & edit. Flor. ὅδλως. 8 Bar. 7. τοίνυν καὶ τοῦτον.

tuae

φῆς δ' ἐνδεία σιτοχῆ, τὰς ἀμυθήτους καθάρσεις προσιθείς· ἀναπνεῖν δὲ ὀλιγιστον λέ-
70 γειν τε γράφειν προστάττων, ὡς εἰπὶ τοῖς ὕπνω θεραπευθεῖσιν ἔπεσιν αὐχημα, μηδ' ἡμᾶς ἀμοίρους εἶναι τούτου. καὶ μὴν, οἱ μὲν, χαρτερήσεις ἑαυτῶν διηγοῦνται, καὶ ὅσα καὶ οἷα ὑπέμειναν ὑπὲρ θεοῦ καθηγεμόνος. οἱ δὲ, ὡς ῥᾳστώνην εὕροντο ὧν ἐδέοντο. ἡμῖν δὲ πλεῖστα μὲν ἀπήντηκε χαλεπὰ πολλάκις καὶ παντοδαπὰ πρόπτωματα. τὰ δὲ, πάνυ κόσμως ἀπολαύειν ἡδονῆς γενομένης ὡς μηδαμοῦ τοὺς τυφῶντας ἂν εἶναι εἰ βύβλοις ἀντεξετάζειν. καὶ τὰς μὲν ἄλλας ἂν ἔχων εἰπεῖν πόλεις Ασίας καὶ Εὐρώπης, καὶ τὰς περὶ ταύτας ὁμιλίας, καὶ συνευφραινομένων ὡς ἐπ' οἰκείοις ἀγαθοῖς, πῶς οὐκ ἐπέκεινα τυφῆς ἀπόσομαι; τί δ' ἂν εἴποις θορύβους τε βουλευτηρίους, καὶ σπουδὰς ἔξω πραγματείας, ὅ δὲ καὶ πεῖν εἰπεῖν ὁπωσοῦν[1] πεπιστεῦσθαι περέχειν, ἆρ' ἂ θεία τις χάρις καὶ τὰ περῶντα τῆς ῥᾳστώνης ἔχουσα; φαίην ἂν ἔγωγε εἴπερ εἴη μεμνῆσθαι τὸ χρειττόνων. ἤδη τοίνυν τινῶν ἤκουσα λεγόντων, ὡς αὐτοῖς πλέουσι καὶ θορυβουμένοις φανεὶς ὁ θεὸς χεῖρα ὤρεξεν. ἕτεροι[2] δέ γε φήσουσιν, ὡς πρά-
71 γματα ἄτοπα κατώρθωσαι ἐπιθήκης ἀκολουθήσαντες τῷ θεῷ. ὧδε ταῦτα ἀκούειν μᾶλλον, ἢ λέγειν ἔχομεν πεπειραμένοι. ὅσα δ' αὐτῷ οἷόν τε ἀπομνημονεῦσαι, σὺν τοῖς ἱεροῖς καὶ ταῦτα ἔνεστι λόγοις. ἀλλὰ καὶ σοφίσματα πυκτικὰ πύκτῃ τινὶ τῷ ἐφ' ἡμῶν ἐγκαθεύδοντι προειπεῖν λέγεται ὁ θεὸν· οἷς ἔδει χρησάμενον, καταβαλεῖν τινὰ τῶν πάνυ λαμπρῶν ἀνταγωνιστῶν. μαθήματα δὲ ἡμῖν γε καὶ μέλη καὶ λόγων ἐπῳδὰς, καὶ πρὸς τούτοις ὀνόματα αὐτοῖς καὶ τῇ λέξει ὥσπερ οἱ τοῖς παισὶ τὰ γράμματα. ὑπτιωθεὶς τοίνυν ὥσπερ κεφάλαιον τῆς εὐεργεσίας τοῦ θεοῦ, καὶ δὴ[3] καταπαύσω τὸν λόγον ἐνταῦθά πῃ. ἐμοὶ γὰρ, ὦ δέσποτα Ασκληπιὲ, πολλὰ καὶ παντοῖα, ὥσπερ ὑπεῖπον, πρὸ

tuae vero inediae infinitas adjiciens purgationes, & cum reſpirare vix poſſem, dicere me jubens & ſcribere. Si quis itaque de talibus gloriantur curationibus, licebit idem & nobis. Alii praeterea vel patientiam ſuam narrant, quantaque & qualia Deo jubente fortiter tulerint; vel malorum levationem, quam ſint a Deo conſecuti: nos autem & multa variis modis pertulimus, & voluptatem ſaepe magnam ſenſimus, adeo ut nuſquam alibi, ſi inſtituatur comparatio, deliciae locum ſint habiturae. Atque alias quidem cum poſſim Europae & Aſiae urbes commemorare, in quibus verſatus ſim, quaeque mihi tanquam de ſuis commodis ſint congratulatae, nonne id omnes excedit delicias? Plauſus vero conſiliorum, & ſtudia erga me inuſitata, & praeſtantiae opinio, antequam vel unum facerem verbum, de me concepta, nonne divini ſunt beneficii, & ſummae felicitatis? Nemo, ut opinor, negabit, modo excellentiora in medium proferantur. Narrant etiam quidam Deum ſibi, cum navigantes in diſcrimine verſarentur, apparuiſſe, manumque porrexiſſe: alii quoque praedicant ſe res multas praeclare geſſiſſe, cum Dei monitis obtemperaſſent: at nos talia, non quae audiverimus, ſed quae ſimus experti, poſſemus recenſere: quae quidem & ipſa in Sacris Sermonibus quatenus referri potuerunt, a nobis deſcripta ſunt. Quin & ſophiſmata quaedam pugilatus cuidam noſtri temporis pugili fertur dormienti Deus demonſtraſſe, quibus ille quendam illuſtrem adverſarium proſterneret: verum nobis ipſe diſciplinas & carmina, orationumque argumenta, & ipſam inſuper inventionem dictionemque, tanquam puerum literas doceret, ſuppeditavit. Finiam igitur hoc loco noſtrum ſermonem, ſi prius beneficiorum Dei quaſi colophonem addidero. Etenim ego, dive Aeſculapi, multa ſum & varia tuae humanitatis, ut

1 Impreſſi omnes πιστεῦσθαι. 2 Bar. 7. δέ. 3 Bar. 7.. καπαυσήσω.

dixi,

σῦ καὶ τ σῆς φιλανθρωπίας γεγένηται· μέγιστον δὲ ἡ πλείστης χάριτος ἄξιον, καὶ ἡδὺ ὡς εἰπεῖν ὑγιώτατον οἱ λόγοι. τὸ γὰρ τῦ Πινδάρου μετέβαλες. ἐκείνῳ μὲν γὰρ ὁ Πὰν τ Παιᾶνα ἀρχήσατο ὡς λόγος. ἐγὼ δὲ εἰ θέμις εἰπεῖν [1] ὧν ὑποκειτής εἰ), τοὺς σοὺς τε γὰρ αὐτὸς ἐπ' αὐτοῖς, καὶ τῆς ἀσκήσεως κατέσχε ἡγεμών. καὶ οὐκ [2] ἀπὸ- 72
χρη ταῦτα· [3] ἀλλ' ἃ καὶ τούτοις εἰκὸς ἦν ἀκολουθῆσαι, καὶ τούτων ἐπεμελήθης, ὅπως ἔσαι [4] μοι δόξαν ἐν ἔργοις. καὶ οὐκ ἔστιν, ὑ πόλις, οὐκ ἰδιώτης, ὑ τῶν εἰς [5] ἄρχοντας τελούντων, ὃς ὑ καὶ σμικρὸν ἡμῖν ὁμιλήσας οὐκ ἠπάσατο, εἰς ὅσον οἷός τε ἦν ἔπαινον ἐκτείνων· ὑ τῶν ἐμῶν οἷμαι λόγων ζῶντα ἐργαζομένων, ἀλλὰ σῦ τῦ κυρίου. τὸ δὲ δὴ μέγιστον τῶν σοὶ ζῶντα, τὸ καὶ τοῖς θείοις βασιλεῦσιν εἰς τοσοῦτον οἰκειῶσαι, καὶ χρεὼν ἦ ὅπη τῶν γεγραμμάτων σπουδῆς ἀποδεῖξαι λέγοντα σὲ αὐτοῖς καὶ σπουδαζόμενον, ἃ μηδεὶς πώποτε. καὶ ταῦτα ὁμοίως μὲ τῶν τῶν βασιλέων, ὁμοίως [6] δὲ τ βασιλίδων γενέσθαι, καὶ παντὸς δὴ τοῦ βασιλείου χρεών. ὁδυνᾷ δὲ ὑπῆρξε παρ' Ἀθηναῖς σὲ Ἀλκινόου καὶ Φαίαξιν ὑποδείξασθαι. μέγα δήπου καὶ τοῦτο καὶ μάλα σὲ χαιρῶ. καὶ ζῶντα τε οὕτως ἐπέσταχε· ὑ τὸ σπούδασμα παρὼν ἀναπαλοῦν ἔργῳ· σῦ δείξαντος ὅτι πολλῶν εἵνεκα παρήγαγες εἰς μέσον, ὡς φαινέμεν σὲ τοῖς λόγοις· καὶ γένοιντο αὐτήκοοι τ χρειττόνων οἱ τελεώταται. τούτων ὑ πολλῶν ἑτέρων, ὅτι παρ' αὐτοῖς ἡμῖν ἰδία, καὶ 73
ταῖς ὁμιλίαις ταῖς [7] σοῖς ἐντυγχάνουσαις τ δυνατὸν ἔχοντες χάριν ὑ παυσόμεθα· ἕως ἄν τι μνήμης ὑ δ φθάνειν [8] ἡμῖν μετὸν τυγχάνῃ. φαίην δ' ἂν ἔγωγε ὑ ταύτῃ τῶν σῦ κεχομίσθαι τ χάριν, ὅτι σὲ τ πάντα ἄριστον παρεῖναί τε ἡμῖν, ὑ ἐπιφθίζειν τοὺς λόγους.

dixi, expertus argumenta; eorum vero maximum ac praeclariſſimum & quaſi ſaluberrimum ſunt orationes. Quod enim Pindaro accidit, id in nos convertiſti. Nam cum Pan illius paeanem, ut aiunt, ſaltaverit, ego vero tuos, ſi liceat ita loqui, cano paeanes, ſiquidem tu & ad eos conſcribendos me impuliſti, & hujus exercitii dux mihi fuiſti. Nec vero haec putaſti ſufficere, niſi etiam quae horum eſſent conſequentia curares, ut glorioſa tibi res exiſteret. Itaque nec civitas, nec homo privatus, nec magiſtratus quiſquam fuit, quin nos, poſtquam vel tantillum nobiſcum verſatus eſſet, magnis cum encomiis ſit amplexatus: id quod non mea facundia, ſed te volente, ut puto, contigit. Maximum autem in his eſt, quod etiam in divorum Imperatorum tantam familiaritatem venerim, & praeter epiſtolarum commercium, coram ipſis maximo cum applauſu dixerim; nec apud illos tantum, ſed etiam apud Reginas, ac totam regiam familiam: quemadmodum Ulyſſi per Minervam contigit, ut apud Alcinoum & Phaeaces valde magnifice & opportune diſſereret. Haec autem dum gerebantur, non deerat teſſera, quae nos re ipſa impelleret, cum tu oſtenderes te multis de cauſis in publicum nos produxiſſe, ut inclareſcerem dicendo, & principes viri mihi aurem praeberent oranti. De his & multis aliis tum privatim apud nos, tum publice apud alios, quantas licebit agemus gratias, donec ulla in nobis memoria vel intelligentia reſtabit. Quin etiam hoc a te beneficium gloriari me poſſim adeptum, quod tu, tantus cum ſis, orationes noſtras tua praeſentia comprobare dignaris.

1 Pro ὧν lege τ σῶν· deeſt praeterea δοκῶ poſt εἶναι. *Cant.* Aut ſaltem pro εἶναι legendum εἰμί. 2 Bar. 7. ἀπίχρη. 3 Pro ἀλλ' ἃ Bar. 7. ἀλλά. 4 Ita Bar. 7. Vulg. σοι. 5 Scribe ἀρχάς. 6 Bar. 7. δὲ καί. 7 Bar. 7. σοῖς τοὺς ἐντυγχάνοντας. 8 Bar. 7. μετὸν ἡμῖν.

IN

ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΑΙ.

Cum ab Aeſculapio juſſus eſſet in ſomniis Aſclepiadas laudare, coepit orationem dormiens habere, quam nunc vigilans recitat.

[1] ΚΑΥΤΕ φίλοι, θεῖός μοι ἐνύπνιον ἦλθεν ὄνειρος, [2] ἔφη αὐτὸ ὁ ὄναρ. ταύτῃ γὰρ δὴ ἐδόκουν ἀρχὴν ποιεῖσθαι τοῦ λόγου· ὡς ὕπαρ τὸ ὄναρ σκοπῶν ἐπ' ἐμαυτοῦ· ἐχέτω δὴ καὶ τὸ ἐνύπνιον ὡς ὕπαρ· καὶ ὃ ῥηθὲν ὡς ἡ παῤῥησις εἴχεν. ἦν δὲ ὁ νοῦς ἄρα
74 ἐγκώμιον ποιῆσαι Ποδαλειρίου. τὸ μὲν πρῶτον Ποδαλειρίου· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπὶ Μαχάονα. ἀπορουντι δέ μοι ὁπότερον χρὴ ἐπαινεῖν, τέλος δόξαι ἀμφοτέρους. οὔτε γὰρ ἔτι δεμιτὸν εἶναι παραλιπεῖν τὸν ἕτερον, ἐπειδή γε ἀμφοῖν ἔχον ἔννοιαν. ὁπότερός τε εἴη ὁ ὃν τοῦ ὀνείρατος, ἓν ἔσεσθαι πάντως ἀμφοῖν ἐπαινουμένων· καὶ ἐμοί πρός τε [3] ἐκεῖνον καὶ πρὸς ἀμφοτέρους ἔξειν καλῶς. εἶεν. θεοῦ δὴ προβαλόντος, πότερον δεδιέναι χρὴ μειζόνως, ἢ θαῤῥεῖν; δεδιέναι μὲ ἀνάγκη, μὴ χεῖρον ἀποδειξώμεθα ὂν τοσούτῳ κείτῃ. αἱ δὲ ἐλπίδες καλλίους· αὐτῷ γὰρ καὶ μελήσειν εἰκός. ὃ γὰρ ἂν προύβαλεν εἰ μὴ κατανοῦν ἔμελλεν αὐτῷ γενήσεσθαι ὃ συμβαῖνον ἐκ τοῦ λόγου. πρὸς δέ, ᾧ καλέσαι βοηθὸν τῷ λόγῳ, θαυμαστῶς ὡς ὀπτήδειον καθέστηκεν. εἰ γὰρ οἱ ποιηταὶ τὰ δοκοῦντ' ἑαυτοῖς ὥς' εἰπεῖν ὦ Ἀπόλλω καὶ τὰς μούσας καλοῦσιν, ὅπου καλλίων ἡ κλῆσις ἡμῖν, ὅταν αὐτοῦ τοῦ προβάλλοντος δεώμεθα, μουσηγέτην ἅμα τῷ πατρὶ γενέσθαι. ἀλλ' ὦ πολλὰ δὴ πολλάκις κληθείς, ἔχω δ' εἰπεῖν ὅτι καὶ προθυμεῖ-
75 ξας καὶ ἄλλα καὶ περὶ αὐτοὺς τοὺς λόγους, ἔξαγε καὶ νῦν, ὅπη σοι φίλον, τὸν λόγον. θεσπὸν δὲ

In Asclepiadas Oratio.

AUSCULTATE, Deus mihi ſomnia miſit, amici, dicebam in ſomniis, orationem exordiens, cum ſomnium pro re vera haberem. Sit igitur ſomnium pro re vera, & exequamur mandata. Erat autem nobis propoſitum laudare Podalirium primum, a quo deinde ad Machaonem tranſivi. Cum vero dubitarem, uter mihi laudandus eſſet, viſum eſt tandem laudare utrumque. Nec enim licere alterum omittere, cum de utroque cogitaſſem: uter autem ad ſomnium pertineret, perinde fore, poſtquam utrumque laudaſſem. Illud praeterea hac ratione conſecuturus videbar, ut & ipſi, & utrique gratificarer. Cum igitur Deus hoc argumentum mihi propoſuerit, utrum timere potius, an bono eſſe animo debeam? Timendum quidem eſt, ne minus recte ſub tanto judice declamemus: veruntamen ſpes eſt multo amplior, quandoquidem & ipſi rem curae fore arbitror. Nec enim propoſuiſſet argumentum, niſi eventum eſſet ex ipſius ſententia habitura oratio. Praeterea non erit inopportunum, ſi ipſum ad orationem invocemus. Nam ſi poetae, ut quae ipſi volunt dicant, Apollinem invocant & Muſas, multo juſtius nos ipſum, qui argumentum dedit, orabimus, ut Muſarum dux ſimul cum patre fieri dignetur. Tu itaque, multum ſaepe a nobis invocate, quique cum alia tum orationes ipſas nos docuiſti, deducas & nunc orationem noſtram, ut voles. Prope vero abeſt a laude initium. Idem eſt enim & orationis & juvenum pater. Nam talem adhuc

1 Iliad. β'. 2 Melius ἔφην καὶ τὸ ὄναρ. 3 Aeſculapium patrem. *Cant.*

ὑ πόῤῥω ἡ ἀρχὴ ᾧ ἐγκωμίῳ· ἀλλ' αὐτὸς ὁ πατὴρ ὅ τε λόγ ϗ τῶν νεανίσκων. [1] τετρα-
γωνίαν γὰρ τοιάνδε ὑδεὶς πω Ελλήνων ἤχθεν, οὐδὲ διηγήσατο. ὥσπερ γὰρ οἱ θεσμοθέται, διὰ
τεττάρων εἰσὶν εὐπατρίδαι, μᾶλλον δὲ ὡς οὐδένες θεσμοθέται, ὑδ' ἄλλοι οὐδὲν γέν-
ανθρώπων. τέταρτοι γάρ εἰσιν ἐκ Διὸς ἀφ' πάντων ἄκρων. Απόλλων μὲ γὰρ ἐξ αὐτῦ Διός.
Ασκληπιὸς δὲ ἐξ Απόλλωνος. οἱ δὲ ἐξ Ασκληπιῦ ἀφ' πάσης τ κρατίστης φύσεως τ εὐ-
γένειαν ἀνηριθμῦνται. Αχιλλεὺς μὲ γὰρ τέταρτος ἀπὸ Διός, ἀφ' Πηλέως ϗ Αἰακῦ, Μίνως
δὲ ϗ Ραδάμανθυς Διὸς παῖδες, ϗ Θησεὺς Ποσειδῶνος. οὐδέτεροι μόνοι ὁποτέρου, ἀλλὰ
σὺν πολλοῖς ϗ θεοῖς ϗ ἥρωσιν. ὧν ὃ μὲ ἡττῶνται· τοῖς δ' εἰς ἴσον καθίστανται. μόνοι δὲ ὅτοι
πλήθ ϗ ἀρετῇ τῶν ἄλλων εἰσὶν [2] ἀνταγώνιστοι. τὺς γὰρ Διός τε ϗ Απολλωνος Ασκληπιῦ
τῶν θήκῃ νικῶντες, ὅσοι γε ἥρωες αὐτῶν. γενομένῦς δ' αὐτῦς, περὶ ὁ πατὴρ ἐν ὑγιείας
κτήσεις. ϗ ἐπειδὴ ἐδέχετο ἡ ἡλικία, ὐκ ἐδίδαξατο τ τέχνην τ ἰατρικήν· ἀλλ' ἐδίδαξεν 76
αὐτός. ὐ γὰρ ἔτι εἰς Χείρωνος ἔδει βαδίζειν, ἔχοντας οἴκοι τ ὑπερτάτῦ· ὅ πολὺ καλ' ἐπω-
νυμίαν ὁ Χείρων ἤδη ἦν δεύτερος. ὕτω δὴ φῦτες καὶ τραφέντες καὶ παιδευθέντες, μέ-
χει μὲ ἡσύχαζε τὰ τ Αχαιῶν, [3] οἱ δ' ἐν Θετταλίᾳ τὰ ἦσαν κόσμος, πολὺ λιμνῶντα καὶ
[4] παλίων ϗ ποταμῶν ὑπερφανέστερος· καὶ τὺς ταύτῃ Ελληνας ὤρθῦν. [5] εἴ τε ὃ κοινὸν πο-
λιτεύόμενοι τὰ ἐκείνης τρέποντα, ϗ τὰς ἰδίας ἕκαστοι συμφορὰς ἐπανορθῦντες, ὑδ' ἦν νο-
σεῖν ὅπῦ φοβερὰ Μαχάων ἢ Ποδαλείριος. κινηθέντων δὲ Ελλήνων ἀφ' τὴν τῶν Τρώων
ἀδικίαν ὅτε ἐξωτεῖλε τιὺ οἴκοι μονὴν ἠξίῦν, ὅτε ἀπέκρυπτον ἑαυτῦς ὥσπερ ἄλλοί τινες,
ἀλλὰ γνόντες ὡς αὐτῶν ὁ κηρὺς εἴη. ϗ τραπεισόμενοι τὰς ὅ πολέμῦ τύχας, τρούσης
ἐχόντες τῆς ἁπάντων σωτηρίας. ἀφικόμενοι δ' εἰς Τροίαν, διπλῆ χρείαν παρείχοντο

quartam progeniem nullus Graecorum cognovit, nec tradidit. Sunt enim ad quartam uſque ſtirpem nobiles; aut potius ſicut nec legiſlatores, nec ullum genus hominum, cum ſint a Jove quarti per media praeſtantiſſima. Nam Apollo ex Jove natus eſt, ut Aeſculapius ex Apolline: iſti porro ab Aeſculapio, per divinam naturam ubique nobilitatem traxerunt. Nam Achilles quidem a Jove quartus eſt per Aeacum & Peleum, nec non Minos & Rhadamanthus Jovis ſunt filii, ut Theſeus Neptuni: ſed neutri ſoli de eo parente gloriantur, quem habent cum multis diis & heroibus communem; iiſque vel minores ſunt vel aequales. Iſti vero ſoli copia & virtute majorum nemini cedunt, Jovis & Apollinis filios, ſi qui ſunt heroes, Aeſculapii ſupplemento vincentes. Eos pater, ut nati fuerunt, in horto Sanitatis educavit: provectiores autem factos non curavit ab alio in arte medica inſtituendos, ſed ipſe eos docuit. Nec enim ad Chironem itare oportebat eos, qui domi praeceptorem haberent, quo Chiron etiam ſecundum nomen multo erat inferior. Sic igitur nati, educati, & inſtituti cum eſſent, in Theſſalia, donec erant quietae res Graecorum, verſabantur, ornamentum paludibus, campis, ac fluviis longe illuſtrius ſeſe exhibentes: Graecoſque ejus regionis incolas confirmabant, partim publice quae ipſos oportebat adminiſtrando, partim privatas miſerias corrigendo: nec ullus morbis locus erat, ubicunque Podalirius vel Machaon aderat. Poſtquam vero Graeci per Trojanorum injuriam fuerunt excitati, tum ipſi nec domeſticam quietem conati ſunt redimere, nec ſeſe abſconderunt ut alii quidam, ſed cum ſcirent tempus ſuum adveniſſe, bellique fortunam praeviderent, ultro ſe communi ſaluti praefecerunt. Ad Trojam itaque profecti,

1 Lege τετραγωνίαν. Sic in Herodiano τριγωνία legitur. *Cant.* 2 Scribe ἀνταγωνίστοι. *Cant.* 3 Lege οἱ μέν. 4 Scribe πεδίων. *Cant.* 5 Lege οἱ δὲ, τὸ κοινὸν πολιτεύόμενοι τὰ ἐκείνοις πρίποντα, ϗ τὰς ἰδίας ἑκάστε συμφορὰς ἐπανόρθουν.

du-

77 τοῖς Αχαιοῖς, καὶ ὐχ ὅσον ἰατροὶ σωθῆσαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅπλοις ὠφέλησαν, καὶ πολλάκις μὲν
καὶ τῶν πολεμίων τροπὴν ποιήσασθαι λέγονται. Ὅτε δ' ἀλῶναι τὴν Τροίαν, καὶ παντάπασιν
ἥλθεν εἰς αὐτούς. τῇ τε ἄλλῃ [1] καὶ τῇ Φιλοκτήτου νόσον· ἣν Οδυσσεὺς καὶ Ατρεΐδαι προ-
καταγνόντες ἀνίατον εἶ), Φιλοκτήτῃ ὐχὶ δικαίως ἐν Λήμνῳ κατέλιπον. Ὕστοι δὲ δέκα
ἔτεσιν αὐξηθεῖσαν, ἰάσαντο. καὶ γίνεται Φιλοκτήτης τε ἐνεργὸς τοῖς Αχαιοῖς· καὶ Φι-
λοκτήτῃ τὰ βέλη τὰ Ηρακλέους χρήσιμα τῇ ἐκείνου τέχνῃ. ἐπεὶ δὲ ἔλαβε Τροίαν,
προϊδόντες τὰς ἐσομένας ὕστερον Ελλήνων εἰς τὴν Ασίαν ἀποικίας, καὶ ἅμα βουλόμενοι τὴν
αὐτῶν εὐεργεσίας ὅτι πλείστους ἀπολαύειν, τὸ μὲν Τευθρανίαν ἡμερῶσιν εἰς ἐπιδοχὴν
τῆς πατρίδος, τὸ ὡς ὁ Κώων λόγος πλεύσαντες εἰς Κῶ, τὴν Μεροπίδα γῆν, [2] οἰ-
κουμένην ὑπὸ Μεροπων· ἣν Ηρακλῆς ἐκ Τροίας ἰὼν, ἔτι πρότερον ἀδικίαν ἐγ-
καλέσας ἐπόρθησεν, οἰκίζουσί τε καὶ εἰς ἦθος τρέποντα τῇ φύσει τὴν χώραν κατέστησαν. Ὃ
λεγόμενον περὶ ὧν τοιοῦτόν ἐστιν ὡς ἔοικε μιμησάμενοι. Απόλλωνα γὰρ φασιν οἱ ποιη-
78 ταὶ τὴν Δῆλον φερομένην πρότερον φῆσαι τῷ πελάγει ἐρείσαντα, ἐπειδὴ πρῶτον
ἐν αὐτῇ ἐγένετο. καὶ ὅτοι τὴν Μεροπίδος τότε ὑπελάβοντες, προκείνδυνοι ἁπασῶν εἶ) καλ-
λίστην, ὅσαι πλειστοπλήσιαι μέγεθος, ἰάσαντό τε καὶ ἀπέφηναν ἐμβατὸν πᾶσιν Ελλησι καὶ
βαρβάροις· [3] πότερον σφαλερὰν καὶ ὕποπτον οὖσαν· καὶ τὴν εὐδαιμονίαν εἶ) κυρίαν τῇ
νήσῳ κατέστησαν. οἰμαι δὲ καὶ Ροδίοις πολλῶν ἐκ πολλοῦ σεμνῶν ὑπαρχόντων, ἐν πρώ-
τοις εἶ) τιθέναι ἐκείνων ἀρχήν· ἣν αὐτοὶ προκρίνοντες εἵλοντο σφῶν ἄρχειν Ασκληπιά-
δας· Ηρακλειδῶν ποιησάμενοι ἀφορμάς. ἔχουσι δὲ καὶ τὸν Καρικὸν τόπον, καὶ Κνίδον τὴν
τῆς Αφροδίτης ἱεράν. ὅπου γὰρ ἢ ὁ ἕτερος ἢ ἀμφοτέροις, κεκοινωνήσθω ταινῦν. ἀπέλαυσε δὲ κ
καὶ Κύπρος αὐτῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μέν ἐστι λόγων πολλῶν. ποιησάμενοι δὲ παῖδας συνεργούς τε καὶ

duplicem Graecis uſum praebuerunt, cum non tantum medicinam exercerent, ſed & arma tractarent. Ac ſaepe quidem hoſtes feruntur fugaſſe, ut autem Troia caperetur, ipſi omnino in cauſa fuerunt tum ob alias res, tum ob Philoctetis morbum, quem cum Ulyſſes & Atridae ſcientes inſanabilem fore, Philoctetem injuſte in Lemno reliquiſſent, ipſi poſt annum decimum ſanarunt: ita ut Philoctetes efficax Achivis redderetur, & Herculis ſagittae Philocteti per ipſorum artem utiles. Capta deinde Troja, cum praeſcirent multas Graecorum colonias in Aſiam deductum iri, vellentque quamplurimos beneficentiae ſuae fructum percipere, primum Teuthran jam excolunt in patris adventum, deinde in Co Meropim navigantes (ut aiunt Coi) a Meropibus habitatam terram, quam Hercules olim, cum a Troja rediret, propter injuriam ſibi factam vaſtaverat, eam colunt, inductis moribus qui naturae regionis convenirent, in eo avi ſui factum, ut videtur, imitantes. Sicut enim Apollinem narrant poetae Delum, quae prius fluebat, ſtabilem in mari fixiſſe, poſtquam in ea natus fuit: ſic iſti Meropicam regionem, cum judicaſſent eſſe omnium, quaecunque pari erant magnitudine, pulcerrimam, ſanarunt, & perviam Graecis omnibus Barbariſque reddiderunt, quae antea lubrica fuerat & infida: inſulaeque felicitatem certam attulerunt. Quin & Rhodii, cum de multis rebus jactare ſe poſſint, inter prima ponunt imperium ſuum, quod Aſclepiadis detulerunt in Heraclidarum locum ſuffectis. Habitaverunt etiam in Carico agro, & Cnido, inſula Veneri ſacra: quod enim alterius vel utriuſque eſt, commune nunc ducatur. Corſica quoque ipſos excepit. Sed haec longioris ſunt ſermonis. Poſtquam vero liberos procrearunt artis paternae

1 Deeſt ἀφὸ poſt καὶ. *Cant.* & pro τῇ τε ἄλλῃ ſcribendum potius τί τε ἄλλα. 2 Haec videntur eſſe gloſſema. 3 Lege πρότερον. *Cant.*

ἀμαθόχοις τῆς σφετέρας ἐπιστήμης, ὥσπερεὶ κεφάλαιον τοῦτο ἐπέθηκαν τοῖς εἰς τοὺς Ελληνας εὐεργεσιῶν. προσθήσω δὲ καὶ εἰς ἅπαντας ἤδη· ἵνα μήποτε ἐπιλίπῃ τὸ τοῖς ἀνθρώποις γένος ἡ παρ' αὐτῶν ἐπικουρία καὶ χάρις· ἀλλ' ὥσπερ οὐκ ἀπογόνων τε καὶ οὐκ ἀγόνων σωτῆρες ἀθάνατοι τῆ φύσεως· τὰ ἅπαντα χρόνον κατ' ἀνθρώπους πολιτευόμενοι, καὶ 79
συνόντες ἅπασιν ὥσπερ [1] τῆς ἐφ' αὐτῶν. καὶ γάρ τοι κατελυσε μὲν τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ βεβοσμένους· τοὺς δ' εὐεργεσίας σύμβολον τοῦ γένους ἐποιήσαντο. ἴδρυνται δὲ οὔτε ἐν Θετταλίᾳ, οὔτε ἐν τοῖς τοῦ Κώων προαστείοις· ἀλλὰ πάντα ἰατρικῆς ἐνέπλησαν. ὥσπερ ὁ Τριπτόλεμος σίτου ἀφ' ἑαυτοῦ σπερμάτων. πάντα γὰρ ἐκ τούτων καὶ ἀπὸ τούτων ἐξεφοίτησε. καὶ καθάπερ τὴν Μήδειαν φασὶ φεύγουσαν ἐκ Θετταλῶν πεδίον φεύγειν τὰ φαρμάκων, ποιῆσαι Θετταλίαν ἅπασαν [2] πολὺ φάρμακον· οὕτως ἡ τούτων ἐπιστήμη τε καὶ φιλανθρωπία χυθεῖσα ἐπὶ πλεῖστον, πάσας μὲν πόλεις Ελλήνων, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν βαρβάρων τόπους ἐκόσμησέ τε καὶ κοσμεῖ· καὶ προσέτι γε, ἔσωζε καὶ σώζει· καὶ ὁ τέλειος ἀπ' ἀμφοῖν προσέτι χρόνος. εἰ δ' ἀνὴρ εἷς ἀπὸ τούτων Ιπποκράτης ἔφυ κληρονόμος τῆς τέχνης, ἀφ' ἁπάντων ἰδιωτῶν τὰ μέσα, [3] ἱκανὴ τῇ τε γῇ φορά, καὶ χάρις τούτοις παρ' ἀνθρώπων ἣν ἂν τις ἀπορᾷ. νῦν δὲ ὥσπερ ἔθνος ὃ τῶν Ασκληπιαδῶν καλεσκευάθη [4] δι' αἵματος, τὴν τέχνην σῴζον· ᾧ- 80
τω θεία μοῖρα ἠγήσατο Μαχάονι καὶ Ποδαλειρίῳ τὰ γενέσεως· μάθοι δ' ἄν τις τοῖς Ηρακλείδαις αὐτοὺς ἀντεξετάζων τὰ χρείας ἕνεκα τῆς κοινῆς καὶ τὰ ἰδίας τύχης. Ηρακλεῖδαι γὰρ, ἓν μὲν καὶ πρῶτον, ἐσκεδάσθησαν· καὶ οὐχ ἓν σύνταγμα αὐτῶν ἐγένετο. ὡς δ' εἰπεῖν οὐδὲ ἓν φῦλον. οὐ γὰρ ἦσαν ὁμότιμοι. ὥστε ἀλλήλοις, ἀντὶ ξένων καθεστήκεσαν. ἔπειθ' ὅσον ἦν αὐτῶν κράτιστον, οὔτε συμφορῶν ἄμοιρον λέγεται γενέσθαι, τοῦ τε παντὸς οὐ παντελῶς ἀφανισθῆναι τὴν τέχνην. οὐ γὰρ τοῖς εἰς τὸ κοινὸν εὐεργεσίαις, ἀλλὰ τῇ καθ' αὐτοὺς δυ-

successores, & adjutores, istum quasi colophonem suorum in Graecos, aut in omnes potius homines, beneficiorum imposuerunt, ne unquam apud homines deesset ipsorum auxilium & gratia, sed & per majores & per posteros aeterni existerent humanae naturae conservatores, perpetuo cum hominibus omnibus tanquam cum aequalibus suis versantes. Quin & Aegyptios illos celebres de medio sustulerunt, & beneficentia pro generis symbolo sunt usi. Sunt autem siti non in Thessalia, nec in Coorum suburbiis, sed omnia arte sua medica, ut Triptolemus frumento, compleverunt: omnia namque ab his & ex his processerunt. Ac sicut fertur Medea, cum per Thessaliam fugeret, venenis illic effusis totam Thessaliam reddidisse veneniferam: ita horum quoque scientia & humanitas latissime diffusa multas tum Graecorum, tum barbarorum, regiones exornavit & adhuc exornat, conservavitque & adhuc conservat, & potest tertium utrinque tempus accedere. Quod si unus inter omnes indoctos intermedios Hippocrates artis successor ab illis duntaxat natus esset, sufficeret & hominibus iste proventus, & ipsis prolis ab hominibus gratia: nunc vero tanquam gens quaedam Asclepiadarum propagata est, quae per manus artem viciſſim traderet; adeo benigne Machaonis & Podalirii liberos excepit fortuna, ut facile manifestum fiet, si cum Heraclidis tum in usu publico tum in fortuna privata comparentur. Primum enim Heraclidae dispersi fuerunt, nec unam vel familiam, vel, ut ita dicam, gentem confecerunt, cum pari dignitate non essent. Itaque hospitum loco sibi invicem sunt habiti. Potior deinde illorum pars nec calamitatibus fuit immunis, nec artem paternam integre conservavit; non enim collatis in publicum beneficiis potius, quam propria po-

1 Lege τοῖς. *Cant.* 2 Scribe πολυφάρμακον. *Cant.* 3 Legendum potius ταύτη γε ἡ φορὰ, vel ἦ, vel εἴη.
4 Melius δι' αἵματος.

tentia,

νάμ῍ τ῍ λαμπρότητα ἐκτήσαντο. Ἀσκληπιάδαι δὲ καὶ ἐκ Μαχάονος ἀρξάμενοι καὶ Ποδαλειρίου, κοινὴ πᾶσιν ἀσφάλεια καὶ σωτηρία τοῖς ἀνθρώποις γεγόνασιν· τὴν δ' προγόνων ἀφασωσάμενοι τέχνην, ὥσπερ ἄλλο τι σύμβολον τοῦ γένους· πρὸς δὲ, καὶ ἡ τύχη τ῍ προαιρέσεως ἀξία. ὅτε γὰρ ἠλάθησ῍, οὐδ' ἱκέτευσ῍, εἰς πόλιν ὑδεμίαν· ἀλλὰ διεξῆλθον καθαροὶ συμφο-
81 ρῶν· μιᾷ φατείᾳ, καὶ μιᾷ γνώμῃ, καὶ τύχῃ χρησάμενοι ἀφ' ἑτέρας. ἐπάνειμι δὲ ὅθεν ἐξέβην, ὅτι τοὺς ἀρχηγέτας γε καὶ τὸνομα πρώτους λαβόντας τὸ τ῍ Ἀσκληπιαδῶν. οἱ δὲ, ἕως μὲ ἦσαν ἐν ἀνθρώποις, στρατείαις καὶ ὁμιλίαις καὶ γενέσῃ παίδων τρεπόντων αὐτοῖς, καὶ συλλήβδην, ἁπάσῃ τῇ πολιτικῇ δυνάμῃ τοὺς πόλεις ὠφέλουν· οὐ μόνον τοὺς σώματος νόσους ἐξαιροῦντες, ἀλλὰ καὶ τοὺ τ῍ πόλεων [1] νοσήματα ἰώμενοι. μᾶλλον δὲ οὐδ' ἐγίνεσθαι τ῍ ἀρχὴν ἐῶντες, ἀπ' ἀμφοῖν σώζοντες τοὺς ὑπηκόους. καὶ τῇ τέχνῃ τ῍ ἀρχὴν ἀκόλουθον κατασκευασάμενοι. ἐπεὶ δὲ χρείττους ἦσαν ἢ παρ' ἡμῖν μένειν, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ πατρός τε καὶ τῶν προγόνων ἀποδύντες τὰ σώματα, εἰς ἕτερον θεσμὸν ἔρχον῍· οὐκ ὥσπερ Μενέλεώς τε καὶ ὁ ξανθὸς Ραδάμανθυς, [2] εἰς ὃ Ἠλύσιον πεδίον καὶ τοὺς ἔξω νήσους· ἀλλ' ἀθάνατοι γενόμενοι, τὴν γῆν διέρχονται· τοσοῦτον τ῍ ἀρχαίας φύσεως ἀποστάντες, ὅσον τῇ ἡλικίαν φυλάττουσι. καὶ αὐτοὺς πολλοὶ μὲν ἤδη ἐν Ἐπιδαύρῳ εἶδον τε καὶ ἔγνωσαν ἐμφανῆ κινυμένους· πολ-
82 λοὶ δὲ ἄλλοθι πολλαχοῦ· ὃ καὶ μέγιστον ἔστω κατ' αὐτῶν. Ἀμφιάραος μὲ γὰρ, καὶ Τροφώνι῍ ἐν Βοιωτίᾳ, καὶ Ἀμφίλοχ῍ ἐν Αἰτωλίᾳ χρησμῳδοῦσί τε καὶ φαίνονται. οὗτοι δὲ πανταχοῦ τ῍ γῆς [3] διατάττουσιν, ὥσπερ ἀστέρες τῶν πολοι, κοινοὶ καὶ τοῦ θρόμοι τοῦ παντός. ὁσαχοῦ δὲ Ἀσκληπιῷ εἴσοδοι, καὶ τοῖς Ἀσκληπιάδαις τε αὐτοῖς ἀνεῖνται πανταχοῦ γῆς. καὶ διὰ πάντων [4] οἱ κοινωνία τοῦ πατρὶ σώζεται, νεῶν, θυσιῶν, παιάνων, τῶν ὠδῶν, ἔρ-

tentia, gloriam ſibi pepererunt: Aſclepiadae vero, ex Machaone orti & Podalirio, communem omnibus ſecuritatem & ſalutem attulerunt, avita ſcientia tanquam generis aliquo ſymbolo conſervata. Fortuna praeterea pro vitae inſtituto contigit. Nam nec ejecti ſunt, nec civitati ulli ſupplices fuerunt, ſed abſque omni clade vixerunt, una atque eadem curia, ſententia, & fortuna ſemper uſi. Redeo autem, unde digreſſus eram, ad principes & primos Aſclepiadas dictos. Illi enim, quamdiu ſunt inter homines verſati, militia, & conſuetudine, liberorumque ſe dignorum procreatione, & omni denique civili virtute civitatibus utiles erant, cum non corporis modo morbos depellerent, ſed & civitatum aegritudines ſanarent, aut potius oriri omnino prohiberent, & ab utroque cives ſuos ſervarent, comparato ſimili poſt artem imperio. Cum vero praeſtantiores jam eſſent, quam ut cum hominibus diutius poſſent verſari, tum exutis opera patris & majorum corporibus, in aliam venerunt Rempublicam, non quidem in Elyſium campum, & exteras inſulas, ut Menelaus & flavus Rhadamanthus, ſed immortales facti, per terram coeperunt commeare, eatenus ab antiqua forma mutati, quatenus aetatem conſervant. Quapropter multi jam eos Epidauri viderunt, & ex motu manifeſto agnoverunt, multi quoque alibi ſaepe, id quod maxime eſt in illis mirandum. Cum enim Amphiaraus ac Trophonius in Boeotia, & Amphilochus in Aetolia, reſponſa dent, & appareant, iſti per totam terram inſtar ſtellarum tranſvolantium tranſiliunt, communes * & patris praecurſores. Ubicunque autem Aeſculapio, ibidem & Aſclepiadis dicata ſunt honoraria, rerumque omnium, ut templorum, ſacrificiorum, paeanum, ſupplicationum, & rerum ge-

1 Seditiones ac tumultus intelligit. *Cant.* 2 Alludit ad verba Protei, Odyſſ. δ'. *Cant.* 3 Scribe διάπλεων. *Cant.* 4 Lege ἡ.

rendarum

γων ἃ θεράπευσιν. ὦ μακάριοι μὲν ὑμεῖς τῷ ἄνω θεῷ γόνων ἐπ' ἀμφότερα· εὐδαίμονες δὲ τῷ ἀφ' ὑμῶν φυέντων. ἔτι δὲ ὑμῶν τε αὐτῶν καὶ ἀδελφῶν. οἷς Ἰασώ τε καὶ Πανάκεια καὶ Αἴγλη σώεσι καὶ Ὑγίεια, ἣ πάντων ἀντίῤῥοπος ἠπίων· ἧς δὴ παῖδες ἐπώνυμοι. οὐδ' ὑμῖν δῶκοι χωρὶς ἀλλήλων, οὐδὲ ἐσκηνώσατε. ὦ καλλίστου μὲν αὐτοὶ χορὸς τῷ πατρί· πολλοὺς δὲ ἀνάγοντες θεῷ ἀνθρώπων. χορηγοὶ μακρῷ πάντων ἄριστοι. καὶ θεσπέσιοι ἱερομνήμονές τε καὶ ὀπιζόμενα κρατήρων καὶ χαρίτων ἀπασῶν. ὡς αἱ μὲν ἄλλαι θυσίαι τε καὶ ἑορταὶ νόμῳ καθεστᾶσιν, ὡς εἰπεῖν· αἱ δ' ἀφ' 83
ὑμῶν καὶ τῶν περὶ ὑμᾶς ἐργασηρίου πλεῖσαι μὲν ἐφ' ἡμέρᾳ, καὶ πρὸς ἁπάσας τὰς ἄλλας, καθαρῶς δὲ ἀπὸ καρδίας ἔρχονται, τιμὴ εὐθυμίαν ἀφ' ὧν σώισμεν φέρουσαι, ὑμῶν ἴχνη πλεῖστα καὶ φαιδρώτατα. ἀεὶ δ' ὥσπερ ἀνθρώπῳ σκιὰ, φῶς ὅποι [1] κινεῖσθαι ἕπεται. ὦ Διοσκούροις ἰσόμοιροι, καὶ ἡλικιῶται σὺν ἑτέρῳ χρόνῳ τῆς γενέσεως· οἳ πολλὰς μὲν ἤδη τεκμηρίας καταπαύσατε, πολλὰς δὲ καὶ λαμπρὰς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον ἀνήψατε. ὅτου ὑμῖν ὁ πρ' ἡμῶν λόγος ἐξ ὕπνου τε καὶ ὑπνίου σωτεθεὶς εὐθύς. ὑμεῖς δὲ τῇ ὑμετέρᾳ φιλότητι καὶ φιλανθρωπίᾳ ἀφθέντες αὐτὸν εἰς καλλίονας, τῆς τε νόσου παύετε· καὶ διδοῖτε ὑγιείας τὲ ὅσον οἷς ἡ ψυχὴ βούλεται τὸ σῶμα ὑπακούειν· καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν, βίου ῥᾳστώνην.

rendarum perpetua ſocietas patri cum filiis intercedit. O vos felices tum majoribus in utramque partem, tum poſteris veſtris, tum etiam vobis ipſis, ac ſororibus veſtris, Jaſone, Panacea, Aegle, & Hygiaea, quae omnibus par eſt medicis, & liberis nomen dat. Vobis nec ſedes, nec domicilia ſunt inter ſe disjuncta. Vos & pulcerrimum patri vos exhibetis chorum, & multos ab hominibus illi choros adducitis, cum choragi ſitis praeſtantiſſimi, & pontifices inſuper, praeſideſque craterum omnium & gratiarum. Alia ſiquidem ſacrificia & feriae lege ſunt, ut ita dicam, conſtituta: veſtra vero, veſtraeque officinae quae ſunt, & plurima fiunt quotidie, pluraque reliquis omnibus, & vere ex animo proficiſcuntur, mentis hilaritatem per ea, quorum nobis conſcii ſumus procurantes. Veſtigia quoque veſtra plurima ſunt, & maxime conſpicua: cum ſemper vos ſplendor, quocunque diſcedatis, inſtar umbrae ſubſequatur. O Dioſcuri pares & aequales diverſo ortus tempore, qui & miſerias ſaepe multas curaſtis, & multas faces lucidas tam in inſulis quam in continentibus extuliſtis. Haec vobis a me oratio ex ſomno & ſomnio ſtatim eſt recitata: vos autem eam pro veſtra benignitate & humanitate in meliorem redigentes formam, a morbo me liberate, ac tum ſanitatem tantam date, quanta corpori ſufficiat ad obediendum animo; tum, ut uno dicam verbo, vitam facilem & commodam.

1 Lege κινεῖσθαι. *Cant.*

IN

84

ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΑΡΑΠΙΝ.

Gratiarum actio, in feſto Serapidis habita.

ΕΥΔΑΙΜΟΝ γε τὸ τῶ ποιητῶν ὄντι γένος· καὶ θεαμάτων ἀπάλλαξ) παντα-χῆ. ὁ γὰρ μόνον αὐτοῖς ἔξεστι τὰς ὑποθέσεις τοιαύτας ὁποίας ἂν αὐτοὶ βουληθῶ-σιν ἐκάστοτε ἐνεγκάσθαι, ὅτε ἀληθεῖς, ὅτε ἐνίοτε πιθανὰς, ἀλλ' ὅλως ἐχούσας σύγκασιν το-σαύτην εἴτις ὀρθῶς βούλοιτο σκοπεῖν. ἀλλὰ καὶ [1] διαχειρίζεσι ταύτας ὅπως ὅπως ἂν αὐλοῖς δόξῃ νοήμασί τε καὶ ἐνθυμήμασιν. ὧν ἔνια, εἴτις τὰ πρὸ αὐτῶν τε καὶ μετὰ ταῦτα ἀφέ-λοι, ὅλως μαθεῖν ἐστιν αὐτά γε καθ' [2] ἑαυτὰ ὅ, τι δηλοῖ. ὁμοῦ δὲ πάντων λεχθέντων συνέν-τες, ἀποδεξάμεθα ὥσπερ ἀγαπήσαντες ὅτι σεσήκαμεν. ἐνίων δὲ τὰς ἀρχὰς εἰπόντες, ὃ λοιπὸν ἀφῆκαν, ὥσπερ καταγνόντες, τὰ δὲ τ' ἀρχῆς φερήσαντες, ἄλλων δὲ τὰ μέσα ἐξε-
85 λόντες, ἀποχρῆν οἴονται. ὥσπερ τύραννοί τινες τῶν ὀνομάτων ὄντες. ἔπειτα δὲ οὐδὲν αὐτοῖς ἀπόλμητον οὐδ' ἄπορόν ἐστιν, ἀλλὰ θεὸς ἀπὸ μηχανῆς αἴρουσι· καὶ εἰς πλοῦν ἐμβιβάζουσι συμπλεῖν οἷς ἂν αὐτοῖς δοκῇ· καὶ ποιοῦσιν οὐ μόνον συγκαθημένους ἂν ὅτῳ [3] τύχῃ τοῖς ἀν-θρώποις, ἀλλὰ καὶ συμπίνοντας καὶ λύχνους ἐγείρας, [4] φῶς ποιοῦντας. καὶ ταῦτα δὴ οὕτω με-γαλοφρεπεῖς εἰσὶν, ἀφ' ὧν πᾶς ὅδε λόγος ὡρμήθη, ὡς εἰσὶν εὐδαίμονες κατ' αὐτὸν τ' Ομηρον
[5] ῥεῖα ζῶντες, ἐπειδὰν ποιῶσι τοὺς ὕμνους καὶ παιᾶνας τοῖς θεοῖς. αἱ δὲ στροφαὶ ἢ περίοδοι
[6] ἀπεπλήρωσαν ὃ πᾶν. καὶ [7] Δῆλον ἀμφιῤῥύτην εἰπόντες, [8] ἢ δὲ τερπικέραυνον, ἢ πόντον ἐρίβρεμον, καὶ προσθόντες ὡς Ηρακλῆς εἰς Υπερβορέους ἀφίκετο, καὶ ὡς [9] Ιανὸς ἦν μάντις παλαιὸς, ἢ ὡς τ' Ανταῖον Ηρακλῆς, [10] ἢ Μίνωα, ἢ Ραδάμανθυν προσθέντες, ἢ Φᾶσιν, ἢ

In Serapim Oratio.

FELICES vero ſunt poetae, & ab omni moleſtia liberi. Nec enim tantum licitum eſt illis argumenta qualiacunque, ſive illa falſa ſint, ſive inepta, ſive omninò abſurda, ſuſcipere: ſed & pro ſuo arbitrio ſententiis eadem variant & argumentis, quorum alia quidem cum per ſe nihil ſignificent, ſi quis ea quae praecedunt & quae conſequuntur auferat, poſtquam tamen ea recitatis omnibus intellexerimus, approbamus, quaſi praeclare nobiſcum, quod ea perceperimus, actum ſit: aliorum vero initia ſi illi expoſuerint, reliquam partem omittunt, quaſi ipſos incepti poeniteat, nonnullorum etiam vel principia tollunt, vel media deligunt, iſtud rati ſufficere, quaſi verborum quidam ſint tyranni. Nihil praeterea vel intentatum vel invium relinquunt: ſed in machina deos extollunt, & in navibus vectores adjungunt, quibuſcunque ipſis libuerit; nec hominibus tantum aſſidentes, ſi ita contingat, faciunt, ſed etiam compotantes, ac lumen praeferentes. Quo fit, ut adeo ſint magnifici; unde quidem hic ſermo ortus eſt, eos videlicet felices eſſe, ac ſecundum ipſum Homerum viventes facile, ſi quando hymnos aut paeanes in deos componunt. Strophae namque & periodi rem totam abſolvunt. Nam ſimulatque Delum circumfluam nominarint, vel Jovem fulmine gaudentem, vel mare fremebundum, & breviter attigerint, ut Hercules ad Hyperboreos venerit, vel ut Antaeum occiderit, aut ut Janus fuerit vates antiquus, Minoa deinde vel Rhadamanthum, vel Phaſin, vel

1 Bar. 7. Διαχειρίζεσι. 2 Bar. 7. αὐτά. 3 Bar. 7. τύχοι. 4 Gloſſema eſſe videtur; dele itaque aut lege, καὶ φῶς &c. 5 Deeſt καὶ ante ῥεῖα. 6 Bar. 7. ἀπεπληρώθησαν. 7 Bar. 7. δῆλον. 8 Lege ἢ Διὰ. *Cant.* 9 Lege Ιαμὸς — Αλεῦ. *Faber.* 10 Bar. 7. ἢ Μίνως, ἢ ὁ Ραδάμανθυς.

Iſtrum

ἢ Ισεσι, ἢ ὡς αὐτοὶ θρέμματα μουσῶν εἰσὶ καὶ ἄμαχοί τινες εἰς σοφίαν ἀναφθεγξάμενοι, αὐτάρκως σφίσιν ὑμνεῖσθαι νομίζουσι, καὶ οὐδὲ τῶν ἰδιωτῶν οὐδεὶς πλέον ὀπιζητᾷ πρ' αὐτῶν. οὕτω δὲ σφόδρα αὐτοὺς ἱεροὺς ἄγομεν [1] καὶ σεμνυνόμεν, ὥστε καὶ αὐ- 86
τὸ τὸ ποιεῖν τοὺς ὕμνους τοῖς θεοῖς καὶ προσαγορεύειν, τούτοις προσκεχωρήκαμεν· ὥσπερ προφήτας ὡς ἀληθῶς ὄντι τῶν θεῶν. καὶ οὐδὲ τὸ προσῆκον ὀρθῶς ἐπιστάσθαι καὶ ἀφαιρεῖσθαι τοῖς πᾶσιν ἐξητασμένως ὅτι, καὶ ἀφ' πάσης ἐλθεῖν ἀκριβείας εἰς ὅσον ἀνθρώπῳ δυνατὸν τέτακται. οὐδὲν ἡγούμεθα δεῖν προσεῖναι τοὺς θεοὺς χρῆσθαι, ἀλλ' ὅτι μὴ τἄλλα πάντα ἀγωνίσματα, τῷ λόγῳ χρώμεθα· καὶ πανηγύρεις τε ἐγκωμιάζομεν, καὶ πράξεις ἀνδρῶν, καὶ πολέμους ἀφηγούμεθα, καὶ μύθους ποιοῦμεν, καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀγωνιζόμεθα, καὶ πρὸς πάντ', ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡμῖν ἔπεισιν ὁ λόγος, πρὸς δὲ τοὺς θεοὺς αὐτοὺς τοὺς δόντας ἡμῖν αὐτόν, ᾧ σωματοπάσιν ἀξιοῦμεν χρῆσθαι τούτῳ. ἀλλ' ὥσπερ μὴ τῶν ἱερῶν αὐτῶν καὶ τῶν τελουμένων θυσιῶν, λόγῳ πεζῷ [2] διειρήκαμεν ἃ χρὴ ποιεῖν, νόμους γεγράψαντες. ὕμνους δὲ, οὐχ ἡγούμεθα δεῖν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ποιεῖν. πότερον οἱ μὲ ποιηταὶ χρήζουσι τῶν θεῶν· [3] ἡμεῖς δὲ ὁ μὴ θέμις εἰπεῖν; ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε καὶ πρ' αὐτῶν τῶν ποιητῶν μαρτυρεῖται. [4] ὅτι [5] πάντες δὲ 87
θεῶν κατέσθ' ἄνθρωποι. πάντας οὖν καὶ τιμᾶν αὐτοὺς εἰκὸς, ἀπὸ δ' ὑπαρχούσης ἑκάστοις δυνάμεως. ἀλλ' οἱ ποιηταὶ μόνοι θεοφιλεῖς εἰσὶ, καὶ πρὸς τούτων οἱ θεοὶ ἥδιστα δέχονται τὰ δῶρα; τί οὖν οὐ καὶ ἱερέας τῶν θεῶν μόνους τοὺς ποιητὰς ἐποιήσαμεν; ἀλλ' ὅτι νὴ Δία καὶ οἱ προφῆται τῶν θεῶν ὁπόσοι μαντικοὶ μέτρῳ σημαίνουσιν ἃ χρὴ ποιεῖν; τὰ δέ γε πλείω νὴ Δία, χωρὶς μέτρου ἡ προφῆτις [6] αὐτὴ ἡ ἐν Δελφοῖς, αἱ ἐν Δωδώνῃ ἱέρειαι, Τροφώνιος, τὰ [7] ἐξ Ασκληπιοῦ καὶ Σαραπίδος ὀνείρατα. ἀλλὰ μὴν, κατὰ φύσιν γε μᾶλλόν ἐστιν ἀνθρώπῳ πεζῷ λόγῳ χρῆσθαι, ὥσπερ γε καὶ βαδίζειν οἴμᾳ μᾶλ-

Iſtrum adjecerint, tum ſeipſos a Muſis nutricibus & incredibili ſapientia commendaverint, abunde a ſe hymno ſatisfactum putant, nec vel rudiorum quiſquam amplius aliquid ab ipſis requirit. Adeo autem ſacros illos ducimus, ut ipſam quoque hymnorum compoſitionem ac deorum ſalutationem illis, tanquam deorum prophetis, ceſſerimus: nec in iis, quae ad deos referuntur, vel decorum ſumere argumentum, & id quam fieri poteſt exactiſſime pertractare, neceſſarium putamus. Verum in aliis quidem negotiis omnibus oratione utimur, ſive nundinas celebramus, ſive res geſtas aut bella narramus, ſive fabulas condimus, ſive cauſas in judiciis agimus, & ad omnia denique praeſto nobis eſt oratio: apud deos autem, qui nobis illum dederunt, nolumus ea omnino uti. De ſacris praeterea ſacrificiiſque ipſis oratione ſoluta leges habemus perſcriptas, quibus rerum agendarum docetur ratio: hymnos autem eodem modo conſcribere non audemus. An vero poetae ſoli deorum indigent opera, non autem nos? Dictu nefas eſt. Quin & ipſi teſtantur poetae, *Diis omnes eguiſſe homines*. Quare omnes debent pro ſua quiſque facultate ipſos honorare. An porro poetae ſoli diis accepti ſunt, & ab illis dii libentiſſime accipiunt munera? Cur ergo & ſacerdotes diis non attribuimus ſolos poetas? An denique quia deorum vates quoque carminibus edunt reſponſa? Immo pleraque ſine carmine vates haec Delphica, ſacerdotes Dodoneae, Trophonius, Aeſculapii praeterea Serapidiſque ſomnia. Quin etiam naturae convenientius eſt ſoluta loqui oratione, ſicut & ire

1 Deſunt καὶ σεμνύνομεν in Bar. 7. 2 Bar. 7. διειρήκαμεν. 3 Lege & diſtingue, ἡμεῖς δὲ ὅ; μὴ θέμις εἰπεῖν. 4 Odyſſ. γ'. 5 Ita Bar. 7. & *Cant.* In Vulg. deeſt. 6 Bar. 7. αὐτὴ. 7 Non agnoſcit Bar. 7. pe-

λον, ἢ ὀχθηρὸν φέρεσθαι. ὁ γὰρ [1] μέτρον σοφὸν ἐγένετο, εἶθ' ὕτως εὑρέθη λόγος ὁ ἁρμονίαν, ὁδὲ ποιηταὶ γενόμενοι τὰ ὀνόματα οἷς δεῖ χρῆσθαι διέθηκαν· ἀλλ' ὄντων ὀνομάτων καὶ λόγου πεζοῦ, χάριτός τινος ἕνεκα καὶ ψυχαγωγίας, ἡ τούτων ἐργάτις ὕστερον εἰσῆλθε ποιητική. ὥστ' εἰ τὴν φύσιν τιμῶμεν, τὴν αὐτὴν τῶν θεῶν διάταξιν καὶ βούλησιν τιμῶντες ἂν εἴη-
88 μεν, καὶ εἰ ὅ σοφώτερον καὶ σεμνότερον καὶ κατ' αὐτοὺς ἄμεινον τοὺς ποιητάς, τιμιώτερον ἂν [2] ποιοῦμεν τῇ [3] τοιᾷδε σοφιστρίᾳ σεσαγηνεύοντες τὰς ἅπαντα ζητοῦντα διαθέναι θεούς· ὥσπερ γε καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἄνευ μέτρων προσαγορεύοντες, οὐκ ἀηδιοῦμεν. ταῦτα, [4] ὁ τῶν ποιητῶν ἀτιμάζων γένος εἶπον, οὐδ' ἀφαιρούμενος ἣν ἔχει τάξιν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν ἐκείνοις συγκεχωρημένων ἀποδεικνὺς, ὅτι καὶ ταῦτα δικαίως ἂν [5] προσνομίζοιμεν ὥσπερ ἱερεῖα σοφὰ τοῖς θεοῖς. καὶ εἰ ὅ τις φύσιν ἐφ' ὅτου ποτ' ἂν εἴποις μᾶλλον κεχαρισμένον τοῖς θεοῖς, μᾶλλον ἂν οὐ τῶν εἰκότων χαριζοίμεθα αὐτοῖς, ὕτω τιμῶντες ἢ ἐκείνως· καὶ μᾶλλον γ' ἂν ἡμᾶς οἱ θεοὶ τιμῷεν, εἰ τὰ σοφὰ ἀποδιδοῖμεν τοῖς αὐτοῖς [6] ὥσπερ ἐκεῖνοι. ἐπεὶ καὶ τὸ μέτρον αὐτὸ, τὴν μὲ εὐφημίαν οὐ ὀνόματος τοῖς ποιηταῖς νέμω· τῇ δὲ χρείᾳ, πολὺ μᾶλλον ἡμέτερόν ἐστιν. ἐκεῖ μὲ γὰρ ὅ ἔπος [7] ἰαμβεῖον μετρεῖ μόνον, εἰ πληροῖ τὸν τόνον· ἐνταῦθα δὲ, ὅλον [8] καθαμετρεῖ τὸν λόγον, καὶ ἁπανταχοῦ ὡς ἀληθῶς δίκαιοι, καὶ ἄρχεταί [9] γε εὐθὺς ἐκ τοῦ ὀνόματος. ὅτε γὰρ ὑπερβαλεῖν, οὐτ' [10] ἐνδοτέρω τοῦ [11] ἀξίας ἐλθεῖν ἐᾷ· ἀλλ' ἑκάστῳ ὅ γιγνό-
89 μενον, ἀποδιδόναι κελεύει· ἔπειτα πλεμβαλεῖν οὐκ ἐᾷ σοφιτὰ, ὅ γελοῖόν ἐστιν, ἕνεκα τοῦ μέτρου· ἔπειτα ὅπου τὰς σοφὸους ἐλθὼν, ἅπαντας ὁ αὐτάρκης ἁπάντων οἶμαι μέτρων χαλεπώτατον· καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἂν δὴ τοῦθ' ὃ προεῖπον, εἰ τὰ σύμπαντα συμμετρίαν ἔχει, καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ [12] προταθέντα εἰ πεπλήρωκεν ἐπισκοπεῖ. ὥσπερ ὧν τὰ καθ' ἁμαρτὰν μέτρα, [13] ὡς νομίζομεν,

pedibus quam vehi. Nec enim carmina ante orationes & colloquia ſunt inventa, nec poetae nomina rebus impoſuerunt, ſed cum exiſterent nomina, & oratio ſoluta, tum deinde venuſtatis cujuſdam & delectationis gratia poeſis acceſſit, quae haec excoleret. Itaque ſi naturam ſequemur, ipſi deorum ordini & voluntati parebimus, & ſi quae priora ſunt & antiquiora ab ipſis etiam poetis praeſtantiora dicuntur, honorificentius longe deos, horum omnium autores, tali ſermone compellabimus, quemadmodum nec inter nos ſine carmine veremur colloqui. Haec equidem non ut poetarum genus fugillarem, aut honori ipſorum quicquam detraherem, in medium protuli, ſed ut ex iis ipſis, quae ſunt illis conceſſa, efficerem, merito nos haec tanquam ſacra cum aliis in uſum trahere. Quod ſi quae ſecundum naturam ſunt, ubique diis putantur eſſe gratiora, longe praeſtabit alteri haec gratificandi ratio: magiſque nos honorabunt dii, ſi iiſdem rebus, quibus illi, praerogativam tribuerimus. Alioqui & carmen ipſum vocabuli quidem honorem poetis tribuit, uſu tamen eſt potius noſtrum. Etenim apud illos Jambicum verſum metitur tantum, ſi tonum implet; nobis vero totam continenter dimetitur orationem, ac per omnia penetrat, & ab ipſo ſtatim incipit nomine. Nam nec ultra nec citra permittit declinare; ſed ſuum cuique jubet tribui: deinde ſupervacua non concedit inſerere numerorum gratia, quod eſt ridiculum: tum in clauſulis plenum quid, quod eſt omnibus numeris difficilius, requirit, & illud ſuper omnia, ut dicebam, an ſingula ſint inter ſe apta, & ſcopo propoſito ſatisfecerint, conſiderat. Sicut igitur menſurae, quibus in foro utimur,

1 Ita *Cant.* Bar. 7. μέτρος. Vulg. μέτρῳ. 2 Bar. 7. ποιοῖμεν. 3 Antiquo, nempe ſoluto. *Cant.* 4 Bar. 7. τὸ τῶν. 5 Forte σεσκομίζοιμεν. 6 Lege οἷσπερ. 7 Ita Bar. 7. Vulg. ἰάμβιον. 8 Forte χρείᾳ μετρεῖ. 9 Non agnoſcit Bar. 7. 10 Bar. 7. ἐν δευτέρῳ. 11 Lege τάξεως. 12 Bar. 7. προσθέντα. 13 Ita Bar. 7. Vulg. οἷς.

ἔστι οἶμαι τοῦθ' ὃ καλεῖται, ὃ μέντοι τόγε ὂν μέτρου τυγχάνειν οὐδαμοῦ τοῖς καπήλοις μάλις' ἂν φήσαιμεν εἶναι, ὅτι χαίνικα καὶ κοτύλην κέκτηνται. Ἀλλὰ ταῦτα μέν ἐστι τὰ καθέκαστα μέτρα, μᾶλλον δὲ ὀνόματα ὡς εἰπεῖν μέτρου. Ὃ δὲ ὅλον μέτρον εἰς ὃ καὶ τούτων δεῖ [1] πολλάκις, καὶ πρὸς ὃ πάντα ἀναφέρειν χρὴ πρεῖ παντὸς πράγματος, καὶ τὸ ὡς ἀληθῶς τοῦ παντὸς ἄξιον καὶ φέρον εἰς ἀρετήν, ἄλλό τι καὶ εἰδέναι καὶ [2] ἔχειν φαῖμεν ἄν. Οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἔστι τὰ μέτρα οὐδαμοῦ τοῖς ποιηταῖς τὰ καθέκαστα οἶμαι ταῦτα. Ὃ μέν τοι τόγε ὅλον μέτρον πρὸ αὐτοῖς. καὶ μάλιστα ὑπ' ὀκνητέον, μὴ τὴν τοῦ ὀνόματος εὐφημίαν, ὡς τῶν ποιητῶν μόνων εἰδότων ὃ μέτρον τῶν λόγων. ἔνι γὰρ καὶ χωρὶς μέτρων τῶνδε τοιούτων τυγχάνειν ὄν μέτρου, καὶ τἀναντίον· ὥσπερ [3] ἰατρὸν ἄνευ σταθμῶν καὶ μέτρων ἔνεστι τὸ δέον συλλογίσασθαι, καὶ αὖ τούτοις χρώμενον ἁμαρτεῖν [4] ἀπειρίᾳ τοῦ πράγματος εἰς ὃ δεῖ τῶν μέτρων. ἐγὼ δὲ οὐκ ἀγνοῶ μέν, ὅπερ εἶπον, ὡς πολὺ ῥᾷον δι' ᾠδῆς, ἢ λόγῳ ταῦτα ποιεῖν· καὶ ὡς τοῖς ποιηταῖς οὐδαμοῦ χωρὶς τῶν τοιούτων ἀγωνισμάτων. εἰκότως. πολλὰ γὰρ αὐτοῖς ὑπάρχει πλεονεκτήματα· καὶ εἰσὶν αὐθαίρετοι ὅτι ἂν βούλωνται ποιεῖν. ἡμῖν δὲ ὅτε ἀνοίξαι πίθον ὕμνων, ὅθ' ἅρμα μυσῶν, ὅθ' ὁλκάδα μυριφόρον, ὅτε νεφέλας, οὐ χρύπας, οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐδὲν ἔξεστιν εἰπεῖν, οὔτε θρασυνέσθαι, οὔτ' ἐπεμβαλεῖν λόγον ἔξω τοῦ πράγματος. Ἀλλ' ὡς ἀληθῶς δεῖ μένειν ἐν τῷ μέτρῳ καὶ μεμνῆσθαι οὐδαμοῦ πάντα ἑαυτῶν· οἷ ὑπὲρ στρατείας τε τάξιν φυλάττοντα. ὅμως δὲ πειρατέον τήνγε ποίησιν ἐκτελέσαι· ἄλλως τε καὶ εὐχὴ ἀποπληροῦσθαι, ἐπειδὴ περ ἐσώθημεν· καὶ ἅμα ἀμφισβήτειν οὐ μέτρα ἀμελετήτως, ὃ συμβαῖνόν ἐστιν. εἶεν. σὲ [5] γὰρ δὴ πᾶς τις ἐν παντὶ 91
κινδύνῳ βοηθὸν καλεῖ, Σάραπι· δὸς λέξαι τε λόγοι εὐμενῶς· πάντως δὲν γέ σοι ἀδύνατον,

quamvis hoc ſint quod vocantur, non ideo tamen ab inſtitoribus quod illi choenices habeant & heminas, juſtam nos menſuram conſecuturos arbitramur, cum iſta quidem ſingularum ſint rerum menſurae, aut earum potius nomina, vera autem menſura, ad quam & iſtis nonnunquam eſt opus, quoque omnia in re omni referuntur, & quae re vera magni eſt facienda, & ad virtutem pertinet, aliud & eſſe & continere dicatur: ita & heic ſinguli quidem apud poetas reperiuntur numeri, verum non omnes, nec toti. Neque vero propter nominis dignitatem debemus propoſito deſiſtere, quaſi poetae ſoli vocum numeros cognoſcant: poſſumus enim vel ſine ipſorum numeris eſſe numeroſi, & viciſſim; non ſecus ac medicus ſine ponderibus & menſuris opportune poteſt ratiocinari, & rurſum alius, qui iſtis utatur, falli, quod rem ipſam menſurandam non intelligat. Non equidem ignoro, multo facilius eſſe, ut dicebam, carmine quam oratione haec conſcribere, & poetis iſta certamina eſſe attributa, nec immerito, cum habeant illi multa praeter coeteros ad eas res adjumenta, & pro arbitrio quidvis poſſint fingere: nobis vero non liceat hymnorum reſerare dolium, nec Muſarum currum, nec holcadem pondo decies mille, vel nebulas, vel gryphes, vel tale quicquam proferre, nec ferocire, nec extra rem quicquam inſerere, ſed vere intra menſuram debeamus conſiſtere, & ubique noſtri memores eſſe, locum noſtrum tanquam in acie ſervando. Nihilominus tamen hymnum conabimur perficere, cum praeſertim voto ſatisfaciendum ſit, quando ſervati ſumus: & alioqui indecorum eſt, de numeris diſputando tempus terere. Tu itaque, Serapi, quem omnes in auxilium omni tempore vocant, da nobis, quandoquidem nihil eſt tibi difficile, ut ad arbitrium

1 Forte πολλά. 2 Ita Bar. 7. Vulg. non agnoſcunt. Pro ἔχειν deeſſe λέγειν conjecit *Canterus*. Melius etiam pro εἰδέναι legeremus εἶναι. 3 Bar. 7. ἰατρῶν. 4 Bar. 7. ἀπορίᾳ. 5 Bar. 7. δέ.

tuum

ἀρχμό τε ἥπις σοι φίλη [1] ποείζειν, ϗ ὥσπερ τὰ πρῶτα ἔδωκας, ὥτω ϗὰ τὰ δεύτερα ἐπισκήψας γενῦ. ϗὰ πάντα δ' παντα χῆ, ἀφ' σοῦ τε ϗ ἀφ' σέ ἡμῖν γίγνε) ἃ μάλις' ἂν ἡμῖν γίγνεα) βυλοίμθα. ὅστις μ' δὴ ϗὰ ἥντινα τιὰ φύσιν ἔχων ἔστιν ὁ θεὸς, ἱερεῦσι τε ϗὰ λογίοις Αἰγυπτίων πρείθω λέγειν τε ϗὰ εἰδέναι. ὅσων δὲ ϗ οἵων ἀγαθῶν αἴτι@ ἀνθρώποις δείκνυται, ἀρχόντως [2] γ' ἂν ἐγκωμάζοιμεν ὡς ἐν τῷ πρόντι λέγοντες· ϗ ἅμα ϗὰ τιὰ φύσιν αὐτοῦ ἀφ' τῶν αὐτῶν τύτων ἔξεσιν ὑπισκοπεῖθαι. ἂν γὰρ ἃ δυνατά [3] τις ϗὰ ἀφαδίδωσιν εἴπωμεν, ϗὰ ὅ ὅστις ὑστί, ϗὰ ἥντινα ἔχῃ τιὰ φύσιν, ἱκανὸν εἰρήκαμεν. ὃ δ' ἄλλοῖ@ ὑστὶν ἢ οἷ@ ἐκ τῶ ἔργων ὑπιφαίνει ϗὰ δείκνυται. τίνα οὖν ἔργα Σαραπίδος; ὐκ ἀνθρωπείας μοι δοκῇ δεῖα) τῦτ' [4] ἔπ τ ἀποκείσεως. ἀλλ' Ομηρ@ 92 δέκα γλώτας ϗὰ δέκα τόμαλα, [5] ὐκ ἄν φησιν οἷ@ τε ἦ) λαῶν, τ τ νέων ἀριθμὸν εἰπεῖν ὅσα τοῖς Αχαμοῖς εἵποντο, εἰ μὴ αἱ μῦσαι εἵποιεν αὐτῷ ϗ ὑπόσαιντο τῦ λόγυ. ἐμοὶ δὲ τὰ τῦ μεγίστυ τῶ θεῶν ἔργά τε ϗὰ δῶρα εἰς ἀνθρώπυς ἀεὶ τελύμθνα, ὅπυ σφόδρα ἀμήχνυον, ἁπάντων ἀνθρώπων τόμαλα, ϗὰ πᾶσαν ὅση ἀνθρωπίνη φωνὴ κτησαμθύῳ, εἰ μὴ θεοί τινες ὡς ἀληθῶς ἡγεμόνες τῷ λόγῳ γένοιντο. ϗὰ δὴ θεοί μ' [6] κεκλήθων αὖθις· τὰ δὲ ἔργα τῦ θεῦ λέγωμεν· βύλετα δ ϗὰ δίδωσι λέγειν αὐτοῖς οἷς ὁ τῶ ἀνθρώπων βίος διοικεῖτα ϗὰ σώζετα, ταῦτά ὑστιν ἔργα Σαραπίδ@. ἀρκτέον δὲ φασὶν ἐξ ἀρχῆς. τρία ταῦτα ὑπὶ παντὸς ἀνθρώπυ θεωρεῖτα ϗὰ συνέχῃ τ βίον, ψυχὴ, σῶμα, [7] ὅσα τύτων ἐκτὸς εἰς χρείαν ἔρχετα. τύτοις δὴ πᾶσι ἐφέσηκεν ὕτ@ ὁ θεὸς, ἐξ ἀρχῆς τε ἡμᾶς ἄγων εἰς φῶς ϗὰ τιὰ ἑαυτῦ ἀρχμύ, ϗὰ γενομθύοις, ὅπως ἕκαστα ὑπάρξει, προνούμθν@. τιὰ μ' ψυχιὰ σοφίᾳ κοσμῶν [8] ἡμῶν, ἣ μόνη τ προθὲς θεὸς συγγένειαν ἀν-

tuum dicamus, & principium tibi gratum nobis ſuppedita, nec ſecus atque dediſti priora, in ſecundis quoque nos exaudias. Nam omnia, quaecunque potiſſimum optamus, per te nobis & propter te contingunt. Ac quiſnam quidem, & cujus naturae ſit Deus, ſacerdotibus Aegyptiis & vatibus cognoſcendum atque exponendum relinquo: quantum vero in homines bonorum contulerit, ſi explicavero, ſatis illum a me, ut nunc quidem eſt, laudatum putabo; nec minus tamen ex iis ipſis ejus natura poterit conſiderari. Nam ſi poteſtatem cujuſpiam & beneficia dixerimus, videbimur etiam naturam fere totam oſtendiſſe, cum ille nequaquam ſit alius, quam qualem facta demonſtrant. Quae ſunt ergo Serapidis facta? Ad iſtam vero quaeſtionem non eſt hominis, ut mihi quidem videtur, reſpondere. Quin ſi Homerus negat ſe, vel ſi decem ora & linguas haberet, navium, quae Achivos ſequebantur, numerum poſſe dicere, niſi eum Muſae ipſi indicent, & verbis praeeant: ego vero ne ſi omnium quidem hominum ora voceſque poſſiderem, maximi dei facta & in homines collata beneficia facile poſſim recenſere, niſi dii aliqui re vera ſint orationi meae duces. Deos itaque rurſum invocemus, ut opera Dei exponamus, cum id velit ipſe, & per eadem, quibus & humana vita ducitur ac ſuſtentatur, dicendi materiam ſuppeditet; in his enim cernuntur Serapidis opera. Sed ab initio, ut aiunt, nobis eſt incipiendum. Cum ergo tria in quovis homine conſiderentur, quae vitam ejus continent, animus, corpus, & quae de exteris ad uſum pertinent, his omnibus deus hic praeeſt, qui & initio nos in lucem atque imperium ſuum producit, & jam natis neceſſaria procurat omnia; animum quidem noſtrum ſapientia exornans, quae ſola deorum cum hominibus cogna-

1 Lege προείζε. *Cant.* 2 Bar. 7. πε. 3 Ita Bar. 7. Vulg. πε. 4 Sic Bar. 7. Vulg. ἔσ. 5 Iliad. β'. v. 489. 6 Bar 7. κικλείσθων. 7 Lege ϗ ὅσα. 8 Dele ἡμῶν e ſeqq. ἣ μόνη natum.

θρώποις δείκνυσι, καὶ ἢ τ' ἄλλων θνητῶν ἢ ζώων διαφέρομεν, ἢ θεῶν τε αὐτῶν ἔννοιαν ἔδω- 93
κεν ἀνθρώποις, καὶ ἱερὰ καὶ τελετὰς καὶ τιμὰς πάσας εὑρεῖν· ἔτι δὲ νόμους καὶ πολιτείαν καὶ μηχανήματα πάντα καὶ τέχνας πάσας ἐδίδαξε καὶ κατεστήσατο· καὶ ψευδῆς καὶ ἀληθῆς ἔδωκε διαγνῶσιν. ὡς δ' εἰπεῖν, ἐποίησε τ' βίον· τὸν μὲν δὴ ψυχὴν, ὅπερ εἶπον, σοφίᾳ καθαίρων· τὸ δὲ σῶμα, [1] ὑγίειαν διδοὺς, σώζει, ἧς χωρὶς ὅτε τοῖς τ' ψυχῆς ἀγαθοῖς χρῆσθαι, ὅτ' ἄλλης ὠφελείας εὐτυχίας ἀπολαύειν ὅσι. τοσαύτην δ' ἔχει δύναμιν καὶ τιμὴν παρὰ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις, ὥστε ἐκ μὲν θεῶν οἴκων ὑδὲ ἐξέρχεσθαι· ὃ πρότερόν γε ἦν ἄρα τὸ ἐξ ὑφαντοῦ, καὶ αὐτὸς ὑφαντὸς ἐξέλθοι ποτ' ἂν τῆς αὐτῆς χώρας. ἀνθρώπων δὲ ὃς ἂν προλίπῃ, ζῶντες οἰκτείρονται μᾶλλον ἢ τελευτήσαντες. μόνος δὲ ὁμοίως μὲν βασιλεῦσιν, ὁμοίως δὲ ἰδιώταις τίμιος, ὁμοίως δὲ σοφοῖς καὶ φαύλοις, καὶ μεγάλοις καὶ ἐλάττοσι, καὶ καλῶς καὶ τἀνάπαλιν παρέσχηται· τοῖς μὲν, τῆς ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας ὄνησιν διδούς· τοῖς δὲ, ἀντὶ τῶν ἄλλων δυσχερῶν μόνῳ γιγνόμενος. τὸν δ' αὖ μὴ ὑγίειαν προσαπόδοσιν ἀνθρώποις 94
χρημάτων κτῆσιν, καὶ ταύτην Σάραπις δίδωσιν ἄνευ πολέμων καὶ μάχης καὶ κινδύνων· ὥστε διὰ παντὸς [2] εὐμενὴς ὢν ἡμῖν ὅδ' βίος, [3] καὶ ὁδεμία ἀργὸς χώρα παρείθη τῷ θεῷ τούτῳ, ἀλλὰ μὴ ὧν ἄνθρωπον δεῖ νοεῖν, πάντ' [4] ὄντα ἐξετάζει, καὶ κατ' πᾶν μέρος εὐεργεσίαν ἔχει, ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀρξάμενος, καὶ τελευτῶν εἰς τὰς ἔξωθεν εὐποιίας. καὶ πεποίηκεν ἡμῖν οἷ ἁρμονίαν τὸν βίον, καὶ σωτῆρε ταῖς δωρεαῖς, [5] σοφίαν ἐρᾶν δι' [6] ὑγιείας ποιήσας· [7] ὑγίειαν δὲ ἡδίω σοὶ εὐποιίᾳ καταστήσας. τῷ δὲ μέσῳ, τὰ ἄκρα οἷ κόμφῳ συλλαβὼν καὶ βεβαιωσάμενος, τῇ [8] ὑγιείᾳ τὰ τῆς ψυχῆς ἀγαθὰ, καὶ τοῖς τῶν ὄντων ὄνησιν. πῶς οὖν οὐ τοῦτον ἀναπρύτανιν χρὴ σὲ πανηγύρεσί τε καὶ πά-

tionem demonſtrat, quaque aliis tum hominibus tum animalibus praeſtamus, & quae deorum naturam, ſacra, myſteria, honoreſque omnes invenit, leges praeterea, Reſpublicas, artiumque & opificiorum genera omnia docuit & conſtituit, veri & falſi diſcrimen eruit, vitam denique totam informavit: animum ergo ſapientia purgans, corpus vero ſanitatis beneficio, ſine quo nec animi dotibus nec alia commoditate ulla frui liceat, conſervans. Tantam autem potentiam & honorem tam a diis quam ab hominibus conſequitur, ut nec e divinis ſedibus unquam diſcedat, non magis quam ſtellae e coelo, aut coelum e loco ſuo: & homines, quos ille deſeruerit, in vita magis, quam poſt obitum miſerationem mereantur. Solus praeterea tam a regibus quam a privatis hominibus, tam a ſapientibus quam a ſtultis, tam a magnis quam a parvis, denique tam a felicibus, quam ab infelicibus, cum & illis fructuum felicitatis autor, & his ſolis miſeriarum ſit ſatis, colitur. Quae vero poſt ſanitatem ſummo ſtudio ab hominibus expetitur, opum poſſeſſio, eam quoque Serapis abſque bellis, proeliis, & periculis cuique conciliat: tanta eſt ejus erga nos per omnem vitam benignitas, & nullus ab eo locus intactus eſt relictus, quin omnia, quaecunque ad hominem requiruntur, inveſtigaret, & per ea beneficentiam ſuam diffunderet, ab animo exorſus, & in externis commoditatibus deſinens. Itaque pro harmonia vitam noſtram habet, quam donis ſuis conglutinet, ſapientiae quidem amorem per ſanitatem adferendo, ſanitatem vero opum additamento condiendo, extrema denique medio, tanquam clavo, animi bona videlicet ac divitiarum fructum ſanitate connectendo & confirmando. Quis non ergo publicis in conventibus & omni tempore hunc deum, locu-

1 Bar. 7. ὑγείαν. 2 Bar. 7. ἡμῖν εὐμενὴς ἐστι. Forte legendum ἀφ' παντὸς ὅδε βίος ἡμῖν εὐμενὴς ἐστι· vel εὐμενὴς ἐστι ἡμῶν τῷ βίῳ. 3 Ita Bar. 7. & *Cant.* Vulg. ὐδὲ μίζα χὰρ — . 4 Vulg. ὅτως. 5 Ita Bar. 7. Vulg. σοφίας. 6 Bar. 7. ὑγείας. 7 Bar. 7. τὴ ὑγίειαν. 8 Bar. 7. ὑγείᾳ.

pletem

σας ἡμέρας κηδεμόνα καὶ σωτῆρα πάντων ἀνθρώπων αὐτάρκη θεόν; καὶ μὴν καὶ τὰ
ὅλα γε τῷ βίῳ μέρη σωέχων ἀνθρώποις, καὶ ταμίας ὢν τῷ βιωσίμῳ, κἂν τοῦτ' ἀν δι-
95 χαίως ἅπαντα ἀπειληφέναι νομίζοιτο καὶ πάντα οἷς κυβερνᾶν ἡμῶν τὸν βίον. οἱ μὲν δὴ
τῆς μεγάλης πρὸς Αἰγύπτῳ [1] πόλεως πολῖται, καὶ ἕνα τοῦτον ἀνακαλοῦσι Δία· ὅτι οὐκ
ἀπολέλειπται δυνάμει τούτῳ, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἥκει, καὶ [2] ὃ πᾶν πεπλήρωκε. τοὺς μὲν
[3] δ' ἄλλων θεῶν διήρηνται αἱ δυνάμεις τε καὶ τιμαί· ἃ μὲν ἄλλοις ἐπ' ἄλλα ἄνθρωποι κα-
λοῦσιν· ὁ δὲ ὥσπερ κορυφαῖος πάντων, ἀρχὰς καὶ πέρατα ἔχει. μόνος δὲ καὶ ἕτοι-
μος πρός τινος δεομένῳ τοῦτον καλεῖν· ὥστε καὶ ἄνθρωποι τοὺς μὲν ἄλλων ἃ κατὰ
αὐτά φέρονται, ἀλλὰ τιμῶσιν ἄλλοι ἄλλους θεούς· τοῦτον δὲ [4] πάντες μόνον ὁμοίως τοῖς
σφετέροις νομίζουσι. πρὸς γὰρ τὸ τὰς πάντων ἔχειν δυνάμεις, οἱ μὲν, ἀντὶ πάντων τοῦ-
τον θεραπεύουσιν· οἱ δὲ, οἷς νομίζουσιν ἐφ' ὁτῳοῦν, καὶ τοῦτον προσνομίζουσιν ὡς κοινὸν ἁπά-
σης ὄντα τῆς γῆς ἐξαίρετον. ἃ μόνον δὲ τὰς ἐν τῇ γῇ πάσας ἔχει δυνάμεις οὕτως εἷς
ὢν καθεκάστην, ἁθρόᾳ ὥσπερ ἄλλος ἄλλῃ τέτακται θεός. ὧδε κατὰ τὸν Ὁμήρου κλῆρον
96 τειῶν μοῖραν ἔλαχε λαχὼν, ὡς τὸν Δία, καὶ τὸν Ποσειδῶ, καὶ τὸν Πλούτωνα ἐκεῖνος ἔφη
πρὸς λαχεῖν· ἀλλὰ καὶ ἐν θαλάττῃ μόνος οὗτος ὁ θεός· καὶ ὁλκάδες καὶ τριήρεις ὑπὸ
τούτῳ κυβερνῶνται, καὶ ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλαις, ἐκείνῳ [5] μέλει γῆς καὶ θαλάττης, ἀνάγκης
λόγος αἴρει. [6] Ὁμήρος μὲν οὖν ἔφη τὴν γῆν ὑπόκοινον λελεῖφθαι καὶ τὸν Ὄλυμπον
τοῖς θεοῖς· ὁ δὲ, γῆς τε κληροῦχος αὐτὸς πρόφερων, καὶ τῶν ἰδίων αὖ τῶν ἄλλων μερῶν
κοινωνὸς ἑκάστῳ προσφάνειαν· πάντα αὐτὸς εἷς ὢν, ἅπασιν εἷς ταυτὸν δυνάμενος· πά-
σας προφάσεις καὶ πάσας εὐπορίας ἐν ἅπασι καιροῖς καὶ τόποις συγκατεργαζόμενος· γῆς

pletem omnium hominum curatorem & ſervatorem praedicet? Cum praeterea totam humanae vitae menſuram penes ſe habeat, & hominibus diſpenſet, merito eum putabimus omnia complecti, omnemque vitam noſtram quaſi gubernare. Illi ſane, qui magnam urbem ad Aegyptum incolunt, hunc etiam ſolum pro Jove invocant, quod nulla deſtituatur facultate, quin omnia pervadat ac repleat. Etenim cum aliorum deorum vires & honores ſeorſum ponantur, aliique ad alia invocentur, hic vero tanquam coryphaeus omnium principia & fines occupat, ſoluſque ad omnium neceſſitatem paratum habet auxilium. Quapropter alias quidem ob res alio ſe conferunt homines, alioſque deos colunt, hunc autem omnes aeque, ac patrios deos venerantur. Nam cum reliquorum omnium potentiam ſimul unus habeat, alii ipſum inſtar omnium colunt: nonnulli autem iis, quos de more certas ob cauſas honorant, hunc etiam adjiciunt, ut orbe toto eximium. Nec vero terreſtres facultates omnes ſolus hic tantum habet, nec more aliorum deorum, qui alii alibi florent, nec ſecundum Homericam ſortitionem, partem aliquam ſibi nactus eſt, quo modo Jovem ille, Neptunum, & Plutonem ſortitos fuiſſe fingit: ſed & in mari magnus eſt hic deus, holcadeſque ab ipſo ac triremes reguntur, & in aethere atque nubibus terram ipſum & maria curare, neceſſario efficitur. Quanquam autem Homerus inquit terram & olympum indiviſa fuiſſe a diis relicta, hic tamen & terrae praeter coeteros habet dominium, & propriarum praeterea ſingulis aliarum partium accedit particeps, qui unus omnium vicem ſuſtinet, & ſolus, quantam omnes, habet potentiam, omneſque hominum actiones & commoditates omnibus in locis ac temporibus adjuvat, maris

1 Meroen, Aethiopum metropolim. *Cant.* 2 Bar. 7. τοι. 3 Bar. 7. γὰρ ἓν. 4 Bar. 7. μόνον πάν-τες. 5 Lege μέλειν. *Cant.* 6 Iliad. ο'. v. 193.

&

καὶ θαλάττης, φᾶγε ἀὶ ποιηταὶ, κλῃδας ἔχων. ἐπεὶ καὶ μὴ τιὼ ἀναγκαίαν τῦ βίυ τελυτὴν, ἔπ ὕτος ἄρχων ἀνθρώποις μένει. [1] καὶ ᾧδε τῦτον δεῖ βαδίζειν πρὸ αὐτῦ. τῦτο δὴ ὃ λεγόμενον οἴκοθεν οἴκαδε ὡς αὐτόν. χώρας τε ὁ Ζαμιρῶν ἑκάστοις, ὕτός ἐστι θεὸς [2] ἀξίαν τῆς ἐν τῇ γῇ διαίτης, καὶ δίκης τῆς τ ὕστερον γιγνομένων. ἡμέρας μὲ τὰ ὑπὲρ γῆς ὁρατῶν· νυκτὸς δὲ, τὰς ἀφανάτυς ζῶσι κρίσεις ποιύμενος· σωτὴρ αὐτὸς καὶ ψυχοπομ- 97
πὸς, ἄγων εἰς φῶς, καὶ πάλιν δεχόμενος παντοιχῆ πάντα, [3] καὶ θεὸς ἐστίν. [4] ἦν δέ τις θεῶν καὶ Σαραπίδος μνησθῇ ἀνὴρ, εὐθυμίας ἅμα καὶ δέους ἐμπίπλαται. φιλανθρωπότατος γὰρ θεῶν καὶ φοβερώτατος [5] ὁ αὐτὸς, ὥστε λυσιτελῆ φόβον ἀνθρώποις ἔχων. ὅπως μήτε [6] ποιήσωσι, μήτε πείσονται κακῶς ἀλλήλυς, μήτ' ἐπ' ἀλλήλων. θεὸς δ' οὖν τ ἔλεον μᾶλλον τέτραπται, καὶ ὅπερ εἶπε θεὶ πάντων τῶν θεῶν [7] Ομηρος, τρεπτὸς εἶναι καὶ παραιτητὸς, μάλιστα ὕτος βεβαιοῖ, τοσαύτας τρέφεται τροφὰς ὑπὲ σωτηρίας τῶν ἀεὶ δεομένων. καὶ τοίνυν καὶ θυσιῶν μόνῳ τύτῳ [8] θεῷ ξυμφερόντως κοινωνῦσιν ἄνθρωποι τ ἀκριβῆ κοινωνίαν· καλῦντές τε ἐφ' ἑστίαν, καὶ θεραπεύσαντες ἑαυτυμόνα αὐτὸν καὶ ἑστιάτορα· ὥστε ἄλλων ἄλλους ἐρᾶνους πληρύντων, κοινὸς ἁπάντων ἐρανῶν ὕτός ἐστι πληρωτὴς, συμποσιάρχου τάξιν ἔχων τοῖς ἀεὶ κατὰ ταυτὸν συλλεγομένοις. ὥσπερ [9] Ομηρος ἔφη τ Αθηνᾶν αὐτιὼ, ἅμα ἀπένδειν τε καὶ τελεῖν ἔκαζα· αὐτὸς ὢν ὁμόσπονδός τε καὶ ὁ τὰς σπονδὰς δεχόμενος. ὑπὲ κῶμον τε ἀφικνύμενος, καὶ καλῶν ὡς αὐτὸν κωμαζάς· οἱ χορεύοντες [10] ἐπ' αὐτῷ, 98
τιὼ ἀδὲ κακῶν χορείαν, ἅμα τοῖς στεφάνοις τιὼ ἀγαθιὼ εὐθυμίαν οἴκαδε εἰσενεγκάμενοι, τ δόσιν ἀποδιδόασιν, ὑπικαλεσάμενοι. [11] ὡσαύτως δὲ καὶ [12] ἡ κατὰ τἄλλα θεὸς αὐτὸν κοινωνία ὁμότιμος· καὶ θεὸς ὁμότιμον οὐ ἐμπόρων καὶ ναυκλήρων· καὶ μόνον δε-

& terrae, quod dicerent poetae, claviger. Nam etiam poſt neceſſarium vitae obitum manet idem hominum praefectus, & ab ipſo ad ipſum tranſeundum eſt, de domo in domum, ut aiunt. Hic enim loca ſingulis pro dignitate vitae in terris actae & judicii ſequentis diſtribuit, interdiu quidem per terram commeans, nocte vero abſcondita viventibus exercens judicia, ſervator idem & animarum dux, in lucem producens, & reducens, omneſque ubique continens. Si quis porro Serapidis inter deos mentionem faciat, laetitia mox & metu percellitur, quod ille ſit & humaniſſimus idem & maxime metuendus, quique ſalutari timore homines afficiat, ne quam ſibi invicem inferant injuriam: ad miſericordiam tamen magis eſt propenſus; & quod de omnibus diis Homerus dixit, mutabiles eos eſſe & exorabiles, hic egregie confirmat, qui toties ad hominum ſalutem mutetur. Quin & de ſacrificiis huic ſoli deorum omnium accurate homines impertiuntur, ad convivium eum vocantes, ac ſimul convivam & convivatorem creantes: cumque alii dii alias obeant epulas, hic ad omnes accedit, convivii magiſtrum ſemper convivis ſe praebens. Nec ſecus atque Homerus dixit Minervam precari, eandem & preces exaudire, hic quoque vota idem & facit & excipit. Idem ſimiliter & choreas viſitat, & ad ſe convocat ſaltatores, qui ſub hoc praeſultore malorum expertem ducentes choream, & jucundam laetitiam una cum coronis domum reportantes, alteram illi ad ſe vocato retribuunt. In aliis quoque rebus ſocietatem cum ipſo contrahunt homines, aequalem cum inaequali, non qualis eſt nautarum & mercatorum inter ipſos; nec ei tantum de-

1 Scribe, καὶ παρὰ τύτυ δεῖ βαδίζειν, (τῦτο δὴ τὸ λεγόμενον οἴκοθεν οἴκαδε,) ὡς αὐτόν. 2 Bar. 7. ἀξίας. 3 Ita Bar. 7. in Vulg. deeſt. 4 Bar. 7. εἰ. 5 Vulg. non agnoſcunt. 6 Bar. 7. ποιήσωσι, & mox πείσωνται. 7 Iliad. ι'. v. 493. 8 Sic Bar. 7. Vulg. θεῶν. 9 Odyſſ. γ'. 10 Bar. 7. ἐπ' αὐτῷ. 11 Ita Bar. 7. & *Cant.* Vulg. παραπλησίαν. 12 Illud ἡ non agnoſcit Bar. 7.

cimas

κάθαι ἀναγόντων, ἀλλὰ καὶ μειόνων ἴσως πανηγύρεων. ὥσπερ οὖν ἔμπορον καὶ κοινωνὸν τῆς ἀφ' ἑσπέρας πάντων· ὅτι τοσοῦτον ἀνθρώποις ἐγκαταμέμικται. οὗτός ἐστιν ὁ φίλος ὄντι ταμίας ἀνέμων πολὺ μᾶλλον, ἢ ὁ νησιώτης ὃν Ομηρος ἐποίησεν, [1] οὗτος κύριος, ἡμὲν παύεμεν' ἠδ' ὀρύμεν' ὅν κ' ἐθέλησιν· οὗτος ὕδωρ ἀνῆκε πότιμον ἐν μέσῃ θαλάττῃ· οὗτος νεκροὺς ἀνέζησεν· οὗτος θεοειδέστατον ἡλίου φῶς τοῖς [2] θεατοῖς ἔδειξεν, ὧν ἱεραὶ βίβλων ἱερῶν ἀπείρους ἀριθμοὺς ἔχουσι. μεσαὶ δὲ ἀγοραὶ φασὶ καὶ λιμένες καὶ αἱ εὐρύχωροι τῶν πόλεων τῶν καθέκαστα
99 ἐξηγουμένων. ἐμοὶ δ' ἐγχειροῦντι λέγειν, ἀπέραντον ἡμερῶν πλῆθος ὑπορρυὲν, ἀτέλεστον ὁμοίως ἔξει τὸ καταλογον. οὐδὲ γὰρ ἔστηκεν αὐτῶν τὰ ἔργα· οὐδὲ τοσαῦτά [3] ἐστιν ὁπόσα γέγονεν, ἀλλ' ἐφ' ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ προέισιν ἄλλα ἐπ' ἄλλοις. καὶ ὥσπερ τῶν σωμάτων αἰῶνος κατ' [4] ἐκάστην ἡμέραν προϊόντος, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὃ ἀπαναλωμένον, ἀλλ' ἀεὶ τὸ ἴσον λείπεται· οὕτως οὐδ' ὧν ὁ θεὸς ἔργων ἐργάζεται, οὐκ [5] ἔστιν εἰπεῖν πότερ' ἃ εἰλήφαμέν ἐστι τὰ πλείω, ἢ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι· τοσαῦτα γίνεται. εἰ δή τις οὖν ταῦτα καταλέγειν ἐπιχειρεῖν, τὰ ἀκφεύγοντα διώξεται, ὡς οἱ τὰ τῶν ποταμῶν ῥεύματα κατόπιν διώκοντες· καὶ ὅμοιον ποιήσῃ ὥσπερ [6] ἂν εἰ πάντα τὸν αἰῶνα ἀξιοίη ζῆν· σωμάτος γὰρ αὐτῷ δεήσῃ. ἀλλὰ ταῦτα μὲ ἀνὰ χρόνους ἄλλοι βοήσονται· οἱ μὲ, ἃ σφίσιν αὐτοῖς· οἱ δὲ, ἃ ἑτέροις ὁρῶντες γιγνόμενα. καὶ ἡμῖν ἤδη [7] προσειρήσθω κοινῷ λόγῳ ὥσπερ ἃ ασυνδῶν ἐπαγγελία. πάντως οὐ δεῖ μὴ φθάσωμεν. ὅθ' οὕτω τεθήμεθα ἃ ἀρ-
100 χῇ, ἀφ' πάντων δείκνυται, οἷς τὸ ἀνθρώπειον φῦλον [8] ἄγεται, ταῦτ' εἶ ἔργα Σαράπιδος, καὶ μηδέποτε ἐκφεύγειν ἡμᾶς τὸ τότε κράτος, ἀλλὰ καὶ σώζειν, καὶ ὕστερον εἶ τινὶ πρὸς τότε προνοίαν. προέστηκε δὲ καὶ πάντων ζώων γενέσεως καὶ τρο-

cimas offerunt, ſed & partiarium ex aequo faciunt, tanquam ſi mercator, & rerum omnium intermediarum particeps eſſet; adeo eſt hominibus familiaris. Hic eſt verus ventorum cuſtos longe juſtius, quam inſularis ille Homericus: hic *& ſedare poteſt quem vult & tollere ventum*: hic in medio mari aquam praebuit potabilem: hic mortuos reſuſcitavit: hic amabile Solis lumen hominibus oſtendit, quorum infinitus numerus in ſacris librorum ſacrorum capſis continetur. Immo plena ſunt, quod aiunt, fora, portus, & urbes eorum, qui ſingula recenſent. Ego vero ſi illa narrare aggrederer, ne immenſo quidem dierum numero catalogum poſſem abſolvere. Nullum etenim ipſius facta modum habent, nec tot ſunt numero, quot extiterunt, ſed noctes ac dies alia ſuper alia cumulantur. Ac ſicut aeternitatis, quae quotidie progreditur, partem elapſam nemo poteſt ulla menſura comprehendere, quin ſemper tantundem reſtet: ita quae Deus operatur, utrum plura praeceſſerint, an ſecutura ſint, affirmari nequit, quod numerus eorum ſit immenſus. Si quis igitur iſta volet commemorare, fugientia captabit, ut qui fluminum undas a tergo ſectantur: & perinde faciet, ac ſi totum aevum (nam toto ipſi opus foret) victurum ſe ſperaret. Verum haec alii ſuis quique temporibus celebrabunt, partim quae ſibi, partim quae aliis acciderint: nobis vero communi voce, ut in foederum denunciationibus, jam compelletur. Nec vero periculum eſt, ne quem fallamus. Illud ſane, quod initio propoſueramus, manifeſto efficitur, ut omnia, quibuſcunque genus humanum continetur, Serapidis ſint opera, nec unquam nos ex illius poteſtate exeamus, quippe qui & in hac vita nos ſervet, & in poſterum noſtri curam gerat. Quin & animalium omnium ortui praeeſt & educa-

1 Odyſſ. κ'. 2 Forte τελισταῖς. 3 Poſt ἐστὶν deeſt εἰπεῖν. 4 Bar. 7. ἡμέραν ἑκάστην. 5 Bar. 7. ἔστιν. 6 Deeſt in Bar. 7. 7 Bar. 7. προειρήσθω. 8 Forte ἔχεται.

tioni,

φῆς· καὶ πολλὰ τῶν ἱερῶν θρεμμάτων, ὥσπερ ἄνθρωποι, τοῖς τῶνδε διατᾶται. ὅτῳ ἄγει Νεῖλον ὥρᾳ θέρους, ὅτῳ [1] χειμῶνας ἀναχαλᾷ, ὅτῳ δύο καὶ τετταράκοντα [2] ἱερὰ κατ' Αἴγυπτον, ὅτῳ πάντας τοὺς ἐν τῇ γῇ νεὼς σωέχει τε καὶ κοσμεῖ· φύλαξ τῶν φανερῶν καὶ τῶν ἀπορρήτων, ἡγεμὼν ἀνθρώπων καὶ δαιμόνων· καὶ ἡμῖν ἤδη μεταστρέψει ⟨Ω⟩ λόγον πρὸς αὐτόν· καὶ προσευξόμεθα ὅσα καταπαύειν. ὦ τῷ καλλίστῳ ὧν ἐφορᾷς κατέχων [3] πόλιν, ὃ σοὶ τῷ δι' ἔτους πανήγυριν πληρεῖ· ὦ κοινὸν ἅπασιν ἀνθρώποις φῶς, ἡμῖν τε δὴ πρόσθεν προφανῶς γενόμενον, ὅτε ὑπερρέουσης [4] τὴν θαλάττης, καὶ πολλῆς πάντοθεν [5] αἰρομένης, καὶ οὐδενὸς ὁρωμένου πλοῦ τοῦ μέλλοντος, καὶ σχεδὸν ἤδη παρόντος ὀλέθρου, χεῖρα ἀνταίρας, ὑφαινόν τε κεκρυμένον ἐξέφηνας, καὶ γῆν ἔδωκας ἰδεῖν καὶ προσορμίσασθαι. 101
τοσοῦτον περὶ ἐλπίδα, ὡς ἐφ' ὁπόσοις πίστις ἦν. τούτων τε δή σοι πολλὴ χάρις, ὦ πολυτίμητε· καὶ τανῦν μὴ [6] πρόη με, ἀλλ' ἀνάσωσον βεβαίως, τόνδε ὕμνον τόνδε ὡς ἐν τοιούτοις πεποιημένον, προσφόρως· χαριστήριον μὲν ἐκείνων τῶν ἔμπροσθεν, ἱκετηρίαν δὲ καὶ προκλησιν πρὸς τῶν μελλόντων, ἡδίω καὶ βελτίω τῶν παρόντων γενέσθαι.

[7] ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΑ.

Marcus Aurelius Antoninus philoſophus laudatur.

ΑΛΛ' ἔμοιγε δοκεῖ τῶν καλῶν εἶναι), ἐν ἑορτῇ καὶ ἐν ἱερομηνίᾳ μεμνῆσθαί τι καὶ λέξειν περὶ θείου καὶ φιλανθρώπου βασιλέως. οὐ γὰρ δὴ δέος γε μὴ ἐπαινεῖν αὐτὸν προελόμενοι, ἔπειτα [8] ἀπορήσομεν λόγων· ἀλλὰ μὴ τὰ [9] τοιαῦτα ἢ τὰ ὑπάρχοντα ᾧ βασιλεῖ, ὡς τε μηδένα εἰπεῖν

tioni, multaque ſacra pecora apud ipſum, ut homines, nutriuntur. Hic Nilum quoque tum aeſtate adducit, tum hyeme revocat, ac duo & quadraginta Aegypti templa, omniaque totius terrae delubra continet & exornat, publicorum ſimul & arcanorum cuſtos, deorumque & hominum praeſes. Ac jam ad ſe noſtram avertit orationem, ut ipſo ſalutato, finem faciamus. O qui pulcerrimam omnium, quaſcunque vides, urbem incolis, quae tibi ſolennes celebrat nundinas: o communis omnium lux, quam & nobis manifeſte nuper praebuiſti, cum inundante mari & undique fluctuante, nec ulla re praeter imminens ac prope praeſens periculum nobis conſpicua, tu manum porrigens, & coelum obſcurum aperuiſti, & terrae conſpectum, atque ad eam appulſum, nobis dediſti: id quod adeo praeter ſpem contigit, ut ne expoſiti quidem rem veram eſſe crederemus. De his magnam tibi, o multum venerande, gratiam habemus: tu autem deſerere me noli, verum penitus conſerva, & hymnum hunc, quem his temporibus compoſuimus, hilariter excipe, tanquam qui de praeteritis gratias agat, de futuris vero tibi ſupplicet, ut ea jucundiora & meliora, quam nunc ſunt, contingant.

IN REGEM ORATIO.

EGO vero decorum fore putarim, ſi his menſtruis feriis divini & humaniſſimi regis mentionem aliquam faciamus: nec enim id metuendum eſt, ne poſtquam ipſum laudare coeperimus, verba nos deficiant, ſed potius ne tot ſint in ipſo laudanda, ut ea nemo pro di-

1 Lege χειμῶνος. *Cant.* 2 Bar. 7. καὶ ἱερά. 3 Memphim. *Cant.* 4 Deeſt in Bar. 7. 5 Bar. 7. αἰφομένης. 6 Lege προῇς. 7 Εἰς τὸν αὐτοκράτορα. Morell. 8 Bar. 6. ἀπορήσομεν. 9 Τὰ deeſt in Bar. 6.

gnitate

102 ἀξίως ἂν δυνηθῆναι περὶ αὐτῶν. ἐγὼ δὲ τῇ περὶ τἆλλα αὐτῷ χρηστῇ καὶ φιλανθρώπῳ τύχῃ ἐπαρθείς, καὶ τοῖς περὶ αὐτῷ λόγοις ἐθαρρήσα. διόπερ τἆλλα πάντα ἀφεὶς, ἃ τοῖς προοιμιαζομένοις [1] λέγειν ἔθος ἐστὶ, καὶ περιφασίζεσθαι, τοῖς μὲ, ὁ μέγεθος τῶν πεπραγμένων, τοῖς δὲ, ὦ χρόνον ὀλίγον ὄντα τῶν λόγων, καὶ περισταθεὶς [2] ὑδὲ τῶν μυστῶν, ὥσπερ τινες τῶν ποιητῶν, ὑδ' ἄλλης ὑδεμιᾶς ἔξωθεν βοηθείας, ἐπ' αὐτὸν τρέπομαι τὸν βασιλέως τὸν ἔπαινον· ὑχ' ὑπ' αὐθαδείας, ὑδὲ καταφρονῶν ὅν προσήκοντος, ἀλλ' ὁρῶν τοὺς ἐν ἀρχῇ καταπροσῴνοντας καὶ παραιτουμένους, πρόπον τινὰ αὐτοὺς καταφρονοῦντας τῆς ὑποθέσεων, ἃς ποιοῦνται, τῶν λόγων. ταῦτα γὰρ λέγοντες ὁδὲν ἄλλο ἐνδείκνυσθαί μοι δοκοῦσιν, ἢ τοῦτο μὲ ἐξ ὑπογύου λέγοντες, ὡς ἂν πλείονι χρόνῳ φροντίσαντες καὶ παρασκευασάμενοι, ἴσους ἂν τῷ μεγέθει τῶν ἔργων τοὺς λόγους παρήνεγκον. οἱ δὲ δόντες ἑαυτοῖς [3] τὸ περὶ τῶν μεγίστων δύνασθαι λέγειν ἐπαγγέλλονται, καὶ ταύτην ὑποβολὴν τῶν ἐπαίνων σφίσιν αὐτοῖς διδόασιν. ἐγὼ
103 δ' ὅτε χρόνου πλῆθος ἱκανὸν, ὅτε λόγον ὑδένα ὁρῶ τοῦ βασιλέως ἄξιον, ὑδ' ὅστις αὐτὸν [4] ἱκανῶς ἐγκωμιάσαι δυνήσεται· ὅμως δὲ οὐκ ἀποδειλιατέον, ἀλλ' ὅσον δυνάμεθα, πειρατέον εἰπεῖν. οὐδὲ γὰρ ἂν θύομεν τοῖς θεοῖς, ὃ περὶ ἀξίαν οἰόμενοι ὁρῶντες, τοῦτο ποιοῦμεν· ἀλλ' ὅσον δυνατὸν ἡμῖν, χάριν αὐτοῖς ταύτην [5] ἀποτίνομεν· διόπερ οὐδὲ τὸν βασιλέα δεῖ οἰκεῖον μέλλοντας [6] ἐπαινεῖν, ἀλλὰ θαρροῦντας ἱέναι ἐπὶ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ· [7] ἐκείνῳ μὲ γὰρ ἴσως οὐδεπω τὰ πρὸς [8] ἡμᾶς, [9] ἡμῖν δὲ ἐκ ἐνδεοῦς εὑρήσει). ἓν μὲ οὖν τοῦτο πρῶτον καὶ μέγιστον ὑπάρχει λέγειν περὶ αὐτοῦ, ὅτι καὶ πρότερον ἢ καταστῆναι εἰς τὴν ἀρχὴν, ἄξιος τῆς βασιλείας ἦν. οἱ μὲ γὰρ δι' ἑτέρων κτώμενοι τὴν ἀρχὴν ἢ [10] παρὰ τῶν παρὰ αὐτῶν παραλαβόντες, οἱ μὲ, ἐμοὶ ἀντὶ [11] τοῦ δικαίου προῆσθαι δοκοῦσιν, οἷόν' ὥσπερ τινος γένους ἀκολουθίαν καὶ διαδο-

gnitate poſſit explicare. Verum ego bonitate ejus & humanitate, qua in ceteris rebus utitur, fretus, orationem etiam de ipſo ſum auſus inſtituere. Quapropter aliis omnibus omiſſis, quae ſolent in prooemiis adferre nonnulli & praetexere, vel rerum magnitudinem, vel exiguum temporis ſpatium in orationes inſumptum, nec vel Muſis, ut faciunt poetae, vel alio ullo auxilio invocato, ad ipſum regem laudandum me confero: non quod mihi confidam, aut argumentum hoc deſpiciam, ſed quod exiſtimem eos, qui initio dicendorum auditores deliniunt, & ſe excuſant, ipſos quodam modo orationum ſuarum ſubjecta contemnere. Iſta namque cum dicunt, illud propemodum videntur indicare velle, ſe, ſi longiori tempore in eam rem incubuiſſent, facile orationem rerum magnitudini exaequaturos fuiſſe: atque ita facultatem de rebus maximis dicendi ſibi tribuunt, & iſta maxima laude ſe afficiunt. Ego vero nec tempus ullum ſatis longum duco, nec orationem ullam video, quae Rege poſſit eſſe digna, eumque ſatis laudare: nec tamen ideo debemus torpeſcere, ſed pro virili, quae poſſumus, dicere. Cum enim in ſacrificiis non ad deorum dignitatem reſpiciamus, ſed pro noſtris facultatibus gratiam illis referamus; multo minus in rege laudando debemus eſſe meticuloſi, ſed animoſe ad ipſum laudandum accedere: quamvis enim minor quam pro ipſo, non tamen erit noſtris viribus inferior, oratio. Illud igitur primum ſumma cum laude dici de ipſo poteſt, eum, priuſquam regnum capeſſeret, regno dignum fuiſſe. Etenim qui vel per alios imperium acquiſiverunt, vel a majoribus per manus acceperunt, ii vel vim juri praetendentes, vel generis ſeriem & ſucceſſio-

1 Non agnoſcit Bar. 6. 2 Bar. 6. δὲ ὐδὲ. 3 Τῶν. Bar. 6. 4 Deeſt in Bar. 6. 5 Bar. 6. ἐκτείνομεν. 6 Bar. 6. ἐπαγεῖν. 7 Bar. 6. ἐμείνωμεν. 8 Bar. 6. ὑμῶν. 9 Ita Bar. 6. & *Cant.* Vulg. ὑμῖν. 10 Sic iidem Bar. 6. & *Cant.* Vulg. περὶ. 11 Τῷ deeſt in Bar. 6.

χὴν σώζοντες, ὅτω τ' βασιλείαν ἐκτήσαντο· ὅστις δὲ [1] αὐτὸς μ' ὅτε ωρόμηγείλας ὅτε δεηθεὶς, δεηθέντων δὲ ἁπάντων αὐτῷ γενέαθ, ἔδωκε τοῖς δεηθεῖσιν [2] ἑαυτὸν καὶ ωροκαλέσασιν, πάλαι τούτῳ, χ' δι' ἀρετήν, τοῦτο ὃ γέρας [3] ὠφείλετο· χ' γάρ τοι ἐκείνοις μ' ωρὶ τ βασιλείας ἀμφισβητοῦσι πολλοί, τούτῳ δὲ ὐδείς. καί τοι εἴτε φόβῳ ᾧ ωρὸς αὐτὸν, εἴτε αἰδοῖ 104
ᾧ κρέπτονος, εἰθ' ὅωρ ἔφην, γνώμῃ τῇ βελτίσῃ χ' δικαιοτάτῃ συγχωρεῖν οἴον) δεῖν, πῶς ὐκ ἐξ ἁπάντων τούτων φοβερὸν, ὃν τιν' ἐχρῆν εἶ) τ βασιλέα; ὐ μὴν, ἀλλὰ χ' τοῖς βασιλεύσασι ωρὸ αὐτῷ τεκμήρεσθαι πάρεστι ωρὶ αὐτῶν ὅσον εὐθὺς ὲν αὐτοῖς τοῦτοισι ωρῶτον διήνεγκεν αὐτῶν. ἐκεῖνοι μ' γὰρ μετ' πολέμων χ' φόνων πολλῶν εἰσῆλθον εἰς τὰ ωράγματα, πολλοὺς [4] μ' τ' ὲν τάξει ἀπολέσαντες, πολλοῖς δὲ ἀνηκέστων συμφορῶν αἴτιοι [5] γεγενημένοι, ὥστε πολλὰς μ' ἐρημωθῆναι πόλεις ὑπηκόους, πολλὴν δὲ χώραν ἀνάστατον γενέαθαι, πλεῖστα δὲ ἀναλωθῆναι σώματα, ὥστε μὴ πάντα ὁσίως αὐτοῖς συμβῆναι, μηδ' ἂν αὐτοὺς τοῦτ' εἰπεῖν ἔχειν ωρὶ αὐτῶν· ὁ δὲ, ὅτως ὁσίως χ' καλῶς ἐπέσχε τοῖς ωράγμασιν, ὥστε [6] ὅτε καθιστάμενος, ὅτε ἐν ἀρχῇ τ βασιλείας, ὐδενὸς φόνου ωροσεδέηθη· ὐδὲ ὥσωερ ἐν μεταβολῇ χ' [7] μεταστάσῃ ωραγμάτων, ὐδεὶς ὐδενὸς ἐπειράθη χαλεπῶς· ὐδ' ἔστιν ἃ πολλὰ εἴωθε χ' 105
ἀναγκαῖα ἐν τοῖς τοιούτοις συμβαίνειν, ὐδὲν τούτων ἐωράχθη· ὐδ' ἔωαθον ἀνήκεστον ὐδὲ δεινὸν ὐδέν, ὐκ ἄνδρες, ὐ πόλεις, ὐκ ἔθνος. ἀλλ' ὅτως [8] ἐμέλησεν αὐτῷ τοῖς θεοῖς, ὅωως ὁσίως χ' εὐσεβῶς ἐπισήσεται τοῖς ωράγμασιν, ὥστε ἃ μ' τ μανίας καὶ ἀνοσίας ἔργα ἦν, ἑτέροις ἀνέθηκεν· ἃ δὲ τ δικαιοσύνης χ' φιλανθρωωίας χ' τ ἄλλης εὐσεβείας, τούτῳ διεφύλαξε. χ' μὴν ὐδ' ὡς ἔχε τ ἀρχὴν, ὐδὲν ἐωόησε σκυθρωωὸν ὐδὲ ἐμιμήσαθ, ὐδὲ ἐζήλωσε τούτων ὐδέν, ὐδὲ ὥσωερ ἄλλοι τ ωρὸ αὐτῷ βασιλέων τ ὲν τέλει τινὰς φοβηθέντες, ὑωοβουλεύειν αὐτοὺς αἰ-

nem conſervantes, regnum ſibi compararunt: qui vero, cum nihil ipſe nec promiſiſſet nec poſtulaſſet, omnibus ipſum obſecrantibus & ad regnum capeſſendum adhortantibus ſe dedidit, huic jampridem virtutis ergo praemium hoc debebatur; etenim cum illis de regno contendunt multi, cum hoc autem nullus. Sive praeterea metui, quo erga ipſum afficiebantur, ſive, dignitatis reverentiae, ſive, ut dicebam, moribus optimis ac juſtiſſimis illud tribuendum putarent, manifeſto ubique apparebat is qui rex erat eligendus. Quin & ii, qui ante ipſum regnarunt, facile poſſunt animadvertere, quantum in hoc ipſo primum ab illo differant. Illi enim per bella multa & caedes ad rerum adminiſtrationem acceſſerunt, tum ex magiſtratu multis occiſis, tum aliis quamplurimis irreparabili clade affectis, ita ut & civitates ipſorum diriperentur, & regiones multae vaſtarentur, & homines plurimi perirent, adeo ut ne ipſi quidem de ſe auſint dicere, an per omnia ſeſe innocenter geſſerint: hic autem tanta cum innocentia & probitate rerum gubernationem ſuſcepit, ut nec in creatione, nec in regno auſpicando, caede ulla opus ei fuerit; nec, ut in rerum mutatione & tranſlatione, injuriam ullam quiſquam paſſus ſit; neque quicquam eorum, quae talibus in rebus neceſſario multa ſolent accidere, contigerit; nec vel cives, vel civitates, vel regiones indignum aut grave quicquam ſint perpeſſae. Tantam enim dii curam adhibuerunt, quo pie & innocenter ad regnum accederet, ut ea, quae furoris erant & amentiae, aliis attribuerint; quae juſtitiae, humanitatis, & pietatis, ipſi reſervarint. Quin nec poſt regnum partum ſeverius quicquam vel fecit, vel conſectatus eſt, nec, ut alii ſolent reges, cum quoſdam ex magiſtratu metuunt, eos de inſidiis ſibi poſitis in-

1 Bar. 6. αὐτοῖς. 2 Bar. 6. αὐτόν. 3 Vulg. ὀφείλεθ. 4 Deeſt in Bar. 6. 5 Bar. 6. γενηθέντες. 6 Non agnoſcit Bar. 6. 7 Ita Bar. 6. Vulg. καταστάσῃ. 8 Bar. 6. ἐμέλλησεν.

cuſantes,

πασάμενοι, τὺς μὲ, φυγᾶς, τὺς δὲ, θανάτοις ἐζημίωϛ, ὐδὲν τύτων ἐποίησεν, ὐδὲ τρόπον μετέθετο. ἀλλ' ὕτως [1] ὀξὶ πάντων πόρρω τ τοιύτων, ϗ τοσῦδον [2] ἀπέχῃ ὕ σφαλὰς ϗ θανάτυς βύλεαϛ ποιεῖν, ὥϛε ϗ τ ὑπ' ὐβυλευόντων πινὰς ϗ τ φανερῶς ἐξελεγχομένων, ϗ τύτυς φείσαϛαι ϗ ζῆν τῇ τύτυ φιλανθρωπίᾳ· ϗ ταῦτ' ὐ μόνον ἠμότητός ἐϛιν ὑπόδειγμα, ὐδὲ ὕ πρὸς πάντας ὁσίως ἔχειν αὐτὸν, ϗ μὴ φθονερῶς διακεῖϛαι πρός πινας τ
106 ἐντίμων ϗ ὑπερεχόντων, ἀλλὰ ϗ ὕ μὴ καταπεπλῆχθαι ὑπὸ φόβων τ ἀρχὴν, μηδὲ ταραχωδῶς ἔχειν πρὸς τὰ συμβαίνοντα, μηδὲ ὀξύῤῥοπον εἰ πρός τε ὀργὴν ϗ θυμὸν, ἀλλὰ βεβαίᾳ ϗ ἀκινήτῳ [3] τῇ διανοίᾳ χρῆϛαι πρὸς ἅπαντας. εἰκότως· τ γὰ μαθόντα ἃ χρὴ ϗ παιδϛθέντα, ϗ μηδενὸς τ καλῶν ἀμελήσαντα, μηδὲ ἁμαθῆ γενόμενον, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς τ ἀρετῆς μέρεσι καλλακοσμήσαντα τ ψυχὴν, εἰκὸς ἦν πάσης ἔξω γενέσθαι ἁμαρτίας. ταύτην τοίνυν τ παιδείαν ϗ ὁ βασιλεὺς παιδϛθεὶς, ϗ πάντων τῶν καλλίϛων μεταοχὼν, τῶν μὲ, ϗ ἀπὸ φύσεως ὑπαρξάντων αὐῷ, τῶν δὲ, ϗ ἀπὸ παιδείας γενομένων, ὐ [4] μέσως, ὐδ' ὥσπερ ἄλλοις πισὶν, ἀλλὰ πρὸς ὑπερβολὴν ἐκάϛυ· ἣν μὲν μέγα ὄφελο τῇ βασιλείᾳ ϗ πολὺ εἰς ταύτην καταϛῆναι. μόνῳ γὰ δὴ καὶ τύτῳ βασιλέων, ἢ οἷ ὀλίγοις διαφερόντως ὑπῆρξε· τί ὖν ἐϛι τῦτο; ἐκεῖνοι τ μὲ ἄλλου χρόνου πρόϛθϛι τὰ [5] αὐτῶν, ἐπειδὰν δὲ εἰσέλθωσι εἰς τ ἀρχὴν, τηνικαῦτα ὑπομελεῖαϛ αὐτῆς ἄρχου· ὁ δὲ, ὕτω [6] καθωσιῶδ τῇ βασιλείᾳ, ὥϛε τ πρώτην τεταγμένος ὅπως ἔτυχε ταχθεὶς, ἀδήλυ ὄντος τῦ
107 μέλλοντος, ὁρῶν πολλὰ τ βασιλείας ὐ καλῶς ὐδὲ ὁσίως διοικύμενα, ἀλλὰ πολλῷ αὐθάδειαν ϗ ὕβριν ϗ ἀκολασίαν ἐγγινομένην, ὐκ εἴα αὐξεαϛ, ὐδὲ παραπίπω χωρεῖν, ἀλλ' ὥσπερ μεγάλυ σώματος ϗ ὐκ ὑγιαίνοντος [7] ἰώμενος τὰ ὕπυλα ϗ νενοσηκότα αὐῷ, ἢ καθάπερ ἵππυ χαλεπῦ ϗ βιαίυ κατέχων ὃ ἄγριον ϗ ἀπειθὲς, ὀχφερόμενο μὲν ὑπ' αὐῷ,

cuſantes, vel morte vel exilio multare, tale fecit aliquid, nec mores priſtinos mutavit: ſed adeo ab his omnibus abhorret, & averſatur ſupplicia, ut multi etiam ex iis, qui ſint inſidiarum manifeſto convicti, per ipſius humanitatem ſuperſtites vivant; id quod non tantum clementiae eſt indicium, aut quod innocenter erga omnes ſe gerat, nec potentioribus invideat, ſed & quod nullo prorſus metu percellatur, neque ob rerum eventus turbetur, nec ad iram ſit proclivis, ſed firmo conſtantique erga omnes animo ſit affectus. Nec mirum: qui enim ea, quae oportebat, didiciſſet, nec ullam rem praeclaram neglexiſſet, nec rudis eſſet, ſed omni virtutis genere animum ſuum exornaſſet, eum aequum erat omni peccato eſſe immunem. Hac igitur ratione cum inſtitutus eſſet, nec ulla re pulcerrima careret, quod eas illi partim natura, partim educatio non mediocriter, ut aliis, ſed affatim ſuppeditaſſet: magnum erat regni praeſidium, etiam antequam illi praeficeretur. Huic namque ſoli, vel cum paucis ſaltem regibus contigit, quod cum alii tum demum regni curam gerant, cum id adepti fuerint, hactenus vero ſuas res agant, ipſe tantopere regno conſecratus fuerit, ut, cum forte ſummo loco conſtitutus eſſet, incerto etiamnum eventu futuro, & multa minus recte videret adminiſtrari, exorta in nonnullis contumacia, injuria, & petulantia, non permiſerit eam ingraveſcere, nec ulterius progredi, ſed quaſi magni & morboſi corporis ulcera parteſque infectas ſanaret, aut ſi ferocis equi & indomiti feritatem & contumaciam cohiberet, dum nunc ab illo vi auferretur,

1 Lege ἔϛη. 2 Melius ἀπέχῃ·— ut mox pag. 114. in marg. Vide & orat. in Alexand. pag. 144. & Panath. pag. 224. 3 Bar. 9. χρῆϛαι τῇ διανοίᾳ. 4 Scribe μετρίως. 5 Bar. 6. αὐτῶν. 6 Ita P. Steph. *Cant.* Morell. & Bar. 6. Ed. Flor. καθωσιῶ. 7 Bar. 6. οἰόμενο.

πολλάκις δὲ κατίχων καὶ ἀνακόπτων τὰς συνεχεῖς καὶ ἀλόγους καὶ βιαίους ὁρμὰς, ἔσωζεν [1] αὐτὴν καὶ σωτήρα τὰ συμφέροντα. τοιοῦτος μὲν δὴ περὶ τῆν βασιλεῦσαν ἦν. ἐπεὶ δὲ ἡ τὰ πάντα διοικοῦσα θεῖονα καὶ ἁγιωτάτην σύσα, καὶ τοῦτον ἐκάθισεν εἰς τὸ βασίλειον θρόνον τὸν δικαιότατον καὶ ὁσιώτατον βασιλέων, τί ἄν τις θεῖον καὶ μέγιστον εἰπεῖν ἔχοι, ὧν τὸ ἀγαθὸν αὐτῆ τύχης καὶ θείοιας ἀπολαύομεν; ὃς ἁπάντων μὲν κεκινημένων καὶ μιξαμένων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, εἰς ἑτέραν γῆν, σαλευούσης δὲ τὸ ἀρχῆς ὥσπερ ἐν μεγάλῳ χειμῶνι ἢ σεισμῷ, καὶ πῃ ὥσπερ νεὼς καταδύεσθαι μελλούσης, ἀποφερομένης πρὸς ἔσχατα γῆς, ἣν καὶ πρότερον ἀπεπλανήθησάν τινες τῶν ἐν ἀρχαῖς καὶ βασιλείαις γενομένων, καὶ πεῖρα ὥσπερ ἐν λαβυ- 108
είνθῳ πολλαῖς καὶ χαλεπαῖς ἀπορίαις ἐντυχόντες, τελευτῶντες αὑτοὺς ἀπεῖπον ἀποκλει-σθέντες, τὸ ὀπίσω ὁδῷ ἐπανελθεῖν μὴ δυνηθέντες· ταῦτα ὁρῶν ὃκ ὡς ἄπειρος κυβερνήτης εἴασεν [2] ὅπως ἔτυχε φέρεσθαι, οὐδὲ κινδυνεύειν, ἀλλ' ὡς ἂν ἐμπειρότατος βασιλέων, καὶ γνώμῃ πρόσχων, πρῶτον μὲν ἐπέσχε καὶ ἔπαυσε τὸ [3] ὀχεῖσθαι ὁρμῆς, ἔπειτα κατέσχισεν εἰς ὅρμον ἄλλον. καὶ νῦν ἡ μὲν ἐν ἀσφαλεστάτῳ ὁρμῇ, ὥσπερ ναῦς ἐκ πολλῆς χαλαζᾶσα χειμῶνος· ὁ δὲ, ὅταν ἐξηγῆται καὶ διέπῃ ὃ τὸ ἀρχῆς, ὅνπερ χρὴ τρόπον, τὴν εὐσέβειαν μὲν καὶ δικαιοσύνην, ἔπι δὲ σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν καὶ φρόνησιν, καὶ τὴν ἄλλων [4] κόσμων γε ἀρε-τῶν. ἤρξατο μὲν γὰρ ὥσπερ προσῆκε, ἀπὸ εὐσεβείας· διεξῆλθε δὲ καὶ διὰ τῶν ἄλλων μερῶν τὸ ἀρετῆς. [5] τίς μὲν γὰρ δικαιοσύνης, τίς δὲ φιλανθρωπίας, τίς δὲ τὸ ἄλλης ἀρετῆς τοσαῦτα δείγματα καὶ τοιαῦτα, ὅσα [6] καὶ ὁ βασιλεὺς οὗτος ἐξήνεγκε; καὶ πρῶτόν γε τὴν εἰς χρήματα δικαιοσύνην αὐτῆ θαυμάζω. τῆς γὰρ συντάξεως ἐπισφαλούσης τῆς 109
εἰς τὴν δίοικησιν συνεταγμένης, καὶ [7] φόρων ὑπεταχθέντων πλειόνων καὶ οὐδὲ τούτων ἀρκού-

nunc ipſum contineret, ejuſque continuos, effraenes, & violentos impetus coerceret, ita quae ad utilitatem regni pertinebant, omnia procurarit. Ac talem quidem ſe praebuit, antequam regnum iniret. Poſtquam vero divina providentia, quae omnia gubernat ac diſponit, hunc etiam, juſtiſſimum & ſanctiſſimum regem, in regio ſolio collocavit, plurimos & maximos humanitatis ipſius atque providentiæ fructus percepimus. Cum enim eſſent omnia commota, & in aliam, ut ita dicam, terram tranſlata, regnum autem tanquam in magna tempeſtate aut terrae motu fluctuaret, & inſtar navis peſſum euntis ad extremos terrae fines (quo & antea reges ac principes quidam aberraverant: qui deinde cum in difficultates multas & graves tanquam in labyrinthum incidiſſent, ad deſperationem tandem redacti ſunt, cum reditus ipſis eſſet intercluſus) delatum eſſet: ipſe, qui haec videret, non permiſit illud, ut imperitus gubernator, fortunae & periculis, ſed ut rex prudentiſſimus ab impetu primum, quo in alteram partem ferebatur, cohibuit, deinde in portum adduxit. Itaque nunc ipſum quidem regnum in tutiſſimo portu conſiſtit, tanquam navis poſt multas procellas tranquillitati reſtituta; ipſe vero recte illud adminiſtrat, pietatem, juſtitiam, temperantiam, modeſtiam, prudentiam, & alias omnes virtutes colens. Nam a pietate, ut oportebat, exortus, per alia quoque virtutis genera progreſſus eſt. Quis enim vel juſtitiae, vel humanitatis, vel aliarum virtutum tot tantaque, quot & quanta hic rex, exempla edidit? Ac primum juſtitiam ejus in pecunia conſideremus. Etenim cum penſiones multae in Rempublicam conferrentur, ac tributa multa nondum ſuffice-

1 Lege αὐτῆ. *Cant.* 2 Bar. 6. ὥστε. 3 Bar. 6. ὀκεῖσθαι. 4 Lege κοσμῶν. *Cant.* Forte ἐκόσμησεν. Morell. 5 Τίς μὲν γὰρ — τὸ ἄλλης ἀρετῆς, & quae interponuntur, deſunt omnia in Bar. 6. 6 Poſt καὶ deeſt οὗτος. *Cant.* 7 Scribe φόρων. *Cant.*

rent,

των, ἀλλὰ κεκενωμένων μὲ τῶν παντα χῆ ταμείων, ἀεὶ δὲ μείζονϑ ὄντος τῦ θεὶ τῦ
[1] μέλλοντος φόβυ, ὑ ὅ πλείονος ἐδεήθη, ὑδ' ἐζήτησεν, οὐδὲ ἀφ' χρήματα κακὸς ἐγέ-
νετο, ἀλλ' ἀιτῆκε καὶ ἐπεκύφισεν, ὑ μόνον δικαιότατος, ἀλλὰ καὶ φιλανθρωπότατϑ βά-
σιλέων [2] περὶ ταῦτα γενόμενϑ. καὶ τοιῦτος μὲ εἰς χρήματα. τὺ δὲ πρὸς τὰς δίκας
δικαιοσύνην καὶ [3] φιλανθρωπίαν, τίς ἂν ἀξίως ἐπαινέσειε; [4] τίς γὰρ Ραδάμανθυς ἢ τίς Αἰα-
κὸς ὕτω δίκαιον ἑαυτὸν πρὸς ἅπαντα δικαστὴν διεφύλαξε; μᾶλλον δὲ ὅ μὲν δίκαιον ὑκ
ἀεί, ὑδὲ [5] παντα χῆ φιλάνθρωπον· ὁ δὲ ὅ μὲν δίκαιον ἀκριβῶς οἶδεν, ὡς αὐτὸς νομοθέτης
ὢν, καὶ εὑρετὴς αὐτῦ· ὑδὲν δὲ ἔξω τῦ δικαίυ ποιῶν, ὅμως ἀμφ' τύτῳ βεβαιοῖ τὴν φιλαν-
θρωπίαν, ὥστε [6] δικαιοσύνης τὺ ἀκριβεςάτην, ταὐτὸν δυνάσθ φιλανθρωπίᾳ τῇ καθαρω-
τάτῃ· τύτυ δὲ αἴτιον, ὅτι ὑκ εἰς ἑτέρυς ὁρῶν ἑρμηνέας, ὕτω λαμβάνῃ τὸ δίκαιον, ἀλλ' αὐ-
τὸς ἔχων ὑκ παιδείας τὴν ὡς ἀληθῶς καλῶν καὶ τ' ἀγαθῶν ὑπόμνην, τὺ ἀπὸ τ' νόμων
ἐμπειρίαν [7] πρωτειληφὼς, ὥστε μήπ τ' γεγραμμένων ἀφαφεύγειν αὐτὸν, ὕτω τὰς κρίσεις
ποιεῖται περὶ πάντων. ὑδεὶς γὰρ ὄφιν, ὅστις ὑ τ' δικαίων ἀπῆλθε τυχών, ὑδ' ἐμέμφαθ
τὴν κειθέντων [8] ὑπ' αὐτῦ, ὕτε διώκων ἡττηθείς, ὕτε φεύγων ἁλύς, ἀλλὰ πέρχονθ μὲ
φότεροι [9] καὶ πρωσκυνῦντες ἀπέρχονθ, καὶ τὺ αὐτὴν ψῆφον περὶ τ' ἐγνωσμένων ὅ, τε ἡττηθεὶς
καὶ ὁ νικήσας φέρει. κἂν ἄρα συμβῇ τισι τὼ τιμωρίαν ὑποχεῖν, ὑ ὅ παθεῖν καὶ δεινὰν
δίκην δεινὸν νομίζυσιν, ἀλλὰ μὴ μείζω παθεῖν, πρὸς κέρδος τίθενται· ὑ γὰρ μῖσος ἀμφ' l. ἀυτῶν
τ' δεδραχότων αἱ τιμωρίαι [10] δυνάν), ἀλλὰ παιδείαν, μάλιστα μὲν εἰ πως οἷόν τε καὶ αὐ- l. ἀκτύνονται
τῶν· εἰ [11] δὲ μή, τ' ἀκουσμένων. εἰ δ' αὖ ὅ φιλέλληνα εἶ) καλὸν καὶ πρέπον βασιλῆ, ᾧ
[12] πρωσήκων ὁ ἔπαινος. ὅτω γὰρ σφόδρα φιλέλλην ἐστὶν ὁ βασιλεὺς, καὶ τοσῦτον ἀμφ' πρεί-

rent, ſed & aeraria omnia eſſent exhauſta, & graviora quoque in poſterum metuerentur, ipſe majorem pecuniae ſummam ut conquireret, coactus non fuit, nec ea de cauſa acerbius ſe geſſit, verum tributa ſublevavit, maxima non modo juſtitia, ſed & humanitate praeter coeteros reges hac in re uſus. Atque haec quidem de pecunia. In judiciis autem quam juſtum & aequum ſe praebuerit, nemo facile dixerit. Nam nec Rhadamanthus nec Aeacus juſtius hac in re ſeſe geſſerunt. Quinimo cum jus non ſemper nec ubique ſit cum aequitate conjunctum, ipſe & jus exacte novit, quippe qui ejus autor ſit ac legiſlator; & juſtitiae executione nihilominus humanitatem ſuam confirmat, adeo ut exactiſſima juſtitia ſummae humanitati apud ipſum ſit aequalis: cujus eſt rei cauſa, quod ille non ab aliis interpretibus juris cognitionem accipiat, ſed ad eam, in qua inſtitutus eſt, rerum praeclariſſimarum ſcientiam adjuncta legum experientia, ſic ut nihil eum ſcripti juris effugiat, ita demum de rebus omnibus judicet. Quapropter omnes ab eo jus ſuum conſequuntur, nec ejus judicia quiſquam calumniatur, ſive actor cauſa cadat, ſive reus vincatur, verum uterque aequo animo & hilari diſcedit, nec aliter de re judicata ſentit is, qui cauſam obtinuit, quam qui litem perdidit. Quod ſi poenas aliqui dare cogantur, non id tam grave ducunt, quam, quod majora non patiantur, praeclare ſecum agi putant; nec enim ille odio eorum qui peccarunt, ſupplicia ſumit, ſed ut corrigat ipſos primum, ſi fieri poſſit, ſin minus, ipſorum exemplo alios. Jam ſi decorus eſt regi Graecorum amor, nemini certe laus haec magis convenit. Tanto enim amore Graecos proſequitur cum maxima virtu-

1 Bar. 6. μείζοι. 2 Bar. 6. γνώμη περὶ τὰ τοιαῦτα. 3 Bar. 6. φιλίαν. 4 Bar. 6. τίς γὰρ Αἰακὸς ἢ τίς Ραδάμανθυς. 5 Bar. 6. παντα χῆ. 6 Lege δικαιοσύνην. Cant. 7 Scribe πρωσειληφὼς. 8 Ita Bar. 6. & Cant. Vulg ἐπί. 9 Illud ϲ deeſt in Bar. 6. 10 Vitioſa vox eſt δυνάνται, aut aliquid deeſt; ἐμποιεῖν aut quid ſimile. 11 Sic Bar. 6. & Cant. Vulg. δή. 12 Ita Bar. 6. Vulg. πρωσήκων.

tis

ἐπὶ τούτῳ δὲ καλῷ, ὥστε ἠμελημένης τῆς τῶν Ἑλλήνων παιδείας [1] καὶ καταπεφρονημένης, ἀνηρημένων [2] δὲ τὰ ἐπ' αὐτῇ τιμῶν, περιεωρισμένου δὲ καὶ τοῦ ἀθλητὸς ὄντος μέρει παντὸς τοῦ III
Ἑλληνικοῦ, οὐκ ἠμέλησεν ὁ βασιλεύς, ἀλλὰ τοῖς ταῖς ὑπαρχούσαις τιμαῖς, καὶ ἄλλας [3] προσέθηκε. καὶ περὶ μὲν δικαιοσύνης, τοσαῦτα. φιλανθρωπία γε μὴν, τίς μείζων ταύτης καὶ φιλικωτέρα; ἧ κατεπηχὲς ἅπαν ὃ ὑπήκοον καὶ ὑπὸ φόβου δεδουλωμένον, πολλῶν τὰ κατηκόων πειόντων καὶ ὠταικουσύντων κατὰ πάσας τὰς πόλεις εἴπις φθέγξαιτό τι, ἐλεύθερον δὲ οὐδὲν οὔτε φρονῆσαι τὸ οὔτε εἰπεῖν οἷόν τε ὂν, ἀνηρημένης τὸ σώφρονος καὶ δικαίας παῤῥησίας, τρέμοντος δὲ ἑκάστου σκιὰν, ἀπήλλαξε τοῦ φόβου τούτου, καὶ ἠλευθέρωσε τὰς ἁπάντων ψυχὰς, ἀτελῆ καὶ ὁλόκληρον ἀποδοὺς [4] ἐλευθερίαν αὐτοῖς. ὃ τοίνυν μέγιστον τοῦ βασιλέως φιλανθρωπίας, καὶ κρεῖττον ἅπαντος παραδείγματος· ὢν γὰρ τηλικοῦτος ὁ βασιλεύς, ἡμερότητι καὶ [5] ὑπεικείᾳ διενήνοχεν ἁπάντων βασιλέων, ὥστε μικρὸν μὲν, οἷα πατὴρ, μικρὸν δὲ, οἷα ποιμαίνων τὰ ἄλλων εἰπεῖν εἰ), καὶ πάντα ὅσα ποιηταὶ δυνάσας ἡμεροῦντες ἐφθέγξαντο. τίνα γὰρ τρόπον ὑπεικείας παρελέλοιπεν; [6] ὃ κοινότατος μὲν ὁ τρόπος τοῦ φιλανθρωπίας αὐτοῦ πρὸς ἅπαν τὸ ὑπήκοον, καὶ τοῦ ὑπὸ πάσης 112
προφάσεως ἐντυγχάνοντας. ἡ δὲ τοῦ σχήματος αὐτοῦ προότης ὡς φιλάνθρωπος, καὶ τοῦ διαλέκτου τὸ [7] εὔχριτον, καὶ ὃ μηδὲν δεῖν ἕνεκα τοῦ προσόδου προγματεύεσθαι, ἀλλ' ὑπάρχειν ὥσπερ εἴσω προῤῥαιτηείων παριέναι, τοῖς τι καὶ μικρὸν συνειδόσιν [8] ἑαυτοῖς ἀγαθὸν, πῶς δὲ πάσης ἐπέκεινα προότητος καὶ φιλανθρωπίας; δὲ γὰρ ὡς ἀπάνιον καὶ δυσπρόσοδον παρέχων ἑαυτὸν, ἡγεῖται τοῦ μὲν μέγας καὶ θαυμαστὸς, καὶ τοιοῦτος οἷος μηδεὶς ἄλλος πώποτε ἐγένετο, δόξαν ἀποίσεται βασιλεὺς, ἀλλ' ὅπως ἂν μάλιστα βεβαιοῦν τὴν τοῦ τοιοῦτος εἶ) προσηγορίαν, εἰ τοῦ παρ' αὐτοῦ εὔνοιαν καὶ φιλανθρωπίαν, κοινὴν ἅπασι τοῖς δεομένοις παρασκευάσεται· οἰόμενος

tis hujus excellentia, ut, cum Graeca eruditio negligeretur & contemneretur, ac honores ipſi decreti eſſent ſublati, nec ullo loco haberetur Graeca natio, id nequaquam neglexerit, verum priores honores aliis additis auxerit. Et hactenus de juſtitia. Humanitas autem quae poſſit eſſe major aut clarior hac, qua cives omnes metu contractos & ſubjugatos, quod delatores quidam urbes omnes circumirent, ſubauſcultantes quid quiſque loqueretur, ita ut nihil jam libere nec ſentire nec dicere quiſquam poſſet, ſublata juſta loquendi libertate, ſinguliſque umbram ſuam timentibus, ab hoc timore liberavit, libertate perfecta omnibus in ſolidum reſtituta. Maximum autem & incomparabile eſt hoc regiae humanitatis ſignum, quod in tanta potentia reliquos reges omnes clementia & aequitate ſuperavit, ut propemodum quaſi paſtor aliorum, & quibuſcunque aliis nominibus principes ſuos poetae demulſerunt, appellari poſſit. Quod enim humanitatis genus ille praetermiſit, qui & erga cives omnes, vel quavis de cauſa ipſum accedentes, familiariſſime ſe gerat, & geſtu utatur clementiſſimo. Omnem vero humanitatem illud excedit, quod puro utitur ſermonis genere, nec ad eum accedere volentibus multum eſt laborandum, cum liceat omnibus qui vel alicujus ſunt frugi, quaſi ultra luſtrale labellum penetrare. Nec enim exiſtimat ſe, ſi rari & difficiles contingant acceſſus, hoc modo magnitudinis & potentiae, qualem antea nullus habuerit, famam in vulgus conſecuturum, ſed ita potius, ſi communiter benevolum ſe & aequum omnibus indigentibus exhibeat. Arbitratur et-

1 Deeſt illud καὶ in Bar. 6. 2 Non agnoſcit etiam δὲ Bar. 6. 3 In Bar. 6. duarum lectionum ſunt veſtigia, προσεπίθη & προσέθηκε. 4 Bar. 6. φιλανθρωπίᾳ. 5 Bar. 6. ὑ. 6 Bar. 6. εὔκριτον. 7 Bar. 6. ἀγαθὸν ἑαυτοῖς ἀγαθόν. 8 Bar. 6. βασιλεῦς.

enim

δεῖν ⸗ ὡς ἀληθῶς βασιλέα, τῷ τ' ὅλων ἀπεικάθαι βασιλῇ, κατά τε τὸ φιλανθρωπίαν καὶ τ' πρόνοιαν ἁπάντων τ' ἀρχομένων· καὶ μὴ πρὸ μὲν τ' βασιλείας χρηστόν τι καὶ μέτριον ἦθος ἐμφάνειν ἑαυτῷ, βασιλέα δὲ ἀποδειχθέντα, χαλεπὸν καὶ βίαιον εἶ) πρὸς τὺς ἀρχομένυς· ὑ γὰ βασιλείας [1] σχῆμα εἶ) τὸ τοιῦτον ὑπεικῦς, ἀλλὰ σκαιότητος καὶ
113 ἀπαιδευσίας ἔλεγχον φανερώτατον· οἷος ἦν καὶ ὁ τ' [2] Λακεδαιμονίων στρατηγὸς, ὁ τοῖς Ελλησι πρὸς τὺς βαρβάρυς ἡγησάμενος· Παυσανίαν λέγω τ' Κλεομβρότυ· ὃς οἴκοι μένων, ἐδύνατο σωφρονεῖν· πλεύσας δὲ εἰς Ελλήσποντον, ἐπελέλησο μὲν τ' οἴκοι, [3] ἐπελέλησο δὲ αὐτῦ· παντὶ δὲ μᾶλλον ἐώκη ἢ ἀνδρὶ Σπαρτιάτῃ, χαλεπὸς μὲν ὢν καὶ βίαιος πρὸς τὺς συμμάχους, ἀκόλαστος δὲ καὶ ὑβριστὴς περὶ τὴν δίαιταν, τυραννικὸς δὲ περὶ τ' τρόπον. ὅθ' ἐπέδειξεν ὅτι καὶ ἰδιώτην ὄντα χ' βασιλέα οἷ τέ ἐστι τ' αὐτὸν εἶ) ἀφὶ πελῦς· τοιῦτον μὲν πρὸ τ' βασιλείας πρόσοχὸν ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης, ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ τῷ αὐτῷ νῷ καὶ τρόπῳ χρώμενος, ὐκ ἐκστὰς ἑαυτῦ, ὐδὲ ζηλώσας τ' ἀκολασίαν, ἀλλὰ τ' σώφρονα βίον ἐλόμενος, τ' μὲν ὕβριν καὶ πρόνομίαν μισήσας, [4] παράδειγμα σωφροσύνης ἑαυτὸν πρόσοχὸν, ὥστε τὺς τέως ἀσελγεῖς χ' ὑβριστὰς μεταθέσθαι τ' τρόπον, ὁρῶντας αὐτῦ τὴν σωφροσύνην, καὶ τ' τε [5] πρὸς χρήματα ἐπιθυμίας παύσασθαι, χ' πρὸς
114 ὃ σωφρονέστερον [6] ἀφικνεῖσθαι. καὶ μὰ καὶ ὅσαι ἡδοναὶ ἄρχυσιν ἀνθρώπων, ὐδεμιᾶς ἴσμεν ἥττημένον τ' βασιλέα. τοσῦτον γὰ ἀπέχει αὐτῶν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ὥστε [7] ἥτις ἐστὶν ἐγκράτεια κατ' ἀνθρώπυς ὑμνυμένη, ταύτην περὶ τάτυ μόνυ λεγομένην, πιστὴν εἶ) δοκεῖν. τίς μὲ γὰ ἔτι τὰ γαστρὸς ἐγκρατὴς, τίς δὲ ἀφροδισίων, τίς δὲ τ' ἄλλων ἡδονῶν; ὑ γὰ ὥσπὰ ἔφην ἀρτίως, ἐξ ἡμισείας ἔχε τ' [8] ἀρετὴν, ὐδὲ ὥσπερ ἄλλοι τινὲς βασιλεῖς πρός τε ἀν-

enim debere verum regem ſecundum Univerſi regem conformari, tum quantum ad humanitatem, tum quantum ad civium omnium curam pertinet; neque cum ante regnum adeptum benigne & moderate ſe geſſerit, eo comparato difficilem ſe & violentum praeſtare; id enim non regni clementis eſſe ſignum, ſed ruſticitatis & inſcitiae argumentum certiſſimum: qualis fuit in Lacedaemonio Graecorum contra barbaros duce, Pauſania Cleombroti Filio, qui dum domi maneret, modeſte ſe gerebat; poſtquam autem in Helleſpontum expeditionem fecit, & patriae & ſui oblitus eſt, ut quidvis potius quam Spartanus videretur, cum & erga ſocios violentus eſſet, & in convictu protervus atque injurius, & moribus plane tyrannicis. Verum rex noſter & privato licere & regi eundem perpetuo manere, apertiſſime demonſtravit, qui tum ante regnum talem ſe praebuit, ut eo dignus merito judicaretur, tum poſt creationem eadem animi ſententia & moribus iiſdem eſt uſus, ſic ut a ſeipſo non declinaret, nec injuriam affectaret, ſed modeſto vitae genere ſibi propoſito, partim violentiam & injuſtitiam odio haberet, partim ſeſe temperantiae exhiberet exemplum, adeo ut ii, qui ante protervi fuerant & injurioſi, conſpecta hujus modeſtia, mores ſuos mutarint, ac tam opum cupiditatem reliquerint quam ſeipſos ad temperantiam compoſuerint. Nulli praeterea voluptatis generi, quotquot inter homines vigent, deditum ipſum fuiſſe cognovimus. Tantum enim ab iis jam initio abhorrebat, ut omnis continentiae, quaecunque celebratur, ſpecies tum demum fidem haberet, ſi ipſi ſoli tribueretur. Etenim quis eſt adeo vel in cibo, vel in rebus Venereis, vel in aliis temperans? Nec enim, ut dicebam, dimidiam habet virtutem, ut alii reges quidam, qui cum for-

1 Bar. 6. εἶναι σχῆμα, τὸ γε τοιῦτον. 2 Ita Bar. 6. Vulg. Μακιδόνων. 3 Deſunt haec in Bar. 6. 4 Bar. 6. παράδειγμα δέ. 5 Bar. 6. πρὸς τὰ χρήματα· 6 Ita Bar. 6. Vulg. Ἀφικνεῖσθαι. 7 Bar. 6. εἴ πς. 8 Duplicis lectionis ἀρχῆς & χρείᾳ in Bar. 6. videntur veſtigia.

titudine

δρείαν καὶ φιλανθρωπίαν ὑπερεκῶς ἔχειν δόξαντες, [1] ἀχολαστόταζοι περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας ὄντες ἐφάνησ. οἷ Ομηρος ἐγκωμιάζων τ τ Αχαιῶν φρατηγὸν Αγαμέμνονα, ἀμφότερον [2] φησὶ, βασιλεὺς [3] τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής. [4] φαίνε) ὅτος πρ' αὐτῷ, ἠτιημένος μὲν Χρυσηΐδος, ἐρῶν γ) Βρισηΐδος τ Αχιλλέως, ἀφ' [5] δὲ ταύτην τ ὑπιθυμίαν, πολλῶν καὶ μεγάλων κακῶν αἴτιος τοῖς Αχαιοῖς γενόμενος. ὁ τοίνυν Αχιλλεὺς ὁ τ Θέτιδος καὶ τ Πηλέως, ὅτως ἀκόλαστος ἦν περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ μικροφρεπὴς, ὥστε ἀπελθούσης τ Βρισηΐδος πρ' αὐτῷ, καὶ χρόνον τινὰ ποιησάσης πρ' Αγαμέμνονι, φῶ χρῆμα μὲν ὅτω διετέθη, [6] ὡς' ἔκλαιεν ὁρῶν ὅπι οἴνοπα πόντον, καλῶν τ μητέρα ὥσπερ παιδάριον πεπονθὸς τοῦτο ὑπὸ ὁμοίου ἑτέρου· ἐλθούσης δὲ, τ φράσιν τ δακρύων διηγούμενος, καὶ κελεύων αὐτὴν δεηθῆναι τοῦ Διὸς, ὅπως ἂν Τρωσὶ σύμμαχος γενόμενος, κακὰ μέγιστα ἐργάσηι τοὺς Ελληνας· μετὰ ταῦτα δὲ ὁρῶν πολλοὺς πίπτοντας τ Αχαιῶν ἑκάστοτε, ὑπότε τ Τρώων καὶ ὑφ' Εκτορος, καί τινων [7] ἑταίρων αὐτοῦ καὶ φίλων ἀποθνησκόντων, οὐκ ἐπιστρεφόμενος, οὐδὲ ἐλεῶν. ἐκεῖνοι μὲν δὴ πολλὰ σπουδαίως ἔχον φρὸς ἀρετήν. ὁ δὲ ἀμφότερα βασιλεὺς τ' ἀγαθὸς, [8] κρατερός τ' αἰχμητής. ὁ γὰρ τοσοῦτον ὑπερισχύων τῶν ἡδονῶν, ὥστε μηδεμιᾶς ἡτιῆσθαι αὐτῶν, πῶς οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τῷ ὄντι ἀνδρεῖος καὶ σώφρων καὶ καρτερός; τείχη μὲν γὰρ ἀνάλωται πολλάκις ἐν) δοκοῦντα, καὶ φαῦλοι ὄντες εἶλον ἤδη τινές· σῶμα δὲ τῶν ἡδονῶν πολλοὺς καὶ τ πάνυ ἀγαθῶν [9] ἀνδρῶν κρατυμένους ὁρῶ. βίον δὲ εὐκολίαν καὶ διαίτης εὐτέλειαν, τίς οὕτως ἀνδρεῖος, ὥστε ῥαδίως οὕτω διώσασθαι [10] ἂν ὑπενεγκεῖν. καὶ μὴν τὰ μὲν [11] πρὸς πολεμίους, ἀνδρείοις πολλοῖς ὑπῆρξε γενέσθαι, ὑπὸ δὲ τ σφετέρων στρατιωτῶν, αὐτοὺς ἄρχεσθαι ἢ κρατεῖν. ὁ δὲ οὕτω ῥαδίως ἐκράτησε καὶ [12] κατεστήσατο, ὥστε πολλῶν μὲν καὶ ἀπείρων ὄντων τ [13] δεδομένων αὐτοῖς, κα-

titudine essent & humanitate mediocri, circa voluptates & libidines maxime fuerunt intemperantes: qualis ab Homero praedicatur Graecorum rex, Agamemnon, qui, ut ait, *Utrumque, & miles vi pollens, & bonus est rex.* Hic enim apud illum Chryseide capitur, & Achillis Briseidem amat, istiusque cupiditatis causa plurima Graecis & maxima conciliat mala. Achilles vero, Thetidis Filius & Pelei, adeo fuit circa voluptatem intemperans & pusillo animo, ut, cum ablata esset ab ipso Briseis, & aliquandiu cum Agamemnone vixisset, mox quidem flere coeperit, *Nigrum respiciens mare*, & matrem invocare, quasi puer id ab aliquo aequalium passus esset, ipsique advenienti lacrymarum causam exponere, & jubere Jovem orare, ut ipse Trojanis favens, maximis cladibus Graecos afficeret: postea quoque cum videret multos ubique Graecorum a Trojanis & Hectore interfici, atque inter eos ex amicis quosdam, nihil tamen id curaverit, nec eos miseratus sit. Itaque cum illis ad virtutem perfectam multa defuerint, hic vero *Utrumque, & miles vi pollens, & bonus est rex.* Etenim qui tantopere voluptates omnes contemsit, ut earum nulla sit captus, is vere fortis est, temperans, ac patiens. Nam cum urbes saepenumero, quamvis invictae viderentur, a vulgaribus hominibus captae sint, voluptatibus contra multos etiam clarissimos viros superatos videmus. Victus porro facilitatem ac simplicitatem nemo facile tanta cum fortitudine tulerit. Multi praeterea cum contra hostes fortiter se gererent, a suis tamen militibus regebantur potius, quam eos regebant: hic autem tam facile rexit eos & composuit, ut cum multa quaedam ipsis & innumera praeberentur, il-

1 Bar. 6. ἀχόλαστοι. 2 Il. γ'. v. 179. 3 Τε deest in Bar. 6. utroque in loco. 4 Bar. 6. φάσκων δέ. 5 Bar. 6. δή. 6 Il. α'. v. 350. 7 Bar. 6. ἑτέρων. 8 Κάρτερος. Bar. 6. 9 Non agnoscit Bar. 6. 10 Deest in Bar. 6. 11 Bar. 6. πρὸς τοὺς πολεμίους. 12 Bar. 6. διεστήσατο. 13 Bar. 6. διδομένων.

lique

λεπῶν δὲ καὶ φοβερῶν εἰ μὴ τοσαῦτα λαμβάνοιεν, καὶ [1]ἔτι πλείω τῶν διδομένων αὐτοῖς, οὐχ ὅπως [2]ἐπῆυξε τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν, ἀλλ' ὀείσας τὸ δέον, τὰς μὲν ἀπαιδεύτους πρὸς τὰς πόνους καὶ τὴν ἄσκησιν τῶν σωμάτων ἀμείνους ἐποίησεν· οὐκέτι τῷ λαμβάνειν [3]αὐτὰς ἐάσας προσέχειν, ἀλλὰ τῇ μελέτῃ τῶν πολεμικῶν αὐτοῖς συνήθη ποιήσας, οὐδὲ ὑπὸ ἡδυπαθείας καὶ τρυφῆς ὄντας ἀφέγειν, ἀλλ' ὅπως μηδένα χαλεπὸν ἔξουσιν ἐπιθυμίας ἡ τοιαύτης. τοῦτο ποιήσας, ἐπήμυνε μὲν ταῖς τῶν ἀρχομένων ἀνδείαις, ἐπεμελήθη δὲ τῆς εὐταξίας τῶν στρατιωτῶν, τὰ δὲ χρημάτων βεβαιοτέραν ἐποίησε τὴν πρόσοδον. τάχα οὐκ ἂν γένοιτο μείζω τεκμήρια ἀνδρίας ἅμα καὶ εὐβουλίας, καὶ μὴν δεινότητος [4]καὶ σοφίας τοῦτ' ἄν τις τεκμήριον εἰκότως αὐτὸ ποιήσαιτο. ὃ μὲν γὰρ βιασάμενον καὶ καταναγκάσαντα
117 τέργειν [5]παρασκευάσαι, φόβῳ καὶ ἡ γνώμης πρεπούσα ὄξιν, ὅτως [6]ἔχειν αὐτὰς πεποιηκέναι· ὃ δὲ ἁπλήστως πρὸς χρήματα καὶ ὃ λαμβάνειν ἀφαιρεμένους πεῖσαι μετριάζειν οὐκ ἂν οἶμαι ῥαδίως ἐδυνήθη, εἰ μὴ νοῆσαι καὶ εἰπεῖν ὑπὲρ ἅπαντας ἦν. φρονήσεως δὲ, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἔργα ἐν τῇ βασιλείᾳ [7]παρέσχηται, κάλλιστον δὲ καὶ πλείστου ἐπαίνου ἄξιον, ἡ περὶ τὰς πολέμους εὐβουλία τε καὶ σύνεσις τοῦ βασιλέως· ὅτι ὁρῶν ἐν τοῖς πολέμοις τοὺς δεινοὺς καὶ πολεμικοὺς εἶναι δοκοῦντας, οἰομένους δεῖν περὶ μάχεσθαι νικᾶν, ἀλλ' οὐχὶ περὶ καλῶς βουλεύεσθαι, οὐκ ἐμιμήσατο ἐκείνους οὐδὲ ἐζήλωσεν, ἡγούμενος δεῖν πρὸς μὲν τοὺς ὁμοίους χρῆσθαι τοῖς ὅπλοις· καλὸν γὰρ τοὺς τοιούτους ἀνδρίᾳ νικᾶν· πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους, περὶ εὖ βουλεύεσθαι. ἤδη γὰρ οἶμαι καὶ τὰς πολλὰς μυριάδας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀναιρούντων, καὶ οὐ γῆ, οὔτε θάλασσα ἐχώρει ἰσχυρῶς, ἑνὸς ἀνδρὸς γνώμης ἁλῆναι. ὅπου γὰρ ἔστι βουλευσάμενον πρεπέσθαι, τί δεῖ ἐνταῦθα κινδύ-

lique difficiles essent ac metuendi, nisi tot atque etiam plura acciperent, illorum cupiditatem non modo non auxerit, sed & modo constituto, ad labores & exercitia corporis aptiores milites reddiderit; non ultra donis eos inhiare passus, ac delicate vivere, sed ita bellicis certaminibus assuefaciens, ut istis cupiditatibus non essent amplius obnoxii. Hac igitur ratione & civium inopiae subvenit, & militaris disciplinae curam habuit, atque etiam vectigalia ut essent certiora, procuravit. Haec autem sicut fortitudinis & prudentiae maxima sunt signa, sic non minus perfectissimae sapientiae perhibent indicium. Si enim vi illos, ut his acquiescerent, coegisset, non tam prudentiae quam metus incussi magnitudine ea videretur effecisse: cum autem eos, qui insatiabili tenebantur accipiendae pecuniae desiderio, ad moderationem non invitos redegerit, apparet facile, id eum nequaquam facere potuisse, nisi & sapientia reliquos & eloquentia superaret. Prudentiae vero cum alia multa in regni administratione edidit exempla, tum pulcerrima omnium & praeclarissima in bellis gerendis: ubi cum videret, eos qui bellicosi esse videbantur, eam habere opinionem, ut existimarent non consilii bonitate, sed pugna victoriam esse comparandam, illos nequaquam secutus est, quod arbitraretur contra aequales, qui praeclare fortitudine superarentur, armis; contra barbaros autem, consilio utendum esse. Etenim sciebat eum quoque, qui multa hominum millia contra Graecos adduxerat, nec vel terra vel mari potuerat capi, unius viri industria superatum fuisse. Nam cum consultatione possimus superiores evadere, quid opus est pericula susci-

1 Haec non agnoscit Bar. 6. 2 Bar. 6. ἀπηύξησε. Forte ἐπηύξησε. 3 Bar. 6. ἐάσας αὐτούς. 4 Ita Bar. 6. Vulg. non agnoscit; aut forte pro δεινότητος legendum δεινοπάτης. 5 Post παρασκευάσαι additur in Bar 6. αὐτὰς ἐκ τῆς ἡδυπαθείας καὶ τρυφῆς, ἀλλ' ἐν διηνεκεῖ μελέτῃ τῶν ὅπλων, φόβῳ —. 6 Bar. 6. αὐτὰς ἔχειν. 7 Bar. 6. παρίσχηται.

 pere?

νων; ἐπ τοίνυν τὸ μὲν νικᾶν ἐν ταῖς μάχαις, καὶ τοῖς φαύλοις πολλάκις ἐνίγνεται· 118
φρονήσει δὲ καὶ σοφίᾳ κρατεῖν δυύαθαι, μόνων ὀλίγ τῶν εἰδότων βυλεύεθαι. καὶ μὴν
οἱ μὲ τὴν ἀνδρείαν ὀλίγ παντὸς κρείττ καὶ πάσης ἀφελείας [1] ἀποδείκνυθαι βουλό-
μενοι, τυχόντες μὲν [2] κατώρθωσαν, ἡττηθέντες δὲ, συμφορᾶις μεγίσταις ἑαυτὺς καὶ τοὺς
φίλους ἐνβάλλουσιν· οἱ δὲ [3] γιγνώσκοντες τὰ δέοντα καὶ λογιζόμενοι, κατορθώσαντες
μὲν τυγχάνυσιν ὧν ἐβυλήθησαν, ἁμαρτόντες δὲ, ὧν ἔβλάπονται. ἃ δὴ
γινώσκων [4] καὶ ὁ βασιλεὺς, οὐκ [5] οἴεται δεῖν μιμεῖθαι τὺς ἀνοήτυς καὶ ῥιψοκινδύνους
τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τῷ εὖ βουλεύεθαι, ἀσφαλῶς ἔχ) πρὸς τοὺς βαρβάρους. [6] καὶ
μὴν οὐδ' ἐν ταῖς μάχαις καὶ τοῖς ὅπλοις [7] αὐτὸν ἐμέμψαντο οἱ πολέμοι, ἀλλ' ἐπέ-
δειξεν αὐτοῖς οὐ μόνον σωφρόσ καὶ τῇ ἄλλῃ παιδείᾳ, ἀλλὰ καὶ ἀνδρείᾳ κρατεῖν αὐτῶν
δυνάμν@. ὅπου γὰρ Κελτοὶ μὲν οἱ μέγιστοι καὶ [8] φονικώταβοι τῶν ὑφ' ἡλίῳ, πολλὰ
δὴ καὶ παντοῖα τολμήσαντες, νῦν πρωτίστως ⓦ δεσπότιν, γνόντες τὸ τὴν ἡσυ- 119
χίαν ἄγειν ὡς ἄμεινον ἦν, καὶ ποιεῖν τὸ πρωτεῦόμενον τῷ πολεμεῖν, [9] τοῦτο δὲ τὸ ὄνο-
μα λείπεται μόνον τῷ γένυς· πᾶν δὲ ὅσον Εὐφράτν τε καὶ Τίγρητος ἐπέκεινα πρὸς
ἀνατολὰς οἰκῇ ἁθρόυνθεν, καὶ δὴ κατήρτησέ τε καὶ πεπαίδευται τὺς [10] κρείττους εἰ-
δέναι· ἡσυχάζει δὲ πᾶσα [11] ἡ ἤπειρος, γῆ δὲ ἡ θάλαττα τ πρωτίστῳ σεφανοῦσιν, Ελ-
λήνες δὲ καὶ βάρβαροι ταυτὸν ἤδη φθέγγονται, ἡ δὲ ἀρχὴ καθάπρ ναῦς τις, ἢ τεῖχος
ἐπεσκεύασαί τε ἡ ὠχύρω), καὶ τὸ αὐτῆς βεβαίως κεκόμισαι ἀγαθόν· τίνα ταῦτα ὐχ
ὑπερβέβληκεν ἀνδρείαν, ἢ τίς ἀμείνων καὶ λυσιτελεστέρα γένοιτ' ἂν ταύτης κατάστασις;
[12] ὑ πᾶσα μὲν ἄδεια πᾶσιν [13] ὅπη βούλεταί τις, πάνλες δὲ οἱ πανταχῦ λιμένες ἐνεργοὶ, ὑ

pere? Deinde proelio vincere vulgaribus etiam contingit hominibus: prudentia & ſapientia ſuperare tantum eſt eorum qui conſilio valent. Praeterea qui corporis robore in omni tempore & loco uti volunt, ſi quidem felices fuerint, proſunt; ſin vincantur, maximis cladibus & ſeſe & amicos implicant: qui autem rerum gerendarum rationes ſecum putant, ſi recte fecerint, aeque voti compotes fiunt; ſin erraverint, damnum tamen nullum ſentiunt. Quae cum nec Rex ignoret, non putat inſulſos ac temerarios homines ſibi imitandos eſſe, ſed conſilii praeſtantia ſecuritatem a barbaris comparandam. Quin nec in pugnis ita ſe geſſit, ut eum hoſtes contemnerent, quibus abunde oſtendit, ſe non prudentia tantum & aliis diſciplinis, ſed etiam fortitudine ipſorum potiri poſſe. Cum enim partim Celtae, maximi omnium homines & crudeliſſimi, poſt multa variaque facinora Regem nunc venerentur, poſtquam cognoverunt, quantum bello quies praeſtet & obedientia; huic autem genti nil niſi nomen relictum: partim quaecunq; ultra Euphratem & Tigridem gentes Orientem accolunt, poſt tumultus in ordinem ſint redactae, & praeſtantioribus parere didicerint: omnis praeterea continens pacem agat, terra vero ac mare dominum coronent, Graeci quoque cum barbaris concordent, regnum denique totum inſtar navis aut muri alicujus extructum ſit & munitum, ſuique fructum tranquille capiat: quae major fortitudo, vel quis melior & utilior rerum ſtatus optari poſſit? Nunc omnes impune poſſunt quovis proficiſci, omneſque ubique portus operoſi ſunt, nec mi-

1 Bar. 6. ἐπιδείκνυσθ. 2 Lege κατορθῶσιν. 3 Bar. 6. γινώσκοντες τὰ δίκαια. 4 Καὶ illud deeſt in Bar. 6. 5 Scribe φῆτο. 6 Bar. 6. ἐ μήν. 7 Bar. 6. ἐμέμψαντο αὐτόν. 8 Ita Bar. 6. & *Cant.* Vulg. φονικώτατοι. 9 Ita Bar. 6. Vulg. τοῦτο τὸ ὄνομα λείπεται μόνῃ ἔθνους· quae, a ſe minus intellecta, ut ipſe profitetur, in verſione ſua non exprimit *Canterus*. 10 Κρειττονας. Bar. 6. 11 Ita Bar. 6. deeſt in Vulg. 12 Scribe νῦν πᾶσα — & infra, νῦν τὰ μὲν —. 13 Bar. 6. ὅποι.

nus

τὰ μὲν ὄρη τῳ αὐτῳ ἔχει τοῖς ὀδδύσιν, ἥνπερ αἱ πόλεις τοῖς οἰκοῦσιν αὐτὰς ἀσφάλειαν, χάεις δὲ πάντα ἐπέχει πεδία, πᾶς δὲ ἀφ' πάντων λέλυται φόβος. ποῖοι μὲν γὰρ πόδες ποταμῶν κεκώλυνται διελθεῖν; τίνες δὲ θαλάσσης ἀποκέκλεινται πορθμοί; νῦν καὶ πανηγύρεις φαιδρότεραι, καὶ ἑορταὶ θεοφιλέστεραι. νῦν καὶ τὸ Δήμητρος πῦρ, λαμπρότερον καὶ ἱερώτερον. ὦ φῶς τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας. νῦν ἅπαντες ἄνθρωποι τῳ ἀληθῆ εὐδαιμονίαν εὑρηκέναι δοκοῦσιν. ὦ πάντας βασιλέας παρελθυθώς, σοφίᾳ μὲν τοὺς σοφοὺς, ἀνδρείᾳ δὲ τοὺς ἀνδρείους, εὐσεβείᾳ δὲ τοὺς ὑπὸ ταύτῃ ἀφαφέρεσθαι, εὐτυχίᾳ δὲ τοὺς εὐτυχεστάτους· ἀνθ' ὧν ὑκ ἂν γένοιτο ἀξία σοι χάεις παρ' ἡμῶν, οὔτε σὺ ἐπαίνοις, οὔτε σὺ ἄλλῃ ὁδεμιᾷ τιμῇ. [1] σὲ δὲ, ὦ παῖ γενναῖε γενναίων, χατ' ἴχνος εἶη βαίνειν τῦ πατρός. τοῦτο γὰρ ὡς γε σὺ βραχὺ πλεῖον εἰρήσθω.

ΑΠΕΛΛΑ ΓΕΝΕΘΛΙΑΚΟΣ.

PROLEGOMENA in Απελλᾶ γενεθλιακόν.

Απελλᾶς εἰς ἐπύγχανεν ὢν [2] ἐκ τῆ ἀρχύσης βυλῆς, εὐπατρίδης, γένος τῦ ἀπὸ Κοδράτε. παῖς μέντοι ὁ Απελλᾶς ἔτι γεγονὼς ἀμφὶ τὰ [3] τεσσαρακαίδεκα ἔτη, [4] μαθητὴς δὲ τῦ ῥήτορος τῦ εὖ περυκότων τῳ τε ψυχὴν, καὶ μέντοι καὶ τὸ σῶμα, ὡς αὐτός φησιν, ἔμελλε μετ' ὀ πολὺ [5] τῆ Ασκληπῦ διαπτέναι ἀγῶνα· ἐπὶ τέτῳ γενεθλιακόν τινα λόγον διέξεισιν ὁ ῥήτωρ. σύγκειται δὲ ὁ λόγος ἐκ πολλῶν νοημάτων συνεχῶς ἀλλήλοις διαδεχομένων. ὀξύτητες δὲ καὶ πεῖνοιαι [6] καὶ τέτων αὐτῶν μεταχειρίσεις ἔκτοποι, ἔτι δὲ παράδοξοί τε εἰσαγωγαὶ τῦ νοημάτων, καὶ [7] ἴδιαι τῆ ὑποκειμένῃ, [8] λελυθότως δὲ μεταβαίνουσαι θαυμαστῶς ἔχουσι. τὸ δ' ὅλον οἰκονομία τίς ἐκ πολλῶν ἡνωμένη ψυχῆς δίκην δίηκει διὰ τῦ λόγυ· ἔτι δὲ χημάτων γοργότης καὶ τέτων τῆ διαδοχῆς ἁρμονία τῆ προάγοντος τῷ ἐφεξῆς ἑνεμένης· λέξεώς τε ἀκριβὴς ἐνάργεια, καὶ μετ' εὐγλωττίας ἀρχαισμὸς φεύγων ἐμῆ ταπεινότητα καὶ ἀπειροκαλίαν· καὶ προσέτι συνθέσεως ἀκείβεια, χάεις τὲ πανηγυρικὴ, καὶ ἀφροδίτη λόγυ σωφρόνως ἄγουσα τὸ σύγγραμμα. θαυμασίως δ' ἔχει καὶ τὶ τῆ εὐρυθμίας ἐντρέχον, ὅπερ [9] εἰς τῆ Αεισχίνου τύπον φέρει.

nus tuti ſunt viatoribus montes, atque civibus urbes; omnes quoque agri venuſtate pleni ſunt, omni undique metu ſublato. Quae enim vel fluviorum vada tranſiri prohibentur, vel marina freta praecluduntur? Nunc & nundinae ſunt hilariores, & feriae diis gratiores. Nunc Cereris ignis majorem obtinet ſplendorem & majeſtatem. O lucem felicitatis humanae! Nunc enim demum veram ſibi felicitatem inveniſſe homines videntur. O qui omnes reges ſuperaſti, ſapientes ſapientia, fortes fortitudine, pios pietate, felices felicitate; quibus quidem de rebus non poſſumus tibi dignas agere gratias, nec laudibus, nec alio ullo honoris genere. Faxit autem Deus, ut tu, nobilis nobilium filius veſtigiis paternis incedas. Hoc enim multum a me paucis dictum ſit.

1 Haec ad Commodum Antonini filium dicuntur. *Cant.* 2 Edit. Flor. τῶν ὁπ. 3 Τεσσαρεσκαίδεκα Bar. 7. 4 Haec ex MS. Bar. 7. reſtituimus; deerant etenim in edit. Flor. 5 Non agnoſcit ed. Flor. 6 Exciderat quoque haec periodus ab edit. Flor. 7 Ιδία Bar. 7. 8 Ed. Flor. μεταβαίνουσι λελυθότως. 9 Illud τῆ non agnoſcit ed. Flor.

Pergami habita eſt, die natali Apellae.

ΟΣΑ μὲν δὴ θεοῖς γενεθλίοις τε καὶ πατρῴοις, καὶ [1] ἀφόσγε τότων καὶ μετὰ τότους ὧν σωτῆρι καὶ τοῦ βίου καθηγεμόνι, καὶ πᾶν [2] ὅ, τι εἰποις εἰκότα ἦν ἀφ' Ἑστίας ἀρξάμενα κατηὐχῆ θρεπόντως· οἷς δ' ἄντις ἀγάλλεται τήνδε τ' ἡμέραν θρεσβεύων γε δὴ τ' νόμον ὃς ὀπὶ τούτοις γενέσθαι, ἐκπληρῶται ταχεῖ εἰς δύναμιν, πάντων πᾶσαν θεθυμίαν εἰσφερομένων. ὥσ' ὐ μικρῷ ἂν πλείονα τεκμήραιό θρὸς [3] εὐθυμίαν ὁπόσον ὐκ ἰδίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ ὅ σχῆμα τ πόλεως ὀπιδέδωκεν, ὥσπερ ἀληθησιν ἀθρόαν νῦν γε δὴ μάλιστα λαβοῦσης, [4] καὶ ὅσῳ θᾶσσον ἀλλάττει τὰς λοιπὰς εὐδαιμονίας, καθάπερ πᾶσιν οἷς ἐκρίθη θεφτεύειν δικαίοις καὶ τ τῶνδε γένεσιν ἔχουσα θεοθεῖναι. μάλιστα μὲ γὰ κἀκείνων ἑκάστη, λέγω δ' ὧν τις καὶ λόγος ὀρθὸς καὶ μέγα τοὔνομα, ὐκ ἀπέχον μὴ ὐ πολίτην τεθέναι, καὶ ᾧ θεσρήματι τούτῳ καλεῖν· ὅπου γε καὶ θεφεάτην, ἀτεχνῶς, ὥσπερ τινες μητέρες ἀντιποιούμεναι παιδός, οἷς δὴ πάρεστιν ὁρᾶν [5] τοῦτο, ὃ μὲν εἰ μητρὶ δεδοῦσα τῇ φύσει λαχοῦσῃ, τὸ κεκλῆσθαι δὲ [6] ὐδ' αὐτὰς ὐκ ἀφαιρούμεναι. ὅσῳ δ' ἐκείνας ἦδ' ἡ πόλις θεᾶται, τῇ γνώμῃ τ φύσιν πλεονεκτεῖν βιαζομένας, διπλασιάζει τὸ φίλτρον. ὥσ' ἀγαθὴν μὲ τ ἔρεν ταύτην [7] μάλιστα καθ' Ησίοδον θεσειπεῖν ἐξεῖναι, νικᾶν δὲ ἀναμφισβήτως ταύτῃ, ἐφ' ἧς αἴτε θυσίαι γίγνονται νεῶν καὶ οἱ λόγοι. ἐπεὶ καὶ τοὺς λόγους ἦδέ σοι δίδωσιν, ὦ φίλταθ' παίδων, ὐ τυτυσὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ [8] τοὺς ὀπὶ τ ἡμέρας ἑκάστης. ἐμὲ μέν γε σώσας θεὸς ἐκ τ ἐσχάτων τῇ πόλει δέδωκε· σὺ δ' ὅτου τυγχάνεις ἐξ ἐμοῦ, [9] θᾶττόν τ λαβοῦσης δεδόσης ἔχεις· ἔοθ' ὁμῶς σοι καὶ μητέρα τὴν πόλιν ἐξεῖναι καλεῖν, καὶ φάσκειν ὀπὶ τ αὐτῆς γνησίως πεφάφθαι. τοῦτο δ' ὐ μικρόν ὀστιν

In Apellam Genethliaca Oratio.

QUAECUNQUE ad deos tum natales tum avitos, & cum his atque poſt hos ad Servatorem & vitae ducem, & quicquid eum appellare libuerit, pertinebant, eorum a Veſta uſque vota rite concepta ſunt: quibus vero rebus hunc diem quis celebrare poſſit, prout leges in eam rem latae ferunt, omnes alacritate ſumma pro viribus exequuntur. Itaque non parvis licet indiciis conjicere, quantum civitas haec in animi tranquillitate tam publice quam privatim profecerit, quaſi hunc maxime univerſam ſentiendi vim accepiſſet, quantumque alias urbes felicitate excellat; quae reliquis rebus, quibus inter illas praeſtat, hujus etiam ortum poſſit adjungere. Nam nec illarum ulla, quae quidem nomen aliquod habeat, aliter poteſt quin civitate illum donet, ac civem vocet, & nonnunquam praefectum: adeo tanquam matres, ut videtur, filium ſibi vindicant, ac matris quidem eſſentiam illi, cui hoc a natura conceſſum eſt, relinquunt, nomen vero etiam ſibi tribuunt. Eas autem cum ſpectat haec urbs naturam ingenio ſuperare conantes, amorem in ſe auget. Utilem ergo maxime poſſimus hanc contentionem cum Heſiodo appellare, in qua tamen haec civitas ſit ſuperior, ubi & ſacrificia nunc fiunt, & orationes habentur. Nam & orationes ipſa tibi donat, puer cariſſime, nec has tantum, ſed & alias quotidianas. Me namque ab extremo ſervatum periculo Deus civitati donavit; tu autem quicquid a me conſequeris, id ab ea, quae nos accepit, tibi datur. Itaque ſimul & matrem potes & nutricem re vera hanc urbem appellare; id quod non parum &

1 Bar. 7. θεό γε. 2 Bar. 7. ὅτι ἂν εἴποι τις. 3 Bar. 7. εὐθυμίας. 4 Καὶ deeſt in Bar. 7. 5 Bar. 7. τοῦτον. 6 Illud ὐδὲ non agnoſcit Bar. 7. 7 Bar. 7. μᾶλλον μάλιστα. 8 Ita ex Bar. 7. & Morell. locum reſtituimus, illa τὸς ὑπὶ Vulg. non agnoſcunt. 9 Sic Bar. 7. *Cant.* Morell. Vulg. θεό.

tibi

εἰς ϖ τῦ καλοῦ λόγον. οἶμαι σοὶ καὶ ταύτην· σοὶ μέν γε, εἰ μὴ τὴν πατρίδα ἀτιμάσας, ὡς οὐκ ἂν [1] γενναίᾳ ψυχῇ πρὸς ἄσκησιν ἀρετῆς καὶ παιδείας [2] ἀρέσκησαν, ξένην εἵλου θεραπεύειν Ἑστίαν· τῇ δ' ἐπάρχῃ φιλοτιμείᾳ δήπουθεν οὐδενὸς ἧττον, ὅτι σε μὴ μόνον ἀνέγκλητον [3] ἠυτύχησε, ἀλλὰ καὶ πρεσβύτατα ἤδη τὴν ἡλικίαν πρ' αὐτῆ κατέσχεν ἔτι, καὶ τῇ περὶ λόγους καὶ σοφίαν ἀσουδῇ μᾶ τῶν ἄλλων ὧν ἔχει καλῶν σὺν ἐκείναις ἢ πρόγ' ἐκείνων νικᾶν [4] προκεκριθεῖσα. ταῦτά τοι καὶ τῶν ἄθλων τῶν ὑπὲ
123 τύτοις τῶν μὲ ἐγγὺς [5] ἐκ σῦ τυχεῖν ἐλπίσι χρηςαῖς, πάλ' ἤδη κεκάρπωται [6] πρὸς ὅ σῦ γένους. ἐπεὶ καὶ τῦτ' ὀ μικρὸν ἔς' οἶμαι πρὸς ἀλλήλους ὑμῶν, τὸ μὴ σὲ φύναι μόνον αὐτὸν ὑπὲ ταυτησὶ τ πόλεως λέγω, προγόνους δ' ἀλλαχόθεν ἀριθμεῖν ἔχειν· ἄλλ' ἄνωθεν ἀρξαμένην μᾶ διαδοχᾶ ὅθεν οὐδ' εὑρεῖν ἦν ἂν μᾶ χερὸν μῖκρον, εἰ μὴ προέκειτο ἡ λαμπρότης μέχρι σῦ προχωρῆσαι, μᾶ σῦ πλήρη τὸν αἰῶνα τ ἑξῆς ἀναμένσαν. ἀπὸ γάρ τι Κοδράτου, δῆλον δ' ἔστιν οἶμαι καὶ φθεγξαμένῳ πᾶσιν ὁμοίως τὄνομα, ἕξεσιν ἀριθμῷ καπόπτ ὃ γένος εἰς τοῦτον ὁρᾶν ἅπαν καθαρόν τε καὶ γνήσιον τῆσδε τῆς γῆς βλάστημα [7] ποιητὴς ἄντις εἴποι, κ' μαλ' ἐπανθῶν ἑαυτῷ, καὶ μᾶλλον ἀνθῆσον, ὥσπερ ἀρχόμενον αἰεὶ καὶ μηδέποτε λῆγον, ἕς' ἂν ἡ πέφυσα γῆ τυτοὶ ϖ καρπὸν ἀθάνατ μένῃ. καί μοι γε κἀκεῖνο ἔπεισι θεωρεῖν πλεονέκτημα τῦ γένους, ἀρτίως γάρ με εἰσῆλθε, τὸ μὲν γὰρ γνησίους πολίτας, τὺς ἀρχηγέτας ἔχειν εἰπεῖν, κοινὸν ἔς' ἴσως κ' πρὸς ἑτέρυς ἀγαθόν· [8] τῷ δ' ἀπὸ ϖ Κοδράτυ γεγονότι, χωρὶς τ ἄλλων τ ἐκείνῳ προσ-
124 όντων, ἀναφέρῃ πρὸς τὺς λοιπὺς ὃ πλεονέκτημα. τοῖς μέν [9] γε αὐτὸ τῦτο ὑπάρχει φιλοτιμείᾳ ὃ πολίτας ἔχ), κ' τῦτ' ἐςὶν αὐτοῖς τὸ μέγιςον ὥσπερ ϑν ἐςιν· ὅδ' ὑπὸ τῦ θεῦ κληθεὶς ὡς ἀναλημψόμενος τ πόλιν [10] ὑπὸ χρόνυ κεκμηκυῖαν, αὐτὸ τῦτο ὅπέρ ἐςιν ἐποίησε·

tibi & illi glorioſum eſt: ac tibi quidem, quod nequaquam patria contempta, quaſi ad virtutis & eruditionis exercitium nobili ingenio non ſufficeret, peregrinos lares ſectatus es; illi vero, quod non tantum feliciter te produxerit, ſed etiam aetate jam provectum apud ſe detinuerit, literarum & ſapientiae ſtudio, praeter alia quae habet egregia, coeteris urbibus aequalis, aut potius ſuperior judicata. Quare etiam praemia, quae hinc conſequuntur, partim per te propediem ſe adepturam bona ſpe eſt, partim jam a majoribus tuis eſt conſecuta. Nam nec hoc parvum inter vos intercedit, quod non tu tantum in hac urbe natus ſis, majoribus aliunde oriundis: ſed altiſſime repetita ſeries, unde prae temporis diuturnitate, niſi faceret nominis ſplendor, peti vix poſſet, ad te uſque proceſſerit, per te in poſterum complenda. Siquidem a Quadrato, cujus nomen vel memoratum ab omnibus agnoſcitur, gradatim ad hunc genus deſcendit, totum genuinum hujus terrae germen, ut poetice loquar, egregie ſibi ipſum ſuperfloreſcens, & magis etiam ad id enitens, quippe quod oriatur perpetuo, nec unquam intereat, donec hujus fructus ferax terra perduret. Quin & hanc ipſorum praerogativam mihi ſuccurrit admirari, quod cum generis autores inter veros cives poſſe numerare multis commune ſit, Quadrati poſteris, praeter alia quae habent eximia, contrario aliis modo haec praerogativa ſe habeat. Etenim cum alii de civitatis jure gloriari poſſint, & id maximi merito faciant, hic vero ad reſtituendam urbem temporis injuria collapſam a Deo vocatus, urbi id, quod eſt, dedit. Qua-

1 Ita Bar. 7. & *Cant.* Vulg. γενναίας ψυχῆς. 2 Bar. 7. ἀρκέσουσιν. 3 Bar. 7. εὐτύχησε. 4 Bar. 7. κριθεῖσα. 5 Bar. 7. σὲ δ' τυχεῖν. 6 Ita Bar. 7. & *Cant.* Vulg. πρεί. 7 Bar. 7. ποιητὴς ἂν εἴποι. 8 Bar. 7. legebat olim τό δ' ἀπὸ δ γεγονέναι. 9 Bar. 7. χάρ. 10 Ita Bar. 7. *Cant.* Vulg. ὑπέρ.

propter

ὥστε τῆς εἰ) λοιπὸν τὰ μὲν ἄλλα γένη τῆς πόλεως φάσκειν, [1] τῆδε τῇ γένους τ' πόλιν, καίτοι τῆτό γε οὐκ ἐμὸς [2] ὁ λόγος, ἀλλ' ἡ πόλις αὐτὴ συνομολογῇ καὶ κέκραγε, ἐν τοῖς βουλευτηρίοις, ἐν τοῖς θεάτροις, ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, [3] ὁν τῷ μέρει, ᾗ φήμης, ἐπεὶ ᾗ πᾶν ὑπ' ἐκείνῳ κεκόσμηϑ). τούτων δὲ ὄντων ἐχόντων, ὅσοι μὲ ἔκγονοί τε ᾗ παῖδες ἐκείνῳ ᾗ παίδων παῖδες, τῆτο δή ὅ ποιητικόν, τ' Ρωμαίων ἐλόμενοι πολιτείαν λαμπρῶς λαμπρῶς διῆλθον, ὀρθῶς ἄν μοι δοκῶ ποιῆσαι παραλιπών. μικρῶν μέν γε ὄντων, μέμνητ' ἄντις αἰεὶ ὅ περιττὸν τῷ λόγῳ σεμνύων· μεγάλων δ' [4] ὄντων ὑμνῆν ἐχόντων ἐπιβολὴν ὡς' ἔργον ἑνὸς εἰ) μέρους μνησθέντα διελθεῖν ἀξίως [5] μὴ σύ πῃ λαμπρᾷ τύχῃ τῷ λόγῳ, τί ἄν τις τά γ' ἐν χερσὶν ἐγκαταλιπὼν ἃ μὴ δ' αὐτὰ μικρά, εἰ μὴ ᾗ μείζω τ' ἀρχαίων ἐκείνων ὄντα, εὐχῆς περισσεῖται, περὶ τῷ παντὸς ἔτι πρὸς τοῖς προκειμένοις ἀποκιν- 125
δυνεύοι; κράτιστον δ' ἂν εἴη τὰς ἀφ' ἑαυτῶν μέσῳ περιόντος τῷ πάντα ἀείσῃ παιδὸς ἀφέντα, τὴν γ' ἐν ὀφθαλμοῖς τέρπον πινὰ ὄντων μνησθῆναι βραχέα, καὶ τούτων ὅσά γε πρὸς τὸν παρόντα τείνει λόγον. ἐπιβάλλει δ' [6] αὐτὸ τῆνομα τῷ παιδὸς, ὡς' οἴκοθεν οἰκαδε γένους τε ὁμοίως καὶ λόγῳ τὴν ἀρχὴν δίδωσι. γενναῖος μὲ δὴ καὶ καλὸς κἀγαθὸς, καὶ πᾶσαν μετελθὼν ἀρετὴν, ὅσης ἀνθρώπων ἡ φύσις ἠξίωσε τ' ὀνομάτων τούτων, [7] εἶτα γενόμενος πατὴρ [8] τῆδε τῇ παιδὸς ὁ Φρόντων, περὶ ᾧ τί ἂν λέγοιμεν, προληφομένων ἃ τίς ἂν εἴποι τὴν ἀκροωμένων, ἅτ' οἶμαι μὴ πάλαι μεταξαίντος τανῦν ὑπὸ τ' καλλίω τε καὶ θεοφιλεστέραν λῆξιν, πλὴν εἴπις [9] Ὀμηρικῶς βραχέα προσθήσω ὃ πᾶν δυλώσειεν εἰπών, [10] Αἵματός ἐς ἀγαθοῖο φίλον τέκος. ἀλλ' ὁ ᾧ παλαὸς αὖτῳ πατὴρ τούτῳ δὲ ὁμώνυμος Ἀπελλᾶς ἐκεῖνος, ἀρχὴν γὰρ οἶμαι ταύτην μικρῷ πρόσθεν ὁ λόγος ἐνεδίδου, ποῖος

propter ſicut alii a civitate genus ducunt, ſic civitas a Quadrato; quae quidem oratio nequaquam eſt mea, quandoquidem id ipſa civitas in curiis, theatris, concionibus, & ubique, quoniam omnia ab illo ſunt exornata, fatetur & clamat. Quod cum ita ſe habeat, ea quidem, quae poſteri ipſius & filii, & nati natorum, ut inquit Poeta, praeclari preclare in Romana republica geſſerunt, recte mihi videor omiſſurus eſſe. Si enim eſſent exigua, poſſemus eorum mentionem facere, verbiſque exornare ſingula: cum autem magna ſint, atque adeo tanta, ut nec proprio debeant opere, niſi magnum ſit orationis ſubſidium, explicari, cur quis iis, quae in manibus habet, omiſſis, quae nec ipſa parva ſunt, niſi potius antiquis majora cum ſint, votum requirunt, de ſumma rerum inſuper praeter ea, quae habet propoſita, periculum aggrediatur? Praeſtabit autem, intermediis optimi pueri majoribus relictis, eorum qui in oculis noſtris quodam modo verſantur, breviter hactenus meminiſſe, quatenus id ad rem praeſentem pertinet. Ejus autem occaſionem ſubjicit nobis ipſum pueri nomen, generis ſimul atque orationis initium de domo in domum exhibens. Ac generoſus quidem & optimus vir fuit, omnique virtutis genere excellens, cuicunque nominis iſtius dignitas ab hominibus fuit tributa, Fronto, pater hujus pueri; de quo nihil eſt, quod dicamus, cum iis jam praeoccupatae ſint aures auditorum, praeſertim cum ille non ita pridem in feliciorem ac diviniorem migrarit locum: niſi quis Homerice rem totam paucis indicans, ita dicat, *Stirpe bona, fili, prognatus es.* — Verum avus ejus, qui fuit hujus cognominis Apellas, hinc enim paulo ante ordiebamur dicere, qua-

1 Bar. 7. τῆδε δὲ Ε. 2 Deeſt illud ὁ in Bar. 7. 3 Bar. 7. ὃν ᾧ μέρει ᾗ φήσας. Forte ὃν τῶ ὁμηρύντων φήμαις. 4 Illud ὄντων non agnoſcit Bar. 7. nec mox vocem ἑνός. 5 Deeſt ἃ poſt μή. *Cant.* 6 Ita Bar. 7. *Cant.* Vulg. αὐτῆς. 7 Illud εἶτα non agnoſcit Bar. 7. & legit ὁ γενόμενος. 8 Deeſt in Bar. 7. 9 Ita Bar. 7. Vulg. Ὀμηρικῶς. 10 Verba Menelai ad Telem. Odyſſ. δ'. *Cant.*

lis

126 πῆς [1] ἦν ἡμῖν; τ μὲν ἄλλων σδὲν εἰποιμι ἂν τ φερομένων εἰς μέσον, σὐκ ἀνδρίαν, ὐ μεγαλοψυχίαν, ὐχ ὅσων ἐθνῶν ἐπῆρξεν, ὑφ' ὅσας πηὰς ὐκ βασιλέων ἐκαρπώσαθ· τύτων ὐδέν· ταῦτα μ γὰρ εὐξαθαι δεῖ ποτ' εἰπεῖν σδὲ τῦδε τῦ νεῦ ὄντ ἡμῖν, καὶ χρηςὰς [2] δ' ἔχειν ἐλπίδας ὡς πατρὸς ἀμείνων ὐ μόνον ὕτ [3] γε, ἀλλὰ καὶ πάππυ, προαθήσω δ' ὅπ γε καὶ τῶν λοιπῶν προγόνων καθεςήξει· δοκῶν τοῖς τε ἄλλοις θεοῖς καὶ Παιῶνι. ἀλλ' ὁ κοινὸν ἤδη θεωρῶ τύτῳ τὸ κἀκείνῳ καθάπ τύνομα, τύτύ μοι μνηθῆναι δοκῶ ταχεῖ ὀν χαιρῷ, ὐ μάλ' ἀρχόμνος τῦ λόγυ ὃ πρόσω πραίνειν, ὑπερβῆναι [4] δ' ὑπὸ σπεδῆς ἡδονῆς ὐκ ἔχων. ἀταρ, ὦ θεάστ' Ασκληπιὲ, μικρῷ μέν σε πρόσθεν ὠνὶ ταῖς εὐχαῖς ἐκάλυν, πλείης δ' ἐπὶ παντὶ, ὐ μάλις' ἐπὶ τοῖς νυνὶ λεγομένοις. ὦ θέαστα, σὸν [5] ἔργον ἦν ἄρα ὐ τῦτο ὐ τ σῆς χαείδος σόφισμα. πότερον μ γὰ τ Απελλᾶν ἐκεῖνον ὕτω σφόδρ' ἐποίησε φίλον, ὥς' ὕτ' ἀναπαυομένυ σύγε [6] καὶ καθεύδντ ἡμέλεις, ὕτ' ἐγρηγορότ ὐ πονῦντος ἀφίςασο, ἀλλ' ἡμέρα τε καὶ νὺξ ἐποίει [7] ταῦθ' ἃ πάντα τρέ-
127 πον ὐκ μέσυ φασὶ πυρὸς τ ἄνδρα σώζειν· πίνα δ' σὐκ ἄν ὗτός γε ὐ ὐκ πυρὸς αἱρομένοιο βυληθεὶς ἀναρπάσειεν, ὅπυ γε ὐ [8] πυρὶ σώσειεν ἂν εἰ τῦτο βύλοιτο; νυνὶ δ' ὡς ἔοικεν ἡμῖν ἕτερον ἀντ' αὐτ τ θεράποντα σεαυτῷ τρέφεις, ὥσθ' ὁμῦ τύνομα ὗ πάππυ ὐ τ ἐκ σῦ τιμιῦ αὐτὸν λαμβάνειν. καί μοι [9] δοκῶσ' ἔτ' ἂν φιλονεικῆσαι θ πατρὶ τῷ σῷ, καίμαυτὸν Ομήρῳ χρ τῦτο· σοὶ τε γὰ ἄμεινον θ παντὶ [10] ὗ [11] Δηλίῳ πλὴ τοῖς βωμοῖς βλαστάνῃ ὅ φυτόν· ἐμοί τ' ἔξεςιν αὐτὸ φῆσαι σόν γ' εἶ) φυτόν, ἀλλ' ὐχ ἑτέρῳ καθάπ ἐκεῖνος ἀπειλήφαμεν. πῶς δ' ὐχὶ ὗ σωτῆρος αὐτῦ ὅ [12] πρέμνον, ὐ μάλ' ἐν ἀκμαίοις χαρίτων κήποις, ἐξ ὗ τ μακαρίας προῆλθε γαςρὸς ἐκτρεφόμενον· ἔξεςι δ' ὐ μόνον αὐτὸ τ ῥίζαις ὗ γένυς

lis obſecro, fuit? Nihil heic equidem dicam eorum, quae vulgo celebrantur, non fortitudinem, non animi magnitudinem, non quot gentibus imperarit, quantoſque honores a regibus conſecutus ſit: nam iſta quidem ut etiam de hoc Apella dicere poſſimus aliquando, optare debemus, & firmiter ſperare, ipſum non patre modo, ſed & avo, reliquiſque etiam majoribus praeſtantiorem futurum, quoniam id cum reliquis diis, tum Aeſculapio ſit ita viſum. Verum id quod utrique non ſecus, atque nomen ipſum, commune eſſe video, opportune nunc dicturus videor, cum in oratione progredi incipiam, tranſilire tamen prae nimia voluptate non poſſim. Tu itaque, dive Aeſculapi, quem nuper votis invocabam, ad omnia praeſto ſis, & ad ea maxime, quae nunc dicentur. Nam & illud tuum fuit opus, tuaeque gratiae commentum. Etenim cum olim Apellam illum tam carum habueris, ut nec quieſcentem vel dormientem negligeres, nec a vigilante & operis aliquid agente abſiſteres, ſed eum noctes dieſque ex medio, quod aiunt, igne eriperes; (quem enim non poſſit ille, ſi velit, etiam flamma ex ardente extrahere, cum ipſe, ſi vellet, igne poſſit ſalutem praeſtare,) nunc alium, ut videtur, pro illo miniſtrum alis, qui ſimul in nomen avi & honorem a te collatum ſuccedat. Videris autem hac in re cum patre tuo contendere, ut & ego cum Homero: ſicut enim tibi longe Deliaco praeſtantius germen ad aras emergit, ſic ego illud poſſum tuum germen vocare, nec alteri, ut fecit ille, comparare. Quid quod eſt ipſa Servatoris ſtirps, in intactis Gratiarum hortis, poſtquam beatum egreſſa eſt uterum, educata: id quod non tantum ex generis radice, de qua di-

1 Deeſt ἦν in Bar. 7. 2 Δὲ non legit Bar. 7. 3 Γε deeſt in Bar. 7. 4 Bar. 7. δ' ὑπό. 5 Bar. 7. ἦν ἔργον. 6 Καὶ deeſt in Bar. 7. 7 Bar. 7. ταυτό. Lege autem ἐποίεις καθ' ἅπαντα τρόπον ἐκ μίσυ, ὡς φασι, — 8 Ita diſtinguit Bar. 7. in margine. Vulg. πῦρ ἴσως εἶεν ἄν. 9 Forte δοκεῖς. 10 Alludit ad Homeri verſus, Odyſſ. ζ'. δήλῳ δή ποτε τοῖον &c. *Cant.* 11 Ita Bar. 7. & *Cant.* Vulg. δ' ἠλίῳ. 12 Bar. 7. in marg. χρ. πρέπον.

ctum

αὖ δὲ σφόδρα), ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπανθοῦσιν αὐτῷ κατὰ ταὐτὰ τῇ ἡλικίᾳ συμβαλεῖν καὶ μάλ' ἐναργῶς, καὶ τὰ εἰς ψυχὴν καὶ τὰ εἰς σῶμα φερόντων ὑπωσὶ διελόμενον. ὃ μὲν δὴ τῆς ψυχῆς σφόδρα φαίνεται τῷ ἀκμῷ τῆς ἡλικίας ἀπεῦθον εἰς ὃ γῆρας, ὃ μὴ κεκμηκυῖα προσοίκειεν ἡ σφοδρότης, οἵαν ἐνεργάσαντο πολλοῖς, αἱ κατὰ τὸν βίον ἀνάγκαι, σεσηθὸς δὲ ἀνακεκραμένη πρέπουσι φρονήματι· θεωρείτω δ' ἀπὸ τῆς χολῆς τὰ [1] ὀφθαλμῶν, εἴπερ ἀπο- 128
λέλειπται δ' μαθεῖν ἔργῳ ὃ λεγόμενον· ὅτε γὰρ [2] ἐπανιστᾶσιν ἀτενεῖς, ὅτε ὕπνῳ δή τινι κα-
θημένοις ἐοίκασιν ἐκτὸς ταπεινότητος· ἀλλ' ἡσυχῇ [3] σεμνότης ἥμερος [4] ἐρείδει τὸ βλέμ-
μα. χάρις τοίνυν, ἣ παισὶν οὐκ ἄνευ δῶρον περιτεθεῖσα καθάπερ ἔκ τινος ὁμολογίας, ὅτι
πω γυμνὴ κατὰ τὰς ζωγράφους, ἀλλ' αἰδοῖ πολλῇ ἐπαμφιασαμένη, πᾶσι τοῖς μέρεσιν ἐν-
τέτηκεν. ἤκιστ' ὅτε ἐμειδίασεν ἄλλος σοὶ Ἀφροδίτη τοσαύτη, ὅτε μὴ ἔφησεν ἐρυθήματι
κατάμυθον ἤδη τὸν γέλωτα. ἢ τοίνυν, ὅτε ὁ θυμοειδὲς αὐτὸν ὑπολέλοιπεν, ᾧ τεκμήραιτ'
ἄν τις τὴν ἀρρένων φύσιν, ἢ δή γε εἰς ἀγελαίαν καὶ θηριώδη ταύτην ἐρεθιζόμενον ἐπιξήκει. δεί-
γματα δ' ἀμφοῖν τούτων αὐτὸς παρέχηται, νυνὶ μὲν τῷ σεσιωπῶντι τὴν [5] κίνησιν τῆς ψυχῆς
ὑπόδηλος ὤν· νῦν δὲ ἀτρέμα πείθων αὐτὸν ἡσυχάσαι, καὶ γαλήνιον ἰσχύς. πείθω δ' οὐ
ταῖς ἀσφαλέσι καὶ παιδιαῖς τίς ἂν ἀπὸ τούτου χειλῶν ἀναστήσειεν, ἢ φθεγξαμένου μόνον ἀλλὰ
καὶ σιωπῶντος; ὅτε γὰρ εἴπῃς ἄντικρυς ἐντρέψειεν ὅτως ὡς ὅτος, ὁ βούλεται τῇ σιωπῇ [6] προδεί-
ξας, ὅτ' ἂν ὁ Νέστωρ ἔτι δόξειεν ἄν, γέρων γε ὢν ἐκεῖνος, ἐοικότα [7] φθέγγεσθαι μέλιτι 129
παρὰ τοῦτον ἐξεταθείς. συνελόντι δ', [8] ὅτε ἀσφάλειαν δίχα φαυλότητος, ἀλλὰ πᾶν
καλὸν ἢ χαλεπόν, οὐκ ἔστι [9] ἑορτῆς ἄνευ [10] σεμνότητος. τότε δὲ [11] τῷ μέρει τερπνὸν αὖτε
ἀσφαλῆς οὐκ ἀπήλλακται. εἰ δὲ ὀρθῶς ἡμῖν ὁ [12] τοῦ Πλάτωνος ὑπακούει λόγος, χρὴ

ctum eſt, ſed ex iis quoque, quae in hac aetate ipſi ſuperfloruerunt, certo licet conjicere, ſi corpus & animum ſeorſum conſideremus. Atque animi quidem manſuetudo maturior eſt quam pro aetate, & ad ſenectutem vergens, nec tamen debilis, qualem in pleriſque vitae labores efficiunt, ſed quae honeſta gravitate temperata floreat: quod ſi quis re ipſa non potuit experiri, ex oculorum conjectu colligat. Nec enim illi vel defixi prominent, vel ſomno quodam depreſſi per humilitatem videntur: verum ſuavis gravitas modeſte aſpectum fulcit. Gratia deinde, quam pueris dii tanquam ex pacto tribuunt, non cernitur in eo nuda, ſicut in picturis, ſed multo cum pudoris velamine membris omnibus ſuffuſa. Itaque nemo tanta cum venuſtate nec riſit, nec orientem riſum rubore compeſcuit. Nec vero animi pars ea, quae iram continet, vel deeſt ipſi, quo minus vir judicetur, vel in agreſtem illam & belluinam ferocitatem irritata procurrit; cujus quidem rei utriuſque clara exhibet ipſe indicia, dum nunc vultu animi motum prodit, nunc eum ſenſim ſedat, & ad tranquillitatem reducit. Suada vero nunquam ab ejus labris nec in feriis nec in luſibus, etiam cum tacet, non tantum cum loquitur, recedit. Nam nec verbis quiſquam ita poſſit exhortari, ut hic ſilentio, quicquid vult, innuit; nec Neſtor ille, quamvis ſenex, mellis jam ſimilia loqui videretur, ſi cum iſto comparatus eſſet. Denique nec ſeria ſine hilaritate tractat, verum omnia, quantumvis difficilia, cum feſtivitate ſunt illi conjuncta, nec jocoſa viciſſim ſine ſtudio. Quod recte jubet Plato, ut quidem veriſimile eſt, per

1 Bar. 7. ὀμμάτων. 2 Ita Bar. 7. Vulg. ἐπαναστᾶσιν. 3 Bar 7. σεμνότητος ἵμερος. 4 Sic Bar. 7. & *Cant.* Vulg. ἐνείδῃ. 5 Ita Bar. 7. *Cant.* & edit. Flor. P. Steph. νίκησιν. 6 Bar. 7. προδείξας. 7 Bar. 7. φθέγξασθαι. 8 Bar. 7. ἔπαπτε. 9 Forte χάριτος. 10 Bar. 7. in marg. χρὴ κὴ προσχθῆναι. 11 In Bar. 7. τῷ deeſt. 12 Leg. 1.

luſum

δὲ οἷός τ' ἦν τῶν ἄλλων ἕκαστος ἐν τῇ παιδείᾳ τῶν μαθημάτων ὅσα ἀναγκαῖα προμαθεῖν, προμανθάνειν, οἷον τέκτονα μετρεῖν ἢ σταθμᾶσθαι, ἢ πολεμικὸν ἱππεύειν παίζοντα, ἢ τι τῶν τοιούτων ἄλλο ποιοῦντα, καὶ πειρᾶσθαι ἀφ' ὧν παιδιῶν ἐοικέναι πρέπειν τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τῶν παίδων, [1] οἷς ἀφικομένοις δεῖ τέλους ἔχειν· τοῦτ' εἰ δεῖ φῆσαι καλῶς ἔχειν τῷ Πλάτωνι, (καὶ γάρ πως ἔτυχον αὐτῶν ἐπομνημονεύσας, οὔτ' [2] ἀφελὼν οὔτε προσθείς,) τίς ἂν ἡμῖν ἐκ τῶν ἄλλων τῶν παίδων [3] συμμοιρίας τούτῳ προσγένηται, ὥστε ἵππων μὲν ἅμιλλαν καὶ κυνῶν ἀσκήσεις [4] ἀφεῖναι, τοσούτου δεῖ τι τῶν χειρόνων [5] νοσεῖν ἢ κατὰ ταῦτα ἐν οἷς ὅ, τε νῦν βίος ἐστὶν αὐτῷ, καὶ ὁ λοιπὸς [6] μέλλων γενήσεσθαι· [7] λέγω δ' ἀγῶνες, παῖδες οἱ κατὰ τὰς παλαίστρας, καὶ λόγων ἅμιλλαι· προϊὼν δ' ἤδη τῇ παιδίᾳ μαντεύεται ὃ μέλλων ἀτεχνῶς τοῖς ἑαυτοῦ τύχαις γυμνάζων, καὶ δικαστὰς ἤδη καθίζας, πάντως ἂν ἠγνόησεν ἡ φύσις τοῖς ἀφ' ἧς παιδιᾶς ὁδὸν ἐπὶ τοῖς ἀληθοῦς τύχοις. καὶ τούτῳ γε οὐκ ἄν τις ἐπιτιμήσειεν ὡς ἀδίκως δικάσαντι, καθάπερ τῷ Κύρῳ φασὶ τὸν διδάσκαλον τῆς δικαιοσύνης. ἐπεὶ καὶ Κύρου τοῖς δικαστικὸν ἐστὶ σοφώτερον, τὸν οὐδενὸς αὐτοῖς ἐκμαθόντα. τοιοῦτόν ἐστι καθαρὰ φύσις, ἐξ ἀκεραίου γε χειρὸς [8] πλασθεῖσα κατὰ τὸν Πλάτωνα, μέσην ὑγρῶν τε καὶ μαλθακῶν καὶ τῶν σκληρῶν καὶ λιθώδους τοῖς πλάσιν ἔχουσα. τί δ' ἂν εἴποις ὅταν εἰς θεὸν ἡγεμόνα τοῦ παντὸς ἀναφέρῃ, καὶ [9] θεὸν, ᾧ μέλειν ἐκ προγόνων αὐτῶν ἐδόθη [10] πρέπων γε πατέρων ἀγαθῶν ἀγαθὸς διάδοχος, ἔκγονός τε καὶ παῖς καὶ πᾶν ὅσον προσειπεῖν ἔξεστιν. ὧν τοὺς ἐκείνοι καὶ πολλάκις εὐδαίμονες· οἳ τὴν μόνην τῇ γένει τῇ τῶν ἀνθρώπων ἀποδοθεῖσαν ἀθανασίαν ὄντι σοὶ χαρπούμενοι, καὶ μὴ τῆς μνήμης τῆς ἑαυτῶν, κλῆρόν σοι μεγαλοπρεπέστερον τῶν ἐπὶ γῆς καὶ [11] θεοὶ γῆν θησαυρῶν καταλιπόντες τοῖς ἑαυτῶν δόξαν, ἧς ἐπιβιβάζει σε τανῦν ἀσφαλῶς θεὸς αὐτὸς ἐπιὼν, [12] αὐτὸν αἰτήσας

lusum disciplinas eas, quae prius cognitu sunt necessariae, praedisce re; ut fabrum futurum metiendi vel ponderandi artem; militem autem, equestrem vel aliam similem; ut puerorum voluptates & cupiditates eo per lusum detorqueantur, quo sunt ad extremum perventurae: haec ergo si recte sunt a Platone dicta, (sic enim eorum forte memini, nihil nec addens, nec detrahens,) quis erit ex tota juvenum cohorte cum hoc comparandus, qui & equorum certamina, canumque exercitia jam omisit, nedum aliquid vilius tractet praeter ea, in quibus nunc versatur ac deinceps est versaturus (certamina dico, palaestram, & declamationes) & per lusum de futuris indicium perhibet, vere fortunam suam exercens; jamque judex sedet, nec enim ignorabat natura, per lusum ad veram fortunam perveniri. Ac nemo hunc facile injusti convicerit judicii, quemadmodum Cyrum praeceptor. Nam Cyrum quoque in arte judicandi superat, cum a nemine illam didicerit. Tantum valet integra natura, ex sincera secundum Platonem cera formata, media inter molle lentumque & durum atque lapideum qualitate. Quid quod ad deum Universi principem, & eum, cui a majoribus ipsis usque curae fuit, se refert, digniſſimus bonorum parentum bonus succeſſor, nepos, filius, & quocunque nomine vocandus est. O ter & saepius foelices illos, qui ea immortalitate, quae sola humanae naturae tributa cernitur, per te fruuntur, gloriamque suam, omnibus terrae thesauris praestantiorem, cum sempiterna sui memoria tibi reliquerunt, in qua te nunc praesens Deus firmiter collocat,

1 Bar. 7. οἷα. 2 Bar. 7. ἀφελὼν ἢδίν. 3 Desunt haec in Bar. 7. 4 Ita Bar. 7. & Cant. Vulg. ἀφεῖναι. 5 Cant. ἀσκεῖν. Lege νοεῖν. 6 Bar. 7. μέλλει. 7 Bar. 7. λόγων. Lege autem, λέγω δ' ἀγῶνας, παιδίας καὶ τὰς παλαίστρας, καὶ λόγων ἅμιλλας. 8 In Theateto. 9 Ita Bar. 7. & Cant. Vulg. θεῶν. 10 Bar. 7. πρέπουσι. 11 Mallem ἐπὶ γῆς. 12 Αὐτὸν αἰτήσας addita videntur, ex antecedentibus nata.

ὅσοι αὐτός γε ἐβούλετο, καὶ τῶ γένους ἡ τροφὴ ἀπήτει τάξις. οἷα γὰρ οἷα ταυτὶ τὴ μακαρείαν ἡμέραν καὶ θεοῖς κεχαρισμένην ἑτέρα μετ' ὀλίγον ἀδελφὴ δέξεται, δυοῖν ἀρχαῖν ἔτοιν [2] ἐνὸς εἰς ταυτὸ συνιοῦσῶν· ἅτε γὰρ πρόσω σοι τῆς γενέσεως ἀρχὴ μέγιστον ἀγαθὸν ἐπάγουσα τὴ σαυτοῦ ἐξ ἀρχῆς εἰς τέλος, [3] ἅτε αὐτίκα ἀδελφιζομένη ταύτῃ ἑτέρα πάλιν ἀρχή, καὶ ταῦθ' ἑνὸς ὄντος ἔτους καὶ ταυτοῦ, καθήκει, ὃ πατρῷόν σοι προγονικὸν ὄφλημα χρηστῇ τύχῃ τετραφέναι ἀποδιδοῦσα. καί μοι δοκεῖ προλαβὼν ὁ θεὸς τὴ [4] ὅτι παίδων νενομισμένων ὅτι τοῖς τῆ ἱερῶν Ασκληπίων ἄθλοις ἀποδύναί σοι πατρόθεν ὡς πολλάκις εἴρηται, καὶ τῆ ἄνωθεν τροφὸς ἐκ πατρὸς εἰς σὲ καθηκόντων, ὥσθ' ἅμα τε πεπληρωκέναι πᾶν ὅσον ἦν θέμις, καὶ μεταβαίνοντα λοιπὸν ἐκ παίδων εἰς ἄνδρας· [5] εἰκὸς ἦν ὁ βασίλειος τάττειν νόμος ἀποδεδόχθαι λοιπὸν ταῖς ἐκ βασιλέως εἰς σὲ τιμαῖς, ἃ τοῖς τηλικούτοις ἀνδρωμένοις ἤδη πέφυκε· πάντως δ' πόρρω μαντικῆς ἡμῖν ὄζει [6] Απόλλωνος. ὦ χρησταὶ μὲν ἐλπίδες ἐκεῖναι, χρησταὶ δὲ αἱ νῦν εἰς ὀφθαλμοὺς ἡμῖν αὐτίκα ἥξουσαι. ἐγὼ μέν [7] γε ἤδη τινὸς κω- 132
φότητος [8] αὐθάνεσθαί μοι δοκῶ, [9] καθάπερ Διομήδης Ομήρῳ πεποίηται πρὸς τὴ Αθηνᾶς, ἐλαφρός τε ὁμοῦ τὰ μέλη, καὶ καθαρὸς τὰς ὄψεις· καὶ κατέχειν ἐμαυτὸν ὑπ' εὐφροσύνης οὐκ ἔχω. καλοὶ μὲν γὰρ καὶ κοσμεῖν ἴσως ἁρμόττοντες καὶ οἱ παρελθόντες ἤδη σοι τὴ γενέσεως ἐνιαυτοὶ δηλοῦν ἅπαντα τὰ σοὶ πρόσοντα· πολὺ δέ μοι δοκεῖ καλλίων ἐκείνων ὅδε ὁ νεὼι παρὼν τῆ), μόνον τῆ μετ' αὐτὸν [10] ἡδησόμενος, τὰ δ' ἄλλα τὼς ἐξήκοντας ἤδη νικῶν· ἐν ᾧ σε προσβλέψομεν οἰκεῖοι τε καὶ συγγενεῖς καὶ διδάσκαλοι καὶ ἡλικιῶται καὶ πᾶν φίλιον γένος, ἡδίω προσβάλλουσα τὴ ὄψει ἀπὸ τὴ ἀλυφρίδος τὴ ἱερᾶς θεοῦ σωτῆρος, πρέπουσά τε τῇ ὥρᾳ τοῦ ἔτους τὴ τὴ ἡλικίας ὥραν ἀτεχνῶς [11] ἀφεὶ ὀπωρινῷ ἐναλίγκιον, [12] καὶ κατ' ἐκεῖνον τὴ αἴγλην ἀφιέντα.

tam pro ſua voluntate, quam pro priore generis dignitate. Qualis enim, qualis beatum hunc ac diis gratum diem alter paulo poſt excipiet, duobus anni unius initiis ſimul concurrentibus: nam & praeſens ortus tui initium annum optimum ab initio reducit, & ſubſequetur mox initium, idque eodem anno, paterna & avita ſecundis avibus nutrimenti praemia tibi perſolvens. Exiſtimo autem Deum honorem eum, qui pueris in certaminibus ſacrorum Aeſculapii tribui ſolet, a majoribus praeſumptum, ut ſaepe jam diximus, in te contuliſſe, cum paterni ſuperiorum temporum honores ad te quoque pertineant: ita ut & omnia, quantum licuit, peregeris, & deinceps inter viros cenſendus, prout fert lex regia, honores eos a Rege conſequaris, quos ille talibus, ubi in viros excreverint, ſolet tribuere. Omnino non longe ab Apollinis diſtamus vaticinio. O praeclaram ſpem, tum illam, tum hanc, quae mox nobis in oculos incurret. Equidem alacritatem quandam ſentire mihi videor, qualem Diomedes apud Homerum a Minerva conſequitur, levioribus redditis membris, & purgato viſu: nec meipſum prae laetitia poſſum continere. Etenim tametſi pulcri extiterint ac decori ſuperiores aetatis tuae anni, quique indolem tuam totam exprimerent, multo tamen iſte mihi pulcrior videtur, qui a ſequentibus ſolis ſuperandus, ſuperiores jam vicerit: quo te familiares, cognati, praeceptores, aequales, & amici denique omnes jucunde ex ſacra Servatoris purpura intuentem aſpicient, conjuncto cum anni vigore aetatis flore, *Stellae autumnali ſimilem*, & ejus inſtar coruſcantem.

1 Bar. 7. ἐπήτει. 2 Sic Bar. 7. Vulg. non agnoſcunt. 3 Ita periodum hanc ex Bar. 7. reſtituimus: Impreſſi legunt, ἅτε αὐτίκα ἀδελφιζομένη πάλιν ἀρχὴ, καὶ ταῦθ' ἑνὸς ὄντος ἔτους. καὶ ταῦτ' ἐκ καθήκει. 4 Sic Bar. 7. & Cant. Vulg. pro ὅτι habent ἐπὶ, & omittunt τιμαῖς. 5 Bar. 7. ἦκεν & mox ἀποδιδόσθαι λοιπὸν ἤδη ταῖς —. 6 Bar. 7. Απόλλωνος ἄν. 7 γε Deeſt in Bar. 7. 8 Bar. 7. αἰδάνομαί σοι. 9 Iliad. ε'. v. 121. 127. 10 Lege ἡτησόμενος. Cant. 11 Iliad. ε'. initio. 12 Bar. 7. μετ' ἐκεῖνον.]

Nec

ἁρμόττων τὴ ἀγωνοθέτης [1] ὑτοσὶ τῷ πεφελομένῳ. σὰ ταῦτα, ὦ δέσποτα, ὅτω γὸ ἄμεινον εἰς ἀρχλὺ [2] ἀναγαγεῖν τ̃ λόγον ἐπευξάμθνον αὖθις· σὰ ταῦτα. φέρ' οὖν αὐτὸς ἡμῖν
133 τὰς οἰακας ἑλὼν ὥσπερ οὖν ἤδη κατέχεις, ἔκσωζε τ̃ οἶκον διδὺς μ̀ ἐκ τῦ μεγάλυ βασιλέως τύτῳ τιμὰς [3] ἅσπερ οἱ τύτυ πρόγονοι [4] τοῖς τ̃ ἐκείνυ προγόνων ἐκαρπῶντο· διδὺς δὲ αὖτῳ βασιλῇ, τῇ γένει τῷ βασιλέως, τ̃ αἰῶνα πάντα διοικεῖν ὥσπερ οὖν ἔλαχεν ἐκ Διός. τύτῳ τε ⓦ [5] πεφθμένον εὐδαιμονίᾳ διάγειν τοῖσχὼν χρόνον, παισὶν ἐκ παίδων τλὺ διαδοχλὺ τῦ γένυς τῇ τε πόλῃ καὶ σεαυτῷ διαφύλαττε.

ΕΙΣ ΕΤΕΩΝΕΑ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ.

Cyzici habita, quae fuit Eteonei patria.

ΗΜὲν ὑπόθεξις ὑδαμῶς εὐτυχὴς, οὐδὲ κατ' ἐλπίδας, ἀναγκαῖα δὲ τ̃ [6] τε πόλεως ἕνεκα κ̀ τ̃ οἰκείων τ̃ Ετεωνέως, κ̀ πρσέτιγε ἡμῶν αὐτῶν εὐδαιμωνίας. οἴμαι δ' εἰ κ̀ μήπω πρόθεν θρλῶσι κατ' ἀνθρώπυς ἐνομίσθη, νῦνγε ὑπὲ τῷδε δικαίως
134 ἂν ἄρξαθαι. τί γὸ οὐκ ἄν τις [7] ὀδύρετο; πότερον τ̃ ἡλικίαν ἣν ἔχων οἴχεται, [8] κ̀ τλὺ ἀνδρίαν ἢ κέκρυπται κακῶς, ἢ τ̃ σωφρσύνην [9] ἧς [10] ὑδ' ἂν ὑπόδειγμα ῥαδίως εὕροι τις· ἢ τὰς ἐλπίδας ὧν στερῇ μ̀ αὐτὸς, στέργῃ δὲ οἰκέται κ̀ φίλοι κ̀ πόλεις, κ̀ πᾶν ὅσον εἰς τ̃ νῦν Ασίαν τελῇ. ποῖος ζῶντα Σιμωνίδης θρηνήσῃ; τίς Πίνδαρος ποῖον μέλος ἢ λόγον τοιῦτον ἐξευρών; τίς χορὸς ἄξιον φθέγξῃ τοιύτυ πάθυς; ποία δὲ Δύσπρις Θετταλὴ τοσῦτο πένθος ἐπένθησεν ἐπ' Αντιόχῳ τελευτήσαντι, ὅσον νῦν μητρὶ τῇ τύτυ πένθος πρσήκει; ὑ μὴν

Nec eſt ineptus hujus certaminis praeſes. Tua namque haec ſunt, o dive, ſic enim praeſtabit ad initium orationem reducere, voto repetito; tua, inquam. Age igitur, ſumpto gubernaculo, ſicut id jam tenes, conſerva hanc familiam, & partim huic regios honores, quales ipſius majores a majoribus Regis conſecuti ſunt, tribue: partim effice, ut Rex magnus cum omni familia aetatem totam, qualem a Jove ſortitus eſt, tranſigat; huic praeterea vitae fatalis foelicitatem concilians, generis ſucceſſionem per natos natorum urbi tibique conſerva.

In Eteoneum Funebris Oratio.

QUAMVIS hoc argumentum nec foelix ſit, nec optatum, neceſſario tamen a nobis ſuſceptum fuit, partim Urbis cauſa, partim amicorum Eteonei, tum etiam noſtri conſolandi gratia. Exiſtimo autem, etiamſi nondum uſitatae inter homines fuiſſent naeniae, nunc fane hac in re merito poſſe inſtitui. Quid enim quis non defleat? utrum aetatem, qua florens obiit, & fortitudinem cum ea infeliciter ſepultam? an temperantiam, cui nulla facile ſimilis extiterit? an vero ſpem, qua cum ipſe orbatus eſt, tum etiam familiares, amici, civitates, ac tota denique Aſia privatur. Quis talia vel Simonides, vel Pindarus apto carmine aut ſermone deploret? Quis chorus hanc cladem decore exprimat? Quae vero Dyſeris Theſſalica mortem Antiochi tanto cum dolore luxit, quantus nunc hujus matri inſtat? Non ta-

1 Bar. 7. ὑτωσί. 2 Bar. 7. ἀγαγεῖν. 3 Bar. 7. ὥσπερ. 4 Ita Bar. 7. & *Cant.* Vulg. πρεί. 5 Bar. 7. πρότερον πώμβρον cὸ —. 6 Illud τε deeſt in Bar. 7. 7 Bar. 7. ὀδύρατο. 8 Bar. 7. ἢ τὴν ῥώμην. 9 Forte οἵης. 10 Ita Bar. 7. Vulg. ὑδὲν παράδειγμα ῥαδίως ἂν εὕροι τις.

ἀρχέσῃ σιωπῇ θρηνεῖν, ὑδ' ὅσοι βοᾶν ζῶς τὸ νομα, ἀλλά τι καὶ κόσμῳ τῷ θρήνῳ [1] προσ-
έσαι. τί γὰρ καὶ φοβηθησόμεθα, μὴ λέγοντες ψευσόμεθα, ᾧ τὸ μὲ γένος [2] τοσοῦτον πρῶ-
τον εἶτε τῇ πόλῃ καὶ τῇ Ασίᾳ, ὥστε μήδ' ἂν ἕν' ἀμφισβητῆσαι· πάντες γὰρ, ὡς εἰπεῖν,
καθ' ἕια προφτεύουσι· ϗ μὲν [3] τῶγε προὸς πατρὸς ὅ προὸς μητρὸς ἐφάμιλλον. αὐτοὶ
δὲ οἱ γονεῖς, ὁ μὲν, ἀνδρῶν γνωριμώτατος· ἡ δὲ, γυναικῶν σωφρονεστάτη, ἀλλὰ ϗ ὲς
παίδων τ' αὐτῆς ὐπιμέλειαν κρείττων ἢ γυνή. προφὴ [4] δὲ ϗ φύσις ἀξία τ' γενέσεως, ὥγε 135
τροφὸς μὲ καὶ φύλαξ ἡ μήτηρ, σῶμα δὲ καὶ ψυχὴ πρέπουσα ἀλλήλοις. ἰδεῖν μέν [5] γε
κάλλιστος ϗ μέγιστος καὶ τελεώτατος τ' ὲν τῇ ἡλικίᾳ, καὶ πλεῖστον ἡδονῆς τῷ θεωμένῳ
προσβάλλων· τ' δὲ τρόπον κοσμιώτατος ϗ ἐλευθεριώτατος, μεγαλοπρεπείᾳ [6] μ' φι-
λίας ἐμπρέπων, ὥς' ὐκ ἦν εἰκάσαι πότερον παῖς ὢν ἢ νεανίας ἢ πρεσβύτης. ὅ μὲ γὰρ
ἀπαίδευτον, παιδός· ἡ δὲ ἀκμὴ, νεανίου· φρόνησις δὲ, πρεσβύτου. ἦν δ' ἀγαθῶν τῆς μὲ
συνέσεως, ὅ μηδαμῆ θρασύ, μηδὲ ἰταμόν, μηδὲ αὐθαδές, ἀλλ' ὲν φιλαίῳ τῷ ἤθῃ τὸ
ἀλγίνουν εἶ· τῆς δ' αὖ σωφροσύνης, ὅ [7] μηδαμῆ κωθῶνα, μηδὲ ὕπλιον, μηδὲ ναρκῶδες,
ἀλλ' ὥσπερ ὥρας ἠεμοῦς εὖ κεκραμένης, ὐξ ἴσου τιὼ ὀξύτητα τῇ προθύμῃ [8] καθεστά-
ναι, καὶ μήτε τιὼ σωφροσύνην, μήτε τιὼ χάριν εἰς ἄλληλα βλάπτεσθαι. ὅσγε τῆς μὲν
μητρὸς ὕπνος εἶχετο ὥσπερ οἱ προὸς τῷ μαστῷ παῖδες· ᾧ δὲ ἀδελφὸν ὡς παῖδα ἠσπά-
ζετο· τῶν δὲ μαθημάτων ὕπνος εἶχετο, ὥσπερ ὐκ ἐξὸν ἄλλως αὐτὸν ζῆν. ἃ δ' ἤκου- 136
σε τῷ χρῆμα [9] ὑπίσατο, ἰδὼν δὲ εὐθὺς ἂν ἔγνω ποῖός τις ἀνὴρ ϗ πότερον ἀσπά-
ζεσθ χρὴ ἢ φυλάττεσθαι. νομίσας δ' εὖ ἔχειν ὅ Ομηρικὸν, τὸ, [10] Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοι-

men tacite dolendum erit, nec nomen duntaxat inclamandum, ſed & ornatus aliquis naeniae accedet. Cur enim timendum nobis ſit, ne quid de eo inter dicendum mentiamur, cujus genus primum tam eſt inſigne per Urbem & Aſiam totam, ut de eo nemo dubitet; etenim omnes ejus majores, ut ita dicam, ad unum primo loco cenſentur. Jam vero cum genere paterno certat maternum. Ex parentibus autem ille quidem inter viros eſt nobiliſſimus, haec vero mulierum omnium probiſſima, &, quod ad liberorum curam pertinet, muliere potior. Indoles deinde atque inſtitutio pro natalium dignitate ipſi contigerunt, cui nutrix quidem & cuſtos fuerit mater, corpus autem & animus invicem ſe deceant. Et aſpectu quidem pulcerrimus erat, maximus, ac perfectiſſimus aequalium ſuorum, quique multa voluptate ſpectatorem perfunderet: mores autem ornatiſſimi erant & maxime ingenui, atque amabili gravitate decori. Itaque difficile fuit judicare utrum puer eſſet, an juvenis, an ſenex. Nam ut ſimplicitas in eo erat puerilis, ita vigor juvenilis, & ſenilis inerat prudentia. Intelligentiam porro in eo admirabamur nequaquam ferocem, nec duram, neque praefractam, ſed cum lenitate morum conjunctam ingenii acrimoniam: temperantiam quoque nec ignavam, nec ſupinam, nec ſtupidam, ſed inſtar vernae temperiei aequalem manſuetudini vigorem, ita ut nec temperantia nec gratia ſibi invicem officerent. Ac matri quidem non ſecus adhaerebat, atque lactentes pueri; fratrem vero tanquam filium amabat; litteris autem ita deditus erat, ut qui abſque illis vitam acerbam duceret. Quocirca quaecunque ſemel audierat, mox intelligebat, & ſimul ut quemque viderat, ſtatim eum, qualis eſſet, cognoſcebat, & utrum eſſet amplectendus, an minus. Cumque appoſite putaret illud ab Homero dictum eſſe, *Multorum malus eſt domi-*

1 Melius προσίσπαν. 2 Bar. 7. τοσοῦ. 3 Deeſt in Bar. 7. 4 Δὲ non agnoſcit Bar. 7. 5 Deeſt etiam γε in Bar. 7. 6 Bar. 7. μετὰ φιλίας. 7 Bar. 7. μηδαμῶ. 8 Ita Bar. 7. Vulg. καθιστάναι. 9 Bar. 7. ὑπίσατο. 10 Iliad. β'. v. 204.

natus,

ρανίη, καὶ τὺς διδασκάλους τὺς πολλὺς εἰς ἀμαθίαν μᾶλλον φέρειν, προείλετο μὴ διδάσκαλον ἐξ ἁπάντων, ὃν τινα δὴ καὶ προείλετο, οὐ γὰρ ἔμοιγε εὐπρεπέστατον ὅστι λέγειν, τούτῳ δ' ὅτῳ προσέκειτο, ὥστε ἅπαντα προθέντων ὅσοι τὸν φιλομαθέστατον καὶ φιλοπονώτατον προσῆκεν, [1] ὁδεπώποτε ἔδοξεν ἑαυτῷ τῆς ἀξίας ἐγγὺς εἶναι. καὶ σιωπῶν μέντοι ὅτους ἔχαιρεν, ὡς μόνον τοῦτον βιώσιμον ὄντα αὐτῷ τὸν βίον ⟨⸗⟩ χρόνον· εἰ δέ τι κωλύσειεν, ἠνιᾶτο μέν, ἠπιᾶτο δ' ὁδεπώποτε. ἀκριβῶς τοίνυν οὕτω σφόδρα τῶν λόγων ἦν, ὡς' οὐκ ἐπόλαζεν ἐπαινεῖν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ διψῶντες σιωπῇ πίνουσιν, οὕτως ἐκείνῳ ἤρκει δέχεσθαι τὰ λεγόμενα, τῷ σχήματι καὶ [2] τῷ νεύματι καὶ τῇ φαιδρότητι
137 τοῦ χαρᾶν ἐμφανίζοντι, ἣν ὅτι τοῖς λόγοις ἔσχεν. ἀεὶ δ' ἂν εὕρες αὐτὸν ἢ βιβλίον μεταχειριζόμενον, ἢ λόγους ποιοῦντα, ἢ τοῦ μητέρα εὐφραίνοντα οἷς διηγεῖτο, [3] ἢ οἷς ἐπεδείκνυτο· πάντως δ' ἐν τούτῳ τῷ σχήματι πᾶν προΐσχοντα, καὶ [4] γραφῇ μιμήσασθαι κάλλιστον ἦν. ἃ δὲ τοῖς ὀνταῦθα ἥκουσιν ἡλικίας ἐφ' ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ ἑκάστῃ παίζεται, ταῦτ' ἐκείνῳ καθάπερ μῦθοι τινὲς ἦσαν. ἀλλὰ γυναικῶν μὲν μία σύστασις ἦν ἡ μήτηρ· παίδων δὲ εἷς ἀδελφός· φίλοι δὲ, οἱ ταὐτὰ προῃρημένοι, καὶ [5] κατὰ τὺς αὐτὺς σπουδάζοντες λόγους· ὅδ' ἔπρεπε καὶ μᾶλλα πάντων. ἄγαλμα δ' ἄντις ἔφησε τῆς αἰδοῦς αὐτὸν εἶναι, ὥγε [6] τὰ μὲν πολλὰ σιωπᾷν ἐξήρκει· εἰ δέ τι [7] φθέγγοιτο, ἔδει φλέγεσθαι. ὤκουν ἄλλως γ' ἂν ἤκουσας αὐτοῦ φωνῆς, ἀλλὰ χρεὼν ἢ ἐρυθριάσαντα εἰπεῖν, ἢ εἰπόντα ἐρυθριᾶν· ὅτως ἀθρόατος καὶ ἀνήκοος καὶ ἄπειρος ἁπάντων τῶν αἰσχίστων διεβίω. λόγους δὲ καὶ παιδείαν εἶδε μόνα, ὃς καὶ τελευτῶν εἰς ταῦτα ἐτελεύτησεν, εἰς πανηγυρικὸν καὶ μελέτας βιῶν. ὦ
138 πάντα σὺ κάλλιστε παίδων· ὦ τῆς μὲν προσηκούσης ἡλικίας οὐκ ἐπιλαβόμενος, τῆς δ'

natus, & praeceptorum turbam potius ad ignorantiam facere, praeceptorum quendam ex omnibus delegit, quicunque is fuit (nec enim eum satis honeste possum nominare) cui talem dabat operam, ut cum omnia faceret, quaecunque ad studiosissimum & obsequentissimum quemque pertinebant, nunquam tamen sibi ipse satisfaceret. Cum eo siquando versabatur, ita gaudebat, quasi eam solum vitae partem existiret vitalem: cum autem non poterat, dolebat quidem, nunquam tamen conquerebatur. Jam cum auscultabat, ita erat in ea, quae dicebantur, intentus, ut applaudere non vacaret; sed ut qui sitiunt tacite bibunt, ita ipsi auditus sufficiebat: ceterum gestu, nutu, & vultus hilaritate laetitiam, quam accipiebat ex dictis, prae se ferebat. Semper autem conspiciebatur vel librum in manibus habere, vel orationes conscribere, vel matrem narrationibus aut declamationibus suis recreare; quo quidem habitu agens omnia, pulcerrime potuisset depingi. Quae autem alii, cum ad hanc aetatem pervenerunt, noctes diesque per usum solent consectari, ea pro fabulis illi erant. Nam ex mulieribus sola cum illo vivebat mater, ut ex pueris frater, & amicorum ii, cum quibus erat studiorum & litterarum commercium, inter quos ille facile eminebat. Omnino pudoris eum dixisses esse simulacrum, cum & plerumque taceret, nec nisi inflammatus loqueretur. Nec enim alias unquam vox ejus audiebatur, quin vel cum rubore loqueretur, vel cum locutione ruberet; usque eo nihil turpe nec visu, nec auditu, nec sensu ullo perceperat. Eloquentiam porro & eruditionem adeo amabat, ut earum studio sit immortuus, cum panegyricum & declamationes recitaret. O pulcerrime puer, qui cum legitimam aetatem non esses assecutus, eam ta-

1 Bar. 7. & hic & paulo infra ἐδὲ πώποτε. 2 Ita Bar. 7. Vulg. non agnoscunt. 3 Bar. 7. καὶ οἷς. 4 Bar. 7. γραφῶν. 5 Bar. 7. κατ' αὐτύς. 6 Bar. 7. καὶ τί. 7 Non placet illud φλέγεσθαι.

men

ἐπαρχήσης σεμνότερος [1] φανεὶς ἢ πρεσβύτερος. σὲ ποθοῦσι μὲν ἡλικιωτῶν χοροί, ποθοῦσι δὲ πρεσβύτεροι, ποθεῖ δὲ ἡ τὰ μέγιστα ὑπὲρ σοὶ πόλις ἐλπίσασα, ἣν σὺ πρῶτα δὴ καὶ τελευταῖα εὔφρανας. μητρὶ δὲ ποίαι νύκτες, ἢ τίνες ἡμέραι λοιπόν, ἢ πρὶν μὲν [2] ὡς καλλίπαις ἤδετο, νῦν δ' ἐξελήλεγκται ὡς δυσοίωνος. ὦ κύκλοι μὲν ὀφθαλμῶν ἐκείνων κεκλεισμένοι ἅπαντα ἤδη χρόνον. κεφαλὴ δὲ ἡ πρώτην χαριεστάτη, νυνὶ δὲ κόνις. χεῖρες δὲ ἀφανεῖς. ὦ πόδες οἷς φέροντες τὴν δεσπότιν ὑπεδέκατε. ὦ νυμφίου τ' ἐλεεινότερος ἄρτι καμόντος, ἢ στεφάνοις μᾶλλον πρέπων, ἢ [3] θρήνοις· οἵαν σὺ ὥρᾳ τινὶ ἀωρίαν ἐκίνησας, ὡς πρὶν ὑμέναιον [4] ἀοιδοῖσι σοὶ, χαρμονὴν ἔσεσθαι [5] τοῖς θρήνοις ᾄδειν [6] κατέλαβες. ὦ χρῆμα κάλλιστον. ὦ φθέγμα κοινὸν τοῖς Ἕλλησιν αὐξομένοις, οἵμοι δὴ προοιμιασαίμην, τοσοῦτον εὐφρᾶναι, ὅσον λυπῆσαι μείζονας. ἐπέρχεταί μοι ὃ τοῦ Πινδάρου προθεῖναι· Ἀστρά τε καὶ ποταμοὶ καὶ κύματα πόντου, τινὰ ἀωρίαν τινὰ σὴν 139
ἀνακαλεῖ. ὦ τοῦ δευτέρου πώματος, οἷος ἐφ' οἷῳ τῷ νεῷ κεῖσαι. ὦ τῆς ὑπερβολῆς, οἷς αὐτὸ δεύτερον ἡμῖν ἔσεισεν· ὦ τοῦ τραγικοῦ δαίμονος, ὃς προδείξας ἀρτίως βουλευτήρια καὶ λόγους καὶ ζῆλον καὶ [7] χαρὰν, πόρρω τούτων σὲ βραχεῖ δράματι κατέκλεισεν. ὦ συμφοραὶ κοιναὶ λογίων καὶ χθονίων θεῶν. τί ποτε καὶ ἀποκινήσομαι πρὸς τὰ ψηφίσματα; ἢ τοῦτο, ὅτι Ἐτεωνεὺς οἴχεται πρόδηλος τοῖς κρείττοσιν. ὦ δεξιώτατε παίδων, οἷς σοι πέμπω βιβλίον· οἵων ταινιῶν ἀπολαύεις λόγων. Ἀλλὰ γὰρ ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ τινὶ ὡς ἀληθῶς μεταξὺ τῶν ὀδυρμῶν, δοκῶ μοι καταικούειν φωνῆς ἀπὸ μηχανῆς [8] θεοῦ τινὸς μεταβάλλοντος ἐπὶ θρῆνον εἰς εὐφημίαν, ὡδὶ λέγοντος, παύσασθε ὦ ἄνθρωποι· οὐκ οἰκτρὸς ὁ παῖς, μᾶλλον δὲ ἀνὴρ, οὐδὲ ἐλεεῖσθαι δίκαιος τῆς πορείας ἣν ἐστείλατο· ἀλλ' εἴπερ

men quae contigerat, gravitate ſuperaſti. Nunc te requirunt & aequalium catervae, & ſeniores, & urbs, quae maximam de te ſpem conceperat, quamque tu nuper primum ſimul & poſtremum exhilaraſti. Quae vero noctes, vel quae dies matri reſtant, quae cum prius ob foelicem ſobolem celebraretur, nunc infoelicis partus eſt convicta? O orbes oculorum in perpetuum deinceps claudendi. ● caput antea venuſtiſſimum, nunc in cinerem converſum. O manus non apparentes. O pedes, qualem dominum cum ferretis, labaſtis. O te & ſponſo recens uſto miſerabiliorem, & coronis quam naeniis aptiorem; qualem in temperie excitaſti intemperiem, qui priuſquam tibi hymenaeus caneretur, naeniarum dicendarum tempus occupaſti. O decorem venuſtiſſimum. O vocem, quae communiter Graecis creſcebat, prooemio recitato diſcedis, ita nos recreans, ut magis contriſtes. Adjiciam & illud Pindari, quoniam ſuccurrit; *Sideraque & fluvii, & fluctus maris*, tuum deplorant immaturum funus. O alterum caſum, qualis quali juveni incumbis. O appendicem, quale nobis hoc alterum conceſſit. O tragicum genium, qui cum nuper curias nobis, orationes, applauſum, & gaudium protuliſſet, brevi fabulam diverſa ratione concluſit. O communem & eloquentium & infernorum deorum jacturam. Quidnam ad decreta reſpondebo? utrum hoc, Eteoneum ad ſuperos abiiſſe? O feſtiviſſime puer, qualem tibi mitto libellum; qualibus nunc frueris orationibus. Enimvero non aliter quam in tragoedia quadam videor mihi inter lamentationes dei alicujus ex machina vocem exaudire, qui naenias in laudes convertat, itaque dicat: Silete, homines; nec enim miſer eſt puer, aut vir potius, nec miſeratione proſequendus, ob iter, quod inſtituit; quin ipſi,

1 Bar. 7. ὁ πρεσβύτερος φανείς. 2 Illud ὡς non agnoſcit Bar. 7. 3 Ita Morell. & *Cant.* Vulg. θρηνεῖν. 4 Sic Bar. 7. & *Cant.* Vulg. Ἀθηναίοισι. 5 Bar. 7. τοῖς. 6 Ita Morell. & *Cant.* Vulg. κατέλαβες. 7 Forte χορὸν, ὃν τοῦτον —. 8 Τινὸς θεοῦ. Bar. 7.

ſi

πις ἄλλος ἔχῃ καλῶς γε δὴ τὰ ἀνθρώπεια. ὑ γὰρ Κωκυτὸς, ὑδὲ Αχέρων τοῦτον γε εἰλήφασιν,
140 ὑδὲ θήκη [1] κρύψῃ θαλαβοῦσα, ἀλλ' εὐκλεὴς ϗ ἀγήρως ἤδη τ λοιπὸν ἅπαντα χρόνον τρίεισιν ἥρως, Κυζίκυ πάρεδρος, πιμηθεὶς ὑπὸ Απόλλωνος πατρῴυ, ϗ ταυτὰ Αμύκλᾳ ϗ Ναρκίσσῳ ϗ Υακίνθῳ, ϗ εἰ δή πς ἄλλος ἐπὶ εἴδῃ καλῷ κρείττονα ἢ ϗ ἄνθρωπον ἀρετὴν ἐκτήσατο. ἑτέραις μὲν ἤδη τιμαῖς αὐτὸν τιμητέον, ϗ ἑτέρως παραπεμπέον, ὡς κρείττω δακρύων ὄντα, ϗ τὴν ἀποικίαν ὑκ ἄνευ θείας μοίρας πεποιημένον. πάντως δὲ ἡ μὴ τελευτὴ κοινὸς ἅπασιν ὄφλος τρέχει. ὃ δὲ τ καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιώσαντα μεθ' εὐκλείας καταλῦσαι, θεοῖς τε ϗ ἀνθρώποις ἄμεμπτον. τοῦτο δὲ, ὑκ ὅτι πάντας, ἀλλ' ὀλίγοις δή ποτε τ πάντων ἀπεδόθη. βίος δὲ πᾶς [2] ἀνθρώπων βραχὺς, ϗ ὑ πολλοῦ τινος ἄξιος εἰς ἀριθμοῦ λόγον· ἀλλ' ἐάν [3] π Αργαυθώνιον, ἐάν τε Τιθωνὸν λέγῃ τίς· ἐάν τε τ τὰς τρεῖς γενεὰς διαρκέσαντα Νέστορα ϗ Πύλιον, πάντας τούτους τοὺς χρόνους σωθείς, [4] εὑρήσῃ ἔλαττον μέρος ὄντας ὅ παντὸς αἰῶνος, ἢ ὅσον [5] εἰπεῖν. ϗ δεῖ δὴ φιλοψυχεῖν, ὑδὲ τ εὐδαιμονίαν τούτῳ μετρεῖν, εἴτις ὡς πλεῖστα ἔσχε
141 πράγματα, ὑδ' εἴτις τοῦ μακροῦ χήρως ἀπέλαυσεν, οἷα δὴ ἀπολαύειν εἰώθασιν ἄνθρωποι· ἀλλ' ἡγεῖσθαι τούτῳ, κάλλιστ' ἔχειν, ὅστις τ δοθεῖσαν [6] αὐτῷ τοῦ βίου μοῖραν ἐν τοῖς καλλίστοις ἐξέπλησε· καὶ ὅστις ὥσπερ πιστὴς ποδήντων ἀκούειν ἔτι ϗ ὁρᾶν κατέλυσε ὃ δρᾶμα. ὁδὶ δὲ, εὐδαίμων τε ϗ ζηλωτὸς ἅπασι ϗ νεωτέροις ϗ πρεσβύταις πορεύεται· τοσαῦτ' ἀπολαύσας τοῦ βίου, ἐφ' οἷς μόνοις εὐκτὸν ἦν γεννᾶσθαι, ἀπαθὴς κακῶν, ἄπειρος πραγμάτων, εὐκλεὴς, ἐν λόγοις μαθήμασι ϗ ἐπαίνοις τραφείς· ἀπὸ τ φίλης ϗ ὁμοσκήνου μητρὸς, σεμνόμνους πρὸς τ ἀρχαίαν μητέρα. εἰ δέ τῳ μὴ ἱκανῶς δοκῇ τ δόξης ἀπολαῦσαι, ἀναπληρῶν χρὴ νῦν ὑπισχνούμενος ὡς ἥρωα. [7] ἀπόντων δὲ σὺ ἀσφαλῆ τὴν ἐπαίνων, ἤδη ταῦτα χρὴ

si cui alii, bene accidit humanitus. Nam nec Cocytus illum, nec Acheron excepit, nec urna conteget, sed glorioſus deinceps & ſenii expers heros deget, Cyzico aſſeſſor, & ab avito Apolline eodem loco habitus, quo Amyclas, Narciſſus, Hyacinthus, & ſi qui alii cum formae pulcritudine majorem humana virtutem ſunt adepti. Aliis igitur honoribus jam vobis eſt afficiendus, & aliter deducendus, ut qui lacrymis omnibus evaſerit ſuperior, nec ſine divino numine migrationem inſtituerit. Cum autem mors omnibus aeque ſit propoſita, illud certe, ut quis praeclariſſima quaeque conſecutus glorioſe obeat, nec diis nec hominibus inviſus, non omnibus eſt, ſed paucis admodum conceſſum. Jam vita omnis hominum brevis eſt, nec valde longa, adeo ut ſive Argantonium commemores, ſive Tithonum, ſive eum, qui ad tria duravit ſaecula, Neſtorem Pylium, omnibus his temporibus in ſummam collectis minima deprehendatur eſſe pars aeternitatis. Quare non eſt, quod vitae cupidi ſimus, aut moleſtiarum multitudine, vel longae ſenectutis fructu, qualem quidem homines percipiunt, felicitatem metiamur potius, quam cum eo praeclariſſime actum putemus, qui conceſſum ſibi vitae ſpatium in res optimas inſumpſerit, ac tanquam poeta quiſpiam, nondum ſatiatis auditoribus & ſpectatoribus fabulam abſolverit. Ille vero foelix ac ſpectabilis tum juvenibus tum ſenibus diſceſſit, hactenus vita functus, quatenus ea duntaxat fuerat optanda, expers malorum & moleſtiarum, honoribus cumulatus, in litteris atque artibus & laudibus educatus, a chara & contubernali matre ad antiquam matrem profectus. Quod ſi quis non ſatis honorum illi tributum putat, id nunc ſuppleat, & inſtar herois eum colat. Etenim cum tuta ſit laudatio, debetis haec a diis

1 Bar. 7. κρύψῃ. 2 Bar. 7. ἀνθρώπῳ. 3 Scribe π. 4 Bar. 7. εὑρήσεις. 5 Poſt εἰπεῖν, adde ὑδέν· quod a textu excidiſſe videtur, propter affinitatem verborum proxime ſequentium, ὑ δεῖ. 6 Bar. 7. ἑαυτῷ. 7 Lege παρόντων. *Cant.*

vobis

δοκεῖν ἀκύειν τῷ χρειττόνων· καὶ ὅτως ἔχοντας, τῆς ἀληθείας ἂν μᾶλλον τυγχάνειν νομίζειν· καὶ κείνῳ τοιεῖν κεχαρισμένα. καλὸν δὲ καὶ ἐν σκολιοῖς ὥστε Ἁρμόδιον ᾄδειν, ὅτι [1] που τέθνηκας λέγοντας· ἀλλ' εἴπερ τις ἄλλος ἐν μέσοις ἀναστρέφη τοῖς εἰδόσι, καὶ πολίταις καὶ ξένοις. ὦ βιὺς μὲ ὡς ὁσίοις· καὶ τελευτήσας [2] κρεῖττον ἢ κατ' ἄνθρωπον. ὦ κόσμος καὶ φίλοις καὶ γένει καὶ πόλει· ὦ θεῖα τὰ καθ' ἡλικίαν ἀρετῆς ἔχων. ταῦτά σοι τὰ ἀπ' ἡμῶν· τὰ δὲ λοιπὰ μελήσει τῇ πόλει κοινῇ. 142

vobis esse pronunciata existimare; itaque vos tum ad veritatem proxime accessuros, tum ipsi gratissimum esse facturos. Nec ineptum erit in scoliis eum quoque, sicut Harmodium, decantare, sic dicentes, Nondum es mortuus, sed si quis alius, in mediis tum civibus tum hospitibus notus versaris. O qui vixisti ut sanctus, & more plusquam humano mortuus es. O ornamentum & amicis, & generi, & civitati; qui primas in virtute pro aetate obtines. Atque haec tibi a nobis tributa sint: reliqua civitas publice curabit.

ΕΠΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

Αεισείδης τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Κοτυαέων χαίρειν.

ΕΙΚΟΣ μὲν ἦν καὶ ἀπὸ πάσης [3] τῆς Ἑλλάδος ὡς ὑμᾶς ἰέναι, [4] συναχθεσθησομένους ὑπὲ τοιαύτῃ συμφορᾷ, καὶ κοσμήσοντας ἄνδρα τῶν Ἑλλήνων τοσοῦτον θεῶντον· ἐγὼ δ' οὖν πέμπων καὶ τούτων ἐμαυτὸν εἰς τοὺς οἰκεῖον ὃ συμβεβηκὸς νομίζοντας, οὐκ ἂν μοι θαυμαζέσθαι δοκῶ. ὅσα γὰρ νομίζεται κατ' ἀνθρώπους καλὰ καὶ ἔντιμα ὀνόματα, καὶ παισί τε ἡδονὴν ἔχοντα, καὶ πρεσβυτέροις αἰδέσιμα, τούτων ἀνὴρ ἐλλελοιπὼς 143 ἦν ἐμοί. ἀλλὰ καὶ τεθραμμένος [5] ὑπ' ἐκείνῳ καὶ παιδευθεὶς, καὶ [6] ὅσων ἡ τύχη πρέπει μετὰ ταῦτα κοινωνήσας πάντων ἆρ' οὐκ ἂν φαίην, τροφέα, διδάσκαλον, πατέρα, ἑταῖρον, πάντ' ἔχειν καλεῖν. μέγιστον δ' ἦν ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἴσον φρονοῦντε ἐπ' ἀλλήλοις ἐχόμεν· ἐγὼ μὲ ἐκείνῳ διδασκάλῳ φιλοπμήμων, ὅδ' ἐν οἰκείας δόξης μέρει, τὸ καθ'

In Alexandrum Funebris Oratio.

Ad Senatum Populumque Cotyaicum.

CUM omnes ex tota Graecia oportebat ad vos convenire, qui & ob talem cladem vobiscum dolerent, & virum inter Graecos facile primum exornarent; tum ego, si inter eos me collocem, quos res ista propius attingit, nequaquam videor mihi inepte facturus. Etenim quaecunque sunt inter homines pulcra & honorifica nomina, eaque tum pueris jucunda, tum senioribus veneranda, iis me omnibus ille sibi obstrinxerat. Nam cum ab illo & educatus fuissem & institutus, atque omnia deinceps, quaecunque fortuna obtulerat, studiose cum ipso communicassem, poteram illum nutricium, praeceptorem, patrem, socium, & omnia denique vocare. Maximum autem inter nos erat, quod aeque poteramus alter de altero gloriari; cum & ego de tali praeceptore me jactarem, & ille nos nostraque ad suam pertinere

1 Illud που deest in Bar. 7. 2 Bar. 7. κρείττων. 3 Deest in Bar. 7. 4 Bar. 7. συναχθομένους. 5 Bar. 7. τοιᾷδε. 6 Bar. 7. ὅσον.

gloriam

ἡμᾶς πθέμενος. ἕως μὲ οὖν ἐξῆν ὡς ἐκεῖνον πέμπειν, ἐποίουν τοῦτο, καί τις ἦν ἡμῖν ὑκ ἄμουσος ἀμοιβὴ φὸς λόγους ἀφ' γραμμάτων. ἐπειδὴ δ' ὑκέτ' ἔξεστιν ἐκείνῳ ἀφομιλέγειν, ἡ ὃν' ἃ φοφὴν ἔτυχον πέμψας ὑποδέξατο ταῖς ἡδίσταις ἐμοὶ χερσίν, ὑπόλοιπον ἦν ὡς ὑμᾶς ἀποστεῖλαι τ' τ πόλεως εἰκόνα ἀντ' ἐκείνου θέμενον. ἐδόκουν γὰρ ὕτως Ἀλέξανδρόν [1] τε διπλῇ [2] τιμῇ τιμῶσαι· ἅμα μὲ αὐτῷ μεμνημένος τὰ φρέποντα, ἅμα δὲ
144 ὑμᾶς οἰκειούμενος δι' ἐκεῖνον· ὑμῖν τε δὶς ἂν ποιεῖν κεχαρισμένα, δημοσίᾳ τε παῤῥῶν ὑμῖν, ἡ μεμνημένος ἀνδρός, ᾧ πλεῖστον λόγον ποιεῖσθε· οἶμαι δ' ὑχ ὑμεῖς μόνον, ἀλλὰ ἡ πάντες ὅσοι ἡ ὁπωσοῦν τελοῦσιν εἰς Ἕλληνας. συμβαίνει δ' ἐμοὶ, τῇ μὲ [3] μνήμῃ πάντων ἐφικνεῖσθαι τ' ἐκείνου καλῶν, τῷ λόγῳ δὲ ἀπόρως ἔχειν ἐπεξελθεῖν. ἀθρόα γὰ πάντα ἐπέρχεται, ἃ καθ' ἕκαστον μὲ εἰπεῖν ἀδυνάτου, ἀρχομὲ δὲ οὐδὲ πειρᾶσθαι χαλεπὸν ἔχειν μοι δοκεῖ· ἀπὸ μέρους δ' εἰ λέγοιμι, δέδοικα μὴ βελτίων ᾖ σιωπῶν. ἐκεῖνος γὰ ἓν μὲ ἡ φοῦτον ἁπάντων μετέθηκε ὃ γιγνόμενον φὸς τὰς ἐπαίνους. τοσοῦτο γὰ ἀπέχει τοῦ ἀφ' κοινότητα γένους εὐδοκιμεῖν, οὗ ἔθνη φοσφεύγων ἡ πόλις, ὥστε παλαιόταται μὲ δήπου γενῶν ὃ ὑμέτερον, καὶ [4] ἐν τῷ κοινῷ γένει τῶν Φρυγῶν ἡ πόλις αὖ καθά φασιν ἡ ὑμετέρα, ὁ δὲ κὰ τῇ πόλει ἡ τῷ γένει σύμπαντι, τ' φιλοτιμίαν αὐτῷ κατέστησε, καὶ πᾶσιν ὑμῖν ἐ μικρὸν καύχημα φὸς τὰς Ἑλλάδας, ἐκείνου πολίτας εἶ). διδασκάλοις δὲ χρήσασθαι μὲ λέγε) τοῖς ἀρίστοις· ὑποβαλλόμενος δ' ὅσον παῖδας ἅπαντας φαίνεται. ἐφαψάμενος
145 δὲ τοῖς χρόνοις τῆς ἡλικίας, ἁπάντων τῶν ἐνδοξοτάτων, τῶν μὲν ἀρχαιοτάτων μαθητής· τῶν δ' ὅτι τούτοις ἁπάντων, τῶν μὲ, διδάσκαλος, τῶν δὲ, συνεργὸς κατέστη. ἡ ὁποίους μέν τινας ἀπεργάσατο, ἑτοῦσιν ἕτεροι· οἷς δ' αὖ συνεπαίδευσεν οὐδεὶς ἦν ἐκείνων

gloriam arbitraretur. Ac donec ad ipſum ſcribere mihi licuit, feci ſedulo, nec inamoeno utebamur per epiſtolas exercitio literario; poſtquam vero non licuit amplius cum ipſo colloqui, nec ea quae prius miſeram cariſſimis mihi manibus excepit, illud reſtabat, ut ad vos ſcriberem, ac civitatem illius haberem loco. Hac enim ratione ſimul & Alexandrum duplici honore proſecuturus videbar, partim ipſius honorificam faciendo mentionem, partim vos per illum mihi conciliando; & a vobis duplicem initurus gratiam, dum & publice vobis fretus eſſem, & ejus viri mentionem facerem, quem vos plurimi facitis, nec ſoli, ut arbitror, ſed una cum Graecis omnibus. Ego vero memoria quidem dotes illius omnes facile conſequor, verbis autem non item poſſum explicare. Ea namque mihi ſimul occurrunt, quae per partes quidem narrare ſit difficile, omnino autem ne aggredi quidem praeſtiterit; nam ſi aliqua duntaxat ex omnibus recitarem, metuo ne tacere ſatius eſſet. Ille enim primum vulgarem laudandi rationem immutavit. Nam tantum abfuit, ut per generis conjunctionem ſe commendaverit, ad gentem aut urbem aliquam ſe referendo, ut, cum & gens veſtra ſit antiquiſſima, & ex tota Phrygum gente urbs veſtra, ut aiunt, ille contra tum urbi tum genti univerſae ornamento fuerit; adeo ut magno ſit vobis apud omnes Graecos honori, quod illius cives ſitis. Sicut autem praeceptoribus optimis uſus fuiſſe perhibetur; ſic eos, tanquam pueros, omnes ſuperavit. Poſtquam deinde ad juventutem acceſſit, omnium praeclariſſimorum, qui quidem ſeniores erant, diſcipulus, reliquorum vero omnium partim praeceptor extitit, partim collega. Ac de diſcipulis quidem ejus, quales evaſerint, aliis dicendum relinquo, collegas autem in docendo

1 Bar. 7. γ. 2 Deeſt τιμῇ in Bar. 7. 3 Bar. 7. γνωμῇ, addita in marg. nota, χ. μνήμῃ. 4 Deeſt ἐν in Bar. 7. & mox καθά.

μείζων αὐξ. ϗ μὲν, οἱ μὲ ἄλλοι τ μεγάλων ὀρεγόμενοι τὰ μικρὰ παρεῖσιν, ὁ δὲ ἀρξάμενος ἐκ τ βραχυτάτων, ἄχρι τ τελεωτάτων διεξῆλθεν· ὥσπερ φασὶ ϗ μυεῖσθαι θεμιτὸν εἶ μικρὰ θεῶτον. ἕτεροι δὲ τὰ μὲ ἴχνη ϗ τὰς ἀρχὰς μέχρι πολλῦ διηρεύνησαντο, μᾶλλον δὲ ϗ κατέτριψαν ἐν τύτοις τ ἑαυτῶν βίον· ὧν δὲ ἕνεκα ταῦτα ἐξευρεῖν ἄξιον, οἱ μὲ, ὅλως ὐκ εἶδον, οἵ δ' ὐκ ἐφίκοιτο ὡς ἔοικεν· ὅδ' ὥσπερ ὁδόν τινα [1] ἐξ ἀρχῆς εἰς τέλος ἠρευνήσαλο, ὐδὲν παρεὶς τ σχολῆς ϗ ὁπόσης τινοσῦν ἀξίων. ϗ γάρ τοι κατέσχ τοῖς Ελλησιν ἀντὶ ταμείυ κοινῦ· ἦν γὰ ὅτυ τὶς δέοιτο τ εἰς παιδείαν παρ' ἐκείνυ λαμβάνειν, ὥσπερ ἐκ πηγῶν ἀρυόμενον. ὃ δὲ δὴ μέγιςον τ ἐκείνυ καὶ μαλιςα ἄξιον ὑπομιμνήσθαι, ὅ ϗ πρὸς αὐτὸν ἔγωγέ ποτε εἶπον ἀμαλεγόμενος· πάντα γὰ ὥσπερ λέγω διεξελθὼν τὰ μαθήματα, ϗ ὐδὲν ἔαθ' ὅπ 146
ὐκ ἀκριβέςερον τῶν ἐφ' ἑκάςῳ καθημένων, ὅτε ὅ σοφώτατον αὐτῷ τ ὀνομάτων ἐπεγράψατο, ἀλλ' ἔμεινεν ὑπὸ ϝ ἀρχαίυ· ϗ τὰς ἄλλυς ὐκ ἀπεςέρει τ ἀμαθεσθῶν, ἀλλὰ συμπροάγων ἑκάςοις ἦν φανερὸς, ϗ συναύξων τ δύναμιν ἀεί. καὶ γὰ οὕτω οἱ μὲ ἄλλοι, μείζους ἀμφὶ τὰς τέχνας γίγνονται· ὁ δὲ, ϗ τιμὼ τέχνιν αὐτιμὼ μείζω τῷ πρ' ἑαυτῦ μέρει κατέςησε· πολλαχόθεν γὰ αὐτιμὼ ἦρεν, ὡς' ἀπ' ἐκείνυ ὅ ὀχῆμα ἔχειν. τοῖς μὲ γὰ ἄλλοις, ἐξαρκᾷ τῶν καθ' αὑτὺς ὑπομνῆσαι, ὁ δὲ, συμπάσης ἁπλῶς τ τέχνης προτεύσας φάνεται. τῶν γὰ ἄλλων τῶν ὀλίγα παιδείας ταχθέντων, τῶν μὲν, κείσεως εὖ ὀχεῖν δοξάντων, φωνιμὼ δὲ ὀλίγων γενομμένων· τῶν δ' εἰπεῖν μὲ ἐξικνουμμένων, τῇ δ' ὑπομνήμῃ ϗ πολλὰ ὠμελικότων· τ δ' αὖ πολυμαθείαν ἀσκησάντων, ὑπὸ δ' αὐτῆς ταύτης εἰς τὰ χρείτω τυφλωθέντων ϗ μεθέντων τὸ βέλτιςον, πάντα δὴ συλλαβὼν εἰς ἀνὴρ εἶχε. καὶ μιμὼ τόγε φανῆς ὅτως ἔχοντα μὴ εἰς συγγραφάς τε καὶ τοιῦτον ὀχῆμα ἀναχωρῆσαι, ἀλλ' 147
ἐλέαθαι τ τοῖς παλαιοῖς Ελλησι μᾶλλον, πῶς ὐχ ὅμοιον τῷ πρὸς τὰς φοιτῶντας ἀφ-

vincebat omnes. Cumque alii, majora affectantes, minutiora quaelibet omittant, ille a minimis exorsus ad summa pervasit, quemadmodum & in mysteriis aiunt minora debere praecedere. Alii praeterea vestigia quidem & principia sunt exacte perscrutati, aut in iis potius aetatem totam contriverunt: quo autem ea pertinebant, illa vel non cognoverunt, vel, ut apparet, non sunt assecuti: hic vero tanquam iter quoddam ab initio ad finem institit, nihil omittens, quod ullius esset pretii. Itaque Graecis instar publici fuit promtuarii; cum liceret ab ipso, quicquid ad eruditionem pertineret, tanquam ex fonte haurire. Maxime autem fuit illud in eo mirabile, de quo etiam coram aliquando apud ipsum verba feci; quod cum omnes, ut dixi, artes tractasset, & earum unamquamque multo diligentius quam ii, qui singulis tantum dant operam, non tamen ideo nec superbius aliquod nomen assumpserit, sed antiquum retinuerit, nec alios privarit scholis, sed unumquemque semper pro viribus sit adjuvare conatus. Cumque alii dignitatem ex artibus sibi concilient, ille artem quoque ipsam per se majorem reddidit, ac multis eam modis adauxit, ita ut ab ipso dignitatem quandam consecuta sit. Nec secus atque aliis sufficit, si aequales suos superent, ita hic in arte tota primas tenere voluit. Nam cum alii, qui in his disciplinis versantur, ita se habeant, ut vel judicio valeant & elocutione destituantur, vel dicendi facultate pollentes scientia careant, vel etiam studiorum varietatem sectentur, & ab ea sic circumducantur, ut omittant potiora, hic unus omnia simul erat complexus. Jam quod, cum tantum eloquentia valeret, non tamen se ad historias scribendas, vel tale quid contulerit, sed antiquitati Graecae subservire maluerit, nonne genuinum est ejus, quod facilem se & com-

1 Ita Bar. 7. Vulg. ἐξ ἀρχῆς διηρευνήσατο.

modum

θόνῳ καὶ ἀφειδῆ; διὸ πάντε μαθημάτων [1] εὐθὺς ἐπέπλη, καὶ ὅσους ἐάρα βίῳ δεομένους, συχάσεις αὐτοῖς καὶ τάξεις [2] ἐξεπόριζεν. ὥστε πλείστοις δὴ εἷς ἀνὴρ ὢν παιδεύσας τε καὶ ἀφελῆς φάνεται καὶ γενόμενος ἀκεραίως τοῖς Ελλησιν ἀντ' οἰκιστοῦ. εἰκάσαι δὲ ἔξεστι ὃ κατ' αὐτὸν καὶ ταῖς μητροπόλεσιν. ἄλλοις γὰρ ἄλλοθι τῆς γῆς κατῴκισεν· ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτῶν τε ἐκείνων καὶ τῶν χρωμένων. μόνος δὲ καὶ τὸν Ησίοδον ἤλεγξεν ἔργῳ ψευδόμενον ποιήσαντα, ὅτι καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ φθονέει. ἦν γὰρ τῶν ὁμοτέχνων οἷς πατὴρ [3] κοινός· καὶ πάντες ἐπ' ἐκείνῳ πλείστας ἐλπίδας εἶχον, ἢ ἕκαστος ἑαυτῷ. μόνος δ' ἰδιώτας τε οὐκ ἤλεγχε. καὶ ταῖς δεξιοῖς εἰς τὰ θεῖα ἐθαυμάζετο. καὶ μόνος πλήθη τε καὶ ἀκριβείᾳ μαρτύρων ἐνίκα. ἦν δὲ καὶ τοῖς θεὶ τὰς λόγους, φιλοτιμίᾳ ἐκείνῳ συγγενείᾳ· καὶ τοῖς
148 ἄλλοις ἐνδόξοις τε καὶ λαμπροῖς, ἀντ' ἄλλου τινὸς τὸ εἰς ὃ ὑπερέχειν τὸ ἐκείνῳ χρωμένοις φαίνεσθαι. ὡς' ἦν ἅπασιν [4] ἀπασῶς· καὶ ὁπότε μὴ δημοσιεύοι, ἢ ταῖς δυνάσταις ἀεὶ ἦν, ἢ ἐν αὐτῷ τῷ βασιλέως οἴκῳ. καὶ μὲν καὶ τὰς μὴ τῶν βασιλέων ἀφετηρίας ὥσπερ ὁδῷ τινι χρησάμενος ὕστως ἐποιήσατο, ἀφ' παντὸς γὰρ τοῦ Ελληνικοῦ περιῆσας, καὶ πεῖραν ἑαυτοῦ παντοχοῦ μείζαν, ὕστω καὶ εἰς βασιλέως αὐλάς τε καὶ ἀκοὰς ἀφίκετο. ἐκ δὲ τούτου ἕτερον ἐπ' ἑτέρου παραλαμβάνων αὐτὸν, εἶχεν ἀντ' ἄλλου κόσμου τῶν βασιλικῶν. γενόμενος τοίνυν ἐπ' ἐξουσίας καὶ δυνάμεως τοσαύτης ὥστε καὶ τροφέως χώραν ἐκ διδασκάλου μόνον τοῦ παίδων ἔχειν, τῶν μὲν [5] ἄλλων σωφροσύνῃ καὶ κοσμιότητα ὅσην παρέσχετο, καὶ φαῦλον ἔργον δεικνύσας. ἐσφάλη δὲ τοῦτον, ὅτῳ καὶ θεὶ τὰς ἀρχαίας διαπεσὰς. ἔστε γὰρ τῆς διατεσσαρῆς, δυσερῶς μὲν θάδενὸς ἑδενὶ πώποτε τῶν πάλαι αὖπος γενέσθαι λέγεται. ἀγαθοῦ δὲ ἀεί τινος, καὶ μαθηταῖς αὐτοῖς, καὶ παιδαγωγοῖς αὐτῶν. καὶ γὰρ ἐλευθέρους ἀφεδῆναι καὶ ἑτέρων τιμῶν

modum viſitantibus praebuit? Itaque & artium cognitione mox eos replebat, & quibuſcunque vitae commoditas erat quaerenda, iis commendationes procurabat & penſiones: quo fit, ut unus quamplurimos tum docuerit tum diſtribuerit, quaſi coloniarum quidam deductor. Quinimo metropoli cuivis comparari poteſt, quatenus alios alibi terrarum collocavit, ad ipſorum ſimul & aliorum utilitatem. Solus praeterea Heſiodum mendacii convicit, qui poetam poetae invidere dixerat. Erat enim eorum, qui eandem colebant artem, tanquam pater communis; nec minorem in illo omnes, quam in ſe quiſque ſpem poſitam habebat. Solus etiam nec rudiores contemnebat, & apud elegantiores homines ſummo erat loco, nec minus numero quam praeſtantia teſtium excellebat. Quin & literatis honorificum erat, ipſius familiaritate uſos fuiſſe, & aliis nobilibus clariſque viris multum ad ſplendorem conducebat ipſius conſuetudo. Quocirca omnibus erat gratus; & ſi quando a munere ſuo vacabat, vel inter principes viros verſabatur, vel in ipſa regia. Iſtis tamen regum convictibus obiter tantum utebatur, cum adepto jam per totam Graeciam primatu, ac mille editis ſui ſpeciminibus, ita demum in regis aulam & aures penetraſſet, ex quo quidem alius eum ab alio quaſi per manus accipiens, tanquam ornamentum aliquod aulicum fovebat. Cum igitur eo facultatis & potentiae perveniſſet, ut etiam nutricius adoleſcentum, non praeceptor modo, haberetur, ibi tum modeſtia & temperantia tanta uſus eſt, ut difficilis eſſet explicatu; tum ita ſe geſſit, ut in antiqua ſcholae praefectura ſolebat. Sicut enim illic nemini unquam omnium moleſtiam aut damnum attulit, verum commodus perpetuo fuit & diſcipulis & ipſorum paedagogis, quorum plurimis libertatem & honores alios

1 Bar. 7. εὐθέως ἐπεπίμπλη. 2 Bar. 7. ἐπορίζετο. 3 Bar. 7. ἑκατὸς. 4 Ita Bar. 7. Vulg. ἅπαντας. 5 Bar. 7. ἄλλων.

τυχεῖν. πλείοις δὴ πάντων αἴτιος Αλέξανδρος ἐγένετο. μάλιστα μὲν οἶμαι τοιούτους παρέχων 149
ἑκάστοις τοὺς παῖδας, ὥστε καὶ τοὺς ἀκολουθοῦντας καὶ μετέχοντας τὴν εἴσοδον τὴν παρ' ἐκεῖνον εὐδοκιμεῖν μᾶλλον τοῖς ὑπισχνουμένοις. ἔπειτα καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν φανερῶν τὰς τοιαύτας χάριτας αἰτῶν τὴν συνήθειαν τοῖς ἄλλοις αἰτιώμενος. τὰ μὲν πλείστα δὲ καὶ ἐν τοῖς βασιλικοῖς πράγμασιν· ἐλύπησε μέν γε οὐδένα πώποτε· ἀγαθοὺς δέπει καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ πατρίδας καὶ πόλεις ἐργαζόμενος διετέλει. [1] μυρία δὲ εὐεργετήσας μυρίους, οὐδένα πώποτε τῆς εὐεργεσίας μισθὸν ἤτησε. τὴν μέντοι τέχνης οὐκ ἠμύνετο λαμβάνων. ἐδόκει γὰρ αὐτῷ λυσιτελεῖν τοῖς νέοις μαθημάτων εἵνεκα τολμᾶν προΐεσθαι· καὶ ζῶντα, ὅσις δυνατός· ἐπεὶ τόσε ἀδυνάτους, οὐκ ἀνώχλει· ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν προσιέναι αὐτὸν ἴσμεν. οὐ τοίνυν ἀπὸ μὲν τῆς τέχνης καὶ τῶν συνουσιῶν τοσαῦτα ὠφέλει, τὰ δ' εἰς προέδρους τε καὶ [2] πολιτείας ἑτέρων ἀτιμήσω. εἰδείητε δ' ἂν ὑμεῖς μάλιστα, κἀγὼ παρ' ὑμῶν τινῶν ταῦτα πυνθάνομαι, ὡς ὑμῖν μικρῷ πᾶσαν τὴν πόλιν ἐκ χαμηλῆς ἀνώρθωσεν. οὔτως οὐ μόνον λόγος ἦν τι ὧν ἐκεῖνος πρᾶγμα· [3] ὁ δὲ τῶν οἰκοδομημάτων 150
πλείονος ἄξιον, ἡ [4] σωφροσύνη καὶ ὁ δίκαιον, ἡγούμενον πάντως [5] πάντων ὧν ἐκεῖνος καὶ λέγειν καὶ πράττειν ἠξίου, καὶ τὸ μηδαμοῦ τὴν χρείαν ὀκνεῖν, ἀλλ' εἰ δεῖ νῦν ἐχόντας τὰς φιλοτιμίας ἃς ὑμῖν προσέκτησεν. οὐ μὴν οὐδ' ὅτι [6] τούτων πρῶτα χρηστὸς ἦν, ἀλλ' οἱ μέγιστοι τῶν κόσμων ὑμῖν, τῆς ἐκείνου μεγαλοψυχίας σημεῖον εἰσίν. ἡγοῦμαι δ' εἰ καὶ μηδὲν πώποτε ἀνάλωσεν εἰς ὑμᾶς, ἔχω τῶν ἄλλων ὧν ἔλεγε καὶ ἔπραττεν ὑπὲρ ὑμῶν, εἰκότως ἂν αὐτὸν εὐεργέτην νομίζεσθαι. εἰ δ' αὖ μηδὲν μὲ ἄλλο μήτ' εἶπε μητ' ἔπραξε, τοσαῦτα δὲ οἴκοθεν εἰσήνεγκεν, εἰκότως [7] ἂν αὐτὸν ἐν πρώτοις εὐδοξεῖν. καὶ μὴν εἰ μήτε ἀπὸ χρημάτων μήτε ἀπὸ τῶν ἄλλων χρήσιμος ὑμῖν ἐγένετο δημοσίᾳ, τό γ' ὂν τούτῳ καταγνῶναι τάξεως αὐτὸν ἐν τοῖς

conciliavit, cum tales parentibus liberos effeciſſet, ut etiam paedagogi, & qui ad ipſum aditum habebant, in pretio eſſent apud eos, qui ipſos huic muneri praefecerant, & ipſe praeterea palam talia beneficia ſolennium loco pro aliis peteret; ſic & in regiis negotiis nemini unquam doloris erat cauſa, verum perpetuis beneficiis & propinquos & amicos, ac patrias urbeſque ſingulorum proſequebatur. Quanquam autem multa in multos contuliſſet, a nemine tamen mercedem unquam popoſcit, niſi quod artis gratia non verebatur honorarium accipere, quod putaret id juvenibus conducere, ſi ſumptum in diſciplinas factum ſuſtinerent, qui quidem facultatibus abundarent: nam pauperibus quidem adeo moleſtus non erat, ut etiam de ſuo ſuppeditaret. Nec vero, cum arte & praelectionibus tantum prodeſſet, in Reipublicae muneribus cuiquam ceſſit. Nam id & vos probe noviſtis, & ego de quibuſdam veſtrum intellexi, urbem eum pene totam de integro vobis inſtauraſſe. Uſque eo non verba duntaxat ille vobis dabat; nec tanti faciendus eſt aedificiorum ſplendor, quanti aequitas & temperantia, quas ille in omnibus & dictis & factis tuebatur, ſic ut nuſquam modum excederet, ſed decentia vobis decora compararet. Quid quod nec in iſtis admodum frugalis erat, cum conſtet, maxima quaeque veſtra ornamenta de ipſius magnificentia profluxiſſe? Exiſtimo autem illum, etiamſi nihil unquam in vos impendiſſet, ob ea tamen, quae veſtra cauſa tum dixit tum fecit, benefici nomen apud vos mereri debere: rurſum vero, etiamſi nihil nec dixiſſet aliud nec feciſſet, tot autem tantaque in vos ex ſe contuliſſet, vel ſic primo fuiſſe loco habendum. Quinimo etiamſi nec opibus nec aliis rebus publice vobis utilis fuiſſet, qui tamen eum inter Graecos locum

1 Bar. 7. μυριετεία. 2 Bar. 7. πολιτείαν. 3 Lege ὐδὲ τὸ τῶν. *Cant.* 4 Ita Bar. 7. Vulg. σωφροσύνης τὸ δίκαιον. 5 Ita Bar. 7. abeſt πάντων ab editis. 6 Bar. 7. τούτῳ. 7 Deeſt in Bar. 7.

tenuit,

Ελλησιν, εἰκότως ἂν ὑμῖν ἦιχε φιλοτιμία· ἡ γὰρ ἐκείνου δόξα, κοινὴ τῆς πόλεως γεγέννηται. μέγα γὰρ καὶ πόλει καὶ ἔθνει, ἕνα τὸν ἄριστον προέχειν. ὑμεῖς δὲ καὶ διαφερόντως
151 ἑτέρων τὸν ἐκείνου τύχης ἀπελαύσατε. οὐδενὶ γὰρ τῶν πάντων οὕτως [1] ὠνομάζετο ἡ πατρίς. ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι πατρόθεν ἢ ἀπὸ τῶν ἄλλων πραγμάτων γνωρίζονται, οὕτως ἐκεῖνος μετὰ τῆς πόλεως εὐθὺς ἠκούετο. ἐπεὶ καὶ τοῖς βιβλίοις ἃ διωρθοῦτο, τοῦτο ἐγκαταλέλειπται σύμβολον. ὅπου γὰρ τῷ Αλεξάνδρῳ, τοὔνομα ἦν ἡ πατρίς. ὥστε ὁσάκις τις ἐκείνου μέμνηται, τοσαυτάκις ὑμεῖς εὐδοκιμεῖτε. καὶ καθέστηκεν [2] ὑμῖν ἡ πόλις, [3] ὡς μητροπόλεως χήματι τῇ ἀρχαίᾳ Ελλάδι. ἀνθ' ὧν δικαίως τόν τε τάφον κοσμεῖτε, καὶ ὡς ἀρχηγέτιν καὶ οἰκιστὴν τιμᾶτε τοῖς πᾶσι ⟨Ⓦ⟩ ἄνδρα καὶ ψηφίζεσθε, καὶ τοῖς τρόποις κτίσασι τὴν πόλιν ὑμῶν. ταῦτα δὴ οὖν, μικρόν τί με ὡς ὑπὲρ τῆ συμφορᾷ παρεμυθήσατο ἀκούσαντα. καὶ διὰ ταῦτα μάλιστα ὑπεισῆλθε προθύμως ἀναθεῖναι τῆς γνώμης. αἰσχρὸν γὰρ εἰ
[4] Αμφιπολῖται μὲν Βρασίδᾳ θύειν ἠξίουν ὡς ἥρωϊ καὶ οἰκιστῇ, ὅτι αὐτοὺς Αθηναίων [5] ἀπέστησεν, ὑμεῖς δὲ ὃς ὑμᾶς συνέστησεν ἅπασι τοῖς Ελλησι, καὶ ὃς δυσχερῶς μὲ οὐδενὸς οὐδενὶ πώποτε
152 αἴτιος κατέστη, πάντας δὲ ὠφελῶν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ διετέλεσεν ἀφ' ὑμῶν ἀρξάμενος τῆς πατρίδος, τοῦτον μὴ ἐμέλλετε ὡς ἀρχηγέτην μοίρας τιμήσειν, κοινοῦ τε τοῖς Ελλησιν, ὡς ἐγώ φημι. καὶ μὴν εἰ Ομηρον Σμυρναίοις προσήκεσθαι, καὶ Παείοις Αρχίλοχον, καὶ Βοιωτοῖς Ησίοδον, καὶ Κίοις δὴ Σιμωνίδην, καὶ Στησίχορον Ιμεραίοις, καὶ Θηβαίοις Πίνδαρον, καὶ Μιτυληναίοις Σαπφὼ καὶ Αλκαῖον, καὶ ἑτέροις ἑτέρους πινὰς, φέρει φιλοτιμίαν (τὰς γὰρ Αθήνας ἐῶ τανῦν) ἦπου καὶ ὑμᾶς μέγα φρονεῖν εἰκὸς ὅτι τῷ τούτους ἅπαντας κοσμήσαντι καὶ δείξαντι. οἴμοι γὰρ εἴτις θεῶν ἔδωκεν αὖθις ἀνάγασιν, ἔτι τούτου ζῶντος, πάντας ἂν εἰς [6] τοῦτον

tenuit, id vobis merito ſit glorioſum; ipſius namque gloria in totam civitatem redundat. Nam cum honorificum ſit & genti & urbi, ſummum aliquem virum protuliſſe, vos certe uberrimum prae caeteris foelicitatis ipſius fructum percepiſtis. Nemo etenim tantopere unquam patriam ſuam celebravit, quandoquidem ut alii de patria vel alia re quavis innoteſcunt, ita ſemper ipſe ſimul cum patria nominabatur. Nam & in iis, quos corrigebat, libris hoc ſignum fuit relictum, ut Alexandri nomini patriae nomen adſcriberetur. Ita fit, ut quoties illius incidat mentio, toties etiam vos celebremini, veſtraque civitas antiquae Graeciae ſit reddita metropolis. Quas ob cauſas jure & ſepulcrum viri colitis, & ipſum ut generis autorem & urbis conditorem veneramini, omnes eos honores, qui primis oppidorum conditoribus tribui ſolent, in illum conferendo. Quae cum ego intellexiſſem, conſolationem quandam ut in tali calamitate accepi, & ideo maxime ad vos ſcribere in animum induxi, cum veſtrum admirarer conſilium. Erat enim turpe futurum, cum Amphipolitae Braſidae ut heroi & urbis conditori ſacrificarent, quod eos ab Athenienſium dominio liberaſſet, ſi vos eum, qui vos apud omnes Graecos reddidit commendatos, & cum nemini unquam nocuit, tum ſemper omnibus & dictis & factis profuit, a veſtra exorſus patria, non ut generis veſtri, ac totius etiam Graeci, ut ego libens dixerim, autorem coleretis. Quinimo ſi Smyrnaeis Homeri, Pariis Archilochi, Boeotiis Heſiodi, Ceis Simonidis, Himeraeis Steſichori, Thebanis Pindari, Mitylenaeis Sapphonis & Alcaei, aliiſque populis aliorum virorum ortus glorioſus fuit (Athenas enim nunc omitto) vos etiam merito de illo, qui hos omnes exornavit & patefecit, jactare vos poteſtis. Exiſtimo enim, ſi quis illos deorum ab inferis hoc vivo revocaſſet, omnes ubique homines in

1 Bar. 7. νομίζετο. 2 Sic Bar. 7. & *Cant.* Vulg. ἡμῶν. 3 Ita Bar. 7. & ed. Flor. P. *Steph.* ὧν. 4 Thucyd. ε'. pag. 298. 5 Bar. 7. ἐπέστησαν. 6 Bar. 7. ταυτό.

unum

τὺς ὁμοτέχνους αὐτῶν συναγαγόντας, πρῶτον μὲν τοῦτο κελεύειν μανθάνειν, ἃ χρὴ περὶ αὐτῶν φρονεῖν καὶ λέγειν. ἐγέλων δ' ἔγωγε, ὅτι [1] τοῖς τὸ Πλάτωνα θαυμάζουσι, καὶ περὶ τοῦτον μόνον φιλοσοφοῦσιν· ὁ δὲ, τῷ Πλάτωνι παντὸς ἄλλου μᾶλλον χώμιλον ἐμοὶ κεχαρισμένῳ. καὶ τοσοῦτον τοὺς ἄλλους σοφιστὰς [2] ποιητὰς [3] λογογράφους, ἅπασι τοῖς ἄνθεσιν ὅσοις αἱ ὧραι φασὶ φύειν. καὶ μὲν τοῦτό γε οὐθ' ὑμᾶς λανθάνειν εἰκὸς, οὔτε τοὺς ὕστερον, ὡς καλὰ μὲ καὶ ἃ γράψας κατέλιπε καὶ βελτίονα τῶν ὁμοφύλων πάντων. ὅμως δὲ μικρὰ 153
ἄττα εἴδωλα τῆς ἐκείνου παιδείας τε καὶ γνώμης. τοσοῦτον [4] δ' ἐνίκα τῆς σπουδαίας, ὡς ἔμοιγε τὸ [5] θεῖον Πλάτωνος αὐτοῦ παρείσθαι, παιδιὰν εἶναι δοκεῖν τὰ ἐν τοῖς γράμμασι πρὸς τὰς ὁμιλίας αὐτὰς τῶν σοφῶν ἀνδρῶν. ὥστε τοῦτό γε μήποτε οἰηθῇ τις ἐκ τούτων ὄφελος πάντα τῷ Ἀλέξανδρον· καίτοι ὁ τῆς Ὀμηρικῆς συγγραφῆς, ἀποχρῶν καὶ ταύτη κόσμος εἶναι πολλαχῇ. δοκεῖ δέμοι καὶ τὸ Αἰσώπου πρᾶγμα κομψὸν [6] μέντοι γενέσθαι καὶ σοφόν. τῇ δὲ Ἀλεξάνδρου παιδείᾳ [7] προσβαλεῖν παιδιά· ἐπεὶ πόσον μέρος ἦν τοῦ Ἀλεξάνδρου τὰ Αἰσώπου σοφά, τοσοῦτον τὰ λοίπα τῶν ποιητῶν ἡμῖν βελτίω ἐξήνεγκεν ἡ γῆ. θαυμαστὸν [8] δὲ καὶ τοῦτο. μόνῳ γὰρ ἀνδρὶ ὁ δαιμόνιον πάνθ' ὁμαλῶς συμμετρησάμενον φαίνεται. σῶμα μὲν κάλλιστον καὶ ἰσχυρότατον καὶ ὑγιεινότατόν καὶ γεραρώτατόν. ὥρᾳ ἔμοιγε κριτῇ οὐδεὶς ὥρᾳ καλὸς, ὡς ἐκεῖνος ἐν μειρακίῳ γε γήρως. ψυχὴ δὲ ἡμερωτάτη, καὶ [9] παντὸς καλοῦ φιλοῦ μετεσχηκυῖα, παιδεία δὲ εἰς ὑπερβολὴν, καὶ δόξα πρὸς ἀξίαν, καὶ 154
τιμὴ παρ' ἰδιωτῶν καὶ παρὰ βασιλέων, παρὰ πλήσιον ἀμφοτέρων τάξιν· καὶ κλῆρος οἶκος προσῆν ἀεὶ, καὶ πόνοι μὴ ῥᾳστώνης, καὶ βίος πέρατα μήκιστα. ὡς δ' εἰπεῖν, πᾶν εἶδος [10] εὐχῆς συνελήλυθός. καὶ ὃ δίκαιον θαυμάζεσθαι μὴ τῆς τύχης. καὶ τοι πάντα

unum convocatis iis illorum, qui eandem artem colerent, ab hoc ut inquirerent juſſuros fuiſſe, quid de ipſis ſentiri ac dici deberet. Riſum vero moverunt mihi quidam, qui Platonem ſibi proponunt, & huic ſoli dant operam, cum hic ſit omnium, mea quidem ſententia, Platoni gratiſſimus, alioſque tum poetas tum ſoluta utentes oratione tot ſpatiis ſuperavit, quot vere flores, ut aiunt, naſcuntur. Neque illud vel vos vel poſteros latere debet, eleganter illum quaedam etiam conſcripſiſſe, & melius reliquis omnibus ſuae nationis, quae tamen parva ſolum quaedam ſint ipſius eruditionis & ingenii ſimulacra. Nam dicendo longe praeſtabat, ita ut Platonis dictum comprobarit, Ludicra videri ſapientum ſcripta prae ipſorum colloquiis. Quocirca nemo ex iſtis Alexandrum debet aeſtimare, quamvis Homerici ejus commentarii magni poſſint ornamenti vicem ſupplere. Et quanquam Aeſopus feſtivus fuerit ac ſapiens, nihil tamen habet cum Alexandri doctrina comparandum, cum illius ſapientia vix milleſimam hujus partem valeat; adeo vobis ſecunda prioribus potiora terra protulit. Illud etiam in eo mirandum fuit, quod ipſi ſoli aequaliter omnia Deus contribuerit. Nam corpus primum habuit pulcerrimum, robuſtiſſimum, ſuaviſſimum, & auguſtiſſimum, ut neminem viderim adeo florentem & venuſtum, atque ille fuit in decrepita ſenectute. Animus deinde contigit manſuetus, & omni virtutis indole conſummatus, eruditio vero ſumma, & gloria pro dignitate, honoreſque cum a privatis, tum a regibus, iique pares pro utrorumque conditione. Huc accedebat res familiaris ſemper accreſcens, laboreſque faciles, & vita longiſſima. Omnia denique expetenda ad eum confluxerant, aequitate cum fortuna conjuncta. Cumque hactenus dif-

1 Bar. 7. γάρ. 2 Bar. 7. ποιητὰς λογογράφους. 3 Deeſt καὶ poſt ποιητὰς. Cant. 4 Ita Bar. 7. Vulg. non agnoſcunt. 5 In Phaedro ſub finem. 6 Bar. 7. μέν τι. 7 Bar. 7. μὴ παραβαλεῖν. 8 Deeſt illud δὲ in Bar. 7. 9 Bar. 7. καλῷ παντός. 10 Lege τύχης.

ficile

τ αὐτὸν λαβεῖν, ἐδόκει μέχει τότε τ ἀδυνάτων εἶ). ὁ δὲ, ἢ πάντων, ἢ τῶνγε δὴ πλείστων, ἀνὴρ εἷς τυχὼν φαίνεται. χροίη δ' ἄν τις, ἐξετάσας ἓν μόνον αὐτῷ ὅ φέρει τ σπουδσίαν τιμὼ πρὸς τὰς βασιλέας. καὶ πρῶδιθεὶς τ Αριστοτέλης πρὸς Φίλιππον καὶ Αλέξανδρον γενομένην. [1] ὡς ἡ μὲ ἐκείνη, ὑ παντάπασιν ἀναίτιος τοῖς Ελλησιν, ἀλλ' ἐδόκει τοῖς ἀνταγωνισαῖς καὶ τοῖς πολεμίοις σωτῆναι τῆ κοινῆ γένους· ἡ δὲ τότε, μὴ τ δυνάμεως τ εὐδοξίαν εἶχεν. ὑ γὰ δυσμενέσι καὶ τοῖς πολεμίοις τ Ελλήνων, ἀλλ' εὐεργέταις, οὐδ' ὅπι τῷ κοινῷ
155 κακῷ τ ὁμοφύλων συνῆν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῷ μηδὲν συναπῶλλ, καὶ ὠφελῶν εἴτι δυνατὸν ἀεὶ ⟨ω⟩ εἰς χρείαν ἐλθόντα τ Ελλήνων, καὶ δημοσίᾳ πᾶσιν, ἀντὶ πρόξενου κοινῆ καθεστηκώς. τιμὼ δ' αὖ Πλάτωνος πρὸς Διονύσιον, [2] ὅτα μὲ δήπου τ Διονύσιον ὅστις ὤφθη [3] καλῶς ὕστερον ὁ Κορίνθῳ. ἀλλ' ἐῶ τοῦτο. ἀλλ' ὅγε ἐβουλόμην εἰπεῖν πρὶ τ ὁμιλίας, ὅτι γενναίαν μὲν, εὐτυχῆ δὲ οὐκ ἔξεστι προσειπεῖν, ἀμφὶ δὲ ὑπῆρξεν ἀμφότερα, καὶ βέλεται τὰ βέλτιστα ἀεὶ καὶ τυγχάνειν. καὶ γὰ οὕτω ὑ ῥᾴδιον εὑρεῖν ὁποτέρῳ τῷ γένει μᾶλλον ἀνὴρ τίμιος. πότερα τῷ Ρωμαίων, ἢ τῷ Ελληνικῷ, ὕτω πολλῆ τοῖς ἄρχουσιν ἄξιον πρέχειν ἑαυτόν. ὁ τίσι δὲ ἀνθρώπων ὑκ εἰκὸς ἐκείνη λόγον εἶ) καὶ πάλαι καὶ νυῦ; τίνες ὕτως ἐπ' ἐσχάτοις οἰκοῦσι; τίνες ὕτω τ καλῶν ἀναίσθητοι; τίς ὑ διαφύσῃ τ φήμης ἐπελθοῦσης; καὶ γὰ εἰ καθ' ὥραν ὁ θάνατος, ἀλλ' ὑ τοῖσγε Ελλησιν ὡραῖον ἀνδρὸς τοιούτου φερισθῆναι. ἧπου νυῦ ἅπασι μὲ ποίησις ἀπήνθηκε, πᾶσα δὲ συγγραφὴ συνέσταλ), πάντα δ' ὑπολέλοιπε τ ἐξηγητικὼ καὶ πρόσθιν ὐκ ἔχοντα· χέρα δ' ἡ τέχνη. συνέσταλται δ' ἀναγκαίως μι-
156 κρὰ μικρῶς τοῖς πολλοῖς. ὃ δὲ φησιν Αριστοφάνης περὶ Αἰσχύλου, σκότον εἶ) πεφυκότος, τοῦτ' ἄξιον καὶ περὶ τούτου νυῦ εἰπεῖν, εἰς παιδείας λόγον. ὦ σχῆμα κάλλιστον. ὦ τ Ελ-

ficile factu judicatum fuisset, ut unus omnium compos fieret; hic tamen omnia, vel saltem plurima unus est consecutus: id quod ita se habere facile apparebit, si quis unam quandam ex ejus laudibus, commercium cum regibus habitum, excutiat, & cum eo comparet vel Aristotelis cum Philippo & Alexandro consuetudinem (nam illa quidem non omnino crimine apud Graecos caruit, cum videretur ille cum adversariis & hostibus Graecorum versari; haec una cum potentia gloriam obtinuit, cum hic non cum hostibus Graecorum in communem perniciem, sed cum studiosis haberet commercium, & praeterquam quod nihil nocebat, multos etiam Graecorum, quibus id opus erat, pro viribus juvaret, & communiter omnibus regiam benevolentiam conquireret) vel Platonis cum Dionysio, qualis quidem ille postea Corinthi prope apparuit; sed ut hoc omittam, consuetudo certe ista ut satis generosa, sic minime foelix fuit: huic autem utrumque illud obtigit, ut optima semper & appeteret & consequeretur. Nec etiam facile dictu sit, utri populo, Graecone an Romano, carior fuerit, quandoquidem apud principes magni solebat fieri. Quod autem genus hominum quantumvis vel remotorum, vel stupidorum non illius memoriam jampridem conservat? Quis poterit lacrymas continere, postquam mortis rumor increbuerit? Etenim licet illi tempestiva mors fuerit, intempestiva tamen accidit Graecis tanti viri privatio. Jam nimirum & poesis omnis defloruit, & oratoria facultas omnis est contracta, deficientibus omnibus posteaquam interprete carent & praeside: nunc & artes orbae jacent, & arcta haec arcte sunt apud plerosque compressa. Quod autem de Aeschylo dixit Aristophanes, tenebras per ejus mortem obortas esse, id de hoc homine, quod ad litteras attinet, jure dici potest. O pulcerrimum ornamentum! o Grae-

1 Scribe ὧν. 2 Pro ὅτα legendum potius τοῦτον. 3 Bar. 7. καλός.

corum

Ελλήνων [1] πρεσβύτατε. ὦ μέγα βίᾳ θαυμαζόμενε. ὦ ποθεινὸς μὲν τοῖς οὐτυχοῦσιν, ποθεινὸς δὲ [2] καὶ τοῖς ἄλλοις οὐτυχεῖν, μακαρισὸς δὲ καὶ τῆς τελευτῆς ἣν πεπλανόμεθα· ὃς οὐκ ὀνόσοις ἀναλωθεὶς, οὐδὲ ὀδυνῶσι πληγεὶς, ἀλλὰ διημερεύσας ὀν τοῖς εἰωθόσιν, ὥσπερ κληθεὶς ὑπὸ τοῦ δαίμονος, μόνος ἔμαθες ὅτι τῷ βιβλίῳ τὴν ψυχὴν, καὶ κατ' ἐπιθυμίαν ἐτελεύτησας τὸν βίον, [3] ὥσπερ εἴπ ἄλλο ἐξειργασμένον δι' ἀκριβείας εἰς τέλος, ἅπασαν δὴ τὴν πορείαν τοῦ βίου διεξελθών, καὶ [4] τὰ σαυτοῦ θεμένος εἰς ὃ ἔσχατον τὴν δυνάμεως. εἰ δὲ ἀληθεῖς οἱ Πινδάρου λόγοι, καὶ Πλάτωνος, καὶ παντὸς τοῦ [5] περὶ Αλέξανδρου ἐργαστηρίου, καὶ μέμπτεταί τινές εἰσι τῶν ἐνθάδε, ἵππου νῦν ποιητῶν τε χορὸς εἰκὸς ἵστασθαι περὶ ἐκεῖνον, ἀρχομένων ἀπὸ Ομήρου, τὴν δεξιὰν προτεινόντων, καὶ λογοποιῶν καὶ συγγραφέων καὶ ἁπάντων ὡς αὐτὸν ἑκάστου [6] καλοῦντος, καὶ μετ' αὐτοῦ σκηνοῦσθαι κελεύοντος, ταινιούντων, ἀναδούντων. καὶ ἐγὼ δήτοι μετὰ κελεύσεώς τε καὶ [7] ἀμφισβητήσεως πρὸς ἕτερον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πρώτης βοῆς· οἶμαι δὲ οὐδὲ καταβῆσεσθαι πολλῶν ἐτῶν κεφαλὴν ἀξιόχρεων πρὸς τοῦτον ἀγωνίσασθαι. ἀλλ' εἰ διενεχθῆ τὸν θεῖον αὐτοῦ ὡς ἀείσω κήρυκος τῶν Ελλήνων καὶ ποιητοῦ. μηδεὶς δ' ὑμῶν [8] νεμεσήσῃ, εἰ μεταξὺ γράφων καὶ πρὸς ὑμᾶς ταῦτα [9] ἀπερθεγξάμην. ἐπεὶ καὶ αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς αὖπον τὸ βούλεσθαι περὶ ἐκείνου καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν. ἐγὼ μὲν οὐδὲ δάκνεσθαί γε ὅτι τῷ ἀνδρὶ ἔγκλημα, οὐδ' εἰ τηλικοῦτος ὢν οἴχεται, μάλιστα μὲν γὰρ ἐγὼ τὰ νεώτατα εἰκὸς ἀπαίζεσθαι, ἀλλὰ τὰ παρὰ δαίμονος. ἔπειτα καὶ ἡ ζημία τοσούτῳ μείζων, ὅσῳ μεῖζον καὶ πανιώτερον ὃ ἔρημον ἄνδρα ὀν τούτῳ χήρως ἰδεῖν ὅτου τοῖς πᾶσι πρόπολος, καὶ διὰ πάντων σώζοντα τὴν ἕξιν [10] ὑγιείας, μνήμης, σωφρόσυνης, φαιδρότητος τῶν ἄλλων.

corum antiquiſſimum! o perpetua celebratum admiratione! quem & qui cognoverunt, & qui ignorarunt, ex aequo deſiderant. Mortis etiam genus, quod audivimus, foelicitati tibi verti debet, qui nec morbis abſumptus, nec doloribus fueris afflictus, ſed cum ſolitis ſtudiis vacares, tanquam a Deo vocatus, in librum animum expiraris, dignum cognomine ſortitus vitae exitum, cum totum vitae curſum quaſi aliud quiddam accurate perfectum peregiſſes, & officium tuum uſque ad extremum vitae halitum praeſtitiſſes. Quod ſi vera tradunt Pindarus, ac Plato, totaque Alexandri officina, ut aliqua ſint infernorum inter ipſos commercia, crediderim ſane nunc poetarum ab Homero uſque choros, & oratorum, hiſtoricorumque, ac aliorum omnium ipſum circumſiſtere, qui dexteram porrigant, & ut ad ſeſe divertat, hortentur ſinguli, taeniis eum & coronis redimientes, idque nulla cum controverſia & cum altero contentione, ſed primo quoque ſuffragio. Nec enim exiſtimo, multis annis eo deſcenſurum aliquem, qui cum ipſo comparari poſſit, verum ei perpetuum ſolium, ceu praeconi Graecorum ac duci optimo, deſignatum iri. Nemo tamen ex vobis aegrius ferre debet, ſi haec inter ſcribendum ad vos enuntiavi, cum ſit hoc epiſtolae argumentum, velle de ipſo tum audire tum dicere. Quinimo nec hoc vitio cuiquam verti debet, ſi obitu viri doleat, licet aetate tam provecta deceſſerit. Primum etenim non quae ſunt recentiſſima, ſed quae perfectiſſima, debemus amplecti. Deinde tanto gravior eſt jactura, quanto rarius contigit, ut decrepitus ſenex ita ſe gerat per omnia, ſanitatis, memoriae, prudentiae, hilaritatis, & aliarum rerum vires conſervans.

1 Bar. 7. σοφώτατε, addita marginali nota γρ. πρισβύτατε. 2 Deeſt καὶ in Bar. 7. 3 Bar. 7. ὥσπερ εἴ τι ἄλλο ἐξειργασμένον. Ed. Flor. εἴπ ἄλλο ἐξειργασμένον. 4 Bar. 7. πὰς σαυτοῦ θεμένος. 5 Lege cum *Tan. Fabro* περὶ τὸ Πυθαγόρου φροντιστήριον. 6 Bar. 7. πολοῦντος. 7 Alludit ad contentionem illam, quam Ariſtophanes in Ranis expreſſit. *Cant.* 8 Bar. 7. ἐμέσῃ. 9 Bar. 7. ἐπιφθεγξάμην. 10 Bar. 7. ὑγείας.

Quin

πολὺ γὰρ μᾶλλον ἔτι ζῶντος εἰκὸς ἀγωνιάσαι μή ποτε ἀπάλλαγείη, καὶ προσορᾷν ἕως
158 σὲ, ὥσπερ ἄλλό τι ἀγαπητὸν, ἢ τελευτήσαντος τιμὴ ἡλικίαν ὑπολογίζεσθαι. ἀλλὰ
ταῦτα μὲν δὴ μήτις ὑμῶν [1] ὑπομιμνήσκῃ, ὡς ἅπαν ἀκήκοα καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν· ὑποτρέ-
ψω δὲ πρὸς ὑμᾶς αὖθις τὸν λόγον, βραχέα δ' ἔσαι τὰ λοιπά. φημὶ γὰρ ὑμᾶς τοῖς τε
ἄλλοις ἅπασι δικαίως ἐκεῖνον τιμᾶν, καὶ τῶν οἰκείων αὐτῷ μεμνημένους [2] ὀρθότατα ποιεῖν
καὶ προσήκοντα τῇ πάσῃ γνώμῃ, γυναῖκα μὲν τιμῇ ἐκείνου καθάπερ τινὰ ἱερὰν [3] νομίζον-
τας, καὶ ἀγαθοῦ τινος δαίμονος λῆξιν, εἰ θέμις εἰπεῖν· συγγενεῖς δὲ τοὺς ἐκείνου κάλλι-
στα ἐνθυμήματα ἐκείνου νομίζοντας· παῖδας δὲ, τοὺς μὲν πρεσβυτέρους δι' αἰδοῦς ἁπά-
σης ἄγοντας, τὸν δὲ νεώτατον ἐκτρέφοντας πέρα προθυμότατα, καὶ ὑπερπεύοντας δη-
μοσίᾳ. συμβέβηκε δὲ αὐτῷ πάθος τὸ φαυλότατον, πλείστους γὰρ Ἑλλήνων παιδεύσας
ὁ πατὴρ αὐτοῦ, τῶν παίδων τὸν υἱὸν οὐκ ἐξίκετο
τοῦ αὐτοῦ· ἀλλ' ἑτέρου δεῖται διδασκάλου, [4] τοῦ τῶν κοινοῦ τῶν Ἑλλήνων. ὑμεῖς δὲ καὶ
ταύτῃ τῇ συμφορᾷ καὶ πᾶσαν τὴν περὶ τὸ συμβεβηκὸς δυσχέρειαν ἀνασώσασθε, ὡς
159 οἱ πατέρων μοῖραν προσεσχήκοτες, σπουδὴν δ' εἶπεῖν, τὴν ἐσίαν τὴν Ἀλεξάνδρου δημοσίαν
ὑμῶν νομίζοντες· προσκελεύσασθαι δέ μοι ταῦτα ἀναγκαῖον, ὅσῳ γὰρ [5] καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς
ὑποθέσεως εἶπον, ἢ ὅ, τι βούλεσθε καλεῖν [6] βιβλίον, πολλαχῇ μοι τὰ ἐκείνου προσῆκεν.
ἐπεὶ καὶ τῆς φιλίας, ἣν ἐφίλουν ἐκεῖνον, πρέποντας τοὺς καρποὺς ἐκομιζόμην· οὗ-
τοι δ' ἦσαν, οὐχ ἧττον φιλοῦντα ἐφίλουν· ἔδειξε δὲ χωρὶς τῶν ἄλλων, [7] ἐν οἷς, ὅτε
[8] ἐνόσουν ἐν Ῥώμῃ, ἔπραξεν, οὐδὲν ὅπου οὐ γιγνόμενος τῶν εἰς σωτηρίαν ἔμοιγε,
καὶ τοῦγε εἰς τὴν οἰκείαν σωθῆναι μετὰ τοὺς θεοὺς αὐτὸς αἰτιώτατος κατέστη. καὶ

Quin praeſtabat omnino, dum viveret, anxie metuere, ne quando moreretur, eumque, dum licebat, ceu precioſum quiddam ſpectare, quam poſt mortem aetatem praetexere. Sed quoniam non metuo, ne quis iſta veſtrum reprehendat, quos audio cuncta tam dicere, quam facere, ad vos me rurſum converto, brevi finem facturus. Aio namque vos cum aliis honoribus eum juſtiſſime proſequi, tum, quod ejus familiarium rationem habetis, optime omnium & rectiſſime facere; dum uxorem quidem ut ſacram, & divi alicujus, ſi fas eſt dicere, ſedem habetis, & cognatos, ut pulcerrima ipſius monumenta, ex liberis vero partim ſeniores omni veneratione colitis, partim natu minimum ſtudioſiſſime educatis, ac publice tuemini. Id enim illi miſerrimum accidit, quod pater ejus, cum plurimos Graecorum in literis inſtituiſſet, atque etiam filios ex illis quorundam, ſuo id officii filio praeſtare non potuit, verum is jam alium, quam communem Graeciae praeceptorem, requirit. Vos igitur & hanc calamitatem & totam hujus eventus miſeriam reſarcietis, parentum erga illos animo aſſumpto, &, ut uno dicam verbo, Alexandri familiam pro publica habentes: quae quidem neceſſario vobis fuerunt a me proponenda, quoniam ut initio dicebam epiſtolae, aut quocunque nomine libellum hunc donare vultis, multa mihi cum illo jura intercedebant. Nam & amicitiae, qua ipſum proſequebar, locupletes percepi fructus, cum ille non ſecus me redamaret; id quod cum alibi, tum in morbo meo Romae ſatis oſtendit, ubi nihil eorum, quae ad ſalutem meam faceret, omiſit; adeoque ut ſalvus domum redirem, maxime poſt deos in cauſa fuit. Quae

1 Επιμήσῃ. Bar. 7. 2 Bar. 7. ὀρθώτατα. 3 Delendum illud νομίζοντας, aut legendum forte κομίζοντας. 4 Bar. 7. ὅτου. 5 Deeſt ὁ in Bar. 7. 6 Bar. 7. τὸ βιβλίον. 7 Bar. 7. ἐν οἷς. 8 De quo morbo vide ſecund. Serm. Sacr. ſub finem. *Cant.*

μὲν τάγε ὕστερον, τί τις ἂν λέγοι; ἠνίασε δέ με καὶ ἡ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, μνεία γὰρ δὴ ὅπῃ μνείοις καὶ αὐτὸς παρών, καὶ ἀφ' ὑπομνημάτων ὕστερον, ἤτει με τῶν συγγραμμάτων τῶν ἐμῶν ἀναθεῖναι μετὰ τῶν ἄλλων βιβλίων [1] ὑμῖν, ἐπαγγελλόμενος τάξιν αὐτοῖς τινὰ προσήκουσαν. ἐγὼ δ' ἔπι ὁπισκέψασθαι αὐτὰ χρήζων, οὐκ εἶχον ὑπακοῦσαι. οὔτως οὔτε ἀνέγραψεν Ἀλέξανδρος βιβλία ἡμέτερα, οὔτε ἔγνω τὰ πλείω. ἀλλὰ μὲν τοίνυν ψῆφον ἣν ἤνεγκεν ἀεὶ περὶ τῶν λόγων τῶν ἡμετέρων, φθόνῳ μὲν 160
οὐκ οἶδα εἰ χρέσθαι, μείζω δὲ [2] ὑποβολῆς ἤνεγκεν· ἃ πάντα καὶ μεμνῆσθαί με ἐκείνου, καὶ συμφορᾷ ὑ φαύλῃ ἄγειν τὸ συμβεβηκὸς ποιεῖ, καὶ προσέτι μὴ δοκεῖν πολυπραγμονεῖν πρὸς ὑμᾶς τινὶ ἀφιλεγόμενον. ἐβουλόμην δ' ἂν καὶ τὸ σῶμα βέλτιον ἔχειν μοι, πάντα ἄλλων εἵνεκα, καὶ ὅπως καἰμοί τι ἔχοιτε χρῆσθαι· ὡς ἐγὼ τοὺς ἐκείνῳ προσήκοντας, ἴσον ἐμαυτῷ προσήκειν ὑπολαμβάνω.

autem ſecuta ſunt quid recenſeam? Nec parum cruciavit me ejus admonitio, qua ſaepiſſime partim coram, partim per literas a me petiit, ut quaedam ſcriptorum meorum vobis dedicarem, primum illis locum pollicitus. Ego vero, cum ea vellem recognoſcere, non potui illi parere. Ita factum eſt, ut nec deſcripſerit libros noſtros Alexander, nec legerit pleroſque. Judicium tamen de orationibus noſtris, ſi non invidia majus, inſigne certe ſemper tulit. Quibus ex rebus fit, ut & memoria ipſius apud me haereat, & ejus obitum magno tribuam infortunio, ac praeterea non inepte mihi videar nunc vobiſcum ſermonem conferre. Vellem autem corpore eſſe firmiori, cum aliis de cauſis, tum ut mea quoque opera uti alicubi poſſetis; eos enim, qui ſunt cum illo conjuncti, nequaquam a me alienos puto.

1 Ita Bar. 7. & edit. Flor. P. Steph. ἡμῖν. 2 Forte ἀφορολῆς.

ΠΑΝΑ-

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΚΟΣ.

ΝΟΜΟΣ ὀρθὴ τοῖς Ελλησι παλαιὸς, [b] οἶμαι δὲ καὶ [c] τῶν βαρβάρων τοῖς πλείστοις, [d] τροφεῦσι [e] χάριν ἐκτίνειν ἅπασαν, ὅσην δυνατόν. ὅστινας δ' ἂν τροφέας
161 τροφέων ὑμῶν ἄλλος τις, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, [1] δοκῶν γε δίκαιος εἰς Ελληνας τελεῖν, ἥδρασθαι εὑρεῖν, ὡς γέ μοι φαίνεται. μάλιστα μὲν γὰρ καὶ τὸ νενομισμένης ζωτικὸν τροφῆς καὶ [f] κοινῆς ὑμᾶς εὐθὺς ἂν εὕροι τις ἐπωνύμους, καὶ πολιτὰς, σκοπῶν ἐξ ἀρχῆς· ὥστε ἔξεστιν εἰπεῖν, ἰδίᾳ μὲν ἄλλους [2] ἄλλων εἶναι τροφέας, ὅς ἂν ἡ τύχη καὶ ὁ συμπίπτων χρόνος ἑκάστοις παρασκευάσῃ, κοινοὺς δὲ ἁπάντων τροφέας ὑμᾶς εἶναι, καὶ μόνους καὶ [3] πρό γε αὐτῶν ἐπὶ τοῖς [B] τροφεῦσιν, ὥσπερ οἱ πατέρας πατέρων καλοῦσιν οἱ ποιηταί· δι' ἃ καὶ μόνα τὴν εὔνοιαν ἥρκει παρὰ πάντων ὑμῖν

PANATHENAICA ORATIO.

ANTIQUA viget inter Graecos lex, & inter barbaros, ut opinor, pleroſque, qua jubentur ſinguli nutritiis ſuis, quas poſſunt maximas, referre gratias. Nutritios autem vobis antiquiores, Athenienſes, nemo facile ſibi repererit, qui quidem inter Graecos cenſeatur. Primum enim conſueti hujus & communis alimenti autores ab initio fuiſtis vos atque cognomines: quare quum alii ſint aliorum nutritii privatim, prout fortuna & concurſus temporum tulerit, vos merito ſoli poteſtis communes omnium nutritii vocari, atque ipſis etiam nutritiis priores, ut quos poetae vocant patrum patres; qua quidem vel ſola de cauſa omnes vobis

1 P. Steph. δικῶν. 2 Bar. 3. 7. Coll. Nov. & edit. Flor. ἄλλοις. 3 Ita Bar. 3. & edit. Flor. Coeteri omnes πρός γε.

Σχόλια εἰς τὸν Αριστείδου Παναθηναϊκόν.

a Νόμος &c.] Τὸ πατροπάριον ἀπὸ πατροπάτορος εἴληπται ἐκ συγκύσεως τοῦ οἰκείου πατρώου. συνηθὲς γὰρ ὁ πάππος ἀπ' εἰς μεγάλην ὑπόληψιν ἐνίοτε ἑαυτὸν, μεγαλειακῶς καταφεύγει ἐπὶ τὸν νόμον. νόμοι δ' τρεῖς εἰσιν, ὁ ἐκ φύσεως, ὁ ἐξ ἔθους· ἔστι δ' ὁ ἐκ φύσεως, οἷον τὸ ἐρᾶν, τὸ γαλᾶν. ὁ δ' ἔγγραφος πᾶσι πρόδηλος. ὁ δ' ἐξ ἔθους, οἷον τὸ στρατιώτην τοιὰν δ' στενὴν φορεῖν. πρὸς ποῖν ἂν ἄρα νόμῳ σώζωμαι λέγῃ; λέγομεν ὅτι ἐκ μὲν ἔθους· συνηθεία γάρ τινι τιμῶμεν τοὺς τροφέας· ἄξιον δὲ ζητῆσαι πρῶτον ἀπὸ νόμου ἤρξατο. διόπερ φαμὲν ὅτι ἐπειδήπερ παρ' Αθηναίοις ὁ λόγος ἐλέγετο δημοκρατουμένοις ἀνθρώποις, καὶ οἷς πρόσφιλεῖς ἦσαν οἱ νόμοι, διὰ τοῦτο ἀπὸ νόμου κατήρξατο. μαρτυρεῖ δὲ καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους, νόμον καλέσας τὸν πόλιν. δεῖ δ' εἰδέναι ὅτι ὅσα ἐστὶ νόμου ἐγκώμια, τοῦτα ἀντέθηκε Αριστείδης τῷ παρόντι νόμῳ. ἐγκωμιάζεται δὲ νόμος ἀπὸ χρόνου, ἐκ τοῦ χρωμένων, καὶ εἰ ἐπέμεινε κρατῶν· ἅπερ ἐν δεχῇ δηλεῖ. ἐκ μὲν γὰρ τοῦ παλαιὸς εἰπεῖν, τὸ χρόνου ἐδήλωσε· ἐκ δ' τοῖς Ελλησι, τὸν χρωμένους, ἔνδοξοι γάρ· ἐκ δὲ τοῦ εἰσὶ, τὸ ἐπ αὐτὸν κρατεῖν. b Οἶμαι] Καλῶς πρεσέθηκε τὸ οἶμαι. ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν, ὅτι τοῖς Ελλησιν ἔστιν οὕτω ὁ νόμος κελεύων τιμᾶν τοὺς τροφέας, ἐπεστη μὴ δ' κὴ βαρβάρους· ἵνα μὴ δόξωσιν οἱ Ελληνες ὁμοίως τοῖς βαρβάροις, διὰ τοῦτο ἐπήγαγε τὸ οἶμαι, διστακτικῶς ἐπὶ τῶν βαρβάρων εἰπών. c Τῶν βαρβάρων] Τῶν βαρβάρων πλείστοις εἶπε, ἐκ ἐχ ἅπασι, διὰ Ιουδαίους ἐκ Μασσαγέτας. ὅτι γὰρ ἐν θυέστοις τοὺς πατέρας, ἀλλὰ κατεσθίουσι. ὅπερ ἐστὶ δὴ πρὸς τὸ προκείμενον· εἰ μὴ ἀτιμάζοντες τοὺς ἐποίκους, εἶχε λόγον τὸ λεχθέν· ἐπειδὴ, κατ' ἄτοπον τὸ ὑπόμνημον, νόμῳ τιμῆς ἐστι παρ' αὐτοῖς, τοῦτο χάριν ἐν δεῖ νομίζειν ὅτι τοῦτοις ἐπιζέλων εἶπεν· ἀλλ' ὑπερεπιτίθεταί τινας βαρβάρους καὶ μήτε θεοὺς μήτε γονεῖς ἐνδόξως τιμᾶν. διὸ εἶπε τὸ οἶμαι; ἀμέλει λέγει πρὸς αὐτῶν τῶν Μασσαγετῶν, ὅτι σφάζοντες τοὺς γονεῖς πρὸς τελευτῇ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐχρύσουν, καὶ μέρη τινὰ τοῦ σώματος. ταῦτα δ' πάλιν ἐποίουν διὰ τιμὴν αὐτῶν, ὡς τε οὖν ὁ διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ ῥήτωρ. d Τροφεῦσι] Καλῶς εἶπε τροφεῦσι, καὶ ὁ γονεῦσι. γονεὺς μὲν γάρ ἐστιν ὁ γεννήτωρ, τροφεὺς δὲ ὁ θρέψας. τοὺς διδασκάλους καλεῖ τροφέας. e Χάριν ἐκτίνειν] Ἀντέπεκτεινε αὐτῷ τὸ ὁμωνυμίας τῆς τροφῆς, ἐπειδὴ γὰρ τροφεῦσιν χάριν ἐκτίνειν· τροφὴ δ' μᾶλλον ὁ σῖτος νενόμισται, λύει τῇ προθήκῃ τὴν ὁμωνυμίαν· καὶ τοῦτο Αθηναίοις ἀνατεθεὶς, αὐτὸ γὰρ εὑρεταὶ ἐστὶ τούτου γεγόνασι. διὰ τὸ εἰπεῖν μάλιστα γὰρ τὰ λεπτόγεων τῆς Αττικῆς σκάλυψιν. ἐπειδὴ γὰρ εἰς τοῦτο διεσάλλετο ἐκ ὀλιγοχρόνιος αὐτὸ τοῦτο κατασκευάζει, λέγων ὅτι καὶ αὐτῷ δ' σίτου τὴν εὕρησιν αὐτὴ ἡ πόλις ἐφεῦρε παρὰ τῶν θεῶν. f Κοινῆς &c.] Τὸ σίτου λέγει· κοινὴ γὰρ ἀνθρώπων καὶ ἀλόγων τροφὴ ὁ σῖτος· ὁ δὲ μῦθος αὐτὸς προφέρεις λέγει παρὰ θεῶν δίξαμένους τὸ σπέρματα δι' Αδου, καὶ διὰ Κελεοῦ, καὶ διὰ Τελετολίμου. g Τροφεῖον] Καὶ παραλείπων τοὺς τῶν λοιπῶν τροφέας, ἡ τὸ σίτου ἰκανὴ ἦν πάντα ὑμῖν ἀνθρώπους παρασκευάσαι.

τῆς) χρ[1] φύσιν. ὃ μὲν δὴ δίκαιον ἐποιούμην, [h] καὶ περὶ ἧς εἶχον οὐ νῦν τεθρῆς εἰπεῖν, τὰ ὡς ἀληθῶς καθαρᾶς, καὶ [i] διαφερόντως ἀνθρώπου, [k] τὰ οὐ μαθήμασι καὶ λόγοις, τίς [2] ὅτως ἔξω τούτων ἐστὶν, ὡς ἀγνοεῖν πᾶν ὑμῶν ὄσαν ἅπασι τὴν ἀρχήν; ὥστε εἰκὸς καὶ περὶ τούτων λόγον δεῦρο κομίζειν, καὶ τιμᾶν τοῖς γιγνομένοις τὴν πόλιν. ὡς τὰς μὲν ἄλλας χάριτας, δικαίας μέν, ὃ μέντοι πρὸς παραγωγὴν ἄντικρυς τῆς) συμβέβηκε· μόνῳ δὲ ταύτῃ, γνησίαν τῆς εὐεργεσίας ἕξειν προσειπεῖν. ἡ γὰρ ὑπὲρ λόγων λόγῳ γιγνομένη χάρις, καὶ μόνον ὃ δίκαιον ἔχει μετ' [3] αὐτῆς, [l] ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ λόγου [4] πρῶτον ἐπωνυμίαν 162
βεβαιοῖ, μόνη γάρ ἐστιν ἀκεραίως εὔλογος. μηδεὶς δὲ ὑμῶν, ὦ νεῶ τε πρόντες τοῖς λόγοις καὶ χείρονι συνεσόμενοι, μηδεμίαν προπέτειαν, μηδὲ εὐήθειαν καταγνῶ τοῦ [5] παντὸς ἐγχειρήματος, εἰ μήτε προσησάμενοι ῥᾷμα φαυλότερον τοῦ λόγου, μήτε ἃ πολλὰ καὶ ἐρρώσθη τῷ λόγῳ προθέσει δείσαντες, ὑπέστημεν ἐκ τοῦ φανεροῦ τοσοῦτον ἀγῶνα. μάλιστα μὲ γάρ, εἰ καὶ τοῦτο ἄξιον αἰτίας, οὐδὲ τὰ πρὸς τοὺς [m] θεοὺς ἡμῖν γε [n] παρεῖται δ' [6] μὴ δ' ὑπολιμπάνω. ἔπειτ' οὐδέ με τοῦτο λέληθεν ὡς ἐρρώσθη ὁ λόγος καὶ χαλεπὸς διενεγκεῖν, καὶ [o] τὰς ὁρμὰς ὁπόσας ἔχει· ἃς καὶ σωιδεῖν ἁπάσας, καὶ διελέσθαι [p] κατ' ἐκείνην, καὶ πληρώσαι μὲν τέλους, ἀδυνάτου, μὴ δ' σὺν μεγάλῃ καὶ λαμπρᾷ τῇ τύχῃ· πρὸς δὲ τούτοις, ἐφ' ὅσοις ἔθνεσι τοῖς περὶ αὐτῶν εἰρηκόσι, καὶ προκατειληφόσι τὰς ἀκοάς, ἐπερχόμενα, μεῖζον ἔχοντες ἔργον, ὅ, τι φυλαξόμεθα ἢ ὅτῳ χρησόμεθα, εὑρεῖν. ἄλλων γὰρ

benevolentiam ſuam & ſtudium debent. Jam ejus alimenti, de quo, quum eo tenderem, in animo habebam dicere, quodque vere purum eſt, & hominis proprium (artes dico & literas) initium a vobis ortum eſſe, & in omnes propagatum, nemo tam illarum rudis eſt qui id ignoret. Quaproper etiam quae de iis habetur oratio, huc eſt jure referenda, ut digni honores civitati tribuantur. Etenim quum aliae gratiae, quaecunque referuntur, licet juſtae, non tamen beneficiorum ſint propriae: hae utique ſolae donationi cognatae dici poſſunt. Oratione namque relata pro orationibus gratia, non juſta tantum eſt, ſed & ductum a ratione vocabulum ſibi vindicat, quum ſit exacte rationi conſentanea. Nemo autem veſtrum, quotquot hic vel adeſtis, vel eſtis adfuturi, incoeptum hoc temerarium aut ineptum judicet, quod nec ignobile argumenti genus deligentes, nec rei amplitudinem ac difficultatem reveriti, palam hoc certamen ſuſceperimus. Illud enim primum ſi reprehendendum eſt, nequaquam tamen deorum laudes intactas reliquimus. Hoc deinde non me latet, operoſum eſſe iſtud argumentum ac tractatu difficile, plurimaſque in ſe continere digreſſiones; quas & perſpicere omnes, & ſigillatim dividere, & perfecte abſolvere nemo poſſit, niſi praeclare faveat illi fortuna: tum etiam, aliis multis, qui hac de re olim dixerunt, & auditorum aures jam praeoccuparunt, nos ſuccedere, majoreque cum difficultate quid taceamus quam quid dicamus eſſe reperturos. Quum enim alii

1 Deeſt χρ in Bar. 3. 7. & Coll. Nov. 2 Illud ὅτως non agnoſcunt Bar. 3. 7. & Coll. Nov. 3 Bar. 3. 7. & Coll. Nov. ἑαυτῆς. 4 Bar. 7. & Coll. Nov. πρώτου. 5 Melius παρόντος. 6 Coll. Nov. ὑ μήτε.

h Καὶ περὶ ἧς] Τοῦτο πρὸς τὸ νενομισμένης ἀντίθηκεν. i Διαφερόντως] Ἀντὶ τοῦ ἰδιαζόντως. k Τῆς δὲ μαθήμασι &c.] Τῆς φιλοσοφίας ἢ τῆς ῥητορικῆς. l Ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ λόγου πρῶτον] Ἔχει γὰρ τὸ δίκαιον τὴν ἀμοιβῆς καὶ τὸ ὁμοῖον τὴν εὐεργεσίας. κυρίως γὰρ ἡ ἀπὸ λόγων πρὸς λόγους ἀμοιβὴ καλεῖται εὔλογος· καὶ ὁ καλῶς τοξεύων εὐθεῖος καλεῖται βέλπεος, παρὰ τὸ καλῶς βάλλειν. m Θεοὺς] Ἐρεῖ τις ὅτι ὃ δεῖ μείζονι ἐγκλήματι τὸ μικρὸν λέγειν· λέγεται ὅτι ὡς ὡμολογημένων αὐτὸ ἐλαττον ὅτι δεῖ τὰ θεῖα τιμᾶν, καὶ ὃ χρεία πρὸς τοῦτο ἀπολογήσασθαι· εἰ δὲν πρὸς τὰ θεῖον ὃ δεῖ ἀπολογήσασθαι, πολλῷ πλέον ἐπὶ τὰ ὃ θεῖον. n Παρεῖται] Ἡ παρελέλειπται. o Τὰς ὁρμὰς] Ἡ τὰς μιᾶς μᾶς. p Κατ' ἐκείνην] Ἐκδρομικὸν.

alia

163 ἄλλα κεκοσμηκότων καὶ διεξεληλυθότων τὰ πᾶσι παρειμένα πᾶσι καὶ πεπλήρωται. [q] καὶ συμβαίνει διπλῆν τὴν ἀγῶνα γίνεσθαι τῷ μέλλοντι ἐγχειρεῖν, [2] καὶ χωρὶς πρὸς ἕκαστον, καὶ κοινῇ πρὸς ἅπαντας. καὶ μὲν δὴ αὐτό [3] τε τοῦτό ὅτι, [4] καὶ ὃ μόνον πεποιηκός μοι τὸν λόγον, ὅτι οὕτω πολλοῖς καὶ [5] μεγάλοις τῆς πόλεως ὑπαρχούσης, καὶ τόπον ἀδεᾶ τοῖς βουλομένοις εὐφημεῖν, ἀργὸν παρεικυίας, οὐδείς πω μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας εἰς ἅπαντα [t] καθῆκεν ἑαυτόν, οὐδὲ ἐθάρρησεν. ἀλλ' οἱ μὲν τοὺς ἄνω χρόνους ἐν τοῖς ποιήμασιν ᾄσασι καὶ τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς κοινὰ τῇ πόλει, καὶ ταῦτα ἀπὸ τύχης [5] παρήκοντος· οἱ δὲ τοὺς ὑπὲρ τῶν χωρῶν πολέμους πρὸς Ελληνας καὶ βαρβάρους [6] αὐτῆς ἀφηγοῦνται, μεμερισμένως· ἕτεροι δὲ τὴν [u] πολιτείαν καταλέγουσιν· [x] οἱ δὲ ἐν τοῖς ὑπιταφίοις λόγοις τῶν ἀποθανόντων οἴους παρεσκεύασαν. [y] Εἰσὶ δὲ οἳ καὶ τούτοις, οὐχ ὡς νομίζεται, ἀφ' ἑτέρων ἦλθον, ἀλλ' ἑτέραν ἐτράποντο, δείσαντες, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐλάττους γενέσθαι τῶν πραγμάτων· οὐκ ἔξω μέν πω συγγνώ-
164 μης λαβόντες φόβον, ἀλλ' οὗ ὥτω [7] γε πολλοῦ τινος ἐδέησαν, περὶ πάντων γε τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει διεξελθεῖν· καὶ μὴν οἱ μὲν τὴν σοφίαν αὐτῆς ἐγκωμιάζουσιν, [z] οἱ δὲ τὰς ἀποικίας καταλέγουσιν, ἕτεροι δὲ αὖ τὴν κοινότητα καὶ φιλανθρωπίαν ὑμνοῦσι, καὶ ταῦτα οἱ μὲν τοῖς συγγράμμασί πω τοῖς ἄλλοις ἐγκαταμιγνύντες· οἵδ' ἀπὸ τόματος ὥτωσί πῃ τὸ [8] συμβαῖνον τῇ μνήμῃ. ὡς δὲ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἅπαντες ἢ ταῖς βουλήμασι τῷ σφετέρῳ [9] μεμετρήκασιν, ἢ τῇ δυνάμει τοῖς πρὸς τὴν πόλιν, οὐ τῷ τῆς πόλεως μέτρῳ, οὐδὲ τῷ τῶν πραγμάτων. [a] ἀλλὰ ὥσπερ πελάγους ἀπείρου, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς οὐχ ὁρίζοντος, ἕκαστος ὅσον καθο-

alia explicaverint & exornarint, quaecunque ab aliis omissa fuerant, alii suppleverunt: itaque ei, qui postremus hanc rem aggreditur, duplex est suscipiendum certamen, alterum seorsum cum singulis, alterum communiter cum omnibus. Veruntamen illud ipsum duntaxat me ad dicendum impulit, quod quum tot tantisque in rebus civitas excellat, nec cuiquam laudis argumentum deneget, nemo adhuc ea fuerit fiducia, ut rem totam sit ausus pertractare. Nam alii quidem superiora tempora, deorumque cum civitate conjunctionem, versibus cecinerunt, idque obiter: alii vero bella singulis temporibus cum barbaris aut Graecis gesta per partes enarrarunt; nonnulli etiam reipublicae genus demonstrarunt, aut in orationibus funebribus mortuos quosdam celebrarunt. Horum tamen quidam non, ut moris est, ordinem rerum secuti sunt, sed alio se contulerunt, quum putarent dictionem suam rebus exaequari non posse: nec immerito; ne dum sint omnia, quae ad civitatem pertinebant, complexi. Reliqui autem vel sapientiam civitatis laudant, vel colonias enumerant, vel humanitatem extollunt, idque partim inter alia scripta, partim voce, prout suggerit memoria. Omnes denique ex sua vel voluntate vel facultate, non ex civitatis aut rerum magnitudine urbem aestimarunt: nec secus atque in mari immenso, nec sub aspectum undique cadente, tantum quisque, quantum vi-

1 Edit. Flor. Coll. Nov. & Bar. 7 γίγνεσθαι. 2 Illud ε non agnoscunt Ald. & P. Steph. 3 MSS. γε. 4 Coll. Nov. τὸ καί. 5 Bar. 3. παρεικοντος. 6 Deest αὐτῆς in Bar. 7. 7 Abest a MSS. 8 Bar. 3. 7. & Coll. Nov. τῆς μνήμης. Edit. Flor. σημαῖνον τὴν μνήμης. 9 Ita Bar. 3. 7. Opor. & Coll. Nov. Ald. & P. Steph. habent μεμετρήκασιν, ed. Flor. μεμερήκασιν.

q Καὶ συμβαίνει &c.] Ἡρώδοτος εἶπε τὰ Μηδικὰ, Θουκυδίδης τὰ Πελοποννησιακὰ, Ξενοφῶν τὰ Ελληνικά. r Οὕτω πολλοῖς &c.] Τὰ κεφάλαια φησὶ τοῦ ἐγκωμίου. s Μεγάλοις] Τοῖς πλεονεκτήμασι. t Καθῆκεν] Κατέβαψεν. u Πολιτείαν] τὴν δημοκρατίαν λέγει πολιτείαν. x Οἱ δὲ &c.] Ὡς ὁ Θουκυδίδης. y Εἰσὶ δὲ οἱ &c.] Δοκεῖ τοῦτο ἐγκωμιάζειν φησὶν, οὐκ ἐπιγκωμιάζον. z Οἱ δὲ, τὰς &c.] Εἰς Εφορον ἀποτείνεται, ὃς πρῶτος τὴν Ιωνικὴν ἀποικίαν ἔγραψεν. a Ἀλλὰ ὥσπερ πελάγους] Ἀλλ' ὥσπερ ἡ παροῦσα ὑπόθεσις ἀναπόδοτος δυνάτη δι' ἣν ἀποδεδώκην φωνήν,

ρᾷ, τοῦτο θαυμάζει· ἢ συμβήσεται, [b] ὥσπερ αἴνιγμα, τῇ πόλει· [1] ἦ γὰρ τοσοῦτων εὐφημιῶν καὶ δόξης πεπλέσι, ταύτῃ, καὶ ὡς ἐλαχίστων τούτων, ὧν μάτην, [2] εἴποι τις, ἂν τοῦ παντὸς ἁμαρτήσεται. [c] ἂν δὴ δίκαιον τὴν μόνην τοῦ τολμήματος αἰτίαν, καὶ δι' ἣν εἰκότως ἐδέησε τοῦ νυνὶ λόγου, ταύτην ἀξιοῦσαι τῆς αἰτίας, ἣ τὸ τῆς μέμψεως ἔχει ὄνομα. ἔπειτα, εἰ μὲν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν καὶ μεγάλων ὄντων, ἁμαρτεῖν ἔστε ἀπαλλαγῆναι ῥᾳδίων, ἔστε μετρῆσαι δυνατῶν τὴν πόλιν ἀρκούντων, ἔν τι καὶ [3] τοῦτο, ὃ τοῦ λόγων ἦν 165
ἀγαθόν, οὐκ ἂν ἴσως ἥρμοττε κινδυνεύειν, ἀλλ' ἐᾶν ὅπως ποτ' εἶχε τὰ τῆς δόξης αὐτῇ. νυνὶ δὲ ὥσπερ [4] τῶν ἄλλων ἁπάντων ἡγεμὼν τοῖς Ελλησιν, οἵᾳ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις γεγένηται οὖσα, ὅτι καὶ τῶν λόγων [5] πρώτη, γνώριμόν ἐστιν· ὥστε οὐκ ἀλλοτρίᾳ [d] τῇ πείρᾳ χρώμεθα, οὐδ' ἑτέρωσε φέρουσαν ὁδὸν παρειλόμεθα, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ τὰς Ἀθήνας, ἅτε ἐλάττω τὰ τῆς πόλεως ποιοῦμεν, ἀλλ' ἔστι [6] καὶ τῶν τῆς πόλεως [7] [e] ἐκπίπτομεν, εἰς ὅσον ἐγχωρεῖ. [f] εἰρημένον δὲ [g] ἀπὸ πολλῶν πολλάκις, ὡς ἄρα ἃ ῥᾴδιον εὑρεῖν, ὅτου ἄρξεταί τις, ἐμοὶ μὲν οὐκ ἄλλο τοῦτον [h] τὸν λόγον εἶναι νομίζω τῇ χρείᾳ. ἃ γὰρ μόνον [8] τῷ [g] περισωθῆναι τὸν ἐν μνήμῃ τὴν πόλιν, συμβαίνει καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνήκειν εἰς ὃ πλέον ἔχει φθόνου, καὶ προχείρως λαβεῖν, ἀλλ' ὅτι [9] καὶ πολλαὶς ὥσπερ ἐν [h] κύ-

det, miratur: atque hoc civitati inſtar aenigmatis accidit; quod quum tot laudum generibus ſcateat, earum ſi vel minimam partem quis recenſeat, non omnino ludat operam. Iniquum foret igitur ſi ea cauſa, quae & ſola mihi audaciam attulit, & merito hanc orationem requirebat, illa cauſa, quae crimini datur, eſſe cenſeretur. Deinde ſi nec magna nec multa eſſent, facileque ſub numerum & menſuram caderent ea quae tantum decus attulerunt civitati, in iiſque numerarentur etiam orationes; non eſſet quod audacius periclitaremur, aut Urbis laudes tractaremus. Quum autem ſicut aliarum rerum omnium, ſic etiam orationum apud Graecos & alios omnes homines inventrix ipſa extiterit, nequaquam aliena tractamus, nec diverſam inſiſtimus viam, ſed eam quae recta ad Urbem Athenienſes ferat: nec gloriam civitatis imminuimus, ſed ipſi, quae ſua ſunt, quantum licet perſolvimus. Quod autem ſaepe a multis dictum eſt, non poſſe facile ſe initium dicendi reperire: ejus dicti uſum ad me ſolum pertinere judico. Nam quod vix poteſt aperte ac facile Urbis origo explicari, id non ex eo tantum evenit, quod urbs omnium ſit antiquiſſima; ſed & quod multa ſuppetant undique ini-

1 Lege ἦ γὰρ τοσοῦτον — ταύτῃ, ὡς καὶ &c. ut ſenſus fiat, certe enim tot laudum &c. ut ſi vel earum &c. 2 Bar. 3. 7. & Coll. Nov. εἴποι τις. 3 Deeſt in Coll. Nov. 4 Ita MSS. omnes, & ed. Flor. illa τῶν ἄλλων non agnoſcit P. Steph. 5 Bar. 3. πρῶτον. 6 Deeſt in Bar. 3. 7. & Coll. Nov. 7 Ita MSS. & ed. Flor. P. Steph. ex Ald. ἐκπεσόμεθα. 8 Bar. 3. & Coll. Nov. τό. 9 Deeſt in Bar. 3.

νηναι, εἴγέ τις ὕστω σεσωπίζοι. ἀλλ' ὅσον ἔπος καθαρᾷ, τοσοῦτον θαυμάζει, ὥσπερ πελάγους ἀπείρου καὶ ὀφθαλμοῖς ἐκ ὀφείλοντος, ἀντὶ δὲ παρεκτὸς ὅρου λαβὼν τὸ ἄπειρον καὶ πολὺ μᾶκος αὐτοῦ. καὶ ὥσπερ τὸ μέτρον φησὶ δεῖν πελάγους ἃ δυνατή τις ὀφθαλμῷ, ἁδὲ τὸ τέλος ἰδεῖν, ἕτως ἁδὲ τέλος δεῖ ἐγκωμιάσαι τὴν Ἀττικὴν δυνατή τις ἰδεῖν, ἢ ἐπαινέσαι τὴν πόλιν ἄχρι τέλους. b Ὥσπερ αἴνι[γμα] Ὡς ἐμοὶς ἑαυτὸν τοῦτο εἶπεν αἴνι[γμα· καὶ καλῶς τοῦτο. λέγω γὰρ ὅτι ἐγκωμιάζων τὴν πόλιν καὶ μέρος, δεῖ παντὸς ἐκ ἁμαρτάνειν· ἃ παντὸς βούλεται ἐγκωμίου, ἀλλὰ παντὸς τελείου καὶ ἐγκωμιαστικοῦ λέγω. τί ἐστιν αἴνιγμα αὐτὸς ἐξηγεῖται, τὸ ὂν καὶ μὴ ὄν, ὁ λίθος καὶ ὁ λίθος, ἢ ἡ πόλις ἐγκωμιάζεται μὲν τοῦ μέρος αὐτῆς ἐγκωμιάσαι τινὰς, τοῦ δ' ὅλου μὴ πάνυ τι ἑαυτῆς ἄξια εἰπεῖν τινα δοκῶ ἀνεγκωμίαστα. c Οὐ δὴ δίκαιον] Αἰτία λέγεται καὶ ἐπὶ καλῷ καὶ ἐπὶ φαύλῳ, φησὶν ἂν ὅτι ἐκ ἴσι δίκαιον ἄξιον μὲν μείζω τὸ φαῦλον ἐχούσης ὁμοίως αἰτίας. διότι τοιοῦτον ἐτόλμησε ὑποσῆναι ἀγῶνα. d Τῇ πείρᾳ] Ἡ τῇ τόλμῃ. e Ἐκπίπτομεν] Τὸ ἐκπίπτομεν ὡς ἐπὶ χρείας· τινὲς δὲ καὶ μᾶλλον φοβοῦνται. ἀντὶ ἐπαιρόμεθα καὶ αὐξόμεθα. f Εἰρημένον] Ἀντὶ εἰπεῖν εἰρημένον, εἶπεν εἰρημένον ἀττικῶς. g Περισωθῆναι] Διὰ τὸ εἶναι αὐτόχθονας. h Κύκλῳ] Τὸ ὃ κύκλῳ μεμιγμένον. ἐν γὰρ τῷ κύκλῳ πᾶσαι αἱ δέχαι ἴσαι τυγχάνουσι.

tia,

κλῳ ταὶς [1] ἀρχαὶς ὁ λόγ@ τ@ δείκνυσιν· ἃς ὅτε ὁμοῦ [i] ποιήσασθαι δίκην δυνατὸν, ὅθ' ἥτις ἀρχὴ ταῖς ἄλλαις [j] νικήσῃ, ῥᾴδιον κεῖναι· [2 k] ἄλλα γὰ ἄλλων ἕνεκα ἁμύττειν, ὥσγ' ἐκ ἂ [l] προφαινομένω πρῶτα λεχθῆναι, δόξαν παρίσησιν.

166 Ην δὲ ἁπασῶν ὑπαρχεστάτην ἀρχὴν [m] ὑπολαμβάνω, ἣ τ@ὸς ἂν ἥκοντας ἂν ἁμαρτεῖν, ἅπαντα καθιζάμενος τ' λόγον, ταύτην καὶ δὴ ποιήσομαι· εἰσ' ὀρθῶς, ἢ μή, [n] παρέσι κοινωνεῖν τῆς γνώμης. [o] οἶμαι δὲ ἂν ὡς [p] ἔστ' οἰκείας, καὶ μετέχων τ@ὰ ἀγαθῶν, ἔστι δ' [3] φαίνεσθαι τῷ λόγῳ χρώμενος, ὑμῖν ἂν [4] φέρειν αἰσχύνην. [P] ἡ γὰρ τῆς χώρας ἡμῖν φύσις τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων συμβαίνουσα φαίνοιτ' ἄν, [q] καὶ ὅτε ἡ γῆ τ@ρέπουσα ἑτέραν [r] πολ), ὑμοίαν τ@ὰδε ἐγένετο, οὔτε οἱ ἄνδρες ἄλλης ἀντὶ ταύτης ἄξιοι, ὑμοίως τ@ὰδε ἠλλάξαντο, ἀλλ' ἔμειναν ἐφ' ἧς εἶχον· ἄμφω δὲ ταῦτα ὄψει καὶ μνήμῃ κείμενα. οὔτε γὰρ [5] ἀεὶ οἰκήσαντες τὴν χώραν, ἀναρχῇ καὶ θαυμασταὶ τῆς αὐτῶν ὑπαρχίας σημεῖα [6] ἐξήνεγκαν, ἐν παντὶ τῷ τ@ὸ δικαίῳ· τὰ μὲν, ἴν' ὑτωσί τις ἂν [7] εἴποι, φιλανθρωπίαν ὑπιδεικνύμενοι τῇ τῶν τεχνῶν τ@ὸ κότητι, καὶ ταῖς ὁμιλίαις, τ@ὰδέσιν ἄλλοις ὁμοίοις ἡμέρας ἔναι δοκεῖν λιπόντες· τὰ δ' ἐν ταῖς χρείαις καὶ τοῖς κινδύνοις, [r] ἐν πρ@βόλῳ μοίρας τοῖς Ελλησι [8] γενόμενοι. καὶ τὸ τῆς χώρας αὖ σχῆμα, τοιοῦτον ἐκ γῆς καὶ θαλάττης

tia, quae nec conjungi commode poſſint, nec ita dijudicari, ut quod eorum primum ſit, appareat; ſingula namque ſuas prae ſe ferunt cauſas, quibus primatum ſibi prima fronte vindicent.

Eam igitur originem, quae omnium videtur aptiſſima, & quo ſi totam orationem retulero, minime ſim erraturus, ponam: quod utrum recte faciam, an minus, veſtrum erit judicare. Nec tamen, ſicubi tanquam de domeſtica urbe, cujuſque commodorum particeps fuerim, videar verba facere, id vobis pudori futurum ſpero. Regionis itaque natura naturae incolarum videtur convenire, nec vel terra alios decere homines, vel illi alia digni eſſe terra; unde & factum eſt, ut nec incolas illa, nec hi patriam mutarint: quod quidem utrumque tum aſpectu tum memoria comprobatur. Primum namque hujus regionis cives mira & evidentia ſuae aequitatis ſigna ad omnem occaſionem ediderunt: partim, ut ita dicam, humanitatem oſtendentes, dum in morum manſuetudine, aliiſque commerciis, nemini in benignitate cederent; partim in periculis & neceſſitatibus propugnaculum Graecis ſeſe exhibentes. Deinde regionis is ſitus eſt, ſive ad terram ſive ad mare oculos convertas, ut id fa-

1 Ald. & P. Steph. δεχαὶς τάις. 2 Forte legendum, ἄλλη γὰ ἄλλων ἑκάστην ἁμαρτεῖν, ὡς μὰ ἐκ ἂ τ@φαινομένου πρ@τὰν λεχθῆναι, δόξαν παρίσησιν. 3 Ita Coll. Nov. ed. Flor. & Ald. alii φαίνομαι. 4 Sic MSS. editi legunt φέρων. 5 Deeſt ἀεὶ in Bar. 7. Coll. Nov. & Bar. 3. οἰκήσαντες ἀεί. 6 Edit. Flor. δὴ ἐξήνεγκαν· Ald. διεξήνεγκαν. 7 Coll. Nov. εἶπη. 8 Bar. 3. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. παρ]μένοι. In margine autem Coll. Nov. γρ. γενόμενοι.

i Ποιήσασθ] Σκιαπάζει. k Αλλα γὰ &c.] Αλλα γὰ ἄλλων ἕνεκα δόξαν παρίσησι ἁμαρτεῖν πρῶτα λεχθῆναι, ὡς ἐκ ἂ τ@φαινομένου. l Προφαινομένου] Φαιδρῶ.

m Υπολαμβάνω] Απὸ κοινῶ. n Πάρεσι κοινωνεῖν] Κοινωνεῖν τῷ λόγῳ τοῖς Αθηναίοις, ἐπεὶ τοῦτο φιλοσοφοῦσι τ@θορυβοῦνται. οἶμαι ὥσπερ οἷον εἶπε. o Οἶμαι δ' &c.] Επειδὴ αὐτὸς Αδριανουπολίτης, ἤτοι Σμυρναῖος ὤν, - - - - - - ὡς οἰκεῖον τ Αθηναῖον ἑαυτὸν καλεῖ, τοῦτο ὥσπερ τ@θορυβούμενον ἔστ· καὶ μεταξὺ λογίας τοῦτο, ὁ γὰ τοῖς μίσεσι ἑαυτὸν κατειλημμένων ὥσπερ νῦν. p Η γὰ τ χώρας &c.] Η γὰ τ χώρας ἡμῖν ἀπηκριβοῦτο οἰκείαν. τῇ τέχνῃ πρῶτον ἔπαιν@· ἐπειδὴ εἰ φανήσεται ὁ τοιοῦτ@ τ@ὸ δικαίου εἶναι τὴν πόλιν, καὶ ὁ καὶ τοῦτο παραιτεῖται ἔπαιν@· ἄρξεται δ' ἀπὸ τ γένους, ὅτι καὶ αὐτὴ μέρ@· ὥσπερ μέγας τ γῆς ὢν τυγχάνει θαυμασίως δὲ τῇ φύσει τ ἀνδρῶν ἐοικυῖα τ ἤπειρ@ τ γένους τῆς χώρας. q Καὶ οὔτε ἡ γῆ &c.] Ισόρηται ἐπὶ τ Χαρακ@ ἀπίκιος Σαιτῶν εἶναι τὺς Αθηναίους. ἔστι δ' Σάις πόλις Αιγύπτου· ἑρμηνεύεται δὲ τοῦτο τῇ Ελληνίδι φωνῇ Αθηνᾶ. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπὶ χρυσοθείλου ἔπαχος παρ' Αθηναίοις ἱσόρηται Αθηνᾶ, ὡς ὁ τ Νείλου τυγχάνουσι. πρῶτον δὲ Αθηναίων οἰκισῆρα τ Ερίχθια φάσιν· ὃν καὶ διφυῆ Διὰ τὸ ἐξ ἑκατέρων γλάσσων εἶναι Αττικῆς καὶ Αἰγυπτιακῆς ὀνάλεσε. ἕτεροι δὲ διφυῆ ὀνάλεσαν, Διὰ τὸ δείξαι πρῶτον αὐτὸν παραλαβόντα τὺς γηγενομένους ἐκτὸς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. r Εν πρ@βόλῳ] Αντὶ ἄλλης πόλεως ἢ φαιδρᾶς ἢ τινο@ τοιούτου, ἀναπληρῶσι τ φυλακτήριον. ἢ ὁ ποτὶ χρόνῳ ὁ ᾧ ἔσηκεν ἐπι-

θεωρῶντι. πεφύκασι γὰρ ἀντ' ἄλλης φυλακτηρίου τῆς Ἑλλάδος τῇ γιγνομένῃ τάξιν ἔχου- 167
σαι, [s] πρώτη πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, πεμπόντων εἰς ὃ πέλαγος, καὶ μάλα ὑπαρχὴν συμβα-
λεῖν, ὅπ τῆς Ἑλλάδος ὄντ' ἔρυμα ὑπὸ τῶν χρειττόνων πεποιημένον, καὶ μόνῃ ταύτῃ πε-
φύσιν ἔχειν ἡγεῖσθαι δεῖν γένους· εἶτα καὶ τῆς φιλανθρωπίας ὥσπερεί σύμβολον ὑπάρχει, πε-
βαίνει γὰρ μάλιστα πλείστου, τῇ θαλάττῃ ἡμεροῦσα, καὶ ταῖς νήσοις ἐγκαταμίγνυται, θεα-
μάτων ἥδιστον, ἤπειρος ὂν νήσοις, καὶ τούτων οἰκειοτέρα. [u] πρώτη μὲν τοῖς ὑπὸ δὲ πε-
λάγους ὥσπερεὶ χεῖρα πεπτείνουσα εἰς ὑποδοχήν, [x] παντοδαπὰς δὲ ὅρμους καὶ λι- 169
μένας παρεχομένη κύκλῳ περὶ πᾶσαν ἑαυτήν, ἔτι δὲ ἀκταὶς ἄλλας καὶ ἄλλα μέρη τε
θαλάττης καὶ ἑαυτῆς, καὶ πορθμοὺς πρὸς τὰς ὑπκειμένας νήσους, ὧν πλέον ἀφελεῖπον ἄν,
ἢ ὅσον αἱ νῆσοι πρὸς ἀλλήλας· ὥστε καὶ [y] παραπλεῖν, καὶ [z] περιπλεῖν, καὶ [a] περιέναι, καὶ ἔτι πε-
λαγίους τοὺς ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν, ὥσπερ ἐν πομπῇ, κατ' ἐξουσίαν τὸ πρὸς ἡδονὴν αἱρουμένους.
αἱ δὲ, ὑπκειμεναι πανταχόθεν πεποικιλμέναι Κυκλάδες καὶ Σποράδες [2] περὶ τὴν Ἀττικὴν, 168
ὥσπερ τῆς θαλάσσης ἐξεπίτηδες ἀνείσης ἀντὶ [3] περιβολείων τῇ πόλει, χορὸν σχῆμα σώζου-
σαι· καὶ τὰ ἐκείνων κάλλη καὶ κόσμους, τῆς πόλεως κάλλη καὶ κόσμους εἶναι συμβέβηκε.
δύνανται γὰρ ὥσπερ τοῖς βασιλείοις τὰ προπύλαια· καὶ [b] στεφάνῳ ἀστέρες ἐγκλείουσι, ποιη-
τὴς ἂν εἴποι τις, μεῖζον [c] φέρουσαι κέρδος, ἢ ὅσον παρέχουσι· λέγω δὴ [4] τῷ προσοικεῖν. δι'
ἃ δὴ καὶ μόνῃ τῇ πόλει [5] ὡς κυρίως ἄν τις φαίη τὴν ἀρχὴν αὐτῶν συμβιῶναι, καὶ γνησίαν [d] ἐπὶ

cile comprobet. Prominet enim Attica inſtar praeſidii cujuſdam Graecorum, proxime ad orientem debito loco conſtituta, & in mare vergens: unde evidenter quis conjiciat, eam eſſe Graeciae totius fulcrum & columen a deo quopiam fabricatum, ipſique ſoli principatum natura deberi. Iſtud praeterea quaſi humanitatis edit ſpecimen, quod longiſſime progreſſa mare placat, atque inſulis miſcetur, continentem inter inſulas, quarum etiam pleriſque eſt humidior, jucundiſſimo ſpectaculo inſerens. Itaque prima eos, qui per mare adveniunt, tanquam manu porrecta excipit, multos undique portus ac ſtationes in circuitu ſui praebens, littoraque alia in aliis tum ſui tum maris partibus, nec non freta prope adjunctas inſulas, aequalem inſulis ſervantia diſtantiam; ita ut partim navigio vel intrare Atticam vel circumire, partim pedibus iter facere, ut in mari nihilominus quis verſetur, liceat, ac pro arbitrio quidlibet quod arriſerit, tanquam in pompa, deligere. Cyclades porro ac Sporades undique illi adjacent, quaſi e mari de induſtria pro ſuburbiis eſſent editae, chori forma; earumque ornatus etiam ad Urbem pertinent, quandoquidem illae palatiorum ſunt atriis ſimiles, & Lunam, ut poetae dicerent, cingunt ſtellae, majus auferentes decus quam adferentes, quoniam regionem accolunt. Quas ob res has inſulas inter caetera Graeciae loca ſummo jure ad Urbem ſolum pertinere,

1 Mallem νοτιωτέρα. Sic enim legit Thucydides in loco, ad quem lectorem refert Scholiaſtes, ὁπότε χειμὼν εἴη νοτερὸς, lib. 3. cap. 21. 2 Lege περὶ τὴν ἀκτήν. 3 Ita MSS. & edit. Flor. P. Steph. περιβολείων. 4 Bar. 7. τό. 5 Deeſt in Bar. 3. & 7.

ἐπιδείξασθαι τὸς Ἀθηναίους τῶν ἑαυτῶν καλοκἀγαθίαν ἥτις φιλανθρωπία. ------- s Πρώτη] Πρώτη ἡ λέγεται ἀπὸ τῶν δυϊκῶν πόλεων. t Νοτιωτέρα] Τὸ νοτιωτέρα ἀμφιβολόν ἐστι· δύναται γὰρ κεῖσθαι τῶν Ἀττικὴν τὸ νότιον μέρος· οὐκ ἔστιν ὃν τόπον δηλωτικὸν, ἀλλ' ἀντιπίπτοντος λύσις· ἀντίπιπτον γὰρ αὐτῷ, ὅτι νήσοις ἔστι τῶν ὑδάτων τὸ αὐτὸ καθίστησι· φησὶ γὰρ ὑγροτέρα ἢ τούτων· διὸ ἐπείγεται μὴ βραχὺ τὸ μὴ πηγαῖς ἀφθόνοις ἔχειν τὴν πόλιν· κεῖται γὰρ καὶ Θουκυδίδης τὸ ὑετιὸν ἀντὶ τοῦ ὑδρηρόν, ἵνα λέγει χειμὼν ἦν νοτιώτερος. u Πρώτη μὲν] Ἀντὶ πλέον τῶν ἄλλων προκεκλημένη εἰς τὸ πελαγὸς, καὶ σώζουσα τὰς θαλαττουμένας· τοῦτο γὰρ ἀμφιβόλως χεῖρα προτείνουσα ἀπόφησιν. x Παντοδαπὰς δὲ &c.] Γραμμικόν ἐστι τὸ σχῆμα, ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι ἀπέχουσιν οἱ πορθμοὶ ἀφ' ἑαυτῶν, εἰ μὴ ὅσον αἱ νῆσοι ἑαυτῶν διεστήκασιν. y Παραπλεῖν] Ὡς ἐπὶ τὰ παραθαλάσσια. z Περιπλεῖν] Ὡς ἐπὶ νήσων. a Περιέναι] Ὡς ἐπὶ ἠπείρου. b Στεφάνῳ ἀστέρες] Στεφάνῳ τῷ Ἀττικῷ, ἀστέρας τὰς νήσους φησί. c Φέρουσαι] Ἀντὶ λαμβάνουσαι. d Ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν] Καλῶς

τῶν Ελληνικῶν· τὰς δ' ἄλλας, νόθας εἰς τὴν θάλατταν ἐμβῆναι, ὥσπερ ὑποβολιμαίους, ἢ πατρικῆς τῶν νήσων ἐπιθεμένους, ἀλλ' ἁρπάσαντας τύχης ἀλογίᾳ, ὅθεν αὐτὰς ἢ ταχέως πάλιν ἐξήλασε. τοῦτο δὲ ὄχημα, καὶ ταύτην τὴν θέσιν ἡ χώρας ἐχόσης, τὰ μὲν ἀεὶ κατὰ πλοῦν τῶν [1] ἐμπόρων, καὶ καθ' ἱστορίαν ἢ χρείαν ἐσαφικνουμένων, μέχρι ὅσης ἡ ῥᾳστώνης καὶ ψυχαγωγίας ἕνεκα, καὶ τρυφῆς, ἢ ῥᾴδιον εἰπεῖν, πλοῦ εἰς ὅσον [2] αὐτὰς τις ἐπιμαρτύραιτο· ὅτι γὰρ παντάπασιν ἡ ψυχὴ περικαθαίρεται, καὶ μετέωρος, καὶ κούφη γίγνεται, καὶ σφοδρὰ τῶν Αθηνῶν τὴν θέαν ὡς θεωρικὴν, ὥσπερ ὡς ἱερεῖς [c] παρεσκευασμένη. ἐπίδηλον δὲ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς πλέον ἢ συνήθους τὸ φῶς ἐγγιγνόμενον, [f] ἀφαιρέσης ἤδη τὴν πολλὴν ἀχλὺν, ὡς ἀληθῶς καὶ καθ' [3] Ομηρον [4] εἰπεῖν, τὴν Αθηνᾶς, [5] ἐπὶ τῇ χώρᾳ περισαίροντος. ὥστε ἔοικεν ὀνείρατος εὐφροσύνη τὰ θεάματα, καὶ χορείαν ἐξελίττειν, καὶ πλοῦν [6] ἀνύειν δόξαις ἄν· οἷς τὸν ναῦν ἀεὶ κύκλῳ περίστασις καλλίστη παντοδαπὰ, ἅμα μετ' εὐθυμίας ὅτι τὸν Αττικόν. [g] τοῖς δ' ὁρωμένοις συμβαίνει [7] καὶ τὰ λεγόμενα, οἷς οὐκ ἔστιν ἀπιστεῖν· πάντα γὰρ ἑξῆς ὁμοίως ἔχει. Λητὼ γὰρ, εἰ καὶ μικρὸν ὕστερον ἁρμόσει περὶ τῶν θείων διηγεῖται, [h] λυσαμένη τὸν ζῶνον ἐν Ζωστῆρι τῆς Αττικῆς, καὶ λιποῦσα τὸν ἐπώνυμον τῷ τόπῳ, βαδίζουσα [8] ἀεὶ εἰς ὃ περὸς ἕω [i] τῆς Περινοίας Αθηνᾶς ἡγεμόνος, [k] ἀπ' ἄκρας τῆς Αττικῆς ἐπιβᾶσα τῶν νήσων, εἰς Δῆλον καταίρει, [9] καὶ πίτυς δὴ τὰς θεὰς τότε Αρτεμιν καὶ τὸν [l] πατρῷον

non temere quis judicet; alios autem ut ſubdititios ac ſpurios mare invaſiſſe, non ut avitas inſulas occuparent, ſed per fortunae temeritatem raperent: quo etiam factum eſt ut brevi fuerint expulſi. Jam vero, quum hic ſit regionis ſitus, quanta cum commoditate & delectatione vel mercatores, vel qui viſendi aut aliorum negotiorum gratia accedunt, ad eam appellant, nemo facile dixerit, niſi quantum ipſe de ſe teſtari poſſit: ſiquidem omnibus modis animus purgatur, ac ſubtilior & levior redditur, dum ad Athenarum ſpectaculum, quaſi in ſacris expiatus, praeparatur. Quin & oculis majus ſolito lumen innaſcitur, auferente ab illis etiam tum ad regionem adventantibus denſam nebulam Minerva, Homerico more. Quocirca tanquam in quiete delectant illos ſpectacula, nec tam navigationem abſolvere, quam choream videntur evolvere: tales undique res pulcerrimae navem circumſiſtunt, a quibus illi fauſtis ominibus in Atticam deducuntur. Nec abſimilia rebus viſis ea ſunt quae narrantur, nec fide indigna: quandoquidem omnia deinceps ſimiliter ſe habent. Latona namque primum (quanquam erit poſtea de rebus divinis dicendi locus) zona in Zoſtere Atticae ſoluta (unde & nomen loco datum eſt) ad orientem recta tendens, duce Minerva Provida, quum ab extrema Attica ad inſulas eſſet progreſſa, in Delum devenit, ac Dianam cum Apolline, qui ci-

1 Bar. 3. 7. & Coll. Nov. ἐμπόρων τε καί. 2 Lege αὐτὸς. *Cant.* 3 Alludit ad caliginem Diomedi a Minerva ablatam Iliad. ε'. v. 127. *Cant.* 4 Illud εἰπεῖν non agnoſcunt Bar. 3. 7. & Coll. Nov. 5 Lege ἐπὶ τὴν χώραν. 6 Bar. 7. & Coll. Nov. ἀνύτειν. Bar. 3. ἀνύπτειν. 7 Coll. Nov. & Bar. 7. δὴ. & mox cum Bar. 3. pro ἔστιν ſcribunt ἔνεστιν. 8 Deeſt ἀεὶ in Coll. Nov. & εἰς in Bar. 3. & 7. 9 Abeſt a Bar. 3.

λῶς τοῦτο ἐπὶ τῶν Ελληνικῶν ὡρισθήκειν· ὁ γὰρ λόγος ἐπὶ τῶν Ρωμαικῶν ἐλέχθη· ἅμα δ' ἐξ ἀρχῆς τοῦτο προφαίνει τοὺς Ρωμαίους. δι' ἃ δὴ καὶ μήνης τὴν πόλεως ἀπὸ τῆς θέσεως ἰδιοποιεῖται τὴν ἀρχὴν τῶν νήσων τῇ πόλει. εἶτα ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιοι ἤρξάν ποτε τῆς θαλάττης κοίτης αὐτὰς, ὡς γνησίας, καλεῖ. πῶς τὸ φέρεσιν ἔλαττον ἀρχῆς τὸν φόρον ὃν παρέχουσιν, ἵν' ᾖ ἕτερα, κέρδος δέχονται παρὰ τῆς πόλεως τῷ ὠφελεῖσθαι, πλείονας παρέχουσι φόρους. e Προπλεκμένη] Μυκμένη. f Αφαιρέσης &c.] Οὐκ Αεισείδης, ἀλλ' Ομήρου, τὸ μυθολόγημα, πλάττοντος τὴν Αθηνᾶν τῷ Διομήδει λέγουσαν,

Ἀχλὺν δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν, ἣ πρὶν ἐπῆεν, ἀφεῖλον.

g τοῖς δ' ὁρωμένοις] Τέναυτίον ἄφελεν εἰπεῖν· τοῖς λεγομένοις συμβαίνει καὶ τὰ ὁράμενα. h Λυσαμένη τὸν ζώνην,] Εμφαίνει δὲ τοῦτο τὸν δίωξιν τῆς Ηρας ὑπὸ ζηλοτυπίας τοῦ Διὸς ἀποκυομένης· πάλιν δὲ τῷ κοῦ ἀποσκῆψαι ἐχρήσατο χήματι, εἰπὼν οὐ ζωστῆρι. - - - - - - - i Τῆς περινοίας] Πρόνοια ἐκλήθη ἡ Αθηνᾶ, ὅτι τὰ λητοῦς οὐ τῷ πίκτειν ἀποκοσμήσῃ, ἀλλὰ τοῦ Σκυλλίου τὰ Απλικῆς εἰς τὸ Δῆλιον διοικῆσαι. k Απ' ἄκρας τῆς Απλικῆς] Βυλόμενος δεῖξαι ὅτι ἐξ αἰ νῆσοι πλησίον τῆς Απλικῆς, τοῦτο ἀποσκῆψαι. l Τὸν πατρῷον] Διὰ τὸν

πρῶον Ἀπόλλω τῇ πόλῃ. ἥτ' ἀπὸ τ Ἀσίας ὁπὶ τὰς Ἕλληνας [m] πρῶτον διαβᾶσα δυνάμις, ἀφ' ὧν νήσων προσέσχεν εἰς Μαραθῶνα, καλῶς ὑπὸ τ φύσεως ἀχθεῖσα ἔν τόπῳ, 170
πρὸς ὃ δυνῶμαι δίκην ὧν ἐπεβούλευσε τοῖς Ἕλλησιν. οὕτω δ' ἡ ἀρχὴ τῆς Ἑλλάδος οὖσα ἡ χώρα, ἐν μέσῳ τῆς πάσης οὐχ ἥττον ὅστιν. ὅποι γὰρ [1] ἂν ἀπ' αὐτῆς κινηθείης, τὰ γνωριμώτατα τῶν Ἑλλήνων ἀναδέχεται γένη· καὶ ὥσπερ πόλιν ἡ οἰκεία χώρα προσοικεῖ, οὕτω καὶ τὴν Ἀττικὴν ἅπασα ἡ Ἑλλὰς προσοικεῖ. διὸ δὴ καὶ μόνη τὸ τῶν Ἑλλήνων πρόσχημα καθαρῶς ἀνήρηται, καὶ τοῖς βαρβάροις ὅστιν ὑπερπλέιστον ἀλλόφυλον, ὅσον [2] γὰρ τῇ φύσει τοῦ τόπου κεχώρισται, τοσοῦτον καὶ τοῖς ἤθεσι τῶν ἀνθρώπων ἀφέστηκεν. οὔτε γὰρ ποταμοῦ [3] μέσου κοινωνεῖ τινος, οὔτ' ὅστιν [4] αὐτῇ μυχίου [5] οὐδὲν τὸ αὐτὸ ἀφικνεῖται, καὶ μιγνύον τὴν γῆν· ἀλλ' ὥσπερ πρὸς [n] ἀσπίδος ὑπόσημον, πάντα πρὸς μέσον τοῦτο τὸ χωρίον ἐκ πάντος ἄκρου τείνει [6] τὰ Ἑλληνικά, καὶ πανταχόθεν [7] κύκλοι περιέχουσι τὴν χώραν Ἑλληνικοί, οἱ μέν, ἐκ θαλάττης, οἷά', ἀπὸ τῆς ἠπείρου περικείμενοι, ὥσπερ εἰκὸς τῇ κοινῇ τοῦ γένους [o] ἑστίᾳ. τοσοῦτον δὲ πέφευγε τὴν [8] ἀλλοδαπὴν καὶ βάρβαρον, ὥστε καὶ ὁπὶ τῆς ἀντιπέρας ἠπείρου, πρόβαλλετο [p] ἑτέραν Ἑλλάδα [9] ἄποικον ἑαυ- 171
τῆς, ἣ νῦν ἤδη πλῆστον βαρβάρων ἀφέστηκεν, ὥσπερ φύσει ταχθεῖσα ἡ πόλις, ἀντίπαλον τούτῳ τῷ γένει, καὶ πολεμία. ἐξ ὧν ἄδολον μὲν καὶ καθαρὸν καὶ ἀδιάφθορον τὸ ἦθος ἀεὶ τοῖς ἐξ αὐτῆς ἀφικνουμένοις παρεχομένη· εἰλικρινῆ δὲ, καὶ καθαρὸν, καὶ ἄλυπον, καὶ [q] ὥσπερ δεῖγμα πάσης τ Ἑλληνικῆς ὁμιλίας φανερὸν εἰσηνέγκατο. ἡ δ' αὐτὴ θέσις τῆς [10] τε χώ-

vitati deus avitus eſt, peperit. Tum etiam qui primus ex Aſia trajecit in Graeciam exercitus, per inſulas ad Marathonem appulit, quo praeclare a loci natura deductus eſt, ut inſidiarum Graecis poſitarum poenas lueret. Quamvis autem in Graeciae fronte ſit haec regio, nihilominus medium totius obtinet locum. Etenim quocunque ab ipſa diſceſſeris, celeberrimae te Graecorum gentes excipient: nec ſecus atque Urbem ſuam regio, ipſam porro regionem tota accolit Graecia. Itaque ſola etiam Graeciae decus obtinuit, ac longiſſime diſtat a barbaris; quantumque ab iis eſt loci intervallo remota, tantundem & moribus diſcrepat. Nec enim vel fluvius ullus inter utroſque intercedit, vel ullum confinium utramque terram pariter dividit & commiſcet: verum ad hanc mediam regionem tanquam ad umbilicum clypei, ab omni extremitate tendit Graecia, eamque variis cingit orbibus partim marinis, partim terrenis, ceu communem totius gentis ſtirpem. Adeo autem ab externa & barbara regione abhorret, ut etiam in oppoſita trans mare continenti aliam Graeciam ſibi praetenderit, * coloniam ſuam: quae jam a barbaris eſt alieniſſima, quaſi Urbs naturae inſtinctu iſti hominum generi eſſet inimica. Unde factum eſt ut & finceris incorruptiſque ſemper uſa ſit moribus, & accuratum purumque ac ſuave dicendi genus, quod omnes imitarentur Graeci, introduxerit. Idem deinde eſt re-

1 Αν deeſt in Bar. 7. 2 Ald. & P. Steph. καὶ γὰρ. 3 Bar. 3. & P. Steph. μέσου. 4 Sic MSS. Editi αὐτή. 5 Impreſſi μέσου ἐδάφους. 6 P. Steph. ex Ald. καὶ τὰ Ἑλληνικά. 7 Melius κύκλῳ περιοικοῦσιν. 8 Bar. 7. ἀλλοδαπῆ. 9 Ioniam *Cant.* 10 Deeſt in Bar. 7.

m Πρώτη] Τὴν Δαρείου φησὶ, ἀφ' οὗ καὶ πρώτην λέγει. n Ἀσπίδος ὑπόσημον] Ἡ τ λεγομένου ὀμφαλοῦ. o Ἑστίᾳ] Ὡς τῶν ἑαυτῶν μέσην ἕκαστον τῶν οἰκείων.

p Ἑτέραν Ἑλλάδα] Τὴν Ἰωνίαν λέγει ἑτέραν Ἑλλάδα. q Παρέδειγμα &c.] Παρέδειγμα δὲ πάσης τ Ἑλληνικῆς τὴν Ἀττικὴν λέγει, ἐπειδὴ εὐφώνουν τὸ αὐτῆς τινὰ, ἅπερ ἐξ αὐτῆς ἔχον οἱ ἄλλοι.

gionis

εως ἐν τῇ Ελλάδι, καὶ τ πόλεως ἐν τῇ χώρᾳ (μέση γὰρ ἐν μέσῃ κεῖται) τοσοῦτον πρὸς θάλατταν ὑποκλίνουσα, ὅσον τὰς λιμένας ἧς εἰσὶ φαίνεσθαι. [r] πρίτη δὲ ἀκόλουθος τούτων ἀνέχει, περιφυὴς ἄνω ἀφ' μέσης τῆς πόλεως, ἡ πάλαι μὲν πόλις, νυῦ δὲ ἀκρόπολις κορυφῇ παραπλησίως· ἔχ ὡς ὕστατον τῆς) τῆς πόλεως, ἀλλ' ὡς περὶ αὐτὴν πᾶν ὃ λοιπὸν σῶμα τ πόλεως, ἄκρᾳ ἐ μέσῃ ἑαυτῇ συμπεπλωκόσης, ὃ ἀφ' πάντων [1] τοῦτο κάλλ@, καὶ ὁ τελευταῖος ὅρ@ τῆς περὶ γλῶ εὐημείας. ὥσπερ γὰρ ἐπ' ἀσπίδος κύκλων εἰς ἀλλήλους ἐμβεβηκότων, πέμπ@ [2] εἰς ὀμφαλὸν [3] πληροῖ ἀφ' πάντων ὁ κάλλιστος· [4] εἰ-
172 τως ἡ μὲ Ελλὰς ἐν μέσῳ τ πάσης γῆς, ἡ δὲ Αττικὴ τ Ελλάδος, τ δὲ χώρας ἡ πόλις, τῆς δ' αὖ πόλεως [5] ἡ ὁμώνυμ@. ἀλλ' ἐνταῦθα μὲ ἡμᾶς ὁ λόγος παρώκεγκε, τ ἀεὶ παραπιπίπτοντα ἀκολουθίας ἐχόμενος. [t] ὑποστρεπτέον δὲ πάλιν πρὸς τ χώραν, ἐ τὰ πρεσβεῖα φυλακτέον αὐτῇ· ἧς τὴν μὲ πρὸς γῆς τε καὶ θαλάττης φύσιν εἴπομεν δ' ὅσων εἰκὸς ἦν, μῆκός [6] τε φεύγοντες, ἐ τὸ παρελθεῖν ἃ μὴ χρεὼν εἰπεῖν.

Αλλὰ μὴν τόν γε ὑπὲρ κεφαλῆς ἀέρα, ἐ τὴν τ ὡρῶν κρᾶσιν, ὅτω σύμμετρον εἴληχεν, ὥστε εἰ τῷ λόγῳ μετρίως εἰπεῖν ἦν, εὐκτὸν ἂν ἦν. ἴσον γὰρ ἁπάντων ἀπέχει τ δυσχερῶν, καὶ μετέχουσα τ ἀγαθῶν τ δυνάμεως ἑκάστης, ἃ λυπηρὰ πρόσεστιν ἑκάστῃ, πέφευγε. τεκμήρεσθαι δὲ ἔξεστιν, ἐ μόνον τοῖς ὡραίοις νικῶσι καὶ πρὸ τὴν ἐπωνυμίαν, καὶ τοσοῦτον τῶ παντὸς ἔτους κατέχουσι χρόνον· ἀλλὰ ἐ [u] τῇ ἀποφάσῃ, καθάπερ ἐν ζυθμῇ ὥσπερ ὅταν

gionis in Graecia ſitus, qui urbis in regione, quandoquidem media jacet ipſa in illa media, hactenus ad mare declinans, quatenus portus, quo pertineant, dignoſci poſſint. Tertia deinceps verticis inſtar e medio oppido eminet ea quae Urbs olim, nunc Arx dicitur; non quod ea ſit urbis ultima pars, ſed quod circa ipſam reliquum ſit urbis corpus circumfuſum, medio eodem ac ſummo concurrente, in quo jam univerſum conſiſtit ornamentum, & ſumma regionis opportunitas. Sicut enim in orbibus clypei in ſe invicem incurrentibus, quintus umbilicum implet, qui eſt omnium pulcerrimus: ſic & Graecia eſt in medio totius terrae, Atticamque in ſui medio complectitur, in qua deinde media jacet Urbs, & in hujus medio Arx. Verum huc nos orationis curſus abripuit, rerum perpetuo incidentium ſeriem ſecutae. Quare tempus eſt ut ad regionem ipſam redeamus, ejuſque dignitatem tueamur: de qua quidem, quantum ad maris & terrae naturam pertinet, diximus quantum opus fuit, ut nec longiores eſſemus, nec eorum quicquam, quae dicenda fuerant, omitteremus.

Jam vero aerem ſupernum, annique temporum temperiem tam commodam eſt nacta, ut vix ulla poſſit oratione explicari. Aequo namque ſpatio ab omni nimio diſtat, & quum facultatis cujuſque commoda percepit, quae ſunt in ſingulis moleſta, declinat. Hujus autem rei argumentum non ex fructibus modo, qui & cognomento caeteris praeſtant, & magnam anni partem durant, licet ſumere: ſed etiam ex declinatione, non ſecus atque trutina quic-

1 Bar. 7. & Coll. Nov. ἤδη τοῦτο. 2 Melius ὃς. 3 Bar. 7. πλεῖ. 4 Lege ἔτως. 5 Deeſt ἡ in editis. 6 Abeſt π in Bar. 3.

r Τρίτη ἧ &c.] Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπόδοσις, ἡ τρίτη ἧς ἀκόλουθος τούτων ἀνέχει ἡ ἀκρόπολις· ἐπειδὴ πᾶσι ἄκρον ἔχατόν ἐστι, παραδιωρίσατο, ὅτι ὁ λόγος τὸ ἔχατον, ἀλλὰ τὸ ὑψηλόν. s Η ὁμώνυμ@] Η ἀκρόπολις. t Επιστρεπτέον δὲ &c.] Επειδὴ τὸ μὲν τ οἰκεῖν εἰπεῖν μεμνῆσθαι τ θέσεως τ χώρας πρόχειρόν ἐστι λέγειν δὲ τὰν θέσιν τ ἀκροπόλεως, ἐμελλε δὲ διεξιέναι τὰ περὶ τ οἰκοδομημάτων, ὅπως τοῖς ἐπιλόγοις ἁρμόσῃ· ἀφ' τοῦτο πάλιν ἐπὶ τὴν θέσιν ἀνέδραμε, ἵνα εἰ τῷ πόλῃ εἴπῃ περὶ τ οἰκοδομημάτων.

u Τῇ ἀποφάσει &c.] Ωσπεῖοι οἱ κυβερνῆται χειμάζοντες ἀπὸ τ εὐ τῇ καλλίστῃ ὥρᾳ τ ἔτους γίνεσθαι· ὃ μόνον φησὶν γνωρίσαι τῷ κρίνοντι τῶν ὡραίων τὸ ἀφέλιμον τ χώρας πρὸς πᾶς ἄλλας

πι βυλησῶμεν ἰδεῖν ἀκριβῶς. ὅσον γὰρ ἄπεστι τῆς πόλεως δεῦρο ἢ ἐκεῖσε κινηθείς, ἢ τῇ θέρμῃ πλεῖον τῆς χρείας, ἢ τῷ ψύχει [1] προσυγχάνῃ. ὥστε οὐ τούτῳ [2] μόνῳ νικᾶται οὐ ᾧ τὸ νικᾶν λυπεῖ, καὶ δι' ὃ τὸ νικᾶσθαι λυσιτελέστερον. τοσαύτη δέ ἐστιν ἡ προνοία τῆς εὐτυχίας, ὥστε καὶ τῶν ἄλλων γενῶν αἱ ταύτης ἄποικοι πόλεις αἱ τοῦ νοῦ Ἰωνίαν ἔχουσαι, ἄριστα κεκεράσθαι δοκοῦσιν ὥσπερ ἄλλό τι τῶν οἴκοθεν μετειληφυῖαι. ὥστε οὐ [3] τὸ μὲν ὂν πρὸς ἄρκτον εἴποι τις ἂν εἶ) τῆς χώρας, ὃ δὲ ὄν, πρὸς μεσημβρίαν ὀνομάζων, ὃ δ' αὖ τὰ λοιπὰ δύο ὡσαύτως. ἀλλ' ἄνευ τῆς προθήκης ἔξεστιν εἰσαθαι, τὰ μὲ ἔνθεν αὐτῆς, ἄρκτον εἶ), τὰ δὲ ἔνθεν, μεσημβρίαν, ἤδη ἀνατολάς τε καὶ δύσεις ὅσον ὅ ἄνω καὶ κάτω, αὐτοῦ δ' εἶ) πάντων ὥσπερεὶ μεθόριον, κοινόν τινα χῶρον, ὃ πάντα τὰ τμήματα [4] συγκεράννυ), [x] ὑπ' αὐτοῦ, ὡς εἰπεῖν, τ' ἀκρόπολιν τοῦ Θερμαίου, καὶ τ' τοῦ Διὸς ἀρχήν, [5] ὡς ἀληθῶς γιγνομένην [y] λῆξιν τ' Ἀθηνᾶς, καὶ τῶν ταύτης [z] ἔργων τε καὶ θρεμμάτων τόπον οἰκεῖον. ὃ γάρ ἐστιν ὅς τις τ' περὶ γῆν ἀέρων τοσοῦτον ἀφέστηκε γῆς τῇ φύσει, ὃσ' αὐθέρι μᾶλλον εἰκάσαι. γῆς μὲ δὴ καὶ θαλάττης καὶ ἀέρων εἰς τοῦτο ἔθεσαν τοῦ Ἀττικήν, οἷς ταῦτα ἔφρεπε δημιουργοῖς. ἃ δὲ τούτοις τοιούτοις ὕσιν ἕπεται, πολλὴ ῥᾳστώνη δεικνύειν· πεδίων τε κάλλη, καὶ χάριτας· τοῦ μὲ, πρὸ τῆς πόλεως εὐθύς, ἀπὸ τοῦ τείχους, μᾶλλον δὲ ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως κεχυμένων, καὶ ἐγκαταμιγνυμένων τῇ πόλει· [a] τῶν δὲ, ἐφ' ἑκάστῃ τῇ θαλάττῃ τοῖς αἰγιαλοῖς ἐφορμούντων· τοῦ δ', ὃ τῇ μεσογείᾳ τοῖς ὄρεσι τοῖς περιέχουσιν, ὥσπερ ἄλλοις ὄρεσι διειλημμένων ὃ κόλπων θαλαττίων τινῶν σχήματι. καὶ μὴν

quam exactius perpendimus. Nam quo quis ab urbe longius in alterutram partem receſſerit, hoc majorem vel caloris vim vel frigoris ſentiet. Ita fit ut ibi vincatur Urbs, ubi moleſta ſit ac damnoſa victoria. Tanta quoque praeſtat felicitate, ut & aliarum gentium oppida ab ipſis deducta, quae ſunt in Ionia, optime videantur eſſe temperata, quaſi hoc inter alia domo ſecum detulerint. Nec eſt quod alias regionis partes ſeptentrioni dicamus oppoſitas, alias meridiei, & ſimiliter ortui atque occaſui: ſed ſimpliciter utraque parte ſeptentrionem ac meridiem definiamus, & ortum atque occaſum ſuperiori & inferiori regione, ut urbs ipſa ſit omnium quaſi confinium, & communis locus, in quo ſegmenta omnia commiſceantur, ſub ipſa, ut ita dicam, coeli arce, Joviſque imperio ſita, debita Minervae ſedes, ejuſque operum & alumnorum locus proprius. Etenim nullus uſquam terrarum aer vel a terrae natura eſt alienior, vel ad aetherem propius accedit. Ac terrae quidem, maris & aeris natura tali Atticam inſtruxerunt ejus conditores: quae autem hinc conſequuntur, facilem habent demonſtrationem. Inter ea ſunt agrorum decora & venuſtates; quorum alii ab ipſis moenibus, aut ab Arce potius Urbi infunduntur; quidam ad maris cujuſque littora procurrunt; nonnulli in media regione montibus circumjectis velut terminis circumdantur, marinorum ſinuum figura. Montium

1 Bar. 3. προσεπιτυγχάνῃ. 2 Bar. 7. μόνον. 3 Bar. 3. 7. & Coll. Nov. legunt τὸ μὲ πρὸς ἄρκτον, & mox, τὸ δὲ πρὸς μεσημβρίαν. 4 Bar. 3. συγκεραννυτῃ. 5 Coll. Nov. γιγνομένῳ ὡς ἀληθῶς.

προσεχόντως, ἀλλ' ὅτι καὶ Διὶ χρόνῳ μένουσιν οἱ καρποὶ ἀτινεῖς, ὥσπερ τὸ τοῖς ἄλλοις χώραις κοῖ τ' ἴδιον καὶ οἰκεῖον τ' ὀπώρας καιρόν. x Ὑπ' αὐτὴν ὡς εἰπεῖν &c.] Ὑπ' αὐτὴν τοῦ ἀκρόπολιν τοῦ Διὸς, καλῶς αὐτὸς ὠκείωσε Διὶ τοῦ ὡς εἰπεῖν, ὃ γὰρ ἐστιν ὑραυοῦ ἀκρόπολις. ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀκρόπολις τίμιον νομίζεται, ὡσὸς τὸ τίμιον αὐτὸ παρίσαλιν· οὐ λέγει, ὅτι εἰ ἦν ἀκρόπολις τοῦ ὑραυοῦ, πάσῃ ἦν ὁμοίᾳ· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀκρόπολις τοῖς τυραύνοις ἀνάκειται, Διὶ τοῦτο προσέθηκε τοῦ Διὸς ἀρχοῦ. y Λῆξιν] Κλῆρον, ὅτι αὐτὴν Ἀθηνᾶ ἔχει. z Ἔργων τε καὶ θρεμμάτων] Ἔργα λέγει τὴν σπούσιν, θρέμματα δὲ τοὺς ἀνθρώπους Διὸ τ' Εὐρυβάσιον. a Τῶν δὲ, ἐφ' ἑκάστῃ &c.] Ἐφ' ἑκάστῃ μέρει φησὶν τ' θαλάττης· ὡς παντοχόθεν περιχεομένου τοῦ θαλάττης, καὶ τῇ μὲν τ' πεδίων ὄρον ἐχόντων τὴν θάλατταν, τῇδε δὲ ὄρη· ἔνθα γίνε-

τῃ

τὴν γε τ' ὁρῶν φαιδρότητα καὶ [1] χάριν, τίς οὐκ ἂν ἀγαθείη; οἷς γε τοσοῦτον κόσμου πρόεστιν, ὥστε καὶ τὰς πόλεις αὐτὰς δὴ κοσμεῖ; ὃ γὰρ εἰκὸς ἔχειν τὴν χώραν, ἔργον θεῶν οὖσαν, σπέρμα τῆς χάριτος τῆς πρὸς τοὺς θεούς, τοῦτο δείκνυσιν ἐν τοῖς πρώτοις, καὶ πρόξενος ἀφ' ἑαυτῆς φύσεως τὴν χάριν. ἔστι δὲ [b] ὑπτιοδεεστάτη πρὸς κάλλη νεῶν καὶ ἀγαλμάτων, ὥστε δὶς ἤγημαι [2] τούτων ἂν εἶη. καὶ [3] γὰρ ἐνθένδε ταῦτα πάντα ἤρξατο τῷ νόμῳ, καὶ τὴν χορηγίαν οἴκοθεν ἡ πόλις ἔσχηκεν εἰς αὐτά. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἔχω πῇ [4] χρήσωμαι, ἐπέρχεταί μοι καὶ κατὰ μέρη τὴν ὑπτιοδεότητα ἀποφαίνειν τῆς χώρας· οἷς εὐθὺς
175 τὸ μήτε ὑπόπεδον εἶναι ἁπᾶσι, μήτε ὄρειον παντελῶς, ἀλλ' ἐκατέρων πρὸς τὴν ἑκατέρου χρείαν ἐν μέρει, καὶ πεποικίλθαι, ὥστε πῶς οὐκ ἂν [5] εἴποι τις ὀρθῶς εἶναι [6] τελέας καὶ [c] πάσης τῆς οἰκουμένης [7] οἷον μίμημα συζύγους; ἔτι δὲ ἡ τῆς θαλάττης τε καὶ γῆς ἁφὴ τὴν λιμένων συζυγίαν καὶ συμφωνίαν, τῶν δ' αὖ πεδίων καὶ τῶν ὀρῶν ἡ σὺν ὥρᾳ μίξις καὶ χάρις, ἃ τ' ὄπωρ τις ἂν εἴποι συμβεβηκότων οἴμαι. ἔξεστι δὲ ὁρᾶν καὶ τὰς φλέβας [8] τὰς ἀργυρίτιδας, ὥσπερ νοτίδας ἁφὰς πάσης τῆς ὀρείας διηκούσας, ὅπως ἄργα μηδὲν ἀργὸν εἶη τῆς Ἀττικῆς, μηδὲ εἴη ταῖς πρόσοδοις δυσχωρία μηδαμοῦ, ἀλλὰ τῶν ἑτέρων εὐγεων ἡ τῇδε ἄσπορος νικῴη· ἔοικε δὲ ἄργα καὶ τοῦτο ἐλευθερίας ἐφόδιον καὶ μεγαλοψυχίας προσκυάσθαι τῇ πόλει. ἔτι τοίνυν ἀενάων ποταμῶν [9] ῥεύματα ἄλυπα καὶ πηγὰς ἀφθόνους, καὶ καρπῶν ἁπάντων φορᾶν· ὧν [d] ὁ πάντων ἡμερώτατος σῖτος τ' παντα χοῦ κάλλιστος πρόεισιν.

vero pulcritudinem quis non admiretur? quum illis tantum ornamentorum ſuppetat, ut etiam Urbi de ſuo impertiantur? Nam quod regioni, quae deorum eſſet opus, debebatur ſignum divinae gratiae, id primo loco profert, ac naturae vi gratiam ſibi conciliat. Praeterea ad templorum & ſtatuarum ornatus eſt aptiſſima, eorumque bifariam poteſt originem ſibi vindicare. Nam & hic ea primum legibus inſtituta ſunt, & ex ſe iiſdem Urbs materiam ſuppeditavit. Jam vero quid agam, neſcio, poſteaquam per partes opportunitatem regionis mihi explicandam puto. Quod enim primum nec ubique plana, nec undique montoſa, ſed ad utrumque uſum eſt apte variata; id eam perfectam eſſe indicat, orbiſque totius imaginem in ſe continere. Deinde maris & terrae per interjectos portus conjunctio, camporumque cum montibus venuſta connexio, non ubique temere reperiuntur. Cernuntur etiam argenti metalla, tanquam venae per montana loca penetrantes, ne quid in Attica ſit otioſum, nec redituum contingat penuria, ſed aliorum fertilibus agris iſte praeſtet ſterilis: nam & hoc liberalitatis atque magnanimitatis inſtrumentum Urbi ſuppeditandum erat. Huc accedunt perennium fluviorum curſus inoffenſi, fonteſque copioſi, & fructuum proventus omnium, quorum qui eſt manſuetiſſimus hoc in loco creſcit pulcerrime.

1 Bar. 3. τὴν χάριν. 2 Illud τούτων exciderat ex edit. P. Steph. 3 Deeſt in Bar. 7. 4 Χρήσομαι Bar. 3. 5 Bar. 3. ὀρθῶς εἴποι. Coll. Nov. ὀρθῶς εἴπη τις. 6 Lege τελείων & mox σωζούσῃ. 7 Bar. 7. οἰονεί. 8 P. Steph. καὶ τάς. 9 Bar. 3. ἄλυπα ῥεύματα.

τας καὶ ἡ χρυσίτης ψάμμος, καὶ ἀργυρίτης, ὡς εἰπεῖν τὰ μέταλλα. αἰνίττεται δὲ ἐς λαύριον. b Ἐπιτηδειοτάτη] Διὰ τὸ ἐκεῖθεν τὸν λακῶν (lege λαϊκῶν, vel forte Λακώνιον) τέμνεσθαι λίθον, ἀφ' οὗ οἱ ναοὶ καὶ τεμένη τῶν δαιμόνων κατεσκεύασται. c Πάσης &c.] Βέλτιστα δεῖξαι σώζουσαν τὴν πάσης οἰκουμένης τὸ σχῆμα· ἃ γὰρ μήτε ὑπόπεδα, μήτε ὄρειος, πῶς ἂν τελείας καὶ πάσης τῆς οἰκουμένης εἴποι τις αὐτὴν εἶναι μίμημα; d Ὁ πάντων ἡμερώτατος] Τὸν σίτον, φασί τινες, λέγει, οἱ δὲ τὸν ἄνθρωπον, ἐπεὶ καὶ ὥσπερ βοτάνην φασὶν ἀναδενδρῶσαι αὐτόν.

Quum

Αλλὰ ταῦτα μὲ ὄντι, ὥσπερ ἀπὸ τῶν τραγημάτων τιὼ εὐωχίαν σεμνύνειν· τὴν δὲ οἰκειοτάτην καὶ μέγιστον τῆς χώρας καρπόν τε, καὶ κόσμον, καὶ ὃς ἅπασαν ἔχει τιὼ ὀπτηδειότητα συλλαβὼν αὐτῆς, ἤδη διέρχομαι. ἀρχὴ δέ μοι τοῦ λόγου καταλήλυθεν εἰς ἀρχήν τινα ἑτέραν. ἄλλας μὲν γὰρ χώρας [e] ἐλέφαντες καὶ λέοντες κοσμοῦσι, τὰς δὲ ἵπποι καὶ κύνες, τὰς δὲ [f] ἃ τοῖς παῖδας ἀκούοντας ἐκπλήττει· τιὼ δὲ [1] ὑμετέραν χώραν κοσμεῖ τὸ ὀπὶ γῆς τὸ κάλλιστον, καὶ κατὰ τοὺς ὑπὸ Ινδοῖς [g] μύρμηκας ὑπερπέρυσι ἄξιον εἰπεῖν. φορᾷ γὰρ ἤνεγκεν ἄνθρωπον, καὶ φορᾷ πατρίς ἐστιν ἀνθρώπου· [2] καὶ ὥσπερ τοῖς πᾶσι ζώοις τοῖς ὀπτηγείοις ἔστιν ἡ [3] πᾶσα γῆ, τοῦτο ἥδε νενίκηκεν εἰς τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, μήτηρ, καὶ τροφὸς κοινὴ, καὶ τῆς φύσεως ἀφορμὴ, χωρίς τις ἀνθρώπων ἴδιος ἐκ πάσης γῆς ἐξηρημένος, ὥσπερ οἱ τῶν τεμενῶν ὅροι. διὸ δὴ καὶ πάντας κρατίστους, καὶ τὸ γιγνομένης ἀρετῆς ὁπλοπλεῖστον ἥκοντας, ἤνεγκεν, ἅτε οἰκείας αὐτῇ τῆς φορᾶς οὔσης οὐκ ἐπεισάκτου. [h] οὐ γὰρ πλάνῃ καταλύσαντες, οὐδὲ ὥσπερ ὀπὶ σκότους πατρίδα ζητοῦντες ἀφ' πάσης [4] γῆς καὶ θαλάττης, οὐδὲ [i] δυοῖν δυσχείμαιν ἠνεσαμένων, κατέσχον τιὼ χώραν, [k] βιασάμενοι τιὼ ἐπωνυμίαν, εἴξαντες μὲν τοῖς κρείττοσιν, [5] ἐκβάλλοντες δὲ τοὺς ἥττους· ἀλλ' ὥσπερ τὸ ἐκ τῶν πηγῶν ὕδωρ ἐκ τῶν κόλπων τῆς γῆς, ἀνῆλθε ὁ γένος, αὐτὸ ἐξ αὑτοῦ λαβὸν τιὼ ἀρχήν· καὶ ξένοι καὶ πολῖται [6] μόνῃ τῇ γῇ ταύτῃ τρέφουσι [7] διῃρῆσθαι. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι καθάπερ θέαν καταλαβόντες, ὕστερον ταῦτα κείνυσιν, καὶ τῷ [8] μᾶλλον ἑαυτοῖς προσήκειν τὸ χωρίον, τοὺς ἄλλους ἀφορίζοντες, ἀλλὰ τῷ φθάσαι καταλόντες· καὶ ξένους

Quum autem haec perinde narramus, quasi qui e bellariis probant epulum, nunc maximum & conjunctiſſimum regionis fructum atque ornamentum, in quo tota conſiſtit ejus utilitas, dicere aggredior, ad aliud principium tranſlato ſermonis principio. Etenim ſicut alias regiones elephanti exornant & leones, vel equi & canes, vel ea quae pueris audita terrorem incutiunt: ſic eo veſtra ornatur regio, quod eſt orbe toto pulcerrimum, & Indicis formicis alatis longe praeſtantius. Siquidem prima hominem protulit, ejuſque prima eſt patria: & quod in alias animantes tota contulit terra, id haec humano generi praeſtitit: cujus eſt mater communis ac nutrix, naturaeque origo, proprius hominum locus e tota terra, inſtar delubri, delectus. Quocirca etiam optimos, omnique virtute conſummatos homines, protulit: quippe cui proventus iſte non externus eſſet, ſed ſuus. Hujus namque regionis incolae non ſunt huc errore delati, nec quum patriam terra marique velut in tenebris quaererent, nec etiam poſt clades duas, dum & potentioribus cederent, & imbecilliores ejicerent, regionem atque cognomen vi occuparunt: ſed ut aqua de fonte, ſic hi de terrae gremio prodierunt, initium ſui a ſeſe ſumentes, adeo ut hic merito duntaxat a civibus peregrini diſtinguantur. Quum enim alii de his ita, ut qui in theatro locum occuparunt, judicent, nec ideo reliquos excludant, quod ad ſe potius quam ad alias regio pertineat, ſed quod eam priores occuparint; & peregrinos

1 Bar. 3. 7. Coll. Nov. & edit. Flor. ἡμετέραν. 2 P. Steph. καὶ ὥσπερ πᾶσι τοῖς ὀπτηγείοις. 3 Bar. 3. νόμισμα. 4 Bar. 7. καὶ γῆς καὶ θαλάττης. 5 Bar. 3. 7. ἐκβαλόντες. 6 Coll. Nov. μόνοι. 7 Bar. 7. διῃρεῖσθαι. 8 Bar. 3. 7. μᾶλλον ἄλλων.

e Ελέφαντες &c.] Λέοντας ἡ Ιταλία· ἐλέφαντας ἡ Ινδικὴ· κύνας ἡ Κρήτη· ἵππους Θετταλία. f Α τοὺς παῖδας &c.] Τῷ μορμῶ λέγει. g Μύρμηκας] Τούτους φησὶν, ὅτι χρυσὸν ὀρύσσουσιν, καὶ ὅτι κατ' ἀλώπεκα τὸ μεγαθος συγγενῆ ἔχουσιν· ἃ καὶ τούτῳ ἀξιῶ κἀγὼ, φησὶν, τὸ κάλλιστον τῆς ἡμετέρας χώρας σημαίνειν τὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ κρεῖττον, ὡς δηλόν. h Οὐ γὰρ πλάνῃ &c.] Ωσπερ οἱ Ηρακλεῖδαι, οἱ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλῆς· πλανώμενοι γὰρ μόλις εὗρον ὁδὸν εἰσελθεῖν εἰς Πελοπόννησον. i Δυοῖν δυσχείμαιν] Τὸ σκοληνῶς λέγει, καὶ ἐκβαλεῖν. k Βιασάμενοι τιὼ ἐπωνυμίαν] Ωσπερ οἱ ἀπὸ τῆς Αθηναίων ἄποικοι οὐκέτι ἐλέγοντο Αθηναῖοι, ἀλλ' οἱ μὲν Χίοι, οἱ δὲ Μιλήσιοι.

no-

ὀνομάζωσι τὺς ὑστέρως ἐλθόντας, ἀγνοῦντες ὅτι πάντες ὁμοίως εἰσὶ ξένοι, μᾶλλον δὲ αὐτοὶ [1] πρῶτοι ξένοι, καὶ τοσοῦτον τῆς δημοποιήτων, ὕς αὐτοὶ ποιοῦνται, ἀφαφέρουσιν, ὅσον ὑ κεκτῆντες ἄξιοι τῆς πολιτείας, ἀλλ' εἰσβιασάμενοι [2] προσβάλοντο τὴν πατρίδα, ὥσπερ ὅπλων ἀπορίᾳ τῷ φθάσαντι χρησάμενοι. μόνοις δ' ὑμῖν ὑπάρχει καθαρὰν εὐγένειάν τε καὶ πολιτείαν αὐχῆσαι. καὶ δυοῖν ὄντοιν ὀνομάτοιν, ἑκάτερον κυρίον ὄζει τῇ χώρᾳ ἀφ' ὅ ἕτερον· εἰκότως. οὔτε γὰρ ξένοι, ἀφ' ὑς ἄλλοις πολίτας γνησίους ὄντας, ἐνέχονται τῷ προσρήματι, οὔτε πολῖται βεβαιοῦσι τὴν ἐπωνυμίαν, τῷ καθαροὶ [3] ξένων εἶ ὄ ἐξ ἀρχῆς·
178 ὥκουν [1] ἐξάλης γε μόνοις ὑμῖν [4] εἰ οἷόν τέ ὄζιν εἰπεῖν, ὑφ' ἂν ἦς λάχοι τῆς γῆς, οὐ μᾶλλόν [5] γε ἢ ἡ μητρὸς πυί. καὶ τοίνυν μόνοις τοῖς τῇδε γενομένοις δημοποιήτοις ὀκ ἔπεστι γέλως· ὄντες γὰρ ἅπαντες φύσει πολῖται τῆς χώρας, νόμῳ τοῖς ἄλλοις τὴν τιμὴν ἀπενείμαντο· τῆς δ' ἄλλων οἱ πλεῖστοι κινδυνεύουσι νόθοι νόθους εἰσποιεῖσθαι, χρόνῳ τὴν ἀρχαίαν φύσιν ἀφαφθειρόντες, ὥσπερ [m] ἐν οἰκοικίᾳ τῇ πάσῃ γῇ ζῶντες, ὐκ ἀστῶν ἀλλὰ ξένων οἰκοῦντες, οἱ τελευταῖοι τῶν ἄλλων οἰκησάμενοι. καί μοι δοκῇ τις ἂν εἰπεῖν πραγματησάμενος τὸ φθόνον, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι τὰς πόλεις οἰκοῦσιν, ὥσπερ στρατόπεδα, ὡς κατέλαβον ἐμμείναντες· μόνοις δὲ τοῖς ταύτης ἐγγόνοις τῆς χώρας ἡ πόλις ὄζει κυρία, καὶ μόνη πόλεων, ἢ κωμδῆ γε ὀλίγας, [n] ἑστίαν ἀκίνητον πρυτανείου δικαίως νέμει. πολλῶν δὲ ὀπῤῥεόντων, καὶ πάντων αὐτὸ ἕκαστον εἰπεῖν ἐπειγόντων, αἱροῦμαι τὸ τῇ φύσει δεύτερον, καὶ τὸ περὶ αὐτοῦ

nominent eos qui posteriores accesserunt, quum ignorent, omnes aeque peregrinos, ac se potius primos esse, eoque ab adscriptitiis differre civibus, quod non ob virtutem in civitatem sunt asciti, sed per vim eam sibi vindicarunt, id quod primum occurrebat, velut in armorum inopia, arripientes: vos vero soli de vestra nobilitate potestis ac de patria gloriari. De duobus itaque nominibus alterum apud vos per alterum confirmatur: nec immerito. Nam & peregrini comparatione aliorum, qui genuini sunt cives, hac appellatione continentur, & cives eo nomen suum stabiliunt, quod ab initio peregrinis caruerint. Vobis praeterea solis nemo possit, ut ita dicam, judicium Undevi de patria intendere, non magis quam de matre homini cuiquam. Pari ratione ii soli qui in hanc civitatem adscribuntur, nemini risum movent, quandoquidem omnes genuini cives quum sitis, aliis hunc honorem lege defertis. At alii videntur plerumque peregrini peregrinos civitate donare, antiqua natura per temporis diuturnitatem corrupta, quum totam terram pro oppido incolant, & patriam vicissim appellent, quicunque eam postremi habitant. Quin hoc etiam videor mihi, venia prius prostulata, recte posse adjicere, alios quidem urbes suas ut castra incolere, iis quae occuparunt inhaerentes; hujus autem regionis posteros urbem propriam solos habere, quandoquidem haec sola, vel cum paucis aliis, immotos prytanei focos jure conservat. Quum autem permulta mihi deinceps occurrant, quae singula dici mereantur, illud eligam, quod est ordine naturae secundum & superio-

1 Coll. Nov. ξένοι πρῶτοι. 2 P. Steph. προσβάλλοντο. 3 P. Steph. ξένοι. 4 Bar. 3. ὡς. 5 γε deest in Bar. 3. & Coll. Nov.

l Ἐξάλης] Ἐξάλης δικάζεται τις, ὅταν φάσκῃ κτῆμα κατέχειν τῷ ἐπιόντι αὐτῷ· ὑδεὶς οὖν σὲ ὑμῖν μόνοις λάχοι δίκῃ ἐξάλης τῆς γῆς· ὑ μᾶλλον ἢ λάχοι τίς ἂν τινι δίκῃ τῆς μητρὸς ἐξάλης. m Ἐν οἰκοικίᾳ] Οἰκοικίαν καλέσαι τὴν ἀπὸ πολλῶν ξένων οἴκησιν φησὶ τοίνυν ὥσπερ σὲ μεγάλη οἰκίᾳ, ἣ πολλοὶ μένουσι, ἀπὸ δ οἰκήσεως πρὸς ἕτερον τις μετέρχεται. n Ἑστίαν ἀκίνητον] Ἑστίαν ἀπὸ τῆς ἑστιάσεως, ὅτι σὺκ ἦν τὸ πῦρ δεχῆθεν ἀνθρώποις, ἀλλ' ὁ Προμηθεὺς ἔκλεψε παρὰ τῶν θεῶν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις κατήγαγεν ἐν νάρθηκι· οἱ Ἀθηναῖοι γῆν ὡς αὐτόχθονες καὶ πρῶτοι φανέντες, καὶ πρῶτον ἀπὸ τοῦ Γιγάντου ἐδέξαντο τὸ πῦρ. ἔνθεν τι καὶ ἀκίνητον αὐτὸ ἔχειν λέγεται. — τὸ δὲ πρυτανεῖον τόπον εἶναι λέγουσι τῆς Παλλάδος ἱερὸν, ἐν ᾧ ἐφυλάττετο τὸ πῦρ, ἐξ οὗ καὶ οἱ ἄποικοι Ἀθηναίων μετελάμβανον. ὀπτίλια δ' ἔχει τὴν

ο Βεβαιῶν, [1] ἐξῆς ἀποδίδωμι. ἐπειδὴ γὰρ ἀνῆκεν ἡ χώρα τοὺς ἄνδρας, ἐκόσμει καὶ κατεσκεύαζε τὸν Βίον αὐτοῖς, ἃ μητρὸς [2] ἦν ἔργα ποιοῦσα, καὶ οὐ προεῖδεν ὥσπερ ἀλλοτρίας τὰ τροφῆς δεηθέντας, ἀλλ' ἐκ τῶν αὐτῶν κόλπων ἐδωρεῖτο τὰ δεύτερα. καὶ γὰρ δὴ [3] παύηγυεις ὡς ἀληθῶς ἱερὰ καὶ ὑπὲρ γῆς [4] ἅπασης τὰ οἰκεμένης ἐνταῦθοῖ, καὶ ὥσπερ ἐν θεωρίᾳ πάντα εἰς ἅμιλλαν κατέστη. ἔρρωτο μὲν ἡ γῆ πρὸς ἅπασας γονάς· θεοὶ δὲ συμφέροντες παρεῖχον, οἱ μὲν φυτά, οἱ δὲ σπέρματα, οἱ δὲ βοσκήματα, ὧν ἔμελλεν ἡ φορὰ τὸ τῶ ἀνθρώπω σῶμα κοσμήσειν οὐχ ἧττον ἢ τὸ οἰκεῖον, καὶ παρέξειν τὴν σκέπην κοινὴν, τοῖς μὲν τὸ ἐπιτήδειον καὶ προφτίων ἀεί, τοῖς δὲ εἰς ὅσον [5] ἐξικνεῖτο· τέχνας δὲ ὅπῃ τισὶ τοῖς ἔφαινον, τὰς μὲν πυρὶ συγκεραννύντες, τὰς δὲ καὶ πυρὸς χωρίς. καίτοι ταῦτα οὐ μόνον τῆ πλήθους ἕνεκα τῶν ἐνταῦθα καὶ φυόντων καὶ φυμένων φιλοτιμίαν ἔχει τῆ πόλει καὶ χάριν· ἀλλὰ καὶ τεκμήρια παμμεγέθη τῶ προφήτω λόγω, καὶ παντὸς ὄξιν σαφέστερα, ὅτι πρῶτον ἄνθρωπος ὅπῃ τῆσδε τῆς γῆς ἔφυ, καὶ ταῦτα συμβαίνει πλήθή τε [6] ὑποφέρειν, καὶ σημεῖα τῆς ἀληθείας ἀλλήλοις ἐξῆς τιθέναι. πρώτους τε γὰρ φυῆναι [7] καὶ πρώτους δεηθῆναι, δεηθέντας δέ πω καὶ τυχεῖν· καὶ μὴν τοῦτό γε ἀμήχανον μὴ θεοφιλεῖς ὄντας, θεοφιλεῖς δ' αὖ πεφυκότας τοὺς πρώτους ἀξιωθέντας φύναι πῶς οὐκ εὔλογον; πάλιν γὰρ εἰς ταυτὸν ἐπανέρχει. καὶ μὴν τούς γε θεοὺς ἀμφοτέρων χάριν εἰκὸς τῆ γῆ τὴν φορὰν πληρῶσαι, τοῦτο μὲν τὴν χρείας, ὅτι πρώτους, ὥσπερ ἔφην, τοὺς ἐνταῦθα κατελάμβανε· τοῦτο δὲ τὴν τιμῆς, ἣν τοῖς ἀεὶ σοῖς ὀφείλετο. [8] λαβόντες δὲ οὕτω παρὰ τῶν θεῶν δωρεὰς, οὕτως [9] εὖ τοὺς δόντας ἐμιμήσαντο, ὥστε αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἀντὶ τῶν

rum rationem complectitur. Posteaquam enim regio haec homines emiserat, cibum illis, ut matrem decebat, conquisivit, nec eos alienae nutricis est indigere passa, sed ex eodem sinu etiam reliqua deprompsit. Habitus est itaque his in locis vere sacer conventus terrae totius causa, omniaque velut in pompa se ad certamen compararunt. Ac terra primum ad omne foetus genus fuit instructa: tum dii stirpes contulerunt, & semina, atque animalia, quae tam sua quam hominum corpora communi tegerent operculo, quod ipsis quidem perenne, & primum contingeret; his vero, quantum postularet usus: deinde etiam artes ostenderunt, alias igni mistas, alias eo vacuas. Atque ista non hunc tantum honorem & gratiam Urbi, propter eorum quae nata sunt abundantiam, conciliant: sed eorum quoque quae supra de homine in hac terra primum edito dicta sunt, testimonium praebent evidentissimum, eademque & multitudine praestant, & veritatem inter se testantur. Ut enim eos, qui fuerunt primi creati, primos etiam harum rerum inopia laborasse sit verisimile; ita etiam quibus indigebant ea sunt consecuti: id autem factum non esset, nisi diis fuissent cari; id quod de iis qui primo fuerunt editi, facile creditur: jam enim nobis ad initium rediit oratio. Quinimo duabus de causis videntur dii rerum necessariarum proventum huic terrae procurasse, tum propter necessitatem, quae hos, ut dixi, primum excepit, tum quod is honor optimis debebatur. Haec autem beneficia quum a diis accepissent, ita coeperunt eorum autores imitari, ut aliis ipsi loco

1 Bar. 3. 7. & Coll. Nov. ἰφιξῆς. 2 Deest in Coll. Nov. 3 Coll. Nov. ὡς ἀληθῶς παυήγυεις. 4 Bar. 3. 7. & Coll. Nov. πάσης. 5 Bar. 3. ἐξικνοῖτο. 6 Coll. Nov. ὑπωιφαίνειν in margine autem γρ. ὑπωιφέρειν. 7 Bar. 3. 7. & Coll. Nov. πρεφότυς καί. 8 Bar. 7. λαμβάνοντες· inter lineas vero scriptum λαβόντες. 9 Lege αὖ.

μασίαν· ἢ γὰρ τὸ τοῦ πυρὸς παμμῆκες, ἢ τῶν πυρῶν ἥττι τῇ Αττικῇ τὸν ἄνθρωπον, τὸ καὶ ἐξ αὐτῆς γηγένεσθαι τοὺς τῶ σίτω λέγει. ο Βεβαιῶν] Η τὸ γηγένεσθαι πρῶτον ἐν πυροφόρᾳ.

deo-

θεῶν κατέσης. ϗ πεῖραν ταύτῃ τοῦτῳ ἔδοξ᾽ κατ᾽ ἀξίαν τυχεῖν ὃ χρήσασθ᾽ τοῖς
ὑπάρχουσιν, ὡς τοῦτο ἔσηκεν. ὁ γὰρ ἠξίους αὐτὸ δὴ τοῦτο γῇ χρύψαντες ἐξαρκεῖν· ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπέχον ὃ φοβηθῆναι, μὴ ἄρα τοὺς ἄλλους ἐξ ἴσου σφίσι ποιήσωσιν, ὥσ᾽ οὐκ ἔτ᾽ κάλλιον φήνῃς, ὅσῳ τ᾽ ἄλλων προέχουσιν ἐνδείξασθ᾽, ἢ εἰ πάντας εὖ ποιοῦντες ὀφθήσον᾽. δο-
181 κᾷ δέ μοι ϗ Ηρακλῆς ὕστερον, παράδειγμα ὃ βίου τήνδε τ᾽ πόλιν ποιησάμενος, τ᾽ ἀφάνοιαν ἐκείνην ὑπὲρ ἁπάντων ἀνθρώπων λαβεῖν, ἢ μετ᾽ τ᾽ θεῶν [2] αὐτὸν καταστήσασα ἔχῃ. ϗ τὸ σημεῖον ἐναργὲς ἡ πρὸς Θησέα φιλία ὃ μόνον τ᾽ ἐκείνοις πρὸς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ ϗ τ᾽ οἴκησιν οἵαν πρὸς ἀλλήλους, καθ᾽ ἑταιρείαν γενομένων, παμπληθὴς ἐπιφέρουσα. ἀνθ᾽ ὧν αὖ κᾀ πρώτη πόλεων ἥδε ἐτίμησεν ἐκεῖνον ταῖς τ᾽ θεῶν τιμαῖς, ϗ τοὺς παῖδας διετήρησε μόνη. ἀλλ᾽ ὁ λόγος γὰρ ὥσπερ ῥεῦμα φέρων ὑπήνεγκε βίᾳ· ἀναχωρεῖν ὧν, ὅθεν ἐξέβην, καιρός.

Πέμπουσι δὲ θείᾳ πομπῇ χλῶ ὅπῃ πᾷ ἀφορμαὶς ὃ βίου, καθάπερ [3] θεωρικῆς τινος διάδοσιν ὑπισχνούμενοι [4] τ᾽ Δήμητρος, ὡς λέγε᾽), [5] τεθρίππων ἕνα· ϗ [6] ὃ ἅρμα πτερωτὸν εἶ᾽), φήμην κατέχει. ὅπ θᾶττον ἐλπίδος ἧκει πανταχοῦ, ϗ πεύσαντες [7] οὐδέν, ὑδ᾽ ἄβατον ἦν αὐτῷ· ἀλλ᾽ ὥσπερ ἀφ᾽ ὑλῆς ὃ ἀέρος, ὕτως ἐκομίζετο. δοκοῦσι δέμοι κἀκεῖνον τ᾽ λόγον ἔργῳ πρῶτοι βεβαιῶσαι, ϗ καταδεῖξαι τὰς χάριτας [8] ταχείας εἶ᾽) τ᾽ φύσιν· εὖ γὰρ ποιοῦντες ἔφθανον τ᾽
182 ὀπτυμίαν τ᾽ εὖ παθεῖν δεομένων. μνημεῖον δὲ ϗ σύμβολον τ᾽ θείας ἐκείνης πομπῆς, ϗ τ᾽ εἰς ἅπαντας εὐεργεσίας, αἱ πρὸς τ᾽ Ελλήνων ἀπαρχαί, δεῦρ᾽ ἀφικνούμεναι, καθ᾽ ἕκαστον ἔτος τῶν ἀπερμάτων ὑπὸ τ᾽ πρώτερον χρόνων. ἔτι δὲ αἱ ὃ θεῦ μαντεῖαι, δι᾽ ὧν μητρόπολιν τοῦδ᾽ καρπῶν ὀνομάζει τὴν πόλιν, ἄμφω μαρτυρῶν ϗ πρώτην ἔχειν ϗ τοῖς ἄλλοις παρ᾽ αὐτῆς γενέσθαι. πᾶσι δὲ ϗ ἀγῶνας πρώτη πόλεων ἁπασῶν, ϗ ὃ ἆθλον ὁμοίως εὐεργεσιῶν, καλῶς τὰ δοθέντα πιστευθέντα. κᾀ τοι πῶς οὐκ [9] ἀληθῶς ἐκεῖνοι θεῶν μὲν παῖδες,

deorum fuerint, & hac primum ratione dignos ſe donis iſtis eſſe comprobarint, quod iis recte fuerint uſi. Nec enim vel ſub terram exiſtimarunt defodienda, vel alios ſibi aequales evaſuros eſſe timuerunt, ſed ita demum ſe, quantum reliquis praeſtarent, poſſe oſtendere putarunt, ſi eſſent erga omnes benefici. Atque exiſtimo Herculem poſtea, quum hujus urbis exemplum ſibi propoſuiſſet, eam ſententiam de communi hominum ſalute concepiſſe, quae illum inter deos collocavit: cujus quidem rei evidens eſt argumentum inita cum Theſeo amicitia, in qua ea extiterunt officia, quae non ipſi modo, ſed nec alii ulli cuiquam exhibuerunt. Quocirca etiam prima illum haec civitas divinis honoribus coluit, ejuſque liberos ſola conſervavit. Sed me oratio fluctus inſtar tranſverſum rapuit: itaque ad id unde digreſſus fueram, redeo.

Divina igitur pompa commeatum in omnes regiones, tanquam pecuniam theatralem, dimittunt: praefecto illis Cereris alumno quodam, cui & alatum currum attribuit fama, quoniam ſpe citius omnia loca peragrabat, nec ei quicquam arduum erat aut invium, verum quaſi per purum aerem ferebatur. Illud praeterea oſtenderunt primum & confirmarunt, Gratias eſſe natura veloces, poſteaquam beneficiis ſuis egentium cupiditatem praevenerunt. Hujus porro beneficii publici memoriam conſervant eae quae ſingulis annis huc a Graecis mittuntur frugum primitiae: tum Apollinis oracula, qui hanc urbem frugum appellat metropolim; ſignificans eam & primam illas habuiſſe, & aliis poſtea diſtribuiſſe. Prima deinde certamina propoſuit & praemia, ac beneficiis fidem donorum communivit. Merito vero deorum fi-

1 Bar. 3. κρύψαυθαι. 2 Coll. Nov. αὐτῶν. 3 Bar. 7. θεωρητικοῦ. 4 Bar. 7. ὡς λέγεται, τῶν Δήμητρος. 5 Triptolemum. *Cant.* 6 Lege πῇ. 7 Deeſt in Bar. 7. 8 P. Steph. non agnoſcit. 9 P. Steph. ἀληθεῖς.

θεῶν δὲ [1] ἡ τρόφιμοι, σεμνοὶ δὲ τῷ κοινῷ βίῳ πᾶσιν ἀνθρώποις; οἱ μὲν τοιαύτῃ τιμῇ [2] τοὺς τῶν θεῶν αὐτοῖς ἐπάρξασιν, ἄλλα κεκλίκασι τοῖς ἐξ [3] αὐτῶν εἰς φιλοτιμίαν κατέλιπον, ταῦτοι μὲ πρὸς τὰς δόξας θεοὺς [4] γενόμενοι, ὕστω δ' αὖ κ τοῖς ἄλλοις ὁμιλήσαντες ἀνθρώποις. καὶ τοῦτο μὲ οὐζωθοῖ λῆξαν, τελέως ἡμῖν διήνυσαν· τοὐ δ' ἐντεῦθεν, ὥσπερ ὁδῷ δικὰ φέρει, κ πλείω τμήματα τοῖς μὲ εἰρημένοις ἔκαστον ἑφεξῆς· ἐν μέρει δὲ εἰπεῖν, εἰ σώζονται ὑπ' ἀλλήλοις τὴν ἀρχαιότητα, ὕστερον δῆλον.

Κεφάλαιον δ' ἴσως πρῶτ τῶν θείων [5] πρῶτον διεξελθεῖν, εἶθ' ὕτω κ περὶ τ ἄλλης ἐκεί- 183
νων ἀρετῆς διαλέγεσθαι· ἔτι δὲ ὧν καθ' [6] αὑτούς τε κ ὑπ' κοινωνίας εἰργάσαντο, οἱ καθ' ἑκάστους ἀεὶ τοὺς χρόνους. μικρὸν δὲ ἀναλήψομαι· κ γὰ μόνον, οἷς εἶπον ἐτίμησαν οἱ θεοὶ τὴν γῆν [7] ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἄλλοις μεγάλοις. μεῖζόν δὲ, ὃ κ μόνον εἰπεῖν, [8] ἴσως ἐξήρκει· πρὸ γὰ μόνης ταύτης τῆς ὑφ' ἡλίῳ πόλεως ἦρξε. κ καταλαμβάνουσι τ ἀκρόπολιν, ὥσπερ ὅπὶ μοναρχίᾳ κεδόν, ὡς εἰπεῖν, [9] οἱ πρῶτοι τ θεῶν. ταύτης δὴ τ τιμῆς ὐχ ἥττω τὴν δευτέραν ἐπεδείξαντο, ὅπιτρέψαντες δικασταῖς, κ κριταῖς αὐτοῖς τοῖς τότε τὴν χώραν ἔχουσι νομίσαντες χαίειν κ κῦφον ἐπ' ἀμφότερα, ὑπ τοῖς παιδικοῖς κελεῦσαι. φανέντων δὲ τῶν συμβόλων ἑκατέρωθεν, τῦτε ῥοδίᾳ, καὶ τῦ θαλλῦ νικᾷ μὲ Ἀθηνᾶ, καὶ καταδείκνυσι τ θαλλὸν νικῆς εἶ) σύμβολον. Ποσειδῶν δὲ [10] ὑπεχώρησε μὲ, ὐ μὴν καθέλυσε τ ἔρωτα. τ δὲ παρ' ἀμφοτέρων [10] πασῶς τε καὶ τιμῆς ὐκ ἐλάττω σημεῖα τὰ δεύτερα· ἡ μὲ γὰρ σοφίᾳ νικᾷν ἔδωκε τῇ πόλει· ὁ δὲ ταῖς ναυμαχίαις, ὐ μόνον τὰς ἀνταγωνιστὰς νικᾷν, ἀλλὰ κ τὰς τῶν αὐτῶν μεταχόντας· οἴμαι δὲ κ οἷς ὅλως ἀγῶνες καὶ νίκαι ναυ- 184
τικαὶ γεγόνασιν. ἀλλ' ὁ μὲ περὶ τούτων ἐκδεχέσθω λόγος αὐτίκα. λαβοῦσα δὲ τὰς ψήφους

lii & alumni, communiſque vitae autores illi ſunt judicandi, qui poſt honores tot a diis in ſe collatos majorem aliam gloriandi materiam poſteris praebuerint, quum ita ſe tum erga deos, iſtarum rerum autores, tum erga caeteros geſſiſſent. Et haec quidem hactenus producta, finem habent: quae autem ſequuntur deinceps, ea duorum vel etiam plurium viae unius ſegmentorum ſpeciem referunt, & ut cum ſuperioribus ſingula ſunt conjuncta, ita ſe invicem per partes non uſquequaque conſequuntur.

Primum igitur de rebus ad deos pertinentibus dicemus, tum de aliis horum hominum virtutibus: denique de iis quae vel per ſe, vel cum aliis conjuncti ſtrenue ſingulis temporibus geſſerunt. Ut autem paulo altius repetam, non iis tantum, quos dixi, honoribus dii veſtram regionem cumularunt, ſed & aliis multis, eoque inter caetera maximo atque eximio, quod de hoc unico totius terrae oppido principes pene dii inter ſe contenderint, occupata velut in imperium Arce. Quin & alterum non minus honoris genus vobis detulerunt, quum iis, qui tum regionem tenebant, cauſae ſuae judicium commiſerunt, quod cariſſimorum arbitrium in utramque partem gratum ac ſuave fore exiſtimarent. Poſtquam autem notae ſunt utrinque editae, termes, & mare, vicit Minerva, termitique victoriae ſignum dedit: cui ceſſit quidem Neptunus, amare tamen non deſiit. Inde magnum jam utriuſque erga Urbem ſtudium extitit: nam ab illa ſapientiae praeſtantiam accepit; ab hoc, ut navalibus praeliis non adverſarios modo, ſed & ſocios, omneſque quibus res navalis eſſet curae, ſuperaret. Verum de hac re poſt dicendum erit. Quum autem ſuffragia dea

1 Ita Coll. Nov. Bar. 3. & edit. Flor. illud κ caeteri non agnoſcunt. 2 Ita Bar. 3. 7. Coll. Nov. & *Cant.* Vulg. πρὸ. 3 Bar. 3. 7. ἑαυτῶν. 4 Bar. 7. γενόμενοι. 5 Πρῶτον abeſt a Bar 7. 6 Bar. 7. ἑαυτούς. 7 Coll. Nov. ἡμῖν. 8 Bar. 7. ἐξήρκει ἴσως. 9 Neptunus & Minerva. *Cant.* 10 Bar. 3. πασῶς τε κ ασκδῆς.

ob-

ἡ θεός, τὴν ἐπωνυμίαν τῇ πόλει δίδωσιν, ὡς ἑαυτῆς ὕσῃ· καὶ κατεσκευάσατο ὡς κτῆμα ἑαυτῆς, ἀφορμὴν τοῦ εἰρήνευέ τε καὶ πόλεμον· πρῶτον μὲν λόγους τε καὶ νόμων [1] ταύξεις καταστήσασα, καὶ πολιτείαν δυναστείας ἀπηλλαγμένην· ἀφ' ὧν μαθήματα [2] πάντα εὑρέθη, καὶ βίων παραδείγματα εἰσῆλθεν. αὖθις δὲ ὅπλων τε χρῆσιν διδάξασα, καὶ κοσμήσασα τοὺς ἑαυτῆς, ᾧ νῦν ἡμεῖς ἐκείνην σχήματι· ἔπι δ' ἵππων ἁμιλλητηρίων, καὶ πολεμιστηρίων ἔφηνεν ὀχήματα· καὶ ζεύγνυσιν ἐν τῇδε τῇ γῇ πρῶτος ἀνθρώπων ὁ τῆσδε τῆς θεοῦ [3] πάρεδρος ἅρμα τέλειον σὺν τῇ θεᾷ· καὶ φαίνει πᾶσι τὴν τελείαν ἱππικήν. ὀπὶ δὲ τούτοις χορείας, καὶ τελετάς, καὶ πανηγύρεις ἐπεχείρησε [4] ἄλλας δι' ἄλλων θεῶν ὑποδημίας. ταῖς γὰρ τιμαῖς τῶν θεῶν ἠκολούθει τὰ δῶρα διδόντων, καὶ λαμβανόντων ἐκ τῶν αὐτῶν, τὰ ὑποβάλλοντα ἑκατέροις. οὐ μόνον δ' ὑπὲρ τῆς πόλεως θεοὶ πρὸς ἀλλήλους ἤεικ, ἀλλὰ καὶ ὧν ἤεισαν πρὸς ἀλλήλους, ἐν
185 τῇδε τῇ πόλει τὰς κρίσεις ἐποιήσαντο· πανταχόθεν πάντας ἀνθρώπους ὑποφέροντες πρὸς τὴν πόλιν· καὶ πάντων ἀρχὰς καὶ δείγματα βουλόμενοι καταθέσθαι πρ' αὐτῆ, καθάπερ οἱ τοὺς παῖδας πρωτοδιδάσκοντες· ἵν' ὥσπερ παντα χοῦ τῆς ἄκρων πρωτοδιδαξάντων καλῶς [5] ἔχοι τοῖς ζηλοῦσιν· οὕτω κἀκεῖνοι τέλειοι τὴν [6] γιγνομένην ἀρετὴν ὑποδέχοιεν, οἷς χρὴν, ἑπόμενοι· καὶ μὴ [7] μόνον τοῦ πυρῶν καὶ κριθῶν εἶη τὰ σπέρματα αὐτοῖς· ἀλλὰ καὶ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἁπάσης διαίτης τε καὶ πολιτείας [8] ἐκ θεῶν αὐτοῖς εἶη τὰ σπέρματα. καὶ λαγχάνει Ποσειδῶν Ἄρει τὴν ὑπὲρ τοῦ παιδὸς· καὶ νικᾷ ἐν ἅπασι τοῖς θεοῖς· καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ὁ τόπος λαμβάνει τὴν αὐτὴν, τῶν τε συμβάντος σύμβολον, καὶ δικαιοσύνης ὥσπερ ἄλλό τι μαρτύριον, καὶ πίστιν εἰς ἀνθρώπους. οὐ γὰρ ἔστιν ὑπὲρ τὸν Ἄρειον πάγον οὐδὲν εὑρεῖν, εἴ τις ἐυβολὴν ζητοίη. ἀλλ' ὥσπερ τὰ ὕδατα, ὅσα μαντικά, καὶ πνεύματα αὐτόθεν [9] ἴσχει, ὅταν καὶ ὅτος ὁ χῶρος

l. εἴπες

obtinuiſſet, Urbem a ſe denominavit, eamque, ceu ſuam, ad bellum & pacem abunde inſtruxit. Primum etenim literas ac leges protulit, & moderatum reipublicae ſtatum, ex quibus artes omnes, & varia vitae genera ſunt reperta; deinde armorum uſum docuit, eo majores noſtros ornatu induens, quo nos illam nunc ſolemus. Poſt equorum currus ad bella & certamina comparatorum edidit, poſtquam in hac primum terra integrum currum dea juvante aſſeſſor deae conſcendit, ac perfectam tradidit omnibus equeſtrem diſciplinam. Tum choreae, ſacra, & feriae ad ſingulorum deorum adventum ſunt introducta: nam ex honoribus a diis profectis dona, quae ſinguli pro ſua parte darent & acciperent, ſequebantur. Neque vero de Urbe ſolum inter ſe dii contenderunt, ſed & in Urbe de controverſiis ſuis ferri ſententiam voluerunt, ut omnes undecunque ad hanc urbem converterent, in qua rerum omnium elementa & exempla, quaſi pueros docerent, proponebant, ut quemadmodum, quum periti ſunt magiſtri, bene agitur cum diſcipulis: ita & illi perfectam virtutem, imitantes quos oportebat, conſequerentur, nec hordei tantum & frumenti, ſed etiam juſtitiae omniſque civilis virtutis a diis haberent ſemina. Primum igitur Neptunus Marti litem caedis intendit, & causa cecidit, omnium deorum ſuffragio: unde & nomen locus ſumpſit, partim ad rei geſtae memoriam, partim ad juſtitiae teſtimonium fidele apud homines ferendum. Nihil enim eſt Areopago excellentius: nec ſecus atque ex fontibus ſacris flatus una ſolent ſubmitti, hic etiam locus per-

1 Bar. 3. Coll. Nov. πέζειν. 2 Ita Bar. 3. Coll. Nov. & edit. Flor. in aliis deeſt. 3 Erichthonius. Cant. 4 P. Steph. ex Ald. ἄλλας δ' ἄλλων θεῶν ὑποδημίας. 5 Coll. Nov. ἴσχῃ. Bar. 3. 7. & edit. Flor. ἴσχει. 6 Non agnoſcit Bar. 7. 7 Bar. 7. μόνων. 8 Bar. 7. οὐκ ἐκ θεῶν. 9 Ita Ald. & Bar. 7. in margine, Cant. ἀνίσχει. Bar. 3. Coll. Nov. ed. Flor. & Bar. 7. in textu ἰσχύει.

ὥσπερ ἀνίεναι δοκεῖ τὴν δικαίαν γνῶσιν ἐναργῆ, καὶ τὸ φιλεῖσθαι τοῖς θεοῖς ὡς δυνατὸν ἐγγυτάτω, καὶ τοσούτῳ πεπίμπται φιλεῖσθαι πάντων τῷ συγκεχωρηκότι· ὥσθ' οἱ μὴ ἡττώμενοι φέρεσθαι ὁμοίως τοῖς κεκρατηκόσιν· ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι, καὶ σεμνέδρια τά τε ἄλλα, καὶ ὃ μέγιστον ὁ δῆμος, πάν- 186
τες ἰδιῶται φεύγουσι τοὺς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ δίκας εἰσὶν ἥκοντες. καὶ μεταβολὴ τούτου μόνου ἥδη χρόνου οὐκ ἤνεγκεν, οἷα δὴ τὰ ἀνθρώπινα, ἀλλ' ὥσπερ ἀγωνισμάτιον τοῖς θεοῖς ἀνεῖται, καὶ οἷς ἐξ ἐκείνου καθήκει. καὶ πάντες φιλόδικημα δικαιοσύνης νομίζοντες, οὕτω τι- μῶσιν αὐδοῦσι τὰ θεῶν. ἑτέρα δὲ ψῆφος κείσις ὕστερον μικτὴ τοῖς ἀγωνισαμένοις· θεία δὲ καὶ αὕτη τοῖς δικασαμένοις· ἣν ἀγωνίζεται τῶν Πελοπιδῶν [2] ἀνὴρ δυσμενῶν, [3] φεύγει τὰς νεωτέρους τοῦ τόπου θεὰς σεμνὰς καταφυγών. καὶ δίκης, ὥσπερ ἔφευγεν εἰς τὴν πόλιν, [4] ὡς ἐνταῦθα, εἰπέρ που τιμᾷ δικαίαν φιλανθρωπίαν ἔσαν· καὶ τυχὼν τοῦ θεοῦ, τῶν μανιῶν ἀπαλλάττεται.

Περὶ μὲν δὴ γένους καὶ τροφῆς καὶ τῆς ἐκ θεῶν τιμῆς, καὶ τῶν δωρεῶν, ἃς αὐ- τοί τε εὕροντο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἔνειμαν, εἴρηται. τῶν μὲ πραγμάτων ἴσως ἧττον, οὐκ ἧττον δὲ ἢ τῶν πρὸ ἡμῶν. νῦν δὲ παντοδαπῶν ὄντων, ἀκόλουθον ἴσως ἐστὶ λέγειν, ὧν μέρος [5] ἐν γλαφυρᾷ τοῖς εἰρημένοις· [6] ὅση τῇ περιουσίᾳ τῆς φιλανθρωπίας εἰς ἅπαντας ἐχρήσαντο, 187
καὶ ὅπως εἰς τὸ κοινὸν ἐπολιτεύσαντο. ἄνειμι δὲ καὶ ἐνταῦθα μικρόν. ὥσπερ γὰρ τοῖς θεοῖς οὐκ ἀπέχρησε δι' ἑνός τινος τρόπου τὴν εὔνοιαν [7] ἀναδείξασθαι τῇ πόλει, ὅτως ὑπ' ἐκεῖ- νοι τὸν σίτου τὴν κοινωνίαν [8] τοῖς ἀνθρώποις ἔκειναν ἐξαρκεῖν. ἀλλ' ὁδῷ περήσαν αὔξοντες τὴν φιλοτιμίαν, ὥσπερ οἱ τὰ σπέρματα. μεγίστη δὲ καὶ κοινοτάτη τῶν εὐεργεσιῶν ἡ τῶν 189
πανταχόθεν δυστυχούντων [9] ὑποδοχὴ καὶ σωμηδία. ὃ γὰρ ἔστι γένος [10] οὐδὲν τῆς Ελλάδος, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὃ τῆσδε τῆς πόλεως ἀπείρατόν ἐστιν, οὐδ' ἄοικον ὅτι χωρῶν· ἀλλὰ [11] καὶ πό-

fectam juris ſcientiam ac prope divinam videtur emittere. Itaque tanto omnium conſenſu honoratur, ut ejus judiciis qui vincuntur, aeque ſint atque victores, contenti, omneſque principatus, & conventus, ac potiſſimum populus, ad hunc locum ſe conferant, nec ulla hic unquam acciderit mutatio, prout ſunt res humanae, verum tanquam certaminis locus diis fuerit, & qui poſt eos ſuccedunt, dicatus, omneſque eum, ceu juſtitiae exemplar, deorum veneratione colant. Altera deinde acta eſt ibidem cauſa, diverſis conſtans actoribus, judicibus autem diis, in qua Pelopides quidam ab Eumenidibus, quae locum nunc accolunt, reus agebatur: qui quum ad civitatem confugiſſet, & quaſi provocaſſet, tanquam hic ſaltem aequitatem reperturus eſſet, deae favore adjutus, a furore fuit liberatus.

Atque hactenus quidem de origine, alimento, & deorum donis atque honoribus, quos ipſi & ab illis conſecuti ſunt, & cum aliis communicarunt, diximus, non ut res poſtulabant, ſed ut vires ferebant. Sequitur autem ex multis dicendum, quanquam & in ſuperioribus aliqua ex parte explicatum eſt, quanta ſint erga omnes humanitate uſi, qualemque communem muneris ſui functionem inſtituerint. Etenim quemadmodum dii (ut & hic paulo altius ordiar) non unum duntaxat benevolentiae ſpecimen ipſis ediderant, ita nec illi frumentum cum aliis communicatum judicarunt ſufficere, niſi gradatim procedentes, velut qui ſerunt, ſtudium ſuum augerent. Maximum autem beneficium eſt illud, quod omnes undique afflictos ſuſceperunt ac foverunt. Nulla namque Graeciae gens eſt, ut ita dicam, quae hac civitate non ſit uſa, & in ea ſuo tempore non habitarit. Nam & op-

1 Bar. 3. τότου δ' χωρίου. 2 Oreſtes, *Cant.* 3 Lege φεύγει τὰς σεμνοτέρας δ' τόπου. 4 Coll. Nov. ὥσπερ. 5 Pro ἐν γλαφυρᾷ Coll. Nov. legit ἐγγλύφασθαι. In margine autem ſcriptum χρ. ἐν. 6 Bar. 3. ὅσῃ τινὶ καὶ οἵᾳ τῇ περιουσίᾳ. 7 Coll. Nov. ἐνδείξασθαι. 8 Bar. 3. ἔκεινον τοῖς ἀνθρώποις. 9 Bar. 3. ὑποδοχή. 10 Haec verba non agnoſcit P. Steph. 11 Ita Bar. 3. 7. Coll. Nov. & edit. Flor. in edit. Steph. καὶ deeſt.

pida,

λεις καὶ ἔθην μετελήλυθεν εἰς αὐτὴν, καὶ καταπέφευγε, καὶ κατ' [1] ἄνδρα σχεδὸν οἱ γνωριμώτατοι τῶν ἁπάντων μὴ ἀμήχανον, καὶ μνημονεῦσαι πρῶτον, καὶ [2] τῆς μνήμης τὰς λόγους συμμέτρως ἀποδοῦναι, μὴ ὅτι τὰ ἰδία λέγω μεταξάντων, κατὰ συμφορὰς, ἀλλ' οὐδὲ τὰ κοινῇ. ἃ δ' ὀφείλει τοῖς παλαιοῖς ἀντιμότατα, καὶ ὥσπερ ἀρχὴ [3] τοῖς πολλοῖς δηγεῖσθαι. Ηρακλέους ἀπελθόντος ἐξ ἀνθρώπων, ἡ μὲν πόλις, καὶ νεὼς καὶ βωμοὺς ἱδρύεται πρώτη, καθάπερ
188 καὶ πρόσθεν τοῖς μυστηρίοις ἐτίμησε πρῶτον [4] ξένων. καὶ διατελεῖ δὴ θεὸς ὢν καὶ δοκῶν ἐξ ἐκείνου. οὐ γὰρ μόνον τοὺς πρεσβυτάτους [5] ἄρχα τῶν θεῶν ἦρξε τιμᾶν, καὶ ταῦτα διαφερόντως [6] καὶ ὥσπερ πάντας, τοὺς ἀκολουθήσαντας· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπίλυδας αὐτὴ μόνη τῶν ἄλλων [7] θεῶν ἐξέφηνεν, ὥσπερ συμπολιτευομένη τοῖς θεοῖς· [8] ἅμα δὲ ἐκεῖνοί τε ἐδέχοντο, καὶ ταύτην οὐκ ἐλελήθει, ἀλλ' ἐξηγεῖτο τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις καὶ ἀνεκήρυττεν, ὥστε ἀπέφηνε τοὺς τε Θηβαίους, ὀλίγον τῇ φύσει προσήκοντας αὐτῇ, κτῆ ταυτοὶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους, οἷς τι μέτεστιν ὡς οἰκείοις ἐκείνου μνήμης. μόνη γὰρ οἶδεν τίνων ἦν ἄξιος. αὐτῇ μὲν [9] οὖν ταύτην ἀποδεδώκει τὴν χάριν, δι' ἣν καὶ ὅσων προσὸν τῶν ἄλλων ἔτυχεν Ηρακλῆς, [10] ἁπάσας τὰ πόλεως χάριτας δικαίως ἄν τις λέγοι· ταύτην γὰρ ἅπαντες μιμησάμενοι, τὰ δίκαια συνωμολόγησε. Εὐρυσθέως δ' ἐλάσαντος μὲν ἐκ Πελοποννήσου τοὺς παῖδας αὐτοῦ, [11] προσθέντος δ' ἑτέραν ἀγωμοσύνην ἔτι μείζω καὶ δεινοτέραν, [12] τῷ μηδὲ τῶν ἄλλων πόλεων μηδεμίαν δέχεσθαι προχωρῆξαι [13] καὶ τὰ ἔσχατα ἀπειλήσαντος, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἐφετλίαζον, βοηθεῖν δὲ οὐκ εἶχον.
189 ἡ πόλις δὲ ὑπεδέξατο μόνη τῶν ἁπάντων, [14] μισήσασα μᾶλλον τὰς ἀπειλὰς ἢ φοβηθεῖσα. καὶ τὴν [15] προσταισίαν, [16] ἣν ἅπαντων ἀνθρώπων Ηρακλῆς ἔσχε, ταύτην αὐτὴ τοῖς ἐκείνου παισὶν, ὥσπερ τινα ἑράνου φορὰν διεσώσατο· εἰκότως. καὶ γὰρ [15] ἐκείνῳ τῶν πλείστων διὰ Θησέως συνεπείληπτο· καὶ

pida, & gentes, & viri fere nobiliſſimi in eam commigrarunt: quos quum omnes, tam qui privatim per temporum injuriam, quam qui catervatim huc confugerunt, digna referre mentione factu ſit difficile, exponam ea quae prima ſunt & antiquiſſima. Quum enim Hercules e vivis exceſſiſſet, Urbs ei primum templa & aras conſecravit, ſicut & olim primum ex peregrinis ad initia admiſerat: unde pro deo deinceps eſt habitus. Nec enim antiquiſſimos illa tantum deos eximiis honoribus praeter omnes ſui ſectatores affecit, ſed & novos deos cum aliis adoptavit, quaſi communem rempublicam regerent: quod quum illi admitterent, ipſa non ignoravit, verum apud alios praedicavit, adeo ut parvam admodum Thebanis, aliiſque ſimilibus qui ejus memoriam pro familiaritate colunt, cum Hercule cognationem intercedere oſtenderit; quandoquidem eum ſola rite noverat colere. Hanc igitur ipſi gratiam retulit, quae omnes etiam, quas ab aliis ille conſecutus eſt, in ſe complectitur: ſiquidem hujus aemulatione reliqui officium ſuum praeſtiterunt. Poſtquam autem Euryſtheus ejus liberos e Peloponneſo exegit, & majore inſuper ingrati animi vitio reliquis oppidis, ne illos acciperent, interdixit, graviſſima quaeque interminatus: tum alii quidem vicem ipſorum miſerati ſunt, quoniam opem ferre non valebant; Urbs autem ſola eos excepit, minas illius exoſa potius quam reverita: & quod Hercules in omnes habuerat imperium, id ejus liberis quaſi collationis proventum reſervavit; nec injuria: nam & cum ipſo multa per Theſeum fuerat aggreſſa, eumque,

1 Coll. Nov. ἄνδρας. 2 Coll. Nov. τῇ μνήμῃ. 3 Lege τοῖς ἄλλοις, δηγεῖσθω. 4 Coll. Nov. ξένων. 5 Abeſt a Bar. 3. 6 Deeſt in Bar. 7. 7 Ita Bar. 3. Coll. Nov. & ed. Flor. Bar. 7. μὴ τῶν θεῶν ἐκείνων. P. Steph. μὴ τῶν ἄλλων ἐκείνων. 8 P. Steph. ἅμα γὰρ δέ. 9 Bar. 3. 7. & Coll. Nov. δή. 10 P. Steph. ἀπάσης τῆς πόλεως δικαίως. 11 Sic MSS. & edit. Flor. P. Steph. προσθέντος. 12 Bar. 7. τό. 13 Deeſt in Bar. 7. 14 Forte μισήσασα. 15 Coll. Nov. ἁπάντων ἀνθρώπων ἦν. 16 Bar. 7. αὐτῆς.

poſtquam

πάλαι καινὸν ἦγεν, ἀφ' ἧς ταυτὰ ἑώρα γινώσκοντα ἑαυτῇ· καὶ ἃ μὲν κατειργάσατο μετ' αὐτῶν, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν, [1] ὃ ἑτέρα τῶν λόγων καθήκει δηλῶσαι μείζω. τὴν δ' οὖν ὀρφανίαν ὅτω λαμπρὰν αὐτῶν ἐποίησατο, ὡς αὐτοῖς τ' συμφορὰν λυσιτελῆσαι. ἡ γὰ τὴν ὀρφανίαν μόνην ἄδηλον κατέστησεν, ἀντὶ τῶ πατρὸς αὐτοῖς [2] γενομένη, ἀλλὰ καὶ ὡς πατρόθεν εὐεργέτας τῶν ἀνθρώπων ἅπας ἐτίμησε, τέτταρας μὲ δοῦσα νέμεσθαι πόλεις τῶν τότε οἰκουμένων ἐν τῇ χώρᾳ, τροφοὺς δὲ θρέψασα δημοσίᾳ, πατρὸς εὐεργέτου παῖδας, ὥσπερ [3] ὃς ὕστερον τ' ἐν τῷ πολέμῳ [4] τελευτησάντων τρέφειν ἐνόμισε. καὶ μέντοι καὶ τὰ τροφεῖα τρέφοντα ἀκομίσατο ἑαυτῇ· τῶν γὰρ εὐπραγμένων ἀξίους εὗρεν· ἡ δ' ἐκείνων ὁδὸς τὸ δεῦρο κοινὴ [5] δὴ πάντων ὕστερον τῶν ἐκπεπλόντων ἐγένετο· μᾶλλον δὲ ὅτι πολλοῖς τοῖς τοτέρων καὶ κείνοι κατέφυγον. ἅπασι γὰ ἡ πόλις ἑαυτὴν παρέσχε τοῖς ἐν χρείᾳ κοι- 190
νὴν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. καὶ πάντες ὅτι δυοῖν [6] ὅρμοιν ἔδοξαν οἱ Ἕλληνες, ἀληθῆ νομίσαντες· ἰδίᾳ μὲν ἕκαστοι τὴν ἀρχαίαν, [7] κοινὴν δ' ἅπαντες ταύτην τροσονομάζοντες πατρίδα· καὶ τὴν μὲ τροτέραν, δευτέραν· τὴν δ' ὑστέραν, τροτέραν ἄγοντες τῇ δυνάμει. τοσού-
τῳ γὰρ βεβαιοτέραν ταύτην αὐτοῖς εἶ), καὶ λυσιτελεστέραν, ὅσῳ μᾶλλον ἀνάλωτον, καὶ ὡς ἀληθῶς ἱερὰν καὶ μετὰ τῆς τείχους ἔγνωσαν, ὀρθῶς βουλεύσαντες. τοῦτο μέν, ὃ τροὶ Θήβας ἀτυχήσαντες· καὶ τάσης τῆς Βοιωτίας συνεκπεσόντες· τοῦτο δὲ, Θετ-
λῶν οἱ [8] ταύτην τραπόμενοι, καὶ Τανα γρῶν οἱ μεταστάντες, Δωριέων Πελοποννήσου κρατησάντων, ὑπὸ τῶν εἰξάντων ἀναστάντες· οὗτοι δ' ἦσαν Ἰωνία πάντες. [9] τὰ δ' αὐ-
τὰ τοῖς [10] τοὺς ἀπ' [11] ἀμφοτέρων τῶν ἠιαλῶν ἐποίησε, τῆ τ' Εὐρείου καὶ τῆ Ἑῴᾳ. καὶ γὰρ καὶ τούτοις, κἀκείνοις, ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὑπεδέξατο. ἔτι δὲ [12] ἃ καὶ παντά-

postquam secum sentire cognoverat, pro socio habuerat. Et quaecunque quidem cum ipsis vel pro ipsis gesserit, suo loco dicentur; caeterum tutelam ipsorum tam magnifice gessit, ut eis clades profuerit. Etenim non orbitatem modo abstulit, assumpta patris vice, sed ut paternos hominum servatores honoravit, tum urbes quatuor, quae tunc in ea regione incolebantur, eis attribuens, tum ipsos publice primos alens, velut post eorum qui in bello perierant, liberos nutrire coepit. Quinimo non poenitenda suae benignitatis recepit praemia, nec male se liberalitatem suam collocasse cognovit. Illorum porro in urbem adventus communiter ab omnibus exulibus postea fuit usurpatus, si non & ipsi potius post alios multos huc se contulerunt. Omnibus enim ab initio communem se in aerumnis civitas praebuit, ita ut Graeci omnes duabus niti ancoris viderentur, quum antiquam patriam pro vera singuli haberent, communem autem hanc appellarent, & ut priorem secundo, ita posteriorem primo loco ponerent. Hanc namque tutiorem & commodiorem putabant, quod eam invictam esse ac vere sacram experientia didicerant, tum qui ad Thebas cladem acceperant, omnique Boeotia exciderant, tum Thessali, qui huc diverterunt, tum etiam Tanagraei: qui, quum Dores Peloponneso potirentur, ab iis, qui olim cesserant, expulsi, huc commigrarunt; isti autem omnes sub Ionia comprehendebantur. Eadem autem & iis qui utrumque littus, tam orientis quam occidentis, accolunt, praestitit: utrosque enim temporibus ipsorum excepit. Quid quod etiam gentes quas-

1 Deest in P. Steph. 2 Bar. 7. & ed. Flor. γινομένη. 3 Lege ἡνίκ. 4 Bar. 3. πεπολυτικότων. 5 Δὴ non agnoscunt MSS. & ed. Flor. 6 Ita Coll. Nov. in marg. coeteri ὁρμεῖν. 7 Coll. Nov. & ed. Flor. κοινῇ. 8 Bar. 3. & Coll. Nov. ταύτη. 9 Bar. 3. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. τὸ δ' αὐτό. 10 Illa τὰς ἀπὸ non agnoscunt Bar. 3. 7. deest etiam ἀπὸ in Coll. Nov. 11 Heraclidis. *Cant.* 12 Transponit Bar. 7. & legit Ἑλλήνων ἃ καταφεύγοντα.

dam

πασιν ἐκκεχωρικότα τῶν γένη τ̃ Ελλήνων καταφεύγοντα εἰς αὐτὴν ἀνέλαβεν, ὥσπερ Δρύο-
191 πας χ̀ Πελασγούς· ὧν ἔτι καὶ νῦν [1] σημεῖα τῆς σωτηρίας λείπεται. αἱ γὰρ ἀπ' αὐτῶν
ἐπωνυμίαι, [2] σύμβολον τ̃ οἰκήσεως αὐτῶν ἅμα, καὶ σωτηρίας [3] εἰσίν. ὕτω δ' ἐκ παλαιῶ
πᾶσιν ἑαυτὴν δοῦσα διετήρησεν, ὥσπερ νόμον, εἰς τέλ@ τὴν γνώμην, χ̀ διεξῆλθε μέχ̀
πάντων τ̃ Ελληνικῶν καιρῶν, ἅπασι τὰς πύλας ἐπανοίγουσα, τοῖς ἐκ τοῦ πολέμου, ἢ
[4] καὶ κατὰ στάσιν, ἢ καὶ κατ' ἄλλην τινὰ φεύγουσι τύχην, πόρρωθεν ἀποχρήπτουσα βαρ-
ρεῖν, ὡς οὐδεὶς ἔσαι τοῦ Ελλήνων ἄπολις, ἕως ἂν ἡ τῶν Αθηναίων ᾖ πόλις· ἀλλ' ἢ πα-
τρίδα μεταλλάξουσιν, οἷς συμβαίνει. μιᾶς μέν γε τ̃ τετρῶν ἐν Πελοποννήσῳ μοιρῶν ἀφα-
νισθείσης τ̃ [5] Μεσσηνίων, μόνη διετήρησε τοὺς λοιποὺς αὐτῶν, δεξαμένη τε, χ̀ σκεψαμένη τό-
πους ἐν οἷς ἔμελλον ἱδρύσεσθαι. καὶ νῦν εἰσὶ Μεσσήνιοι μέχ̀ τοῦ πόλιν. αὖθις δὲ ὑπὸ τοῦ
Βοιωτίαν πάθους [6] συσάντ@, χ̀ τ̃ ὑπερβολῆς ποθ' αὑτοῦ ἀτυχήσας τοῖς Ελλησι πόλεως ἀποδοκήτου, χ̀ πρὸ ἀξίαν ἀναιρεθείσης, οὐδένες εἰς τοῦ χρείαν ἀπεμνημόνευσαν,
192 ὑφ' ἑπεκύφιξ, ἀλλὰ ὅ μὲ τῶν ἄλλων μέρος, ἔζηκε τὸ Πλαταιέων γέν@. ἡ δὲ πόλις
μὴ καλῶ ὑπὸ σχήματος τοῦ δυσχέραν ἐπανώρθωσεν αὖθις, Αθηναίους ἀντὶ Πλαταιέων ἀπο-
φήνασα, χ̀ φυλάξασα τῷ τόπῳ τὸ μνημεῖον, ὥσπερ [7] εἰκὸς ἦν τοῦ κοινοῦ τότε πάντων
ἀποσᾶσαν· τοὺς δὲ πιάσαντας τοῦ ἐκεῖ φθορεῶν ἀνορθῶσαι. [8] πάλιν τοίνυν Θηβαίων
κακῶς ὑπὸ τῆς φρουρᾶς τῆς Λακωνικῆς μέχειμένων, ἐδέξατο @ δῆμον, καὶ διέτειβον οἱ φεύγοντες ὡς Αθηναῖοι τ̃ χρόνον τοῦτον, ἕως ἔμελλον μέχ̀ τῆς πόλεως αὖθις κομεῖσθαι τοῦ ἑαυτῶν. [9] αὖθις [10] οὖν Πλαταιέας δεύτερον ξοικισθέντας, καὶ Θεσπιέας
ἅμα ἐκείνοις, δέχεται πανοικεσίᾳ. καὶ πάλιν Θηβαίους ὑπὸ τῆς ἐσχάτης ἀτυχήμασι,

dam longiſſime nunc a ſe remotas, intra ſe admiſit? ex quibus ſunt Dryopes & Pelaſgi: quorum adhuc ſalutis extant ſigna. Ducta namque ab ipſis nomina, ut habitationis, ita ſalutis quoque ipſorum retinent memoriam. Hoc autem modo iſtum ſe omnibus impertiendi animum ab initio ad finem uſque conſervavit, ad quaſvis Graeciae clades omnibus portas aperiens, eoſque, qui alicunde propter bellum, ſeditionem, aut alium caſum, exularent, procul bono animo eſſe jubens, quaſi nullus Graecorum, donec Athenarum ſtaret urbs, urbe carituras eſſet, niſi quod patriam mutarent, ſi quibus hoc contingeret. Sane poſtquam una de tribus Peloponneſi partibus, Meſſeniaca, fuit deleta, ſola civitas haec eorum reliquias conſervavit, locumque in quo eas collocaret, conquiſivit: & nunc civitatis extant beneficio Meſſenii. Quum autem in Boeotia clades eſſet accepta, & urbs ea, in qua Graeci aliquando floruerant, praeter opinionem ac meritum eſſet exciſa, nullus eorum inopiae ſuccurrit, quum Plataeenſes etiam ſtationem reliquiſſent, verum Urbs ipſorum infortunium ſublevavit, Athenienſes Plataeenſibus ſubſtituens, ac loci memoriam conſervans, quemadmodum ea, quae tunc omnibus praeerat, dignum fuit, iis etiam, qui ex optimatibus ceciderant, erectis. Poſt rurſum, quum Thebani iniquius a praefidiis Laconicis tractarentur, populum ad ſe recepit, qui jure civium hic uſus eſt, donec civitatis opera ſuam regionem recuperaret. Iterum deinde Plataeenſes ſecundo expulſos una cum Theſpienſibus oppidatim accepit, ut & Thebanos denuo, in extrema miſeria,

1 Bar. 7. μνημεῖα, & recenti manu σημεῖα. 2 Bar. 3. 7. & ed. Flor. σύμβολον ὅσαν τ̃ οἰκήσεως. 3 Editi, αὐτῶν εἰσίν. 4 Et haec & ſequens particula χ̀ deeſt in Bar. 7. 5 Ubique hanc vocem ſimplici σ legunt Bar. 3. & 7. 6 Bar. 3. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. συμβάντ@. 7 P. Steph. εἰκὸς τὴν κοινῆ. 8 Xenoph. lib. 5. 9 Id. lib. 6. 10 Bar. 3. & 7. αὖ.

&

ὑ περὶ τούτων τὰς ὑπὸ Θρᾴκης κακῶς πεφεύγοντας δύο ὑ τριάκοντα πόλεων· ὅσον [1] τε λοιπόν, [2] τὰς ἀπ Κορίνθου, ὑ Θάσου, καὶ Βυζαντίου, καὶ πανταχόθεν, τίς ἂν ἐξαριθμήσειεν; οἰμαι μὲ οὐδὲ τὰς ἀπ τῶν νήσων [3] μόνον εἰ ῥᾴδιον. μόνη γὰρ ὡς εἰπεῖν ἁμαγέτης πρὸς τ ἁπάντων τύχην ἀμιλλωμένη, ὑ πειρωμένη πᾶσι περιτρέπειν τὰς συμφορὰς ὑπὲρ ἀτερπεῖα, ὑ [4] τιμὴ παροιμίαν ἐνήλλαξεν· ὑ γὰρ ἀκροδρυῶν εἰ κατέδειξε φίλον κακῶς πεφεύγαν- 193
τα· ἀλλὰ [5] πολλοὺς ὑ τ πρόσθεν ἀφανῶν ὑπὲρ τοὺς ἀτυχήμασι φίλους πεποίηκε. ὑδ' εὖ μὲ πράξασι κέχρηται, κακῶς δ' ἀπαλλάξασιν ἠτίμακε, τῇ τύχῃ μετρήσασα [6] τὴν φιλανθρωπίαν. ἀλλὰ τὸ δ δυστυχεῖν χαρᾶς δ πρᾶξαι εὖ [7] πεποίηκε· τοῖς πολλοῖς τὰ πρ' αὐτῆς ἀγαθὰ [8] προσθεῖσα, ὑ ποιησαμένη κοινωνούς, ὧν ὅτε κάλλιστα ἔπραττον ὑδ' ἐλπὶς ἦν αὐτοῖς. ὑ γάρ τοι πάντες ἐν ἅπασι τοῖς τ χρείας ἔχουσι, μίαν ταύτην [9] ὁδὸν εἶδον, τ δεῦρο φέρουσ. ὑ πρεσβυτάτη τ Ἑλληνίδων ὅσαι, ᾗ δέχεσθ τὸς πανταχόθεν μᾶλλον, ἢ ᾧ προειληφέναι χρόνῳ δ γένους, ὡσπερεί πατρὶς ἐστί, ὑ ἑστία κοινή. ὑ τ ἐπιτηδειότητα τ πρὸς ἅπαντας, ὑ μόνον, οἷς αὐτὴ παρ' αὐτῆς ἀπέστειλεν, ἐδήλωσεν· ἀλλὰ ὑ ᾧ τ ὕδατος παρέχειν, τοῖς ἔξωθεν καταφεύγουσιν εἰς αὐτήν, ὑ προσίεσθ πάντας ὡς μέρος αὐτῆς.

Εν μὲν δὴ τοῦτο [10] τοιοῦτο, ὑ τοσοῦτον εἶδος εὐεργεσίας, τοῖς πεπυσμένοις ἀκόλουθον. ἕτερον δ', ὃ καὶ τοῖς πράγμασιν ὀφθὲν ἐφέξης, καὶ μεγέθους χάριν ὑ λείπ. πρῶτα. 194
ὖσα γὰρ τὸν κοινὸν τῶν Ἑλλήνων ἀγωνιτὴν, ἑαυτῇ δὲ πατρῷον τ Ἀπόλλω τὸν Πύθιον, ἐξήγαγε πανταχῆ γῆς τὸ Ἑλληνικὸν, τ αὐτῷ [11] φυλακὴν ἅμα καὶ πρόθηκιν τῷ γένει ποιουμένη. ὑ πρῶτον μὲ τῷ ὑπακειμένῳ ἐκάθηρε θάλατταν. ἔοικα δὲ, ὑ ὃ πρῶτον λέ- 196
γειν τ ἔργων, καὶ τῆς Ελλάδος ὥσπερ λήμῃ ἀφεῖλε, τὰς ὑπὸ τῶν πρόθυρων ὀχλουμένους

& paulo ante civitatum duarum ac triginta reliquias e Thracia profugas. Jam qui ex Corintho, Thaſo, Byzantio, & undique huc confugerunt, nullo poſſunt numero comprehendi, ac ne inſulares quidem duntaxat. Etenim ſola cum omnium fortuna perpetuo contendit Urbs, omniumque clades in melius conata eſt convertere, vetuſque dictum immutavit: oſtendit enim ſe amicos infelices nequaquam fugere, quum permultos etiam a quibus antea diſſidebat, poſt acceptas clades in amicitiam receperit, nec quos felices admiſerat, infelices factos dimiſerit, quaſi fortunae humanitatem accommodaret, ſed infortuniis ad beneficiorum occaſionem ſit uſa, de ſuo pleriſque impertiens, quae prius nunquam vel ſperaverant. Omnes igitur in omnibus calamitatibus huc ferentem viam ſolum norant: & urbs Graecorum antiquiſſima, non tam propter longi temporis praeſcriptionem communis eſt omnium quaſi domus ac patria, quam quod omnes undique ſuſceperit: ſuamque cum omnibus cognationem non magis iis, quae a ſe in omnes regiones dimiſit, quam quod omnibus ad ſe confugientibus locum dedit, & eos in ſe ceu membra admiſit ſua, comprobavit.

Atque hoc quidem ac tale eſt unum beneficii genus, prioribus acceptis conſentaneum. Alterum deinde, quod & tempore conſequens eſt, & magnitudine non inferius, tale edidit. Conſulto namque Apolline qui communis eſt Graecorum interpres, & civitatis deus avitus, Graecos in omnem partem eduxit, cuſtodiae ſimul & augmenti ſui rationem iniens. Ac primum quidem (quanquam hoc primum opus non eſt) adjunctum purgavit mare, & Graeciae quaſi lemam abſtulit, ſublatis iis qui ad fores moleſti

Inſpr. P. 288. Et Sophocl. Verſ. Vid. Schol. in Vol. II. 235.

1 Non agnoſcunt Bar. 3. 7. & Coll. Nov. 2 Bar. 3. 7. & Coll. Nov. τοὺς. 3 Μόνους. Bar. 7. 4 Menandri, *Ἀνδρὸς κακῶς πράσσοντος, εὐκαποδὼν φίλοι. Cant.* 5 Bar. 3. καὶ πολλοὺς καί. 6 Sic. MSS. P. Steph. καί. 7 MSS. πεποιηκέ. 8 Bar. 3. προσθεῖσα. 9 Bar. 7. εἶδον ὁδόν. 10 Bar. 3. & Coll. Nov. τοιοῦτον. 11 Coll. Nov. ἅμα φυλακῇ. Bar 3. ἅμα καὶ φυλακήν.

erant

ἀναῤῥήσασα, λέγω [1] δ' λῃῤῥικὸν ἅπαν καὶ βαρβαρικόν· καὶ καταναγκάσασα ὡς πορῥωτάτω τ' Ελληνικῆς ἀποχωρῆσαι, καὶ [2] τῶν εἰαυλων, ἀποχωρῆσαι. ἐξ ὧν ὁ τ' νήσων κύκλος ᾠκίσθη βεβαίως. καὶ ἀφ' τ' ἠμερωτάτων τ' Αἰγαίου ὑπῆρξε πλεῖν, σύνδυο καὶ σύντεχνοι πόλεις, ὥσπερ ἐν ἠπείρῳ νήσου μᾶς ἀμείβοντας ἔστιν ὅ· ὅπως εὖ κατεσκεύασε τ' θάλατταν. ἐφ' δὲ τούτοις τὰς ὑπκειμένας τῇ Πελοποννήσῳ νήσους ᾤκισε, τὰς Εσπερίους τόπους οἰκειωμένη, καὶ πανταχόθεν τοὺς βαρβάρους ὥσπερ προβόλοις ἀνείργουσα· ὡς δ' αὐτῇ διεχόθεν κατεσκεύαστο ἡ τ' Ελλάδος φρουρά, [3] καὶ συνεκέκλειστο ὥσπερ λιμέσι κλειστοῖς· ὅτως ἤδη καὶ μέχρι τ' ὑφορ-
195 είας ἦει ἀφ' τ' θαλάττης· καὶ διεβίβαζεν εἰς τ' Ασίαν τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἀποικίας, συνάπτουσα τ' γῆ ὡς μίαν οὖσαν τῇ φύσει, καὶ τὰ πέραν τ' Ελλάδος ὑ κεχωρισμένα, ἕως κατεσκεύασε τὸ ὑπὲ τ' Ασίας ἀντίπροφρον, εἰ οἷόντ' εἰπεῖν, Ελλάδι τῇ παλαιᾷ· μεγάλῃ μὲ αὐξουσα μοίρᾳ τὰ ὑπάρχοντα τοῖς Ελλησι, μέγα δ' εἰς ἀσφάλειαν προϊδοῦσα τ' κοινὴν, ὡς ἔδειξεν ὁ μέλλων χρόνος. κάλλιστον δὲ κόσμον ἀμφοτέρῳ φ' γένει προσθεῖσα, ὑ μόνον φ' πλήθει, καὶ ἅμα χωρίῳ τ' χώρας, ἀλλὰ καὶ τῷ δεῖξαι τ' ὁμόνοιαν, ὅσων καὶ οἵων ἀγαθῶν αἰτία ἔστι. ταύτης δὲ τοιαύτης ὥσπερ κρηπῖδος ἡ ῥίζης ὑποκειμένης, ἐξεφοίτησε καὶ ἀφ' πάσης ἤδη γῆς αἱ τῶν Ελλήνων ἀποικίαι. τοῖς γὰρ πεμφθεῖσι, καὶ κρατήσασιν, ἔρως ἐμπίπτει μιμήσασθαι τὴν μητρόπολιν. καὶ ἀφαλαβόντες ᾤκιζον τ' γῆν, ἐκτείνοντες ὥσπερ ἄλλό τι μέρος τ' Ελλάδος, ἕως ἐξεπλήρωσε ἅπαν τὸ δεχόμενον. καὶ νυῦ ἐπ' ἀμφοτέρους τοῖς πέρασι τῆς γῆς [4] ὑμετέρων παίδων παῖδες οἰκοῦσιν· οἱ μὲν ἄχρι Γαδείρων ἀπὸ [5] Μασα-
196 λίας πρήκοντες· οἱ δ' ὀπὶ τὸν Τανάϊδι καὶ τῇ λίμνῃ μεμιγμένοι. ὡς ἐμοὶ μὲν γέλως ἐπέρχεται, ἀκούοντι τὴν νυῦ πόλεων τοῖς σφετέροις κόσμοις φιλοτιμουμένων καὶ φρονιστῶν, [6] ὡς ὀπὶ λαμπρῆς, ὅταν εὐείσκω θεωρῶν ὑπὸ τ' ὑμετέρας πόλεως γῆν καὶ θάλατταν

erant (piratas dico, & barbaros omnes) & longiſſime coactis a Graeco litore recedere, unde & inſularum orbis ſecure coepit habitari, & per mare Aegaeum tuto licuit navigare, binas vel ternas unius inſulae urbes, velut in continenti, nonnunquam praetereundo. Deinde Peloponneſo vicinas inſulas excoluit, occidentalibus plagis ſibi conciliatis, ac barbaris undique tanquam per propugnacula remotis. Poſtquam vero bifariam Graeciam communiverat, ut jam quaſi portubus eſſet concluſa, tum demum etiam ultra regionis fines mari eſt progreſſa, multaſque & magnas colonias in Aſiam tranſmiſit, ac terram, ceu natura perpetuam, cum iis connexuit quae ultra Graeciam disjuncta erant: donec in Aſia oppoſitam veteri Graeciae, ut ita dicam, frontem extruxit, qua ſimul & Graeciae res magna parte auxit, & publicae ſecuritati, ut poſtea patuit, probe conſuluit: atque etiam maximum utrique genti ornamentum circumpoſuit, non tam ob magnitudinem regionis & opportunitatem, quam quod oſtenderet effectum concordiae ad multas res utilis. Hoc autem quaſi fundamento jacto, per totam deinde terram coloniae Graecorum coeperunt commeare: quum ii qui erant emiſſi, ac ſuperiores evaſerant, metropolim ſuam ſtuderent imitari. Varias itaque regiones incoluerunt, & aliud quaſi Graeciae exemplar extenderunt, donec omnia compleverunt, ita ut jam ad utrumque terrae terminum veſtri habitent liberorum liberi, partim ad Gades uſque a Maſſilia pertinentes, partim per Tanaim ac paludem diffuſi. Unde fit ut ridere ſoleam, ſi quando noſtra oppida de ſuis ornamentis, ut egregiis, audio gloriari: quum videam civitatem veſtram maria omnia terraſque

1 Bar. 3. δὴ τό. 2 Deeſt in P. Steph. 3 Abeſt a Bar. 3. 4 Bar. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. ἡμετέρων. 5 P. Steph. Μισσαλίας. 6 Abeſt a Bar. 3.

κεκοσμημένην ἄνευ τ᾽ ἄλλων πολλῶν, καὶ πολλῷ μειζόνων. τοῦτο δὴ βάλλομαι διὰ βραχέων ἐπιδείξειν, καὶ δείξας τὴν συνέχειαν τῆς πολιτείας, ἣν κέχρηται πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν ἡ πόλις· καὶ ὅτι οὐκ ἔστι πρόσθεν μεῖζον ἐπενεγκεῖν, ὃ νῦν ἐφιγξάμην. ὅτε μὲν γὰρ τοῖς Ἡρακλέους παισὶν ἔδει βοηθείας, πρόσχημα μόνη καὶ μετέδωκεν ἁπάντων, παρελθοῦσα τὴν χρείαν [1] τῇ μεγαλοψυχίᾳ. ἐπεὶ δὲ ἔδει τὴν Πελοπόννησον Δωριέων γενέσθαι, συγκατήγαγε πάλιν αὐτοὺς μετὰ τοῦ θεοῦ. γενομένης δὲ τῆς Ἡρακλειδῶν καθόδου, καὶ νεωτέρων συμβάντων ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, πάλιν ὃ κινηθὲν ἐδέξατο. ἐν ᾧ τοὺς μὲν πρότερον ἱκετῶν [2] ἀσφαλῶς εἶχεν. ἔπεσε δ᾽ αὖ ὃ ἐκείνων σχῆμα μετειλήφεσαν. δεξαμένη δὲ ἤδη πάντας ἀνθρώπους, καὶ μεταδοῦσα χώρας, καὶ νόμων, καὶ πολιτείας, ἐπενόησεν ὑπὲρ 197
τῆς Ἑλλάδος χρῆσθαι τῷ πλεονεκτήματι· καὶ τὰς παρ᾽ αὐτῇ πόλεις πολλὰς συμπεφευγυίας, ἀφορμὴν τοῦ ἔξω πόλεων πολλῶν καὶ μεγάλων ποιήσασθαι. καίτοι πῶς ἂν φιλανθρωπότερον ἡ πόλις, ἢ πῶς λαμπρότερον, περὶ τῶν ἑαυτῆς δόντων ἐβουλεύσατο; ἢ [3] πρῶτον μὲν [4] τῆς ἑαυτῆς χώρας καὶ πολιτείας μετέδωκεν, ἔπειθ᾽ ἑτέραν ὅπως κτήσονται συμπαρεσκεύασεν, ὁμοίως τῇ τε οἰκείᾳ καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ, δέχεσθαι τοὺς δεομένους ἀξιοῦσα, καὶ τὰ πρέποντα ἑκατέροις τοῖς χωρίοις ἐτήρησεν. ὅτε μὲν γὰρ ἀσθενεῖς ἦσαν, πρόφασιν ἔσχεν αὐτῶν, καὶ τοὺς ἀποίκους ἐπηνώρθωσεν. ὡς δὲ ἄμεινον, ἢ κατὰ συμφορὰν ἐπεπράγησαν, ὕστερον ἤδη διεκόσμει, καὶ προσέπεμπεν, ἡγεμόνας τε [5] ἑκάστοις ἐφιστᾶσα, ὥσπερ αὐτὴ συμπάντων ἡγεμών, καὶ φύλαξ ἐγγίνεται κοινὴ, καὶ λεὼν οἴκοθεν προσζευγνῦσα. ταῦτα δ᾽ ἃ μόνον τοῖς πράξεσιν εὕροι τις ἂν συνεχῆ, ἀλλὰ καὶ τῷ βουλήματι. ὥσπερ γὰρ τοὺς πρότερους δεξαμένη κατήγαγε, τοὺς Ἡρακλείδας εἶπον· ὕστερον καὶ τοὺς μετ᾽ ἐκείνους δεξαμένη πρῶτον, εἶτ᾽ ἐπεξήγαγε, διπλοῦν ἄνθ᾽ ἁπλοῦ τὴν εὐεργεσίαν 198

exornaſſe, ut alia plura & majora omittam: id quod propius repetens oſtendere propoſui, ac ſimul perpetuam muneris functionem, quod inter Graecos Urbs obiit, explicare, ita ut aptius nomen reperiri non poſſe pateat. Nam quum auxilio Heraclidae indigerent, id eis ſola civitas haec praeſtitit, majore, quam fuit opus, uſa magnificentia. Poſtquam autem Peloponneſus in Dorum poteſtatem debuit recidere, eoſdem rurſus ex oraculo reduxit. Quum vero rediiſſent jam Heraclidae, ac motus quidam in Peloponneſo extitiſſent, rurſus eos, qui fuerant expulſi, excepit, ſic ut priores quidem ſupplices in tuto jam eſſent, alii autem ipſorum vicem ſubirent. Hoc modo quum omnes jam in ſe admiſiſſet, regionem ſuam & leges atque rempublicam illis impertiens, tum iſtam civium copiam in uſum Graeciae deſtinavit impendere, multaſque civitates, quae ad ſe confugerant, in occaſionem multarum magnarumque coloniarum vertere: quo quidem ejus conſilio nihil potuit nec humanius eſſe nec illuſtrius. Sicut enim prius ſuam cum illis regionem & rempublicam communicarat, ſic poſtea novae conquirendae dux fuit, quoniam tum ſua tum externa regione exules recipi volebat, & utrique fortunae ſubſerviit. Nam ut imbecilles metu liberavit, & aerumnas eorum ſublevavit, ita poſtquam a cladibus fuerunt recreati, ornatos produxit, ac ſingulis duces praefecit, quemadmodum ipſa dux omnium & cuſtos fuerat, & civium ſuorum comitatum adjunxit: quae omnia non magis rerum quam conſiliorum ordine ſunt conjuncta. Etenim ſicut priores, Heraclidas, quum excepiſſet, reduxit; ſic etiam poſteriores admiſſos alio deduxit, ac duplicem ab utriſque gratiam iniit, &

1 Bar. 7. αὐτῇ. 2 Ita etiam Bar. 7. in marg. in textu autem καλῶς. 3 Bar. 3. πρῶτα. 4 Bar. 7. ἀπὸ τῆς. 5 Bar. 7. ἐφ᾽ ἑκάστοις.

ab

[1]ἐπ' ἀμφοτέραν πληθύν. καὶ τοσοῦτος ἀπὸ τοῦ πρώτου τοῖς τελευταίοις ἀεί, οὕτως, ὥσπερ εἶπον, πολιτείᾳ τοιοῦτόν ἐστιν ἡ τῆς πόλεως ἐπιμέλεια τῶν Ἑλλήνων τοιούτοις· καὶ ἅμα πολλῆς καὶ συνεχοῦς τῆς ἀκολουθίας σώζεται. καὶ μὴν ὅ γε τοὺς φεύγοντας δέχεσθαι, εἰ καὶ μηδὲ τοῦτ' ἐκφεύγει κοινῆς εἰ δεῖγμα φιλανθρωπίας, ἀλλ' οὖν εἴποι γ' ἄν τις, ὡς ἐκείνοις ἦν εὖ [2]ποιοῦσης μόνοις, ὅσοι ταύτης τῆς τύχης ἐπειράθησαν. οἱ δὲ τοῦ ἀποικιῶν καταστῆσαι, κοινὸν τῶν Ἑλλήνων κέρδος εἰσίν, οὐ [3]μόνων τῶν ἀπελθόντων. καὶ γὰρ πόλεις, καὶ χώρας, καὶ δυνάμεις πολλὰς, καὶ μεγάλας, εἰς ὃ κοινὸν [4]συνέλαβον. ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγῳ μείζους ἐγένοντο. οὕτως ἐγὼ φημι τῆς πόλεως οὐχ ἧττον τὸ ἐκπέμψαι παρ' αὐτῆς, ἢ τὸ εἰσφέρεσθαι τοὺς δεηθέντας, τοῖς τοῦ τῶν Ἑλλήνων εἰ χάριν. καὶ γάρ τοι συμβέβηκε μόνοις [5]τοῖς σὺ [6]ταύτῃ καὶ ἅμα τοῦ ἐναντίων εὐδοκιμεῖν. οἱ γὰρ αὐτοὶ ἀρχαιότατοι τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἰσὶ, καὶ εἰς νέους Ἕλληνας τελοῦσι πολλαχῆ, καθάπερ τὸν Διόνυσον γεγράφασιν. ἐπελθόντες δὲ ὁθενοῦν ἀλλ' αὐτόθεν φυέντες, τοὺς πανταχόθεν πόλεως δεηθέντας ἐδέξαντο. καὶ μὴν δεξάμενοι τοὺς ἀπανταχόθεν, πανταχῇ καὶ πεπόμφασι, σώζοντες καθ' αὑτοὺς ὅ τοῦσπερ ἔζης. καὶ γὰρ τῶν ἀρχαιοτάτων πλείστους εἰ τοὺς ἀποίκους εἰκὸς, καὶ μᾶλλον, ἢ τινῶν ἄλλων· καὶ τὸ δέχεσθαι τοὺς δεομένους, τοῦ χρεὼν ἦν. καὶ μὴν τοῦ γε τοῦτον τὸν ἀρχῆθεν ἀφανεῖσθαι, πῶς οὐκ εἰς ταὐτὸν ἥκει, τὸ καὶ τοῦ ἀποικιῶν σπάνιν ἀφαιρεῖσθαι, καὶ κατοικίσαι τοῦ γῆν; ἄλλως τε καὶ ἐξουσίας ἤδη πᾶσιν οὔσης ἐργάζεσθαι καὶ τοῦ βίου πίθεσθαι ῥᾷον ἀφορμῆς ἕνεκα.

199 Ἐκδέχεται δ' ἡ πάλαι σὺ λόγου προσδοκωμένη μοῖρα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ὑπὸ πολλῶν, αἱ μετὰ τοῦ κινδύνων πράξεις, ἃς ἐγὼ δέδοικα, μὴ δὲ λέγοντι κίνδυνον ἔχωσιν εἰπεῖν μᾶλλον, ἢ τῇ πόλει, τοῦ ἔργων ὅτε ἐπεφιλοτιμεῖτο. οὐ μὴν ἀλλ' ἀναλῆπτον ἄφαντον καὶ τούτων ἤδη, δυοῖν ἕνεκα, ἑνὸς

ab initio ad finem ordine proceſſit. Hac igitur ratione muneris functioni ſimilis eſt, ut dicebam, ea quam de Graecis urbs curam ſerie continua ſuſtinet. Quinimo profugorum ſuſceptio quamvis ſummae ſit humanitatis, iis tamen duntaxat videri poſſit eſſe commoda, quibus iſte caſus accidit: coloniarum deductiones ad communem Graecorum omnium, non eorum modo qui emittuntur, utilitatem tendunt: Multas namque & magnas tam urbes quam regiones communiter ſunt adepti, quibus ipſorum res non parvum acceperunt incrementum. Ex quibus efficitur, ut non minorem deducendis coloniis, quam recipiendis profugis, gratiam apud Graecos ineatis. Jam ii ſoli qui ſunt hujus regionis, ex rebus oppoſitis laudem ſibi pepererunt, quum iidem & Graecorum omnium ſint antiquiſſimi, & inter recentiores Graecos, velut de Baccho narrant, ſaepe cenſeantur: & qui nullo e loco ſint egreſſi, verum indidem orti, omnes undique venientes admiſerint. Sicut autem undique multos acceperant, ſic & in omnem orbis partem dimiſerunt, ſervato in hac quoque re decoro. Nam & antiquiſſimi plurimos fere habent poſteros, & profugorum ſuſceptio ad optimos pertinet. Praeterea quod initio frumentum omnibus diſtribuit, eodem pertinebat omnino quo coloniarum deductio, quum praeſertim omnibus jam terram colere liceret, ac facilem vivendi rationem inire.

Sequitur ea nunc orationis pars, a multis, ut opinor, expectata, quae res bello geſtas complectitur, quas equidem metuo majorem narrandi difficultatem dicenti, quam civitatis olim gerendi, exhibituras eſſe. Omnino tamen attingendae ſunt; idque duabus de cauſis. Pri-

1 Bar. 7. πληθύν ἐπ' ἀμφοτέραν. 2 Coll. Nov. ποιοῦσα. 3 Bar. 3. μόνον. 4 P. Steph. συνέλαλον.
5 Deſunt τοῖς σὺ in Bar. 7. abeſt etiam σὺ a Bar. 3. 6 Coll. Nov. αὐτῇ. & in marg. γρ. τῇ ταύτῃ.

μὲ, ὅπ τῶν ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἀγαθῶν, καὶ οἷς κατεσκεύασε τὸν βίον ἡμῖν ἀπροσδοκήτως
[1] μνημονεύσαντας; εἰκὸς ἦν δή που καὶ τὰς ὅπῃ τῶν ἑτέρων χαρῶν προάξεις μὴ παρελ- 200
θεῖν· ἄλλως τε καὶ πλείους μὲν ἢ τὰς τῶν ἄλλων συμπάντων, μείζους δὲ ἁπασῶν οὔ-
σας ὧν παρειλήφαμεν. ἑτέρου δ', ὅπι συμπίπτει τῇ πάσῃ φιλανθρωπίᾳ τῆς πόλεως, 20
ἣν ἄρτι διεξιόντες ἐπαυσάμθα, ὁ τῶν ἔργων τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἐξετασμός. ὥσθ' ἡμῖν
πάλιν ἀρχὴν ἐκ τελευτῆς ἐπανήκειν. χρεὼν μὲ οὖν οὐδὲ τὰς ἀποικίας εὔρῃ πις ἀν τοῦ-
το ὃ μέρος τῶν λόγων ἀφαιρεθυγάσας. ἄ γὰρ ἄνευ [2] ἀγώνων μεγάλων, οὐδὲ τὰ παν-
ταχοῦ κρατεῖν ὑφ' αὑτὰ δή που συνέβησαν. ἐπάνειμι δ' ὅθεν ἐπαυσάμην· οὐ τοίνυν
μόνον ταῖς ἄλλαις δωρεαῖς, οὐδὲ τῇ τῶν καταφευγόντων δή που θεραπείᾳ, ἀ προ-
ῤῥασίᾳ, ἀφ' [3] οἷς ὡς εἴπομεν, ηὔξησε τὸ Ἑλληνικὸν, τῆς εἰς πάντας ἀρετῆς, καὶ μεγα-
λοψυχίας ἀφορμὴν δείγματα ἐξενέγκειν ἡ πόλις ἡμῖν. ἀλλ' οὐδείς ἐστιν ἀγών, ὅτῳ δεῖν-
σαν, ὤνησεν· ἀλλ' ἀμείνων περὶ τοὺς δεηθέντας, ἢ ἐκεῖνοι [4] συνεβούλοντο, ἐγένετο. ἀφ'
ὧν δ' ἠρξάμθα ἀρτίως τὴν ὅλην φιλανθρωπίαν ἐξετάζειν ταῦθ' ἡμῖν καὶ νῦν τῆς ὅπῃ
τῶν ἀγώνων ἀρχέτω, τοὺς σὺν Εὐρυσθεῖ Πελοποννησίους μθ' ὅσα τοῦ κρείττονος ἠμύναθ ὑπὲρ 201
τῶν Ἡρακλειδῶν, καὶ τὸ πρᾶγμα ὡς μετέθηκεν. ὃν γὰρ ἡ πόλις, οὐκ ἀνὴρ, ἡ γένος οὐδὲν τῶν
ἐν τοῖς Ἕλλησιν ὑφίσαθ, καὶ ᾧ τοσοῦτον προσῆλθ, ὥσ' ἀπειλεῖν ἀπειλὰς κοινὰς, τοῖς τε
Ἡρακλέους παισὶ, καὶ ταῖς πόλεσι· τοῖς μὲν, εἰ φανήσονται, ταῖς δὲ, εἰ δέξονται τοῦτον,
εἰς τοῦτ' ἦλαγεν ὥσ' αὐτὸν οἵκοι ταφῆς μὴ τυχεῖν· καὶ τὴν ἐξουσίας, ἧς παρ' ἀξίαν ἀπέ-
λαυσεν Εὐρυσθεὺς, τῷ τελευτῷ ἡ πόλις εὗρε κατ' ἀξίαν. καὶ τοῦτ' ἄρ' ἐκεῖνο
ἐν καιρῷ μόνον ὕβρισε· τοῖς γὰρ ὑπάρχουσι θαῤῥήσας, ἔδωκε δίκην. καὶ τοῦτο μὲ ἐν
τῇ Ἀττικῇ τὸ ἔργον ἐκείθη. καὶ ἀφ' ἧς τῶν ἱκετευσάντων σωτηρίας, ἅπασαν τὴν Πελο-

mum enim poſt enumerata pacis commoda, eaque quibus vitae rationem omnibus abunde haec civitas procuravit, aequum eſt aliorum etiam temporum res aggredi, quum & plures ſint quam reliquorum omnium, & majores omnibus, quae ſunt unquam traditae. Deinde conjuncta eſt cum humanitate civitatis, de qua diximus hactenus, rerum bellicarum explicatio, ſic ut ad principium nobis iterum redeat oratio. Neque vero coloniae ab hac ſermonis parte ſeparantur, quae nec ipſae ſine magnis certaminibus & univerſo ſunt imperio conſtitutae. Ut autem inde, ubi deſii, incipiam, non aliis tantum beneficiis, nec profugorum cura, nec iis, quae diximus, Graeciae incrementis, haec civitas humanitatis ſuae & magnificentiae communis ſigna dedit evidentiſſima, ſed nullum prorſus certamen ſuſcipere recuſavit, adeo ut melius cum afflictis, quam illi ſperaverant, egerit. Unde autem paulo ante de omni ejus humanitate coeperamus inquirere, indidem nunc ejus, quae in bellis extitit, initium ſumamus. Primum namque Peloponneſios, qui ſub Euryſtheo fuerant, fortiſſime pro Heraclidis eſt ulta: negotiumque illud totum commutavit. Nam qui & civitatibus, & hominibus, & gentibus Graecorum omnibus gravis erat, & eouſque proceſſerat, ut ſimul & Heraclidis & oppidis extrema quaeque minaretur, ſi vel illi uſquam apparerent, vel haec eos acciperent, hunc eo redegit ut peregre ſepeliretur, atque ipſius indignae poteſtati dignum invenit finem. Exercuit autem Euryſtheus iſtam injuriam duntaxat ad occaſionem; viribus etenim ſuis confiſus poenas dedit. Atque iſtud quidem in Attica geſtum eſt, & una cum ſupplicum ſalute Pelo-

1 Bar. 7. μνημονεύσαντες. 2 Bar. 3. 7. & Coll. Nov. μεγάλων ἀγώνων. 3 Lege ὅσοις εἴπομεν αὐξήσασα.
4 Coll. Nov. & P. Steph. συνεβούλευσε.

ponneſus

πόννησον ἠλευθέρωσε. τοσούτῳ χεῖρον ἐκείνων ἀμφεκειμένην, ὅσῳ τοῖς μὲν μὴ καταφεύγειν ἀπορρῆθεν, τοῖς δὲ, μὴ δέχεσθαι, οἱ μὲν ἀφ' τ πόλεως ἄδειαν εὕρισκε· οἵδ' οὐκ εἶχον, ὅπως μὴ [1] ποιήσωσι τ κελευόμενον. ἕτερον δ' πρὸ τούτων ἐν μέσῃ τῇ Βοιωτίᾳ τ πόλεως ἔργον γέγονε), 202 καὶ [2] μάλα μέντοι τ πόλεως, ὃ πᾶσι μὲν ἀκοῦσαι, καὶ τῇ χρείᾳ τ ἱκετῶν, ὑπὲρ Ἀργείων [3] οἱ τότε ἔπραξαν· τῇ δ' ἀληθείᾳ, καὶ ᾧ σχήματι τ εὐεργεσίας, ὑπὲρ τ φύσεως ἁπάσης τ [4] ἀνθρωπείας καλεσθέσχθη. ὡς γὰρ ἤκουσε τοὺς ὑπὸ [5] τῇ Καδμείᾳ δυστυχήσαντας ἀτάφους ἐρρίφθαι, καὶ φοβηθέντες τ ὕβριν τ αὐτὰ τετολμηκότων· καὶ οἷα βουλευομένοις αὐτοῖς ἂν ἀφ' ὧν ἀν κρατήσωσιν, ἔπιασιν· ἀλλὰ τ μὲν τῆς νικήσειν ἐλπίδα τῷ σωφρονοῦντι κρείττονος δόντες· τ δ' ὀργὴν, ὥσπερ ἂν αὐλοὶ πεπονθότες, ὅτε λαβόντες ὑπὲρ τ κοινῆς νόμου πρέπουσαν, τοῖς μὲν τ τιμὴν, τοῖς δὲ τ τιμωρίαν ἀπέδοσαν. καὶ μὴν αὐτὸ τοῦτο πρῶτον ἅπαντας τοὺς ἐν χρείᾳ βοηθείας καταφεύγειν ἐπὶ τ πόλιν ὥσπερ ἐκ δυοῖν ποδοῖν ὡς ἀληθῶς, καὶ μηδεμίαν τ ἄλλων πόλεων ὁρᾶν, μέγα καὶ φρονεῖν σύμβολόν ἐστι, καὶ φίλης ἅμεινον ἔστι προέχειν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἢ ὅσον λανθάνειν· καὶ μαρτύριόν γε δυοῖν τοῖν καλλίστοιν ἀνδρείας καὶ φιλανθρωπίας· εἰ δὲ βούλῃ λέγω δικαιοσύνης [6] ἀντὶ φιλανθρωπίας. ὥσπερ γὰρ κήρυκες ἅπαντες ἦσαν οἵτοι περὶ αὐτῆς γενόμενοι, καὶ τ ἀναίρεσιν ἀπ' αὐτῶν τ ἔργων πεποίηνται· μήτε μέλειν πω τοῦ δικαίου μᾶλλον τῶν 203 Ἀθηναίων, μήτε ἀμείνους εἶναι κωλύειν, ὅσα ἂν ἔξω τοῦ καλοῦ γίγνηται· ἀλλ' εἶναι τὰς μὲν ἄλλας πόλεις [7] τῆς Ἀθηναίων δεομένας αὐτὰς ἐφ' [8] ἑαυτῶν ἀρετῆς πληρώσας τῇ Ἑλλάδι· τ δ' ὡς ἀληθῶς ὥσπερ πόλιν ἐγχωρίοις ἀνέχθαι, ὁμοίαν τῇ κατασκευῇ καὶ τοῖς λογισμοῖς· τῶν μὲν τὰ δίκαια τιμώντων ὀχυρωτέραν, [9] τῶν δὲ, τὰς δυνάμεις ἐχόντων, ὀπλιτικωτέραν· μᾶλλον δὲ τῶν μὲν τὰ δίκαια τιμώντων ἀκεραιοτέραν εἰς αὐτὸν [10] τὸν τοῦ δικαίου λόγον· τῶν δὲ ὅπως τοῦ βιάζεσθαι δυναλωτέραν εἰς τέλος· ὡς ἄμφω τὼ γένη δι' ἀμφοῖν νι-

ponnesus tota libertatem fuit consecuta: quae quidem hoc pejore in statu, quam illi, fuerat, quod quum nec illi ad alios confugere, nec hi eos accipere possent, illi tamen Urbis beneficio securitatem fuerant adepti, quum hi non possent non mandatis parere. Alia vero res ante hanc in media Boeotia fuit a civitate gesta, ejusque est admodum propria, quae rumore quidem & usu tenus pro Argivis, re autem vera & beneficii specie est pro tota natura humana susceptа. Quum enim audivissent, eos qui ad Thebas victi fuerant, insepultos esse projectos, nec aliorum violentiam, nec ea quae solent victores in victos consulere, timuerunt: sed victoriae spe in praestantia repositа, ira vero tanquam privata pro communi jure concepta, meritum & illis honorem, & his supplicium, rependerunt. Atqui hoc ipsum primum, quod omnes, qui sunt in necessitate constituti, ad hanc urbem duobus, ut aiunt, pedibus confugiunt, nec ad aliud oppidum ullum respiciunt, id evidenter, omnique columna clarius ostendit, eam ab initio statim Graeciae principem, non modo non ignobilem fuisse; ac de rebus duabus pulcerrimis, fortitudine & humanitate, aut potius justitia, testimonium illi perhibet. Etenim isti omnes instar praeconum ipsius fuerunt, qui experientia docti praedicarent, Athenienses & justissimos esse, & injuriam optime coercere: aliasque civitates, hujus indigas, pro se singulas Graeciae numerum implere; hanc autem vere tanquam urbem inter pagos eminere, apparatu & prudentia aequali instructam, ut justis fortiorem, ita potentibus aequiorem, aut potius & justis exacte justiorem, & violentis potentiorem, ita ut utrosque utroque supe-

1 P. Steph. ποιήσωσι. 2 Bar. 3. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. τ' ἄλλα. 3 Dele οἱ. 4 P. Steph. ἀνθρωπίας. 5 P. Steph. Καδμίᾳ. Vide Isocr. Paneg. p. 88. 6 Bar. 7. & Coll. Nov. ἀντὶ τ. 7 P. Steph. τῶν. 8 Bar. 7. αὐτῶν. 9 P. Steph. καὶ τοὺς δὲ δυνάμεις. 10 Deest in Coll. Nov.

ret,

κᾶν. ζωπὶ μὲ οὖν κοινὰ δείγματα, ὅσῳ εἶπον, ἀνδρείας τε καὶ φιλανθρωπίας ὑπαρχέ-
των τ' ἀρχαίων ἐξειλεγμένα. ἀλλὰ μὴν ἅγε ὑπὲρ τ οἰκείας ἀπεδείξαντο πρὸς τὰς ἑκά-
στοτε ὁπόνους, ἀνήκοον μὲ οὐδεὶς οἶμαι· λεκτέοι δὲ κ τούτων μικρὰ προχειρισαμένοις·
Ἀμαζόσι μὲ γάρ, αἳ πλῆθον τοῖς ἔργοις τὴν φύσιν, ἱππομαχίαν συνάψαντες, πανολε-
θρίᾳ διέφθειραν, οὐδενὸς ἀνταίροντος τ μέχρι τ Ἀττικῆς· ἀλλ' ἐξισώκεσαν ἤδη τὰς ἠπεί-
ρους, ὥσπερ ἀπὸ σημείου τοῦ Θερμώδοντος ὁρμώμεναι, τὴν μὲν Ἀσίαν μέχρι Λυκίας, καὶ 204
Καρίας, καὶ Παμφυλίας, προβεβηκυῖαι, ὥσπερ ἐν στρατοπέδῳ· τὴν δ' Εὐρώπην ἄχρι
τοῦ στρατοπέδου τοῦ πρὸς τὴν πόλιν. ἐντεῦθεν ἤδη πάντα ὥσπερ χάλω ῥαγέντος ἐχώ-
ρησεν ὀπίσω, καὶ διελέλυτο Ἀμαζόσιν ἥπτε ἀρχὴ καὶ ὁ δρόμος· καὶ ἡ πόλις καίπερ οὕτω
ἐβοήθησε τῇ κοινῇ φύσει, καὶ νῦν εἰς ἄπιστον προέρχεται εἴποτε ἐγένοντο. οἶμαι δ' οὐδὲ
Θρᾷκας αὐτοῖς μέμφεσθαι τῆς συμφορᾶς· οἳ δεῦρ' ἔτι πρόσθεν ἐλθόντες σὺν Εὐμόλ-
πῳ, καὶ Ἑλλήνων τοῖς ταὐτὰ γνοῦσιν ἑλομένοις, ἔγνωσαν πρόσπλησια βουλεύσαντες, ὥσ-
περ ἂν εἰ τὴν θάλατταν ὀχεῖσθαι περαιοῦσθαι πεζῇ. ἄξιον τοίνυν καὶ τοῦτο προσθεῖ-
ναι, ὃ τοῖς πολλοῖς τ εἰωθότων λέγειν ὅτι τῷ τάφῳ τῷ δημοσίῳ πρεῖται· ὅτι δ μόνον
ἡ κοινὴ τ πόλεως προθυμία τε καὶ ῥώμη, τοσαύτη πρὸ πάντα ἃ δεῖ γεγένηται, ἀλλὰ κ
ἰδίᾳ πεφήνασιν ἐνταῦθα βουλόμενοί τινες χρήσασθαι συμφορᾶς ὑπὲρ θ κοινῆς, κ μάλα εὐλό-
γως. ᾧ γὰρ ἑώρων τρόπῳ τὴν πατρίδα τοῖς Ἕλλησιν ὁμιλοῦσαν, τούτῳ ᾠοντο δεῖν αὐτοὶ
προσφέρεσθαι τῇ πατρίδι, ἡνίκ' ἂν ὁ καιρὸς καλοίη· ὥστε κ ἐκ τ κοινῶν κ ἐκ τῶν ἰδίων 205
διπλοῦν τι) τὴν πόλιν τ' ὅλην φιλοτιμίαν. ὃ δέ γε ἔτι τούτου μεῖζόν ἐστιν, ὅτι κ τῶν ξένων
τινὲς οὕτω πρὸς αὐτὴν διετέθησαν. λέγεται γὰρ Ἐρεχθεὺς μὲν ὁ πρῶτος πρὸς Εὔμολπον τοῦτο
πολέμῳ, τὴν θυγατέρα ὑπὲρ τ πόλεως θύσαι θεσπίσαντος, θ δεῦ χρήσαντος· προσαγαγεῖν δ'

ret. Atque haec quidem communia ſint humanitatis ac fortitudinis exempla, de antiquis ſelecta: quae autem pro patria contra varios hoſtium inſultus geſſerunt, quamvis nemini ignota, paucis tamen ſunt declaranda. Nam cum Amazonibus, quarum facta ſuperarunt naturam, equeſtri proelio commiſſo, totam gentem deleverunt, quum iis nullus ad Atticam uſque reſtitiſſet, verum omnia ſolo adaequaſſent, a Thermodonte quaſi centro profectae, & Aſiam quidem uſque ad Lyciam, Cariam, & Pamphyliam, tanquam caſtra, Europam autem uſque ad caſtra in Attica poſita occupaſſent, unde tum omnia quaſi fune rupto retroceſſerunt, diſſoluto Amazonum & imperio & excurſu, ut jam dubium ſit an unquam extiterint: qua quidem etiam in re communiter omnibus Athenae profuerunt. Quinimo nec Thraces, ut videtur, fortunam illis exprobrarunt: qui quum huc prius etiam cum Eumolpo & Graecis quibuſdam acceſſiſſent, perinde ſe deliberaſſe cognoverunt ac ſi pedibus mare ſtatuiſſent tranſire. Illud praeterea huc adjiciendum eſt, quod a multis, qui ad publica ſepulcra ſolent dicere, praetermiſſum video, non modo civitatem publice tanta in rebus neceſſariis alacritate & fortitudine excelluiſſe, ſed etiam proprie quoſdam reipublicae cauſa voluiſſe pericula aggredi: nec immerito. Exiſtimabant enim debere ſe eodem erga patriam modo, quum res poſtularet, quo illam videbant erga Graecos affici: ut jam duplex Urbi, partim ex publicis rebus, partim e privatis, compararetur gloria. Quid quod externi etiam quidam hoc animo fuerunt? Erechtheus enim primum in iſto contra Eumolpum bello filiam pro civitate devovit, Apolline jubente, quum quidem

1 Bar. 7. ℭ τὴν. 2 Bar. 3. 7. & Coll. Nov. δὴ ἤδη. 3 P. Steph. ἐγένοντο. 4 P. Steph. τοῦτον. 5 In marg. Bar. 7. χ. δὲ ᾧ. 6 Bar. 3. 7. & Coll. Nov. τὴν ὅλην τῇ πόλει.

eam

αὐτὼ κοσμήσασα ἡ μήτηρ, [1] ὥσπερ εἰς θεωρίαν πέμψασα. [2] Λεὼς δὲ ὅμοια τούτῳ βουλόυσας, ὀκτὼ τῶν θυγατέρων καὶ ὕστερον ἐν τῷ λοιμῷ. Κόδρος δὲ ἐν τῷ πρὸς Δωριέας πολέμῳ καὶ Πελοποννησίους, αὐτὸς ἐθελοντὴς ὑπὲρ τῆς χώρας ἀπεθανεῖν. ὥστε καὶ οἷς [3] ὑπάρχει τοιαῦτα τῶν σφετέρων διηγήσασθαι, καὶ τούτοις μηδὲν εἰ) πλέον [4] εἰπεῖν τῶν ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ τῶν τοιούτων ἔργων ἄρχειν τὴν πόλιν ἀφ' ὑπερβολὴν τοσούτων καὶ ἔτι πλειόνων τῶν παραδειγμάτων· καὶ μηδεμίαν λείπεσθαι μήτε κοινὴν ὑπερβολὴν, μήτ' ἰδίαν. ὑ τοίνυν τῶν μὲ ἄλλων οὐδὲ καθ' ἓν ἡττᾶσθαι τῇ πόλει συμβέβηκεν, οὐδὲ τῶν πολεμίων, ὅσων εἶπον, κεκρατηκέναι, τῶν δὲ πρὸ αὐτῆ ταῦτα γόντων ὑπὲρ αὐτῆς, ἀπολειφθῆναι [5] τοῦ
206 τὴν χάριν. Ἀλλὰ καὶ τούτους ταῖς εὐεργεσίαις νενικηκυῖα φαίνεται. Κόδρῳ μὲ δοῦσα τὴν ἀρχὴν εἰς τοὺς παῖδας, ὑ κοσμήσασα καὶ πρὸ αὐτῆ κἀν τῇ ὑπερβολῇ ὅ γόνος. τῶν δὲ χορῶν ἱερὰ ἱδρυσαμένη, καὶ θείας μοίρας ἀντὶ θνητῆς ἀξιώσασα ταῖς τιμαῖς. Ερεχθέα δὲ τοῖς ὑπ' ἀκροπόλει θεοῖς πάρεδρον ἀποδείξασα.

Καὶ ταῦτα μὲν [6] ἡμῖν εἰς τοσοῦτον ἀνήχθω τοῦ λόγου, δείγματα τῆς τε πρὸς τοὺς ἔξωθεν φιλανθρωπίας τῶν προγόνων, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν [7] εὐψυχίας ὑ τοῖς ἐπείγουσι, καὶ [8] αὐτῶν ὀπιφθῶν τε καὶ πολλῶν, ὡς ἀλλήλοις ὡμίλουν. χρὴ δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἴσως καθόσον ἐγχωρεῖ μνησθῆναι. ὀπισκοπουῦσι, τὰ θ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων κατατραχθέντα, καὶ ὅσα ὑπὲρ τῆς οἰκείας ὑπέστησαν, ὅπως ἂν [9] συμπίπτοι τῷ λόγῳ τοῦ μὴ [10] πολὺ τὰς πράξεις τῷ χρόνῳ παρενεγκεῖν. ἔξεστι δ' ἀκούοντας ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων διαιρεῖν τά τε κοινὰ καὶ τὰ ἴδια. εἰ μὲ οὖν περὶ ἄλλης τινὸς ἦν πόλεως ὁ λόγος, ὐκ ἂν ἦν παρελθεῖν, ἃς νῦν δέησι, πράξεις· ἀλλὰ μόνας ἂν ταύτας ἀπέχρησεν εἰπεῖν· εἰσὶ γὰ οἵας ἄν τις ἐζήτησε. ὑ πολλοὶ πολλῶν ἂν χρημάτ', εἰ δυύαιντο, πείαιντο αὐτοῖς εἰ). νῦν

eam mater exornatam, quaſi ad pompam, deduceret: id quod imitatus Leo, filiabus ſuis & ipſe ceſſit famis tempore. Codrus deinde quum contra Dores ac Peloponneſios pugnaret, ultro pro regione mortem oppetiit. Quo fit ut, ſi qui de ſuis etiam civibus idem narrare poſſint, non tamen eo nos ſuperent, poſtquam iſtarum rerum initium a talibus atque aliis pluribus exemplis Urbs fecit, ad quae nulla nec publica nec privata magnitudo poſſit accedere. Neque vero, quum aliis in rebus omnibus reliquos ſuperaſſet, & hoſtibus longo intervallo ſuperior fuiſſet, iis qui res illas pro ipſa geſſerant, in gratia referenda conceſſit, ſed hos quoque beneficiis longe ſuperavit: & Codro quidem regnum in filios propagavit, ejuſque genus tum domi tum peregre exornavit: puellis autem templa conſtruxit, additis honoribus divinis: Erechtheum denique inter deos in Arce collocavit.

Atque haec quidem hactenus dicta ſint, quae majorum tam humanitatem erga exteros, quam animi fortitudinem in patria defendenda, teſtentur: atque etiam quomodo plebs & nobilitas inter ſe verſatae ſint. Nunc etiam reliqua, quantum licet, conſideremus, tum quae pro aliis, tum quae pro patria geſſit, prout in ſermonem incurrent, ne longius diſtrahantur: quandoquidem poſſunt auditores inter narrandum a privatis publica ſeparare. Ac ſi quidem de alio quopiam oppido ſermo nobis haberetur, non eſſent ea, quae nunc ſunt, omittenda: ſola namque dicenti ſufficerent, quum talia ſint qualia ſolent optari, multique magna pecuniae ſumma, ut ſibi tribui poſſent, redemerint. At

1 Coll. Nov. ὡς. 2 Lege Λεὼν, & mox λιμῷ. Cant. Vide quae ad hunc locum annotantur. 3 Bar. & Coll. Nov. τοιαῦτα ὑπάρχει. 4 Abeſt a Bar. 3. 5 Deeſt in Coll. Nov. 6 Abeſt a P. Steph. qui legit inſuper ἀνήχθη. 7 Bar. 3. εὐτυχίας. 8 Bar. 3. αὖ τ'. 9 Bar. 3. 7. συμπίπτῃ. 10 Coll. Nov. ἐπὶ πολύ.

nunc,

δ' ἐξ ἴσου καθιστῶτος δέ τε εὑρεῖν, ἃ χρὴ παραλιπεῖν, καὶ δὲ πρὸς ἀξίαν εἰπεῖν τὰ νικήσαντα, καὶ σθένος μὴ δ' ἂν ἁπλῇ διηγήσει πάντα πω διεξελθόντος, πλεῖστα δ' ὥσπερ μιᾶς πόλεως ταύτης ἁπάντων εἰρηκότων, μᾶλλον δ' ὑπὲρ μόνης πλείω φεδὸν ἢ τὰ ἄλλων [1] ἁπασῶν, οὐκ ἐνδέχεται διεξιέναι καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς. ἀλλ' ἀνάγκη τὰ πλεῖστα παραλιπεῖν, ἵνα τοῖς μεγίστοις χρησώμεθα. ἐπεὶ τίς οὐκ ἂν [2] ἀσμένως καὶ ταῦτα εἰς μέσον ἤνεγκεν, ἃ ἑτέροις γ' ἂν ἦρκει καὶ μόνα; [3] τριῶν γὰρ ἐθνῶν τῶν μεγίστων ἐν τοῖς Ἕλλησιν ὑπεθεμένων τῇ πόλει, [4] τὸ μὲ αὐτῷ φυγῆς τιμῆς ἀπῆλθε δὲ Δωριεύς. Βοιωτοὶ δὲ χερσὶν ἡττῶντο· καὶ ἡ αὐτῆς ἡμέρας Εὐβοεῖς ἐν Εὐβοίᾳ· τοσοῦτον φερεῖν τῇ πόλει. ἀλλ' ἵνα μὴ πολλὰ τοιαῦτα λέγων πόρρω δὲ καιρῶ γένωμαι, παρεὶς ἅπαν τὸ μέσον, καὶ προσκρουσάμενος καὶ πρὸς αὐτό γε τοῦτο τῇ τῆς πόλεως μεγαλοψυχίᾳ, καὶ δὴ πρὸς αὐτὰ τὰ κύρια τοῦ λόγου πρόειμι. ὅτε γὰρ τοῖς Ἕλλησι καὶ [5] βαρβάροις τὰ πράγματα ἐκινδύνευε, καὶ μικρὸν πρὸς πολὺ τῆς γῆς μέρος ἠγωνίζετο, ὁ δ' ἀγὼν ἦν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἅμα, καὶ ἀρετῆς, τότ' ἐσίγησεν ἡ πόλις ἅμφω τὼ γένη κάλλιον εὐχῆς· ὡς δὲ μὴ προσθήκην μικρὰν [6] αὐτῆς ἀποφανθῶμαι· τὸ δέ, [7] πλέον χεῖρον ἢ [8] ὅσῳ πλεῖον ἐδόκει. ἔξεστι μὲν γὰρ καὶ θεῶν τινα αἰτιάσασθαι δεῖ πάντες ἔργα βυλόμενον, ὥσπερ κρίσιν τινὰ ποιήσασθαι τῶν ὑφ' αὐτὸν ἀνθρώπων, καὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἆθλα θεῖναι, καθάπερ τοὺς εἰωθότας ἡμεῖς. ἀλλὰ μὴν ἀλλ' οὐκ ἐλάττων μέρος ἡ τῆς πόλεως ἀρετὴ συνεβάλετο, καὶ μάλ' εἰκότως, καὶ μετ' ἀξίας τοῦ λόγου τὰ μελλήσεις τύχης. ὥσπερ γὰρ ὅτι τούτῳ κινοῦσα τοὺς βαρβάρους, ἵν' αὐτήν τε, καὶ πᾶν τὸ Ἑλληνικὸν [9] ἐκφήνειε, καὶ δείξειε, τίς ὅσα τίνων προέχει, ὅτως ἐφελκύσασθαι αὐτοὺς, οὐκ ἄδικον τιὼ ἀρχὴν παρασκευήν, ἀλλ', ὥσπερ οἱ ὕστερον διαβάντες εἰς τὴν Ἀσίαν, ἔρωτι δὲ πλούτου, ἀλλ' ἤδη τότε

nunc quum par labor in quaeſtione omittendorum & digna eorum quae praeclariſſima videantur explicatione ſit ponendus, nec quiſquam adhuc vel nuda narratione ſit omnia complexus, quamvis alioqui plurima ſinguli de hac una civitate, atque adeo plura quam de reliquis omnibus dixerint, non licet nobis accuratius pertractare ſingula, & plurima ſunt omittenda, ut maxima ſumamus: alioqui certe nemo non & iſta libenter in medium proferret, quae reliquis vel ſola ſufficerent. Quum enim tres Graecorum gentes maximae civitatem eſſent adortae, Dores primum fugam ultro ceperunt, Boeoti deinde, ut & Euboeenſes eadem die in Euboea, proelio victi ſunt, inſigni civitatis praeſtantia. Verum ne his enarrandis longius a propoſito divertar, mediis omnibus per Urbis magnanimitatem omiſſis, ad ipſa praecipua me confe-
ram. Nam quum Graeci de ſumma rerum cum barbaris decertarent, parva terrae parte cum ingenti commiſſa, & virtus una cum ſalute periclitaretur, tum civitas utramque gentem praeter omnem ſpem vicit, & alteram eſſe parvam ſui appendicem, alteram tanto deteriorem, quanto videbatur major, declaravit. Quanquam vero poſſint haec ad deum aliquem autorem referri, qui ſuorum quaſi periculum aliquod facere voluerit, & iſtud humano more certamen propoſuerit; negari tamen non poteſt, urbis virtutem non minimam huc partem contuliſſe, idque merito, & cum accurata futuri eventus conſideratione. Etenim quaſi propterea barbaros commoveret, ut ſe una cum Graecia imperiumque ſuum oſtentaret, ſic eos allexit, non iniquam praebens occaſionem, velut qui poſtea per avaritiam in Aſiam trajecerunt, ſed jam tum

Conf. ad haec omnia Tom. 2. Orat. περὶ τετάρων.

1 Bar. 3. & 7. πασῶν. 2 P. Steph. ἀσμένως. 3 Herodot. Terpſich. *Cant.* 4 P. Steph. τὸ μὲ αὐτῶν φυγῆς αὐτὸ τιμῆσαι. 5 Bar. 3. τοῖς βαρβάροις. 6 Bar. 3. αὐτοῖς. 7 Coll. Nov. χεῖρον πλέον. 8 Bar. 7. ἐστι. 9 Coll. Nov. ἐμφῆναι π. Bar. 7. & ed. Flor. ἐκφῆναι π.

Grae-

ἀμυνόμην, ϗ δίκην ἀξιῶσα λαβεῖν τ̃ ὲν τῇ ἠπείρῳ τ̃ Ἰώνων δεδουλωμένων Ἑλλήνων, ὃς μόνη μ̀ ἐδέξατο φθειρομένους χ̣ τ̃ Ἑλλάδα, μόνη δὲ εἰς ὃ δέον κατέστησε. καὶ
209 θεῶτοι δὴ τ̃ εἰς ἐκεῖνον τ̃ χρόνον Ἑλλήνων ἀναβάντες εἰς Σάρδεις στρατιᾷ κοινῇ πορθήσαντες ᾤχοντο. τέως δὲ ὁ Βαβυλῶνος τάξει, καὶ τ̃ [2] ὲν Ἰνδοῖς Ἕλληνες Σάρδεις ἐθαύμαζον. λαβὼν δὲ ταύτην θεόφασιν Δαρεῖος, ἡσυχίαν ἄγειν οὐκ ἐδυνάτο, ἀλλ' ἐξήταζε τ̃ ἀρχήν, καὶ τὰς δυνάμεις συνεχρότει, ϗ πᾶν μικρὸν ἦν αὐτῷ. καὶ ὃ μ̀ θέσχημα τοῦτο ἦν ἀμύνασθαι Ἀθηναίους καὶ Ἐρετριέας· [3] παρενθήκην γὰρ τοὺς Ἐρετριέας ἐποιήσατο· ἵνα δὴ πιστὸν ᾖ. δύο δ' ὡς ἀληθῶς ἦν τὰ κινοῦντα· ἓν μ̀, [4] φόβος ἤδη, καὶ ὑποψία τ̃ πόλεως, μὴ ἄρα οὐδὲν ἀποχρῇ ἀξιώσῃ· ἕτερον δ', ἐπιθυμία ϗ πόθος αὐξῆσαι τ̃ ἀρχὴν ἐνδόξῳ θεσθήκῃ τῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ϗ τ̃ γῆς μὴ [5] διῃρημένους ἄρχειν, ἀλλὰ καὶ πάσης. τοῦτο δ' ἦ παντάπασιν ἀνέλπιστον ἦν αὐτῷ, ἅμ̀ πλῆθος τ̃ ἤδη δεδουλωμένων ἐθνῶν· ἃ καὶ ὀνόματι γνωρίσαι, φιλοτιμίαν εἶχε, καὶ ῥᾳδίᾳ πορείᾳ διελθεῖν ἐλπίδος κρεῖττον ἦν. πάντα γὰρ τότε Πέρσαις εἶπτο, ὥσπερ ἄλλως ζῆν ἦ δυνάμενα. ἔχων δ', ὡς εἶπον, μέσην τινὰ τοῦ
210 τε φόβου, καὶ τῆς ἐπιθυμίας, ἦλθεν. αὐτὸς μ̀ γὰρ ἀπέγνω μὴ ἅμ̀ βαίνειν, τοὺς δ' ἔθνη πέμπειν ἐπινόει. καὶ θεῶτον μ̀ ἡ τ̃ κηρύκων θεῖοδος ἡ γιγνομένη χ̣ τ̃ Ἑλλάδα [7] ὑπ' ἐκείνου τε ϗ τοῦ μετ' ἐκεῖνον βασιλέως θεὶ τ̃ γῆς, ϗ ὕδατος, ἀπὸ ταύτης τ̃ πόλεως ἤρχετο, καὶ πάντα θεὸς ταύτην [8] διελέγετο· ἔν τε ταῖς ὑποτολαῖς ταῖς Ἑλληνικαῖς, καὶ ὅσαι πυκναὶ τοῖς ὑπάρχοις ἦσαν, οὐδὲν ἦν ὅτι μὴ [9] Ἀθῆναι· ὡς ταύτην δὴ εἰπεῖν τιὼ Ἀθηναίων πόλιν, ϗ τιὼ Ἑλλάδα· ϗ οὐκ εἰπεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ συμβαῖνον, πάσας ἔχειν τὰς πόλεις, εἴ τις κατάσχοι ταύτην. ϗ μὴν ὅσα γε αὖ τούτοις ἔδει χρήσασθαι, ϗ

Graecorum Ionum ſervitutem ulciſci ſtatuens, quos ipſa ſola & excepit, quum per totam Graeciam miſere vagarentur; & in priſtinum ſtatum reſtituit. Primi ergo ſui temporis Graecorum, Sardes profecti, communibus eas copiis populantur, quas antea quaſi Babylonem, vel Indicas regiones, fuerant admirati. Hanc occaſionem nactus Darius quieſcere non potuit, quin imperium excuteret, & exercitum colligeret, quanquam nihil ei ſufficiebat. Ac praetextum quidem in ultione Athenienſium & Eretrienſium (nam hos pro appendice adjecerat, ut fidem res haberet) ponebat, quum tamen duae eum res praecipue incitarent; quarum prior erat metus, & ſuſpicio de Urbe concepta, ne illa tandem nullis opibus foret contenta; altera, cupiditas augendi amplo Graeciae additamento imperii, utque toti deinceps, non diviſae, terrae imperaret. Hoc autem ei non omnino deſperandum erat, qui tot gentes jam ſubjugaſſet, quot nec nominari, nec vel obiter peragrari, niſi magna cum laude, & praeter expectationem poſſent; omnia namque tum ſub Perſis erant, tanquam ſine quibus vita conſtare non poſſet. Ita denique affectus quum eſſet, media inter timorem & cupiditatem inceſſit via: & quum ipſe trajicere nollet, exercitum eo miſit. Ac primum quidem fecialium per totam Graeciam commeatus, qui ab ipſo & ejus ſucceſſore de terra & aqua petenda fuit inſtitutus, ab hac urbe coepit, ad quam referebantur omnia. Nam & in mandatis Graecorum, & in iis quae ad praefectos dabantur, Athenarum duntaxat mentio fiebat, quaſi eſſet idem, utrum Athenas quis an Graeciam nominaret; nec hoc tantum, ſed & re ipſa contingeret, ut qui hanc occupaſſet urbem, is tota Graecia potiretur. Quin & quaecunque ab illis agenda erant & in

1 Deeſt in Bar. 7. 2 Herodotus Terpſich. ſub finem. *Cant.* 3 P. Steph. παρενθήκην. 4 Coll. Nov. ἤδη φόβος. 5 Lege διῃρημένης. *Cant.* 6 Coll. Nov. τὶ κατὰ. 7 Deſunt haec verba in textu Coll Nov. in marg. autem diverſa manu leguntur ſcripta. 8 Bar. 7. διελέγοντο. 9 Bar. 7. Ἀθηναῖοι.

προβουλεῦσαι περὶ τῶν ὅλων, ἅπαντα ἡ πόλις ἐξήταζεν, ἀπ' ἀρχῆς προθεῖσα τῶν Ἑλλήνων ἑαυτήν. καὶ δηχόθην ἤδη ἀπὸ Περσῶν καὶ Ἀθηναίων συνεχομένου ὁ πόλεμος, τῷ μὲν ἀπειλοῦντος, καὶ πειρωμένῳ, τῷ δ' ἀνθισταμένῳ, καὶ νικῶσιν εὐθὺς ταῖς ἀποκρίσεσι. καὶ περὶ ἀμφοτέρων τούτων ἐμαρτυρεῖτο ὅτι Ἀθηναίων καὶ Περσῶν ἐστὶν ὁ πόλεμος περὶ τῆς Ἑλλάδος· τὸ μὲν λαβεῖν πειρωμένων· τὸ δὲ, κωλύοντος. οὐκ ἐκείνοις μέντοι τοῖς καιροῖς ἔργα λόγων ἠτιμήθη (λέγω δὲ τὰ τῶν ἄλλων ἔργα) λόγων τῶν περὶ ὑμῶν· καὶ ψήφισμα τροπαίου κρεῖττον εἰς μνήμην ἐστήσατο ἅμα λόγῳ καὶ ἔργῳ νικήσαν. εὐθὺς γὰρ οὐ χερσὶν κύριον ἦν, ἀλλὰ τῇ χειροτονίᾳ μόνον, ὡς νόμος, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀφανθῆναι τὰς ἀγγέλους. τοῦ δ' ἑρμηνεύσαντος τὰ γράμματα, ἀφῃρέθη χειροτονίαν μὲν ἀπόδοσαν ἕνα, ἐπειδὴ τῶν Ἑλλήνων ἦν, ἔχει πλέον τοῦ τρίτου εἰκόνα· ἀπέκλειναν δὲ καὶ τοῦτον, ὡς οὐδ' ἄχρι φωνῆς ἀφικνούμενον τοῖς βαρβάροις. καὶ ὃς ἰσχυρὸν ἐνέπλησε φόβον· τὴν γὰρ τῆς πόλεως ἄποικον, ἣν ἐξίουν τῆς πόλεως καὶ τῶν Ἑλλήνων, ἑρμηνέα τοῦ φύσει πολεμίου γίνεσθαι καὶ ὅτε δὴ ἐμπίπτουσιν εἰς ὃ βάραθρον, ὡς ἄλλους ἀναγγέλλοντας τοῖς βασιλεῖ τὰς ἀποκρίσεις· καὶ τοῦτό τε περιφθέντων μὴ ἐκλανθάνεσθαι μαθεῖν. ὁ δὲ δὴ καὶ δὴ λαμπρῶς ἐκινεῖτο· καὶ τοῦτο μὲν τοῖς ὑπάρχοις ἐκέλευεν, ἑτοιμάζειν αὐτόθεν τὰς πέδας τῶν ἁλόντων, ἢ καθ' ὅσους ἦγετο τοὺς Ἀθηναίους εἶναι· ἵνα δὴ μηδεὶς ἄδετος αὐτὸν ἀφύγοι· καὶ τὴν ὀργὴν ἀπολαύων ἕως ἔξην· τοῦτο δὲ τοῖς πλήθεσιν ἄλλη ἄλλοις ἐπέπαττεν. ἐκ δὲ τούτου, κήρυκες μὲν ἤκειν ἐφοίτων εἰς τὴν Ἑλλάδα· αὐτάγγελον δὲ ἦδη κατέπεμπε τὸν φόνον, προφήσας ἄρχοντας Περσῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ δίδωσι πλῆθος στρατιᾶς. καὶ ὃ διαλλάττον παρ' ἑκάστοις τοὺς ἀφιγμένους τοσοῦτόν ἐστιν, ὡς εἰ τὸ μέγιστον ὄρος τόλμος μηδαμίαν προφάσιν λιπεῖν μήτ' ἐκείνοις, μήτ' αὐτὸς αὐ-

(x) Lycidas quidam erat, ut docet Scholiastes eruditus ad T. 2. p. 189. sec. edit. 16. p. 217. et Amst.

211

213

214

medium consulenda, haec civitas considerabat, quum ab initio se Graecis praefecisset: & jam inter duas partes bellum committebatur, alteram Persicam, Athenienſem alteram; illam minantem & pertentantem, hanc resistentem ac statim responsis dandis vincentem; ita ut utrique manifestum facerent, Athenienses cum Persis de Graecia decertare; quum hi eos captarent, illi prohiberent. Tum vero facta sunt a verbis (aliena videlicet a vestris) superata, quum plebiscitum omni tropaeo praeclarius verbis pariter & re vicit: quandoquidem manibus statim fuit comprobatum, non modo sublatis, ut fieri solet, sed etiam praecones perdentibus. De eo autem qui literarum fuerat interpres, populum quidem in suffragium miserunt, ut judicii formam, quoniam Graecus erat, praeter caeteros haberet: nihilominus tamen & ipsum interemerunt, quasi ne voce quidem sola barbaris esset inserviendum. Itaque id quo ille maxime nitebatur, eum fefellit, quum illi censerent hominem municipalem interpretis officio contra Urbem & Graecos pro hostibus fungi non debere. Tum in barathrum projecti sunt, sic ut alii responsa regi retulerint, quum ab iis quos miserat, ea non posset accipere. Ille autem acriter jam commovebatur, ac ducibus primum imperabat ut compedes haberent paratas, aliquanto plures quam pro numero Athenienſium, ne quis ipsum non vinctus evaderet (in quo quidem iram suam, dum licebat, exercuit) deinde copias undique conscribebat. Nec vero feciales deinceps in Graeciam misit, verum classi hoc imposuit officium, cui Persarum fortissimos praefecit cum tanto exercitu, ut ejus differentia inter singulos historicos sola pro maximo copiarum numero habeatur. Nolebat enim nec illis nec ipse sibi quicquam reliquum

1 Coll. Nov. αὐτήν. 2 Καὶ πειρωμένῳ leguntur in solo margine Coll. Nov. 3 Bar. 7. δή. 4 Coll. Nov. ἀπαγγέλλας. 5 Coll. Nov. Bar. 7. & ed. Flor. ἱστορέαλων. 6 Illud δή non agnoscunt Bar. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. 7 Coll. Nov. Bar. 7. & ed. Flor. αὐτῶν

fa-

τῷ μὴ ἐᾶν ποιεῖσθαι ἃ ἐνετέλλετο. ταῦτα δ' ἦν, τὴν μὲν πόλιν κατὰ πρύμναν· ὃ δὲ, φῦλον νομίζειν ἅπαν ὡς αὐτόν, ᾧ δὴ [1] προσῆκε τὸ σχῆμα. θυμοῦ μὲ δή, καὶ ὠδυσκευῆς ὅπως εἶχε τὰ τοῦ βασιλέως· οἵδ' ἐφέροντο ὑπερηχοῦντες μὲν ἅπαν Εὐβοΐαν, ἀποτερῶντες δὲ τὴν ὄψιν τοὺς συντυγχάνοντας, φυγῆς δ' ἐμπιμπλάντες τὴν θάλατταν· ὥς' οὐδεὶς ἦν ὅστις νῆσον [2] τότ' ἂν οἰκεῖν ἐβούλετο· ἔτι δ' αὖθις ὅσην οὐ πλῷ καὶ μικρὸν πρὸ τῆς καταγωγῆς, ἔδοξεν ἀπάρξασθαι τοῖς τοῦ βασιλέως ἐπιτάγμασι, καὶ ὥσπερ τι προοί-
213 μιον ᾆσαι τὸν πόλεμον· καὶ δόξαν ὅτως, Ἐρετριέας ἐπιβάντες, ᾤχοντο φέροντες, σαγήνην τινὰ μεμησόμενοι ναυτικήν. καὶ ὃ μὲ Ἐρετριέων γένος ὅτων ἀνήρπαζο, ὡσπερεὶ παρ' ἄλλου τινὸς τοῦ κρειττόνων [4] ἀναρπασθέν. οἵδ' [5] ὅτι δεύτερον ἦσαν, ὡς ἀναστάσοντες αὐτὰς ἤδη τὰς Ἀθηναίους, καὶ τὴν Ἑλλάδα ἀναρπασόμενον κακῶς εἰδότες οἵαν ἐπὶ σφᾶς μετέρχονται, καὶ ὅτι οὐκ ἐπέχονται τῷ λόγῳ ὡς ἄρα ὑ τοὶ φεύγοντα διώκουσιν, ἀλλὰ μᾶλλον τοὶ [6] τῷ διώκειν σωίζη. ὅτα δὲ τούτων κεχωρηκότων καὶ φερομένων αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἤπειρον, ὥσπερ ἄλλυ τινὸς ἐκ τοῦ πελάγους κακοῦ, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες Ἕλληνες, καὶ πάλαι [7] προϊδόντες τὴν ἀβάσιν, καὶ τότε ὁρῶντες ἤδη, ἐκάθηντο ἐκπεπληγμένοι, ὃ μέλλον ἀποσκοπεῦντες· ὀνειροπολεῦντες ἕκαστοι τοὺς Ἐρετριέων συμφορούς. καὶ τοσοῦτον τ' ἀνιῶν ἀπέχειν νομίζοντες, ὅσον τὸν φρεατὸν αὐτῶν. ἡ δὲ πόλις πομπὴν ἀγούσῃ προσεῴκῃ μᾶλλον ἢ πρὸς ἀγῶνα κοσμυμένῃ. ἱερά τε γὰ πάντα ἀνῆπτο, καὶ τοὶ τῶν ἱερέων γένη συνῆγε, καὶ διεπρεσβεύετο πρὸς τοὺς θεοὺς τ' ἀρχαῖον τρόπον· συμ-
214 μάχους τε κελεῦσα, καὶ ἡγεμόνας ποιεμένη· ὡς δ' αὐτῇ τὸ θεῖον ἤπητο, ἔδδεν ἦν ἀρχὴν ἔτι· ἀλλ' οἱ μὲν φύλακες τ' ἱερῶν οἱ γέροντες καὶ τ' πόλεως ὑπελείποντο· ἡ δὲ νεότης

facere, quominus ipsius exequerentur mandata: quae quidem dederat ejusmodi, ut Urbe primum in mare demersa, populum deinde omnem ad se, eo quo praedixerat habitu, adducerent. Talis quum esset animus regis & apparatus, illi ad iter jam accingebantur, ita ut Aegeum mare strepitu vincerent, obviis omnibus visum praestinguerent, fugitivis mare complerent, quandoquidem nemo tum sustinebat in insulis permanere. In itinere vero, paulo ante classis appulsum, postquam regis mandata delibare, bellique quasi praeludium canere visum fuit, Eretrienses aggressi, quasi navali quadam segena abripuerunt. Qui quum hoc modo tanquam ab aliquo malo genio fuissent abacti, tum isti ad sequentia processerunt, velut ipsos jam Athenienses expulsuri, & Graeciam direpturi: quum non cogitarent qualem captarent feram; quae non tam fugere solebat, quam fugare. Quum ergo procederent, & jam continenti, quasi monstrum aliquod marinum, appropinquarent, alii quidem Graeci omnes, qui hanc expeditionem cum antea praeviderant tum jam videbant, animo percellebantur, quod futura pleraque praesagirent, & Eretriensem cladem sibi augurarent singuli, nec majore intervallo quam quod erat ab ipsis ad barbaros, ab infortunio distare se putarent: civitas autem pompam potius ducere, quam ad certamen se comparare videbatur. Templa namque omnia aperuerat, sacerdotibus convocatis, ac diis antiquo more supplicationes faciebat, in auxilium eos vocans, ac duces creans. Rebus divinis peractis, nemo cessabat amplius: verum senes quidem ad Urbis atque templorum custodiam relinquebantur, juvenes autem extra urbem

1 Ita MSS. & ed. Flor. P. Steph. προσειρήκειν. 2 Sic MSS. & ed. Flor. P. Steph. πόπ. 3 Ita MSS. & ed. Flor. P. Steph. ἠβούλετο. 4 Ita MSS. & ed. Flor. P. Steph. ἁρπαδήν. 5 Lege ἐπὶ τὴν ἤπειρον. Pro τὸν legendum esse τὸ censebat *Cant.* 6 Abest a P. Steph. 7 Bar. 7. προειδότες.

ἐχώρει. καὶ θεᾶτον μὲν τὰς ὑπὸ τοῖς τεφανίταις δρόμους ἀπέκρυψαν· ὅσῳ δὲ καλλιόνων τῶν ἄθλων ἠγωνίζοντο, τοσούτῳ θαυμαστοτέραν τὴν θεθυμίαν παρεῖχόμην· ἔπειτα χρείττους ἦσαν τὰ τελευταῖα ἢ τὰ ἀπὸ τῶν πυλῶν. καίτοι [1] μεσοῦντος μὲν δὴ ἔτι τῆς πορείας θερσέβαλλεν, ὥσπερ πνεῦμα ἀπὸ θαλάττης, βοὴ συμμιγὴς ἵππων, καὶ ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἐφολκίων τῷ στρατοπέδῳ. τῶν μὲν χρείας ἕνεκα, τῶν δὲ καὶ ψυχαγωγίας βαρβαρικῆς [2] κεκοσμημένων. ὑπερβαλόντες δ' οὐκ εἶχον ὅ, τι ἴδωσι, πλὴν τῶν πολεμίων καὶ τῶν ἀτόπων ἐκείνων φασμάτων. χαλκὸς δὲ καὶ σίδηρος πόρρωθεν εἶργε μὴ θερσένειν. τοσαύτη δ' ἦν [3] ὑπερφανία τῆς παρασκευῆς, καὶ τῶν ποιημένων, ὡς' ἐξαρκεῖν ἐδόκει τοῖς βαρβάροις ὀφθῆναι μόνον. ᾤοντο γὰρ, ὥσπερ οἱ ἄθλοις ἅπασι, εὐθὺς ἀπογνώσεσθαι, καὶ δώσειν ἑαυτοὺς ἀκονιτί· αὕτη θερότη δημοτελὴς κρίσις τοῦ μέσῳ κεῖ· ἀνθρώποις ἐγένετο ἀρετῆς θερὸς πλοῦ- 215
τον, καὶ φερνίμαζος Ἑλληνικῆς θερὸς βαρβάρων πλῆθος καὶ παρασκευήν. ἡ λόγων εὐφημία κεκρυθεῖσα, ἀλλ' ἔργων ἀποδείξει, καὶ τοῦ καλοῦντι τὸν κίνδυνον. ἡ γὰρ εἰς φόβον τιθεῖσα ἔπεφυκε, ἀλλ' εἰς θεθυμίαν κατεχρήσαντο ἡδ' ἐξεπλάγησαν τῶν ὁρωμένων τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἥδησαν ὁρῶντες ὅσων κρείττους γενήσονται· καὶ νομίσαντες, ὥσπερ ἀφορμὴν εὐληφέναι θερὶ τὴν τύχης, ὑπερβαλέσθαι πάντας ἀνθρώπους ἀνδραγαθίᾳ, καὶ τοῦτ' [4] εἰ πλέον τῆς τοσαύτης στρατιᾶς ἔχειν, [4] νεῶν ὥσπερ χρήμασιν ἀφθόνως χρήσασθαι· καὶ ἀγανοηθέντες ὅτι νεῶν ἐπιάσονται λαμπρῶς ὑπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ τῆς ἀρετῆς ἀξίως τῆς ἑαυτῶν. καὶ γὰρ ἵπποι, καὶ βέλη, καὶ νῆες καὶ φέλλια, καὶ στρεπτοὶ, καὶ κυνες, καὶ πάντα χρήματα, δῶρα τῆς τύχης [5] ὄντι, [6] προκείμενα τοῖς κρείττοσι· καὶ πάντα ζῶντα ἡ νίκη θερεδίδωσι ζῶντα καὶ στρατηγοὶ θερὸς ἑαυτοὺς εἰπόντες, καὶ θερὸς [7] ἀλλήλους ἕκαστοι ἀγαλεχθέντες, ἐκ θεῶν ἀρξάμενοι, καὶ τὸν φίλον [8] Παιῶνος,

procedebant: ac primum quidem curſus eos omnes, qui ob coronae praemium ſuſcipi ſolent, longe ſuperabant, aequalem praemiorum excellentiae praeſtantes alacritatem, in fine vero ſeſe ipſi vincebant. Quin & in medio itinere confuſus equorum & virorum clamor, aliorumque exercitus appendicum, quae partim ad uſum, partim ad delectationem barbarorum pertinebant, eos e mari quaſi afflavit. Ut autem appropinquarunt, nihil praeter hoſtes & monſtra illa in oculos incurrebat, quum quidem ferrum & aes eminus eos prohiberent accedere. Tanta vero fuit hujus apparatus & facti ſuperbia, ut exiſtimarent barbari, ſe, ſi modo viſi eſſent, tantum effecturos ut omnes velut in ludis mox cederent, ultroque ſe dederent. Atque haec prima inter homines publica virtutis cum divitiis, & prudentiae Graecae cum turba & apparatu barbarico extitit controverſia: quae non ſermonis eloquentia, ſed factorum demonſtratione temporiſque opportunitate fuit dirempta. Nec enim iſto ſpectaculo in metum ſed alacritatem illi converſi ſunt: nec inſolentiam eorum quae cernebant obſtupuerunt, ſed quum viderent quot eſſent vincendi, laetati ſunt, quoniam ſe iſtam occaſionem a fortuna omnium fortiter ſuperandorum nactos putabant, & hoc fore tanti exercitus commodum, quod abundantem ſui uſum eſſet praebiturus; ac ſe jamjam magnifico ſeque digno quaſi convivio excipiendos putabant. Nam & equos, & tela, & naves, tum phaleras, torques, canes, opeſque omnes fortuna & victoria propoſitas fortioribus donant. Quae quum apud ſe duces, & inter ſe milites expendiſſent, tum a diis & amico orſi Apolline,

1 Lege μεσοῦντος. 2 Bar. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. κεκοσμισμένων. 3 Coll. Nov. ἡ ὑπερφάνεια. At in marg. γρ. ὑπερηφανία. 4 Deeſt in P. Steph. 5 Bar. 7. ἐσί. 6 Coll. Nov. προκείμενα. 7 Coll. Nov. & ed. Flor. αὐτοὺς. 8 Coll. Nov. Παιῶνος.

cur-

216 ἐχώρουν δρόμῳ, καθάπερ ἀφ' ἱππικοῦ τοῦ [1] πεδίου θέοντες. καὶ τοῖς βαρβάροις οὐκ ἔδωκαν ἰδεῖν ὅ, τι ἔστι τὰ γινόμενα· ἀλλ' ἅμα τάξεις ἐρρώγεσαν, καὶ ἄνδρες ἐκτείνοντο, καὶ ἵπποι συνελαμβάνοντο, καὶ νῆες εἵλκοντο, καὶ χρήματα ἤγετο, καὶ χορεία Πανὸς ἦν τὰ ποιούμενα. ἤδη δέ [2] τις καὶ τελευτήσας εἰσήκει θεὸς ὑπὸ τῶν βαρβάρων, φοβῶν τοὺς λοιποὺς, ὥσπερ ἀθάνατος ὤν. ἀπολλύμενοι δὲ οἱ τὰ μεγάλα τολμήσαντες, καὶ τρόπαια φέροντες ἐν ταῖς ναυσὶ, πλείους αὐτοῖς ἐφάνησαν ἢ πρότερον. ὅτε γὰρ ὅ ἕλος, ὅτε ἡ θάλαττα, ἀρχοὺπους αὐτοὺς ἐδέχετο· οὐδ' ἦν εὐρυχωρία τοῖς κακοῖς, οὐδὲ διέξοδος. ἀλλὰ τότε ὡς ἀληθῶς ὄχλος ὄντες ἠθάνοντο, καὶ μέγιστον ἐναντίωμα ἑαυτοῖς. καὶ τοῖς πλείοσιν ἥττους ἐγένοντο, ἢ ὅσοις ἄν τις ἐξ ἀρχῆς ἐθάρρησεν ἀντισχεῖν. ὥστε οἱ τῶν αἱμάτων ῥύακες ἤρχουν ἐν νοτίῳ τοῖς ναυσὶν εἶναι. τοσαύτη δὲ ἡ λαμπρότης τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἐγένετο, καὶ [3] τοσοῦτο τῆς νίκης ὅ ἀξίωμα, ὥστε καὶ ὅ χωλὸς, ὥσπερ τι σύμβο-
217 λον ἀρετῆς κατέσχησαν. ἴσχυσε γοῦν ὅστις γε οὐδεὶς, ὅστις ἀκούσας ὅ τῶν Μαραθῶνος ὄνομα, οὐκ ἀνίσταται τῇ ψυχῇ, οὐδ' ὥσπερ ἄλλό τι τιμῶν ἐπωνυμίαν ἀναπάζεται, καὶ σέβεται σὺν χαρᾷ. καὶ συνέβη δὲ τῇ πόλει πρώτῃ μὲν κινδυνεῦσαι τῶν κατὰ τὸν Ἕλληνας, μόνῃ δὲ ἀρκέσαι νικῆσαι· τῶν δὲ ἰδίων κινδύνων κοινὰ [4] τὰ ἆθλα ἅπασι καταστῆσαι· καὶ τροφὸν ὄσαν τῆς Ἑλλάδος, τυραννίδων τὸ νενομισμένον ποιῆσαι. τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους τὰ τροφεῖα καμίζεσθαι πρός τ' ἐκτραφέντων ὁ νόμος λέγει· ἡ δὲ πόλις πρὸς ταῖς τροφαῖς, καὶ οἷς ἔδωκεν ἐξ ἀρχῆς, καὶ τ' ἐλευθερίαν μετὰ τ' σωτηρίας [5] ἐν τοῖς [6] ἑαυτῆς κινδύνοις ἀπέδωκε τῇ Ἑλλάδι. ὥστερ τοῦτο ὀφείλουσα τοῖς Ἕλλησι, πιεῖν διὰ παντὸς αὐτοὺς εὖ, καὶ τοῦτο ὁμολογούμενα τοῖς προθῦ πᾶσιν. ὡς εἰκότως εἰπεῖν ἔστι, τὸν μὲν Πόλιν τὸν Ἐλευθέριον Δία τιμᾶν ὀφεῖ τοῖς πραχθεῖσι προσήκειν, τοῖς δὲ ἄλλοις Ἕλλησι τὴν πόλιν, καὶ νομίζειν

curriculo tanquam per purum campum proceſſerunt, nec barbaris videndi quid ageretur ſpatium dederunt: verum pariter & acies rumpebantur, & homines occidebantur, & capiebantur equi, naves, opes inſtar Panicae cujuſdam choreae. Quid quod etiam mortuus quidam, quum barbarorum telis confoſſus eſſet, ſtetit erectus: ac tanquam immortalis eſſet, reliquos perterruit? Poſtquam autem perierant ii, qui tanta fuerant audacia, & ſecum tropaea per mare adduxerant, multo plures eſſe quam ante ſunt viſi. Etenim nec paludes eos nec maria poterant omnes capere; nec ullus reperiebatur iſtis malis tranſitus, aut commeatus: ita ut tum demum vere turbam ſe eſſe, maximeque ſeipſos impedire cognoverint, quum eſſent majore numero quam cui aliquis initio ſuſtinuiſſet reſiſtere deminuti, & jam ſanguinis torrentes navibus ſalum praeſtare poſſent. Tanta porro praeſtantia fuit horum hominum ac victoria, ut & locus ipſe virtutis quaſi notam quandam obtinuerit, nec ullus ſit quin, audito Marathonis nomine, excitetur animo, & hoc vocabulum hilariter amplectatur, ac colat. Urbs itaque & prima inter Graecos periculum eſt aggreſſa, & ſola victoriae ſuffecit, ſuorum autem periculorum communia fecit omnibus praemia: & quum Graeciae altrix eſſet, contra legum praeſcriptum ſe geſſit. Nam quum ab iis, quos educavimus, jubeat lex praemia repoſcere, illa praeter alimenta, quae principio praebuerat, libertatem inſuper cum ſalute ſuo periculo Graeciae comparavit, tanquam ei perpetua quaſi ex pacto per priora inito beneficia deberet. Quo fit ut quum Jovem Liberatorem ob res geſtas Urbs colat, Graeci Urbem, ac popu-

1 Ita Bar. 7. & *Cant.* Vulg. πεδίου. 2 Callimachus dux Athenienſis. *Cant.* 3 Coll. Nov. τοσοῦτον. 4 Illud τὰ non agnoſcit Coll. Nov. 5 Dele ἐν. 6 Bar. 7. αὐτῆς. Coll. Nov. & ed. Flor. αὐτοῖς.

lum

τὸν Ἀθηναίων δῆμον ὥσπερ ἐλευθέροις τοῖς Ἕλλησιν εἶ). δοκεῖ δέ μοι συγκληρωθῆναι τῇ τύχῃ τ' πόλεως ἡ μάχη, καὶ μηδένων ἄλλων εἶ) καταγώνιστ' ἡ τῶν Ἀθηναίων. ἐκείνη γὰρ, εἰ καὶ νεανικώτερον εἰπεῖν, ὥσπερ μητρόπολις, ἡ ἀφορμὴ τοῦ [2] ὕστερον πάντων ἐγέ- 218
νετο τοῖς Ἕλλησιν, ἢ μόνον τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἀγώνων ἀντὶ κριπάδος ἢ ὡδοιδείγματος προτελεσθεῖσα, ἀλλὰ καὶ πάντων ὁπηποδημάτων, καὶ βίου, καὶ προαιρέσεως, [3] καὶ, τὸ σύμπαν εἰπεῖν, τοῦ τῶν Ἑλλήνων σπέρματος. καὶ εἰ μὴ τότε ἡ πόλις ὅτω διήνεγκεν, ἅπαντ' ἂν ἔρρει, καὶ σώματα, καὶ προάξεις, καὶ λόγοι, καὶ τὰ κοινὰ τῆς φύσεως. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ θαυμάζουσιν ὅσας μυριάδας τῶν βαρβάρων ἐίκοσιν· ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν ἅπαντας ἀνθρώπους ἢ μόνον, προὺς ὃς ἠγωνίσαντο, ἐκεῖνοι νενικηκέναι (εἰ δεῖ πραγματαιόμενον τὸ φθόνου εἰπεῖν) ἢ μόνον τοῖς πᾶσι τοιούτων ἀγαθῶν αἴτιοι καταστῆναι, ἀλλὰ καὶ τοῖς μηδέ- 219
νας ἐγγὺς εἶ) τοῖς ὑπάρχουσιν. ὥστ', εἰ ὃ μὴ ἔχειν ἐξ ἴσου γενέσθαι τῶν [4] ἡττόνων δοκεῖ, ἅπαντας νενικήκασιν. οἶμαι μὲν οὖν εἰ καὶ μόνα ταῦτα ἐκλέξας ἐπεπαύμην, ἔχειν ἂν πέρας ἀρκοῦν τῷ λόγῳ, καὶ μηδὲν ἂν προσδεῖν τῇ πόλει φιλοτιμίας, μηδ' ἀρετῆς εἰς τὸ ὁμόφυλον. πολὺ γὰρ προτέραν μὲ ἀνεῖσαν ἀνθρώποις, προτέραν δὲ βίου χρῆσιν εὑρῆσαν, θρέψασαν δ' ἢ μόνον τοὺς ἐξ αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ πάντας, δεξαμένη δὲ τοὺς ἐκ- πίπτοντας, προτέραν τε, καὶ πλείστους, ἑκάστους τε, καὶ σύμπαντας, πλείστους δὲ αὖθις ἀποστείλασ' παντα χῆ, πάλιν δ' ἐν τοῖς ὑπὲρ σωτηρίας ἀγῶσιν ἀμφοτέρων προσχᾶσαν, τοῦ τ' ἐν τῇ ὑποφυείᾳ, καὶ τ' ὀπὶ τ' ἀρχαίας Ἑλλάδος, πῶς ἢ λόγῳ παντὸς ἂν [5] εἴ- ποι τις ἀφῖχθαι; καὶ καθάπερ τοὺς δρομέας ὁ γινόμενον πεπληρωκέναι; ὥστε μηδεμίαν προὶ ταύτης ἐγχωρεῖν ἐν τοῖς Ἕλλησι νικητὴν γενέσθαι. πολὺ γὰρ ἄρχειν τῶν ὁμοίων ἑτέρους, τοσοῦτον ἡ πόλις [6] προεληλύθει.

lum Athenienſem, jure Liberatoris loco debeant habere. Exiſtimo autem proelium illud fortunae civilis conatum fuiſſe, nec alterius gentis quam Athenienſis extitiſſe. Etenim, ſi liberius loquendum eſt, occaſio & quaſi metropolis omnium poſterius a Graecis geſtorum illud fuit, nec bellicorum modo certaminum exemplum propoſuit, aut fundamentum jecit, ſed & omnium ſtudiorum, vitaeque generum, ac totius denique Graeciae ſeminarii; quod niſi tum civitas ea fortitudine obiiſſet, tota rerum natura cum hominibus, actionibus, & literis, periiſſet. Quod ſi mirantur eos plerique, qui tot barbarorum millia devicerint, ego vero illos aio omnes homines, non adverſarios modo, ſuperaſſe (quod ſine invidia dictum ſit) non tam quod omnibus tantorum commodorum autores fuerunt, quam quod cum eorum fortitudine nemo ſe poteſt comparare. Quocirca ſi inaequalitas inferiorum eſt, omnibus hi victoriam ademerunt. Itaque ſi his tantum explicatis a dicendo ceſſarem, debitum haberet, opinor, & finem oratio, & Urbs honorem. Quum enim haec prima & homines ediderit, & eorum alimentum invenerit, nec ſuos tantum, ſed & omnes alios nutriverit, quum profugos & prima & plurimos tam ſigillatim quam catervatim acceperit, multoſque in omnem partem dimiſerit, quum in periculis pro ſalute ſuſceptis tum externos tum veteres Graecos tutata ſit; omnes utique numeros implevit, & curſorum more curriculum peregit, ut jam ei nulla Graecorum civitas praemium poſſit auferre. Antequam enim inciperent coeteri, haec longe erat praegreſſa.

1 Coll. Nov. τῶν. 2 Bar. 7. ὑστέρων. 3 Coll. Nov. ἤν. Bar. 7. & edit. Flor. ἤν. 4 Bar. 7. ἡττωμένων. 5 Coll. Nov. εἶπη. 6 Bar. 7. παρεληλύθει.

At

Οὐ μὴν ἐῶσί γε ἀπελθεῖν αἱ πράξεις, ἀλλὰ καλοῦσι, καὶ προσαιτοῦσιν εἰς ὃ πρόσω τοῦ λόγου· καὶ ποσῷτῳ μᾶλλον ὅσῳ τούτου ἀκριβέστερον ἐξήτασεν. τοσαύτην γὰρ ὑπερβολὴν τοῖς ἔργοις ἐποιήσατο ἡ πόλις, ὥσθ' ὑπερῆρεν αὑτὴν ποσὸν ὅσον καθ' ἃ τοὺς ἄλλους. ἢ πῶς τὰ πρῶτα ἀξίως τινὰ θαυμάσομαι, ἐπέδειξε τὰ δεύτερα, ὥσπερ αὐτὴ πρὸς αὑτὴν ἁμιλλωμένη. φανομένου γὰρ τοῦ [2]ἐν Μαραθῶνι πολεμίου τοῦ, καὶ τῶν βαρβάρων ἐληλάντων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ὥσπερ κονιορτοῦ, Δαρεῖος μὲν οὐκ
220 εἶχεν ὅ, τι [3]χρήσαιτο· ἀλλ' ὥσπερ ὀκ θεοῦ πληγείς, ὑποπεπλῶχθαι τῇ πόλει, καὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀμαθάσιος κατεμέμφετο, ὡς κακῶς πρὸς ξενίσαντας αὐτοῦ τοὺς Ἀθηναίους· καὶ τελευτᾷ δή, πρίν τι δεινὸν παθὼν αὐτὸν ἐργάσασθαι. ὁ δὲ πάντας βασιλέας πρότερον ταῖς ὑπονοίαις, καὶ μηδὲν παραλιπεῖν ἄτοπον νομίσας, Ξέρξης ὁ Δαρείου, κατηγοροῦς μὲν τοῦ πατρός, ὡς οὐδαμῶς ὑπερχειρήσαντος, ὑπερῳδὸν δὲ τῆς πόλεως καὶ τῶν Ἑλλήνων, ὡς οὐδαμοῦ φανησομένων, ἀγῶνα διπλοῦν ἀγωνίζεται, [4]τὸν μὲν ὑπερβαλέσθαι, τῷ δὲ πιμπρήσασθαι, μετὰ πολλοῦ τοῦ κρείττονος. καὶ τοσοῦτον ὕβρεισε τῇ ὑπερβολῇ, ὡς' ἔγωγε τὸν πρότερον ζῆλον, ὥσπερεὶ παιδιὰν, ἀπέφηνας. δοκεῖ δέ μοι καὶ πρὸς τὰς ὁρμὰς τότε Ξέρξης ὑπὲρ μόνον πρὸς τὸν πατέρα ἁμιλλήσασθαι, καὶ πρὸς ἅπασαν ὅλως τε, καὶ ἀκόλουθ' ἀνθρώποις ἀνέλπιστον· ὥσπερ ἐπιδείξασθαι βουλόμενος ὅτι αὐτοῦ βεβαίως ἐστὶν ἡ γῆ. ποίαν γὰρ κυμῶν ὑπερβολὴν, ἢ τίνας σκηπτοὺς, ἢ τίνας σεισμοὺς, ἢ ποίαν νεφῶν ἢ [5]χαλάζης ἐμβολὴν, ἢ ποίους ἀήθεις ἀστέρας, οὐκ ἐλαφροτέρους ἐκείνου
221 γε ἀπέδειξεν; ἢ ποίους φόβους ἐγγείους ἢ θαλαττίους οὐκ ἐνέσειε τοῖς περὶ αὐτοῦ; ὧν τὰς ἀπειλὰς πρῶτον οὐκ ἦν ἐφ' ὅσοις τοῖς ὠσὶν ἀκοῦσαι, ἀλλ' ἀπῆλθον εἰς ἔσχατα γῆς· καὶ πρόβλεπτον ἀεὶ μηδενὸς ἦν εὑρεῖν, πλὴν ἐκείνου. αἰτεῖν μὲν γὰρ ἔφασκεν οὐδὲν τῶν ἀλλοτρίων,

At nos res geſtae non dimittunt, ſed ad ulteriorem ſermonis partem protrahunt: eo magis, quo illa diligentius peracta ſunt. Tantum enim in ſequentibus profectum fecit haec civitas, ut ſeipſam eo intervallo, quo nuper alios, ſuperarit, & priuſquam primae res debita exciperentur admiratione, ſecundas mox adjecerit: quaſi ſecum ipſa contenderet. Nam poſtquam facinus Marathonium fuit commiſſum, & barbari more pulveris e Graecia ſunt ejecti, Darius quidem perplexo erat animo, nec ſecus ac ſi de coelo tactus fuiſſet, Urbi concedebat, & expeditionis autores incuſabat, quod non recte ſe in Athenienſes incitaſſent: deinde priuſquam majore damno ſe afficeret, obiit. Filius vero, Xerxes, qui omnium regum cogitationes ſuperavit, & nihil mirandum non tentavit, quum & patris conatus inopia fuiſſe impeditos crederet, & civitatem, Graecoſque, ut nuſquam comparituros, contemneret, duplex inſtituit certamen: quo partim illum excelleret, partim hanc egregie puniret. In quo quidem tam ſuperbe ſe geſſit, ut priorem expeditionem pro ludicra decreverit habendam curare; quin etiam cum effectis coeleſtibus omnique tum viſu tum rumore inſolito, non cum patre duntaxat, videtur concertaſſe: quaſi qui ſuam eſſe terram voluiſſet oſtendere. Nam & fluctuum, & fulminum, & terrae motuum, nubiumque, & grandinis, & inſolentium ſtellarum vim elevavit, omneſque terrores, qui vel terra vel mari ſolebant incuti, leviores videri fecit. Ac minas ejus primum nemo poterat attentis auribus audire, quum ad ultimos terrae fines progrederentur, ea praedicentes quae ex ipſius tantum ingenio poterant prodire. Nihil enim alienum petere ſe aiebat,

1 Deeſt οὐ ante πῶς. *Cant.* 2 Abeſt ὁ a Bar. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. 3 Bar. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. χρήσηται. 4 P. Steph. τό. 5 Bar. 7. χαλαζῶν.

ve-

ἀλλ' ἀπαρχὰς γῆς καὶ ὕδατος· πάντων δ' εἶναι τούτων κύριον· τῆς δ' ἀγνωμοσύνης τὴν [1] τοῦ Μαραθῶνι λύσιν μίαν εἶναι, καὶ συγγνώμην, εἰ ταῦτα συγχωρήσαιεν, καὶ μὴ τὸν ἄλλων ἀνθρώπων γένους, καὶ τὸ κοινὸν δεσπότην γνοῖεν· εἰ δὲ μή, διδάξειν αὐτοὺς κελεῦσαι μὴ τῶν πατρώων θεῶν· οὕτω τοῖς τε καὶ Ξέρξῃ δοκεῖν ἂν περὶ τοῦ Ξέρξου πραγμάτων· οἴεσθαι δὲ ἅπαντα, ναῦς μέν, ὅσας ἡ Ἑλληνικὴ θάλασσα οὐκ ἂν δέξεται· ἵππῳ δὲ καὶ πεζοῖς ἀποκρύψειν τὴν Ἀττικήν· καὶ τὴν πόλιν ἱππόκροτον καταστήσειν, ἱερὰ [2] δὲ συμφλέξειν, καὶ θήκας ἀναρρήξειν, καὶ μετασκευάσειν ἅπαντα. ἔπι δὲ Ἀτλαντικῷ πελάγους κληρυχίας ἀτίμους ἠπείλῃ, καὶ γῆς [3] ποίησιν ἔξω τοῦ οἰκουμένου, ἣν ἀναγκάσειν ἀκροτηριασμένους πρόχειν εἰς τὸ πέλαγος, ὕδωρ μὲν ἀντλοῦντας, πέτρας δὲ ὀρύττοντας, τοσαῦτ' ἔχοντας τοῦ σώματος, ὅσα τοῖς ἔργοις ἀρκέσει. καὶ οὐκ ἠπείλει μὲν ὕβριν καὶ ὑπερφυῆ καὶ [4] φόβου μείζω, ἐτελεύτησε δ' ἐνταῦθα· ἀλλ' ἀπέκρυψε τοῖς ἔργοις τὰς ἀπειλάς, ἄνευ γε τοῦ τὴν δυνηθῆναι, λέγω δὴ χρήσασθαι τῇ πόλει. τίνα γὰρ μεσόγειαν, ἢ ποίαν Ἀτλαντικὴν ῥαχίαν, οὐκ ἔσεισεν; ἢ ποῖον κόλπον, ὧν ἴσασιν ἄνθρωποι, λέγω τὰ εἰσεχόντα ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάττης, παρῆκεν ἀσύμβολον; ἢ τὸν εἰς Φάσιν, ἢ τὸν ἄνω τὸν Περσικόν, ἢ Ἐρυθρὰν θάλατταν, ἢ Ὑρκανίαν, ἢ πάντας σιωπήσαντα, [5] ἢ δ' ἐρευνήσασθαι πάντας [6] τῆς γῆς τοὺς μυχοὺς ἀκριβέστερον, ἢ Δᾶτιν τὴν Ἐρετρικήν; οὐκ [7] ἐξαπατᾶν γῆς καὶ θαλάττης τὸν τόπον ὠήσασθαι, ὥσπερ σαγηνεύων τὴν ἀρχήν [8] τὴν αὐτοῦ αὐτῷ; ποῖον δὲ τότε φάσμα οὐκ ἐκινήθη; ἢ τί τῶν ὄντων οὐκ ἐφοβήθη; ἢ τί τῶν οὐκ ὄντων οὐκ ἐγένετο; οὐκ οἱ πρόμοι τοσοῦτον αἰῶνα τῶν ποταμῶν διαφέρειν ἐδόκουν, ὅσον καὶ παρέχειν [9] πίειν ἐξ αὐτῶν; οἱ δ' ἀένναοι ποταμοὶ τῶν χειμάρρων οὐδὲν ἀλλοιότερον διετέθησαν, μᾶλλον δὲ τοῖς χειμάρροις [10] οὐκ 223

verum aquae ac terrae primitias, quorum esset omnium dominus: facinus autem ad Marathonem commissum hac una posse ratione condonari, si ista cum aliis praeberent, & communem dominum agnoscerent; alioqui se probe ipsis id monstraturum, juvantibus diis avitis, quibus ita cum Xerxe de hac re deliberatum esset: venturum namque cum tanto apparatu, ut nec naves mare caperet, & equitatu peditatuque terra tota obtegeretur; Urbem deinde solo aequaturum, combustis templis, erutisque monumentis, atque immutaturum omnia; Atlantici denique maris colonias viles redditurum, & extra eam, quae habitatur, terram conditurum, eamque ipsos coacturum mutilatos in mare exaggerare, aqua exhausta, & lapidibus effossis, tantum habentes membrorum, quantum ad opus sufficeret. Nec vero, quum ista tam insolita, omnique metu majora minatus esset, substitit, verum factis verba longe superavit, praeterquam quod Urbi nihil potuit nocere. Quod enim Mediterraneum vel Atlanticum aequor non commovit? quos ab exteriori mari influentes sinus, qui quidem sint hominibus cogniti, intactos omisit? non Phasianum, non Persicum, nec vel Rubrum vel Hyrcanum mare. Omnes certe terrae angulos curiosius est, quam Datis Eretriam, perscrutatus, marisque ac terrae finibus expeditionem suam terminavit, quasi sagena suum ipse cingeret imperium. Quod autem spectrum tunc excitatum non est? quid non, vel quum extaret, superatum est; vel, quum non extaret, apparuit? Ac freta primum hactenus illi a fluviis distabant, quod eorum aqua potabilis non erat: fluvii autem perennes nihil a torrentibus differebant, atque adeo contrario

1 Deest τὸ in Bar. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. 2 Bar. 7. πυ. 3 P. Steph. ποιήσειν. 4 Ita MSS. & ed. Flor. P. Steph. φόνου. Forte legendum φθόνου. 5 Bar. 7. ἢ διηρευνήσασθαι. 6 Bar. 7. τὰς γῆς. 7 P. Steph. ἐξαπᾶς. 8 Abest a Coll. Nov. 9 Sic MSS. & ed. Flor. P. Steph. ποιεῖν. 10 Coll. Nov. Bar. 7. & ed. Flor. ἐς τοιαῦτον.

tor-

τὴν δυνάμιν ἐφριάξησαν· ὥσπερ γὰρ τὰ ἐκείνων ῥεύματα ὑπ' Διὸς αὔξεται, ὕτως ὑπὸ Ξέρξῃ πάντα ἐπέλιπεν. ἐδέχετο δ' αὐτὸν ὅτε γῆ ὅτε θάλαττα ἱκανῶς· καὶ ταῦτα εἶχε πρὸς τὴν ἐκείνου χρείαν, καὶ μετέβαλλεν εἰς ἄλληλα. γῆ τε γὰρ, ἡ μὲν ἐλύγνετο, ἦν δ' ἀπώλλυτο· καὶ θάλαττα ὑπεχώρει, καὶ πάλιν σωὴει τῷ βασιλῆ· (καὶ νῦν ὅτι τῆς νέας θαλάττης ὅσον τῆς ἐκείνου ἀφαβάσεως χεύν, καὶ ὁ Αθως ἀντὶ στήλης τῷ ἔργῳ λέλειπται·) ὡς δ' εἰπεῖν, πάντα κινουμένοις ἐῴκει καὶ μεθιζαμένοις ὡς ἐκείνῳ δοκοίη. καὶ μὴλοι δὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατέλαμπον, ὅσον μικιστόν ὅστιν ἀνύσαι, τοσοῦτον [1] ἐπέχυσαν. εἰ δ' ὑπεθυμήσεις σκιᾶς, δένδρον ἦν αὐτῷ χρυσοῦν ἡ σκιά. ὥστε νύκτωρ μὲ ἤτραπεν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ, μεθημέρων δὲ νύκτα ἐπῆγεν ὁσαχοῦ τοξεῦσαι κελεύσεις. πολλοῖς δ' ἦν ἀφανὴς ὧν ἦγεν, ὃ γῆς εἴη ταμιεῖον. ὀλίγη δ' ἦν ἔθνος τῶν κατὰ τὴν πορείαν μεῖζον ἢ κρύπτεσθαι. φιλονεικήσας δὲ μαθεῖν ὁ πάντα ἄτοπος βασιλεὺς, 224 ὁπόσοις [2] ἄγοι (ἔρχειν γὰρ καὶ τοῦτο ἐκείνῳ γενέσθαι δυνατόν) ἠναγκάσθη μετρῆσαι τέκτονα δή τινα μᾶλλον ἢ ἀριθμήσαι τὴν στρατιάν· καὶ καλασκευασάμενος τεῖχος μυρίανδρον, πρὸς μέτρον ἠρίθμει. καὶ ὁ μὲν [4] ὕτω πάντα κινῶν ἦγεν, τοσαῦτα προσλαμβάνων ὁπόσοις ἐντύχοι, καὶ κατεπήγει καὶ ἔθνη, καὶ πόλεις, καὶ πάντα γένη, καὶ Εὐρωπαῖα καὶ τὰ ὑπὸ τῆς Ασίας πάντα· καὶ πρὸς [11] κίνησιν εἶχεν ὥσπερ τὰ κῦφα σὺν πολλῷ τῷ φόβῳ. ἡ πόλις δ' ἑτέρα [5] ἀντιπαρέκυπτε. ὑφ' ἣν Ξέρξῃ μᾶλλον θαυμάσαι τὴν ὑπερφυΐας, ἢ τὸν πόλιν τοῦ μηδὲν τῶν ἐκείνου θαυμάσαι. ἢ δορίβα τοσούτου ἀφ' γῆς ἁπάσης καταῤῥαγέντος, καὶ [7] τῶν ἠπείρων ἀμφοτέρων [6] κεινομένων ὑπὸ τὴν Ελλάδος ἀντέσχεν, ὥσπερ ἔρυμα, καὶ προβολος· ἀπ' ἀρχῆς ἀρξαμένη καὶ αὐτὴ τὰ αὐτῆς ὑπιδεικνῦσαι. πρῶτον [7] μὲ

Schol. in h. l. sp. Valesium. in Harpocr. VII. p. 23. 24.

torrentibus modo afficiebantur: ut enim horum aqua pluviis augetur, ita illi ſub Xerxe omnes deficiebant. Ipſum vero nec terra poterat nec mare capere, quamvis in ejus gratiam cederent, & naturae vices permutarent, ut & terra alia fieret, alia periret; & mare nunc cederet, nunc rurſum coiret (& jam totidem numerantur a novo mari, quot ab ipſa expeditione, anni, Athone quoque ad rei memoriam relicto) & omnia denique ad ipſius arbitrium moveri ac mutari viderentur. Jam cameli tam aurei quam argentei collucebant, longiſſimum occupantes ſpatium. Sin umbram deſiderabat, praeſto erat arbor aurea, quae umbram faceret. Itaque & nocte auro atque argento diem, & interdiu, quum ſuos jaculari juberet, noctem inducebat. Multi quoque in exercitu, ubi terrarum ſingulis temporibus eſſet, neſciebant: nec ulla gens in itinere, quin obtegi poſſet, occurrebat. Quum autem conaretur inſolens iſte rex exercitus ſui numerum cognoſcere (nam & hoc in ejus poteſtatem cadere debebat) metiri potius eum quodam modo, quam numerare, coactus eſt; ita ut muro, cujus ambitus decies mille viros caperet, extructo, ſuos ad menſuram numeraret. Atque hic quidem hoc modo commovens omnia procedebat, obviis omnibus aſſumptis: quum eum & gentes & civitates, omneſque tum Europae tum Aſiae incolae timerent, & ad ejus motum, ut ſtipulae, magno cum terrore cederent. At civitas haec alia contra edebat ſigna: nec tantam excitabat admirationem Xerxes, quod omnia contemneret, quantam civitas, quod eorum nihil admiraretur: ac tanto per totum orbem excitato tumultu, quum de utraque terrae parte in Graecia contenderetur, inſtar propugnaculi reſtitit, ad ſuos mores iterum reverſa. Ac primum qui-

1 Bar. 7. & edit. Flor. ὑπέχυσαν. 2 Sic Bar. 7. Coeteri ἄγοι. Forte ἦγε. 3 Bar. 7. & Coll. Nov. κελεῦ. 4 Coll. Nov. οὗν πάντα ὕτω. 5 Coll. Nov. ἀντιπαδείκνυε. 6 Lege κινεμένων. 7 Coll. Nov. μὲν γε.

τοῖς περὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀκροβολισμοῖς καὶ πείρας τοσοῦτον ὑπερέχε φρονήματι, καὶ τοσοῦτον ἀπέχε τοῦ [1]προσθῆναι πρὸς τὰς τῶν ἀτόπων ἐκείνων φόβων ἐπαγωγάς, ὥστε οὐκ ἐδεήθη ψηφίσματος πρὸς ταῦτα ἔπ. ἀλλ' ὥσπερ ἑνὸς κοινοῦ νενικηκότος [2]τοῦ τῷ Δαρείου, μηδένα ἀκούειν βαρβάρων, περὶ ἐκκλησίαν ἀποδύναι, ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἀγγέλους αὐτῆς σκευῆς καὶ ποικίλμασι· καὶ τοῖς εὖ φρονοῦσι τῶν Ἑλλήνων ἡγεμὼν ἡ ἀποκείσεως ἐγένετο. ἔπειτα πάντων ἀγγελλόντων τὰ δεινὰ δὴ ταῦτα, ὅτι πάντα χρήματα μίγνυται, καὶ τὰ Ἑλλήνων κερδαίνουσιν οἱ τελευταῖοι, πάντες δὲ ὥσπερ ὑπὸ κύματος τοῦ πολέμου καλυφθήσονται. καὶ τοσαύτης κατεχούσης ἔκπληξεως τὸν βάρβαρον, ὡς εἰκάζειν θεῶν τινος εἰ) πορείαν μὴ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἐλαύνοιτος, οὐδὲν μᾶλλον ὑφεῖτο, οὐδὲ μετέγνω περὶ ὧν ἐβουλεύσατο· οὐδὲ ἐμέμψατο αὐτῆς τῆς ἀποκείσεως. ἀλλὰ τούς τε Ἕλληνας συνεκάλει πρὸς τὸν ἀγῶνα τὸν κοινόν, αἰσχυνόμενόν μοι δοκεῖν, μόνην φρονοῦναι τὸν βαρβάρῳ, καθάπερ πρότερον [3]ἐν Μαραθῶνι. ἡ γὰρ αὐτή γε ἐν ἄλλοις εἶχε τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ πάντες εἶχον ἐν αὐτῇ τὰς ὑπὲρ αὐτῶν, οἵγε ὁμοίως [4]σωτηρίας τε δεόμενοι καὶ ἐλευθερίας· καὶ τὸ παράδειγμα ὑπῆρχεν ἀμφοῖν ἐγγύθεν ἡ πρότερα 226
χείρις. ἐσκόπει τε ὅτι βουλευσαμένη πρῶτον, ἀντεκπλήξει τὸ βάρβαρον· καὶ πεπλήγε γε αὐτὸν τοῖς θαύμασι. μετοικίζει) γὰρ ἐξαναστᾶσα· καὶ ὃ μέγιστον ἁπάντων, γῆς μὲν ὑδαμοῦ, (πᾶσα γὰρ ἦν ἐκείνου) ἡ δὲ εἰς τὴν θάλατταν [5]ἀπεχώρει. καὶ τὸ περὶ Ⓐ Ἀθων [6]διωρυχῆς, καὶ τοῦ πορθμοῦ τὸ γεφύρας, ὅτε εἰς ἀκοὴν ἀνδάνειεν, ὅτε γνώμην [7]φαυλότερον τοῦτο ὂν τόλμημα ἀντεπεδείξατο ὅπερ τὸ θαλάττης φοβεῖσθαι. καὶ Ξέρξῃ καταλιπόντα ὃ ἴχνους μόνον προσιδεῖν· ὥστε ἐλθὼν οὐχ εὗρε τὴν πόλιν, οὐδὲ εἶχε λαβεῖν ἔχων ὡς ᾤετο· ὅτως εἰς ἄπορον καὶ 228

dem in mandatorum velitationibus non modo ad inſolitos illos terrores non expavit, ſed & animos tantos adhibuit, ut nullo ad eas novo plebiſcito indiguerit, verum quaſi illud, quod contra Darium fuerat latum, ne cui barbarorum aures praeberentur, communiter eſſet ratum, abſque populi concione feciales una cum ornatu ſuo de medio ſuſtulerit, & reliquis Graecorum, qui ſaperent, reſponſum praeiverit. Deinde quum omnes horrenda quaedam nuntiarent, omnia videlicet miſceri, Graecorumque poſtremos moram tantum lucrari, omnes autem bellico quaſi fluctu obtegendos eſſe, ac tantus a barbaro terror eſſet omnibus incuſſus, ut deorum aliquis in Graeciam cum reliquis hominibus videretur expeditionem facere: nondum haec animum remittebat, nec mutabat conſilium, neque reſponſum ſuum damnabat: ſed partim Graecos ad commune certamen convocabat, quod erubeſceret, ut arbitror, ſola ſe barbaris opponere, ut apud Marathonem fecerat (nec enim in aliis ipſa ſpem ſalutis ſuae ponebat, verum alii, qui ſalute ſimul & libertate indigerent, in ipſa ſpem ſuam collocarant, ut ex prioris certaminis eventu didicerant utrique) partim, quemnam terrorem viciſſim barbaris incuteret, conſiderabat, atque adeo illorum portenta vicit. Surgens etenim migrat, idque non in terram aliam, quae tota jam erat occupata, ſed in mare: atque hoc facinus nec auditu inſuavius, nec conſilio deterius, vel monte perfoſſo, vel mari ponte conſtrato, contra edidit: ac Xerxi veſtigii duntaxat conſpectum reliquit; ita ut quum in Atticam veniſſet, Urbem non inveniret, nec eam, quum habere videretur, capere poſſet, adeo erat in dubium &

1 P. Steph. φοῦ προσθῆναι. 2 Coll. Nov. τοῦ Ξ. 3 Deeſt ἐν in Bar. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. 4 Bar. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. τὴν σωτηρίας. 5 Bar. 7. Coll. Nov. & ed Flor. ἀπεχώρησε, & mox pro Ἀθων, legunt Ἀθω. 6 Bar. 7. & Coll. Nov. διωρυγῆς. 7 P. Steph. φαυλώτερον.

mirum

ὑπερφυὲς αἴνιγμα συνηλάθη. ἀλλ' ὥσπερ τῶν ποιητῶν φασί τινες, τὸν Αλέξανδρον τῆς Ελένης εἴδωλον λαβεῖν, αὐτὴν δὲ ὐ δυνηθῆναι· ὅτω καὶ Ξέρξης τῆς πόλεως τοῦ-δαφος εἶχεν, αὐτὴν δὲ ὐχ εὗρε. πλήν γε δὴ καλῶς εὗρε ἐπ' Αρτεμισίῳ, καὶ Σαλα-μῖνι· καὶ τ' ἰδέαν οὐκ ἤνεγκεν, ὥσπέρ τινος ἐκ μύθων Γοργόνος· ἀλλ' ἐκπλαγεὶς ἔφει-
227 σεν ὐ μόνον περὶ τ' λοιπῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ σώματος, πάντα τ' ἔμπροσθεν χρόνον αὐτὸ-νης ὢν τούτου, καὶ τῷ φοβεῖν συνεζηκώς. ὅσῳ δὲ καὶ πρεῖν ἄμεινον τῶν λόγων τούτων προσειρήκειν, ὅτι ἀμφω τὰ γένη τῆς πόλεως ἡτᾶτο λαμπρῶς, τό, τε Ελληνικὸν, καὶ τὸ βαρβαρικόν· τὸ μὲν, ἁπάντων ἀποτυχόν, τὸ δὲ, οὐκ ἐγγὺς γενόμενον. καὶ πάλιν ὁ μικρῷ [1] γε πρόσθεν ἔφην, ὅτι μᾶλλον αἰρχομένη σωτῆρα τοὺς Ελληνας, ἢ δεομένη, νυνὶ τοῦτο ἄξιον εἰπεῖν, καὶ πάρεστι λαβεῖν τῶν πραγμάτων καλαμαθεῖν. φοβεῖται γὰρ παντα χῆ [2] σκο-πουμένοις τοσοῦτον ὑπερβαλομένη, ὥστε μὴ προτῆναι τῶν Ελληνίδων, μήτε μάλιστα αὐτὰ τῆς ἐλευθερίας μᾶλλον ἢ μόνη δικαίως ἂν ἀκοῦσαι πάντα κατειργασμένη. πρῶτον μὲν γὰρ ἐκεῖνο πάντες ἂν συμφαῖεν, ὅτι τοῖς τοσοῦτον λειπομένοις καὶ ναυσὶ, καὶ ὅπλοις, καὶ σώμασι καὶ χρήμασι, καὶ πάσῃ τῇ τοῦ πολέμου παρασκευῇ, ἓν μόνον ἀντίρροπον κατελείπετο, καὶ ὡς ἀληθῶς Ελληνικὸν, ὃ βουλεύεσθαι καλῶς, ἢ χρῆναι αὐτίμως συμπατηθῆναι, καθάπερ τὰ μικρὸν τῆς γῆς ὑπερέχοντα. μὴ γὰρ ὅτι [3] οὐκ εἰς ἀντιπάλων μέρος ἐξήρκειν, ἀλλ'
228 ὐ προσθήκη τῷ βασιλεῖ γενομένων, οὐκ ἂν ἦν τὸ ὑπόδηλον. τούτου δ' ὄντος κειμένου, καὶ πάντων ἂν ταύτῃ κατ' αὐτὸ ψηφιζομένων, ἢ δεμένων καὶ σοφῶν, καὶ πολλῶν, οὐκ ἔστιν ἀντ-ειπεῖν, ὡς ὐχ ἥδε ἐστὶν ἡ προσηκομένη [4] τὸν βουλευσάμενον καὶ πρεῖ αὐτῶν, καὶ πρεῖ τ' ἄλλων, ἃ σώζειν [5] ἔμελλον.

mirum aenigma concluſus: nec ſecus atque poetae quidam narrant de Paride, eum, quum Helenam ſecum deferre non poſſet, imaginem ejus attuliſſe, Xerxes quoque ſolum Urbis cepit, quum ipſam non inveniſſet, niſi quod eam probe ad Artemiſium & Salaminem reperit, quum quidem ejus conſpectum, tanquam Gorgonis alicujus fabuloſae, non tulit, ſed perculſus non tam aliis quam ſibi timuit, quod ei antea fuerat inſolens, ut qui ſoleret coeteros terrere. Quod autem prius dixeram, utramque gentem, tum Graecam tum barbaram, ab Athenienſi fuiſſe ſuperatam, quum & hanc omnis conatus fruſtraretur, & illa longe a tergo relinqueretur, quodque mox dicebam, pudore potius quam inopia coactam hanc civitatem Graecos convocaſſe: id nunc in medium proferendum eſt, ac rebus ipſis comprobandum. Tanto namque intervallo, ſi quis omnia conſideret, reliqua ſuperavit oppida, ut ipſi non primum modo, nec maxime, ſed & ſoli debeat inter Graecos libertas accepta ferri. Illud etenim primo fatebuntur omnes, iis qui tanta navium, armorum, militum, pecuniae, & omnis bellici apparatus penuria laborabant, unicum fuiſſe relictum, idque vere Graecum, remedium, prudens conſilium, niſi vellent ignominioſe tanquam herbae tenellae conculcari. Tanta enim erat ipſorum paucitas, ut ad regis copias adjuncti, leviſſimum addituri fuerint incrementum, nedum numero cum hoſtibus certare poſſent. Quod quum ita ſe habeat, eandemque ſententiam hac in re & plebeii & docti omnes ſequantur, nemo jam poteſt negare, eum, qui de communi ſalute conſilium caperet, hanc civitatem ex ſe praebuiſſe.

1 Deeſt in Bar. 7. 2 Bar. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. σκοπουμένοις τοσοῦτον ὑπερβαλλομένη. 3 Abeſt οὐκ a MSS. & ed. Flor. 4 Themiſtoclem. *Cant.* 5 Coll. Nov. ἔμελλεν.

Ο δὲ τύτῳ τ' ἐξήρτηϛ, ϗ καθ' αὑτὸ ἀφαρκῆ τ' ὀπίσθειξιν ἔχῃ, [1] πάλιν σκεψάμεθα. οὐδεὶς γὰρ ὕτω σκαιός ἐϛιν, οὐδὲ ταὐτομύτια τοῖς φθονεροῦσι φερῶν, ὅστις ἂ συμφήσῃ [2] ὡς εἰς ταὶς ναῦς ἦκε [3] τότε τοῖς Ελλησι τὰ πράγματα· ἀπ', [4] ὡς τοῦτο ἄριστον ἦν [5] τ γνώμης· [6] οἱ μὲ γὰ εἰς Πύλας ἐξελθόντες, ϗ τάξαντες ἑαυτὺς ὀπὶ ταὶς πάϛοδος· οἱ μὲ, ὥσπερ νεφέλιω προσπῖσαν ὐκ ἤνεγκαν, ἀλλ' αἰσχρῶς τ' ὀπίνοιαν διέφθειραν. ἁραπετεύειν ἀναγκαθέντες, ϗὶ σώζειν ἑαυτὺς χρεὼς ἔκαϛοι μελλόντων ἔπ τῶν δεινῶν. ὕτως ἀνομοίως τ' Μαραθῶνι μάχην ἐμιμήσαντο· οἱ δὲ, ὑπολειφθέντες, οὐκ ἠδυνήθηϱ ζωτὸν τοῖς [7] Μαραθωνίοις ἀφαιρεθέξαθαι· ἀλλ' εὐθύς τ' ἔμειναν, ὡς πεισόμενοι μᾶλλον ἢ δράσοντες· ϗ 229
καταχωθέντες ἀπώλοντο, ἐνὶ τύτῳ κοσμήσαντες τ' Ελλάδα, ᾧ καλῶς ἀποθανεῖν, ϗ τοσῦτον ὀπισθειξάμενοι μόνον· οἷόν' ὥσπερ χειμάῤῥῦς ἐχώρυν ἀφ' πάντων ἤδη δεχομένων. ϗὶ τοι τῦτο δυοῖν ὀϛὶ σημεῖον, τῦ μήτε ἐν τῇ γῇ φθονεῖσθαί τινας τῶν Ελλήνων [8] ὁμοίους τῇ πόλει, ϗ οἷς ἐκεῖνοι πρότερον κατέπραξαν· μᾶλλον δὲ γ' [9] μὴ σύμπαντας ὁμοίους, ϗ γ' τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ μόνα τότε τοῖς Ελλησι λειφθῆναι· ὕτω δ' αὖ τύτῳ σαφῶς ὄντος, ϗ διπλῆν γενέσθ τ' γνώμην ὑδενὶ λείποντος, [10] τοσῦτο διήνεγκεν ἡ πόλις ἐν τύτοις, ὥστε κἂν αἰσχυνθῆναί τινα ὑπὲρ τ λοιπῆς Ελλάδος· πρῶτον μέν γε ᾧ πλήθει τ πρώτων ὕτω λαμπρῶς ὑπῆρεν, ὥστε εἴτις χρεὼς ἀφέλοι τ πόλεως ἀξίωμα, ϗ τ δύναμιν, πρός γε τ [11] συλλεχθέντα γ' ναυτικῦ ἀριθμόν, ἐξεῖναι τὰς μὲ τ πόλεως ναῦς νομίσαι τὰς ἁπάντων εἶ), τὰς δὲ κοινὰς ἁπάντων, μιᾶς τινος τ ἐν τοῖς Ελλησι πόλεως. ὡς' εἴτις θεῶν ἤρετο τὺς Ελληνας τότ' εἰ μὴ δέοι πάσας ἀγωνίσασθ, μηδ' ἑξείη, πότερον τὰς ἁπάντων τ ἄλλων παρύσας δέξαιντο ἂν μᾶλλον ἢ τὰς Αθήνηθεν μόνας· ὐχ αἵρεσιν εἶ) πάντες ἂν εἶπον, ἀλλ' Αθηναίυς ὑπὲρ σφῶν ἀγωνίζεσθ λεί- 230

Quod autem hinc dependet, ac ſeipſum evidenter demonſtrat, deinceps conſideremus. Omnibus enim notum eſt, niſi ſi qui velint apertae veritati reſiſtere, omnem Graecorum ſpem in navibus fuiſſe tunc ſumma cum prudentia collocatam. Nam qui ad Thermopylas fuerant egreſſi, ut fauces occuparent, ii partim quaſi nebulam adventantem non tulerunt, verum relicta turpiter ſtatione, fugam ceperunt, ut ſaluti ſuae quiſque ſeorſum conſuleret, inſtantibus duntaxat periculis, nedum Marathonios imitarentur; partim relicti non potuerunt tamen cum Marathoniis paria facere: ſed quum ut ad ferendam vim quam ad inferendam paratiores manſiſſent, ab hoſtibus obruti ſunt, ac morte tantum praeclara Graeciam decorarunt; quum quidem barbari jam torrentium more pervaderent omnia. Ex his nunc illud efficitur, nec in terra Graecorum ullos, atque adeo ſimul omnes, cum Athenienſium rebus geſtis prioribus comparari potuiſſe, & mare ſolum Graecis tunc relictum fuiſſe. Quod quum apertum ſit, nec ullam recipiat dubitationem, in eo jam tantopere Urbs excelluit, ut reliqua Graecia pudorem etiam alicui adferre poſſit. Si quidem primum navium multitudine ſic eminuit, ut ſi qui ſepoſita Urbis dignitate ac potentia, navium ab ea collatarum numerum ſeparatim conſideret, is & Urbis naves omnium communes, & reliquorum communes urbis eſſe unius, putare poſſit. Itaque ſi quis deorum ex Graecis tunc quaeſiviſſet, utrum reliquas omnium naves, an ſolas Athenienſes mallent, ſi quidem non poſſent omnes nec deberent certamen ſimul aggredi, nemo dixiſſet relinqui dubium quin Athenienſibus proelium eſſet com-

1 Bar. 7. τῦτο. 2 Bar. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. ὡς σὺκ εἰς. 3 Coll. Nov. τὸ πέλαγος. 4 Coll. Nov. ὃ τῦτο. 5 Ita MSS. & ed. Flor. P. Steph τοῖς. 6 Herodot Polyhymn. *Cant.* 7 Sic Bar. 7. & ed. Flor. Alii Μαραθῶνι. 8 Bar. 7. ὁμοίως. 9 Bar. 7. Coll. Nov. & edit. Flor. μὴ δὲ. 10 Bar. 7. & Coll. Nov. τοσοῦτον. 11 Bar. 7. συναχθέντα.

mittendum.

πεθαγ. καὶν εἰ πάλιν αὐτὸς ὁ θεὸς αὐτὰς ἐπανήρετο, ἤκιστ' ὁμολογεῖτ' Αθηναίοις γε θαρρεῖν ὑπὲρ αὐτῶν μᾶλλον, ἢ ὑμῖν αὐτοῖς, ἄρνησις οὐκ ἦν διάπυθεν. ἡ γὰρ μέρος εἰς ὃ κοινὸν εἰσήνεγκαν· ἀλλ' ἡ πρὸς πάντων συντέλεια μέρος τῆ ἰδίων τῆς πόλεως ἐγένετο· ἀλλὰ μὰ τὴν γε εὐψυχίαν καὶ τόλμαν τοσαύτην [1] συνεισήνεγκαν, ὥστε μικρὸν εἶ) τὸ ταῖς ναυσὶ τοσοῦτον ὑπερέχειν. μόνοι μὲν γὰρ ἁπάντων ἀνθρώπων ὑπέμειναν τὴν ἑαυτῶν ἐκλιπεῖν ὑπὲρ τοῦ μὴ τὴν τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀνάστατον γενομένην ὁρᾶσθαι. μόνοι δὲ οὐχ ὑπὸ πολεμίων τοῦτο παθόντες, ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐξωκίαθησαν ὑπὲρ νίκης, ἣ κατὰ συμφορὰν ὑφ' ἑτέρων. ἀλλ', ἃ τοῖς ἄλλοις πέρας εἶ) δοκεῖ τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἀτυχημάτων, ταῦτ' εἰς ἀρετὴν ἔτρεψαν, καὶ προεῖλοντο Ξέρξην τὰς ἐλπίδας, ὃ [2] καθ' αὑτούς· ἐνδειξάμενοι τοῦθ', ὅτι κἂν μυριάκις καταίσχῃ τὴν χώραν, κἂν τὰς ἑστίας διερευνήσηται, κἂν ὀκ βάθρων ἅπαντα ἀναστάσῃ, οὐδὲν μᾶλλον ὃ τῶν Αθηναίων ἀξίωμα καθαιρήσει, οὐδὲ ἀφαιρήσεται σφᾶς τόγε, Αθηναίους εἶ)· ἀλλ' ἀπέραντα πονεῖ, καὶ τοῖς ἐν ᾅδου καταδίκοις προσόμοια. καὶ τις τίς προθυμία λαμπροτέρα, τίς εὐψυχία φανερωτέρα; τίνων, Ελλήνων, ἢ, καθάπαξ εἰπεῖν, ἀνθρώπων ἁπάντων φθήσεται; οἳ τῆς γῆς ἐκέκτηνται, ὑπὲρ τοῦ μήτ' ἐν γῇ μήτ' ἐν θαλάττῃ δουλεῦσαι· ὃ μὲν τηρεῖν τὰ ὑπάρχοντα, δουλείας ἀρχὴν νομίσαντες εἶ)· τὴν δὲ τῶν ὄντων φέρησιν, ἀφορμὴν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ποιησάμενοι. καὶ τὰς ἔχοντας τὰ ἑαυτῶν ἔσωζον, ἀφ' ὧν αὐτοὶ [3] προῖντο τὴν [4] αὐτῶν. ἡ μὲν δὴ προ τῶν κινδύνων τε καὶ πρὸς τοὺς κινδύνους προθυμία, τοσαύτη, καὶ οὕτως ἄλογος, ὡς εἰπεῖν, ἢ τό γε [5] ἀληθὲς εἰπεῖν, οὕτως εὔλογος. ἡ δὲ παρ' αὐτὴν τὸν ἀγῶνα, καὶ κίνδυνον, οὕτω προφανὴς, ὥστε [6] μόνους ἔξεστιν εἰπεῖν ὑπὲ σφῶν αὐτῶν νικῆσαι· πρῶτοι γὰρ ἐποίησαν τὴν τροπήν.

mittendum. Tum ſi rurſum idem illos deus interrogaſſet, an non majorem ſe faterentur in Athenienſibus quam in ſeipſis habere ſalutis ſpem, negare non potuiſſent. Nec enim illi partem quandam in commune contulerant, ſed aliorum omnium collatio vix partem civitatis aequabat. Jam vero fortitudinem quoque & animos eos contulerunt, prae quibus illa navium praeſtantia parvi queat aeſtimari. Soli namque ſua terra ſuſtinuerunt excedere, ne alienam vaſtari viderent: nec id ab hoſtibus coacti, ſed ſponte fecerunt ſua, non cladis eventu, ſed victoriae ſpe moti: ſic ut iis, quae ſolent alii pro extrema bellorum miſeria ducere, ad virtutem ſint uſi, & Xerxis ſpes, quantum in ſe fuit, praeciderint. Hoc enim oſtenderunt, quamvis ille regionem ipſorum, quoties vellet, occuparet, quamvis omnia ſcrutaretur, & a fundamentis revelleret, nequaquam tamen Athenienſium nomen & gloriam eſſe ſublaturum, verum fruſtra, & eorum more qui apud inferos perpetuis poenis ſunt addicti, laborare. Quae autem unquam vel alacritas praeclarior, vel animi fortitudo evidentior in ullis hominibus extitit? quum hi terra ceſſerint, ne vel terra vel mari ſervirent, quod rerum ſuarum & conſervationem in ſervitutis occaſionem, & amiſſionem in novarum opum ſubſidium vertendam exiſtimarent; ita ut aliorum fortunas ſuarum jactura tuerentur. Atque haec fuit eorum, tum ante pericula, tum ad ea ſuſcipienda, alacritas, eaque tantopere rationis expers, vel, ut verius dicamus, rationi conſentanea: quae autem in ipſis periculis extitit, ita fuit illuſtris, ut ſoli videantur ſuo Marte victoriam peperiſſe, quandoquidem primi hoſtem fugarunt.

1 Coll. Nov. εἰσήνεγκαν. 2 Coll. Nov. κατ' αὐτούς. 3 Bar. 7. προεῖντο. 4 Bar. 7. ἑαυτῶν. 5 Bar. 7. ἀληθέστερον. 6 Forte μόνοις.

Ve-

Βέλομαι δὲ ἐπαναχωρήσας, [1] ἔπι μικρὰ περὶ τ ναυμαχίας περειπεῖν. οἱ μὲ γὰρ ἄλλοι πάντες ὅ τ πλῆθος νεῶν, καὶ τὴ περιμίαν τ πόλεως, καὶ τὰς περάξεις ἐγκωμάζυσιν· ἐγὼ δὲ, εἰ καὶ παράδοξον εἰπεῖν, ἕν τι φημὶ πάντας αὐτὰς παραλιπεῖν, οὐδε- 232
νὸς ἧττον [2] ἄξιον τάτων εἰπεῖν, καὶ θαυμάσαι, ὃ νυνὶ αὐτὸς εἰς μέσον θήσω, ταὐληθὲς οὐκ αἰσχυνθείς· ὡς ὅστις αἰσχύνη τοῦτο παρέρχεται, καὶ δι' εὔνοιαν τὴ περὸς τ πόλιν, παραπλήσιον ποιῇ ὥσπερ ἂν [3] εἰ τὴ ναυμαχίαν παρέρχοιτο, δι' εὔνοιαν τ περὸς τ πόλιν. ἀμφοτέρας γὰ τὰς νίκας ἀνείληφε σαφέστατα ἀνθρώπων οἱ τότε, πάλαι τε δὴ τὰς Ἀθήνας οἰκοῦντες, καὶ ἔπι κάλλιον κομισάμενοι· τοὺς μὲ γὰ ἐχθροὺς τοῖς ὅπλοις, τῇ δ' ὁπιεικείᾳ τοὺς φίλους ἐνίκησαν. ὃ γὰ τοσαύτη μὲ περιμίαν παρεχομένους ὑπὲρ τῆς ἁπάντων σωτηρίας, τοσαύτη δὲ εἰσφορὰν εἰσενεγκόντας τῇ κοινῇ χρείᾳ, πάντα δὲ αὐτοὺς ὄντας, καὶ τ μὲ περαγμάτων εἰς τ θάλατταν καὶ τὰς ναῦς, τ δ' ὲ ταῖς ναυσὶν εἰς τ πόλιν ἀνακειμένων, τ δ' ἄλλων, ὥσπερ χειμῶνος ὥρᾳ, [4] καταπεφευγότων περὸς τ ἐκείνων δυνάμιν, καὶ ἐπὶ τ ἐκείνων ἀρετῆς τε καὶ τύχης ὁρμώντων, καὶ μηδ' ἂν αὐτῶν, ὥσπ ἔιπον, ἐξάρνων γενομένων, ὡς ὐκ ὄτα ταῦτ' ἔχῃ, τοσοῦτον περάτητος καὶ μεγαλοψυχίας [5] προσθεῖναι, ὥστε ἑτέροις ἡγεῖαλ συγχωρῆ- 233
σαι τ ἐπὶ σχήμαλος ἡγεμονίαν, καὶ μὴ [6] φιλονικῆσαι, μηδὲ ἃ κἀ'ν οἱ νωθρότατοι τ φύσιν ἔιπον, κἀ'ν ὑπὲρ αὐτῶν ἕτεροι μηδὲν μήτε φθέγξαλο, μήτε μελλήσαι, μήθ' ὅλως φωνὴν ἔχωσιν ἐοικότας ὀφθῆναι τάτων ἕνεκα, πῶς ὐ πᾶς ἤδη σοφίαν παρ' ἐκείνοις ὄῳς ὡς ἀληθῶς ἀποφαίνῃ καὶ πάντων ἄνδρας ἀείσυς ἐκείνυς, καὶ κτ' ἔθνη, καὶ καθ' ἕνα [7] ὁπωσῦν ἐξεπάζονπι; εἰ γὰ τότε ἐκεῖνοι δυσχεράναλες τ τοιαύτην ἀγνωμοσύνην, ἐκποδὼν ἔσηρ, ἢ περὸς φιλονεικίαν [8] ἐχώρησαν, τίς μηχανὴ σωτηρίας, ἢ ποῖον ὄναρ χρηςὸν καλελείπετο τοῖς ἄλλοις, ἢ τίς τ εἴτε πλεόνων εἴτε ἐλαλ-

Verum hic breviter quaedam ante proelium navale volo repetere. Etenim quod alii navium numerum, & alacritatem atque res geſtas Athenarum extollunt, in eo videntur quiddam, licet id mirum videatur, omittere, quod non minori commemoratione dignum eſt & admiratione: id quod ego nunc, quem veritatis minime pudet, in medium proferam. Nam ſi quis iſtud pudore ductus & ſtudio civitatis praeterit, perinde facit ac ſi proelium ipſum navale civitatis amore praeteriret. Utramque etenim victoriam clariſſime obtinuerunt ii, qui & Athenas olim incoluerant, & ſplendidius etiam recuperarunt: quum hoſtes armis, amicos aequitate ſuperaſſent. Nam qui, quum & alacritate tanta communi ſaluti conſuluiſſent, & in uſum communem tantam collationem feciſſent, omnium vicem ſupplentes, quando & ſalus omnium in navibus, & navium ſpes erat in hac civitate poſita, ad quam reliqui tanquam in tempeſtate confugerant, illius virtute & fortuna pro portu uſi (quod quidem ita ſe habere, nec ipſi facile negarint) qui erga eam inſuper adhibuerunt manſuetudinem, & magnanimitatem, ut aliis principatus ſpeciem conceſſerint, nec vel contenderint vel cunctati ſint, vel quicquam eorum, quae vel negligentiſſimus quiſque pro ſe, vel etiam alii pro ipſis dixiſſent, prolocuti ſint, quaſi vocem prorſus in hoc negotio non habuiſſent, ii ſe & ſapientia & virtute tam communiter quam ſingillatim reliquis omnibus praeſtare liquido comprobarunt. Quod ſi enim hanc indignitatem non ferentes, de medio ſeceſſiſſent, aut ad contentionem ſe comparaſſent, quaenam ſalutis ratio vel per ſomnium fuiſſet aliis relicta? aut quis cum pluribus vel paucio-

1 Non agnoſcit Coll. Nov. 2 Bar. 7. & Coll. Nov. τάτων ἄξιον ἰδεῖν. Legit etiam ἰδεῖν edit. Flor. 3 Coll. Nov. εἰ καὶ πλώ. 4 Bar. 7. & Coll. Nov. καταφευγότων. 5 Ita MSS. & ed. Flor. P. Steph. προσθῆναι. 6 Bar. 7. φιλονεικῆσαι. 7 Bar. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. καὶ ὁπωσῦν. 8 Bar. 7. ἐκχάκησαν.

ribus

τόνων νεῶν ὑπῆρξεν ἂν εἰς ὃ δέον τοῖς Ελλησιν ἔπι; φέρε γὰρ πρὸς θεῶν, ἵνα μικρὸν προσδιατρίψωμεν ᾧ λέγω, καὶ ὃ ἦθος αὐτῶν, καὶ πᾶν, ὃ λέγω, σαφέστερον καταδῆ τις. εἰ τὴν ἡγεμονίαν αὖθις τότε τὰς Ελληνας ᾐτησε, λέγοντες, ὡς ἂν μὴ κρατηθῶσι τῇ ναυμαχίᾳ, οὐκ ἔσονται κύριοι σφίσιν αἱρεῖσθαι τὰς ἡγεμόνας, οὐδὲ ὑπὲρ τοῦ αὐθις ἡγησομένου ὁ βάρβαρος αὐτοῖς τὴν πρόσοδον ποιήσῃ τοῦ λόγου. Ἀλλ' ἀκολουθεῖν αὐχρῶς ἐκείνῳ [1] δεήσῃ, καὶ δῄλως, [2] καὶ ἀναρπάσας γε-
234 νέσθαι. ἴσως [3] δὲ οὐδὲ ἀκολουθεῖν, ἀλλ' ἀφανισθέντας, πρόπον, ὃν τινα [4] ἐκείνῳ δόξειεν, ἀπελθεῖν ἐξ ἀνθρώπων [5] ἱεροῖς αὐτοῖς, καὶ ὅπλοις, καὶ νόμοις. λέγοντες δ' ὅτι ταῦθ' ἡμεῖς προορώμενοι, [6] τὴν πόλιν εἰς τὰς τριήρεις [7] πᾶσαν μετεσκευάσαμεν· καὶ εἴτε δεῖ τὰ μέγιστα τετολμηκέναι, ἐκλέλειπται τὰ κοινὰ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως [8] ὑμῖν ὑπὲρ ὑμῶν. εἴτε παρασκευὴν ἔχειν, ὡς ἀβίωτον ὂν ἡττηθεῖσιν, ἡμεῖς τοῦτο παρεσκευάσμεθα· καὶ μόνοις ἡμῖν ἀναγκαῖόν ἐστι νικᾶν. ὥστ' εἴτε [9] τι νίκης δεῖσθε, τοσοῦτον ἡμῖν προσκέκοπται· εἴτε καὶ τὴν συντέλειαν δεῖ σκοπεῖν, δύο γὰρ παντὸς μέρη μόνοι πληροῦμεν. [10] ἕτοιμοι δ' εἰκοστὸν γε παρ' ἡμῶν· εἰ ταῦτ' ἔλεγον, καὶ κεφάλαια προσετίθεσαν, ὅπι εἰ μὴ δέχεσθε [11] ὅπῃ τούτοις· εἰ δὲ μή, σκοπεῖτε [12] μὴ ὑμᾶς μειζόνων ἢ ἡμᾶς αὐτοὺς ἀποστερήσητε· εἰ δὲ δὴ καὶ προσέθηκαν, ἐῶ γὰρ τὴν ἡγεμονίαν, [13] ὃς τοσοῦτον ἀπάντων ὑπερεῖχεν, ὥστ' εἷς ἀντὶ πάντων ἦν, ὃς μόνος καὶ τόπους, καὶ καιρούς, καὶ τὰ τῶν βαρβάρων ἀπόρρητα, καὶ τὰ μέλλοντα, ὥσπερ μάντις ἐξηγεῖτο· ἀλλ' εἰ προσέθηκαν ἐκεῖνο μόνον τῇ προκλήσει, ὅτι, εἰ δ' ἄρ' ἄλλως ἐγνώκατε ὑμεῖς, ἡμῖν δ' ἕτερος δώσει τὴν ὑμετέραν
235 ἡγεμονίαν ἄσμενος, καὶ προαθήσει χρήματα Μηδικὰ, καὶ δωρεὰς, πρὸς ταῦθ' αἱρεῖσθε ὁπότερα βούλεσθε· ἆρ' ἢ τῷ δικαίῳ λόγῳ οὐκὶ συμβαίνοντα, ἢ τοῖς παρούσαις ἀνάγκαις, οὕτως ἐγχωρῆσαι, εἶπον ἄν, εἰ τούτοις ἐχρῶντο; μὴ γὰρ ὅτι λειπομένης μὲ τῆς θαλάττης

ribus navibus auxilio Graecis poſtea veniſſet? Nam ut huic rei paulum immoremur, quo id, quod dico, certius cognoſcatis, ſi tum a Graecis ipſi principatum in haec verba petiiſſent: Si quidem proelio navali ſuperemini, non habebitis ullam ducum vobis eligendorum poteſtatem, nec id barbarus permittet, quem vos, in ſervitutem abreptos, ſequi oportebit, aut etiam de medio ſublatos, ad ipſius arbitrium, ſimul cum ſacris, armis, & legibus perire; id quod nos praevidentes, civitatem totam in triremes tranſtulimus: & ſive maxima quaeque fuerunt audenda, nos communem rerum naturam veſtra cauſa reliquimus: ſive apparatu opus fuit, quaſi poſt cladem acerba foret vita, ejus rei nos curam geſſimus, ut jam nobis ſolis neceſſaria ſit victoria. Itaque ſive de victoria ſoliciti eſtis, hactenus eſt a nobis proſpectum, ſive collationis rationem habetis, noſtra duas totius partes implet, iſta vero noſtrae viceſimam. Quapropter ſi quidem nos hac lege recipitis; ſin minus, cavete, ne vobis ipſis majori quam nobis damno ſitis: praeterea, ut jam omittamus ducem qui tantum inter reliquos excelluit, ut ſolus omnium loco fuerit, quum & loca, & occaſiones, atque arcana barbarorum, futuraque quaſi vates ediceret, illud unum addemus, fore ut ſi vos aliter hac de re ſtatueritis, alius nobis imperium veſtrum ultro tribuat, additis inſuper opibus ac donis Perſicis: proinde, utrum malitis, eligite. Haec ergo ſi dixiſſent, num aliis verbis, quam quae cum aequitate congruerent, nec eſſent in tali neceſſitate contemnenda, uſi fuiſſent? Ut enim omittam, quod mare ſolum

1 Bar. 7. δεήσει. 2 Non agnoſcit Bar. 7. & legit ἀναστάσης. 3 Deeſt in Bar. 7. 4 Abeſt a Coll. Nov. 5 MSS. & edit. Flor. αὐτοῖς ἱεροῖς. 6 Ita MSS. & edit. Flor. P. Steph. non agnoſcit. 7 Coll. Nov. πᾶσας. 8 Bar. 7. ἡμῖν. 9 Deeſt in Bar. 7. 10 Pars veſtra, ſeu Laconica. *Cant.* 11 Poſt ἐπὶ τούτοις ἁπλοῦς ſubauditur καλῶς ἔχει. *Caſaub. Cant.* 12 MSS. & ed. Flor. μὴ ἐχ ἡμᾶς μείζονος ἢ ὑμᾶς. 13 Themiſtoclem. *Cant.*

reſti-

μόνης, τοσαύτας δὲ ναῦς αὐτὸς ἰδίᾳ παρεχομένους, τὸ δὲ ἐλπίδων ὄντας ὃ κεφάλαιον, ἐφεστηκότας δὲ τῇ ῥοπῇ τῆς σωτηρίας, μόνους δὲ ἀγωνιστὰς ὄντας τοῦ πράγματος ἀξιόχρεως, πάντων δὲ προβεβληκότας αὑτοὺς, οὐχ ἡγεμόνων τάξιν μόνον, ἀλλὰ καὶ πατέρων, ἔχοντας δ', ὡς εἰπεῖν, παρ' αὐτῶν, ὧν ἐποίουν τὴν ἡγεμονίαν· ἀλλ' εἰ κοινὰ μὲ πάντα ἦν, μηδεὶς δὲ ὑπερεῖχε μηδενὸς, πάντες δ' ἐξ ἴσου συνετέλουν, οἱ δὲ ναύαρχοι πολλαπλασίως εἶχον τὰς φύσεις ἀλλήλοις, ἔρασθαι δ' ἦν, ἔδει δ' οὐ τῶν ὑπαρχόντων [1] σκεψομένους τοὺς ἡγησομένους καθαστῆσαι, πῶς οὐκ ἐκεῖνοι πρὸ πάντων ἐξέλαμπον ὥσπερ ἀστέρες; ἢ πῶς οὐχ ὑπὲρ σύμπαντας ἦσαν ταῖς ψήφοις, οὐ μόνον κτᾶσθαι τὴν ἐπιστήμην; καίτοι [2] καὶ τοῦτο ἔλαττον εἰ δόξει τοῖς δικαίοις ἐν τοῖς τοιούτοις. οὐ γὰρ δή που κτᾶσθαι μίαν ἂν τῶν τεχνῶν αὐτοῖς οὕτως ἦρχον οἱ κυβερνῆται τέχνῃ προ- 236
κριθέντες· πασῶν δὲ λαβεῖν τιμὴν ἡγεμονίαν οὐ τοῖς ταῦτα κεκτῆσθαι ὠφείλετο, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μικρὸν ἐκείνοις ὂν δίκαιον· ἀλλ' ἐκεῖνό γε δὴ καὶ προδῆλον καὶ μόνον ἀρκοῦν. τῶν συνειλεγμένων δέον πρὸς ἡγεῖσθαι τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμου, [3] ἄρχειν τοὺς προτέρου τοῦ αὐτῶν τούτων βαρβάρων μόνους κινδυνεύσαντας, ὑπὲρ πάντων τούτους ἡγεῖσθαι [4] δεῖ; οἷς γὰρ τὰ παρόντα κοινὰ πρὸς τοὺς μετέχοντας ἦν, οὗτοι τοῖς ἰδίοις ἐνίκων ἅπαντας· καὶ τοσούτῳ γε ἐλάττω τοῦ χαίρειν ἐνόμιζον' ἂν, ὅσῳ πάντας μὲν ἠλευθέρουν, τῶν παρόντων δὲ [5] οὐκ ἔμελλον ἡσθήσεσθαι. καὶ μὴν εἰ μὲν οὐδεὶς ἀντεῖπεν αὐτοῖς πρὸς ταῦτα, ἀλλὰ πάντες ἀμφοῖν χερσὶν ἀπέδοσαν, πῶς οὐκ ἄξιον τῆς μεγαλοψυχίας ἀγασθῆναι; οἱ πανταχῇ παρεῖδον τὰ καθ' ἑαυτοὺς, καὶ τοσοῦτον μὲν [6] ὃ πρόσθεν ἀφεῖντο, πάλιν δὲ ἐν ᾧ τότε ὑπὲρ τοῦ φύσιν φιλοτιμούμενοι, πλέον οὐδὲν ἐζήτουν. εἰ δὲ μὴ προσέξειν ἔμελλον αὐτοῖς οἱ Ἕλληνες, οἱ δὲ πρὸς ὀργὴν ἐγκατέλιπον, τί ἦν ἐν μέσῳ τὸ δι' ἐν τοῖς βαρβάροις ἀπεστερημένης Ἑλλάδος 237
[7] ὃ θαυμάζεσθαι, ἀλλ' οὐδ' ὄνομα νῦν λείπεται; ἀλλά μὴν τιῶν γε ἕν τι κατενάγκαστο,

restiterit, & ipsi tot naves de suo suppeditarint, spem omnem & salutis momentum sustinentes, solique locupletes hujus certaminis athletae fuerint, & pro omnibus non ducum tantum sed & parentum more se objecerint, jamque res ipsae gestae principatum in illos contulerint: si tamen etiam communia fuissent omnia, nemine alterum superante, omnesque ex aequo contribuissent, ducibus insuper paribus, ut tanquam in collatione communi, pro rerum qualitate duces fuerint constituendi, nonne illi inter omnes ut sidera elucebant, omniumque consequebantur suffragia, idque non modo scientiae jure, quod illi minus aestimabant, quanquam tamen in talibus negotiis summum esse solet (nam si per singulas naves peritissimi quique imperabant, omnium utique principatus perinde prudentissimis debebatur) sed quia, quod manifestum est ac solum sufficit, quum ex omnibus simul collectis belli barbarici potestas aliquibus assignanda esset, eos qui cum priore eorundem barbarorum exercitu pro communi salute soli fuerant congressi, imperare decebat. Quum enim in communi versarentur discrimine, privatis viribus omnes vicerant: cujus quidem rei exilem erant accepturi remunerationem, si post omnes liberatos, principatu in praesentia caruissent. Jam vero si his nemo contradixisset, omnes autem utraque manu cessissent, erat insuper quod eorum magnanimitatem miraremur: qui quum ubique suum commodum negligerent, & cum antea tantum consecuti essent, tum in praesentia inusitata certarent alacritate, nihil majus peterent: sin eos non erant Graeci admissuri, & ipsi illos irati reliquissent, quid obstabat quin Graeciae, quae nec inter barbaros admiratione caruit, ne nomen quidem fuisset relictum? Unum certe de tribus necessarium fuit,

1 MSS. & ed. Flor. σκιψαμψους. 2 Illud καὶ non agnoscunt MSS. & ed. Flor. 3 MSS. & ed. Flor. ἄρ. 4 Coll. Nov. εἶδ. 5 Deest οὐκ in MSS. & ed. Flor. 6 Bar. 7. & Coll. Nov. τὸν. 7 Lege τᾶ.

ut

ἢ πάντων ἐξάντων ἔχειν τὴν ἡγεμονίαν, ὃ μεῖζον ὀνὴν ἂν εἴποι τις δεῖγμα τ ἐκείνων ἀρετῆς, καὶ τῶ σωθῆναι τὰς Ἑλλάδας ἐλευθέρας· ἢ μηδενὸς ταῦτα συγχωρούντων, ἅπαντας οἴχεσθαι καταλειφθέντας· ἢ δίχα ταὶς ψήφοις ἐλθεῖν, ἐν ᾧ σασιάζειν καὶ πολεμεῖν πρὸς ἀλλήλους ἦν, οὐκ ἔχοντας [1] ὅπως χρὴ πρασσέναι τοῖς βαρβάροις. ὃ τῇ μὲ δὴ πράγματος φύσει συμβὰν, τῇ δὲ ἐκείνων προνοίᾳ κωλυθὲν φαίνεται. καὶ μάλ' εἰ μὲ ἐκείνῃ ταῦτα αὐτὰς, ἀλλ' ἐγὼ διεξῆλθον, εἶτα κατεῖχον σιγῇ τὰς λογισμὰς, ἐσχάτην βάσανον ἀκριβείας παρεῖχον. εἰ δ' ὀλίγα ὤοντο ἐλαττοῦσθαι, τίνας εἰς ἑαυτὸν ἄξιον ἐκείνοις θεῖναι, οἳ μόνοις ἠδέσαν τοῖς βαρβάροις ὀργίζεσθαι; ἀλλ' οἶμαι πρὸς ἓν τοῦτο ἅπαντα συνετάξαντο, ὅπως καὶ τὰς παρόντας καὶ τὰς ἀπόντας, [2] τὰς μὲ ἄκοντας, τὰς δ' ἑκόντας, ἁρπάσωσι καὶ τοῦτο δίκαιον εὑρεῖν μόνον, ἐπεὶ πάντα γε εἰ καθαρῶς ἐξήταζον, ὀλίγοι ἂν Ἑλλήνων τότ' ἦν ἐν Σαλαμῖνι. προαθήσω γὰρ εὐφημίας ἕνεκα τὴν Σαλαμῖνα. νυνὶ δὲ τοῦτο σφίσιν ἔκριναν ἁρκεῖν, [3] ὃ καλασθῆναι τοῖς Ἕλλησι τὰ πράγματα. καὶ λέγω τοῦτο ὑ μόνον τ ἡγεμονίας, ἀλλὰ καὶ τ πόλεως [4] αὐτῆς ἀπόφασιν, ἁπάσης ἰδίας ἀσφαλείας, καὶ πλεονεξίας τὰ κοινῇ συμφέροντα προκρίνοντες, καὶ νομίζοντες ταύτην ὡς ἀληθῶς, καὶ μεγάλην ἡγεμονίαν κατεργάσασθαι, ἐὰν ἡγήσωνται τοῖς Ἕλλησι πρὸς τ ἐλευθερίαν καὶ σωτηρίαν. Λακεδαιμονίους δὲ, ὥσπερ οἱ τὰς παῖδας προδιδάσκοντες, ἐβουλήθησαν προθυμοτέρους ποιῆσαι. καὶ λέγω τοῦτο ἦναγον [5] πρὸς ὃ πρόσθεν παρακλήσεως ἕνεκα, καὶ ὅτι τὰ πεπραγμένα ὑπὸ σφῶν μιμεῖσθαι. ταῦτα δὲ ἐποίουν καὶ τοῖς ψηφίσμασιν. ὑ μὴν ὥσπερ ὧ ῥήμασι, καὶ τῷ κέρᾳ τ προσταξέως, ὅτι καὶν τοῖς πράξεσι τ ἡγεμονίαν ἐτέρους [6] παρῆσαν. πόθεν; ἀλλ' οἱ μὲ ὄνομα ἡγεμόνων, οἷσ' ἔργα παρεῖχοντο. καὶ τοσούτῳ κάλλιον αὐτοῖς ὃ σχῆμα καθίστατο, ὅσῳ τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν εἶχον τὴν ἡγεμονίαν.

ut vel hi imperium omnium conſenſu acciperent, quod erat ipſorum virtutis, & Graeciae conſervatae ſignum maximum futurum; vel omnibus id negantibus omnes deſerti perirent; vel denique dividerentur ſuffragia: id quod jam ad tumultum & civile bellum vergebat, quum rationem barbaros aggrediendi ignorarent. Quod quum rei natura debuiſſet accidere, horum eſt providentia inhibitum. Si praeterea, quum his rationibus moti fuiſſent, linguam tamen continuerunt, ſummam exercuerunt patientiam: ſin exiſtimarunt illis rebus nihil ſe laedi, eximii ſunt habendi, qui ſolis noverant barbaris iraſci. Quinimo huc tantum, ut opinor, reſpexerunt, ut tam praeſentes quam abſentes, illos invitos, hos volentes, conſervarent, eoque jure duntaxat nitebantur. Alioqui ſi praeciſe excuſſiſſent omnia, nemo erat Graecorum ad Salaminem, ut jam hoc nomen ad laudem apponam, manſurus. Ac nunc illud exiſtimarunt ſufficere, ſi Graecorum res componerent: eaque de cauſa non principatu modo, ſed & urbe tota ceſſerunt, quod utilitatem publicam privato commodo ac ſecuritati praeferrent, & eum verum atque magnum principatum adepturos ſe putarent, ſi libertatis & ſalutis principes Graecis eſſent. Lacedaemonios autem quoniam alacriores volebant reddere, ut ſolent puerorum magiſtri, priori loco ſtatuerunt, ut eos ad imitationem factorum ſuorum incitarent: id quod & in plebiſcitis fecerunt. Nec tamen quod nomine tenus & aciei ordine imperium aliis, idem quoque in rebus gerendis permiſerunt: nec iidem qui nomine gaudebant, ſimul officio ducum fungebantur: eoque majorem obtinuerunt dignitatem, quod ipſis imperatoribus imperabant.

238

1 Coll. Nov. ὅπως χρήσονται τοῖς — & in marg. χρ. ὅπως χρὴ ἢ πρέπει. Illud προσπέναι non agnoſcit etiam Bar. 7. 2 Bar. 7. τὰς μὲ ἑκόντας, τὰς δὲ ἄκοντας. 3 Deeſt in Bar. 7. 4 Coll. Nov. αὐτοῖς. 5 MSS. & edit. Flor. εἰς τὸ προσθεν. 6 Coll. Nov. παρεῖσαν.

ὅ, τι γὰρ μὴ δόξειεν Ἀθηναίων ἑνὶ, πάντ' ἦν ἄκυρα. ὥσθ' ὁ μὲν Λακεδαιμονίων [1] ναύαρ- 239
χου, τῶν [2] ἀφ' ἑκάστων ἀρχόντων ἦρχεν· ὁ δὲ τῶν Ἀθηναίων, ἄρχοντος ἀρχόντων. [3] ὅπερ οὖν καὶ οἱ Ἕλληνες [4] συνιδόντες, τὰ ἀριστεῖα τῶν ναυμαχιῶν ἀπέδοσαν τῇ πόλει, καὶ μαρτυρίαν [5] παρόντων ὡς ἀληθῶς καὶ ἑωρακότων παρέσχοντο, τίνες ἦσαν οἱ περὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἡγησάμενοι. καὶ συνέβη τῇ πόλει διχόθεν τὰ πρωτεῖα ἀνελέσθαι. τὰς μὲν γὰρ πόλεις ὑπερεῖχον Ἀθῆναι, τοὺς δὲ ἄνδρας, ἀνὴρ Ἀθηναίων εἷς. οὕτως ὁ μὲν ἦν τρόπου πραότητος, ὁ δὲ τῷ συγχωρῆσαι, [6] παρέσχετο· ὁ δὲ ἀληθινῆς ἡγεμονίας ἦν, πάντων ἐκείνοις ἀνετέθη. [7] καὶ μὴν περὶ τὰ λοιπὰ τοῦ πολέμου, τὴν πόλιν ἤδη καθαρῶς περιεσήσαντο οἱ Ἕλληνες· πάντες γὰρ οἱ σύλλογοι, καὶ αἱ συνόδοι πρὸς Ἀθηναίους καὶ παρ' Ἀθηναίων, ἐκ τούτων ἐλίγνοντο. καὶ κατέστη κοινὸν βουλευτήριον ἡ πόλις τοῦ πρὸς τὸν βάρβαρον πολέμου.

Ἀλλὰ γὰρ ἡ περὶ τὰς ἀποδείξεις σπουδὴ, καὶ λόγος λόγῳ [8] παραδιδοὺς ἡμᾶς, παρήνεγκε περαιτέρω. εἶμι δὲ ἐπ' αὐτὰς πάλιν τὰς πράξεις· ἐπειδὴ περὶ ὧν ἐβουλόμην ἐν τῷ μέσῳ διέλαθον. μηδεὶς δὲ ἡμᾶς ἡγείσθω πέρα τοῦ δέοντος ἁψασθαι, μηδ' ἐπ' ἐξεπ- 240
ασμένοις ἀναλαμβάνειν, ἀλλὰ σκοπείσθω τὴν χρείαν, [9] ὅσην, καὶ τὴν ἑκάστου λόγου πρόφασιν, καὶ ποῖ φέρει. κἂν οὕτω σκοπῇ, πολλὰ μὲν εἰκῇ δόξει τὰ λεγόμενα, ἕκαστον δ' εἰσαπαξ εἰρῆσθαι, καὶ τῇ μὲ ἀνάγκῃ ἐφάμιλλα πάντα, ὥστε μηδὲν εἰκῇ παραλιπεῖν ἀπομνησάντα, τῇ τάξει δ' ἑτέρως οὐκ ἐγχωροῦντα συμβῆναι. τὸ δὲ ἀεὶ παρεπεσκὸν τῆς συνεχείας ὂν, καὶ τῆς ἀκολουθίας εἴσεται, ἀναλαμβάνων τῷ νῷ ταῦτα παρ' αὐτῷ, καὶ σκοπῶν εἴπως ἑτέρως μᾶλλον ἥρμοσεν. ἔτι δὲ εἰ μὲν περὶ μηδενὸς ἀξίων πραγμάτων, ἢ περὶ ὧν οὐκ γεγόνων ὀφὶ τὰ παραδείγματα, τίνι ἐξέτασιν ταύτην καὶ σοφίαν ἐποιούμεθα, εἰκότως ἄν τις ἡμᾶς

Nihil etenim, quod uni cuidam Athenienſium improbaretur, ratum habebatur. Quapropter ut Lacedaemoniorum dux ſingularum navium ducibus imperabat, ita Athenienſis ducum duci. Quod & quum Graeci non ignorarent, prima navalis proelii praemia Urbi tribuerunt, & ex iis quae viderant, quibuſque interfuerant, de ſalutis autoribus ſunt teſtati. Bifariam autem primas Urbs tulit. Nam & inter urbes Athenae, & inter viros Athenienſis quidam excelluit. Ita factum eſt, ut cum morum manſuetudinem ceſſione expreſſerint, tum verum imperium ex omnium collatione acceperint. Deinceps etiam reliquo bello Graeci Urbem praefecerunt: ſic ut conventus omnes apud Athenienſes & ab Athenienſibus haberentur, ac belli barbarici communis eſſet in Urbe curia.

Enimvero demonſtrandi ſtudium, ſermoque alius ab alio tractus, longius nos abduxit: quapropter, quoniam de quibus volebam, interim diſſerui, ad rem ipſam redeo. Nemo tamen exiſtimet nos temere in iſtis immorari, aut actum, quod aiunt, agere, ſed uſum conſideret, & ſermonis uniuſcujuſque occaſionem ac finem; ita fiet ut multa quidem videantur dici, ſingula tamen ſemel duntaxat narrentur: & quum ſint omnia neceſſario dicenda, nec quicquam honeſte queat praetermitti, ordinem tamen alium ſervari non poſſe, digreſſioneſque iſtas ex ſerie & continuatione rerum oriri cognoſcet, quum haec apud ſe reputabit, & an melior aliquis ordo potuerit adhiberi, conſiderabit. Praeterea, ſi quidem de rebus levibus aut uſitatis iſta diſſereremus, merito poſſemus aliquod ineptiae cri-

1 Ita MSS. & ed. Flor. P. Steph. ναύμαχος. 2 Lege ἀφ' ἑκάστων. *Cant.* 3 Bar. 7. ἄπερ. 4 Bar. 7. συνιδόντες. 5 Bar. 7. ὡς ἀληθῶς παρόντων. 6 Ita MSS. & ed. Flor. P. Steph. παρέχοντο. 7 Coll. Nov. καὶ μὴν ὁ περὶ. 8 Bar. 7. παραδούς. 9 Deeſt in Bar. 7.

men

ἔφη μικρολογεῖσθαι. νυῦ δὲ ὑπὲρ ὧν πάντες μὲ ποιηταὶ λέγοντες ἐλάττους γεγόνασι, πᾶσα δ' ἡ περὶ τὺς λόγυς δυύαμις ἥττηϛ), πάντες δ' ὥσπερ ὑπ' ἐκπλήξεως θαυμάζυσι μᾶλλον, ἢ [1] οἱ δι' ἀκριβείας ἔκαϛα [2] ἑωρακότες· περὶ τύπων ἀγωνιζόμθα, ὧδὲν ἐλάττω κατὰ
241 τὺς λόγους ἀγῶνα μικρῦ δεῖν, ἢ κατὰ ταὺς πράξεις ἐκεῖνοι τότε. ὧδὲν οὖυ ἄρχον, ὧδ' ἀνεξέταϛον εἰκὸς παραλιπεῖν. ὡς ὁμοίως ἤτ' ὀπὶ τοῖς μικροῖς ἀκουδὴ φέρει μέμψιν, καὶ τὸ τοῖς τηλικούτοις μὴ τὶυ ἀξίαν ἀφ' ἁπάντων φυλάξαι. καὶ γὰρ τῦτο ἕτερον τρόπον ἄν τις εἰ φαίη μικρολογυμθύν. ἀλλ' ἐπάνειμι δή.

Συμβάντος δὲ τῦ περὶ ταὺς Πύλας πάθυς, καὶ τῆς Ελλάδος λαμπρῶς καὶ σφαλερῶς ἀνοιχθείσης, οἱ μὲ ὥσπερ πύλας τείχους ῥήξαντες, εἰσεχέοντο, δυοῖν μερίδοιν θάτερας [3] τρεχόμθοι. οἱ μὲν δὲ ἑκόντες, οἱ δ' ἀνάγκῃ, παρεχώρυν, περιῤῥέοντος δ' πολέμυ, καὶ πάντων ἐφεξῆς, ὥσπερ πῦρ ὀπὸν ὑποφευγόντων· οἱ δὲ τῆς Αθηνᾶς ἐν πολλοῖς ἤδη πολλάκις δείξαντες ὡς ὀρθῶς εἰσὶν ἐπώνυμοι, καὶ μάλα ἴλεω τῇ τ θεῦ χρῶν) ἀφνοίᾳ, καὶ συνειδότες ἔξωθεν ὄσαν τῇ πόλει τ φυλακὴν, ψήφισμα ποιῦνται, τὶυ μὲ πόλιν ὀπιτρέψαι τῇ πολιάχῳ θεῷ, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας εἰς Τροιζῆνα παρακαταθέσθ. αὐτοὶ δὲ γυμνωθέντες τ περιττῶν παραλέσθ τ θάλατταν· καὶ πάντων, ὅσα τις εἶποι μέγιϛα καθ' ἀνθρώπυς ἐν
242 ἡμέρᾳ μιᾷ παραχόμθοι σύμβολα εὐσεβείας, καρτερίας, φρυνήσεως, φιλανθρωπίας, μεγαλοψυχίας· εὐσεβείας μὲ, ἀφ' τὶυ πίϛιν ἣν ἐν τοῖς θεοῖς ἔσχον· καρτερίας δὲ, παίδων καὶ γυναικῶν καὶ τῆς τ οἰκειοτάτων συνηθείας ἀπεζευγμένοι, φέρυντι τῷ θυμῷ· φιλανθρωπίας δὲ, ὅτι ταῦτα ὑπὲρ τ τῶν [4] ἄλλων σωτηρίας ὑπέμειναν. καὶ μὴν καὶ μεγαλοψυχία γε τις ἀνθρώπων ἐκείνοις ὅμοιος, οἳ τ ὄντων ὑπὲρ τ ἐλευθερίας ἀπέσησ[5]; ἀλλὰ μὴν [5] τό, τε γνῶναι ὃ μόνον μέλλον [6] ἀφανίζειν ἅπαντα τὰ πεφγμένα, τ σοφίαν λέγω, δι' ἣν καὶ τ

men incurrere: at nunc de iis, quae nec poetae omnes, nec oratores ulla vi dicendi potuerunt explicare, quaeque omnes quasi prae stupore magis admirantur quam ii qui singula perspexerunt accurate, non levius, prope dixerim, verborum certamen, quam illi tunc rerum gerendarum, peragimus. Quamobrem nihil non excutiendum est, quandoquidem aeque & rerum minutarum consectatio, & tantarum levior explicatio vitio datur: nam id esset aliud ineptiae genus. Sed redeo ad historiam.

Quum igitur ad Thermopylas accepta clades esset, & Graecia cum periculo aperta, alii quasi moenibus ruptis utrinque infundebantur, quum Graeci partim ultro, partim necessitate ducti procederent, bello circumfusi, & barbarorum velut ignis impetum subterfugientes: alii vero, qui Minervae cognomen, & propitium sibi numen saepius jam comprobarant, quum scirent urbis custodiam foris esse constitutam, plebiscito decernunt ut urbe praesidi deae commissa filios & uxores Troezene deponant; itaque ab omnibus impedimentis vacui, mare sibi opponant. Quo quidem facto omnium rerum praeclarissimarum uno atque eodem die signa ediderunt, pietatis, fortitudinis, prudentiae, humanitatis, magnanimitatis: pietatis, quod in diis fiduciam collocabant: fortitudinis, quum a liberis, uxoribus, & familiaribus suis patienter se disjungebant: humanitatis, quod haec in aliorum salutem suscipiebant: magnanimitatis maximae, quum rebus suis ob libertatem cedebant. Jam quod unicum salutis remedium intellexerunt, id sapientiae tribuo, per quam & obtem-

1 Illud οἱ Bar. 7. non agnoscit. 2 Coll. Nov. περὶ τύτων ἑωρακότες. 3 Coll. Nov. στρεφόμθοι. 4 Bar. 7. Ελλήνων. 5 Lege τῷ τι γνῶναι — δι' ἣν καὶ τὶυ ὑπὸ πάντων ἐν τοῖς λόγοις τιμωμένην τοῖς ἄρχυσι εὐπειθείαν — 6 P. Steph. ἀφανίζει.

ἐπὶ πάντων ἐν τοῖς λόγοις [1] τιμωμένης τοῖς ἄρχουσιν εὐπειθείας, τὸ πόποτ' ἐνίκησε τὸ δόγματι. καὶ οἱ μὲν ὕστως ἀπεσκευασμένοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνι, κατεῖχον τὸς Ἕλληνας· ὁ δὲ, ἀμφοτέρᾳ τῇ χειρὶ παρὼν, ἄγων τὸς μέχρι τῆς Ἀττικῆς Ἕλληνας ὁμοῦ καὶ βαρβάρους· καὶ πέμπτῃ δὴ πάλιν [2] πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, κελεύων, ἃ πρὸ ὕδωρ καὶ γῆν λαβεῖν, νομίζων, εἰ παρόντων καὶ ὁρωμένων τῶν δεινῶν γίγνοιντο οἱ λόγοι, μᾶλλόν τι καμφθήσεσθαι, καὶ παραδώσειν ταὐτὰ αὐτός· ἐνταῦθα δὴ καὶ πλεῖστον ἐλπίδος ἐσφάλη. ὅτε γὰρ πόρρω δέος ἦ 243
τοῦ μεταθέσθαι πρὸς τὰ ἐξ ἀρχῆς ἐγνωσμένων ἐγένοντο· ὡς [3] ἐπειδή τις ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὡς χρὴ συγχωρεῖν, αὐτοὶ μὲ αὐτὸν, αἱ δὲ γυναῖκες τὴν γυναῖκα ἐπελθοῦσαι [4] διέφθειραν ἐκ χειρός. καὶ πρόκλησις αὕτη [5] πρώτη πρὸς τὴν ναυμαχίαν τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο [6] κοινὴ τῶν τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. ἃ μὴν κατήχθησαν ταύτῃ τοῖς ἔργοις ἐφεξῆς, ἀλλὰ πρῶτον μὲ ἀνάξια τῶν Ἑλλήνων βουλευομένων τῆς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τόλμης, καὶ τῆς Ἀθηναίων παρουσίας, καὶ νικῶντος ἤδη τοῦ θράσους, διεκώλυσαν αὐδὶ καταναγκάσαι, ὥσπερ παῖδας ἄκοντας ἐπισπῆναι, τῇ θεραπείᾳ πάντα πραγματευσάμενοι· ὃ μὲ πρῶτον [7] ὑποδεχομένης μόλις φωνῆς, πείθοντες· ἔπειτα, ὡς ἀπέραντον ἦν, ἀπροσδοκήτως πειθέντες τὰς ἀνάγκας, καὶ συσκευάσαντες τὴν ναυμαχίαν, ὥστε πρὸς βίαν θαρρῆσαι. ἔπειτα γιγνομένης τῆς συνόδου, [8] καὶ τῆς συμβολῆς, [9] καὶ τῶν βαρβάρων πεπληρωμένων ταῖς ναυσὶν ἅπαντα ὃν ἔξω τόπον, τότε ἤδη καὶ γῆς καὶ θαλάττης πρὸς τοσοῦτον ἐξειργόμενοι, παρόσον αἱ τριήρεις ἐπεῖχον, καὶ ὡς ἀληθῶς ὥσπερ θαλάττῃ καὶ [10] κύ- 244
μασι παντα χῇ ταυτὸν ὁρῶντες, ὅποι βλέψειαν, πολεμίους, οὐδὲν παρεῖσαν ἑτέρωσις, ἀλλὰ πρῶτοι μὲ αὐτοὶ κατῆρξαν τῆς ναυμαχίας, ὥσπερ ἐν Εὐβοίᾳ πάντων ἀποκνούντων,

perandi principibus, ab omnibus laudatae rei, decreto omnes quotquot unquam fuerunt homines vicerunt. Hac itaque ratione exonerati quum essent, ad Salaminem Graecos continebant, quum ille utraque manu instructus accedit, Graecos simul & barbaros, qui ad Atticam usque reperti erant, adducens, & rursum Salaminem mittit aquam & terram, ut antea, petitum: quod existimaret fore ut si ad praesens discrimen verba fierent, magis ipsi flecterentur, aureisque praeberent; verum & hic plurimum spes eum sua fefellit. Tantum etenim abfuit ut aliquid timerent, aut de proposito mutarent, ut, quum quidam cessionem ausus esset suadere, & ipsum viri, & ejus uxorem mulieres cominus peremerint: atque haec prima Graecis ad proelium facta sit exhortatio per viros simul & mulieres; quam nec sequentibus actis dedecora-

runt. Primum enim, quum Graeci indigna rebus ad Artemisium gestis & Athenienstium praesentia inirent consilia, & jam de fuga deliberassent, hi obstiterunt, eosque quasi pueros in officio continuerunt invitos, omnem moventes lapidem, & prius quum vix audire quenquam sustinerent, verbis eos inducentes: post vero, quum nihil proficerent, necessitatem ex improviso adhibentes, conflato proelio, ut jam cogerentur animos sumere. Deinde, ubi exercitus fuerunt commissi, & barbari loca quaevis exteriora navibus occuparant, ut jam ipsa undique tam terra quam mari excluderentur, nisi quantum triremes occupabant spatii, & ubique ceu in mari vasto nihil aliud quam hostes circumspicerent, tum illi, nihil aliis committentes, & primi navale proelium sunt auspicati, sicut in Euboea fecerant reliquis cunctantibus,

1 Bar. 7. τιμωμένης ἐν τοῖς λόγοις. 2 MSS. & ed. Flor. ἐς. 3 Cyrillus *Cant.* 4 Coll. Nov. ἀπέκτειναν. 5 Abest a Bar. 7. 6 MSS. & ed. Flor. κοινή. 7 Bar. 7. ἐνδεχομένης. 8 Desunt in Coll. Nov. 9 Non agnoscit Bar. 7. 10 Post κύμασι deesse videtur participium, ut absolutum reddatur proverbium; forte καπακλυσθέντες, aut aliquid simile.

&

μόνοι δὲ τὸ πᾶν ἐξειργάσαντο, ὅσα μὲ φρονήσεως κακῶσαι [1] τὸν βασιλέα ἔδει, πρότερον ἀδοκιμάσαντες, ὥστε ἐν τοῖς πολεμίοις φιλίων καὶ τῶν συμβαλλομένων εὐπορῆσαι. (λέγω δὲ τὴν πρὸς τοὺς Ιωνας πρᾶξιν) ἃ δὲ χειρῶν νόμῳ, καὶ μὴ κοινῆς [2] τῆς εὐψυχίας ἔδει πραχθῆναι, κάλλιστα [3] δὴ τῶν ὑφ' ἥλιον μάρτυσι χρησάμενοι τολμήσαντες καὶ τελεσάμενοι, τάξαντες μὲ ἑαυτοὺς σωτῆρα ἐκείνοις, οἵπερ ἦσαν κεφάλαιον δὴ ναυτικοῦ τῶν πολεμίων, πρεψάμενοι δὲ πρῶτοι, καὶ διαφθείραντες ἄλλας ἄλλαχοῦ τῶν νεῶν ἐν παντοδαποῖς τῶν ἔργων εἴδεσι, παραδόντες δὲ τοῖς λοιποῖς διώκειν ἀντὶ δὲ ναυμαχεῖν. ὡς ἐμοὶ μὲ παπλησίως οἱ Ελληνες δοκοῦσι νικῆσαι τὴν ναυμαχίαν ἐκείνην, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ Μαραθῶνι πρόντες, μετέσχον τῆς νίκης. ἐκεῖ τε γὰρ ἦρκεσεν ἡ πόλις αὐτή· καὶ ἐν Σαλα-
345 μῖνι τῶν γιγνομένων ἀπέλαυσαν οἱ λοιποί. καὶ τότε μὲ ἡμέρᾳ μᾷ τῆς μάχης ὑστέρησαν Λακεδαιμόνιοι· ἐκείνῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ, αὐτῆς ὑστέρησαν τὸ πρόπης οἱ σωτελεῖς. καὶ [4] τοσοῦτον διενήνοχεν, ὡς εἰκότως ἄν τινα φῆσαι, μὴ μόνον τῆς ἐλευθερίας, μηδὲ τῶν ἄλλων τῶν ἐκ τῆς ναυμαχίας, χαίειν ἂν τῇ πόλει τοὺς Ελληνας ἔχειν δικαίως, ἀλλὰ καὶ τῆς νίκης αὐτῆς. καὶ γὰρ ταύτῃ, ὥσπερ ἄλλό τι κέρδος προσλαβόντες φαίνονται, καὶ τὸ φιλοτιμίας κοινῇ μεταλόντες. ἐνταῦθα δὴ πᾶσα μὲ ἀκτὴ ναυαγίων [5] ἐπέπλησο· πάντες δὲ οἱ πορθμοὶ συνεκέχυντο. ἔφερε δὲ ὁ πόρος πρὸς τὴν ἤπειρον ἔξω τῆ βασιλῆ δεινὰ θεάματα, καὶ μάλα ἀπάδοντα τῆς ἐκείνου [6] παρουσίας καὶ τρυφῆς. ἄξιον δὲ καὶ τῆς ὑπολήψεως τῶν κακῶν τῶν γενομένων τοῖς βαρβάροις [7] μνησθῆναι. τὸ γὰρ δὴ πάρεργον τῶν ἔργων οὐκ ἀπιμόπερον προσεξείργασαι. τί οὖν ἦν τοῦτο; [8] τρεῖς τόποι οἱ βάρβαροι κατέλαβον ὃ κατ' ἀρχὰς, τὴν ἤπειρον, τὴν θάλατταν, [9] ἢ τὴν περὶ τὴν Σαλαμῖνα·

& ſoli rem totam confecerunt: atque ea quidem, quae ducis prudentiam in opprimendo Rege requirebant, primo peregerunt; ſic ut ne apud hoſtes quidem amicorum benevolentia carerent (ea dico quae ſunt cum Ionibus geſta) quae vero manuum vi & communi fortitudine geri debebant, pulcerrime omnium quae unquam ſunt acta, tum inceperunt tum perfecerunt, adeo ut, quum ſe contra eos collocaſſent, qui claſſis hoſtilis primas tenebant, primi barbaros in fugam verterent, naveſque alias alibi variis modis deſtruxerint, & reliquis perſequendi occaſionem vice pugnae ſuppeditarint. Quocirca mihi eodem fere modo victoriam ex hoc proelio videntur Graeci retuliſſe, ac ſi Marathoniae victoriae interfuiſſent. Ut enim civitas illic ſibi ſuffecit ipſa, ita & ad Salaminem reliqui rerum a civitate geſtarum fructum perceperunt: nec ſecus atque tunc altero poſt proelium die acceſſerunt Lacedaemonii, hic quoque hoſtibus fugandis ſocii defuerunt. Quas ob res merito quis non libertatem tantum, nec belli praemia, ſed & victoriam ipſam Urbi Graecos debere dixerit, ſiquidem & hanc quaſi pro lucro habuerunt, in gloriae ſocietatem inſuper admiſſi. Tum vero & littora omnia naufragiis plena cernebantur, & freta quaevis permiſta, undaeque fluxio triſtia regi ſpectacula in terram exponebat, ac multum ab ejus petulantia luxuriaque diſſentanea. Nec vero praetermittenda eſt malorum barbaricorum appendix, quandoquidem eſt nulla in re ipſo deterior opere. Quum igitur barbari tria occupaſſent initio loca, continentem, mare, & eam, quae Salamini eſt ob-

1 Bar. 7. τὸν βασιλέως. 2 Deeſt in Bar. 7. 3 Coll. Nov. δῆθεν. 4 Bar. 7. τοσοῦτο. 5 Bar. 7. ἐμπέπλεσο. 6 *Cant.* παραυσίας. Bar. 7. Coll. Nov. & ed. Flor. φρονήσεως. 7 Coll. Nov. ἀπομνησθῆναι. 8 Bar. 7. οἱ βάρβαροι τρεῖς τόπους. 9 Pſyttaleam. *Cant.* Addit in marg. Coll. Nov. ψυτταλίαν. Bar. 7. ἢ τὴν ψυτταλίαν.

jecta

νῆσον, ὅπως ἀκριβέστερον ἢ δικτύῳ συγκλείοιντο οἱ Ἕλληνες. δοκεῖ γὰρ εἶναι μεγάλη συμφορά, καὶ θεῶν τὸν νόμον τὸν Μηδικόν, εἴ τις τῶν ἀνταίρειν τῷ βασιλεῖ τολμησάντων ἀφ-246
φεύξεται. κατ' οὖν τοὺς ἐκπίπτοντας ἐκ τῆς ναυμαχίας, ἐτάχθη τὰ κύκλα τῶν γραπτῶν, ἄνδρες Περσῶν οἱ θεῖοι· καὶ κατέσχον τὴν νῆσον, ἐφεστηκότες ὡς ἐφ' ἑτοίμοις. ὡς δὲ τῶν θεόντων ἀπέτυχον, καὶ μὴ τῶν Ἑλλήνων ἦν ἡ τύχη, ἡ θεσπέσιος ἡ πεῖρα, [1] ἀνὴρ Ἀθηναίων εἰς ἐθελοντὴς τὸν [2] κίνδυνον ὑφίσταται, καὶ λαβὼν τοὺς ὄντας αὐτῶν ἐν Σαλαμῖνι τοὺς γεροντοτάτους, ἀποβιβάσας εἰς τὴν νῆσον, κτείνει πάντα τὸν ὅσον Περσικόν. Ξέρξης δὲ καθῆστο μὲν ὑπὲρ τῆς ἠπείρου κεκοσμημένος, ὥσπερ ἄλλόν τινα ἀγῶνα ποιῶν, ἢ τὶς τῶν ἐξ οὐρανοῦ κειτὴς τῶν γιγνομένων· οἰόμενος τοῖς ἑαυτοῦ, τὸ παρ' αὐτοῦ φόβον ἀρκέσειν. καὶ τοσοῦτον ἦν ἄρα ὃ ἔργον αὐτοῦ, ὅσον τοῖς μὲν ὀργισθῆναι, τοὺς δὲ τιμῆσαι τῶν γραπτῶν. ὡς δ' ἑώρα τὴν θάλατταν αἵματι καὶ ῥοθίῳ ζέουσαν, καὶ πάντα νεκρῶν καὶ ναυαγίων μεστὰ, καὶ χειμωτέρους ἑτέρους φοβεῖν, καὶ τοὺς ἐκείνου καὶ αὐτὸν, ἐκπλαγεὶς, καὶ νομίσας [3] θαυμαλοποιὸν εἶναι τὴν πόλιν, παλινῳδίαν ᾖδε· καὶ μεταστρέψας ἦει τὴν αὐτὴν, ἣ μὴ τοῦ αὐτοῦ σχήματος, ἐν ᾗ δὴ 247
τοῦτ' ἀγώνισμα ποιήσαιτο, τὴν σχεδίαν καταλαβεῖν. οὕτω δὴ πάντων ἡ πόλις πᾶν ἔσωσε τὸ Ἑλληνικόν· καὶ τοῖς πᾶσιν εὐδείχθη [4] μόνη φυλακτήριον ὅσα τοῖς Ἕλλησιν, οἷμαι δὲ καὶ τῷ λοιπῷ μέρει τῆς οἰκουμένης. τίσι δὲ λέγω; τοῖς πᾶσιν, οἷς σήκα θεότερον μόνη Μαραθῶνι, οἷς, ὕστερον τοσοῦτον παρῆλθε τοὺς συζάντας, οἷς αὐτὴ κεφάλαιον τοῦ πολέμου τοῖς φίλοις ἀμφοτέροις ἦν, τοῖς δὲ πύλαις ἀτυχοῦσιν ἄνευ τῆς πόλεως, τοῖς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ νικῶσι δι' τῆς πόλεως, ταῖς θεοῦ μαντείαις. ὧν αἱ μὲν, τῆς Ἀθηνᾶς εἶναι τὴν [5] δωρεὰν, αἱ δὲ, ἀπολέσθαι τοὺς Ἕλληνας ἔφραζον, εἰ συσσῴζοιεν Ἀθηναῖοι μετὰ τῶν βαρβάρων.

jecta, insulam, ut Graeci quasi reti omnes concluderentur (existimabant enim calamitosum hoc & contra leges Persicas fore, si quis eorum, qui contra regem arma cepissent, evaderet) tum contra eos, qui ex proelio erant elapsuri, praecipuam exercitus partem, & principes Persarum viros constituerant, qui insulam occuparent, & velut paratam exciperent praedam. Postquam autem primo conflictu superati fuerant, favente Graecis fortuna, & conatus eis male cessit, tum Athenienſis quidam hoc discrimen ultro subiit, ut senibus, qui erant ad Salaminem reliqui, in insulam expositis, Persas omnes occideret. Xerxes vero quum sederet in terra cum ornatu, quasi certaminis alicujus praeses, aut judex rerum gerendarum de coelo datus fuisset, existimans metum sui militibus suffecturum, nec aliud sibi opus relictum, nisi ut honore alios, alios odio prosequeretur; postquam vidit mare fluctibus & sanguine aestuans, omniaque cadaveribus & naufragiis referta, & alios majore ad terrendum ipsum cum suis potentia praeditos, tum perculsus, & Urbem miracula ratus edere, palinodiam cecinit, eademque qua venerat, via, non eodem cum habitu, reversus est: id unum jam studens ut ratem occuparet aliquam. Quo factum est, ut omnibus modis Graeciam Urbs conservarit, & unicum se esse Graeciae, atque adeo totius orbis reliqui, propugnaculum ostenderit: modos autem dico, primum victoriam Marathoniam, & quod socios deinde tanto superavit intervallo, deinde quod utriusque classis princeps fuit, tum & cladem ad Thermopylas per Urbis absentiam acceptam, & victoriam ad Artemisium per Urbem partam: deinde Apollinis oracula, quae partim Minervae donum, partim interitum Graecorum, si cum barbaris Athenienses se conjungerent, praedicabant:

1 Aristides. Herod. in Uran. *Cant.* 2 Bar. 7. πόλεμον. 3 Bar. 7. θαυμαστοποιὸν. 4 MSS. & edit. Flor. μόνον. 5 Naves; Vide oraculum apud Herodot. in Uran. *Cant.*

sic

ὥστε [1] καὶ ἐξ ὧν ἔπαθον οἱ Ἕλληνες, καὶ ἐξ ὧν ἔμελλον πείσεσθαι, καὶ οἷς ἐποίησεν ἡ πόλις, καὶ οἷς οὐκ ἐποίησε, μόνη φέρεται τὴν ἅπαντος κείσιν. ἔτι τοίνυν τούτοις τῇ τῶν στρατηγῶν συντελείᾳ, τῷ πλήθει τῶν πειρῶν, τῷ καταρξαι τῶν ναυμαχιῶν, τῷ τὰς τόπους εὑ-
248 ρεῖν, τῷ τοὺς Ἕλληνας κατασχεῖν, τῷ πρώτην νικῆσαι, καὶ τὴν μεγίστην τῶν ναυτικῶν μοῖραν, τῷ πλεῖστον ἀφανθεῖραι, τοῖς ἀπ' Ἐλευσῖνος φάσμασι, τοῖς ἐν [2] Ψυτταλίᾳ προσκοῖς, τοῖς τῶν ἐχθρῶν· οἱ μὲν γὰρ τὰ ἀσυλεῖα ἔδοσαν τῇ πόλει, [3] καὶ ταῦτα ἡγεῖσθαι ἐφ' ὧν ἦν· ὁ δὲ ἐκείνων βασιλεὺς φεύγων ὥχετο. ὥστε καὶ [4] τῶν θεῶν, καὶ παρ' ἀνθρώπων, καὶ φίλων, καὶ πολεμίων τῇ πόλει δεδόσθαι τὰς ψήφους. καὶ ταύτῃ αὖ διχόθεν ταῦτα συμβαίνει, τὰ μὲν ἐξ ὧν [5] κοινῇ προὐκρίθη, καὶ κατέπραξε, τὰ δ' ἐξ ὧν ἄλλοι τῶν στρατηγῶν· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν βασιλέως ὕπως εἶχε· Μαρδόνιος δὲ [6] ὑπελείπετο [7] μὲν θανατῶν, συνειδὼς ἑαυτῷ μέρος τι τ [8] στρατείας αἴτιος γεγονώς. τὸ δ' αὐτῆς μονῆς καὶ τύχης ἔγνω τι καὶ τολμήσας, καὶ λαθὼν τοὺς τῶν βασιλέως τὰ κράτιστα τῶν πέλας, προσεκάθητο. ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα ἑτέρων ἐδέησε τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλ' ὥσπερ ἄλλό τι λοιπὸν καὶ τοῦτο προσεξεργάσασθαι ἡ πόλις, καὶ διεξῆλθε μέχρι τ τελευτῆς, ὥσπερ οἱ τὰς στεφάνους συνείροντες. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι τῇ μεθύσῃ τ μάχης σεμνύνονται,
249 ὅσοι δὴ καὶ παρεγένοντο, καὶ ταῦτα ὀλίγοι αὐτῶν ἐξ ὅλης τ πόλεως ὄντες πλήθει τραπόντων, ὄντες προθυμίᾳ γενόμενοι. ἡ δὲ [9] ὑμετέρα πόλις, πολλῷ πρότερον τῆς μάχης ἐνίκησεν αὖθις καὶ Μαρδόνιον, καὶ βασιλέα, ὡς ἀληθῶς ἰδίαν νίκην ἑαυτῆς, καὶ μόνοις τοῖς Ἀθηναίοις πεπόνθασι. ὡς γὰρ πρὸς αὐτὴν ἑώρα πᾶν ὅ Ἑλληνικόν, καὶ παρ' ἀμφοτέρων ἔγνωστο καλῶς ὃ τ πραγμάτων ὀφὶ τὰ κύρια, καὶ τῶν τ Ἑλλήνων λέγω, καὶ τῶν τ βαρβάρων, ἐνθύμιον βασιλεῖ καὶ Μαρδονίῳ γίγνεται· ὃ καὶ φρόνιμον καὶ εὐήθες ἔξεστι προσειπεῖν. ἦν μέν γε ὃ πάντων

sic ut tam iis quae perpeſſi non ſunt Graeci, quam quae paſſuri fuerant, & tam iis quae geſſit Urbs, quam quae non geſſit, ſola laudem omnem reportarit: praeterea ducis collationem, ac triremium multitudinem, quodque proelia mari eſt auſpicata, loca reperit opportuna, Graecos cohibuit, prima victoriam contra maximam hoſtium partem obtinuit, plurimum navium deſtruxit: denique Eleuſinia ſpectra, Pſyttalicas appendices, hoſtium ſuffragia, qui primas Urbi, ubicunque eſſet, tribuerunt, Rege inſuper in fugam converſo. Itaque & dii & homines, & amici & hoſtes Urbi ſuffragium dederunt, idque bifariam, quoniam partim communiter, partim ducis opera excelluit. Quum autem Regis res ita ſe haberent, Mardonius, qui relictus erat, mortem deſiderabat, quod ſe expeditionis autorem ex quadam parte fuiſſe ſciret, nec minus eandem eſt expertus fortunam. Quare ſumptis animis, & praecipua copiarum pedeſtrium parte, proelium urgebat: quanquam nec hic aliis copiis opus fuit Graecis, verum haec tanquam reliquias quaſdam deinceps Urbs abſolvit, ad extremum uſque progreſſa, velut ſolent qui coronas nectunt. Et alii quidem de eo, quod pugnae interfuerint, gloriantur, quamvis alioqui nec militum copia, nec animi alacritate cum veſtris conferendi fuerint: veſtra vero civitas dudum ante proelium Mardonium rurſus ac Regem vicit propria & vere Athenienſi victoria. Ut enim intellexit Rex ab ipſa totam pendere Graeciam, & utrique, tam Graeci quam barbari, probe cognoverunt quo in loco praecipua vis eſſet, in mentem venit Regi ac Mardonio quiddam, quod & prudenter & ſtulte cogitatum poſſis dicere. Nam ut erat omnium

1 Deeſt in Coll. Nov. 2 Ita Bar. 7. & ed. Flor. P. Steph. Ψιτταλίᾳ. 3 Lege καὶ ταύτῃ ἡγεῖσθαι μόνῃ. 4 Sic MSS. & edit. Flor. Alii σφί. 5 Bar. 7. κοινά. 6 P. Steph. ὑπελίπετο. 7 Lege θανατὸν συνειδὼς ἑαυτῷ, *conſcius ſe mortem meruiſſe.* 8 Ita MSS. & ed. Flor. P. Steph. στρατιᾶς. 9 MSS. & editi omnes praeter Ald. ἡμετέρα.

opti-

κεφάτιον θειφόμως, εἰ θεὸς χώρησε. τοῦτο δὲ ἦν πάντος μᾶλλον ἀδυνάτον. τί [1]δὴ τοῦτο ἦν; ἐσκέψαντο μεταπέμψασθαι θεὸς [2]ἑαυτοὺς τὴν πόλιν, ἣ φιλῶσα ὅ Ἑλληνικὸν αὐτῆς· ἃ μόνον τὰ παρελθόντα σωιζόντες, ἀλλὰ καὶ τὰ παρόντα ὁρῶντες, ὡς δι' ἐκείνων ἤγετο· θεὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ [3]ἐκ Δελφῶν λογίων, ὡς λέγεται, ἀφαρπάζειν μαρτυρόντων, εἰ γένοιντο [4]Ἀθηναῖοι μὴ τύραννοι, οἰκήσεσθαι τοῖς Ἕλλησι τὰ θεόπεμπτα. ἐδόκει δὴ τῷ βασιλεῖ, ἣ τὸν φόβον ὠνεῖσθαι, ἣ ὅ κέρδος ἐνθυμούμενον, πειρᾶσθαι τῆς πόλεως· ἣ πέμπει δὴ κήρυκας, ταναντία τοῖς θεόθεν λέγοντας. ἀντὶ γὰρ ὧν ἤτει θεότερον γῆς καὶ ὕδατος, 250
δοῦναι ἐδίδου τότε, οὐκ ἀπὸ [5]ἴσου μέτρου· ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὴν πόλιν, ἣ τὴν χώραν αὐτοῖς ἀπεδίδου πᾶσαν· τοῦτο δὲ, τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα δωρεὰν θεσπεσίαν. χρεὼν δὲ τούτων ἕπεσθαι χρήματα ὑπὲρ πάντ', ὅσ' [6]οἱ Ἕλληνες, ἣ φίλοις, ἣ συμμάχοις εἶναι [7]βεβαίως· ἐξ ὧν ὅτι καὶ μόνοις ἐθέλοις, ἣ μόνοις ἐθάρρει μᾶλλον, ἢ πᾶσιν, οἷς εἶχεν, εἰ πείσειεν, ἐμαρτύρει. καὶ ὅ μὲ κεφάλαιον τῆς πρεσβείας, τοιοῦτον ἦν. ἐκηρύκευε δὲ Ἀλέξανδρος [8]βασιλεὺς Μακεδονίας. οἱ δὲ τοσοῦτον ἀπέσχον θ' θαυμάσαι τὰς ἐπαγγελίας, ἢ ἣ σύμπαντα, ἃ κέκτηται, δίδοντα, ἄξια σφῶν εἶναι νομίσαι, ὥστε ἔστησε τὸν πρεσβευτὴν ὅ σχῆμα τῆς θεοξενίας. ἣ μὴν οὐδὲ ὕπως ἀδεᾶ καθάπαξ ἀπέστειλαν. ἀλλ' εἰ μὴ πρὸ ἡλίου [9]δυόντος ἐκτὸς ὅρων εἴη· καὶ ὃ λοιπὸν πρεσβεύοντες, ἄλλό τι τοῖς Ἀθηναίοις μᾶλλον προξενεῖν, ὡς οὐκ ἄνευ θανάτου τοιαῦτα πρεσβεύσοντα· καὶ ἅμα ἀγωγοὶ ἀφ' ἑκάστης χώρας αὐτὸν ἦγον, ὅπως μήτε τις ἅψηται, μήτε τῳ ἀφαλέξηται. ταύτην ἐγὼ τὴν ἀπόκρισιν τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυ- 251
μαχίας καὶ τῶν τροπαίων οὐχ ἧττον ἀξίαν ἡγοῦμαι θαυμάσαι, οὐδὲ ἐλάττω φιλοτιμίαν παρέχειν οὔτε τοῖς δοῦσιν, οὔτε τῷ πείσαντι. εἰς μὲν γὰρ ἐκεῖνα ὅπλοις καὶ [10]τειν-

optimum futurum, ſi ſucceſſiſſet, ita prorſus fieri non poterat. Hoc autem quid erat? Urbem conſtituerant ad ſe avertere, & Graecis auferre, quum viderent per eam non ſuperioris modo, ſed etiam praeſentis temporis res omnes adminiſtrari, ac Delphica quoque oracula manifeſto praedicerent fore ut perirent Graeci, ſi Athenienſes ab illis ſtarent. Quocirca quum Regi, quo metum redimeret, ac lucrum faceret, civitatem tentare viſum eſſet, mittit ad eam legatos, cum mandatis, quae ſuperioribus erant contraria. Etenim quae ante petierat, terram & aquam, ea tum dabat, idque non aequali menſura, ſed ut partim urbem & regionem totam redderet, partim reliquam Graeciam muneris inſtar adjiceret. Huc accedebant opes immenſae, firmaque ſocietas & in poſterum amicitia. Qua quidem re & ſolos ſe hos vereri, & ſolis plus quam reliquis omnibus, ſi res impetrari poſſet, confiſurum eſſe oſtendebant. Haec quum eſſet legationis ſumma, obiit eam Alexander, Macedoniae rex. Illi autem adeo non admirati ſunt haec promiſſa, aut opes ejus vel omnes ſe dignas fore exiſtimarunt, ut legatum juris hoſpitalis praetextus illaeſum ſervaverit; quanquam nec ſic omnino ſecurum dimiſerunt, niſi ante ſolis occaſum terminos regionis eſſet egreſſus: admonentes inſuper ne quid in poſterum ſimile ad Athenienſes referret, niſi morte legationem vellet luere: ſimul etiam eum per regionem deducendum curantes, ne cum quoquam rem aut ſermonem haberet. Hoc certe reſponſum non minorem, quam victoriam Salaminiam, nec admirationem mereri, nec gloriam, tam iis qui id dederunt, quam autori, adferre arbitror. Sicut enim ad illam armis, tri-

1 Bar. 7. δὲ. 2 Bar. 7. αὐτὰς. Coll. Nov. αὐτὸν. 3 P. Steph. ὧν. 4 Ita MSS. & ed. Flor. P. Steph. Ἀθῆναι. 5 MSS. & edit. Flor. ἴσου δ' μέτρου. 6 Deeſt in Bar. 7. 7 Bar. 7. βεβαίως. 8 Non agnoſcit Coll. Nov. 9 In marg. Coll. Nov. χρ. δυσμῶν. 10 P. Steph. τελέσει.

remibus,

ρέσι καὶ ὀργάνοις ἔδει προχρήσασθαι· ἐνταῦθα δὲ τοῖς σφετέροις αὐτῶν καθαρῶς ἐχρήσαντο γνώμῃ καὶ λόγῳ. τίνες οὖν ἀρετῆς ἀγωνισταὶ καλλίους; ἢ τίνες τὴν πώποτε ἀφανεστέραν τὴν ἐπίδειξιν αὐτῆς ἐποιήσαντο; οἳ [1] καὶ χρυσῷ, καὶ ἀργύρῳ, καὶ σιδήρῳ, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀήττητοι διεγένοντο· καὶ πάντα ἀπέφηναν ὁμοίως ἄχρηστα τῷ βασιλεῖ, ὥσπερ ἂν εἰ ἐκρύπτετο ὑπὸ γῆς ἔτι, πενίαν μὲν ἀντὶ πλούτου τιμήσαντες, κινδύνους δ' ἀντ' ἀσφαλείας ἑλόμενοι, δικαιοσύνην δ' ἀντὶ τῆς βασιλέως τοσαύτης φιλανθρωπίας. καὶ οὐ τοὺς μὲν τὰς βαρβαρικὰς ὑποχέσεις ὕστερον ἐχθρῶς καὶ ὠμοτεταγμένως εἶχον, τοὺς δὲ τὰς Ἑλληνικὰς, εἰ τοσοῦτον ὀχλῆσαι, χρείας ὑποπεπωκότας, ἢ ὡς ὀλίγον ἀκοῦσαι λόγου. Ἀλλὰ ἐλθόντων Λακεδαιμονίων δεηθέντων, καὶ δεομένων σωτηρίαν τῇ τοῦ βασιλέως πρεσβείᾳ, καὶ [2] τοὺς παῖδας, καὶ πρεσβύτας, καὶ γυναῖκας αὐτοῖς θρέψειν ὑπισχνουμένων, ἕως ἂν ὁ πόλεμος ᾖ, σωφρονέστερον μᾶλλον, ἢ ἀπεδέξαντο, τῷ μὲν φόβῳ χρησθαι νομίζοντες, οἷς δὲ ἐπηγγέλλοντο, ἀπείρως ἔτι τοῦ Ἀθηναίων· καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν οὐχ ἧττον ἔδειξαν τῷ τὴν ὀργὴν κατασχεῖν, ἢ [3] τὰς ἐπαγγελίας διώσασθαι· εὖ γὰρ ποιεῖν, οὐκ εὖ πάσχειν, [4] πεφυκότας ἥδεσαν, καὶ μισθὸν ὀφείλειν [5] αὐτοὺς τοῖς εὖ ποιοῦσι τὸ Ἑλληνικόν, ἀλλ' οὐχ αὑτοὺς δεῖν παρ' ἑτέρων μισθὸν τῆς ἀρετῆς λαμβάνειν, οὐδ' ὅπως κέρδει φιλεῖν τοὺς δόντας αὐτούς, οὐδέν γε μᾶλλον ἢ τοὺς παῖδας καὶ γονέας ὅπως κέρδει φιλεῖν· ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ ἀναλωμένου σώζειν· ὥσπερ εἰκὸς τοὺς ὡς ὑπὲρ οἰκείων ταῖς γνώμαις ἀφικνουμένους· καὶ τοῦτο μὲν [6] τοσοῦτο καὶ τηλικοῦτον ἔργον εἰς ἀρετῆς λόγον ἐν τοῖς τοῦ πολέμου χρόνοις ἐξέλαμψε, μέσον τὸ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας, καὶ τὸ [7] ἐν Πλαταιαῖς μάχης· ἔδειξαν δ' αὖ καὶ τούτων χωρὶς, ὧν καὶ πρόσθεν διεξέρχειν, καὶ βασιλεὺς, καὶ οἱ Ἕλληνες, ἐξ ἁπάντων [8] τοὺς Ἀθηναίους
253 πρέμνους. ὁ μὲν διὰ Μαρδονίου καλῶν ὅπως τούτοις, οἱ δὲ μὴ ποιεῖν ταῦτα διὰ Λακεδαιμονίων

remibus, inſtrumentis opus fuit, ita huc rebus vere ſuis, prudentia & ſermone ſunt uſi. Quos ergo pulcriores his virtutis vel cultores vel demonſtratores reperias? qui nec auro, nec argento, nec ferro, nec re denique ulla vinci potuerunt: ſic ut haec omnia non majorem regi uſum adferrent, quam ſi etiam tum ſub terra deliquiſſent: quum illi paupertatem divitiis, ſecuritati pericula, humanitati regis tantae juſtitiam praeponerent. Nec vero ſicut barbarorum promiſſa odio atque inimicitia proſequebantur, ita Graeca quoque, quum neceſſitas urgebat, remiſſius, quam ut aures adhiberent, excipiebant. Quinimo quum veniſſent Lacedaemonii perterriti, & contrarias legationi regiae preces funderent, pueroſque & ſenes una cum mulieribus toto belli tempore ſe alituros promitterent, ignoverunt eis potius quam conceſſerunt, quum & e metu probos, & e promiſſis ignaros virtutis Atticae judicaſſent: ſuamque animi magnitudinem non minus ira cohibenda, quam promiſſis rejiciendis, exeruerunt. Sciebant enim ſe non ad accipienda, ſed ad conferenda beneficia natos eſſe: & iis, qui Graeciam tuerentur, mercedem perſolvere, non ab aliis accipere debere, nec utilitatum gratia ſuos amare, non magis quam parentes aut liberos, ſed etiam ſuis impenſis conſervare: quemadmodum eos, qui erga aliquos ut ſuos affecti ſunt, facere ſit aequum. Ac tale quidem tantaeque virtutis opus belli tempore inter Salaminiam & Plataicam pugnam eluxit. Itaque & hiſce rebus, praeter ſuperiores, oſtenderunt rex & Graeci, omnia ſe in Athenienſibus ponere, quum & ille per Mardonium eos tantis praemiis alliceret, & hi per Lacedaemonios ne quid tale facerent, eos

1 Deeſt in Coll. Nov. 2 Deeſt in Bar. 7. Verba etiam ibi ſequentia tranſponuntur, καὶ γυναῖκας, καὶ πρεσβύτας. 3 Abeſt a Bar. 7. 4 Bar. 7. & ed. Flor. πεφυκότες. 5 Bar. 7. αὐτοῖς. 6 Bar 7. τοσοῦτον. 7 MSS. & ed. Flor. Πλαταιᾶσι. 8 Bar. 7. τοὺς Ἀθηναίους.

δεόμενοι. ὃ γὰρ ἀνθέλκειν καὶ καλεῖν [1] ὡς αὐτοὺς [2] ἀμφοτέρους, ψῆφος ἦν φοβερὰ καὶ πίστις ἐναργὴς παρ' ἀμφοῖν· ὅπι καὶ σφῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἐναντίων σωίσασι κρείττους ὄντας, ὐ μικρῷ πνι· ὅτω δ' ἐλπίσαντες ἐξ ἀρχῆς, ἐπι μᾶλλον θαυμάσαντες ἀπῆλθον· [3] τὸν μὲν γὰρ οὐκ ἠνέχοντο· τὺς δὲ ἀπὸ πολλοῦ τῦ κρείττονος προσεδέξανδο. ὥστε καὶ τὸ εἰκὸς προσγενέσθαι, ὃ καὶ αὐτοὺς ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν τῇ ἀξίαι προθέσθαι ψῆφον καὶ τρεῖς ἐπ' τοὺς μάρτυρας ἐξῆς, τὺς πολεμίους, τοὺς συμμάχους, αὐτοὺς ἑαυτοῖς ἔργῳ ἀφ' πάντων ὁμοίους γεγενημένους. σωαγαγόντες δὲ τοὺς Ἕλληνας ἤδη μᾶλλον αὐτοῖς ἀκολυθεῖν δυναμένους, [4] ἐν Πλαταιαῖς γίγνονδ. ᾗ ὃ μὲν ἀξίωμα τῦ στρατοπέδων, ἢ τῇ προτάξει τῦ βαρβάρων, ὡς ἐτάχθη ἀφ' τῆς Βοιωτίας, ἢ τὰ περὶ τῆς μάχης διηγεῖσθαι, ἀφετέον [5] ὅτι τῆς σπουδῆς μὴ ἐφικνουμένη. μαρτυρία δ' αὖθις γίνεται τῇ πόλει θαυμαστὴ πρ' ἀμφοτέρων ὅπι τῆς μάχης. Λακεδαιμόνιοι μ̃ γὰρ Ἀθηναίοις ἐξέστησαν τῆς ὅπι Πέρσας τάξεως, ὥσπερ ἀνάγκῃ τινὶ καὶ φύσῃ συγκεκλη- 251
ρωμένον, Πέρσας Ἀθηναίων ἥτᾶσθαι. αὖθις δὲ ἀνθυπῆ γε Μαρδόνι τὺς Λακεδαιμονίους ἀνθαιρήμενο, ἡγήμενο λυσιτελεῖν αὐτῷ Λακεδαιμονίους καλῶς ἀποθνήσκοντας, ἢ μᾶλλον Ἀθηναίους καλῶς νικῶντας. ταῦτα γὰρ οὐκ τῶν προὸς αὐτοὺς προδεδειγμάτων [6] ἤμεσκεν. ὥσπερ οὖν οἱ πύκται περὶ τῆς ῥάσεως προτρόν ἠγωνίσανδο· [7] οἱ δὲ ἐδέχονδο μ̃ Πέρσας, ἐδέχονδο δὲ πάντας ἀνθρώπους, ὑπῆρχον δὲ εἰς ἅπαντα νικῶντες, τὺς μ̃ βαρβάρους ἀρετῇ, τὺς δὲ Ἕλληνας ἀρετῇ τε ἐ πλήθ. ἐ τήν τε μάχην κρίνυσι ἀφ' πάντων ἐξελθόντες, καὶ τὺς ἡγεμένυς τ ἵππυ ἀφαφθείραντες. ἐ δεῆσαν τειχομαχίας, ὅσον αἰσχυθείη τὶς ἂν εἰπεῖν, οἱ ἄλλοι προὸς αὐτὺς ἦσαν· ἕως τῦ βαρβάρων οἱ μ̃ ὐχ ὁμοίως [8] καὶ προθεν κατεῖχον τ Βοιωτίαν [9] κείμενοι· οἱ δ', ὥσπερ ἐκ ναυαγίας,

obsecrarent. Quum enim utrique illos ad se pertrahebant, manifesto indicio tam sibi illos quam hostibus longo praestare intervallo, comprobarunt: in qua opinione quum initio fuissent, majore etiam cum admiratione discesserunt. Nam hi nec illum tulerunt, & hos e loco longe superiori admiserunt. Quocirca videntur etiam de se justum ipsi suffragium tulisse, sic ut jam tres ordine extent testes, hostes, foederati, ipsi sibi, qui ubique sui similes fuerint. Postquam autem Graecos, qui libentius jam sequebantur, coegerunt, Plataeas veniunt. Ac si quidem hic copiarum magnitudinem, aut barbarorum per Boeotiam instructam aciem, & quae ante proelium contigerunt, aggrederer narrare, nihil hac mora proficerem: veruntamen & hic utrique grave in proelio testimonium Urbi dederunt. Etenim quum Atheniensibus Lacedaemonii aciei partem Persis oppositam cessissent, quasi fato fuisset ac natura constitutum, ut ab Athenien-sibus vincerentur Persae: contra Mardonius aciem seduxit, qui Lacedaemonios opponi malebat, qui fortiter morerentur; quam Athenienses, qui praeclare vincerent: id enim experientia didicerat. Itaque pugilum instar de loco primum certabant. At hi & Persas & omnes homines sustinuerunt, quum ubique vincerent, barbaros virtute, Graecos tam virtute quam copiis, proeliumque diremerunt, omnia perrumpentes, equitum ducibus de medio sublatis. Ut autem oppugnatione fuit opus, contra eos, qui multis partibus plures erant, pugnaverunt, donec barbari partim mortui Boeotiam aliter quam prius, occuparunt, partim velut ex naufragio

1 Sic MSS. & ed. Flor. P. Steph. ex Ald. τὴν. 2 MSS. & ed. Flor. ἑκατέρους. 3 Mardonium *Cant.* Coll. Nov. & ed. Flor. τῶν. 4 MSS. & ed. Flor. Πλαταιάσι. 5 MSS. & ed. Flor. τῆς σπουδῆς ἐστὶν οὐκ ἐφικνουμένη. 6 Bar. 7. & Coll. Nov. ἤμεσκον. 7 Athenienses *Cant.* 8 Bar. 7. ἦ. 9 Bar. 7. ἀφειμένοι.

fine

ἄοπλοι καὶ ἀσυντάκτως νύκτα ἡμέρας τιμιωτέραν ἄγοντες, ἐκ πολλῶν ὀλίγοι, καὶ πολλοὶ κατ' ὀλίγους ἐξεχώρησε, [1] πολλὰ τῆς ὑπερφάνου στρατιᾶς, καὶ τῶν Ἀθηναίων μεμνημένοι. τούτων δ' οὕτω καλαζαίντων, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες Ἕλληνες ἀσμένως ἀναπεπνεύκεσαν, οὐκ ὅσον ἂν καὶ προσεδόκησαν, ἀλαπεφευγότες κεμῶνα. καὶ τὴν πόλιν ἐτεφάνουν, ἐθαύμαζον, πᾶν ὅ, τι εἴποιεν αὐτὴν μικρὸν ἡγοῦντο. οὕτω πολλοῦ τινὸς αὐτοῖς ἔδοξε ποιῆσαι, ὅ, τι γε δοκεῖν ἔχειν ἄξιον αὐτῆς· ἡ δὲ ἐνταῦθα δὴ καὶ μάλιστα τὴν προυσίαν τῆς ἀρετῆς ἐπεδείξατο. [2] τοσοῦτο γὰρ ἐπεξῆλθον ἐν τοῖς πράγμασιν [3] ὡς' ἔτι μᾶλλον [4] ἔξω δεῖξαι τοῖς βαρβάροις, τίνες ἦσαν, οἱ καὶ τὰ ἐν τῇ Ἑλλάδι καλῶς πράσαντες αὐτοὺς, καὶ τίνας φεύγειν κρίναντες ἀγαπητὸν, ἀπῆλθον.

Ὁρῶ μὲν οὖν καὶ ⟨AV⟩ λόγον ἐκτεινόμενον, καὶ ὅτι [5] τοιούτοις τοῖς προειρημένοις οὐ ῥᾴδιον ὂν πρὸς ἡδονὴν οὔτε αὐτὸν ἔτι εἰπεῖν, οὔτε τυχεῖν ἀκούοντων, ὥσπερ μετ' ἀγωνίσιν εὐδοκιμηκότα, εἰσιόντα ἕτερον. οὐ μὴν ψυχαγωγίας χάριν μᾶλλον ὑπέσχημεν τοὺς λόγους, ἢ οὐ δεῖξαι μὴ ἀληθείας τιμὴν τῆς πόλεως ἀξίαν· ὥστε ἀδικήσω καθυφεὶς μᾶλλον, ἢ διεξελήσω λέγων. ἔπειτα ἐνθυμητέον καὶ ἀπ' αὐτῆς τοῦ συμβόλου τῶν λόγων, ὅτι οὐδὲ τὴν τῶν Παναθηναίων αὐτῶν
256 ἑορτὴν ἡμῖν ἡμέρας μιᾶς ἀνάγκη μετρεῖν· ἀλλ', εἴγε καὶ τοῦτο δεῖ προσθεῖναι, καὶ ὁ πλῆθος τῶν ἡμερῶν, κόσμον χάριν καὶ σεμνότητος ἀνεῖται· ὥστε οὐδὲ ὁ τῶν λόγων πλῆθος ἄχαριν ἂν τοιούτῳ τῶν [6] λόγων χορῷ. συνίσμεν δὲ δή που καὶ ⟨AV⟩ ἀγῶνα τὸν γυμνικὸν, καὶ ἔτι μᾶλλον τὸν τῆς μουσικῆς, οὐκ εἰσάπαξ ὁριζόμενον, ἀλλ' ἐφ' ἑκάστῃ τελευτῶντα, ὡς εἰπεῖν, [7] τῇ ἡμέρᾳ, καὶ πάλιν ἐξ ἀρχῆς καθιστάμενον· καὶ οὐδὲ τοῖς εἰδόσι τῶν θεαμάτων, ἐκπληρούμενον αὐθημερόν. ὥσθ' ὅσα καὶ τῶν νῦν χάριν ἐκφεύγει, ⟨AV⟩ ὅλον γε δή που τῆς πανηγύρεως οὐ προελήλυθεν. ἢ κομιδῇ γ' ἂν εἴη τῶν ἀτόπων, εἰ οἱ μὲν νομοθέται

fine armis & ordine, quum noctem diei praeferrent, pauci de multis & multi paulatim evaſerunt, ſuperbae expeditionis & Athenienſium probe memores. Quae quum ita eſſent geſta, alii quidem Graeci omnes poſt magnum deſiderium reſpirabant, quum tempeſtatem opinione majorem effugiſſent, Urbemque coronis & laudibus proſequebantur, nihil ei magnum poſſe tribui putantes, nedum eam pro dignitate tractarent: ipſa vero hic vel maxime virtutis ſuae magnitudinem declaravit, quum eo rerum progreſſa eſt, ut etiam extra regionem amplius barbaris eos oſtenderit, & qui in Graecia ipſos hoc excepiſſent modo, & quos nunc alacritate maxima fugerent.

Ac video equidem orationem produci, nec facile quenquam poſt tales narrationes gratioſe deinceps vel dicere vel auſcultari poſſe: velut quum poſt actorem aliquem, qui placuit, alius in ſcenam prodit. Veruntamen quoniam non tam delectandi cauſa ſermonem hunc ſuſcepi, quam ut Urbis dignitatem re ipſa oſtenderem, exiſtimo me potius ſupprimendo quicquam, injuſtum, quam dicendo, moleſtum fore. Jam illud ex ipſo debemus orationis argumento colligere, ne ipſas quidem Minervae ferias uno die neceſſario abſolvi, verum plures etiam, ſi hoc quoque dicendum eſt, decoris gratia adjici: ita ut nec orationum magnitudo poſſit hoc dicendi tempore inepta videri. Quin & gymnica certamina, multoque etiam magis muſica, non ſemel, ut notum eſt, peraguntur, nec ſpectaculorum varietatem eodem, quo coeperunt, die perficiunt, ſed quum ſingulis diebus, ut ita loquar, deſinant, iterum deinde repetuntur. Quo fit ut quae hodierno praetereuntur die, non tamen totum feriarum tempus evadant. Alioqui namque abſurdum foret, ſi legiſlatores ea de

1 P. Steph. πολλάκις. 2 Bar. 7. & Coll. Nov. τοσοῦτον. 3 P. Steph. ὡς. 4 Bar. 7. δείξαι ἔξω. 5 Bar. 7. τοῦτοις. 6 MSS. & ed. Flor. ἔργων. 7 Non agnoſcunt MSS. & ed. Flor.

τάτα χάειν ἐξέτειναν τὰς σπουδάς· ἢ νὴ Δία γε αὐτὸ τοὔνομα [1] τῆς ἱερομηνίας [2] παρέδησαν, πλείω τὸν χρόνον προθέντες, ὅπως ὅτι πλεῖστον ἀλλήλοις ὁμιλοῖμεν, ἡμεῖς δ' ἀντὶ τοῦ χρήσασθαι, τάττῳ μεμφόμεθα. ὥσπερ οὖν τοῖς τῶν [3] ἄθλων γυμνασίοις οὐκ ἀχθόμεθα ἐντυγχάνοντες ἐφ' ἡμέρας, ἀλλ' ἐν κέρδους μέρει τὰς ἀεὶ παρούσης θέας ἀπολαύομεν· οὕτω καὶ [4] περὶ τοὺς λόγους ἔχειν εἰκὸς, καὶ ταῦτά γε τῶν τῇ πανηγύρει συγκεκληρωμένων, πάντως οὐκ ἐώ- 257
λοις ἀεὶ τοῖς ὑπολειφθεῖσιν ἐντεύξεσθε· ὧν δ' ἀπιμοτέρους ὑμᾶς ἐκείνων σπουδάσαι.

Αλλ' ἵνα μὴ πλείω τοῦ ἀναγκαίων παραμύθιος, αὐτὸ τοῦτο μηκύνω, περὶς τοὺς ἐφεξῆς τῶν λόγων καὶ συνεχεῖς καὶ δὴ τρέψομαι. ἐπειδὴ γὰρ ἡ Ελλὰς ἑαυτῆς ἐγένετο καὶ πάντα [5] ἐξεχεχώρηκε, νῆες, ἵπποι, ὅ πεζὸν, [6] ὕπαρχοι, βασιλεύς, περὶτον μὲν πανηγύρεις καὶ πόσοδοι τοῖς θεοῖς ἦσαν, οἵας ὕστερον ἢ πρότερον ὑμεῖς μέμνησθαι γεγονέναι ἐν [7] ἐλευθέρᾳ τῇ Ελλάδι. ὁ γὰρ νόμος ἦν ὁ σπεύδων, οὐδὲ χρόνου τακτὴ περίοδος, ἀλλ' ὅτε τὰ πράγματα ἦν, καὶ ὅτε ἄνδρα, καὶ [8] πόλεις εὐθυμεῖσθαι, καὶ τεθαυμφορεῖν, καὶ τοὺς θεοὺς μαρτύρεσθαι, τῆς παρούσης εὐδαιμονίας. καὶ τοῦτο μὲν βωμὸς Ελευθερίου Διὸς, αὐτῷ τε τῷ θεῷ χαριστήριον, καὶ τοῖς καλλιστεύσασι [9] μνημεῖον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τόπου τῶν ἔργων ἐστάθη, κοινὴν [10] ἔχον περίκλησιν τοῖς Ελλησιν, εἴς τε ὁμόνοιαν καὶ ὅ τῶν βαρβάρων καταφρονεῖν· τοῦτο δὲ ὅ κοινὸν τῶν Ελλήνων ἱερὸν τὲ ἐν Δελφοῖς [11] ἐκεκοσμήθη σὺν καλοῖς καὶ πρέπουσι τοῖς [12] ὑπογράμ- 258
μασιν· αἵ τε πόλεις οὐ τὸ ἐξ ἀρετῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκ τῆς [13] κατασκευῆς κόσμου περιεβάλοντο· καὶ ὁ τῶν βαρβάρων πλοῦτος εἰς τοὺς χρείττους ἐμερίσθη· καὶ μέντοι καὶ ἐν τούτοις αὖ πάλιν ἡ πόλις τοσοῦτον [14] ὅσον περ ἐν [15] αὐταῖς τοῖς ἄλλοις διενεγκοῦσα φαίνεται· καὶ τοῦτο μὲ

causa publicos conventus produxissent, ipso etiam feriarum nomine per temporis propagationem violato, ut quam diutissime consuetudine mutua frueremur, nos autem, qui hac uteremur commoditate, in reprehensionem incurremus. Quemadmodum igitur aliis certaminibus non gravatim quotidie intersumus, sed perpetui spectaculi fructum in lucro ponimus: sic etiam erga orationes, praesertim quae cum feriis conjunctae sunt, affici debemus. Illud certe curabitur, ut ne obsoleta quaedam ac prioribus indigna vobis deinceps proponantur.

Ne autem ipsa excusatione longiorem faciam moram, ad sequentem deinceps me sermonem convertam. Postquam igitur ad pristinam libertatem rediit Graecia, quum & naves & copiae tam pedestres, quam equestres, ducesque una cum Rege discessissent, primum quidem solennes supplicationes ad deorum templa factae sunt, quales nec ante unquam nec post libera Graecia meminerat. Nec enim legibus aut statis temporum controversionibus instituebantur, verum e re nata singuli & oppidatim & viritim coronas cum laetitia sumebant, ac foelicitatem suam apud deos testabantur. Tum Jovis Liberatoris ara eodem, quo res erant gestae, loco, ad honorem divinum & fortium virorum memoriam est erecta, quae ad concordiam & barbarorum contemptum Graecos communiter incitaret. Deinde publicum Graecis templum quod Delphis est, ornamentis decore inscriptis exornatum fuit. Oppida quoque non tam virtute quam apparatu illustrabantur, gaza barbarica inter praestantiores distributa. Veruntamen in his quoque rursum haec civitas eodem splendore, quo in proeliis, excelluit: quae cum Ar-

1 Coll. Nov. τὴν ἱερομηνίαν. 2 Nam ἱερομηνία unum tantum diem complectitur. *Cant.* 3 Bar. 7. ἄλλων. 4 P. Steph. περὶ τὸν λόγον· & mox τὸν — συγκεκληρωμένων. 5 Coll. Nov. ἐκκεχωρήκει. 6 Bar. 7. ἵπταρχοι. 7 Bar. 7. ἐλευθερίᾳ. 8 Coll. Nov. καὶ πόλεις. 9 Bar. 7. σημεῖον. 10 Coll. Nov. ἔχων. 11 Coll. Nov. κεκοσμήθη. 12 Ita Bar. 7. inter lineas, in textu autem legit ὑποπάγμασιν. 13 Coll. Nov. παρασκευῆς. 14 Coll. Nov. ὡς ὅσον. 15 Abest a Bar. 7.

cem

γὰρ τὴν ἀκρόπολιν κατεκόσμησε τοῖς τῶν ἔργων ἐπωνυμίαισι· καὶ τῷ τὸ φύσεως κάλλει, ὃ πρὸ τῆς πλάτης καὶ τῆς τέχνης ἐφάμιλλον προσέθηκεν, ὡς εἰ πᾶσαν ἀνάθημα λίθος, μᾶλλον δὲ ἀντ' ἀγάλματος· τοῦτο δὲ τὰς ἄλλας τιμὰς τοῖς θεοῖς ἀνῆψε, χρεῖττον ἁπάσης [1] Ἑλληνικῆς δυνάμεως, τὰ μὲν οἴκοι, τὰ δ' ἐν τῇ ἐπιφοιτᾷ· αὐτή γε πρῶτη τὰς ἀρχαίους ὁδοὺς πανταχῇ κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων, καὶ ἔξω τοῦ κύκλου προσεθήκην ποιουμένη· ὡς δ' εἰπεῖν συντόμως, μόνη μὲν δι' ἀρετὴν ἀοίκητος ἐγένετο, μόνη δ' ἐξ ἀρετῆς ᾠκίσθη τε αὖθις, καὶ τῶν πρόσθεν ἀοικήτων ἐπέλαβεν ἅμα τοῖς ἔργοις, καὶ τῇ δόξῃ, καὶ τῷ κόσμῳ καλλίων τε καὶ μείζων γενομένη. Ἀλλὰ γὰρ ἐνταῦθα μοι, ὥσπερ ἄκων,
259 ἐκέπεσον, καὶ κατ' ὁδὸν τοῦ λόγου μᾶλλον, ἢ προειδόμενος· οὐ γὰρ εἰς ταῦτα ὁρῶν ἠπειγόμην, ἀλλ' ἐκεῖνο ὑποδεῖξαι βουλόμενος, ὅτι εἰη κάλλιστον ἀνθρώποις· καὶ ὃ αὐτὸ λυσιτελέστατόν τε καὶ νικῶν ἡδονῇ, θεῶν προόσοδοι, καὶ ὁμιλίαι· καὶ τοῦτ' εἰς τοσοῦτον τότ' ἐπανθῆσαν τοῖς Ἕλλησι μιᾷ δὴ πόλει ταύτῃ, μᾶλις' ἄν τις προθείη δικαίως, πρῶτον μὲν κατ' αὐτὸν ὡς ἀληθῶς τὸν τῶν θεῶν τιμήν. τούς τε γὰρ θεούς, ὡς αἰτίους δή που τῶν ἀγαθῶν, ἅπαντες ἀμείβομεν. ἥτε πόλις τὸ γ' εἰς ἀνθρώπους ἐλθόν, τότ' ὀφὶ πλεῖστον αἰτία τῶν ὑποβάντων φαίνεται· ἔπειτα [2] πρὸς καὶ τοῖς ἀναθήμασιν αὐτοῖς, καὶ τοῖς χαριστηρίοις τοσοῦτον [3] ὑπερέχειν. τὰ γὰρ σύμβολα τῆς εὐσεβείας [4] αὐτῆς, ταῦτα τοῦ κάλλους καὶ μεγέθους ὅσῳ τεκμήρια. ὃ μὴν ἐξαρκεῖν τοῦτ' ἐνόμισε χάριν τοῖς θεοῖς ἔχειν τῶν γεγενημένων καὶ μηδὲν πλέον ζητεῖν, ὃ δ' ὀφὶ τοῖς τροπαίοις καθῆσθαι, ὥσπερ [5] ἀπιστοῦσαν ἑαυτῇ· ἀλλ' ὥσπερ ὑπέβασιν τῶν μελλόντων τὰ ὑπάρχοντα κρίνασα, αὐτὴ πρὸς ἑαυτὴν ἠμιλλήσατο, καλῶς καὶ τῷ καιρῷ προσήκοντα βουλευσαμένη· ἐν γὰρ τοῖς δευτέροις χρόνοις
260 τὰ δεύτερα προθεῖναι ἠξίου. ταῦτα δ' ἦν, ἀντεπεξελθεῖν τοῖς προτέροις ὑπεραλεύσασι,

cem monumentis rerum geſtarum decoravit, addita ad nativam pulcritudinem ea quam divitiae atque ars adferebant; ut jam illa tota donarium, vel potius ſtatua, videri poſſet: tum alios honores coeteris omnibus praeclarius diis decrevit, partim in ſuo, partim in alieno agro. Ipſa quoque antiquos tranſgreſſa terminos, ambitus incrementum pro factorum dignitate accepit, &, ut ſemel dicam, per virtutem ſola fuit & deſerta, & iterum frequentata, aſſumptis etiam iis locis quae prius vaſta fuerant, ut ſimul & gloria rerum geſtarum, & ornatu atque pulchritudine creſceret. Sed in hunc ſermonem bene invitus incidi, narrationis ſerie magis quam voluntate ductus, quum nequaquam huc tenderem, ſed illud conarer oſtendere, ſiquidem deorum ſupplicationes honeſtiſſimae eſſent & utiliſſimae, itemque jucundiſſimae, eas quoque, quae tum apud Graecos tantopere floruerint, ad hanc civitatem praecipue referri debere, idque tum ratione ipſius divini honoris; quoniam ſicut deos ceu bonorum autores colimus, ſic & civitas maximum ad res gerendas momentum, prout ferunt vires humanae, contulerit: tum quod in ipſis donariis ac honorariis perſolvendis reliquos adeo perſpicue vicerit, quum haec ejus pietatis ſigna, pulcritudinis etiam ac magnitudinis fuerint indicia. Nec tamen ita ſe officio defungi poſſe credidit, ſi diis gratias duntaxat ageret, nec quicquam ultra conaretur, ac tropaeis, quaſi ſibi diffidens, incumberet: ſed quum praeterita pro tranſitu ad futura haberet, ſecum ipſa contendit, ac pulchrum iniit & opportunum conſilium, ut ſecundo tempore ſecundas res gereret: ac eos qui ipſam prius erant aggreſſi,

1 Bar. 7. τῆς Ἑλληνικῆς. 2 Sic MSS. & ed. Flor. P. Steph. τό. 3 Bar. 7. & Coll. Nov. ὑπερέχειν. edit. Flor. ὑπερέχειν. 4 Coll. Nov. αὐτῇ. 5 Bar. 7. ἀπιστοῦσα.

vi-

καὶ τὰς φόβους, καὶ τοὺς κινδύνους, εἰς [1]τὸν ἐκείνων μεταςῆσαι. ὃ καὶ μάλις' ἄξιον τῶν ἐν τοῖς ἔργοις ἐκείνοις ἀγαθῶν ἐςὶ τὸ πολέμου, καὶ τὸν σύςασιν. δυοῖν γὰρ ὄντοιν ἑτέροιν πολέμοιν, τοῦ μὲν, ἐὰν ἄρχη τις ἐξ ἀρχῆς, τοῦ δὲ, ἐὰν ἀμύνηται, τῷ μὲν οὐκ ἔπεται τὸ δίκαιον, τοῦ δ' ἀφαιρεῖ [2]τὸν φιλοπμίαν ἡ τ ἀνάγκης πεφυκὸς, ἀλλ' ὃ φύσει γνώμης ἀνάγκης κεχωρίσθαι. ἀλλ' ἀμείνων μὲν ὁποιῶν οἶμαι τὰ δίκαια ἀναγκαίως τοῦ πλημμελαίνοντος ἐχόντων. ἐν μὲν οὖν γε τὸ πᾶν, ὡς εἰπεῖν, γίγνεται. καὶ δὴ καὶ τότε τοῦ πρότερον πολέμου τὸ μὲν αἰσχρὸν εἰς τοὺς βαρβάρους ἦλθε, τὸ δ' ὀφειλόμενον πρὸς τῶν Ελλήνων ἀπήντησεν· ὡς' ἐπειχήσεσαν μὲν, τὸ δ' οὐκ ἀσεβείας ἕνεκα. ὃ δὴ τρίτον ἄν τις φαίη τοῦ πολέμου σχῆμα, ὃ τοῖς προτέροις ὑπεβουλεύσασιν ἀντεπελθεῖν αὐτούς· ἐλευθερίᾳ μὲν τῇ τῶν ἀρχόντων, δικαιοσύνῃ δὲ τῇ τῶν ἀμυνομένων χρωμένους· τοῦτ' οὖν ἡ πόλις ἐσκέψατο, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων Ελλήνων ὑπεδείξατο τοῖς βαρβάροις, ὅτι οὐκ ἐπ' ἐκείνοις ἐστὶν, ὅταν 261
ἥκωσι, ποιεῖν ἀγαθοὺς τοὺς Ελληνας· οὐδ' ἀνάγκης τύχῃ ταῦτα πεπραχὼς σφίσιν, ἀλλὰ τοῦ πρότερους ἄρχειν, μὴ καλῶς ἔχειν ἡγεῖσθαι· νυνὶ δ', ὅτε ἡ ἀρχὴ μετέςηκεν εἰς δικαίαν τάξιν, εὖ καὶ καλῶς εἰσεσθε τίνας κεκινήκατε. ὅτας ἐγώ φημι, καὶ πρὸς δικαιοσύνης καὶ πρὸς ἀνδρείας ὑπόδειξιν ἀληθινῆς, τὰ δεύτερα, ἵνα μηδὲν ἐπαχθὲς εἴπω, τῶν πρότερον οὐκ ἦσον ἐναρχῆ πεπραγέναι τῇ πόλει. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὴν Ελλήνων ἀσφάλειαν εἰς, καὶ σωτηρίαν ὑπελάμβανεν, οὐκ εἰ καθείρξασα αὐτοὺς ὑπὸ τ ἑστίας τυροῖν, οὐδ' εἰ μηδὲν μήτ' αὐτὴ [3]δι' αὐτῶν, μήτ' αὐτοὶ πράττοιεν ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν. ἀλλ' εἰ τοὺς βαρβάρους ὡς ὑπὸ πλεῖστον ὥσαντο ἀπὸ τ Ελλάδος, ὅτας φέροιτο ἀεὶ τὴν καθαρὰν ἡσυχίαν ἅπασιν ἔσεσθαι, ὀρθῶς λογιζομένη, καὶ τὰ πράγματα, ὡς πέφυκεν, ὁρῶσα. μόνοι γὰρ ἡδέως ὅτοι καθαρῶς ἡσυχάζουσιν, οἵ τινες ἂν δείξωσι, μὴ πάντως ἡσυχίαν ἄγειν δέομενοι. ὁ μὲν λογισμὸς ὅτος ὁ τ

viciſſim invaderet, terrore omni & periculo in ipſorum agrum tranſlato: qua quidem in re hoc belli genus maxime eſt admirandum. Etenim quum duae ſint diverſae belli ſpecies, quarum altera eſt eorum qui priores invadunt, altera qui vim propulſant, illa cum juſtitia conjuncta non eſt, hujus neceſſitas laudem imminuit, quoniam eſt a voluntate diverſa, quanquam praeſtat neceſſario juſte agere, quam ultro peccare, ſic tamen ut id omnibus numeris abſolutum non ſit. Eodem porro modo & in priori bello rei quidem turpitudo in barbaros reciderat, neceſſarium autem officium a Graecis eſt profectum, qui tametſi vicerunt, nihil tamen praeter debitum praeſtiterunt. Quod autem tertium eſt belli genus, quum quis priores belli autores viciſſim aggreditur, ut invadentium libertate, ita propulſantium uſus juſtitia, illud vero civitas contra barbaros tam pro ſe quam pro Graecis omnibus ſuſcipere decrevit, ne illi ſe putarent adventu ſuo Graecos fortes reddere, aut illas res neceſſitatis impetu temere geſtas eſſe potius, quam quia non putarint hi ſe priores honeſte bellum inferre poſſe: nunc autem, quum initium poſſit juſtum cenſeri, probe ipſos, quibuſnam bilem moviſſent, cognituros; adeo magna cum juſtitia & fortitudine poſteriora non minus quam priora, nequid majus dicam, geſſit. Illud praeterea ſecum putabit, non in eo ſitam fore Graecorum ſalutem & ſecuritatem, ſi eos domi concluſos teneret, ſic ut nec ipſa per illos, nec illi pro ſe quicquam agerent, verum ſi barbaros a Graecia longiſſime repelleret, ita demum optimam & veram tranquillitatem apud omnes fore exiſtimavit, ac recte quidem, & rerum naturae conſideratione ducta; ii etenim fere quiete vera fruuntur, qui ſe non uſquequaque ea indigere oſtendunt. Hoc ergo fuit hujus civitatis

1 Bar. 7. αὐτὴν. 2 MSS. & ed. Flor. τ φιλοπμίας. 3 Bar. 7. & ed. Flor. πρὸς.

con-

262 πόλεως, ἅπαντα ἔχων ὅσα ἄν τις εἴποι καλλίστα ἐν ἀνθρώπου φύσει. Διανοηθέντες δὲ ὅτου, τί χρὴ πρῶτον, ἢ [1] τί τελευταῖον εἰπεῖν; ἐνίκων μὲν τῷ ἐν Μυκάλῃ μάχῃ, ὑκ ἐν ὀλίγῳ τῷ μέσῳ· διηρευνήσαντο δὲ τῆς Εὐρώπης τὰς ἀκτὰς, εἴ που τις ἔτι κρύπτοιτο τῶν ἐπελθόντων. καὶ τοὺς μὲν ἀπὸ Στρυμόνος ἤλασαν, τοὺς δ' ἀπὸ Σηστοῦ, τοὺς δ' ἀπὸ Βυζαντίου. πάντα δὲ, ὥσπερ ἄγος, καθαίροντες ἐπῆλθον· οὐκ ἐλάττω δὲ τῶν κατ' ἐμπορείαν πλεόντων ἐπ' ἀγκυρῶν, ὥρμισαντο. Τὴν δὲ Τριπτολέμου διὰ τοῦ ἀέρος λεχθεῖσαν πορείαν, ἐν ᾧ παρῆκεν ἐκεῖνος, ἐμιμήσαντο. ὁ μὲν γὰρ εὖ ποιῶν εἰς ὅ κοινὸν ἅπαντας· οἱ δὲ, παρ' ὧν [2] δίκην ἔδει λαβεῖν, κολάζοντες ἐπῆσαν· ἡγούμενοι καὶ τοῦτο τῷ κοινῷ γένει τῶν ἀνθρώπων λυσιτελεῖν, τοὺς ὑβριστὰς, καὶ μεῖζον τῆς φύσεως φρονοῦντας, ταῖς παρεπούσαις ὑπάγειν ζημίαις. γνόντες δὲ ὅτως, ἅμα μὲν [3] πλεόπλεον τὴν Ἀσίαν, ἅμα δὲ ἀνέπλεον διὰ τῶν δεχομένων ποταμῶν· ἅμα δ' ἠκούοντο, ἅμα δ' ἑωρῶντο· θαυμαστὴν δὲ ἐπεδείξαντο, καὶ ὡς ἀληθῶς ἐνόπλιόν τινα, [4] καὶ πολέμου χορείαν. ὕτω δὲ πυκνὸν καὶ συύτονον ἐξήλλαντο ἐν
263 τοῖς σχήμασιν, ὥστε καὶ Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲν σχήμασι τῶν ἔργων πρεγένοντο· ἔπειτ' ἀπῆραν, ὥσπερ πίνοις ἀκολουθεῖν [5] οὐ δυνάμενοι. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων οἱ μὲν τὰ σχήματα συνεκπλεύσαντες, ἰλιγγιάσαντες ἀπῆραν· οἱ δὲ τοὺς ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἔχοντες, ὡς βασιλεὺς σχέτερον ἐπ' ἐκείνους καὶ τὴν Ἑλλάδα ἦκεν ἄγων, τούτοις ἐχρῶντο ἀποχρῶσι. καὶ ἦν αὐτοῖς ἀφορμὴ τῆς [6] βασιλέως, τὰ δ' βασιλέως σχήματα. καὶ γὰρ ὅρμοι, καὶ τείχη, καὶ χαρακώματα, καὶ [7] πάντα ἐκείνους [8] ἐδέχετο· καὶ ὅπλα καὶ νῆες ἐκείνων ἐγίγνοντο. [9] πρῆσαν δ' ὅσον ἀπείρατον τῶν ἑαυτῶν ἀρετῆς· ὁμοῦ μὲν Φοίνιξι, καὶ Κίλιξι, καὶ Κυπρίοις ναυμαχοῦντες ἐν μέσῳ τῷ Αἰγυπτίων πελάγει, καὶ ναυτικὰ ἀθρόα λαμβάνοντες· ὁμοῦ δὲ πρὸς πᾶσαν [9] τὴν Περσῶν ἀρχὴν διακινδυνεύοντες ἐν τῇ γῇ ἀντ' ἀριθμοῦ σω-

consilium, omnibus rebus pulcerrimis refertum. Jam vero quid vel primum dicam, vel postremum? Nam & ad Mycalen insignem obtinuerunt victoriam, & omnia sunt Europae littora perscrutati, ne quis ipsos hostium lateret, omnesque e Strymone, Sesto, Byzantio abegerunt, quum omnia tanquam piaculo obstricta perpurgarent, nec secus atque mercatores ancoras figerent, iterque Triptolemi per aerem factum, quatenus imperfectum fuit, suppleverint. Ille namque duntaxat bene de omnibus merebatur; hi etiam punire, quos oportebat, aggressi sunt: quoniam existimabant hoc quoque publice commodum fore, si injuriosi & superbiores plerique dignas poenas luerent. Quod quum ita decrevissent, mox & circum Asiam navigarunt, & per patentes fluvios renavigarunt, simulque & audiebantur & cernebantur, mirabilemque & vere armatam choream atque bellicam duxerunt, idque tam crebra & intenta exultatione, ut etiam Lacedaemonii quum primis rebus interfuissent, postea domum discesserint, quod eos quasi volucres consequi non poterant, nec non Graeci reliqui, quicunque navigationem simul erant auspicati, tanquam vertigine laborantes, abierint. At hi Asiaticis, quos contra Rex ipsos totamque Graeciam duxerat, ad omnia utebantur, & regiis instrumentis Regem ipsum oppugnabant, quum ipsis portus, valli, fossae, coetera paterent omnia, armaque & naves in ipsorum potestatem venirent. Itaque nihil intactum reliquerunt: adeo ut partim cum Phoenicibus, Cilicibus, & Cypriis in medio mari Aegyptiaco proelium consererent, & naves caperent plurimas, partim contra totum Persarum imperium discrimen in terra subirent, ac pro singulis ho-

1 Deest in Bar. 7. & Coll. Nov. 2 MSS. & ed. Flor. ἔδει δίκλω. 3 Bar. 7. πλειόπλεον. 4 Lege τοῦ πολέμου. 5 Bar. 7. μή. 6 P. Steph. πάντας. 7 Bar. 7. ἐδέχετο. 8 Bar. 7. παρεῖπαν. 9 P. Steph. τῶν.

minibus

μάτων ἐθνῶν ἀριθμὸς ἀφαφθείροντές [1] τε καὶ λαμβάνοντες. ἤδη δὲ καὶ δύο τρόπαια εἰς μίαν ἡμέραν ἦλθε· καὶ ναυμαχία πεζομαχίᾳ παρισώθη. [2] τοσοῦτον δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφιεγένετο, ὥστε ἐνδοξοτέραν αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς τόπους ταῖς νίκαις [3] ἐποίησαν. ὁ δ' ὢν Εὐρυμέδων ἀχ 264
ήκιστα [4] δὴ ἀφ' τούτου ἄδεται. ἔδειξαν δ' ὅτι ἂν λινοδέσμῳ σχεδίᾳ τοὺς ποταμοὺς ζευγνύντα [5] δεῖ διαβαίνειν, οὐδὲ τοῖς ὑψηλοτάτοις τῶν ὀρῶν περαταλαίπειν, ὥσπερ τι κάλλιον· [6] ἀλλ' ἀνδρείᾳ, καὶ γνώμῃ περιέχοντας, κρατεῖν πανταχοῦ καλλίστοις ἁπάντων ἐφοδίοις οἰμαι, καὶ καθαρῶς οἴκοθεν. μόνα γὰρ τῶν ἐχόντων ἀφ' τέλους ἐστί. τὰ δ' ἄλλα κοινὰ περίκειται πᾶσιν, ὡς εἰπεῖν, τύχης δῶρα· εἰ δὲ βούλῃ, ἀρετῆς. ὑπάρχῃ μὲν γὰρ καὶ τοῖς χείροσιν ἐξ ἀρχῆς, σώζεται δὲ ἐπιεικῶς τοῖς κρείττοσιν. οὕτω δὲ [7] πᾶσαν τὴν ἀρχὴν ἐξήλεγξαν, καὶ διέσεισαν, καὶ περὶς τοσοῦτον ἀφίκοντο, οἱ μὲν εἰς ὃ Περσικὸν τελοῦντες ὑπ' κατεφρονήθησαν, ἡ πόλις δὲ, τῷ πάντας αὐτῇ θαρρεῖν, ὡς ἐκινήθησαν μὲν οἱ περὶ Φάρῳ Λίβυες, στασιάσαντες δὲ Αἰγύπτιοι, βασιλεὺς δὲ, καίτοι τἄλλα καλὰ νῦν περὶ αὐτοὺς περάξαι δοκῶν, ἀπόλλυσιν Αἰγύπτου μοῖραν οὐκ ὀλίγου ὄντος. περύτερον δ' ἡρήκει πᾶσαν δὶς ἤδη. ἦν δὲ ὃ τῶν Αθηναίων τειήρων, οἷόν τι τῶν ἐξ ὑραννοῦ βελῶν. μόνοι γὰρ ἀνθρώπων τὴν εἰς κοινὸν 265
πολιτευσαμένων τιὼ μὲν οἰκείαν, ὥσπερ ἀλλοτρίαν ἐνόμισαν, τιὼ δὲ ἀλλοτρίαν οὐχ αὐτῶν ἀλλοτρίαν, ἀλλὰ τὴν σιὼ κακίᾳ νεμομένων. φυλάκων δ' ἐβίωσαν βίον, οὐδὲ τούτων ἱδρυμένων, οὐδέ γε ἑνὸς τόπου τινὸς περιπόλων, ἀλλὰ ὃν ἀφ' πάσης γῆς Ελληνικοῦ περιπόλους ἐκείνους χρὴ καλεῖν· πολεμίους δὲ οὐ τοὺς ἀσθενεστάτους εἵλοντο, ἀλλὰ τοὺς πλείστα ἀνέχεσθ δυνατωτάτους, δυοῖν ἐναντίοιν, ἑνὸς μὲν, τοῦ μηδὲν τῶν ἑκάτων, ὅσον εἰς γνώμην καὶ παρασκευὴν ἦκε τῶν βαρβάρων, [8] ἐλλελεῖφθαι τοῖς Ελλησι, ὃ μὴ οὐ πεποιθότας εἶ),

minibus gentes integras tum occiderent tum caperent. Quid quod eodem die duo parta ſunt tropaea, quum navale proelium terreſtri fuiſſet adaequatum? Illud autem commodi rex habuit, quod ejus imperii loca victoriis horum fuerunt celebrata, velut Eurymedon, qui per hos non leviter fuit illuſtratus. Quin & hoc oſtenderunt, non eſſe ſutilibus ratibus ſternenda ad trajectum freta, nec cum altiſſimis montibus colluctandum, ſed prudentia ubique & fortitudine vincendum, quae ſint omnium pulcerrima ſubſidia, & vere cujuſque propria, quandoquidem perpetuo nobiſcum manent; quum alia communiter omnibus ſint propoſita fortunae dona, vel potius virtutis: ſiquidem ut a deterioribus etiam initio poſſidentur, ita firmiter a melioribus conſervantur. Omne denique imperium ita concuſſerunt, & eouſque cuncti tam Perſas contemnere, quam in Urbe ſpem omnem ponere coeperunt, ut Pharii primum commoti fuerint, deinde defecerint etiam Aegyptii; & Rex, quanquam ipſis alioqui ad arbitrium uti videbatur, paluſtrem Aegypti regionem, quae non eſt exigua, amiſerit, quum eam bis antea totam bello cepiſſet. Athenienſium vero triremes ſagittis e coelo miſſis videbantur ſimiles. Soli enim ex iis qui communem inſtituerunt rempublicam, & ſuam regionem pro aliena habuerunt, & aliena quae eſſet, non ſibi alienam, ſed iis qui eam cum ſcelere incolerent: cuſtodum deinde more vixerunt, non ut qui in praeſidiis collocati ſunt, aut unum aliquem locum obeunt, ſed ut Graecorum omnium per totam terram circitores: hoſtes autem eos, qui optime poſſent reſiſtere, non qui imbecilliores eſſent, ſumpſerunt, partim quod, quum barbari nullum cladis genus, quod quidem in eorum notitiam venerat, in Graecos edere obliti eſſent,

1 Deeſt in Bar. 7. 2 Thucyd. α'. *Cant.* 3 Coll. Nov. ἐποιήσαντο. 4 Non agnoſcit Bar. 7. 5 Bar. 7. χρή. 6 Abeſt a Coll. Nov. 7 Alii ἅπασαν. 8 Lege ἐκλελεῖφθαι. *Cant.*

poena

ἀνθ' ὧν δεῖν ἀμύνεσθαι, καὶ μηδαμῶς μικρῶς· ἕτερα δὲ, τῷ περὶς τὸ λοιπὸν χρόνον ἀσφαλῆς τῇ Ἑλλάδι· ἕως ἔγνω βασιλεὺς πολὺ πλήσιον ποιῶν ἀνταίρων τῇ πόλει, ὥσπερ ἂν εἰ περὶς φλόγα πολλὴν [1] ὑπῶσαν ὕλην ἐπιρμένος ἠγωνίζετο. ὑδὲν γὰρ ἦν, ὅτι οὐκ ἔπαθεν· ἀλλ' ἀνηλίσκετο αὐτὸς ἐξ αὑτοῦ, καὶ τὴν χώραν ὑπολείχισμα τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας [2] ἔχων ἠναθεῶ
266 καὶ περῆλθεν ὁδῷ τὸ τρίτον κάλλιον τοῦ περῆτυ νομίσας, μᾶλλον δὲ ἀναγκαιότερον. ἐπεθύμησε [3] μὲν γὰρ τὸ ἐξ ἀρχῆς τοῦ Ἑλλάδα περισλαβεῖν, καὶ τὴν Εὐρώπης τὸ λοιπὸν, [4] καὶ ἠνάθεῶ ὑ δυνατῶν ἐρῶν. δεύτερον ἦν αὐτῷ τὴν ὑπάρχυσαν ἀρχὴν διασώσασθαι, σῴδὲ τοῦτ' ἡ πόλις ἠνέσχεθο. τὸ [5] ὃν σωτηρίαν καὶ δὴ πλείονος ἀξίαν ἐποιήσαθο, καὶ ὑποχωρεῖ τῇ πόλει τοσοῦτον ἐκ γῆς, καὶ θαλάττης, ὑχ ὅσον, φασὶ, ῥύμναν [6] κρύσασθαι, ὑδ' ὡς ὑπὲ πόδα ἀναχωρῆσαι· ἀλλ' ἀφῆκε πάντα μὲ ⟨illegible⟩ κάτω τόπον, μιελάδας ϛαδίων τῆς Ασίας οὐκ ἐλάττων, ἢ μεγάλης ἀρχῆς εἰ) τὸ σύμπαν· ὥστε μὴ μόνον τὰς νήσυς, καὶ τὺς ἐν ταύταις παντοδαπὺς Ελληνας ἐλευθέρυς εἶ), ἀλλὰ καὶ τὺς [7] ἐκείνυ χώραν κατοικοῦντας πλέον τῆς ἐκείνυ δυνασείας, καὶ ἀρχῆς ἀπέχειν, ἢ πρότερον τὺς τῆς ἀρχαίαν Ελλάδα. εἶχε μέν γε περὶ τοῦ τὸ μέχρι Πηνειοῦ τόπον. καίτοι ὃ θαυμαϛὸν ἀφεῖλον, ὡς δή τι θαυμαϛὸν [8] λέγων. εἶχέ γε πάντα τὸ μέχρι τῆς Αττικῆς, ἕως ἐνέτυχε τοῖς ἐκ τῆς Αττικῆς ἐν τῇ θαλάττῃ. τοσοῦτον παρελή-
267 λυθε τὸ ὀμφαλὸν τῆς γῆς τε, καὶ τῆς Ελλάδος, τὺς Δελφύς· ἐκ δὲ τῶν τῆς πόλεως ἀγώνων, καὶ ἀποϛόλων εἰς τοῦτο κατῆλθεν, ὥϛ' ὡμολόγησε δυοῖν μὲ ὅροιν εἴσω μηκέτι πλευσεῖαθ, πρὸς μεσημβρίαν μὲν, Χελιδονέας, περὶς δὲ ἄρκτον, Κυανέας ἥμψυς· θαλάττης δ' ἀφέξειν ἴσον παντα χῆ ϛαδίοις πενταϰοσίυς· ὥς' εἶ) τὸ κύκλον τοῦτον ἀντ' ἄλλυ τινὸς φανέντυ τοῖς Ελλησιν ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ τὴν φρυγὰν ἐξ αὐτῆς τῆς χώρας τοῦ βασιλέως.

poena erat hac de re ſumenda non levis: partim quod ſecuritas in poſterum Graeciae procuranda reſtabat: donec tandem cognovit Rex, perinde ſe contra Urbem bellum cepiſſe, ac ſi igni late graſſanti oleum oppoſuiſſet. Nihil enim damni erat quod non pateretur, ſic ut ipſe conſumeretur a ſeſe, & regionis ſpatium ad ſalutis ſubſidium habere ſe intelligeret, ac tandem primo tertium melius, aut ſaltem magis neceſſarium duceret. Quum enim initio Graeciam ſibi acquirere una cum reliqua Europae parte ſtuduiſſet, majora viribus moliri ſe cognovit. Alterum igitur ipſi faciendum erat, ut imperium ſibi ſalvum conſervaret: verum nec hoc illi Urbs permiſit. Effecit igitur ut conſervatio ejus pluris conſtaret, & Urbi terra marique ceſſit, non ut remos tantum, quod aiunt, inhiberet, aut pedem referret, ſed ad infinita ſtadia omnem inferiorem Aſiam dimitteret, quantum vel regno magno ſufficeret ſpatii: ſic ut non inſulae ſolum, eaſque incolentes Graeci, libertate donarentur, ſed & qui in ipſius regione prius habitarant, longius jam ab ejus dominio & imperio, quam prius Graeci veteres abeſſent. Nam hactenus quidem uſque ad Peneum imperabat, aut potius (magnam enim partem detraho, quanquam multum dicere videor) uſque ad Atticam, donec Athenienſibus in mari occurrit: tanto jam ſpatio Delphos, terrae totius Graeciaeque umbilicum tranſierat. Ac per Urbis certamina & marinas expeditiones eo redactus eſt, ut polliceretur ſe nec terminos duos, Chelidoneas ad Meridiem, Cyaneas ad Septentriones, navigio deinceps ſuperaturum, & a mari ad quingenta undique ſtadia receſſurum: adeo ut orbis ille Graecis pro corona capitis eſſet, & in ipſo jam regio agro praeſidia collocarent ſua.

1 P. Steph. ἐπῶσαι ὕλη. 2 Coll. Nov. ἠνάθετο ἔχων. 3 Illa μὲ γὰρ deſunt in Coll. Nov. & edit. Flor. 4 Abeſt a Bar. 7. 5 Coll. Nov. coeteri non agnoſcunt. 6 Deeſt in Bar. 7. 7 Ita Coll. Nov. ἐκείνων. 8 Bar. 7 λέγεται.

Τοιοῦτον μὲν τὸ πόλεμον τὸ πρὸς τοὺς βαρβάρους ἡ πόλις, τοῦτ' ὀπὶ τὸ οἰκείας, καὶ τὸν ἐν τῇ ἐκείνων, τοιαύτην δ' αὖ καὶ τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο, ἐξ ἀμφοτέρων δείξασα, ὅτι ὑ πλοῦτου διώκουσα, οὐδ' ἡδονῇ κέρδους ἐπεξῆλθεν, ἀλλ' ἓν τοῦτο σπουδάσουσα, βεβαίαν τοῖς Ελλησιν ἐλευθερίαν ἀπὸ τοῦ βαρβάρου. καί τοι τί κάλλιον ἂν εἴποι τὶς εἰρήνης ἢ πολέμου κεφάλαιον, ἢ πρὸς Ελληνας, ἢ πρὸς βαρβάρους, ᾧ κατέκλεισε τότε τὰς πράξεις ἡ πόλις; καὶ ταῦτα μέν τοι τὰ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διῆλθε, σὺ πολλοῖς ὅμως ἐνδυτιώμασι τὴν Ελλήνων, καὶ πάντων ὥσπερ ἀνθελκόντων, ἀφεσηκότων μὲν τῇ γνώμῃ Λακεδαιμονίων, Βοιω- 268
τῶν δ' ἐνδυτία πολεμούντων, Αἰγινητῶν δ' ἐνδυτία ναυμαχούντων, ὃς εἰ τὰ ναυτικὰ πρώτους ἐν ἐκώλυσεν, ἡ πόλις πολὺ νικῶσα. πρὸς δὲ τούτοις Κορινθίων διὰ Μεγαρέας προσυμμάχων, καὶ πολεμούντων καὶ χερσὶ καὶ θαλατταν. Επιδαυρίων δὲ καὶ Σικυωνίων σὺν Κορινθίοις ἐξεταζομένων. Ναξίων δὲ καὶ Θασίων καὶ Καρυστίων κακῶς ἐπὶ τὰ συμμαχίας βάλλομένων. καλούντων δὲ Φωκέων, καλούντων δ' αὖθις Λακεδαιμονίων. θαυμαστὸν δὲ κύκλῳ πραγμάτων ὄντος χερσὶ τὴν Ελλάδα. ὡς, εἰ καὶ μόνοις τούτοις ἐξήρκεσε, καὶ μόνας τὰς Ελληνικὰς πράξεις εἴχομεν αὐτῆς εἰπεῖν ἐν ᾗ τότε συμβάσας, Μηδικὴ δὲ μηδαμοῦ πρόσῃ λαμπρότητες, ἐξαρκεῖν ἂν τοῖς χρόνοις εἰς ἀφήγησιν. ἢ καὶ διαφερόντως ἄξιον σπουδῆς τῇ πόλει ὑ μόνον τὸ ῥώμης χάριν, ἀλλὰ καὶ τὸ μεγαλοψυχίας. ὅ δ', ἐν πολέμῳ καὶ φιλονεικίᾳ τῶν Ελλήνων πρὸς αὐτὴν καθεστηκότων, τὸ ὑπὲρ τοῦ Ελλήνων φρονεῖν μηδὲν μᾶλλον ἀφεῖναι, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ κοινῇ συμφερόντων βασιλεῖ πολεμεῖν ἀπὸ γῆς ἀπάσης καὶ θαλάττης, πόσῃ τινὶ χρὴ τῇ μεγαλοψυχίᾳ προσθεῖναι; χωρὶς δὲ πρὸς τοσαῦτα μεριθῆναι, 269
καὶ πάντων ὡς μόνων ἑκάστων ἐφικέσθαι, τῆς μὲ γνώμης, τὴν ἀνδρείαν, τῆς δὲ τοῦ.

Ac tale quidem haec civitas partim in ſua, partim in illorum regione bellum geſſit, & pacem talem fecit: quod utrumque fatis oſtendit, ipſam non opum, nec lucri ſpe iſta executam eſſe, ſed hoc unum ſpectaſſe, ut firmam Graecis libertatem pareret. Quem autem pulcriorem vel pacis vel belli, tam contra Graecos quam contra barbaros, exitum quis reperiat, quam quo res has Urbs conclusit? Quanquam nec haec ipſa, quae tot tantaque ſunt, ſine multis Graecorum obſtaculis peregit, omnibus eam quaſi diripientibus, quum Lacedaemonii alieno eſſent ab ipſa animo; Boeoti bellum cum ea gererent, nec non Aeginetae, quibus haec ſola victoriarum copia maris principatum praeripuit; Corinthii per Megarenſes impulſi, terra marique eam oppugnarent, cum quibus etiam Sicyonii ſe & Epidaurii conjunxerant; Naxii una cum Thaſiis & Caryſtiis male ſocietatis fidem ſervarent; Phocenſes etiam & Lacedaemonii utrinque ipſam invocarent: immenſus denique moleſtiarum ambitus in Graecia verſaretur. Itaque auſim dicere, ſi haec modo geſſiſſent, & Graecae res duntaxat nobis eſſent narrandae, relicta Perſica gloria, nihilominus habituros affatim nos fuiſſe in quibus explicandis tempus collocaremus. Quocirca merito gratulari non fortitudinem tantum huic civitati, ſed & magnanimitatem, debemus. Etenim quod, quum Graeci contentionem & bellum contra ipſam ſuſcepiſſent, nihil tamen de Graecorum cura remiſit, verum pro communi ſalute bellum cum rege terra marique geſſit, quantae eſt animi magnitudinis? praeter quod in tot partes ſe diviſit, ac omnia non ſecus atque ſingula curavit, & cum animi fortitudine, tum apparatus magni-

1 Non agnoſcit P. Steph. 2 Forte ἐξεταζομένων. 3 Coll. Nov. αὖ. 4 Ante ἐξαρκεῖν inter lineas in Coll. Nov. ſcriptum σσν. 5 Coll. Nov. τὸ γῆς. 6 Abeſt a Bar. 7. 7 MSS. & ed. Flor. non agnoſcunt. 8 Coll. Nov. μόνον. 9 Deeſt καὶ ante τὸ. *Cant.*

tudine,

σκευῆς, ἢ ὑπερβολὴν παρέχειν θαυμάσαι. καί τε γὰρ πρὸς τοὺς βαρβάρους, ὡς πᾶσαν ἄλυσαι ἀπὸ πάντων σχολὴν, ὥστο διῳκήσαιλο, καὶ τοῖς ἐνοχλοῦσι τῶν Ἑλλήνων οὐδὲν μᾶλλον ὑπῆρχε χρήσασθαι ᾧ χαιρῷ, ἀλλὰ καὶ τούτοις ὥπως ἀπήντησεν, ὥστε σὺν πέντε καὶ σὺν πλείοσι ζῶντ' ἔχθρ ἀπαριθμεῖν, ὥσπερ ἀλλ' ἄττα συλλήβδην [1] ἀριθμήσασθαι. ἐνίκων μέν γε ναυμαχίᾳ Πελοποννησίους ὅτε Κεκρυφαλίᾳ· ἐνίκων δ' Αἰγινήτας, πρὸς Αἴγιναν, καὶ Πελοποννησίους αὖθις. Μεγαρεῦσι δ' ἔσπευδε τεῖχη μέχρι θαλάττης, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἅμα, καὶ [2] τὴν χώραν διεφύλαξαν· ἐνίκων δὲ Κορινθίους πρὸ [3] Μεγαρέων, καὶ πρὶν δώδεκα ἐξῆκειν ἡμέρας, ἐνίκων αὖθις ἑτέραν, καὶ καλῶς ὃ τρόπαιον ὑφαρπάζοντας. καὶ [4] ὥπως ταῦτα μεγάλα· ἀλλ', εἰρήσεται γὰρ, καὶ
270 [5] ἐπείσομαι. ἡ γὰρ πραθῆκα δείξει ὃ πᾶν. ἁπάσαν μὲ γὰρ αἱ δυνάμεις τὴν πόλιν, ἡ μὲν κατὰ τὸν τῶν Αἰγυπτίων χρείαν, νῆες πλείους, ἢ τότ' ἦσαν [6] οἱ τοῖς Ἕλλησιν [6] αἱ σύμπασαι χρόνου· ἡ δ' Αἴγινα πρασεκάθητο, ὅθεν καὶ τοὺς ἐναντίους μᾶλλον ἐπῆρεν ὁρμῆσαι πρὸς τὰ Μέγαρα. ὥρτο γὰρ [7] εἰς χολὴν Ἀθηναίων, εἰς ὃ ἔργον [7] ἑαυτοῖς. εἰ δ' ἄρα καὶ τὰ δεύτερα νικῶν, ἀλλ' ἑτέραν λύσειν πολιορκίαν, [8] τὴν Αἰγίνης. ὃ γὰρ ἄλλοθέν γε λοιπὸν [9] ἥξειν αὐτούς· οἱ δὲ τοσοῦτον κατεγέλασ ὃ σοφίσματος, ὡς' ὃδὲν μᾶλλον οἱ πρὸς Αἴγιναν τότ' ἐκινήθησ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ μηδὲν πεπυσμένων· ἀλλὰ ὃ λοιπὸν τῆς ἡλικίας οἱ πρεσβύτατοι καὶ νεώτατοι βοηθοῦσιν εἰς τὰ Μέγαρα· καὶ δυοῖν μάχαιν ἐξῆς κρείττους τῶν [10] Κορινθίων καὶ Πελοποννησίων ἀκμῆς ἐφάνησ. ὥσ' ἐκείνους ἀκριβῶς ἤδη συγχωρῆσαι, καὶ μηδὲν ἔχειν εἰπεῖν ἔτι, μήθ' ὡς δικαίως τά [11] γε νῦν ζῶντα [12] πρασανιμήκεσ. καί μοι δοκεῖ θεῶν τινος εὐνοίᾳ καὶ παρασκῆ πρὸς τὴν πόλιν συγκεκαθῆναι τοῦτο [13] ὃ δεύτερον, ὥσπερ ἐν δράματι. εἰ μὲ γὰρ ὡς ἅπαξ ἐπλήγησ,

tudine, admirandam ſe praebuit? Nam & contra barbaros ita ſe geſſit, quaſi ab omnibus negotiis vacaret, nec interim Graecis, ſi qui erant infeſti, occaſionem gerendi quae vellent praebuit: verum & his ita ſe obviam dedit, ut quinas vel etiam plures ſimul res ab ea geſtas, velut ea quae numerantur, conjunctim commemorare liceat. Vicerunt enim Peloponneſios navali proelio ad Cecryphaliam, & Aeginetas ad Aeginam, & rurſum Peloponneſios. Deinde Megarenſium moenia ad mare uſque protenderunt, libertatem eorum ſimul cum regione defendentes. Tum Corinthios ante Megara primum ſuperarunt, & iterum poſt dies duodecim, quum injuſte tropaeum ſubripuiſſent. Quae tametſi magni momenti non ſunt, dicentur a me tamen, licet feſtinem, quandoquidem appendix rem totam abſolvet. Quum enim abeſſent Urbis copiae, partim ad Aegyptiorum ſubſidium naves plures, quam tunc erant in tota Graecia, partim in Aeginae obſidione, aggreſſi ſunt hoſtes Megara invadere: quod exiſtimabant Athenienſium otium ſibi in occaſionem rei gerendae cedere, aut ſaltem, ſi rurſus Urbs vinceret, Aeginae obſidionem ſolutum iri; ſiquidem illi aliunde opem ferre non poſſent. Illi autem adeo hoc commentum riſerunt, ut qui ad Aeginam erant non magis, quam qui in Aegypto rem omnem ignorabant, loco ſe moverent, ſed qui reliqui erant tum juniores tum ſeniores, Megara profecti, duobus continuis proeliis Corinthiorum & Peloponneſiorum florem vincerent, ut jam illis omnino cederent, nec quicquam ultra, quominus & hanc victoriam ad caeteras juſte dicerentur adjeciſſe, cauſarentur. Exiſtimo autem alterum hoc, tanquam in fabula, deorum alicujus ſtudio & benevolentia Urbi conciliatum fuiſſe. Si enim ad primum ictum illi diſceſſiſ-

1 Coll. Nov. ἀριθμήσασθαι. 2 Abeſt a Coll. Nov. 3 Lege Μεγάρων. 4 Melius οὔ πως. 5 P. Steph. ἐπείσομαι. 6 Illa οἱ & αἱ non agnoſcit P. Steph. 7 Bar. 7. αὐτοῖς. 8 Bar. 7. & ed. Flor. τῆς 9 Forte ἥξειν. 10 Deeſt in P. Steph. 11 Bar. 7. δὴ νῦν. 12 *Cant.* Lege προσανιμήκεσαν. 13 Deeſt in Bar. 7. & Coll. Nov.

[1] ἀπῆλθον, τάχ' ἄν τις ἦν αὐτοῖς ὕστερον ἀνταλαβή· τὸ δ' ὀνειδίζεσθαι μὴ ὑπὸ τῶν οἰ- 271
κείων· ὀνειδιζομένους δὲ αὖθις ἐξελθεῖν· ἀνθισάντας δὲ τρόπαιον, [2] μείζω τοῦ πρότερον προσπαθεῖν αὐτούς, ἐποίησεν ὑποφερομένους τῷ νίκῃ· ὡς μὴ δοκεῖν τύχῃ μᾶλλον, ἢ τῷ τῶ κρείττονος λόγῳ τὸ ἔργον κεκτῆσθαι καὶ νῦν καὶ πρότερον. ὕστερον δ' ἐπὶ τοῦτο γε ἐπειράθησαν, καίτοι τὰς ἀγωνίας αὐτοὶ προσαναγκάζοντες ἐν Ἰσθμῷ, ἆρ' οἶμαι ταῦτα καὶ μόνα τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἔχομεν λέγειν, πολλῶν μέν τ' ἂν καὶ μεγάλων ἀποστερούμεν αὐτούς. οἱ προέπλευσαν μὲν τὴν Πελοπόννησον, οὐχ ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν πρόπλοις ναυτικοῖς, ἀλλ' ὥστε κρατεῖν μὲν τῶν ἀποκρώρων τὴν χώρας, νικᾶν δὲ τοὺς ἀντιστάντας [3] ἐν Φαύλῳ, [4] κρατηθέντας ὑπὸ κρατηγοῦ. διέβησαν δὲ εἰς τὴν ἀντιπέραν ἤπειρον, παντὸς τοῦ προσπίπτοντος εἴκοντος. αὖθις δ' ὑπὸ Φωκέας Λακεδαιμονίων [5] προελθόντων, ἐκέκλειστο μὲν ὁ Κειρᾶτος κόλπος, [6] ἀπειλοῦντων δὲ ὑπὸ τοὺς ὄρους. χωρὶς δ' ὑπὲρ Μεγάρων ἦσαν ἐν Γερανείᾳ· ὥστε μὴ ἔχειν Λακεδαιμονίους, ὅ, τι χρήσονται, ἀλλ' ἀπορεῖν ἑτέρωσε τὰς ἐν 272
Βοιωτοῖς, ὅποι σωθήσονται· οὕτω προέπιπτεν αὐτοὺς ἡ πόλις. τέλος δὲ συμβάλλουσιν ἐν Τανάγρᾳ τῆς Βοιωτίας· ἐν γενομένων ἀμφοτέρων ἀνδρῶν τῶν πολεμικωτάτων ἀξίων, ἔδοξαν καθ' ἓν τοῦτο Λακεδαιμόνιοι πλέον ἐσχηκέναι, πῶς ἂν εἴποιμι εὐπρεπῶς; οὐκοῦν δὴ εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἀπώλοντο. ἐν δὴ ἦν ὅρος τότε Ἀθηναίοις μὲν, κλεῖσαι τὴν πάροδον· Λακεδαιμονίοις δὲ σωθῆναι οἴκαδε. ἐν κινδυνεύει μόνον τοῦτο [7] τὸ ἔργον τῇ φυγῇ σύμβολον τῆς νίκης ἐσχηκέναι. ἐπεὶ τάς γε ἐν τῷ μάχῃ κρείττους, καὶ τοῦδε τοῖς ὅλοις, ἄνδρα πολλῶν τῶν καὶ πρότερον κρινάντων τὰ ἐφεξῆς εὐθὺς ἔδειξε. τρεῖς γάρ εἰσιν οἱ μαρτυρήσαντες τοῦδε χρῆμα Ἀθηναίων τῇ τῇ νίκῃ, Ἀθηναῖοι, Λακεδαιμόνιοι, Βοιωτοί. Λακε-

sent, habituri fuerant poſtea quo ſe tuerentur: quum autem poſt acceptas a ſuis contumelias rurſus ad proelium ſe comparaverint, & erecto viciſſim tropaeo, majorem priore cladem inſuper acceperint, id certe horum victoriam quaſi obſignavit, ut jam non fortuna favente potius quam numinis ratione res utraeque geſtae viderentur. Quin & tertium facinus in Iſthmo ſunt aggreſſi, ubi & adverſarios vi pugnare coegerunt. An vero haec tantum de viris iſtis habemus, quae dicamus? magnam ſane hoc modo facerent laudis jacturam, qui & circum Peloponneſum navigarint, nec id more vectorum, ſed ita ut partim munitiſſima quaeque regionis loca occuparent, partim duces ſingulos, qui negligenter reſtitiſſent, ſuperarent, & in oppoſitam continentem trajecerint, omnibus, quicunque occurrerent, cedentibus. Poſtea quum Lacedaemonii contra Phocenſes eſſent profecti, ad extremam regionem hi occurrerunt, clauſo ſinu Criſaeo, quum interim etiam Gerancam ultra Megara occupaſſent, ita ut incertos conſilii Lacedaemonios, qui in Boeotia ſubſtiterant ad reditum procurandum, redderent, & undique circumdarent. Tandem ad Tanagram Boeotiae proelio commiſſo, quum utrique fortiter pugnaſſent, Lacedaemonii hoc tantum habuerunt commodi, quod quomodo decore proferam, neſcio, quum illud, eos non fuiſſe interemptos, gravatim dicam. Hoc enim utriſque propoſitum fuerat; Athenienſibus, tranſitum praecludere: Lacedaemoniis autem, domum ſalvis redire. Itaque videtur hoc proelium ſolum fugam pro victoria habuiſſe. Alioqui enim, quinam fuerint proelio ac re tota ſuperiores, praeter multa priora indicia, ex ſequentibus etiam patuit. Nam Athenienſibus victoria trium gentium teſtimonio tribuitur, Attico, Laconico, & Boeotico. Lace-

1 Corinthii & Peloponneſii. *Cant.* 2 Bar. 7. & Coll. Nov. μεῖζον. 3 Forte ἐν Φείᾳ Ἠλείων. Vide Thucyd. lib. 2. cap. 25. 4 Lege κρατηθέν. 5 Bar. 7. ἀπελθόντων. 6 Athenienſes. Thucyd. α'. *Cant.* 7 Illa τὸ ἔργον in MS. Coll. Nov. delevit recentior manus.

daemonii

δαιμόνιοι μὲ γὸ ἠγάπησαν [1] ἀναχωρήσαντες. Αθηναῖοι δὲ ϖϱοῆλθον χϱ͂ι πόδας τ μάχης. Βοιωτοὶ δὲ ὐκ ἀντέσχον, ἀλλ' ἡττηθέντες ἐν Οἰνοφύτοις ὑπέκυψαν, ϗ μετ' αὐτῶν Φωκεῖς ϗ
273 Λοκροὶ νίκη μιᾷ. ϗ [2] ϖῶϛ μὲν τούτων ταύτῃ ἔλαβε δίκην ἡ πόλις, ἀνθ' ὧν ϖϱ͂ βαϱβάϱῳ σωέζησαν, ἐν τοῖς κοινοῖς τ Ελλάδος κινδυνοις. ἕτεϱον δ' ἔϱγον αὐτῆς ἄξιον εἰπεῖν ϗ σφόδϱα μέν τοι ϗ τοῦτο βοῶν, ϗ δηλοῦν ἔπι πόῤῥωθεν, [3] ὅταν εἴη· γενομένου γὸ τοῦ ϖϱὶ τ Λακωνικὴν σεισμοῦ, ϗ Λακεδαιμονίων τῶν ϖεϱιοίκων ϖϱιζάντων, ϗ ϖάντων ὡς ἀληθῶς ὥσϖεϱ ἐν σεισμῷ ϖαϱαχθέντων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ϖϱαγμάτων, οὐκ ἔφθησαν Λακεδαιμόνιοι καλέσαντες, ϗ ϖϱῆν ὁ δῆμος ἐν τοῖς ὅπλοις, τῇ μὲ ἀνδϱείᾳ θαῤῥῶν, ὑπὲϱ δὲ ἐκείνων, ὡς ὑπὲϱ τ αὐτοῦ σωτηϱίας ϖεϱιδεής. ὁ ϗ τὺς ϖϱόνοιαν ἔλυσε φόβος τῇ Λακεδαιμονίᾳ· ϗ δίκην λαβεῖν εἰσαῦθις ϖϱεσκεύασεν αὐτῶν. οὕτως ἄϱα ὐδαμοῦ τὰς ϖϱάξεις, οὐδὲ τὰ τολμήματα τῆς πόλεως ἀσϕαλὲς μᾶλλόν ἐϛιν, ἢ ὅ τῶν ἔϱγων ἦθος, ἀκϱιβέστεϱον ϖϱοσκοποῦντα σημαῖνον τὺς εἰϱγασμένους. τ δ' ὑπὲϱ Μιλησίων ἔκπλουν, ϗ τὰς ἐν Σάμῳ ναυμαχίας, ϗ τὴν Εὐβοέων σωφϱονισθεῖσαν ἀπόϛασιν, ϗ ϖολλὰ ἕτεϱα ἔξεϛι δὲ καὶ ϖαϱαλιπεῖν. τέ-
274 λος δὲ κϱατήσασα ϖάντων, εἰϱήνην ϖοιεῖται, ἧς ἄξιον μνησθῆναι. ὐ γὸ τ αὐτὸν τϱόϖον, ὥσϖεϱ ϖϱὸς τὺς βαϱβάϱους, ϗ [4] ϖϱὸς τὺς Ελληνας ἐσπείσατο, ἀλλ' ἐνήλλαξεν. ἐκείνων μὲ γὸ ἀφεῖλε ϖᾶϛ τ [5] κάτω χώϱαν ϗ τ ἐντὸς, ὧν εἶπον, θαλάττης. τοῖς δὲ Ελλησιν, ὧν ὅπϱ͂ τοῦ ϖολέμου [6] κατέϛη κϱύϱια, ϖᾶσαν ἀπέδωκε, Μέγαϱα, Τϱοιζῆνα, Πηγάς, ϖᾶν τὸ Αχαϊκόν. [7] ὧ ϗ δῆλον, [7] ὡς κϱατοῦσα τ εἰϱήνην συνέθετο· ὐ γὰϱ ἦν ὅ, τι ἀνταπέλαβεν. ἀλλὰ δυοῖν ἓν τὸ αὐτὸ σύμβολον ἐξέμεγκε. ϗ τοῦ ϖϱοῆναι τῷ ϖολέμῳ, καὶ τ ἐμφύτου χϱηϛότητος· ἠϱυθμήκη ϖϱὸς μὲ τὺς βαϱβάϱους δεῖν ϖολεμεῖν, ἄχϱι [8] ϖαντὸς τοῦ δυνασθῆ· ϖϱὸς δὲ τὺς Ελληνας ἁπλῶς

daemonii enim primum evaſiſſe ſe gaudebant: Athenienſes autem a tergo ſunt hoſtes ſecuti: Boeoti vero in Oenophytis victi diſceſſerunt, ut & Phocenſes atque Locri eadem opera. Atque has quidem de his poenas Urbs ſumpſit, quod in communi Graecorum diſcrimine cum barbaris ſe conjunxerant. Nunc alterum ejus opus aggrediamur, quod & ipſum vel eminus autorem ſuum indicat. Etenim quum terrae motus in Laconia extitiſſet, & finitimi plerique Lacedaemonios oppugnarent, rebus omnibus, ceu in terrae motu, admodum perturbatis, vix dum appellati Athenienſes mox cum armis adfuerunt, cum fortitudine freti, tum de illorum ſalute, tanquam de ſua, ſolliciti: id quod & metu Lacedaemonios liberavit, & ut eos punirent, effecit. Quo fit ut non tam res ipſas ab Urbe geſtas admirari, quam earum qualitatem, quae exacte prodit autores, debeamus. Jam expeditionem pro Mileſiis ſuſceptam, & proelia in Samo mari commiſſa, ac Euboeenſes, poſtquam defecerant, caſtigatos, aliaque multa, nihil vetat omittere. Denique quum omnes ſuperaſſet, pacem fecit: de qua quidem nobis eſt aliquid dicendum. Contrario namque modo Graecis, atque cum barbaris, foedus percuſſit. Nam ut ab illis omnem inferiorem regionem & mare intra ſupradictos terminos comprehenſum abſtulit, ita his ea quae bello ſibi compararat, reddidit, Megara, Troezenem, Pegas, Achaiam totam. Unde manifeſtum fit, eam, quum ſuperior eſſet, in pacem conſenſiſſe, ſiquidem quod reciperet, nihil extabat; idemque & victoriae & nativae bonitatis edidiſſe ſpecimen; quum exiſtimaret, contra barbaros omnibus viribus, contra Graecos uſque ad victoriam

1 Bar. 7. ἀποχωρήσαντες. 2 Coll. Nov. ϖεῖ. 3 Bar. 7. ὅτων. Forte ὅτε ἄν. 4 Deeſt in Bar. 7. 5 Non agnoſcit Bar. 7. 6 Coll. Nov. κυρία κατέϛη. 7 P. Steph. pro ὧ & ὡς legit in utroque loco ὧν. 8 Coll. Nov. τοῦ ϖάντ.

dun-

μέχρι ϑ κρείττονος. ὕτω μὲν ϖ ϖρὸς τὺς βαρβάρυς ἀγῶνα, ὕτω δ' αὖ [1] καὶ ϖ ϖρὸς τὺς Ελληνας διενεγκῦσα, [2] τοιαύτῳ μὲν ϖ ϖρὸς ἐκείνους, τοιαύτῳ δὲ καὶ ϖ ϖρὸς τύτυς εἰρήνην ἐποιήσαϑο, ἀμφοτέρων ὁμῦ καὶ χωρὶς κρείττων γενομϑήν. ἀλλὰ μὴν μόνη μὲν ἁπασῶν πόλεων, ἰδίοις κινδυνίοις κοινῷ ἅπαντι ϖ γένει ϖ ὠφέλειαν ἐποείσαϑο, μόνη δ' ἐκ ϖ κοινῶν εὐεργεσιῶν τιμὴ ἡγεμονίαν ἐκτήσατο, καὶ μετέϑηκε ϖ ϑεσμόν· ὃ γὰ ἐξ ὧν 275
κατεδυλώσαϑο τὰς πόλεις, ἔχε τιμὴ ἀρχήν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐποίησεν ἐλαϑέρας· ὥϛε συμβῆναι τὺς αὐτὺς χρόνους, τοῖς μὲν Ελλησι τὸ ϖ ἐλαϑερίας, τῇ δὲ πόλῃ ϑ ϖ ἀρχῆς κέρδος ἐνεγκεῖν· [3] μόνη γὰ ἑκόντων ἦρξε. καὶ μόνῳ ϑτος δήμων ὥσπερ εἰς ἄρχων αἱρετὸς ἐξ ἁπάντων ἐνίκησε· τὺς μὲν βαρβάρυς τοῖς ὅπλοις βιασάμενος, τὺς δ' [4] ὁμοφύλυς ϑ πείσας, ἀλλ' ὑπ' αὐτῶν ἄρχειν πειϑεὶς, σύμβολον δικαιοσύνης ἔχων ϖ ἀρχήν, ϑκ ἀδικίας. εἰ δὲ δεῖ διελόντα εἰπεῖν, μόνη πόλεων, ϖ μὲν βαρβάρων ἀκόντων, ϖ δ' Ελλήνων δεηϑέντων, ἔχε ϖ ἀρχήν.

Οὕτω δὲ τύτων ϖϑεχεχωρηκότων, μέχει μέν τινϑ ἦν ἡσυχία, καὶ τῆς ὑπαρχύσης εὐδαιμονίας αἱ πόλεις ἀπέλαυον· τῆς δὲ κοινῆς τύχης ἀνϑρώπων, ἣ πάντα κυνεῖ, μετέχον ἄρα καὶ οἱ Ελληνες καὶ [5] ἡ πόλις· οἱ μὲ γὰρ ϑκ ὧν [6] εὖ ἔπαϑον, χάειν ἔχον ἀϕ' τέλους, ἀλλ' ἐφθόνησαν τῷ ἔργων ταῖς ὑπερβολαῖς. ἡ δ' ὑπὲρ ὧν ἅπαντα ὑπέϛη, τύτοις συνέρραξε, δυοῖν δείξασα, ὡς ἄκουσα· ϖ τε κατ' ἀρχὰς ἐπὶ κινδυνίοις 276
καταλεῖν, καὶ δεῖσθαι [7] λόγῳ κείνεϛ ϑεὶ τῷ ϕαφόρων· καὶ ϖ πολεμεῖν ἀναγκαϑεῖσα, ὅτε ἐνίκησε, μηδὲν πλέον ζητῆσαι, ἀλλ' ἀφεῖναι τὺς εἰσημένυς, αὐτῇ ϑεὶ τῆς ἡγεμονίας, καὶ μηδὲν ἀηδέϛερον ἐξαγαγεῖν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίυ, ἢ κεκτήσαντο, τὸ ἐξ

duntaxat, esse pugnandum. Hoc igitur modo contra barbaros & Graecos quum certamen peregisset, talem cum utrisque pacem fecit, postquam ambos & simul & separatim vicerat. Quinimo sola privato periculo communi utilitati studuit: & beneficiorum copia principatum sibi comparavit, more communi mutato. Non enim quod oppida subjugarat, sed quod libera fecerat, imperium est adepta: ita ut eodem tempore & Graecis libertas, & Urbi fuerit imperium tributum. Huic enim soli ultro paruerunt reliqui, & hunc populum communi suffragio jusserunt imperare: adeo ut, quum barbaros armis coegisset, socios tamen nihil precatus fuerit, sed ipsorum precibus compulsus principatum acceperit, quo ad justitiae, non ad injuriae notam, uteretur. Ut autem disjunctim rem totam explicem, sola haec civitas barbaris invitis, Graecis autem petentibus, imperium est adepta.

Quae quum sic essent peracta, civitates ad tempus aliquod tranquilla felicitate fruebantur. Verum tandem fortunam communem, quae solet omnia pervertere, Graeci simul cum Urbe sunt experti, quum ipsi grati animi obliviscerentur, & rerum gestarum inviderent magnitudini; haec autem cum iis, quorum causa omnia fecerat, confligeret, quamvis invita: quemadmodum hoc duobus indiciis patefecit. Primum enim quum inciperent commoveri, sedare eos conata est, & ut jure de rebus controversis agerent, postulavit: deinde quum necessario ad proelium deveniisset, postquam victoriam obtinuit, nihil est ultra molita, sed eos, cum quibus de imperio disceptarat, liberos dimisit, nec paulo lubentius e carcere exemit quam in eum

1 Deest in Bar. 7. 2 Bar. 7. & Coll. Nov. τοσαύτῳ. 3 Bar 7. μόνοι γὰ ἁπάντων ἦρξαν. 4 Coll. Nov. ὁμοφύλους. 5 Bar. 7. αἱ πόλεις. 6 Abest a P. Steph. 7 Coll. Nov. τῷ λόγῳ.

prius

ἀρχῆς ἐμβαλεῖν. τούτοις δὲ ἤδη τί τις ἂν χρήσαιτο; αἰσχύνομαι μὲν γὰρ καὶ τὰς ἐν Ναυπάκτῳ ναυμαχίας [1] παραλείπων, ἃς ὅτε παρὰ μικρὸν ἐνίκων, ὅτε ὀλίγῳ πλείονας· [2] ἀλλ' ὡς ἐφ' ἕρμαιον [3] πλεύσαντες, καὶ νίκας ἑτέρας ἐπὶ Θρᾴκης, καὶ ὡς Κέρκυραν ἐξείλοντο, καὶ τὰ κατ' Ἀμβρακίαν ἔργα μέγιστα τοῦ καθ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον [4] Ἑλληνικῶν καὶ ταῦτ' ἀρετῇ πραχθέντα, καὶ χρείᾳ· καὶ τὰ κατ' αὐτὸν δὴ τὸν Πύλον, ναυμαχίας τε ἀπὸ γῆς, καὶ μάχας πεζὰς ὕστερον, ἐν τῇ νήσῳ γενομένας· καὶ πρὶν ταῦτ' ἐξῆκειν ἑτέρους, Λακεδαιμονίους ἐκ Κυθήρων ἀγομένους, καὶ τρόπαια Κορινθίων, καὶ πολλὰ ἕτερα ἐφάμιλλα, καὶ εἰπεῖν, καὶ θαυμάσαι· ὁ δὲ χρόνος οὐ φέρει, ἀλλὰ μείζονος εὐτυχίας εἶναί μοι δοκῇ, κατασχεῖν αὐτόν. ἔτι δ', ὥσπερ
277 εἴπομεν, καὶ συγγραφῆς ἔργον φιλῆς προσειλόμεθα ἀφηγεῖσθαι τὰ πεπραγμένα τῇ πόλει (καὶ γὰρ ἂν εἰς τὰ ὄπισθεν [5] πεντετηρίδα ἐκτείνοιτο ὁ λόγος) ἀλλὰ τῶν μὲν κατὰ τοὺς πολέμους πραξέων τὰς γνωριμωτάτας, εἰπεῖν, τὰ δ' ὑπαρχόντων ἀγαθῶν τῇ πόλει, καθ' ὅσον δυνατὸν μηδὲν παραλιπεῖν. ταῦτα δ' ἐστὶν, οὐκ ἀπ' ἀρχῆς πάντων ἕκαστα λέγωμεν, ἀλλ' ἂν μηδὲν εἶδος εὐφημίας [6] παραλίπωμεν. ὡς δὲ ἐδόκει τῷ δαίμονι μήπω ταῦτα ἀποχρῆν τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἔτι καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν κλυσθῆναι τὰς πόλεις, καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς ὑπερορίας ἐπελθεῖν [7] πολεμίους, τοὺς δ' εἰς τὴν ὑπερορίαν ἐκπλεῦσαι κατὰ συμφοράς, τίς Ἑλλήνων ἢ τίς βαρβάρων ἐστὶν, ὅστις ὃ ἐξ ἴσου τοῖς ἀπὸ ταύσδε τῆς πόλεως ἑτέρους ἂν ἔχοι λέγειν; [8] οἷς ἐπῆλθε μὲν πλεῖν ὑπὲρ τῶν Λεοντίνων ἐλευθερίας, ἐδόκει δὲ κινδυνεύειν ὑπὲρ τῶν [9] Αἰγεσταίων. διενοοῦντο δὲ μὲν καθαιρεῖν ὅτι Καρχηδονίους, ἀνθ' ὧν ἐκεῖνοι πρότερον [10] ἐπεπήδησαν ὅτι τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἐν Σικελίᾳ. πρίηρεις δὲ ἐπλήρουν, καὶ ὁλκάδας, ὥσπερ ἀπὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος ἐκπέμποντες. καὶ τὰς
278 μὲν πεζομαχίας καὶ ἱππομαχίας ἧττον ἴσως ἄξιον ἐκπλαγῆναι μᾶλλον ἐπὶ τοῖς ἀεὶ τὴν νικᾶν συνή-

prius conjecerat. Quid autem de his fiet? erubesco namque proelia Naupactica, quibus & splendide vicerunt & copiose, & in Thracia partas victorias omittere; tum Corcyrae liberationem, & res in Ambracia maximas gestas, idque virtute, non necessitate; deinde alias ad Pylum, partim navali ex terra, partim terrestri in insula proelio: & Lacedaemonios Cytheris expulsos, priusquam coeteri venire potuissent, atque Corinthiaca tropaea, aliaque multa perinde tum admiranda. Verum tempus non omnia patitur, cui equidem parcendum puto. Praeterea non historiam nudam teximus, sicut dicebam, ut Urbis facta narremus omnia (sic enim vel ad alterum lustrum pertingeret oratio) sed cum rerum bellicarum nobilissimas quasque referre, tum Urbis ornamenta nulla, quoad res patietur, omittere statuimus: id quod ita consecuturi videmur, si non singillatim potius omnia narremus, quam nullum laudis genus scientes praetermittamus. Postquam ergo nondum ista Graeciae diis sufficere visa sunt, nisi etiam amplius terra marique civitates jactarentur, & cum exteri ipsos invaderent, tum ipsi in exteros expeditionem instituerent; tum vero ita se gesserunt Athenienses, ut nec Graeci nec barbari, quos ipsis opponant, invenire possint. Nam & pro Leontinis atque Aegestaeis classem adornarunt, & Carthaginensibus, quoniam Graecos in Sicilia quondam afflixerant, bellum denuntiarunt, eo navium numero qui ex tota Graecia mitti videretur, instructo. Quinimo nec pedestres nec equestres pugnas admodum mirari nos opus est, quum victoriae assue-

1 Bar. 7. παραλιπών. 2 Forte ἄλλας τι ἢ ἐφ' Ἑρμιὸν πλεύσαντες. Vide Thucyd. lib. 7. cap. 34. 3 Bar. 7. πλεύσαντας. 4 Non agnoscit P. Steph. 5 MSS. & ed. Flor. πεντετηρίδα. 6 Bar. 7. & edit. Flor. παραλείπωμεν. 7 Bar. 7. πολέμους. 8 Thucyd. 5'. *Cant.* 9 Bar. 7. & ed. Flor. Αἰγεστέων. 10 Ita Bar. 7. Coll. Nov. ἐπιπήδησαν. edit. Flor. ἐπιπήδησαν. P. Steph. non agnoscit.

verint,

θειαν, ϗ ὃ διδοὺς τῇ πόλῃ, καθάπερ γέρας, τῶν χρειττόνων μοῖραν ἐν τοῖς πλείοσι. ὃ δὲ μηδ', ὡς ἀντέπεσε τὰ πράγματα, μηδὲν μᾶλλον ἀποσῆναι, [1]ἀλλ' ἀπόντων μὲν ὁπλιτῶν, ἀπόντων δὲ ἱππέων, οἷς ὅτε πλῆθος, ὅτ' ἀρετῇ ἴσως εὑρεῖν ἦν· ἔτι δὲ νεῶν τοσούτων, ϗ βελῶν, ϗ σκευῶν, ϗ τεχνῶν, ϗ συμμάχων, ϗ πάσης, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῆς κατασκευῆς μθεσηκυίας, ὥσπερ ἅρπ τῆς πάσης Σικελίας οἰκιζομένης· κεκενωμένης μὲ τῆς ἀκροπόλεως, παλάντων ὀλίγω [2]δεῖ μυρίων, Λακεδαιμονίων δὲ, ϗ Βοιωτῶν ϗ τ ἄλλων ὑκέτ' ὀκ Πελοποννήσω τὰς εἰσβολὰς ποιυμένων, ἀλλ' ὀκ μέσης τ Αττικῆς, ὀκ Δεκελείας, μθεσηκότων δὲ ϗ τ οἰκετῶν ὑκ ἔλαττον, ἢ πλήρωμα ἔθνους τ δοκεῖν, ἀσφαλείας δ' ὑπαρχούσης ἀμυνομολεῖν τοῖς βυλομένοις, τοσούτω δὲ ὄντος πολέμω φὶ τὴν πόλιν, τοσαύτην φθυσίαν χαρτερίας ἅμα ϗ ῥώμης ϗ φιλοτιμίας ὑποδείξαντας, ὥσθ' ἕτερον τόλμον πέμπειν ἀντίῤῥοπον φ πρότερον, ϗ στρατηγὸς ἐφαμίλλυς, ϗ Λακεδαιμονίους ἀξιῶν ὀκ πολιορκεῖν μ τῆς συμμαχίας, ποίᾳ ταῦτ' ἔνεστι ψυχῇ πρβαλεῖν ἀνθρωπίνῃ; 279 ϗ τίνος ὑκ εὐτυχίας μᾶλλον θαυμάσαι; γενομένω δὲ τοῦ μεγάλου πάθους, ὃ γὰρ ἂν σιωπήσομαι, ἀλλὰ ϗ τοῦτο ἔτι μείζω μοι δοκῶ δηλοῦν τ πόλιν, ὅτω [3]γε τοῖς ὑπολοίποις προσπέσθη πράγμασιν, ὥσπερ ἂν, εἰ πᾶσαν εἰλήφει τ Σικελίαν. ὃ γὰρ ἐφημένη δυνάμεως ἐῴκει, ἀλλ' ἅρπ προσκεκτημένη. ϗ τὴν μ τῶν τρόπων εὐκολίαν, ϗ σωφροσύνην ϗ τάξιν διαίτης, ἣν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν αἰσχρὸν συγχωρῆσαι προτίθεμαι, οὐδ' ἂν εἷς ἀξίως εἴποι. προσιόντων δὲ αὐτοῖς τῶν Ελλήνων ἁπάντων, ϗ τ μὲν ὑπαρχόντων πολεμίων τότε πρῶτον λαβόντων ἐλπίδας, ϗ παροξυνθέντων ὑπὸ τῆς τύχης, ἐπελθόντων δὲ [4]τ ὀκ Σικελίας, μεταστάσης δὲ τ συμμαχίας ὀλίγου δεῖν ἁπάσης, ϗ [5]νήσου, ϗ ἠπείρου, ϗ πάντων, ὡς εἰπεῖν, πολεμίων καταστάντων, ϗ παντα χόθεν κεκυκλωμένων, ἔτι δ' ἀγνωμοσύνης ἀπροσδοκήτου συμβάσης, ὥστε ϗ βασιλέα κλή-

verint, & priores ubique partes quaſi debitas tulerint. Verum quod ne in adverſa quidem fortuna deſtiterunt propoſito, ſed, quum & equites & pedites tam numero quam virtute incomparabiles abeſſent, & naves cum telis, inſtrumentis, artibus, ſociis, omnique apparatu in Siciliam quaſi recens incolendam tranſlatae eſſent, ex Arce inſuper decies mille propemodum talentis ablatis: quum Lacedaemonii & Boeoti cum aliis, non ultra e Peloponneſo, ſed ex Attica media, & Decelea impetum facerent; amiſſo praeterea famulorum tanto numero, qui vel integram gentem poſſent conſtituere: quum etiam transfugere cuivis liceret, quum denique tantum circa Urbem bellum graſſaretur: quod ergo tum ea fuerunt conſtantia, fortitudine, & alacritate uſi, ut alteram claſſem priori aequalem cum ducibus paribus miſerint, & Lacedaemonios illic una cum ſociis oppugnandos cenſuerint, quis unquam digne vel expendet, vel admirabitur? Ut autem inſignis illa clades accepta fuit, cur enim hoc taceam, quum & ipſum ad Urbis magnitudinem oſtendendam pertineat, quae ita ſit ad reliquas res progreſſa, quaſi totam cepiſſet Siciliam, nec copias amiſiſſe, ſed novas comparaſſe videretur. Ac morum quidem facilitatem, ac temperantiam, vitaeque rationem ad fugam turpitudinis ſuſceptam nemo facile pro dignitate dixerit: verum quum Graeci omnes ipſos circumſiſterent, & antiqui hoſtes tum primum ex fortuna ſpem cepiſſent, novi autem e Sicilia accederent, omnibus fere ſociis omnium tam inſularum quam regionum aliarum rebellione in hoſtes mutatis: illud praeterea flagitium praeter opinionem commiſſum eſſet, ut Regem con-

1 Abeſt a Bar. 7. 2 Bar. 7. δεῖν. 3 Abeſt a P. Steph. 4 Deeſt in P. Steph. 5 Bar. 7. νήσων.

tra

θιῶαι χ τῆς πόλεως, ἐκ τ ἀπ' ἐκείνω σωθέντων ταῖς ἀπὸ τ πόλεως τροφάξεσι·
280 τροσγενομένω δὲ κἀκείνω μάλα [1] ἀσμένως, ϗ συμπολεμοῦντ ϗ σώμασι, καὶ ναυσὶ, καὶ χρυσῷ, ϗ τίνα γῆς ἢ [2] καὶ θαλάττης τόπον ὁ προέχοντος ἀφορμὴν τῷ πολέμῳ, ἣν μὴ ὑδεὶς ὅτις οὐκ ἂν ἤλπισεν, ἔξωθεν ὑπισχνούμενος, ἀναρπασθήσεσθαι νεῶ ἤδη τὴν πόλιν, ὑπὸ κοινῷ πολέμῳ βαρβάρων τε ϗ Ἑλλήνων συνεχομένην· οἵδ' ὅπως μετέσχησαν τὰ τράγμαθα, ὥσπερ ἁπάντων τούτων ἐκτὸς αὐτῶν, ἀλλ' ὁ καθ' αὐτῶν, γιγνομένων, ἢ πρατηγούντων σφίσι πολεμίων. [3] Ὃ δὲ πάντων μέγιστον, ὅτι ϗ τ πολιτείας κινηθείσης, καί τινων ἀλλοτρωθέντων σφίσι τ οἴκοι, τόπον ὁδένα ἔχοντες ὃ χρὴ σῆναι, πλὴν Σάμου, καθάπερ ἐν ᾧ Μηδικῷ κινδύνῳ τ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἕτερον δή τινα [4] ϗ ὅτι τρόπον εἰς ταυτὴν ἐλθόντες τοῖς τότε, καὶ τ πόλιν ἐκλιπόντες μέρει ᾧ πλείσῳ, κατεσήσαντο μὴ τὰ οἴκοι, ἐκφάτης ϗ καὶ τοὺς ἔξω, διέλαβον δὲ τροπαίοις τ Ἑλλήσποντον, ἄλλοις ἄλλοσε καταδιώκοντες· ὥσπερ μελέτας μᾶλλον ἐν σφίσιν αὐτοῖς, ἢ ναυμαχίας τροὺς τὺς ἐντυγχάνοντας ἀεὶ ποιού-
281 μενοι· εἰρηταί τε ϗ ἐνεθυμήθην ὡς ἑτέρῳ τροειρη). τέλος δ' ὅπῃ Κυζίκῳ συμπεσόντες, ὁμῶ Λακεδαιμονίοις, ϗ τοῖς ἀπὸ τ Ἑλλάδος, [5] ϗ τοῖς ἀπὸ τ Ἀσίας βαρβάροις, ϗ Φαρναβάζῳ, λαμβάνουσι ταὶς ναῦς τροδὲ [6] τοσοῦτον [7] ἁπάσας, [8] πλὴν ὅσας διέφθειραν· ϗ Φαρναβάζου κακῶς [9] Ὃ συμβὰν ἰωμένου, ϗ τ ἵππον ἐπεισπάροντος, [10] οἱ μὲ ἐκποδὼν ἱππομαχήσαντες, οἵδ' ἀπὸ τ νεῶν πάντα ὁμῶ χειρῶν), ναυτικὸν, ἱππικὸν, τοξότας τὺς ἀπὸ Σικελίας, τὺς ἐκ Πελοποννήσου, τ βασιλέως χορηγίαν, τὰς Λακεδαιμονίων ἐλπίδας· ϗ κενὸς ἤδη τοῖς ἐναντίοις [11] πόλεμος ἦν, ϗ πάντα φρῶδα, ὥσπερ ἐκ ναυαγίας τινὸς ἀληθῶς. ὥσθ' ἡ μὲ [12] τοσοῦτον ὑπερβληθεῖσα ὑπὸ τ [13] ξάσεως πόλις, ὑδ' ὄνομα εἰρήνης ἐπ' ἐκείνων τ χρόνων ἐνενόησεν· οἵδ' ἀπὸ

tra Urbem advocarent ii, quos ab eo Urbs ſervaverat; ille vero libens adveniſſet, ac tum militibus, tum navibus, tum etiam pecunia opem illis ferret, omnibus terrae mariſque locis in belli ſubſidium praeſtitis, non erat quiſquam, qui non crederet prima fronte Urbem jamjam direptum iri, quam Graeci ſimul & barbari bello vexarent: at hi eam fecerunt rerum mutationem, quaſi apparatus ille non damnum ipſis potius quam auxilium attuliſſet, ipſique adeo hoſtes belli duces ſe praebuiſſent. Jam illud omnino maximum, quod mutato reipublicae genere, & quibuſdam domeſticorum abalienatis, quum praeter Samum, non haberent ubi veſtigium ponerent, velut Salaminem in bello Perſico, atque adeo in eandem pene fortunam recidiſſent, urbis magna parte ſimiliter evacuata, & res domeſticas compoſuerunt, & exteros vicerunt, & tropaeis Helleſpontum diſtinxerunt, aliis alio fugatis, ac velitationes potius quam proelia cum obviis committentes, quemadmodum tum a nobis, tum ab aliis ante dictum fuit. Denique ad Cyzicum ſimul cum Lacedaemoniis, Graecis, barbaris, & Pharnabazo congreſſi, naves omnes, praeter quas depreſſerant, ceperunt: quumque Pharnabazus infirmam opem per equitatum ferret, his partim equeſtri, partim navali proelio commiſſo, pariter omnibus potiti ſunt, navibus, equis, ſagittariis, Siculis, Peloponneſiis, regiis copiis, ſpe Laconica: ut jam vacuum eſſet hoſtibus bellum omnibus, ceu naufragio perditis. Itaque quae tanta laborarat ſeditione civitas, hoc tempore ne mentionem quidem pacis fecit ullam, quum illi, quibus

1 Bar. 7. ἀσμένως. 2 Deeſt καὶ in Bar. 7. 3 Thucyd. α'. *Cant.* 4 Coll. Nov. τρόπον ὃ ὅτι. 5 Non agnoſcit Coll. Nov. 6 Lege τοσούτων. 7 Ita Coll. Nov. & *Cant.* Coeteri omnes & etiam Coll. Nov. in marg. ὁ πάσας. 8 Coll. Nov. πυρόσον. 9 Deſunt in Bar. 7. 10 Ita Coll. Nov. Alii non agnoſcunt. 11 Coll. Nov. ὁ πόλεμος. 12 P. Steph. τοσούτος. 13 Bar. 7. & ed. Flor. συσίσεως.

τοσύτων καὶ τηλικύτων πλεονεκτημάτων ὁρμώμενοι, πληγέντες κατέφυγον εὐθὺς ὅπι τὴν εἰρήνην. ἀεὶ μὲν οὖν ἔγωγ' ἐμεμψάμην τοῖς ὀπιπμῶπι τῆ τῶν Λακεδαιμονίων πόλει· καὶ τῦθ' ὑπὲρ τ ὑμετέρας ἀξιῦσι ποιεῖν· ἐκείνοις μὲ γὰρ ἀπεχθάνονται, ὑμᾶς δὲ οὐ κοσμῦσιν, ὡς οἴονται. ἀλλ' εἰγά π δεῖ καὶ παῤῥόδοξον εἰπεῖν, τύνδμπιον μοι δοκῦσι ὁρᾶν, ἢ βύλονται· μᾶλλον γὰ ἐκείνοις ἀήρυσιν, ἢ τ' πόλιν ἐγκωμάζυσι, καὶ πλείω χάειν ἂν 282
παρ' ἐκείνων αὐτοῖς οἴμαι τ βλασφημίας, ἢ τῶν εὐφημιῶν εἰ παρ' ὑμῶν. οἱ μὲ γὰρ, ὐχ ὅπι δεύτεροι τ πόλεως ἀκύουσι, τῦτο ζημιῦνται, ἀλλ' ὅπι πρὸς τ' πόλιν κείνονται, τῦτο κερδαίνυσιν· ὑμᾶς δ' ὐχ ὅπι κρείττους ἀποφαίνυσι, σεμνιύυσιν, ἀλλ' αὐτῷ τῷ πλεξεταίζειν ἐοίκασιν ὐ γιγώσκειν· ὥς' ὀδὲν ἀπεικὸς ὑμᾶς ἀνδέτερον, ἢ Λακεδαιμονίυς ἔχειν, ὁπόταν ζῆτα ἀγωνίζωνται.

Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδήπ γε ἐν τύτῳ τῷ μέρει τῦ λόγυ γεγένημαι, ἐν ᾧ τὰ πρὸς ἄλληλά ὅσι ταῖς πόλεσιν, ἀνάγκη καὶ τῦτο ἴσως ὑπομεῖναι, ἵνα μὴ μόνον ἐν τοῖς ἀγῶσιν [1] ὅσῳ κρείττων ἡ πόλις, ἀποφαίνωμεν, ἀλλὰ ᾗ τοῖς ὅλοις. φαίησονται [2] μὲ γὰρ Λακεδαιμόνιοι πεντακοσίων ἀνδρῶν στερηθέντες, οὐκ ἐνεγκόντες, ἀλλ' εὐθὺς ἐγκλίναντες· ὁ μείζω φιλοτιμίαν ἔχῃ τῇ πόλῃ τῦ νικῆσαι τῇ μάχῃ. [3] ἐν ἐκείνῃ μὲ γὰ τ' ἀντιπάλων κρείττων ἐγένετο, ἐν οἷς δ' ἀπωρύεθ οἱ λοιποὶ, πρεδὸν πάντων. ὥσπερ ἐν ἄθλοις, ὅταν πᾶς τις εἴκῃ· αὕτη δὲ τοσαύτῃ χρησαμένη συμφορᾷ μὴ ζῶντ' ἐν Σικελίᾳ, ὐ μόνον ὐ καταπλήξασα, ὐδ' ὅπι 283
τῇ εἰρήνην ἀσμένως καταφυγῦσα, ἀλλ' ὕτω [4] ἀμαθεῖσα τῦς πολεμίους, ὡς' ἀσμένυς ἂν ἐκείνυς ἰδεῖν, εἴ τις εἰρήνην ἄγειν δυνηθῇ πεῖσαι τ' πόλιν. [5] ᾗ μὲν οἱ μὲν, ὡς ἤκυθ τ' Κόνωνος ἐν Μιτυλήνῃ πολιορκίαν, ὐκ ἐξεπλάγη, ἀλλὰ πλεύσαντες ἐπ' [6] Αργινύσας, ὅσας ὐδ' ἂν εἷς εἰκάσειε ναυσὶν, ἐλάττοσι δ' [7] ὅμως τ' ἀντιπάλων, ἀντετάξαντο παντὶ

tot initio ſuppeditarant commoda, clade accepta, mox ad pacem confugerent. Ac ſoleo equidem eos reprehendere, qui, quum Spartanam civitatem infectantur, id ad hujus laudem arbitrantur facere: nam illis odioſi ſunt; nec vos, quemadmodum ipſis videtur, laudant. Quid quod etiam contrarium propoſito ſuo effectum ſortiuntur; adeo ut illos altius extollant, quam Urbem laudent, & majorem ab illis, quos vituperant, quam a vobis laudatis ineant gratiam? Ut enim illi non id quod ſecundo poſt Urbem cenſentur loco, gravatim ferunt, verum quod cum Urbe comparentur, in lucro ponunt: ita nec hi vos, quum praeſtantiores illis exiſtimant, extollunt, ſed male vos, quos cum illis comparant, videntur cognoſcere. Quocirca non vobis debet quam Lacedaemoniis injucundior iſta contentio videri.

Veruntamen quandoquidem ad hanc ſermonis partem devenimus, quae civitates inter ſe comparat, iſtud quoque vobis erit ferendum, ut Urbis praeſtantia non in proeliis modo, ſed & in genere toto emineat. Etenim Lacedaemonii, quum trecentos viros amiſiſſent, mox animum deſponderunt: id quod majorem Urbi, quam ipſa victoria, laudem attulit: nam illa quidem hoſtibus, hic autem, ubi defecerant alii, omnibus ſuperior evaſit, ut quum in certaminibus omnes cedunt; haec vero quum poſt res illas Siculas tantam cladem accepiſſet, non modo non contraxit ſe, aut ad pacem confugit, ſed & ita hoſtes excepit, ut ſummo cum deſiderio pacis autores requirerent. Jam vero hi quum obſideri Cononem Mitylenae cognoviſſent, ad Arginuſas navigarunt magna cum claſſe, minore tamen quam erat adverſaria, & cum omnibus

1 Coll. Nov. ὅσην. 2 MSS. & ed. Flor. γὰ Λακεδαιμόνιοί μεν. 3 Deeſt in Bar. 7. 4 P. Steph. ἀμαθοῦσα. 5 Xenoph. α'. Cant. 6 Coll. Nov. & ed. Flor. Ἀργινόσας. 7 Bar. 7. ὅμως ἐπ.

hoſtium

τῷ ναυτικῷ τῶν πολεμίων, ὥσπερ ἄλλην μέν τινα ἀεὶ παρέχοντα σφίσι τὰς τελέτας, ἐν δὲ τῷ Καρὶ καὶ οὐκ ἐν τοῖς [1] ἑαυτῶν σώμασι τὰς πείρας ποιούμενοι· ἤ ὅτε πλήθους τῶν ἀντιτεταγμένων ἐφρόντισαν, ἤ τε τῆς Καλλικρατίδου δόξης, ἤ τε νήσων ἐχομένων, ἤ τε ἀλλοτριωμένης, ὡς εἰπεῖν, ἥδη τῆς τύχης· οὐ χειμῶνα ἠτιάσαντο, ἤ οὐχ ὅσον τοῦ πολέμου τὸ λοιπὸν ἀνεθυμήθησαν· ἀλλ', ὥσπερ [2] εἰς ἔλαφον ἀφορμὴν τὴν θάλατταν ἰδεῖν, πρέποντας μὲν Λακεδαιμονίους, καταῦσι δὲ σύμπαντας Πελοποννησίους. τελέτας δὲ, τὰς μὲν αἱρῶσι, τὰς δὲ καταδύσιν ὁμοῦ τῷ σκηπτῷ, καὶ τοῖς πολεμίοις
284 μαχόμενοι, [3] τοσοῦτον ἐποίησαν τῆς πολιορκίας ὃ διάφορον· τὸ δὲ πάντων μέγιστον, ὅτι [4] ἄνδρα ῥύονται, ὃς μόνον ἦρκεσε τῇ Λακεδαιμονίων ὕστερον δυναστείαν καταλῦσαι. οἱ δ', ὥσπερ ἅπαντες καταναυμαχηθέντες, εἰρήνης αὖθις ἐδέοντο· οὕτως ἤ μόνον τοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσι παρόντας εἴθιστο τότε νικᾶν ἡ πόλις, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλως ἐξέπληττε, καὶ διὰ πάντων εἶχε. ἀλλὰ μὴν φαίνεται νίκας τε μεγίστας τῶν πώποτε ἀνηρημένη, καὶ συμφορὰς ὕστως ἀνεγκοῦσα, ὡς μᾶλλον ἄν τινα τῆς πόλεως ἄγαθαι τύχαι ἐν τοῖς δεινοῖς εὐψυχίαν, ἢ τὰ ἔργα τῶν κεκρατηκότων, ὡς ἐμοί γ' ἐπάρχεται καὶ τοῦτ' εἰπεῖν, ὅτι νικῶσα ταῖς εὐτυχίαις οὐκ ἦττον ἐν οἷς ἠτύχησε, διενίκησεν, εἴπερ μηδεὶς ὁμοίως ἐνίκησε [5] συμφοράς. τοῦ μὲν οὖν, [6] οἷς κατώρθωσε, νικᾶν ἄνευ τῶν πρὸς αὐτοὺς πεπραγμένων τὰς ἀντιπολιτευσαμένους, ἄλυτα ὑπάρχει διὰ σημεῖα. ἅτε γὰρ καθ' [7] αὑτὴν ἑστῶσα τῶν ἰδίᾳ πῃ πραχθέντων ὑφαίρει, [8] οὐκ ὅσον ἀγνοῆσαι, ἀτ' ἐν ταυτῷ γενομένων ὁμοῦ πάντες ἐλάττους ἀντιθεῖναι. καὶ μὴν ἔν γε τοῖς δυσκόλοις κρείτ-
285 των γέγονε τῶν νενικηκότων· ἃ μὲν γὰρ εἴκοντες, ἧδ' ἀντέχουσα δέδεικται τῇ τύχῃ. οὐκοῦν ἀμφοτέρας τὰς νίκας, οὐ τῷδὲ μᾶλλον φέρεται, καὶ νικᾷ τὰς πόλεις

hoſtium copiis conflixerunt; quaſi naves quidem ſuppeditarent alii, ipſi autem in Care, non ſuis manibus pugnarent: nec hoſtium numerum, nec Callicratidae gloriam, neque adjunctas inſulas & alieniorem jam a ſe fortunam curantes; nec vel tempeſtati cedentes, vel reliquae pugnae magnitudinem conſiderantes; ſed ita prorſus, quaſi maris duntaxat intuitus ſufficeret, & Lacedaemonios fugarunt, & Peloponneſios omnes ceperunt, navibus aliis depreſſis, aliis captis, una cum tempeſtate & cum hoſtibus bellum gerentes (tantum fecerunt obſidionis diſcrimen) &, quod eſt maximum, eum liberarunt, qui ſolus poſtea Laconicam potentiam valuit extinguere. Illi vero, quaſi eſſent omnes navali proelio devicti, pacem rurſus poſtularunt; adeo non praeſentes tantum Urbs vicerat, ſed & abſentes terrebat, univerſos ſuperando. Quinimo non victorias modo maximas retulit, ſed etiam adverſam fortunam ita tulit, ut non tam ejus res praeclare geſtas, quam in malis tolerantiam, mirari debeamus. Quo fit, ut cum victoriis excelluerit, tum in calamitatibus ferendis omnes ſuperarit. Primum enim quod factis inſignibus alios vicit, praeter ea quae contra rebelles geſſit, duo quaedam extra omnem poſita controverſiam teſtantur. Nam & quae per ſe egit, aliorum factis privatis manifeſto praeſtant: quaeque geſſit communiter, iis omnes in univerſum ſuperavit. Deinde etiam in rebus adverſis ſuperior victoribus evaſit, quandoquidem fortunae, cui cedebant illi, haec reſiſtebat. Quocirca utrumque victoriae genus egregie conſecuta fuit, oppidis omnibus tam ſe-

1 Alii αὐτῶν. 2 P. Steph. ἐξαρκῶντες. 3 P. Steph. τῶτον. 4 Cononem. *Cant.* 5 Τὰς συμφορὰς Bar. 7. 6 Coll. Nov. ἐν οἷς. 7 Coll. Nov. ἑαυτῇ. 8 Lege ὅσον οὐκ ἀγνοῆσαι, ὅπ ἐν — & verte, *ut inde probe cognoſcas, quod omnes alii inferiores ſunt, ſi cum illis collectis conferantur.*

ὁμοίως, οἷς τε κατώρθωσε, καὶ ἐν οἷς ἀπέτυχε. καὶ μὴν αὕτη μὲ ἐθνῶν ἅμα καὶ πόλεων κεκράτηκεν, αὐτῆς δ' ἥδεὶς ὅστις ἢ μὴ πολλῶν συμμάχων. ἔτι δ' αὕτη μὲ πρὸς ἅπαντας ὁμῶ πολεμεῖν ἠνάγκασται τοὺς ὑπόντας, ἢ κινοῦντας. τῶ δ' ἐναντίων οἱ πλεῖστοι πρὸς μέρος αὐτῆς [1] ἀντήρκασιν, ἀθρόας δὲ τ δυνάμεως ἢ τις ἢ ἥδεὶς ἐπειρᾶτο· ὥσθ' ἡ τ Αθηναίων πόλις νενίκηκε [2] μὲ πολλὰ δὴ πολλάκις, αὕτη δ' ἴσα καὶ ἀήττητος ἐστί. ὃ δὲ πάντων μέγιστον, ὅτι αὐτῆς μὲ ἥδεὶς ἐκράτησεν, ἥδεὶς γὸ αὐτῆς τ γνώμην προσήσατο, ἀλλὰ τραπᾶς γέγονε πάντα [3] τὰ τοιαῦτα ἀτυχήματα· [4] αὐτὴ δὲ τὰς γνώμας τ ἐναντίων ἅμα τοῖς ἔργοις δεδήλωκε, Ξέρξῃ μὲ φεύγειν ἀπὸ τ θαλάττων ποιήσασα ἐν [5] εὐχῆς μέρει· Λακεδαιμονίους δὲ ἀνακλίνασα οὐχ ἥττους τὰς ἀχθόντας, ἢ τὰς ἐν ταῖς μάχαις πόντας, καὶ παίσαντας αὐτῶν. γνοίη δ' ἄν τις ὡς οὐκ ἴσον, οὐδ' ὅμοιον τὸ τῶν πόλεων τύπτων, οὔτε τῷ μεγέθει τῶν ἔργων, οὔτε τοῖς τολμήμασιν, οὔθ' ὅλως οὐδενὶ τ ὑπαρχόντων. Λακεδαιμόνιοι 286
μὲ γὸ ἐν Λεύκτροις ἀτυχήσαντες, [6] οὐκ ἀνέλωέγκαν, ἀλλ' ὥσπερ ἀνδρὸς τελευτῆ, καὶ κείνοις συνέβη. εἰρήνην μὲ γὰρ ἀπηξίωσαν ποιήσασθαι πρὸς Θηβαίους, μόνῃ τῇ τ Αθηναίων πόλει νομίζοντες εἶκειν εὐσεβεῖ συμφορὰν εἰ), ἀναμιχθέντες δὲ τοῖς ἄλλοις Πελοποννησίοις, οὐ μᾶλλον σώζειν ἑτέρους ἔσχον, ἢ τ ἄλλων ἐδέοντο σώζειν σφᾶς· καί τοι ὃ μέγιστόν τε αὐτοῖς ἡ πόλις ἤρκεσε, ὃ μὴ ὥσπερ καταιγίδος, ἢ τροβίλου τινὸς ἐμβολῇ καθάπαξ ἀναρπασθῆναι. ἡ δὲ πόλις κλαπεῖσα τῇ ναυμαχίᾳ τῇ καθ' Ελλήσποντον, καὶ σεσηθεῖσα [7] καὶ τ νεῶν, καὶ τῶν τειχῶν, καὶ μὴ τοῦτο ἐν αὐτῇ σαίσῃ χρησαμένη, καὶ Λακεδαιμονίων οὐδὲν μέτρον ποιούντων, ἐκείνους μὲν δι' [8] ἑνὸς ἀνδρὸς ἀφείλετο τῆς θαλάττης τὸν ἀρχήν· αὕτη δ' ἐπέσχη τοῖς Ελληνικοῖς, ὥσπερ ἄρτι παυσαμένοις ἀπὸ τ Μηδικῶν. ὃ τοίνυν μόνον τὰ τῶν [9] πολέμων ἐλαττώματα κάλλιον ἤνεγκεν, ἢ τὰς εὐτυχίας ἔπεσι, ἀλλὰ καὶ τὰς οὐ-

cunda quam adverſa fortuna devictis. Jam quum ipſa gentes ſimul & civitates ſubegerit, a nemine tamen ſine multis ſociorum copiis eſt domita; quumque ipſa ſimul contra omnium impetus opponere ſe coacta ſit, hoſtes plerique partem ejus aliquam infeſtarunt, univerſas copias nunquam ſunt aggreſſi. Quapropter civitatem hanc & multos ſaepe viciſſe, & perpetuo invictam permanere, merito dixerimus. Quid quod ipſa nemo unquam potitus eſt, nec ejus conſilium mutavit, quandoquidem reliquae clades ad exercitum referuntur? quum ipſa tam conſilia hoſtium quam facta ſubjugarit, partim Xerxe ſtrenue fugato, partim Lacedaemoniis & abſentibus & praeſentibus, atque victis, repreſſis. Quod autem nec geſtorum, nec animi magnitudine, nec ulla re denique civitates iſtae cum hac comparari poſſint, ex iis, quae dicam, facile patebit. Etenim Lacedaemonii, Leuctrica clade accepta, non ſe receperunt, ſed inſtar hominis mortui fuerunt, quum nec pacem cum Thebanis facere dignarentur, ſolis Athenis honeſte ſe ceſſuros rati, & cum aliis ex Peloponneſo conjuncti, ſalutem non tam adferre quam poſtulare poſſent: quum quidem, quod eſt omnium maximum, Urbs illis ſubſidium tulit, ne penitus tanquam a procella vel turbine aliquo abriperentur. Urbs autem quum navali ad Helleſpontum proelio circumventa eſſet, navibus inſuper ac moenibus amiſſis, & gravi ſeditione laboraſſet, iniquis uſa Lacedaemoniis, nihilominus & illis unius viri opera maris imperium ademit, & ipſa, quaſi recens Perſicis negotiis ſe expediviſſet, res Graecas eſt aggreſſa. Quo fit, ut non modo res bellicas adverſas melius, quam proſperas alii, tulerit, ſed & dome-

1 Lege ἀντήκασιν. 2 P. Steph. non agnoſcit. 3 Coll. Nov. ταῦτα. 4 P. Steph. αὐτὴ· & mox pro Ξέρξῃ legit Ξέρξη. 5 Forte τύχης. 6 Bar. 7. ἤνεγκαν. 7 Deeſt in Coll. Nov. 8 Cononis. *Cant.* 9 Bar. 7. πολεμίων.

ſticas

287 κοι δυσκολίας ὕτω διέθετο, ὥωθ' ὅεγν τοῖ σωφεσυνίης πᾶσιν ἀνθρώποις, ϗ μηδένα μηδ' ὕτερον ἑξευρεῖν ἔχειν βέλτιον τ ὑπ' ἐκείνων γενομένων μηδέν. [1] ἔδειξε δὲ τῇ τε ὀπὶ [2] τ τεπεακοσίων μεταξαίσῃ τ πολιτείας, ἣν ἀψοφητὶ κατέλυσε, ϗ τῷ τοῖς τὺς τελάκοντα πολέμῳ, μηδὲν τι τοῖς πλείυς μεθ' ἑκείνυς γενομένῳ. ἀλλὰ μὴν ἅμα σωφροσυίης [3] τε ϗ τόλμης ὐδένες ἀνθρώπων σαφέστερα δείγματα ἐξήνεγκαν· οἵγε ὀλίγῳ μ πλείυς ὄντες, ἢ πεντήκοντα οἱ τοῦτοι ζᾶντα βυλεύσαντες ὁμῶ τοῖς τε τ Λακεδαιμονίων ἀρχὴν [4] γῆς ϗ θαλάτης ὖσαν, ϗ τοῖς τὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλῃ κινδυνεύειν ὑπέσῃς, οἰόμυοι δεῖν, ἢ ζῆν ἐν ἐλευθερίᾳ, ἢ μὴ τοσορᾶν τ ἥλιον, κακίας μάρτυρα [5] ἑαυτοῖς γενόμενον. ἐπεὶ δ' ἠγωνίσαντο μ τοῖς τὺς ἀπὸ ὅ ἄστεος, [6] ἀντετάξαντο δὲ Λακεδαιμονίοις, ἔχον δὲ τ Πειραᾶ, παράδειγμα δ' ἀνθρώποις τ ἐν τοῖς δεινοῖς ἐλπίδων ἐγένοντο, ὁ δῆμος ἤδη [7] συνειλεγμένοι, ἅμα τε εἰς χεῖρας παῆξ, ϗ ῥεδὸν εἰς λόγυς, ὥωπερ ὑπὲρ ἀλλήλων, ϗχ ὑπὲρ [8] ἑαυτῶν, πολεμήσοντες ἑκάτεροι.
288 ὥστε μὴ ἂ διελέαθ, πότερον τ ἐνδυτίων καταρᾶθ τ ῥάσιν, ἢ τ εὐνων σωεύξαθ τῇ πόλῃ, τῦτον γε λυθεῖσαν τ πόνον. ἐνόσησε μ γὸ τῇ τ πάντων ἀνθρώπων φύσῃ, ἰάθη δὲ τῇ ἑαυτῆς· ὥστε ϗ τῦτο ζῆλον αὐτῇ μᾶλλον ἐνήνοχεν, ἢ συμφοράν. βύλομαι δὲ τοσῦτον ἔτι ὑπὲρ τ ἀνδρῶν ἐκείνων εἰπεῖν, ὅτι τῇ μ τόλμῃ παῆλθον ϗ μόνον Λακεδαιμονίυς, ἀλλὰ ϗ τὺς Μαραθῶνι ῥεδὸν τ πολεμίων. οἱ μὲν γὸ, εἰ ϗ πολὺ τ ἐναντίων ἦτθυς, ἀλλ' ὧν ἐν πλήθει σωτάγμασ ὄντες ἐθάῤῥησαν· οἵδ' ὀλίγῳ πλείυς ὄντες οἱ σύμπαντες, ἢ τοῖς ὅσυς [9] τὺς τυράννυς ἠγωνίζοντο, Φυλὴν κατέλαβον. ϗ οἱ μ [10] εὐδηνύσης τ πόλεως ξένυς ϗ βαρβάρυς, οἵδ' ἑτέρως πεπεραγμένας Λακεδαιμονίυς τῶν Ελλήνων ἄρχοντας, ϗ τὺς ἐκ ὅ ἄστ@ αὐτῶν, ἐκράτησαν. κρατήσαντες δὲ εὐψυχίᾳ τὺς ἐχθρὺς, ὑπεικείᾳ τὺς οἰ-

sticas moleſtias ita compoſuerit, ut reliquis exemplum temperantiae, quo nullum potuerint invenire praeſtantius, exhiberet; idque partim in reipublicae mutatione, quae tempore quadringentorum virorum ſine omni tumultu facta eſt, partim in bello contra tyrannos triginta a paulo pluribus, quam quot erant ipſi, geſto. Temperantiae vero & fortitudinis praeclariſſima ſimul ediderunt exempla: qui quum non amplius quinquaginta numero eſſent primi hujus conſilii autores, pariter contra Lacedaemonios mari terraque imperantes, & eos qui in Urbe erant, periculo ſe objecerunt, quod exiſtimarent ſibi vel liberis vivendum, vel ignavis oppetendum eſſe, ne Solem conſcium intuerentur. Poſtquam autem cum Lacedaemoniis & cum urbanis manus conſeruerunt, occupatoque Piraeo, ſpei exemplum in adverſis habendae prodiderunt: tum cives congregati ſimul ad manus & verba venerunt, quaſi alteris alteri nec ſibi bellum gererent. Itaque difficile eſt judicatu, utrum hanc ſeditionem, quae hoc modo fuit ſedata, hoſtes Urbi imprecari, an amici gratulari, debuerint. Ut enim juxta communem hominum naturam aegrotavit, ita juxta ſuam fuit ſanata; laudemque ex eo majorem, quam cladem, percepit. Illud etiam de viris his dicendum reſtat; ab eorum fortitudine non Lacedaemonios tantum, ſed & majores ipſorum, qui ad Marathonem pugnarant, fuiſſe ſuperatos. Quum enim illi, quamvis hoſtibus numero minores, copiis tamen inſtructis proelium commiſerint; hi vero paulo plures in univerſum, quam contra quot pugnabant tyrannos, Phylam ceperunt: quumque illi florente patria hoſpites & barbaros, hi eadem depreſſa Graeciae principes Lacedaemonios & Urbanos vicerunt. Quod quum feciſſent, tum deinde ho-

1 Xenoph. β'. 2 Abeſt a Bar. 7. 3 Bar. 7. non agnoſcit. 4 Coll. Nov. ϗ γῆς. 5 Bar. 7. ἐν αὐτοῖς. 6 P. Steph. ἀντεπ ξατο. 7 Bar. 7. συνηλεγμένοι. 8 Alii αὐτῶν. 9 Bar. 7. τ τυρ'νων. 10 Bar. 7. εὐζηνέσης. P. Steph. εὐζυνέσης.

ſtibus

κείνς σίκησαν· χρησάμθνοι δ' ἀμφοτέροις, ϗ τῇ σοδῇ τὰς ἀγῶνας ἀνδρεία, ϗ τῷ μὴ τὰς σοφάξεις ἃ δεῖ βυλεύσαθαι, ὅτως ἀνεκτήσαιντο τὴν πόλιν. ὡς' εἴ τις βύλοιτο μὴ πάντα διηγεῖαθαι, σιεῖναι κλέψαι τ' συμβᾶσαν ὅπῃ ἕ πολέμυ συμφοράν· ὅτως [1] ἀκολύ- 28
θους ταῖς ἄνω σοφάξεσι, τὰς ἐφεξῆς ϗ σοφείλοντο ϗ κατώρθωσαν. καίτοι ἧς ὅτε πάλαν ἀπεσέρηντο, τοσοῦτον ἠτῶντο Λακεδαιμόνιοι, πόσῃ πνὶ τῇ σφυσίᾳ χρὴ νομίζειν ταύτλω ὑσοφαίρειν; ὅσ' ὀδενὸς ἧττον τ' ὑπ' ἐκείνων σοαχθέντων, ἄξιον εἰπεῖν τε ϗ τιμῆσαι. Λα- 29
κεδαιμονίων δ' ἃ τοῖς τελάκοντα ἐδάνεισαν ὅπῃ τ' δῆμον ἀπαιτύντων, ἐπειδὴ σιυέβησαν, σιυεξέπσεν ὁ δῆμος, ἵν' ἔργῳ τὰς σιυθήκας βεβαιώσηται. ϗ μὰν Λακεδαιμόνιοι μέν, ὅπως ὡμίλυν ἀλλήλοις, οὐκ ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν, ἔκρυπτον γάρ· ἡ δὲ πόλις σοφὸς τῷ τὰ σφέτερα αὐτῆς ὅτω δεῖαθαι μὴ πολλῶν μαρτύρων, ϗ τοῖς ἄλλοις σοδείγμα κατέση. Ὅ γοῦν [2] Αργείων πλῆθος νοσοῦν ὕστερον ἰάσατο ϗ ἔργῳ ϗ λόγῳ· πέμψασα δὲ ὡς αὐτοὺς, ϗ ὑσομνήσασα τ' ἑαυτῆς, διήλλαξε. φαίνονται τοίνυν ὁμοίως ταῖτε οἰκεῖα, ϗ τὰ κοινὰ τῶν Ελλήνων πολιτευσάμθνοι [3] μόνοι τῶν ἄλλων· τὰς τε γὰρ Ελλήνας ὐ μόνον ὅτ' τ' 29
πολεμίων ᾤοντο δεῖν ῥύεαθαι, ἀλλὰ ϗ νοσοῦντας σὺ αὐτοῖς ἀπαλλάτειν, αὐτοί τε ϗ σοὸς τὰς ἔξω [4] πολέμους, ϗ σοὸς ταὶς οἴκοι δυσκολίας [5] σοδασκευασάμθνοι, κρεῖτον ἐλπίδος ἐσωσάτο. ὐ δὴ τὰς ἄλλοθεν ἥκοντας, ϗ πολλῷ νεωτέρας σοὸς αὐτόχθονας, ϗ σρεσβυ- 29
τέρας, σόδε ὅ τῆς πόλεως ἑτέροις καταδείξάσης, σόδε ὅ μηδενὸς ἄλλυ, πλὴν τῶν εἰς τὸν πόλεμον σοφνομθνίας, τῆς πόλεως, [6] πλέον τοῖς ἄλλοις, ἢ ταύτη νικώσης, ὐ ταῦ- τα [7] μόνα δείκνυσι τὸ σὸκ ἴσον, ἀλλὰ ϗ τὸ σὺ αὐτοῖς [8] τοῖς δ' πολέμυ σοφάγμασι, ϗ χαροῖς, τοσοῦτον φαίνεαθαι κρατῦσαν τὴν πόλιν, εὖ τε, ϗ ὡς ἑτέρως χωρῦσι, [9] ὡσοτά τε

stibus fortitudine & amicis aequitate ſuperatis, partim bellicis viribus, partim maturo poſt res geſtas conſilio, patriam recuperarunt. Quapropter ſi quis omnia non ſtudeat complecti, is acceptam in bello cladem poteſt diſſimulare, quandoquidem ſequentes res eodem, quo priores, conſilio ſunt & eventu peractae. Qua vero urbe Lacedaemonii, quum eſſet omnibus rebus privata, tantopere inferiores erant, quanta eam praeſtantia inter coeteras oportet eminere! Jam illud nihilo ſecius quam ſuperiora, tum narrare, tum admirari, debemus: quod quum Lacedaemonii ea, quae xxx viris contra populum mutuarant, repeterent, poſtquam inter eos convenit, populus ex parte perſolvit, quo firmitas foederibus major accederet. Quid quod Lacedaemoniorum quidem mutua conſuetudo difficilis eſt explicatu, quandoquidem illi ſua celare ſolent? Urbs autem, praeter quod ita res ſuas coram multis teſtibus compoſuit, aliis etiam exemplum praebuit. Argivum ſane populum, quum in eo poſtea ſeditio vigeret, & re ſanavit & verbis, quando miſſis ad eos legatis, & refricata ſuarum rerum memoria, diſſidentes ipſos in gratiam reduxit. Quocirca tam privatas quam communes Graecorum res ſoli videntur ex omnibus pariter adminiſtraſſe, qui & Graecos non ab hoſtibus tantum, verum etiam ab inteſtinis bellis liberarint, & ipſi tum ad externa bella, tum ad moleſtias domeſticas, omni ſpe melius inſtructi fuerint. Nec vero inaequalitas ex eo tantum perſpicitur, quod exteri & juniores ad indigenas & ſeniores in hanc urbem confugerunt, aut quod eos, qui maximam rei bellicae curam geſſerant, non ſecus hac in parte, atque in aliis Urbs vicit: ſed & quod ipſis belli temporibus ſive proſperis ſive adverſis inter alios excelluit, quemadmodum ex iis, quae tum

1 Bar. 7. & ed. Flor. ἀκηλίδως. 2 Xenoph. 6. 3 Deeſt in Bar. 7. 4 Coll. Nov. πολεμίους. 5 Bar. 7. παρασκευασθέντας. 6 Deeſt ὅ ante πλέον. Cant. 7 Bar. 7. μόνον. 8 Deeſt in Bar. 7. 9 P. Steph. non agnoſcit.

diximus,

εἰρημένα δηλοῖ, καὶ δι' ὧν πορευθήσομεν, ἔξεστι θεωρεῖν. πάλιν δ' ἔγωγε πρὸς τοὺς τῆς πόλεως προέξεις, ὅσῳ οἱ πρὸς τοὺς ὁμοίους, ἀεὶ γάρ μοι τὸ προφαινόμενον τῶν ἔργων κάλλιστον φαίνεται, καὶ πίστευμα τούτῳ τῷ λόγῳ. ταῦτα μὲν ἂν θεῶν τις ἂν κρίνειε καλῶς· ἐγὼ δ', ὥσπερ ὑπεθόμην, διειμι τῶν λοιπῶν τὰ γνωριμώτατα, ἐξ ὧν ἅμα τήν τε γνώμην καὶ τὴν δύνα-
291 μιν τῆς πόλεως ἔξεστι λογίζεσθαι. ἕνα μὲν τοίνυν καὶ πρῶτον ἄτοπον [2] πόλεμον καὶ θαυμαστὸν ἤρξατο [3] ὑπὲρ Θηβαίων. ἐπειδὴ γὰρ ὡς ἀπειρηκότων [4] ὑμῶν, Λακεδαιμόνιοι παιδιὰν τὰ λοιπὰ κρίναντες, ἤρχοντο τῆς ἀρχαιρεσίας ἀπὸ τῶν ἑαυτῶν συμμάχων, καὶ φρουρὰν ὅπου Θηβαίους ἔφαινον, ἀμφότερα ἐξέπληξε τοὺς Ἕλληνας· οὔτε γὰρ ἡ πόλις ἐχθροῖς πιστοτέροις, οὐδ' αὖ Λακεδαιμόνιοι σύμμαχοις προθυμοτέροις ἅμα καὶ δικαιοτέροις ἐπ' αὐτὴν ἐκείνην ἐκέχρηντο· οὐ μόνον ἀρχομένου τοῦ πολέμου, καὶ μεσοῦντος, ἀλλὰ καὶ τὰ τελευταῖα πεπαυμένου. [5] ἀλλ' ὅμως ὁ δῆμος οὐκ ἐφήσθη τοῖς γιγνομένοις, οὐδ' αὖ τὴν ἀκμὴν καταμέμψατο ᾗ μήτε ναῦς, μήτε τεῖχος ἔχειν [6] πώποτε· ἀλλ' ὥσπερ τοῦ Λακεδαιμόνιοι κινδύνου, ἐνταῦθα σφᾶς δέον εἶναι τοὺς ἀπαντῶντας, προβαλλόντες μέσην τῆς τοῦ πολέμου κινδυνώδους τὴν πόλιν, παρ' αὐτὰ τὰ τῆς συμφορῶν ὑπομνήματα, ἐξελθόντες εἰς Ἁλίαρτον ἐναντίᾳ Λυσάνδρῳ καὶ Παυσανίᾳ, τὴν Βοιωτίαν ἐξείλοντο. καὶ τότε δὴ Λύσανδρος ἀκριβῶς ἤσθετο ὅτι οὐκ, ὡς ᾤετο, ἐνενικήκει τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν,
292 ἀλλ' ὥσπερ ὠνειροπόλησε τοῖς πᾶσι πρόσπλησίως· ἡ μὲν γὰρ εὐθὺς ἀνειλήφει τὰς συμφοράς, οὐδ' οὐ τὰ τῶν Ἑλλήνων διώκει, ἀλλ' ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις ἔκειτο. οὐ πολλῷ δ' ὕστερον καὶ Κορινθίους Ἑλληνικὴ καὶ τῇ πόλει πρέπουσα μετῆλθε δίκη, καὶ καταφεύγουσι καὶ ὅποι πρὸς τὴν πόλιν· ἣν ὁπόσην δρῶσαν κακὸν αὐτοὺς οὐκ ἄν ποτε τὴν ἱκανὴν δίκην ἔχειν νομίσαι πᾶς τις ἂν [7] εἰκάσειεν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων, οἱ δ' ἅπαξ πρὸς Θηβαίων, ζῶντα καὶ πρὸς τούτων γιγνόμενοι, βοηθοῦσιν εἰς Κόρινθον, ὡς ἄν τις ὑπὲρ τῆς οἰκείας· [8] καὶ γενομένου τοῦ πολέμου πολλοῦ, καὶ συνεχοῦς ἐν Κορίνθῳ, μάχας

diximus, tum deinceps dicemus, proclive eſt cognoſcere. Verum equidem in Urbis factis, velut in pulcro corpore, primum quodque ſemper pulcerrimum exiſtimo, idque dicendo ſequor. Atque hoc quidem deorum judicio permittatur: nos autem, ut propoſuimus, reliquarum rerum celeberrimas quaſque perſequamur, e quibus prudentia ſimul & poteſtas Urbis patefiat. Primum namque mirum & inſolitum pro Thebanis bellum ſuſcepit. Nam quum Lacedaemonii poſt veſtram quietem reliqua pro ludo jam habentes, ſociis imperare, & in Thebanos delectum habere coepiſſent, utrumque horum Graecos perculit, quum nec Urbs hoſtibus infeſtioribus, nec Lacedaemonii ſociis fidelioribus, atque adeo fortioribus, contra illam ipſam uſi eſſent: idque tam prima, quam media poſtremaque belli parte. Nec tamen Urbs aequo haec animo tulit, neque navium eſt aut moenium inopiam cauſata, verum quaſi ipſos, quocunque ſe moverent Lacedaemonii, oporteret occurrere, civitate bellicis periculis apud ipſa cladium monumenta objecta, ad Haliartum contra Lyſandrum & Pauſaniam egreſſi, Boeotiam liberarunt: ſic ut probe ſentiret Lyſander, nequaquam ſe Athenas, ut putarat, cepiſſe, ſed pueriliter de iis velut ſomniaſſe, quum illae quidem jacturam ſuam mox recuperaſſent, ipſe vero amiſſa Graeciae adminiſtratione inter coeteros jaceret. Quin & jam Corinthios paulo poſt Urbe digna apprehendit ultio, qui ad Urbem itidem confugerunt; quae quum nunquam ſatis magnas de illis poſſe poenas ſumere videretur, idem tamen de ipſis quod ante de Thebanis ſtatuens, opem Corintho tanquam ſuae tulit: quumque diuturno bello multa pro ipſis ſuſce-

1 P. Steph. κρίνει. 2 P. Steph. καὶ θαυμαστὸν πόλεμον. 3 Bar. 7. ὑπὲρ Θ. 4 Coll. Nov. ἡμῶν. 5 Xenoph. γ'. *Cant.* 6 Forte πώ. 7 Bar. 7. εἰκάσειε. 8 Xenoph. δ'. *Cant.*

piſſent

τε πολλὰς προκινδυνεύσαντες, καὶ τειχίσαντες αὐτὰς, καὶ τὴν πόλιν ἀφ' ἁπάντων φυλάξαντες, κάλλιστον ἐκεῖνο ἐπέδειξαν· ἔχοντες γὰρ τὸν ἀκροκόρινθον, καὶ πρὸν αὐτοῖς κατασχεῖν τὴν πόλιν, ἡνίκ' ἐβούλοντο, οὐκ ἐδέξαντο, οὐδὲ ἐβουλεύσαντο· ἔργῳ δείξαντες, ὅτι [1] ὧν τῶν προσηκόντων πολεμοῦσιν, οὐκ αὐτοῖς ἰδίᾳ τι προσάντες. [2] καὶ τέλος εἰς τοῦτ' ἀπορίας κατέστησε Λακεδαιμονίους, ὥστε ὑπὸ τὴν Περσῶν βασιλέα πάλιν καταφύγοντες, καὶ δι' ἐκείνου ποιησάμενοι τὴν θρυλλουμένην εἰρήνην, τοὺς τὴν Ασίαν οἰκοῦντας Ελληνας προέμενοι, πρὶ ὧν οὐδὲν ἔγωγε κατηγορῶ. Ἀλλ' εἴ τις ἔροιτο αὐτοὺς, πότερον ἑκόντες ταῦτα συνεχώρησαν, ἢ βιαθέντες; εἰ μὲν ἑκόντες φήσουσιν, ἀνάγκη προδεδωκέναι φάσκειν, ὃ τίς ἂν πιστεύσειεν; εἰ δ' ἄκοντες, καὶ δι' ἀνάγκην, ὁμολογοῦσιν ἡττῆσθαι δήπου πρὸς τὴν πόλιν τοῖς ὅλοις· οὐ γὰρ ἂν, εἰγ' εἶχον [3] ὅπη χρήσονται τοῖς πράγμασιν, εἶτ' ἐξεπίτηδες τοιαύτην αἰσχύνην ὑπέστησαν. ὥστε [4] τῷ μόνῳ λειπομένῳ τῶν λόγων αὐτοῖς μαρτυροῦσι προέχειν τῷ πολέμῳ τότε τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' οὐχὶ μικρόν. ἐπεὶ δὲ τῆς εἰρήνης ἐμνήσθην, πάλιν ὀλίγα ταῦτα ἐπιμεληθεὶς βούλομαι βραχύ τι. δυοῖν γὰρ ὄντοιν ἐξ ὧν κρίνονται πόλεις, πολέμου, καὶ εἰρήνης, καὶ τούτων ἀμφοτέρων τοῖς Ελλησι πρὸς τοὺς βαρβάρους γενομένων, ὅτι μὲν τῷ πολέμῳ τοσοῦτον διήνεγκεν ἡ πόλις, ὥστ' ἃ μόνη κατειργάσατο, μέγιστα τῶν ἔργων ὄφελος· ἢ τοῖς ὕστερον εἴ τις [5] πείθοιτο, τοσοῦτον τῶν μεταξόντων ὑπερῆρεν, ὅσον περ ἂν [6] εἰ καθ' αὑτὴν ἠγωνίζετο. χρεὼν δὲ τούτων τοῖς τρισὶ καιροῖς μαρτυρεῖται· τὰ μὲν γὰρ πρῶτα τῷ πολέμῳ μόνη κατέπραξεν· ἐν δὲ τοῖς δευτέροις καὶ πρὸς τὸν βασιλέα προκινδυνεύσασα τὰ ἀρίστεια ἠνέγκατο· τὰ δ' αὖ τελευταῖα αὐτῆς ἐστιν ἴδια, καὶ πρὸς Κύπρον καὶ Παμφυλίαν ναυμαχίαι, καὶ πεζομαχίαι, καὶ ὁ πολὺς δρόμος· ὥστε καὶ μόνη τοὺς βαρβάρους, καὶ πρώτη ἐνίκησε, καὶ σὺν ἄλλοις γενομένη, οὐκ ἔλαττον

pissent proelia, eosque & moenibus & omni munitione tutati essent, postremo, quod fuit pulcerrimum, quum Acrocorintho capto possent oppido potiri, nihil minus cogitarunt nec fecerunt: ac ostenderunt se ut patronos pro clientibus, non pro sese bellum gerere. Denique ad eam consilii inopiam Lacedaemonios redegerunt, ut ad Persarum regem denuo se recipientes, vulgatam pacem fecerint, Asiaticis Graecis proditis; quod ut nolim equidem reprehendere, ita libens ex ipsis quaesierim, utrum sponte illa, an coacti concesserint. Etenim si sponte dicent, proditionem fateantur necesse est, quod non fit verisimile: sin vi compulsi, Urbe se toto genere inferiores fuisse testantur, quum non fuerint rem tam pudendam ultro commissuri, nisi consilii fuissent inopes. Ergo, quae sola relinquitur ipsis ratio, hac Urbis in bello praestantiam non vulgarem indicant. Et quum pacis mentionem feci, paulum quiddam de ea repetam. Nam quum duae sint omnium civitatum probationes, pax, & bellum, quorum utrumque Graecis cum barbaris intercessit; in bello quidem Urbs ita excelluit, ut maximas res sola gesserit: aut si quis posteriores magis approbet, in iis adeo socios superarit, quasi per se certasset. Jam tribus praeterea temporibus declarata fuit: quandoquidem & initia belli sola confecit; & in posterioribus cum Rege congressa primas tulit; postrema vero sibi sola vindicat, pugnas videlicet tum terrestres tum navales juxta Cyprum & Pamphyliam magno progressu confectas. Quapropter & sola barbaros & prima vicit, cum aliisque conjuncta, ipsos non

1 Coll. Nov. τότε. 2 Xenoph. ε'. *Cant.* 3 Lege ὅτῳ. 4 P. Steph. σὺν τῷ. 5 Bar. 7. πάθοιτο. 6 Bar. 7. ἐὰν καθ'.

minus

τὰς συμπαρόντας, ἢ τὰς ἀντιπάλους ἐνίκα· καὶ παρέμεινε μόνη. Ἀλλὰ μὴν τό τε εἰρήνης ὅσον τὸ διάφορον; ἡ μέν γε τῆς πόλεως ὑποτάττει τῷ Βασιλεῖ, καὶ κελεύει ταῦτα ποιεῖν· ἃ γὰρ ἐᾷ πλεῖν εἴσω Χελιδονέων καὶ Κυανέων, εἰ δὲ ὑπὲρ τῆς ἵππου μέγα φρονεῖς, οὐδὲν μᾶλλον ἐτλᾷς [2] ἄχρι θαλάττης, ἀλλ' αὐτῆς, φησί, τῆς ἵππου δρόμον ἡμέρας τῆς θαλάττης ἀποχήσεις, καὶ ἀκούσῃ περὶ τῶν Ἑλλήνων ὁμοίως τῶν τε ἐν τῇ Ἑλλάδι, καὶ τῶν ἐν τῇ σεαυτοῦ. ταῦτα μὲν ἡ τῆς πόλεως εἰρήνη λέγει· ἡδὲ ἑτέρα, τὰς δὲ Ἀσίαν οἰκούσας Ἕλληνας ἀκούειν [3] τοῦ Βασιλέως, καὶ ταῦτα ποιεῖν ὅ, τι ἂν βούλῃ περὶ αὐτῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ δίκαια ὁρίζειν [4] προστέθεικεν. Ἆρ' ἴσον τὸ κεφάλαιον, ἢ μικρὸν τὸ διάφορον, ἀλλ' οὐ πᾶν τοὐναντίον;

Πάλιν δὴ τὰ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, καὶ τὰς τῶν ἐν αὐλοῖς πολέμων καταλύσεις. [5] ἡ μὲν τοίνυν
295 πόλις, οὓς εἷλε [6] Λακεδαιμονίων οὐδὲν κακὸν ποιήσασα, ἀπέπεμψε μετ' εἰρήνης, ὥσπερ ἀρχὴν ἀρετῆ νενικηκέναι. [7] οἱ δ' ἐν Ἑλλησπόντῳ Λακεδαιμονίων, ὅτε γὰρ εὐσεβὲς εἰπεῖν, οὓς ἔλαβον τῇ ναυμαχίᾳ κλαπέντας Ἀθηναίων, ἀπέσφαξαν παράχρημα, καὶ πλέον οὐδὲν προσέθημι, καὶ ταῦτα ὑπάρχοντος [8] αὐλοῖς δὲ παραδείγματος οἴκοθεν, οἷα περὶ τοὺς δυστυχήσαντας ἡ πόλις ἐστίν· ἀλλ' ὅμως οὐδ' ὅπως ἐμιμήσαντο, τοσοῦτον [9] ἀπέσχον δὲ σῶστοί γ' ἂν αὐλοὶ δικαιωθῆναι καὶ δόξαι. ἔπι δ' οἱ μὲ οὐδὲν ἀποχρῶν ἡγήσαντο, ἀλλ' ἄχρι τῶν τειχῶν ἦλθον καθαιρέσεως· ἡ πόλις δ' ἅπαντας Πελοποννησίους πρὸ τοὺς ἄνω χρόνους νενικηκυῖα, ὡς ἐκομίσατο τὴν Εὔβοιαν, οὐ προῆλθε πλέονος, [10] ἀλλὰ καὶ ἃ πρὸ πολέμου προείληφε, καὶ ταῦτ' ἀπέδωκεν ἔχουσα, Μέγαρα, Νίσαιαν, Τροιζῆνα, Ἀχαΐαν, Πηγάς. δοκεῖ δ' ἐμοί γε καὶ ὁ τῶν αἰχμαλώτων, καὶ πᾶν ὅλως ὁ [11] τοιοῦτος, διπλῆς ἀρετῆς [12] (καὶ) τῇ πόλει σημεῖον, οὐχ, ὡς ἄν τις [1] φήσαι μόνον οὐποτὲ φιλανθρωπίας. ὅσοις μὲ γὰρ οἴμαι παρ' ἐλπίδας [13] ἢ δυνάμιν τὰ τοιαῦτα κατορθοῦται, τὴν παρούσης ἔχον-

minus atque hoſtes ſuperavit; ac ſola reſtitit. Jam vero pacis quantum eſt diſcrimen? quae enim Urbis eſt, ea Regi imperat, eumque parere cogit, nec intra Chelidoneas & Cyaneas navigare permittit, aut ad mare, quamvis equitatui confidat, accedere, verum ipſius equi diurno itinere ab eo abire, & de Aſiaticis Graecis non minus quam de aliis audire. Atque haec quidem ait urbis pax: altera vero quid? Aſiaticos Graecos Regi parere, eumque de illis quodcunque libet ſtatuere, & aliis jus ſuum praefinire. Haec utrum parum diſtant, an potius omnino ſunt contraria?

Nunc ad res cum Graecis geſtas, & bellorum in iis exitus, veniamus. Et Athenienſes quidem quum Lacedaemonios cepiſſent, impunitos cum pace dimiſerunt, quaſi virtutis ipſis ſufficiſſet victoria: Lacedaemonii autem in Helleſponto (ſic enim convenit dicere) quoſcunque Athenienſium proelio navali interceperant, confeſtim jugularunt, ne quid dicam gravius, quum tamen domeſticum ipſis ſuppeteret exemplum, e quo Urbis erga devictos humanitatem diſcerent: verum ne ſic quidem ipſam ſunt imitati, nedum priores tale quid poſſent edere. Illi praeterea, quum nihil ſufficere putarent, ad moenium uſque demolitionem ſunt progreſſi: Urbs autem quum Peloponneſios omnes prius ſuperaſſet, poſtquam Euboeam recuperavit, non modo nihil petiit amplius, ſed etiam quae bello praeoccuparat, ultro reddidit, Megara, Niſaeam, Troezenem, Pegas, & Achaiam. Jam quae cum captivis egit, ac reliqua ſimilia, duplicis virtutis, non humanitatis duntaxat, ut dicat aliquis, indicia prae ſe ferunt. Quibus enim praeter ſpem aut vires talia ſuccedunt, ii fortunae ſo-

1 Bar. 7. γε. 2 Bar. 7. μέχρι. 3 Abeſt a P. Steph. 4 P. Steph. προστέθηκεν. 5 Thucyd. α'. *Cant.* 6 P. Steph. Λακεδαιμονίους. 7 Xenoph. β'. *Cant.* 8 P. Steph. τοῦ παραδείγματος αὐτοῖς. 9 P. Steph. ἀπέχουσι. 10 Thucyd. α'. 11 Bar. 7. & Coll. Nov. τοιοῦτον. 12 Poſt φήσαι in marg. Coll. Nov. καὶ δυνάμιν. 13 Deeſt in Coll. Nov.

ται τύχης· ὥσπερ οἱ θηρᾶν ἀδυνατοι, ὃ λαφθὲν ἀπροσδοκήτως, ἢ μεθιᾶσι, ἢ δ' 296
ἂν ἀποδόσθαι τις ἀξιώσῃ, τὴ ἀξίας [1] τιμήσαντ' ἂν, ἀλλὰ τὴ αὐτῶν ἀδυναμίαν προϊ-
ηντες, πλεονάζουσιν. ἦδ' οἰκεία σωφροσύνη ἑαυτῆ κρείττων ὅσα τοῖς ὅλοις, οὐδὲ πώποτ'
ἐμακρολογήσατο, ἐξ ἴσου τοῖς παροῦσι τὰ ἀπόντα ἐλπίζουσα· διὸ πάντα ῥᾷον τοῖς πο-
λεμίοις ἀπέδωκεν, ἢ κεῖνοι τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἀπῄτησαν. καὶ μὴν ὅστις μὴ εἰς Λακεδαι-
μονίων τῆς πόλεως ἐκράτησεν, οὐδ' ἂν εἰς εἰπεῖν ἔχοι, ὅπου γε [2] μηδ' ἀπὸ κοινοῦ μό-
νοι· Ἀθηναίων δ' ἀνὴρ εἷς τῆς θαλάττης Λακεδαιμονίοις ἀφείλετο τὴ ἀρχὴ, μόνος
ἀνθρώπων ἅμα τῷ βασιλεῖ στρατηγήσας, καὶ τῇ πόλει, μᾶλλον δὲ τοῖς Ελλησιν. οὐδ'
ὁπωσῶν γὰρ τὴν πιστευσαντα ἀδικήσας, ἐτείχισε τὴ πόλιν, καὶ τοὺς Ελληνας ἠλευθέ-
ρωσε, Λακεδαιμονίους κατὰ νῆσον καὶ πόλιν νικῶν. αὐτὴ τοίνυν τῆ τῆς θαλάττης
ἀρχῆ ἡ μὲ πόλις, ἐξ ὧν τὰς [3] βαρβάρους τὰς φύσει πολεμίους ἐνίκησεν, ἐκτήσαλο.
οἵδ' ἐξ ὧν ἡ πόλις ἠτύχησε, [4] κτησάμενοι τοίνυν τὴ ἀρχὴν, οἱ μὲ ὕστως ἔκρατα διεῖλον, 297
ὥστε τὸν δικαίσαντα παρ' αὐτοῖς τοῖς Ελλησι, δίκαιον κληθῆναι μόνον Ελλήνων ἀπὸ τύ-
του· καὶ μηδὲν δεῖν θειοτέρου σύμβολον εἰπεῖν τῆς ἐπωνυμίας, ἣν δι' ἐκείνου τότε
ἡ πόλις ἐκτήσατο. οἱ δ' ὕτω τοὺς προδόντας [5] ἑαυτοὺς διέθηκαν, ὥστε κάλλις' ἀν-
θρώπων ἀπελογήσαντο ἅπερ τῶν κατὰ κρημνούς τινας αὐτῶν γενομένων παρ' ἐκείνων τῇ
πόλει· ἄτοπον δ' οὐκ ὠμότητος, [6] οὐδ' ἃ τις ἂν φαίη τῶν ῥᾳδίως εἰωθότων ὑβρίζειν,
ἀλλὰ τὸ μὴ ἐξικνεῖσθαι τὰς φύσεις ἄχει τὸ ἴσου. καὶ μὴν, [7] οἱ μὲν πλέον ἢ ἑβδο-
μήκοντα ἔτη κατέσχον, οἵδ' οὐδ' εἰς τρεῖς Ολυμπιάδας διεφύλαξαν τὴ ἀρχήν· οὕ-
κουν, ὡς ἀληθῶς, ἄλλως γ' ἂν εἴη, εἰ μὴ τὸ πρῶτον Ολυμπίων προσαγόντων
παρέλαβον.

lent inniti: quemadmodum qui venari neſciunt, ſi quid inſperantes ceperint, non dimittunt; nec ſi quis, ut illud vendant, eos roget, ſecundum valorem aeſtimant, imbecillitate ſua rei pretium metientes. Haec autem, quum ſe toto genere praeſtare cognoſceret, nunquam ſordidius ſe geſſit, quoniam de abſentibus non levius quam de praeſentibus ſperabat: ideoque citius omnia hoſtibus, quam illi ſua peterent, reddidit. Quid quod Urbis imperium nemo Lacedaemoniorum ſolus occupare potuit, ac ne univerſi quidem: Athenienſis autem unus maris imperium Lacedaemoniis abſtulit, quum ſolus, Regi ſimul & Urbi, atque adeo Graecis, exercitum duxiſſet? Urbem namque munivit, & Graecos liberavit ſine ullo ejus, cujus auſpicia ſequebatur, damno, Lacedaemoniis terra marique devictis. Ipſum porro maris imperium, quod illi ex Urbis clade, Urbs e barbarorum, naturalium nobis hoſtium, victoria ſibi comparavit. Jam adepto imperio, hi quidem ea rerum ſingularum diſtributione ſunt uſi, ut qui ea adminiſtravit, ſolus Graecorum deinceps Juſti cognomen inter Graecos ipſos obtinuerit: nec alia requiratur ejus appellationis, quam per illum Urbs conſecuta tum fuit, amplior nota. Illi autem eos, qui ſe dediderant, ita exceperunt, ut praeclariſſimam illis criminibus, quae ſingulis temporibus a quibuſdam Urbi ſunt impoſita, excuſationem compararint: quae tamen non ad crudelitatem, nec ad ea quae reprehenſores objicere ſolent, ſed ad ingeniorum inaequalitatem referri debent. Deinde quum hi plus LXX annis imperio potiti ſint, illi vix ad luſtra tria illud habuerunt, quum quidem ante luſtrum inceptum occupaſſent.

1 Sic MSS. edit. Flor. τιμήσαντ' ἄν. P. Steph. τιμήσαιτ' ἄν. 2 Bar. 7. ἠδέ. 3 P. Steph. non agnoſcit. 4 Bar. 7. κτησαμένη. 5 Alii αὐτούς. 6 Bar. 7. ἠδ' ὅ. 7 Deeſt in Bar. 7.

At-

Ταῦτ' ὄζιν ἃ ἐγὼ τοῖς παρεξετάζειν βυλομένοις ἄχθομαι. ἴσως μὲν ὃν καὶ γὼ ποι ποιεῖν ἄτοπον δοκῶ, μεμφόμενος μὲ, αὐτὸς δ' εἰς τὺς ὁμοίυς λόγυς [1] παρελήλυθώς, καὶ δι' αὐτά γε ταῦτ' εἰρηκὼς αὐτύς, δι' ἃ φημι δεῖν μὴ λέγειν. ὃ μὲν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τύτων καὶ μάλις' ἄν τις καπίδοι, ὡς ὅτε ἡ χάρις θαυμαστὴ, ἣν οἴονται, τῇ πόλι [2] καταπίπτειν, ὅτ' ἐξεπίτηδες τά γε τοιαῦτα ἀγωνιστέον, [3] ὥς' εἴ τις ἀξίοι καὶ ἡμῖν ἄρρητα ταῦτ' εἶ), χρεὸν τύτυ χάριν εἰρῆσθαι· χωρὶς δὲ τύτων, ἄνευ βλασφημίας οἱ λόγοι γενόνασι, καὶ τῆς παρεσύσης χρείας ἕνεκα. ὃ γὰρ ἦν ἄλλως ὁ παρελόμην ἀποδεῖξαι, ὡς' ἐξ ὧν ἔφευγον, οὐκ [4] τούτων παρῆχθαι εἰπεῖν. δοκοῦσι γάρ μοι Λακεδαιμόνιοι ὅ τῦ παρ' [5] Ομήρῳ Τεύκρου πρὸς Αἴδυτα, πεπονθέναι πρὸς τὴν πόλιν. καὶ γὰρ ἐκεῖνος τ' ἄλλων παρακινδυνεύων, ὡς τ' Αἴαντα ἀναχωρεῖ, καὶ δι' ἐκείνυ φάνεται, ὡς δ' αὖτως καὶ κρύπτεται, καὶ Λακεδαιμόνιοι [6] οἱ τ' Ελλήνων πρέχοντες, καὶ [7] παρακινδυνεύοντες τῆς ἐν ταῖς χρείαις, παῖδες τῇ πόλι βοηθεῖν εἰσί. τεκμήριον δὲ τ' γῆν ἐπαρχόντων, καὶ περιαιρεμένων αὐτῶν, μέγιστα ταῦτ' ὄζιν ὧν κεκοινωνήκασι τῇ πόλι· καὶ τύτων ἃ μὲ διείλοντο, ἀπέτυχον· ἃ δὲ σὺν τοῖς ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπράξαν, ἐνδοξόταl' ἀνθρώπων [8] κατώρθωκε. ὅτω δεῖ τῆς πόλεως καὶ φάνονται καὶ κρύπτον) πάλιν. ὃ μὲν, ἀλλ' ἔγωγε ὅτω βούλομαι γὼ
299 μὲν εἰς τύτυς ἐξήχθην τὺς λόγυς, ὡς' ἐβυλόμην ἂν καὶ τὰ τρόπαια, ἃ μέλλω λέγειν, ἀπ' [9] ἄλλων ἐπάρχειν ἀνακείμενα τῇ πόλι, καὶ μὴ ἀναγκαῖον εἶ) προσθέναι τοῖς πολλοῖς, ὅπ ἀπὸ Λακεδαιμονίων. νῦν δ' αὐτὰ [10] τὰ πράγματα ταύτην ἄγει, ὡς' ὃ μὲ παρεξεπάσαι χάριν εἰρήσε), ἀλλὰ μὲ μὴ παντάπασι τὰς πράξεις παρελθεῖν· καὶ δὴ εἰσὶν ἃς παρεξέλιπον· δεῖ δὲ, ὡς ἔοικεν, ὃ τῦ τυχόντος δρόμυ. [11] ἐνίκησε μὲ τοίνυν [12] ἐν Λεχαίῳ, καὶ

Atque haec fere ſunt propter quae comparationes iſtas aegre fero; quanquam & ipſe quibuſdam abſurde facere videbor, qui in eum ſermonem, quem vituperabam, inciderim, eumque ea de cauſa, propter quam meo judicio fuerat omittendus, habuerim. Quinimo hinc vel maxime perſpicitur, nec magnam illos ab Urbe gratiam inire, nec eſſe haec de induſtria tractanda. Quapropter ſi quis a nobis etiam velit haec praeteriri, hactenus certe dicta ſint, quum praeſertim ſine calumnia ſint prolata, atque etiam neceſſitate urgente: quandoquidem aliter propoſito meo ſatisfacere non poteram. Quo fit ut quae tacendi cauſa fuerit, eadem ad dicendum me compulerit. Videntur enim Lacedaemonii eodem modo ad Urbem, quo Teucer Homericus ad Ajacem, ſeſe habere. Nam ut ille pro reliquis proelians ad Ajacem ſe recipit, a quo proditur pariter & tegitur: ita Lacedaemonii, qui pro Graecis ut principes opponere ſe ſolebant, puerorum vicem Urbis comparatione ſubeunt. Quaecunque enim praeclare geſſerunt, in iis Urbis auxilio ſunt uſi, ſic ut & privatas res infoeliciter, & cum Urbe conjunctas foeliciſſime peregerint. Ita fit ut ab Urbe tum prodantur tum celentur. Quid quod tam invitus in hunc ſermonem deveni, ut etiam tropaea, quae recenſebo, ab aliis eſſe Urbi parta cupiam, ne pleriſque Laconicum nomen eſſet inferendum? Quoniam vero res ipſae nos huc adigunt, haec non tam contentionis gratia dicemus, quam ne res omnes tranſeamus, ut in quibuſdam fecimus, nec eſt leviter progrediendum. Primum igitur ad Lechaeum vicerunt, omni

1 Bar 7. παρελήλυθώς. 2 Coll. Nov. καταθέαζ. 3 P. Steph. ὡς ἔπ τις ἀξιοίη. 4 Coll. Nov. τύτυ. 5 Iliad. θ'. 6 P. Steph. non agnoſcit. 7 P. Steph. παρακινδυνεύσαντες, & mox παραβάλλειν. 8 Bar. 7. κατέπραξαν. 9 Coll. Nov. ἀλλήλων. 10 Deeſt in P. Steph. 11 Xenoph. δ'. *Cant.* 12 Bar. 7. & Coll. Nov. ἐν τῇ.

διέφθειραν μιᾷ πᾶν ὃ στρατόπεδον, εἶλον [1] δὲ καὶ ἐν Κορίνθῳ φρούρια, καὶ τὰς ἐγκαθεζομένας [2] Λακεδαιμονίων ἐξήλασαν, καὶ τὰ τείχη κατέσκαψαν· ἦλθον [3] δ' εἰς Ἀρκαδίαν, καὶ μέχρι τῆς Λακωνικῆς, [4] κατέκλεισαν δὲ τοὺς [5] ἐν Φλιοῦντι, καὶ τῶν ἐπεξελθόντων τρόπαιον ἔστησαν, καὶ Μαντινέων πάλιν καὶ Σικυωνίων αὖθις ἐν ᾧ πεδίῳ, καὶ τῶν συμμάχων. παρέπλευσαν δ' ἄχρι Βυζαντίου, καὶ πάντα ᾧ τρόπῳ [6] Θρᾴκιον τόπον δι' [7] ἑαυτῶν ἐποιήσαντο, ἐνίκησαν δὲ τοὺς ὁπλοίπους τῶν ἁρμοστῶν, καὶ τοὺς φρουροὺς ἐν Μηθύμνῃ, καὶ τοὺς Ἀβύδῳ. [8] τοσοῦτον αὐτοῖς τρόπαιον, [9] ὥστε καὶ [10] τοὺς Θρᾳκῶν βασιλεῖς δίκαξαν. γενομένου δὲ [11] τοῦ περὶ τὴν Καδμείαν ἀπροσδοκήτου κακοῦ, μόνοι τῶν Ἑλλήνων καὶ τὸ τῆς αἰσχρᾶς 300
εἰρήνης δίκημον, καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων καλά, καὶ ὡς ἀληθῶς δίκαια ἐτήρησαν Λακεδαιμονίοις ἐπεξελθόντες· ὧν ἀμφοτέρων τί χρὴ μεῖζον εἰπεῖν περὶ τῆς πόλεως; τῷ τε γὰρ εἰρήνῃ ἕξαιτοι τῶν Ἑλλήνων συνεχώρησαν, καὶ ὃ πρότερον, πρὶν ἔγνωσαν ὅτι ὃ μόνον Λακεδαιμονίοις ἅμα, καὶ βασιλεῖ, καὶ Σεύθῃ, καὶ Διονυσίῳ, καὶ Πελοποννησίοις ἀνάγκη πολεμεῖν (ἐπεὶ περὶ τοῦτο γε ἦν παρεσκευασμένοι) ἀλλὰ καὶ τοῖς συμμάχοις τοῖς σφετέροις αὐτῶν· ὅτῳ προὔδοσαν καὶ ὑφ' ὅτου ἀπάσαις ταῖς ψήφοις ὑπέμειναν, ἀλλὰ τῶν γε πεισάντων κατέγνωσαν· ἡγούμενοι μὲν διὰ τὴν [12] ἑαυτῶν τε φύσιν, καὶ ὃ δεμιτὸν, μετὰ τῶν προπαίων ὄντων τῶν Ἑλλήνων βασιλέως ἀκροᾶσθαι συγχωρῆσαι. [13] ἐπειδὴ δὲ καὶ διὰ ταύτην τὴν εἰρήνην παρῆλθον εἰς Θήβας, [14] ὧν ἐγὼ φεύγω λέγειν τὄνομα ὑπὸ τοιούτοις, καὶ [15] μόνον μετὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ μόνοι τῶν πραγμάτων ἀνθήψαντο, ὥσπερ ἑρμαῖον λαβόμενοι· καὶ καὶ οὐκ εἶδος εὐεργεσίας ἐπεδείξαντο, ἀλλ' οὐδὲν εἶδος εὐεργεσίας ἀπέλιπον, δεξάμενοι μὲν τὴν φυγήν, καὶ τὴν παρεῖναι αὐτοῖς συνθέντες, καὶ παρδέ- 301
ξαντες ὥσπερ δρᾶμα παρ' αὐτοῖς· ἀτέλειαν δὲ, καὶ πολιτείαν, καὶ πάντων μετουσίαν δόντες,

prope exercitu deleto: deinde Corinthiaca praesidia ceperunt, ejectis Lacedaemoniis, murisque subrutis: tum in Arcadiam ad Laconiam usque sunt progressi, conclusisque Phliuntiis, tropaeum de iis, qui fuerant contra ipsos egressi, erexerunt, ut & de Mantinensibus, Sicyoniis, atque sociis. Postea Byzantium navigarunt, omniaque circa Thraciam loca ceperunt, reliquis insuper Harmostis, praesidiisque tam Methymnaeis quam Abydenis, profligatis. Quin & eo usque valuerunt, ut reges Thraciae in concordiam redigerent. Denique quum insperata clades ad Cadmeam esset accepta, soli ex Graecis & pacis turpis & Graecorum jus defenderunt, bello contra Lacedaemonios suscepto: quorum utrumque maximum debet censeri. Ultimi enim inter Graecos in pacem consense-
runt, quum scirent, non cum Lacedaemoniis, & Rege, Seuthe, Dionysio, ac Peloponnesiis modo (hactenus enim jam instructi erant) sed & cum sociis alioqui sibi pugnandum esse, quanquam nec sic rem totam comprobarunt, quin vel ejus autores condemnarent, quod id sibi nefas ac praeter naturam crederent, Regi ante tropaea quenquam aures praebere. Postquam vero contra pacis hujus decretum Thebas adorti sunt, quos vix nominare sustineo, tum hi & primi Graecorum & soli rerum administrationem tanquam oblatam capessere sunt aggressi, nec tam unum ediderunt beneficii genus, quam nullum omiserunt, quum & profugos reciperent & rem totam ipsis componerent, quasi fabulam docentes, & immunitatem atque reipublicae rerumque omnium societatem ipsis praeberent,

1 Bar. 7. ἢ καὶ τὰ. 2 P. Steph. τοῖς Λακεδαιμονίων. 3 Abest a Coll. Nov. 4 Bar. 7. κατέλυσαν. 5 Coll. Nov. ἐν τῇ. 6 Bar. 7. Θρᾴκης. 7 Alii αὐτῶν. 8 Coll. Nov. τοσοῦτο δὲ. 9 Xenoph. ς'. *Cant.* 10 Bar. 7. τοὺς. 11 Coll. Nov. ἢ τὴν. 12 Alii αὐτῶν. 13 Bar. 7. ἐπεὶ. 14 Lacedaemonios. *Cant.* 15 P. Steph. μόνοι.

quem-

ὥσπερ τοῖς ἐκ Κορίνθου, καὶ Θάσου, καὶ Βυζαντίου μεταστᾶσιν. ἔπειθ' ὡς καὶ [1] τῆς ἀφ' ἑτέρων ὅπλων ἐδέησε βοηθείας, ἐξελθόντες μικρῷ δεῖν ἅπαντες, ὥσπερ πομπῆς ἀλλ' ἢ κινδύνων μεθέξειν μέλλοντες, τὴν πρότερον αὐτῶν ἔξοδον μιμησάμενοι, τῇ δὲ γνώμῃ καὶ ὑπερβαλλόμενοι. τότε μὲν γὰρ οὐκ οὔσης αὐτοῖς συμμαχίας πρὸς Θηβαίους ἐξῆλθον, ἐν δὲ τοῖς χρόνοις τούτοις, καὶ τὴν στηλῶν τὴν περὶ [2] τῆς συμμαχίας ὑπὸ Θηβαίων καθῃρημένων, ἀλλ' ὅμως οὐχ ὑπελογίσαντο τὴν ἄνοιαν αὐτῶν τῇ χρείᾳ, οὐδὲ μᾶλλον τοῖς δικαίως κινδυνεύουσιν ὠργίσθησαν, ἢ τοῖς ἀδίκως ἐπελθοῦσιν. οὕτω δὲ λαμπροῖς τοῖς λογισμοῖς χρησάμενοι, πρέπουσαν τὴν τελευτὴν ἐπέθηκαν. οὐ γὰρ πρὸς μικρὸν ἐνίκησαν, οὐδ' ὡς φοβήσαντες μᾶλλον μόνον Λακεδαιμονίους· ἀλλ' ἐκβαλόντες τὴν φρουρὰν καὶ τὰς ἁρμοστὰς ἐποιήσαντο, ἀνήγαγον εἰς τὴν ἐξ ἀρ-
302 χῆς τάξιν τὴν πόλιν. καὶ τοῦτον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τὸν ἀγῶνα τῆς Θηβαίων, [3] τὸν δ' ἐφεξῆς ὑπὲρ αὐτῆς ἤραντο τῆς σωτηρίας αὐτῶν. [4] προξενηθέντων γὰρ Λακεδαιμονίων πρὸς ὃ συμβὰν, καὶ μετὰ πάσης συμμαχίας ἐπελθόντων, ἀντετάξαντο πρὸ τῆς πόλεως [5] τῆς Θηβαίων, στρατηγός τε φοβερωτέρους ἐκείνοις ἀντεπιστήσαντες, ἢ ἐκεῖνοι τοὺς [6] σὺν Ἀγησιλάῳ παρείχοντο, καὶ ἁπάντων σωτῆρες τῇ πόλει γενόμενοι. θείης [7] δὲ με παντοδαπά, ὥσπερ ἐν συγγραφῇ τῶν αὐτῶν χρόνων, ἃ μὴ ὅπως πάντα διεξελθεῖν εὔπορον, ἀλλ' οὐδενὸς στρατηγοῦ πάντα ἐξῆς. ὧν τι παρεὶς, τίνος μνησθῶ; [8] πότερον τὴν ἐν Νάξῳ ναυμαχίας, ἔργον τοσοῦτον; ἢ τῶν περὶ Κέρκυραν ἀγωνισμάτων; ἢ τὰ ὑπὲρ Θρᾴκης ὑπὲρ τῆς ἐκ προσχθέντων Ἑλλάδος; ἢ τὰ ἐν Ἀκαρνανίᾳ; ἢ τῶν πανταχοῦ; ἢ πάντα τὰ ἄλλα ἀφεὶς, ὃ μέγιστον [9] ἔχω καὶ θαυμαστόταδον, καὶ μόνον ὡς ἀληθῶς τῶν Ἀθηναίων ἄξιον πρᾶξαι, τοῦτο εἴπω; ὅ, ἐπειδὴ Θηβαῖοι Λακεδαιμονίους ἐν Λεύκτροις κρατήσαντες, [10] ἐξελεῖν ἐπενόουν, καὶ καλελέλειπτο τὰ πρόγονα ἐν

quemadmodum & Corinthiis, Thaſiis, ac Byzantinis exulibus. Deinde quum armis auxiliandum eſſet, omnes propemodum egreſſi ſunt, quaſi ad ſpectaculum,non diſcrimen,irent, priorem imitantes expeditionem, atque adeo, quantum ad conſilium pertinet, ſuperantes. Nam quum antea nullo ſocietatis vinculo cum Thebanis conjuncti exiviſſent,nunc etiam columnis, quibus inſcripta fuerat ſocietas, per Thebanos ſublatis, nihil magis eorum dementiam cauſati ſunt, nec tam iis qui juſte periclitabantur, quam qui illos injuſte invadebant, irati fuerunt. Quae quum ita praeclare ſtatuiſſent, decoro fine concluſerunt, inſigni parta victoria, qua non modo Lacedaemonios perterrerent,ſed ejectis praeſidiis & Harmoſtis, civitatem ſibi reſtituerent. Atque hoc quidem certamen pro libertate Thebanorum, quemadmodum id, quod ſequitur, pro ſalute ſuſceperunt. Quum enim Lacedaemonii hoc eventu exacerbati cum omnibus ſociorum copiis accurrerent, hi ante Thebas aciem contra inſtruxerunt,& magis horrendis ducibus, quam erat Ageſilaus cum ſuis, oppoſitis, ſalutem civitati attulerunt. Multae autem eorundem temporum res velut in hiſtoria mihi occurrunt, quas adeo non poſſim facile cunctas explicare, ut ne duci quidem ulli queam ſufficere. Earum vero quas, quibus omiſſis, recenſebo? utrum celebrem illam Naxiam pugnam, opus tantum? an Corcyraea certamina? an quae in Thracia pro Graecis, aut in Acarnania, aut ubique ſuſcepta ſunt? an potius, reliquis relictis, id quod maximum eſt, & ſolum eſt pro Athenienſium dignitate geſtum, proferam? Etenim quum Thebani Lacedaemonios proelio Leuctrico victos delere ſtatuiſſent, illique in ipſorum

1 Ita MSS. & *Cant.* edit. Flor. καὶ ἀφ' ἑτ. P. Steph. ἢ τοῖς ἀφ'. 2 Coll. Nov. τῶν συμμαχιῶν. 3 Coll. Nov. τό. 4 Xenoph. ε'. *Cant.* 5 Coll. Nov. τῶν. 6 Abeſt a P. Steph. 7 Coll. Nov. μοι. 8 Xenoph. ς'. *Cant.* 9 Bar. 7. non agnoſcit. 10 Bar. 7. ἐξελθεῖν.

peri-

τούτῳ Λακεδαιμονίοις, ὥστε δεῖν ἢ [1] θεῶν τινα χεῖρα ὑποφέχειν, ἢ τὴν πόλιν κληρονομῆσαι τῶν ἐκείνοις ὄντων κινδύνων ἐθελοντάς· καίτοι ἀφικτο μὲν κατ' ἀρχὰς εὐθὺς κήρυξ ἀγγέλλων τὴν Θηβαίων, ὡς ἐπ' εὐαγγελίοις ἐστεφανωμένος, ἦκε δ' ἡ Πελοπόννησος ἅπασα διδοῦσα ἑαυτήν, κελεύουσα ἐπ' ἀναιρέσει τῆς Σπάρτης ἡγεῖσθαι. εἰ δὲ μή, Θηβαίοις ἠπείλουν πολεμήσειν. οἱ δ' ὅτι μὲν τοῖς ἀγγέλου γε κήρυκος ὕστερος ἐδάκρυσε, ὥσπερ οἰκείαν τινὰ συμφορὰν ἀκούσαντες, καὶ ἀπέπεμψαν, ὥσπερ ἐκ τῶν βαρβάρων ἥκοντα, πλεῖον δὴ δόξης ψευσθέντα· τὴν δὲ Λακεδαιμονίων ἐρημίαν, ἀντὶ τῆς Πελοποννησίων ἑκουσίου συμμαχίας, καὶ τῆς φιλίας τῶν κρατιστόων, εἵλοντο· οὐχ ὧν ἐπεπόνθεσαν [2] αὐτοὶ μνημονεύσαντες, ἀλλ' ἃ πείσονται Λακεδαιμόνιοι πολιορθέντες, αὐτῶν τοῦτο λῦσαι νομίσαντες. [3] ὃ δὲ δὴ μάλιστα ἄξιον τῆς ἐκείνων φύσεως ἀγαθῶν, καὶ κρεῖττον ἢ καθ' ἄνθρωπον ἡγήσασθαι, ἐξὸν γὰρ [4] ἑαυτοῖς ἀκολουθοῦντας ἔχειν Λακεδαιμονίους [5] καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ἢ φείδεσθαι ὅτι κεφαλὴν ὠθοῦντας, συμμάχων, φυλετῶν, οἰκετῶν, ἁπάντων [6] ἐπανεστηκότων, ὅτι τοῖς ἴσοις ἐδέξαντο· καὶ πορευομένης ὥσπερ 304
φλογὸς τῆς Θηβαίων δυνάμεως ὅτι τὴν πόλιν τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Πελοποννήσου, μόνοι καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων στάντες, ἐκώλυσαν. ἐξ ὧν ὕστατοι πάντων ἐσώθησαν, ὥστε καταστῆναι τὴν πόλιν συνέδριον τῆς συμμαχίας ἁπάσης.

[7] Θαυμάζω τοίνυν τοὺς τὰ Μηλίων καὶ Σκιωναίων τολμώντων στασιάζειν τῇ πόλει. ποῦ γῆς ἢ θαλάττης ὄντες ταῦτα κατηγοροῦσι; πότερον ταῦτα μόνα ἀκούσαντες τῶν πεπραγμένων τῇ [8] κατ' ἠθῶν πόλει, ἢ ταῖς ἑαυτῶν [9] πατρίσιν οὐκ ἂν συμβουλεύσαντες, καὶ ταῦτα καὶ τἆλλα ὑπάρχειν, ὅσα τῇ πόλει; εἰ μὲν γὰρ φήσουσιν [10] συμβούλεσθαι, ἀντεπιδειξάντων οἷς ἀγάλλονται· εἰ δ' οὐκ ἂν φύγοιεν τὴν αἵρεσιν, εἴ τις αὐτοῖς [11] διδοίη θεῶν, [12] παυσάσθωσαν μείζοσιν ἢ καθ' ἑαυτοὺς λόγοις ἐγχειροῦντες. ἔτι τοίνυν πότερον

pericula, niſi eos deus aliquis reſpiceret, eſſent ſucceſſuri, quum jam a Thebanis legatus cum corona, velut ob laetum nuntium, veniſſet, & Peloponneſus tota ſeſe dedens, ad ſubruendam Spartam ducem ab Urbe poſtularet, niſi ipſam mallet ad Thebanos deficere: tum hi & ad legati narrationem, tanquam in clade propria, lacrymati ſunt, eumque, quaſi a barbaris veniſſet, ſpe ſua falſum dimiſerunt; & Lacedaemoniorum inopiam ultro oblatae Peloponneſiorum ſocietati, victorumque amicitiae praetulerunt: quum non tam injuriarum memores eſſent, quam ejus miſeriae, quam Lacedaemonii neglecti erant ſubituri, impeditionem ad ſe pertinere arbitrarentur. Jam illud maximam meretur admirationem, omnemque ſuperat humanam naturam; quum poſſent Lacedaemoniis terra marique pro famulis uti, vel calamitati ſuae relinquere, quos ſocii & finitimi & ſervi omnes oppugnabant, nihilominus aequo jure eos admiſerunt: & quum Thebani inſtar flammae ad urbem Laconicam & reliquas Peloponneſi partes ferrentur, ſoli ex Graecis & barbaris reſtiterunt. Quas ob res eo loco ſunt ab omnibus habiti, ut Urbs totius ſocietatis curia conſtitueretur.

Itaque mirari mihi ſubit eos, qui Melienſes & Scionaeos Urbi objiciunt. Ubi vero gentium commorantur ii qui illa reprehendunt? Utrum autem haec duntaxat ab Urbe geſta cognoverunt, an a ſua quiſque patria nec haec nec alia Urbana optarint peracta? nam ſive id negant, alia proferant de quibus glorientur: ſive aiunt, modo poſſent ipſis contingere, deſinant majora, quam pro ſe, diſputare. Deinde ſi qui-

1 Ita MSS. & ed. Flor. P. Steph. θεῶν, ἢ πνά. 2 P. Steph. αὐτῶν. 3 P. Steph. ὃ δὴ καὶ δή. 4 P. Steph. αὐτοῖς. 5 Deſunt καὶ κατὰ γὴν in Coll. Nov. 6 Bar. 7. ἀνεστηκότων 7 Thucyd. ε'. *Cant.* 8 Κατὰ ἦθος additur. *Cant.* 9 Bar 7. πατρίσιν. 10 P. Steph. συμβούλευσθαι. 11 Coll. Nov. δίοι. 12 P. Steph. παυσάσθων.

dem

τῆς πόλεως ἢ τ̃ συμβάντων κατηγορῶσιν; εἰ μ̀ γὰρ τ̃ πόλεως, οὐδέν, ὡς ἔοικε, τ̃ μεγίστων ὀπίσανται· ἀλλ' ἐκπέφευγεν αὐτὸς [1]ἀφ' ὧν ἡ πόλις γωρίζεται. εἰ δὲ τὰ συμβάντα μέμφονται, οὐχ ὅμοια τοῖς ἄλλοις, ὡς ἔοικεν, οἷς προείλετο ἡ πόλις, νομίζοντες, ὅτως μέμφονται· ὥσ' ἐξ ὧν ὁ πρ̃γμα κακίζουσι, τ̃ πόλιν ἐγκωμάζουσι. τότε γὰρ κακία κ̀ πόλεως κὰ ἰδιώτ̃ δείκνυται, ὅταν ἢ [2]μόνα πρ̀ προσῇ τὰ ἐπαίτια, ἢ πλείω τὰ φαῦλα τ̃ ὀφειλῶν [3]ἐλέγχῃ τις ἢ μείζω· προσκείσθω γάρ. ὅταν δ' ἐξετάζων ἁπ' ἀπάντων, ἑνὸς κὰ δυοῖν λαμβάνῃ, λέληθας ἐπαινῶν οἷς ἀφιῇς· ἄλλως τε εἰ [4]μηδὲ ἰδιώτ̃ ποιῇ τιμ̀ χρίσιν, ἀλλὰ πόλεως κὰ ταύτης πρεσβυτάτης τ̃ [5]Ελλήνων, κ̀ ἧ πλεῖστα ὑπάρχῃ τὰ δέοντα συμβάντα· εἰ δὲ δεῖ κ̀ περὶ τούτων ἀποκρίνασθαι, οὐκ ἐρῶ πῶς [6]οἱ μ̀ ταῦτα δυνηθέντες [7]προσηνέχθησαν τοῖς αὐτοῖς τούτοις πρ̀γμασι· ὅτε γὰρ λυπεῖν ἔγωγε οὐδένα τ̃ Ελλήνων προήρημαι, ἀλλ' ἀνεῖται πρ̀ γένει τ̃ Ελλήνων ὁ λόγος φιλοτιμία κοινή. ὅτ' ἂν ἑτέρως ὀφείλω δή πω μείζω κ̀ δεινότερα εἰργασμένως, ἀπολογία τοῦτ' ὀφείλω ὑπὲρ τ̃ πόλεως, ἀλλ' ὁμολογία μᾶλλον εἰς συγγνώμ̃ καταφεύγουσα· οὐδὲν ὧν δέομαι τοιαύτης ἀπολογίας. ἀλλά μοι δοκῶσιν ὅλως ἠγνοηκέναι τ̀ τ̃ πρ̀γμάτων φύ-
306 σιν, κ̀ ὥσπερ [8]ἐξοικεῖν τ̃ οἰκουμένης, οἱ τὸν τοιοῦτον πρ̀γματ̃ λόγους. πῶς γὰρ ἂν κὰ λογίζεσθ̀ φαίη τις αὐτὸς περὶ τ̃ ὄντων μετρίως, ἢ πῶς ὑπὲρ ἀρχῆς χρῆναι διαλέγεσθ̀, εἰ τοῦτο πρ̃τον ἠγνοήκασι τ̀ φύσιν αὐτῆς; ἅπασα γὰρ διὸπερ ἀρχὴ τ̃ κρειττόνων ἐστί, κ̀ πρ̀ αὐτὸν τ̃ τ̃ ἰσοτήτος νόμον. εἰ δὲ μή, πῶς ἴσον, ἢ πῶ δίκαιον, ἢ φόρους ἐκλέξειν ἀπὸ τ̃ ἀλλοτρίας, ἢ νόμους πλέναι τοῖς ὑδὲν δεομένοις, ἢ κρίνειν ταὐκείνων, ἢ πρoστάττειν, ἢ πολεμεῖν, ἢ κλᾶν τὰ [9]μὴ προσήκοντα; ὅλως γὰρ ὑδὲν τούτων ἀπὸ τ̃ ἴσου γίγνετ̀. ὥσ' εἴ τις ἀκει-

dem Urbem accuſant, nihil de rebus maximis, a quibus Urbs celebratur, videntur cognoſcere: ſin res geſtas, utique aliis eas diſſimiles judicant: itaque fit, ut quod in vituperium rei proferunt, eo laudent Urbem. Nam & civitatis & hominis cujuſvis vitium ita demum cognoſcitur, ſi mala in eo vel ſola, vel bonis plura aut majora (ut hoc adjiciamus) cernuntur. Qui autem, omnibus examinatis, unum aliquid aut item alterum reprehendunt, ii reliquis omittendis tacite laudant, praeſertim ſi non de homine, verum de civitate, eaque totius Graeciae antiquiſſima, plurimiſque rebus praeclare geſtis celeberrima, judicium fiat. Quin ſi etiam ad haec ipſa reſpondendum ſit, non dicam ut ii, qui poſt rerum potiti ſint, eadem peregerint: quoniam nolim Graecorum quenquam perſtringere, quum hanc orationem communi Graecorum ſtudio ductus inſtituerim: nec ſi aliorum graviora oſtendam peccata, id ad defenſionem Urbis potius, quam ad confeſſionem crĩminis cum veniae petitione conjunctam pertineat; quo fit ut hac defenſione non indigeam: verum qui tales habent ſermones, ii omnem rerum naturam ignorare, velut ſi e tota terra quae incolitur exularent, mihi videntur. Quomodo namque vel rerum commodam inire rationem, vel de imperio differere poſſint, qui ejus naturam primum ignorent? Omne etenim impeium eſt potentiorum, & non ſecundum legem aequalitatis exercetur; jam quomodo alioqui aut aequale ſit, aut quidem juſtum, ut quis alienae terrae tributum imponat, aut leges praeter neceſſitatem ferat, aut jura illis vel juſſa det, aut quae ſua non ſint occupet, quandoquidem iſta praeter aequalitatem fiunt? Quare ſiquis ex-

1 Δι' ὧν. P. Steph. 2 Bar. 7. μόνῳ. inter lineas autem χρ. μόνα. 3 Coll. Nov ἐλέγχοι. 4 Bar. 7. μὴ δι'. 5 Bar. 7. Ελλήνων. 6 Lacedaemonii. *Cant.* 7 P. Steph. προσηνέχθησαν. 8 P. Steph. ἐξω οἰκεῖν. 9 Deeſt in Bar. 7.

actius

δολογεῖται περὶ τῶν δικαίων, καὶ σοφιστὴς τις μᾶλλον βάλεται, ἢ τῇ τῶν πραγμάτων φύσει συγχωρεῖν, οὐκ ἂν φάναι ἁπαγεράφων πάσας ἀρχάς τε καὶ δυνάμεις ἁπλῶς· ὡς ἅπαντά γε ταῦτά ἐστιν ὑπὸ τοῦ δεσμῷ τῷ κρείττονι. εἶθ' ὑπὸ σοφίαν ἄνεισι μέχρι τῶν θεῶν, ἐλέγχων καὶ λέγων· ὡς οὐδὲ οὗτοι τοῖς ἀνθρώποις ἐξ ἴσου προσομιλοῦσιν, ἀλλ' ἥρπασται κρείττονες τινες. ἀλλ' οἶμαι ταῦτ' ἐστὶ γοητείας ἀξίων ἀνθρώπων. καὶ τὸν ἥλιον οὐχ ἑωρακόσιν, ὃς ἀφαιρεῖται τὰς ἄλλας ἀστέρας τὸ φαίνεσθαι. εἰ δὲ ἀναγκαῖον ὃ πάσῃ δυ- 307
νασείᾳ καὶ πάσῃ πολιτείᾳ τὰ τοιαῦτα προσεῖναι καὶ ὅτος ἐστὶν ἀρχῆς δεσμός, μὴ ἀπὸ ὅ ἴσα προὶς τὰς ὑπηκόους κεῖνεσθαι, τότε νικῶν ἀπίστως τις, ὅταν δείξῃ τῶν ἄλλων εἴτε Ἑλληνικῶν δυνάμεων, εἴτε καὶ βαρβαρικῶν βασιλειῶν [2] ἥττονος ἐλάττονι τῷ τῆς πλεονεξίας μεμομμένῳ χρησαμένῳ, ἢ ὃ τῶν Ἀθηναίων ἐστὶ δῆμον εὑρεῖν. φανήσεται γάρ, ἃ μὲ ἀφαιρούντας ἐβουλεύσατο, ἑνὸς ἀνδρὸς ἦθει κεχρημένου τῷ βελτίστου. ἃ δ' ἐγκαλοῦσί τινες ὑπὸ τῇ κοινῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἐξαμαρτών, ἀλλὰ τῇ τῆς ἀρχῆς ἀκολουθήσας ἀνάγκῃ· καὶ δυνάμει μὲν ἄρχων καταστὰς ὃ ἐξ ἀρχῆς, φιλανθρωπίᾳ δὲ ὃ τῆς ἀρχῆς [3] δεδωκώς, ἐκὼν μεθεὶς· καὶ χεδὸν αὐτῷ τῶν ἐγκλημάτων αἴτιος γεγονώς. πλείσῳ γὰρ τῷ κοινῷ καὶ μετείῳ προὶς ἅπαντας χρησάμενος, καὶ τρόπον τινὰ τῆς πολιτείας μᾶλλον κοινωνὸς ποιησάμενος, ἢ δυναστείας νόμῳ κατέχων, ταυτὸν τοῖς χρηστοῖς ἔπαθε τῶν δεσποτῶν· ὑπ' ἄλλην τ' ἄλλην ὑποίκειαν, χάειτος πρὸς οἷων ἔτυχεν, ἀλλ' εἴ τι προσπάγκασεν, ὑποφανῶς ἔδοξε βιάζεσθαι. καὶ μήν, εἰ μὲ ἔχουσας τὸ τῶν ὑπηκόων σχῆμα ταῦτ' εἰργασμένους 308
φάνεται, δῶμεν τοῖς ἐθέλουσι βλασφημεῖν· εἰ δὲ τὰς μὲν ἀποστάντας, καὶ πρὸς ἀξίαν ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν, τὰς δ' ὑπὸ τῶν φανερῶν πολεμίους ὄντας, ποτέρους ἄξιον ἐγκαλεῖν; οἶμαί γε τοῖς τὸ ἀνάγκην προσχοῦσιν. ἐπεὶ καὶκεῖνοί [4] μοι δοκοῦσιν, ὥσπερ ὑπέχουσι

actius juris naturam velit perquirere, nec potius aliquid rerum naturae concedere, quam ſophiſtam agere; is jam protinus omnia imperia & magiſtratus abrogabit, quum ea potentioribus ſerventur; atque etiam ad deos ipſos prae nimia ſapientia procedet, eoſque, quod non aequo jure cum hominibus agant, ſed imperium ſibi arrogent, calumniabitur. Sed haec, ut arbitror, ab iis diſputantur, qui in angulis educati, Solem nunquam viderunt, a quo ſolent aliae ſtellae lumine privari. Sin haec neceſſario cum omni imperio cohaerent, eſtque hoc imperii jus, ut princeps potiori ſit jure quam coeteri, ita demum cedam, ſi qua vel Graeca vel barbara poteſtas minus imperii jure quam populus Athenienſis uſa demonſtretur. Quemadmodum enim in praeclaris conſiliis optimi alicujus viri morem ſecutus eſt, ita in iis, quae calumniantur nonnulli, non ſecundum communem hominum naturam, ſed imperii neceſſitate ductus peccavit: quumque potentia ſua imperium eſſet ab initio adeptus, per humanitatem ultro dimiſit, ac ipſe pene ſibi criminum eſt autor factus. Nam quum maxima erga omnes familiaritate atque moderatione uſus eſſet, eoſque magis in reipublicae ſocietatem quodam modo vocaſſet, quam principatus jure cohibuiſſet, idem fere, quod ſolet benignis dominis accidere, paſſus eſt: ut non propter coeteram aequitatem gratioſus eſſet, ſed quum quid poſtularet, aperte vim facere videretur. Quin ſi quidem in eos, qui pro civibus ſeſe gerebant, haec perpetravit, nihil veto quominus incuſetur; ſin vero, qui partim defecerant, eumque praeter dignitatem contumelioſe acceperant, partim qui apertos hoſtes ſe profitebantur, dubium non relinquitur, quin ii qui neceſſitatem populo attulerunt, crimen omne ſuſtineant. Nam & illi eo quaſi pignore

1 Bar. 7. ἀπάσῃ. 2 P. Steph. ἡττωμένῳ. 3 Δεδωκὼς. P. Steph. 4 Bar. 7. μοι.

vi-

αὐτὸ τοῦτ' ἔχοντες ἐπαρθῆναι, καὶ τούτῳ μάλιστα πιστεύσαντες, ἁμαρτεῖν· ὁ γὰρ ἅπαξ τέλους κρατήσειν τὴν πόλεως, ἀλλὰ ᾧ μηδ' ἂν λιφθῶσι, μηδὲν δεινὸν πείσεσθαι, ὡς [1] Ἀθηναίους γε πεφυκότας σώζειν. δῆλον δὲ [2] ἃ γοῦν περὶ Μιτυληναίων [3] μετέγνωσαν, τίς ἔχει νικῆσαι πόλις, οἷς ἐξ ἀρχῆς [4] ἐβουλεύσαντο; ἐκεῖνοι γὰρ ἃ μὲν τῇ προτεραίᾳ διέγνωσαν, τὰ κρίσεως ἦν, καὶ ὧν ἠδίκηντο· ἃ δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν, τὰ πόλεως ἦν μόνης, καὶ ἡ τελίρης τὴν τελίρην κατειλήφει. θαυμάζω δὲ εἰ τῶν μὲν ἰδιωτῶν τὸ ἔργῳ πάντες ἀπολογίαν τιμῶσι, τὰ πό-
309 λεως δὲ οὐχ ὁρῶσιν οἱ σεμνοὶ τὰ ἔργα, δι' οἵων καὶ ὅσων ἀπολελόγηται περὶ τούτων. καὶ ἥλιόν μὲ καὶ σελήνης οὐχ ὅσα βλάπτουσι, κατηγορῶμεν, ἀλλ' ὅσων ἀγαθῶν αἴτιοι γίνονται, θαυμάζομεν. τὴν πόλιν δ', ἐξ ὧν οὐκ οἴοις τε ἦσθ' ἐκρύσε, ἀλλ' οὐκ ἐξ ὧν ἅπασιν ὠμίλησεν, οὐδ' ἐκ τῆς ὅλης φύσεως κελεύομεν; οὐκ οἶμαί γε. ὥσπερ ἂν εἴ τις τὰ τῶν θεῶν κατηγοροίη τοὺς σκηπτοὺς καὶ τοὺς βροντάς, καίτοι [5] εἰ πεισθῇ, τοὺς ὅλους καὶ κοινοὺς εὐεργεσίας αὐτῶν ἀμελήσας σκοπεῖν. ἡ τοίνυν πόλις, Σκιωναίους μὲ ἀνέσησε· τοὺς δ' Ἕλληνας [6] πάντας καὶ κοινῇ καὶ καθ' ἑκάστους ἔσωσε· καὶ ταῦτα μυριάκις. ἡδέως δ' ἂν πυθοίμην τί ῥᾳδίως ἀξιούντων αὐτοὺς τὰ [7] τοιαῦτα κατηγορεῖν, τίνας τοιούτους αὐτὴν ἀναιδεστάτους ποιησάμενοι φασιν, οἵους ἀναιδεστάτους ἐκώλυσε γενέσθαι Θηβαίους· ἢ τίνων τεῖχη καθελεῖν, οἷα Κορινθίοις ἀνέσησεν· ἢ τίνας τοιούτους ἀνελεῖν, οἵους διετήρησε Λακεδαιμονίους, καὶ τὰς μετ' ἐκείνων πόλεις, ἄλλοις τε πολλοῖς παλαιοῖς καὶ καλοῖς ἔργοις, καὶ τὰ τελευταῖα τῇ περὶ Μαντίνειαν, ἀρίστῃ τῶν Ἑλληνικῶν, οἶμαι δὲ [8] καὶ τῶν μνημονευομένων, ἱππομαχίᾳ.

310 Ὁ δ' ὥσπερεὶ κεφάλαιον τῶν χρόνων ἐκείνων ὅδε· καὶ ὁ πάσας τῇ πόλει καὶ τὰς ἄνω, καὶ τὰς τότε πράξεις ἐπεσφραγίσατο. Διονυσίου γὰρ τοῦ Σικελίας μὲν

videntur eaque fiducia elati peccasse: non quod Urbe perpetuo se potiri posse crederent, sed quod nec victos gravius quicquam esse passuros confiderent, quum Athenienses natura essent ad homines conservandos propensi. Quod enim de Mitylenensibus decretum revocarunt, quae potest civitas primis consiliis vincere? Ut enim quae pridie statuerant, judicii erant, & injuriae acceptae: ita quae postridie mutarunt, solius erant Urbis, quum quidem triremis una est alteram assecuta. Jam quum hominis cujusvis defensionem cum facto conjunctam omnes recipiant, miror eos Urbis res gestas tot ac tantas, quibus illa se purgat, non considerare. An vero Solem quidem ac Lunam non ob damna, quae nobis dant, accusabimus, sed propter commoda ab ipsis profecta mirabimur: de Urbe, non ex universa ejus natura & cum omnibus consuetudine ac familiaritate, sed ex offensionibus aliquot judicabimus? non puto: nisi quis etiam fulmina deorum ac tonitrua, motusque terrae velit calumniari, neglectis communibus atque universis beneficiis. Urbs igitur Scionaeos quidem expulit, sed Graecos omnes & communiter & separatim servavit, idque saepius. Velim autem ex iis qui haec temere exagitant, quaerere, num tales aliquos haec civitas vastaverit, quales prohibuit vastari Thebanos: aut moenia dejecerit, qualia Corinthiis erexit: aut homines occiderit, quales conservavit Lacedaemonios, & eorum socias urbes: cum aliis multis praeclaris olim gestis rebus, tum postremo ad Mantineam pulcerrimo Graecorum, atque adeo aliorum omnium, equestri proelio.

Jam vero, quod est horum temporum quasi summa, omniaque omnium aetatum facta civitatis obsignavit, quum Dionysius non Siciliae so-

1 Lege Ἀθηναίων γε πεφυκότων. 2 Thucyd. γ'. *Cant.* 3 Coll. Nov. *διέγνωσαν.* 4 MSS. & edit. Flor. ἐβουλεύσατο. 5 Bar. 7. ὅτι σεισθείη. Coll. Nov. εἴ τι σεισθείη. in marg. autem χρ. καὶ εἴ τις σεισθείη. 6 Alii ἅπαντας. 7 Bar. 7. τηλικαῦτα. 8 Xenoph. ζ'.

τυράννυ, πολλῶν δὲ καὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πόλεων [1]ἐπάρχοντος, εἰς νοῦν ἐμβαλλομένῳ ὅπη θέᾳ τῇ Ἑλλάδι, τῷ μήκει τοῦ πολέμων κεκακωμένῃ, καὶ τοῦτο μὲν τοὺς περιοίκους τοῖς Ἕλλησι βαρβάρους, πολυπραγμονικότος ἐκ πολλοῦ· τοῦτο δὲ [2]τὸν Περσῶν βασιλέα καλοῦντος, καὶ τὸ πρᾶγμα ἤδη ζέοντος, ἔχον τὴν πεῖραν Ἀθηναίων στρατηγοὶ δύο, [3]ὁ μὲν τὰς ἀπὸ Σικελίας ναῦς περιπλεύσας ἀπάσας λαβὼν αὐτοῖς ἀνδράσιν, [4]ὁ δὲ καλημαυμαχήσας [5]Λακεδαιμονίοις ὑπὲρ Λευκάδι, καὶ τὴν θάλατταν δι' αὑτοῦ ποιησάμενος. μόνη γὰρ πόλεων οὐ τύραννον ἐπηγάγετο, οὐ πλοῦτον ἐθαύμασεν, οὐκ ἀσφάλειαν, οὐχ ἡδονὰς ἀντὶ τῶν δικαίων ἠλλάξατο· ἀλλ' ὥσπερ ἅπασι πεφυκυῖα ζῆν, οὕτως ἑαυτὴν ἤγαγε. καὶ γάρ τοι πάντες, ὅσοι [6]τῆς Ἑλλήνων ἀρχῆς ἐπεθύμησαν, τῇ πόλει πολεμοῦντες διεγένοντο. καὶ Φίλιππος τοὺς μὲν ὑποῤῥεῖδε τοὺς ἄλλων Ἑλλήνων· τοὺς δὲ ἐλπίσι καὶ δωρεαῖς αὐτῷ συμπεράπειν ἔπεισε· 311
πρὸς δὲ τὴν πόλιν πολεμῶν ἐξ ἀρχῆς διετέλεσεν, ὥσπερ ὄφιν [7]τινὰ ἀναγκαῖον οὐκ πληρῶν. ἡ δὲ, ἕως μὲν ἐξήρκει, τοὺς μὲν ἐξῃρεῖτο, τοῖς δ' ἐν πατρίδος μοίρᾳ κατέστη· πάντων δὲ ὥσπερ μήτηρ ὑπὲρ παίδων ἐφρόντισε. μόνη δὲ ὃ σύμβολον τῆς Ἑλλάδος διετήρησε, καὶ [8]συνεσκίασε τοὺς καλεχθέντας [9]τότε συμφοράς. ἐπεὶ δ' ἔκλιναν τὰ πράγματα, οὐδὲν ἦν ἐμποδὼν Φιλίππῳ· ἀλλ' ἐδείχθη σαφῶς, ὅτι καὶ αἱ νίκαι τῆς πόλεως, τῶν Ἑλλήνων εἰσὶ νίκαι· καὶ τὰ τῆς πόλεως ἐναντιώματα, τῶν Ἑλλήνων ἁπάντων ἐστίν. οὐ γὰρ πρότερον τῆς ἡγεμονίας ἀπέστη [10]Φιλίππῳ, πρὶν ἡ πόλις τὴν εἰρήνην προσεδέξατο. ἔχων δὲ πολλὰ καὶ τὰ ὕστερον εἰπεῖν, καὶ μάχας ἀτόπους, καὶ τολμήματα θαυμαστὰ, καὶ καρτερίας ὑπερφυεῖς, οὐκέθ' ὁρῶ τὸν χρόνον ἀρκοῦντα. [11]τοσοῦτον δὲ [12]τι προσθεὶς τοῖς περὶ τούτων λόγοις ἀπαλλάττομαι· πέπαρας, ὡς διελέχθη, γένει πολέμους ἡ πόλις [13]πεποίηται, τοὺς μὲν αὐτῆς ἰδίους, τοὺς δ' ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῆς Ἑλλάδος,

lius tyrannus, ſed & multarum Italiae urbium praefectus, Graeciam diuturno bello affectam ſtatuiſſet invadere, ac tum finitimos Graeciae barbaros longo tempore eblanditus eſſet, tum Perſarum regem in auxilium vocaſſet, & jam ferveret opus: certamen commiſerunt Athenienſium duces duo; quorum alter adventantes e Sicilia naves una cum vectoribus cepit, alter Lacedaemonios ad Leucadem navali proelio vicit, mariſque imperium ſibi vindicavit. Sola namque haec urbs nec tyrannos induxit, nec divitias eſt admirata, neque ſecuritatem aut voluptatem juſtitiae praetulit, ſed ita, quaſi omnibus natura viveret, ſeſe geſſit. Quicunque etiam ad Graeciae imperium aſpirarunt, ii perpetuum cum hac bellum geſſerunt. Philippus certe, quum alios Graecos partim contemneret, partim donis & promiſſis ad ſe traduceret, contra Urbem tamen bellum, ut neceſſarium munus, aſſidue ſuſcepit. Haec autem, dum vires ſuppetebant, alios liberavit, alios civium loco habuit, omnibus tanquam filiis ſuis providens; ſic ut ſola Graeciae notam tueretur, cladibus omnibus obumbratis: poſtquam vero peſſum res ire coeperunt, nihil erat amplius quod Philippo reſiſteret. Ac tum liquido patuit, tam victorias quam clades Urbis ad Graecos omnes pariter pertinere: nec enim prius imperium Philippo conceſſerunt, quam Urbs in pacem conſenſiſſet. Quamvis autem multa quoque poſteriorum temporum bella inuſitata, & inaudita conſtantia narrationi meae reliqua ſint, tempus tamen me deficit. Quapropter unum ſi addidero, totum hac de re ſermonem concludam. Quatuor enim generum bella Urbs in univerſum geſſit, alia pro ſe privatim, quaedam pro tota Graecia,

1 Bar. 7. ὑπάρχοντος. 2 Bar. 7. & Coll. Nov. τῶν. 3 Iphicrates. *Cant.* 4 Timotheus. *Cant.* 5 Xenoph. ſ. *Cant.* 6 Bar. 7. τῆς τῶν. 7 P. Steph. ἀναγκαῖόν τινα. 8 P. Steph. συνεσκίαπε. 9 Deeſt in Bar 7. 10 Articulus τῷ recenti manu praefigitur Φιλίππῳ in Bar. 7. 11 Bar. 7. τοσοῦτος. 12 Coll. Nov. τι. Bar. 7. δ' ἔτι. 13 P. Steph. πεποίηκε.

non-

312 τὰς δ' ὑπὲρ τ ἐν μέρῃ δεηθέντων· καὶν τούτοις αὐτοῖς τοῖς δεηθεῖσιν ἔνεισιν, [1] ὑφ' ὧν ἠδίκηϐο, καὶ οἷς ἐγκαλεῖν εἶχεν ἐκ τ πρόσθεν. φημὶ τοίνυν ἐγὼ τοῦτο μόνον ὃ σχῆμα τ πολέμου πάσας ὁμοῦ τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις ἐλέγχειν ὑστέρας ὄσας. πλείους γάρ εἰσιν, ὃς ἡ πόλις ἀγωνισαμένη εἰς αὐτὴν ἔσωσεν, ἢ ὅσοις μᾶλλον χάριν εὖ ποιήσασιν, ἀπεμνημόνευσ. λέγω δὲ Θηβαίους ἀπὸ Λακεδαιμονίων, [2] Κορινθίους ἀπὸ Λακεδαιμονίων, Λακεδαιμονίους ἀπὸ Θηβαίων, Εὐβοέας ἀπὸ Θηβαίων· (ὅ, τε διπλῆς ἀρετῆς δείγματα ἐξενέγκε, τοῖς μὲ τὰς πόλεις φυλάξασα, καὶ [3] τὴν χώραν ὑφ' ὧν ἀπεστέρηϐο τ αὐτῆς· τοὺς δ' ὡς ἐκράτησεν, ὑποσπόνδους ἀφεῖσα) αὖθις Εὐβοέας ἀπὸ Φιλίππου, Βυζαντίους, Περινθίους, Χερρονησίτας, Χαλκιδέας τὸ [4] καθ' ἑαυτὴν, ἑτέρους μυρίους. ἀνθ' ὧν εἰ χρὴ ὥσπερ ἰδιώτου, πόλεως εἰκόνα ποιήσασθ, τ Ἀθηναίων προσῆκε μόνης, καὶ τιμᾶν ὥσπερ ἄγαλμα κοινὸν τ Ἑλλάδος. ὅσῳ γὰρ τῇ πόλῃ ὃ πρυτανεῖον, τοῦτο ἡ πόλις [5] κοινῇ πᾶσι γέγονε τοῖς Ἕλλησιν ἐν ταῖς χρείαις· τῶν τροπαίων καὶ τ ἐπιγραμμάτων καλλίους ἀεὶ [6] παραχορηγήση τὰς ὑποθέσεις.

313 Ὁ τοίνυν ἔξω μὲ κινδύνων πέπραχεν, οὐδενὸς δ' ἧττον ἐμφανίζει, τί ποτ' ἦν ὃ τῶν Ἀθηναίων πρᾶγμα, ἂν μὲν τοῖς ἄνω λόγοις ἡμᾶς διέφυγε· νυνὶ δ' ἴσως ἃ χρεὼν ἀποδοῦναι. γενομένων γὰρ αὐτοῖς συμβάσεων πρὸς Λακεδαιμονίους, ἐὰν κρατήσωσι τῶν βαρβάρων, ἀνελεῖν τοὺς μηδίσαντας· ἐπειδὴ πλῆθον οἱ κίνδυνοι, τ ἔχθρας ἐπελάθοντο. καὶ Λακεδαιμονίους ὁρμηθέντας ποιεῖν τὰ δεδογμένα, διεκώλυσ, ὁρῶντες [7] τ πόλεων ὃ πλῆθος· ὡς ἔμελλεν ἡ Ἑλλὰς ἐλάττων γενήσεσθ· ὅπως ἃ μόνον τῷ [8] κοινῇ γένει τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἁμαρτοῦσι καὶ εἰς αὐτὴν καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐλυσιτέλησεν ἀεὶ δή ποθ' ἡ πόλις, καὶ ὅσα ἐνίκησεν ἀκριβῶς ὑπὲρ ἁπάντων ἐνίκησε.

nonnulla pro iis qui eam diverſis temporibus ad auxilium vocarunt: inter quos etiam ſunt, quos de injuria prius accepta poterat incuſare. Unum igitur hoc belli genus omnes ſimul res Graecas inferiores reddit, quandoquidem plures Urbs erga ſe ingratos, quam quibus gratiam beneficiorum retulit, ſervavit, ut Thebanos & Corinthios a Lacedaemoniis, Lacedaemonios a Thebanis, ab iiſdem Euboeenſes (quum quidem duplex edidit virtutis ſpecimen, quando & illorum, per quos rerum ſuarum jacturam fecerat, urbes eſt ac regionem tutata, & hos poſt victoriam data fide dimiſit) & rurſum eoſdem a Philippo; tum Byzantinos, Perinthios, Cherroneſi incolas, & Chalcidenſes, alioſque plurimos. Quas ob res, ſiquidem urbi velut homini ſtatua foret ponenda, haec ſane urbs communem Graeciae imaginem, & honorem merebatur. Quod enim Urbi curia, id Graecis omnibus Urbs, quum neceſſitas urgeret, pro portione praeſtitit: ac eximia ſemper tropaeis & epigrammatibus argumenta ſuppeditavit.

Jam quod extra pericula quidem geſtum eſt, nihil tamen minus Atticam virtutem illuſtrat, id quum in ſuperiori ſermone nos effugerit, nihil prohibebit nunc referre. Nam quum ea cum Lacedaemoniis iniiſſent pacta, ut, ſi barbaris potiores evaderent, eos qui Perſarum partes fuerant ſecuti, omnes occiderent: poſt ablatum periculum, inimicitiam depoſuerunt, Lacedaemoniis, qui ad exequenda decreta proruebant, inhibitis, quum exiſtimaſſent, quantam civitatum copiam Graeciae fuiſſent hac ratione ablaturi. Quo fit, ut non communi tantum Graeciae generi, ſed & iis qui primum & in ipſam & in Graecos deliquerant, profuerit Urbs, ſuaſque victorias omnibus impertiverit.

1 Coll. Nov. ἀφ' ὧν. 2 Bar. 7. Λακεδαιμονίους ἀπὸ Θηβαίων, Κορινθίους ἀπὸ Λακεδαιμονίων. 3 Bar. 7. τῶν. 4 Alii καθ' αὐτὴν. 5 Bar. 7. πᾶσι κοινῇ. 6 Coll. Nov. παρεχορηγήσῃ. 7 Coll. Nov. τὸ τ πόλεων. 8 Bar. 7. κοινῷ.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ τῶν ἰχνῶν. ὧν δ' ὑμεῖς οὐδὲν μέλει τῶνδε, ὅσα γ' ἡμεῖς σκοπούμεθα, ἐν ταῖς κοιναῖς εὐφημίαις ἐμνήσθη, ταῦτ' ἐγὼ πρὶν εἰπεῖν παύσομαι. καὶ γὰρ ὥσπερ ἐγὼ θεμιτόν μοι φαίνεται, λόγοις τὰς πράξεις κοσμοῦντα, ἕν κατ' αὐτὰς τὰς λόγους μέρος παρελθεῖν τὴν μνείαν. μόνοι γὰρ ἁπάντων ἀνθρώπων, ὃ λεγόμενον δὴ τοῦτο, ἀναίμακτον τρόπαιον ἐστήσατε, οὐκ ἀπὸ 314
Βοιωτῶν, οὐδ' ἀπὸ Λακεδαιμονίων, [1] οὐδὲ Κορινθίων· ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὁμοφύλων ἁπάντων, (λέγω δὲ οὐχ ὡς ἄν τις Ἕλληνας [2] εἴποι πρὸς βαρβάρους ἀντιδιαιρούμενος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ κοινοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων) καὶ νίκην ἀνείλεσθε ἔντιμον, καὶ μεγάλην τε παντὸς ἕνεκα, καὶ τῷ τε ὄντι Ταναγραϊκὴν μάχην τε ἀμφισβητήσιμον, οὐδὲ μὰ Δία τῷ ὄντι Μαραθωνίδα τε τοσοῦτον νικῶσαν, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς τῷ πρέπουσαν ἀνθρώπῳ, καὶ διηνεκῆ, καὶ ἣν Διὸς παῖδα πρόσεστιν εὐσεβές. ἅπασαι γὰρ αἱ πόλεις, καὶ πάντα τὰ [3] τῶν ἀνθρώπων γένη, πρὸς ὑμᾶς καὶ τὴν ὑμετέραν δίαιταν καὶ φωνὴν [4] ἀπέκλινε. καὶ ἡ ῥώμης ἐγκαθεσκευάσατο ἡ δύναμις τῆς πόλεως σωέχεται, ἀλλὰ πάντων ἐξεπίτηδες τὰ ὑμέτερα ἠρημένων, καὶ εἰσποιοῦντων ἑαυτοὺς, ὡς δυνατὸν, τῇ πόλει, συνδυαζομένων καὶ παισὶ καὶ ἑαυτοῖς τὸ παρ' [5] ὑμῶν καλὸν μεταλαβεῖν· καὶ οὔτε Ἡρακλέους στῆλαι κωλύουσιν, οὔτε Λιβύης κολωνοὶ ταῦτα ὁρίζεται, οὐδ' αὖ Βοσπόρῳ ὁπωτέρῳ βούλει, οὐδὲ στενοῖς Συρίας καὶ Κιλικίας. ἀλλὰ πᾶσαν τὴν γῆν τύχη τινὶ θείᾳ ζῆλος ἐπέρχεται τῆς ὑμετέρας σοφίας καὶ συνη- 315
θείας. καὶ ταύτην μίαν φωνὴν κοινὴν ἅπαντες τὸ γένος ἐνόμισαν· καὶ δι' ὑμᾶς ὁμόφωνον πᾶσα γέγονεν ἡ οἰκουμένη. ἴδοις δ' ἂν καὶ τοὺς ἡνιόχους καὶ τοὺς νομέας, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς θαλάττης ζῶντας, καὶ πάντα ὅσα ἔθνη καὶ καὶ πόλεις καὶ καὶ χώρας, τῆς παρ' ὑμῶν φωνῆς ἐχομένους, καὶ πειρωμένους τῆς γῆς [6] ἀνταπτεσθαι, καθάπερ τοὺς νεῦν ἀδυνάτους. ταύτην ἐγὼ φημι τὴν μαρτυρίαν, [7] ὦ Λακεδαιμόνιοι καὶ πάντες Ἕλληνες, καὶ πρ' ὑμῶν αὐτῶν, καὶ

Atque haec quidem hactenus. Verum quod nemo adhuc, quod ſciam, inter publicas laudes retulit, id niſi dixero, non quieſcam: quum praeſertim nefarium prope habendum cenſeam, ſi is qui ſermone res exornat, ſermonem ipſum praetereat. Soli namque vos incruentum, quod vocant, tropaeum erexiſtis, idque non de Boeotis, Lacedaemoniis, aut Corinthiis, ſed de gentilibus omnibus (quo equidem nomine non Graecos, ad barbarorum diſcrimen, ſed omne hominum genus complector) celebremque & magnam in omne tempus victoriam retuliſtis: non qualis fuit Tanagraea dubia, nec etiam Marathonia illa inſignis, ſed homine revera dignam, & perpetuam, quamque juſtiſſime Jovis filiam dixerimus. Omnes etenim civitates & gentes humanae in vos & veſtram diaetam atque linguam propendent: nec tam praeſidiis diſpoſitis Urbis conſtat potentia, quam quod omnes ſtudioſe veſtras partes ſectantur, & in Urbem pro viribus ſeſe inſinuant veſtraeque praeſtantiae partem aliquam ſibi liberiſque ſuis exoptant: ita ut nec Herculis columnae, nec Libyci colles, nec Boſphorus uterlibet, aut Syriae Ciliciaeve anguſtiae terminum huic rei ponant, quin tota veſtram ſapientiam & conſuetudinem terra affectet, veſtrumque ſermonem toti hominum generi communem judicent. Ita factum eſt, ut per vos orbis totus in unum ſermonem conſenſerit, omneſque & aurigae & paſtores & qui e mari victum quaerunt, cunctaeque omnium gentium civitates & regiones veſtro aſſueſcant ſermoni, nec ſecus atque qui nare neſciunt, terram apprehendant. Hujus victoriae teſtimonium, o Lacedaemonii & Graeci omnes, Urbi quotidie tum vos, tum

1 Coll. Nov. οὐδ' ἀπό. 2 Bar. 7. πρὸσεἰποι πρὸς. 3 Non agnoſcit Coll. Nov. 4 Bar. 7. ἀπέκλιναν.
5 Coll. Nov. ἡμῖν. 6 Bar. 7. ἀνθάπτεσθαι τε. 7 P. Steph. non agnoſcit.

ve-

τῶν παρ' [1] ὑμῖν σοφῶν ἀφεεύντας, [2] εἰσετι νῦν ἐφ' ἑκάστῃ ἡμέρᾳ τελεῖσθαι τῇ πόλει τῆς νίκης· οἱ τὰς μὲ πατείους φωνὰς ἐκλελοίπασι, καὶ καταισχυνθεῖεν ἂν [3] οἱ σφίσιν αὐτοῖς ἀφαλεχθῆναι τὰ ἀρχαῖα πρόπαντων μαρτύρων· πάντες δὲ ὅπῃ τήνδε ἐληλύθασιν ὥσπερ ὄφιν τινὰ παιδείας νομίζοντες. ταύτῃ ἐγὼ τ μεγάλην ἀρχὴν καλῶ τ Αθηναίων, ὑ τριήρεις ἀφακοσίας, ἢ πλείους· ὑδ' Ιωνίαν, ὑδ' Ελλήσποντον, οὐδὲ τὰ ὅπῃ Θρᾴκης, ἃ μυ-
316 είους μεταβέβληκεν ἄρχοντας. τοσοῦτον γὰ ὂ ἀφέφορον τῶνδε τ λόγων σοῖς ἅπασι τὰς ἄλλας ἐξ ἀρχῆς τε ἦν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐξεφάνη τῷ χρόνῳ, ὥς' ὑ μόνον ἐκλελοιπότων φεδὸν ἤδη τ ἄλλων οἵδε τοσοῦτον ἀνθοῦσιν, ἀλλὰ καὶ φήσειεν ἄν τις ἁπάσας τὰς τῶν [4] ἄλλων φωνὰς, καὶ μὴ ὅτι βαρβάρων, ἀλλ' αὐτῶν τῶν Ελλήνων τοῖς τῶν ψελλιζομένων παίδων ῥήμασι σοικείας, ὡς τῇ παρ' ὑμῶν ἀφαβάλλειν. μέχει μὲν γὰ δυοῖν [5] καὶ τριῶν ῥημάτων κἂν ἀκροῖ τις, κἂν τέρποιτο, ὥσπερ ὲν παιδιᾷ, τὸ δὲ λοιπὸν κόρῳ ἤδη, καὶ πάντα ἐλέγχει· μόνη δὲ ἥδε, πάσαις μὲ πανηγύρεσι, πᾶσι δὲ συλλόγοις καὶ βουλευτηρίοις σύμμετρος. ἔτι δὲ ἅπασι [6] καὶ καιροῖς καὶ τόποις ἀρκεῖ, καὶ δι' ἴσου πρέπει· δύο γὰ τὰ σοφὰ φεδὸν, ὡς εἰπεῖν, κέκτηται μόνη, σεμνότητα λέγω, καὶ χάριν. ἀλλὰ μὴν τῶ γε ἀφ' πάντων ἀγῶνος, καὶ τόνου, καὶ ῥόμου, καὶ κράτους, τίς [7] ἂν οἷός τ' εἴη πλησίον ἐλθεῖν, ἑτέραν κομίζων γλῶτταν; καὶ ὐχ ὡς ἀληθῶς πᾶς ἀνὴρ ἠτιμωμένος ἅπεισιν; ἵν' εὐσεπτῶς εἴπω· καὶ γάρ τοι πᾶσα μὲ ποίησις ἡ πρ' ὑμῶν ἀείση καὶ τελεωτάτη, καὶ ὅση σεμνότητος καὶ ὅση
317 χαρίτων σοέσηκεν. εἰ δὲ δεῖ καὶ τῆς Ομήρου μνησθῆναι, μετέχει καὶ ταύτης τ φιλοτιμίας ἡ πόλις, ὑ μόνον ἀφ' τ ἀποίκου πόλεως, ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ φωνὴ σαφῶς ἐνθένδε. ἅπαντες δὲ οἱ λόγοι ἀφ' πάντων τ εἰδῶν οἱ παρ' ὑμῖν ἄεισοι, καὶ ὡς οἱ πρ' ὑμῶν ἐποίησαν· καὶ φεδὸν οἱ ἀφ' πάντων ἐν Ελλησι νικήσαντες, [8] ἅπαντες τῇ τ Αθηναίων δυνάμει νενικήκασιν.

vestrum primi etiam nunc quique deferunt, qui patrio sermone derelicto, quo vel inter se coram arbitris uti erubescerent, ad hunc omnes ceu eruditionis terminum quendam, sese contulerunt. Hac una re magnum istud Atticum imperium continetur, non ducentis navibus aut pluribus, nec Ionia vel Hellesponto, nec Thracia, quae millies dominum mutavit. Siquidem tanta sermonis hujus prae reliquis omnibus praestantia cum initio extitit, tum progressu temporis etiam magis apparuit, ut non modo caeteris fere obsoletis hic floreat, verum & reliquorum omnium non tam barbarorum quam ipsorum Graecorum lingua cum vestra collata, balbutientes quosdam pueros referat. Ut enim duo quaedam vel tria illorum verba quasi per lusum delectare possint, ita de caetero satietatem aliis & sibi culpam conscisc unt: at haec sola cum publicis conventibus & curiis omnibus est apta, tum locis ac temporibus omnibus cum honestate sufficit; quum in ipsa duo quaedam, quae sunt in omni sermone praecipua, gravitas & gratia, pene sola cernantur. Jam vero contentionem universam, vehementiam, cursum, & impetum nulla potest alia oratio assequi, non magis quam puerilis, ut decore dicam, virilem. Jam poesis cum omnis, quae a vobis est profecta, optima simul est & perfectissima, sive gravitatem quis, sive venustatem requirat: tum etiam Homericae laudem sibi Urbs vindicat, non tam coloniae gratia, quam quod illius sermo vester est. Orationes quoque omnium generum apud vos & a vestris habentur optimae, nec ullus inter Graecos hac in re praestitit, nisi Urbis viribus.

1 P. Steph. ὑμῶν σοφῶν. 2 P. Steph. εἴσεσιν. 3 P. Steph. καὶ ἂν. 4 Bar. 7. Ελλήνων. 5 Coll. Nov. ἢ καί. 6 Deest in Bar. 7. 7 Abest a Bar. 7. 8 P. Steph. non agnoscit.

Quod

εἰ δέ δή π καὶ ὅ καθ' ἡμᾶς (τοῦτο νυνὶ θεῶν ἵλεων ὄντων) κ τοῦτ' εἰς ὑμᾶς ἀναφέρει, ἴσχυν ξενίαν γ' ἔστ τῶν λόγων καταγνῶναι· ὥσπερ γὰρ πεφυκὸς ἐξ ἀρχῆς ἡ φύσις πρὸ τ πόλεως, ὅσον τοῖς ἔργοις πρόσεστ τοῖς ἄλλων, κατεσκεύασε αὐτῇ πρὸς ἀξίαν τοὺς λόγους· ἵνα αὐτή τε κοσμοῖτο ὑπὸ τῶν ἑαυτῆς ἀγαθῶν. κἄν τισι τῶν ἄλλων δέῃ, καὶ τοῦτ' [1]ἔχοι μὴ τῶν ἄλλων χαρίζεσθαι· πρότερον μὲ οὖν τοὺς καταφεύγοντας ἐφ' ὑμᾶς τοὺς Ελλήνων, διεσώσατε. νυνὶ δ' ἀτεχνῶς [2]πάντας ἀνθρώπους, κ πάντα γένη τῇ καλλίσῃ τῶν εὐεργεσιῶν ἀνέχετε, ἡγεμόνες παιδείας καὶ σοφίας ἁπάσης γιγνόμενοι, κ πάντας ἀπαναχῶ καθαίροντες. τῇ μὲ γὰρ τῶν Ελευσινίων τελετῇ τοῖς εἰσαφικνουμένοις ἐξηγηταὶ τ ἱερῶν κ μυσταγωγοὶ κέκλησθε. ἀφ' ἁπάντων δὲ τοῦ χρόνου τοῖς ἀνθρώποις, τοὺς εἰς τὸ 318
μέσον εἰσφορᾶς ἱερῶν ἐξηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι καθεστήκατε· ἀνθ' ὧν ἅπαντας τοὺς προπόσεις ἐπαινουμένους ἐφέλκεσθε· οὐκ ἰυγγι ἐπῳδοῖς, ἀλλὰ τῷ καλλίστῳ τ φαρμάκων, τῷ λόγῳ, ὅπερ οἱ θεοὶ πάντων ἀντάξιον ἀνθρώπῳ μόνῳ τῶν ἄλλων ἐδωρήσαντο. ὥστε τὰς μὲν ἄλλας πόλεις, ἃς ἕκαστοι τιμῶσι, μὴ τ ἑαυτῶν φαῖεν ἂν οἰκείαν παιδείαν· ὅπου δὲ τ Αθηναίων, [3]ἀντέστραπται. καὶ πάντες, ἃ τὴν ὑμετέραν εἴποιεν ἂν τιμᾶν μὴ τοῦ ἑαυτῶν, ἀλλὰ τοῦ ἑαυτῶν μὴ τοῦ [4]ὑμετέραν, ὡς ταύτην οὖσαν τὴν ὡς ἀληθῶς οἰκείαν κ πρότερον· καὶ οὐδ' ἂν [5]εἷς νεμεσήσῃ. ὥσπερ γὰρ τοὺς θεοὺς καὶ πρὸ τῶν γονέων τιμᾶν νενόμισται, ὡς κοινοὺς ὄντας ἁπάντων γονέας τε καὶ εὐεργέτας· οὕτω τοῦ κοινοῦ παιδείᾳ τοῦ γένους πρὸ τῆς ἰδίας εὐσεβὲς τιμᾶν.

Ἄξιον τοίνυν κ τὸ τ αἰδοῦς εἰπεῖν, ὅσον πρὸς πάντων ἔστι τε, κ γέγονε τῇδε τῇ πόλει, κ ἔτι πάντας ἀεὶ τοὺς χρόνους. οὐ γὰρ μόνον εὐθυμούσης τ Ελλάδος ἠξιοῦτο τ πρωτείων, ἀλλὰ καὶ ταῖς μεταβολαῖς ὀδεμία ἦεν, ἥτις οὐκ ἴσον ταύτῃ γεγένηται). Φίλιππός τε γὰρ εὐτυχήσας τῇ περὶ Χαιρώνειαν μάχῃ, τ μὲν Θηβαίων πόλιν εὐθὺς ῥᾳδίᾳ κατέλαβε· τ δὲ τ Αθη- 319

Quod ſi & nos aliquo loco habendi ſumus (abſit invidia verbo) vobis id ſimiliter acceptum fero. Quocirca nemo eloquentiam huic urbi peregrinam cenſere debet, quum natura quaſi ſciens fore ut rebus geſtis alios Urbs longe vinceret, orationes ei & litteras pro dignitate tribuerit: quo & ipſa ſuis gauderet ornamentis, & aliis, ſi opus eſt, una cum reliquis impertiri poſſet. Quum ergo prius Graecos ad vos confugientes ſervaveritis; nunc omnes homines genteſque cunctas pulcerrimo excipitis xenio, ſapientiae ac doctrinae duces omnibus vos praebentes, cunctoſque purgantes. Quemadmodum enim in Eleuſiniis myſteriis ſacrorum interpretes agitis, ita per omne tempus omnibus hominibus ſacrarum collationum doctores & magiſtri extitiſtis. Quo fit ut non aliqua motacilla potius, quam decoris incantationibus & pulcerrimo pharmaco, quod homini ſoli omnium inſtar dii dederunt, omnes alliciatis. Itaque & alias urbes, quas laudant ſinguli, quum ſuae poſtponant, veſtram contra ſuae non poſtponunt, ſed praeferunt, ceu revera propriam ac priorem. Nam ſicut deos etiam prae parentibus colere ſolemus, ut communes omnium parentes ac tutores, ſic & communis totius generis patria pie privatae anteponitur.

Quocirca reverentiam quoque, quam omnes huic urbi ſemper exhibuerunt, putamus explicandam. Nec enim florente tantum Graecia primum obtinuit locum, ſed & in rerum mutationibus perpetuo inter caeteras excelluit. Philippus etenim primum, quum ad Chaeroneam proelio viciſſet, Thebas mox occupavit, Athe-

1 Bar. 7. ἴοι. 2 Bar. 7. ἀπαντας. 3 P. Steph. ἀνέστραπ). 4 Coll. Nov. ἡμιτέραν. 5 P. Steph. οὐδείς.

nas

ναίων εὐθὺς ὐδ' ἰδεῖν ὑπέμεινεν, ἀλλ' ἔστι τις χώραν αἰδοῖ δ' κρείττονα. καὶ σιωπῶ τὸν Αλέξανδρον· ὡς ἀεὶ περὶ αὐτὴν ἔχε θεραπευτικῶς. ἥτε νεῶ ἀρχὴ γῆς τε καὶ θαλάττης (εἰη δὲ ἀθάνατος) οὐκ ἀναίνεται τὰς Αθήνας μὴ οὐκ οἰ διδασκάλων ἢ τροφέων μέρει χοσμεῖν· ἀλλὰ τοσαύτη τ̃ τιμῶν ὄγκῳ ἡ φερυσία, ὥστε τοσοῦτον ἑτέρως ἡ πόλις [1] πράττῃ τὰ νεῶ, ὅσον ὐ θεαματεύεται. τὰ δὲ τῆς ἄλλης εὐδαιμονίας, μιχθῆ δεῖν πλησιάζοντα αὐτῇ τοῖς ἐπ' ἐκείνων τ̃ χρόνων, ὅτε εἶχε τ̃ Ελλάδος τ̃ ἀρχήν, καὶ περιόδων ἕνεκα ἢ περιδρίας ἢ τῆ πάντων συγχεχωρηκότος. ὁ δὲ πάντων θεοφιλέστατον· ὅτε μὲ γὰ ἤνθη τὰ τ̃ Ελλήνων, διετέλη ἢ Ελληνας καὶ βαρβάρους νικῶσα. ὧν δὲ [2] μόνων ἔδοξεν ἔλαττον ἔχειν οἰ τοῖς ὕστερον, τούτων τοσούτῳ κάλλιον ἀπήλλαξε καὶ εὐτυχέστερον εἰς τέλος, ὥστε τῶν μὲ αἱ πόλεις ἀπολώλασιν· ὅσαι δὲ [3] ἢ λοιπαὶ, τῷ τ̃ ἀρχῆς ἄρχονται νόμῳ, καὶ φόβοις ἢ τοῖς ἄλλοις ἀναγκαίοις ὑποκείμεναι ὑποτελεῖς· ὥδ' ὐ τοσοῦτον ἠλαττώθη τότε, ὐδ' εἰς τοσοῦτο τ̃ χρόνου, ὀξόου ἢ ὅσῳ μέχρι τοῦδε ὐ μόνον περὶ ἐκείνων, ἀλλὰ ἢ περὶ τ̃ ἄλλων τεπμηῖ. δῆλον δὲ. Πέλλῃ μὲ γὰρ ὠδεὶς ἂν φιλοπμοῖτο πατρίδι, ὠδὲ Αἰγαῖς. [4] Αθηναῖος δὲ ὐδεὶς ὅστις ὐκ ἂν εὐξαιτο μᾶλλον, ἢ τ̃ ὑπαρχούσης πόλεως πολίτης γεγονέναι. ὐ μόνον δὲ τὰ τ̃ ἰδιωτῶν ὕτω φρεσβεύουσι τὰς Αθήνας, ἀλλὰ ἢ πόλεις· αἱ μὲ ὡς ἀληθῶς οἰκήτορας ἢ παρ' ὑμῶν οἰκισθεῖσαι, ἥδιον ἂν ὡς ἀφ' ὑμῶν εἰσιν, εἴποιεν, ἢ τ̃ ἴσην [5] ὑμῶν κλῆσιν δυάμιν· αἱ δὲ κύκλῳ περιέρχονῖ ζητοῦσαι τρόπον τινὰ εἰς ὑμᾶς ἀνενεγκεῖν. ἀλλὰ μὴν πένθε μέν ἐστι μνήμη βασιλειῶν, μὴ γένοιτο δὲ πλειόνων· τούτων δὲ ὅτι μὲ τ̃ Ασσυρίων τ̃ πρεσβυτάτης αἱ πρῶται τ̃ πόλεως εἰσι πράξεις· ἢ ὅσα τ̃ θείων, εἰς τοῦτον ἐμπίπτῃ τ̃ χρόνον· ὅτι δὲ τ̃ δευτέρας, ἤρξατο ἡ πόλις· τ̃ δὲ τρίτην διὰ τέλους ἐνίκησεν· ἐν δὲ τῇ τεταρτῃ μόνη μὲ ἀντέσχεν, ἄρισα δὲ ἀπήλλαξε τ̃ ἄλλων. ὅτι

At conf. inf. p. 530.

Conf. inf. p. 202 & 223.

nas autem ne aſpicere quidem ſuſtinuit, ac ſuperioris reverentia loco ſeſe non commovit. Alexandrum namque taceo, qui ſemper officioſus erga eam fuit. Deinde qui nunc terra marique imperant (quod utinam ſemper fecerint) praeceptoris & nutricis loco hanc urbem habent. Quinimo tot ac tantis honoribus cumulatur, ut in eo modo, quod non dominatur, mutationem factam ſentiat, in reliquis pari propemodum felicitate, atque quum Graeciae imperabat, fruatur, ſive reditus ſpectes, ſive primatum, & omnium conceſſionem. Quin etiam, quod eſt maxime divinum, florente quidem Graecia, tam Graecos quam barbaros vincebat: quibus autem ſolis poſtea videtur inferior fuiſſe, iis eo feliciorem eſt & pulcriorem exitum ſortita, quo illorum quidem urbes partim deletae, partim in ſervitutem redactae ſunt, ac tributariae redditae, haec adeo non adhuc oppreſſa fuit, ut ab eo tempore, hucuſque non illis modo, ſed & aliis praelata fuerit. Ut enim nemo Pellaeum vel Aegienſem ſe eſſe facile gloriabitur; ita omnes ubique Graeci mallent Athenis, quam in patria, nati eſſe. Nec vero homines tantum hanc urbem venerantur, ſed & urbes partim a vobis conditae malint originem ſuam vobis, quam imperii aequalitatem debere: partim vos ambientes, vobis ſe dedere conantur. Jam quum quinque memorentur regna (nec vero plura naſcantur) in eorum antiquiſſimum, Aſſyrium, primae Urbis res geſtae, & quae cum diis acta ſunt, inciderunt: in ſecundo crevit Urbs: tertium ipſa obtinuit: quarto cum ſola reſtitit, tum optime omnium eſt imperio defuncta: in

1 Coll. Nov. ὡς πρώτης. 2 Coll. Nov. & edit. Flor. μόνον. 3 Deeſt in P. Steph. 4 Coll. Nov. Αθηναίων. 5 Bar. 7. ὑμῖν.

hoc

δὲ τῆς πάντα ἀείστης καὶ μεγίστης τῶν νῦν καθεστηκυίας, τὰ πρεσβεῖα παντὸς ἔχῃ τοῦ Ελλ-
λήνικοῦ· καὶ πέπρακεν οὕτως, ὥστε μὴ ῥᾳδίως ἄν τινα αὐτῇ ταὐτὰ ἀντὶ τῶν πρόντων
σπουδάσθαι. γνοίη δ' ἄν τις ὅσον τῇ πόλει πρόεστιν ἐκ παντὸς αἰῶνος, εἰ τὰ ὑπάρ- 321
χοντα αὐτῇ, [1] πάντα μὲν ὅλως ἴσως δυνατὸν, μᾶλλον δὲ σαφῶς ἀδύνατον, ἀλλ' ὅσά γε
ἐγχωρῇ μερίσας, [2] ἄλλο ἄλλῃ χώρᾳ καὶ πόλει προσθείς, εἶτα ἀγῶνα τῷ λόγῳ ποιήσειε,
καθάπερ ποιητῶν ἢ χορῶν· οὗ γάρ μοι δοκῇ, τίνι νικῶσαν εὑρεῖν [3] ἂν ῥᾳδίως· οἷ εἰ φιλο-
τιμοῖτο ἡ μία, ὡς πρώτη τεκοῦσα τῶν ἀνθρώπων γένος· ἡδ', ὡς πρώτη δείξασα τὸν καρ-
πόν· ἡ δέ, ὡς πλείστοις [4] μεταδιδοῦσα· ἡ δέ τις, ὡς νόμους καταδείξασα· ἡ δέ, πανηγύρεις·
ἥδ', ὡς ἐν καλλίστοις κεῖται γῆς ἅμα καὶ θαλάττης· ἡ δέ, τοῖς τῆς σοφίας ἀγαθοῖς ἀγάλλοιτο·
ἡ δὲ τὰς ἐν τοῖς πολέμοις πρόξεις καταλέγοι· [5] ἄλλη δέ, ὅσους ὑπεδέξατο τῶν Ελλήνων·
ἡ δέ, τὰς ἀποικίας, ἃς ἀπέστειλεν· ἡ δ', ὅ, τι καὶ δοίη τις αὐτῇ τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει·
φήμ' ἔγωγε μάλιστ' ἂν ὕτω γενέσθαι καταφανὲς ὁπόσοις τισὶ τοῖς κρείττοσιν ἡ πόλις ἡμῶν τὰς
ἄλλας παρελήλυθεν. ἃ γὰρ ἐξαρκεῖ [6] νεμαμμένη τῇ Ελλάδι, ταῦτα μόνη συλλήβδην ἔχει. καὶ
τοίνυν ὥσπερ τοῖς ἅπασι [7] τοσοῦτον πρόεστιν, ὕτω καθ' ἕκαστον αὖ πολλοῖς τοῖς εἰς [8] ταυ- 322
τὸν φέρουσιν ἀγάλλεται.

Οἷον τῶν μὲν θείων [9] εὐθέως δύο μὲν τὰ πρῶτα καὶ μέγιστα, ἥτε ἐκ τῶν θεῶν τιμή, καὶ ἡ
[10] περὶ τοὺς θεοὺς σπουδή. τούτων δ' αὖ τὸ μὲν πρῶτον τῶν θεῶν τιμῆς, πότερον τὰς ἐπιδημίας
εἴποι τις, αἷς ὁ κοινὸν ἐτίμησε; ἢ τὰς τροφὰς, αἷς ἔθρεψαν τοὺς ἐν τέλει, καθάπερ παῖδας
ἑαυτῶν; ἢ τὰς δίκας ἃς ἐποιήσαντο; καὶ τῶν γε δικῶν αὖ πότερον [11] τὰς πρὸς ἀλλήλους ἃς
πρὶ τῆς πόλεως ἐποιήσαντο, ἢ τὰς ἐν τῇ πόλει πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τῶν διαφορῶν, ἢ τὰς ἀναμίξ

hoc autem, omnium optimo ac maximo, totius Graeciae primas tenet, ita ut non debeat ei quiſquam antiquum ſtatum loco praeſentis exoptare. Quanta vero fuerit Urbis ab omni tempore praeſtantia, facile admodum cognoſcemus, ſi ejus ornamenta, non quidem omnia (nam id omnino fieri non poſſet) ſed aliquot in varias urbes ac regiones diſtribuentes, earum deinde comparationem quaſi poetarum aut chorearum inſtituamus: ut aliae, verbi gratia, de prima ominis creatione glorientur, quaedam de frugibus vel primum inventis vel plurimum communicatis, nonnullae de legibus aut feriis ſolemnibus conſtitutis, aliae de ſitu commodiſſimo, quaedam de ſapientia vel rebus bellicis, nonnullae de Graecis exceptis, vel coloniis deductis, reliquae denique de alia re quavis, quae Urbi contigerit. Ita namque ſi agamus, nec facile, quae inter caeteras praeſtet, dixerimus, & apertiſſime, quanto reliquas intervallo Urbs ſuperet, oſtenderimus: quum ipſa, quaecunque toti Graeciae ſeparatim ſuffecerint, ſola complectatur. Quemadmodum autem toto genere, ita & ſingulis rebus quam plurimis eodem pertinentibus excellit.

Atque in divinis primum duo ſumma ſunt & maxima, honor a diis tributus, & deorum cultus. Jam quod ad prius attinet, utrum habitationes, quibus rempublicam dii decorarunt, dicemus, an alimenta, quae principibus, quaſi liberis ſuis tribuerunt: an quae hic exercuerunt judicia, partim inter ſe, vel de Urbe, vel in Urbe de aliis controverſiis, partim cum heroi-

1 P. Steph. πάντων. 2 Bar. 7. & Coll. Nov. ἄλλο ἄλλῃ πόλει χώρᾳ. 3 Abeſt a Bar. 7. 4 P. Steph. μεταδιδοῦσα. 5 P. Steph. ἄλλοι. 6 Lege νεμαμμένα. 7 Coll. Nov. τοσοῦτον. 8 Coll. Nov. αὐτόν. 9 Bar. 7. εὐθέως. 10 Coll. Nov. περὶ αὐτοὺς σπουδή. 11 Ita Bar. 7. & Coll. Nov. edit. Flor. ἃς πρὸς ἀλλήλους P. Steph. ἃς πρὸς ἀλλήλας.

bus

ἥρωσι καὶ θεοῖς δίκας, τὰς ἐνζυθοῦ γενομένας; καὶ μὴν τῶν γε δωρεῶν ὁσαύτως ἂν ῥᾴδιον τὴν μείζω εὑρεῖν. ἀμιλλάσθω δὲ καὶ περὶ τούτων ἄλλη πρὸς ἄλλην πόλις· ἡ μὲν τὰς Δήμητρος καρπὰς κομίζουσα· ἡ δὲ τὰς τοῦ Διονύσου· [1] καὶ τούτους, οὐ μόνον τὰς ἀπὸ τῆς ἀμπέλου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἡμέρων· ἡ δὲ τρίτη λεγέτω, τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δωρεάν, καὶ ζωύτιλον διπλοῦν. ἆρ' οὐ πολλαῖς πόλεσι μεριζόμενα ἀφορμὰς [2] τὰς ἐκ τῶν θεῶν, ἐκάστη φιλοτιμεῖσθαι, ὡς ἐχούσῃ τὸ [3] κάλλιστον; αὖθις τοίνυν τὰ περὶ τοὺς θεούς, τοῦτο μέν, οἱ νεὼ, τοῦτο δὲ, αἱ δι' ἐτῶν θυσίαι, καὶ πρόσοδοι· ὧν τὰ μὲν παρ' ἡμῖν πρώτοις γεγένηται, τὰ δ' εἰς ὑπερβολὴν [4] ἔτι καὶ νῦν γίγνεται· τὰς δ' ἀῤῥήτους τελετὰς, ὧν τοῖς μεταλαχοῦσι [5] καὶ μετὰ τὸν βίον τελευτὴν βελτίω τὰ περὶ-γματα γίγνεσθαι δοκεῖ, τίς ἂν οὐκ ἂν ἀφαρκεῖν φαίη πᾶσιν ἐν ἀπιθείαις; ἀλλὰ μὴν ἥγε περὶ τοὺς ἀνθρώπους ὁμιλίας [6] τὴν ἐκπέφευγε τρόπον εὐεργεσίας; πρῶτον μέν γε ἡ τῶν καρπῶν μετάδοσις, ἔπειτα ἡ τῶν τελετῶν ἑτέρα, τρίτον ἡ κατὰ τοὺς πολέμους παρουσία, τέταρτον ἡ μετὰ τῆς σοφίας ἀεὶ πᾶσι γιγνομένη, καὶ εἰς τοὺς ἰδίους οἴκους, καὶ εἰς τὰ κοινὰ τῶν πόλεων ὠφελήματα. τῆς τοίνυν σοφίας αὐτῆς πότερον τοὺς νόμους εἴπωμεν, οἷς ἔτι νῦν οἱ πολλοὶ χρῶνται τοῖς [7] ὑμετέροις, ἢ τοὺς λόγους; καὶ τῶν λόγων πότερον τοὺς περὶ τὴν ῥητορείαν, ἢ τοὺς μετὰ διαλεκτικούς, ἢ τὴν ποίησιν, ἢ τὴν ἄλλην συγγραφήν; εἰ δὲ βούλει, [8] τί τῆς ποιήσεως εἶδος; ὅ, τι γὰρ πρῶτον ἢ τελευταῖον εἴποις τῆς σοφίας, ὠφέλιμον τῇ πόλει.

Σκόπει δὴ καὶ τὰ τῶν πολέμων, τοῦτο μέν, τοὺς ἰδίους ἀγῶνας, τοῦτο δὲ, τοὺς ὑπὲρ τῶν ἄλλων, αὖθις αὖ τὰ ἐν τῇ οἰκείᾳ κατορθώματα, καὶ πάλιν [9] γε τὰ ἐν τῇ ἑῴᾳ ὁμοίως Ἑλλάδι 324 καὶ βαρβάρῳ· καὶ πότερον τὴν ἀνδρείαν, ἢ τὴν φιλανθρωπίαν ἐρεῖς, τὴν ἐν [10] αὐτοῖς τοῖς πολέμοις ἐνοῦσαν; ὥσπερ γὰρ ἐν μιᾷ πηγῇ πάνθ' ὅσα ἂν μερίσῃς, πάλιν εἰς ἄλληλα συῤῥεῖ καὶ μίγνυται, εἰς μὲν τὰς εὐεργεσίας οἵτε πόλεμοι τῇ χρείᾳ τῶν δεηθέντων, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς σο-

bus ad deorum tribunal? Quin & donum quod ſit maximum, non facile diſcernetur. Verum ſi hic quoque civitatum fiat contentio, ut alia Cereris fructus adferat, alia Bacchi, nec ſolius vitis, ſed & aliarum rerum, tertia vero Minervae donum, idque duplex: multis utique civitatibus gloriandi materiam ceu de praeſtantiſſimo munere ſingulis dabimus. In deorum autem cultu ponuntur templa, victimae, ac ſupplicationes ſolennes: de quibus illa ſunt apud vos primum extructa, hae eximie adhuc fiunt. Myſteria vero, quibus qui ſunt initiati, cum iis etiam poſt mortem lenius agi putatur, ſola fortiter omnibus opponi poſſunt. Jam conſuetudo veſtra cum hominibus nullius fuit expers beneficii. Primum namque fruges cum omnibus communicaſtis & ſacra; deinde belli praefecturam ſuſcepiſtis; tum ſapientiae diſtributione, tam privatim quam publice ſemper omnibus prodeſſe perſeveraſtis. Ipſa porro ſapientia leges complectitur, quas adhuc a vobis plerique petunt, & literas: de quibus utrum rhetoricam dicemus, an dialecticam, an poeticam, aut quam potius poeticae partem? quicquid enim vel primo vel ultimo loco poſueris, hic prima ſunt omnia.

Ut autem ad bella veniamus, ea partim pro patria, partim pro aliis geſta ſunt: quo pertinent victoriae tum domi tum peregre, ſeu in Graecia ſeu in Barbaria partae: & humanitas non minus ac fortitudo cum proeliis conjuncta. Omnia enim poſt diviſionem velut in fonte uno rurſus in ſeſe refluunt atque coeunt: in beneficia quidem pugnae pro aliis ſuſceptae, ſapien-

1. Deeſt in P. Steph. 2 Non agnoſcit Coll. Nov. 3 P. Steph. κάλλιον. 4 P. Steph. πε. 5 Abeſt a Coll. Nov. 6 Bar. 7. πνός. 7 Coll. Nov. ἡμετέροις. 8 Lege πό. 9 P. Steph. αὖ. 10 Deeſt in Coll. Nov.

φίας ἀγαθά· εἰς δ' αὖ τὰς πολέμους τά τε οἰκεῖα, καὶ τὰ ὑπὲρ τῶν δεηθέντων. πάλιν τοίνυν τῶν ἢ ὑπὲρ αὐτῶν ἢ ὑπὲρ τῶν ἄλλων πολέμων πότερον τὰς ναυμαχίας χρὴ λέγειν, ἢ τὰς πεζομαχίας, [1] ἢ τὰς ἱππομαχίας, ἢ τὰς τειχομαχίας; πάντα γὰρ ταῦτα κεκόσμηκε ἡ πόλις. εἰ δ' αὖ βούλει, τὸ τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ, [2] μέγιστον αὐτῆς· ἢ τὸ τῶν κατ' ἤπειρον; τρεῖς δ' οὖν ὅροι [3] ταύτῃ κείσθων, [4] οἷς μὴ ἑαυτῷ, ἀλλὰ τοῖς γε ἄλλοις [5] ἀναμφισβητήτως ὑπερβέβληκε· πεζομαχία μὲν ἡ [6] ἐν Μαραθῶνι, ναυμαχία δ' ἡ ἐν Σαλαμῖνι, ἱππομαχία δὲ, ἀπορῶ μὲν ἥν τινα κελεύω, ἔστω δὲ, ἡ ἐν Μαντινείᾳ. τειχομαχίας μὲν γὰρ οὐδ' ἠμφισβήτησεν οὐδεὶς πώποτε. καὶ τοίνυν πότερον τῷ πλήθει τῶν τροπαίων, ἢ τῷ μεγέθει τῶν ἔργων [7] θαυμάζομεν; ἢ πῶς τιν' ἀξίαν ἀποδώσομεν; οὕτω καὶ [8] πάντων καὶ δι' ἑκάστου πολλαχῶς νικᾷ. καὶ γὰρ ἀγῶνας πλείστους, 325
καὶ [9] καλλίστους, καὶ ὑπὲρ μεγίστων, ἐποιήσατο· καὶ τροπαῖα πλεῖστα καὶ κάλλιστα ἐκ τῶν Ἀθηναίων· καὶ λόγοι πλεῖστοι καὶ κάλλιστοι, καὶ ἅμα πάντων ὑπερέχοντες, οἱ τῆσδε τῆς πόλεως· τροφίμους δὲ καὶ τροφοὺς τῆσδε, καὶ στρατηγοὺς σοφωτάτους, καὶ ὀξυτάτους, καὶ ἀσφαλεστάτους, καὶ δικαιοτάτους, καὶ πλείους ἢ σύμπαντες οἱ τῶν Ἑλλήνων. ἵνα δ' εἴπω κεφάλαιον, τοσοῦτός ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος πλήρωται, τῇ τῶν ἀναγκαίων εὐπορίᾳ, τοῖς τῆς παιδείας καλοῖς, τῇ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον καλασκευῇ· δυοῖν γὰρ ὄντοιν χρόνοιν εἰρήνης, καὶ πολέμου, ὃ μὲν ἀμφοῖν κοινόν ἐστι· τὸ δὲ τῆς εἰρήνης ἀνεῖται χαρᾷ· τὸ δὲ ἀμύνεσθαι δυνατὸς εἶ ποιᾷ περὶ τὰ ὑπαρχόντων. τούτων τοίνυν ἔστω μὲν ὅ, τι τις βούλεται μέγιστον· τριῶν δ' εἶναι πόλεων δεδόσθω [10] πάντα, ἑκάστῃ ἕκαστον· φημὶ τοίνυν ἐγὼ καθ' ἣν ἄν τις αὐτῶν [11] κρίνοι, ταύτην πόλεως εἶναι ὃ νικᾷν. πάντα γὰρ αὕτη δείξασα, καὶ πάντων ἐπὶ πλεῖστον προελθοῦσα φανήσεται· οὕτω πᾶσι τοῖς κριταῖς νικᾷ, καὶ πρός γε ἅπ[12] ταῖς χώραις ἀπά-

tiaeque dona: in pugnas autem tum privata, tum in aliorum gratiam confecta proelia. Rursum ex iis quae pro se, vel pro aliis in bello gesserunt, utrum navales, an pedestres, an equestres pugnas, an vero urbium oppugnationes recensebimus? istis etenim omnibus Urbs excellit: aut quid ab ea potius vel terra vel mari maximum est gestum? Tres igitur ponantur termini, quibus si non seipsam, reliquos certe superavit: ac pedestris quidem pugnae Marathon, navalis Salamin, equestris autem, sit Mantinea. Nam de urbium quidem oppugnatione nullus unquam cum ipsa contendit. Utrum porro tropaeorum multitudinem, an rerum magnitudinem mirabimur? aut quomodo eam digne praedicabimus, quae & ex omnibus & e singulis victoriam multis modis reportet? Nam & certamina plurima atque pulcerrima de rebus maximis suscepit, & tropaea plurima ac praeclarissima erexit, & orationes plurimas atque pulcerrimas, & duces sapientissimos, acutissimos, firmissimos, justissimos, ac plures quam Graeci omnes, suppeditavit. Denique quum tribus rebus humana constet vita, rerum necessariarum copia, scientiae bono, & bellico apparatu; duorum etenim temporum, pacis ac belli, primum utrique commune est, alterum ad pacem pertinet, tertium defensionis facultatem praebet; ea si in tres urbes tribuantur, quaecunque tum earum reliquis praeferatur, Urbis erit victoria, quae & invenit omnia, & est longissime progressa. Quo fit ut omnium judicio vin-

1 P. Steph. ἢ τὰς τειχομαχίας, ἢ τὰς ἱππομαχίας. 2 P. Steph. μὴ μέγιστον. 3 Abest a Bar. 7. 4 Coll. Nov. εἰς ἃ μή. 5 Coll. Nov. & ed. Flor. ἀναμφισόητος. 6 Deest in MSS. & ed. Flor. 7 Lege θαυμάζεται. 8 P. Steph. non agnoscit. 9 MSS. & edit. Flor. μεγίστους καὶ ὑπὲρ καλλίστων. 10 Bar. 7. ταῦτα. 11 Bar. 7. κρίνῃ. 12 Coll. Nov. καὶ.

cat,

σας. ὥς' οὐκ ἄν τις ὀκνήσειεν εἰπεῖν, ὅτι χρὴ καὶ πρώτῳ, καὶ δευτέρᾳ, καὶ τρίτῳ
326 αὐτῷ σὺν τοῖς Ελλησι κηρύττειν, ὥσπερ σὺν ἅρμασιν, (εἰ δὴ καὶ ἅρμα γε ἀπὸ τῶν [1] Αθηνῶν ὃ ἀρχαῖον, οὐκ ἀπὸ τῆς Σικελίας ἦεν) ἀλλὰ ταῦτα μέν, τοιαῦτα.

Τὰ δ' αὖ τῆ μεγέθει καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς, τίς οὐκ ἂν ἄξια τῆς ὅλης τύχης εἴποι, καὶ τῆ μεγάλη τῶν Αθηναίων ὀνόματι; [2] τοῦτο μὲν αὐτὸν ⊛ κύκλον τοῦ ἄστεος, μέγιστον μὲν τῶν Ελληνικῶν, κάλλιστον δὲ τῶν παντα χοῦ. καὶ σιωπῶ τείχη καθήκοντά ποτε ὅπη θάλαττα, ἡμερησίας ὁδοῦ μῆκος τὰ σύμπαντα· καὶ πρὸς τῇ θαλάττῃ, κύκλους ἑτέρους ἀντιπρόφους τῶν περὶ τὴν πόλιν. ἀλλὰ τοὺς [3] δόμους πάρεστι δή που θεωρεῖν, ὧν ἔνιοι [4] λαμπρότεροι τῶν ἀλλαχοῦ πόλεων εἰσὶ κατεσκευασμένοι· καὶ πάντα δὴ τὸν κόσμον, καὶ τὸν πρῶτον τῆς φύσεως, καὶ τὸν πρῶτον τῆς τέχνης, ἐφάμιλλον κεῖν τῇ πόλει, κεῖν τῇ χώρᾳ. τῶν μὲν αὐτοφυῶν, ἀήρ τε [5] ὥπως ἐξαίρετος οὐ πολλοῦ, καὶ λιμένες τοσοῦτοι· ὧν εἷς ἕκαστος σύνταξις πολλῶν· ἔτι δ' αὐτῆς τῆς ἀκροπόλεως ἡ θέσις, καὶ τὸ ὥσπερ
327 [6] ὤρας εὔχαρι [7] περιβάλλον παντα χοῦ· ὃ δὲ καὶ σὺν αὐτοῖς τούτοις ἄξιον ὑπομνήσαι· ταῖς μὲν γὰρ ἄλλαις πόλεσιν, ὅπως ἂν ἔχωσι τοῦ ὑγιαινοῦ, τῆς γε αὐτῶν χώρας ὑπεικούσης ἥπαξαι συμβέβηκε· τοῦ δὲ τῆς πάσης Αττικῆς ἀέρος ὥπως ἔχοντος, ἄνεσις καὶ καθαρώτατός ἐστιν ὁ τῆς πόλεως ὑποφέρων· γνοίης δ' ἂν αὐτῷ ὑπὸ τῇ πόρρωθεν, ὥσπερ αὐγῇ τοῦ ὑπὲρ κεφαλῆς ἀέρι.

Καὶ τὰ μὲν τῆς φύσεως τοιαῦτα, πολλὰ τῶν ὄντων ἀφελόντι. τῶν δ' αὐτῆς τέχνης τί χρὴ μέγιστον θεῖναι, ἢ τί πρῶτον εἰπεῖν; νεώ τε δὴ [8] ἐνταῦθα οἱ αὐτοὶ μέγιστοι καὶ κάλλιστοι τῶν παντα χοῦ· καὶ ἀγάλματα ἄνευ τῶν ὑραίων τῆς πρώτης τέχνης τὰ πρῶτα, καὶ παλαιὰ καὶ [9] καινά· [10] περὶ δὲ τούτοις βιβλίων ταμιεῖα, οἷα οὐκ ἑτέρωθι γῆς [11] φανερᾶς, καὶ μάλα τῶν

cat, atque etiam locis omnibus, ac ſit prima, ſecunda, tertiaque vice, velut in curuli certamine (ſi quidem & currus Athenis, non Siciliae, ortum ſuum debeat) inter Graecos proclamanda. Atque haec quidem hactenus.

Magnitudo autem Urbis & reliquus apparatus omnino fortunae Athenienſium & nominis amplitudini reſpondet: ſive ipſum civitatis ambitum, qui maximus eſt & pulcerrimus in tota Graecia, conſideres: ſive moenia ad mare quondam uſque pertinentia, & itineris diurni longitudinem complexa, alioſque ad mare circulos Urbanis oppoſitos. Quid quod vici quidam oppidis aliis ſplendidiores cernuntur, omniſque ornatus, tam qui a natura, quam qui ab arte petitur, aequaliter & Urbi tributus eſt & regioni? Ad naturam primum pertinet aer tam eximius, & portus, qui ſinguli multorum inſtar eſſe poſſint: tum Arcis ipſius ſitus, & velut venuſtatis gratia afflans undique. Jam illud in his notatu dignum: quum aliae urbes coeli bonitate regioni ſuae cedant, Urbs tamen, quem tota Attica bonum, eum habet optimum ac puriſſimum aerem, adeo ut vel eminus e coelo ſuperiore tanquam jubare cognoſcatur.

Atque haec quidem e natura ſunt pauca de multis collecta. Quae autem ad artem referuntur, eorum quid vel maximum vel primum ponam, neſcio. Sunt enim hic & templa maxima omnium atque pulcerrima, & ſimulacra, exceptis coeleſtibus, facile prima, tam vetuſta quam nova, & bibliothecae, qui proprius eſt

1 Coll. Nov. Αθηναίων. 2 Coll. Nov. τοῦτον. 3 Forte δήμους. 4 Coll. Nov. λαμπρότερον. 5 Bar. 7. ἀήρ τε κεχωρισμένος, ἀμφίεων πολὺ, καὶ ἰδιάζων, ἐξαίρετος τοῦ πολλοῦ. 6 Ita Coll. Nov. Coeteri autem, & Coll. Nov. quoque in marg. αὔρας. 7 Bar. 7. περιβάλλον. 8 Bar. 7. οἱ ἐνταῦθα οἱ. 9 Coll. Nov. καινά. 10 P. Steph. καὶ περὶ τούτοις. 11 Bar. 7. φανερᾶς. Lege φανερᾷ.

Ἀθηνῶν κόσμος οἰκεῖος, καὶ οἷα δὴ ἡ πρόσθεν ἐξουσίας [1] καὶ διαίτης, λουτρά [2] τε σεμνότητι καὶ τροφῇ νικῶντα, καὶ δρόμοι καὶ γυμνάσια. ὥστ' εἴπερ ἡ πόλεως ὠφελίαι τὸν [3] Ερεχθονίου, τὸν Κέκροπας, τὰ μυθώδη, τὰ τοῦ καρποῦ, τὰ τρόπαια, τὰ ἐν τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάττῃ, τοὺς λόγους, τοὺς ἄνδρας, πάντα δι' ὧν τὸ ἀγῶνα [4] διεξελήλυθε· σκοποῖτο δ' αὐτὴν, ὥσπερ τὰς νεῶν φερούσας [5] ἐφ' αὑταῖς ἐξαρκεῖν, αὐτὴν τοῖς ὁρωμένοις νικᾷν. καὶ μὴν τὰ μὲν ἔσχηκε, τὰ δὲ ἔχει· καὶ ὅτε οἷς ὑπῆρξεν ἀφῄρηται τὸν μνήμην, ὅτ' αὖ τὴ 328 πρόσθεν εὐδαιμονίας ἀπολέλειπται, εἶτα καὶ τούτων φίλον μεμνῆσθαι, ἀλλὰ [6] μόνη δὴ πόλεων τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς παλαιοῖς νικᾷ, τὰ δὲ καινὰ τοῖς καινοῖς· [7] εἰ δὲ βούλει, τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς καινοῖς, τὰ δὲ καινὰ τοῖς παλαιοῖς (τοῖς ἑαυτῆς λέγω, τὰ τῶν ἄλλων.) καπίδοι δ' ἄν τις καὶ ἐνθένδε τὰς ὑπερβολὰς αὐτῆς· ὅσοι γὰρ καὶ μικρᾶς τινος μέρους τῇ πόλει κεκοινωνήκασιν, ὡς ἄριστοι τῶν ἄλλων ἀγάλλονται· ἥδ' οὐδεμιᾶς μὲν φιλοτιμίας ὑστερεῖ τῶν οἰκείων ὑπαρχόντων· τῶν δὲ [8] ἑαυτῆς οὐδένα [9] κοινωνὸν ἔχει ἀφ' ἑτέρας· οἷς Ἀργεῖοι παλαιόταται τῶν Ἑλλήνων ἀξιοῦσιν εἶναι), ἦκεν καὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις; ἢ ὅλως οὐχ ὅμοια τὰ τοῦ Ἀργείων παλαιὰ τοῖς τῶν Ἀθηναίων, ἢν ἐν ἅπασι δικαστὴς κοινός. Ἀρκάδες αὐτόχθονες, μετά γε Ἀθηναίους· καὶ τοῖς δευτέροις αὖ νικῶνται τῇ τῶν καρπῶν εὑρέσει καὶ δόσει. δῆλον δὲ ὅτι τῶν σώζεσθαι φερόντων Ἑλλήνων τὰς ἀπαρχάς, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι. ἄριστοι Λακεδαιμόνιοι τὰ πρὸς [10] τὸν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις· καὶ τά γε δεύτερα ἐκείνοις [11] ἡ φιλοτιμία καθέστηκεν. ἔχει τοῖς Θήβαις χαίρειν καὶ π. 329 μὴν ἡ [12] τῶν θεῶν γένεσις· τούτων τοίνυν ὁ μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ τὸν δωρεὰν ἔφηνε, τὸν δὲ φῶτοι τῶν Ἑλλήνων Ἀθηναῖοι θεὸν ἤγαγον, χωρὶς τῶν ἀφ' Θησέως πρὸς αὐτὸν κοινω-

Athenarum ornatus, & lavacra multum delicata, iſtique diaetae convenientia, & curricula, atque gymnaſia. Quocirca ſi quis Erichthonios, Cecropes, fabulas, fruges, tropaea, terrenas res & marinas, litteras, viros, reliqua omnia, quibus aetatem tranſegit, Urbi detrahat, eaque ratione, qua reliquas civitates, quae nunc ſeſe venditant, conſideret, victoriam nihilominus iis, quae adhuc in ipſa cernuntur, facile auferet. Quid quod haec partim habuit, partim habet, nec vel eorum, quibus excelluit, privatur memoria, vel praeſenti caret felicitate (ſi quem & hoc movet) verum ſola inter omnes urbs & vetera veteribus, & nova novis (aliena inquam ſuis) aut potius & vetera novis, & nova veteribus ſuperat? Ejus autem praeſtantiam vel hinc licet conjicere, quod qui vel minima re cum Urbe conjunguntur, mox omnium praeſtantiſſimos haberi ſe volunt, Urbs vero cum nullo laudis genere, quod aliis tribuatur, caret, tum ſuae praeſtantiae neminem habet participem: Argivi primum, verbi gratia, Graecorum antiquiſſimi cenſentur; ſunt etiam Athenienſes: eſtque prorſus diverſa utrorumque antiquitas. Arcades indigenae ſunt; poſt Athenienſes quidem: & iis quae ſecuta ſunt, frugum inventione ac donatione, rurſum vincuntur. Huc enim Graeci primitias, non illuc adferunt. Lacedaemonii bello plurimum valent; verum & Athenienſes, quibus etiam ſecunda laus accedit. Thebani deorum ortu ſibi placent; at horum alter in Attica donum protulit, alterum primi Athenienſes inter deos retulerunt, extra quam cum ipſa per Theſeum ſocietatem contraxe-

1 Bar. 7. τὶ καί. 2 Bar. 7. γε. 3 Bar. 7. Ερεχθίως. 4 P. Steph. ἐξελήλυθε. 5 P. Steph. ἐπ' αὐταῖς. 6 Coll. Nov. δὴ μόνη. 7 Verba ἐὰ ϑ βούλει, τὰ μὲ παλαιὰ τοῖς καινοῖς deſunt in Bar. 7. 8 Bar. 7. & Coll. Nov. αὐτῆς. 9 P. Steph. κοινωνός. 10 Deeſt in P. Steph. 11 P. Steph. ἐς φιλοτιμίαν. 12 Bacchi & Herculis. *Cant.*

runt.

σιῶν. ἀλλὰ καὶ τὴν τελευταίας Θηβαίων ῥώμης ἅπαντες μέμνηνται. ταύτης ἡ πόλις αἰτία, καὶ ὅτε ἔδει τἀναντία θεάσθαι, ὑπὲρ ἔδεισεν. ἐπαινεῖν ἄν τις ἔχοι Κορινθίους δικαιοσύνης εἵνεκα. ἡ τοίνυν πόλις οὐ [1] βεβούλη μόνον τὰ δίκαια, ἀλλὰ καὶ βραβεύσασα τοῖς [2] ἄλλοις ἀφηγήσατο. ἐνδοξότατοι πάντων οἱ κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἀγῶνες· καὶ μὴν τούτων πρεσβύτατος ὁ τῶν Παναθηναίων· εἰ δὲ βούλει, ὁ τῶν Ἐλευσινίων. ἔπειτα καὶ πάντα, αὐτοῦς ἡ τῆς πόλεως δωρεὰ συγκροτεῖ, (λέγω γὰρ οἷον τὴν πόλεως τῇ σοφῇ τὴν Ἀθηνᾶς.) Σαμοθρᾷκες ἀγάλλονται τοῖς ἱεροῖς· καὶ ταῦτα πάντων ὀνομαστότατά ἐστι, πλὴν τῶν Ἐλευσινίων. ἀλλὰ καὶ [3] Δῆλος ἀνεῖται τοῖς θεοῖς· ἡδὲ ἐστι τῆς πόλεως. ὅ δὲ δὴ καὶ τὴν εἰς Δελφοὺς ὁδὸν ἔργον εἶναι τῆς πόλεως, καὶ τὴν θεωρίδα τὴν Πυθιάδα Ἀθηναίων μόνον πάτριον, [4] τί ἂν εἴποις, ἢ τῶν θεῶν ἅπαντα ταῦτ' εἶναι), βουλομένων πανταχῇ τὰς Ἀθήνας προσεύχειν, καὶ πᾶσιν ὥσπερ χεῖρα τοῖς καλοῖς ὑπερβάλλειν τὴν πόλιν; ἔτι τοίνυν εἰσὶν αἱ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεων μεγάθει [5] ναῶν φιλοτιμοῦνται, αἱ δὲ κατασκευῇ λιθῶν τὴν χρείαν κρείττονι· καὶ ταῦτ' ἐστὶ [6] θεοῖς τῇ πόλει θεὸς ὑπερβολῇ, καθάπερ θεότητι σωφρονισμένῃ. καὶ ὅ κάλλιστον· ἃ γὰρ τοῖς ἄλλοις οἱ ἀγάλμασι δεῖξαι σεμνὸν ἔχει, τούτων ὑμεῖς τοὺς νεοὺς καὶ τὰ θέατρα κέκτησθε. ἀγάλματα [7] θαυμάζεται καὶ τούτων θεῶν ἐστι [8] ὅ παρ' ὑμῖν ἐν τῇ πόλει· χωρὶς δὲ καὶ τἆλλα παντάχοῦ κάλλιστα προσῆκεν τόπον δή τινα τῇ πόλει. ἁπάντων γὰρ ὡς ἔοικε τῶν ἀρίστων, αὕτη πατρὶς, καὶ σοφίας [9] πάσης καὶ τέχνης ἡγεμών, ὥστ' οὐ μόνον τοῖς ἀγάλμασιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀγαλματοποιοῖς αὐτοῖς θαρρεῖν. ἀλλὰ μὴν ἑπτά γε ἀνδρῶν, ἵνα μηδὲ τοῦτο παρῶμεν, ἐνδόξων ἐπὶ σοφίᾳ γενομένων, εἷς ἀπὸ τῆς πόλεως γέγονε, καὶ δυοῖν ἀρίστοιν νομοθέταιν [10] ἕτερος αὐτὸς θεός. δύο τοίνυν
331 ἀνδράσι τοῖς πρόσθεν ἐκ θεῶν ψῆφον δεδόσθαι παρειλήφαμεν, Λυκούργῳ τε τῷ Λακεδαιμονίῳ, καὶ Σω-

rant. Poſtremam Thebanorum fortitudinem multi praedicant: at hujus Urbs cauſam dedit, nec, quando aliter agendum fuit, eſt cunctata. Corinthii videntur juſtitiae nomine celebrari poſſe: Urbs quae juſta eſſent non modo comprobavit, ſed & praemiis decoravit. Celeberrima judicantur Graeciae certamina: horum antiquiſſimum eſt Panathenaeum, aut potius Eleuſinium. Ut jam omittam, quod iſta cuncta Urbis (hanc enim pro Minerva ſumo) inſtituuntur beneficio. Samothraces ſacra jactant ſua: & ſunt omnium ſane illuſtriſſima, exceptis Eleuſiniis. Jam Delus diis eſt ſacra: verum & ipſa ad Urbem pertinet. Quod autem tum Delphicum iter Urbis eſt, tum Pythia pompa ſolis tribuitur Athenienſibus, quid aliud innuit quam voluiſſe omnibus modis deos Athenas exornare, ipſaſque rebus omnibus praeclaris quaſi manum injicere? Quaedam etiam Aſiae oppida vel de templorum magnitudine, vel balneorum apparatu, quam requirit uſus, majore gloriantur: haec in Urbe quoque, ceu primum culta, affatim cernuntur. Quod autem eſt pulcerrimum: quae alii pro ornamentis ſtudioſe oſtentant, ex iis vos integra templa theatraque extruxiſtis. Statuae ſunt apud pleroſque in admiratione; harum apud vos extat praeclariſſima: quanquam & reliqua, quae ſunt ubique praeſtantiſſima, ad Urbem modo quodam pertinent, quum ſit ea omnium rerum optimarum patria, omniſque ſcientiae, & artis magiſtra. Quo fit, ut non ſtatuis tantum ſed & ſtatuariis ipſis excellat. Quid quod, ne & hoc omittamus, e ſeptem qui ſapientiae titulo clari fuerunt, viris, unus veſtras fuit, & idem duorum legiſlatorum optimorum alter? Duobus praeterea majoribus ſuffragia fuiſſe a diis tributa cognovimus, Lycurgo Lacedaemonio, & So-

1 Bar. 7. βεβούλευται. 2 Bar 7. πᾶσι. 3 Coll. Nov. ἡ Δῆλος 4 Bar. 7. τίς ἂν εἴποι. 5 Bar. 7. νεῶν. 6 Deeſt in P. Steph. 7 P. Steph. θαυμάζεται. 8 Bar. 7. τῶν. 9 P. Steph. πάσης. 10 P. Steph. ἕτερος.

crati

κράτει τῷ παρ' ὑμῶν· ὥστε καὶ τ' ὀπὶ τοῖς [1] καινοῖς, καὶ τῆς ὀπὶ τοῖς [2] ἄκροις φιλοτιμίας, μετεχειν τ' πόλιν, καὶ μηδεν εἶ τῶν ὀνομαστῶν ὅτῳ μὴ [3] τῶν Αθηνῶν ὄνομα ὀπιφημίζεται. εἰ τοίνυν τίς ἐρωτῴη ποῖον τ' ἂν τοῖς Ελλησι δικαστηρίων ἐντιμότατον καὶ ἀγιώτατον, ὃ ἂν Αρείῳ παγῳ πάντες ἂν φήσαιεν. ἔθεσι δὲ τίνες κοινοτάτοις καὶ δημοτικωτάτοις ἐχρήσαντο; ἡ τῶν Αθηναίων πόλις· ὁμοίως Αθηναίοις τε καὶ πᾶσιν ἀναγκαῖον εἰπεῖν, εἰ ταληθη λέγειν ἐθέλοιεν. καὶ τὸ μὲν ἀφ' ἁπάντων ἀποδεικνυναι, συχνοῦ καὶ λόγου καὶ χρόνου. μόνοι δ' ἁπάντων ἀνθρώπων τελα ζῶντ' ἀνομίσατε· τῶν μὲ ἄνδρῶν τῆς πόλεως τελευτησάντων, αὐτῶν μὲν ἐπαινους ὀπὶ ταῖς ταφαῖς καθ' ἕκαστον ἔτος λέγειν· τὰς δὲ παῖδας δημοσίᾳ τρέφειν ἄχρις ἥβης, καὶ τιμιαῦτα ἀποπέμπειν ὀπὶ τὰς πατρῴους οἴκους μετὰ τ' πανοπλιῶν· τὰς δ' ἀδυνάτους τῶν πολιτῶν δημοσίᾳ τρέφειν. ὥστε καὶ τιμῇ δυνάμων καὶ τ' [4] ἀδυναμίαν τιμῶντες, εὐδείξατε ὡς ἑκάτερον προσῆκε. ψηφίσματα τοίνυν πόθεν ἢ λαμ- 332
πρότερα, ἢ φιλανθρωπότερα; ὧν ἃ μὲ ἂν τοῖς εἰρημένοις ὀφῇ, παραλείπω· ἓν δ' ὡσπερεὶ δείγματος χάριν, ἔστω μοι χρῆ παντὸς τοῦ προσῆκοντος λόγου· τὸ κατ' [4] Αριθμίου τοῦ Ζελείτου νικῆσαν. ὃν, ἐπεὶ ῥ' βασιλῆ ἀργυρίων χρυσίον ἤγαγεν εἰς Πελοπόννησον, πολέμιον τοῦ δήμου [5] τ' Αθηναίων ἐψηφίσαντο αὐτον, καὶ γένος, καὶ ἀπίμους. καί τοι μόνου τούτου πάνθ' ὁμοῦ τὰ τῶν ἄλλων ἀπολείπεται. πρεσβειας τοίνυν πλείστας μὲ ἐδέξατο, πλείστας δὲ ἐξέπεμψε. καὶ τοῦτο εἰ μὲ ὅλως ὁμολογεῖται· εἰ δὲ μή, τῇ προσθήκῃ μεῖζον γένεται, πλείστας γὰρ ὑπὲρ τ' δημοσίων ἀπέστειλεν. ὅσα μὲ οὖν, ἢ κοινῇ τοὺς Ελληνας μὴ πολεμεῖν [6] ἀλλήλοις ἑκάστοτε πείθουσα, ἢ τοὺς ἐν χρείᾳ προσαμυνομένη, διεπρεσβεύσατο, ἀναλῶσον προσαλιπεῖν ἀφ' πλῆθος. δυοῖν δὲ καίνα τοῦτα μνησθήσομαι, Αργείους μὲ γὰρ στασιάζοντας ἐν

crati veſtrati: ſic ut & novarum & maximarum rerum laudem Urbs capiat, nec celebre quicquam ſit, quod non Athenienſi illuſtretur nomine. Si quis igitur quaerat, quod ſit in Graecia ſanctiſſimum & celeberrimum tribunal, Areopagum dicent omnes. Sin qui moribus maxime communibus ac popularibus ſint uſi interrogetur, de Athenienſibus tum ipſi, tum alii omnes, ſi verum fateri velint, neceſſario reſpondebunt. Atque haec quidem ſingillatim oſtendere ſi vellemus, magna nobis orationis atque temporis parte eſſet opus. Soli autem ex omnibus haec tria lege ſanxiſtis: ut qui pro patria obiiſſent, cum ipſi quotannis publice laudarentur, tum eorum liberi uſque ad pubertatem de publico aleretur, poſtea domum paternam quiſque cum integra armatura remittendi: debiles item cives publice nutrirentur. Qua quidem ratione convenientes tam potentiae quam imbecillitati honores tribuiſtis. Plebiſcita vero unde vel illuſtriora vel humaniora prodierunt? quorum ut ea, quae prius relata ſunt, omittam, unum quoddam, quod huic toti ſermoni pro exemplo ſufficiat, proferam: quod contra Arithmium Zelitem eſt latum. Is etenim quum ad Regis uſum in Peloponneſum aurum attuliſſet, hoſtem eum populi Athenienſis una cum tota familia, & inteſtabilem declararunt. A quo quidem ſolo reliqua decreta vincuntur omnia. Legationes porro plurimas & accepit haec civitas, & dimiſit. Id quod ſi eſt in confeſſo: ſin minus, appendice augebitur, quandoquidem plurimas pro iis, qui eam obſecrarant, emiſit. Et eas quidem legationes, quibus vel Graecos a bello communiter dehortata, vel afflictos eſt conſolata, propter immenſam copiam cogor omittere: duas autem hic quoque recenſebo. Argivos enim primum ſeditione laboran-

1 Bar. 7. καινοῖς. 2 Lege ἀρχαίοις. 3 Coll. Nov. τὸ τ'. 4 Bar. 7. Αρθμίου. 5 P. Steph. τοῦ· 6 P. Steph. ἑκάστοτε ἀλλήλων.

tes

αὐτοῖς ἔπαυσε. Κρῆτας δὲ πολεμοῦντας πρὸς ἀλλήλους διήλλαξεν. εὐσεβείας τοίνυν ἅμα,
333 [1] καὶ πραότητος, καὶ φρονήματος, τίς ἂν εἰπεῖν ἔχοι δεῖγμα κάλλιον; Κορινθίων γὰρ ψηφισαμένων ποτε μὴ δέχεσθαι τῇ πανηγύρει τὴν ἐνθένδε θεωρίαν, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ὑπερεσβείας ἀπειπόντων τῇ πόλει μὴ πέμπειν, κοσμήσαντες ὁμοῦ τούς τε θεωροὺς καὶ τοὺς ὁπλίτας, ἀπέστειλαν, ὡς δ' ἦσαν Ἐλευσῖνι, Κορίνθιοι μὲν ἦκον ἀπενδόμενοι, οἱ δὲ τὴν θεωρίαν πέμψαντες, τοὺς ὁπλίτας ἐπανήγαγον. ἀλλὰ μὴν τά γε μυστηρίων τὰ μὲν, ὡς ἀρχαῖα, τετίμηται· τὰ δ', ὡς ἀναγκαῖα· τὰ δ', ὡς [2] πλείοσιν γνώριμα. πάσας τοίνυν ταῖς ψήφοις ὑπερφέρει τὰ Ἐλευσίνια. καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων οὐκ ἐμοῦν ὁ λόγος. μόνοι δὲ τῶν Ἑλλήνων καθ' ἕκαστον ἔτος ποιεῖσθε πανήγυριν ὑπὲρ μοῖρας [3] πεντετηρίδος φαυλοτέραν, καὶ δέχεσθε τῷ Ἐλευσινίῳ πλείους, ἢ ἕτεροι τῇ πάσῃ πόλει· καὶ πάντες ἐρίζουσιν [4] κατὰ τὴν πρώτην ἑορτὴν νικᾶν πολυανθρωπίᾳ. ἀλλὰ μὴν Ἡρακλέα γε καὶ Διοσκούρους ἅπαντες δή που θεοὺς εἶναι νομίζουσι· τούτοις δέ γε, ἕως ὠμίλουν ἀνθρώποις, πρώτοις ξένων ἡ πόλις δείκνυσι τὰ ἱερά· ὥστε οἷς νῦν ἱερὰ δρῶμεν, τού-
334 τους ἱεροποιήσασα αὕτη φαίνεται. καὶ μὴν ἀγῶνάς γε τοῦ πρώτου τέλους μία δὴ πόλις αὕτη πλείους ἀπάντων ἔτι νῦν ἄγει. ὡς δὲ εἰπεῖν, ἅπαντα ἢ παρ' ὑμῖν ἐστι μόνοις, ἢ καὶ πρ' ὑμῶν. καὶ τελῶν ἕν γέ τι συμβέβηκε· τὰ μὲν γὰρ παρ' ὑμῶν [5] ἤρξατο, τὰ δ' ὡς πλεῖστα παρ' ὑμῖν ἐστι, τὰ δὲ ὡς πλεῖστα. εἰσὶ τοίνυν οἱ μηδὲν ἔχοντες φανερὸν δεῖξαι, μηδὲ εἰπεῖν ἔργον ἑαυτῶν, μηδὲ ἐφ' ὅτῳ δικαίως ἂν φρονοῖεν, ὅτι τοὺς Τρωϊκοὺς καταφεύγουσι χρόνους, καὶ φιλοτιμίας ἀμφισβητοῦσιν· οὐδ' ὅταν λέγοντες ὦσιν κοινὸν ἑαυτῶν, ἀλλ' ἑνὸς ἀνδρὸς δόξης ἐξαρτώμενοι, οἵ γε Φθιῶται, καὶ Πύλιοι, καὶ Ἰθακήσιοι, ὥσπερ τινες γεωπεῖναι, δι' ἑνὸς τῶν πλουσίων ἑαυτοὺς ποιούμενοι. ἡ πόλις δὲ πρὸς τῷ μηδὲν δεῖσθαι τοιαύτης καταφυγῆς, οὐδὲ τού-

tes compeſcuit: Cretenſes deinde, quum inter ſe pugnarent, in gratiam reduxit. Jam vero pietatis ſimul & manſuetudinis atque animoſitatis pulcerrimum ediderunt exemplum: quod, quum decreviſſent Corinthii pompam navalem hinc profectam ad nundinas non admittere, adeoque per legatos Urbi, ne illam adornaret, denuntiaſſent, hi armatos milites una cum praefectis ſacrorum emiſerunt. Ii quum Eleuſinem veniſſent, & Corinthii tranſacturi adeſſent, qui pompam dimiſerant, armatam reduxerunt manum. Myſteria porro quum alia propter antiquitatem, nonnulla neceſſitatis, quaedam etiam celebritatis cauſa, in honore ſint, omnibus utique modis praeſtant Eleuſinia. Ut autem de aliis dicere ſuperſedeam, ſoli certe Graecorum quotannis nundinas nullis quinquennalibus deteriores celebratis, pluresque in Eleuſinium, quam reliqui in urbem totam, recipitis: omnibus etiam hanc ſolennitatem hominum turba ſuperare contendentibus. Herculem & Dioſcuros omnes pro diis habent: verum hos Urbs, dum inter homines verſabantur, primos e peregrinis ſacra docuit: & quibus nunc ſacrificamus, eos ipſa conſecravit. Quin & ludos pleroſque primae notae plurimos adhuc urbs haec ſola committit. Omnia denique vel apud vos dun axat extant, vel a vobis orta ſunt: & partim a vobis coeperunt, partim apud vos vel optima vel plurima cernuntur. Multi quoque, quum nihil rerum ſuarum, de quo jure glorientur, proferre poſſint, ad Trojana confugiunt tempora, ac de gloria contendunt, quanquam nec ſic aliquid quod habeant commune, adferunt, quum ab unius alicujus viri fama pendeant: quales Phthiotae ſunt, Ithacenſes, ac Pylii, qui inopum more ad ditiorem aliquem ſe referunt. At Urbs quamvis hoc perfugio non indigeat, nequaquam ta-

1 P. Steph. καὶ φρονήματος, καὶ πραότητος. 2 Bar. 7. πλείστων. 3 P. Steph. πενταετηρίδος. 4 Ita Bar. 7. ed. Flor. καί. P. Steph. ἀεί. In Coll. Nov. deeſt. 5 P. Steph. ἤρξατο.

men.

τῦ [1] σέρεται ᾧ ἡδύσμαλος. ἀλλ' ὁ κοινὸς τ̃ Ελλήνων ποιητὴς ὧν ᾧ καταλόγῳ τ̃ νεῶν τε
καὶ [2] πόλεων, τ̃ Αθηναίων στρατηγὸν εἰς ἄκρον φησὶν ἐλθεῖν, [3] Κοσμήσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας
ἀσπιδιώτας. καὶ τόγε πλείονος ἄξιον καὶ χαριεστέρου τ̃ εὐφημίας· τὸν μὲν γὰρ ἄλλους, ὃς ἐπαινεῖ
τις τιμᾷ ᾧ σώματος ἕξιν, ἢ καὶ ἄλλως πως ὡς ἀείστους, ἂν ὕτω τύχῃ τ̃ Αχαιῶν, ἢ τ̃ Δεί- 335
νων, ὕτως ἐπαινεῖ· [4] φησὶ γὰρ, αὐτῶν [5] ἠδὲ καὶ ἵππων, Οἳ ἅμ' Ατρείδῃσιν ἕποντο· καὶ ἑτέ-
ρωθι λέγει, τῶν τότε ὅτι τῦ Ιλίου λέγων, [6] ὡς ἄρα ἦν χαίτης τιμὴ τοξικήν. καὶ Νέ- 33
στορα αὖτε λέγει τοιούς τινας τ̃ ἐφ' ἑαυτῦ λαμπρῶν, [7] Ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ καὶ ἀρείοσιν, ἠέ-
ρι ὑμῖν Ανδράσιν ὁμίλησα. καὶ ἑξῆς ἀπαριθμεῖ πολλούς τινας, ὡς αὖ καὶ κἀκείνους πολ-
λοὺς ἀλλήλοις ὄντας, καὶ οὐδένα ὑπερέχοντα ὑπερφυῶς αὐτῶν. τῦ δὲ Μενεσθέως μνη-
σθεὶς ὁ ποιητὴς, ὑδεμιᾷ τοιαύτῃ προσθήκῃ κέχρηται· ἀλλὰ ταῦτα πάντα παρεικόφας, εἰ-
σάπαξ φησὶ, [8] Τῷ δ' ὕπω τις ὁμοῖος ὑπερθύνιος γένετ' ἀνήρ· ὧν δέ γε τοῖς ἄνω μικρὸν
τύτων, διηγεῖται περὶ τῦ Ερεχθέως, ὡς [9] θρέψειε μὲν αὐτὸν ἡ θεὸς, τέκοι δ' ἡ γῆ. ὑκοῦν
ἴσως οὐδὲν ἀπεικὸς, τὸν μὲν ἄλλους, ὃς ἐφ' ἑκάστων κρατίσους ᾠείσατο μιᾷ προσθήκης, ἢ
τῷ χερσὶν, ἢ τ̃ γενῶν, αὐλοῖς ἀναμορεύειν· ὃν δὲ τ̃ ἀπ' αὐτῆς [10] γῆς φυέντων ὡς ἄριστον
ἐπαινεῖ, τοῦτον ὡς ἁπλᾶ πάντων τῷ ὂν [11] γῇ φυέντων, ἄριστον ἐπαινέσαι. [12] δύο τοίνυν ἀρί- 336
στους τὰ πρὸς Ⓐ πόλεμον πιθεὶς τῶν Αχαιῶν, [13] Σαλαμίνιον δή που λέγει τ̃ ἕτερον τῶν
ἐπωνύμων. ἔστι δήπου [14] καὶ τοῦτο λέγειν σεμνὸν τῆ πόλει, τὴν Λακεδαιμονίων πολιτείαν, ὅτι αὐτοῖς
ὁ θεὸς συνέταξε τὸ κατ' ἀρχὰς τοὺς νόμους· ὁ δέ γε αὐτὸς οὗτος θεὸς τάς τε φυλὰς φαί- 33
νει διελὼν τῇ πόλει, καὶ τὰ γένη, καὶ τοὺς ἑκάστοις προσηκούσας θυσίας θύειν ἀναθεὶς, ὥσπερ
οὖν καὶ βασιλέας καὶ ἄρχοντας, καὶ τ̃ ἄλλην πολιτείαν [15] σχεδὸν ἅπασ' διῳκισας αὐτοῖς. ὥστε οὐχ
ἥττον ἂν εἴη τ̃ πόλεως ὁ θεὸς νομοθέτης ἢ ἐκείνων.

men illo caret condimento. Communis etenim Graecorum poeta in urbium & navium numero Athenienſium ducem ait peritiſſimum fuiſſe, *Scutatos ornare viros, & corpora equorum.* Quod autem majus eſt, laudiſque ſincerioris, reliquos quidem vel Achivos, vel alios, quos a corporis habitu vel alia praeſtantia laudat, ita celebrat, ut dicat, *Ipſorumque, & qui reges ſequerentur equorum*: & alibi quendam fuiſſe artis ſagittariae peritiſſimum refert. Neſtorque ad quoſdam ſui temporis jactatores ait, *Namque viris ego jam vobis melioribus olim Aſſuevi.* — ac multos deinceps enumerat, quaſi & ipſi inter ſe pares eſſent, nec eorum quiſquam alteri multum praeſtaret. Quum autem Meneſthei mentionem facit Poeta, nihil addit tale; verum omiſſis iſtis omnibus, in univerſum ſic ait, *Huic nullus mortalis adhuc par extitit unquam*: quum quidem de Erechtheo paulo ante narraſſet, eum & a dea educatum, & e terra editum fuiſſe. Merito igitur alios, quos in ſingulis optimos recenſuit, vel aetatis vel generis adjunctione celebravit: quem autem omnibus terrae filiis praefert, eum ab omni humana laudat excellentia. Deinde quum duos ex Achivis in re bellica praeſtantiſſimos memorat, Salaminium nominat, cognominum duorum alterum. Jam illud habet inſigne reſpublica Laconica, quod a deo latis utitur legibus: ſed & Urbis tribus atque gentes idem deus diſtinxit, ſinguliſque ſua attribuit ſacrificia, & reges, atque principes, totamque fere rempublicam conſtituit. Quo fit, ut non illorum ſit potius quam Urbis legiſlator dicendus.

1 Coll. Nov. ἐστέρηται. 2 Coll. Nov. τ̃ πόλεων, τ̃. 3 Il. β'. v. 554. 4 Il. β'. v. 762. 5 Coll. Nov. ἠδ' ἵππων. 6 Teucrum. *Cant.* 7 Iliad. α'. v. 260. 8 Iliad. β'. v. 553. 9 Bar. 7. & Coll. Nov. θρέψαι. edit. Flor. θρέψε. 10 Coll. Nov. τ̃ γῆς. 11. Coll. Nov. τῇ γῇ. 12 Achillem & Ajacem Telamonium. 13 P. Steph. Σαλαμῖνι. 14 Coll. Nov. λέγειν) Ⓒ τοῦτο σεμνόν. 15 Bar. 7. σχεδὸν ἁπάσας. P. Steph. ἅπασιν σχεδόν.

Quin-

Βύλομαι δὲ ἐγὼ περὶ τῆς πολιτείας [1] αὐτῆς μνησθῆναι βραχέων, ὡς ἂν οἷός τε ὦ· ἐγὼ γὰρ ἅπαντες μὲν αὐτὴν ἐγκωμιάζουσιν, ἐγὼ μὲν διηρευνήσατό γε ἅπαν ὃ σὸν ἀρετὴν ἔδειξε· ἐγὼ δὲ [2] ἁπλῆν τε καὶ οὐχ ἁπλῆν λέγω. πολιῶν γὰρ ὄντων, ὡς ἀνωτάτω διελέγχῃ, τῶν πολιτειῶν, ἢ τίς ἂν πίθηται, [3] πόλει τῇ πόλει. βασιλείαις μέν τοι ὃ ἐξ ἀρχῆς φανεὶς χρωμένη, γενεὰς οὐκ ὀλίγας πικὰς, οὐ μόνων τῶν Ερεχθειδῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὕστερον ἀξίων ὀφθέντων. [4] ἡ δη-
337 μοκρατία δ' αὖ καὶ παιδὶ γνώριμος, [5] καὶ καθαρωτάτη δὴ καὶ μεγίστη τῶν πασῶν, ἡ πρ' ὑμῶν γεγενημένη. καὶ μὴν εἰς τιμὴν ἐξ Αρείου πάγου [6] βουλὴν βλέψαντα, πάντα ἂν ἡγοῦμαι φῆσαι μὴ εἶναι καλλίω λαβεῖν ἀειτοκρατίας εἰκόνα, μηδ' [7] ἥτις σώζει μᾶλλον τοὐμόν. ὅταν πάντα τὰ τῶν πολιτειῶν ἀγαθὰ εἰσθένδε ὥρμηται· καθάπερ γὰρ νομοθετοῦσα τοῖς ἀνθρώποις ἡ πόλις, πρὸς τὰς αὐτῶν τέχνας ἑκάστοις ἐκλέγεται ὃ προσφορὸν, ὅταν πάντα ἐξεύρέ τε καὶ προὔθηκεν εἰς κοινὸν, βοηθοῦσα τῇ φύσει παντοίᾳ· ὅθεν καὶ τὰς καρπὰς καὶ πολλὰ ἕτερα ὑπεδείκνυμεν [8] αὐτὴν [9] βεβουλευμένην. ὃ δέ γε ἔτι μεῖζον, καὶ τελεώτερον, οἵτε γὰρ βασιλεῖς αὐτοὶ φανῆναι ἐθέλοντας τῶν ἄλλων τὴν κοινότητα ἀγαπήσαντες· καὶ μάλιστα δήπου πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐξ ἴσου τοῖς γνώμαις καταιθάντες, ὅ, τε δῆμος, εἶπνα εὕροι πού τῶν πολλῶν ὑπερέχοντα, ἑκόντες ἑαυτὸν προΐσάμενον καὶ χρώμενον ὡς ἄρχοντι διήνεκες· τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τοῖς ὀλίγοις φυλάττων, εἰ [10] τῶν ἄλλων ἀμείνους [11] ὄντα, ἀφθοίτο, ἐφαμίλλους δὲ σοφίσιν αὐτοῖς. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ βουλὴ τὸν δῆμον ὅπως
338 μείζω καλαισήσῃ, σκοπῶν ἀεί, ὃ δὲ αὐτῆς [12] οὐδὲ πώποτε ἰδίᾳ λογισαμένη, ἀλλὰ ταύτην καὶ καλὴν καὶ γνωμένην πλεονεξίαν ἑαυτῆς κείνουσα τῷ τῶν πολλῶν ὑπὸ σωτηρίᾳ μετ' εὐδοξίας προΐσασθαι. ὡς εἰκότως δὲ μόνοι τῶν τὴν πολιτείαν [13] ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν λόγον, τῶν πολιτειῶν πασῶν πάντας, τοὺς ἄλλους εὐδοκιμεῖν τῇ πόλει. ὡσ-

Quinimo de ipſa republica breviter quiddam, ut potero, explicandum cenſeo: quum praeſertim omnes ut eam laudarunt, ita non diligenter (id quod ego tam de ſimplici quam de miſta intelligo) inveſtigarint. Nam quum tres in univerſum tradantur reipublicae ſpecies, earum quamcunque quis approbarit, id cum Urbe faciet. Regno namque primum multis eſt uſa ſeculis, eoque non Erechthidarum modo, ſed & aliorum quos de poſteris eo dignos judicavit. Popularis deinde principatus etiam pueris notus eſt, iſque inter vos & ſinceriſſimus & maximus extitit. Qui denique ad Areopagi curiam reſpexerit, non facile, arbitror, pulcriorem, nominique ſuo aptiorem ariſtocratiae imaginem repererit. Omnia igitur rerumpublicarum genera hinc orta ſunt: quum Urbs, quaſi ſingulos juberet, quod cum moribus ſuis conveniret, hinc ſumere, cuncta tum invenerit, tum in medium protulerit, idque naturae opem ferendi conſilio, quo & in frugibus aliiſq; rebus multis uſam oſtendimus. Quid quod & reges eximie rerum communitatem ſectati ſunt, atque concordiam cum vulgo ſtudioſe obſervarunt? & populus ultro ſibi, quemcunque reliquis praeſtare cognoverat, praefecit, eoque tanquam perpetuo principe uſus eſt: nec aliter erga paucos, qui caeteris meliores, inter ſeſe autem aequales eſſent, ſe geſſit? & ſenatus populi ſemper incremento, nunquam ſuo, ſtuduit; idque pro juſto ſibique congruo lucro habuit, ſi publicae ſaluti cum gloria praeeſſet? Quapropter non ſingulis tantum reipublicae generibus, ſed in earum quoque miſtura caeteros Urbs excelluit. Quemad-

1 Bar. 7. αὐτῶν. 2 Editi ἁπλῶς. 3 Bar. 7. & Coll. Nov. τῇ πόλει πόλεως. 4 Deeſt in MSS. & edit. Flor. 5 Abeſt a Bar. 7. 6 Coll. Nov. τιμὼν. 7 Coll. Nov. ἥτις. 8 Coll. Nov. αὐτὴν μὲ. 9 Bar. 7. βεβουλημένην. 10 Bar. 7. & Coll. Nov. τῶν μὴ ἄλλων. 11 Deeſt in Bar. 7. 12 P. Steph. οὐδέποτε. 13 Bar. 7. & ed. Flor. ἐχόντων.

πρ γὰ ὁ πᾶς ὑτοσὶ κόσμος οἶμαι [1] συνέστη μὲ ὲκ τεττάρων, ὡς ὁ παλαιὸς λόγος, αὐτὸ δ' ἕκαστον αὖ τύτων μετέχει τῇ φύσῃ καὶ τῶν λοιπῶν, πρὸ δ' ὑπερβάλλοντι τιὼ ἐπωνυμίαν χωρὶς ἕκαστον εἶδος εἴληφεν· ὅπω καὶ τὰς πολιτείας, εἰ χὴ ὅπ μάλιστα κεχωρισμένας τυγχάνυσι, μετέχειν ἀμωσγέπως ἀλλήλων εἰκός ὲστιν, εἴπερ βασιλείαν ὀρθὴν καὶ δικαίαν ὄντως μέλλομεν, ἢ τ ὀλίγων ὡσαύτως δὲ πολλῶν ἀρχήν. γνοίη δ' ἄν τις, [2] εἰ τὰς βασιλείας τὰς ὲν τῇ πόλει, πρὸς τὰς ἑτέρωθί [3] πυ βασιλείας ὑπὸ τῶν αὐτῶν χρόνων, ἢ τ Ελλάδος, ἢ τῆς βαρβάρυ, γενομένας ὁρῶν, τὴν δ' αὖ δημοκρατίαν τὴν Αθήνησι, πρὸς τὰς ἑτέρων δημοκρατίας, καὶ μὴν τόγε τῆς βυλῆς σεμνότριον, πρὸς τὰ ἑτέρωθί πυ κύρια καὶ ἡγήμονα. εἰ γὰρ δεῖ τὰ ἄλλων ὑποφαίνεσθαι, ὑπὲρ τ δημοκρατίας μόνης εἰπεῖν, φθήσονται τοῖς μὲ βυλήμασι, καὶ ταῖς ὁπλιτείαις πολλῷ πρεπεστέροις, χ' [4] ὑβριστότε- 339
ροι πάντες οἱ τῷ σχήματος τύτυ μεταλαγχάνοντες, πρὸ δ' ἀξιώματι καὶ τῇ λαμπρότητι μηδὲ [5] ἐγγὺς [6] τοῖς ὑπὸ τ πόλεως γεγενημένοις. καὶ μὴν ὀκεῖνό γε ἡ πόλις πρώτη κατέδειξε, μὴ πίστεσθαι πλύτῳ μηδὲ θαυμάζειν. ὅτε γὰρ τὰς ὑπαρχύσας ταῖς ὑσίαις εὐδαιμονίας ἐπῆρεν, ἀλλ' ὅσον μὴ ἀδικεῖσθαι ἀφ' τύτου, τοσύτον αὐτοῖς ἠξίυ πρ' αὐτῆς ὀφείλεσθαι· ὅτε τοῖς ἀρετῇ μὲ ὑπερφέρυσι, χρήμασι δ' ἡττωμένοις, ὑδαμῶ πώποτε ἔλαττον ἔνειμεν, αἰσχρὸν οἶμαι νομίζυσα, τῶν μὲ οἰκετῶν ὑ τὰς εὐπορωτάτας, ἀλλὰ τὰς πιστοτάτας [7] βελτίυς νομίζειν, τ δ' ἐλευθέρων φασκόντων εἶ), τὴν ἀξίαν ὠείσθαι χρήμασιν, ἀλλὰ μὴ ὁποῖός πις ἂν αὐτὸς ἕκαστος ᾖ, τοιύτον [8] χὴ νομίζεσθαι. χὴ γάρ τοι μόνη πόλεων ὑ μετέθηκε τ θεσμοὶ, ὑδ' ἐποίησε τὰ τῇ φύσῃ τελευτὰ πρῶτα τῷ νόμῳ πρῶτα· ὐδὲ ὥσπερ τῶν φασκόντων φιλοσοφεῖν ἔστιν ἰδεῖν οἷόσες, λέγοντας μὲ ὕτω πρὶ τύτων, ἔργῳ δὲ ὑποπίπλους, χὴ συγχωρῦντας ἀεὶ τύτοις ὃς ἂν αἰσθωνται δυνατωτέρυς, ἀλλὰ χὴ εἰς ἀρχὰς ἄγυσα χὴ πιεύυσα, χὴ πασῶν

modum enim totus hic mundus e quatuor conſtat elementis, ut antiqui tradunt, quorum tamen unumquodque naturam coeteris habeat ſimilem, verum ex potiori parte nomen ſeorſum ducat: ſic & reipublicae ſpecies, tametſi multum ſint diverſae, inter ſe modo quodam connecti debent, ut vel unius, vel paucorum, vel etiam multorum verum ac juſtum habeamus imperium. Id autem ita patebit, ſi Urbis regna cum aliorum, vel Barbarorum vel Graecorum, imperiis, quae in idem tempus inciderint, conferamus; popularem item ſtatum, & ſenatus curiam, cum ſimilibus aliorum imperiis. Ut enim reliquis poſtpoſitis, populi duntaxat potentiam ſpectemus; quicunque eodem reipublicae genere ſunt uſi, ii ut cupiditates ſuas ac libidines citius atque violentius exercuerunt, ita dignitate & ſplendore Athenienſibus longe ceſſerunt. Quin & prima divitias nec ſecuta eſt Urbs, nec admirata, quum neque ditiores unquam extulerit; illud ipſis modo deberi, ut nihil ob eam rem paterentur incommodi, rata: neque eos, qui virtute praeſtarent, licet opibus inferiores eſſent, minoris unquam fecerit. Exiſtimavit enim turpe fore, ſi ſervorum non opulentiſſimi, ſed fideliſſimi quique coeteris meliores cenſerentur, liberorum hominum dignitas opibus, non qualitate cujuſque aeſtimaretur. Sola quoque jus non immutavit, nec ea quae natura erant tertia, lege prima fecit, more quorundam, qui ſe philoſophos vocant; & quum de rebus his ita loquantur, factis tamen reſiliunt, & potentioribus ubique concedunt: ſed eos tum ad magiſtratus evexit, tum honoribus

1 P. Steph. συνίστηκεν. 2 Coll. Nov. εἰ τὰς μὲν. 3 Deeſt in Bar. 7. 4 Ed. Flor. & Coll. Nov. ὑβριστικώτεροι. In marg. autem χρ. ὑβριστότεροι. 5 Deeſt in Bar. 7. & edit. Flor. 6 Non agnoſcit P. Steph. 7 Bar. 7. βελτίστυς. 8 Abeſt a Coll. Nov.

omni-

340 ἀξιῶσα τ̃ τιμῶν ἐσῳζ̃το ὑ τὺς ἀπὸ τ̃ μεγίστων τιμημάτων, ἀλλὰ τὺς ὑπειπεζάτυς τὰς φύσεις· ὡς ὅστις εἰς ἀρετ̃ς λόγον νικήσῃ, τ̃τον τοῖς πᾶσι [1] νικᾶντα. ἔδειξε δ' ὑχ ἥκιστα, ἡνίκα ἴσχυσε τὰ μέγιστα. ὄντων γὰρ κ̣τ̀ τὺς αὐτὺς χρόνυς ὑπερφυῶν ἀνδρῶν [2] πρ̀ς αὐτ̃ῃ, τ̃ν μὲν πλυσίων ὑπὲρ τὰ σῳζ̃τα τ̃ Ἑλληνικῶν οἴκων, τ̃ν δ' ὡς οἷόν τε πενεσάτων, ὑπὶ τ̃ σῳζασίαν [3] τῶν Ἑλληνικῶν ἕνα τ̃ ἀπὸ τύτων εἵλετο· ᾗ γὰρ τοι ὁ μὲ, οἷς ἔταξεν, εὐδοκίμησεν, ἡ πόλις δ', οἷς ἔκεινε. πολλῶν δ' ὄντων ἃ τὶς ἂν σῳὶ τ̃ [4] πολιτείας εἰπεῖν ἔχοι, τὰ μὲν πολλὰ καὶ σῳκατείληπται, καὶ ὁ καιρὸς ἀφαιρεῖται, καὶ οὐ [5] πᾶσα ἀνάγκη λέγειν· ἓν δέ τι σῳθεὶς, καταλύσω καὶ τ̃ σῳὶ τύτυ λόγον. τὸ γὰρ τ̃ εἰ τό, τε βέλτιστον, ᾗ τὸ κατ' ἐξυσίαν συμπεπλωκὸς, οἰζωθοῖ, ᾗ τιὼ μ̀ δίαιταν κοινοτάτιω ἅπασι, τὰς δὲ τιμὰς τοῖς ὑπειπεζάτοις ἀνεῖλ, πῶς ὂν ἐλευθέρας πόλεως καὶ πολιτείας ὡς ἀληθῶς, ὃ ᾗ ζ̃ν μὲν ἔξεσιν, ὡς ἄν τις βούληται· τιμᾶσθαι δὲ καὶ ἰσχύειν, ὑ τοῖς βυλομὼνοις ὄσιν, ἀλλὰ τοῖς [6] ἐξηπαισμένοις; καὶ γὰρ τοι καὶ τοῖς τ̃ πο-
341 λέμων ἀγῶσι, καὶ ταῖς χρείαις τὸ εἰκὸς διεσώσαντο, [7] ὑ τὰς ἐξ ἡμισείας, οὐδ' ἂν ἐλάττον ᾗ ἐπ μοίρας ἐσπούδαζον ὑπὲρ τ̃ σῳγμάτων· ἀλλὰ πάντες ἐξ ἴσυ ταῖς σῳθυμίαις κ̣τ̀ [8] δύναμιν ἠμιλλῶντο, ὡς ὑπὲρ κοινῆς τ̃ς πατρίδος, ᾗ κοινῶν τ̃ ἄθλων ἀγωνιζόμωνοι, ᾗ ὑχ ἑτέροις μ̀ τ̃ κινδυνεύειν, ἑτέροις δὲ τ̃ δεσπόζειν, ἂν κρατήσωσι, σῳχειμὼν. ἐξ ὧν ὁμόνοια μ̀ καὶ πίστις ἀλλήλων ἦνθει κ̣τ̀ τιὼ πόλιν· εἰ δέ πυ καὶ ἀμφισᾶεν, ὑ χαλεπῶς ἀλλήλυς ἐγνώριζον· ἀνδρείας [9] δ' πυ [10] δεῆσαν, λ̃πρ ἅπαντα τὰ ἄλλα σῳὸς ἐκείνυς ἦν, ἐμοὶ μ̀ ὀδὲ πένταθλοι δοκ̃σιν οἱ πάντα νικῶντες [11] τοσ̃τον τοῖς πᾶσι κρατεῖν. ἐν ποίοις δ' ἄν τις χαιρῇς, ὑχὶ βελτίων εἴη τ̃ πόλεως μεμνημὼνος; πότερα ὑπὶ φαλείας, ᾗ πόθεν ἂν λάθοι καλλίω σῳγδείγματα; ἢ ποίοις ἂν λόγοις χρησάμωνος,

omnibus eſt dignata, qui moribus eſſent probiſſimis, non qui cenſu maximo, quaſi virtutis praeſtantia punctum omne ferret. Id autem in ſumma potentia ſua oſtendit maxime. Etenim quum in ipſa multi florerent iiſdem temporibus viri, qui partim eſſent omnium Graeciae familiarum ditiſſimi, partim pauperrimi, ex his quendam Graeciae praefecit, qui & ſibi rerum geſtarum, & ipſi judicii laudem peperit. Quum autem permulta ſint de republica dicenda, quarum alia jam relata ſint, quaedam nec tempus patiatur, nec neceſſitas cogat referre; unum ſi addidero, ſermonem hunc abſolvam. Quod enim idem hic & liceat & optimum ſit; & cum vivendi ratio ſit communis, tum honores ad optimum quemque deferantur, quis non ob eam rem liberam vocabit hanc urbem atque rempublicam, in qua & vivere cuique pro arbitrio liceat, & honor atque potentia nemini, niſi fuerit approbatus, tribuatur? Jam in bellicis certaminibus ac periculis officio ſuo functi ſunt, quum non pro dimidia, nec etiam minori parte rerum curam geſſerint: verum omnes paribus animis pro viribus contenderint, quaſi pro communi patria atque praemiis decertarent; nec aliis periculum, aliis imperium, ſi victoria contingeret, eſſet propoſitum. Unde fiebat, ut fides inter cives & concordia vigeret: ac ſi quando aliqua incidiſſet diſſenſio, non difficulter in gratiam redirent: ſin erat viribus opus, nemo cum illis erat conferendus, qui pleniorem quovis pentathlo victoriam referrent. Cui autem tempori non ſit utilis Urbis memoria? belli? unde pulcriora ſumi poſſint exempla, aut fir-

1 Lege νικᾶντα· ἔδειξε· ὐχ ἥκιστα ᾗ ἡνίκα —. 2 P. Steph. κατ' αὐτιώ. 3 Bar. 7. τύν. 4 P. Steph. πόλεως. 5 Forte πάντα· ferri tamen poteſt vulgata lectio. 6 P. Steph. ἐξηλασμὼνοις. 7 Lege ὐ γὰρ. Cant. vel ὐδ' ὡς. 8 Bar. 7. τιὼ δυώμιν. 9 Bar. 7. δ' εἴ πυ. 10 MSS. δεήσαν. 11 Bar. 7. τοσ̃τυ.

[1] βέλτιον ἂν ϖροκελεύσαιτο; ἀλλ' ὀν ταῖς πανηγύρεσιν; ἀλλ' αὐτὴ τούτων [2] ἡγεμών· ἀλλ' ὀν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ τῇ τ καταὶ τὴν πόλιν διοικήσει; ἢ τίς δήμων [3] αὐτὸ ὀξύτερον καὶ ϖραότερον· ἢ τίνες δημαγωγοὶ μᾶλλον ἄξιοι θαυμάσαι; ἀλλ' ὀν τῇ τῶν λόγων ἀσκήσει καὶ τῆς λοιπῆς σοφίας; ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἐνταῦθα πάντες συνέρχονται· καὶ 342
τὰ γένη τ φιλοσόφων ὑ τέθηκε τῇ τῆς πόλεως ἀγαθῇ τύχῃ, χωρὶς τοῦ καὶ τοὺς ὅπου δὴ γῆς, ἀναγκαίως ἔχειν ἅμα τῶν τε λόγων καὶ τ Αθηναίων μεμνῆσθαι· καὶ μηδέποτε ἐκβαλεῖν ἂν ἐκ τ ψυχῆς ὃ εἴδωλον, ὥσϖερ ὀν κατόϖτρῳ τοῖς λόγοις ἐμβλέϖοντας. καὶ γὰρ τοι ϖᾶσι μὲ ἀνθρώϖοις, οὕτως αἰσθέσιμον τοὔνομα καὶ τοὔδαφος τῆς πόλεως, ὡς οὐδὲν ἄλλο ἔν, καὶ ὃ αὐτὸ καὶ οὔτε ἰδιῶται οὔτε βασιλεῖς μικρὰ ἄϖλα ἐτίμησαν, ἀλλ' οὕτως, ὥσ' αὐτοὺς ἀγάλλεσθαι ταῖς ὑϖερβολαῖς τῶν τιμῶν, αἷς ἐϖεδείκνυσο. ϕανερὰ δὲ ὑ ἡ ϖρὸ αὐτῶν τ θεῶν εὔνοια ὑ ψῆφος ὑ ἀϕ' τοῦ κοινοῦ μάντεως ὑ ἐξηγητοῦ τοῦ ϖατρῴου τῇ ϖόλει, ϕύειν τε ὑϖὲρ τ Ελλήνων τὴν ϖρωτοσίαν κελευόντων, καὶ μητρόϖολιν τῶν καρϖῶν αὐτὴν ἐϖονομαζόντων, ἔτι δὲ τεϕορϕορεῖν ἀξιούντων, ὡς ἀϕ' βίου νικῶσαν. [4] ἀετόν τε ὀ νεφέλαις αὐτὴν ὁ θεὸς [5] καλεῖ, ϖρὸς τἄλλα ϖολίσματα. μόνη δ', ὡς ἔοικε, ταύτῃ ϖόλεων δύο ϖανδημία συμβέβηκε· ϖλεῖσά τε γὰρ καὶ κάλλιστα ἀνθρώϖοις εἴρηται ταύτης, καὶ οὐκ ἔστιν [6] ἥ τις ἐλαττόνων τετύχηκε. ϖρὸς μὲ γὰρ 343
τῶν ἄλλων ϖεθαύμασαι, ἄξιον δ' αὐτῆς οὐδὲν ἤκουσε. ϖρότερον μὲν οὖν ἡγάμην ἀκούων ὃ τ σοφίας ϖρυτανεῖον, καὶ τ τῆς Ελλάδος ἑστίαν, ὑ τὸ ἔρεισμα, ὑ ὅσα τοιαῦτα εἰς τ ϖόλιν ἤδετο· νῦν δέ μοι δοκεῖ [7] ϖάντα ζῶντα εἴσω ϖίϖτειν. ἀλλ' εἴ τινα χρὴ ϖόλιν θεῶν ὕϖαρχον, ἢ συγγενῆ ϖροσειϖεῖν, ἢ τῆς ϕύσεως τ ἀνθρωϖείας εἰκόνα καὶ ὄρον, ἦδ' ἄν μοι [8] δοκῇ δικαίως κληθεῖσα.

mior verborum exhortatio? feriarum? harum Urbs dux eſt: concionum & civilis adminiſtrationis? quis populus hoc acutior reperiatur & manſuetior, aut qui celebriores oratores? literarum & artium ſtudii? adhuc omnes huc confluunt, nec perierunt fauſta Urbis fortuna philoſophorum familiae; quanquam & qui ubique terrarum degunt, literarum ſimul & Athenienſium colunt memoriam, nec Urbis imaginem, quum literis utantur pro ſpeculo, poſſunt unquam ex animo delere. Sicut autem apud omnes venerandum prae caeteris cenſetur Urbis nomen atque ſolum, eamque nec privati nec reges exiguo proſecuti ſunt honore, ita ut ejus magnitudine plurimum ſibi placerent: ſic nec deorum benevolentia nec judicium fuit obſcurum, qui per communem vatem & interpretem, civitatis cuſtodem, tum pro Graecis ante aratione ſacra eam facere juſſerunt, tum frugum metropolim vocarunt, coronatamque incedere, quaſi perpetuo vinceret, voluerunt. Quid quod aquilam in nubibus vocat eam deus, aliarum civitatum comparatione? Soli porro huic urbi duo haec evenerunt contraria; quod quum plurima de ipſa & praeclariſſima homines dixerint, minimas tamen omnium laudes fuit conſecuta. Ut enim praeter caeteras admirationi fuit, ita nihil de ſe pro dignitate dici audivit. Itaque quum prius mirarer audire me ſapientiae curiam, & Graeciae Larem atque columen, & ſimilia quae de Urbe canebantur; nunc mihi ea minora videntur omnia. Quin ſi civitas ulla deorum miniſtra & cognata, vel humanae naturae ſimulacrum vocari debet, haec id nominis jure obtinebit.

1 P. Steph. βελτίων. 2 Bar. 7. ἡ ἡγεμών. 3 MSS. & edit. Flor. αὐτός. 4 P. Steph. αἰετόν. 5 Ariſtoph. 6 Coll. Nov. εἴ τις. 7 Coll. Nov. ταῦτα πάντα. 8 Coll. Nov. & ed. Flor. δοκεῖ.

Quas

Ανθ' ὧν, ὦ ἄνδρες Ελληνες, ὅτε φθόνον εἰκὸς ἔχειν τῇ πόλει, ὅθ' ὑποχωροῦντας αἰσχύνεσθαι, ἀλλὰ [1] συναύξειν ἁπάντων καὶ φιλοτιμεῖσθαι. τῶν γὰρ Αθηναίων νικώντων, πᾶσιν ὑμῖν ὅδε ὁ νικᾶν. πάντας μὲν γὰρ ἁπάντων ἂν εἶναι ἀδύνατον. ὥσπερ δὲ ὅταν στρατηγὸς [2] σωφρονῇ, μετέχει τῆς δόξης ἡ πόλις· οὕτω τῆς ἡγεμονούσης πόλεως τὰ εἰκότα πιμωμένης, ἅπασι μέτεστι τῆς φιλοτιμίας. οἰόμεθα δὲ δεῖν αὐτοῖς Αθηναίοις φέρειν αἰσχύνην, [3] ἂν τις αὐτοῖς σωφρονεύῃ τὴν ἀκρόπολιν· χρὴ τοίνυν καὶ [4] ὑμᾶς, ὥσπερ ἀκρόπολίν τινα, ἢ κορυφὴν νομίσαντας τῆς Ελλάδος, καὶ τὸ ὁμόφυλον, τὴν πόλιν καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ κοσμεῖν, [5] καὶ μετέχειν τῆς δόξης,
344 ἀλλ' οὐκ ἀποστερεῖσθαι νομίζοντας. εἴργασται καὶ ἡμῖν ὁ λόγος ἀντὶ τοῦ πέπλου κόσμος, Παναθηναίων τῇ θεωρίᾳ· δοῦναι δὲ χάριν τῆς αὐτῆς θεοῦ, ἥπερ καὶ ὁ λόγος καὶ ἡ πόλις.

[6]ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΡΩΜΗΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

ΕΘΟΣ τοῖς πλέουσι καὶ ὁδοιποροῦσιν εὐχὰς ποιεῖσθαι, καθ' ὧν ἂν ἕκαστος ὁδῷ· ποιητὴς μέν τις ἤδη τὶς εἶπε σκώψας, εὐξαίατο τὶ χρυσόκερω λιβανωτοῦ. ἡμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες, ὡδὶ τὴν ὁδὸν τὴν ἐνθαῦτα, καὶ τὸν πλοῦν, εὐχὴν ταύτην ἐποιησάμεθα, οὐκ ἄμυσον, οὐδ' ἐκμελῆ, οὐδ' ἀπὸ τῆς τέχνης, εἰ [7] σωθείημεν, σωφρονεῖν ἐν τῷ μέσῳ τὴν πόλιν. καὶ ἰσομετρήσειν μὲ [8] ὃν εὐξαίατο τῇ πόλει λόγῳ οὐκ ἐνῆν· ἀλλ' ὡς ἀληθῶς εὐχῆς αὖ σωφρονεῖτο ἑτέρας,
345 ἴσως μὲν οὖν καὶ μείζονος, δυνηθεῖμεν τοιοῦτον [9] ἀγεῖν λόγον, ὅστις παρισώσεται τοσῷδε ὄγκῳ πόλεως· σωφρονεῖν γε μὴν ἐπιχειρήσομεν, ὅπως ἂν δυνώμεθα, ἐπειδή γε καὶ ἄλλοι τὰ ἰσομέτρητα σοφίσιν αὐτοῖς, ἰσομέτρητα ποιοῦσιν αὖ καὶ τοῖς θεοῖς. ἀλλ',

Quas ob res, O Graeci, nec invidere debetis Urbi, nec verecunde cedere potius quam eam certatim pro viribus extollere. Nam si Athenienses fuerint superiores, erit vestra victoria. Etenim cum omnes optimi esse nequeunt, tum ut ex ducis praestantia laudem capit civitas, ita si princeps urbs honorem sortiatur se dignum, is ornatus ad omnes pertinet. Quemadmodum igitur Athenienses ipsi non aegre tulerint, si quis ipsorum arcem celebret: ita vos quoque Urbem pro arce quadam vel fastigio Graeciae ac sociorum habentes, verbis eam & factis ornare, itaque laudem communicare, nec ea vos privari existimare decet. Haec igitur a nobis oratio pepli instar ad ornatum pompae Panathenaeae confecta sit: quae ut gratiam mereatur, efficiet eadem dea, & cui oratio est, & Urbs consecrata.

ARISTIDIS IN ROMAM ORATIO.

SOLENT plerique, qui terra vel mari iter faciunt, quod cuique visum fuerit, vovere: adeo ut poeta quidam per jocum thus auricornae voviſſe se dixerit. Nos autem, viri, nec inelegans, aut absurdum, nec ab arte nostra remotum in hoc itinere votum concepimus, palam laudandae, si incolumes evasissemus, Urbis. Quoniam vero aequalem Urbi orationem vovere non licuit (alio enim rursus & majore fortassis voto fuisset opus, ut orationem in tantam sublimitatem, quanta est Urbis moles efferre possemus) eas tamen laudes, quae viribus nostris convenirent, polliciti sumus, quando & alii quae sibi sunt aequalia, etiam Diis aequalia solent ponere. Vos

1 Coll. Nov. συναύξειν. 2 P. Steph. σωφρονοῖ. 3 P. Steph. ἂν τοῖς. 4 Coll. Nov. ἡμᾶς. 5 Dele illud καὶ, ex repetitione natum. 6 Bar. 7. Εγκώμιον εἰς Ρώμην. 7 Ita Bar. 7. Laud. & ed. Flor. P. Steph. ex Ald. σωθῆμεν. 8 Οὗν non agnoscit Laud. 9 Αγειν Bar. 7.

ita-

ὦ ἄνδρες, οἱ τ μεγάλης ἔνοικοι πόλεως, εἴ τι μέτεστιν ὑμῖν εὐνοίας, μὴ ἐμὲ ψεύσασθε τὴν εὐχήν, συνάρασθε τῷ τολμήματι, ἵνα τῶν ἐγκωμίων τοῦτον [1] ἀρχόμενοι καὶ τοῦτο ἔχωμεν λέγειν, ὅτι εὐθὺς μὲ τοιούτοις ἀνδράσιν ἐντυχεῖν ἦν, ὑφ' ὧν τις, κἂν ἄμουσος ᾖ, δύναιτο κατ' Εὐριπίδην, ἐμμελὴς τε καὶ δεξιὸς εὐθὺς [3] γίγνεται, καὶ δύναται λέγειν ἃ δεῖ τῶν μειζόνων ἢ κατ' αὐτόν· τὴν δὲ πόλιν ἅπαντες μὲν ἄσονται, ἃ ἄσονται, τοσούτῳ δὲ ἐλάττω ποιοῦσιν, ἢ σιωπῶντες, ὅσῳ τοῦτο μὲν τὴν σιωπήν, ὅτι μείζονα ὅτ' ἐλάττονά ἐστι ποιῆσαι τῆς ὕσης, ἀλλ' ἀκέραιον τῇ γνώσει μένει· οἱ δὲ λόγοι τὸ ἐνδοιπόν [4] ἢ βάλλονται ποιοῦσιν, [5] ἐπαινοῦντες γάρ, ἃ δεικνύουσιν ἀκριβῶς ὃ θαυμάζουσιν. ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἴ τις ζωγράφου σῶμα καλὸν καὶ περίβλεπτον ὑπεχειρῶν δεῖξαι ἀφ' τέχνης, εἶτα [6] ἀπολέ- 346
ποιτο, πᾶς τις ἂν φαίη δή που λυσιτελεῖν μὴ γράφειν, ἀλλ' ἢ αὐτὸ ἰδεῖν ἐᾶν, ἢ μὴ δεικνύειν ἀμβλῦς, ὅτι ὃ χεῖρον μεμίμηνον· ὡς δὲ καὶ ταύτης μοι [7] δοκεῖ τ πόλεως ἔχειν, ἀφαιρῆσιν οἱ λόγοι τὰ πολλὰ τ θαυμάτων, καὶ ποιεῖν δοκοῦσί μοι πολὺ πλήσιον, ὥσπερ ἂν εἴ τις γραπτᾶς πλῆθος ἐξαγγείλαι βυλόμενος, οἷ τ Ξέρξου, καὶ πάνυ δή [8] θαυμάζων, εἶτα [9] λέγοι μυρίους, ἢ δισμυρίους γραπτώτας [10] ἰδεῖν, [11] ἵππων δὲ τόσων καὶ τόσων, ὧνδὲ πολλοστὸν μέρος δ' παντὸς λέγων, ἐν οἷς θαυμάζει.

Ἡ γὰρ δὴ πρώτη λόγου δύναμιν ἐξελέγξασα οὐκ ὅτι πᾶν ἀφικνουμένην, οὐδ' ὅτι πρὸς ἣν μὴ ὅ, τι εἰπεῖν [12] κατ' ἀξίαν ἐστίν, ἀλλ' ὑπ' ἰδεῖν ἀξίως αὐτῆς, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς Ἄργου τινὸς πανόπτου, μᾶλλον δὲ τοῦ κατέχοντος αὐτὴν πανόπτου θεοῦ δεῖ. τίς γὰρ ἂν τοσάσδε ὄρων κορυφὰς κατειλημμένας, ἢ πεδίων νομὰς ἐκπεπολισμένους, ἢ γῆν τοσήνδε εἰς μιᾶς πόλεως ὄνομα συνηγμένην, εἶτα ἀκριβῶς [13] καταθεάσαιτο ἀπὸ ποίας τοιαύτης σκοπιᾶς;

itaque, magnae urbis cives, ſi quid vobis, ne votum fallamus, curae eſt, conatum adjuvate, ut hoc etiam in encomii initio dicere poſſimus, in tales primum viros ſtatim nos incidiſſe, a quibus aliquis *quamvis ineptus ante ſit*, cum Euripide, dexter continuo concinnuſque reddatur, ac poſſit etiam viribus majora dicendo tractare: Urbem deinde quum celebrent atque celebraturi ſint omnes, hoc tamen minus, quam qui tacent, efficere, quod ſilentio quidem nec major illa nec minor, quam ſit, reddatur, ſed integra cognitioni maneat: orationes vero contrarium propoſito ſortiantur effectum, quandoquidem non poſſint exacte id quod admirantur verbis exprimere. Quin ut ſi pictor pulcrum corpus & ſpectabile depingere aggreſſus, poſt in opere peccet, praeſtare utique nihil pingere, vel ipſum corpus praebere ſpectandum, quam id male expreſſum proponere, quivis dicat: ita & urbi huic contingit, ut ei multa quae miranda ſunt orationes detrahant; & perinde propemodum faciant, ac ſi quis exercitus alicujus, ut Xerxis, numerum magna cum admiratione enuntians, decem deinde vel viginti militum millia, & equites aliquot ſe vidiſſe dicat, qui vix milleſimam totius rei quam admiratur, partem expleant.

Prima enim haec urbs orationis imbecillitatem ad omnia pertingere non valentem coarguit: quum non tantum de ea pro dignitate dicere, ſed ne ſpectare quidem ipſam liceat, niſi quis Argus oculis plenus, aut potius ipſius cuſtos oculatus Deus opem ferat. Etenim quis vel tot montium juga occupata, campoſque extructos, vel tantam terram in unius urbis nomen coactam, ex ulla ſpecula contemplari poſſit?

1 Edit. Flor. ἀρχώμεθα. 2 In Sthenob. 3 P. Steph. γίνεται. 4 Laud. & ed. Flor. ὅ. 5 Laud. θαυμάζουσιν· ἐπαινοῦντες γὰρ ἃ δεικνύουσιν ..... σῶμα — 6 Ἀπολιποῖτο Bar. 7. 7 Laud. τ πόλεως δοκεῖ. 8 Θαυμάζειν. Bar. 7. 9 Λέγειν Bar. 7. λέγοι Laud. 10 Forte legendum δεῖν. 11 Ἱππον Bar. 7. ἵππιον Laud. 12 Κατὰ τὴν ἀξίαν Bar. 7. Laud. 13 Laud. καταθεάσατο.

Nam

347 ὅθεν γὲ ὅτι τ̃ χιόνος Ομηρ@ ἔφη, [1] λυθεῖσαν αὐτιὼ, [2] Υψηλῶν ὀρέων κορυφὰς ϗ θρώωνας ἄκρας καλύπτειν, Καὶ πεδία λωτεῦντα ϗ ἀνθρῶν πίονα ἔργα, Καί τ' ἐφ' ἁλὸς [3] πολιῆς, φησί, κέχυ) λιμέσι τε ϗ ἀκταῖς, τοῦτο ἄρα ϗ ἤδ' ἡ πόλις καλύπτει μ̀ ἄκρας θρώωνας, καλύπτει δὲ τ̀ ἐν μέσῳ γ̀ῖ, καταβαίνει δὲ ϗ μέχρι θαλάττης, ὅ@ ὅ κοινὸν ἀνθρώπων ἐμπόριον ϗ ἡ κοινὴ τ̃ ἐν γῇ φυομένων δ̀ίκησις. ὅπω δέ τις αὐτῆς γίγνοιτο, οὐδέν 'ὅτι ὅ κωλύον ὁμοίως [4] ἐν μέσῳ. ϗ μ̀ δὴ ὅδ' [4] 'ὅπιπολῆς γε κέχυ), ἀλλ' ἀτεχνῶς πολὺ ὑπὲρ ὅ ωὐδάφος λειμμα 'ὅπι πλεῖστον ἄνω ἧκει τοῦ ἀέρ@, ὡς [5] μὴ χιόνος καταλήψῃ ὅ ὕψ@ ωεφυκάσαι, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτοῖς τοῖς θρώοσιν. ϗ ὥωπερ τις ἀνὴρ πολὺ νικῶν τοὺς [5] ἄλλους μεγέθ@ τε ϗ ῥώμῃ, ὐκ ἀγαπᾷ μὴ ϗ ἄλλους ὑπὲρ αὐτὸν ἀράμθνος φέρειν· ὡς δὲ ϗ ἥδε 'ὅπι τοσαύτης γῆς ᾠκισμένη οὐκ ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἑτέρας [6] ωόλεις ἰσομεγέθους ὑπὲρ αὐτιὼ
348 ἀραμθνη φέρει ἄλλας [7] ἐπ' ἄλλας, ὡς ἄρα ἐπώνυμον αὐτῇ τ̀ νομα· ϗ ὐδὲν [8] ἀλλ' ἢ ῥώμη, τοῦτ' τῇδε. ὥσ' εἴτις αὐτιὼ ἐθελήσειε καθαρῶς ἀναπτύξαι, ϗ τοὺς νῦ μετεώρους πόλεις 'ὅπι [9] γῆς ἐρείσας θεῖναι ἄλλην ἐπ' ἄλλην, ὅσον νῦ Ιταλίας λ̀ιπόλοιπόν 'ὅστιν, ἀναπληρωθεῖσαι τοῦτο ωᾶν ἂν μοι δοκῇ, ϗ γενέ@ ωόλις συνεχὴς μία 'ὅπι τ̃ Ιόνιον τείνουσα. τοσαύτη δὲ ὅση, ὅσην ἐγὼ μ̀ ὐδὲ νῦν ἴσως ἀρχόντως [10] ἂν ἐνδειξαίμην, ὀφθαλμοὶ δ' ἀμείνονα μαρτυροῦσιν, ὐχ ὥωπερ 'ὅπι τῶν ἄλλων εἰπεῖν, ὡς ἐνθῦθα ἔσχεν· ὐδ' ὅ, [11] τις εἶπε ωερὶ τ̃ Αθηναίων ϗ Λακεδαιμονίων ωόλεως, λέγων, τ̃ μ̀ ὅ μέγεθος διπλάσιον ἡ κτ' τιὼ δυνάμιν, τ̃ δὲ πολὺ τῆς δυνάμεως ἔλαττον [12] ἂν φανῆναι ὅ μέγεθ@, ἀπεὶη δὲ ὅ βλάσφημον γ̀ ωὐδείγμα@ς τοῦτο, ἄν τις φάῃ ϗ περὶ τῆσδε τ̃ πάντα μεγάλης, ὡς ἄρα ὐκ ἀκόλυθον τ̃ δυνάμιν τῷ τοσούτῳ μεγέθ@ κατεσκευάσα@. ἀλλ' ἔστιν

Nam quemadmodum nivem dixit Homerus effuſam, *Excelſas rupes, ſummique cacumina montis, Florentes & agros ac pinguia culta virorum*, tegere, additque, *Funditur & cani per inertia littora ponti*: ſimiliter & Urbs tum juga ſumma tum mediam tegit terram, & ad mare uſque deſcendit, ubi publicum eſt emporium, & communis rerum e terra naſcentium adminiſtratio. Nec impedit quicquam, quo minus, quamcunque Urbis partem occupes, in media tamen conſiſtas. Nec vero ſuperficiem duntaxat occupat, ſed longe ſupra exemplum altiſſime in aerem aſcendit; ut jam non magis nivi quam jugis ipſis comparanda veniat. Et ſicut vir aliquis, qui coeteris magnitudine ac robore multum praeſtet, alios quoque in ſe ſublatos ferre gaudeat: eodem modo & haec, quum tantum terrae ſpatium contineat, non tamen quieſcit, antequam & alias aequales ſibi ſuperimpoſitas urbes alteram ſuper alteram ferat, ut ejus fert nominis ratio: totumque, quod hic videmus, robur eſt. Quocirca ſi quis eam diligenter vellet evolvere, & quae nunc in ſublimi ſunt urbes, humi juxta ſe invicem deponere; exiſtimarem fore ut omnis Italiae reliqua pars compleretur, atque una urbs ad Ionium uſque mare continua protenderetur. Tanta vero quum ſit, quantam nec nunc ego ſatis fortaſſe demonſtrare, & oculi melius teſtari poſſint, non tamen hactenus aliarum more ſubſtitit: nec quod de Athenienſi & Spartana urbibus dixit quidam alteram duplicem pro viribus habere magnitudinem, alterius ambitum longe viribus inferiorem cerni (abſit autem exemplo invidia) idem & de hac ubique maxima dici queat, ejus potentiarum tantae magnitudini nequaquam reſpondere. Quinimo

1 Bar. 7. & ed. Flor. χυθεῖσαν. 2 Iliad. μ'. 3 Bar. 7. φησὶ πολιῆς. 4 Laud. ἐπὶ πολλῆς. Lege ἐπὶ πολιῆς & ſubintellige ἁλός. 5 Bar. 7. & Laud. ἄθλους. 6 Non agnoſcunt Bar. 7. Laud. & ed Flor. 7 Bar. 7. Laud. ἐπ' ἄλλαις. 8 Lege ἄλλο. 9 Laud. τ̀ γῆς. 10 Abeſt a Bar. 7. & Laud. 11 Thucyd. α'. cap. 10. 12 Vulg. φανεῖναι.

ſi

εἰς μὲ τ' ὅλιν ἀρχὴν βλέψαντα, μηκέτι τ' πόλιν θαυμάζειν, πολλοστὸν μέρος τ ἁπάσης ἄρχειν νομίσαντα γῆς· εἰς δ' αὐτὴν τ' πόλιν, καὶ τὰς τ πόλεως ὄρας ἰδόντα, μηκέτι θαυμάζειν, εἰ ὑπὸ τοσαύτης ἄρχε) πᾶσα ἡ οἰκουμένη. ὅσῳ γάρ τις ἔτι τ λοιπῶν περὶ τ Ασίας, 349
λέγων, ὅσην ὁ ἥλιος περιέ), ζώντης πάσης ἄρχειν ἄνδρα ἕνα, (οὐκ ἀληθῆ λέγων, εἰ δὴ πᾶ ζ Λιβύην καὶ [2] Εὐρώπην ἐξαίρετον ἐποιεῖτο τ ἡλίῳ δυσμῶν τε καὶ ἀνατολῶν) τοῦτο νεῶ ἐξενίκησεν ἀληθὲς εἰ), τ ἴσην τε ἡλίῳ πορείαν [3] εἰ) κτῆσιν ὑμετέραν, καὶ τ ἥλιον ἀφ' τ ὑμετέρας [4] πόλεως πορεύεσθ. ὑ γὰ σκόπελοι θαλάσσιοι, οὐδὲ Χελιδονέαι καὶ Κυανέαι τ ὑμετέραν ἀρχὴν ὁρίζουσιν, οὐδ' ἵππου δρόμος ἡμερήσιος ὅπῃ θάλαττα, οὐδ' ὅπῃ τακτοῖς ὅροις βασιλεύετε, οὐδ' ἕτερος [5] προσαγορεύει μέχρις ὃ δεῖ χρατεῖν· ἀλλ' ἡ μὲ θάλαττα, ὥσπερ ζώνη τις ἐν μέσῳ τ οἰκουμένης, ὁμοίως [6] δὲ καὶ τ [7] ὑμετέρας ἡγεμονίας τέτακ). προσὶ δὲ αὐτὴν αἱ ἤπειροι [8] μεγάλαι μεγάλωσι [9] κέκλιν), προὸς ὑμᾶς ἀεί τι ἐνθένδε πληρῶσαι. ἄγε) δὲ ἐκ πάσης γῆς καὶ θαλάττης, ὅσα ὥρας φύσει, καὶ χώρας ἕκασαι φέρουσι, καὶ πόλεμοι καὶ λίμναι, καὶ τέχναι Ελλήνων καὶ Βαρβάρων. ὥστε εἴ τις ζῶντα πάντα ὁπόσ' ἐστὶν βύλοιτο, δεῖ αὐτὸν, ἢ πᾶσαν 350
ἐπελθόντα τὴν οἰκουμένην ὕστερον θεάσασθαι, ἢ ἐν τῇδε τῇ πόλει γενόμενον. ὅσα γὰρ παρ' ἑκάστοις φύεται, καὶ κατασκευάζεται, οὐκ ἔστιν ὡς οὐκ ἐνζῶθα ἀεὶ καὶ προσπεύθ. [10] τοσαῦται δὲ ἀφικνοῦνται δεῦρο κομίζουσαι πρὸς πάντων ὁλκάδες, ἀνὰ πᾶσαν μὲν ὥραν, πᾶσαν δὲ φθινόπωρον προσπορπὴν, ὡς' ἐοικέναι τὴν πόλιν κοινῷ τινι τῆς γῆς ἐργαστηρίῳ. φόρτος μὲ ἀπ' Ινδῶν, εἰ βούλῃ δὲ, καὶ τῶν εὐδαιμόνων Αραβίων, τοσοῦτος ὁρᾶν ἔξεστιν, ὥστε εἰκάζειν γυμνὰ ὅ λοιπὸν τοῖς ὀκὶ λελεῖφθαι τὰ δένδρα, καὶ δεῦρο δεῖν ἐκείνους ἐλθεῖν, ἐάν τ δέωνται, τ σφετέρων μεταπέμποντας. ἐσθῆτας δὲ αὖ Βαβυλω-

si quidem totum consideres imperium, urbem nequaquam admiraberis, quae tantula toti imperet terrae: sin ad ipsam urbem ejusque terminos respicias, non amplius miraberis orbem totum tanto oppido subjici. Quod enim de Asia dixit autor quidam, quantamcunque sol peragraret regionem, huic unum imperare regem (id quod falso protulit, quandoquidem Africam totam atque Europam solis ortu & occasu exemit) id jam verum est effectum, quando & solis cursus vestro aequalis est imperio, & vestram urbem sol peragrat. Non enim marini scopuli, nec Chelidoneae vel Cyaneae, nec equi diurnum mare versus iter, vestrum definit imperium, nec certis vos imperatis finibus, neque alius regni terminum vobis praescribit: sed & mare instar cinguli per vestrum aeque imperium ac per orbem terrarum medium protenditur, cui amplae regiones ample circumjacent, necessaria pleraque vobis submini-strantes: & ex omni terra marique, quicquid vel anni tempora gignunt, vel regiones singulae, fluvii, paludes, artesque tum Graecorum tum Barbarorum proferunt, ad vos defertur. Quapropter si quis ista velit omnia spectare, is vel omnem peragret orbem, vel in hac urbe versetur, necesse est. Quicquid enim apud alios crescit aut paratur, hic etiam semper affluit. Tantae autem huc appelluntur singulis anni temporibus, autumnique conversionibus, holcades onerariae, ut Urbs communis quaedam totius orbis officina videatur. Ac merces primum ab Indis atque etiam a felicibus Arabibus tot advehuntur, ut existimes nudas illic relinqui arbores, ipsisque, si quid rerum suarum requirant, hinc esse repetendum. Vestes deinde Babylo-

1 Aeschines Philosophus *Cant.* 2 Τῶν Εὐρώπην Bar. 7. Laud. 3 Deest καὶ post εἶναι. 4 Non agnoscunt Bar. 7. & Laud. 5 Προσαγορεύῃ τὸν ἔπειρον. Bar. 7. 6 Abest a Bar. 7. 7 Ἡμιτέρας. Bar. 7. Laud. 8 Deest in Bar. 7. 9 Laud. κεκλῶνται. 10 Τοσαῦτα Bar. 7.

nicae,

νίοις, καὶ τὰς ἐκ τῆς ἐπέκεινα βαρβάρου κόσμους, πολὺ πλείους τε καὶ ῥᾷον εἰσαφιγνουμένους, ἢ [1] εἰ ἐκ Νάξου, ἢ [2] Κύθνου, Ἀθήναζε δεῖ καταφέρειν τῶν ἐκεῖ τι φέρεσθαι. γεωργίαν δὲ ὑμῶν Αἴγυπτος, Σικελία, Λιβύης ὅσον ἥμερον. καταπλοι δὲ καὶ ἀποπλοι ὥ ποτε λείψουσιν. ὥστε εἰ θαυμάσαι μή, ὅπου τῷ λιμένι, ἀλλὰ καὶ περὶ
351 τῆς θαλάττης, ὅπου [3] ἐξαρκῆ ὁλκάσιν. ἀτεχνῶς δὲ, ὅπερ Ἡσίοδος ἔφη περὶ τοῦ τὸν Ὠκεανοῦ περάσαν, εἰ τόπον οὗ συντετρῆσθαι πάντα εἰς μίαν ἀρχήν τε καὶ τελευτήν, εἰς αὐτὸν συντέτρηται· καὶ πάντα ἐνταῦθα συμπίπτει, ἐμπορία, ναυτιλία, γεωργία, μετάλλων κάθαρσις, τέχναι ὁπόσαι εἰσί τε καὶ γεγένηνται, πάντα ὅσα γενητὰ καὶ φύεται. ὅτι δ' ἂν μὴ ἐνταῦθα [4] ἴδοι τις, οὐκ ἔστι τῶν γενομένων, ἢ γιγνομένων. ὥστε μὴ εἰ ῥᾴδιον ἀριθμεῖναι, πότερον ἡ πόλις ὑπερέχει [5] πλείοσι τὰς πόλεις τὰς οὔσας, ἢ ἡ ἀρχὴ τὰς [6] ἀρχὰς τὰς πώποτε γενομένας. ἐμυθεῖτο δῆτα, εἰ τοσούτων καὶ τηλικούτων εἰρημένων, εἶτα μὴ ἔχοντος τοῦ λόγου, φθονοῦμαι μεμνημένου ἢ βαρβαρικῆς τινος ἀρχῆς, ἢ Ἑλληνικῆς δυνάμεως· καὶ δοκῶ τἀνδρὸς ποιήσειν τοῖς Αἰολεῦσι ποιηταῖς. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, ἐπειδάν τι βάλωνται τῶν καθ' [7] αὑτοὺς φαυλίσαι, μεγάλῳ αὐτὸ προβάλλον, ἢ πρὸ [8] ἀρχαίῳ θείφασθαι, ἡγούμενοι μάλις' ἂν ὥτιος ἐξελέγξειν· ἐγὼ
352 δὲ τὰ ὑμέτερα οὐκ ἔχων ὁπόθεν ὑπονοεῖν ἄλλως, ὅσῳ ὑπερέχει, τοσούτῳ μικροῖς ἀρχαίοις· πάντα γὰρ ὑμεῖς ἢ τὰ μέγιστα, μικρότατα ἀπεφήνατε ταῖς ὑπερβολαῖς. ἐπεὶ ἐγὼ μὲ τὰ μέγιστα ἐκλέξας ἐρῶ· ὑμεῖς δ' ἴσως γελάσεσθε ἐπ' αὐτοῖς.

nicae, atque ulterioris Barbariae ornamenta huc & plura portantur, & facilius, quam ſi a Naxo vel Cythno ſit aliquid Athenas deferendum. Arationes autem veſtrae, Sicilia, Aegypto, & omnibus Africae cultis locis comprehenduntur. Jam navium acceſſus & receſſus nunquam apud vos deſunt. Quo fit ut non tam portus quam mare ipſum, quod navibus tot ſufficiat, in admirationem venire poſſit. Quod autem de extremo Oceano dixit Heſiodus, ad ejus foramen quoddam initium rerum omnium cum fine conjungi, id hoc loco cernitur, in quo concurrunt omnia, mercaturae, navigationes, agriculturae, metallorum purgationes, artes omnes quotquot ſunt vel fuerunt, & cuncta quae fiunt vel naſcuntur. Etenim quicquid hic non reperitur, id nec extitiſſe nec extare poſſe creditur. Quocirca difficile eſt judicare, utrum Urbs reliquas urbes, an imperia, quae fuerunt olim, hoc imperium majore ſuperet intervallo. Atque haec tot ac tanta quum dixerim, erubeſcam equidem, ſi, non procedente deinceps oratione, Barbaricum aliquod imperium, vel Graecam potentiam retulero: videorque mihi contra quam ſolent Aeoles Poetae facturus. Quum enim ſoleant illi, quando aliquid ex rebus ſui temporis elevare volunt, id cum rebus antiquis quae magnae fuerint & illuſtres, comparare, quod ita maxime rem declarari poſſe exiſtiment: ego, quum aliter nequeam veſtram explicare praeſtantiam, cum parvis rebus antiquis res veſtras componam: quandoquidem vos maxima quaeque deinceps minima reddidiſtis. Etenim maxima quaeque ſeligam dicenda, quae vos fortaſſe ridebitis.

1 Non agnoſcunt Ald. & P. Steph. 2 Lege Κύθνῳ. *Cant.* 3 Deeſt τοσαύτας poſt ἐξαρκεῖ. *Opor.* 4 Ἰδοῖ Bar. 7. 5 Bar. 7. & Laud. πλεῖον ἐὼς. Ed. Flor. πλέον ἐὼς. 6 Ita Bar. 7. & Laud. Editi non agnoſcunt. 7 Ἑαυτὸς Bar. 7. 8 Lege ἀρχαίοις. *Cant.*

Τῦτο μὲ δὴ τ Περσῶν ἀρχὴν σκεψώμθα, ἣ πάνυ ποτε ἐν τοῖς Ελλησιν ἐβεβόητε, καὶ [1] μέγαν περέχε ὃ ἐπώνυμον καλεῖαζ τ ἔχυλα αὐτὴν βασιλέα (τὰς γὰρ περὶ αὐτῆς φαυλοτέρας ὄσας ἐάσω·) καὶ πάντα ἴδωμεν ἐξῆς τό, τε μέγεθος, καὶ τὰ γιγνόμθνα ἐπ' αὐτῆς. δεῖ γὰρ οὕτω καὶ τῦτο σκοπεξετάζειν, ὅπως αὐτοί τε [2] ἀπέλαυον, ὧν ἐκέκτηνζ, καὶ τὰς ἀρχομένυς παρεσκεύαζον. πρῶτον μὲ τοίνυν, ὅσῳ νῦν ὑμῖν ὁ Ατλαντικὸν πέλαγος δῳώαζ, τῦτ' ἦν ἁπλῶς τότε τῷ βασιλεῖ, θάλαττα· ἐνταῦθα ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀρχὴ, ὥστε Ιωνας καὶ Αἰολέας ἐν πέρασι γῆς εἶ) τ ἐκείνυ. εἰς δέ γε τὴν Ελλάδα διαβῆναί ποτε ἐπιχειρήσας, ὁ τ ἀπὸ ἡλίυ ἀνίσχοντζ μέχρι δυομένυ βασιλεύς, τοσῦτον ἐθαυμάσθη, ὅσον μεγάλως ἠτύχησε· καὶ τῦτο ἐπίδειγμα ἐποιήσαλο τῆς αὐτῦ λαμπρότητζ, ὅτι πολλῶν καὶ μεγάλων ἔχε στερηθῆναι. ὁ δὴ τ μὲ Ελ- 353
λάδος τοσῦτον ἀποσχὼν ἔ κρατῆσαι, Ιωνίαν δὲ ἔχων [3] ἐν ἑκάτοις, ἧπυ οὐκ εἰς δίσκυ φορὰν λέλειπαι τ ὑμετέρας ἀρχῆς, ἢ ὅσον τόξυμα ἐξικνεῖται, ἀλλὰ τῷ ἡμίσει παντὶ τ οἰκυμένης, καὶ περὶ [4] γ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ. ἃ τοίνυν οὐδὲ μέχει τύπων τ ὅρων ἐκεῖνός γε κυρίως ἀεὶ βασιλεύς, ἀλλ' ὅπως ἢ Αθηναῖοι δυνάμεως, ἢ Λακεδαιμόνιοι ἔχοιεν τύχης· νῦν μὲν, ἕως Ιώνων καὶ [5] Αἰολέων καὶ θαλάττης βασιλεύς· πάλιν δὲ ὑκέτι Ιώνων, οὐδὲ ἕως θαλάττης, ἀλλ' ἄχρι Λυδῶν, ὑχ ὁρῶν θάλατταν ἐκ τ πρὸς ἑσπέραν Κυδωνέων, ἀτεχνῶς ὥσπερ ἐν παίδων παιδιᾷ βασιλεὺς ὤν, ἄνω μένων, πάλιν κατιὼν, τῶν συγχωρησόντων βασιλεύειν δεόμθνος. ἐθήλωσε δὲ ἡ σὴ Αγησιλάῳ δύναμις, καὶ πρὸ ἐκείνυ ἡ τῷ σῷ [6] Κλεάρχῳ μυρίων· ἡ μὲν, ἕως Φρυγίας, ὡς δ' οἰκείας διελθῦσα· ἡ δὲ, ὑπὲρ τ Εὐφράτου, ὡς δ' ἐρημίας, ἀφικομένη. ἄγε μὴν, ἀπέλαυον τ ἀρχῆς κτ' τ [7] Οἰόβαρυ σοφίαν, ὃς πρῶτος εἰπεῖν λέγε) Κύρῳ, δυσχεραίνοντι τ [8] πολλὴν πλάνην, δεῖν αὐτὸν, καὶ ἀναίσχυντον εἶ), [9] παλαχῆ φρίφοιβον 354

Ac primum quidem Perſarum conſideremus imperium (quae enim hoc praeceſſerunt, quum viliora fuerint, omittenda duco) quod olim inter Graecos admodum celebre fuit, & ſuo regi Magni cognomen tribuit, ejuſque magnitudinem & res geſtas ordine ſpectemus; illud etiam perquirentes, quomodo ipſi tum opibus ſuis frui, tum civibus uti conſueverint. Quod igitur primum vobis nunc Atlanticum mare, id tum regi mare in univerſum praeſtabat, ejuſque terminabat imperium, ita ut Iones atque Aeoles ejus fines occuparent. Quum autem Graeciam aliquando trajicere is qui ab ortu Solis ad occaſum uſque regnabat, tentaſſet, hactenus duntaxat, quatenus magnam cladem accepit, admirationi fuit: eoque ſui ſplendoris uſus eſt judicio, quod multis magniſque rebus privari potuit. Jam qui a Graeciae imperio tantum abfuit, & ad Ioniam regni fines habet, is utique non ad diſci vel teli jactum a veſtro ſuperatur imperio, verum dimidia totius orbis parte, atque ipſo inſuper mari. Quin nec hucuſque ſemper ille imperabat, ſed prout vel Athenienſes viribus, vel Lacedaemonii fortuna praeſtabant, nunc ad Iones, Aeoles & mare uſque regnabat; nunc nec Ionibus, nec ad mare, ſed ad Lydos uſque imperabat; quum e Cyaneis, quae ſunt ad occidentem, mare non videret, vere ludibundus rex, qui nunc aſcenderet, nunc deſcenderet, & precario regnum obtineret. Id autem ſatis oſtenderunt Ageſilai copiae, & ante illum Clearchus cum decem militum millibus: quum & illae per Phrygiam quaſi ſuam tranſirent, & hic ultra Euphratem tanquam per ſolitudinem procederet. Quinimo fructum imperii ſecundum Oebari dictum perceperunt, qui primus fertur Cyro longiorem peregrinationem aegrius ferenti, dixiſſe, prorſus illi, nollet vellet, obeundum

1 Μίζα Bar. 7. 2 Απέλαυον Bar. 7. 3 Εκάτοις Bar. 7. Laud. 4 Abeſt γὲ a Bar. 7. & Laud. 5 Αἰόλων Bar. 7. 6 Τῷ Κλεάρχῳ Laud. 7 Οἰόβαρυ Bar. 7. Laud. 8 Πολλῶ non agnoſcit Laud. 9 Παυπαχῆ Bar. 7. παυπαχοῦ Laud.

eſſe

τῆς ἀρχῆς ἐχόντα τε καὶ ἄγοντα, εἰ μέλλοι βασιλεύειν, ὁρῶντα εἰς τὴν βύρσαν, ὡς ἐφ' ᾗ μὲν αὐτῆς [1] βαίνοι, ταπεινὰ ἐλίγνετο καὶ τῆς γῆς ἔψαυε· ἀφ' ὧν δὲ ἀπαλλάττοιτο, αὖθις ἀνίστατο, καὶ πάλιν πατοῦντος ἐταπεινοῦτο. μεταναστὰς πρὸς βασιλεῖς [2] καὶ Σκυθῶν τῶν Νομάδων τοσοῦτον διέφερον, ὅσον ὑπ' ἐφ' ἁμαξῶν οἰκήσαντες, ἀλλ' ἐφ' ἁρμαμαξῶν. Νομάδες μὲν βασιλεῖς, οἱ πλάνητες ἀφ' τὴν ἀπιστίαν καὶ τὸ φόβον τὸ ἐν ἑαυτῷ καθέδρας, πιέζοντες ὡς ἀληθῶς, ὥσπερ τινὰ βύρσαν τὴν ἑαυτῶν χώραν, καὶ τούτῳ κρατοῦντες νυνὶ μὲν Βαβυλῶνα, πάλιν δὲ Σοῦσα, εἶτα Ἐκβάτανα, οὐχ ὅπως ἂν ἀεὶ [3] κατέχειν εἰδότες, οὐδὲ [4] τιμελοῦντες, ὥσπερ νομεῖς. καὶ γὰρ [5] τοιαῦτα ἦν ὡς ἀληθῶς, ὥσπερ ἀπιστούντων μὴ αὐτῶν τοῖς τὴν ἀρχήν. οὐ γὰρ ὡς οἰκείων ἐφρόντιζον, οὐδὲ [6] ἤυξων εἰς κάλλος, οὐ μέγεθος, οὔτε τὰς πόλεις οὔτε τὰς [7] χώρας· ἀλλ' ὥσπερ οἱ εἰς μὴ προσήκοντα ἐμπε-
355 σόντες, αἰσχρῶς καὶ κακῶς ἀνήλισκον, τοῦτο ζητοῦντες, ὅπως ἀοθενεστάτων ἄρξωσι, καὶ ὥσπερ ὑπὲρ μισοφονιῶν ἀμιλλώμενοι πρὸς ἀλλήλους, ὁ δεύτερος ἀεὶ τῷ πρότερον τὰς πενταθλους ὑποβαλεῖν ἐπειρᾶτο. καὶ ἦν ἀγώνισμα, ὡς πλείστους ἀποσφάξαι, καὶ ὡς πλείστους ἀναστάτους ποιῆσαι [8] οἴκους καὶ δήμους, καὶ [9] ὅρκους ὡς πλείστους ψεύσασθαι. ζωτά τε δὴ τῆς προβλέπειν δυνάμεως ἀπέλαυον, καὶ ἃ τούτοις αὖ πρέπεσθαι φύσεως νόμος διέταξε, μίσει καὶ ὑποβολὰς ὑπ' τοῦ ὑπὲρ [10] ἀμφιθεμένων, καὶ ἀποστάσεις καὶ μάχας ὑπ' ἀλλήλοις, καὶ συνεχεῖς ἔριδας, καὶ ἀπαύστους φιλονεικίας. αὐτοὶ μὲν δὴ ζῶντα ἀπέλαυον, ὥσπερ ὑπ' καταίρας μᾶλλον ἄρχοντες, ἢ κατ' εὐχήν· οἱ δὲ ἀρχόμενοι, πάντα ἃ τοῖς ὑπὸ [11] τοιούτων ἀρχομένοις ἀνάγκη· ἡδὺ δέ τι καὶ προσέρπον. φοβερὸν μὲ γὰρ ἦν γονεῦσι παιδὸς εὐμορφία, φοβερὸν δὲ γυναικὸς ἀνδρί· ἔοικε δὲ ἀπολωλέναι, οὐ τὸν [12] πλεῖστα ἀδικήσαντα,

esse imperium, si quidem salvum cuperet; utris more, cujus quascunque partes calcaret, humiles fierent, terramque contingerent; a quibus autem recessisset, mox exurgerent, & rursum calcatae subsiderent: desultorii quidam reges, quique hoc a Scythis Nomadibus distabant, quod non plaustris sed essedis circumvehebantur; vagi quidam & errones principes, quique propter incredulitatem, & metum ne in eodem loco diu subsisterent, regionem suam re vera ut utrem aliquem premerent; itaque nunc Babylonem, nunc Susa occuparent, rursum Ecbatana, instar pastorum, nec perpetuo aliquid obtinere possent, neque id etiam studerent. Haec enim eorum erant vere, qui de regni possessione diffidebant: quum nec urbes nec regiones velut suas curarent, vel ornatu & magnitudine augerent; sed ea, quasi rem alienam invasissent, turpiter & ignave consumerent, illud unum conantes, ut imbecillimos haberent cives, & homicidiis alter alterum ordine velut pentathli superare certantes. Nam haec erat inter ipsos contentio, ut & homines quamplurimos jugularent, & domos atque urbes quamplurimas everterent, & juramenta quamplurima fallerent. Haec itaque fere percipiebant e tantis opibus commoda, quaeque his natura conjuncta sunt, odia atque insidias eorum quos hoc modo tractaverant, tum defectiones & intestina proelia, rixasque perpetuas & contentiones continuas. Atque haec quidem ipsi lucrabantur, quasi diris potius quam votis ad imperium essent evecti: cives autem ea, quae talibus erant consentanea, & jam fere dicta sunt. Nam & liberorum forma parentibus, & uxorum pulcritudo maritis creabat periculum; nec tam injustissimus quam

1 Sic MSS. & edit. Flor. Vulg. βαίνοι. 2 Melius οἳ. 3 Κατέχοιεν Bar 7. 4 Ita Bar. 7. Laud. & *Cant.* ἐπιμελοῦντες. P. Steph. τιμελιτοῦντες. Ed. Flor. 5 Lege τοιούτοις. 6 ἤυξουν Bar. 7. Laud. 7 P. Steph. ex Ald. ἀρχάς. 8 Καὶ οἴκους, Bar. 7. 9 Laud. ὅρκους ἐπὶ πλείστους. 10 Διαπεθειμένων Bar. 7 11 Τῶν τοιούτων Bar. 7. 12 Sic MSS. & ed. Flor. P. Steph. πλεῖστον.

ἀλλὰ τ̃ πλεῖςα κεκτημένον. πόλεων δὲ ἀναιρέσεις, καὶ καταςκαφαὶ τότε πλείους, ἢ νῦν ὀλίγου δέω λέγειν, εἰσὶν οἰκισμοί. ῥᾴον δὲ ἦν πολεμοῦντα ἢ ὑπακούοντα σωθῆναι, οἱ μὲ γὰ ταῖς μά 356
χαις ῥᾳδίως ἡττῶντο, ἐν δὲ ταῖς ἐξουσίαις ὑ μετρίως ὑβριζον· καὶ τοὺς μὲν [1] θεραπεύοντας, ὡς δούλους, ὑπερεώρων· τοὺς δὲ ἐλευθέρους, ὡς ἐχθροὺς ἐκόλαζον, ἐξ ὧν μισοῦντές τε καὶ μισούμενοι διῆγον. καὶ γὰ ἂν πολλάκις τοὺς ὑπηκόους μᾶλλον τ̃ πολεμίων [2] ἐδεδοίκεις, τοὶ πλέω ἀμαλλακτῇ τῷ [3] πολεμίῳ χρώμενοι. αὖπιον δ' ἦν ὅτε ἐκεῖνοι ἄρχειν ἠπίσαντο, ὅτε οἱ ἀρχόμενοι ὃ ἀκόλουθον ἀπεπλήρουν. ὑ γὰ ἔνεσιν ἀρχεσθ καλῶς, ὅταν κακῶς οἱ ἄρχοντες ἄρχωσιν. ὅπω γὰ [4] ἥ τε ἀρχὴ καὶ ὃ δεσπόζειν [5] διήρητο, ἀλλ' ἦν ἴσον βασιλεὺς καὶ δεσπότης. ὅκουν εἰκότως ὑδ' ὑπὸ μεγάλα τοῦηλθον, ὑ γὰ τοῦεισιν οἴκου θραυτέρω τοῦτο τοὔνομα, ὅταν δ' εἰς πόλεις τε καὶ ἔθνη ἀφίκηθ, ῥᾳδίως παύεται. Ἀλέξανδρος δ' αὖ, ὁ τ̃ μεγάλου ἀρχὴν μέχρι τ̃ ἡμετέρας κτησάμενος, καὶ καταδραμὼν τ̃ γῆν, ὡς ἀληθῶς δὴ [6] ᾧ κτησαμένῳ βασιλείαν μᾶλλον ἔοικεν, ἢ βασιλεύσαντι. ὥσπερ [7] γὰ ἂν εἴ τις ἰδιώτης συγκτήσαιτο μὲν γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν, θρὶν δὲ λαβεῖν ἀπ' αὐτῆς τοὺς καρποὺς τελευτήσειεν· [8] ὡς δὴ κἀκείνῳ 357
μοι δοκᾷ συμβῆναι. τοῦηλθε μὲν γὰ ὑπὲ πλεῖςον τ̃ γῆς, καὶ τοὺς [9] ἀντιςάντας καὶ ἑςραπο, καὶ τῶν καλεπῶν ἁπάντων ἀκριβῶς [10] ἀπέλαυσε· καταςήσαθαι δ' οὐκ ἠδυνήθη τ̃ ἀρχὴν, οὐδ' ὁπιθεῖναι [11] πέρα τοῖς πεπονημένοις, ἀλλ' ἀπέθανεν οἱ μέσῃ τῇ τ̃ θραγμάτων πορείᾳ. ὥσ' ἐκεῖνον μὲν, μάχας ἄν τις φαίη πλείους καταρθῶσαι, βασιλεῦσαι δὲ ἐλάχιςα, καὶ γενέσθ μὲν ἀγωνιςὴν μέγαν τοῦ βασιλείας, ἀπολαῦσαι δ' οὐδὲν ἄξιον τ̃ ἀμεινοίας, καὶ τ̃ τέχνης, ἀλλὰ παθεῖν τοὐναπλήσιον· ὥσπερ ἂν εἴ τις τ̃ [12] Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος, καὶ κρατήσας τοὺς ἀντιπάλους, εἶτα ἐπαποθάνοι τῇ νίκῃ, πρὶν εὖ καὶ καλῶς τῇ κεφαλῇ

ditissimus quisque morti tradebatur. Urbes vero plures propemodum evertebantur, quam nunc conduntur. Facilius autem bello quam obedientia salus comparabatur, quum illi ut in proeliis facile vincebantur, ita violentum exercerent imperium, & cum eos, qui obtemperabant, ut servos contemnerent, tum liberos ut hostes punirent, itaque vicissim alios odio haberent, aliis essent odiosi. Quid quod saepenumero cives magis quam hostes timebant, bellique arbitrio plerumque utebantur? Haec autem inde fiebant, quoniam nec illi imperare, nec hi parere noverant. Nec enim potest quis recte parere, quum principes male imperant. Nondum enim imperium a dominatu divisum erat, nec a rege dominus quicquam differebat. Quocirca neque magnos fecerunt progressus, quandoquidem non solet hoc nomen extra domum egredi, &, quum in urbes ac regiones pervaserit, facile perire. Alexander vero, qui solus ante vos imperium obtinuit, terramque peragravit, regnum potius acquirere quam regnare videbatur. Etenim quemadmodum si quis privatus, magna bonaque terrae portione sibi comparata, ante fructuum perceptionem moriatur: sic & ille quum longissime terrarum progressus esset, hostesque cunctos subjugasset, & omnia exhausissent pericula, regnum sibi componere, & laboribus finem imponere non potuit, verum in medio rerum cursu interiit. Quapropter videtur ille proelia multa feliciter obiisse, minimum autem regnasse; & egregie quidem de regno contendisse, nullum autem instituti sui atque artis verum fructum cepisse: velut si quis, quum Olympico certamine vicissent adversarios, deinde, antequam coronam probe capiti impo-

1 Θεραπεύοντας Bar. 7. 2 Sic Bar. 7. & Laud. Vulg. ἐδεδοίκεσαν. 3 Ita Bar. 7. Coeteri πολέμῳ. 4 Ἧς Laud. 5 Διῃρεῖτο Bar. 7. 6 Sic Ald. & P. Steph. Alii omnes τοῦτο. 7 Deest in Ald. & P. Steph. 8 Ita Bar. 7. & Laud. ed. Flor. ὡς δὲ. Ald. & P. Steph. ᾧδε. 9 Ἀντιςάντας Bar. 7. 10 Laud. ἀπήλαυσε. 11 MSS. & ed. Flor. πέρας. 12 Laud. Ὀλυμπικόν.

nerer,

τὴν φέρουσαν ἁρμόσαι. ποίους γὰρ νόμους ἑκάστοις διέθηκεν; ἢ ποίας στρατάξεις διηνεκεῖς χρημάτων ἢ στρατιωτῶν ἢ νεῶν ἐποιήσατο; ἢ ποῖα [1] σωνήθη [2] γε διοικήσεις τὰ πρόσταγματα ἤγαγεν ἀδιαπτώτως προϊούσης χρόνων τακταῖς περιόδοις; ποῖα πολιτεύματα ἐπολιτεύσατο ἐν τοῖς ἀρχομένοις; ὃ δὲ καὶ μόνον ἄξιον τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔργον καὶ μνημεῖον κατέλιπε, πρὸς Αἰ-
358 γύπτῳ τὴν ἐπώνυμον [3] πόλιν, ταύτην εὐ ποιῶν ὑμῖν ὥκισεν, ὅπως ἔχητε, καὶ τὴν μεγίστης μοίρας τὴν ὑμετέραν κρατοίητε. ὥστε Πέρσας μὲν [4] κατέλυσεν ἄρχοντας, αὐτὸς δ' ἐγκράτεια οὐκ ἦρξεν. ἐπεί γε μὴν ἐκεῖνος ἐτελεύτησεν, εὐθὺς μὲν ἐμιάνθησαν εἰς μυρία οἱ Μακεδόνες, ἔρωτι δ' εἴξαντες ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ἀρχήν· κατέχειν δὲ οὐδὲ τὴν αὐτῶν ἔπι ἐδυήσαντο. ἀλλ' εἰς τοῦτο τύχης ἀφίκοντο, ὥστε ἀναγκασθῆναι τὴν σφετέραν αὐτῶν ἐκλιπεῖν, ἵνα τὴν ἀλλοτρίας ἄρξωσιν, ὥσπερ ἐξωκισμένοι μᾶλλον ἢ κρατεῖν δυνάμενοι· καὶ ἦν ὥσπερ αἴνιγμα, Μακεδόνες οὐκ ἐν Μακεδονίᾳ, ἀλλ' οὗ δύναντο βασιλεύοντες ἕκαστοι, ὥσπερ φρουροὶ μᾶλλον τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων ὄντες, ἢ ἄρχοντες· ἀνάξιοί τινες βασιλεῖς, οὐκ ὄντος μεγάλου βασιλέως, ἀλλ' ὑφ' ἑαυτῶν αὐτοὶ [5] γεγενημένοι, εἰ δὲ οἷόν τ' εἰπεῖν, ἐοικότες [6] σατράπαις ἐρήμοις βασιλέως. καίτοι τοιαύτην καταίσιν πότερον λῆξεια μᾶλλον ἢ βασιλεία περιστοιχέναι φήσομεν;

Νῦν δὲ ὅρους μὲν ὅπῃ θεν οὐ μεμπτοὶ τῆς ἀρχῆς ἐκτέτανται, οὐδ' ὥστε εἰς μέτρῳ λαβεῖν ὃ ἐν-
359 τὸς αὐτῶν. ἀλλ' οὐδὲ μὲν [7] πότε ὠφέλεῖτο Πέρσου ἡ ἀρχὴ, ἐντεῦθεν [8] ἀρξαμένη βαδίζειν πρὸς ἑσπέραν πολὺ πλείων ἐστὶν ἡ λοιπὴ τῆς ἐκείνου πάσης. ἐκφεύγει δὲ ὑμᾶς οὐδὲν, οὐ πόλις, οὐκ ἔθνος, οὐ λιμήν, οὐ χωρίον, πλὴν εἰπόντων ὑμῶν ἄχρηστα κατέγνωτε. Ερυθρά τε θάλασσα, καὶ Νείλου καταῤῥάκται, καὶ λίμνη Μαιῶτις, ἃ τοῖς πρότερον ἐν πέρασι γῆς ἠκούετο, ἴσα καὶ αὐτῆς ἐρχία τῇδε τῇ πόλει. ὃν γε μὴν ἠπίστουν τινὲς τῶν λογοποιῶν [9] μὴ τοῖς πρόσθε-

neret, immoreretur victoriae. Quas enim ille leges tulit? quam pecuniae, militum, aut navium perpetuam ſummam imperavit? qua conſueta gubernatione, certo temporum ambitu ſponte procedente, res moderatus eſt? quam functionem inter ſuos habuit? Quod autem unicum ingenii ſui juſtum monumentum reliquit, cognominem in Aegypto urbem, eam recte vobis extruxit, cui poſt veſtram maximae imperaretis. Quo fit ut ille Perſarum imperium diſſolverit, proxime autem poſt ſe non regnaverit. Poſtquam enim ille obiit, mox in infinitas partes diviſi ſunt Macedones, imperii molem ſuis viribus majorem eſſe confeſſi: nec jam vel ſuam quiſque regionem ſervare poterant: eoque neceſſitatis devenerunt, ut ad alienam terram occupandam, cogerentur ſuam deſerere, ac domo potius eſſe expulſi, quam vincere poſſe viderentur: & inſtar aenigmatis Macedones non in Macedonia, ſed ubicunque poſſent, regnarent, praeſidia potius locorum & urbium, quam principes: & extorres quidam reges, qui non a magno rege, ſed a ſe quiſque imperium acceperent, &, ut dicam, ſatrapis rege orbatis ſimiles eſſent. Talis porro rerum ſtatus non tam regnum, quam latrocinium dicendum videtur.

Nunc autem imperii termini non exiguo continentur ſpatio, nec eorum ambitus facile ſub menſuram cadet. Etenim qui tum Perſici regni erat terminus, inde veſtrum jam ad occidentem reliqua ſui parte tendens, tota ipſorum regione longe majus eſt. Quid quod nihil vos effugit, non urbs, non gens, non portus, non locus ullus, niſi quem pro inutili habueritis? Rubrum vero mare, Nili cataractae, & Maeotis palus, quae majoribus noſtris extremam terram occupabant, Urbi vallorum vicem obtinent. Oceanum autem, quem multi ſcriptores

1 Laud. σωνήθεια. 2 Non agnoſcunt Bar. 7. & Laud. 3 Alexandriam. *Cant.* 4 P. Steph. καπέλιπεν. 5 P. Steph. χθυσμένοι. 6 Ita Bar. 7. & edit. Flor. Coeteri ἐρήμοις σατραπῶν. 7 P. Steph. τόδε. 8 Ed. Flor. ἐξαμένου. Bar. 7. ἀρξαμένῳ. 9 Bar. 7. Laud. μὴ δέ.

nec

παν Ωκεανὸν, μηδὲ θεῖῤῥεῖν τὴν γῆν, ποιητὰς δ' εὑρόντας, τὸ μυθῶδες, ψυχαγωγίας ἕνεκα [1] εἰς ποίησιν [2] θέαν, τοῦτον οὕτω καλῶς ἀνεύρετε, ὥστε οὐδὲ ἡ ἐνταῦθα [3] νῆσος ὑμᾶς διέφυγε. τοσαύτη δὲ οὖσα καὶ τηλικαύτη ὁ μέγεθος ἡ ἀρχὴ, πολὺ μείζων ὀφθεῖσα τῇ ἀκριβείᾳ, ἢ τῷ κύκλῳ τὴν χώραν. οὐ γὰρ Μυσοὶ τὴν βασιλείαν ἔχουσιν, οὐδὲ Θράκη, οὐδὲ Πισίδαι, οὐδ' ἄλλοι μέσοι, οἱ μὲν βίᾳ εἰσῳκισμένοι, οἱ δὲ ἀποστάντες, ληφθῆναι δ' οὐ δυνάμενοι· οὐδ' ἀκούεται μὲν ἡ βασιλέως γῆ, ἔστι δὲ πάντων τὴν ἔχειν αὐτὴν δυναμένων· οὐδὲ σατράπαι μάχονται θεὸς ἀλλήλους ὥσπερ οὐκ ὄντος αὐτοῖς βασιλέως· οὐδὲ πόλεις, αἱ μὲν, θεὸς τούτους, αἱ δὲ, θεὸς ἐκείνους διῴκισται· καὶ εἰς μὲν τὰς ἐκπέμπονται φρουροὶ, οὐκ δὲ τὴν ἐκπίπτουσιν· ἀλλ' ὥσπερ αὐλῆς περίβολος [4] ἐκκεκαθαρμένος, οὕτως ἅπασα ἡ οἰκουμένη χορὸν ἀκριβέστερον ἔν φθέγγεται, συνευχομένη [5] μένειν τὴν ἅπαντα αἰῶνα τήνδε τὴν ἀρχήν· οὕτω καλῶς ὑπὸ τοῦδε τοῦ κορυφαίου ἡγεμόνος συγκροτεῖται. ὑπὸ πάντων δὲ παντα χοῦ ἴσον ἄρχεται· καὶ οἱ μὲν ἐν τοῖς ὄρεσι κατῳκισμένοι ταπεινότεροι τὴν ἐν [6] τοῖς κοιλοπέδοις πεδίοις θεὸς γε ὂ μὴ ἀντιπάπτειθαι· οἱ δὲ τῶν πεδίων τὴν εὐδαιμόνων κληροῦχοί τε καὶ οἰκήτορες, ὑμέτεροι γεωργοί. ἤπειρος δὲ καὶ νῆσος οὐδὲν διαφέρεται, ἀλλ' ὥσπερ μία χώρα συνεχὴς, καὶ ἓν φῦλον, ἅπαντα ὑπακούει σωφρόνως. πάντα δὲ ἐξ ὑπαίθρου καὶ νεύματος τελεῖται ῥᾷον, ἢ τις ἂν χορδὴν [7] ψήλειε καλήν τι γένεσθαι λέγῃ, ἁπτομένη [8] δόξαι, καὶ πέφευγεν. οἱ δὲ ἄρχοντες οἱ πεμπόμενοι ὑπὸ τοὺς πόλεις τε καὶ [9] ἔθνη [10] τὴν μὲν ὑφ' ἑαυτοῖς, ἕκαστοι ἄρχοντές εἰσι· τὰ δὲ θεὸς αὐτούς τε καὶ θεὸς ἀλλήλους ὁμοίως ἅπαντες ἀρχόμενοι. καὶ δὴ καὶ [11] τοῦτο φαίη τις ἂν αὐτοὺς τῶν ἀρχομένων διαφέρειν, ὅτι θεοῖσι δεικνύουσιν ὅπως ἄρχεσθαι θεσμὸς ἔστιν· [12] τοσοῦτος ἅπασιν ἐνέστακε φόβος τὸν μεγάλου ἄρχοντος, καὶ τὰ πάντα φυλακεύοντος. ὥστε μᾶλλον

nec extare prorsus, neque terram ambire credebant, verum poetas nomen hoc fictum ad delectationem versibus suis inseruisse, tam probe reperistis, ut nec quae in eo erat insula, vos latuerit. Jam tantum quum sit ac tale imperium, certa possessione tamen, quam ambitu, majus videtur. Nam nec Mysi regno potiuntur, nec Thraces, nec Pisidae, nec alii intermedii, qui partim vi sedes occuparint, partim capi post defectionem non potuerint: nec ita dicitur esse regis terra, ut eam interim, quicunque possint, occupent: nec inter se satrapae, quasi rege careant, bellum gerunt: neque urbes hae ad hos, illae ad illos declinant; & in alias praesidia mittuntur, ex aliis ejiciuntur: sed ut aulae perpurgatus ambitus, ita orbis universus quovis choro exactius secum consentit, & imperii hujus aeternitatem exoptat, quandoquidem ab hoc coryphaeo principe pulcerrime gubernatur. Aequali autem ubique regitur imperio; adeo ut & qui montes incolunt, imorum camporum cultoribus humiliores sint, quantum ad obedientiam pertinet, & qui fertiles agros sortiti sunt, vestri sint agricolae: neque insula quicquam a continente differt, verum ut una regio continua, & gens eadem, cuncta placide parent. Omnibus etiam mandatis ac nutibus, citius quam digitum moveris, obtemperatur, & mox atque aliquid decretum fuerit, effectum datur. Qui autem in urbes & provincias mittuntur imperatores, ut singuli suis imperant, ita inter se omnes aequaliter parent: & eo videntur a subjectis differre, quod primi rationem parendi tradunt; adeo magnum & omnia gubernantem imperatorem omnes metuunt. Quapropter eum

1 Non agnoscit Laud. 2 Εἶναι Bar. 7. 3 Britannia. *Cant.* 4 P. Steph. ἐκκεκαρθαμβόν. 5 Ald. restituit, non agnoscit *Junt.* Bar. 7. legit μέν. 6 Deest in MS. Laud. 7 Sic Bar. 7. & Laud. Editi ψήλαι. 8 Forte δίξαι. 9 Τὰ ἔθνη Bar. 7. Laud. 10 Τοῦ Bar. 7. 11 Laud. τούτῳ. 12 P. Steph. τοσοῦτος.

tum

μὴ σκεῖνον εἰδέναι νομίζουσιν, ἃ πεφάτθουσιν, ἢ σφὰς αὐτούς, μᾶλλον δὲ δεδίασι, καὶ αὐδῦνται, ἢ τ' δεσπότην ἄν τις τ' αὐτῦ παρόντα, καὶ ἐφεστηκότα, καὶ κελεύοντα. ὑδεὶς δὲ ἐφ' ἑαυτῷ τηλικῦτον φρονεῖ, ὅς τις τὔνομα ἀκούσας μόνον, οἷός' ὅστιν ἀτρεμεῖν. ἀλλ' ἀναστὰς ὑμνεῖ, καὶ σέβει, καὶ συνεύχεται διπλοῦ εὐχήν, τὸν μὲν ὥσπερ αὐτῦ [1] τοῖς θεοῖς, τ' δὲ αὖπερ ἐκείνῳ περὶ τ' ἑαυτῦ. εἰ δέ π καὶ μικρὸν ἐνδοιᾶ περὶ δίκας τε καὶ ἀξιώσεις, ἢ καινὰς ἢ ἰδίας τ' ἀρχομένων, [2] οἵ τινες ἄρα ἄξιοι εἶεν, ὡς ἐκεῖνον ἐκπέμψουσιν εὐθύς, ἐρωτῶντες, τί δεῖ ποιεῖν, καὶ [3] μένουσιν, ἕως' ἂν ἀποσημήνῃ, ὐχ ἧττον ἢ [4] διδασκάλων χορός. ὥστε ὑδὲν δεῖ φθείρεσθαι σπεύδοντα τ' ἀρχὴν ἅπασαν, οὐδὲ ἄλλοτε ἐν ἄλλοις γιγνόμενον ὃ καθ' ἕκαστον βεβαιῦσθαι, ὁπότε σφίσι τ' γλῶ πατοίη· ἀλλ' εὐμάρεια πολλὴ καθημένῳ πᾶς ἄγειν τὸν οἰκούμενον δι' [5] ὀπισθόλων.
362 αἱ δὲ μικρὸν φθάνουσι γραφεῖσαι, καὶ πάρεισιν, ὥσπερ [6] ὑπὸ πτερῶν φερόμεναι. ὁ δὲ πάντων ἄξιον ἄγαθαί τε, καὶ θαυμάζειν, καὶ χάριν [7] ἐκτείνειν, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, τῦτο νῦν εἰρήσεται. τοσαῦτον μὲν γὰρ ἔχοντες τὸν ἀρχὴν ὅπου δ' ἐγκρατῶς καὶ κατὰ πολλὸν ὑξυσίαν ἄρχοντες, ἐκεῖνο καὶ πολὺ μάλιστα νενικήκατε, ὃ παντελῶς ὑμῶν ἐστὶν ἴδιον· μόνοι γὰρ τῶν πώποτε ἐλευθέρων ἄρχετε· καὶ ὐ Καρία [8] δίδοται Τισσαφέρνει, ὐδὲ Φρυγία Φαρναβάζῳ, ὐδὲ Αἴγυπτος ἑτέρῳ, ὐδ' ὥσπερ οἰκεῖον ὅ δεῖνος ἀκούει ὃ ἔθνος, ὅτῳ πεδόθη δουλεύειν, ὐδὲ αὐτῷ ὅντι ἐλευθέρῳ· ἀλλ' ὥσπερ οἱ [9] ἐν ταῖς κατὰ μίαν πόλεσιν, ὕτω καὶ ὑμεῖς, ὥσπερ ἐν μιᾷ πόλει, πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ πολιτευόμενοι, τὰς ἄρχοντας καθίσατε ἐπ' αὐτοῖς, οὓς ἐξ ἀρχαιρεσιῶν ὑπὸ σοφίας καὶ σοφνοίας τῶν ἀρχομένων, οὐκ ὑπὸ τῷ δεσπόσαι εἰσί. ὥστε ἐκχωρεῖ μὲν [10] ἄρχων ἄρχοντι, ὅταν αὐτῦ ὁ χρόνος ἐξέλθῃ, καὶ οὐδ' ἂν [11] ἀπαντήσειε ῥᾳδίως· [12] τοσῦτον ἀπέχει τῦ διεληλυθυῖαν ἄγαν, ὡς ὑπ' αὖπερ τ' χώρας ὄσης. ἔκκλητοι δὲ, ὥσπερ

tum quicquid agunt, melius ſeipſis ſcire arbitrantur, tum magis, quam dominum famulus praeſentem, inſtantem, & jubentem, reverentur: nec eorum quiſquam tantae ſibi dignitatis videtur, ut vel nomine duntaxat audito poſſit quieſcere, quin aſſurgens laudet & colat, ac duo ſimul vota concipiat, alterum diis pro illo, alterum illi pro ſe. Sin alicubi circa judicia vel rogationes tam publicas quam privatorum, ſi qui forte digni videantur, paulum labantur, ad illum mox referunt, & ab eo quid agendum ſit, non ſecus ac chorus a magiſtro, expectant. Quocirca nihil eum opus eſt imperium totum miſere pervagari, nec variis commeatibus ſingula ſtabilire, terram calcando: quum poſſit orbem totum commodiſſime per epiſtolas regere; quae mox ut ſcriptae ſunt, velociſſime tanquam ab avibus deferuntur. Quod autem omnium maxime mirandum eſt, gratiamque & re & verbis relatam depoſcit, id nunc proferam. Quum enim tantum regatis imperium, tantaque polleatis potentia, in eo vel maxime, quod eſt omnino veſtrum, excelluiſtis, ut ſoli ex omni memoria liberis hominibus imperaretis. Itaque nec Caria Tiſſapherni, nec Pharnabazo Phrygia, nec Aegyptus eſt alii cuiquam tradita, nec ulla gens ejus, cui ſit in ſervitutem data, nec ipſi libero, tanquam familia, eſſe dicitur: ſed ut in ſingulis ſit urbibus, ita vos in orbis totius tanquam urbis unius adminiſtratione imperatores quaſi per comitia conſtituitis, qui praeſint & provideant populo, non qui dominentur. Itaque cedunt alter alteri, quando cujuſque tempus expiravit, nec vel obviam ſibi invicem facile fiunt, nedum de provincia tanquam ſua quicquam diſceptent. Quin etiam appellant &

1 Deſunt in Bar. 7. 2 Εἴ τινες Bar. 7. 3 Μένωσιν Bar. 7. 4 Διδάσκαλοι Bar. 7. 5 Sic Ald. & P. Steph. pro ἐπισολῆς, quam lectionem retinent *Junt* Bar 7. & Laud. 6 Ita Bar. 7. Laud. & edit. Flor. P. Steph. ex Ald ὑποπτηνοι. 7 Sic MSS. & ed. Flor. P. Steph. ὐπτίνειν. 8 Δέδοται Bar. 7. 9 Ita Bar. 7. Laud. & ed. Flor. abeſt a P. Steph. 10 Ἄρχον Bar. 7. 11 Forte ἀγανακτήσειε. 12 Τοσῦτο Bar. 7. Laud.

pro-

[1] ἔφεσις ἐκ δημοτῶν εἰς δικαστήρια, σιὼ ὀδὲ ἐλάττονι τ̃ δεξαμένων φόβῳ ἢ τ̃ κρίσεως 363
ἢ τ̃ πιθμένων γίγνονται. ὥστε φαίη τίς ἂν τοσαῦτα ἄρχειν τὰς νεὼ ὑπὸ τ̃ πεμπομένων,
[2] ὁπόσα ἂν αὐτοῖς ἀρέσκῃ. πῶς οὖν ζῶντα ὐκ ἐν τοῖς ἐπέκεινα πάσης δημοκρατίας; ὑκοῦν
ἐκῆ ἔξεστι μ̃ τιὼ ἐν τ̃ῃ πόλει ψῆφον ἐνεχθεῖσαν ἐλθεῖν ἄλλοσε, ὑδ' ἐπ' ἄλλους δικαστάς·
ἀλλὰ φέρειν ἀνάγκη τοῖς ἐγνωσμένοις, εἰ μή τις ὀδὶ μικρὰ πόλις, ὥστε ποσσδεῖσθαι δικα-
στῶν ἐφορείων ποδὶ τὴν [3] ἀξίαν, ἢ καὶ διώκοντα μὴ κρατήσαντα, μηδὲ τῷ νενικῆσθαι·
ἀλλὰ [4] μένει δικαστὴς ἕτερος μέγας, ὃν ὕπολε ὐδὲν ἐκφεύγει τ̃ δικαίων· καίτοιγε δὴ πολ-
λὴ ἡ εὐχήμων [5] ἡ ἰσότης μικρῶ ποὸς μέγαν, ἡ ἀδόξου ποὸς ἔνδοξον, ἡ πένητος δὴ ποὸς
πλούσιον, ἡ γενναῖον ἀγεννοῦς, καὶ ὃ τῶ [6] Ησιόδω συμβαίνει, Ρεῖα μὲν γὰρ βελάει, ῥεῖα δὲ
βριάουσα καλέπτει ὕτος ὁ δικαστής τε, ἡ ἡγεμών· ὅπως ἂν τὸ δίκαιον [7] ἄγῃ, ὥσπερ πνεῦ-
μα ἐν νηΐ, ἡ δήπου πλουσίῳ κὲν μᾶλλον, πένητι δὲ ἧττον χαριζόμενόν τε, ἡ ποδαπέμπον,
ἀλλ' ὅτῳ γένοιτο, ἀεὶ τῶτον ὁμοίως ὠφελοῦν.

Δίειμι [8] δὴ καὶ τὰ Ελλήνικά, ἐπειδὴ ποὸ ἐνθαῦτα ἐγενόμην τῶ λόγω, αἰσχύνομαι 364
μέν, καὶ δεδιὼς μὴ δόξω μικρολογεῖσθαι. ἡ μὲν ἀλλ', ὅπερ [9] καὶ ἀρτίως εἶπον, [10] ὡς ὐκ
ἴσα ἴσοις ποδαβάλλων δίειμι· ἀλλ' ὐκ ὄντων ἑτέρων ποδαδειγμάτων, ἀναγκάζομαι τοῖς
οὖσι χρῆσθαι. εἶτα ἡ γελοῖον [11] τῶτο μὲν αὐτὸ θαυμάζειν, ἡ δεικνύειν, ὅτι ὐκ ἔστιν εὑ-
ρεῖν ἴσα τοῖς ὑμετέροις ἕτερα, ὑδ' ἐγώ, ἀλλὰ πάντα ὑπὸ τούτων ἀποκρύπτει, θεω-
μένων δὲ τηνικαῦτα παρεξεταίσαι, ὁπηνίκα [12] ἴσων ἐχόμεν μνημονεῦσαι, ὐκ οἶμαί γε δεῖν.
ὅπου γε ὑδὲ θαυμαστὰ ὁμοίως ἂν ἦν, εἴ τινα εἴχομεν εἰπεῖν ὅμοια. καὶ μὲν ὑδ' ἐκεῖνό γε
ἀγνοῶ, ὅτι ταῦτ' [13] ἐπ φαυλοτερα, ὧν ἀρτίως ἐζήτησα, περιβολή τε ἀρχῆς καὶ ὄγκῳ

provocant a populo ad conſilium, non minori accipientium quam provocantium de judicio metu. Quocirca tantum videntur homines, quantum velint, praefectorum imperium nunc pati. Non haec igitur extra omnem populi dominatum conſtituta ſunt? Quapropter illic poſt latam in urbe ſententiam, ad alios judices abire non licet; ſed eſt judicato acquieſcendum, niſi forte in minori aliquo oppido ſit opus externis judicibus, quum quis vel immerito reus peragitur, vel actor cauſam non obtinet: quanquam nec ſic certa conſtat victoria, quandoquidem alius reſtat magnus judex, quem nullum jus unquam latet; & apud quem ſumma cernitur atque decentiſſima parvi & magni, nobilis & ignobilis, pauperis & divitis, generoſi & vilis, aequalitas, & quod inquit Heſiodus, *Extollit facile atque elatum deprimit idem* judex iſte atque princeps, quocunque jus eum direxerit, ut ventus navem, qui non divitem citius quam pauperem deducit, ſed eum, qui contigerit, ex aequo ſemper adjuvat.

Nunc, quoniam in hanc ſermonis partem deveni, etiam res Graecas aggrediar, quanquam me pudet, ac vereor ne cui ineptire videar. Verum, quod modo dicebam, nequaquam aequalem inſtituo comparationem, ſed quum alia non extent exempla, iſtis uti cogor. Praeterea ridiculum foret, quum illud ipſum, nihil rebus veſtris ulla ex parte reperiri aequale quin ſuperetur, admirati ſimus & oſtenderimus, ſi eouſque collationem ad extremum differremus, donec aliquid aequale nanciſceremur. Quinimo nec tantam ſui admirationem iſta concitarent, ſi quicquam haberent uſquam ſimile. Nec vero non illud ſcio, Graeca haec ſuperioribus Perſi-

1 Scribendum forte ἰφίσεις. 2 P. Steph. ὅσα. 3 Deeſt φεύγοντα poſt ἀξίαν. *Cant.* 4 Sic MSS. & ed. Flor. P. Steph. μὲ ἐ. 5 Bar. 7. ἰσότης ſine praefixo ἡ articulo. 6 Lib. 1. init. *Cant.* 7 Αγει. Bar. 7. 8 Δὲ Bar. 7. 9 Abeſt a Bar. 7. 10 Deeſt etiam in Bar. 7. 11 Μὲν τῶ Bar. 7. 12 P. Steph. ἴσον ἔχομεν. 13 Non agnoſcit Bar. 7.

cis

πραγμάτων φαιεῖται τὰ Ἑλληνικὰ τῶν Περσικῶν. ἀλλὰ [1]ὅ τὲς μὲ βαρβάρης ταῖς πλεισ-
τείαις καὶ ταῖς δυνάμεσιν ὑπερβαλέσθαι, τὲς δὲ Ἕλληνας σοφίᾳ καὶ σωφροσύνῃ πρελθεῖν, μέ-
γα μοι δοκεῖ καὶ παντελὲς εἰς ἀρετῆς τὸν λόγον, καὶ παντὸς ἀγώνισμα λαμπρότερον. τοῦτ' ἦν
365 ἐρῶν ἔρχομαι, ὅπως ἐκεῖνοι, καὶ πολίχοις ὅσι τοῖς ἑαυτῶν ἐχρήσαντο πράγμασι· καὶν φθάσω-
σι πολὺ μικρότερα διασώσασθαι μὴ δυνηθέντες, δῆλον ὅ συνήσομεν εἰς τὸ ψῆφον. ἔταξαν
μὲ γὰρ πᾶν [2]ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι· καὶ ἦν αὐτῶν ἡ δύναμις, πλεῖν
τὸ θάλατταν, καὶ τῶν Κυκλάδων ἄρχειν, καὶ τὰ ὑπὲ Θρᾴκης ἔχειν, καὶ Πύλας, καὶ Ἑλλήσποντον,
καὶ Χορυφάσιον· καὶ ταῦτ' ἦν ἡ δύναμις. καὶ ἔπαθον δὴ πρὸς πλήσιον, ὥσπερ ἂν εἴ τις
σώματι θηριωδῶν γενέσθαι κύριος, ὄνυχάς τινας καὶ ἄκρα λάβοι ἀντὶ ὅλου σώματος,
καὶ ταῦτα ἔχειν οἴοιτο, ἃπερ ἐβούλετο· ὡς δὲ κἀκεῖνοι ἡγεμονίας ὀρθυμήσαντες, [3]νησίδια, καὶ
ἄκρας ὑπὲ θαλάττῃ, καὶ [4]λιμένας, καὶ τοιαῦτα ἐξεκαρπώσαντο, καὶ κατετείφθησ[5] περὶ τὸ θά-
λατταν, ὀνειροπολήσαντες ἡγεμονίαν μᾶλλον, ἢ κτήσασθαι δυνηθέντες. [6]γενόμενοι δὲ ὅμως ὑπὸ
χαμρῶν, ὥσπερ ἐν κλήρῳ πρεσβύτῳ, ἀποστάται τῶν Ἑλλήνων ἑκάτεροι, ὑφ' εἷς μίαν, ὡς εἰπεῖν,
γενεὰν διεσώσαντο τὸ τάξιν· ὕκνων ἀμέμπτως γε· ἀλλὰ τοῦτο δὴ ὅ λεγόμενον, τὸ Καδμείαν
366 νίκην ἐνίκων ἀλλήλους περὶ τὸ ἡγεμονίας· ὥσπερ ὐκ ἀξιοῦντες τὲς ἑτέρους μόνους μισεῖσθαι ἀεὶ
[7]οἱ ἕτεροι, ἀλλ' αὐτοὶ θ' μέρος μεταλαμβάνειν. τοῦτο μὲ γὰρ Λακεδαιμονίων εἷς [8]ἡγεμὼν ὕτω
διέθηκε τὲς Ἕλληνας, ὡς' ἀπαλλαγέντας ἀπ' αὐτῶν ἑκόντας, μόνους ἑαυτοῖς ἑτέρους ἄρχοντας
ζητῆσαι. δόντες καὶ αὐτὲς Ἀθηναίοις, ὡς χρόνος ὀ πολὺς δῆλόν, μετέγνωσ[9], ὅτε τὸ φόρων At conf. sup. in
φέροντες τὸ ἀμετρίαν, ὅτε τὲς ὑπὸ τῇ τότων πρυφάσῃ πρὸς ἀκλέπτοντας [9]αὐτὲς· ἀνά- Panath.
γκαιοί τε [10]νομοθῶι, καὶ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν Ἀθήνῃσι περὶ τὸ παρ' ἑαυτοῖς λόγον ὑφέξοντες. κλη-

cis etiam viliora, quod ad imperii, rerumque geſtarum magnitudinem pertinet, viſum iri. Veruntamen illud mihi magnum videtur, & cum virtute prorſus conjunctum, ſplendidiſſimumque certamen, cum Barbaros potentia, tum ſapientia Graecos viciſſe. Hoc igitur exponam, quomodo, quantoque in imperio ſe illi geſſerint: & ſi multo minora ſervare non potuiſſe convincentur, quid ex eo conſequatur, manifeſtum erit. Etenim omnia quidem imperii cauſa fecerunt Athenienſes & Lacedaemonii: eratque in hoc eorum ſita potentia, ut mare navigarent, & Cycladibus, Thraciae, Pylis, Helleſponto, Coryphaſio imperarent: verum ut ſi quis corpore aliquo potiri volens, ungues aliquot & particulas extremas pro eo ſumat, quibus acceptis voti compos ſibi factus videatur; ita & illi quum ad principatum aſpirarent, inſulas exiguas aliquot, & promontoria maritima, portuſque, & ſimilia ceperunt; ac circa mare contriti, principatum non niſi per ſomnium potuerunt acquirere. Quum tamen utrique ſuis vicibus tanquam ſortis ambitu Graecorum principes evaſiſſent, vix aetatem unam, ut ita dicam, ſincere quidem locum ſuum conſervarunt; ſed Cadmea, quod dicitur, victoria ſuperabant alteros alteri, quaſi nollent alterutros duntaxat odio ſemper haberi, verum & ipſi in ejus partem venire vellent. Primum enim Spartanus quidam dux ita Graecos tractavit, ut ab eo deficientes, alios ſibi dominos ultro quaererent. Quum autem Athenienſibus ſe dedidiſſent, paulo poſt eos poenitere coepit, quum nec tributorum magnitudinem ferrent, nec eos, qui illorum praetextu ipſos inſuper ſpoliabant: & abrepti quotannis Athenis rerum ſuarum rationes referre cogerentur. Huc

1 Ita Bar. 7. Laud. τὸ μὲ τὲς. P. Steph. πρ. Abeſt ab edit. Flor. 2 Laud. ὑπ' ἀρχῆς. 3 P. Steph. νισίδια. 4 Λιμνας Bar. 7. 5 Παρὰ Laud. 6 P. Steph. χνόμθοι. 7 Abeſt a P. Steph. 8 Pauſanias Cleombroti Fil. Thucyd. α'. Cant. 9 Ald. reſtituit pro αὐτοῖς Junt. Laud. 10 P. Steph. χνόμθοι.

εὐχων τὲ σφίσιν ὑπὸ τὼ χῶ πεμπομθύων, καὶ ωρὸς τὰς φόρους ἀργυρολόγων, εἴπου χρεία [1] καταίροι ἑτέρω· ωρσέπι τάς τε ἀκροπόλεις ἐλευθέρας ἔχειν ὑ δυνάμθοι, καὶ ὑπὸ τοῖς δημαγωγοῖς ὄντες τοῖς ἐκείνων, εἰ καὶ χεῖρον φρονῦσιν ὁμοίως, [2] στρατεύσαθαί τε ἀναγκαζόμθοι στρατείας ὐκ ἀναγκαίας ὐ ἱερομηνίας καὶ ἑορτᾶς πολλάκις· ὡς δ' εἰπεῖν ἁπλῶς, ὑδὲν τηλικῦτον τ ωρσασίας ἀπολαύοντες, ἀνθ' ὅτω ταῦτα ἄξιον ἦν ὑπομεῖναι. δυσχεραίνοντες δ' ὐκ τύτων [3] τὺς Αθηναίυς οἱ πολλοὶ, ὐ ωρὸς τὺς Λακεδαιμονίυς πάλιν μεταξάντες, τ αὐτὸν τρόπον, ὄνωρ ωρότερον ἀπ' ἐκείνων ωρὸς τὺς Αθηναίυς, 367
[4] τ αὐτὸν τρόπον ἀπ' ἐκείνων πάλιν ἐξηπατήθησαν. ωρεισπόντες γὰρ ὑπὲρ τ τῶν Ελλήνων ἐλευθερίας πολεμήσειν Αθηναίοις, ὐ τύτῳ ωρσαγόμθοι τὺς πολλὺς, ἐπειδὴ καθεῖλον ἐκεῖνοι τὰ τείχη [5] τ Αθηναίων, καὶ κύριοι τῶν ωραγμάτων καὶ ὅ ταῦτα ποιεῖν ἐγένοντο, τοσῦτον [6] ὑωρερβάλοντο, ὥστε τυραννίδας ἐν πάσαις ταῖς Ελλησὶ πόλεσι κατέσησαν, ἃς ωρσεῖπον εὐφήμως δεκαρχίας· καὶ μίαν καθελόντες τὴ Αθηναίων δυναστείαν, πολλὰς τὰς πρ' αὐτῶν ἀντεισῆγον· αἳ ὐκ Αθηνήσιν, ὐδ' ἐν Σπάρτῃ ἀφ' τέλυς κακῶς ἐποίυν τὺς ἀρχομθύους, ἀλλ' ὐ αὐτοῖς τοῖς σφετέροις [7] ἑκάστοις χωρίοις σωνεχῶς ἱδρυμθύαι, ὐ ὀξ συμπεπλεγμέναι. ὥσ' εἰ ἀρχόμθοι ὅ πολέμυ ωρσεῖπον τοῖς Ελλησιν, ὅτι ὑπὲρ τύτυ πολεμήσυσιν Αθηναίοις, ὅπως μείζω, καὶ πλείω σφᾶς ἐκείνων κακὰ ἐργάσαιντο, καὶ δείξαιεν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὄντα τὰ ἀπ' ἐκείνων, [8] μὴ ἂν αὐτὺς ἄμεινον βεβαιῶσαι τ ἐπαγγελίαν. ὐ γὰρ ἦν ῥᾴδιον μὶ εὐθέως [9] ἑνὸς φυγάδος [10] καταλειπόντο δὲ ὑωρὸ 368
Θηβαίων, ἐμισῦντο δὲ ὑπὸ Κορινθίων, ὑπεμπλατο δὲ ὁ θάλαττα τ Αρμοστῶν ἐκπιπτόντων, [11] ἅτε [12] ἀναρμόστων· ὐ ὅ γε τύνομα ἐγκαταλαθέντων τε ὐ ἐχόντων τὰς πόλεις. ἐπειδή τε 37

accedebat, quod in ipſorum regionem coloni mittebantur, & praeter tributa, exactiones etiam, quum res poſtularet, fiebant: nec arces poterant liberas obtinere, & ab oratoribus illorum ſeu bonis ſeu malis regebantur, & ſupervacuas expeditiones in feriis obire plerunque cogebantur, ac nullum denique tantae patientiae capiebant idoneum fructum. Quas ob res quum Athenienſibus eſſent infeſti plerique, & ad Lacedaemonios eodem modo, quo prius ab his ad Athenienſes, ſeſe contuliſſent, eandem rurſus ab illis fraudem paſſi ſunt. Nam quum promiſiſſent illi, ſe pro Graecorum libertate bellum Athenienſibus inferre decreviſſe, eaque ſpe multos allexiſſent, poſtquam Athenienſium moenia diruerunt, rerumque dominio, atque eadem perpetrandi facultate potiti ſunt, tantum attulerunt incrementum, ut in omnibus Graecorum oppidis tyrannos, quos honeſte Decemviros vocabant, conſtituerent, & pro uno Athenienſi imperio ſublato multa ex ſe reponerent, quae non Athenis, nec Spartae ſemper cives affligerent, ſed in ipſa cujuſque regione continenter quaſi intexta perpetuam ſervarent ſtationem. Quocirca, ſi id initio belli Graecis praedixiſſent, ſeſe hac de cauſa bellum cum Athenienſibus ſuſcipere, ut ipſos majoribus ac pluribus quam illi cladibus afficerent, & quae ab Athenienſibus erant paſſi, merae fuiſſe libertatis oſtenderent, optime omnium promiſſis ſtetiſſe viderentur. Quapropter etiam mox ab exule uno devicti ſunt, a Thebanis relicti, & Corinthiis odio habiti, quum quidem mare Harmoſtis ejectis repleretur, quaſi qui nihil minus eſſent quam Harmoſtae, nec pro nominis ratione cum praeſidiis urbes occuparent. Poſteaquam deinde

1 Κατίχοι Bar. 7. 2 Στρατιώτας Bar. 7. 3 Lege τοῖς Αθηναίοις. 4 Τὸν αὐτὸν τρόπον deſunt in Bar. 7. 5 Τῶν Αθηναίων non agnoſcunt ed. Flor. Bar. 7. & Laud. 6 Ὑπερεβάλοντο Laud. 7 Laud. ἑκάστοις χωρίοις. 8 Melius, μὴ ἂν ὅτως ἄμεινον βεβαιώσαιεν τὴν ἐπαγγελίαν. 9 Thraſibulo. *Cant.* 10 P. Steph. καταλιπόντο 11 Nam hi Graecis moderatores ſunt. *Cant.* 12 P. Steph. ἀναρμόστων.

his

τοῖς ἐκείνων ἀδικήμασι καὶ δι' μίσος δι' διὰ ταῦτα εἰς αὐτὸς ὠθοῦσι τ' Ελλήνων αὐξηθέντες Θηβαῖοι ἐκράτησ[1] αὐτῶν τ' ἐν Λεύκτροις μάχην, ὁμῶ τέ[2] γε Λακεδαιμόνιοι ἐκποδὼν ἦσαν, καὶ Θηβαίους οὐδεὶς ἂν φέρειν ἠδυνάτο, μίαν μάχην εὐτυχήσαντας. Ἀλλὰ τὶ ἐφάνθη λυσιτελῶν, ἐπὶ τ' Καδμείαν ἀνέχεσθ' μᾶλλον, ἢ κεκρατηκέναι Λακεδαιμονίους· οὕτως ἐμισήθησ. καὶ ταῦτα[3] οὐδέπω κατηγορίας ἕνεκα κοινῆς τ' Ελλήνων συνεσκευασάμην, ὥσπερ ὁ θαυμαστὸς ἐκεῖνος ὁ τ' Τρικάρανον ποιήσας, (μήποτε[4] ἀνάγκη τοσαύτη γένοιτο) ἀλλ' ἐκεῖνο ὑποδεικνῦναι[5] βούλομαι. ὅπι ὑπω περὶ ὑμῶν ἦν ὃ ἄρχειν εἰδέναι· εἰ γὰρ ἦν, ἐν τοῖς Ελλησιν[6] ἦν ἄν, οἱ πλεῖστον δήπου τ' γε ἄλλων σοφίᾳ διήνεγκαν· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὑμέτερόν ἐστιν εὕρημα, καὶ ὁμῶ τοῖς ἄλλοις
369 ἐπεισελθόν. ἐπεὶ τόγε λεχθὲν ἐπ' Αθηναίων κινδυνεύει καὶ περὶ πάντων, εἴτις εἴποι, τ' Ελλήνων ἀληθὲς εἶ. ἐπεὶ τοῖς μὲ ἄρχουσι ἀντιστῆναι, καὶ κρατῆσαι Πέρσας, καὶ Λυδούς, καὶ[7] πλῆθον, καὶ πόνους ὑπενεγκεῖν, ἀγαθοὶ παντὸς μᾶλλον ἦσ. ἄρχειν δὲ αὐτοὶ ἐπ' ἀπαίδευτοι ἦσ. πειρώμενοί τε ἐσφάλλοντο. καὶ πρῶτον μὲ φρουροὺς εἰσέπεμπον εἰς τὰς πόλεις, οἱ τ' μὲ ὁπλιτικῶν ἐχόντων καὶ εἰς οὓς ἐπέμποντο, οὐκ ἐλάττους ἀεὶ δήπουθεν ἦσαν· ὑπόνοιαν δὲ ἐποίουν, καὶ τοῖς μήπω φρουρουμένοις, ὡς πάντα πρὸς ἰσχὺν καὶ βίαν ἄγοντες. ἀμφότερα δ' συνέβαινε, μήτε τὰς πόλεις ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ προσέτι μισεῖσθαι, καὶ τὰ κακὰ τ' ἀρχῆς ἀντὶ τ' τ' ἀρχῆς ἀγαθῶν καρπῶσθαι· τ' μὲ πλεονεξίαν οὐ βέβαιον, τιμὴ δὲ τῆς πλεονεξίας δόξαν ἰσχυρὰν ἔχοντας. ἔπειτα
[8] π πρὸς τούτοις συνέβαινε, ἀμαυρουμένους ἀεὶ καὶ διαφθειρομένους, ἀσθενεστέρους[9] τὰ οἴκοι γίγνεσθαι, καὶ μὴ ἱκανοὺς τ' ἑαυτῶν σώζειν, ἀλλὰ τ' ζητεῖν τ' ἑτέρων ἔχειν. ὅτ' δὴ ὧν ἄρχειν ἐφίεντο, ὑπερβαλέσθαι τότε ἐδύναντο πλήθει τούτων ὧν ἔπεμπον· καὶ ἑαυτοῖς δ' μένειν ἴσοις
370 καταλιπόν, ἀλλ' ἧσ ἐλάττους μὲ[10] ἔξω, ἐλάττους δὲ οἴκοι· καὶ δ' περιέναι τ' ἀρχὴν αὐτοῖς εἰς

his illorum injuriis, & ex iis concepto contra ipsos a Graecis odio evecti Thebani, Leuctrica pugna eos vicerunt: tum & Lacedaemonii de medio sublati erant, nec Thebanos quisquam uno proelio fortunatos ferre poterat. Verum tamen existimarunt Cadmeam victoriam Laconicae praeferendam esse: adeo hos erant exosi. Neque vero ad communem Graecorum accusationem ista collegi, quemadmodum insignis ille Tricarani autor (nec eo res unquam deveniat) sed ut ostenderem, nullam ante vos extitisse imperandi scientiam (alioqui enim Graeci, qui sapientia caeteros antecelluerunt, eam habuissent) sed & illam a vobis inventam, una cum reliquis esse introductam. Quod enim Athenienſibus tribui solet, id etiam de Graecis omnibus vere dici potest, in oppugnandis principibus, & Persis atque Lydis vincendis, opibusque & laboribus tolerandis omnium fuisse praestantissimos: imperatoriae artis etiam tum rudes extitisse, eamque quum exercere vellent, errasse. Primum enim praesidiarios in urbibus collocabant, qui cum inquilinis, & ad quos mittebantur, nunquam inferiores erant: tum etiam iis, quibus nondum erant imposita praesidia, eam adferebant suspicionem, ut existimarent ipsos omnia per vim agere. Quocirca simul contigit, ut nec urbes custoditae essent, & ipsi insuper odio haberentur, & incommoda ex imperio pro commodis caperent, quum ut potentiam infirmam, ita ejus opinionem firmam haberent. Deinde illud accessit, ut per distractiones varias infirmiores domi redderentur, nec possent sua servare, dum aliena quaererent. Itaque nec eos, quibus imperare cupiebant, praesidiariorum numero superare poterant, nec aequalitatem sibi relinquebant, quorum res tum domi tum fo-[3] minuerentur: sic ut magna cum difficultat- im-

1 Αὐτὸς Bar. 7. 2 Γε non agnoscit Laud. 3 P. Steph. οὐδέπω. 4 Μήπω Laud. 5 Al-t a Bar. 7. 6 Αν ἦν Bar. 7. 7 Deest *contemnendis*, vel tale quid. *Cant.* 8 Pro π lege ἔτι. 9 P. Ste-[2]. τ' οἴκοι γίνεσθ. 10 Laud. ἔσω.

ἄποθεν καθίζαδ, οὐκ ἔχυσι τὰ τελευταῖα, δι' ὅτων [1] αὐτὴν καθέξυσιν· ὥτε τὸμπαλιν ἔαπευδον ὢν ἐδέονδ. καὶ ἦν τὸ μὴ ποδχωρεῖν [2] αὐδοῖς, ἃ ἐβόλονδ, αἰμήχανον καὶ καταίρας ἐγγύς· ὃ δὲ μὴ ποδχωρεῖν, κουφότερόν τε καὶ ἥπιος ἔχον τὰς φόβους. ᾐδεῖν γὰρ ἄλλο, ἢ δρωκιζομένοις [3] ἐώκεσαν ἀντὶ ἀρχόντων, καὶ ποιοῦσιν ὑπὲρ τοῦ πονεῖν. ἅμα γὰ τῷ τέλῃ ὃ κεφάλαιον εὐθὺς ἐλάνθανε λυόμενον· καὶ πάλιν εἰς ζωτὸ [4] κτ' τὰς ποιητὰς κατῄῃ. ἔτ δ' ὅτ' ἰσχύειν αὐτοῖς συμέφερε [5] τὰς ἀρχομένους ἀφ' ἁπὰς ὑπερβολάς, ὅτ' ἀσθενεῖς ἔναι ἀφ' τὰς ποδὶ τ' ἔξωθεν αὖ πολέμους, καὶ ὅπως ἢ π πλέον [6] τῆς συμμαχίας· ἀλλ' ἐπεπόνθεσαν ποὸς αὐτὰς ποδὶ πλήσιον ὥσῤ οἱ ἐν ταῖς παιδιαῖς, [7] τῇ μὲ εἰς τὸμποδθεν ἀνέλκονδες, τῇ δ' εἰς τὸπισθεν ἀνθέλκονδες, οὐκ ἔχονδες ὅ, τι χρήσονται· ἀλλ' οἷ εἶναί τε καὶ μὴ εἶ) αὐτὰς βολόμενοι, αὐτοὶ μεταχειριζόμενοί τε καὶ ἀγονδες, ἐν οἷς ἀσεύδυσιν εἰπεῖν οὐκ ἔχοντες. ὃ δὲ πάντων γελοιόταδόν τε καὶ ἀτοπώταδον· ὅπὶ γὰ τὰς 371
ἀφιεμένους αὐτῶν τὰς λοιπὰς, ἐν νῷ τὸ αὐτὸ ποιεῖν ἔχοντας, ἠνάγκαζον ἴέναι, ποδὶ πλήσιον ποιοῦντες, ὥσπερ ἂν εἰ αὐτὰς τὰς ἀφεστηκότας ἐφ' ἑαυτὰς ἔπειθον [8] ἴέναι, καὶ οὐκ ἐλογίζονδ τὰς τ ἐκείνων ὄντας μερίδος τότους ἐπ' αὐτὰς ἄγοντες, οἷς οὐκ ἐλυσιτελῇ δήπου καθ' αὐτῶν καταδεικνῦναι, ὃ [9] τοῖς ἄλλοις ποδὶ βοηθεῖν. ὥτε κἀνταῦθα τὐναντίον, ἢ ἐβόλονδ τε καὶ συμέφερε, διεποδάπτονδ· βολόμενοι γὰ τὰς ἀφιεμένους ποδσάγεδαι καὶ τὰς ποδμένοντας ἂν ἐποίων ἀφίεδαι. ἐδείκνυσαν δ' αὐτοῖς, ὅτι μένοντες μὲ ἐπ' ἀλλήλους ὑπάρξουσιν αὐτοῖς· κοινῇ δ' ἅπαντες ἀποδάντες, ἐλεύθεροι βεδαίως ἔσονται· ὑ γὰ καταλείψυσι τελευτῶντες, δι' ὧν λιφδήσονται. ὥτε τοσούτῳ ποδὶ αὐτοὺς ἦσαν φαυλότεροι τῶ ἀπίστων συμμάχων, ὅσῳ ⓐ μὲν καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι

perium propagarent, quum extremis ad id continendum aptis carerent; itaque diverſum a propoſito facerent profectum: & ut proſper ſucceſſus cum difficultate & execratione propemodum conjunctus erat, ita minus proſper levior eſſet, ac minorem metum adferret. Omnino namque diſperſi coloni magis quam principes eſſe videbantur, & laboris cauſa laborare, quandoquidem cum fine principium ſtatim ipſis inſcientibus ſolvebatur: atque eodem res ſecundum poetas redibat. Praeterea nec vires ſubjectorum, quod inſidias metuerent, nec imbecillitas ipſis placebat, quod externis bellis preſſi, ſociorum uſum requirerent: atque ita eos nunc in anteriorem partem ducebant, nunc in poſteriorem quaſi per luſum retrahebant, quum ipſis uti neſcirent: & quaſi eos tum extare tum non extare vellent, ipſi regerent eos ac ducerent, propoſiti ſui incerti. Illud autem commiſerunt maxime ridiculum & abſurdum, quod contra illos qui ab ipſis defecerant, alios, qui idem in animo haberent, in proelium educebant, quaſi ipſos rebelles contra ſeſe juberent ire: nec exiſtimabant ſe eos contra illos ducere, qui eſſent illarum partium, quibuſque non deberent aliis auxiliandi rationem ad ſuum incommodum tradere. Quocirca & hic voluntati atque commodo ſuo factis repugnarunt, qui quum rebelles conarentur reducere, eos inſuper, qui remanſerant, ad defectionem coegerint. Illud enim oſtendebant, ipſos, ſi quidem in officio manerent, mutuos hoſtes fore: ſin univerſi pariter deficerent, ſolidam libertatem eſſe conſecuturos, nemine tandem, a quo caperentur, relicto. Quo factum eſt ut hoc pejus, quam perfidi ſocii, erga ſeipſos ſe geſſerint, quod illi per ſe ſinguli

1 P. Steph. αὐτοί. 2 Αὐτοῖς — τὸ δὲ μὴ ποδχωρεῖν haec verba & quae interponuntur deſunt in Edit. Flor. 3 Laud. ἐοίκεσαν. 4 Qui hoc de Siſypho tradunt. *Cant.* 5 Ald. pro συμαεχομένοις *Junt.* Laud. InBar. 7. legit. συμαρχομένοις, inſerto ſupra σὺ articulo τὰς recenti manu ſcripto. 6 Abeſt a P. Steph. 7 P. Steph. τῇ μὲ, mox τῇ δὲ. 8 P. Steph. ἴέναι. 9 P. Steph. τῆς.

de-

ἀπεχώρουν· οἱ δὲ κοινῇ ἀπόστασιν, ἐξ ὧν ἐστράτευον, εἰσηγοῦντο. οὕτω τότε ἀρχῆς ὅπως
372 τάξις ἦν, οὐδὲ εἰδότες αὐτὴν ἐδίωκον. ἀλλὰ γὰρ μικρά, καὶ [1] οἷς ἐκτᾶτο καὶ κλήρους ἔχοντες, οὐκ ἠδυνήθησαν ὑπ' αὐτοῦ ταῦτα βεβαιώσασθαι βασι [2] τῷ τῆς ἄρχειν ἀπειρίαν τε καὶ ἀδυναμίαν, ὅτε φιλανθρώπως ἄρχειν τὰς πόλεις, ὅτ' ἐγκρατῶς ἔχειν δυνάμενοι, βαρεῖς ἅμα καὶ ἀσθενεῖς ὄντες. τελευταῖον δ' [3] αὖ γυμνωθέντες, κατὰ τὸ Αἰσώπου κολοιόν, μόνοι πρὸς ἅπαντας ἐμάχοντο.

Τοῦτο μέντοι τὸ τοὺς πρόσθεν ἅπαντας ὡς εἰπεῖν ἀνθρώπους βεβαφυγόν, ὑμῖν ἐπιρρήθη μόνοις, εὑρεῖν τε καὶ [4] τελειῶσαι δεῖ. καὶ θαυμαστὸν οὐδέν. ὥσπερ γὰρ τῶν ἄλλων πραγμάτων ὅπῃ ταῖς ὕλαις ἅπασιν αἱ τέχναι, οὕτως ὅτε ἀρχὴ μεγίστη καὶ δυνάμις βεβαφέρουσα συνέστη, τότ' ἐπ' αὐτῇ καὶ ἡ τέχνη συνετέθη τε καὶ συνεισῆλθε, καὶ ἄμφω δὴ δι' ἀλλήλων ἐκρατύνθη. βεβαὶ μὲν τὸ τῆς ἀρχῆς μέγεθος, καὶ ἡ ἐμπειρία ἀναγκαίως προεγένετο· διὰ δ' αὖ τὸ ἄρχειν εἰδέναι, δικαίως, ἀλλὰ καὶ εἰκότως, ηὔξησεν ἡ ἀρχή. τοῦτο [5] δὲ καὶ πολὺ μάλιστα ἄξιον πάντων ἰδεῖν καὶ θαυμάσαι, τὴν περὶ τὴν πόλιν [6] αἰτίαν, καὶ τὴν τῆς διανοίας μεγαλοπρέπειαν,
373 ὡς οὐδὲν ἐοικὸς αὐτῇ τῶν πάντων. διελόντες γὰρ δύο μέρη πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν ἀρχῆς (τοῦτο δ' εἰπών, ἅπαξ εἰρηκὼς τὴν οἰκουμένην) τὸ μὲν χαριέστερόν τε καὶ γενναιότερον καὶ δυνατώτερον παντὸς πολιτικοῦ [7] ἢ καὶ ὁμόφυλον πᾶν ἀπεδώκατε. ὃ δὲ λοιπὸν ὑπηκόου τε καὶ ἀρχόμενον. καὶ οὔτε θάλαττα διείργει τὸ μὴ εἶναι πολίτην, οὔτε πλῆθος τῆς ἐν μέσῳ χώρας, οὐδ' Ἀσία καὶ Εὐρώπη διῄρηται ἐνταῦθα· πρόκειται δ' ἐν μέσῳ πᾶσι πάντα· ξένος δ' οὐδεὶς ὅστις ἀρχῆς ἢ πίστεως ἄξιος, ἀλλὰ καθέστηκε κοινὴ τῆς γῆς δημοκρατία ὑφ' ἑνὶ τῷ ἀρίστῳ ἄρχοντι καὶ κοσμητῇ, καὶ πάντες ὥσπερ εἰς κοινὴν ἀγορὰν συνίασι τευξόμενοι τῆς ἀξίας ἕκαστοι. ὅπερ

desciſcebant, hi vero communis defectionis autores erant. Hoc igitur conſtat, nondum apud illos imperandi rationem extitiſſe, nec illos eam ſecutos eſſe: verum etiam quum parvis de rebus ac tanquam extremis agris contenderent, ne ita quidem conſervare potuiſſe, quod imperare nec ſcirent nec poſſent, ac civitates nec humanitate nec vi in fide retinerent, quum ſimul & graves eſſent & imbecilles. Tandem itaque inſtar Aeſopici graculi detecti, ſoli cum omnibus pugnare coeperunt.

Quod igitur ſuperioris aetatis homines pene omnes effugit, id vobis inveniendum & abſolvendum fuit relictum: nec mirum. Quemadmodum enim in aliis rebus oblata materia prodeunt artes, ita ad maximi imperii & excellentis potentiae conſtitutionem ſimul ars eſt comparata & introducta, & utrumque per alterum confirmatum. Ut enim cum imperii magnitudine neceſſario conjuncta fuit experientia; ita per imperii ſcientiam incrementum habuit merito potentia. Jam vero artem civilem & magnanimitatem conſiliorum Urbis maxime debemus conſiderare & admirari, ceu nuſquam ſimilem reperturi ſimus. Etenim quum omnes, qui ad imperium pertinebant (in quo totum orbem terrarum complector) in duas partes tribuiſſetis: qui quidem generoſiores erant & potentiores, eos civitate atque etiam gente donaſtis, reliquis inter ſubjectos relatis. Ita fit, ut nec mare, nec intermedia regio civitate quenquam prohibeat, nec hic ab Europa diſtinguatur Aſia, cunctis in medium propoſitis, nec peregrinus cenſeatur quiſquam, qui vel magiſtratu vel fide dignus ſit, verum communis terrae totius popularis ſtatus ab uno principe optimo adminiſtretur, omneſque velut a communi foro jus ſuum ſinguli conſequantur. Quod au-

1 Scribe οἷον ἐκτᾶτο καὶ κλήρους λαχόντες. 2 Laud. τοὺς pro τῷ. 3 Αὖ non agnoſcit Laud. 4 Laud. πολεώσασθαι. 5 P. Steph. δή. 6 Forte ἀξίαν. 7 Καὶ illud non agnoſcit Bar. 7.

tem

δὴ πόλις τοῖς αὐτῆς ὁρίοις καὶ χώραις ὅσι, τῷδ' ἤδε ἡ πόλις [1] τοῖς ἁπάσης οἰκουμένης, ὥσπερ αὖ τῆς χώρας ἅπασι κοινὸν ἀποδεδειγμένη. φαίης ἂν θεοικοίς ἅπαντας, [2] ἢ κατὰ δῆμον οἰκοῦντας ἄλλον χῶρον, εἰς μίαν ταύτην ἀκρόπολιν συνέρχεσθαι· ἡ δὲ ὑδὲ πόλις ἀπεῖπεν, ἀλλ' ὥσπερ τὸ τῆς γῆς ἔδαφος φέρει πάντας, οὕτω καὶ ἥδε δέχεται μὲν τοὺς ἐξ ἁπάσης γῆς, ὥσπερ τοὺς ποταμοὺς θάλαττα. κοινὸν δ' αὐτῇ καὶ τοῦτο πρὸς 374
[3] τὴν θάλατταν ἐστι· οὔτε γὰρ ἐκείνη μείζων ἐστὶ τῆς [4] ἐμβολῆς τῶν ποταμῶν γινομένη, ὡς συνειμαρμένου τούτου σὺν αὐτοῖς, εἰς ῥοῦν αὐτὴν ἔχειν τὸ μέγεθος· [5] καὶ τῇδε ἐστὶ μεγέθους οὐδὲν ἐπίδηλον. ὥσπερ δὲ οἱ [6] ἐν τοῖς κόλποις δεχόμενοι, πάντα οὕτω κρύψασα ἔχειν ἐξιόντων καὶ εἰσιόντων, [7] ἴσην οὖσάν τε καὶ φαινομένην.

Καὶ τοῦτο μὲν δὴ τοῦ λόγου [8] ἐστὶν ἐγκώμιον, οὕτω [9] περιφέρεσθω. ὅσῳ δὲ ἐλέγομεν, μεγάλοι μεγάλως ἐμεγαλήνατε τὴν πόλιν· καὶ οὐκ ἀποσεμνυνάμενοι τούτῳ θαυμαστὴν ἐποιήσατε, τῷ μηδενὶ τῶν ἄλλων αὐτῆς μεταδιδόναι, ἀλλὰ τὸ πλήρωμα αὐτῆς ἄξιον ἐζητήσατε· καὶ τὸ [10] Ρωμαίων εἶναι ἐποιήσατε οὐ πόλεως, ἀλλὰ γένους ὄνομα κοινοῦ πάντων, οὐ τούτου οὐχ ἑνὸς τῶν πάντων, ἀλλ' ἀντιρρόπου πᾶσι τοῖς λοιποῖς. οὐ γὰρ εἰς Ἕλληνας καὶ Βαρβάρους [11] διῃρεῖτε νῦν τὰ γένη, οὐδὲ γελοίαν τὴν διαίρεσιν ἀπεφήνατε, αὐτοῖς πολυανθρωποτέραν τὴν πόλιν πλέκοντες, ἢ κατὰ πᾶν, ὡς εἰπεῖν, τὸ Ἑλληνικὸν φῦλον· ἀλλ' εἰς Ρωμαίους τε καὶ οὐ Ρωμαίους ἀντιδιείλετε, ὅπου τοσοῦτον ἐξηγάγετε τὸ τῆς πόλεως ὄνομα. τού- 375
των δὲ οὕτω διῃρημένων, πολλοὶ μὲν οὐ ἐκάστῃ πόλει πολῖται ὑμέτεροι οὐχ ἧττον ἢ τῶν ὁμοφύλων, οὐδὲ ἰδόντες πω τινὲς αὐτῶν τὴν πόλιν· φρουρῶν δὲ οὐδὲν δεῖ τοὺς ἀκροπόλεις ἔχόντων, ἀλλ' ᾗ ἐκαστάχθεν μέγιστοι καὶ δυνατώτατοι τοὺς ἑαυτῶν πατρίδας ὑμῖν

tem urbes ſingulae terminis ſuis ac regionibus praeſtant, hoc urbs iſta toti orbi exhibet, ut commune omnis quae incolitur terrae tanquam regionis oppidum. Quocirca videntur finitimi omnes per vicos diviſi, ad hanc arcem unam convenire, quae nunquam ſe cuiquam negat: ſed ut terrae ſolum fert omnes, ita haec homines omnes: velut fluvios mare recipit, praeterquam quod hoc etiam cum mari habet commune, quod ut illud fluviorum acceſſione non creſcit, quaſi ipſius capacitas cum illorum fluxione fato quodam connexa ſit, ita nec in hac quicquam eſt prae magnitudine conſpicuum. Quid quod eorum inſtar, qui in ſinum omnia recipiunt, cuncta abſcondit, aequalis ad exitum rerum & introitum tam exiſtens quam apparens? Atque haec quidem pro ſermonis curſu obiter dicta ſint. Quod autem narrare coeperam, eximii eximie civitatem eſtis dimenſi: nec in eo gloriantes, quod eam cum nemine communicaretis, mirabilem reddidiſtis, ſed ejus ſupplementum conveniens quaeſiviſtis, ut jam Romanum nomen non urbis alicujus ſit, ſed generis totius, nec unius quidem alicujus, ſed quod reliquis omnibus exaequaretur. Nec enim in Graecos & Barbaros omnia diviſiſtis, ridicula diſtinctione, quum frequentiorem tota propemodum Graecia civitatem veſtram exhibueritis: ſed in eos qui Romani, & qui non Romani eſſent, tribuiſtis, longiſſime producto Urbis cognomine. Quae quum ita ſeparata ſint, jam & multi ſunt in urbibus ſingulis veſtri cives non minus quam urbis ſuae, licet eorum aliqui nunquam civitatem ſuam viderint: nec praeſidiis ad arces tuendas opus eſt, quum potentiſſimi quique & maximi ſuam vobis patriam ſinguli

1 Τῆς πάσης Bar. 7. Laud. 2 Bar. 7. ἢ κατὰ οἶκον, ἢ κατὰ δῆμον. 3 Abeſt a P. Steph. 4 Ἐκβολῆς Bar. 7. 5 Non agnoſcunt ed. Flor. Bar. 7. & Laud. 6 Abeſt a Bar. 7. & Laud. Legendum forte, ὥσπερ ἂν οἱ ἐν τοῖς κόλποις δεχόμενοι, πάντα οὕτω κρύψασα ἴσην ἐξιόντων καὶ εἰσιόντων. 7 P. Steph. ἤδη. 8 Ἐπιεγκώμιος Bar. 7. 9 P. Steph. περιφέρηται. 10 Ρωμαίων Bar. 7. 11 P. Steph. Διῃρεῖτε.

cuſto-

φυλάτθυσι· καὶ διπλῆ τὰς πόλεις ἔχετε, ἀθένδε τε, ἢ πρ' αὐτῶν ἐκάστας. φθόνος δὲ ὑμεῖς ὀπιθαίνει τῆς ἀρχῆς· αὐτοὶ γὰρ ὑπήρξατε τῷ μὴ φθονεῖν, ἅπαντα εἰς τὸ μέσον καταθέντες, καὶ ὠθοῦντες τοῖς δυναμένοις μὴ ἄρχεσθαι μᾶλλον, ἢ ἄρχειν ἐν τῷ μέρει. ἢ τοίνυν οὐδὲ μῖσος ἐκ τῶν ἀπολειπομένων ὕπεισι· ἅμα γὰρ τὸ κοινὸν εἰς πάντων πολιτείαν, καὶ οὐ πόλεως μιᾶς, εἰκότως ἢκ ὡς ἀλλοτρίων ἀλλ' ὡς οἰκείων ἄρχοντες ἄρχουσιν. ἔπι δὲ καὶ μέτεστιν αὐτῇ πᾶσιν ἄδεια τοῖς πλήθεσιν ἐκ τῶν πρ' αὐτοῖς [1] δυνατῶν, ἢ πρ' [2] ὑμῶν ἐπ' αὐτοὺς, ἐάν τι τολμῶσι ὠθεῖν, εὐθὺς [3] ἤξουσα ὀργή τε καὶ τιμωρία· 376 ὥστε καὶ πένησι καὶ πλουσίοις εἰκότως τὰ παρόντα καὶ ἀρέσκει καὶ συμφέρει, καὶ ἄλλως δὲ λέλειπται ζῆν· καὶ γέγονε μία ἁρμονία πολιτείας [4] ἅπαντα συγκεκλεικυῖα. καὶ τὸ ὠφέλεθεν δοκεῖν δὲ δυνατὸν εἶ) συμβῆναι, σωπῆλθεν ἐφ' ὑμᾶς, κράτει τε ἀρχῆς ἅμα καὶ φιλανθρωπίας, καὶ [5] μεγάλα τε καὶ δὲ κενοῦ ἄρχειν ἐγκρατής. ὥστε δὴ καθαρὰ μὲ φρουρῶν πόλεις, [6] μοῖρα δὲ καὶ ἴλαι ἀποχρῶσιν ἐθνῶν εἶ) ὅλων φυλακή· καὶ δὲ αὐταὶ κεῖ τὰς πόλεις ἑκάστῳ τῶν γενῶν πολλαὶ ἱδρυμέναι, ἀλλ' ἐν ἀριθμῷ τῶν ἄλλων [7] διεσπαρμέναι τῆς χώρας· ὥστε [8] πολλὰ τῶν ἐθνῶν ἀγνοεῖν ὅπου ποτ' ὄντ' αὐτοῖς ἡ φρουρά. εἰ δέπου πόλις δι' ὑπερβολὴν μεγέθους, ὑπερῆρκε [9] τῷ δυνάσθαι σωφρονεῖν καθ' αὑτὴν, δὲ τούτοις ἐφθονήσατε τῶν ὑπισχνουμένων τε καὶ ἀφυλαξόντων. καὶ γάρ τοι ἤδεσθαν μὲν ὑμῖν ἅπαντες ἀποπέμπουσι τοὺς φόρους, ἢ παρ' ἄλλων ἄν τινες αὐτῶν λαμβάνοιεν· εἰκότως. ἄρχειν μὲ γὰρ οἷς [10] δύναμις, δὲ σωτήριον· ἄρχεσθαι δ' ὑπὸ τῶν κρειττόνων, ὁ δεύτερός (φασι) πλοῦς· ὑπὸ δὲ ὑμῶν νῦν καὶ σφῶν τοῦτο ἀπεφάνθη. ἅπαντες οὖν [11] ἀπεῖξ ἔχουσι, καὶ δὲ σφέ- 377 τερον ἀξιώσομεν ἀποσῆναι, ἢ οἱ πλέοντες ἂν δὲ κυβερνήτου· ἀλλ' ὥσπερ αἱ νυκτερίδες ἐν τοῖς ἀν-

custodiant, & bifariam urbes occupetis, partim hinc, partim per ipsos singulas: & invidia vacat regnum, cujus ipsi primum deponendae fuistis autores, quum in commune protulistis omnia, & ut, qui apti essent, non tam regerentur, quam ex parte regerent, effecistis. Itaque nec odium ab iis, qui relinquuntur, exsurgit, quum principes ob communem tanquam unius urbis rempublicam suis ut domesticis, non ut alienis, imperent. Quid quod a potentioribus securum reddit populum ea, quae a vobis expectatur ipsis mox irroganda, si quid rerum novarum moliri coeperint, poena? Quo fit ut & divitibus & pauperibus ex aequo praesens rerum status placeat & conducat, nec sine eo vivi possit, atque una reipublicae extiterit harmonia, quae sit omnia complexa: & quae antea videbatur existere vix posse, apud vos orta sit, summa potentia cum summa humanitate conjuncta, nec novum moderatorum imperium. Adeo & praesidiis vacuae sunt urbes, & militum turmae gentibus totis suffecerint: quanquam nec ipsae sunt plures oppidatim dispositae, sed per totam regionem permistae, ita ut praesidium suum multi ubi sit ignorent. Quod si vero civitas aliqua propter magnitudinem nimiam sibi per se sapere non posset, huic etiam praefectos & custodes dedistis. Quocirca libentius vobis omnes tributa pendunt, quam ab aliis quidam acciperent: nec mirum. Nam ut ii, qui nequeunt, imperent, salutare non est: ut autem potioribus pareant, secunda censetur, quod aiunt, navigatio, & jam per vos est prima reddita. Quocirca mordicus omnes vobis haerent, nec magis a vobis, quam a nauclero vectores, defecerint: & quemadmodum in antris vespertiliones

1 Forte δυναστῶν 2 MSS. & ed. Flor. ἡμῶν. 3 Ἐξεσται Bar. 7 & Laud. 4 Απαντα συγκεκλεικυῖα. Bar. 7. Laud. 5 Bar. 7. μεγαλης γε καὶ τὸν σὸν ἀρχεῖν ἐγκρατεῖς. Eadem & Laud. praeterquam quod pro τὸν σὸν legit δὲ κενόν. Forte tamen legendum, οὐχ ἑνὸς ἄρχειν ἐγκρατεῖς. 6 Μοῖρα Bar. 7. 7 Laud. Εσπαρμένας. 8 P. Steph. πολλοῦ. 9 P. Steph. τό. 10 Deest οὐ ante δύναμις. *Cant.* 11 Laud. ἀπεῖξ.

sibi

τοις ἀλλήλων τε καὶ λίθων ἔχονται προσπεφυκόσι, ὥστε ὑμῶν ἅπαντες ἐξήρτηνται σὺν πολλῷ φόβῳ καὶ προνοίᾳ, μήτις ἀποπέσῃ τούτου δ' ὁρμαθοῦ· καὶ πότερον ἂν δείσαιεν μὴ ὑφ' [1] ὑμῶν καταλειφθῶσιν, ἢ ὑμᾶς ἂν αὐτοὶ [2] καταλίποιεν. ἀντὶ δὲ ἀμφισβητήσεως ἀρχῆς τε καὶ προστείων, ὑφ' ὧν ἅπαντες οἱ [3] πρότεροι συνερρήγνυντο πόλεμοι, οἱ μέν, ὥσπερ ὕδωρ ἀψοφητὶ ῥέον, ἥδιστα ἡσυχάζουσιν, ἄσμενοι πόνων παυσάμενοι καὶ κακῶν, μελετῶντες ὡς ἄρα ἄλλως ἐστασιάκεσαν· οἵδ' οὐδ' ἂν ἦν ποτε ἦρξαν, ἴσασιν, οὐδ' ἀναμιμνήσκονται, ἀλλ' ἀτεχνῶς, κατὰ τὸν [4] Παμφύλου μῦθον, εἰ δὲ μή, Πλάτωνος, οἷς ὑπὸ τῇ πυρᾷ [5] ἤδη κείμενοι αἱ πόλεις ὑπὸ τῆς πρὸς ἀλλήλας ἔριδος καὶ ταραχῆς, ἀθρόαν ἐδέξαντο τὴν ἡγεμονίαν, καὶ ἐξαίφνης ἀνεβίωσαν. ὅπως δὲ εἰς τοῦτο ἀφίκοντο, οὐκ ἔχουσιν εἰπεῖν, οὐδ' ἴσασιν οὐδέν, πλὴν [6] τὰ παρόντα θαυμάζειν· ἀλλὰ πεπόνθασιν οἷς οἱ ἀφυπνιαθέντες, καὶ ἀντὶ τῶν ὀνειράτων, ὧν ἀρτίως ἑώρων, ἐξαίφνης ταῦτα πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντες, καὶ ἐν αὐλοῖς γενόμενοι. πόλεμοι δὲ 373
οὐδ' εἰ πώποτε ἐγένοντο, ἔτι πιστεύονται, ἀλλ' ὑπ' ἄλλων μύθων τάξει τοῖς πολλοῖς ἀκούονται, εἰ δέ που καὶ [7] συμπλακεῖεν ἐπ' ἐσχατιᾶς, οἷα εἰκὸς ἐν ἀρχῇ μεγάλῃ, καὶ ἀμετρήτῳ προνοίᾳ Γετῶν, ἢ δυσχερείᾳ Λιβύων, ἢ κακοδαιμονίᾳ τῶν περὶ [8] Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἀγαθοῖς παροῦσι χρήσασθαι μὴ δυναμένων, ἀτεχνῶς ὥσπερ μῦθοι ταχέως αὐτοί τε προσῆλθον, καὶ οἱ περὶ αὐτῶν λόγοι· τοσαύτη [9] ἄρ' ὑμῖν εἰρήνη, κἂν [10] ᾖ πάτριον πολεμεῖν. καὶ γὰρ οἱ χθὲς σκυτότομοι καὶ τέκτονες, σήμερον ὁπλῖται καὶ ἱππεῖς· καὶ, ὥσπερ ὑπὸ σκηνῆς, τραπιώτης μετεσκεύασται ὃς ἀρτίως ἦν γεωργός· καὶ οἷς ἐν οἰκίᾳ πενιχρᾷ οἱ αὐτοὶ ὀψοποιοὶ, οἰκουροῦσι, τροφοῦσιν, οὐχ ὅπως καὶ ὑμεῖς ἀνεμίξασθε· οὐδὲ τοὺς ἐπ' ἄλλων ὄντας τραπώσασθαι, κατὰ τὸ χρεὼν γενέσθαι ἀνεμείνασθε, καὶ ἐπετρέψασθε τοῖς πολεμίοις συγκαλεῖν ὑμᾶς.

sibi invicem & lapidibus adhaerent, ita omnes a vobis dependent, magno cum timore providentes ne quis ab hac serie decidat, & citius a vobis derelictum se iri metuerint, quam vos ipsi deserant. Jam loco contentionis de imperio atque principatu, propter quae solebant priora bella geri, alii instar aquae tacite fluentis jucundissime conquiescunt, magno cum desiderio ab aerumnis & laboribus liberati, postquam tandem perceperunt, operam se lusisse: alii vero nec, si unquam imperarunt, sciunt, aut meminerunt, sed vere, juxta Pamphyli sive Platonis fabulam, velut urbes, quae jam rogo fuerant propter mutuas contentiones impositae, subitum acceperunt imperium, & mox revixerunt. Id autem quomodo contigerit, nec sciunt nec dicere possunt, nisi quod praesentem statum admirantur: & ut qui evigilarint, pro somniis, quae viderant, mox contemnunt, & ad se redeunt. Bella vero nunquam creduntur extitisse, ac pro fabulis habentur a plerisque: sin alicubi ad limites inter se conflixerint, ut in magno atque immenso imperio facile fit, ob Getarum insaniam, vel Afrorum infortunium, vel Rubri maris accolarum infoelicitatem, qui commodis suis uti nequiverint, mox ista tanquam fabulae cum omni eorum memoria evanuerunt: tanta pax apud vos viget, quamvis bellum habeatis patrium. Non enim qui nuper coriarii & fabri, hodie pedites sunt & equites: nec, ut in scena, qui prius erat agricola, mox in militem transformatur: nec, quemadmodum in tenui familia, iidem & cibis coquendis, & domui servandae, & lectis sternendis vacant, ita & vos omnia permiscuistis; neque eos, qui fuerant aliis rebus dediti, milites per necessitatem reddidistis, nec hostibus vos convocandos permisistis.

1 Laud. ἡμῶν. 2 P. Steph. καταλείποιεν. 3 P. Steph. πρότερον. 4 Qui rogo impositus revixit. In fine decimi de Republica. *Cant.* Bar. 7. Παμφιλου. 5 P. Steph. ἡδικημένοι. 6 P. Steph. τῶν παρόντων. 7 Συμπλέκοιεν ed. Flor. 8 Παρ' ὑμῖν. *Cant.* 9 Κἂν ᾖ Ald. pro καὶ ἐὰν *Junt.* 10 P. Steph. σκηνῆ.

Ve-

Αλλὰ τὰ [1] μὲ δὴ τὴν ὅλην ἀρχήν τε καὶ τὴν δὴ ταύτην πολιτείαν εἴρηται, ὅν πῃ
379 ἔχωλε τρόπον, καὶ ὅπως καλεσήσασθε. περὶ δὲ τῦ μαχίμυ καὶ τῶν κατὰ στρατείας, νῦν
καιρὸς εἰπεῖν, ὅπως αὖ καὶ τῦτ' ἐπενοήσαλε, καὶ ἥν τινα τάξιν αὐτῶν ἀπέδοτε. θαυμα-
στὴ ἄρ' ἦν καὶ ἡ δὴ [2] τῦτο σοφία, καὶ παράδειγμα εἰς τὸ παντελὲς ὂκ ἔχῃ. μέχρι
μὲ γὰρ τῦ τὸ μάχιμον ἀποκεῖναι, καὶ Αἰγύπλιοι περῆλθον, καὶ ἐδόκων τῦτο σοφώτα-
τον εὑρεῖν, ὅτι αὐτοῖς ἰδίᾳ ἀπὸ τ' ἄλλων ἵδρωλο οἱ περιπολεμῦντες τῆς χώρας, ὥσπερ
καὶ ἄλλα πολλὰ παρὰ τὰς ἄλλους ἐδόκων εἶ), ἣ φασιν, Αἰγύπλιοι σοφοί. τῦτο δὲ ὑμεῖς
κατὰ ταυτὸ γνόντες, ἃ ταυτὸν ἐποιήσαλε, ἀλλὰ τοσῦτῳ [3] σοφώτερον καὶ κάλλιον αὐτοὶ
διείλεσθε, ὥστε ἐν ἐκείνῳ μὲν τῷ συντάγματι ὂκ ἦν ἴσον ἔχειν τῆς πολιτείας ἀλλή-
λοις, ἀλλ' ἦσαν ἐν τῷ χείρονι οἱ στρατευόμενοι τῶν ἡσυχαζόντων μόνοι πονῦντες δι' αἰῶ-
νος, ἔχων ἴσως ὁδὲ ἡδέως εἶχον αὐτοῖς· παρ' ὑμῖν δὲ ἁπάντων ἐχόντων τὸ ἴσον, [4] τὸ
μάχιμον δυνατὸν χωρὶς ἱδρύσθαι. ὅπω καὶ Ελλήνων τόλμα, καὶ Αἰγυπλίων, καὶ ὅταν εἴ-
380 ποι τις ἂν τῆς ὑμετέρας ἡπᾶται. καὶ τοσῦτον [5] ὑμῶν λειπόμενοι πάντες τοῖς ὅπλοις, ἐπὶ
τῇ γνώμῃ πλέον εἰσὶν ὀπίσω· τὸ μὲν γὰρ τοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως στρατεύεσθαι καὶ τα-
λαιπωρεῖν, ὂκ ἄξια τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς παρύσης εὐδαιμονίας ἀπολαύειν εἶ) νομίσαλε,
ξένοις δὲ ὂκ ἐπιτρέψαλε· ἔδει δὲ στρατιωτῶν περὶ τῆς ἀνάγκης. πῶς οὖν [6] ἐποιήσατε;
[7] εὕρετε οἰκεῖον στράτευμα τῶν πολιτῶν ὂκ ἀνοχλουμένων. τοῦτο δὲ ὑμῖν ἐπόρισεν ἡ
περὶ πάσης τῆς ἀρχῆς βουλὴ, καὶ τὸ μηδὲν ἐκκλίνειν ξένιον, [8] εἰς μηδὲν ὧν ἂν [9] δυνή-
ται τε καὶ δέῃ ποιεῖν. τίς οὖν ἡ συλλογὴ, καὶ τίς ὁ τρόπος; ἐλθόντες ὅπῃ πᾶσαν
τὴν ὑπήκοον, ἐντεῦθεν ἐσκέψασθε τὺς λειτυργήσοντας, τίνα δὲ τὴν λειτυργίαν· καὶ

Verum totius quidem imperii adminiſtrationem qualem inſtitueritis hactenus dictum eſt. Rem autem bellicam & expeditiones quomodo qualique ordine compoſueritis, explicandum nunc eſt; quum in hoc quoque mira fuerit veſtra prudentia, omnique careat exemplo. Nam ad ſeparationem quidem militum pervenerunt etiam Aegyptii; & quod apud eos ſeparatim conſtituti ſunt, qui regionem defendunt, id ſapientiſſime videntur excogitaſſe; quemadmodum & in aliis multis habentur praeter caeteros, quod aiunt, ſapientes Aegyptii. Hoc autem quum vos aeque ſciretis, non tamen eodem modo peregiſtis, ſed eo pulcrius & prudentius iſta diſtinxiſtis, quod apud illos non poterant omnes aequalem reipublicae fructum capere: quum, qui militarent, pejore eſſent quam coeteri conditione, quandoquidem ſoli perpetuo laborabant, ideoque non erant optime erga illos affecti: apud vos autem quum perpetua ſit inter omnes aequalitas, militibus ſeparatim locus relinquitur. Ita fit, ut & Graecorum & Aegyptiorum, & aliorum quorumcunque facinus veſtro ſit inferius; & cum ab armis veſtris omnes longe ſuperentur, tum animi prudentia longius etiam relinquantur. Nam cives quidem ſi militarent & aerumnas ferrent, nullum eos imperii & foelicitatis praeſentis fructum ſumpturos idoneum exiſtimaſtis: peregrinis vero fidem non habuiſtis, quum tamen militibus mature opus eſſet. Quid ergo feciſtis? Peculiarem inveniſtis exercitum non gravatorum civium, quem vobis id, quod de toto inſtituitis imperio, conſilium praebuit, & quod nulla in re, quam obire poſſint ac debeant, peregrinos excernitis. Quae fuit ergo deligendi ratio? Omnem peragrantes vobis ſubjectam terram, qui hoc munus obirent, perquiſiviſtis, eoſ-

1 Illud μὲν abeſt a Bar. 7. & Land. 2 Τάτε Bar. 7. 3 Bar. 7. κάλλιον καὶ σοφώτερον — 4 Deeſt in Bar. 7. & Land. 5 Ὑμῖν Bar. 7 6 P. Steph ἐπενοήσατε. 7 P. Steph. εὕρετε. 8 P. Steph. ἃ. 9 Μὴ δυώηταί τις Bar. 7.

ὡς εὕρετε, ὁμῶ δ τε παρείδος ἀπηλλάξατε, καὶ τ ὑμετέραν αὐτῶν πόλιν ἀντέδοτε αὐτοῖς· ὥστε καὶ αἰσχυνθῆναι [1] τὸ λοιπὸν αὐτὸς ἐκείνους [2] γ' ἂν εἰπεῖν, ὅθεν ἦσαν τὸ ἀρχαῖον. ποιησάμενοι δὲ πολίτας, ὕστω καὶ τραπώτας ἐποιήσατε, ὥστε τούς τε ἀπὸ τ πόλεως μὴ τραλεύεσθαι, καὶ τοὺς τραλευομένους μηδ' ὁπῶν ἧττον εἶ) πολίτας. [3] πολιτείας δ μὲ ἀρχαίας ἀπόλιδας γεγενημένους ἅμα τῇ τραλείᾳ, δ δ' ὑμετέρας πολίτας τε καὶ φρουρούς, ἀπὸ τ αὐτῆς ἡμέρας. καὶ πάν- 381
τες τε ὕτως ἔπον), καὶ πόλις εὐδεμία δυσμενήνει· ἀλλὰ τοσούτους γε ἀφ' ἑκάστων [4] ἠτήσατε, ὅσοι μήτε τοῖς διδοῦσιν ἔμελλον ἄχθος ποιήσειν, μήτε αὐτάρκεις ἔσεσθαι πλήρωμα ἑνὸς οἰκείου τρατεύματος ὠφελεῖσθαι· ὥστε εὔνοιαν μὲ ἅπασαν ἔχειν τοὺς πόλεις [5] τοῖς ἐκπεμφθεῖσιν, ὡς κοινοῖς ἑαυτῶν, ἰδίᾳ δὲ ἑκάσῃ μηδ' ἡντινῶν εἶ) δυνάμιν ἀπὸ τῶν αὐτῆς· μηδὲ βλέπειν ἄλλοσε τοὺς ἐξελθόντας, ἢ πρὸς ὑμᾶς, ἀφ' ὧν πρὸς τοῦτο μόνον καλῶς συμπεπράχθαι. καὶ μὴν τοὺς [6] τε ὀπτηδειοτάτους ἑκασταχόθεν ὁπλέξαντες, κέρδος ἂν μικρὸν τοῦτο εὕρεσθε· ἂν γὰρ ᾖεσθε δεῖν ὁπὶ μὲ τοὺς πανηγύρεις καὶ τοὺς στεφανίτους ἀγῶνας, τοὺς ἄεισα πεφυκότας καὶ τοῖς σώμασι πρέχοντας, ἐγκεκριμένους ἀσκεῖσθαι· τοὺς δὲ τ μεγίστων καὶ ἀληθινῶν ἔργων ἀγωνιστὰς, καὶ νικηφόρους ἐσομένους [7] ὁπόσους ἂν [8] τύχῃ, νικᾶν ὑπὲρ ἀρχῆς τοιαύτης· τούτους δὲ ὁπὶ χαμαὶ συμπεσεῖν, καὶ μὴ πόρρωθεν τοὺς μεγίστους 382
τε καὶ μάλιστα ὀπτηδειοτάτους ἐξ ἁπάντων [9] ὁπλεχθέντας ἀσκεῖσθαι, ὅπως εὐθὺς ἑστῶτες ὑπερέχοιεν. τούτους δὴ ἄρα καθαίρουντες, καὶ [10] φιλοκεινήσαντες τὸ κοινὸν τ ἀρχόντων, καὶ χρεὶς ὢν εἶπον, ὡδ' ὥστε [11] φθονεῖν ἐξεῖναι μᾶλλον τοῖς ἄλλοις τοῖς ὁπὶ τ πόλεως μένουσιν, ἅτε [12] οὐκ ὄντων ὁμοπάμοις τὸ ἀρχαῖον, ἀλλ' ἐν πηῶς αὐτοὺς μέρει λήψεσθαι τ μετουσίαν τ πολιτείας· [13] ὕτως εὑρόντες τε καὶ ἀφελόντες αὐτούς, ἠγάγετε ὁπὶ τὰ πέρατα τ ἀρχῆς, κἀνταῦθα ἀφιστᾶντες, ἄλλοις ἄλλα φυλάττειν ἀπενείματε.

que inventos ſimul & ſua quemque patria liberaſtis, & veſtra civitate viciſſim donaſtis: ita ut non auſint deinceps prae pudore antiquam profiteri originem. Civitate vero donata, milites eos effeciſtis, ut jam nec cives veſtri militent, & qui militant, cives nihilominus ſint: quum & antiquam civitatem una cum militia perdiderint, & veſtrae ſint ab eodem tempore cives ac praeſidiarii conſtituti. Hanc porro rationem ſequuntur omnes, nec civitas id aegre fert ulla, quum tantum hominum numerum e ſingulis ſumpſeritis, quantus nec dantes gravaret, nec ad exercitum ſeparatim conſtituendum ſufficeret: ita ut urbes quidem omnes eos, qui ſunt emiſſi, communi benevolentia tanquam ſuos proſequantur, privatim vero nullae per ſuos quicquam valeant, nec qui emittuntur, alio quam ad vos, quo ſolum deſtinati ſunt, reſpiciant. Quin & quod aptiſſimos quoſque undecunque delegiſtis, in eo non parum rebus veſtris conſuluiſtis. Quum enim ad publicos conventus & certamina coronaria ſoleant ii, qui naturae bonitate corporiſque habitu coeteris praeſtant, deligi & exerceri, putaſtis eos, qui maxima veraque certamina obituri eſſent, & ex iis victoriam relaturi, quibuſcunque id contigiſſet, non debere ex tempore colligi, verum longe ante de maximis & aptiſſimis quibuſque ad exercitum deligi, ut e veſtigio reliquis praeſtarent. Eos deinde luſtratos, delectis imperatoribus non abſque antedictis, nec ut inviderent iis qui in Urbe remanebant, quaſi pari jure non eſſent, ſed ut honoris cauſa civitate donari ſe crederent: ſic, inquam, inventos ac diſpoſitos ad imperii fines produxiſtis, ubi eorum aliis alia ſeorſum tribuiſtis cuſtodienda.

1 P. Steph. καὶ τό. 2 Γὰρ Laud. 3 Abeſt ab ed. Flor. Bar. 7. & Laud. 4 P. Steph. ἠτήσατε. 5 Deeſt in Bar. 7. 6 P. Steph. μὲ. 7 Laud. ὁπόσοις. 8 P. Steph. τύχοι. 9 Επιλειγχθέντας Bar. 7. 10 Φυλοκεινήσαντες Bar. 7. Laud. 11 Φθόνοι Bar. 7. Laud. 12 Οἰκεῖοι. Laud. 13 P. Steph. οὕτω.

Quin

Τοιγαρῶν καὶ ὑπὲρ τῶν τειχῶν ἐβουλεύσασθέ τε καὶ ἐπενοήσατε· νῦν γὰρ ἄξιον εἰπεῖν. ὥστε [1] γὰρ τῷ [2] τῶν Λακεδαιμονίων αὐθάδειαν ἀτείχιστον ἂν [3] προσείποις τήνδε τὴν πόλιν, ὥστ' αὖ [4] τειχίρη τῷ Βαβυλῶνος λαμπρότητα, ἢ εἶπις ἄλλη σεμνότερον ἐτειχίσθη πρότερον ἢ ὕστερον· ἀλλὰ καὶ τοῦτον τὸν τειχισμόν, παιδιὰν, καὶ γυναικὸς ὡς ἀληθῶς ἔργον ἀπεφήνατε. αὐτῇ μὲν γὰρ τῇ πόλει περιβαλεῖν τὰ τείχη, οἷς ἀποκρύπτοντες αὐτὴν, ἢ φεύγοντες τοὺς ὑπηκόους, [5] ἀγεννές τε εἶναι, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀφρονίας νομίσασθε, οἷς εἴ τις δεσπότης [6] δειμαίνοιτο τοὺς ἑαυτοῦ δούλους φοβούμενος. τειχῶν γε μὴν οὐκ ἠμελήσατε, ταῦτα δὲ τῇ ἀρχῇ περιβάλλετε, καὶ τῇ πόλει· καὶ ἐφήσατε, ὡς πορρωτάτω, λαμπρά τε καὶ ὑμῶν ἄξια, ὁρατὰ τοῖς [7] ἔξω πᾶσι κύκλῳ. ἡ δὲ πορεία ἐπ' αὐτά, εἴ τις βούλοιτο ἰδεῖν, μιμῶν τε καὶ σταυτῶν ἀρξαμένῳ βαδίζειν ἀπὸ τῆς πόλεως. ὑπὲρ γὰρ τὸ ἔξωτάτω κύκλον τῆς οἰκουμένης ἀπηνῶς οἷς σὺ τειχισμῷ πόλεως δεύτερον ἀγαγόντες ἕτερον εὐκαμπέστερόν τε καὶ εὐφυλακτότερον, ἐνταῦθα τείχη τε περιβάλεσθε, καὶ πόλεις [8] ἐφορείας ἐδείμασθε, ἄλλας ἐν ἄλλοις μέρεσι πληρώσαντες οἰκητόρων, τέχνας τε [9] καὶ ἐπωφελῆ δούλους αὐτοῖς, καὶ τἆλλα κοσμήσαντες. ὥσπερ δὲ τάφρος κύκλῳ περιειργὲ στρατόπεδον, ὥστε σχεδὸν δέκα σταδίους λογιζομένῳ οὐ περιβόλου τούτου ὃ περίμετρον, οὐδ' εἴκοσιν, οὐδ' ὀλίγῳ πλείους, οὐδ' εἴποις ἂν εὐθὺς ὁπόσον· ἀλλ' ὅσον Αἰθιοπίας ὃ ἐποικούμενον, καὶ Φάσις [10] ἐνθένδε, καὶ Εὐφράτης ἄνω, καὶ πρὸς ἑσπέραν ἡ μεγάλη καὶ τελευταία νῆσος ἐντὸς ἀποκλείσῃ, 384 τοῦτο πᾶν ἔξεστι κύκλον καὶ περίβολον τῶν τειχῶν εἰπεῖν. τὰ δὲ οὐκ ἀσφάλτῳ οὐδὲ πλίνθῳ ὀπτῇ δεδμηται, οὐδὲ κόνις [11] σιλπνὰ ἔστικεν· ἀλλ' ἔστι μὲν καὶ ταῦτα νομιζόμενα ἐφ' ἑκάστων τῶν τόπων, καὶ μάλα πολλά, [12] τὰ καὶ τοῖς λίθοις, ὥσπερ Ὅμηρος [13] ἔφη [14] τὸν κατ' οἰκίαν τοῖχον,

Quin & moenium rationem eam habuiſtis, quam nunc merito referam. Non enim urbem muris vel privatam, pro Laconica confidentia, vel munitam, pro Babylonico ſplendore, aut ſi quod oppidum aliud vel ante vel poſt illuſtriores muros habuit, incolitis, ſed iſta quoque moenia pro ludicro ac vere muliebri opere habuiſtis. Ut enim urbi ipſi circumdaretis moenia, quaſi eam abſconderetis, aut cives veſtros timeretis, id quidem ignobile, & a reliquis conſiliis veſtris diſſentaneum judicaſtis, velut ſi dominus aliquis ſe famulos ſuos metuere fateretur: moenia tamen non neglexiſtis, niſi quod imperio, non Urbi, circumdediſtis, eaque ſplendide pro veſtra dignitate quam remotiſſime extruxiſtis, omnibus iis, qui intra hunc orbem verſarentur, aſpectabilia. Quod ſi quis ea propius cupiat videre, menſium aliquot & annorum iter eſt, ſi quidem ab Urbe inſtituatur. Etenim ultra extremum orbem terrae, quae incolitur, alium velut in urbis munitione duxiſtis ſecundum, qui tortuoſior eſſet, & facilius cuſtodiretur, in eoque muros & urbes limitaneos condidiſtis, quas colonis alias alibi compleviſtis, artes illis & artifices, reliquumque apparatum ſubminiſtrantes. Ille vero quaſi foſſa caſtra cingit: nec vel decem, vel viginti, vel etiam pluribus paraſangis hujus orbis ambitum definire poſſis: ſed & Aethiopiae partem eam quae incolitur, & hinc Phaſim, Euphratem ad ortum, ad occaſum vero maximam illam & extremam inſulam in moenium ambitu licet ponere. Ea vero nec bitumine nec latere coctili ſunt extructa, neque tectorio relucent, quanquam & haec ſingulis locis non leviter uſurpata ſunt, & lapidibus, quod Homerus de pariete domeſtico dixit,

1 Γὰρ illud non agnoſcit Laud. 2 Abeſt a P. Steph. 3 P. Steph. προσείπῃς. 4 P. Steph. τειχείρη. 5 Laud. ἀγθοῖς τε. 6 P. Steph. & Laud. δεικνύει, in marg. autem δεικνύοιτο. 7 P. Steph. οἴσω. 8 P. Steph. εὐφοείας. 9 Καὶ illud non agnoſcit Bar. 7. 10 Ἐνθένδε Bar. 7. 11 P. Steph. σιλπνῷ. 12 Deeſt in Bar. 7. & Laud. 13 Iliad. π'. ὡς δ' ὅτε τοῖχος ἀνὴρ ἀραρὼς πυκινοῖσι λίθοισι. Cant. 14 Τῶν — τοῖχον Bar. 7.

ἅμα καὶ ἀκριβῶς ἡρμοσμένα, ἄπειρά τε [1] μεγέθει, καὶ λάμποντα χαλκοῦ στιλπνότερον. ὁ δὲ δὴ πολὺ μείζων, καὶ σεμνότερος κύκλος, πάντη παντάπασιν [2] ἀῤῥαγὴς καὶ ἄλυτος πολὺ πάντας ὑπερλάμπων, καὶ ὑφ' εἷς τὴν πόλιν ὅπως παγείς. τούτων τῶν τειχῶν περιαπίζουσιν ἄνδρες φυγὴν οὐ νομίσαντες, ἡρμοσμένοι πρὸς ἀλλήλους ἐκείνῃ τῇ ἁρμονίᾳ, ἣν τοὺς Μυρμιδόνας Ὅμηρος [3] φησὶ, πρὸς ὃν εἶπον τοῖχον τότε εἰκάζων, πᾶσι τοῖς ὀργάνοις ὧν πολέμου συνεχῆ μὴ ὅπως ἀλλήλοις τὰ κράνη, ὡς μηδὲ εἰς μέσον οἷόν διεξελθεῖν. ἀσπίδες δὲ ὑπὲρ κεφαλῆς ἐξαρθεῖσαι, μετεώρους ἂν δέχοιντο δρόμους, τοσούτῳ περῤῥωτέρους τῶν κατ' ἄγυιαν ποιητῶν, ὥστε καὶ ἱππεῦσιν ἔξεστιν ὑπιθεῖν· καὶ τοῦτο δὴ τὸ [4] Εὐριπίδου, καταχάλκου ὁρᾶν πεδίου, τότε φήσεις ἀληθῶς. θώρακες δὲ ὅπως ἀλλήλων ἔχονται, ὥστε εἰ καὶ [5] γυμνὸν [6] τάξαις τὸν μέσον, ἀρκεῖν αὐτῷ τὰ ἐκατέρωθεν ἀπαντῶσα μέχει τοῦ 385
μέσου· οἱ δὲ ἄκοντες οἷς ὀκ Διὸς περιπίπτοντες, ἀλλήλους ἐγκαταλαμβάνουσι. τοιαύδε αἱ ἁρμονίαι συγκέκλεινται, ὅ, τε τῶν διεξόδων κύκλος τειχῶν τε, καὶ ὁ τῆς πάσης ἔφορος γῆς. πάλαι μὲν οἷα Δαρεῖος μετ' Ἀρταφέρνου καὶ Δάτιδος [7] νήσου μιᾶς μίαν πόλιν ἐθηρεύθη σαγηνεύσας ἑλεῖν· ὑμεῖς δ' ἅπασαν, [8] εἰ οἷόν τε εἰπεῖν, σαγηνεύσαντες τῷ οἰκουμένῳ, ὅπως σώζετε τοῖς κοινοῖς [9] αὐτοῖς πολίταις τε καὶ ξένοις, ὃς ὥσπερ ἔφην ἐξ ἁπάντων περιειλήφατε ἐξηγάγετε, ἐλπίδας τε παρασχόντες τοῖς [10] γινομένοις ἀγαθοῖς ἀνδράσι, μὴ μεταμελήσειν. [11] καὶ γὰρ ἐξ εὐπατριδῶν ἔσεσθαι, τὸ ἀεὶ πρῶτον δυνάμενον, καὶ δεύτερον τὸν δεύτερον, καὶ τὴν ἄλλην τάξιν ὡσαύτως, ἧς ἂν ἕκαστος ἀξίας ᾖ, ζημίαν ὀφήσειν, ἅτε καὶ λόγων [12] ἀλλ' ἔργων, ἐνταῦθα κρινόντων τὰς ἀγαθάς· παραδείγματά τε ἐμφανῆ [13] πᾶσι τούτων ποιήσαντες· ὥστε ἅπαντας μὲν ἀργίαν συμφορὰν ἡγεῖσθαι, τὰς δὲ πράξεις ἀφορ-

exacte compacta, magnitudine immensa, & splendore illustrissimo conspicua: major autem & augustior orbis omnino frangi aut solvi nequit, reliquis longe praeradians, nec ullum habens simile constructionis exemplum. Haec autem moenia defendunt viri nunquam fugere soliti, atque ea ratione, quam in Myrmidonibus ponit Homerus cum pariete supradicto collatam, inter se omnibus belli instrumentis conglutinati. Ac galeae primum ita sunt inter se connexae, ut ne sagitta quidem possit inter eas transire: scuta deinde in caput sublata facile curricula sublimia sustinerent, quae sint adeo urbanis firmiora, ut etiam equitibus sufficiant, & aereum Euripidis campum vere repraesentare possint: thoraces vero sic sibi invicem cohaerent, ut si vel nudum hominem in medio posueris, sufficiant ei ut ad medium pertingant, utraque latera: tela denique, quasi coelitus essent delapsa, se metuo comprehendunt. At tali quidem compage orbis uterque, tam qui transitus & moenia complectitur, quam qui totam respicit terram, constat. Itaque quum Darius olim cum Artapherne & Datide unius insulae urbem unam indagine ceperit, vos totum, ut ita dicam, orbem indagine complexi, communibus ejus tum civibus tum hospitibus conservatis, quos, ut dicebam, ex omnibus delectos produxistis, cum spe facta iis, qui fortiter se gererent, fore ut eos non poeniteret (nam & primum quemque inter patricios fore, & secundum altero loco, & reliqua loca pro dignitate quemque adepturum, siquidem hic non verbis, sed factis, de virtute judicium fieret) tum exemplis eorum illustribus propositis, adeo ut omnes & ignaviam pro damno, & facta pro consequen-

1 Vulg. μεγέθη. 2 P. Steph. ἀῤῥηγής. 3 Iliad. π'. ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδι ἐρείδει, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ. *Cant.* 4 In Phoenissis. *Cant.* 5 Μὴ γυμνὸν Bar. 7. 6 Τάξαιο Laud. 7 Eretriam. *Cant.* 8 Εἰς Laud. 9 Αὐτῆς *Cant.* αὐτοῖς Bar. 7. Laud. 10 Γιγνομένοις Laud. 11 Καὶ γὰρ *Cant.* 12 Desunt in P. Steph. 13 P. Steph. πάντων.

di

386 μαὶς, ὧν εὔχομ), νομίζειν· ἡ χρ[1] μὲν τ̃ πολεμίων, ὁμοφρονεῖν, πρὸς δὲ ἀλλήλους, ὑπὲρ ὧ̃ πρόσθεν ἀγωνίζεσθ) μᾶ βίᾳ, μόνους δὲ ἀνθρώπων εὐχεσθ) εὑρεῖν πολεμίους. ὥστε ὅταν μέν τις εἰς τ̃ ἄσκησίν τε ἡ σύνταξιν ἴδῃ τ̃ στρατιωτικ̃, τοῦτο δὴ [2] νομιῇ ὃ Ομηρικόν, — εἰ γὰ δέκα τόσοι εἶεν οἱ ἀντίπαλοι, — τάχεως ἂν αὐτοὺς προστραφέντας, ἄνδρα πρὸς ἕνα λη-φθῆναι. ὅταν δὲ εἰς τ̃ πλήρωσίν τε ἡ συλλογὴν αὖ̃ βλέψῃ, ὃ τ̃ Αἰγυπτίων φήσῃ τε ἡ οἰήσε), ὃς τ̃ Καμβύσῃ διαρπάζοντι τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, ἡ τὰ ἱερὰ πορθοῦντι, γᾶς ἐπὶ τ̃ τειχῶν τ̃ Θηβαϊκῶν, ἀνέτεινε τὴν τε βῶλον, ἡ κύλικα ὕδατος ἀπὸ τ̃ Νείλου, σύμβολον ποιούμενος, ὅπ ἕως ἂν Αἴγυπτον αὐτὴν ἡ τ̃ ποταμὸν Νεῖλον μεθεκτὴν μὴ δύνη), μηδὲ ἀγαγεῖν ἀνάρπαστον, ὥπω [3] τ̃ Αἰγυπτίων πλοῦτον εἵλκυσεν, ἀλλὰ ταχέως αὐτοῖς ἄλλα τοσαῦτα γενήσε), τούτων μενόντων, ἡ ὑπολειφθ̃ πλοῦτος Αἰγύπτου. τοῦτο δὲ ἡ σοὶ τ̃ [4] ὑμετέρου στρατιωτικ̃ νο-μίσαι τε ἡ εἰπεῖν ἔξεστιν· ὅπ ἕως ἂν τ̃ χώραν αὐτὴν μὴ δύνωνταί τινες ἐξ ἕδρας ἀναστῆσαι, μη-
387 δὲ κενώσαντες οἴκου, ἀλλ' ἀνάγκη ἦ μένειν αὐτὴν ἐφ' [5] ἑαυτῆς τῷ οἰκουμένῳ, ἀμείνονα [6] ὑπολιπεῖν ὑμᾶς πλήθη στρατιωτικὰ, ἀλλὰ τοσαῦτα ὁπόσα βούλεσθε, ὑπάρχειν ἀπὸ πάν-σης τ̃ ὑσης ἀφικνούμενα.

Καὶ μὴν εἰς [7] τε [8] τακτικὸν λόγον παῖδας ἅπαντας ἀνθρώπους ἀπεφήνατε. ὑ γὰ σοὶ τοὺς πολεμίους ἀσκεῖν μόνον προῄρησθε αὐτὰ τοῖς [9] στρατώταις τε ἡ ἡγεμόσιν, ἀλλὰ σοὶ αὐτοὺς [10] σοφ̃τον. ὥστε καθ' ἡμέραν ἑκάστην ἐν τάξει ζῆν, ἡ μήποτε λιπεῖν μηδένα τ̃ προστεταγμένου αὐτ̃, ἀλλ' ὃς ἐν χωρῷ τινὶ αἰωνίῳ ἕκαστον τ̃ ἑαυτ̃ χώραν εἰδέναι τε ἡ σώζειν· ἡ τῷ μὲ ἐντιμοτέρῳ τὸν ἥττω μὴ ᾄρᾳ τοῦτο φθονεῖν, ὧν δ' αὐτὸς μείζων ὤν, ἀκινδύνως κρα-τεῖν. ἄχθομαι δ' ἔγωγε [11] ἑτέρους φάσαντας εἰπεῖν ὅτι Λακεδαιμονίων, ὅπ ἄρα πλὴ ὀλίγων ὃ στρατόπεδον αὐτοῖς ἄρχοντες ἀρχόντων εἰσίν· ὑμῖν γὰ ἥρμοττε τετηρῆσθαι, ἡ ἐφ'

di voti occaſione habeant: atque ut contra hoſtes unanimes ſunt, ita inter ſe per omnem vitam de priore loco decertent, ſolique inter omnes homines hoſtium occurſum exoptent. Quo fit ut, ſi quis ad exercitum & ordinem militarem reſpiciat, juxta Homericum illud exiſtimet, — *quamvis decies tot Sint hoſtes numero*, omnes ad unum confeſtim captum iri: ſin plenitudinem ac delectum conſideret, Aegyptii factum illud recordetur, quum Cambyzi regionem diripienti ac templa vaſtanti glebam & aquae Nili calicem e muris Thebanis extulit, innuens, eum donec Aegyptum & fluvium Nilum diripere & abducere non poſſet, nec Aegypti divitias ablaturum eſſe: ſi quidem ipſis, dum haec manerent, alia totidem confeſtim eſſent ſucceſſura, nec unquam inops redderetur Aegyptus. Idem ſane de veſtro quoque exercitu exiſtimari ac dici poteſt, donec regionem ipſam nemo queat funditus everſam auferre, ſed orbem terrarum locum ſuum obtinere ſit neceſſe, nunquam vobis milites defuturos, verum ex omni terra quantocunque velitis numero ſuppeditaturos.

Quin etiam in militari diſciplina reliquorum omnium inſcitiam coarguiſtis. Nec enim eam contra hoſtes duntaxat milites ac duces, ſed contra ſe primum, exercere juſſiſtis. Ita fit ut quotidie ſtent in acie, nec unquam quiſquam loco cedat, ſed ut in aeterno aliquo choro, ſtationem ſuam quiſque cognoſcat, atque ſervet, & inferior ut ſuperiori non invidet, ita quibus ipſe praeeſt, eos recte gubernet. Atque hoc mihi dolet, alios id de Lacedaemoniis prius dixiſſe, eorum exercitum praeter paucos, e ducum ducibus conſtare: quum id vobis reſervari

1 Laud. νομιεῖν. 2 Λειφθήναι. *Junt* Bar. 7. Laud. 3 Τὸν Laud. 4 Ald. pro ὑστέρου *Junt*. Bar. 7. Laud. 5 Αὐτῆς Bar. 7. 6 Επιλειπεῖν Bar. 7. 7 P. Steph. γε. 8 Laud. πακτικὸν. 9 Laud. στρατωτικοῖς τε. 10 Πρώτους Bar. 7. 11 Thucyd. lib. 5. *Cant.*

ac

ὑμῶν πρῶτον εἰρῆσθαι. ὁ δὲ πρότερον δ' δέοντος προεξήνεγκεν αὐτό. Ἀλλ' [1] ἦν τοίνυν Λακεδαιμονίων στρατόπεδον κινδυνεύει [2] τοσοῦτων εἶναι, ὅσους οὐδὲν ἀπεικὸς ἅπασαν ἀρχὴν εἶναι. ὃ δ' ἐν τοσούτοις ἀριθμοῖς [3] καταλόγων τε καὶ γενῶν, ὧν οὐδὲ τὰ ὀνόματα ἐξευρεῖν ῥᾴδιον, 388
ἀρξαμένους ἀπὸ ἑνὸς τοῦ ἅπαντα διεξιόντος τε, καὶ πάντα ἐφορῶντος, ἔθνη, πόλεις, στρατόπεδα, ἡγεμόνας αὐτοὺς τελευταίους εἰς ἕνα τεττάρων καὶ [4] δεινῶν ἄρχοντα ἀνδρῶν, (τοῦτ' οὖν μέσῳ πᾶν ἐξελίπομεν) [5] καὶ ὥσπερ νήματος περιστροφήν, οὐκ εἰς πλείονων εἰς τοὺς ἐλάττους ἀεὶ καταίνειν· καὶ ὅτου δίκαιον ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἀεὶ ταπεινοῦσθαι μέχρι τοῦ τελευταίου, πῶς οὐχ ὑπὲρ πᾶσαν [6] τάξιν ἀνθρωπίνην ἐστίν; ἐπάρχειν δέ μοι τὸ Ὁμηρικὸν εἰπεῖν μικρὸν ὑπὸ τοῦ τελευταίου ὑπαλλάξαντι, [7] Ζηνός που τοιόνδε γ' Ὀλυμπίου ἔνδοθεν [8] ἀρχή· ὅταν γὰρ ἀρχὴ μία εἰς τοσούτων, οἱ δὲ [9] ἐπ' αὐτῷ ἀφήκοοί τε καὶ πρόσβεις αὐτοῦ μὲν πολὺ χείρους, ὧν δὲ ὀπαδοῦσι μέλον), πολὺ βελτίους, πάντα δ' ἄνευ θορύβου καὶ ταραχῆς σιωπῇ πραίνωσι, φθόνος δ' ἐκποδὼν ᾖ, δίκης δὲ καὶ αἰδοῦς πάντα πανταχοῦ μεστά, κακοῦ δὲ ἀρετῆς μηδὲν ἐκφεύγῃ, πῶς οὐχὶ νικᾷ τόδε ὅ ἔπος;

Δοκεῖ [10] δέ μοι καὶ ὧδ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει πολιτείαν παραπλησίως πως τοῖς ἄλλων ἀνθρώπων καταστῆσαι. πρότερον μὲν γὰρ ἐδόκουν τρεῖς εἶναι καθ' ἑκάστους πολιτείας, δύο μὲν ἐν δυοῖν 389
ὀνόμασιν, ἑκατέρα παρὰ τοὺς τῶν ἐχόντων τρόπους θεωρουμένη, τυραννὶς καὶ ὀλιγαρχία, βασιλεία καὶ ἀριστοκρατία, τρίτον δὲ ὄνομα, δημοκρατία, εὖ τε καὶ χεῖρον ἀγομένη. διειλήφεσαν δὴ αἱ πόλεις, ὡς ἑκάστοις αἵρεσις ἢ τύχη νικήσειε· ὃ δ' ὑμέτερον, οὐδὲν ὁμοίως ἔχει· ἀλλ' οἱονεὶ κρᾶσις ἁπασῶν τῶν πολιτειῶν, ἄνευ γε τοῦ ἐφ' ἑκάστῃ χείρονος· ὥστε καὶ τοιοῦτον εἶδος πολιτείας νενίκηκεν. ὥστε ὅταν μὲν εἰς τοῦ δήμου τὴν ἰσχὺν βλέψῃ, καὶ ὡς ἁπάντων ὧν ἂν βουληθῇ τε καὶ αἰτήσῃ ῥᾳδίως [11] τυγχάνῃ,

ac primum tribui debuerit, quod ille ante tempus protulit. Verumenimvero Laconicus exercitus tantum fere numerum complectitur, quantus facile ad id, ut omnes sint duces, suffecerit: sedquum in tanta ordinum & gentium, quas vel enumerare sit difficile, copia, ab uno, qui cuncta pervadat & perspiciat, gentes, urbes, castra, duces ipsos, exorsis, in uno, qui quatuor imperet viris, (nam quae in medio sunt interjecta, omittimus) desinere, & ut in fili glomo, semper a pluribus ad pauciora devenire contingat, itaque alios sub aliis collocatos ad finem usque evolvere: id sane omnem superat humanum ordinem. Quocirca Homericum illud paulum immutatum lubet proferre: *Tale equidem summi Jovis imperium esse putarim:* Etenim ubi unus tot imperat hominibus, qui autem sub ipso sunt ministri & legati, ut ipso longe inferiores, ita reliquis, quorum curam gerunt, longe sunt superiores, omniaque sine tumultu modeste peragunt, sublata quidem invidia, justitia rursus & pudore ubique introductis, nec virtutis fructu quisquam caret: omnino debet hic versus locum habere.

Quid quod ne urbis quidem ipsius administrationem videtur ad aliorum hominum exemplum instituisse? Tres enim fere rerumpublicarum species numerari solebant, duae binomines, secundum praefectorum mores utraque considerata, tyrannis nempe & oligarchia; tum regnum & aristocratia; tertia vero, democratia, sive illa recte sive secus administretur. Has autem inter se partitae sunt civitates, prout cujusque ferebat vel consilium, vel fortuna. At vestra nihil habet harum simile, sed instar temperamenti reliquarum, pejoribus tamen omissis, excellit. Quare si quis ad populi potentiam, qua facile quod vult consequitur, respiciat, de-

1 P.Steph. ἦ. 2 Sic MS. Laud. & ed. Flor. P.Steph. τοσοῦτον. Bar. 7. τοσούτους. 3 Laud. καὶ λόγων. 4 Δυοῖν Bar. 7. 5 Abest ab ed. Flor. & Bar. 7. 6 Ἀνθρωπίνῳ τινὶ Bar. 7. 7 Odyss. ο'. 8 Legit Homerus αὐλή. Cant. 9 Forte ὑπ' αὐτῷ. 10 Laud. οἶμαι γε ὧδ' ἐν— 11 Τυγχάνει Bar. 7.

mocratiam

δημοκρατίαν νομίς, ϗ [1] οὐδὲ ἐνδεῖν πλεῖω ὧν ἁμαρτάνῃ δῆμος. ὅταν δὲ εἰς τ γερουσίαν ἴδῃ τ βουλευομένην τε, ϗ τὰς ἀρχὰς ἔχῃς, ἀριστοκρατίαν οὐκ εἰ ταύτης ἀκριβεστέραν νομιεῖ. εἰς δὲ [2] τ πάντων τούτων ἔφορόν τε ϗ σφύτανιν βλέψας, παρ' ὃν ᾧ [3] τε δήμῳ ὃ τυγχάνειν ὧν βούλεϑ, ϗ τοῖς ὀλίγοις ὃ ἄρχειν ϗ δύναϑ, τοῦτον ἐκεῖνον ὁρᾷ, τ τ τελεοτάτην
390 ἔχουσα μοναρχίαν, τυράννου τε κακῶν ἄμοιρον, ϗ βασιλέως σεμνότητος μείζονα. ϗ ταῦτ' οὐδὲν ἀπεικὸς ὕτω διελέαϑ ϗ καπδεῖν μόνους ὑμᾶς ϗ περὶ τ ἔξω ϗ περὶ τ ἐν αὐτῇ τῇ πόλῃ· μόνοι γὰρ ἐστὲ ὑμεῖς ἄρχουσες ὡς εἰπεῖν κτ' φύσιν. οἱ μὲ γὰρ ἄλλοι οἱ πρὸ ὑμῶν δυναστεύσαντες, δεσπόται ϗ δοῦλοι ἀλλήλων ἐν τῷ μέρει γιγνόμενοι, ϗ νόθοι τ ἀρχῆς ὄντες, ὕτω διεξῆλθον, ὥσπερ οἱ σφαῖρα, τ τάξιν μεταλαμβάνουσες· ϗ ἐδούλευς Μακεδόνες Πέρσαις, Πέρσαι Μήδοις, Μῆδοι Σύροις. ὑμᾶς δὲ ἐκ τοσούτου πάντες ἴσασιν ἐξότου ᾧρ ἴσασιν ἀρχούσας. ἆτ' οὖν ἐξ ἀρχῆς [4] ὄντες ἐλεύθεροι, ϗ οἷ 'σπερ ὃ ἄρχειν εὐθὺς γενόμενοι, πάντα τὰ πρὸς τοῦτο φέροντα καλῶς [5] ἐξηρτύσασθε, ϗ πολιτείαν γε εὕρετε, ἣν ὕπω πρόσθεν οὐδείς, ϗ δεσμοὺς ϗ τάξεις ἀφύκτους ἅπασιν ἐπεφήσατε.

Ὁ δὲ ἐκ πολλοῦ μὲ ὕπεισί με, ϗ πολλάκις ὤχλησε πρὸς αὐτοῖς τοῖς χείλεσι γιγνόμενον, πρόσκηνεχ) δὲ ὑπὸ ϑ λόγου δεῦρο ἀεί, τοῦτο νυνὶ εἰπών, ὑκ ἂν ἴσως ἀπὸ καιροῦ πέσοιμι.
391 ὅσον γὰρ μεγέϑει τ [6] ἀρχῆς ἅπασι, τοσοῦτον ἐγκρατείᾳ ϗ πολιτείας ὁπτοίᾳ πάντας [7] ὑπερβάλεσϑε, [8] ὡς ἔστιν ἐν τοῖς εἰρημένοις. νῦν δέ μοι δοκῇ καὐκεῖνό τις εἰπὼν, ὑκ ἂν ἁμαρτεῖν, ὅτι οἱ μὲ ἄνω πάντες ϗ οἱ 'σπὶ πλεῖστον γῆς ἄρξαντες, ὥσπερ σωμάτων γυμνῶν, αὐτῶν τ ἐθνῶν ἦρξαν. πότε γὰρ πόλεις τοσαῦ) καθ' ἤπειρον ϗ κτ' θάλατταν, ἢ πότε ὕπω διὰ πάντων ἐκοσμήθη; ἢ τίς πω ὕπω τ πότε διεξῆλθεν, ἐπαριθμῶν τ ἡμέρας τὰς πόλεις; ἔτι δ' ὅτε τ αὐτῆς διὰ

mocratiam prorſus judicabit eſſe, niſi quod minus peccat populus: ſin ſenatum, qui conſilio praeeſt & magiſtratus gerit, ſpectet, nullum putabit ſincerius ariſtocratiae genus reperiri poſſe: ſin denique principem ſummum conſideret, qui & populi votis ſatisfacit, & ſenatui imperium ac potentiam tribuit, eum videbit perfectiſſimum obtinere imperium, qui ſit & tyrannici vitii expers, & regia majeſtate major. Atque haec vos & in externis rebus & in Urbe ipſa ſoli recte potuiſtis hoc modo diſtinguere & conſiderare: quum ſoli, ut ita dicam, ſecundum naturam imperetis. Etenim qui ante vos potentia polluerunt, ii domini & ſervi aliorum alii viciſſim, atque adulterini imperatores fuerunt; quippe qui locum velut in globo mutarent: ſic ut Macedones Perſis, Perſae Medis, Medi Syris paruerint. At vos, ex quo principes habuerunt, omnes cognoſcunt. Itaque tanquam ortu liberi, & ad imperandum continuo nati, omnia quae eo pertinerent, rite vobis comparaſtis, & rempublicam qualem antehac nemo conſtituiſtis, legibus, & ordine perpetuo ſingulis tradito.

Quod autem jampridem mihi ſuccurrit, & ſaepe ad ipſa uſque labra progreſſum, hactenus ab oratione dilatum eſt, id nunc opportune mihi dicturus videor. Quantum enim totius imperii magnitudine, potentia, & reipublicae inventione reliquos viceritis, ante dictum eſt: illud vero recte nunc adjicietur, qui ſuperioribus temporibus plurimum terrae ſuo occupabant imperio, eos gentibus ipſis tanquam nudis corporibus imperaſſe. Quando enim tot urbes terra marique, vel tam ornatae, extiterunt? quis illorum cuncta ſic pervaſit, ut urbes diebus annumeraret, aut etiam eodem aliquando die

1 Οὐδὲν δεῖν Bar. 7. οὐδὲν σὺδεῖν Laud. 2 P. Steph. τῶν. 3 Τε illud non agnoſcit Laud. 4 Deeſt in MS. Laud. 5 P. Steph. ἐξηπήσασθε. 6 Ἁπάσης ἀρχῆς Bar. 7. τῆς ἀρχῆς ἁπάσης ἐγκρατείᾳ Laud. 7 Ald. pro ὑπερβαλέαϑ *Junt.* utriuſque lectionis ſunt veſtigia in Bar. 7. 8 Ως deeſt in Laud.

dua-

δυοῖν καὶ τριῶν ἐξελαύνων ὥσπερ στρατιῶν· ὡς ὁ μόνον τῇ κεφαλαίῳ τῆς ἀρχῆς ἡττῶνται τοσοῦτον οἱ πρότεροι, ἀλλὰ καὶ ὧν τῶν αὐτῶν ἦρξαν ὑμῖν, οὐκ ἴσων ἐκάστων, οὐδὲ ὁμοίων ἦρξαν· ἀλλ' ἔνεστι τῷ τότε ἔθνει πόλιν ἀντιστῆσαι τινὶ σὺν αὐτῷ νῦν. καὶ δὴ καὶ φαίη τις ἂν ἐκείνους μὲν οἷς ἐρημίας καὶ φρυγίων βασιλεῖς γεγονέναι, ὑμᾶς δὲ [1] πόλεων ἄρχοντας μόνους. νῦν ἅπασαι μὲν αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις ἐφ' ὑμῶν ἀνέχουσι, καὶ τὰ σὺν αὐταῖς ἀναθήματα, καὶ τέχναι, καὶ κόσμοι πάντες ὑμῖν ἔχουσι φιλοτιμίαν, ὥσπερ σὺν πρασείῳ κόσμῳ· ἐκπεπλήρωνται δὲ ἀκταί τε πᾶσαι καὶ μεσόγειοι πόλεσι, ταῖς μὲν οἰκισθείσαις, ταῖς δὲ αὐξη- 392
θείσαις ἐφ' ὑμῶν τε καὶ ὑφ' ὑμῶν. Ἰωνία δὲ, ἡ πρεσβύτατος, ἐλευθερωθεῖσα φρυρῶν καὶ σατραπῶν, πρόκειται [2] πάσι κάλλους ἡγεμών· [3] ὅσον πρόσθεν ἐδόκει τῶν ἄλλων ὑπεραίρειν γενῶν κάλλει καὶ κόσμῳ, τοσοῦτον νῦν [4] ὑπεδεδωκυῖα [5] αὐτὴ [6] πρὸ αὐτοῦ. ἡ δὲ σεμνὴ καὶ μεγάλη καθ' Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πόλις, ἐγκαλλώπισμα τῆς ὑμετέρας γέγονεν ἡγεμονίας, ὥσπερ γυναικὸς πλουσίας ὅρμος, ἢ ψέλλιον ἐν πολλοῖς [7] τοῖς ἄλλοις κτήμασιν. Ἁπαντελεῖτε δὲ τῶν μὲν Ἑλλήνων, ὥσπερ [8] τροφέων ὑπομελόμενοι, χεῖρά τε ὑπέχοντες, καὶ οἷς κειμένοις ἀνιστάντες, τοὺς μὲν ἀείσους καὶ [9] πάλαι ἡγεμόνας ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους ἀφεικότες αὐτῶν, τῶν δ' ἄλλων μετρίως καὶ κατὰ πολλὰ φειδώ τε καὶ πρόνοιαν ἐξηγούμενοι· τοὺς δὲ βαρβάρους πρὸς τὰ ἐκείνοις αὐτῶν ὄντα φύσιν παιδεύοντες, πραότερόν τε καὶ σωφρότερον. ὥσπερ εἰκὸς ἵππων ὑπεσταλμένων μὴ τοῦ εἰ) χείρους, ἀνδρῶν ὄντας ἄρχοντας, ἀλλ' ἐξημερωμένους τὰς φύσεις, καὶ πρὸς ταῦτας ἄγειν. καὶ γὰρ ὥσπερ πανηγυρίζουσα πᾶσα ἡ οἰκουμένη, ὃ μὴ παλαιὸν φόρημα, ἀλλὰ σίδηρον καλέσθαι, εἰς δὲ 393
[10] κῶμον καὶ πάσας εὐφροσύνας [11] τέτραπται σὺν ἐξουσίᾳ· καὶ αἱ μὲν ἄλλαι πᾶσαι φιλονεικίαι τὰς πρόσθεν ὑπολελοίπασι, μία δὲ αὕτη κατέχει πάσας ἔρις, ὅπως ἔτι καλλίστη καὶ ἡδίστη

duas vel tres quaſi vicos percurreret? Quocirca non ſumma tantum imperii longe a vobis illi ſuperantur, ſed & quum iiſdem, quibus vos, imperarent, non tamen aequales nec ſimiles eos rexerunt, quandoquidem illorum genti cuilibet vos ejuſdem civitatem nunc potestis opponere. Itaque merito illi tanquam ſolitudinis ac praeſidiorum reges fuiſſe, vos autem ſoli civitatum principes eſſe dicemini. Nunc & Graecae civitates omnes ſub vobis exurgunt, ipſarumque donaria, artes, & ornamenta omnia vobis, tanquam in ſuburbanum decorum cedunt: & cum littora marina, tum mediterranea loca urbibus partim extructis partim adauctis, tam ſub vobis quam per vos, plena cernuntur. Ionia vero, quae olim fuit controverſa, praeſidiis & ſatrapis nunc liberata, pulcritudinis magiſtra ante omnes jacet: quae quantum prius alias gentes gratia videbatur & ornatu vincere, tantum nunc ſeipſam ſuperavit. Illuſtris autem & magna illa Alexandri in Aegypto urbs, veſtri imperii ornamentum, velut mulieris divitis monile, vel inauris in caetero mundo, extitit. Jam Graecos quidem tanquam nutricios curatis, & eos tum defenditis, tum quaſi lapſos erigitis, partim praeſtantiſſimis ipſorum & priſcis principibus liberis dimiſſis, partim aliis moderate ſummaque cum parſimonia providentiaque gubernatis: barbaros autem pro ſuo quemque ingenio vel clementius vel aſperius regitis, prout hominum principes equorum magiſtris cedere non decet, verum pro indole comperta ſingulos gubernare. Quin jam univerſus orbis quaſi nundinas celebraret, antiquo ferri geſtamine depoſito, ad comeſſationes omnemque laetitiam libere ſe convertit: & ut reliquae contentiones omnes deſierunt, ita haec ſola cunctas urbes fatigat, ut quam pulcerrimae ſibi & quam ſuaviſ-

1 P. Steph. πόλεως. 2 P. Steph. πάσης. 3 Deeſſe videtur ἢ vel καί. 4 Forte ἐπιδεδωκυῖα vel ὑπερδεδωκυῖα. 5 P. Steph. αὐτῇ. 6 Forte ὧν ἑαυτήν. 7 P. Steph. τῆς. 8 P. Steph. τινῶν τροφίων. 9 Athenienſes. *Cant.* 10 Κόσμον. *Junt.* Bar. 7. Laud. 11 P. Steph. τρέπεται.

ſimae

αὐτὴ ἐκάστη φανεῖται. πάντα δὲ μεστὰ γυμνασίων, κρηνῶν, προπυλαίων, νεῶν, [1] δημιουργίων, διδασκάλων· ὥστε μόνως τε ἔξεστιν εἰπεῖν, οἷς πεπονήκασιν ἐξ ἀρχῆς [2] ἀνακεκομισθαι τὴν οἰκουμένην. δωρεαὶ δ' ὅποτε λείπουσιν εἰς ταύτας παρ' ὑμῶν ἰοῦσαι, ἢ δ' ἔστιν [3] εὑρεῖν τοὺς μειζόνων τετυχηκότας, ἢ διὰ τὴν ὁμοίαν εἰς ἅπαντας ὑμῶν φιλανθρωπίαν. πόλεις τε οἷον δή που λάμπουσιν αὐγλῃ καὶ χάριτι, καὶ ἡ γῆ πᾶσα οἷς προσήκεισος ἐγκεκόσμηται. καπνοὶ δ' ἐκ πεδίων, καὶ φρυκτοὶ φίλιοι καὶ πολέμιοι, οἷς πνεύματος ἐκριπίσαντος, φροῦδοι γῆς ἐπέκεινα καὶ θαλάσσης· ἀντεισῆκται δὲ θέας πᾶσα χάρις καὶ ἀγώνων ἄπειρος ἀριθμός. ὥστε ὅλον [4] πῦρ ἱερὸν καὶ ἄσβεστον ἢ διαλείπῃ ὃ πανηγυρίζειν, ἀλλὰ προΐεισιν ἄλλοτε εἰς ἄλλους,
394 ἀεὶ δὲ ἔστι που, πάντες [5] γὰρ ἀξίως τούτου πεπροίκασιν. ὥστε μόνους ἄξιον εἶναι κατοικτεῖραι τοὺς ἔξω τῆς ὑμετέρας, [6] εἴ πινές που εἰσὶν [7] ἄρα, ἡγεμονίας, οἵων ἀγαθῶν στέρονται. καὶ μὴν [8] τότε κοινὸν πάντων λεγόμενον, ὅτι γῆ πάντων μήτηρ, καὶ πατρὶς κοινὴ πάντων, ἄρτια ὑμεῖς ἀπεδείξατε. νῦν γοῦν ἔξεστι καὶ Ἕλλησι, καὶ βαρβάρῳ, καὶ τὰ αὑτοῦ κομίζοντι, καὶ χωρεῖν τῇδ' αὐτοῦ, βαδίζειν, ὅπου βούλεται ῥᾳδίως, ἀτειχῶς ὡς ἐκ πατρίδος εἰς πατρίδα ἰόντι· καὶ ὅτε Πύλαι Κιλίκιοι φόβον παρέχουσιν, ὅτε στεναὶ καὶ ψαμμώδεις δι' [9] Ἀράβων ἐπ' Αἴγυπτον πάροδοι, ὄρη δύσβατα, ἢ ποταμῶν ἄπειρα μεγέθη, ἢ γένη βαρβάρων ἄμικτα, ἀλλ' εἰς ἀσφάλειαν ἅπασι Ῥωμαίων εἶναι, μᾶλλον δὲ ἕνα τὸν ὑφ' ὑμῶν. καὶ ὃ Ὁμήρῳ λεχθέν, [10] Γαῖα [11] δὲ τοι ξυνὴ πάντων, —— ὑμεῖς ἔργῳ ἐποιήσατε, καταμετρήσαντες μὲν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ζεύξαντες δὲ παντοδαπῶς γεφύραις ποταμούς, καὶ ὄρη κόψαντες, ἱππήλατον γῆν εἶναι, σταθμοῖς τε τὰ ἔρημα ἀναπλήσαν-
395 τες, καὶ διαίτῃ καὶ τάξει πάντα ἡμερώσαντες. ὡς ἔγωγε τὸν νομιζόμενον πρὸ Τριπτολέμου

simae singulae videantur. Omnia porro gymnasiis, fontibus, porticibus, templis, officinis, & scholis referta sunt; ut jam videatur orbis velut a ruina recuperatus esse. Neque vero desinunt unquam ad illas a vobis dona mitti, neque feliciores unquam ulli fuerunt, propter vestram aequalem erga omnes humanitatem. Atque urbes primum splendore & gratia relucent, totaque terra est instar paradisi exculta. Tum fumi campestres, & faces tam hostiles quam amicae, tanquam vento extinctae, ultra terras & maria omnia recesserunt, subtituta omni spectaculorum venustate & infinito certaminum numero. Quo fit ut sacer ac perpetuus ignis nunquam a feriis cesset, verum alias ad alios transeat, & alicubi semper appareat, quandoquidem eum promerentur omnes. At hi soli, si qui forte sunt, qui vestro non continentur imperio, miseratione digni videntur, quippe qui tantis careant bonis. Jam quod ab omnibus dicitur, terram esse communem omnium matrem atque patriam, id vos optime ostendistis: siquidem nunc & Graeco licet & Barbaro cuivis, sive quid ferat, sive nihil, quocunque libuerit, quasi ex patria in patriam commeare: nec vel Cilicum fauces, vel anguſti & arenosi per Arabiam in Aegyptum transitus, vel montes invii, vel fluvii immensi, vel gentes barbarae intractabiles, terrorem cuiquam adferunt, sed ad omnem securitatem sufficit omnibus ut Romani sint, vel saltem vobis subjecti. Et quod Homerus cecinit, *Terra tamen communis erat*, id vos opere compleviſtis, terramque omnem dimensi, pontibus variis fluvios junxiſtis, montesque excidiſtis, ut equitabilis fieret terra, & solitudines diversoriis repleviſtis, cunctaque diaetae & ordinis beneficio manſuetiora reddidiſtis. Quapropter eam vitae rationem, quae ante Triptolemum usur-

1 P. Steph. δημιεργῶν. 2 Sic MSS & ed. Flor. P. Steph. ἀνακεκτῆσθαι, & in marg. MS Laud. γρ. ἀνακτῆσθαι. 3 Laud. εἰπεῖν. 4 Qui ante Imperatores ferebatur, teste Herodiano. *Cant.* 5 P. Steph. δή. 6 P. Steph. οἵ. 7 Ἀνοῦ Laud. 8 Τόγε Laud. 9 P. Steph. Ἀρραίων. 10 Iliad. ο'. 11 Δ' ἔτ. Bar. 7.

βίον, τοῦτον εἰ τὸ περὶ ὑμῶν ὑπονοῶ, σκληρόν τινα καὶ ἀγροικον καὶ ὀρείαν διαίτης ὀλίγον ἀπεχωρηκότα· ἀλλ' ἀρξαμένην μὲν ὑπ' ἐμοῦ καὶ τῆς ἐμῆς νεως τὴν Ἀθηναίων πόλιν, βεβαιωθῆναι δὲ καὶ τοῦτο ὑφ' ὑμῶν δευτέρων, φασὶν, ἀμεινόνων.

Οὐδέ γε δεῖ νεως περιήγησιν γῆς γεγράφειν, ὑφ' ὡς ἕκαστοι χρῶνται νόμοις ἀπαριθμεῖν· ἀλλ' ὑμεῖς ἅπασι περιηγηταὶ κοινοὶ γεγόνατε, ἀναπεπτάσαντες [2] ἁπάσης τῆς οἰκουμένης τὰς πύλας, καὶ παρόντες ἐξουσίαν αὐτόπλας πάντων τοὺς θέλοντας γίνεσθαι, νόμους τε κοινοὺς ἅπασι τάξαντες, καὶ τὰ πρόσθεν λόγου μὲ δυνηθέντ τέρποντα, λογισμῷ δὲ εἰ λαμβάνοι τις ἀφόρητα παύσαντες, γάμους τε κοινοὺς ποιήσαντες, καὶ συντάξαντες, ὥσπερ ἕνα οἶκον, ἅπασαν τὴν οἰκουμένην. ἀτεχνῶς δὲ, ὥσπερ οἱ ποιηταὶ λέγουσι, περὶ τῆς Διὸς ἀρχῆς, ἅπαντα ταράττων καὶ θορύβου καὶ ἀταξίας εἰ μεστά· [3] ἐλθόντος δὲ ὑπὸ τὴν ἀρχὴν Διὸς, πάντα δὲ καταστῆναι· καὶ τοὺς Τιτᾶνας εἰς τοὺς [4] καταστάτους μυ- 396
χοὺς τῆς γῆς ἀπελθεῖν, συνῳκισθέντας ὑπ' αὐτοῦ τε καὶ τῶν σὺν αὐτῷ θεῶν. ὅπως ἄν τις καὶ περὶ τῶν ὑμῶν τε καὶ ὑφ' ὑμῶν πραγμάτων λογιζόμενος εὐπορήσοι, ὡς πρὸ μὲ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς ἄνω καὶ κάτω συνεταράχθη, καὶ εἰκῆ ἐφέρετο· ὑπισχνούμενον δὲ ὑμῶν παραχρὴ καὶ τάξεις ἔληξαν· τάξις δὲ πάντων καὶ φῶς λαμπρὸν [5] εἰσῆλθε βίῳ καὶ πολιτείαις· νόμοι [6] τε ἐξεφάνησαν, καὶ θεῶν βωμοὶ πίστιν ἔλαβον. πρότερον γὰρ ὥσπερ τοὺς γονέας ἐκλέμνοντες καὶ τῇ γῇ [7] ἔταμον, παῖδάς τε ὑ [8] κἀλέκταμον, ἀλλ' ἀπώλλυσαν τούς τε ἀλλήλων καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἐν ταῖς τάξεσι, καὶ περὶ [9] ἱερῶν. νῦν δὲ κοινὴ καὶ σαφὴς πᾶσι πάντων ἀδεια δέδοται αὐτῇ τε τῇ γῇ καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ κατοικοῦσι· καὶ ὧν μὲ κακῶς πάσχειν ἅπαντα ἀφεῖται, [10] ὧν δὲ καλῶς ἄγεται, πολλὰς τὰς ἀφορμὰς εἰληφέναι μοι δοκοῦσι.

pata fertur, eandem fuiſſe exiſtimarim, quae ante vos in uſu fuit, duram videlicet atque agreſtem, & a montana parum diſtantem: manſuetam vero illam, & quae nunc viget, ab Athenienſibus quidem initium cepiſſe, a vobis autem pariter ſecundis, quod aiunt, melioribus eſſe confirmatam.

Nulla nunc terrae deſcriptione opus eſt, nec ſingulorum leges recenſere quicquam attinet, poſtquam vos communes omnium orbis explanatores extitiſtis, totiuſque terrae portis apertis, unicuique quod vellet inſpiciendi poteſtatem feciſtis: publiciſque legibus latis, ea quae prius narrabantur jucunde, non item cogitabantur, ſuſtuliſtis, nuptiaſque communes, & orbis totius, tanquam domus unius, adminiſtrationem inſtituiſtis. Et quemadmodum narrant poetae, ante Jovis principatum, ſeditione ac tumultu fuiſſe omnia perturbata, ipſo autem rerum potiente, eſſe compoſita; Titanibus in infima terrae loca ab ipſo, & qui cum eo erant diis, expulſis: eodem modo de iis quoque, quae tum ante vos, tum a vobis geſta ſunt, ratiocinari liceat, ita ut ante veſtrum imperium cuncta ſurſum ac deorſum temere ferri conſueverint; vobis autem rerum gubernationi admotis, tumultus ac ſeditiones ceſſarint, & ordine atque luce in vitam atque rempublicam introductis, leges extiterint, ac deorum arae fidem habere coeperint. Nam antea quidem ut parentes exſecabant, ita terram proſcindebant, & liberos non exſecabant, ſed in tumultibus ac ſacris tam alienos quam ſuos perdebant. Ac nunc & terra & ejus incolae plena fruuntur atque communi ſecuritate, & ut ab injuriis perferendis liberati ſunt, ita rectae gubernationis multas nacti videntur occaſiones.

1 Ἡμίρα τι Bar. 7. ἡμετέρα τι Laud. 2 Edit. Flor. Bar. 7. & Laud. ἀπάσας. 3 Ἐλθόντος Bar. 7. 4 Κατωτάτω Bar. 7. 5 P. Steph. ἐσῆλθε. 6 Δὲ Bar. 7. 7 Ἔτεινον Bar. 7. Laud. in marg. autem κρ. ἔτεμνον. Sic & edit. Flor. 8 Κατέτεινον edit. Flor. & Bar. 7. Laud. κατέκτεινον. 9 P. Steph. ἱερεῖς. 10 Τὸν δὲ Laud.

Quin-

καὶ οἱ θεοὶ καθορῶντες συγκαθορθῶν ὑμῖν εὐμενῶς τ' ἀρχὴν, καὶ διδόναι βέβαιον τὴν κτῆσιν αὐτῆς. Ζεὺς μὲ, ὅτι ἀπὸ τῆς οἰκουμένης καλῆ φασὶν ἔργα καλῶς ἐπιμέλεται. Ἥρα δὲ, γάμων νόμῳ γιγνομένων τιμωμένη. Ἀθηνᾶ δὲ καὶ Ἥφαιστος, τεχνῶν τιμωμένων. Διόνυσος δὲ καὶ Δημήτηρ, ὅτι [1] αὐτοῖς οἱ καρποὶ οὐχ ὑβρίζονται. Ποσειδῶν δὲ, ναυμαχιῶν μὲ καθαρευούσης τῆς θαλάττης ἀπὸ, ταῖς δ' ὁλκάσι ἀντὶ τῶν [2] τριήρων μέλειλημένας. ὅτε μὲν Ἀπόλλων καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Μουσῶν χορὸς οὔποτε [3] λείπει τοὺς ὑπηρέτας ἐν τοῖς θεάτροις καθορῶν. Ἑρμῆς δὲ ἀγώνων οὐκ ἄμοιρος, οὐδὲ θρεσβείων. Ἀφροδίτη δὲ [4] πόρων καὶ χαρίτων πότε μᾶλλον χορὸς ὑπῆρξεν; ἢ πότε πλείονα μοῖραν ἔχουσι αἱ πόλεις; αἱ δ' Ἀσκληπιοῦ χάριτες καὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον θεῶν, νῦν πλεῖστοι [5] εἰς ἀνθρώπους διαδεδώκασι. ὅ μὲν οὐδὲ Ἄρης γε ὑμῖν ἠτίμασται, οὐδὲ δὴ μὴ συνταράξῃ τὰ πάντα, ὥσπερ ἐν [6] Λαπίθων δείπνῳ παρφθείς· ἀλλ' ὅτι ταῖς ὄχθαις ἔξω τοῦ ποταμοῦ χορεύει τὴν ἄπαυστον χορείαν, αἵματος καθαρὰ σώζων τὰ ὅπλα. ὅτε μὲν πάντ' ἐφορῶν ἥλιος ὁρᾷ [7] εἶδεν ἐφ' ὑμῶν βίαιον, ὁσ' ἄδικον, οὐδ' οἷα πολλὰ
398 ἐν τοῖς πρόσθεν χρόνοις· ὡς εἰκότως ἥδιστα ἐφορᾷ τὴν ὑμετέραν ἀρχήν. δοκεῖ δέ μοι καὶ Ἡσίοδος, εἰ ὁμοίως Ὁμήρῳ τέλειος [8] ἦν τὰ ποιητικὰ καὶ μαντικὸς, ὥσπερ ἐκεῖνος οὐκ ἠγνόησε τ' ὑμετέραν ἀρχὴν ἐσομένην, [8] ἀλλὰ προεῖδε καὶ ἀνεφθέγξατο ἐν τοῖς ἔπεσιν, ὅτε καὶ αὐτὸς ὢν οὐ ὥσπερ νῦν ἀπὸ χρυσοῦ γένους ἀρξάμενος γενεαλογεῖν, ἤνιξε καὶ αὐτὸς ἀρχὴν ἐνεγκάσθαι πρὸ γε τοῦ τελευταίου καὶ σιδηροῦ γένους διαλεγόμενος, τοῦτον ἂν αὖ φάναι γενέσθαι τ' ὄλεθρον, [9] Εἴτ' ἂν [10] γιγνόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν, ἀλλ' ἡνίκ' ἂν ἡ ὑμετέρα προσασία τε καὶ ἀρχὴ καλασῇ, τότ' ἂν [11] φάναι φθαρῆναι ὃ σιδηροῦν φῦλον ἐν τῇ γῇ· καὶ δίκῃ ἢ καὶ αἰ-

Quinetiam dii ipſi ſtudioſe vobiſcum iſtud imperium moderari, ejuſque firmam efficere poſſeſſionem videntur: Jupiter, quod orbis terrarum, praeclari ut aiunt operis, praeclaram curam geritis: Juno, quod legitimis honoratur nuptiis: Minerva & Vulcanus, quia artes excoluntur: Bacchus & Ceres, quod ipſorum fructus non laeduntur: Neptunus, poſtquam a navalibus proeliis purgatum eſt mare, & holcades cum triremibus commutavit: Jam Apollinis, Dianae, & Muſarum chorus nunquam non miniſtros ſuos in theatris conſpicit: Mercurius quoque nec certaminibus nec praemiis ſuis fraudatur: Veneris autem ſaltationum & gratiarum quando major unquam in urbibus uſus fuit? Aeſculapii vero & Aegyptiorum deorum dona latiſſime nunc inter homines diſtribuuntur. Quin nec Mars a vobis neglectus eſt, neque, ne perturbet omnia, quemadmodum quum in Lapitharum coena fuit omiſſus, metuere debetis, quandoquidem foris ad fluviorum ripas perpetuam exercet choream, a ſanguine arma praeſervans. Qui autem omnia conſpicit ſol, quum nihil apud vos iniquum nec violentum, qualia prius multa, videat, merito jucundiſſime veſtrum intuetur imperium. Quid quod & Heſiodus videtur, ſi quidem aeque ac Homerus in poeſi & rerum futurarum ſcientia excelluiſſet, quemadmodum ille veſtri imperii ortum non ignoravit, ſed in verſibus ſuis praedixit, ita & ipſe, non ut nunc, quum ab aurea aetate exorſus eſſet, extremae & ferreae exitum eum praeſtiturus fuiſſe, *Poſtquam ſeclari caneſcent tempore turbae*, ſed veſtri imperii conſtitutionem: ut ad ejus exordium perituram eſſe gentem ferream, reductis in terram juſtitia & pudore di-

1 P. Steph. αὐτῆς. 2 P. Steph. τριήρων κατειληφώς. 3 Διαλείπει Ald. & edit. Flor. 4 Χόρων legiſſe videtur *Canterus*, forte tamen ſcribendum ὡρῶν, ut ſaepe. 5 Εἰς non agnoſcit Laud. 6 P. Steph. Λαπιθῶν. 7 P. Steph. οἶδεν. 8 Iliad. υ'. 9 Lib. 1. 10 Γεινόμενοι Laud. 11 Φάσθαι Laud.

δοῖ τότ' ἂν [1] ἀποδοθῆναι χάθοδον εἰς ἀνθρώπες, χαὶ οἰχτεῖραι τοὺς τοῦ ὑμῶν γενομένους.

Αεὶ μὲν οὖν τάγε δὴ πᾶ' ὑμῶν τίμια, εἰσαχθέντα ὡς ἀληθῶς ὑφ' ὑμῶν, χαὶ ἑξῆς ἀεὶ μᾶλλον βεβαιούμενα, ὅγε νῦν [2] ἄρχων μέγας οἷον ἀγωνιστὴς χαθαιρεῖ, τοσοῦτον ὑπεραίρει [3] τοὺς τοῦ αὐτοῦ χαὶ τὸν πατέρα, ὅσον, οὐδ' εἰπεῖν ῥᾴδιον, ἑπέρεις αὐτὸς ὑπεραίρει. χαὶ δὴ φαίη τις ἂν διχαιοσύνην χαὶ νόμιμον εἶναι τοῦτο ὡς ἀληθῶς, ὅ, τι [4] χελεύειν οὗτος. [5] τί δὲ δὴ χαὶ τοῦτο τοῦ τῶν ἄλλων εἶη σαφῶς, ὅτι τοὺς τῆς ἀρ- 399
χῆς χοινωνοὺς [6] ὡς οἰχείους ἔχει παῖδας, [7] ὁμοίους ἑαυτῷ, πλείους ἢ τῶν τοῦ αὐτοῦ τίς.

[8] Αλλὰ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀγώνισμα παντὸς μεῖζον, παυσαμένους τῷ τῆς ἀρχῆς μεγέθει τὸν λόγον, χαὶ χεδὸν τῷ ἴσου χεύνῳ [9] διόμνυον, ὅσοπερ ὁ τῆς ἀρχῆς· εἶη δ' ἂν οὗτος [10] πᾶς αἰών. χράτιστον οὖν, ὥσπερ οἱ τῶν διθυράμβων τε χαὶ παιάνων ποιηταί, εὐχήν τινα τοῦτον θέντα, οὕτω χαταχλείσαι τὸν λόγον. χαὶ δὴ χεχλήθασιν θεοὶ πάντες, χαὶ θεῶν παῖδες χαὶ διδόντων [11] ἀρχὴν τῇδε, ᾗ πόλιν τήνδε θάλλειν δι' αἰῶνος, ᾗ μὴ [12] παύσασθαι, πρὶν ἂν μύθοι τε ὑπὲρ θαλάσσης [13] νέοιεν, χαὶ δένδρα ἦρι θάλλοντα παύσηται· ἄρχοντά τε τὸν μέγαν, χαὶ παῖδας τούτου, ὥστε εἶναι [14] χαὶ σφυταγενεῖν πᾶσι τὰ ἀγαθά. ἐχτετέλεσταί μοι τὸ τόλμημα· εἴτε δὲ χεῖρον, εἴτε [15] βέλτιον, ἔξεστιν ἤδη φέρειν τῷ ψήφου.

ceret, eoſque, qui ante vos nati fuiſſent, miſeratione perſequeretur.

Jam cum ſemper, quaecunque apud vos extant, praeclara ſint, ut a vobis introducta, & deinceps magis ſemper confirmata: tum qui nunc eſt Auguſtus Imperator tanto intervallo priores & patrem, tanquam pugil eximius, ſuperat, quanto, quod vix dici poſſit, reliquos. Ac quicquid ille judicaverit, id pro juſto ac legitimo recte haberi poteſt. Quod autem eſt omnium maximum, filios habet imperii participes, ſibi ſimiles, majore numero quam majorum quiſquam.

Verumenimvero quod initio ſuſceptum fuit certamen, ut imperii magnitudini exaequaretur oratio, longe difficillimum eſt, ac tantundem prope temporis requirit, quantum eſt ipſius imperii, quod equidem aevi totius ut ſit opto. Quare praeſtabit ut eorum exemplo qui dithyrambos ac paeanes conſcribunt, precibus votivis hunc ſermonem finiamus. Omnes itaque dii deorumque filii nobis invocentur, & efficiant ut hoc imperium & haec urbs perpetuo floreant, donec aut laminae ferreae mari innatent, aut arbores vere florere deſinant, una cum Imperatore ſummo, ejuſque liberis; ut incolumes publicam ſalutem procurent. Atque ego quidem facinus abſolvi: rectene vero, an ſecus, vobis judicandum relinquo.

1 Bar. 7. & Laud. ἀποδῶναι. 2 M. Aurel. Antoninus. *Cant.* 3 Bar. 7. τῆς παρ' αὐτὸν τὸν πατέρα, ὅσον οὐδ' εἰπεῖν ῥᾴδιον ὑπεραίρει αὐτὸς ὑπεραίρει. 4 P. Steph. χρίνειν. 5 Sic Bar. 7. Vulg. τί ᾗ καί. Legendum tamen forte εἴη καί. 6 Ita Bar. 7. Coeteri ὅς. 7 Laud ὁμοίως. 8 Ἀλλὰ τῷ τό. Bar. 7. 9 P. Steph. διομνύειν. 10 Bar. 7. ὁ πᾶς. 11 Bar. 7. τὴν ἀρχὴν τήνδε. 12 Laud. Bar. 7. παύσοιτο. 13 Edit. Flor. Bar. 7. & Laud. πίσσης. 14 Non agnoſcit Bar. 7. 15 P. Steph. βέλτιστον.

400 # Ὁ ΣΜΥΡΝΑΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ.

Coram Impp. M. Antonino, & Commodo F. habita eſt.

Conf. crit. Orat. p. 269 r. c. et 280 d.

Ὁ μὲν λόγος ὐκ ἐξ ἴσου τῇ τε πόλει καὶ τοῖς ἄλλοις· οἱ μὲν γὰρ, ὐδὲν ἂν [2] δείξαιεν τοσοῦτον, ὅσον εἴποιεν ἄν· ἡμεῖς δ' ὐδὲν ἂν εἴποιμεν, ὅσον δεῖξαι πάρεστιν. ἀνάγκη δὲ ἀφοσιώσασθαι τοὺς τὸν νόμον· ἐπειδὴ καὶ οἵδε κελεύουσιν. ἔστι δὲ ὅμως καὶ τούτῳ κέρδος τῇ πόλει· καὶ ὧν λέγονται ἡδὺν ἥκιστα κίνδυνος. ὁ μὲν γὰρ, ὅσῳ καλλίω φανεῖται τὰ δρώμενα, τοσούτῳ μᾶλλον ὃ εἰκὸς δόξει παθεῖν ἀπολειφθείς· [3] ὡς ἐπ' ἄμα τε ἐξελεγχθῆναι, καὶ τὴν συγγνώμην ἐκ τοῦ ἐλέγχου ἕξει· τῇ δὲ πόλει φιλοτιμία προσγίνεται, εἰ τοιούτων καὶ τοσούτων ὄντων ὧν ἔχει δεικνύναι, μὴ μόνον τοῖς ὁρωμένοις ἰσχυρίζεται, ἀλλὰ καὶ τοῖς περὶ τῶν παλαίων λόγοις. ἔστι γὰρ ἡ νεωστὶ ἡμῖν ἡ πόλις εὐτυχὴς,
401 ἀλλ' ἐκ προγόνων, [4] καὶ κατῴκισεν αὐτὴ πρὸς αὐτὴν ἐν ἀποίκου σχήματι καὶ μητροπόλεως· τρίτη γάρ ἐστιν ἀπὸ τῆς ἀρχαίας. ὥσπερ [5] γὰρ τὰ ἀγάλματα καὶ οἱ δι' ἀκριβείας λόγοι δεύτερα καὶ τρίτῃ χειρὶ καθίστανται, οὕτως ἄρα καὶ τὴν πόλιν τρίτῃ χειρὶ [6] χρὴν πεπαιδεῦσθαι, ἀκριβῶσαι τὸ καλλος· καὶ γέγονε δὴ παλαιοτάτη [7] καὶ καινοτάτη ἡ αὐτὴ, ἑαυτὴν ἀνανεωσαμένη, καθάπερ τὸν ὄρνιν φασὶ τὸν ἱερόν. ἡ μὲν οὖν προσευδαίτη πόλις ἐν τῷ Σιπύλῳ κεῖται· ἣ δὴ τάς τε θεῶν εὐνὰς εἶναι λέγουσι, καὶ τοὺς Κορύβαντων χορεύσαι περὶ τὸν Διὸς μητέρα. ὅτου δ' ἦν ἐξ ἀρχῆς θεοφιλὴς, ὥστε λέγουσιν οἱ ποιηταὶ, [8] τοὺς θεοὺς ἅμα τοῖς ἥρωσιν ἐρανίζειν εἰς αὐτὴν, ἀναμίξ εὐωχουμένους. ἐκείνην μὲν οὖν αἱ νύμφαι δέχονται, καὶ νῦν ἐστιν [9] ὕφαλος, ὑπελθοῦσα τὸν λίμνην, ὥς φασι. δευτέρα δὲ μετ' ἐκείνην ὑπὸ τῷ Σιπύλῳ ᾠκεῖτο ὑπὸ τὸν Σιπύλῳ περὶ τὴν χηλὴν τοῦ ἠιόνος, ἐν μέσῳ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νῦν· ἡ νῦν ἀρχαῖα

IN SMYRNAM ORATIO.

QUANQUAM impar eſt inter cives atque exteros dicendi ratio, cum hi quidem plus dicere, quam demonſtrare, nos vero nihil dicere, quantum demonſtrare poſſimus: legi tamen parendum eſt, cum praeſertim iſtorum quoque mandatum acceſſerit. Veruntamen hic quoque lucrum civitati proponitur, idque cum minimo dicentis periculo conjunctum. Ut enim hic eo citius videbitur ceſſiſſe, quo pulcriora, quae videntur oculis, apparebunt, adeo ut cum reprehenſione veniam ſimul mereri poſſit: ita civitati glorioſum eſt, ſi, cum tot ac tanta poſſit oſtendere, non iis tantum, quae ſpectantur, ſed & habitis de ſe orationibus nitatur. Non enim nova haec urbs foelicitate fruitur, verum a majoribus accepta, ſibique ipſa colonia eſt ac metropolis, cum ab antiqua ſit tertia. Sicut enim ſtatuae & ſermones accurati ſecunda demum tertiaque manu abſolvuntur; ſic oportebat urbem eam, quae tertio extructa eſſet, perfectam habere pulcritudinem: jamque eadem & antiquiſſima fuit, & noviſſima, poſtquam ſeipſam, velut avis ſacra, reparavit. Ac prima quidem urbs in Sipylo extruitur, ubi & deorum thoros, & Corybantum circum Jovis matrem choros aiunt extitiſſe. Adeo autem diis fuit initio grata, ut ii ſimul cum heroibus certatim in eam dona contulerint, paſſim epulantes, quemadmodum narrant poetae. Atque illam quidem nunc incolunt nymphae, & poſtquam ſubiit, ut aiunt, paludem, ſub mari jacet. Altera vero poſt hanc ſub Sipylo habitabatur ad marginem ripae, medio inter antiquam & iſtam, quae nunc eſt, loco: quae hujus comparatione nunc anti-

1 In Bar. 7. duplici gaudet titulo, σμύρνης ἐγκώμιον. —— &, σμυρναικὸς πολιτικός. 2 Bar 7. δεῖξαιεν. 3 Bar. 7. ὥστε ἅμα τε ἐξελεγχθήσεται. 4 Deeſt καὶ illud in Bar. 7. 5 Ita Bar. 7. in coeteris deeſt. 6 Bar. 7. χερὶ. 7 Abeſt a Bar. 7. 8 Τοὺς — ἥρωσιν deſunt in Bar. 7. 9 Sic Bar. 7. Vulg. ὕφαλλος.

qua

πρὸς ταύτην καθεσκευάσθαι. ταῦτα δ' ἦν ὥσπερ μελέται τῆσδε τῆς οἰκίσεως ἐν ἄλλοις φαυλοτέροις πλάσμασι. τρίτῳ δέ, ὡς οἱ ποιηταὶ καλοῦσι, βήματι κινηθεῖσα ἡ πόλις, εἰς [1] ἣν τόδε κατέστη σχῆμα. ὁ δὲ λεὼς, ὁ μὲν πρεσβύτατος, αὐτόχθων αὐτῆς· 402
ἐπεὶ δὲ καὶ ἐποίκους ἔδει δέξασθαι, ἐδέξατο καὶ τούτους ἀπὸ τῶν αὐτοχθόνων ἀπὸ τῆς ἑτέρας ἠπείρου· καὶ συνεκράθη δαιμονίως τοῖς ἀντιπέρας Ἕλλησιν, οἰκιστὰς δοῦσά τε καὶ δεξαμενήν. Πελοποννησίοις μὲν [2] τὸν ἐπώνυμον δοῦσα, καὶ ὃ σεμνύεσθαι τῇ προσηγορίᾳ· Ἀθηναίοις δὲ τοὺς Ἐρεχθείδας, ὡς λόγος, ἐκ τοῦ πρὸς Ἀμαζόνας πολέμου δεξαμενήν, καὶ ὕστερον δὴ τοὺς ὑστέρους. [3] ἀπέλαυσαν δὴ τῆς μητροπόλεως ἀμφότερα, ἀδεᾶ τὴν [4] μὲν εἰς τὸ καθημέραν, τολμήματα δὲ εἰς τοὺς πολέμους κρεῖττον ἢ πολλοῖς ἐρίσαι λυσιτελῆ. ὥστε καὶ τῶν ποιητῶν ἤδη τισὶ Σμυρναῖον τρόπον [5] τὸ τοιοῦτον εἰρῆσθαι. δεῖγμα δὲ ἐν ἀρχαίοις· ᾧ καὶ τὸ ἐπόμενον ὄψει. καλοῦσι γάρ σε ἥδιστα ὥρᾳ [6] περὶ τὴν Διονυσίοις, τριήρης ἱερὰ τῷ Διονύσῳ φέρεται κύκλῳ δι' ἀγορᾶς. τὸ δ' ὅτι σύμβολον· ὡς ποτὲ Χῖοι πλεύσαντες ὅτι τὴν πόλιν, ὡς ἐρήμην αἱρήσοντες, τῶν ἀνδρῶν ἁπάντων ἐν τῷ ὄρει, [7] κἄπειτα τῶν [8] νεῶν ὀφθέντες ἐπ' αὐτῶν καταπόντων, ἃ μόνον τῆς 403
πείρας ἀπέτυχον, ἀλλὰ καὶ τὰς ναῦς προσαπώλεσαν· ἐπόπλιον δή τότε ὀρχησαμένων τῷ Διονύσῳ, καὶ τὰ Βακχεῖα ἐν τοῖς ἐκείνων σώμασι τελεσαμένων. καὶ τοῦτο μὲν ἥδυσμα ταῖς πρόξεσι τῆς πόλεως ὅτι, καὶ ὥσπερεὶ σύμβολόν τι τῶν ἄλλων ὧν ἀνάγκη παραλιπεῖν· διὸ καὶ ἐπὶ τῶν πολλῶν ἄρα θρυλλεῖται. πολλὰς δ' ἄν τις αὐτῆς ἔχοι λέγειν ἀγῶνας καὶ ἄλλας, καὶ δὴ τοὺς τελευταίους τοὺς ἐφ' ὑμῶν καὶ σοὶ ὑμῖν ἐν παντὶ τῷ παραυτίκα, πολλῆς τινος ἔργων σχολῆς διηγήσασθαι. ἀλλὰ τί δεῖ περὶ ταῦτα τρίβειν;

qua dicitur. Verum illa tanquam in vilioribus figmentis hanc hujus oppidi conſtitutionem meditabantur. Tertio denique, ut poetae dicunt, pedato mota urbs, hanc unam figuram accepit. Jam vero populus is, qui eſt antiquiſſimus, Urbi connatus eſt: poſtquam autem colonos etiam recipere voluit, hos quoque ab iis, qui in altera continente eſſent indigenae, accepit; Graeciſque oppoſitis eſt divino quodam modo commiſta, datis viciſſim & acceptis conditoribus. Nam & Peloponneſo cognominem dedit, ac nominis gloriam tribuit; & ex Athenis Erechthidas poſt geſtum cum Amazonibus bellum, ac poſtea poſteriores accepit. Duplicem vero metropolis fructum perceperunt, delicias quidem quotidianas, bellicam autem audaciam majorem, quam pleriſque conducat experiri. Quocirca & poetae quidam olim Smyrnaeum hunc morem appellarunt. Argumentum huic rei unum ſufficiet, cujus etiamnum monumentum videbis. Etenim primo vere, cum aguntur Dionyſia, ſacra Baccho triremis per forum circumfertur: quod quidem eſt hujus rei, quam dicam, ſignum. Cum aliquando Chii ad Urbem navigaſſent, quaſi vacuam invaſuri, quandoquidem cives in monte aberant: poſtquam ab illis deſcendentibus ipſi ſunt e navibus conſpecti, non a ſpe tantum omni ſunt fruſtrati, ſed & naves inſuper perdiderunt, cum hi Pyrrhicam Baccho vere ſaltaſſent, atque in illorum corporibus Dionyſia peregiſſent. Atque hoc quidem rerum eſt ab Urbe geſtarum condimentum, & aliorum, quae neceſſario relinquenda ſunt, quaſi ſpecimen: ideoque a multis celebratur. Cum vero alia quoque certamina liceat permulta narrare, tum ea, quae poſtremo vobiſcum & pro vobis ad omnem occaſionem ſuſcepit, difficulter brevi tempore exponi poſſint. Sed quid in his immoramur?

1 Illud ἣν non agnoſcit Bar. 7. 2 Pelopem. *Cant.* Vide Diod. Sic. lib. 4. pag. 274. 3 Bar. 7. ἀπέλαυσαν δέ. 4 Μὲν deeſt in Bar. 7. 5 Τὸ τοιοῦτον — ᾧ καὶ non agnoſcit Bar. 7. 6 Forte περὶ τοῖς Διονυσίοις, εἰς — 7 Καὶ τὰ τῶν Bar. 7. & ed. Flor. 8 Bar. 7. ἡμῶν.

Qua-

ὡς μὲ γὰρ ὄϛι τῶν πόλεων ἐν μυθοις ἢ διηγήσεσιν ἡ φιλοτιμία, εἰς ταῦτα εἰκὸς ἀναχωρεῖν· ἥτις δὲ εὐθὺς ὀφθεῖσα χειρῶται ϗ οὐκ ἐᾷ ζητεῖν τὰ ἀρχαῖα, τί δεῖ ταύτην σεμνύειν ἀπὸ τ παρελθόντων, ἀλλ' ὑ θεωγεῖαθαι [1] καθαπρεὶ τῆς χειρὸς ἔχοντα, μάρτυρα τ θεατὴν τ λόγων [2] ποιύμθνον; οἶμαι γὰ, εἰπὼν εἴδωλον πόλεως ἔδει φαίνεαθ κατ' 404 ὕρανὸν, ὥσπερ τ πέφθμον φασὶ τ Ἀριάδνης, ϗ ἄλλα εἴδωλα ποταμῶν τε καὶ ζώων, ὅσα θεὸς θεῶν ἐπιμήθη· τῆσδε ἂν φαίνεαθαι νικῆσαι. ὅτω μοι δοκῆ πεφυκέναι θαῦμα δεῖγμα πόλεως [3] εἶ)· ϗ ὅτε τῦ πολίτυ ποιητῦ θεθμωμένυ θεσσδείαθ, ὅτε ἄλλης τέχνης εἰς ἔπαινον. ἀλλ' αὐτη θεοξενειν τ ἔρωτα αὐτῆς πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ αὐτὴ καταναγκαζειν· ὀφθαλμὺς ὐχὶ ὦτα πείθυσα. τέταται γὰ ὑπὲρ τῆς θαλάσσης, ἄνθος ὥρας ἀφιεῖσα διηνεκές· ὥσπερ ὑ χτ' μικρὸν πολιωθεῖσα, ἀλλ' εἰσάπαξ ἀναφῦσα τῆς γῆς. ὑ θεὸς ἀνάγκην ὑθ' ἡπειγμένον ὅ μέγεθος παρεχομένη· ἀλλὰ παντα χοῦ πολλὴ ϗ θαυπλησία. ϗ ἔστιν αὐτῇ τὸ μέγεθος, χάλλυς θεσυσία. ὑθ' ἂν φάῃς [4] πόλεις εἶ) πολλὰς χτ' μικρὸν διεσπαρμένας, ἀλλὰ μίαν μὲ πολλῶν ἀντίῤῥοπον· μίαν δ' οἷν [5] ὁμόχρων καὶ σύμφωνον ἑαυτῇ, καθάπρ ἀνθρώπυ σῶμα συμβαίνοντα πᾶ ὅλω τὰ μέρη [6] παρεχομένῳ. κόσμοι δὲ οἵτε ἐν αὐτῇ ϗ οἱ θεὶ αὐτὴν, ἴσιν πολλοί τε ϗ λαμπροί· ϗ ποθεινοτέρυς ὐχὶ λελοιπότες. [7] ἀλλ' ἔστιν ἅπασα ὥσπερ δι' ἀγαλμάτων, [8] ὥσπερ οἱ κατά- 405 παυοι χιτῶνες. ἀπὸ ἑσπέρας μὲ [9] θεὸς ἕω βαδίζων, οὐ νεώ τε ϗ εἰς νεὼν ἥξεις, ϗ οὐ κολωνῦ [10] θεὸς κολωνὸν δι' ἑνὸς γενοπῦ καλλίονα ἢ χτ' τ' ὄνομα. φαίνη δὲ ὅπὶ τῆς ἀκροπόλεως, ἡ μὲ θάλαθα ὑποῤῥεῖ, τὰ δὲ θεράσεια ὑφορμᾶ· καλαμιγνυμένη δὲ ἀμφοτέρυς ἡ πόλις, ἀφ' ἡδίστων θαμάτων [11] ὀχῆ τ ψυχήν. ὅθεν ὅτιν εὑρεῖν,

Quarum enim urbium in ſermonibus aut narrationibus laus conſiſtit, eae huc merito ſpectare debent: quae vero ſpectatores primo capit intuitu, nec antiquitates ſcrutari permittit, cur eam ab iis, quae praeterierunt, celebremus, ac non potius tanquam manu prehenſa eos circumducamus, teſteſque dictorum faciamus? Si enim alicujus imago urbis in coelo deberet apparere, velut Ariadnae aiunt coronam, aliaque tum fluviorum tum animalium diis dilectorum ſimulacra: hanc equidem exiſtimo coeteris praelatum iri. Adeo videtur exemplar quoddam urbis eſſe, nec vel poeta cive, vel alia ad commendationem arte indigere; cum ipſa ſui amorem omnibus conciliet, ac per ſe cogat, oculos non aures delectans. Etenim ſuper mare extenſa eſt, perpetuum emittens pulcritudinis florem; quaſi non paulatim conſtituta ſit, verum tota ſimul e terra emerſerit. Magnitudinem vero non pro neceſſitate vel occaſione ſortita eſt; ſed ubique ampla, ſibique ſimilis conſpicitur, & magnitudinem pro incremento pulcritudinis habet: neque multas eſſe urbes dixeris diſperſas, ſed unam multis reſpondentem, eamque ſibi conformem & concordem, nec aliter, atque in humano corpore, aptas toti partes exhibentem. Jam ornamenta, quae tum in ipſa, tum circa ipſam viſuntur, aeque ſunt & multa & ſplendida, atque omnium maxime exoptanda. Quinimo tota, ſicut veſtes variae, quaſi e ſignis conſtat. Si quidem ab occaſu ad ortum proceſſeris, e templo in templum venies, & a colle ad collem per vicos pulcerrimos. Quod ſi in arce conſiſtas, tum & mare ſubterfluit, & ſuburbia appellunt, & utriſque Urbs permiſta, tribus jucundiſſimis ſpectaculis animum perfundit: nec habet quis,

1 Bar. 7. καθάπρ οἱ — ἔχοντες. 2 Bar. 7. ποιύμθνοι. 3 Εἶναι illud deeſt in Bar. 7. 4 Bar. 7. εἶναι πόλεις πολλὰς χτ' μικρὰ — 5 Bar. 7. ὁμόχρων. 6 Bar. 7. παρεχομθνη. 7 Ἀλλ' ἔστιν — χιτῶνες deſunt in Bar. 7. 8 Abeſſe videtur ἢ particula ante illud ὥσπερ. 9 P. Steph. θεὰ. 10 Bar. 7. π θεὸς. 11 Forte ἴσχει, *detinet.*

ubi

ὥ πς [1] ἐρείσῃ τ ὀφθαλμόν· ἕλκῃ γὰ [2] ἐφ' ἑαυτὰ ἕκαστον ὥσπερ σὺ ὅρμῳ ποικίλῳ. κατόν-
τα δὲ ἀπὸ τ ἀκροπόλεως τὰ ἑῶα ὑποδέχεται, ναῶν τε ὁ κάλλιστος αὖθις τ εἰληχείας
[3] θεῶν τ πόλιν. ἡ τὰ ὑπὲ τούτοις, ἔργον ἡ πρεσβύτη μνησθῆναι κοσμίως. πάντα γὰ ἤδη
μέχει τῆς παλαιότητος καὶ λαμπρότητος γυμνασίοις, ἀγοραῖς, θεάτροις, βελβόλοις, λιμέσι,
κάλλεσιν αὐθφυέσι ἡ χειροποιήτοις, ἀμιλλωμένοις. ἀργὸν δὲ οὐδὲν ὅτι θεάματος οὐδὲ
χρείας. λουτρὰ μέν γε τοσαῦτα, ὥστε ἀπορήσας ἂν οὗ λούσῃ. δρόμοι δὲ ἁπάσης ἰδέας·
οἱ μὲ σὺ βάθη τῆς πόλεως, οἷσ' ὑπὲ τέρμασιν, ἄλλος ἄλλον κωλύων τὸν [4] κράτιστον εἶ).
κρίσεις δὲ ἡ πηγαί, κατ' οἰκίας τε ἡ πλείους ἢ κατ' οἰκίαν· ἡ γενωποὶ ἀντ' ἀγορῶν, καὶ 406
γενωποὶ [5] τέτταρα ῥίζοντες ἀλλήλους εἰς ὑποδοχὴν ὧ ἡλίῳ, μικρῷ δέω λέγειν, ὃ πρόσθεν
ἠριθμήμην, πολλὰς πόλεις ποιοῦντες τῇ περιγραφῇ, μίμημα τ πάσης ἐκείνην. αὖραι δὲ
[6] ἠῳαί τε ἡ δειλαί, λιγυρώτεραι τ ᾠδὰ ποιηταῖς ἀηδόνων καὶ τεττίγων· ἀλλαὶ δ' ἄλ-
λων [7] ἀφέπουσαι τόπων, ἅπας τ πόλιν ἀντὶ ἄλσους καθιζᾶσι. ποίας γραφῆς ἢ πλάσμα-
τος ἂ βελτίω ταῦτα μιμήσαιλ'; αἰεὶ δὲ ὥσπερ εἰς πομπὴν ἐνιαύσιον κεκοσμημένη, ταῖς
τε ἰδίαις καὶ ταῖς δημοσίαις κατασκευαῖς ἀραίζεται, σκηνῆς Μηδικῆς θέαμα ἀφεώτερον.
θυμηδίαι δὲ αὐτῇ ὅποτε λείπουσι· ὅθ' ὅσαι Μοῦσαι πόλεις ἀνθρώπων ἐπέρχον), οὐδε-
μία ὑξοικῇ. πολλὴ μὲ γὰ ἡ ἐγχώριος· πολλὴ δὲ ἡ ἔπιλες· φαίης ἂν [8] ἑσίαν εἶ) τ ἠπείρου,
[9] παιδείας εἵνεκα. θεάτρων τε ἁπάντων κατά τε ἀγῶνας ἡ τὰς ἄλλας ὑποδείξεις, ἀμύ-
θητος ἡ ἀφθονία. πρὸς δὲ τούτοις, χειρῶν ἔργα παντοῖα ἡ φορὰ γῆς ἡ θαλάττης ἐφάμιλ-
λος. συνελόντι δ' εἰπεῖν, ἑκατέρῳ ᾧ ἔθνῃ, μία δὴ πόλις αὕτη μεταξὺ τάττει, ὅσοι τὸ ὑπὲ ῥᾳ- 407
ᾳθύμως τ βίον ἀσμένοις προείλοντο, ἡ ὅσοι φιλοσοφεῖν ἀδήλως ἀξιοῦσιν. ἀνυπάλυς γὰ τ πό-

ubi oculum figat, quem ad ſe ſingulâ, tanquam in vario monili, attrahunt. Cum ab arce deſcenderis, ortui expoſita loca te excipient, ac primum templum pulcerrimum praeſidis deae. Quae autem deinde ſequuntur, ne ſenex quidem poſſet memorare commode. Nam omnia deinceps ad littus uſque, gymnaſiis, foris, theatris, moenibus, portubus, aliiſque ornamentis tum arte tum natura factis certatim reſplendent: nec quicquam vel ſpectaculo vel uſu caret. Ac lavacra quidem tot ſunt, ut pene dubites, ubi lavare velis: curricula vero omnis generis, partim in urbe media, partim in finibus, eaque inter ſe praeſtantia. Fontes deinde tot ſunt, quot aedes, ac plures etiam: tum vici pro foris, iique quadrifariam ſe invicem ad recipiendum Solem ſecantes, atque adeo, quod mox negabam, multas propemodum urbes, ac ſingulas imaginem totius deſcribentes. Aurae vero tum vernae tum aeſtivae etiam luſciniarum ac cicadarum poeticarum dulcedinem ſuperant: aliaeque alia peragrantes loca, nemoris inſtar urbem totam reddunt. Quaenam vel pictura vel ſculptura poſſit haec exprimere? Quin perpetuo tanquam in ſolennem exornata pompam, & privato renidet & publico apparatu, Perſico elegantius tentorio ſpectaculum. Animi praeterea voluptates nunquam hic deficiunt; nec Muſarum ulla, quaecunque civitates hominum frequentant, caremus. Nam & indigenae ſunt, & advenae multae: adeo ut diſciplinarum quidem ratione larem hunc regionis facile dixeris. Theatra vero varia, tum ad certamina tum ad alias oſtentationes comparata, magno ſunt numero: ad haec opificia omnis generis, mariſque ac terrae proventus aequalis. Denique utrique hominum generi ſola haec urbs eſt commodiſſima, ſive qui in otio ſtatuunt degere, ſive qui tacite philoſophari volunt. Aptas enim labori-

1 Bar. 7. ἐρείσῃ. 2 Bar. 7. ἐφ' ἑαυτό. 3 Ita *Cant* & Bar. 7. Vulg. θεόν. 4 Bar. 7. κράλιστον. 5 Bar. 7. τετραχίζοντες. 6 Bar. 7. καὶ ἠῳαί — 7 Bar. 7. ἀφίπτασι τόπων. 8 Bar. 7. παιδιᾶς ἕνεκα θεατρῶν τε παντων. — 9 Stirpem & originem. *Cant.*

bus

νων, τὰς ἀναπαύσεις ἔχουσιν, ὥστε ἡ κάμνησιν. ὁ δὲ δὴ περὶ θυρῶν κόσμος, ἀντὶ Απόλλωνος ἀγυιέως [1] προπύλαιος τῇ πόλει, Μέλης ὁ ἐπώνυμος διωρυχὴν νυμφῶν ἐκ πηγῶν εἰς θάλατταν [2] ποιεῖ αὐτάς τε εἰς λυτρὸν [3] ῥυτόν, καὶ Νηρηΐδας περὶ Νηρέως δέξασθαι δι' ὀλίγου. ῥεῖ δὲ ὁ Μέλης ὁμοίως, ἔκτε ἄντρων καὶ οἴκων καὶ δένδρων· καὶ μέσου δὲ ῥεύματος ἀνίσχων· καὶ περὶῶν μέχρι θαλάττης. καὶ αὐτοῦ τὸ μὲν κατὰ τὰς ἄνω πηγάς, κύκλος τέ ἐστι καὶ ὅρμῳ μάλιστ' ἂν ἀπεικάσαις· τὰ δὲ ἑξῆς [4] Εὐρίπῳ. περὶ δὲ τὰς ἐκβολάς, βέβρυχε μὲν ἦκιστα· ὁ δὲ, ὃ ῥόθιον ὀπιλεαίνων, ἀφοπτὶ καταμίγνυται, ὀπίσσαν [5] ἐξ ἀνέμων τε θάλατταν αἰωρῶν· ἀπιόσῃ δὲ ἑπόμενος, νῶτον ἐκ οὐδαμοῦ ἑκατέρου δεικνύς· ὥστε οὐκ ἂν γνοίης ὅπου συνέβαλον. καὶ μὴν ὅπου γε ἰχθύων πάντη πλήρης, καὶ τούτων πηδώντων τε καὶ συσσίτων τοῖς σκηνοῦσιν ὀπὶ τὰς ὄχθας, καὶ οὐκ ὀπὶ ξηρὰ ἀλλ' [6] ὑπὸ δὲ αὐλὰ ἐν χώρᾳ ὀρ-
408 χουμένων· καὶ [7] προιόντων εἰς τὰς συμπόσεις, ταῦτα μὲν καὶ οἱ παῖδες [8] ἐξηγοῦντο, καὶ ἰδεῖν πᾶσιν ἔξεστιν. αἱ δὲ δὴ καλλίστας τὰ ποταμοῦ γοναὶ καὶ ὀπὶ πάσας [9] φέρουσαι πόλεις, Ομηρος ὁ κοινὸς τοῖς Ελλησι τροφεὺς καὶ φίλος, ἐκ πατέρων τε καὶ ἐκ παιδὸς ἐκάστῳ. διὸ καὶ δικαίως ἄν μοι δοκοῦσιν ἅπαντες εἰς τὰς πηγὰς ὥσπερ [10] ἐκεῖνος ἔφη δεῖν Σπερχειοῦ, δεῖν Μέλητος ἀπάρχεσθαι τὸν λόγων, ὥσπερ βοστρύχων, ᾄδοντας Ομήρῳ χάριν τοῦ ποταμοῦ. [11] διαβάντι δὲ τὸν Μέλητα, ἀπαντᾷ χῶρος, Ποσειδῶνος (ὡς ἐμοὶ δοκεῖν) δῶρον, τῇ πόλει παραπλήσιόν τι, καὶ ἂν παραπλήσιον ᾧ περὶ Θετταλίαν λεγομένῳ. ἐκεῖ μὲν γὰρ τὰ ὄρη διασήσας, Θεσσαλίαν ἐποίησε γῆν ἄπεδον· ἐκ λίμνης ἐξιεὶς κατὰ ῥεῦμα τὸν Πηνειόν. ἐνταῦθα δὲ, ἐπανήγαγε πρὸς θάλατταν [12] ἀπὸ τῶν ὀρῶν· ἀντίστροφον τοῦ μὲν τοῦ ἠπείρου κόσμον, τῷ παρὰ τὸ θαλάττης ἁρμόττων τῇ πόλει· καὶ μὴν ἰλυός γε οὐ παρελίπετο, οὐδ' ὅσον ἔπηξε δὲ ἔδαφος· ἀλλ'

bus recreationes habent, ita ut fatigari non poſſint. Jam qui pro foribus eſt ornatus civitatis, inſtar Compitalitii Apollinis, Meles cognominis, nymphas e finibus per ſpecum deducit in mare, ut illae cum lavacrum habeant perenne, tum a Nereo Nereides modico recipiant intervallo. Pariter autem ex antris, aedibus, arboribus, atque etiam ex medio flumine Meles exilit, & ad mare progreditur. Ac ſuperiores quidem ejus fontes circulari ſunt figura, & monili valde ſimiles, quemadmodum ſequentia Euripo. Ad oſtia vero minimum ſtrepit, ac mitigata fluxione leniter miſcetur; & occurrente quidem ex ventis mari elevato, diſcedenti vero comes, utriuſque monſtrat aquae ſuperficiem, ut difficilis ſit concurſus animadverſio. Quinimo piſcium abundantiam, qui quidem cicures ſint, & in ripa cum hominibus epulentur, & ad tibiam ſaltent, atque inſultent convivis: cum vel pueri narrare poſſunt, tum omnibus videre licet. Pulcriores autem fluvii partus, & cum omnibus urbibus communes, in Homero, communi Graecorum nutritio & amico, tam a patribus, quam a puero, cuique jure ponuntur. Quocirca merito ſinguli ad Meletis, ut apud illum Sperchii, fontes orationum tanquam crinium primitias obtulerint, & Homeri cauſa fluvium celebrent. Melete trajecto, campus occurrit, Neptuni (ut videtur) donum, urbi ſimile, & campo diſſimile Theſſalico. Nam ut illic diductis montibus, planam reddidit Theſſaliam, emiſſo ex palude Peneo: ita hic de montibus mare reduxit, reſpondentem terreno marinum ornatum Urbi concilians: nec vero limum reliquit, aut ſolum duntaxat fixit; ſed ſive

1 Sic Bar. 7. Vulg. προπύλεως. Vid. Spanh. Epiſt. 2. ad Beger. fol. a 3. 2 Abeſt ab ed. Flor. & Bar. 7. 3 Forte πρὸς ῥοῦν. 4 Ita Bar. 7. Vulg. Εὐρύπῳ. 5 Bar. 7. μὲν ἐξ — 6 Bar. 7. ἐπὶ δὲ αὐλᾶς. 7 Lege παροιμίας. 8 Bar. 7. ἐξηγοῦνται. 9 Φέρουσι Bar. 7. 10 Homerus, de Achille loquens, Iliad. ψ'. *Cant.* 11 Peperam hunc locum verterat Canterus, *Melete trajecto, Neptuni campus occurrit; quod eſt urbis donum, ſimile, meo judicio, ac diſſimile Theſſalico.* 12 Bar. 7. ἀπὸ τῶν ὀρέων καὶ τῶν ὀσμῶν.

Ruhnk. in Tim. 23

ὀρύξαντι μέν ἐστι σημεῖα τ ἀρχαίας φύσεως· ϗ βλέψαντί γε εἰς τὰ κύκλῳ τοῦ ἐχονται, εἰς ἃ πόλε ἀπηρείδετο ἡ θάλαττα· διεξελαύνοντι δὲ ὀψὲ ὥραις ϗ χρήναις τὸ [1] ἀλίπεδον, ϗ ταῦτά γε ὀψὲ πέλᾳ· ϗ τοῦ ἐλθόντι μικρόν, ἡ πόλις αὖθις [2] ὥσπερ ὁδὸν πέμπουσα ἀναφαίνε), 409
ϗ γίγνεται δι' ἐλάττονος ἐνζώθα ἤδη ἀριθμητὰ ϗ μετρητὰ [3] κάλλη αὐτῆς. [4] καὶ ὑδεὶς οὕτως ἐπείγε) ὅστις ὁρᾷ [5] τῷ τοῦτο τ ὁδὸν, ϗ ὑ μεταβάλλᾳ ὃ ᾠημα· τὰ μὲν κατ' ὀφθαλμὸν, δεξιὰ ποιούμενο· τὰ δὲ ἀριστερὰ, τοῦ τ ὄψεως. ἡ γὰ πόλις, ἕλκᾳ πρὸς [6] ἑαυτόν, ὥσπερ ἡ μαγνῆτις λίθος τὰ σιδήρια· ϗ δι' ἀνάγκης ἐθελουσίαν χειροῦται. πέπονθε δὲ ζωτὸν [7] ἥτε πόλις πρὸς τὰ ἔξω, ϗ τὰ ἔξω πρὸς τ πόλιν. [8] ὅτε γὰ ἐκ ὅ ἄστεος τὰ περάσεια ὁρῶντι κόσμος, εἴτέ τις ἔξωθεν περσορᾷ τ πόλιν, ἀεὶ ὅ ἴσον δεῖ ὃ μὴ ἰκανῶς ἔχειν. μόνῃ δὲ ζαύτῃ πόλεων εἰς ζημίαν ἡ δόξα καθίζα). ὑδεὶς γὰ ἂν ἔξω περὶ αὐτῆς ἀκόων ἐφίκοιτο ὥστε ἅπαν συλλαβεῖν. δοκᾷ δ' ἄν μοι τις ϗ [9] δόγμα [10] περὶ αὐτῶν ποιήσαλ), ὥσπερ τ ὑπὸ τ ἐχίδνης φασὶ πληγέντα, μὴ ἐθέλειν ἑτέρῳ λέξειν, ἀλλ' ἢ ὅστις πεπείρα). ὕπω καὶ [11] περὶ τ τ πόλεως [12] καλῶν, ἰδόντι μόνῳ κοινῶλ), ἢ μέλλοντί γε αὐτίκα· εἰς ἑτέρους δὲ, ὑκ ἂν ῥᾳδίως τοὺς λόγους ἐκφέρειν ὥσπερ εἰς βεβήλους ἱερά· ὥσπερ οἱ ὑπ' ἔρωτος κατεχόμενοι, 410
πρὸς τοὺς κομιδῆ παῖδας ὑκ ἐθέλουσι διηγεῖαλ). τοσόνδε μὲν γὰ ἴσως ϗ ποιητὴς ἂν εἴποι καὶ ψυχαγωγήσειεν, ὡς ὁ μὲν λιμὴν ἐν ὀμφαλῷ τ πόλεως· ὃ δὲ πέλαγος ἐν ὀφθαλμῷ, τοῖς ἐπὶ θάτερα ἑκάτοις ὑκ ἤπιον σύνοπτον ἢ τοῖς περσοικοῦσι· ϗ ἡ μὲν ἀκρόπολις, διὰ πάσης ἀνέχᾳ τ πόλιν· ἡ δὲ θάλαττα πλαλείνει καθάπ βάσις, τοσοῦτον γὲ Μέλητος πρὸς ἕω πλαλάτλουσα, ὅσον εἰς καμπὴν παρεξελθεῖν, [13] ϗ ἄλλα ἐν μέρᾳ κοσμοίη τις ἄν· ἡ ᾗ ἐπὶ πᾶσι χάρις ὥσπερ

fodias, veteris apparent naturae veſtigia, ſive in ambitum circumſpicias, in quem olim incubuit mare, ſive etiam per fontes progrediaris, littoralis ager, idque in fine. Poſtquam paulum proceſſeris, rurſus Urbs quaſi deducens apparet, meliuſque jam hic ejus ornamenta ſub numerum ac menſuram cadunt: nec quiſquam adeo feſtinat, & ulterius viam ſpectat, quin habitu mutato, ea quae ante oculos ſunt, ad dextram collocet, quae autem ad ſiniſtram, ante oculos. Trahit enim nos ad ſe Urbs, velut ferrum Magnes lapis, ac voluntaria neceſſitate capit. Eodem autem modo ſe habet Urbs ad exteriora, quo haec ad ipſam. Nam ſive quis ex urbe ſpectet ſuburbia, ſive ex his illam, aeque nunquam ſatiari poteſt. Atque huic ſane urbi ſoli damnoſa fit gloria, cum nemo, qui de ipſa narrantem quempiam audiat, totam poſſit aſſequi. Nec immerito decretum videatur fieri poſſe, ut quemadmodum eos aiunt, qui ſunt a vipera morſi, nemini, niſi qui ſit idem expertus, indicare velle: ita nec Urbis pulcritudinem cum quoquam quis communicet, praeterquam qui eam viderit, aut mox viſurus ſit: apud alios vero tanquam profanos, non temere efferat, velut ii, qui amori dant operam, pueris aegre quicquam exponunt. Ac poeta quidem aliquis hoc fortaſſe delectationis cauſa diceret, portum quidem umbilicum Urbis occupaſſe, mare autem oculum, non minus iis, qui fines utrinque incolunt, quam accolis conſpicuum: tum arcem quidem undique ex Urbe eminere, mare autem quaſi baſim triangulum ſubtendere, hactenus a Melete ad ortum diſcedens, quatenus flexui ſufficiat; & alia quidem per partes illuſtraret. Gratiam vero per omnia more Iri-

1 Bar. 7. ἀλήπιδον. 2 Deeſt ὥσπερ in Bar. 7. 3 Bar. 7. πὰ κάλλη. 4 Non agnoſcit Bar. 7. 5 Bar. 7. τό. 6 Bar. 7. αὐτῶ. 7 Bar. 7. ἡ. 8 Ita hunc locum lege & verte, εἴτε γὰ ὁκ ὅ ἄστεος ὅ περασείε ὁρώη τις κόσμους, εἴτε τις ἔξωθεν περσορώη τὴν πόλιν, αἰεὶ ὅ ἴσε δεῖται μὴ ἱκανῶς ἔχειν. *Sive enim ex urbe aliquis ſuburbiorum ornamenta ſpectet, ſive urbem extra proſpiciat, ſemper aequaliter a ſatietate diſtat.* 9 Vide annon legendum forte ſit δεῖγμα. 10 Bar. 7. παρ'. 11 Bar. 7. τ περὶ τ. 12 Bar. 7. καλῶν ἐόντων. 13 Ita ex Bar. 7. hunc locum reſtituimus; ἀλλὰ ταῦτα μὲ legendum conjecit *Canterus*. Vulg. ἀλλὰ abſque ἐ particula conjunctiva.

dis,

ἶεις πταμένη, καὶ τὴν πόλιν ὥσπερ λύραν ἁρμοσαμένη σύμφωνον αὐτῇ τε καὶ τοῖς ἔξω κόσμοις· καὶ ἡ ἀφὴ πάντων ὥσπερ [1] τῶ [2] πρὸ Ὁμήρῳ χαλκοῦ μέχρις οὐρανοῦ διήκουσα αὐγὴν· τῷ ταῦτα ἐφικτὰ διηγήσασθαι. οὐχ ὅτως ὅτε [3] ὁ Μέλης καλλίπαις ὅτέ τις εἰς λόγους εὐτυχής. καὶ μὴν μόνη μὲν πόλεων ἰσοτελίας, οὐκ ἀκοῆς δεῖται· μόνη δὲ οὐχ ἰσοτελίας μᾶλλον, ἢ διαύτης συνεχοῦς καὶ ὁμιλίας, ὅστις αὐτὴν μέλλει καλῶς θεάσεσθαι, καὶ
411 τὰς μαθὰς τῶν ἐπαίνων αὐτόθεν κομεῖσθαι. ἐγὼ δὲ τοσοῦτον ἔτι προσθήσω τῇ θεοδώρῳ· τῶ μὲν γὰρ μυχοῦ τῶ κόλπω, μικρῷ π [4] προσθεν ἐμνήσθην, ὑπὲρ δὲ τῶ παντὸς, βραχὺ δ' λοιπόν. ἔστι γὰρ ἀκριβῶς κατ' ἐπωνυμίαν τῆς πόλεως, [5] καὶ οὐχ ἑτέρα πρέπων. [6] πραότητι μὲν γὰρ καὶ χρείᾳ καὶ κάλλει καὶ σχήματι, κόλπος ὄντι· [7] δυνάμει δὲ, θάλαττα [8] ἀξώπιος· ἑνὸς δ' ἔχων κόλπου προσωνυμίαν, εἰς πολλοὺς κόλπους ἀνελίττει), καθάπερ οἱ πίνακες οἱ πυκτοί· ἄλλαι γὰρ ἄλλοις ἄκραι σχηματίζουσι· λιμένες δὲ καὶ ἀναπαύσεις μυρίαι. φαίης ἂν αὐτὸν ἐοικέναι ταῖς πολυχρύσοις φιάλαις, οὕπως αἰεὶ δι' ὀλίγης χερρονήσου τοὺς ὅρμους ἔχει, πρὸς πλοῖς ἡμερῶν οὐκ ὀλίγων, εἴπις κατὰ ὅρμον ὁρμίζοιτο. κἀμοὶ τὸν λόγον οἰκαμοῖ [9] ὥρα ὁρμίζειν· πρὸς γὰρ τὸν δήμου τί δεῖ λέγειν; αὐτὸς γὰρ κρινεῖς· καὶ ἔτι βελτίω ποιήσεις ἐξηρυθμισμένος πρὸς τὸ κάλλιστον. νυνὶ μὲν οὖν οἶδ' ὅτι καὶ σοὶ καὶ τῶν παρόντων πολλοῖς μετρίως δοκῶ διειλέχθαι· αὐτίκα δὲ [10] ἐξελεγχθήσεται πάντα ταῦτα ἁπλώματα. καὶμοι κέρδος ἁπλᾶ τὰ τοιαῦτα.

dis extenſam, quaeque Urbem inſtar lyrae tum ſibi tum externis ornamenris conſonam reddit; & perpetuum inſtar aeris Homerici ad coelum uſque pertingentem ſplendorem, quiſnam verbis conſequi poſſit? non ita nec Meles praeclaros habet liberos, nec eloquentia quiſquam valet. Quinimo ſola inter omnes urbes ſpectatorem, non auditorem poſtulat: nec tam ſpectatorem, quam convictorem perpetuum, ſi quis ipſam probe perſpicere velit, laudumque mercedem indidem reportare. Ego vero hoc tantum addam: nam cum de ſpecu ſinus paulo ante mentionem aliquam fecerim, de toto parum reſtat. Exacte enim Urbis nomini reſpondet, nec alteri convenit. Etenim ſi tranquillitatem, uſum, pulcritudinem, & figuram ſpectes, ſinus eſt: ſin vim atque effectum, mare externum. Cum autem unius nomen ſinus obtineat, in multos tamen ſinus quemadmodum tabulae convolutae explicatur, aliis alios figurantibus promontoriis. Jam portus ac ſtationes infinitas habet, multifidis phialis ſimilis; adeo per exiguam peninſulam ubique portus habet, non paucorum dierum itinere, ſi quis ad ſingulos appellat. Ac mihi quidem huc orationem tempus eſt appellere; nam de populo quid attinet dicere, cum ſis ipſe judicaturus, &, ſi recte facere voles, expoſiturus pulcerrime. Nunc quidem igitur tibi credo atque aliis multis mediocriter dixiſſe me videri; verum iſta mox omnia minora deprehendentur: quales quidem offenſiones in lucro ponam.

1 Bar. 7. τό. 2 Alludit ad verſum Homeri 457. Illiad β'. — χαλκοῦ θ' ἁπανσίοιο Αἴγλη πεμφαυοῦσα δι' αἰθέρος οὐρανὸν ἷκε. *Cant.* 3 Bar. 7. ὁ Μέλης δ' ὁ καλλίπαις. Lege autem ὁ Μέλητος καλοῦ πῶς Confer. pag. 476. in marg. 4 Bar. 7. πρόσθεν. 5 Deeſt in Bar. 7. 6 Bar. 7. πρόσημα. 7 Bar. 7. δύσῃ. 8 Legendum forte ἐξοχος. 9 Bar. 7. ἤδη ὥρα. 10 Bar. 7. ἐξελιχθήσεται.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΕΝ ΚΥΖΙΚΩ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΑΟΥ. 412

In feriis dedicationis templi habita eſt, jubente in ſomniis Aeſculapio. Vide initium quinti Sacrorum ſermonum.

ΑΠΑΣΙ μὲν ὡς ἐγὼ νομίζω ϖεφάσεις ἱκαναὶ τῦ λέγειν ὡς ἐν τῷ παρόντι· ἥτε γὰρ πόλις ἀξία ϖασδῆς, εἰ δή τις ἄλλη τῶν Ελληνίδων, τότε ἔργον ἐφ' ᾧ τὴν ἱερομηνίαν ποιεῖτε μέγιϛον τῶν εἰς ὄψιν ἐλθόντων ἀνθρώποις, οἵτε χαμηλὸν τῶν πώποτε ἄειϛοι καὶ τελεώταϛοι· ἐμοὶ δὲ καὶ μάλιϛα ἐναργὴς ἡ ϖεφασις, καὶ τὸ σωνηθείας τῦ βίῳ ἥμετερον. ὁ γὰρ Ασκληπιὸς κελεύει λέγειν· ὥϛ' ὅτ' ἀσθένειαν σώμαϛος οἷόν τε ὑϖολογίσασθαι ϖρός γε αὐτὸν τὸν σωτῆρα, ὅτε τὸ ὑϖοθέσεως ὂ μέγεθος καταδεῖσαι μὴ ῥᾴδιον ἢ τυχεῖν· ἀλλ' ὥσϖερ ἔφη Πίνδαρος, θεῦ δείξαντος ἀρχὴν, οὐδὲν δὴ ὂ κωλύον· ἄλλως τε καὶ νῦν ϖεῖ- 413
ϖον αὐτῷ ϖειρώμεθα, ἀλλ' ὲν ϖολλοῖς τε καὶ μεγάλοις, καὶ ϖρόσθεν ἔγνωμεν ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν οὐχ ἑτέρων ὁϖόσον ὂν τὸ ῥᾳϑώνης αὖϖ[2] ϖερίεϖι, καὶ τοῖς καθάϖαξ ἀϖόροις εἶναι δοκοῦσι, καὶ μὴ ὅτι τοῖς χαλεϖοῖς μὲν ἀϖογνῶναι δ' οὐκ ἀναγκαίως ἔχουσιν. ἔγωγ' οὖν ϖερὶ τοσοῦτον ἥκω τῦ ϖιϛεύειν ἑτέρῳ[3] μελήσειν, ὥϛ' οὐκ οἶδ' ὅν τινα τρόϖον ἀϖοχειδιάζω, ϖλὴν ὅσον οὐκ ἀϖὸ γόμαλθος ϖαντελῶς, ἀλλὰ χράφων[4] ἔϖι. ὅτε γὰρ ϖρόσθεν ἔγνων ὅ, τι χρὴ λέγειν, ϖρὶν ἔδει λέγειν ἤδη, ὅ, τε ϖροτάξας μείζων ἁϖάσης ἔμοιγε ϖδαιϛκευῆς. ἡγοῦμαι δὲ καὶ τὸν αὐτὸν τρόϖον ϖερὶ τῶν ϖραγμάτων τῶν μεγάλων ἔχειν καὶ τῶν ϖελαγῶν, τὰ μὲν γὰρ, ὅσῳ μείζω, τοσούτῳ[5] ϖλείῳ ϖαρέχει τὸν φόβον· τὰ δ' ἔϛιν ὅϖη καὶ βοηθᾷ, ἔϛι γὰρ ὥσϖερ ὅρμῳ λαβέϖθαι[6] ϖανταχόθεν, ὥϛ' εἰ μὴ ϖανταϖάϖαϛι τὶς εἴη δυϛυχὴς, τόγε τῦ ϖαντὸς

PANEGYRICA CYZICENA ORATIO.

CUM omnibus, ut exiſtimo, abunde ſuppetit hoc tempore dicendi occaſio, cum & Urbs, ſi qua Graecarum alia, ſtudio digna ſit, & res ea, propter quam has ferias inſtituitis, maxima omnium quae unquam inter homines viſae ſunt, ac tempora longe optima atque praeſtantiſſima: tum mihi vel maxime, eaque cum vitae noſtrae conſuetudine conjuncta. Aeſculapius enim cum dicere me jubeat, jam nec imbecillitatem corporis apud ipſum ſervatorem licet cauſari, nec argumenti magnitudinem, tanquam viribus majorem, pertimeſcere: ſed, ut ait Pindarus, Deo monſtrante viam, nihil erit quod nos impediat: alioquin etiam non primum nunc ejus vires experimur, verum & ante ex multis rebus magniſque, ac noſtris quidem, non alienis cognovimus, quanta ſit ejus facilitas erga eos etiam qui prorſus inepti videntur, nec illos tantum, qui quamvis valde laborent, deſperandi tamen neceſſitate carent. Quapropter equidem adeo confido fore ut alteri res haec curae ſit, ut ſubito dicam quodam modo, niſi quod etiamnum ſcribo, nec omnino memoriter pronuncio. Nam nec antea cognovi, dicendum mihi eſſe, quam cum dicendum jam eſſet, & qui hoc imperavit, is omni apparatu mihi potior eſt. Exiſtimo autem non eodem modo ſe res magnas, atque maria habere: ut enim haec, quo majora ſunt, eo graviorem adferunt metum; ita illae juvant nonnunquam, cum eas undique liceat inſtar monilis, apprehendere, nec difficulter quiſpiam, niſi prorſus infelix, ne nihil egiſſe

1 Deeſt in Bar. 7. 2 Sic MSS. & ed. Flor. P. Steph. ϖεριεϖι. 3 Hyp. μθλήσειν. 4 Εϖι. Hyp. 5 MSS. ϖαρίχει ϖλείω. 6 Hyp. & Bar. 7. ϖολλαχόθεν.

vi-

δοκεῖν ἁμαρτεῖν ἀφεύξεται. πεπύσθω δέ τινα ἤδη καὶ τῶν [1] ἐν Ὑπερβορέοις οἴμαι τὸν
414 περὶ Κυζίκου χρησμὸν, καὶ τὴν [2] μάρτυρα τῆς εὐδαιμονίας τῇ πόλει· ὃς ταῖς μὲν ἄλλαις πόλεσιν ἐξηγητής ἐστι, τῇ δὲ πόλει ταύτῃ καὶ ἀρχηγέτης. τὰς μὲν γὰρ ἄλλας πόλεις ἀφ' ὧν οἰκιστῶν ᾠκίσθη ὅς ἀπέστειλεν ἑκάστοτε, ταύτης δὲ ἐκ τοῦ εὐθέος αὐτὸς γέγονεν οἰκιστής. ὥστε πῶς εὐδαίμων Κύζικος, ἀπὸ τοιαύτης [3] τῆς ἀρχῆς ἀρξαμένη, καὶ εἰς [4] τοιοῦτον ἅμα καὶ οἰκιστὴν καὶ μάρτυρα ἀναφέρουσα; γνοίη δ' ἄν τις καὶ ποθὲν [11] θεσιν εὐθὺς [5] αὐτῆς ἀποβλέψας, καὶ [11] φύσιν [11] ὅλην, ὅτι γιγνομένην αὐτῇ [11] ἐπωνυμίαν ἔθετο ὁ θεός. οὕτω καὶ τὰ ἀπὸ [11] γῆς καὶ τὰ ἀπὸ [11] θαλάττης συμβαίνει. κεῖται γὰρ [11] Ἀσίας, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ νήσου, καθήκουσα δὲ εἰς [11] ἤπειρον· ἔνθεν μὲν [11] Εὔξεινον πόντον κεκλεισμένη, ἑτέρωθεν δὲ [11] Ἑλλήσποντον, συνδεσμός τις ὢν ἀμφοῖν [11] θαλάττης ἑκατέρας· μᾶλλον δὲ ἁπάσης ἰοῦσι ἄνθρωποι πλέουσι. κατάπλοι δὲ αὐτὴν καὶ περίπλοι καὶ ἔκπλοι ναυτῶν οὐδέποτε λείπουσιν [6] ἁπάντων· ἀλλ' οἱ μὲν τὰ νῶτα κομίζοντες ὑγιᾶ [7] ἐφέντες εἰς τὸ πέλαγος ἀφ'
415 νήσων [11] πόλεως· οἵδ' εἰς αὐτὴν καταθέουσί τε καὶ ἀναθέουσι. καίτοι εἰ [11] Κορινθίων κόλιν εὐδαίμονα τοῖς ποιηταῖς ἔδοξε κεκλῆσθαι, ὅτι ἐπὶ τῷ Ἰσθμῷ κειμένη, τοὺς ἑφ' ἑκάτερα [11] Πελοποννήσου βαδίζοντας ἐποδέχεται· ἆρα γε μᾶλλον [8] τοῦτο κεκτῆται [11] προσηγορίας. [11] γὰρ θαλάττης ἐν μέσῳ κειμένη, σωλὴν πάντας ἀνθρώπους εἰς ἑαυτὸν, τούς τε ἀπὸ [11] ἑσπέρου κεκλεισμένους [9] [11] ἔξω πλανωμένους, καὶ τοὺς ἔξωθεν πρὸς τὰ ἑῷα, ὥσπερ τις ὀμφαλὸς [10] δι' μεταξὺ τόπου Γαδείρων καὶ Φάσιδος. ἔστι μὲν δὴ καὶ ἑτέραις οἴμαι νήσοις συμβεβηκὸς ἐν ἀφθόνῳ τῇ κύκλῳ θαλάττῃ κεῖσθαι· καὶ Κρήτην [11] Ὅμηρος σεμνυόμενος ἔφη κεῖσθαι μέσην
[12] ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ. ὃ δὲ τῆσδε σεμνότερον. οὐ γὰρ ἑνὸς πελάγους ὃ μέσον κατείληφε· ἔξεστι

videatur, cavere poſſit. Nunc autem Hyperboreos etiam de oraculo Cyziceno inaudiſſe credo, ac de teſte foelicitatis Urbi eventurae: qui aliis civitatibus interpres, huic etiam autor eſt. Alias enim urbes per conditores quoquo verſum dimiſſos condidit, hujus ipſe protinus fundamenta jecit. Quocirca merito felix eſt cenſenda Cyzicus, quae a tali ſit orta principio, ac ad talem conditorem ſimul atque teſtem referatur. Aptum autem a Deo cognomen illi tributum eſſe, quicunque ad ſitum ejus ac naturam totam reſpexerit, facile cognoſcet: adeo tam terrena quam marina omnia conveniunt. Jacet enim ante Aſiam, ab inſula incipiens, & in continente deſinens: ab altera parte Euxinum pontum, ab altera Helleſpontum ſibi praepoſitum habens: copula quaedam maris utriuſque, aut omnis potius, per quodcunque homines navigant. Nunquam autem ad eam, vel circum aut praeter ipſam navigare deſinunt nautae; quin alii quidem in mare per Urbis inſulas, tergis vento expoſitis ferantur, alii vero ad ipſam decurrant ac recurrant. Atque ſi Corinthum poetae beatam duxerunt vocandam, quod in Iſthmo ſita, eos, qui ad utramque Peloponneſi partem tendebant, exciperet; huic utique certum eſſe debet jus iſtius cognominis. Cum enim in medio jaceat mari, omnes eodem congregat, eos qui ab exteriori veniunt mari, ad interius, ac rurſum qui ab interiori, ad exterius deducens, quaſi umbilicus quidam ejus, qui inter Gades ac Phaſin eſt, loci. Contigit quidem & aliis inſulis, ut copioſo mari circumfluerent, ac de Creta Homerus honorifice dixit, — *medio jacet inſula ponto*: verum haec in eo longe excellit. Nec enim unius pelagi medium occupavit: nec multum

1 Ἐν deeſt in Bar. 7. 2 Apollinem. *Cant.* 3 Τῆς illud non agnoſcit Bar. 7. 4 Τοιοῦτόν τε ἅμα τὸν Bar. 7. & Hyp. 5 Αὐτῆς deeſt in Bar. 7. 6 Hyp. ἀπάντων ὅποτε λείπουσιν. — deeſt ἀπάντων in Bar. 7. 7 Ἀφέντες Bar. 7. 8 Non agnoſcunt Bar. 7. & Hyp. 9 Sic MSS. in Vulg. deeſt. 10 Τῶν Bar. 7. Hyp. 11 Odyſſ. τ'. *Cant.* 12 Ἐπὶ Bar. 7.

δ' εἰπεῖν, ὑ πολλὴν αὐτῇ μόνον εἶ) τ θαλάτταν, ἀλλὰ ὑ [1] πολλαπλῆν. ὃ μὲ πρὸς βορέαν ἄνω, πηγήν τινα ὑ ἀφορμὴν ἁπάσης τῆς [2] πλωΐμου· ὃ δ' αὖ πρὸς ἑσπέραν, πορθμὸν τ μέγιστον, καὶ χαριέστατον. μέσον δὲ μέσων τούτων ἀμφοτέρων ὑ φύσῃ ὑ τόπῳ τοῦτο ὁ [3] δὴ Προποντίδα κληθῆναι, πᾶν ὡς εἰπεῖν αὐτὴ πεπλήρωκε. ὑ ταὶ μὲ ὄκ θαλάττης, 416
τοιαῦται· ταὶ δ' αὖ πρὸς τ γῆς, ἀδελφά [4] τε τούτων καὶ ἀντίρροπα. πολλὴ μὲ γῆ πᾶσα ὑ ἄφθονος· ὑ ὡς ἄντις ἀξιώσειε κατ' ἐπωνυμίαν τ ἤπειρον εἶ) ὃ μέγεθος. πολλαὶ δὲ αἱ φύσεις, ὑ [5] πλεῖστον ἀλλήλων κεχωρισμέναι, ὑ πᾶσαι [6] νεύουσαι πρὸς ὃ βέλτιστον. ὄρη τε γὰρ οἰκοῦσθαι ἡμερώτερα τῶν πρὸ ἄλλοις πεδίων· πεδία τε ἀποχρῶντα ὑ πόλεως, ἀλλ' ἐθνῶν εἶ)· καὶ ποταμοί, ὑ λίμναι, ὑ ἕλη, ὑ νάπαι, καὶ μαχάρων δή τινες εὐθυμίαι. ὥστε εἴ τις βάλοιτο πάντα οἰκίζειν τὰς [7] περὶ αὐτὴν τόπους, πολλὰς μὲ ἂν τὰς περὶ τοὺς λίμνας γενέσθαι πόλεις· πολλὰς δ' ὅπου τοῖς ἀκταῖς τ θαλάττης· ὐκ ὀλίγας δὲ ὂν τῇ μεσογείᾳ, ὑ ταῖς πολλαῖς ἂν ὑπάρχειν ἀγνοεῖν ἀλλήλας, ὅσαι μὴ πόλεις πόλεων ἐξῆς τύχοιεν ὖσαι. ὑ ταὶ μὲν ἐκ γῆς τε ὑ θαλάττης τῇ πόλῃ τοιαῦται, ἀλλήλοις τὲ ἐφάμιλλα ὑ [8] παράδειγμασιν ὑ πολλοῖς ἐνεχόμενα. ἀλλὰ μὴν αὐτήν γε [9] τ πόλιν ὑ ὡς νῆσον προσείποις ἂν ὑ ὡς χερσόννησον, ὑ ἔπ ἐπέκεινα χερσονήσου [10] πρὸς ἤπειρον. ἀφ' ὧν ὃ μὴ κατ' αὐχένα εἶ) ἀφοβάτην, μηδὲ ἀπὸ στενῶ τινος ὡρμῆσθαι, ἀλλ' ὅπ μήκους πρατείνοι τὴν 417
ἤπειρον, καθ' ἅμφω [11] ταὶ σκέλη συνεχῆ πρὸς αὐτὴν εἶ), τό, τε τ Σκύρου πράδειγμα ὑπερβέβληκε· ὑ εἰ δή τις ἄλλη πόλις ἢ νῆσος παρὰ μικρὸν ἤπειρός ἐστι. [12] καίτοι Θουκυδίδης γε ἐπαινῶ Σικελίαν, ὅπ εἴκοσι σταδίοις ἀπέχοι τ ἠπείρου τὰ ἐλάχιστον· ἡ δὲ, τοσοῦτον ἄρα ἀπέχοι τῆς ἠπείρου, ὥσ' ὀξεῖναι καὶ λαθεῖν τὸ μὴ νῆσον εἶ), κἂν εἴπις ταὶ [13] χώματα ἀνέλοι καὶ

illi tantum, ſed & multiplex eſſe mare merito dixerimus. Nam ad Boream quidem fontem quendam habet atque originem omnis maris: ad occidentem autem fretum longiſſimum ſimul & venuſtiſſimum. Quod autem medium jacet & natura & loco, quaeque Propontis eſt dicenda, id ipſa omne, ut ita dicam, complevit. Atque haec quidem marina ſunt: quibus gemina reſpondent terrena. Ac terra quidem multa eſt & copioſa, quantaque etiam continenti ſufficiat. Multa ſunt autem genera, & plurimum a ſe diſtantia, ſingulis tamen ad optima contendentibus. Nam & montes habemus agris aliorum fertiliores, & agros, qui non oppido uni, ſed gentibus aliquot ſatis eſſe poſſint: tum fluvios, lacus, paludes, ſaltus, ac deorum quaſdam delicias. Itaque ſi quis omnia, quae circum Urbem vacant loca, vellet incolere, multas poſſet & circa paludes, & in litoribus, & in mediterraneis locis urbes extruere, quarum etiam nonnullae ſe mutuo non cognoſcerent, niſi ſi deinceps eſſent ſitae. Ac mari quidem & terra ſic ſe habet Urbs, ſecum invicem iis contendentibus, nec magna nitentibus exemplorum copia. Quin & urbem ipſam tum inſulam poſſis, tum peninſulam appellare, atque adeo juxta continentem pluſquam peninſulam. Cum enim nec ad collum tranſitum habeat, nec ab anguſtiis progrediatur, ſed in longum juxta continentem protenſa, utroque crure cum ipſa continuetur: & Scyri ſuperavit exemplum, & ſi quae alia vel urbs vel inſula propemodum continens dici queat. Ac Siciliam quidem laudat Thucydides, quod viginti minimum ſtadiis a continente diſtet: verum haec tam procul a continente abeſt, ut vel inſula videri poſſit, ac ſublatis aggeribus

1 P. Steph. πολλὰ πλοῖα. 2 Hyp. & Bar. 7. πλοίμου. 3 Ita *Cant.* Bar. 7. & Hyp. Vulg. δεῖ. 4 Ita MSS. Vulg. non agnoſcunt. 5 Hyp. & Bar. 7. πλείστων. 6 Bar. 7. νίκωσαι. 7 Illa περὶ αὐτὴν deſunt in Bar. 7. & Hyp. 8 Παραδείγματα Hyp. 9 Ita Hyp. & Bar. 7. a Vulg. abeſt. 10 Hyp. ὡς ἤπειρον. 11 Τὰ Bar. 7. 12 Init. ſexti. *Cant.* 13 Quibus olim jungebantur continenti. *Cant.*

τὰς γεφύρας, ἐξεῖναι νήξασθαι πρὸς αὐτὴν ὁκ ἔ ἠπείρου. ὅτω γὰ ἡ νῆσος [1] ἅπασα καὶ ἡ πολις ὧδὲν ἀπιστέρα τ φύσιν τ μεγίστων νήσων Κρήτης καὶ Σικελίας. κἄλλη τοίνυν δημοσίων οἰκοδομημάτων, καὶ τ ἄπαξ κατασκευὴν καὶ μέγεθος τ πόλεως, ὅτ' ἄπορος λόγων ὅτως ὑδεὶς ὥστε μὴ [2] ἂν ἔχειν ἐπαινεῖν· ὥθ' ὅτω λέγειν ἱκανὸς, ὥστε ῥᾳδίως ἂν ἐνδείξασθαι. ἐγὼ δὲ ἅπαντα τἄλλα παρεὶς, ἓν μάλιστα ἐμοὶ προσήκειν μνημονεῦσαι, τοῦτο ἐκλέξω. δοκῇ γάρ μοι κάλλιστα [3] δὴ τοῦτο συμβόλων δεικνύναι τ οἰκιστήν· καὶ ὅτι τ κρειττόνων πι-
418 νός ἐστι ποίημα· ἔοικε γάρ τις ἁπάντων τ̃ε εἶ τ θεῶν ἱερὰ, ὥσπερ ἦν καλοῦσιν ὅτως [4] ἀγοράν. ὥσπερ γὰ [5] κτ' κλήρους ἅπασι [6] τοῖς θεοῖς ἐξῃρημένην, πᾶσα δὴ μεμέλεται, καὶ αὐτὴν οἱ νεὼ διειλήφασιν, ὥσπερ ἀμιλλωμένων θεῶν πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ σωτηρίας τ πόλεως. θυσίαι δὲ καὶ [7] πομπαὶ καὶ προόδοι καὶ θεραπεῖαι θεῶν μετὰ τ̃ν καθεστηκότων θεσμῶν ὑ πρῶτον τῆς Ἀθηναίων πόλεως, τὸ μὴ τῇ συγγενείᾳ χρῆσθαι πρὸς ὃ βέλτιστον. ὑ μὴν ἥτε ἄλλη δύναμις τ̃ν ἀκόλουθος. τοσοῦτο γὰ τῇ πόλει πρόεστιν, ὥστε καὶ τ ἑτέρωθι ναῶν καὶ ἄλλων κόσμων δημοσίων εἴτις φαίη ταύτῃ τ̃ε εἶ τ χορηγόν, ὑκ ἂν αἰσχυνθείη· ὅτω λαμπρά τε ὑ κοινὰ [8] πᾶσι τὰ ὄντα [9] κέκτηνται, καὶ ὅτε Ἰταλία τ ταύτης κτημάτων ἐπιφορᾶ, ὅτε Αἴγυπτος ὅτω πόρρω, ὅτε Τυρρηνικὸν πέλαγος, ὅτε Σύρων ὑ Κιλίκων, ποιητὴς ἂν εἴποι τις, ἐντροφαί· ὅτε ἔθνος ὑδὲν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὅτε καθ' ἥπειρον ὅτ' ἐν νήσοις, ὃ μὴ πρόεστ τ πόλεως [10] ταύτης κεκόσμηται. Ἴωνας δὲ ὑ Αἰολέας ὑ τὰς πρὸ ποδῶν νήσους τε ὑ πόλεις τί τις ἂν λέ-
419 γοι. ὑ ὃ δὴ νεανικώτατον· ὥσπερ γὰ οἱ ἀγαθοὶ δρομεῖς, ἐκ πολλῆς προέμενοι ῥᾳδίως αἴρουσιν, ὅτως ἄρα ὑ [11] ὑμεῖς πᾶσιν ἀνθρώποις ὧν ἐδεήθητ προθέοντες ὑπεράντες αὐτοὶ τελευταῖοι. πρὸς αὐτογε ἥκω ὃ κλυδώνιον, πῶς ἂν εἴποιμι ὅσον βούλομαι· ἀλλὰ τοσοῦτον ἂν εἰ-

& pontibus, ad eam ex continente liceat enatare. Quo fit, ut nec urbs, nec insula maximis insulis, Creta & Sicilia, ulla re sit inferior. Jam publicorum aedificiorum decorem totamque extructionem Urbis & magnitudinem, nec tam inops verborum quisquam est, quin laudare possit, nec tam facundus, ut facile explicet. Verum ego reliquis omnibus omissis, id, cujus me maxime decet meminisse, seligam. Hoc namque signum optime mihi videtur conditorem ostendere, atque eam dei alicujus esse opus, convincere; omnibus enim diis videtur esse consecrata, quemadmodum id quod Forum vocant: ac veluti per sortes diis esset attributa, ita tota divisa conspicitur, distinguentibus eam templis, quasi pro ejus salute dii inter se contenderent. Sacrificia vero, pompae, supplicationes, & cultus deorum cum suis ritibus, non longius quam Athenarum urbs, ab optima constitutione differunt. Quid quod etiam reliqua horum similis est copia? Tantum enim Urbi suppetit, ut & aliorum templis ac ornamentis qui eam dixerit omnia suppeditare, non debeat erubescere. Etenim splendida sunt & omnibus communia, quae possidet: nec vel Italia hujus opes, vel Aegyptus tam longinqua, vel Tyrrhenum mare, vel Syrorum ac Cilicum, ut poetae dicerent, diverticula contemnunt: nec ulla, ut semel dicam, gens est, sive continentem sive insulas occupet, quae non ab Urbe sit exornata. Nam Iones quidem & Aeoles, & prope sitas insulas atque urbes quid attinet referre? Maximum est autem illud, quod quemadmodum periti cursores procul contendentes facilius assequuntur, ita vos quoque, postquam omnibus necessaria suppeditastis, ipsi postremi: atque ad ipsam quidem nunc procellam venio, nec quemadmodum pro studio dicam, reperio: veruntamen tantum di-

1 Sic MSS. Vulg. ἅπασι. 2 Bar. 7. ἀνέχειν. 3 Ita MSS. omnes. In Vulg. deest. 4 Deorum, qui locus est Athenis. *Cant.* 5 Bar. 7. κατακληρῶσα πᾶσι θεοῖς. 6 Τοις illud non agnoscit Hyp. 7 Προσφορα Hyp. 8 Πασαι Hyp. 9 Hyp. & Bar. 7. κίκτηται. 10 Sic MSS. Vulg. αὐτῆς. 11 P. Steph. ἡμεῖς.

cam,

ποιμι ὅσον εἰπὼν συγγνοίην ἐμαυτῷ. [1] πάντας γὰρ μικροῦ δέω λέγειν ὅσοι τοῖς ὁμοίοις ἐπεχείρησαν, ὡσπερεὶ παῖδας ἀπεφλιάτε, τοσοῦτον ἔργον [2] ἐγείραντες, ὅσον ἐθυμήθην μὲν [3] μανίας ἂν ἔργον εἶ ἔδοξεν, ἐκτελέσαι δὲ κρεῖττον ἢ κατὰ ἄνθρωπον. ἀπορῆσαι γὰρ [4] ἄν τις, πότερον οἱ Ζωγοὶ μετενήνεκται τῆς νήσου ὃ πλεῖστον ἢ κατὰ χώραν μένει. οἶμαι δ' ἂν ἅπαντας συμφήσαι, [5] μήτε πόλεως [6] ἂν ἄλλης εἶναι τὸ ἀνάθημα, μήτε λιθοτομίας ἑτέρας ἢ τῆς ὑμετέρας· ἃ γὰρ ἂν ἀρκέσαι πρὸς φύσιν. πρότερον μὲ γὰρ τῶν νήσων ταῖς κορυφαῖς [7] ἐπεκμάξοντο οἱ πλέοντες, Κύζικόν ἥδε, Προκόννησόν αὕτη, τὴν ἄλλων ἦν ἴδοι τις· νῦν δὲ ὁ νεὼς ἀντὶ τῶν ὀρῶν ἀρκεῖ, καὶ μόνοις ὑμῖν οὐδὲν δεῖ λαμπήρων, οὐδὲ πυρσῶν, οὐδὲ πύργων, πρὸς τὰς καλιάσσας· ἀλλ' ὁ νεὼς πλήρων ἅπαν τὸ ὁρώμενον, τήντε πόλιν καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν τῶν ἐχόντων αὐτὴν ὁμοῦ δηλοῖ· καὶ [8] τοσοῦτον ὢν καλλίων ἐστὶν ἢ μείζων. εἰ δὲ ἔτυχον πρότερον Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος, ῥᾳδίως ἄν μοι δοκοῦσιν εἰπεῖν, τὸ περὶ τὸ τεῖχος τὸ Τρωϊκὸν μυθολόγημα μεταθέντες, ὡς ἄρα Ποσειδῶν καὶ Ἀπόλλων κοινῇ φιλοτεχνήσαντες, ἀπεργάσαντο τὸ ἔργον τῇ πόλει· ὁ μὲν, τὴν πέτραν ὑποσχὼν ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάττης, καὶ ἅμα ποιήσας [9] δυνατὴν εἶναι [10] κομιδῆναι· ὁδ' ὥσπερ εἰκὸς οἰκιστὴν, βουληθεὶς τ' ἑαυτοῦ πόλιν κοσμῆσαι προσθήκῃ τηλικαύτῃ. φαίης ἂν τῶν μὲ λίθων ἕκαστον ἀντὶ νεὼ τοῦ παντὸς εἶναι· τὸν δὲ νεὼ ἀντὶ τοῦ [11] παντὸς περίβολον. τὸν δ' αὖ περίβολον τοῦ νεῶ, πόλεως ἀποχρῶντα γίγνεσθαι. εἰ δὲ βούλει τὰ τῆς ῥᾳστώνης καὶ τρυφῆς, ἀντὶ γὰρ τῶν τριωβόλων καὶ [12] τριήρων, πάρεστιν ὁρᾶν νεῶν τὸν μέγιστον· τὰ μὲν ἄλλων πολλαπλασίονα· αὐτὸν δὲ τριπλοῦν τῇ φύσει. τὰ μὲ γὰ αὖ κατάγειός ἐστι θέα· τὰ δὲ, ὑπαίθρους· μέση δὲ, νενομισμένη. δρόμοι [13] δὲ

cam, quantum mihi poſſim ipſe, cum dixero, ignoſcere. Omnes enim propemodum, quicunque ſimilia ſunt aggreſſi, tanquam pueros reddidiſtis, tanto opere excitato, quod & cogitatione complecti, inſanum, & perficere pluſquam humanum fuiſſet. Nec immerito dubitare quis poſſit, utrum huc major inſulae pars tranſlata ſit, an etiam ſedem ſuam occupet. Sed & hoc, opinor, fatebuntur omnes, nec civitatis alterius, nec lapicidinae, quam veſtrae, donarium hoc dici poſſe: quandoquidem non potuit ſufficere natura. Nam antea quidem ſolebant ex inſularum verticibus conjicere vectores, & vel Cyzicum, vel Proconneſum, vel quaſcunque aliarum viderant, deſignare: nunc autem templum eſt montium loco, atque adeo vobis ſolis nec lampadibus, nec facibus, nec turribus appellentium cauſa opus eſt; cum templum quicquid eſt aſpectabile, complexum, urbem ſimul & incolarum magnanimitatem arguat, quamvis magnum, pulcrius tamen, quam majus. Quod ſi etiamnum Homerus & Heſiodus ſupereſſent, facile credo, fabulam de moenibus Trojanis huc transferrent, ac dicerent, Neptunum pariter & Apollinem collata induſtria, opus iſtud Urbi extruxiſſe: illo quidem lapides e profundo maris praebente, atque etiam vecturae facultatem; hoc autem, ut conditore, cum urbem ſuam tanto vellet incremento exornare. Ac lapides quidem ſingulos inſtar templi totius eſſe dixeris, templum inſtar ambitus totius, ambitum autem urbi integrae ſufficere poſſe. Sin commoditatem & luxum ſpectes, pro aedibus trium contignationum ac triremibus templum maximum confideres, quod cum aliis quidem comparatum, multiplex eſt, ſecum autem natura triplum. Nam una pars ejus eſt ſubterranea, ſuperior altera, media vero, quae vulgaris eſt. Curricula vero

1 Bar. 7. πάντως. 2 Hyp. ἀγείραντες. 3 Hyp. Bar. 7. ἂν μανίας. 4 Hyp. Bar. 7. τὶς ἄν. 5 Hyp. μήποτε. 6 Bar. 7. ἄλλης ἄν. 7 Hyp. ἐπεκμήραντο. 8 Sic MSS. Vulg. τοσοῦτο καλλίων. 9 Hyp. Bar. 7. δυνατόν. 10 Hyp. κομισθῆναι. 11 Bar. 7. παρόντος περίβολος. 12 Hyp. Bar. 7. τῶν τριήρων. 13 Ita MSS. Vulg. καὶ.

tum

421 ὑπὸ γῆν τε ἡ χρεμαστοὶ δι' αὐτῆ δήκοντες κύκλῳ, ὥσπερ ἐκ ἐν θεμελίοις μέρει, ἀλλ' ἐξεπίτηδες εἰ) δρόμοι πεποιημένοι· ταῦτα μὴ δὴν ἐδὲν δεῖ λόγῳ κοσμεῖν, ἀλλ' εἰς [1] γεωμέτρας καὶ ἐπαγγέλους ἀποβλέψαι, ἡ τότων ὅσοι τέλειοι καὶ ἱκανοὶ μετρῆσαι θεάματα τοσοῦτον. ὡς ἐγὼ ἡ τοῦτο ὀρρωδῶ, μὴ [2] δὲ τούτοις πᾶσιν [3] ἢ τὴν ἀκρίβειαν ἐξευρεῖν. εἰ γάρ τις ἀποσαίη τῶν λόγων τῶν περὶ αὐτῆ τὸν νεὼ, ἱκανὸν ἡ τὰ μυχώματα καὶ τὰ ὀχήματα θαυμάσαι· ἃ θεόθεν ἐκ ὄντα κατ' ἀνθρώπους, ἐξεῦρεν ἡ χρεία τοῦ νεώ. ἄξιον δὲ καὶ τ τύχης ἕνεκα [4] ὑμῖν σωνησθῆναι. ἐπεγράψασθε μὲ γὰρ τ ἄριστον τῶν εἰς ἐκεῖνον τ χρόνον βασιλέων· ἥκει δὲ ὑμῖν τὸ ἔργον πρὸς τέλος ἐν τοῖσδε τοῖς χαιροῖς, οἱ τὰ καλῶν αὖ κάλλιστα εἰλήχασι, καὶ ὑπὲρ ὧν δικαιότατ' ἂν χαριστήριον τοσοῦτον ἐγκὸς εἴη τοῖς θεοῖς, ἐπειδήπερ ἡ ῥᾴδιον ἦν [5] μεῖζον ἐξευρεῖν. ὅτι μὲ δὴ πλείστους ἥτοι τ πρὸ αὐτῶν βασιλέων προγόνους βασιλέας παρέσχοντο, ἡ ὁποῖά τις ἡ τοῦ γένους αὐτοῖς ἀμφοτέρωθεν ἐξ ἀρχῆς κατασκευὴ, ἡ τροφὴν ἥν τινα ἐτράφησαν καὶ ἐφ' οἷς τισι, καὶ τῆς παιδείας τῆς συμ-
422 πάσης τοῦ πρέποντος μακρός τε λόγος διεξιέναι, καὶ ἁδαμῶς πληρῶσαι ῥᾴδιος· ὃ δὲ [6] τῇ παρούσῃ σωφρόνῃ μάλιστα πρέπειν ἀκοῦσαι μοι δοκῇ, ἡ αὐτῶν ἰδιάτατον ἐγκώμιον, καὶ τῶν εἰς μνήμην ἥκόντων [7] ἐν λόγῳ θαυμαστότατον, καὶ πᾶσαν τοῦ εὐγένειάν τε καὶ παιδείαν ἔχῃ συλλαβόν, καὶ οὔτ' ἰδιώτης ἁδεὶς δυνάτα σιωπᾶν· πόλις τε ἅπασα, καὶ γένη ἅπαντα ἀνθρώπων ἐκπέπληκται, περὶ τοῦτο εἰς ὅσον ἔξεστι διατείνωμεν. [8] ἥτοι γάρ εἰσιν οἱ τοῦ προοιμίου ὅτι πλεῖστον ἁράντες, καὶ διὰ τῶν μεγίστων ἔργων ὅρον δείξαντες, ὅτι τῷ ὄντι κοινὰ τὰ φίλων, ἐκ ἵππων ἀγέλης, ἐδὲ σκυλῶν, ἐδὲ πλέθρων τινῶν γῆς κοινωνήσαντες, οὐδ' ὅσον πρόσθεν μήκιστον ἔδει προελθεῖν κοινωνίαι·

tum ſub terra ſita, tum penſilia undique templum cingunt, quaſi non appendicis more, ſed conſulto in eam formam eſſent extructa: quae quidem celebrare nihil eſt opus, verum ad geometras & inſpectores referre, qui quidem ad opus tantum dimetiendum ſint idonei. Metuo enim ut vel hi omnes accuratam rei cognitionem adipiſci poſſint. Nam ſi quis templi laudes omittat, etiam machinae ac vehicula, quae cum ante non extitiſſent, templi uſus excogitavit, admirationi ſufficient. Quin etiam fortunae cauſa gratulandum vobis cenſeo. Poſtquam enim optimum omnium, quotquot hactenus fuerunt, regem aſſumpſiſtis, ad finem ſimul opus veſtrum his temporibus pervenit, in quae res inciderunt omnium pulcerrimae, ac pro quibus merito tale honorarium, ſiquidem majus invenire non erat, diis ſtatueretur. Ac de eo quidem, quod hi plurimos omnium majores habuerint reges, deque generis ipſorum prima utrinque origine, tum quomodo & ſub quibus educati ſint, deque omnigenae eruditionis excellentia, cum longum eſſet dicere, tum non facile poſſet abſolvi: quod autem in hoc conventu maxime eſt auditu dignum, & ipſorum eſt unice proprium encomium, atque omnium, quaecunque in hominum memoria verſantur, maxime mirabile, quodque omnem ſimul & nobilitatem & eruditionem complectitur, ac nec privatus quiſquam tacere poteſt, & civitas tota, cunctaque hominum genera cum ſtupore admirantur, in eo, quantum liceat, immoremur. Etenim hi proverbium iſtud longiſſime extenderunt, & maximis operibus comprobarunt, amicorum re vera communia eſſe omnia: qui non equorum armenta, nec utenſilia, nec terrae aliquot jugera, nec quouſque procedebat olim longiſſime communio, inter ſe communicarunt,

1 Hyp. Bar. 7. τὰς γεωμέτρας. 2 Sic MSS. Vulg. δ' ἐδὲ. 3 Bar. 7. ἢν. 4 Καὶ ἡμῖν Bar. 7. 5 Hyp. μείζων. 6 Hyp. & Bar. 7. τῇ τε. 7 Bar. 7. καὶ. 8 M. Antoninus & L. Verus fratres, qui primum ſimul imperarunt. *Cant.*

ἀλλ' ὅτι τοσοῦτο τ μεγαλοψυχίας ἐλθόντες, ὥστε πᾶς τ γῆν [1] καὶ τ θάλατταν τῷ λόγῳ τούτῳ καταλαβεῖν, καὶ μηδὲν ἀκοινώνητον τ ὄντων αὐτοὺς ἀφυγεῖν· ὡς ἀληθῶς καθ' [2] Ὅμηρον κοινὴν τ γῆν καταφήσαντες, τῇ μὲν προσασίᾳ μὲ αὐτῶν, τῇ δὲ χρείᾳ συμπάντων· ἃ πρόσθεν εὐξασθαι μὲν ἄξιον ὑπὲρ δικαιοσύνης, ἐλπίσαι δ' ὑδαμοῦ θεμιτόν· ἀλλ' ὁ 423
τῆς εὐδαιμονίας ὅρος ὥσπερ εὐχή τις ἐφαίνετο. στρατηγοὶ μὲ στρατηγοὺς ἤδη ἐν κινδύνοις προσείλοντο, καὶ πόλεις ἀλλήλας ὅτι χαρᾶς παρέλαβον, καὶ βασιλεῖς πρὸς βασιλέας φιλίας καὶ συμμαχίας ἐποιήσαντο, καὶ ὅτοι τῆς χρείας ὡς τὰ πολλὰ ἡττηθέντες, καὶ μέχρι τούτου κοινωνίας ἴσμεν γενομένας· βασιλεὺς δὲ ἑκών, [3] βασιλέα δὴ νῦν πρῶτον προείλετο κοινωνὸν ἑαυτῷ τῶν ὅλων, καὶ μόνος τῶν ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος, οὐκ ἀρχὴν προσλαβεῖν μᾶλλον ἐζήτησε, ἢ βασιλέα προσλαβεῖν [4] κοινωνὸν ὅτι πᾶσι τοῖς [5] ἴσοις. καὶ γάρ τοι καταθεὶς εἰς μέσον τιμὴν ἀρχήν, οὐκ [6] ἐλάττω ἐποίησε τὸ ἑαυτοῦ μέρος, ἀλλ' αὐτῷ τούτῳ μείζω τιμῇ τε αὐτοῦ καὶ τ τοῦ συναρξάντος κατέστησε. Ἀλέξανδρος μὲ [7] οὕτω ἐξέπληξε τοὺς ἀνθρώπους, ὑ δεξάμενος τ πρὸς Δαρεῖον κοινωνίαν, καὶ ἴσως καλῶς ποιῶν, ἅτε ὑ πρὸς ὁμότιμον τ Ἀσίαν μέλλων νέμεσθαι· ὅμως δ' ἔμοιγε δοκεῖ, μὴ δ' εἰ πολλῷ τις ἦν Δαρείου βελτίων, μηδ' ἂν ὅτῳ δέξασθαι σὺν ἄλλῳ τ ἄλλων ἁπάντων κρατεῖν· οἱ δὲ, τ βασιλείαν δικαιοσύνης σύμβολον τῆς τελεωτάτης ἐποιήσαντο, ὥσπερ τοῦτο χαίειν προσλαμβάνοντες τὰ τ ἀνθρώπων πρόσωπα, ἵν' εἶεν [8] ἅπασι ἀρετῆς διδάσκαλοι κοινοί. τοῦ- 424
το ὑπὲρ πᾶσαν μὲ Καυκάσου περίοδον, τοῦτο δ' ὑπὲρ Ἰνδοὺς ἁλισκομένους καὶ Κασπίας πύλας, τοῦτο ὑπὲρ πάντα τἀνθρώπεια, τοῦτο τοῖς καλλίστοις ὅτι νικώντων καὶ ἃ προσήκει τῇ φύσει. ὅτε γὰρ εἴτις ἔξω τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους ὅτι γῆ, ταύτην προσκτησάμενοι, ὅτι ὅσα ἀοίκητα τ εἴσω δι' ὑπερβολὴν ψύχους ἢ καύματος, [9] εἰς ταῦτα εὑρόμενοι φαντασίαν [10] παρὰ

sed tantae magnanimitatis fuerunt, ut terram omnem atque mare uno verbo comprehenderent, nulla usquam re ipsorum communionem subterfugiente; ac vere communem terram cum Homero constituerent, imperio quidem suam, usu autem communem: quae res hactenus optari quidem, sperari certe nunquam potuit; sed ista foelicitas instar voti cujusdam erat. Ac duces quidem saepe in bellis alios duces sibi praefecerant, & civitates se invicem assumpserant, ac reges cum regibus foedera percussserant, idque necessitate coacti plerumque, nec ulterius: Rex autem primus ultro regem omnium sibi praefecit, & solus ex omni memoria non regnum potius, quam regem regno voluit assumere. Quinimo nec in medium regno deposito, minorem reddidit partem suam, sed hoc ipso tum suam tum collegae majorem effecit. Alexander quidem stupore perculit homines, quando Asiam cum Dario partiri noluit, & recte fortasse, quandoquidem impar erat: quanquam nec, etiam siquis fuisset longe Dario melior, libenter eum divisum imperium universum fuisse accepturum arbitror: hi vero, perfectissimae signum justitiae, reddiderunt regnum, quasi ea de causa res humanas accepissent regendas, ut essent omnibus communes virtutis magistri. Hoc omnem Caucasi ambitum, hoc Indos devictos, & Caspias portas, hoc humana omnia superat: hoc est honestissime, & secundum naturam vincere. Quamvis enim, quaecunque vel ultra pelagus Atlanticum jacent terrae, vel citra illud prae nimio vel frigore vel aestu non habitantur, iis beneficio

1 Vulg. ἐθαλάττωσε τῷ λόγῳ καταλαβεῖν. 2 Il. ο'. 3 Ita ex MSS. locum restituimus: Vulg. βασιλέα δὴ πρῶτον προείλετο ἑαυτῷ τῶν ὅλων. 4 Sic MS. Hyp. In coeteris deest. 5 Impressi omnes ἴσοι. 6 Hyp. Bar. 7. ἐλάττω, & mox αὐτοῦ. 7 Vulg. γάρ. 8 Bar. 7. ἅπαντες. 9 P. Steph. ἐν. 10 Sic *Cant.* & Bar. 7. Alii προ-

deorum

τ̃ θεῶν, προθήκην τῆς ἀρχῆς ἐποιήσαντο ἰδίαν καθ' ἑαυτόν πως ἑκάτερος, ὑκ ἄν ἔμοιγε ἐπ' ἀρετῇ τοσούτῳ πρελθεῖν ἅπαντας δοκῶσι, ὅσῳ πρ νῦν τὰ ὄντα κοινὰ ποισάμνοι [1] ἢ πρὶ πλείονος ἀλλήλυς ποισάμνοι τ̃ ὄντων ἁπάντων. ὧ θαυμασ῀ [2] τ῀ μηδὲν δεομέν῀ βασιλεύειν, [3] εἰ μὴ δοκοίη τῷ ἀδελφῷ· θαυμασ῀ δὲ τ῀ μὴ δεχομέν῀ βασιλεύειν, εἰ μὴ σὺ ῷ ἀδελφῷ. ὦ τοῖς ἴσοις ἀλλήλυς ἀμειψάμνοι· μόνοι μ̃ ἀλλήλοις ὑπιπλεῖσον παραπλήσιοι· μόνοι δ' ἁπάντων πλεῖσον ἀφαφέροντες· αὐτοὶ μ̃ κοινωνοὶ τ̃ μεγίστων, ἑτέρυς δὲ ὑκ ἔχοντες τ̃ ἴσον κοινωνύς. ὁ μ̃ γὰρ τ̃ Περσῶν βασιλεὺς ἐδόκη τὶ ἀφέρειν κεκτῆσθ τ̃ λαλύμνον βασιλέως ὀφθαλμὸν κ βασιλέως ὦτα· κ τ῀το ἴσως μ̃ ἦν πνα κ χρείαν [4] ἔχον, ὃ δὲ πλεῖσον ἐμοὶ δοκεῖν, ἀλαζόνευμα, ἵνα δὴ διπλᾶ τ̃ ἄλλων ἀνθρώπων ὁρᾶν κ ἀκύειν [5] δοκοίη. οἱ δὲ, τ῀το δὴ κάλλισον κ σοφώταν εὗρον πρὸς ὑπρβολήν· ἀμφότερσι γὰρ ἀλλήλοις ὦτα κ ὀφθαλμοὶ κατέσηκ, κ τ̃ μὲν πρὸ τ̃ φύσεως χρείαν ἐδιπλασίασ, κ τ̃ φυλακὴν τ̃ ἀρχῆς ὑκ ἀλλοτρίαν, ἀλλ' οἰκοθεν ὡς ἀληθῶς ἐποιήσαντο, κοινωνήσαντες ἅπαντα. κ ὁθέν [6] γε μᾶλλον τὸ τ̃ μοναρχίας ἀγαθὸν διέφθαρ, ἀλλ' ἔτι μοναρχία θαυμασὴ δυοῖν σώμασι κ δυοῖν ψυχαῖν μιᾶς γνώμης ἐνιδρυμένης· ὥσπερ πνος ἁρμονίας ἀφ' πασῶν [7] τῶν χορδῶν διηκύσης. πὶς ἂν [8] ταύτης γένοιτ' ἂν ἀμείνων μυσική; πὶς σωαυλία φιλτέρα τῷτε Ἀπόλλωνι κ ταῖς μύσαις; πὶς ἁρμονία κοινοτέρα ῷ τ̃ ἀνθρώπων γένη; τὰ μ̃ [9] γὰρ Ἀμφίονος κ Ζήθυ πρὸς τοσ῀τον ἦλθεν, ὅσον [10] πυργῶσαι Θήβας· καίτοι τινὲς τ̃ δ' [11] ἑτέρυ μυσικὴν αἰτιῶν. οἱ δὲ, ὑπὲρ πασῶν τ̃ πόλεων κ πάντων ἀνθρώπων κοινωσάμενοι τ̃ μυσικὴν, ὑμνοῦν ἀοιδυσι, παρόθεν μέν πυ κ ἐκ προγόνων [12] τὸ μέλος προλαβόντες, ἔτι δὲ αὐτὸ ῷ παντὶ λαμπρότερον κλαγήσαντες, ὡς ἂν μάλιστα ἐκείνων παῖδες κατ' εὐχὴν ἐγένοντο. πρέποντα

deorum acquiſitis, regnum uterque ſuum ſeorſum auxiſſet; non tamen ita reliquis erant omnibus praeſtituri, ut nunc poſtquam omnia fecerunt communia. O mirabilem virum, qui nihil, niſi cum fratre, velit regere. O qui pares vobis invicem vices retuliſtis, ſoli & vobis ſimillimi, & aliis diſſimillimi: qui cum rerum maximarum participes ipſi ſitis, alios paris boni participes non habetis. Nam Perſarum quidem rex videbatur aliquid poſſidere ſingulare, cum haberet eum, qui dicebatur oculus regis, quique auris: atque hoc quidem uſum fortaſſis aliquem habebat, niſi potius arrogantia quaedam fuit, ut duplo plus, quam coeteri, videre Rex & audire videretur. At hi illud pulcerrimum repererunt & ſapientiſſimum, quod uterque alteri aurium & oculorum miniſterium exhibere coepit, uſu naturae duplicato: regnique cuſtodiam non alienam ſed revera domeſticam conſtituerunt, facta rerum omnium communione. Neque tamen periit idcirco monarchia, ſed mirabilis quidam principatus exſtitit, in duobus corporibus & animis una collocata ſententia: inſtar harmoniae cujuſdam per omnes fides diſcurrentis. Quaenam igitur melior poſſit eſſe muſica? quis concentus Apollini Muſisque gratior? quae harmonia magis humano generi communis? Amphion quidem & Zethus tantum effecerunt, ut Thebas munirent: atque hic alterius muſicam incuſant nonnulli: hi vero pro cunctis & oppidis & hominibus communicata muſica idem canunt, acceptum a majoribus & parentibus carmen multo etiam illuſtrius reddentes ut ex ipſorum voto maxime nati liberi. Quin etiam

1 Ita repoſuimus ex MSS. Hyp. & Bar. 7. Illa καὶ πρὸς πλείονος ἀλλήλυς ποιησάμνοι deſunt in editis. 2 Bar. 7. & Hyp. μ̃ Ε. 3 Reſtituimus haec quoque ex MSS. Hyp. & Bar. 7. In impreſſis deſunt illa ὦ μὴ δοκοίη τῷ ἀδελφῷ· θαυμασ῀ ἢ Ε μὴ δεχομέν῀ βασιλεύειν. 4 Hyp. παρέχον. 5 Sic MSS. Vulg. δοκῇ. 6 Bar. 7. π. 7 Τῶν illud non agnoſcit Hyp. & mox legit διοικήσης. 8 Hyp. Bar. 7. γένοιτ' ἂν ταύτης. 9 Γὰρ abeſt ab Hyp. 10 Bar. 7. πυργῶσαι. 11 Zethi, qui diffidebat a fratre. *Cant.* 12 Τὸ μέλος deſunt in Bar. 7.

δέ μοι δοκῶσι ϗ τῷ τύπῳ τ πολιτείας ἁρμοσθῆναι· μόνη γὰρ αὕτη πόλεων [1] μετέβαλε τ νόμον. οἱ μὲ γὰρ ἄλλοι πάντες καὶ Ελλῆνες ϗ βάρβαροι ὅσοι κατὰ μικρὸν δυνασείας προήψαντο, ἓν τοῦτο ἐσκέψατο, ὅπως μηδεὶς τ [2] αὐτῶν ἀπολαύσηται, ἀλλ' [3] ὡς οἷόν τε μάλιστα [4] πάντες ἀπελαθήσονται. μόνοι δὲ πάντων ὅτοι κοινὰ τὰ ἀγαθὰ προύθεσαν εἰς μέσον, ὥσπερ ἆθλα τοῖς βελτίστοις· ϗ ὅτε Εὐρώπην, ἢ Ασίαν, ἢ Λιβύην οἰκεῖν διαφέρει· οὐδὲ ἔστιν ὅρος [5] διείργων ὑδεὶς, ὑ Τάναϊς, ὑ λίμνη Μαιῶτις, ὑ καταύτις νῆσος, ὑχ ὅ, τι [6] ἂν εἴποι τις· ἀλλὰ πάντες ἄνθρωποι ϗ πάντα γένη προσήκει τῇ πόλῃ, ϗ πᾶσιν ἔξεστιν ἄρχειν τὰ γιγνόμενα. ὥσπερ οὖν τ ἐν μέρει κοινὴν τ [7] μετουσίαν ἅπασι καταστησαμένους ἥδεσαν τοὺς προσήκοντας τοῖς ἀξίοις· ὅτως αὖθι πλεῖστον ἐπιφέροντες ἁπάντων εἰς ἀρετὴν, κοινὴν τ ἀρχὴν τ ὅλων ἐποιήσαντο. ϗ τόγε ἥδιστον τ ὀλιγαρχίας, ὥσπερ γὰρ πρότερον τοὺς κατ' ἐνιαυτὸν ἄρχοντας κατὰ συζυγίαν παρέχοντο ὀνομάζειν τοῖς ἔξω, ὅτω νῦν τοὺς 427
διηνεκεῖς ἔξεστιν ὁμοῦ πατρόθεν τε καὶ σὺν ἀλλήλοις ὀνομάζειν. ὅτω καὶ τῆς πάσης πολιτείας ἀκόλουθα ἐσκέψατο, ϗ τὴν ὑπερβολὴν ἐλπίδος χρείττω παρέχοντο. ϗ μὴν Ομηρος μὲ ἔφη που [8] σεμνυνόντων τοὺς βασιλέας, [9] θυμὸς δὲ μέγας ὀρνῦσι διοτρεφέων βασιλέων· οἱ δέ, ὑ θυμῷ [10] ῥώμῃ, οὐδὲ ὀργῆς ἀμετρίᾳ τὰ ὀπίσημα τ ἀρχῆς ἐπιήσανθο· ἀλλὰ φιλανθρωπίας καὶ μεγαλοψυχίας τὰ κράτιστα εἰσηνέγκανθο, ϗ τῷ ὄντι ἐδήλωσε τ προφὴν θείαν θέσαι ἑαυτῶν. ὁ γὰρ λογισμὸς αὐτῶν θεῖος, καὶ ὡς ἀληθῶς ἄνωθεν ἔχων τὸ προσήκον, ϗ πρὸς ἐκείνην ὁρῶν τ πολιτείαν, [11] ἓν δεῖ κεφάλαιον εἰπεῖν. ἐπεὶ ϗ θεοὺς αὐτοὺς ϗ τὸν σύμπαντα δὴ κόσμον τε ϗ θεῶν φιλίαν ϗ κοινωνίαν φασὶν εἶ) τινὶ συνέχεσθ, καὶ ἀφ' τούτων τ αἰεὶ χρόνον ἀσφαλῶς ἅπαντα πορεύεσθαι· [12] φθόνον τε ϗ δυσμένειαν ἐν

Reipublicae formae congrua videntur excogitaſſe; quandoquidem haec ſola civitas legem communem invertit. Nam alii tum Graeci tum Barbari, quicunque paulatim ad imperia pervenerunt, illud ſtuduerunt unum, ne quis iiſdem frueretur, verum omnes potius, quam fieri poſſet maxime, abigerentur. At hi ſoli communia poſuerunt in medio, velut optimorum praemia, bona; nec refert, utrum quis Europam, an Aſiam incolat, an Africam; nec illa vel mons diſtinguit, vel Tanais, vel Maeotis palus, vel declivis inſula, vel aliud quicquam; verum omnia hominum genera ad Urbem pertinent, & cuique ſuo loco licet imperare. Quemadmodum igitur majores ſuos cum omnibus, qui digni eſſent, ſingula ſciebant communicaſſe: ſic ipſi omnibus virtute praeſtantes, univerſum fecerunt imperium commune. Deinde, quod eſt omnium lepidiſſimum, ut prius annuos praefectos exteris binos eligere permittebant, ita nunc perpetuos ex genere ſimul & ambos pariter licet eligere. Itaque & quae cum Republica omni convenirent, excogitarunt, & augmentum ſpe majus praebuerunt. Et Homerus quidem alicubi reges extollens ait, *Diis genitus magna princeps accenditur ira*: ſed hi non animorum robur, nec irae intemperantiam ad imperii inſignia adhibuerunt; verum humanitate ac magnanimitate ſumma divinam ſuam eſſe educationem comprobarunt. Sententia certe ipſorum divina eſt, ac deſuper exemplum trahit, ad illam, ut ſummatim dicam, Rempublicam reſpiciens. Nam & ipſos deos totumque mundum & coelum, amicitia dicunt & communione contineri, eoque fieri, ut inoffenſa ſemper omnia procedant: invidiam autem & inimicitiam in

1 Hyp. μετέλαβε. 2 Sic MSS.Vulg. αὐτῶν. 3 Ita *Cant.* Bar. 7. & Hyp. In Editis deeſt. 4 Απαντες Bar. 7. Hyp. 5 Hyp. Bar. 7. ὐδεὶς διείργων. 6 Sic MSS. Vulg. non agnoſcunt. 7 Ita MSS. Hyp. & Bar. 7. Vulg. ὐσίαν. 8 Hyp. τὰς βασιλείας σεμνύων. 9 Iliad. β'. 10 Lege ῥώμῃ & ἀμετρίαι. *Cant.* 11 Bar. 7. ἐ δεῖ. 12 P. Steph. φθόνων.

deo-

θεῶν οἴκοις ἢδ' ὃν ἤθεσι ἥτε τῆ) ποτὲ ἥτε γίγνεαθ. οἱ μὲ, τοίνυν χαρακώμαλα καὶ τείχη
περιλαμβάνοντες, μικροῖς πισὶ ἢ θνητοῖς ὡς ἀληθῶς ἐπαύξησι τὰς ἀρχάς· οἱ δὲ ἀρετῆς
428 ἢ δικαιοσύνης ἢ φιλίας, ἥτω λαμπρὰ ἢ θαυμαςὰ πᾶσιν ὑξενεγκόντες ὁρᾶν παραδείγμα-
τα, ἥτοι τ νίκην ὡς ἀληθῶς ἐκ θεῶν κεκτίνθ. ἥτοι [1] τῷ τ ἀθανάτων σεφάνῳ κεκόσμηνθ.
τύτυς καὶ θεῶν φίλυς ὥσπερ ἀλλήλων εἰκὸς εἶ) ἢ [2] τῶν ἀνθρώπων εὐεργέλας καθαρῶς νο-
μίζεαθαι. ὥσπερ γὸ οἱ γράφειν ἀγαθοὶ ἀφ' τ πινάκων τῶν ὑπὲρ κορυφῆς μὶ' ὑποβολῆς
δεικνύσι τὰ γράμματα ὡς μέγιςα ἢ ὡς κάλλιςα γραφόμενοι τοῖς παισὶ μιμεῖνθ τὸ εἰς
δύναμιν τὸ ἑαυτῶν· ἥτως ἥτοι τὰ κάλλιςα τ ὁ ἀνθρώπις ἀφ' τῦ μεγίςυ τ παραδειγμάτων ὑξέφηναν, ὥς' ἔχειν ἕκαςον εἰς δυύαμιν εἶ) μιμεῖαθαι, ἢ καθάπ διδασκάλων τ βασιλέων ἀπολαύειν εἰς [3] τὰ αὐτῶν σεάγματα. ποῖαι ζῶται [4] Σεσώςριδος στῆλαι δύναντ' ἂν ὑποβαλέθ, ἃς ἐκεῖνος ἐπ' ἀμφοτέρας ἴςα σελιών; μᾶλλον δὲ [5] πῦ τύτων ἐγὺς εἶ) δόξαι τις ἀνθρώπων ἅμα [6] τοσῦτο τὸ ἐνίκησε ἢ ἥτω λυσιτελῆ τοῖς νικωμένοις;
ἢ γάρ τοι τοῖς μὶ ἄλλοις ὁ φόβος οἰκειοῖ τὺς ἀρχομένυς· ὑπὲρ δὲ τύτων εὐχαὶ ἢ χάριτες κοιναὶ σαθὶ πάντων ἢκ εὐσεπείᾳ μόνον [7] εἰς ὃ μέσον γιγνόμεναι, ἀλλ' ἀπὸ ἕ καθαρωτάτυ
429 τ γνώμης. εἰσέρχε) δὲ ἔμοιγε ἢ τὰ τ δύο τ σωτήρων θεῶν, οἱ τ γῆ ἅπασ' καλειληφότες, σώζυσι κοινῇ ἢ συνεργάζον), πρ' ἀλλήλυς τὲ πέμπονλες, ἢ τὰς εὐεργεσίας τὰς πρ' ἑαυλῶν, ἢ τὰς σαθὶ [8] τ ἀνθρώπων εὐχαεισίας κοινὰς ποιύμενοι· παρ' οἷς τίνας μᾶλλον τύτων εἰκὸς εὐδοκιμεῖν, [9] ἢ τίνας ὁ πλείονι τ σωτηρίας εἶ) λόγῳ, οἵ τινες ὥσπερ σεφῆναι ἢ μίμημα τῆς ἐκείνων γνώμης γεγόνασι, τῇ καλλίςην φιλίαν ἐπ' ὠφελείᾳ τῦ κοινῦ τ ἀνθρώπων συνθέμενοι γένος; ἄξιον οὖν τοῖς μὲν θεοῖς χάειν εἰδέναι, τοῖς δὲ βασιλεῦσι συγχαί-

deorum aedibus aut moribus nec eſſe unquam nec gigni. Atque alii quidem vallos extruentes & moenia, parvis quibuſdam & vere mortalibus rebus augent imperia: at hi tam ſplendidis atque admirandis virtutis & juſtitiae atque amicitiae editis exemplis divinitus victoriam conſecuti, deorumque corona redimiti ſunt, ac diis amici, quemadmodum inter ſe, & erga homines benefici omnino cenſeri debent. Ut enim qui ſcribendi periti ſunt, ii litteras in tabulis ſupra caput ſuſpenſis, poſtquam optime & pulcerrime depinxerunt, pueris ad imitandum pro viribus cujuſque proponunt: ita hi, quaecunque ſunt inter homines pulcerrima maximis prodiderunt exemplis, ut haberent ſinguli quod pro facultate ſua imitarentur, ac in rebus ſuis gerendis, Regibus tanquam praeceptoribus uterentur. Quaenam iſta Seſoſtridis columnae, quas ille in orbe proficiſcens utrinque ſtatuebat, ſuperare queant, vel ſaltem ad haec propius accedere? quis unquam tantas ſimul ac tam utiles victis obtinuit victorias? Aliis principibus metus cives conciliat: verum pro his vota publice & gratiarum actiones ab omnibus non officii modo cauſa, ſed ex animo ſinceriſſimo fiunt. Jam vero duorum mihi deorum Servatorum in mentem venit, qui totam complexi terram, communiter ſervant homines, & operantur, tum ad ſe invicem mittentes, tum beneficia ſua & gratias ab hominibus profectas communiter dividentes; quibus quidem quoſnam vel gratiores, vel majori curae eſſe par eſt, quam hi ſint, qui tanquam vates eorum ac ſententiae exemplar extiterunt, pulcerrima in communem hominum uſum inita amicitia? Itaque cum diis gratias agere debemus, tum Regibus congratu-

1 Hyp. & Bar. 7. τῷ ἀθανάτῳ σεφάνῳ. 2 Τῶν illud abeſt a Bar. 7. & Hyp. 3 Hyp. τὰ σεγμαλα. 4 De quo Herodotus in Euterpe. Cant. Bar. 7. Σεσωσριδ©. 5 Πῦ non agnoſcit Bar. 7. 6 Bar. 7. τοσῦτον. 7 P. Steph. ἀ. 8 Hyp. τῶν ἀλλων. 9 Abeſt a Bar. 7.

lari,

ρειν τὲ καὶ σπουδάζεσθαι, μακαρίζειν δ' αὐτὰς τῶ χρόνω, ἢ πρὸς τῷ μακαρίζειν ἀπολαύειν τῆς ἀρχῆς τὰ γιγνόμενα. καλοὶ μὲ γὰ καὶ οἱ τῶν οἰκοδομημάτων ὧτοι κόσμοι, καὶ θαυμαστῶς πιθανοὶ τοῖς πλήθεσιν· ἀλλ' ἐκεῖνο [1] τέλειον ἤδη ἢ θεῖ πνος ὡς ἀληθῶς δωρεὰ, ὅταν ἀμφότεροι σπουδάζωσιν οἱ κόσμοι, οἵτε ἐν ταῖς ψυχαῖς ἢ οἱ τ̃ οἰκοδομημάτων. ὥσπερ γὰρ ἐν τούτοις τὰς ἁρμονίας ἐπαινοῦμεν, [2] ἢ τὸ σώζειν ἕκαστα τ̃ γιγνομένων τάξιν πρὸς ἄλληλα· οὕτω καὶ ζῆν εἰς κάλλος τοῦτ' ἔ) χρὴ δοκεῖν, ὅταν ἁρμονία ἢ τάξις ᾖ πάν- 430
των κρατῇ. ὧτος ὁ τ̃ πόλεων ὡς ἀληθῶς κόσμος οἰκεῖος· ὧτος ἢ ἄνδρα ἰδία καὶ πόλιν σώζει· τοῦτον οὐδὲν δεῖ πείθεσθαι χρημάτων δαπάνης, οὐδὲ [3] χρόνων τοιούτης, [4] ὧν' ὑπηρετῶν, οὐδὲ μηχανήματα ἱστάντας πραγματεύεσθαι· ἀλλ' [5] αὐτῶν τινα ἕκαστον ἑαυτὸν δεῖ πείσαι πρᾶξαι τὰ βέλτιω. καὶ μὴ θαυμάσητε εἰ μηδὲν ἔχων ὀπιπεύω, εἶτα παραινεῖν ἀξιῶ· μηδὲ τ̃ ἐπ' αἰτίᾳ παριόντων μόνον τιὼ παραίνεσιν εἶναι νομίσητε. ἀλλ' ἔστι ἢ τοῖς ἐπαινοῦσι [6] πρόσκεισθαι· ἄλλον δὲ οὐ τῶ παλαιῶ τῶ πρὸ τ̃ δρομέων θρυλλουμένω λόγω. οὐδεὶς γὰ ὡς ἔπος εἰπεῖν πρόσεστι τοὺς ὑστάτους αὐτῶν, οὐδὲ τοὺς ὅλως ἀπολειπομένους, ἀλλ' οὓς ἂν ἐγγὺς ὄντας τῆς νίκης ὁρᾷ. οἶμαι δὲ ἢ τοὺς στρατηγοὺς τοὺς πρὸς ἀγῶνα κλητικοὺς τ̃ λόγων, οὐ πρὸς τούτους ἀναλίσκειν τ̃ στρατιωτῶν, οἷς ἂν [7] μὴ ταὐτὸν ἢ πολλά τε ἢ μηδὲν εἰπεῖν· ἀλλ' οἷς ἂν εἰς δέον [8] μέλλῃ μάλιστα γίγνεσθαι. ὡς δὲ ἢ ἡμεῖς νυῶ οὐδὲν ποικίλον οὐδὲ σοφὸν λέγομεν πρὸς ὑμᾶς· ἀλλὰ σχεδὸν ταῦθ' ἃ ποιεῖτε ἢ ἐν οἷς τέτραφθε. ταῦ- 431
τα δ' ἔστιν ἀρχόντων αἰδοῦς, νόμων τιμὴ, ταὐτὰ φρονεῖν· αἰεί μὲ δή ποτε εὐδοκιμοῦν πρᾶγμα· τοῖς δὲ παροῦσι χαμροῖς ἢ σφόδρα συμβαῖνον. νυῶ χρὴ πάσας τὰς πόλεις ἀδελφὰς [9] ἀλλήλαις ὑπολαμβάνειν, νυῶ ταῖσεις μὲ ἢ ταραχὰς ἢ φιλονεικίας, ἢ τὸ μικρολογεῖσθαι πρὸ

lari, & nos ipſos, quod in haec inciderimus tempora, beatos reputare, ſimulque imperio quantum licet, frui. Quamvis enim pulcer ſit etiam iſte aedificiorum ornatus, & apud plebem mire gratioſus; illud tamen perfectum jam & divinum quoddam donum conſpicitur, cum ornatus uterque, tam animi, quam aedificiorum, concinit. Nam ut haec laudamus, cum in iis ſingula proportione ſua dimenſa ſunt: ita honeſta vita haec eſt cenſenda, cum in omnibus harmonia & ordo viguerint. Hic eſt vere domeſticus urbium ornatus; hic & ſingulos privatim & Rempublicam conſervat; hunc nihil opus eſt nec opum ſumtu, nec temporis jactura, nec famulorum opera, nec machinarum extructione comparare, niſi ut ſeipſum quiſque ad ea quaecunque potiora fuerint, ſequenda inducat. Nec eſt quod miremini, ſi, cum reprehendere vos nequeam, admonendos tamen cenſeo: aut iis duntaxat, qui ad accuſandum accedunt, admonitionem putetis convenire, cum etiam iis, qui laudare volunt, congruat; id quod ex pervulgato de curſoribus ſermone perſpicuum fiet. Nemo enim, ut ita dicam, poſtremos horum incitat, ut nec eos, qui longiſſime a tergo relinquuntur, ſed quos victoriae propinquos videt. Quid quod nec duces ſuas hortationes in eos milites inſumunt, apud quos ſive multum ſive nihil dicatur, parum intereſt: ſed quibus eae maxime ſint uſui futurae. Similiter nec nos jam vafrum apud vos aut aſtutum quicquam proferimus, ſed ea fere, quaecunque facitis ipſi, quibuſque eſtis innutriti. Ea vero ſunt, principum reverentia, legum honor, & concordia, quae cum ſemper eſt commoda, tum hiſce temporibus valde convenit. Nunc debemus civitates cunctas ſorores eſſe exiſtimare: nunc ſeditiones, tumultus, contentiones, & puſillas de vanis re-

1 Hyp. & Bar. 7. ἤδη τέλειον. 2 Καὶ illud deeſt in Bar. 7. 3 Sic MSS. Vulg. χρόνον. 4 Illa ὧν' ὑπηρετῶν non agnoſcit Hyp. 5 Αὐτὸν Bar. 7 & Hyp. 6 Ita *Cant.* Bar. 7. & Hyp. Vulg. προσκεισθαι. 7 Sic MSS. Alii non agnoſcunt. 8 Bar. 7. μέλλῃ. 9 Bar. 7. ὑπ' ἀλλήλαις.

bus

τ̃ μαλάων ἐκ ποδῶν ἀνελεῖν, [1] νομίσαντας θηρίων τ̃ν νοσήματα [2] ταῦτα, καὶ κείνοις αὐτὰ παρεῖναι δεῖν. εἰρήνην δὲ ἀληθινὴν, καὶ φιλίαν ἄδολον, καὶ δικαιοσύνην, καὶ τ̃ διὰ πάντων εἰ οἷόν τε κοινωνίαν, μέγιστον κερδῶν [3] ὑπολαβεῖν· ἐν μ̀ τ̃ ὁπωμοξίαις ταῖς πρ̃ ἀλλήλους, τοῦτο δὴ ὃ πάλαι λεχθὲν ὁπλιταμοιβούς, ξένους εἶ)· ἐν δὲ ταῖς τ̃ν ξένων ὑποδοχαῖς, ἐλάττω τ̃ς ἐξουσίας ποιοῦντας· εἰδότας ἔστιν ὅτ̃ καὶ ἥττων νίκης εὐσχημονεστέραν θ̃ καὶ πλείονος ἀξίαν. ταῦτα γὰ ἐξ ἀρχ̃ς τοῖς κράτιστα καὶ τοῖς παροῦσι χαιροῖς πρεπωδέστατα, καὶ παρ' αὐτῶν εὐθὺς οἴκοθεν τ̃ ὠφέ-
432 λειαν ἔχοντα καὶ πρὸς τ̃ τῶν δ̀ τ̃ βασιλέων τιμὴν θαυμαστὸν ὅσον συμφέροντα. ὡς οὐκ ἔστιν ὅπως ἂν μᾶλλον [4] αὐτοῖς [5] χαρίζησθε, ἢ ὅτω δρῶντες. ἢ ὅπως ἂν μᾶλλον παρ' αὐτῶν ὑμῖν ἀ [6] βούλοισθε [7] γίνοισθε, ἢ εἰ παρέχοιτε ὑμᾶς αὐτοὺς ὁποίους ἂν ἐκεῖνοι μάλιστα βούλοιντο. χρεὼν δὲ ὥσπερ [8] ἔφθην, οὐδὲν ἀλλοῖον ὧν ποιεῖτε παρήνεσα. Ἀλλ' ὥσπερ τὸν νεὼν [9] ἐπῄνεσα βλέψας εἰς αὐτὸν, καὶ ὐδὲν οἴκοθεν εὑρών· ὅτω κὰ νεῶ ἴδοιμ̀ ὐδὲν ὅτε εὕρηκα, ὅτ' εἵρηκα, ἃ δὲ ὁρῶ ποιοῦντας, ταῦτ' ἐπῄνεσα, [10] κὰ ταῦτ' ἀγαθ̃ χάριν τ̃ [11] συμβόλου, ὅπως μηδὲν ἐλλείποι τ̃ λόγ̃ τ̃ προσηκόντων παρεῖναι. τοσαῦτα· κὰ ἡμεῖς ὑμῖν εἰς τ̀ πανήγυριν ὡς ἐκ τ̃ παραχρῆμα συμβαλλόμεθα· κὰ ἴσως μετρίως ἔχει.

ΕΙΣ ΤΟ ΑΙΓΑΙΟΝ ΠΕΛΑΓΟΣ.

Ex Italia per Aegaeum in patriam reverſus, hanc habuit.

433 ΠΕΛΑΓΟΣ δὲ ὐδεὶς πω ἁπ̀ τέλους ἦσεν, οὔτε ποιητ̀ς οὔτε λογογράφ̃. ἀλλ' Ομηρ̃ λέγει ἰοειδέα πόντον καὶ οἰνοπα πόντον· καὶ Εὐριπίδης ἅλα

bus lites de medio tollere, ferarum hos morbos, ac propria cenſentes; veram autem pacem, candidam amicitiam, juſtitiam, & generalem, ſi fieri poſſit, communionem in maximo lucro ponere; in communibus quidem conventibus hoſpites vos, ut olim dictum eſt, eſſe ſcientes; in hoſpitibus autem excipiendis minus quam pro licentia facientes; cum ſciamus alicubi etiam vinci praeſtare. Haec enim & initio ſunt optima, & his temporibus apta, & ex ſeſe mox uſum adferunt, nec ad emerendum a Regibus honorem minus ulla re valent. Etenim non aliter gratiores illis poteſtis eſſe, quam ſi ſic agatis: nec facilius ab illis quae voletis, conſequemini, quam ſi tales vos, quales ipſi velint maxime, praebeatis. Verum, ut dicebam, non ſecus fere quam facitis vos admoneo: ſed ut templum poſtquam aſpexi laudavi, nec domi quicquam meditatum attuli; ita neque nunc proprium quicquam vel inveni, vel dixi, verum quae vos facere vidi, laudavi, idque boni ominis gratia, ne quid orationi, quod in ea requireretur, deeſſet. Atqui haec quidem nos in conventum veſtrum publicum quaſi ſubito conferimus: &, ut arbitror, ſufficerint.

In Aegaeum Pelagus Oratio.

MARE quidem ipſum nullus adhuc vel poetarum vel oratorum in univerſum celebravit: ſed Homerus quidem violaceum vocat & nigrum pontum, Euripides vero mare

1 Sic MSS. Hyp. & Bar. 7. Vulg. νομίσαντες. 2 Illud ταῦτα abeſt a Bar. 7. 3 Hyp. ὑπολαμβάνειν. 4 Αὐτοῖς χαρίζησθε — ἂν μᾶλλον deſunt in Hyp. 5 Bar. 7. χαρίζοισθε, 6 Βούλεσθε Hyp. 7 Bar. 7. γίγνοιντο. 8 Sic MSS. Vulg. ἔφλω ὐδὲν ἀλλ' οἷον ποιεῖτε. 9 Ita *Cant.* Bar. 7. & Hyp. Vulg. ἐπῄνεσε, & mox εὗρηκε & εἵρηκε. 10 Καὶ illud non agnoſcit Bar. 7. 11 Hyp. & Bar. 7. συμβόλου.

pur-

πορφυρέῳ, ϗ εἰ δή πις ἄλλος ἀλλό τι τοιῦτον· τὰ δὲ πολλὰ ϗ βλασφημοῦσιν εἰς τ̃ θάλατταν, [1] ἀλμυρὰν, ϗ βαρύβρομον, ϗὰ τὰ τοιαῦτ' ὀνομάζοντες. Ημεῖς δὲ τ̃ μὲ ὑπὲρ πάσης τ̃ θαλάττης λόγον ὅσην ϗ οἵαν [2] χρείαν ἀνθρώποις ἔχῃ, ϗ ὑπὲρ ἡλίκαν αὐτὴν ἐποίησεν ὁ θεὸς, [3] ἐάσομεν ἐν ᾧ παρόντ· τῷ δὲ Αἰγαίῳ ὃ ὀφείλημα [4] ἀποδῶμεν, ϗ ὑμνήσωμεν, πρῶτον, ὅτι θέσεως ἄριστα εἴληχεν· ὡς ϗὰ πόλεως ἄν τις ἐπαινέσειε πρῶτον τ̃ θέσιν. ἐν γὰ τῷ μέσῳ τ̃ [5] πάσης οἰκουμένης τε ϗ θαλάττης μάλιστα ἵδρυ̃· πρὸς ἄρκτον μὲ, Ελλήσποντόν ϗὰ Προποντίδα, ϗὰ πόντον καλαλιπών· πρὸς δὲ μεσημβρίαν, τ̃ λοιπὴν θάλατταν, διαιρῶν μὲ τ̃ Ασίαν ἀπὸ τ̃ Εὐρώπης, [6] ἣς πρῶτον μὲν Ελλήσποντόν διίσασθον· γένη δὲ τὰ ἐνδοξότατα ϗ ἡμερώτατα ἑφ' ἑκατέρας τ̃ ἀκτῆς [7] ἔχων· ἔνθεν μὲ Ιωνίαν ϗ τ̃ Αἰολίδα γῆν, ἑτέρωθεν δὲ τ̃ Ελλάδα. ὥστε μόνον τῶν πελαγῶν μέσον εἶναι τ̃ πάσης Ελλάδος ἄξιον εἰπεῖν, εἴ τις ἐν τῶτο γένος Ελλήνων ἑφ' ἑκάτερα τ̃ ἠπείρου πιθείη. καίτοι εἰ ποταμῶν εὐδοκιμοῦσιν ὄχθαι δένδρα ἔχουσαι ϗὰ λειμῶνας, ἦπου [8] σφόδρα τὰς γ̃ Αἰγαίου [9] δίκαιον εὐδοκιμεῖν ἀκτὰς, τοιούτοις γένεσι κεκοσμημένας, ϗὰ ταῦτα ἐν αὐλῶσι τοῖς πρόσοικοῦσιν Ελλησιν. ἐπεὶ ϗ γ̃ ἀέρος ὃ μετριώτατον, ϗὰ πρὸς πάσας τὰς ὥρας ὃ αὐτὸ ἀνεκτότατον, τῶτ' ἂν εἴη ὃ ὑπάρχον τ̃ Αἰγαίου, ϗὰ μὴ ταύτας τὰς χώρας μάλιστα ἱδρύμενον· δῆλον δὲ ϗὰ' ἀμφοτέρους τοὺς λόγους. οἵ τε γὰ τ̃ Αττικὴν ἐν τῷ καλλίστῳ γ̃ ὑρῶ φάσκοντες εἶναι, οἵτ' αὖ τ̃ Ιωνίαν, ὁμολογοῦσι δήπουθεν ἀμφοτέροις πρὸς τῶν ὅλως τ̃ τόπον εἶναι τὸ βέλτιστον. καθόπ γὰ ἀμφοτέρους πρατείνει τὰς ἀκτὰς, ὁποτέραν ἄν τις αὐτῶν [10] πόλιν κρατεῖν, ἔχῃ ταύτην, ϗ εἰ δέησειεν [11] ἂν κατὰ τὰς ἄλλας ἀμφισβητήσεις ὑπερωφήσαντας ἀλλήλοις ὑπὸ τὸ μέσον ἐλθεῖν, ὥσπ ἔιπον, ὁ Αἰγαῖος ὀξὺ τῶτο. ὥστε τὸ κάλλιστον τ̃ ἀέρων [12] ὅτ@ εἴληχεν. ἡ

purpureum, & alius aliud: verum plerumque conviciantur mari, ſalſum, & fremebundum, & ſimilibus appellantes nominibus. Nos autem eam, quae de toto mari habetur oratio, quantam videlicet hominibus utilitatem afferat, quantiſque de cauſis a Deo creatum ſit, in praeſens omittentes, Aegaeo debitum perſolvamus, idque laudemus: primum quidem, quod ſitum habeat commodiſſimum, quemadmodum & urbium ſitus primum celebratur. In mediis enim terra & mari potiſſimum eſt conſtitutum, ad Septentrionem quidem Helleſpontum relinquens, Propontidem & Pontum; ad Meridiem vero reliquum mare: cum Aſiam ad Europa dividens, qua primum poſt Helleſpontum ſeparatur, tum praeclariſſimas & humaniſſimas gentes in utroque habens littore, hinc Ioniam & Aeoliam, inde Graeciam. Quo fit, ut hoc ſolum mare totius Graeciae medium dicendum ſit, ſiquidem in utraque continente Graeci ponuntur. Quod ſi fluviorum ripae, quaecunque arbores habent ac prata, magni fiunt, Aegaei certe littora nequaquam ſunt contemnenda, quae talibus ſint ornata gentibus, idque Graecis accolis. Nam & aer is, qui ſit maxime temperatus, omnique tempore commodiſſimus, ſuper Aegaeum utique, & illas regiones maxime extenditur; id quod utraque ratione perſpicuum fiet. Nam & ii qui Atticam optimo frui coelo contendunt, & qui Ioniam, utrique certe huic prorſus loco praeſtantiam tribuunt. Cum enim per utrumque litus extendatur, utrum libet dixeris excellere, id occupat. Sin, ut in aliis controverſiis, nobis in vicem concedentes aliquid, ad medium veniamus: illud, ut dixi, Aegaeum erit. Quocirca optimum aerem hoc mare nactum eſt. Ac

1 Bar. 7. ϗ ἀλμυρὸν. 2 Bar. 7. ἀνθρώποις χρείαν. 3 Bar. 7. ἐάσομεν. 4 Bar. 7. ἀποδώσομεν, ϗ ὑμνήσωμεν. 5 Ita Bar. 7. Abeſt a Vulg. 6 *Cant.* ἧς. 7 Sic Bar. 7. Vulg. ἴσχον. 8 Σφόδρα γε Bar. 7. 9 Δικαιόν ἐστιν Bar. 7. 10 Τιθείη Bar. 7. 11 Bar. 7. ὦν. 12 Bar. 7. ὅτως.

ſitus

μὲ δὴ θέσις αὐτῆς, τοιαύτη τὲ, καὶ ἐν τοιούτῳ τῆ παντός· ἡ δὲ φύσις, θαυμασή. τὸ μὲ γὰ μέ-
435 γεθος τῆ πελάγους, ἐν τοῖς σοφοῖς ἐλλογιμόν τε καὶ πάντη τεταμθύον, εἴ τις ἀκριβῶς αὐτὸ
ἀπὸ τ ἀρχῆς εἰς τέλος ἐξετάζοι παντα χῆ. καὶ σὲι κύκλον πλέοντι, ἡμερῶν πλῆθος ἀμύ-
θητον τριφθήσε). ὃ μὴν, ἐφιλοσοφά γε ὑσ' εἰς ἀπέραντον καθιστῶν τ ὄψιν, ἀθυμίαν [1] τὴ ἀπο-
είαν παρέχει· ἀλλὰ πολλὰ μὲν Αἰγαίῳ πελάγη, πολλοὶ δὲ κόλποι, ἄλλο δὲ ἄλλα χῆ
θαλάττης εἶδος. σεκαλαλύσας δ' ἂν τὴ ἐν μέσῳ τῷ πελάγ τ πλῶν, τὴ ἐντύχοις ἂν καὶ
γῇ καὶ πόλεσι, τὴ χωρίοις, ὥσπερ τισι μικρᾶς ἠπείροις σειῤῥύτοις, καὶ ταμίας ἂν [2] γένοις
αὐτὸς τῆ πλῶ, καὶ πεὶν ἐκσφάσαι πᾶν τὸ πέλαγος, αὖθις ἂν ὀπίσω κομίζοιο, ὁμοίως ἐκ-
τελέσας τ σκοπόν. ὃ γὰ κτῖ τὸ [3] Ομήρῳ πέλαγος δι' ἐρήμου δεῖ διελθεῖν, τὴ ὅπί τι τ οἰκου-
μθύων ἀνύσαι, ὥστε μηδενὶ θεῶν κεχαρισμένῳ εἶ) τ ὁδὸν ἐκτὸ τ ἐρημίας· ἀλλ' ἐνταῦθα γὰ
δὴ τὴ [4] Νηρεΐδων χορεὶ κάλλιστον ἴχνος ἐξελίσσουσι ποδί· ὅπ τὸ μάλιστα οἰκούμθυον, καὶ ἀκ-
μαίζειν τ θαλάττης, τοῦτό ἐστι· καὶ τοσαῦτά ἐστι πλεῖν, ὁπόσα τὶς βούλε), καὶ τοσαῦτά γε
436 αὖ πεζεῦσαι, ὁπόσα τὶς μὴ σειπλεῖν βούλε), ἀλλὰ διεξελθὼν ἐπ' ἄλλῳ ἀκτήν, κα-
τάρας ἐκεῖθεν ἀφιέναι. μόνον γὰ τοῦτο πελαγῶν οὐχ ἥπιον οἰκεῖται ἡ αὐτὴ ἡ γῆ· πόλεις
τε ἔχῃ τοσοῦτον ἀλλήλων διεχούσας, ὅσον ἂν καὶ τὰς ὑπ' ἠπείρῳ πόλεις [5] αἱ μεταξὺ χώραι
ἀφορίνοιεν. ὥστε ἀφ' μὲ [6] ὀξύτητα τῆ πελάγους, καὶ πλῆθος τῆ παντὸς πλῶ, φοβερώταλός Hexam. Verſ.
ἐστι· ἀφ' δ' αὖ τὰς ἀναπαύσεις, ἡμερώταλος. τάχιστα δὲ κυβέρνους μάλιστα, τὴ σώζει τὸ
θεῖον ἀφυλάττων. δεῖ γὰ αὐτὸ φεικῶδες μὲν δι' ἰσχύ· σωτήριον δὲ εἶ) ἀφ' ὁραότη-
τα. ἠχῇ δὲ πελαγῶν λιγυρώτατον σεὶ τὰ ἑαυτοῦ δῶρά τε καὶ γεννήματα· οἷόν
περ τὰς πᾶνας καὶ σατύρους φασὶ ποιηταὶ κατά τε τὰ ὄρη ἢ σεὶ τὰ δένδρα ἠχεῖν ὥρᾳ

situs quidem ejus talis eſt, & in tali Univerſi loco; natura vero mirabilis. Ac magnitudo quidem praecipue celebris eſt, & undique extenſa, ſi quis eam diligenter ab initio ad finem ubique conſideret; nec eſt paucorum dierum ambitus. Veruntamen vaſtum non eſt, nec infinitum habens proſpectum animi anxietate & conſilii inopia vectores afficit; ſed multa ſunt in Aegaeo maria, multique ſinus, atque aliud alibi maris genus. Quid quod & in medio mari navigationem poteſt deſinere, terramque & urbes & agros, velut parvas quaſdam circumfluas continentes, adire, & iter pro arbitrio diſpenſare, ac nondum omni peragrato mari, rurſum revehi, abſoluto nihilominus negotio. Nec enim per ſolitudinem, ut in Homerico pelago, tranſeundum eſt, & ad terram aliquam appellendum, adeo ut nulli deorum prae vaſtitate gratum ſit iter; ſed hic profecto & Nereidum chori *Pulcerrimum volvunt pedis veſtigium*, quandoquidem haec maris pars plurimum tum habitatur tum floret; & tam navigare quis quantum vult, poteſt, quam pedibus iter facere, quod navigio nolit, atque ad aliud progrediens littus, inde ſolvere. Etenim iſtud mare, non minus quam ipſa terra, habitatur; & urbes continet tanto diſtantes intervallo, quantum etiam inter continentis urbes fere ſolet interponi. Quocirca aeſtus quidem maris, & navigationis totius ſpatium, valde horrendum efficit Aegaeum; ſtationes rurſum, placidiſſimum. Cum autem movetur celerrime, tum ſervat vectores maxime: in quo divinam exprimit naturam. Eam enim & horrendam per vim, & ſalutarem per manſuetudinem decet exiſtere. Dulciſſimum autem ſupra quodvis mare ſonum edit circa dona ſtirpeſque ſuas; quemadmodum Panas aiunt & Satyros poetae per montes & arbores, anni tempore de-

1 Ita *Cant.* & Bar. 7. Vulg. non agnoſcunt. 2 Bar. 7. γένοιο. 3 Odyſſ. ε'. in fine *Cant.* 4 Eurip. Troad. init. *Cant.* 5 P. Steph. ῆ. 6 Bar. 7. ὀξύτητά τε.

ἔτης τερπομένης· ἅ τε ϗ τὰς μυσικωτάτης τ̃ θεῶν ἑαυτ̃ πολίτας τε ϗ ἐνοίκης ἔχων Ἀπόλλω
τὸ ϗ Ἄρτεμιν, ὃς ὁ πάντων πατὴρ Ζεὺς ὡς ἐν καλλίστῳ τούτῳ τ̃ οἰκουμένης ἔφυσεν, ἵν' εἶεν τέ-
λειοι τ̃ μυσικήν, ϗ τ̃ Λητὼ διὰ τριῶν ἑτέρων νήσων ἤγαγεν εἰς μέσην ἐν μέσῳ δ̃ Αἰγαίῳ τ̃
Δῆλον, Ἀθηνᾶν ἡγεμόνα ποιησάμενος αὐτῇ τ̃ ὁδόν. Δῆλον δὲ ϗ παντὶ δ̃ πελάγης ὃ φύσει μυ- 437
σικόν, ὅ, γε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀνῆκεν, ὥσπερ ἄλλόν τινα χορὸν τ̃ τ̃ νήσων, αἳ διειληφυῖαι τὸ πέ-
λαγος, πολλαὶ πρὸς ἀλλήλας κεκλιμέναι παντὸς κύκλου διθυραμβικὸν θέαμα ἱερώτατον
ναύταις τε ϗ ἐπιβάταις φαίνουσι, κινδύνων τε πρόχειρα ψυχή, ϗ κτ' νᾶν ἰόντος πλοῦ ψυχαγω-
γία θαυμαστή. πᾶσαι γὰ ἀλλήλων ἔξω τε ϗ μέσαι εἰσίν, ὥσπερ ὅταν θέρους ὥρᾳ ϗ πρὶν ζέ-
φυρον κατιέναι, πλοῖα καὶ' ἰχθύων θήραν σαλεύῃ πολλά, ϗ παρελθόντι εἴσω ἅτε ἐκ πρύμνης
ϗ ἁ ἐκ πρῴρας ϗ τοῖχος ἑκάτερος πάντα ὁμοίως εἰς νῆσον τελευτᾷ, ὥστε ἀπορήσαις [1] ἄν τ̃
πρώτην ὅπη ϗ χρὴ διεξελθεῖν. ὅσῳ [2] δὲ ἁ ἐπιβοηθοῦντα σκάφη, τοῦτο αὖται ποιοῦσιν αἱ νῆσοι
τοῖς χειμαζομένοις· ἀπαντῶσιν οἷ χεῖρα ὀρέγουσαι ϗ καλοῦσαι παρ' αὑτάς. τοιαῦτα δ̃ Αἰ-
γαίου ἁ φιλοτεχνήματα, ἀναμίξαντος ὁμοῦ τῷ πελάγει τ̃ γλυκῦ, ὥσπερ αἱ σικελαὶ τὲ ἔλαφοι
ϗ τῶν παρδαλέων δορὰ ἁς χεύας ϗ τοὺς κύκλους ἀνάμικτ ἔχουσιν, οἷσπερ ποικίλλεται 438
μὲ αἰγλὴ πᾶσα ἡ ταύτη θάλασσα· ἀπολείπουσαι δὲ λειμῶνες οὐ ἠπείροις, ἀνθῶν καταπλεω, καὶ ὅπη τις [3] ἄλλο ὑπενόησεν ταύτης τ̃ ὥρας, καὶ τούτων τῶν ποικιλμάτων· εἰκό-
τως. τὰ μὲ γὰρ κατ' ἤπειρον πάντα, καὶ οὐταῦθα ὀλίγα οὐ ταῖς οὐ μέσῳ χώραις· ὃ δὲ
τούτου κάλλος οὐκείναις ὑ ποῆσαι. ὥσπερ δὲ ὑρμοὺς τοῖς ἄστροις κεκόσμηται, οὕτω [4] καὶ
ὃ τ̃ Αἰγαίου πέλαγος ταῖς νήσοις κεκόσμηται· ὥσθ' ὅτω καὶ μὴ δεῖ [5] πλοῦ, τούτου γ' ἂν
ἕνεκα αὐτ̃ πλεύσειεν εἰκότως, τ̃ δι' Αἰγαίου κομισθῆναι· ὕτω καὶ πελαγῶν ϗ τῶν οὐ τῇ

lectatos reſonare; quippe qui maxime muſicos deos habeat cives & incolas, Apollinem ac Dianam, quos Jupiter pater hoc in loco, tanquam totius orbis pulcerrimo, genuit, ut perfecti eſſent muſici, & Latonam per tres alias inſulas in eam, quae medii eſt Aegaei media, Delum deduxit, Minerva viae duce data. Nec vero poteſt cuiquam obſcurum eſſe, quam ſit muſicum hoc mare, quod initio mox inſularum quaſi chorum quendam emiſit, quae pelagus ipſum dividentes, ac multae inter ſe appropinquantes, quavis dithyrambica chorea ſpectaculum auguſtius nautis & vectoribus exhibent, tam in periculis ſolatium, quam in proſpera navigatione voluptas mirabilis. Omnes enim & extra & inter ſe invicem jacent, quemadmodum cum aeſtate etiam ante Zephyri decurſum multa circa piſcatum fluctuantur navigia: & cum eas ingreſſus fueris, tunc & puppis & prora & utrumque navis latus pariter in inſulam deſinunt; ſic ut dubites primum, qua tranſeundum ſit. Eundem autem hae inſulae tempeſtate laborantibus, quem auxiliares ſcaphae, uſum ſuppeditant: occurrunt etenim ſingulae, quaſi manum praeberent, atque ad ſe quoſque pellicerent. Atque haec ſunt praeclara Aegaei opera, terram mari commiſcentis, ſicut & cervorum pantherarumque pelles circulos permiſtos habent, quibus & mare hoc totum fulgore colluſtratur; & continentis florida prata, ac ſi quid eſt aliud hujuſce pulcritudinis ac varietatis, ſuperatur, nec immerito. Nam quae in continente cernuntur, ea hic quoque mediae regiones habent: hujus autem pulcritudo in illis deſideratur. Quemadmodum autem coelum ſtellis, ita Aegaeum mare inſulis exornatum eſt; adeo ut etiamſi quis navigare neceſſe non habeat, hac ipſa tamen de cauſa, ut per Aegaeum veharur, merito navigare poſſit: quandoquidem hujus pulcritudo cum omne mare, tum quicquid eſt in

1 Deeſt in Bar. 7. 2 Δὲ illud non agnoſcit Bar. 7. 3 Bar. 7. ἄλλῳ. 4 Abeſt a Bar. 7. 5 Bar. 7. πλοῦτου, τούτου τ' ἄν.

terra

γῆ πάντων, ὅτος ὡραιότατος. ὥστε καὶ σύμβολόν ἐστι τοῦ Αἰγαίου τὸ τῆς εὐμορφίας ἴδιον, καὶ ἀπὸ τοῦδε ἄρχεται, ὅθεν ὡς εἰπεῖν αἱ νῆσοι εἰς ἄρχονται τὴν ψιλὴν ἐπιβάλλουσι θάλατταν. μόνον δὲ Αἰγαῖον, οὐδὲ ἀτρύγητον ἔξεστιν εἰπεῖν, οὐ γὰρ γυμνὸς οὐδὲ ἄκαρπός ἐστιν, ἀλλὰ
439 ἀφθονώτατος μὲν, εὔοινος, εὔφορος, καὶ σίτου καὶ πάντων ὁπόσα ὧραι φύουσιν, εὐϊχθὴς δὲ καὶ εὔθηρος οἵαν μάλιστα [1] Ὅμηρος εἶπε [2] τὴν τῶν εὐδαιμόνων δεῖν θάλατταν, χρείας πάσας καὶ πάσας ἡδονὰς καὶ θεάματα ἔχων. μεστὸς μὲν λιμένων, μεστὸς δὲ ἱερῶν, μεστὸς δ' αὐλῶν καὶ παιάνων καὶ πηγῶν καὶ πολιμβώ, Διονύσου μὲν τροφεὺς ὤν, Διοσκούρων δὲ καὶ νύμφαις ὁμοίως κεχαρισμένος. βίους εὐδαίμονας ἀπὸ παντὸς εἴδους παρεχόμενος. ἐνοίκοις τε [3] καὶ ἀγορᾷ καὶ ἐμπορίοις ὠφελιμώτατος καὶ σωτήριος οἷς ἂν εὐμενὴς ᾖ. [4] ὥσπερ δὲ καλῶν σώματος εἰσὶν ἀρχαὶ καὶ [5] τέλη πρέποντα· οὕτω καὶ τούτου τοῦ πελάγους κινδυνεύει μόνου καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος εἰς κεχαρισμένον. ἀρχὴ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ πρώτου τοίχου τῶν νήσων τὸ πρὸς μεσημβρίαν· τελευτᾷ δὲ εἰς τὸ Ἑλλησπόντιον πορθμόν, [6] ὃς περιῤῥυεὶς τὸ ἀξιοθέατον χερρόνησον ποιεῖ. ὥστε τὸ δὴ λεγόμενον ἐκ κεφαλῆς ἐς πόδας αὐτῷ διήκει τὸ κάλλος. τὰς [7] δὲ πόρους αὐτοῦ καὶ κόλπους, ὅτε ὅσοι τὸ πλῆθος, ὅτε οἷοι τὸ κάλλος ἐστὶν εἰπεῖν. μάλιστα δὲ Αἰγαῖον πέλαγος δεδιότες, μάλιστα καὶ ποθοῦσιν ἅπαντες, δεύτερον θαυμαζόμενον· ἐπεὶ καὶ
440 ἐπ' αἰτίαις ἡδίσταις τοῦτον ἄνθρωποι θεραπεύονται. ἀγῶνες καὶ μυστήρια καὶ τὰ τῆς Ἑλλάδος καλὰ πλεῖστα τοῦτον τὸν τόπον, καὶ τὸν πανταχόθεν φιλοκάλων καὶ γενναίων, [8] ὅτος ἐστὶ συναγωγεὺς καὶ πληρωτὴς τῶν ἡδίστων θεαμάτων τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν θεῶν τὰ κάλλιστα ὑπηρετῶν. ταῦτά σοι παρ' ἡμῶν, ὦ φίλε σωτὴρ, Αἰγαῖε, [9] ἤθω τῇ ἡμετέρᾳ μουσικῇ. σὺ δὲ ἡσθεὶς, σῷζε ἀεὶ [10] σαυτόν τε καὶ σύμπλους.

terra venuſtum, excellit. Quocirca etiam proprium eſt Aegaei ſignum pulcritudo. Indidem autem incipit, unde & inſulae, ut ita dicam, vaſto mari tranſmiſſo. Solum praeterea Aegaeum incultum appellare non licet; cum nec nudus nec ſterilis ſit, verum partim vini, frumenti, aliarumque rerum ſit egregie ferax, partim etiam piſcibus & feris abundet, quale quidem dixit Homerus beatorum eſſe mare; omni rerum uſu, voluptatibus ac ſpectaculis refertus. Plenus enim eſt portuum, templorum, tibiarum, paeanum, fontium, fluminum; Bacchi nutricius, Dioſcuris & Nymphis aeque gratus; omne beatae vitae genus ſuppeditans; incolis & mercatoribus lucroſus ac ſalutaris, quibus quidem propitius fuerit. Ut autem in pulcro corpore decora ſunt initia & fines; ita quoque in hoc mari duntaxat contingit, ut & initium & finis ſingulari excellant gratia. Nam ut a primo inſularum ad Meridiem ordine incipit, ita in Helleſpontiacum fretum deſinit, quod ambitu ſuo nobilem Cherroneſum deſcribit. Itaque, quod aiunt, a capite ad pedes uſque pulcritudine eſt inſigne. Jam ſinuum ejus ac meatuum nec pulcritudo poteſt, nec numerus explicari. Quid quod & maxime metuunt omnes Aegaeum mare, & maxime cupiunt iterum trajicere, quandoquidem id etiam ob jucundiſſimas cauſas faciunt. Nam certamina, & myſteria, Graeciaeque ornamenta hoc implent iter, omneſque res praeclaras & nobiles hic undique congregat & cumulat, jucundiſſimorum ſpectaculorum pulcerrima quaeque diis illuſtriſſimis ſubminiſtrans. Atque haec a nobis tibi, care ſervator, Aegaee, noſtra muſica decantata ſint: tu autem hiſce delectatus, ſemper una cum vectoribus tuis ſalveto.

1 Odyſſ. τ'. 2 Ita Bar. 7. Deeſt in Vulg. 3 Abeſt a Bar. 7. 4 P. Steph. ὥστε. 5 Sic Bar. 7. Vulg. τέλει. 6 Bar. 7. ὃν. 7 Δ' ἀπείρους *Junt.* Bar. 7. τοὺς δ' ἀπείρους. 8 Aegaeus, maris praeſes, a quo ſaepe hic ad ipſum mare, & viciſſim tranſitum facit. *Cant.* 9 P. Steph. ἤατω. 10 Bar. 7. αὐτόν τε.

ΕΙΣ ΤΟ ΦΡΕΑΡ ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ.

Puteus hic Pergami fuit, ut e ſacris ſermonibus patet.

ΤΙ δ' ἂν εἴποις ὃ φρέαρ ὃ ἱερόν; ἢ δηλονότι τ' ὗ λόγ μέμφῃ φύσιν ὡς ὐχ ἱκανῶς ὑπὸ πάντα ἀφικνυμένην, ὐδ' ἐνδείξασθ δυναμένην ἐνίοτε ἀρχύτλως ὄν; τοῦτο γοῦν ὐδ' ἄντις λόγος ὁποῖόν τι ὃ κάλλος ἢ τ' ἡδονήν ἐστιν, ἐνδείξαιτο· ἀλλ' ἀμείνως ἐσμὲν πίνειν τὸ- 441
τ ὗ ὕδατος ἢ λύεσθ ἢ προσορᾶν ἡδέως, ἢ ἔχειν εἰπεῖν περὶ αὐτ. ὥσπερ οἱ τ καλῶν ἐρῶντες, οἱ τῇ μ δυνάμ ὗ κάλλ ἐαλώκασιν, ἢ ἴσασιν οἵων ἐρῶσιν. ἐὰν δέ τις αὐτὸς ἔρηθ, οὐκ ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν περὶ ἀπόντων· παρόντας δὲ οἷμαι δείξαιεν ἄν. ὃ δ' αὐτὸ ἢ ὑπὲ ὗ αὐτ φρέατος πεπόνθαμεν, ἢ ἐσμὲν ἐρασταὶ μὲν αὐτ πάμπολλοι, μᾶλλον δὲ πάντες σχεδόν· ὁποίᾳ δὲ ὄντος ὐκ ἔχομεν εἰπεῖν. ἀλλ' ἐάν τινα ἡμῶν ἀπολαβόντ τις ἐρωτᾷ, περιαλαβόντες ἂν ἄγ ἀξιοῖμεν ἐπ' αὐτό, ἢ δεικνύοιμεν. ᾧ δὲ, ὐδὲ τοῦτο ὑπιχρήσῃ, γευσάμενος δὲ ἢ πειραθείς, ὗ παρ' Ομήρῳ λωβ γεγεῦσθ δόξει, μένειν ἐθέλων, ἢ χαλεπῶς ἀξιῶν ἀποχωρεῖν ἀπ' αὐτ. ἀλλ' ὐ μὲν δὴ χρὴ τ' διψώντων φασὶ πίνειν σιωπῇ, ἀλλ' ὑπικοσμῆσαι τὰ ἢ λόγῳ, ἢ προσειπεῖν τόνδε σωτῆρα θεόν, ᾧ καὶ τό δ' ἐστὶν ἔργον τε καὶ ποίημα, ἢ τὰς ἐχούσας αὐτὸ νύμφας καὶ συνεργαζομένας, καὶ ἡμῖν χρῆσθ τῇ χάριτι ὗ θεῦ χαριζομένας τε ἢ συνυπηρετούσας. τίς οὖν γένοιτ' 442
ἂν ἀρχή, ἢ ὥσπερ ἡνίκ' ἂν ἀπ' αὐτ πίνωμεν, προσθέντες τοῖς χείλεσι τ' κύλικα ὐκέτ' ἀφιστῶμεν, ἀλλ' ἀθρόον εἰοχέμθα, ὅτω καὶ ὁ λόγος ἀθρόα πάνθ' ἕξει λεγόμενα; ἔστω δὲ ἀντὶ τ ᾧ χείλ προσαγωγὴς ἐκεῖνο ἡμῖν, ὅτι ἐν ᾧ καλλίστῳ τ πάσης οἰκουμένης ἐστίν. ὁ γὰρ ἐξ ἁπάντων χωρίων εἵλετο ὁ θεὸς ὡς ὑγιεινότατον καὶ καθαρώτατον, ἢ ὁ ταῖς εὐεργεσίαις ταῖς παρ' αὐτ πεποίηκεν ἁπάντων [1] ἐκφανέστατα, ὅπ σφόδρα τοῦτο καλλιστόν ὅτι τῶν οἰ γῆ πάν-

In Puteum Aesculapii, Oratio.

QUID autem de ſacro puteo dicemus? An orationis facultatem incuſabimus, quae nequeat ad omnia pertingere, nec ſemper naturam rerum abunde valeat explicare? Pulcritudinem certe ac voluptatem ejus nulla declarabit oratio: verum facilius ex hac aqua bibimus, eamque jucunde aſpicimus, atque in ea lavamus, quam de ipſa quicquam dicimus. Ut autem ii, qui pulcras amant mulieres, formae praeſtantia capti, quales quidem ament, ſciunt; veruntamen ſi quis eos interroget, nihil de abſentibus poſſent dicere, praeſentes autem oſtenderent: ita & puteum hunc amamus quidem quam plurimi, aut potius omnes fere; qualis autem ſit, dicere non poſſumus. Verum ſi quis de eo nos interroget, hunc ad ipſum deduceremus, atque ei oſtenderemus. Illi vero nec hoc ſufficeret, donec eo guſtato, lotum Homericam videretur guſtaſſe, quippe qui manere vellet, aegreque ab eo diſcederet. Nec tamen decet nos ſitientium more, quod aiunt, tacite bibere, quin etiam verbis exornemus; ac tum Servatorem deum, cujus & hoc opus eſt, ſalutemus, tum Nymphas ejus incolas, quae nobis uſum gratiae divinae concedunt & ſubminiſtrant. Quod igitur erit principium? An quemadmodum, cum ex eo bibimus, admoto labris poculo non ceſſamus, ſed infundimus ſubito; ſic oratio quoque noſtra ſubito dicet omnia? Illud igitur nobis ſit quaſi labris admotum, quod in pulcerrimo ſit totius orbis loco. Quem enim ex omnibus Deus ut ſaluberrimum & puriſſimum elegit locum, ac beneficiis ſuis illuſtriſſimum reddidit, is utique omnium eſt per orbem totum pulcer-

1 Forte ἐκφανέστατον.

rimus.

των. ἡ γὰ ἦχ ὥσπερ ἄλλοι ἄλλοις τόποις θεοὶ ἐξ ἀρχῆς ἐγγενεῖς εἰσί, καίτοι ἡ τούτους τιμίους οἴεσθαι χρὴ δοκεῖν καθ' αὐτὸ ὃ λαβεῖν αὐτοὺς τοὺς θεούς· ἀλλὰ τοῦτο μεῖζόν ἐστιν ὅτι ἀπ' αὐτῆς τ Επιδαύρου δεῦρο ὁρμηθεὶς ὁ θεὸς, ἠγάπησε δὴ μάλιστα ὡς δηλόν ἐστιν ὅτι ἐλόμενός τε αὐτὸ ἐκατέμεινε ὃ λοιπὸν ἡ προκρίνας τ ἄλλων. ᾧ δὲ θεὸς, ἡ θεῶν ὁ φρόνιμώτατός τε ἡ φιλανθρωπότατος προσέχειν ἔκρινε, πῶς ἡμῖν γε, ἡ ταῦτα τοῖς τοῦτο θεράπουσιν ἄλλο π
443 λέγειν ἔνεστιν, ἢ ὡς τοῦτ' ἐστὶ ὃ βέλτιστον; οἰ καλλίστῳ μὲ δὲ τ οἰκουμένης ὕπατος ἐστίν. ἔπ δ' αὐτῷ ὃ ἱερὸς ὅσος ὑπαίθριος χῶρος καὶ βάσιμος, ἐν ᾧ καλλίστῳ ἐστί· μέσον γὰ ἐν μέσῳ ἵδρυ). τὸ δὲ ὕδωρ εἰ μὲ βόλῳ, ἀπὸ πλατάνου ῥεῖ, ὥσπερ γὰ ἄλλο σύμβολον ἡ τοῦτο προπέφυκε. εἰ δὲ βόλῳ, τὸ ἔπ καλλιόν τε ἡ ἱερώτερον, ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν τ βάθρων ἐκῳ, ἐφ' ὧν ὁ νεὼς ἔστηκε. ὥστε παντί γε δήπουθεν τ δόξαν ἡ πίστιν ὑπεῖναι, ὅτι ' πρ ὑγιεινοῦ καὶ ὑγιείας χορηγοῦ χωρίου φέρε), ἀπό γε τοῦ ἱεροῦ καὶ τ ποδῶν οὗ σωτῆρος ὁρμώμενον· ὑ γὰ ἄν π ἐξ ὑγιεινοτέρων τόπων ὕδωρ ῥυείη, ἢ τοῦτο ἐκ τούτων ῥεῖ ὄν. ἐν τοιούτῳ δὴ φαινόμενον καὶ ἀπὸ τοιούτων ὁρμώμενον, ὡς ὃ εἰκὸς ἔχῃ καλλιστόν ἐστιν. πρῶτον μέν γε λεπτότατον ἐγχυτώτατόν ἐστιν· ἔπειτα ὃ τούτῳ ἕπε), κουφότατόν τε ἡ προσηνέστατον· τρίτον, γλυκύτατόν τε ἡ ποτιμώτατον, αὐτάρκεστον, ὃ πίνων οὐκ ἂν οἴνου ποθοσδεηθείης. [2] Ομηρ μὲ γὰ ἔφη τ Τιταρήσιον ὑπερ-
444 ρεῖν ὑπὸ τοῦ Πηνειοῦ, ὥσπερ ἄνθρα ὑπανηχόμενον [3] ἔλαιον κουφότητι τοῦ ὕδατος· τὸ δέ μοι δοκεῖν εἰ ὑπερρίψαις αὐτῷ ὕδωρ ἕτερον, ἀνατάνυσιν εἰς τὸ ἄνω· ὃ δὲ, δύεται ὥσπερ οἱ φαλλοὶ νεύοντες εἰς μυχὸν ἐκ τοῦ μετεώρου· εἰ μὴ καὶ τοῦτ' ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι μοι δοκῇ κἂν τὸ ἐπενεχθὲν ὑψῶσαι τῇ ἑαυτοῦ κουφότητι· ὡς δὲ ἡ κομπάζομεν, σαθμῷ κείνῃ). καίτοι τί ἂν εἴποι [4] ὁ τ Στυγὸς ὑπερρὼξ ὅταν ἀνηρτημένος ῥέπῃ; φρόσει δὲ τοῦτῳ, ὅτι, ἡδὲ Στυγός ἐστιν

rimus. Quanquam etenim quibus in ſingulis locis nati ſunt initio dii, etiam haec in honore ſunt ob hoc ipſum habenda, quod deos receperint: illud tamen longe majus eſt, quod ipſa ab uſque Epidauro huc profectus Deus, maxime amavit hunc locum, atque oſtendit, eum ſe, cum delectum, tum coeteris praelatum deinceps incolere. Cui autem loco Deus, ac deorum quidem benigniſſimus & humaniſſimus immorandum cenſuit, eum nos, qui quidem ſervi ejus ſimus, alio quam optimi nomine dignabimur? Itaque in pulcerrimo orbis eſt loco puteus. Praeterea templi ipſius locus is, qui ſub dio pervius eſt, optimo loco jacet: medius enim in medio conſtitutus eſt puteus. Aqua vero vel a platano fluit, quandoquidem & haec inſtar notae cujuſdam eſt annata; vel, ſi mavis, quod quidem pulcrius eſt & ſanctius, ab ipſis, quibus inſiſtit templum, fundamentis. Quo fit, ut omnes hoc opinentur atque credant, e ſalubri ac ſalutari loco aquam profluere; quippe quae a templo & Servatoris pedibus proficiſcatur. Nec enim poſſet ex ſalubriori loco profluere. Et in tali quidem loco ſita, & a talibus oriunda, merito dicetur optima. Ac primum quidem tenuiſſima eſt, ad aeris naturam proxime accedens; deinde, quod hinc ſequitur, leviſſima ſimul & mitiſſima; tum dulciſſima & maxime potabilis, ac perennis, & ad cujus potationem vinum non deſideres. Et Homerus quidem Titareſium Peneo dixit ſuperfundi, quemadmodum aquae homo prae levitate innatat: verum haec aqua, meo judicio, ſi quidem infundatur alia, ſurſum exilit, illa tanquam phallo quodam in profundum delabente; niſi potius etiam infuſam aquam videatur iſta levitate ſua in altum eſſe ſublatura: quae quidem non arroganter a nobis dici, indicant pondera. Quid autem dixerit Stygis rivus, ſi oppoſitus propendeat? Haec autem fluxio nec a Styge ori-

1 Lege ἀπὸ *Cant.* 2 In Boeotia. *Cant.* 3 Lege ὑπὸ *Cant.* 4 Titareſius, ab Homero ſic dictus. *Cant.*

tur,

ἀπορρώξ τοῦτο τὸ ῥεῦμα, ὅτε ἄλλο ἔχει φειδωλὸς οὐδέν· ἀλλ' ὑγιείας ἂν αὐτὸ προσείποις, ἢ νέκταρος, ἢ τινος τῶν τοιούτων ἀπορρῶγα. τεκμηριοῖ δὲ καὶ τοῦτο· χρόνος γοῦν αὐτῷ οὐχ ἅπεται, ἀλλὰ πᾶν πλησθὲν τὸ ὕδωρ καὶ ἔξω γενόμενον, τὸ αὐτὸ ποιεῖ, οἷόν περ ὃ ἀεὶ λειπόμενον ἐν τῷ φρέατι, ἄσηπτον καὶ ἀπαθὲς μένει. πλῆθος δ' αὖ τοῦ φρέατος τοσοῦτον, ὅσον ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδενὸς ἑτέρου φρέατος· μάλα ἀκμῆτας (εἰ) δεῖ τοὺς ἀρυομένους καὶ νοῦν ἔχοντας, ἵνα μὴ φθάνῃ ὃ καταλαμβάνον. μόνον οἷόν τοῦτο πάντων φρεάτων ἀρυομένων [1] καὶ ἐόντων, τὸ ἴσον ἀεὶ μέτεστι πρέχεται, τῷ πεπτικῷ πίθῳ τὸ ἀν- 445
τίστροφον ποιοῦν. ὁ μὲν γὰρ οὐδέποτε πληροῦται· τὸ δὲ ἀεὶ τοῦ χείλους ἐγγύς ἐστιν. ἅτε γὰρ ὂν ἀφάκοινόν τε καὶ συνεργὸν τῆς φιλανθρωποτάτης τῶν θεῶν, ἐπιμοτάτην τοῖς τῶν ὑπηρεσίαν καὶ ἀεὶ πλήρες ἐστί. καὶ ὅτε σκεῖνος ἄγει σχολῆς, ἄλλό τι πράττειν ἢ σώζειν ἀνθρώπους, καὶ τοῦτο μιμούμενον τὸν δεσπότην, ἀεὶ πλείοσι τῶν τοῦ δεομένων χρείαν, καὶ ἔστιν ὥσπερ ἄλλό τι θρέμμα ἢ δῶρον Ἀσκληπιοῦ· ὥσπερ [2] Ὅμηρος ἐποίησε ὅπλα καὶ ἔργα Ἡφαίστου, πρὸς τὸ σκεῖνο δοκοῦν κινούμενα. ἐπεὶ δὲ σταῦ- 44
θα ἤδη ἐγενόμην, ποῖον ὕδωρ ἂν τῶν κατ' ἀνθρώπους τούτῳ παραβληθείη χρείας ἕνεκα; ὃ γὰρ μόνον πόμα, τὸ δ' αὐτὸ καὶ λουτρὸν ἐστιν ἥδιστον καὶ ἀκλαβέστατον· οὐδ' ἀντέστραπται πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, θέρους μὲν ψυχρότατον ὂν αὐτὸ ἑαυτοῦ, χειμῶνος δὲ ἠπιώτατον γινόμενον, τὰ τοῦ παντὸς ἀεὶ καιροῦ δυσερῆ λῦον καὶ παραμυθούμενον, οἵαν χρὴ τοῦ Ἀσκληπιοῦ πηγὴν ἱερὰν εἶναι. καλὰ μὲν γὰρ ταῦτα καὶ ἡδέα καὶ αὐτῷ χρωμένῳ καὶ ἑτέροις ὁρῶντι, τοῦτον μὲν θέρους ὥρᾳ πρὸς τὰ χείλη τοῦ 446
φρέατος προσιόντας ἐξῆς ὥσπερ ἐσμὸν μελιττῶν ἢ μύας πρὸς γάλα, ἐξ ἑῴου ζητοῦντας τὸ πίνος παραλαλαβεῖν ἀντ' ἄλλου πόματος τοὺς κωλύοντας τὸ δίψος καὶ

tur, nec aliud quicquam horrendum habet; ſed vel ſanitatis, vel nectaris, vel ſimilis alicujus rei jure rivus dici poſſet. Cui illud eſt etiam teſtimonio, quod haec aqua temporis vitium non patitur, verum quaecunque eſt hauſta, eodem modo atque ea, quae in puteo relinquitur, incorrupta manet & ſincera. Jam vero abundantia putei tanta eſt, quanta nullius, ut ita dicam, alterius: ac robuſtos quidem eos, qui hauriunt, & cautos oportet eſſe, ne invadantur. Solus igitur ex omnibus puteis, quicunque exhauriuntur, aequalem perpetuo copiam praebet, pertuſo dolio ex contraria parte reſpondens. Ut enim illud nunquam impletur, ita hic ſemper ad labrum uſque plenus eſt. Cum enim humaniſſimi dei miniſter ſit & adjutor, ad miniſterium promptiſſimus, ac ſemper plenus conſpicitur. Et ſicut ille nunquam ab hominibus ſervandis ceſſat; ſic dominum hic imitans, indigorum uſui nunquam non ſuppeditat, cum ſit quaſi alumnus quidam, donumve Aeſculapii; quemadmodum Vulcani inſtrumenta finxit Homerus ad ejus voluntatem moveri. Et quoniam hucuſque dicendo perveni, quaenam inter homines aqua, quae cum hac in uſu comparari poſſit? Nec enim potus modo, ſed idem etiam lavacrum eſt jucundiſſimum ac tutiſſimum: nec pro anni tempore mutatur, quin & aeſtate frigidiſſima ſit, & hyeme clementiſſima, praeſentis ubique temporis moleſtias mitigans, qualem quidem decet Aeſculapii ſacrum fontem exiſtere. Ac pulcra quidem iſta ſunt & jucunda, ſive quis iis utatur ipſe, ſive alios videat partim aeſtate circum puteum deinceps, ut examen apum, vel muſcas circum lac, circumſiſtere, & a matutino uſque tempore vaporem inſtar potus alicujus ſitim reprimentis

1 Καὶ ἐόντων additur *Cant.* 2 Iliad. σ'. Φῦσαι δ' ἐν χοάνοισιν ἐείκοσι πᾶσαι ἐφύσων — Οππως Ἡφαίστῳ γ' ἐθέλοι καὶ ἔργον ἄνοιτο. *Cant.*

prae-

ἰχόντων· τοῦτο δὲ ὅταν τις κρυσάλλῳ πεπηγότῳ τῷ χεῖρα προτείνας ἀποψάμενος, θερμότερος αὐτὸς αὐτοῦ ᾖ ἡδίων γένηται· ἀλλὰ καὶ τἆλλα ὁ θεὸς αὐτῷ χρῆται ὥσπερ ἄλλῳ τῷ συνεργῷ, καὶ πολλοῖς ἤδη πολλὰ τὸ φρέαρ τοῦτο συνεβάλετο εἰς ὃ τυχεῖν ὧν ἔχρηζον παρὰ τοῦ θεοῦ. ὥσπερ γὰρ οἱ παῖδες οἱ τῶν ἰατρῶν τε καὶ τῶν θαυματοποιῶν γεγυμνασμένοι πρὸς τὰς ἀλαζονίας εἰσί, καὶ συμπροφέροντες ἐκπλήττουσι τοὺς θεωμένους καὶ χρωμένους· ὕπου τοῦ μεγάλου θαυματοποιοῦ καὶ πάντα ὅπῃ σωτηρίᾳ προφέροντος ἀνθρώπων, εὕρημα τοῦτο καὶ κτῆμα ἐστί· συμπροφέρει δὴ πρὸς ἅπαντα αὐτῷ, καὶ γίγνεται πολλοῖς ἀντὶ φαρμάκου. πολλοὶ μὲν γὰρ τούτῳ λουσάμενοι, ὀφθαλμοὺς ἐκομίσαντο· πολλοὶ δὲ πόντες, στέρνοι ἰάθησαν, καὶ τὸ ἀναγκαῖον πνεῦμα ἀπέλαβον· τοῦ δὲ, πόδας
447 ἐξώρθωσε· τοῦ δὲ, ἄλλο τι. ἤδη δέ τις πιὼν, ἐξ ἀφώνου φωνὴν ἀφῆκεν, ὥσπερ οἱ τοῦ ἀπορρήτων ὑδάτων πόντες μαντικοὶ γινόμενοι. τοῖς δὲ, καὶ αὐτὸ ὃ ἀρύεσθαι ἀντ' ἄλλης σωτηρίας καθέστηκε. καὶ τοῖς τε δὴ νοσοῦσιν ὕπως ἀλεξιφάρμακον καὶ σωτήριόν ἐστι, καὶ τοῖς ὑγιαίνουσιν ἀδιαφθόμενοις παντὸς ἄλλου χρῆσιν ὕδατος οὐκ ἄμεμπτον ποιῇ. πάντα γὰρ ἤδη μετὰ τοῦτο ὃ ὕδωρ γίνεται πειρωμένοις, οἷς εἴτις μὴ ἀνθοσμίαν οἶνον, τοῦ ἐξεφθόντων πινὰ πίνοι. μόνον δὲ τοῦτο ὃ αὐτὸ νοσοῦσι καὶ ὑγιαίνουσιν ὁμοίως ἥδιστον καὶ λυσιτελέστατον ἑκατέροις τε καὶ συναμφοτέροις ἐστί· καὶ ὅτ' ἂν γάλα προσβάλοις, ὅτ' ἂν οἶνον ποθήσας· ἀλλ' ἔστιν ὥσπερ Πίνδαρος ὃ νέκταρ ἐποίησε [2] αὐτόχυτον, πότιμον θείᾳ τινὶ κράσει κεκραμένον ἀρχαίτατος. ὥστε εἰ δύο εἶεν κύλικες, ἡ μὲν ἑτέρου τοῦ ὕδατος καὶ οἴνου τοῦ καλλίστου, ἡ δὲ, τούτου τοῦ ὑδατος· ἀπορήσαις ἂν πότερον λάβοις. ἔτι δὲ τὰ μὲν ἄλλα ἱερὰ ὕδατα τοῦ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων χρήσιν πέφευγε, ὃς τὸ ὅπῃ Δήλῳ, καὶ εἴτι που ἄλλοθι
448 ἄλλο τοιοῦτόν ἐστι· τὸ δὲ τοῦ σώζειν τοὺς χρωμένους [3] αὐτοῦ, μηδένα αὐτοῦ ψαύειν, ἱερόν ἐστι·

praeoccupare; partim cum glacie concreta manus laverint, calidiores ac jucundiores fieri: verum ſunt & alia, in quibus hoc puteo Deus tanquam operis ſocio utitur, multiſque ſaepe ad ea, quae volebant, a Deo impetranda puteus hic uſui fuit. Nec ſecus atque medicorum & praeſtigiatorum ſervi ad miniſteria ſunt exercitati, & adjumento ſuo ſpectatores atque aegrotos ſtupefaciunt: ita magni operum mirabilium artificis, & ad hominum ſalutem omnia referentis, hoc eſt inventum, haec poſſeſſio. Itaque in omnibus eum juvat operibus, & apud multos pharmaci locum obtinet. Multi enim cum ex hoc puteo laviſſent, viſum recuperarunt: multi ex aqua cum bibiſſent, pectoris ſanitatem, & anhelitum laborantem receperunt: multorum etiam pedes, aliave membra ſunt correcta. Quid quod ex muto quidam eloquens olim factus eſt, quemadmodum qui de ſacris biberunt fontibus, vaticinari ſolent. Nec deſunt, quibus quod aquam duntaxat hauſerant, ſaluti fuit. Quinimo cum aegrotis adeo ſalutaris eſt, tum ſanis etiam cujuſvis aquae uſum praebet inſignem. Qui enim hanc guſtaverint, iis alia jam aqua quaevis ſordet, ut ſi quis poſt vinum fragrans vappam bibat. Sola porro haec aqua tam aegrotis eadem quam valentibus aeque jucundiſſima eſt & utiliſſima; nec vel lac cum ea comparare, vel vinum deſiderare poſſint: quandoquidem eſt inſtar nectaris ejus, quod Pindarus perenne, potabile, ac divina quadam miſtura temperatum cecinit. Quocirca ſi duo proponantur vobis pocula, alterum hac aqua, alterum alia ſimul & vino praeſtantiſſimo plenum; utrum eſſetis ſumpturi, dubitare poſſetis. Praeterea reliquae aquae ſacrae, qualis eſt Delia, aliaeque ſimiles, paucorum uſibus parent; haec per utentium ſalutem, non quod eam nemo contingat, ſacra redditur;

1 Lege παρὰ Cant. 2 Scribe αὐτόχυτον Cant. 3 Lege ἀ τῷ Cant.

eadem-

καὶ ὃ αὐτὸ καθαρσίοις τε ἐξαρκὲ τοῖς περὶ τὸ ἱερὸν, καὶ ἀνθρώποις καὶ πίνειν καὶ λέβεσθαι, καὶ προσορῶσιν εὐφραίνεσθαι. ἐγὼ μὲν οὔτε Κνίδιον, οὔτε Εὐρυμέδοντα, οὔτε Χόασπιν ὅθεν βασιλεὺς ἔπινε, προφέρων, οὔτε ᾧ τὰς καλλίστας στεφάνους ἀνῆκε ἡ γῆ περὶ τὸ ὄχθιον ἑκατέραν Πηνειὸν, οὔτε πηγὴν ἄβυσσον, οὔθ' ὅ, τι ἐρεῖς ἕτερον ὕδωρ προβάλοι μ' ἂν τούτῳ τῷ πάντα ἱερῷ· ἀλλ' εἰ φαίην ἂν αὐτὸ σὺν ὕδασι τοσούτῳ νικᾶν, ὅσῳ περ τὸν προσπάντων αὐτοῦ θεὸν σὺ θεοῖς. λοιπὸν ἓν εἰπεῖν, ὅπερ καὶ ὅσα ἂν ποιοῖμεν οὕτω κείνοντες· ὁ γὰρ θεὸς πρῶτος περὶ αὐτῆς τούτων ψῆφον ἤνεγκεν, ὡς φασιν.

ΕΛΕΥΣΙΝΙΟΣ.

Templum Cereris incenſum deplorat.

Ὦ πάλαι ποτε ἡδίων ἄδειν Ελευσὶς ἐμοὶ, πὶς Ορφεὺς ἢ Θάμυρις, ἢ ποῖος Ελευσίνιος οἰκήτωρ Μουσαῖος ἀρκέσῃ τοσούτῳ πράγματι; ποίαις κιθάραις ἢ λύραις ὃ κοινὸν πᾶσιν, ὃ κοινὸν τῆς γῆς, ἀνακλαύσεται; πίνα τοῦτον πρέπαλες, ὦ Ζεῦ, [1] τὼν ὑπόθεσιν; ἐγὼ μὲν ἐγὼ προσιὼν ἐμαυτὸν ὀκνῶ καὶ ἀναστρέφω, καὶ καθ' ἓν τοῦτο λέγειν ἀναγκάζομαι, ὅτι σιγᾶν οὐκ ἔχω. πὶς γὰρ Ελλήνων ἢ πὶς βαρβάρων οὕτω σκαιὸς ἢ ἀπήκοος, ἢ πὶς οὕτω σφόδρα ἔξω τῆς γῆς ἢ θεῶν, ἢ συλλήβδην εἰπεῖν καλῶν ἀναίσθητος, πλὴν τῶν κάκιστ' ἀπολωλεκότων, οἱ τοῦτ' ἔδρασαν, ὅπως ὁ κοινόν πι τῆς γῆς τέμενος τὴν Ελευσῖνα ἠγεῖτο, καὶ πάντων ὅσα θεῖ' ἀνθρώποις, [2] τοιοῦτον φρικωδέστατόν τε καὶ φασμοπρεπέστατον; πίνι δ' ἄλλῳ χωρίων, ἢ μύθων φήμῃ θαυμαστότερα ἐφύμνησε, ἢ τὰ δράματα μείζω ἔσχε τὴν ἔκπληξιν, ἢ μᾶλλον εἰς ἐφάμιλλον κατέστη τῇ

eademque & luſtrationibus templi ſufficit, & hominibus ad potionem ac lavacrum, & ſpectantium delectationi. Ego certe nec Cnidium, nec Eurymedontem, nec unde Rex bibebat, Choaſpim, nec eum, cui pulcerrimas ad utramque ripam coronas emiſit terra, Peneum, neque fontem profundum, neque aliam aquam ullam cum hac undique ſacra velim contendere; ſed tantum eam inter aquas excellere, quantum praeſes ipſius deus diis praeſtat reliquis, dixerim. Hoc reſtat adjicere, pie nos facturos, ſi ſic ſentiamus: quandoquidem primus de ipſa Deus hanc, ut aiunt, ſententiam tulit.

ELEUSINIA ORATIO.

O Quae fueras olim, Eleuſi, dictu mihi jucundior, quis Orpheus, quis Thamyris, aut qualis Eleuſinius incola Muſaeus huic rei ſufficiet? Quibus cytharis, quibus lyris communis totius orbis caſus deflebitur? Quale nobis hoc, o Jupiter, argumentum ſubjeciſti? Equidem ad dicendum accedens, torpeo, & ob hoc unum cogor dicere, quia tacere non poſſum. Quis enim Graecorum vel Barbarorum tam incultus & peregrinus, vel tam longe a terra & diis remotus, vel denique omnium rerum bonarum ignarus unquam fuit, praeter eos quidem ſceleſtiſſimos, qui haec perpetrarunt, qui non commune terrae delubrum duceret Eleuſinem, quod omnia, quaecunque ſunt inter homines divina, horrore ſimul & pulcritudine excelleret? Quo autem alio loco vel hiſtoriarum rumores magis miras res praedicarunt, vel rerum effectus majorem hominibus ſtuporem attulerunt, vel potius ea quae oculis patebant, cum iis quae per-

1 Ita Bar. 7. Impreſſi non agnoſcunt. 2 Bar. 7. τοιοῦτ·

cipiebantur

ἀκοαῖς τὰ ὁρώμενα; ὅσα μὲν δὴ θέας ἐχόμενα, εἶδον γενεαὶ παμπληθεῖς εὐδαιμόνων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐν τοῖς ἀῤῥήτοις φάσμασιν· ἃ δ' εἰς ὃ μέσον ποιηταὶ καὶ λογοποιοὶ καὶ
450 συγγραφεῖς πάντες ὑμνῆσι, κόριν τὴν Δήμητρος ἀφανῆ γενέσθαι χρόνον ἔστιν ὅν. [1] Δήμητρα δ' ἐπέρχεσθαι γῆν πᾶσαν καὶ θάλατταν, ζητοῦσαν τὴν θυγατέρα· τέως μὲν οὖν οὐχ οἵάν τε εἶ) εὑρεῖν· ἐλθοῦσαν δ' εἰς Ελευσῖνα, τότε ἐπωνυμίαν [2] ποιῆσαι τῷ τόπῳ, καὶ τὴν κόρην εὑροῦσαν, ποιῆσαι τὰ μυστήρια· καὶ γενέσθαι δὴ τὸν σῖτον [3] ὧδε μὲν τῶν θεῶν τῇ πόλει τῇ Αθηναίων, ὧδε δ' αὖ τῆς πόλεως ἅπασι τοῖς Ελλησι καὶ βαρβάροις· (καὶ [4] τούτοις [5] Κέλεός τε καὶ Μετάνειρα καὶ Τριπτόλεμος ὀπαδημίζονται, καὶ ἅρματα δὴ δρακόντων ὑπόπτερα, ὑπὲρ πάσης γῆς καὶ θαλάττης φερόμενα·) μυηθῆναι δὲ ξένων πρώτους Ηρακλέα καὶ Διοσκούρους, ἀγῶνά τε γυμνικὸν γενέσθαι πρῶτον Ελευσῖνι τῆς Αττικῆς, καὶ [6] ὃ ἆθλον εἶ) τῶ καρπῶ δ' [7] φανέντος, πειρωμένων τῶν ἀνθρώπων, ὅσον εἰς ἰσχὺν ὁκ τῆς [8] ἡμέρου τροφῆς ἐπέδοσαν· ἀπάγειν δὲ καὶ τὰς Ελλήνας ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν ἑκάστοτε Αθήναζε ὡς μητροπόλει σῴζοντες αὐτῶν καὶ τῶν καρπῶν, [9] τ' Αθη-
451 ναίων τῇ πόλει. Εὐμολπίδαι δὲ καὶ Κήρυκες εἰς Ποσειδῶνα καὶ Ερμῆν ἀναφέροντες ἱεροφάνται, οἱ δὲ, δαδούχοις πρεῖχοντο. καὶ τὰ μὲ εἰς μύθους ἀνήκοντα, τοιαῦτα. [10] τὰ δ' ὕστερον Ηρακλειδῶν εἰς Πελοπόννησον κατελθόντων, καὶ χρόνου διαγενομένου, Δωριεῖς ἐπ' Αθήνας ἐστράτευον. ὡς δ' Ελευσῖνι γίγνονται, καταισχυνθέντες, εἴτε καὶ [11] δείσαντες χρὴ λέγειν, ἀπιόντες ᾤχοντο τὴν αὐτήν. ἡ δ' ἐκείνων τότε κίνησις, Ιωνίαν οἰκίζει παρ' ἡμῖν. γενομένου δὲ τοῦ Μηδικοῦ πόλου, καὶ μεγίστων δὴ πραγμάτων καὶ κινδύνων οὐ μόνον τὴν Ελλάδα, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅσον ἔξω τῆς Περσικῆς ἀρχῆς ἦν, καταλόντων,

cipiebantur auditu, certarunt? Atque ea quidem, quae ſpectari poterant, multae virorum ac mulierum felicium aetates in occultis viderunt ſpectris: quae vero publice poetae, oratores ac hiſtorici omnes celebrant, haec fere ſunt; Cereris filiam per tempus aliquod non apparuiſſe; Cererem terra omni marique peragratis, eam quaeſiviſſe; nec tamen prius inveniſſe, quam in Eleuſinem veniens, & nomen loco daret, & initia conſtitueret; tum vero frumentum ab utraque dea urbi Athenienſi conceſſum eſſe, & ab hac deinde Graecis Barbariſque omnibus; (inter haec autem Celeus ac Metanira recitantur, ac Triptolemus, & alati draconum currus, per omnes terras ac maria delati;) primos autem hoſpitum Herculem ac Dioſcuros, initiatos fuiſſe; primum quoque gymnicum certamen Eleuſine peractum eſſe, cum quidem ex frugibus recens natis conſtaret praemium, periculum facientibus hominibus, quantum ipſis ex alimento manſueto roboris acceſſiſſet; Graecos denique frugum primitias quotannis Athenas, tanquam ad metropolim tum ſuam, tum etiam frugum, deferre. Jam Eumolpidae & Praecones, a Neptuno & Mercurio oriundi, ſacrorum interpretes & faciferos praebebant. Atque haec quidem in fabulis erant. Poſtea, cum Heraclidae in Peloponneſum rediiſſent, Dores poſt tempus aliquod contra Athenas exercitum duxere. Ut autem Eleuſinem venerunt, pudore confuſi, ſive potius metu perturbati, eadem, qua venerant, via redierunt. Qui quidem illorum motus Ioniam noſtram cultoribus ditavit. At cum Perſica fieret expeditio, & maximis in rebus ac periculis non Graecia modo, ſed & quicquid extra Perſicum erat regnum, verſaretur;

1 Sic Bar. 7. Vulg. Δήμητραν. 2 Δῆναι Bar. 7. 3 Bar. 7. παρὰ μὲ τῶν θεῶν, τοῖς Αθηναίοις· παρὰ δὲ τῶ Αθηναίων, καὶ Ελλησι & βαρβάροις. 4 Bar. 7. τούτοις μέν. 5 Parentes Triptolemi. *Cant.* 6 Bar. 7. τόν. 7 Bar. 7. φανθέντος. 8 Bar. 7. ἡμετέρας τροφῆς. 9 Illud τ' non agnoſcit Bar. 7. 10 Herodot. Terpſich. *Cant.* 11 Bar. 7. δείσαντι ἀ.

πολλὰ μὲ τῶν ἐν τοῖς Ελλησιν ἱερῶν ἐμπέπρησται, καὶ πρός γε ἡ κορυφὴ τῆς Ελλάδος ἡ τῶν Αθηναίων πόλις· τῇ δ' Ελευσῖνι τοσοῦτον πρόσεστιν, ὡς' οὐκ ἀπόρθητος μόνον ὡς εἰπεῖν διεγένετο, ἀλλὰ καὶ συμβάσης τῆς ναυμαχίας, ἐξεφοίτα μὲν ὁ Ιακχος συναυμαχήσων· νέφος δὲ ὁρμηθὲν ἀπ' Ελευσῖνος καὶ ὑψωθὲν ὑπὲρ τὰ νεῶν, ἐγκατέσκηψεν εἰς τὰς [1] τῶ Βαρβάρων ναῦς ἅμα τῷ μέλει τῷ μυστικῷ. Ξέρξης δὲ ἐκπλαγεὶς ἔφευγε· καὶ τὰ Μήδων πρόσωπα ἀπώλλυτο. πολέμου δὲ συμβάντος τοῖς Ελλησι πρὸς ἀλλήλους πολ- 452
λοῦ, καὶ πάντων ἄνω καὶ κάτω γενομένων, μόνη δὴ τόπον γέ τινα Ελευσὶς ἠρέμει· καὶ ὅτε Βοιωτῶν ἵππος, ὅτε Λακεδαιμονίων καὶ Πελοποννησίων εἰσβολαὶ ὑπὸ τοῦ πολέμου προσέπιπτον, ὑπὸ τὸν νεῶν εἶδον ἑπέρωις ἢ προσῆκεν ὀφθαλμοῖς. [2] Σφοδρίου τοίνυν ὕστερον ὁρμηθέντος ἐκ Θηβῶν, ἤρκεσαν αἱ δᾷδες φοβεῖσαι κατασβέσαι τὴν τόλμαν. ἀπορραὶ τοίνυν αἱ μὲ ἄλλαι προνομίαι. καὶ τοῦτο μὲ Πυθίων ὄντων ἡ [3] Καδμεία κατελήφθη, τοῦτο δ' εἰς Ισθμια τὴν αὐτὴν θεωρίαν ἦγον μὲ Αργεῖοι, ἦγον δὲ Κορίνθιοι τοῖς ὅπλοις, οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους κρατήσαντες. τὴ δ' ἐπ' Αλφειῷ μάχην σιωπῶ, πλὴν ὅσα καὶ ζεύτη σύμβολον ὑπὸ φαῦλον [4] ἐπέστη πρὸς τοῦ Διός, ἡ τῶν ἀποστερουμένων τόλμα καὶ νίκη. μόναι δ' αἱ μυστηριώτιδες ἀπορραὶ τοῦνομα ἔσωσαν, καὶ μόνοις Ελευσινίοις ὑγίαινεν ἡ Ελλὰς. καὶ σαφέστατα δὴ πανήγυρις αὕτη καθάρσιον ἦν καὶ μανιῶν καὶ πάσης ἀτόπου συμφορᾶς. καὶ τί δεῖ καθέκαστα ἐπεξιέναι; ἀλλὰ Φίλιπποι, καὶ Αλέξανδροι, καὶ Αντίπατροι, καὶ πᾶς ὁ τῶν κάτω δυναστῶν ὄχλος 453
καταλογος, μυρία δὴ τῶν ἐν τοῖς Ελλησι κινήσαντες, μόνην τὴν Ελευσῖνα ὡς ἀληθῶς ἄβατον πω καὶ κρεῖττον ἑαυτῶν ἡγήσαντο. καὶ σιωπῶ Κελτούς, τοὺς τὰ τελευταῖα ἐπεισκωμάσαντας τῇ Ελλάδι· καὶ ὅσα τὶς τοιαῦτα προσοφείλει, ἐν ἅπασιν ἀθῷον τὸ ἱερὸν διέφυγε. μόνον τοίνυν καὶ

tum vero multa quidem Graecorum templa ſuccenſa ſunt, ac praeterea faſtigium Graeciae, Athenae: Eleuſis autem tantum excelluit, ut non modo non vaſtata fuerit, ſed & in ipſo navali proelio partim Bacchus ad auxilium excurrerit, partim nubes ab Eleuſine profecta in barbarorum naves, una cum myſtico carmine, incubuerit. Itaque Xerxes perterritus fugam cepit, pereuntibus Medis. Cum autem inter Graecos diuturnum eſſet bellum conflatum, omniaque ſurſum ac deorſum verterentur, ſola quodam modo quieſcebat Eleuſis; nec vel Boeotorum equitatus, vel Lacedaemoniorum atque Peloponneſiorum irruptiones aut ſeptum contigerunt, aut aliis, quam decebat, oculis templum aſpexerunt. Quinimo cum Sphodrias aliquanto poſt Thebis adveniſſet, tedae duntaxat oblatae potuerunt ejus audaciam reſtinguere. Jam vero foedera reliqua quidem omnia violata ſunt. Nam & Pythiis ludis eſt capta Cadmea, & pompam ſacram Iſthmiis duxerunt eandem & Argivi, & Corinthii, cum armis, cum ſe invicem cepiſſent. Pugnam vero ad Alpheum praetereo, niſi quod & hic non leve extitit a Jove ſignum, eorum, qui privabantur, audacia & victoria. Sola vero myſtica foedera nomen retinuerunt, & in ſolis Eleuſiniis modeſta fuit Graecia. Hic autem conventus manifeſtiſſimum erat tam inſaniae, quam cujuſvis inuſitatae calamitatis remedium. Quid autem ſingula neceſſe eſt commemorare? Philippi certe, & Alexandri, & Antipatri, & omnis inferiorum ſatraparum ſeries, cum infinitos in Graecia tumultus excitarint, ſolam Eleuſinem, ut vere invium quiddam, & viribus ſuis majus, omiſerunt. Taceo jam Gallos, qui poſtremi in Graeciam petulanter irruperunt; in quibus omnibus, ac ſimilibus aliis, illaeſum templum remanſit. Unicum igitur iſtud

1 Ita Bar. 7. Illa τῶν βαρβάρων non agnoſcunt editi. Vide Herodot. in Uran. 2 Plutarch. Ageſilao. *Cant.* 3 Ita Bar. 7. Vulg. Καδμία κατελείφθη. 4 Bar. 7. ἔπεσι.

an-

ὐπόμνημα τ παλαιᾶς εὐδαιμονίας ἅμα καὶ σεμνότητος ἐλείπετο τοῦτο τῇτε πόλει καὶ τῇ Ελλάδι. ναυμαχίαι μὲ γὰρ καὶ πεζομαχίαι, καὶ νόμοι, ϗ πολιτεῖαι, καὶ φρονήματα, καὶ φωναὶ, ϗ πάνθ', ὡς εἰπεῖν, ἐπέλιπον· ἀντεῖχε [1] τὰ μυστήρια. πανηγύρεις τοίνυν, αἱ μὲ ἄλλαι, δι' ἔτους πέμπτου καὶ τελέτας πληροῦνται· μόνη δὲ ἡ τ μυστηρίων, παντὸς ἔτους ἐνίκησεν εἰ). ὅ δὲ δὴ μέγιστον ϗ θειότατον, μόνῳ γὰ τούτῳ πανηγύρεων εἰς οἶκον συλλαβὼν εἶχε· καὶ τοῦτον ἦν, τῆς τε πόλεως πλήρωμα ϗ τῦ Ελευσινίου. πλάσματα τοίνυν καὶ γραφὰς, ϗ τὸν κύκλῳ κόσμον τοῦτον, τίς ἂν ὐχὶ καὶ ἐν ταῖς τελούσαις ὁρῶν ἐγανώθη, μήπω δὴ ἐν προθήκῃ τ σεμνοτέρων εἶδεν; ἀλλὰ μὴν [2] τότε κέρδος τ πανηγύρεως, ὐχ ὅσον ἡ παροῦσα εὐθυμία, ὐδ' αἱ τ ὀκ τοῦ προτέρου χρόνου δυσκολιῶν λύσεις ϗ ἀπαλλαγαί· ἀλλὰ καὶ [3] τὸ περὶ τῆς τελευτῆς ἡδίους ἔχειν τὰς ἐλπίδας ὡς ἄμεινον ἀφίξονται, καὶ ὀκ ἐν σκότῳ τε καὶ βορβόρῳ κειμενοὺς, ἃ δὴ τοὺς ἀμυήτους [4] ἀναμένει. ταῦτα μὲ δὴ μέχρι τ χθιζινῆς ἡμέρας. ἃ δὲ νῦν ὁρᾶν τε ϗ ὑμνεῖν ὁ δαίμων παρέδωκε, τίς θρῆνος Αργεῖος, τίνες Αἰγυπτίων ἢ Φρυγῶν ᾠδοὶ [5] συμμετρήσονται; τίς Ελευσίνιος Αἰσχύλος προῒν χορὸν ἄσει); ποίας Ναυπλίου πάγας ὑποπύρους, ὡς ἔφη Σοφοκλῆς, ἄξιον τῇ πυρκαϊᾷ τούτῃ παραβαλεῖν; ὦ δᾳδες, ὑφ' οἵων ἀνδρῶν [6] ἀπέσβεσθε. ὦ δεινὴ ϗ ἀφεγγὴς ἡμέρα, ἣ τοὺς φωσφόρους νύκτας ἐξεῖλες. ὦ πῦρ οἷ ὤφθης Ελευσῖνι· οἷ ἄνθ' οἵου. ὦ νεφέλη ϗ σκοτόμαινα, ἣ νῦν ἐπέχεις τὴν Ελλάδα. ὦ Δήμητερ, ἣ πάλαι μὲ αὐτόθι τὴν κόρην εὗρες, νῦν δέ σοι ζητεῖν οἱ νεὼς λείπεται. καὶ δὴ προσάγω μὲ, ὦ γῆ ϗ θεοί, τὰ μυστήρια. Βοηδρομιῶν δὲ ὅτου ἑτέρας ταυτῶν δεῖται βοῆς, ὐχ οἵας ὅτε Ιων Αθήναζε ἐβοήθησεν. ὦ προθύρου. ὦ τῶν ἱερῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν καταλόγου, εἰς οἵαν ἡμέραν ἐτελευτήσατε. ποτέροις καὶ

antiquae felicitatis ac majeſtatis monumentum Urbi erat & Graeciae relictum. Nam pugnae quidem tam navales quam terreſtres, leges, Reſpublicae, gloria, ſermones, omnia, ſic ut loquar, perierant; ſola reſtabant myſteria. Et alii quidem conventus publici quinto quoque vel tertio celebrantur anno: hic autem, ad quem pertinent myſteria, ſingulis annis inſtaurabatur. Deinde, quod eſt maximum atque diviniſſimum, hunc ſolum conventum una capiebat aedes; eratque idem & Urbis & Eleuſinii complementum. Jam ſtatuas & picturas atque hunc circularem ornatum quis non vel in triviis, nec tantum in appendice auguſtiorum, voluiſſet videre? Veruntamen conventus hujus fructus non in praeſenti tantum animi tranquillitate, & a prioribus moleſtiis liberatione poſitus erat; ſed & quod poſt mortem ſe melius habituros ſperabant, nec in tenebris ac luto cum profanis commoraturos eſſe. Atque haec quidem uſque ad miſerabilem diem extiterunt. Quae vero nunc videnda Deus & canenda praebuit, quis Argivus threnus, quae vel Aegyptiorum vel Phrygum exaequabunt naeniae? Quis Eleuſinius ad chorum canet Aeſchylus? Quos Nauplii laqueos ignitos, ut vocavit Sophocles, cum hoc incendio aequum eſt comparare? O taedae, a qualibus viris eſtis extinctae. O gravis & obſcurus dies, qui lucidas noctes ſuſtuliſti. O ignis qualis Eleuſine apparuiſti; qualis pro quali. O nebula, & nox illunis, quae Graeciam nunc occupas. O Ceres, quae, ubi olim filiam reperiſti, ibi nunc templum quaerere cogeris. Atque in propinquo quidem ſunt, o dii, o terra, myſteria. Boedromion autem hic alia nunc voce indiget, quam cum qua Athenas Ion auxilio venit. O ſalutatio. O dierum ac noctium ſacrarum numerus, in qualem diem deſiiſtis. Utri vero ma-

1 Bar. 7. δὲ πώ. 2 Bar. 7. τότε. 3 Τὸ illud deeſt in Bar. 7. 4 Bar. 7. ἀναμένειν. 5 Bar. 7. συμμετρήσουσιν. 6 Bar. 7. ἀπέσβητε.

ἄξιον γενάξαι μεῖζον; πότερον τοῖς ἀμυήτοις, ἢ τοῖς μεμυημένοις; οἱ μὲν γὰρ, ὧν εἶδον, οἱ δ' ὧν εἶχον ἰδεῖν τὰ κάλλιστα ἀπεστέρηνται. ὦ κακῶς ἐξορχησάμενοι τὰ μυστήρια. ὦ τὰ ἄφαντα φήναντες. κοινοὶ τῶν [1] ὑπὲρ γῆς καὶ ὑπὸ γῆν θεῶν πολέμιοι. ὦ πάλαι τε δὴ καὶ νεῶν ὡς ἀληθῶς παῖδες Ελληνες, οἱ τοσούτου κακοῦ προσιόντος [2] προειδότες. ὄκ ὦ θαυμάσιοι νῦν γέ πη ἐν ὑμῖν αὐτῶν ἔσεσθε; ὃ τάς γε Αθήνας αὐτὰς προεισώσεσθε;

ΜΟΝΩΔΙΑ ΕΠΙ ΣΜΥΡΝΗ.

Smyrnam terrae motu obrutam deplorat.

Ω Ζεῦ, τί χρήσωμαι; πότερον σιωπῶ, Σμύρνης κειμένης; τίνος μεταλαβὼν ἀδάμαντος φύσιν; ἢ τίνα ταύτῃ καρτερείαν καρτερῶν; ἀλλ' ὀδύρωμαι; ποίαν 456
ἁρμονίαν ἁρμοσάμενος; ἢ τίνα τόλμαν τοσαύτῃ λαβών; ὅσαι γὰρ Ελλήνων καὶ βαρβάρων φωναὶ, τῶντε ὑπὲρ γῆς ἔτι καὶ τῶν ὄκ τῶν παντὸς αἰῶνος γενομένων, εἰς ταυτὸν ἅπασαι [3] λόγῳ συνελθοῦσαι, [4] ἐλάττους τῆσδε [5] θεάματος ἐγχειρῆσαι μόνον, μὴ ὅτι τὴν ἀξίαν σῶσαι. ὦ μίκιστα μικίστων ἰδὼν καὶ ἀκούσας ἐγώ. ὦ πάντα φέρων χρόνος, οἵαν ἰδέαν πόλεως ἐξευρὼν καὶ τεχνησάμενος, εἶτα ἀναλώσας ἔχεις. ὦ πάντα ἀνόμοια τοῖς πρότερον. τὰ μὲν ἀρχαῖα, Κυβήβων χοροὶ καὶ τροφαὶ, καὶ γενέσεις θεῶν, καὶ Πέλοπες διαβαίνοντες ἐνθένδε, καὶ Πελοπόννησος ἀποικία, καὶ Θησεὺς οἰκιστὴς τῆς ὑπὸ [6] τὴν Σίπυλον τόπων, καὶ Ομήρου γοναὶ, καὶ ἀγῶνες, καὶ τρόπαια, καὶ νῖκαι πρὸς τοῖς ἄρχουσι [7] καὶ πρὸς πάντων ἐθνῶν, καὶ λογίων προηγήσεις, ἀναγραφόντων καλλίστην τῶν ἁπασῶν, καὶ μὴν πάγε ὁρώμενα χρείττω διηγήσεως. προσιόντι μὲν εὐθὺς

gis lugere debent; profani, an initiati? Nam hi eorum, quae viderant; illi eorum quae videre poterant, praeſtantiſſimis ſunt privati. O qui male profanaſtis myſteria; O qui occulta patefeciſtis; communes tam ſuperorum quam inferorum deorum hoſtes. O & olim & nunc vere pueri Graeci, qui tantum malum imminens neglexiſtis. Non nunc tandem veſtri eritis? Non ipſas ſaltem conſervabitis Athenas?

MONODIA DE SMYRNA.

O Jupiter, quid agam? Utrum tacebo, collapſa Smyrna? Cujus adamantis aſſumta natura, aut qua patiens patientia? An lugebo? Qualem adaptans harmoniam, aut quam auſus tantam audaciam? Omnes enim Graecorum & Barbarorum voces, quotquot & in terris adhuc extant, & ex omnibus ſaeculis extiterunt, etiamſi eodem ſimul conveniant, hanc tamen rem ne aggredi quidem poſſint, nedum pro dignitate tractare. O qui maxima maximorum vidi & audivi. O, quod omnia fers, tempus, quali urbis inventa ſpecie & fabricata, eam deinde abſumpſiſti. O quam ſunt omnia prioribus diſſimilia. Antiqua quidem erant illa, Corybantum chori, educationes, ac natales deorum, Pelopes hinc tranſeuntes, Peloponneſus colonia, Theſeus conditor locorum ſub Sipylo, Homeri ortus, certamina, tropaea, victoriae apud ſummos principes, oraculorum hiſtoriae, quae pulcerrimam omnium urbem deſcriberent. Quin & ea, quae cernebantur, omni praeſtabant hiſtoriae. Atque accedenti quidem mox appare-

1 Bar. 7. ὑπὸ γῆς καὶ ὑπὲρ γῆς. 2 Bar. 7. προειδότι. 3 Bar. 7. λέγῳ. 4 Ελάττω Bar. 7. & Coll. Nov. 5 Εγχωρῆσαι Coll. Nov. 6 Τὸ Coll. Nov. & Bar. 7. 7 Καὶ πρὸς Coll. Nov. Bar. 7.

bat

ἁρμονίᾳ καλλυς, καὶ μεγεθῶν [1] ἀριθμοὶ, καὶ μέτρα, καὶ [2] βάσεις, ὥσπερ ἁρμονίας μιᾶς. πό-
457 δες μὲν ἐπ' ἠϊόνων καὶ λιμνύων καὶ ἁλσῶν ἐρειδόμενοι. μεσότης δὲ, ἴσον δὲ πεδίῳ τε ὑφαί-
ρυσα καὶ τῶν ἄνωθεν ἀπολείπυσα. ἐσχατιὰ δὲ μεσημβρινὴ, κατὰ μικρὸν ὑψυμένη, δι' ὁμοίυ
τῦ παντὸς λάθρα λήγυσα εἰς ἀκρόπολιν, σκοπιὰν τῆς τε θαλάττης καὶ τῆς πόλεως ἔχυ-
σαν. τὸ δὲ ὅτε λόγῳ ῥητὸν, ὅτε ὄψει βεβαίως καταληπτὸν, ἀλλ' ἐκφεῦγον ὑκ οἶδ' ὅπως,
ὀπθυμίαν δὲ τῦ συλλαβεῖν αὐτὸ παεισᾶν ἀεὶ δύπολε τὸ ὑπὲρ πάσης τ πόλεως ἐσηκὸς
γάνος. ὑ μαφθεῖσαν τὰς ὄψεις, ὡς ἔφη Σαπφὼ, ἀλλ' αὔξον καὶ τρέφον καὶ ἄρδον, ἅμα
εὐθυμίᾳ. [3] ὑακινθίνῳ μὲν ἄνθει ὑδαμῶς ὅμοιον, ἀλλ' οἷ ὀδὲν πώπολε γῆ καὶ ἥλιος ἀνθρώ-
ποις ἔφηναν. ὥσπερ δὲ ἄγαλμα ἀκριβῶς πεποικιλμύον πάντη [4] θεατέοντι δεαν ἔχῃ. [5] ὕ-
τως οἱ τῇ θεότερον μὲν ὡραιοτάτῃ πόλεων. νυνὶ δ' ἀωρίαν, [6] ἃ θεῖμι, ἀφ' ὅτυ τις [7] ἀεὶ
θεωρίη. νῦν δὴ ὃ κάλλιστον εἶδος παρέσαν δοκεῖν, τῦτο μὲν ἐξαίφνης, ἐκφανείσῃ γιγομένῃ· τῦτο
δὲ ἀπαντικρὺ [8] γιγομένῳ· τῦτο δ' [9] ἐκ θεατρείων, ἐκ πορθμῶν, ἐκ πελάγυς, ἐκ γῆς, ἐκ θα-
458 λάττης. ταῦτα μὲ [10] τὰ πεὶν ἐντυχεῖν. συγυσίαν δὲ ὅσαν καὶ ὁμιλίαν τίνα μὲ κόεν ἔχον ἀν-
θρώποις; τίνι δὲ ἄλλῃ πόλῃ θεῖμι μικρὸν ἐλθεῖν ἀπέλιπον; ὦ κρῆναι, καὶ θέατρα, καὶ γενω-
ποὶ, καὶ δρόμοι καλάστροι καὶ ὕπαθροι. ὦ τ ὑφηλάμπρυ ὀχῆμα ἀγορᾶς. ὦ χρυσᾶ τε ἐπώνυ-
μοι καὶ ἱερῶν ὁδοὶ, καθ' ἕκαστον [11] πλάσιον, ἀντ' ἀγορᾶς ἅπασαι. ὦ λιμένες [12] ποθῦντες τᾶς τ
φιλτάτης πόλεως ἀγκάλας. ὦ κάλλη γυμνασίων ἀμύθητα. ὦ ναῶν καὶ θριβόλων χάριτες·
ποῖ πολε γῆς ἔδυτε; ὦ κόσμοι θαλίας; ὦ πάντα ἐκεῖνα ὀνείρατα. ποίαν πηγὰν δακρύων
ἱκαναὶ τοσύτῳ κακῷ; ποῖαν συμφωνίαν καὶ συμφωδίαν χορῶν, πάντων τ [13] καλλίχορον καὶ πο-

bat pulcritudinis ſplendor, & magnitudinum convenientia, menſurae, ac baſes, tanquam unius harmoniae: pedibus quidem in littoribus, portubus, & ſaltubus fixis; medio autem aeque & a campis ſublato, & a ſuperioribus demiſſo; extremitate vero meridiana pedetentim creſcente, ac per aequalia ſenſim in arce deſinente, quae maris eſt & urbis ſpecula. Quod autem nec verbis explicari, nec oculis plane uſurpari poteſt, ſed cum nos effugiat quodam modo, comprehendendi tamen ipſum cupiditatem ſemper in nobis efficit, eſt is, qui toti urbi incumbit, ſplendor: non, ut inquit Sappho, corrumpens oculos, verum augens, nutriens, & irrigans; nec hyacinthino flori ſimilis, ſed qualem necdum terra & Sol hominibus oſtenderunt. Quemadmodum autem affabre factum ſignum undique ſpectandum ſe praebet; ita urbs prius omnium pulcerrima, nunc autem deformis undecunque praeſtantiſſimam ſui ſpeciem praebebat, ſive eminus, ſive cominus ſpectaretur, ſive ex ſuburbiis, fretis, pelago, mari, terra. Atque haec quidem ante ingreſſum. Conſuetudines vero & colloquia, quam nobis adferebant ſatietatem? aut quae civitas alia propius imitari potuit? O fontes, o theatra, o vici, o curricula partim ſub tecto, partim ſub dio. O ſplendidiſſimam fori formam. O vias auri templorumque cognomines ad ſingula quadra, & fori vicem ſingulas gerentes. O portus cariſſimam deſiderantes urbem. O ineffabilia gymnaſiorum decora. O templorum & ſeptorum amoenitates; ubi terrarum ſubmerſa eſtis? O maritimae ornamenta. O cuncta haec ſomnia. Quinam lacrymarum fontes huic malo ſufficient? Quinam chororum omnium concentus, pulcram & mul-

1 Ἀελθμοὶ Bar. 7. Coll. Nov. *Junt.* 2 Σπάσεις Coll. Nov. *Junt.* & Bar. 7. 3 Υακίνθῳ Coll. Nov. & Bar. 7. 4 Πελόντι Bar. 7. 5 Bar. 7. ὕτω σοι. 6 Non agnoſcit Coll. Nov & Bar. 7. 7 Αν Coll. Nov. Bar. 7. 8 Γιγομδίῳ Coll. Nov. Bar. 7. 9 Ita Coll. Nov. & Bar. 7. Abeſt a Vulg. 10 Non agnoſcunt Coll. Nov. & Bar. 7. 11 Πλήσιον Coll. Nov. Bar. 7. *Junt.* 12 Sic MSS. Vulg. ποθῦντις τὰ τ φιλτάτης πόλεως. 13 Bar. 7. καλλίχορον.

tum

λυύμνητον καὶ τελπόθητον ἀνθρώποις ἀρκέσουσιν ἀνοιμῶξαι πόλιν; ὦ πῶμα τῆς Ασίας. ὦ λοιπαὶ πόλεις. ὦ πᾶσα μὲν γῆ, [1] πᾶσα δὲ εἴσω Γαδείρων τε καὶ ἔξω Γαδείρων θάλαττα. ὦ κυκλος ἀστέρων. ὦ [2] πάντα ἐφορῶν ἥλιε· οἷς ἠνέσχου θέαμα ὁρῶν. ὦ παιδιὰ μὲν Ιλίου πόρθησις, παιδιὰ δὲ Αθηναίων ἐν Σικελίᾳ συμφοραὶ, καὶ κατασκαφαὶ Θηβῶν, καὶ στρατευμάτων ὄλεθροι, καὶ πόλεων δύσεις, καὶ πάνθ' ὅσα πῦρ καὶ πόλεμοι καὶ σεισμοὶ μέχρι τοῦδε ἀπειργά- 459
σανθε. ὦ πρότερον μὲν κάλλει καὶ [3] μύσαις ἁπάσας πόλεις ὑποκρύπτουσα, νυνὶ δὲ ὑποκρύψασα τὸ τῆς Ρόδου πῶμα. ἔμελλες ἄρα τοῖς Ελλησιν ἀδελφῆς [4] δυστέρων χρετλιωτέρων. ὦ πᾶσι τοῖς ὁμοφύλοις [5] ἐν ἀγισμάτων ἡμέρᾳ. ὦ κοινὴ τοῖς Ελλησιν [6] ἀποφορά. οἵαν κεφαλὴν τῶν γένους ἀπήνεγκας, οἷς ἐξεῖλες ὀφθαλμόν. ὦ γῆς ἄγαλμα, ὦ θέατρον τῆς Ελλάδος, ὦ νυμφῶν καὶ χαρίτων ὕφασμα. ὦ πάντα ὑπομείνασα ἐγώ· πῶ γῆς νυνὶ μονῳδῶ; πῶ μοι τὸ βουλευτήριον; πῶ νέων καὶ πρεσβυτέρων σύνοδοι καὶ χοροὶ διδόντων ἅπαντα; ἦν ποτε ἐν Σιπύλῳ πόλις, ἣν χθὼν τῆς λίμνης δύναμ λόγος. ὦ Σμύρνα, ὡς πόῤῥωθέν σοι τὸ προοίμιον ἤδετο. οἵας ἐκληρονόμησας τύχης, ὡς ἥκιστα σαυτῇ προσηκούσης. νῦν ἔδει μὲν [7] πάντας, οἰωνοὺς εἰς πῦρ [8] ἅλλεσθαι, πρέχει δ' ἡ πόλις ἄφθονον· πᾶσι δὲ τὸ ἧπειρον ἐποικείρασθαι, πάντως αὐτῆς ὁ βόστρυχος οἴχεται. νῦν ποταμοὺς δάκρυσι ῥυῆναι, νῦν ὁλκάδας ἐκπλεῦσαι [9] μέλασι τοῖς ἱστίοις. ὦ Μέλης δι' ἐρήμου ῥέων. ὦ τῶν προτέρων μελῶν τὰ παρόντα ἀντίφθογγα. ὦ κύκνων 460
ᾠδὴ καὶ ἀηδόνων χορὸς ἐνθρηνεῖν. ἦπου καὶ Γοργόνες εἰ περιῆσαν, οὐκ ἂν τὴν Μέδουσαν, οὐδὲ τὸ αὐτῶν ὀφθαλμόν, ἀλλὰ [10] τὸ τῆς Ασίας ἐπένθησαν. ποῖον Βόσπορον, ἢ ποίους καταῤῥάκτας, ἢ τίνα [11] Ταρτησσὸν ὁ σὸν, ὦ εὐδαιμονία, κλέος οὐκ ἐπῆλθε; ποίᾳ Μασσαλία τὸ πένθος τοῦτο

tum laudabilem ac ter omnibus expetitam urbem digne poterunt deflere? O casus Asiae. O reliquae civitates. O & terra omnis, & omne, quod intra atque extra Gades est, mare. O orbis astrorum. O qui cuncta vides, Sol; quale sustinuisti videre spectaculum. O lusus quidem Trojae excidium, lusus vero Athenienſium in Sicilia calamitates, Thebarum direptiones, exercituum interneciones, urbium occasus, & quaecunque ignis & bella, atque terrae motus adhuc effecerunt. O quae prius quidem pulcritudine & Musis urbes omnes superabas, nunc autem Rhodi casum superasti. Debebas ergo secundis miserioribus a Graecis cani. O dies omnibus tribulibus piacularis. O dies communiter Graecis nefastus: quale generis totius caput abstuliſti; qualem excussiſti oculum. O terrae ornamentum. O Graeciae theatrum. O Nympharum & Gratiarum textum. O qui omnia sum perpessus, ubi gentium nunc lugeo? ubi est mihi curia? ubi juniorum & seniorum conventus & applausus omnia mihi tribuentium? Fuit quondam urbs in Sipylo, quae paludem subiit, ut aiunt. O Smyrna, quam procul tibi canebatur hoc prooemium. Qualem sortita es fortunam, quam minime te dignam. Nunc oportebat & aves omnes in ignem insilire, quem quidem urbs copiosum praebet, & continentem totam tonderi: certe periit ipsius coma. Nunc & fluvii lacrymis manare, & naves cum atris velis solvi debebant. O Meles per deserta fluens. O dissona prioribus praesentia carmina. O cygnorum cantus, & luscinarum chorus ad lugendum. Quin etiam Gorgones, si supereſſent, non jam Medusam, nec suum ipsarum, sed Asiae oculum deflerent. Quem Bosporum, quos cataractas, quam Tarteſſum tua laus, o inclyta, non est pervagata? Qua Massilia, quo Borysthene

1 Πάσης Coll. Nov. 2 Bar. 7. & Coll. Nov. πᾶσαι ἧ εἴσω Γαδείρων θάλατται· coeteris omissis. 3 Μύσεις Bar. 7. 4 Alludit ad proverbium, Secundis melioribus. *Cant.* 5 Bar. 7. ἀναγισμάτων ἡμέρᾳ. 6 Αποφορὰς Coll. Nov. Bar. 7. 7 P. Steph. πάντως. 8 Ενάλλεσθαι Coll. Nov. Bar. 7. 9 Ut ea, quae Theseum in Cretam vexit. *Cant.* 10 Abest a Coll. Nov. & Bar. 7. 11 Bar. 7. Ταρτησσόν.

luctus

ὀιωθήσε); ἢ τίνι βορυαθένει; τίς Ελλήνων ὕτως ἔξω τ Ελλάδος; τίς βαρβάρων ὕπως ἀδάμαστος καὶ ἀνάλωτος τοῖς τ Σμύρνης βέλεσι κ φίλτροις, ὅστις ὐκ ἀκοῇ μὶ ἤρα, ἀκοῇ δὲ ἀνιάσε). Ηλιάδας μὶ δὴ λέγε) πενθήσας τ ἀδελφὸν, τελωτώσας ἀγείρων ἀλλάξαθαι φύσιν, καὶ ὃ δάκρυον αὐτῶν εἰς ἤλεκτρον παγῆναι· σὲ δὲ, ὦ χαριεστάτη πόλεων, αὐτοῖς ὤρα τοῖς δένδρεσι θρηνεῖν.

ΠΑΛΙΝΩΔΙΑ ΕΠΙ ΣΜΥΡΝΗ ΚΑΙ ΤΩ ΤΑΥΤΗΣ ΑΝΟΙΚΙΣΜΩ.

a.61 ΕΜΟΙ μέν, ὦ ἄνδρες Ελλῆνες, συνέβη ταὐτὸν ὅπερ τοῖς ἐν ταῖς τραγῳδίαις μέχει πολλῷ σιωπῶσιν, ἔπειτα, χαιρὸν προσδοκήσαντες, φθεγξαμένοις ἢ πρὸς χορὸν, ἢ πρὸς ὑποκριτήν ποτε. πάντα γὰρ τ ἄνω χρόνον καταλαχὼν ἐμαυτὸν ἐξ οὗ ταῦθ' ἃ σύνιστε ἐγένετο, καὶ οὔτε πρὸς προσαγωγὴν τῶν πολιτῶν ὁρμήσας, οὔτ' ἄλλο προέξας οὐδὲν, ἀλλ' ἢ τοῖς προφάταις ὅσα χαρὰς ἦν ὑποσείλας, καὶ ταὐκεῖθεν ἐποσκοπῶν· ἐπειδὴ καλῶς ποιοῦντες οἱ θεοὶ, καὶ ὧν θεῶν γνώμῃ βασιλεῖς ἡμῖν αὐτοί τε κυβερνώμενοι, καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἄγοντες πράγματα τὴν ἀλλοτρίαν τῆς πόλεως ἀπωσάμενοι τύχην, τὴν χρησὴν καὶ πάλαι προσήκουσαν ἀντεισήγαγον, οἰμαί π κἀν αὐτὸς ἐν καιρῷ τυχεῖν εἰπών. εἰ μὲν οὖν ἐξῆν ἐμοὶ κινεῖσθαι ὅποι βούλομαι, παρὼν ἂν ὑμῖν διελεγόμην· κατέχοντος δὲ τοῦ σωτῆρος, ἡ μὲν τῶν γραμμάτων ὁμιλία [1] κατελείπετο. καὶ τοῦτ' εἰ μέν ἐστιν εἰς παράδειγμα [2] ἀνενεγκεῖν, οὐ χρὴ θαυμάσαι· εἰ δ' ἄλλῳ μὲν οὐδενί πω μέχει τούτου πέπρακται, πρέπει δὲ ἡμῖν, οὐκ ὀρθῶς [3] ἔχει νε-

luctus iſte terminabitur? Quis vel Graecorum tam eſt a Graecia remotus, vel Barbarorum tam indomitus & intactus a Smyrnae telis ac phil-tris, qui non ad nuntium amaverit, ad nuntium doliturus ſit. Et Heliades quidem, dum fra-trem lugerent, in populos denique mutatae fe-runtur, lacrymis ipſarum in electrum concre-tis: te vero, urbs gratioſiſſima, ipſae jam arbo-res lugere debent.

PALINODIA DE SMYRNA INSTAURATA.

MIHI quidem, Graeci, idem fere contigit, quod iis, qui in tragoediis poſtquam longo tempore tacuerunt, deinde per occaſio-nem vel chorum vel alium quemlibet alloquun-tur. Cum enim toto ſuperiori tempore, ex quo ea, quae ſcitis, evenerant, meipſum continuiſ-ſem, nec vel ad cives conſolandos acceſſiſſem, vel aliud quicquam feciſſem, niſi quod ad Prin-cipes, quantum tempus poſtulabat, ſcripſeram, & quae inde ventura eſſent, expectabam; poſt-quam dii, & qui deorum voluntate cum ipſi re-guntur, tum humanas res adminiſtrant, Reges merito alienam ab urbe repellentes fortunam, eam quae bona, & jampridem conveniens erat, reduxerunt: exiſtimavi nos etiam aliquid opor-tune poſſe dicere. Ac ſi quidem licuiſſet mihi, quo volebam, proficiſci; praeſens equidem vo-biſcum collocutus eſſem: cum autem retineat nos Servator, literarium relinquitur colloquium. Hoc vero ſive in exemplum trahi poteſt, nullus eſt admirationi locus: ſive ab alio adhuc nemine factum eſt, nobis autem convenit, indignari non

1 Ελείπετο Coll. Nov. Bar. 7. 2 Bar. 7. ἀνεγκεῖν. 3 Bar 7. ἔχειν.

decet.

μεσῆσαι. ἐπίκα μὲ οὖν τὰ συμβάντα ἐπυθόμην, (ὃ γὰρ παρών γε ἔτυχον, ἀλλ' ἔφθην 462
προεξελθών, ὅτου δὲ γνώμη λογίζεσθε,) μονῳδίας τινὰς ἤδον, ἕως ἔλαθον λόγους τινὰς [1] συνθεὶς ὑπὸ τῶ πάθους. οὐδὲ γὰρ ἦν ἄλλως αὐταρκέσαι, μὴ τούτοις ἐφέντα [2] ἐμαυτόν. νυνὶ δ' ὥρα μοι τ' Στησίχορον μιμήσασθαι τῇ παλινῳδίᾳ· καὶ μή, τότε ἀβούλητα ᾄδοντα, τακτῶν εὐχῶν νυνὶ σιωπῆσαι.* τοσοῦτον δὲ γ' Στησιχόρᾳ δῃσίειν μοι δοκῶ. ὁ μὲ γὰρ, ἀνθ' ὧν κακῶς εἶπε τὼ Ελένῃ, ἀντὶ τούτων ὕμνησε τὰ δεύτερα· ἐγὼ δὲ ἃ τὼνικαῦτα ἐκόσμουν ὀδυρόμενος, ταῦτα νυνὶ ὑπὲ τοῦ γεγηθέναι κοσμήσω, καθαρὰν ὀδυρμοῦ τὼ εὐφημίαν προσφέρομενος. ἡμῖν [3] μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ελληνες, πᾶσαι μὲ συνέβη κατὰ τὼ κοινὼ ἀνθρώπων τύχην, ἣν ὐκ οἷόν τε ἀμοίρους κακῶν εἰς τέλος διεξελθεῖν· ἀναφέρειν [4] δὴ τῇ τῆς πόλεως τύχῃ, δι' ἣν οὐδενὸς τῶν καλῶν ἄμοιρος πώποτε ἐγένετο. γνοίη δ' ἄν τις ᾧ ὧδε χρόνῳ τεκμαιρόμενος. τὸ γὰρ ἡνίκ' ἔμελλεν ὑπεσῦσα κεῖσεσθαι, ὑπ' ἀνθρώπου τελευτῇ οὐδαμῆσιος προάξειν, ὥσπερ ἄλλαι πνὲς ἤδη πρότερον πόλεις, ἀλλ' ὑπὲ χειμάτων κρημνίδων ἀναστήσεσθαι τὼνικαῦτα [5] ὑπολιοθεῖν· πῶς ὐκ εὐτυχίας μέρει προσθείη τὶς ἂν εὖ φρονῶν; συζυγίαν δὲ, ὡς ἔοικεν, ὁ δαίμων ἐσκέψατο. τοῖς τε γὰρ πάντα ἀείστοις βασιλεῦσι, καὶ πάσας πόλεις ὑφ' ἑαυτοῖς ἔχουσι, τὼ καλλίστην [6] οἰκίσαι φιλοτιμίαν εἶχε· τῇ τε πόλει, [7] τὸ ἀφ' ὑπὲν ἀνεγερθῆναι, καὶ τοιούτους ἀρχηγέτας ὑπογράψασθαι, τ' συμφορὰν εἰς [8] εὐπραξίαν μετέβαλε. πρότερον μὲν γὰρ Θησέα καὶ Αλέξανδρον ᾔδομεν· τ' μὲν, [9] τῶν ἐν Ελλησιν οἰκιστὴ φιλανθρωπότατον, τ' δὲ, συμπάντων βασιλέων μάλιστα δὴ θαυμασθέντα τῆς εἰς τὺς πολέμους τόλμης ἕνεκα. νυνὶ δ' ἔτι λαμπροτέρους καὶ μείζονας οἰκιστὰς προστιθέμεν· οἷς πᾶσα μὲν γῆ καὶ θάλαττα ὑπήκοος, ἐκ πατέρων τε καὶ ἐξ ὧν αὐτοὶ

decet. Cum itaque rem geſtam cognoviſſem (nec enim praeſens aderam, verum ante egreſſus eram, ex ejus, quem noſtis, conſilio) monodias aliquot canebam, donec orationes quaſdam prae dolore neſcio quomodo conſcriberem. Nec enim poteram aliter perturbationi reſiſtere, niſi ad illas me applicarem. At nunc mihi Steſichori palinodiam imitari tempus eſt, ne qui tunc ea, quae nolebam, cecineram, nunc illa quae ex voto contigere, taceam. Hoc autem videbor a Steſichoro mihi diſtare, quod ille, cum Helenam vituperaſſet, pro eo poſtea laudavit; ego quae tum lugens praedicabam, ea nunc in laetitia celebrabo, & vacuam querelis laudem proferam. Etenim nobis, Graeci, caſus iſte ex communi hominum fortuna, quam ſine malo non poſſumus evadere, contigit: inſtauratio autem eſt urbis fortunae tribuenda, per quam nunquam illa rei cujuſquam praeclarae expers fuit. Id autem ex tempore quoque licet conjicere. Quod enim tum cecidit, cum non erat jacere permittenda, nec inſtar hominis mortui, ut olim urbes, futura, ſed ſuper melioribus fundamentis reſtituenda, id vero, quicunque recte ſapiunt, in felicitatis parte ponent. Conjunctionem autem, ut videtur, fortuna ſpectavit. Nam & optimi reges omnium civitatum domini gloriam ex eo conſecuturi erant, ſi pulcerrimam fundarent, & urbs, poſtquam per hos reſuſcitata, tales aſſumſit conditores, cladem in foelicitatem mutavit. Ac prius quidem Theſeum celebrabamus, & Alexandrum; alterum Graecorum humaniſſimum, alterum inter omnes reges maxime admirandum, propter eam, qua in bellis utebatur, audaciam. At nunc ſplendidiores aſſumpſimus & majores conditores, qui tum terram ac mare omne ſuo imperio ſubjecta habent, idque partim a majoribus accepta, partim a ſe

1 Ita *Cant.* Coll. Nov. & Bar. 7. Vulg. συνθείς. 2 Εαυτὸν Coll. Nov. & Bar. 7. 3 Deeſt in Coll. Nov. & Bar. 7. 4 Bar. 7. δὲ. 5 Απολιοθεῖν Coll. Nov. Bar. 7. 6 Ita *Cant.* & Bar. 7. Vulg. οἰκήσαι. 7 Τῆ Coll. Nov. Bar. 7. 8 Απραξίαν Coll. Nov. Bar. 7. 9 Bar. 7. τὸν.

con-

[1] προσκέκτηνται· σοφίας δὲ καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας καὶ χρηστότητος οὐκ ἔλαττον, εἰ [2] καὶ μὴ
πλέον, τὰ ἐν τοῖς ὅπλοις ἰσχύος σέβεται. τίς γὰρ ὅστις ἔξω στηλῶν Ἡρακλέους, ἢ τίς [3] τὰ [4] ὑπὸ
464 τὸν Καύκασον, ὡς' ἀνήκοος τὰ τούτων φιλανθρωπίας καὶ μεγαλοψυχίας ἔσται); οἱ καὶ τὸ τῆς Σμύρ-
νης ὄνομα οὐ προσιέμενον ἐν [5] μύθου τάξει γενόμενον, ἀλλ' ἀπορρόην τινὰ τῶν [6] αὐτῶν τύχης ἀφεῖς
εἰς αὐτὴν, καὶ πρέπον οὐ τὸ πῶμα θρηνεῖν, ἀλλὰ συνοίκια ἑορτάζειν. Ἀλεξάνδρου [7] μὲν [8] ὕπνος
ἄδεται, προοίμιον τῆς [9] κατοικίσεως ἔχων· οἱ δὲ, τοσαύτην ἄρα τὴν [10] ἐγρήγορσιν πρέποντο, ὡς'
ἔφθης ἡμᾶς ἀνιστάντες, εἰπεῖν ἐξελθεῖν τὸν ἐρῶντα πρὸς αὐτοὺς ἃ πεπόνθαμεν. ὀργάνοις δὲ
θειοτάτοις ἅμα καὶ λαμπροτάτοις ἐχρήσαντο, λόγοις μὲν προμυθησάμενοι καὶ δείξαντες, ὅ
ποτε [10] Ἡσίοδος ἐμαντεύσατο, ὅσον τὸ χρῆμα ἡ μουσικὴ τῇ βασιλικῇ προσγενομένη· χορη-
γίαν δὲ πᾶσι προσχόμενοι πρὸς πε [11] τὰ συμβεβηκότων θεραπείαν, καὶ προσέτι ἑτέρων κόσ-
μων περιβολήν. καὶ οὐδὲ ταῦτ' ἀπέχρησεν· ἀλλ' ὥσπερ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει πολιτευόμενοι, χρη-
μάτων τε πόρους ἀπεδείκνυσαν, καὶ τοὺς φιλοτιμουμένους ὑπ' ἐλπίδων ἐκάλουν, καὶ χειρῶν βοή-
θειαν ἐκάλουν· καὶ ἐπιγέλωντος βουλομένους, οὐκ ἐθέλοντας δὲ οὐκ ἐνοχλήσειν, κἂν αὐτίκα πρὸς
465 τούτοις ἕτερόν τι βουλώμεθα λέγειν, ἐκέλευον, ὡς χαριούμενοι. ὥστ' ἐμοὶ μὲν οὐδὲ σύμπαντα τὰ
ἐξ ἀνθρώπων χρήματα ἀντάξια τῆς συνεχείας ταύτης ἔσται δοκεῖ· πεποίηκε γὰρ (εἰ θέμις εἰ-
πεῖν) συνενεγκεῖν τῇ πόλει τὸν σεισμόν. σοὶ μὲν γὰρ ἐν τούτῳ γενέσθαι τύχης, ὅπως δῆλον ἦν
[11] εἰς ὅσον τιμᾶται, οὐδὲ ὅπως [12] δέοι πρὸς αὐτὴν ἔχειν τοὺς ἄλλους· νῦν δὲ τὸ γ' Θεμιστο-
κλέους ἔξεστιν εἰπεῖν, εἰ δή τοῦτό γε πιστευτέον κεῖνον, ὡς ὅτι ταῖς δωρεαῖς ταύς ποτ' ἔδ
Πέρσου γενομένους αὐτοῦ, φθέγξαιτό τι τοιοῦτον πρὸς τοὺς παῖδας, ὅτι νῦν ἄρα ἐσώθημεν νικῶν

conquiſita: tum ſapientia, juſtitia, veritate, bonitate non minus, ne dicam magis, quam armis excellunt. Quis enim adeo vel extra columnas Herculis, vel ſub Caucaſo habitat, ut non illorum humanitatem & magnanimitatem auribus acceperit? qui nec Smyrnae nomen inter fabulas referri ſunt paſſi, ſed in eam fortunae ſuae partem aliquam defuderunt; nec tam caſum lugendum, quam inſtaurationem feriis celebrandam praebuerunt. Atque Alexandri quidem ſomnium quoddam fertur, in quo inerat fundandi prooemium: at hi ea vigilantia fuerunt, ut citius urbem reſtituerent, quam is, qui ad eos de clade referret, egreſſus eſſet. Jam inſtrumentis ad id diviniſſimis pariter ac ſplendidiſſimis uſi perhibentur, quando & verbis nos conſolati ſunt, atque id, quod olim vaticinatus eſt Heſiodus, oſtenderunt, magnum quiddam eſſe muſicam cum regno conjunctam: & omnem copiam ſuppeditarunt, qua partim ea, quae acciderant, emendarentur, partim etiam novus accederet ornatus. Quinimo ne haec quidem ſuffecerunt; niſi etiam, quaſi in ipſa verſarentur Republica, tum divitiarum copiam oſtenderent, tum qui inter ſeſe contenderent, praemiis propoſitis evocarent, operaſque arceſſerent, nemine tamen coacto, & ſi quid praeterea dicere vellemus, in eo ſe nobis gratificaturos promitterent. Quo fit, ut mihi ne omnes quidem res humanae cum hac conjunctione videantur comparandae; ſiquidem ipſa, ſi dicere liceat, id effecit, ut urbi terrae motus eſſet utilis. Nam antea quidem nondum apparebat, quanti ab aliis vel fieret, vel fieri deberet; verum nunc Themiſtoclis verba nobis uſurpare licet, ſi modo hoc de illo credendum eſt, eum ad donationes a Perſa factas ita fere ad ſuos dixiſſe, Nunc eos demum poſtquam perierant,

1 Προσκτήσανται Coll. Nov. & Bar. 7. in marg. autem γρ. προσέκτηνται. 2 Bar. 7. μὴ καί. 3 Non agnoſcit Bar. 7. 4 Ὑπὲρ Coll. Nov. Bar. 7. 5 Bar. 7. μύθῳ. 6 Bar. 7. ἑαυτῶν. 7 Μὲν δὴ Coll. Nov. Bar. 7. 8 De quo Pauſan. init. Achaicor. *Cant* 9 Bar. 7. κατοικήσεως. 10 Init. Theogon. *Cant.* 11 Sic Coll. Nov. & Bar. 7. a Vulg. abeſt. 12 Δεῖ Coll. Nov. Bar. 7.

 ſalvos

ἀπολώλεσαν. ἀλλ' οἷον ἐκεῖνος μὲ τῆς πατρίδος λέγεται φρηθεὶς ταῦτα εἰπεῖν· [1] ἡμῖν δὲ ὁμοῦ τῇ κομιδῇ τῆς πατρίδος, χρήματα, κόσμοι, φιλοτιμίαι, βασιλεῖς οἰκισταί τε καὶ σύμβουλοι, πάντα ὁμοῦ γέγονε τὰ κάλλιστα. ἆρ' οὖν ταῦτα χρὴ [2] λέγειν φάναι τῆς ἐκείνων ἀπιστίας καὶ τῆς ἀγαθῆς τῆς πόλεως τύχης εἶναι; τοῖς μὲν, ἐξ ὧν οἰκίζουσί τε καὶ σῴζουσι, τῇ δ' ἐξ ὧν οἰκίζεται, μνήμην ἀθάνατον ποιεῖσθαι· οἵγε τοσαύτην ἔχον ὑπερβολὴν, ὡς οὐδὲ τοσοῦτ' ἀρκεῖν ὑπέλαβον, αὐτεπάγγελτοι πρὸς τὸν οἰκισμὸν ὁρμῆσαι, ἀλλ' 466
ἀντὶ τοῦ παρέσεσθαι πρὸ ἡμῶν ἀναμένειν, αὐτοὶ παρέσεσθαι περὶ ἡμῶν πρὸς τὴν οἴκοι βουλὴν κατέστησαν· ἃ μηδεὶς ἂν ἡμῶν ἐθάρρησεν αἰτῆσαι, ταῦτ' ἀξιοῦντες ψηφίσασθαι. ἆρ' οὐχ ἅπας μὲν θρῦλος τούτοις ἐξαλήλιπται, καὶ μνήμη πᾶσα τοῦ τε ἰδίων ἐχάσω καὶ τῶν κοινῶν δυσχερῶν; ἀντεισῆκται δὲ [3] εὐθυμία μετ' εὐφημίας, καὶ τοῦ ζῆν ὁπόθυμία νυνὶ, εἴπέρ ποτε, ὑπὲρ ταῖς μελλούσαις ἐλπίσι; καὶ χάριτες πρέπουσαι, τοῖς θεοῖς, τοῖς βασιλεῦσι, τῷ δεξαμένῳ τὰ τοῦ κορυφαίων πολιτεύματα [4] χορῷ ἀσμένῳ, καὶ μνησθέντι τῆς Σμύρνης ἃ προσῆκεν; ἄξιον τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, καὶ τὸ καθ' ὑμᾶς τὰς ὁμοφύλους ἤδη μέρους μνησθῆναι, ὡς τούτοις τε ἀκολούθως διετέθητε, καὶ τὴν εὔνοιαν ἣν εἴχετε ἐκ παντὸς χρόνου τῇ πόλει, σαφέστατα [5] ἀπεδείξασθε. μάθοι δ' ἄν τις ὑπισχνούμενος τὰ τῆς πρώτης καὶ πρεσβυτάτης τοῦ [6] Ἑλληνίδων [7] πόλεως· λέγω δὲ τῆς Ἀθηναίων· πῶς ἔχει πρὸς τὰς συμφοράς. καὶ ὃ καθαρεῖν ἐκείνῃ ἀξιῶν, 467
λέγω ταῦτα, (μήπω σφόδρα ὅπως γενοίμην φιλόπολις) ἀλλ' ἅμα τούς τε πολίτας πρὸς μνησθεῖσθαι βουλόμενος, καὶ τοῖς παροῦσιν ἐνδείξασθαι, ὅτι τῇ πόλει πρὸ πάντων χρόνων εὖ πρᾶττειν ὑπάρχειον, καὶ τῆς ἀγαπητῆς [8] χώρας ὥσπερεὶ κλῆρος ἦν.

salvos esse. Atque ille, cum patria privatus esset, haec dixisse fertur: nobis simul cum patria instaurata opes, ornamenta, decora, reges conditores atque consultores, & omnia denique pulcerrima pariter accesserunt. An non haec invictae illorum, & bonae urbis esse fortunae dona dicenda sunt? Quae & huic ex eo, quod est instaurata, immortalem peperit memoriam, & illis ex iis, quae cum ea egerunt; qui quidem tanta fuerint praestantia, ut nec hoc existimarint sufficere, si sponte sua ad instaurationem properarent; sed cum a nobis legati essent expectandi, ipsi pro nobis ad domesticum Senatum legatione sint functi, ea censentes decernenda, quae nostrum nemo petere fuisset ausus. Nonne igitur querela quidem omnis per haec est abolita, omnisque & privatorum cujusque & publicorum malorum memoria; animi vero tranquillitas una cum gratulatione vicissim est recepta, ac vivendi, si unquam, futurorum spe cupiditas; & gratiae decorae diis agendae, Regibus, & illi, qui Principum decreta lubens excepit, & Smyrnam, quoad oportebat, in memoria habuit? Jam vero, Graeci, vestrum etiam, gentilium nostrorum, meminisse nos oportet, ut similiter illis affecti fueritis, & illud studium, quo ab omni tempore civitatem prosequebamini, apertissime ostenderitis. Sed id optime quis perspiciet, si primam & antiquissimam Graecarum civitatum (Athenienſem dico) quo pacto se in cladibus gesserit, consideret. Nec hoc equidem, ut illi detraham, dico (absit, ut ita sim patriae amans) sed ut pariter & cives consoler, & iis, qui adsunt, demonstrem, id illi civitati per omne tempus fuisse proprium, ut feliciter ageret; eamque regionis amabilis quasi sortem esse.

1 P. Steph. ὑμῖν. 2 Non agnoscit Coll. Nov. & Bar. 7. 3 Εὐφροσύνη Coll. Nov. Bar. 7. 4 Ita Coll. Nov. & Bar. 7. Deest in impressis. 5 Ἐπιδείξασθε Coll. Nov. Bar. 7. 6 Bar. 7. Ἑλλήνων πόλεως· at intra lineas, Ἑλληνίδων πόλεων. 7 Πόλεων Coll. Nov. 8 Ed. Flor. ὥρας. Coll.Nov. τῇ ἀγαπῃ τ̃ μοίρας — in marg. χρ. ὥρας. Bar. 7. τῇ ἀγαπῃ τ̃ ὥρας, & recentiori manu μοίρας.

Cum

ἐκείνοις τοίνυν στερηθεῖσι μὲ τ νεῶν, στερηθεῖσι δὲ [1] τ τειχῶν, ϗ τ ἀρχῆς ὅλης, ϗ σωφελθῶσιν εἰς τοῦτο ὥστε τ [2] δῆμον φυγάδα ἀναϛηναθλῶαι τ πατρίδος γενέσθαι· τὰ μὲ ὂν μέσῳ τοσαῦτα σιωπήσομαι· ἀλλ' [3] ὃν ὧδε σφόδρα, πλὴν Φαρσάλω τε ϗ Ἀργῶς ϗ Θηβῶν, ὑδένες ὅτε μείζονα ὅτε ἐλάττονα ἀπεμνημόνευσαν χάριν τ ἐκ παντὸς αἰῶνϛ εὐεργεσιῶν· ὑδ' ὅπ τῷ γένους ἔρεισμα ἡ πόλις, ἠξιοῦτο. ὅτοι δὲ, ὡς ἔπον, τύς τε φεύγονϛας δεξάμενοι, ϗ τοῖς ἐξαιτοῦσιν ἀντιπόντες, ϛαύτῃ δὴ χάριν τῇ πάντα ὑποφερούσῃ πόλει κατέθεντο, πρ' ἣ τ ἀγαθὴν ἱδρύϑ τύχην αἱ μαντεῖαι λέγουσι. φέρε δὴ ϗ τὰ τ ἡμετέρας πόλεως
468 ὀπισκεψώμεθα, [4] μή πη τῶν ἐργατῶν αὐτῆς ἀφιλοτιμηθῇ τῳ σφόδρα. ἢ μέχρι μὲ τούτων τ χρόνων, οἷ πόλεως σφόδρα λεῖμμα κάλλως εἰσήκϑ, χειρωθεὶς μὲ εὐθὺς ἐξ ὄψεως τύς τε ἀπὸ γῆς ϗ τύς ἐκ θαλάττης καταίοντας, πρελθοῦσι δὲ εἴσω τὰ κάλλιϛα ἀποφαίνουσα, ϗ σφόδρα διδάζουσα, ὧν ὅτ' ὀφθαλμῶν [5] κόρῳ ἦν λαβεῖν, ὅτε χεῖνϑ ἁψαμένοις· ἀ νῦν ἀπέραντον ἂν εἴη καταλέγειν. ἐπεὶ δὲ ϗ τ ἑτέρας ἔδϑ μοίρας πεῖραν λαβεῖν, ἀ μὲ τοῖς ἄρχουσιν ἐπῆλθε σωσθῆναι, διῆλθομεν ἀρτίως. ἀλλ' ἐν ὑμῖν τοῖς ὁμοτίμοις, τί τῶν ἁπάντων οὐκ ἐγένετο; ὃ χῦ πόλεις τε ὁδυρμοὶ ϗ ἐν τοῖς κοινοῖς συνεδρίοις, βοώντων τὰ μήκιϛα, ϗ ποθούντων ἐν πατρίδος μοίρᾳ τ πόλιν· πανηγύρεις τε ἁλύειν ἀξιούντων, ϗ ῥητορευόντων εἰς αὐτήν, ὡς ἕκαϛος εἶχε δυνάμεως; ὥσπερ γὰρ κοινῆ πήμαλος τ Ἀσίας γενομένης, ὕτω τὰς γνώμας εἴχετε. ἀλλὰ μὴν τά γε τ [6] ὑπὲ τ ἔργων αὐτῶν ὑπηκοΐας πῆς πω μέχρι τῆδε μέμνηται ἐν Ἕλλησι γενόμενα; ἀγορὰ μὲ ἀπανλαχόθεν τοῖς χῦ [7] χω-
469 ροῦσιν μένουσιν, ἐκ γῆς [8] ϗ θαλάττης εἰσαφικνουμένη, ἄμιλλα δὲ ϗ σπουδὴ τ ἑκατέρωθεν μεγίϛων πόλεων, καλούντων [9] τε ὡς αὐτύς, ϗ ὀχήματα ϗ πορείας ὑπεμπόντων, ἔπ

Cum igitur illi navibus, moenibus, atque imperio toto privati eſſent, eoque deveniſſent, ut patria cogerentur exulare: nam quae medio tempore tot acciderunt, tacebo: verum cum ita ſe haberent, nullus omnium, praeter Pharſalum, Argos, & Thebas, nec magnam nec parvam tot ex omni memoria beneficiorum gratiam retulit; nec, quod generis totius columen Urbs praedicabatur, meminit. Illi vero, quos dixi, ſoli & exules recipientes, & eos depoſcentibus reſiſtentes, hanc gratiam apud praeſtantiſſimam civitatem, in qua bonam regnare fortunam ferunt oracula, collocarunt. Age vero, noſtram quoque ſpectemus urbem, nuncubi ejus amatores ipſius puduerit. Atque hactenus quidem pulcrae urbis quaſi exemplum ſtetit, cum & primo quoque aſpectu eos, qui vel mari vel terra advenirent, caperet: & iis, qui eſſent ingreſſi, pulcerrima quaeque patefaceret, quibus nec oculi poſſent, nec tempus ullum ſpectandis ſufficere: quae quidem nunc enumerare longum eſſet. Poſtquam autem etiam alteram ſortem oportuit experiri, quale quidem tum fuerit Imperatorum ſtudium, jam diximus; verum a vobis, paribus noſtris, quod non geſtum eſt? Nonne cum per urbes ſingulas, tum in communibus conciliis planctus extiterunt, plorantibus omnibus, & urbem inſtar patriae deſiderantibus, & publicas ferias volentibus abolere, ac de ipſa, prout quiſque poterat, publice declamantibus? Nec enim aliter eratis affecti, quam ſi communis Aſiae totius caſus fuiſſet. Jam quod re ipſa praeſtitum eſt auxilium, quis hoc unquam inter Graecos fieri meminit? cum fora quidem undique mari terraque ad eos, qui domi manebant, deportarentur, civitates autem utrinque maximae certatim ad ſe vocarent, & vehicula atque commeatus tranſmitterent, do-

1 Sic Coll. Nov. Bar. 7. Vulg. deeſt. 2 Δὴ Coll. Nov. Bar. 7. 3 Οὕτω γε Coll. Nov. Bar. 7. *Junt.* τῷ γε. 4 Μήπω Coll. Nov. Bar. 7. 5 Κόρου Coll. Nov. Bar. 7. 6 Abeſt a Coll. Nov. & Bar. 7. 7 P. Steph. χόραν. 8 Ex Coll. Nov. Bar. 7. 9 P. Steph. πώς.

δ' οἰκήσεις, καὶ συνεδρίων κοινωνίας, καὶ πάσας ἁρμονίας παρασκευαζόντων, ὥσπερ γονεῦσιν ἢ παισὶν αὐτῶν, ὥστε πλησιάσαι τε καὶ τῷ μεγέθει μὲν ὑπολειπομένων, τῇ φιλοτιμίᾳ δὲ καὶ τιμῇ ὑδὲν ἐλλειπόντων. τίς γὰρ οὐχ ἕρμαιον ἑαυτῷ ἐποιήσατο; τίς γὰρ οὐχ εὐείσκεαστος μᾶλλον, ἢ πίθεσθαι ζώντων χάριν ᾠήθη, δέξασθαι συνοίκους, τοὺς τοσοῦτον ὠφελήσαντας; χρημάτων τοίνυν συντέλειαν, καὶ τοὺς τὰ μέλλοντα ὑποσχέσεις ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἠπείρου, καὶ πολλὰς ἄλλας φιλανθρωπίας εἰς δύναμιν τῶν ἑκάστων γενομένας, τίς ἂν ἐκφράσειε διηγούμενος; καὶ δὴ [2] τούτου γε ἕνεκα ἡ πόλις ἠξίωσε πάντα ἐφεξῆς δέχεσθαι, οὐδ' ὡς οἱ διδόντες ἐβούλοντο, ἀλλ' ὡς αὐτῇ καλὸν [3] ἦν λαβεῖν. καὶ τί δεῖ ζητεῖν ἐν μέρει καταλέγειν; πάντα γὰρ τὰ ἔθνη τὰ πληρωθέντ' ἡμῶν τῆς Ασίας, φιλοτιμίαν κοινὴν φιλοτιμεῖται πρὸς τὴν πόλιν, τὰ κράτιστα τῶν ἀρχαίων ἀνιζάνται. ὅπου μόνης δὲ ταύτης τῆς πόλεως τὸ παλαιὸν [4] ῥῆμα ἐξηλέγχθη ψευδῶς ἔχον, ὅτι, 470
κακῶς πεπραγότων λήθην εἶναι πρὸς τοὺς φίλους· τοσοῦτον αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν συμφορὰν ὑπερφυείας καὶ χαρίτων [5] δόξης ἐφυλάχθη πρὸς τοῦ δαίμονος. νυνὶ δ' ὅσα μὲν θρηνώδους ἁρμονίας, καὶ σχημάτων ἀχαρίτων, καὶ πρὸς τὰ λύπης ἔχοντα, τὴν εὐφημίαν ὑπῳδὰν ἀπελήλυθε· λευχειμονεῖ δὲ ἡ ἤπειρος, [6] πανηγυρίζει δὲ Ελλὰς ὅπου χρησῆς [7] εὐωδέστερος· [8] ἡ πόλις δ' ὥσπερ ἐν δράματι καὶ δὴ πάλιν ἐξαρχῆς ἀναφύεσα μεταβαλοῦσα τὴν ἡλικίαν, ἡ αὐτὴ παλαιὰ καὶ νέα γενομένη· ὥσπερ τὸν φοίνικα ἀναβιώσεσθαι λόγος αὐτὸν ἐξ αὑτοῦ· οὐ γὰρ δὴ τοῦτ' ἄρα δόξαι τῷ θεῷ ἕτερον φοίνικα ἀντ' ἐκείνου τε καὶ μετ' ἐκεῖνον γενέσθαι. πάντα δ' ὥσπερ ὁδῷ κεχωρικέναι φαίνεται. Θησέως μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς οἰκίσαντος, Αλέξανδρος ὕστερον εἰς τοῦτο τὸ σχῆμα περήγαγε. τρίτη δὴ χεὶρ τῶν πάντα νικώντων ἀνίστησι τὴν αὐτὴν καὶ σωτήρησι· μεταθεῖναι μὲν γὰρ οὐκ ἠξίωσε, ἕρωτι δὲ τοῦ ἐπαρχούσης, οἷόν' ὅπου τὸν ἰχνῶν ἐγέ-

micilia praeterea, conciliorum partes, & omnes vivendi rationes tanquam parentibus vel liberis ſuis praepararent, & ut magnitudine vincerentur, ita ſtudio ac honore nemini concederent. Quis enim non in lucro poſuit, nec accipere potius quam collocare ſe beneficium putavit, ſi eos haberet convictores, quorum tanta fuerat excellentia? Pecuniae quidem collationem, & in poſterum promiſſa ab utraque continente facta, multaſque alias ſingulorum pro viribus cujuſque benignitates, quis unquam commemorare poſſit? Quanquam non ideo ſingula voluit haec urbs accipere, nec ea pro datorum voluntate, verum pro ſua dignitate admiſit. Quid autem per partes omnia narrare eſt opus? Quaecunque enim Aſiam incolunt gentes, communi erga urbem contentione decertant, & quae fuerant in rebus antiquis praeclariſſima, reſuſcitant. In hac porro civitate ſola veteris dicti falſitas eſt deprehenſa, quo ferebatur, infoelicium hominum apud amicos oblivionem naſci: quippe cui etiam inter ipſas clades tantum fortuna dignitatis & gratiae reſervarit. Nunc ſane quaecunque laudes ex lugubri harmonia, inamoenis geſtibus, & ipſo dolore proficiſcebantur, de medio receſſerunt: albata autem incedit continens, & publicos conventus ad bonam occaſionem celebrat Graecia: urbs vero tanquam in fabula, denuo renaſcitur aetate commutata, eademque & vetus exiſtit & nova: quemadmodum phoenicem ex ſeipſo aiunt reviviſcere, quandoquidem pro ipſo ac poſt ipſum noluit alium Deus extare. Quid quod omnia quaſi via quadam videntur proceſſiſſe? Nam cum Theſeus urbem primum condidiſſet, Alexander poſtea in hanc formam produxerat. Jam tertia ſummorum victorum manus eandem reſuſcitat & componit: cumque alio transferre per amorem praeſentis nollet, in veſtigiis eri-

Supra. p. 112. Et Sophocles. Vid. Schol. in Vol. II. p. 235.

1 Τῶν Coll. Nov. Bar. 7. 2 Τοσούτου Coll. Nov. Bar. 7. 3 Bar. 7. λαβεῖν ἦν. 4 Menandri, ἀνδρὸς κακῶς πράσσοντος ὀλίγοι φίλοι. Cant. 5 Καὶ δόξης Coll. Nov. & Bar. 7. 6 Ita Coll. Nov. Bar. 7. & Cant. πανηγείοις Junt. πανηγείζεις. P. Steph. 7 Non agnoſcit Bar. 7. 8 Ἀναβιώσεσθαι Coll. Nov. Bar. 7.

git,

471 ρυσι. ἐπόθει δ' ἄρα καὶ ἡ τῆς πόλεως φύσις οἰκιςὰς διπλᾶς, δύο ταῖς ἀρχηγέτιδας νέμουσα. καὶ δὴ λιμένες τε κομίζονται τὰς τῆ φιλτάτης πόλεως ἀγκάλας, καὶ [1] πάλιν καλλωπισμεῖται· καὶ τῷ Μέλητι οὐδὲν ἐμποδὼν τὸ μὴ τὰς περισοίκους ἔχειν, ἦρος δὲ πύλαι καὶ θέρους ὑπὸ στεφάνων [2] ἀνοίγονται. χοροὶ δὲ [3] νυμφῶν καὶ μουσῶν ἐν αὐτῇ τε καὶ περὶ αὐτὴν χορεύουσι, ζέφυροι δὲ ἁ λυπήσουσι πνέοντες. ὦ μακάριοι μὲν τῶν πρεσβυτέρων, οἱ περὶς ταύτην ἀφιξόμενοι τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ τὴν Σμύρναν ὄψονται τὴν ἑαυτῆς ἔχουσαν κόσμον· παῖδες δὲ οὐδέν· ζημιωσόμενοι, ἀλλ' ὀψόμενοι τὴν πατρίδα οἵαν οἱ γονεῖς ᾤκιζον· οἱ δ' ἐν ἡλικίᾳ, τὰ μὲν συμπροάξαντές τε καὶ συμπονήσαντες, τὰ δὲ [4] σωθέντες καὶ συνεορτάσοντες ἑαυτοῖς τε καὶ τοῖς [5] ἀφικνουμένοις· ὡς τῶν παρόντων ἀγαθῶν ἔτι καλλίους αἱ τῶν μελλόντων ἐλπίδες. ἀλλὰ, Ζεῦ πολιεῦτε, καὶ θεαὶ κληροῦχοι τῆς δὲ τῆς πόλεως, καὶ Πόσειδον, ὃς ἀμφότερα εἴληχας κινεῖν τε καὶ σώζειν, καὶ θεοὶ βασίλειοί τε, καὶ Ἑλλήνειοι, γενέσθαι τόνδε ἡμῖν τὸν οἰκισμὸν
472 δόλτέρων [6] ἀμεινόνων βεβαιοτέρων [7] ἔσαμοι, ὅπῃ πολλῇ μὲν [8] εὐφροσύνῃ καὶ δόξῃ τῶν οἰκιςῶν. χρηςοῖς δὲ τοῖς ἀπαντησομένοις τῇ πόλει ἀφ' παντὸς τοῦ μέλλοντος χρόνου· εἴη δήπου καὶ τιμὴν ἐν Ἕλλησι νῦν τε καὶ ὕστερον.

[9] ΠΡΟΣΦΩΝΗΤΙΚΟΣ ΣΜΥΡΝΑΙΚΟΣ.

Coram Imp. Commodo habita, cum Smyrnam ingrederetur.

ΕΒΟΥΛΟΜΗΝ ἂν, ὦ θαυμάσιε, μάλιςα μὲν τὴν πόλιν οἵαν κατέλιπες τοιαύτην φαίνεσθαι· εἰ δὲ μή, πρὸ ὧν αὐτὸς, ποιεῖσθαι τοὺς λόγους, ἵν' ἀμφοτέρως ἐκέρδαινον, σοί

git. Ac deſiderabat ſane urbis natura duplices conditores, cum duas praeberet originis autores. Nunc & portus cariſſimae urbis ulnas accipiunt, atque rurſus exornantur: & Meleti, ne accolas habeat, nihil obſtat, & veris aeſtatiſque portae cum coronis aperiuntur. Nunc Nympharum ac Muſarum chori in ipſa & circum ipſam choreas ducunt, Zephyri vero neminem flatu ſuo contriſtabunt. O felices quidem ſenes, qui ad hunc uſque diem pertingent, quo Smyrnam ornatu ſuo praeditam videbunt: foelices vero pueros, qui nullam patientur jacturam, ſed patriam talem, qualem parentes incoluerant, videbunt: foelices autem juvenes, qui cum labores & moleſtias ex parte pertulerint, ſacrificiis jam & feriis tum inter ſe, tum cum poſteris (ſiquidem meliora, quam nunc apparent, futura ſperantur) intererunt. Itaque Jupiter praeſes, & deae hujus urbis tutelares, & qui utraque moves & conſervas, Neptune, diique Romani Graecique, hanc nobis extructionem ſecundis melioribus ac firmioribus concedite, ſicut conditores laetitia gloriaque abundent, urbi omnia deinceps fauſta contingant, nos etiam apud Graecos aliquo ſimus in numero nunc & in poſterum.

GRATULATIO SMYRNAEA.

OPTABAM equidem, vir clariſſime, maxime ut Urbs qualem reliqueras, talis appareret: ſin minus, ut praeſens ipſe verba facerem, atque ita duplicem fructum caperem, dum

1 Πάλιν αὖ Coll. Nov. Bar. 7. 2 Coll. Nov. & Bar. 7. ἀνοίγνυνται. 3 Bar. 7. & Coll. Nov. μουσῶν καὶ νυμφῶν. 4 Σωθήσοντες Coll. Nov. Bar. 7. 5 Εἰσαφικνουμένοις Coll. Nov. Bar. 7. 6 Ἀμείνων Coll. Nov. 7 Non agnoſcunt Coll. Nov. & Bar. 7. 8 Illa εὐφροσύνῃ deſunt etiam in Coll. Nov. & Bar. 7. 9 Bar. 7. προσφωνηματικός.

&

τε σωτῶν, καὶ τῆς νεῶ ἀνιδρύσης [1] ἡμῖν πόλεως ἀπολαύων τὰ γιγνόμενα. ἐπεὶ δ' ὅπως συμβέβηκεν, ὦ τᾶ γε παντὸς [2] εἰργαλᾶ καλῶς ἔχειν ὑπέλαβον, ἀλλ' ἴχνος γέ τι φωνῆς ἡμελέρας, σοίτε γενέαλᾶ γνωείσαι, καὶ τοῖς πᾶσι τᾶ Ἑλλήνων ὅσοι τε πολῖται, καὶ ὅσοι ξένοι. ὅλως [3] γὰ ἔμοιγε ἡδονή, [4] εἰς ἔθος καθέστηκεν ἀπόντι πανηγυρίζειν· ἐπειδή γε ὁ θεὸς ταύτην ἄγει. ὁ δὲ νυνὶ λόγος καὶ πάνυ μοι κατὰ καιρόν ἐστιν. [5] ἐπεὶ γὰρ καὶ τῆς ἀνελπίστου φήμης ἀφικομένης, 473
πρῶτος ὑπὲρ τᾶς πόλεως ἐμνήσθην πρὸς τοὺς πάλαι ἀείσους βασιλέας ἀγαπείλας ὡς πλέον μιᾶς νυκτὸς, εἰκὸς [6] τι καὶ περὶ τᾶς εἰς εὐφημίαν ἥκόντων, ὅπως ἔχειν ὡς ἐμαυτῷ προσηκόντων. τὰ μὲν οὖν παλαιὰ μέμνησαι κατὰ τὴν πρώτην ἀκούσας ἀρχήν, ἣν τῷ πατρὶ συνῆρχες, Διός τινα γένεσιν, καὶ χορείας Κυρήτων, καὶ Ταντάλου καὶ Πέλοπος οἰκισμὸν τᾶς πρώτης πόλεως ἐν τῷ Σιπύλῳ γενομένης· καὶ ἀγαβάσεις Πέλοπος ἐνθένδε εἰς τὴν πρότερον μὲν Ἀπίαν, Πελοπόννησον δὲ ἀπ' ἐκείνου κληθεῖσαν· ἀφ' οὗ τρίτος ἔγγονος [7] βασιλεὺς κοινὸς τᾶς Ἑλλάδος γενόμενος, κατέλυσε τὴν τῶν βαρβάρων ἀρχήν. δεύτερον δὲ εὐφημιῶν, Θησεύς τε ἀρχηγέτης, καὶ Σμύρνα ὄνομα τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ γένος Ἀττικόν, καὶ Ἰώνων ὕστερον εἰς οἰκίαν εἴσοδον, καὶ τρίτη δὴ θέσις καὶ [8] κατοίκησις ἀγὰ τὸν Ἀλέξανδρον, οὗ δύο ταῦτα κάλλιστα καὶ μέγιστα μνημεῖα· ἥδέ τε ἡ πόλις, καὶ ἡ τοῦ Νείλου προσοικος. τοιαῦτα [9] ἤκουσας· καὶ τριήρης τις ἦν δεικνυμένη μὲν Διονυσίοις, ὑμνουμένη δ' ἐν τοῖς καταπλοις, σύμβολον 474
νίκης παλαιᾶς, ἣν ἐνίκων Σμυρναῖοι βακχεύοντες, Χίους, ὅπλοις καὶ ναυσὶ πεφραγμένους. ἄγε μὴν ὀφθαλμὸς ἐξηγεῖτο, καὶ οὐ μῦθος ἔτι, οὐδὲ λόγοι λογοποιῶν τε καὶ ποιητῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς Ὅμηρος παρὼν ἀσφαλέστερον ἂν ἡγήσατο σιωπᾶν, ἢ λέγειν περὶ αὐτῶν. ἑώρας ἀγοράν τε [10] θεῶν, ἑστίαν καὶ λιμένας· [11] τὴν μὲν, κυκλουμένους τὴν πόλιν· τὴν δὲ, ὑπὸ τᾶς πόλεως μέσους ἐχομένους· καὶ

& tecum essem, & resurgente nobis Urbe, quantum liceret, fruerer. Quoniam vero secus accidit, non putavi mihi prorsus abstinendum esse, quin saltem vestigium aliquod vocis nostrae in tuam, & eorum qui adsunt Graecorum partim civium, partim hospitum, notitiam veniret. Etenim omnino mihi fere pro more est, ut absens publice dicam, quandoquidem huc me impellit Deus. Haec autem oratio valde mihi est opportuna. Cum enim insperato rumore allato, primus ad optimos Reges de Urbe scripserim, noctem tantum unam impendens; merito quoque ea quae ad gratulationem referuntur, tanquam ad me pertinentia, curare debeo. Atque antiqua quidem olim, quando cum patre regnabas, audire te meminisli, Jovis ortum, Corybantum choreas, & Tantali ac Pelopis extructionem primae urbis in Sipylo factam: tum Pelopis trajectiones in eam, quae prius Apia, post ab ipso Peloponnesus est dicta: cujus quidem nepos, communis Graeciae rex factus, barbarorum contrivit imperium. Altera ferebatur laus Thesei autor, & Smyrnae nomen, & gens Attica, atque Ionum posterior introitus. Ac tertia demum constitutio per Alexandrum facta, cujus haec sunt pulcerrima duo atque maxima monumenta; urbs ista, & ea quae ad Nilum sita est. Haec igitur audieras: ac triremis quaedam ostendebatur Dionysiis, & inter appellendum canebatur, veteris signum victoriae, quam Smyrnaei Bacchum colentes, de Chiis, qui armis fuerant & navibus muniti, retulerant. Jam quae usurpabat oculus, nec jam in fabulis erant, ea nec oratorum poetarumque sermones, nec etiam Homerus ipse dici tutius quam taceri posse censuisset. Vidisti enim & forum, deorum sedem, & portus, qui partim cingerent Urbem, partim etiam ab Urbe medii interciperentur: deinde

1 P. Steph. ὑμῖν. 2 Bar. 7. εἰργαδᾶ. 3 Bar. 7. μὰ γᾶ. 4 P. Steph. ἐ. 5 Bar. 7. ἐπειδή. 6 Του Bar. 7. 7 Agamemnon. *Cant.* 8 Bar. 7. κατοίκησις Αλέξανδρον ἔχουσα. Abest etiam ἀγὰ ab edit. Flor. 9 Bar. 7. ἀκούσας. 10 Bar. 7. καὶ θεῶν. 11 Bar. 7. τᾷ μὲ, κυκλουμένους τὰν πόλιν. τᾷ δὲ,

tem-

ναῶν κάλλη, καὶ θεμέλιος, ἐξ ἴσου τῆτε φύσει καὶ τέχνῃ κεκοσμημένα, καὶ πάντα δὴ τὸ κόσμου τὸ ὅρμων ὡς ἁρτιπλοκώτατα ἀλλήλων· καὶ τὸ δὴ μέγιστον σύμβολον τῆς πόλεως, τιμὴ μὲν πάντων ὁμολογίαν καὶ μουσικήν, ἔν τι τὸ πᾶν σῶμα ἀποφαινομένην, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ τὸν μῦθον τὸν περὶ τῶν Θηβαίων τείχους λεγόμενον, πρὸς λύραν καὶ κιθάραν ἅρμοστο ἐξ ἀρχῆς. εἶεν. τὰ μὲν δὴ παλαιά τε καὶ ὐ παλαιὰ, ἀλλὰ χθές τε καὶ πρώην ὡς εἰπεῖν ἐπιφανόμενα, τοιαῦτα μὲν ἤκουσας, τοιαῦτα δὲ ἐθεάσω. ἀκίνητον δὲ οὐδὲν, φασὶ, τῶν ὐ ἀνθρώ-
475 πων· ἀλλὰ καὶ γῆ θάλατταν δέχεται, καὶ θάλαττα ἠπείρους· καὶ πόλεις αἱ μὲν, ὑπὸ γῆς ἔδυσαν, αἱ δ' ὑπὸ ῥευμάτων ὑετίων τε καὶ παντοίων ἠφανίσθησαν. ἴδιον γὰρ τῆς θνητῆς γένους αἱ μεταβολαί· καὶ πολλὰ τὰ θαύματα τῆς χρόνου. καὶ δὴ καὶ τῇ ἡμετέρᾳ πόλει τοσοῦτον νικώσῃ σωμάτων τρόπον τινὰ ὀλισθεῖν· ᾧ δὴ καθαρῶς ἐξεφάνη ὅσος τις πρὸ αὐτῆς [1] ὁ τῆς Ασίας κόσμος ἦν, λέγω δὲ ὐχὶ τὸ μέχρι Μαιάνδρου πηγῶν, ὐδ' ὅσην ὁ τῶν ἡγεμόνων ὑμῶν κλῆρος ὁρίζει· ἀλλ' ἣν ἐξ ἀρχῆς Ελληνες προσεῖπον Ασίαν, προσηκόντως δὲ καὶ ἤπειρον ἀφορισθέντως αὐτὴν τῶν τειῶν. ἀλλ' ὅπερ βουλόμην εἰπεῖν, ἅμα γὰρ τῷ πάθματι συμβάντι πάντα ἐδοκεῖ γεγυμνῶσθαι· καὶ πᾶς τις ὥσπερ ὀφθαλμὸν ἐζήτει σώματος. λέγω δὴ ὃ μὲν προσκρῦσαι, τὸ τὴν κοινὴν [2] ἁπάντων ἀνθρώπων τύχην καὶ φύσιν τῇ πόλει συμβῆναι· τὰ δ' ἐφεξῆς, ὃ ἀγαθὴς ἤδη καὶ τὴν πόλιν ἐξ ἀρχῆς λαχούσης εἶναι. ὅτε γὰρ ἦν καιρὸς, πρὸς χεῖρα
[3] ὄρεξε, τοιούτους ἔχων τοὺς τῶν ὅλων προστάτας, οἳ πάντων μὲν ἧκιστα ἔμελλον προϊδέσθαι κει-
476 μένην· πάντων δὲ μάλιστα προθυμήσεσθαι ὐκ ἀναστῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑπερβολὴν ἆραι. τὰ δὴ νῦν πάντα τελεῖται, φησὶν [4] ὁ παῖς τοῦ Μέλητος. καὶ μὴν τήν γε εὐγένειαν ὅ δήμου, (μὴ γὰρ πάνθ' ἡμῖν ἔστω [5] πρὸ τῶν οἰκοδομημάτων,) τίς ὐκ ἂν ἠγάσθη καὶ ἐθαύμασεν; ὅτε

templorum ornamenta & ſepta, natura pariter & arte exornata, & ornatum univerſum inſtar monilis connexum; &, quod erat maximum Urbis ſignum, concordiam per omnia tranſeuntem, ac muſicam, quae totum corpus unum eſſe quiddam oſtenderet, quaſi ea, (quod de Thebanorum muris tradunt fabulae) ad lyram primo atque citharam fuiſſet extructa. Atque ea quidem quae antiqua ſunt, & quae non antiqua, cum heri etiam ac nudiuſtertius, ut ita dicam, extiterint, talia partim auditu, partim viſu percepiſti. Verum nihil eſt, ut aiunt, inter homines immutabile: ſed & terra mare recipit, & mare in continentem tranſit; urbeſque aliae ſub terram diſceſſerunt, aliae per imbres vel coeleſtes vel quoſvis evanuerunt. Propriae namque ſunt humano generi mutationes, ac multa ſunt temporis miracula. Quare & noſtra tam praeſtans urbs lapſa eſt quodam modo: in quo quidem perſpicue apparuit, quantum eſſet ipſa ornamentum Aſiae, non ejus quidem quae uſque ad Maeandri fontes protenditur, nec quantam Praetorum complectitur juriſdictio, ſed quam initio Graeci Aſiam dixerunt, ac de tribus mundi partibus continentem praecipue appellarunt. Simul autem cum caſu (id quod volebam dicere) omnia nuda videbantur, ac velut oculum corporis unuſquiſque quaerebat. Sed lapſus quidem per communem omnium hominum fortunam ac naturam huic urbi contigit: quae autem deinceps ſecuta ſunt, ea bonae & primigeniae Urbis fortunae debent accepta ferri. Poſtquam enim extitit occaſio, manum arripuit, cum tales haberet Univerſi praefectos, qui jacentem cum minime deſpecturi erant, tum maxime, ut non erigerent modo, ſed & inſigniter exollerent, operam daturi, — *quae jam nunc omnia fiunt*, inquit Meletis filius. Jam vero populi generoſitatem (nec enim omnia nobis in aedibus conſiſtunt) quis non ſit admiratus? Nam

1 Sic Bar. 7. Deeſt in Vulg. 2 Bar. 7. τῶν. 3 Bar. 7. ὀρέξας, τοὺς τοιούτους· & recenti manu ὄρεξε. 4 Homerus, a quo ſaepe eſt hoc hemiſtichium uſurpatum. *Cant.* 5 Περὶ Bar. 7.

nec

οὐδ' ἐξεπλάγη πρὸς τὴν συμφοράν, οὐδαμοῦ τι ὑπ' ἐζήτησεν, οὐδ' ἀνέμεινε καλλίω τῆς οὐδὲ τῶν βασιλέων ἅμα ἔργῳ καὶ λόγῳ γιγνομένης. ὥστε ὁ μὲν πένθος αὐτοῖς χαλεπὸς, ἑορτή τις ἐγεγόνει. καὶ μὴν τά γ' ὄπιθεν τούτοις ἡμεῖς μὲν ἀκοῇ γιγνώσκομεν· σὺ δ' ὁρῶν, κἂν ἑτέρωθι αὐτὸς ἐξηγοῖο. ἔοικε γοῦν ὑπόρρησιν πεποιῆσθαι τοῦ μυθολογήματος ἡ πόλις ἣν περὶ τῶν ἀρχηγέτην αὐτῆς λεχθέντος. οἶσθ' ὅτι φασὶν οἱ ποιηταὶ τὸν Πέλοπα κατὰ μέλη τμηθέντα, [1]ἑψηθέντα δὲ λέβητι, συνελθεῖναι πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἄνευ τοῦ λέβητος, ἐλλείποντος δὲ [2]τοῦ ὤμου, ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ· καὶ φασὶ ὃ ἔργον Δήμητρος γενέσθαι. ὡς [3]δὲ τῇ πόλει, μετὰ ἐκεῖνον τὸν λέβητα, ὃς αὐτῇ πάντα ἐπέφλεξεν, ἡ δευτέρα σύστασις εἰς θαυμαστήν τινα ἐλήλυθε κάλλους περιουσίαν, ὥσπερ τοῦ Ποσειδῶνος ἐξεπιτηδὲς τῇ τριαίνῃ κινήσαντος αὐτήν, ἵν' ἴδοι καλλίονα ἢ πρότερον· οἷόν τι καὶ περὶ Θετταλίαν λέγεται φιλανθρωπεύσασθαι, τὰ ἀμφοτέρα ποιήσας τὰ Τεμπῶν ἕνεκα τοῦ Πηνειοῦ. καὶ γάρτοι πρότερον μὲν οὐδ' εἰς ὀπτασίαν ὑποβολῆς ἐλθεῖν ἦν, ἀλλ' ἐδόκει παράδειγμα κάλλους ἡ πόλις εἶναι· νυνὶ δ' ἐξελέγχθημεν ἄρα οὐκ ὀρθῶς δοξάζοντες. τότε μὲν γὰρ τὰς ἄλλας πόλεις, νυνὶ δ' αὐτὴ σχεδὸν, ὡς εἰπεῖν, ἑαυτὴν νενίκηκε· καί μοι δοκεῖ πρεσβύμοιον τῇ [4]μητροπόλει παθεῖν. μνησθήσομαι δ' εἰκόνος [5]οὐ μυθώδους, ἀλλ' ἀναγκαίας πιστεῦσαι. ἐκείνη [6]τε γὰρ ἐμπρησθεῖσα ὑπὸ τῶν Περσῶν, καὶ πᾶλαι πρόπον ἀφανισθεῖσα, ἐπέδωκεν ἀπαλλαχθὲν· τῇ τε πόλει κέρδος τὸ σύμπαν, ὑπὸ τοιαύτης χειρὸς ἐγείρεσθαι πάντη σεμνοτέρα καὶ ὑψηλοτέρα καὶ περιφανεστέρα (καλῶμεν δὲ ἀσφάλειαν) καλῶν [7]ὄντων ἁπάντων τῶν ὁρωμένων τύπων κόσμων, ἕτερον [8]μεῖζον προσείληφεν. οἰκισταὶ γὰρ αὐτῆς οἱ πάσας τὰς πόλεις [9]ὑφ' ἑαυτοὺς ἔχοντες, οὓς οὔτε φιλανθρωπίᾳ, οὔτε ἔργων ἀποδείξεσιν οὐδεὶς πω νενίκηκεν· ὥσπερ οἶμαι καὶ μόνων ἦν κρεῖττόν τι τῆς τότε Σμύρνης 478

nec ad cladem perculsus est, nec meliorem quaesivit vel expectavit consolationem ea, quam Reges opere simul ac verbo praestiterunt. Quocirca luctus illi tempus quidam dies festus est factus. Quae autem deinde contigerunt, ea nos quidem ex auditu cognovimus; tu vero cum videris, etiam aliis ipse narraveris. Nam quae de conditore narratur fabula, ab ea non longe videtur Urbs recessisse. Nosti enim poetas dicere, Pelopem dissectum membratim, & in olla coctum, denuo compositum fuisse: cumque deesset humerus, eburneum pro antiquo accepisse; quod quidem Cereris fuerit opus. Non aliter post ollam eam, quae Urbem totam adussit, secunda constructione in mirabilem quandam formae praestantiam evasit, quasi de industria Neptunus eam tridente concussisset, ut solito pulcriorem videret: quale quid in Thessalia quoque humaniter egisse dicitur, facto propter Tempe Peneo flumini hiatu. Ac primum quidem excellentiorem urbem ne animo quidem complecti poteramus, cum ista pulcritudinis exemplum videretur; nunc autem male opinati fuisse deprehendimur. Tunc etenim urbes alias, nunc ipsa propemodum seipsam vicit; ac simile quiddam, atque metropolis est passa: adhibebo autem similitudinem non fabulosam, sed creditu necessariam. Ut enim illa, postquam est a Persa combusta & omnino destructa, crevit undique: ita & huic urbi casus lucro fuit, cum tali manu augustior undique & excelsior atque munitior (absit verbis invidia) extruatur, & ad ea, quae extant, ornamenta cuncta pulcerrima aliud insuper majus acceperit. Ejus enim conditores ii sunt, qui omnes sub se urbes habent, & quos nec humanitate nec rerum gestarum magnitudine quisquam adhuc superavit; quique soli, credo, poterant aliquid priore Smyrna melius ex-

1 Bar. 7. ὀψηθέντα. 2 Illud τοῦ non agnoscit Bar. 7. 3 Καὶ τῇ Bar. 7. 4 Athenae. *Cant.* 5 Sic Bar. 7. In coeteris deest. 6 Non agnoscit Bar. 7. 7 Bar. 7. δὲ ὄντων. 8 Bar. 7. μείζω. 9 Bar. 7. ὑφ' ἑαυτούς.

cogitare.

ἐξευρεῖν. τοιαύτη τις ἡμῖν ἡ τύχης ἡ περὶ τὴν πόλιν γέγονε παλινῳδία. καὶ δὴ τῇ τε Ἰωνίᾳ καλῶς ὁ στέφανος σέσωται, ἥτε Ἀσία τὸ πρόσχημα κεκόμισται. παράδειγμα δὲ τῶν ἀνελπίστων τὰ τῆς πόλεως γέγονε πράγματα, ὡς ὅτ' ἐξ ὑγιῶν θέσιν οὐδὲν ἀπώμοτον, ὅτε λυθείσης τῆς νεὼς, ἀνέλπιστον τὸ μὴ ὂν κρεῖττόν τι συμβήσεσθαι. Μέλητα δὲ κοσμεῖν ἑτέροις ταινιῶν παρίημι· καίτοι μέγιστός γε αὐτὸς [1] ἑαυτῷ κόσμος ὀφθῆν ὁρώμενος, ᾧ γε καὶ θέρος καὶ χειμῶνι τὸν αὐτὸν ἔχει λόγον· καὶ ὅτε ἐξ ὄμβρων ποτὲ ὕβρισεν, ὅτε αὐχμοῖς εἶξεν· ἀλλ' ὥσπερ ἄλλό τι τῶν ἀκινήτων, ἓν μὲν ὀχῆμα καὶ μίαν δὲ χρόαν τὸν αἰεὶ σώζει χρόνον. καὶ μὴν οὐδὲ πλάνης γε ὁ Μέλης, οὐδ' οἷος ἀποφοιτᾶν· ἀλλ' ἔοικεν ἐρασθῆναί τινι τῆς πόλεως, καὶ τολμῶντι [2] μακροτέραν ἀπογίνεσθαι, ἄτε, οἶμαι, ἀσθενὲς μὲν αὐτῆς τὸ ἔρωτα, ἄσθενὲς δὲ τὸν φυλακὴν ἔχων. ὥστε αὐτόθεν ὁρμηθεὶς, αὖθις καὶ παύεται, πράττειν κωλύων τινὶ τῆς πόλεως ἑαυτόν. Ζωὴ μὲν οὖν, ὥσπερ οἱ νυμφόληπτοι, δυνάμει τινὶ τῶν νυμφῶν αὐτῶν ἔοικε πεφοιτηκέναι τὸν Μέλητα, καὶ ὅτου πεφθέγκται. ἔοικε δὲ ἴσως καὶ τοῖς παισὶν ὥσπερ ἄλλην τινὰ μοῖραν τοῦ λόγου σωθῆναι. πιθείη δ' ἄν τις καὶ τοῦτ' ἀγαθὸν σύμβολον, σέ τε ἡμῖν ὀπὶ τὰς πόλεις ἥκειν, καὶ τὴν περίοδον ὅτι συμβαίνειν. ὥστε [3] σε τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ἀκριβῶς ἀνανεώσασθαι, ταῖς [4] περὶ τὴν Σμύρναν διατριβαῖς. τῆς γὰρ πόλεως ὁ καιρὸς πολύς· νικᾷ δὲ τὰ τῆς ἀγαθῆς τύχης πανταχῆ.

ΙΕΡΩΝ ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Somnia menſium duorum, & ulceris curationem complectitur.

ΔΟΚΩ μοι κατὰ τὸν Ἑλένην τὸν Ὁμήρου τὸν λόγον ποιήσεσθαι. καὶ γὰρ ἐκείνη πάντας μὲν οὐκ ἂν φησὶν εἰπεῖν, [5] Ὅσσοι Ὀδυσσῆος παλαίφατοι εἰσὶν ἄεθλοι. πρῶτον

cogitare. Atque haec nobis ejus fortunae, quae Urbi contigit, eſt palinodia. Quin & Ioniae probe ſua eſt corona ſervata, & Aſia decus recuperavit ſuum. Rerum autem inſperatarum Urbs exemplum praebuit; ſic ut jam nec qui vento feruntur ſecundo, quicquam non futurum jurent, nec fracta nave melius quicquam deſperent evenire poſſe. Ac Meletem aliis nunc celebrandum relinquo, quanquam ipſe ſe celebrat maxime; cum & aeſtate & hyeme aeque afficiatur, nec vel imbribus unquam violentus ſit, vel ſiccitati cedat; verum quaſi aliud aliquid immobile, eundem ſemper habitum & colorem ſervet. Quid quod nec vagus eſt Meles, nec fugitivus; ſed quaſi civitatem amet, ita non audet ab ea longius diſcedere, quaſi perpetuum ipſius & amorem ſervet & cuſtodiam, itaque ibidem, unde naſcitur, deſinat, ſecundum quandam oppidi partem extenſus. Haec equidem inſtar lymphatorum videor quodam Nympharum afflatu Meleti accinuiſſe, cum id non propoſuiſſem facere. Oportebat autem pueris quoque velut aliquam declamationis partem reſervari. Sed & hoc pro bono eſt omine habendum, cum tu urbes perluſtras: eaque contigit converſio, qua tu Smyrnae commorando, paternum exacte renovares imperium. Nam urbi magna eſt occaſio: ſemper autem bona vincat fortuna.

SACRORUM SERMONUM I.

VIDEOR equidem mihi ſecundum Homericam Helenam verba facturus eſſe. Nam & illa ſe omnia quidem dicturam negat — *quotquot erant duri certamina Ulyſſis*; unum

1 Bar. 7. αὐτῷ. 2 Bar. 7. μακρότερον. 3 Σε illud non agnoſcit Bar. 7. 4 Bar. 7. περὶ. 5 Odyſſ. δ'.

δέ τινα αὐτῷ μίαν ἀπολαβοῦσα οἶμαι, διηγεῖται τοῖς τ Τηλέμαχον καὶ Μενέλαον· κἀγὼ 480
πάντα μὲ ὐκ ἂν εἴποιμι τὰ τοῦ σωτῆρος ἀγωνίσματα, ὅσων ἀπέλαυσα εἰς τήνδε τ ἡμέραν.
καὶ ὐκ ἐνταῦθα τὸ τοῦ Ομήρου προσθήσω, [1] Οὐδ' εἰ μοι δέκα μὲ γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματ' εἶεν·
μικρὸν γὰ τοῦτό γε. Ἀλλ' ὑδ' ἂν εἰ πᾶσαν ὑπερβαλοίμην τ ἐν ἀνθρώποις δύναμίν τε καὶ φω-
νὴν καὶ γνώμην, ὐκ ἄν ποτε ὑδ' ἐγγὺς αὐτῶν ἀφικοίμην. Ἀλλὰ καὶ ὅσοι πώποτε τ φίλων ἐδέη-
θησ ἢ προὔτρεψαν εἰπεῖν καὶ συγγράψαι περὶ αὐτῶν, ὑδενὶ πώποτε ἐπείσθην, φεύγων τὸ ἀδύ-
νατον. ἐδόκει γάρ μοι πρὸς πλήσιον εἶ), ὥσπερ ἂν εἰ ἅμα παντὸς τοῦ πελάγους ὕφαλος διεξελ-
θών, εἶτ' ἀναλογιζόμην διδόναι λόγον, πόσοις ποσὶ τοῖς πᾶσι ῥοθίοις ἐνέτυχον, καὶ ποίας τινὸς τ
θαλάττης πρὸς ἕκαστον αὐτῶν ἐπειρώμην, καὶ τί τὸ σῶζον ἦν. ἐκάστη γὰ τ ἡμετέρων ἡμερῶν, ὡσαύ-
τως δὲ καὶ νυκτῶν, ἔχοι συγγραφήν, εἴτις παρὼν, ἢ τὰ συμπίπτοντα ἀπογράφειν ἐβούλετο, ἢ
τ τοῦ θεοῦ προνοίαν διηγεῖσθαι, ὧν τὰ μὲν ὐκ τοῦ φαύλου πρὸν, τὰ δὲ τῇ πομπῇ τ ἐνυπνίων 481
ἐπεδείκνυτο, ὅσα γε δὴ καὶ [2] ὕπνον λαχεῖν ἐξὸν· ἀσύμφορον δ' ἦν, ὑπὸ τ πρὸ τοῦ σῶμα τει-
χυμιῶν. ταῦτ' οὖν ἐνθυμούμενος, ἐγνώκειν πρέπειν ὡς ἀληθῶς ὥσπερ ἰατρῷ τῷ θεῷ σιγῇ
ποιεῖν ὅπ βούλε). νῦν δὲ ὡς ἔοικε τοῦτ' ἤκειν δηλῶσαι προὸς ὑμᾶς βούλομαι. λογιοῦμαι δὲ
ἕκαστα προὸς ἡμέραν. ἦν μὲν γὰ Ποσειδεῶν μήν, ἵστε οἷον χειμῶνος· ἔκαμνε δὲ ὁ στόμαχος
ταῖς νύξὶ, καὶ ἀγρυπνίαν ἦγ ὑπερφυεῖς, ὥστε οὐδὲ τὰ βραχύταλα πέπτειν ἦν. αἰτία δ' ὐχ
ἥκιστα ἡ συνέχεια τ χειμώνων, ἣν οὐδὲ κέρδος ὑδεὶς ἐνέγκοι ἐλέγετο. ἐπεὶ καὶ ὁ ἱδρὼς
ἔσπ πάντα τοῦτον τ χρόνον, πλὴν ὅσα λουομένῳ. δωδεκάτῃ δὲ τοῦ μηνὸς, ἀλυσίαν προσάπτει
ὁ θεὸς, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ τὸ αὐτὸ τοῦτο, καὶ τῇ μεθ' ἐκείνην. ταύτας τρεῖς ἡμέρας ἐξῆς παντελῶς
ἀνιδρωτὶ νύκτα καὶ ἡμέραν, ὥστε μηδὲ χλανίσκιον δεῆσαι μεταλαβεῖν, καὶ ὅπως προσθεν ἐμαυ-

autem quiddam, ut arbitror, excipiens, Telemacho narrat, & Menelao: nec ego omnem possim Servatoris explicare operam, quam ad hunc usque diem nobis praestitit. Nec ego heic Homericum illud adjiciam, *Non mihi si linguaeque decem sint, ora decemque*: parvum enim hoc. Quinimo nec si omnem humanam facultatem, eloquentiam, & prudentiam superarem, vel propius ad illa possem accedere. Sed nec amicis, quotquot me unquam ad dicendum de his vel scribendum aliquid hortati sunt, obtemperavi, quod putarem id a me fieri omnino non posse. Etenim simile hoc mihi videbatur, ac si, postquam sub mari toto transiissem, rationes deinde cogerer referre, quot ubique fluctibus occurrissem, & quale in singulis mare essem expertus, ac quis mihi salutis fuisset causa. Nam singulae dies nostrae, similiter & noctes, historiam continent, si quis praesens vel eventus rerum vellet describere, vel Dei providentiam explicare, qua partim praesens aperte, partim somniis missis, cum quidem res in somnia cadere poterat (nam id propter corporis infirmitates raro contingebat) erga nos utebatur. Quae cum mecum cogitarem, statui me Deo tanquam medico re vera praebere, ut silentio voluntati ejus obtemperarem. Atque nunc quidem ventriculi affectionem vobis declarare volo, per dies singula computando. Mensis December erat, hyeme, qualem nostis: cum stomachus per noctes singulas laborabat, me supra modum vigilante, adeo ut nec minimum quiddam possem concoquere: cujus quidem rei non erat minima causa frigus continuum, quod ne later quidem ullus tulisse dicebatur. Nam & sudor hoc toto tempore consistebat, nisi cum lavarem. Duodecimo mensis die illuviem imperat Deus, & idem altero die, atque etiam sequenti. Per hos tres dies continuos sine sudore fui, sic ut ne subuculam quidem sumerem, nec melius ha-

1 Iliad. β'. *Cant.* 2 Lege ὕπνῳ. *Cant.*

buissem

τῦ ῥᾴονος ἡδόμην. δίηγον δὲ τοῖς πάτῳ χρώμενος κατ' οἰκίαν· καὶ ἅμα παιδιᾷ,
482 οἷα ἑορτῶν ὑσῶν. καὶ γὰρ ἡ τοῦ θεοῦ πανυχὶς ἐκατειλήφει τὴν τρίτην ἑορτήν, τὴν τοῦ Ποσειδῶνος. μετὰ δὲ τοῦτο, ὅναρ γίνεται, ἔχον μέν τινα ἔννοιαν λουτροῦ, ἀλλ' οὐ τοι χωρὶς γε ὑποψίας. ἀλλ' ἐδόκουν τι καὶ μολυνθῆναι· ὅμως δὲ ἔδοξε λόσασθαι πάντως δ' εἰ καὶ τῷ ὄντι τοῦτ' ἐπεπόνθειν, ὕδατος δεῖν. εὐθύς τε οὖν ὑγιὲς οὐδὲν ἔχον ἐν τῷ βαλανείῳ, καὶ ἐπειδὴ ἐπανῆλθον, ἐδόκει πάντα πλήρη εἶναι, καὶ τὸ πνεῦμα οἷον ἀσθμαίνοντος ἦν. ὥστε ἐπ' ἀρχῇ τῆς τροφῆς εὐθὺς ἐπαυσάμην. διαφορᾷ μέν τοῦτο οὐκ νυκτὸς, καὶ προῆλθεν εἰς τοῦτο, ὥστε μόλις καλέσαι πρὸς μεσημβρίας μικρόν. ὄψις δὲ ὀνείρατος ὑπωσιοῦν εἶχεν, ὡς ἄρα εἴην ἐν ὕδασι θερμοῖς, προκεκυφὼς δὲ εἰς ὃ πρόσθεν, ὁρῶμι τὰ κάτω τῆς κοιλίας, ἀτοπώτερον διακείμενα. ἐβουλευσάμην δὴ μεῖναι ἐπ' ἀλυσίας. ἔφη δέπις, ὡς οὐκ ἀπ' αὐτοῦ γε τοῦ λουτροῦ ὃ δυσχερὲς ἦν ὃ φαινόμενον, ἀλλ' εἰκὸς ὡς αἴτιον φυλάξασθαι. ἐλουσάμην τε εἰς ἑσπέραν, καὶ ἅμα τῷ ὄρθρῳ, ὃ ἦτρον ἤλγει, καὶ ἐπεχώρει ὃ ἄλγημα, ὅτι δεξιᾷ, καὶ μέχρι βουβῶνος κάτω. ἐδόμην δ' ὅτι δέκα, ἀλυσία ἐξ ὀνείρατος· ὠδόμην δ' ὅτι δέκα ἀλυσία. ἐννάτην ὅτι
483 δέκα ἔδοξά τινας τῶν βαρβάρων ἐγκρατεῖς γεγενῆσθαί μου· καὶ τινα αὐτῶν ὑπέναι μοι, καὶ δόξαν προσάγειν, ὡς πίονται· ἔπειτα καθεῖναι τὸν δάκτυλον ὑπωσὶ μέχρι τοῦ λαιμοῦ, καί τι ἐγχέαι, κἄτ' οὖν τινα ὑπιχώριον νόμον, ὀνομάσαι δὲ αὐτὸ, ὀξυσιτίαν. ζωῦτα δὲ ὕστερον ὡς ὄναρ διηγεῖσθαι καὶ τοὺς ἀκούοντας θαυμάζειν καὶ λέγειν, ὡς ἄρα τοῦτο αἴτιον εἴη οὗ δι᾽ ἣν μὴ, μὴ δύνασθαι δὲ πιεῖν, ὃ προπέπεσθαι εἰς ὄξος τὰ σιτία. ἐκ δὴ τούτου, ἔμετός τε ἐδείκνυτο, καὶ προσέταξεν ὁ βάρβαρος λουτροῦ τε ἀπέχεσθαι, καὶ διάκονον ἕνα προσῆσθαι. ὃ τήμερον εἶναι, ἀλυσία καὶ ἔμετος μὴ ῥαστώνης, ὡς εἰκάσαι ἐδόκουν ἐν προπυλαίοις εἶναι οὗ Ἀσκληπιοῦ, καί τινα τῶν ὑπηρετῶν ἐντυχόντα μοι, προβάλλειν καὶ φιλοφρονεῖσθαι, οἷα δὴ διὰ χρόνου ἑωρακότα· εἰπεῖν δὴ πρὸς αὐτὸν, ὡς ἐν ἀηδίᾳ τε εἴην γεγονὼς, καὶ προϊόντος τοῦ λόγου

buiſſem prius. Ambulabam autem domi, & ludebam ſimul, ut in die feſto. Dei namque pervigilia in priorem diem feſtum Neptuni inciderant. Deinde ſomnium ſomniavi, quod lavacrum quidem innueret, non tamen ſine ſuſpicione: videbar enim in ſomniis etiam inquinatus eſſe; putavi tamen laudandum eſſe, &, ut hoc re vera mihi accidiſſet, aqua omnino opus eſſe. Itaque nec in balneo mox jucunde habui, & ut redii, omnia videbantur eſſe plena, & ſpiritus erat inſtar anhelantis. Itaque poſtquam cibum coepi ſumere, mox deſii. Nocte autem facta eſt mutatio, donec paulo ante meridiem vix conſtitit. In ſomnis vero viſus eram in thermis eſſe, & cum anterius proſpicerem, inferiorem ventrem male affectum videre. Quocirca ſtatueram illuviem perſequi. Tum quidam non a lavacro dixit ortam eſſe ſomnii moleſtiam, nec illud, tanquam hujus rei cauſam, cavendum eſſe. Lavi porro veſperi, ac diluculo mox doluit ventriculus, procedente ad dexteram dolore & uſque ad inguen. Decimo & ſeptimo die illuviem ſomnium praecipit. Decimo & octavo rurſus illuvies. Poſtridie viſus ſum a barbaris quibuſdam comprehendi: & eorum quidam ad me accedere, quaſi vellet pungere: tum digitum in guttur immittere, ac gentili quodam more quiddam infundere, idque appellare oxyſitiam: ea ego deinde tanquam ſomnium narrare, mirantibus iis, qui audirent, ac eam dicentibus eſſe cauſam, cur, cum ſitirem, bibere non poſſem: quod omnes cibi aceſcerent. Tum vomitus oſtendebatur, & jubebat Barbarus abſtinere balneo, & miniſtrum unum adhibere. Poſt illuvies, & vomitus facilis ſecutus eſt: &, quantum conjicio, in Aeſculapii porticu videbar eſſe, ac familiarium quidam occurrens me amplexari, ut quem longo tempore non vidiſſet: huic ego dicere, quam moleſte mihi fuiſſet, & in progreſſu ſermonis

μνησθῆναι, ὅσα δὴ ϗ περὶ τὸ ἱερὸν τυγχάνοι κεκινημένα. καὶ ἅμα ταῦτα λέγοντες, εἰσίεμεν εἴσω. ὡς δὲ ἐγενόμεθα ἔνδον ἡ ἀγαθὴ τύχη ϗ ἀγαθὸς δαίμων, ἀποσάντες, ἔπι διελεγόμεθα. καί τινα τῶν ὑπηρετῶν ἰδὼν τὸν περὶ τὸ ἱερὸν, ἠρόμην, ὅπου ὁ ἱερεὺς εἴη; ὅδ' ἔφη, ἐξόπισθε γε νεώ. καὶ γὰρ εἰ περὶ λύχνους ἤδη τοὺς ἱεροὺς, τάς τε δὴ [1] κλεῖς ἀναχομίζειν τῷ νεοκόρῳ. καὶ τυχεῖν οὖ τοῦτο κλειοθὲν τὸ ἱερὸν, ὕτω μέντοι, ὥστε ϗ συγκεκλεισμένον, εἴσοδόν τε τινὰ λείπεσθαι, ϗ τὰ ἔνδον ὁρᾶσθαι. προσῆλθον τε δὴ τῇς θύραις, ϗ ὁρῶ ἄγαλμα ἕτερον ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ, καλλιφές. θαυμάζοντι δέ μοι ϗ ζητοῦντι τὸ ἀρχαῖον τοῦ εἴη, προσφέρει τις, καὶ ὑπ' αὐτὸ πάνυ ἔδοξα γνωρίσαι· προσεκύνησα δ' οὖν ποθῶν. μετὰ δὲ ταῦτα προελθόντες, ἐντυγχάνομεν τῷ ἱερῷ, ϗ ἠρχόμην ἐγὼ πρὸς αὐτὸν λόγου τοιοῦδε· ἐμοὶ καὶ ἐν Σμύρνῃ ὀνείρατα ἐγίνετο ἀφαιρεθῆναί σοι περὶ τοῦ ἱεροῦ, καὶ νομίσας πρᾶγμα μεῖζον εἶ) ἢ κατ' ἐμὲ, ἐσιώπησα· καὶ νῦν ἔναγχός μοι περὶ αὐτῶν τούτων γεγένηϑ. ϗ ἅμα ἐν νῷ εἶχον λέγειν περὶ τοῦ τὸ ἔδος εἰς τὴν ἀρχαίαν χώραν καθαγῆσαι. περιπατοῦντος δέ μου, ἀποπίπτει τὸ ἀφάϑαρτον τοῦ ἑτέρου ποδός· ϗ ὁ ἱερεὺς ἀνελόμενος προσφέρει. κἀγὼ τὸ μὲ τιμῆς εἵνεκα ἤθελον, βυλόμενος δὲ αὐτὸν οἷ ἀμείβεσθαι ϗ δεξιοῦσθαι, κύφας λαμβάνω. κἀν τούτῳ, ταῦρος 485
τις ἐπῆλε μοι κατ' αὐτὰς τὰς ἀκοὰς τοῦ ἱεροῦ. κἀγὼ ἐδεδοίκειν τε, καὶ πῶς ἐπειρώμην φυλάττεσθαι. ὅδ' ἄλλο μὲ ὀδὲν ἔδρασεν, ἀπὸ δὲ τοῦ γόνυ τοῦ δεξιὸν ἐνέθλασεν. ὁ δὲ Θεόδοτος σμίλην τινὰ λαβὼν, ἀνεκάθαρεν· ὥστε ἔμελλον πρὸς αὐτὸν ἐρεῖν, ὅτι σὺ αὐτὸ ἐποίησας ἕλκος. ἦν τὰ φθονηθέντα. ϗ ἐνταῦθα ἔληξεν ὁ φόβος, ϗ ἐγένετο ὑπὸ τὸ γόνυ τὸ δεξιὸν, ἑλκύδριον, ἄνθρακι ἐοικός· ϗ ἐδόκει ἀγαθὸν εἶ) πρὸς τὰ ἄνω. δεκάτῃ ὑστέρᾳ, ἐδόκουν ἐσθῆτα ἔχειν ἱερέως, ϗ αὐτὸν πρόσθεν ὁρᾶν τὸν ἱερέα· ἐδόκουν δὲ ϗ τῶν ὀπτικείων τινὰ ὑποχωλεύοντα

meminiſſe quantus in templo accidiſſet motus. Tum ſtatim ingreſſi ſumus. Ut autem ad Bonae Fortunae & Boni Genii ſedem venimus, ſubſiſtentes etiam colloquebamur. Heic ego quendam ex miniſtris templi conſpicatus, quaerebam ex eo ubi ſacerdos eſſet. Reſpondet ille, poſt templum eſſe: quandoquidem jam circa ſacros lychnos erat, & claves aedituo referre: atque interea claudi templum, ita tamen, ut etiam introitus quidem relinqueretur, & quae in eo eſſet, viſui paterent. Itaque ad fores accedens, aliud ſignum loco antiqui poſitum conſpicio. Id cum mirarer, & antiquum quaererem, profert id quidam, quod tamen parum videbar agnoſcere; adoravi tamen ſtudioſe. Poſtea circumambulantes, in ſacerdotem incidimus, ad quem ego ſic exorſus ſum: Smyrnae quoque mihi ſecundum quietem imperatum eſt, ut tecum de templo colloquerer; cum autem majus hoc viribus meis negocium putarem, tacui: jam vero de eodem nuper iterum mihi ſomniare contigit. Simul autem de ſigno in antiquum locum reponendo, volebam eum admonere. Dum autem ambularem, decidit alterius pedis calceus: eum ſacerdos tollens, mihi porrigit. Ego vero honore laetatus, ac volens ei quaſi gratiam referre, procumbens eum accipio. Interea taurus quidam ad ipſas Dei aures me invadit. Hunc ego metuens, aliquo pacto conabar evadere. At ille nihil aliud, niſi ſub dextrum genu impegit. Theodotus vero ſumto ſcalpello, id repurgavit: quamobrem dicebam ad eum, ipſum eſſe ulceris autorem. Atque haec quidem ſecundum quietem apparuerunt. Tum vero ceſſavit metus, extititque ſub genu dextro ulcus puſillum, prunae ſimile: idque ſuperioribus corporis partibus conducere videbatur. Decimo Calendas videbar ſacerdotis veſtem indutus eſſe, atque ipſum ſacerdotem aſpicere praeſentem: &, cum familiarium quendam ex ſedis

1 Vide Spanh. in Callimachum, pag. 51.

par-

ἰδὼν ἐκ τῶν περὶ τ ἔλφαν, φάναι πρὸς αὐτὸν, ὅτι ταῦτα ἡσυχία θεραπεύοι. ἐπετάχθη καὶ ἔμετος ἀφ᾽ πολλῶν· καὶ ἦν αὕτη πέμπτη ἀλύσεων ἐξῆς. ἄξιον δὲ καὶ ὃ πάρεργον ὃ ὀνειρώτων εἰπεῖν. ἐδόκουν γὰρ ὡς ὑπὲ τῇ εἰωθυίᾳ μελέτῃ τ λόγων, Δημοσθένη τινὰ μελαχειρίζεσθαι, καὶ λέγειν δὴ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὡς ἐκεῖνος ὤν· ὑμεῖς μὲ ἂν ἀφ᾽ ὅ κήρυκος
486 ἐρωτᾶτε, τὶς ἀγορεύειν βούλεται· ἐγὼ δὲ ὑμᾶς ἡδέως ἂν ἐροίμην, τὶς ὑμῶν βούλεται πρᾶττειν. ἡ κωμῳδία γε τὸ λοιπόν ἐστιν, ἔλεγον δὲ ἀναφέρων εἰς τοὺς Τελμισσέας ὅ Ἀριστοφάνης ὡς ἐκ λόγῳ τὶς ἠγωνίζετο, ἔργῳ δὲ ὅ. ἐννάτῃ δὲ ἐδόκουν ὡς ἐν Σμύρνῃ πρὸς ἑαυτὸν πρωϊέναι τῷ ἱερῷ ὅ Ἀσκληπιῷ τῷ ἐν τῷ γυμνασίῳ, πρωϊέναι δὲ μετὰ Ζήνωνος· καὶ εἰ τ νεὼν μείζω τε καὶ ἐπιληφότα τ τοᾶς, ὅσον ἐστὶ ὃ ἐστρωμμένον. ἅμα δὲ ᾐ ὡς περὶ πρωΐαν τοῦτο διενοούμην. προσευχομένῳ δέ μοι καὶ ἀναβλέποντος τ θεὸν, ὁ Ζήνων ἐνθὲν ἔφη προσπορεύεσθαι, λέγων δὴ καὶ αὐτὸς τὸν θεὸν, καλαφυγὼ τε καὶ τοιαῦτα ὠνόμαζε. περιεσκόπουν δὲ, ὡς ἐν τῷ πρωΐῳ δὴ τούτῳ, ἀνδριάντα ἐμαυτῷ· καὶ τότε μέν γε ὡς ἐμαυτῷ ὄντα, ἐώρων· πάλιν δὲ ἐδόκει μοι εἶναι ὠῷ ὅ Ἀσκληπιῷ μέγας τὶς καὶ καλός. ταῦτα ᾐ ὡς ὄναρ μοι φθεγγόμενα, αὖθις διηγεῖσθαι πρὸς αὐτὸν τ Ζήνωνα· καὶ ἐδόκει σφόδρα ἔντιμον ὃ τῷ ἀνδριάντος εἶναι. αὖθις δὲ αὖ τὸν ἀνδριάντα ἑώρων, ὡς ἐν τῇ στοᾷ τῇ προσκείμενῃ τῷ γυμνα-
487 σίῳ. περὶ δὲ βαλανείου, τοιαῦτα ἔδοξα. πρῶτον μὲ ὡς μελαξὺ ἀναπεπλόμενος, εἰσελθεῖν εἰς τὸ βαλανεῖον τῶν ἰδιωτικῶν· ἔπειτα φάναι, ὡς ἔλαθον ἐμαυτὸν εἰσελθὼν, ἀλύτων ἡμερῶν ἤδη. ἔπειτα ἐδόκει μοι παῤῥησιάζεσθαι Φοῖβος πρὸς, ὥστε καὶ εἰς ὃ ὕδωρ εἰσέβαινον ἀνυπόπτως ἤδη. αὖθις δὲ ἐδόκουν πρὸς αὐτῷ τῷ Ἀσκληπιῷ νεανίσκον τινὰ τῶν γυμναστικῶν ἐπ᾽ ἀγείνειον, περὶ βαλανείων διαλέγεσθαι, τὰ μεγάλα δὴ ἐπαινοῦντα, καὶ τοιαύτας τινὰς τὰς ἀπολαύσεις ὃ βίος παρέμνον. δείξαι οὖν αὐτῷ τὴν θάλατταν, ἠρώ-

partibus nonnihil claudicantem viderem, ad eum dicere, forte ut quies ei rei remedium adferret. Vomitus quoque frequens imperatus est: atque hic quintus erat illuviei dies. Sed & reliquum somnium vobis narrandum est. Videbar enim tanquam de more meo declamandi, Demosthenem quendam referre, & ad Athenienses, quasi ille essem, sic dicere: Vos quidem interrogatis per praeconem, si quis concionari velit: ego vero libenter ex vobis quaesiverim, si quis vestrum aliquid agere velit. Reliqua autem erant comica, referebanturque ad Telmissenses Aristophanis, ubi verbis quidam, non factis, certaret. Nono Calendas videbar secundum quietem, quasi Smyrnae essem, ad Aesculapii templum, quod est in gymnasio, sub vesperam accedere, idque cum Zenone: templum vero majus esse, atque de porticu, quantum erat constratum, assumsisse. Simul autem quasi hoc esset templi vestibulum, cogitabam. Cum autem orarem, & Deum invocarem, nihil Zeno blandius dixit, nisi quod & ipse Deum refugium suum, & similibus nominibus vocabat. Ut autem in hoc vestibulo stans, statuam meam circumspexi; ac tum quidem eam, tanquam meam, agnovi: rursum vero ipsius videbatur esse Aesculapii magna & pulcra. Haec ego deinde, quasi per somnium essent visa, Zenoni narrare; ac visa erat statua valde esse honorifica: rursum vero eam ut in longa gymnasii porticu conspicere videbar. Ceterum de balneo haec somniavi. Primum quidem dum confricarer, videbar in populare quoddam balneum ingredi; tum dicebam, imprudenter me ingressum esse, cum diebus his illuvies esset praescripta. Deinde videbatur me Phoebus praesens confirmare, ita ut sine omni metu aquam ingrederer. Tum videbar apud ipsum Aesculapium cum juvene quodam gymnastico, imberbi etiamnum, de balneis disputare, cum ille maxima quaeque laudaret, & in talibus vitae fructum poneret. Ostenso itaque mari, quaerebam,

μηι εἰ χ̀ ἐνταῦθα ἄμεινον λύεσθαι, ἢ σὺ μικρῷ; σὺ μικρῷ, ἔφη. μῶν δὲ τοῦτο, λίμνιον πικὰ ἔδειξα, χ̀ ἠρόμην εἰ χ̀ ἐν λίμνῃ τοσαύτῃ κρεῖττον, ἢ σὺ μικρῷ; συνεχώρει καὶ ταῦθα, ὅτι αἱρετώτερον ὃ ἐν μικρῷ. ὑκ ἄρα, ἔφην, παντα χοῦ τόγε μεῖζον αἱρετώτερον, ἀλλ' ἔστι τὶς χ̀ μικροῦ χάρις. χ̀ ἅμα ἐνενόησα τοῖς ἐμαυτὸν, ὡς χ̀ ὑπεδεικνυμένῳ πᾶσι καλὸν εἰπεῖν, ὅτι τῶν μὲν ἄλλων ἀνθρώποις αἱ ἡδοναὶ, κινδυνεύουσιν ὑῶν τισὶν εἶναι ἡδοναί· ἡ δὲ ἐμὴ, καθαρῶς ἄρα ἀνθρώπου εἴη, ὅστις σύνειμι χ̀ χαίρω λόγοις. ἐδόκει δ' ὧν ταῦτα λέγειν ὁ νεανίσκος, περὶ τοῦ 483
βαλανείου τοῦ πρὸς ταῖς πύλαις, ταῖς εἰς Ἔφεσον φερούσαις. καὶ τέλος, ἔδοξέ μοι χρῆναι ἀποπειραθῆναι, πότε χ̀ δεῖ χ̀ ἄλλοτε θαρσῆσαι, εἰ μὴ νῦν, ὅτε δὴ σωθέντι εἰς ὥραν ἔκτην ὡς τανικαῦτα ἀσφαλέστατον ὂν κινεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο ἡ ὥρα, ἀπιέναι Βάσσον ὡς διατρίβοντα. ὁρᾷς, ἔφην, ὡς χ̀ δὴ παρέρχεται ἡ σκιά; δεικνὺς τὴν τῶν κιόνων. ἐπορθούμεθά τε καὶ ὡς ἠνύσαμεν, ὑπισχνούμενοι τῇ δεξαμενῇ θερμῷ ψυχρῷ, ἐπειρώμην θερμοῦ ὕδατος, καί μοι ἔδοξε πρὸς ἐλπίδας, ὡς μάλα ψυχρὸν εἶναι, κινδυνῶν δὲ χ̀ ἡδὺ ἰδεῖν. καὶγὼ, καλὸν, ἔφην, οἷα δὴ γωρεύζων ὅ θερμοῦ ὕδατος ἀγαθόν. ὡς δὲ προῆλθον εἴσω, πάλιν εὗρον ἕτερον ἐν θερμοτέρῳ οἴκῳ ἀνειμένον μᾶλλον. χ̀ ἅμα ἐγιγνόμην τε ἐν τῷ θερμῷ, χ̀ ἀπεδυόμην, χ̀ ἐλυσαίμην μάλα ἡδέως. ὀγδόῃ, ἔμετος εἰς ἑαυτέραν, χ̀ θος χ' ὅναρ. ἑβδόμῃ, ἐδόκουν ἐν ὕδασιν εἶναι πολλοῖς θερμοῖς, τυχεῖν δ' τινας πλησίον ἀνθρώπους ἐγχειρίδια ἐχοντας, χ̀ ἄλλως ὑκ ἀνυπόπτους. χ̀ δῆτα προσελθεῖν μοι τινὰς αὐτῶν, ὡς τινος προσασίας χρήζοντας, ἐγκαλεῖσθαι δὲ ὑπό τινων. ὡς δ' ἅπαξ προσ- 484
εχέθην, ἐν παντὶ εἶναι, ὅτε πιστεύων, ἐνδείξασθαί τι ὑκ ἐθελων ὅτι ἀπιστοίην. ἱέναι τε δή πια ὁδὸν, χ̀ ἐκδέχεσθαι ψαλίδα πάνυ μακρὰν, ἐν ᾗ καὶ σφόδρα δεῖσαι μὴ ὑπιθεῖνλό μοι. ὡς δὲ διεξελθεῖν ἀσμένως, φαίνεσθαί τε ἐν τῇ πόλει τῶν Σμυρναίων ἐν τῇ ἀγορᾷ, χ̀ σκοπεῖν ὅπως ὡς τάχιστα πολλοί τε ἀθροισθεῖεν, χ̀ ἐνδείξαίμην ὃ ὄν. καὶκ τούτου, αὐτός τε λαμπάδα λαμβάνω, χ̀

bam, num & heic praeſtaret lavare, an in parva aqua? in parva, reſpondit. Poſtea paludem quandam oſtendi, quaerens iterum, utrum & in tanta palude ſatius eſſet lavare, quam in parva? & hic parvam conceſſit eſſe praeferendam. Non igitur, inquiebam, maxima quaeque ubique ſunt optima, ſed etiam parvis ineſt ſua gratia. Simul autem mecum ipſe cogitabam, ut etiam de bono diſquirenti dicerem, aliorum quidem voluptates fere ſuum proprias eſſe: meam autem vere humanam, qui litteris ſtuderem & delectarer. Viſus autem haec erat juvenis ille de eo dicere balneo, quod eſt ad portas Epheſias. Denique tentandum ſtatui (quando enim potius, quam tunc, confiderem?) & ad horam ſextam conſtitui lavare, quaſi tunc motus foret tutiſſimus. Ut autem venit hora, ego Baſſum increpare, qui moras necteret. Videſne, inquiebam, umbram praeterire? oſtendens eam, quam jaciebant columnae. Poſtquam eo venimus, ego frigidae ſolio inſiſtens, aquam tentabam: eaque mihi praeter ſpem non admodum frigida, verum caerulea & ſuavis aſpectu videbatur. Et ego, recte, inquam, quaſi aquae bonitatem agnoſcerem. Ingreſſus autem, aliam rurſus inveni in domo calidiore, & remiſſiorem. Simul autem & caleſcebam & exuebar. Lavi denique jucundiſſime. Octavo Calendas vomitus ad veſperam accidit, idque per ſomnium. Septimo videbar alicubi in thermis eſſe, cum propinqui eſſent quidam cum ſicis, iique ſuſpecti. Horum deinde aliquot ad me accedere, quaſi patrocinio egerent, quoniam erant accuſati. Itaque circumventus, quo me verterem neſciebam, cum illis nec crederem, nec diffidere me vellem oſtendere. Tum ego viam quandam inſiſtere, & ad fornicem valde longam pervenire, ubi ne me invaderent, admodum metuere. Poſtquam hanc praeterii lubens, Smyrnae in foro conſtiti, & ut quamprimum populus convocaretur, & cauſam agerem, curabam. Tum ipſe lampadem ſumo, & una

omnes

πάντες ἐλαμπαδηφόρουν οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ, καὶ τὸ [1] Εὐριπίδειον τοῦτο ἔλεγον, ἥλιε δοαῖς ἵπποισιν, εἰλίσσων φλόγα· καὶ γὰρ ἅμα ἡλίῳ ἀνατολῇ ἐδόκουν εἰσελθεῖν. ταῦτα μὲν ὕστερον πρὸς Κοδράτον τὸν ἡγεμόνα ἐδόκουν ὡς ὄναρ διηγεῖσθαι, καὶ τὸν εἰπεῖν, ποίησον οὕτω· καὶ ἡ λαμπὰς ἤρθη. ἕκτῃ ἐδόκουν ἅμα Ἀλεξάνδρῳ τῷ διδασκάλῳ, προσιέναι τῷ αὐτοκράτορι, καθέζεσθαι δ' αὐτὸν ὅπου πυρὸς βήματος. προσεπόντος δὲ αὐτὸν τῷ Ἀλεξάνδρῳ πρότερον, καὶ προσρηθέντος ὑπ' αὐτοῦ τε καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἅτε καὶ ἐκ πολλῶν γνωρίμου καὶ συνήθους ὄντος, μὴ τοῦτο προσιέναι ἐγώ. προσεπόντος δὲ κἀμοῦ καὶ
490 ζαίντος, ἐθαύμασεν ὁ αὐτοκράτωρ, ὡς δὲ καὶ αὐτὸς προσελθὼν φιλήσαιμι. κἀγὼ εἶπον, ὅτι ὁ θεραπευτὴς εἴην ὁ τοῦ Ἀσκληπιοῦ· τοσοῦτον γάρ μοι ἤρκεσεν εἰπεῖν περὶ ἐμαυτοῦ. πρὸς οὖν τοῖς ἄλλοις ἔφην, καὶ τοῦτο ὁ θεός μοι παρήγγειλε μὴ φιλεῖν ὑπωσί· καὶ ὅς, ἀρκεῖ, ἔφη. κἀγὼ ἐσιώπησα. καὶ ὅς ἔφη, καὶ μὴν θεραπεύειν γε παντὸς κρείττων ὁ Ἀσκληπιός. πέμπτῃ, ἐφαίνετο μοι ὁ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ ἐν τῷ ὄρει τῷ Μιλύᾳ· ἐδόκει δὲ οἰκήματα ἄττα προσγεγενῆσθαι, καὶ ὄνομα εἶναι τῷ χωρίῳ Ἐλεφαντίνην, ἀπὸ Ἐλεφαντίνης τῆς ἐν Αἰγύπτῳ· ἔχαιρον δὴ καὶ αὐτοῖς τοῖς οἰκήμασι, καὶ τῇ οἰκειότητι τοῦ τόπου, τῷ τόπῳ· καὶ δὴ καὶ ἱερέα εἶναι τοῦ θεοῦ τὸν τῆς Ἰσιδος τὸν ἐν τῇ Σμύρνῃ ἱερέα. πρὸς ὃν καὶ κατάγεσθαι καὶ ἐνθυμεῖσθαι πρὸς ἐμαυτόν, ὅτι πολλά μοι πρὸς αὐτὸν οἰκεῖα ὑπάρχοι ἐκ πολλοῦ· καί τι καὶ τυγχάνειν πρὸ αὐτοῦ προθύμως ἐωνημένος, ἔπειτα ὑπόλοιπόν τι ἔχων, ἐθέλειν ἀλλάξασθαι. κἀκ τούτου δὴ ἐδόκουν εἰπεῖν τινὰ [2] κοιφὶ μετ' οἴνου· λαβεῖν τε δὴ εὐθὺς αὐτὸ ὡς
491 ἅμα, καὶ σκοπεῖν εἴτε τῷ προσώπῳ δέοι προσθέσθαι, εἴτε καὶ τοῖς ἐντός· καί τινος εἰπόντος ὅτι ὀπίκαοι ὅπου ὀπιτεθείη, ἐνθυμηθῆναι ὡς ὀπιτηδείως παντὸς μᾶλλον ψύξεως εἶναι φάρμακον. καίπως ἐκ τούτων εἰπεῖν πρὸς τὸν ἱερέα, ὅτι δῆλον ἦν ἐξ ὧν ἀνεγίνωσκον ὅτι

omnes quotquot in foro erant, Euripideum illud clamantes, *O qui citatis, Sol, equis flammam rotas*: nam & orto Sole videbar simul ingressus esse. Haec postea quoque apud Quadratum Praetorem pro somnio videbar narrare, atque ille, ut ita facerem, jubere: itaque fax est elata. Sexto Calendas videbar cum Alexandro ludimagistro ad Imperatorem accedere, pro tribunali sedentem. Cum autem salutasset eum Alexander prior, & ab ipso cum suis, ut quibus jampridem familiaris erat, resalutatus esset, tum ego accessi. Postquam autem salutavi & constiti, miratus est Imperator, quod eum non item osculer. Ego vero dicebam, Aesculapii me cultorem esse: hoc enim mihi de meipso dicere sufficit. Tum praeter alia dixi hoc mihi quoque Deum praecepisse, ne quem sic osculer; Tum ille, sufficit, inquit: Atque ego tacui. Rursum ille, Quinimo optimus est Aesculapii cultus. Quinto Calendas apparuit mihi secundum quietem Apollinis templum, quod est in monte Milya: videbantur autem & aedes aliquot accessisse, locoque nomen esse Elephantine, ab illa Aegyptiaca: atque ego tum ob aedificia, tum ob loci commoditatem, loco delectari: sacerdos autem esse is, qui Smyrnae est Isidis sacerdos: apud quem etiam ego diversari, & mecum cogitare, quanta mihi jampridem cum eo familiaritas intercederet: atque adeo jam aliquid ab eo nuper emisse, &, cum reliquum quid esset, commutare velle. Deinde visus est mihi quidam dicere, coephi cum vino: atque id ego mox pro medicamento sumere, & utrum faciei, an etiam interioribus apponendum esset, considerare: & cum diceret quidam comburere id, ubicunque imponeretur, aptissimum hoc esse frigoris remedium existimare. Tum ad sacerdotem dixi, aperte me ex iis, quae legebam,

1 Init. Phoeniss. *Cant.* 2 Exoticum quoddam pharmacum, teste Athenaeo. *Cant.*

cognoscere,

ὐχὶ δεῖσθαι φαγεῖν· καὶ δῆτα εὐθὺς εἶχον ἐν νῷ, ὡς διατελέσων ἄσιτος τὴν ἡμέραν· ἠσίτησα δή. ἡ δὲ ὀπτῶσα, ἀλγεσίας πάλιν ἦν. τρίτῃ φθίνοντος, ἐδόκουν ἐφαρμόττειν μοι τῇ τροφῇ, συμβουλεύεσθαι περὶ λουτροῦ, Ζωσίμῳ τῷ τροφεῖ, καὶ ἐρωτᾶν εἰ δέοι πλείω λοῦσασθαι; τὸ δὲ, ὃ συμφῆσαι· μετὰ δὲ τοῦτο λελοῦσθαί γε, καὶ τῆς γαστρὸς φαύλως ἔχειν, καὶ φάναι πρὸς τὸν Ζώσιμον, ἔδει γὰρ ἠσιτηκέναι; καὶ τὸν εἰπεῖν, ἔδει· ἠσίτησα αὖθις. καὶ τὴν ὀπτῶσης, ἤμεσαν πάλιν εἰς ἑαυτέραν. ἦν δὲ ὄρθρος, ὡς ὅσον γε ἐγκειμῆσαι, καὶ δέον ἐκβαλεῖν, ἔννοιαν δὲ καὶ αἵματος ἀφαιρέσεως ἀπὸ τῶν σφυρῶν· καὶ ἐποίησα οὕτω, καὶ προῆλθον ὀλίγον πολύ. λιναγῶν γυμνασίᾳ, ἐδόκουν ἐν τῷ Ἀδριανείῳ κεχρίσθαι μέν, λελοῦσθαι δ' οὔ· ὡς δ' ἐπανελθεῖν φάναι πρός τινα τῶν φίλων, ὅτι οὐ λουσάμενον, ἀλλὰ χρισάμενον· τὸν δέ, καὶ γὰρ 492
ἐγὼ φάναι κέχρισμαι μόνον. δευτέρᾳ ἐδόκουν, ἐν τῷ ἱερῷ εἰ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὄρθριον εὐθὺς ἐξ οἴκου πόθεν ἥκων· καὶ χαίρειν ὡς ταχέως ἀνεφώνουν. ἐδόκουν δὲ καὶ τοὺς παῖδας ᾄδειν ὃ ἀρχαῖον ἆσμα, ὃ ἡ ἀρχὴ δίδωσι, Δία τὸν πάντων ὕπατον κλήζω· καὶ εἰ ἐν ἐκείνῳ τῷ μέρει τοῦ ἄσματος, Πολὺ γὰρ πολύ μοι ὅ μέσον βιότου μέλπειν τοὺς θεούς, ἔντ' εὐφροσύναις ἦτορ ἰαίνειν, τοιῷδ' ὑμνῳδοῖς παιδονόμῳ. ὥσ' ἐθαύμαζον ὡς αὐτόματον τὸ ἆσμα εἰς μέσον ἦκε. πάλιν δὲ ὡς γενεθλίων προσιόντων προπέμπειν εἰς τὸ ἱερὸν τοὺς οἰκέτας, ἀποκομίζοντάς τινα, καὶ ἅμα γεγράφειν ἐπ' αὐτῶν ὧν ἀπεκόμιζον· καὶ φιλοτεχνεῖν ὑπὲρ συμβόλου ἀγαθοῦ ὅπως [1] χωρήσειεν, ὅσων ἔδει τῷ λόγῳ. τρίτῃ λύχνων εἰσφορά τις ἐφαίνετο εἰς τὸ ἱερὸν ὑπὸ τοῦ θυρωροῦ κατ' εὐχὴν ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ ἐμεῖν ἔδει, ἤμεσα. πέμπτῃ, θεοῖς ἐδόκουν εὔχεσθαι, τὰ μὲν οἷς εἴωθα κοινῇ· πάλιν δὲ ἰδίᾳ Διΐ καὶ Ἄρει, καὶ θεοῖς οἱ Συρίαν ἔχουσι· καὶ ὁμοπλήσια τοῖς οἴκοι κατὰ τὴν οἴκησιν ἐφαίνετο. καὶ μετὰ τοῦτο, ἐγίγνετο ἡ πρόοδος ἡ πρὸς αὐτοκράτορα, 493

cognoſcere, jejunandum eſſe: itaque mox in animo habebam hoc die cibo abſtinere, atque ita feci. Sequens vero rurſum illuviei erat. Tertio Calendas videbar de lavacro conſultare, corrupto alimento Zoſimo nutricio, & ex eo quaerere, num amplius lavandum eſſet? ille vero negare: deinde laviſſe quidem, & cum doleret venter, ad Zoſimum ita dicere, An vero jejunandum erat? ille autem reſpondere, vero: jejunavi iterum. Sequenti die vomui ſub veſperam. Somniabam autem oſſiculum quoddam ejiciendum eſſe, nec non ſanguinem e talis eſſe mittendum: atque ita feci, non longe progreſſus. Calendis Januariis in Adrianeo videbar ungi quidem, ſed non lavare: ut autem redii, ad amicum quendam dicere, non laviſſe me, ſed unctum eſſe; atque ille, idem & ſibi accidiſſe, reſpondere. Secundo die in Aeſculapii eſſe templo viſus ſum, cum eo mane ex itinere veniſſem; & quia celeriter apertum eſſet, gaudere. Videbantur autem & pueri antiquum canere carmen, cujus eſt initium, *Jovis ſummum celebro numen*: atque in hac verſari carminis parte, *Multum ego multum media vita Recinam divos, & laetitia Cor perfundam duce tali puerorum.* Mirabar itaque quid hoc carmen ſponte ſua occurriſſet. Poſtea miniſtros in templum, tanquam natali meo inſtante, praemittere videbar, ut quaedam deferrent: in iiſque litteras inſcribere, &, ut ſermoni, quantum opus foret, ſubminiſtrarent, artificioſe differere. Poſtridie lucernae aliquot in templum a janitore videbantur deferri, quibus preces pro me fierent: & cum vomendum eſſet, vomui. Quinto die deos in ſomnis precabar, tum eos, quos communiter ſolebam, tum privatim Jovem & Martem, atque Syriae deos: ſimilia autem domeſticis illa videbantur. Poſt, ad Imperatorem

1 Lege χωρήσειεν. *Cant.*

Sy-

ἐπεπόμφειν δὲ πρὸς τ' ὀν τῇ Συρίᾳ τότε αὐτοκράτορα, ᾧ στρατὸν καλῶς. ἑβδόμῃ, ἔν-
πνι ἀποδυτηρίῳ βαλανείῳ, Χαρίδημον ἰδεῖν τ' ῥήτορα τ' ὀκ Φοινίκης, φαυλρόν τε ᾗ ἄρτι
λελυμμένον, καὶ φᾶναι δὴ πρὸς αὐτὸν ἅμα τῇ προσρήσει ὑτασι, ὅτι πρωΐτερον λύσαι-
το· καὶ αὐτὸς ἅμα ἀποδύεσθαι, ἐλυσάμην. καὶ πάλιν τῇ δεκάτῃ τῦ μηνὸς, ἐδόκει
μοι Αντωνῖν ὁ Πυθοδώρυ ἀμφιλέγεσθαι περὶ νυμφῶν ἐπαίνων· εἰπεῖν οὖν καὶ αὐτὸς, ὅτι
ὀκ εἶεν θεαὶ χαριέστεραι, πάντως δὲ τῇ) καὶ τῷ ὑπεικὲ ἀπολαύειν αὐτῶν, εἰ καὶ μὴ
πολλὰ λυομένῳ, τάγε μέτρια. ταῦτά γε δὴ, καὶ ὑγιείας ἐδόκουν τί λέγειν ἐγκώ-
μιον. δωδεκάτῃ, ἐδόκουν Αντωνῖνον τ' αὐτοκράτορα τὸν πρεσβύτερον καὶ τ' τῶν πολεμίων
[1] Βασιλέα, σπονδὰς καὶ φιλίαν ποιεῖσθαι πρὸς ἀλλήλυς· προσιόντων δὲ τῶν περὶ τ' Βο-
λόγεσον, φωνὴ τῇ) ὐκ ὀλίγη, καὶ δοκεῖν αὐτὰς Ελληνίζειν. ἔπειτα ἀφικέσθαι πρὸ ἐμὲ
ἀμφοτέρους μετὰ τῦ σχήματος τῦ βασιλικῦ, καὶ τῇ) τόν τε Αντωνῖνον ὑπεικῶς ὀν ἀκμῇ,
494 καὶ κεῖνον βλοσυρόν τι ἰδεῖν· καθεζεσθαι δέ μυ αὐτὸν, ὀκ ἄπο πολλῦ, ἐπερωτᾶν δὲ ὀν
θρόνῳ τ' Αντωνῖνον. [2] ἐδόκει δέ μοι, καὶ ἰατρικῶν τινῶν ἐμπείρως ἔχειν ὁ δῆμος. δεξιύ-
μενος δέ με εἰπεῖν, ποτε ἡμῖν ἀναγνώσκεις; κἀγὼ ἡσθεὶς τῷ ῥήματι, ᾗ φᾶναι, ὅταν
ὑμεῖς κελεύητε. καὶ οἱ μὲ παρεσκευάζοντο πρὸς τ' ἀκρόασιν· ἐγὼ δὲ ἀπῆλθον σχολέξων τ'
βιβλίων. καί μοι ἔδοξε πρόλογόν τινα ὡς ὀν βραχεῖ συνθεῖναι εἰς αὐτὰς, καὶ εἶχεν ὥτω
πῶς (ἐδόκουν δὲ ᾗ πάνυ γε συντιθέντος ἅπαντος μνημονεύειν) ἃ δ' οὖν διεσωσάμην, ἦν
μέν τις καὶ ἄλλος χρησὸς τινος αἰτῆ συμβάντος, καὶ βυλόμενος ὀνδείξασθαι τ' ἡδονὴν,
εἶπεν, ὡς ἄρα εἴη πλοῦ ἢ διπλάσιος γεγονώς· ἄλλος δέ τις ὡς ὀν μακάρων νήσοις τῇ)
δοκοίη· ἐγὼ δὲ ᾗ αὐτὸς ὥτως ὑπὸ τ' παρούσης ἡμέρας τε ᾗ τύχης ἀφήκειμην· καὶ ἅμα
ἐσκοπούμην εἰ κοινοῦν χρὴ τὸν λόγον, ἢ πλέον τῷ παρ' ἡμῖν βασιλεῖ νέμειν, ἔπειτα

Syriae, ad quem miſſus eram, acceſſi: atque id bene evenit. Septimo Charidemum, oratorem Poenum, in apodyterio quodam balnei in quiete vidi, nitidum & recens lotum, atque ad eum ſimul ſalutans dixi, maturius ipſum laviſſe; atque ipſe inter exuendum lavi. Decimo die Antoninus Pythodori Filius de Nympharum laudibus differere videbatur: ego vero nullas eſſe gratioſiores deas dicere, atque ei, qui moderatus ſit, prorſus illis frui licere, ut non multum, modice tamen lavanti. Praeterea Sanitatis encomium quoddam recitabam. Duodecimo Antoninus, Imperator ſenior, & hoſtium Rex foedera inter ſe & amicitiam contrahere mihi videbantur: cum autem accederent ii, qui cum Vologeſo erant, ſermo eſſe non exiguus, iſque Graecus. Deinde uterque ad me cum habitu regio ſe conferre; & Antoninus quidem mediocri aetate, ille vero torvo eſſe aſpectu; tum ille prope me aſſidere, & altera parte Antoninus in ſolio. Hic deinde me compellans, quando aliquid ipſis recitaturus eſſem, quaerebat: ego vero gaviſus hoc dicto, cum vobis placuerit, inquiebam. Atque illi quidem ad auditionem ſe parabant: ego autem ut ſcriptum aliquod depromerem, diſceſſi. Volebam etiam breviter prologum quendam ad ipſos componere, hoc modo,quantum recordor, (videbar autem prope totius meminiſſe) Alii quidem olim, cum quid ipſis feliciter accidiſſet, & natam ſibi ex ea re voluptatem vellent oſtendere, plus duplo ſe majores eſſe factos dixerunt; alii vero ſe in beatorum eſſe inſulis videri; verum & ipſe ita ſum hac die fortunaque commotus. Simul autem conſiderabam, utrum pariter eſſent affandi, an potius noſtro regi plus eſſet tribuendum, atque

1 Vologeſum, cum quo bellum Parthicum geſtum eſt. *Cant.* 2 Illa ἐδόκει δέ μοι καὶ ἰατρικῶν τινῶν ἐμπείρως ἔχειν ὁ δῆμος adduntur. *Cant.*

ὕπως ἐφάπτεσθαι τοῦς τ' ἔπεσιν· εἶπον δὲ ὅτω πως. ὡς' ἔφην εἰ μὴ γεγυμνασμένῳ ἦν
σι θείαις ὄψεσιν, οὐκ ἄν μοι δοκῶ ῥᾳδίως, οὐδὲ τοῖς αὐτὴν τ' τοῦσοφιν ἀντιοχεῖν, ὅτω
μοι δοκῇ θαυμαστή τις εἶ) καὶ κρείττων ἢ κατ' ἄνθρωπον. ἔλεγον δὲ θείας ὄψεις, μάλιστα δὴ 495
σιδεικνύμενος τ' Ασκληπιὸν καὶ τ' Σάραπιν. ζωυτὶ μὲ τοιαῦτα. τ' δὲ βιβλίων, πῶς μὲ
σκλέξειν ἠξίουν, ἔπειτα ἔδοξέ μοι ὃ κιβώτιον κομίζειν, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ποιήσασθαι ἀνελέσθαι
ὅτι ἂν βάλωνται· τοῦτο γὰρ καὶ ἄλλως χάριν τινὰ ἔχειν, καὶ ἅμα ὅτω μάλιστα αὐτοὺς σκ-
πλῆξαι. ζωῦτα καὶ ὕστερον ὡς ὀνείραλα φανέντα, τοῖς Πέλοπα ἐδόκουν διηγεῖσθαι. ὕστερον
δὲ ἔδοξα λελουμένῳ μοι προσφέρεσθαι, τοτὲ μὲ ὡς ὕδωρ ψυχρὸν, τοτὲ δὲ ὡς γάλα· ἀμ-
φαγνοεῖν ἦν, καὶ λέξειν δὴ τοῖς Ζώσιμον, ὅτι ὅτε διψῴην, ὅτε πεινῴην, τί ἦν ἄν τις ἐσθίοι;
καὶ μὴ τοῦτο σκυρῶτο ἡ ἀσιλία, καὶ ὁ ἱερεὺς ἐδόκει μοι τὰ χείλη σκαμύζειν. αὕτη μὲ ἀσιλίας·
ἡ δὲ ὀπῶσα, ἀλυσίας· ἡ δὲ ἀπ' ἐκείνης, ἀλυσίας καὶ ἐμέτου. πέμπτῃ ὀπὶ δέκα, ἐδόκουν τ'
ἡγεμόνα ὀπιστέλλοντά μοι, τιὼ τοῦσρησιν ὕτω ποιήσασθαι· Ασκληπιῷ τῷ ἱερῷ χαίρειν· καὶ
ἦν ἀλουσίας καὶ αὕτη. τῇ δὲ ὀπιούσῃ, κάδους τινὰς ἔδοξα καλαχέασθαι· ἔπειτα ἀλυσία. ὀγ-
δόῃ ὀπὶ δέκα, ἐδόκουν μοι Μητρόδωρος ὁ ποιητὴς, ἀγωνίζεσθαι ἐν Σμύρνῃ τ' τῶν ποιητῶν 496
ἀγῶνα· ὅσπερ καὶ ἦν ἀρξόν κατ' αὐτὴν τιὼ ἡμέραν· τοῖν δ' εἰσέναι, λαλεῖν μοι περί
τινων, καὶ ἅμα ἐσθίειν φύλλα τοῦπον, καὶ ὠὸν μετ' ἄρτου, καὶ μέρος τι ὧν ἐγκαλαλιπεῖν.
κἀγὼ μέν τοι τοῖς αὐτὸν εἰπεῖν ὀπισχὼν ὀλίγα, ὅπως καὶ ἀγωνίσῃ· ἐγένετο δὲ ὁ λόγος καὶ
περὶ ὕδατος ἱεροῦ ἐν Περγάμῳ καὶ ὑ φρέατος· οἷ μέντοι εἴη, αὐτὸν τοῦσελθόντα πιεῖν· οἷ
δὲ ἕτερον πίνοντα ἰδεῖν· οἷ δὲ αὐτὸ ἰδεῖν. ταῦτά τε ὕπως ἐδόκουν διαλέγεσθαι καὶ τυγ-
χάνειν ἀκροωμένου, ὡς εἰ γενοίμην ἐν χερσὶ θεῶν, ἐλπίδες εἶεν. καί πως ἅμα τούτοις, ἐξαίνης
μὲ ὡς οἴκοι ἐν τῷ τοῦδύρῳ· ναρκώντος δέ μοι τοῦ ποδὸς, τοῦσελθεῖν εἰς τ' οἶκον τ' μέ-

ita veniendum ad alterum; ſic autem perrexi dicere: ut, inquiebam, niſi divinis eſſem viſis aſſuetus, non facile vel aſpectum ipſum tolerare poſſe videar; adeo mihi ille mirabilis, & humano major videtur. Dicebam autem viſa divina, Aeſculapii praecipue & Serapidis. Atque haec quidem hactenus. De ſcriptis vero cum antea voluiſſem aliquid eligere, poſtea viſum eſt arculam adferre, & ipſis, ut pro arbitrio depromerent, permittere: hoc enim & gratiam habere, & admirationem apud ipſos maximam eſſe habiturum. Haec eadem poſtea videbar Pelopi pro ſomniis narrare. Deinde ſomniavi, poſtquam laviſſem, nunc frigidam, nunc lac mihi adferri: itaque dubitare me, & ad Zoſimum dicere, cum nec ſitirem nec eſurirem, non eſſe cur ederem. Tum decretum eſt jejunium, cum quidem ſacerdos videretur labra mea abſtergere. Atque hunc quidem diem jejunus tranſegi; ſequentem illotus; proximum illotus iterum, & cum vomitu. Quinto & decimo die vidi Praetorem in ſomniis, cum ad me litteras daret, ita me ſalutantem; Ariſtidi ſancto ſalutem: quo quidem die etiam illotus eram. Poſtridie cadi aliquot erant effundendi: tum illuvies. Octavo & decimo die videbatur Metrodorus poeta Smyrnae in poetico certare certamine, quod & in eundem fere diem incidebat: antequam autem ingrederetur, de quibuſdam mecum colloqui, & ſimul porri folia comedere, & ovum cum pane, atque ovi partem aliquam mihi relinquere. Tum ego paulo poſt, illum inſtruere de certaminis modo; erat autem ſermo de templo Pergameno & de puteo: nempe quale id eſſet, ſive quis ex eo biberet ipſe, ſive alium videret bibentem, ſive etiam ipſum intueretur. Haec itaque videbar diſſerere, & jam audiviſſe, quaſi, quod contingat, in Dei manibus eſſem. Simul autem domi videbar pro foribus ſtare, &, cum pes torperet, in magnam domum ingre-

1 Aeſculapii, de quibus ſupra Orat. in Aeſculapium & Aeſculapii puteum.

di.

γαν. καί τινα ἐπελθεῖν τ᾽ ὀκ τ᾽ ἱερᾶ τ᾽ Διὸς τ᾽ Ολυμπίᾳ, διεξιέναι δὲ πρὸς αὐτὸν, ὡς ὀνειράτων μοι γεγονότων περὶ τ᾽ θεᾶ, καὶ κελεύειν ὑπηρετῆσαι. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἔφη γεγενῆσθαι ὄναρ αὐτῷ, λαβόντα σκέλος χοίρειον ὀκκομίσαι εἰς Ασκληπιᾶ, σκευάσαντα,
497 ὥσπερ ἐγὼ εἰωθα· χρῆσθαι. μετὰ δὲ τᾶτο ὡς ὀν Περγάμῳ, ἐδόκουν στέφανον πέμπειν τῷ θεῷ τῶν μαχῶν, οἳ εἰσιν ὡς ἰδίᾳ τῷ Ασκληπιῷ κομίζοντι (τῆς εἰ) δ᾽ αὐτὸν Αγαθίωνα) εἶτ᾽ ἀναφέρειν μοι πρὸς τᾶ νεωκόρᾳ ἕτερον. ὡς δ᾽ ἐπανήνεγκε, πρασθέσθαι αὐτὸν ὡς ἔτυχον κατακείμενον ὀκ δεξιᾶς. ὕπνῳ δὲ τούτοις, ἔδοξα εἰ) μὲν, ὅπου δή· ἀναζᾶς δὲ ζητεῖν τινὰ τροφόν· τινὰ δὲ κατ᾽ ἀντίθυρον οἰκεῖν μου· καί τινα ἀποκλίνεσθαι, ὡς σκαπτωμάτων τινῶν αὐτῇ γεγονότων, πρίν γε δὴ καπιδεῖν αὐτίκα τε προσάγουσαν τινὰ τροφόν, καὶ τινὰ σύτροφον τινὰ [1] Καλλιτέχνῃ ἑπομένην. l. προσαγ.
φέρειν δὲ τινὰ τροφὸν ὃ μὲν πρῶτον εἶχασα, ὡς μῆλα· ἔπειτα ἦν ὠὰ ἐφαί τρία πρὸ ὀλίγου κεγλυμμένα, ὥσπερ μέλλοντος ἤδη ἐσθίειν. κομίζουσα δὲ ἔφη, οἷα τὰ ἀπ᾽ ἀγρικίας; κἀγὼ ἐθαύμασά τε κ᾽ εἶπον, ὅτι κατ᾽ θεὸν ἥκοι τὰ ὠά· ἐκέλευσε γὰρ, ἔφην, ὁ θεὸς τήμερον, ᾧ χρήσασθαι κ᾽ φυλλίοις, κ᾽ πρασθέσθαι στέφανον πρὸς τᾶ θεᾶ. ἐποίησα ταῦτα. ὁ δὲ στέφανος ἦν ὀκ τᾶ ἱερᾶ τ᾽ Διὸς Ασκληπιᾶ· ἀλυσὶς δὲ κ᾽ ἀφ᾽ πολλῶν ἐδύλᾶ-
498 το. διάτην ὕπνῳ δέκα, ἐδόκουν ὑπ᾽ τοῖς Βασιλείοις ἀφατρίβειν, τ᾽ δ᾽ ὑπομέλειαν κ᾽ τιμὴν τ᾽ αὐτοκρατόρων εἰς ἐμὲ, θαυμασὴν κ᾽ ἀνυπέρβλητον εἰ) ἀφ᾽ πάντων ἐξ ἧς ὧν ἔπραττον. μόνῳ γὰρ ἄπαντα γίνεσθαι, ὧν ὁτιδὲ μικρὸν ἄλλῳ τῳ. κ᾽ τᾶτο μὲ δὴ, ἔνδον συνδιατρίβειν τε καὶ συνοικεῖν, ὁτιδενὸς ἄλλᾳ τ᾽ συναρῶν προνοῦς· αὖθις δ᾽ αὖ, πρεσβύτερον με ἅμα ἑαυτοῖς· ἀπέναντι δ᾽ αὐτοὺς ὄρυγμά τι σκεφομένους ὃ ἐτύγχανον περιβαλλόμενοι τὴν πόλιν, ἵν᾽ μὴ τὸ ὕδωρ [2] ἐκπίπτον κακουργεῖν· ἵν᾽ δὴ κ᾽ τ᾽ χῦν ὁρᾶν ἐκβαλλόμενον. θαυμαστὰ δὴ κ᾽ παρὰ

di. Tum quidam ex miniſtris Jovis Olympii accurrit, cui ego ſomnia mihi a Deo veniſſe dicebam, itaque miniſtraret. At ille ſibi quoque dormienti mandatum dicebat, ut crus ſuillum eo more apparatum, quo ego comedere ſolebam, in Aeſculapii deferret. Deinde Pergamo videbar coronam quandam Deo mittere de longis, quae quidem Aeſculapio tribuuntur proprie: & ei, qui illam deferebat (erat autem Agathio) ut aliam ab aedituo mihi referret, injungere. Ut autem attulit, appoſui eam mihi, ſicut a dextera recumbebam. Poſtea videbar, cum neſcio quo in loco eſſem, ſurgere, & nutricem quaerere, quae quidem contra me habitaret: quidam vero, aliquid ei infortunii acciditſe reſpondebat, antequam ipſam videram accedentem, & ejus ſociam Callitechnam ſubſequentem. Primo autem mala videbantur, quae Nutrix adferebat, deinde ova tria cocta, dempto putamine, quaſi jam eſſent comedenda. Dicebat autem illa, Qualia ſunt agreſtia? & ego miratus dixi, Dei nutu eſſe ova allata: juſſit enim, inquiebam, ut ovo hodie veſcerer & herbis, appoſita Dei corona; atque ita feci. Erat autem corona de templo Jovis Aeſculapii ſumpta: illuvies vero multis indicabatur. Nono & decimo die videbar in aula verſari, & Imperatores magna diligentia & honore me ad omnia, quaecunque deinceps agebam, proſequi: ſoli etenim omnia contingere, quorum aliis nulla ſpes erat. Itaque partim domi cum illis verſabar & habitabam, nemine potentiorum praeſente, partim me ſecum circumducebant: viſebant autem foſſam quandam, quam urbi circumdabant, ne aqua noceret illabens; ubi & terram vidi ejici. Quinetiam in itinere

1 Hanc Serm. 5. Callitycham vocat. *Cant.* 2 Εμπιπτον. Opor.

τ̃ πορείαν ἀνεδείκνυντό μοι. μέσος τε γὰρ ἐκαθεζόμην πολλάκις ἀμφοῖν, κ̀ ὁπότε ' βυλιθείη θρεσβύτερον μέσον ποιῆσαι, ὁ νεώτερος τ̃τ' ἐποίει αὐτός· ἐμὲ δ' ἀεὶ χώρα ἀεὶ ζηλωτὸν ἦν. ἐδόκει δέ μοι κ̀ παιδὸς ἡλικίαν ἔχειν, τ̃το κ̀ πολλάκις συνέβη. κ̀ δὴ καὶ ὡς ὑψηλόν τι καὶ οἷ κλίμακα ἔδει προσβάλλειν, ὅ μὲ θρᾷττον ὁ νεώτερος ἐβοήθησε, καὶ ἐπεφθεγξάμην οἷα δὴ καὶ χάριν εἰδώς· ἔπειτ' ἄνω ὅπου τέλει ὁ θρεσβύτης. καὶ ἐρομένου αὖ πῶς τι, ὅλον τὲ καὶ πᾶν αὐτὸν ἔφην βοηθῆσαι. καὶ ὅπου τ̃τοις ἤδη ἔλεγον ἀπαλλαξείων, χάριν ὑμῖν, ἔφην, ἔχω, αὐτοκράτορες, πάσης θρονοίας καὶ τιμῆς ἣν με τετιμήκατε. οἱδ' ὑπολαβόντες, ἡμεῖς μὲ θῦν, ἔφασ̃, τοῖς θεοῖς ἔχομεν χάριν, πειραθέντες ἀνδρὸς τοιούτου· ἠγούμεθα γὰρ καὶ θεὶ τοὺς λόγους ὁμοίους εἶναι). κἀκ τ̃του ἤρχετο ὁ θρεσβύτερος λέγειν, ὅτι θ̃ αὖ̃ εἴη κ̀ ἄνδρα ἀγαθὸν εἶναι), καὶ θεὶ λόγους ἀγαθόν. ἐπεξῄει δὲ ὁ νεώτερος ῥῆμα τινὸς, λέγων ὅτι ἀκολουθοίη τῷ τρόπῳ, καὶ τὰ τ̃ λόγων. κἀγὼ εἶπον ὅτι βουλοίμην ἂν ταῦτα ὕπως ἔχειν· λυσιτελεῖν γάρ μοι εἰς τοὺς λόγους, εἴπερ γε τἆλλα τοιοῦτος ὑφ' ὑμῶν ὑπείλημμαι, κ̀ ἅμα εἰ μέλλω δύ' ἀνθ' ἑνὸς ἕξειν ταἀγαθά· τοιαῦθ' ἅπερ ἠμειψάμην αὐτός. ἦν δὲ μυρία ἄλλα καὶ γιγνόμενα κ̀ λεγόμενα, χρεὼν λόγου τε καὶ ἐλπίδος. εἶτ' ὀπὶ τούτοις ὀπισθαδρῶν, ἐδόκουν τινὰ τ̃ γνωρίμων, Διοφάνη ὄνομα, λέγειν μοι ὡς συμπαρῆν καὶ ἐρῶντα τὰς ὑπερβολὰς τ̃ τιμῶν, παρεῖναι δὲ καὶ τῶν ἑταίρων τινὰ τ̃ν νεωτέρων, καὶ θαυμάζειν ἀκούοντα, ὡς οὐδὲ πᾶσιν ὕπως εὐδοκιμοίην. ἐκ δὲ τούτου, φαίνομαι δ' ἐν βαλανείῳ τινι. καὶ ὁ μὲν θρᾷττον, εἰσῆλθέ με οἷόν τι εἶδον πεποιηκώς, θρὶν ἰδεῖν τοὺς αὐτοκράτορας, ὅτι λουοίμην, δοκεῖν γὰρ δὴ χθὲς αὖθις ἐντετυχηκέναι· ἔπειτα ὡς ἀνεστενόμην τὲ ἤδη, καὶ ἱδρώς τις θρᾳσσοίη, προβαίνειν ἔφην εἴσω. ὅπου δὴ ἐλουσάμην τὲ κ̀ ἤμεσα εἰς ἑαυτέρην, εὐθύμιον ποιησάμενος, τὸ τ̃ χ̃, ὅ ἐκφερομένου. ὅμως δὲ ἔτι διεσκοπούμην περὶ τ̃ ὁδ̃ τ̃ εἰς Πέργαμον, ζητῶ

mirifice erga me affecti erant. Nam & inter utrumque ſaepe medius ibam, & cum circuire vellem, ut major eſſet medius, idem faciebat & junior: ſic ut locum meum ſemper obtinerem. Videbatur etiam puerili eſſe aetate: quod quidem ſaepius contigit. Cum autem quaſi ſcala ad faſtigium quoddam eſſet admovenda, prius quidem junior me juvabat gratias ei me agente: deinde ſupra ad finem ſenior. Quaerente autem ipſo, quo pacto: totum dicebam & omne ab ipſius auxilio profectum eſſe. Poſt haec volens diſcedere, ſic aiebam: Gratiam vobis habeo, Imperatores, de cura, & honore, quo me affeciſtis. Et illi, Nos vero diis, inquiebant, gratias agimus, qui talem virum cognoverimus; exiſtimamus enim etiam in dicendo ſibi ſimilem eſſe. Tum ſenior dicere coepit, eundem eſſe & bonum virum & bonum oratorem. Junior vero ſubſerviens, dictum cujuſdam proferebat, Sermones moribus eſſe ſimiles. Ego autem, vellem equidem, inquiebam, ita ſe res haberet: nam in dicendo mihi prodeſſet, ſi vobis in ceteris talis viderer; & pro uno praeterea duo haberem bona: ita fere ipſis reſpondi. Alia vero plura fiebant & dicebantur, quam vel narrari vel credi poſſit. Deinde inſuper dormienti viſus eſt familiaris quidam, Diophanes nomine, immenſos illos honores recenſere, quaſi praeſens fuiſſet: adeſſe quoque juvenis quidam amicus, & cum audiret, quam eſſem apud omnes gratioſus, demirari. Poſt cum in balneo quodam viderer eſſe, primum ſuccurrit mihi laviſſe me, antequam ad Imperatores accederem; pridie enim videbar eos inviſiſſe: deinde cum fricarer, & ſudor aliquis prodiret, ingredi volui. Itaque lavi, & circa veſperam vomui, cum de terra, quae fuerat ejecta, mecum cogitaſſem. Cum tamen etiam de Pergameno itinere pro-

1 Lege βυλιθείω.

pter

τὰ πρόσθεν ὀνείρατα· οὐδαμῶς ἐδυνάμην ὑποχεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ πρὸ ἑαυτέραν
ποι κεκινεῖσθαι καὶ μεταγινώσκειν καὶ φάσκειν, ὅτι ἀδιάτον εἴη [1] Ἀδριανοῦ θήρας καταλαβεῖν· τοῦτο δὲ ἐδόκουν ἀπὸ Ἀδριανοῦ θήρας τινὰ ἐληλυθέναι, βιβλίον τι κομίζοντα τοῦ Μενάνδρου, ᾧ λέγειν, ὅτι πηλός τε εἴη ἀμήχανος καὶ τέλμα, καὶ ἀνύσαι ἀδιάτον. πάλιν τε ὕειν τε ἔδοξα, καὶ προσελθόντα μοι τινὰ λέγειν, ὡς ἄρα τῶν ἀντιδίκων τις εἴη ὁ Ἀδριανοῦ θήρᾳ, καὶ δίκαι κατέναι, ὥστε τι πράξαι. καὶ τί φάναι πλέον, τοῦ θεοῦ μένειν προστάττοντος; τοῦτο καὶ αὖθις ἔδοξα πρός τινας λέγειν, καὶ τὸ πᾶν ὕστερον λαμβάνειν, ὅτι ἐπειδὴ δυσχερέστερον εἶχον πρὸς τὴν μονήν, ἔξοδον παρέδειξεν ὁ θεὸς, βουλόμενος μεταβα-
501 λεῖν με τὸ γνώμην, ἵνα ἥδιον μένοιμι. οἷον δὲ ᾗ ἀλυσίας σύμβολα. καὶ ἐπεγένετο ὑετὸς καὶ χειμὼν ἀμήχανος ἐξ ἑσπέρας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ἀλυσία καὶ ἔμετος πρόφρων ἦν. καὶ ἐπειδὴ ἥμεσα, ἐγὼ μὲν ὕπνου εἶχον, ὥστε ἀγαπᾶν εἰ ἐξαρκέσαιμι εἰς τὴν ὀπώραν. τῇδ' ὀπώρᾳ, ἀσιτία ἐπετάχθη, ἐπετάχθη δὲ ὕπνος· ἐδόκουν τὴν Σμύρνην, πᾶσαν ἀπιστίαν ἀπιστῶν τοῖς φανεροῖς καὶ ὁρωμένοις, πλὴ τὸ μὴ σπουδέναι ἐμαυτῷ ὀδυπορήσαντι. προσκυνεῖσθαι δέ μοι σῦκα· ἔπειτα παρόντα Κόρον τὸν μάντιν, δεῖξαι ὅτι σκεῖα φάρμακον τοῦ ἐφημέρου· ὃν δὲ τοῦτον, ὑποψίας τε μεστὸς γενέσθαι, καὶ κατ' ἀσθενῶ ἐμεῖν, καὶ ἅμα σκοπεῖσθαι, τί δὲ εἰ μὴ ἀκριβῶς ἐξεμέσαιμι. ἔπειτα φάναί τινα, ὅτι καὶ ὁ ἄλλῳ τῳ τῶν σύκων σκεῖα τοῦ φαρμάκου. ἐπ' οὖν μειζόνως ἀπορεῖν καὶ ἀθυμεῖν, ὅτι ὀλίγον ἤκουσα. τούτων ὀφθέντων, ὑπενόησα μὴ ἀσιτίαν δηλοῦσθαι· εἰ δὲ μή, ἀλλ' ἠρέμην γε. ἐδεόμην δὲ τοῦ θεοῦ σημῆναι σαφέστερον ὁπότερα λέγοι, ἀσιτίαν ἢ ἔμετον. ὑπνοβατέσθαρθόν τε δὴ, καὶ ἔδοξα τοῦ πρὸς τῷ τοῦ Περγάμῳ, καὶ ἤδη τὸ μέσον ἡμέραν ἔχειν, ἀσιτίας
502 ὄσης μοι, καὶ Θεόδοτον ἐπελθεῖν μετὰ δή τινων φίλων, εἰσελθόντα δὲ, προκαθέζεσθαί

pter priora ſomnia cogitarem, heic aperte ſum inhibitus. Nam & ipſe cum circa veſperam aliquo per quietem progreſſus eſſem, factum nolui, atque Adrianotheram aſſequi me poſſe negavi: & Adrianothera venire quidam cum libello Menandri quodam viſus eſt, ac lutoſam eſſe & lacunoſam viam dicere, nec tranſiri poſſe. Deinde mihi pluvia quoque apparuit: & accedens quidam dixit, adverſarium quendam Adrianotherae eſſe, eoque mihi de cauſa quadam eſſe deſcendendum. Et ego, quid tum, inquiebam, ſi Deus manere juſſit? Atque hoc iterum ad quoſdam dicere ſum viſus, ac rem totam ſic interpretari, quaſi Deus, poſteaquam aegre domi manebam, exire juſſiſſet, volens animum meum mutare, quo manerem libentius. Inerant autem etiam illuviei ſigna. Deinde pluvia & tempeſtas magna poſt veſperam fuit. Poſtridie illuvies eſt & vomitus ſecutus. Poſtquam autem vomui, ita fui affectus, ut vix ad ſequentem diem viderer poſſe pervenire. Sequenti eſt inedia indicta, hoc modo: Smyrnae videbar eſſe, ac nullam adhibere fidem iis quae aperte cernebantur, quod non memineram iter me feciſſe. Tum ficus apponuntur, & Corus vates, qui aderat, venenum diurnum ineſſe dicit: hic ego valde ſuſpicor, & ſtudioſe vomo, ſimulque cogito quid futurum eſſet, ſi non evomerem omnia. Tum quidam etiam in alia ficu venenum eſſe ait: itaque magis angor, & non prius hoc reſciſſe me doleo. Quae cum ſic apparuiſſent, jejunium indici credidi, aut ſaltem mihimet indixi. Precabar autem Deum, ut manifeſtius ſignificaret, utrum vellet, jejunium an vomitum. Itaque cum inſuper dormirem, in templo Pergameno ſecundum quietem fui, & poſt meridiem etiamnum jejunus eram: deinde Theodotus cum amicis aliquot ingreſſus, aſſidet

1 Oppidum ab Adriano extructum. *Cant.* Vide Cl. Maſſoni Prolegomena.

mihi

μοι ὅπῃ ἡ κλίνης ὑπωσὶ καλακειμήν. φᾶναι οὖν πρὸς αὐτὸν ὅπ ἀσιτοίην· τὸν δὲ σὺν δείξαθαι ὅπ εἰδείη, καὶ εἰπεῖν ὅπ ἐγώ τοι ἀνέμνυον μετὰ πάντα ταῦτα ἃ ὕτοι ποιῶσι; φλεβοτομίᾳ χρῆναι· τὸ γὰρ ἄλγημα, τῷ νεφρῷ ὄφι. καὶ ἀσιτία δὲ ἔφη, νόθος τίς ἔξοδός ὄφι τῷ πυρὸς ἀφ' ἧς τὸν φθόνον διεξιῶσα. καὶ ἅμα ταῦτα αὐτῷ λέγοντος ἐκ τοῦ πρόσω, δύο ἀστυθῆρες ὤφθησαν. κἀγὼ ἔβλεψα πρὸς τὸν Θεόδοτον θαυμάσας, καὶ σύμβολόν ἐποιησάμην τὸν λόγον, καὶ ἠρόμην αὐτὸν, ὅ, τι εἴη ταῦτα; ὁ δὲ ἔφη ἀπὸ τοῦ πυρὸς τούτου, δείξας τί μοι προσκείμενον. ἀφυπνιζόμην τε δὴ, καὶ εὖρον ἐκείνην τὴν ὥραν ὅσαν, ἣν ἔδοξα τὸν Θεόδοτόν μοι προσλέγεσθαι, καὶ φίλοι παρῆσαν ἐντευξόμενοι. ταῦτα δὲ ἐφάνη τὰ ὀνείρατα, ἰατροῦ τε ἥκοντος, καὶ παρεσκευασμένου βοηθεῖν ὅσα ἐπενόει. ὡς δὲ ἤκουσε τῶν ὀνειράτων, αὐτός τε ἐπεχώρει νοῦν ἔχων τῷ θεῷ, καὶ ἡμεῖς ἐγνωρίζομεν τὴν ἀληθινὸν καὶ προσήκοντα ἡμῖν ἰατρὸν, καὶ ἐποιοῦμεν ἃ ἐπέταξε. νυὶ εὐφορος ἤδη παντελῶς, καὶ πάντα ἀνώδυνα. ὕστερον δὲ σέαρ τὸ χήνειον ἔδωκεν, ὅπῃ τῷ νεωκόρῳ Ασκληπιακοῦ ὀχήματι, καὶ ἐπέρασθαι τὸν θεὸν, ᾧ τινὰ ἀγορὰν ἐν τῷ Μυσίῳ πεδίῳ ποιοῦσιν· εἶσεσθαι γὰρ παρ' ἐκείνου, περὶ ὧν ἂν δέωμαι. καὶ ὁ θεὸς ἀνεῖλε μηδὲν ἔσεσθαι δυσχερές. τὸ μὲν οὖν τῶν ἀλγεσιῶν, τί τις ἂν λέγοι; ἤδη γὰρ καὶ πέντε ἐτῶν συνεχῶς ἐγένοντο μοι, καὶ πρὸς ἔτι μηνῶν· ὅσα γε μὴ χειμῶνος ὥρᾳ θαλάττῃ ἢ ποταμοῖς ἢ φρέασιν, ἐκέλευσε χρῆσθαι. ὡς δ' αὕτως καὶ ὅ τῆς [1] καθάρσεως τῆς ἄνω, σχεδὸν εἰς δύο ἔτη συνεχῆ, καὶ δύο μῆνας ἑξῆς, ὁμοῦ κλύσμασι καὶ φλεβοτομίαις, ὅσας ὑδρεῖς πω ἠρίθμησε, καὶ ταῦτα σὺν ἀκαρεῖ τροφῆς, καὶ ταύτης ἀναγκαίης. ἀλλὰ τάς γε ἀσιτίας αὐτὰς ἁπάσας, καὶ τὰς ἔπ τούτων πρώτερον, καὶ μετὰ τοῦτο, γενομένας ἡμῖν ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ σχεδὸν διημερεύσαμεν περὶ λόγους, γράφοντές τε καὶ λέγοντες, καὶ τὰ γεγραμμένα ἐξετάζοντες· καὶ παρετείναμεν οὐκ ἔλαττον, ἢ εἰς μέσας νύκτας τὰ πλείω· ἔπειτα ἐφ' ἑκάστῃ τῇ ὑπνώσῃ προσέξοντες ἂν

mihi in lectulo jacenti; ad eum igitur jejunare me dixi; ille vero ſcire ſe oſtendebat, & poſt haec omnia venam ſecandam eſſe dicebat, quoniam dolor ex rene eſſet; ac jejunium adulterinus quidam ignis per pectus exitus foret. Haec dum diceret, ante nos duae apparuerunt ſcintillae. Tum ego ad Theodotum reſpiciens, miratus ſum, & accepto ſermonis omine, quid eſſent iſta, quaerebam? at ille ex igne hoc, appoſitum quiddam oſtendens, prodire dixit. Deinde experrectus eandem fuiſſe horam comperi, qua viſus eram cum Theodoto colloqui, & amici ad viſendum acceſſerant. Haec itaque ſomniaveram, dum veniret medicus, qui auxilium, quod poſſet, praeſtaret. Ut autem de ſomniis audivit, & ipſe, cum ſaperet, Deo ceſſit, & nos verum ac proprium agnovimus medicum, & mandatis obtemperavimus. Ac nox quidem haec tolerabilis fuit, & ſine omni dolore. Poſt anſerinum adipem dedit in habitu aeditui Aeſculapii, ac deum, cum in agro Myſio forum extruunt, interrogare juſſit, ex eo namque cogniturum, quicquid opus eſſet. Is autem nihil gravius fore reſpondit. Et illuviei quidem frequentiam cur quis memoret? jam enim quinque continuis annis, & aliquot praeterea menſibus, ei aſſuefactus eram, niſi cum hyeme in mari, fluviis, vel puteis lavare juſſit. Similiter & ſuperiori purgatione per annos fere duos ac totidem menſes ſum uſus, cum infinitis clyſteribus & venae ſectionibus, idque exiguo fultus alimento, nec niſi neceſſario. Ceterum jejunia omnia, ac totius hyemis, in litteris fere conſumſimus, ſcribendo, dicendo, & ſcripta examinando: & in medias plerumque noctes lucubravimus: tum poſtridie ſingularum dierum ad

1 Nempe vomitus. *Cant.*

ſo-

πάλιν τὰ εἰωθότα, ὕτω προφὴν ἠρώμθα. ὅσην δὴ χ᾽ ὅτε γε ὑπὸ ϕ᾽ ἑμέτῳ ἀσιτία ἐλκατέλαβε,
504 τῦτο ἦν τὸ παραμυθησάμθνον ἡ ωδὲ ζῶντα ἀρολία τε χ᾽ διατριβή. ὥσθ᾽ ὅταν σθυμηθῶ
ϕ᾽ ὧν ϕ᾽ συμποσίῳ Σωκράτης σὺν Λυκείῳ διημερεύοντος, μηδὲν ἐλάττω μοι προσήκειν οἴεσθαι,
τ προὶ ζῶντα καρτερίας τε καὶ δυνάμεως, χάριν εἰδέναι ϕ᾽ θεῷ. τοσαῦτα μὲ τὰ ωδὲ ϕ᾽
ἦπερ, ὅμοιον δὲ τῷ προὶ ϕ᾽ ἦπερ συμβὰν καὶ τὸ τῦ φύματος πολλοῖς ἔτεσι πρότερον. ὁ
μὲ γὰρ θεὸς ωθύλεγεν ὧν πολλῦ, δεῖν ὕστερον φυλάττεσθαι· καὶ ἄλλά τε ἔδωκεν ἀλεξι-
φάρμακα, χ᾽ ὑποδήματα Αἰγύπτια, οἷσπερ οἱ ἱερεῖς χρῆσθαι νομίζυσι. καὶ δὴ χ᾽ ἔδοξεν
αὖτῳ τὸ ῥεῦμα ἀπάγειν κάτω. καὶ ϕῦμα ἀπαρχῆς ὀδεμιᾶς φλεγμῶδες, τὸ μὲ πρῶ-
τον, οἷ ἄν τῳ καὶ ἄλλῳ γένοιτο, ἔπειτα προῆλθεν εἰς ὄγκον ὑξαίσιον, καὶ ὅτε βυβὼν με-
γὰς ἦν, καὶ πάντα ὑξώδη, καὶ ὀδυνὰι παρικολύθυν δειναὶ, χ᾽ πυρετὸς ἔπιν ἀς ἡμέρας.
σὺν ζῶντα οἱ μὲ ἰατροὶ, πάσας φωνὰς ἠφίεσαν· οἱ μὲ τέμνειν, οἱ δὲ ὑπικάειν φαρμάκοις, ἢ
πάντως δεῖν ὑπόπυον γενόμθνον ἀϕαφθαρῆναι. ὁ δὲ θεὸς, τὴν σὺμπαν ἐπίθετο, ἀντέ-
505 χειν καὶ πρέφειν τ᾽ ὄγκον· καὶ δηλαδὴ ὐχ ἁίρεσις ἦν ἡ τῶν ἰατρῶν ἀκύειν, ἢ τῦ θεῦ. ὁ
δὲ ὄγκ῾ ἐπ᾽ ὀπὶ μᾶλλον ἤρετο, καὶ ἦν ἀπορία πολλή. τῶν δὲ φίλων, οἱ μὲ ἐθαύμαζον
τ᾽ καρτερίαν, οἱ δὲ σιεκάλυν ὡς λίαν ἅπανθ᾽ ὑπὸ τοῖς ὀνείρασι ποιυμθύῳ, τινὲς δὲ χ᾽ ὡς
ἄπολμον ἐπηπιῶντο, ἐπειδὴ ὐ παρεῖχον τέμνειν, ὐδ᾽ αὖ φαρμάκων ἠνειχόμην. ὁ δ᾽ αὖ θεὸς
ωδὲ τέλυς ἀντεῖχε, κελεύων φέρειν ὅ παρόν· πάντως γὰρ αὐτὸ ὑπὲρ σωτηρίας εἶ), εἶναι γὰρ ϕ᾽
ῥεύματος τῦτο τὰς πηγὰς, ἄνω· τὰς δὲ κηπυρὰς τύτυς ὐκ εἰδέναι τὰς ὀχείας ᾗ χρὴ πρέ-
πειν. συνέβαινε δὴ θαυμαστά. ἐγένοντο γὰρ μῆνες τέτταρες μάλιστα, τ διατριβῆς ζῶντος. ἐν δὲ
τύτοις, κεφαλὴ μὲ ὕπω κύφη χ᾽ τὰ ἄνω τ κοιλίας, ὡς ἂν μάλιστά τις εὐξαίλο· ἔπ δὲ ϕ᾽ πανή-
γυρις ἦν χτ᾽ τ᾽ οἰκίαν. οἱ γὰρ φίλοι, τὰ πρῶτα τ τότε Ελλήνων ὄντες, ἀπήνλων ἀεὶ, χ᾽ συνῆσάν
μοι χτ᾽ τὰς λόγυς, αὐτόθεν ὐκ κλίνης τὰς ἀγῶνας ποιυμθύῳ. πολλὰ μὲ ὖν χ᾽ παράδοξα ἐπε-

solitum opus reversi, cibum denique sumebamus, quantum oportebat. Quandocunque etiam post vomitum jejunandum erat, haec nos occupatio consolabatur: Quamobrem cum Socratis e Sympolio memini degentis in Lycaeo, mihi quoque de hac tolerantia & facultate gratias esse Deo agendas existimo. Atque haec quidem de ventriculo: cui non dissimile contigit aliquot ante annis ulceris negocium. Ac Deus quidem dudum praedixerat, ut aquam intercutem caverem: & cum alia dederat remedia, tum calceos Aegyptios, quibus utuntur sacerdotes. Cum autem ei visum esset fluxionem ad inferiora deducere, ulcus praeter ullam causam manifestam apparuit, idque primum vulgari magnitudine; deinde in immensum tumuit, inguine & omnibus membris crassescentibus, magno cum dolore, & febri dierum aliquot. Heic medici certatim clamabant, alii incidendum ulcus esse, alii adurendum, alii pharmacis curandum, nisi vellem post suppurationem perire. Deus autem contra resistere, & tumorem alere jubebat; nec sane dubium erat, medicis, an Deo potius obtemperandum esset. Ulcus interim crescebat magna cum anxietate. Amici autem vel patientiam mirabantur, vel ut nimis deditum somniis, me incusabant; alii etiam ignaviae arguebant, qui nec sectionem, nec pharmaca sustinerem. Deus vero perpetuo resistebat, id quod erat, ferre jubens; fore enim hoc ad salutem, cum ista fluxio superne oriretur: olitores autem istos, per quos meatus deducenda esset, ignorare. Ac mira sane contigerunt. Nam cum menses circiter quatuor in hoc statu permanerem, caput quidem & venter superior ita levia erant, ut licebat optare: domi autem quasi conventus habebantur; cum amici, qui tum principes fere Graecorum erant, invisèrent quotidie, & orationibus interessent, quas e lecto indidem habebam. Et multa quidem ac miranda mihi sunt imperata:

τάχθημεν· ὧν δὲ ἀπομνημονεύω, δρόμος τέ ἐστιν ὃν ἔδει δραμεῖν ἀνυπόδητον χειμῶνος ὥρᾳ· καὶ πάλιν ἱππασία, θεαμάτων ἀπορώτατον. καὶ τοιοῦτον μέμνημαι· τῇ γὰρ λιμένος κυμαίνοντος ἐξ ἀνέμου λιβός, καὶ τῶν πλοίων παρασομένων, ἔδει διαπλεύσαντα 506
εἰς ὃ ἀντιπέρας, μέλιτι καὶ δρυὸς βαλάνων φαγόντα ἐμέσαι, καὶ γίγνεται δὲ κάθαρσις ἀτελής. πάντα δὲ ταῦτα ἐν ἀκμῇ τῆς φλεγμονῆς ὕσπις ἐθεράπευτο, καὶ δὴ πρὸς αὐτὸν ἀναχωρήσης τὸ ὀμφαλόν. τέλος δὲ ὁ σωτὴρ σημαίνει τῆς αὐτῆς νυκτὸς, ἑαυτόν ἐμοί τε καὶ τῷ τροφῷ (θρέψαι γὰρ δὴ τότε ὁ Ζώσιμος,) ὥστε ἐγὼ μὲ ἔπεμπον ἐκείνῳ φράσων ἃ εἰρηκὼς εἴη ὁ θεός· ὅγ' ἀπήντα φράσων αὐτός μοι, ἃ ἀκηκόει τοῦ θεοῦ. ἦν δέ τι φάρμακον, οὗ τὰ μὲ καθ' ἕκαστα οὐ μέμνημαι, ἁλῶν δὲ ὅτι μετεῖχεν. ὡς δὲ ἐπεπλάσαμεν, ἔῤῥει δὴ ταχὺ ὃ τοῦ ὄγκου τὸ πλεῖστον. καὶ ἅμα ἕω, παρῆσαν οἱ ὀπτήδιοι, χαίροντες μὲν ἀπιστίᾳ. ἐντεῦθεν δὲ ἤδη, τῶν μὲ ἐγκλημάτων ἐπαύσαντο ἰατροὶ, καὶ ἐθαύμαζον ἐῤῥωμένως ἐφ' ἑκάστῳ οὗ θεοῦ τὴν θρόνωσιν, καὶ ὡς ἕτερόν τι ἦν ἄρα μεῖζον, ὃ λάθρα ἰᾶτο. τὸ δὲ οὗ κόλπου τίνα ἂν τρόπον καλασαίη διεσκοποῦντο. καὶ ἐδόκει αὐτοῖς, νυνί γε δὴ πάντως δεῖν τομῆς, οὐ γὰρ εἰ) ἄλλως εἰς τὸ ἀρχαῖον καλασθῆναι. καὶ μὲν τοῦτό γε, ἠξίουν συγχωρῆσαι, πάν- 507
των δὲ ἤδη πεθεγμένων, πάγε τοῦ θεοῦ. ὅδ' ἄρα οὐδὲ τοῦτο ἐκείνοις παρῆκεν, ἀλλ' ὕσπις τ' ἀποστάσεως θαυμαστῆς ὅσης, καὶ δοκοῦντος ἅπασιν ἀπιλλοτριοῦσθαι τοῦ δέρματος, ὡὸν κελεύσας ὀπτρεῖν, ὕπως ἰάσαιτο, καὶ συνήγαγε πάντα εἰς ἑαυτὸν, ὥστε ὀλίγων ἡμερῶν παρελθουσῶν, οὐδεὶς οἷός' ἦν εὑρεῖν, ἐν ὁποτέρῳ μηρῷ τὸ φῦμα ἐκεῖνο ἐγένετο, ἀλλ' ἦσην ἀμφοτέρω καθαρὼ τοῖς ἅπασι. Ζώσιμος δὲ ἦν ὗτος, ᾧ μεγάλη δωρεὰ γίνε) θεοῦ τοῦ θεοῦ χρόνῳ ὕστερον· ἔσχε δὲ ὧδε. [1] ἀπίει μὲ διὰ Μυσίας εἰς Πέργαμον, ὀπτρόντος δὲ ὀνείρατος καθ' ὁδὸν, ἔμειναι ἡμέρας πλείους, συνεχῶς τῆς αὐτῆς ὄψεως γιγνομένης. ὅδ'

ta: quorum autem recordor curſus fuit, quem nudis pedibus hyeme peregi; & rurſum equitatio, res omnium difficillima. Quin & hoc memini, cum portus ex Africo vento aeſtuaret, & fluctuarentur navigia, mihi in alteram ripam trajiciendum, & melle ac glandibus comeſis vomendum fuiſſe; itaque perfecte ſum purgatus. Haec autem omnia in ſummo fervore, & ad ipſum aſcendente umbilicum contingebant. Servator denique eadem nocte mihi & nutricio (nam tum etiam Zoſimus ſuperſtes erat) idem indicat, ita ut & ego ad illum mitterem, qui Dei verba referret; & ille ad me accederet, quae a Deo audiverat, narraturus. Erat autem pharmacum quoddam, cujus equidem ſingularum partium oblitus ſum, niſi quod ſale conſtabat inter coetera. Hoc ut illevimus, mox tumoris pars maxima evanuit. Mane aderant neceſſarii, gaudentes ſimul & diffidentes. Tum vero medici criminari ceſſabant, & providentiam Dei in ſingulis demirabantur, quodque aliud quiddam majus eſſet, quod clam ſanaret: veruntamen quomodo ſinum componerent, conſiderabant: videbatur autem ipſis omnino tum ſectione opus eſſe, ſi quidem in integrum reſtituendus eſſet ſinus. Atque ego quidem id aſſentiri volebam, quaſi Deo jam plene ſatisfactum eſſet. Ille vero nec hoc ipſis permiſit; verum cum ſuppuratio eſſet ingens, ac tota videretur alterari cutis, ovo illito ſic ſanavit, & in unum conduxit omnia, ut nemo paucos poſt dies, in utro femore illud extitiſſet ulcus, poſſet agnoſcere, quandoquidem utrumque undique purum erat. Zoſimus autem is erat, cui poſtea magnum a Deo donum tributum eſt, hoc modo. Cum per Myſiam iremus Pergamum, ego, inhibente in itinere ſomnio, ſubſtiti ad dies aliquot, cum idem viſum ſubinde recurreret. Ille

1 Lege ἀπήειμεν. *Cant.*

in

ἐν τούτῳ ἀναθὲ ὀπίσω, εἴς τι χωρίον ἡμέτερον, δεῆσάν τι· ᾗ μαὶ᾽ ὑ πολὺ ἔκαμνε. συνέβαινε δὲ καὶμοὶ, ὅ τε στομάχυ ᾗ τ ὑποφρώας καὶ κεφαλῆς ὅλης, ᾗ σύμπαντος ὅ σώματος ὕπως ἔχειν, ὥστε ἐπ᾽ ἔσχατον ἐλθεῖν. ᾗ τ τε τροφῆς ἀπεκεκλείμην, ᾗ ὅ, τι προσείμην, πρὰχρῆμα ἐφθεί-
508 ρετο, ᾗ ἀναπνεῖν οὐκ ἦν, ᾗ ἡ δύναμις καθῄρητο. ἀπείχομεν δὲ ἀλλήλων, σταδίους μάλιστα εἴκοσι ᾗ ἑκατόν. συνέβαινε δὲ ἡμῖν πυνθανομένοις ὡς ἔχοιμεν ἑκάτεροι, πολὺ μᾶλλον οἷς ἠκούσαμεν, ἢ τοῖς αὐτῷ παροῦσιν ἑκάτερον βαρύνεσθαι. φανέντος δὲ τοῦ θεοῦ, λαμβάνομαι τ κεφαλῆς ἀπαλλάξ ταῖν χεροῖν, ᾗ λαβόμενος, ἐδεόμην σῶσαί μου τ Ζώσιμον· ἀνένευσεν ὁ θεός. πάλιν οὖν τ αὐτὴν λαβὴν λαβόμενος ἐδεόμην ὑπανεῦσαι· αὖθις ἀνένευσε. ὁ τρίτον προσλαβών, ἐπειρώμην πεῖσαι ὑπανεῦσαι· ὁ δὲ οὔτε ἀνένευσεν, οὔτε ἐπένευσεν, ἀλλ᾽ εἶχε δίσσα τ κεφαλὴν, καί μοι λέγει ῥήματα ἄττα, ἃ χρὴ λέγειν ἐν τοῖς τοιούτοις, ὡς ἀνύσιμα· ἀγὼ μνημονεύων, οὐκ οἶμαι δεῖν ἀναφέρειν εἰκῆ. ἔφη δ᾽ οὖν ὅτι ἐπαρκέσει τούτων λεχθέντων· ἐν δ᾽ ἦν αὐτῶν, φύλαξον. τί οὖν ἀπέβη αὖθις μετὰ ταῦτα; πρῶτον μὲν ἀνίσχει παρ᾽ ἐλπίδας ἐξ ἀκείνης τ νόσου ὁ Ζώσιμος, καθαρθεὶς ἀμῷ πᾶσάνης ᾗ φακῆς, προειπόντος ἐμοὶ θεοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ, ἔπειτα ἐπιδίω
509 μῖνας τέτταρας· ὥστε συνετύγχανόν τε ἀλλήλοις, ᾗ συνεωρτάσαμεν γενομένης καὶμοὶ πρὸς τοῦ θεοῦ βοηθείας πολλῆς καὶ συνεχοῦς ᾗ προσδόξα ἐχούσης. ὧν ἐν ἦν, λειποψυχοῦντα ᾗ παντελῶς ἀπορούμενον, ποιῆσαι μέλη, γάμον τε κορωνίδος, καὶ γένεσιν τοῦ θεοῦ, καὶ τ τροφὴν ὡς ὅπι μάκιστον ἀποτεῖναι· καὶ ἐποίησα τὰ ᾄσματα ἐφ᾽ ἡσυχίας ὕπασι, καὶ κατ᾽ ἐμαυτὸν σὺνθυμηθείς, καὶ πάντων ἤδη λήθη ἦν τ δυσερῶν. καὶ δὴ ᾗ κλύσματι χρήσασθαι ἐπετάχθην. ὥστ᾽ ὁ μὲν ἰατρὸς οὐκ ἐθάρρει προσφέρειν, ὁρῶν τὴν λεπτότητα τοῦ σώματος, καὶ τὴν ἀδυναμίαν, ἀλλ᾽ ἠγεῖτο ὥσπερ αὐτόχειρ ἔσεσθαί μου· ἐγὼ δ᾽ ἔπεισα μόλις, ᾗ προσχρῆμα ἀνήνεγκα. τροφὴν δὲ ἔδωκε λάχανα ἄγρια, ἃ ᾗ πέψιν ᾗ δύναμιν πρέπει μοι πιά. ταῦτα

interim in praedium quoddam noſtrum rediit, quoniam aliquod opus erat: & mox aegrotavit. Tum ego quoque ex ſtomacho, palato, capite toto, & omni denique corpore ita laborare coepi, quaſi ad extremum veniſſem. Nam nec poteram cibum ſumere, & ſi quid ſumſiſſem, ſtatim corrumpebatur; nec licebat reſpirare, & facultas erat omnis ſublata. Erat autem inter nos intervallum ſtadiorum fere centum & viginti. At cum uterque de alterius valetudine certiores fieremus, magis iis quae audiebamus, quam noſtris afficiebamur malis. Poſtquam vero Deus apparuit, caput ejus utrinque manibus prehendens, precabar ut Zoſimum meum ſervaret; renuit. Iterum igitur eodem habitu, ut annueret, precabar; iterum renuit. Tertio prehenſum conabar ad nutum perducere; tum vero nec renuit nec annuit, ſed aequaliter tenens caput, verba mihi quaedam dixit, quae in talibus,ut ſalutaria, pronuncianda eſſent: quae equidem quamvis meminerim, non temere tamen arbitror proferenda. Veruntamen ea recitata dicebat ſuffectura; unum autem ex ipſis erat, Cave. Quid ergo poſt haec ei contigit? primum quidem convaleſcit praeter ſpem Zoſimus, ptiſana & lente purgatus, quemadmodum Deus mihi praedixerat, deinde menſes inſuper quatuor ſupervixit: itaque & vidimus nos invicem, & feſtum diem ſimul celebravimus, cum etiam mihi frequens a Deo & mirandum auxilium obveniſſet. Etenim inter coetera dum animo deficerem, & undique premerer, cantica conſcripſi, Coronidis nuptias, ac Dei ortum, longiſſime ſtropham extendendo: atque ita quietus & cogitabundus carmina compoſui, in omni malorum oblivione. Quin etiam clyſtere juſſit uti. Ac medicus quidem eum adhibere non audebat, perſpecta corporis tenuitate & infirmitate: putabatque fore, ut me quaſi occideret: ego autem vix ei perſuaſi, & mox melius habui. Poſt agreſtia olera in cibum dedit, quae concoctionem ac vires mihi attulerunt. Atque

μὴ ὃν ὅπως ἐγένετο. ὁ δὲ Ζώσιμος ἐμαχαρίζετο ὑπὸ πάντων, καὶ αὐτὸς οὐκ εἶχεν ὅστις γένηται, τῷ τε θεῷ χάριν ἔχων τῆς προνοίας, καὶ τῆς μαθητείας ἐμοί. καὶ μοι δοκεῖ καὶ πλείω βιῶναι χρόνον, εἰ μὴ δι' ἀρετήν τινα ἑαυτοῦ. πυθομένου γὰρ τῶν οἰκετῶν τινὰ τῶν ἐμῶν, καὶ μάλα τῶν χρησίμων, κάμνειν, ᾤχετο ἀπιὼν χειμῶνος ὥρᾳ, σταδίους τετταράκοντα, ὡς ὅπως σκεψόμενός τε καὶ βοηθήσων, ὅπου οἷός τε εἴη· ἦν γὰρ δὴ καὶ τῶν τέχνῃ ἀγαθὸς τὴν ἰατρικήν. ἐκπεσὼν δὲ τοῦ ὀχήματος ἐν χιόνι πολλῇ καὶ κρυμῷ, καὶ παθὼν πολλὰ καὶ δεινὰ, ἀπιών τε καὶ ἐπανιών, ἐμπίπτει ὃ δεύτερον εἰς νόσον δεινὴν καὶ χαλεπήν· ὥστ' αὐτὸς ἐτόλμα καίπερ ἀρχὰς οὐδὲν τῶν συμβεβηκότων αὐτῷ δηλώσας πρὸς ἐμέ. ἐγώτε ὡς ἠθόμην, οὐκ ἐπαυόμην, ὀργιζόμενος ὅτι οὐκ ἔπεισα. τῆς γὰρ νυκτὸς τῆς παρελθούσης ἐγεγόνει μοι ὄψις ὀνείρατος τοιαύτη· ἐδόκει μοι λέγειν ὁ νεωκόρος ὁ Ασκληπιακὸς, Ζώσιμον δὲ ἔδει ἀναλαμβάνειν ἑαυτὸν, ἕως ἔξεστιν. ἐγὼ οὖν ὅτι τούτῳ τῷ ὀνείρατι, οὐκ εἰών αὐτὸν κινεῖσθαι, ὅθ' ἥκει τοῦ οἰκέτου ἦλθεν ἀγγελία. ὃς ἀπειθήσας ᾤχετο, οὐκ δὲ τούτου ἡ τελευτὴ ἐγένετο αὐτοῦ. ὅτως ὅσον τε ἐπεβίω, χάρις ἦν τοῦ θεοῦ, ὡς ἀληθῶς φυλάξαντος αὐτόν μοι, καὶ ἐτελεύτα, οὐδὲ τὰ φανέντα κινηθείς· καὶ τὰ καταρχὰς ὑπὸ τοῦ θεοῦ δειχθέντα ὅτε αὖθις λαβόμενος τῆς κεφαλῆς ἱκέτευον, εἰς τοῦτο ἐτελεύτησε. τὴν τοίνυν προφὴν τὴν ἀρχαίαν, ἧς οὐδέν μοι φίλτερον, Φιλουμένη ἦν ὄνομα αὐτῇ, μυριάκις μὲ ἔσωσε παρ' ἐλπίδας, κειμένην δέποτε ἀνέστησεν ὀκτέμφας ἐμὲ ἀπὸ Περγάμου· προειπὼν, ὅπως καὶ τὴν προφὸν ἐλαφροτέραν ποιήσοιμι. καὶ ἅμα λαμβάνω τινὰ ὑποκλὴν περὶ ποδῶν κειμένην τοῦ Διὸς Ασκληπιοῦ, σύμβολον ποιούμενος· εὗρον δὴ μόνον τὰ ζαρράβδια ἕκαστα ἐγγεγραμμένα. ὥστε ὑξέως ὑπερχαίρων, καὶ καλαλαμβάνω τὴν προφὸν ποσῶς ἀντέχουσαν, ὅσον αἰσθέσθαι προσιόντος. ὡς δ' ἠσθετο, ἀνέκραγέ τε, καὶ ἀνεστήκει οὐκ εἰς μακράν.

haec quidem ſic acciderunt. Zoſimus interea praedicabatur ab omnibus, nec ipſe ſibi ullo officii genere ſatisfaciebat, cum & divinae providentiae, & meo miniſterio gratias ageret. Atque etiam diutius videtur fuiſſe victurus, niſi quaedam feciſſet ejus virtus. Cum enim praecipuum quendam meorum famulorum aegrotare cognoviſſet, profectus eſt hyeme per quadraginta ſtadia, ut eum viſeret, & quod poſſet, juvaret: nam & medicus erat non malus. Delapſus autem de curru per multam nivem & frigus acre, multumque & graviter afflictus, inter abeundum & redeundum ſecundo in difficilem & periculoſum morbum incidit: ita ut nec ipſe primo quicquam eorum, quae ſibi contigerant, auderet mihi ſignificare. Ego vero ut reſcivi, non acceſſi, iratus quod mihi non obtemperaſſet. Etenim priore nocte videram in ſomniis Aeſculapii aedituum ita mihi dicentem: Zoſimus ſane ſeipſum debebat recuperare, dum licet. Itaque ex hoc ſomnio vetabam illum quoquam diſcedere, cum de famulo nuncius eſt allatus. Ille tamen pertinaciter diſceſſit, & inde mortuus eſt. Quapropter tum quantum ſupervixit, Dei gratia fuit, illum mihi vere ſervantis; tum quod mortuus eſt, ſomnii contemtus in cauſa fuit: quaeque initio fuerant a Deo oſtenſa, cum eum prehenſo capite precabar, hunc finem ſortita ſunt. Nutricem quidem vetulam, mihi chariſſimam, Philumenam nomine, ut millies praeter omnem ſpem ſervavit, ita mortuam quondam reſuſcitavit, cum Pergamo me amandaſſet; confirmans fore, ut nutricem quoque valentiorem redderem. Simul autem epiſtolam quandam ante pedes Jovis Aeſculapii jacentem ſumſi, omine accepto: in eaque ſingula diſerte deſcripta reperi. Itaque magno cum gaudio exivi, & nutricem ita affectam offendo, vix ut accedentem ſentiret. Ut autem ſenſit, exclamavit, & paulo poſt reſurrexit.

SA-

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΙΕΡΩΝ ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Itinera quaedam, oraculum annorum, lotiones, & morbi cauſa explicantur.

ΦΕΡΕ δὴ καὶ τὰ ἀνωτέρω μνημονεύσωμεν, ἐάν τι δυνώμεθα. ὧν ὅ μὲ ἐξαρχῆς, οὐδὲν
512 ἡμῶν ἐπήει γράφειν, ἀπιστίᾳ δ' μὴ δεῖσθαι· ἔπειτα καὶ τὸ σῶμα ὅπως ἔχον οὐκ εἴα σχολάζειν τούτοις. χρόνῳ δὲ αὖ πλεῖόνος, ἔν τι τῶν ἀδυνάτων εἶ) ἐδόκει, καὶ μνημονεῦσαι ἔσχατα, καὶ δι' ἀκριβείας εἰπεῖν· χρεῖττον οὖν εἶ) σιωπᾷν ὅλως, ἢ λυμήνασθαι τοσούτοις ἔργοις. καὶ πολλαί μοι παραιτήσεις ἐγίγνοντο ὑπὲρ τούτων, καὶ πρὸς τὸν θεόν, καὶ πρὸς τοὺς ὑπηδείους τοὺς ἀεὶ δεομένους εἰπεῖν καὶ ποιῆσαι πρὸς αὐτῶν. νυνὶ δὲ τοσούτοις ἔτεσι καὶ χρόνοις ὕστερον ὄψεις ὀνειράτων ἀναλίσκουσιν ἡμᾶς, ἄγειν αὐτά πως εἰς μέσον. καί τοι τοσοῦτόν γε ἔχω λέγειν, ὅτι εὐθὺς ἐξαρχῆς προεῖπεν ὁ θεὸς ἀπογράφειν τὰ ὀνείρατα· καὶ τοῦτ' ἦν τῶν ὑπομνημάτων πρῶτον. ἐγὼ δὲ τῶν μὲ ὀνειράτων τὴν ἀπογραφὴν ἐποιούμην, ὁπότε μὴ δυναίμην ἀδυχειρίᾳ, ὑπαγορεύων· καὶ μέντοι προσεπιθὲν, ὅτ' ἐν οἷς ὅτι προσεγίγνετο ἕκαστα, ὅθ' ὁποῖ' ἄττ' ἀπέβαινεν ἐξ αὐτῶν. ἀλλ' ἤρκει μοι ὥσπερ ἀφοσιοῦσθαι πρὸς τὸν θεόν, ἅμα μὲ λῆξαι τὴν ἀδυναμίαν ὥσπερ ἔφην δ' σώματος, ἅμα δὲ, ὅτε ἄν ποτε ἤλπισα εἰς το-
513 σοῦτον προβήσεσθαι προνοίας τὸν θεόν· ἦδ' Ἀθηνᾶ κεκλήσθω μοι σὺν αὐτῷ. ἔτι δὲ καὶ ᾧ μὴ πάντα ἐξαρχῆς ἀρξάμενος γράφειν, ὥσπερ δεινόμενος καὶ τὰ λοιπὰ προϊέμενος, τὰ μὲ ὡς ἂν ἐκών τις, τὰ δὲ ὡς ἄκων· ἑτέρας δὲ ὁδοὺς χαρίτων εὕρισκον πρὸς τὸν θεόν. ἐπεὶ μυριάδας γε ἐπῶν οὐκ ἔλαττον ἢ τριάκοντα ἡγοῦμαι δ' ἀπογραφῆς εἶ), ἀλλ' ὅτ' ἐπελθεῖν δύσκολον ῥᾴδιόν αὐτοὺς, ὅτ' ἐφαρμόσαι ἑκάστοις ὅπως εἶχε τὰ τῶν χρόνων· πρός τε τούτοις ἔστιν ἃ καὶ διεφθάρη, ἐν τῇ πανδαπῇ φθορᾷ καὶ ἀφασίᾳ τῶν κατ' οἶκον περὶ τοὺς χρόνους τούτους. τὸ λοιπὸν οὖν ὅσ', κεφάλαια λέγειν, ἄλλα ἄλλοθεν ἀναμιμνησκόμενον, ὅπως ἂν ὁ θεὸς ἄγῃ τε καὶ

SACRORUM SERMONUM II.

AGE vero, ſuperiora quoque, ſi poſſumus, memoremus: quorum nihil initio deſcribere volumus, quod ea ſuperfutura non fore crederemus: deinde corporis imbecillitas iſtis nos rebus vacare non ſinebat. Jam poſt tempus aliquod omnino difficile videbatur & meminiſſe ſingula, & accurate exponere; praeſtare itaque ſilere prorſus, quam tantas res imminuere. Quocirca ſaepe haec & apud Deum deprecatus ſum, & apud amicos, qui me perpetuo, ut de iis aliquid dicerem & conſcriberem, precibus ſuis urgebant. Nunc autem poſt annos tot ſomniorum nos viſa, ut ea in medium aliquo proferamus modo, cogunt. Veruntamen initio mox juſſit me Deus ſomnia deſcribere: atque hoc primum fuit ejus mandatum. Tum vero deſcripſi equidem illa, vel, cum non poteram, dictavi: nec tamen vel locum addidi, in quo ſingula mihi contigerunt, vel eventus ſingulorum: id enim duntaxat, ſi Deo utcunque ſatisfacerem, mihi ſufficiebat, cum propter imbecillitatem, ut dixi, corporis, tum quia nunquam ſperaſſem tantam Dei providentiam: quod ipſius ac Nemeſis pace dictum ſit. Praeterea cum omnia non coepiſſem initio deſcribere, reliqua quoque quaſi indignabundus abjiciebam, partim libens, partim invitus: aliis autem modis Deo gratificabar. Etenim fere triginta carminum myriades conſcriptae nobis ſunt, quas tamen nec perluſtrare facile ſit, nec temporibus ſingulis accommodare: nonnulla quoque in varia rerum domeſticarum perturbatione perierunt. Reſtat igitur, ut capita rerum dicamus, aliunde alia in memoriam revocantes, pro Dei

duct̃u. Ipſum autem ad haec etiam, ſicut ad alia cuncta, invocamus. Nam omnino in omnibus, ſi quiſquam deorum aliũs, invocandus eſt. Poſtquam igitur ex Italia redii, multis ac variis rebus corpori conciliatis per moleſtias ac tempeſtates, cum quibus per Thraciam & Macedoniam tranſeundo conflictatus ſemper eram, cum quidem aeger etiam domo diſceſſiſſem; magna erat inter medicos quaeſtio, cum ne morbum quidem poſſent integre cognoſcere, nedum juvare. Difficillimum autem erat omnium, quod ſpiritus mihi praecludebatur, magnaque cum moleſtia & vi vix tandem reſpirabam. Suffocationes etiam erant in collo perpetuae, & nervi retrixerant, ac pluribus, quam ferre poſſem, veſtibus indigebam; aliaque me urgebant infinita. Viſum eſt itaque thermis uti, ſi quid poſſem convaleſcere, aut aerem, quandoquidem hyems erat, facilius ferre: prope autem ab urbe diſtabant. Hic Servator primum oracula coepit

edere. Nam & nudis pedibus ire me juſſit, & ego dormiens quaſi vigilarem, ſomniumque perfeciſſem, ita videbar inter eundum clamare, Magnus eſt Aeſculapius, perfectum eſt mandatum. Poſtea evocor, & Smyrna Pergamum bonis avibus proficiſcor. Quae autem ſubſecuta ſunt, quamvis homo narrare vix poſſit, conabor tamen, ut propoſui, obiter eorum quaedam percurrere. Quod ſi quis exactius volet ea, quae nobis a Deo contigerunt, cognoſcere, is membranas, & ipſa inſpiciat ſomnia. Nam & omnis generis medicamenta, & dialogos aliquot, atque orationes inveniet, & viſa varia, ac reſponſa cuncta, & oracula de variis rebus, partim ſoluta, partim metrica oratione conſcripta, atque omnia majoribus omnium opinione digna gratiis. Ut autem hinc auſpicemur, poſtquam in templum venimus, prima nocte Deus nutricio meo habitu Salvii, conſulis hujus anni (quis autem eſſet Salvius, nondum tum cognoveramus,

vc-

ὅσ' ἐτύγχανε θεοσεβεύων τῷ θεῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον) ἔφη δ' ὃν ὁ προφεύς, ὡς σὺν τούτῳ δὴ τῷ σχήματι διαλεχθείη θεὸς αὐτὸν περὶ τῶν λόγων τῶν ἐμῶν· ἄλλά τε δὴ οἶμαι, καὶ ὅτι ὑπεσημήναντο ὡδὶ λέγων, ἱεροὶ λόγοι. ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. μετὰ δὲ ταῦτα ἐδίδου τὰ ἰάματα αὐτῷ μοι, ὧν πρῶτον ἦν, ὡς ἔγωγε μέμνημαι, ὁ τοῦ Βαλσάμου ὀπός, εἶτα δ' αὐτὸν δωρεὰν τοῦ Τελεσφόρου τοῦ Περγαμηνοῦ· ἔδει δ' αὐτῷ χρῆσθαι λύσιν ἔχοντα ἐκ τοῦ θερμοῦ ὕδατος, εἰς ὃ ψυχρόν· ἔπειτα ῥύμματα ἄττα, ἔκ τε σαφίδων τε καὶ ἑτέρων μικτά· ἔπειτα μυεῖα ὑπὲρ μυείοις, ἃ πάντα πρεῖς, ἀναγκαίως τῶν ὑγιεινῶν μνημονεύων βάλομαι. πόθεν οὖν τις ἄρξαιτο, πολλῶν τε καὶ παντοίων ὄντων, καὶ ἅμα οὐκ ἐν μνήμῃ πάντων, πλήν γε δὴ τῆς χάριτος τῆς ὑπὲρ αὐτῶν. ἔπεμψέ με εἰς Χίον φήσας πέμπειν καθάρσεως ἕνεκα. ἀπῇειμεν οὖν τὴν ὁδὸν Σμύρνης, καὶ μάλα οὐκ ἀνδίᾳ ποιούμενοι, καὶ νομίζοντες ἄνευ θεοῦ γίγνεσθαι, καὶ ὡς ἀληθῶς ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν πλεῖν, ἐπειδὴ τοῦ ἱεροῦ ἐκυγνόμεθα ἔξω. ὃν μὲν οὖν τρόπον ἅπαντες ἐξεπλάγημεν ἐν τῇ Σμύρνῃ, ὡς εἶδον φανέντα παρ' ἐλπίδας αὐτοῖς, τί τις ἂν λέγοι; ὡς δ' ἐγενόμεθα ἐν Κλαζομεναῖς, ἐδόκει χρῆναι θραυῶσαθαι εὐθὺ Φωκέας. καὶ ἐπειδὴ ἦμεν περὶ τὰς νήσους, Δρυμοῦσάν τε καὶ Πέλαν, αὖρά τις Εὖρω ὑπῆρχεν, καὶ θραυτέρω προϊόντων, Εὖρος ἤδη λαμπρός, καὶ τέλος ἐξερράγη πνεῦμα ἐξαίσιον. καὶ τὸ πλοῖον ἐκ πρώρας ἀρθέν, ὑπὸ πρύμναν ὤκλασε, καὶ μικροῦ κατέδυ· ἔπειτα ἐπεκλύζετο ἔνθεν καὶ ἔνθεν· ἔπειτα ἀπεθράφη ἔξω πρὸς τὸ πέλαγος. ἰδρὼς δὲ καὶ θόρυβος ναυτῶν, καὶ βοαὶ πᾶσαι τῶν ἐμπλεόν-
517 των, σὺν ἐπλεον γὰρ δὴ καὶ τῶν ὑπατηδείων τινές· ἐμοὶ δὲ τοσοῦτον ἦρκεσεν εἰπεῖν, ὦ Ἀσκλη-
πιέ. πολλὰ δὲ καὶ παντοῖα κινδυνεύσαντες, καὶ τέλος περὶ αὐτοῦ τοῦ καταγωγὴν μυελάκις ἀνατραπέντες καὶ ἀποθέντες, καὶ πολλοῦ ἀγῶνα τοῖς ὁρῶσι παρασχόντες, διεσώθημεν ἀγαπητῶς καὶ μόλις. ἐπεὶ δὲ νὺξ ἦκε, τοῦτε κάθαρσιν ὁ θεὸς κελεύειν ποιεῖσθαι, σημήνας ἀφ' ὧν. καὶ ἐγένετο μέντοι σοὶ μὲν ἐλάτῃσιν, ἢ τοῦ ἐλλεβόρου, ὡς ἔφασκον

verum ille tum temporis aſſeſſor erat Dei) apparens, de orationibus meis cum eo collocutus eſt, eaſque inter coetera ſic denotabat; Orationes ſacrae. Atque haec quidem hactenus. Deinde medicamenta quaedam mihi dedit ipſi, quorum primum erat, quantum memini, balſami ſuccus, Teleſphori Pergameni donum, quo ſub tranſitum ex aqua calida in frigidam utendum eſſet: praeterea purgamenta quaedam ex uvis paſſis & aliis rebus permiſta; tum infinita alia: quibus omiſſis omnibus, ea duntaxat quae miranda ſunt, narrare cogor. Unde igitur incipiam ea, quae multa ſunt, & varia, nec in memoria haerent omnia, praeter gratias pro iis actas. Ac primum in Chium me miſit, purgationis cauſa, ut aiebat. Ea igitur via, quae Smyrnam ducit, profecti ſumus, quanquam inviti, quoniam nos praeſide carere, & revera noſtris auſpiciis navigare, quandoquidem eramus extra templum, exiſtimabamus. Et quomodo quidem Smyrnae omnes obſtupefacti fuerint, poſtquam illis praeter ſpem apparui, quid attinet dicere? Ut autem Clazomenis fuimus, viſum eſt ad Phoceam trajicere. Tum circa inſulas, Drymuſam & Pelem, Euri quaedam exurgit aura, & ulterius progreſſis, Eurus jam vehemens, ac denique immanis erupit ventus. Heic navis e prora ſublata, in puppim incubuit, ac propemodum ſubmerſa eſt; utrinque deinde aqua repleta in mare ſe avertit. Tum nautae ſudare ac tumultuari, vectoreſque cuncti clamare; nam & familiares aliquot nobiſcum navigabant: mihi vero hoc duntaxat ſuffecit dicere, o Aeſculapi. Poſtquam autem multis & variis expoſiti fuimus periculis, ac inter appellendum denique millies repulſi ſumus, non ſine magno ſpectatorum pavore, vix denique ſalvi evaſimus. Nocte ſequenti jubet me purgari Deus, unde id fieri deberet, indicans. Ac purgatus equidem ſum, non ſecus ac ſi elleborum ſumſiſſem, ut aiebant

ii,

οἱ τάτε ἔμπειροι· ἅτε καὶ ὑπὸ τῦ κλυδωνίυ πάντων κεκινημμένων. ἡ φράζει δή ὅ πᾶν, ὡς εἱμαρμένον τε εἴη ναυαγῆσαί μοι, καὶ τάτε ἄρα ἕνεκα καὶ ταῦτα συμβαίη· ἡ νεῶ εἶπ δέοι ὑπὲρ ἀσφαλείας καὶ τῦ παντάπασιν ἐκπλῆσαι τὸ χρεών, ἐμβάντα εἰς λέμβον, εἰ τῷ λιμένι ὕτω ποιῆσαι, ὡς ἂ μὲ λέμβον ἀναλεαπῆναι ἡ καλαδυῆναι, αὐτὸν δὲ ἐξάραντός πνος, ἐξενεχθῆναι πρὸς τ γῆν· εἰ γὰ τάτῳ τελεῖσθαι τὰ ἀναγκαῖα. ἐποιῦμεν ταῦτα ἅσμενοι δηλονότι. καὶ πᾶσι δὴ θαυμαστὸν ἐδοκῆ τὸ σόφισμα τ ναυαγίας ἐπ' ἀληθινῷ τῷ κιν- 515
δυύῳ γενόμενον. ὃ δὴ ἡ ἔγωμεν, ὅτι καὶκ ὃ πελάγυς ἄρα, αὐτὸς ὁ σεσωκὼς ἦν. ὑπεδήκη δὲ τ εὐεργεσίας, ἡ καθαρσις. μετὰ δὲ τὰ, κατεῖχεν ἐν τῇ Φωκέᾳ, θαυμαστὰ οἷα σημήνων, ἃ μόνον εἰς τὸ σῶμα ἔχοντα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ ὑπὲ πολλοῖς. καὶ δὴ καὶ τ ἀνέμων ὑπεικῶς τὰς μέλλονσας ἔσεσθαι προηκόμεν, ὥτε ὁπότε ἀκύοι τὰ ὀνείρατα ὁ ξένος ἡμῖ ὁ Ρῦφος, (ἦν δὲ ἡ πᾶλλα [1] προξτον Φωκαέων, καὶπως σὺν αὐτὸς ἀνήκοος Ασκληπιῦ) πολλῶ εἰ) τ ἐκπλῆξιν αὐτῷ ταῦτα ἀκύοντι πρὸ ἡμῶν ἔνδον, ἃ ἔξω καλαλελοιπὼς ἐσήκ. καὶ δὴ γαλακτὸς πόλε ἐδέησε τῦ θεῦ κελεύσαντος· ἦν δὲ ὕπω· ὀρθὸν γὰ ἦν τεταρὰς ὑπὲ δέκα τῦ δευτέρυ μηνός, ὡς νομίζομεν οἱ ταύτη, ἐδόκῆ δὲ χρῆναι ζητεῖν. καὶ πορευθεὶς ὁ Ρῦφος εἰς ἑκατόν τινα τ αὐτῦ εὑρίσκῆ τετοκυῖαν ὄϊν ἀβδυχά, ἡ κομίσας δίδωσι ὃ γάλα. τέλος δὲ ἀφίησιν ἡμᾶς ὁ θεὸς, ὃ πλῦ τῦ εἰς τὸν Χίον, ἀλλά τε δὴ ἡ δείξας ἡ προειπών, ἡ ἐφ' ἅπασιν ἔδοξα ὡς καλαχισμένον τε εἴη ὃ πλοῖον, ἡ σῶδέν ἐπ. ἔστ δὲ χρεὼν Γενναῖς, ἀπέχον τ Φωκέας ὀ πολὺ, ἐνταῦθα ἡμέρας πινὰς ἀφαναγών 519
ἡμᾶς ἐν τοῖς ὕδασιν, ἐπανῆγεν εἰς τὴν Σμύρναν. ὡς τοίνυν ἐγενόμεθα ἐν τῇ Σμύρνῃ, φανεταί μοι ἐν τοιῷδέ τινι σχήματι· ἦν ἅμα μὲ Ασκληπιὸς, ἅμα δὲ Απόλλων, ὅτε δὴ Κλάριος, ἡ ὁ Καλλίτεχνος καλούμενος ἐν Περγάμῳ, ὃ ὁ πρῶτος τ ναῶν τ τριῶν ἐστιν. ἐν τάτῳ δ' σχήματι

ii, qui erant earum rerum periti: cum praeſertim omnia per tempeſtatem jam eſſent commota. Deinde rem omnem aperit, & mihi fatale eſſe naufragium declarat, ejuſque rei cauſa illa quoque contigiſſe: itaque ſi in tuto eſſe, & fatis ſatisfacere vellem, lembum ingreſſus in portu, curarem, ut cum lembus inverſus ſubmergeretur, extractus ego in terram exponerer; ſic enim fore, ut fata complerentur. Quare ita fecimus ſtudioſe: quanquam videbatur omnibus mirum iſtud naufragii commentum cum vero periculo conjunctum. Tum vero cognovimus etiam ex mari quoque ab ipſo nos fuiſſe ſervatos. Ad hoc beneficium acceſſit purgatio. Deinde Phoceae nos detinuit, miranda quaedam indicans, quae non ad corpus tantum pertinerent, ſed & alia multa. Quin etiam ventos futuros ante audiebamus, ſic ut Rufus, hoſpes noſter (erat autem Phocaenſium princeps, nec etiam ignarus Aeſculapii) cum audiret ſomnia, magnopere obſtupeſceret, qui ea domi ex nobis cognoſceret, quae foris reliquerat. Praeterea cum aliquando lacte opus eſſet ex Dei mandato, nec etiam reperiri poſſet, quandoquidem menſis alter medius, ut heic computamus, fere agebatur, viſum eſt quaerere. Rufus igitur in praedium quoddam ſuum egreſſus, ovem comperit eadem nocte peperiſſe, & ejus lac adfert. Tandem nobis Deus navigationis in Chium gratiam facit cum aliis oſtenſis & praedictis, tum viſo mihi confracto, & ad nihilum redacto navigio. Cum autem in praedio Gennaide, quod prope Phocea diſtat, dies aliquot in aquis egiſſemus, Smyrnam ſumus reducti. Heic Deus hoc modo mihi apparuit, ut ſimul cum ipſo eſſent & Clarius Apollo, & qui Callitechnus nomine Pergami colitur, cujus primum eſt de tribus templum. Hoc igitur habitu

1 Lege πρῶτος.

cum

ζὰς ἔμπροσθεν τῆς εὐνῆς, προβαλὼν τὰς δακτύλους, καὶ χρόνους τινὰς συλλογισάμενος, ἔχειν ἔφη δέκα ἔτη παρ' ἐμοῦ, καὶ τοῦτο μὲν τοῦ Σαραπίδος (καὶ ἅμα τὰ τρία καὶ δέκα, ὡς ἐπαχθίδεκα ἐφάνη τῇ θέσει τῶν δακτύλων) ταῦτα δὲ εἶναι οὐκ ὄναρ, ἀλλ' ὕπαρ, εἰσεσθαι δὲ καὶ αὐτόν. καὶ ἅμα κελεύει καταβάντα εἰς τὸν ποταμὸν τὸν πρὸ τῆς πόλεως ῥέοντα, λούσασθαι, ἡγήσεσθαι δὲ τοῦ ὁδοῦ, παῖδα ἄνηβον, καὶ δείκνυσι τὸν παῖδα. καὶ τὰ μὲν κεφάλαια τῆς ὀπτασίας, ταῦτά ἐστιν, ὡς ἀντὶ τοῦ παντὸς γ' ἂν ἐποιησάμην, καὶ καθ' ἕκαστα δύναιτο δι' ἀκριβείας διεξελθεῖν. ἦν δὲ καὶ ἡ μέσος χειμών, καὶ βορέας μέγας καὶ κρυμνὸς, καὶ αἱ ψη-
520 φίδες ὕπτως ὑπὸ τοῦ πάγου πρὸς ἀλλήλας ἐδέδεντο, ὥστε ἐοικέναι κρυστάλλῳ στικτῷ· καὶ τὸ ὕδωρ οἷ εἰκὸς ἐν τοιούτῳ ἀέρι. ἐπεὶ δ' ἐξηγγέλθη τὰ τῆς ὀπτασίας, παρέπεμπον ἡμᾶς οἱ φίλοι, καὶ τῶν ἰατρῶν οἵτε δὴ συνήθεις, καὶ οἱ ἄλλοι, οἱ μὲν ὡς ἀγωνιῶντες, οἱ δὲ καὶ τῆς ἱστορίας εἵνεκα· ἐπεγένετο δὲ καὶ ὄχλος συχνὸς, καὶ γάρ τις καὶ διάδοσις ἔτυχεν ἔξω πυλῶν ἅπασι, καὶ πάντ' ἦν κάτοπτα ἀπὸ τῆς γεφύρας. ἦν δὲ τις Ἡρακλεὼν ἰατρὸς, ἑταῖρος ἡμέτερος, ὃς πρὸς ἐμὲ ὡμολόγησε τῇ ὑστεραίᾳ, ἢ μὴν πεπεισμένος αὐτὸν εἶναι, ὡς εἰ τὰ κράτιστα πράξαιμι, ὀπισθοτόνῳ συνέξομαι, ἢ τῷ ἄλλῳ τοιούτῳ. ὡς δὴ ἐγενόμην ὑπὸ τῷ ποταμῷ, οὐδὲν ἔδει τοῦ προκελευσομένου· ἀλλ' ἔτι τοῦ θέρμης τοῦ ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ μεστὸς ὢν, ἀπορρίψας τὰ ἱμάτια, οὐδ' ἀνατείλαντα δεηθείς, ἐέρμην ὑπὸ τῷ ποταμῷ ὃν βαθύτατον ἦν. ἔπειθ' ὥσπερ ἐν κολυμβήθρᾳ καὶ μάλα ἥπιῳ καὶ κεκραμένῳ ὕδατος, ἐχρώμην διατεινόμενος τε καὶ καλαικλύζων ἐμαυτὸν πάντη. ὡς δ' ἐξέβην, ὅτε δὴ χρὼς πᾶς ἤνθει, καὶ τὸ σῶμα
521 πάντη κῦφον ἦν, καὶ βοὴ πολλὴ, πάντες παρόντων καὶ ἐπιόντων, ὃ πολυύμνητον δὴ τοῦτο βοώντων, [1] μέγας ὁ Ἀσκληπιός. καὶ τὰ μὲν ἀπὸ τούτου, τίς ἂν ἐνδείξαιτο διωνθεί; ἅπαν γὰρ ὃ λοιπὸν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ὃ εἰς εὐνὴν, διεσωσάμην τῷ ὑπὸ τῷ λυπρῷ φέσιν,

cum ante lectum ſtaret, prolatis digitis, ac temporibus aliquot ſupputatis, habere me inquit ab ipſo annos decem, & a Serapide tres (ſimul autem iſta tredecim videbantur ſitu digitorum quaſi decem & ſeptem efficere) eaque non ſomnia, ſed rem veram eſſe: meque ipſum id cogniturum. Jubet una in fluvio, qui urbem praeterfluit, lavare, duce futuro puero impubi; eumque mihi oſtendit. Atque haec quidem eſt viſi ſumma, quod equidem ut integre poſſem referre, magno redemtum velim. Media autem erat hyems, & aſper Boreas, ac glacies, lapillis ita continenter concretis, ut cryſtalli perpetuae ſpeciem referrent: aqua vero tali reſpondens aeri. Enunciato autem viſo, deducebant nos amici, ac medici cum familiares, tum etiam alii, idque partim trepidantes, partim viſendi gratia: aderat & reliqua turba frequens, cum praeſertim diſtributio quoque quaedam extra portas fieret, & ex ponte eſſent omnia conſpicua. Heracleon certe medicus, amicus noſter, poſtridie mihi confeſſus eſt, hoc ſibi omnino perſuaſum fuiſſe, fore ut quanquam optime mecum ageretur, in opiſthotonum tamen, aut ſimilem aliquem morbum inciderem. Poſtquam autem ad fluvium ventum eſt, non erat opus, qui me hortaretur. Etenim calore, quem ex Dei conſpectu conceperam, plenus, abjectis veſtibus & neglecta frictione, in profundiſſimum me fluvium injicio. Deinde tanquam in piſcina lenis ac temperatae aquae immorabar, innatans, ac meipſum undique perfundens. Ut autem egreſſus ſum, & cutis nitebat tota, & corpus undique erat alacre, & multus erat aſtantium clamor, qui celeberrimum illud clamarent, Magnus Aeſculapius. Quae deinde conſecuta ſunt, quis poſſit exponere? totum enim reliquum diem, & noctis partem uſque ad ſomnum, eodem habitu permanebam;

[1] Vide ſupra pag. 292.

nec

ϗ ὅτέ π ξηρότερα, ὅτε ὑγροτέρα τοῦ σώματος ἡθόμην, ὅ τ θέρμης ἀνῆκεν ὀδέν, ὅ προσεγί-
νετο, ὅσ' αὖ τοιοῦτον ἡ θέρμη ἦν, οἷ ἄν τῳ ϗ ἀπ' ἀνθρωπίνης μηχανῆς ὑπάρξειεν· ἀλλά τις
ἦν ἀλέα διαπεχὶς, δύναμιν φέρουσα ἴσην διὰ παντὸς τοῦ σώματός τε καὶ τοῦ χρόνου. παραπλη-
σίως δὲ ϗ τὰ τ γνώμης εἶχεν. ὅτε γὰρ οἷ ἡδονὴ προφανὴς ἦν, ὅτε καθ' ἀνθρωπίνην σοφρο-
σύνην ἔφηθα ἂν εἶναι αὐτό· ἀλλ' ἦν τις ἄῤῥητος εὐθυμία, πάντα δεύτερα τοῦ παρόντος χαίρειν
παρεμβύσα, ὥστε ὅσ' ὁρῶν τὰ ἄλλα, ἐδόκουν ὁρᾶν· ὅπου πᾶς ἦν πρὸς τῷ θεῷ. ἀλλὰ ὃ σιγᾶν
χρὴν ὅσον ἥδη, ὦ δέσποτα, γίγνεσθαι δεῖξαι ϗ προσῆσαι, ὅτι ἐξῆς λέγοντες ϗ ὅποι τραπόμενοι,
σοί τ' ἂν κεχαρισμένα ποιοῖμεν, ϗ τοῦ λόγου προθοίμεθα ὡς κάλλιστα; πότερα ἐπειδὴ πολαμοῦ
καὶ χειμῶνος τοιούτου ϗ λουτροῦ μνείαν ἐποιησάμην, ἑτέρας ἐφεξῆς τ αὐτῆς ἰδέας λέγω, ϗ οἷ 522
καλάλογόν τινα λουτρῶν ποιοῦμαι χειμερίων τε καὶ θείων, καὶ πάντως προσηδόξων; ἢ ἀμα-
λακωτέρῳ τ λόγον, καί τινα τ ἐν μέσῳ διεξίσομεν; ἢ κρατίστου ϗ τὸν τοῦ μέσου πάντα ὑφη-
γάλα, ἀποδύναι δ τέλος ᾧ προφέρῳ λόγῳ; πῶς ἔχει τὰ τ χρησμῳδίας τ περὶ τ ἐτῶν, ϗ
πῶς ἅπαντα ἀπέβη; πολλὰ μὲ γὰρ ἄλλα ἐπεσήμηνεν ὁ θεὸς, ἐκ τ ἐφεξηκότων ἀεὶ κινδύνων
ἁρπάζων, οἱ πυκνοὶ νυκτὸς ἑκάστης καὶ ἡμέρας ἦξ, ἄλλοτε ἄλλοι προσβάλλοντες, ποτὲ
δὲ ἐπανιόντες οἱ αὐτοὶ, ϗ ὁπότε ἀπαλλαγείη τις, ἀντιλαμβάνοντες ἕτεροι, καὶ πρὸς ἕκαστα
τούτων, ἀλεξιφάρμακα εἶπε πρὸς θεοῦ, καὶ παραμυθίαν παντοίαν καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ· ἓν δὲ
δὴ καὶ τόδε μέμνημαι, πρωΐθεν αὖθις ποτε. ἔφη χρῆναι τελευτᾶν, εἰς τρίτην ἡμέραν, καὶ
ταῦτα ἀναγκαίως ἔχειν, καὶ ἅμα σύμβολα ἔδοκε, καὶ ὁποῖ' ἄττα ἔσται τὰ τ ἐπιοῦσης ἡμέρας,
καὶ γὰρ τ ἀέρα ὁποῖος, καὶ τὸν ἡνίοχον ὅπου φανήσοιτο, καὶ ἅμα ἔδοκε σύμβολα τ ἀληθείας·
ἀλλὰ δεῖν οὕτω ποιεῖν, πρῶτον μὲ ἀναβάντα ἐπὶ ὃ ζεῦγος, ἐλθεῖν ἐπὶ τ ποταμόν, τ διὰ τ
πόλεως ῥέοντα, γενόμενον δὲ οὗ ἔστιν ἤδη ἔξω τ πόλεως, ἱερὰ φρέατα[1] ἐπιβόθρια, (οὕτω 523

nec vel ſiccius vel humidius reddebatur corpus, aut calor vel accedebat ullus vel decedebat. Quin nec talis erat calor, qualis alicui poſſet humana opera contingere; ſed perpetuus quidam tepor, aequalem per omne corpus atque tempus vim diffundens. Nec aliter eram animo affectus. Nam nec illuſtri quaſi voluptate, nec humana praeditus eram modeſtia: verum ineffabili quadam animi tranquillitate, quae cuncta praeſenti tempori poſtponeret, ſic ut nec ea quae videbam, cernere me putarem; adeo totus eram Deo deditus. Sed ex iis, quae deinceps narranda ſunt, quodnam ſubjicientes, & quo converſi, tum tibi gratum facere, here, tum ſermonem optime continuare poterimus? utrum, quoniam fluvii, hyemiſque tantae, & lavacri mentionem feci, quaecunque ſunt ejuſdem generis reliqua, dicam, & quaſi catalogum quendam hibernarum & divinarum ac penitus mirabilium contexam lotionum? an interpoſito ſermone, medii quoque temporis quaedam geſta referam? an potius mediis omnibus relictis, primo ſermoni finem imponam, qui eſt de oraculo annorum, & ſingularum rerum eventu? Ac multa quidem nobis alia Deus oſtendit, cum nos e periculis eriperet, quae frequenter ſingulis diebus & noctibus occurrebant, ac vel eadem redibant, vel ſibi invicem ſuccedebant, Deo ſingulis remedium & conſolationem tum verbis tum factis adhibente: unum autem & hoc ab illo quondam geri memini. Etenim tertio poſt die neceſſario moriendum eſſe dicebat, & ſimul veritatis proferebat ſigna, qualis foret dies conſequens, qualique aere, & ubi appareret auriga: verum ſic agerem; conſcenſis primum bigis, ad fluvium qui urbem perfluit, accederem, ac ſecundum eum progreſſus, donec extra oppidum veniſſem, Epibothria ſacra (ſic

1 A foveis, in quibus fiebant, dicta. *Cant.*

enim

γὰρ αὐτὰ προσεῖπεν) ἔδοξε δὲ καὶ ἄλλα βάθρα ὀρύξαντα, ἐπ' αὐτῶν δρᾶσαι τὰ ἱερά, οἷς ποτε δὴ καὶ ἔδοξε θεῶν· ἔπειτα ἀναστρέφοντα, λαβόντα κέρματα διαβαίνειν τὸν ποταμόν, καὶ ἀποῤῥίπτειν, καὶ ἕτερ' ἄττα οἴμαι πρὸς τούτοις ἐκέλευσε· μετὰ δὲ ταῦτα ἐλθόντα εἰς τὸ ἱερὸν, θῦσαι τῷ Ασκληπιῷ τελεία, καὶ στῆσαι κρατῆρας ἱεροὺς, καὶ νεῖμαι μοίρας ἱεραῖς ἅπασι τοῖς συμφυτηταῖς· δεῖν δὲ καὶ ὑπὲρ σώματος αὐτῷ προστέμνειν, ὑπὲρ σωτηρίας δὲ παντός· ἀλλὰ γὰρ εἰ) τοῦτο ἐργώδες, τοῦτο μὲ καὶ δὴ παρίεναι μοι· ἀντὶ δὲ τούτου τὸ δακτύλιον ὃν ἐφόρουν προσελόμενον, ἀναθεῖναι τῷ Τελεσφόρῳ (ὃ γὰρ αὐτὸ ποιεῖν, ὥσπερ ἂν εἰ τὸν δάκτυλον αὐτὸν προσείμην) ὑπογράψαντα δὲ εἰς τὴν σφενδόνην τοῦ δακτυλίου, Κρόνου παῖ· ταῦτα ποιοῦντι σωτηρίαν εἶναι). τὸ δὴ μὴ τοῦτο ἔξεστιν εἰκάζειν ὅπως διεκείμεθα, καὶ οἵαν τινα ἁρμονίαν πάλιν ἥρμοσατο ὁ θεός. ᾠδὴν γὰρ ὥσπερ ἐν τελετῇ, προσώδης ἅμα τῷ φόβῳ τὴν ἀγα-
524 θῆς ἐλπίδος. ἀκόλουθα δὲ τούτοις καὶ εἰς ὕστερον φέροντα, καὶ τὰ χρόνῳ ὕστερον γενόμενα, ἐξ ὧν ὃ ἀψίνθιον ἔπιον. ὅτι μὲ δὴ τῷ παντὶ φανικωδέστερον καὶ σαργέστερον, αὐτοῖς τοῖς ὄψεσι καθαρᾶς διηγεῖσθαι, δῆλον· ἀνάγκη δὲ ὅτι τὸν πλείστων, χρῆσθαι τῇ ὑποθέσει ᾗπερ ἐνεστησάμην, καὶ κεφάλαια ὑπιστέχειν, ὅπως ἂν ἀπαντᾷ τῷ λόγῳ. ἦν Φιλάδελφος τῶν νεωκόρων ἕτερος· τούτῳ τῇ τῆς αὐτῆς νυκτὸς ὄψις ὀνείρατος, ἥπερ κἀμοί, μικρὰ δέ πως παρήλλαττεν. ἐδόκει ὁ μὲ Φιλάδελφος, τοσαῦτα γὰρ ὧν ἔχω διαμνημονεύσαι, ἐν τῷ θεάτρῳ τῷ ἱερῷ, πλῆθος ἀνθρώπων τῶν εἰ) λευχειμονούντων, καὶ συνειλημμένων ἐπὶ τὸν θεόν· ἐν δ' αὐτοῖς ἑστῶτα ἐμὲ, δημηγορεῖν τε καὶ ὑμνεῖν τὸν θεὸν, ἄλλά τε δὴ λέγοντα παντοῖα, καὶ ὡς προτρέψῃ ἐμοῦ τὰς μοίρας, πολλαχῇ μὲ καὶ ἄλλῃ, ἔναγχος δὲ, ὅτι καὶ ἀψίνθιον προσευρὼν, προσάξειε πιεῖν, ὄξει διειμένον, ὡς μὴ δυσχεραίνοιμι. καί τινα [1] κλῆμακα οἴμαι ἐξηγγελλεν ἱερὰν, καὶ πρᾶσιν, καὶ δυνάμεις τινὰς θεοῦ θαυμαστάς. ταῦτα μὲ ὁ Φιλάδελφος ἐδόκει· ἐμοὶ δὲ αὖτ' τοιάδε ἐγίνετο. ἐδόκουν

enim vocabat) in foveis ad id factis, quibus oportebat diis, facerem: deinde reversus, minutiis sumptis, fluvium transirem, & illas projicerem, atque alia quaedam insuper agerem: postea templum ingressus, perfecte Aesculapio sacrificarem, positis sacris crateris, & inter collegas omnes sacras portiones distribuerem: cumque oporteret etiam de corpore ipso aliquid pro salute totius praescindere, illud tamen, quoniam esset molestum, sese mihi remittere: hujus autem loco annulum, quem gestabam, offerrem Telesphoro (id enim ejusdem fore efficaciae, ac si ipsum projecissem digitum) inscribens palae, Saturni fili: ita si egissem, salvum fore. At quomodo deinceps affecti fuerimus, & quali nos harmonia rursum Deus temperaverit, conjicere licet. Etenim non secus fere, atque in initiis, versabamur, spe bona pariter cum metu conjuncta. His autem consentanea sunt ea, quae post, cum absinthium bibissem, contigerunt. Cum autem omnium maxime sit horrendum atque evidens, ipsa pure narrare visa; tamen in plerisque cogor, ut proposueram, capita rerum, prout in sermonem inciderint, percurrere. Philadelpho igitur, alteri aedituo, eadem nocte somnium obvenit idem atque mihi, nisi quod paulum quiddam intererat. Ac Philadelpho quidem, quantum memini, hominum turba in sacro theatro apparebat, qui albis induti, & ad Deum congregati erant: in his & ego videbar esse, & concionari, Deumque praedicare, cum aliis de causis, tum quod fata mea avertisset, idque cum alias saepius, tum nuper, quando absinthium repertum bibere jusserat, aceto, ne quid averser, temperatum. Scalam praeterea quandam sacram memorabat, ac praesentiam, viresque Dei mirabiles. Atque haec quidem illi: mihi ista contigerunt. Pro

1 Lege κλίμακα.

ἐν τοῖς προπυλαίοις ἑστάναι τὸ ἱερὸν, συνειλέχθαι δὲ καὶ ἄλλους πολλούς τινας, ὥσπερ ἡνίκα ἂν τὸ ἱερὸν καθάρσιον γίγνηται, εἶναι δὲ λευχείμονάς τε, καὶ τἆλλα πρέπον τῷ ὀχή- 525
ματι. ἐνταῦθα δὴ ἄλλας τε φωνὰς ἠφίεν εἰς τὸν θεὸν, καὶ δὴ κἀμὲ Μοιρονόμον προσεῖπον αὐτὸν, ὡς τὰς μοίρας τοῖς ἀνθρώποις διανέμοντα. ὥρμητο δὲ τὸ ῥῆμα ἀπὸ τοῦ εἰς ἐμαυτόν. καὶ-
τοί τούτοις ἦν τὸ ἀφάνθιον, ὅντινα δὴ τρόπον δηλωθέν; ἐδηλώθη δὲ ὡς ἐναργέσταται, ὥσπερ ἂν καὶ μυρία ἕτερα, ἐναρχὴ τοῦ παρεῖναι εἶχε τὸν θεόν. καὶ γὰρ οἷόν ἅπτεσθαι δοκεῖν ἦν· καὶ διαθάνεσθαι, ὅτι αὐτὸς ἥκοι, καὶ μέσως ἔχειν ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως, καὶ βούλεσθαι ἐμβλέπειν, καὶ ἀγωνιᾶν μὴ προαπαλλαγείη, καὶ ὦτα προβεβλημένα καὶ ἀκούειν, τὰ μὲν ὡς ὄναρ, τὰ δὲ ὡς ὕπαρ, καὶ τείχεσ ὀρθαὶ, καὶ δάκρυα σὺν χαρᾷ, καὶ γνώμην ὄγκος ἀνεπαχθὴς, καὶ τὶς ἀνθρώπων ταῦτα γ' ἐνδείξαθαι λόγῳ δυνατός· εἰ δέ τις τὰ τετελεσμένων ὄψει, συνοιδέ τε καὶ γνωρίζει. ὀρθέντων δὲ τούτων, ἐπειδὴ ἕως ἐγένετο, καλῶ τὸν ἰατρὸν Θεόδοτον· καὶ ὡς ἦκε, διηγοῦμαι τὰ ὀνείρατα. ὁδὶ ἐθαύμαζε μὲν ὡς εἶχε δαιμονίως, ἠπόρει δ' ὅπου χρήσοιτο, χειμῶνος τε ὥρᾳ καὶ ἅμα τοῦ ἄγαν ἀσθένειαν δεδιὼς τοῦ σώματος· μηνῶν γὰρ ἤδη συχνῶν ἐκείμην ἔνδον. ἔδοξεν 526
οὖν ἡμῖν ὁ χεῖρον εἶναι μεταπέμψασθαι καὶ τὸν νεωκόρον Ἀσκληπιακόν, ᾧκουν δ' ἐν αὐτῷ καθ' ἑκάτερον τὸν χρόνον, καὶ ἅμα εἰώθειν κοινοῦσθαι τὰ πολλὰ τῶν ἐνυπνίων αὐτῷ. ἦκεν ὁ νεωκόρος· καὶ ὃς ἔρθημεν ἡμεῖς ἀρξάμενοι πρὸς αὐτὸν λόγου, καὶ ὡς ἄρχειν διηγεῖσθαι ἡμῖν· ἄρτι ἔφη ἥκω παρὰ συννόμου (τὸν Φιλάδελφον λέγων) αὐτὸς δέ με καλέσας, εἶδε γὰρ νυκτὸς ὄψιν θαυμαστὴν, σοὶ διαφέρουσ· καὶ ὅπως διηγεῖτο μοι ὁ Ἀσκληπιακὸς, ἃ εἶδεν ὁ Φιλάδελφος· ὑπεδιηγεῖτο δὲ αὐτὸς ὁ Φιλάδελφος ὑφ' ἡμῶν κληθείς. ὡς δὲ συνέβαινε τὰ ὀνείρατα, ἐχρώμην ἤδη ἰάμασι, καὶ ἔπινον δή, ὅσον ὑδρεύς πω προέθεν, καὶ τὴν ὑστεραίαν τὰ αὐτὰ ὑπεμιμνήσκετο τοῦ θεοῦ. καὶ τὴν μὲν ῥᾳστώνην τὴν περὶ τὸ πόσιν, ἢ ὅσον ὤνησε, τί τις ἂν λέγοι; ὅθεν δ' ὁ λόγος ὅπως ὥρμηται, τὰ γὰρ τῶν μοιρῶν ὡς κατεφήσαλό μοι, πρὸς πολλοῖς ἄλλοις λογίοις, καὶ πρότερον καὶ

templi foribus videbar ſtare, cum & alii multi eſſent congregati, velut in ſacro luſtrali; iique albati, & reliquo habitu decori. Tum ego inter alias voces Moeronomum appellabam Deum, ſumpto de meis vocabulo, quoniam in homines fata diſtribueret. Secutum eſt abſinthium, ut quocunque modo, ita manifeſtiſſime revelatum, quemadmodum & alia plurima evidentem habuerunt Dei praeſentiam adjunctam. Nam & quodam modo tangere videbar; ipſiuſque adventum ſentire, atque inter ſomnum & vigiliam medius eſſe, ac proſpicere velle, neve prius diſcederet, timere, & auribus admotis audire, partim ut ſomniando, partim ut vigilando: huc accedebant capilli erecti, lacrymae cum gaudio, animi pondus abſque gravitate: quae nec hominum quiſquam verbis explicare, nec niſi initiatus, poſſit intelligere. Quae cum ita apparuiſſent, mane Theodotum medicum voco, eique ſomnia mea expono. At ille magnopere quidem mirabatur, quid autem ageret, neſciebat, cum ob hyemem, tum propter nimiam corporis mei imbecillitatem, quandoquidem multos jam menſes decubueram. Viſum itaque eſt etiam Aeſculapii aedituum arceſſere, in cujus aedibus tunc agebam, & cum quo pleraque ſolitus eram communicare ſomnia. Is cum veniſſet, vix eum coeperamus alloqui, cum ille ſic diceret: Recens a collega venio (Philadelphum dicebat) qui me vocavit; mirum enim hac nocte ſomniavit ſomnium, idque ad te pertinet: narravit itaque nobis aedituus Philadelphi ſomnium, atque idem inſuper Philadelphus ipſe, a nobis vocatus. Cum autem convenirent inter ſe ſomnia, pharmacum ſumpſi, ac bibi, quantum ante nemo, nec non poſtridie, cum idem Deus indicaſſet. Ac facilitatem quidem potationis & uſum, cur quis recenſeat? unde autem hunc ſermonem ſum exorſus, quod fata mea Deus diſpoſuerit, id praeter alia multa tum priora tum poſte-

ὕτερον γενομένοις, κτ' ἑαυτὸν [1] ἀμφοτέροις ἐδηλώθη μετὰ τοιαύτης τ βοηθείας. φέρε δὴ τὸν ἐξ ἀρχῆς ἀποδῶμεν λόγον, καὶ συνάψωμεν ὡς ἔχε τὰ τ χρησμῳδίας τῆς περὶ τῶν ἐτῶν.
527 ὅτι μὲ γὰρ ἅπαντα τοῦτον Ⓢ χρόνον αὐτός ἐστιν ὁ σώζων, καὶ ἡμέραν ἐφ' ἡμέρᾳ δωρούμενος, μᾶλλον δὲ καὶ νυῶ αὐτός ἐστιν ὁ σώζων, συνίασιν ὅσοι καὶ μικρόν τι τῶν ἡμετέρων ἴασιν. ἀλλ' ἐπειδὴ διεγένετο χρόνος ὁ τῆς προῤῥήσεως, συνέβη τοιάδε. μικρὸν δὲ ἀναλήψομαι. ἔτυχον μὲν ὢν ἐν τῷ προαστείῳ κατὰ θέρος ἀκμάζοντος, νόσος δὲ κατέσχε λοιμώδης πάντας σχεδὸν τοὺς προσχώρους. τῶν δὲ οἰκετῶν, ὃ μὲν πρῶτον, δύο καὶ τρεῖς ἔκαμνον, ἔπειτα ἄλλος καὶ ἄλλος. ἔπειτ' ἔκειντο ἅπαντες καὶ νεώτεροι καὶ πρεσβύτεροι· τελευταῖος δὲ ἐλήφθην ἐγώ. ἰατροὶ δὲ ἐφοίτων ἐξ ἄστεος, καὶ τοῖς ἀκολούθοις αὐτῶν ἐχρώμεθα μέχρι νόσους, οἱ δέ τινες καὶ αὐτοὶ προσεδρεύοντες ἀντὶ μέχρι νόσων ἦσαν. ἔκαμνε δὲ καὶ ὑποζύγια, καὶ εἴπου κινηθείη τις, εὐθὺς πρὸ θυρῶν ἔκειτο· ὥστε οὐδ' ἂν πλῷ χρήσασθαι περὶ τῶν συμβαινόντων ἐξῆν ἐπιῤῥαδίως. πάντα δ' ἦν μεστὰ ἀθυμίας, οἰμωγῆς, πόνου, δυσκολίας ἁπάσης, ἦσαν δὲ καὶ ἐν τῇ πόλει νόσοι δειναί. τέως μὲν οὖν ἀντεῖχον,
528 οὐδὲν ἧττον τ τῶν ἄλλων σωτηρίας ἢ τ ἐμαυτοῦ προνοούμενος· ἔπειτα ἐπέτεινέ τι ἡ νόσος, καὶ καθελήφθην ὑπὸ δεινῆς πυρετῆς χολῆς παντοίας, ἥ συνεχῶς νύκτα καὶ ἡμέραν ἠνώχλει, καὶ τ τροφῆς ἀποκεκλείμην, καὶ ἡ δύναμις κατελέλυτο. καὶ οἱ ἰατροὶ ἀφίσταντο, καὶ τελευτῶντες, ἀπέγνωσαν παντάπασι, καὶ διεγέλων ὡς οἰχησομένῳ αὐτίκα. ὅ μέντοι τοῦ Ὁμήρου κἀν τούτοις εἶπες ἂν, ὅ, [2] νόος γε μὲν ἔμπεδος ἦεν. ὅπως προσηκόλουθον ἐμαυτῷ, ὥσπερ ἂν ἄλλῳ τινί, καὶ ἠθανόμην ὑπολείπων αἰεί γε σώματος, ἕως εἰς τέλος ἦλθον. τοιούτων δὲ ὄντων, ἔτυχον μὲν εἰς ὃ εἶσω τετραμμένος τῆς κλίνης, ἔδοξα δὲ ὡς ὄναρ· αὐτὸ δὲ ἦν ἄρα ἡ [3] Λύσις· ἔδοξα δὲ καὶ δὴ ὅτι τέλει τῷ δράματι

posteriora oracula, eodem utrique modo tali cum auxilio significatum est. Nunc autem primum repetamus sermonem, ac oraculi de annis eventum connectamus. Atque illum quidem toto hoc tempore nos conservasse, diemque post diem donasse, adeoque nunc etiam eundem nos servare: quicunque vel exiguum quid rerum nostrarum cognitum habent, ignorare non possunt. Verum postquam oraculi tempus expiravit, ista contigerunt, ut paulo altius repetam. Cum in suburbio versarer aestate media, pestilens morbus omnes fere finitimos invaserat. Ac de famulis quidem duo primum vel tres aegrotabant, deinde plures: denique omnes tam senes quam juvenes mortui sunt, me capto postremo. Medici autem ex urbe commeantes, famulos nobis suos, ut ministrarent, relinquebant, atque ipsi nonnunquam hoc obibant officii. Aegrotabant autem etiam jumenta, & quocunque quis pedem moveret, mox ante fores jacebat: ita ut ne navigatione quidem uti tutum foret. Omnia vero desperatione, ejulatu, gemitu omnique difficultate plena erant, nec non in urbe graves grassabantur morbi. At ego hactenus quidem resistebam, non minus aliorum saluti quam meae consulens: post autem intendente se morbo gravem fellis fervorem passus sum, quod me noctes ac dies infestabat, sic ut nec cibum possem capere, & facultas omnis periret. Itaque discesserunt medici, desperantes denique, quasi mox essem moriturus. Veruntamen Homericum illud heic quoque locum habebat — *sed firma fuit mens*; adeo meipsum tanquam alium quemvis, subsequebar, ac deficere semper corpus ad extremum usque sensi. Quae cum ita essent, & ego ad interiorem lecti partem forte me convertissem, visus in quiete sum Lysin videre, ac in fine fabulae ver-

1 Mihi & Philadelpho. *Cant.* 2 Iliad. λ'. in fine. *Cant.* 3 Posterior fabulae pars. *Cant.*

τῆι). καὶ τὰς ἐμβάδας, ἀποτίθεσθαι, καὶ τὰς κρηπίδας μεταλήψεσθαι δ' παλεός. καὶ τὰ-
τοις ὄντα, τρέφῃ με [1] ὁ σωτὴρ Ασκληπιὸς τ' εἰς ὃ ἔξω τροφὴν ἐξάφνης. ἔπειτα δὲ πολὺ
ὕστερον, ἡ Αθηνᾶ φάνεται, τήντε αἰγίδα ἔχουσα, καὶ ὃ κάλλος καὶ ὃ μέγεθος, καὶ σύμ-
παν δὲ σχῆμα, οἷά τὴν ἡ Αθήνησιν ἡ Φειδίου. ἀπῶζε δὲ καὶ τῆς αἰγίδος ὅτι ἥδιστον· καὶ ἦν
χειρῶ τινι προσφερὴς, θαυμαστὴ καὶ αὕτη ὃ κάλλει καὶ ὃ μέγεθος. ἐφαίνετο μὲν δὴ μό- 529
νῳ ταῦτα κατ' ἀντικρὺ, καὶ ὅθεν αὐτὴν ὡς κάλλιστα ἔμελλεν ὄψεσθαι. ἐγὼ δὲ ἐπε-
δείκνυν καὶ τοῖς παροῦσι, δύο δ' ἦσαν τῶν φίλων, καὶ τροφὸς, βοῶν καὶ ὀνομάζων τὴν
Αθηνᾶν, ὅτι ἑστήκοι τε αὕτη ἀπαντικρὺ καὶ προσλέγοιτο, καὶ τὴν αἰγίδα ἀπεδείκνυον· οἱδ'
οὐκ εἶχον ὅτι χρήσουσθε, ἀλλ' ἠπόρουν τε καὶ δεδοίκεσαν, μὴ παραληρῶν ἄρα τυγχάνω,
πείνῃ δὴ τὴν τε δυνάμιν συνεώρων ἀναφερομένην, καὶ τῶν λόγων ἤκουσαν, ὧν ἤκουσα
παρὰ τ θεοῦ. καὶ ἔστιν ἃ μέμνημαι, τοιάδε. ἀνεμίμνησκέ με τῆς Οδυσσείας, καὶ ἔφασκεν
ὡς μύθοις τῆι) ταῦτα, τεκμαίρεσθαι δὲ χρῆναι καὶ τοῖς πράγμασι, δεῖν οὖν καρτερεῖν, τῆι) δ'
αὐτὸν πάντως καὶ τ Οδυσσέα καὶ τ Τηλέμαχον, καὶ δεῖν αὐτοῖς βοηθεῖν· καὶ ἄλλα τοιαῦ-
τα προπολλὰ ἤκουσα. ὅτως ἐφάνη τε ἡ θεὸς, καὶ παρεμυθήσατο καὶ ἀνέσωσε, καὶ δὴ κείμενον καὶ
τῶν εἰς τ τελευτὴν σφόδρα ἐπ ἐλλείποντος, καὶ δῆτα εὐθὺς με εἰσῆλθε, κλύσματι χρή-
σασθαι μέλιτος Αττικοῦ, καὶ ἐγένετο κάθαρσις χολῆς. καὶ μετὰ ταῦτα ἦκεν ἰάματα καὶ τρο-
φαί· πρῶτον μὲν, ἧπαρ οἴμαι χηνὸς, μετ' τ πολλὴν ἀπόρρησιν πρὸς ἄπαντα τὰ σιτία· ἔπει- 530
τα, ὑείου τὸ ὑπογαστρίου. ἔπειτ' ἐκομίσθην εἰς τ πόλιν, ἐπ' οἰκήματος καλαστέγου καὶ μακροῦ,
καὶ στενοῦ ὅτου συνεσειόμην, μόλις τε καὶ χαλεπῶς· καὶ μέντοι πρότερόν γε ὁ πυρετὸς
παντελῶς ἐξέλιπε, πρὶν ἐτελεύτησέ μοι τ τροφίμων [2] ὁ πλείστου ἄξιος. τῇ δ' αὐτῇ ἡμέρᾳ,
ὡς ὕστερον ἔγνων, ἐκεῖνός τε ἐτεθνήκει, καὶ ἡ νόσος ᾠχετο ἀπιοῦσα. ὅτου τοίνυν ἄχρι τούτου χρόνου,

fari, ſocciſque depoſitis, patris crepidas ſumpturus eſſe. Interea Servator Aeſculapius ad exteriora ſubito me vertit: nec longe poſt apparuit Minerva cum aegide, eaque pulcritudine, magnitudine, ac figura tota qua conſpicitur Athenis Phidiaca. Quinetiam aegis ſuaviſſimum dabat odorem, cerae non diſſimilis, & pulcritudine, ac magnitudine ipſa quoque admiranda. Illa vero ſoli e regione ſtare videbatur, atque unde eam optime poſſem conſpicere; cumque aliis etiam, qui aderant, oſtenderem (erant autem amici duo, & nutricius) ac Minervam contra me ſtare, & colloqui clamarem, aegidemque monſtrarem: illi quo ſe verterent, neſciebant, metuentes, ne delirarem, donec & vim ſublatam viderunt, & verba, quae acceperam a dea, audiverunt. Erant autem iſta, quae quidem memini. Odyſſeae facta mentione, non eſſe rem fabuloſam aſſerebat, idque ex re praeſenti conjici poſſe; ferendum itaque, ipſumque pariter & Ulyſſem eſſe & Telemachum, eique opem adferendam eſſe; & ſimilia. Et hoc quidem modo apparuit mihi Dea, meque conſolata eſt, & a morte ſervavit, cum nihil eſſet ad vitam ſpei, mox autem venit in mentem, mellis Attici clyſtere utendum eſſe, quo purgaretur bilis. Deinde pharmaca acceſſerunt, & cibus: ac primum quidem, ut exiſtimo, jecur anſerinum, cum diu cibos omnes averſatus eſſem: deinde abdominis ſuilli aliquid. Poſt in urbem operto ac longo vehiculo ſum vectus, atque ita paulatim magna cum difficultate meipſum collegi: nec tamen prius omnino febris ceſſavit, quam alumnus omnium cariſſimus moreretur. Ut autem poſtea cognovi, eodem die & ille mortuus eſt, & me reliquit morbus. Ita factum eſt, ut

1 Vide ſupra pag. 283. & quae ibi ex Cl. Spanhemio annotavimus. 2 Hermias, ut habetur ſerm. 5to. *Cant.*

&

δωρεὰν ἔχον παρά τ θεῶν, καὶ μετὰ τοῦτο ἀνεβίων ὑπὸ τοῖς θεοῖς, καί πις οὐ ἀντίδοσις
αὖτη σωυέβη. καὶ τὰ μὲ τῆς παῤῥήσεως τῆς πρὸ τῶν ἐτῶν, ἢ τῆς ὕστερον ἀσθενείας,
εἰς τοῦτο συμβάσης, καὶ τ πρὸ ζώντα ὀπιφανειῶν, ὅτως ἔχει. ἁρμόττει δ' ἂν ἴσως πρὸ
τ λυπρῶν ἤδη λέγειν, οἷς διήγαγεν ἡμᾶς. ἐπειδὴ γὰρ ὁ ἐξαρχὴς ἅμα τῇ παῤῥήσῃ, ὃ λυπρὸν
ἐπέταξε δι' ὕδατος. ἦσαν οἱ καταῤῥοι καὶ ἡ πρὸ τ ὑποφόαν ἀπορία, καὶ πάντα
πάχνης ἦν πλέα καὶ πυρός, καὶ ἡ δι' ὅλου κάκωσις ἤκμαζε, καὶ ἄλλα καὶ παντοῖα, καὶ
531 καλακεκλείμην θέρους ὥρᾳ. καὶ ἐγίγνετο ζώντα δι' Περγάμου, δι' τῶ τῶ νεωκόρου Ασκλη-
πιῶ. πρῶτον μὲ οὖν ἐπέταξεν αἷμα ἀφελεῖν ἀπ' ἀγκῶνος, καὶ προσέθηκεν, ὅσα ἐγὼ μέμνη-
μαι, λίτρας εἴκοσι καὶ ἑκατόν· τὸ δ' ἦν ἄρα δηλῶν, ὡς οὐκ ὀλίγων δεήσῃ πρὸς φλεβοτο-
μιῶν, ἐφάνη δ' ὀλίγῳ ὕστερον. οἵ τε γὰρ νεωκόροι δι' τούτῳ ὄντες ἡλικίαι, καὶ πάντες οἱ πρὸ
τ θεὸν θεραπευταὶ καὶ τάξεις ἔχοντες, ὡμολόγουν οὐδεπώποτε μηδένα πω τ πάντων σωειδέ-
ναι τοσαῦτα τμηθέντα, πλὴν γε Ἰσχύρωνος, εἰ δ' δι' οἷς, πρόδοξον τόγ' ἐκείνῳ, ἀλλὰ
καὶ ὡς ὑπερβάλλειν ὅ καθ' ἡμᾶς, ἄνευ τ ἄλλων προδόξων, ἃ προσῆν τοῖς φλεβοτο-
μίαις, οἷόν περ ἦν καὶ τότε εὐθέως σωυέβη. μιᾷ μὲ γὰρ οἴμῃ ὕστερον ἡμέρᾳ ἢ δυοῖν γε, ἐκέλευσε
πάλιν ἐκ ὧ μετώπῳ ἀφελεῖν, καί τινι τ ἐκ τ Ρωμαίων βουλῆς πρεσβεύοντι καὶ αὐτῷ, (συν-
τὸν τοῦτο ἐκέλευσεν, ὑπομνήσαντος, ὅτι καὶ Αἰσχύλῃ προσέταξε), (Σιδᾶτος ὄνομα αὐτῷ βέλ-
τιστος ἀνδρῶν, ὃς ἐμοὶ ταῦτα αὐτὸς διηγεῖτο.) δι' μέσου δὲ τούτων τ φλεβοτομιῶν, προσέταξέ
μοι ὃ λαλεῖν ὃ ἐν τῷ Καΐκῳ, καὶ ἐλθὼν τὰ ἑῆα ὑπορρίψαιμα, ὁδοιπορεῖν καὶ λοῦσθαι. ὤφελε δὲ καὶ
532 ἵππον λούμενον, καὶ τ νεωκόρον ἑστῶτα ὑπὲρ τῆς ὄχθης τ Ασκληπιακόν· ταῦτα προεῖρη-
το, καὶ ταῦτα ἐγίγνετο. ἔπι μὲ προσιόν τῷ ποταμῷ, τὸν ἵππον ὁρῶ λούμενον. λουμένῳ
δέ μοι, παρῆν ὁ νεωκόρος, καὶ ἑστὼς ὑπὲρ τῆς ὄχθης ἑώρα. ἡ δὲ ὑπὲρ τούτῳ κυφότης καὶ
ἀναψυχὴ, θεῷ μὲ καὶ μάλα ῥᾳδία γνῶναι, ἀνθρώπῳ δὲ, ἢ νῷ λαβεῖν ἢ ἐκφράσαι λόγῳ, ὅ-

& hactenus deorum dono vixerim, & eorundem gratia poſtea revixerim: iſtaque quaedam quaſi permutatio fuerit. Atque oraculum quidem de annis datum, & qui ad id pertinuit morbus, conjunctaque viſa talem fere habuerunt exitum. Jam vero de lotionibus, ut exiſtimo, dicendum eſt, quas nobis injunxit: quandoquidem initio quoque ſimul cum oraculo lavare nos in fluvio voluit. Cum catarrhis premerer, & e palato laborarem, omniaque concretione eſſent referta & igne, ac ſtomachus, praeter alia multa, haberet peſſime, concluſuſque eſſem aeſtatis tempore, cum quidem Pergami degerem apud aedituum. Primum igitur ſanguinem juſſit e cubito emittere uſque ad centum & viginti libras, quantum memini: id autem indicabat, non exigua opus eſſe venae ſectione, quemadmodum poſtea patuit. Nam & aeditui, qui id aetatis eſſent, & omnes Dei curatores ac ſtipatores neminem adhuc, qui tam crebro ſecaretur, vidiſſe ſe adfirmabant, praeter Iſchyronem ſolum, cujus tamen ſectio apud omnes admirationi eſſet, meam nihilominus longe ſuperare, praeter alia, quae ſimul contingebant, miranda, de quibus & hoc ſtatim fuit. Altero vel tertio poſt die rurſum praecepit frontem incidi, ſimulque Senatori cuidam Romano, qui pariter aſſidebat (is autem erat Sedatus, vir optimus, qui haec ipſe mihi narravit) idem injunxit, indicans, hoc Ariſtidi quoque praeceptum eſſe. Inter has autem ſectiones ad Caicum me mittit, ita ut abjectis lanis iter facerem, ac ſic lavarem: praedixerat etiam fore, ut equum viderem lavantem, & aedituum Aeſculapii ſtantem in ripa: nec aliter contigit. Nam dum ad fluvium accederem, equum vidi lavantem. Inter lavandum autem adfuit aedituus, & e ripa ſpectavit. Quantam autem hinc levationem ac recreationem ſenſerim, ut facile deus poteſt cognoſcere, ita nec animo concipere, nec verbis enarrare facile homo.

πάνυ ῥᾴδιον. ἕτερον τοίνυν λουτὸν ἐν Σμύρνῃ παρεσκεύασθαι χειμῶνος ἀρχομένου, ἐξὸν δὲ προελθόντα πρὸς τὰς πηγὰς τὰς θερμάς, τῷ μὲν θερμῷ ὕδατι μὴ χρῆσθαι, τῷ δὲ παραῤῥέοντι ποταμῷ, καὶ ἦν ἡμέρα πᾶσα ἔφυδρός τε καὶ ψυχρά, καὶ ὃ ὕδωρ τοσοῦτον διέλιπεν, ὅσον ἀρκέσαι τῇ πορείᾳ· καὶ πρῶτον ἦν τῶν θαυμάτων, τοῦτο. δεύτερον δὲ ἦν ὀψία καὶ ὃ λουτὸν ἐγίγνετο, καὶ ἐπέπνει Βορέας ἀκριβής. Ταυτὶ δὲ ἐν Περγάμῳ πάλιν, χειμῶνός τε καὶ ἐν λεπτότητι σώματος θαυμαστῇ, ὥστε πολὺν χρόνον πάνυ τοῦ οἰκήματος οὐκ ἐξέβην οὐδὲ καλεχείμην. ἐκέλευσε λοῦσθαι τῷ ποταμῷ, τῷ διὰ τῆς πόλεως ῥέοντι· ὃν ἔρρει πολὺς ἐξ ὄμβρων, καὶ προεῖπεν ὡς τριῶν τῶν λουτρῶν ἐσομένων. γενομένου δὲ τοῦ προσταγματος, ὡς ἐπύθοντο συνῆλθον οἱ σωφρονισταὶ τῶν φίλων προπέμποντες καὶ φροντίζοντες ὅπως ἀποβήσοιτο, καὶ ἅμα ἀντ' ἄλλης ἱστορίας ποιούμενοι, ἰδεῖν τὰ γιγνόμενα, καὶ γὰρ δὴ καὶ ἡμέρα χειμέριος ἦν. πρῶτον μὲν οὖν ἔβημεν διὰ τοῦ ὁδόν, καὶ ὃ πρῶτον ἦν τῶν λουτρῶν τοῦτο· καὶ γὰρ ἀνήειμεν ἀνωτέρω τοῦ ἐφ' Ἱππωνος, βουλόμενοι καθαρῷ τῷ ὕδατι ἐντυχεῖν, καὶ ὃ μήπω ὠμίλησε τῇ πόλει. ὡς δὲ ἐγενόμεθα ὅπῃ τὸ ὄχθης, οὐδεὶς τῶν φίλων ἐθάῤῥει παρακελεύσασθαι, καί τοι παρὼν μὲν ὁ νεωκόρος αὐτός· παρῆσαν δὲ καὶ τῶν φιλοσόφων τινὲς, ἄνδρες καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ, ἀλλ' ὅμως ἀγωνιῶντες καὶ ἀπορούμενοι φανεροὶ πάντες ἦσαν. κἀγὼ τότε ἱμάτια ἀπερρίπτων, καὶ καλέσας τὸν θεὸν, ἐσήμην εἰς μέσον τὸ ῥεῦμα. ὁ δὲ ἐκυλίνδει μὲν πέτρας, ἔφερε δὲ ὕλην, ἐκύμαινε δὲ ὥσπερ ὑπὸ ἀνέμου, καὶ τὸ κάτω φανερὸν ἦν οὐδέν, ἠχὴ δὲ καὶ θόρυβος πολύς. ἐνταῦθα δὴ αἱ μὲν πέτραι, ἀντὶ φύλλων περιέῤῥεον, ὃ δὲ ὕδωρ οὕτω καθαρὸν ἦν, ὡς οὐδὲν τοῦ καθαρῶς ἀφαφωῦ, καὶ διέτειψα δὴ, εἰς ὅσον πλεῖστον ἐξῆν. ὡς δ' ἐξέβαινον ἐπὶ τὸ ὄχθου, θέρμη ἀφ' ἁπάντος ἐχώρει τοῦ σώ- 534
ματος, καὶ ἅλμος ἄνω πολὺς, καὶ πάντα ἐπεφοίνικτο, καὶ τὸ παιᾶνα ᾠδομεν. καὶ ὡς ἐπανήειμεν αὖθις αὖ, ὕδωρ ὀπιγίγνετο ἐκ Διὸς, καὶ ὃ τρίτον τῶν λουτρῶν εἰς τοῦτο ἐτελεύτησεν. ἕτερον τοίνυν ἐν Ελαίᾳ ταύτῃ γενόμενον. ἔπεμψέ με λουσόμενον θαλάττῃ, πλοῖον τὲ δὴ προειπὼν Ασκλη-

mo poſſit. Alia quoque lotio Smyrnae eſt imperata ineunte hyeme, ita ut ad thermas progreſſus, non calida, ſed profluente uterer, cum quidem dies totus humidus eſſet & frigidus, ac tantum decreviſſet aqua quantum vado ſufficeret: quod quidem erat primum miraculum. Praeterea ſub veſperam fiebat lotio, acriter flante Borea. Similiter Pergami rurſum, cum hyems eſſet, & ego tam tenui corpore, ut longo admodum tempore non prodirem in publicum: juſſit in fluvio, qui urbem perfluit, lavare, cum is imbribus multum creviſſet; ac ſimul tres fore lotiones praedixit. Hoc ubi cognoviſſent, amicorum ſtudioſiſſimi quique convenerunt, ut me deducerent, quoniam de eventu ſoliciti erant, eamque rem viſu non indignam exiſtimabant, quandoquidem dies etiam brumalis erat. Primum igitur in itinere pluit, quae quidem prima fuit lotio: cum via Hipponia aſcendiſſemus, ut puram aquam, quaeque nondum fuerat urbi permiſta, nanciſceremur. Poſtquam autem ad ripam perveneramus, nullus nos amicorum adhortari audebat, quamvis & aedituus adeſſet, & philoſophi quidam, optimi viri; verum cuncti trepidare ſe, & conſilii incertos eſſe oſtendebant. At ego abjectis veſtibus & invocato Deo in medium fluvium proſilio, qui & lápides volvebat, & ligna deferebat, & quaſi vento aeſtuabat, ſic ut nec inferius quicquam eſſet conſpicuum, & ſonitus eſſet ſtrepituſque gravis. Veruntamen ut lapides inſtar foliorum circumfluebant, ſic aqua levior erat, quam alia ulla pura; itaque lavi quam licuit diutiſſime. In ripam deinde egreſſo, calor per totum diffundebatur corpus, & multi efferebantur vapores, omniaque rubebant, & paeanem cecinimus. Jam in reditu rurſum de coelo decidit aqua; atque is fuit tertiae lotionis exitus. Ceterum Elaeae alia lotio ſic contigit. Miſerat me Deus lotum in mari, praedicens navigium, Aeſculapium

πιὸν, ὁρμῶν ὅπῃ τῷ χόμαλι τῶ λιμνύος, καθ' ὃ ῥίψαι δεῖν ἑαυτὸν, καὶ φωνάς τινας τῶν ναυτῶν, καὶ ἕτερα ἃ ἂ μέμνημαι πάνθ' ἑξῆς τοῖς μὴ ἡμέραν ἀποβᾶσιν ὁμολογήσαντα. ὡς οὖν κατήλθομεν εἰς τὴν Ελαίαν, παρῆμεν ἔξω πρὸς τὸ λιμένα, καὶ εὐθὺς μὲ τὸ πλοῖον εὑρίσκει, Ασκληπιὸς ὄνομα, εὐθὺς δ' ἐβόων οἱ ναῦται τὸ θεὸν, ὡς εἶδον τὰ γιγνόμενα. ἦν δὲ ἀπαρκτίας λαμπρὸς, ὥς' ἐκβὰς, ἐδεήθην σκέπης. πάλιν οὖν τῆς ὀπώρας νυκτὸς, κελεύει τῇ μὲ θαλάττῃ χρῆσθαι, ἀλβάνια δὲ ὕδασι, φάντα σαυτὸν τῷ ἀνέμῳ, ὕτω θεραπεῦσαι τὸ σῶμα. καὶ ὅτι μὲ πολλοῖς ἤδη τοιαῦτα ὑπετάκτα, σιώοιδα· ἀλλὰ πρῶτον μὲ κατ' αὐτὸ τοῦτο, θαυμαστότερον τὸ τοῦ θεοῦ, ὅτι πολλῶν καὶ συνεχῶς
535 τὴν αὐτὴν δύναμιν καὶ πρόνοιαν ἐμφανίζοντα. ἔπειτα, εἴπερ ἅπαν τὸ ἡμέτερον σὺν μνήμῃ εἴη. καί τοι, πῶς ἂν οἷός τ' ἂν εἴη λογισμῷ λαβεῖν, σὺν οἷς ἡμεῖς ἦμεν τότε; ἴσασι δὲ οἱ ἐφ' ἑκάστων παρόντες, τοῦτο μὲ, ὡς τὰ τοῦ χρωτὸς εἶχε, τοῦτο δὲ, ὅσ' ἄνοθεν. ἔπι δὲ ῥεῦμα ἐκ τῆς κεφαλῆς, ὅσον καὶ ἡμέραν καὶ νύκτες, φερόμενον, καὶ κλυδώνιον ἐν τῷ στήθει, καὶ πνεῦμα ἀνταῖον πρὸς τὸ ῥεῦμα ἄνω καὶ συνιόμενον σὺν τῷ πραχήλῳ, καὶ πίεσιν, καὶ τοσαύτην αἰεὶ τοῦ θανάτου τὴν προσδοκίαν, ὥστε μηδ' οἰκέτην καλέσαι θαῤῥεῖν, ἀλλὰ νομίζειν μάτην ἂν καλεῖν, φανῆναι γὰρ ἂν τὸ χρῶμα περαινθέν. πρὸς δὲ τούτοις, ὠῖων καὶ ὀδόντων παντοῖα συμπτώματα, καὶ τοῖσιν ὑπὸ κύκλῳ τῶν φλεβῶν, καὶ προφήν, ἄπορον μὲ καλέχειν, ἄπορον δὲ ἐμεῖν· ὅτι γὰ καὶ μικρὸν ψαύσαι τοῦ φάρυγγος ἢ τοῦ ὑποφώνιου, ἔκλειε τὸν πόρον, κἀκεῖνα ἀναλαβεῖν οὐκ ἦν. ὀδύνη δὲ εἰς ἐγκέφαλον διάπυρος, καὶ προσβολαὶ πᾶσαι. καὶν ταῖς νυξὶν ἀμηχανία κατακλίσεως, ἀλλ' ἔδοξε μετεωρίσαντα αὐτὸν καρτερεῖν προκεκυφότα, τὴν κεφαλὴν ἔχοντα πρὸς τοῖς γόνασι. τούτοις δ' οἶμαι τοιούτοις ὅσι
536 καὶ ἑτέροις μυρίοις, ἀναγκαίως εἴπετο, ἑλίοις τε κατειλίχθαι, καὶ ἑτέροις σκεπάσμασι· καὶ κάθειρξις ἦν ἀκριβὴς, συγκεκλεισμένων πάντων, ὥστε ἡμέρα μὲν νύκτα ἐδοκεῖτο, αἰ

pium nomine, in oſtio portus reperturum, in quod me conjicerem, & voces quaſdam nautarum, aliaque quaedam, quae cum eventibus diurnis omnia congruerunt. Poſtquam igitur Elaeae fuimus, & ad portum venimus, tum navigium eſt inventum, Aeſculapius, cum nautae ad hoc ſpectaculum Deum inclamarunt. Vehemens autem erat Boreas, ita ut egreſſus neceſſario contegerer. Sequenti nocte rurſum jubet eodem modo mari uti, & poſt lotionem contra ventum ſtantem, corpus ita curare. Nec ignoro equidem, multis olim eadem fuiſſe injuncta: veruntamen hoc primum magis eſt admirandus Deus, quod ſaepius & perpetuo vim ſuam ac providentiam demonſtret: deinde propter noſtram imbecillitatem. Quis autem animo complecti poſſit, in quo nos ſtatu tunc eramus? ſciunt autem ii, qui ſingulis rebus interfuerunt, quomodo tum extra tum intus fuerim affectus. Quid quod fluxio noctes dieſque ex capite deſcendebat, aeſtuante pectore, & ſpiritus contra fluxionem aſcendens in collo coarctabatur, & urebat, adeoque mortem ſingulis horis expectabam, ut ne famulum quidem auderem vocare, exiſtimans id fruſtra fore, conſumpto jam colore. Huc accedebant aurium ac dentium varii caſus, & venae omnes diſtentae, quodque cibum nec continere poteram nec evomere; ſi quid enim vel tantillum fauces aut palatum contingeret, claudebatur meatus, nec licebat reſpirare. Cerebri praeterea fervens erat dolor, & acceſſus omnis generis. Nocte vero decumbere non poteram, verum erectus cogebar procumbere, capite ad genua inflexo. His autem & aliis infinitis conſentaneum erat, ut lana, tegumentiſque aliis involvi neceſſe haberem; cumque accurate continerer, omnibus occluſis, fiebat, ut dies mihi pro nocte eſſet, ac

nox

δὲ νύκτες ἀνθ' ἡμερῶν ἦεν ἄλγυπνοι. [1] τίς κεν ἐκεῖνα Πάντα γε μυθήσαιτο κατὰ θνητῶν ἀνθρώπων; ἐκεῖνά γε οὐκ ἀρκέῃ. Ἀλλ' οὐκ ἐλαττόνων ἴσως ἔτι χρόνων ἡ διήγησις, ἢ ἐν οἷς τὰ πράγματα ἐγίγνετο. εἰ δή τις ταῦτά τις προσλογίσαιτο, καὶ σκέψαιτο, ἐφ' ὅσων καὶ οἵων τὰ παθημάτων, καὶ ὁποίας τὰ περὶ ταῦτα ἀνάγκης, εἰς θάλατταν καὶ ποταμοὺς καὶ φρέατα ἐκόμιζε, καὶ ὃν χειμῶνι μάχεσθαι προσέταττε, φήσῃ πᾶν ὡς ἀληθῶς παραυτέρω θαυμάτων εἶναι), καὶ ὅ τε θεὸς τὴν δύναμιν καὶ τὴν πρόνοιαν μείζονως ὄψεται), κἀμοὶ συγγνώσεται τὰ πρὸς ἣν ἐπεμώμην, καὶ οὐκ ἂν τὰ ἀσθενείας μᾶλλον συνάχθοιτο. πόθεν γὰρ συνεσκευάσθη τοσοῦτον πρᾶγμα ἴσως ἄν τις ἀκοῦσαι δεηθείη, ὅ δ' ὀλίγῳ μέ πέρα ἢ κατ' Ἀλκίνου ἀπόλογον, πειράσομαι δέπως ἐξ ὑπαρχῆς εἰπεῖν. ἐξῆλθον εἰς Ῥώμην χειμῶνος μεσοῦντος· κάμνων οἴκοθεν εὐθέως ἐξ ὑδάτων καὶ ψύξεως, ὑδρωπίαν τε παρόντων ὥραν ποιησάμενος, τῇ δ' ἀσκήσει δὲ σώματος πιστεύων, καὶ τῇ περὶ πάντα ἀγαθῇ τύχῃ. καὶ παρελθὼν ἄχρις Ἑλλησπόντου, τό, τε ὗς ἕκαμνον καθ' ὑπερβολήν, καὶ τἆλλα οὐχ 537
ὡς ἔτυχε διεκείμην, καὶ μικρόν τι ῥαΐσας, ὅ πέρα προήειν. μὴ ζῶντα, ὑετοί, πάγοι, κρύσταλλοι, ἄνεμοι πάντες· Εὖρος μὲν ἄρτι κεκομμένος, ὥστε καὶ πλοίοις βαδατός, εἰ δὲ μή, πᾶς ἠπείρωτο ὑπὸ κρυστάλλου· πεδία δὲ λιμνάζοντα ὅσον ὀφθαλμὸς ἐπεῖχε· καλαγωγίων δὲ ἀπορία, καὶ πλέον ἐκ τῶν ὀροφῶν ὃ ὕδωρ, ἢ ἐκ Διὸς ἔξω ῥέον· καὶ τούτοις ἅπασιν, ἔπειξις καὶ δρόμος παρὰ τὴν καθεστηκυῖαν ὥραν τε καὶ δύναμιν τοῦ σώματος. ὅτε γὰρ οἱ τὰς ἀγγελίας κομίζοντες τῶν γραπτῶν ἡμᾶς γε παρῆλθον, ἵνα μηδὲν εἴπω πλέον, τῶν τε οἰκετῶν ὅπῃ χολῆς ὁδοιπορῶν οἱ πλείους. ἐγὼ δὲ καὶ τοὺς ἀγωγοὺς αὐτὸς ἀνεζήτουν, εἴπου δέησε, καὶ ἦν οὐδὲ τοῦτο ἀπὸ ῥᾳστου γινόμενον. ἐδεδοίκεσαν γὰρ ὑποφεύγοντας οἷα βαρβάρους ἀνθρώπους ἕλκειν, τὰ μὲν πειθόντα, ἔστι δ' ἃ καὶ χειρούμενον. ἐκ δὴ τούτων ἀπάντων, ἡ νόσος ἦρτο. καὶ τοῦτο μὲν περὶ τῶν ὀδόντων ἐν παντὶ κατέσχον, ὡς ὑπεῖχον τὰς χεῖρας, ὡς αἰεὶ δεξόμενος. προφῆς δὲ καὶ παντάπασιν ἀπεκεκλείμην, ὅπῃ μὴ γάλακτι

nox pro die vigilaretur. *Quisnam haec mortalis lingua simul omnia pandat?* at illa non sufficiunt. Nam ad omnia quidem narranda non minori esset opus tempore, quam quo res ipsae sunt gestae. Quae si quis consideret, & in quantis qualibusque aerumnis, quantaque necessitate ad maria, fluvios, puteosque nos amandarit, & cum hyeme nos composuerit; nihil esse magis admirandum dicet, Deique vires & providentiam evidentius perspiciet, nec magis infirmitate dolebit mea, quam honorem, quo sum affectus, gratulabitur. Sed cupiet aliquis audire fortassis, unde res tanta sit orta; id quod quanquam Alcini superat apologum, conabor tamen obiter explicare quodam modo. Hyeme media Romam proficiscebar: & quamvis jam domi ex aqua & frigore male valerem, neglexi tamen, exercitio corporis, & bonae ubique fortunae confisus. Postquam ad Hellespontum veni, magnopere doluit auris, nec etiam nimis bene valebam; sed paulum refectus, ultra processi. Secutae sunt pluviae, glacies, venti omnis generis; Hebrus recens concisus, ut navigari posset, alioqui totus concretus; campi ad omnem prospectum stagnantes; cauponarum difficultas, & major de tectis aqua, quam de coelo cadens: denique festinatio & cursus praeter anni tempus atque corporis vires. Nam nec nuncii militum, ne quid majus dicam, nos praeteribant, & famuli plerique lente procedebant. Jam duces itineris ipse quoque conquirebam, si opus erat, nec sine difficultate. Cum enim instar barbarorum fugerent, attrahendi erant nunc blanditiis, nunc etiam vi; quibus ex omnibus crevit morbus. Ac dentium quidem causa in summo versabar discrimine, sic ut, quasi eos excepturus essem, manus semper supponerem. Deinde cibo omni abstinebam, praeterquam

1 Versus est ex Odyss. γ'. *Cant.*

lacte:

538 μόνῳ. τῦτε ἄθυμος ἐγὼ ὁ ἥλιος, ἡδόμην τότε ἐμῦτον, καὶ πυρετοὶ κατέλαβον ἰσχυροὶ,
καὶ ἄλλα ἀμύθητα. καὶ ἐκείμην ἐν Δέσσῃ πρὸς τῷ καταῤῥάκτῃ, καὶ μόλις ἡμέρᾳ [1]ἑκατοστῇ, ὕστερον ἢ ἐκινήθην οἴκοθεν, ἐν Ῥώμῃ γίγνομαι. καὶ μετ' ὀλίγον, τὰ σπλάγχνα ᾠδήκει, καὶ τὰ νεῦρα κατέψυκτο, καὶ φρίκη διέθει διὰ παντὸς ἔμου σώματος, καὶ ὁ πνεῦμα ἀπεκέκλειτο. καὶ ἰατροὶ καθάρσεις προσῆγον, καὶ πιὼν ἐλατήριον, εἰς δύο ἡμέρας ἐκαθαιρόμην, ἕως εἰς αἷμα ἀπέσκηψε. καὶ πυρετοὶ κατέλαβον, καὶ πάντ' ἦν ἄπορα ἤδη, καὶ σωτηρίας ὅλ' ἦν ἔσω ἐλπίς. καὶ τέλος, οἱ ἰατροὶ κατέτεμνον ἐκ τῆς ἥλιος ἀρξάμενοι πάντα ἑξῆς, ἄχρι πρὸς τὴν κύστιν κάτω. καὶ ὡς ἀνθήψαντο αἱ σικύαι, παντάπασι ὁ πνεῦμα ἀπελείφθη, καὶ διῆλθεν ὀδύνη ναρκώδης καὶ ἄπορος φέρειν, καὶ πάντα αἵματι ἐπέφυρτο, καὶ γίνομαι ὑφαλγεινός. καὶ τὰ σπλάγχνων ἠθανόμην, οἷ ψυχρῶν τε καὶ ἐκκεκαυμένων, καὶ ὁ τῆ ἀμηχανίας τὸ πρὸς τὴν ἀναπνοὴν ἐπετάχθη. καὶ τί χρὴ ποιεῖν ἐκ ἦν, καὶ γὰρ σῖτον αἰρυμένῳ καὶ διαλεγομένῳ, μεταξὺ προσίσαται
539 καὶ ἔδει πεπίσθαι δοκεῖν. καὶ ἡ ἄλλη τῦ σώματος ἀσθένεια, κατὰ λόγων τύπων ἦν. φάρμακα δὲ θηριακά τε καὶ ἄλλα παντοῖα, πανάλλως ἐδίδοτο, ἐδόκει δὴ χρῆσαι κομίζεσθαι οἴκαδε, εἴπως εἴη ἀφορκέσαι. κατ' ἐμὲ μὲ οὖν ἄπορον ἦν, ὁ γὰρ ἔφερε ὁ σῶμα τὸν σεισμόν. πλῷ δὲ ἐπεχειρῦμεν. τῶν δ' ὑποζυγίων ἃ ἤγομεν, τὰ μὲ ὑπὸ τῶν χειμώνων ἐτεθνήκει, τὰ δὲ πρόντα, ἀπεδιδόμθα. καὶ συμβαίνει τὶς Ὀδύσσεια, εὐθὺς μὲ ἐν τῷ Τυῤῥηνικῷ πελάγει ζάλη, καὶ ζόφος, καὶ λίψ, καὶ ταραχὴ τὸ θαλάττης ἀκατάσχετος, καὶ ὁ κυβερνήτης μθῆκε τὰς οἴακας, καὶ ὁ ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται ποδὸν καθαχέαμθοι, σφᾶς τε αὐτὰς ἀπῴμωζον καὶ ὃ πλοῖον. ἡ δὲ ἐπεισέῤῥει πολλὴ κατ' πρῴραν καὶ κατ' πρύμναν ἡ θάλαττα, καὶ καλεκλυζόμεν τῷτε ἀνέμῳ καὶ τοῖς κύμασι, καὶ ἔμπαλιν ἐγίγνετο ἡμέραν καὶ νύκτα. μέσαι νύκτες σχεδὸν ἦσαν, ὁπόταν πρὸς τὸν Πελωρίδα, ἄκραν

lacte: & anhelitum circa pectus tunc primum ſenſi, validaeque me corripuerunt febres, aliaque infinita, cum quidem Deſſae ad cataractam decumberem, denique vix centeſima poſt die, quam domo diſceſſeram, Romam ingredior. Mox autem intumuerunt inteſtina, refrixerunt nervi, horrore per totum corpus permanante, atque intercluſus eſt ſpiritus. Cum autem purgationes admoverent medici, ſumpto elaterio, per dies duos purgatus ſum, donec ad ſanguinem eſt ventum. Acceſſerunt & febres, omniaque fuerunt incerta, nec ulla ſpes extitit ſalutis. Medici denique a pectore exorſi ad veſicam uſque ex ordine omnia conſciderunt: admotis autem cucurbitis, defecit omnino ſpiritus, ac torpens dolor per omnia penetravit, nec eum ferre potui, & erant omnia ſanguine maculata, maximoque cruciabar dolore. Inteſtinorum praeterea tanquam frigus & extenſionem ſenſi, adjuncta quoque reſpirandi difficultate. Ita fiebat ut conſilii inops eſſem, cum & cibum ſumenti & loquenti ea interveniret, non ſine ſuffocationis metu. Jam reliqui corporis imbecillitas hiſce reſpondebat. Quoniam autem pharmaca quaevis, tam theriaca quam alia, fruſtra dabantur, viſum eſt domum revehi, ſi fieri poſſet. Ac terreſtre quidem iter ſuſcipere non poteram, quod ſuccuſſationem corpus non ferret: quapropter navigationi animum intendimus. Quae autem adduxeramus jumenta, ea partim per tempeſtates perierant, partim, quae ſupererant, vendidimus. Tum ſecuta eſt Odyſſea quaedam; ac in mari Tyrrheno primum procella, tenebrae, Africus, & immenſa maris commotio, ſic ut relinquerentur gubernacula, & nauclerus nautaeque cinere conſperſi ſeſe ipſos ac navem deteſtarentur. Fluctus interim vehemens per proram & puppim irrumpebat, ac tum vento tum mari perfundebamur, idque per diem & noctem. Media fere nocte ad Pelorum, Sici-

1 Ita & reliqui, & *Canterus* ipſe, qui tamen (quaſi legiſſet ἐκοστῇ) male reddidit *vigeſima*.

τῆς Σικελίας προσπέχθημεν. ἔπειτα δὲ πορθμῷ πλάναι καὶ δρόμοι· τὰ μὲν εἰς ὃ
προέθεν, τὰ δὲ εἰς τὰπίσω. τῷ δὲ Ἀδρίᾳ ὃ μὲ πέλαγος, δυοῖν νυξὶ καὶ ἡμέρᾳ διήλ- 540
θομεν, ἀφοφητὶ προσπέμποντος τῷ ῥεύματος. ὡς δ' ἔδει πρὸς τὴν Κεφαλληνίαν προσχεῖν,
αὖθις αὖ κῦμα ὑψηλόν, καὶ τὸ πνεῦμα οὐκ ἔφερεν, ἀλλ' ἐπλημμύρα ἄνω καὶ κάτω,
κάματος παντοδαπὸς τῷ σώματι καὶ λύσις. τὰ δ' ἐν τῷ πορθμῷ τῷ Ἀχαϊκῷ
πάλιν συμβάντα, ἐπ' αὐτὴν ἰσημερίαν ἀφέντων τῶν χρηστῶν ναυτῶν ἐκ Πατρῶν, ἄκον-
τος ἐμοῦ καὶ ἀντιλέγοντος ἐξ ἀρχῆς, ὅσ' ἂν λέγων εἴποις, ἐν οἷς ἅπασι τό, τε σῶμα
καὶ τἆλλα ἔπι μείζονως ἐκακοῦτο. προσπλήσια δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ Αἰγαίῳ, μοχθηρία
κυβερνήτου καὶ ναυτῶν γενόμενα, ἐναντία τοῖς πνεύμασι πλεῖν ἀξιούντων καὶ μηδὲν ἀκούειν
ἐθελόντων ἐμοῦ. τέτταρες πάλιν αὗται πρὸς ταῖς δέκα ἡμέραι καὶ νύκτες, χειμῶνος κύ-
κλῳ ἀφ' ἁπάντων τῶν πελάγους φερομένων, κἀνταῦθα, ἀσπίδα οὐκ ὀλίγαι, καὶ μό-
λις Μιλήτῳ προσπέχθημεν. καὶ ὅτε ἴσαθεν δυνατὸς ἦν, τότε ὧτα ἐξεκεκώφητο,
ἠνώχλει δὲ οὐδὲν ὅπι ᾖ. καὶ τί μικρὸν προσιόντες, ὅτε γιγνόμεθα ἐν τῇ Σμύρνῃ, πέ-
ρα πάσης ἐλπίδος· καὶ χειμὼν ἤδη ἦν, καὶ τὰ τῆς ὥρας παντάπασι δυσχερῶς εἶ- 541
χεν, καὶ τἆλλα ὡσαύτως. καὶ συνῆλθον οἵτε ἰατροὶ καὶ γυμνασταί, καὶ οὔτε βοηθεῖν εἶ-
χον, ὅτε ἐγνώριζον τὴν ποικιλίαν τῆς νόσου. τοσοῦτον δ' οὖν συνέδοξεν, εἰς τὰς πη-
γὰς τὰς θερμὰς κομίσαι, ἐπειδὴ καὶ τὸν ἐν τῇ πόλει ἀέρα, φέρειν οὐχ οἷός τε ἦν. καὶ
τὰ ὅπῃ τούτοις δὴ, μικρῷ πρόσθεν διηρθρώμεθα. ἐκ τοιούτων καὶ τοσούτων ὡς βραχέως
τε καὶ ἀμυδρῶς εἰπεῖν, ἡ νόσος ἠσκήθη καὶ συνεσκευάσθη, κατὰ πρόσθηκιν χρό-
νῳ προϊοῦσα ἀεί. καὶ προελθόντος ἐνιαυτοῦ καὶ μηνῶν, ὅπῃ τῷ ἐν Περγάμῳ καθ-
ίδρυσαι ἤλθομεν.

liae promontorium, delati ſumus. In freto poſt errores curſuſque tam antrorſum quam retrorſum contigerunt. Adriaticum deinde mare noctibus duabus ac die una permenſi ſumus, tranquille nos ejus deducente flumine. Cum autem ad Cephalleniam eſſet appellendum, rurſum fluctus ingens exortus eſt, & ventus adverſus, ita ut ſurſum ac deorſum ferremur, corpore interim omnibus modis laborante ac diſſoluto. Jam quae in freto Achaico rurſum contigerunt, cum probi nautae ſub ipſum aequinoctium Patris ſolviſſent, me invito, ac primum contradicente, nemo facile dixerit; quibus quidem rebus & pectus, & alia quotidie pejus afficiebantur. Nec diſſimilia in Aegaeo acciderunt per gubernatoris nautarumque malitiam, cum vento contrario navigare voluiſſent, nec mihi quicquam obtemperaſſent. Ita quatuordecim diebus & noctibus per totum pelagus hyeme vecti ſumus, frequenti cum inedia, donec vix tandem Miletum ſumus delati. Tum ego nec pedibus ſtare poteram, & aures obſurduerant, ac nihil non moleſtum erat. Paulatim vero progreſſi, Smyrnam praeter omnem ſpem venimus, cum quidem hyems eſſet, & palatum valde male affectum, nec ſecus alia. Convenerunt itaque medici & gymnaſtae, nec vel remedium adhibere, vel morbi varietatem potuerunt cognoſcere. Thermas tamen conſultum fuit accedere, quandoquidem nec urbanum facile ferebam aerem. Inde autem quae conſecuta ſunt, paulo ante expoſui. Ac ex talibus quidem tantiſque rebus, ut breviter & obſcure dicam, morbus exortus eſt & increvit, cum tempore ſemper augeſcens. Elapſo autem anno, & menſibus aliquot, ad ſedem Pergamenam venimus.

Jam,

Νῦν δὲ ὅθεν ἐξέβημεν τρεπώμεθα πρὸς τὰ λυτρὰ τὰ θεῖα· ὀδυναὶ δὲ καὶ νόσοι καὶ κίνδυνοι πάντες ἐρρόντων. ἐγκαταικεκλείμην μεταξὺ πόντε θυρῶν καὶ τῆς κιγκλίδων τοῦ ναοῦ, κατ' ὄναρ τινος ὀνείρατος ὄψιν· καί μοι χρήζοντι ὁ θεὸς, τόδε ἔπος τόδε, Εὐτέλειοι δ' ἄκμαζον ὅπου κρήνης χλοερῆσιν. ἔπειτα ἐχριόμην τε ἐν τῷ ὑπαίθρῳ, ἐν τῷ προβόλῳ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐλούμην ἐν φρέατι τῷ ἱερῷ, καὶ ὑδρεὶς ἦν, ὅστις οὐχ ὁρῶν ἠπίστει. καὶ μιχθὲν πᾶσι ἐξέβαλον τὴν νόσον, εἰ μὴ τοῦ θεοῦ
542 σημεῖα φαίνοντος καὶ μεταβάλλοντος ἤδη τὴν δίαιταν, αὐτὸς μὲν ὅπως εἶχον ὡς ταύτῃ ποιήσων, [1] βουλὴ δὲ κακὴ νίκησεν ἑταίρων, οἳ σοφίας τε ἀντιποιούμενοι, καί τινα ἔχειν περὶ ταῦτα δοκοῦντες δεινότητα, ἀποπώτερον τὰ σύμπτωμα ἐξηγοῦντο, φάσκοντες δι' ὑποβολῆς σημαίνειν τὸν θεὸν, ὅπ χρὴ μένειν ὅπου τὸ αὐτόν. καὶγὼ συνεχώρησα ἄκων μὲν καὶ ὑφορώμενος, καὶ νομίζων αὐτὸς ἄμεινον γιγνώσκειν, ὡς δ' ἂν μὴ δοκοίην ἐμαυτῷ τις εἶναι μόνῳ πειθόμενος. παθὼν δ' ἔγνων καλῶς ὡς ὀρθῶς ἐγίγνωσκον. ἀλλ' ὅσα μὲν σύμβουλοι διήμαρτον, χωρὶς ἔστω· καί τοι καὶ ταῦτα ἔοικε, τοῦ σφόδρα περὶ τὸν θεὸν εἶναι). τὸ γὰρ τὴν αὐτὴν δίαιταν καὶ τὰ αὐτὰ πράγματα, ὁπότε μὲν ὁ θεὸς κελεύοι τε καὶ ἀφαρπάζων εἴποι, σωτηρίαν, ἰσχύν, κρότητα, ῥαστώνην, εὐθυμίαν, πάντα τὰ κάλλιστα καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ φέρειν, ἄλλο δέ πῃ συμβουλεύσαντος, καὶ μὴ προσαμαρτεῖν τοῦ γνώμης τοῦ θεοῦ, πάντα ταὐναντία τούτοις ὑπάρχειν, πῶς ἂν μέγιστον σημεῖον τοῦ θεοῦ τοῦ δυνάμεως; φέρε δὴ πάλιν τὰ παρ' αὐτοῦ μνημονεύσω.
543 ἦν ἰσημερία ἡ μετὰ χειμῶνα ὅτε πηλὸν τῷ θεῷ, ἐμοὶ δὲ οὐκ οἴονθ' ἦν, εἰ μή τι σημήνειε πρᾶγμα ποιεῖν, ἀπώμνυσα οὖν· ἡ δὲ ἡμέρα κατὰ τὴν μνήμην ἐμὴν, καὶ πάνυ ἀλεεινὴ ἐγένετο. καὶ πολλῆς δὲ ὕστερον ἡμέρας, χειμὼν ἐπιγίνεται, καὶ Βορέας ἐώθει πάντα τὸν ἀέρα νοτὸν, καὶ νεφέλας μέλαινας ἠγείροντο συνεχεῖς, καὶ πάλιν ἐκ νέας χειμών. τοιούτων δ' ὄντων προσέταξε χρῆσθαι τῷ πηλῷ πρὸς τῷ φρέατι τῷ ἱερῷ, καὶ λούσασθαι αὐτόθεν. παρέχον οὖν

Jam, unde digreſſi ſumus, ad lotiones divinas revertamur, valedictis doloribus, morbis, ac periculis omnibus. Cum forte inter fores & cancellos templi ex ſomnio quodam decumberem, hoc mihi carmen Deus reſpondit, *Ad virides autem florebant veſpere fontes.* Deinde ſub divo unctus in ſepto templi, lavi in ſacro puteo, cum nemo non, qui id videret, vix crederet. Quin totum propemodum ejeciſſem morbum, niſi quod, cum ſigna Deus oſtenderet, ac diaetam jam mutaret, ego quidem obtemperare volebam, *Sed mala vicerunt ſocium conſulta,* — qui cum ſibi ſapientes, & harum rerum periti viderentur, abſurdius interpretabantur ſomnia; atque hoc dicebant omnino Deum ſignificare, in eodem mihi ſtatu manendum eſſe. Itaque conceſſi illis, quamvis invitus, ac timens, & mihi magis credens; ne viderer mihi ſoli confidere. At poſt cladem cognovi probe, meliorem fuiſſe meam ſententiam. Verum ii, quorum fefellerant conſilia, ſeponantur: veruntamen & haec admodum divina videntur. Quod enim eadem diaeta, ac res eaedem, Deo quidem jubente & indicante, ſalutem, vires, levitatem, facultatem, tranquillitatem, omniaque bona corpori & animo concilient: alio vero ſuadente, nec Dei mentem aſſequente, omnia proferant contraria; id vero maximum eſt divinae potentiae ſignum. Nunc ad reliqua progrediamur. Cum ſub aequinoctium vernum luto ſe homines in honorem Dei conſpergerent, nec mihi ſine mandato liceret ex loco diſcedere, abſtinui: ac tempus, quantum memini, valde calidum erat. Poſt dies paucos tempeſtas oritur, Borea totum impellente coelum, & nigrae congregantur nubes, ac nova redit hyems. Tum vero luto me juſſit uti juxta ſacrum puteum, atque ibi lavare. Quocirca tunc

1 Hemiſtichium Homericum ex Odyſſ. κ'. initio. *Cant.*

ϑέαν καὶ τότε, τοσαύτη δ' ἦν τῦτε πηλῦ καὶ ὕ ἀέρ@ ἡ ψυχρότης, ὥστε ἔρμιγον ἐποιησάμιλυ προσδραμεῖν τῷ φρέατι, καί μοι ὅ ὕδωρ ἀντ' ἄλλης ἀλέας ἦρκεσε. καὶ ταῦτ' ὀϱθῶς τὰ πρῶτα ὕ ϑαύμαλος, τῇ δ' ὑπιόσῃ νυκτὶ προσάπλει πάλιν τῷ πηλῷ πάλιν χῖ τὰ αὐτὰ χρήσαϑαι, καὶ δραμεῖν κύκλῳ προὶ τὺς νεὼς εἰς τρίς· ἐ ὕ βορέης ὅ χρῆμα ἀμύϑητον ἦν, καὶ ὁ χρυμὸς ἐπιύξητο, ὑχ ὕτω πυκνιὶ εὗρες ἂν ἐαϑῆτα, ὥστε ἰκανιὶ εἶ τέγγ, ἀλλὰ διεξέρει καὶ προσέπιπτε ταῖς πλευραῖς, ὥσπερ βέλος. τ ὖν ἑταίρων τινὲς, ὡσπερεὶ προδαμιϑεῖσθαί με βυλόμενοι, ἐ ταῦτα ὑδὲν δεόμενον, ἔγνως προδακινδυνεῦσαί τε καὶ μιμήσασϑ. ἐγὼ μὲ δὴ χαρισάμεν@ προειέϑεον παρέχων ὦ βορέᾳ ξαίνειν εὖ καὶ καλῶς, καὶ τελευτῶν, 544
προσελϑὼν πρὸς ὅ φρέαρ, ἀπελυσάμιλυ· τ δὲ ὁ μέντις εὐϑὺς ἀπεγράφη, ὁ δὲ ασασμῷ τε εἶχετο, καὶ κομισϑεὶς ὑπὸ ασυδῆς εἰς βαλανεῖον, μ πολλῶν προαγμάτων ἐξεθερμαίνετο· ἡμεῖς δὲ ἤδη ὅ μ τῦτο ἠρεμιλυ ἤγομεν ἡμέραν· αὖϑις δὲ χειμῶνος ὥρᾳ καὶ πάγου καὶ πνεύμαλ@ οἷν ψυχροτάτυ, κελεύει λαβόνϑα ὕ πηλῦ, καὶ προιχεάμενον, καϑέζεσϑαι εἰς τ αὐλιὶ ὕ γυμνασίυ ὕ ἱερῦ, καλῦνϑα Δία, ϑεὸν ὕπατον καὶ ἄριστον· ἐλίγνετο ἐ ταῦτα ἐν πολλοῖς τοῖς ϑεαταῖς. ὁ τοίνυν ὑδενὸς ἧττον ἐϑαυμάσϑη τ εἰρημένων, ὅτε γδ ἡ συνέχεια τ πυρετῶν ἦν ἡμέρας τεσσαράκονϑα ἐ ἔτι πλείυς, καί τινες ἐ τ λιμένων ἐπάγης, ἐ τ προὶς Ελαίᾳ ϑαλάττης ὅσον ὀκ Περγάμυ κατόπτ ὁ αἰγιαλὸς ἐπέχῃ, τότε μοι προστάτης χιτωνίσκον ἐνδῦναι λινῦν, καὶ μηδοπῶν ἄλλο, ἀλλ' ὐ τύτῳ ἀγαπαρτερεῖν, καὶ προσελϑόνϑα ἐξ εὐνῆς, ἀπονίψασϑαι ὅπῃ τ κρήνης ἔξω. ἦν δ' ἔργον τυχεῖν ὕδατος, ἀλλὰ πάνϑα ἐπεπήγῃ, ἐ ὁ χρυὸς εὐϑὺς ἀπεψύχετο ὐ αὐτῷ, καὶ ὥϛ κρυστάλλυ τις αὐλὸς ἦν, καὶ ὅπ δὲ ἐγχέαις ϑερμὸν, 545
πρόδηλον ἐπήγνυτο· ὅμως δὲ, τῇ τε κρήνῃ ὡμιλήσαμεν, καὶ ὁ λινῦς ἤρκεσε, καὶ πάντες μᾶλλον ἐῤῥίγων, καὶ ἡ δίαιτα ἡδὺ ἡ πλείῳ, προὶ ὃ ἱερὸν ἠνύϑη μοι. ἀδελφὰ δὲ τύτων, καὶ αἱ τ χειμώνων ἀνυποδησίαι αἱ συνεχεῖς, καὶ ἀφ' παντὸς ὕ ἱερῦ κα-

etiam ſpectaculum praebui, cum tantum eſſet luti atque aeris frigus, ut ſtudioſe ad puteum accurrerem, cujus aqua me calefecit. Et haec quidem primo loco mirari licet; ſubſequente vero nocte jubet iterum luto conſpergi, ac ter circum templa currere: erat autem Boreas immenſus, & frigus intenſum, ita ut nulla reperiretur veſtis, quae ad illud arcendum ſufficeret, quin cuncta penetraret, ac inſtar teli feriret latera. Tum amici quidam, quaſi me conſolari vellent, quanquam nihil opus erat, diſcrimen ſubire, & me imitari voluerunt. Atque ego quidem concurri circum templa, egregie me tundendum Boreae praebens, & ad puteum denique progreſſus, ablui: illi vero partim domum ſtatim reverſi ſunt, partim ſpaſmo contracto, & in balneum feſtinanter deducti, magna cum difficultate ſunt refecti: nos vero deinceps vernam egimus diem. Rurſum hyeme, cum glacies eſſet, & ventus frigidiſſimus, jubet me ſumpto luto in aula ſacri gymnaſii ſedere, & Jovem maximum atque optimum deum, invocare: quae itidem multis contigere ſpectantibus. Nec minori fuit admirationi, quod cum per dies quadraginta atque etiam plures febri laboraſſemus, multique portus, ac littus omne, quod Pergamo Elaeam deſcendit, eſſet concretum; tum Deus lineam duntaxat imperavit ſumere tuniculam, in eaque de lecto egreſſum, in fonte extra urbem lavare. Cum autem difficile eſſet aquam invenire, cunctis concretis, & fons mox inſtar cryſtallinae cujuſdam fiſtulae evaderet, ac ſi quid infunderetur calidae, ſtatim concreſceret: lavimus tamen, & ſuffecit linum, nec quiſquam fuit, quin magis rigeret; ac plurimum circa templum viximus. Neque his abſimile eſt, quod hyeme ſemper nudis pedibus inceſſimus, & per omne templum ſub divo de-

cubuimus,

παυλίσεις, ὁ ὑπαίθρῳ τε καὶ ὅπου τύχοι, καὶ ὐχ ἥκιστα δὴ ἡ ὁδῷ ὅ νεὼ ὑπ' αὐτῷ τ ἱερὰν λαμπάδα, τ θεᾶ γενομένη. ἐφόρεσα δὲ καὶ ἱμάτιον χιτωνίσκῳ χωρὶς, ὐκ οἶδ' ὁπόσας πινὰς ἡμέρας. καὶ μὴν ὅσα [1] αὖ ποταμοῖς, πηγαῖς, ἢ ἐν θαλάττῃ πεφύτευκε χρήσασθαι, ἢ πρότερον τύπων ἢ ὕστερον, τὰ μὲ πρὸς Ελαίᾳ, τὰ δὲ Σμύρνῃ, καὶ ὁ οἷς ποτε τοῖς καιροῖς, ἕκαστα αὐτῶν, ἀμύθητα ἂν εἴη λέγειν. ἀλλ' ὅτ' ἔναγχος εἰς τ Εφεσον ἀπέστειλε τὺς λόγους, ὕσθημεν ἐν πρὸ τ ὁδὸν πολλῷ, τῇ τρίτῃ τ ἡμερῶν (τ γὰρ δευτέραν αὐτὸς ἐπέσχε) ἐν σταθὲν ὅ ὕδωρ εὐθὺς τότε γίγνεσθαι· ἡδὺ δὲ, ὑπ' εἰς ἐκεῖνο ἔφερε μόνον τὰ φροντίσματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τ ὑπερβολήν, κἀγὼ προύλεγον ταῦτα τοῖς σὺν ἐμαυτῷ. οἱ δὲ
546 τ ἑτέραν ἔφεσον τ τῆ προϊέναι, ἄλλως τε καὶ τ ταχὺ ὁρῶντες τῶ ἀνθρώπων ὡς εἶχον πρὸς ἡμᾶς. εἰσὶ γὰρ οἱ βαδίζοντες εἰς Πέργαμον, τῶ θεωρίων εἵνεκα, καὶ ὡς εἶδον ἡμᾶς, ἀνέστρεψαν εἰς τ Εφεσον δρόμῳ. καὶ ταῦτα μὲ ὕπως εἶχεν. ὑσθέντος δέ μου καὶ ἀγωνιῶντος, ὐ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις, ἐπειδὴ ὁ τῇ Εφέσῳ ἐγενόμην, ὑπετάττει ψυχρὸν λουτρὸν, καὶ ἐλουσάμην ὁ τῷ γυμνασίῳ, τῷ πρὸς τῷ Κορεσσῷ· οἱ δ' ὁρῶντες, ὐχ ἧττον ὅ λουτρὸν ἢ τὺς λόγους ἐθαύμαζον· τὰ δ' ἀμφότερ' ἦν πρὸς θεοῦ.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΙΕΡΩΝ ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Somnia quaedam, & pharmaca recenſentur.

ΕΤΥΧΟΝ μὲ Αδριανέων ἐν Αδριανοῖς, ὅ θεὸς πέμψαντος· ἧς δὲ αἱ πολλαὶ τότε καὶ συνεχεῖς ἀπορίαι, ὅτε μὲ τρέφεσθαι δυνατὸν ἦν μοι, ὅθ' ὅ, τι γευσαίμην, κατέχειν τοῦτο· ἀλλ' εὐθὺς συνίσταιο σὺν πυρὶ πολλῷ, καὶ τ φάρυγα ἔκειρε, καὶ ὅ πνεῦμα ἀπελάμβανε, καὶ σφά-
547 κελοι πυρώδεις ἐχώρουν εἰς κεφαλὴν ἄνω. καὶ πειρωμένῳ ἐμεῖν, ὐκ ἀπήνθα τοῦτο, ἀλλ' ἦν καὶ ῥᾳδίως

cubuimus, & ubicunque videretur, nec raro in via templi, ſub ipſa Deae lampade. Quin etiam ſubuculam abſque tunica neſcio quot dies geſſi. Jam quoties fontibus, fluviis, aut etiam mari nos uti vel ante vel poſt juſſerit, partim Eleae, partim Smyrnae, & quibus temporibus, infinitum eſſet narrare ſingula. Verum cum nos Epheſum nuper declamatum mitteret, tertio itineris die (nam ſecundo ipſe inhibuit) pluviam ſenſimus, delata confeſtim aqua: viſa tamen non ad illum tantum diem, ſed etiam ad ſequentem ſpectabant: id quod ego meis praedixeram. Ipſi autem aliter cenſebant, nempe progredi nos oportere, cum praeſertim hominum erga nos ſtudium animadverterent. Qui autem Pergamum ad nundinas ibant, poſtquam nos conſpexerunt, Epheſum ſe curſim retulerunt. Et haec quidem hactenus: ut autem poſt pluviam Epheſum veni, & paucos poſt dies frigidam lotionem imperavit, lavi equidem in gymnaſio, quod eſt ad Coreſſum: ſpectatores autem nihilo ſecius lotionem, quam orationem, ſunt admirati: utrumque autem erat a Deo.

SACRORUM SERMONUM III.

CUM Adrianis verſarer, quo me Deus miſerat, multis urgebar & continuis difficultatibus, cum nec cibum poſſem ſumere, nec, ſiquid guſtaſſem, continere: mox enim cum igne multo conjunctum, fauces urebat, & intercipiebat ſpiritum, igneis in caput ſuperius aſcendentibus ſphacelis. Quod ſi vomere conabar, non poteram, ſed vel una gutta

1 Legit Sphanhemius ἄν, Obſerv. in Callimach. pag. 114.

in

ἀντὶ τεκμμίας, ἀφ' ὃ σὺ ἀίχεσθαί τε καὶ πνιγμὸν φέρειν. μόλις δ' ἂν καὶ μετὰ πολλῆ φο-
ρύβε καὶ πολλῆς ἀπογνώσεως, ἀπαλλάγμι, ὐκ ἀναμωτί. ἀλλ' ἀνεξαίνετο ἅπας ὁ πόρος,
καὶ καθήζαβ ἀντ' ἄλλε τραύματος. καὶ ὁ κάματος δὲ καὶ ἡ πᾶσα τῆ σώματος ἀσθένεια
καὶ καθαίρεσις τῦ λόγου τῶ συμβαινόντων ἦν. καὶ τῶ φίλων καὶ τῶ εἰωθότων πάντων ὑδεὶς, ἀλλ'
ἀπεδήμεν ἄλλος ἄλλοσε, ὅπ μὴ εἰς τις ἔτυχε διαιτώμενος ἐν τοῖς ὕδασι τότε, ὃν ἐγὼ ἔπ
προσθεν ἐδόκεν ὄναρ κειμένῳ μοι καθ' ὁδὸν μόνῳ, ᾧ ἵππε ἐφ' ᾧ καθήμην πεπιωκότος, εἰ-
πεῖν ὅπ καὶ τῆτο πρὸς τῶ εἱμαρμένης συμβαίη, μόνον με ἀπολειφθῆναι. τῆτο μὲ δὴ ἐν Περ-
γάμῳ προσγενόμενον, πρὸ τῶ ἐξόδε μικρόν· τότε δὲ ἐν τοῖς Ἀδριανοῖς ἀπορεμένῳ, μέμνημαι
τοιῆτον ὄναρ γενόμενον, ἐδόκεν ὅτι ἁρδίας φέρεσθαι ἐν τῷ Αἰγυπτίῳ πελάγει μόνος, εἶτα δὲ τῶ
ἁρδίας ἐπ' ἄκρῳ τε καὶ ᾧ πρὸς τῆ γῆν· ἀπορῶντι δέ μοι προφανῆναι τὸ τροφέα Ζώσιμον ἵπ-
πον ἔχοντα ἐν τῇ γῇ, κἀπως ὀκνῆναί τε, καὶ λαβέσθαι ἀσμένως ᾧ ἵππε. καὶ τῆτο μὲ ὕπας. 548
ἐδόκεν δὲ καὶ μετὰ τὸ Ἀλεξανδρείας διεξιόν, διδασκαλεῖα παίδων ὁρᾶν· οἷσθ' ἀνεγίνωσκόν τε
καὶ ᾄδον ταὐτὰ ἔπη ταῦτα, ὑπηχοῦντες ὡς ἤδιςον, Πολλούς δ' ὐκ θανάτοιο ἐρύσαλο δερμομένοιο
Ἀχραφέεσι πύλῃσιν ἐπ' αὐτῇσιν βεβαῶτας Ἀΐδεω. Ταῦτά δ' ἐστὶ τῶ ἡμετέρων ἐπῶν, ἃ πρῶ-
τα σοὶ ἐποίησαμεν τῷ θεῷ. θαυμάζειν ἄν, ὅπως ἤδη μετεφοιτηκόται εἰς τὸ Αἴγυπτον
εἴη, καὶ χαίρειν ὑπερφυῶς, ὅπ δὴ τυγχάνοιμι κατειληφὼς ἀδόμενα ταὐτῶ. καὶ ταὐτὰ μὲ
κεφάλαια τῶν ὀνυπνίων, τοιαῦτά ἐστιν. ἡμέρας δὲ γενομένης, ἔτυχε γάρ μοι παρὼν ἵππος,
ἀναβαίνω τε εὐθὺς, καὶ ὃν ὐδ' ἂν εἰς φθῆναι μετρήσαι μέχρι τῶ προτέρης ἐξόδε, δρόμε τε
ἀπελαύνω τὸν ἵππον, καὶ γίγνομαι ῥᾴων θέοντος ἔτι, καὶ ἀπίει τῆ ἄνω πολὺ τῆ βάρες,
καὶ πνεύματος ὡς ἐν τοιῆτοις συνελέγη, καὶ ἦσαν πάλιν ἐλπίδες. ἐγένετο δέ μοι καὶ
νύκτωρ φωνὴ λέγοντός τε, πεπεφάτευσαι, καὶ ταῦτα ἐν ἀθλίοις τοῖς ἀπορωτάτοις. ὃν μὲν
οὖν τρόπον εἰς τε τὴν Πέργαμον πάλιν ἀπεσώθην, καὶ πίν' ἐφεξῆς δίαιταν διητώμην, 549

in ſummum adducebat me diſcrimen, quoniam cohibita ſuffocationem adferebat. Denique poſt multos labores & magnam deſperationem vix ſum liberatus, quanquam non ſine ſanguine. Totus enim abradebatur meatus, & erat inſtar vulneris. Jam labor ac tota corporis infirmitas hiſce reſpondebant. Amicorum vero ac familiarium nullus aderat, aliis alio profectis, uno dempto, qui tum in aquis degebat; quemque etiam prius in ſomniis videram, cum in itinere ſolus jacerem, equo meo lapſo, dicentem mihi illud quoque in fatis mihi fuiſſe, ut ſolus derelinquerer. Et hoc quidem Pergami antea contigerat paulo ante quam exirem; tunc autem Adrianis aegrotans, viſus ſum per Aegyptiacum mare ſolus in rate ferri, & in ſumma rate, terraeque finitima conſiſtere: cumque trepidanti Zoſimus nutricius cum equo ex litore apparuiſſet, exire quodam modo, atque equum libens apprehendere. Atque hoc quidem hactenus. Deinde videbar per Alexandriam tranſiens, puerorum videre ſcholas; qui legerent & canerent dulciſſime haec carmina; ***Multos praeviſa rapuit de morte benignus, Irremeata trucis quos porta receperat orci.*** Quae quidem prima fere ſunt de noſtris, quae Deo compoſuimus. Itaque mirari, quomodo in Aegyptum jam perveniſſent, & gaudere non mediocriter, quod mea cani deprehendiſſem. Atque haec quidem ſomniorum fuerunt capita. Orto autem die, quoniam aderat equus, conſcendo; & cum nemo me ad primum putaret exitum eſſe perventurum, ad curſum equum incito, & inter currendum melius habeo, diſcedente magna ponderis parte de ſuperioribus, ac viribus quibuſdam pro tempore collectis. Ita fiebat, ut jam ſpes nobis rediret. Quin etiam nocte quendam audivi dicentem, Sanatus es; idque cum aegrotarem graviſſime. Jam quomodo Pergamum ſalvus redierim, & qua deinceps diaeta ſim uſus, omit-

ἀνάγκη ὠδιελιπεῖν, διὰ πλῆθος τῶντε λόγων καὶ τ᾽ πραγμάτων. ἑτέραν δὲ ἔξοδον ἐξῆλθον εἰς τὰ ὕδατα ὀν ἀκμῇ θέρους, καὶ προείρητο ἐπανήκειν εὐθέως λουσάμενον, κιννάμωμον κόψαντα καὶ πάσαντα τ᾽ τεθλιμμένον κύκλῳ. τούτους οὖν ταδίους τετρακοσίους καὶ χιλίους τὸ σύμπαν ἤνυσα, πίνους ὄντος θαυμαστῦ, καὶ ῥᾷον ἤνεγκα τὸ δίψος, ἢ τις ἂν ὀκ βαλανείου βαδίζων οἴκαδε. αὖθις οὖν πέμπει με προσάξας πιεῖν ψυχρὸν, καὶ ἔπιον ὃ σύμπαν. καὶ ζοῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον πονῶ εἰ). τὰ δ᾽ ὀν Λεβέδῳ συμβάντα, ἐπέμφθην μὲ ἀπὸ καλακλίσεως, ἣν ὀν Σωτήρων ἐγκαθακεκλίμην, αὐτῦ καὶ τοῦτο ὑπιτάξαντος· ὅπως ἀπειρικῶς, ὡς᾽ ὑδ᾽ ὅπι τ᾽ κλίνης οἷός τε ἦν αὐτάρκειν. καὶ ἦν δὴ ὁ ἰατρὸς Σάτυρος ὁ Περγάμῳ κτ᾽ τοῦτον τ᾽ χρόνον σοφιστὴς, ὡς ἐλέγετο, ὑ τῶν ἀγεννῶν. οὗτος ἐμοὶ προσελθὼν καθακειμένῳ, καὶ τοῦ τε θώρακος καὶ τ᾽ ὑποχονδρίων ἁψάμενος, ἐπειδὴ προϊόντος τ᾽ λόγυ, τὰς καθάρσεις τοῦ αἵματος ἤκουσεν ὅσαι γεγόνασί μοι, ὃ μὲν αἷμα ὅπι ἔχειν ἐκέλευσε, καὶ μὴ καταλύειν τὸ σῶμα· ἐγὼ δέ σοι, ἔφη, δώσω τι κατάπλασμα πάνυ κοῦφον ᾗ ἁπλοῦν, ὃ συνθεῖναι ὅπι τ᾽ στομάχου καὶ τ᾽ ὑποχονδρίων, καὶ εἴσῃ δὴ, ὁπόσον τί ὀνήσῃ. ταῦτα συνεβάλετο, κἀγὼ τὸ μὲν τοῦ αἵματος οὐκ ἔφην εἰ) κύριος, οὔτε ὅπως οὐτ᾽ ἐκείνως ποιεῖν, ἀλλ᾽ ἕως ἂν ὁ θεὸς προστάττει ἀφαιρεῖν, ὑπακούεσθαι, καὶ ἑκὼν καὶ ἄκων, μᾶλλον δὲ οὐδέποτε ἄκων· τ᾽ δόσιν δὲ οὐκ ἔφυγον τοῦ Σατύρου, ἀλλ᾽ ἐφύλαττον λαβών· τὸ δ᾽ ἦν ἄρα, οὐκ Ἀμαλθείας κέρας. ὡς δ᾽ εἰς τ᾽ Λέβεδον κομίζομαι καὶ μάλ᾽ ἀπροσδοκήτως ὑ ἀγαπητῶς διαγενόμενος, τοῦτο μὲν ἤδη πᾶν ἐδόκει κέρδος εἶ). ἐδεόμην δὲ συχνῆς τ᾽ βοηθείας, ὑ τοῖς ὕδασι μόλις τε ὑ πεφεισμένως ὠμίλουν. ἔδοξεν οὖν μοι ὃ τοῦ Σατύρου φάρμακον θεῖναι κτ᾽ τοῦ στομάχου τὸ καὶ τοῦ στήθους, ὥσπερ ὁ Σάτυρος παρηγγέλκει· πάντως δὲ οὐδὲν μέγα ὀνήσειν τῆς θεραπείας τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ. εὐθὺς μὲν οὖν, ὑ προσεῖτό μοι ἡ προῦτη προσ-
551 βολὴ, ἀλλ᾽ ἐδόκει ψυχρότερον εἶναι· ὅμως δὲ ἔδοξέ μοι φακαρτερεῖν καὶ παρέχειν

omittam neceſſario, propter verborum ac rerum multitudinem. Alio autem itinere ad aquas aeſtate media ſum profectus, cum praedictum eſſet, ut ſtatim poſt lotionem redirem, & cinnamomum contuſum collo illinerem. Ita quadraginta ſimul & ducenta abſolvi ſtadia, in ſummo calore; & facilius ſitim tuli, quam alius ex balneo domum rediens. Cumque rurſum me dimiſiſſet ad bibendam frigidam, bibi totam. Et haec quidem nunc hactenus. Tum Lebedum ſum miſſus, poſtquam in templo Servatorum, quemadmodum & ipſe juſſerat, decubueram: cum adeo infirmus eſſem, ut ne in lecto quidem domi durare poſſem. Erat eo tempore Satyrus medicus Pergami, non infimus, ut aiebant, ſophiſtarum. Is ad me decumbentem accedens, & thorace ac hypochondriis pertentatis, poſtquam ſermonis progreſſu, quoties emiſiſſem ſanguinem, cognovit, illud quidem non amplius fieri juſſit, ne corpus diſſolverem: ego autem, inquiebat, cataplaſma tibi quoddam ſatis leve & ſimplex dabo, quod ſtomacho & hypochondriis imponas; ejuſque auxilium brevi cognoſces. Haec cum ille ſuaderet, de ſanguine quidem negavi me quicquam in alterutram poſſe partem ſtatuere, quin Dei mandatis volens nolens, aut nunquam potius nolens obtemperarem; donum vero Satyri non recuſavi, verum acceptum ſervavi, nec erat hoc Amaltheae cornu. Poſtquam autem Lebedum praeter omnem ſpem veni, omnia equidem in lucro ponebam. Auxilio autem aſſiduo mihi opus erat, nec aquis, niſi parce, utebar. Viſum eſt itaque Satyri pharmacum ſtomacho atque pectori, quemadmodum ille praeceperat, imponere: nec multum videbar a divina curatione diſceſſurus eſſe. Ac primo quidem non admodum placuit, quoniam frigidius videbatur: volui tamen ferre, & pharmaco

τῷ φαρμάκῳ, εἰ ἄρα ἀλλὰ τῷ χρόνῳ τί ἀνύσειε. καὶ ὕτω δὴ τότε σῆθος ψύχεται, ψύξιν δεινὴν, καὶ βὴξ ἐπιγίγνεται πυκνή τε καὶ ἰσχυρά· καμεῖα εἰχόμην, καὶ ὁ θεὸς σημαίνει φθόην εἶ). καὶ τῆς ἐπιούσης, οἱ κρόταφοι καὶ ὁ κύκλῳ τοῦ προσώπου ἅπας κατετείνετο, καὶ σιαλόνες συνεκέκλειντο, καὶ ὁ θόρυβος ἦν εἴπερ πολὺς. ὡς δὲ ἐχάλασα μικρόν τι, ἐνθύμιον γίνεταί μοι μὴ χρήσασθαι τῷ θεῷ, τῷ ἐν Κολοφῶνι, καὶ πρὸ τῶν παρόντων, καὶ πρὸ πάσης τῆς ἀθηνείας. ἀπέχει δὲ ἡ Κολοφὼν τῆς Λεβέδου, ὡς πολὺ, καὶ ἡ νὺξ ἐτύγχανεν ἡ ἱερὰ ἐπικειμένη· δόξαν ταῦτα, πέμπω τὸν Ζώσιμον. ἐπελθούσης δὲ τῆς νυκτὸς, τῷ μὲν Ζωσίμῳ γίγνεται τόδε τὸ μαντεῖον φέρον εἰς ἐμέ· ἴήσεταί σε νοῦσον ἠδ' ἀκέσεται Ασκληπιὸς, πόλισμα Τιλέφου κλυτὸν περὶ, Καΐκου ναμάτων ὑπὸ τηλόθεν. ἐμοὶ δὲ τῆς αὐτῆς νυκτὸς, τοιάδε ἐγίγνετο, ὡς κεφαλαίων ἀπομνημονεῦσαι. ἐδόκουν ὑπὸ τῆς πατρῴας ἑστίας εἶ), ἐν δὲ τῷ τοίχῳ ὅθι τὰ ἕδη τῶν θεῶν, ὑπογράμματα εἶ) τοιάδε· οἱ δεῖνες σωθέντες ἐκ τοῦ ἑαυτῶν, θεοῖς πᾶσι χαριστήρια· καὶ ἐφαίνετο δὴ τῶν θυσιῶν ἴχνη. ἐμοὶ μέντοι ἡ ὄψις 552
αὕτη, τῆς συνεχείας τοῦ θυσιῶν ἦρξεν, ὑπὲρ μᾶλλόν τι πρὸς τὸ ὅταρ ἀφορῶντι, ἀλλ' ἅμα μὲν τοιαῦτ' ἦν τὰ γιγνόμενα ἐκ τοῦ θεῶν, ἅμα δ' ἐν γνώμῃ ὕτω καθεσκευάσθη. ἐκ δὲ ὧν τὸ Λεβέδου μετ' εὐθυμίας ἀνεχωρήσαμεν, ἥνικα ἐδόκει τῷ θεῷ, καὶ ῥαστώνης ἀπέλαυσα λόγου ἀξίας. ὅσ' εἶπον περὶ τῆς φθόης, ἐπεσημήνατο ὕστερον πρὸς τὸν νεωκόρον ὁ θεὸς, ὡς αὐτὸς ἐμοὶ διηγεῖτο Ασκληπιακὸς, οὐδὲν παρ' ἐμοῦ προσακηκοώς· ἔφη γὰρ ἀκοῦσαι τοῦ θεοῦ λέγοντος, ὡς ἄρα φθόῃ μὲν καὶ καταῤῥοῃ προσηκόως εἶη μου· τὸν δὲ στόμαχον ἴατο. καὶ δὴ Νικίτῃ τοῦ προφέων ἑνὶ τοῦ ἐμῶν περὶ τὸν αὐτὸν μάλιστα χρόνον, θαυμαστὰ οἷα ἐπεδείξατο. οἴεσθαι γὰρ δόξαι τὸν θεὸν αὐτῷ λέγειν ἅμα τῷ Τελεσφόρῳ γενόμενον, βλέποντα εἰς ἐμὲ, ὡς ἄρα τούτου ταύτῃ ὀστᾶ δέοι ἐξελεῖν καὶ νεῦρα ἐνθεῖναι, τὰ γὰρ ὄντα ἀπειρηκέναι· ἑαυτὸν μὲν δὴ ἐν παντὶ εἶ) καὶ ἀγωνίᾳ, ταῦτα ἀκούοντα περὶ

maco indulgere, ſi forte per tempus aliquid efficeret. Refrigeratur itaque pectus graviter, ac violenta tuſſis & crebra exoritur; cumque graviter laborarem, phthoen eſſe Deus indicat. Poſtridie tempus utrunque, & frons tota contenditur, fluxione concluſa; & maxima erat trepidatio. Poſtquam autem paulum reſpiraram, in memoriam coepi revocare, quod Colophonium deum de praeſenti negotio totoque morbo non conſulueram. Et quoniam prope abeſt Lebedo Colophon, & inſtabat nox ſacra: quandoquidem ita viſum erat, mitto Zoſimum. Atque illi quidem hoc oraculum nocte datum eſt, ad me ſpectans, *Morbum tuum ſanabit Aeſculapius, Qui Telephi praeclarum honorat oppidum, Myſi Caici non procul de flumine*. Mihi autem eadem nocte haec contigerunt, ut ſummatim dicam. Cum in aedibus paternis verſari viderer, in eo pariete, qui deorum ſigna habet, tales reperiebam inſcriptiones, *Quidam a maximis liberati periculis, diis omnibus honoraria*: apparentibus etiam ſacrificiorum veſtigiis. Ac mihi quidem hoc viſum perpetuorum fuit ſacrificiorum auſpicium, non tam ad ſomnium reſpicienti, quam quod ſimul & haec a diis fiebant, & animus ita fuit affectus. Lebedo deinde tranquille diſceſſimus, cum Deo viſum fuit, magnam experti facilitatem. Quod autem de phthoe dixi, id aedituo poſtea ſignificavit Deus, quemadmodum ex ipſo audivi, cum nihil a me prius intellexiſſet; dicebat enim audiviſſe ſe, cum Deus diceret, ſe phthoen quidem & catarrhum mihi abſtuliſſe, ſtomachum autem ſanare. Quin & Nerito, nutricio meo, circa idem fere tempus miranda quaedam oſtendit. Etenim viſus illi eſt dormienti Deus cum Teleſphoro praeſens, & ad me reſpiciens, ita dicere: huic & oſſa ſunt eximenda, & nervi imponendi, quandoquidem ii, quos habet, defecerunt: cumque ille magnopere ſolicitus eſſet, poſtquam haec de me audierat,

ἐμῦ, τ δὲ θεὸν φᾶναι ϖροσμυθούμενον ϗ διδάσκοντα, ὡς ἄρα ὐκ ἄπικρις ἐκκόψαι τὰ
553 ὀςᾶ, ϖόδὲ τοὺ νεῦρα τὰ ὄντα ἐκτεμεῖν, ἀλλὰ δεῖν, οἷς ἀλλοίωσίν τινα τ ὄντων γίγνεσθαι,
ὕτω πολλῆς ϗ ἀτόπυ δεῖν τ ἐπανορθώσεως. ϗ δίδωσιν ἴαμα τῷ Νικίτῳ φράζειν ἐμοὶ, τ
ἡμέρας εἰς τρεῖς ἐλαίῳ ἁλῶν ὐκ ἔχοντι· ϗ ἐποίων ὀξ ἐκείνυ ὕτω, ϗ πειρωμένῳ συνέ-
φερεν ὑπὲ ὅ βέλτιον. Ταυτὶ δὲ ἕτερα ὑπὲ τ πατρῴας ἑστίας συνέβη μοι, κατ' αὐτολὺ ἀκ-
μὴν χειμῶνός τε ϗ ἅμα τ νόσυ. κατεκείμην ἐπ' ἀείσῳ, ϗ ἐπῆλθε τ κεφαλῆς ἀλγή-
ματα, ἰσχυρὰ ϗ δεινὰ, ϗ ὅ ϖρόσωπον κατετείνετο, ϗ τὰ χείλη συνεκέκλειτο, ϗ
ἦν ὀπρία πολλή. συσπειραθεὶς δὲ ὡς εἶχον, εἰσῆξα εἰς ὅ δωμάτιον ὃ κάθευδον, ϗ κα-
τακλίνομαι ὅν τινα δὴ τρόπον, ϗ πῦρ ὑπηγίγνε) πολὺ ϗ σφοδρόν· ϗ ὅπως ἀναπνεύσαιμι
ὐκ εἶχον, ἀλλ' ἦν οἰμωγὴ τ τε μητρὸς ϗ τροφῦ ϗ τ ἄλλων οἰκετῶν, ϗ ὅτε δὴ Ζώσι-
μος συνετεζάραχτο, ϗμπως ἔπνευσα τοῖς πλείοσιν ἔξοδον, ϗ ϖλατετάμην ϖρὸς ὅ συμ-
βησόμενον. ϗ δὴ μὴ τῦτο, ἡλίυ τε ἦν δύσις, ἣ ϗ ἔτι ϖορρωτέρω, ϗ ὑπηγίγνε) ασα-
554 σμὸς ὑπὸ ᾧ πυρετῷ· ὕτέ τις ῥητὸς, ὕθ' οἷς ἄν τις ϗ διανοηθείη, ἀλλ' εἴλκετο πάσας ἕλξεις
τὸ σῶμα, ϗ τὰ μὲ γόνατα ἄνω ϖρὸς τ κεφαλιὺ ἐφέρετο, ϗ ϖροσερρήγνυτο, τὰς δὲ χεῖ-
ρας ὐχ οἵὸντ' ἦν κατέχειν, ἀλλ' εἰς τ ϖράχηλον ϗ ὅ ϖρόσωπον ἐνέπιπτον· τὸ δὲ στῆθος,
ἔξω ϖροεωθεῖτο, ϗ τ νῶτον εἰς τὄπισθεν ἀντεσπᾶτο, ὥσπερ ἱστίον ὀξ ἀνέμυ κεκυρτωκός.
ἠρέμει δὲ ὐδὲν ὅ σώματος, ὐδὲ μικρόν τι παρήλλαττε ὅ κτ' φύσιν· ἀλλ' ἦν ὑπὲ πλεῖστον ἡ
κίνησις, ϗ ἡ τ ἡδονῶν καταίτασις, ἄῤῥητος, ὕτε σιωπᾶν ἐῶσα, ϗ ϖρὸς τὴν φωνὴν ἔτι μεῖζον l. ἀιδοιαὶν
ἀπαντῶσα. Ταῦτα δ' ἐγίγνετο, ϗ εἰς μέσας νύκτας, ϗ ϖρόσω μηδὲ μικρὸν ἀνιέντα· ἔπειτα τ
μὲ ἀκμῆς ἀφεῖλέ τι, ὐ μὴν παντάπασί γε ἐπαύσατο. ἐείων δ' ἦν θερμῶν ὑποβολή τε ϗ
ϖεριβολὴ συνεχὴς, ϗ πυείας πᾶσα ἰδέα, ϗ μόλις ὕτω ἀφαγίγνομαι. ϗ πεὶν ἡμέραν
τὴν εἶδ, ἔθ' τις ἰατρὸν καλῶν, ἦκεν εἴτε δὴ τ ὑπνώσης, εἴτε ϗ ἡμέρᾳ ὕστερον. ϗ μεσημβείας

dierat, conſolatus ipſum Deus dixit, non revera nervos, nec oſſa exſcindi debere, verum ita magna & abſurda curatione opus eſſe, ut ea, quae haberem, quaſi alterari viderentur. Simul autem pharmacum ipſi dedit, mihi referendum, ut ter in die oleum, cui ſal non eſſet admixtum, ſumerem: quod cum ita deinceps facerem, juvit. Quae autem alia mihi in aedibus paternis contigerunt, cum pariter & hyems eſſet acerrima, & morbus graviſſimus, haec ſunt. Dum in prandio diſcumberem, graves capitis dolores oborti ſunt contenta fronte, & concluſis labris; ſic ut eſſet magna trepidatio. Ut autem involutus eram, in cubiculum me proripio, atque aliquo modo decumbo, accedente febri luculenta: cumque ſpiritum ducere non poſſem, ejulabat mater, & nutrix, atque alii famuli; eratque perturbatus Zoſimus, & animam pene agebam, ad futurum extenſus eventum. Tum paulo poſt occaſum Solis ad febrem ſpaſmus accedit, non qualis vel dici vel cogitari poſſit, ſed ut omnibus modis contraheretur corpus, ac genua quidem ad caput concuterentur, manus autem cohiberi non poſſent, quin collum ac frontem invaderent; pectus vero protenderetur, dorſo retrorſum avulſo, inſtar veli vento ſinuati. Nihil praeterea quieſcebat in toto corpore, aut parum quiddam a natura declinabat: ſed maximus erat motus, ac tentigo incredibilis, quae nec tacere permitteret, ac loquentem magis etiam premeret. Et haec quidem ad mediam uſque noctem & ultra, ſine ulla remiſſione nos urgebant: deinde ut remiſſiora ſunt facta, ſic non omnino ceſſarunt. Jam panni calidi ſubjiciebantur ac circumponebantur aſſidue, omnique fomentorum genere adhibito, vix evaſi. Cumque diluculo quidam ad medicum curreret, venit poſtridie, vel tertia die. Tum circa

μοι δοκεῖν, πάλιν περιβολή τις περιέει, καὶ μετ' ὀλίγον πολὺ, διεχώρει κάτω μέλαινα. καὶ καθημένῳ ὑπὸ τῷ δίφρῳ ὑπογίγνεται ἔλκωσις δεινὴ, καὶ ἰδρὼς καὶ λειποθυμία. καὶ ὁ ἰατρὸς 555
ἐτεθορύβητό τε, καὶ τροφὴν ἠξίου προσφέρειν. ὃ δ' ὀλίγον τοιοῦτον ἄρα ἦν. νὺξ τ' ὑπιγίγνεται, οἵα δὴ οἱ κλυδωνίῳ καὶ σάλῳ, καὶ κατέδαρθον σχεδὸν ὅσον εἰς ὄναρ. καί μοι γίγνεται πρόσταγμα, προθυμίαν περὶ τὴν τροφέων ἑστίαν, καὶ προσκυνῆσαι ὅ ἕδος τοῦ Διὸς, πρὸς ᾧ ἐτρεφόμην· καὶ φωναί τινες οἰμωγῆς, καὶ ὁ τόπος τῆς ἱκετείας διήρητο. χιὼν δ' ἦν οὐκ ὀλίγη καὶ δυσέξοδα παντελῶς, καὶ ἀπεῖχε τὸ οἰκίδιον τῆς οἰκίας, πλέον ἢ στάδιον. ἀνέβην ἵππον καὶ ᾠχόμην, καὶ προσεκύνησα, καὶ οὐκ ἔφθην ἐπανελθὼν, καὶ πάντα ἐκεῖνα καθεστήκει. τὰ δ' ὑπὲρ τὸ τρίχηλον, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν νώτων καταστάσεις, καὶ τὸ ἀκριβόμυον ὀπισθότονον ἤδη, τόνδε τρόπον ἰάσατο εὐθύς, ἐπειδὴ τὸ δύσπνοιαν ἐξιάσατο. χρῆμα ἔφη βασιλικὸν εἶναι. χρῆναι δ' αὐτὸ λαβεῖν παρὰ τῆς γυναικός. καί πως ἐκ τύπων ἐφάνη παράκοπος τὸ βασιλείων, πρὸς τῷ τοῦ Τελεσφόρου νεῷ τε καὶ ἕδει. λευχείμων τε καὶ ἐζωσμένος, καὶ κατὰ τὰς θύρας, ᾗ ἡ Ἄρτεμις, ἥκει ἔξω ὑπὸ κήρυκος, φέρων τῷ βασιλεῖ τὸ λοιπὸν τοῦ χρήματος. ὃ μὲ δὴ ὄναρ ὡς ἀμυδρῶς ἀπομνημονεῦσαι, τὸ τοιοῦτον μά- 556
λιστα ἐγένετο. ἐπεὶ δ' ἐλθὼν εἰς ὃ ἱερὸν, γίγνομαι πρεσβύτου κατὰ τὸν Τελεσφόρον, ἐπέρχεται ὁ νεωκόρος Ἀσκληπιακός, καὶ ὡς ἔτυχεν ἑστὼς πρὸς τῷ ἕδει, φράζω πρὸς αὐτὸν τὸ ὄψιν τινὰ γενομένην μοι, καὶ ἠρώτων, τί ἂν εἴη ὃ χρῆμα, ἢ τίς ἂν χρήσαιτο; καὶ ὃς ἀκούσας, καὶ θαυμάσας ὥσπερ εἰώθει, ὅ μακρὰ ἔφη ἡ ζήτησις, οὐδ' ὀλίγου πολλῆς, ἀλλ' ὀλίγου σοι φέρω· κεῖται γὰρ παρὰ τοῖς ποσὶ τῆς ὑγιείας, ἀρτίως γε θείσης τύχης ταύτης· ἐπειδὴ τάχιστα ἀνεῴχθη τὸ ἱερόν. ἦν δὲ ἡ τύχη, γυνὴ τῶν ἐπιφανῶν. καὶ προελθὼν εἰς ὑγιείας, κομίζει τὸ χρῆμα τῆς εὐωδίας θαυμαστὸν, ὃ καὶ ἡ δυνάμις εὐθὺς ἐπίδηλος. θᾶττον γὰρ ἢ εἰρήκει, ἀνεῖτο ἡ τάσις. ἐρωτήσας δ' ὕστερον τὸν νεωκόρον, ἔγνων ὅτι εἴη κάθαρσις τριῶν, ὁπῶ

meridiem, ni fallor, novus me invaſit acceſſus, iſque mox deorſum deſcendit. In ſella autem ſedenti gravis oboritur contractio, una cum ſudore, & animi deliquio, Heic medicus conturbatus, cibum jubet dari: ſed eo non erat opus. Poſt, ut in commotione ac tumultu, ſomnus me opprimit, ac dormivi, donec pene ſomniarem. Tum ad aedes nutricii jubeor accedere, & Jovis ſedem, juxta quam educatus eram, venerari: voces quoque nonnullae, & ſupplicandi ratio praeſcribebatur. Nix autem copioſa ceciderat, & erant cuncta invia, aberatque ab aedibus ultra ſtadium domuncula. Itaque conſcenſo equo, profectus ſum, & oblatis precibus, vix redii, quin illa omnia in integrum eſſent reſtituta. Jam quae ad collum pertinebant, ac dorſi defluvium, & confirmatum jam opiſthotonum, hoc modo ſtatim poſt redditam reſpirationem curavit. Rem dicebat eſſe regiam, eamque a muliere accipiendam eſſe. Tum apparet aulae miniſter juxta Teleſphori templum ac ſignum; albatus ac ſuccinctus, & per oſtium, cui aſtat Diana, foras prodit cum praecone, reliquum rei Regi adferens. Ac ſomnium quidem pro tenui memoria tale fuit. Poſtquam autem templum ingreſſus, ad Teleſphorum deveni, occurrit aedituus Aeſculapii, & ut ad ſignum ſtabat, narro ei ſomnium meum, & quae res eſſet, aut cujus uſus, quaero: quod cum ille non ſine admiratione, ut ſolebat, audiſſet, non longe, inquit, res eſt petenda; jacet enim heic ad pedes Sanitatis, a Tyche, mox ut apertum templum fuit, allata. Erat autem Tyche mulier illuſtris. Deinde ad Sanitatem accedens, adfert rem optimi odoris, atque ejus vis mox apparuit. Etenim dicto citius remiſſa eſt intentio. Poſt etiam ex aedituo cognovi, ex tribus illud eſſe compoſitum, ſucco

quo

τε ᾧ χελόμθα, ϗ μύρῳ [1] ναρδίνῳ, καὶ ἑτέρῳ μύρῳ τ̃ πολυτελῶν, ἔτι δ' οἴμῃ ὃ [2] φύλλῳ ἐπώνυμον. σκευάσας δὲ, ἐχρώμην ὕτω τὸ λοιπὸν, ϗ πάντα ἀκεῖνα ἀκεχάλαστο. ἐφάνη δὲ καὶ ὁ Τελεσφόρος νύκλωρ, χορεύων θεὶ τ̃ τεάχηλόν μου, καὶ ἀντέλαμπεν ὑπ' αὐ τῷ κα-
557 ταντικρὺ τοίχῳ σέλας, ὥσπερ ἐξ ἡλίου. θεὶ δὲ τ̃ χεῖνον τ̃τον, ἅμα τοιόνδε ἦν μοι, εἴτε ἐμῦντι τῆς ἑωθέρας ἤδη, εἴτε καὶ ὕπω ἦσαν οἱ ἔμετοι. κάρυον, ϗ ἰσχάδα, καὶ φοίνικος βάλανον, καὶ ἅμα ἄρτου π, θεὸς αὐδῖς ἐσθίειν ἐδεῖτο ἐξ εὐνῆς. τ̃τοις δὲ ἐχρώμην τὲ ὀκ τ̃δε 'ὅπῃ ὃ χρήμαπ. σομάχου δὲ ϗ ἐντερονδρίων, καὶ ὃ θεὶ ταῦτα τόπου, φάρμακον δίδωσι καλαπλασὸν ἀνωτέρω μοι δοκεῖν τ̃πον. δίδωσι δὲ τοιαύτην δόξαν θεδηλήσας· Ασκληπιακὸν τ̃ ἰατρὸν, ἐδόκουν εἰσελθόντα ὡς ἐμὲ, ϗ ὑπισκοπ̃ντα καταπλάτειν, ἐξ διχθάμνου καλυμμένῳ φαρμάκῳ, ϗ ἅμα θελέγειν, τελάκονθ' ἡμέρας χρήσασθ. ἐχρώμην, ϗ ἥτε δὴ τριακοστὴ νὺξ ἐξῆκε, ϗ τ̃ Ασκληπιακὸν αὖθις ἐδόκουν ἐλθόντα, ἀφαιρεῖν τὸ καταπλασμα. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐκ τεττάρων τι συνθεὶς, ἐπέδηκεν· ὧν τὰ μὶ δύο μέμνημαι, πίτταν ἐξ οἴνου, ϗ οἴσοπος· τὼ δύο δὲ, εἰ φανείη τοὶ ὀνείραλα, ἀναπληρώσομεν. ϗ μὴν πεί γε τ̃ ὀνόματος ὃ φαρμάκου ὃ θηείου, τοῖόν δε μέμνημαι. τυχὸν μὶ ἅπας ἐσθίων, ϗ πολὺ τ̃ ἡμέρας
558 ἀπολιπὼν, ὁ δὲ, λειπνεῖν τε ἐπέταξε, ϗ ἀναζάντα, πεῖν ὃ φαρμάκου τ̃του· ϗ εἰς πέντε ἐξῆς ἡμέρας ἐγένετο, ὃ τ̃ς ἰατρὸς πάναπια ἡδεῖν κελεύονθας, ὁπότέ πις μέλλοι πίεσθ, μὴ λειπνεῖν, ϗ τέως εἰώθ. αὖθις δὲ ἐκέλευσε θεὸς ἄρτῳ φαγεῖν ὃ αὖ τ̃του φαρμάκου, ϗ ἔφαγον θρὸς τῷ τείποδι τῷ ἱερῷ· ἀφορμήν πινα ταύτῃ ἀσφαλείας ποιούμενος. Φίλωνος δέ πις ἐστὶν οἴμῃ κεχ̃σις φάρμακον ἕτερον. ταύτης ἐγὼ μὶ ὀδ' ὀσφρᾶσθ οἷός τ' ἦν θεοτ̃, τ̃ δὲ θεῦ σημήναντος χρῆσθαί τε, ϗ ἅμα τ̃ ὥραν ἦν ἔδει, ὃ μόνον εὐχερῶς ἔπιον, ἀλλὰ ϗ πιὼν, ἡδίων ϗ ῥᾴων εὐθὺς ἦν. ἄλλα τοίνυν μυρία ἂν εἴη λέγειν, φαρμάκων ἐχόμενα· ὧν

quo ungimur, unguento nardino, & item alio pretioſo, quod a folio, ut arbitror, nomen habet. Atque eo cum deinceps uterer, omnia illa evanuerunt. Nocte quoque viſus eſt circum collum meum ſaltare Teleſphorus, refulgente in oppoſito pariete, tanquam a Sole, ſplendore. Circa idem fere tempus hoc quoque mihi accidit, ſive cum vomerem veſperi, ſive nondum erat vomendi tempus. Nucem, ficum, phoenicobalanum, & ſimul panis aliquid ex lecto jubebar ſumere. Iis itaque deinceps uſus ſum cum re iſta. Verum ſtomachi, & ejus partis, quae eſt circa hypochondria, cataplaſma per tale ſomnium dedit. Videbatur mihi medicus Aeſculapii ad me ingreſſus, & me contemplans, pharmacum quoddam, quod per Dictamnum dicitur, imponere, ac ſimul jubere, ut eo per triginta dies uterer. Itaque uſus ſum, & poſtquam trigeſima nox expiravit, viſus eſt redire, & auferre cataplaſma. Poſt ex quatuor rebus quiddam commiſtum impoſuit; quarum duas memoria teneo, picem ex vino & oeſope, alteras duas, ſi reperero ſomnia, ſupplebo. Quin etiam de Theriaci pharmaci nomine hoc memini. Cum reliqui cibum ſumerent, poſt magnam diei partem tranſactam juſſit me coenare, & ſurgentem, bibere pharmacum: idque per quinque dies feci, quanquam medicos omnes contra ſciebam praecipere, nequis pharmacum ſumpturus coenaret. Deinde pharmacum idem cum pane juſſit ſumere: itaque id comedi juxta tripodem ſacrum, ut hac uterer ſecuritatis occaſione. Eſt autem pharmacum quoddam, quod Philonis miſtura vocatur. Hujus cum ego prius ne odorem quidem ferre poſſem, poſtquam Deus id me ſumere juſſit, praeſcripto ſimul tempore, non tantum bibi facile, ſed & hilarior ac ſanior ſum mox a potatione redditus. Poſſem & alia infinita recenſere, quae ſpectent ad pharmaca, quae

1 Lege ναρδίνῳ. 2 Lege φύλλῳ.

τὰ μὲν αὐτὸς συμπηθείς, τὰ δὲ τῶν ἐν μέσῳ καὶ κοινῶν ἐδίδου θεραπείαν τῷ σώματι, ὡς ἑκάστοτε συμβαίνοι. ὅτε δὲ ἡ συνέχεια τῶν καταῤῥοων ἦν, καὶ ἡ ὑδρώα πυρίκαυτος, καὶ ταφυλὴ ἐφυσήκει, καὶ φλέβες οὐκ ἐπεῖχον τεινόμεναι, βιβλίον τι τῶν ἀρχαίων ἔδοξα ἀναγινώσκειν, ὃ τὰ μὲν καθ' ἕκαστον, πάλιν γὰρ τὸν αὐτὸν ἐρῶ λόγον, οὐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν. πῶς γὰρ τοσοῦτόν γε ὕστερον, ἄλλως τε καὶ τῆς ἀπογραφῆς τὸ τῇ μνήμῃ παρέχειν 559
ἀφελομένης; ἀλλὰ παρὸς τῷ τέλει τῆς βιβλίου, τοιάδε μάλιστα ἐφάνη. ἦν δέ, ὡς ὅτι πυκνὸν τῶν ἀγωνιστῶν λεγόμενα. ταῦτα δὴ πάντα ὁ θεὸς συλλογισάμενος, καὶ ὁρῶν ὃ ῥεῦμα ἄρδην φερόμενον, παρεσκεύαζεν ὕδωρ πίνειν, οἶνον δὲ ἀπέχεσθαι, εἰ μὴ δεῖται νικῆσαι· ἃ δὴ καὶ σοί, ἔφη, ἔξεστι μιμησαμένῳ, στεφανοῦσθαι, ἢ συστεφανοῦσθαι. οἰζυῶδα ἔλεγεν. εἶτ' ἐπεγέγραπτο τῷ λόγῳ δὴ τὸ πίγραμμα, [1] φιλοστέφανος, ἢ φιλησιστέφανος. ὅσον μὲν οὖν πινα χρόνον διήνεγκα τὴν ὑδροποσίαν, οὐδὲ τοῦτο ἔχω λέγειν· ὅτι δ' εὐκόλως τε καὶ ῥᾳδίως, αἰεί πως παρώτερον δυσχεραίνων τὸ ὕδωρ, καὶ ναυτιῶν. ὡς δὲ καὶ τοῦτο ἐλελειτούργητο, τῷ μὲν ὕδατος ἀφίησί με· οἴνου δὲ ἔταξε μέτρον, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα ἡμίνα βασιλική· γνώριμον δήπου, ὅτι ἔφραζεν ἡμικοτύλιον. ἐχρώμην τοῦτο καὶ ὅπως ἤρκει, ὡς οὐκ ἤρκει παρώτερον τὸ διπλάσιον. ἔτι δ' ὅτε καὶ φειδομένῳ μοι τοῦ δεδιέναι μὴ ἔτι λείπῃ, παρεῖην. ὃ μὴν τοῦτό γε ἐποιούμην ἐξαίρετον εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς ἔδει τῷ 560
μέτρῳ χαίρειν. ἐπεὶ δὲ καὶ ταύτην εἶχε τὴν πεῖραν, ἀφίησιν ἤδη πίνειν παρὸς ἑαυτόν, ὑπερήφανος χαλεπαίνων, ὅτι μάταιοι τῶν ἀνθρώπων εἶεν, ὅσοι τῶν ἱκανῶν εὐπορούντες μὴ τολμῶσιν ἐλευθέρως χρῆσθαι. καὶ τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦτο ἐδόκει εἶ) [2] Ανπαθένους, περὶ χρήσεως· ἔφερε δὲ εἰς οἶνον, καὶ Διονύσου παρῆν τινὰ σύμβολα. ὅτε δ' ἦν ἐπὶ τῆς συνηθείας διεκείμην, ὥστε καὶ ἐφέντος τοῦ θεοῦ, μικρόν τι πλέον

partim ipſe componens, partim de medio ſumpta corporis curationi pro re nata adhibebat. Jam cum catarrhis urgebar frequentibus, & aduſtum erat palatum, accedente uva, nec deſinebant intendi venae; librum videbar inſignem perlegere, cujus ſingula quidem capita, ut iterum iiſdem verbis utar, memorare non poſſum, praeſertim tanto poſt tempore; cumque deſcriptio memoriae curam ademerit: verum in fine libri haec fere habebantur, quaſi de athleta quodam dicta. Quae cum omnia Deus conſideraſſet, & fluxionem videret praecipitem ferri, aquam juſſit bibere, ac vino abſtinere, ſiquid eſt illi curae victoria: quae tu quoque, inquiebat, imitatus, coronari poteris, vel ſimul coronari. Hactenus ille. Tum ſequebatur orationis inſcriptio, Philoſtephanus vel Phileſiſtephanus. Et quanto quidem tempore aquam potaverim, non poſſum dicere; niſi quod facile id & non gravatim feci, cum ſemper antea aquam quodam modo faſtidiviſſem. Poſtquam autem & in hoc illi obtemperatum eſt, aqua mihi remiſſa, vini menſuram conſtituit, eamque vocabat heminam regiam, cum mediam cotylam innueret, ut notum eſt. Ea vero mihi tum ſuffecit, cum prius vix duplum ſufficeret. Quinimo cum aliquando parcius biberem, inopiae metu, etiam ſupererat. Nec tamen id in poſterum diem reſervabam, quoniam iterum eadem erat utendum menſura. Poſtquam hujus quoque rei fecit periculum, deinceps nos arbitratu noſtro bibere permiſit, hac fere uſus facetia, ut diceret ſtultos eſſe eos, qui cum rebus neceſſariis abundarent, iis uti libere non auderent. Hic autem Antiſthenis videbatur eſſe liber De uſu; & ad vinum pertinebat, nec deerant quaedam Bacchi ſigna. Quid quod adeo conſuetudini devinctus eram, ut, quamvis permitteret Deus, parum tamen

1 Utrumque coronae amatorem ſignificat. *Cant.*

2 Cujus librum De uſu vini citat Laertius. *Cant.*

ultra

πίνων δ' μέτρ. καί τινα ἐπόθην τρόπον, τ' ταμείαν τ' τότε. ἦν δέπις χρόνος δ' τος, ὅτ' ἐμ-
ψύχων τὲ ἀπειχόμην, πλὴν ἀλεκτρυόνος, καὶ λαχάνων ἁπάντων, πλὴν ἀγρίων καὶ θριδακίνης, καὶ
πραγμάτων δ' ἀπειχόμην πάντων. ἤδη δήποτε καὶ ὅλως ἐνὶ χρῆσ βρσέταξε, καὶ ἐχρώμην
ἀλεκτρύονι, ᾧ καὶ μόλις καὶ τοῦτο ἐπετάπετο. καὶ τούτων, τὰ μὲ σιτὸ ἀλυσίαις καὶ φλεβοτομίαις
καὶ κλύσμασι διηνέγκαμεν· τὰ δ' ὡς ἔκαστον τύχοι. ἰχθύων δὲ καὶ ἐξ ἔτη πάντων ἀπεχόμην·
561 ὑείων δὲ, οὐκ οἶδα ὁπόσον τί. πάλιν δὲ συγχωρήσαντος, ἐχρώμην ἀμφοτέροις. εἶτ' ὀ μέρει
τὰ μὲ εἰργόμην ἂν, τὰ δ' ἐχρώμην· ὡς ἑκάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ συμβαίνοι. καὶ μὴν γάρ γε εἶρξε
καθάπαξ· ὃ γὰρ ἐ) τῇ κεφαλῇ σωτήριον, ἤκιζα δὲ ὀδοῦσιν. ἰάματα δὲ ὀδόντων ἔδωκε.
βρῶτον μὲ ἦν, λέοντος ὀδόντα καῦσαι, καὶ κόψαντα χρῆσ σμήγματι· δεύτερον δὲ, ὅπῳ
ἀμακλύζειν τούτῳ δὴ τῷ χρήματι· μὲ ταῦτα πέπεικε, καὶ βρσέσθηκε θέρμης ὕνεκα· ἐφ'
ἅπασι δὲ, σάχυς Ινδικος, σμῆγμα καὶ δ' τος. καὶ ζωῦτα μὲ τ' νεωστὶ φανθέντων ὀξί· βοείων δὲ
εἴρχθην τοῦτον τ' τρόπον. χρησμὸν ἐδόκουν ἐκπεπωκέναι Ζωσίμῳ, μέχρι δ' βιώσεσθ, μέχρις
ἂν ἡ βοῦς ἡ καλ' ἀγρὸν ζῇ. καὶ δῆτα φάναι βρὸς αὐτὸν, οἶσθ' ὃν, τ' χρησμὸν ὅτι νοᾷς; βοείων
κρεῶν ἀπέχεσθαί σοι κελεύει. ὅδ' ἐλέγετο ὁ Ζώσιμος βρὸς τῇ ψύξει, ἐξ ἧς ἀπέθανε, καὶ βο-
είᾳ τινὸς ἐκ θυσίας ἀψάμενος, βλαβῆναι. ἦν δ' ν, οἷα εἰκός, ἀκρίβεια πολλὴ καὶ βρόνοια μηδ'
562 ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ βρσαψάμενον λαθεῖν. καὶ χρόνῳ ὕστερον οἱ πολλοὶ καὶ πυκνοὶ σεισμοὶ γί-
νονθ, ἐπὶ Αλβου ἄρχοντος τ Ασίας, καὶ τοῦτο μὲ δὴ Μιτυλήνη κατηνέχθη μικρῷ πᾶσα· τοῦτο
δὲ ἐν πολλαῖς τ' ἄλλων πόλεων, πολλὰ ἐκινήθη· κώμαι δὲ ἄρδην ἀπώλοντο. Εφέσιοι δὲ καὶ
Σμυρναῖοι, πρ' ἀλλήλους ἔθεον θορυβούμενοι· ἡ δὲ συνέχεια, θαυμασὴ καὶ τ' σεισμῶν καὶ τ' φό-
βων. καὶ τοῦτο μὲ εἰς Κλάρον θεωρὸς ἔστελλον, καὶ βριμάχοντο ἦν ὅ μαντεῖον, τοῦτο δὲ ἱκετηρίας
ἔχοντες βρὶ τὸς βωμὸς καὶ τὰς ἀγορὰς, καὶ τὰ κύκλῳ τ' πόλεων, βρὶ ἡμέρ, ὑδεὶς οἶκοι

ultra menſuram biberem. Deſiderabam autem aliquo modo eam, quae tunc erat proma: idque hoc fere tempore, quo nec animalibus ullis veſcebar, praeter gallum, nec oleribus, praeter agreſtia & lactucam, nec ullis prorſus bellariis. Cumque uno aliquo uti quondam juſſiſſet, gallo ſum uſus, quanquam id vix mihi ſum paſſus imperari. Horum vero alia cum illuvie, venae ſectione, aut clyſtere peregimus; alia prout res ferebat. Jam piſcibus omnibus per ſex annos abſtinui; ſuilla neſcio quamdiu. Cumque rurſum conceſſiſſet, utriſque ſum uſus. Deinde viciſſim ab aliis abſtinebam, aliis veſcebar, prout alterum alteri conveniret. At garo prorſus juſſit abſtinere, quandoquidem id capiti erat obfuturum, & maxime dentibus. Dentium vero remedia dedit haec. Primum juſſit leonis dentem comburere, eoque contuſo uti pro ſmegmate; deinde ſucco perfundere, nempe re iſta; tum piper adhibere, idque, ut aiebant, caloris cauſa; denique ſpicam Indicam, quod eſt item ſmegma. Atque haec quidem recentia ſunt viſa: verum bubula hoc pacto mihi eſt interdicta. Zoſimo videbatur datum eſſe oraculum, tamdiu ſuperſtitem futurum, quamdiu vacca in agro viveret. Tum ego ſic ad illum dicere; Num intelligis hoc oraculum? bubula te jubet abſtinere. At ille, praeter frigus, ex quo periit, etiam bubula de ſacrificio contacta dicebatur noxam contraxiſſe. Erat itaque magnopere, ut apparet, cavendum, ne vel extremis digitis contingerem. Sequenti tempore multi ac frequentes acciderunt terraemotus, Albio Aſiam regente, ſic ut partim Mitylene propemodum tota abſorberetur, partim in aliis oppidis multis multi fierent motus, ac pagi aliquot funditus perirent. Epheſii vero atque Smyrnaei ad ſe invicem perturbati accurrebant, longo tempore & motibus durantibus & pavoribus. Quapropter & Clarum conſultores mittebant, ac de oraculo pugnabant, & aras, fora, urbeſque cum oleae ramis circumibant, cum nemo auderet domi

μένειν θαῤῥῶν· καὶ τελευτῶντες, ἱκετεύοντες ἀπεῖπον. τοιούτων δὲ ὄντων, ὁ θεὸς κελεύει
ζ. ντ. μοι ἀφιστέλλων τε τότε ἐν Σμύρνῃ, μᾶλλον δὲ ἐν τῷ περὶ τῆς πόλεως χωρίῳ, θῦ-
σαι βοῦν δημοσίᾳ, τῷ Διὶ τῷ σωτῆρι. ἀναχωροῦντι δέ μου καὶ ὑποπτεύοντι, καὶ
δεδιότος τὴν περιτέραν ἐκείνῳ περίσρησιν, ἐγένετο μέντοι ἡ τοιοῦτον ἐννοίας, ὡς ἡ θη-
λειάν γε μέλλοιμι θύσειν, καὶ ὡς οὐδ' ἀνάγκη γεύεσθαι. σαφέσατον δὲ καὶ ᾧ θαῤῥήσας
ἔθυσα, τόδε γίγνεται. ἔδοξα γὰρ ἑστῶτί μοι πρὸ αὐτοῦ τοῦ βωμοῦ τοῦ Διὸς ἐν τῇ ἀγο- 563
ρᾷ, καὶ δεομένῳ, φῆναι σημεῖον εἰ λῷον θύσαι· ἀστέρα λαμπρὸν ἀφεῖναι δι' ἀγορᾶς, κυ-
ρῆσαι τὴν θυσίαν. ὅτω θαῤῥήσας, ἔθυσα. τὸ δὴ μὴ τοῦτο, ὅτῳ μὴ φίλον πιστεύειν, πι- 565
στευέτω· ὅτῳ δὲ μή, χαιρέτω. ἔστι γὰρ ἅπαντα[1] ἐκεῖνα, καὶ οὐδὲν ἔπι ἠνώχλησε μετ'
ἐκείνην τὴν ἡμέραν· προνοίᾳ μὲν καὶ δυνάμει τῶν θεῶν, ἀφροσύνῃ δ' ἡμετέρᾳ ἀναγκαίᾳ. οὐ
ἧττον τοῦτο θαυμαστόν, εἰμὴ καὶ μᾶλλον· ἕκτην γὰρ ἢ ἑβδόμην ἡμέραν, πρότερον ἢ σεί-
σαι τὸ ἐξ ἀρχῆς, ἐκέλευσε πέμψαντα εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑστίαν, ἥ ἐστι πρὸς τῷ ἱερῷ τοῦ
Διὸς τοῦ Ολυμπίου, ἱερά τε δὴ ῥᾶσαι καὶ βωμοὺς ἱδρύσασθαι, ἐν κορυφῇ τοῦ λόφου τοῦ
Ατυος. καὶ ταῦτά τε ἀρτίως ὑπετετέλεστο, καὶ ὁ σεισμὸς ἐπελθών, τῆς μὲν ἄλλης τῆς
ἐν μέσῳ ἁπάσης χώρας ὅπως ἥψατο, ὥστε μηδὲν τῶν καλαιωγίων λιπεῖν, εἰμή που μι-
κρὸν ἐρείπιον· ἄνω δὲ Ατυος οὐ προύβη, οὐδὲ τοῦ πρὸς μεσημβρίαν Ατυος ἡμετέ-
ρου χωρίου Λαμείου, πλεῖον ὅσον αὐλισθῆναι, πέρας δ' οὐχ ἥψατο οὐδενός. καὶ γάρ τοι 564
πρὸς τοσοῦτον ἦκον τοῦ θαῤῥεῖν, ὥστε καὶ μεσούντων μάλιστα τῶν σεισμῶν, ἐκ τῶν ὑδά-
των τῶν θερμῶν, ἐπανιὼν εἰς τὴν πόλιν ἐξ ἀυπνίων, ἰδὼν ἱκετεύοντας καὶ πεπραγμένους
τοὺς ἀνθρώπους, ἐμέλησα μὲν εἰπεῖν, ὡς οὐδὲν δέοι δεδιέναι, οὐδὲν γὰρ ἔσεσθαι δυοχε-
ρές· οὐ γὰρ αὐτὸς ἂν ὀπὶ τούτοις εἰς τὴν πόλιν κληθῆναι. ἔπειθ' ὅπως μὴ δοκοίην

domi manere: ac denique, de ſupplicationibus deſperaverant. Quae cum ita eſſent, imperat mihi Deus, qui tum Smyrnae verſabar, aut potius in ſuburbio, ut Jovi Servatori bovem publice mactem. Quanquam autem per ſuſpicionem tergiverſabar, & prius illud mandatum metuebam, hoc tamen cogitabam, nec vaccam oblaturum me eſſe, nec guſtandi neceſſitate conſtringi. Illud autem apertiſſime ad ſacrificandum me confirmavit. Cum ad ipſam Jovis aram in foro ſecundum quietem ſtarem, & eum rogarem, ut ſigno aliquo, an ſacrificare praeſtaret, oſtenderet: ſplendida per forum viſa eſt tranſilire ſtella, quae ſacro ſubſcriberet. Itaque audacter ſacrificavi. Quod autem hinc eſt conſecutum, ſi cui videtur, credat: ſin minus, valeat. Etenim illa cuncta conſtiterunt, nec quicquam poſt illum diem gravius accidit: quod ut providentiae ac poteſtati deorum, ita non ſecus noſtro miniſterio tribuendum eſt. Nec minus hoc mirandum eſt, ne dicam magis, quod ſexto aut ſeptimo fere ante terraemotum die, juſſit me ad avitam domum, quae eſt juxta aedem Jovis Olympii, profectum, in Atys collis vertice ſacra facere, & aras extruere. Quae cum vix abſolviſſem, obortus terraemotus omnem quidem interjectam regionem ita concuſſit, ut nullum relinqueret diverſorium, praeter ruinas parvas; ſed ad Atym, aut praedium noſtrum Laneum, quod Atym ad meridiem habet, non proceſſit, niſi quatenus ſentiri poſſet, nec ultra quicquam attigit. Quid quod ejus eram confidentiae, ut etiam in medio terraemotu de thermis in urbem ex ſomniis egreſſus, cum viderem ſupplicationes hominum & trepidationes, nihil eſſe metuendum dicerem; nec enim quicquam gravius fore: alioqui me in urbem vocandum non fuiſſe. Deinde ne viderer nimium

1 Terrae motum innuit. *Cant.*

popu-

δημοκοπικός τις εἰ), ἐπέχον, πρὸς δὲ τὰς συμφορὰς διεμαρτυράμην, ὅπως ἀδείας ἔχοιμι, αὐτὰς δὴ τούτους τοὺς λόγους εἰπών. τὰ μὲν δὴ περὶ τοὺς σεισμοὺς, καὶ ὡς βοῦν θύειν αὐλοῖς ἠρξάμεθα, εἴρηται. ὠὸν δέποτε χήνειον ἐζητοῦμεν, ὃ θεὸς σημήνας ὅτι τοῦ ἐν Περγάμῳ καθέδρας, καὶ εὑρίσκεται ὑδαμοῦ τοῦ ἀγορᾶς· ἀλλ' ἦν Μειλάτης ἐξ ἀκροπόλεως, πρὸς τοῦτον ἔρχονται τελευτῶντες, οἱ πρὸς τῇ ζητήσει, κατὰ δὴ τύχην ἅμα καὶ μήνυσιν. καὶ λέγει πρὸς αὐτὰς ὁ Μειλάτης ἔχειν ὠὸν, φυλάττειν δὲ, ἰάματος εἵνεκα· οὕτω γὰρ αὐτὸν προειρηκέναι τὸ θεόν. ἤκουν ἡμεῖς ἐκεῖθεν, ἔφασαν οἱ ζητοῦντες, καὶ ὃς προσκυνήσας, δίδωσιν. ὅ, τι δ' ἐχρησάμην λαβών, οὐκ οἶδα, ἐπεὶ πλῆθος ἐτῶν. πρὸς πλησίον δὲ τούτῳ, τὸ ἐκ τῆς Ισιδος, κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τῆς ἀθηνείας, πρὸς χηνῶν αὐτῶν γενόμενον. διέτριβον ἐν τοῖς ὕδασι τοῖς θερμοῖς, καὶ ὁ θεὸς κελεύει, θύσαι ἑαυτῷ χῆνας δύο. ἦειν εἰς τὴν πόλιν, προπέμψας τοὺς σκευοφόρους, καὶ προειπὼν ἅπασιν εἰς ὃ ἱερεῖον τῆς Ισιδος, τοὺς χῆνας ἔχοντας. ἄλλοι μὲν οὖν χῆνες οὐκ ἦσαν ἐκείνου τοῦ ἡμέρου, δύο δ' ἴσην μόνῳ· προσελθοῦσι δ' αὐτοῖς καὶ ὠνουμένοις, ἔφη ὁ τρέφων τοὺς χῆνας, ὡς οὐχ οἷός τ' εἴη πωλῆσαι· προειρῆσθαι γὰρ αὐτῷ ὑπὸ τῆς Ισιδος, φυλάττειν Αριστείδῃ· πάντως δ' ἥξειν καὶ θύσειν. ὡς δ' ἔγνω ὅ πᾶν, ἐξεπλάγη τε, καὶ προσκυνήσας δίδωσι· καὶ ταῦτα ἐπ' αὐτῆς τῆς θυσίας ἔγνων ἐγώ. ἐγένετο δὲ καὶ φῶς πρὸ τῆς Ισιδος, καὶ ἕτερα ἀμύθητα φέροντα εἰς σωτηρίαν. ἐφάνη δὲ καὶ ὁ Σάραπις τῆς αὐτῆς νυκτὸς, ἅμα αὐτός τε καὶ ὁ Ασκληπιὸς, θαυμαστὸ ὅσον κάλλος καὶ ὅ μέγεθος, καὶ πινα τρόπον ἀλλήλοις ἐμφερεῖς. γενομένης δὲ τῆς περὶ Ζώσιμον[1] συμφορᾶς, (ἃ γὰρ μελλούσης
566 προεῖπε καὶ παρεμυθήσατο ὁ θεὸς, παρίημι) ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγένετο, καὶ χαλεπῶς εἶχον ἀπὸ τῆς λύπης, ἐδόκει μοι σμίλιόν τιν' ἔχων ὁ Σάραπις ὥσπερ κάθηται τῷ σχήματι, περιτέμνειν μου τὰ κύκλῳ τοῦ προσώπου[2] κἀγὼ αὐτόπους ὃ ὀρίζηλον· οἷς λύματ' ἀφαιρῶν καὶ καθαί-

popularis esse, me continui, apud meos interim contestatus, quam securus essem, iisdem pene verbis. Ac de terraemotu quidem, & bove mactato, haec dicta sint. Cum autem aliquando ovum quaereremus anserinum, quod ita Deus Pergami jusserat, nec usquam in foro reperiretur, esset autem Milates quidam ex arce, ad eum denique venerunt, qui ovum quaerebant, fortuna simul & indicio deducti. Cumque diceret Milates, habere se ovum, sed id remedii causa servare, quandoquidem ita Deus jusserat: Nos vero, inquiebant illi, inde sumus. Tum ille veneratus dedit. Quid autem ovo fecerim, prae annorum numero excidit. Huic autem genuinum est id, quod initio morbi de anseribus ipsis ab Iside factum est. Nam cum in thermis versarer, jussit me duos anseres Dea sibi sacrificare. Itaque ad urbem concessi, praemissis qui spectarent, ac praemonens, ut in Isidis cum anseribus occurrerent. Et quoniam hoc tempore alii non erant anseres, praeter duos duntaxat, accedentibus emptoribus respondet homo, non sibi licere eos vendere, quoniam Aristidi ab Iside sit jussus servare; eum enim venturum, & eos mactaturum. Ut autem rem cognovit, obstupefactus pariter ac veneratus, anseres dedit: atque id ego inter sacrificandum demum intellexi. Lumen praeterea ab Iside extitit, aliaque infinita, quae ad salutem spectabant. Quin etiam Sarapis eadem nocte apparuit, & ipse simul Aesculapius, pulcerrimi ambo atque maximi, & inter se quodam modo similes. At cum Zosimo calamitas acciderat (nam quae de futura praedixit, & me consolatus est Deus, omitto) atque ego ex dolore male habebam; visus est mihi Sarapis cum scalpello, prout est ejus sedentis figura, faciem undique circuncidere, quasi eam sordibus ablatis purga-

1 De qua in fine primi. *Cant.* 2 Illa κἀγὼ αὐτόπους τὸ ὀρίζηλον adduntur. *Cant.*

ret,

ρων, ϗ μεταβάλλων εἰς ὃ ϖροσῆκον. ὥστε ϗ ὕστερον, ὅψις μοι γίνεται ϖερὶ τ̃ χθονίων θεῶν, εἰ τὸ σφόδρα τ̃το λυπεῖσθαι ὀπὶ τοῖς τελευτῶσιν ἂν ἦν, σωφρόσυνον μοι ὀπὶ ὃ βέλτιον. πολὺ δὲπι τ́των φερεσβύτερον ἦχε τὰ χρόνῳ ὕστερον φανησόμενα, ἐν οἷς αἵ τε δὴ κλίμακες ἦσαν, αἱ ὃ ὑπὸ γῆς τε ϗ ὑπὲρ γῆς ἀφορίζουσαι, ϗ ἑκατέρωθι κράτος ὃ θεῦ, ϗ [1]ἕτερα ἔκπληξιν θαυμασίαν φέροντα, ϗ οὐδὲ ῥητὰ ἴσως εἰς ἅπαντας, ὥστε ἀσμένῳ μοι φωνῆναι σύμβολα ὃ Ασκληπιῦ. κεφάλαιον δ' ἦν ϖερὶ τ̃ ὃ θεῦ δυνάμεως, ὅτι ϗ χωρεῖ ὀχημ̃, ϗ χωρεῖ σωμάτων, ὁ Σάραπις οἷός' εἰσι νομίζειν ἀνθρώπους ὅτι βύλοιτο. τοιαῦτα ἦν τὰ τ̃ τελετῆς· ϗ ἀνέστην, ὡ ῥᾴδιος γνωσόμενος, ϗ ϖρὸς τ́τοις, θυσία τις ἐδηλ̃το, ὀφειλομένη μὲ Διΐ, ϗ ϖρόῤῥησιν μέντοι· ἀποδοθεῖσα δὲ ὡς ὃ Σαράπιδος ὖσα, ἀπεδόθη δὲ ϗ ὡς ὃ Διΐ, ἔχω δὲ λέγειν ϗ τ̃ις ἱερ̃ις ἡμέραις, ἃς ἡ πόλις ἡ τ̃ Αλεξανδρέων ποιῇ ὃ θεῷ, πολλὰ δὴ πολλάκις αὐτὸν ὠφεσημήνθη, ϗ κατ' αὐτὴν ἑκάστην, ϗ ϖροσαγάγοις ἔτι. εἰ δὲ δεῖ τι ϗ φοβερώτερον διηγήσασθ, ἐτεθύκειν τῇ Ισιδι ϗ τῷ Σαράπιδι ἐν τῷ τ̃ Ισιδος ἱερῷ, λέγω τ̃το ἐν Σμύρνῃ γενόμενον· ἐξιόντι δέ μοι τὰ ϖρόπυλαια, ϖροσεῤῥύησ χῆνες δύω τ̃ ἱερ̃ν, ϗ παρελθόντες εἰς ὃ ϖρόσθεν, ἡγ̃ντο ὥπως ἀκριβ̃ς κατ' αὐτὸ ὃ βαίνειν ἔμελλον, ὥστε ὀπίθυλον εἶναί μοι. καγὼ νῷ τε ἔλαβον ὃ ϖρ̃γμα, ϗ ϖρὸς τὺς φίλυς ϗ τὺς ϖροπέμποντας, ἰδὺ ϗ οἶδε, ἔφην, ϖροπέμπυσιν ἐν ᾧ τ̃ φίλων δὴ χορῷ· ϗ ἅμα ἔλεγον ϖερὶ τ [2]ὃ θεῦ χρηστότητος ϗ δυνάμεως, πόση τις εἴη, ϗ χ' φήμας ϗ χ' συμβόλυς, ϗ ὅτι πολλάκις ἤδη μοι ἐπὶ τ εὐχ̃ς ἦλθεν ἡ ἀπόκρισις· ϗ νῦν ἔφην ἡγεμόνας τινὰς ἡμ̃ν τ ὁδ̃ τύσδε ἀπέσταλκε. τι αὐτὶ ϖροσλεγόμενα ϗ ἅμα ἐπῃρόμεν, τί ἄρα δράσυσιν· ἄπιμέν τε δὴ ὃ ἱερ̃, ὐκ οἶδ' ὁπόσόν τι, κἀγὼ τοῖς φίλοις ἐνδεικνύμενος, ϖροσπαίζω τὺς χῆνας, καὶ λέγω, ἱκανῶς ἡμ̃ν, ὦ [3]ἄνδρες, λελειτύργηται, πορεύεσθε. ὐκ ἔφθην εἰπ̃ν· ϗ οἱ μεταφραφέντες, ἀπῆσαν.

ret, & in integrum reſtitueret. Itaque poſt etiam dii inferi per ſomnium indicarunt, ſi quidem nimius iſte luctus morientium cauſa fieret, id mihi profuturum. Sed magis horrenda fuerunt poſteriora viſa, in quibus & ſcalae erant, quae ſuperna ab infernis diſtinguerent, & utrobique Dei vis, atque alia multum ſtupenda, nec apud omnes fortaſſe proferenda: ſic ut grata mihi apparerent Aeſculapii ſigna. Summa vero ad Sarapidis potentiam ſpectabat, qui etiam ſine vehiculis & corporibus poſſet homines, quocunque vellet, perducere. Talia cum fuiſſent initia, ita ſurrexi, ut non facile agnoſcerer: cum inſuper ſacrificium quoddam indictum fuiſſet, quod Jovi quidem debebatur, & oraculum expectabat: verum tanquam Sarapidi fuit oblatum, nec non tanquam Jovi, atque adeo feſtis etiam diebus, quos Deo celebrat Alexandria: poſtquam multa ſaepius ante ipſos, atque ipſorum ſingulis oſtendiſſet. Ut autem aliquid etiam referam magis horrendum, cum Iſidi & Sarapidi quondam in Iſidis templo Smyrnae ſacra feciſſem, veſtibulum egreſſo anſeres duo ſacri occurrerunt, ac progreſſi tam exacte me, quo iturus eram, praeceſſerunt, ut id evidenter animadverterem. Tum ad amicos, & eos qui me deducebant, converſus, hi quoque, inquiebam, in amicorum numero nos deducunt: ac ſimul de ſeveritate Deae loquebar, ejuſque poteſtatem circa rumores & omnia praedicabam, ac ſaepe jam mihi ad preces datum eſſe reſponſum; & nunc adeo duces illam nobis iſtos miſiſſe inquiebam. Dum autem de his colloquebamur, quid agerent, interim obſervabamus; ac poſtquam aliquouſque a templo diſceſſimus, ego anſeribus alludens, ſatis, aio, nobis miniſtratum eſt, abite. Quae cum vix dixiſſem, illi averſi diſceſſerunt.

1 Lege ἕτερα. 2 Iſtud τ̃ delendum videtur.

SA-

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΙΕΡΩΝ ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

Honores, ab Aeſculapio & Praetoribus Romanis ob eloquentiam ſibi tributos, recenſet.

ΕΤΕΙ δεκάτῳ τῷ εἰκοντι τ̃ ἀσθενείας, ἐπελθὸν φάσμα, ἔλεγε τοιάδε· ἐγὼ τ̃ αὐτὼ νόσον νοσήσας τῷ εἰῴοντι τῷ δεκάτῳ ἔτει, βυλομένῳ τ̃ Ασκληπι῀ πορευθεὶς ὅπῃ τὰς τόπυς, ἐν οἷς ἡ νόσος ἤρξατο συλλέγεσθαι, ἀπηλλάγην. τοιαῦτ' ἦν τὰ λεχθέντα, καὶ ἐδόκει γεγράφθαι· διήγομεν δὴ κ̀ τότε, περὶ ὃ ἱερὸν τ̃ Διὸς τ̃ Ολυμπίυ. χειμὼν δ' ἦν, ὀλίγον μὴ τεσπάς· ὁ δ' ἀὴρ ἤπιος. χρησθέντων δὲ τύτων, ἦν, ὡς εἰκὸς, χαρά τε καὶ ὁρμὴ θαυμαστὴ πρὸς τ̀ ἔξοδον. ἀπέχει δὲ ὁ Αἴσηπός τε καὶ τὰ ἐπ' αὐτῷ θερμὰ ὕδατα,
569 δυοῖν ἡμερῶν ὁδὸν, τ̃ περὶ ὃ ἱερὸν τόπυ τύτυ. καί μοι τὸ σῶμα ἐκεῖ πρῶτον ἐρρώλιαθε, χειμῶνος ὥρᾳ ψυχθὲν, ὑσθέντι λαμπρῶς ὅπῃ λυτροῖς πολλοῖς, ἐκπύρας ἤδη πρὸς ὃ χωρίον καὶ τ̀ ἔπαυλιν ἀπελαύνοντι τ̀ ἐμαυτῦ πλησίον ὄσαν, ὥσγ' ὑπνῳ φᾶναι. πρὸς μέντοι τ̀ πρόντα χαλεπὸν καὶ ἀφ' ὧν ἐπανήειν, κ̀ πλείω ἦν τ̃ δέοντος, καὶ τύτοις δὴ ἐπιγίνεται ἡ εἰς Ιταλίαν δυσχερὴς ἔξοδος ὀλίγαις ὕστερον ἡμέραις. ταῦτα μὲν δὴ προγεγόνει πρότερον ἔτει δεκάτῳ· τότε δ' ὡς εἰς θεωρίαν ἐστελλόμεθα ὑπ' εὐθυμίας αὐθείας τε ὕσης θαυμαστῆς, κ̀ τ̀ ὁδῦ δεχομένης. ἔπι δὲ [1] Ποιμανηνὸς χωρίον τῆς Μυσίας, καὶ ἐν 1. ἔστι
αὐτῷ ἱερὸν Ασκληπι῀, ἅγιόν τε κ̀ ὀνομαστὸν, ἐνθαῦτα ἐτελέσαμεν σταδίυς ἑξήκοντα μάλιστα καὶ ἑκατόν· κ̀ τύτων τὰς ἑξήκοντα, σχεδὸν νυκτὸς, ἅτε καὶ [2] πρωϊκούσης τῆς ἡμέρας χωνθέντες, καί πνι καὶ πηλῷ περὶ τῦτον ἤδη τὸν τόπον ἐπετύχομεν, ἐξ ὄμβρων πρωτέρων, ὑ ῥᾳδίῳ διεξελθεῖν· ἡ δὲ πορεία ἐγίγνετο ὑπὸ λαμπάδων. ἐνθαῦτα δὴ παντελῶς οἱονεὶ καθιερώμην τε κ̀ εἰχόμην, καί μοι πολλὰ μὴ εἰς αὐτὸν τ̀ σωτῆρα ἐποιήθη μέλη, ὡς ἔτυχε

SACRORUM SERMONUM IV.

DECIMO morbi mei anno ſpectrum ad me accedens, ita locutum eſt: Ego cum eodem laboraſſem morbo, decimo anno vertente ad ea loca, in quibus erat morbus exortus, juſſu Aeſculapii profectus ſanitatem recuperavi. Haec pronunciabantur, ac deſcripta eſſe videbantur, cum quidem nos etiamnum juxta templum Jovis Olympii verſaremur. Erat autem hyems, non longe a ſolſtitio; atque aer temperatus. Cum autem hoc accepiſſem reſponſum, gaudebam, ut aequum erat, & exire properabam. Abeſt autem Aeſepus, atque ejus thermae, bidui ab hoc templo itinere. Ibi enim primum corpus coepit flacceſcere, poſtquam hyeme poſt lotiones multas larga pluvia rigatum fuit, cum veſperi ad agrum & villam mihi vicinam, ut ita loquar, contenderem. Et quanquam eo tempore plus ſatis habebam ex reditu incommodi, acceſſit tamen paucis poſt diebus iter Italicum difficile. Atque haec quidem ante decem annos acciderant; tum vero quaſi ad pompam prae laetitia proficiſcebamur, cum & aer valde ſerenus eſſet, & via facilis. Ad Poemanenum autem Myſiae, agrum, in quo eſt etiam Aeſculapii templum, celebre & ſacrum, centum fere & ſexaginta confecimus ſtadia; ac ſexaginta quidem nocte propemodum, quoniam diluculo proficiſcebamur, ubi & luti copia quaedam ex imbribus prioribus moleſta nobis fuit: idque cum facibus. Heic ego totum Deo me quaſi conſecrabam, ac multa tum in ipſum Servatorem conſcripſi cantica, dum in

1 Lege Ποιμανηνόν. Vide quae de hac re dicuntur in Clariſſ. Maſſoni Prolegomenis. 2 Lege πρωϊκούσης.

καθήμενος ὅτι ὑ ζεύγοις· πολλὰ δὲ εἰς τε τ̃ Αἴσηπον καὶ νύμφας, καὶ τὴν Θερμαίαν Ar- 570
τεμιν, ἣ τὰς πηγὰς τὰς θερμὰς ἔχει, δῦναι λύσιν ἁπάντων ἤδη τ̃ν δυσχερῶν, καὶ κα-
ταστῆσαι πάλιν εἰς ὃ ἐξ ἀρχῆς. ὡς δὲ ἐγενόμην ἐν τ̃ Ποιμανηνῷ, χρηματίζει τε ὁ θεὸς
καὶ ὑπισχνεῖται ἡμέρας· καὶ καθαίρει τὴν ἄνω, καὶ σχεδὸν ὑκ εἰσάπαξ. καὶ γίνεται ὅταν
ἀνθρώπῳ γεωργῷ, ὃς ἐμὲ ὐκ ᾔδει πω, πλὴν ὅσον ἤκουεν· ἐδόκει τινὰ αὐτ̃ λέγειν, ὅτι
Ἀεσεύδης ἐχίδνης κεφαλὴν ἐξεμεμεκὼς εἴη. ταύτην δὲ ἰδὼν τὴν ὄψιν, φοβεῖται τ̃ ἐμ̃ν
πνεῦμα· ὅδ' ἐμοί. καὶ τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτον. ὡς δ' ἀπέπεμπεν ὑπὸ τ̃ Αἴσηπον, λυπ̃ν μὲν ἐκεί-
νων αὐτόθεν τεθραύσθαι ἀπέχεσθαι, τὴν δ' ἄλλην δίαιταν ἔφασκεν ἐφ' ἡμέρα. καὶ ζῶ-
μαι δὴ, καθαρμοί τε ἐγίγνοντο ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, ὑπὸ κωνείων, καὶ καθάρσεις οἴκοι δι' ἐμέ-
του. καὶ τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν διαγενομένων, γίγνεται φωνὴ δι' ὀνείρατος, ὅτι πέρας τε
ἔχοι, καὶ ἐπανήκειν δεῖ. ἦν δὲ ὑ μόνον τελετ̃ῇ τινὶ ἐοικὸς, ὅτι θείων τε καὶ τεθαυμάσμων τ̃ν
ὁρωμένων ὄντων, ἀλλὰ καὶ συνέπιπτέ τι θαυμαστὸν ἀληθείᾳ, ἅμα μὲν γὰρ ἦν [1] εὐθυμεῖσθαι χαί-
ρειν, καὶ εὐκόλοις εἶναι καὶ τ̃ ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. ἅμα τ' οἶν ἀπιστεῖν, εἴποτε ταύτην 571
ἰδεῖν ἐξέσται τὴν ἡμέραν, καὶ ἧ τις ἐλεύθερον αὐτὸν τ̃ν τοσούτων πραγμάτων ὄψεται·
πρὸς δὲ καὶ δεδιέναι μή πῃ τί τ̃ εἰωθότων αὖθις συμβαίνῃ, λυμαίνηται τὰς περὶ τ̃ ὅλων
ἐλπίσι. κατεσκεύαστο μὲν ὕτω τὰ τ̃ς γνώμης, καὶ μετὰ τοιαύτης ἡδονῆς ἅμα καὶ ἀγω-
νίας ἡ ἀναχώρησις ἐγίγνετο· θεῶν δὲ ὕτω διδόντων, ἐγένετο ἀπὸ τούτων ἤδη τ̃ν χρό-
νων μεταβολὴ περὶ πᾶν τὸ σῶμα καὶ τ̃ δίαιταν σαφὴς· καὶ τοῦτο ἀέρα ὑποῆρξε μᾶλ-
λον φέρειν καὶ ὁδοιπορεῖν ῥᾳστώνως, οὐδὲν ἔλαττον τ̃ πρὸς ὑγρολλιὰ ἐρρωμένων. καὶ τ̃ν
σκεπασμάτων περιτὰ ἀφῃρέθη, οἵτε ἀνώνυμοι καταῤῥοι καὶ σφάκελοι περὶ τὰς φλέβας,
καὶ τὰ νεῦρα ἀπεπαύσαντο. τροφὴ δέ πως ἤδη διῳκεῖτο, καὶ ἀγῶνας ὑπετελεῖς ἠγωνιζόμεθα
οἴκοι τε καὶ ἐν τοῖς δημοσίοις. καὶ δὴ καὶ πόλεις εἰσήλθομεν ἡγεμόνα θεὸν μετ' τ̃ς ἀγαθ̃ς

curru ſedebam; tum in Aeſepum, Nymphas, ac Thermenſem Dianam, thermarum praeſidem; ut ab omni me tandem liberarent moleſtia, & priſtino redderent vigori. In Poemaneno deinde jubet me Deus aliquot dies morari, & a ſuperiore parte purgari non ſemel. Tum ruſtico cuidam, qui me nunquam, niſi ex auditu, cognoverat, viſus eſt quidam ſecundum quietem dicere, Ariſtidem viperae caput evomuiſſe. Hoc ille ſomnium cuidam meorum retulit, atque hic mihi. Et haec hactenus. Poſtquam autem ad Aeſepum me dimiſit, illis quidem lavacris ibidem juſſit abſtinere, aliam vero diaetam quotidie praeſcripſit. Quin etiam in fluvio purgabar certis legibus, & domi per vomitus. Poſt tres vel quatuor dies extitit vox per ſomnium dicentis, abſoluta omnia, ac redeundum eſſe. At hoc non eo tantum initiorum quandam referebat ſpeciem, quod tam divina & inſolita eſſent ea, quae contingebant, ſed & quia mirabile quiddam ſimul accidebat, cum pariter & gauderem, atque animo ſimul & corpore bene affectus eſſem, & perſuadere mihi quodam modo non poſſem, fore ut eam aliquando viderem diem, qua liberatus a tantis moleſtiis conſpicerer; ſimulque metuerem, ne quid ſolitum rurſus interveniens, ſpem totam deſtrueret. Atque hoc quidem animo tunc eram, & tali cum gaudio ſimul & pavore diſceſſi: deinceps vero, deorum gratia, manifeſta per corpus totum, & diaetam obvenit mutatio; ſic ut & aerem ferrem facilius, nec minus iis, qui ſunt robuſtiſſimi, iter facerem. Tum veſtes ſupervacuae ſunt ablatae, catarrhis neſcio quibus, venarumque & nervorum ſphacelis ceſſantibus. Cibum quoque digerere quodam modo coepimus, atque integra obire certamina, partim domi, partim publice. Quin & urbes Deo duce cum bona fama & for-

1 Lege εὐθυμεισθαι καὶ χαίρειν.

tuna

φήμης ϗ τύχης. καὶ χρόνοις δ' ὕστερον, ἡ λοιμώδης [1] ἐκείνη συνέβη νόσος, ἧς ὅτε σωτὴρ ϗ
572 ἡ δέσποινα Ἀθηνᾶ, θεῖραπεῦσε ἐρρύσαντό με. καὶ ἐξ μῆνας μέν πινας θαυμαστῶς ὡς, τὸ μὴ τοῦτο δύηλθον· ἔπειτα ἡ ξηρότης πολλὴ ξυνέβη καὶ ἕτερα ἠνώχλησεν· ἃ πάντα ὁ θεὸς καθίστη τε, ϗ συνῆρμόσε, καθίστη ταῖς ἐφημέρεσι διάταις, καὶ θεῤῥήσεσι. τότε δ' ἦν ὡς ἐπανῆλθον ἀπὸ τοῦ Αἰσήπου, εὐθὺς μὲ θεραπεύοντος, ἐγίγνοντο φῆμαι καὶ παιδίων καὶ ἄλλων ἀγαθαί, καὶ παίζοντα ἐν αὐλοῖς ἐδόα, Καλῶς κυρίῳ. καὶ ὁ τροφὸς εὐθὺς ἀνεσήκε ϗ ἀπήντα, καὶ ἔῤῥωτο, καὶ ἦν ἄῤῥ εἰκὼν ὅτι τοιούτοις. ἔπειτα κελεύει ὁ θεὸς, ὡς δεῖ αὐτὶ τοῦ καλυπτοῦσαι ἐπαμήσασθαι τὴ λευκὴν γῆν, τὴ ἐν παλαίστρᾳ δὴ τόπον, βεβαιότητος ἕνεκα, ϗ ὡς εἴη τόπον τινὰ ϗ τοῦτο ἐκπεπληρωμένον. ἔτι δὲ λύσασθαι ψυχρῷ, τὸ δ' ἦν ἄρα χιόνι λύσασθαι· οὕτω πάντα κατεῖχεν ἡ χιὼν, καὶ ἔδαφος, ϗ δένδρα, καὶ κρήνας. ϗ δῆλον δὴ ὅτι ϗ ζῶντα ὑπεκύομεν ἀσμένως. τοιαῦτα μὲ χτ[ι] τὴ πορείαν τὴ ἐπ' Αἴσηπον, ϗ τὴ ἐκεῖθεν αὖθις ἀναστροφήν. ἦν δὲ ἡγεμὼν τῆ Ασίας τότε, ἀνὴρ ϗ μάλα τῶν γνωρίμων, Σέβηρος τὸ ἀπὸ τῆ ἄνω-
573 θεν Φρυγίας· περὶ ὃν θαυμαστὰ ἐτεφάνθη τῷ θεῷ, ἀμφέροντα ἐμοί· περὶ ὧν ἴσως ἐφεξῆς ἂν εἴη λέγειν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὥσπερ ἔφην, οὕτω πρέπει μοι διελθεῖν εὐθὺς τὰς περὶ τοῦτο εὐεργεσίας. ἔπειτ' ἔδοξαν ἀνελθεῖν ὅπη τὰς ἄνω χρόνους, καὶ τὰς ἄλλας τεθεικήσασθαι τῶν θεῶν τιμὰς, εἰς τὸ δυνατόν· πρῶτον μὲ τὰς εἰς τὰς λόγους γενομένας, καὶ ὅσαι τιαῦται· ἔπειτα τὰς ὅπη τῆ τεταξέως τῆ χτ[ι] τὰς ἡγεμονίας. ἔπειθ' ὅταν συμβαίνῃ ταὐτὸ τῶν χρόνων, ὅρος τὶς κείσε) τοῦ προτέρου λόγου, τοῦς ὃν τὰ λοιπὰ συνάπτειν δέησε. ἐνιαυτὸν μὲ γὸ μάλιστα τὴ τοῦτον τῆ ἀσθενείας, ἐξέλιπον τὴ περὶ τοὺς λόγους ἀγρυπνίαν· οἷαν ἐν τοσούτοις τε ϗ τοιούτοις τεθνήμασι τοῦ σώματος, καὶ ἅμα, ἀπολυπεῖν. καθημένῳ δέ μοι ἤδη ἐν Περγάμῳ χτ[ι] τὴ κλῆσίν τε καὶ ἱκετείαν, γίγνε) τοῦτό τοῦ θεοῦ τεθνημα ϗ τοῦκλησις,

tuna ſumus ingreſſi. Poſt aliquod tempus peſtis illa graſſari coepit, a qua me Servator, & hera Minerva manifeſte ſervarunt. Cumque ſex deinceps menſes novo quodam modo tranſegiſſem, ſecuta eſt ingens ſiccitas, aliaeque moleſtiae; quae Deus tandem omnia compoſuit, idque, quod ipſius pace dictum ſit, quotidiana diaetae praeſcriptione. Ut autem ab Aeſepo redii, puerorum atque aliorum fauſta nos exceperunt omina, clamantibus quibuſdam, Recte Domino. Nutrix quoque mox ſurrexit, atque occurrit, & convaluit; accedentibus iis, quae ſolita ſunt. Deinde imperavit mihi Deus, ut loco ſepulturae alba terra contegerer, more palaeſtrico; idque firmitatis cauſa, utque hoc etiam aliquatenus perfectum eſſet: tum ut frigida lavarem, quae quidem nix erat; ita quaevis occuparat, arbores, ſolum, fontes. In his autem libenter quoque obtemperavimus. Atque haec in profectione ad Aeſepum, & reditu contigerunt, cum quidem Aſiae Praetor eſſet vir celeberrimus, Severus, ex ſuperiore Phrygia oriundus; cum quo mira Deus egit, quae ad me pertinebant: de quibus deinceps erit forſitan dicendum. Ac primum quidem, ut dicebam, hujus generis beneficia ſic volui percurrere. Deinde ad ſuperiora viſum eſt reverti tempora, alioſque a Deo tributos honores, quantum licebit, narrare: ac primum eos, qui ad eloquentiam pertinent, tum illos, qui cum rebus in unaquaque Praetura geſtis conjuncti fuerunt. Deinde cum inter ſe congruerent tempora, terminus quidam prioris ſtatuetur ſermonis, cum quo reliqua connectantur. Ac primo quidem morbi anno literarum omiſeram ſtudium, cum corpus ita eſſet affectum, ac ſimul deſperaveram. Cum autem Pergami reſiderem, partim vocatus, partim ſupplex, imperat mihi Deus, & adhortatur,

1 De qua in ſerm. ſecundo. *Cant.*

μὴ προλιπεῖν τὰς λόγους. ὅπῃ μὲ δὴ πρῶτον τῶν ὀνειράτων ἀφίκετο, ἢ πῶς ἕκαστον ἔχον τοῖς ἄπασιν, ἀμήχανον εἰπεῖν, ὑπὸ πλήθους ἐτῶν. ἦν δ' ὧν ἐκεῖνά τε τῶν παλαιοκλητικῶν, σοὶ πρέπουσι λόγοι σὺν Σωκράτει καὶ Δημοσθένει καὶ Θουκυδίδῃ τε· πρῶτα εὐθὺς γενόμενα. καὶ δὴ 574
καὶ τὸν ὑπὲρ ἡμᾶς τοῖς χρόνοις ἐνδόξων ἐδείχθη τις, ὡς ἂν μάλιστα ἐκνήφειν εἰπεῖν. καὶ τόγε σφόδρα πρῶτον, ἀπάρξασθαί με ἐκέλευσεν ἑαυτῷ προσελθόντα εἰς τὸν ἱερὸν τὸν πρὸς τῷ θεάτρῳ, τῶν ἀκροαμάτων δὲ τούτων λόγων καὶ ἀγωνιστικῶν· καὶ σωφέδη ὑπῆν. θεωρία τις ἦν ἐν τῇ πόλει, πάνυ λαμπρά, ἢ ταύρων θήρα δοκεῖν, ἢ τί τοιοῦτον· οἵτε ὧν ἐκ τοῦ ἱεροῦ καταδεδραμήκεσαν πάντες, ἥπερ πόλις περὶ ταῦτα εἶχε. καὶ ἀλελείμμεθα δὲ ἐν τῷ ἱερῷ, τῶν γνωρίμων θεραπευτῶν δύο, ἐγώ τε καὶ Νικαεύς, ἀνὴρ τῶν ἐστρατηγηκότων Ρωμαίοις, Σηδᾶτος ὄνομα, τὸ δ' ἀρχαῖον, Θεόφιλος. καθήμεθα δὲ ἐν ὑγιείᾳ, οὗ ὁ Τελεσφόρος, καὶ διεπυνθανόμεθα ἀλλήλων ὥσπερ εἰώθειμεν, εἴ τι καινότερον εἴη παρηγελκὼς ὁ θεός· καὶ γάρ πως ἔστιν ἃ καὶ παραπλήσια ἐκάμνομεν. ἔφην ὧν ἐγὼ [1] ἔχειν μὴ ὅπῃ χρήσομαι, προτετάχθαι γάρ μοι ἴσα καὶ πέτεσθαι, μελέτην λόγων ἀναπτεῖν μὴ δυναμένῳ, καὶ ταύτην ἐνζωθοῖ· λέγων αὐτῷ τὸν τοῦ καὶ ὃ ὄναρ διηγοῦμαι. καὶ ὃς ἀκούσας, τί οὖν ἔφη ποιήσεις· καὶ πῶς ἔχεις; τί 575
δ' ἄλλο γε ἔφην, ἢ ἅπερ δυνατόν, ταῦτα ποιήσω, περιβαλλόμενος ἱμάτιον, ὡς ὑτῳοῖ, ὃ προβλημα ἀποσημήνας αὐτὸς πρὸς ἑμαυτόν· καὶ μικρὰ ἅττα ὑπαρξάμενος, εἶτ' ἀπαλλάξομαι· καὶ ὕτως [2] ἀφοσιωθαί μοι; μηδαμῶς ἔφη μὴ ὕτως. ἀλλ' ἐμὲ τ' ἀκροατὴν ἔχεις τινὰ, καὶ ἀγώνισαι πάσῃ προθυμίᾳ· δυνάμεως δὲ μελήσει σοὶ θεῷ. τί οἶδα εἰ καὶ πλέον φέροι ὃ ὄναρ; καὶ ἅμα διηγεῖταί μοι ἔργον τοῦ θεοῦ, θαυμαστόν· ὡς τινι κάμνοντι προσάξας ὕτω διαγωνίσασθαι συμβάντος ἰδρῶτος δι' ἀγωνίαν, λύσειε τὸ νόσημα πᾶν. ἐδόκει χρῆναι ὕτω

ne ſtudia relinquam. Ac quale quidem fuerit primum ſomnium, aut quomodo ſingula ſe habuerint, prae temporis longitudine dicere non poſſum: verum de hortationibus erant etiam haec in primis; Te decent orationes cum Socrate, Demoſthene, & Thucydide. Quin & ſuperiorum quidam temporum vir celebris oſtenſus eſt, quo magis ad dicendum excitarer. Primum autem ad porticum templi, quod eſt juxta theatrum, progreſſum juſſit extemporalium iſtarum ac ſcholaſticarum orationum primitias ſibi offerre: idque ſic accidit. Cum ſpectaculum quoddam valde magnificum in urbe exhiberetur, nempe taurorum venatio, vel aliquid ſimile: tum & qui de templo erant, omnes aufugerant, & civitas in his erat occupata. Itaque duo noti clientes in templo relicti ſumus, ego, & Nicaeus quidam, qui Romanorum exercitum duxerat, ac Sedatus vocabatur, olim vero Theophilus. Sedebamus autem in fano Sanitatis, ubi & Teleſphorus conſpicitur, & inter nos de more quaerebamus, num quid novi Deus imperaſſet: nam in quibuſdam ſimilis erat utriuſque morbus. Atque ego quidem inopem conſilii me oſtendebam, quoniam res aeque difficilis, ac volare, eſſet mihi mandata, declamandi videlicet munus, qui reſpirare non poteram, idque hoc in loco: indicans ei porticum & ſomnium narrans. Quod cum ille audiſſet, Quid igitur facies, inquit, & quomodo ſtatuiſti? Tum ego, quid aliud, inquam, quam quod potero faciam, ut circumjecto pallio conſiſtens, ac mihi ipſe quaeſtionem deſignans, paulum quiddam praefatus, mox diſcedam, atque ita Deo ſatisfaciam? Nequaquam, inquit ille; ſed, cum auditorem me habeas, omni ſtudio decerta: nam de viribus quidem Deo curae erit. Quid autem ſcis, an longius etiam ſomnium ſpectet? ac ſimul mirabile quoddam Dei factum narrat, qui cum aegroto cuidam tale certamen impoſuiſſet, exorto inter agendum ſudore, morbum totum expulerit. Sic itaque faciendum ſtatui-

1 Lege μὴ ἔχειν. 2 Lege ἀφοσιῶσαι.

mus.

ποιεῖν. καὶ λαλούντων ἡμῶν καὶ βουλευομένων, ἐπεισέρχεται Βίβλος ἐκ τρίτων, θεραπευτὴς τῶν παλαιῶν, καί τινα τρόπον τεθηλυμένος περὶ λόγους. ἦν καὶ ὁ τεθλιμμένος ἦν ὁ προβαλών· καὶ ἦν γε ὁ τεθλιμμένος τοιόνδε. μέμνημαι γὰρ ἄρτι καὶ τοῦτον λαβών, Ἀλεξάνδρου φησὶν ἐν Ἰνδοῖς ὄντος, συμβουλεύειν Δημοσθένην ὑπολαμβάνειν τοῖς πράγμασιν. εὐθὺς μὲν οὖν
576 ἐδεξάμην τὸν φθόνον, τῷ Δημοσθένει τὰ αὐτὰ λεγομένῳ, καὶ τοὺς λόγους ὀνείδει τῆς ἡγεμονίας. καὶ μικρὸν ὑποσχών, ἠγωνιζόμην, καὶ τότε δὴ τῇ ἄλλης δυνάμεως ἦν, οἷα θεῷ πρασιβάζοντος· καὶ ἔδοξεν ὁ θεὸς σύναυτῷ χρῆναι, ὑ σιωπᾶν, ἀλλ' ἀσκήσεως εἶναι. ἀρχὴ μὲν οὖν αὕτη τῆς μελέτης τῶν λόγων ἡμῖν ἐγένετο, καὶ ὅπως ἐπανήλθομεν. ἐλίγνευε δὲ καὶ ἄλλα πολλά, εἰς ζαυτὸν φέροντα· καὶ τὸ δὴ μάλιστα ὑπερῆσαν, τοιόνδε ἦν. Ῥώσανδρος ἦν τῶν φιλοσοφούντων, καὶ ἄλλως περὶ τιμὴν τοῦ θεοῦ θεραπείαν ὑπιμελής. οὗτος ἐδόκει μοι, πρὸ ἀνδρὸς φιλοσόφου τῶν ὑπιφαινῶν, ἀρτίως διηγελμένος, πρὸν, ἐξάναι τεθάρρηκεν τῆς κλίνης, οἷ ἔνθεός τε καὶ σφόδρα ἐασυδαικώς. ἔπειτα λέγειν περὶ τῶν λόγων τῶν ἐμῶν, εἰς ὅσον τεθρεβικότες εἶεν, μνησθῆναι μὲν δὴ Πλάτωνος καὶ Δημοσθένους, ἐφ' οἷσπερ ἐμνήσθη ἕκατέρου· ἀκροτελεύτιον δ' ἐπιθεῖναι, πρῆλθες ἡμῖν τῷ ἀξιώματι τῷ Δημοσθένει, ὡς μὴ δ' αὐτοῖς ἄρα τοῖς φιλοσόφοις εἶεν ὑπερφρονῆσαι. τοῦτο τὸ ῥῆμα, πᾶσαν ἐμοὶ τὴν ὕστερον φιλοπ-
577 μίαν ἐξῆψε· τοῦτ' ἐποίησε, πᾶν ὅτι ποιοῖμεν περὶ λόγους, ἔλαττον εἶναι τοῦ δαίμονος νομίζειν. καὶ μέντοι καὶ ὑπὲρ αὐτὸς ἐπεσφραγίσατο ὁ θεός. μετὰ γὰρ τὴν νύκτα ἐκείνην, ἣ τὸν ὄρθρον ἦγεν, εὐθὺς μελέτην ἐποιούμην, κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τῶν χρόνων ὥσπερ λέγω· καὶ οἱ πάροντες, οὐδέν πω τοῦ ὀνείρατος πεπυσμένοι, τῶν δὲ λόγων ἀκροώμενοι τότε πρῶτον, μάλιστα δὴ τοῦτο ἐπεσημήνατο τὸ ἀξίωμα. καὶ τοῦτο πλεῖστον ἦν αὐτοῖς τοῦ θορύβου. χρόνῳ δ' ὕστερον, εἰς Ῥώσανδρον φέρον τοιοῦτόν δέ μοι γίγνεται. ἐδόκουν ἐν Διὸς Ὀλυμπίου χωρίῳ τινὶ δὴ πινα διατρίβειν, ἢ πινα πρὸς ἐμαυτὸν διανοηθῆναι, ἢ πινα δεικνύναί μοι

mus. Ac dum inter nos hac de re colloqueremur & deliberaremus, tertius ſupervenit Biblus, veterum obſervator, ac litterarum quodam modo ſtudioſus. Hic etiam quaeſtionem propoſuerat, quae talis erat; memini enim, quoniam prima fuit: Cum Alexander eſſet in India, ſuadet Demoſthenes res gerendas eſſe. Statim itaque omen accepi, cum & Demoſthenes rurſum diceret, & de praefectura habenda foret oratio. Deinde paulum moratus, declamavi, ſuppetentibus viribus, prout Deus ſuppeditabat; atque hoc annuum tempus non ſilentii ſed exercitii fuiſſe viſum eſt. Et ab hoc quidem principio declamandi ſtudium ſumus auſpicati, atque ita reverſi. Sed acceſſerunt & alia multa, quae eodem ſpectarent; & hoc inter coetera, quod me confirmavit maxime. Philoſophus quidam, Roſander, ac diligens etiam Dei cultor, viſus eſt ab illuſtri quodam philoſopho, qui nuper innotuerat, veniens, ante lectum ſtare, quaſi divinitus correptus eſſet, ac magnopere feſtinaſſet; tum de orationibus meis, quam eſſent excellentes, dicere: & cum Platonis ac Demoſthenis meminiſſet, hoc adjicere corollarium; Superaſti dignitate Demoſthenem, ut jam nec ipſi te poſſint contemnere philoſophi. Hoc verbum omnem in me poſteriorem contentionem accendit, & ut quicquid in dicendo praeſtabam, infra decorum eſſe putarem, effecit. Quin etiam vigilanti Deus idem confirmavit. Nam poſt eam noctis partem, quam diluculum conſequebatur, mox initio quod aio, declamavi. Tum qui aderant, cum nihil etiam tum de ſomnio cognoviſſent, declamantem autem tunc audiviſſent primum, ſummopere dignitatem hanc confirmarunt, ejuſque cauſa maximum excitarunt applauſum. Poſtea tale quiddam, quod ad Roſandrum pertinebat, accidit. Videbar in agro Jovis Olympii per diſputationem quandam vel ipſe mecum conſiderare, vel aliquem audire, qui

φράζειν, ὡς ὁ Ῥώσανδρος δηλοῖ δηλῶν τὸν θεόν· καὶ τὴν ἀπόδειξιν αὐτὴν ποιεῖσθαι διὰ γραμμῆς τινος ὥσπερ οἱ γεωμέτραι· γράψαντα δύο ἐξῆς ὀνόματα ὅτι τὸ μὲν Ῥώσανδρος, ὃ δὲ ἕτερον Θεόδοτος· καὶ πως τοῦτο Θεοδότου ἦν ἐν τῇ γραφῇ. σαφὲς δ' ἦν τοῦτό γε, ὡς ἄρα ὁ Θεόδοτος ὁ ἰατρὸς τὸν θεὸν δηλοῖ, ἑαυτὸν οὖν δηλοῦσθαι καὶ τὸν Ῥώσανδρον. ἐπεὶ[1] ἴσον γε Ῥώσανδρος καὶ Θεόδοτος. τοσαῦτα μὲν δὴ ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ἐδήλωσε τοῦ Ρωσάνδρου. 578
συνέβαινε δέ μοι λαμβάνοντι μὲν τὰ προβλήματα καὶ καθιζομένῳ πρὸς τὸν ἀγῶνα ἀπορεῖσθαι, καὶ μόλις ἀναφέρειν, ὅταν λείποντος τοῦ πνεύματος· προϊόντι δὲ τῷ προοιμίῳ, ῥᾷον ἴσχειν ἤδη, καὶ ἀναπνεῖν οἷός τε εἶναι· καὶ προϊόντος αἰεὶ τοῦ λόγου, δυνάμεως ἐμπίπλασθαι μᾶλλον καὶ φωτός· καὶ συνείρειν ὕστως, ὥσθ' ἕπεσθαι μόλις τοὺς ἀκροωμένους. καὶ ἦν δή τὸ θέαμα κρεῖττον, ἢ τὸ ἀκρόαμα γνώμην γ' ἐμήν. ἐγένετο δὲ καὶ ἄλλοις ὀνείρατα ὑπὲρ ἐμοῦ φέροντα εἰς ἑαυτόν. τοῦτο μὲν Εὐάρεστος Κρὴς, τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ διατριβόντων, ἐλθὼν ἀπὸ Αἰγύπτου, καθ' ἱστορίαν τοῦ περὶ τοῦ θεοῦ, γνώριμος καὶ συνήθης ἐμοὶ γενόμενος, ὅτι τὸν ἐν Αἰγύπτῳ διατριβῆς, ἔφη προτάξας τὸν θεὸν αὐτῷ, προτρέπειν ἐμὲ πρὸς τοὺς λόγους, ὡς παντὸς μᾶλλον ἐμοὶ προσήκοντος. τοῦτο δὲ Ερμοκράτης Ροδίῳ ποιητῇ μελῶν ὄναρ γίγνεται, ὡς αὐτὸς ἔφη πρὸς ἐμὲ ὁ Ερμοκράτης. ἐξελελοίπειν δ' οἱμαι μίαν ἢ δευτέραν τινὰ ἡμέραν· ἔπειτ' Αισχίνης 579
ἀγανακτήσας, καὶ φήσας τὸ στόμαχον ἀλγεῖν, οὐκ ἐθέλων λέγειν. ὅτου μὲν ἀπαντᾶν εἰς συνέχειαν κατέστη τὸ πρᾶγμα. συνεκρότει δὲ καὶ προυβίβαζε πολλαχῇ τὴν δύναμιν. τῶν τε γὰρ παλαιῶν ἀνδρῶν οἷς χρὴ μανθάνειν ἔφασκε, καὶ ποιητῶν λέγω καὶ τῶν ἄλλων, καί τινων, καὶ χαλεπὸν ἔταξε τὸ χρήσεως· καὶμοὶ πάντες ὅτι μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἑταῖροι σχεδὸν ἐφάνησαν, ὃ θεῷ προξενήσαντος. καὶ μὴν τότε πλεῖστοι καὶ πλείστου ἄξιοι

qui diceret Roſandrum poſſe Deum ſignificare; idque linea quadam more geometrarum demonſtraret, duobus in terra deinceps aequaliter ſcriptis nominibus, quorum alterum Roſander erat, alterum Theodotus, quanquam hoc Theodotus quodam modo ſcriptum apparebat: cum autem Theodotus medicus Deum manifeſto ſignificaret, dubium non relinqui quin idem valeret etiam Roſander, quandoquidem erant aequalia, Roſander ac Theodotus. Atque haec quidem de Roſandri nomine confirmabat. Sumptis autem quaeſtionibus, cum ad certamen accingerer, haeſitabam primum, nec ſpiritum poteram recipere; in progreſſu autem exordii melius habui, & reſpirare coepi, atque ita vires deinceps cum levitate ſunt auctae, ita me ſingula connectente, ut vix aſſequerentur auditores. Eratque hoc ſpectaculum, quam acroama, jucundius, mea quidem ſententia. Quin & aliis de me ſecundum quietem viſa ſunt, quae eodem pertinebant. Etenim Euareſtus Cretenſis primum, Philoſophiae ſtudioſus, cum ex Aegypto veniſſet viſendi Dei gratia, poſtquam eum in Aegypto cognoveram, & familiarem habueram, mandatum ſibi a Deo dixit, ut ad dicendum me incitaret, tanquam id mihi eſſet omnium maxime proprium. Deinde Hermocrates Rhodius, poeta melicus, vidit in ſomniis, quemadmodum nobis ipſe narravit, qui ſic diceret; Deinde indignabitur Ariſtides, & ex ſtomacho ſe laborare dicet, cum declamare nolit. Intermiſeram autem, ut arbitror, diem unum aut alterum. Et ita quidem undique rem continuare ſum coactus, ipſo etiam plerumque vires promovente. Nam & ex antiquis quoſdam, tum poetas tum alios, apud quos declamarem, praeſcripſit, quorundam etiam utendi tempore conſtituto: & omnes ii poſt illud tempus, Deo conciliante, familiares nobis ſunt facti. Maximum autem & maxime miran-

1 Quoniam Græce ſimiliter deſinunt. *Cant.*

dum

ϛ ἀσκήσεως, ἡ τῶν ἐνυπνίων ἦν ἔφοδος καὶ ὁμιλία. πολλὰ μὲ γὰρ ἤκουσα νικῶντα καθαρότητι, καὶ λαμπροῖς ἐπέκεινα τῶν παραδειγμάτων, πολλὰ δ' αὐτὸς λέγειν ἐδόκουν κρείττω ϛ συνηθείας, καὶ ἃ οὐδὲ πώποτε ἐνεθυμήθην. ὧν ὅσα γε ἐμνήσθην, ἐν ταῖς ὑπογραφαῖς τῶν ὀνειράτων ἔσησα, ἐν οἷς ὅ τε ὑπὲρ τοῦ δρόμου λόγος λεχθεὶς ὑστιν, ὅτε ἐκέλευε χρῆσθαι δρόμῳ, καὶ πολλὰ ἕτερά ὑστι. καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ἐπέσταρ) τοῖς ἡμετέροις, Ἀθηνᾶς τε ἐγκώμιον καὶ Διονύσου καὶ ἑτέρων ὡς ἕκαστόν που συμβαίνῃ. πολλὰ δὲ καὶ παραβλήματα
580 ἀφίκετο, καὶ ὅπως χρὴ τὸ σύμπαν μεταχειρίσασθαι παρεδείχθη· χωρὶς τῶν εἰς μνήμην δι' ἀκριβείας ἐλθόντων ῥημάτων. ἦν δέπου καὶ ὕτος τρόπος, φέρων εἰς ὑπόδοσιν, ὁ τ ἀδήλου παρασκευῆς· ἔδει γὰρ ἀναγῆναι κεκεντρωμένον εἰς λόγους καὶ παρεσκευασμένον ἐκ νυκτὸς, ὥσπερ ὅταν ἀθλητὴς παρογυμνάσηται τοὺς ἑωθινά. ἦκε δέποτε καὶ τοιοῦτον ὑπόταγμα, πλέξαι λόγον, ἀφ' ἡλίου τοῦ νῦν, καθάπαξ ἀφ' ῥημάτων, καί μοι δῆλον ἦν, ὅτι πολλοὺς εἰσηγοῖτο ὁ θεός. ὅτι δ' οὕτω ἡ τῶν λόγων ἕξις ἡμῖν σὺν αὐτῷ γ' εἰρῆσθαι, εἶτα μάλιστα καὶ πρόσθεν εὐκαταφρόνητος ἦν, ἑτέρα τίς ἐξ ἑτέρας ἐγένετο, αὐδί τε συνίσμεν, καὶ ὑπὸ τ εἰδότων γνωρίζεται. καὶ δὴ Πάρδαλός ποτε ἐκεῖνος, ὃν ἐγὼ φαίην ἂν ἄκρον τῶν ὑφ' ἡμῶν Ἑλλήνων γενέσθαι γνῶναι λόγους, ἐτόλμησεν εἰπεῖν πρὸς ἐμὲ καὶ διϊσχυρίσασθαι, ἢ μὴν νομίζειν τύχῃ τινὶ θείᾳ συμβῆναί μοι τὴν νόσον, ὅπως τῷ θεῷ συγγενόμενος, ὑπόδοίην ζωὴν τὴν ὑπόδοσιν. ὅσα δὲ ἡ ἐκεῖνος εἰώθη φθέγγεσθαι κοσμῶν τὰς ἡμετέρας λόγους, ἢ τ ἄλλων πρεσβυτῶν οἱ βέλτιστοι καὶ γνωριμώτατοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρό-
581 νους, ἔξω δ τε ὑποθέσεως, καὶ ἅμα δ γνώμης τῆς ἐμῆς λέγειν ὑστίν. ἀλλ' ὅναρ εἰπεῖν βούλομαι. οἰ χωρίῳ μὲν ἐδόκουν εἶ) ὕπερ ἐπράφην, παρεῖναι δὲ Ῥυφῖνον, ὃ τὰ μεγάλα ἀναθήματα, καὶ νεὼς ὁ πολυειδής· καὶ δῆτα τότε ἄλλα χαίρειν αὐτόν μοι ἀφαφερόντως, καὶ φῆναι εἰς τὸ μέσον, πῦ νῦν ἂν ἦν εἰ θεῖεν ὁ δεῖνα ὁ μελετητής; ὅτω δὲ εἰπεῖν

dum exercitium per ſomniorum commercium contigit. Multa enim partim audivi puriſſima, & omni exemplo praeſtantiora, partim ipſe viſus ſum dicere melius,quam vel ſolebam,vel unquam cogitaram: quorum quaecunque memoria complecti potui, in Deſcriptionibus ſomniorum poſui, in quibus & pro Curſu oratio, cum juſſit me currere, habita, & alia multa comprehenſa ſunt. Minervae quoque, Bacchi, & aliorum encomia libris noſtris, prout occurrerunt, inſerta ſunt. Quaeſtiones quoque multae ſunt propoſitae, monſtrata ſimul ſingularum methodo, praeter ea quae memoriae firmiter inhaeſerant, verba. Erat & alius proficiendi modus, cum praeter expectationem, ad dicendum incitatus & nocte meditatus ſurgere cogebar, quemadmodum cum athletae mane ſe praeparant. Nec raro mihi mandatum eſt, ut ex nudo ſenſu, tanquam verbis, orationem contexerem; cum quidem multam eum argutiam & inventionem requirere cognoſcebam. Quocirca dicendi facultatem, quanquam ante in nobis pene nulla erat, multum auctam fuiſſe (quod ipſius pace dictum ſit) nec nos ignoramus, & quicunque ſciunt, confitentur. Pardalus certe, quem ego maximo inter noſtros Graecos eloquentiae judicio pollere cenſeo, id apud me aſſeverare fuit auſus, divina quadam ſorte, ſuo judicio, in morbum me incidiſſe, ut cum Deo verſatus, hoc acciperem incrementum. Jam quae vel ille, vel alii ſenes optimi, & illo tempore celeberrimi de noſtris orationibus ſolebant praedicare, nec argumentum patitur nec ingenium meum referre. Somnium autem quoddam narrare volo. Cum in agro eo, in quo ſum educatus, eſſe viderer, aderat Rufinus, qui magna illa donaria,& pulcherrimum extruxit templum; iſque cum coetera magnopere me gaudebat, tum ita dicebat palam; Ubi nunc eſſet, ſi ſupereſſet, declamator ille? Haec enim erant

ejus

τῷ ῥήματι, τὸ κορυφαῖον δὴ λέγονται τὸ ἐφ' ἡμῶν. καὶ αὐτὸς σιωπᾷς, εἰπεῖν τοῦτονὶ
Βάσσον, ὁρᾷς οἷα ὁ θεὸς περὶ ἐμοῦ λέγει, οὗτος ὁ Ρυφῖνος δή; ἐκέλευσε δὲ καὶ σιωπηθέντα
λόγους, ἃ μόνον οὐ καθ' ἡμέραν ἀγωνίζεσθαι, καὶ προσέτι γε ἐκμανθάνειν ὅστις τε
ῥῆμα. καί μοι τὸ πρᾶγμα πολλὴν παρεῖχεν τὴν ἀπορίαν, ὡς οὐδὲν τὸ ὕστερον, ὅτ' ἐθυμη-
θήναι δήπου δυναμένῳ, ὅτε πιστεῦσαι, τί ποτ' αὐτῷ βούλεται ᾠδή. πάνυ γοῦν ἐν τούτοις
ἐμοὶ μὲν δὲ ἔξεσι χολάσαι, τοσοῦτον σωθῆναι πρότερον ἦν· ᾧ δὲ ὡς ἔοικεν, ἅμα μὲ σοφίσμα-
τα ᾠήθη εἰς τὰ παρόντα, ἅμα δ' ἐδόκει τι κρεῖττον αὐτῷ, ἢ σῶσαι μόνον. ἔσωζεν δ' ἂν
ἀφ' πλείονος ἀξιῶν, ἢ ὅσου περ ἦν ὁ σωθῆναι. καὶ δὴ καὶ ὀδόντος ἀλγῶν ποτε ἔτυχον, καὶ 582
ὅτε διαῤῥαγὲν τὸ στόμα οἷός τ' ἦν, ἀπορίᾳ τε εἰχόμην δεινῇ· ὁ δὲ προσάπτει τοὺς λόγων πινὰ
ἀναγνῶναι τῶν πεποιημένων μοι, τοῖς φίλοις ἐπαγγείλαντα σωτηρίαν. εἶχον δὲ τότ' ἐν χερσὶ,
τὸ τρίτον τῶν εἰς αὐτὸν λόγων· τοῦτον ἀνέγνων ἀφ' ἑτέρας, καὶ πρὶν ἅπαντα διελθεῖν, τῆς
ὀδυνης ἀπηλλάγμην. σύνηγε δέ με, καὶ πρὸς τιμὴν τῶν μελῶν ποίησιν. ἀρχὴ μὲν ἦν τις ἐγέ-
νετο ἐν Ρώμῃ ἐξ Απόλλωνος. ἦλθε γάρ μοι σύμπνιον φέρειν, τότε Παιᾶνα ὡς δέον ποιῆ-
σαι τῷ θεῷ, καὶ ἅμα τὴν ἀρχὴν αὐτῷ, ᾗ εἶχεν ὅτῳ πως· φορμίγγων ἄνακτα Παιᾶνα κλήσω.
ἠπόρημαι μὲν δὴ ὅπῃ χρήσωμαι, ἀφ' ὅ μήπω πρόσθεν ἐμαυτῷ πεῖραν ἐσχηκέναι περὶ ᾠδῶν
τα· ἀλλ' ἐδόκουν παντελῶς ἔχειν ἀδυνάτως· ὅμως δ' ἐπεχείρησα, καὶ τὴν ἀρχὴν οὖν ὅπῃ βά-
θρας ἐχόμενος, ἐπέβαινα τοῦ ᾄσματος ἐπὶ δυοῖν στροφαῖν, καὶ τρίτῳ οἱμωγή τινα ἐπήγαγον, ἣν κα-
λοῦσιν οἱ γραμματικοί μοι δοκεῖν ἐπῳδόν. καὶ ἄρτι τε ἀπείργαστο τὸ ᾆσμα, καὶ προσαγγέλλει
μοί τις, ἑορτὴν Απόλλωνος εἶναι, Απολλώνια, ἃ ἡ τῶν ἱπποδρομίαι Ρωμαῖοι ποιοῦσι τῷ 583
θεῷ. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτον ἐγένετο. καὶ τύχῃ δή τινι θείᾳ ὡς ἀνεκομιζόμεθα ἐκ τῆς Ελ-
λάδος συμβάντος χειμῶνος, στρῶμεν μὲν εἰς Δῆλον, ἔπειτα εἰς Μίλητον ἀπεσώθημεν, ἀμ-
φοτέρας ἱερὰς Απόλλωνος. ἄξιον δὲ καὶ τοῦτο ἀποδοῦναι τῷ Απόλλωνι τῷ Δηλίῳ τε καὶ σω-

ejus verba, coryphaeum noſtri ſeculi indicantis. Id ego intelligens, ex Baſſo quaerebam, num animadverteret, qualia de me Deus diceret, nempe Rufinus. Quin & orationes juſſit conſcribere, nec tantum ſubito dicere, & ad verbum inſuper nonnunquam ediſcere. Quae quidem res magnam exhibuit mihi moleſtiam, ſi quicquam ex reliquis, cum ego, quid haec ſibi vellent, aut ubi requieſcere liceret, nec cogitare poſſem, nec credere. Ac mihi quidem in his erat magna ſalutis cura; ipſi vero haec, ut apparebat, partim erant pro re praeſenti ſophiſmata, partim ſaluti merae nonnihil praeſtare videbantur. Itaque per ea nos, quae ſalute potiora erant, ſanavit. Cum autem aliquando dentium dolore premerer, & cum os aperire non poſſem, tum gravi laborarem anguſtia, juſſit me orationem quandam a me compoſitam recitare, denunciato amicis conventu. Habebam autem in manibus tertiam in ipſum oratio- 584
nem; quam dum recitarem, vix abſolveram, cum abiit dolor. Ad cantica quoque conſcribenda nos induxit, facto Romae ab Apolline auſpicio. Venit enim ſecundum quietem, qui diceret, paeanem Deo conſcribendum eſſe; & hoc ſimul initium, *Citharārum regem Paeanem celebro.* Atque equidem eram conſilii incertus, quia nondum tale quicquam aggreſſus eram; & videbar id omnino perficere non poſſe: veruntamen cum tentare vellem, initio quaſi gradui innixus, ad Strophas duas canticum deduxi, adjunxique tertiam, quam vocant, ni fallor, Epodum grammatici. Cum autem recens abſolviſſem, nunciatur mihi Apollinis eſſe ferias, Apollonia, quibus Equiria Deo celebrant Romani. Et haec quidem hactenus. Coeterum divina quadam ſorte, cum ex Graecia reverteremur hyeme, in Delum primum, deinde Miletum ſumus expoſiti, utramque Apollini ſacram. Quin etiam hoc Apollini tum Delio, tum Servatori retri- 585
buendum

τῆει, ἐπειδήπερ σὺν ζωῇ ἤκομεν τῷ λόγῳ. ὡς γὰρ ἐξέβαιν εἰς τὴν Δῆλον, ἀχθεσθεὶς τῷ κυβερνήτῃ, παρεχώρησέ τέ ὅντι, καὶ ὑπεναντία τοῖς ἀνέμοις πλέοντι, καὶ οἷς ἀρᾶσθαι τὸ πέλαγος, εὐθὺς ὅρκῳ καθαλαμβάνω, ἢ μὴν μήτε ἐκπλεύσεσθαι δυοῖν ἡμερῶν· ἀλλ' εἰ φίλον αὐτῷ, πλεῖτο ἔφην ἐφ' αὑτῷ. κἀγὼ μὲν τῷ θεῷ θύσας, καὶ περιτείλας ὅσον οἷός τ' ἦν περὶ τὸ ἱερὸν, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ παρειπὼν τοῖς οἰκέταις, ἂν ἀφίκηταί τις ἐκ πλοίου, χαίρειν κελεύειν, ἀνεπαυόμην ἐν τῷ λιμένι τῷ Δηλίων. [1] οἵδ' ἦκον οἴνῳ βεβαρηκότες οἱ ναῦται, περὶ πρῶτον ὕπνον ἑῳθὸν, καὶ προσάντες ἔκοπτον τὴν θύραν, καὶ ἐκέλευον ἐξιέναι, ἡ χρῆσθαι πλῷ· καὶ γὰρ εἶναι θαυμαστὸν οἷον. ἀποκριναμένων δὲ τῶν παίδων ὅτι λήσοιεν, καὶ ὑπὲρ
584 ἂν εἴη γίγνοιτο κινησοίμην, ἀπιόντες ᾤχοντο πρὸς ὀργήν, ὡς δὴ μεγάλων πειρώμενοι. ἀλεκτρυόνων τε ᾠδαὶ πλησίον ἦσαν, καὶ καθαρρήγνυται σκηπτὸς ἐξαίσιος, καὶ ἡ θάλαττα ἐλαύνεται λαίλαπι ἀγρίᾳ, καὶ πάντα ἐπεκλύζεται, καὶ τὰ πλοιάρια τὰ ἐν τῷ λιμένι, τὰ μὲν εἰς τὴν γῆν ἐξέπιπτε, τὰ δ' ἀλλήλοις ἐπέπιπτε καὶ συνετρίβετο· ἡ δ' ὀλκὰς ἡ κομίζουσα ἡμᾶς, ἀπορραγέντων τῶν καλωδίων, ἐκυλινδεῖτο ἄνω καὶ κάτω, καὶ μόλις σὺν βοῇ πολλῇ καὶ ταραχῇ τῶν ναυτῶν, ἐρρύσθη. καὶ ὑπιγίγνεται ὕδωρ ἐξ ὑέργιᾶ πολὺ καὶ λαβρὸν, καὶ ἐν τῇ νήσῳ θόρυβος ἦν, ὥσπερ ἐν νηΐ. ἅμα δὲ τῇ ἕῳ, πρῆξις μὲ οἱ φίλοι ἀσμένῃ, ὃς ἔτυχον ἀνειληφὼς ἰδίοις τέλεσι πλέων, εὐεργέτην, σωτῆρα ὀνομάζοντες, συλλαμβανόντες τε θεῷ τῶν θεῶν προνοίας· παρῆν δὲ καὶ οἱ ναῦται, χάριν ἤδη εἰδότες καὶ θαυμάζοντες, ἐξ οἵων κακῶν ὑπεκειμένων ἐσώθησαν. ὃ μὲν κέρδος τοσοῦτον, καὶ ὁ μισθὸς ὃν ἁρμαλιᾷ, ὥσπερ Σιμωνίδῃ φασὶ τῶν Διοσκούρων φασὶ γενέσθαι, ὃ σωθῆναι μόνον, ἀνθ' ὧν εἰς αὐτοὺς ἐποίησε, πλεῖόν ὅσον ἡμεῖς γε
585 καὶ μόνοι τότε, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι διεσώθησαν σὺν ἡμῶν. ἐχέτω δὲ, ὁπότερά πῃ βούλεται εἴτε τῷ Παιᾶνος ζητεῖν γενέσθαι τὴν ὑπακρισίαν καὶ χάριν, καὶ ἀφ' τοῦτο ὑπάρξει σωθῆναι, εἴτε

buendum eſt, quoniam in hunc ſermonem devenimus. Poſtquam enim in Delum veni, cum nautae infenſus eſſem, quoniam tumultuabatur, & adverſo vento navigabat, ac pelagus quaſi arabat; juravi mox intra duos dies me navigaturum non eſſe: itaque, ſi vellet, ſolus navigaret. Atque ego quidem poſtquam Deo ſacrificaveram, & quantum licebat, circa templum moratus eram, domum ingreſſus, & famulis praemonitis, ut, ſi quis a nave veniret, eum juberent valere; in portu Delio requieſcebam. *Aſt illi vino gravidi venere* — nautae circa primam fere vigiliam, & pulſata janua, exire nos & navigare, quandoquidem erat commodiſſimum, juſſerunt. Cum autem eos inſanire dixiſſent famuli, nec me cujuſquam rei cauſa loco me moturum eſſe, diſceſſerunt irati, quaſi ipſis magna fieret injuria. Sub galli cantum tonitru vehemens erumpit, ac mare feroci concitatur turbine, omniaque ſtagnant; tum quae in portu erant navigia, partim terrae, partim ſibi invicem impingunt, & conteruntur; quaeque nos vehebat holcas, diruptis funibus ſurſum ac deorſum volvitur, & vix cum ingenti nautarum clamore & trepidatione conſervatur: deinde multa de coelo aqua decidit, nec ſecus in inſula, atque in navi, tumultuabantur. Sub auroram vero acceſſerunt amici, quos meo ſumptu navigans mecum duxeram, beneficum & ſervatorem appellantes, ac divinam gratulantes providentiam; acceſſerunt & nautae, qui tum gratias agebant, & ex tantis impendentibus malis ſe ſervatos mirabantur. Et hoc quidem lucrum fuit, haec merces cantici; quemadmodum Simonidi narrant ſalutem a Dioſcuris ſoli contigiſſe, cum eos decantaſſet; niſi quod non ſoli nos, ſed una cum amicis ſervati ſumus. Parum tamen refert, ſive quis hanc paeanis mercedem velit ſtatuere, ſive

1 Hemiſtichium ex Odyſſ. γ'. *Cant.*

τῦτο μὲ ὡς ἐν θαλάτῃ κίνδυνοί τε συμβήσαν), καὶ ἐξ αὐτῶν σωτηρίαν· τῦτο δὲ, ὡς τ' ἐμὲ ὅ σῶμα ἀσθενῶν, ἔσαν παιῶν, αὐτός τε, καὶ τ' αὖ παίδων ὁ θεῖτός τε καὶ πάντα πᾶσιν εἰδὼς, ὁπόσοις κάμνυσιν ἄνθρωποι. λόγος δὲ ἦκε λόξῳ συνεχὴς, ἃ λέγωμεν πάλιν, ὡς μοι τ' ἄλλων ὁ σωτὴρ Ασκληπιὸς, ἃ τῦτ' ἐπέταξεν ἡμῖν, ἀγαπᾶσθαι ἐν ᾄσμασι ἃ μέλεσι, καὶ δὴ ἃ παίζειν καὶ τρέφειν παῖδας. ὅσα μὲ δὴ ἃ ἄλλα τ' συμβυλῆς ταύτης ἀπελαύσαμεν εἰς εὐθυμίαν καὶ ὃ αὐταρκεῖν, ἀπέρμβον ἂν εἴη λέγειν. τὰ δ' ᾄσματα ἦδον οἱ παῖδες, καὶ ὁπότε ἡ πνίγεσθ συμβαίνοι, ἢ τραχήλυ ταθέντος ἐξάφνης, ἢ ἢ στομάχυ καλασθέντος εἰς ἄσθμα, ἢ τις ἄλλη γένοιτο ἄποσος περιβολὴ, παρὼν ἂν Θεόδοτος ὁ ἰατρὸς καὶ μεμνημένος τ' ὀνυπνίων, ἐκέλευσε τὺς παῖδας ᾄδειν τ' μελῶν, καὶ μεταξὺ ᾀδόντων λάθρα τις ἐλίγνετο ῥαιστώνη· ἔστ δ' ὅτε καὶ παντελῶς ἀπῆει πᾶν ὃ λυπῦν. καὶ τῦτο δὴ τοσῦτον κέρδος ἦν, καὶ ὃ τ' τιμῆς ἔτι τύτυ μεῖζον· εὐδοκίμει γὰρ καὶ τὰ μέλη τῷ θεῷ. ἐκέλευε δ' ἃ μόνον εἰς ἑαυτὸν ποιεῖν, ἀλλὰ ἃ ἑτέρυς ἐσήμαινεν, οἷα δὴ Πᾶνα, καὶ Ἑκάτην, καὶ Αχελῶον, καὶ εἴ δήπ' ἕτερον. ἦκε δὲ καὶ παρ' Αθηνᾶς ὄναρ, ὕμνον ἔχον τῦ θεῦ, καὶ ἀρχὴν τοιάνδε, ἴκεσθε Περγάμῳ νέοι· καὶ ἕτερον ἐκ Διονύσυ, ὃ τὸ ἐπᾳδόμενον ἦν, χαῖρε, ὦ ἄνα Κισσεῦ Διόνυσε· ᾀδομένυ δ' αὖ καθ' ὕπνον, περιέρρει τὰ ὦτα, ἃ ἠχὴ θαυμαστή. ἃ ἔδοξ τὸ γόνυ τὸ δεξιὸν κλινάμενα, ἱκετεύειν τε, ἃ καλεῖν Λύσιον τ' θεόν· καὶ ἔνεστι ταῦτα ἐν τοῖς ᾄσμασι. ἃ ἕτερον ἦκεν ἐξ αὖ Διὸς, (ὅ, τι δὲ ἦν δὴ τύτων, ἢ πρῶτον ἢ ὕστερον, ἐγὼ μέμνημαι) ἃ ἕτερον ἐκ Διονύσυ πάλιν, ἠλοκόμην φαίζον προσειπεῖν τ' θεόν. ὤφθη δὲ καὶ ὁ Ερμῆς, πίλε κυνῆ ἔχων, ἃ τὸ κάλλος θαυμαστὸς, καὶ τ' κίνησιν ὑπερφυής. ἃ ᾄδων αὐτὸν, ἃ χαιρόμενος ὡς ῥᾳδίως τε ἃ τὰ προσήκοντα εἰρηκὼς, ἀφυπνιζόμην. ἔδοξα δὲ καὶ πρεῖ τ' ἐν Σμύρνῃ θεῶν, ἀκῦσαι γ' προφέως οἴμαι, ὡς ἐκ ὀρθῶς αὐτῶν ἐπιλελησμένοι τυγχάνοιμι, εἰκὸς γὰρ εἶ) καὶ ταύτας ὑπὲρ ἐπιμεληθῆναι. πλεῖστά τε εἰς Απόλ- 587

tum in mari pericula, quibus liberemur, occurrant, tum corporis morborum & ipſe ſit medicus, & primus ejus filius, qui omnes poteſt hominum aerumnas tollere. Quoniam autem aliud ex alio occurrit, dicemus iterum, hoc quoque inter coetera injunxiſſe nobis Aeſculapium ſervatorem, ut in canticis & carminibus verſaremur, ac tum luderemus, tum pueros nutriremus. Atque alios quidem hujus conſilii fructus in animi tranquillitate & ſecuritate poſitos longum eſſet recenſere. Carmina vero canebant pueri, & cum vel ſuffocabar, aut intenſo repente collo, aut ſtomacho laborante, vel alium patiebar gravem acceſſum, tum Theodotus medicus memor ſomniorum, canere pueros jubebat, atque inter canendum clam fiebat quaedam remiſſio, nec raro totus diſcedebat morbus. Jam praeter hoc lucrum honor etiam major erat, quandoquidem Deo quoque placebant carmina. Quinimo non in ſe tantum jubebat carmina ſcribere, ſed & alios indicabat, ut Panem, Hecatem, Acheloum, coeteros. A Minerva quoque ſomnium venit, hymnum Deae complectens, & hoc initium; *Venite juvenes Pergamo*: & aliud a Baccho, in cujus hymno hoc accinebatur; *Salveas, here Ciſſeu Dionyſe*: quod cum ſecundum quietem caneretur, mirabilis quidam aures feriebat ſonus. Oportebat me inſuper dextero genu inclinato ſupplicare, & Lyſium vocare Deum; quae quidem in canticis continentur. Aliud quoque ſomnium ab ipſo venit Jove (quod autem horum prius vel poſterius fuerit, non memini) & iterum a Baccho, cum ſe Comatum juberet vocari. Apparuit etiam Mercurius cum galea, mirabili pulcritudine & motu; quem cum decantaſſem, &, quia facile ac decenter dixeram, gaviſus eſſem, vigilavi. Nutricius praeterea mihi viſus eſt in ſomniis dicere, non recte me Smyrnaeas deas oblitum eſſe, cum & ipſae, ut erat veriſimile, ſomni curam haberent. At in Apollinem

λω τε καὶ Ασκληπιὸν ἐποιήθη, χρῆ τὰς τῶν ὀνειράτων ἐπιπνοίας, καὶ τούτων τὰ πολλὰ σχεδὸν ἀπὸ μνήμης ἔχουσι, ὁπότε αὐτοσχεδίαζον ὅτι δεῖ ζεύγους, ἢ καὶ βαδίζοιμι. καὶ δή καὶ Μακεδόνι ἀνδρὶ ἑνὶ τῶν συμφοιτητῶν ὄναρ γίγνεται, ὡς ἀπήγγελλεν ἐμοὶ Θεόδοτος, (ἦν γὰρ αὐτὸς ἧττον συνήθως ἐμοί,) ἄντικρυς φέρειν εἰς ἐμέ. ἐδόκει γὰρ ᾄδειν παιᾶνα ἃ ᾧ ταύτῃ τῇ ὥρᾳ σύνηθες ἦν), ἴῃ παιᾶν Ηρακλες Ασκληπιέ. καὶ ὅπως δὴ τὸν παιᾶνα ἀπέδωκα ἀμφοτέροις τοῖς θεοῖς κοινόν. καὶ τοίνυν χορὰς ἔστησα δημοσίᾳ δέκα τοὺς σύμπαντας, τοὺς μὲν παίδων, τοὺς δὲ ἀνδρῶν. καὶ συνέβη τι τοιοῦτον. ἤνικα τὸν πρῶτον ἤμελλον ἀνάξειν χορὸν, ἦν ἐν τῷ ναῷ Ρυφῖνος, ὃν μικρῷ πρόσθεν ἐμνήσθην. ἰδὼν οὖν αὐτὸν, εἰς καλὸν ἥκεις, ἔφην, εἰ ἄρα καὶ χολή σοι· μέλλω γὰρ φήσειν χορὸν τῷ θεῷ, καὶ δῆλον δή ὅτι ἀκροάσῃ ἡμετέραν χάριν. Ἀλλ' οὐδὲ ἔφη δεῖ καλεῖσθαί με ὑπὸ σοῦ· ἀλλὰ καὶ προκέκλημαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ· τεκ-
188 μήρῃ δὲ ἔφη καὶ τὴν ὥραν, ὃ γάρ που πρότερον τυγχάνω ἀπαντῶσα, ἀλλὰ πολὺ ὕστερον εἰώθειν φοιτᾶν. ἀλλὰ κέκλημαί γε ἔφη, καὶ τούτων εἵνεκα, καὶ εἰς τὸ ἀγαθὸν τύχῃ, καὶ ὅσοι συμπαρεσόμεθα ἡμεῖς· αὐτὸν δὴ λέγω καὶ τὸν Σηδᾶτον, ὃς ἦν ἡμῖν συμφοιτητὴς ἐν τῷ τότε. καὶ τοῦτο μὲν περὶ τὸν πρώτιον συναγωγὴν ἔδει χορὸν συνέβη· πάλιν δὲ ὅτι τῷ δεκάτῳ τελεσθέντι, ἐγὼ μὲν ἕν τι τῶν ᾀσμάτων ἔτυχον παρεικὼς, ἀφῆκα τὸ παντελῶς αὐθαδεστάτως τε, καὶ ἐκ τοῦ ῥᾴστου πεποιῆσθαι, καὶ ὅσοι αὐτὸ φασιν, ἔπειθ' ἥκειν ὄναρ ἀπαιτοῦντα τε καὶ τοῦτο, ἃ ἀπέδομεν. περιμενόντων δὲ τούτων, ἐδόκει χρυσῆν ἀναθεῖναι τρίποδα ἀργυροῦν· ἅμα μὲν τῷ θεῷ χαριστήριον, ἅμα δὲ μνημεῖον τῶν χορῶν, ὃς ἐστήσαμεν. καὶ ἐμοὶ μὲν παρεσκεύαζε ἐλεγεῖον τοιονδί, Ποιητὴς ἀέθλων τε βραβεὺς, αὐτός τε χορηγὸς, Σοὶ τόδ' ἔθηκεν ἄναξ μνῆμα χορηγασίης. ἔπειτα δύο που ἀπὸ τούτοις ἕτερ' ἦν ἔπη, ὧν τὸ μὲν τὄνομα εἶχε τὸν ἐμὸν, τὸ δ' ὅτι προστασίᾳ τοῦ θεοῦ ταῦτα ἐγίγνετο. ἐκίνησε δὲ ὁ θεός. ἦ γὰρ ἡμέρᾳ ἔδει γίγνεσθαι τὴν ἀνάθεσιν, ταύτῃ μοι δοκεῖν, ἢ μικρόν τι πρὸ αὐτῆς

linem & Aeſculapium plurima ſecundum ſomniorum inſtinctus conſcripta ſunt, ac pleraque memoriter, dum vel veherer, vel ambularem. Quin & Macedo quidam ex collegis quod ad me pertineret, quiddam ſomniavit; quemadmodum retulit mihi Theodotus, quoniam ipſe nobis familiaris non erat. Videbatur autem paeanem meum canere, cujus haec eſſet ſalutatio; *Io paean Hercules Aeſculapi.* Itaque communem utrique deo ſcripſeram paeanem. Quin etiam choros publice decem conſtitui, partim virorum, partim puerorum. Tum autem hoc accidit, quod dicam. Cum vellem primum chorum producere, aderat in templo Rufinus, cujus paulo ante mentionem feci. Eum ut vidi, opportune ades, inquam, ſi modo vacat: chorum enim Deo conſtituam; nec dubito, quin mea cauſa ſis auditurus. Tum ille, nihil, inquit, opus eſt mihi a te vocari; jam enim a Deo ſum vocatus, ut ex tempore potes conjicere: nec enim ſolebam huc, niſi multo ſerius, venire. Verum, inquit, vocatus ſum, tum horum cauſa, tum boni eventus, & quotquot aſſiſtemus: dicebat autem ſeipſum, & Sedatum, qui tum noſter erat collega. Atque hoc quidem in primo contigit choro; decimo autem perfecto, cum ego quoddam ex canticis meis omiſiſſem, quod omnino tumultuaria & levi opera conſcriptum fuerat: venit ſomnium, quod etiam illud poſtularet, itaque dedimus. His abſolutis, viſum eſt argenteum tripodem Deo dedicare, quo ſimul & gratiae Deo agerentur, & chororum a nobis coactorum conſervaretur memoria. Elegiacum quoque hoc primum conſcripſeram: *Praemia diſtribuens atque ipſe Poeta choragus Haec tibi, Rex, ſtantis ſigna chori poſuit.* Acceſſerunt deinde verſus alii duo, quorum alter nomen meum continebat, alter Dei juſſu haec fieri declarabat. Impulerat enim ad hoc me Deus. Etenim qua die dedicaturus eram, eadem ut exiſtimo aut

περὶ τὴν ἕω, ἢ καὶ ἔτι μᾶλλον, ἀφικνεῖται θεῖον ὀπίγραμμα, ἔχον ὕπωσιν· Οὐκ ἀφα- 589
νὴς Ελλησιν Αισχύλος ἀνέθηκε Μύθων ἀενάων κύδιμος ἡνίοχος. τοῦτό τε ὀπιγρά-
φειν ἐδόκουν, καὶ τὸ ἀνάθημα ἀναθήσειν ὡς δὴ Διΐ. εὐθὺς οὖν εἰχόμην ἀπείξ πᾶσ
ὀπιγράμματος, ἔν τε τῷ ὕπνῳ γαννύμενος, καὶ ἔτι ἀφυπνίζόμενος, ὀκνηλετῶν καὶ
τρέφων, μὴ λάθῃ με ἀφυγών· καὶ ὅτε δὴ κατελυσάμην. μετὰ δὲ ταῦτα βουλευο-
μένοις ἡμῖν κοινῇ περὶ τῶ ἀναθήματος, συνεδόκει καὶ τῷ ἱερεῖ καὶ τοῖς νεωκόροις ἀνα-
θεῖναι ὑπ' Διὸς Ασκληπιοῦ, ταύτης γὰρ οὐκ εἶ χώρων κάλλιον· καὶ ὅτε δὴ τῶ ὀνεί-
ρατος ἡ φήμη ἔξέβη. καὶ ἔστιν ὁ τρίπους ὑπὸ τῇ δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, εἰκόνας χρυσᾶς
ἔχων τρεῖς, μίαν καθ' ἕκαστον πόδα, Ασκληπιοῦ· τὴν δὲ ὑγιείας· τὴν δὲ Τελεσφό-
ρου. καὶ τὸ ὀπίγραμμα ὀπιγέγραπται, καὶ ὅτι ἐξ ὀνείρατος πεφανερώγραπται.
ἀνέθηκα δὲ καὶ τῷ Διὶ τῷ Ολυμπίῳ ὃ ὀπίγραμμα, καὶ ἀνάθημα ἕτερον, ὡς παντα-
χῇ τελέως ἔχειν τὰ χρησθέντα. γενομένῳ δὲ τῶ ὀπιγράμματος, πολλὴ δὴ μείζων
προθυμία μοι ἐγίγνετο, καὶ ἐδόκει παντὶ τρόπῳ χρῆσθαι ἀντίχελυ τοῖς λόγοις, ὡς καὶν 590
τοῖς ὕστερον ἀνθρώποις ὄνομα ἡμῶν ἐσόμενον, ἐπειδή γε ἀενάους τοὺς λόγους ὁ θεὸς ἔτυχε
προσειρηκώς· καὶ τὰ μὲν περὶ τοὺς χοροὺς, ὅπως εἶχε. χρόνῳ δ' ὕστερον, οὐκ οἶδ' ὁπό-
σῳ τινί, φαντάζομαι τοιάδε. ἐδόκουν ἰέναι ἐπὶ τὴν ἑστίαν τοῦ Διὸς τοῦ Ολυμπίου καὶ πα-
τρῴου· συλλόγου δὲ γινομένου δημοτελοῦς, περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν ἑστῶτα ⟨☉⟩ κήρυκα
τὸν ἱερὸν παρ' αὐτῷ τῷ θεῷ τῷ κρηπῖδα, ἀνευφεῖν τὸ μὸν ὄνομα σὺν ἅπασι τοῖς περὶ
αὐτὸ, ὡς δημοσίᾳ στεφανουμένου, ὥσπερ ὅταν ὁ ταῖς ἐκκλησίαις χρυσῷ στεφάνῳ στε-
φανώμεθα, στεφθῆναι δὲ, ὅτι λόγων ἕνεκα· βεβαιώσασθαι δ' αὐτὸ ἑτέρᾳ στεφάνῃ,
ἐπειπόντα, καὶ γὰρ ἔστιν ἀήττητος περὶ λόγους. κεκηρυγμένου δὲ τοῦτου, διαβῆναι
εἰς Ασκληπιοῦ κῆπον, ὃς ἔστι μοι πρόσθεν τῆς οἰκίας τῆς πατρῴας. κἀνταῦθα εὑρεῖν

circa auroram, aut etiam citius, divinum offertur epigramma, quod erat tale; *Non ignotus Ariſtides ponebat Achivis, Auctor ſermonis perpetui celebris.* Atque hoc quidem videbar inſcribere, & donarium ipſum quaſi Jovi oblaturus eſſe. Mox itaque epigramma illud apprehendi, cum per quietem gaudens, tum inter vigilandum meditans illud & vertens, ne mihi excideret; atque ita ſum abſolutus. Poſt cum ſimul de donario deliberaremus, tum & ſacerdoti & aedituis viſum eſt, ut in templo Jovis Aeſculapii reponeretur, quandoquidem pulcrior locus inveniri non poterat: atque hoc modo ſomnii omen comprobatum eſt. Itaque ſub Dei dextera tripodem collocavimus, tres habentem aureas imagines, ad ſingulos pedes ſingulas, unam Aeſculapii, alteram Sanitatis, tertiam Teleſphori. Inſcriptum deinde eſt epigramma, addita quoque ſomnii origine. Quin & Jovi Olympio epigramma poſui cum alio donario, ut omni ratione praedictis ſatisfieret. Quibus ita peractis, multo majorem ſenſi alacritatem, atque omni pacto dandam eloquentiae operam putavi, cum etiam apud poſteros celebres eſſemus futuri, quandoquidem perpetuos Deus ſermones appellaverat. Et ea quidem, quae ad choros pertinebant, hoc modo geſta ſunt. Deinde poſt tempus aliquod, neſcio quantum, haec ſomniavi. Videbar ad fanum Jovis Olympii & aviti pergere: cumque populi conventus eſſet factus, praeco ſacer plena concione ad ipſam Dei baſim conſiſtens, nomen noſtrum cum omnibus ad id pertinentibus pronunciare, quaſi publice coronarer, quemadmodum in publicis concionibus auream ſolemus coronam ſumere; & adjicere, eloquentiae cauſa: idque alio confirmare additamento, ſubjungens, Quoniam in dicendo nemini cedit. His proclamatis, in hortum Aeſculapii, qui eſt ante aedes paternas, tranſivi. Ibi vero monumentum

ἐκ δεξιᾶς θ' νεώ, μνῆμα κοινόν, ἐμῶ τε καὶ Αλεξάνδρου θ' Φιλίππου, διαφράγματι μέσῳ
591 διειργόμενον· καὶ τ' μὲ ὀφ' ἑτέρῳ κεῖσθαι, ὀφ' ἑτέρῳ δὲ αὐτὸς κεῖσθαι. ὑπιδὰς δὲ κ' περ-
κύψας, ἀπολαύειν εὐωδίας θαυμαστῆς θυαμάτων· καὶ τούτων, τὰ μὲ τ' ἐκείνου θήκης εἶ·
τὰ δὲ ἐμοὶ προσαποκεῖσθαι. χαίρειν τε θν κ' συμβάλλεσθαι, ὡς ἄρα ἀμφότεροι θ' ἄκρον λά-
χοιμεν, ὁ μὲ τ' ὀν τοῖς ὅπλοις δυνάμεως, ἐγὼ δὲ τ' ἐπὶ τοῖς λόγοις. κ' πρόσθεν γε καὶ κεῖνο
εἰσελθεῖν με, ὅτι θτος μὲ ἐν Πέλλῃ γένοιτο, προῆγμα τοσοῦτον· ἐπ' [1] ἐμοί τε οἱ ἐν τῇ δὲ φιλο-
τιμήσοιντο. τοιαῦτα κ' ἀκοῦσαι καὶ ἰδεῖν ἔδοξα, κ' πρὸς ἐμαυτὸν εἰπεῖν τε καὶ συλλογίσασθαι,
τὰ μὲ ὡς παρὰ θ' Διΐ, τὰ δ' ὡς ἐν Ασκληπιοῦ προὸ τ οἰκίας· τὰ δ' ἐντεῦθεν ἤδη εἰ μὲ θέμις,
εἰρήσθω κ' γεγράφθω· εἰ δὲ μή, τοσοῦτον σοὶ μελήσειε, δέσποτα Ασκληπιέ, ἐπὶ νοῦν ἀγαγεῖν
μοι διαγράψαι παντὸς δυσκόλου χωρίς. πρῶτον μὲ, ὤφθη θ' ἕδος, τρεῖς κεφαλὰς ἔχον, κ' πυρὶ
λαμπόμενον κύκλῳ, πλὴν τ' κεφαλῶν· ἔπειθ' οἱ θεραπευταὶ προσεισήκειμεν, ὥσπερ ὅταν ὁ
παιὰν ᾄδηται· χεδὸν δὲ ἐν πρώτοις ἐγώ. κἀν τούτῳ νεὼς ἔξοδον ὁ θεὸς, ἔχων ἤδη θ ἑαυτοῦ σχῆμα
592 ἐν ᾧ παρέσχηκεν. οἵτε δὴ θν ἄλλοι πάντες ἐξήεσαν, κἀγὼ μετεστρεφόμην ὡς ἐξιών, καὶ ὁ θεὸς
μοι τῇ χειρὶ προσείκνυσι μένειν. κἀγὼ προσχαρὴς τῇ τιμῇ γενόμενος, κ' ὅσον τ' ἄλλων πρὸ-
χρίθην, ἐξεβόησα, εἷς, λέγων δὴ τ' θεόν. κ' ὃς ἔφη· σὺ [2] εἶ. τοῦτο θ' ῥῆμα ἐμοί, δέσποτα Ασκλη-
πιέ, παντὸς ἀνθρωπίνου βίου κρεῖττον· τοῦτο πᾶσα ἐλαττοῦται νόσος· τοῦτο πᾶσα ἐλαττοῦται χάρις·
τοῦτ' ἐμὲ κ' δύναται κ' βούλεται ζῆν ἐποίησε. κ' ταῦτα μὲ ἡμῖν εἰρηκόσι, μηδὲν ἔλαττον ἂν τ'
προσθεν τιμῆς προσῆκε θ θεοῦ· λόγον δέ ποτε ἤκουσα τοιόνδε φέρεσθαι εἰς λόγους καὶ ὁμιλίαν
θείαν. ἔφη χρῆναι κινδῦναι τ' νοῦν ἀπὸ θ καθεστηκότος, κινδύνου δὲ συγγενέσθαι τῷ θεῷ,
συγγενόμενον δὲ ὑπερέχειν ἤδη τ ἀνθρωπίνης ἕξεως· καὶ θαυμαστόν γε εἶ θαυμαστόν, ὅτε
ὑπερέχειν θεῷ συγγενόμενον, ὑπὸ ὑπερέχοντα σωθῆναι θεῷ, κ μὴν τοὔνομά γε Θεόδωρος ὅτας

mentum ad dextram templi reperi, quod meum eſſet, & Alexandri Magni, medio diviſum interſtitio, ſic ut in altero jaceret ille; in altero ego reponendus eſſem. Cum autem ſubſtitiſſem, ac deſpicerem, mirabilem percipiebam ſuffituum odorem, qui partim erant in illius ſepulchro, partim mei. Gaudebam itaque, & utrumque noſtrum ſummum attigiſſe culmen, illum bellicae virtutis, me eloquentiae, conjiciebam. Illud inſuper in mentem mihi veniebat, illum quidem, tantum virum, Pellae ortum eſſe; de me autem eos, qui hunc incolunt locum, eſſe gloriaturos. Atque haec quidem tum audire tum videre ſum viſus, tum etiam mecum cogitare, partim juxta Jovis, partim in Aeſculapii, ante aedes: quae autem conſecutura ſunt, ſi quidem fas eſt, dicantur & ſcribantur; ſin minus, hoc tibi curae ſit, here Aeſculapi, in mentem meam immittere, quod ſine ulla deſcribam moleſtia. Ac primum quidem ſignum apparuit cum tribus capitibus: id autem undique lucere, praeter capita, viſum eſt. Tum nos miniſtri aſtitimus, non ſecus atque cum paean canitur; & ego fere inter primos. Interim jubet exire Deus, ea, qua conſpicitur, figura. Cumque alii exirent omnes, & ego converſus eodem ſpectarem, manu mihi ſignificat, ut maneam. Tum ego hoc honore exultans, qui ſic aliis praelatus eſſem, exclamavi, Unus, Deum dicens. Et ille, tu es, inquit. Hoc mihi verbum, here Aeſculapi, omni eſt humana vita praeſtantius; ab hoc omnis & morbus & gratia ſuperatur; hoc mihi vivendi & facultatem ſuppeditavit & voluntatem. Et haec quidem nobis locutis nihil de priſtino Dei erga nos honore decedat: ſermonem vero quondam talem accepi, ad orationes ac divinam conſuetudinem pertinentem. Oportet, inquiebat, mentem a conſuetudine dimoveri, dimotam autem cum Deo verſari, atque ita humanam excedere naturam; nec mirum id eſſe, ſi quis vel cum Deo verſetur. Jam Theodori nomen hoc pacto

1 Lege ἐμοί δέ. 2 Lege ἕις.

mihi.

ἐπωνομάσθη μοι. προσρηθῆναι μὲ ἔδοξα ὡς ἐν Σμύρνῃ ὑπό τινος καὶ μάλα συχαίνοντος, Θεόδωρε χαῖρε, ἡ Ἀσιάρχης οἵμην προσῆν. δεξαμένῃ δὲ ὅτι τὴν πρόσρησιν, ὡς ἄρα πᾶν τὸ μὲν εἶη 593
τοῦ θεοῦ δωρεά. μετὰ δὲ ταῦτα, ἕτερον τοιόνδε ὄναρ εἶδον. ἦν Ἐπάγαθος τῶν τροφέων τῶν ἐμῶν, ὃς πρῶτος ἔθρεψέ με, καὶ μάλα ἀνὴρ ἀγαθὸς, καὶ σαφέστατα ὁμιλῶν θεοῖς, καὶ χρησμῳδὸς ἐπομνημονεύων, ὅλως ἐξ ἐνυπνίων. οἷδ' ἀπέβαινον σχεδὸν ὡς εἰπεῖν αὐθημερόν. ἐγένετο μὲν τοιοῦτός τις ὁ Ἐπάγαθος, ὃ δὲ ὄναρ ὅτου εἶχεν, ἐδόκει μοι ὅτου, ἤτοι ἐμοῦ πυθομένου, ἢ καὶ αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ κινηθεὶς, εἰπεῖν πρὸς ἐμὲ, ὅπερ ἀμφὶ γένοιτο ἐνύπνιον τοιόνδε, Περὶ δὲ Θεοδώρου, μελήσει τῇ μητρὶ τῶν θεῶν· κατ' αὐτὰ δοκεῖν περὶ ἐμοῦ, καθάπερ περὶ Ἀσκληπιοῦ· ὁ μὲν Θεόδωρος, ὀνείδειόν μοι τὴν ἀρχὴν ἐγένετο. ἐπέδειξε δέ μοι καὶ περὶ τῆς φύσεως αὐτοῦ, τὰ μὲν ὄψει, τὰ δὲ καὶ λόγῳ. ἔφη δὲ ὅπωσιν. ἀνεῖχε μὲν ἑωσφόρος, ἤειν δ' ἐπὶ τὸ ἐνύπνιον. ἐδόκουν δὲ βαδίζειν ὁδόν τινα δι' ἐμαυτοῦ χωρίου προπορῶν τοῦ ἀστέρος ἄρτι ἥκοντος, καὶ μὲν δὴ καὶ παρεῖναι πρὸς ἀνατολάς. παρεῖναι δὲ Πυραλλιδῶν τὸν ὁσιώτατον ἄνδρα, ἡμῖν τε ἑταῖρον, καὶ περὶ τοὺς Πλάτωνος λόγους, 594
εὖ γεγυμνασμένον. οἷα δ' ἐν ἀδῇ καὶ ἡσυχίᾳ ὄντες, προπαίζω αὐτὸν, καὶ ἅμα ἐρεσχελῶν, εἰπεῖν· ἔχεις μοι πρὸς θεῶν εἰπεῖν (πάντα δ' ἐμοὶ μόνοι) τί ταῦτα ὑμεῖς οἱ περὶ τὸν Πλάτωνα ἀλαζονεύεσθε, καὶ ὑπολήπτετε τοὺς ἀνθρώπους; ἔφερε δέ μοι τοῦτο, εἰς τοὺς περὶ φύσεως αὐτοῦ καὶ τῶν ὄντων λόγους. καὶ ὃς ἀκολουθεῖν με ἐκέλευσε προσέχοντα τὸν νοῦν. ὑπὸ τοῦτον δὴ, ὁ μὲν ἡγεῖτο· ἐγὼ δ' εἰπόμην. καὶ προελθὼν μικρὸν, ἀνασχὼν τὴν χεῖρα, δείκνυσί μοι τόπον τινὰ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἅμα δεικνὺς, ἔφη, οὗτος δή σοι ὅδε ἐστὶν, ὃν καλεῖ Πλάτων τοῦ παντὸς ψυχήν. ἀναβλέπω τε δὴ, καὶ ὁρῶ Ἀσκληπιὸν τὸν ἐν Περγάμῳ συνδρομάδην ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἅμα τε ἀφυπνιζόμενον ὅτι τοῦτο, καὶ τὴν ὥραν αἰσθάνομαι ταύτην ἐκείνην οὖσαν, ἐν ᾗ ἐδόκουν ταῦτα ὁρᾶν. ἔτι τοίνυν ἑτέρων τοιῶνδε μέμνημαι. τοῦτο μὲν αὐτὸν Πλάτωνα ὁρᾶν ἐδόκουν ἐμοῦ

mihi attributum eſt. Smyrnae primum videbar in ſomniis a quodam mihi gratulante ſalutari his verbis, Salve Theodore; cum quidem Aſiae praefectus, ni fallor, adeſſet: ego vero ſic eam ſalutationem accipere, quaſi id omne quicquid in me erat ex Dei beneficio profectum eſſet. Deinde aliud quiddam tale contigit. Epagathum habebam nutricium, qui primus nos educavit, & vir admodum bonus erat, ac deorum conſuetudine fruebatur apertiſſime, adeo ut integra recitaret ex ſomniis oracula; quae quidem eodem fere die, ut ita dicam, ſortiebantur effectum. Talis cum eſſet Epagathus, viſus eſt mihi ſomnium quoddam ſuum, ſive ſponte, ſive a me rogatus narrare, in quo ſic dicentem quendam viderat; Theodori vero Mater deorum curam habebit: eodem modo, ut arbitror, quemadmodum Aeſculapius. Nam inde mihi Theodori cognomen primum obvenerat. Quin etiam naturam ſuam partim viſu mihi, partim etiam verbis oſtendit, hoc modo. Videbar mihi circa ortum Luciferi per praedium meum via quadam ire, & exorientem aſpicere ſtellam, quandoquidem ad ortum ibam. Aderat autem Pyrallianus, vir de fano, cum nobis amicus, tum in Platonica philoſophia egregie exercitatus. Ut autem in itinere ſoli eramus, illudo ei, atque ita cavillans dico; Poteſne mihi, per deos, dicere, quoniam ſoli ſumus, cur haec vos Platonici jactetis, & populum obſtupefaciatis? dicebam autem illius de natura ac de entibus dialogos. Tum ille juſſit me intento animo ſequi. Itaque cum praecederet ille, ego ſequerer, paulum progreſſus, locum mihi quendam coeli oſtendit, & haec eſt, inquit, quam Plato vocat mundi totius animam. At ego ſuſpiciens, Aeſculapium vidi Pergamenum in coelo ſedentem, ac ſimul experrectus, eadem comperi hora, qua videram, illa contigiſſe. Nunc etiam alia referam ſimilia. Vidi aliquando Platonem in domuncula mea

1 Scribe Πλάτων.

con-

ἐν ᾧ δωμαλίῳ τῷ ἐμῷ ἀπαντικρὺ τ τε κλίνης καὶ μοῦ· ὅθ' ἔτυχε μεταχειριζόμενος τ ὀπτολὴν τ πρὸς Διονύσιον, καὶ μάλα μεστὸς ὢν θυμοῦ, προσελέγας δέ με, ποῖός τις, ἔφη, σοι
595 φαίνομαι εἰς ὀπτολάς; μὴ φαυλότερος ὦ Κέλερος; τ γραμματέα δὴ λέγων τ βασιλικόν. κἀγὼ εὐφήμει, ἔφην, ὦ γ μεμνῆσθαί σε τοιοῦτον ὄντα, ὅστις εἶ, γ ὑ πολὺ ὕστερον. ὁ μὲ ἠφάνιστο, ἐγὼ δὲ σωτηρίας εἰχόμην. παρὼν δέτις εἶπεν, ὗτος μέντοι ὁ διαλεγόμενός σοι ὡς Πλάτων ἀρτίως, ὁ σὸς Ερμῆς ἐστι. λέγων δὴ τ εἰληχότα τ γένεσιν τ ἐμήν. Πλάτωνι δ' ἔφη εἰκαστο. τοῦτο μὲ δὴ ἐν Σμύρνῃ γίγνεσθαί μοι ὄναρ, ἕτερον δὲ ἐν Περγάμῳ σχεδὸν πρότερον τούτου. ἠπιᾶτο τ ὀνειράτων τούτων, γ τ ἐναργοῦς τ θεῶν ἐπιμελείας, τ γ Διὸς ἀστέρα, ὅστις δὴ καὶ ὁ αἰτιώμενος ἦν· σχίζειν γὰρ αὐτὸν μέσον γ οὐρανοῦ μέσην τ μοῖραν, ἡνίκα ἐγιγνόμην, γ λέγουσι μέντοι οἱ ἀστρονόμοι, λέοντα μὲ εἶ) τηνικαῦτα ὑπὸ μέσον γ οὐρανοῦ, τ δὲ γ Διὸς ἀστέρα ὑπὸ λέοντι, ἐκτετραγώνου πλευρᾶς Ερμῆ δεξιόν, ἀμφοτέρους εὖους. σχεδὸν δὲ καὶ τ ἄλλων παλαιῶν τοὺς ἐνδοξοτάτους ἐπὶ λόγοις, ὑπῆρξέ μοι θεάσασθαι, ὁμοίως λογοποιούς τε καὶ ποιητάς· τὸ δὲ γ Λυσίου, καὶ διηγήσεως ἄξιον. ἔκαμνον γὰρ τελαίῳ οἵῳ βαρυτάτῳ, γ ὁρῶ Λυ-
596 σίαν τ ῥήτορα, νεανίσκον οὐκ ἄχαριν. ἐπῄει δὲ ἡ τ χαλαβολῆς ἡμέρα, καὶ ὁ πυρετὸς οὐκ ἐπεγένετο, ἀλλ' ἐλύθη τὸ νόσημα ἐν τούτῳ. καὶ δὴ γ Σοφοκλέα ποτὲ ἔδοξα τ ποιητὴν παρελθεῖν εἰς τ οἰκίαν τ ἐμαυτοῦ, παρελθόντα δὲ σῆναι πρόσθεν γ οἰκήματος, γ ἀμαυρόν τινα τυγχάνω, [1] ἑστῶτα δὲ αὐτῷ γ σιωπῶντος, αὐτὰ ἐπ' αὐτῶν τὰ χείλη βομβεῖν οἷ ἥδιστον· ἦν δὲ γ ἡ πᾶσα πρόσοψις, γεραρῶ τε καὶ εὐσχήμονος. ἰδὼν δὴ αὐτόν, ἤσθην τέ, γ ἀναστὰς ἠσπαζόμην γ ἠρώτων· πῶς δέ σοι ἔφην ἀδελφός; γ ὅς, ἔστι γάρ τις, ἔφη, ἀδελφὸς ἐμοί; Αἰσχύλος γε οὗτος, ἔφην ἐγώ. γ ἅμα συμπαρῆειν ἔξω, γ ὡς ἐν ᾧ προθύρῳ ἐφάνημεν, σοφιστὴς τ ἐφ' ἡμῶν, γ μάλα τ ὀπφαιῶν, μικρὸν ἀποτέρω τ θυρῶν ἐξ ἀριστερᾶς ἀναστρεπτὸς, ἔκειτο. ἄλλους δὲ ἐν ἄλλῳ σχή-

contra me lectumque meum ſtantem; epiſtolam vero ad Dionyſium in manibus habuit, irae plenus. Ad me autem reſpiciens, qualis, inquit, in epiſtolis tibi videor? num Celere (is erat ſcriba regius) inferior? Tum ego, bona verba, inquam, qui cum talis ſis, de te judicium facias. Cumque ille mox evanuiſſet, atque ego cogitarem attentius, aderat quidam, qui dixit; Is qui nuper tecum colloquebatur, quaſi eſſet Plato, tuus eſt Mercurius, Platoni ſimilis. Intelligebat autem ortus mei praeſidem. Atque hoc quidem Smyrnae ſomniavi: aliud autem Pergami paulo ante. Somniorum enim iſtorum cauſam, & evidentis deorum curae, ad Jovis ſtellam referebat quidam, quod illa, cum ego naſcerer, medii coeli mediam ſecuerat partem; ac dicunt certe Aſtronomi, Leonem tum medium occupaſſe coelum, Jovis autem ſtellam ſub Leone quadrato aſpectu Mercurium a dextra aſpexiſſe, cum uterque matutinus eſſet. Quin & aliorum veterum celeberrimos quoſque tum oratores tum poetas videre mihi contigit; ac Lyſiae quidem apparitio narratu digna eſt. Nam cum tertiana laborarem graviſſime, vidi in ſomniis Lyſiam oratorem, juvenem non invenuſtum. Cumque inſtaret acceſſionis dies, non invaſit me febris, verum eſt ita diſſoluta. Sophocles quoque poeta in aedes meas aliquando viſus eſt ingredi, & ante muſeum ſtare; cum autem ſileret ipſe, labra ejus per ſe bombum edebant ſuaviſſimum: erat autem & aſpectus ejus ſenilis ac decorus. Itaque poſtquam eum vidi, gaviſus ſum, & ſurgens, ſalutavi, ac ſimul, ubi frater ejus eſſet, quaeſivi. At ille, num quis, inquit, mihi frater eſt? Aeſchylus quidem, inquam ego. Interim cum ipſo foras progreſſus, ſophiſtam quendam noſtri temporis celeberrimum non longe a foribus ad ſiniſtram vidi inverſum jacere. Alios etiam alia fi-

1 Lege ἑστῶτος.

gura

μαλι ϗ τύπῳ μάλα σεμνῷ τε ϗ [1]οἰκείως, ἐφ' ὧν [2]ἑκάστης σωέβη χρόνων, εἴδομεν. ὑπῆρξε δὲ καὶ τόδε εἰς εὐθυμίαν. ὑπεδεικνυμήν γάρ μοι λόγος τινὰς ὡς ὅ ὄναρ, καὶ σφόδρα εὐδοκιμῶντος, εἰπόντος τινὸς τ̃ ἀκροωμένων τ̃ εὐφημίαν, ὅτι ὡς ὁ δεῖνα, ὃν δὴ μάλιστα ἐθαύμαζε τ̃ παλαιῶν, παρόντα· ἐδόκουν τ̃ διδάσκαλον εἰπεῖν ὑποδυσχεράνοντα, ϗ σεσθή- 597
σεις τ̃ καὶ τόν; καὶ ἄλλος ἔμελλεν ἐρεῖν ἑξῆς, ὡς ἕνα γε οὐδένα ἀντεξετάσαι δέον. ϗ ταῦτ' ἐγνώκειν εἰπών, καλαλῦσαι τ̃ περὶ τούτων λόγον, ϗ ὑπῆλθε με θαυμαστὸν ἕτερον χαρίεντος, εἰ δή τι καὶ ἄλλο, οὐκ ὀλίγης ἄξιον ϖ̃ θεῷ. ἀφικομένου γὰρ Κοδράτου ῥ̃ ῥήτορος ὅτι τ̃ τ̃ Ἀσίας ἀρχήν, ᾠήθην καιρὸν ἔχειν μοι τ̃ πρὸς αὐτὸν σέσρησιν· ἄλλως τε καὶ πραγμάτων ὄντων μοι πιῶν οὐκ τ̃ ἄνωθεν χρόνων, περὶ ὧν αὐτίκα εἰρήσε). καὶ γράφω δὴ πρὸς αὐτὸν, ὅστις τι εἴην δηλῶν, καὶ πᾶσαν τ̃ ἐμαυτῶ ἀφετερόην. ἡ δὲ ἡμέρα δέξεσθαι τὰ γράμματα ἔμελλε, τοῦτ' γὰρ ὕστερον ἐγνωμεν οὐκ τ̃ν ἀπαγγελθέντων, ἦν δὲ ϗ εὐθὺς οὐκ λογισμῶ τ̃ν ἡμερῶν τεκμήρεσθαι, ταύτῃ μοι ἐδόκει ὁ ἱερεὺς ὁ τῦ Ἀσκληπιῦ, ὅτος ὁ ἔπι νεῶ ὤν, καὶ ὁ τούτου πάππος (ἐφ' ὧ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ὡς ἐπιστάμεθα ἐχειρούργησεν ὁ θεὸς, καὶ ἔτι δὴ ἐνδοξότατος τ̃ν μέχρι τούτου) ὅτοί μοι ἐδόκουν παρελθεῖν εἰς τ̃ τῦ Κοδράτου κατα- γωγήν, καὶ σωεῖναι μάλα ἐγγύθεν. ὁ μὲν, ὅτανσι σ̃ καθήμην, ὁ δὲ ἐπ' αὐτῆς 598
καθεζόμην ἄνω τῆς κλίνης, ὁ πρεσβύτερος. σωίσασαν οὖν με τ̃ Κοδράτῳ πάνυ σφοδρῶ, ἄλλος τε λόγους φιλανθρώπους λέγοντες, καὶ ὡς ὅτι τοῖς λόγοις ὁ πρεσβύτερος γίνεται τοῖς ἐμοῖς δὴ, καὶ ὡς ἔοικε καὶ αὐτὸς πρὸς τ̃ Κοδρᾶτον ἐπαινεθήναι. περὶ δὲ λό- γων ἔφη σ̃πομνήμονός τέ πως τῇ φωνῇ καὶ ζηλωτὴν ἐξεπίτηδες, ὡς μάλιστα ἔμελλεν ἐκεῖνον πρσάξειν τ̃ μέλλοντι λεχθήσεσθαι· ἔτι δ' αὖ μέλλοντος ἐρεῖν τ̃ ὑπολλίῳ, ὑπολαβὼν ὁ Κοδρᾶτος, Ἀλλ' ἦ τὸ τ̃ παροιμίας ἔφη ἐρεῖς, ἦ τοιαύτην χρὴ γαμεῖν, ἢ μὴ

gura & habitu multum decoro ac proprio ſuis temporibus aſpeximus. Illud vero, quod jam dicam, magnopere gaudio fuit. Etenim cum orationes quaſdam dormiens haberem, & placerem admodum, atque auditorum aliquis laudare nos volens, veterum cuidam, quem ille admirabatur plurimum, compararet: viſus eſt ſubiraſcens praeceptor, qui aderat, ita dicere; Non & illum atque illum adjicies? atque alios deinceps proferre velle, quaſi nemo ſolus mecum comparandus eſſet. His ita relatis, finem ſtatueram huic ſermoni imponere: verum aliud mihi mirandum ſuccurrit, ac de quo, ſi alio quoquam, non exiguae ſint agendae Deo gratiae. Nam cum Quadratus orator ad Aſiae praeturam veniret, exiſtimavi me ejus alloquendi occaſionem eſſe habiturum; cum praeſertim aliquot ſuperiorum temporum negotiis, de quibus mox dicam, implicatus eſſem. Itaque ſcripſi ad eum de ſtatu meo, ac ſtudio univerſo. Jam quo die litteras accepturus erat, eodem ipſo, quemadmodum & poſtea nobis nunciatum eſt, & mox per dierum ſupputationem licebat colligere, viſi mihi ſunt, ſacerdos, qui nunc eſt Aeſculapii, & ejus avus (is eſt omnium ad hoc uſque tempus celeberrimus; & ſub eo multa magnaque Deus, ut intelleximus, adminiſtravit) in domicilium Quadrati ingredi, & cum eo familiariter agere, altero aſſidente, altero, qui ſenior erat, ſuper ipſum ſedente lectum. Tum vero nos omni ſtudio Quadrato commendabant, & cum alia loquebantur humaniter, tum ſeniorem aiebat junior meis capi ſermonibus, eoſque etiam apud Quadratum laudari debere. Verum quod ad orationes attinet, ſubjiciebat ille, confirmans alterius dicta, poſtquam de induſtria ſubticuerat; magis etiam te iis, quae ſubjungam, alliciam: cumque majus aliquid eſſet dicturus, interpellans Quadratus, utrum, inquit, quod eſt in proverbio, dices, Talem oportet ducere, aut

1 Mallem οἰκείῳ. 2 Lege ἕκας ϖ.

non

γαμεῖν; τοιαῦθ' ἅπα ἑκατέρωθεν ἐλέγετο. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐδόκουν τοὺς μὲν πορεύεσθαι, αὐτὸς δὲ συνεξιέναι μετ' αὐτῶν, καὶ ἐπειδὴ γιγνόμεθα πρὸς τῇ πολίδι, ἣ ἡ σκηνὴ ὁ ἱερὸν ἔστι, τοὺς μὲν βαδίζειν εὐθὺ τοῦ ἱεροῦ, αὐτὸς δὲ ἀπαλλαττόμενος, δεξιοῦσθαί τε αὐτοὺς καὶ χάριν ἔχειν, ὅτι παντα χοῦ κοσμοῖεν, καὶ μέλλοι πάντως αὐτοῖς τὰ ἐμῶν. ὡς μὲν οὖν τρόπον εὐθὺς εὐδοκίμησε τὰ γράμματα, ἀναγινωσκόμενά τε εἰς πάντας, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἡγεμόνος, καὶ πρεσβεῖα πᾶσιν ὄντα λαβεῖν, καὶ ἃ πρὸς ταῦτα ἀντεπέστειλε, καὶ οἷα τελευτῶν, ἐπειδὴ τῆς ἀρχῆς ἐξῄει· τῇ μὲν, ἴσως ἀλαζονείαν ἔχειν ἂν δόξειε διηγουμένῳ, πρὸς τὰς ὑπερβολὰς τῶν οἰομένων· τῇ δ', ὥσπερ μικρότης τις ἂν εἴη πρατείνειν ὑπὲρ τούτοις, μετὰ τὰς πρὸς τῶν θεῶν τιμάς. ἀλλ' ἄγε εἰς τὸ παρὸν ἔφερε λόγον, τοιαῦτα μάλιστα ἐγένετο. καὶ ταῦτα μὲν, τὸ ἄνω χρόνων ὄντων· ἐπεὶ δ' ἐνταῦθα ἐγενόμεθα τοῦ λόγου, καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἔμελλον εὐεργεσίας τοῦ θεοῦ τρέψεσθαι, καὶ γράψειν ἐφεξῆς τὰς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων καὶ πραγμάτων γενομένας, ὅταν μοι γίγνεται μεταξὺ τῆς γραφῆς, εἰς ταῦτα φέρον πως πάλιν. εἶχε δὲ ὑπωσίν. ἔδοξα λέγειν ἔν τισιν ἐπιδεικνύμενος αὐτοῖς, μεταξὺ δὲ τῶν λόγων ὧν ἠγωνιζόμην, καλέσαι τὸν θεόν, ὧδί λέγων· δέσποτα Ασκληπιὲ, εἰ μὲν καὶ ὑπερέχω τε λόγοις, πολλοῦ ὑπερέχω, ἐμοὶ μὲν ὑγίειαν, τοῖς βασκάνοις δὲ ῥήγνυσθαι. καὶ ταῦτά τε ὡς ὄναρ τυγχάνειν εὐρακώς. καὶ γενομένης ἡμέρας, βιβλίον τί λαβὼν, ἀναγιγνώσκειν· εὑρεῖν ἃ ὄντα, ἅπερ ἐφθεγξάμην. θαυμάσας δὲ πρὸς Ζώσιμον εἰπεῖν, ἅσα, ἃ λέγειν ἐδόκουν ὄναρ, εὑρίσκω γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ. οὕτω δὴ καὶ ταῦτα καινὰ παλαιοῖς προστίθη· εἰ δὲ τὸ γνώμης οὗ θεοῦ τετυχήκαμεν, αὐτὸς ἂν εἰδείη καλῶς. τὰ μὲν πρὸς τοὺς λόγους, καὶ ὡς καλέσασιν ἡμᾶς ἐξ ἀρχῆς εἰς αὐτούς, καὶ ψῆφον ὁποίαν τινα ἤνεγκε περὶ αὐτῶν, καὶ ὅσα εἰς τοῦτο φέροντα ἐχρημάτιζε, καὶ τοὔνομα ὡς πρὸς τῷ ἀρχαίῳ τὸ Θεόδωρον προσέθετο, καὶ περὶ τὸ αὐτοῦ φύσεως ὁποῖ' ἅπαντα ἔδειξε, καὶ ὅσα τοῦ τύπου

non ducere? Atque haec fere utrinque dicebantur. Poſtea viſus ſum una cum illis exire, & ut ad portam venimus, quae ad templum ducit, cum illi recta ad templum pergerent, tum eos in digreſſu complecti, & quia nos noſtraque ſemper ornarent atque curarent, gratias agere. Jam quam fuerint acceptae litterae, cum ab ipſo Praetore coram omnibus legerentur, atque earum habendarum ſtudio tenerentur omnes; tum quae reſcripſerit ad eas, quaeque poſtremo ſub finem magiſtratus; ea ſi narrarem, partim arrogans fortaſſis viderer, propter eximias, quae in iis comprehenduntur, laudes, partim etiam quaſi minutias quaſdam poſt honores a diis nobis tributos conſectari. Veruntamen quaecunque ad inſtitutum ſpectabant ſermonem, haec fere fuerunt. Atque iſta quidem ſuperioribus accidere temporibus: cum autem hucuſque perveniſſem, & ad alia Dei beneficia pergerem, quaeque ſub aliis Praetoribus & in aliis obvenerunt negotiis, deinceps deſcribere pararem, ſomniavi quiddam interea, quod huc rurſum pertinebat, hoc modo. Videbar apud quoſdam declamare, atque inter dicendum Deum invocare his verbis: Here Aeſculapi, ſi quidem in dicendo excello, multumque excello, mihi ſanitas contingat, invidi vero rumpantur. Quae cum viderer ſomniaſſe, poſtquam dies fuit, libro quodam in manus ſumpto eadem reperio, quae locutus eram. Itaque miratus ad Zoſimum dicere: Vides, ut ea, quae viſus eram dormiens dicere, in libro deſcripta reperiam. Atque ita quidem haec quoque nova cum antiquis conjuncta ſint; an vero Dei ſententiam ſimus aſſecuti, novit ipſe maxime. Et quae quidem ad orationes pertinent, ac quomodo ad eas nos initio perduxerit, & qualem de iis ſententiam tulerit, quaeque ad eam rem dederit oracula, tum quomodo ad vetus nomen Theodorum adjunxerit, ac ſuam nobis naturam oſtenderit, & quaecunque ſunt hujus ge-

τάτα, πάντα μὲ ἂν ἐγὼ εἴρηκα, ὅσα δὲ ἦν ἔναυλα, καὶ ἀφ' ὧν ἔξεστι δεῖ τ' ἄλλων τεκμήρεσθαι. ἐπάνειμι δ' [1] ἂ μικρῷ πρόσθεν ἔφην οὐκ ἐᾶσαι καταλείψειν τ' λόγον· ὡς καὶ τἆλλα σημαίνων καὶ πράττων, καὶ πανταχοῦ φανερὸς ἦν. Σέβηρος ὁ τ' Ασίας ἡγεμών, ἦρξεν οἷμαι σὺν αὐτῷ πρότερον ἢ ἡμετέρᾳ ἑταίρᾳ. ἦν δὲ ἀνὴρ ὑψηλὸς τὰς πρόπας, καὶ ὅ, τι γνοίη καὶ προέλοιτο, οὐκ ἂν ὑφεῖτο οὐδενί. Διατρίβοντος δέ μου περὶ τ' Αἴσηπον τότε, ἃ αὖ περὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς, ἐποίησε τοιόνδε. ἐπέμπετο τοῖς ἡγεμόσι κατ' ἐκείνας τὰς 601
χρόνας ἀφ' ἑκάστης πόλεως, ἑκάστου ἔτους, ὀνόματα δέκα ἀνδρῶν τ' προφέρειν. ταῦτα ἔδει σκεψάμενον τ' ἡγεμόνα, ἕνα ὃν προκρίνειν ἐξ ἁπάντων, καθιστάναι φύλακα τ' εἰρήνης. οὐκ οἶδα πολίσματος τ' Μυσίας, ὃ τ' ὄνομα οὐδὲν δέομαι λέγειν, ἀφικνεῖται πρὸς αὐτὸν, τὰ προκειμένα ὀνόματα· ὧν οὐδένα τῶν ἐμῶν σαφῶς εἰδὼς, ἀλλ' ἢ τοσοῦτον ἀκηκοὼς, ὅτι κτήματα εἴη μοι περὶ τ' τόπον τοῦτον, ἃ τ' ἄλλην μοι δοκεῖν τάξιν ὅπερ ἃ τ' ἀφορμῶν, παριδὼν καὶ ἀπιμάσας ἅπαντα τὰ πεμφθέντα ὀνόματα, προσῆκεν ἄρχειν ἐμέ· οὐκ εἰθυμηθείς, ὅθ' ὅτι τῇ Σμύρνῃ προσήκειν πολλοῖς πρότερον χρόνοις, πρὶν ἐκείνης γενέσθαι πόλεως ἐλπίδας, ἃ δ' ὅτι πᾶν ἄλλοιον τὸ ἡμέτερον. καὶ πέμπει δὴ τοῖς ἄρχουσιν ὀψιολίβῳ, οὐκ αὐτοῖς ὀψιείλας, ἀλλ' ἐμοί. οἷσδ' ἐλθόντες, ἀπεδίδοσαν. τὰ δὲ γράμματα ἐκέλευε, προσῆναι τῆς εἰρήνης. ἦν οὖν ἀπορία πολλή. ἅτε γὰρ ἔκκλητον ἦν ποιήσαι τῷ δίκῃ, πρόδηλος ὄντος ἀντιδίκου ἐν μέσῳ, ἀλλ' αὐτὸς ἦν ὅ τε δῆμος τ' νόμα καὶ ὁ ὀπίκυρος· ἃ δ' 602
εὑρεῖν, ὅτῳ τις μάχοιτο, ἢ πρὸς ὄντινα, καὶ ὅπως ὃ πρᾶγμα καταστήσαιτο. ἀλλ' ἢ τοσοῦτον συνέδοξε κοινῇ βουλευομένοις ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἄρχουσι, ποιήσασθαι τῷ ἔκκλητον, ὡς δὴ πρὸς αὐτὰς τὰς ἄρχοντας, τὰς ἀποδιδούσας τὰ γράμματα. ἐσαῦερα τὲ ἐπέρχεσθαι· καὶ ἠρώτων τ' θεὸν, τί τε εἴη ταῦτα, ἃ τί χρὴ ποιεῖν. καί μοι γίγνεται τὸ ἔπος ὃ ἐκ Δελφῶν,

neris, ea nos omnia quidem nullo pacto recenſere potuimus, ſed quorum memores eramus, & e quibus de reliquis liceat conjecturam facere. Jam vero, unde paulo ante relicto ſermone inſtituto ſum digreſſus, eo revertor; ut oſtendam, eum in aliis quoque indicio nobis ac providentia ſua praeſto ubique fuiſſe. Anno prius, ut arbitror, quam amicus noſter, Severus Aſiae praetor fuit, vir magnanimus, & qui, quicquid decreviſſet, in eo nemini concederet. Cum autem apud Aeſepum tunc temporis,& rurſum circa Jovis templum verſarer, ita mecum egit. Mittebantur quotannis eo tempore ad Praetorem ex urbibus ſingulis nomina decem praeſtantiſſimorum quorumque civium: quae ille conſiderans, aliquem deligeret ex omnibus,quem pacis cuſtodem conſtitueret. Itaque cum ex Myſiae quodam oppidulo, cujus nihil eſt opus nomen dicere, veniſſent ad Severum delecta nomina; ille, qui nihil adhuc rerum mearum cognoſceret, niſi quod agros aliquot eo loco me habere, ac de coetero fortaſſis non infimi eſſe ordinis audierat; rejectis omnibus, quotquot miſſa erant, nominibus, mihi magiſtratum detulit, cum id non cogitaſſet, & ad Smyrnam multo prius, quam ſperaveram, me pertinuiſſe, & ad eam rem ineptum prorſus eſſe. Mittit deinde ad Praefectos epiſtolam, non ad ipſos, verum ad me datam: quam cum illi reddidiſſent, ac juberent me litterae paci praeeſſe, magnopere perculſus fui. Nam nec provocare licebat, cum non extaret adverſarius, verum idem Praetor nomen & dediſſet & confirmaſſet; nec cum quo quis contenderet, aut quomodo cauſam inſtitueret, reperire. Hoc tamen nobis ac Praefectis communiter deliberantibus viſum eſt, ut provocatio quaſi ad ipſos Praefectos, qui litteras tradiderant, fieret. Jam cum veſperi Deum interrogarem, quid haec ſibi vellent, & quid agendum eſſet; Delphicum illud mihi reſponſum eſt,

1 Lege ἔ. *Cant.*

Ego

Εμοὶ μελήσῃ ταῦτα, ϗ λευκαῖς κόραις. ποῖ οὖν τοῦτο ἐτελεύτησεν; ἡμέραις ϑ πολλαῖς ὕστερον ἐξ Ιταλίας ἀφικνῆνται ὑπατολαί μοι παρὰ τῶν βασιλέων, τοῦ τε αὐτοκράτορος αὐτοῦ, ϗ παιδός· ἄλλας τε εὐφημίας ἔχουσαι, ϗ τὴν ἀτέλειαν ὑποφερομένην τοῖς λόγοις, εἰ τυγχάνοιμι χρώμενος αὐτοῖς. ἦκεν δέ μοι ϗ παρὰ Ηλιοδώρου τοῦ τῆς Αἰγύπτου ἐπάρχου γενομένου, γράμματα ἅμα τοῖς βασιλικοῖς, ἐμοί τε αὐτῷ, ϗ ἕτερα ὑπὲρ ἐμοῦ τῷ ἡγεμόνι, ϗ μάλ' ἔντιμα ϗ λαμπρά· γραφέντα μὲ πολλῷ πρότερον τῆς χρείας ταύτης, ἀπαντήσαντα δὲ εἰς τὸν καιρὸν τότε. τὰς μὲν οὖν κόρας τὰς λευκὰς,
603 εἰς τὰς ὑπατολὰς εὐθὺς ἔλαβον. θαρρήσας δὲ τῷ τε χρησμῷ, ϗ τῷ παρὰ τῆς τύχης συμβάντι, κινεῖσθαι μὲ οὐκ οἷός τ' ἦν ϑεοῦ κατέχοντος, πέμπω δὲ γράμματα πρὸς τὸν ἡγεμόνα, τότε σύμπαν δηλοῦν ὁποῖον εἴη τοὐμὸν πρᾶγμα, ϗ ὅτι παντάπασιν εἰσίκασιν οἱ πρὸς αὐτὸν εἰπόντες τοὐμὸν ὄνομα, οὐδὲν πλέον εἰπεῖν, ἢ τοὔνομα· τούς τε ἀφιέναι, ἐδήλουν, οἵτινες εἶεν, ϗ τὰ γράμματα τὰ νεωστὶ ἥκοντα. ἅμα δὲ ϗ αὐτὰ ἔπεμπον, μετ' ἐμῶν, τά τε τῆς συγκλήτου ϗ τὰ τῆς φύσεως. ἔτι δὲ ὄντος μετεώρου τοῦ πράγματος, ὑπολαὶ παντοῖαι παρὰ τῶν ἀγοραίων ἐφοίτων, ὅσοι φιλικῶς ἐδόκουν ἔχειν πρός με, ϗ ἅμα τὰς ἀνάγκας ὁρᾶν ὀρθῶς· τοῦ τε γὰρ δυνάμενος τοῦ ἀνδρὸς ἔφραζον ὅσον, ϗ ὅτι τῶν βασιλικῶν εἴη δικαστῶν εἷς, ϗ μάλιστα δὴ τὸ τόνου τῆς γνώμης ϗ τὸ ῥώμην, ϗ ὡς οὐδ' ἂν εἴη γένοιτο, μεταθεῖτο τῶν δεδογμένων οὐδέν· ἐδέοντό τε, μὴ προπηρεῖν Φαρνακοῦς. γράφω δὴ ϗ πρὸς τούτους μακροτέρα ϗ νεανικώτερα ὑπεπιτηδὲς, εὖ εἰδὼς εἰς τοὺς Σεβήρου χεῖρας ἥξοντα τὰ
604 γράμματα, ϗ δ' ἦκον αὐτοὺς ὑπεικῶς σωφρόνως ἔχειν αὐτοῦ. κεφάλαιον δ' ἦν ὅτῳ ϗ πρὸς αὐτὸν ἐπέστελλα, ὅτι ἀδυνάτα ἀξιοῖεν. μὴ ταῦτα, Σεβήρου μὲ ὀκ τῶν ἄνωθεν χρεῶν, εἰς τὸν Εφησον καθίει, δικῶν ἀγορὰν ἄξων, ϗ τὰ γράμματα ἀναγνοὺς ἐκέλευεν ἀπαν-

Ego providebo rem iſtam, & albae virgines. Quid ergo conſecutum eſt? Paucis diebus interjectis venerunt ad me ex Italia Regum litterae, tum Imperatoris ipſius, tum ejus filii; quae praeter alias, quas continebant, laudes, immunitatem propter ſermones, ſi ipſorum uterer conſuetudine, mihi confirmabant. Ab Heliodoro quoque, qui fuerat Aegypti praefectus, litterae una cum regiis venerunt, partim ad me datae, partim etiam ad Praetorem de me ſcriptae, honorifice ac ſplendide; quae dudum quidem ante hoc negotium datae fuerant, tunc autem opportune ſunt redditae. Primum itaque virgines albas de epiſtolis ſum interpretatus. Deinde oraculo, & fortunae fretus eventu, cum diſcedere per Deum non poſſem, ad Praetorem litteras miſi, quibus & negotium meum illi integrum ſignificabam, & eos, qui nomen meum ad ipſum detulerant, nihil aliud, quam nomen, detuliſſe oſtendebam; tum eos, qui dimiſerant, quales eſſent, declarabam, & eas quae nuper venerant, litteras, quas una cum meis ad illum miſi, tam eas quae commendationem, quam quae ingenium continebant. Dum autem incertus etiam erat rei eventus, forenſium quorundam, quicunque nos amare, & rei neceſſitatem ſatis perſpicere videbantur, mandata varia perlata ſunt, in quibus potentiam viri, qui ex regiis eſſet judicibus, & ſententiae maxime vim ac pertinaciam, ita ut ab ea nullo pacto dimoveri poſſet, exponebant, ac ne fruſtra reluctarer, obſecrabant. Quapropter ad illos quoque longius & confidentius de induſtria ſcripſi, quandoquidem ſciebam fore, ut in manus Severi litterae venirent, quoniam huic eos eſſe familiares audieram. Argumentum autem erat idem atque in datis ad illum litteris: nempe, non poſſe me obtemperare. Poſtea Severus Epheſum ex altioribus locis deſcendit ad agendum forum; lectiſque litteris, eo nos ve-

1 Severi. *Cam.*

τᾶν ἀκεῖσε. ἐγὼ δ' ἔπεμπον. ὡς δ' ἦκεν ἡ κυρία ἡμέρα τᾶς δίκας, παρῆσαν οἱ σύνδικοι. καὶ πρὶν φθέγξασθαι μόνον αὐτούς, ὁ Σέβηρος ἄνωθεν, Ἀριστείδην ἔφη γιγνώσκω, καὶ τᾶς δόξης ἄγαμαι, καὶ συμφημὶ πρωτεύειν τοὺς λόγους, καὶ ταῦτά μοι καὶ πρὸ τᾶς ἐς Ῥώμην φίλων ἐπέσταλται. αὐτᾶμαι δ' αὐτόν, ἔφη, συνάρξαι μοι. τὰ δὲ δίκαια τᾶς ἀτελείας αὐτός καὶ βεβαιῶ, καὶ μένει. ταῦτ' εἶπε δημοσίᾳ· ταῦτ' ἐγράψατο τοῖς ὑπομνήμασι. γενομένης δὲ τᾶς γνώσεως τοιαύτας, οἱ πεμφθέντες πρὸ ἐμοῦ τᾶ δίκας ἕνεκα, ἅμα μὲν τοὺς συνδίκων συγχαιρόντων τᾷ τιμᾷ, καὶ τᾶ ἄλλων μέγα ποιουμένων ὅτι σὺν πρεσβείας μέρει ἔσοιτ' ἔφη ποιεῖν ὁ Σέβηρος, καὶ ὅτι τοῦ ἀτέλειαν κύριον πρὸς ἅπαντα τὸν λοιπὸν χρόνον καὶ ταῦτα ἀπόντι, καί τι καὶ αὐδοῖς εἰς τὸ πρόσω πεπράνθαι νομίζοντες, καὶ οὐ παντάπασιν ἄπρακτοι δοκεῖν ἐπανήκειν, ἅμα δὲ οὐκ ἔχοντες ὅπως χρὴ ποιήσαντες τὸ 605
ἔφεσιν, ἀνθρώπου μὴ κείσεως νόμῳ τὴν ἀρχὴν ἀναπτέντος, ἀλλ' ὥσπερεί χάριν αἰτοῦντος καὶ φιλίας ἀρχήν τινα ταύτην καθιζάμενον, τέρψομένους τοῖς παροῦσιν, ἐπανελθόντες ὡς ἐμέ, διηγοῦνται ὅ πᾶν· οἱ δὲ τούτῳ, καὶ ἡ πρόθεσμία παρελήλυθε ἡ τᾶς ἐφέσεως. ἔτι οὖν ἀποροῦντες ἢ πρότερον ἢ πρότερον διεκείμεθα, οὐ γὰρ ἔμοιγε ἤρκει, πεπιῶσθαι ἀφανεῖς. πάλιν δὴ προσκείμενοι τῷ θεῷ· δεόμενός τε καὶ πιθανόμενον, τί τις ἂν χρήσαιτο τῷ πράγματι τούτῳ. καί μοι δίδωσιν ὄναρ θαυμαστὸν οἷον· ὃ τὰ μὲν καθέκαστα, οὐκ ἂν οἷός τ' εἴην εἰπεῖν, ὅ δ' ὥσπερεὶ κεφάλαιον ὅπως ἔσχεν. ἐδόκουν τῷ γραμματεῖ τῷ ἡγεμόνος ἀφαλέσθαι περὶ τούτων, ἥκειν δ' αὐτὸν ὡς ἐμέ. ὡς δ' ἀκούσαι πάντων, ὑποχνεῖσθαι λύσειν τε καὶ μεταθήσειν τὰ γεγραμμένα, πρέσθαι δὲ κελεύειν ὅσον δραχμὰς πεντακοσίας. γενομένου δὲ τοῦ ὀνείρατος, τῇ μὲν ἡδίων γίγνομαι, ὅτι ἐπαγγελία τις ἐφαίνετο σώσειν, καὶ οὐκ ἄπορος ἄρνησις ἦν· τῇ δ' ὥσπερ εἰς ἑαυτὸν φέρειν ἐδόκει μοι. πῶς γὰρ ἄν τις πεντακοσίων δραχμῶν ὠρίατο πρᾶγμα τοσοῦτον, καὶ ταῦτα παρ' ἀνδρὸς, ὅτῳ μὴ ἀδωροδοκήτου, ὡς πρότερον γε ῥᾳ- 606

nire juſſit. Itaque miſi, qui irent. Ut autem dies venit, ac proclamatum eſt nomen, aderant ſyndici. Hi antequam loqui coepiſſent, Severus mox e loco ſuperiore, Ariſtidem, inquit, cognoſco, & gloriam admiror, atque eloquentiae primas ferre aſſentior, idque mihi Roma ab amicis ſcriptum eſt. Cupio autem, ut mecum imperet. Immunitatis vero jus ipſi confirmo, ac manet. Haec publice dixit, & in inſtrumenta retulit. Tale cum eſſet factum decretum, ii qui a me litis cauſa miſſi erant, cum partim aliquid a ſe perfectum, nec omnino re infecta ſe redituros arbitrarentur (nam & ſyndici gratulabantur honori, & magni faciebant alii, quod haec ſe conſolandi cauſa feciſſe Severus dixerat, & immunitatem perpetuam in poſterum abſenti confirmarat) partim provocandi modum ignorarent, cum Praetor non judicii forma deferret imperium, ſed inſtar beneficii peteret, atque ab hoc initio amicitiam quodammodo auſpicaretur, contenti redierunt, ac mihi rem totam narrarunt, cum interim provocationis dies tranſiiſſet. Itaque pejore in loco, quam prius, eramus, cum mihi fruſtra collatus honor non ſufficeret. Quocirca ad Deum me retuli, obſecrans eum & interrogans, quid eſſet in hoc agendum negotio. Ille vero ſomnium miſit admirandum; cujus ut partes ſingulas dicere non poſſum, ita ſummam breviter complectar. Videbar cum ſcriba Praetoris, qui ad me venerat, his de rebus colloqui. At ille ut audivit omnia, promittit ſe aboliturum & mutaturum ea, quae jam conſcripta erant, ac quingentas fere drachmas jubet impendere. Quod cum ſomniaſſem, partim hilarior ſum factus, quia promiſſionem quandam res continebat, nec aperte negabat; partim quaſi eodem relabi me exiſtimavi: quomodo enim quingentis drachmis rem tantam quis redimeret, ab eo praeſertim viro, qui & ita integer eſſet, ut facilius fluviorum

θρα τῶν ποταμῶν ἄν τινα φῆσαι, ἢ ἐκεῖνον πείσαθαι, ὅτῳ δ' αὖ δεινῷ πρεῖ πρᾶγμα; ἢ πάντων ἥκιστα ἂν ἐξαπατηθέντος; ἔοικεν ἡ ὑπόκρισις ἄρνησις εἶ), [1] ἠπεῖναι γὰρ ὃ ἀδύνατον. ταῦτα ἐπόρων· καὶν τούτῳ σκάλῃ ὁ θεὸς πάλιν εἰς Πέργαμον· ἢ ἐτύγχανε Ρυφῖνος ὑπομνημάτων, [2] ἔμελλε δ' αὐτῷ τῶ τιμᾶν ἡμᾶς, εἰς ὅσον οἷός τ' ἦν. συντυχὼν δ' αὐτῷ, διηγοῦμαι τὰ πεπραγμένα, ἢ βοηθεῖν ἠξίουν. πάντας δὲ ἢ αὐτὸν Σέβηρον ὁμολογηκέναι, κυρίαν εἶναί μοι τὴν ἀτέλειαν· τοῦτο δ' οὐκ ἐξαρκεῖν γεγράφθαι· καὶ γὰρ ἄλλῳ παντὶ τῶν ἡγεμόνων ὑπάρξειν ἄλλό τι πρᾶξαι ἐμοὶ μὴ ὃ αὐτῷ τούτῳ πρόσκειμαι, ἢ ὅτω λυθήσεσθαι τὴν ἀτέλειαν ἀφ' οὗπερ ἂν τεθῇ μένειν. δεῖσθαι δὲ, οὐ τὸ ῥήματος εὐπρεπείας, ἀλλὰ τῶ πράγματος, ὃ γὰρ σῶμα ὅτως ἔχειν μοι. ἔδοξα δίκαιον λέγειν τῷ Ρυφίνῳ, καί μοι δίδωσι πρὸς αὐτὸν ὑπόμνησιν, τῇ αὐτοῦ φωνῇ γράψας, ὡς δυνατὸν πρόθυμόσαι, οὐ μὴ τά τε ἄλλα ἐπεξῇ, τὰ μὲ, ὡς συνιεὶς, τὰ δ' ὡς συμβουλεύων, ἢ περὶ μὲν ὧν μέλλοντος μνήσθαι ὁποῖόν
607 τι ἔσοιτο, εἰμή με ἐκὼν ἀφοῖ. ἵνα δ' ἐκπεράνω, γινόμην οὐ τῇ Σμύρνῃ, Διονυσίοις, ἢ παρῆν ὁ Σέβηρος τὴν ἑορτήν· ἦν οὖν τις τῶν καλυμένων πρεσβευτῶν, τά τε ἄλλα θαυμαστὸς, ὡς ὑπερηδέως ἔχων αὐτῷ, ἢ σχεδὸν ὡσπερεὶ γραμματεὺς αὐτοῦ· πάντων γὰρ ὅσα οὐ γράμμασι, κύριος αὐτὸς ἦν. ἢ δὴ ἢ τοτε τὴν ὑπόκρισιν τούτῳ δείκνυμεν, ἐντυχόντες πρώτῳ· ἢ γὰρ ὑπὲρ τὴν διοικήσεως τὴν περὶ [3] Σμύρναν, ἢ μὴν ὅσα γε ἀπὸ στόματος εἰπεῖν ἔδει, πάντα διῆλθον πρὸς αὐτὸν, ἵνα εἰδὼς ἀκριβῶς φέροι πρὸς τὸν ἡγεμόνα. ἢ ὡς ἑώρων τούς τε λόγους δεχόμενον, ἢ πρὸς τὰ δίκαια καμπτόμενον, εὐθύμιον ποιοῦμαι τὴν σύντασιν φωνῆς, ὡς ὁ γραμματεὺς ὑπισχνεῖτό μοι συμπροθύμεσθαι. ἢ τό, τε ὅναρ [4] αὐτῷ διηγοῦμαι πρὸς αὐτὸν, ἢ ἠξίουν ὑπακοῦσαι τῷ θεῷ, φάσκων ἐκεῖνον εἶ) τὸν ὑποσχόμενον· αὐτὸν δὴ λέγων. ἥδη τοῖς λόγοις, προσῆγεν ἡμᾶς τῷ ἡγεμόνι, ἀποδίδω τὰ γράμματα κοινῇ μοὶ ἡμῖν. ἢ ὡς ἐπ μὲν ἀναγι-

viorum ſiſterentur fluxiones, quam ſe pecunia corrumpi ſineret, & adeo rerum peritus, ut minime poſſet omnium decipi? Quocirca repulſae inſtar viſa eſt eſſe promiſſio, cum id, quod fieri non poſſet, complecteretur. Dum haec anxium me redderent, jubet Deus Pergamum redire, ubi tum erat Rufinus, qui noſtri honoris, quantam poterat, curam gerebat. Poſtquam autem ad eum veni, rem geſtam narro, & auxilium peto. Nam Severum quidem immunitatem omnino confirmaſſe, adjuncto manendi vocabulo; id autem deſcriptum non ſufficere: fore enim, ut alius quivis aliud Praetor ejuſdem ſcripti adjectione mihi imperaret, atque ita periret immunitas; at mihi non verbis ſpecioſis, verum re ipſa opus eſſe, ita poſtulante corporis valetudine. Quae cum illi non iniqua viderentur, dat mihi ad ipſum litteras, ſuo ſermone quam fieri poterat promptiſſime conſcriptas, in quibus cum alia declarabat, partim commendans, partim ſuadens, tum quid eſſet futurum, niſi me ultro dimitteret, augurabatur. Ut autem finem faciam, poſtquam Smyrnam veni Dionyſiis, & aderat Severus, atque una legatus quidam, ut vocant, qui cum in coeteris magnifieret propter familiaritatem Praetoris, tum ejus eſſet quaſi ſcriba, quandoquidem quaecunque ad litteras pertinebant, in illius erant poteſtate: huic ego primum occurrens, litteras oſtendi, cum in Smyrna regenda occupatus eſſet, nec ſecus quaecunque dicenda erant, expoſui omnia; ut rem accurate cognitam ad Praetorem referret. Cum autem eum viderem benigne verba mea excipere, & ad aequitatem flecti, venit mihi in mentem de ſomnio, quo mihi Scribae erat opera promiſſa. Itaque ſomnium ipſum ei narro, & ut obediat Deo, moneo, quoniam ipſe promiſerat; nempe Scriba. His ille verbis gaviſus, ad Praetorem nos deduxit, & litteras una nobiſcum reddidit. Atque ille quidem inter legen-

1 Lege ἐπεῖναι. *Cant.* 2 Lege ἔμελε. 3 Deeſt ἦν poſt Σμύρναν. 4 Lege αὐτό.

dum,

νώσκων, δῆλος ἦν παντοῖος γινόμενος, ἰσάριθμός τε πολλαχῇ τ γραμμάτων καὶ τρεφόμενος. πλεῖστα δὲ καὶ μέγιστα ὠφελήθην αὐτοῦ περὶ τ λόγων τ ἐμοῦ, Παρδάλα δ ἡμετέρα μ 608
ἑταῖρα, ἐκείνα δ' οἰκείως καὶ συνήθως ἐκ παίδων, ἐπειδὴ καὶ ταύτην ἔλαβε τ ὑπατολίαν, καὶ διῆλθεν ἀμφοτέρας, Οὐδείς, ἔφη, ζητεῖ περὶ τ λόγων, ἀλλ' ἕτερόν ἐστι πρῶτον Ἑλλήνων (τοῦτο γὰρ ὠνόμασε) καὶ ἕτερον ἀφανίζειν ὑπὸ τούτῳ, καὶ μαθητὰς ἔχειν. καὶ μικρὸν ἀφαλιπών, πορεύθητι, ἔφη, πρὸς τ βουλήν· πεῖσον τοὺς πολίτας· καὶ ἅμα παρῄνεσε, καὶ παρήνει προσπέσθαι τοὺς νέους. τότε δή κἀγὼ τοσοῦτον ἀπεκινάμην, ὅτι οὐδὲν δεοίμην προσκλήσεως, ἀλλ' ὁ θεὸς αὐτῶν τούτων ἕνεκα ἀποστέλλειεν, ὡς ἀνάγκη πείθεσθαι. ἀρχὴ μὲν δὴ καὶ κατάστασις αὕτη γ προφάσεως γίγνεται, καὶ πάροδος πρώτη μὴ τ ἐν τῇ Ἐφέσῳ γῶν γενομένην. ἐπὶ δ' ὅτοις μελέτῃ, συμβαίνει δεύτερον τοιόνδε. πρὶν εἰσελθεῖν εἰς τ βουλὴν ἐμέ, καὶ γενέσθαι λόγον ὑπὲρ τούτων, ἦσαν δ' ἀρχαιρεσίαι καθ' ἑκεῖνον τ χρόνον [1] πρυτανείαι, προσέβαλλέτο με ἡ βουλή, δυοῖν καὶ τριῶν ἑκατοντάδων. καὶ προεισήκει τὸ πρᾶγμα εἰς ἄτοπον. ἀντὶ γὰρ τοῦ πείθειν ἐκείνους περὶ ὧν ὁ ἡγεμὼν ἀπέστειλεν, 609
ἠναγκαζόμην αὖθις ἐφιέναι πρὸς ἐκείνων εἰς ὃ τοῦ ἡγεμόνος δικαστήριον, καὶ δύο γε ἀντὶ μιᾶς αἱ δίκαι γίγνονται, καὶ δικαστὴς πάλιν αὐτός, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς. καὶ ἀπιντῶμεν εἰς Πέργαμον. μελλούσης δὲ καλεῖσθαι τ δίκης, ἵνα συντέμω, ἦδη μὲν ὑδεὶς ἐμοῦ· ὁ γὰρ προείρητο ἡμέρα· ὅναρ δ' ἐπιφανὲν περὶ τ ἕω, τοσοῦτον ἔφραζε, [2] Κάδμου πολῖται, χρὴ λέξειν τὰ κύρια. εὐθὺς ἦν δῆλον ἦν, ὅτι ἀγωνίζεσθαι δέοιτο, καὶ παρεσκευαζόμην ὅτῳ. καὶ ὁ πολὺ ὕστερον ἦκεν ἀγγέλλων τις, ὅτι καὶ δὴ καλεῖταί μου τὸ ὄνομα. ἐν ὅσῳ δὲ ἐκ τοῦ ἱεροῦ κατῄειν εἰς τ πόλιν, διατριβῆς ἐγίνοντο, καὶ καλουμένου πάλιν αὖθις ὀνόματος, ἔφασ' τ Σέβηρον μάλα δεξιῶς εἰπεῖν, ὅτι ἀφιξοίμην τε, καὶ ὑδὲ δέοι καλεπεῖσθαι. καὶ μετὰ τοῦτο ὡς εἶδε προσιόντα, ῥαδίως τε εὐθὺς ἐκπέμπει μοι,

dum, magnopere afficiebatur, ſaepius in litteris ſubſiſtens & converſus; poſtquam vero etiam Pardali, qui tum amicus nobis, tum illi fuerat a puero familiaris, litteras, quibus ad eum multis de noſtra doctrina ſcripſerat, accepit, & perlegit utraſque, Nullus, inquit, de eloquentia quaerit, cum aliud ſit eſſe principem Graecorum, & oratorem ſummum (ſic enim appellabat) atque aliud huic rei operam dare, & habere diſcipulos. Paulo poſt ad Senatum juſſit me ire, ac civibus perſuadere; ſimulque adhortatus eſt, & ad juniores admittendos incitavit. At ego nihil eſſe admonitione opus reſpondi, cum Deus hac de cauſa me dimiſiſſet, cui neceſſario foret obtemperandum. Atque hoc quidem principium fuit, & cauſae conſtitutio: haec prima poſt factum Epheſi decretum acceſſio. Dum autem res etiam erat incerta, alterum hoc accidit. Antequam curiam ingrederer, & hac de re verba facerem ulla, cum haberentur hoc tempore comitia Prytanaea, nominavit me Senatus, duobus vel tribus ſubſcribentibus. Itaque abſurdum quiddam ſum paſſus. Etenim cum illis ea, de quibus miſerat me Praetor, eſſent perſuadenda, rurſus ab illis ad Praetorem cogebar provocare; atque ita duae lites pro una extiterunt, & idem, qui prius, redditus eſt judex. Pergamum igitur ſum profectus. Ac ne longum faciam, cum eſſet vocanda cauſa, nec id quiſquam noſtrum ſciret, quoniam dies praedicta non erat; mane quidam ita viſus eſt dormienti dicere, *Cadmea proles, commoda eſt opus loqui.* Id ego mox intelligens, cauſam videlicet agendam eſſe, praeparare me coepi. Paulo poſt nunciavit quidam, nomen meum proclamari. Cum autem e templo in urbem deſcenderem, atque interim mora fieret, & nomen rurſum proclamaretur, Severus, ut aiebant, venire me, nec feſtinandum eſſe dixit. Deinde ut venire me vidit, ſtatim lictores obviam miſit,

1 De quibus Budaeus. *Cant.* 2 Initium tragoediae Aeſchyli. *Cant.*

quo

ῥᾳστώνης ἕνεκα τ προσόδου· τυτὶ γὰρ προσῆθεν ἠτιμώσ ἔτυχον αὐτόν. καὶ ἐπειδὴ παρῆλθον, ἄπας αἰδῶ, ἡ παρ' αὐτῷ, καὶ πρὸς τ τ συνέδρων, ὡσαύτως δὲ ῥητόρων τ προσεγκ-
610 χότων, καὶ τ ἄλλων ὁπόσοι παρῆσαν, ἡ σχῆμα ἐπιδείξεως μᾶλλον ἦν ἢ δίκης, ἥτε εὔνοια θαυμαστή, καὶ ὁ πρὸς λόγους ὡρμημὸς ἐπεσήμαινον τότε ἡ χειρὶ ἡ φωνῇ, καὶ πάντ' ἦν ὥσπερ ἐπὶ σχολῆς ἀκροωμένων. πέντε δὲ μέτρων ἀπομετρηθέντων, καὶ παῤῥησίᾳ μου χρησαμένου πλείονι, ἡ προσδηλώσαντος ὁποῖός τις ἂν εἴην πρὸς τὸ βασιλέα, τούτοις ποιούμενος τοὺς λόγους, τελευτῶν ὁ Σέβηρος, ἑνὸς τ ἀπὸ τ πόλεως συνδίκων, μικρὰ ἡ μετ' εὐφημίας ἀπορτήσαντός ἡμῖν, ἅμα καὶ τιμῆς, κἀμοὶ ταυτὸν ἔσεσθαι νομίζων, καὶ ταύτῃ ἀείσην εἰ) γνῶσιν, πέμπει με αἴθις εἰς τ βουλὴν μετ' γραμμάτων ἐντίμων. ἡ συνέβη δή μοι, ἡ μόνον τὴν ἀτέλειαν βεβαιώσασθαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ τιμῆς τοσαύτης
611 καὶ σχήματος, ὥστε μηδενὶ τ ἄλλων δοκεῖν περὶ ταῦτα κοινωνεῖν. τ δ' ἑτέρας ἀρχῆς, ἐφ' ἣν αὐτὸς ἦγέ με, ὑπ' ἐμνήσθη πρὸς ἐμὲ, ὑπ' ὢν ἡμεῖς πρὸς ἐκεῖνον· ἀλλ' ἐπέστειλεν ἐφ' αὑτῷ τοῖς ἄρχουσι, κελεύων ἕτερον ἀντ' ἐμοῦ καθαιρεθῆναι. εἰς τοῦτο ἐτελεύτησεν ἡ παρόῤῥησις τοῦ θεοῦ. καί μοι λογιζομένῳ τὰ ἀνηλωμένα, μαθόντ' ἀγοραίοις ἡ οἰκέταις ἐφόδια, εἴ πινάς ποι τούτων ἕνεκα ἀπέστειλα, αἱ πεντακόσιαι μάλιστά πως συνέβαινον δραχμαί. οἷς δ' αὖ καὶ ὅ πρόσθεν τούτων ἐναυτὸν ἐκδὸν γενόμενον, ὑπὸ Πολλίωνι ἄρχοντι τῆς Ἀσίας; ἆρτι μὲν εἰς ὅ βουλευτήριον παρελήλυθειν ἐκ τῆς πολλῆς ἡσυχίας, ὥσπερ ἔφην, τοῦ θεοῦ προαγαγόντος τὸν λόγους· ἦσαν δ' ἄπορροι ἐπ' ἐλπίδων, ὡς ἡ δὴ συνεσοίμην τοῖς νέοις· ἀπολώλεκε δὲ οἱ δείλαιοι σοφισταὶ τὸ δέος, οὐχ ἅπαντες, ἀλλ' οἷς ἐκ ἀνιᾶσθαι ἐπιμελὲς ἦν, ἠρέθην ἐκλογεύς. ἦκε ὅ πρᾶγμα ἐπὶ τ πρεσβευτήν· κυροῖ τ χειροτονίαν ἐν Φιλαδελφίᾳ δικαστηρίοις ἀπόντος ἐμοῦ. μὴ ταῦτα, ἀνεγινώσκετο ἐν τῇ βουλῇ ἡ γνῶσις τοῦ πρεσβευτοῦ. καὶ παρ' ἡμῶν ἔφεσις μὲ εἰς Ῥώμην ἐδίδοτο, ἐπιστολαὶ δ' ἐπέμποντο πρός τε αὐτὸν

quo facilius accederem, quemadmodum ab ipso prius petieram. Postquam vero accessi, omni ab ipso reverentia, & a judicibus, & oratoribus, cunctisque, quotquot aderant, aliis exceptus fui, nec judicii magis quam declamationis apparebat forma, cum & benevolentia esset magna, & audiendi studium manibus ac voce significarent, omnesque tanquam otiosi auscultarent. Cum autem ad quinque dixissem mensuras, usus majore libertate, & ostendissem praeterea, qualis apud Regem his orationibus habitis futurus eram; Severus denique, postquam ex urbanis syndicis quidam breviter & cum laude nobis respondisset, ad Senatum cum litteris honorificis me remittit, simul & Senatum honore prosequens, & mihi idem futurum & id optimum fore decretum arbitratus. Tum vero non immunitas mihi tantum est confirmata, sed & cum honore tanto atque decore, ut aliorum nemini hac in re cedere viderer. Alterius autem imperii, quod ipse mihi obtulerat, ne mentionem quidem apud me fecit, itaque nec ego apud illum; sed per se ad praefectos scripsit, jubens alium mihi substitui. Atque hunc habuit eventum Dei oraculum. Cumque sumptus computassem tam in mercedes forensium, quam in viatica famulorum, si quos aliquo hac de causa miseram, factos, quingentae fere sunt effectae drachmae. Jam quale illud est, quod anno proxime priore, ni fallor, acciderat, Pollione Praetore? Cum enim in curiam essem ingressus, post longam quietem Deo nos, ut dixi, ad dicendum producente, ac sperarent omnes fore, ut cum juvenibus disputarem, postquam timidi sophistae metu perierant, non quidem omnes, sed qui vexari nollent; Coactor sum electus. Ut autem res ad Legatum venit, confirmavit electionem Philadelphiae, me absente. Deinde recitatum fuit in Senatu Legati decretum. Nos vero tum Romam provocavimus, tum ad ipsum

Pol-

Πολλίωνα, καὶ τὸν πρεσβευτήν, οἷα εἰκὸς λέγουσι. ὁ δὲ θεὸς, ταῦτ' ἐσήμηνεν· ἐδόκουν τ' Αλκιμον τὸν διοικητήν, ὃν ἔπεμψα τούτων ἕνεκα, ἐπανήκειν, κομίζοντά μοι λόγον Δημοσθένους τ' ὑπὲρ οὗ πεφάνθ', ἔχοντα, οὐχ ὡς νυνὶ, ἀλλ' ἑτέρως γε καὶ καθ' ἕτερον σωθέ- 612
σιν. καὶ πάλιν ἦσαν ὑποψίσεις, ὡς Γλαβρίωνος τοῦ πάνυ συγκλασησόμενος ὁ πᾶν. ὅθ' ἔτυχεν οἰκοι τότε ἐπιδημῶν. ἐγένοντο δέ μοι καὶ ὧδαί θ' Σαραπίδος καὶ τ' Ισιδος χρησμοὶ, ὡς πεπραξομένου τε θ' πράγματος, καὶ ἐχθροὶς εἰς φιλίαν ἥξειν ἔφασ'. καὶ τὰ μὲν χρηθέντα καὶ φηθέντα, ὡς ἐν κεφαλαίοις, τοιαῦτα ἦν. εἰς δὲ τ' Φιλαδελφίαν ἀφίκοντο οἱ πεμφθέντες, καὶ ἦν μὲ ἀφέσιμος, ὡς ἔφασ', ἡμέρα, ἢ τὰ γράμματα ἀπεδίδοσ'. ἀναγνοὺς δὲ Πολλίων, καί τινος χαρᾶς γενομένης περὶ ἡμῶν ὑπὸ θ' ἐν τῇ πρεσβείᾳ πρόνοιαν, γνοὺς θ' πρεσβευτῆς τ' ἀφέλειαν, κελεύει πορευθέντα εὐθὺς καθίζεσθαι καὶ ἐπανορθώσασθαι τὴν γνῶσιν. ποιεῖ ταῦτα ὁ πρεσβευτὴς, καὶ καθίζει ἐνὸς ἕνεκα τούτου, καὶ δίδοσι γράμματα ἕτερα πρὸς τ' βουλήν. κομισθέντων δ' αὐτῶν, ὁ ἄρχων, ὥσπερ προθυμότατα ἀνθειστήκει μοι, καὶ τἀναντία τούτων ἀνεγνώκει πρότερον, θορυβάμενος ἤδη καὶ ἐν παντὶ ὤν, ἔπεμψεν ὡς τοὺς ἡγεμόνας πυνθανόμενος περὶ αὐτῶν. οἳ δ' οὐδὲν ἀπεκρίναντο. ὅθ' ἑλθὼν ὡς ἐμὲ, ἐδεῖτο συγγνώμην ἔχειν. καὶ πρῆξιν εἰς τὴν βουλήν, καὶ τῆς τε ἀδοκησίας ἀφεῖδην, καὶ τῆς ἀτελείας 613
ἔτυχον· πρῶτον τότε καὶ μετὰ τοῦτο, φίλτατος μὲν ὁ ἄρχων, φίλτατος δὲ ὁ πρεσβευτὴς αὐτός. φέρε δὴ καθάπερ κλίμακος αἰεὶ τῷ ἀνωτέρω προϊόντες, ἑτέρου τοῦ ὑπὲρ ταῦτα μνημονεύσωμεν. ὁ σοφιστὴς, οὗ μικρῷ πρόσθεν ἐμνήσθην, ἦρχεν. ἰσαμένου δὲ τοῦ ἔτους, καὶ γιγνομένης ἐκκλησίας τῆς πρώτης, ἦκον οἱ δήμου καλοῦντές με, οἷα δὴ μακρὰ χρόνου τε ἀφιγμένον, καὶ ἅμα ἀπαγγέλλοντες ὅτι μέλλοιεν θύσειν ὑπὲρ ἐμοῦ δημοσίᾳ, ὅπερ οὖν καὶ πρόσθεν πολλάκις πεποιηκότες ἦσαν. ὡς δὲ παρῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ὁ δῆμος τὰ εἰωθότα ἐθορύβησεν, ἔργου εἶχον τὸ

Pollionem ac Legatum, quae oportebat, ſcripſimus. Deus autem haec nobis ſignificavit; Alcimum curatorem, quem ad haec negotia dimiſeram, videbam in ſomnis redire, ac Demoſthenis pro corona ſermonem adferre, qui non ut nunc, verum alio modo atque argumento conſcriptus eſſet. Accedebant rurſum promiſſiones, quaſi Glabrio ſummus rem totam eſſet compoſiturus. Is autem tunc, ut reor, in urbe erat. A Serapide quoque & Iſide accepimus oracula, quae negotium confectum iri, ac inimicos in gratiam mecum redituros eſſe promittebant. Ac ſomniorum quidem & oraculorum haec fere ſumma fuit. Cum autem Philadelphiam veniſſent, qui erant eo miſſi, dies erat, ut aiebant, dimiſſoria, cum litteras reddiderunt. Quibus lectis, Pollio, poſtquam aliqua propter eos, qui aderant, interceſſerat mora, ac legati cognita ſimplicitate, jubet eum mox dato judicio decretum corrigere. Itaque ille de hoc uno negotio judex ſedit, & alias ad Senatum litteras dedit. Hae cum eſſent perlatae, Praefectus, qui acerrime mihi reſtiterat, & contraria prius legerat decreta, cum jam perturbatus eſſet, & inops conſilii, miſit ad Praeſides, qui de rebus his inquirerent. At illi nihil reſponderunt. Ipſe vero ad me venit, & veniam petiit. Tum ego in curiam ingreſſus, & a magiſtratu liberatus, & immunitatem ſum primum conſecutus; ac deinceps & Praefectus & ipſe Legatus amiciſſimi nobis fuerunt. Age vero, quaſi per ſcalam ad ſuperiora progredientes, aliud quiddam, quod ante haec accidit, memoremus. Cum ſophiſta ille, cujus paulo ante memini, Praeturam gereret, & ineunte anno prima haberetur concio, venerunt ex populo quidam, ut me vocarent, cum quia longo poſt tempore adveneram, tum quod publice mea cauſa ſacrificaturi erant, quemadmodum ſaepius jam fecerant. Poſtquam in concionem veni, & populus more ſolito plauſum edidit; tum qui ad

eam

παρεσκευασμένοι κρολῦντές τε, καὶ τὴν ἱερωσύνην τὴν κοινὴν τῆς Ασίας ἀναπτέντες μοι, καὶ τὸν δῆμον ἐπεσπάσαντο ἑκουσίως. καὶ ἅμα αἱ ἀρχαὶ παρίζαντό με, ἄλλος ἄλλοθεν ἐπαινῶν καὶ βοῶν, καὶ πρὸς τὸν δῆμον τὴν παράκλησιν φιλοτιμούμενοι. ἐγεγόνη δέ μοι σημεῖα ἐξ ὀνειράτων λαμπρὰ καὶ
614 ὀπίραιη· οἷς ἐθαῤῥῦν καὶ πάνυ. λόγον δ' αἰτήσας ὅπως ἔπεισα, ὥστε ὁ δῆμος ταύτης μὲν ἀπέστη τῆς ἀξιώσεως, ἐψηφίζετο δέ μοι τὴν ἱερωσύνην τοῦ Ασκληπιοῦ μάλα φανερῶς ἅπας, ἔτι δ' ἦν οἰκοδομὴ τότε ὁ νεὼς ὁ πρὸς τῷ ἔξω λιμένι. καὶ οἶδα εὐδοκιμήσας οἷς ἀπεκινάμην· ἔφην γὰρ ὡς οὐδὲν ὅτε μεῖζον ὅτε ἔλαττον, οἷόν τ' εἴη θεάτειν μοι ἄνευ τοῦ θεοῦ, ὅτ' οὖν αὐτὸ ἱερᾶς νομίζειν ἀξίωμα πρέπειν, πολὺ ἂν αὖ πύθωμαι τοῦ θεοῦ. οἷς ἐθαύμασάν τε καὶ συνεχώρουν. γενομένων δὲ τούτων, εὐδοξία καὶ ζῆλος ἦν ὅπως ταῖς δημιουργείαις, καὶ οὐδὲν δεῖν ἡμῶν ἔτι πραγμάτων. ὁ δὲ θεὸς, ὅτι που [1] οἴει πέρας τοῦτο ἔχειν, οὐδ' ἐγχειρεῖσθον ἔχοι ἂν μάλης. καὶ συμβαίνοι μοι τοῦτο, συνέδρους μὲν ἀξιέναι Σμυρναίων εἰς Φρυγίαν ἄνω, καὶ μέλλειν φέρειν τιμὴν ὄνομα ἐν τῷ συνεδρίῳ τῷ κοινῷ. πραιαθέσθαι δέ με, καὶ πέμψαι τὸν προφέα τὸν Ζώσιμον· καὶ γίνομαι τρίτος ἢ τέταρτος τῇ χειροτονίᾳ. μετὰ ταῦτα ἔφεσις, κλῆσις ἡγεμόνος, κλῆσις σωτῆρος εἰς Πέργαμον· διέτριβον δ' ἐν τῷ χωρίῳ τῷ εἰω-
615 θότι, τοῦτον ἤδη τὸν χρόνον αὖ γε πέμψαντος. δευτέρᾳ δ' ἡμέρᾳ ἧκον ἀπαντῆσαί μοι ὁ κομίζων τὸν ὑπατικὸν τοῦ ἡγεμόνος. καὶ ἐπειδὴ ἀνέγνων τὰ γράμματα, ἀλλὰ προεκέκλημαί τε ἔφην ὑπὸ θεοῦ, καὶ θέοντα ἐπεγείρεις· τί δεῖ βραδύνειν; ἀφεῖσθαι γὰρ πάντων πραγμάτων ἐν τῷ ἐξόδῳ τὸν ναὸν τὸν ἐν Ασκληπιοῦ. οὕτω πρὸς ἡμᾶς ἔχειν ὁ ἡγεμών· οἶμαι δ' οὐκ ἐκεῖνος μᾶλλόν τι, ἢ ὅτι ὄντι καθάπαξ [2] ἡγεμόνι. ὅμοιον δὲ τούτῳ καὶ ὃ πρῶτον ἁπάντων τούτων γενόμενον. χωρίον ὅθι Λαμεῖον ὑπόρρυτον τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διός, ὃ καὶ ἐν τοῖς ἄνω λόγοις ἐμεμνήμην τοῦ ἱεροῦ. τοῦτο δὲ χωρίον πειαμένων ἐμοὶ τῶν ἐμῶν ὅτι τῆς βραδυτῆς

eam rem ſubornati erant, commune totius Aſiae ſacerdotium mihi detulerunt, nec difficulter populum in ſuam perduxere ſententiam. Quin etiam magiſtratus me circumſtiterunt, alius aliunde laudantes & acclamantes, & cum populo certatim nos adhortantes. Clara autem & illuſtria mihi ſecundum quietem data erant ſigna, quibus equidem valde confidebam. Facta vero dicendi copia, perſuaſi populo, ut, hac ablata dignitate, Aeſculapii ſacerdotium libenter mihi tribueret; cum quidem templum, quod eſt ad exteriorem portum, extrueretur. Quin & reſponſum noſtrum ſatis placuit, poſtquam dixeram me, qui nihil nec magnum nec parvum ſine Dei conſenſu poſſem agere, etiam conſecrari nolle, priuſquam Deum ſciſcitatus eſſem. Id quod illi admirati, conceſſerunt. Dum autem haec fierent, conciones praedicabant & laudabant; nec ego quicquam reſtare arbitrabar. Verum Deus nondum iſta ſinebat perfici, qui quidem pugionem habet ſub ala. Poſtea judices Smyrnaei in ſuperiorem Phrygiam ſunt profecti, ac nomen meum in publico concilio erant oblaturi. Id ego praeſentiens, nutritium miſi, Zoſimum; ac tertio vel quarto loco ſum electus. Deinde provocavi; vocavit Praetor: vocavit Servator Pergamum, cum in ſolito verſarer ex ipſius juſſu praedio. Altero poſt die, quam eram profectus, allata eſt Praetoris epiſtola. Ea lecta, ego me jam ante a Deo vocatum eſſe dixi, currentemque incitari, nec quicquam morandum eſſe, quandoquidem ab omni moleſtia in ambitu fanorum, quae ſunt in Aeſculapii templo, liberatus eram. Et ita quidem Praetor erga nos ſe geſſit; aut potius non tam ille, quam verus & perpetuus Praetor. Huic autem non diſſimile eſt id, quod ante haec omnia contigit. Eſt mihi non longe a Jovis templo, cujus etiam in prioribus memini ſermonibus, praedium Laneum. Id cum mei mihi, dum in Aegypto

1 Lege ἔια pro οἴει. *Cant.* 2 Aeſculapius. *Cant.*

τῆς δ' Αἰγύπτῳ, ἐσφετερίζοντο Μυσῶν τινές, πολλὰ καὶ παντοῖα τὸ μὲ θεῖον λέγοντες, ἔπειτα καὶ θεάτοντες ἤδη. ὡς γὰρ ἀπέγνωσαν ι αὐτὸς, ἵνα μὴ κατ' ἐμαυτὸν λέγω ὃ βλάσφημον, ἀθρόισαντες ὡς ἐδύναντο πλείστους οἰκέτας, ἅμα δὲ μαθητὰς, ἐπῆλθον μὲθ' ὅπλων ἁπάντων· ἔπειθ' οἱ μὲν αὐτῶν, ἀπόθεν ἠκόντιζον καὶ ἐσφενδόνων λίθοις καὶ βώλοις, οἱδ' εἰς χεῖρας ἦεσαν, οἱδ' ἐνεβάτευον εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ τοῖς ἔνδον ἐχρῶντο ὡς ὕστιν ἑαυ- 616
τῶν· πάντα δ' ἦν ταραχῆς μεστὰ καὶ τραυμάτων. ἀγγελθέντων δὲ τούτων εἰς Πέργαμον, εἶχον μὲ ὅπως ὃ σῶμα, ὥστε ἀναπνεῖν μόλις· ἀγρεσὶ δ' ἦν δικῶν· ὅπ δὲ χρήσωμαι, ἠπόρουν. ὁ δὲ θεὸς τὴν τε ὁδὸν ἐξεῦρε τ' πρὸς τ' ἡγεμόνα, καὶ τ' χαρὲν προσεκεύασε. καὶ ὃ μὲ ἀκροτελεύτιον τ' ὀνειράτων, Ἀδριανὸς ἦν ὁ αὐτοκράτωρ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱεροῦ, προϊέπων τέ με ἄρτι γνώριμον αὐτῷ γεγονότα, καὶ ἐλπίδας μεγάλας. τὸ δὲ συμβὰν εὐθὺς, ὅτι τῇ ὄψει ταύτῃ, τόδε. ἦκον εἰς ὃ ἱερὸν ὅπως, ὅπως οἷός' ἦν· καὶ μοι ἀφικνουμένῳ ἐπ αὐτόθι, ὁ ἡγεμὼν Ἰουλιανὸς ἐπέρχεται, καὶ σὺν αὐτῷ Ῥουφῖνος. γνοὺς δὲ ἐγὼ τ' χαρὲν, τῷ τε Ῥουφίνῳ φράζω τὸ πρᾶγμα, καὶ τῷ Ἰουλιανῷ ἀναστρέφοντι προσέρχομαι, κατ' αὐτόν πως ὃν εἶδον ὄναρ τόπον, καὶ ὅσα τὸ αὐτῷ μοι χαρὲν ἦν, εἶπον· καὶ ὁ Ῥουφῖνος προθυμίας οὐδὲν ἀπέλιπεν. ὅδ' ὕπνος ἔνθεος γίγνεται, ὡς' εὐθὺς μὲν προέβαλεν, ὡς 617
ἄν τις πάλαι φίλταλος· λαβόμενος δέ μου τῆς χειρὸς, θαῤῥεῖν τε ἐκέλευε, καὶ περὶ τὸν θεὸν ἔχειν, ταῦτα δὲ αὐτῷ μελήσειν· καὶ τέλος εἶπεν, ὅ μὴ ἡμῶν καταφρονήσουσι. γίγνεται δὲ ὅτι ὃ δικαστηρίου, καὶ καλέσας τὴν δίκην, καὶ λόγων ὀλίγων πολλῶν ῥηθέντων, ἠγανάκτησέ τε τοῖς γενομένοις, καὶ τινα καὶ τῶν μεταχόντων τῆς ὁπόθρομῆς εἰς τὴν εἱρκτὴν ἐνέβαλε. καὶ ὃ χωρίον ἡμῖν ψηφίζεται, καὶ εἰσήειμεν εἰς αὐτὸ ἕνεκα γραμμάτων· ὁπλίται δὲ καὶ σφενδονῆται, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐνεχώρει τῷ θεῷ.

peregrinabar, emiſſent, Myſi quidam ſibi vindicarunt, multa & varia dicentes primum, deinde etiam facientes. Cum enim de ſeipſis (ne crimen in me recipiam) deſperaſſent, plurimis & famulis collectis & mercenariis, cum armis irruerunt: deinde partim eminus jaculantes lapides ac glebas, partim manus conſerentes, partim etiam in domum ingreſſi, eaque tanquam ſua utentes, omnia tumultu & vulneribus repleverunt. Quae cum Pergamum eſſent delata, ego quidem ſic eram affectus, ut reſpirare vix poſſem: cum autem dies eſſet judicialis, quid faciendum eſſet, ignorabam. Deus autem & acceſſum ad Praetorem invenit, & occaſionem praeſtitit. Finis vero ſomniorum erat Adrianus Imperator in aula templi nos amplectens, cui nuper innotueramus, & magnam nobis ſpem faciens. Hoc ſomnium iſta mox conſecuta ſunt. Cum in templum, ut poteram, veniſſem, & ibi morarer, ſupervenit Julianus Praetor, & una Rufinus. Quapropter animadverſa occaſione, Rufino primum rem indico, deinde ad Julianum eodem fere in loco, quem ſecundum quietem videram, accedo, & quaecunque ad rem pertinebant, narro, adjuvante, quod poterat, Rufino. Tum ille ita repente quaſi divinitus commotus eſt, ut mox quidem amplecteretur velut amicum veterem, manu autem prehenſa bono eſſe animo juberet, ac Deo vacare; ſibi enim iſta curae fore: ac denique, Nequaquam nos contemnent, inquit. Poſt in judicium ingreſſus, & litem vocans, paucis factis verbis, indignatus eſt ob ea quae acciderant, & quendam eorum, qui praedium ſimul invaſerant, in carcerem conjecit. Itaque nobis adjudicatum eſt praedium, & in illud confectis inſtrumentis ſumus ingreſſi; cum ſagittarii, funditores, & reliqua omnia Dei ceſſiſſent.

1 Lege αὐτοῖ.

SA-

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΙΕΡΩΝ ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

Cyziceni ac Smyrnaei itineris hiſtoria.

ΘΕΡΟΥΣ ὥρᾳ, πονήρως εἶχεν ὁ ϛόμαχος, καὶ δίψος ἦν νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ἱδρὼς ἀμύθητος, καὶ λύσις τοῦ σώματος, καὶ μόλις ἂν δύο καὶ τρεῖς εἶλκον ἀπὸ τῆς κλίνης, ἀναστῆναι δεόμενον· καὶ ὁ θεὸς σημαίνει ἔξοδον, εἰς Σμύρνῃ ὄντι
618 τὸν χρόνον τοῦτον, καὶ ἔδει ἰξιέναι αὐτίκα. καὶ ἰξέναι μὲ τιὼ ὀπὶ Περγάμου. εἰ ὅσῳ δὲ ὀχήματα ἐξεποιέζετο, καὶ δὴ μεσημβρία τὲ προσήκῃ, ϗ καῦμα ἤρετο λαμπρόν. ἔδοξεν οὖν ἡμῖν εἰ τῷ προασείῳ ἀφατείψαι ζας, αὐτιὼ τιὼ ἀκμιὼ ὕτω φαίνειν. ἡ δ' ὁρμὴ ἦν ὡς εἰς Σμύρναν, καὶ τὰ σκευοφόρα ὀπὶ τούτῳ προήϊ. οἷα δὲ πνίγους ὄντος, ϗ ἅμα ὑφ' ἡδονῆς τοῦ χωρίου, καὶ προσέτι ἀργολιῶν πινῶν, προεμέθα τῆς ὥρας συχνὸν, ὥστε γινόμθα ὀπὶ τῷ καλαγωγίῳ τῷ πρὸ τοῦ Ερμοῦ πρὸι αὐτιὼ δύσιν ἡλίου. καὶ ἠπόρησα μὲ ὅπ ποιῶ. ὡς δὲ ὕτε τιὼ δυσχέρειαν τῶν οἰκημάτων ἔφερον εἰσελθών, θεραπεία τὲ ὑ παρῆν ἀφ' ὅ προεκπέμψαι, ἐδόκῃ χρῆναι τὸ πρόσω διώκειν, καὶ ἀφικάνει [1] ποταμὸν, νύξ τε ἦν ἤδη καθαρὰ, καὶ προσέβαλεν αὖρά τις ἐλαφρὰ καὶ ψυχεινὴ, ϗ τό, τε σώμά πως ἀνελάμβανε, καὶ τῇ γνώμῃ τόνός τις μετ' εὐθυμίας ἐπεδιώκετο, ὡς τῷ τε ἀεὶ ὁμιλεῖν καθ' ἡσυχίαν, ϗ ἅμα πρὸς τιὼ παρελθοῦσαν ἡμέραν τὰ παρόντα κείνοντι ὁπό-
619 σόν τι μεταβεβλήκει. ἤδη δὲ βαθείας ἑσπέρας, ἦλθον εἰς Λάρυσαν, καί μοι ἀσμένῳ γίγνεται. ὡς δὲ τάπε ὀχήματα ὑ κατείληπτο, καὶ τὰ τῆς καλαγωγῆς, ὅθεν ἀμείνω τῆς πρόσθεν ἦν, ἀλλ' ἀνάγκη παρῆν ἔχεσθαι τῆς ὁδοῦ, καὶ ἀφικαρτερεῖν. καὶ μέσαι τε ἤδη νύκτες, ἢ ϗ ἔτι πορρωτέρω, ϗ γινόμθα ἐν Κύμῃ, ϗ πάντα ἀπεκέκλειϛο, ϗ μάλ'

Sacrorum Sermonum V.

CUM aeſtate quadam laborarem e ſtomacho, & dies nocteſque ſitirem, ac immenſo ſudore corpus diſſolveretur, & vix duo me vel tres, cum erat ſurgendum, de lecto tollerent; jubet Deus peregre proficiſci, cum eſſem Smyrnae, idque ſine mora. Itaque via Pergamena ſum egreſſus. Dum autem parabantur vehicula, appropinquabat meridies, & aeſtus oriebatur vehemens. Quapropter in ſuburbio viſum eſt commorari, donec ſe calor tantus frangeret. Erat autem Smyrnam iter inſtitutum, ac praeceſſerant impedimenta. Verum propter calorem, & loci amoenitatem, ac remoras quaſdam, multum temporis perdidimus, ita ut ad diverſorium, quod eſt ante Hermum, circa Solis occaſum veniremus. Tum vero quid agerem, dubitabam. Ut autem nec aedium incommoditatem ferre potui, nec famulos, quoniam praemiſſi erant, mecum habui; longius decrevi pergere. Quapropter fluvio trajecto, noctem habui ſerenam, & levem quandam tepidamque ſenſi auram; ac tum corpus refocillabatur quodam modo, tum animum conſtantia quaedam cum tranquillitate ſubibat, ſic ut & aere ſecure fruerer, & praeſentem ſtatum cum ſuperiori comparans die, non parvam animadverterem mutationem. Sera jam veſpera, Lariſſam veni non invitus. Cum autem nec vehicula eſſem aſſecutus, nec eſſent meliora, quam prius, diverſoria; iter neceſſario perſequendum fuit. Itaque media nocte, aut etiam ſerius, Cumam venimus, & omnia reperimus occluſa; id quod

1 Caicum. *Cant.*

ἀγαπητῶς ἐμοί. προσκαλέσας δὲ τοὺς ἑπομένους, οἱ παρέπεμπόν με ἀπὸ ὅρους χωρίου προσαλαμπρύνοντες καὶ ὃ λοιπόν,[1] ὡς οὐκ εἰσόμενον αὐτοῖς, πάντως δὲ ὀλίγον τι εἰ· καὶ προφέρειν οὐκ ὀλίγον [2]μὴ δοκεῖν τῆς προαιρέσεως ἁμαρτεῖν, ἐχώρουν ἔξω πυλῶν, ἤ ψῦχος τε ἤδη ἦν ὑγρότερον, ὥστε καὶ θέρμης δεῖσθαι. καὶ πως ἀλεκτρυόνων μάλιστά πως ᾠδαὶς,
l. Μυρίναν ἀνύσας εἰς Σμύρναν, ὁρῶ τοὺς ἐμοὺς πρόθεν τῶν καταγωγίων τινὸς συνεσκευασμένους, ὡς εἶχον, ἁμὰ τὸ μὴ δ' αὐτοὺς ὡς ἔφασαν καλαλαβεῖν ἀνεῳγμένον μηδέν. ἦν δέ τις ὑπὸ προθύρῳ τῷ πανδοκείῳ σκίμπους· τοῦτον περιφέροντες ἄνω καὶ κάτω, διατελοῦμεν εἰχόμενοι. ὅπου γὰρ τεθείη, παλαχῇ λυπηρὸς ἦν. ὑγρὰν δὲ κόπτουσιν ἢ ξένων ἢ ὠνητικῶν, πλέον 620
οὐδὲν ἦν· ὁ γὰρ ὑποκύσων οὐδείς. ὀψὲ δέ πολε, εὕρομεν εἰσελθεῖν εἰς οἰκείαν τινὰ ἑταιρείων τινός, κακοδαιμονίᾳ δὲ θυρωρῶν τό, τε πῦρ ἀπεσβήκει, καὶ ἄλλως οὐδὲν ἦν ὑγιὲς μικρὸν ὑ μέγα. εἰσήειμεν δὲ ὑπὸ σκότῳ καὶ ὑπὸ χειραγωγῷ, ὅτε ὁρῶντες, ὅτε ὁρώμενοι. ἐν ὅσῳ δὲ πῦρ τε ἐποιεῖτο, καὶ προσιόντος, ἔμελλον χείσεσθαί τε καὶ πίεσθαι, καὶ δὴ ἐωσφόρος τε ὑπερεῖχε, καὶ φῶς ἡμέρας ὑπέφαινεν, ἐδόκει χρῆναι μὴ μαλακίζεσθαι, μηδὲ καθεύδειν ἡμέρας ὕσης, ἀλλ' ἔργον ἔργῳ συνάπτειν, καὶ βαδίζειν εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν, εἰς Γρυνεῖον. εἰωθός μοι καὶ ἰόντι, καὶ ἐπανιόντι θύειν τῷ θεῷ. γενόμενος δὲ ἐν Γρυνείῳ, θύσας τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ τὰ εἰωθότα διατείλας, εἰς Ἐλαίαν ἐλθών, ἀνεπαυόμην. καὶ ἐγνόμην ἐν Περγάμῳ τῇ ὑστεραίᾳ· ἐγὼ μὲν οἷα εἰκὸς, ὅτι οὐκ εἶχον ὡς διατρίψων. ὑπνίου δ' ἐλθόντος, εἴτε δὴ εἰς ἑσπέραν εὐθὺς, εἴτε καὶ μικρὸν ὕστερον ἡμέρα, ἢ καὶ δευτέρα, ἐπείγεσθαί τε ἐκέλευε, καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖν· οὕτω γὰρ καὶ δὴ διώκουσι. καὶ ἅμα τούτοις, αὖτε ψευδὴς, πνεύματος ἐμπεσόντος, ἀνεῴγνυτο, εὖ καὶ καλῶς ἐσφη- 621
κωμένας ἔνδοθεν καὶ ἔξωθεν, καὶ πρόθεν ὅπως συμβάν· οὐ τε θύρας παρέσχον ψόφον. ὡς

ego non dolui. Adhortatus autem eos, qui me a praedio uſque deduxerant, ut etiam reliquum iter devorare vellent, quod eſſet prorſus exiguum; nec id parum admodum praeſtaret, meo judicio, quam propoſito non ſatisfacere, extra portas egredior, cum jam humidius eſſet frigus, adeo ut etiam calorem requirerem. Deinde circa galli cantum fere Smyrnam veniens, offendo meos ante diverſorium quoddam compoſitos, ut venerant, quod nec ipſi, ut aiebant, apertum quicquam potuiſſent conſequi. Erat autem pro foribus cauponae lectulus quidam, quem nos ſurſum ac deorſum circumferentes, tempus fallebamus. Ubicunque enim poneretur, ſemper moleſtus nobis erat. Sive autem peregrinorum, ſive quorumcunque pulſaremus januam, parum proderat: etenim nemo reſpondebat. Tandem vero in aedes cujuſdam propinquorum ſumus ingreſſi, cum quidem per janitorum infortunium & ignis eſſet extinctus, & aliud nihil nec magnum nec parvum reperiretur. Itaque per tenebras ingreſſi ſumus, idque manu ducti, nec videntes quenquam, nec a quoquam conſpecti. Atque interim dum ignis excitabatur, ut ungerer & biberem, jam Lucifer apparebat, & appropinquabat dies. Quocirca nolui molleſcere, nec interdiu dormire, verum opus operi addere, & in Apollinis templum, Gryneum, pergere, ubi ſolitus eram, ſive adirem, ſive redirem, ſacrificare. Quod cum feciſſem, & more ſolito moratus eſſem, poſtquam Elaeam veni, ſomnum cepi. Poſtridie Pergamum intravi, atque eo fui animo, quali ad aliquot dies illic manere vellem. Somnium autem ſuperveniens vel mox ſub veſperam, vel poſt diem unum aut alterum, pergere praecepit, nec aliter facere, quoniam iſti nos perſequerentur. Ac ſtatim & feneſtrae venti impetu ſunt apertae, quamvis ab utraque parte diligenter eſſent obturatae, nec id unquam contigiſſet: & januae ſtrepitum fecerunt. Exper-

1 Illa, ὡς οὐκ εἰσόμενον αὐτοῖς, adduntur. *Cant.* 2 Pro μὴ lege ἐμοί. *Cant.*

rectus

δὲ ἀφυπνίσθω, σὺδὲν ἔτι διέτριψα, ἀλλ' εἰπὼν τοῖς οἰκέταις μεταδιώκειν, ἐπιβὰς δ' ὀχήματος, ἤλαυνον ὡς ἤνυτον. καὶ ὁ Βορέας ἐπέκειτο πάντα κινῶν. ἦν δὲ τ' χρόνον τοῦτον, ἐργώδη τὰ περὶ τ' φάρυγγα· ἐπότε φλυκταίνης συνεχοῦς πιεζόμενα, καὶ ὑπὸ παντὸς αἰεὶ δ' συντυχόντος ἀναξαινόμενα. τότε δὲ τῆς τε ἄμμου πολλῆς ἅμα τῷ ἀνέμῳ φερομένης ὅπῃ δ' τροπώτο, καὶ τῷ κονιορτῷ φύρδην ἀπαλαχθὲν ἐμπίπτοντος, οὐκ ἀγωνίαν μᾶλλόν τι πρεπική μοι ἢ θαῤῥεῖν· ἅμα μὲ οἷς ἀπονία τινὶ καὶ προσταύξει, (ὃ γὰρ ἦν ἀναφυγή,) ἅμα δ' ὡς ἀντεῖχον πρὸς πᾶν τὸ εἰκός. οἱ δὴ ἰατροί, τὰ περὶ τοῦδε ἀνακογχυλιάζειν τε ἐκέλευον, καὶ σκέπην ἀκριβεστάτην καὶ τὰ τοιαῦτα εἰσηγοῦντο. δευτέρᾳ δὲ ἢ τρίτῃ ἡμέρᾳ, πρελθὼν τ' πατρῴαν οἰκίαν, γίγνομαι σὺν τῷ ἱερῷ δ' Διὸς δ' Ολυμπίου· καὶ θύω πρὸ καλαῦσαι
622 τ' ὁδόν, ὥσπερ μοι καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἐν Σμύρνῃ προείρητο, ἐλαύνειν ὁρμὴν εἰς Διὸς χωρίον. καὶ μὴ τοῦτο ἤδη ῥᾴω τὰ τ' Ἀχαΐτης ἐπιφανῶς ἦν. περιόντι δὲ τῷ ἔτει καὶ μηνὶ μάλιστα, θᾶττον ἦγον Κυζικηνοὶ τ' ἱερομηνίαν, τὴν ὅπῃ τῷ νεῷ, ἐμοὶ δὲ ὕπνοι τε ἦσαν ἐργώδεις, καὶ πέψις ἀπάντων μόλις ἐν συχνῷ τινὶ μέρει, τ' ἐπιόσης ἡμέρας, ἡσυχάζοντι μὲ, καθεύδοντι δ' ὅ. τότε δ' οὖν ἡνίκ' ἦκε τὸ ὄναρ, ἡμέρα τε ἦν ἐκ πολλοῦ, καὶ ὕπνου τοσούτου δεδὸν ἔλαχον, ὅσον δόξαι ἃ ἔδοξα. ταῦτα δ' ἦν. Πορφυρίων ὁ ἰατρὸς ἐδόκει μοι τοὺς Κυζικηνοὺς ἐπιὼν, ὡμοιοπλήσια τοῖς τ' [1] Αθηνᾶς πρὸς τοὺς Φαίακας λέξειν, μέγαν τε λέγων ἐμὲ, καὶ σεμνώμενον σωφροσύνας σοφὲ λόγους. οἱ δὲ, πείθεσθαι, καὶ ἅμα ἰατρόν τε εἶ, καὶ αὐτὸν ἐν τῷ ἰάτρῳ, καὶ ἄλλ' ἄττα εἰς τοῦτο φέροντα ἦν. ἀνίσαμεν, καὶ συσκευάζεσθαι τοῖς οἰκέταις εἰπὼν, ὡς αὐτίκα ἐξιόντας, ἐξήλαυνον, μεσημβρίας δὲ πολλῷ τινι θᾶττον. οἷα δ' ἐπαναμένων τοὺς οἰκέτας, προὔκειτο χολαιότερον, καὶν τούτῳ, ἐτελέσθη τι τ' ὥρας. καὶ γίγνομαι περὶ δείλην
623 ὀψίαν ὅπῃ τοῖς ὕδασι τοῖς θερμοῖς, καὶ πάντα ἦν θορύβου μεστὰ, καὶ πλήθους ἀνθρώπων. ὡς'

rectus igitur nihil morandum duxi, quin juſſis ſequi famulis, currum conſcenderem, &, quoad poteram, procederem. Boreas autem flatu ſuo commovebat omnia, cum quidem male eſſet affecta hoc tempore gula, quod cum puſtulis premebatur frequentibus, tum ad quemvis radebatur eventum. Cumque & arena vento ſublata in faciem impingeret, & pulvis undecunque infeſtaret, non tam pavore, quam fiducia ſum correptus, partim quia deſperabam quodam modo, cum evadere non liceret, partim quia praeter omnem fidem reſiſtebam. Medici vero gargariſmos prius, & accuratiſſima tegumenta, ſimiliaque praeceperant. Secundo vel tertio poſt die, cum aedes paternas praeteriiſſem, in templum Jovis Olympii veni; atque ibi, antequam iter abſolverem, ſacra feci, quemadmodum & initio mihi Smyrnae praedictum fuerat, ut in Jovis agrum recta tenderem. Deinceps autem facilior jam fuit vivendi ratio. Anno ac menſe vertente, cum Cyziceni feſtum diem templi ſui celebraturi eſſent, & ſomni difficiles erant, & concoctio vix tandem poſtridie fiebat, idque cum quieſcerem, non cum dormirem. Itaque cum ſomnium venit, multa jam dies erat, ac ſomni fere tantum ceperam, quantum ſomnio ſufficeret, quod erat tale. Porphyrio medicus Cyzicenos alloquens, ſimilia videbatur iis dicere, quae ad Phaeaces Minerva, magnum me praedicans, ac dicendi copiam ambiens. Cum autem illi conſentirent, mox & theatrum apparere, & ego ingredi, reliquis conſequentibus. Surgo igitur, & ſervis, ut ſarcinas ad abitum componerent, imperans, iter aggredior circa meridiem. Et quoniam famulos expectabam, tardius proceſſi, factaque eſt mora nonnulla. Cumque ſera veſpera ad thermas veniſſem, omnia tumultu erant ac hominibus plena. Ita

1 De Ulyſſe, Odyſſ. θ' initio. *Cant.*

cum

ὐχ οἷόν τ' ἦν τέγλω εὑρεῖν, ἀλλ' ἔδει παρελαύνειν, ἢ ἔπιπτον μὲ ὀλίγοι ἤδη. προελθὼν δὲ τεπαρέκοντα ςαδίως εἰς πνα κώμλιν, ὡς ὐδεὶς με προσίετο τὴν αὐτόθι, ἔγνων τῇ νυκτὶ χρῆναι. ἀπορ μὲ οὖν μοι ἐδέδοκτο ἐλαύνειν εἰς αὐτὴν Κύζικον· οἱ δ' ἀκόλυθοι ἀπειρήκεσ. τέδον δὲ ὄντες οἱ λοιποί. ὡς' ἠναγκάσθην καλαλῦσαι περὶ τ λίμνλιν, εἴκοσι ἢ ἑκατὸν ςαδία ἀπὸ τ πόλεως, ἀνύσας δὲ εἰς εἴκοσι ἢ τριακόσια. παρελθὼν εἰς δῶμάτιον, καὶ σκίμποδος εὐπορήσας, καὶ τρώμαλ@ καθαρᾶ, ἢ μάλ' ἀγαπητῶς, (ἢ γὰρ ἔμοιγε ὐδὲν παρλῆ,) ὡς εἶχον διψῶν τε ἢ κονιορτᾶ πλέως, ἐν τῇ ἐαθῆτι ἐν ἧπαρ καθήμλιν ὅπῃ ᾶ ὀχήμαλος, διενυκτέρευσα καθήμενος τὰ πλείω ἐπὶ ᾶ σκίμποδος. ἀςέρων δὲ πρὸς ἡμέραν φερομένων ἀναςὰς, ἤνυσα, ἀναμείνας ὐδένα. καί μοι ὡδομύθιον ἦν τ πορείας, τὸ, τῷ λόγῳ προσέχειν, ὃν ἔδῃ τοῖς Κυζικηνοῖς ἐπιδείξαι χτὶ τλὼ ᾶ ἐνυπνίᾳ φήμλιν. ὥςε καὶ ἐποιήθη τάτῳ ὡδὲ τλὼ ὁδὸν, τὰ εὑρισκόμενα ἀεὶ ἀναλαμβάνοντι. τλὼ μὲ οὖν ασῤῥλὼ τ συμ- 624
βᾶσαν περὶ τ λόγον, ἢ μόνον ηὐίκα ἐδείκνυδο ἐν τῷ βλλευτηρίῳ, ἀλλὰ καὶ ὕςερον ἐν τῇ παικλύρει, εἰδεῖεν ἂν οἱ ὡδαγενόμενοι, ἢ οἱ τάτων ἀκάσανλες. ἐμοὶ δ' ὐχ ἥδιςον ἐν τοῖς τοιάτοις ἀναςρέβειν. ἀλλ' ἐπειδὴ προσέταξεν ἀναςρέφειν, ἐπαινέσας τὸ ἐν βαλανείῳ ὕδωρ, τέδον ὥσπερ τροφλύ πνα δλυτέραν ἀποδιδόντες, ἐπανήειμεν· τῇ τε ὥρᾳ τῆς ἐξόδου μάλιςά πως ὡδαπλησίως (ἀνὰ τὸ ἢ τότε αὐθημερὸν ἐξιέναι ὅπῃ τῷ προαίρεσθαι) καὶ δὴ ἢ τῇ συνεχείᾳ τῆς πορείας, ὐδαμῆ γὰ διαπαύσας, ἦκον ἄσπ@ μικρῷ πρὸς μέσῳ νυκτῶν, εἰς αὔλιόν τι γεωργικὸν τ ἐμαυτᾶ, τεπρακοσίως ςαδίως τὰς ἅπαν@ς· τῇ δ' ὑςεραίᾳ ἐκεῖθεν, εἰς Λανεῖον. καὶ τὰ μὲ τῆς προτέρας εἰς Κύζικον ἐξόδᾳ ἢ διατελῶς, ὕτως ἔχει. ἐπελθόντος δὲ ᾶ χειμῶνος ἦγε πάλιν τ' ὅπῃ Σμύρνης, καὶ γίνεται τ ἡμερῶν ἡ πρώτη σφόδρα ἵππος. ὡς δὲ κατέβην εἰς τὸ πεδίον τῆς ἐπιώσης νυκτὸς, ἄλλά τε ὀνείρατα ἐγίγνετο ἐπιπόνα, καὶ δή καὶ νεφέλας Ἀριςοφάνως ἐδόκουν μεταχειρίζεσθαι· καὶ

cum hoſpitium invenire non poſſem, pergendum fuit, ſequentibus jam paucis. Tum per quadraginta ſtadia in vicum quendam progreſſus, poſtquam nos nullus admiſit, nocte uti decrevi. Atque ego quidem Cyzicum uſque ſtatueram progredi, verum defecerant famuli, qui jam duo pene reſtabant. Quapropter juxta paludem pernoctare ſum coactus, quae centum & viginti diſtat ab urbe ſtadiis, cum viginti ſupra trecenta perfeciſſem. Tum in aediculam ingreſſus, & lectulum nactus forte cum veſtibus puris (nam mihi quidem nihil erat tale) in eodem, in quo ſuper currum ſederam, veſtimento, ſicut eram ſiti ac pulvere oppletus, pernoctavi, in lecto plerumque ſedens. Sub auroram vero ſurgens perrexi, nemine expectato. Erat autem itineris mihi ſolatium illud, quod in oratione eram occupatus, quam Cyzici ſecundum ſomnii praedictionem eram habiturus: itaque id in itinere perfeci, quaecunque erant inventa, ſemper reſumendo. Jam quanto ſtudio fuerit excepta oratio, non ſolum quando in curia, ſed & quando in publico conventu fuit recitata, norunt ii, qui interfuerunt, quique ab his audierunt. Mihi enim non admodum lubet in talibus immorari. At cum reditum injunxit, tum balnei laudibus inſtar alterius cujuſdam ſtrophae redditis, diſceſſimus; ita ut id & exitus tempori congrueret (nam tum quoque eodem, quo juſſi eramus, die exiveramus) & itineris continuationi, ſiquidem nuſquam interquieſcens ſub mediam noctem impranſus in villam quandam meam perveni, quadringenta ſimul emenſus ſtadia: poſtridie autem in Laneum. Ac prius quidem iter Cyzicenum ita peractum fuit. Ineunte autem hyeme rurſum nos Smyrnam miſit: ac fuit primus dies valde clemens. Sed poſtquam in agrum ſequenti nocte deſcendi, cum alia me detinuerunt ſomnia, tum quod Ariſtophanis Nebulas videbar in manibus habere: &

ſub

625 ἅμα ἕω νέφη τε ἦν, καὶ ὑετὸς ὐ πολὺ ὕστερον. ὥσθ' οἱ μὲ, συνέχαιρον ὡς ὐ προεξῆλθον· οἷσθ' ἐθαύμαζον τῆς προῤῥήσεως τὴν ἀκρίβειαν. μένοντι δέ μοι αὐτόθι ἡμέρας πινὰς, ἀγγέλλε) ἡ τῆς τροφοῦ θυγάτηρ ἀσθενοῦσα κὐ ἔχουσα σφαλερῶς. κἀκείνῃ μὲ, ἰατρὸν ἔπεμπον· αὐτὸς δὲ, ἐπειδὴ πρόσχεν, εἰχόμην τ ὁδοῦ. καὶ μὺ προϊόντ@ ἤδη, ὑπεκινεῖτο ὁ ἀὴρ, ὡς προς ὕδωρ τε κὐ χειμῶνα. καὶ δέος ἦν μὴ καταλειφθῶμεν, ἄλλως τε καὶ δυσπόρων ὄντων. ὅμως δὲ τοσοῦτον ἀντέσχεν ὅσον σαδίους ἐλλείπεσ) προς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. τὸ μὲν καῦτα δὲ, ὁμίχλη τε κατέβη βαθεῖα, καὶ ψεκάς τις διέθε· καὶ προελθόντων εἴσω, λαμπροῖς ἤδη τὸ ὕδωρ παρῆν. ὥστε ἑορτὴν ἤγομεν. ὑποχόνδρων δέ με κἀνθαῦθα ὀνειρατων, ἐπέμενα. προς δὲ τοῖς ὑποχθοσι, καὶ τοιόνδε ἐγεγόνει. ἐδόκουν ἱερεῖόν τι τεθυκώς, ὑπισκοπεῖσθαι τόν τε δὴ θεὸν οἰκεῖα καλούμενον κὐ λυτῆρα. καὶ τινος τ μάντεων ἐπελθόντος, πυνθάνεσ) τί βούλοιτο ὁ λυτήρ· πότερον καθάπαξ λύοι τι, ἢ μικρότερον ἀντὶ μείζονος ποιοίη,
626 κὰ ἀναβολῆς εἴη σημεῖον. ὅσ' ἐώκε ὐ πάνυ τι ἰσχυρόταλα ἠγεμονεύω εἰς τὸ καθάπαξ, ἀλλὰ καὶ ἀέρας κὐ ἀστέρας καὶ τοιαῦτα ἠπᾶτο. κἀν τούτῳ ἠγγέλθη προσὶ τ κόρης ὅτι εἴη τεθνεῶσα, εὐθὺς μὲν οἶμαι ἀκούσασιν, ἐδόκει θεῖον εἶ) τὸ μὴ τυχεῖν πρόντα ἐμὲ τῇ συμφορᾷ, ἀλλὰ προεξελθεῖν· ἔτει δὲ σαφέστερον ἐκ τ ὕστερον χρησμῶν ἐγένετο, ὡς οὐκ ἄνευ δαιμονίου τινὸς πᾶν τοῦτο συνέβη. ἐπειδὴ γὰρ κατέβαιν ἀπὸ τοῦ ὄρους, δολίᾳ νυκτὶ ὕστερον, ὤφθη τοιάδε (ἔμειναν δὲ καὶ πλείους, καθέχοντ@ τοῦ θεοῦ.) Τελεσφόρος ἦν ὀρεωκόμος· οὗτος ἐδόκει μοι ὁρμηθεὶς αὐτόθεν βαδίζειν ὀπίσω, τὰ χρηαθέντα ἐπὶ τῇ Φιλυμένῃ σημαίνων (τοῦτο γὰρ ὄνομα τῇ κόρῃ) κεχρῆσ) δ' αὐτὰ Ἀλκίμῳ πατρὶ τ κόρης, κὐ δὴ κὐ γράμματα ἔχειν, εἴτε δὴ σεσημασμένα, εἴτε καὶ μή· ἃ τ Ἀλκιμον νύκτωρ ἀκούσαντα πρ' αὐτῆς, ὑπομνημονεύσαντα γράψασ), θαυμαστὰ πλήθει κὐ δυνάμει, φέροντα εἰς ἐμὲ, ὥστε θαυμάζειν ὅπως

sub auroram nubes primum, deinde pluvia ſtatim extitit. Itaque gratulabantur mihi alii, quod non exiviſſem: alii praedictionis admirabantur certum eventum. Cum autem per dies aliquot ibi manſiſſem, nunciatum eſt nutricis filiam graviter aegrotare. Et ad illam quidem medicum miſi; ipſe vero cum primum licuit, iter perſequebar. Dum autem procedebam, nonnihil mutabatur aer, quaſi ad pluviam ac tempeſtatem tenderet. Itaque metuendum erat, ne deprehenderemur, cum praeſertim difficilis eſſet via. Hactenus tamen reſtitit, donec ab Apollinis templo ſtadiis aliquot abeſſemus. Tum vero vehemens delapſus eſt turbo, pluvia quadam minuta permiſtus; & poſtquam intravimus, vehementer jam pluit. Itaque feſtum agebamus diem. Et quoniam hic quoque detinebant me ſomnia, manſi. Inter coetera vero hoc quoque ſomniavi. Videbam facto ſacrificio Deum vocare inter alia Solventem. Accedente autem vate quodam, quid ſibi Solvens vellet, quaerebam, & utrum aliquid ſolveret omnino, an minus ex majore faceret, ac rejectionis ſignum daret. At ille non admodum ad univerſa contendere videbatur, ſed aerem, ſtellas & ſimilia incuſabat. Interea cum puellae mors eſſet nunciata, mox quidem divinum quiddam nobis videbatur, quod huic miſeriae non interfuiſſem, verum ante exiviſſem; poſt autem manifeſtius etiam ex oraculis cognovimus, totum hoc non abſque genio quodam contigiſſe. Etenim ſecunda poſt, quam de monte deſcenderam, nocte (ac manſi etiam plures, quoniam detinebat nos Deus) haec ſomniavi. Teleſphorus quidam, mulio, videbatur inde profectus redire, & quae de Philumena (nam hoc erat puellae nomen) Alcimo patri erant praedicta, indicare, atque etiam ſcripta quaedam, ſive obſignata, ſive recluſa, ſecum adferre: quae Alcimus cum ex ipſa nocte audiviſſet, in commentarium retulerat, valde multa & efficacia, & ad me pertinentia, ſic ut mirarer, quomodo memoria

καὶ ἀπεμνημόνευσε. κεφάλαιον δ' ἦν, ὡς ἐν αὐτῷ τῷ σώματι τῆς Φιλουμένης καὶ τοῖς ἐντὸς, ὥσπερ ἐν ἀπλάγχνοις ἱερείων, ἐγγεγραμμένα παντὸς τοῦ περὶ αὐτὴν πράγματος. 627
ἐδόκουν δὲ καὶ κοιναί τινες εἶναι πλείους, καὶ ἅμα πως ἑώρων αὐτάς· αἱ μὲν ἄνω ὑγιεῖς καὶ εὖ διακείμεναι, ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ τὸ πεπονθὸς ἦν. καὶ ἐδείκνυτο ὑπὸ τοῦ ἐφεστῶτος ὅπῃ ἔχοι ἦν. καὶ ἠρόμην δὴ αὐτὸν, πόθεν οὖν οἱ ὄγκοι καὶ ἡ δυσεργία; ὁ δὲ, ἐδείκνυεν ἐκεῖνον τὸν τόπον. οἱ δ' οὖν χρησμοὶ, τοιοῦτοί τινες ἦσαν. ἐνεγέγραπτο μὲν τὸ ὄνομα τὸ ἐμὸν οὕτωσί, Αἴλιος Ἀριστείδης· καὶ σχεδὸν ἐκ διαλειμμάτων, ἄλλα καὶ ἄλλα ἐπίσημα τοῦ ὀνόματος· ἐπιγεγράπτο δὲ Σωσιμένης, καὶ ἕτερα τοιαῦτα σωτήρια ἐπαγγέλλοντα, καὶ ὅτι ἡ Φιλουμένη ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς, καὶ σῶμα ἀντὶ σώματος ἀντέδωκε, τὰ αὑτῆς ἀντὶ τῶν ἐμῶν. καὶ τἆλλα εἰς ταὐτὸν φέροντα ἦν, ἅπαντα δὲ βιβλίοις τισὶν ἐγγεγραμμένα, ἃ πάντα γράψαντος τοῦ Ἀλκίμου, ἐδόκει ἀποκομίζειν ὁ Τελεσφόρος οἴκαδε. ἦν δὲ καὶ Πορφυρίωνος τοῦ ἰατροῦ παρακλήσεις ὡς πρὸς τὴν μητέρα αὐτῆς, μᾶλλόν τε λούσασθαι, εἰ δὲ μή, ἀλλά γε φαγεῖν. ταύτης τῆς κόρης Ἑρμείας ἀδελφὸς ἦν, ὃς ἐν τῇ μεγά- 628
λῃ νόσῳ, ὅτε καὶ ἡ θεὸς ἐφάνη μοι, ἀπέθανε, καὶ αὐτὸς σχεδὸν ὡς εἰπεῖν ἀντ' ἐμοῦ. τῇ γὰρ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ὡς ὕστερον ἐπυθόμην, ἐκεῖνός τε ἐτελεύτα, κἀγὼ τοῦ πυρὸς ἀπελλατόμην, καὶ πάνυ κεκμηκότος. ἄμφω δὲ ἦσαν παῖδες ἐμῆς σωτῆρος Καλλιτύχης. καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. πέντε δὲ ἡμέρας ὑπὸ τῷ ὄρει μείνας, καὶ διαιτηθεὶς ὡς προὐγέγραπτο, ἔκτῃ κινήσαντος ἔξειν ὅπῃ Περγάμου· καὶ ἦσαν μὲν ὀπισθαί, ἣν Ῥωμαῖοι πρώτην ἄγουσι τοῦ ἔτους. χειμὼν δὲ ὅτω δὴ πω σφοδρὸς, ὥστε μηδ' οἴκοι μένοντα ῥᾳδίως ἔχειν ὑπομεῖναι. καὶ σημεῖόν τοῦτο δὴ θειότατον τῆς ὁδοῦ (τὸ γὰρ τοῦ Ὁμήρου σαφὲς ἦν ὅπῃ τις θεῶν ἡγεῖτο, καὶ ὅστις γε ὁ θεός) ἔξοπιθεν μὲν γὰρ Βορέου πνεῦμα ἐπέκειτο, οἷον ψυχρότατον, νεφέλας ἐλαύνον μελαίνας καὶ πυκνάς, ἐκ δεξιᾶς δὲ ἄπαντα χαλεπώτατα, ὗεν δὲ ἐξ ἀριστερᾶς, καὶ

moria potuiſſet ea complecti. Summa autem erat, in ipſo Philumenae corpore atque inteſtinis, tanquam victimarum, totum ipſius negotium fuiſſe inſcriptum. Videbantur etiam communes quaedam plures eſſe, atque eas quodam modo videbam, ita ut ſuperiores ſanae eſſent & bene affectae, poſtrema vero malum contineret. Monſtrabantur autem ab eo, qui aſtabat, quiſquis erat. Nam cum ex eo quaererem, unde igitur torpor & difficultates orirentur; illum oſtendebat locum. Jam oracula fere erant hujuſmodi. Nomen primum meum ſic inſcriptum erat, Aelius Ariſtides: deinde ex intervallo alia atque alia cognomina; inter quae & Soſimenes, aliaque ſimilia, quae ſalutem denunciarent, ac Philumenam animam pro anima, & corpus pro corpore, ſua pro meis, tradidiſſe ſignificarent. Eodem pertinentia inerant & alia, quae in chartulis quibuſdam omnia ab Alcimo deſcripta, Teleſphorus domum reportare videbatur. Erant autem & Porphyrionis medici ad ejus matrem hortationes, ut lavaret praeſertim, aut ſaltem cibum caperet. Hujus vero puellae frater fuit Hermias ille, qui magni morbi tempore, cum Dea mihi apparuit, pro me & ipſe, ut ita dicam, obiit. Eodem enim die, quemadmodum poſtea cognovi, & ille mortuus eſt, & ego diuturna febri liberatus. Uterque autem ex Callityche, nutricis meae ſocia, natus erat. Et haec quidem hactenus. At poſtquam dies quinque ſub monte manſi, & praeſcripta ſum uſus diaeta, ſexto die, cum imperatum fuit, Pergamum proficiſcor, eo die profeſto, qui Romanis eſt anni principium. Atque erat hyems tam aſpera, ut eam ne domi quidem ferre poſſemus. Illud vero maxime divinum in itinere contigit (nam Homericum illud manifeſtum erat, deum quendam viae ducem eſſe) cum a tergo quidem Boreas flaret frigidiſſime, nigras ac denſas cogens nubes, a dextra vero ningeret, ac plueret a ſiniſtra, id-

que

ζωῦτ' ἦν ᾠδὴ πᾶσαν τὴν ἡμέραν τε καὶ τὴν ὁδόν. μία τε οἷ ζώνη ἀφ' παντὸς δ' ἀέρος
629 ἦγεν εἰς δ ἱερόν, κατ' αὐτῆς δ ὁδῦ τεταμένη, σκέπων ἅμα καὶ φῶς ἔχουσα. καὶ πάμπολυ
δὴ τ' ἄλλων ἀποσπάσας, ἦγον εἰς τὸ ἱερόν, μθ' ἑνὸς ἀκολύθυ ςαδίυς οὐκ ἔλαττον ἢ τεια-
κοσίυς ἀφεδραμών. καὶ ἦν μὲ τῆς ὥρας, τὸ μετὰ λύχνους τὺς ἱερύς· ἐν ὅσῳ δὲ τύς τε
ὑπολειφθέντας ἐπανέμθνον, καὶ καταγωγὴ ἐπείζετο, διέτριψα, τύς τε νεὼς θεωῖων ὡς
εἶχον ἐκ δ ὁδῦ, καὶ βαδίζων ἄνω καὶ κάτω θεὶ τὸ ἱερόν. ἤδη δὲ βαθείας ἑσπέρας εὐπορή-
σας ὑπηρετῶν, αὐτόθεν λυσάμθνος ὑπὸ λαμπῆνος, ἀπὸ μικρᾶς πάνυ τροφῆς ἀνεπαύό-
μην. καὶ μὴν τάγε ἄλλα σαφῶς ἐγίγνετο σὺν θεῷ αυθδῇ τ' ἀνθρώπων, καὶ συνῳδοὶ κατ'
τύς λόγυς, καὶ δέος μὴ ἧττον ἀπαλλαγείημεν. ζωταὶ δὲ ζῶται καὶ ὕστερον ὡς ἐν τῇ Σμύρ-
νῃ ἐγενόμθα. μάλλον δὲ καὶ πρὶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν, ἦσαν οἱ κατ' τ' φήμην ἅπαντῶντες,
καὶ τῶν τε νέων οἱ γνωσμώταροι σφᾶς αὐτὺς ἐδίδοσαν, καὶ τύπος τις ἤδη τελαμέν-
ως ἀφετερᾶς ἦν, καὶ ἀφ' πάντων ἡ κλῆσις ἠκριβῶτο. Αἰγυπτίυ δέ τινος ἀνθρωπίσκυ πρὶ
τ' χρόνον τῶτον εἰσκωμάσαντος εἰς τ' πόλιν, καὶ τῶν τε βυλευτῶν ἔτι ὃς διαφθείραντος, καὶ
630 τινι πολλῶν καὶ ἰδιωτῶν δόξαν πρασχήσαντος ὅτι καὶ πολιτεύσοιτο, καὶ φιλοτιμίας θαυμαςὰς
οἵας φιλοτιμήσοιτο ἀπὸ χρημάτων, εἰς τὸ θέατρον εἰσπηδῶντος ὅπως τύχοι, καὶ τοιαύτης
αἰσχύνης καταχύσης τ' πόλιν, ἤδειν μὲ ἀδοπῶν τύτων ἐγώ, ἀλλ' ἡ ὀψέπολε ἤκυσα· ἅτε καὶ
κατ' οἰκίαν τὰς συνυσίας ποιῆς τύς ὀπτηδείυς ποιύμθνος. ἅρτι δ' αὖ παφιέναι μέλ-
λοντ' εἰς τὸ ὠδεῖον τὸ πρὸς τῷ λιμένι, καὶ διατριβὴν αὐτόθι καθιςαμένυ, εἴτε δὴ καὶ
κατὰ ψήφισμα, εἴτε καὶ ὁκ οἶδ' ὅπη, ἐμοὶ δ' ὅναρ γίγνεται. ἐδόκουν τῦτο μὲν, ὃ
ἥλιον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἰδεῖν ἀνίσχοντα, τῦτο δὲ, ἀνὰ στόμα ἔχειν, Αἰσχίνης μελετήσεται
τήμερον ἐν τῷ βυλευτηρίῳ ὥρας τετάρτης. ζωῦτα φθεγγόμθνος, καὶ τύτων ἀκύων, ἀφυ-
πνιζόμην, ὥστε διεσκόπυν, εἴτ' ὄναρ εἴη, εἴθ' ὕπαρ. καλέσας δὲ τῶν φίλων τὺς ὀπτηδείυς,

que per totum diem, atque omnem viam. At quaedam veluti zona per aerem totum ad viam extenſa nos ad templum ducebat, tegens pariter & colluſtrans. Itaque longe ab aliis ſegregatus, ad templum pergebam, trecenta circiter ſtadia comite uno famulo permenſus. Ac tempus quidem erat ultra ſacras lucernas: interim vero, dum alios expectabam, & parabatur diverſorium, fana circuibam, ut ex itinere veneram, templumque ſurſum ac deorſum. Sera denique veſpera venientibus famulis, poſtquam ibidem ad lucernam lavi, exiguo admodum ſumpto cibo, cubitum me contuli. Jam alia manifeſte cum Dei favore fuerunt conjuncta, ſtudium hominum erga nos, & conventus ad orationes, ac, ne citius diſcederemus, metus. Eadem vero Smyrnae quoque poſtea contigerunt. Quin etiam antequam urbem ingrederer, quidam ad rumorem occurrerant, ac tum juvenes nobiliſſimi ſeſe nobis dederant, tum forma quaedam diſputationis jam conſtituta erat, undique perfecta vocatione. Cum autem Aegyptius homunculus quidam circa tempus hoc in urbem irrupiſſet, ac tum conſiliarios quoſdam corrupiſſet, tum idiotis aliquot perſuaſiſſet fore, ut aliquid rei gereret, ac magnificis uteretur largitionibus, & in theatrum aliquando inſiliret, eoque pudore civitatem afficeret; nihil equidem horum ſciebam, niſi quod ſero tandem audivi, quippe qui domi cum neceſſariis verſarer. Verum cum ille prope in Odeum, quod eſt ad portum, venturus eſſet, atque ibi diſputationem ſive ex decreto, ſive neſcio quo pacto inſtituturus, mihi hoc ſomnium alicubi contigit. Videbar partim Solem ex foro orientem ſpectare, partim haec in ore habere verba; Ariſtides hodie in curia declamabit hora quarta. Quae cum partim locutus, partim audiens experrectus eſſem, conſiderabam, utrum id ſomnium eſſet, an minus. Tum advocatis primariis amicis,

φράζω τὸ πρόσταγμα. καὶ τότε δὴ γράμμα ἐξετίθετο, ἡ γὰρ προσῆγεν ἡ ὀχ ἅρ' ὀνείρατος ὥρα, καὶ παρῆμεν εὐθὺς ἐπ' αὐτῷ. ὅμως δὲ καίτοι ὕπνου ἐξ ὑποψίας τὰ παρόντα γιγνομένης, καὶ τῶν πολλῶν ἀγνοησάντων, ὅτου δή τι μεῖζον γίγνεται τὸ βουλευτήριον, ὥστε ὑδὲν ἦν πλέον 631
ἀνθρώπων κεφαλὰς ὁρᾶν, καὶ οὐδ' ἂν τὴν χεῖρα διέσπασας μέσην ὑδαμοῦ. καὶ μὴν τόγε ἅρ' θορύβου τε καὶ εὐνοίας, ἢ μᾶλλον, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, ἐνθουσιασμοῦ, τοσοῦτον ἅπαντα πάντων σιωπᾶν, ὥστε ὑδεὶς ὤφθη καθήμενος, ὅτ' ὀπὶ ἅρ' προάγωνος, ὅθ' ἡνίκα ἀναῤῥὰς ἠγωνιζόμην, ἀλλ' ὀχ ἅρ' ὁτὲ ῥᾴμαλος εἰσῆκες, ὦδινον, ἐγάννυτο, ἐξεπλήττοντο, συμπαρέκειτο τοῖς λεγομένοις, ἠφίεσαν φωνὰς ὅπου ποθὲν γενομένας· πᾶς τις αὐτῷ ὁ κέρδος ποιούμενος, εἰπεῖν τὰ μέγιστα ἐμοί. ὡς δ' ἀπηλλάγημεν ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου, καὶ ἅπερ ἐλέγετο, ἤμεν, τότε δέ τις ἀγγέλλει μοι, ὅτι καὶ ὁ δεῖνα προγράψας, ἅπτεται εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς τὸ ᾠδεῖον, ἐπακούσεσθαι εἰπὼν τοὺς σύμπαντας ἠθικώς. καὶ μέντοι καὶ ἦρξεν αὐτῷ σωφροσύνης ἐκείνη ἡ ἡμέρα· τὸ πέρας δ' ἃ λέγω· ὑδ' ἂν τούτων ἐμνήσθην, εἰ μὴ τότε σύνηνον ὡς ἐναργὴς ἐξέβη, ἐβουλόμην ἐνδείξασθαι, καὶ ὅτι καὶ τούτων ἐμέλησε τῷ θεῷ, καὶ ἅμα τοῖς ἐξ ἀρχῆς ὁμολογεῖ λόγοις, ὡς αὐτὸς ἀνέστησέ τε, καὶ κατέστησεν εἰς τὴν Σμύρναν. καὶ 632
πολλῷ δ' ὕστερον εἰς Ἔφεσον κομίζει, πρόφασιν τὸ προειπὼν ὡς ἀγωνιεῖ, καὶ παρασκευάσας ὅσον ὡς ἀφυπνιζόμην, Ἔφεσον βοᾷ. ἀλλὰ μὴν τάγε ἐκεῖ πραχθέντα, ἐμοὶ μὲν ὀκ εὐπρεπέστερόν ὅσι λέγειν, πολλοὶ δὲ οἱ διηγησόμενοι τοῖς δεομένοις εὐδέναι. ἀλλ' ὅσον μὴ εἰς τὸ θεὸν ἔρχει τὸν λόγον, ἀνάγκη φράζειν πειρᾶσθαι, καὶ μὴ παραλιπεῖν ὀκ τῶν δυνατῶν. ἄτοπον γὰρ, εἰ μέντοι τῷ σώματι καὶ κατ' οἶκον ἔδωκεν ἴαμα, διηγεῖσθαι τοῦτ' ἂν καὶ αὐτὸν καὶ ἕτερον· ὀκεῖνα δὲ ἃ ὁμοῦ τὸ σῶμα ἀνίστη, τῇ ψυχὴν ἐπερῥώννυ, τοὺς λόγους ἦξε μετ' εὐδοξίας, ζῶντα δὲ ὑπωσὶ παρελθεῖν σιωπῇ. ὅτι δὲ οὐδὲν πώποτε τῶν ἀνθρωπείων ἐμέ γε ἐκαίνωσεν, οὐδὲ ἐπῆρθην ὅτ' ὀλίγοις ὅτε πολλοῖς χειρωσάμενος, οὐδ' οἴομαι δεῖν φιλο-

mandatum expono. Ac tum ſchedula erat affixa, quoniam appropinquabat hora ſomnii, tum nos praeſto ſtatim fuimus. Quamvis autem tam repente acceſſiſſem, ut id ignorarent plerique, ita tamen referta fuit curia, ut nihil praeter hominum capita conſpiceres, nec vel manum uſquam potuiſſes inſerere. At applauſus & benevolentia, vel potius enthuſiaſmus tantus per omnes extitit, ut nemo nec ante certamen, nec in ipſo certamine conſederit, quin a primo uſque verbo ſtarent, angerentur, gauderent, obſtupeſcerent, annuerent dictis, voceſque hactenus inauditas emitterent; in lucro ſinguli ponentes, ſi quid ex maximis mihi tribuerent. Jam poſtquam e curia ad lavacrum conceſſimus, nunciatum eſt nobis, illum quoque, cum ante tres dies eo ſe die in Odeo dicturum eſſe ſcripſiſſet, decem & ſeptem habuiſſe in univerſum auditores. Atque illi quidem modeſtiae fuit iſte dies principium; quae autem conſecuta ſunt, non dicam: nec etiam horum meminiſſem, niſi & evidentem ſomnii eventum voluiſſem oſtendere, & haec quoque Deo curae fuiſſe, ſimulque dictis prioribus congruere, quibus illum nos & excitaſſe, & Smyrnam deduxiſſe dixeram. Non longe poſt Epheſum nos miſit, cum coronas promittens quaſi athletae, tum ita nos afficiens, ut Epheſum clamans expergiſcerer. Quae autem illic acta ſunt, equidem honeſte narrare non poſſum, multi vero iis, qui volent ea cognoſcere, referent. Verum qui ſermones ad Deum pertinent, eos neceſſe eſt exponere, nec quicquam, quoad fieri poſſit, omittere. Etenim abſurdum foret, ſi, quae domi dediſſet corporis pharmaca, narrarem & ipſe, & alii; quae vero ſimul & corpus reſtituerunt, & animum confirmarunt, & orationes glorioſe produxerunt, ea ſilentio ſepelirem. Quod autem nihil unquam rerum humanarum me quidem inflaverit, nec vel paucis vel multis captis elatus fuerim, neque de iſtis gloriari

πιμεῖσθαι τοῖς τοιούτοις μᾶλλον ἢ αἰσχύνεσθαι φιλοπύθμονος· ἐμαυτόν τε καλῶς πέπεικα, καὶ πολλούς. ἀλλὰ γὰρ θαυμαστὸν ὅσον θεοῦ τὸ διηνεκές· οἷόν καὶ τὸ τῆς ὕστερον ἐν Σμύρνῃ γενο-
633 μένης ὑπερβάλλοντος ἀγῶνος. ἐκέλευσε μὲ γὰρ παρελθεῖν εἰς τὸ βουλευτήριον, παρελθεῖν δὲ φαίνοντα· καὶ ἐποίουν ὅπως. ἦν δέ τις τῶν βουλευτηρίων φρουρὸς, ἀνὴρ τὴν ὄψιν ἄρμα θαυμαστὸς οἷος· ὅτος ὡς εἶδε περισπόνδους τοὺς ἐμοὺς, ἠξίωσε συγχωρῆσαι ἑαυτῷ πρότερον τοὺς ἐωθότα συγγενέσθαι τοῖς μαθηταῖς, καὶ διέτριψεν εἰς μεσημβρίαν αὐτήν. εἰσῆλθον μὲν οὖν νικῶντα, εἰσελθὼν δὲ ἀπέτεινα τὴν ῥῆσιν τὴν τῶν σοφιστῶν, ἡδίστην δὴ ἁπάντων ἡμερῶν ἀγαγὼν ὑπὸ λόγοις. αὐτός τε γὰρ οἷός σχολῆς εἰλημμένος, ἐχρώμην ἄσμενος, καὶ τὸ θέατρον εἰς ἄμιλλαν κατέστη μὴ λείπεσθαι τῶν λεγομένων. ὅ, τι δ' ἐνθυμηθείης ἢ εἴποις, ἔλαττον τοῦ τότε συμβάντων ἐρεῖς. ὡς δ' ἐξεπέρανα, ἐγὼ μὲν ἀνιστάμην ὡς ἀπαλλαξόμενος, νομίζων καὶ ζῶντα, ἐπέκεινα παντὸς ἀγῶνος εἶναι. οὐδ' ὑπενόουν, ἀλλ' ὥσπερ ἐξ ἑνὸς στόματος πάντες, παρεκάλουν τε ἐκέλευον, καὶ δέεσθαι παρεκάλουν τὰ λοιπὰ πάντως. καἰγὼ τέως μὲν διεσκόπουν, ἄλλως τε καὶ ἀφ' οὗ πόρρω τῆς ὥρας
634 εἶμι. διαμοτέρας δὲ τῆς παρακλήσεως γιγνομένης, ἐνεθυμήθην τοῦ ὀνείρου, καὶ ὅτι ταῦτ' ἄρα καὶ θεὸς προεῖπε, μὴ ἄσιτον εἰσιέναι ὅπως αὐταρκέσαιμι. τόν τε οὖν ἀγῶνα ἐπαύσην, καὶ παρεσκευαζόντος αὐτοῦ, καίπερ οὐκ ἠθυμηθην, ἀλλ' ὁμολογήσας τοῦ θεοῦ τῷ παρρήσιν, καὶ ὅτι ἥκοιμι παρεσκευασμένος· οὐδ' ἐθαύμαζον εἰς ἅπαντα. ἀγωνισάμενος δὲ εἰς δυνάμιν τῷ ἐμαυτοῦ ἀφ' ἑσπέρας, ἀπηλλαττόμην, ἀπολείπων ὀλίγον εἰς ἡλίου δυσμάς. καὶ τῆς ὑστεραίας ἠγωνιζόμην αὖθις ἐν τοῖς αὐτοῖς· ἐπεὶ τοιαῦτα ἠνάγκαζε ὁ θεὸς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. φέρε δή, καὶ περὶ τῆς ἐναγχος εἰς Κύζικον ἐξόδου γενομένης ἐξηγήσωμαι, ἣ πέμπῳ μὲν ἔτει πρὸ τούτου μηνὶ τῷ αὐτῷ, καὶ ἡμέραις μάλιστα ταῖς αὐταῖς ἐγένετο, Ὀλυμπίων ὑπόντων. ἔσχε δὲ ἡ πόρρω τῆς πρώτης. καὶ γὰρ ἀσιτία τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν,

riari quenquam potius, quam, ſi glorietur, pudore perfundi debere putem; & mihi & aliis probe perſuaſum ſcio. Sed certe mirabilis eſt Dei continuatio: qualis & ea fuit, quae poſtea Smyrnae contigit, magna illa contentio. Juſſerat enim in curiam me ingredi, atque pranſum; atque ita feceram. Quidam autem de curiae cuſtodibus, vir inſigni proceritate, poſtquam meos adventare vidit, prior voluit de more cum diſcipulis congredi, & ad meridiem uſque nos diſtulit. Tum ego ingreſſus, exaggeravi locum communem contra ſophiſtas, jucundiſſime omnium diem illum dicendo tranſigens. Nam & otio, quod videbar ſumpſiſſe, libenter ſum uſus, & contendebat concio, ne deficeret. Ac quicquid vel dixeris vel cogitaveris, minus, quam geſtum eſt, dices. Poſtquam autem dicendi finem feci, ſurrexi ut diſcederem, quandoquidem certamini abunde ſatisfactum putabam. At illi hoc paſſi non ſunt, ſed omnes quaſi uno ore manere juſſerunt, ac quaeſtiones accipere, & ſecundo decertare. Atque ego quidem aliquandiu recuſavi, cum praeſertim ſerum eſſet: poſtquam vero violentius hortari coeperunt, ſomnii venit in mentem, atque ideo Deum etiam praecepiſſe, ne jejunus ingrederer, quo perdurare poſſem. Quapropter & certamen aggreſſus ſum, & in ejus progreſſu continere me non potui, quin oraculum Dei, ac praeparatum veniſſe me faterer: at illi cuncta demirabantur. Denique cum pro viribus contendiſſem, diſceſſi, paulo ante Solis occaſum. Poſtridie ibidem rurſum diſputavi, quoniam ita tum jubebat Deus. Age vero, Cyzicenum quoque iter narremus, quod nuper ſuſcepimus, quinto poſt anno, menſe eodem, atque iiſdem propemodum diebus, cum inſtarent Olympia. Nec longe a priori diverſum fuit. Nam & inedia primo die fuit,

μοχθηρία τὴ ὕδατος· καὶ ἅμα ὑπὸ πλήθους ἐμπίδων, σωνέβη σφόδρα λυπηθῆναι δεινῶς. καὶ τὴν ὀπτῆσιν ὠδοιπόρουν ἐξ ὄρθρου βαθέος, ῥοφήματι χρησάμενος βραχεῖ. καὶ ὡς ἐπαύσατο, καπέλουσα μὲ σφὸς τοῖς ὕδασι τοῖς θερμοῖς ὑδεύς· (προειρημένον καὶ τοῦτο) τὴν δὲ ἀσπίδα ἀπέδωκα, ἐπειδὴ ἐπανῆλθον, ὀπίσω κομισθεῖσαν εἰς τὸν ὄπισθεν. καὶ μὲν τάγε τῆς 635
ἡμέρας ἐν τῇ πόλει, σχεδὸν, ὥσπερ προείρητο, ὕτως ἐχώρησεν. ἦν δὲ τοιάδε τὰ φανέντα· αὐτὸς δὲ καὶ ᾔτησα τὸν θεὸν, σημῆναι ὅτε καὶ δικῶν ὕσων καὶ τῶν φίλων δεομένων ἥξειν. ἐδόκουν ὑπηρετεῖν προσόδου χάριν σφὸς τὸν βασιλέα· θύοντος δὲ αὐτοῦ, τυγχάνειν καλαχείμενος· ὡς δὲ πλησίον γενέσθαι τῶν χειρῶν μου ἀλεκτρύονα ἀπαίροντα, συλλαβεῖν τε καὶ ὀιωνίσασθαι, καὶ ὡς εἶχον ἐν ταῖν χερσῖν, ἄρχεσθαι τῆς προῤῥήσεως. ὥρμηδο δέ μοι τοῦτο πᾶν, ἀπὸ τοῦ Ομηρικοῦ, ὡς [1] Οδυσεὺς δ' ἔκπωμα πλησάμενος προσαγορεύει τὸν Αχιλλέα, καὶ λέγει· τὰ δὲ ῥήματα οὕτω πως εἶχεν. Επ' ἀγαθῷ δὲ καὶ ἀμφοτέροις τοῖς βασιλεῦσιν, ὡς δὲ, καὶ ἡμῖν ἅπασιν. ὁ δὲ, ἐθαύμασέ τε, καὶ πειρώμενος τῶν λόγων, ἀντὶ πάντων τὲ ἔφη τιμᾶσθαι χρημάτων αὐτοῦ· καὶ ἐπεῖπε, τοῦτοις τοῖς λόγοις, εἰ προσῆσαν ἀκροαταὶ, καὶ ὅσον πεντήκοντα —— κἀγὼ ὑπολαβών, σοῦ γε ἕνεκα βουλομένου, βασιλεῦ, καὶ ἀκροαταὶ γενήσονται· καὶ ὅπως γ' ἔφην θαυμάσῃ, ταῦτα ἃ νυνὶ λέγεις ἐμοὶ ὑπὸ τοῦ Ασκληπιοῦ προείρηται. καὶ ἔτοι- 636
μος ἦν αὐτῷ γεγραμμένα δεικνύναι. μὴ ταῦτα δὲ, ὁ μὴ, οὐκ οἶδ' ὅποι ἐτράπετο· ἐγὼ δ' ὑπεθυμήθην, ὅτι οὗτος ἐκεῖνος ὁ καιρὸς εἴη τῆς ὑποδείξεως. ὑπὸ τούτοις ἐδόκουν βαδίζειν ὑπὸ Κυζίκου· τοιαῦτ' ἦν τὰ κινήσαντα. ὡς τοίνυν ἐγενόμην ἐν τῇ πόλει, πολλὴ μὲν ἦν ἀσπάσασις τῶν ἡγεμόνων, πολλὴ δὲ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· ὅμως δὲ εἰς μὲν τὸ δημόσιον οὐ παρῆλθον, προσδεχόντων ὁσημέραι, καὶ θαυμαζόντων ποιούντων· κατ' οἰκίαν δὲ σιωπῇ τοῖς ἐπιτυχαίοις, καὶ σχεδὸν ἐξεπληροῦτο ἡ τοῦ ἐνυπνίου φήμη, ἦν γὰρ εἰς τοὺς πεντήκοντα ὁ σύλλογος. χειμαζομένης

& aquae malitia: deinde propter muſcarum copiam vigilandum fuit. Poſtridie vero ſummo diluculo iter ſum ingreſſus, ſumpta ſorbitiuncula. In reditu autem ad thermas madefactus, quemadmodum & praedictum erat, pernoctavi, & inediam, ſequenti diei praeſtitutam, perſolvi. Jam quae in urbe acciderunt, ita fere, ut erant praedicta, evenerunt. Haec enim ſomniaveram, cum quidem Dei voluntatem ſciſcitatus eſſem, quoniam & cauſae agebantur, & venire jubebant amici. Videbar ad Imperatorem accedendi occaſionem captare, & cum ille ſacrificaret, decumbere; cum autem prope in manus meas veniſſet gallus palpitans, eum comprehendere, & augurari, &, ut eum manibus tenebam, oraculum auſpicari. Id autem totum ex Homerico illo ſumptum erat, cum Ulyſſes impleto poculo Achillem compellat; ac verba erant haec fere, Quod felix fauſtumque ſit tum Regi, tum utrique Regi, tum etiam nobis omnibus. At ille miratus eſt, & auditis verbis, omnibus ea ſe opibus praeferre dixit; & addidit, his verbis ſi vel quinquaginta adeſſent auditores— Et ego interpellans, Si tu volueris, inquam, Rex, aderunt: & quod mireris, eadem, quae nunc dicis, ab Aeſculapio mihi praedicta ſunt. Atque haec ei deſcripta paratus eram oſtendere. Deinde ille neſcio quo ſe convertit, ego autem hoc eſſe aptiſſimum dicendi tempus animadverti. Itaque Cyzicum videbar pergere. Atque haec quidem erant, quae nos loco moverant. Ut autem in urbem veni, quanquam magnum erat Praefidum & aliorum hominum erga nos ſtudium, tamen in publicum non proceſſi, cum expectarent quotidie, ac mira facerent: verum domi cum optimis quibuſque confabulabar, ac ſomnium pene fuit expletum, quoniam circiter quinquaginta convenerant. Cum vero longio-

1 Iliad. *i'*. *Cant.*

res

δὲ ὁ Ἀσκληπιὸς, καὶ χαίροντός μου τῷ χωρίῳ καὶ τοῖς παροῦσιν πᾶσι, ἄλλά τε διείρετο γίγνεται ἀνιζάντα, καὶ Ἀσφαλῶς ἐγένετο, ὡς ὁ ἀνωτέρω τῶν Ελλησπόντου οὐκ ἐπιτήδειον εἶεν πρὸς Ἀσκληπιόν. ἐπανήειμεν οὖν· καὶ γὰρ δὴ Διὸς Ολυμπίου θυσία πάνδημος προσῆγε· καὶ παρεδείκνυτο πανταχόθεν, ὅπι παρεῖναι δέοι καὶ θύειν. σιτίσθη τοίνυν τὰ
637 τοῦ σώματος τοῦτον δὴ τὸν χρόνον, ῥᾷστα καὶ φαιδρόταλα ἔχειν, ἐξ οὗ πρῶτον ἔκαμον. ὅσον τε γὰρ χρόνον ἦμεν ἐν τῇ Κυζίκῳ, καὶ μετὰ τοῦτο ὡς ἐπανήλθομεν, ἐξ μῆνας ἐξῆς τὰς ἄποδους, ἐῤῥωμενέσταλα ἐμαυτοῦ διετέθην, ἐξ ἐω τε ἀνιζάμενος, καὶ βαδίζων μακρὰ, καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας, καὶ τῆς ἀρχαίας φύσεως ὅπι ἐγγυτάτω γενόμενος. καὶ δὴ καὶ τῆς συνήθους μελέτης οὐδὲν παρελείπετο, ὥστε συγχαίρειν ἄποδους καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. ὅσον δὲ καὶν τούτῳ σιτίσθη καμεῖν ἡμέρας πινὰς, θαυμαστῶς ὡς ὁ θεὸς, καὶ ἅμα εἰωθόπως ἰάσατο. Βορέας μὲν γὰρ ὀπωρινὸς ἦν, εἶχον δὲ ἀδυνάτως κινεῖσθαι, ὥστε καὶ τὰς ἀναζάσεις ὤκνουν· ὅδ' ἐπιτάττει. Βέλτιον δ' ἴσως, αὐτὸ ὃ ὄναρ διηγήσασθαι, καὶ γὰρ ἔναυλον τέ ἐστι, καὶ οὐκ ἀνάγκη παραλιπεῖν. ἰκέτην ἰατρὼ δύο, καὶ διελεγέσθην ἐν τῷ προθύρῳ, ἄλλά τέ μοι δοκεῖν, καὶ περὶ ψυχροῦ λουτροῦ ἠρώτα μὲν ὁ ἕτερος, ὅδ' ἀπεκείνετο, τί λέγῃ, ἔφη, Ιπποκράτης; τί δ' ἄλλό γε, ἢ δραμόντα δέκα
638 σταδίους, ὅπι θάλατταν ὕπτω ῥίψαι; ταῦτα μὲ δὴ ὡς ὄναρ πεφάνθαι ἐδόκουν. μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπελθεῖν ὡς ἀληθῶς αὐτοὺς τοὺς ἰατροὺς, θαυμάσαι τε δὴ ὃ ἐνυπνίου τοῦ ἀκρίβειαν, καὶ προὸς αὐτοὺς εἰπεῖν· ἆρτι γε ὑμᾶς ἐδόκουν ὁρᾶν, καὶ ἆρτι ἥκετε, καὶ δῆτα ὁπότερος μὲ ὑμῶν ἔφην ὁ ἐρωτῶν ἦν, καὶ ὁπότερος ὁ ἀποκεινόμενος, οὐκ ἔχω λέγειν· ἡ δ' ἀπόκρισις ὅτως εἶχεν, ὡς ἄρα Ιπποκράτης κελεύοι δέκα σταδίους θεῖν τὸν μέλλοντα λοῦσθαι ψυχρῷ. ἅμα δὲ ἐμαυτῷ, μετέβαλον ὃ ὅπι θάλατταν, ὡς δηλοῖ τὸν κατὰ φύσιν τὸν ποταμὸν, καὶ ὅπως εἶπον, δέκα σταδίους θεῖν τὸν ποταμὸν συμῤῥεόντα.

res fierent diſputationes, ac mihi & locus & auditores valde placerent, tum partim alia ſomnia diſcedere me juſſerunt, partim illud, quo diſerte ſignificabatur, ſuperiores Helleſponti partes diſputationibus ineptas eſſe. Quocirca regreſſi ſumus, cum praeſertim publicum Jovis Olympii ſacrificium inſtaret, cui nos intereſſe debere, ac ſacra facere, undique apparebat. Itaque corpus etiam hoc tempore optime omnium, ex quo primum aegrotaveram, affectum fuit. Nam & quamdiu Cyzici fui, & ſex poſt reditum menſibus continuis validiſſimo fui corpore, mane ſurgens, & longe ambulans, ac ſaepius in die, & ad priſtinam valetudinem proxime reverſus. Quin nec a dicendi conſuetudine remittebam quicquam, adeo ut publice omnes ac privatim nobis gratularentur. Qui autem interea morbus per dies aliquot nos invaſit, eum Deus mirabiliter, ac ſimul more ſuo ſanavit. Nam cum Boreas flaret autumno, nec ego progredi poſſem, ac ne ſurgere quidem, niſi difficulter; jubet. Sed praeſtabit fortaſſis ipſum narrare ſomnium, cum & in memoria haereat, & omitti non debeat. Venerunt ad aedes medici, & in veſtibulo cum de aliis rebus, ut mihi viſum eſt, collocuti ſunt, tum de frigido lavacro quaerente altero, quid ſentiret Hippocrates, reſpondit alter; Nihil aliud, niſi ut decem quis percurrens ſtadia, in mare ſe conjiciat. Atque haec quidem videbar ſomniaſſe. Poſtea vero medicos eoſdem in ſomniis adeſſe re vera videbam, & perfectionem ſomnii admiratus, ita dicebam ad eos; Nuper equidem vos videre ſum viſus, ac nuper veniſtis, & uter quidem veſtrum vel interrogarit, vel reſponderit, non poſſum dicere; verum id reſpondebat, jubere Hippocratem, ut decem percurrat ſtadia, qui frigida loturus ſit. Simul autem mutabam illud In mare, quaſi fluvium denotaret, atq; ita dicebam; ut decem percurrat ſtadia, praeter fluvium decurrens.

Id

ἐνεθυμήθην δ' αὐτὸ ἀφ' ὅ τι ἦν· ἀν μεσογείᾳ, ἐδόκει σαφὲς εἶναι, καὶ χρῆναι ὕδατι ποιεῖν. ἔπειτά πως ἐκ τούτων, ἔδοξα καθαρεῖσθαι μὲν ὡς ἐπ' ἀείσῳ, ἀναμνησθεὶς δ' ὅτι λούσασθαι χρὴ πρότερον τῷ ψυχρῷ κατὰ τὴν πρόρρησιν, αὐτός τε ἀνίστασθαι, καὶ τοὺς ἄλλους κελεύειν. ἐνθυμοῦμαι δὲ τὸν ἕτερον τῶν ἰατρῶν περὶ τῆς ὥρας τοῦ λουτροῦ, φάναι, ὅτι πέμπτην δεῖ κινηθῆναι, συμβήσεσθαι γὰρ εἰς τὴν ἕκτην· πάλιν γὰρ αὖ ὃ προϊόντος τοῦ δεῖνος ἢ λοῦσθαι, ἢ ἐσθίειν, ἐργώδες εἶναι. τοῦτο γὰρ εἰς αὐτὸ τοῦτο φέρειν δοκεῖ αὐτῷ χρήσιμον εἶναι, ὃ πέψαι ῥᾷον, ἀκρασίαις γὰρ ἀπ' αὐτοῦ γίγνεσθαι. τί οὖν, ἔφη ὁ ἰατρός, οὐκ ἐμελέτησας ἡμῖν ἐν τῷ τέως; ὅτι νὴ Δί' ἔφην ἐγώ, σπουδαιότερόν μοι δοκεῖ ἐπελθεῖν τινα τῶν γεγραμμένων· δεῖ γάρ με καὶ τοῖς ὕστερον ἀνθρώποις ἀφελέγειαν. καὶ ἅμα ἐπιδείκνυμαι, ὅτι ἐπιγράφομαι, μὴ ἄρα τί συμβαίνῃ πρότερον. καὶ ὃς οἰωνίζετο ἔτη πολλά μοι. κἀγὼ εἶπον, βουλοίμην ἂν καὶ πολλὰ ἔτη βιῶναι, εἰ μέλλοιμι ἔσεσθαι τοῖς λόγοις. ὃ μὲν δὴ ὄναρ τοιοῦτον ἐγένετο. τὸ δὲ χωρίον ᾧ διέτεμνον παρρεῖ μὲν ποταμός, κάθοδος δ' ἐπ' αὐτὸν ὀξεῖα πρανεστέρα καὶ κατάντης μᾶλλον, καὶ ἅμα ἐντὸς τῶν δέκα σταδίων. ἔπι δ' οὐκ οἴκοι θεῖν τῷ ποταμῷ συμπαθοῦντα, ἀλλ' ἐγκάρσιον καὶ εἰς ὄχθην. ἔπειτα μέντοι περιών ὁ ποταμὸς παρρεῖ χωρίον ἕτερον, ἔμβασίν τε ἔχον παγκάλλιον καὶ μάλα εὐηδῆ, ἐνταῦθα ἤδη ἐπενόησα δὴ τοιόνδε. ἐκέλευσα μετρῆσαι σχοινίῳ, ὁπόσον τι ἀπέχει τὸ χωρίον ἀπὸ τοῦ χωρίου, καὶ δὲ ἕκαστον σταδίου, σημεῖον καταλιπεῖν· ὡς δὲ ἐφάνησαν οἱ σύμπαντες ἑκκαίδεκα, δέκα μὲ τοὺς τελευταίους ἐκέλευσα πόμπιμα εἰς τὸν δρόμον· τοὺς δὲ πρώτους, περιμεῖναι ὅτε τοὺς ζεύγους. ἔπειτα, καταβὰς ἔθεον, τούς τε πόδας ἀνέλκων μόλις, καὶ ἅμα ὁ Βορέας ἐπαγίζων ἀνέτελλε δ' εἰς τοὐπίσω, καὶ παρεῖχεν ἱδρῶτα θαυμαστὸν ὅσον. ὡς δ' ὅτε δὴ ἀπέρασιν οὐκ ἦν, παρεῖχον φύχειν ὁπόσα βούλοιτο. λαβομένης δὲ τῆς ὄχθης, ἅσμενος εἰς ὃ ὕδωρ ἧκον· καὶ ὡς ἀνέχον

Id autem, quoniam in media eram continente, in meſitem venerat. Quae cum manifeſta viderentur, ita faciendum cenſebamus. Poſtea videbar in prandio diſcumbere, & recordatus frigida prius ſecundum oraculum lavandum eſſe, ipſe ſurgere, atque aliis idem jubere. Cum autem de hora lotionis alter medicorum inquireret, reſpondi, quinta progrediendum eſſe; fore namque ut in ſextam incideret: etenim id moleſtum eſſe, ſi quis maturius, quam oporteat, vel lavet, vel cibum ſumat; nam quae inde videretur provenire facilis concoctio, eam non conſequi, quoniam id vigilias efficiat. Tum medicus, quin igitur, inquit, interea nobis declamas? quoniam, inquam ego, ſcripta quaedam ſtudioſus relego, quandoquidem cum poſteris quoque colloqui me oportet. Simul autem oſtendebam urgere me, ne quid prius accideret. At ille multos mihi promittebat annos. Tum ego, vellem equidem, inquiebam, multis etiam annis vivere, ſi litteris eſſem operam daturus. Atque hic quidem ſomnii fuit finis. Praedium autem, in quo verſabar, praeterfluit quidem fluvius, ſed ad eum deſcenſus erat aſper & praeceps, atque etiam citra decem ſtadia. Praeterea non poteram propter fluvium decurrere, niſi oblique, & contra ripam. Quoniam vero progrediens idem fluvius aliud praeterfluit praedium, quod aditum habet commodum & venuſtum; ibidem tale quiddam excogitavi. Juſſi, ut funè dimetirentur praediorum diſtantiam, & ſingula notarent ſtadia: quae cum ſimul eſſent effecta ſedecim, poſtremis decem curſui reſervatis, per prima curru ſum vectus. Poſtea deſcendens cucurri, cum & pedes vix attraherem, & ſimul incumbens Boreas reditum defenderet, ac maximum excitaret ſudorem. Itaque poſtquam reſiſtere non potui, affatim refrigerandum me praebui. Ut autem ad ripam perveni, ſponte in aquam me dejeci: poſtquam emerſi,

ac

τὲ ϗ ἀνέσην, ἔτυχε γὰρ καὶ τ ἄμμα πολλὴ ϖεριχυθεῖσα, αὖθις ἐκ μέσα τᾶ ῥείθρα λᾶ-
μα δεύτερον. ἀνατείψαθαι δὲ καὶ τἆλλα ὅπῃ τ ἀντιπέρας ὄχθης, ὑπῆρξεν, ἐν καλῷ
τᾷ τε ἠλίᾳ καὶ ϝ πνεύματι. ϖελθὼν δὲ εἰς ϝ ϖεριοίκιον, καὶ ἀφατείψας ὅσον ὑπο-
σκέψαθαί τινα τ γιγνομένων, ἐπανῆειν ϖρὶν ϗ πιεῖν, θέρμης τὲ ἀπολαύων θαυμαστῆς, ϗ
συγκρίσεως παντάπασιν ἑτέρας. καὶ ϝ ἀπὸ τότε, πάντ' ἦν εὔκολα εἰς μέσον χειμῶνα.
τὰ δ' ἐν τῷ χειμῶνι, διαίτης ποτὶ τάξεσι ϗ τύποις ἴατο. ἀναλογιζομένῳ δὲ μοι τόνγε
641 χρόνον ὁπόσον τινὰ ἀπεῖναι τ Σμύρνης, καὶ ταῦτα ψηφισμάτων ἐκόντων, ϗ ὅτι καὶ ἡλικίας
ἤδη μέσως ἔχοιμι· καὶ ϖρὸς τούτοις, τῶν ἄνω χρόνων ϝ πλῆθος, ἐν οἷς ἐξῆν, εἴτις ἔρροτο,
ἐπελθεῖν τὰς πόλεις, ϗ ὅτι καὶ τ ὑπαρχούσης δόξης δέος εἴη ἀφαιρεθῆναί τι ἀφ' τοῦ
πολλοῦ ἡσυχίαν· ταῦτα δὲ ἐλογιζόμην μέ, οἷα εἰκὸς ἄνθρωπον, εὖ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντα
λῆρος ϖρὸς ϝ πείθεσθαι τῷ θεῷ. ἔτι δέ, ὡδ' ἐπόρως εἶχον ἐμαυτῷ συμεῖναι, ἀλλὰ καὶ
ϝ κέρδος αὐξῆ μᾶλλον ἐποιούμην. ἔχοντι δέ ὥτῳ μοι, γίγνεται ὄψις ὀνειράτων τοιάδε. ἐδό-
κουν εἰ) μὲ Ἀθήνησιν ἅρπα κατιρκὼς, οἰκεῖν δὲ ἐξόπιθε τῆς ἀκροπόλεως ἐν οἰκίᾳ Θεοδό-
του ϝ ἰατροῦ, εἰ) δ' αὖ τ ϖρόσθιον ϖρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα· τῷ δὲ νεὼ τῆς Ἀθηνᾶς ὁρᾶσθαι
τ ὀπισθόδομον ἀπ' αὐτῆς, καὶ εἰ) πολὺ κατωτέρω τῆς ἀκροπόλεως τ οἰκίαν. τυγχάνειν
δὲ ϖομπὴν ἔρωτι γιγνομένην ἔξω πυλῶν, καὶ τὸν Θεόδοτον ϖρὶ ταῦτα ἔχειν, καὶ ἄλλους
τινὰς οἷς ϖροστέταχτο. αὐτὸς δὲ ἐν τούτῳ διατρίβειν ἔνδον. ϗ τυχεῖν Λύκιόν τε παρόν-
642 τα τῶν ἑταίρων, καὶ ἄλλως τ ϖρὶ λόγους, ϗ ϖροτρέπῃ δή με, ὥσπερ εἰώθει τὸν Λύκιον,
τάς τε διατριβὰς συνέχειν, τὰς ϖρὶ τοὺς λόγους, καὶ ϖροσιέσθαι τοὺς νέους. καὶ δή καὶ
παῖδά τινα Λούκιον ϖρὸς αὐτὸν λέγειν ϖρὶ ἐμοῦ, ἄλλά τε δὴ εὔφημα, καὶ ὡδίπως τὸν
ἔπαινον διαπίθεσθαι, ὅτος ἔφη ὅδι, Πλάτων καὶ Θουκυδίδης, καὶ Πλάτων καὶ ὁ δεῖνα· καὶ
πολλοὺς κατέλεξεν, ὅπως αἰεὶ τῷ Πλάτωνι ζεύγνυς τινα, ὡς τὰς ἁπάντων τούτων δυνά-

ac in pedes conſtiti, quoniam multa erat are-
na circumfuſa, rurſus in medio lavi flumine.
Jam frictiones & alia in ulteriore ripa contige-
runt, ad Solem & ventum ſplendidum. Tum
in domunculam proximam ingreſſus, & dum
quiddam fieri viderem, moratus, redii ante-
quam biberem, calorem mirandum, & aliam
plane temperationem conſecutus. Deinceps
vero uſque ad hyemem mediam fuerunt omnia
facilia. Per hyemem porro quibuſdam diaetae
conſtitutionibus nos ſanavit. Cum autem co-
gitarem, & quam diu Smyrna abeſſem, idque
factis decretis, & quod mediae jam aetatis eram,
quodque tanto jam elapſo tempore, ſi recte va-
luiſſem, urbes luſtrare potuiſſem, & periculum
erat, ne parta quoque gloria propter otium lon-
gum privarer: (Haec equidem more humano
mecum cogitabam, verum ſciebam probe, omnia
iſta nugas eſſe prae ea, quae Deo praeſtatur, ob-
temperatione. Huc accedebat, quod mecum
ipſe verſari poteram, idque in majore lucro po-
nebam.) Quae cum ita mihi viderentur, tale
accidit ſecundum quietem ſomnium. Videbar
Athenas recens appuliſſe, & poſt arcem habi-
tare, in aedibus Theodoti medici, quae ad or-
tum Solis eſſent primae; ac aedis Minervae
poſticulum ex iiſdem conſpici; eaeque longe
infra arcem eſſe. Tum autem Amoris pompa
extra portas deducebatur, circa quam occupatus
erat Theodotus, & alii, quibus mandatum erat.
At ego domi interea me continebam, cum ad-
eſſet e ſociis Lucius, & alii ſtudioſi, atque etiam
puer quidam. Is nos hortabatur, quemadmo-
dum Lucium ſolebat, ut diſputationes ſcholaſti-
cas continuaremus, ac juvenes exciperemus.
Quin & ad ipſum Lucius de me cum alias lau-
des, tum hanc ita praedicabat; Hic, inquiebat,
eſt Plato & Thucydides, & Plato atque ille:
multoſque commemorabat, Platoni ſemper ali-
quem adjungendo, quaſi omnem eorum facultatem

μεις ἔχοντα ἐμέ. κἀγὼ βλέψας πρὸς τὸν παῖδα, πάντα ἔφην ἀξιῶ Λυκίῳ πιστεύειν σε πλὴν τούτου. καὶ ὁ Λύκιος, τὴν μὲν εὐποιΐαν τῆς ἀποκρίσεως, ἐδόκει μοι ἐπαινέσαι, ὑμέντοι τήν γε ἀναχώρησιν οὐκ ἐγκεῖν ἡδέως. πάλιν δὲ τοῦ παιδὸς ἀμειβομένου, καὶ λέγοντος ὡς μελέτῃ τε καὶ δεξιᾷ πρὸς ἐμὲ, ὑποπαίζων ἅμα καὶ παίζων, ἀλλὰ μέντοι ἔφην εἰ ὅτως οἷός τ' εἶ λέγειν, θαυμάσαιμ' ἂν, εἰ ἐμοῦ γε δέῃ διδασκάλου. μετὰ ταῦτα ἐδόκουν προελθὼν ἔξω τῆς οἰκίας, ἅμα νεφίσκῳ τινὶ τῶν ὀπιτηδείων, τὴν μὲν λεπότητα τοῦ ἀέρος γνωρίζειν τε καὶ ἀποδέχεσθαι· μεταβολῶν δὲ πολλῶν δι' ὀλίγου γιγνομένων, καὶ 643
ἅμα καὶ νότου συμπεσόντος, καὶ τότε μὲν ὡς χειμῶνος, τοτὲ δὲ ὡς θέρμης οὔσης, φάναι ὀπισημαινόμενον, ὅτι λεπτὸς μὲν ὁ ἀὴρ εἴη, ὁ δὲ οἶκος βεβαιότερος. μὴ ταῦτα ἐχωρεῖμεν ἢ ὅ Λύκειον, καὶ νεώς τις ὑπεδέχετο πάνυ μέγας καὶ καλὸς, οὐχ ἧττον ἢ ἑκατόμπεδος· καὶ ἔδοξ' ἀναβαίνειν ἀναβασμούς τινας πρὸς τὸν νεών. εἰσήκεσαν δὲ ὥσπερ οἱ τοὺς θαλλοὺς φέροντες, ἔνθεν καὶ ἔνθεν μοι δοκεῖν. ἀνιόντι οὖν μοι, παιδάριον προὔτεινεν ὠὰ τρία· κἀγὼ, παρῆλθον γὰρ ὑ λαβών, εἰθύμιον ἐποιησάμην ὅτι χρὴ μέντοι λαβεῖν τοῦ συμβόλου ἕνεκα. ἐπισφαῖρις οὖν ὑ λαβών, ἦειν ἄνω. καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῷ ναῷ γίγνομαι, τὰ μὲν ὠὰ δίδωμί τινι τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἑστῶτι πρός τινι κίονι· ὃν ἔμελλε παρ' αὐτοῦ πρασθήσειν ἕν. αὐτὸς δὲ ἐν τῷ προνάῳ γενόμενος, ὁρῶ τὸν νεὼν Πλάτωνος ὄντα τοῦ φιλοσόφου, καὶ τὸ ἄγαλμα ἐκείνου μέγα καὶ καλὸν ἑστηκός, ἐκ δεξιᾶς δ' αὐτοῦ, οὐκ οἶδ' ὅστις εἱστήκει. καθῆστο δὲ ὀπὶ τοῦ ὑδοῦ γυνὴ μάλ' εὐσχήμων, ἣ διελέγετο περί τε τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ ἔργου. συνεπελάμβανον δέ τινες καὶ ἄλλοι τοῦ λόγου, καὶ ἅμα 644
ὡς περὶ παλαιοῦ διελέγοντο. κἀγὼ τοῦτο μὲν, ἔφην, οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν ὅτι ὑ παλαιόν· ὅ, τε γὰρ τύπος τῆς ἐργασίας ἐλέγχει νεώτερος ὢν, Πλάτωνός τε ὑ πολὺς ἦν ὁ λόγος ἐπ' αὐτῷ Πλάτωνος, ἀλλ' ὕστερον ἔφη πρόδηλα δόξα. εἰπόντος δέ τινος ὡς καὶ τρεῖς ἔδει

tem ego complexus eſſem. Tum ego ad puerum me convertens, de omnibus, dicebam, Lucio credendum tibi cenſeo, praeterquam de iſto. Ac Lucius reſponſi quidem facilitatem videbatur laudare, ſed recuſationem gravatim ferre. Cum autem denuo puer reſpondiſſet, ac meditate ſciteque quaedam ad me locutus eſſet, excipiens ego cum joco dicebam; Veruntamen mirarer, ſi, cum ita loqui poſſes, me quidem indigeres praeceptore. Poſtea videbar cum adoleſcente quodam de familiaribus egreſſus, aeris primum tenuitatem agnoſcere & excipere; deinde multis brevi tempore factis mutationibus, ac ſimul incumbente Noto, & nunc hyeme, nunc aeſtate apparente, tenuem quidem eſſe iſtum aerem dicere, domeſticum vero firmiorem. Inde ad Lyceum procedentes, templum quoddam valde magnum & pulchrum, nec minus pedibus centum, excepit; ad quod gradibus aliquot eſſet aſcendendum. Conſtiterant autem ab utraque parte, ut mihi videbatur, quidam, quaſi termites porrigerent. Ac mihi quidem aſcendenti puer quidam tria praebebat ova: quae cum non accepiſſem, religioni habui, cum eſſent ominis cauſa ſumenda. Itaque converſus accepi, & aſcendi. Ut autem ad templum veni, cuidam de templo ad columnam quandam ſtanti eadem dedi, quibus ille de ſuo erat unum additurus. Tum in veſtibulo templi conſiſtens, animadverto Platonis eſſe philoſophi templum, ejuſque ſtatuam magnam & pulchram, & ad ejus dexteram neſcio quem. Sedebat autem in limine mulier valde decora, quae de Platone fanoque diſſerebat. Quin & alii quidam ſermonem auſpicabantur, ac de templo, quaſi vetuſto, diſputabant. Heic ego, vetuſtum quidem, inquiebam, dicere non licet: nam & operis forma recens eſſe deprehenditur, ac de Platone exiguus erat ipſius aetate ſermo; nam poſt inclaruit. Jam quodam dicente, Platonis quidem vel tria debere

νεὼς τῇ) Πλάτωνός γε, τί δ' ὃ καὶ Δημοσθένους, ἕφιν ὑπερβαλών, ὀγδοήκοντα, καὶ Ὁμήρου γε οἶμαι; καὶ ἔτι ταῦτα λέγων, ἀλλ' ἴσως, ἔφιν, τοὺς μὲν νεὼς τοῖς θεοῖς προσήκει καθιεροῦν· τοὺς δὲ ἄνδρας τοὺς ἐλλογίμους, τῇ τῶν βιβλίων ἀναθέσει τιμᾶν. ἐπεὶ καὶ αὐτῶν, ἔφιν, ἡμῶν τιμώταλα ἃ φθεγγόμθα. ὡς δὴ τοὺς μὲ ἀνδριάντας, καὶ τὰ ἀγάλματα, τῶν σωμάτων ὄντα ὑπομνήματα· τὰ δὲ βιβλία, τῶν λόγων. τοιαῦτα εἰπὼν καὶ ἀκούσας, ἐπανῆειν. καὶ καταδὼν ὀπόθεν τὸν σιτοτροφον, τοὺς χείνους ἀνενεύμιν, ὁπόσοις ποτὶ πρότερον γενοίμθα Ἀθήνησιν ἅμα. ὑποστρέψαντος δέ μου ὡς πρὸς τὴν ἀκρόπολιν, ἵν' οἴκαδε εἰσέλθοιμι, διῆξε στέλας ἐκ δεξιᾶς, καὶ κατέσκηψεν ὕτω δὴ πρὸ αὐτὰς
645 ἄκρας μου τὰς κόμας, ὥστε ἐθαύμαζον εἰ μὴ ἡμμέναι εἶεν. ἠγωνιάμθα δή· ἔλαβον δὲ ὡς αἴσιον μᾶλλον ὃ σημεῖον, καὶ γὰρ ὁ νεωμίσκος ὁ σιτοῦν μοι, δόξαν ἔφη φέρειν αὐτό, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐκ δεξιᾶς ἐγεγόνει. ἐδόκει δέ μοι τὰ πλείω τῶν οἰκοδομημάτων κλίμακάς τινας προσθέτους ἔχειν, καὶ διὰ τούτων ἀνιέναι δεῖν καὶ καπέναι· ὥοτ' ὑπεδυσχέρανον τοῦτό γε, ὅμως δ' οὖν γίγνομαί πως ἔνδον. κἂν τούτῳ, οἱ τῷ πομπῷ τῷ ἕρωτι πέμποντες, ἐπανελήλυθεσαν. καὶ πυθομένου τὸ σημεῖον ὁ ἐξηγητής, καὶ ὅτι ἔφασκεν αἴσιον εἶ), καὶ ὀρθῶς ἄρα μοι συμβῆναι ταῖς θυσίαις. προσγεγενῆσθαι δέ μοι ἐδόκει ὄναρ, ὡς ἱερεῖ ποιῆσαι Διὶ καὶ Ἀρτέμιδι, καὶ εἰ δή τινι ἑτέρῳ θεῶν. καὶ ὅτι τούτοις πᾶσιν ἐδόκουν καλεῖν Εὔδοξον, ὡς ἀπογραφόμενον, διά τε τὸ μακρότερα εἶ), καὶ τὸ βουλεύεσθαι δι' ἀκριβείας αὐτοῖς σῶσαι. ταῦτά μοι καὶ περὶ τῆς ὕστερον δόξης, καὶ τοῦ δεῖν κατὰ χώραν μένειν, πρὸς πολλοῖς ἄλλοις ἐδηλώθη.

bere esse templa, sic respondebam: Cur non & Demosthenis octoginta, ac Homeri fortasse? Veruntamen, addebam, templa diis consecranda sunt, docti autem viri librorum dedicatione honorandi. Nam & de nobis ipsis ea, quae loquimur, sunt honore dignissima. Statuae enim & imagines corporum sunt monumenta, libri sermonum. Haec postquam dixissem & audivissem, redibam. Tum accedente nutricii collega, tempus supputabam, quanto ante simul Athenis vixissemus. Cum autem quasi ad arcem me converterem, ut aedes ingrederer, fulmen a dextris apparuit, atque ita summos praetervolavit capillos, ut eos non adustos esse mirarer. Cumque essem anxius, faustum potius omen existimavi, cum etiam is, qui mecum erat, adolescens, gloriam diceret portendere, praesertim quoniam a dextris extiterat. Aedes porro pleraeque scalas habere videbantur appositas, per quas ascendendum esset & descendendum: id quod quamvis mihi parum placebat, tamen aliquo modo sum ingressus. Interea qui Amoris deduxerant pompam, redierunt. Cognito autem prodigio, Interpres sacrorum faustum hoc & ipse asserebat, & recte congruisse sacrificia. Etenim somniasse videbar, Jovi, Dianae, atque aliis quibusdam esse sacrificandum. Denique Eudoxum vocare sum visus, ut haec describeret, cum quod erant prolixiora, tum quod accurate volebam illi conservare. Atque haec mihi de futura gloria, & eodem in loco mansione, praeter alia multa, significata sunt.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΙΕΡΩΝ ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ. 646

Τα μὲν δὴ πολλὰ ὅτω διῆγεν ἡμᾶς ὁ θεὸς, σημαίνων τε ἃ χρὴ ποιεῖν, καὶ ἔχων ὑπακούοντας, εἴπις καὶ ἄλλῳ ἀνθρώπων ὑπήκουσε θεῷ. δευτέρῳ δὲ ἔτει μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἀπ' Αἰσήπου, δωδεκάτῳ δὲ ἀφ' οὗ πρῶτον ἔκαμον, πολλὰ καὶ θαυμαστὰ ἐφοίτα φαντάσματα, ἄγοντα εἰς Επίδαυρον τὴν ἱερὰν τῷ θεοῦ. καὶ τόγε ἐν πρώτοις γενόμενον τοιοῦτον ἦν· πρητέπων μέ τις θαῤῥῆσαι, Μυσωνίῳ δίκην λόγον, ἐκεῖνος βουλόμενος, ἔφη, τινὰ ἀναστῆσαι κάμνοντα καὶ ἀπειρηκότα, ὑπως εἰπεῖν καταπλόμενος· τί μένεις; ποῖ βλέπεις; ἢ μέχρι ἂν αὐτὸς ὁ θεὸς πρᾶξάς σοι φωνὴν ἀφῇ; ἔκκοφον τὸ τεθνηκὸς τῆς ψυχῆς, καὶ γνώσῃ τὸν θεόν. τοιαῦτ' ἔφη τὸν Μουσώνιον εἰπεῖν. καὶ πρός γε τούτοις, ἦσαν φωναὶ, Σῶσον αὐτὸν τῇ Αθηναίων πόλει· τὸ δ' ἦν οἷον τοῖς Ελλησι· καὶ πρὶ τ' ἐν Ιταλίᾳ μεγάλαι πρῤῥήσεις.

SACRORUM SERMONUM VI.

ET in pleriſque quidem ita nobiſcum egit Deus, cum & ipſe, quid eſſet faciendum, indicaret, & nos illi, ſi quis alius, obtemperaremus diligenter. Secundo autem anno poſt diſceſſum ab Aeſepo, a morbo vero duodecimo, multa mihi miraque contigerunt viſa, quae Epidaurum, Deo ſacram, nos mitterent. Primum autem hoc fuit; Quidam ad audendum me cohortans, Muſonii ſermonem recitabat, Ille, inquiens, cum aegrotum quendam ac deſperatum excitare vellet, eum ita increpavit; Quid manes? quo reſpicis? an donec ipſe Deus emittat vocem? ejice quod eſt in anima mortuum, & Deum cognoſces. Haec aiebat Muſonium dixiſſe. Exiſtebant praeterea voces, Serva eum Athenienſibus; id autem Graecos ſignificabat: accedebant & magna de rebus Italicis oracula.

Reliqua videntur deeſſe. *Cant.* Morte correptus *Ariſtides* finem huic libro nunquam impoſuit. Vide quae adnotavimus.

ORA-

3 Περι του πεμπειν Βοηθειαν τοις εν Σικελια.

Argumentum Sicularum Duarum.

Cum Nicias, Athenienſium in Sicilia dux, rebus infoeliciter procedentibus, juberet Athenienſes per epiſtolam (eam recitat initio ſeptimi Thucydides) vel novas copias mittere, vel miſſas revocare; de Athenienſibus duobus, alter novas copias mitti, alter miſſas revocari jubet.

Το μ̀ ὖν κατηγορεῖν, ὦ Αθηναῖοι, Νικίου, κ̀ λέγειν ὡς ὅτ' ἐξαρχῆς ἐκπλεῖν ἐνθένδε ἐβούλετο, νυῖ τε δυοῖν θάτερον ἢ πλείω κ̀ μείζω τὰ δυσχερῆ ποιᾷ φ̃ λόγῳ, ἢ εἰ τὰ μάλιστα ζῶθ' ὅτως ἔχῃ, πάντων αὐτὸς ἐς' αἴτιος, ἄλλῳ παείημι. κ̀ γὰ ὅτε φύσῃ τρὸς ἀνδρὸς σώφρονος τροχείρως ἔχειν αἰτιᾶλ κ̀ ὀντιναοῦν τ̃ πολιτῶν· Νικίᾳ τὲ εἰς εὔνοιαν πλείω
4 μερὶς τοῦδ' ἀπάντων ἡμῶν ἐκ τ̃ ὑπαρχόντων ἂν τὰ δίκαια ποιῶμεν ὀφείλε). κ̀ ὅπως γε εἰδῆτε, ὦ Αθηναῖοι, ὅσον φιλονεικίας ἢ ὕ βασκαίνειν τ̃ ἄνδρα ἀφέσηκα, τ̀ ἀρχὴν ἀπὸ τούτου ποιήσομαι. δυοῖν γὰ ὄντοιν ὑπὲρ ὧν βουλεύεσθε, ἑνὸς μ̀ κ̀ τοῦτο, πότερα εἰ χρὴ μεταπέμπεσθαλ τ̀ στρατιὰν, ἢ πέμπειν βοήθειαν, ἑτέρου δὲ ὕ τοῦδε κελεύειν ἢ μὴ Νικίαν τ̃ ἀρχῆς, ἐὰν ὃ πέμπειν κρατῇ, φημὶ, χρῆναι Νικίαν ἄρχειν, τοῖς οἷς ἂν τροέλοισθε νυνὶ, κ̀ μηδὲν τοῦτ' ἐᾶν ἐκείνου χωρίς. ὡς δὲ ὅτ' ἐξῆν τοὺς ἐκεῖθεν καλεῖν, πέμπειν δὲ ἀνάγκη τοὺς βοηθήσονταις, ταῦτα ἀκούσατε. ἔτι δὲ τοῦτο, ὦ Αθηναῖοι, τ̃ συμβουλῆς, ἐπανεῖναι τ̀ παροῦσαν ἀθυμίαν, λογιζομένους, ὡς [2] οὐδὲν ἧττον παρ' ἡμῶν ὅτω ταχὺ ἀμύνει). ὅτε γὰ τοῖς παρασκευαῖς ἡττήμεθα τ̃ πολεμίων, ὅτε τοὺς φύσεις δήπου χείρους ἂν εἶ) φήσαιμεν· ἀλλ' ἕνεκα μ̀ τούτων κἀν πάλαι πέρας εἶχε τὰ πράγματα, κ̀ ὅ χεῖρον, ἢ οἷς ἄν τις ἠύξατο, ἦν. ὃ δὲ μήτε ταχεῖαν τ̀ ἐπιχείρησιν γενέλ, μήτ' ἐπ' αὐτοὺς εὐθὺς πλεῦσαι τοὺς στρατηγοὺς τοὺς Συρακοσίους, συμβῆναι τὲ

Oratio Sicula Prior.

NICIAM equidem, Athenienſes, accuſandum, quod nec initio hinc navigare voluerit, & nunc vel plures ac majores, quam ſunt, faciat difficultates, vel ut haec ita ſe maxime habeant, ipſe omnium ſit autor, aliis relinquo. Etenim nec viri prudentis eſt, vel in cujuſlibet civis criminationem eſſe propenſum; & Niciae plus a nobis omnibus benevolentiae pro rebus geſtis jure debetur. Atque ut ſciatis, Athenienſes, quantum a contentione vel invidia abſim, hoc ſumam exordium. Nam cum de rebus duabus conſultetis, primum utrum revocandus ſit exercitus, an mittenda ſubſidia; deinde ſi Nicias a magiſtratu ſit removendus; ſi miſſionem decreveritis, Niciam aio cum his, quos nunc elegeritis, imperare debere, nec abſque illo quicquam fieri. Jam nec illos revocandos eſſe, & auxilia mitti oportere, vos docebo. Ac primum quidem, Athenienſes, hoc in conſultatione poſitum eſt, ut hanc veſtram diffidentiam deponatis, & cogitetis, nulla noſtra culpa res illas ita ſe habere. Etenim nec apparatu hoſtibus ceſſimus, neque animos nobis minores eſſe dixerimus; verum, ſi per haec ſtetiſſet, jampridem res ad finem perductae, non pejus quam pro voto cujuſquam, ſucceſſiſſent. Sed quoniam nec celeriter illos invaſerunt, neque mox Syracuſas ipſas petierunt duces, & rerum muta-

1 Hic incipit, juxta *Canteri* diſtributionem, Tomus Secundus. 2 *Cant.* ὠδίνι παρ' ἡμῶν.

νεώτερα ὀι τῷ στρατοπέδῳ, Αλκιβιάδου μὲ ἀπελθόντος, Λαμάχυ δὲ τελευτήσαντος, Γυ-
λίππυ δὲ ἐπελθόντος, ταῦτ' ὄξιν ἃ τ' τῦ χρόνυ τοσοῦν ἐμπεποίηκε. ὑ γὰ πλέον σὐδέν,
σιὼ θεοῖς εἰρήσθω, φοβῦμαι. πῦ γὰ ἂν ἦ ὅ σὐκτείχισμα τῦτο τὸ νεῶ οἰοχλῦν ἐξωκο-
δόμηλο, μὴ τ ὀκ Λακεδαίμονος βοηθείας ἐπελθύσης; ἢ τ βοήθειαν μὴ ὅτι ζωύτην, ἀλλά
τινα σολὴν τῦ μεταπέμψασθ Συρρακύσιοι πότ' ἂν ἔσχον, εἰ τις αὖ τότε ἐξ ἀρχῆς ἐπέκειτο,
ἢ σὐκγιγνομένην γε οἱ ταχθέντες ἐκώλυον, εἰ σοφήσθοντο, ὑ μὴ σρεῖσάν τι τοῖς ἡμετέροις,
ἐξίσυ τ ὀι Σικελίᾳ; νεῶ δὲ τὰ μὲ, βραδυτὴς ἑνὸς ἀνδρὸς ὑ δυοῖν· τὰ δὲ, καιρῦ τύχη,
βυλεύεσθαι σρὶ τ ὀκεῖσε πεποίηκεν. ἐπεὶ τοῖς γε ὅλοις ὁπόσῳ πνὶ χρείττυς γεγενήμεθα,
ὑ Νικίας αὐτὸς μαρτυρεῖ. τίνος ὗν ἕνεκα ταῦτα λέγω νεῶ; ὑ κατηγορίας εἵνεκα Νικίυ·
σὐδ' ὅτι ἥττον ἔχῃ τὰ σεφγμαθ ὡς ἔχῃ, εἰθ' ὕσως εἰθ' ἑτέρως οἰαῦθα ἐλήλυθεν, ἀλλ'
ὅτι σαμπολυ σρός γε ὃ μέλλομεν ἀφαίρει. εἰ μὲ γὰ ὅλως ἡμῶν ὑσρεῖχον οἱ πολέμιοι, κἂν
αὐτὸς ὤκνυν. ἐπεὶ δὲ οἱ ἅπασι ὑ σανταχῦ κεκρατήκαμεν αὐτῶν καλῶς σιῶντες, τάγ' ἐν
μέρῃ ταῦτ' ἔνι δὶσ ὑ φυλάξασθ ὑ διορθώσασθαι. ἐνθυμητέον δὲ, ὡς σολλά τ ἐκ 6
σραγμάτων ὄξιν, ὑκ ἐῶνθ' ἡμᾶς ἀποζῆναι. σρῶτον μὲ, ὦ Αθηναῖοι, ὑ πᾶσιν ἰδεῖν καινό-
ταδν, ὅ μὴ χρῆναι καλαλύειν τὰ δεδογμένα, μηδ' ὥσσερ σαῖδας, ῥᾳδίως μὲ ὀσθυμῦνθαι,
σρὸς χείρως δὲ καλαλείσονθαι. ἴσως μὲ γὰ ὑ σᾶσί τισι τοῖσι Μεγαρεῦσι ὑ Βοιωτοῖς, ὑ σᾶ-
σιν ὅσοι μικρὰς ἢ μείζυς σόλεις οἰκῦσιν, ἰσχυρὸν τὸ δεῖν τοῖς ἐγνωσμένοις ἐμμένειν, ὑ σέρας
εἶ) τ ἀμφισβητησίμων ἁπάντων ὅ ψηφίσασθ, ὑ μᾶλ ὀδέσι μᾶλλον ἢ ὑμῖν τῦτο σροσή-
κον φανεῖται. ὅσῳ γὰρ ἐστε σοφώτατοι τ Ελλήνων, αὐτοί τε ὑφ' ὑμῶν αὐτῶν ἄριστοι λε-
γήσεσθαι τὰ δέοντα, ὑ ἑτέρυς λέγοντ(ς κεῖναι, τοσύτῳ σλέον(ς κλησυομεῖν ἀνάγκη
τῆς αἰσχύνης, εἴτι φαίνοισθε λύοντες ὧν ἐγνώκατε. δεῖ γὰρ δυοῖν θάτερον, ἢ τὸ σρῶ-
τον ψηφιζομένους ἔξω τῦ φρονεῖν εἶ) δοκεῖν, ἢ τὰ δεύτερα ἁμαρτάνειν. καὶ μὴ σὐδὲ

tio in caſtris contigit, cum Alcibiades diſceſſiſſet, Lamachus periiſſet, ſuperveniſſet Gylippus, ea res moram attulit. Neque enim aliud quicquam, quod pace deorum dicam, metuo. Nam quomodo vel munitionem hanc extruxiſſent, niſi Laconica veniſſent ſubſidia? vel auxilium prorſus ullum, non hoc tantum, advocare potuiſſent Syracuſani, ſi quis eos initio tum oppreſſiſſet, vel ſubſidium adventans ii, quibus hoc mandatum fuerat, intercepiſſent, neque quicquam, non magis quam Siculi noſtri, omiſiſſent? At nunc partim unius & item alterius viri tarditas, partim temporis alea deliberandi nobis occaſionem dedit. Alioqui quantum re tota ſuperiores evaſerimus, Nicias quoque ipſe teſtatur. Cur igitur haec jam dico? Non ut Niciam accuſem; aut quaſi res pejus vel hac vel alia de cauſa ſe nunc habeant, verum quod id ad futura permultum referat. Etenim ſi prorſus nos hoſtes viciſſent, ipſe quoque timerem. Quoniam autem eos re tota & ubique foeliciter ſuperavimus, nimirum has particulas cavere licet & corrigere. Eſſe autem permulta, quae nos res illas omittere non ſinant, videte. Ac primum quidem, Athenienſes, & omnibus eſt apertiſſimum, non debere reſcindi decreta, neque puerorum inſtar & temere aliquid appetere, & facile relinquere. Nam cum etiam Megarenſibus iſtis, ac Boeotis, & quicunque parvas vel magnas incolunt urbes, conſtitutum eſt decreta perſequi, & omnium controverſiarum finem in ſuffragiis ponere, tum vobis id omnium convenit maxime. Quanto enim Graecis eſtis prudentiores, ac tum per vos optima inire conſilia, tum de aliis judicare poteſtis optime, tanto vos major pudor, ſi quid ab antiqua ſententia diſceſſeritis, neceſſario manet. Alterutrum enim fiet, ut vel in primo conſilio peccaſſe, vel nunc errare videamini. Atqui nec

hoc

ἐκεῖνό γε ἔς' εἰπεῖν, ὡς ἄρα ὀλίγοι περὶ τούτων ἐξαρχῆς ἐγένοντο λόγοι παρ' ἡμῖν, ἢ μιᾶς
7 ἡμέρας μέρει μικρῷ ὃ πᾶν ἐπετρέψαμεν. ἀλλ' ὡς μὲν ἐκ κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τὸν πόλεμον, καὶ
Συρακουσίους ἐχθροὺς ὄντας, καὶ τοὺς Ἑλλήνων τοὺς ἐκεῖ τοῖς δεομένοις βοηθεῖν ἐψηφίσασθε, καὶ τοὺς
ἀποστόλους οὓς ἐπέμψατε πείρας ἕνεκα τῆς παντὸς, ἐάσω. ἀλλ' ἡνίκα τὴν μίγαν ταύτην πό-
λον πέμπειν διενοούμθα, τίς λόγος οὐκ ἐρρήθη πρὸ ἡμῶν; ἢ τίς οὐκ ἐτέθη χρόνος; ἢ τίνι
τῶν πάντων εἰπεῖν οὐκ ἀπεδώκαμεν; οἵ καὶ ὕστατον περὶ τῆς παρασκευῆς αὐτῆς ἐκ-
κλησίαν ποιοῦντες, παρελθόντος Νικίου, καὶ πάλιν ἀνεπλέοντος ἐξαρχῆς ὀχεδὸν ταῦθ' ἅπερ
ἐν νῦν ἐν τοῖς γράμμασιν, [1] ὡς ἡ Σικελία πολλὴ, καὶ ὅτε λαβεῖν ῥᾴδια, ὅτε καλαοχεῖν
ἐὰν ἄρα κτησώμθα, ἀμφότερ' εἰπεῖν ἔξιν· ὅτε γὰρ ὀργὴ ὑπ' ἀνοησίαν ἐποιησάμθα, ὥσ'
εἰπεῖν τὰ δοκοῦντα κωλύσαι· καὶ ἅμα πάντων ἀκούσαντες, ἔτ' ἄμεινον ἔγνωμεν ὡς χρὴ
πλεῖν. εἰκότως, ὦ Ἀθηναῖοι. πολὺ γὰρ μᾶλλον περιτρεπόντων καὶ κινούντων οἱ τοιοῦτοι λό-
γοι πάντες ἢ κωλυόντων εἰσὶν ὡς οἷόντε. τό, τε γὰρ μέγεθος τῆς νήσου, καὶ ὁ περίπλους, ἆθλόν
ἔστι γε τολμήσαντος ἄξιον, τό, τε συμμίκτους τοὺς ἔνοικας αὐτὴν, καὶ μὴ ταυτὸ φρονεῖν,
8 πρὸς ἡμῶν ἔστιν. ἓν μὲν γὰρ ὄντες γένος πάντες, ῥαλεποὶ καὶ πεῖσαι καὶ βιάσασθαι ἅμα
τέλους ἂν ἦσαν· σύγκλυδες δὲ καὶ πανταχόθεν καὶ συμπεφορημένοι, συμμάχων οὐχ ἧττον ἡμῖν
ἔχουσι τάξιν ἢ πολεμίων. οὐ γὰρ ἂν γένοιντο καθ' ἓν, ὥστε ὑπάρχειν τοὺς ἑτέρους τοῖς ἑτέρων
ἔχειν. ὥσπερ γὰρ πόλιν οἴμαι ῥᾳδίως ἁρμόσασθαι· οὕτω καὶ νῆσον, ἥτις ἐξαρχῆς
διήρηται. ἔτι δ', ὦ Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν προβαλέσθαι ἡμέτερον ναυτικὸν εἰς Σικελίαν, ἦν τις
ἀφορμὴν Συρακουσίοις ἀπὸ τῶν συμμάχων. παρόσης δὲ [2] ἀποστοφῆς, οἱ πρότερον κατ'
ἀνάγκας ἐκείνων ἀκούοντες, σφαλεροὶ μὲ, εἰ προδιδοῖεν, κοινωνοὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῖς·
χαλεποὶ δ', εἰ μεταστᾶεν, γίνονται πολέμιοι· [3] διεκίνησε δ' αὐτοὺς καλῶς ὁ πόλεμος. νῦν μὲ

hoc licet dicere, paucos hac de re fuiſſe habitos initio ſermones, aut parva diei unius parte rem totam fuiſſe tranſactam. Sed quod quidem initio belli tum Syracuſanos hoſtes, tum Graecos ejus regionis, qui auxilium requirerent, juvandos cenſuiſtis, & claſſem periculi faciendi cauſa miſiſtis, omittam: verum cum iſtam ingentem claſſem voluimus dimittere, quis apud vos ſermo non eſt habitus? quod non impenſum tempus? cui non eſt facta dicendi copia? Quid quod poſtrema concione, quae de apparatu eſt habita, cum Nicias acceſſiſſet, ac eodem fere modo rurſum, quo nunc per literas, contradiceret, ac diverſam Siciliam, nec facile vel capi vel teneri captam poſſe jactaret; tum nec iram nullam concepimus, Athenienſes, ut eum dicere, quae videbantur, vetaremus; & omnibus auditis, etiam ſtudioſius navigandum eſſe decrevimus; nec injuria. Etenim ſermones illi multo magis nos incitabant & commovebant, quam dehortabantur. Nam & inſulae magnitudo atque ambitus, praemium eſt facinore dignum, & incolarum diverſitas ac diſcordia pro nobis facit. Etenim ſi una omnes gente conſtarent, difficulter & perſuaderi & cogi poſſent denique; cum autem undique convenerint & collecti ſint, non minus nobis ſociorum quam hoſtium praebent vicem. Quoniam enim non facile in unum coibunt, aliis licebit contra alios uti. Nam quemadmodum urbem ſeditione laborantem facilius eſt ſubigere; ita quoque, quae primum diviſa ſit, inſulam. Deinde antequam noſtra claſſis, Athenienſes, in Siciliam appelleretur, habebant aliquod a ſociis adjumentum Syracuſani. Poſtquam autem eſt oblatus receptus, qui primum illis per neceſſitatem obtemperabant, ii ſive maneant, lubrici ſocii; ſive deficiant, hoſtes fiunt acerbi: atque ea bellum probe commovit. Itaque

1 Alludit ad verba Niciae apud Thucyd. 2 Forte ἀποστολῆς. Vid. pag. 14. B. 9. 3 Forte διέκινησε.

nunc

οὖν θεὸς τὴν ἐξαίφνης εὐημερίαν αὐτῶν καὶ παρ' ἐλπίδα δοκεῖν ἀνεννοήτως, συνεσφαλμένοι σχηματίζουσι. εἰ δ' αὖθις τόλος ἄλλος φανείη, δι' ὀλίγου εὑρήσετε, ὦ Ἀθηναῖοι, τὴν Σικελίαν τὴν πολλῶν καὶ πολυάνθρωπον ἡμετέραν οὖσαν. ὃ μὲν τοίνυν ἐξαρχῆς πείθειν ἡμᾶς πλεῖν, λόγου ἐδεῖτο ἴσως καὶ πλείονος τῆς ἐξετάσεως. νυνὶ δ' εἰς τὰ θεάματ' αὐτὰ βλέψας ἄν τις, εὑρὴ παντελῶς, καὶ συμφέροντα, καὶ μείζονα ἢ καλὰ θεωρῆσαι δυνάσθαι, καὶ οὐκ ἀδυνάτα θεραπεῦσαι βεβουλευμένους ὑμᾶς. τί τε γὰρ θαλάσσης κεκρατήκαμεν τοσοῦτον, ὅσον πλεῖστον ἔξεστιν· καὶ γῇ τε μάχην ἥντινα οὐ πολλῷ νενικήκαμεν, οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν ἔχοι τοσούτων τε πασῶν ἄκρα τοῦτο γεγενημένων. καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπον, εἰ διότι μὲν τοσαῦτα νενικήκαμεν, ἕξεις μὴ θαρρεῖν οἰησόμεθα χρεῶν, ὅτι δ' ἢ νυνὶ οὐ κατὰ νοῦν ἐχώρησε μάχη μία, τοῦτ' εἰς ἄφικτον θήσομεν. καὶ Συρακοσίοις μέν ἴασι θαρρεῖν οὐ τὰ πολλὰ καὶ συνεχῶν δυστυχήσαντες, ἡμεῖς δ' οἷς τοσαῦτα ἀπ' ἐκείνων ἔστηκε τρόπαια, τοιοῦτο τοῦτο οὐκὶ ποιήσομεν; οὐδ' ἀπ' αὐτῶν ὧν θεραπεύσαι δοκοῦμεν εἰσόμεθα, ὡς οὐκ ἀγαθὸν τὸ ῥᾳδίως ὑφίεσθαι; φέρε γὰρ θεὸς Διὸς, εἴπερ ὦν Συρακοσίοις ἦν λέγων ὅτε πάντ' ἐφεξῆς ἀπετύγχανον, ὡς δεῖ καταλύσασθαι τὸν πόλεμον καὶ παραδοῦναι τὴν πόλιν ἡμῖν, εἶτ' ἔπεισεν, ἔσθ' ὅπως ἂν ὁ Γύλιππος ἦλθεν αὐτοῖς θᾶττον, ἢ νὴ Δι' ἐπελθὼν εἶχεν ὁ ποιοῦν; καὶ πῶς ἄν; οὐδαμῶς. νυνὶ δ' οἰόμενοι τὰς ἐλπίδας ἀκτεινόμενοι, καὶ τῶν ὧν ποσὶ δυσκόλων ἀεὶ κρείττους τοῖς δόξαις γενόμενοι, τοσοῦτο γοῦν κεκερδάκασιν, ὅσον δοκεῖν ἤδη θεῖ τοῦ ἴσου αὐτοῖς εἶ τὸν λόγον. καὶ τοίνυν τὸ κεχωρικέναι τί τοῦ ἁπάντων κατὰ νοῦν αὐτοῖς, φοβητέον μᾶλλον, ἢ τοῦτ' αὐτὸ ποιησαμένοις θάρσημα, τοῖς θεάμασι βοηθητέον ἐρρωμένως, ὡς μήτε χείρους ἐκείνων ἐλπίζειν φανείημεν· καὶ ταῦτα πάντων ἀνθρώπων, οὐ μόνον ὃ καλὰ θεωρῆσαι τὰ δοκοῦντα κρατίστους ὑμᾶς ὑπειληφότων, ἀλλὰ καὶ τοῖς δεινοῖς ὅπι πλεῖστον διαφέρειν, μήθ' ἃ οὐ προσῆκόν ἡμῖν κέρδη γέγονε χεῖρα, ταῦτ' εἰκῇ διαφθείραμεν. καὶ μὴν ὅτε Νικίου γε ἡγουμένου ἐναντιώτατα τῷ

nunc quidem propter ſubitam eorum foelicitatem,& quod praeter ſpem videntur eſſe recreati, contractionem ſimulant. Sin alia rurſum apparebit claſſis, diverſa illa & populoſa Sicilia, Athenienſes, propediem noſtra erit. Atque cum primum ad navigationem incitabamur, ea res diſceptationem fortaſſis & inquiſitionem requirebat majorem. At qui nunc ad res ipſas reſpiciat, is nos & utilia, nec viribus majora vel factu difficilia videbit decreviſſe. Nam & mari imperabamus longiſſime, nec ullo terreſtri praelio de omnibus, quae ſunt hactenus commiſſa, non illuſtrem retulimus victoriam. Abſurdum vero foret, poſtquam ob tot victorias fiduciam in poſterum concepimus, ſi unam hanc infoeliciter geſtam pugnam irreparabilem poneremus. An vero Syracuſani, qui tam ſaepe offenderunt, confidere poterunt? nos, quibus tot extant erecta de illis tropaea, idem non poterimus? neque ex ipſis, quas videmur accepiſſe, cladibus non eſſe conſultum facile animum deſpondere cognoſcemus? Etenim per Jovem, ſi quis apud Syracuſanos, cum perpetuo vincebantur, deponendum eſſe bellum, & urbem nobis tradendam dixiſſet, atque id perſuaſiſſet, num vel Gylippus primum ad eos veniſſet, vel ſaltem, poſtquam venerat, aliquid efficere potuiſſet? Non puto. At nunc ſpe producta, ni fallor, & praeſentibus difficultatibus animoſitate ſemper ſuperatis, eo quidem pervenerunt, ut jam videantur aequis viribus nobiſcum contendere. Non igitur tam id, quod illis aliquid omnium e ſententia ſucceſſit, metuendum nobis eſt, quam hoc ipſo uſis exemplo, rebus auxilium fortiter ferendum, ne vel illis videamur minus ſperare; cum praeſertim apud omnes non modo, quae volumus, efficere poſſe facillime, ſed in rebus etiam adverſis longiſſime putemur praeſtare, vel ſuperiore tempore parta commoda temere amittamus. Jam ſi Nicia praefecto, qui expeditioni maxi-

me

φόλῳ φόντος, ϗ χρόνων τριφθέντων, ὅμως τοσαύτας πλεονεξίας ὑπὲ τ̃ πραγμάτων κεχρήμθα, εὔδηλον ὡς ἀξαρχῆς γε ὀρθὲν ἡμαρτημένως ἐψηφισάμθα. εἰ δ' αὖ, μηδενὸς ἡμῖν τοσύτου προσκεκομμένου, λόγον εἶχεν ἡ πεῖρα, εὔδηλον ὡς αὐτᾶς γε ταῖς Συρρακύσαις νεὼ
11 προσκαθημένων, καὶ τ̃ ἔξω χώρας ὑφ' ἡμῶν ὕσης, ῥᾳδίως ἕτερος φόλος προσκύψας ἅπαν ὃ λοιπὸν ἀξεργάσετ). μὴ γὰρ οἴεσθε Συρρακυσίους μ̀ ἐπελθόντος Γυλίππου δυοῖν τριήρεσιν ἀναθαῤῥῆσαι, τοὺς δ' ἡμετέρους στρατιώτας, ὅσην εἰκὸς πεμψάντων ὑμῶν δυώμιν, μὴ πολὺ μείζους τὰς γνώμας ἔσεσθαι, οἷς ἅμα τῇ τ̃ οἰκείων ὄψι, ϗ τῷ σωσιδέναι ὃ πλῆθος ὢν ἐφ' αὐτῶν κατώρθωξ, μεγάλη προὸς εὐθυμίαν ὑπάρξι ῥοπή. ϗ μὴν, ὦ Ἀθηναῖοι, τὸ μ̀ ἐξαρχῆς ἀποψηφίσασθ τ̃ πλῆν, γνώμῃ κεχρημένων, τὸ δ' ὑ μόνον ἐψηφισμένους, ἀλλὰ ϗ δύναμιν τοσαύτην ἀποστείλαντας, καὶ πᾶσι προφανεῖς ἐφ' οἷς διενοήθημεν γεγενημένους, εἶτ' ἀναχαλεῖν, δυοῖν ἅπασι ἔσῃ σημεῖον ἀβουλίας ϗ ἀνανδρίας· ἀβουλίας μ̀, εἰ μηδὲν τούτων ἐξαρχῆς εἰδομεν· ἀνανδρίας δ', εἰ φεύγειν Συρρακυσίους δόξομεν. καίτοι κέρδος μ̀ ὀρθὲν δήπου τ̃ πάντων οὕτω τίμιον, ὡς ἕνεκα αὐτ̃ τοσαύτην αἰσχύνην ὑποσῆναι, ϗ ταῦτα Ἀθηναίους ὄντας· οἷς οὐκ εἰκὸς πείσομθα εἰς πλείω λόγον ἥκειν σκοπεῖν, ἀλλὰ τί προὲξαντες ἐν καλῷ
12 τ̃ σχήματος εἴημεν ἄν. ϗ μὴν ὀρθὲ τοῦτό γ' ἂν εἴποι τις, ὡς ἔσθ' ὅπ κερδανοῦμεν, ταῦτα ϗ τα τοιαῦτα ὀνείδη νεὼ ὑποστάντες. ἐχθρῶς μ̀ γὸ οὐδὲν ἧττον δήπου τοὺς γε ὑπιβουλευθέντας ἀνάγκη κεκινῆθαι, ἐάν τε ἐξεργασώμθα τὴν ὑπιχείρησιν, ἐάν τε μὴ, τῇ δὲ ἔχθρᾳ ὅ δοκεῖν χείρους εἶ) προσθήσομθα. οὐκοῦν αἰσχύν πλέων, ὑ κέρδος τὸ φυγεῖν γίγνε). οὐκ ἐάν γε ἐμοὶ πείθησθε· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀναγκαῖον τὸ τ̃ς ἔχθρας, ἔργόν τινος αὐτὸ τιμησόμθα ἀξίου, ϗ ἐκεῖνο εἰσόμεθα ὅτι, ἐπεξιόντες μὲν οἷς ἐγνώκαμεν, πολεμίων ἡμᾶς αὐτοὺς ἀπαλλάττομεν· ἀποστάντες δὲ ἀπὸ τ̃ν πραγμάτων, πολεμίους ἡμῖν αὐτοῖς ὑπολείπομεν. ὅτῳ ὃ μ̀ πρέπον αἱρήσθωσι, ϗ τοῦ ὠφέλειαν ἅμ' αὐτῷ κτώμεθα· τῷ δ' αἰσχρῷ τοῦ βλάβους

me reſiſtebat, & mora facta nihilominus tantum profecimus, manifeſtum fit, nihil initio nos non recte decreviſſe. Quod ſi nullo tali profectu relato, rationi tamen conſentaneus fuiſſet conatus, poſtquam ipſas nunc obſident Syracuſas, & exterior locus in poteſtatem noſtram venit, facile profecto claſſis incumbens alia reliquam rem totam conficiet. Nolite enim putare, cum Syracuſii duabus Gylippi triremibus appulſis animum receperint, noſtros milites, miſſa quae ſufficiat manu, non multo animoſiores fore, quibus praeter ſuorum conſpectum, victoriarum quoque plurimarum conſcientia magnum ad animi ſecuritatem momentum adferet. Jam ſi primam, Athenienſes, expeditionem ſuſtuliſſemus, conſilio fuiſſemus uſi. Quod ſi non modo poſt decretum, verum etiam copias tantas miſſas, & ſplendorem apud omnes per noſtra conſilia partum, tamen eos revocabimus, hoc erit duarum rerum indicium, imprudentiae & ignaviae: illius, cum nihil horum initio praevidimus; hujus, cum Syracuſios fugere videbimur. Quid quod nullum eſt tanti lucrum, cujus cauſa pudorem tantum ſubeamus, idque Athenis nati; quos non tam quid patiamur, quam quid honeſte faciamus, videre decet? Veruntamen nec hoc poſſit quiſquam dicere, aliquid nos tanto probro lucraturos eſſe. Nam inimici quidem nihilominus ii manebunt, quibus fuerunt ſtructae inſidiae, ſive inſtitutum perſequamur, ſive relinquamus, & ad inimicitiam ignaviae addemus opinionem. Ex quo fit, ut probrum majus, non lucrum, fuga naſcatur. Ne vero, ſi mihi creditis, verum quoniam neceſſarium eſt odium, facto illud praeclaro compenſemus, atque ita nos ſciamus, ſi conſilia perficiamus, ab hoſtibus nos liberare; ſin rem effugiamus, hoſtes nobis relinquere. Ita ſi honeſtatem ſequemur, una commodum nobis comparabimus; cum turpitudine vero damnum nobis con-

ὑπαυτώμεθα. καὶ μηδεὶς ὑμῶν ἐκεῖνο ἀθυμείτω, ὡς οὐχ ὁμοίων τῶν πραγμάτων ὄντων, τότε πρῶτον ἐπέμψαμεν, καὶ νῦν ἐπανάξομεν, ἂν ταῦτα νικήσῃ. οὐδὲ γὰρ τότε ταῖς σπονδαῖς ταῖς πρὸς Λακεδαιμονίους θαρροῦντες ἐπέμπομεν. μέγα δέ, ὦ Ἀθηναῖοι, τοῦτο σημεῖον· ἔτι γὰρ τοῦ πολέμου συνεχομένου, καὶ πολὺ πρότερον τῶν σπονδῶν ἐνεχειρήσαμεν τοῖς πράγμα- 13
σιν. ἀλλὰ τί δὴ τοῦτ' ποιῆσ' ἡμᾶς προθύμους εἰς τὴν στρατείαν ἦν; ὅρα, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ δικαιότατον καὶ πᾶς τις εὔνους ὢν ὑμῖν σπεύξαιτο τὸ θαρρεῖν τοῖς ὑπάρχουσι, καὶ τὸ προσήκειν ἡγεῖσθαι τῇ τῆς θαλάττης ἀρχῇ τὴν προθήκην ταύτην, ἣ τά τε ἡμέτερα αὐξήσειν ἔμελλεν οὐκ ὀλίγῳ τινί, καὶ τῇ Πελοποννήσῳ πολλὰς ποιήσειν τὰς ἀπορίας. οὐ δὴ τοῦτο σκεπτέον, εἰ τότε εἰρήνην ἤγομεν, ἀλλ' εἰ τοῖς νῦν πολέμου πράγμασι συμφέρει τάχα δ' ἡμῶν εἰ), καὶ ὅπη γ' εἰ τὰ σφόδρα σῴζειν δεῖ ζητεῖν, ἐν ἀκμῇ τοῦ πολέμου ταῦθ' ὑμῖν ἔδοξε. καὶ μὴν οὐδὲ τὴν 1 Ἐπιτειχισιν, οὐδὲ τὰς ἀλλομολίας ἄξιον ἐμποδὼν θέσθαι. εἰ μὲν γὰρ ἐμέλλομεν προσλαβόντες τοὺς ὄντας ἡμῶν ἐν Σικελίᾳ καὶ νῦν συμβαλεῖν Πελοποννησίοις, ἦν ἄν τι τοῦτο. εἰ δὲ ἀνάγκη μένειν ἔνδον τείχους, κἂν δὶς τοσούτους μεταπεμψώμεθα, οὐκ ὀρῶ ὅ κέρδος ὁ τῇ κλήσει προσέσται, εἰ μὴ καὶ τοῦτο πάντων ἀναιτιώτατον τῇ πολιορκίᾳ, ἣν φασί τινες ἡμᾶς πολιορκεῖσθαι, πάντας ἐν ταυτῷ συνειλεγμένους ἀργεῖν. ἡγοῦμαι δ' ἔγωγε, οὐδὲ τοὺς οἰκέτας 14
τοῦ πλήθους ὑμῶν ἐφορῶντας νεῶν ἀποδιδράσκειν, ἀλλὰ τὰ μὲν τῷ λήσειν ἀρχῆς πιστεύοντας, τὰ δ' εἰ γένοιντο ἅπαξ ἐν τοῖς πολεμίοις, οὐδὲν πείσεσθαι νομίζοντας· ὅλως δὲ τῇ δούλων φύσει χρωμένους, ἣ καθάπερ ὦ προσήμαλι τοῖς δεσπόταις ἐναντία, οὕτω κἂν τοῖς βουλήμασιν. ἀνὴρ γὰρ ὢν εὖ πάσχων μισοῦσι, καὶ δίκην ἐθέλουσι λαμβάνειν ὧν χάριν ἀπτίνειν εἰκὸς ἦν. αὕτη δέ ἐστιν, μὴ παντάπασιν ἔχειν εὐμηχάνως τοῖς δεσπόταις. ἐγὼ τοίνυν καὶ πρὸς αὐτὰς τὰς ἀλλομολίας ἐπιτηδειότερον τι ἀπόρουν εὑρίσκω. ὁρῶντες γὰρ ἡμᾶς ἀλλοὺς διαπελεύσονται, ἐπι-

conciliabimus. Neque hoc quiſquam veſtrum cogitet, alio rerum ſtatu nos tunc miſiſſe copias primum, & nunc, ſi hoc ſtatuatur, eſſe revocaturos. Nam nec tunc foederum cum Lacedaemoniis initorum fiducia miſimus. Cujus quidem rei magnum eſt hoc, Athenienſes, ſignum, quod etiam durante bello, dudumque ante foedera, rem hanc aggreſſi ſumus. Quid vero tum nos ad expeditionem incitavit? Quod erat juſtiſſimum, & omnes nobis optarent amici, fortunae noſtrae fiducia, quodque hanc appendicem ad maris imperium pertinere putabamus, quae ſimul & res noſtras non parvo augeret additamento, & multas Peloponneſo difficultates pareret. Quocirca non hoc eſt quaerendum, ſi tum pace fruebamur, verum ſi illarum rerum poſſeſſio bellicis negotiis conducit, quodque, ſi ſit origo repetenda ultima, haec in fervore belli ſunt decreta. Quid quod nec munitionem oppoſitam, neque defectiones pro impedimento ducere debemus. Etenim ſi noſtris, qui ſunt in Sicilia, conjunctis, proelio terreſtri cum Peloponneſiis eſſemus conflicturi, res eſſet alicujus momenti. Sin eſt intra moenia manendum, etiamſi alteros tot arceſſamus, non video, cur ſint revocandi, ne dicam hoc quoque obſidioni, qua nos aiunt quidam premi, eſſe contrarium maxime, cum omnes eodem collecti otiantur. Neque vero famulos nunc exiſtimo numeri noſtri contemptu transfugere, ſed quod partim initio latere ſe poſſe ſperarint, partim nihil incommodi, ſi in hoſtium poteſtatem ſemel venerint, paſſuros arbitrentur; ac denique naturam ſervorum ſequantur, quae ſicut nomen, ſic etiam conſilia herilibus habet contraria. Siquidem pro beneficiis oderunt, ac de quibus rebus erant agendae gratiae, pro iis expoſcunt ſupplicium. Ea vero hoc fert, ut non admodum heros ament. At ego contra defectiones quoque ipſas utilem fore claſſem reperio. Nam ſi nos fugere animadverterint, per

1 Deceleae. *Cant.*

con-

θήσονται καὶ ἀφεννήσαντες· θαῤῥοῦντας δὲ ἂν αἴσθωνται, τάχ' ἂν εἰ τύχοιεν ἀμείνους τῆς φύσεως γένοιντο. ἔπι δ' ὃς ἂν νομίζωμεν αὐτῶν ἐν ταῖς ναυσὶν, οὐκ ἔξουσιν ἐκεῖ ποιεῖν ὃ νῦν ἐνταῦθα. ἀλλ' ὥσπερ νῦν πρὸς τοὺς πολεμίους ἀπέρχονται κρατοῦντας τῆς χώρας, ὅπως ἐκεῖ γε κρατούντων τῆς χώρας πάλιν ἡμῶν, καὶ τῶν πολεμίων ταὐτὸ τοῦθ' ὅπερ ἡμεῖς ἐνταῦθα πεπονθότων, οὐχ' ἕξουσιν ὅπως μεταστήσονται· ἀλλ' ἔκ γε τῶν εἰκότων, οἱ πρὸς ἐκείνων μᾶλλον ὡς ἡμᾶς ἀφίξονται. χωρὶς δὲ τούτων, οὐκ εἰπεῖν τῶν πάντων ἢ μεῖζον ἢ ἔλαττον ἐσομενοῦμεν τοῦτο σκεπτέον, ἀλλ' εἰ ταῦτα πάντα ἐσῳὲρ μεγάλων κατορθώσαμεν, καὶ τῶν μισθὸν πρός τῶν πραγμάτων κομιούμθα. πολὺ γάρ τοι βέλτιον οἴμαι τοῖς ὕστερον χρησοῖς λῦσαι τὰ νῦν δυσχερῆ, ἢ ζημιοῦσθαι τῷ μήπω δυνασθαι, καὶ ἐκείνων ἐθελοντὰς ἀποσῆναι. ὅλως δὲ παντὶ τῷ σχήματι τοῦ πολέμου συμβαίνον ἐστιν, ἡ πρὸς τὴν Σικελίαν ἐξαγωγὴ τῶν πραγμάτων. εἰ μὲ γὰρ τοῦτον τὸν τρόπον ἡμῖν ἐδέδοκτο πολεμεῖν πρὸς Λακεδαιμονίους, ὃν ἐκεῖνοι πρυκαλοῦντο, ἄλλος ἂν ἦν λόγος. νῦν δὲ τί ἡμῖν ἔδοξεν ἀπαρχῆς; ἐκείνους μὲ ἐμβάλλειν ἐᾷν, αὐτοὺς δὲ ταῖς ναυσὶ χρῆσθαι, καὶ τῆς μὲν γῆς δημοσίᾳ μὴ φειδομένους, πολλὴν ἔχοντας γῆν ἄλλην, τὴν Πελοποννήσῳ δ' ἐγκεῖσθαι, ὡς ὑ τὸ τοῖς πρὸ ποδῶν μάχεσθαι τοῦτο σῶσαι τὰ πράγματα, ἀλλὰ ὃ τὰς ἔξωθεν δυνάμεις κακῶν αὐτῶν. μὴ τοίνυν ἥττόν τι τοῖς ὅλοις συμφέρειν νομίσητε τὰν τῇ Σικελίᾳ κατεργασθέντα, ἢ ὃ πλεῖν πρὸς Πελοπόννησον· μήδ' ἄλλως ἂν ἄμεινον τοὺς ἐκ Δεκελείας ἀπαγαγεῖν, ἢ τὰς ἔξωθεν ἀφορμὰς αὐτῶν εἰ προσελοίμθα. εἰ γὰρ μήτε πέμπειν εἰς Σικελίαν ἔξουσι, μήθ' ἑσοδέχεσθαι τῶν ἐκεῖθεν μηδὲν, ὑμῖν δ' αὖ πρὸς ἅπαντα ταῦτα καταστήσεται, οὐκ ἔσθ' ὅπως ἂν ἄμεινον καταλυθεῖεν, οὐδ' ὅπως ἂν μᾶλλον ἐπιτρήσαιεν ὅ, τι χρήσαιντο. καὶ μὴν εἰ τῶν Ἑλλήσποντον πρὸς πλείονος τῆς Ἀττικῆς ποιούμθα, τὸ σιτοπομπείας ἕνεκα, πόσῳ τοῦ γε Ἑλλησπόντου Σικελίαν εἰκός; ὁ μέν γε τῶν ἐκ τοῦ Πόντου πλοίων τὴν πρόσοδον ἡμῖν ἔχει· οὗτος δ' ἀνὴρ ἀμ-

contemptum invadent; ſin rebus confidere, fortaſſis naturam ſuperabunt. Praeterea quoſcunque navibus deduxerimus, non ibi poterunt, quod nunc hic, facere; verum quemadmodum nunc ad hoſtes regionis principes transfugiunt, ita cum illic nos rurſum principes erimus, & hoſtibus idem, quod nobis hic, acciderit, deficere commode non poterunt: verum, potius illorum homines ad nos transfugient. Huc accedit, quod non tam, ſi quid magnum vel parvum nobis poſſit accidere, conſiderandum eſt, quam ſi magnis de cauſis ea perpetiamur omnia, laborumque mercedem recipiamus. Nec enim parum, opinor, praeſtat, futura commoditate praeſentem compenſare difficultatem, quam cum haec nondum poſſimus conficere, ab illis quoque ultro deficere. Denique ut in Siciliam res transferantur, ad omnem belli formam conducit. Nam ſi pro Lacedaemoniorum arbitrio viſum eſſet nobis bellum gerere, aliud erat dicendum. At nunc quid initio conſtituimus? Neglectis illorum incurſionibus, uti navibus, neque ſi terra vaſtaretur, curare, cum alia multa ſuppeteret, Peloponneſo autem incumbere, quaſi non tam id, cum bellum cum praeſentibus geritur, quam cum exteriores affliguntur copiae, ſalutem rebus adferret. Itaque non minus ad rem totam conducere res in Sicilia geſtas credite, quam Peloponneſi navalem circuitionem: neque nos commodius eos, qui Deceleam occuparunt, abducturos eſſe, quam ſi externa praeciderimus illorum ſubſidia. Etenim ſi nec in Siciliam poterunt mittere, nec inde quicquam accipere, & in veſtra manu erunt haec omnia, non poterunt facilius diſſipari, nec ad conſilii inopiam redigi. Jam ſi Helleſpontum pluris quam Atticam facimus, propter frumenti vecturam, quanto pluris quam Helleſpontum, Siciliam oportebit facere? Nam ut ille navibus e Ponto commeatum ſuppeditat, ita haec utriuſ-

φοῖν τ̃ χωρίων τούτων γίγνεσθ. τῶν γὰρ ἐξ ἁπάσης τ̃ Σικελίας τ̃ κομιδῇ ἀσφαλῆ μέχρι τ̃ Πειραιῶς ἔχει. πρὸς δὲ τὰς βαρέως ἐχούσας τοῖς ὀνόμασι, καὶ τὸ Δεκέλειαν τετειχίσθαι, πρῶτον μὲν ὀκνῶ ἂν εἰπεῖν, ὅτι πάντων ἐς' ἀποστάτου, τῆς μὲν Ἀττικῆς ὅλης παραχωρήσας, ὑπὲρ δὲ τ̃ Δεκελείας τείχους ἀγωνιεῖν, ὥσπερ ὑπὲρ τοῦ τείχους πλείω πράγματα ἔχοντας ἡμῶν. ἔπειτ' ἐνθυμηθῶμεν, τρέποιτο δ' εἰς ἑτέρους ἡ βλασφημία, πότερον νεῶν χεῖρον ἔχει τὰ πράγματα τῇ πόλει, καὶ φόβων ἐς' ἀξία πλειόνων, ἢ κατ' ἐκεῖ- 17
νον τ̃ χρόνον, ἡνίκ' ἦκον μὲν Πελοποννήσιοι πάντες αὐτοὶ, καὶ οἱ σύμμαχοι, καὶ τ̃ χώραν ἐδῄουν· ἐπέκειτο δὲ ὁ λοιμὸς, εἰρήνην τὰ πρὸς τοὺς πολεμίους εἰκὸς δοκεῖν ποιῶν· πάντα δ' ἦν μεστὰ καπνοῦ, πυρκαϊᾶς, φθορᾶς· τῆς μὲν, ἔξω· τ̃ δὲ, ἔνδον κατ' τ̃ πόλιν. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδ' ἐν ἅπαντι τῷ πολέμῳ ἡγοῦμαι τοσούτους ἡμῶν εὑρήσειν τοὺς πεπονθότας (μηδέ γ' ἄλλοτε συμβαίη, Ζεῦ σῶτερ) ὅσους ἡ νόσος αὕτη διέφθειρεν. εἰ τοίνυν τότ' ἀπαλγήσαντες κατελυσάμεθα, ὥσπερ τινες ἡμᾶς ἔπειθον, ἔα θ' ὅπως ἄν τι τ̃ μὴ ταῦτα ἔργων πολλῶν καὶ καλῶν ἐπέπραχτο; οὐκ οἶόν τε. ἀλλ' οἶμαι τὰ μὲν παρόντα τῷ λογισμῷ διεξελθόντες, ὃ δὲ μέλλον ταῖς ἀμείνοσι τ̃ ἐλπίδων ὑπεκθέμενοι, πολλὰς μὲν ναυμαχίας αὖθις κατεναυμαχήσαμεν, τελευτῶντες δὲ ἐν Πύλῳ ζῶντας λαβόντες ἠγάγομεν δεῦρο αὖθις ὅπλοις. τοιαῦτα ὁ πόλεμος τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ παλαιπωρεῖν ἐθέλειν χαρίζεται. καὶ ταῦτ' οὐ μόνον ἡμεῖς οἱ νῦν ὄντες ἴσμεν, ἀλλὰ καὶ τὸ τ̃ πατέρων ὑπάρχει παράδειγμα παμμέγεθες· οἳ καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τ̃ πόλιν αὐτὴν καὶ τ̃ χώραν προεῖντο, οὐδέν γε πρ' ἀξίαν εἶναι νομίσαντες φοβερώτερον. εἰ δέ γε, ἢ τ̃ 18
Ἄθω ἀκούοντες μεταποιούμενον, ἢ τ̃ Ἑλλήσποντον, εὐθὺς ἐξεπλάγησαν ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ, ἢ καὶ μὴ ταῦθ' ὡς εἴκησαν τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ νίκας, ἀναγκαζόμενοι φεύγειν εἰς ὃ εἶσω τ̃ Ἑλλάδος διὰ πλῆθος τ̃ ὀπισθεν νεῶν, ἐνεθυμήθησαν ὡς ἀπέραντα πονοῦσι, καὶ προσκόπτει ὀφθαλμὸς ὁ πόλεμος, καὶ πολλῷ γε μᾶλλον ὡς εἶδον ἤδη πᾶσαν τ̃ Ἀττικὴν πολεμίων καὶ πυρὸς

que loci vicem ſupplet; quandoquidem tutiſſimam ex omni Sicilia vecturam ad Piraeum uſque praebet. Sed qui has res, ac Deceleae munitionem aegre ferunt, iis hoc primum abſurdiſſimum eſſe dixerim, cum Attica cedamus tota, Deceleae cauſa indignari, quaſi non ii, qui occupant moenia, plus habeant, quam nos, negotii. Deinde conſideremus, (atque omen Deus in alios convertat) utrum nunc pejore ſit loco civitas, ac majorem requirat metum, an quo tempore Peloponneſii cum ſociis omnes terram vaſtatum venerunt, & urgebat peſtis, prae qua bellum cum hoſtibus pax videbatur, omniaque fumo, incendio, clade tam externa quam urbana, plena erant. Nam equidem ne toto quidem bello tot noſtrum periiſſe duco (neque unquam, Jupiter Servator, id contingat) quot hic morbus abſtulit. Quod ſi tum per deſperationem bellum depoſuiſſemus, quemadmodum jubebant nonnulli, numquid eorum quae multa poſt ac praeclara ſunt geſta, peregiſſemus? Non potuiſſet fieri. At tunc fortuna praeſente per auxilium rationis tolerata, futuraque meliori ſpei commiſſa, cum proeliis eos multis mari devicimus, tum Pylo poſtremum captivos una cum armis vivos abduximus. Haec vero ſolet iis, qui labores ac difficultates ferunt, bellum gratificari. Neque haec nos ſoli ſumus aggreſſi, verum magno majorum nitimur exemplo, qui etiam liberos, uxores, urbem atque regionem ipſam deſeruerunt, quoniam indecora ceſſione, nihil metuendum magis arbitrabantur. Quod ſi illi vel Athonem audientes vel Helleſpontum mutatum, mox velut in tragoedia fuiſſent obſtupefacti, vel etiam cum poſt victorias ad Artemiſium partas, in Graeciam interiorem propter adventantium navium multitudinem fugere cogebantur, fruſtra ſe laborare cogitaſſent, ac bello circumventum iri; multoque magis, quando totam jam Atticam hoſtibus & igne re-

μεσην, εἰ μὴ ταῦτα πάντα ϗ τοῖς ὀφθαλμοῖς ϗ τῇ γνώμῃ γενναίως ϗ περαιτέρω τῆς ἀνθρωπείας, εἰ οἷόν τε εἰπεῖν, φύσεως διήνεγκαν, πῦ μὲν ἂν τρόπαια τοσαῦτα; πῦ δ' ἡγεμονία τῶν Ελλήνων; πῦ δ' αὐτὸ ὃ τὺς Ελληνας εἶ); τί τούτων ὑπῆρξεν ἄν; ὧν, ὡς ὅπῃ ϖραχθεῖσιν εἰπεῖν, ζῆν ὐ καλὸν χωρὶς; δεῖ τοίνυν τοῖς ὑπάρχυσι παραδείγμασι χρωμένυς, μὴ χείρυς εἶ) ϖρὸς τὰ μέλλοντα, εἰδότας ὡς ἡ ῥᾳστώνη ϗ ὃ καθ' ἡδονὴν ἀπὸ τῶν πόνων ϖεφύκε), ϗ τὰ μέγιστα τ ἔργων τὺς ἀείσυς μένῃ. λέγυσι δέ τινες ϗ ϖερὶ τ Αἰγεσαίων ὡς
19 ἐψευσανλο ἃ εἶπον ϖερὶ τ χρημάτων. ἐγὼ δ' εἰ μὲν Αἰγεσαίων χάριν τ τόλον τῦτον ἐποιησάμθα, ὁμολογῶ δεῖν ἀποδέχεσθ τὺς καθ' ἐκείνων λόγυς. εἰ δὲ ὅ μὲν ϗχῆμα τ ϖραλείας Αἰγεσαῖοι ϗ Λεοντῖνοι ϖρεῖχον, οἱ δὲ [1] κρατῆρες ἄλλό τι βυλομένων ἦσαν, ϗ ἡ μέχρις Αἰγίνης ἄμιλλα, τί ταῦτα ληρῦμεν; ὐ γὸ εἰ φαῦλοι ϖερὶ ἡμᾶς Αἰγεσαῖοι γεγόνασι, διὰ τῦτο ϗ ἡμᾶς ἀκολυθῆσαι ϖροσήκῃ, ὐδ' ὅτι ἐκεῖνοι καθ' ἀνάγκας ἐψεύσανο, διὰ τῦτο ϗ ἡμᾶς ἐξεπίτηδες ἐναντία ἡμῖν αὐτοῖς ψηφίζεσθ· ὐδ' ἐπειδὴ ὅπῃ τ σ Αἰγέσῃ διημάρτομεν, ϗ τ ἄλλων εὐποιιῶν τ ϖολλῶν ϗ ὁδὲν ὁμοίων τοῖς ϖρ' ἐκείνων ἐλπισθεῖσιν, ἐκόντας ἀποστερηθῆναι. τοσῦτο δ' εἰπεῖν ἔπ βύλομαι· εἰ τοῖς ϖρ' Αἰγεσαίων, ὦ Αθηναῖοι, χρήμασι ϗ ταῖς ἐλπίσιν ἃς ἐκεῖνοι παείσαις, εἰ τύτοις πισεύσανλες, ἀφορμὴν ἰσχυὴν ἔσεσθ ᾧ ϖολέμῳ, ϖραλεύειν ἐπήρθημεν, ἀφιστώμεθα τῆς Σικελίας, καλῶμεν τὺς ἐκεῖθεν, ἕως πᾶς ἀχρεῖ λόγος, ὅπις μὴ ταῦτα συμφῇ. εἰ δ' ἐκεῖνοι μὲν ἅτε ὄντες βάρβαροι ϖρυσυ-
20 ποιχῦντ ὑπὲρ τῦ τινὲς εἶ) δοκεῖν, ἡμῖν δ' ἑτέρωθεν ὅ ἰσχυρὸν ἦν, ὅστν ὁ λόγ λοιπόν. ἀναμνησθῶμεν δ' ἡμετέρυ τινὸς αὐτῶν ἔργυ, φέροντ εἰς τὰ ϖαρόντα. ἦν γάρ ϖοτε χρόνος, ὦ Αθηναῖοι, ὅθ' οἱ μὲν, τῷ Βασιλέως κακῶς ἡμῶν ἐποίουν ϖειρῶσι τριακοσίαις καὶ ἔτι πλείοσιν, οἱ δὲ Αἰγίνῃ ϖροσεκάθηντο, Κορίνθιοι δ' ἐπαρθέντες ἦκον εἰς Μέγα-

repletam videbant: neque omnia haec & oculis & animis ultra humanam, ſi dicere licet, naturam generoſis pertuliſſent, ubi nunc tot eſſent tropaea? ubi Graecorum principatus? ubi Graeci ipſi? quid horum extitiſſet, ſine quibus, ut de praeteritis loquamur, vita non erat honeſta futura? Quocirca ſuppetentibus utentes exemplis, non ignavius de futuris debemus ſperare, quandoquidem commoditas omnis ac voluptas labore paritur, & res maximae fortiſſimis debentur. Sed Aegeſtaeos quidam aiunt ea, quae de opibus dixerant, eſſe mentitos. At ſi propter Aegeſtaeos hanc expeditionem ſuſcepimus, admittendum quod contra illos dicitur, cenſeo. Sin expeditionis praetextum Aegeſtaei praebebant & Leontini, verum crateres & ad Aeginam uſque contentio alio ſpectabant, quid nugamur? Neque enim ſi nos Aegeſtaei deceperunt, idem nos imitari convenit; neque quoniam illi per neceſſitatem ſunt mentiti, ideo nos conſulto nobiſmetipſis contraria decernere; neque ſi rebus Aegeſtaeis fraudati ſumus, alias quoque multas & illis diſſimiles commoditates ultro negligere. Atque hoc etiam dicam; Si Aegeſtaeorum opibus, & quam nobis faciebant, ſpe freti, Athenienſes, quaſi foret bello ſuffectura, claſſem adornavimus, recedamus a Sicilia, revocemus noſtros, ſit omnis vanus, qui non haec comprobet, ſermo. Sin illi quidem, tanquam barbari, multa nobis, ut aliquid eſſe viderentur, pollicebantur, nobis autem alibi erat praeſidium, eſt, quod dicamus, aliquid. Atque noſtri cujuſdam facti, quod ad rem praeſentem pertinet, memoriam refricemus. Fuit enim quondam, Athenienſes, cum alii noſtrum Regis ditionem trecentis, vel pluribus infeſtabant triremibus, alii Aeginam obſidebant, Corinthii vero ſublati ad Mega-

1 E quibus in portu Athenis libarant. *Cant.*

ρα, ὡς [1] οἱ χιλίσανλες τὺς ἐπ' Αἰγίνης, ἢ Μεγαρέας αἱρήσοντες ἐρήμους βοηθῶν. ἡμεῖς δὲ τρίτιον ϛρατιὰν ἐξευρόμεν, ἧς ἦρχε Μυρωνίδης· ὗτοι δ' ἦσαν οἱ ϖρεσβύταλοι καὶ νεώτατοι τ' ἐν τῇ πόλῃ, καὶ συμβαλόνλες Κορινθίοις, ἐκρατῆμεν ϖρὸ [2] Μεγαρέων· ϗ πάλιν ὡς ἠναίνοντο, [3] ἑτέραν τ' ϖερὶ τῦ ϖροπαίϙ· εἰς ἃ βλέψαλλας, ϗ δεδοῦλ τῇ ϖόλῃ ϖρὸ τῆς ἀγαθῆς τύχης νομίσανλας ὃ τολμᾷν, ϙ τὺς ἐκ Σικελίας ἐσῳζῶθα χρὴ μεταπέμπεσθ φοβηθένλας· ϗ γὸ οἱ ϖρὸς τῷ Πρυτανείῳ κάλλιϛα τὰς Ἀθήνας φυλάξυσιν. Ἀλλ' εἰ ϖροσδῇ [4] τ' ἐκ βοηθείας, ὥσϖερ ἔγωγε οὐκ ἀνϖλέγω, ϖέμϖειν ἥϖις μετρία, ϗ τὰς τε ναῦς τὰς Ἀθηναίων ἰᾶσθαι τᾶις Ἀθηναίαις, ἀϕ' παρέξυσι ϙολιὼ ἀναψύχειν, ϗ τ' Γύλιϖϖον μὴ [21] ϕοβεῖσθαι, ϖρατὰν ἐκ τῆς Σικελίας συλλέγονλα· ἀλλ' οἵ τινες ἀνϖϖρεσβεύσανλες Ἀθηναίων κωλύσυσιν, ἢ ϗ ἑτέραν ἡμῖν ϖοιῦσι, τὼ μ' ἐξ αὐτῆς Σικελίας, τὼ δ' ὅθεν ἂν συμβῇ, ταῦτα σκοπεῖσθαι, ϗ τοῖς λόγοις ἐκείνοις ἐῤῥῶσθαι λέγειν, ὡς ὑδ' εἰ λάβοιμεν τ' Σικελίαν, ῥᾳδίως ἂν φυλάξαιμεν. ἐγὼ γὸ ἂν, ὦ Ἀθηναῖοι, βυλοίμην ἂν ὅϖως ἔχειν ἤδη Σικελίαν, ὡς κεκτῆσθαί γε βεβαίως ὑϖϖιτνδειοτάτω ἁϖάντων ὑϖολαμβάνω. βλέψωμεν δὲ εἰς ὃ τῦ Βασιλέως ϖροϕύδειγμα, ὃς ἔχῃ Κύϖρον, τοσῦτ' ἀϖέχων ὑ Κύϖρυ μόνον, ἀλλὰ ϗ θαλάττης ὅλως, καὶ ταῦτα ἀϕ' ἧ Φοινίκων ναυτικῦ· καὶ ϖροσέτι γε αὐτὺς τὺς Φοίνικας τὺς ἔχοντας τὰς ναῦς, αὐτὸς ὑϖ' ἔχων οἰκείαν ϕθδεμίαν, ὡς ἔϖος εἰϖεῖν. καὶ ἐῶ λέγειν Κίλικας καὶ ὃ κύκλῳ ϖᾶν. τί δὴ τὸ αἴϖον, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅτι κἂν μὴ τῖς ὁμοίοις ἰσχυρὸς ᾖ τις, τῇ δὲ ὅλῃ δυνάμει κρατῇ, ϖάντα ἀγλῦται καὶ κατέχῃ ῥᾳδίως, ἀϕορμῇ τῷ ϕόβῳ χρώμενος; [5] ὅτι τύτίς γε, ὦ Ἀθηναῖοι, τοῖς λόγοις, οὐκ ἔσθ' ὅτις ἂν ϖώϖοτε ἀρχὴν μεγάλην συνέσχη, εἴ τινες ἐξεϕόβουν τὺς ὑϖομένοντας, ὡς ὑδ' εἰ ϖροθυμίᾳ, καλαχήσουσι. νῦν [22] δ' ὁρᾶτε δὴ ϗ κάλλιϛα ἴδοι τις ἂν, ὡς θεῖον ὃ χρῆμα τῆς ἀρχῆς· αὐτὴ γὸ ἑαυτὴν σώ-

ra venerunt, quaſi vel eos, qui erant ad Aeginam, loco moturi, vel Megarenſes deſertos eſſent capturi. At nos tertium invenimus exercitum, cui praefuit Myronides; iſque ſenioribus ac junioribus civibus conſtabat, qui cum Corinthiis congreſſi, victoriam ante Megara obtinuerunt, atque iterum aliam, cum tropaeum illi ſuſtuliſſent: ad quae vos reſpicientes, & fortunae dono audaciam Urbi tributam cenſentes, non, eos qui ſunt in Sicilia, huc decet per metum revocare: cum etiam, qui Prytaneum incolunt, Athenas poſſint tueri. Verum ſi illis eſt auxilio opus, quod equidem non nego, ſufficiens mittere, ac tum naves rimoſas ſucceſſionibus reficere, & recreandi ſpatium praebere, tum Gylippum e Sicilia copias colligentem non metuere: verum qui eum contraria legatione prohibeant, atque adeo nobis alias partim e Sicilia partim aliunde conſcribant, diſpicere, ac ſermones eos valere jubere, qui Siciliam nos captam negant ſervare poſſe. Etenim vellem equidem, Athenienſes, ita nos habere jam Siciliam, ut eam ad conſervandum longe aptiſſimam judico. Atque hic Regis conſideremus exemplum, qui Cyprum tenet; cum tamen non a Cypro tantum, verum etiam a mari prorſus, diſtet, idque claſſe Punica, atque ipſos inſuper, qui naves habent, Poenos, cum ipſe nullam habeat, ut ſic loquar, propriam. Omitto jam Cilices, & omnia circumjecta. Quae vero ſit cauſa, Athenienſes, quoniam etiamſi quis ſimilibus opibus non pollet, modo tanta potentia ſuperet, facile ſubjugat ac tenet per metum omnia? Alioqui hac ratione nunquam ullum fuiſſet imperium magnum conſtitutum, ſi metuiſſent ejus autores, ut conſtitutum tenere poſſent. At nunc hinc pulcherrime rem eſſe divinam imperium patet, quandoquidem ſeipſum conſer-

1 Lege ἥ. *Cant.* 2 Lege Μεγάρων. 3 Vide Thucyd. lib. 1. p. 70. 4 Scribe τῆς ἐκεῖ. *Cant.* 5 Επεὶ *Cant.* pro ἐπί.

vat.

ζει. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς ἰδίοις οἴκοις, ἐνὶ μὲν καὶ δυοῖν οἰκέταιν χαλεπὸν χρήσασθαι, οἱ δὲ πολλοὶ πρὸς ἀλλήλων ὑπάρχουσιν· οὕτω καὶ ἐν ταῖς δυνασείαις ὁ πλῆθος τῶν δεδουλωμένων βεβαιοῖ τὴν ἰσχὺν τοῖς δεσπόταις· πάντες γὰρ ἐν κύκλῳ δεδίασιν ἀλλήλους. οὕτω δὴ καὶ ἡ Σικελία, τοῖς σώζουσιν ἡμῖν ὅσοι προσγενόμενοι, αὐτή τε ἅμα τούτων σωθήσεται, καὶ ταύτῃ ἀκριβώσει, καὶ συνδεσμος, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, τῆς ἀρχῆς καθεστήξει. χειροήθεντες γὰρ ἄνθρωποι πολλοὶ καὶ παντοδαποὶ γένος, οὐκ ἔξουσιν ἀποστροφήν, ἀλλὰ πᾶν τὸ μὴ προσηκτέρῳ δοκοῦντος κακὸν ὥσπερ ἔρημον κτήσονται τοῖς ὅλοις ἀπειπόντες. ἀλλὰ σύμπαντα γὰρ ἤδη τὰ φόβων εἴπομεν· ἐγὼ δὲ ἑτέρας ἐγγυτέρω τούτων ὁρῶ, τὸ ναυτικὸν εἰ κινήσαιμεν, ὦ Ἀθηναῖοι, νῦν ἐκ Σικελίας. καὶ οὐδ' ἐκ τῶν Βάκιδος χρησμῶν, οὐδ' Ἀμφιλύτου, μαθεῖν δεῖ με· ἀλλ' αὐτὸς εὖ εἰδὼς ὑμῖν προλέγω, Συρακοσίους καὶ Σελινουντίους, καὶ πάντας τοὺς ἐκεῖθεν πολεμίους δεῦρ' ἥξον-
23 τας, ἂν αὐτοὺς καλέσωμεν. τούτους γὰρ οὐκ ἔστιν καλοῦμεν ἢ τοὺς ἡμετέρους αὐτῶν, ἂν ἅπαντες κελεύσωμεν ψηφιζώμεθα. οὐ γὰρ ἀρκέσει Συρακοσίοις, εἰ γε μηδὲν πεπόνθασιν, ἀλλὰ τοῦτο μὲν τῇ τύχῃ καὶ Λακεδαιμονίοις λογιοῦνται τοῖς ἀφηρημένοις· ἡμᾶς δὲ ἔχθρους μὲν ὁμοίως ὥσπερ ἂν εἰ πεπρεσβεύμεθα αὐτούς, δυνατὸν δ' ἐστὶν νῦν μόνως ἀμύνασθαι κρινοῦσι. καί τοι θαυμαστόν εἴ τις, ὦ Ἀθηναῖοι, ὃ μὲν ἐν ᾧ Συρακοσίων λιμένι πειρεῖς ἡμετέρας ἐστὶν, φοβερὸν κρίνῃ τῇ πόλει, ὃ δὲ τὰς τῶν Συρακοσίων καὶ τῶν συμμάχων, εἰς τὸν Πειραιᾶ καταπλεύσας, τοῦθ' ὥσπερ σωτήριον προσδοκᾷ. εἰ μὲν γὰρ ἔστι τις ἡμῖν ἐγγυητὴς, ὡς ἐκεῖνοι τὴν ἡσυχίαν ἄξουσι, καὶ οὐκ ἐθελήσουσι τὴν αὐτὴν ἀποδοῦναι χάριν Λακεδαιμονίοις, ἣν ὥρ' ὅτοι νῦν ὑπῆρξαν εἰς αὐτούς, ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν νομίζωμεν ὁπότερ' ἂν βουλοίμεθα τούτων. εἰ δ' οὕτω φευξόμεθα αὐτούς, ὡς ὅποί ποτ' ἂν ἡμῖν ἐπίωσιν, ἐνταῦθα ἀναγκαίως ἔχειν ἀμύνασθαι, τί τὴν Ἀτθικὴν παραχῆς ἐμπίπλαμεν ἀμελήσαντες τῆς Σικελίας; καὶ τί μεθήσαμεν ἐνταῦθα τὸν πόλεμον, ἐξὸν καλέχειν ἐκείνους, ὅπως μήτ' ἐκόντες μήτ'
24 ἄκοντες ποιῶσι τὰ αὐτῶν; ἢ ὃ μὴ ἡμᾶς βουλεύσασθαι περὶ ἐκείνων, δυσχερές· ὃ δ' ἐκείνοις ἐγγενέσθαι

vat. Quemadmodum enim in aedibus privatis uno vel altero famulo difficulter utimur, multos autem inter ſe opponimus; ſic in imperiis copia ſubjectorum potentiam principum confirmat: ſiquidem cuncti ſe invicem metuunt. Non aliter Sicilia nobiſcum conjuncta, cum ipſa hoc modo ſervabitur, tum has res tuebitur, & imperii vinculum, ſi verum eſt dicendum, exiſtet. Multi enim ac diverſi generis homines ſubacti receptum non habebunt, verum omne, quod effugient, malum in lucro ponent, poſtquam de re tota deſperaverint. Sed utinam in eo jam metu eſſemus: at ego alium propiorem video, ſi claſſem a Sicilia removeamus, Athenienſes. Neque hoc ex Bacidis vel Amphilyti diſcam oraculis, verum per me vobis praedico, ſi illos revocemus, Syracuſanos ac Selinuntios & reliquos omnes huc eſſe venturos. Nam & hos non minus, quam noſtros, vocabimus, ſi quorundam ſequemur conſilium. Neque enim Syracuſanis hoc, ſi nullum damnum acceperint, ſufficiet; verum hoc quidem fortunae ac Lacedaemoniis tribuent: nos autem ut aeque hoſtes, ac ſi eos ſubjugaſſemus, habebunt, & ita nunc demum ulciſci ſe poſſe ſperabunt. Eſt autem abſurdum, cum quis noſtras triremes in portu Syracuſano putet cum periculo civitatis haerere, ſi Syracuſanarum & ſocialium in Piraeum adventum quaſi ſalutarem expectat. Si quis etenim polliceri nobis audet, illos eſſe quieturos, nec eandem Lacedaemoniis gratiam relaturos, quam nunc ab illis accipiunt, utrum velimus, noſtro relinquamus arbitrio. Sin eos ita fugiemus, ut ubicunque nos invaſerint, neceſſario ſint repellendi, cur Atticam, neglecta Sicilia, tumultu repleamus, atque huc bellum tranſferamus, cum eos cohibere, ne vel ultro vel inviti ſuis agris excedant, poſſimus? Niſi forte cum nobis licet de illis ſtatuere, hoc moleſtum: cum illis de nobis non omnium miſerrimum

περὶ ἡμῶν, οὐχ ἕξακτον ἁπάντων. καὶ μὴν ὑ μόνον τὺς ἐκεῖθεν δεῖος ὑπιπτάσασθαι, ἀλλὰ καὶ τὺς ἐνταῦθα μηκέθ' ὅσον πρότερον δοκεῖν ἀξίους εἶ). ἀγανακτῶ δ' ἔγωγε, εἰ Πελοποννήσιοι μὲν ὑκ ἐπικωήσουσι ναῦς ἑτέρας πληρῶν ὑπὲρ τ ἐν Σικελίᾳ· ἡμεῖς δ' ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ὑ τολμήσομεν. καὶ τ μὲν τραπηγῶν φυγὴν κατέγνωμεν Πυθοδόρυ καὶ Σοφοκλέυς, καὶ ὃ [1] τρίτον αὐτῶν χρήματα ἐπράξάμεθα, ὅτι ἀνέτρεψαν ὐκ Σικελίας, καὶ μετέχον τ ὐκ ἀπονδῶν, αὐτοὶ δὲ τοσαύτην τραπὰν ἀπράκτον ἀνάξομεν, ἣν ὑ κτ' ἀπονδὰς δείσῃ κομιθῆναι, ἀλλ', ἀφικόμην μὲν εἰπεῖν, φεύγουσα δὲ ὀφθήσε). καί τοι ὅταν, ὦ Ἀθηναῖοι, τὺς τειχίτεις φεύγομεν, καὶ ὅταν ὐκ νήσυ ἀναπλεύωμεν, κέρδος τ σωτηρίαν ἡγούμθοι, πῦ λοιπὸν ἰσχυρόμεθα; ἢ τίς λοιπὸν ἔσαι πόλεμος; ὑκ ἀναμνησθησόμεθα, ὦ Ἀθηναῖοι, τ ἡμέρας ἐκείνης, ὅτ' ἦ ταὺς ναῦς ἀπεστέλλομεν παιᾶνας ᾄδοντες, καὶ κρατῆρας ἱστάντες, καὶ πομπὴν καὶ χάριν ἔργων τετελεσμένων ἐπομμούμθοι; ὑκ ἀφικνούμεθα τυδὶ τ ἥλιον, εἰ δυοῖν ὕτως ἀνομοίοιν ἡμῖν ἔσαι μάρτυς· τότε μὲν τοσαύτης λαμπρότητος καὶ ὑπερφανείας, νῦν δὲ ταπεινότητος; ποῖα λάφυρα κομίζοντας, ὦ Ἀθηναῖοι, δεξόμεθ' αὐτύς, ἢ ποῖα χαριστήρια τ ἔργων τοῖς θεοῖς, ἢ ποίυς [2] ὑπινίκυς ἅμ' αὐτοῖς ἐνταῦθα ᾄσόμεθα; ἢ ποίαν ἅμιλλαν ἀμιλλήσον) πρὸς ἀλλήλυς ἀναπλέοντες, ὁμοίαν τῇ πρόσθεν; ὑ γὰ ἄλλό γε ὑδὲν ἢ σιωπὴ καὶ τ κελευσμάτων κομιθήσον), μόνον ὑκ [3] ἀφικνούμεθα τ θάλατταν. εἶτα τὺς μὲν ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι πρὸ ὥρας ἀπαγορεύονλας καὶ πρ' ἀξίαν, μικρῦ μισοῦμεν, ἄλλως τε κἂν πρὸς αὐτῷ τῷ τερμάτῳ τοιήσων) τ ἀπόρρησιν· αὐτοὶ δ' ἀγῶνα τοσοῦτον ἀφέμθοι, καὶ μικρῦ πάντα κατειργασμένοι συγκεκλεικότες Συρακυσίυς, ἔχονλες τ Σικελίαν, μόνον ὑκ ἐν ταῖς χερσὶ τ τέρμονον, εἶτα ἀπορρίψομεν; μὴ δῆτα, ὦ Ἀθηναῖοι. εὖ γὰ ἴστε, ὀφθῆναι μόνον ἀρκέσ τοῖς δεῦτέροις, καὶ πάντ' οἴχε) τὰ Συρακυσίων πράγματα· καὶ τοσοῦτον ἀπολαύσον) ὃ Γυλίππυ, ὅσον μακροτέραν

ſerrimum judicabimus. Quid quod non illos tantum ne attrahamus, metuo, verum ut hi quoque priſtinam poſſint obtinere dignitatem. Atque indignor equidem, ſi Peloponneſii naves alias pro Siculis inſtruere non gravabuntur; nos pro nobis ipſi cunctabimur. Cumque Pythodorum ac Sophoclem, duces, in exilium egerimus, ac tertium pecunia multaverimus, quoniam foederis participes e Sicilia redierant, ipſi tantum exercitum re infecta revocabimus, qui non ex foedere redeat, verum, quod me dicere pudet, fugere videatur. Atqui cum eos, qui ſunt intra moenia concluſi, fugimus, Athenienſes, & ex inſula procurrimus, ac ſalutem in lucro ponimus, ubi deinceps confidemus? ubi bellum geremus? Num dies ille nobis excidit, Athenienſes, quo claſſem dimiſſuri paeanas canebamus, crateras ponebamus, ac pompam rerumque confectarum gratiam imitabamur? Non pudebit nos Solis hujus, quem rerum duarum diſſimilium, tunc ſplendoris ac ſuperbiae tantae, nunc animi abjectioris teſtem faciemus? Quaenam ſpolia nobis referent, Athenienſes? quae diis honoraria? quaenam ſimul hic canemus triumphalia carmina? quam contentionem priori ſimilem renavigantes inter ſe ſuſcipient? Tacite enim duntaxat & ſine celeumate redibunt, eoſque maris prope pudebit. Ergo qui in gymnicis certaminibus ante tempus ac praeter dignitatem deficiunt, odimus propemodum, praeſertim ſi id apud ipſam faciunt coronam; ipſi tanto certamine ſuſcepto, ac omnibus propemodum confectis, quando & Syracuſanos concluſimus, & habemus Siciliam, ac fere coronam in manibus, nunc abjiciemus? minime vero, Athenienſes. Quin hoc certo ſcite, ſi vel alteri apparuerint, mox actum fore de Syracuſiis omnibus, ac tantum eos Gylippo debituros, quod longiorem

1 Eurymedontem. *Cant.* 2 Lege ἐπινικίυς. 3 *Ἀιχνούμθοι. Cant.*

ſuſti-

26 αὐτοῖς γενέσθαι τὴν πολιορκίαν. πάντων δ' ἀποπώτατον, εἰ Νικίας μέν, ὃ τί χρὴ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀργότερον ἐξευρεῖν, ὅμως ἐφ' ὑμῖν τὴν αἵρεσιν πεποίηκε, δυοῖν θατέρου λείπεσθαι φάσκων, ἢ πέμπειν ἑτέρους, ἢ καλεῖν σφᾶς, καὶ οὐκ ἀφῄρηται τὴν καθάπαξ ἐλπίδα, καὶ ταῦτα αὐτὸς ὢν ὁ φοβῶν, περιθήσω δέ, καὶ ὁ φοβούμενος· εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἡμεῖς δ' οἱ πρὸ ἐκείνου ταῦτ' ἀκούοντες, καὶ οἱ τότ' ἐκεῖνον ἄκοντα κινήσαντες, περιεγνώσεσθε μηδὲν ἔτ' εἰς τὸ ἐξ ἐναντίας· μηδαμῶς. ἀλλὰ τὰ τε εἰρημένων ἀναμνησθέντες, καὶ ἅμα ἀσφαλεῖς τοσοῦτον ἐρωτήσαντες, πότερ' ἐξ ἀρχῆς ταύτην εἶχον τὴν γνώμην, ἢ μεθ' ὑμῶν ἦσαν· εἰ μὲ τὰ αὐτὰ φρονεῖν ὑμῖν φήσουσι, κατηγόρους αὐτῶν εἰς νομίζετε τῇ μεταβολῇ· εἰδ' ἕτερος ἐγίγνωσκον, ἐξ ἀμφοτέρων ἁμαρτάνειν ἡγεῖσθε, τοῦτο μέν, εἰ περὶ ψηφίσασθαι [1] συμβουλεύειν δέον [2] ἐξελεῖν· τοῦτο δ', εἰ περὶ ὧν ἤπιστο, βιάζοντα. ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅσον ἀσφαλείας τῇ γνώμῃ περιέστι, κεφάλαιον ἀκούσατε. ἀπαναστάντων μὲν ἐκεῖθεν, πάσας καταλύσετε τὰς ἐλπίδας, καὶ ὃν' ὅταν ὑμῖν τὸ ἐξ ἐναντίας πραγμά-
27 των ἔπι λείπετε· πέμποντες δὲ τὴν βοήθειαν οὐχ ἁμαρτήσεσθε δυοῖν θατέρου· ἢ γὰρ ἕξετε ὡς ἐγὼ νομίζω Σικελίαν, ἢ εἰ τοῦτο ἀδυνάτον, τόγ' ἐξεῖναι δεῦρ' ἀναπλεῖν σώζεσθαι. καίτοι ὅτε τῷ χείρονι νικῶντι, μένει τοῦθ' ὅπερ νυνὶ ὡς βέλτιστον εἰσηγοῦνται, τοσοῦτον ὁ μελαξὺ χρὴ δοκεῖν εἰς τῆς γνώμης ἐκλέπειν; πέμπειν δὲ στρατηγοὺς, οἵπερ τῷ Νικίᾳ μόρῳ καὶ τῆς ἐμπειρίας ἀπολαύσαντες, τὴν νωθείαν ἐκφοβήσουσι. καὶ μὴν ὅ γε ἀρέσκει μοι τῆς ὁπισθολῆς, τὸ δεῖν οὕτω ποιεῖν, ὅπως μὴ δεύτεροι τῶν πολεμίων ἔλθωμεν· ὡς [3] οἱ φάσομεν αὐτοὺς πρὸ τοῖς πράγμασι γενόμενοι, δυοῖν θατέρου, ἢ οὐ κινήσουσι σφᾶς, ἢ πλέον οὐδὲν ἕξουσιν.

sustinuerint obsidionem. Absurdissimum vero foret, cum Nicias, quo nihil est his in rebus ignavius, optionem tamen vobis reliquerit, atque alterutrum restare dixerit, ut vel alios mittatis, vel ipsos revocetis, neque spem omnem abstulerit, quanquam ipse nos perterreat, atque adeo primum perterrefactus fuerit, si vos, qui haec auditis, atque illum tunc invitum extrusistis, nihil amplius rerum illarum posse obtineri judicaretis: nequaquam. Sed cum priorum, quae dicta sunt, memores, tum firmiter hoc tantum quaerentes, utrum sic initio, an vobiscum senserint; sive vobiscum se dicent sentire, a seipsis eos mutata sententia dicetis accusari; sive aliter existimabant, utroque modo peccare, tam quod haec ante decretum suaserunt, cum exeundum esset, quam quod de iis, quae non obtinuere, contendunt. Atque ut sciatis, quantum sit in hac sententia securitatis, summam audite. Si inde castra movetis, omnem spem praescinditis, nec vel somnium vobis illarum rerum ullum relinquitur: sin auxilium mittitis, alterutrum consequemini, & vel Siciliam acquiretis, ut arbitror, vel saltem renavigandi vobis manet facultas. Jam cum in pejore casu id, quod nunc plerique ducunt optimum, sit reliquum, quantum dicemus inter utramque sententiam esse discriminis? Mittendi sunt autem duces, qui Niciae, senectute & experientia adhibita, torporem superent; & quod quidem ex litteris mihi placet, ne post hostes veniamus, faciendum: siquidem illi vel omnino se non movebunt, vel id frustra facient, modo nos rerum administrationem praeoccupemus.

1 Desunt τοιαῦτα ἠξίουν ante & post συμβουλεύειν. pro οἱ. *Opor.* 2 Pro ἐξελεῖν legit Oporinus ἐξελθεῖν. 3 Lege ἃ

ΕΙΣ ΤΟ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΣΙΚΕΛΙΚΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΣΥΝΕΥΞΑΣΘΑΙ μέν, ὦ Ἀθηναῖοι, τῇ πόλει καὶ ζῶντα καὶ πολλ' ἕτερα, ἐμοί τε ἥδιστον πάντων, καὶ ὑμῖν οἶδ' ὅτι πᾶσι θεόχειρον. ἐγὼ δὲ καὶ ὅτε θᾶττον δεῖ τὰ Σικελικῶν τούτων ἐσκοπεῖσθε, βουλῆς ἀγαθῆς ὠόμην δεῖν, καὶ νυῦ ἔτι πλέονος· μιᾷ 28
γὰρ ἡμέρᾳ τῇ αὐτῇ περί τε ἀρχῆς προσθήκης βουλεύομεθα, καὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν αὐτῶν. καὶ τοὺς μὲν λόγους ὡς ἥδιστ' ἂν ἀκούσοιτ' οὐκ ἀγνοῶ, τὰ δὲ πράγματα ἐν τούτῳ κατέστηκεν, ὥστε μηδὲ βουλομένῳ τοῦ χρόνου εἰς πρόσθεν ἐλθεῖν. πολὺ γὰρ βέλτιον αὐτὸν ὑμῖν ἂν ἄρα συμβῆ περισκοπεῖσθαι πείθοντα καὶ διδάσκοντα, ἢ περιιδεῖν ὑμᾶς, περιπεσόντας ὑμῖν αὐτοῖς. παρασκευῆς μὲν οὖν ὄντως ἔχω καὶ γνώμης, ἀξιῶ δὲ γενέσθαί μοι μετὰ παῤῥησίας εἰπεῖν. εἰ μὲν γὰρ εὐθὺς ἀκούσαντας, ἔδοξε παρὰ γνώμην τι περάνειν, καλῶς εἶχον ἴσως φυλάττεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐφ' ὑμῖν ἐστὶ σκεψαμένοις ἑλέσθαι τε λεχθέντων ὁπότερ' ἂν βούλησθε, καὶ ὀρθῶς ἔχει φεύγειν τὴν αἵρεσιν· ἀλλὰ θέλας ἄμεινον παρελθεῖν, γενέσθαι θ' ὑστέρους. χωρὶς δὲ τούτων, εἰ μὴ θέλοι τοῖς τῶν λόγων ἡδοναῖς πεπάρθαι τὰ πράγματα δυσχερῆ, μὴ τοῦτον τὸν τρόπον αἱρεῖσθαι δημηγορεῖν· ἐπεὶ δ' οὐκ ὅπως ἂν ὀκνηρὸς οἱ λόγοι ὦσι, τοιοῦτα ἀποβαίνει τὰ πράγματα, ἀλλ' ὅπως ἂν ἐκεῖνα τύχῃ πέλας, ὥστε οἱ ῥηθέντες ἐν ἀρχῇ περὶ αὐτῶν ἔδοξαν ἔχειν λόγοι, δεῖ δέχεσθαι τοὺς ἐπ' εὐνοίᾳ, 29
καὶ μὴ μικρᾶς μέρος ἡμέρας ὃ μέλλον ἅπαν περιεῖναι. ὅπου γὰρ οὐδὲ ἐν αὐτοῖς τοῖς πράγμασιν εὖ φρονοῦντων ὀξὺ τὰ μείζω τῶν ἐλαττόνων ἀποδίδοται, ἵππου λόγου γε χάριν πρόσκαιρος οὐκ ἀντάξιον εἰς ὕστερον ἀσφαλείας τῶν ὅλων. πρῶτον μὲν οὖν περὶ τὰ τελευταῖα τῶν εἰρημένων ἀποκρινοῦμαι· ἔπειτα καὶ τῶν ἄλλων ἐξέτασιν, ὡς ἂν οἷός τε ὦ, ποιήσασθαι πειράσομαι. φημὶ γὰρ ἀμφοτέρους ὀρθῶς γινώσκειν, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅσοι τε ἐξ ἀρχῆς ταύτην ἔχουσι τὴν γνώμην ὡς οὐ χρὴ πλεῖν

ORATIO SICULA POSTERIOR.

JUCUNDISSIMUM esset mihi, Athenienses, nec vestrum cuiquam difficile, cum haec, tum alia multa civitati optare. At ego & cum primum de rebus Siculis disceptabatis, bono putabam vobis opus esse consilio, & nunc etiam meliore: siquidem eodem die de accessione imperii, & de nostra deliberamus salute. Neque vero, quales libentissime sitis audituri sermones, ignoro, verum ita se res habent, ut ne volenti quidem liceat usum negligere. Praestat enim vos, si sit opus, suadendo ac docendo offendere, quam vos vobiscum concurrentes omittere. Jam cum hanc habeam sententiam & apparatum, libertatem a vobis dicendi postulo. Etenim si mox post auditionem aliquid vobis praeter animi sententiam faciendum esset, merito vobis caveretis. Cum vero possitis, utrum accipere velitis, deliberare, non debetis optionem fugere, verum inter se utroque comparato, quod potius videbitur, eligere. Praeterea si pro verborum voluptate res gerere, miserum putatur, nolite hoc modo concionem habere: sin res non sermonum naturam sequuntur, verum qualem illae consequuntur exitum, tales habiti primum de iis ducuntur sermones, eos, qui ex benevolentia proficiscuntur, excipite, nec futurum eventum pro parva diei parte prodite. Cum enim ne in ipsis quidem rebus soleant sapientes majora minoribus commutare, verborum certe temporaria delectatio non est cum postera securitate totius negotii comparanda. Ac primum quidem ad postrema dicta respondebo; deinde alia quoque, ut potero, examinare conabor. Hoc enim dico, Athenienses, utrosque recte sentire, tam qui sententiam eandem, quam de relinquenda navigatione pri-

εἰς Σικελίαν, τ̃ αὐτῶν ἔχον) λόγων, ὅσοι τε σύμψηφοι τοῖς πολλοῖς ὄντες τότε, νιῶ τιὼ ἑτέραν φέρουσιν. οἱ μ̀ γὰ ἐξ ἀρχῆς τὰ δέοντα ἐλογίζοντο, οἱ δὲ ἔργῳ δεικνύουσι σφονοπτικῶς ἔχοντες. ὅτε μ̀ γὰ ἐξῆν ἐφιέναι ταῖς ἐλπίσι, μθ' ὑμῶν ἦσαν· ὅτε δ' ἡ πεῖρα τἀληθὲς εὑρίσκει, σφὸς τὸ φαινόμενον τίθενται. ἦν δ' οἶμαι φιλονεικούντων μέν, οἷς ἐξ ἀρχῆς σφεῖλοντο ἐθέλειν, ἐμμένειν· νῦν δὲ ἐχόντων καὶ βουλομένων σώζεσθαι τιὼ πόλιν μ̃ᾶλλ σφαγμάτων γίγνεσθαι. ὁ γὰ τὰ ψηφίσματα τοῖς ὅπλοις σφέξεις καλοῦσι, ἀλλ' ὅπως ἂν ἔχῃ τὰ τῶν πολέμων σφάγματα, τοιαῦτα δεῖ σφὲ αὐτῶν γίγνεσθαι τὰ ψηφίσματα. ὅτοι μὲν οὖν οὐδὲν ἄλλο λέγουσιν, ἢ ὡς ἐπειδὴ τοκαλαρχὰς σφήχθημεν, ἀφ' τοῦτο χ̀ νιῶ ἐπεξαμαρτητέον, ὃ κακὸν ὅ κακοῦ φάρμακον ποιωμθύους. ἐγὼ δὲ ἐξ ὧν μεθ' ὑμῶν ἀκήκοα εὑρίσκω, τὐνδυτὸν ἡγοῦμαι, βέλτιον ἂν ἡμῖν ἔχειν ἐξ ἀρχῆς, εἰ ζωὺτ' ἀπεφήφισθε. χ̀ μὴν ἄδηλον μέν ἅπασιν ἀνθρώποις, λογισμῷ ὅ μέλλον καλαμβάνειν· δυοῖν γάρ ἐστι τοῖν καλλίστοιν σύμβολον εὐτυχίας τε χ̀ ὅ καλῶς βουλεύεσθ. εἰ δὲ τοῖς ὅ βελτίστοις διαμαρτοῦσι μὴ ἐξέσται τὰ δεύτερα ἐκ τ̃ παρόντων μεταθέσθ, ὁ πλεῖστόν ὄστι τ̃ ἀνθρωπείων, τοῦτο ἀναιρήσει) τὸ παραυτίκα[1] σφὶ τ̃ σφαγμάτων, ὥσ' ἀπέραντον ἀνάγκη τ̃ κακοπραγίαν εἶ). χ̀ μὴν εἴτις ἔροιτ' ὑμᾶς τίνι τῷ μείζονι νόμον ἢ ψήφισμα εἶ) διαφέρει, τοῦτ' ἂν εὕροιτε, ὅτι οἱ μ̀ νόμοι, τὸ δίκαιον εἰσάπαξ εὑρόντες, κοινὸν ἔταξαν κτ' παντὸς ὅ χρόνου· τὰ δὲ ψηφίσματα ταῖς χρείαις ἀκολουθεῖ· καὶ τ̃ τρόπον ὅντῳ αἱ σφέξεις, ἄλλοτ' ἄλλως ὀπὶ τ̃ καιρῶν ἅπαντῶσιν, ὅτω τὰ ψηφίσματα χ̀ τὰς γνώμας οἱ καιροὶ χ̀ ποιοῦσι καὶ λύουσιν· εἰκότως. ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ τῷ τρόπῳ τοῖς πολίταις διαλεγόμεθα, ὡς' ἀρχὴ φθέγξεσθαι ταὐτὸ διὰ τέλους· ταῦτα δὲ σφὸς τοὺς ἔξω, χ̀ σφὸς τὰς ὅ πολέμου τύχας ἀνεύρη). ὁδὲν ὅν αὐτῶν ἐστὶ βέβαιον ὁδ' ἀκίνητον, ὁδ' οἷ μὴ λῦσαί γε δεῖν πολε. ἀλλὰ μὴν ὅπου χ̀ τοὺς

primum tulerant, nunc tuentur, quam qui, cum ſententiam communem tunc eſſent ſecuti, nunc aliam ferunt. Nam ut illi initio, quid eſſet conſultum, deprehendebant; ita hi providentiam ſuam factis comprobant. Donec enim ſpei licebat indulgere, a nobis ſtabant; poſtquam experientia veritatem ſunt edocti, quod eſt manifeſtum ſequuntur. Eſt autem contentioſorum, ni fallor, priora velle decreta conſervare; prudentum vero & civitatem amantium, ad res ſeſe accommodare. Neque enim plebiſcita res bellicas corrigunt, verum pro rerum bellicarum ratione facienda de illis plebiſcita ſunt. Atque illi quidem nihil dicunt aliud, niſi, quoniam initio fuimus excitati, nunc quoque porro peccandum eſſe, ac malum malo ſanandum. At ego, quantum ex iis, quae vobiſcum audio, cognoſco, contra cenſeo nos melius fuiſſe facturos, ſi haec initio aboleviſſemus. Jam ſicut omnibus optimum eſt, futura ratiocinando praecipere; ſiquidem rerum eſt duarum pulcherrimarum, foelicitatis & boni conſilii, indicium: ita ſi non licebit iis, qui optimo exciderint, ſecundas res pro facultate mutare, id quod eſt inter homines frequentiſſimum, a rebus doceri, tolletur, atque infinita fiet neceſſario pravarum actionum continuatio. Quinimo ſi quis ex vobis quaerat, quae ſit maxima legis & plebiſciti differentia; leges juſtitiam ſemel inventam in omne tempus communem ſtatuere dixeritis, plebiſcita neceſſitatem ſequi; & quemadmodum aliis temporibus aliter ſe res habent, ita plebiſcita ſententiaſque pro temporibus conſtitui ac ſolvi: & recte quidem. Nam illa ratione cum civibus agimus, ſic ut idem ſemper locum habeat; haec ad exteros & belli aleam ſunt inventa. Quo fit, ut nihil ſit in iis firmum nec immobile, neque quod aliquando ſolvi non debeat. Quid quod ſi leges

1 Lege παρά. *Cant.*

νόμους αὐτὰς ἐξεῖναι λύειν, ἐάν τι βλάπτωσιν, ἢ αὐτοῖς εἴρηται τοῖς νόμοις, ὅπου ψήφισμά γε, καὶ τοῦτο ὑπὲρ πλοῦ ἢ στρατείας ἀνεπίφθονον διῳρθώσασθε. ἐγὼ δ' οὐδὲ λύσειν ὑμᾶς φημὶ τὰ δεδογμένων οὐδέν. εἰ μὲν γὰρ ἔχοι τις δεῖξαι καὶ τοῦτο ὑμᾶς προσεψηφισμένους, μηδέποτ' ἐξεῖναι δεῦρ' ἐπαναπλεῦσαι αὖθις, ἄλλος ἂν εἴη λόγος. νυνὶ δὲ καὶ κεῖνο πεπλήρωται, καὶ τὰ δεύτερα μὴ κεκωλύσθω. φέρε γὰρ πρὸς θεῶν, εἴτις εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἐδυνήθη πᾶν ὑμῖν ἀκριβῶς τὸ μέλλον προδεῖξαι, (ἦν δ' ἂν οὗτος, ὡς ἔοικε, θεῶν τις· ὁ γὰρ ἀνθρώπων γε οὐδεὶς οἷός ἀντισχεῖν τοῖς τόθ' ὑμᾶς [1] ἀνύπτουσιν) ὡς τὰ πράγματα εἰς τοῦτο προελήσει), ὥσθ' 32
ἡμῖν πρὸ τοῦ ἀπελθόντων πρότερον γενέσθαι τὸν λόγον ἢ πρὸ τῆς Σικελίας, ἔσθ' ὅπου τις ἄφρων ἢ δυστυχὴς, ὅτῳ ζῶντα ἤδη ἀφίκεσθαι πρέπει, ὥστε τὴν πόλιν τοσαύτην δαπάνην καὶ τοσούτοις κινδύνοις προβαλεῖν; [2] ὄκνον ἔγωγε πυθοίμην. ὄκνῳ ἄγε πρόντες οὐκ ἂν ἐπέμψαλε, ταῦτ' ὀπτῶντες, μεταπέμποιθ' ἂν οἱ χαμρῷ τὼς ἄνδρας· ἄλλως τε καὶ ὄκ ἐν ὁμοίοις, ὦ Ἀθηναῖοι, τοῖς ὅλοις πράγμασι καὶ καιροῖς τότε γνώμην ἔχομεν καὶ νῦν μελαθησόμθα, ἂν ἐμοὶ πειθοῖσθε. τότε μὲν γὰρ καὶ στρατιῶν ὄντων πρὸς Λακεδαιμονίους, καὶ τὸν οἴκοι πόλεμον νενικηκότες, λαμπρὸς οἱ ἐρημίᾳ πολεμίων ὄντες, εἰκότως ἐπευφῶμεν. νυνὶ δὲ ὁρᾶτε μὲν ὅπου τὼς πολεμίους ἀπὸ τοῦ τείχους, ἀντὶ δὲ ὀχλικῶν κἀκείνων καὶ βαρέος, τοῦ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐμβάλλειν εἰς τὴν χώραν, ἵδρυνται συνεχῶς ὀπὶ ταῖς πύλαις, καὶ προέσηκεν (εἰ δεῖ μὴ λυπεῖν) ἀκριβὴς πολιορκία· χρήματα δ' ἡμῖν τὰ μὲν εἰς τὸ ἀπόστολον τὸ καλὸν ἐξανήλωται, τὰ δ' ἐν τοῖς ἄνω καιροῖς καταχρησάμεθα· οἰκέται δ' αὐτομολοῦσι ὁσημέραι, τοσούτοις δὲ τοῖς πᾶσιν ἐλάττους γεγό- 33
ναμεν, ὅσοις ἰκανῶς ἡ μεγίστη μοι' ἡμᾶς πόλις κατεσκεύαστο. σκοπῶμεν οὖν εἰ δόξομεν ἢ ἡμᾶς αὐτοὺς γνώσεσθαι, ἢ τὴν πόλιν καλῶς θεραπεύειν, εἰ πολιορκούμενοι μὲν αὐτοὶ, τοῦθ' ἑτέρους πιεῖν ἐπιχειρήσομεν διαπόντιοι, καὶ πρὶν ἐξελθεῖν ἔχειν ἔξω τείχους, πλευσούμθα ἐπ' ἄλλους, τὴν Ἀττικὴν

etiam ipſas,cum nocent,abrogari poſſe leges ipſae tradunt, plebiſcitum certe de navigatione atque expeditione factum corrigi poterit. Veruntamen nihil etiam vos ego, quod olim decreveritis, abolituros aio. Etenim ſi quis oſtendere queat, hoc quoque nos decreviſſe, ne quando huc renavigare liceat, alia res erit. Nunc autem & illi rei ſatisfactum eſt, nec quae ſecundum habent locum, vetentur. Agite enim, ſi quis initio vobis omnem potuiſſet eventum accurate praedicere (atque hic deus aliquis, credo, fuiſſet, ſiquidem homo nullus iis,qui tum vos inflammabant, potuiſſet reſiſtere) eo res eſſe deventuras, ut de claſſe potius quam de Sicilia videndum nobis eſſet, num quis tam demens aut infelix fuiſſet, ut in tantos ſumptus ac tanta pericula Urbem conjiceret? Non putarim. Itaque quos re praecognita non miſiſſetis, eos poſt cognitam opportune revocabitis; cum praeſertim non eodem rerum ſtatu,O Athenienſes, tunc ſententiam dixerimus, & nunc, ſi mihi credetis, mutaturi ſimus. Tunc enim foederibus cum Lacedaemoniis initis, ac domeſtico bello feliciter confecto, hoſtibus vacui merito luxuriabamur. Nunc autem hoſtes quidem e moenibus videtis, ac pro ea difficultate, qua regionem quotannis invadebant, perpetuo portis aſſident, & vere nos, ſi nugandum non eſt, obſident; pecunia vero partim in egregiam claſſem eſt abſumpta, partim ſuperioribus temporibus expenſa; famuli autem quotidie deficiunt, ac tot in univerſum corporibus diminuti ſumus, quot maximae poſt noſtram urbi facile ſufficerent. Conſideremus igitur, num agnoſcere noſmetipſos, vel civitati recte conſulere videamur, ſi, quam ipſi patimur obſidionem, aliis trans mare conamur inferre, & antequam moenibus egredi poſſimus, contra alios, amiſſo Atticae

1 Lege ἀνάπτουσιν. *Cant.* 2 Lege οὐκ ἄν.

con-

ἀποκρύψωμεν· τὰ δὲ οἰκείων ἄρχειν οὐχ οἷοί τε ὄντες, τὰ ἐν Σικελίᾳ βουλησόμεθα Ἑλλήνων καὶ
Βαρβάρων ἅμα. Ἀλλ' οὐ τοῖς εἰς ἀνάγκας ἀφιγμένοις, ἀλλ' οἷς ἔξεστι, ταῦτα ἴσως ἀποδέδοται. καὶ τὰ μὲν οὕτω ἔχει. τὰ δ' ἄλλα, ποῖα ἄττα; οὐδὲν ἀμείνω τούτων εἰ μὴ
πολλῷ φοβερώτερα, ὅσῳ γῆ τε ξένη, καὶ πλείων ἡ τῶν ἀναγκαίων χρεία, καὶ τὰς κινδύνους
ὀξυτέρους ἔχουσα. νῆες μὲν ἀφύλακτοι· ναῦται δὲ ἀτακτοῦσι· χρήματα δὲ ἔρρει· τῶν δὲ
ἐμπόρων οἱ πλείους μίσιασιν· οἰκέται δ' αὐτομολοῦσιν· ἐφορμοῦσι δ' οἱ πολέμιοι· μάχη δ'
ἡττήμεθα· τὰ δὲ ὑπηρετικὰ ἡ νόμος πρὸς αὐτοῖς τοῖς χείροσι τῶν πολεμίων· ἀφέστηκε δ' ἡ
34 Σικελία· Γύλιππος δ' οἴχεται δυνάμεις ἄξων ἑτέρας· πεπράγαμεν δ' εὐχῆς τε ἔξω καὶ πέρα
προσδοκίας. ὑπὲρ μὲν γὰρ τῶν κεκλαφότων ἐψηφισάμεθα, περὶ δὲ τῶν λελειμμένων, οἱ δ' ἀσθενέστατοι
μόνοι λειπόμενοι φίλοι ἔτι μηδενὸς ἄξιοι τῇ χρείᾳ. τὰ δ' Αἰγεσταίων χρήματα φρέατα ὁμοῦ
τῷ κάπῳ. Συρακουσίους δὲ [1] οὐδὲ συγχωρεῖν φασὶν, εἰ μὴ δίκην περσλήψονται τῆς ὑπερβολῆς
ἀξίαν. εἶτ' ἡμεῖς, ὦ Ἀθηναῖοι, ταῦτ' ἀναμενοῦμεν, καὶ τῶν πραγμάτων οὐκ ἀκολουθησάντων
οἷς ἐψηφισάμεθα, αὐτοὶ τοῖς ἐψηφισμένοις ἀκολουθεῖν ἀξιώσομεν, ὥσπερ τοῦτ' ἀρκέσον
ἂν μὴ παυσώμεθα μωραίνοντες, ἢ Συρακουσίους κατὰ τὰς ἡμετέρας ὑπερφυΐας τὸν ἀγῶνα τὸν
πρὸς ἡμᾶς ἡσσήσονται; καὶ τριῶν μὲν ἐκπεμφθέντων στρατηγῶν, [2] ὁ μὲν τέθνηκε, [3] ὁ δ'
εἰς τοὺς πολεμίους οἴχεται, εἷς δὲ ὁ λειπόμενος οὗπερ ἄκοντα ἐνθένδε ἐξηλάσαμεν, τούτῳ δ' αὖ
νεῶν ἑτέρους προσκαταστήσομεν; καὶ οὐδὲ τοῦτ' αὐτὸ ποιησόμεθα, ὥσπερ εἰς σύμβολον γε πάν-
τως, ὅτι οὐκ ἡμέτερα τάδε, οὐδ' ἴσα τῇ δυνάμει σπουδάζομεν, εἴ γε [4] ὁ μὲν τὰς πρὸ αὐτῶν
35 ὑποθεὶς ἐλπίδας ἐν τοῖς πολεμίοις ἐστὶ νῦν, ᾧ δ' ἀπαγορεύοντι μάλιστα τούτῳ πάντων χρῆσθαι
πρὸς αὐτὰ ἠναγκάσμεθα, ἀλλ' ὥσπερ κακῶν ὑπηκόων ζητοῦντες, ἑτέρους στρατηγούς, καὶ στρα-
τιὰν ἄλλην ὑπεμψόμεν, καὶ φιλονεικήσομεν; τίνι θαρρήσαντες, ὦ Ἀθηναῖοι; πότερον ᾧ τὰ οἰ-

conſpectu, navigare volumus; quique domeſticis imperare non poſſumus, Siculos tum Graecos tum Barbaros cupimus regere. At haec eorum ſunt, opinor, qui nulla premuntur neceſſitate. Atque hae quidem res ita ſe habent. Illae vero quomodo? non multo melius, ne dicam periculoſius, quandoquidem eſt peregrina regio, & major urget rerum neceſſariarum inopia, cum periculis praeſentioribus conjuncta. Itaque naves perfluunt; nautae ſe immodeſte gerunt; argentum eſt abſumptum; vectores plerique defecerunt; famuli transfugiunt; ingruunt hoſtes, & vincunt; commeatus eſt in hoſtium poteſtate; deficit Sicilia; Gylippus alias conſcribit copias; nobis praeter votum & expectationem accidunt omnia. Nam alii nos contemnunt, alii criminantur; quique ſoli inter amicos relinquuntur, propter imbecillitatem nihil uſus adferunt. Jam Aegeſtaeorum pecunia ſimul cum fumo evanuit. Syracuſios autem nihil aiunt eſſe conceſſuros, prius quam poenas, quales inſidiae merentur, ſumpſerint. Et nos, Athenienſes, haec expectabimus? cumque res non ſint ſecutae noſtra decreta, decretis ipſi ſervire dignabimur, quaſi ſufficeret hoc, ſi nullum omitteremus dementiae genus, aut Syracuſani noſtro arbitrio nobiſcum eſſent decertaturi? & cum de tribus, quos emiſimus, ducibus, unus perierit, alter ad hoſtes ſe contulerit, reſtet poſtremus, quem hinc invitum abegimus, huic alios rurſum adjungemus? neque hoc ipſo quaſi ſigno cognoſcemus, non eſſe res illas noſtras, neque vires noſtro reſpondere ſtudio, poſtquam is, qui nobis victoriae ſpem fecerat, nunc eſt inter hoſtes: qui autem diſſuaſerat, eo maxime coacti ſumus in his uti: verum quaſi appendicem quaereremus malorum, alios duces, aliumque ſubmittemus exercitum, & contendemus? Qua fiducia, Athenienſes? An quia rebus no-

1 Οὐδέν. *Cant.* 2 Lamachus. *Cant.* 3 Alcibiades. *Cant.* 4 Idem. *Cant.*

κεῖα βεβαίως χαρπῶνται; ἀλλ' ὅπου γ' εἴη τοῖς πολεμίοις. Ἀλλὰ τῷ πλήθει τῶν οἰκετῶν καὶ ἱππέων; ἀλλὰ φοβοῦμαι μὲ εἰπεῖν, ἐξάγομαι δὲ, ἐξελύσαμεν, ὦ Ἀθηναῖοι, τὸ καθάλογον, καὶ τὰς σωταξεις πέρα δὴ χαρᾶ διεσείσαμεν. ἃ γὰρ εἰς τὴν σωτηρίαν ὑπάρχειν ἀποκείμενα χρὴ τῇ πόλει, ταῦτ' ἀπολέξαντες, ὥσπερ τὴν τῶν Αἰγεσταίων, καὶ Λεοντίνων σκιᾶς εἰς τὰ πρὸς ἑσπέραν τῆς οἰκουμένης ἀπεσείλαμεν, καὶ τὴν παρουσίαν ἐν πόρρω θέομεν τανῦν· ἐπιθυμίᾳ γὰρ τῶν πλειόνων καὶ ἀπόντων (ἀλλ' ἐάσω δ' βλάσφημον) ἀλλ' ὅπως γε μὴ παρηθῶμεν τὰ ὄντων, τοῦτο ἂν ἂν ἁμαρτεῖν οἰόμεθα προθυμείς. ἐν μιμησόμεθα, ὦ Ἀθηναῖοι, τοὺς ἰατρούς, οἳ τὰ ἐν τοῖς σώμασι ῥεύματα ἐκ ἐῶσι πρωτέρω χωρεῖν, ἀλλὰ δ' φλεγμαῖνον ἴσχουσι, πρὶν εἰς ἅπαντα τὸν ὄγκον ξυθῆναι· ἐν σωφρονιοῦμεν τὰς ἄγαν ὁρμὰς, ἀλλ' ὁρωμένου δὲ προτέρου κακοῦ τὰ δεύτερα προθησόμεθα, καὶ βαρυνοῦμεν τὰ πράγματα ἑτέρους ἵππους καὶ ἑτέρους ἀνδράσι καὶ χρήμασι, καὶ συμπεισῦμεν τροφὴν τῷ πολέμῳ κακήν· ὥσπερ εἴ τινες πυρκαϊᾶς [1] ἠρμένης, ἀμελήσαντες σβεννύναι, ξύλα καὶ φορυτὸν καὶ ὕλην συμφέροιεν, ὡς τούτῳ δ' πῦρ ἐπιχήσοντες; μὴ ὑμεῖς γε, ὦ Ἀθηναῖοι, μηδὲν ἀβέλτερον πάθητε, μηδὲ ἐξαπατήσητε ὑμᾶς αὐτούς, ὥσπερ οἱ τοὺς ὀφθαλμοὺς συγκλείοντες, ὅπως μὴ ὁρῶσιν ἃ μὴ θέλουσιν. ἀλλ' ἰδόντες οἷ προῆσι τὰ πράγματα, ἕως ἔτι καιρός, καὶ κύριοι τῆς βουλῆς καθέσταλε, ἐπίσχες, καὶ μὴ βούλεσθε δυοῖν ὁδοῖν τὴν μὲ καθ' ὑμῶν ἰδεῖν, καὶ τὴν δὲ ὑπὲρ ὑμᾶς ἀγνοεῖν. σῴδε γὰρ νῦν ἐνδεία σωμάτων, καὶ τῆς ἄλλης παρασκευῆς ὅπως μεταπεσῇ τὰ πράγματα, ἵν' ὡς ἀγεννέστερον αὐτοῖς ἐγχειρήσαντες ἡμᾶς αὐτοὺς καλαμεμφώμεθα· ἀλλ' ἕνεκα μὲ σὺν λαμπρότητος καὶ πολυσίας, ἅπαντα πέπρακεν, τῇ τύχῃ δὲ ἐπαίχαμεν, καὶ τῷ πρεῖσθαι τὸ μέγιστον τῶν πλεονεκτημάτων, τοῦτο δ' ἦν ὁ καιρὸς, καὶ τῷ μὴ ἐπισχεῖν τοὺς Συρακοσίους, ἐν ἀκμῇ τῆς φόβου. πρὸς ταῦτα καὶ Νικίᾳ καὶ ὅτῳ τις βούλε- 37
ται κατηγορείτω· οἱ δ' οὖν καιροὶ πρεῖσται, καὶ ὐκ οἷόν τε ἀναλαβεῖν αὐτούς, οὐδ' ἂν

stris ſecuri fruimur? Ita fruantur hoſtes. An quia militibus & equitibus abundamus? At numeros, Athenienſes, (cogor enim hoc, quanquam nolim, dicere) diſſolvimus, & ordines nimis profuſe excuſſimus. Etenim quae decebat ad ſalutem civitatis eſſe repoſita, haec delecta pro Aegeſtaeorum ac Leontinorum umbra in occidentis partes dimiſimus, neque longe nunc abſumus a proverbio: nam cupiditate majorum atque abſentium rerum (ſed nolo male ominari) veruntamen hoc, ne noſtris privemur, cavendum, recte mihi additurus videor. Nonne imitabimur medicos, Athenienſes, qui fluxiones corporum non permittunt ulterius procedere, ſed fervorem comprimunt, antequam in omnem tumorem redundet: nonne impetus nimios caſtigabimus potius, quam ad conſpectum prioris mali alterum adjungemus, atque aliis equis, viris, & opibus, res noſtras affigemus, belloque malum ſuppeditabimus alimentum; velut ſi quis incendio conflato, ligna ſarmentaque congereret, atque ita ſe ignem putaret poſſe reſtinguere? Ne quaeſo vos, Athenienſes, quicquam ineptum facite, neque voſmetipſos decipite, quemadmodum qui oculos occludunt, ne, quod nolint, videant; verum animadverſo rerum progreſſu, donec tempus & res eſt integra, eum prohibete, neque duarum viarum altera, quae contra vos ducit, conſpecta, alteram, quae pro vobis facit, negligite. Neque enim nunc inopia militum caeterique apparatus is evenit rerum ſtatus, ut quaſi non ſatis eas fortiter eſſemus aggreſſi, nobis ipſi culpam tribuere debeamus: quin quantum ad claſſis ſplendorem & copiam attinet, nihil eſt omiſſum, verum per fortunam lapſi ſumus, & quod adjumentum maximum, quod erat temporis, perdidimus, nec in ipſo metu Syracuſas oppreſſimus. Proinde vel Niciam, vel quemcunque quis volet, accuſet: caeterum occaſio periit, neque poteſt, etiamſi al-

1 Lege ἠμμένης.

teros

δὶς τοσούτους ἀποστέλλομεν. ὀφθέντες μὲν γὰρ ἐξαίφνης οὐκ πλήττουσι, καὶ ὀλίγοι πολλοὺς καὶ φαυλοτέρους κρείττονας· ὅταν δ' ἐφ' ἡσυχίας ἀφόβητοι τὸν πόλεμον οἱ τὰ δεινὰ προσδοκήσαντες, πολλῷ ῥᾴους εἰσὶν ἀμύνασθαι τοῖς ἐπελθοῦσιν· τοῖς μὲν ὀργῇ ἐξ ὧν ἐφοβήθησαν ἔχοντες, τοῖς δ' ἰσχυῇ τῇ σολῇ προσειληφότες. δοκεῖ δέ μοι Νικίας εἰς ταυτὸν ἀφίχθαι καιρὸν τοῖς ὁπισολίοις, εἰς ὃν τότε δημηγορῶν. δημηγορῶν τε γάρ, ὦ Ἀθηναῖοι, βουλόμενος τῆς στρατείας ὑμᾶς ἀποστρέψαι, πλῆθος ἤτησε τοσοῦτον, ὅσον ἥκιστ' ἂν ὑμᾶς φοβῆσθαι δόξαι, ἵν' ἐκ τούτου πρὸς τοῖς ἀναγκαίαν ἡσυχίαν τεράσηθε (1 ὁ γὰρ σφόδρα δῆλόν ἐστιν, ὡς οὐκ ἀδείᾳ δυνάμεως εἰς ταῦτα ἐλήλυθε· πάντα γὰρ ὧν ἐμνήσθη λαβὼν ἐξέπλευσεν) ὑπισχνούμενος τε ὑπὲρ τῶν ἐκ νεῶν πραγμάτων, ἓν μὲν εὐθὺς ἐν σαφὲς
38 αἰσθέσθαί μοι δοκεῖ δηλοῦν ὅτι ὑμῖν κλητέον ἐστὶν αὐτός· πρόσθησι δ' ὥσπερ ἐξεμεμαθηκὸς ἄρεσιν εἶναι) ἢ τοὺς ἐκεῖθεν καλεῖν, ἢ πέμπειν τοσαύτην βοήθειαν, ὅση τοῖς ἐκεῖ φόβοις ἀρκέσει. ἂν οὖν, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ νῦν ταὐτὸν ὅπερ πρότερον συμβῇ, καὶ ὑμεῖς μὲν πρὸς τὴν βοήθειαν καὶ ὃ πέμπειν ὁπόσους ἂν μάλιστα ἐθελήσειεν ὁρμήσητε· οἱ δὲ ὐ ταῖς αὐταῖς ἀποδείαις ἐμπέσωσι, νὴ Δί' οὐ γὰρ ἂν τοῦτο γένοιτο; μηδὲ γὰρ γένοιτο, ὦ Ζεῦ καὶ πάντες θεοί, ὅδε ἐγὼ βούλομαι μὴ ὅτι συμβῶσι, ἀλλ' ὑδ' αὐτὸ τοῦτο δεῖσαι μὴ γένηται. ἀλλ' οἶμαι πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι τοίνυν ὑ μόνον εὐξόμενοι σιωπῇ θομεν ὥσπερ εἰς ἱερόν· ἀλλὰ σκεψόμενοι πρὸς τοὺς ὅλους. δεῖ δὲ εὐχομένους μέ, τὰ μέγιστα καὶ τὰ ἥδιστα αἰτεῖν τοὺς θεούς· βουλευομένους δὲ, τὰ ἀσφαλέστατα ἐκ τῶν παρόντων αἱρεῖσθαι, τοὺς γε μήθ' αὑτοῖς μήτε τοῖς θεοῖς μέλλοντας ὕστερον ἐγκαλεῖν. φερέτω τις οὖν ἐμοί, τίνα χρὴ λαβεῖν ἡμᾶς ἐγγυητὴν ἀξιόχρεων, τῷ θαρρῆσαι θεῶν (ὑ γὰρ ἀνθρώπων γε οὐ-
39 δενί) ὡς ἡ αὐτὴ ἀποῦσα δύναμις τάχ' καταοχήσει· καὶ φόβον οὐδένα ἕτερον προσαλ-

teros tot mittamus, recuperari. Ut enim hi ſubito conſpectu multos pauci, ac fortiores perterrefaciunt imbecilliores; ita cum per otium bellum gerunt illi, qui graviſſima quaeque metuerant, multo facilius ſe, quam a quibus oppugnantur, defendunt, cum ira de metu, tum viribus ex otio aſſumptis. Atque exiſtimo Niciam eodem in litteris, quo tum in concione, ſpectaſſe. Nam & inter dicendum, Athenienſes, cum vellet ab expeditione vos deterrere, tantam petiit multitudinem quantam vos minime daturos crederet, ut ita vos ad quietem neceſſariam converteret (id quod etiam indicat aperte, eum huc inopia copiarum non deveniſſe, quandoquidem omnia, quaecunque poſtularat, ad navigationem illi ſunt conceſſa) & nunc quando de rerum illarum ſtatu ad vos ſcribit, illud quidem mox & clare ſignificare non audet, ut puto, revocandum ſe eſſe; verum quaſi vos conſolaretur, hanc optionem proponit, ut vel inde eos arceſ-

ſatis, vel tantum mittatis ſubſidium, quod illi ſufficiat metui. Quod ſi ergo nunc idem, Athenienſes, quod prius, accidat, & vos quidem ad mittendum auxilium, quantum poſtulabunt, maximum, accingamini; illi autem in eaſdem recidant difficultates, at hoc non contigerit? Ne contingat vero, Jupiter, atque omnes dii; neque ego hoc tantum non contingere, verum ne hoc quidem, ne contingat, metuere cupio. Verum, ut arbitror, ignorat nemo, non tantum nunc optandi gratia, velut in templum, nos conveniſſe, verum de re tota conſultandi. Debent autem ut qui orant, maxima quaeque a diis, & jucundiſſima petere; ita qui deliberationem inſtituunt, tutiſſima quaeque eligere, niſi poſt vel hi feſe, vel illi deos velint culpare. Quem ergo fidejuſſorem ſumemus idoneum, obſecro, aut cui credemus deorum (nec enim homini cuiquam) quas hinc dimittemus copias, illas eſſe res confecturas, nec alium nobis iterum terrorem

1 Legendum ἵνα.

eſſe

γελε Νικίας ἡμῖν αὖθις; ὅπ νὴ Δί' αὐτὸς εἴρηκε, ἢ καλεῖν αὐτὸν, ἢ πέμπειν τὸς βοηθήσοντας; ὁ δέ γε αὐτὸς οὗτος ἐκπλέων ἐνθένδε ἠτήσε ταὶ, ἀ ταὶ, ὡς ἀρκέσοντα, ἀ ὅμως τῇ αὐτῇ νῦν ἐκείνε μαρτυρίαν, ὑδὲν τῶν ἀποχρῆν φαίνε). τί ὖν ἐὰν ἀ ταὶ δεύτερα σφαλῆτε, ἢ ἀ μέσος ἢ ὕ τε ταὐληθῆ λέγειν, ἀ ὕ θεραπεύειν τὴ ὑμετέραν ὀπθυμίαν; ὐχ αἱρησόμεθα ὦ Αθηναῖοι, ὃ φεδηλον ἀ ὁρώμενον φε ὕ ἀδήλε ἀ ἀπίσε, ἀ ταχ' ἂν ἡμᾶς αὖθις παράξονζος; ἀλλ' ὅμοιον πεισόμεθα ὥσπερ ἂν εἴ τινες σωμάτων ἐν νηῒ κινδυνευόντων ἀγωνιῶντες ἀ φοβούμενοι φεὶ αὐτῶν, εἶθ' ἑτέραν ναῦν φροσπληρῶν ἀξιοῖεν τ αὐτῆς ταραχῆς ἕνεκα. ἀλλά τοι καὶν τοῖς τοιούτοις οἱ βοηθοῦντες τὸς χειμαζομένους ἐκκομίζουσιν ἐκ τ θαλάτης, ὐκ αὐτοὶ μεθ' ἐκείνων πλέουσι. ἀ μὴν, εἰ μέ, ὦ Αθηναῖοι, τοσαύτην δυύαμιν πέμψομεν, ὅση τ ὠφέλειαν ὀπίδηλον ἐκείνοις παρέξει, εἰς λεπτὸν παντελῶς ὃ τ ἐνζαῦθα καθίζα), ὥσθ' ἅμά τε ἐκείνοις τοῖς ἐκ πέμψομεν τὸς βοηθήσοντας, ἀ τοῖς ἐνζαῦθα δεῖσ ζητεῖν. εἰ δὲ διαιρήσομεν ἀμφοτέρων ἐχόμενοι, ἵ μηθ' ἐκείνοις φροέσθαι δοκεῖν, ἀ ταὐζαῦθα δύνασθαι διασώζειν, δέδοικα μὴ τὐνδυτὸν ἃ βυλόμεθα ποιήσωμεν, διαρχῆ μὲν θάτερῳ τῷ μέρει τὴ ὠφέλειαν, ἑκατέρῳ δὲ ἐλαττεσέραν ἢ ἀ ἀτέρων, εἶτα μέσοι δυοῖν καθεζώμεθα. ὡς ἐγὼ δέδοικα μὲν περὶ τῷ Πειραιῖ, σφοδρὸς γὰ ἀ φότερον πειραθέντας Πελοποννησίους εἰσπλεῦσαι καταρχὰς ἐπ τῷ πολέμῳ, φεύγ τι ἀ μικρὸν ἡμῖν τῷ ναυτικῷ φεσσταῖσαι· δέδοικα δὲ καὶ περὶ τῶν ἀπόντων, μὴ τῆς εὐφημίας χεῖρον φεάξωσι, καὶ βοηθῶν ἐχόντες τοῖς ἐκ ὀχήμα, τῶν ἀμφοτέρους μελλόντων σωσεκσώζειν φεσδεηθῶσιν. εἰ γὰ μίαν, ὦ Αθηναῖοι, ναυμαχίαν μίαν μόνον ἡττηθείημεν, οἱ θεοὶ δὲ πάντες πρέποιεν εἰς Συῤῥακουσίων παῖδας καὶ τὸς ἐκείνοις ταὐτὰ φρονοῦντας, ὐκ ἔστιν ἔθ' ἡμῖν μὴ ὅπ ἐλεῖν τάχ φράγματα, ἀλλ' οὐδ' ὅπως αὐτοὶ σωθησόμεθα εὑρεῖν. κεκλείσε) γὰ ὁ λιμὴν εὐθὺς, καὶ μόνον ὐκ ἐν τοῖς ὅπλοις τῶν πολεμίων ἐσόμεθα. καὶ τί κελεύσι τότε ποιεῖν οἱ νῦν εὐχερεῖς ὕτω; 41

esse Niciam denunciaturum? An quia jussit ipse vel sese vocari, vel adjutores mittere? At hic idem cum hinc solveret, nihil non petiit, quasi sufficere posset; cum tamen ex ejusdem nunc testimonio nihil horum suffecisse constet. Quid fiet ergo, si rursus impingatis, vel etiam inter veritatis dictionem & vestrae cupiditati obtemperationem versetur medius? Nonne id, quod certum est ac manifestum, Athenienses, pro obscuro atque incerto; quodque nos iterum turbare possit, eligemus? An pariter faciemus, atque si quidam, cum in mari periclitentur alii, atque illis metuant, aliam navem ad eundem tumultum insuper censeant instruendam. At in talibus rebus ii, qui ferunt auxilium, e mari fluctuantes deducunt, non cum illis ipsi navem conscendunt. Jam si tantum, Athenienses, mittemus auxilium, ut manifestum illis possit auxilium adferre, hae res in angustiam prorsus redigentur; quo fiet, ut simul & illis subsidia mittemus, & his quaerenda sint. Sin ea dividemus, & utrisque consulemus, ne vel illos deserere, vel haec non tueri posse videamur; metuo ne contra, quam sit propositum, faciamus, ac tum neutris adjumentum sufficiens, tum utrisque propter alteros nimis exiguum procuremus, ac tum inter duas sedeamus. Nam equidem & Piraeo metuo, cum sciam Peloponnesios etiam olim initio belli eum occupare conatos esse, antequam classis nostra cladem ullam accepisset; & iis qui discedent, ne praeter omina se gerant, & cum auxilii speciem adferant, qui utrosque inde servent, insuper requirant. Etenim si vel uno duntaxat proelio navali victi fuerimus, Athenienses, (id autem in Syracusios & eorum socios cuncti dii convertant) non modo regionem illam occupare, verum ne ipsi quidem poterimus effugere. Mox enim portus claudetur, & intra hostium arma propemodum concludemur. Quid vero tum jubebunt hi fieri, qui nunc tam faciles sunt?

An

ἢ πέμπειν πάλιν ἀντ' ὀβολοῦ Συρακουσίοις, ὧν κύριοι καθαιροῦνται; νὴ Δί' ἀλλὰ φοβήσονται τὴν δευτέραν ἔφοδον τοῖς Ἕλλησι, μᾶλλον θαρρήσουσι σωφρονοῦντες ὡς καὶ τὴν πρώτην ἐκράτησε. καὶ γὰρ ἂν παρ' αὐτῶν ἡμῶν ὅτου γ' ἔχειν ἤδη [2] μαρτυρίαν βεβαίωσιν ἠρώτουν, ὡς ἀπέγνωμεν μηκέτ' ἂν εὐπόρῳ τοῖς πράγμασι εἶναι. οὐ γὰρ ὡς θαρροῦντες, ἀλλ' ὡς φοβούμενοι δήπου πέμψαι τοὺς νῦν δόξομεν. εἶεν. ἰδίᾳ μὲν δὴ καθ' αὑτὸ ἑκάτερον ποσοῦτον ἔχει φόβου τὸ, τε τοὺς ἐνθάδε ἀφελεῖν δυνάμεως, καὶ ὃ στρατεύειν ἐκείσε ὁπόσοις πιστεῦσαι. ἀλλήλοις δὲ πῶς ὑπενδυτία ταῦτα; οὐ μὲν δὴ ταυτὰ πονήρως ἔχειν, θάρσος τοῖς ἐκ γένεται πολεμίοις, ὡς εἰ μικρὸν ἀντίσχοιεν, οὐ σφαλερῶ κινδυνεύσοντας. οὐκ δ' αὖ δεῖ γνώμην ἐκ παραξαί τι, τοῖς ἐνταῦθα πᾶσι συγκινδυνεύειν ἔστιν. μὴ γὰρ ὅτι κρατηθέντος ἡμῶν δόλῳ, ἢ τοῖς ὅλοις ἐκείνων ὑπερέχοντων, ἀλλ' εἰ ψευδὴς μόνον φήμη καὶ δόξα ἀφίκοιτο, ὅτι ἐπαίσαμεν, πάντα ἀνακεχάρηται καὶ μεθέστηκε, καὶ τὸν νεῶ καθ' ἀνάγκας ὑμῶν ἀκροωμένων, ὑδεὶς ἔστιν ὅστις οὐ ξυλλαβὼν Λακεδαιμονίων εὐθὺς τοὺ ἑαυτῷ ποιήσει. εἰ δὲ σφησόμεθα, ὦ Ἀθηναῖοι, συμμάχων καὶ τῶν παρόντων, τί ὃ λοιπὸν ὑμῖν; ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν εἴποιμι, ὁρᾶτε δὲ ὑπὲρ πάντων. ἔπειτα ἀναμιμνήσκουσι ὑμᾶς, ὡς εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἔδοξε μὴ μάχεσθαι Πελοποννησίοις πρὸς τὴν χώρας, ἀλλ' ἀποστόλοις καὶ πρὸς πλοις πολεμεῖν. ὅτι δ' αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ Περικλῆς ὁ ταῦτα πείθων, καὶ κεῖνο συνέπειθεν, ἀρχὴν μὴ ἐπικτᾶσθαι παρὰ τὸν πόλεμον, τοῦτο δὲ βούλονται μεμνῆσθαι, ὃ πάντων μάλιστα εἰκὸς ἦν. ἐγὼ γὰρ, ὦ Ἀθηναῖοι, τὴν πόλιν τὴν ὑμετέραν ἁπασῶν πόλεων τοσοῦτον προέχειν ὑπολαμβάνω, ὥστε μὴ μόνον καθ' ἑκάστην οἷόν τε εἶναι νικᾶν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἔθνη πινὰς αὐτῶν, οὐ μέντοι γε τὴν ἀνθρωπείας φύσεως γενέσθαι πλέον, οὐδ' εἰκὸς εἶναι ταῦτ' ἀξιοῦν. οὐδ Πελοποννησίων κρατεῖν ἂν ὑμᾶς φημὶ, μόνους μόνων καὶ συμπάντων, καὶ πάλιν αὖ Σικελίαν οὐ χαλεπῶς ἂν λαβεῖν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ὑμῖν εἴη Σι-

An rurſum ad Syracuſanos pro congiario, quos capiant, mitti? At enim alteram hanc expeditionem metuent, imo contemnent, poſteaquam ſe priorem quoque confeciſſe memores erunt. Etenim hac ratione noſtro nos teſtimonio probare credent, de rerum ſecuritate nos jam deſperaſſe. Neque enim tam fiducia quam metu commoti hos nunc mittere videbimur. Atque hunc quidem utraque per ſe res metum habet, ſive hinc copias tollamus, ſive illuc qualemcunque mittamus manum. Inter ſe vero quomodo ſint haec contraria, nunc dicam. Si hic male rem gerimus, illis hoſtibus accedit fiducia quaſi non ultra ſint, modo paululum reſtiterint, periclitaturi. Si quid rurſum illic praeter votum ſuccedit, has res omnes idem periculum manet. Neque enim tantum claſſe devicta, aut victoria penitus amiſſa, verum ſi rumor duntaxat falſus de clade perferatur, omnia ſubvertentur ac deficient; & eorum qui nunc per neceſſitatem nobis parent, nemo non ſe ſuaque mox ad Lacedaemonios deferet. Sin ſociis & vectigalibus privemur, quid ſit futurum reliquum, nec ego dixerim, & vos omnium loco videtis. Et vos ejus inſtituti commonefaciunt, quo viſum fuit initio non de regione cum Peloponneſiis decertare, ſed claſſibus circumductis bellum gerere. At eundem, qui ſuaſit iſta, Periclem hoc quoque ſuaſiſſe, ne imperium per bellum affectaretis, nolunt meminiſſe, tametſi erat opus maxime. Etenim urbem noſtram, Athenienſes, equidem tantum caeteris omnibus antecellere judico, ut eas non ſingillatim tantum, ſed etiam cum tota regione quaſdam ſuperare poſſit, non ut humanam ſuperet etiam naturam, aut id poſtulare debeamus. Itaque Peloponneſios a nobis ſolis omnes ac ſolos vinci poſſe dixerim, nec non Siciliam facile capi poſſe, ſi cum Sicu-

1 Lege ταύτην; ἤ. 2 Lege μαρτυρίαν, vel infere καὶ ante βεβαίωσιν.

lis

χελιώζας ὁ πόλεμος. ταῦτα δὲ ταῦτα λέγω, ἵν' ὑπὲρ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ στρατιᾶς, ὡς οὐκ ἂν ὑμᾶς ἐκφύγοι σχολῆς ἀπὸ πάντων στρατευούσης, εἰ μέν τοι δεήσει τῆς ἐμαυτοῦ. ἵν' Πελοποννησίοις, ἵν' τοῖς ἐν Σικελίᾳ ἵν' Ἕλλησι ἵν' Βαρβάροις πολεμεῖν, ἵν' πρὸς τούτοις ἔτι τοῖς ἀπὸ τῆς ἀντιπέρας ἠπείρου, μεθ' ἑκείνων ἐσομένοις, οὐκέτι τοῦτ' ἔχω θαρρεῖν, ἀλλὰ δέδοικα τὰς ἐλπίδας ὑμῶν μακρὰς οὔσας. ἡ γὰρ παρεσκευὴ τοῦ πολέμου κινδυνεύει μείζων τοῦ κεφαλαίου ὑμῖν καθίστασθαι, οἵπερ ἀξιοῦμεν Σικελίαν ἵν' Ἰταλίαν ἵν' Καρχηδόνα ἵν' μικροῦ δεῖν πάντας ἀνθρώπους ὑποχειρίους ποιήσασθαι, ἵν' αὐτοὺς δεῦρο κομίσαντες τὴν Πελοπόννησον περιστῶμεν. ἐμοὶ δέ, ὦ Ἀθηναῖοι, ἵν' μηδεὶς ὑπολάβοι δυσκόλως, τοὐναντίον δοκεῖν, πρότερον ἐξωρεῖν τε ἵν' χρῆναι τὴν Πελοπόννησον ὑφ' ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσασθαι, ἵνα διὰ τούτων τὰ ἔξω τοσούτων κρατήσωμεν, ἵν' δεῖν διὰ τούτων ἐκεῖνα προσκτήσασθαι μᾶλλον, ἢ τοῖς ἐκ τούτων ἕνεκα ἐπιχειρεῖν ἐν ἀκαιρίᾳ. ὅτι δ' οὐκ ἐκείνῳ γε λόγῳ χρὴ πιστεύειν, ὡς ἡ πολλὴ ἵν' Συρακουσίων [2] δυνάμεως πρὸς ἡμῶν ἐστιν, ἀκούσατε. οἶδεις, ὦ Ἀθηναῖοι, τὴν ἐν Σικελίᾳ, οὔτε Ἑλλήνων λέγω οὔτε Βαρβάρων, ἐξίσου Συρακουσίους τε μισεῖ, ἵν' ἡμῖν εὐνοϊκῶς ἔχει, 44
ἀλλ' ὡς μοι δοκεῖ διακεῖσθαι, φράσω. ἐκεῖνοι, μέχρι μὲν μηδεὶς ἀφίκετο παρ' ἡμῶν εἰς Σικελίαν, ἐλευθέραν τὴν Συρακουσίων, ὥσπερ ἡμᾶς πολλοὶ τῶν ἡμετέρων συμμάχων. οἶδεις γὰρ ἐκὼν οἴμαι δουλεύειν βούλεται. δυνάμεως δὲ τοσαύτης φανείσης, ἵν' πάλιν ἄλλης πεμπομένης ὑφ' ἡμῶν, ἵν' τῇ διανοίᾳ οὔσης φανερᾶς, οὐκέτ' ἐκείνους μισοῦσι μᾶλλον, ἢ ἡμᾶς δεδίασιν, ὥσθ' ἡμεῖς διαλλακταὶ γιγνόμεθα αὐτοῖς. πολὺ γὰρ αὖ μᾶλλον αἱρήσονται τοὺς οἰκείους ἵν' ὁμοίους, ἐὰν ἄρα ἵν' παρισθῇ μικρὸν ἐλαττουμένους αὐτῶν, ἢ τοὺς ἀλλοτρίους ἵν' ἐπιλύδας. ταῦτ' ἔστιν ἃ δέδοικα, καὶ πρὸς τούτοις, ὦ Ἀθηναῖοι, τὴν Λακεδαιμονίων ψευδολογίαν, ὑφ' ἧς ἀδικεβλήμεθα, ὡς τῷ βιαίως ἄρχειν ἅπαντας ὑπεβεβληκότες. πάντων δ' ἀτοπώτατον, ἃ μὲν Ἀττικῆς αὐτῆς ἀναχωρήσαι γε μὴ μάχεσθαι μηδὲ κινδυνεύειν εἵνεκα, ὑπὲρ δὲ τῶν ἐν Συρακούσαις

lis duntaxat bellum gereretis. Italicas quoque res eodem modo non posse vos evadere crediderim, si a reliquis vacetis. Quod si pariter & cum Peloponnesiis, & cum Siculis, tum Graecis tum Barbaris erit bellum gerendum, atque insuper ad illos accedet opposita continens, amplius, quod sperem, non habeo, verum spei nostrae magnitudinem vereor. Etenim belli appendix tota fere summa nobis major existet, qui Siciliam cogitamus, Italiam, Carthaginem, & omnia propemodum subjugare, ut iis huc delatis Peloponnesum circundemus. At mihi, Athenienses, quod pace vestra dixerim, contra videtur Peloponnesus prius in nostram redigi potestatem posse ac debere, quo per hos tot exteris potiamur, atque illa potius per haec acquirenda quam propter haec illa praeter tempus esse aggredienda. Jam ille sermo quantum fidei mereatur, quo diversam & majorem quam pro Syracusiis Siciliam pro nobis facere jactatur, audite. Nemo de Siculis, Athenienses, sive Graeci sint, sive Barbari, aeque Syracusanos odit, & nos amat: verum ut affectos illos putem, dicam. Donec in Siciliam nemo nostrum venerat, oderant illi Syracusanos, quemadmodum nos de sociis multi. Nemo enim non invite, opinor, servit. Sed postquam copias tantas viderunt, & alias iterum dimittimus, ac patefactum est studium nostrum, non jam illos magis oderunt, quam nos metuunt, sic ut a nobis inter se sint conciliati. Mallent enim profecto domesticos ac pares, etiamsi nonnihil sit illis concedendum, quam alienos & advenas. Haec sunt, quae metuo, ac praeterea Lacedaemoniorum calumniam, qui nostri imperii violentiam omnes excedere disseminarunt. Quid quod omnium est absurdissimum, cum Attica ipsa cesserimus, vitandi proelii periculique causa, pro Syracusiis

1 Scribe δικαῖ — ἐγχειρεῖν. 2 Desunt μείζων Σικελία post δυνάμεως. Cant.

nihil

αἱρεῖσθαι ὁπῶν [1] καὶ παθεῖν; ἢ οὐκ ἀκούετε τὴν [2]Ὀπισολῆς, ὡς εἰ μή τις αἱρήσῃ τὸ περι-
45 τείχισμα χειρὶ συχνῇ βιασάμενος, πέρας τὰν τῇ γῇ πεφύματα ἔχει; ἐγὼ μὲν ἄτοπον τὰς αὐτὰς κινδύνους ὑπὲρ μὲν τῆς οἰκείας καὶ τῶν ὄντων φεύγειν, ὑπὲρ δὲ τῆς ἀλλοτρίας καὶ τῶν μηδὲν προσηκόντων ὑφίσασθαι. καὶ μὲν δὴ ταῦτα μὲν πρὸς Πελοποννησίους καὶ Βοιωτὰς ἐγίγνετ' ἂν ἡ μάχη· ὑμῖν δὲ πρός τε τὰς αὐτὰς τούτοις παρίσται, καὶ πρὸς ἄλλους ἔτι πλείονας· τὰς μέν, ἐξ αὐτῆς τῆς νήσου· τὰς δ' ὅθεν ἂν τύχῃ. καὶ μὲν οὐδ' ὑπὲρ φυλακῆς γε τῆς χώρας εἰ λάβοιμεν ὀφθὲν ἂν εἴποιμι· παντελῶς γὰρ ἂν ἀγνοίην τὰ παρόντα. καί τοι πρός γε ὃ τῆς Κύπρου παράδειγμα τοσοῦτον εἰπεῖν εἶχον, ὅτι βασιλεὺς μὲν ἀρχῇ Κύπρου ἅπασης συνεχῶς ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ· ἡμῖν δὲ εὐθὺς πρὶν Μαλέαν περιπλεῦσαι, πᾶν τὸ ἐν δεξιᾷ πολέμιον. ἀλλ' ἐῶ ταῦτα. δίδοτω τις ἡμῖν θεῶν Σικελίαν, καὶ τὸ λοιπόν, εἰ βούλεσθε, ὁ πάντα ἐγὼ δεδιὼς ἐγγυῶμαι. ἀλλὰ τί δεῖ τὰς πόρρωθεν φόβους καὶ κινδύνους δεδιέναι, ἀφέντα τὰς ἐν ὀφθαλμοῖς; πρὸς ταῦτα λεγόντων, ὡς ἡ Σικελία πολλὴ καὶ ἀγαθή, καὶ πρὸς τὸν πόλεμον λυσιτελεστάτη·
46 ἀλλ' ὅπως μὴ μεταβάλῃ [3] ποθ' ἡμῖν τὰς ἐπωνυμίας, μηδὲ ὃ τῷ Πέρσῃ πάθωμεν. ὃς ἀκούων Μαρδονίου περὶ τῆς Εὐρώπης, ὡς πολλὴ καὶ ἀγαθὴ καὶ οὐδὲν φαυλοτέρα τῆς Ἀσίας κεκτῆσθαι. [4] ὅτου γὰρ ἂν πράγματος μὴ ὃ δυνατὸν ἡγῆται, τό γε λοιπὸν ὕθλοι καὶ σκιαί. νὴ Δί' ἀμεινὸν γὰρ φυγεῖν ἐκ Σικελίας. πότερον εἰ κρατήσαι παρὸν φεύγοιμεν, ἢ καὶ ὁπωσοῦν; εἰ μὲν γὰρ ἐὰν κρατήσαι παρόν, δειξάτω τις ὡς ἔξεστιν· εἰ δὲ καὶ ὁπωσοῦν, ὑβλὲν ἄλλο, ἢ ὃ σωθῆναι, δεινὸν ἡγοῦνται. ἐπὶ τοίνυν ἥδεως ἂν ἐροίμην αὐτούς, πότερον αὐτὸν τὸν καταπλοῦν τῶν πεζῶν καὶ στρατιωτῶν ἀμεινὸν νομίζουσιν; ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε εὐξάμεθα ἐξ ἀρχῆς δήπου, δέξασθαι σῶς αὐτούς. ἢ τοῦτο μὲν

nihil non & facere velle & pati? An ignoratis, quid litterae dicant, niſi quis oppoſitam munitionem forti manu vi ceperit, actum eſſe de rebus terreſtribus? Quocirca rationi conſentaneum non eſt, eadem pericula pro ſua regione & bonis fugere, pro alienis ſuſcipere. Quinimo quod hic proelium contra Peloponnelios & Boeotos eſſet ſubeundum, hoc ibi contra eoſdem, atque alios inſuper plures erat aggrediendum, partim ex inſula ipſa, partim aliunde aſcitos. Neque vero, ſi pro ſalute regionis id fieret, quicquam contradicerem, ſi quidem rerum praeſentium ſtatum prorſus ignorarem. Jam ad Cypri exemplum hoc reſpondeo, Regem Cypro per omnem deinceps regionem a ſua uſque imperare; nobis mox, antequam Maleam flectamus, dextra omnia eſſe hoſtilia. Sed, ut haec omittam, concedat nobis deorum aliquis Siciliam, ac reliqua, ſi vultis, ego, qui cuncta metuo, vobis pollicear. At quorſum longinquos terrores & pericula metuamus, omiſſis praeſentibus? Proinde dicant variam eſſe & commodam Siciliam, atque ad bellum utiliſſimam: Verum cavete, nequando nobis haec nomina, neque quod olim Perſae, nobis accidat; cui ſuggeſſerat Mardonius variam & commodam eſſe Europam, nec minus Aſia dignam, quae poſſideretur. Etenim quamcunque rem facultas non praecedit, reliqua certe pro nugis & umbra ſunt habenda. At enim turpe eſt e Sicilia fugere. Utrum ſi vincere liceat, an quovis pacto? Nam ſive illo, doceant licere, ſive quovis, nihil aliud quam ſalutem aegre ferunt. Deinde libenter ex ipſis quaeſierim, an reditum triremium atque militum ipſum turpem ducant? At hoc optavimus initio, ſalvos ut eos reciperemus. An quod in-

1 Deſunt καὶ πράξειν ante καὶ παθεῖν. *Cant.* 2 Niciae. *Cant.* 3 Scribe τοῦθ'. 4 Videtur aliquid excidiſſe.

ὐκ αἰσχύνοι), ἐκεῖνο δὲ, εἰ μὴ τυχόντες τῶν πραγμάτων ἐπανίασιν; εἰ γὰρ σὺ ταῦθα ὃ αἰσχρόν ὄστι, τί μᾶλλον ἐάν γε μένωσι λύεται, ἕως ἂν ὃ τυχεῖν ἓν τ᾽ ἀδυνάτων. ἐμοὶ μὲ γὰρ τὐνδυτίον, ὦ Ἀθηναῖοι, φάνεται, ἔτι μεῖζον ταύτη γε ὃ αἰσχρὸν καθίσαθαι. εἰ γὰρ ἐμμείνωμτες ὥς τι δράσοντες, εἶτα πείσονται πλείονα ἢ νυνὶ πεπόνθασι, πῶς ὐχ ὅπερ εἶπον συμβήσεται; Ἀλλὰ μὴν ὅτε τῦθ᾽ ἓν φαμὲν ἂν αἰσχύνεσθαι ὃ μηδὲν καλα πρᾶξαι, 47
ὐχ ἡ νεῶν κλῆσις ἔχει ὃ αἰσχρόν· ὐδὲ γὲ μᾶλλον αὐτὴ τά γε σχῆ διέφθαρκε, Ἀλλ᾽ ἡ τότε ἔκπεμψις τῶν ἀδυνάτων ἡμᾶς ὀπτωμῦντας ἤλεγξεν. ὥστε τοῖς σκεῦνα πείσασιν ἐγκλητέον, ὐ τοῖς ταῦτα συμβυλεύσι. Φῆ γὰρ σκείνους φεύγειν ἀναγκάσμεθα, ὡς αὐλοὶ λέγυσι, σκὸν καλὰ χώρας σκ ἀρχῆς μένειν. ἐγὼ δ᾽ ὐδὲ φυγὼ εἶπομ᾽ ἄν, ὦ Ἀθηναῖοι, τόγε τοιῦτον εἶ)· ὐδαμῶς. εἰ μὲ γὰρ ὀπόνταις αὐτύς μὴ ἐτολμῶμεν ὑφίσαθαι, εἰκότως ἄν τις ἔφη δειλίαν εἶ). εἰ δὲ ἐπήλθομεν σκ ἀξιυσίας, εἰ μὲ πρυχώρει, μὴ πρᾶπελθεῖν, ἀντιπεσόντ᾽ δὲ, ἀναχωρεῖν, τῆς αὐτῆς ὄστι σωφρυσύνης. οἱ γὰρ σκὲρ τῦ πλείον᾽ πόλεμοι, τῦτον ἔχυσι τ᾽ νῦν, ἂν μὲ σκξῆ λαβεῖν, τολμᾷν· εἰ δὲ μὴ, τόγε δεύτερυν, μὴ χείρω ταρχᾶν ποιῆσαι· ὥσπερ οἶμαι καὶ τὺς ἀγαθὺς χρηματιστὰς ὁρῶμεν, ὐκ εἰ μὴ πλείω τὰ ὄντα ποιῆσαι δυνήσον), ὐ τοῖς ἀρχαίοις ἐκόντας βλαπομένυς· Ἀλλ᾽ ὀπιχειρῦντας μὲν ἐάν τι πρειῇ· μὴ φιλονεικῦντας δὲ ἐάν τι κωλύῃ. ἐπεὶ τύτοις γε, ὦ Ἀθηναῖοι, τοῖς λόγοις 48
ὐδὲ νῦν ἀπὸ τῦ πρατειχίσματ᾽ χρῆν ἀναχωρῆσαι Νικίαν, ὐδ᾽ ὅσους ἀγῶνας ἠγωνίσανθ᾽ οἱ στρατιῶται, σκέτ᾽ ἔχρῃν ἀναχωρεῖν, ὡς ἔοικεν, ἐπειδή γε ἅπαξ σπυέσησαν. μωρία ταῦτα καὶ γέλως. ὅτι δ᾽ ουὐδὲν ἔξω τῶν εἰωθότων, ουὐδ᾽ ἀπὸ τ᾽ ἀνθρωπείας φύσεως ποιήσομεν, ἂν μὴ τοῖς ἀνηνύτοις πρυσκαθεζώμεθα, ὀλίγων ἅμα καὶ σαφῶν ἀναμνησθέντες. [1] οἶδα μὲν γὰρ εἰς Θετταλίαν πόθ᾽ ἡμᾶς στρατεύσαντας σκὲρ τῶν Ὀρέστυ πραγμάτων,

fecta re redeunt; nam si in hoc est turpitudo, tamen eam manendo non effugient, donec facultas rei conficiendae deerit. At mihi contra videtur, Athenienses, major etiam hoc quidem modo nos manere turpitudo. Si enim, quasi aliquid acturi essent, manebunt, ac tum plura, quam nunc passi sunt, incommoda perferent, omnino, quod dicebam, continget. Quid quod si nos ejus rei duntaxat pudet, quoniam nihil effecerimus; non tam haec revocatio turpis erit, quandoquidem ea res illas non perdidit, quam prior missio nos, quae consequi non possemus, appetere vidit. Quo fit, ut, qui illa persuaserunt, non qui haec suadent, accusandi veniant. Propter illos enim fugere, ut vocant ipsi, sumus coacti, cum potuissemus primum domi manere. Enimvero fugam hoc, Athenienses, equidem esse non dixerim. Etenim si impetus illorum sustinere non possemus, merito quis ignaviae nos insimularet. Si ipsi eos obiter invasimus, sive res succedebat, non priores discedere, sive contra evenit, relinquere, sit ejusdem prudentiae. Nam quae emolumenti causa suscipiuntur bella, hanc habent rationem, ut, si quid acquiri possit, sumatur; sin minus, antiquae, quod secundum est, opes ne diminuantur: quemadmodum etiam probos negotiatores videmus, non si parta nequeunt augere, vetera quoque sponte deterere: verum si quid suppetat, conari; sin obstet, non contendere. Alioqui hac ratione nec Niciam nunc, Athenienses, nec milites, quamvis multa obiissent certamina, deceret, ab oppositа munitione recedere, postquam semel essent in aciem compositi. At haec ridicula sunt & stulta. Atque ut nihil nos praeter consuetudinem aut humanam naturam sciatis facturos esse, si res factu difficiles non persequamur, brevia simul & evidentia recordamini exempla. Memini etenim nos, & cum in Thessaliam olim exercitum Orestis causa duxissemus,

1 Thucyd. α'. *Cant.*

post-

ὡς ἀφικόμενοι, πάλιν μετ' ἐκείνου δεῦρ' ἀναστρέψομεν. οἶδα δὲ εἰς Οἰνιάδας Ακαρνάνων ἀφικόμενοι, ὡς οὐκ ἦν ἑλεῖν, ἀναχωρήσαντες, Περικλέους τὸ Νικίου στρατηγοῦντος. οἶδα δὲ τὴν Βοιωτίαν τὸ μικρῷ δέοντας, ὥσπερ νῦν φασὶ τὰς Συρακούσας, ἁλόντας πᾶσαν, καὶ πάλιν ἐκλιπόντας, ὡς ἐπλήμμελον, καὶ τῶν ληφθέντων ἐν τῇ μάχῃ σωτηρίαν, πλείονος ἀξίαν κεκτημένους. [1] καὶ μὴν καὶ Αχαΐαν γε καὶ ἕτερα μέμνησθε ἀποδόντες Πελοποννησίοις ὥσπερ εἰ-
49 ρήνης. καίτοι ὅτε τὸν πόλεμον πλεονεξιῶν ἑκόντες ἀπηλλάττεσθ' ἵν' εἰρήνη γένοιτο, ἦπου τοῖς γε τοῖς πολέμου σώμασι καὶ ταῖς ἀνάγκαις εἰκὸς μὴ διπλοῦς κινδύνους ἐθέλειν προσίεσθαι. ὅτου δὲ καὶ διπλῶν πέρα καὶ οὐκ ἐλάττους, ἢ τὸ θαρρεῖν ἀφαιρεῖσθαι. σκέψασθε δὴ καὶ τόδε, ὅτι Λακεδαιμόνιοι καθ' ἕκαστον ἔτος ἐμβάλλοντες εἰς τὴν Αττικήν, οὐκ ἠμύνοντο ἀναχωροῦντες, τοσαῦτα ὅσα ἐδύναντο βλάψαντες· καὶ νὴ Δία γε ἐνέβαλον μέχρις οὗ αὐτοῖς ἔφριξεν· ἐπεὶ δὲ ἔδεισαν ὑπὲρ τῆς χώρας, ἐπαύσαντο. νυνὶ πάλιν φρουροῦσιν ἐν Δεκελείᾳ, ἐπειδὴ πρέπει τὰ πραγμάτων αὐτοῖς. τοσοῦτόν ἐστιν ὁ καιρὸς καὶ ὃ ἐξαίφνης. οὐδεὶς γὰρ ἀνθρώπων ἐκ προῤῥήσεως ἅπαντα κατεργάζεται, ἀλλ' οἱ πόλεμοι ἀκολουθοῦσι ταῖς ἐπιθυμίαις, ἀλλ' ἡ τύχη τὰ πλείω διαιρεῖ, [2] εἰς ὅσον δίδωσι μεταλαμβάνοντας εἰδέναι τί χρὴ καὶ παθεῖν. χρεὼν δὲ τούτων, σώφρονος οὗτός ἐστιν ὁ λόγος αὐτῶν τῷ σοφωτέρῳ· ὃς εἰ μηδὲν προέποιεν οἱ νῦν ἀπελθόντες, ὡς ἐξέσται καὶ ἀμφοῖν ἀναπλεῖν ἐπαγγέλλει. εἰ μὲν γὰρ αἰσχρὸν τὸ φεύγειν καὶ ὀπίσω ἐν τοῖς
50 πράγμασιν, ἔτ' αἴσχιον ἔσται τότε, ὅταν ἀμφοτέρους καταλαμβάνῃ τοὺς πόλους. εἰ δ' ἰσχυρὸν ἡ ἀνάγκη, τί δεῖ τὰ πράγματα ἀφέντας, φοβεῖν ἡμᾶς τοῖς ὀνόμασι; τοσούτῳ γὰρ βελτίων ἡ νῦν ἀναχώρησις, ὅσῳ μάχας τε νενικηκότες, ὦ Αθηναῖοι, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν· καὶ τὰς Συρακοσίας αὐτὰς σχεδὸν ἐλθόντες ἔσχεν, εἶτα ἀντιπεσούσης τῆς τύχης, ἀναστρέψομεν, ἀμφοῖν σημεῖα πᾶσιν ἀνθρώποις καταλιπόντες, τῆς τε ὑπὸ τῶν ἀγώνων εὐψυχίας, καὶ τῆς περὶ τὰς

postquam res non successit, iterum huc cum illo rediisse. Et cum ad Oeniadas Acarnaniae trajecissemus, postquam nulla capiendi spes fuit, decessisse, cum quidem Periclem haberemus, non Niciam, ducem. Quinetiam cum Boeotiam non propemodum, ut nunc Syracusas aiunt hi, verum totam cepissemus, rursum accepta clade dimisimus, & captivorum salutem pluris fecimus. Jam cum Achaiam & reliqua Peloponnesiis pacis causa reddidistis, non estis obliti. Atqui si bellicis emolumentis, ut pax fieret, ultro cessistis, non debetis profecto rebus ipsis bellicis duplicia adjungere pericula studere. Haec vero cum duplicibus majora sunt, tum non viliora, quam ut fiduciam possint auferre. Nunc & hoc considerate; Lacedaemonios non puduit, cum quotannis Atticam invaderent, discedere, postquam, quantum poterant, nocuerant; atque adeo, quamdiu licebat, irruperunt: postquam autem suae regioni timere coeperunt, destitere. Nunc Decelicum praesidium rursus occuparunt, postquam rem feliciter gerunt. Tantum valet occasio, tantum facultas. Neque enim omnia quisquam agit ex consilio, neque cupiditatibus nostris bella serviunt, verum pleraque dispensat fortuna, cujus, quantum datur, sumentes, nonnihil etiam debemus velle negligere. Huc accedit, quod haec ipsorum ratio cum prudentiore pugnat, quae vel utrisque renavigandi promittit facultatem, si nihil ii, qui nunc discedent, effecerint. Nam si turpis est fuga quaevis, tunc etiam turpior erit, cum utrique erit classi communis. Quod si violenta res est necessitas, quorsum rebus omissis, nominibus terreamur? Etenim hoc praestat nunc discedere, quod & pugnis feliciter terra marique confectis, & Syracusis ipsis prope captis, reflante postea fortuna redibimus, duarum rerum monumentis apud omnes relictis, tum in certaminibus confidentiae, tum accommodationis

1 Thucyd. δ'. *Cant.* 2 *Cant.* ἧς pro ἐᾷς.

καιρὸς εὐαρμοστίας· καὶ ὅτε Συρακουσίων ὅτε Σελινουντίων ὅτ' ἄλλος ὑδεὶς τῶν ἐκ κομ-
πάσει καθ' ἡμῶν, οὐδ' ὡς ἐξήλασεν ἔξει λέγειν. πάντες γὰρ ἄνθρωποι σιωπήσονται, ὅσον μὲ
εἰς ἡμᾶς καὶ ἐκείνους ἦκεν, οὐδὲ μικρὸν αὐτοὺς ἀνταίραι δυνηθέντας. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ
Κορινθίων ἐπελθόντων, καὶ τῶν ἀρχαίων πολεμίων, ὅπως ἡμᾶς δόντας λογισμὸν ἡμῖν αὐτοῖς
ποιοῖς τὰ παρόντα. ὥστ' οὐ μόνον ἀσφάλεια, ἀλλὰ καὶ δόξα ἀγαθὴ τῇ γνώμῃ προσγένε-
ται. ὅπου μὲν οὖν φοβοῦνται μὴ φεύγειν δοκῶμεν· ἐγὼ δὲ ἀποδέχομαι μὲν τοῦ λόγου τὴν ἀλή-
θειαν, τὸν ἐναντίον δὲ φοβοῦμαι φόβον, μὴ πλεονάζοντες, εἶτ' οὐ δυνηθῶμεν φεύγειν· ἀλλὰ
πάθωμεν ταὐτό, τοῖς πρὶν τοὺς κύβους φιλονεικοῦσιν· οἷς ἐξὸν παιδιᾶν ὅσον ἐζημιώθησαν, 51
εἶτα ἀθύμοις εἰ τῷ πλείονι, ἢ μὴ τῆς ὀργῆς ἕνεκ' εἰς τὔσχατον ἤνεγκε βλάβην. δο-
κεῖ δ' ἔμοιγε τὐνδυτὸν εἰ, οὐκ ἐν μὲν τῷ πέμπειν τὴν βοήθειαν, ἢ λαβεῖν Σικελίαν, ἢ
κομίσασθαι τοὺς ἄνδρας πάλιν· ἐν δὲ τῷ [1] καλεῖν ἤδη διεφθάρη τὰ ἐκ τοῦ πράγματα, ὥσπερ
ἁρπάσαι ἠκούετε. ἀλλ' ἡμεῖς ἕως ἔτι καιρὸς μεταπεμψώμεθα, κἂν γενησώμεθα πάντες ἐν ταὐ-
τῷ, φημὶ θεῶν ἵλεων ὄντων, ἐλπίδας καταλείπεσθαι τοῦ ἐκ τοῦ πράγματος· ὥσπερ
καὶ πρότερον σωθέν πέμψασι τὴν καιρὸς, ἔπειθ' ὕστερον μειζόνως ὑπὲρ τοῦ σωθῆναι.
ἂν δ' ὠθιζώμεθα πρὸς ὃ ἀδύνατον, φημί τιν' ὑμῶν κέρδος τὴν ζημίαν ἡγήσεσθαι, εἰ μό-
νον τοῦ πράγματος συμβαίη ἁμαρτεῖν, καὶ πλέον μηδὲν προσυπάρξει παθεῖν. ἔπει-
τα καὶ τίς τῶν στρατηγῶν, ὦ Ἀθηναῖοι, παῤῥήσει καθ' αὑτὸν δεῦρο ἀνάγειν ἀθρόαν τὴν δύνα-
μιν, ὅταν ὑμῖν προσαγγελθὲν ἀπεψηφισμένοι φαίνησθε, μηδὲ τὰς ἐλαχίστας ἐπανήκειν πρὸς
τοῦξας περὶ ὧν ἐπέμφθησαν· καὶ ὅπου νυῦ ὤκνησε Νικίας τοὺς πρ' ὑμῶν, τί ποτ' ἠγή- 52
σεται πείσεσθαι, δευτέρας ἐλπίδος ὑμῶν ἁμαρτόντων; ὅπως, ἢ νικήσοντας [2] πέμψετε, ἢ
βούλεσθε βοηθείαν. ἐν οἷς δὲ ἐγὼ λέγω, πάντα ἐφ' ὑμῖν μετὰ τοῦ κρείσσ

ad tempora: neque vel Syracuſius, vel Selinuntius, vel alius illorum quiſquam de nobis gloriabitur, aut a ſe nos ejectos poterit dicere. Scient enim omnes, quantum quidem ad nos & illos pertinebat, ne tantulum quidem potuiſſe ipſos reſiſtere: cum autem Lacedaemonii, Corinthii, & hoſtes antiqui ſuperveniſſent, tum nos conſilium pro tempore cepiſſe. Atque ita non ſecuritas modo, verum etiam gloria noſtrum ſequetur inſtitutum. Atque hi quidem, ne fugere videamur, timent; at ego ut hujus dicti veritatem deprecor, ita contra metuo, ne poſtquam nimii fuerimus, poſtea fugere non poſſimus; verum idem nobis accidat, quod qui in talis contentioſos ſe praebent; qui, cum poſſint neglecto damno nullam in poſterum jacturam majorem facere, per iram contentioſam ad extremam rediguntur miſeriam. Mihi vero longe ſecus ſe res habere videtur; nec vel miſſis auxiliis aut Siciliam captam, aut milites recuperatos iri puto: vel revocatis copiis illas res, ut modo dicebatur, jam periiſſe. Quinimo, dum licet, eos revocemus, & ſi fuerimus omnes eodem coacti, aio ſpem nobis, diis faventibus, illarum rerum fore reliquam; ſicut ante etiam, cum opportune copias miſiſſemus, majorem poſtea potuimus impetum facere. Sin id, quod fieri non poteſt, pertinaciter affectabimus, aio quibuſdam noſtrum damnum lucro fore, ſi victoria duntaxat carebimus, nec amplius quicquam ferendum reſtabit. Et quis ex ducibus, Athenienſes, integras audebit copias auſpiciis ſuis reducere, cum vos ne partem quidem aliquam redire, priuſquam id, qua de cauſa fuerant emiſſi, confeciſſent, conſtabit permiſiſſe: quique nunc a vobis ſibi metuit Nicias, quod tandem ſupplicium, ſi altera ſpe excideritis, expectabit? Quocirca vel eos, qui vincant, mittitis, vel, quod nolo dicere. Jam ſi meum ſequamini conſilium, omnia per occaſionem vobis

1 Poſt τῷ illud videtur deeſſe μή. Lege etiam διαφθεῖραι pro διεφθάρη. 2 Lege πέμψετε.

con-

γίγνεται, καὶ τὸ λαβεῖν Σικελίαν ἐὰν ἐξῇ, καὶ τὸ αὐτούς γε εἰ σῶς, ἐὰν ἄρα ἐκεῖνο μὴ συμβῇ. καὶ γὰρ εἰ μὴ ῥᾴδιον ταῦτα καταστήσασθαι, χρησαμένους ἁπάσῃ τῇ δυνάμει, ῥᾴδιον πλεῖν ἐξ [1]ὑπαρχῆς ἐπ' ἐκεῖνα. εἰ δὲ ὅτι μείζων ἡ παρασκευή, τί τοῖς οἴκαδε ὄντας ἱκανῶς αὐτάρκειν, ἐπιβοείας παρασχὰς ἡμῖν αὐτοῖς ἐξευρίσκομεν; ἐπιβολὴν δὲ ποιήσομαι· εἰ γὰρ ἴσα καὶ κοινὰ θείημεν εἰ τὰν τῇ Σικελίᾳ πράγματα (ὃ πολλῷ πλεονεκτεῖν ἡμᾶς ἔγωγ' ἂν φαίην εἰ εἰδὼς ὅπως εἶχον) ἐκεῖνό γε δήπου πάντες ὁπισάμεθα, ὅτι ὃ τοσοῦτο κέρδος λαβεῖν Σικελίαν εἰ προχωροῖ, ὁπόσον ὃ κακὸν τοσαύτῃ δυνάμει σφαλῆναι. ὅτε τοίνυν μείζων ὁ φόβος τᾶς ἐλπίδος, πῶς οὐκ ἄξιον φυλάξασθαι; θαυμάζω δὲ
53 τοὺς φοβουμένους μὲν Συρακουσίους μὴ δεῦρ' [2]ὁπλώσωσιν, αὐτοὺς δ' ἐπ' ἐκείνους πλεῖν κελευόντων, ὥσπερ ἄδειαν ὄσαν. ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι μὲν Συρακουσίους οὐχ ὅπως προσφέρειν, ὡς ἀγαπητὰς καὶ προσὸν δόξαν ἀπαλλαγέντας πραγμάτων, αὐτοὺς κινεῖν ἕτερα, ἄλλως τε καὶ πρὸς ἡμῶν αὐτῶν ἐγνωκότας, ὡς ὑ λυπιτελὲς τοσαύτῃσι ἀπὸ τᾶς οἰκείας ῥᾳδίως κινεῖσθαι, εὐξαίμην δ' ἂν ἅπασι τοῖς θεοῖς οἴκαδοι λαβεῖν αὐτούς. ἅμα μὲν γὰρ ὑ πρὸς ἴσας ναῦς προσοισόμεθ' αὐτοῖς, ὅσαις περ οὐπὲρ τᾶς αὐτῶν σωτηρίας οὐκ παρέξονται, ἅμα δ' οἴμαι τὸν νόμον εἴσονται τῶν ἐπιβοείων ἃ μεγάλων πρατειῶν· ᾧ πρεσβεύεσθε μὲ ὁ Περσῶν βασιλεὺς ὁ δεῦρο στρατεύσας· πρεσβεύεσθον δὲ Καρχηδόνιοι, ἁμαρτάντες εἰς Σικελίαν μυριάσι πολλαῖς καὶ πεζῆς καὶ ναυτικῆς δυνάμεως. ὑ γὰρ ὁμοίως τά τε οἰκεῖα φυλάξειν δυνατόν, καὶ τὰς μακρὰν ἀφεστῶτας χειροῦσθαι· ἀλλ' ἀκολουθεῖ τὶς νέμεσις τῷ πολυμήματι. ἃ καὶ Λακεδαιμόνιοι γιγνώσκοντες, οὐδὲν ὅπως ὡς ταῖς ἁμὲ πολ-
54 λοῦ στρατείας φυλάσσονται, καὶ γὰρ τοι τᾶν Ἑλλήνων οὐκ ἐλάχιστον δυνάνται, ταῖς κατὰ μικρὸν πλεονεξίας συλλέγοντες. εἰ δὲ δεῖ πάντων ἀπισάντα ἓν εἰπεῖν, οὐκ εἴπ πόθ'

contingent; ac tum Sicilia capietur, ſi poterit, tum illi, ſi hoc non poterit, ſalvi manebunt. Etenim ſi facile poſſumus has res integris copiis componere, facile de integro navigare illuc poterimus. Sin eſt majoris res momenti, quorſum, qui his reſiſtere ſatis non poſſumus, externos nobis ipſi tumultus conſciſcimus? Atque ut rem exaggerem, ſi res Siculas aequales & communes ponamus (quod ſi eſſet, multum nobis adferret praeter coeteros adjumenti) tamen illud neſcit nemo, non tantum lucri captam Siciliam, ſi res ſuccedat, nobis allaturam, quantum damni tantarum copiarum clades daret. Quapropter ubi major eſt ſpe metus, quis eum in ſe recipiat? Mirari vero lubet eos qui, cum Syracuſios, ne huc navigent, metuant, ad ipſos ipſi navigandum cenſent, quaſi id ſecure liceret. Ego vero nec Syracuſanos ita crediderim inſanire, ut cupide & praeter opinionem periculis defuncti, alia ſibi concilient, cum praeſertim ex nobis ipſis cognoverint, quanto cum fructu tam longinquum iter temere ſuſcipiatur, & omnes deos obſecrarim, ut eos hic deprehendere liceat. Sic enim neque cum tot ipſorum navibus, quot illic ad ſalutem ſuam comparabunt, res nobis foret, & ipſi peregrinarum magnarumque expeditionum ſortem, ni fallor, experirentur, quam & Perſarum rex huc delato exercitu, & Carthaginenſes multis cum millibus tum terreſtrium tum navalium copiarum in Siciliam tranſvecti, ſenſerunt. Neque enim aeque facile domeſtica tueri, & longe remotos licet ſubjugare; verum ſequitur hoc facinus quaedam Nemeſis. Quae cum ſciant Lacedaemonii, nihil magis quam longinquas expeditiones, fugiunt, quanquam non poſtremis inter Graecos viribus pollent, collectis paulatim ſucceſſibus. Quod ſi cunctis omiſſis unum eſt dicendum, non ſi quae nobis

1 Scribe ἀπαρχῆς. 2 Lege ἐπιπλοῦσωσιν. *Cant.*

in-

ἡμᾶς ἀναγκαῖον βοηθήσειαν, τοῦτο χάριν καὶ τὰ μὴ προσήκοντα ἑκόντας αὐτοῖς προστίθεσθαι χρὴ, ἀλλὰ χρείας πλέονας, τό τ' ἀμύνασθαι τοὺς ὑβρίσαντας, καὶ ὃ μὴ ἐθέλειν ἑαυτῶν φείσασθαι. ἐγὼ δὲ φοβοῦμαι μὴ ἃ μικρῷ πρόσθεν εἴρηκα. φοβοῦμαι δὲ καὶ τοὺς οἰωνούς, βλέπων μὲν εἰς τὰ [1] μυσήρια ὡς οὐ καλῶς ἐξεφοίτησε πρὸς ἐκπλεῖν ἡμᾶς· βλέπων δ' εἰς τοὺς ἑρμᾶς ὡς διετέθησαν· ἐνθυμούμενος δὲ ὡς [2] ὁ ταῦτα συμβουλεύσας ἐπάργολος γεγένηται, καὶ μόνῳ τούτῳ δημοσίᾳ τὰ γένη τὰ ἱερὰ κατηράσαντο. ἀναμιμνήσκομαι δὲ καὶ τῆς εἰς Αἴγυπτον στρατείας, ἣν καλῶς [3] ὅτε ἀρτίως προὐτέτελλεν, ἡ ἑξακοσίας ἡμῶν τριήρεις παρείλετο, καὶ ταῦτ' ἐχόντων μοῖραν ἤδη Αἰγύπτου οὐκ ἐλάττω τῆς πάσης Σικελίας· καὶ οὐδ' ὑπὸ ταῦτα ἔσημεν, ἀλλὰ χρόνου διελθόντος, ᾤχοντο ἕτεραι πεντήκοντα βοηθοὶ ταῖς ἐκεῖ· καὶ οὔτ' ἐκείνας ὠφέλησαν οὐδὲν, οὔ αὗται προσαπώλοντο ὑπὸ- 55
δηκμεν. τοῦτο μέντοι, τοῦτο ἐγὼ φείδεσθαι τὸ παράδειγμα, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ ὅτε νὺξ ὅτε ἡμέρα με παραιρεῖται τοῦ μνήμου αὐτοῦ· καὶ δέομαι πάντων ὑμῶν τοῦ Σικελίαν ὡς τὴν Αἴγυπτον φυλάξασθαι, καὶ μὴ πολλὰ τοιαῦτα ποιεῖν παραδείγματα, λογιζομένους εἰ τότε τίς ταῦτ' εἰπὼν ἔπεισε, μάλιστα μὲν ἐξ ἀρχῆς μὴ πλεῖν εἰς Αἴγυπτον, εἰ δὲ μὴ, τάς γε δευτέρας τριήρεις μὴ πέμπειν, ὡς οὐδ' ὁπῶν ἂν πρᾶγμα τῇ πόλει σωθέν, ἢ τάγε δεύτερα οὐκ ἂν προσαπώλετο. ἀλλὰ μὴν εἰ πάντες ὑπίσασθε, ὅτι καὶκεῖνα ἡμαρτήθη, γνώμῃ συμβάλλων, καὶ τῷ τοὺς κωλύοντας ἔλαττον σχεῖν· ὁρᾶτε μή ποτε καὶ νῦν τῆς ἡμετέρας ἥττης αὐτοὶ τοῦ δίκην δῶτε. ἐνθυμεῖσθε δ' ὡς οὐδ' ἀπὸ τῆς ἐν Κύπρῳ ποτὲ νικῶν πολλῶν καὶ μεγάλων προσεγένετο ἡμῖν αὐτοῦ γε κτήσασθαι τοῦ Κύπρου, ἀλλ' ἀφέντες αὐτοῦ ἀνεχωρήσαμεν. ὡς δὲ καὶ ὃ χρεῖον λιμνώδες ἦν τὸ στρατόπεδον, πάντες ἴσως πυνθάνεσθε. ἃ χρὴ λογιζομένους, οὐκ εἰ μετὰ παιάνων ἐκπλεύσαντες ἀπράκτους ὑποδεξόμεθα, ἀφόρη-

ingruet olim neceſſitas, idcirco, quae non oportet, etiam nobis ultro conciliare debemus, verum ſeparatim & hoſtium repulſum, & noſtri profuſionem ponere. At ego cum ea, quae modo dicebam, vereor; tum auguriis terreor, cum vel ad ſacra reſpicio, quae non bonis avibus ante noſtrum diſceſſum efferebantur; vel ad Mercurialium ſtatuarum caſum; cumque eum, cujus haec conſilio fuerunt inſtituta, pro ſacro habitum cogito, atque eum duntaxat publice ſacerdotes devoviſſe. Quin etiam expeditionis Aegyptiae venit nunc in mentem, quam ille mox egregie obvolvebat; quae ducentas nobis triremes intercepit, quamvis Aegypti partem Sicilia tota non minorem jam haberemus: verum nec hic ſubſtitimus, quin paulo poſt aliae mitterentur quinquaginta, quae illis opem ferrent; cum quidem nec illas quicquam juverunt, & ipſae perierunt inſuper. Hoc equidem, hoc exemplum, Athenienſes, horreo; nec ejus memoriam vel nox vel dies a me ulla tollit: ac vos omnes obſecro, ut Siciliam inſtar Aegypti velitis cavere, nec multa edere ſimilia exempla, verum hoc cogitare, ſi quis tum vobis dicendo perſuaſiſſet, ne in Aegyptum initio navigaretis, vel ſaltem alteras triremes non mitteretis: vel nihil omnino vos damni accepturos, vel alteram ſaltem cladem non inſuper ſubituros fuiſſe. Sin hoc omnes fatemini, illa quoque peccata conſultorum judicio, & quod, qui vetabant, vincerentur, fuiſſe commiſſa; videte, ne nunc etiam noſtrae ceſſionis poenas ipſi luatis. Hoc quoque conſiderate, nunquam nos per multas magnaſque victorias, Cyprum quondam occupare potuiſſe, verum ea relicta, diſceſſiſſe. Jam paludoſum eſſe locum, quem caſtra tenent, omnes, opinor, intelligitis. Quae cum ita ſint, non hoc indignum, ſi, qui cum paeanibus ſolverant, in-

1 Adonia. *Cant.* 2 Alcibiades. Vide Plutarchum. *Cant.* 3 Adverſarius, qui prior dixit. Thucyd. α'. *Cant.*

fecta

56 τον νομίζειν· ἀλλ' ἐκεῖνο πάντων ἂν γενέσθαι κερδαλεώτατον, εἰ ὃς τότε ὡς ἀρχὴν ἐπικτησομένους, καὶ μὴ τοιούτῳ σχήματι ἐξεπέμπομεν, τούτους ὑπ' ἄλλων ποτὲ φωνῶν ζητήσομεν, καὶ ἡ τότε ἄμιλλα μέχρι Αἰγίνης, ἐκ ἐάσῃ νῦν αὐτοὺς εἰς τοὺς οἰκείους λιμένας ἀποσωθῆναι. ἐμοὶ μὲν εἴρηται. εὔχομαι δὲ δυοῖν θάτερον, ἢ καὶ ὑμῖν συνδοκεῖν, ἢ γνώμης ἁμαρτεῖν αὐτὸς, καὶ δειλίαν ὕστερον μόνος ἐξ ἁπάντων ὄφλειν.

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΥΣ ΕΙΡΗΝΗΣ.

ARGUMENTUM.

Cum Lacedaemonii, clade ad Pylum accepta, legatos Athenas de pace misissent, eam Athenienſis quidam concedendam censet. Historia extat apud Thucydidem, sub initium libri quarti.

57 ΠΡΩΤΟΝ μέν, ὦ Ἀθηναῖοι, χάρις πολλὴ τοῖς θεοῖς, οἱ τοὺς μὲν πρότερον θρασυνομένους, καὶ μηδ' ὄνομα εἰρήνης ἐθέλοντας ἀναφέρειν, πολλάκις ἡμῶν προκαλουμένων αὐτοὺς, ὑπὲρ εἰρήνης δεῦρ' ἦκειν παρεσκεύασε· νῦν τούτῳ σχήματι, τῇ πόλει δ' ἀπέδωκαν ἐξ ἀρχῆς βουλόμενοι περὶ τῶν Ἑλληνικῶν ὅπως ἂν πείσησθε. ἄξιον δὲ χρήσασθαι τῷ καιρῷ, καὶ τὴν μὲν τούτων ἀγνωμοσύνην καὶ φιλονεικίαν φυλάξασθαι· τοῖς δ' ὑμετέροις αὐτῶν ἤθεσι καὶ τρόποις ἐμμεῖναι. ἔστι μὲν γὰρ παλαιός τις λόγος, ὡς ἄρα ῥᾴδιον εὖ πράττοντας εὖ φρονεῖν, ἀλλ' οἱ πολλοὶ χείρους ὑπὸ τῆς τύχης γίγνονται· ἐγὼ δ' ὅσοι μέν, ὦ Ἀθηναῖοι, παρ' ἀξίαν ἢ παρ' ἐλπίδας εὐτυχοῦσιν, τούτους μὲν εἰκός τι πάσχειν ὑπολαμβάνω, μὴ δυναμένους χρῆσθαι μείζοσιν ἢ καθ' αὑτοὺς πράγμασιν· ὅσοις δὲ πλεῖστα μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑπάρχει καλῶς πραττομένα, ὐκ ἐλάττω δὲ τούτων εὐβουλίας σύμβολα πᾶσι παρεσχῆται, λόγος οὐ λείπεται ταὐτὸ τοῖς πολλοῖς, καὶ τοῖς ἀνοήτοις παθεῖν. ἔστι δ' οὐ περὶ τοῦ μέλλοντος μόνον ἡμῖν ἡ βουλὴ, ἀλλὰ καὶ

fecta re redibunt; verum illud omnium fore graviſſimum putemus, ſi quos tum tanta cum dignitate, quaſi imperium eſſent occupaturi, dimittebamus, eos aliis vocibus olim requiremus, & quae tum ad Aeginam uſque protendebatur contentio, nunc eos ne in ſuis quidem portubus ſiſtet incolumes. Ac mihi quidem haec dicta ſint. Opto autem alterutrum, ut vel eadem vobis videantur, vel ipſe errem, atque ignaviae ſolus ex omnibus poſt arguar.

ORATIO DE PACE PRIOR.

PRIMUM diis gratias ago maximas, Athenienſes, quorum opera ii, qui hactenus ferociebant, nec pacis vel nomen ferebant, cum nos eam ſaepius poſtularemus, hoc habitu nunc huc pacis cauſa venerunt, ac vobis rurſum de conditione Graecorum pro perſuaſione ſtatuendi facultas eſt data. Eſt autem conveniens, occaſionem arripere, & cum illorum ingratum animum & contentionem cavere, tum veſtrum ingenium atque mores obtinere. Et quanquam hoc veteri ſermone fertur, felices non temere ſapere, quin per fortunam plerique deteriores reddantur; ego tamen, Athenienſes, quibuſcunque praeter dignitatem vel ſpem favet fortuna, iis aliquid accidere tale crediderim, quippe qui majoribus ingenio ſuo rebus uti nequeant: qui vero tum plurima inter Graecos feliciter geſſerunt, tum non minora prudentiae ſigna palam omnibus ediderunt, iis idem, quod vanis pleriſque, accidere nulla vincet ratio. Atque haec non de futuro tantum eventu eſt inſtituta conſultatio, verum etiam de

iis

τοῖς αὐτῶν ὧν κατωρθώκαμεν. ἂν μὲ γὰρ ἃ δεῖ προσελώμθα, καὶ ταῦτα βεβαίως ἕξει, 58
καὶ τὴ λοιπὴ μετ' ἀσφαλείας ϗ μετ' εὐδοξίας τ̃ πόλιν οἰκήσομεν. ἐὰν δὲ πέρα τ̃ με-
τρίω φιλονεικήσωμεν, εὔδηλον δήπου τ̃θ' ὅτι καὶ περὶ τῶν ὑπαρχόντων κινδυνεύειν δείσῃ.
ὥωθ' ὅσῳ μᾶλλον χαίρομεν αὐτοῖς, τοσούτῳ μειζόνως ἄξιον προϊδεῖν ὅπως ἀσφαλῶς ἕξει.
οὐκ ἀγνοῶ μὲ οἶμ ὅτι πάντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰς μὲ ὑποπρετ̃νζας αὐτῶν ταῖς ἐπιθυ-
μίαις ἀποδέχονται, καὶ νομίζουσιν ἃ μόνον εὐνοι, ἀλλὰ καὶ μόνους ἄνδρας ὡς ἀληθῶς εἶ).
τοῖς δὲ σωφρονίζειν ἐπιχειρ̃σιν, ἀηδῶς ἔχουσιν. ἃ μὲν ἀλλ' εἰ μὲ ὁμοίως ἦν τ̃ῳ τε λόγων
ϗ τ̃ πραγμάτων γενέσθ κύριον, ὥστε μὴ μόνον εἰπεῖν τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ ϗ κατασκ̃ξαι,
δικαίως ἄν τις τοῖς οὐκ ἐθέλουσιν ἃ δεῖ ποιεῖν ἤχθ, καὶ δυσκόλως ὑποδέξασθαι. εἰ δὲ
χρεὼν μέν ἐστι συμβ̃λεύσασθ τὰ μέγιστα, χρεὼν δὲ συμβουλεῦσαι περὶ τ̃ ἐνεστηκότων, ἐν τ̃τ'
ἀξιῶ ταῖς γνώμαις ὑποθέντας ὑμᾶς ἀκροᾶσθαι, εἰ μὴ ἁμαρτάνω τ̃ῳ λογισμῶν, ἃς
ἔχω περὶ τ̃των. ἐγὼ τοίνυν ἡγ̃μαι τὴν πόλιν τ̃ ἡμετέραν τ̃ῳ μὲ Ἑλληνίδων εὐτυχεσ-
τάτην εἶ), καὶ νὴ Δί', εἰ βούλεσθε, προσθήσω καὶ τ̃ ἁπασῶν, ἃ μὲν πω τ̃ φύσεως τ̃ ἀν- 59
θρωπίνης κρείττονα. ἔστι δ' αὕτη πῶς; οὐκ ἐξ ἴσου τὰ πράγματα οἱ θεοὶ σφίσι τ' αὐτοῖς
ϗ τοῖς ἀνθρώποις ἔνειμαν, ἀλλ' αὐτοὶ μὲ ἅτ' ὄντες ἀθάνατοι καὶ κύριοι τ̃ ἁπάντων, ἀθανά-
τως ϗ τὰς εὐτυχίας ἔχουσι, ϗ ἃ δέοι ἂμή πῆς αὐτοῖς ἀφελῆ) κρείττων γενόμενος· οἷς τοσ̃το
προέσται, ὥσ' ἃ μόνον αὐτοὶ πάντα κέκτην), ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτοὶ νέμουσι.
νέμουσι δ' οὐχ ὅνπερ αὐτοὶ κέκτην) τρόπον· ἀλλ' ὅσοις τὰ κράτιστα τ̃ ἀνθρώπων ἔδοσαν,
τὰ πλείω καλορθ̃ν, οὐ πάντ', ἔδοξ. καὶ τ̃τ μέγιστον παράδειγμα οἱ νῦν ἡμᾶς ὑπὲ τὴν
εἰρήνην ἅτοι προκαλούμενοι. ἄξιον δὲ αὐτοῖς εἰ μετείκαζειν ἠξίων, αὐτός τ' ἐξ ἀρχῆς ἔχειν, ϗ
ἑτέροις ταῦτα βεβαιοῦν, ἐπαρθέντες τοῖς ὑπάρχουσιν, εἰ νῦν δυνήσονται πρ' ὑμῶν τ̃ῳ
αὐτῶν τ̃των τυχεῖν, εὕρημα ποιῦνται. μὴ τοίνυν ὅ, γε τ̃τοις ἐγκαλ̃μεν, τ̃τ' αὐτοὶ

iis rebus, quas olim proſpere confecimus. Etenim ſi, quod oportet, ſequamur, & haec confirmabuntur, & urbem deinceps cum ſecuritate & gloria incolemus. Sin ultra modum contendemus, res etiam partae manifeſto in diſcrimen venient. Quocirca quo magis iis delectamur, hoc earum ſecuritati magis eſt providendum. Nec equidem ignoro, hos a pleriſque propemodum, qui cupiditatibus ipſorum ſerviant, benigne excipi, nec benevolos modo, ſed etiam viros haberi ſolos; qui autem ad caſtigandum accedunt, injucundos eſſe. Enimvero ſi perinde res ac verba ſuppeterent, nec minus res gerere, quam jucunde dicere liceret, merito odioſi & moroſi, qui id facere nollent, haberentur. Sin aliud eſt maxima quaeque optare, aliud de rebus inſtantibus deliberare, hoc unum velim vos prae oculis habentes, num ineptum de his conſilium proferam, auſcultare. Exiſtimo igitur urbem noſtram Graecarum, atque etiam omnium, ſi vultis, eſſe feliciſſimam, necdum tamen humana majorem natura. Quae vero ſit iſta? Non aequalem dii hominibus & ſibi ſortem tribuunt: verum ipſi quidem ut immortales & omnium domini, immortali quoque fruuntur felicitate; neque metuunt, ne quis eam potentior auferat, quippe quibus tantum ſuppetat, ut non ipſi modo bonis fruantur omnibus, ſed & aliis haec impertiant; id quod non eadem menſura, qua pollent ipſi, faciunt; verum quibus hominibus maxime faverunt, iis pleraque, non omnia, feliciter permiſerunt ſuccedere; cujus rei maximum praebent exemplum hi, qui nunc ad pacem nos provocant. Nam cum potuiſſent, ſi modeſte ſe gerere voluiſſent, & ipſi primum haec habere, & cum aliis pro praemio communicare, nunc ſecundis rebus ſublati, ſi a vobis eadem poterunt conſequi, praeclare ſecum actum putabunt. Ne committamus ergo, ut, quod in illis reprehendimus, hoc ipſi crimen

ſubea-

πάθωμεν· μηδὲ τ τύτων ἀβελίας μᾶλλον κληρονομήσωμεν, ἢ τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν λο-
60 γισμοῖς χρησώμθα, ὃς ἀεὶ τύτων ἐξ ἀρχῆς εἰχομεν. ἵτε γὰρ δήπυ κ τότε πρὸς τὰς πολ-
λὰς πρεσβείας αὐτῶν κ τὰ πρόσταγματα ἐκεῖνα μίαν ταύτην ἔσαν ἀπόκρισιν, δίκη δια-
λύεσθαι, πόλεμον δὲ κοινὸν τοῖς Ελλησι μὴ κινεῖν. τότε μὲ τοίνυν τύτων ἃ δεχομθων, ἀναγ-
καίως εἰς τ πόλεμον κατέστητε· νῦν δὲ πῶς εἰκὸς ἐφ' ὑμῖν γεγενημθων μὴ χρῆσθαι τύτοις,
ἀφ' ἐξ ἀρχῆς ἂν μηδεὶς ἐκώλυσε, μηδὲν ἐπράξατε, ἀλλ' ἀμφοτέρωθεν ὃ πρᾶγμα ἀνα-
γραφῆναι; καὶ τὰς μὲ τότε φυγόντας τ εἰρήνην, νῦν ἥκειν, ὅτι ταύτην πρεσβευθθύσας
ἡμᾶς δ' οἱ τότε τ εἰρήνης ἐχόμθα, αὖθις αὖ τ πόλεμον φαίνεσθαι προαιρυμθύους; κ μὴν οἱ
μὲ ἔχοιεν εἰπεῖν ὡς εἰκότως μεταβέβληνται· ἡμῖν δ' ὡς ὀρθῶς τότ' ἐγνώσκομεν αὐτά, τὰ τύ-
τοις συμβεβηκότα μαρτυρεῖ. ὥσ' ἄν δήπυ δικαίως μεταβαλλοίμθα. ἢ κομιδῆ γε ἄτοπον,
εἰ Λακεδαιμόνιοι μὲν ἡμῖν σύμφοροι γεγόνασιν, ἀφέντες τὰ δοκοῦντα ἑαυτοῖς, ἡμεῖς δ' ἡμῖν
αὐτοῖς ὑπεναντία γιγνώσκοντες ὀφθησόμθα. ἡγοῦμαι δὲ θεῶν τινα τοῦτ' πάντα πρατηγῆσαι.
61 εἴτε γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐθέλοντες τ πόλεμον προείλομθα, ἀνδρίας μὲν ἄν τι τῦτ' ἴσως σύμβολον
ἐκτενέσθαμεν· τ δ' ὀπιείκειαν ὑδεὶς ἰδεῖν ἔσχεν ἄν· ἔσχεν δ' αὐτοῖς γε τύτοις οἷς ἠρόμθα, εἴτε
κ βυλομένων ἡμῶν τ εἰρήνην ἄγειν, ἐπειθησ ἔν τοι, τὸ μὲν προορᾶσθαι τ Ελλάδος ἡμᾶς, κ ὃ μὴ
προχείρως ἔχειν πρὸς τὰς πλεονεξίας, ἐπήνεσεν ἄν τις δικαίως· τὰ δὲ τ ἀνδρίας κ τ δυνά-
μεως, ἃ πάντες ἔμελλον σπουδάσεσθαι. ἔσχεν ἐν αὐτῷ γε τῷ τ εἰρήνην ἄγειν αἱρεῖσθαι; νῦν δ' ἀμ-
φότερα ὡς κάλλιστα ἐπεδειξάμθα. οἷς μὲ γὰρ τ εἰρήνην ἐπρεσβεύομεν, ὡς πολεμεῖν διεκωλύο-
μεν, πραότητος κ προνοίας τ Ελλήνων, ὅπως μήτι πείσονται, πίστιν παρεχόμθα· οἷς δ' ἀναγκα-
σθέντες πολεμεῖν κεκρατήκαμεν, ἀνδρίας ἅμα κ δυνάμεως δόξαν προσειλήφαμεν, ὥσ' ἐξ ἀμ-
φοτέρων ὑπάρχειν τῇ πόλει θαυμάζεσθαι μετ' εὐνοίας. ἔτι γ' οἶμαι τρίτος ὅδοί τις ἥκει πάλιν
καιρὸς, εὐβελίας δεόμενος, ὃν ἐὰν ὡς χρὴ μεταχειρισώμεθα, παντάχη κρείττους τ ἀνταγωνιστῶν ἐσ-

subeamus; neque tam illorum imitemur imprudentiam, quam noſtris ipſorum conſiliis, quae primum hac de re dedimus, utamur. Nam tunc quoque vos ad multas ipſorum legationes & edicta nihil aliud reſpondere meminiſtis, quam ut jure controverſias componerent, nec Graecis commune bellum excitarent. Ac tum quidem, quoniam illud his non placebat, bellum ſuſcipere coacti fuiſtis: nunc vero, poſtquam res in veſtrum arbitrium devenit, cur ea non faciatis potius, quae primum, ſi nemo prohibuiſſet, egiſſetis, quam utrinque res invertantur? & qui tum pacem fugiebant, nunc eam poſtulent, nos, qui tum ad pacem ſpectabamus, bellum viciſſim videamur appetere? Quid quod illi merito ſe dixerint ſententiam mutaſſe; nos recte, quae tum ſtatuimus, decreviſſe horum caſus teſtatur? Atque idcirco juſte prius abjicere conſilium non poſſumus. Alioqui foret abſurdum, ſi Lacedaemonii, ſua omiſſa ſententia, pedibus in noſtram iviſſent, nos nobiſcum ipſi pugnare videremur. Arbitror autem deum aliquem haec omnia ſic diſpenſaſſe. Nam ſive initio bellum maluiſſemus, ut aliquod fortitudinis ſignum forte dediſſemus, ita nullus aequitatem noſtram animadvertiſſet; ſive nobiſcum hi pacem maluiſſent, ut Graeciae curam & injuriae inferendae fugam recte nonnulli laudaſſent, ita fortitudinem, & potentiam noſtram non erant omnes cognituri. At nunc utrumque pulcherrime declarivimus. Etenim cum pacem ſectabamur, & bellum vetabamus, manſuetudinis, & curae Graecorum, ne quid illi paterentur, faciebamus fidem: cum autem ad bellum per neceſſitatem accincti, vicimus, fortitudinis pariter ac potentiae opinionem praeterea ſumus aſſecuti, ſic ut utrinque ſe Urbs cum benevolentia admirandam praebeat. Denique tertium hoc, ni fallor, tempus iterum venit, quod prudentiam requirat, quo ſi recte fuerimus uſi, hoſtibus undique ſuperiores eſſe

δόξωμεν. μὴ τοίνυν ἐξὸν ἅπασι κρατεῖν, καὶ ἐν οἷς νενικήκαμεν, καὶ ἐν οἷς προειλόμεθα, ταῦτ' εἰς ἄδηλον τρέψωμεν. ἡσυχασάντων γὰρ ἡμῶν, αὖτ' ὀπὶ τῶν ἔργων εὐπραξίαι βε- 62
βαιοῦται, τό, τε σωφρονεῖν πανταχῇ προσήκοντα. ἂν δ' ἀφορμὰς τῷ πολέμῳ δῶμεν, 64
ὅσπερ εἰώθε νεωτερίζειν, δέδοικ' ὅπως μὴ ζητοῦντες πλείω ποιῆσαι τὰ κατορθώματα, τὴν ὀπὶ τοῖς ὑπάρχουσι φιλοτιμίαν ἀποβάλωμεν. οἶμαι δ' οὐ τοῖς ὥσπερ ἡμεῖς πράττουσι προσήκῃ φιλοκινδύνως ἔχειν, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τοῖς ὥσπερ ὕστοι ἀσφαλεστέροις. τοῖς μὲν γὰρ, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο προσκατεργάσαιντο, ἔκ γε τῶν ὑπαρχόντων ἔξεστιν εὐδοκιμεῖν, καὶ τῆς κρείττονος ἢ τύχης. οἷς δ' ἡσυχάσασι μὲν αἰσχύνη, καὶ βέβαια τὰ τῆς συμφορᾶς, ἕτερον δ' ἀναρρίπτουσι κίνδυνον, ἐλπὶς ἀπαλλαγῆναι τῶν παρόντων, ἐὰν ἄμεινον ἀγωνίσωνται, πόθεν ἀπεικὸς ἐγχειρεῖν, λογιζομένοις ὡς ἐν μὲν τῷ σφαλῆναι πολλαπλασίως πράττειν ὡς καὶ πρότερον· κρατήσασι δὲ, πάντων ὄντων ἀπαλλάττεσθαι τῶν κακῶν. καὶ μὴν ὅπερ μέλλον ἅπασιν ἀνθρώποις, πόθεν ἀγνοεῖ. ὅπου γὰρ ὕτε τυραννὶς ἰσχυρὸν, ὕτε πλοῦτος βέβαιον, μυρία δὲ αἱ μεταβολαὶ καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, καὶ νὴ Δία γ' ἤδη πόλεσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅλοις ἔθνεσι, τί τις ἂν προϊδεῖν ἔχοι; ἔστι δ' εὖ φρονοῦ- 63 65
ντων, ἐπ' ἀμφότερα ἐξετάζοντας, ὕτω πίθεσθαι πρὸς τὸ συμβαῖνον. ἡμεῖς τοίνυν κρατήσαντες Λακεδαιμονίους, καὶ δουλωσάμενοι τὴν Πελοπόννησον, τὴν ἀρχὴν αὐξήσομεν ὡς ἔοικε. εἰδ', ὁ μὴ γένοιτο, σφαλείημεν, τοῖς θεοῖς κινδυνευσόμεν. δοκοῦσι γὰρ ἔλαττον τοῦ δυσχεροῦς τἀγαθὸν, κρεῖττον διπλάσιον. καὶ μὴν τὸ μὲν ἐξὸν ὅλως κρατῆσαι τραπέσθαι πρὸς τὴν εἰρήνην, ἀντίρροπον τὴν πλεονεξίας ἔχει τὴν δόξαν, ὅτι τῷ ὄντι κοινῇ βέλτιστον ἡρῆσθαι, καὶ μᾶλλον πλείονος ποιεῖσθαι τὸ τῶν Ἑλλάδα σῶσαι θᾶττον ἀφθείρας τοὺς ἀνταγωνιστάς. ὃ δ' ἄδηλον θᾶττον μέλλοντος συμβήσεσθαι μὴ φυλάξασθαι, πάσης ἔξω συγγνώμης ὄντιν. ὕτω ὄντι τὴν εἰρήνην ἑλέσθαι πρὸς ἀμφότερα ὀρθῶς ἔχει· τὸ δὲ τῷ πολέμῳ πεπιστευκέναι, πλείω τὴν

censebimur. Quocirca cum liceat omne decus obtinere, tum victoriae, tum judicii, ne committamus, ut eam rem reddamus incertam. Etenim si quieverimus, & rerum successus confirmantur, & modestiae laus accedit. Sin belli dederimus occasionem, ex quo multae solent mutationes consequi, metuendum erit, ne dum res gestas augere conamur, partam amittamus gloriam. Neque iis puto, qui nostrae simili fruuntur fortuna, pericula esse affectanda potius, quam iis, quorum status ab horum negotio non distat. Nam illis quidem, etiamsi nihil praeterea gesserint aliud, ex rebus tamen praeteritis gloria suppetit & foelicitas. Quorum autem cum quiete conjuncta est infamia, & certa calamitas, in alterius autem periculi susceptione melioris est fortunae spes, modo foelicius decertaverint, posita, eos nihil vetat novas res moliri, qui sive fallantur, in priore maneant loco, sive vincant, omnibus liberentur malis. Jam res futuras incertas esse, quis est qui nesciat? Etenim cum nec regnum sit firmum, nec opes stabiles, atque infinitae mutationes tam publice quam privatim, atque adeo non urbibus modo, verum totis etiam gentibus contingant, quidnam possit in alicujus providentiam cadere? At sapientis est, utrinque negotio considerato, pro re nata consilium capere. Nos vero si Lacedaemonios devincamus, & Pelopponnesum subjugemus, imperium fortassis augebimus. Sin, quod absit, aliter eveniat, re tota periclitabimur. Quocirca quoniam minor est difficultate commoditas, in gratiam redire praestat. Quid quod, cum prorsus liceat vincere, ad pacem se convertere, respondentem habet ex altera parte utilitati gloriam, dum commune spectatur bonum, & Graeciae salus hostium praefertur internecioni? At futuri eventus incertum exitum non caviisse, excusationem nullam admittit. Sic fit, ut pacis studium utrobique se recte habeat, belli fiducia

majus

βλάβην τ ὠφελείας ἔχῃ προβάλληλα [1] θεμένους. θαυμάζω δ' εἰ προσησάμενοι μὲν τὰς Λακεδαιμονίους ὑπεσήσεσθε φείσασθαι, ἐξὸν δὲ, καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἅμα καὶ τούτων φείσασθαι νῦν,
64 καὶ τολμήσετε. καὶ τί φήσετε, ὦ Αθηναῖοι; ὅτε μὲν γὰρ Πελοπόννησον περιεπλεῖτε, καὶ ἀποβάσεις ἐποιεῖσθε εἰς τὴν χώραν, καὶ Πύλον ταύτην καλεσαμβάνετε, καὶ τἆλλα ἐπεραμαλεύεσθε, εἴ τις ἔροιτ' ὑμᾶς ἀντὶ τοῦ, ταῦτα ποιεῖτε, ἦν εἰπεῖν ὅτι ἠναγκασμένοι, καὶ ὅτι βουλομένων ὑμῶν ἡσυχίαν ἄγειν, Λακεδαιμονίοις δὲ συνέδοξεν, ἀλλ' εἰς ὅπλα καὶ πόλεμον προκαλοῦντο. νῦν δὲ τί φήσομεν, εἴτις ἔροιτ' ἡμᾶς, ἢ [2] πλέονας ἰδὼν, ἢ κτησάμενος ἐξιόντας, ἢ ὅλως ἔν τι τῶν αὐτῶν πράττοντας; πότερον ὡς ἠναγκάσμεθα; ἀλλ' οἱ τότ' ἐκεῖνα ἐπαρέμενοι, νῦν ἥκουσι τὴν εἰρήνην προτείνοντες. ἀλλ' ὡς ἐλαττώσεταί τι ταῦτ' ἐὰν δέξησθε; ἀλλ' ὅτε τὴν Αἴγιναν οὐδεὶς ὑμᾶς ἀφιέναι κελεύει νῦν, ὅτ' οὐκ Ποτιδαίας ἀπιέναι, ὅτε δέχεται Μεγαρέας, ἐάν τε βούλησθ', ἐάν τε μή, ὅτ' ἔνεστι πολυπραγμοσύνης οὐδὲν τοῖς δρωμένοις· ἀλλὰ κύριον μὲν [3] τὸ πιάκιον, βέβαιος δ' ἡ τῶν Ελλήνων ἀρχή, πάντα δὲ σῶα τὰ χωρία, καὶ λιμένες, καὶ ἵπποι, καὶ τριήρεις, καὶ τὸ βουλεύεσθαι περὶ αὐτῶν. οἱ δὲ τὰς σπονδὰς ἐκείνας ἐπαγγελίας ἐπαγ-
65 γελλόμενοι, καὶ δουλεύοντες τὰς Ελληνας τῷ τ ἐλευθερίας ὀνόματι, ὅτι νῦν ἐὰν αὐτοῖς αὐτονόμοις ἐξῇ τ ἑαυτῶν οἰκεῖν, ἀγαπᾶν ὁμολογοῦσι· καὶ περὶ τ ἡγεμονίας ἀμφισβητήσαντες ὑμῖν, βεβαιωσαίμαλλον αὐτῆς γενέσθαι. πρὶν μὲν γὰρ ὅπλα κινῆσαι, τάχα ἄν τις καὶ προσεδόκησε αὐτοὺς ἐπιέναι. ἐπιχειρήσαντες δὲ σφαλῆναι, καθ' ὑποστάντες, ὅθ' ὡς ἀδίκως κέκτησθε τὴν ἀρχὴν, ὅθ' ὡς κωλύειν δικαίως λέγειν ἔξουσιν, ὡς' ἔργῳ τὴν ψῆφον οἴσουσιν, ὡς εἰκότως ἔχετε αὐτὴν, καὶ προδώσουσι τοὺς Ελληνας ὑμῖν πολὺ μᾶλλον, ἢ ὅτε Παυσανίαν μὲν ἀπαλλαξάντων, ὑμᾶς δ' ἑλομένων, συνεχώρησαν αὐτοί. καίτοι εἰ ταύτην τὴν γνώμην ἀπ' ἀρχῆς εἶχον Λακεδαιμόνιοι πρὸς ὑμᾶς, τί τῶν ἁπάντων ἂν ὑμᾶς προήγαγεν

majus lucro damnum in contentione promittat. Miror autem, cum ſubactis Lacedaemoniis parſuri ſitis, ſi, poſtquam vobis ipſi ſimul & his parcere nunc poteſtis, non velitis. Quid autem dicetis, Athenienſes? Etenim dum circum Peloponneſum navigabatis, & in regionem deſcendebatis, ac Pylum hanc capiebatis, aliaſque res gerebatis, ſi quis horum cauſam ex vobis quaeſiviſſet, poteratis neceſſitatem praetexere, quodque quies, quam vos expetieratis, Lacedaemoniis non placuiſſet, verum ad arma bellumque vos provocaſſent. Nunc autem quid dicemus, ſi quis nos vel navigare, vel terra exercitum ducere, vel omnino ſimile aliquid facere viſos interroget? utrum coactos nos eſſe? at quitum res illas moliebantur, nunc ad pacem petendam venerunt. An damnum, ſi hoc recipiatis, accepturos? At neque vos Aeginam nunc quiſquam jubet dimittere, neque Potidaea decedere, neque Megarenſes, velitis nolitis, accipere, nec res moleſtiae quicquam habet: verum & tabella vobis manet, & Graecorum imperium, atque ſalva cuncta, agri, portus, equi, triremes, ac ſtatuendi de illis poteſtas. Qui autem magnifica illa promiſſa jactarant, & libertatis nomine Graecos ineſcarant, ii ſi nunc libere ſua poterunt incolere, nihil ſe poſtulaturos amplius profitentur: cumque de imperio nobiſcum contenderint, illud confirmarunt magis. Antequam enim arma cepiſſent, aliquis eorum impetum forſitan expectaſſet. Poſtquam re incepta deſtiterunt, nec injuſte vos imperium poſſidere, nec id auferre ſe poſſe audebunt dicere, atque ita re ipſa judicabunt, id ad vos pertinere, & Graecos vobis multo magis tradent, quam cum illis, abdicato Pauſania, vos eligere conceſſerunt. Jam ſi hoc animo fuiſſent erga vos initio Lacedaemonii, quae vos res ad hoc

1 Lege θεμένοις. 2 Lege πλείονας. *Cant.* 3 Forte τὸ ἐπινίκιον.

εἰς τ̓ πόλεμον τυτονί; πότερον τὰς σπονδὰς ᾗδει φαῦλον ἐποιήσασθε ἄν; ἢ τίνες ὑμῶν ἀμείνους θεραπεύειν τὰ θεῖα; ἀλλ' ὡς οὐδὲν ὑμῖν ἀπόχρη δυύαμτ' ἄν τις εἰπεῖν; ἀλλὰ ταῦτα Κορίνθιοι μὲ ἐβλασφήμων· ὑμῖν δ' ὑδεὶς ἀνθρώπων τοιοῦδεν. εἶθ' ὧν ἐξ ἀρχῆς ὑμῖν ὑπαρξάντων ὐκ ἄν ποτ' ἤρασθε τ̓ πόλεμον, εἰ νῦν ταῦτ' ἔχειν ἔξεστιν, ὐχὶ παύσεσθε, ἀλλ' ἄκοντες φάσκοντες πολεμῆσαι, ἑκόντες ὐ πρέψεσθε πρὸς τὴν εἰρήνην; τίνος εἵνεκα; ὅτι 66
νὴ Δία εὐτυχήσαμεν οἷα ἂν εὐξάμθα; οὐκοῦν αὐτὸ δὴ τοῦτο ἢ βέλτιστόν ἐστιν. ἀπόλωλε μὲ γὰρ οὐδὲν ἡμῖν τ̓ ὑπαρξάντων, προσγέγονε δ' ἡ τοῦ νενικηκέναι δόξα, ἢ τὸ μὴ δ' αὖθις τοῖ) τινὶ θαῤῥοῦντας ἡμᾶς ἀδικῆσαι. ὡς' εἰ τότ' ἐφέρομεν οἷς εἴχομεν, πῶς ὐ νῦν γε κἀκείνοις ἢ τοῖς προσυπάρξασι σέρξαι προσῆκε; τὰς δ' ὑπερδιαλειπομθύας τυτασὶ, καὶ μέχρι παντὸς ἐπεξιέναι κελεύοντας, ἐρωτᾶτε, τίς ὑμῖν ἐγγυητὴς ἔσαι τοσοῦτο προθυμίας; ὐ γὰ προὶ Σφακτηρίαν γε ἀεὶ πολεμήσομεν, ὐδ' ἐφ' ἕτοιμα τοῖς στρατηγοῖς ἐξέσαι πλεῖν, ὐδ' ὐκ προῤῥήσεως ἄγειν τὰς πολεμίας· ἀλλ' ἔστιν ἃ καὶ ἀγῶνα φανεῖται δέομθα. καὶ εἰ μὲ αὐτοὶ ταῦτ' ἐγγυᾶσθαι φήσουσι, μαινομθύων λόγον ὐχ' ὑγιαινόντων ἐρῶσιν. ἔτι δ' εἰ μὲ τούτοις ἔμελλεν ὁ κίνδυνος ἔσεσθαι μόνοις ἀλλ' ὐ σύμπασιν, ἦν ἄν τι τοῦτο. ὅτε δ' οἱ πειθόντες προτέροι δώσομεν τὴν δίκην, τί τὸ κέρδος [1] λαμβάνειν ὕστερον, ἢ ζημιῶσθαι μετὰ τούτων, ἧττον ὁμῶς ἢ ὑμᾶς καὶ τούτους ἀσφαλεῖς εἶ)ναι; ἀλλὰ μὴν εἰ ἄγε μὴ δ' ἂν ὕτοι φήσαιεν, ἔχοι 67
δὲ μηδὲ ἐγγυήσασθαί τις, πῶς ὑμῖν καλῶς ἔχῃ ταῦτα πιστεύσαι ἃ τούτοις ὑποκέσθαι τῶν αἰτίων εἶ)ναι δοκῇ; ἢ ἃ λόγῳ μόνον εἰπεῖν κυφότητος, ἧπερ βλακεία ταῦτ' ἔργῳ πάντως θεῖναι γενησόμθα. τότε γὰρ χρὴ καὶν ἄθλιον ἢ ὃ μέλλον αἱρεῖσθαι κινδυνεύειν, ὅταν ὃ τὴν ἡσυχίαν ἄγειν φανερῶς χεῖρον ἢ. οἷον ὅθ' ἡμῶν ἐπῆσαν οἱ Βάρβαροι, κινδυνεύειν ἔδῃ. ἀφ' τί; ὅτι δουλεύειν ἦν, εἰ μὴ τοῦτ' ἐποιήσαμεν· πάλιν ἦνίχ' οὗτοι προσέταττον, ἃ δίκα-

bellum potuiſſet incitare? Foedera contemſiſſetis? A quibus diligentius, quam vobis, divinae res obſervantur? Nihil vobis ſufficere dixerit aliquis? Haec ut erat Corinthiorum calumnia, ita nemo vobis hoc tribuit. Ergo quae ſi contigiſſent initio, nunquam bellum ſuſcepiſſetis, ea ſi nunc ſuppetent, non deſinetis; nec, qui vos invitos dicitis bellum gerere, pacem ultro expeteris? Cur, obſecro? Quia medius fidius ex ſententia res bene geſſimus? Hoc ipſum vero optimum eſt. Nam nec de noſtris quicquam perdidimus, & victoriae ſplendor acceſſit, quodque nemo poſthac facile nos laedet. Quamobrem ſi tum nobis ea, quae ſuppetebant, ſatis erant, cur nunc & illa, & quae acceſſerunt, non ſufficiant? At iſtos, qui tam contentioſi ſunt, & ultima quaeque perſequenda cenſent, interrogate, quem habeant rei tantae fidejuſſorem. Neque enim circum Sphacteriam ſemper bellum geremus, neque ad res confectas navigabunt duces, aut ad ſuum arbitrium libidinemque hoſtes abducent; verum in quibuſdam certamen etiam requiretur. Quod ſi ipſi ſe fidejuſſores dabunt, inſanient, non ſapient. Praeterea ſi eſſent iſti ſoli, non omnes pariter, periclitaturi, aliquid dicerent. Cum vero nos, quibus erit perſuaſum, primi ſupplicium luemus, quid erit lucri, ſi damnum cum his accipiamus, cum ſimul & nobis liceat & his eſſe ſecuris? Sin id nec ipſi dixerint, nec quiſquam velit ſpondere, quomodo vos honeſte credatis, quae non poſſunt iſti niſi turpiter promittere? quaeque verbis duntaxat edita levitatem indicant, ea re futura ponere, nimirum ſtupiditatis fuerit. Nam tunc eſt ſuſcipiendum periculum, quamvis incertus ſit eventus, cum quies aperte nocet. Itaque cum nos invaſerunt Barbari, exempli cauſa, periclitandum fuit. Cur? Quoniam ſervitus, aliter ſi feciſſemus, fuerat ſubeunda; atque iterum cum hi ea, quae non

1 Illa λαμβάνειν ὕστερον ἢ adduntur. *Cant.*

po-

μθνοις ὐ καλῶς ἔμελλε οχήσειν. ὅτε δὲ σὺ μ τῇ ἡσυχίᾳ δόξα μετὰ ἀσφαλείας, σὺ δὲ τῷ πολεμεῖν ὐ μόνον θεὶ τῶν ὄντων, ἀλλὰ χὰ θεὶ αὐτῆς τῆς δόξης ὁ κίνδυνΘ, τί δεῖ τετυφωμθνως ὕτω φιλονεικεῖν, ὥωπερ ἡμῖν αὐτοῖς ὐχ' ἧττον ἢ τύτοις χαλεπαίνονΤας; σκέψαθε γὰρ χὰ τῦτο. ὅτι τὼ μ εἰρήνω ὡς ἀκινδύνων ἐπειικῶς πάντες ἀσπάζονται, τὺς πολέμους δ' ὥσπερ εὐδοξίας οἵγε ἐπειικεῖς ὑφίσαθαι δοκοῦσιν. ὥσθ' ὥσπερ μ πό-
68 πων γένοιτ' ἂν ἴσως ἔλις, ὁ βυλεύσαντ' ἂν ἕκασοι θεὸς τ αὐτῶν τρόπον, οἱ μὲν τ ἀσφάλειαν, οἱ δὲ τ κρεῖττον θροαιρύμθνοι· νυνὶ δὲ οὐκ ἔνεσι χωρίσαι, ἀλλ' ὥσπερ θεῶν τινὸς ὑμῖν δεικνύτΘ, ὅτι χρὴ τὼ εἰρήνω δέχεσθ, χὰ μ μὲν ταύτης ἅμα τ' ἀσφαλῶς οἰκεῖν χὰ φιλοτιμεῖσθαι· τὸν πόλεμον δ' αἱρυμένοις, ὐχ' ἧττον ἀδοξεῖν, ἢ κινδυνύειν ὑπάρχῃ. τί δήποτε; ὅτι τοὺς μὲν Ἕλληνας, ὐ φόβῳ πρὸς ἡμᾶς αὐτῶν ποιεῖσθαι δόξομεν, ἀλλὰ φιλανθρωπίᾳ· τῦτο δ' ὐ μικρὸν εἰς ἀρετῆς λόγον· τὸν πολέμων δ' ἐχόμθνοι πολλῶν τ χρεί-ττων δόξαν [1] εἰσόμθα, ἀπληςίας, ὠμότητΘς, ἀβυλίας. χὰ γὰ πλειόνων ἢ δεῖ γλίχεσθ, χ τοῖς τ Ἑλλήνων συμφοραῖς ὑπιχαίρειν, χ μὴ ὑπίσασθ βυλεύσασθαι, ὃςὶν οὐ σώφ. χὰ-τοι τύτων ὐκ ἄν ποτ' οἰκειότερα τῇ φύσῃ τ πόλεως [2] ὀνείδους γένοιΤο. εἰ δὲ χὰ παῦσαι θροσέχῃ, τί τὶς ἂν λέγοι; μὴ τοίνυν ἐκείνην τ ἡμέραν ἀναμείνητε, ἐν ᾗ χὰ' ἀνάγκας δόξετε τῆς εἰρήνης ἐπιθυμεῖν· ἀλλὰ βυλήθητε σὺ ὅσῳ κύριοι καθέζαι χ πολεμεῖν χὰ τ ἡσυχίαν ἄγειν, χαρίσασθ τοῖς Ἕλλησι, εἰ χ μὴ τύτοις· ὠφελήσασι, ὐ τοῖς πρῦσι μόνον, ἀλλὰ
69 χ τοῖς θοτέρων χρόνοις, ὡς ὐδαμῶ λυσιτελῆ πέρα ὄ μετεῖν φιλονεικεῖν. κρατήσαν-τες γὰ τῶν βαρβάρων χ ζητοῦντες ὡς ὅτι πλεῖσον ἐξελθεῖν, πλεύσαντες εἰς Αἴγυπτον πεντή-κοντα χ διακοσίας τελήρεις δυοῖν δέοιν ἀπεβάλομεν. χ μὰ ὅτι πολλῷ ῥᾷον τ βαρβά-ρων ἢ Λακεδαιμονίων κρατεῖν, τὶς ὐκ οἶδ'; ἃ χρὴ λογίζεσθαι, χ μηδὲν νῦν παθεῖν πρὸ παλή-

poteramus honeſte ſuſcipere, poſtulabant. At cum quies gloriam habet & ſecuritatem, bellum vero non fortunarum tantum, verum etiam gloriae ipſius periculum parit; cur tam inſolenter inter nos contendamus, quaſi nobis ipſi non levius, quam his, ſuccenſeremus? Quin etiam id conſiderate. Pacem cuncti merito tanquam tutam amplectuntur, bellum autem gloriae cauſa, qui quidem ſunt aequiores, videntur ſuſcipere. Quapropter de his quidem rebus incidere poſſit contentio, & pro ſua natura ſinguli conſilium capiant, alii ſecuritatem, alii potentiam appetentes: nunc autem ea ſeparare non licet, verum quaſi deus nobis aliquis videtur pacem accipiendam oſtendere, cumque ea ſimul & ſecure poſſe degere & gloria pollere; ſin bellum ſuſcipiatis, non minorem vos infamiam, quam periculum, manere. Quid ita? Quoniam pacem non tam metu quam humanitate ducti, facere videbimur; id quod non parvum eſt virtutis indicium: bello affectato, trium rerum peſſimarum nobis opinionem conciliabimus, inſatiabilis, crudelis, & imprudentis animi. Nam & plura, quam deceat, appetere, & Graecorum delectari cladibus, nec valere conſilio nos, hoc pacto conſtabit. At haec probra cum natura civitatis pugnant maxime. Quod ſi clades huc inſuper accedat, quid dicemus? Nolite ergo diem illam expectare, qua pacem videamini per neceſſitatem deſiderare; verum dum vobis & bellum eſt & pax integra, ſi non his, Graecis tamen gratificamini; nec de praeſentibus potius quam prioribus exemplis, nimiam contentionem nunquam prodeſſe, cognoſcite. Etenim cum, devictis Barbaris, in Aegyptum ſtudio maximae vindictae navigaſſemus, ducentas & quinquaginta triremes expeditionibus duabus amiſimus. Jam facilius Barbaros, quam Lacedaemonios vinci, quis ignorat? Quae vobiſcum reputantes, nihil debetis nunc ſimile commit-

1 Lege εἰσόμεθα. *Cant.* 2 Scribe ὀνειδῶν.

tere,

σιον· ἀλλ' ἀποπώταζον νομίσαι τ̃ ἁπάντων τ̃ει), εἰ Νίσαν μ̀ καὶ Πηγὰς καὶ Αχαΐαν ἔχοντές ποτε, τ́των ἐθελονταὶ πρεχωρήσαμεν, πλείονος ἀξίαν τὴν εἰρήνην τ̃ ἀπὸ τ̃ πολέμου πλεονεξιῶν ἡγούμενοι· νυνὶ δ' ἐξὸν μ̃ τ̃ μηδὲν προέσθαι τ̃ν ὑπαρχόντων δόξαν φρονήσεως ἅμα καὶ δυνάμεως προσλαβεῖν, οὐκ ἐθελήσομεν; ἀλλ' ὀκλείπειν μέν ποτε τ̃ πόλιν ἡ προῖκα καὶ ἱερὰ ἡ τάφους, ἡ ἅμα τοῖς σώμασι ἡ τοῖς ὅσι κινδυνεύειν ᾠόμθα δ̃ειν, τ̃ κοινῆς σωτηρίας τ̃ν Ελλήνων εἵνεκα, ἐξὸν δ' ὃν αὖτ̃ παύσαλ̃, κινδυνεύοντας σῶσαι τὰ πρά̃ματ' αὐτοῖς ὑ τολμήσομεν, ἀλλὰ τ̃ν μ̀ ἀθλητῶν εὖ βυλεύεθαι νομίζομεν, οἵτινες ἂν νικῶντες καταλύωσι, ἡ μὴ πρὸς ἀνάγκην, αὐτοὶ δ' ὐχ' ὕτω πράξομεν, ὐδ' εἰσόμθα ὅτι πρὸς μ̀ τοὺς βαρβάρους ἡ μέχρι τ̃ ἐσχάτων ἴσως προσήκ̃ προϊέναι, τοὺς δὲ τῶν 70
Ελλήνων πρὸς ἀλλήλους ἀγῶνας, τοῖς στεφανίταις ἀγῶσι νομίζειν προσοικείαι, ἡ τὴν νίκην ἀπροφάσιστον ἡγεῖσθαι τέλος, πέρα δὲ μηδὲν ζητεῖν. εἰ δ' αὖ κακεῖνον ἀληθῆ χρὴ νομίζειν τ̃ λόγον, ὡς ὁ πρὸς ἀλλήλους πόλεμος τοῖς Ελλησι φάσ̃ προσέοικεν, ἄμεινον δήπου σκοπεῖν ὅπως τὶς ὡς τάχιστ' ἂν αὐτὸν καταλύσ̃, ἡ μὴ ζητεῖν εἰς ἀπέραντον ἐκλείπειν τ̃ μηδ' ἄρξασθαι πρόσ̃κε. ἡ μὴν εἰ πρότερον δυσκόλως τινὲς τ̃ Ελλήνων ἔχον πρὸς ὑμᾶς ἐξ ἀδίκων ὑπονοιῶν, νῦν γε ἅπαντες σωτῆρας ἑαυτῶν κρινοῦσιν, ἐὰν αὐτοὺς πραγμάτων ἡ κακῶν ἀπαλλάξητε. ὐ γὰ τοῖς καθ' ἀνάγκην δεηθεῖσι τ̃ χάριν προσθήσουσιν· ἀλλὰ τοῖς ἡ ταῦτα κἀκεῖνα βυλεύσασθαι κυρίοις ὅσι, τὰ κοινῇ συμφέροντα προκρίνασιν. ἡγοῦμαι δ' εἴ μέν τι πιτὸν ὅστι Λακεδαιμονίοις, παντα̃ καλῶς ὑμῖν ἔσεσθαι τὰ διεγνωσμένα· εἰ δ' αὖ νεωτερίζειν ἐγχειρῆσιν, οὐκ τ̃ εἰ) κρεῖττον κατ' αὐτῶν [2] λαλεῖν. εἰ γὰρ ὅταν μὲν δεῖ σώζειν, ἐπέρχωνται, θαῤῥήσαντες δὲ θρύπτωσιν, οὐκ ἔστιν ὅπως ὐχ' ὑμῖν πρατηγήσουσιν. ἐκείνους μὲν γὰρ ὁμοῦ φαύλους τε 71
ἡγήσονται καὶ μισήσουσιν ἅπαντες· ὑμῖν δὲ μετ' εὐφημίας ὅτι ἂν οἷοί τ' ὦσιν ἐπικουρεῖν

tere; verum abſurdiſſimum cenſere, cum Niſaeam, Pegas, & Achaiam, quae tum poſſidebamus, ultro reddiderimus, ac pacem belli commodis longe praetulerimus; ſi nunc prudentiae ſimul & potentiae laudem nulla cum jactura ſuſcipere dedignabimur? Quique quondam Urbem, templa, ſepulcra deſerenda, ſimulque corporibus & omnibus bonis decertandum communis Graecorum ſalutis cauſa cenſuimus, cum jam in poteſtate ſint noſtra, ſimul & finem periculis ponere, & res eorum conſervare, non audebimus; verum athletarum quidem laudabimus conſilium, qui per victoriam, non neceſſitatem, artem deſinunt, ipſi vero aliud ſequemur, nec hoc animadvertemus, contra barbaros fortaſſis ad extremum etiam eſſe veniendum, Graecorum inter ipſos certamina cum coronariis eſſe ludis conferenda, ſic ut victoria juſtum finem occupet, nihil quaeratur amplius? Quod ſi illud etiam recte dictum eſt, Graecorum inter ipſos bellum ſeditioni eſſe ſimile, videndum erit, opinor, ut quam citiſſime deponatur, nec id, quod ne incipiendum quidem erat, longiſſime protendatur. Jam ſi olim vos Graecorum nonnulli per iniquas ſuſpiciones aegrius ferebant, nunc certe pro ſervatoribus cuncti, modo miſeriam & moleſtiam abſtuleritis, habebunt. Neque enim iis, quos coegit neceſſitas, verum qui, cum alterutrum poſſent ſequi, communem praetulerunt utilitatem, habebunt gratiam. Atque equidem, ſi quid eſt in Lacedaemoniis fidei, recte nos omnino deliberaſſe judico; ſin res novas molientur, non poſſe commodius rem contra illos ſumi. Etenim ſi, cum ſalutem petunt, nos obſervant, cum animum receperint, invadent, nobis profecto bellum gerent. Ut enim illos pariter & improbos & odio omnes habebunt; ita nobis omnia cum laude ſtudebunt

1 Dictum a Platone, 5to. de Rep. *Cant.* 2 Lege λαοῖσιν. *Cant.*

ſup-

πεθυμήσονται. θαυμάζω δ' εἴ τις δέδοικε μὲν μὴ λύσωσι τὰς σπονδάς, πολεμεῖν δ' ἐξεπίτηδες αἱρεῖται, ᾧ μὴ λογίζεται τὐνδμτίον ἢ βέλτιον πιῶν. ὅπως γὰρ ἀσφαλῶς γενήσονται περάτειν, ὧν ἐξ ἀρχῆς γενέσθαι κωλύειν πεφυκε. οἶμαι δ' εἰ πανύργους καὶ σφόδρα ἀσφαλεῖς τις ἡγεῖται Λακεδαιμονίους, ἐκεῖνό γ' αὐτῶν τὴν συμφορῶν πεπαιδεύμένους ἕστεσθαι μαλακωτέρους· ὁρῶντες γὰρ ὡς οὐδὲ τὰ πρόσθεν αὐτοῖς εἰς καλὸν ἦκε, εἰ μὴ ἑκόντες, ἀλλ' ἄκοντες σωφρονήσουσι. ἠξαίμην δ' ἂν ἔγωγε καὶ δεύτερ' αὐτῶν πεπαικινηκάντων πολεμεῖν μᾶλλον ἢ νυνί. τότε μὲν γὰρ τὴν πρὸ τῶν θεῶν αὖ βοήθειαν πεπυπάρξειν ἡγοῦμαι τῇ πόλει, νῦν δ' οὐδὲν εἰς τοσοῦτον ἀνθ' ὅτου προσῆκε περαιτέρω θρασύνεσθαι φιλονεικεῖν. ἐγὼ μὲν οὖν εἶπον ἃ βέλτιστα ἡγούμην. εὔχομαι δὲ δυοῖν θάτερον· ἢ ᾧ ὑμῖν συνδοκεῖν, ἢ μὴ τὴν ὑμῖν αὖ δοξάντων γενέσθαι τὴν τύχην.

72 ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΑΘΗΝΑΙΟΥΣ ΕΙΡΗΝΗΣ.

ARGUMENTUM.

Cum Athenienſes a Lacedaemoniis devicti, Spartam legatos de pace miſiſſent, eam Lacedaemonius quidam concedi jubet, ac Thebanorum ſententiam, qui Athenas everti volebant, rejici. Apud Xenophontem extat hiſtoria, ſub initium libri ſecundi.

ΗΝ μὲν ἐκ πολλοῦ πάντες ἡμέραν ἰδεῖν ἐπεθυμοῦμεν, ἥ δ' ἐστὶν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, διδοῦσα βουλεύσασθαι περὶ τῶν Ἀθηναίων ὅ, τι ἂν βουλώμεθα. δεῖ δὲ μήτ' ἀγενὲς παθεῖν μηδέν, μήτ', εἰ χρὴ τοῦτ' εἰπεῖν, ἀπιμάσαι τὰ πεπραγμένα, ἀλλ' εἰδέναι πόσου τι χρῆμα κατεργασαμένους, καὶ ὡς ὅτε Ἀθηναῖοι συμφορῶν ἐνδεεῖς, ὕβριν ἡμῖν πεφεύξεσθαι ὀρίζεσθαι. πρῆτόμην δ' ἂν ὑμᾶς, μὴ φιλίᾳ τῶν ἀνδρῶν δοκεῖν με λέξειν, εἰ μὴ πολλὰ μὲν τὰ πρὸς ὑμᾶς
73 εὐνοίας, πολλὰ δὲ τὰ πρὸς ἐκείνους μίσους ὑπῆρχέ μοι σύμβολα, ἃ πάντες ὁμοίως

suppeditare. Ac miror, ſi quis, ne foedera frangant, metuit, bellum volens optat, nec ſecum ſe pugnare ſentit. Nam ut firma fierent, conari, non prohibere ne omnino fierent, oportebat. Quid quod exiſtimo, Lacedaemonios, quamvis verſuti & cauti habeantur, diſciplina tamen aerumnarum molliores redditum iri? Cum enim priora videbunt male ceſſiſſe, ſi non volentes, inviti tamen ſe continebunt. Quinimo poſtquam iterum ſe commoviſſent, pugnare cum illis, quam nunc, equidem malim. Nam quemadmodum tum divinum rurſus auxilium Urbi adfuturum ſperarem; ita nunc tantum nihil video, cujus cauſa ſit praeter uſum contendendum. Atque ego quidem, quod optimum cenſebam, protuli. Opto autem alterutrum, ut vel eadem vobis videantur, vel a veſtra ſtet ſententia fortuna.

ORATIO DE PACE POSTERIOR.

QUEM olim diem omnes videre deſiderabamus, Lacedaemonii, hic eſt, qui nobis liberum de Athenienſibus judicium concedit. At nos nec illiberale quicquam ſuſcipere debemus, nec res geſtas, ita ſi loquendum eſt, dedecorare; verum quantum ſit negotium confectum, quamque nec Athenienſibus clades deſint, nec nobis irae ſuppetat occaſio, cognoſcere. Atque equidem, ne ad illorum gratiam loqui me putetis, vos obſecrarem, niſi multa tum benevolentiae erga vos meae, tum in illos odii ſigna extarent, quae neminem veſtrum late-

1 Forte ἠξαίμην.

rent.

σιώπατε. ὃ μὲν γὰρ ἐμαυτῷ ὑμῖν ζῶντα δεῖν οἴμαι συμβουλεύειν, μὴ πρότερον τί χρὴ [1] παθεῖν ἐκείνους ὁρᾶν, ἢ ἡμῖν τί προῦξαι καλόν· μὴ δ' ἀγνοεῖν ὅτι ὃ περὶ τῶν Ἀθηναίων πόλεως μᾶλλον, ἢ περὶ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν σκοπεῖσθαι. ὡς ἐὰν μή τῳ φαίνηται γνώμη καταλείπωμεν τὰ πεπραγμένα, ἅπερ ὑμῶν αὐτῶν βεβουλεύμεθα, καὶ τῷ ὄντι νενικήκαμεν· ἂν δ' ἅ τινες κελεύουσι [2] πραχθῆτε, δέδοικ' ὅπως μήτι καὶ παράλογον εἰπεῖν ἁρμόσῃ. ἡμᾶς γὰρ εἴ τις ἔροιτο ἀνθ' ὅτου τὸν πόλεμον τὸν μακρὸν καὶ πολὺν τοῦτον ἠράμεθα, ὕθ' ὡς λείαν ἡμῶν ἤλασαν, ὕθ' ὡς χώρας ἀπετέμοντο ὥσπερ Ἀργεῖοι, ὕτ' ἄλλο τὸ τοιοῦτον οὐδὲν ἂν ἔχαμεν εἰπεῖν· οὐδέ γ' ὡς φθόνῳ τῆς δυνάμεως αὐτῶν καὶ τῆς εὐδαιμονίας, ἀλλὰ τοῦτο μὲν πάντων ἥκιστα συγχωρήσαιμεν ἄν. τίνος οὖν χάριν λοιπόν; ἐλευθερίας τὴν Ἑλλήνων φαίημεν ἄν, οἴμαι δὲ μήθ' ἡμᾶς ἂν τοῦτό γε χρῆναι λέγειν, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν ἅπαντας ἂν συμφῆσαι. καὶ μὴν οὐδ' ὅπι μεῖζον ἡμῖν πλεονέκτημα κατ' αὐτῶν ὑπῆρξεν ἢ τοῦτο, οὐδ' 74
ἂν εἰς εἰπεῖν ἔχοι. πρεῖττον γὰρ τοῖς μὲν ἐξ ὧν πρεσβεύοντο μισεῖσθαι, ἡμῖν δ' ἐξ ὧν [3] ἐπιγγελλόμεθα. τίνος οὖν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τούτων ἕνεκα ἐμέμνησα; ἑνὸς μέν, ἵν' εἰδῆτε, ὡς οὐδὲν ὑμῖν ὑπόλοιπόν ἐστιν, ἀλλ' ἔχει τὴν γεγονυῖαν τελευτὴν ὁ πόλεμος. ὥσπερ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς ἐλευθέρων ὄντων οὐδὲν ἦν πλέον ζητεῖν, οὕτω νυνὶ ἐκπεπλήρωται. καὶ μὲν οὕτω ποιῶμεν, συμβαίνοντα τὰ ἔργα τοῖς λόγοις πρεξόμεθα, καὶ νίκιον ἁπασῶν καλλίστην ἀναιρησόμεθα, συμφέρουσαν μὲν τοῖς Ἕλλησιν, ἔντιμον δὲ ἡμῖν αὐτοῖς. εἰ δ' ἀναιρήσομεν καθάπαξ τὴν πόλιν, ὃ τῶν Ἑλλήνων ὅπως ἐλεύθεροι γενήσονται προῃρούμεθα πολεμῆσαι δόξομεν, ἀλλὰ τῇ πόλει φθονήσαντες, καὶ τὴν ἡμετέραν αὐτῶν κακίαν ἐκπεπλάντες, ἀλλ' ὃ τὴν ἐκείνων ἀμετρίαν δυσχεραίνοντες. τοῦτο δὲ παντί που δῆλον ὡς καθ' ἡμῶν ἐστιν. ἕτερον δὲ πρὸς τούτοις ὑπομνήσθητε· εἰ καί τῳ παράδοξον φανεῖται, τὰ τῶν

rent. Quod autem mihi ipsi, vobis idem suadendum censuerim, ne prius, quod illos deceat pati supplicium, quam quod nos imponere, consideretis; neque nos tam de Athenienſi, quam de vestra urbe nunc deliberare credatis. Etenim si congruo priora concluserimus consilio, nobis ipsi consuluerimus, ac re vera vicerimus: sin ad ea quae jubent nonnulli, prorumpatis, metuerim, ne quid absurdius sit dicendum. Si quis enim ex nobis quaerat, quamobrem hoc longum & magnum bellum susceperimus; nec praedas abactas, nec regionem ab illis vastatam, quemadmodum fecerant Argivi, nec aliud simile possemus quicquam dicere; neque etiam quod illorum potentiae, & foelicitati inviderimus, verum hoc vel minime concesserimus. Cur ergo denique? Pro libertate Graecorum, dixerimus, aut potius hoc non tam nos honeste dixerimus, quam pro nobis fateantur omnes. Quid quod nullum nobis auxilium contra ipsos majus hoc suppeditasse, quisquam dixerit? Nam ut illi ob res perperam gestas odio habebantur, ita nos propter promissa cuncti amabant. Cur igitur haec vobis in memoriam, Lacedaemonii, redegi? Primum ut sciatis nihil restare, quin justum sit finem bellum consecutum. Quemadmodum enim olim, cum essent liberi, nihil erat quaerendum amplius; ita nunc omnia sunt absoluta. Quod si sic fecerimus, congrua verbis facta praestabimus, & pulcherrimam omnium reportabimus victoriam, tum Graecis utilem, tum nobis honorificam. Sin Urbem funditus subruerimus, non tam, quia Graecorum libertati studeremus, bellum gessisse, quam quod Urbi inviderimus, magisque nostrae crudelitati satisfeciſſe, quam illorum insolentiam aegre tulisse, videbimur. Id autem a nobis alienum esse, nemo non novit. Jam alterum illud consideratе, quod

1 Deest πρὸ ante παθεῖν. *Cant.* 2 Forte πρᾶσσητε, sed vide pag. 91. A. 3 Deest ὑπομιμνῆσκόμεθα. *Cant.*

Athe-

Αθηναίων ἁμαρτήματα ἐκείνους μὲν σώζῃ, φιλανθρωπεύσασθαι δ' ἡμᾶς ἀναγκάζει. τί δή-
75 πολε; ὅτι εἰ τότε τοῖς Αθηναίοις νεμεσᾶν ᾠόμεθα δεῖν, εἴ τινας τῶν Ελλήνων ὑφ' αὑτοὺς ποιοῦν-
ται, καιρὸν νῦν ἡμῖν αὐτούς γ' ἀνελεῖν οὐκ ἔνεστιν. ὅτε γὰρ τῆς ἐλευθερίας ἀποστερῆσαι
δήπου καὶ καθάπαξ ἐξαφθεῖραι προσῆκεν, ὅτ' ὀκείνοις ἔλαττον οὐχ ἥρμοττε,
ὑμῖν γε ὃ μεῖζον ἐγχωρεῖ. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι τοὺς μὲν ἄλλους ἅπαν-
τας αὐτονόμους ἔδει ποιεῖν, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τούτου, ὃ δὲ τῶν Αθηναίων ὅτῳ σφό-
δρα ἐν οὐδενὶ ἦθος, ὡς ἄρδην ἀπολέσαι, σῶσαι παρὸν ἂν μόνοι ψηφίσασθε; ὅπου γὰρ
εἰ μόνοις τῶν ἁπάντων ἠξιοῦτε δουλεύειν, οὐ πρὸς ὑμῶν ἦν, ἵνα τό γ' ἐξελεῖν οὐδ' ἐγ-
γύς. ἃ δ' αὖ πρὸς τοὺς Σκιωναίους καὶ Μηλίους ἐξήμαρτον, πῶς οὐκ ἄτοπον κατηγορεῖν
μέ, καὶ λέγειν ὡς ἁμαρτήματα συμβαίη, μιμεῖσθαι δ' ἀξιοῦν ὡς ὀρθῶς ἔχοντα· καὶ μὴ
λογίζεσθαι μηδ' ὁρᾶν, ὅτι τοῖς μὲ Αθηναίοις, οὐ λόγος τις ὑπῆν ἴσως ταῦτα ποιοῦσι· (οὐ γὰρ
ὡς ὑπ' ἐλαττόνων ἐδόκουν ὑβρίζεσθαι, οὐ ὡς οὐχὶ δικαίως ἐμισοῦντο, οὐ ὡς οὐκ ἔπειθον πρόσα-
76 λόμενοι, οὐ ἄλλα τοιαῦτ' ἴσως εἴποιεν ἄν, οὐχ ἰσχυρὰ λέγοντες οὐδ' ἀποχρῶντα, [1] φησὶ κἀ-
γώ, ὅμως δ' ἔχουσιν ἀναμφιλεκτησαι) ἡμῖν δ' οὐδὲ λόγος καταλείπεται, ὃ μὴ ταῦτ' ἔστιν
δεδρακότας ὧν αὐτοὶ καθεψηφίσμεθα, οὐ ἃ διωρίσμεθα μὴ δεῖν ἐν τοῖς Ελλησι γίγνεσθαι.
τί γὰρ δὴ οὐ δεινὸν ἐκείνοις ἔπι δόξει πεπρᾶχθαι πρός γ' ὑμῖν κειταῖς, εἰ πρὸ ὑμῖν γε μη-
δὲν τῆς εἰ δόξει δεινὸν Αθήνας ἀπολωλέναι; οἶμαι δ'. εἰ μέν τις, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τὴν
Μαραθῶνι μάχην, ἢ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν Αθηναίων ὑμᾶς κελεύοι μιμεῖσθαι, οὐκ ὀρθῶς
ἔχειν ἀποδέχεσθαι, πλημμελείας δὲ τοιαύτας ἥκιστα πάντων. εἰ δ' αὖ μηδὲ τὰ κάλλιστα τῶν ἔρ-
γων ἑτέρωθεν ὑμῖν προσήκειν λαμβάνειν, ἀλλ' αὐτοὺς μᾶλλον εἰ πρόδειγμα τοῖς ἄλλοις,
ὅπου τά γε χείριστα τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων ὑμῖν προξενεῖν. ἐμοὶ μὲ γὰρ

Athenienſium peccata, quanquam dictu mirum videtur, cum illos ſervant, tum nos ad humanitatem impellunt. Quid ita? Quoniam ſi tum iraſcendum Athenienſibus cenſuimus, ſi forte Graecorum nonnullos ſubjugarent, minime nunc illi nobis tollendi ſunt. Nam nec paria ſunt, libertatem tollere atque prorſus delere; nec ſi illos parvum delictum non decuit, majus nobis conveniet. Quinimo ſi reliquis omnibus libertas fuit comparanda, eaque de cauſa periclitandum, quis Athenienſes tam parvi faciendos duxerit, ut aboleantur penitus, cum ſuffragio poſſint veſtrum ſolo conſervari? Quos enim non deceret ſolos in ſervitutem redigere, nequaquam, credo, delere nos convenerit. Jam quae cum Scionaeis & Meliis turpiter egerunt, nonne ſit abſurdum accuſare quidem, & pro peccatis habere, imitanda tamen, quaſi recte facta, cenſere; neque id conſiderare, cum Athenienſes forſitan aliqua ducti ratione haec fecerint (nam & a minoribus contumeliam videbantur accepiſſe, nec recte ſe fuiſſe odio habitos, nec ullo modo paciſci potuiſſe, atque alia poſſint dicere ſimilia, quae ut firma vel idonea non ſint, quod equidem non nego, impudentiae tamen ipſorum ſuppetias ferant) nobis quidem rationem relinqui nullam, quin eadem, quae reſpuerimus ipſi, nec in Graecia committi debere cenſuerimus, feciſſe dicamur. Quid enim jam gravius illi videbuntur veſtro quidem judicio feciſſe, ſi vos Athenarum exitium non grave duxeritis? Atque exiſtimo, Lacedaemonii, ut ſi quis vos Marathonium proelium, vel Salaminiam navalem Athenienſium pugnam juberet imitari, eum ſequi honeſte non poſſetis, ita has injurias omnium decere minime. Quod ſi ne res quidem pulcherrimas aliunde vos petere potius oportet, quam ipſos aliis exemplum praebere, certe qui res illorum peſſimas nobis commendare vellet, admodum deſipere judicetur. Nam mihi qui-

1 *Φημί. Cant.*

καὶ ὑποβολὴν πεποιήσθαι δοκεῖ δι' ἀμφοῖν, οἵ τε γὰρ δρῶντες Λακεδαιμόνιοι καὶ οὐκ Ἀθηναῖοι, οἵ τε πάσχοντες Ἀθηναῖοι καὶ οὐ Σκιωναῖοι, ὧν οὐδὲ τὄνομα πολλοῖς γνώριμον. ἔπειτα καὶ ὅτοί μοι δοκοῦσιν ἡμῶν γε κρατήσαντες, οὐδὲν ἂν πλέον ζητῆσαι, ἀλλ' ἀ- 77
ρωμένους ἂν ὃ ὀκνῆσαι καὶ τὰς ἀρετάς, ἐνταῦθά που σκῆναι. ἴσμεν δ' ὅτι καὶ τοὺς ἐκ Πύ- 79
λου τρόπον τινὰ ἠρώτησαν. μὴ τοίνυν ἀνθ' ὅτων αὐτοὺς τιμωρήσεσθε σκοπεῖτε, ἀλλ' ὅτινας ὄντας, καὶ τίνες ὄντες αὐτοί, καὶ ὅ μέτεστιν τῆς τιμωρίας. ἔξεστι νεῶ Αἰγινήτας κομίσασθαι τὴν ἑαυτῶν· ἀλλ' ἐὰν ἡμεῖς Ἀθηναίους αὐτοὺς μὴ ἀφανίσωμεν, τὴν δὲ πόλιν καταπατήσωμεν, οὐδ' αὐτοῖς ἡμῖν βουληθεῖσι μεταγνῶναι πλέον οὐδ' ὁπῶν λείπεται. πάν- 80
των δ' ἥκιστα ἔοικε ὠμὸν ἐγχωρεῖν τοῖς μεμφομένοις τοὺς Ἀθηναίους ταῦτα εἰσπράττεσθαι. εἰ μὲν γὰρ δικαίως αὐτοῖς πεποίηται, τί μέμφονται; εἰδ' οὐ μέτεστι ποιοῦσιν, πῶς ἡμῖν γε καλὸν τοσοῦτο προσελθεῖν ἀναλγησίᾳ; οἶμαι γὰρ ἂν μὴ αὐτῶν φείσασθε, ἔργῳ τὰς κατηγορίας βεβαιώσειν, ἢ δείξειν ὁποίους τινὰς εἰ χρὴν περὶ τοὺς Ἕλληνας· ἂν δ' ἀνέλητε, κἄλλισθ' ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογίσεσθε. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις οἱ νικήσαντες φέρον- 78
ται τοὔνομα, οὕτως ὑμεῖς ἂν ὑπερβάλησθε τὴν ἐκείνων εὐχέρειαν, αὐτοὶ τῆς ἀδοξίας κληρονομήσετε. οὕτως ἐπεξιόντες μὴ, ἀφίετε αἰτίας αὐτούς· συγγόντες δὲ, ἐλέγχετε. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο δεῖ λαθεῖν ὑμᾶς, ὅτι νεῶ μὲν πρὸς ὀργὴν ὧν ἐγκαλοῦσιν ἥδεως ἂν αὐ- τοὺς ὁποιῶν παθόντας ἴδοιεν οἱ Ἕλληνες, χρόνῳ δ' ἐγγενομένῳ, καὶ λογισμῷ ὅ πρᾶγμα λαβόντες, τοῖς μὲν συναλγήσουσιν, ὑμῖν δὲ μέμψονται· πολλαὶ δὲ μεταβολαὶ τῶν πρα- γμάτων· ἃ χρὴ προσκοπεῖν, καὶ νομίζειν τοὺς προφέροντας ἐκείνοις τὰ Μηλίων ἢ Σκιω- ναίων πάθη, καὶ ὑμῖν ἂν προφέρειν τὰ Πλαταιέων. ἀλλ' ὅθ' ἃ τοῦ πολέμου τοῦ συνε- χοῦς ἦν, ὥστ' ὀπὶ τῷ τέλει καὶ νῦν' ἔξεστι πεπαῦσθαι πράξασι, τὴν ἴσην ἔχει συγγνώ- μην, ὅθ' ὡς πλεῖστα δῆπου τὰ τοιαῦτα γίγνεσθαι καλόν, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς μηδὲν αὐτῶν

dem etiam acceſſio videtur utrinque fieri, ſiquidem & faciunt Lacedaemonii, non Athenienſes, & patiuntur Athenienſes, non Scionaei, quorum etiam plurimis eſt ignotum nomen. Quid quod hos etiam arbitror, ſi nobis fuiſſent potiti, nihil fuiſſe deſideraturos majus, verum dignitatis & virtutum reverentia hic conſtituros. Nam & Pylios quomodo reveriti ſint quodammodo, non ignoramus. Ne igitur quantis de cauſis eos ulciſcamini, verum quos homines, & qui viri, modumque ultionis inſpicite. Nunc licet Aeginetis agrum ſuum recuperare; verum ſi nos tum Athenienſes deleverimus, tum urbem ſubruerimus, nullus nobis vel deſiderantibus relinquetur poenitendi locus. Quinimo haec omnium minime dixerim eos, qui Athenienſes accuſant, ſuadere poſſe. Etenim ſive juſte facta ſunt, cur reprehendunt? ſive immoderate, quis nobis tantam crudelitatem vitio non verterit? Arbitror enim vos, ſi ipſis peperceritis, re accuſationes eſſe confirmaturos, & quomodo cum Graecis agendum ſit, oſtenſuros; ſin ſuſtuleritis, honeſtiſſimam ipſis defenſionem paraturos. Quemadmodum enim in rebus aliis victores nomen conſequuntur; ita vos illorum temeritate ſuperata, vobis infamiam conquiretis. Ita ſi eos perſequamini, abſolvitis a crimine; ſin recipiatis in gratiam, convincitis. Jam nec hoc latere vos debet, quamvis nunc Graeci nullum non ipſis optarent per iram ſupplicium, tamen temporis progreſſu, ac re conſiderata, tum illorum vicem dolituros, tum vos culpaturos eſſe; cumque multae contingant rerum mutationes, eae ſunt praevidendae: quique illis Meliacas aut Scionaeas objiciunt clades, eos etiam vobis Plataicas ex probrare poſſe cogitandum. At nec, quae in bello perpetuo ſunt geſta, ea ſub finem, & cum deſinendum eſt, aequalem merentur veniam, neque haec magis quam plurima contingere, quam prorſus nunquam decet acci-

συμβῆναι. τίς γὰρ τῶν Ἑλλήνων λειφθήσεται, εἰ ἀεὶ τοὺς πρότερους ἀπολωλότας, οἱ μετ' αὐτοὺς ἀεὶ ζῶντό τοῦτο πείσονται; ὁρᾶτε δὲ καὶ ἐν τοῖς στεφανίταις ἀγῶσι, τοὺς ἔξω τῶν νομίμων τρόπων μαχομένους, ὅπου ὅτ' αὐτοὺς ἐπαινοῦμεν, ὅτ', ἄν τις ἐπαιτιάσηται, τοῖς αὐτοῖς
79 τούτοις ἐᾶσμεν χρῆσθαι, ἀλλ' ἐμμένοντας τοῖς κειμένοις, ὅτως ἂν δυνῶνται κρατεῖν. καὶ μὴν ὅπί γ' οἱ πρὸς ἀλλήλους τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνες οὐ πόρρω τούτων εἰσὶν ὧν εἶπον, ἀλλ' εἰκότως ἂν πρὸς νίκης μόνης γίγνοιντο· ἡ δὲ ἀναίρεσις τοῖς φύσει πολεμίοις ἂν ὀφείλοιτο τοῖς βαρβάροις, ὅστις ἑλληνίζειν οἶδεν οὐ μόνον τοῖς ῥήμασιν ἀλλὰ καὶ τῇ γνώμῃ, συμφήσειεν ἄν. οἶμαι δ' εἰ καὶ πάντων ἐχθίστους καὶ πολεμιωτάτους κείνομεν τοὺς ἄνδρας, οὐκ ὅτω μικρά γε ἡμῖν τῆς εἰ) τὰ πεπραγμένα, ὥστε πρόσθεσθαι δίκης ἔτι λοιπῆς, εἰ πρὸς Λακεδαιμονίων καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους δεῖ λέγειν. ἐγὼ γὰρ ἕως μὲν ἑώρων τριήρεις πλείους ἢ τριακοσίας ὑπὸ τῷ Πειραιεῖ, καὶ χρήματα φοιτῶντα ἐκάστου ἔτους τόσα καὶ τόσα, καὶ τὴν πλεονεξίαν αὐτῶν μέχρι τῆς Μαιώτιδος λίμνης διήκουσαν, καὶ τὰ μὲν τῇ δυνάμει, τὰ δὲ τῇ γνώμῃ δεδουλωμένους, καὶ τὴν τοῦ Ποσειδῶνος ἀρχὴν ἑαυτῶν νομίζοντας, καὶ Πελοπόννησον περιπλέοντας, καὶ τὰ ἐν Σικελίᾳ καὶ Καρχηδόνι, καὶ πανταχοῦ περιβλέποντας, καὶ οὐδαμοῦ στῆναι δυναμένους, ἀλλὰ πάντα
80 [1] ἑαυτῶν ποιουμένους, ἀμφοτέρων τούτων ὥμην κρεῖττον εἶ), καὶ μίσους καὶ φόβου, καὶ δεῖν σωφρονῆσαι τὴν αὐθάδειαν αὐτῶν, καὶ τὰ πράγματα εἰς ὃ ἀρχαῖον καταστῆσαι. ἀλλὰ νυνὶ τίς ἡ δέους ἢ φθόνου καιρός; ἢ πρὸς τί βλέποντες φιλονεικήσομεν; [2] οὐ πλείους μὲν ἢ τόσας μυριάδας σωμάτων ἐν Σικελίᾳ διεφθείραμεν αὐτῶν, πάντας καταχρησάμενοι τρόπους; ἐλίπομεν δὲ οὐχ ἵππον, οὐ βέλος, οὐ ναῦν, οὐκ εἶδος συμφορᾶς οὐδέν. αὗται δ' ἕτεραι διακόσιαι τριήρεις ἔχον). τριχίλιοι δὲ ἤτοι τὴν τῶν ἱεροσύλων ἀπολώλασι πόρον, οἱ δὲ λοιποὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν πίπτουσι τῷ λιμῷ· πάντες δ' ὥσπερ ἐν δικτύῳ συγκέκλεινται). τὰ δὲ πολλὰ καὶ λαμπρὰ

accidere. Quis enim Graecorum tandem relinquetur, ſi propter priorum internecionem, poſteriores idem ſemper manebit ſupplicium? Quid quod in coronariis videtis certaminibus eos, qui non juſto modo decertant, nec ipſos laudari, nec ſi quis eos accuſet, eundem illi uſum concedi, verum obſervatis legibus, ſi poſſunt, vincere. At Graecorum inter ipſos certamina non multum ab his differre, ac ſolam ob victoriam ſuſcipi debere, internecione barbaris, quos natura hoſtes fecit, reſervata, facile aſſentietur, quiſquis non modo nomen, ſed etiam animum fert Graecum. Quinimo ſi vel pro inimiciſſimis eos haberemus, tamen non tam parum a nobis actum reor, ut majore ſit opus ſupplicio, ſi quidem de Lacedaemoniis & apud Lacedaemonios agatur. Etenim donec triremes in Piraeo plures trecentis videbam, ac tantam pecuniam quotannis eo deportari, ipſorumque aviditatem ad paludem uſque Maeotidem pertinere, ac partim viribus, partim conſilio, ſubjugare cuncta, Neptunique imperium ſibi vindicare, circum Peloponneſum navigare, Siciliam, Carthaginem, & omnia appetere, nec uſquam conſiſtere, quin omnia ſuam in poteſtatem redigerent, exiſtimabam equidem utrique rei locum opportunum fore, metui & odio, atque eorum confidentiam eſſe coercendam, & res in integrum reſtituendas. Ac nunc quis vel metui eſt, vel invidiae locus? Qua de cauſa contendimus? Nonne tot illorum millia confecimus in Sicilia, quibuſvis uſi modis? At nec equum, nec telum, nec navem reliquimus, aut ullum calamitatis genus omiſimus. Nonne ducentae alterae tenentur triremes? Nonne tria hominum millia ſacrilegorum more perierunt? Nonne reliqui quotidie fame intereunt, atque omnes velut in rete ſunt concluſi? Nonne magnus ille ſplendor

1 Deeſt ἀφ' ante ἑαυτῶν. *Cant.*

2 Plutarch. in Lyſandro. *Cant.*

ἐκεῖνα ὄναρ δὴ διαπράμενα αὐτοῖς οἴχεσθαι. εἶτα τούτοις ἡμεῖς ὀργιζόμεθα; μηδαμῶς. ἀνδρῶν γὰρ ὅστις καθ' ὑμᾶς τὴν φύσιν, τοὺς μὲν ἀνθρωπικοὺς καὶ εἴργειν τοῖς ὅπλοις· τοὺς δ' ὑποπτεσόντας, ἡπίως μεταχειρίζεσθαι· καὶ δὴ νικῆσαι μαχομένους οὐκ ἐλάττω φιλοτιμίαν ἔχειν ἡγεῖσθαι, ὃ καλῶς χρῆσθαι τοῖς ὑπάρχουσιν. ἄλλως τε, καὶ εἰ φαυλότατοι πάντων ὄντες τῷ νεῷ χρόνῳ περὶ τοὺς Ἕλληνας γεγόνασι, ἦν ὅτε οὐδένες τούτων βελτίους μετά γ' ἡμᾶς. ἀλλ' ἂν ἐξετάζητε ὀρθῶς, ἁδαμοῦ τὰ νεῦ ἐγκλήματα πρὸς τὰς τότε αὐτῶν ἀνδραγαθίας ὄντα φανήσεται, 81
καὶ μεγέθει λέγω καὶ πλήθει. νυνὶ μέν γε Σκιώνην, καὶ Μῆλον, καὶ Τορώνην, καὶ δύο καὶ τρεῖς ἑτέρας πόλεις ἀοίκους ἐποίησε· τότε δὲ ἁπάσας τὰς πόλεις σωιδιέσωσε τῇ Ἑλλάδι, ἰδίᾳ μὲν πρὸς Δᾶτιν, κοινῇ δὲ μεθ' ἡμῶν πρὸς Ξέρξην καὶ τὰς ὑπάρχους ἀγωνισάμενοι. καὶ νεῶν μέν γε Αἰγινήτας ἐξώκισε, τότε δ' ἐξέλιπον τὰ ἑαυτῶν, ὑπὲρ δὲ μηδὲν ἀνήκεστον τοῖς Ἕλλησι συμβῆναι· καὶ πρὸν αὐτοῖς ἀποπλεύσασιν οἴχεσθαι, ἢ καὶ τῷ βασιλεῖ προσθέσθαι καθ' ἡμῶν, οὐκ ἐτόλμησε. ἆρ' ἐστὶν ἃ τοὺς ἄνδρας [1]ἐξαιρεῖσθαι πρὸ ὑμῶν; καὶ σιωπῶ σίτου μετάδοσιν ὃ ἀρχαῖον, καὶ μυστηρίων ἐπὶ νεῶ ἐφ' ἑκάστῳ τῷ ἔτει γινομένων, καὶ τὰ καλαφευγόντων ὑποδοχάς, καὶ μυείας ἑτέρας φιλανθρωπίας. καὶ πρὸς μὲν ὃ κοινὸν τοσοῦτοι τῆς Ἑλλάδος οἱ νεῶν ὀπίφρονοι καὶ βαρεῖς, πρὸς δ' ὑμᾶς ἰδίᾳ τίνες; ὡς μὲν Ἡρακλείδας ἐδέξαντο ταύτῃ τῇ πόλει, καὶ ὡς Ἡρακλέα καὶ Διοσκούρους πρώτους ξένων ἐμύησε, ἐῶ λέγειν· καίτοι κἂν εἰ χωρεῖς εὐεργεσίας πρὸς τῶν θεῶν τούτων 82
ὑμᾶς ἱκέτευον, λόγον εἶχεν αἰσχυνθῆναι. ἀλλ' ἐν ᾧ πρὸς Μεσσηνίους πολέμῳ δεηθέντων ἡμῶν, τίνες ἦσαν οἱ τὸν Τυρταῖον πέμψαντες; ἢ τίνες, οἱ Κίμωνα, σεισμὸν τε σεισμὸν, πεντακισχιλίους ὁπλίτας ἄγοντα; ἆρ' ὃν τὰ μὲν ἐκείνων παιδία εἰς ὑμᾶς, τὰ δ' ἡμέτερα ἐλάττω πρὸς ἐκείνους, οἱ Δωριέων μέν ποθ' ἑπτὰ αὐτοὺς στρατεύοντας, μόνοι πάντων οὐκ εἴξαμεν· τυραννουμένοις δὲ μόνοι τῶν πάντων ἐβοηθήσαμεν; εἰς Μαραθῶνα δ' ὥτως [2]ἠπείχθημεν, ὡς' ἀνθ' ἡμερο-

instar somnii evanuit? Et nos his irascemur? certe non. Est enim vestri ingenii hominum, ut resistentes armis cohibere, ita subjectos leniter tractare; & usum victoriae honestum non minorem adferre, quam victoriam laudem credere. Atque etiam si nunc turpissime cum Graecis egerunt, fuit, cum optime post nos quidem se gererent: & si rem recte putabitis, nequaquam hujus temporis crimina cum illius fortiter factis erunt comparanda, sive magnitudo spectetur, sive multitudo. Etenim nunc Scionem, Melum, Toronem, atque alias duas vel tres urbes diruerunt; tunc vero cunctas Graeciae civitates una conservarunt, partim cum Datide soli, partim cum Xerxe, & ejus ducibus nobiscum proeliati. Ac nunc quidem Aeginetas expulerunt, tum autem suam prodiderunt urbem, ne quid Graeci paterentur gravius: cumque possent cum navibus discedere, vel etiam cum Rege se contra nos conjungere, noluerunt. Suntne igitur, quae viros a vobis deprecentur? Taceo jam priscam frumenti communicationem, &, quae fit etiam quotannis, mysteriorum atque exulum susceptiones, & alia humanitatis infinita specimina. Ac tales quidem erga Graeciam universam extiterunt ii, qui nunc invidiosi videntur & graves, erga vos autem proprie quales? Non dicam Heraclidas in urbem receptos, atque Herculem & Dioscuros primos de peregrinis initiatos; quanquam si vel absque beneficiis vos per hos deos obsecrarent, pudorem vobis jure inciderent. Verum cum in bello contra Messenios gesto auxilium requireremus, quinam fuerunt, qui Tyrtaeum miserunt? Quinam, qui Cimonem post terrae motum cum quater mille militibus? An vero haec ab illis in nos, a nobis minora sunt in illos collata, qui & Doribus ipsos infestantibus, soli non cessimus; & cum tyrannide premerentur, soli suppetias tulimus? Jam ad Marathonem sic accurrimus, quasi vere-

1 Lege ἐξαιτεῖται. *Cant.* 2 Ηπείχθημεν. *Cant.*

darii

δρόμων ἐγενόμθα. ἆρ' οὖν καλὸν ἢ τὺς συσώσαντας ἡμῖν τὺς ἀρχηγέτας αὐτοῖς παισὶ καὶ γυναιξὶ νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀπολέσθαι, ἢ τὺς τ πόλιν ἐκλιπόντας ὑπὲρ τ τ Ελλήνων ἐλευθερείας, ὑφ' ἡμῶν τ πόλεως στερηθῆναι, ἢ τὺς ὑπὲρ τ ἐκείνων ἐλευθερείας τοῖς τυράννοις ὑμᾶς πολεμῦντας, καὶ ταῦτα πρὶν ἃς εἶπον αὐτὺς ἀρετὰς ἐπιδείξασθαι, τύτυς νῦν πανολεθρίᾳ τὺς αὐτὺς ἀμαφθείραι; καὶ τοῖς μὲ τότε μηδίσασι γενέσθαι πρὸ ὑμῶν συγγνώμην ὡς δεκα-
83 τεύειν πρότερον ἐψηφίσασθε, καὶ τὺς Αθηναίυς οὐχ ἥκιστα εἰ τὺς ταῦτα συμπείθοντας, τοῖς δὲ μεθ' ὑμῶν γενομένοις, καὶ μθ' ὧν ἐν τοῖς κοινοῖς τ Ελλήνων ἱεροῖς πεπάχθαι προσῆκε τ Ελλάδα ἐλευθερῦντας, τύτοις ἐπαῦθα τελευτῆσαι τ τύχην; καὶ τὺς μὲ ἐκ τ Βαρβάρων περὶ τ βώλυ καὶ τ ὕδατος ἐλθόντας, ὡς συλῶντας τὰ τ Αθηνᾶς, ὕστις ὑπ' ἐκείνων ἀποθανεῖν, καὶ δύο ταύτας πόλεις μόνας κοσμῆσαι τ τ Ελλήνων γένος ὅσοις ἐψηφίσασθε, τήν τε ἡμετέραν καὶ τ ἐκείνων· καλασκαπομθήσ δὲ ἀκροπόλεως καὶ ἱερῶν, καὶ τ πόλεως ἄρδην ἀπολλυμθήσ, καὶ τ χώρας ὐκ οἶδ' οἷς ποτὲ ἀνθρώπων διδομένης, ὐδὲν τύτων ἄρα οἴεσθε, ὕτε πρὸς τὺς ἄλλυς θεὺς ὕτε πρὸς τ Αθηνᾶν εἰ, ἡ κοινὴ μὲν ἀρχηγέτις ἀμφοῖν ταῖν πόλεων, τ δ' ἐκείνων τ ἐπωνυμίαν ἔχῃ; μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, μὴ τὺς βαρβάρυς μιμώμθα, μηδ' ἣν ἔρεισμα τ Ελλάδος πόλιν [2] εἴδομεν, ταύτην ἀνατρέψωμεν, μηδ' ὑποπατάσωμεν, μηδ' ἐκκόψωμεν τ Ελλάδος τῶν ὀφθαλμοῖν τ ἕτερον· ἀλλ' ἀναμνησθέντες ἐκείνης τ ἡμέρας ἐν ᾗ μὴ καλαλιπεῖν τὺς Ελληνας αὐτῶν δεομένοις ἡμῖν ὑπήκυσ, παρδόντες μὲ τὰς τ βασιλέως ἐπαγγε-
84 λίας, καλαφρονήσαντες ἢ κινδύνων καὶ φόβων, ἐν καιρῷ νῦν τ χάριν αὐτοῖς ἀπόδυτε· ἐν π τ αἰχίστων νομίσαντες, [3] εἰ διὰ μὲ τὰ μείζω τ ἐγκλημάτων ἐκ τ ἀνθρωπαφίας, εἰδέναι συγγινώσκειν· πόλλ δὲ τοσαύτη ὄνειδος τῦτο μὴ σωθῆναι. φέρε πρὸς Διός, ὐδὲν γὰρ ἀπόμοιον, εἰ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ὁ βάρβαρος ἡμῖν ἐπιχειρήσειε, πάντα δ' ἂν γένοιτο ἐν ᾧ μακρῷ χρόνῳ, καὶ τ Ελλά-

darii fuiſſemus. Num ergo vel eos, qui vobiſcum veſtrae originis autores conſervarunt, nunc per vos una cum liberis & uxoribus perire; & qui pro Graecorum libertate urbem deſeruerunt ſuam, a vobis ea privari ſit aequum; vel vos, qui cum tyrannis bellum propter horum libertatem geſſiſtis, idque ante ſuperiorum beneficiorum collationem, iiſdem nunc ſolidam inferre perniciem; & cum iis, qui tum erant Medum ſecuti, ac decreto communi decima quaeque urbs erat evertenda, veniam conceſſeritis, idque ex Athenienſium fere conſilio, qui vobiſcum ſe conjunxerunt, & cum quibus Graeciae ſervatores in publicis Graecorum templis erant collocandi, eos hanc denique ſubire fortunam? Jam cum illi legatos a Barbaro de terra & aqua miſſos, ita, quaſi Minervam ſpoliarent, peremerint, atque hae urbes duae (veſtram dico & illorum) ſolae Graecam gentem ſuis decretis decorarint; an putatis, arce templiſque everſis, & urbe funditus diruta, ac regione neſcio quibus conceſſa, nihil horum nec aliis diis nec Minervae moleſtum fore, quae ut urbis utriuſque originem, ita illius etiam nomen ſervat? Nequaquam vero Lacedaemonii, neque barbaros imitemur, neque quam Graeciae columen urbem canebamus, eam evertamus, aut alterum Graeciae excutiamus oculum; verum illius memores diei, qua, ne Graecos deſererent, a nobis exorati ſunt, ac tum regia neglexerunt promiſſa, tum pericula terroreſque contempſerunt, gratiam nunc opportune referte, ac turpiſſimum fore judicate, cum privatim crimina majora virtuti condonentur, ſi urbs tanta jus hoc obtinere non poſſet. Age vero, quoniam nihil tale eſt, ut id non futurum jurare quis poſſit, ſi rurſum nos invadat Barbarus, quandoquidem longo tempore nihil non fieri queat, & quam ſit afflicta Grae-

1 Scribe μηδίσασι. *Cant.* 2 Ηδμεν. *Cant.* 3 Lege ἰδίᾳ pro εἰ ἀφ. *Cant.*

cia,

λάδα, ἴσμεν ὡς κεκάκωται, πίνας εἰπέ μοι προσησόμεθα; πρὸς πίνας πρότερος ἀπο-
σείλομεν; τίσιν οἱ παρ' ἡμῶν προσκλητικοὶ μᾶλλον χαρὰν ἔξουσιν; ἂν ἐμοὶ πείθησθε, φεί-
σεσθε μὲ καὶ τ' Αθηναίων· φείσεσθε δὲ ὑμῶν αὐτῶν πρότερον καὶ τ' ἁπάσης Ελλάδος· καὶ
τὰς ἄλλας τύχας ἀγωνακτοῦντας εἰκότως ἂν προσπήσαθε, ὑπομιμνήσκοντες καὶ κατὰ
πόλεις, ὅτι ἡμεῖς οὐδένα κίνδυνον οὐδὲ ταλαιπωρίαν αὐτῶν ἕνεκα ὠκνήσαμεν, καὶ ὅτι ὧν
ἔχρηζον ἔχουσι· Κορίνθιοι μὲ Ποτίδαιαν καὶ τὰς ἀποικίας· Αἰγινῆται δὲ τὴν αὐτῶν κο-
μίσασθε· Μεγαρεῖς δὲ ἀγορᾶς καὶ λιμέσι χρῆσθαι τοῖς Αθηναίων. καὶ μὴν καὶ Θηβαίοις γ'
ἱκανὴ χάρις τὰ συγχωρηθέντ' ἐν ἀρχῇ περὶ Πλαταιέας· ταῦτα δὲ οὐκ εἰκὸς προσδιάζεσθε 85
αὐτούς, πολὺ μᾶλλον ὑμῖν ἐξόν· καὶ σχολὴν ἄγοντα τοιαύτην εἰ μή ποτε Αθηναίοις, ἀλλ' ὑμῖν τ'
χάριν μὴ σφῶν ἕνεκα ἐξαμαρτεῖν· μηδ' ἀλιτηρίους τ' εἶναι θεῶν καὶ τ' Ελλήνων γενέσθαι. ἄλγος
γὰρ τοῦτο πολὺ μᾶλλον, [1] ὧν αὐτοί πολε ἠλαύνετε. κεφάλαιον δ' εἰπὼν ἀπαλλάξομαι. εἰ μὲ
ὁμοίων ἂν καὶ αὐτοὶ, τ' Αθηναίων κρατησάντων, ἐτύγχανε παντα χῆ, καλὸν ὡς λέγω πρᾶξαι·
εἰ δὲ μὴ, νικήσωμεν αὐτοὺς ἀμφοτέροις, καὶ τοῖς ὅπλοις καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΛΕΥΚΤΡΙΚΩΝ.

Μετὰ τ' Πελοποννησιακὸν πόλεμον, νικήσαντες τοὺς Αθηναίους Λακεδαιμόνιοι, ἐβουλήθησαν καὶ τοὺς [2] ἰδίους συμ-
μάχους καταδουλώσασθαι. καὶ πρῶτον ἐπὶ Θηβαίους ἐστράτευσαν. ἐξελθόντες δ' οἱ Θηβαῖοι μετὰ Αθηναίων
δεύτερον νενικήκασιν. εἶτα τὸ τρίτον καθ' ἑαυτοὺς ἐξελθόντες, καὶ συμβαλόντες ἐν Λεύκτροις, κατὰ κράτος
ἐνίκησαν. μετὰ δὲ τὴν νίκην πάλιν ἀντεπιστρατεύσει τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ Λακεδαιμόνιοι μὲν πρὸς
Αθηναίους ὑπὲρ συμμαχίας πρεσβεύονται. πρεσβεύονται δὲ καὶ Θηβαῖοι κωλῦσαι βουλόμενοι. ταύτην τὴν 86
ὕλην ὁ Αεισείδης λαβὼν, πέντε λόγους ἐμελέτησε· τὸν μὲν πρῶτον, ὑπὲρ Λακεδαιμονίων· τὸν δὲ δεύτερον,
ὑπὲρ Θηβαίων· [3] τὸν δὲ τρίτον, ὑπὲρ Λακεδαιμονίων· τὸν δὲ τέταρτον, ὑπὲρ Θηβαίων· τὸν δὲ πέμπτον, ὑπὲρ τ'
μηδετέρους βοηθεῖν. θαυμάζονται δὲ πάνυ ἐπί τε τῇ δεινότητι καὶ τοῖς ἐπιχειρήμασιν. ἡ μὲν στάσις προβλημα-
τικὴ ἄγραφος. ἀφορμητικὸν τὸ προοίμιον, ἀπὸ συμφορᾶς ἰδίας προσώπου, διὸ καὶ ἀκατάσκευον ὄζειν.

cia, ſcimus, quos quaeſo aſciſcemus? Ad quos potius mittemus? Apud quos hortationes noſtrae loci plus habebunt? Quod ſi mihi creditis, parcetis & Athenienſibus & vobis ipſis prius ac toti Graeciae; iſtoſque contentioſos merito mitigabitis, atque urbibus ſingulis ſuggeretis, nullum vos periculum vel laborem ipſorum cauſa fugiſſe, quaeque petebant, conſecutos eſſe: Corinthios, Potidaeam & colonias; Aeginetas, agrum ſuum; Megarenſes, fori & portuum Atticorum uſum. Thebani quoque ſatisfactum ſibi, poſtquam Plataeas pro libidine ſiti ſunt initio tractare, debent putare; neque haec inſuper extorquere potius, quam vobis cedere; & hanc ſi non Athenienſibus, vobis tamen gratiam dare, ne ipſorum cauſa peccetis, nec Deae Graeciſque ſacri reddamini. Eſſet enim hoc piaculum multo majus iis, quae vos unquam procuraſtis. Hoc denique ſi addidero, finem faciam. Si paria vobis, Athenienſibus victoribus, fuiſſent expectanda, ſic omnino, ſicut dixi, facere decet; ſin minus, utroque illos, & armis & humanitate, ſuperemus.

ARGUMENTUM LEUCTRICARUM QUINQUE.

Cum Thebani poſt Leuctricam victoriam, iterum bellum contra Lacedaemonios ſuſciperent, ut eos propemodum confectos, funditus denique delerent, legatos mittunt Athenas Lacedaemonii, ut auxilium impetrent: mittunt etiam eandem ob cauſam Thebani. Quapropter de Athenienſibus oratoribus quinque, primus Lacedaemonios juvandos docet, alter Thebanos, tertius rurſum Lacedaemonios, quartus iterum Thebanos, quintus poſtremo neutros. Hiſtoriam tradit Xenophon libro ſexto.

1 De quibus Thucyd. α'. *Cant.* 2 Οἰκείους. Morell. 3 Καὶ πάλιν τὸν τρίτον. Morell.

ORA-

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΛΕΥΚΤΡΙΚΟΣ ΥΠΕΡ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ Α΄

ΟΥΤΩΣ ἔχων, ὦ Ἀθηναῖοι, γνώμης ἀνέστηκα, ὡς εἰ μὴ λίαν εὐήθες εἰπεῖν ἦν, ἐγὼς ἂν ἔι τᾷ ζητεῖν ἔτι φῆσαι ποτέροις προσθωμαι, κἂν εἴ τις ἀναστὰς, μικρὸν
87 ὕστερον [1] ἐξελέγξειε ψευδεῖς μου τὰς [2] λογισμούς, καὶ δείξειεν αὐτός τι βέλτιον, προσθοτος αὐτῷ πείθεσθαι· τοσοῦτον εὐνοίας ἅμα πρὸς ἑτέρους ἄνωθεν προὐπάρχον ἔτι μοι. ἃ δὲ καὶ θαρρούντως ἀνεστάναί με, καὶ ἐμαυτὸν ἤδη πεπεικέναι πρὸς τοὺς ἑτέρους ἀποκλῖναι πεποίηκε, ταῦτ' ὑπειπών, καὶ τὸ [3] ποτέρους ὁμοῦ σημανῶ τότε δ γνώμης, ἣν ἔχω περὶ τούτων, κεφάλαιον εἰς μέσον θεὶς πρόσθον ἀμφοῖν. ἐγὼ δὴ βούλομαι Θηβαίους μὲ ὑμῖν ὅτι Λακεδαιμονίους ὑπάρχειν, Λακεδαιμονίους δ' ὅτι Θηβαίους πάλιν· καὶ μηδετέρους προέσθαι εὐτυχέστερον ἢ τῇ πόλει συμφέρει. εἰ μὲ οὖν ἐν ἴσῳ καθειστήκεις, καὶ περὶ τ αὐτῶν ἦν ὁ λόγος ἀμφοτέροις, οὐδὲν ἂν ᾤμην ἔι πρᾶγμα· ῥοπῆς δὲ τοσαύτης ὅτι τοὺς Θηβαίους γενομένας, τ μὲ τὸ ἀσθένειαν, τ δὲ, τ' δυνάμιν φοβοῦμαι. εἰ μὲ οὖν ἄλλο μέν τι ποιοῦσας, ἐκείνῳ ἐπανορθοῦν, ἄλλο δὲ ταύτῃ καταλύειν ἔδει, πρόσθον μὲ διπλᾶ πράγματα ἂν εἴχομεν· [4] ἔπειθ' ἑκάτερον χεῖρον ἔδει τ αὐτὸ ποιεῖν. συμπεπλωκότων δὲ εἰς ταὐτὸν ἀμφοῖν, χρήσασθαι τῇ τοῦ
88 καιροῦ συνόδῳ δοκεῖ μοι καὶ τοσοῦτον ἐκείνοις εἰσενεγκεῖν, ὅσον [5] περ τούτων ἀφελεῖν συμφέρει. ἡγοῦμαι γὰρ ἐξισωθέντας μὲν αὐτοὺς ὑφ' ὑμῶν, τοῖς πρὸς αὐτοὺς πράγμασι συνέξεσθαι· ἀναιρεθέντων δὲ τ ἑτέρων, πρὸς ἡμᾶς ἤδη τὸν λόγον τοῖς κρατήσασιν ἔσεσθαι. ὃ δὲ τούτων ἀποφαίνω τ λογισμῶν, ὅ, τις ἂν δόξειεν ἄτοπον, τοῦτο συμβησόμενον· ἀπορῶν μὲ ἡμᾶς

ORATIO LEUCTRICA PRIMA.

EQUIDEM hoc animo surrexi, Atheniensis, ut, nisi nimis ineptum foret, adhuc me deliberare, utris me adjungam, propemodum dixerim, ac si quis post me consurgens, me fugisse rationem vicerit, ac melius aliquid ipse suaserit, ei sim primus concessurus: usque eo nulla mihi cum alteris intercedit prisca benevolentia. Quod autem effecit, ut & confidenter surgam, & ad alteros jam declinaverim, id postquam exposuero, simul de alteris quid sentiam, declarabo, si prius utriusque summam in medio proposuero. Ac velim equidem vos tum Thebanis contra Lacedaemonios, tum Lacedaemoniis contra Thebanos, uti, ac neutros foeliciores, quam sit Urbi utile, effici. Jam si pares essent utrique, & idem agerent, nihil putarem habere rem negotii: cum autem Thebani tantopere propendeant, ut illorum imbecillitatem, ita horum metuo potentiam. Si porro alia ratione illa fulcienda, alia haec esset deprimenda; primum duplex haberemus opus, dein de suo quodque tempore peragendum foret. Cum autem utrumque in idem tempus inciderit, occasionis conjunctione utendum censuerim, & in hos tantum conferendum, quantum ab illis auferre praestiterit. Etenim hoc existimo, si fuerunt illi a vobis exaequati, suas res esse curaturos; sin alteri sublati, nobiscum jam victoribus rem fore. Ex quo id efficitur, quod nonnulli putarent absurdum; si quidem nos ab

1 Διελέγξει. Morell. 2 Λόγους. Morell. 3 Πρὸς ἑτέρους. *Cant.* 4 Επεὶ τά. Morell. 5 Lege παρά. Morell.

utris-

ἀμφοτέρωις γενομένως, κινδυνεύσειν τοὺς ἑτέρως· βοηθήσαντας δὲ τοῖς ἐλάττοσιν, οὐκ μέσω ὃ λοιπὸν ἀμφοῖν ἐσήξειν. ἃ μὲν οὖν λογιζόμενος πέπαυμαι μέσος ὢν, καὶ δι' ἃ τοὺς Λακεδαιμονίους ἥρημαι, ταῦτ' ἐστί. ὅ δ' ὑμέτερον τοῦτο εἰς φιλανθρωπίαν, καὶ τὸ [1] φανερὸν τοὺς ἀτυχοῦντας οἰκτείρουσας, ἢ κείνους δεομένους, τάχ' ἂν οὐκ ἐάσειε ταῦτ' ἀκριβῶς ἐξεταθῆναι. σαφῶς γὰρ ὑμῖν καὶ ὅτε πρῶτον ὁ κήρυξ ἦλθε τὴν μάχην ἀγγέλλων, ὃν ἐστεφανωμένον ὡς ὑμᾶς ἔπεμψαν [2] Θηβαῖοι, τοὺς ἀνδίαν καὶ λύπην ἀκούσασι, καὶ ὅτω πόρρω δ' σωτηρίων γενομένοις, ὥστε μήτε εἰς τὸ Πρυτανεῖον καλέσαι, μήτε ἄλλο μηδὲν φιλάνθρωπον ἐνδείξασθε. ὅτως ὁ παλαιὸς λόγος ἐς' ἀληθὴς, ὅτι τοῖς καθ' ἑκάστους ἀτυχοῦσι, κοινὴ πᾶσιν ὕπεστιν εὐτυ- 89
χία, ὃ τῆς πόλεως ταύτης ἥθους ὑφ' ὧν σώζονται. ἀλλὰ μὴν [3] τήν γε ἀναμνήσονται ἂν ὑμᾶς τὴν ὅτι δὲ [4] Δεκελεικοῦ πολέμου πεπραγμένων τοῖς Λακεδαιμονίοις, τίνες αὐτοῖς ἐκοινώνουν ἐρήσομαι. οἶμαι μὲν [5] οἱ Σάμιοι. ἀλλ' [6] οἷς ὡς ἀναμαρτήτοις βοηθεῖν ἀξιώσει. εἰ μὲν οὖν κομψῷ τινι καὶ φιλανθρωπίᾳ ταῦτα δεδόσθαι δεῖ, κοινὴν ἀμφοῖν δίκαιον ὑπάρχειν τὴν λήθην, οὐ [7] τῆς μὲν καὶ ἐξαρχῆς ὑπ' ἐκείνων ἀναπειθεῖσι, καὶ καταλύσασθαι μεταξὺ αὐτοὺς διδάσασι, καὶ τὰ κωλυθεῖσι μνησικακεῖν· τοῖς δὲ ἀφ' τέλους ἀγωνίσασι, παρεικέναι χρῆναι τὴν μέμψιν. εἰδ' ἀμφοτέρωις ἐγκαλεῖν δεῖ, (ὡς ἔγωγε μὰ τοὺς θεοὺς οὐκέτ' ἂν ἀξιοίην, εἰ μή τις ἔχοι με πεῖσαι) τί δεῖ ταῦτα κατηγορεῖν, ὧν ἀποκεῖναι τοὺς ἑτέρους οὐκ ἔστιν; ἁπάντων γὰρ τῶν, ὡς ὁ μάλιστ' ἂν ἐξετάζων εἴποι χρειῶν, οὐδὲ αὐτοῖς ἐκοινώνουν. καὶ μὴν εἴ τινα καὶ ἐκλέξαιμι εἰπεῖν δεῖ πρέποντα τοὺς δὲ πολέμου κοινά, σκοπῶμεν τὰ 90
μεθ' αὐτὸν πραχθέντα καὶ βουλευθέντα ἑκατέροις. εὑρήσομεν γὰρ, τὰ μὲν Θηβαίοις [8] δόξαντα, ἀναίρεσιν τῆς πόλεως καὶ ἀνδραποδισμόν, καὶ μηδένα μηδαμοῦ λοιπὸν εἶναι· φεύγω τὸ ὄνομα

utriſque removeamus, cum alteris eſſe certaturos; ſin infirmiores juverimus, medium deinceps inter utroſque locum obtenturos. Atque eae quidem rationes, quibus ductus cum neutram partem fugio, tum Lacedaemonios amplector, hae fere ſunt. Sed veſtra fortaſſis ad humanitatem propenſio, quodque miſerorum citius, quam petunt, miſeremini, non ſinet haec accurate diſcuti. Nam & olim ſcio, cum pugnae nuncius veniſſet, quem ad vos coronatum Thebani miſerant, cum moleſtia vos & dolore eum audiviſſe, & a gratulatione tantum abfuiſſe, ut nec in Prytaneum vocare, nec alia humanitate ulla cum proſequi ſuſtinueritis. Adeo verum eſt vetus hoc dictum, urbis hujus bonitatem omnes, quicunque ſunt aerumnis obnoxii, per quam ſerventur, ad foelicitatem experiri. Sed qui vobis ea, quae Lacedaemonii in bello Decelico geſſerunt, velit in memoriam revocare, ex eo, quos habuerint ſocios, requiram: nec enim Samios; verum quibus velut inſontibus opitulandum cenſebit. Quod ſi tempori haec & humanitati condonanda ſunt, utrorumque ſimul debemus obliviſci; nec in eos, qui & ab illis primum fuerunt perſuaſi, & cum medio tempore rem vellent componere, ſunt prohibiti, iram reſervare: qui autem perpetuo fuerunt ingrati, ab iis accuſationem tollere. Sin utrique ſunt culpandi (quod equidem nunquam per deos, niſi quis me induxerit, cenſuerim) quid ea criminamur, a quibus alteri ſeparari nequeunt? Etenim ſi quis rem penitus introſpiciat, in omnibus illi rebus peſſimis horum ſocii fuerunt. Veruntamen ſi nonnulla, relictis quae fuerunt in bello communia, ſunt ſeligenda, quid utrique poſtea fecerint & moliti ſint, conſideremus. Ac Thebani quidem, ut urbem everterent & manciparent, nec uſquam quiſquam reſtaret, quod ma-

1 Φιλάνθρωπον. Morell. 2 Οἱ Θηβαῖοι. Morell. 3 Τόν γε. *Cant.* 4 Vide Thucyd. lib. 7. *Cant.* 5 Lege οὖν pro ὁ, & αὐτοῖς pro οἷς. 6 Thebanis. *Cant.* 7 Lege τοῖς pro τῆς. 8 Sic Morelli Codex; in Vulg. deeſt.

ledictum

προσθεῖναι τῇ βλασφημίᾳ (καίτοι ταῦτά γε οὐδ' ὁ Πέρσης ἔγνω πρότερον περὶ ἡμῶν· ἀλλ' ἀποχρῆν ᾤετο, ἂν ὅ κελευόμενον ποιεῖν ἐθέλοντας ἔχῃ) τὰ δ' αὖ Λακεδαιμονίοις δόξαντα ταῦτ' ὄντα, ἃ νῦν αὐτοῖς ἀξιοῦσιν ὑπάρξαι πρὸ ὑμῶν, τίνι αὐτῶν οἰκεῖν, ἢ μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. καὶ δῆτα ἔγωγε σκοπῶ πρὸς ἐμαυτόν, εἰ τότε τοῖς Λακεδαιμονίοις συνέδοξεν ἅπερ τοῖς Θηβαίοις, καὶ ὑπέσχηξ τοῦτο ὅ ἔργον, καὶ μή θεῶν τις χεῖρα ὑπερέσχε [1] τοιοῦτον πρᾶγμα δρᾶν, τί λοιπὸν ἦν ἐν μέσῳ; [2] ζητεῖν νῦν τοὺς Θηβαίους ὅς τινας [3] καλέσουσι νῦν τότων. καίτοι, δοθήτω γάρ μοι καὶ τοῦτ' εἰπεῖν ἄνδρ' φιλονεικίας, Λακεδαιμονίοις μὲν ἂν ὀπὶ πᾶσι δικαίοις σκοπῆ τις, καὶ συγγνώμης ἴσως [4] μετὸν εὑρήσῃ, καὶ τ' ὀπὶ τοῦ πολέμου πραχθέντων, καὶ εἴπ ὕστερον ἠγνωμόνησαν. Ἀλλὰ τί; ὅτι τοῖς μὲ ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ ἡγεμο-
91 νίας φιλονεικοῦσιν, αὐτὸ ὅ ὀχῆμα τὸ τοῦ πολέμου δίδωσι συγκρίτησιν, ἐάν τι πραχθῶσι· τοῖς δὲ ὑπὲρ τοιαύτης μὲν οὐδεμιᾶς φιλοτιμίας, ἄλλως δὲ ἐγκειμένοις καὶ πλεονάζουσιν, ἃ οἱ Θηβαῖοι τότε ἐποίουν, πᾶς ὁστισοῦν νεμεσήσας δικαίως ὅτι τὴν ἀγνωμοσύνην ἀπρόσωπον ἔχουσι, καὶ φύσῃ πονηρῷ τρόπῳ χρῶνται. καὶ μὴν εἴπις τούτων μὴ παρελήλυθέναι τὴν ἀξίωσιν ἡγεῖται, τίνι δὲ τοῦ νῦν παρόντος πολέμου πρόφασιν ἀκριβῶς ζητεῖ, ἀδικεῖν τοὺς Λακεδαιμονίους οἶδ' ὅτι κρίνει, καὶ μετὰ τῶν Θηβαίων γίγνεσθαι δεῖν οἴεται. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν [5] Φοιβίδας ὁ ταῦτα πρᾶξας ἦν, καὶ οὐδὲν ἐπράχθη τούτων ἀπὸ τῆς κοινῆς γνώμης, ἀλλ' αὐτῶν Θηβαίων, οἷς οὐκ ἤρεσκε τὰ παρόντα, καλούντων, εἰσῆλθε Φοιβίδας παιδιὰν, καὶ κατέλαβε τὴν Καδμείαν, οὔτε πάνυ τι πιστεύω, οὔτ' ἂν εἴποιμι· ἀξιῶ γὰρ τοῖς οἴκοι δήπου ταῦτα ἀκούσασι, καλεῖν ὀπίσω, ζημιοῦν, ἐξάγειν, ἀγανακτοῦντας ὁρᾶσθαι, ὁ πολλῷ δέους πεποιηκέναι. ἐγὼ μὲν, ἀλλ' εἰ μὲν δίκαιον λαβεῖν βουλομένοις τοῖς Θηβαίοις ἐμποδὼν ἱστάμεθα, ἠδικοῦμεν ἂν ὡς ἀληθῶς, καὶ

ledictum non audeo proloqui (at haec ne Perſa quidem de nobis primum decreverat, ſed illud, ſi nos haberet morigeros, exiſtimabat ſufficere) Lacedaemonii autem ea propoſuerunt, quae nunc a vobis conſequi cupiunt, ut ſuam incolant regionem, nec gravius quicquam patiantur. Quid quod illud apud me conſidero, ſi tum Lacedaemoniis idem, quod Thebanis, viſum fuiſſet, atque hoc eſſent aggreſſi facinus, nec deorum aliquis rem tantam avertiſſet, fuiſſe nunc Thebanos, quos contra hos implorarent, quaeſituros. Jam, ut hoc etiam ſine contentione dicam, Lacedaemonii veniam quoque mereri tum eorum, quae in bello, tum ſi quid poſtea peccarunt, videntur, ſi quis recte conſideret. Quid ita? Quoniam qui de imperio atque principatu contendunt, iis ipſa belli ſpecies, ſi quid forte fecerint amplius, veniam impetrat: qui autem non honoris, ſed temeritatis & avaritiae cauſa aliquos impugnant, quod faciebant tum Thebani, ii omnium in ſe indignationem merito converterent, quandoquidem injuriam ſine cauſa inferunt, & malo ſunt ingenio praediti. Quod ſi quis horum examinationem praeteriiſſe, praeſentis autem belli cauſam cenſet acriter inveſtigandam, is injuſtos, ni fallor, Lacedaemonios, adjuvandos autem Thebanos judicat. Ego vero Phœbidam haec feciſſe, nec communi conſenſu motum, ſed ex ipſorum Thebanorum conſilio, qui novis rebus ſtuderent, ingreſſum occupaſſe Cadmeam, nec admodum credo, neque dixerim: Potuiſſent enim domeſtici, poſtquam haec audiverant, eum revocare, multare, ejicere, indignationem oſtendere, quod nequaquam fecerunt. Veruntamen ſi Thebanos ſupplicium ſumere prohiberemus, non recte, nec

1 Τῷ τοιούτῳ. Morell. 2 Η ζητεῖν. Morell. 3 Καλοῦσιν. Morell. 4 Μισεῖν. Morell. 5 Ο Φοιβίδας. Morell.

ὐχ ἡμῶν ἐποιῦμεν· ἐπεὶ δὲ ταύτῃ μὲν ἀπειλήφασι, τῇ πρόσῳ δὲ γλίχονται, οὐχ 92
ἡγοῦμαι δεῖν ὅπῃ τῇ τῶ δικαίω προφάσῃ, πρᾶγμα ἀδικόταλον αὐτοῖς συγχωρῆσαι, τὼ
τι Πελοπόννησον καὶ τὰς ἄλλας Ἑλλήνας καταδουλώσασθαι, (τὸ γὰρ Λακεδαιμονίους
ἀνελεῖν τοῦτο δυώατον.) εἰ μὲν οὖν πρὸ τῆς μάχης ἐπεπόμφεσαν ἀμφότεροι, βοηθεῖν
ὁμοίως ὥσπερ νυνὶ δεόμενοι, τοῖς Θηβαίοις ἔγωγε συνεῖπον ἄν, ἃ βουλευσάμενος λέγω.
Διατί; ὅτι τὼ μὲ Λακεδαιμονίων πρόσκλησιν, συγκαταδουλῶσθαι Θηβαίους ἂν ἡμῖν
ἔδει· τὼ δὲ Θηβαίων, λαβεῖν τὰ δίκαια [1] πρὸς Λακεδαιμονίων. τοῦτο δ' ἐκείνω πολὺ
κρείττω λόγον ὑμῖν ἔχειν ἡγούμην ἄν. νυνὶ καῦτα δὲ ἀφιγμένης τῆς πρεσβείας, ἣν ἐγὼ
ζητοῦσι πρόφασιν, οὐχ ὁρῶ τὸν τρόπον τῆς βοηθείας. ἀλλ' ἔγωγε, καὶ μηδεὶς δυσχε-
ραίνῃ [2] πρὸς τὼ ἀτοπίαν, εἰ καὶ κατ' ἀρχὰς πεμψάντων ἀμφοτέρων τοῖς Θηβαίοις
συνεῖπον, εἶτα πάλιν μετὰ τὼ μάχην ἔπεμψαν ὥσπερ νυνῶ ἀμφότεροι, ῥαῤῥᾳθύμως ἐκέ-
λευον ἂν ἀνταλλάττεσθαι. ὅτε μὲ γὰρ καθίστατο πόλεμος, τοῖς ἀδικουμένοις συλλαμ- 93
βάνειν ἐκέλευον ἄν· ὅτε δ' ἤδη χαίειν ἂν συμπεράνθα αὐτοῖς ἐξεπεπλήρωτο, δυοῖν πάτερον,
ἢ πεπαῦσθαι δεῖν ἂν αὐτοὺς ᾠμην, ἢ πλεονάζοντας, ὑφ' ἡμῶν πάλιν κατέχεσθαι· καὶ
ὅσῳ γε [3] πρόθυμότερον πρότερον βεβοηθηκότες αὐτοῖς ἦμεν ἄν, τοσούτῳ μᾶλλον νυνῶ ἀν-
τιξῆναι φημὶ δεῖν. ἐπειδὴ γὰρ τυχόντες τ̃ δικαίων, ὧν πρόσθεν ἀπεστέρουν ἀδικάζειν οὐκ παύον-
ται, πάρεισιν εἰς τὸ τ̃ Λακεδαιμονίων ἔγκλημα αὐτοὶ δι' ὁδῶ δικαίας· καὶ μετελήλυθεν
ἡ τῶ πολέμω πρόφασις, δι' ἣν ἐπ' ἐκείνους τότ' ἐλθεῖν ἔδοξε. ὃ γὰρ ὧν πεπόνθασιν ἀμύ-
νονται, ἀλλὰ ἃ καλωρθώκασι μείζονα ζητοῦσι ποιῆσαι. οὐκοῦν ὃ μὲ εἶχον δίκαιον, ἐξήκει
καὶ τῆς βοηθείας ἂν ἔτυχον· τὸ παρὸν δὲ ἀδίκω τάξιν ἔχον τι γιγνώσκει. διὸ κωλύοιτ'
ἂν ὑφ' ἡμῶν δικαίως. ἔπειτα, εἰ εὔλογον φυλάττεσθαι ἂν τότε, τοὺς Θηβαίους τοῖς Λακεδαι-

noſtro more faceremus: quoniam vero hoc ſumpto, tendunt ulterius, non exiſtimo rem injuſtiſſimam, Peloponneſi & reliquae Graeciae ſervitutem (hoc enim ſibi vult Lacedaemoniorum everſio) juſtitiae praetextu concedi ipſis oportere. Etenim ſi ante bellum utrique per legationem a nobis auxilium, ut nunc, petiiſſent, equidem a Thebanis abſque mora ulla ſtetiſſem. Cur hoc? Quia Lacedaemonios id velle ſuſpicatus eſſem, ut Thebanos una cum ipſis in ſervitutem redigeremus; Thebanos autem, ut poenas de Lacedaemoniis ſumerent. Hoc autem nobis illo longe fuiſſe honeſtius exiſtimaſſem. Poſtquam autem eo tempore legationem miſerunt, quo principatum, quem quaerunt, habent, juſtam adjuvandi rationem non video. Quinimo (nec hoc quiſquam aegre ferat) etiamſi legationis initio Thebanis faviſſem, ſi poſt pugnam iterum, ut nunc, utrique legatos mitterent, audacter equidem mutandam cenſerem ſententiam. Nam dum bellum gerebatur, injuriam paſſis ſubveniendum; poſtquam id, quamobrem eos juviſſemus, peractum fuerat, vel ceſſare ipſos, vel, ſi plus appeterent, a nobis denuo debere cohiberi putarem; & quo alacrius ipſis antea ſuppetias tuliſſemus, eo magis nunc reſiſtendum dixerim. Etenim poſtquam jus ſuum conſecuti, reliqua non deſinunt affectare, ipſi per juſtitiam in ſe Lacedaemoniorum culpam recipiunt; & in ipſos belli praetextus, propter quem hi tum fuerant oppugnandi, tranſiit. Neque enim tam injuriam referunt, quam ſucceſſus ſuos augere conantur. Itaque quod habebant jus, id quatenus auxilium accepiſſent, periit: quod autem nunc poſtulant, injuſtum eſſe deprehenditur. Quocirca jure poſſunt a nobis prohiberi. Praeterea fit iniquum, qui tum noluiſſemus Thebanos cum Lacedae-

1 Lege πρὸς. Cant. 2 Ita Cod. Morell. Vulg. non agnoſcunt. 3 Edit. Flor. πρόθυμότερον πρότερον —.

moniis

μονίοις συγκαταδῆλῶν, σωφανελεῖν τὰς Λακεδαιμονίους τούτοις νεῶ ἐσωμεῖναι. πολὺ γὰ
δήπου μᾶλλον, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, Θηβαίους ἀποφῆναι δι' ἡμᾶς ἄξιον, ἢ μεταοχεῖν ἡμᾶς δι' ἐκεί-
94 νους τοιαύτης σφάξεως. ἔστι γὰρ ἔστι καὶ ἀμυνομένους ἀμέτρως ἀδικεῖν· καὶν τις οἷς τὰς πι-
μωρίας ἀναπλησῖ σφὸς τ' ἀδικήματα τούτοις ἐπορθῆ, δευτερος ἄρχει πάλιν. οἷον τι
λέγω. ἦλθον ὅτι Θηβαίους Λακεδαιμόνιοι· καλῶς. ὑκοῦν καὶ δεδώκασι δίκην Θηβαίοις Λα- Citat. Muſgr. ad Eurip.
κεδαιμόνιοι. τοῦτ' ἔχει τέλος ἡ μέμψις. ὅτι δ' ἂν μὴ τοῦθ' ἑσὸ τ Θηβαίων γένηται, Suppl. v. 932. in Supple-
δευτέρας ἀδικίας ὡς εἰπεῖν ὅστιν ἀρχὴ καὶ σφόδος. τοῦτο δ' οὐκ ὅτι τῶν [1] πολέμων μόνον mento not.
ὅστιν, ἀλλὰ καὶ τἆ τ ἰδιωτῶν ἅπαντα ἑσὸ τοῦτον τὸν λόγον ἔρχεται. τὸ, τίς, ἢ ὅ, ποιή-
σας ἐχολάσθη, λύσις ὡς εἰπεῖν αὕτη γέγονε τοῦ πονηρεύματος. ἐὰν δ' ἅπαξ πιωρισά-
μενος, μὴ ζῶντα ἐλαύνῃ, καὶ φέρῃ τ δυστυχήσαντα, αὐτὸν ἤδη κολάζειν οἱ νόμοι σφοστάτησι
δικαίως. τοῦτο γάρ ὅστιν ἑσὲρ τ φύσεως τοῦ παντὸς γένους ἡμῶν, εἶναί τι τοῖς ἁμαρτοῦσι,
μεθ' ὃ δεῖ σῆναι τὴν τοῦ πεπονθότος ὀργήν. ἐπεὶ τοίνυν εἰπάτω μοί τις, ἐὰν τοῖς Θηβαίοις
σφοσθώμεθα, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι πάλιν κρατηθῶσι καθάπαξ, τί τὸ κωλῦον ὅστι πάλιν
95 ἄλλου δίκην ἥντινα λήψονται ζητεῖν Θηβαίους, καὶ τοῦτ' ἀπέραντον εἰς μέχρι παντὸς διὰ
τὸ σφῶτον ἔγκλημα; ἀλλὰ τί ζῶντα ἀκριβολογοῦμαι; εἰ γὰρ καὶ πάνδεινα πεποιήκασι
Λακεδαιμόνιοι καὶ πάσης μείζω πιμωρίας, ὁ κρατεῖς αὐτοῦς, ὦ Ἀθηναῖοι, πράττεται, καὶ ὃ
μὴ καλῶς ἔχειν ὑμῖν σωεπιτίθεσθαι τοῖς [2] ἀτυχήμασιν αὐτῶν. ὧν γὰρ πλείους μὲ ἢ χίλιοι
τεθνᾶσιν, ἀφεστᾶσι δ' οἱ σύμμαχοι, κεκόσμηται δὲ τοῖς ὅπλοις τὰ Θηβαίων ἱερά, αἱ δ'
ἐλπίδες ὑμᾶς μόνους ἀνήρτηνται, πῶς ἄξιον αὐτόχειρας τούτων γενέσθαι, καὶ μὴ σωδιατηρῆσαι
τὰς ὑπολοίπους ἀφορμάς; εἰ γὰρ καὶ αὖθις πολεμοῦντες ἴσχυσαν πόλεμον ζῶντ' εἰργάσασθε αὐτοῦς,
δικαίως ἄν μοι δοκῆτε ἐνταῦθα σῆναι. ὅ δὲ Θηβαίοις συγκατεργάζεσθαι τέλειον ἢ τ ἀνιπάλων

moniis in ſervitutem redigere, nunc Lacedaemonios tollere cum illis ſuſtinere. Praeſtat nimirum longe, Jupiter atque dii, Thebanos propter nos deſiſtere, quam nos talis facti propter illos participes eſſe. Poſſunt enim, poſſunt etiam ii, qui ſe ulciſcuntur, modum egredi; ac ſi quis in ultione peragenda uſque ad injuriam procedat, ſecundus fit autor. Eſt autem tale, quod dico. Invaſerunt Lacedaemonii Thebanos; Recte: Itaque poenas etiam Thebanis Lacedaemonii dederunt. Atque hunc habet finem accuſatio. Sin aliquid a Thebanis fiat praeterea, id injuriae ſecundae, ut ita dicam, initium & converſionem continet. Hoc autem non in civitatibus tantum ita ſe habet, verum & privatorum res omnes hac lege cenſentur. Si quis propter crimen aliquod punitus eſt, haec fuit, ut ita loquar, ſolutio flagitii: ſin poſt ſupplicium agat etiam rapiatque miſerum, ipſum jam leges puniri jubent; nec injuria. Eſt enim hoc natura conſtitutum, ut habeant aliquid nocentes, ultra quod ira laeſi non procedat. Alioqui ſi cum Thebanis nos conjungamus, & rurſum vincantur Lacedaemonii, quid vetabit, obſecro, Thebanos aliud iterum ſupplicium, quod ſumant, quaerere, atque id in infinitum propter primum crimen progredi? Sed quid haec opus eſt accurate perpendere? Ut enim graviſſima quaeque & omni ultione majora commiſerint Lacedaemonii, tempora eos, Athenienſes, deprecantur, & quod non decet vos eorum inſultare miſeriis. Nam quorum plures quam mille perierunt, ſocii defecerunt, armis templa Thebana ſunt exornata, ſpes omnis eſt in vobis ſolis repoſita, eos quomodo poſſitis occidere, nec eorum reliquias conſervare? Etenim ſi vel proprio bello ſic eos affeciſſetis, merito hic finem facturi videremini. Ut autem cum Thebanis hoſtes funditus peri-

1 Πόλεων. *Cant.* 2 Morell. αὐτῶν ἀτυχήμασιν.

ὄλεθρον, πῶς ἂ φευκτὸν ϗ μέχρι ῥήματος; τοὺς ταῦτα ϗ τ εἰρήνην τ ὑπὲ Ανταλκίδᾳ, ϗ ὅ, τι τίς βέλε), προφερέτω. τοῦτο μὲ δὴ τὸ τ εἰρήνης, ϗ πάντων πλείστ᾽ ἀφίαμ᾽ ἂν Λακεδαιμόνιοι καθ᾽ αὐτῶν λέγειν πρὸ τ νεῶ χρείαν. ὅσῳ γὰ ἂν ἐκείνῳ μᾶλλον μέμφοισθε, τοσούτῳ προθυμότερον σωτέον αὐτούς ἐστιν ἡμῖν νυνί. γέγραπται γὰ ἐν αὐτῇ δήπου, τοὺς τ Ασίαν αὐτὴν 96
οἰκοῦντας Ελληνας, ὅ, τι ἂν βούλη) βασιλεῖ ἐξεῖναι ποιεῖν· τοὺς δὲ τοῦτο δυσχεραίνοντας τ νεῶ προσβείας τ ἠτυχηκότων οὐκ ἔνεστιν ἀμελῆσαι. ὅτε γὰ δήπουθεν ὅλως Λακεδαιμονίοις ϗ Αθηναίοις ἴσην δεῖν πρόνοιαν εἶ) τ Ελλήνων ὑπὲ ἂν εἴς εἴποι, βλέπων εἰ μηδὲν εἰς ἕτερον, ἀλλ᾽ εἰς αὐτὰς ταύτας, τὰς πρὸς τὸν βασιλέα συνθήκας, ὧν αἱ μὲ ἐκείνων, ἐκδότους πεποιήκασι τοὺς Ελληνας τοὺς ὑπὸ θαλάττῃ, αἱ δὲ ἡμετέραι, τ θαλάττης ἄνω κατέχουσι βασιλέα· ὥθ᾽ ὅμοιον εἰς ἀνάγκην καταστάντας ϗ εἰρήνης ὑπομιμνήσαντας συγχωρῆσαι ταῦτα, ϗ εἰρήνης ὥσπερ ὑπομιμνήσαντας πολέμου παυσθῆναι ἐθέλοντας τὰ δίκαια. ὅπου δὲ ϗ γράψαι φασὶ τ ἐν τῇ γῇ τῇ βασιλέως ἐξεῖναι τῷ βασιλεῖ· προστάξαι ὅ, τι ἂν βούλη) βαρὺ ϗ δεινόν, πῶς ἂ πολλῷ ῥᾳδιώτερον αὐτοὺς συνεξεργάσασθαι τοὺς Ελληνας [2] τοῖς ἐν τῇ Εὐρώπῃ Θηβαίοις; εἰ γὰ Λακεδαιμονίοις πολέμῳ καταπεπονημένοις γράψαι, τοὺς ἐν τῇ γῇ τῇ βασιλέως ἂν τι βούλη) βασιλεῖ ἐξεῖναι ποιῆσαι, κατηγορία ϗ ὄνειδος κέκρι), πῶς ἡμῖν γε ἀνεκτὸν Αθηναίοις ὄσοι ϗ βουλῆς κυρίοις, αὐτοχειρίᾳ τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ Θηβαίοις προσδοῦναι· ϗ ταῦτα Λακεδαι- 97
μονίους· ὃς εἰ μηδὲν ἄλλο, ὅ γοῦν ἀξίωμα ὅποτε ἔχον προσῆκε). γένοιτο δ᾽ ἂν νῦν ὁ πλεῖστος ἴσως λόγος τοῖς ὑπὲρ τ Θηβαίων λέγουσιν, ὡς ἤδη προτέρου συμμάχους αὐτοὺς ἐποιήσασθε· ϗ [3] τ εἰς Αλίαρτον ἐξόδου, ϗ τ ἐν Κορωνείᾳ μάχης ἀναμνήσουσιν ὑμᾶς. οὐκοῦν ἄτοπον, φίλους τοὺς τότε ἐχθροὺς, ϗ πολεμίους τοὺς τότε συμμάχους, ὁμοῦ ποιήσαντας, φαῦεν ἄν. ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω νομίζειν ἐναντιοῦσθαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὡς᾽ εἰ [4] μηδὲν ἧττον τ Θη-

matis, id vel nomine tenus averſandum puto. Proinde vel pacem ſub Antalcida factam, vel aliud quidvis proferat quilibet. Nam pacem quidem maxime cupiant hoc tempore Lacedaemonii ſibi exprobrari. Nam quo magis illam reprehenderitis, hoc alacrius jam vobis ipſi ſunt ſervandi. Jubet enim illa Regem cum Graecis Aſiaticis, quicquid velit, facere: id autem qui ferunt aegre, non poſſunt hanc miſerorum legationem contemnere. Etenim nec eadem omnino diligentia Lacedaemonios atque Athenienſes Graecos debere conſulere quiſquam dixerit, qui vel ad ipſa foedera cum Rege facta reſpiciat, quorum illa Graecos maritimos prodiderunt, noſtra Regem a mari cohibent; neque ſimile eſt, neceſſitate paciſque cupiditate ductos haec concedere, atq; in pace belli cupiditate volentes jure ſuo cedere. Jam cum grave ſit atque indignum, Regi in ſuos poteſtatem liberam concedere, nos ipſos credo, Graecos Europaeos, cum Thebanis conficere, multo ſit indignius. Nam ſi Lacedaemoniis, quod bello preſſi Regem permiſerint de ſuis Graecis, quod vellet, ſtatuere, crimini & probro datur, quis nos ferat, Athenienſes & conſilii compotes, Europaeos Thebanorum crudelitati objicere? idque Lacedaemonios; quos ſi nihil aliud, dignitas tamen, qua floruerunt quondam, deprecaretur. Ac dicent jam fortaſſe multis verbis Thebanorum patroni ſaepius vos eorum ſocietatem eſſe amplexos, & expeditionis in Haliartum, atque ad Coroneam pugnae vos commonefacient; itaque vos abſurde facere, ſi amicos, qui tum inimici, & hoſtes, qui tum ſocii fuerant, ſimul reddatis. Verum ego haec adeo non puto Lacedaemoniis adverſari, ut etiamſi neminem pro Theba-

1 Γράψαι. Morell 2 Ita Morell. a Vulg. abeſt. 3 Xenoph. 3. & 4. *Cant.* 4 Morell. *μηδένα. Cant. μηδὲν ἧττον —.*

nis

βαίων ὥμην ἐρεῖν, ἐχρησάμην ἂν ὅμως τοῖς παλαιοῖς ὑπὲρ τούτων. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι ποτὲ τοὺς Θηβαίους φίλους καὶ συμμάχους ἐποιησάμεθα, ἐχθροὺς καὶ πολεμίους πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ὄντας· καὶ οὐδὲν ἐκώλυσεν ὑμᾶς τὰ ὑπάρχοντα ἀναπώμαλα συζῆναι καὶ συλλαβεῖν αὐτοῖς, ὅτε ταῦτα δίκαια λέγειν ἐδόκουν ὑμῖν; ὡς μὲ οὐδέν ἐστιν ἐμποδὼν ἡ τότε συμμαχία τῷ νῦν προσδέξασθαι τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐκ τούτου δῆλον. ὅτι
98 δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπ' ταύτην ἐκείνην ἀναγκαῖόν ἐστι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπαμύναι καὶ τοῖς μάλιστα μεμνημένοις τὸ τότε ἀπροσδόκητος πρὸς τοὺς Θηβαίους, τούτοις μάλιστα [1] οὐκ ἔστιν ἄλλως ποιεῖν, ἢ μεταταξαθαι, τοῦτο ἐπὶ τοῦ προτέρου φανερώτερον ἐπιδείξω. εἰ γάρ τις ἔροιτο ὑμᾶς, ὦ Ἀθηναῖοι, πόσα χρήματα καταβαλόντες ὑμῖν Θηβαῖοι τὴν συμμαχίαν εὕροντο, εὐφήμως, φαίητε ἄν. ἡμῖν Θηβαῖοι; πόθεν; ἢ τί; τίνες δ' [2] ἕτεροι; πῶς οὖν αὐτοὺς προσεδέξασθε; ἦσαν μὲν γὰρ οἱ φίλοι τὸ ἀρχαῖον. οὐδεμίαν εἰπεῖν ἂν ἔχοιθ' ἑτέραν πρόφασιν πλὴν τοῦ κίνδυνον καὶ τὴν χρείαν, καὶ τὸ εἰ προϊόφθης ὑφ' ἡμῶν, ὅπερ [3] Λακεδαιμονίοις ἂν εὐθὺς αὐτοὺς εἶ). εἰ μὴ τοίνυν ἰδία τοῖς ὑπῆρχε ὑμῖν πρὸς αὐτοὺς οἰκειότης, ὅθ' ὕστερον μὴ δικαίως τις ἂν ὑμῖν ἐπετίμησε, μὴ μέχρι παντὸς καὶ τῶν ἁμαρτημάτων κοινωνεῖν ἐθέλουσι. ἀλλ' ἴσως μεταβάλλεσθαι μὲ ἐδόξατ' ἄν· εἰκότως δέ γε, πλείω λόγον τῆς ὑμετέρας αὐτῶν δόξης, ἢ τῆς ἐκείνων χάριτος ποιούμενοι. ὅσης δὲ ἧς εἶπον αἰτίας δι' ἣν μεθ' αὐτῶν ἐγένεσθε, καὶ
99 τότε ἐν μὲν τῷ [4] νῦν σωναγωνίζεσθαι, ὁ δοκεῖν μεταβάλλεσθαι· ἐν δὲ τῷ τοὺς ἑτέρους ἀνθελέσθαι, ὃ τοὺς αὐτοὺς ὅπλα διατελεῖν φαίην ἂν ὑπάρχειν, ἐπειδήπερ μεθεκτὴν τοῦ ἀλλήλων τάξιν ἀμφότεροι. εἰ δέ τις φοβεῖσθαί φησι περὶ τὴν πόλεως μὴ δόξαν ἐμπλήξειας ὄφλῃ, πρῶτον μὲν οὐδὲ δέδοικε. τί γὰρ ἂν ἐλογίζετο [5] ἐπὶ τῶν Θηβαίων πρότερον; ἔπειτα τούτῳ μὲ ἀπόδος ἀφεῖσθαι τὴν αἰτίας,

nis esse dicturum crederem, iisdem tamen exemplis in horum causa uterer. Etenim quis nescit, Thebanos quoque tum a nobis in amicitiam & societatem receptos fuisse, cum hostes & inimici semper antea fuissent; nec eam simultatem quicquam obstitisse, quominus illorum partibus faveremus, quando eadem videbantur jura praetendere? Itaque non vetare societatem illam, ne Lacedaemonios nunc tueamur, ex his efficitur. Quod autem etiam propter hanc ipsam Lacedaemonios necesse habemus juvare, Athenienses, & qui studii ejus quo tum erga Thebanos fuimus, maxime sunt memores, ii minime possunt omnium non locum mutare, id etiam manifestius ostendam. Si quis enim ex vobis quaerat quanta pecunia societatem a vobis Thebani redemerint: bona verba, dixeritis: a nobis Thebani? qua re? qui autem alii? Cur igitur eos asciviſtis, cum olim amici non fuerint? Hic nullam possetis causam dicere, nisi periculum, & necessitatem; quodque si fuissent a nobis neglecti, mox erant in Lacedaemoniorum potestate futuri. Quapropter etiamsi vobis privata cum illis intercederet familiaritas, ne sic quidem, si nolletis omnium rerum atque peccatorum participes esse, merito vos quisquam reprehenderet; nisi quod sententiam fortasse mutare videremini, nec injuria, plus honori vestro quam illorum tribuentes gratiae. Cum autem ea, quam dixi, extet causa, propter quam tum quoque ab illis stetistis; quod jam non juvabitis, inconstantiae; quod alios illorum loco asciscetis, constantiae famam vobis conciliabitis: quandoquidem utrique in alterorum locum successerunt. Quod si quis Urbi metuit, ne stupiditatis opinionem consequatur, primum sero metuit. Cur enim olim tempore Thebanorum non metuebat? Deinde crimen hoc removeat,

1 Ἐστιν. Morell. 2 Hoc unquam fecerunt, subaudi. *Cant.* 3 Morell. Λακεδαιμονίους. 4 Deest μὴ post νῦν. *Cant.* 5 Τοῦτο ἐπί. Morell.

atque

ἐκείνῳ δέ γε πειθήτω, παυσάσθω τοὶ ἀδεᾶ δεδιὼς, καὶ πέρα ὧν χαιρῶν σεμνὸς ὤν· πλὴν εἰ μὴ τὺς κυβερνήτας ἐναντία ποιεῖν αὐτοῖς φησὶ, καὶ μέμψεται ὅτι τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τὸ ἐξ ἀρχῆς, οὐδὲ τὸ εὐθὺν ἀεὶ ποιοῦνται, ἀλλ' ἐπὶ θάτερα, καὶ τοὶ ἐναντία τῶν πρόσθεν διατελοῦσι κομιζόμενοι. ἄνθρωπε, ἀκολουθῶ τῇ χρείᾳ· τὸ δ' αὐτὸ ποιῶ· μεῖς γὰρ φέρομαι ἀεὶ πίνομαι, καὶ κατ' ἐμὲ τὴν αὐτὴν τέχνην, καὶ τὸν αὐτὸν λογισμὸν ἔχων, ἄντ' ἐνθένδε ἐκεῖσε, ἄντ' ἔμπαλιν κομίζωμαι. οὗτος ὁ τὸν κυβερνήτην λόγος οἶμαι, καίμοι νῦν ἐστὶν ὑπὸ τὸ πόλεως αὐτὸς οὗτος ῥητέος. ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἁπλῶς περὶ πάντων σκοπῶμαι, καὶ οὐδὲν μᾶλλον φιλονεικίας, ἐρῶ τι καὶ μεῖζον τούτων. εἰ σφόδρα τὰ συμμαχίας τὰ ἔμπροσθεν μεμνήμεθα, ὥσπερ δεῖ, καὶ μεταπίπτειν νῦν κελοκνοῦμεν, τοῖς μὲν Θηβαίοις μὴ πολεμῶμεν, τὺς μέντοι Λακεδαιμονίους μὴ προΐδωμεν (λέγω δὲ οὐκ αἴνιγμα) ἀλλὰ πέμπωμεν τὺς προσρήσοντας Θηβαίοις ἀπέχεσθαι Λακεδαιμονίων. κἂν μὲ ἀκούσωσι ταῦτα καὶ πείθωνται, ὅτε πρὸς τούτους ὑπεναντίον ὑμῖν οὐδ' ὁπῶν ἕσαι πεπραγμένον, οὐδ' οἵδε ἀναμήσονται· ἀλλὰ τοῦτο, ἀλλ' οἱ μὲν ὁμοίως μενοῦσι φίλοι, οἱ δὲ ὑπάρξουσι πρὸς ἐκείνους, ἀμφότεροι δὲ εἴσονται χάειν· οἱ μὲν ὅδεν πρᾶγμα ἔχοντες, οἱ δὲ σωθέντες δι' ὑμῶν. ἀκούω δὲ καὶ πάλαί ποτε ὑπὲρ τοῦ Μηδικοῦ αὐτὺς τούτους Θηβαίους ἀναλύσασθαι πρὸς ἡμᾶς, μελλούσης μὲν ἤδη τὰ μάχης ἔσεσθαι, Κορινθίων δὲ πρεσβευόντων καὶ ἀναλαξάντων ἀμφοτέρους. νῦν δὲ δήπου δικαιότερον πείσοιντ' ἂν ἡμῖν οἱ Θηβαῖοι, ὅταν πρεσβείας Λακεδαιμονίων καλούσης ἡμᾶς ἐπ' αὐτούς, ὅτω προνοουμένους ὁρῶσι σφῶν, ὡσθ' ὅπως μηδὲν ἀναγκασθῶμεν κακὸν αὐτοὺς ἐργάσασθαι, παρακαλεῖν καὶ λόγῳ πείθειν, ἀλλὰ μὴ τοῖς ὅπλοις βιάζεσθαι, παρὸν ἡμῖν. ἂν μὲν οὖν ὅπερ εἶπον πείθωνται, ταῦτα χράπιζα· ἂν δὲ μὴ πρόσχωσι τὸν νῦν αὐτοῖς, ὑκέθ' ἡμῖν μέμψονται. ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ μεμνημένοι τὰ συμμαχίας, καὶ μὴ βουλόμενοι διαλύειν αὐτὴν φανούμεθα, ἐκεῖνοι δὲ οἱ τούτους τοὺς λογισμοὺς παρεωρακότες, καὶ οἱ μηδὲν φροντίζοντες, εἰ μὴ ὧν ἔμπροσθεν ἐτάττοντο, τούτοις νῦν ἐναντία ἥσουνται τοὶ ὅπλα. μὴ τοί-

atque illud faciat, ut fruſtra metuere & inopportunam gravitatem ſectari deſinat; niſi forte gubernatores etiam ſecum pugnare dicet, ac reprehendet, quod non ſemper recta, nec ut coeperant, navigent, verum in utramque, atque adeo contrariam partem, ferantur. Quid ais? neceſſitati ſervio; eandem rem ago; cum vento ſemper feror, eademque arte & conſilio utor, ſive hinc illuc, ſive contra ferar. Hoc, opinor, diceret gubernator, atque ego nunc idem pro Urbe dicam. Ut autem intelligatis, me ſimpliciter omnia conſiderare, nec ulli contentioni ſtudere, majus dicam aliquid. Si priorem ſocietatem, ut aequum eſt, vehementer memoria tenemus, nec libenter locum mutamus, neque cum Thebanis pugnemus, neque tamen Lacedaemonios negligamus (nec aenigma loquor) ſed mittamus ad Thebanos, qui jubeant eos a Lacedaemoniis abſtinere. Quod ſi his obtemperaverint, nec illis quicquam iniquum feceritis, nec hi propterea ſubvertentur, verum & illi manebunt aeque amici, & hi a vobis ad illos accedent, ac gratias vobis agent utrique: illi, quod a moleſtiis liberati; hi quod a vobis ſervati fuerint. Quid quod & olim audio ante res Perſicas hos ipſos Thebanos, cum jam proelium inſtaret, nobiſcum compoſuiſſe, Corinthiis intercedentibus? Nunc autem juſtius etiam nobis paruerint, cum nos ad Lacedaemoniorum legationem vident eam ſui curam gerere, ut ab iis, ne quod ipſis damnum dare cogamur, petamus, & verbis hortemur, non, ut poteramus, armis cogamus. Quocirca ſi obtemperaverint, ut dicebam, optime erit; ſin ea neglexerint, non jam nos culpabunt. Ut enim nos & ſocietatis memores, & retinendae cupidi fuiſſe, ita illi haec neglexiſſe, nec multum curare, ſi ſe prioribus ſociis opponant, deprehendentur. Ne igi-

1 Υπὲρ Cant.

tur,

νων ἀ πρὸς Θηβαίους δεῖ λέγειν, ταῦτα πρὸς ὑμᾶς ἐᾶτε τοὺς ῥήτορας, μηδὲ, ἐάν τις ἐγχειρῇ τὰ μὴ ὑμέτερα ὑμᾶς πείθειν, ἀνέχεσθε. πῶς γὰρ ἂν ἄτοπον, ἡμῶν καὶ τοὺς Θηβαίους ἐθελόντων εἰ οἷόν τε πεῖσαι, μὴ μόνον ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς δὲ χρὴ διαφῆναι, ἐὰν οἱ Θηβαῖοι καὶ μὴ βουλομένους ἐξάγωσιν ἡμᾶς, ὑμῖν ἡσυχάζειν παραινεῖν, [1] καὶ συμμάχους κρίνειν τοὺς ἀποφοβοῦντας Θηβαίους τὸ καταθέσθαι τὰ ὅπλα; φέρε δὴ πρὸς Διός, εἰ ταῦτ' εἶπον οἱ Θηβαῖοι πρὸς ὑμᾶς πρίν' ἦλθον ἐξ ἀρχῆς, ὡς ἐὰν ἀπώσωνται τὸν πόλεμον καὶ τὸν προειμένον κίνδυνον αὐτοὺς, ἐχθροὺς ὑμᾶς [2] ποιήσονται καὶ μισήσουσιν, ἐὰν καταπαῦσαι αὐτοῖς ὁπωσοῦν δύνησθε ἀνελεῖν τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ τὴν Ελλάδα ὑφ' αὑτοὺς ποιήσασθαι, ἔασ' ὅστις ἂν πονηρότερος ἕτερος ἀνθρώπους [3] ἡγήσαιτ' ἂν εἶναι, [4] ἢ μᾶλλον δικαίους ἀπολωλέναι; μὴ τοίνυν ἄσμενοι ἂν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτι τούτοις, ταῦτα ὅτι τῇ κοινῇ προφάσει δῶμεν ὑμῖν, ἀλλὰ πᾶν τὸ ἐναντίον κωλύσωμεν, εἰ[102]σφ μὴ καὶ [5] αὐτὴν ἐκείνην ὅτι ταῦτα δεῖ δοκεῖν πεποιῆσθαι. οἶμαι δὲ καὶ Θηβαίους [6] μὴ εἰς τοσοῦτον ἀναισθήτους εἶναι, μηδὲ φαύλους καίπερ ὄντας Θηβαίους, ὥστε πλείω μέμψιν ποιεῖσθαι [7] ὑμῖν ἡμῖν, ἐὰν [8] κατακωλυθῶσι Λακεδαιμονίους ἀνελεῖν, ἢ χάριν τῶν αὐτῶν σωτηρίας ἀπομνημονεύσειν, [9] ἢ δι' ὑμῶν ἔμπροσθεν αὐτοῖς ἐγένετο. ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην τοὺς ὑπὲρ τῶν Θηβαίων λέγοντας, πότερον εἰ φασὶ αὐτοὺς συμμάχους, ἢ γενομένους. εἰ μὲ γὰρ εἰ, τί πείθουσι ποιεῖσθαι; εἰ δ' αὖ γενομένους, πολὺ τούτων πρότεροι Λακεδαιμόνιοι γεγόνασιν. ἔπειτ' οὖν εὔλογον γενομένους μὲ φάσκειν, πάλιν δὲ ὡς [10] ὑπερχόσης ἐπὶ τὰς συμμαχίας διαλέγεσθαι μὴ διαλύειν κελεύοντας. καὶ μὴν ὅτι γ' αὐτὴν ἀπείπασθε, οἶδεν ὁ τὴν νίκης ἄγγελος, ὃν μετὰ τὴν μάχην ἐλθόντα, οὐδὲν ἐντιμότερον τῶν ὑπὸ τὸν βαρβάρου πάλαι πεμπομένων ἐδέξασθε. ὅσοι μὲν γὰρ καὶ δάκρυσι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐθρήνησαν ἀκούσαντες, [11] μεμνημένῳ οὐκ ἐρῶ.

tur, quae Thebanis erant dicenda, ea vobis ab oratoribus dici permittite; neque si quis contra vestrum officium vobis quid suadeat, obtemperate. Cum enim nos etiam Thebanos, non modo nosipsos, velimus, si fieri possit, a contentione dehortari, absurdum foret, si, Thebanis nos vel invitos impellentibus, ad quietem vos adhortaremur & amplectendam Thebanorum, qui recusant arma deponere, societatem. Age vero per Jovem, si Thebani, cum primum ad nos venerunt, hoc dixissent, nisi Lacedaemonios prorsus delere, & Graeciam subjugare sibi permisissetis, si periculum imminens a se repulissent, se pro hostibus vos habituros esse, num quisquam pejores ullos homines, aut exitio digniores esse credidisset? Ne igitur ea, quae tum hac lege non impetrassent, nunc eodem praetextu concedamus, sed contra fieri prohibeamus, nisi forte illa quoque ipsa hac de causa facta videri debet. Quinimo nec Thebanos tam stupidos ac nequam fore, quamvis Thebani sint, arbitror, ut majorem jam nobis culpam tribuant, si Lacedaemonios tollere prohibeantur, quam de salute per nos olim parta gratiam habeant. Libenter autem ex iis, qui pro Thebanis dicunt, quaesierim, utrum eos socios esse, an fuisse dicant. Nam si sunt, cur volunt fieri? Si fuerunt, longe ante ipsos Lacedaemonii fuerunt. Neque recte se fuisse dicent, & iterum, quasi subsistat etiam societas, solvi eam vetabunt. Quod autem ei renunciaveritis, non ignorat victoriae nuncius, quem post proelium ad vos missum non multo majore cum honore, quam qui olim a Persa venerant, excepistis. Etenim qui lacrymis etiam Lacedaemonios prosecuti sunt, eos, quamvis meminerim, non nominabo.

1 Ἀλλὰ καὶ —. Morell. 2 Lege οἰήσονται. 3 Edit. Flor. ἡγήσωντ' ἄν. 4 Morell. καὶ —. 5 Societatem. *Cant.* 6 Morell. μέχρι τοσούτου φαύλους μηδ' ἀναισθήτους εἶναι καίπερ —. 7 Morell. ποιῶ ἄν. 8 Διακωλυθῶσι. Morell. 9 Ἢ πρὸς. Morell. 10 Ὑπὲρ ἔσης. Morell. 11 Lege μεμνημένοις.

Quid

τί πο⟩ ἦν ὃ αἴτιον; ἆρά γε βάσκανοι καὶ πονηροὶ τὰς τρόπας ὄντες ἐστὲ ὑμεῖς, καὶ ὑπερβε- 103
βλήκατε πάντας ἀνθρώπους πονηρίᾳ καὶ κακίᾳ, ὥστε τοῖς φίλοις ἐὰν ἀγαθόν τι πράξωσιν, ἄχθεσθαι καὶ φθονεῖν; ἆρ' ἔστι ταῦτα. χαλεπόν γε νὴ τὸν Δία τοῦτο αὐτὸ φάσκειν. ἆρ' ἔστιν. ἀλλὰ τί; συμφυτόν ἐστι τῇ πόλει ταύτῃ πάλαι καὶ πᾶσιν εὐδοκιμοῦν, ὅτε εἰς Μεγαρέας διέβη τοὺτοισὶ πλησιοχώρους ὄντας, ὅτε εἰς τοὺς δευτέρους τοὺς μείστους τῶν Ἑλλήνων τουτουσὶ τοὺς ἀθλίους Λακεδαιμονίους, ἀλλ' ἐνταῦθα καὶ ἔφυ καὶ ἤκμασε ἐξ ἀρχῆς. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ῥοπὴ πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ ἔλεος τῶν ἀτυχούντων οὐ κενὸς, ἀλλὰ διαρκὴς εἰς σωτηρίαν. τοῦτο οὔτε μνησικακεῖν ἐᾷ τὴν πόλιν, οὔτε ἐξετάζειν τίς ἐστιν ὁ δυστυχής· ἀλλ' ἐπειδάν τινα αἰσθηθῇ κακῶς πράττοντα, εὐθέως ἐπελάθετο ὧν αὐτὴ πέπονθε. διὸ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἱκανόν ἐστι πρὸς αὐτὴν ὥσπερ ἄλλό τι σύμβολον αὐτὸ τὸ σχῆμα τῆς ἀτυχίας. διὰ τοῦτο καὶ Θηβαίους προσήκαλο, καὶ Λακεδαιμονίους, ὅτε πρῶτον ὑπὸ τῶν Ἡρακλειδῶν ἔγνω δυστυχοῦντας, κατῴκτειρε. πρὸ τοίνυν τῶν εὐεργεσιῶν, ἃς εἴποι τις ἂν ὡς ὑπῆρξαν εἰς ἡμᾶς οἱ Θηβαῖοι· τοῦτο μὲ, ὃ 104
συνεπεστράτευσαντες Λακεδαιμονίοις ὑπὲρ τὸν Πειραιᾶ· τοῦτο δὲ, Θρασύβουλον στρατηγὸν ἀγαθὸν, ὃν φεύγοντα Θηβαῖοι ὑπεδέξαντο ὑπὲρ τοὺς λ' δεξάμενοι, βλασφημήσω μὲ θεὸν, καὶ δὴ ἂν μαινοίμην. καί τοι πόσ' ἤδη λέγοντος ἤκουσα, ὡς ἄρα οὐχὶ δεῖ μὴ συνεπιστρατεῦσαι δεῖ χαλεπὸν αὐτοῖς ἔχειν μᾶλλον ἢ μέμφεσθαι, καὶ νὴ Δία ἐκεῖνό γε ἔφη, καὶ μισεῖν ἀντὶ τῆς αἰτίας, δι' ἣν τοῦτ' ἐποίησαν. ἔφασκε γὰρ αὐτοὺς ἀποτυχόντας τοῦ ἁλῶναι τὴν πόλιν ἡμῶν, ἀγανακτεῖν. ἐγὼ δὲ ταῦτα μὲ τοῖς ταῦτα λέγειν βουλομένοις παρίημι· αὐτὸς δὲ τί φημι; εἰ μὲν ἔν τινι κινδύνῳ καθεστηκότες ἦσαν οἱ Θηβαῖοι, δικαίως ταῦτ' ἂν τις ἡμᾶς ἀνεμίμνησκε, οὐκ ἀξιῶν συνεπιστρατεύειν ὑπὲρ τὴν πόλιν αὐτῶν, ὥσπερ οὐδὲ ἐκεῖνοι ποτὲ τοῖς αὐτοῖς τούτοις Λακεδαιμονίοις ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας, ὅτε φαύλως διέκειτο. ὑπὲρ

Quid ergo cauſae eſt? An ita invidi atque maligni eſtis vos, & omnem ſuperaſtis malitiam & nequitiam, ut amicorum invideatis foelicitati? Nequaquam. Ridiculum hoc dictu foret. Quid ergo? Eſt quiddam huic urbi innatum, quod jampridem apud omnes eſt gratioſum, & nec ad Megarenſes hos finitimos, nec ad alteros Graecorum principes, hos miſeros Lacedaemonios, tranſiliit, verum hic & ortum eſt & adolevit. Quid hoc eſt igitur? In infirmos propenſio, & infoelicium non vana miſericordia, ſed quae ad ſalutem ſufficiat. Hoc nec injuriarum patitur eſſe memorem civitatem, nec infoelicem quenquam examinare; quin mox, atque alicujus calamitatem cognoverit, injuriarum acceptarum obliviſcatur. Quapropter etiam cunctis quaſi pro nota ſufficit apud illam ipſa miſeriae forma. Itaque tum Thebanos recepit, tum Lacedaemonios, ſimulatque eorum ſub Heraclidis aerumnam cognovit, miſerata eſt. Jam de beneficiis, quae quis a Thebanis in nos fuiſſe collata dixerit; partim cum Piraeum una cum Lacedaemoniis non oppugnarunt, partim cum Thraſybulum, ducem bonum, exulem tempore Trigintavirûm receperunt, nihil equidem dicam ſecus, ne inſanire videar. Veruntamen quendam hoc audivi dicere, eos hac de cauſa non tam laudandos, quam reprehendendos, atque adeo odio habendos eſſe propter eam, de qua id fecerunt, cauſam. Aiebat enim illos, cum non potuiſſent urbem noſtram evertere, indignatos fuiſſe. Sed ego haec iis, qui talia libenter dicunt, permitto: verum ipſe quid aio? Si in aliquo verſarentur Thebani diſcrimine, merito quis haec nobis ſuggereret, nec vellet nos exercitum pariter contra ipſos ducere, quemadmodum nec illi olim cum iiſdem Lacedaemoniis contra nos, cum periclitabamur, duxiſſent. Cum

1 Καὶ τοῦτο. Morell. 2 Τοὺς νῦν. Morell. 3 Ἡκμασε εὐθύς. Morell. 4 Δὲ καὶ —. Morell. 5 Συνεπιστρατεύεσθαι. Morell.

autem

105 δὲ τ Λακεδαιμονίων σωτηρίας ὅντος γ λόγου, τί δεῖ τοῖς ἔξωθεν τούτοις πράγειν ἡμᾶς; τοσούτῳ
γὰρ μᾶλλον ἡμᾶς ὑ προϊοπτέον τούτους, ὅσῳ πρ μείζων αἰσχύνη, εἰ Θηβαῖοι μὲ ὑκ ἀπώκνησ ἡμῶν
φανῆναι συναλγοῦντες κακῶς πεφάτθαι μισθοφορᾶς πρσκλήσεως αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἐλθούσης,
ἡμεῖς δὲ ὄντες Αθηναῖοι, ταῖς Λακεδαιμονίων συμφοραῖς ἐπιθησόμθα, οἱ μηδὲν εἰ) τὰ σφέ-
τερ' αὐτῶν χωρὶς ἡμῶν ὁμολογήκασι τῇ πρεσβείᾳ. ἡ μὴν ὑδ' ἐκεῖνό γ' εἰπεῖν κατοκνήσω,
ὅτι εἰ μὴ πολλῷ μᾶλλον δὲ ὃ παντὶ μείζους τ εὐεργεσιῶν τούτων ἀντειλήφασι Θηβαῖοι χά-
ριτας πρ' ἡμῶν, πᾶν ὀφείλομεν αὐτοῖς. ἀλλ' ἔστι, ὦ πρὸς Διός, ἴσον, ἢ πρσπλήσιον εἶναί
τῳ φαίνε), μὴ ἀκολουθῆσαι Λακεδαιμονίοις ἐμβάλλουσι, ἡ Λακεδαιμονίοις ὑπὲρ τούτων ἀντι-
τάξαλθ; ἢ ἡ δίξαλθ τὰς ἐκπεσόντας, ὃ κοινόν ἐστιν ἅπασιν ἀνθρώποις, ἡ τὰς ἐκείνων ὅπως μὴ
ἐκπεσοῦνε), μηδὲ ἀνάστατοι γενήσονε), πρσκευάσαι; ταῦτα τοίνυν ἀντ' ἐκείνων γέγονε πρ'
ἡμῶν Θηβαίοις, ἡ Λύσανδρον ἀπεκλείναμεν, ἡ τρόπαιον ἐστήσαμεν, ἡ καθαρὰν πολεμίων τ
Βοιωτίαν ἀπεφήναμεν. ἆρ' ἀπφ ᾧ μέτρῳ τ εὐεργεσίαν ἀπέχουσιν; ἢ κἂν εἰ ἐπ' αὐτοῖς ἐποιη-
106 σάμθα, ὑκ ἂν εἶχον μείζω πεφσαπῆσαι; θαυμάζω τοίνυν, εἰ τὰ μὲ Θηβαίων φιλάνθρωπα
μνημονεύσομεν, τ Λακεδαιμονίων δὲ γνώμην ὑδαμοῦ θησόμεν· ἦν εἰ μὴ τότ' ἐκεῖνοι μετρίαν
ἔχον πρὶ ἡμῶν ταυτὶ τὰ ὕστερον εὐεργετήματα Θηβαίων χώραν ὑκ [1] εἶχε. τοσοῦτο γὰρ ἐνὸς τούτου
πάντα τὰ Θηβαίων ἦτε), ὅσῳ πρ καὶ αὐτοῖς Θηβαίοις ἡ πᾶσι τοῖς βουλομένοις τὸ ἔχειν εὖ
ποιεῖν ἡμᾶς ὑχ ὑπῆρχε καθάπαξ ἀπολωλότας, ἡ ὅσῳ δυσυχῆσαι μᾶλλον ὑκ εἴχομεν τοῦ-
ναντία οἷς Λακεδαιμονίοις ἔδοξε παθόντες, εὖ δὲ παθεῖν μειζόνως ἢ ὑπὸ Θηβαίων ὕστερον, πολλοὶ
δεικνύουσιν ἐνόντες τρόποι. εἰς μὲ γὰρ ταῦτα, κἂν ἄλλως τὶς πόρος εὑρέθη ἡ χωρὶς τούτων· εἰς
δὲ ὃ μὴ κεῖνα παθεῖν, Λακεδαιμονίων ἕνεκ πάντως διὰ τ ὑπάρχουσ τότ' αὐτοῖς τύχην· ἣν μή-
ποθ' ἔχειν ὄφελον. ἐκείνη γὰρ ἡ τ ἡμετέραν [2] εὐθενοῦσ πόλιν κατέλυσε, ἡ αὐτοὺς ἐκείνους εἰς

autem ſalus agatur Lacedaemoniorum, cur quis nos alienis iſtis ſeducat? Etenim tanto magis non ſunt hi nobis contemnendi, quanto turpius foret, cum Thebani non rogati noſtrae miſeriae opem ferre dignati ſint, ſi nos Athenienſes Lacedaemoniorum inſultaremus aerumnis, qui ſe per legationem nihil abſque nobis poſſe ſint confeſſi. Quin nec hoc fugiam dicere, niſi multo ac prorſus majores a nobis Thebani gratias horum beneficiorum receperunt, omnia nos ipſis debere. An vero cuiquam per deos aequale vel ſimile videatur, non ſequi invadentes Lacedaemonios, & ſe ſolos Lacedaemoniis pro illis opponere? aut, quod eſt omnium commune, exules recipere, & ne illi exulent aut vaſtentur, curare? Haec igitur Thebanis nos pro illis praeſtitimus, & Lyſandrum occidimus, ac tropaeum ereximus, & hoſtibus vacuam reddidimus Boeotiam. Num igitur eadem menſura beneficium receperunt; aut vel ipſi, ſi rem ipſorum arbitrio permiſiſſemus, majus aliquid potuiſſent poſtulare? Quocirca mirari ſubit, cur Thebanorum memoremus humanitatem, Lacedaemoniorum ſtudium nullo habeamus loco; quo niſi tum illi fuiſſent erga nos non exiguo, haec poſteriora Thebanorum beneficia locum non habuiſſent. Hactenus enim ab hoc uno Thebana vincuntur omnia, quatenus nec Thebani nec alii ulli juvare nos, ſi funditus periiſſemus, potuerant; & ut majus infortunium non pati, ſi contraria fuiſſet Lacedaemoniorum ſententia, ita majora quam poſt a Thebanis, accipere beneficia multis modis potuiſſemus. Nam ad haec vel alia fuiſſet ſine illis inventa ratio; ne autem illa pateremur, omnino Lacedaemoniis erat opus propter eam, qua tum pollebant, fortunam: quae utinam nunquam illis obtigiſſet. Ea etenim & noſtram urbem florentem peſſundedit, & illos ipſos in

1 Εἶχον. Morell. 2 Εὐθήνουσαν. Morell.

τὰς τῶν ἡγαγε συμφορὰς. κ᾽ μηδεὶς οἰέσθω με τοῦτο λέγειν, ὅτι ἀφ᾽ Λακεδαιμονίων ἐστὶ σῶοι· μήποτε οὕτω καλῶς πεφύκαμεν. ἀλλὰ σώζει μὲν, ὦ Ἀθηναῖοι, κ᾽ φυλάττει τ᾽ ἡμετέραν 107
πόλιν ἡ τῶν θεῶν δικαία πρόνοια κ᾽ ἡ λαχοῦσα αὐτὴν ἐξ ἀρχῆς ἀγαθὴ τύχη· ὅσα δ᾽ ἦκεν εἰς ἀνθρώπους, συνεπελάβοντό ποτε κ᾽ Λακεδαιμόνιοι, κ᾽ Φωκεῖς, κ᾽ ἄλλός τις οἶμαι· οὐ μὴν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐλάχιστον Λακεδαιμόνιοι, τό γε κῦρος ἔχοντες αὐτοὶ τ᾽ ψήφου. νῦν τοίνυν χρὴ τοῦτον ἐκεῖνον νομίσαι τ᾽ καιρὸν ἥκειν, ἐν ᾧ καθειστήκειμεν αὐτοὶ τότε, κ᾽ ἣν ἂν τό γε γνώμιμον ἠξιώσαμεν τοὺς Λακεδαιμονίους ἔχειν ὑπὲρ ἡμῶν ὅτι τοιούτου κινδύνου κ᾽ πράγματος ἀπωρύμενοι, ταύτην ἐπειδὴ πεφευλήφαμεν, ἀνταποδῶμεν ὁμοίαν. ἱκέται δὲ ἡμῶν Λακεδαιμόνιοι γεγόνασιν, οἱ [2] πρὶν ἡμῶν πρότερον βουλευόμενοι, καὶ τοὺς Ἕλληνας σῳζοντες, καὶ γῆν κ᾽ θάλατταν ἔχοντες, κ᾽ λέγουσί γ᾽ ἱκετεύοντες μέτεια, ὡς χρή τι κ᾽ αὐτοὺς ἀπολαῦσαι τ᾽ ἡμετέρας καλοκἀγαθίας, κ᾽ μὴ μόνον Θηβαίους, μηδὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ὑμᾶς, ἀλλὰ κ᾽ αὐτοὺς σεσωκότας ἔσεσθαι. εἰ δὲ ψήφοις βοηθήσαντες τότε νῦν ὅπλοις συνταξεῖσιν ὑφ᾽ ὑμῶν σωθῆναι, τοῦτο κ᾽ μάλιστα δέξασθε. ἡ μὲν γὰρ δικαία τάξις τ᾽ αὐτὸν ἔχει λόγον, ὁ δὲ τ᾽ εὐεργεσίας πρόπος ἀξιώματι νικᾷ, τ᾽ ὑπερβολὴν τ᾽ ὑμετέρας μεγαλοψυχίας σημήξεται· 108
ὡς αἱ μὲν ἄλλαι χάριτες, κτ᾽ τοὺς ὑπάρχοντας ἰσχύουσιν· ἢν δὲ ὑμεῖς Λακεδαιμονίοις ἀποδῶσετε νῦν, ἐφ᾽ ὑμᾶς αὐτοὺς ἅπασα μεταστήσει. ὃ γὰρ ψήφῳ σωθέντας, πολέμῳ κ᾽ ὅπλοις ἀντισῶσαι, τοῦτ᾽ ὀρθῶ ὅ ποιῶν τ᾽ φιλοτιμίαν, καὶ δι᾽ ὃ ὅ Ἀθηναίους, μὴ τῶν ἄλλων πάντ᾽ ἀνθρώπων εἶ) ἀφαιρήνε). εἰ δὲ καὶ ὑμᾶς νῦν ψηφίζεσθ᾽ δεῖ αὐτῶν ἕνεκα κτ᾽ ζωοτά, οὐκ ἂν σώζεσαν ὑμῖν αὐτοὺς ἔχωγε συνήθλιον, ἀλλ᾽ ἐκείνων τοῦτον ἔκρινον ἄν. καὶ μὲν κ᾽ Θηβαίους ὅτε ἐσώζετε, οὐχ ὅμοια ἀνθ᾽ ὁμοίων ἀπεδίδοτε αὐτοῖς δίκῃ; καίτοι τίνι καῦτα μὲ ὅτε πλήρων εὐπορεῖτε, ὅτε τὰ τείχη τὸν ἀναστήσαντα εἴχετέ πω, ἀλλ᾽ ἀφύλακτος καὶ

has deduxit miſerias. Neque eſt, quod haec me quiſquam ita credat dicere, quaſi per Lacedaemonios ſitis ſervati: Abſit, ut unquam ſint tam foelices. Verum ut urbem noſtram, Athenienſes, deorum ſervat juſta providentia, & primigenia bona fortuna; ita, quantum ferunt hominum vires, Lacedaemonii quondam nos & Phocenſes juverunt, & neſcio quis alius, niſi quod plurimum Lacedaemonii, quandoquidem concilii principes erant. Exiſtant ergo jam cogitatione veſtra illa tempora, in quibus tum nos eramus, & quam de nobis in tanto periculo & negotio ſententiam Lacedaemonios ferre voluiſſemus, eam poſtquam conſecuti ſumus, parem reddamus. Supplices quidem nobis redditi ſunt, qui de nobis olim cenſuerunt, & Graecos coegerunt, ac mare terramque poſſederunt; nec inique petunt, ut ipſi quoque noſtram experiantur bonitatem; nec Thebanorum tantum aut aliorum Graecorum, verum ipſorum quoque ſervatores ſitis. Quod ſi quos tum ſuffragio juverunt, ab iis jam volunt armis ſervari, id vel maxime decet amplecti. Nam ut aequitatis ratio eodem ſe habet modo, ita benefacti modus praeſtantior veſtrae dabit magnanimitatis indicium. Nam aliae quidem gratiae ratione primorum autorum praeſtant: quam autem nunc Lacedaemoniis vos referetis, ad vos tota pertinebit. Etenim cum ſuffragio ſervati, bello rurſum & armis ſervabitis, id vero gloriam pariet, & Athenienſes ab aliorum excipiet hominum numero. Quod ſi vobis quoque nunc eadem eſſet de ipſis ferenda ſententia, non equidem vobis gratularer, quod eos ſervaretis, ſed illorum hoc factum eſſe cenſerem. Quid quod in Thebanis ſervandis par pari retuliſtis; quanquam tum nec triremibus abundabatis, nec qui moenia inſtauraret, habebatis, verum incuſtodita nu-

1 Ita Morell. ἦγε. *Cant.* Vulg. ἦρχε.

2 Ita Morell. & *Cant.* Vulg. πρεσ.

daque

γυμνὴ σχεδόν ἡ πόλις ἦν. νυνὶ δὲ [1] ὁρᾶτε μὴ δήπου, ναῦς τοσαύτας ἐν τῷ Πειραιεῖ ἀθρόας· ὁρᾶτε δὲ τείχη ζωστὰ καὶ τἄλλην ἅπασαν παρασκευὴν ἣ πόλεμος ἐξηρτύσθαι βούλεται. τοσοῦτο δὲ ὑμῖν ὅ πλεῖον, ὥστε ἀμφοτέρους ὁμολογεῖν ὁποτέροις ἂν [2] προσεῖσθε, ὅπῃ τούτους τὴν
109 ῥοπὴν ἕξειν. οἰμαι τοίνυν μηδὲ ἐκεῖνο ἀργῶς μηδὲ ἀλόγως σκοπεῖν, ὅτι ἂν μὲ μὴ ἀνέλωσιν οἱ Θηβαῖοι παραπεσοῦντος καιροῦ τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀλλ' ὀφειλὴ τινι καὶ μετρίᾳ γνώμῃ μεταχειρίσωνται, Θηβαίους εὐδοκιμεῖν ἔστιν ἀνθ' ἡμῶν. ὃ τί γένοιτ' ἂν αἴσχιον; ἂν δ' ἐξέλωσι καθάπαξ, ὃ φαῦλόν τι καὶ τὸ τυχὸν πάθος ἔσαι τῇ Ἑλλάδι μὴ εἰ Λακεδαιμονίους· ὄντος δὲ τούτου τοιούτου, ὃ δοκεῖν ἡμᾶς αἰτίους εἶ προσέσαι· ὃ τοῦ πρότερον πολὺ μεῖζον εἰ οἷόν τε εἰπεῖν. ὃ τοίνυν ὃδ' ὅπως φείσαντ' ἂν αὐτῶν ὄντες Θηβαῖοι καὶ ὑπὲρ ἐκείνων κακῶς λάβωνται, ἔχω προσδοκῆσαι. τοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν δόξαντα αὐτοῖς ὅταν ἀθυμηθῶ, καὶ τὴν ψῆφον ἐκείνην τὴν καλὴν, καὶ πόθεν τὸ πρῶτον διέφησαν ἀπ' αὐτῶν, πάλαι προτεθρυλῆσθαι [3] δεῖ νομίζω Λακεδαιμονίους, εἰ παρὰ τοιοῦτον κίνδυνον ἦλθοιεν. καὶ γὰρ ὁδὶ ἐκεῖνο εἰκὸς πρεῖ ὃ μὲ ἕτεροι προειπόντες πολέμου ζοῦτον ἐνεγκεῖν τὴν ψῆφον, ὃ δέ γε αὖθὶ κύριοι καὶ πρᾶται γενόμενοι, τοῦτον ἐὰν ἐπ' αὐτοῖς γένηται μετρίως καταθήσεσθαι, ἢ μικρόν τι ἀφαιρήσειν τοὺς ὁμοῦ τι καὶ
110 δι' αὐτοὺς μισοῦντας, Λακεδαιμονίους, καὶ δι' ἡμᾶς ὅτι ἡμῶν τότε ἐφείσαντο. ὃ γὰρ ἡμᾶς γε μᾶλλον ἐμίσουν δι' ἐκείνους, ἢ κείνους νυνὶ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν καὶ δι' ἡμᾶς. ὃ τοίνυν ὁδὶ φοβηθῆναί μοι δοκῇ τε ἂν εἰκότως τοὺς Λακεδαιμονίους, μὴ πράγματα ἡμῖν παράσχωσιν ἐὰν σωθῶσιν. εἰ γὰρ τὰ μέγιστα δοίημεν αὐτοὺς ἐλπίσειν, ὃ δήπου ὃ κρατήσαι γ' ἂν ἡμῶν μεῖζόν τι προσδοκήσειαν, ὃ δ' εὐξαίντο. τοῦτο τοίνυν ἴσασιν ἀκριβῶς ὃ δαμῶς αὐτοῖς πρότερον συνενεγκόν, ἀλλ' ὅτε καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν ἡγεμονίαν παρέλαβον, τότε τὰ ἐξ ἀνθρώπων [4] πρισάντα αὐτοὺς κακὰ, εἰς Κόρινθον, εἰς Βοιωτίαν, πάλιν εἰς Ἄργος, ἄνω κάτω

daque propemodum urbs erat. At nunc videtis tot in Piraeo tantasque naves, videtis haec moenia, videtis reliquum apparatum omnem, quem solet bellum requirere. Tantae porro sunt vires vestrae, ut ad eos fateantur utrique, quibus vos faveretis, inclinaturam victoriam. Quinimo nec hoc negligenter, aut sine causa considerandum puto, si Lacedaemonios Thebani per occasionem non perimant, sed aequo atque moderato tractent animo, fore, ut in vestram existimationem succedant Thebani. Quo quid evenire possit turpius? Sin eos funditus tollant, non levem accepturam ex interitu Lacedaemoniorum cladem Graeciam; atque huc id accessurum, ut nos ejus rei videamur autores esse, quod etiam, si dicere licet, multo priore majus est. Jam eos, cum Thebani sint, illis vel tantillum, si ferat occasio, parsuros esse, nullam spem habeo. Nam cum de iis, quae de nobis statuerunt, ac de praeclaro illo suffragio cogito, quaque de causa primum ab illis defecerint, jampridem Lacedaemonios, si in hoc inciderint periculum, deplorandos arbitror fuisse. Quis enim credat eos, qui de bello, quod gerebant alii, tale suffragium tulerint, illud, quod suis gerent auspiciis, leviter ac moderate, si possint, confecturos esse, qui Lacedaemonios tum propter ipsos, tum propter nos, quibus illi tum pepercerunt, exosi sint. Nec enim nobis magis tunc propter illos quam illis nunc & propter ipsos & propter nos sunt infensi. Jam non recte Lacedaemonios formidare posse videmini, ne servati negocium vobis facessant: Ut enim maxima quaeque demus eos esse speraturos, nihil tamen nostro majus imperio vel affectare vel optare possint. At hoc sibi olim nequaquam profuisse meminerunt, & quanta, cum & terra marique coepissent imperare, circumvallarint ipsos mala, cum Corinthum, in Boeotiam, rursum Argos, ac sursum

1 Scribas ὁρᾶτε μέν. 2 Προσθήσεσθε. Morell. 3 Δεῖν. Cant. 4 Lege πρεῖσαντο.

ἀφθόνως ἅπασαν Ἑλλάδα καὶ φθειρομένους, μέχρι καὶ τῶν Περσῶν βασιλέως ἀηττήτως ἐδεήθησαν, τὰ τελευταῖα μιᾷ μάχῃ πληγέντες καταπεπτώκασι. οἷς τοίνυν ὡς ἂν εὐξαμένοις τοῦτο τυχεῖν δῆλόν ἐστιν ὃ λυσιτελῶν, καὶ οἷς ἂν διὰ δεῖ πολεμεῖν βλάβος ἐστὶ καὶ κίνδυνος, τῷ πολὺ ἐπαρθέντες ὅτοι, τοιαύτῃ τοσαυμάτων ἀλογίᾳ δώσουσιν αὐτούς, ἢ τοῖς τῶ πολεμεῖν ἐθελήσουσιν, ὅταν τοῖν νίκης μὴ συμφέρῃ; τί δ' ἂν ἐλπίσαντες ζητοῖεν πάλιν προσλαμβάνειν τὰς III
πόλεις, ἃς δεδωκέναι ἑαυτὰς οὐκ ἠθυνήθησαν καλαχεῖν; ὅθ' ἅμα ἀναβαίνειν οἴμῃ θαρσήσειν ἄν τις τὸν κρημνὸν ὁρῶν, εἰδὼς ὡς ὑχ οἷός τέ ἐστι μένειν ἔποχος, ὅτε τοσαυμάτων τούτων ἐπιβαίνειν, ὧν ἐκπεσών, εὐθὺς κείσεται. ὁ γὰρ μείζονα ἢ καθ' αὑτὸν ὄγκον ἀναιρόμενος, εἰ καὶ προσαχθῆμα ἐνέγκοι, ῥᾳδίως μετὰ μικρὸν ἀπώλεθ' συρεθείς. Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶκεῖνο μέμνηνται, μεθ' ὅσης προσκοπῆς καὶ μεθ' ὅσης συνταξεως εἰς τὸν πρότερον πόλεμον κατέστησαν, καὶ συμμάχους ὅς τινας, καὶ ἀξίωμα ὁποῖον ἔχοντες καθ' ἑκείνους τοὺς χρόνους. καὶ τοῦδε ἐκείνους λέληθεν αὐτούς, ὅτι εἰ μὴ αὐτὴ πρὸς αὑτὴν ἡ πόλις ἔπαυσε, τοῦτο μὲν τοὺς Σικελιώτας πόλεμον ἐπεμβαλομένη, τοῦτο δὲ καὶ ὁ Αἰγὸς ποταμοῖς ἀμελίᾳ τῶν στρατηγῶν τὰς ναῦς ἀπολέσουσα, οὐδ' εἰ πάντας ἀνθρώπους προσέλαβον, πλέον οὐδ' ὁπῶν ἂν αὐτοῖς ἐγένετο, ἀλλ' ἢ ἀπειπόντες ἐδέοντ' ἂν ἡμῶν καταλῦσαι τὸν πόλεμον, ἢ τελευτῶντες κατηθέντες ὑπήκουον ἄν. νυνὶ δὲ εἰς τί καὶ βλέψαντες τῶν πάντων τηλικοῦτον στρατευμα ἀναχωνήσουσι; ποίαν ἀρχὴν ἢ τίνα ῥώμην; ποίας προσόδους; τίνα γεν- III
ναῖον πολέμου πόρον; οὐκ ἔστιν οὐδέν. μὴ δὴ φαινώμεθα, ὦ Ἀθηναῖοι, δεδοικότες ἀνθρώπους ἱκέτας. αἰσχρὸν γὰρ ἐάν τις ἀκούσῃ τοῦτο πρῶτον, ὅτι [1] Ἀθηνῶν φοβοῦνται τοὺς σωθῆναι ζητοῦντας. ἀλλὰ μήτε ὅπου νῦν ἄγωμεν, μήτ' αὐτοῖς τούτοις, μήτ' ἄλλῳ μηδενὶ τῶν Ἑλλήνων, ὅτι ἀρχικῆς ὑπονοίας τινὰ τοιαύτην περὶ αὐτῶν ἀξιοῦμεν ἔχειν. μηδαμῶς. ἀλλὰ τί καὶ οἴεσθε; ὦ Θηβαίοις οὐκ ἀναρκέσαντες χωρὶς ἡμῶν, ὅτε ποτε πεισθέντες ἐφ' ἡμᾶς

deorsum Graeciam miserrime percurrerent, donec ad regem Persarum turpissime confugerunt, ac denique proelio sunt uno prostrati. Quibus igitur voti successus deprehenditur esse damnosus, & id, cujus causa bellum esset suscipiendum, detrimentosum ac periculosum, qua tandem re freti tantam aggrediantur temeritatem, aut cur praelium gerant, quod ante victoriam sit inutile? Qua vero spe rursum conentur civitates acquirere, quas, cum se dedidissent, retinere non potuerunt? Neque currum quisquam, arbitror, viso praecipitio conscenderit, qui se diffidat in eo perdurare posse; neque res tantas aggrediatur, quibus sine summo periculo nequeat excidere. Etenim qui majorem viribus molem attollit, eam quamvis ad tempus aliquod fert, paulo post tamen opprimitur facile. Lacedaemonii vero nec illud ignorant, quanto cum apparatu, quantis copiis, quibus sociis, quanta dignitate praediti prius bellum gesserint. Hoc quoque illos non latet, nisi seipsam Urbs partim interjecto bello Siculo, partim navibus ad Aegospotamos per ducum incuriam amissis laesisset, ne omnibus quidem sociis adhibitis eos quicquam effecturos fuisse, sed vel defatigatos a nobis pacem petituros, vel tandem victos, fuisse parituros. At nunc qua re tandem freti tantam rem incipiant? Quo imperio? Quibus viribus? Quibus reditibus? Quibus belli suppetiis? Nihil apparet. Nolite vero facere, Athenienses, ut supplices metuere videamur. Nam turpe sit, si quis vel audiat, ab Athenienses eos, qui salutem quaerunt, metui. Quin potius nec apud hos ipsos, nec apud alium Graecorum quemquam videamur ejus suspicionis vel tantillum prae nobis ferre. Quid autem? Qui Thebanis non possunt absque nobis resistere, cujus rei fiducia nos in-

1 Ἀθηναῖοι. *Cant.*

vadant?

ἤξυσι; τί δὲ καὶ ζητοῦντες; ἵν' ἡμᾶς ἀνέλωσιν; ἀλλ' ὅτ' ἔχον καιρὸν οὐκ ἐποίησαν τοῦτο. ἀλλ' ὅπι ὑ συνήνεγκεν αὐτοῖς φεισαμένοις; καὶ μὴν ἀφ' τοῦτό γε εἴσονθ' σεσωσμένοι. ὑκοῦν ἵν' ἄλλως σοφάγματα ἔχωσιν; ἀλλ' ὑχ ὅτω μιμνονται. ὑπὲρ ὧ ποτ' οὖν ὀνοχλήσουσιν; ὑ γὰρ ὑπέρ γε τοῦ μισεῖσθαι· ἐγὼ μὲ οὐκ ὀπινοῶ πᾶς γιγόμενο. ἐπεὶ καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἄτοπον καὶ ὑσφυὲς, ἀνθρώπους σωθέντας ὑφ' ἡμῶν, καὶ τυχόντας ὧν οὐκ ἂν ἤλπισαν μείζω, τούτους ἡγεῖσθαι τι φοβήσειν ἄγνωμον σοὶ ἡμῶν, κἂν τ' βασιλέως ἀρχὴν
113 ὑ δυνάμιν λάβωσιν; ἔπειτα εἰ φοβησόμθα ὡς ἂν εὖ ποιῶμεν, πίσι θαῤῥήσομεν; ὑχ ὁρῶ. τὸ μὲ τοίνυν Λακεδαιμονίων, διπλῆς ὄσης ἀπάσης ἀσφαλείας, ἀμφοτέρας ἔχοι τὰς μερίδας. ὅτε γὰρ δήπου δυνήσονται ποιεῖν ἡμᾶς κακὸν οὐδέν, ὅτ' εἰκὸς βουλήσεσθαι τούτοις γε τοῖς λογισμοῖς αὐτούς. σκεψώμθα δὴ καὶ τὰ Θηβαίων ἆρα ὁμοίως ἀσφαλῆ, τὺς Λακεδαιμονίους ἂν ἕλωσιν, ὥσπερ τὰ ἐκείνων ἐὰν μὴ τοῦτο πάθωσιν; ἀλλὰ τίς οὐκ οἶδεν, [1] ἂν ἐκποδὼν γένωνται Λακεδαιμόνιοι, μετενήνεχ' λοιπὸν ἐνταῦθα ὁ πόλεμος, ὑ σοὶς ἡμᾶς ἤδη τοῖς Θηβαίοις ὁ λόγο γίγνεται; ὑ γὰρ ἐκεῖνό γε ὑμῶν οὐδεὶς πέπεισται, ὅτι νῦ οὐκ ἄλλο τι ζητοῦσιν ἐκεῖνοι, ἢ προελθεῖν ὅπῃ τῶ τάξιν ἐφ ἧς ἡμεῖς, καὶ Λακεδαιμόνιοι μθ' ἡμᾶς ἐγένοντο· οὐδὲ ὅτως ἐσμὲν εὐήθεις, ὥστε ἡγεῖσθαι, Θηβαίους εὐνοϊκώτερον ἡμῖν ἢ σφίσιν αὐτοῖς ἔχειν, οὐδέ γε ὅπως ἀργὺς ὐδὲ ὑσπλίους ἔι), ὥστε ἀνηρημθύων Λακεδαιμονίων, κ τοῦ ἡμίσεος αὐτοῖς ὑπάρχοντος εἰς τὰ σοφάγματα, εἶτ' ἐγκαλαλείψειν τὸ λοιπὸν ἐκόντας. ὑκ ἔστι ταῦτα. ἀλλ' ἐμοὶ μὲ καὶ σοφήν τις, ὑκ οἶδα ὅστις, ἀπήγγειλε
114 δημύμθος ὡς ἤδη κ τεθήρευκότες εἰσὶ ποιεῖσθαι, κ εἰς τ' θάλατταν ἐμβαίνειν. λέγειν γὰρ ἔφη σοὺς αὐτὺς τὸν Επαμινώνδαν, ὡς ὐδὲν ὄφελο τ' ὂν τῇ γῇ πλεονεκτημάτων, εἰ μὴ καὶ τοῦ θάλατταν δι' αὐτῶν ἔξουσι. τούτοις μὲ οὖν ἔξεστι μὲν ἀπιστεῖν, ἔξεστι δὲ μή. ἐκεῖνο μέντοι κἀγὼ σαφῶς οἶδα, καὶ οὐδὲν χεῖρον ὑμεῖς ἐμοῦ, ὅτι Θηβαῖοι

vadant? Qua vero ſpe? Ut nos evertant? Id, cum poſſent, non fecerunt. Quia non recte nobis pepercerunt? Hanc ſuae ſalutis eſſe cauſam cognoſcent. Ut igitur ſibi temere negotium exhibeant? Non ita ſunt inſani. Quid igitur eos movebit? nec enim odium, credo, quaerent; equidem nulla poſſum ratione diſpicere. Nam & hoc ſatis abſurdum eſt, eos exiſtimare, qui fuerint a nobis ſervati, quibuſque majora non ſperaverant, conſecuti, ſecus aliquid de nobis, etiamſi regium nacti ſint imperium atque robur, velle ſtatuere. Deinde ſi eos, de quibus bene meremur, metuemus, quibus confidere debeamus, non video. Quocirca, cum duplex ſit omnis ſecuritas, in Lacedaemonios quidem ambae cadunt. Nam nec male quicquam poſſunt nobis facere, nec his de cauſis, ut apparet, volent. A Thebanis vero num aeque, ſi Lacedaemonios ceperint, erimus tuti, atque ab his, id ſi non contigerit? Quis autem ignorat, bellum, ſi perierint Lacedaemonii, deinceps huc traductum iri, & nobiſcum jam Thebanis rem fore? Nec enim illud veſtrum quiſquam dubitat, quin aliud nihil illi jam quaerant, quam ut eum locum, quem nos, & poſt nos Lacedaemonii tenuerunt, occupent: neque tam ſtupidi ſumus, ut noſtrae rei, quam ſuae, ſtudioſiores eſſe putemus Thebanos; aut adeo ſupinos & ignavos fore, ut Lacedaemoniis ſublatis, & media rerum parte confecta, reliquam ſponte valere jubeant. Nunquam hoc fiet. Quid quod mihi jam dudum neſcio quis juratus dixit, eos jam & triremes fabricare, & mare ingredi conſtituiſſe? Nullum enim fore terrenarum victoriarum uſum dixiſſe Epaminondam, niſi mare quoque ſubegerint. Atque his quidem credere licet, vel non credere. Veruntamen illud etiam ego certo novi, nec vos ignoratis, Thebanos

1 Deeſt ὅπ ante ἄν.

de-

Λακεδαιμονίων κρατήσαντες, ἐφ' ἡμᾶς τρέψον). εἰ δὲ τοῦτο ἔσται, κινδυνεύσομεν ἢ μετὰ συμμάχων ἢ μόνοι. τὸ μὲν δὴ μόνοις ἀπολειφθῆναι, τί ἂν ὑμᾶς ἐγὼ διδάσκοιμι, τοιοῦτον τι νομιστέον; εἰ δὲ ἕξομεν συμμάχους, βελτίους οἱ νῦν παρόντες ὧν ἄν τις φῇ τότε εὑρήσειν. καὶ μὴν ὅδε ὅ κίνημα ὅμοιον. τότε μὲν γὰρ ἐκεῖνοι βοηθεῖν ἡμῖν δόξουσιν, οἵ ποτε ὅτοι γενήσονται, νῦν δὲ ἡμεῖς τούτους σώζειν. ὅτι δὲ ἀμφοτέροις ἐκεῖνο λέγω· τούτους μὲν προσλαβόντες, οὐκ ἀπόλλυτε ἐκείνους τοὺς τότ' ἂν ἐλθόντας, ἔξεστι γὰρ ἀμφοτέροις ἔχειν δήπου· οἷς δ' ἂν τότε χρήσασθε, οὐκ ἔνεστ' εἰπεῖν τούτους προσέσεσθαι νῦν παρορθένιας. ὅ τοίνυν ὅδε τὸν ἐθελήσοντας ἂν ἡμῖν ὑπηρετῆσαι τυγχανοῦντα προθύμως ὁρῶ. ὅταν γὰρ αὐτοὶ προϊέμενοι τοὺς Λακεδαιμονίους φαίνησθε, ταῦτα χρὴ καὶ πρὸς τ 115
ἄλλων ὑμῖν ἀπαντήσειν προσδοκᾶν. καὶ μὴν ὅδ' ἐγκαλεῖν ὅδεσιν αὐτῶν ἕξετε. ὅταν γὰρ ἃ τοῦδ' δὲ παρεῖδεν, αὐτοῖς τούτοις χρῆσθε πρὸς τοὺς ἄλλους, ἐρυθριῶν ἀποτυγχάνοντας προσιόντες). πόσῳ τοίνυν βέλτιον τ' μὲν πόλεμον δέξασθαι, βεβαίοις καὶ φιλέρσοις ἔχοντας τοὺς συμμάχους, τὰ δ' ὑμέτερα αὐτῶν εὖ πεφυκόσιν, δοκεῖν τῆς ἑτέρων σωτηρίας φροντίζειν, ἢ τούτοις μὲν ἡλίκοις εἶπον ἐᾶσαι γενέσθαι, ὅ δὲ τούτοις χαρίσασθαι φυγεῖν, εἶθ' ἑτέρους οἵτινες ἡμῖν τοῦτο ποιήσουσι ζητεῖν, ἐὰν ἄρα τις φανῇ; τῷ μὲν τοίνυν ἐὰν Λακεδαιμονίοις προθώμεθα μὴ ἁμαρτεῖν ἐλπίδος ἡμᾶς, Λακεδαιμονίοις ἡγεμὼν δεῖν μέλειν. ὅ γὰρ πονηροτάτους ἀνθρώπους ἀποφαίνειν, καὶ πάντας ἐπ' αὐτοὺς συρρῆναι (ὃ γένοιτ' ἄν, ἐάν τι νεωτερίζειν πρὸ τοὺς εὐεργέτας ἐπιχειρῶσιν) ἐκείνοις οὐχ ἡμῖν δήπου διαφέρει. ὡς' εἰ ἄρα καὶ ἀρτίως ἐσφαλλόμην, κἂν προσκινήσωσί τί ποτε ὕστερον, περὶ αὐτῶν οὐ πρὸς ἡμῶν κακῶς ἔσονται βεβουλευμένοι. τ' δὲ ὑπὲρ δ' μὴ γενέσθαι Θηβαίους ἰσχυροὺς 116
πρόσθιον ἡμᾶς αὐτοὺς δήπου ποιεῖσθαι δεῖ· τοῦτο γὰρ ἡμῖν, οὐχέτ' ἐκείνοις κινδυνεύεται. ὃ μὴν οὐδ' ἂν συμμαχήσωμεν τοῖς Θηβαίοις, πίστιν ἐνθένδε καθορῶ. ὅταν δ' ἐνθυμηθῶ,

devictis Lacedaemoniis ad nos ſe converſuros eſſe. Id ſi fiet, vel cum ſociis, vel ſoli periclitabimur. Ac ſolos quidem relinqui quale ſit putandum, non eſt cur vos doceam. Sin habebimus ſocios, qui nunc adſunt, praeſtant iis, quos tum forte quis reperiat. Quid quod eſt diſſimilis ratio? Tunc enim illi nos juvare, quicunque tandem illi fuerint, nunc his nos ſalutem videbimur adferre. Jam de utriſque hoc aio: ſi hos aſſumatis, non perdituros vos eos, qui tum ſint venturi, quandoquidem utroſque licet habere; quibus autem tum ſitis uſuri, iis hos, qui nunc neglecti fuerint, acceſſuros non eſſe. Atque neminem, qui vobis tum libenter ſit opem laturus, video. Etenim cum vos Lacedaemonios deſerueritis, idem viciſſim vobis ut ab aliis fiat, expectabitis. Neque tamen eorum quenquam poteritis reprehendere. Cum enim, quo contemptu hos rejicitis, eandem ab aliis paſſi fueritis repulſam, pudor vobis erit reliquus. Quanto igitur ſatius eſt, ut cum firmis ac manifeſtis ſociis bellum ſuſcipiatis, & veſtris rebus compoſitis aliorum videamini ſalutem curare, quam ut illos, quantum dixi, creſcere ſinatis, &, cum his gratificari dubitetis, alios poſtea, qui vobis hoc praeſtent, ſi qui forte reperiantur, quaeratis? Atque id quidem ne noſtra nos, ſi cum Lacedaemoniis nos conjunxerimus, ſpes fallat, ipſis debere curae eſſe arbitror. Etenim ne peſſimi omnium videantur, & omnes in ſe concitent (quod quidem futurum ſit, ſi quid in bene meritos moliri coeperint) ipſorum, non noſtrâ intereſt. Quocirca ut mox erraverim, atque aliquid aliquando tentaverint, ſibi videbuntur ipſis, non nobis male conſuluiſſe. Sed ne fortiores reddantur Thebani, nos oportet ipſos providere, quandoquidem hoc noſtrâ jam, non illorum intereſt. Quid quod ne tum quidem, cum ſocios aſciverimus Thebanos, firmum fore pactum video? Etenim cum animadverto,

quanta

πίνων αὐτοῖς πρότερον πρὸς Λακεδαιμονίους ὄντων, τί νῦν ἐπιχειρῶσιν, τό γε παρ' ἡμῶν βοηθείας εἰ μνησθήσονται παράπαν, θαυμάζω. ποίαν γὰρ προπομπήν; τίνος ἐξόδου; τίνος συλλόγου; ποίας στρατείας ἀπελείποντο Θηβαῖοι Λακεδαιμονίων τὸ πρότερον χρόνον; τί μεῖζον ἐκείνων ἦγον οὐδέν, πλὴν εἰ τὰ ἱερά τις εἴποι; εἶτα ζημίαν ὃ μὴ τέλεον αὐτοὺς ἀνελεῖν κρίνοντες, καὶ διὰ τοῦτο ἡμᾶς τοὺς πρὶν ἐχθροὺς προκαλοῦντες, ἡμῶν τε ἐπὶ καιρῷ φίλων καὶ τοῦ σὺν κατασκευῇ ἀφέξονται; καὶ μὴν οὐδὲ ὅμοιον, Λακεδαιμονίοις τε πιστεύσαντας καὶ Θηβαίοις ἐξαπατηθῆναι. οὐδὲ γὰρ, οὐδὲ τὸ τῆς συμμαχίας σχῆμα ἔχει ὅμοιον. Λακεδαιμονίους μὲν γὰρ σώζοντες, γενναίοι καὶ φιλάνθρωποι δόξετε εἶναι. Θηβαίους δὲ ἑλόμενοι, πλεονεξίας θέλειν εἶναι μεῖζον, καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀρ-
117 χὴν συγκαλακλᾶσθαι. ἔστι δὲ ἐν μὲν χρηστῶν κοινωνίᾳ, τοῖς ψευσαμένοις ἡ αἰσχύνη, ἐν δὲ πονηρῶν καὶ τοσοῦτο τοῖς ψευσθεῖσι. τὸ δὲ ἐλπίδι κέρδους ἀδικεῖν, διπλοῦν ἐστιν ὄνειδος, ὅταν καὶ δόξαι ἐκβῇ τῳ. ταῦτα μέντοι χρὴ πόρρωθεν λογιζομένους, φυλάττεσθαι τὴν ἀπάτης καὶ τὸ τῶν φόβων κομπόν, καὶ μὴ πιστικαῶτα βουλεύεσθαι περὶ αὐτῶν νίκης ὑπ' αὐτὸ τοῦτο ἔξετε, μηδὲ ἀκριβῶς αὐτὰ βουληθῆναι μαθεῖν, ἀλλ' ἕως ἔξεστι προϊδέσθαι, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ὥσπερ προβόλους διατηρῆσαι, τὸ δὲ Βασιλέως σοφὸν κρίναντας, ὃς ἐν τοῖς τελευταίοις δὴ πολέμου δείξεν ἡμᾶς ἐπ' ἀνίσοις, τὴν αὐτὴν συμφέρουσαν εὔνοιαν [2] πρέχων ἀεὶ τοῖς ἥττοσιν. ἤδει γὰρ οἶμαι πολὺ βέλτιον ὂν μετὰ τῶν ἑτέρων ἀεὶ τοὺς ἰσχυροτέρους κακῶν ἀπὸ δὲ παρείκοντος, ἢ καθάπαξ εἰς ἀγῶνα καταστῆναι, πρὸς τοὺς ὅλον καταρθώσαντας. ἃ μὲν τοίνυν οἱ μηδετέροις οἰόμενοι δεῖν βοηθεῖν εἴποιεν ἄν, ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπὲρ τῶν Θηβαίων λέγοντας ὑπαρχέτω μοι· ἀλλ' οἱ τοὺς Θηβαίους ἐλέσθαι κελεύοντες ἁμαρτάνουσι, ταῦτα πάλιν πρὸς ἐκείνους οἱ μηδετέροις βοηθεῖν ἀξιοῦσι. δεῖ μὲν γὰρ ἔξω δήπου πραγμάτων τὴν πόλιν εἶναι καὶ παραχῆς, οὐδ' ἐγὼ φείσομαι ἂν ἄλλως· ἔστι δὲ οὐδαμῶς, ἐὰν ἐπασκήσητε τοὺς Θη-
118 βαίους. εἰ γὰρ τοῦτο φυλαττόμενα, [3] ἀνισωτέον τοὺς δὲ πρὸς οὓς ἀρχόμεθα. εἰ γὰρ αὖθις μὲν Θηβαίοις μὴ

quanta olim benevolentia Lacedaemonios prosecuti, quid nunc moliantur: miror si nostri auxilii tandem vel memores erunt. Nam cujus tropaei, cujus expeditionis, cujus conventus, cujus denique rei prius non participes fuerunt Lacedaemoniis Thebani? Quid pluris, quam illos, faciebant, nisi quis forte sacra dicat? Et cum in damno ponant, nisi funditus eos perdiderint, ac propterea nos, qui primum hostes eramus, advocarint; a nobis, temporariis & factitiis amicis abstinebunt? Jam non perinde est a Lacedaemoniis, an a Thebanis decipiamur: nam nec societatis est eadem ratio. Etenim Lacedaemoniis servatis, generosi esse & humani censebimini: Thebanis ascitis, ad lucrum esse partiarii, & Graeciae imperium simul occupare velle. Deinde in proborum societate pudor fallentes, improborum etiam falsos manet. Qui autem spe lucri se iniquum praebet, duplex re-

cipit, si res male evenit, probrum. Haec vos procul cogitantes fraudem decet ac metum cavere, nec tum de his, cum non licebit, consultare, neque diligenter ea velle cognoscere, verum praevidere, dum licet, & Lacedaemonios quasi obices conservare, Regis exemplo, qui nos extremo bello ad inaequalitatem reducebat, auxilio suo semper inferioribus praestito. Sciebat enim, credo, satius esse cum alteris fortiores per occasionem semper affligere, quam cum victoribus de rerum summa decertare. Et ea quidem quae dicerent ii, qui neutros juvandos censent, Thebanorum patronis opponantur; quae autem hi perperam dicunt, rursum illis adversentur. Ut enim molestia debet Urbs ac tumultu carere, nec hoc ego negarim, ita nunquam id fiet, si Thebanos juveritis. Quod si nolumus, erunt hi, contra quos occupentur, inaequales reddendi. Nam si nec Thebanos ju-

1 Ita etiam Morell. Ed. Flor. una voce legit ἐπικαιρῶς. 2 Νέμων. Morell. 3 Id est, superiores sunt reddendi. *Cant.*

vabimus,

βοηθήσομεν, τύτυς δὲ θρησόμθα, ὐχ' ὁρῶ τὸ τύτων κέρδος. Ἀλλὰ καὶ τοῖς Θηβαίοις ἄμεινον ἴσως ἡ μηδετέρυσις ἐπαμῦαι. εἰ μὲ γὰρ συμμάχους δεῖ ἡ φίλους ἀμέμπτους ἔχειν αὐτύς, μηδὲν ἐλλείπομεν. εἰ δὲ τῦτο φεύγομεν, μὴ ποιήσωμθ ἀμφότερα, καὶ τὰ τύτων εὔπορα, ἡ τὰ κείνων ἐχθρά, ἀλλ' ὑπάρχοντος τῦ μὴ κοινωνεῖν Θηβαίοις τ πλεονεξίας, καὶ ὃ πᾶσι τύς αὐτύς θησαναλάβωμεν. εἰ δὲ μή, ὕτε τύτοις ὀδὲν πλέον τῆς ἡμετέρας καλοκαγαθίας, ὕτε ἡμῖν τῆς ἐκείνων πλεονεξίας· ἔσαι δὲ ἡμῖν καὶ θεὶ τύτων ἀμελῶς, ἡ θεὸς τύς ἑτέρυς ὐκ οἰκείως βεβυλευμθύον· κληρονομήσουσι δὲ Θηβαῖοι μὲ τῶν [1] ἄθλων, ἡμεῖς δὲ τ ἀφμύης· ἦν εἰ δεῖ πάντως ὑπομεῖναι, βέλπον μὴ κενὶ, ἀλλ' ὅπὶ τῷ λαβεῖν τὴν αὐτὶ γε ὖσαν. ἔπειτα καὶ ὑπνηλὸν ἴσως δόξει, τοιύτων θραγμάτων ἀπληφθεῖναι τῇ πόλ, ἡ ὥσπερ σέιφον ἢ τὶν' ἄλλην ὖσαν τῶ ἀγαπητῶς αὐτῶν σωζομθύων ὐκ μέσου ῆναι. ὃ μὲν γὰ τ γενναιοτέραν ἡ βελτίω ταίξιν ἐλέσθαι, καὶ νῦν ἔχον ὄξιν, ὦ Ἀθηναῖοι, ἡ ἔντιμον· ὃ δ' ἐξαναχωρῆσαι ἡ φυγεῖν καθάπαξ τὰ θράγμα- 119
τα, τῦτ' ἀργείας ἤδη καὶ ναθρότητος, ὐ σοφίας, ὀδὲ σεμνότητ ἔχ τάξιν ὀδεμιᾶς. Ἀλλ' ὐκ οἴεσθε, ὦ Ἀθηναῖοι, τῦτό γε, κἂν Αἰγινήτας τυτυσὶ γνῶναι ἡ Μεγαρέας, μηδ' ἑτέρυς ἀνοχλεῖν, μηδ' ἐμπίπλειν εἰς θράγμαλα; ἀλλ' ὑμῖν τῦτο ὐκ ἔνεστιν λογίζεαθ. ὐ γὰ ἐᾷ τὰ τρόπαια, ὕδ' αἱ τῶν πατέρων θράξεις, ὐδ' ἃς Ἰωσι δεηθεῖσιν ἔπεμψαν ἐκεῖνοι τελήρεις, ἀὶ τύς λαμπρύς ἡ πολλύς κτ' γῆν καὶ κτ' θάλαθαν ἀγῶνας ἐνίκησαν, δι' ὓς ἡ πόλις ἡμῶν τοσῦτον ἑαυτὴν ὑπῆρεν, ὅσον φ θρητῦ τὰς ἄλλας. ἄξιον τοίνυν κἀκεῖνο ὅπὶ πάσιν ἐξετάσαι, ποτέρυς συνηθέστερον ὑμῖν καὶ μᾶλλον πάτριον σωτατέαθ· πότερόν ποτε Θηβαίοις, ἢ Λακεδαιμονίοις; ἀποβλέψατε δὴ εἰς τὰ τρόπαια τῶ παλέρων αὐτὰ ταῦτα, καὶ τὰς ναυμαχίας, τὴν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, τὴν ἐν Σαλαμῖνι, τὴν μάχην τὴν Πλαταιᾶσι, τὸ πίγραμμα τῦ Μαραθῶνι τροπαίου. ὅταν δὲ εἰς ταῦτα ἀποβλέψ καὶ-

vabimus, & hos deſeremus, nihil faciemus compendii. Quinimo vel Thebanis forte praeſtaret, quam neutris opem ferre. Etenim ſi pro ſociis & amicis integris ſunt habendi, nihil, quod eo pertineat, omittamus. Sin hoc nolumus, moneo, ne ſimul & illos foelices, & hos reddamus hoſtes; verum poſteaquam injuriae Thebanorum participes non ſumus, hoc etiam addamus, ut eoſdem compeſcamus. Alioqui nec hi noſtrae bonitatis, nec nos illorum foelicitatis fructum capiemus ullum, & cum hos neglexiſſe, tum de illis praeter morem noſtrum ſtatuiſſe videbimur; ac Thebanos praemia, nos pudor manebit: qui ſi omnino ſubeundus eſt, praeſtat non vacuum ſed lucri ſpe, cum ſit idem, ſuſcipere. Ignavum praeterea fortaſſis videbitur, ſi tantis rebus Urbs abſtineat, & inſtar Seriphi, vel alterius alicujus, quae ſuam ſalutem magni faciat, de medio recedat. Eſt enim, Athenienſes, prudens & glorioſum, generoſiorem atque meliorem deligere partem: recedere, & negotia prorſus fugere, ſocordiae praebet & ignaviae, non ſapientiae nec gravitatis ullius, indicium. An vero vel Aeginetas hos atque Megarenſes diffiditis id ſtatuere poſſe, ut nec alios infeſtent, nec ſibi negotium creent? Sed hoc vos cogitare tropaea non ſinunt, nec res majorum geſtae, neque quas illi triremes Ionibus poſtulantibus miſerunt, quae multas atque praeclaras terra marique retulerunt victorias, ex quibus urbs noſtra tanto ſeipſam, quanto prius alias, ſuperavit intervallo. Illud etiam eſt quaerendum denique, cum utris magis vos ſoliti ſitis in proelio conjungere, Thebanis dico, an Lacedaemoniis. Reſpicite igitur ad haec majorum tropaea, ad navalia proelia, Artemiſiacum & Salaminium, ad pugnam Plataicam, ad elogium tropaei Marathonii. · Cum autem ad ea reſpicere vos ju-

1 P. Steph. ἄλλων.

beo,

120 λεύσω, εἰς Ζωτινὶ τ' ἀκρόπολιν ἀποβλέψαι κελεύω, καὶ τ' Παρθενῶνα· καὶ τὰ λάφυρα, ὧν ἐκτησάμεθα, ἃ χ ὅσιον προέσθαι νῦν, ἃ δὲ συνεξελεῖν [1] τούτοις ἐφ' οἷς τότε κοινωνοὶ εἴχομεν. φέρε δή, κεκάκωται μὲν ἡ Ἑλλὰς, βασιλεὺς δ' ὅπως ἔχει γνώμης ὅτι τὸ πολέμου καθαρῶς ἔδειξε, Θηβαῖοι δὲ ὑπὲρ ἀρχῆς βουλεύονται, ταύτῃ δὲ ἡμᾶς ἐνδυπωσομένους πάντες ἴσασι, ὑπάρχει δ' αὐτοῖς πρὸς τ' βάρβαρον εὐεργεσία καὶ πίστις παλαιά· ἂν οὖν ἡ τῶν Θηβαίων ἀφορμὴ Ζωῦτα καλούντων θαρρούντως, ἢ καὶ αὐτὸς αὐτῷ σύμβουλος γενόμενος γραπτὰν ἔχων ἀφίκηι πάλιν δεῦρο ὁ βάρβαρος, οὐκ ἄμεινον σώους εἶ) Λακεδαιμονίους, καὶ ἀποκεῖσθαι πρὸς τοιοῦτον καιρὸν καὶ τοιαύτην ἀνάγκην; Ἀλλὰ μὴ ὃ γ' Λακεδαιμονίου συμβεβηκὸς ὑπάρχειν, ἑτεροφθαλμον τ' Ἑλλάδα; τοῦτο γὰρ εἰπεῖν τις αὐτῶν λέγει πρὸς Θηβαίους ὑπὲρ ἡμῶν, [2] ὅτι ἀναιρεῖν ἡμᾶς ἐκέλευον. πολλὰ τοίνυν ἐμοὶ ὑπεισι καὶ παλαιὰ καὶ μέσα, ἃ κοινὰ ταῖς πόλεσι πρὸς ἀλλήλας ὑπάρχει χωρὶς τ' ὅτι τ' βαρβάρου συγχύσεως· οἷς [3] Ἡρακλεῖ μυστηρίων μετάδοσις πρῶτος ξέ-
121 νων, καὶ ὡς ἀπῆλθεν ἐξ ἀνθρώπων, τιμαὶ [4] θεῖαι πρῶτοι ἡμῖν αἱ αὐταὶ τοῖς θεοῖς· καὶ τ' ἐκείνου παίδων καταφυγὴ δεῦρο, καὶ ὑμῶν πρεσβεία καὶ μάχη πρὸς Εὐρυσθέα, τ' ἐλαύνοντα αὐτούς· καὶ τὰ τελθίλαμα, Κίμωνος εἰς Ἰθώμην ἄφιξις· καὶ Τυρταίου πρὸ Κίμωνος εἰς Σπάρτην. πάλιν αὖ τυράννων καταλύσεις πρὸς τούτων, καὶ τὰ πρὸς Ἀλκμαιονίδας οἰκεῖα, καὶ μυρία Ζῶυτα ὑπεισί με. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐξαριθμεῖσθαι καὶ καταλέγειν ὅτ' εὔπορον, ὅτ' ἴσως ἐν δυνατῷ· εἰ δέ τις, ὦ Ἀθηναῖοι, μελαξὺ νυνί πως, εἰσβραμὼν ἀγγείλειεν ὑμῖν, ὅτι ὃ Μαραθῶνι τροπαίου τὸ πίνακιον ἐκκεκόλαπται, θορυβοῦντων δὲ τ' αὐτόχειρα δείξειε, καὶ τα ἐκεῖνος φαίη, ὃ Λακεδαιμονίων μόνον ἐξηλειφέναι μέρος, ὃ δὲ λοιπὸν εἶ) σῶον καὶ φανερὸν, χαλεπῶς οἶδ' ὅτι καὶ δυσχερῶς ἂν δὲν ἧττον ἔχοιτ' ἄν. μὴ τοίνυν ἂν μέν τις τοὔνομα ὃ Λακεδαιμονίων ἐξαλείψῃ τροπαίου, πικρῶς καὶ χαλεπῶς ἔχειν οἴεσθε δεῖν· αὐτοὺς δὲ [5] συνεξελεῖν) Θηβαίοις, ὁκ τ'

beo, ad hanc arcem jubeo, ac Parthenonem: & cum quibus haec paravimus ſpolia, non poſſumus honeſte nunc deſerere, neque cum illis evertere, contra quos tum his utebantur ſociis. Age vero, cum ſit afflicta Graecia, cum Rex in bello manifeſte ſuam oſtenderit ſententiam, cum Thebani imperium affectent, idque vos prohibituros credant omnes, cum jam pridem beneficiis ac fide data ſint cum Barbaro conjuncti: ſi forte vel a Thebanis audacter vocatus, vel ſuis auſpiciis huc redeat Barbarus cum exercitu, nonne praeſtat ſalvos eſſe Lacedaemonios, ac talibus temporibus talique neceſſitati reſervatos, nec, quod Lacon ille dicebat, coclitem eſſe Graeciam? Hoc enim pro nobis illorum quidam fertur ad Thebanos cum nos tolli jubebant, dixiſſe. Ac multa mihi ſuccurrunt & antiqua & media communionis urbium exempla, praeter eam, quae contra Barbarum eſt facta conjuratio: ut quod Herculem primum ex peregrinis initiaſtis, & ex hominibus ſublatum primi divinis affeciſtis honoribus; quod ejus liberi huc confugerunt, ac pro illis contra Euryſtheum, qui eos perſequebatur, proelio decertaſtis; quod Cimon denique Ithomen, & ante Cimonem Tyrtaeus Spartam miſſus eſt. Rurſum illi tyrannos ſuſtulerunt, & per Alcmaeonidas vobiſcum conjunguntur. Alia quoque plura mihi ſuccurrunt, ſed quae nec facile, nec fortaſſis omnino poſſint recenſeri. Sed ſi quis nunc interim, Athenienſes, accurrens, inſcriptionem tropaei Marathonii vobis nunciaret exſculptam, ac tumultuantibus autorem oſtenderet, atque ille ſe Lacedaemoniorum partem duntaxat induxiſſe diceret, reliquam autem ſalvam eſſe & conſpicuam, aegre tamen id, ſcio, ferretis. Quocirca ne, ſi quis nomen induxerit Lacedaemoniorum, putetis aegre ferendum; ipſos cum Thebanis e

1 Thebanis. *Cant.* 2 Ὅτι ἂν —. *Cant.* 3 Cujus poſteri regnabant Spartae: alioqui Thebanus fuit Hercules. *Cant.* 4 Παρά. *Cant.* 5 Lege συνεξελεῖν ἰᾶτι Θηβαίοις.

Ελλάδος ὕσης τῆς ἐπιγραφῆς. Ἀλλὰ λογίζεσθε εἰ πρὴν τὰ πράγματα εἰς τοιοῦτον χωρεῖν, ὥστε Θηβαίους κεκρατηκότας αὐτῶν μὲθ' ὑμῶν παντελῶς γνώμην προτεθεικέναι περὶ 122 124
αὐτῶν, πίν' ἂν ψῆφον ἔθεσθε; ἆρά γε ἀπολλύναι; ἢ τίς τ' σφόδρα ἑτοίμως ψηφισαμένων αὐτό γε τοῦτο ὁμολογήσειεν ἄν; ἀλλὰ σώζειν ὥσπερ ὑμᾶς ἐκεῖνοι πρότερον; πῶς οὖν σωσαμαρήσετε νῦν τούτους αὐτούς; φέρε, ἐὰν δὲ συμβῇ τοῦτ' αὐτὸ ὃ λέγω, ἢ προσθῆσθε μὲ τοῖς Θηβαίοις, συλλόγου δὲ γενομένου, κελεύωσιν ἡμᾶς ἀποφήνασθαι, τί χρὴ τοὺς Λακεδαιμονίους ποιεῖν, ἢ νῦν ἢ ὕστερον, ἵνίκ' ἂν μηδὲν ὅλως ἐνῇ, τί ἐρεῖτε, ὦ Ἀθηναῖοι; καὶ τίνα γνώμην οἴσετε; ἀναιρεῖν οἷς ὑμᾶς οὐκ ἔδοξεν; ἀλλ' ἐᾶν σώους; εἶθ' ὑπὲρ ὧν ἂν ψήφου δεηθῶσι, ἢ σώζουσαν ἂν δήσεσθε δικαίως, τούτους ὅτ' ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντ' ὃ μάτην ἥρησαν, σωθεῖν μᾶλλον αἱρήσεσθε; οὐκ ἂν πρέλθοιμι ὃ τῶν Αργείων ἐκείνων, ὑπὲρ ὧν ὃ παλαιὸν [1] ἐξήλθετε εἰς Βοιωτίαν ζωντινί, ἢ οὐκ ἐπετρέψατε Θηβαίοις τούτοις οὐδὲν ἀγνωμονῆσαι πέρα ὧν χαρᾶ, καὶ ὡς ἠδικημένους ἢ ἀρχὴν εἰδότες. ἃ δὲ Λακεδαιμόνιοι σαφῶς ὀπιζάμενοι, προσκαλοῦντες ἦκουσι νῦν ὑμᾶς ὑπὲ τοὺς αὐτοὺς τούτους, οὐχ ὑπὲρ ἑπτὰ νεκρῶν αὐτῶν, ἀλλὰ πάντων τ' λοιπῶν τ' σωτηρίας· ὥσπερ ἐξ ἐκείνου λοιπὸν ὀφειλομένων ἀμφοῖν τούτοιν, Θηβαίους μὲ ὑβρίζειν, ὑμᾶς δὲ κωλύειν. κεφάλαιον δ' εἰπών, καὶ δὴ πέπαυμαι. 123
ἔχετε, ὦ Ἀθηναῖοι, Λακεδαιμονίους, ὃ πάλαι προθυμεῖσθε, ὑπὸ χεῖρα παρόντας, καὶ 125
ἔστιν τῇ πόλει δίκην εἰληφέναι δόξαν φιλανθρωπίας ἔχειν προσλαβεῖν, ἐὰν ἐθελήσητε· ὃ τί γένοιτ' ἂν ἥδιον; ἢ καὶ ὃ τιμωρήσασθαι ἢ ὃ σῶσαι τοὺς προκρύσαντας κυρίους ὑπὸ τῆς τύχης γεγονέναι; πρὸς ταῦτα βουλεύσασθε ἃ χρή. ὡς εἰ μὴ ἐγκαταλειφθέντες ὑφ' ἡμῶν οὐκ ἀνθέξουσι, πράγματ' ἢ μετρίως αἴτιοι δόξετε γεγενῆσθαι· εἰ δὲ καθ' αὑτοὺς ἀνοίσουσιν, ἄμεινον ἐφ' ὑμᾶς ἐλθεῖν τοὔνομα, ὅμως καὶ χάριν ἐκ Λακεδαιμονίων, καὶ μνήμην πρὸς ἁπάντων ἔχον διηνεκῆ.

Graecia, manente inſcriptione, ejiciatis. Quinimo cogitate, ſi res in eum eſſent locum perductae, ut Thebani vobiſcum victores de illis in conſilium irent, quid judicaturi ſitis; Utrum tollendos? Quis hoc vel temerarius judex fateretur? An ſervandos, quemadmodum vos illi ante ſervarint? Quomodo nunc igitur in eorum conſpirabitis interitum? Jam ſi id, quod dico, contingat, & cum Thebanis vos conjungatis, atque illi vos in concilio vel tunc, vel poſt, cum erit omnis facultas ablata, jubeant de Lacedaemoniis ſtatuere, quid obſecro, dicetis? Quid ſtatuetis? Tollendos, qui vos tollere noluerunt? An ſervandos? Ergo quos, ſi indigerent ſuffragio, benigne juvaretis, eos, cum ab armis pendet ſalus, una perdere maletis? Neque Argivos omittam, pro quibus olim in Boeotiam egreſſi, nihil hos Thebanos ſecus facere ſiviſtis, quanquam eos injuriam ſciebatis accepiſſe. Quae cum non ignorent Lacedaemonii, contra eoſdem nunc vos invocatum veniunt, non pro ſeptem quibuſdam cadaveribus ſed omnibus reliquiis ſuis; quaſi ex eo deinceps fuerit in fatis utrumque, ut Thebani vim facerent, vos prohiberetis. Verum ſumma propoſita, finem faciam. Habetis, Athenienſes, quod jampridem optaſtis, in manu veſtra Lacedaemonios; ac licet Urbi, ſumpto ſupplicio, humanitatis inſuper laudem, ſi videbitur, acquirere: quō quid poſſit eſſe jucundius, quam quod & ulciſcendi eos qui offenderunt, & ſervandi poteſtatem a fortuna nacti eſtis? Proinde quod aequum ſit, ſtatuite. Etenim ſi a vobis relicti non reſiſtent, rei non nimis honeſtae autores fuiſſe dicemini: ſin etiam per ſe reſurgent, eam laudem vobis tribui ſatius eſt, quae ſimul & apud Lacedaemonios gratiam, & apud omnes memoriam mereatur ſempiternam.

1 Duce Theſeo. *Cant.*

ORA-

ΥΠΕΡ ΘΗΒΑΙΩΝ ΠΡΩΤΟΣ.

124 ΟΙΜΑΙ μέν, ὦ Ἀθηναῖοι, μὴ τήμερον περὶ τῆς Θηβαίων συμμαχίας ὑμᾶς [1] βουλεύεσθαι, μηδ' ἐξ ὧν ἂν ἡμεῖς εἴπωμεν· ἀλλ' εἰ καὶ γὼ μέμνημαι, πολλοῖς πρότερον χρόνοις τῆς νυνὶ πρεσβείας ἐπάρχειν ἐσκεμμένους. ἐπεὶ δ' εὐπορήκασιν ὅμως Λακεδαιμόνιοι τῶν ὑπὲρ αὐτῶν ἐρωτώντων εὐσχημόνως, φέρε κἀγὼ τούτοις ἃ συνοίδα συνείπω, τοσοῦτον ἐλάττω τιὼ ὑπὲρ τούτων σπουδὴν ποιησάμενος τῆς τῶν ἑτέρων [2] πρόθυμος ἥρηνται, ὅσον περ πλείω τιὼ ὑπὲρ ὑμῶν. ἀναμνῆσαι δ' ὑμᾶς πρῶτον βούλομαι, ὅτε Φοιβίδας ἠγγέλθη τὴν Καδμείαν καταλαβὼν (ὁ δὲ Φοιβίδας ἔστί μοι Λακεδαιμόνιος) πῶς, ὦ Ἀθηναῖοι, διεπράξατε, καὶ τίνα γνώμην ἔσχετε; ἆρα ἦν νῦν κελεύουσί τινες ὑμᾶς [3] λαλεῖν, τιὼ τὸ κοινωνεῖν Λακεδαιμονίοις, καὶ μετέχειν τοιαύτης ἀγνωμοσύνης καὶ πλεονεξίας, ἢ πολὺ τοὐναντίον, κἀκείνους πονηροτάτους ἀνθρώπων ἐκείνετε, καὶ τοῖς Θηβαίοις συνήχθεσθε καὶ συνελυπεῖτε, καὶ δίκην λαβεῖν ἐγγενέσθαι συνεύχεσθε. νῦν τοίνυν ὁ καιρὸς οὕτω ἀφῖκται, ἄξιον μὲν τῆς ὑμετέρας, ὦ Ἀθηναῖοι, δικαίας γνώμης· ἄξιον δὲ τῆς Θηβαίων σπουδῆς, ἣν ἔχουν ἐλευθερῶσαι
125 τιὼ πατρίδα. εἰ μὲν οὖν οὕτως ἀτόπως ἔχετε, ὡς ἐὐχεσθαι μὲν ταῦτα, παρόντα δ' ὁρῶντες προδοῦναι καὶ καταλιπεῖν, οὐκ Ἀθηναίων ἔργον, ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅτων εἰπὼ πεπόνθατε. οὐδένα γὰρ τῶν πάντων νομίζω τοσαύτης ἐμπληξίας καὶ ἀλογίας μετὸν εἶναι, ὡς [4] τινα ὧν [5] εὔξαιτο αὐτῷ παρόντων ταναντία ποιεῖν. εἰ δὲ τοῦτο μὲν οὐδ' ἂν μανεὶς οὐδεὶς πάθοι, ὑδὲ λυποῖτο ἄν τι αὐτῷ κατὰ γνώμην ἐξέβη, χαίειν δ' ἂν ἔχοι δήπου τῇ τύχῃ καὶ τῷ καιρῷ, τί λοιπὸν ἢ μετὰ τῶν ἅπερ ἠβούλεσθε κατορθωκότων εἶναι, καὶ ταῦτα καλούντων ὑμᾶς, καὶ τιὼ ὑπὲ τοῖς πεπραγμένοις φιλοπ-

ORATIO LEUCTRICA SECUNDA.

EXISTIMO vos, Athenienſes, non hodie primum neque ex iis quae nos dixerimus, de Thebanorum ſocietate conſultare; verum, ſi recte memini, multo ante hanc legationem tempore de ea conſtituiſſe. Quoniam tamen habent Lacedaemonii, qui pro ipſis honeſte dicant, ego quoque his quod potero, ſuffragabor; tanto minus his, quam ſuis clientibus alii, ſtudens, quanto magis ſum vobis deditus. Ejus autem animi vos primum volo commonefacere, quo, poſtquam Phoebidam (hunc autem pro Lacedaemoniis habeo) Cadmeam occupaſſe nunciatum eſt, fuiſtis. Num igitur ejus, quem nunc vos quidam jubent ſumere, ut injuriae tantae atque ingrati animi Lacedaemoniorum participes ſitis, an contra potius & illos omnium peſſimos judicaſtis, & Thebanorum vicem doluiſtis, atque ultionis optaſtis occaſionem? Nunc igitur hoc exortum tempus eſt, dignum, Athenienſes, tam veſtra aequitate, quam Thebanorum, quo fuerunt, liberandae patriae ſtudio. Quod ſi tam eſſetis inepti, ut, cum haec optaſſetis, oblata contemneretis & relinqueretis, non Athenienſium, ſed neſcio quorum faceretis officium. Nec enim quenquam puto tanti ſtuporis ac dementiae plenum eſſe, ut voto potitus contra ſe gerat. Sin hoc nemo vel inſanus fecerit, neque ſi quid ei ſucceſſerit ex voto, doleat potius, quam fortunae temporique gratias agat, quid reſtat aliud, quam ut cum iis, qui, ut voluiſtis, fuerunt foelices, vos conjungatis, cum praeſertim vos vocent, & rerum geſtarum glo-

1 Βουλεύσ. Morell. 2 Περὶ, Morell. πρὸς, *Cant.* Vulg. ἕνεκα. 3 Lege λαλεῖν. *Cant.* 4 Lege τινων. 5 Sic Morell.

μίαν ὑμῖν προστιθέντων. οἱ γὰρ, εἰ μὴ βοηθήσετ' ὑμεῖς ἀλλ' ὧν κεκωλυκόσιν εἶναι πλέον αὐτοῖς κρίνοντες, δι' ὧν περὶ ὧν μέλλοντος δέον, ἀφ' τούτων τὴν ἐφ' οἷς κεκρατήκασι δόξαν ἐφ' ὑμᾶς ἄγουσιν. ἐγὼ δὲ μάλιστα μὲν ἡδυλόμην ἂν ὑμᾶς καὶ τὸ μάχης αὐτῆς μετεσχηκέναι τὸ ἐν Λευκτροῖς· εὐδενὸς γὰρ καλλίονος ἔργου κεκοινωνηκότες ἦτ' ἂν, ἀλλ' ἐφ' ᾧ μᾶλλον ἂν εἴχετε σεμνύεσθαι δικαίως· ἡγοῦμαι δὲ καὶ ὃ νυνὶ εἰς δέον τόπον τινὰ ἀπηντηκέναι. ὁρῶ γὰρ τοὺς μὲν κινδύνους ἐλάττους γεγονότας, τὴν φιλοτιμίαν δ' ἢ φαυλοτέραν οὖσαν ὑμῖν. ὃ μὲν 126
γὰρ ἐξ ἀρχῆς δεηθῆναι τοὺς Θηβαίους ἀλλ' ἦν θαυμαστόν· τὸ δ' εὐτυχηκότας, καὶ ταῦτα ὧν ἀκ ἂν ἤλπιξ μείζω, μηδὲν μᾶλλον ἀπολλάχθαι δ' χρήζειν ὑμῶν, τοῦτο καὶ μέγα καὶ καλὸν καὶ σφόδρα ἐμοιγ' οὕτω ἡδομένῳ γέγονεν. ἀκ ὀκνήσω δὲ εἰπεῖν ὅτι μοι καὶ βέλτιον φαίνεται μετὰ τὴν κλῆσιν βοηθεῖν αὐτοῖς, ἢ πρὶν ἀκλήτους. ἐκείνως μὲν γὰρ, κἂν ἴσως εἶχον εἰπεῖν ὕστερον, ὡς ἀκ ἐδέοντ' ὑμῶν. αὐτοὶ δὲ παρόντες καὶ μηδὲν ἧττον τῶν ἠτυχηκότων τεθεραπευκότες ὑμᾶς, ἀ δήπου δυνάμενοι ἄν ποτ' ἔξαρνοι γενέσθαι, περὶ ὧν ὑφ' αὐτῶν ἐξελεγχόμενοι φανοῦνται. λέγουσι δέ τινες Θηβαίους ἀναιδῆτους εἶναι, καὶ ἴσως ἀληθῆ λέγουσι κατ' ἄλλό τι· [2]ὃ δὲ κοινὸν ἅπασιν ὡς εἰπεῖν ἐστὶν ἁμάρτημα, τοῦτ' ἀ πεπόνθασιν. ἀλλὰ καὶ τὸ σφόδρα εὖ φρονεῖν πεπισευμένους, ἐξισαμένους ὅτ' ἄν τι παρ' ἐλπίδας εὐτυχήσωσιν, αὐτοὶ μὴ νίκην τοσαύτην πόρρω τούτου γεγόνασιν. οἱ γὰρ ἐφ' ὑμᾶς ἥκουσι, καὶ ἴσασιν, ὅτι, ἀλ' ἂν δεκάκις νικήσωσι Λακεδαιμονίους, ἀδὲν ὅτι πλέον αὐτοῖς ἕως ἂν ἀπῆτε ὑμεῖς, πῶς ἀκ εὖ φρονοῦσι; καὶ μὴν ἀδὲ Λακεδαιμόνιοι μέμψιν δικαίαν ὑμῖν ἕξουσιν, ἂν ἀντιλάβησθε τῶν πραγμάτων τοῖς Θηβαίοις. ἐν- 127
θυμεῖσθαι γὰρ ἄ ποτε αὐτοὶ περὶ Αἰγίνης καὶ Ποτιδαίας ἔγνωσαν· καὶν ἐπ' ἀληθείας ἐξε-
λέγχωσι σκοπεῖν, εἴσονται σφίσιν αὐτοῖς οὐκ ἄλλως [3]εἰπεῖν, ἀλ' ἑτέραν ψῆφον φέρειν, ἢ ὡς οὐκ ἐατέον ἐστὶν ὑμῖν, αὐτοῖς ἀλ' ἀνετέον. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, ὅ, τι τῶν πάντων ἀδίκημ' ἐ

riam vobis tribuant? Etenim qui ſine veſtro auxilio nihil ſibi prodeſſe ſucceſſus ſuos judicant, quatenus futura timent, eatenus partae foelicitatis ad vos referunt gloriam. Ac vellem equidem vos etiam proelii participes ipſius fuiſſe; ſiquidem nullum pulcrius facinus, nec majore laude dignum unquam ſimul fuiſſetis aggreſſi; verum nunc quoque rem quodam modo bene cecidiſſe arbitror. Video enim, diminutis periculis, honorem vobis non leviorem reſtare. Nam ſi vos initio rogaſſent Thebani, mirum non fuiſſet: Cum autem poſt inſperatam foelicitatem nihilominus vobis indigent, hoc magnum, hoc pulcrum, hoc mihi quidem valde jucundum fuit. Quin nec hoc dubitabo dicere, rectius etiam mihi videri, vocatos illis, quam non vocatos, opem ferre. Nam ita quidem potuiſſet fortaſſis poſtea, ſibi vobis opus non fuiſſe, dicere. Cum adſint ipſi, nec minus, quam quos vicerunt, vos demereantur, non poterunt ea, quorum a ſeipſis convincantur, inficias ire. Atque aiunt nonnulli ſtupidos eſſe Thebanos, & in aliis forte rebus recte dicunt; quod autem eſt omnium, ut ita loquar, commune delictum, ejus non ſunt rei. Verum cum, qui ſapientes etiam videntur, poſt aliquam inopinatam fortunam mutentur, ipſi ab eo poſt tantam victoriam longe abſunt. Nam qui ſe ad vos conferunt, ac fatentur ſe, quamvis decies Lacedaemonios devicerint, nihil abſque vobis proficere, num delirant? Quid quod nec Lacedaemonii vos merito poterunt reprehendere, ſi rebus Thebanis faveatis? Cogitent enim, quid ipſi quondam de Aegina & Potidaea ſtatuerint; ac, ſi veritatem volent indagare, cognoſcent ſibi non licere ipſis aliter dicere nec ſentire, quam non eſſe ſe vobis omittendos nec negligendos. Neque enim illi vel nunc poſſent,

1 Illa τὰ οὐ Λακεδαιμονίοις non agnoſcunt impreſſi. 2 Ὃ δ' ἀεί. Morell. 3 Lege ποιεῖν pro εἰπεῖν.

quam

ὑφ' ὑμῶν ἐπ' ἐκείνων τῶν χρόνων, οὐκ ἂν ἔχοιεν ὑδέπω καὶ νῦν δεῖξαι, οὐδὲ καταιτιάσασθαι. ἠξίουν δ' ὑμᾶς Αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι, καὶ Ποτιδαίας ἀπανίστασθαι, ὥσπερ πλήσια οἷς νῦν Θηβαίοις ἐπέταττε [1] Κλεόμβροτος. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι οὐδὲν ὄφελος εὐπροσωπότερον Λακεδαιμονίων πλεονεκτεῖν ζητούντων. τότε πρεσβεῖαι τῶν Ἑλλήνων, τότε δεινοὶ κήδεσθαι τῆς ἐλευθερίας, ὅταν τι μὴ διαπράσασθαι βούλωνται. ὡς δ' οὐκ ἠνεχόμεθα οὐδ' ὑπηκούομεν εὖ ποιοῦντες, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ τὸ τῆς πόλεως φρόνημα σώζοντες, ὅτως ἤδη πάντας, ὅσοις οἷοί τε ἦσαν μαλακώτερος, πόλεμον ἐξήνεγκαν, μικρὰ μὲ τῶν ὅρ-
128 κων καὶ τῶν ξυμβατικῶν φροντίσαντες, ἃς ὅτ' εἴλομεν Εὔβοιαν ἐποιήσαντο πρὸς ἡμᾶς, μικρὰ δὲ τῆς τεσπαίων καὶ τῶν ναυμαχιῶν, ὧν τις ἂν ὠφέλη ποτὲ ἕως ἂν ὦσι, μεμνημένοι καὶ μικρόν τι, [2] περὶ γνώμην ποιήσειν αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν πόλει; ἐφρόντισαν δὲ οὐδὲν οὐδὲ τῆς προκλήσεως ἣν προκαλούμεθ' αὐτοὺς λόγῳ δοῦναι καὶ λαβεῖν τὰ δίκαια περὶ τῶν διαφορῶν. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα εὐχερῶς ἀνελόντες, καὶ οὐδενὶ λόγῳ χρησάμενοι, εἰσβολὰς μὲν ἐτησίους, καὶ φθορὰν τῆς χώρας ἀπείρανδον σιωπῇ, καὶ τοὺς καθ' ἕκαστον ἀγῶνας· ἀλλ' ἐκένωσαν μὲν ἡμῶν τοὺς καταλόγους, ἀπέστησε δὲ τοὺς συμμάχους τοὺς πολλούς, τοὺς δὲ βίᾳ προσηγάγοντο, ἕως ἐφίλωσαν τὴν πόλιν. τελευτῶντες δὲ προείλοντο μὴ τὴν σιτοπομπίαν, [3] ἔλαβον δὲ τὰς ναῦς, τὰ δὲ τείχη καθέσκαψαν, ταῖς ἡμετέραις αὐτῶν χερσίν, ὦ Ζεῦ. ταῦτ' ἂν ὅτ' ἀν Αἰγινητῶν καὶ τῶν πολιορκεῖν Ποτίδαιαν ἐκφυγὼν παθεῖν ἡμᾶς, τί φαίεν αὐτοὺς δεῖν ἀντὶ τοῦ τὴν Καδμείαν κατασχεῖν εἴσω προελθόντας εἰ εἰρήνη καὶ συνθήκαις ταῖς χρησταῖς ταύταις, ὦ γῆ καὶ θεοὶ καὶ δίκαι, αἷς, ἵν' ἐξ ἑτέρων εἰς ἕτερα ἔλθω· ἀλλ' ἐῶ τό γε νῦν τοῦτο. ἀλλ'
129 ὅτι γε αὐτονόμους μὲ ἐκείνους εἰ) δεῖν τότε γνόντες, ταῦτα δ' ἐπειδὴ τάχιστ' ἐσυνεχωρεῖτε ποιήσαντες τὴν πόλιν, ἔδ' ὁπόσον ἔξουσιν εἰπεῖν αὐτοὶ νῦν εἰ τοιαῦτα ἀγνωμονήσαντες πρὸς Θηβαίους

quam fuerint a vobis illo tempore prorsus injuriam passi, dicere, vel objicere. Verum vos Aeginam jubebant liberam dimittere, & Potidaea cedere, qualia nunc Thebanis imperabat Cleombrotus. Nam quis ignorat, nihil esse Lacedaemoniis, cum suas volunt res agere, speciosius? Tunc Graecorum praefecti, tunc solertes sunt libertatis vindices, cum quid conantur intercipere. Cum autem id nos non pateremur, Athenienses, nec illis obtemperaremus, ac recte quidem, & pro dignitate reipublicae, tum vero, quotquot erant, omnibus assumptis bellum intulerunt, nec juramentorum atque foederum, quae vobiscum Euboea capta inierant, nec tropaeorum memores aut proeliorum navalium, quorum quis eos donec vel tantillum meminissent, nostrae putasset unquam adversaturos esse reipublicae? Quinimo nec provocantes nos audierunt, cum eos verbis utrinque disceptare juberemus; sed his omnibus temere sublatis & rejectis, ut excursiones annuas, & regionis vastationem perpetuam, & singula certamina taceam, cum ordines nostros evacuarunt, tum socios plerosque averterunt, nonnullis vi abductis, donec civitatem exinaniverunt. Denique frumenti commeatu intercepto, naves ceperunt, ac nostris ipsorum manibus, pro Jupiter, moenia diruerunt. Cum igitur hoc modo nos Aeginetas & obsidionem Potidaeae luere voluerunt, quid sese meritos dicent, postquam Cadmeam per pacem occuparunt, & illa praeclara (pro terra, dii, & jura) foedera, quibus, ut ex alio ad aliud veniam. — Sed hoc jam omittam. Verum illud hinc satis existimo patere, cum illi, postquam aliis libertate secundum illorum voluntatem concedere non voluissetis, hac injuria civitatem tum affecerint, nulla nunc ratione posse recusare, quin post tantum in Thebanos

1 Rex Lacedaemoniorum. *Cant.* 2 Περὶ. *Cant.* 3 Ελάβοντο. Morell.

de-

καὶ τοιαύτης ἀδικίας ἄρξαντες, δώσουσι μὲν ἐκείνοις, δώσουσι δὲ ἡμῖν δίκην, ἐκ τούτων ἡγεῖμαι δείκνυσθαι. οὐδὲ γὰρ ὑβ' ἵππον τὰς δεῖνας ἀφεστηκότας, προσάγεσθαι, ἢ τὰς δεῖνας οἷς αὐτός τις χρῆται [1] κελεύει νόμοις, καὶ τὴν Θηβαίων ἀκρόπολιν καταλαβόντας ἔχειν βίᾳ πολλὰ τὰς συμμαχίας εἰ δεῖ ὃ μεῖζον εἰπεῖν τὰς ἑαυτῶν. ἴσμεν γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι οὐκ ἡμεῖς οὐδὲ Θηβαῖοι τὴν ἀρχὴν ἐκινήσαμεν, οὐδὲ ἐσπουδάσαμεν περὶ τούτων, ἀλλ' ἐκεῖνοι βασιλέα προσλαβόντες ἡμᾶς ἐβιάσαντο, καὶ ὅπως συνεχωρήσαμεν. θαυμάζω τοίνυν εἰ οἱ τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτῶν πεφάσθαι ἀνάγκην προσθέντες, αὐτοὶ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα πεπραγμένοι βοήθειαν αἰτήσουσιν, ἃ δίκην ὑφέξουσι. νὴ Δί' ἀλλ' ἤδη δεδώκασιν αὐτάρκη, καὶ συνήθες τῇ πόλει μὴ μνησικακεῖν, καὶ τοιοῦτοί τινες πρὸς τὸ δίκαιον ἅπαντῶσι λόγοι, πρὸς οὓς ἐγὼ ταῦθ' ἥδιστ' ἂν εἴποιμι· εἰ τοίνυν οὕτω ἦν, καὶ οἱ Θηβαῖοι [2] παρόντες ἐφαίνοντο ὅτι τὰς Λακεδαιμονίους πότε πρῶτον, ἀλλὰ μὴ ὅτι τούτους ἐκεῖνοι, τί ἂν εἶπον οἱ τοῖς Λακεδαιμονίοις κελεύοντες βοηθεῖν; οὐχ' ὡς ἠδίκηνται, καὶ δεῖ λαβεῖν τοῦτο μετ' αὐτῶν γίγνεσθαι; οἶδ' ἐγὼ μὲν ὅσης καὶ ἡλίκης φωνῆς τοῦτ' ἂν ἐλέγετο. οἱ τοίνυν εἰ μὲν προδίκηνται, ταῦτ' ἂν προβάλοντο, καὶ λαβεῖν ταῦτ' ἂν ἔδει βοηθεῖν, ἐπειδὴ ἀδικοῦντες ἑώρων, λαβεῖν δ' οὐ μὴ δεῖν μνησικακεῖν ὁμοίως βοηθήσομεν; [3] καὶ πότε μέν Θηβαίων ἐσόμεθα, ἢ πόθεν, ὦ Ἀθηναῖοι, τὰ ἐξετασμοί, ἃ ποτέρους ἑλέσθαι δεῖ, ποιησόμεθα, εἰ μηδὲν ὧν πεποίηκασι θήσομεν εἰς λογον; οὐ γὰρ δὴ κλήρῳ κελεύσομεν αὐτοὺς λαχρισθῆναι, ἀλλ' ὁπότερος ἂν τὰ πεπραγμένα οἴμαι [4] προσάδῃ, τούτοις, ἐὰν ἃ χρὴ ποιῶμεν, βοηθήσομεν. ἀλλὰ μὴν πρός γε [5] ὃ ἃ χρὴ μνησικακεῖν, καὶ δεδώκασιν ἤδη Λακεδαιμόνιοι δίκην, εἴ γε ἦν ἀληθὲς πατέρων, συνέφασκον ἀμφότερα. τί δὴ λέγω; οὐδέπω πάρεισιν, ὦ Ἀθηναῖοι, Λακεδαιμόνιοι. πόθεν; εἰς ἃ πολὺ ἡμᾶς ἤγαγον; πολλὰ πάθοιεν ἄν, εἰ μέλλουσιν εἰς τοῦθ' ἥξειν. [6] ἐν γὰρ

delictum, tantaeque iniquitatis initium, & illis dent, & nobis poenas. Aliud enim est, quosdam, qui defecerant, recuperare, aut aliquos jubere suis uti legibus, atque Thebanam arcem contra foedera, quod majus est, sua ipsorum occupare. Hoc etenim nostis, non nos, nec Thebanos eorum autores aut studiosos fuisse, sed illos assumpto Rege nos coegisse, atque ita nos concessisse. Itaque si ii, qui alios suas res agere coegerunt, postquam ipsi tantopere res alienas curarunt, auxilium petent, nec poenas dabunt, mirabor. At, per Jovem, plenas jam dederunt; nec solet Urbs injuriarum meminisse, ac similia justae causae opponuntur, contra quae sic equidem libenter dixerim; Si contra se res haberet, ac Thebani tum Lacedaemonios primum invasissent, non hos illi, quidnam ii, qui Lacedaemoniis ferendum censent auxilium, dicerent? Nonne hoc, eos injuriam accepisse, & ea de causa adjuvandos esse? Novi ego quanto hoc cum clamore proferretur. Qui ergo, si priores laesi fuissent, haec objecissent, & propter haec fuissent juvandi, eos, postquam injurii sunt deprehensi, quoniam non debemus injuriarum esse memores, aeque juvabimus? Ecquando cum Thebanis erimus, aut unde judicium, Athenienses, utri sint asciscendi, faciemus, si nullam in rem gestam inquiremus? Neque enim sortibus eos ductis separabimus, verum a quibus res gestae stabunt, eos, ni fallor, si recte facere volemus, nobis adjungemus. Veruntamen quod aiunt, injuriarum esse oblivisendum, ac Lacedaemonios jam supplicium subiisse, si verum esset alterutrum, utrumque assentirer. Quid enim? Nondum, Athenienses, nondum ad ea Lacedaemonii, quae nobis olim intulerant, pervenerunt mala: nec pauca restant ipsis ferenda, priusquam eo perveniant. Etenim

1 Κελεύειν. *Cant.* 2 Παρέοντες. *Cant.* 3 Morell. πότε καὶ μετά. 4 Morell. προσάγῃ. 5 Morell. τῷ. 6 Ita Cod. Morell. Vulg. ἑνὸς γὰρ μέρους ἢ πολέμου ἢ τότε ἡμέρᾳ ἢ καιρος.

una

131 μέρος γ' πολέμου τοῦτό τε γ' ἐλάχιστος, λέγω δ' Σικελικόν, πλείω κακὰ γ' ἀφάμαλα ἡμῖν
ἤνεγκεν, ἢ Λακεδαιμονίοις, ἃ νῦν ἀποδύονται. ἢ πρὸς τί βούλεσθε ἐκείνων ταῦτ' ἐξετάσω-
μεν; πότερον πρὸς τὰς ναυμαχίας ἃς ποσαύτας ἠτυχήσαμεν, ἢ πρὸς τὰς ἐν τῇ γῇ μάχας,
ἢ πρὸς τ' τειχῶν ἐμπρησμόν, ἢ πρὸς τ' ἀναχώρησιν τ' παντὸς; ἀλλὰ μὰ τ' Δία γ'
τοὺς θεούς, οὐκ οἶδα εἰ ἀδακρυτὶ ταῦτα διεξιὼν ἀρκέσω. τί οὖν οἱ νῦν ταπεινοὶ Λακεδαιμόνιοι,
τηλικαύτης γ' ποσαύτης συμφορᾶς προσχούσης τ' πόλιν, ἆρ' ἀπροχρῆν ἔκριναν; πάντας μ'
ὃν ἀνθρώπους συνίσαις τότε ἐπ' αὐτήν, Τισσαφέρνην, Κῦρον, Φοινίσσας τριήρεις, τοὺς βασι-
λέως δούλους, τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας, ἕως ἅπαντα διεξελθόντες, ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς προσῆσαντο
ὃ ναυτικὸν ἡμῶν. γ' δ' τοιοῦτον πάθος συμβάντος τῇ πόλει, πῶς ἐποίησε; καταλαβόντες τ'
εἰσπλουν, ἔργον τοὺς πλοῖα δ' Πειραιῶς· γ' δὴ λιμὸς ἦν. οὐδὲ τοῦτ' ἀπέχρη· ἀλλ' ἐχομένων μ'
132 τ' νήσων, [1] ἐχομένων δὲ τ' ἄλλων ἁπάντων κτημάτων, μεθεστηκότων δὲ οἰκετῶν, πορθουμένης
δὲ τ' χώρας ὑπὸ τ' ἐν Δεκελείᾳ, δ' δὲ ἐδάφους ὅσος λοιπὸς τῇ πόλει, τοσοῦτον ἀπέσχον τοῦ
βοηθεῖν ἂν ἐθελῆσαι, εἴ τις ἠδίκει, ὥστε συμβάσεως ἡμᾶς οὐκ ἠξίωσε ἐν τοσούτοις κακοῖς,
ἀλλὰ γ' τοὺς πρέσβεις τοὺς ἐλθόντας, ὡς αὐτοὺς πρὸ' ἡμῶν, πότερον μ' ἀπράκτους καθά-
παξ ἀπέπεμψαν, τελευτῶντες δ' ὑπὸ τοσοῦτον κατέσχον, ἕως πλήρη νεκρῶν ἐποίησαν τὴν
πόλιν, καὶ ταύτην ὑπεδήκην κακῶν προσεξεπίσασθαι αὐτοῖς. τηνικαῦτα δ' ἐσπένδοντο,
ὑπὸ τῷ προσθεῖναί τι κακόν, ὑπὸ τῷ [2] παραδοῦναι μ' ἡμᾶς αὐτοὺς τὰς ὑπολοίπους ναῦς,
κατασκάψαι δὲ αὐτοχειρία τὰ τείχη. τάχ' ἂν οὖν τις τοῦτ' αὐτὸ μνησικακεῖν εἰ φήσειε,
ὃ ταῦτ' ἐξετάζειν ἀκριβῶς, πόθεν δ' ἔστι πᾶν τοιοῦτον ἐκ τούτων ὅτι μὴ μνησικακοῦμεν
δεικνύμενον. ἁμαρτί; ὅτι οὐδέπω πεπονθότων ἄμφ' ἡμεῖς τῶν Λακεδαιμονίων, οὐδὲ εἰς
133 ἴσον ἥκόντων, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὡς αὐταρκῆ δίκην εἰλήφαμεν. εἰ δὲ μηδέπω τῷ ἐχθρῷ

una pars ejus belli, quod tum geſſimus (Siculum dico) plures nobis dedit clades, quam quas nunc deplorant Lacedaemonii. Alioqui cum quibus illorum temporum aerumnis vultis has comparem? Utrum cum proeliis navalibus, quae tot infoeliciter obiimus, an cum terreſtribus? An cum incendio triremium? An cum pernicioſo receſſu? Atqui neſcio, per Jovem ac deos, ſi haec ſine lacrymis explicare potero. Quid igitur, qui nunc demiſſi ſunt, Lacedaemonii, num talem tantamque calamitatem Urbi circumfuſam putarunt ſufficere? Imo cunctos in eam congregarunt, Tiſſaphernem, Cyrum, triremes Punicas, ſervos Regis, Graecos omnes, donec omnibus peragratis, ad Aegoſpotamos claſſem noſtram ceperunt. Quam cladem cum Urbs accepiſſet, quid fecerunt? Oſtio occupato, prohibuerunt naves a Piraeo, idque premente nos fame. Nec hoc ſuffecit: verum cum & inſulae, & reliquae poſſeſſiones omnes captae eſſent, cum defeciſſent ſervi, cum ab iis, qui Deceleam tenebant, regio vaſtaretur, cum ſola reſtaret Urbi area, tantum abfuerunt ab auxilio, ſi quis forte laeſiſſet, ferendo, ut ne colloquio quidem tantis oppreſſos malis dignarentur, verum legatos etiam a nobis miſſos primum re infecta dimitterent, denique tam diu retinerent, donec Urbem cadaveribus repleviſſent, & hanc ipſis exolviſſemus malorum appendicem. Tum vero foedus fecerunt, ut aliquid adderent mali, ut cum naves reliquas ipſis traderemus, tum noſtris ipſi manibus dirueremus moenia. Atque hoc aliquis ad injuriarum memoriam pertinere fortaſſe putabit, quando haec tam diligenter indagantur, cum ex his contra, nos injuriarum memores non eſſe oſtendamus. Quid ita? Quia donec nondum iiſdem injuriis, quibus nos, affecti fuerint Lacedaemonii, neque ad aequalitatem pervenerint, non poſſumus juſtum diei ſumpſiſſe ſupplicium. Quod ſi ſic eſt, injuriarum

1 Morell. ἐχθρῶν. 2 Morell. προδοῦναι — αὐτοῖς.

memo-

ἔχομεν, τὸ δοκεῖν μνησικακεῖν ἐκφεύγομεν, ἂν ἐπεξίωμεν αὐτοῖς. ἐγὼ γὰρ ὅστις μὲ τῶν δικαίων τετυχηκὼς, εἶτ' ἔχεται τῶν ἐγκλημάτων ὑπὲρ τοῦ πεπονθέναί τι κακὸν, τοῦτον μὲν πέρα τοῦ κακοῦ πλωξώθαι νομίζω, καὶ ὃ ὑπερβάλλον τῆς ἀξίας μνησικακεῖν καλῶ. ὅστις δὲ οὐδέπω τετύχηκε τοῦ πεφυκότος, ἂν ὅπως τεύξεται ζητῇ, τοῦτο δὲ ἤτ' ἂν νεμεσῆσά τινα ἠρῦμαι δικαίως, ἤτ' ἐπενεγκεῖν ἔχω τοῦτο τὸ ῥῆμα. εἰ γὰρ τοὺς τὰ δίκαια λαβεῖν βουλομένους μνησικακεῖν φήσομεν, τί κωλύει τοὺς ὑπάρχοντας τοῦ κακουργεῖν ὡς γενναίους θαυμάζειν; ἢ καὶ τοὺς ἐν δικαστηρίοις ἐπεξιόντας τοῖς ἀδικήσασι μνησικακεῖν νομίσομεν; οἷς καὶ [1] μείζονα ἢ καθ' ἃ πεπόνθασι δέδοται παρὰ τῶν νόμων εἰς τιμωρίας λόγον. ἀλλ' ἕτερόν ἐστιν οἶμαι μεμνῆσθαί τινα ὧν πέπονθε, καὶ μνησικακεῖν· ἄμφω δὲ ταῦτα τῷ μέτρῳ διορίζεται. ὁ δ' ὑπομνήσας ὑμᾶς τοῦ τοῖς Θηβαίοις ἡμαρτημένων, μαθέτω οὐκ εἰς ἴσον λόγον παρών. πρῶτον μὲ γάρ, οὐκ οἶδα δ' [2] ὅ πρῶ- 134
τον εἴπω πολλῶν πρόντων, εἴτις ἔροιτό με τοῖς Θηβαίοις ἂν πρόσθησθε, ἀντὶ δ', καὶ διαλῦ τοῖς Λακεδαιμονίοις πολεμεῖν ἔγνωτε, [3] ὃθ' ὑπὲρ τοῦ ἰδίων ἂν φαίην, οὐδ' ὑπὲρ ὧν ἠδίκησαν τὴν πόλιν ἡμῶν, ἀλλ' ὅτι ἐπειδὴ δικαιότερα ἡμῖν ἐφαίνοντο λέγοντες οἱ Θηβαῖοι περὶ δ' νῦν πολέμου στασιάζοντος αὐτοῖς, διὰ τοῦτο [4] τοῦτο φαίην ἂν εἰλόμθα. πόθεν δ' ἐξέβην ὅτι τὴν ἐξέτασιν τοῦ ὅτι δ' Δεκελικοῦ πολέμου πεπραγμένων τοῖς Λακεδαιμονίοις; οὐκ δ' βούλεσθ' τοῦθ' ὑμῖν ὑπεδείξαι, ὅτι αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι πολλῷ φαυλότερα ἐγκλήματα εἰς [5] πολλῷ μείζω κακὰ τοῦ νῦν αὐτοῖς ὄντων ἦγαγον ἡμᾶς. τί οὖν ἐζητοῦθα ἡ Θηβαίων καθηγεμονία βούλεται; ὡς εἰ καὶ τότε ἠδίκουν, νῦν δ' [6] προετέον δι' ἃς εἶπον αἰτίας; ἀλλ' ἐγὼ μὲν εἰ δεῖ τι καὶ περὶ τῶν τότε εἰπεῖν πρὸς πλειόνων μικρὰ, οὐκ ἀχαρῶμαι μὴ ἔγωγε Θηβαίους, οὐδ' ἀναμαρτήτους εἶναι φαίην ἂν εἶναι καθάπαξ (οὐχ' ὅπως ὁπλήσμων

memoriam, quamvis eos invadimus, vitamus. Etenim qui, poſtquam jus ſuum obtinuit, accuſationem tamen non omittit, ut aliquid inſuper addat mali, eum equidem praeter modum iraſci dixerim, & quod aequitatem ſuperat, in injuriae memoria pono. Qui autem ſuum nondum conſecutus eſt, id ſi conatur adipiſci, nunquam huic quenquam poſſe merito iraſci dixerim, nec hoc ei verbum tribuerim. Nam ſi quoſcunque juris ſui ſtudioſos injuriarum dicemus eſſe memores, quid vetat, quo minus autores injuriae tanquam generoſos admiremur; aut qui in judiciis inimicos accuſant, injuriarum meminiſſe dicamus, quibus etiam leges majorem quam pro injuria vindictam permittunt? Sed aliud eſt, ut arbitror, quid paſſus ſis, meminiſſe, aliud injuriarum memorem eſſe, & utrumque menſura diſcernitur. Qui autem vos Thebanorum delictorum commonefecit, is non aequali ſe niti ratione ſciat. Nam primum (quanquam, quid primum dicam, neſcio, cum ſuppetant multa) ſi quis me, poſtquam vos a Thebanis ſteteritis, roget, cur Lacedaemoniis bellum inferre decreveritis, non quidem noſtra cauſa, dixerim, neque quod civitatem noſtram laeſerint, ſed quoniam juſtiores viſi ſunt habere hujus belli cauſas Thebani, propterea, dixerim, eos aſcivimus. Quorſum igitur ea, quae Lacedaemonii in bello Decelico fecerunt, excuſſi? Quoniam vobis hoc volebam declarare, Lacedaemonios ipſos in multo majores miſerias propter multo leviora crimina, quam quibus ipſi nunc premuntur, nos immerſiſſe. Quid igitur hic ſibi Thebanorum vult accuſatio, quos, ut aliquando laeſerint, nunc ob quas dixi cauſas, non oportet deſerere? Quod ſi de illis quoque rebus eſt paucis aliquid dicendum, non equidem Thebanos excipio, nec prorſus inſontes dixerim (non ita ſum oblivioſus,

1 Lege μείζων — δέδοται παρὰ τῶν νόμων — λόγος. 2 Morell. ὅ, τι. 3 Morell. οὐκ. 4 Sic Morelli Cod. Vulg. non agnoſcunt. 5 Morell. πολύ. 6 Morell. προσδεκτέον.

nec

135 ὅτ' ἀναίσχυντός εἰμι) πρὸς δὲ τοὺς τῶν Λακεδαιμονίων κρίνων ἐκείνους, τοῦτ' ὃ ἐγὼ φεύγω προσαιτιωμένους ὑπὲρ αὐτῶν εὑρίσκω. ὅταν γὰρ μὴ πρὸς μικρὸν ὑπερβάλλωσιν αὐτοὺς, πῶς οὐχ ὁ θαυμαστὸν εἰπεῖν δοκῶ, ποιοῦσι; πάντες γὰρ δή που τοῦτ' ἴστε, ὅτι οἱ Θηβαῖοι Λακεδαιμονίους ἔχοντες ἐπολέμουν ἡμῖν τότε, ἀλλὰ Λακεδαιμόνιοι Θηβαίους. τί δὴ τοῦτο δυσὶν; ἐγὼ νομίζω τοὺς μέν, ἵν' ἄρχωσιν αὐτοὶ καὶ δυνασεύωσι πολεμοῦντας, πλεονεξίας ὑπερβολῇ τοῦτο ποιεῖν, τῷ φθόνῳ νὴ Δία τῷ πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας πρεσβύτας· τοὺς δ' ἀκολουθοῦντας καὶ μετέχοντας, κοινωνεῖν μὲ οὐ δικαίου πράγματος, δικαίῳ δ' ἑτέρῳ προσέλλειν τὴν μέμψιν, τῷ πιστοὺς εἶ) τοῖς ἡγεμόσιν. εἰ δ' ὀρθῶς τοῦτο νομίζω, εὑρίσκομεν τοὺς μὲ ὀργῆς, τοὺς δ' ἐπαίνου κεκτῆντας ἂν ἀξίους ἐκ τῶν αὐτῶν. οἶδα δ' ὅτι εἰ Λακεδαιμόνιοι τοῖς αὐτῶν πρόπαλιν ἤθελον, οὔτ' ἂν ὀργὴ Κορινθίων, οὔτ' ἂν μέμψις Μεγαρέων, οὔτε Θηβαίων ἄνοια οὐδὲν ἂν ἴσχυσε, οὐδ' ἂν προσέλαβε τῷ μίσει δύναμιν οὐ ποιῆσαι κακῶς [1] τότε
136 τὴν πόλιν. νῦν δὲ οἶμαι δυσμένεια καὶ φθόνος καὶ ἀπιστία συνῆψε ὃ κινῆσαν Λακεδαιμονίους ἦν ἐφ' ἡμᾶς· ταῦτα δὲ πάντα ἅ τε ὄντες δεινοὶ προφάσεις οὐκ ἀώρους προβάλλοντο. ἔδειξαν δ' οὐχ ἥκιστα ὅτι τοῦ τειχῶν μὴ τὸν πόλεμον τοῖς πρὸς τὸν Βάρβαρον εὐθέως. ἢ καὶ τότε Θηβαῖοι πέμπειν ἐκέλευον αὐτοὺς τὰς κωλύσοντας αὐτὰ ᾖναι; εἶτ' ἐγὼ Φλιασίους ἢ τοὺς δεῖνας τοῦ ὅτι τῷ πολέμου κακῶν αἰτίωμαι, καὶ τούτοις ἀναπτῶ τὰς πράξεις, ἀλλ' οὐ τοῖς ἐφ' ἡμᾶς τούτοις χρησαμένοις, ἵν' αὐτοὶ τῆς Ελλάδος ἄρχωσιν; ἢ καὶ Φαρνάβαζον, ἢ Πισσούθνην αἰτιάσομαι τοῦ βαρβάρων, ἀλλ' οὐ τὸ κύριον τοῦ ὅλων βασιλέα; καὶ τίς πώποτε τοῖς δούλοις ἀνέθηκεν, ὅσα ἂν κελεύσωσι ποιῶσιν· ἀλλ' οὐ τοῖς ἄρχουσιν αὐτοὺς ὅτι ταῦτα δεσπότας; πρὸς τὸ τοίνυν μὴ τοῦ ἴσην μέμψιν ἀμφοτέροις ὀφείλεσθαι τοῦ τότε ἔργων ἃ κοινά τις αὐτοῖς φησιν εἶ), πρόσεστι πρὸς μὲ Λα-

nec impudens) verum cum Lacedaemoniis comparatos video ſeipſos, quod ego non auſim, excuſare. Cum enim non parum ſuperarint, nonne, quod mirum dictu videtur, efficiunt? Nam id omnes utique ſcitis, non Lacedaemoniis tunc adjunctis Thebanos, ſed Lacedaemonios Thebanis, bellum nobiſcum geſſiſſe. Ex eo quid efficitur? Ut exiſtimem, illos per avaritiam, ut imperarent ipſi, atque etiam invidiam contra principes conceptam hoc feciſſe; qui autem ſecuti ſunt & participes fuerunt, rei quidem non juſtae ſocios fuiſſe, verum alia re crimen hoc obtegere, quoniam ducibus fideles fuerint. Id ſi recte exiſtimo, fit, ut ex eadem re illos iram, hos laudem eſſe meritos comperiam. Ne hoc quidem me latet, ſi Lacedaemonii ſuas ad res voluiſſent attendere, nec iram Corinthiorum, nec Megarenſium criminationem, nec amentiam Thebanorum quicquam molituram, neque cum odio facultatem laedendae civitatis adepturam fuiſſe. Nunc autem malevolentia, invidia, ſolitaque infidelitas Lacedaemonios, ut arbitror, in nos concitavit; reliqua vero cuncta, prout ſunt ingenioſi, praetextus non inepti locum occuparunt. Nec obſcure id in moenibus ſtatim poſt bellum barbaricum oſtenderunt. An tum quoque Thebani, obſecro, juſſerunt eos, qui iſta prohiberent extrui, mittere? Et Phliaſios ego vel alios de bellicis malis criminabor, atque autores horum faciam, non qui iſtis adverſus nos, ut ipſi Graeciam regerent, ſunt uſi? Aut Pharnabazo vel Piſſuthni rerum a barbaris geſtarum, non omnem principi Regi culpam tribuam? Et quis unquam ſervis potius ea, quae juſſi facerent, quam heris jubentibus imputavit? Jam praeterquam quod non aequale crimen illarum rerum, quas aliquis communes fuiſſe dixerit, utrique ſuſtinent, accedit, quod cum La-

1 Morell. πόπ.

 cedaemoniis

κεδαιμονίοις, πολλὰ μὲν ἄλλα ὕστερον ὑμῖν ὑπενθυπία καὶ [1]δύσκολα παρεχθλιῶσι, πρὸς δὲ Θηβαίους, μηδὲν μετ' ἐκεῖνα. ὥσ' εἴ τις ἰσχυρίζεται τῇ τότε κοινωνίᾳ, ταύτῃ παρασθείς, ὅτι τοὺς Λακεδαιμονίους εὑρέσθαι ῥέποντας τοῖς ἐγκλήμασι, καὶ τοσοῦτο πλεονεκτοῦντας αὐτούς, ὅσῳ οὐκ ἔθ' οἱ Θηβαῖοι μετεσχήκασιν. ἄνευ δὲ τούτων τὸ καὶ τῷ ἔμπροσθεν, τοιούτῳ ἔσχηκε τὴν τάξιν ὅ παρῆμα, ὥστε Θηβαίοις μὲν εἰ καὶ πλέον εἶχον τῷ ἀδικημάτων λελυκέναι πάντα ταῖς τελευταίαις εὐεργεσίαις· Λακεδαιμονίοις δ' εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο ἠδικήκεσαν, ὧν γ' ὅτι τοῖς τυράννοις ἐποίησαν τὴν πόλιν, τὴν ἐλάττων ὀφείλειν δίκην· καὶ πολὺ μᾶλλον δεῖν Θηβαίους ὧν συνέπραξαν ἡμῖν εὖ ποιεῖν, ἢ Λακεδαιμονίους δι' ἐκεῖνα μισεῖν, ὧν τοῦδε κοινωνοὺς ἔχον. ὃ δὲ πάντων ἰσχυρότατον, τοῖς μὲν, ὧν πρὸς ἡμᾶς ἠγωμόνησαν μέμψις ὅτι μόνη τοῖς Θηβαίοις, τοῖς δὲ πρὸς ἑαυτὴν μείζων, καὶ ὧν ὅτι τούτοις ἀδίκως ἦλθον τοὺς αὐτῶν πολε συμμάχους. ὥσ' εἰ μισητέοις ἐκείνων μνησικακεῖν δεῖ, τοῖς γε δήπου Θηβαίοις μᾶλ' ταῦτα βοηθεῖν ἄξιον. εἰ δὲ δεῖ πρὸ πάντα εἰπεῖν ὃ γωμώπαζον, οὐκ ἐξεταστέον ἡμῖν ἔτι Θηβαίους, πάλαι γὰρ ἔδει περὶ τῆς συμμαχίας. νυνὶ δ' ὁπόσ' ἦν ἄν τις ταῦτ' ἐξήτασε, γενομένα ὑπάρχῃ πολλοῖς πρότερον χρόνοις. καὶ τίς ἔθ' ἡ χραυγὴ καὶ ἡ πολλὴ [2]ψῆφος, ἣν εἷς μὲ Θηβαίων ἤνεγκεν ἀνήρ; εἰ δὲ δὴ καὶ τὰ μάλιστα πᾶσι συνεδόκει, τότ' ἔδει περφέρειν ὅτε πρῶτον ὑμῶν ἦλθον εἰς χρείαν. τότε γὰρ δήπουθεν ἐγγυτέρω τῶν ἐγκλημάτων ἦσαν. καὶ ἔγωγε ἡδέως ἂν ἐροίμην τοὺς ὑπὲρ τῶν Λακεδαιμονίων νυνὶ διαπτεινομένους, τίνα γνώμην εἶχον τότε, καὶ τί ποτ' αὐτοῖς ἐδόκει, ὅτ' ἐξήεσαν μὲν ἐκ Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι σωφρονιοῦντες ὡς ἔφασκον τοὺς Θηβαίους, ἐπειδήπερ οὐ συνεστρατεύσαντο αὐτοῖς ὅτι τὸν Πειραιᾶ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκπεσόντας ἡμῶν ὑπὸ τῶν τυράννων ὑπε- 137 138 139

cedaemoniis multae post inimicitiae & simultates nobis interceſſerunt, cum Thebanis non item. Quocirca ſi quis illam urget ſocietatem, cum haec adjecerit, in Lacedaemonios videbit inclinare culpam, & hactenus illos minus inſontes eſſe, quatenus Thebanorum ſocietas fuit ſublata. Sed praeter haec & ſuperiora, fuit ea totius rei ratio, ut Thebani, etſi magis injurii fuiſſent, poſtremis omnia beneficiis obliteraverint; Lacedaemonii, quamvis nos nunquam laeſiſſent, extremum tamen debeant eorum, quae ſub Tyrannis in nos perpetrarunt, ſupplicium: ac Thebanis potius ob auxilium nobis praeſtitum benefacere, quam Lacedaemonios propter ea, quorum his uſi fuerunt ſociis, odiſſe debeamus. Quod autem eſt omnium validiſſimum, Thebanis hoc duntaxat, quod erga nos ingrati fuerunt, vitio datur; in illis hoc etiam reprehenditur majus, quod hos quoque, ſocios quondam ſuos, praeter aequitatem invaſerunt. Quapropter ut contra neutros injuriarum debeamus eſſe memores, Thebanis quidem hac de cauſa ferendum ſit auxilium. Quod ſi id, quod eſt inter omnia notiſſimum, proferendum cenſetis; non ſunt amplius nobis examinandi Thebani, cum id olim ante ſocietatem fieri debuerit. At nunc ea, cujus cauſa in haec aliquis inquirat, jam pridem eſt conſtituta. Quis eſt ergo clamor, quae ſententia, quam ut unus tulit Thebanus, ita ſi vel omnibus placuiſſet, objicienda tunc erat, cum noſtri primum illis opus fuit? Nam tum utrique criminibus propiores erant. Atque ego libenter ex iis, qui nunc pro Lacedaemoniis contendunt, quaeſierim, quo fuerint animo, qua ſententia, cum Lacedaemonii quidem Thebanos, ut aiebant, caſtigatum ibant, quoniam cum ipſis Piraeum non obſederant, verum etiam cives noſtros a tyrannis expulſos re-

1 Ita Morell. Vulg. δύσκολον. 2 De evertendis Athenis, ab Euanthe Thebano poſt victoriam Lacedaemoniorum latam. *Cant.*

ceperant,

δέξαιλο, ἦκον δὲ Θηβαῖοι δεῦρο καλοῦντες ἡμᾶς, καὶ ἐδέοντο μὴ παρορᾶν, κύριοι δ' ἦτε καὶ πρόσθαι καὶ μή, τί τότε ἐφρόνουν οἱ νῦν μετὰ Λακεδαιμονίων ὄντες; εἰ μὲν γὰρ προέσθαι καὶ παριδεῖν τοὺς Θηβαίους ᾤοντο δεῖν, οὐκ ἂν ἔπεισαν ἃ ἐγίγνωσκον· εἰ δὲ δέξασθαι καὶ
139 χρήσασθαι συμμάχοις, τί νῦν προφέρουσιν αὐτοῖς, ὧν ὅτε καιρὸς ἦν, οὐκ ἐμέμνηντο; καὶ μοὶ εἰ μὴ οὐκ ἦσαν ὁμογνώμονες ὑμῖν, οὐκ ὀπτεικῶν ἔργον ἐποίουν πολιτῶν, οὐδὲ Θηβαίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑμῶν ἀντιδίκων· εἰ δ' ἦσαν σύμψηφοι, καὶ προσῆν τὴν αὐτῶν ἐξελέγχονται νῦν λέγοντες γνώμην, οὐ μόνον προσῆν τὴν ἡμετέραν. σκαιοὺς τοίνυν καὶ ἀναισθήτους ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν αὐτοὺς προσείποιμι, προσειπὼν δέ τις οὐκ ἂν ἁμάρτοι δικαίως, σκαιοὺς μὲν εἰ μεταφράσει τὴν τάξιν· καὶ ὅτ' ἐξῆν ταῦτ' ἐξελέγχειν καὶ κατηγορεῖν, σιωπήσαντες, νῦν διδάσκουσιν, ὅτε εἰ καὶ τότ' εἰρήκεσαν, ἡσυχάζειν λοιπὸν ἤρμοττεν· ἀναισθήτους δέ, εἰ καὶ τότ' εἰπόντες ἠτιμήθησαν, καὶ πρὸς τοῦτον πάλιν ὕστερον ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ βιάζονται. εἰ μὲν γὰρ ἐπείσθητε ὑπὸ Θηβαίων ἱκανῶς τότε ἐν τοῖς λόγοις, ὡς ἅπαντα τὸν ἀνδραποδισμὸν ἤνεγκαν, πῶς ἄξιον πρὸς τούτων νῦν ἀκούειν, ἃ τότε αὐτοῖς ἀπολυομένοις συνέθεσθε; εἰ δὲ [1] τοῦτο μὲν οὐκ ἐπείσαντε, τῷ δ' ὕστερον εὖνων πειραθῆναι προσῆκε χρεών, ὅπως ἔχετε γνώμης, ὥστε καὶ πρὸς ἐκείνων οὐκ ἔχοντες μεταπειθοῦναι, ἀλλὰ τοῦτ' οἰκειότητα καὶ πίστιν βοηθεῖν αὐτοῖς, ἃ χαίρειν νῦν
140 καταλείψετε τοὺς αὐτοὺς τούτους, ὅτ' ἐξ ἀπάντων προθυμότερον ἦναι μετ' αὐτῶν δεῖ; τοῦτον μὲν γὰρ οὐχ' ὅμοιον, ὦ Ἀθηναῖοι, συμμάχους ὑπάρχοντας καὶ φίλους καθαρῶς γεγενημένους εὖ ποιεῖν, ἢ πεῖν εἰς ταὐτὸν τὴν τάξιν καταστῆναι. ἔπειτα εἰ τότ' ὑμᾶς ἐκείνῃ τὰ Θηβαίων εὐεργετήματα, καὶ δι' ἐκεῖνα κινδυνεύειν [2] ᾤετο δεῖν ὑπὲρ αὐτῶν, νῦν ἐκεῖνά θ' ὑπάρχῃ, καὶ τὰ παρ' ὑμῶν εἰς ἐκείνους γέγονεν. εἶτα καὶ πάνδεινον, ὅτε μὲ ὅτε τριήρεις εἴχομεν, ὅτε τείχη, ὅθ' ὅλως ἀνεπνεύσαμεν ἐκ τῆς πολλῆς καὶ συνεχοῦς ταλαιπωρίας, τότε

ceperant, Thebani autem nos advocatum huc veniebant, ac ne negligerentur, orabant, vos vero vel eos deserere vel juvare poteratis; quid, inquam, tum senserint, qui jam Lacedaemoniis favent? Etenim si prodendos & negligendos censuere Thebanos, non persuaserunt, quod volebant; sin accipiendos, & socios asciscendos, quid jam illis, quae tum suo tempore non meminerant, objiciunt? Jam si vobiscum non sentiebant, non erant integri cives, nec Thebanorum potius quam vestri hostes; sin erant ejusdem sententiae, sibi nunc ipsis, non nobis duntaxat contradicere deprehenduntur. Quocirca ineptos & imprudentes equidem eos non dixerim; verum si quis dixerit, non utrobique falletur: ineptos, si locum mutarunt, & quae, cum essent objicienda, tacuerant, nunc proferunt, cum deinceps, etiamsi tum protulissent, quiescendum fuerit; impudentes, si nec tum persuaserunt, ac rursum de iisdem fere contendunt. Nam sive persuaserunt vobis Thebani, se non fuisse publice vastationis participes, cur nunc de iis disputamus, quorum tunc ab illis excusationem accepistis? Sive tum quidem non credidistis, verum ex posteriore illorum erga vos studio sic fuistis affecti, ut quamvis illa non aliter se habere persuasum haberetis, tamen propter familiaritatem & fidem posteriorem eos juvaretis; cur eosdem nunc, quando omnibus de causis alacriter sunt asciscendi, deseratis? Primum enim non parum interest, Athenienses, utrum socios factos & pro amicis habitos, an priusquam eo loco habeantur, beneficiis prosequamini. Deinde si tum vos Thebanorum movebant beneficia, ac propter ea vobis putabatis pro ipsis periclitandum esse, nunc & illa supersunt, & accesserunt in illos vestra. Quid quod indignum sit, qui, cum nec triremes habebamus, nec moenia, neque prorsus ex magna perpetuaque miseria respiraveramus, tamen

1 Ita Morell. Vulg. τοῦτο. 2 Morell. ᾠήθη.

μὴ κινδυνεύοις αὐτὴν φανῆναι ἢ μὴ βεβοηθεῖν· νῦν δ' ὅτε ἐπανελήλυθε καλῶς ποιοῦσα εἰς τὰ πράγματα ἡ πόλις καὶ ἀνέρρωται, μὴ μόνον ὃ βοηθῆσαι φυγεῖν, ἀλλὰ καὶ πόλεμον ἄραθαι πρὸς αὐτούς, μηδὲν ἔχοντας μέμψασθαι, καὶ πλείω νυνὶ λόγον τῆς Λακεδαιμονίων ἀσφαλείας, ἢ τῆς ἡμετέρας [1] αὐτῶν τότε ποιήσασθαι. ὥσπερ [2] ἂν εἴ τις νοσῶν μὴ καὶ ἀρρώστως ἔχων προθυμοῖτο τοὺς φίλους ὠφελεῖν, ὅτε μηδ' ἔξω τῆς οἰκίας βαδίζειν οἷόν τ' ἐστὶν αὐτῷ· ῥαΐσας δὲ καὶ λαβὼν δυνάμεν, εἶτα παίοι καὶ ἄγχοι καὶ πατάττοι τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀντὶ τοῦ βοηθεῖν ἐφ' ἑτέρους. 141
ὡς δ' εἰπεῖν κεφάλαιον, μὴ προσδέξασθαι μὲν συμμάχους Θηβαίους, μηδὲ κοινωνοῖς χρήσασθαι, γνώμης κρίσις ἦν, δεξαμένους δὲ καὶ ποιησαμένους, εἶτ' ἐγκαταλιπεῖν, ἀποπληξίας δόξει πέρας εἶναι. ὁ γὰρ ὁ μὴ σώσας ὃν ἀφ' ἡγεῖτ' ἄξιον ἠδίκησε, ἀλλ' ὁ προέσθαι μὲ ὡς εὖνους, πάλιν δὲ κακῶς ποιῶν [3] ὡς ἐκ μεταβολῆς. χαλεπώτατον δ' ἔσται πάντων, εἰ πολεμίους μὲν γεγονότας, καὶ ὅτε εἴχομεν ἐγκαλεῖν, προσείμεθα τοὺς Θηβαίους ἔγνωμεν, καὶ συμμάχους ἐποιησάμεθα· ἐπειδὴ δὲ σύμμαχοι γεγόνασι, τῆς ἐξ ἀρχῆς δυσκόλων φανήμεθα μεμνημένοι, καὶ πολεμίους πάλιν ποιησόμεθα, οἷόν φ πρόπον τότ' ἐκ πολεμίων συμμάχους. τὰ μὲν τοίνυν εἰς δικαστήριον ἐρχομένων ἀμφισβητησίμων, λύσις καὶ πέρας ἐστὶν ἡ ψῆφος· τὰ δ' ἐφ' ὑμᾶς τὰ δῆμον, [4] τί ποτ' ἂν τις φήσειεν ἄλλο, πλὴν τὰ ψηφίσματα; ὑκεῦν ἐν τούτοις βοηθεῖν Θηβαίοις γέγραπται. εἶθ' ὕς ἤδη πεποιήμεθα συμμάχους, καὶ περὶ ὧν ἐφθάσαμεν ἐγνωκότες τί χρὴ ποιεῖν, τούτους ἐξ ἀρχῆς δοκιμάσομεν; ὥσπερ εἰ καὶ τήμερον κρίνοιμεν χρῆναι συμμάχοις αὐτοῖς, εἶτα τῇ ὑστεραίᾳ σκοποῖμεν πάλιν εἰ δεῖ ποιεῖν αὐτὸ τοῦθ' ὃ βεβουλεύμεθ'· ἢ καί, νὴ Δία, σήμερον εὐθὺς κρίναιμεν, εἶτα πάλιν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ σκοπῶμεν εἰ δεῖ. ἔστιν ἀχθέσθαι τοῖς πρεσβυτέροις, ὡς Θετταλοί ποτε δεῦρ' ἐλθόντες ἱππεῖς ἐπὶ συμμαχίαν, μετέσησαν τῶν ἀπὸ τοῦ μάχου ὡς τοὺς Λακεδαιμονίους. 142

illos curavimus, nec negleximus; eis nunc, poſtquam Urbs in integrum eſt merito reſtituta & convaluit, non auxilium modo negare, ſed etiam bellum ipſis inferre, quos criminari non poſſimus; & majorem nunc Lacedaemoniorum ſecuritatis, quam tunc noſtrae, rationem habere: velut ſi quis inter aegrotandum cupiat amicis prodeſſe, cum ne domo quidem poteſt egredi; poſtquam autem convaluit & vires recepit, eoſdem feriat, angat, percutiat, quibus debuiſſet contra reliquos eſſe praeſidio. Atque ut ſummatim dicam, ſi ſocios non aſciviſſemus Thebanos, nec participes feciſſemus, judicio videremur uſi fuiſſe: ſin receptos & aſcitos poſt relinquamus, in extremae ſtupiditatis vitium incurremus. Neque enim is, qui quem indignum putabat, non ſervavit, peccat; ſed qui ſe alicui patronum praebens, viciſſim eum laedit. Erit autem abſurdiſſimum, cum Thebanos hoſtium numero habitos, & quando de illis conqueri poteramus, aſciſcere voluerimus, & ſocios fecerimus, ſi poſt contractam ſocietatem priores in memoriam revocabimus ſimultates, ac rurſum hoſtes faciemus, quemadmodum olim ex hoſtibus ſocios. Et eae quidem controverſiae, quae in judicium deferuntur, ſuffragio dirimuntur: quae autem ad vos & ad populum, qua re alia, quam decretis, decidantur? At haec nos Thebanis opem ferre jubent. Ergo quos jam ſocios fecimus, ac de quibus quid ſtatuendum ſit, jam judicavimus, in eos rurſum inquiremus? Velut ſi hodie ſociis aſcitis, poſtridie rurſum, an hoc ipſum, quod erat decretum, faciendum ſit, conſideremus; aut etiam, quae fuerant hodie judicata, mox iterum in diſquiſitionem vocemus. Atque aiunt hoc ſenes, Theſſalos equites olim, cum huc pro ſocietate veniſſent, ad Lacedaemonios in proelio defeciſſe.

1 Morell. τὸπ αὐτῶν. 2 Sic Morell. in Vulg. deeſt. 3 Vulg. non agnoſcunt; ex Morelliano Codice repoſuimus. 4 Morell. τί ποτ' ἂν ἄλλο φήσειε τις.

Ne

μὴ τοίνυν νομίσητε τηλικοῦτον εἶ) κατηγόρημα ὃ σὲν συναγωνίσασθαι μεταπάξασθαι, ἡλίκον ὃ πολλῶν τισὶ καὶ μεγάλων ἀγώνων κεκοινωνηκόταις, εἶτ' ἐνδυτία δέσθαι τὰ ὅπλα ῥᾳδίως· ἵν' ὕστερον ἐάσω ὃ κατὰ Θετταλοὺς καὶ Αθηναίους ὐ φαῦλον διάφορον. ὐ γὰρ ἀμνημονεῖν γε φήσομεν, ὅτε τῆς ἐν Αλιάρτῳ μάχης, ἣν ἐνικῶμεν κοινῇ Λακεδαιμονίοις, ὅτε τῆς ὕστερον ἐν Κορίνθῳ τῆς μεγάλης ἐκείνης, ὅτε τῆς πρὸς Αγησίλαον ἐν Κορωνείᾳ, τάς τε ἄλλας σιωπῶ, καὶ παλαίξαι γὰρ ἴσως ἁπάσας ὐ ῥᾴδιον νὴ Δία. τὸ γὰρ τοῦ βασι-
143 λέως, σοφόν· ὃς δίδωσιν ἡμᾶς ἐπανίσων ὅτι τοῦ μεγάλου πολέμου. καὶ τί μεῖζον τῆς ἀπιστίας ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν δεῖγμα, ἢ ὃ φίλον μὲν μηδετέρους φάσκοντα, ἐχθρὸν δ' ἀμφοτέρους, καὶ μηδὲν μᾶλλον τοὺς ἀνδρηκότας μισεῖν, ἢ μθ' ὧν ἦν ἑκάστοτε; τοῦτο μὲν εἵνεκα, κἂν τοὺς ὁπλορκίας ἐκείνου ζηλοῖμεν, καὶ τἆλλα ὅσα ἐκείνῳ διεσπούδασαι κακά, ἀλλὰ μὴ τοῦ ἀληθοῦς ἦ, μᾶλλον δ' ὅλως ἄτοπον, ὄντας Αθηναίους, τὰ τοῦ Πέρσου πονηρεύματα μιμεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ ὅμοιος πρὸς τῆς Ελλάδος ἡμῖν τὲ κἀκείνῳ βουλευτέον ὅτι, ἀλλ' ἐκείνῳ μὲ ὡς ἐχθρῷ ϗ μισοῦντι, ἡμῖν δ' ὡς ἄρχουσι ϗ προστάταις. οἴμοι τοίνυν μηδ' ἄλλως ἔχειν λόγον χρηστὸν, μηδὲ τῆς ἐπωνυμίας ταύτης ἄξιον, χείρους φανῆναι Θηβαίων. εἰ γὰρ οἱ μὲ, καίπερ εὐτυχοῦντες οὐκ ἀπολείπουσιν ἡμᾶς, ἀλλ' ἐμμένουσι ταῖς ὑπαρχούσαις πίστεσιν, ὑμεῖς δ' ὐ φρονεῖτε προϊέμενοι ϗ καταλιπόντες ἐκείνους, ϗ ταῦτα καλλύμενοι, πῶς οὐχ ὁ μηδὲ λέγειν δεῖ, συμβήσει); ὐ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνο καλὸν, βελτίους
144 ὑμᾶς ὑπὸ Θηβαίων ὑπειλῆφθαι, ἢ περ ὑφ' ὑμῶν αὐτῶν ἀποφανθῆναι. τὸ γὰ ὡς μεμνημένους τοῦ δικαίου, ϗ φυλάττοντας τὰ πρὸς καλοῦντων ἐκείνων, μήθ' ὑπακοῦσαι, ϗ τοῖς ἑτέροις αὐτοὺς δοῦναι, πῶς ἂν εἴη τ[1] αἰσχύνην ταύτην ἐκπεφευγός; ἄξιον δ' [1]ἐξετάσαι πῶς ποτε ἔχετε αὐτοὶ πρὸς τοὺς ἀφισταμένους τῶν συμμάχων. ἆρά γε πράως ϗ μετρίως; οὐκ ἂν

Ne igitur tantum putetis esse crimen, ante conflictum parem deficere, quantum sit, post multorum magnorumque certaminum societatem cum aliquibus usurpatam, contra eos bellum temere movere; ut jam omittam quod est inter Athenienses atque Thessalos non vulgare discrimen. Neque enim nos oblitos esse dicemus, nec pugnam ad Haliartum, qua communiter Lacedaemonios vicimus, nec posteriorem illam Corinthiam insignem, nec ad Coroneam cum Agesilao commissam, neque alias, quas taceo, quandoquidem non possunt omnes facile recenseri. At enim Rex callidus fuit; qui nos in magno bello ad inaequalitatem semper reducebat. Quod ergo majus esse possit infidelitatis indicium, quam cum neutris amicum se, inimicum utrisque profitetur, nec adversarios magis, quam quos habet singulis temporibus amicos, odit? Et hac quidem ratione etiam illius imitemur perjuria, & quibuscunque ille vitiis operam dedit, nisi potius turpe sit, atque adeo prorsus absurdum, nos Athenienses Persae nequitiam imitari. Non enim similiter illi est, atque vobis, de Graecia statuendum; verum illi ut hosti & exoso, vobis ut principibus & patronis. Quid quod nec rationi consentaneum sit, nec hoc dignum cognomine, ut Thebanis esse deteriores appareatis? Nam si illi, quamvis foelices facti, vos non relinquunt, verum pactis conventis stant, vos autem negligenter eos prodetis ac deseretis, idque vocati, nonne id, quod eloqui non ausim, continget? Jam nec hoc honestum sit, si meliores a Thebanis habeamini, quam vos ipsi praebeatis. Etenim si illi tanquam officii memores, & pacta servantes, vos advocent, vos non pareatis, & ad alios vos transferatis, non id hanc vobis inuret ignominiam? Hoc quoque considerandum est, quo modo vos olim ipsi socios, qui defecerant, exceperitis. Num clementer & moderate? Negabunt ii,

1 Morell. ἐπεξετάσαι.

qui

φαῖεν οἱ πεπειραμένοι. εὑρεθήσονται γὰρ τῶν ἀκαθεφάνητος ἐχθρῶν πολὺ μείζω δίκην δεδωκότες αὐτῶν ἔνιοι, καὶ τοῦτο οὐδ' ἂν εἷς ὑμῖν ὀπτιμήσειεν οὐδὲ μέμψαιτο δικαίως. ὅλως μὲν γὰρ οὐκ ἔστι φέρειν ἀδικούμενον, ὃ δ' ὑφ' ὧν ἤκιστα ἐχρῆν, ἀπαραίτητον τὴν ὀργὴν παρίστησι. μὴ τοίνυν ἃ τοῖς ἄλλοις δίκαια εἰσάγετε, αὐτοὶ ἑαυτοὺς ὑπερβαίνοντες φυλάττετε. ἀλλὰ λογίζεσθε ὅτι, ἀκείνων μέν τισι καὶ παρρησίας τις ὕπεστι δι' ἣν τύχοιεν ἄν ποτε συγγνώμης, οἷον μείζους εἰσὶ τὰς φόρους, ἐλαύνεσθαι, παρακελεύεσθαι ἰδίᾳ τινὰς αὐτοὺς τὰ τοιαῦτα, ἐφ' ὑμῶν δ' οὐδ' ἂν εἷς εἴποι τοιοῦτον οὐδέν, οὐδέ γε ἔχοιτ' ἂν αὐτοί. πῶς οὖν οὐχ ὑπερβολὴν δεῖ τινὰ πίστεως εἶναι; οὐ γὰρ δήπου γενναῖον γ' εἶναι φήσομεν, μέχρι τούτου τισὶ συμπαραπλεῖν, μέχρις ἄν τι χρηστὸν παράσχωσι, τηνικαῦτα δ' ἐχθροὺς γίγνεσθαι μεταβάλλοντας αὐτοὺς ὥσπερ ἠδικημένους. ὅλως μὲν γὰρ οὐ ἐγκαταλιπεῖν τοὺς φίλους ἐάν τε ἀτυχοῦντας, ἐάν τε εὖ πράττοντας, τοῦ αὐτῆς αἰχμῆς ἐστὶν ὄνομα· ἔπειτα τοσούτῳ χεῖρον ἔμοιγ' ἂν δοκεῖ καὶ πονηρότερον ὃ τοῖς εὐτυχοῦσιν ἀπίστους εἶναι, ὅσῳ περ οἱ μὲν τοὺς ἐν ταῖς συμφοραῖς παρεμένοντας, κἂν ἀδυναμίαν εἰπεῖν ἔχοιεν, δι' ἣν οὐχ οἷοί τ' εἰσὶν αὐτοὺς ἐξελέσθαι· οἱ δὲ τοῖς εὖ πράττουσι δυσμεναίνοντες, φθόνου καὶ βασκανίας, καὶ οὐδεμιᾶς πολιτικῆς αἰτίας δόξαν σχοῖεν ἂν λοιπήν· ὃ πάντ' ἐπαφαίρει τὰ ἐξ ἀνθρώπων ὀνείδη. ὥσπερ γὰρ οἴμαι κυβερνήτην, παῖδά μέν τ' χειμῶνα καὶ τ' σκηπτὸν ἀφέντι τὴν ναῦν, συγγνώμην· οὐεία δὲ παρὸν πλεῖν παρεμένῳ, κατηγόρημα καὶ μέμψις ἄφυκτός ἐστιν· οὕτω καὶ ὅτι τ' τοιούτων αἱ μὲν δυσκολίαι τ' χαρῶν ἀπολογίας ἐνδιδόασι τοῖς ἀφεστηκόσιν· οἱ δὲ ταῖς εὐτυχίαις ἀγνωμοσύνῃ σαφῆ καὶ καθαρὰν τὴν μέμψιν ἐργάζονται. ἔπειτα ἔμοιγε οὐδὲ ἀνοητότερον οὐδὲν φαίνεται, ἢ τὸ τῶν μὲν πόνων καὶ τῶν κα- 146
κῶν δεῖν κοινωνεῖν ἐθέλειν τοῖς δεομένοις· ὅταν δ' ὁ δὴ κομίζεσθαι τοὺς καρποὺς καιρὸς ἔλθῃ, τότε ἄλλους μὲν ὅπου τις πάλιν ταλαιπωρήσει ζητεῖν. πρὸς δέ, ὃ δ' ὁρῶ ὃ πέρας. εἰ γὰρ τοὺς μὲν κρατουμένους ἀεὶ προσδεξόμεθα, ἐπειδὰν δὲ κατασήσωμεν αὐτοὺς ὃ βουλόμεθα, αὖ-

qui ſunt experti. Nam plerique majores, quam ſi fuiſſent hoſtes aperti, poenas dederunt, neque hoc quiſquam poſſit jure reprehendere, nec incuſare. Nam ut omnino nemo ſe fert injuriis affici; ita ſi ab iis id, a quibus oportebat minime, fiat, implacabilem iram excitat. Ne ergo, quod aliis jus praeſcribitis, hoc ipſi velitis tranſgredi; verum illud cogitate, quibuſdam illorum aliquem ſuppetere praetextum, quo veniam poſſint mereri, ut cum graviora ſunt tributa, cum expelluntur, cum proprie ſeliguntur a quibuſdam, & quae ſunt ſimilia, vobis autem nihil tale vel ab aliis, vel a vobis ipſis tribui poſſe. Nonne igitur incredibilem quandam oportet eſſe fidem veſtram? Neque enim generoſum hoc eſſe dixerimus, ſi quis hactenus aliquibus, donec recte ſe geſſerint, faveat, ac tum ſententia mutata, quaſi ſit laeſus, hoſtem ſe praebeat. Quanquam enim amicorum contemtio in utraque fortuna eodem inſignitur opprobrio, tamen hoc eſſe pejus & nequius dixerim, foelicibus infidelem eſſe, quod qui afflictos deſerunt, imbecillitatem, qua prohibeantur eos eripere, poſſunt objicere; qui foelicibus invident, malevolentiae, & invidiae, neque civilis ullius artis opinionem deinceps aſſequuntur, id quod omnia ſuperat hominum dedecora. Nam quemadmodum gubernator, qui per tempeſtatem ac tonitru navem dimittit, veniam meretur; qui vento ſecundo navigare negligit, culpam non poteſt evitare: ſimiliter in his negotiis temporum difficultates defenſionem rebellibus parant; erga foelicitatem ingratus animus manifeſtum habet crimen. Quid quod nihil mihi quidem ſtultius videtur, quam laborum quidem ac malorum participes eſſe velle; cum autem fructuum colligendorum tempus venerit, alios, cum quibus denuo quis affligatur, quaerere. Atqui finem non video. Etenim ſi victos ſemper aſciſcemus, & cum eos quo volumus loco collocaverimus, rurſum

ϑις τὰς ἐκείνων ἐχθρὰς αἱρησόμεθα, ἀεὶ τῷθ' ὃ ἀσυδάζομεν λύσομεν, ὥσθ' ἡμῖν ἐκ πολέμου πόλεμος φύσει). τί οὖν ἔτι καὶ νῦν δεῖ κινδυνεύειν, εἰ τότ' οὐκ ἔξομεν ὃ ἄθλον ὅταν κτησόμεθα; ἀλλὰ, νὴ Δία, ἴσως μέν σαφῶς, ἀδεὲς δὲ ἄλλως συναναλαβεῖν Λακεδαιμονίοις τὴν δύναμιν, καὶ φόβον ὑπ' ὀνείδους ἔχει. ἀλλ' ἔγωγε, καὶ μηδεὶς ἐκπλαγῇ πρὸς τὴν ὑπερβολήν, οὐκ ὀκνήσαιμι' ἂν φῆσαι, πολὺ μᾶλλον δεδιέναι Λακεδαιμονίους τὰ αὑτῶν κυρίους ὄντας, ἢ Θηβαίους τὰ Ἑλλάδος. ὅτοι μὲν γὰρ ὑπ' ἂν ἔχοντες τὴν ἀρχὴν φυλάξαί μοι δοκοῦσιν, ἐλάττους ὄντες τοῦ
147 πραγμάτων, ἀλλ' οὐκ ἀκαρεῖ γ' ἔχειν ῥᾳδίως ἂν πάλιν οἷοί περ ἦσαν γενέσθαι. ἐκεῖνοι δ' ἕως ἂν καὶ ἡντινοῦν ἀφορμὴν ἔχωσιν, οὐ χαλεπῶς ἄν μοι δοκοῦσι κατὰ μικρὸν αὐξηθῆναι. ἐπεὶ καὶ ὁ παλαιὸν ἐκ μικρῶν κωμῶν καὶ φαύλων [1] πολισμάτων ὁρμηθέντες, Βοιῶν καὶ Κοιτινιοῦ, καὶ Ἐρινεοῦ, καὶ σφόδρα ὄντες σεμνότεροι, ἀλλὰ καὶ ἀναπτιτῶς ἐλθόντες τὸ ναυτικὸν οἰκοῦσι, δι' ἡμῶν πρῶτον μὲν Πελοποννήσου τὰς δύο μοίρας ἔσχον, Μεσσήνην ἀνελόντες· ἔπειτα πάσης τῆς Ἑλλάδος ἦρξαν δυνάμεως καὶ μὰ μικρὸν [2] ἀπορήσαντες. ἀλλ' ὦ μάτην δεδιώς. ἡ χάρις αὐτῶν, ἣν ὀφείλωσι τῆς βοηθείας ἡμῖν, μετριοτέρους ποιήσει φαίη τις ἄν. χάρις δὲ ὅτι τίς, ἢν ἀνθρώπων ἴσασί τινα Λακεδαιμόνιοι ποτέ, οἳ τἀναντίον τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις πεπόνθασιν; οἱ μὲν γὰρ, κἂν τὰ μάλιστα ἀδικηθῶσι, πραότεροι γίγνονται πρὸς τὰς ὕστερον εὐεργεσίας· Λακεδαιμονίοις δ' εἴπερ ἄλλό τι ὑπαπτεύεται, καὶ τοῦτ' ἤσκηται, ὅταν τὰ μέγιστα εὖ πάθωσι, τότε ὅτι τοὺς ποιήσαντας ἔρχεται. καὶ πρῶτον μὲν ἵν' ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀρξώμεθα,
148 ὅτοι σωθέντες ὑφ' ἡμῶν ὅτι δ' πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς Βαρβάρους, (ἴστε γὰρ δήπου ὅτι, δέκα μὲν ναῦς εἰς τὸ ναυτικὸν αὐτοὶ, τετρακοσίους δ' ὁπλίτας εἰς Πύλας παρέχοντο, καὶ ταῦτ' ἦν αὐτοῖς μόνα τῷ πρώτῳ, ἃ καὶ εἰ πρὸς Μεγαρέας ἐπολέμουν, γέλως ἦν, ὃ δὲ σύμπαν εἰς ἡμᾶς καὶ τὰς ἡμετέρας τριήρεις ἀνήρτηλο, αἵπερ δὴ καὶ ἐκώλυσαν τὴν Πελοπόννησον κατὰ

sum cum hostibus ipsorum nos conjungemus, perpetuo nostrum perdemus institutum, ac nobis aliud ex alio bellum nascetur. Cur ergo nunc periclitemur, si post victoriam praemio privabimur? At enim haec quidem clara sunt & manifesta, verum est minus periculosum Lacedaemoniorum incrementum; nec metum ullum habet. Ego vero non dubitarim dicere (neque hoc quisquam miretur) magis me Lacedaemonios suae regionis, quam Thebanos Graeciae dominos metuere. Nam hi, quamvis imperium habeant, non videntur servare posse, ceu rebus impares, ac brevi tempore in pristinum redire statum. At illos non difficulter credo, donec vel tantillam habuerint occasionem, paulatim posse increscere. Nam & olim, cum ex parvis & vilibus oppidulis, Boeo, Cytinio, & Erineo erupissent, nec ulla dignitate conspicui, foeliciter secum actum putassent, cum cum locum, quem nunc incolunt, per nos occupassent, primum duas Peloponnesi partes, eversa Messena, tenuerunt; deinde totius imperium Graeciae, viribus paulatim auctis, invaserunt. Sed ô metum inanem! At eos gratia, quam de auxilio nobis debent, modestiores reddet, inquiet aliquis. Quam autem unquam gratiam cuiquam habeant Lacedaemonii, qui contra omnium morem faciant? Cum enim soleant alii, qui vel maximas perpessi sint injurias, per subsecuta beneficia mitigari; Lacedaemonii hoc habent inter caetera, quod post maxima quaeque beneficia eorum autores invadunt. Ac primum quidem ut a domesticis incipiam, cum a nobis essent in bello barbarico servati (nostis enim illos in classem naves decem, milites quadringentos ad Pylas praebuisse, atque has eorum fuisse primum copias, quae vel contra Megarenses instructae fuissent ridiculae, totum autem negotium a nobis ac nostris triremibus dependisse; quandoquidem illae Peloponnesum oppidatim

1 Doridis. *Cant.* 2 Εὐπορήσαντες. *Cant.*

capi

πόλιν ληφθῆναι) ἀλλ' ὅμως τοιαύτης μὲ γε τηλικαύτης εὐεργεσίας πειραθέντες, πρέσβεις δ', ὅτε Μαρδόνιος πρυκαλεῖθ' ἡμᾶς εἰς συμμαχίαν ὑπὲρ δώροις, ἀντιπέμψαντες αὐτοὶ, καὶ φωνὰς οὐκ ἐλάττους ἢ νῦν ἀφέντες, μὴ πρεσβύναι σφᾶς, ὃ πολὺς χρόνος μετ' ἐκεῖνα διεγένετο, καὶ ἐκώλυον μὲ ἡμᾶς τειχίζειν τὴν πόλιν, βοήθειαν δὲ εἰς Ἰθώμην ἤτησε μὲν, ἐλθὼν δ' ἀπέπεμψαν ἀτίμως, τὰ τελευταῖα δὲ εἰς πόλεμον φανερὸν καταστήσαντες, ἃ παθεῖν ὤφειλον αὐτοὶ, ταῦτ' ἡμᾶς ἐργάσαντο. πάλιν ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ γενομένου χρησίμου βασιλέως αὐτοῖς, καὶ τὰ μέγιστα συναγωνιζόμενος, πῶς ἀπεμνημόνευσε τὴν χάριν; ἀφὶ Χειρισόφου καὶ Κλεάρχου Κῦρον ἐπὶ-
γον αὐτόν. καὶ οὐκ ἀπόχρη ταῦτα· ἀλλὰ πάλιν ἀφὶ πάσης Εὐρώπης ἐλθόντες σὺν Ἀγησιλάῳ, 149
τὴν Ἀγαμέμνονος στρατείαν ὑπὲρ Τροίαν μιμούμενοι, Φαρνάβαζον ἦγον καὶ ἔφερον, καὶ τί κακὸν οὐκ ἐποίουν τὴν βασιλέως γῆν καὶ τὰς ὑπάρχους, ἕως ἐπέλιπεν αὐτούς, ὃ δυνάμενος καὶ ἡμῖν ὁμοῦ καὶ Θηβαίοις κἀκείνῳ πολεμεῖν; τίνα δὲ αὖ τὴν Θηβαίων; ἐπειδὴ τάχιστ' αὐτοῖς συγκατεργάσαντο τὸν πόλεμον τὸν πρὸς ἡμᾶς, εὐθέως περὶ τῶν αὐτῶν ἐκινδύνευον. σωφέρευγε νὴ Δία ὅστις γε καὶ δικαιότατ' ἀνθρώπων εἴποι τις ἄν, οὕτω γὰρ καὶ μάλιστα ἔμελλον σαφῶς τὴν αὐτῶν ἄνοιαν καταψεύδεσθαι. φημὶ κἀγώ. ἀλλ' οὐ δικαίως τοῦτ' ἐπ' αὐτοὺς ἐτράποντο, ἵν' ἡμῖν χαρίσωνται, καὶ δίκην ὑπὲρ ἡμῶν λάβωσι· γέλως γὰρ τοῦτό γε· αὐτοὺς γὰρ ἂν προτέρους, ἢ τού-
τους ἐπ' ἐκείνοις ἐτιμωρεῖντο. ἀλλ' ἦλθον οἶμαι καὶ ὑπὲρ τούτων ὀλίγῳ. ὡς δ' εἰπεῖν σμικρόν τα, κληρονομοῦντες ἀφικνοῦνται, ὧν ἀπήλλαξαν αὐτοὺς ἕκαστοι πολέμων. ἆρ' ἔχουσι χάριν Λα- 151
κεδαιμόνιοι τοῖς εὐεργέταις, καὶ ἀποδιδόασι μείζονα ἢ καθ' ἃ ἂν λάβωσι; τί ποτ' ὂν ὄνομα, καὶ τίς ἡ φύσις αὐτῶν; δοκοῦσί μοι χρείαν κρίνειν ἀμαυρὰν καὶ ὃ μὴ ἀνευποιεῖν τοὺς ὑπάρξαν-
τας, ἀλλὰ ὃ εὖ πεπονθέναι δοκεῖν. ἵνα δὲ μὴ τοῦτο ὁμολογῶσι, μεταστρέψαντες ἐπ' αὐ- 150
τοὺς ἔρχονται τοὺς αἰτίους τῶν μεγίστων αὐτοῖς ἀγαθῶν, ἀκριβέστερον δὴ δεικνύτες, ὅτι οὐδ' ἠν-
τινοῦν αὐτοῖς ὀφείλουσι χάριν. ὁ μὲν Λακεδαιμονίων τρόπος, οὗτός μοι φαίνεται, δι' ὃν τῆς

capi vetuerunt) ſed cum tale tantumque accepiſſent beneficium, ac legatos contra miſiſſent, quando nos Mardonius ad ſocietatem praemiis invitabat, nec minore, quam nunc, vocis contentione juvari ſe poſtulaſſent, paulo poſt & urbem nos munire prohibuerunt, & auxilium ad Ithomen a ſe petitum ignominioſe remiſerunt, ac denique aperto bello conflato, quae ipſis mala debebantur, ea nobis intulerunt. Jam cum Rex eos in hoc bello maximis juviſſet auxiliis, quam retulerunt gratiam? Cyrum in eum per Chiriſophum & Clearchum incitarunt. Neque hoc ſuffecit, niſi rurſum Europa tota cum Ageſilao inſtar expeditionis Trojanae peragrata, Pharnabazum agerent, raperent, & omnibus modis agros atque praefectos regios infeſtarent, donec pariter nobis, Thebanis, & illi bellum facere poſſe deſtiterunt. Denique cum Thebanis quid actum eſt? Simulatque bellum contra nos ſuſceptum ſimul confecerant, mox ſua regione periclitabantur. Ac rectiſſime quidem & juſtiſſime profecto, dicet aliquis, quo ſic dementiam ſuam cognoſcerent apertiſſime. Non nego: verum non hanc illos invaſerunt ob cauſam, ut nobis gratificarentur, ac nos ulciſcerentur; eſſet enim hoc ridiculum, cum ſeipſos prius, quam illos, hanc ob rem punire debuerint. Sed ad illos quoque tandem, ut apparet, venerunt. Atque ut uno dicam verbo, a quibus eos bellis liberarunt ſinguli, ea fere ſunt perſecuti. An non videntur gratiam Lacedaemonii bene meritis referre, & majora, quam acceperint, reddere? Quae igitur eſt cauſa? Quale eorum ingenium? Id mihi videntur ducere probrum maximum, non ſi bene meritis gratiam non referant, ſed ſi cuiquam debere quid videantur. Hoc porro ne fateantur, in ipſos maximorum bonorum autores ſe convertunt, ut nihil ſe ipſis debere oſtendant apertius. Atque hoc quidem videtur eſſe Lacedaemoniorum ingenium, quo ſemper

eos

μὴ χρείας ἀεὶ δήλους εἶναι, τοὺς δ' εὐεργετῶν δεσπότας ἂν τύχωσι γίνεσθαι, δοκεῖ τίς ἂν αὐτοὺς εἰπεῖν ὀρθῶς. ἆρ' οὖν ὑμᾶς Θηβαίους ἐς εἰκὸς ἡμῖν χάριν εἰδέναι, ἂν μὴ τούτων ἐπ' ἐκείνους [1] ἐλεγχθῶμεν; ἀλλὰ μάλιστα μὲν εἰ καὶ γίγνοιτό τις ἀγνωμοσύνη, καὶ διενεχθῆναι δέοι ψευσθέντας δόξης, Θηβαίους ἔγωγ' ἂν ἑλοίμην ὃ ἐμαυτῷ μέρος πολὺ μᾶλλον, ὃς καὶ πρότερον Μυρωνίδης τοὺς πρεσβυτάτους τῶν πολιτῶν ἐξαγαγὼν μετὰ πάντων Βοιωτῶν πρεσβύσας ῥᾳδίως, ἢ Λακεδαιμονίους, ὑφ' ὧν ἃ πεπόνθαμεν ἴσμεν. χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων, Θηβαίοις μὲν ἐὰν ἀγνωμονῶσι τί προὔχομεν ἡμᾶς, πολλοὺς ἔσεσθαι τοὺς ὑπερέχοντας ἡγούμεθα, μάλιστα δ' οἷς νῦν χρῶνται τοὺς Ἀρκάδας, καὶ τοὺς Ἀργείους καὶ τοὺς ἄλλους· οἱ τοῦτον τὸν τρόπον ἂν ἴδωσιν αὐτοὺς προσφερομένους τοῖς συμμάχοις, ἀδίκημα κοινὸν ποιήσονται, καὶ μιᾷ γνώμῃ πάντες ὡς ἡμᾶς μεταστήσονται. Λακεδαιμόνιοι δ' ἂν αὐξηθῶσι δι' ἡμῶν, καὶ μὴ δικαίως μηδ' ἁπλῶς ἡμῖν προσφέρωνται, πῶς ἀπαντήσομεν αὐτοῖς, ἢ τί ποιήσομεν; μεμψόμεθα ἐν τοῖς Ἕλλησιν; ἢ [2] δι' αὐτοὺς καὶ βοήθειαν αἰτήσομεν; ἢ τί ποιήσομεν ἰσχυροτέρους αὐτοὺς φάσκοντες εἶναι; ἀλλ' ὁ προὔχειν τοῦτ' ἂν λόγος ἐλθών, σαφὴς καὶ γνώριμος. ὑμεῖς, ὦ καλῶς φρονεῖν φάσκοντες, τούτους τοὺς ἀνθρώπους ἐξὸν ὑμῖν εἰς πᾶν ἀσθενείας ἀγαγεῖν, καὶ χρῆσθαι κοσμίοις, οὐ μόνον οὐκ αὐτοῖ τοῦτ' ἐποιήσατε, ἀλλὰ καὶ Θηβαίους διεκωλύσατε, καὶ προὔδοτε συμμάχους ὄντας. τί οὖν καταπάσεσθε τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἣς αὐτοὶ καθ' ὑμῶν αὐτῶν καὶ κατὰ τῶν ἄλλων ἠσκήσατε; ὅπου δέ, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ ἀδεὲς καὶ καθαρῶς τὸ γ' ἦν τῶν Θηβαίων ἔτι δέος, οἴμαι δείξειν. λογίζεσθε γάρ. Θηβαῖοι πρὶν παθεῖν ὁπόσον ὑφ' ἡμῶν ἀγα-
152 θόν, μᾶλλον δὲ ἐν χερσὶν ἔτι τῶν προσταγμάτων ὄντων, οὐ μόνον οὐκ ἦλθον εἰς Πειραιᾶ, κελευόντων Λακεδαιμονίων, ἀλλ' ἔτι καὶ τὴν τυραννίδος καταλύσεις, ἢ καὶ μικρὸν χρόνον εἰ προσδιήρκεσε, οὐκέτ' ἂν ἀντέσχεν ἡ πόλις, πάντων ἄρισται παρ' ἡμᾶς ἐγένοντο. προδόντες γὰρ οἰκείαν καὶ φίλην τὴν ἑαυτῶν πόλιν, ἀζήμιον καὶ ἄλυπον ὃ μετοικεῖν ἀπέφηναν, Ἀρχίνῳ, Θρασυβούλῳ, τοῖς

eos neceſſitati obnoxios, ſemper bene meritis evadere ſuperiores merito quis dixerit. An vero Thebanos quoque gratiam nullam relaturos eſſe ſit veriſimile, ſi cum his contra illos egrediamur? Quid quod, ut maxime aliqua contingat ingrati animi culpa, ac decepti contentionem ſuſcipere cogamur, Thebanos equidem pro mea parte malim, quos jam olim cum Boeotis omnibus Myronides, eductis civium ſenioribus, facile ſubegit, quam Lacedaemonios, qui quid perpetrarint, nos non latet. Nam praeter alia Thebanos exiſtimo, ſi quid contra nos moliantur, a multis cohibitum iri, ac praecipue ab Arcadibus, Argivis & caeteris, quorum nunc utuntur auxilio: qui ſi hoc eos modo cum ſociis agere conſpexerint, communem facient injuriam, atque uno omnes animo ad nos transfugient. Sin Lacedaemonii noſtro creſcant adjumento, nec juſte vel ſimpliciter nobiſcum agant, quomodo reſiſtemus, aut quid agemus? Criminabimur eos inter Graecos? An per Jovem auxilium ab ipſis petemus, ac fortiores eos eſſe fatebimur? At quid huic reſponderi poſſit, non eſt obſcurum. Vos, qui recte vos ſapere dicitis, cum hos homines ad omnem poteratis imbecillitatem & modeſtiam perducere, id non modo non feciſtis, verum etiam Thebanos vetuiſtis, ac prodidiſtis illos, qui erant ſocii. Quid igitur vires & injuriam eorum criminamini, quos ipſi contra vos atque alios inſtruxiſtis? Sed metuendos omnino non eſſe Thebanos, Athenienſes, nunc his oſtendam rationibus. Antequam a nobis ullum accepiſſent beneficium Thebani, adeoque in manibus etiam eſſent offenſiones, non modo Piraeum, ut jubebant Lacedaemonii, non invaſerunt, ſed etiam inſtituta tyrannide, quae, ſi paulo duraſſet diutius, Urbem perdidiſſet, optimos omnium ſe nobis praebuerunt. Etenim urbe ſua nobis amice patefacta, damnum exilii & moerorem Archino, Thraſybulo, caeteriſque

1 Lege ἐλθωμεν Opor. potius ἐπεχθῶμεν. 2 Νὴ Δία. *Cant.*

ἄλλοις, οἱ πολλοὶ καθ' ἡμέραν ἐγίγνοντο· καίτοι ζῶντα ὐκ ἀκίνδυνα ποιοῦντες τοὺς Λακεδαιμονίων ἥδεζ. εἶτ' ὦ τοὺς Διὸς, οἱ τοσοῦτοι τοιαύτην συμφορὰν εὐνοϊκῶς ἡμῖν ἔχοντες, καὶ οἱ πεὶν ὅτε πρὸ ὑμῶν τεύξονταί ποθ' ὕστερον εἰδέναι, τοιαύτης οἰκειότητος καὶ φιλίας ὑπάρξοντες, ὥστοι Λακεδαιμονίων ἀπαλλαγέντες δι' ἡμῶν, μὴ τοσοῦτον κινήσωσί τι φοβησόμεθα; ἀλλ' ὑποφροντὰς ἐκείνων; ὃ ταὐτομολία δή που δεῖ τοσαύτην κτῆσιν γοῦν τὰς λογισμούς; ἀλλ' ἐπειδὴ τοσοῦτον ἐνζῶμεν ἐγενόμεθα, ἥδέως ἄν, ὦ Ἀθηναῖοι, πυθοίμην τοῦτο περὶ Λακεδαιμονίων, ποτέροις καλῶς ἔχον ἐστὶ μετ' αὐτῶν γενέσθαι; πότερον τοῖς ἐκ Πειραιῶς; ἀλλ' ἐξέπεσον δι' ἐκείνων, καὶ καλεῖν ἐπιχειροῦντες, ἐνδυτιωμένων πάλιν αὐτῶν ἐπειρῶντο. ἀλλὰ τοῖς ἐξ ἄστεος; ἀλλ' ἀπολώλασι 153
τό γ' ἐκείνων μέρος ὑπὸ δήμου προδοθέντες. τῇ δὲ τῆς πόλεως ἀγαθῇ τύχῃ καὶ ὑπὲρ καλῶς βουλευσαμένους, σῶοι καὶ ἀπαθεῖς ὅσον πλείονος ἐσμὲν ἀμφότεροι. πάλιν δὴ περὶ Θηβαίων ἐρήσομαι, [1] πότερον ὐκ ἄξιον συλλαβεῖν αὐτοῖς; πότερον τοῖς ἐκ Πειραιῶς; ἀλλ' ὐκ ἐρῶ μὲν ὑπὲρ Θηβαίων, ἐκ Θηβαίων δ' ὁρμηθέντες φυλὴν κατέλαβον· ἣν καταλαβόντες, τὸ ὕστερον εὐτυχίας ὧν ἐπεθύμουν κύριοι κατέστησε. ἀλλὰ δὴ τοῖς ἐξ ἄστεος; ἀλλὰ ὑπὲρ ζωὴν τὴν καθοδον τὴν πρὸς τοὺς οἰκείους, δυσμενείας καὶ ταραχῆς εἰσὶν ἀπηλλαγμένοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους ὁμωμόκασι κεῖνεν. ὐκοῦν ἐχθροὶ μὲν ἀμφοῖν Λακεδαιμόνιοι δείκνυνται, φίλοι δ' ἀμφοῖν οἱ Θηβαῖοι. κέκριται δὲ τοῦτο πάλαι καὶ οὐ τήμερον πρῶτον· ὀξύτατος δ' ὁ πρὼν καιρὸς, ἐν ᾧ δεῖ τοῦτο πᾶσι πέρας ὑπιθεῖναι. τί δὴ λοιπόν; ἢ συντελέσαι τὰ πράγματα τοῖς Θηβαίοις, καὶ μὴ λιπεῖν τὴν τάξιν, ἣν καὶ τοῖς ἰδιώταις αἰσχύνη φέρει, μηδ' αὐτομόλων ἔργον ποιῆσαι, μεταιτάντας καὶ 154
ἀποδράντας τὰ πράγματα, ἐπ' αὐτῆς τῆς τελευτῆς ἑστηκότα. ὅμοιον γάρ ὅστι τοῦτό γε, 156
ὥσπερ ἂν εἴπις πυγμὴν ἢ τί τοιοῦτον ἀγωνιζόμενον, μέχρι μὲν τῶν ἄθλων ἔλθοι πρόθυμως, ἔπειτ' ἐξεργασμένων ἀμφὶ τῶν πραγμάτων, καὶ τὸν γε στέφανον δέον ἤδη λαμβάνειν,

qui quotidie plurimi accedebant, ademerunt; quanquam id non ſine periculo a Lacedaemoniis imminente facere ſe ſciebant. Ergo qui ſuam in tanta clade benevolentiam protulerunt, & antequam, quid a nobis eſſent poſt conſecuturi, ſcirent, tantam familiaritatem & amicitiam ſunt auſpicati, eos a Lacedaemoniis ſi liberaverimus, ne nos aggrediantur, timebimus? An eorum magnitudinem? Quinimo contrarium, ſi quid valet ratiocinatio, ſit expectandum. Et quoniam in hunc ſermonem deveni, libenter de Lacedaemoniis, Athenienſes, quaeſiverim, utros aequum ſit cum illis ſe conjungere? Utrum Piraei incolas? At ab illis expulſi ſunt, & cum reditum molirentur, eoſdem habuere contrarios. An Urbanos? At per illos non ſtetit, quo minus perirent, cum in populi poteſtatem veniſſent. At per bonam Urbis fortunam & prudens conſilium ſalvi, & a majoribus cladibus liberati ſumus utrique. Rurſum de Thebanis quaeram, utros iniquum ſit cum his ſe conjungere? Utrum Piraei incolas? At non per Thebanos quidem, verum ex Thebanis prodeuntes occuparunt Phylen; quo facto, poſterioris foelicitatis & voti ſunt compotes facti. An Urbanos? At propter hunc ad ſuos reditum malevolentiam ac tumultum depoſuerunt, & eoſdem ſe hoſtes atque amicos habituros jurarunt. Quapropter hoſtes utriſque Lacedaemonii, amici utriſque Thebani cenſentur. Atque hoc olim, non hodie primum, decretum eſt; verum hoc eſt aptiſſimum tempus, quo ſit his omnibus finis imponendus. Quid ergo reſtat, niſi ut pergatis Thebanis rem conficere, neque locum deſeratis (quod ne privatis quidem honeſte quiſquam faceret) neque transfugas imitemini, rejectis rebus ad ipſum finem perductis? Nam hoc perinde foret, ac ſi pugil vel alius athleta certamen quidem obeat alacriter; rebus autem peractis, & cum jam corona ſit ſumenda,

1 *Ποτέρους. Cant.*

mox

τοῖς ἡττωμένοις αὐτὸν προσνέμειεν ἐξαίφνης. ἄνθρωπε, ῥιπτεῖς ἔχων; ναί φησι. ἀλλὰ Θηβαῖοι τ δόξης κληρονομήσουσι, νὴ Δί' ἐάν γε ἡμεῖς ἀπολειφθῶμεν. ἀλλ' ἐκεῖνοι τ πόλεμον ἀνειλήφασιν. ὑχῶν ἐν παραθήκη γενέσθων, ἡμεῖς δὲ ἀναδεξώμεθα τ παρασίαν. ϗ μὴν ὑσ' ἀδοξότερον δήπου ὃ βοηθεῖν τοῖς καλέσασι, ἢ ὃ καλεῖν τὺς βοηθήσοντας. ὑ γὰ οἱ μείζους ὑπὶ τὺς ἐλάττους καταφεύγουσιν, ἀλλὰ τ μειζόνων οἱ φαυλότεροι δέονται. διὸ τ ἐκβάντων χτ τύτων ἡ δόξα νικᾷ. θαυμάζω δ' εἴ πις τ μὴ τ νίκης καθορθωμάτων κοινωνεῖν τ πόλιν αἰσχρὸν ἡγεῖται, ὃ δὲ τ ἀτυχημάτ ϗ τ ἥττης τ τάξιν λαβεῖν ἔντιμον νομίζει, ϗ σὺν ἄλλοις μὴ κρατῶν αἰσχύνεται, κληρονομῶν δὲ τ ἑτέρων συμφορᾶς, καλῶ ϗ λαμπρῶ σχήματος ἡγεῖται μεέτης ἔσεσθαι.
155 εἰ δ' ὅπι Θηβαίοις ἤδη τὰ μείζω παρεξείργασται, ἆρ' ἐκ τύτ' ἀποκινήσομεν, τὐναντίον ὤ[1] δὴ πεισόμθα. νυνὶ γὰ ὥσπερ ὕλην ἐκκόψαντες ἐκεῖνοι ϗ παρασκευάσαντες, εὔπορον τ ὁδὸν ἡμῖν ϗ ῥᾳδίαν πεποιήκασι, τ παράλυσιν ϗ τ δυσχερῶν καθ' αὑτὺς ἀπολαύσαντες, τ δ' ὅπι φ τέλ δόξαν ἡμῖν τετηρήκασιν· ὃ ἀσχημιώτερον ὐδὲν ἔστιν εὐτύχημα, ἢ διὰ τ ἑτέρους πεπονημένων εὐδοξίαν οἰκείαν ποείσασθαι δικαίως. μόνοις δ' ὐχὶ νομίζω τοῖς ἀπέχειν τ δίκην ἡμᾶς τ παρὰ Λακεδαιμονίων φάσκουσιν εἰ ταῦτα λέγειν. εἰ γὰ Θηβαίων τὔργον ποιῦντ, ϗ ὐδὲν εἰ ταῦτα πρὸς ἡμᾶς φασι, πῶς λέγουσιν εἰληφέναι τ δίκην ἡμᾶς; δῆλον γὰ ὅπι Θηβαίοις μὲ ἂν δεδωκότες εἶεν, ἡμῖν δ' ὀφείλουσιν. ὑχῶν εἰ μὲ αὐτοὶ δι' ἡμῶν αὐτῶν τετιμωρήμεθα αὐτύς, κἂν ἀποχρῆν εἴπέ πις· Θηβαίων δὲ τῶν κεκρατηκότων ὄντων, ὐκ ἔστιν εἰς τὸ φάσκειν ἐξαρκεῖν καταφεύγειν. αὐτὸ γὰ ἂν τῦτο πάνδεινον εἴη, εἰ Θηβαῖοι μὲ εἰς ἔχθραν αὐτοῖς ἐλθόντες, δι-
156 καίω ἠδυνήθησαν λαβεῖν ἐπανόγμον, ἡμεῖς δ' ὄντες οἵπερ ἐσμὲν, ταὐτὸ τῦτ' οὐχὶ ποιήσομεν ὐκ πολλοῦ παροφειλόμενον αὐτοῖς. ὅλως δὲ μήτοι νομίσητε, ἂν νικᾷ τὶς Ὀλυμπιάσι τὸν ἐπ' ἄλλῳ του συγκοπέντα, ἧττον φιλοτιμίαν ἔχειν ἀμφὶ τὸν στέφανον· μηδ'

mox inter victos ſe referat. Heus,homo,projicis? At enim Thebani gloriam auferent,ſi quidem nos relinquamur. At illi bellum repararunt. Ergo appendicem occupent illi, nos principatum. Neque vero minus glorioſum eſt advocantes juvare, quam adjuturos advocare. Etenim ſuperiores ad inferiores non confugiunt, verum hi illorum indigent opera. Ex quo fit, ut eventus gloria plurimum ad illos pertineat. Miror autem, ſi quis victoriae fructuum communicationem putat Urbi turpem fore, infortunii atque cladis honeſtam: & ſi cum aliis imperet, rubore perfundatur; ſin calamitatis ſit ſocius, in re honeſta ſe partiarium fore exiſtimet. Quod ſi quoniam pleraque Thebani, quae fuerunt gerenda, praeoccuparunt, propterea cunctabimur, contra, quam oportet, faciemus? Jam enim illi, quaſi exciſis impedimentis & repurgatis, planam nobis atque facilem reddiderunt viam, ac moleſtiis & difficultatibus ſibi reſervatis, extremam nobis gloriam reliquerunt; qua quidem fortuna nihil eſt rarius, quam cum per aliorum labores propria jure conquiritur exiſtimatio. Jam qui nos de Lacedaemoniis poenas aiunt ſumſiſſe, iis haec ſolis dicere non licere arbitror. Nam ſi Thebanis rem totam tribuunt, neque ad nos aiunt ea quicquam pertinere,quomodo poenas dicunt nos ſumſiſſe? Hac enim ratione Thebanis eas dederint, nobis debeant. Quapropter ſi eos noſtra opera fuiſſemus ulti, hoc ſufficere putaretur: cum autem vicerint eos Thebani, non eſt, quod ea nobis ſufficere quis dicat. Etenim hoc ipſum foret indignum, ſi Thebani orta diſſenſione ſupplicium confeſtim ſumere potuiſſent, nos, qui tales ſimus, diu debitum non ſumeremus. Denique nolite credere, ſi quis aliquem ab alio contuſum vincat Olympiis, ei minus eſſe glorioſam coronam; aut

1 Lege δεῖ pro δή. *Cant.*

ἧττόν τι νικῶντα κηρύττεσθαι, ὅτι τὶς παρεσκεύασεν αὐτῷ ὃ μέρος τῷ νίκῃ. ἀλλ' ἐκεῖνο λογίζεσθε, εἰ συνηγωνισμένοι ταύτῃ αὐτὴν μάχην ἦτε τοῖς Θηβαίοις, ἆρ' οὐκ αἰσχρὸν ἦ παλίμβολον ἦν ἀποδράντας τῇ ὑστεραίᾳ μεθ' ὑμῶν Λακεδαιμονίων πάτταλον; καὶ μὴν συνηγωνίσασθε μέν ἂν προθύμως, εἴ τις ὑμᾶς ἐκάλεσε τότ' εὐθύς. τὸ δ' ὄνειδος ὅμοιον, καὶ νυνὶ ἐὰν ἐξαχθῆτε. ἦ γὰρ ταύτῃ τῇ μάχῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλαῖς ἄλλαις ταῖς ἄνω πρόσθεν ἐναντία δόξετε. καὶ μὴν ἐγὼ ἐκποδὼν συμβουλεύσαιμ' ἂν ὑμῖν ἐγὼ αὐτὸς ἀμφοτέροις εἶναι· ἀλλ' οἷόν τ' εἰπεῖν μᾶλλον τοῖς Λακεδαιμονίοις ἢ μηδετέροις προσθέσθαι. ἐκείνους μὲ γὰρ Θηβαίους ἀδικοῦντες, Λακεδαιμονίους φήσετε οἰκτείρειν. ὥστε δ' ὅτε Θηβαίοις τὰ δίκαια φυλάξετε, ὅτε τοὺς δὲ φίλους προσλήψεσθε, δόξαν δὲ καλὴν ἀρεῖσθε, ἣν οὐδέτι μᾶλλον τῶν ὄντων προσήκει φυγεῖν ἢ σφᾶς ὑμῖν. Ἆρα; ὅτι πρῶτον 157
μὲν πάντων ὀνειδῶν ἀπηλλαγμένοι, τοῦτο πλεῖστον ἀφεστήκατε, καὶ λόγος ἐστὶ παλαιὸς, ἐγγῦναι τὰ βέλτιστα καὶ πρᾶξαι πάντων ὑμᾶς ὀξυτάτους εἶ). δῆλον δ' ἔκ τε τῶν ψηφισμάτων ἐγ τῶν ἀγώνων, ὡς σὺ πρὸ παντὶ χρόνῳ πεποίησθε. ἔπειτα νόμος πρὸ ὑμῖν ὡς ἐγὼ νομίζω μόνοις ἐστὶν, ὁ γραφὰς πεποιησὼς ἀργίας, ἵνα μηδεὶς σχολάζῃ [1] σοὶ καιρὸν μηδ' ἀμελῇ, μηδ' ἀπραγμοσύνην τὸ νωθρὸς εἶ) καλῇ. ἃ δὲ τοὺς ἰδιώτας κεκωλύκατε, τούτοις αὐτοῖς ἐνόχους δημοσίᾳ φανῆναι κακῶν ἕκατόν ἐστι. καὶ γὰρ αὖ κἀκεῖνο, εἰ μὴ οἷοί τ' εἰσὶν ἀναφέρειν οἱ Λακεδαιμόνιοι, μὴ μετὰ τῶν Θηβαίων ὑμῶν ὄντων, ἃ πάρεστιν οἷς προσῆκεν αὐτοῖς, ἀλλ' οἷς δεῖ σπουδάζειν προαγαγεῖν· εἰδ' ὑπερέχουσιν οἱ Θηβαῖοι, βέλτιον ἐφ' ὑμᾶς ἐλθεῖν τοῦτο, ἢ ὅτι τοὺς μὲ χρεὼν ὑμῶν ἂν κρατήσαντας. ἆρ δεινὸν οὖν ἐξαλεῖψαι Λακεδαιμονίους ἐκ τῆ Ελλάδος; πάνυ γε. ὅταν γὰρ ἐφ' ἡμῖν γένωνται καὶ προδῶσι πόλιν, 158
ὥσπερ ὑμεῖς ἐκείνοις πρότερον. εἰ δ' ἔγκεινται, τί δεῖ ταῦτα ἀποδύεσθαι; τί δὲ τῆς ψή-

minus eum proclamari, quod ei victoriam aliquis ex parte praepararit. Verum si hoc ipsum proelium simul cum Thebanis obiissetis, nonne, si postridie ad Lacedaemonios transfugissetis, turpe fuisset ac veteratorium? Atqui si quis vos tum vocasset, alacriter pugnam arripuissetis. Probrum vero nunc etiam erit aequale, si vos seduci patiamini. Neque enim huic tantum, sed & aliis multis superiorum temporum pugnis facere contraria videbimini. Quinimo nec utrosque vobis deferendos ne ipse quidem censuerim; verum, si dicere liceat, Lacedaemonios potius, quam neutros, ascisc endos. Nam illa ratione Thebanos laedendo, miserari vos Lacedaemonios dicetis: Hac nec Thebanis suum tribuetis, nec illorum amicitiam lucrabimini, & in turpem ignaviae opinionem incurretis, quae nullis est hominibus magis, quam vobis, fugienda. Qui sic? Quoniam primum cum vitiis omnibus caretis, tum ab hoc estis remoti longissime, & antiquo ser- 160
mone testatum relinquitur, vos & ad statuendum, & ad agendum, quae optima sint, esse diligentissimos; id quod ex plebiscitis, & certaminibus per omne tempus obitis patet. Deinde sola vestra lex, ni fallor, ignaviae concedit actionem, ne quis praeter tempus otietur, aut inertiam vocet quietem. Jam quae privatos facere vètuistis, iis vos criminibus publice obnoxios deprehendi res omnium fuerit pessima. Quin & hoc cogitate, si poterunt Lacedaemonii destitutis auxilio nostro Thebanis resistere, nunquam eos, quo oportet, aut studendum est, perductum iri; sin Thebani superabunt, eam laudem vobis tribui potius debere, quam quibus etiam sine vestra ope parta fuisset victoria. Non igitur indignum erit, e Graecia Lacedaemonios expungi? Admodum. Si quidem in nostram potestatem veniant, & urbem nobis, quemadmodum nos illis olim, tradant. Sin invadunt, quis eos miseretur? Quis illorum suf-

1 Παρὰ. *Cant.*

fragii

φς τῆς ἐκείνων ἀναμμνήσκειν, ἡν ὅτε τοῖς ὅπλοις οὐκ ἐχρώμθα ἡμεῖς, τότ' ἤνεγκαν, οὐ πρέπειν; εἶθ' ὃς ἂ αὐτοὶ ψήφῳ σώσαιμεν ἂν, κτ' τούτων τοῖς ὅπλοις χρησόμθα; νὴ Δί' εἰκότως γε ἵνα τῇ ψήφῳ σώσωμθν. δεῖ γὰ αὐτὸς εἰς τ αὐτιὼ τύχην ἐλθεῖν, εἴπερ τ αὐτὴν ψῆφον ἀνταπολήψον) παρ' ἡμῶν. ἔτι τοίνυν ἂ ἐναντίος ἐστὶν ὅτος ὁ λόγος τ βοηθείας, ὑπὲρ ἧς ὅτοι λέγουσιν. ὥσπερ γὰ εἰ μηδὲν ἦν ὑπόλοιπον, ἀλλὰ ψήφς μόνης χρεὼς ἦν, ἔδει σώζειν αὐτούς, ἐπειδήπερ ἀρχόντως ἐτετιμωρήμθα, ὅτω νῦν καθαιρετέον καὶ καταγωνιστέον ἐστὶν, ἐπειδή γε ἀντέχονλες ὁρῶνται. ταύτης μὲ οὖν τ φιλανθρωπίας συνεύχομαι τὸν καιρὸν ἐλθεῖν. τ δὲ παρόντων πραγμάτων ὅ φημι δεῖν ἐκκρυθῆναι ἀφ' ῥημάτων εὐπρέπειαν, ὅδ' ἀνεῖναι Λακεδαιμονίους βεβλημθύς, οἵ γε ὑμᾶς ἂν ἐκφεύγωσιν, ὕστερον ἀεὶ ληφθήσονται. πρὸς Διὸς, πόσά ποτ' ἂν ἐπείσαθε ὅτε ἤρχεσθε ὑπ' αὐτῶν ἂ ὑβρίζεσθε ὑπὸ τ
159 τυράννων, εἰς τοιῶτον καιρὸν προελθεῖν τὰ πράγμαλα, ἂ τοιαύτην λαβεῖν ὑμῖν προσπεσεῖν; ἐγὼ μὲ χὰν τ σωτηρίας. εἰ δέ τις τὸ τῶν Λακεδαιμονίων ὄνομα, ἢ τὰ σεμνὰ τ χώρας ὑπ' αἰδοῦ ποιεῖται, ἂ δεινὸν αὖτ' τι φαίνεται ἂ φέτλιον τιὼ ἐπ' Εὐρώτα γῆν περαθῆναι πολεμίων ἐμβολῆς· σθὲν ἀτιμοτέρα τ πρ' ἐκείνοις τόπων Ελευσὶς αὕτη, ὃ Θριάσιον, Αχαρναὶ, τὰ ἄλλα ὅσα μυριάκις καλατέτμηλ). ταῦτ' οὖν αὐτὸν προσμυθεῖσθ ἂ ῥᾷον εἴσ. ὃ γὰ δήπθ τὸ μὴ δῆν Λακεδαιμονίοις ἀποδώσομεν, ὃ δ' ἡσυχάζειν πορθουμθύς ὑμῖν ἀποκείσε), ὥσπερ τῇ μὲ Αττικῇ συνήθες ἐι) τὸ φθείρεσθ, τῇ δὲ ἐκείνων γέρας τι καὶ τιμιὼ ἀνεῖσθαι, τὸ μόνιον [1] ἐξαίρε) τι) τ τ πολέμθ κακῶν. ἀλλ' εἴ γε τινὰ ἔδει χώραν ἀπαθῆ τούτων τι), τ ἡμετέραν ἔδει. ἂ γὰ ἡ προῖτι καρπὸς ἐνεγκοῦσα, ἂ μεταδοῦσα τοῖς Ελλησιν, ὅ μόνον Λακεδαιμονίοις, ἔστιν αὕτη, ἂ ὁ θεὸς ταύτην μητρόπολιν τ καρπῶν εἵρηκεν, ὅ τιὼ Λακεδαιμονίων, ἂ τἆλλα ὅσα θεῖα ταύτῃ πρὸς πάντων ὀπφημίζε), ὅ τῇ
160 Λακεδαιμονίων· ἂ διὰ ταύτην ἂ τοὺς ταύτης ἐνοίκους, ἀδήωτος ἡ τ ἄλλων ἔμεινε γῆ. ἂ δι-

fragii mentionem faciat, quod non ante tulerunt, quam arma nos depoſuiſſemus? Ergo quos ipſi quoque ſuffragio velimus juvare, contra eos arma ſumemus? Quidni? Ut ſuffragio ſervemus. Nam in eandem debent incidere fortunam, ſi ſuffragium ſunt a nobis idem recepturi. Quid quod haec ratio auxilio, quod illi poſtulant, repugnat. Etenim ut, ſi nihil eſſet reliquum, verum ſuffragium duntaxat locum haberet, eſſent ſervandi, quoniam ſufficeret ſupplicium; ita nunc, poſtquam reſiſtere audent, tollendi ſunt ac debellandi. Atque hujus quidem humanitatis occaſionem exopto; rem autem praeſentem non debere nos aio verborum ſpecie captos negligere, nec Lacedaemonios perculſos omittere, qui ſi ſemel evaſerint, iterum non capientur. Et quanti quaeſo, cum ab ipſis regebamini, & a tyrannis violenter tractabamini, talem rerum ſtatum, talemque anſam redemiſſetis? Ego certe vel ipſa ſalute. Quod ſi quis Laconicum nomen, & regionis majeſtatem reveretur, atque indignum judicat, Eurotae finitimam terram ab hoſtibus invadi; non minore ſunt illis locis honore digna haec Eleuſis, Thriaſium, Acharnae, caetera, quae ſunt millies vaſtata. Hoc igitur eum conſoletur, ut levius rem ferat. Neque enim populandi provinciam Lacedaemoniis, nobis vaſtatis quieſcendi tributam putabimus, quaſi ſit Atticae familiaris calamitas, & illa hoc habeat praecipuum, ut ſola bellicorum malorum ſit expers. Quinimo ſi qua poſſet illis immunis eſſe regio, noſtra deberet. Nam & prima fruges haec protulit, ac Graecis, non Lacedaemoniis duntaxat, eſt impertita, & hanc Deus, non Laconicam, appellavit frugum metropolim, & quaecunque divina ſunt, huic ab omnibus, non illi, tribuuntur; nec non per hanc & hujus incolas reliqua vaſtitatem terra effugit. Ac pro-

1 Εξαίρετον. *Cant.*

ſecto

χμότερον δήπυθεν, ὦ Δήμητερ, Αθηναίυς ὄντας, τὰ αὐτῶν θεισέλλειν ὅσιν, ἢ τὰ Λακεδαιμονίων. ἤθελον δὲ ἐφ' οἷς Ηρακλέυς παίδων ἐμνήσθη τὶς, ὥσπερ εἰς Λακεδαιμονίυς, ἀλλ' ὐκ εἰς Θηβαίυς πολὺ μᾶλλον ταῦτ' ἡμῖν πεφιλοτιμημένα, εἰ μὴ καὶ τ' Ιόλεων Σπαρτιάτιν ἀποφαίνυσιν. θαυμάζω δ' ὅπως οὐ καὶ τ' Οἰδίπυν προσέθηκαν ὡς ἐλευθέριον, οὐδὲ καὶ τῦτο εἰς τ' Λακεδαιμονίων τιμὴν ἀνήνεγκαν. ἐγὼ δ' εὖ οἶδ' ὅτι καὶ ταῦτα κ' πολὺ πλείω τύτων κοινὰ πρὸς Θηβαίυς ἂν ὑμῖν ἐπέπρακτο, εἰ τιαῦτα πρέπιπον ἀφορμή. καὶ ὐκ ἐμὲ λέληθεν, ὅτι κ' τύτων ἕκαστον τῶν νῦν ὑπαρχόντων ἦν ὅτ' ἄπρακτον ἦν, ἀλλ' ὅμως ὀλίγ' ὑπὲρ χαμαὶ ἕκαστα ἐγένετο. ὑ μὴν οὐδενὶ τ' ἔμπροσθεν τοιῦτος καιρὸς ὑπῆρξεν, οἷός περ ὁ τῶν ἔργων τύτων. νυνὶ γὰρ εἰς ἡμᾶς πάντ' ἀνάκειται τὰ τῶν Ελλήνων. μένυσι μὲν Θηβαῖοι πιστοὶ καίπερ εὐτυχήκοτες, Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑποκεχωρήκασιν. ὑπάρχει δ' ὑμῖν Θηβαίοις τὰ πιστὰ φυλάξαι, καὶ δίκην [1] πρὸ τ' πολεμησάντων ὑμᾶς λαβόντας, πρᾶξαι δ' λοι- 161
πὸν τ' Ελλάδος ἀσφαλῶς μὴ τῦ δεῖξαι πᾶσιν ἀνθρώποις τῆς πόλεως τὰ κάλλιστα, τὺς ὑπερβυλεύσαντας ὅπως μεταχειρίζειν· καὶ τοῖς ὑπάρξασι τινὸς εὐεργεσίας, ὅπως χρῆται αὐτὰ τέλος. ὀλίγυ δέω λέγειν οὐδὲ φιλανθρωπίαν φανῆναι διώκεσθε, εἰ μὴ πρότερον χαλεποὶ γένεσθε. ἂν γὰρ ἐπεξελθόντες τῷ πολέμῳ μέχρι παντὸς, κ' ἀναιρεθέντες τὺς ἄνδρας, τὴν πόλιν, τὰ κτήματα, τἄνικαῦτα σώσητε, ἔχοντες ὅ, τι ἂν βύλησθε χρήσασθαι, τότ' αὐαθήσονται φιλανθρωπίας ὑπὸ τῦ καιρῦ Λακεδαιμόνιοι, καίπερ οὐκ ὄντες οἷοι τ' εὖ ποιῦντων αἰσθάνεσθαι. τόθ' ὁμῶς κ' ἄνδρας καὶ δικαίους νομιῦσιν ἅπαντες ἡμᾶς. μέμνησθε, ὦ Αθηναῖοι, τῆς ἐν Σικελίᾳ συμφορᾶς· τότε [2] Συρρακυσίυς παρόντες ὕστι [3] Λακεδαιμό-
νιοι, νενικηκόσιν ὑ πολὺ μικρὸν, ἀλλ' ὡς κ' τὰς ναῦς ἡμῶν ἁπάσας διεφθαρκέναι· τὰ μὲν, ἐν τῇ θαλάττῃ· τὰ δὲ ἐν τῇ γῇ. κ' μηδὲν ὧν ἂν εὔξαιτο σῶσαι αὐτοῖς, τί ἐποίησε ὁρῶντες φεύ-

fecto juſtius eſt, ô Ceres, Athenienſes cives res ſuas, quam Laconicas, tueri. At gaviſus ſum, cum quidam Herculis liberorum mentionem fecit, quaſi hoc in Lacedaemoniorum gratiam potius, quam Thebanorum ſtudio fuiſſemus; niſi forte, Iolaum quoque Spartanum facient. Miror autem cur Oedipum etiam a nobis receptum non adjecerint, nec hoc quoque ad honorem Laconicum retulerint. Me vero non latet, haec a vobis & multo plura, ſi talis fuiſſet occaſio, communiter fuiſſe cum Thebanis gerenda, & eorum, quae nunc facta ſunt ſingula, quondam fuiſſe infecta, nec minus eſſe ſuo tempore geſta. Veruntamen nulla talis unquam, qualis harum rerum gerendarum, extitit occaſio. Nunc enim a nobis tota pendet Graecia. Ac Thebani quidem fidem ſervant, quamvis victores fuerint, Lacedaemonii vero ceſſerunt. Licet autem vobis pariter & fide Thebanis ſervata, & de adverſariis ſupplicio ſumpto, tuto deinceps Graeciae praeeſſe, ſimulque cunctis ea, quae ſunt in civitate maxima, declarare, quibus modis eos, qui ſtruxerint inſidias, excipiat, quoque ſtudio beneficii alicujus autores perpetuo proſequatur. Quid quod vix humanitatem poteritis veſtram exercere, niſi prius acerbi fueritis? Etenim ſi bello ad finem perducto, captiſque viris, oppidis, poſſeſſionibus, tum eos in veſtro poſitos arbitrio ſervaveritis; ita demum per tempus humanitatem veſtram ſentient Lacedaemonii, quanquam difficulter agnoſcunt beneficos. Ita vos pariter & viros & juſtos omnes ducent. Mementote Siculae calamitatis, Athenienſes; cum hi Lacedaemonii Syracuſanis adjuncti, non parvam obtinuerunt victoriam, ſed eam, ut & naves noſtras omnes partim terra partim mari perderent, & nihil, quod optare poſſent, deſiderarent. Quid igitur fecere, cum nos terra fu-

1 Παρὰ. *Cant.* 2 Lege Συρρακυσίοις. 3 Thucyd. 7. *Cant.*

gere

162 γονέας ἡμᾶς πεζοὺς, καὶ τραυματίας οὐκ ὀλίγους ἀπολελοιπότας; ἆρ' ἐβοήθησαν, ἢ μετετάξαντο; ἃ μὲ οἷόν ἀπέφησαν εἶν παρέδωκαν οἱ στρατηγοὶ σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὸ στράτευμα αὐτοῖς. τίνι καῦτα δὲ τοὺς μὲ ἀπέκτειναν, τοὺς δ' ὅπως αὐτοῖς ἔδοξεν ἕκαστα μετεχειρίσαντο, καὶ ὃ [1] προσέθηκε ὅτι απονδῶν ὄντων πρὸς ἡμᾶς αὐτοῖς, ἃς ὅτε τοὺς [2] αἰχμαλώτους ἐκομίζοντο ἐποιήσαντο. ἐκεῖν ὅταν καὶ νῦν ἡμῖν μὴ Θηβαίων ὅπλοις προσδῶσιν ἑαυτοὺς ἐν τῷ μέρει, καὶ εἰς ἃ τότ' ἦλθον Νικίαν ἀφίκωνται· τότε μὴ μιμησώμεθα αὐτούς, ἀλλ' ὑπερβαλώμεθα τῇ μεγαλοψυχίᾳ διατηρήσαντες· πρότερον δὲ μὴ καταπειγώμεθα, μὴ μεταγνῶμεν. ὅπερ τοίνυν καὶ κεῖνο δεῖ προσκοπεῖν, ὅπως μὴ πρέψωμεν, ὦ Ἀθηναῖοι, Θηβαίοις πρὸς ὃν ἐβουλόμεθα. εἰπω σαφῶς; Βασιλέα. ἐκεῖ γὰρ ἔσθ' ὅπως ἡσυχάσουσιν ἁμαρτόντες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἄλλόν τινα ἥξουσιν· ὅτος δ' ἐκεῖνος γένοιτ' ἂν αὐτοῖς. ὅπου γὰρ νῦν ὑπὸ Λακεδαιμονίοις ὑμῶν δέονται, πῶς οὐκ ἐφ' ὑμᾶς γε ὁμοῦ Λακεδαιμονίους βασιλέως δήσονται; ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτ' ἔσται, πῶς καλῶς ἢ δικαίως περὶ τῶν
163 Ἑλλήνων βεβουλεῦσθαι φήσομεν, σαφῶς ὅπου τὸν βάρβαρον αὐτοῖς ἐπεννοήσοτες; εἶτα Λακεδαιμόνιοι μὲ ἐν μυχῷ τῆς Πελοποννήσου, καὶ δεινοὶ τὸ κατ' σφᾶς ἀεὶ ζητεῖν· ἡ δ' Ἀττικὴ πρόκειται, ἔνθεν μὲ Θηβαίοις, οὐ θαλάττης δὲ τῷ βασιλεῖ· καὶ κατὰ τοῦτο παλαιὰ στρατεία ἐνταῦθα ὁ πᾶς πόνος καὶ ἡ τελευτὴ συνηνέχθη. μὴ τοίνυν Λακεδαιμονίους [3] περὶ κακοῦ οἰκτείροντες, ἄκαιρον πόλεμον τῇ πόλει, μηδὲ τοῖς Ἕλλησι προσφήσωμεν· ἀλλ' ἐπομείνωμεν πρᾶξαι μᾶλλον τὰ πρὸς Λακεδαιμονίους γενέσθαι, ἢ κείνους ἀπαλλάξαντες αὐτοὶ πράγμασι καὶ κακοῖς ἀνυποστάτοις συνέχεσθαι. ἐμοὶ μὲ γοῦν περὶ τούτων δοκεῖ· γενοίμην δ' ὑπὲρ Λακεδαιμονίοις, εἴ τι τῇ Θηβαίων εἶπον εὐνοίᾳ, καὶ μὴ καθορῶν ἐπὲρ ὑμῶν ἅπαντα.

gere videbant, nec paucos relinqui ſaucios? Num juverunt, aut defecerunt? Imo non deſtiterunt, donec & ſeſe duces, & exercitum ipſis dederent. Tum vero alios occiderunt, alios arbitratu ſuo tractarunt, ne dicam, cum inter nos intercederent foedera, quae recuperatis captivis, fecerant. Quocirca ſi nunc quoque nobis cum Thebanis ipſos invadentibus ſe dedant, & eodem, quo tum Nicias, perveniant; tum eos ne imitemur, verum ſervatos magnanimitate ſuperemus; citius autem ne properemus, ne nos poeniteat. Jam hoc quoque cavendum arbitror, Athenienſes, ne Thebanos eo, quo nolumus, convertamus. Dicam clare? Ad Regem. Neque enim a nobis repulſi quieſcent, quin ad alium accedant aliquem; atque is Rex foret. Etenim ſi veſtrum contra Lacedaemonios requirunt auxilium, non contra vos pariter & Lacedaemonios Rege indigebunt? At hoc ſi continget, non recte nos nec juſte de Graecis ſtatuiſſe cognoſcemus, in quos ita Barbarum incitaverimus. Praeterea Lacedaemonii angulum Peloponneſi occupant, & ad ſuas res agendas perpetuo ſunt ſolertes: Attica vero hinc ante Thebanos, a mari eſt ante Regem poſita; & antiqua expeditione omnis huc miſeria atque mora ſunt collatae. Quocirca caveamus, ne Lacedaemonios inopportune miſerati, inopportunum Urbi Graeciſque bellum circundemus; verum bello contra Lacedaemonios praefici malimus, quam illis liberatis, in moleſtias & intoleranda mala ipſi incurrere. Ac mihi quidem ſic videtur; & ſi quid uſquam Thebanorum, non veſtra dixi gratia, in Lacedaemoniorum poteſtatem veniam.

1 Lege προσέθηκε. 2 In Pylo captos. Thucyd. δ'. in fine. *Cant.* 3 Lege περί.

ORA-

ΥΠΕΡ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ Γ'.

ΜΕΘ' ἡμῶν, ὦ Ἀθηναῖοι, σκεψόμενος παρῆλθον, ποτέρως δεῖ με συνειπεῖν. ἡγοῦμαι δὲ καὶ ἡμᾶς ὀρθῶς ἂν ποιεῖν, εἰ μὴ τοῖς πάλαι κεχρικόσι, μηδὲ τοῖς ἐφ' ἑαυτῶν προσέχοιτε, ἀλλὰ τοῖς τὰ συμβησόμενα ἐκ τῶν λογισμῶν ἀναμένουσι. τὸ γὰρ ζητὰ συμβουλεύειν ὑμῖν τε κ' αὐτῷ, τοῦτ' εἶναί μοι δοκεῖ σκοπεῖν ἐν κοινῷ φέρει τὰ πράγματα, μὴ προκαλειλημμένον. ἠκοῦν Λακεδαιμόνιοι μὲν ὡς ἡμεῖς τε ἠκούσαμεν, κἀγώ φημι, παρεσπόνδησαν τὴν Καδμείαν καταλαβόντες· κ' πλεονεξίας ὑπόδειγμα ἐποίησαντο οὐκ ἧττον, ἢ Θηβαῖοι παρελθόντες εἰς Πλαταιάς ποτε· Θηβαῖοι δ' οὕτως ἰσχυροὶ γεγόνασιν, ὡς [1] συνηνοχέναι αὐτοῖς ἀδικηθεῖσιν. ἐχόντων δὲ οὕτω τούτων, ἡ καλλιγραφία μὲν ἐν Λακεδαιμονίοις, φόβος δ' ἐν Θηβαίοις ὄφις. εἰ μὲν οὖν δικάζομεν αὐτοῖς, ἠδικηκέναι τοὺς Λακεδαι- 165
μονίους ψηφιζόμεθα, καὶ δικαίως ἃ πεπόνθασι πεπονθέναι· εἰ δὲ μέμικταί τι βουλῆς καὶ ὠφέρ [2] ἡμῶν αὐτῶν ἡμῖν, οὐκ αὐξήσομεν τοὺς Θηβαίους, οὐδὲ τ Λακεδαιμονίων [3] ἀγνωμοσύνας κληρονόμους [4] ποιήσομεν. οὐ γὰρ εἰ δικαίως ἐκείνοις ἀναιρήσουσι, τοῦτο σκεψόμεθα, ἀλλ' εἰ ζητοῦτο τοῦτο καὶ ἡμᾶς ἀδίκως ποιῆσαι δυνήσονται, τοῦτο φοβησόμεθα· καὶ ὃ μάλιστ' εἰκὸς ἡμᾶς πεποίηκε τοῖς Θηβαίοις συναλγεῖν, οὐ βουλησόμεθα ἐλθεῖν ἐφ' ἡμᾶς, τοῦ νῦν ἀνθελκόντων ἐκποδὼν γενομένων. ἐγκλήματα δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλὰ μὲν ὑμῖν ἐπάρχει πρὸς Θηβαίους, πολλὰ δὲ πρὸς Λακεδαιμονίους, πρὸς ὁποτέρους δὲ πλείω καὶ μείζω, οὐ διαφέρομαι, πλὴν οἶδ' ὅτι εἰ [5] ἓν ὧν ἐπεχείρησαν Θηβαῖοι κατώρθωσαν, οὐκ ἂν νῦν ἐβουλευόμεθα. ἀλλ' ἐάσω [6] τόγε, μηδ' ἔργῳ συμβὰν θεῶν τινὶ μεγάλῃ προνοίᾳ· πάλιν δέ με ὕποισιν, ὡς οὐδ' αὐτοὶ τούτου παντάπασιν ἀναίτιοι Λακεδαιμόνιοι.

ORATIO LEUCTRICA TERTIA.

UTRIS mihi patrocinandum sit, Athenienses, ut vobiscum deliberarem, huc accessi. Sed & vos existimo recte facturos, si non eos, qui olim, nec qui per se judicarunt, verum qui consiliorum expectant eventum, attendatis. Nam qui vobis idem atque sibi suadet, is mihi absque praejudicio videtur res in medio positas considerare. Itaque Lacedaemonii quidem, ut audiviſtis, nec ego nego, foedera fregerunt, capta Cadmaea; nec levius injuriae dederunt exemplum, quam cum Thebani olim Plataeas invaserunt: Thebani vero tam potentes facti sunt, ut ipsis acceptum damnum profuerit. Quae cum ita sint, Lacedaemonii culpam sustinent, Thebani metum nobis adferunt. Jam si illis dati sumus judices, injuste Lacedaemonios egisse, justeque cladem accepisse, censebimus; sin etiam nobisipsis nonnihil consulimus, Thebanos non augebimus, nec ingrati animi Laconici successores constituemus. Neque enim id inquiremus, an illos juste sint sublaturi; verum, ne eadem erga nos quoque injuste perpetrare possint, metuemus: & quod exemplum nunc ad misericordiam Thebanis tribuendam nos impulit, id ad nos pervenire, sublatis iis qui nunc resistunt, nolemus. Jam cum utrosque multas ob causas, tam Thebanos quam Lacedaemonios, criminari possumus, tum utri saepius aut gravius peccarint, non disputo, nisi quod hoc scio, si unum inceptum Thebani perfeciſſent, non jam nos deliberaturos fuisse. Sed hoc omittam, quod tum magna deorum alicujus providentia non successit: ac rursum cogito, neque hujus rei culpa vacare Lacedaemonios.

1 Ita Morell. Vulg. *συνηνοχέναι*. 2 Morell. *αὐτῶν ἡμῶν*. 3 *Ἀγνωμοσύνης*. Morell. 4 Desunt *ἡμᾶς αὐτούς*. 5 Perdendae urbis inceptum. *Cant.* 6 Ita Morell. Vulg. *τόπε*.

Nam

166 τὸ γὰρ εἰς τοῦτο ἀγαγεῖν τὴν πόλιν, ὥσ' ἔχειν Θηβαίους ταῦτ' ἀποφήνασθαι περὶ αὐτῆς, ὑπάρχει δικαίως αὐτοὺς τῆς μέμψεως τῇ κοινωνίᾳ. ἀλλὰ τοῦ μὴ εἰς τοῦτ' ἀγαγεῖν ἡμᾶς, μέτεστι καὶ Θηβαίοις τοῖς συμπολεμήσασιν αὐτοῖς· τοῦ δὲ φείσασθαι ὅ λοιπὸν [1] ἴσ' ἀπέχουσι Λακεδαιμόνιοι τοὺς δὲ κοινωνούς. καὶ μὴν ὑπ' ἐκείνου γε προσδέξομαι, ὅτι [2] Θηβαίων εἷς εἶπε ταῦτα. ἃ γὰρ Πλαταιεῦσι πρότερον διέθεσθε, τοιαύτην ἀναχώρησιν οὐκ ἀπελίπουτ' αὐτοῖς οὐδὲ σκῆψιν, οὐδὲ τοιοῦτον τὸ ὑπὲρ τῶν περὶ ἡμῶν ψήφου λόγον δείκνυσιν ὄντα. εἰποιεν δ' ἂν καὶ οἱ παλαιὰς αἰτίας ὡς οὐκ ἀπὸ πάντων ἦν· ἀλλ' οἱ πρεσβύτατοι αὐτῶν ἐμέμφοντο. [3] εἰ δ' ὑπὲρ ὧν μὲ παρέδοσθε τοὺς Ἕλληνας, καὶ ὑπὲρ ὧν τοὺς δεῖνας ἀνεῖλον, καὶ ὑπὲρ ὧν ἡμᾶς ἐμέλλητε, τοῖς παροῦσι ἐκείνοις [4] ἀκόλουθα ποιοῦντες, καὶ εἴτι ὅλως ἠγανακτήκασιν, ὑπὲρ μὲν τούτων τοὺς πρεσβυτέρους πρόβαλλον. ὅταν δέ τις τοῦ Πειραιῶς μόνον μνησθῇ, πάντες ἥξουσι πρὸς ὧν δή τε καὶ εἷς τις καὶ δεύτερος εἶπε, μάτην πάντες εὐήθεις κέκλησθε 167 τὰ κρείττω ὄντες σοφοί. ἄλογον δέ μοι φαίνεται, πρὸς ἀμφοτέρους ὄντων ἐγκλημάτων ἡμῖν, Λακεδαιμονίοις μὲν ἐπεξελθεῖν, καὶ δίκην ἐξητικέναι λαβεῖν, Θηβαίους δὲ ἀφεῖναι καταπαῦσαι, καὶ τοσοῦτον ὑπερβαλεῖν ἐκείνους ὀργιζομένους, ὥσ' ἀδικήσειν ἡγεῖσθαι, εἰ μὴ μέχρι παντὸς τοῖς δὲ συνεσόμεθα. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι δεῖν μέχρι τούτου τιμωρεῖσθαι Λακεδαιμονίους, μέχρις οὗ μὴ τοὺς Θηβαίους ἀδίκους παντοίαισιν ἀφήσομεν· φοβοῦμαι δὲ μὴ Θηβαίοις γιγνόμενοι σύμμαχοι, τοὺς ὑπάρχοντας ἡμῖν αὐτοῖς ἀπολέσωμεν. σκοπῶν γὰρ τὰς παλαιὰς αἰτίας, ἃς ἡμῖν ἐπήνεγκαν οἱ Ἕλληνες, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐχούσας εὑρίσκω· τοῦτο δέ, μὴ μετρίως ἡμᾶς χρῆσθαί τισιν αὐτῶν. ἔστι τοίνυν ἅπαντα, ἃ τις ἂν τοῦθ' ἡμῖν ἐξήτασεν, ἂν εἰς ταὐτὸ συνθῇ τις, ὑφ' ἑνὸς τοῦ νῦν ἐγχειρήσεως. τὸ γὰρ Λακεδαιμονίους ἀνελεῖν ἐθελοντὰς φρονῆσαι, τίς ἂν εἴποι, πάντων τῶν περὶ τοὺς ὑπηκόους τότ' ἀνδρῶν μὴ ὑπολὺ μεῖζον

Nam qui Urbem eo perduxerunt, ut ſtatuere de illa poſſent Thebani, merito commune crimen ſubeunt. Veruntamen cum nos eo perduxerunt, Thebanorum uſi ſunt auxilio; cum nobis deinceps pepercerunt, non jam habuerunt illos hujus laudis participes. Quin nec hoc admittam, unum iſta dixiſſe Thebanum. Etenim quae cum Plataeenſibus olim geſſerunt, hanc illis excuſationem non reliquerunt, neque talem ſententiae de nobis latae rationem efficiunt. Et quanquam vetus crimen non fuiſſe commune dixerint, niſi quod principes Perſis favebant, tamen, ſi, cum Graecos prodiderunt, cum quoſdam ſuſtulerunt, cum nobis idem minabantur, prout requirebant priora, cum denique aliquid minus recte fecerunt, id principibus tribuent. Cum quis autem Piraei duntaxat mentionem fecerit, omnes accurrent, quod unus & item alter ſtatuit, non recte cuncti ſtolidi dicuntur, qui maximis in rebus ſapiant. Abſurdum profecto mihi videtur, cum utrique nos laeſerint, Lacedaemonios perſequi, deque iis poenas velle ſumere, Thebanos omnino dimittere, tantoque intervallo iram illorum ſuperare, ut inique nos facturos, niſi ab his perpetuo ſteterimus, putemus. Equidem ut hactenus puniendos cenſuerim Lacedaemonios, quatenus non prorſus impunitos ſinamus Thebanos; ita metuo, ne Thebanorum facti ſocii, noſtros ipſorum perdamus. Cum enim ad vetera crimina, quae nobis impoſuerant Graeci, reſpicio, nihil aliud aegre tuliſſe comperio, quam quod nimis duriter quoſdam haberemus. Quae porro tum quis potuerat in nobis reprehendere, ea ſimul omnia compoſita, cum hoc inſtituto nulla ex parte exaequantur. Quod enim Lacedaemonios perditos volumus, quis non dixerit, omnibus, quae tum cum ſubjectis acerbe geſſimus, gra-

1 Sic Morell. Vulg. ἐκεῖτ' ἴσασι. 2 Thucyd. β'. 3 Morell. εἰ δέ. 4 Morell. ἀκολουθοῦντες.

καὶ χαλεπώτερον τῆς εἰ); ὥστε πῶς ἡμῖν ἀκολουθήσουσιν, οἱ τότ' ἐκεῖνα δυσχεράναντες, ἢ δύναμαι συνιδεῖν ἔγωγε. καὶ γὰρ εἴπερ αὐτῶν μισοῦσι Λακεδαιμονίους, ὡς εἶεν ἅπαντες τοῦτο πε- 168
πονθότες, καὶ νὴ Δί' ἴσως εἰσὶν οἱ πλείους διὰ τὰς ἁρμοστάς, καὶ τὴν ἀπὸ Λυσάνδρου τότ' ἐπήρειαν· μέχρι μὲν τοῦ μὴ τὴν αὑτῶν ποιεῖν ἔχειν δυνάμιν, μισοῦσιν ἴσως αὐτοὺς τὰ αὐτῶν ἕνεκ' ἀσφαλείας ἕκαστοι, [1] ὥστε καὶ ἀπολωλότας καθάπαξ ἰδεῖν, ἢ μοι δοκοῦσιν εἰδότες ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα [2] τῇ Ἑλλάδι εἰ) τὴν Λακεδαιμονίων πόλιν. καὶ μὴν οὐδὲ Θηβαίοις τε καὶ ἡμῖν βουλευτέον ἐστὶ περὶ τούτων. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἐκείνοις [3] ἐν τούτοις μικρῶν ἕνεκα αἰτιῶν τὴν ἐσχάτην δίκην ἁρμόττει [4] λαβεῖν ἢ ὑμῖν τὰ μεγίστων μετεῖναι. ἐὰν γάρ τις [5] ὃ ἑκατέρων ἦθος προσλογίζηται τῇ φαύλει, τὴν μὲν ἐκείνων μετεῖναι κἂν ἡ χαλεπωτάτη, τὴν δ' ὑμετέραν μεγίστην κἂν [6] μεγίστως ἔχῃ κρίνειν· τοσοῦτον ἡμῖν φιλανθρωπίας, ἐκείνοις δὲ ὠμότητος περίεστιν. εἶτα κἀκείνοις μὲν ἀρχαῖόν ἐστιν, μηδὲν περὶ κοινοῦ τῆς Ἑλλάδος φρονπίζειν, ἀλλ' ὁπόθέν τι πλέον ὀνήσουσι, τοῦτο μόνον καθορᾶν· ὑμῖν δὲ προσήκει τῶν κοινῶν δικαίων ὑπερ καὶ ὑπωφειλημένοις ὑπ' ἄνεσι προρᾶν τὰ τοιαῦτα ὀργῆς ἰδίας ἕνεκα ἢ μέμψεως. περὶ δὲ ὃ ἐρώτημα ἐκεῖνο, πότερον 169
τοῖς ἐκ Πειραιῶς ἢ τοῖς ἐξ ἄστεως προσήκει σῶσαι Λακεδαιμονίους, ἀποκρινοίμην ἂν ἔγωγε, ὅτι ἀμφοτέροις, εἴπερ εἰσὶν Ἀθηναῖοι. καὶ γὰρ ὃ δ' ἐκεῖνο ἔχει λόγον, αὐτοὺς μὲν ἡμᾶς ὁμωμοκέναι, καὶ πίστεσιν ἰσχυραῖς διωρίσθαι, ἡμῖν [7] ταῦτα φρονήσειν, καὶ μὴ μνησικακήσειν ἀλλήλοις, Λακεδαιμονίους δ' ὡς ἀνελεῖν ἀνακινεῖν τὴν τούτων γνώμην, ἃ συγκρύψειν συνεθέμεθα, καὶ μὴ λογίζεσθαι, μηδὲ σκοπεῖν, ὅτι ὁ ταῦτ' ἐξετάζων ἀκριβῶς, τὸ πιστὸν τῶν ξυνθηκῶν ἀναιρεῖ. καὶ μὴν οὐδὲ οἱ δεδοικότες, μὴ Θηβαῖοι τὴν πρὸ' ἡμῶν ἁμαρτόντες βασιλέα καλέσωσι, νῦν ἔχοντα φόβον δεδίασιν. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν καὶ ἄτοπα δοκοῦσι πεπονθέναι, φοβούμενοι μὲν μήπινων εὐπορήσωσι συμμάχων, ὑμᾶς δὲ πείθοντες γενέσθαι τούτοις αὐτοὺς, καὶ μὴ

vius ac majus esse? Quapropter qui tum illa graviter tulerunt, quomodo sint nobis adhaesuri, non possum videre. Nam etiamsi quidam illorum Lacedaemonios oderunt, ut plerique, quibus hoc per Harmostas & Lysandri malitiam tunc accidit; hactenus eos fortassis securitatis suae causa oderunt singuli, ut eandem illis potestatem invideant, non etiam ut funditus perditos videant, cum sciant urbem Laconicam quoddam Graeciae ornamentum praebere. Quid quod non eadem ratione Thebanis atque nobis est his de rebus statuendum. Nam honestius illi possunt levibus de causis extremum sumere supplicium, quam nos de gravissimis mediocre. Siquis enim utrorumque mores cum re conferat, illorum supplicium moderatum, quamvis gravissimum sit, vestrum maximum, quamvis sit mediocre, duxerit: tantum in vobis est humanitatis, in illis crudelitatis. Huc accedit, quod solent illi nullam communis Graeciae curam gerere, sed hoc solum, unde aliquid lucrentur, spectare: vobis autem, qui communis juris patroni estis & habemini, non licet haec privatae vel irae vel accusationis gratia negligere. Quod autem quaerunt, utrum Piraei incolas, an Urbanos deceat Lacedaemonios servare, utrosque responderim, si modo sunt Athenienses. Esset enim a ratione alienum, cum ipsi jurejurando fideque data concordiam & mutuam injuriarum oblivionem promiserimus, si ad perdendos Lacedaemonios ea, quae nos occultaturos recepimus, promoveremus; nec illud animadverteremus, eum, qui haec accurate examinet, foederum vim tollere. Ne illi quidem, qui Thebanos a nobis repulsos ad Regem se applicaturos metuunt, ratione nituntur. Quinimo absurde videntur sapere, si, cum accessionem sociorum metuant, vos eorum subire vicem velint, neque

1 More'l. ὥστε δὲ καί. forsan ὡς δὲ. 2 Morell. τὴν Ἑλλάδα. 3 Sic Morell. Cod. Vulg. non agnoscunt.
4 Ita Morell. & *Cant.* Vulg. λαλεῖν. 5 Morell. τὸ ἑκατέρων. 6 Μετρίως. *Cant.* 7 Lege ταυτά.

cogi-

λογιζόμενοι τοῦτο, ὅπ βελτίους ἂν ἦσαν, εἰ δεινὸν ἐνόμιζον προσγενέσθαι τινὰ Θηβαίοις ὠφέλειαν, κωλύοντες μᾶλλον ἢ τοιέζοντες. νυῦ δὲ ὥσπερ ὃς ἂν φοβεῖταί τις μὴ ποιήσῃ τις εὖ,
170 τούτους αἱρεῖσθαι δέον οὐχ οἷς ἄν τις ἢ ἄλλοις [1] προσγενέσθαι σπεύξαιτο, ὅπως ζῶντα παραμυθῶσι. καίτοι εἰ βασιλέα μὴ δυνάμῃ κωλύσαι βοηθεῖν, ἀλλ' ὑμᾶς μὴ προκαλεῖν ἠδύνατο. ἐγὼ δ' οὐχ οὕτως ἀναισθήτους οὐδ' ἔκφρονας εἶ) νομίζω Θηβαίους, ὥσθ' ὑπὲρ ἀρχῆς Λακεδαιμονίοις πολεμοῦντας, βασιλῆ περὶ δουλείας συμβαίνειν. καὶ γὰρ γελοῖον, τούτους μὲ ζητεῖν ἀνελεῖν, ἵνα μὴ ἐμποδὼν αὐτοῖς ὦσιν, ἐκεῖνον δὲ καλεῖν ὅπι [2] τοὺς, ὃν ἴσασι δεσπότην ἕξοντες. τοσοῦτο γὰρ ἄμεινον περὶ ἡμῶν καὶ Λακεδαιμονίων βουλεύσουσ), καλοῦντες βασιλέα σύμμαχον, ἢπερ αὐτοὶ περὶ αὐτῶν, ὅσῳ ἡμῖν μὲ ὃ ἀμύνασθαι γοῦν αὐτὸν καταλείψουσιν, αὐτοὶ δ' οὐδ' ὅπλα ἀνταειράμενοι προκρῆμα ὑποκύψουσιν αὐτῷ. ἢ ἡμᾶς μὲ ἐὰν ἄρα κρατήσῃ δι' αὐτῆ κεκρατηκὼς ἔσῃ, ἐκείνους δὲ δι' αὐτῶν ἔχων προτέρους. ζῶντα δὲ μάνοιντ' ἂν εἰ βούλοιντο. ἢ μὴν εἴπις θαρρεῖν αὐτοὺς τῇ παλαιᾷ ἢ συμμαχίᾳ πρὸς τὸν βάρβαρον ἡγεῖται, ζῶντα μάλιστα φοβήσουσ). ὅπίσαι) γὰρ τότε ἢ πάντων ἀγαθῶν ἀνόητοι γενόμενοι, ἢ προκεχωρήσαντες ὧν εἶχον ἐκείνῳ, πρότερον μὲν αὐτὸν τ' βασιλέα, μετὰ ταῦτα δὲ Μαρδό-
171 νιον δεξάμενοι τ' ὕπαρχον αὐτῆ, ὃς ἐξαθήμενος μετ' τ' ἵππου ἢ φαλαγγος ἀπείρου, τὰ μὲν φθείρων, τὰ δὲ καρπούμενος αὐτῶν, διετέλει [3] βλάπτων τ' χώραν, τῇ πόλει δ' ἐχρῆτο φαύλῃ, παρρησίας δ' οὐδ' ὁπῶν οὐδενὶ μεμέδωκε. ὡς εἶ) μηδὲν ἀθλιώτερον ἐν ᾧ τότε καιρῷ Θηβαίων, ὄνειδος μὲν ἐν τοῖς Ελλησιν ἐχόντων, ὅπιφοβουμένων δὲ κακῶς ὑπὸ τ' βαρβάρων. ὅκου βουλήσουσ) τοιαύτης κακοδαιμονίας [4] πάλιν ἐλθεῖν εἰς πεῖραν, οὐδὲ δεηθῆναι βασιλέως, καταπέμψαι σφίσιν ἄνδρα, ὃς ἐγκαθίσας εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἢ ἡγεμὼν ᾧ πολέμου γενόμενος, χρύζειν οὐκ ἐάσῃ σφᾶς. εἶτα καὶ νενικηκότες νίκην τοιαύτην καὶ λαμπρὰ γεγονότες, φύγοιεν ἂν

cogitent, ſe, ſiquidem nullum optarent accedere Thebanis auxilium, rectius facturos, ſi id prohiberent, quam, ut fieret, operam darent. At nunc ita hoc ſtatuunt, quaſi ſint ii, quibus nequis benefaciat, metuamus, non quibus etiam alios optemus accedere, aſciſcendi. Atqui ſi Regem prohibere, quominus auxilium ferat, non poſſunt, ſaltem vos poterant non adhortari. Ego vero non tam ſtupidos nec dementes habeo Thebanos, ut, poſtquam de imperio cum Lacedaemoniis contenderint, cum Rege de ſervitute paciſcantur. Nam ridiculum foret, ſi hos cuperent perdere, ne quid ipſos impedirent, illum advocarent, quem ſibi dominum ſcirent futurum. Etenim eo rectius nobis ac Lacedaemoniis, quam ſibimetipſis, Rege appellato, conſulent, quod nobis defenſionem quidem relinquent, ipſi ne armis quidem ſumptis mox ſuccumbent; ac nos per ſe, ſi vicerit, vincet, illos ipſorum poſſidebit opera: quae ſi ſtuderent, inſani dicerentur. Nam quod eos aliquis antiquae cum Barbaro amicitiae ac ſocietati putet confidere, hoc magis metuent. Meminerunt enim ſe tum & bonis omnibus fuiſſe privatos, & illi rebus ſuis ceſſiſſe, cum prius ipſum Regem, poſt ejus praefectum excepiſſent, Mardonium, qui cum equitatu & immenſo exercitu regionem partim vaſtabat, partim conſumebat, & cum urbe pro caſtris utebatur, tum libertatis nemini quicquam relinquebat; ſic ut nihil eſſet eo tempore Thebanis miſerabilius, qui & a Graecis male audirent, & a Barbaris miſere affligerentur. Quocirca non erit, cur talem calamitatem iterum velint experiri, aut a Rege petere, ut ad eos aliquem mittat, qui Boeotiam inſidens, & belli dux creatus, ne hiſcere quidem illos permittat. Quid quod cum talem retulerint victoriam, & ſint illuſtres redditi, nolent,

1 Sic Morell. Vulg. χρείας. 2 MS. τοῖς. forte ἐπὶ τὸν. Morell. 3 Deeſt in Vulg. ex Morelliano Codice reſtituimus. 4 Abeſt πάλιν a MS. Morell.

οἶμαι ταπεινὸν ὕτω σχῆμα [1] λαβεῖν, ὡς ἐπὶ τ̃ βάρβαρον ϗ χιλίδα παλαιὰν ἐπανελθεῖν. ὅλως
δ' ὐκ ἔχϙ λόγον ἡ ὑπόνοια αὕτη. ὅπῳ γάρ ἐστι δυοῖν θάτερον, ἢ κρατήσαντας αὐτὺς [2] ἄλλῳ κε-
κραληκέναι ϗ καθ' αὑτῶν, ἢ κραληθέντας, ὅπερ ϗ πρότερον συνέβη, καὶ λειφθῆναι ϗ ἐφ' ἡμῖν
ἂν εἴη), πρὸς πότερον τύτων δέοντ' ἂν βασιλέως; ϗ μὴν, νῦν μὲν ἐὰν πληγῶσι, προσδοκίαν τινὰ
ἕξυσι δι' ἡμῶν πάλιν σωθήσεσθαι, ὥσπερ αὐτύς τε ἐμπροσθε ϗ νῦ τὺς Λακεδαιμονίυς τῦτο 172
πεπονθότας εἰδότες ἔσονται· ἐὰν δὲ τ̃ βάρβαρον καλέσαντες ἀποτύχωσιν, ἀπολύμενοι καθαρῶς
ὀλίσαι). πῶς ὖν ὐχ ὁ τ̃ μὲν νίκην καθαρὰν, τ̃ δὲ συμφορὰν εὐελπιν αὐτοῖς παείσησιν, αἱρή-
σον) καθ' αὑτὺς ἀγωνίζεσθαι μᾶλλόν πῳ, ἢ ὁ τ̃ εὐτυχίαν ἀνόνητον ποιῦν, ἀνήκεσον ἔξϙ ὃ πρᾶ-
γμα, τ̃ βασιλέα κοινωνὸν [3] προσλαλεῖν; εἶτα ϗ εἰς ἀνάγκην καλακέκλευν), ὃ μηδ' ἂν βύ-
λοιν) προφρονῆσαι. οἱ γὰ νῦν μετ' αὐτῶν ὄντες Ηλεῖοι ϗ Αρκάδες, ἂν ἐπαγομένυς τ̃ βάρβα-
ρον αὐτὺς αἰσθων), εὐδηλόν ὄτιν ὡς ὐ μενῦσιν, ἀλλ' ὑποψον) ϗ φυλάξον), τῦτο μὲν τ̃ κίν-
δυνον εἰδότες ἕξαζον ἥξοντα αὐτοῖς, τῦτο δὲ τ̃ ἀδοξίαν, εἰ πρὸς ὃν πρότερον μετ̃ δίκης φρο-
νύντων Ελλήνων πρετάπονθε, τῦτον νῦν Θηβαίοις συνεπασκήσυσιν αὐτοί. μᾶλλον δή μοι δο-
κῦσι Θηβαῖοι διὰ τὺς ὑπάρχοντας νῦ συμμάχυς ἀμελήσειν βασιλέως, ἢ δι' ἐκεῖνον τύτυς
πρόψεσθαι. ὅλως δὲ, ὦ Αθηναῖοι, εἰ νῦν σώων ὄντων Λακεδαιμονίων, δεδοίκαμεν μὴ πρὸ βασιλ̃ 173
πεάσθων) Θηβαῖοι, τί ποιήσομεν ἡνίκ' ἂν μηδὲ τύτυς ἔτι κοινωνὺς ἔχωμεν, ἀλλὰ μόνοι με-
ταξὺ Θηβαίων ϗ τ̃ βαρβάρων ἀπολειφθῶμεν; εἰ μ̃ γάρ ἐστι τὶς ἡμῖν ἐγγυητὴς ἰσχυρὸς, ὡς ἂν
Θηβαῖοι Λακεδαιμονίυς ἀνέλωσιν, ὐχ ὑμεῖς εὐθέως αὐτοῖς ὑποκείσεσθε, ὐδ' ὅπι τ̃ πόλιν ἥξυσι
ταύτην· δεινὸν μ̃ νὴ τ̃ Δία τ̃ Ελευθέριον τ̃ Πλαταιᾶσι, ϗ τὰ μνήμαλα τ̃ ἐκ πεσόνλων κοι-
νῶν ἀμφοτέρυς προγόνων, θεμιστὸν τ̃ Λακεδαιμονίων πόλιν ἐκ πεσῦς ἐκ τ̃ Ελλάδος, ϗ ταῦθ'
ὑπὸ Θηβαίων· ὃ μὴν, ἀλλ' ἔμοιγε τολμήσαι τῦτο τὸ ἀσέβημα ᾧ λόγῳ, προώμεθα, ὦ Αθηναῖοι,

opinor, ad eam humilitatem ſe demittere, ut ad Barbarum, & antiquam revertantur maculam. Quin omnino ratione caret haec ſuſpicio. Cum enim oporteat ipſos vel victores alteri & contra ſe vincere, vel victos noſtrae poteſtati relinqui, ſicut olim accidit, utra res auxilium Regis requirit? Quinimo ſi nunc affligantur, a nobis aliquam ſperabunt ſalutem, quemadmodum & ſibi olim, & nunc Lacedaemoniis accidiſſe cognoſcent; ſin advocato Barbaro vincantur, funditus periiſſe ſe ſcient. Quid erit igitur, cur non ſoli tandem pugnare malint, quod cum ſinceram victoriam, tum cladem cum ſpe conjunctam adfert, quam quod cum inutilem foelicitatem, tum inſanabilem habebit miſeriam, ſocium Regem aſciſcere? Praeterea neceſſitate coguntur, etiamſi nolint, ſapere. Nam Elei & Arcades, quos nunc habent ſocios, ſi advocatum ſenſerint Barbarum, nequaquam manebunt, verum ſuſpicabuntur & cavebunt, ut quos partim extremum maneat periculum, partim infamia, ſi, contra quem olim cum Graecis recte ſentientibus in acie ſteterant, ei nunc operam cum Thebanis dent. Ex quo fit, ut potius exiſtimem Thebanos propter eos, quibus nunc utuntur ſociis, Regem, quam hos propter Regem neglecturos eſſe. Denique ſi nunc, Athenienſes, ſalvis Lacedaemoniis, ne ad Regem accedant Thebani, metuimus; quid, cum ne hos quidem ſocios habebimus, verum inter Thebanos ac Barbaros relinquemur ſoli, faciemus? Etenim ſi quis eſt nobis fidejuſſor locuples, non mox Thebanos, ſimulatque Lacedaemonios perdiderint, ad hanc urbem venturos, & vos ſubjugaturos eſſe; quanquam eſt indignum per Liberatorem Plataicum Jovem, & communium illic poſita majorum monumenta, Laconicam urbem e Graecia pati excidere, idque per Thebanos; tamen hanc impietatem verbo ſuſcipiam, prodamus eos, Athenienſes,

1 Ita Morell. Vulg. λαλεῖν. 2 Nempe Regi. *Cant.* 3 Παραλαλεῖν. *Cant.*

ac

καὶ προϊδωμὴν μηδένα ὑπὸ λόγον ἡμῖνοι, βύλεσθε εἰπω ϗ συνεξέλωμεν; ἢ τῦτο μὲν ὐδαμῶς; εἰδ' ὀδέπω ταύτην οἰκειότητα ϗ συνήθειαν ἔχῃ τὰ πρὸς ἡμᾶς πεπραγμένα Θηβαίοις, ὥσ' εἰ μείζω ϗ πλείω τ' πρότερον πρὸς Λακεδαιμονίυς αὐτοῖς ὑπαρχόντων, ὧν νῦν εἰσὶ πόρρω τῦ μεμνῆσθαι, εὐτυχίας δὲ ὐδεὶς κόρος ἐστὶν ἀνθρώποις, ἀλλ'
174 οἱ τὰ μέγιστα κατορθώσαντες μελίστων γλίχονται, δυναστείας τε ὀπιθυμῦντες, πολὺ μᾶλλον τὴν ἡμετέραν πόλιν ἢ τ' Λακεδαιμονίων εἰκός ἐστιν αὐτὺς δεδιέναι, ϗ διὰ φρόνημα, ϗ δι' ἐμπειρίαν πραγμάτων, ϗ δι' ὀξύτητα, καὶ τὴν ὑπὸ πᾶσι πρυσίαν ἄοκνον, τῦτο δ' ὑπειληφότας, ἐκποδὼν ποιῆσαι ζητεῖν ἔπεσθαι, ἐφ' ἅπασί τε πίστις ἀκριβὴς, ὐχὶ μὴ βυλήσεσθαί τινα ἀδικήσειν, ἀλλ' εἰ μὴ δ' ἂν βύλωνται, δυνήσεσθαι παυσάσας· εἰ ταῦθ' ὕτω φαίνεται, τί κωλύῃ Λακεδαιμονίυς ὁμῶ σώζειν, ϗ τὴν πόλιν δι' ἀσφαλείας ποιεῖσθαι, καὶ δόξαν φιλανθρωπίας, μεγαλοψυχίας, [1] ἀνδρίας; ἐν γὰρ τῷ σῶσαι μὴ μνησικακήσαντας, τρία ταῦτ' ἐστὶν εἰς φιλοτιμίαν τείνοντα. πρὸς τοίνυν ὃ μὴ πρεῖναι Λακεδαιμονίυς ὑπὸ τὴν αὐτὴν τύχην ἡμῖν, ϗ ἣν μὲ ψήφῳ δέος σῶσαι, τοῖς δ' ὅπλοις ἀπολέσαι, ϗ πρὸς ταύτην τ' ἀκριβολογίαν μᾶλλον [2] δ' ἀπορίαν, οὕτω γὰρ εἰπεῖν ἀποπληξίαν, ὑ χαλεπὸν εὑρεῖν ἁπλῶν ϗ σαφῆ λόγον. εἰ μὲν ἦν, ὦ Αθηναῖοι, ταμιεύσασθαι, ϗ μέχρι τύτυ κακῶς ἀμῦναι πρὸς
175 τ' πόλεμον αὐτὺς, μέχει δ' πρὸς [3] σύμβασιν ἐγχωρεῖν ἀμαυρῶσαι, τάχα ἂν ταῦτα τις ἤκουσεν. νῦν ὄντος δ' ἐφ' ἡμῖν ὕτω τ' πόλεμον τεμεῖν, τί ποιήσομεν, ἐὰν ἅπαξ ὑπερβάλωμεν; ἢ μεταγνωσόμθα; ϗ τί πλέον τῦ χαιρῦ παρελθόντος; ἐπεὶ ϗ νῦν μία δήπυ μάχη πάντ' αὐτὺς ἀφήρηται, τὺς συμμάχους, τὺς εἵλωτας, τ' περὶ τ' περιοίκων πίστιν, ἁπλῶς τὴν τάξιν ἐφ' ἧς βεβηκότες ἦσαν. ὃ δὲ πρυσπλᾶσαι τοῖς σαθροῖς, ῥᾳδίαν ποιῇ τ' ἁλῶναι. ἂν δ' ὖν πάλιν ἄλλην μάχην μίαν κρατηθῶσιν οἱ λοιποὶ, τί κωλύῃ μιᾶς ἡμέρας μέρει μικρῷ

ac neglectim contemnamus, atque etiam, ſi vultis, ſimul perdamus, aut hoc ſaltem nequaquam. Sed res a Thebanis nobiſcum geſtae tantam familiaritatem atque conſuetudinem nondum pepererunt, ut plura ſint iis & majora, quae cum Lacedaemoniis primum egerant, a quorum nunc memoria longe abſunt,ſi nullum foelicitatis homines taedium capit, quin qui res maximas feliciter geſſerint, majores appetant, &, cum principatum affectent, noſtram potius urbem, quam Laconicam, propter prudentiam, rerum peritiam, acumen, & celerem ad omnia praeſentiam par eſt eos metuere, ſi praeterea poſt hanc opinationem ſequitur, ut nos tollere cupiant, ſi denique neminem eos illaeſum relicturos, nec etiam res aliter, ut vellent, eſſe paſſuras certum eſt; ſi haec ita ſe habent, quid vetat, ne pariter Lacedaemonios ſervemus, Urbi ſecuritatem paremus, humanitatis, magnanimitatis, ac fortitudinis obtineamus laudem? Nam in hoc, ut eos cum injuriarum oblivione ſervemus, horum trium laus conſiſtit. Jam ad id quod aiunt, nondum Lacedaemonios in eandem fortunam, in quam nos, deveniſſe, & quos ſuffragio, ſi ſit opus, ſervare, eos armis velint perdere, atque ad hanc ſubtilitatem, aut potius dubitationem, ne dicam ſtupiditatem, non eſt difficile manifeſta ratione occurrere. Nam ſi poſſemus, Athenienſes, uti partitione, & eatenus eos in proelio affligere, quatenus ad aequalitatem poſſent perduci, non eſſent haec contemnenda. Cum autem nequeamus ita pugnam diſſecare, quid, cum ſemel modum exceſſerimus, fiet? Utrum nos poenitebit? In quem uſum, poſtquam praeteriit occaſio? Etenim vel una haec pugna cuncta ipſis abſtulit, ſocios, Heilotas, finitimorum fidem, denique eum, quem tenuerant, locum. Ruinoſa vero facile percelluntur. Quod ſi igitur alio rurſum proelio ſuperentur reliqui, quid oberit, quo minus parva diei unius parte

1 Deeſt προσλαβεῖν poſt ἀνδρίας. *Cant.* 2 Lege δι' ἀπειρίαν. 3 Cladis, quam nobis intulerunt. *Cant.*

cunctae

πάντα τὰ ἐκείνων ἐξελιλέγχθαι; ἢ τὰς μὲν οὐ ἡλικίας τεθνάναι πάντας, τὴν πόλιν δὲ εἰλῆφθαι, καὶ ταῦτα ἀτείχιστον οὖσαν, παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἄγεσθαι, ἅμα πεφεῦχθαι δέ, ὡς εἰπεῖν, ὃ φεύγομεν εἰν ἐλθεῖν εἰς βουλὴν καὶ λόγον; ἐπεὶ ἢ νῦν ὅπῃ τοῦτ' αὐτὸ δύπτω καλοῦσιν ἡμᾶς Θηβαῖοι, ὥστε σωσομελεῖν αὐτούς. ὅπῃ τί γὰρ ἢ φῂ τις ἕτερον, ὅπου περὶ τῆς πόλεως αὐτῆς ὁ λόγος γίγνεται; δεῖ τοίνυν βεβουλεῦσθαι, ἢ μὴ φθονήσειν τοῖς μηδαμοῦ γενησόμεθα. νὴ Δί' ἄπιστοι γὰρ Θηβαίοις δόξομεν εἶ μὴ βοηθήσαντες. πολὺ δέ γε 176
μᾶλλον, ἂν βοηθήσαντες μὴ ποιῶμεν ἐφ' οἷς προελήφθημεν. τί οὖν κωλύῃ ταῦτα ἂν ἐκείνοις [1] δοκῇ σωφρονεῖν; οἶ τί λέγειν, καὶ ἀσκάπτειν τὴν πόλιν, ἀνδραποδίζεσθαι, παῖδας ἢ γυναῖκας ἀποκτιννῦσθαι πάντας; ὅπῃ γὰρ ταῦτα καλοῦσι. θήσω τοίνυν ἐγὼ ἢ [2] μένειν ἡμᾶς ὃ φεύγομεν, ἢ μὴ φθάσειν προδιαφθαρέντας ἐκείνους, ἢ ψῆφον προτεθήσεσθαι, ὥσπερ ἀναλγησίᾳ τινὶ προϊόντα τοῦτο ὀφειλόμενον τοῖς πολεμίοις ἅπασι· ἂν δὲ ἡμῶν σώζειν τὰς Λακεδαιμονίους πεπεισμένων ψῆφον, μὴ πειθομένων, μηδὲ συγχωροῦσι Θηβαῖοι, τοῦτο δ' ἤδη ἀποδείξεως δεῖται, ἆρα ἄλλο τι λοιπὸν ἔσται, ἢ διεφθάναι, καὶ δυσχερῶς ἔχειν; ἀκοῦν ἀρχὴ πολέμου καὶ πραγμάτων αὕτη, Λακεδαιμόνιοι δ' ἢ προαπολώλασιν ἐὰν τοῦ Θηβαίων νικᾷ, ἢ μενοῦσι τὴν ἔτ' πολέμου κείσιν, ἂν ἐξελέσθαι δυνηθῶμεν αὐτούς. ἀνάγκη γὰρ ἢ παθόντων τι πρὸς γνώμην τὴν ἡμετέραν, ἡμᾶς ὅπῃ τοὺς Θηβαίους ἔρχεσθαι, ἢ ἀφιλημένων ὑφ' ὑμῶν, τούτους ἐφ' 177
ἡμᾶς ἰέναι ὀργῆς ἕνεκα. πότερ' οὖν βέλτιον, ὑπὲρ τῆς σκιᾶς τῆς Λακεδαιμονίων ὕστερον πολεμεῖν Θηβαίοις, ἢ κοινωνεῖν ἡμῖν μὴ δυναμένοις, ἢ παντελῶς ἀπολλύσθαι, ἢ τὴν ὀρθὸν καὶ γενναῖον πόλεμον πολεμεῖν ὑπὲρ αὐτῶν, ἕως εἰσὶ σῶοι; ἐγὼ μὲ οἶμαι τοῦτο. εἰ δὲ μὴ τῆς αὐτῆς [3] τέχνης ἥπερ ἡμεῖς πεπείραμεν), τοῦτο καὶ μάλιστα ὑπὲρ ὑμῶν ὅτι. ὅπ μὲν γὰρ εἰς πολὺ χεῖρω βουληθέντων ὑμῶν ἥξουσιν, ἅπασι δέδεικ)· κωλύσαντες δὲ ὑμεῖς, τὴ

cunctae res illorum opprimantur, ac tum viri pereant omnes, tum urbs capiatur, idque non munita, tum liberi & uxores abigantur, tum res tota, ſic ut loquar, priuſquam in deliberationem veniat, peragatur? Ad hoc enim ipſum jam nos advocant Thebani, ut ſimul illos perdamus. Nam ad quid aliud dicamus, poſteaquam de urbe ipſa decernitur? Quocirca providendum eſt, nec ea, quae nunquam futura ſunt, expectanda. At enim infideles videbimur eſſe Thebanis, niſi juverimus. Quin etiam magis, niſi latis ſuppetiis ea, quorum cauſa fueramus advocati, fecerimus. Quin igitur iſta quoque, ſi videatur illis, laudamus, urbem ſubruere, viros in ſervitutem rapere, liberos & uxores trucidare? Nam ad haec nos vocant. Pono vero rem nos eſſe manſuram, non illos ante perditum iri, ac ſuffragia colligenda reſtare, quaſi hoc omnibus hoſtibus neceſſaria converſione debeatur; quod ſi tum nobis ſervandos Lacedaemonios cenſentibus, non obtemperent nec concedant Thebani, quod quidem probationem nullam requirit, num quid reſtabit aliud, quam diſcordia & ſimultas mutua? Hoc igitur erit belli initium, cum quidem Lacedaemonii vel perierint, ſi Thebanis faveat victoria, vel exitum belli, ſi forte ipſos queamus eripere, expectabunt. Fiet enim neceſſario, ut illis vel contra voluntatem noſtram afflictis, nos in Thebanos incurramus, vel per nos ſervatis, Thebani per iram nos invadant. Num igitur praeſtat pro umbra Lacedaemoniorum, qui vel nobiſcum ſe conjungere nequeant, vel prorſus perierint, cum Thebanis poſt bellum gerere, quam verum & generoſum pro ipſis, dum ſalvi ſunt, proelium ſuſcipere? Mihi quidem non videtur. Jam ſi non eandem fortunam, quam nos experti ſunt, hoc vel maxime pro vobis facit. Nam ut eos multo pejus, ſi vos velletis, afflictum iri, notum eſt omnibus; ita, ſi id prohibeatis, &

1 Lege δοκεῖν. 2 Lege μενεῖν. 3 Τύχης. Cant.

poenas

μὲν τιμωρίαν εἰληφέναι τῷ βουληθέντες ἂν δυνηθῆναι ῥᾳδίως, τὴν μεγαλοψυχίαν δὲ ἐνδεδεῖχθαι, τῷ μὴ δεδεῆσθαι δόξετε· ὥσθ' ἅνθ' ἑνὸς ἀμφότερ' ἕξετε, καὶ τιμωρίαν, καὶ ὃ σφᾶσι δοκεῖν ἔστι, τοῦτο δὴ ὃ ἐξ ἀρχῆς ὑμέτερον. καὶ μὴν ὅτι γε, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ δεινότερόν εἰσιν πεπονθότες, ὧν ἡμᾶς εἰργάσαντο αὐτοί πολε, ῥᾳδίως δείξω. ἡμεῖς μέν γε ποιοῦντες καὶ πάσχοντες ὡς εἰπεῖν διεγενόμθα ἐν πολλοῖς ἀγῶσι καὶ μάχαις κακῶς [1] ἀλλήλους, οἱ δὲ μιᾷ χρησά-
178 μενοι πάντων ἀφεῖσαι. δῆλον τοίνυν καὶ κεῖθεν· ἡμᾶς μὲν γὰρ τῆς θαλαττίας ἡγεμονίας ἀπεστέρησε, αὐτοὶ δ' ἀμφότερα σχόντες σφέτερα) νῦν. ὥστ' εἰ ὃ πλειόνων στέρεσθαι μείζονός ἐστι συμφορᾶς δεῖγμα, μείζων ἐστὶν ἡ νῦν Λακεδαιμονίων, τῆς πρότερον ἡμᾶς σφείσασης. καὶ τοίνυν καὶ τὴν τάξιν τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς τοὺς Θηβαίους ὁπινοῶ. σφέσι μὲν γὰρ ὡς ὁρᾶτε αὐτοὶ καὶ πολέμου, δέον) δ' ἡμῶν ἐν σφαθήκης μέρει. ὃ μὴ τοίνυν ἐκείνοις συγχωρεῖν ἡγεῖσθαι, αὐτοὶ κρίνατε ὁποῖόν τί ποτ' ἐστὶν ὑμῖν, μνημονεύοντες καὶ τροπαίου, ὁπότ' ἐστήσασθε ἐν Οἰνοφύτοις· ὃ δ' αὐτοὺς ἀξιοῦν σφίσασθαι, μὴ ἀγνωμοσύνη σαφὴς ᾖ. ὃ γὰρ κληθέντας ὑπ' ἐκείνων, καὶ ἐκείνων τὰ μέγιστα ἐξειργασμένων ὄντων ἀμφισβητεῖν περὶ τῆς προστασίας, οὐκ ἔχω ταύτης τὴν αἰτίαν εἰ) δόξει. τοὺς δ' ἐπειγομένους καὶ πολεμῆσαι τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ μηδὲν ἀνεῖναι λέγοντας, τοῦτ' ἐρωτῆσαι βούλομαι, ἂν μὴ διδῶσι τοῖς ἡγεμονίαν ἡμῖν οἱ Θηβαῖοι, κελεύετε συμμαχεῖν αὐτοῖς ἐν ὑπηκόων τάξει; νὴ Δία· ἀλλὰ δώσουσιν. οὐκ οἶδ' ὅτοί γε, ἕως ἂν ὁρῶσι τοὺς Λακεδαιμο-
179 νίων ἀσπίδας περὶ αὐτοῖς κρεμαμένας. εἰ δ' ἐπ' ἀμφότερα ἔσ' εἰκάσαι, πόθεν καὶ πῶς τὰ κρι-βὲς εἰσόμθα; διδόντων μὲν γὰρ, ὡς οὐδὲν μᾶλλον χρὴ τούτοις πολεμεῖν ἔσ' εἰπεῖν· οὐ συγχωρούντων δέ, τίς ἂν φαίη δεῖν ἀνέχεσθαι; ἂν δὲ ἡμῖν συμβῇ κρῖναι μὲν τοῖς Θηβαίοις προσθέσθαι, γενομένης δ' ἧς λέγω διαφορᾶς διαφῆναι, ἆρα ἄλλο τι συμβεβηκὸς ἔσται, ἢ καὶ τούτους [2] περιεωρακέναι, καὶ πρὸς ἐκείνους ἐν προσκρούμασι καὶ μέμψεσιν εἶ), καὶ μήτ' ἐπὶ τούτους ἐπανελθεῖν εἶ), μήθ' ὅπι χρὴ

poenas ſumpſiſſe quia facile potuiſtis, & oſtendiſſe magnanimitatem veſtram, quia noluiſtis, videbimini: atque ita utrumque pro uno, tum ſupplicium, tum manſuetudinis opinionem, quae vobis eſt avita, conſequemini. Attamen multo, Athenienſes, graviora, quam nobis intulerunt, eos mala perpeſſos eſſe, oſtendam facile. Etenim nos multis certaminibus ac pugnis nos mutuo, ut ita dicam, infeſtavimus, at iſti ſemel victi perdiderunt omnia. Id autem hinc quoque manifeſtum eſt, quod, cum nos maris imperio privarint, ipſi utroque potiti, nunc utrumque amiſerunt. Quocirca ſi plurium bonorum amiſſio majoris eſt calamitatis indicium, major Lacedaemonios nunc, quam nos olim, clades urget. Quid quod nec ordinem ſocietatis cum Thebanis ineundae perſpicio? Ipſi enim, ut videtis, bello praeſunt, nos pro appendice requirunt. Jam ſive illis imperium conceditis, hoc ipſi, quam vos deceat, conſiderate, memores tropaei quondam in Oenophytis erecti; ſive hoc vobiſmetipſis defertis, ingrati animi manifeſtam culpam non effugietis. Qui enim ab illis vocati, poſtquam illi maxima quaeque perfecerint, de principatu vellent contendere, non poſſent iſto crimine vacare. Sed ex iis, qui Lacedaemonios debellari, nec cuiquam parci jubent, hoc volo quaerere, an, ſi principatum nobis negaverint Thebani, in ſubjectorum ordine nos auxilium ferre jubeant? At non negabunt quidem. Imo illi certe, donec apud ſe Lacedaemoniorum videbunt ſuſpenſa ſcuta. Sin utroque modo licet conjicere, quis nobis certum aliquid referet? Nam ſive concedant imperium, non eo magis hi ſunt oppugnandi; ſive negent, quis hoc ferendum putet? Si porro cum Thebanis faciendum cenſuerimus, & orta, quam dixi, diſſenſione reſilierimus, num quid aliud effectum erit, quam quod & hos neglexerimus, & illos offenderimus, nec vel ad hos redire, vel quid facien-

1 Lege ἀλλήλοις. 2 Περιεωρακίναι. *Cant.*

dum

ποιεῖν ἔχειν εὑρεῖν; ἂν δὲ τοῦτο νικήσῃ πᾶσι σωφρόξαν, ἐκάστης ἐκ περιοπῆς ἡγεῖσθαι, οἵ
Θηβαίους, Ἀργείους, Ἠλείους, Ἀρκάδας, ὑμᾶς, καλόν γε ὄντας Ἀθηναίους διαλαγχάνειν πρὸς τοὺς
πάντας ἀνθρώπους περὶ τῆς ἡγεμονίας, καὶ ἄρχειν τῶν Ἑλλήνων ἐκ περιοπῆς, ὥσπερ ἄλλην τινὰ
μοῖραν καὶ ἔρημον διῃρημένους. καὶ πότερον βέλτιον; ὃ πέμπτον μέρος μεταλαμβάνειν ἂν ὅτε
τύχῃ τῆς στρατιᾶς, τὰ δ' ἄλλα πάντα ἀρχομένους διατελεῖν ὑφ' ὧν εἶπον, ἢ Λακεδαιμονίους
ἐφ' ἡμισείᾳ προσδέξασθαι, καὶ δυ' ἐπὶ μέρη προεστηκότα, εἰς ἅπερ ἐξ ἀρχῆς ἡ Ἑλλὰς διῄρηται;
καὶ μὴ Φλιάσιοί γε ὑμῖν ἀμφισβητήσωσι δέδιε, καὶ ὅπως λέγω δεῖν ὑπὸ τούτῳ δέξασθαι τοὺς 180
Λακεδαιμονίους· οὐχ οὕτω φημί τοῦτο· ἀλλὰ μάλιστα μὲν οἶμαι καὶ καθάπαξ αὐτοὺς προσχωρήσειν·
καὶ νὴ Δί' ἔγωγε κελεύω, εἰκὸς ὡς ἀληθῶς ἡμῶν δέοντας, καί τι σεμνότητος καθυφείκασί τι, ἢ
φήσαμεν ἐν τοῖς πρόσθεσιν αὐτῶν τοὺς Θηβαίους αἱρήσεσθαι ἐὰν ἐκείνοις ταῦθ' ὑπακούωσιν· εἰ
δὲ μή, μεταμέλεσθαι, ὦ Ἀθηναῖοι, Λακεδαιμονίους ἐξίσου δέξασθαι, ἢ τοιαύτην ἀκρισίαν καὶ
ἀνωνυμίαν ἐπιθεῖναι Θηβαίοις. οἶμαι τοίνυν καὶ ἐκεῖνο προσήκειν ὑμῖν σκοπεῖν, ὅπως μὴ εἰς τοὺς
αὐτοὺς αἰτίας Λακεδαιμονίοις ἔλθητε, μηδ' ἃ μέμφεσθε δικαίως, ταῦτα μιμήσεσθε. ἔστι τοί-
νυν τούτων ὑπομνήματα, ὅτι Θηβαίοις τοῖσδε συνεξεῖλον Πλαταιάς, καὶ παράδοξον, καὶ
πάλιν τὸ τελευταῖον, ὅτι τοὺς Ἴωνας ἐκδότους ἐποίησε ἐν ταύταις ταῖς συνθήκαις ταῖς πρὸς
βασιλέα. μὴ τοίνυν ὑμῖν ὅ τε Σπάρτην Θηβαίοις συνεξελεῖν καλὸν οἴεσθε λόγον ὀφήσειν· μη-
δὲ Λακεδαιμονίοις ἐξαλλῆλες ἐπειδὴ τοὺς ἀποίκους ὑμῶν ἐξέδοσαν τῷ βασιλεῖ, αὐτοὶ Θη- 181
βαίους ἐκδῶτε ὑμᾶς αὐτούς· ἐκδώσετε δέ, ἂν πρὸς οὓς ἄρτι νῦν εἰσὶ Λακεδαιμονίους, τού-
τους ἐκποδὼν αὐτοῖς θήσετε. μικρὸν δ' ἔτι προθήσω· εἰ μὲν εὑρήσουσιν ἑτέρους Λακεδαι-
μονίοι συμμάχους ὑμῶν ἁμαρτόντες, τίς ἂν μείζων αἰσχύνη γένοιτο τοῖς πασῶν, ἢ τὸ πρῶτον
μὲν ἐζητηκέναι τινὰς ἄλλους, εἶτα καὶ ἀνευρηκέναι τοὺς συνδιατηρήσοντας τὴν Σπάρτην
αὐτήν, ὄντων Ἀθηναίων, εἰ δ' οὐδένων ἑτέρων τεύξονται βοηθῶν, ὑμῖν οὐκ ἀμελητέον, ὃς

dum ſit, diſpicere poterimus? Sin hoc aſſentiantur omnes, ut ordine ſinguli imperent, nempe Thebani, Argivi, Elei, Arcades, vos; honeſtum, credo, erit Athenienſibus, quando principatum cum omnibus hominibus ſortientur, & Graecis ex ordine quaſi in ſymbola quadam imperabunt. Utrum vero praeſtat, quintam forte principatus vicem aſſequi, ac de caetero, quibus dixi, parere; an Lacedaemonios in aequam partem aſciſcere, ac duos ordines ſummos, in quos eſt olim diſtributa Graecia, conſtituere? Neque enim, ne Phliaſii vobiſcum contendant, metuitis, neque etiam hac lege illos aſciſcendos dico, vel hoc definio: verum illos primum etiam toto principatu nobis ceſſuros arbitror, atque adeo hoc eos facere jubeo, ſi quidem nobis indigent, alioqui ad legatos eorum dixerim, gratum eſſe Thebanis facturos, ſi illis hac in re obtemperaverint; ſin minus, praeſtat, Athenienſes, aequam cum Lacedaemoniis occupare partem, quam tam inconſideratam cum Thebanis communionem aggredi. Hoc quoque, ni fallor, cavere debetis, ne in idem, in quod Lacedaemonii, crimen incurratis, neque ea, quae juſte reprehenditis, imitemini. Imponitur autem his non exiguum crimen, quod cum Thebanis iſtis Plataeas everterunt, ac rurſum Iones in poſtremis cum Rege ictis foederibus prodiderunt. Ne igitur vos honeſtum vobis fore, ſi Spartam cum Thebanis evertatis, putetis; neque qui Lacedaemonios, quoniam colonos veſtros Regi prodiderunt, accuſatis, voſmetipſos prodatis Thebanis; prodetis autem, ſi Lacedaemonios, cum quibus nunc occupantur, illis auferatis. Hoc addam denique; ſi alios Lacedaemonii ſocios a vobis rejecti reperiant, nullam fore majorem turpitudinem, quam quod alios primum quaeſiverint, deinde qui Spartam conſervarent, ſalvis Athenienſibus, invenerint; ſi nullos, vobis, quos habent ſolos, eam rem curae

ἔχθοι μόνοι· εὔχομαι δ' ὑμῖν, εἰ μὲ ὑμεῖς σωζαγωνιεῖσθε, σωτηρίαν καὶ κράτος. εἰδ' ἐγκαλαλείψετε, ἀπολεῖσθαι μᾶλλον ἢ δι' ἑτέρων ἀνανεγκεῖν, ἵνα καὶ ἁπλοῦν ἡμῖν [1] τοῦτο δοθείη. ἐμοὶ μὲ ταῦτ' ἔδοξεν ἀμφότερα ἐξετάζοντι· ἔτι δέ, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμῖν δεικνύοιτ' ἂν ἤδη τό γ' ἐμὸν μέρος.

ΥΠΕΡ ΘΗΒΑΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

182 ΕΙΚΟΤΩΣ, ὦ Ἀθηναῖοι, πολλῶν λόγων ἐδέησε τοῖς ὑπὲρ τῶν Λακεδαιμονίων λέγουσιν, οὐ γὰρ ἦν ἄρα ἁπλᾶ ὥσπερ τὰ Θηβαίων, ἀλλ' ἐδεῖτό τινος κομψοτέρου μοι [2] δοκεῖν ῥήτορος. ἐγὼ δ' εἰμὶ μέν, ὦ Ἀθηναῖοι, τῶν οὐδενὸς φίλους Θηβαίους ἧσσον ὑμεῖς ἅπαντες κρινάντων· ὁρῶ δὲ τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις ἐνυπάρχον εἰς τὴν βοήθειαν ὃ μὴ δεῖν [3] μνησικακεῖν, τοῖς δὲ Θηβαίοις αὐτὸ τοῦτο καὶ ὧν εὖ πεπόνθαμεν δεῖν μεμνῆσθαι. ὥστ' εἰ πεπαῦσθαι δεῖ μισοῦντας, πάλαι πεπαύμεθα Θηβαίους· καὶ εἰ Λακεδαιμονίοις ἰσχυρὸν, ὃ μηκέθ' ὑμᾶς κακῶς ποιεῖν δύνασθαι, πολὺ Θηβαίοις ἰσχυρότερον, ὃ βουλομένους εὖ ποιεῖν ἐκ πολλοῦ
183 πεφυκέναι. ἐκείνους μὲν οὐκ ἐχθροὺς νομίζειν προσῆκεν ὅτοι, τούτους δ' ὁρῶ φίλους ὑπάρχοντας, πεῖσαί τε καὶ καλεῖν ἡμᾶς. εἰ δὲ τοσοῦτο δύναται τὸ τὴν ἔχθραν καταθέσθαι, ὥστ' εὐθὺς συμμάχους ἔχειν ἡμᾶς, πότερον τοὺς ἑτέρους, οἳ νῦν ὅτοι προσδέχονται, πῶς ἥσσομεν; καὶ οὐκ ὀφείλειν, ὦ Ἀθηναῖοι, χάριν ὑμᾶς Θηβαίοις τε καὶ Ἀργείοις καλαλέγω, πολὺ γὰρ μᾶλλον ὑμῖν Θηβαίους ὀφείλειν νομίζω, ἀλλὰ τοῖς ὑπηργμένοις ὑμῖν πρὸς ἀλλήλους ἀκόλουθα ταῦτ' εἶ) φημὶ καὶ προσήκοντα. θαυμάζω δ' εἴ τις τὸ μὲν φίλους καὶ συμμάχους ἡμῖν εἶ) Θηβαίους [4] φοβεῖσθαι νομίζων ἰσχυροὺς εἶ), ὃ δ' ἐχθροὺς καὶ πολεμίους καλασῆναι συμφέρον κρίνῃ· καὶ Λακε-

rae eſſe oportere. Opto autem ut, ſi vos eos juvabitis, ſalvi ſint & victores; ſin relinquetis, pereant potius, quam per alios reſurgant, ne duplex clades nobis contingat. Atque haec quidem mihi rebus utrinque conſideratis videntur; vobis autem, Athenienſes, jam quoque, quantum eſt in me, videantur.

ORATIO LEUCTRICA QUARTA.

NON injuria multis verbis, Athenienſes, fuit Lacedaemoniorum patronis opus, quandoquidem res eorum apertae non erant, quales Thebanae, verum argutiorem aliquem, ut opinor, oratorem requirebant. Ego vero ſicut non prius, quam vos omnes, amicos habui Thebanos; ſic Lacedaemoniis hoc opem ferre video, quod eſt injuriarum obliviſcendum, Thebanis autem & hoc, & quod beneficiorum debemus eſſe memores. Quapropter ſive deponendum eſt odium, jampridem erga Thebanos depoſuimus; ſive hoc nituntur Lacedaemonii, quod amplius vos affligere non poſſunt, Thebanorum erga vos diuturna benevolentia multo plus ipſis adfert praeſidii. Atque illos quidem negant hi pro inimicis deinceps habendos; hos autem etiam prius, quam nos advocarent, amicos fuiſſe video. Quod ſi tantum valet inimicitiarum oblivio, mox ut ſocios nos habeant, quanti hoc erit faciendum, quod alteri priores id, quod hi nunc ambiunt, obtinuerunt? Neque vero gratiam vos, Athenienſes, Thebanis aut Argivis debere cenſeo potius, quam Thebanos vobis; ſed iis, quae ſunt olim inter vos geſta, conſentanea haec & apta judico. Eſt autem admirandum, ſiquis Thebanos propter potentiam amicos & ſocios habere metuit, hoſtes & inimicos facere cenſet utile; & quos cum Lace-

1 Lege τὸ σωτηρίαν ἢ pro τοῦτο δοθείη. Opor. 2 Ita Morell. Vulg. δεικεῖ. 3 Morell. μνησικακῆσαι. 4 Lege φοβεῖται.

δαιμονίοις μὲν πολεμῶν ἔφασκε, δεδοικέναι αὐτούς, ἐφ' ἡμᾶς ὅπως ἥξουσι διαπεράτης· καὶ φυλάττεσθαι μὲν κελεύει, μή ποθ' ὕστερον ἡμῖν πολεμήσουσιν, ἤδη[1] δὲ εἰς τοῦτο καθαρπάσαι προτρέπει, καὶ [2]Λακεδαιμονίοις κελεύει θαρρεῖν κοινωνοῖς ὅτι Θηβαίοις, ὧν ἐλάττους αὐτοὺς φησὶ εἶναι, Θηβαίοις δ' ὅτι τούτοις οὐκ ἐᾷ θαρρεῖν, ὥσπερ τοὺς τῆ ἀσθενεστάτων συμμαχίας μᾶλις' ὠφελούσας, ἀλλ' οὓς τοὺς, οἵους εἶναι Θηβαίους φασὶν οἵτοι. ἐρωτῶσι δέ, τίς δ' εὐγνωμὼν ἐστι, ὃ Θη- 184
βαίους ἐφ' ἑαυτῶν μένειν· ὥσπερ οὐκ ἐξὸν ἡμᾶς ἀντερωτῆσαι, τίς δ' εὐγνωμὼν ἐστι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφ' αὑτῶν μένειν, ἀνάρ τοῦτον τὸν πόλεμον ἀφέλωνται; καὶ μὰ Δία μέλλον μὲν ἄδηλον, ὦ πολλῷ χρῶνται τοῖς Θηβαίων· εἰ δὲ δεῖ καὶ προχείρως βλασφημεῖν καὶ φιλονεικεῖν ἀφέντας, αὐτὰ ταῦληθῆ σκοπεῖν, πολὺ πλείων πίστις ἐστὶ Θηβαίοις ἢ Λακεδαιμονίοις· καὶ τούτους μάρτυρας ὑμῖν αὐτοὺς τοὺς ἀντιλέγοντας παρέξομαι. εἰ γάρ τις αὐτοὺς ἔροιτο, εἰπέ μοι, καλῶς ἐποίησε Λακεδαιμόνιοι τὴν Καδμείαν καταλαβόντες, εἰ φυλάξουσιν ἂν ὅ ἀρτίως ὀχῆμα τὸ πλαγόν; οὐ καλῶς, ἐροῦσι δήπου. ἀλλὰ τί, εἴπις αὐτοὺς ἐπανέροιτο; παρεσπόνδησε, φήσουσι. τί γὰρ ἄλλο; οἷς τοίνυν οὐκ ἂν ἔξαρνοι γένοιντο ὑπὲρ αὐτῶν ὡς οὐκ ἠδικήκασι, τούτοις ἴσην φημὶ μαρτυρίαν παρέχον. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι σὺ εἰρήνην καὶ σπονδὰς μᾶλιστα οἱ τὰ δίκαια ποιεῖν βουλόμενοι κρίνουσι· ἐν γὰρ τοῖς πολέμοις οὐχ ὁ τρόπος κύριος, ἀλλ' ὅσα ἡ τύχη δῷ καὶ ὁ καιρός, ταῦθ' ἕκαστοι μεταλαμβάνουσιν. ὁπόταν οὖν ὅτ' ἐξ ἀμφοτέροι κύριοι γνώμης, Θηβαῖοι μὲν 185
τὰ αὑτῶν πράττειν οἰόμενοι δεῖν ἐφάνησαν, Λακεδαιμόνιοι δ' ὑπόντες καὶ πλεονεκτοῦντες, πῶς οὐ πᾶσι παντὶ δεῖ νομίζειν πιστοτέρους Θηβαίους, καὶ τὸ φόβον τοῦτον ὅτι τοὺς Λακεδαιμονίους μεταθεῖναι, μήποτε εὐπορήσαντες δυνάμεως ζωὸ καὶ πρὸς ἡμᾶς στράξωσι; καὶ γὰρ οὐδὲ ἐκείνῳ ἔγωγ' ἂν πειθοίμην, ὡς ἀλλὰ Βοιωτίας μὲν διεξιόντες τότ' εἰσῆλθον εἰς Θηβαίους ὧ χαίρω χρησάμενοι, ὑμῶν δ' εἰ τὸν αὐτὸν τοῦτον ἔχον, ἀπέχοντ' ἂν ἐκόντες, οἱ μὴ τῶν Θηβαίων ἐνδυ-

daemoniis bellum gerentes timet, eos in nos concitat: cumque jubeat, ne quando poſt bellum nobis inferant, caveri, ad id nunc jam viam parandam hortatur, & Lacedaemoniorum ſocietati contra Thebanos, quibus illos infirmiores fatetur, confidendum ſuadet; Thebanorum contra illos non item, quaſi debiliores ſocietates plus opis ferant, quam eae, qualem ipſi Thebanam praedicant. Atque etiam quaerunt, quis fidejubeat loco ſuo manſuros Thebanos; quaſi nobis viciſſim quaerere non liceat, quis Lacedaemonios loco ſuo manſuros fidejubeat, ſi hoc bellum confecerint? Quanquam autem res futurae, quas illi magnopere Thebanis opponunt, ſunt incertae; tamen, ſi conviciis & contentionibus temerariis omiſſis, ipſam ſpectare rem volumus, multo plus in Thebanis, quam in Lacedaemoniis reperiemus fidei; atque id ex ipſorum vobis adverſariorum ore confirmabo. Etenim ſi quis ipſos interroget, num recte fecerint Lacedaemonii, cum Cadmeam occuparunt, negabunt, ſi quidem recens habitus figmentum conſervabunt. Cur hoc, quaeram? Quia foedera fregerunt, inquient. Quid enim aliud? Itaque cum ſeipſos injuriam intuliſſe non negant, hoc, quod volo, teſtimonium perhibent. Scitis enim eos, qui juſtitiae ſtudent, in pace ac foederibus cerni maxime; quandoquidem in bellis nemo ſui ſic compos eſt, quin fortunae ſit & occaſionis particeps. Ergo ſi, cum erat utrorumque liberum conſilium, Thebani ſuas res curandas, Lacedaemonii alienas occupandas exiſtimaſſe deprehenduntur, nonne fideliores omnino ſunt habendi Thebani, & a Lacedaemoniis hoc eſt metuendum, ne quando, viribus ſuppetentibus, eodem ſe modo nobiſcum gerant? Quis enim vel hoc credat, qui tum per Boeotiam tranſeundo Thebanos per occaſionem invaſerunt, eos a vobis, qui cum Thebanis bellum contra ipſos geſſeratis, ſi eandem nacti fuiſ-

1 Morell. δὲ καὶ. 2 Λακεδαιμονίοις μὲν. Morell.

ſent,

πὰ αὐτοῖς πεπολεμικότες ἦτε. ὥσπερ τοίνυν, εἰ τῷ ὄντι τῶν ὑμῖν συνέβη, δικαίως ἂν τὰς φυλάττεσθαι δεῖν ᾠήθητε ὅ λοιπόν, ὅπως ἐπειδὰν συμβαίνῃ ἂν, εἰ χαλεπὸς ὑπῆρξε, φαίνεται, μηδὲν ἧττον φυλάττεσθαι. ὧν τε γὰ τοῖς Θηβαίοις [1]ἀπομεμνημονεύκασι, κεκοινωνήκατε δήπου, καὶ ἡ ἐξ ἀρχῆς οἰκεία διαφορὰ πρόσεστιν. ὥστ' ὅσῳ πρὸ ἂν τοῖς Θηβαίοις πικρῶς
186 ἔχωσι, διπλάσιον χρὴ δοκεῖν ὑμῖν, ὃ νῦν διὰ τὴν χρείαν ὑπικρύπτουσι. ἔτι τοίνυν Θηβαίους μὲ, σύνεπόπολε τῆς ἡγεμονίας ἴσασι τυχόντας, ὅτε παρ' ἑκόντων τῶν Ελλήνων, ὑμᾶς δὲ πολλοῖς ἔτεσι μείνασι ἐπ' αὐτῆς, ὃ μὲν πρῶτον εὐνοίᾳ λαβόντας, ὃ πλέον δ' ὕστερον δυνάμει καταχόντας· λέγουσι δ' ἀεὶ πάτριον εἶ) σφίσιν ἡγεῖσθαι τῶν Ελλήνων, καὶ τοῦτο μὲ οὐ πρὸς τὸ Πέρσην πολέμῳ, καθ' ἀμφότερα ἡγοῦντο, τοῦτο δ' ἡνίκα τὴν ἡμετέραν ἀρχὴν κατέλυσαν. ταῦτ' οὖν ὑ πάσης ἀδείας ἐστὶ μεσά, ὑδ' ὅσην οἴεταί τις εὐμάρειαν ἔχειν. Θηβαῖοι δὲ κἂν αὐτοί μοι σύμβουλοι γενέσθαι δοκῶσι, ὡς ὑ χρὴ τὴν ἡμετέραν σύνδεσμον ποιήσασθαι, ὑδ' ἐμβαίνειν εἰς τὴν θάλατταν· ἢ πᾶσι μᾶλλον ἢ ἐκείνοις πρέπῃ. ἃ γὰρ μὴ συνίσασιν αὐτοῖς πότε ὄχθοι, ταῦτ' οὐδὲ ζητεῖν ἀξιώσουσιν· Λακεδαιμονίοις δ' ἐπεξιόντες καὶ τὰ ἐκείνων καθαιροῦντες, ὐκ ἀξιώσουσιν οὐδένα αὐτοῖς νεμεσᾶν. εἰ φαίνονται τοίνυν ἐκ τύπων Θηβαῖοι μὲ Λακεδαιμονίοις, ὐχ ἡμῖν, κακόν· οἱ Λακεδαιμόνιοι δ' ἡμῖν πολὺ μᾶλλον
187 ἢ Θηβαίοις· πῶς ὑ κατ' ἀμφότερα τὰ Θηβαίων αἱρετώτερα. αὐτὸ γὰρ τοῦτο ὃ τὰς ὑμετέρας ἐχθρὰς μισοῦντας ἐπάρχειν αὐτὰς, πῶς οὐ σφόδρα ἐπὶ ἡμῶν ἐστὶν, ἄνευ τοῦ μηδὲν ἐπολείπεσθαι πρὸς ὑμᾶς πρᾶγμ' αὐτοῖς; ἔτι τοίνυν καὶ παρ' αὐτῆς τῆς πρεσβείας μαρτυρία τὶς ἐπάρχουσα. νυνὶ γὰρ Λακεδαιμονίους μὲν ἡ συμφορὰ δεῦρ' ἦγε καὶ ὁ καιρός· ὃ πίστεως ὀδεμιᾶς ἐστὶ δεῖγμα, οὐδὲ τοῦ φιλανθρώπως ἔχειν ἡμῖν. Θηβαῖοι δὲ νενικηκότες ἥκουσι, καὶ προκαλοῦσι μετέχειν ὑμᾶς ὧν ἠυτυχήκασιν·

sent, facile manus abstinere potuisse? Quocirca quemadmodum, si hoc re vera vobis accidisset, cavendos in posterum jure censeretis; sic posteaquam, si tulisset occasio, fuisse eventurum apparet, aeque sunt observandi. Nam & quam Thebanis retulerunt gratiam, ejus participes fuistis, & huc simultas accedit antiqua. Quamobrem quanto Thebanos odio prosequuntur, alterum tantum erga vos concepisse credite: quanquam id nunc propter necessitatem obscure ferunt. Praeterea Thebanos ad imperium nunquam perveniisse, ne volentibus quidem Graecis, intelligunt; vos autem id annis multis possedisse, ut primum per benevolentiam comparatum, ita deinceps potentia fere conservatum: sibi vero dicunt avitum esse Graecorum imperium, qui partim in bello Persico, partim cum nostrum everterunt imperium, utrobique imperarint. Atque haec non sunt omni securitate plena, nec eam habent, quam quis existimet, facilitatem. Thebani vero vel ipsi videntur hoc esse censuri, nihil a nostra ditione avellendum esse, nec in mare descendendum; vel hoc omnibus potius, quam sibi, convenire. Etenim quae nunquam se cognoscunt habuisse, ea ne quaerent quidem: sin Lacedaemonios invadant, & eos evertant, neminem hoc invidere posse rebuntur. Quare si ex his fit, ut Lacedaemoniis Thebani, non vobis, vobis potius, quam Thebanis, Lacedaemonii malum videantur minari; utroque efficitur modo, Thebanorum ut partes magis sint expetendae. Nam hoc ipsum, quod illi vestros hostes insectentur, nonne multum vos juvat, excepto, quod nullum vobis cum illis intercedet negotium? Quid quod nobis ipsa legatio quoddam adfert testimonium? Etenim Lacedaemonios jam calamitas huc & occasio deduxit; quae res nullius est fidei, nec humanitatis indicium. Thebani victores veniunt, ac suae foelicitatis cupiunt vos facere participes;

1 In malam partem. *Cant.*

ϑ τί γένοιτ' ἂν μεῖζον σύμβολον τῆ πίστως ἔχειν ἡμῖν; ἆρ' οὐκ ἐξ ἁπάντων ἀσφαλέστερα καὶ ἀσολώτερα φαίνεται; εἰ δὲ δεῖ πρὸς ἀναιδῆ διαβολὴν εὐγνωμοσύνης ὑπερβολῇ χρήσασθαι, τὸ μὲν μέλλον ἀφῶμεν, πολλὰ γὰρ ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ γένοιτ' ἄν, ἃ καὶ προϊδεῖν ἀμήχανον, καὶ προπιστεύειν οὐκ ἔνεστιν· ἐκ δὲ τῶν ἤδη γεγενημένων, καὶ περὶ ὧν ὁμολογία τίς ἐστιν ἀμφισβήτησις, Θηβαίοις αἱρούμενοι, τὰ δίκαια ποιήσοντες ἐσμὲν δῆλοι, τοῦτο μὲν ἀνθ' ὧν ὑπῆρξαν εἰς ὑμᾶς εὐεργεσιῶν, τοῦτο δὲ ἀνθ' ὧν διὰ ταῦτα καὶ πρότερον αὐτοὺς προσηκάμεθα, τοῦτο δὲ 188
ἀνθ' ὧν Λακεδαιμόνιοι καὶ ἡμῖν ἀμέτρως, κἀκείνοις ἀδίκως, κέχρηνται. εἰδ' ὑπὲρ μὲν τοῦ μέλλοντος οὐκ ἔνεστι διϊσχυρίσασθαι, τὰ προελθόντα δὲ ἀφ' ὧν τὸ δίκαιον κρίνεται σιωπᾶν ἡμῖν προτάξουσιν οἱ μέχρι τοσούτου φιλοῦντες Λακεδαιμονίους, ὅσον τοὺς Θηβαίους μισεῖν ἀφελεῖν ἦν ἄξιον, ἄλλό τι λοιπὸν ἢ νεύμαλι τιὼ βοήθειαν δείσῃ δεικνύναι; οὐ γὰρ εἰπεῖν γε δήπουθεν οὐδὲν ἐξέσται. καὶ τίς ἂν ταύτης τῆς ἀλογίας ἀνάσχοιτο; ἄξιον δ' ἐξετάσαι τὴν Λακεδαιμονίων δεινότητα, καὶ τὸν τρόπον ὄντινα ἀεὶ χρῶνται τοῖς πράγμασιν. οἵτοι πολεμήσαντες ἡμῖν πολέμους δύο, τόν τε Δεκελεικὸν τὸν πρότερον, καὶ τὸν ὕστερον τουτονὶ τὸν Κορινθιακόν, πῶς ἐχρήσαντο ἀμφοτέροις; ἐπ' ἐκεῖνον τὲ βασιλέα σύμμαχον ἐκάλεσαν, δι' ὃν μάλιστα ἠγῶντο ἡμᾶς καταλύσειν· καὶ τοῦτον ἀφ' οὗ τοῦτο καλέσαντο πέμψαντες Ανταλκίδην, ὃς ἐξέδωκε τοὺς Ελληνας αὖθις, μισθὸν τὴν εἰρήνης· καὶ ταύτην τελευτὴν ἀμφοτέροις ἐπέθηκαν. εἶτα Λακεδαιμονίοις μὲν οὐδὲν κωλύσει, δι' ὅτου ποτ' ἂν οἴονται πρόπου πλέον ἔξειν τούτῳ χρῆσθαι· 189
ἡμεῖς δ' εἴ τινας τῶν ὑπαρχόντων ἰσχυροὺς ἡ τύχη πεποίηκε, τούτους ἐγκαταλείψομεν; καὶ μὴν οὐ τηλικοῦτον ὄφος Ἀθηναίους Θηβαίοις προσθέσθαι τῶν Λακεδαιμονίων, ἡλίκον τὸ Λακεδαιμονίους τῷ Πέρσῃ προσθεμένους ἐκδοῦναι τοὺς Ελληνας. ἢ ὅμοιον, Ιωνας καὶ Αἰολέας καὶ Δωριέας προσέσθαι ἀφαιρεθησομένους αὐτούς τι, καὶ μισθὸν ἀνθρώπων προδιδοῦσι, τοῖς ἀγυγέτοσι καὶ συμμάχοις τὰ δίκαια φυλάξαι, ἢ δέδιμεν μή τινα

quo quid poſſit eſſe majus fidei ſignum? Non haec undique minus metuenda, minuſque doloſa apparent? Quod ſi contra calumniam impudentem magna volumus uti prudentia, futuris rebus omiſſis, quandoquidem permulta fieri ſingulis poſſunt temporibus, quae nemo prius nec animadvertere queat nec credere; propter illa, quae jam contigerunt, ac de quibus eſt nulla controverſia, ſi Thebanos aſciſcamus, recte faciemus; partim ob ea, quae priores contulerunt in nos beneficia, partim quia ob eaſdem cauſas etiam olim eos aſcivimus, partim quoniam Lacedaemonii & nobiſcum immoderate, & cum illis injuſte egerunt. Sin vero nec futura licet promittere, & quae peracta ſunt, atque ad jus declarandum valent, tacere nos ii, qui tantum amant Lacedaemonios, quantum Thebanos non odiſſe debebant, jubebunt; num quid reſtabit aliud, quam ut nutu auxilium decernatur, quandoquidem dicere nihil licebit? Quis vero tantam iniquitatem ferat? Sed eſt operae pretium in Lacedaemoniorum ſubtilitatem inquirere, modumque, quo res omnes gerunt. Hi enim, cum duo nobiſcum bella geſſerint, prius Decelicum, alterum hoc Corinthiacum, quid in utroque fecerunt? Et ad illud Regem advocarunt ſocium, cujus opera facillime nos everti poſſe credebant; & hoc ejuſdem auxilio confecerunt, Antalcida miſſo, qui Graecorum illi proditione pro mercede pacis offerret; atque hunc utrique impoſuerunt finem. Ergo Lacedaemonii poterunt, quamcunque putabunt ſibi profuturam rationem, hac uti; ſi quos ex noſtris ad potentiam evexit fortuna, nos eos relinquemus? Atqui res tanta non eſt, ſi cum Thebanis contra Lacedaemonios conjungant ſe Athenienſes, quanta, cum Lacedaemonii Perſa aſcito Graecos produnt. Neque eſt idem, Aeoles, Iones, ac Dores ad ſuum commodum projicere, atque vicinis & ſociis, qui neminem prodiderint, fidem ſervare. An hoc metuimus, ne

ἔχωμεν ἰσχυρὸν σύμμαχον. καὶ τί γένοιτ' ἂν αἴσχιον, ἢ εἴ τις ἀκούσειεν ὅτι Ἀθηναῖοι βούλονται μηδένα τῶν αὐτῶν συμμάχων εὐτυχεῖν; καὶ μὴν εἰ τὰς ἔχοντας δυνάμιν φευξόμεθα, τίνας εὐξόμεθ' ὑμῖν ὑπάρχειν; ἡμεῖς Κερκυραίους ποτ' ἐδεξάμεθα ἀσπόνδους ὄντας, συμφέρειν κείνοις δηλονότι σκοποῦντες αὐτοὺς ἐπειδήπερ ἴσχυον· καὶ νῦν εὖ οἶδ' ὅτι, εἰ τοῖς Θηβαίοις μηδὲν ὑπῆρχε δι' κοινὸν πρὸς τὴν πόλιν, ἀλλ' [1] ὡς δεηθέντες δυνάμιν ἐωρῶντο, πάντες ἂν ἔφασκον δεῖ πλείους ποιεῖσθαι τοὺς ἄνδρας, καὶ ἐφ' ὑμᾶς ἀγαγεῖν, καὶ δι' ἡμῶν ποιήσασθαι. νῦν τοίνυν ἥκουσιν αὐτόμολοι, καὶ τοῦτο εἰσὶ πεπεισμένοι συνεζεύχθαι τῇ πόλει, καὶ μὴ ἀποστατεῖν ἄν τις αὐτοὺς δέχηται. καίτοι φρουρὰν μὲν ἤδη τινὲς ἐξαλασταὶ ἐξέβαλον, καὶ ὑποκύψαντες βίᾳ κατέδραμον, καὶ πάντ' ὡς εἰπεῖν ὅσ' ἂν ἐκ προσαγωγῆς προαχθῇ, ῥᾳδίως ὑπὸ καιρῶν λύεται· εὔνοια δ' ἑκούσιος, μέχρις ἂν τὰ δικαίων τυγχάνῃ, διαρκέστατόν ἐστι. σκοπῶ δὲ καὶ κεῖνο, εἰ μὴ ἐποιήσαντο τὴν εἰρήνην οἱ Λακεδαιμόνιοι ζαύτην δὴ τὴν καλήν, ἆρ' ἄλλο τι, ἢ πολεμοῦντες ἂν διετελοῦμεν πρὸς αὐτοὺς μέχρι νυνί, ἡμεῖς τε καὶ οἱ Θηβαῖοι, συνεσχηκότες ὡς συνεσχήκειμεν; εὔδηλον τοῦτ' ἐστι. εἰ τοίνυν μηδὲν ἐπαξαμαρτόντες πολεμίοις ἂν ἐχρῶνθ' ἡμῖν, πῶς ἂν νυνὶ τοῖς αὐτοῖς χρήσονται δικαίως, ὅτι καὶ τοῦτ' αὐτὸ προσηδικήκασι, τὸ τοιαύτην τὴν εἰρήνην συνθέσθαι; εἰ δὴ καὶ μὴ συντεθεῖντα μόνον, ἀλλὰ καὶ προλελοιπήκασιν αὐτὴν ταύτην, πῶς ἂν ἔτι μᾶλλον ἐπ' αὐτοὺς βοηθητέον; ἂν γὰρ λύσῃ τινὰ
191 ἐκείνων κατηφείαν ἡ Θηβαίων δύναμις· ἂν γὰρ πρὸ τοῦτο ἐπῆλθον αὐτοῖς, ἵν' ἰσχυροὺς ποιήσωσιν, ἂν' ἵνα ταῦθ', ἃ νυνί, πάθωσιν ἀπ' αὐτῶν (καὶ γὰρ ἂν ἐμεμίσουν εἰ τοῦτ' ἐπαίδαζον) ἀλλ' οἶμαι ζαῦτα μὲν τύχῃ γέγονε· ὃ δ' ἐκείνων βούλευμα ἕτερον ἦν· ἡ δὲ τοῦ δικαίου τάξις, ἐάν τε ἀσθενὴς ἐάν τε ἰσχυρὸς ὁ ἐπιβουλευθεὶς ᾖ, τὴν αὐτὴν ἔχει λόγον. μάθοιτε δ' ἂν μάλιστα εἰ σκέψαισθε ἐκείνως. εἰ μὴ ἐπὶ τοὺς Θηβαίους ἀλλ' ἐφ' ὑμᾶς ἦλθον, καὶ κατέλαβον τὴν ἀκρόπολιν,

ne quem habeamus potentem ſocium? Quid autem ſit auditu turpius, quam ſi negentur Athenienſes ullos de ſociis eſſe foelices pati? Si porro potentes fugiemus, quales nobis optabimus? At Corcyraeos quondam foederis expertes recepimus, quoniam eos praeoccupandos, cum viribus valerent, cenſuimus: & nunc, ſcio, quamvis nulla Thebanis intercederet nobiſcum ſocietas, verum potentia pollere viderentur, nemo foret quin eos ſummo ſtudio aſciſcendos ac nobis devinciendos cenſeret. Jam vero ſponte veniunt, & cum Urbe ſe conjunctos eſſe credunt, nec unquam deſciſcendum, modo quis eos recipiat. Quid quod ſaepe praeſidium quidam ejecerunt, & poſt conceſſionem vim intulerunt, atque omnia fere, quaecunque ſunt pedetentim conſtituta, facile per tempus diſſolvuntur; ultro delata benevolentia, ſi jus ſuum obtinet, durat longiſſime. Jam ſi pacem illam praeclaram non feciſſent Lacedaemonii, nonne cum illis adhuc bellum gereremus, nos atque Thebani, quemadmodum eramus conjuncti? Eſt hoc manifeſtum. Quod ſi igitur vel nullo adjecto delicto nos erant hoſtes habituri, cur nunc eodem jure non utantur, poſteaquam hanc quoque addiderunt injuriam, cum pacem talem confecerunt? Sin eam non modo confecerunt, verum etiam violarunt, nonne, tanto magis eſt ferendum contra illos auxilium? Neque enim illorum crimen Thebanorum ſolvit potentia; ſiquidem non ideo illos invaſerunt, ut fortiores redderent, neque ut ea, quae nunc, paterentur (alioqui fuiſſent inſani) verum illa quidem per fortunam acciderunt: cum aliud fuiſſet illorum conſilium, caeterum juſtitiae ratio, ſive potentibus ſive infirmis inſidiatum fuerit, eadem manet. Maxime autem hoc perſpicietis, ſi rem ita conſideretis. Quod ſi non Thebanos, ſed vos invaſiſſent, & arcem occupaſſent;

1 Lege ἄλλως εἰ' ἔχοντες pro ὡς δεηθέντες. *Cant.*

quo-

πῶς ἂν ἠξιῶτε; σωσαλγεῖν ἡμῖν τύτυς, ἢ ἐφήδεσθ; ἢ τί φρονεῖν; ἃ γὰρ ἐκεῖνοι τύτων τότ' ἂν δικαίως ἀπῃτήσασθε, ζητῶθ' ὑμᾶς τύτοις ἔνθ' νῦν εἰσενεγκεῖν, ἐπειδήπερ προσενέπεσον τῇ τύτων πλεονεξίᾳ. βύλομαι δὲ πυθέσθ παρὰ τ καλουμένων τὺς Λακεδαιμονίυς, πότερον ὑπὲρ τ σωτηρίας αὐτῶν ἀσυδάζυσιν, ἢ ὑπὲρ τ ἡγεμονίας; εἰ μὲ γὰ ὑπὲρ τ ἡγεμονίας, ὐκ ἄμεινον ἔγωγ ἂν εἶν τῦτο φροντίζειν, ὅπως Λακεδαιμόνιοι δυνασεύσυσιν· εἰ δὲ ὑπὲρ τ σωτηρίας, τί ἐπείγον; ἔνεστι γὰ καὶ Λακεδαιμονίοις καλὰ πολεμικὰ ἐκείνην, καὶ τ Σπάρτην εἶ), τῦτο δὲ ὃ αἰσθήσιμον αὐτοῖς· εἰ μὲ τῦτο λέγυσιν, ὡς ἐὰν μὲ ἄρχωσι τ Ἑλλήνων μὲ δ' ἄκοντ' δυώντ) ποιεῖν, οὐδὲ τ 192
σωτηρίας προσδέονται, ἀλλ' ἀπολέσθ μᾶλλον αἱρῆνται. εἰ δ' ὅτως ἔχυσιν, ὑ σφόδρα εἰσὶ ταπεινοί. ἐπεὶ καὶ Θηβαίυς ἔγωγε νομίζω σφόδρα ἂν ἀσμένως ὑμῖν ὑπακῦσαι περὶ αὐτῶν, ἐὰν κατεργασμένοι τ πόλεμον σώσωσι [2] τ πόλιν βύλησθε. ὅταν γὰρ αὐτὸ τῦτο δι' ὑμῶν ἴδωσιν αὐτοῖς γεγονός, ὃ ἔχειν ὅ, τι ἂν βύλωνται χρῆσθ Λακεδαιμονίοις, πῶς ὐχ ὅ, τι ἂν ὑμεῖς κελεύσητε αἱρήσον), ἢ τίνα καὶ φήσυσιν ὑμῖν ἀποδώσειν χάριν τ συμμαχίας καὶ τ ἔργων, εἰ τ διὰ τ ψήφυ μὴ ἀντιδώσυσι; τί δ' ἂν φθάσωσιν ἀναιρεθέντες οἱ Λακεδαιμόνιοι; καὶ πῶς τῦτο γένοιτ' ἄν; εἰ πάντες νὴ Δία παραταξάμενοι. ἀλλὰ μάλισα μὲ σχεδόν τι ἂν τῦτο γένοιτο. ὑ γὰ ἂν δήπυ τύς γε παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας μεθ' αὐτῶν ἐξαγάγοιεν. ἔπειτ' ἔγωγε ἀντερήσομαι, τί ἂν ἂν εἰ Θηβαῖοι παντὶ μέι πλήσωσι, συνεσηκότων ἡμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις; ὐχ' ὑπερβεβληκότες τ ὄρον τ βοηθείας ἐσόμθα; πότερον ὖν ἀναιρήσομεν [3] αὐτύς; καὶ πῶς ἀνεκτόν; ἀλλὰ πάλιν μετ' αὐτῶν ἐσόμθα; καὶ τί ἔσαι πέρας, ἂν δὲ πάλιν τὺς Λακεδαιμονίυς μειζόνως ἀμυνώμθα; ὑ γὰ δὴ πυλάνην γε εἰς τ πόλεμον νομίσαντες, ὅτι ταύτῃ τὰ πράγματα φήσομεν, ἀλλὰ δεῖ ταύτην ἐξ ἀρχῆς εἰλομθύυς, ἀνέχεσθ τ ῥοπῆς, καὶ μὴ, τὸ τ πλεόντων, μεταστρέψαι πρὸς τ ἐλάτω, διαλοιχῶντας ἀεί. ἐπειδὴ τοίνυν ὃ μὴ εἶ) ταμιεύσασθ τ πόλεμον κοινόν ἐστιν ἐπ' ἀμ-

quonam hos animo voluiſſetis eſſe? Triſti, an laeto, aut quali? Nam quae tum ab illis jure poſtulaſſetis, ea nunc in ipſos a vobis conferenda ſunt, poſtquam priores illorum exceperunt injuriam. Sed ex iis, qui Lacedaemonios deplorant, hoc quaero, utrum ſaluti eorum, an imperio ſtudeant? Si imperio, non equidem cenſuerim, quomodo Lacedaemonii regnare poſſint, eſſe curandum: Sin ſaluti, quid urgent? Nam ſimul poſſunt & Lacedaemonii debellari, & Sparta, quam reverentur tantopere, manere; niſi forte dicant ſe, donec Graecis non imperent, nec quae velint faciant, ſalvos eſſe nolle, perire malle. Quod ſi eſt, non admodum ſunt humiles. Etenim equidem Thebanos quoque libenter dixerim vobis in hoc obtemperaturos, ſi bello confecto, urbem ſervari volueritis. Nam cum id per vos obtigiſſe ſibi cognoverint, ut Lacedaemonios in manu habeant ſua, non, quicquid volueritis, exequentur; aut quam vobis pro ſocietate & opera gratiam referre ſe dicent, niſi ſuffragii conſenſum reddiderint? Sed quid ſi prius interimantur Lacedaemonii? At id quomodo fieret? Si omnes in aciem prodirent. Atqui primum id nunquam continget. Neque enim liberos & uxores ſecum educent. Deinde rurſum quaeram, quid ſi Thebani pereant omnes, nobis a Lacedaemoniis ſtantibus? Nonne auxilii terminum videbimur praetergreſſi? Utrum igitur eos perdemus? Quis hoc ferat? An eos iterum aſciſcemus? Quis erit finis tandem, ſi Lacedaemonios iterum majore conatu ulciſcamur? Non enim trutina ſumpta res in bello ponderare poſſumus: verum ordine primo ſervato, momentum ferre debemus; neque, quod navigantes faciunt, ad inferiora nos convertere, latus perpetuo mutantes. Quocirca cum utrinque vetemur bellum partiri, & alterutris aſci-

1 Deeſt βύλονται ante δυώντ. *Cant.* 2 Spartanam. *Cant.* 3 Thebanos. *Cant.*

tis,

φοῖν, δεῖ δὲ τὰς ἑτέρας ἑλομένους μὴ καταλιπεῖν μηδὲ προδοῦναι, σκοπῶμεν πότερον μᾶλλον προσηκόντως προσοίκῃ. φέρε δὴ πρὸς τὸν Πλαταιᾶσιν Ἐλευθερίου καὶ τοὺς τριάκοντα τυράννους, εἰ ὅτε πρῶτον καθίσαντο πρὸς ἀλλήλους εἰς πόλεμον πρέσβεις πεμψάντων, ἀκούσαντες ἀμφοτέρων, ὅπη τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπεκλίναμεν, κἀκείνοις εἱλόμεθα, ἆρ' ἂν τοῦτο ἰσχυρότατον ἦν τοῖς νεῦν ὑπὲρ αὐτῶν λέγουσι, ὅτι ἤδη τοὺς Θηβαίων κατέγνωτε, καὶ οὐ δεῖ παρεῖναι οἷς τότ' ἐποιήσασθε συμμάχοις; εἰ τοίνυν οὐ ὅπη Θηβαίους, ἀλλ' ὥσπερ Θηβαίων τότ'
194 ἐξήλθετε, καὶ τὴν αὐτὴν ἀεὶ λοιπὸν ἔχοντες τάξιν αὐτοῖς διετελεῖτε, ἆρ' ἰσχύσει νεῦν ἡμῖν πάλιν τοῦτο, ὃ τότ' ἂν τούτοις; ὅπου δὲ καὶ πρὶν ἐλθεῖν ὅπη τὴν Καδμείαν Λακεδαιμονίους, εἵλεσθε τούτους, πῶς νεῦν μεταθήσεσθε, ὁπότ' εἰ καὶ μετ' ἐκείνων ἦτε, τοὺς ἠδικημένους ἀνταλλάξασθαι προσῆκε; καὶ μὴν εἴ γε ἀπήλαυνον ἡμᾶς οἱ Θηβαῖοι καὶ μὴ ἐδέχοντο, ὑβρίζειν ἔφασκον ἅπαντες ἂν αὐτοὺς καὶ δεινὰ ποιεῖν, καὶ μεταπίπτοντας συνεβούλευον ἄν ὑμῖν. εἰ τοίνυν [1]ἔρχονται, ποθοῦσι, καλοῦσι, οὐχ ἧττον ὑμῶν συμβαλευομένων ἢ περὶ νίκης αὐτῆς δέονται, τοῦτ' αὖ πρὸς θεῶν θήσομαι; ἀλλ' οὐκ ἄξιον. πῶς οὖν συμμαχήσομεν αὐτοῖς καὶ ὅπῃ τῳ; τυπὶ γὰρ ἁπλῶς ἐλέγετο. ἐγὼ δὲ ὅλως μὲν ἄνευ τοῦ μὴ θαυμάζειν λέγω τὴν εἰπόντα, ὡς δεινὸν καὶ γελοῖον ἡγοῦμαι τοῦτο τὸ ἐρώτημα· οὐ γὰρ συμμάχους γενομένους, εἶθ' ὅτως ἥκειν, [2]ὡς τότ' ἔδει ζητεῖν εἰ χρὴ βοηθεῖν, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς συμμαχίας σκεψομένους, τότε ἐφ' οἷσπερ ἔσται κοινῇ γνώμῃ σκοπεῖν. ἔπειτ' ἔγωγε πρόχειρον ἔχω τοῦτ' ἀποκρίνασθαι τοῖς ἤδη βουλομένοις εἰδέναι, ἐφ'
195 οἷσπερ πρότερον. καλοῦσι δὲ δήπουθεν ἡμᾶς ὥσπερ καὶ τότε, ὥστε πῶς οὐ συγχωρήσουσιν. ἀλλ' εἰ δεῖ προαρπάζειν τὸν καιρόν, ὅπῃ Λακεδαιμονίων ζώντων τοῦτο σκοπῶμεν. πολὺ γὰρ ὃ ἐκείνων χαλεπώτερον εὑρήσομεν ὄν. εἰ γὰρ ἐφ' οἷς πρότερον βουλήσονται συμμάχοις ἡμῖν χρῆσθαι, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἡγεῖσθαι βουλήσονται. ἱκέτας δὲ καὶ πρεσβείας τοὺς αὐτοὺς καὶ τοὺς αὐτοὺς

tis, eos nec relinquere nec prodere debeamus; utris potius ſit providendum, conſideremus. Age vero per Plataicum Servatorem, & Tyrannos triginta, ſi legatis ad nos utrinque miſſis, cum primum ſunt bellum aggreſſi, ad Lacedaemonios declinantes, eos aſciviſſemus; nonne hoc haberent nunc illorum patroni firmiſſimum argumentum, quod Thebanos jam condemnaſſetis, nec deceret eos, qui tum fuerant in ſocietatem admiſſi, negligi? Jam ſi non contra Thebanos, verum pro Thebanis exiviſtis, atque eundem deinceps locum ſemper ſervaſtis; non rurſum nos idem, quod tum illos, juvabit? Cum autem etiam ante Lacedaemoniorum in Cadmeam adventum hos aſciveritis, quomodo nunc deficietis, quos, etiamſi ab illis ſtetiſſetis, injuriam paſſos cum illis decebat commutare? Quod ſi nos abigerent, nec reciperent Thebani, injurios eos & ſceleſtos quivis diceret, atque ab iis deficiendum ſuaderet. Sin urgent, deſiderant, vocant, nec minus noſtram ſocietatem, quam ipſam ambiunt victoriam; id vero nihili faciemus? Minime vero. Quomodo igitur, & qua lege ſocietatem inibimus? Nam hoc modo quaerebatur. At ego primum, praeterquam quod dicentem non miror, indignam hanc & ridiculam quaeſtionem duco; ſiquidem non poſt initam ſocietatem demum, an ſit auxilium ferendum, quaeri oportebat, verum, dum de ſocietate conſultatur, tum, quibus ea ſit legibus ineunda, communiter diſpicere. Deinde hoc poſſum iis qui id jam ſcire volunt, prompte reſpondere; antiqua. Nam cum vocent nos eodem modo, quo tunc, idem omnino rurſum concedent. Sed ſi eſt praeripienda occaſio, de Lacedaemoniis hoc ipſum quaeramus. Etenim cum illis multo difficilius nos acturos deprehendemus. Nam ſi volent antiqua lege nobis uti ſociis, terra marique volent imperare. At ego non facile, quomodo ſupplices iidem atque

1 Forte ἔρχονται. 2 Lege ἐς τότ' pro ὡς τότ'.

prin-

ἔγωγε οὐκ ὀπινῶ. ἀλλὰ κἂν ἐξ ἴσου δέῃ τιὼ συμμαχίαν ποιεῖσθαι, θαῤῥῶν ἂν εἴποιμι Θηβαίους μᾶλλον αἱρεῖσθαι, ὡς ὅτι κρείττους Λακεδαιμονίων αὐτοὶ λέγουσιν ὅτι. τὸ δὲ τοῖς κεκρατημένοις καὶ τοῖς ἠττωμένοις εἰς ἴσον ἐλθεῖν, ὑπερβολὴν αἰσχύνης ἀπολιπεῖν νομίζω. πότε γὰρ πλέον, ὦ Ἀθηναῖοι, Λακεδαιμονίων ἕξομεν, εἰ νῦν ὅτ' εἰς χρείαν ἡμῶν ἐληλύθασιν, ἐξίσου γιγνόμενοι φέρομεν; εἰ δ' ἐπωνυμίας σεμνότητα σκοποῦσιν, ἢ τοῖς δόξαν ὀνόμαλος τὰ τοιαῦτα κρίνουσιν, ἀρχηγέται Θηβαῖοι τούτων εἰσὶν [1] ὃς θαυμάζουσι. μὴ γὰρ ὡς φαυλοτέρους ἀναγνέσθων. ἐπεὶ ὅπου γε εὐπρέπεια ταῦτ' ἐστὶ ῥημάτων, καὶ οὐδὲν ἂν οἶμαι δόξαι τις, ἐγὼ 196
δείξω ῥᾳδίως ἐπ' ἀμφοῖν. εἰ γὰρ ἠδικήκασι Λακεδαιμόνιοι καὶ καταπεπλώκασι, καὶ οὐδ' ὁπῶν αὐλοῖς καταλείπεσθαι, πλησιάσαντες αὐτοὺς καὶ εἰσαγαγόντες ὑμᾶς εἰς τὴν πόλιν, ὥσπερ εἰς τὴν ἡμετέραν αὐτοί πως εἰσῆλθον, οὕτως εὐρισκέσθων τὴν σωτηρίαν· καὶ μὰ τὴν Δί' οὐ πολλοί με φθάσουσιν, ἀλλὰ θεῖος ἀναγκάσει κελεύσω τοῖς Θηβαίοις [2] ἀντερεῖν, ἂν μὴ πειθωνίᾳ λόγῳ μηδ' ἀπειλῇ τῇ ἀνδρῶν. ἀλλ' οὐ ποιήσουσιν οὐδέποτε οἶμαι ταῦτα Λακεδαιμόνιοι· πόθεν; ἐπεὶ καλῶ τοὺς πρέσβεις, καὶ θεωρεῖτε. μικρὸν δὲ ὕστερον ἡμῖν ἐξέσται τούτου πεῖραν λαβεῖν· [3] νυῶ δ' ἔτι μοι προσθεῖναι δότε. ὑπῆλθε γάρ με λέγοντα μεταξὺ τὸ τῆς παλαιᾶς βοηθείας, ἣν οἱ τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς λαβόντες, παρ' ἡμῶν αἰτήσαντες αὐτοὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὄντων νῦν ἐλθόντες, καὶ ἐπέμψαν, σπουδαιότατος μὲν τοῦ πολέμου καὶ ἀκμάζοντος αὐτοῖς, ὄντες δ' οἱ χρείᾳ συμμάχων, τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασι τοῖς πρόσθεν χρώμενοι, καὶ σοῦ δ' ἂν αὐτῶν αἰτησάντων συγχωρήσαντες ἀπελθεῖν ἐκείνων σοῦδέσιν. ἂν οὖν, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ νυῦ ταὐτὸ ποιή- 197
σωσι, καὶ φῶσι μηκέτι χρήζειν ὑμῶν, ἤτοι νὴ Δί' ἐσπεύσαντες, ἢ καὶ ὀπωσοῦν δόξαν αὐτοῖς, οἱ δ' ἄνδρες ὑβρισταὶ καὶ κρυφίνοι, ἅπερ καλέονται πεπονθότες ἄπιμεν, καὶ ἐπ' ἐκείνων ὑβρισμένοι, καὶ τούτους πρεσβεύσαντες, ἐχθροὺς δ' ἀμφοτέρους ἔχοντες τὸ λοιπόν; ἐμοὶ

principes poſſint eſſe, video. Quin etiamſi foret aequo jure contrahenda ſocietas, audacter equidem Thebanos praetulerim, quos eſſe Lacedaemoniis praeſtantiores ipſi illi confitentur. Nam ſi victis & caeſis aequales nos faciemus, neſcio, ſi quid agere poſſimus turpius. Quando enim Lacedaemoniis praeſtabimus, Athenienſes, ſi nunc, quando noſtram requirunt operam, aequalitatem amplectemur? Sin dignitatem nominis ſpectant, aut ſecundum gloriam de iſtis judicant, majores eorum, quos admirantur, Thebani ſunt. Quapropter nolint eos, quaſi nequiores, rejicere. Alioqui haec verborum ſpecie tegi, nec, qualia putentur, eſſe, facile manifeſto declaravero. Etenim ſi male egerunt Lacedaemonii, & collapſi ſunt, nec quicquam habent reliquum, tum demum, cum ſe dediderint, & vos in urbem ſuam introduxerint, quemadmodum olim noſtram ſunt ingreſſi, ſalutem conſequantur; neque profecto multi me antevertent, quin ſurgam primus, ac jubeam Thebanis, ſi non pareant, nec manus abſtineant, bellum inferri. Sed hoc nunquam, opinor, facient Lacedaemonii: Nequaquam. Alioqui ſi legatos vocavero, videbitis. Quinimo paulo poſt hujus rei periculum facere poterimus; nunc autem hoc me permittite adjicere. Nam inter dicendum antiqui mihi auxilii venit in mentem, quod cum a nobis eodem, quo nunc, modo petitum in maxima difficultate accepiſſent, remiſerunt; cum tamen acerrimo bello premerentur, ſociis indigerent, reliquis omnibus uterentur, nec eorum quenquam vel petentem diſcedere permitterent. Quod ſi nunc quoque, Athenienſes, idem fecerint, ac ſe nobis jam non indigere dixerint, vel propter ſuſpicionem vel alia de cauſa quavis (ſunt enim contumelioſi & diſſimulatores) nonne egregie nobiſcum actum erit, qui & ab illis contumeliam acceperimus, & hos neglexerimus, & utroſque deinceps inimicos habeamus? Quin

1 Heraclidas videtur dicere. *Cant.* 2 *Ἀντερεῖν. Cant.* 3 Lege νυῶ δέ π.

etiam

δὲ καὶ τοῦτο θαυμαστὸν φαίνεται, εἴ τις τὸ μὲν Θηβαίους μόνους ἀντιπάλους ἡμῖν καταλειφθῆναι δέδιε, τὸ δὲ πρὸς ἀμφοτέρους ἡμῖν εἰ τὸν λόγον, οὐδενὸς ἄξιον κεῖνει φόβου. νὴ Δί', ἀλλ' ὄντων τῶν τροπαίων οὐκ ἄξιον καλαπολεμῆσαι Λακεδαιμονίους. ἡμεῖς δὲ αὐτοὺς τοὺς εἰσηγησαμένους ἡμῶν πολίτας, δι' ὧν ταῦτα ἀνεστήσαμεν, οὐκ ἀφήκαμεν ἐφ' ταῦτα, ὅτ' ἠδικηκότας ὕστερον εὕρομεν· ἀλλὰ τοῦτο μὲ Μιλτιάδην ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τελευτήσαντα, οὐκ ἐκρίναμεν παρ' ἀξίαν ἀπολωλέναι· τοῦτο δὲ τὸν τῶ καλλίστων ἔργων σύμβουλον καὶ στρατηγὸν γενόμενον Θεμιστοκλέα φυγάδα ἐποιήσαμεν, ἀποκλεῖναι παρόντα λαβεῖν οὐ δυνηθέντες. πῶς ἂν οὖν δεινὸν αὐτοῖς μὲ ὑμῖν οὕτω κεχρημένους ὑμᾶς ὑπάρχειν δι' ὧν ὁτιοῦν τὰς τότε πράξεις
198 καλωρθῶσθαι μᾶλλον ἂν ἢ Λακεδαιμονίων εἴποι, Λακεδαιμονίους δ' ἀφεῖναι δι' ἐκείνας καθελεῖν, εἰλικρόνως κομεῖν. καὶ μὴν ὅτι καὶ τὸ σχῆμα βέλτιον οὕτω πρὸς αὐτοὺς πολεμεῖν, ἢ περ οὗτοι ὑπὲρ αὐτῶν, εἴσεσθε ῥᾳδίως. οὐ γὰρ ἐκείνῳ μὲ γάρ ὅτι, τὸ μὴ τῶν ἀσθενεστέρων εἶναι δοκεῖν, ὅπερ εἶναι γενναῖον οἵτοί φασιν· οὐ τούτῳ δ' ἀντὶ μὲ τούτου, σὺν τοῖς ἠδικημένοις εἶναι μεῖζον ὂν εἰς σεμνότητα· ὁ δὲ σφαλερὸν πρᾶσσειν ἐκείνῳ, τοῦτ' ἀπεφευγέναι ἐφ' τὸ βελτίους τοὺς κοινωνοὺς ἔχειν. ὅσ' ἀσφαλείᾳ νικᾷ δόξῃ παρεισάμενον, πῶς οὐ κάλλιον ὁτιοῦν ἂν κεῖνοι σωφρονῶν; δείκνυμι μὲ δὴ ταῦτα· λέγειν δὲ καὶ κάλλιον καὶ δικαιότερον ὅ δόξαι ἡμῖν, ἀνάγκη κἀμοί· καὶ μὴ λέγειν μόνον ἀλλὰ καὶ συμπράττειν προθύμως.

199 ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΜΗΔΕΤΕΡΟΙΣ ΒΟΗΘΕΙΝ.

ΕΙΤΙ κἀμοὶ μέτεστιν, ὦ Ἀθηναῖοι, παῤῥησίας, πειράσομαι περὶ τῶν παρόντων εἰπεῖν ἃ γινώσκω, δεηθεὶς ὑμῶν μὴ θορυβῆσαι πρὶν ἂν πάντων ἀκούσητε. ἔστι μὲν οὖν ἔργον ὃ συμφέρον ὑμῖν καθαρῶς ἐξετάσαι. τοῖς μὲν γὰρ ἢ τούτοις ἢ ἐκείνοις συνειρηκόσιν, ἢ τε πρὸς ὃς ἥρηνται χάρις αὐ-

etiam hoc mirandum duxerim, ſi quis, cum ſolos hoſtes metuat Thebanos, utroſque nobiſcum decertantes non vereatur. At indignum eſt, extantibus tropaeis, Lacedaemonios debellare. Nos vero ipſos etiam cives, quibus autoribus iſta ſunt erecta, non idcirco, cum poſtea peccaſſe deprehenſi ſunt, dimiſimus: verum partim Miltiadem, qui in carcere obiit, non immerito periiſſe cenſuimus; partim eum, qui rerum praeclariſſimarum dux & autor fuit, Themiſtoclem in exilium egimus, cum praeſentem non poſſemus occidere. Indignum ſit igitur, cum veſtros, per quos res illas potius, quam per Lacedaemonios, eſſe geſtas quivis dixerit, ita exceperitis, ſi Lacedaemonios propter illas per occaſionem impunitos dimittatis. Quid quod honeſtius etiam contra ipſos bellum, quam pro ipſis ſuſcipere poteſtis? Nam hic inferiores amplecti videbimini, quod illi generoſum ducunt: illic viciſſim laeſos juvare, quod eſt magis decorum, & quod hic eſt periculi, effugere, quoniam fortiores habebitis ſocios. Jam quod ſecuritate praeſtat, nec gloria cedit, quis, qui recte ſapiat, non honeſtius dixerit? Atque haec equidem ſentio; quod autem vobis honeſtius ac juſtius viſum fuerit, id mihi quoque tale cenſere, nec hoc modo, ſed etiam alacriter exequi neceſſitas imperat.

ORATIO LEUCTRICA QUINTA.

QUOD ſi nobis etiam, Athenienſes, aliqua loquendi libertas permittitur, conabor, quae potero, in rem praeſentem conſulere, ſi vos prius obſecravero, ne ante, quam cuncta intellexeritis, obſtrepatis. Atque eſt omnino difficile, veſtram utilitatem accurate inveſtigare. Etenim qui vel his vel illis patrocinantur, ii & eorum, quos defendunt, & veſtrum

τῶν ὕπεσι, ϗ ἐπ τοὺς [1] ὑμῶν τὰς ταὐτὰ γινώσκοντας. τοῖς δ' ἐξεσηκόσι τάτε, ϗ μέσοις ὖσι, μήτ' ἐκείνων μηδετέροις τὰ πρὸς ἡδονὴν λέγειν συμβεβηκός ἐστι, μήθ' ὑμῖν ἃ βέλεσθέ τε ϗ προσδοκᾶτε. ὡς ἔτι πολὺ τοῖς ἁμαρτοῦσιν ἐκείνων λυσιτελέστερον, ἢ ϕ ταῦτα πείσαντι· τοῖς μέν, ὑπαρχόντων ὑπὲρ ὧν ἠγωνίσαντο φίλων· τῷ δὲ ὀδεμιᾶς χάριτος πρὸ ὑμῶν ὄντος. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ χαλεπὸν τοιαύτην δυσκολίαν ἔχοντα τὸ πρᾶγμα. 200
ζος, οὐκ ἀπεκνήσω. δοκῇ γάρ μοι τοῖς εἰρηκόσι τάτοις ὑπὲρ ἑκατέρων, ὁ ὑπὲρ ὑμῶν ἐρῶν λοιπὸν εἶναι. ἐὰν οὖν ὅτος ἐγὼ φανῶ, χάριν ὑμῖν ὑπὲρ ὑμῶν εἰσομαι. τοῖς μὲν γὰρ ὑπὲρ τῶν ἑτέρων εἰρηκόσι, καὶν ἡττηθῶσι τῶν ἐναντίων, ἡ πρὸς ὃς ἥρηνται χάρις σώζεται· ὁ δ' ἐν μέσῳ γενόμενος, τὸ μὲν πρὸς ἑκατέρων αὐτὸς ἤδη προαπέσηκε, τὴν δὲ παρ' ὑμῶν ἄδηλον ὁποίων τεύξεται. συμβαίνει δὴ μηδαμῶς ἴσον εἶναι, ἢ τὰ τῶν ἑτέρων συμφέροντα ἠρημένον, ϗ ὑμῶν τὰς ταὐτὰ γινώσκοντας ἔχειν εὐμενεῖς, ἢ ὑπὲρ ὑμῶν ἀνεσηκότα, προσκρούειν ὑμῖν· καὶ ἡττηθέντα μὲν τελῶν ἡμαρτηκότα ὑπάρχειν, κρατήσαντα δὲ καὶ ἁμαρτόντος ἐξίσου τοῖς ἡττηθεῖσι γίγνεσθαι, ἑτέρων ἀνθ' ὑμῶν ἐκείνοις ὑπαρχόντων, ὃς ἥρηταί τε ϗ φίλος πεποίηται. ὁ μὲν ἀλλ' αἰσχρόν μοι φαίνεται ϗ ὁ πολιτικὸν, ὁδ' ἴσως ὁδαμῶς Ἀθήνησι τῶν λόγων γιγνομένων, τὰς μὲν ὑπὲρ Θηβαίων ϗ πάλιν Λακεδαιμονίων ἐρῶντας εὑρῆσθαι, τὰς δὲ ὑπὲρ ὑμῶν ἐλλείπειν. ἐπαινῶ δὲ τὰς ῥήτορας ἀμφοτέρους, ὅτι πολλὰ ϗ θαυμαστὰ εὑ- 201
ρόντες καθ' ἑκατέρων, ἐδίδαξάν με κοινῇ τί χρὴ περὶ αὐτῶν ἀποφήνασθαι. οἶμαι γὰρ καὶ εἰ μηδὲν ὅλως ἐτύγχανον γιγνώσκων ἐπ' ἐμαυτοῦ, τοῖς γε ὑπὲρ τάτων εἰρημένοις ἀκολουθῶν, ἔχειν ἂν καταδεῆ τὸ κρίτιστον. μέμφομαι δ' αὐτοῖς αὖ τοσοῦτον, ὅθ' ἅπαντ' ὀπιχρυπτόμενοι, ϗ ζητοῦντες ὅπως λήσουσι, πρὸς χάριν οἱ μὲν τάτων οἷδ' ἐκείνων λέγοντες, ἓν τοῦτ' οὐκ ἔφυγον, ὅτι λαθεῖν ζητοῦσιν ἀνδείξαντες. ἐπεὶ τί δεῖ λέγειν, νῦν ϗ ἵνα

insuper, quos habent ſententiae ſuae aſſertores, gratiam conſequuntur: qui vero hinc recedunt, & medium tenent locum, ii nec, quae illorum alterutri libenter audiunt, nec quae vos expectatis, fere dicunt. Quo fit, ut cum illis melius, etiamſi cauſam ſuam non obtineant, agatur, quam cum hoc, poſtquam perſuaſerit; ſiquidem illis manent, quos tuebantur amici, hic nullam a vobis init gratiam. Veruntamen quanquam eam res difficultatem habet, non tamen deſiſtam. Videtur enim his, qui pro utriſque dixerunt, is, qui pro vobis tandem dicat, deeſſe. Is autem ego ſi fuero, gratias vobis veſtro agam nomine. Etenim qui pro alteris dixerunt, iis, quamvis adverſariis conceſſerint, eorum, quos juvandos ſuſceperant, manet gratia; qui medium tenuit locum, ut utrorumque benevolentiae jam renunciavit ipſe, ita vos quales habiturus ſit, ignorat. Quocirca nequaquam par videtur, alteris aſcitis, vos quoque, qui idem ſentitis, habere benevolos, atque pro vobis exſurgentem, vos offendere; ac victum quidem in trium odium incurrere, victorem vero votique compotem victis exaequari; quibus alii, quos illi aſciverunt & amicos reddiderunt, veſtram vicem ſuppleant. Veruntamen hoc ego turpe, nec civile, nec ullo modo Attica concione dignum, judico, ut pro Thebanis, ac rurſum pro Lacedaemoniis multi dicant, pro vobis nemo. Sed oratores utroſque laudo, quod multis ac miris contra alteros inventis, communiter me, quid eſſet ſtatuendum, docuerunt. Nam hoc mihi perſuaſum habeo, etiamſi per me prorſus imperitus eſſem, horum tamen dicta ſubſequentem poſſe me, quid optimum ſit, videre. At in hoc eos viciſſim reprehendo, quod, cum occultarint omnia, & ad gratiam alterorum ſe loqui diſſimulare ſtuduerint, unum hoc diſſimulandi ſtudium tegere non potuerunt. Alioqui quid attinet nunc dicere, non ad gratificandum

1 Lege ὑμᾶς.

The-

Θηβαίοις χαρίσωμαι πρελήλυθα, καὶ τα κελεύειν βοηθεῖν αὐτοῖς, ἢ πάλιν οὐκ ἐθέλειν χαρίσασθαι Λακεδαιμονίοις, εἶτα προτάττειν ὑμῖν κινδυνεύειν ὑπὲρ αὐτῶν; εἰ γάρ ἐστιν ἀληθὲς τοῦτο τὸ σχῆμα, ἀμφοτέροις καὶ δεῖ πιστεύειν αὐτοῖς ὥσπερ ἔγωγε φημὶ δεῖν, ὑμὸς ἔχειν λόγος ἀμφοτέροις ἐκποδὼν ἦναι. νυνὶ δὲ ὥσπερ ζητούντων ὑμῶν τίσι πολεμήσετε, ἀλλ' οὐχ ὃ τῇ πόλει συμφέρει προτάττειν ὀφειλόντων, ὅπως οἱ μέν, τοῖς, οἱ δέ, τοῖς κελεύουσι πολεμεῖν, ὡς εἰ μὴ κινδυνεύσετε ζημίας ὕσης. τοῦτο δ' ἦν ἐν μέσῳ κείμενον, τοῖς μηδετέροις οἰκείως
202 ἔχουσι, τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν προτάττειν παραινεῖν ὑμῖν· οὐ λυσιτελέστερον οὐδὲν ὄντι τῇ πόλει, οὐδ' ὅ, τι μᾶλλον καὶ τοὺς ἐν ἡλικίᾳ διατηρήσει, καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασι καὶ πᾶσιν ἔσεσθαι σωτήριον. λέγουσι δὲ ὡς πολλοὺς ὑπὲρ πολλῶν ἤρισθε κινδύνους, καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ πρόγονοι, καὶ λέγουσιν ἀληθῆ. ἀλλ' εἰ τἄλλων οὕτω προνοεῖσθε, ὥστ' εἰ καὶ πολεμεῖν ὑπὲρ αὐτῶν δέοι μὴ κατοκνεῖν, πῶς οὐχ' ὑπὲρ ὑμῶν γε αὐτῶν μέχρι οὗ μὴ κινδυνεύσαι πρὸς καιρὸν προνοήσεσθε; οὐ γὰρ δήπου τοῦ μὲν τἄλλων συμφέροντα, καὶ μὴ κινδύνων βεβαίων ἄξιον, τοῦ δ' ἡμέτερα αὐτῶν [1] οὐχ ἡσυχῆ. ἔπειτα εἴπερ βούλει σκέψασθαι διατί ποθ' ἡμῶν εὐδοκίμησαν οἱ πατέρες, πότερον δι' αὐτὸ ὃ πλεῖν καὶ στρατεύεσθαι καὶ φιλοκινδύνως ἔχειν, ἢ διὰ τὸ σχῆμα τῶν ἔργων καὶ τὰς προφάσεις εὐλόγους καὶ ἀναγκαίας οὔσας, οὐκ ἂν οἶμαι φαίη δι' ἐκεῖνα. λιπόντων γὰρ ἂν αὐτοῖς ἔπαινον καὶ καλαπονητῶν ἀναπιθείη, εἰ τοῦτο θαυμάζοι, καὶ ζηλωτὸν ἡγοῖτο τοῖς
203 κινδύνοις ἀεὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐπιτεθεικέναι. ἀλλ' οἶμαι ὅ τοὺς βαρβάρους ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἀμύνεσθαι, καὶ μηδαμοῦ προΐεσθαι διὰ μαλακίαν τὰ δίκαια, τοῦτ' ἐνδόξους ἐποίησεν αὐτοὺς εἰκότως. ἀλλ' οὐχ ὁ νῦν πόλεμος τοιαύτην ἔχει τάξιν, ὥστ' ἢ δι' ἀνάγκην ὑμᾶς μετέχειν αὐτοῦ, ἢ διὰ προσασίαν, ἢ διά τοιούτου τινὸς δικαίου λόγον. αὐτὸ γὰρ τοῦτο σκοπτὸν οὐκ ἔνεστι διακεῖναι, πότερον δεῖ βοηθεῖν. διατί; δι' ἓν μὲν ἐκεῖνο, ὅτι εἰ ὃ πολλοῖς ἡμᾶς συνεπλήφθημεν

Thebanis ſe acceſſiſſe, & mox auxilium illis decernere, nunc nolle ſe Lacedaemoniis gratificari, & mox ad diſcrimen pro illis obeundum vos adhortari? Nam ſi verum habent utrique praetextum, & eſt ipſis, ut equidem exiſtimo, credendum, utroſque deſerendos cenſuerim. At nunc quaſi vos non publicam quaeratis utilitatem, ſed cum quibus pugnetis; ita vos alii jubent aliis bellum facere, quaſi periculum ſine damno vitare non poſſetis. Verum hoc erat in medio poſitum, ut veſtras vos res agere, cum neutris familiaritate contracta, juberent; qua quidem re nihil Urbi magis prodeſſe, nec ſimul & cives ſervare, & navibus, opibus, rebuſque cunctis ſalutare queat eſſe. Aiunt autem permulta vos ac majores veſtros pro multis ſuſcepiſſe certamina; & recte dicunt. Verum ſi tantam aliorum curam geritis, ut ne bellum quidem eorum cauſa ſuſcipere detrectetis; cur voſmetipſos, quod ſine periculo fiat intempeſtivo, negligatis? Non enim, ſi aliorum utilitates etiam cum diſcrimine, veſtrae vobis non cum quiete ſunt procurandae. Jam ſi quis hoc volet conſiderare, utrum propter ipſam navigationem, militiam, & diſcriminum ſtudium, an propter factorum rationem & juſtas ac neceſſarias bellorum cauſas in gloria atque laude majores noſtri fuerint; non illa, credo, ſequetur. Latronum enim & piratarum illis laudem tribueret, ſi hoc mirandum & imitandum cenſeret, cum quis perpetuo ſeipſum periculis exponit. Sed hoc, ut reor, illis gloriam jure conciliavit, cum Barbaros Graecorum cauſa ſunt ulti, nec uſquam per mollitiem jure ſuo ceſſerunt. At hoc bellum ejus generis non eſt, ut vel propter neceſſitatem, vel propter principatum, vel alia juſta de cauſa participes ejus eſſe debeamus. Etenim hoc ipſum primum diſcernere non licet, utris ferendum ſit auxilium. Cur hoc? Quia primum, ſi, quoniam multarum rerum ſo-

1 οὐδ' Morell.

πραγμάτων αἴτιον ἔσ) δεῖ δ' μηδὲ νῦν ἡσυχάσαι, κοινὸν ἀμφοτέροις ὀφλ τοῦτον. ὥσθ' οἷς μὴ τῶν ἑτέρων ἔσεσθε δικαίως, τούτοις τοὺς ἑτέρους παιδόντες, ἁμαρτάνειν δόξετε. ἔπειτα εἰ μὲ δεῖ μνημονεύειν ὧν ἠδικήμθα ὑπ' ἀμφοτέρων, οὐδετέροις προσθετέον· εἰ δ' ἀφίεμεν ἢ μέμψιν, ὁ δήπου τοῖς μὲν, τοῖς δ' οὔ, ἀλλ' ἀμφοτέροις ὁμοίως ἀφήσομεν. τούτων δ' ὄντως ἐχόντων, οὐχ ἕξομεν ὅς αἱρησόμθα, ἀμφοῖν ὑπάρχοντ@ ταυτοῦ δικαίου. ὅλως δὲ πῶς οὐκ ἔστιν ἄτοπον, οἷς ἂν ὅτου τύχη καὶ βοηθεῖν δεῖ χρ' τὸν τοῦ μὴ μνησικακεῖν λόγον, [1] τούτοις τοὺς ἑτέρους σωσαμαρεῖν ἐξεπίτηδες; ὥστε εἰ δεῖ μὲν βοηθεῖν, τοῦτο δ' ἀμήχανον ἀμφοτέ- 204
ροις, ὁ τοῦ μὴ δεῖν ἐγκαλεῖν λόγος εἰς ὃ μέσον κάτεισι, τοῦ μήτε τούτοις βοηθεῖν, ὅπ κἀκείνοις ἔσῃ, μήτε ἐκείνοις, ὅπ γ' τούτοις ὠφείλετο. ὥστε ὅπ δ' μνησικακητέον, ἀφ' τοῦτο δ' βοηθητέον. συμβέβηκε δ' ἃ μάλις' ἄν τις εὔξαιτο, Θηβαίους γ' Λακεδαιμονίους συμπεπωκέναι, γ' ὑμῖν δεδωκέναι σχολὴν καιρὸν καὶ ἀναπαύσεως, αὐτοὺς δ' ἀνηνύτῳ πολέμῳ σωέχεσθαι, θεῶν τιν@ ὡς ἐμοὶ δοκεῖ προσασίᾳ γ' προνοίᾳ τοῦ τ' ἡμετέρας πόλεως. εἴτε γὰρ δίκην ἐβουλόμθα λαβεῖν παρ' αὐτῶν, παραλαβεῖν ἔδει γ' κινδυνεύσαι· εἴθ' ἡσυχίαν ἤγομθα, ἀθρόους ἔσ) κατελείπετο ἐκείνους. νῦν τοίνυν, ὅτως [2] ὑπὸ δαιμονίου τινὸς πρᾶγμα ἐστράτη). ὡς' οἷόν τε ἡμῖν ὑπάρχειν αὐτοὺς τιμωρήσασθαι δι' αὐτῶν. δεῖ δὴ τοιούτῳ καιρῷ σωφρόνως καὶ πεφυλαγμένως χρήσασθαι· καὶ μὴ ὅπως ἐκείνων οἱ ἕτεροι τῶν ἑτέρων περίσονται τοῦτο σκοπεῖν, ἀλλ' ὅπως ὑμεῖς μὴ δ' ὑφ' ἑτέρων ἀνοχλεῖσθε. καὶ γὰρ ἄτοπον ἐκείνους μὲ ἑκατέρους ὃ σφίσιν αὐτοῖς λυσιτελοῦν μὴ ὃ ὑμῖν ζητοῦντας ἀπραγμοσύνην 205 207
δεῦρο, ὑμᾶς δὲ ταὐτὸν ἔμπροσθεν θεῖναι τοῦ ὑμῖν αὐτοῖς συμφερόντων. σκέψασθε δὴ πρὸς [3] Διὸς ὁπότεροι βέλτιω λέγουσι γ' μετριώτερα, οἱ πρᾴμαθ' ἕξειν γ' τοὺς ἑτέρους ἀμύνεσθαι, καὶ οὐ ἐχθρῶν τάξ' [4] ποιεῖν κελεύοντες, ἢ ὁ μήτε κινδυνεύειν, καὶ ἀμφο-

cietatem inivimus, nunc quoque quieſcere non debemus, eſt id utriſque commune. Itaque dum alteros juſte juvabitis, alteros injuſte relinquetis. Deinde ſive injuriarum debemus utrinque memores eſſe, neutris eſt aſſiſtendum; ſive culpam condonamus, non alteros duntaxat, verum utroſque ſimul abſolvemus. Quae cum ita ſint, non video, quos eligamus, poſtquam eodem ſunt utrique jure. Quid quod omnino ſit abſurdum, eos, quibus auxilium per occaſionem propter injuriarum oblivionem ſit ferendum, cum aliis de compoſito perimere? Quocirca ſi ſuppetiae ſunt praeſtandae, nec utriſque praeſtari poſſunt, oblivionis ratio medium ferit, ut nec hos juvemus, quoniam & illos, nec illos, quoniam & hos oportebat juvare. Quamobrem quoniam deponenda eſt injuriarum memoria, idcirco non eſt ferendum auxilium. Quod porro maxime quis optaſſet, ut Thebani ac Lacedaemonii inter ſe committerentur, & vobis occaſionem quieſcendi, dum ipſi longo bello premuntur, darent, id alicujus deorum providentia noſtrae urbi conſulente, contigiſſe nunc arbitror. Etenim ſive poenas ſumere de illis voluiſſemus, ſubeunda fuiſſent pericula; ſive quiete vixiſſemus, impuniti erant illi futuri. At nunc ita res a Deo ſolerter eſt conſtituta, ut ipſos domi vos ſedentes ipſorum poſſitis opera punire. Quapropter hac occaſione prudenter & caute debetis uti; neque tam ut illorum alteri potiantur, quam ne vos ab alterutris infeſtemini, cavere. Quid enim abſurdius, quam illos ſibi, non vobis, ſtudentes utroſque legatos huc miſiſſe, vos illorum utilitatem veſtrae praeponere? Conſiderate vero, per Jovem, utri melius & aequius dicant; qui ne vos diſcrimen obire, & alios ulciſci, atque hoſtium loco jubent habere, an qui nec periclitandum, & utroſ-

1 Lege τούτους τοῖς ἐπείνοις. *Cant.* 2 Ita Morell. & *Cant.* Vulg. ὑστέρ. 3 Morell. θεῶν. 4 Morell. Lege τοῦτο ποιεῖν.

que

τέρως πιμωρήσασθαι, κ μηδετέροις προσκρῦσαι παραινῶν. κ μὴν [1] ἀξιῶσι μὲν ὑμῖν, ὐκ εὔδηλον ὡς πιςὰ τὰ [2] πρὸς τ συμπολεμησόντων ἀπαντήσειεν· ὅσι δ' οἴκοι, χωρὶς ἧς ὑμῖν αὐτοῖς παρέξει ἀσφαλείας, δῆλόν ἐσι σαφῶς ὅτι κἀκεῖνοι χάριν ἕξουσιν ἀμφότεροι. ὁ γὰρ ὢν ὁ συναγωνιζομένων [3] ὑμῶν ἔτυχον ἑκάτεροι, μέμψιν ποιήσονται, τοῦτο γὰρ ἴσασι τ ἀδυνάτων ὄν. ἀλλ' ὢν ὐκὶ [4] κακῶς ποιούντων αὐτοὺς ἐπειρά θητε, χάριν ἕξουσιν ἀμφότεροι δικαίως· τοῖς γὰρ μηδετέροις λυπεῖν ἐγνωκόσι τοῦτ' ἴσασι καλαλειπόμενον μόνον. πῶς γὰρ ὐκ ἄμεινον ἀμφοτέρους ὠφελεῖσθαι, καλαθέσθαι χάριν ἀμφοτέρων, ἢ τοῖς ἑτέροις προσθεμένους, μηδετέρους οἰκειώσασθαι, ἀλλὰ τοῖς μέν, πρότερον, τοῖς δ' ὕστερον ἐχθροῖς χρήσασθαι; ὅτι γὰρ ταῦτ' εἰκότως ὑφορῶμεν, ἔδειξαν ἀρτίως, περὶ μὲν τ Λακεδαιμονίων, οἱ τοῖς Θηβαίοις συναγορεύοντες· περὶ δὲ τῶν δὲ Θηβαίων, οἱ τοῖς Λακεδαιμονίοις. δῆλον δὲ κ χωρὶς τ πρὸ τούτων λόγων, ὅτι πάντα τ ἔμπροσθεν χρόνον συμπνέοντες κ κοινωνοῦντες ἑκάστων, ὡς ὐδεὶς δῆμος εἰς τ αὐτὸς αὑτῷ [5] μετέχει πραγμάτων, εἶτα νυνὶ ἐπ' ἀλλήλους σὺν τοσαύτῃ σπουδῇ κ ῥώμῃ πλόντες, κ φίλους ὑμᾶς ὡς τότ' ἠδίκουν ἀξιοῦντες [6] ἔχειν, ὐδὲν περὶ ὑμῶν ἁπλοῦν ὐδὲ δίκαιον φρονήσουσιν ὕστερον, ἄλλως τε κ χρεία νῦν ὐκ εὐνοίας [7] πρόσκλησις. ἀλλὰ μὴν ὅπου γε νῦν ἡμᾶς ἐφέδρους εἰδότες, ὅμως πάρεισιν ἐπ' ἀλλήλους, πῶς ὐκ ὅταν τὼς ἑτέρους ἐξέλωμεν, ἐφ' ἡμᾶς χρὴ νομίζειν τρέψεσθαι τὼς περιγενομένους, ἐκείνους γ' εἰδότας, ὡς ἂν ἡμᾶς κρατήσωσιν, ὐδεὶς αὐτοῖς λοιπὸς ἐναντίος ἔσται; ἀλλ' ὢ τᾶν, τῇ γε ἄλλῃ δίκαιον παρακινδυνεῦσαι, κἂν εἰς τοσαύτην ἀγνωμοσύνην ἐμπεσεῖν δῇ. δεινὸν γὰρ Λακεδαιμονίους πρεῖδεῖν ἢ Θηβαίους τοσαῦτα κ τοιαῦτα ἀγαθὰ εἰργασμένους ἀνθρώπους τὴν πόλιν. οἶμαι μὲν [8] ὑπὲρ τοῦ πλήθους ἑκατέρων τ εὐεργεσιῶν, ὐκ [9] ἔχω νῦν διακρῖναι πότεροι πλείους κ μείζους εἰσεννήνοχασιν ἡμῖν· τοῦτο μὴ ἡνίκα ἐνθυμηθῶ, ὡς ἄρα οἰκείως κ προθύμως

que ulciſcendos, ac neutros offendendos ſuadet. Jam ſi fueritis egreſſi, quam fideles habituri ſocios ſitis, eſt incertum; ſin manebitis domi, praeter ſecuritatem, quam vobis ipſi creabitis, illorum quoque gratias utroſque vobis acturos eſt apertum. Neque enim quoniam vos adjutores utrique non habuerunt, vitio vertent, quandoquidem hoc fieri non poſſe cognoſcent: verum quia non infeſtos erunt experti, gratiam habebunt utrique; quandoquidem iis, qui neutros affligere volunt, hoc relinqui ſolum intelligent. Praeſtat igitur profecto utroſque conterendo gratiam ab utriſque inire, quam alteros aſciſcendo, neutros ſibi familiares facere, verum alios ante, alios poſt inimicos habere. Nam quod haec non fruſtra ſuſpicamur, oſtenderunt modo de Lacedaemoniis Thebanorum patroni; de Thebanis, Lacedaemoniorum. Quid quod etiam abſque iſtorum rationibus patet, eos, qui, cum toto priori tempore communionem rerum omnium tantam, quantam nullus populus habet rerum ſuarum, inſtituiſſent, nunc inter ſe tanto ſtudio ac robore concurrunt, ac vos, quos tum populabantur, ſibi conciliare ſtudent, nihil in poſterum de vobis juſte vel ſimpliciter decreturos eſſe, praeſertim quos jam neceſſitate, non benevolentia ducti aſciverint. Jam cum nos in inſidiis eſſe cognoſcentes, nihilominus inter ſe concurrant; nonne, poſtquam alteros expulerimus, contra nos erunt expectandi ſuperſtites, qui ſciant ſe, modo nobis potiantur, reliquum hoſtem habituros neminem? At enim alia de cauſa diſcrimen eſt ſubeundum, etiamſi talis maneat nos ingratus animus. Eſt enim indignum, Lacedaemonios vel Thebanos, qui toties ac tam benefici erga Urbem fuerunt, negligere. Sed ego beneficiorum quidem utrinque collatorum numerum aut praeſtantiam nequeo nunc diſcernere; poſtquam cogito, ſive quam alacriter

1 Morell. ἀξιῶσι. 2 Morell. παρὰ τ συμπολεμησάντων 3 Morell. ἡμῶν. 4 Ita Morell. & *Cant.* Vulg. καλῶς. 5 Morell. μετέχοι. 6 Lege ἔχειν. 7 Sic Cod. Morell. & *Cant.* Vulg. παραβαλόντες. 8 Morell. ὑπό. 9 Morell. ἔχειν.

utri-

ἐνέβαλον ἀμφότεροι καθ' ἕκαστον ἔτος δεῦρο, τριάκοντα ἐξῆς ὁλίγου δεῖν ἔτεσι, τοῦτο δὲ ὡς ἡδέως καὶ ῥᾳδίως Δεκέλειαν ἐπετείχιζε ἡμῖν, καὶ εἰς Σικελίαν ἀπάντησε, καὶ παντα χοῦ σφῶν κληθῆναι παρῆκε. σφὶ μὲν δὴ γ' ἐν Πλαταιέων ὀλέθρου, σφᾶς χωρήσειν ἀλλήλοις ἀμφοτέροις οἰόμην. νὴ Δί' ἀλλὰ μὴ καλῶς ἠγωνίσαντο ὅτε Δηλίῳ Θηβαῖοι. τί δ' ἐπ' Ἀμφιπόλει χεῖρον Λακεδαιμονίους ἐρεῖ τις; τὰς μὲν γὰρ ἄλλας εὐεργεσίας, οὐχ οἷός τε εἰμὶ ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀκριβῶς καταλέξαι. τοιαῦτ' ἐστὶ τύχαν τὰ ἀμοιβαῖα, οἷς κέχρηνται πρὸς τὴν πόλιν. ἀλλὰ καὶ ὅτε βασιλεῖ προσέθεντο Θηβαῖοι ὅτε παλαιόν. Λακεδαιμόνιοι δέ γ' ὕστερον, ὄντων τῶν προπαίων ἀφ' οὗ ἡμῖν ἀνέσεως. ἆρ' οὐκ εἰκότως ἀπορῶ, πότεροι μείζονων ἀγαθῶν αἴτιοι τῇ πόλει γεγόνασι; νὴ Δία. ἀλλὰ ψῆφον γοῦν ἤνεγκαν Λακεδαιμόνιοι σῶσαι πόλιν ἡμῶν· ἔστι ταῦτα. ἠκοῦν καὶ Θηβαῖοι καλόν- 208
των αὐτοῖς Λακεδαιμονίων οὐχ ὑπήκοοι. ἔστι καὶ ταῦτα. πότερον οὖν δεῖ Λακεδαιμονίοις μὲν χάριν ἡμᾶς ἔχειν, ἐπειδήπερ οὐκ ἀνεῖλον τὴν πόλιν τὴν αὐτῶν τρόπον ὃν περ Πλαταιᾶς· Θηβαίοις δ' ἐπείπερ ἀπεῖπον ἐμβάλλοντες· ἢ Λακεδαιμονίοις μὲν ἀνθ' ὧν εἰς τοῦτ' ἤγαγον ἡμᾶς ὥστ' ἐπ' αὐτοῖς γενέσθαι χαλεπαίνειν· Θηβαίοις δ' ἐπείπερ ἁπασῶν τῶν ἔμπροσθεν ἐμβολῶν αὐτοῖς ἐκοινώνησαν, ἐγκαλεῖν πολὺ μᾶλλον, ἢ ἐκείνοις μὲν οὐδὲν δι' ὃ σῶσαι· τούτοις δὲ ὑπὲρ οὗ μὴ συνεμβαλεῖν πόθεν ἄπαξ ὀφείλειν χάριν ἡγεῖσθαι; καὶ μὴν ὅτε Θηβαίοις μᾶλλον δεῖ πικρῶς ἔχειν τοῦ περὶ τοῦ ἀναιρέσεως ἐνεκεῖτην, ἢ Λακεδαιμονίοις τοῖς Θηβαίοις ἐκείνοις ὅ, τι ἂν βούλωνται ψηφίσασθαι περὶ ἡμῶν παραδοῦσιν· ὅτ' αὖ Λακεδαιμονίοις τοῖς ὅπλα τὰ Πειραᾶ στρατευσαμένοις μᾶλλον ἔχειν ὀργῆς, ἢ Θηβαίοις ἀντὶ τοῦ αἰτίας δι' ἣν ἀπελείφθησαν. ἦν, ἄν τις ἀκριβῶς ἡμᾶς ἐᾷ σκοπεῖν, τῷ μὴ νικῆσαι τὴν ψῆφον αὐτῶν ὅσαν εὑρήσομεν. ἀλλὰ τί ζητῶ ἀκαιρολογοῦμαι; εἰ γὰρ τὰ μάλιστά τις εὐεργεσίας βούλεται ταῦτα νομίζειν, ὃ ἀφέρομαι· 209
ἀλλὰ πῶς ἔγνωκα, φράσω πρὸς ὑμᾶς. εἰ μέν εἰπ χρηστὸν πεποιήκασι τὴν πόλιν δεῖ σκο-

utrique per annos fere triginta nos quotannis invaserint, ſive quam ſtudioſe ac facile Deceleam contra nos munierint, & in Siciliam occurrerint,& ubique, antequam vocarentur, praeſto fuerint. Nam de Plataeenſi quidem excidio utroſque alteris conceſſuros arbitror. At non male Thebani pugnarunt ad Delium. Quid autem? An melius, quam ad Amphipolim Lacedaemonii? Nam reliqua quidem beneficia non poſſum accurate prae multitudine recenſere. Atque hae ſunt illorum viciſſitudines, quas eſt Urbs experta. At olim ad Regem acceſſerunt Thebani. Acceſſerunt & Lacedaemonii poſtea, ſtantibus, quae nobiſcum erexerant, tropaeis. Quis ergo non merito dubitet, utri plus in civitatem boni contulerint? At Lacedaemonii urbem noſtram ſuffragio ſuo conſervarunt. Verum eſt. Thebani quoque Lacedaemoniis ipſos vocantibus non obtemperarunt. Et hoc verum eſt. Nonne igitur ſatius eſt Lacedaemoniis,quoniam urbem noſtram, ut Plataeas, non everterunt; Thebanis, quoniam invadere deſierunt, gratias agere: quam Lacedaemoniis, quoniam nos in ſuam reduxerunt poteſtatem; Thebanis, quoniam priorum omnium populationum participes fuerunt, iraſci; nec potius illis pro ſalute, his pro ceſſatione populandi gratiam deberi cenſere? Quid quod nec Thebanis iniquiores eſſe debemus, qui ſunt everſioni ſuffragati, quam Lacedaemoniis, qui Thebanis ſuffragandi de nobis poteſtatem fecerunt? Nec rurſum Lacedaemoniis potius iraſci, qui contra Piraeum duxerunt exercitum, quam Thebanis propter eam, de qua relicti ſunt, cauſam? Quam non aliam fuiſſe, ſi recte licet inquirere, deprehendemus, quam quod ipſorum ſententia ſtare non potuit. Sed cur haec diligentius examino? Nam ut maxime quis haec in beneficiis ponat, non repugnabo; veruntamen, quid ſentiam, vobis dicam. Etenim ſi beneficia ſunt expenden-

1 Thucyd. α'.

da,

πεῖν, οὐκ ἀξιῶ Θηβαίων μὲ τὰς εὐεργεσίας λέγειν, Λακεδαιμονίων δὲ τὰ ἀδικήματα, ὑφ' αὗ τυνθμπίον, ἀλλ' ἀμφοτέρων ὅσ' εὖ πεποίηκασι λέξειν. εἰ δὲ τ' ἀγνωμοσύνην αὐτῶν ἐξετάζειν δεῖ, μὴ τ' ἑτέρων μὲ ὑπομιμνύναι, τ' δὲ τ' ἑτέρων ὑπικρύπτειν ὧν οἷς εὖ πεποίηκασιν, ἀλλ' ἐπειδήπερ ἀμφοτέρεις τὰ, ἡ τὰ, ὑπάρχει, δυοῖν θάτερον, ἢ ὡς εὐεργέτας ὄντας ἀμφοτέρους, [1] μηδετέρους ἀδικῶμεν, ἢ κακῶς ἀμφοτέρους κείνυντες μηδετέρεις βοηθῶμεν. ἡ μὴν εἴ γε ἀμφοτέρεις ἀποδῶναι δεῖ τ' ἀξίαν, δι' ἃ μὲ ἠδικήκασιν ἡμᾶς, ὅ μὴ τυχεῖν τ' βοηθείας, ἀνθ' ὧν δ' εὖ πεποίηκασι, ὅ μὴ κακῶς παθεῖν ἑκατέρεις ὑπαρχέτω, ἡ ὅτω πρὸς ἄμφω καλῶς ὑμῖν [2] ἔχει. ἂν δ' ὁπότ τούτους ἢ κείνους ἀποκλίνητε, ὑδετέρεις δικαίως χρήσεσθε, τὰς μὲ, ὄντων ὧν [3] εὐεργετήκασι διαφθείροντες· τὰς δὲ, ὧν ἠδικήκασι σώσαντες· παρὸν ταμιεύσασθ τὸ δίκαιον, ἡ τοσοῦτο τ' πρὸς τὰς ἑτέρους ἀσυδοῦς ἀφελεῖν, ὅσον ὑ δεῖ τὰς ἑτέρους μισοῦντας ὑπερβάλλειν. εἰ δὲ δεῖ ἡ τοῦτ' εἰπεῖν, ἡγοῦμαι Θηβαίοις μὲ ἡμᾶς, ὧν ὑ συνεισέβαλλον Λακεδαιμονίοις, ἡδ' ὧν Θρασύβυλον ἐδέξαντο, ἀποδεδωκέναι χάριν αὐτάρκη, Λύσανδρον ἀποκτείναντας, ἡ τἆλλα ὅσα σαφῶς συμπροθάξαντας· Λακεδαιμονίοις δ' [4] ἀντὶ ψήφου, νῦν ἀποδοῦναι δεῖν τ' χάριν, ὅ παρὸν μηδ' Θηβαίων ἀνελεῖν αὐτούς, μὴ ποιῆσαι τοῦτο· ἡ τοῖς μὲ, τοσοῦτον ἰσχύσαι τ' συμμαχίαν, ὅσον μὴ τοῖς Λακεδαιμονίοις ὑμᾶς προσθέσθ, Λακεδαιμονίοις δὲ τοσοῦτο τ' τότε εὐγνωμοσύνην, ὅσον μὴ ἡ νῦν ἡμᾶς μηδ' Θηβαίων γενέσθ. ἀνισοῖ δ' αὐτούς καὶ κεῖνο, ὅτε ὅτε Λακεδαιμονίοις εὔλογον βοηθεῖν, ἐπειδὴ τὰς πίστεις παρέδηκ, ὅτε Θηβαίοις, ἐπειδήπερ ἔχουσι ἰσχυρὰν ἤδη παρ' αὐτῶν τ' δίκην. ὅτ' ὢν ἐκείνοις συνεπεμφθῆναι καλόν, ὅτε τούτους κωλύσαι δικαίως ἀγανακτοῦντας. ἐξερήσομαι δ' τοὺς ὑπὲρ ἑκατέρων εἰρηκότας χωρὶς ὅπως. ἄνδρες, οἱ Λακεδαιμονίοις συνείπασθε, τί σοῦδάζετε; βούλεσθε μὴ λαβεῖν τοὺς Θηβαίους τ' συμ-

da, nolim Thebanorum recte facta, Lacedaemoniorum injurias, recenſere, nec contra; verum utrorumque memorare beneficia. Sin eſt ingrati animi habenda ratio, ne alterum proponamus, alterum beneficiis occultemus, verum, quandoquidem utrique ſunt utriuſque rei participes, vel utroſque ceu beneficos juvemus, vel neutros, quoniam utrique laeſerunt, defendamus. Si porro utroſque pro dignitate tractare volumus, propter injurias auxilium ne conſequantur, propter beneficia ne laedantur utrique; atque ita praeclaram utriuſque rei rationem habebimus. Quod ſi ad hos vel illos declinaveritis, cum neutris juſte agetis, dum & illos pro beneficiis interimetis, & hos pro damnis ſervabitis; cum aequitatem partiri poſſitis, & ab alterorum ſtudio tantum detrahere, quantum alteri non ſunt odio habendi. Quin ſi hoc quoque dicendum eſt, exiſtimo Thebanis nos, quoniam cum Lacedaemoniis non irruperunt, ac Thraſybulum receperunt, plenas retuliſſe gratias, poſtquam Lyſandrum occidimus, & alia, quae non ignoratis, ſimul peregimus; Lacedaemoniis vero pro ſuffragio nunc hanc gratiam debere reddere, quod eos cum Thebanis, ut licet, non evertimus; & illis quidem eo prodeſſe ſocietatem, quod Lacedaemonios non aſciſcimus, Lacedaemoniis autem illud beneficium, quod neque nos a Thebanis nunc ſtamus. Quin etiam hoc eos inaequales reddit, quod nec Lacedaemoniis honeſte poſſumus auxilium ferre, quoniam fidem fregerunt; neque Thebanis, quia plenum jam de illis ſumpſere ſupplicium. Quocirca nec illi ſimul invadi, nec hi, cum juſte indignentur, prohiberi merito poſſunt. Jam utrorumque patronos ſeparatim ſic interrogabo. Quid ſtudetis, Lacedaemoniorum patroni? An vultis, ne Thebani in ſocietatem admittan-

1 Ita ex Morelliano Codice locum reſtituimus; in editis deerant verba μηδετέρους ἀδικῶμεν, ἢ κακῶς ἀμφοτέρους κείνυντες. Locum in hunc fere modum fuiſſe ſupplendum conjecerat quoque *Camerus*. 2 Morell. εἰσκέψεται. 3 Morell. ἠδικήκασιν εὖ ποιοῦντες, τὰς ὄντων ὧν εὐεργετήκασι διαφθείροντες. 4 Ante τῆς pro ἄντι. *Cam.*

tur,

μαχίαν, μηδὲ παθεῖν μηδὲν ὑφ' ἡμῶν ἄξιον τὺς Λακεδαιμονίυς; ἐγὼ τύτυ συνήγορος ὑμῖν. 211
φέρε δὴ πάλιν· ἄνδρες, οἱ Θηβαίοις συμπεπτωκότες, βύλεσθε μηδὲν ἐμποδὼν γενέσθαι Θηβαίοις, μηδ' ὅπῃ Λακεδαιμονίυς ἡμᾶς ἀποκλῖναι; σύμφορος ὑμῖν ἐγώ. τί τί κεκράγαμεν εἰκῆ καὶ φιλονεικῦμεν, ὅτω κοινῦ καὶ δικαίυ πεφυκότος ἁμαλακτῦ; ἀλλ' ὐκ ἀπόχρη τὸ μέσον, ὃ πολεμεῖν, [1] τύτοις γε. εἰ δὲ μὴ ὑμῖν, ἕτερος λόγος. καὶ μὴν εἰ τελῶν ὄντων διὰ ταυδῆς ἑκατέροις ὑμῖν, ἐνὸς μὲ ὃ μὴ κακῶς παθεῖν ὃς [2] ἥρησθε, ἑτέρυ δὲ ὃ μὴ τὺς ἀνδρπίυς εὖ, τελ. τυ δ' ὅπως μείζυς ὃς προήρησθε ποιήσετε, τῦτ' ἀφαιρῶν, ἐκείνων ἔχομαι, πῶς ὃν ὐ διπλάσιον κοινωνῶ τ γνώμης ὑμῖν, ἢ καθ' ὅσον διέστηκε; προσθήσω δ' ὅτι κ χῇ ταῦτα κοινωνῶ, καθ' ἃ κ ὑμεῖς αὐτοὶ βελτίυς φήσαιτ' ἂν εἶ). πῶς γὰ ὐ βέλτιον κοινῶς ὅ τῇ πόλει συμφέρον ζητεῖν, ἢ χαίρειός τινος ἢ δυσμενείας ἤδη προσάπτεσθαι; εἶτα ἃ τοῖς ἑτέροις ὑβρίσματε ἑκάτεροι, ταῦτα αὐτοὶ πιεῖτε. ὐκ ἐᾶτε λέγειν τὰς εὐεργεσίας αὐτοί, δι' ὧν ἥρησθε διεξιέναι. ἀπολογεῖσθε ὥσπερ τ ἐγκλημάτων, εἶτα κατηγορεῖτε. ἐγὼ μέ ὖν, ὦ Ἀθηναῖοι, 212
προς τῷ μηδὲν ἐναντίον ἐμαυτῷ ποιεῖν, κ τύτοις σύμφορός εἰμι· ὅτοι δ' ὁμῶ μὲ αὐτοὶ τοῖς αὐτῶν ἑκάτεροι, ὁμῶ δὲ τοῖς ἑτέροις ταναντία φαίνον) λέγοντες. προς δὲ, ὐκ οἶδ' ὅπως κἀμοὶ τῷ μηδετέροις διαφερομένῳ, καθὸ γῶν ὡμογνωμόνηκα, εἶ) δεῖ μέρος. εἰς μὲ γὰ τὸ βοηθεῖν ἀμφοτέροις κελεύειν, ὐκ ἔνεστι δίκαθεν ἐλθεῖν τ συνηγορίαν. πῶς γάρ; εἰς δὲ ὃ μηδετέροις ἐπελθεῖν, ὁ ὃ συνηγόρυ λοιπὸν τόπος ἐκπέπωκε. κ γὰ [3] ὅτοι κ αὐτὺς ἑκάτεροι τοῖς ἑτέροις συστρατεύειν κωλύσουσιν. ὐδὲν ὖν ἄλλο ὄστιν ὑμὸς λόγος, ἢ ὥσπερ τινος ἀντιγραφέως ἀνάγνωσις συμβεβηκότος ἑξῆς τ ἑκατέρων ῥῆσιν, κ μίαν ἐκ δυοῖν πεποιηκότος. ἀλλὰ μὴν τό γε ὃ βασιλέως, μέμνησθε γὰρ δίκαθεν λεχθὲν ἀρτίως γε, ὠφελέσεις ἡμᾶς βοηθεῖν ἐᾷ μᾶλλον, ἢ σφ προτέροις τοῖς ἑτέροις· ὅτι δ' ὄστιν ὃ φημι σαφῶς εἰσεσθε. ὅτε Θηβαίοις ἔνεστιν δίκαιον

tur, neque quicquam a nobis gravius patiantur Lacedaemonii? In hoc vobis assentior. Rursum, Thebanorum patroni, vultis neminem obstare Thebanis, neque ad Lacedaemonios nos vergere? Vestrae sum ego sententiae. Quid igitur frustra clamamus & contendimus, cum tam aequum & justum simus arbitrum nacti? At non sufficit belli medium, his quidem. Quod si nec vobis, alia res est. Atqui cum tria sint utrisque vestrum vota, unum, ne quid iis, quos tuendos suscepistis, gravius contingat; alterum, ne quid hostibus foeliciter; tertium, ut majores reddatis vestros clientes: si hoc dempto, amplector illa, nonne duplo plus vobiscum sentio, quam dissentio? Atque in iis adeo, in quibus vos ipsi meliores vos esse judicaveritis, ejusdem sum sententiae. Nam quis praestare neget, publicam sequi utilitatem, quam gratiae alicujus vel odii rationem habere? Quid quod ea, quae in aliis utrique reprehenditis, ipsi facitis? Etenim cum beneficia memorari non permittatis, ipsi vestrorum memoratis recte facta. Deinde crimina refutatis alia, alia imponitis. Atque ego quidem, Athenienses, praeterquam quod mihi nihil contradico, cum his quoque sentio; hi autem & sibi utrique & hostibus videntur contradicere. Praeterea non video, quomodo mihi quoque, qui a neutris discrepo, quatenus quidem consentio, pars non relinquatur. Nam ut adjuventur quidem utrique, non potest efficere patrocinium; minime vero: ut autem neutri invadantur, in eo patroni sermo locum habet. Nam & hi nos & suos utrique vetant alteris opem ferre. Nihil igitur aliud est oratio mea, quam velut scribae alicujus recitatio, qui utrorumque componat sententiam, & e duabus unam conficiat. At Regis factum, cujus modo audiebatis mentionem fieri, neutros potius juvandos, quam alteros, suadet; id quod aperte cognoscetis. Etenim nec Thebanis hac ratione

1 Sc. non sufficit. *Cant.* 2 Ita Morell. & *Cant.* Vulg. ἥρηκε. 3 Deest ἡμᾶς post ὅτι. *Cant.*

licet

213 βοηθεῖν κτ. τοῦτον τὸν λόγον, ὑποφοβήσασι γάρ· ὅτε Λακεδαιμονίοις, ὅπι καὶ αὐτοὶ τὰ τοῦ Πέρσου κακὰ ζηλοῦσι, καὶ τὰ ἐκείνου πονηρίας καὶ ἀπιστίας κληρονόμοι εἰσί), πρόσηκον ὑμῶν ἐστιν. ὅτε γὰρ δήπου μισεῖν τὴν Ἑλλάδα φήσαιτ' ἄν, ὥστε ὡς ἀσθενεστάτην ζητεῖν ποιεῖν ὥσπερ ἐκεῖνος, ὅτ' ἀνεκτὸν μεταβαλλομένους φαίνεσθαι. τὸ δ' ὅπως σφῶν αὐτῶν ἕξουσι κριθῆναι τοὺς διηνεγμένους, ἀνεπίφθονον, καὶ οὐδ' ἂν εἷς ὑμῖν νεμεσήσαι. εἶτα καὶ βασιλεὺς μὲν οὐκ αὐτὸς καταβαίνων, οὐδὲ τῷ σώματι κινδυνεύων, ἀλλ' ἀπὸ χρημάτων συνετέλει τοῖς πράγμασι πολλῶν εὐπορῶν, καὶ ὑπῆρχον κατέπεμψεν ἄν, ὄντων οὐκ ὀλίγων αὐτῷ· καὶ ταῦτ' ἦν ὁ τοῦ βασιλέως πόλεμος, Φαρνάβαζος, Πισσούθνης, Τισσαφέρνης, ψευδολογία, χρυσίον, τὰ τοιαῦτα. ἡμεῖς δ' εἰ πρὸς τοὺς ἑτέρους ἀποκλίναιμεν, τοῦθ' ὃ κεῖνος διὰ τούτων ἐφυλάττετο πεισόμεθα. ὁ μὲν γὰρ ὅπως μὴ δι' αὐτοῦ πολε κινδυνεύσῃ προεωρᾶτο, καὶ διὰ τοῦτο πόρρωθεν ἔτρεφε τὰ πράγματα· ἡμεῖς δ' αὐτῷ τοὐναντίον τοῖς σώμασι καὶ τῇ χώρᾳ καὶ πάσαις ὡς εἰπεῖν ταῖς
214 ἀφορμαῖς ἀποκινδυνεύσομεν. οὐ γὰρ ἔστι δι' ἄλλων πολεμεῖν ἡμῖν, οὐδ' ἄνω τοῦ πολέμου καθημένοις, ἐπαρκεῖν τοῖς πράγμασιν, οὐδ' ἐξ ἀκοῆς εἰδέναι περὶ αὐτῶν, οὐδ' ἐκ περιουσίας, οὐδ' ἐν τρυφῆς μέρει μετέχειν τῶν γιγνομένων, μέτρῳ τῇ βουλήσει χρωμένους. ἀλλὰ παρεῖναι δεῖ καὶ συμπονεῖν, καὶ μηδὲν ἔλαττον τοῦ ἐξ ἀρχῆς συμπεπωκότων κινδυνεύειν, οὐκ ὕπαρχον ὅταν βουλώμεθα ἀποστεῖλαι. καὶ γὰρ εἰ καὶ χρήμασιν, ἔστι μὲν οὐδαμοῦ τοσαῦτ' ἡμῖν, ὥστε [1]ἐγχειρεῖν ἀπαλλοτριοῦν, εἰς τοσαύτην χρείαν· εἰ δ' ὃν καὶ τοῦτον τὸν τρόπον τοῖς ἑτέροις συντελέσαιμεν, [2]οὐκ εἰπεῖν Σοῦσα οὐδ' Ἐκβάτανον εἶναι), οὐδ' ἀποκρύψαι δεῖν τὴν θάλατταν ἐτησίαν ὁδὸν βαδίζοντας, ἀλλὰ μιᾶς ἡμέρας καὶ δυοῖν ὁδὸς ἐστι, τοῖς ἀδικηθεῖσιν ἐμβαλεῖν, καὶ ἄγειν καὶ φέρειν ἡμᾶς, ὡς' ἐκ τούτων ἀνάγκην εἰς χεῖρας ἐλθεῖν εἶναι). τοῦτο δ' ἐστὶ, ταὐτὸ τῆς δυσταξίας πράγματα. ἐκέλευον δ' ἂν καὶ αὐτὸς τοῖς Λακεδαιμονίοις βοηθεῖν τῷ τὰ τῶν Θηβαίων ὑφαίρειν,

licet ſuppetias ferre, quoniam ſuperiores evaſerunt; nec Lacedaemoniis, quoniam ipſi quoque Perſae nequitiam imitantur; neque vos in illius malitiam & infidelitatem ullo decet modo ſuccedere. Nam nec Graeciam vos odiſſe dixeritis, ut eam minime fortem, ſicut ille, reddere ſtudeatis; nec ſententiam mutaſſe poſſitis videri. At ſi per ſe ſinatis adverſarios bellum conficere, id odio omni atque invidia carebit. Quid quod Rex ipſe non deſcendebat, neque corpus exponebat ſuum diſcrimini; verum opibus, quibus abundabat, bella fovebat, & praefectos, quos habebat non paucos, mittebat: atque haec erant bellum regium, Pharnabazus, Piſſuthnes, Tiſſaphernes, mendacium, aurum, caetera. At nobis id, quod ille per haec evitabat, ſi alterutros aſciverimus, continget. Nam ut ille, ne unquam per ſe periclitaretur, providebat, atque idcirco res eminus inter ſe committebat: ita nos contra corpora, regionem, & omnes, ut ita dicam, copias in diſcrimen exponemus. Neque enim aliter nobis licet bellum gerere, neq; bello inſidentibus res fovere, vel eas auditu percipere, vel obiter tantum aut animi gratia participes, quantum libeat, eſſe: verum praeſentes oportet eſſe, ac ſimul laborare, neq; minus diſcrimen, quam qui primo concurrerunt, ſubire, non autem praefectum, cum videbitur, mittere. Quod enim ad pecuniam attinet, ea quidem nobis tanta non ſuppetit, ut in alienos ſit uſus impendenda: veruntamen ſi hoc quoque modo alteros juverimus, non jam Suſa nec Ecbatana proficiſci, neque mare opus eſt annua expeditione tranſire; verum uno poſſunt aut altero die tranſacto, qui laeſi ſunt, invadere nos, & agere ac rapere, ſic ut neceſſario ſit ad manus, hoc eſt, ad infortunii difficultates veniendum. Quin etiam ipſe juberem vos Lacedaemoniis opem ferre, poſtquam Thebani ſunt ſuperiores,

1 Morell. ἐγχωρεῖν. 2 Lege οὐκ ἐπὶ Σοῦσα, οὐδ' Ἐκβάτανον εἶναι, οὐδ' ἀποκρύψαι δεῖ τὴν θάλατταν — *Cant.*

εἰ μὴ ὅσον πλήθ ϗ ἰσχύϊ τ̃ τ̃ας πολεμίους, τοσοῦτον ἐκείνους ἐπεπείσμην ἀνοίσειν ἀσκήσ. εἰ μέ γ̃ ἄξίσ καθεσήκεσ πρὸ τ̃ Θηβαίων, ἔγωγ' ἂν ἔφασα ὡς ἀσθενεσέρων· ἐπεὶ δ' οἱ Θη- 215
βαῖοι καλῶς ποιοῦντες πρελελύθασιν, ἴσας ἔχειν λαβὰς τ̃ πόλεμον ἡγοῦμαι. ἐνεῖναι γ̃ Λακεδαιμονίοις ϗ ὑστέρῳ ὁρμηθεῖσι μεταδιῶξαι, σωέξει δὲ τ̃ πόλεμον, ϗ ποιήσ τελευτὴν, ὃ τ̃ας μέ, οἷς καταρρώκασιν ἐπαιρομένους, ὅπῃ πᾶν ἀφικέσθ ζητεῖν· τ̃ας δ' αὖ Λακεδαιμονίους, ἀριτῇ ϗ φρονήματι χρείττους ἀξιοῦντας εἶ), μηδὲν πλέον ἂν τ̃των ὑπομεῖναι πρασδέξασθαι. εἰ δὲ δή τινων ἔργων δ̃ μιμήσασθ, ὃ τ̃ Ἀργείων καλόν, οἱ πρὸσ τ̃ πόλεμον τ̃ ἡμέτερον ϗ Λακεδαιμονίων τ̃των, ἡσυχίαν ἄγοντες, ϗ νεότητι ϗ κατασκευῇ τ̃ χώρας ϗ τοῖς πᾶσιν εὐθήνησ, ἕως συνεφαψάμενοι τ̃ πραγμάτων πρήκαντο τ̃ ὑπάρχουσ εὐδαιμονίαν, ϗ ὁ δ̃μος αὐτῶν τότε καλελύθη, [1] ϗ πάλιν ἄλλ' ἠκολούθησε κακά. πάντα γ̃ ὡς εἰπεῖν οἱ πόλεμοι φύσι, πολιτειῶν καλαλύσεις, φιλονεικίας, βλάβας, ἃς ὅσ' ἂν προΐδοιτό τις παντοδαπὰς, ὧν εἶπινες ἀνθρώπων καὶ ἡμεῖς ἐμπείρως ἐοικότες, σὺν φυλακῇ δικαίως ἂν εἴημεν. [2] ἀκούω δὲ ϗ τ̃ς προγόνους ἡμῶν τ̃ς ἐπ' ἐκείνων τ̃ χρόνων, ἀποσῆναι Σαλαμῖνος Μεγαρεῦ- 216
σιν χρόνον ἔσιν ὅν, καΐ τις εἶπῃ κομίζεσθ, τεθνάναι ψήφισμα ποιήσασθ. ὅπου δὲ ϗ τ̃ οἰκείων ἀπαχωρῆσαι ϗ προέσθαι ἔσθ' ὅτε δεῖ ϗ συμφέρει, πῶς ἀλλοτρίων γε κακῶν ἄξιον κληρονομῆσαι, ϗ τ̃των μὴ ἂν τ̃ νῦν καλούντων ἡμᾶς πικρῶς ἔχειν τοῖς ἐμβάλλουσιν εἰς τ̃ Ἀτθικήν, εἰ τοῦθ' ὁπότερος ἂν αὐτῶν ἐπῆλθε ποιῆσαι, αὐτὸς δ' εἰς τ̃ πόλεμον ϗ παραχὴν ἀκαπάσασθον ἡμᾶς αὐτὸς ἐμβαλεῖν εἰκὴ, ϗ ταῦτ' εἰδότας, ὡς ἄρξασθ μὲν πολέμου ῥᾴδιον, ἀπαλλαγῆναι δὲ οὐδὲν οὕτω χαλεπόν; οἱ γ̃ πολλοὶ τ̃ ἀνθρώπων αἱροῦνται μὲν τοὺς κινδύνους, αὐτῶν ὄντες κύριοι, φεύγουσι δ' ἐπ' ἄλλοις γενόμενοι· τοῦτων δ' ὁπότερον εὖ φρονοῦντων ἐστίν. ἡμῖν δὲ συχνὸν μὲν χρόνον ἡ χώρα κεκάκωται, πολλῷ δ' ἤδη τὰ σώματα φθείρεται, χρη-

nisi crederem, quantum illi multitudine vincunt & robore, tantum hos exercitio superaturos. Nam si aequales essent, equidem Thebanis metuerem, ut infirmioribus: at postquam Thebani foeliciter vicerunt, aequales arbitror bellum ansas habere. Quoniam enim poterunt Lacedaemonii vel posteriore loco se proferre, ea res bellum prorogabit, & moram adferet, dum alii rebus bene gestis elati, omnem volent movere lapidem: Lacedaemonii vero, qui virtute se & gloria potiores ducunt, nihil sustinebunt amplius pati. Quod si vobis aliqui sunt imitandi, laudantur Argivi, qui in bello, quod inter nos ac Lacedaemonios est gestum, per quietem juventute, regionis apparatu, & omni floruerunt copia, donec ad res gerendas aggressi, pristinam amiserunt foelicitatem, ac tum populi principatus est abolitus, tum alia subsecuta sunt mala. Nam e bellis omnia, sic ut loquar, nascuntur, rerumpublicarum eversiones, contentiones, clades omnis generis nec opinatae; quae nos, si quiquam alii, satis experti cum simus, merito nobis caveamus. Quin etiam majores audio nostros quondam Salamine Megarensibus ad tempus aliquod cessisse, mortis poena, si quis eam recuperandam diceret, decreto constituta. Quod si propriis aliquando rebus cedere necesse est ac conducit, cur aliena participemus mala? & cum aegre laturi simus, si forte alterutri eorum, qui jam nos advocant, in Atticam cogitassent irrumpere, ipsi nos in bellum, & seditiosum tumultum temere conjiciamus, cum non ignoremus, omne bellum facile susci pi, difficulter deponi? Etenim permulti, dum sui sunt juris, pericula suscipiunt; eadem in aliorum redacti potestatem fugiunt: quorum neutrum prudentiae est indicium. At nobis tum regio diu fuit afflicta, tum corpora jampridem contabescunt, tum pe-

1 Thucyd. o'. *Cant.* 2 Plutarch. in Solone. *Cant.*

cuniae,

μάτων δ', ἃ πολ' εἰς τὴν ἀκρόπολιν συνηγάγομεν, τοσοῦτος ὄγκος ἐξερύηκε, δεῖται δὲ ἡλικίας ἡ πόλις, ἣν ἀνερχομένην ἄρτι μὴ λυμηνώμεθα. ἀλλ' ἐν ὅσῳ μισοῦσι ἕτοι, χαλεπαίνουσι,
217 ἀλλήλοις ὑπάρχουσιν, ἀπειλοῦσιν, ἡμεῖς ἀθλοθέται καθώμεθα τοῦ πολέμου, τὴν πόλιν θεραπεύοντες, συλλέγοντες [1] αὐτῇ χρήματα, ἵππους, τριήρεις, καὶ ἀσκευάζοντες ὅλως τὰ πράγματα, ὥσπερ οἱ τὰς [2] πεπονηκυίας οἰκίας ἀναλαμβάνοντες. κἂν ἐμοὶ πιστεύητε καὶ κατάσχητε ὑμᾶς αὐτούς, ἥξουσι καὶ δεύτερον πρεσβεῖαι καὶ παρὰ τούτων καὶ παρ' ἐκείνων. ἥξουσιν εὖ ἴστε, ὅταν ὕστατα πάντ' ὑμῖν συνηλειμμένα [3] καὶ καθεστηκότα φαίνηται. οἶμαι δ' ὑμᾶς μόνους ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλλους συνθέσθαι εἰπεῖν πρεσβεύσασθαι, τὴν ὑμετέρας φιλίας ἐπιθυμοῦντας, ἐὰν ὑπομείνητε, καὶ τῇ τούτων φιλονεικίᾳ πρὸς τὴν τῆς ἡγεμονίας κατασκευὴν ἐθελήσητε ἀποχρήσασθαι. οὐ γὰρ ἐκεῖνό γέ τις φήσει δεδιέναι, μὴ συνῶσιν ἀμφότεροι, καὶ ἀφέντες ἀλλήλους, ἐφ' ἡμᾶς τράπωνται· οὐχ ὡς εὐμενῶς ἡμῖν ἢ τούτων ἢ ἐκείνων [4] ἐχόντων λέγω, ἀλλ' ἐπειδήπερ οὐκ ἔνεστι λόγος τῷ πράγματι. ἀντὶ δὲ γὰρ νὴ Δία συήσουσι; ὅτι νὴ Δί', οὐ συνεπεστράτευσαμεν ἑκατέροις; οὐκοῦν ὅσῳ περ ἂν μᾶλλον ὀργίζωνται, τοσούτῳ μᾶλλον ἀμείχθυόν ἐστιν αὐτοῖς συνῆναι. ὅταν γὰρ ἑκάτεροι τῷ μὴ δι' [5] ἡμῶν δεδιωχθαι κακῶς ποιῆ-
218 σαι τοὺς σφετέρους ἀγωνακτῶσιν, πῶς αὐτούς γε ἀφήσουσιν; ἢ πῶς μεθ' ἑτέρων ἔσονται, ὅταν ἑκάτεροι τοῖς ἑτέροις συνίδωσιν ὀργιζομένοις, ἐπειδήπερ οὐκ ἔχουσιν ἡμᾶς συμμάχους ἐπ' αὐτούς; χωρὶς δὲ τούτων, [6] οὐδὲν τούτῳ σχολῆς ἔσται ἂν νεῶν. ἀλλὰ Θηβαῖοι μὲν ἔγκεινται, νομίζοντες ἕτοιμον εἶναι σφίσι Λακεδαιμονίους ἀνελεῖν, καὶ οὐδ' ἂν ὑπὸ τῇ βασιλέως ἀρχῇ τούτων τῶν ἔργων πρὸς οἷς εἰσὶ νεῶν ἀποσχοίεν. Λακεδαιμόνιοι δ' ἥδιστ' ἂν τεθναίεν ἅπαντες, [7] εἰ λήψονται δίκην παρὰ Θηβαίων. ὥστω δ' ὀργῆς αὐτοὺς ἔχουσι. καὶ θαυμά γ' οὐδέν, πρὸ ἀξίαν δοκοῦντας ἠτιᾶσθαι, χαλεπῶς ἐπὶ τ αἰσχύνῃ ἀγαπεῖσθαι. ὡς δ' εἰπεῖν

cuniae, quam in arcem olim congeſſeramus, tanta moles deceſſit, tum juventutem civitas requirit, quam recens exurgentem ne corrumpamus; verum dum hi oderunt, iraſcuntur, concurrunt, minantur, nos belli praeſides ſedeamus, Urbem curando, pecuniam, equos, triremes colligendo, ac res omnes componendo, quemadmodum qui ruinoſas reficiunt aedes. Atque ſi mihi credetis, & voſipſos continebitis, venient iterum ab utriſque legati, venient, cum ita res omnes a vobis compoſitas videbunt; nec hi ſolum, ſed & alii multi, ut arbitror, diis volentibus, amicitiam veſtram per legationem expetent, modo vos ſuſtineatis, & horum contentione ad acquirendum principatum velitis abuti. Neque enim hoc quiſquam ſe dicet metuere, ne conſpirent utrique, ac depoſitis odiis, in nos ſe convertant: non tam quo benevoli nobis vel hi ſint vel illi, quam quod id ab omni ratione eſt alienum. Cur enim, quaeſo, conſpirent? Quia cum neutris nos in acie conjunximus? At quo magis iraſcentur, eo minus poterunt conſpirare. Nam cum utrique indignabuntur, quoniam per nos non potuerunt ſuos hoſtes affligere, cur illos dimittant? Aut cur inter ſe concordent, cum ſciant utrique alteros indignari, quia noſtram ſocietatem contra ipſos obtinere non potuerunt? Huc accedit, quod ipſis tantum otii nunc non ſuppetit. Verum Thebani, dum ſe putant facile jam Lacedaemonios opprimere poſſe, urgent bellum, neque etiam Regis velint imperium mereri, ut his deſiſtant inceptis: Lacedaemonii vero libentiſſime moriantur omnes, cum de Thebanis ſupplicium ſumpſerint; adeo ſunt illis infenſi. Neque mirum ſit, eos, qui praeter dignitatem ſibi ſuperati videntur, tantam acerbitatem prae pudore animo concepiſſe. Denique mutuum

1 Ita Morell. Vulg. αὐτοί. 2 Forte πεπτωκυίας. 3 Sic Morell. in edit. deeſt. 4 Morell. λέγω ἐχόντων. 5 Morell. ὑμῶν. 6 Lege ἐδὲ ἂν. Cant. 7 Morell. εἰ δὲ λήψονται δίκην παρὰ Θηβαίων.

κεφάλαιον, ὃ περὶ αὐτὰς μῖσος αὐτῶν καὶ ὁ παροξυσμὸς ἐπεσκότισε [1] τῇ περὶ τὴν πόλιν δυσμενείᾳ, καὶ ὥσπερ νέφος ὑπελθόντος, ἀδὲν τὰ περὶ ἡμᾶς καθορῶσιν. ἀλλ' εἰ νῦν φοβόμεθα αὐτὰς ἂν μὴ ἀδικῶμεν, πῶς οὐ πολὺ μᾶλλον φοβησόμεθα εἰκότως, μὴ τοῖς ἑτέροις περιθεμένων ἡμῶν, ἃ ἕτεροι κρατήσωσι; νῦν μὲν γὰρ οὐδὲν δέος ἐκ τῶν περιγενομένων, ἐάν τι νεωτερίζωσι. κεκομμένοι γὰρ καὶ τεταλαιπωρηκότες, αἰσθήσονται τάχα δὴ τὴν Καδμείαν νίκην 219
νενικηκότες, περὶ ἡμᾶς ἀκεραίους καὶ καθαρὰς ἐὰν ἀγωνίζωνται. εἰ δὲ τοῖς ἑτέροις περιθείμεθα, τοῦτο μέν, ἂν κρατῆσαι συμβῇ τῶν πραγμάτων, καὶ τῶν κακῶν οὐκ ἔλαττον εἰσὶ δεῖ μεταλαχεῖν, ὥστε ἐὰν ὕστερον ἀγνωμονῶσιν, ἐξίσου γιγνόμεθα αὐτοῖς· τοῦτο δέ, ἂν κλίνῃ τὰ πράγματα, δῆλος ἔσθ' ὁ κίνδυνος. νῦν μὲν οὖν οἱ νικήσαντες αὐτῶν, ἡμῖν νικῶσιν· ἐκείνως δὲ δι' ἡμῶν ἂν οὕτω τύχῃ κρατήσουσιν οἱ ἕτεροι. εἶτ' οὐδ' ἄλλως ὅμοια τοῖς τούτων τὰ ἡμέτερα. Λακεδαιμόνιοι γὰρ ἐκπεπὰν Πελοποννήσου καθοικοῦντες, ἐν σκέπῃ πολλῇ τοῦ πολέμου καὶ τῶν πραγμάτων εἰσί· Θηβαῖοί τε ὑπὲρ Κιθαιρῶνα ἀπελήλανται· ἡ δὲ ἡμέτερα πόλις, ἐν πόρῳ τοῦ πολέμου, καὶ ὁδεμία ὁδὸς ἑτέρωσε ὅπῃ τὰς ἑτέρους ἔξοδος ἔσῃ, πρὶν εἰς τὴν ἡμετέραν ἐμβαλεῖν, ταύτην δὴ τὴν πρόχειρον αὖ φθείρεται. ὅλως δὲ οὐκ ὁρῶ πρὸς ὅτου πολεμήσομεν, εἰ μήτε τούτοις μήτε ἐκείνοις ὑπομνοῦμεν περὶ ἀναιρέσεως. ἢ [2] καὶ αἰσθόμεθα ἐν μεταιχμίῳ φειδόμενοι τῶν ἀνταπάλων, ἐξὸν ὅλως φεύγειν ὃ δοκεῖν, ἢ τούτους ἢ [3] ἐκείνους κακοῦν, μηδὲν πρὸς ὀργὴν ἀποφη- 220
ναμένους τοῖς πρέσβεσιν, ἀλλ' ἅπασι πρᾴως καὶ μετρίως ἀμφοτέροις εἰσὶ), καὶ εἰ μὲν ἐπ' ἄλλους ἐκάλουν [4] ῥᾳδίως ἄν· ἐπ' ἀλλήλους δὲ καλούντων, οὐκ ἐθέλειν παρεῖναι, οὐδ' ὅπως εὖ ποιῆσαι τοὺς ἑτέρους φεύγοντες, ἀλλὰ ὅπως ἑκατέροις κακῶς. ταῦτα δὲ καὶμοὶ φαίνεται εὔλογα εἶναι), πολλαχῇ σκοποῦντι. φοβοῦμαι δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ βελτίους ἦτε τὰ τῶν ἄλλων ἐπανορθοῦν, ἢ τὰ ὑμέτερα [5] εὖ πιθέσθαι.

inter illos odium & exacerbatio malevolentiam erga Urbem conceptam obſcuravit, & quaſi nubes eſſet illis praetenta, nihil rerum noſtrarum perſpiciunt. Jam quos nunc metuimus, dum non laedimus, nonne magis metuemus, merito, ſi nobis cum alteris conjunctis, vincant alteri? Nam nunc quidem nullum eſt a victoribus periculum, ſi quid forte tentare coeperint. Etenim ſi contuſi & afflicti cum integris & recentibus nobis volent contendere, Cadmeam ſe victoriam brevi obtinuiſſe ſentient. Sin cum alterutris nos conjungamus, ſive victores erimus, nihilominus damna cogemur participare, & ſi forte ſententiam mutarint, aequales ipſis reddi; ſive res inclinaverint, manifeſtum erit periculum. Itaque nunc quidem, qui vicerint, nobis vincent; tum per nos, ſi forte contingat, vincent alteri. Quinimo nec aliis in rebus ſimiliter ſe res noſtrae atque illorum habent. Nam Lacedaemonii Peloponneſi extremitate occupata, magnum habent belli ac difficultatum tegumentum: Thebani ultra Cithaeronem ſunt abacti; noſtra vero urbs belli meatum tenet, nec poſſunt alterutri in alteros egredi, niſi noſtram, expoſitam exitio, prius invadant. Poſtremo qua de cauſa bellum geſturi ſimus, ſi nec in horum nec in illorum ſuſtinebimus internecionem conſentire, conjecturis aſſequi nequeo. An vero medii ſedentes hoſtibus parcemus cum id liceat, ne vel hos vel illos videamur affligere, prorſus cavere, ſi nihil iracunde legatis reſpondeamus, verum ita manſuete & modeſte utriſque, facile nos, ſi contra alios advocaſſent, opem ferre voluiſſe; cum contra ſe invicem advocent, ferre nolle, non quo alteris bene facere, ſed quod alterutris male, nolimus. Atque haec quidem mihi, in omnia me vertenti, videntur eſſe rationi conſentanea. Metuo autem, Athenienſes, ne facilius alienas res corrigere, quam veſtras componere poſſitis.

1 Lege τὴν — δυσμένειαν, & mox ἐπελθόντος. 2 Lege καθεδείμεθα. Opor. pro ἐ αἰσθόμεθα. 3 Morell. ἐκείνους. 4 Morell. ὑπακοῦσαι ῥᾳδίως ἄν. 5 Ante εὖ legit Morelli Codex αὐτῶν.

ORA-

221 Φιλίππου δίοδον αὐτῆς τοῖς παρὰ Θηβαίων ἐπ' Αθηναίους, ἥκουσιν Αθηναῖοι ἐκόντες, ἑαυτοὺς εἰς συμμαχίαν διδόντες.

Οὔτε Φιλίππου θαυμάσαι τις ἂν, ὦ ἄνδρες Θηβαῖοι, τὰ εἰωθότα πράττοντος· πολὺ γὰρ πλείους ἐξαπατῶν ἢ τοῖς ὅπλοις κεχείρωται, καὶ νῦν καθ' ὑμῶν ἐλπίζων πάρεσιν. ὅ, τε δῆμος ὁ Αθηναίων τὴν εἰωθυῖαν ἑαυτῷ καὶ πάτριον τάξιν φυλάττων, ἀπέστειλεν ἡμᾶς δεῦρο, εἰ μὲν ἀγνοεῖτε, οἷ ὅτοις εἶπτε διδάξοντας· εἰ δ' ὑβρίζεσθε, ὑφεξομένους τὴν βοήθειαν, καὶ νὴ Δία δείξοντας ὁμοῦ τοῖς λόγοις. ὑμέτερον δ' ὀρθῶς μὴ χείρους γενέσθαι τῆς τύχης, μηδ' ὅσα μὴ καθ' ὑμῶν ὁ καιρὸς ἔχει συγκαλασῆσαι κύρια· ἄδ' ἀντίρροπα τούτων ὑπάρχει προσεμένους ὕστερον ζητεῖν. ἐν μὲν δὴ οὖν ποιοῦν ὡμολόγηκε Φίλιππος, τὰ πολλὰ ζῶντα καὶ θαυμαστὰ ἃ διεξῆσαν ἀρτίως οἱ πρέσβεις, αὐτῷ χάριν ὀφείλειν ὑμῶν εἰργάσθαι· ὃ μὲν ἂν ἐνταῦθ' ἔληγε, νῦν δ' ἥτις ταῦθ' ἅπερ νυνί. ὑμεῖς δ' εἰ μὲν ἴσα ἀντ' ἴσων ἀποδώσειν μέλλετε,
222 ὃ νεμεσῶμεν, ἀλλ' ἔστω ταὐτὸν ἐκείνῳ ὃ δοκῶν καὶ ἡμῖν δίκαιον· εἰ δ' ἡ χάρις δουλεύειν ὀκνεῖ, σοφώτερόν μοι δοκῶ γιγνώσκειν, ὅθ' ὁποῖον τοιοῦτον ἐκεῖνος ὑμᾶς εὖ πεποίηκεν, ὅθ' ὅτι τοιοῦτον μέμψασθε ὑμῖν αὐτοῖς, ὥστε τοσαύτῳ ἐθέλοντας δοῦναι δίκην. σκέψασθε δ' εὐθὺς ἀπ' αὐτοῦ τούτου τὸ διάφορον τῆς πρεσβείας ἑκατέρας. Φίλιππος μὲν γὰρ ἀπέσταλκεν, αὑτῷ βοηθεῖν ἀξιῶν ὑμᾶς· ἡμεῖς δ' ἥκομεν αὐτοὶ βοηθεῖν ὑμῖν ἐθέλοντες ἐὰν δέχησθε. ὅτι δ' οὐδὲν κομψὸν οὐδ' ἔξω τῶν εἰωθότων πράττομεν, ἓν τι τῶν πᾶσι γνωρίμων ἀναμνήσθητε. ὅτε γὰρ πρῶτον ἀπηλλάγημεν Λακεδαιμονίων μετὰ τὴν πολλὴν ἐκείνην φιλίαν καὶ συνήθειαν, ἣν οὐκ ὑμεῖς ἐλύσατε, ἀλλ' ἐκεῖνοι, ταὐτὸ Φιλίππῳ διανοηθέντες πρὶ

Oratio de Societate Prior.

Argumentum Orationis utriusque de Societate.

Cum Philippus Thebas legatos miſiſſet, ut per Boeotiam tranſitum in Atticam impetraret; Athenienſium legati eodem profecti, Thebanis, ut Philippo tranſitum negent, ac ſecum belli ſocietatem contra Philippum ineant, perſuadent. Hiſtoriam habet Diodorus Siculus in fine libri decimi ſexti.

NEQUE Philippum mirari quiſquam debet, Thebani, more agentem ſuo; quandoquidem plures dolis quam armis cepit, ac nunc de vobis bene ſperat. Et nos Athenienſis populus, avitum conſervans inſtitutum, huc miſit, ut vos ſi ſtatum veſtrum ignoratis, doceamus; ſin cognoſcitis, auxilium polliceamur, atque adeo ſimul oſtendamus. Veſtrum autem erit, fortuna non abuti, neque quae vobis adverſa fert tempus, confirmare; quae autem ſint horum remedia, rejecta poſt quaerere. Atque hoc quidem recte confeſſus eſt Philippus, ſe multa illa mirandaque, quae legati modo recenſuerunt, non tam veſtra quam ſua cauſa geſſiſſe: alioqui hic non ſubſtitiſſet, neque ea, quae nunc, petiiſſet. At vos par pari referre ſi vultis, non invidemus, quin idem nobis & illi juſtum videatur: ſin eſt in ſervitute poſita gratificatio, neutrum videor intelligere, neque quid in vos tantum ille contulerit, neque quid ipſi de vobis tantum ſitis meriti, ut ſponte tam grave luatis ſupplicium. Quin hinc primum utriuſque legationis diſcrimen cognoſcite. Philippus miſit, ut ſe juvaretis: nos ipſi venimus, ut vos juvemus, ſi patiamini. Ac nihil nos novum aut praeter morem facere, ex una re omnibus notiſſima intelligite. Etenim cum a Lacedaemoniis primum poſt magnam illam conſuetudinem & amicitiam, quam non vos, verum illi, cum idem, quod Philippus, de vobis ſtatuiſſent, diſſolverunt;

ὑμῶν, τότε τῶν πάντων Ελλήνων ὀλίγοι, οὐδ' ὅσοι τὴν Εὐρώπην οἰκοῦσι λέγω, οὐδ' ὅσοι τὴν Ασίαν μεθ' ὑμῶν ἐγένοντο πλὴν ἡμῶν τυγχανί· τοσοῦτον εἰς ὃ πρόσω προβέβηκε ὃ νῦν παρόν. τότε μὲν γὰρ ὑμῶν ἐλθόντων ὡς ἡμᾶς, ὑπηκόσαμεν· νυνὶ δ' ἥκομεν αὐτεπάγγελτοι, τὴν τῶν πρὸ ὑμῶν συμβούλων τάξιν εἰληφότες· εἰ δὲ βούλεσθε προσειλη- 223
φότες. τοσοῦτο γὰρ ἡμῖν εἶναι δοκεῖ τὸ δεινὸν τῶν φόβων ἁπάσῃ τῇ Ελλάδι, ὥστε ἀγα-
πητὸν ποιούμεθα, εἰ καὶ προσδεηθείς τις οἷός τε ἔσῃ πεῖσαι τοὺς ὑπολοίπους ἐθελῆσαι
σωθῆναι. καὶ ταῦτ' οὐ νῦν πρῶτον γιγνώσκομεν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τοῦ Βαρβάρου 225
ὁδὸν πάλαι στρατείαν, ἅπαντας ὅσους οἷοί τ' ἦμεν ἐπηγείραμεν, καὶ οὐκ ᾐσχύνθημεν ὑπὲρ
τῶν κοινῇ συμφερόντων δεόμενοι. πρὸς μὲν οὖν τοὺς ταὐτὰ γιγνώσκοντας ἡμῖν, βραχὺς
ἀρκεῖ λόγος, καὶ τοσοῦτος ἴσως, ὅπως τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς ὁπλίτας καλεῖ τις. πρὸς
δὲ τοὺς ὕπω τοῦ μέλλοντος οὐδὲν διημαρτηκότας, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀπάτης καὶ τῶν ἐλπί-
δων ὄντας, ἓν μὲν ἐκεῖνο λέγω, ὅτι καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς βλάβος ἡγοῦμαι τοῖς πρά-
γμασιν, εἰ μήτις αὐτοὺς ὡς εἰς ἔλαττον καταστήσει· ἔπειθ' ὅσα κερδὴς ἤδη δίειμι. εἰ
μὲν ἐν [1] ἡμῖν πρώτοις ὁ Φίλιππος ἐκείνετο, τῶν μὲν ἄλλων Ελλήνων εὐτύχημ' ἂν ἦν·
τοῦτο δ' ὑμῖν ἴσως εἶχε κίνδυνον, ὃν οὐ προεῖδον οὐδ' ἐωράκοσιν ἔξω τὸν τρόπον αὐτοῦ.
νῦν δὲ τὰ τῶν ἄλλων πάσματα ὑμῖν ἐν εὐτυχίας γενέσθω μέρει· καὶ τοὺς λόγους τοὺς 224
παρ' ἀμφοτέρων ἀνελόντες, τοῖς ἔργοις τοῖς ἐκείνου πιστεύσατε. καὶ μὴ ὄφελε μὲν τοιαῦτα
ὑπάρχειν τοῖς Ελλησιν ἀπ' ἀλλήλων πρόσχημα, ἀλλὰ πάντας ἐν ἡσυχίᾳ μετ' εὐ-
δαιμονίας τὰς πόλεις οἰκεῖν. τὸ δὲ μηδ' ἐξ ὧν ἐωράκαμεν ἀξίων πεπαιδεῦσθαι, πᾶσι ἂν
εἴη συμφορά. ἦν ὅτ' ἦσαν Ολύνθιοι. τούτοις πῶς ἐχρῆτο Φίλιππος; ἐγὼ μὲν οἶμαι φιλανθρωπό-
τερον ἢ ἐκείνοις ἦν δεομένοις. καὶ πάντα μὲν τίς ἂν εἴποι; ἀλλ' εἶχε μὲν τὴν Ανθεμοῦντα τὴν ἐκείνου
χώραν, ἣν μὴ δ' ὑπῆρχεν προσθεν αὐτοῖς ἦν· ὅτου δὲ πλείω λόγον τὸ πρὸς ἐκείνους φιλίας ἢ

runt; cum igitur ab illis deſciviſtis, tum nemo Graecorum omnium, quotquot vel Europam vel Aſiam incolunt, vobiſcum ſe praeter nos conjunxit; adeo ſane res haec eſt progreſſa. Tunc enim vobis ad nos venientibus obtemperavimus; nunc ſponte adſumus, ſumpta, vel potius praeſumpta veſtrorum conſiliariorum perſona. Tantus etenim nobis videtur toti imminere Graeciae metus, ut, ſi quis vel precibus reliquos ad ſalutem procurandam poſſit impellere, magnum quiddam praeſtitum ducamus. Neque haec nunc ita primum cenſemus, verum etiam olim ad Barbari expeditionem, quoſcunque potuimus, excitavimus, neque nos puduit communis uſus gratia ſupplices fieri. Atque apud eos quidem, qui nobiſcum ſentiunt, exigua ſufficit oratio, ac tanta fortaſſe, ut equites & milites relictos indicemus. Qui vero nondum ullam de futuris cogitationem inſtituerunt, verum etiam dolis ac ſpe tenentur, iis hoc primum dico, me ſermonem quoque ipſum, rebus damnum dare, niſi breviſſime conſtringatur, putare: deinde quantum intereſt, expono. Etenim ſi vos primi de Philippo judicium eſſetis facturi, hoc ut aliis Graecis foelicitatem pareret, ita vobis, ni fallor, periculum, qui mores ejus non praecognoviſſetis. Nunc ex aliorum cladibus veſtram comparate foelicitatem; & ſublatis utrinque verbis, illius habete factis fidem. Et quanquam optandum eſſet, ne talia Graeci praeberent inter ſe exempla, verum quiete omnes ac foeliciter ſuas urbes incolerent: tamen cum quis ne per ea quidem, quae vidit, inſtrui ſe patitur, ea vero maxima eſt miſeria. Fuit, cum ſupererant Olynthii. Quomodo cum his egit Philippus? Equidem humanius exiſtimo, quam illi cupiebant. Nam ut omittam pleraque, cum Anthemuntem ex ipſius regione poſſidebant, ad quam ante ne appellere quidem ipſis licebat; tum adeo majorem illorum amicitiae, quam

1 Legiſſe videtur *Canterus* ὑμῖν.

noſtrae

τῆς πρὸς ἡμᾶς ἔχθρας ἐποιεῖτο, ὥστε Ποτίδαιαν ἡμῶν ἀποστερήσας, ἐκείνοις ἔδωκε, καὶ τ̃ μὲν κίνδυνον αὐτῷ, ὃ δ' ἆθλον ἐκείνων ἐποιήσατο. τί οὖν ἐλυσιτέλησε τοῖς Ολυνθίοις ταῦτα; ἢ καλύς τινας ἤνεγκε τὰς καρπύς; ἀλλ' ὁ πρόθεν ἃ μηδεὶς ἤτει δίδύς, ὅτός ὄστιν, ὁ μηδὲν ὕστερον λιπὼν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀντὶ μ̃ τοῦτό τε δοῦναι τὴν Ποτίδαιαν, αὐτὸς αὐτὸς κατέχειν, ὃ πρόδοδύς ἑτέροις, ἀλλ' ἀνελὼν ὅλως· ἀντὶ δὲ τοῦ φῆσαι τ̃ πλεονεξίαν
225 ἐν Ολυνθῳ, δύο καὶ τριάκοντα πόλεις ὑπηκόων, καὶ τ̃ Σκύθων ἐρημίαν τοῖς ὑπὸ Θρᾴκης Ελλησι ποιήσας. καί τοι πρὸς θεῶν πόσου ποτ' ἂν ἠγεῖσθε πρίασθαι τὺς Ολυνθίυς, ἡνίκ' ἀπώλλυντο, καὶ τὰ πολλὰ καὶ δεινὰ ἐκεῖνα ἔπασχον, εἰ γενέσθαι γνῶναι ταῦθ' ἑαυτοῖς πρότερον ἦν, καὶ βουλεύσασθαι βέλτιον περὶ τ̃ πραγμάτων; ἐγὼ μ̃ οἶμαι δ' παντός. τοῦτο τοίνυν ἐκείνοις μ̃ ὡς ἔτυχεν οὐκ ἐξεγένετο, ἀλλ' ἅμ' ἐγίγνωσκον καὶ ἀπωλώλεσαν. ὑμεῖς δ' ἕως ἔτ' ἐσθ' ὑμῖν ἐλεύθεροι χρήσασθε τῷ παραδείγματι, μὴ βούλεσθ' ἑτέροις αὐτοὶ γενέσθαι τ̃ ὁμοίων. ἀλλ' ὅταν ὑμῖν ὁ Τιλφώσσιον, καὶ ἡ τ̃ Φωκέων χώρα, θαυμαστόν τι κέρδος φαίνηται, τότε τ̃ ὑμετέραν αὐτῶν πόλιν, καὶ χώραν, καὶ ἱερά, καὶ τάφους, καὶ ἔθη, καὶ δόξαν, καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτ' ἂν εἴποι τις ἀντιθέντες κρίνετε· καὶ ἐρωτᾶτε ὑμᾶς αὐτύς, εἰ δ πλείονος ἄξια, ὧν πάντων, εἰ πρὸς ἐκεῖνα βλέψειε, τέρεσθαι πρέπει. ἄτοπον γὰρ τοῖς μὲν δανείζουσιν ὑπὲρ τόκου μὴ ὅπως χάριν ἔχειν, ἀλλὰ μηδὲ προσελθεῖν ἐθέλειν πρῶτον, ἂν ὑπὲρ πολλῷ τοῦτο ποιῶσι· τοῖς δ' ὑπὲρ πίστου
226 τῷ τέλει χαριζομένοις, καὶ τοσαῦτ' ἀνταπαιτοῦσι, μὴ μῖσος μηδ' ἀπιστίαν ἀξιοῦν πρὸς πάντων ὀφείλεσθαι. ἐνθυμεῖσθε δὲ τοῖς τ̃ Ολυνθίων ὁμοιοῦντες τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν, πλὴν τῆς τύχης. μὴ γὰρ εἰ τὰ ὀνόματα ἕτερα τ̃ χωρίων, τά τε πράγματα ἡγεῖσθε διαφέρειν. ἀλλ' ἢ ἔδωκεν ἐκείνοις δωρεὰς ὥσπερ ὑμῖν, ἢ οὐκ ἔδωκε καὶ πολλὰς, καὶ συνήνεγκεν ἐκείνοις εἰς τέλος, ἢ οὐ συνήνεγκε. φέρε δή, καὶ ἐκεῖνο σκέψασθε, πῶς αὖ πρὸς ἡμᾶς εἶχον κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους Ολυνθίοι, ὡς ἂν μάλιστα Φίλιππος ἠύξατο, πραθήσω δὲ καὶ διέθηκε· πίστιν,

nostrae simultatis habuit rationem, ut ablatam nobis Potidaeam illis dederit, & periculum suum praemium illorum fecerit. Quid ergo profuerunt haec Olynthiis? Num egregium perceperunt fructum? Quinimo qui prius, quae nemo petebat, dederat, is postea nihil ipsis reliquit, ac pro donata Potidaea cepit illos ipse, nec aliis tradidit, verum funditus evertit: cumque suae cupiditatis modum in Olyntho facere deberet, duabus ac triginta captis insuper urbibus in Scytharum solitudinem Thraciam redegit. Quanti vero mediusfidius redempturos fuisse putatis Olynthios, cum evertebantur, ac multas illas patiebantur aerumnas, si haec antea sibi cognoscere, ac melius inire consilium licuisset? Equidem quantivis, dixerim. Jam hoc illis, ut apparet, non contigit, verum simul & cognoverunt & perierunt. At vos, dum integrum est exemplum sumere, nolite id aliis ipsi praebere. Cumque Tilphossaeum vobis & regio Phocensis pro magno lucro habebitur, tum vestram urbem, regionem, & sacra, sepulcra, mores, gloriam, omniaque similia opponite; & ex vobis ipsis quaerite, num haec minora sint, quibus quidem omnibus, si ad illa respexeritis, erit carendum. Absurdum enim sit, cum eos, qui foenus exercent, non modo non amemus, verum ne alloqui quidem velimus, praesertim quod grave sit; si non iis, qui pro tanto vectigali gratificantur, ac res tantas reposcunt, omne ab omnibus odium omnisque diffidentia deberi judicetur. Comparate vero cogitatione res vestras cum Olynthiacis, dempto quidem exitu. Neque enim, si alia sunt locorum nomina, res etiam ipsas differre credite. Verum aut dedit illis, quemadmodum vobis, dona, aut non dedit, eaque illis aut profuerunt denique, aut non profuerunt. Quin & illud considerate, quo tum erga nos animo fuerint Olynthii, nempe quem obtabat Philippus maxime, atque adeo effecerat; diffidebant nobis,

ἐμίσυν, ὑδ' ὄνομ' ἠνείχοντο. τί δῆτα; ἐπεὶ πρὸς τ' εὐεργέτην ἐκινδύνευον, καὶ πρεσβείαις καὶ χάρισι καὶ λόγοις αὐτὸς Ἰλιὰς, ἀλγία, τίνες αὐτοῖς ἦκον εἰς σωτηρίαν; ὑδένες ὅτε [1] πρὸς ἡμῶν ὅτε μεθ' ἡμᾶς. ἀλλ' ἐνταῦθα καὶ κάλλιστα ἐδείχθη τὸ μέσον τῆς τε ἡμετέρας καλοκαγαθίας, καὶ τῆς ἐκείνου πλεονεξίας. οἱ μὲν γὰρ ἐν ἐχθρῶν μοίρᾳ κριθέντες ὑπ' αὐτῶν, ἵνίκ' ἀληθινῶν φίλων ἐδέησε, παρῆμεν παρόντες καὶ μόνοι. ὁ δὲ πάντ' ἐλάττω δίδους ἢ ἐβούλετο, ὅτος πάντα συλλαβὼν εἶχεν, αὐτούς, τὰ ὅπλα, τὴν πόλιν, τὴν χώραν· καὶ ἀφ' μέν γε Φιλίππου ἠρήμωνται, ἀφ' δὲ τὴν 227
ἡμετέραν ἀρετὴν οἱ διαφυγόντες Ἀθήνησι σώζονται. ἆρ' οὐχ ἡμεῖς πολέμιοι βελτίους, ἢ Φίλιππος φίλος, καὶ πλείω χάριν ἡμῖν τὰ ἔχθρας ἢ Φίλιππος δεῖ τὰ εὐεργεσιῶν ἔχειν; καὶ μὴν ὑδ' ἐκεῖνό γ' ἔστιν εἰπεῖν, ὡς ὑμεῖς τί τοιοῦτον ἐνδείξεσθε Φιλίππῳ φιλανθρώπευμα, διὸ καὶ παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν φύσιν αὐτῷ φείσαιτ' ἂν ὑμῶν. ὅτε γὰρ τὰ ἀξίας τὰ ὑμετέρας τοὺς ἔξω θαυμάζειν, ὑθ' ὑπερβάλλοιθ' ἂν Ἀμφιπολίτας καὶ Πυδναίους· ὧν οἱ μὲν ἔθυον ὡς θεῷ, οἱ δὲ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ νεὼν εἶχον δεικνύναι. ἀλλ' ὅμως τοὺς μὲν ὑξέβαλεν, ἵνίκ' αὐτῶν ἦν ἀφορμή· τοὺς δ' ἀπέσφαττεν ἐν ᾧ νεῷ τοῦ πατρὸς, ὁμνὺς ἔτι, καὶ ταῖς σπονδαῖς αἱ σφαγαὶ καθελάμβανον. καίτοι μὴ νομίζετ' αὐτὸν τοῖς μὲν ἔξω πυλῶν, καὶ τοῖς ὑπὲρ Θράκης ἀποικοῦσιν οὕτω χαλεπῶς ἔχειν καὶ φθονεῖν, ὥστε τίνος αὐτοὺς εἰ δεῖν [2] σκοπεῖν ποιοῦντες ἀεὶ διαγελῶνται, ὑμῶν δὲ τὸν ἡμῖν τοῖς Ἕλλησιν ὑξεταζομένων, καὶ ὧν οἱ τῶν Ἑλλήνων πολ' [3] ἄρχοντες μίαν πληγὴν οὐχ' ὑπήνεγκαν, 228
μηδένα ποιεῖσθαι λόγον, ἀλλ' ἡδέως ἂν ἄμεινον ὁρᾶν προστίθησι ἢ κείνῳ συμφέρει· οὐχ' οὕτω ταπεινὸν ἐκεῖνος φρονήσει ποτέ. ὑξ ἡμῶν δὴ καὶ τὰ εἰς ἡμᾶς στείλατε ὑμῖν αὐτοῖς, ὥστε ἢ μὴ δεῖσαι τὸν Φίλιππον, ἢ μὴ πιστεύειν ἐκείνῳ τοῦτ' εἰρῆναι πρὸς ὑμᾶς· ἀλλ' ὑξ ὧνπερ ἡμᾶς, ἐκ τῶν αὐτῶν οἶμαι καὶ ὑμᾶς κρίναι πολεμίους. ἡμᾶς τε γὰρ οἶδεν ὑδαμῶς ἂν ὑπείξοντας εἰ δούλων μοίρᾳ· ὑμᾶς τὲ ἑτέρους τοιούτους ὑπολαμβάνων, ἐχθροὺς εἰκότως ἡγεῖται. εἰ μὲν δὴ ὑδ'

bis, oderunt, ne nomen quidem ferebant. At poſtquam contra patronum ſuum bellum gerebant, & eos malorum Ilias cinxerat, quis ipſis auxilium tulit? Nemo nec ante nec poſt nos. Atque hic vel maxime noſtrae probitatis, & illius violentiae diſcrimen apparuit. Etenim qui ab illis hoſtes eramus habiti, ſoli ac primi, cum veris amicis opus fuit, praeſto fuimus. Qui autem nullis donationibus ſibi ſatisfaciebat, is omnia cepit, ipſos, arma, urbem, & regionem: & a Philippo quidem vaſtati ſunt; noſtra autem virtute, quotquot evaſerunt, manent Athenis ſalvi. Non igitur nos hoſtes meliores ſumus, quam Philippus amicus; & plus odio noſtro quam Philippi beneficiis debent? Quid quod nec hoc dixeritis, tanta vos in Philippum humanitate fore, ut vobis etiam praeter naturam parcat? Nam nec veſtrae dignitatis eſt, exteros mirari; neque Amphipolitas & Pydnaeos viceritis; quorum illi huic quaſi deo ſacrificabant, hi etiam patris templum poterant oſtendere. Veruntamen & illos, poſtquam cepiſſet eum ſatietas, ejecit, & hos in templo patris inter jurandum trucidavit, ac foederibus caedes interveneruntNeque vero tam graviter illum eos, qui extra fauces & in Thracia habitant, ferre credite, ut perpetuo, cujus futuri ſint, ſpeculari neceſſe habeant; veſtrum autem, qui inter Graecos nobiſcum cenſemini, quorumque ictum quondam unum Graecorum principes ferre non potuerunt, nullam habere rationem, ac melius vos, quam ſibi conducat, inſtructos libenter videre: nunquam ille tam abjecte de ſe ſentiet. Quocirca de nobis ac noſtris rebus vobis conſulite, ſic ut Philippum vel non metuatis, vel ita vobiſcum non acturum credatis, verum iiſdem vos de cauſis, quibus nos, hoſtes habiturum. Nam & nos more ſervorum non obtemperaturos novit; & quoniam vos ejuſdem ſcit eſſe ſententiae, merito inimicos ducit. Jam ſi ne nos

1 Lege πρὸς. *Cant.* 2 Σκοπιὼ. *Cant.* 3 Lacedaemonii. *Cant.*

qui-

ἐφ' ἡμᾶς ἔρχει), ἀλλὰ ψεύδει τοῦτο δ' μέρος, θάτερον αὖτῳ πιστεύετε, ὡς οὐδὲν ὑμῖν γε ὑπεναντίον ποιήσει· εἰ δ' [1] οἷς γε ὁμολογήκεν οὐκ εἰκὸς ἀπιστεῖν τοῖς αὐτοῖς καὶ περὶ ὧν ἕξαρνός ἐστιν, ἐλέγχει). ὥστε δυοῖν θάτερον, εἰ μὲ ὑ πολεμήσετε, δουλεύσετε· εἰ δ' ὑκ ἀξιώσετε δουλεύειν, πολεμήσετε. καὶ μὴν εἰ μὲν φιλανθρώπως ἔχειν ποτὲ κωλύει τὰς ὀπισθίας, οὐδὲ πρὸς ἡμᾶς αὖτῳ νῦν [2] ὀρθὶ πόλεμος· ἐπεὶ καὶ ἡμῖν οὐχμαλώτους ποτ' ἀφῆκε, καὶ φι-
229 λίας συνέθετο. εἰ δ' ἡ πλεονεξία δεινόν, τί λέγειν δεῖ τὰς Φωκέας; ὑ γὰ ὑπὲρ τῶ ὑμῶν συμφερόντων ἀνεῖλε τὰς Φωκέας, ὑ· ἀλλ' ἀφορμῆς ἕνεκα τοῖς αὑτῷ πράγμασιν· ὑδ' ἵν' ὑμᾶς ἰσχυροτέρους ποιήσειεν, ἀλλ' ἵνα τὰς Ἕλληνας ἀσθενεστέρους κοινῇ· καὶ, νὴ Δί', εἰ μὴ καὶ δύο καὶ τριάκοντα πόλεις ὀπὶ Θρᾴκης, ὑπὲρ ὑμῶν ἀνηρηκέναι φήσει· καὶ Θετταλίαν ἅπασαν ἔχειν φρουρᾶς καὶ Τετρααρχίας καθειληφὼς, ἵν' ὑμεῖς ἀκριβῶς τὴ πολιτείαν φυλάττητε· καὶ Μεγαροῖς ὑπὲρ ὑμῶν ὀπιχειρῆσαι· καὶ τὴ Εὔβοιαν ἁφαρπάζειν δι' ὑμᾶς· καὶ τὰν Πελοποννήσω σκευωρεῖαι, καὶ σφαγὰς ποιεῖν, ἵν' ὑμεῖς ὡς ἥκιστα κινδυνεύητε· καὶ Παίοσί γε καὶ Τριβαλλοῖς καὶ τοῖς ἔξω τῶν ἄρκτων ἐνοχλεῖν, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις πρέχειν πράγματα, ἵν' ἡ τῶν Θηβαίων πόλις εὐανδρῇ, καὶ μηδὲν αὐτῇ φοβερὸν ποτ' ὂν τ ὑποψίαν ὀπισῇ, καὶ νῦν ἐπ' Ἀθηναίους ὑπὲρ ὑμῶν ἔρχει). πάνυ γε ὡς ἐκ τῶ ἄλλων δείκνυ). τί ποτ' ὂν βουλόμενος ὑ προσο-
230 μολογεῖ ὃ καθ' ὑμῶν, ἀλλ' ἀποκρύπτει); μάλιστα μέν, ὦ ἄνδρες Θηβαῖοι, Φίλιππος ἐξήρηκε τοὺς κήρυκας ἐκ τῶ πολέμων, καὶ μέχρι τῦ θεάτρου μόνου χρῆται. ἡγεῖται γὰ οἶμαι πολλὴν εἶ) φλυαρίαν, ὃν μὲν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι μὴ προσλέγειν τὰ παλαίσματα, μηδὲ τί δεῖ φυλάξαι). ἐν δὲ καθασκευῇ πολέμου καὶ συρράσει πραγμάτων προπέμπειν τὴ κωλυτὴν ὥσπερ δεδοικότα ὑπὲρ τῶ πολεμίων. ὅκου γὰ τ' Ὀλυνθίοις προεῖπεν ἃ ἐβούλετο, πρὶν ὥσπερ τι νόσημα αὐτῶν καὶ δὴ τῶ σωμάτων ἅπτεσθαι· εἰς τε Φωκέας παιῶν τὴ τοῦ φίλος αὐτοῖς ἔρ-

quidem aggredietur, verum hac in re mentietur, alterum fore credite, ut nihil contra vos moliatur; ſin ejus confeſſioni merito credendum eſt, eadem ratione, quae negat, vera convincuntur. Quapropter alterutrum continget, & ſive bellum geretis, ſervietis; ſive noletis ſervire, bellum geretis. Quod ſi exerta quondam humanitas inſidias tollit, ne nobiſcum quidem nunc bellum gerit; ſiquidem nobis etiam captivos dimiſit, & amicitiam nobiſcum contraxit. Sin lucri cupiditas magna res eſt, quid attinet Phocenſes proferre? Non enim in veſtrum uſum Phocenſes de medio ſuſtulit, non; ſed praeſidii rerum ſuarum cauſa: neque tam ut vos fortiores, quam ut Graecos communiter infirmiores redderet; niſi forte duas ac triginta Thraciae urbes etiam veſtra cauſa ſe dicet excidiſſe; Theſſaliam totam praeſidiis & Quatuorviratibus occupaſſe, ut veſtram conſervaret Rempublicam; Megara propter vos aggreſſum eſſe, & Euboeam abripuiſſe; Peloponneſum compilaſſe, caedibuſque repleviſſe, ne vobis ullum immineret periculum; Paeonas quoque, Triballos, & qui extra Septentrionem habitant, infeſtare, cunctiſque hominibus moleſtum eſſe, quo Thebana floreat civitas, nec illi ab exteris metus unquam ullus inferatur; & nunc ad Athenienſes pro vobis tendit: ſane vero, quemadmodum ex aliis, patet. Cur igitur contra vos conceptum odium non ſimul confitetur, verum celat? Philippus, Thebani, primum praecones de bellis exemit, atque iis in theatro duntaxat utitur. Cum enim in certaminibus gymnicis nemini luctandi ſubtilitas, ne quid cavendum ſit, praedicatur; magnopere putat ineptum fore, ſi quis in bellico apparatu & rebus inſtructis nuncium praemittat, quaſi hoſtibus metueret. Quare nec Olynthiis conſilium ſuum praedixit, priuſquam ipſa corpora, velut morbus quidam, invaſiſſet; & cum Phocenſibus congreſſurus, amici-

1 Vulg. male εἰς γε. 2 Lege ἴσως.

χεθαι δόξαι προσκαθίζει. εἰ μὲν οὖν οἴμαι καὶ νῦν ὑμῖν οἷός τ' ἦν σιωπῇ προσελθεῖν, πλείστ' ἂν ἐπεμήσατο· ἐπεὶ δ' ἀναλκῶν ἦν φοιτᾷν γενέσθαι ἀφ' τῆς Βοιωτίας βαδίζοντα, τὰ μὲν τῆς ἀνάγκης ἥπται, τὰ δὲ τῇ φύσει χρῆται, καὶ φησὶ ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθαι. οὐχ ἵν' ἐξείπῃ τὸ πόλεμον τὸν πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ' ἵνα τὸν πρὸς ὑμᾶς ὑποκρύψηται, νομίζων οὐ μικρὸν ἀφοφέρειν, πρὸς ἀμφοτέρους, ἢ πρὸς τοὺς ἑτέρους ἀγωνίζεσθαι· ἂν δὲ δὴ καὶ τοῦτ' αὐτῷ προσυπάρξῃ ὁ πρὸς οὓς ἔοικε κινδυνεύειν αὐτὸν μὴ ἡμῶν ὄντας, μὴ τούτων ἡμῖν ἐπέρ- 231
χεσθαι θαυμαστὸν εἶναι τὸ εὕρημα. ἀφ' ταῦτ' ἐκεῖνο μὲν ὡμολόγηκε, τοῦτο δ' ἀρνεῖται. πρὸς δὲ τούτοις ἐπελάμβανεν, εἰ μὲν ἄντικρυς ὑμῖν πολέμου νόμῳ συμπλέκοιτο, ἡμᾶς ἀφίξεσθαι καὶ ἀφακωλύσειν· εἰ δὲ ἀφέντας τὰς πόλεις, ὑμᾶς μὲν ἔξειν πρὸ αὐτάρκη, πρὸς δὲ ἡμᾶς παρατάξεσθαι μόνους. πρόσθεν δὲ δ' νῦν πρῶτον τοῦτο, ἀλλ' ἐξ ἅπαντος δ' χρόνου, καὶ ἀφ' πάντων πρασμάτων, ὅπως μηδέποθ' αἱ πόλεις ἐν αὐτῷ γένησονται. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν πρὶ Φωκέας τότε πρασμάτων προϊόντων εἰς χρόνον, πρόδηλος ὅτι χρήσεσθε ἡμῖν συμμάχοις ὥσπερ εἰώθειτε, ἀμφοτέρους ἐξέκρυσεν, ἡμῖν μὲν εἰρήνην προβαλών, ὑμᾶς δ' ὡς φίλους προσέμενος. τότε μὲν τοίνυν ἀρχαϊκῶς ἀμφότεροι καὶ φαύλως ὑπήχθημεν. νῦν δὲ φοβώμεν μὴ χείρους ἐκείνου λογίζεσθαι. ἀλλ' ὅμως ἅπαντ' χάριν ὑμᾶς τῆς αὐτῆς πλεονεξίας αὐτὸς ἅπασαν ἀνηρηκὼς τιὼ χάριν. ὃς γὰρ ἀνθ' ὧν τότε μικρὸν ἔδωκε, νῦν ἥκει πάνθ' ἁπλῶς ὑμᾶς ἀφαιρησόμενος, τίν' αὐτῷ λέλοιπε πρὸς ὑμῖν χάριν; ὥσπερ ἂν εἰ 232
καὶ Φωκέας ὑποχειρίᾳ χάριν ὧν πεποίηκεν ἀπαιτεῖν. οὐ γὰρ εἰ καὶ Φωκέας ἀνεῖλε, τοῦτ' ὑμῖν εὐμενῶς ἔχειν αὐτὸν ἡγεῖσθαι προσήκει· ἀλλ' ὅτι καὶ Φωκέας ἀνεῖλε, καθ' ὑμῶν, καὶ νῦν ὑμῖν ὡς τότ' ἐκείνοις βούλεται χρῆσθαι καὶ φυλάξασθαι. καὶ, νὴ Δί', ἐκεῖνα καὶ ταῦτα συγχωρεῖν, ἀλλ' οὐ τοῦ νῦν τούτων χάριν μισῆσαι. ἀλλὰ μὴν πρός γε τὰς αἰτίας

tiae ſimulationem praetexuit. Quod ſi nunc quoque tacite poſſet ad nos accedere, nihil optaret, credo, melius: quoniam per Boeotiam tranſeuntem fieri conſpicuum oportebat, ut neceſſitati ceſſit, ita utitur ingenio, & ad nos ait ſe profiſciſci; non ut nobiſcum ſe bellum dicat gerere, ſed ut vobiſcum diſſimulet, quandoquidem non parum credit intereſſe, cum utriſque, an cum alteris duntaxat decertet; & ſi huc accedat, ut, cum quibus illum nobiſcum conjunctis oportebat congredi, cum iis nos invadat, id vero maximi fore momenti. Quapropter alterum faſſus eſt, alterum negat. Illud praeterea cogitavit, ſi aperte vobis bellum inferret, nos auxilio venturos; ſin civitates inter ſe committeret, & vos, antequam reſiſteretis, capturum, & vobiſcum ſolis ſe eſſe proeliaturum. Neque hoc nunc primum, ſed ex omni tempore modis omnibus, nequando civitatibus inter ſe conveniat, molitur efficere. Etenim Phocenſi quoque bello longius ducto, cum praevideret vos ſocietate noſtra, ut ſoletis, uſuros, eluſit utroſque, nobis obtruſa pace, vobis in amicitiam receptis. Ac tunc quidem imprudenter utrique ſumus & negligenter decepti. Nunc autem ne committamus, ut illi videamur in rebus conſiderandis cedere. Nihilominus a vobis gratiam ſuae cupiditatis repoſcit is, qui gratiam ipſe omnem ſuſtulit. Etenim qui pro parvis rebus quas tum vobis dederat, nunc omnia vobis ablatum venit, quem ſibi apud vos gratiae locum relinquit? Quaſi a Phocenſibus etiam pro injuriis illatis mercedem requireret. Neque enim quia Phocenſes ſuſtulit, propterea vobis eum melius velle, credere debetis; verum quia tum Phocenſes in veſtrum damnum ſuſtulit, tum vos nunc, ſicut illos, vult aggredi, eum cavere; neque tam haec propter illa concedere, quam propter haec illa quoque odiſſe. Jam quod ad calumnias

1 Lege οὐ pro καί.

&

καὶ τὰς ἀφορολάς, ἃς ἐχρήσαντο καθ' ἡμῶν οἱ πρέσβεις, σκήμεῖσθ' ὅτι, πρῶτον μὲν ἑαυτοῖς φρικτὰ πάσχουσιν, εἰ τἀληθῆ λέγουσιν. εἰ γὰρ ἡμεῖς ἀλλήλων ἔχομέν τι κατηγορῆσαι, ἡμῶν τοῦτ' ἂν εἴη πρὸς ἀλλήλους διαφορά, ἀλλ' οὐ δι' μηδὲν μετέχοντος τῶν ἐγκλημάτων. ὥσ' οὐκ ἐκεῖνον πέμπειν ὡς ὑμᾶς παροξυνοῦντα προσῆκε, ἀλλ' ὑμᾶς εἴπερ ᾤεσθε δεῖ μνησικακεῖν, κἀκεῖνον καὶ πάντας, ὅσους ἐδύνασθ' ἐφ' ἡμᾶς καλεῖν. ὅτε δ' αὐτοὶ καθ' ὑμῶν αὐτοὺς σωφρονεῖν ὠήσασθε, πῶς ἐκείνῳ γε παραίνοντι προσέξετε; εἰ μή τοῦτό τις εἴποι, ὡς ὑπὲρ
233 μὲν ὑμῶν αὐτῶν προῖκα οἴσετε· ὑπὲρ δ' ἐκείνου μνησικακήσετε, καὶ ταῦτ' ἐν οἷς ὑμεῖς, οὐκ ἐκεῖνος, ἔδοσθε, εἴ γε δεῖ τι τούτων εἰπεῖν. ἔπειτα κἀκεῖνο σκοπεῖτε, ὅπως μὴ ἅμα θ' ὑμεῖς ὀργιζόμενοι φανήσεσθε, καὶ τὴν δίκην πρὸ ὑμῶν αὐτῶν εἰληφότες, καὶ τοσούτῳ χείρους ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς γεγενημένοι, ὥσθ' ἡμεῖς μὲν ἤκομεν συσώζειν ὑμῖν ὄντες ἕτοιμοι τὰ πράγματα· ὑμεῖς δέ, —— τί δ' ἄν τις λέγοιτο βλάσφημον; καὶ γὰρ εἰ μὲν τούτων ἕνεκα ὅσα πώποθ' ὑμεῖς ἐμέμψασθε, καὶ δι' ἃ φασι δεῖν ὑμᾶς ἀγανακτεῖν, ὁ Φίλιππος ἐπέρχεται, δῶμέν τι λέγειν τούτοις· εἰ δ' ὑπό γε μὴ δίκαιος καλέσαι ἑαυτόν, δείξατω[2] Πύθων, εἰ καὶ ὑμῶν αὐτῶν τί τοσοῦτο καλεγνώκαλε, ὥστε μνησικακοῦντες ὑμῖν αὐτοῖς, ὀρθῶς ἂν ἡγεῖσθαι βουλεύεσθαι. χωρὶς δὲ τούτων, ἅπαντας ἂν οἶμαι συμφῆσαι, ὅ μὲν ἡμᾶς ὄντας Ελληνας καὶ ὁμοφύλους δεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ τάξεως, ἀνεπίφθονον εἶναι καὶ τοῖς νεωμισμένων· τὸ δ' ὅλως ἀλλότριον, μηδεμιᾶς ὀργῆς μηδ' ἔριδος χρῆναι προσῆσθαι· ἀλλὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ ἂν εἰ
234 δύ' ἀδελφοὶ προφέρων ἡμφισβήτουν ἐν σφίσιν αὐτοῖς, ἕν γ' ἂν ἐκεῖνο ταὐτὸν ἐλίγωσκον, εἴτις ξένος καὶ μηδὲν προσήκων ἐβιάζετο, κοινὰς τὰς ὁρμὰς ἀποκλείειν· οὕτως ἐπὶ τοῖς Ελληνικοῖς μηδενί[3] τι ἔξωθεν λαβὴν εἶναι τὰ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἀπόῤῥητα· (οὕτω γὰρ καὶ λέγειν ἄξιον περὶ αὐτῶν.) ἀλλὰ νομίζειν τοὺς μὲν τῶν Ελλήνων πρὸς ἀλλήλους πολέμους καὶ τὰ ἐγκλήματα, ταῖς φύσεσι προστοι-

& crimina, quibus contra nos uſi legati ſunt, attinet, cogitate primum ipſos ſecum, ſi vera dicunt, pugnare. Si quid enim nos de nobis mutuo queri poſſumus, noſtra ſit ea mutua diſſenſio, non illius, cum quo non ſunt crimina communia. Quocirca non illum vos oportebat legatis miſſis irritare, verum vos, ſi quid ulciſcendum putaretis, & illum, & quotquot poſſetis, contra nos convocare. At cum ipſi per vos modeſte vos gerere ſciatis, cur illius calumnias attendatis? niſi forte veſtra quidem ipſorum cauſa nihil graviter feretis; illius autem, indignabimini, cum tamen vobis, non illi, facta ſit injuria, ſi quid eſt horum dicendum. Quin etiam hoc videte, ne ſimul & iraſci, & de vobis ipſi ſupplicium ſumere videamini, tantoque pejus vobis ipſi, quam nos, conſulere, quod nos ad vos una conſervandos venimus, vos autem,— ſed nolo male ominari. Etenim ſi propter ea crimina, quae vos unquam nobis impoſuiſtis, quorumque cauſa vobis indignationem ſtudent adferre, Philippus nos invadit, videantur aliquid dicere: ſin autem, quia ſeipſum continere non poteſt, quid de vobis ipſi tale meriti ſitis, ut de vobiſmetipſis recte videamini ſupplicium ſumere, doceat Pytho. Huc accedit, quod ſecundum commune judicium noſtra quidem Graecorum & gentilium inter nos de principatu & loco contentio, praeter aequitatem & morem non inſtituitur; qui autem prorſus eſt alienus, is ad nullam rixam vel contentionem eſt admittendus: verum ſicut fratres duo, qui de primatu contenderent, ſi quis eos peregrinus & externus aggrederetur, idem hoc ſentirent, ut eum communibus excluderent oſtiis; ſic in Graecorum negotiis externus nemo noſtra debet ſecreta (ſic enim vocanda ſunt) pro anſa arripere, ſed Graecorum quidem pugnas & criminationes mutuas ſeditionibus eſſe ſimi-

1 Rectius δεῖν. 2 Legatus Philippi. *Cam.* 3 Lege τῶν pro τι.

κέναι, καὶ δεῖν μάλιστα μὲν εἰ οἷόν τε σκοπεῖν, ὅπως μὴ συμβήσεται· εἰ δ' ἄρα, τὸ ταχέως ἀπαλλάττεσθαι. τὸ δὲ πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ πάλαι κακόνους, πόλεμον φύσει πεφυκέναι, καὶ μὴ χαίρων εἰς ζῶντα νοσήματα καὶ φορᾶν, ἀλλ' ἀθανάτους ἐᾶναι τούτων τοὺς ὅρους, ὥσπερ ὅτ' ἄν τῳ χρέος ὀφείληται. ὅλως δ' εἰ μὲ ἔξεστι μνησικακεῖν, δίκαιον μὲν ὄ· χρῆσθε δ' εἰ βούλεσθε τούτῳ· εἰ δὲ χρείττων ὁ καιρὸς τοιαύτης μικροψυχίας, ὅπως θάττονα συμβούλῳ τῷ Φιλίππῳ χρησώμεθα, καὶ νομίσωμεν ἥκειν αὐτὸν οἷς ἀκούσιον ξυμμαχητήν. ἡμῖν μέν γε εἰ μηδὲν ἄλλο μέμφασθαί γε ὅ κοινὸν τοῦτο ἔχοι τις ἄν. Φίλιππος δὲ ὑδαμοῦ καταλείπει τὰ οἷα πέπονθεν ἐρῶν θ' ὑπὸ αἰσχρῶν. οὕτω κακῶς ἀπολογεῖσθαι περὶ τούτων μελε- 235
τᾷ. καὶ μὴν εἰ μέν σοι αὐτοῖς τοῖς καιροῖς τὰ ἐγκλήματα ἐμέλλετε ἀγνωμονήσειν πρὸς ἡμᾶς, τάχ' ἄντις ἦν συγγνώμη. νυνὶ δὲ σκέψασθε οἷα παρεύρυσιν ὑμᾶς, ὡς ὅτε δίκαια ὑμῖν συμφέροντα. εἰ γὰρ ἡνίκα μὲν δι' ἀπειθείας ἀλλήλοις ἦμεν, κατείχετε ὑμᾶς αὐτούς, ὅτε δ' ἔργῳ πάντα ὑφ' ἡμῶν λέλυται, καὶ συστρατεύεσθαι βουλόμενοι πάρεσμεν, τηνικαῦτα ὀργίζεσθε· σκοπεῖσθε μὴ χεῖρον ὃ βούλεσθε ποιήσητε. ὃ γὰρ τοῖς ἀδικοῦσι δόξετε μνησικακεῖν, τοῦτο τοῖς εὖ ποιεῖν προῃρημένοις ὀργίζεσθαι. καὶ μοὶ καὶ ἀμφοτέροις οὕτω γ' ἂν ἐνδυτῶς τὸ δέοντος χρήσαισθε, καὶ ὑμῖν ἀμφοτέρως ὃ δέοντος ἐνδυτῶς, τὰ μὲν καθ' ὑμῶν ἥκοντα τὰ ὑπὲρ ὑμῶν προκρίνοιμεν, ἡμῖν δ' αὖ μετριώτερον ἐχθροῖς οὖσιν ἢ φίλοις χρώμενοι. πάντων δ' ἀτοπώτατον, τὰ μὲν ἐγκλήματα κοινὰ ἑκατέρωθεν εἶναι, ὀργίζεσθαι παρ' ὑμῖν μόνοις· καὶ ζῶντα τὸ στρατεύμαθ' ὅντος, οὐκ ὅπου ζῶσιν, ἀλλ' ἐν μεθορίοις τῆς Αττικῆς καὶ τῆς Βοιωτίας, ἀλλ' ἐν μεθορίοις τῆς Φωκίδος καὶ τῆς ὑμετέρας, ἐν πεδίῳ οὕτως τῶν 236
Θηβῶν, ὥστέ με φρίττειν νυνὶ περὶ τὰς πύλας. τί ποτ' οὖν ὑμετέρου τοῦ πράγματος ὄντος, ἡμεῖς ἥκομεν ταραττόμενοι; μάλιστα μὲν οἶμαι τύχη τις ἀμφοῖν τὰν πόλεοιν ἀγαθὴ κρατεῖ. ἔπειτ' αἴσχιστον ἦν, ἔργῳ σώζειν ὑμᾶς ἐγνωκέναι· λόγῳ δ' ὀκνῆσαι δι-

les, & ut maxime, ne contingant, provideri debere, ita ſaltem quamprimum diſſolvi. Quod autem cum barbaris & antiquis malevolis geritur bellum, naturale nomen ſortitum eſſe exiſtimandum; neque hos temporum morbos aut proventus eſſe, verum aeternis, ea quaſi debita, terminis eſſe defixa. Denique ſi tempus ultionem permittit, ea, quamvis juſtum non eſt, utimini; ſin hanc animi abjectionem tempora non ferunt, in alteram partem Philippi utamur conſilio, eumque velut invitum putemus arbitrum adeſſe. Ac de nobis quidem, ſi nihil aliud, conqueri ſaltem de more quis poſſit. At Philippus nuſquam, qui ſibi illatas ab illo recenſeret injurias, reliquit: adeo malam ſibi harum rerum defenſionem parat. Quid quod ſi per ipſa culpae tempora ſecus de nobis quicquam ſtatuere velletis, non careret res venia. Nunc autem quid vos doceant, quamque juſtum ſit & vobis utile, videte. Etenim ſi, cum inter nos oderamus, cohibere vos potuiſtis; cum ſunt a nobis omnia placata, & ad communem militiam convenimus, tum iraſcemini; ne aliud, atque velitis, committatis, cavete. Neque enim tam injurios ulciſci, quam beneficis eſſe ſtudentibus iraſci videbimini. Quid quod & cum utriſque hoc modo contra decorum, & vobiſcum utroque modo contra decorum egeritis, ſi & hoſtem pro patrono, & nos clementius hoſtes, quam amicos, habueritis. At omnium eſt abſurdiſſimum, cum ſit utrinque culpa, vobis iram ſolis convenire; cum praeſertim exercitus non in Zoſtere, nec in limitibus Atticae ſit & Boeotiae, verum in Phocenſis & veſtrae regionis confiniis, atque adeo ad portas Thebarum, ſic ut horrorem mihi jam incutiant. Cur igitur, cum veſtra res agatur, nos turbati adſumus? Primum bona quaedam fortuna, ni fallor, utramque gubernat urbem. Deinde turpiſſimum fuiſſet, cum vos factis ſervare ſtatuiſſemus; ſi verbis nos officii veſtri commonefacere

δάξαι τὰ δέοντα· ἄλλως τε καὶ προσδοκίας ὄσης ἐγχειρεῖν ἐκεῖνον διαφέρειν τὰληθές, ὅσῳ εὑρήκαμεν. πρὸς μὲν οὖν τὴν παρουσίαν οὐμὴ τὴν πρὸς ἐκεῖνα, πρέσβεων ἡμετέρων ἕνεκα. ᾧ δὲ πρατεύμεθα, πράτευμα [1] ἄν τι προσέρχοι. εἰ δέ τις ἡγεῖται παράδοξον ἡμᾶς ὑπὲρ ὑμῶν πεφοβημένους ἥκειν, ἐνθυμείσθω κἀκεῖνο, ὡς παράδοξον Φίλιππον ἐφ' ἡμᾶς ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων ἐγκλημάτων ἔρχεσθαι. μὴ τοίνυν δυοῖν παραδόξοιν, ὃ μέν ἐστι καθ' ὑμῶν ἰσχυόν, ποιήσητε, ὅσ' εἰς σωτηρίαν ὑπάρχει διαφθείρητε. ἡμεῖς δὲ πῶς οὐκ ἐμέλλομεν αἰσχυνεῖσθαι, εἰ Βυζαντίους μὲν πρώην ἀφειλόμεθα κινδύνου, καὶ Περινθίους καὶ Χερρονησίτας, ἔτι δ' Εὐβοέας καὶ Χαλκιδέας, τό γ' ἐφ'
237 ἡμῖν, ἔχοιμεν εἰπεῖν πρὸς πάντων τούτων, ὡς οὐ κάλλιθ' ἡμᾶς ἐδεδράκεσαν, ὑμᾶς δὲ ψυχρῶν ἕνεκ' ἐγκλημάτων προϊδόμεν πᾶσι τοῖς ὅσι κινδυνεύοντας· ὧν τίς σωτηρίτερος ἡμῖν ἐν ἅπασι τοῖς Ελλησι; θαυμάζω δὲ Πύθωνος, εἰ μὲν τῶν δυσχερῶν ὑμᾶς ἀξιοῖ μνημονεύειν ἃ πρὸς ἀμφοτέρων ἀκουσίως γεγένηται· τὰ δ' εἰς οἰκειότητα καὶ πίστιν φερόντων οὐκ ἔστ' παντὸς χρόνου τοσοῦτον τὸ πλῆθος, ὥστε νομίζει ποιήσεσθαι λόγον; καίτοι πάντων ἀνθρώπων σωτειδότων, ὡς ἐν καλῷ γεγόνασιν ἀλλήλαις ὅτι τὰ χρείων αἱ πόλεις. ὡς μὲν οὖν Οἰδίπουν ἐδεξάμεθ' ἡμεῖς, καὶ ὡς Διόνυσος πρὸς ὑμῶν ὁρμηθεὶς, Ικαρίῳ συγγίγνεται, καὶ τὴν δωρεὰν ἣν ἔδωκε· καὶ ὡς Ηρακλῆς ἐμανήθη ξένων παρ' ὑμῖν, καὶ ὡς παρ' ὑμῖν νεὼν ἱδρυσάμεθ' αὐτῷ, καὶ τῶν παίδων ὡς πρόθυμεν, καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτα, ἐάσομεν· ἀλλ' ὧν ἔτι ζῶσιν οἱ μάρτυρες· τοῦτο μὲν ἡμεῖς ὅτ' ἠτύχησεν ὁ δῆμος, ὡς δεῦρ' ἐλθόντες πατρίδα τὰς Θήβας εἴχομεν, καὶ Λα-
238 κεδαιμονίων μετὰ τοῦτο κελευόντων ὑμᾶς συνεμβάλλειν εἰς τὴν Αττικὴν, ἅπαντες ἀπεψηφίσασθε· τοῦτο δ' ἡμεῖς, νῦν' αὖθις ἐφ' ὑμᾶς ἐβάδιζον Λακεδαιμόνιοι, πόσου τὸν ἀπόχρημεν τοῦ στρατεῦσαι μετ' ἐκείνων, ὡς' ἀτειχίστου τῆς πόλεως ὄσης, ἐκστρατευσάμενοι καὶ μάχῃ νικήσαντες μὲν ὑμῶν ἠλευθεράσαμεν τὴν Βοιωτίαν, ἀνάγκη μὲν σὺδεμιᾶς συμμα-

monefacere non eſſemus dignati: praeſertim cum putaremus fore, ut ille veritatem conaretur, ſicut & fecit, pervertere. Itaque contra illius legationem noſtris fuit opus legatis; exercitui vero contra occurrit exercitus. Quod ſi cui mirum videtur, nos huc veſtri metu venire; hoc quoque miretur, cur Philippus veſtrae querelae cauſa nos invadat. Quapropter nolite de duobus, quae mira ſunt, id quod vobis eſt contrarium, confirmare; quod ſalutem adfert, evertere. Nobis vero pudori erat profecto futurum, cum Byzantios, Perinthios, & Cherroneſi incolas e periculo ante eripuiſſemus, atque etiam Euboeenſes & Chalcidenſes, quantum in nobis fuit, de quibus tamen omnibus nonnihil conqueri poteramus; ſi vos, quibus Graecorum nemo nobis eſt familiarior, in omnium fortunarum diſcrimen redactos, propter leves injurias neglexiſſemus. Ac miror Pythonem, ſi vos moleſtiarum, quae utrinque ſunt ab invitis partae, vult meminiſſe; quae ad familiaritatem, & fidem tam multa poſt omnem memoriam faciunt, negligere: cum praeſertim ſit omnibus notum, quam oportunae ſibi mutuo hae urbes ſuis cujuſque temporibus fuerint. Atque Oedipum quidem a nobis receptum, & Bacchum a vobis profectum, cum Icario verſatum eſſe, atque ei donum dediſſe; tum Herculem de peregrinis primum fuiſſe initiatum, primoſque ei nos templum fundaſſe, ejuſque liberos eſſe tutatos, & reliqua ſimilia non proferam: verum, quae vivi etiam teſtari poſſunt, partim in miſeria populi nos huc profecti, Thebas loco patriae habuimus, & cum poſtea juberent vos Lacedaemonii ſecum Atticam invadere, cuncti renuiſtis: partim, cum iterum vos aggrediebantur Lacedaemonii, tantum abfuimus ab illorum expeditionis communione, ut ex urbe nondum munita copiis eductis, & parta victoria, Boeotiam vobiſcum liberaverimus, non tam ſocietatis ne-

1 Ἀντιπαρέρχεται. *Cant.*

ceſſitate,

χίας, γνώμη δ' ὑμᾶς εὖ ποιεῖν ἐλόμενοι. καὶ πάλιν τ' εἰρήνης γενομένης τ' ὑπὸ Ἀνταλκίδᾳ, καὶ Φοιβίδᾳ τ' Καδμείαν καταλαβόντος, τιὼ τε φυγὴν ἐδεχόμεθα· καὶ ἐπειδὴ τῶν ὅπλων ἔδει, πρῆμεν παντημεί· καὶ ὃκ ἔφθημεν ἐλθόντες, καὶ Λακεδαιμονίους ὑποστάντας ἀπηλλάξαμεν, καὶ μυρία ἄν τις ἔχοι λέγειν, ὡς ἀγαθὴ τύχη πεφύκασιν αἱ πόλεις ἀλλήλαις. καὶ τοίνυν μόνον πόλει πρὸς πόλιν ἡμῖν πλεῖστα ὑπάρχει πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδίων φιλιῶν τὰς παρ' ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν ἰσχυροτάτας εἰ συμβέβηκε. τί γὰρ ἂν δοξότερον τ' Ἡρακλέους καὶ Θησέως ἑταιρείας; ἢ τί μᾶλλον τοῖς Ἕλλησιν ὠφελῶ; οἱ σκευήν τε τιὼ αὐτὴν ἐφόρησαν, καὶ ταὐτὰ γνόντες ἡμέρων τιὼ γῆν. καὶ ὅτε τοίνυν Ἡρακλεῖ φίλον ἐδέκ- 239
σε, Θησεὺς αὐτὸν Ἀθήναζε ἀγαγὼν ἀνακτᾶται. ὡς ἔδει γε, ὦ Ζεῦ τε, καὶ Πόσειδον, καὶ πάντες θεοί, νεῶν ὡς ἀληθῶς νεῶν τ' ἐκείνων συγκάσεως, καὶ μελέτης, καὶ φιλοπρμίας. οἴμοι γὰρ ὅτε τ' ἐπ' Ἀμαζόνας στρατείαν, ὅτ' ἄλλον τόδε ἂν αὐτὸς ἐπελέξω πόλεμον, πρὶν μίαν ταυτηνὶ [1] κεφαλὴν κοινῇ συνεξελεῖν· ἧς ὅτε Ἰσθμὸς ἀπείρατος, ὅτε ἔθνος τόδε, ἀλλὰ καὶ γῆ καὶ θάλαττα ὁπλείπῃ λῃστευομένη. νῦν τοίνυν ἐκεῖνοι μὲ ἀθλοθέται δ' πολέμου· ἀγωνισταὶ δ' ἡμεῖς ἐξ ἁπάντων προκρίθημεν. τί οὖν δ' μιμούμεθα τοὺς ἀρχηγέτας; καλὴν μὲ ὄν, ὦ ἄνδρες Θηβαῖοι, κἀκείνων κοινωνίαν συνέσημεν, ἧς μικρῷ πρόσθεν ἐμνήσθην, νίκα Λακεδαιμονίους γῆς καὶ θαλάττης ἄρχοντας δ' [2] καθεδήσαμεν· οὐ μὲν ἐγένετο ἡμέρα τῆς ὑπάτου ταύτης ἀναγκαιοτέρα, οὐδὲ χρεὼς ἀμείνων, δ' ἐν ᾧ μᾶλλον ἔδει συζῆναι καὶ πόλεις καὶ ἥρωας καὶ θεούς. ἀνὴρ ὑβριστὴς ἐκ δ' βαράθρου τ' γῆς ὁρμώμενος, κακῇ μοίρᾳ τῶν Ἑλλήνων μᾶλλον δ' αὐτῷ τεραφείς, κωμάζει συχνὸν ἤδη χρόνον δ' φορητὰ, πόλεις 240 342
ἀναιρῶν, πολιτείας μεθιστὰς, φυγὰς ἀλλάττων, ἐμβατεύων εἰς τὰ τ' Ἑλλήνων πράγματα, ὥσπερ εἰληφὼς ἐπιτήδειον τ' Ἑλλάδα, κωλύει δ' δεὶς δὲ κινεῖται· ἀλλ' ὥσπερ

cessitate, quam consilio vobis benefaciendi ducti. Rursum cum, pace sub Antalcida facta, Cadmeam Phoebidas occupasset, cum exules recepimus, tum, ut armis opus fuit, cum toto populo accurrimus, ac vix adveneramus, cum Lacedaemonios per inducias dimisimus: atque infinitis posset exemplis demonstrari, bonam fortunam inter se urbes praestitisse. Quid quod non urbi modo cum urbe tantum intercedit, verum etiam privatae inter nostros & vestros amicitiae fuerunt firmissimae? Quid enim Herculis est ac Thesei sodalitate celebrius? Quid Graecis magis fuit opportunum? qui eodem habitu, iisdemque studiis terram curabant. Atque cum Hercules amicum requireret, Theseus eum Athenas ductum refocillat. Nunc profecto, Jupiter, Neptune, atque omnes dii, nunc illa horum concordia, cura, ac diligentia opus esset. Nam nec in Amazones expeditionem, ut arbitror, nec ullum susciperent bellum aliud, priusquam hoc unum caput pariter sustulissent, cujus nec Isthmus, nec ulla gens est expers, quin ejus latrociniis & terra & mare deficiant. At nunc illi quidem belli praesides, nos ejus milites sumus ex omnibus delecti. Quid obstat ergo, ne majores imitemur? Et quanquam illa quoque, Thebani, praeclare fuerit a nobis inita societas, cujus modo memini, cum Lacedaemonios terrae marisque dominos non pertimuimus; tempus tamen isto magis necessarium & opportunum adhuc non extitit, neque quo magis urbes, heroas, ac deos inter se decebat conspirare. Improbus nebulo de terrae barathro profectus, malo Graecorum, vel suo potius fato educatus, longo jam tempore intolerabilem exercet petulantiam, atque urbes evertit, respublicas immutat, alternat exilia, Graecorum rebus manum injicit, quasi vadimodium deserentem deprehendisset Graeciam, neque quisquam prohibet, vel se movet; verum quasi ul-

1 Philippi. *Cant.* 2 *Καθεδήσαμεν. Cant.*

tra

ἄνω καὶ ἄρρακτῶν, ἢ περὶ τὴν ἐρυθρὰν, τούτων γιγνομένων, ἢ τοῖς ἅπασιν ἀνθρώποις μᾶλλον ἢ τοῖς ἡμᾶς ὄντων, ὕπνος θαυμαστὸς ἅπασι, καὶ ῥᾳθυμία καὶ ἀκηδία κέχυται, καὶ καθάπερ τὰ ἐν ταῖς ἰσοτιμίαις ἀδόξως ἔτως ἀκούομεν, θαυμάζοντες τὰ γινόμενα, οὐχ ὅπως παύσειν ζητοῦντες· καὶ γέγονε πάντ' ὥσπερ ἐν Εὐρίπῳ τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα, νύκτα καὶ ἡμέραν ἄνω καὶ κάτω φερόμενα, καὶ κατηχεῖ συνήθης ἀκοὴ τῶν κακῶν. ἐν πορθμῷ Φίλιππος, ἐν Μεγάροις Φίλιππος, Ἀρκαδία νοσεῖ, Χαλκιδεῖς ἀπολώλασι, Θετταλία δεδούλωται, πολιορκεῖ Βυζάντιον, Ἦλιν εἵληφεν· Ὁμήρου καταλόγου ἁρπαζομένων γέγονε τῶν Ἑλλήνων. καὶ τοσούτων χρημάτων καὶ σωμάτων καὶ τόπων ἀπολωλότων, καὶ πάντων πάντα συγκεχυμένων, οὐδὲν ὅτι
241 τῶν πάντων φοβερώτερον, οὐδ' ἐφ' ᾧ μεῖζον ἄν τις τραύσειεν, ἢ ὅτι τὰς γνώμας ἡμῶν καὶ ὃ λογίζεσθαι συγκέχυκε, καὶ τοσαύτη φαρμάκων πρόσοδος καὶ γοητεία κέχρηται, ὥστε πάντας ἅπαντ' αὐτοῖς καθ' αὑτῶν συμπράττειν ἀναπέπεικε, ὥσπερ ἐὰν ἀπόλωνται κερδανοῦντας, καὶ γέγονε τῶν Ἑλλήνων ἕκαστος ὅστις ποτέρους ἐκείνων γένηται, καὶ πρόκειται τοσοῦτ' ἡμῖν, ὅσον τοῖς ἐκ πληγῆς ἢ τινὸς ἄλλου κακοῦ σφαλλομένοις βαδίζουσιν· οἷς ὃ μὴ καλὸν ἐχθίστους, πρόδηλον· ὃ δὲ μέλλει ἔπι, τοῦτ' ἐστὶν ἡ δυώπις. οὐδ' ὥσπερ τυφὼς ἢ πρηστὴρ ἐμπεσὼν ἐλαύνῃ καλάμους αἰγιδι λαμπρᾷ πάντα τὰ πράγματα, οὐδὲν παρεῖς· τοῖς μὲν, ὅπλα· τοῖς δὲ, λόγους προσφέρων· μόνον οὐκ ἐπαναλαλάζων ἅπασιν ἀναστῆναι. ἀλλ' ὅμως, οὐδεὶς πω τοῦτ' ὑπέκυσεν αὐτῷ, ἀλλ' ὥσπερ ὁμίχλης ἢ ζόφου πάντα καλειληφότος, οὐθ' ἡμᾶς αὐτοὺς οὔτ' ἐκεῖνον γνῶναι δυνάμεθα, ἀλλ' εἰδότες μὲν ὃ μέλλον, οὐ βουλόμενοι δὲ εἰδέναι δοκεῖν, ἐκθύ-
242 σιοι τοὺς ἀνάγκας ἀναμένομεν. καὶ φάσματος μὲν ἄλλου τοῦ συμβάντος οἷα κατ' ὄρεινὸν, ἢ σεισμῶν, ἢ πνευμάτων ἔξω τοῦ μετρίου καταχόντων, εἶδεν μὲν δεδιέναι πάντας, εἶδε δ' ἀλλήλους συγκαλεῖν, ἰέναι δὲ θεωροὺς εἰς Δελφοὺς, καὶ Δωδώνην, καὶ παρ' Ἀμφιαράου, περὶ

tra catarractas haec aut mare rubrum fierent, & ad omnes potius, quam nos pertinerent, altus omnibus ſomnus eſt & ignavia offuſa; nec ſecus, atque mirandas hiſtorias, narrari audimus, dum, quae fiunt, miramur; ut ceſſent, operam non damus: ac tota velut in Euripo verſatur Graecia, ſurſum ac deorſum noctes dieſque agitata; & perpetui nos cladium nuncii circumſonant. Philippus eſt in freto, Philippus eſt Megaris, periclitatur Arcadia, perierunt Chalcidenſes, Theſſaliam ſubegit, obſidet Byzantium, Elim cepit; denique numerus quidam Homericus Graecorum raptorum extitit. Quanquam autem tot opes, corpora, loca perierint, omneſque omnibus privati ſint, nihil tamen eſt horrendum magis, ac potius deplorandum, quam quod judicia noſtra conſiliaque praedatus eſt, ac tanto pharmacorum cumulo, tantoque eſt uſus faſcino, ut omnes ad omnia contra ſeſe pro ipſo facienda adegerit, quaſi interitum in lucro ponerent. Itaque contendunt inter ſe Graeci, quis primum ſub illius poteſtatem veniat; ac tantum nobis ſupereſt, quantum iis, qui ictu vel alio malo afflicti progrediuntur, & ut lapſus eventum certo praevident, ita dilationem viribus tuentur. At ille typhonis aut praeſteris inſtar incumbens, penitus cuncta magno ſplendore abigit, nec relinquit quicquam, alios armis, alios verbis invadens, ac propemodum in fugam omnes cogens. Veruntamen haec adhuc nemo ſibi ſuggeſſit, ſed quaſi nebula vel caligo cuncta occupaſſet, nec noſmetipſos nec illum quimus cognoſcere; verum dum futurum non ignoramus caſum, & ignorare tamen volumus videri, ſcientes volenteſque perniciem expectamus. Quod ſi quod aliud extitiſſet ſpectrum, qualia ſolent in coelo apparere, vel terrae motus, vel graves venti invaluiſſent, omnes timerent, ac ſe mutuo convocarent, & conſultores Delphos, Dodonam, & ad Amphiaraum, de ſa-

1 Iliad. λ'. *Cant.*

lute

σωτηρίας· Φιλίππου δ' ὀπιπολάζοντος τοσοῦτον ἤδη χρόνον, καὶ τὴν Ἑλλάδα ἐκ βάθρων κινοῦντος, καὶ τοσαύτην γῆν ἐπερχομένου, ὅσην οὐδέπω κῦμα ἐπέκλυσεν, οὐδεὶς, οὐ λόγος, οὐ σύλλογος, οὐκ εὐχὴ τραπεῖσα, οὐκ ἐρώτημα Ἑλληνικόν· ἀλλ' ὥσπερ νεφέλῃ κεκαλυμμένος, ἢ τῶν ποιητῶν ἄτοπον [1] κυνῆν περικείμενος, ὁρᾶσαι φοβερὸς, παθεῖν δ' ἀφόβητος, περιέρχεται δημαγωγοῦντας τοὺς Ἕλληνας, πάντα ἐκζητῶν, πάντα εὑρίσκων εἴτι τῳ πέπρακται δυσχερὲς εἰς τὴν πλῆθον, εἰ ῥῆμά τις ἔφθεγκται μόνον, διαβάλλων ἐν μέρει πάντας, ὥσπερ παισὶ τοῖς Ἕλλησι ἀθροιζόμενος. [2] σοὶ δέ τι τούτων ὦ κακῶς ἀμφικτυών; ἅπαντα ταῦτ' [3] ἔνεστι, δεινὸν πλεονάζων Φίλιππος. τίνες οὖν ἄλλοι ταῦτα κωλύσουσι; τίνων, ὦ ἄνδρες Θηβαῖοι, χρὴ τοῦτο γενέσθαι ὅ ἔρημον; ἡμῖν τὰς ἀνάγκας ταύτας οἱ θεοὶ παρεξενήκασι. σκέψασθε δὲ καὶ 243
περὶ τῆς παλαιᾶς αἰτίας ὡς καλῶς αὐτὴν [4] ἀπολύεσθε, λέγοντες οὐκ εἶναι τὴν πόλιν αὐτῆς, ἀλλὰ τὰς κεκτῆσθαι τῶν πραγμάτων μισθόν. τούτοις μέντοι τοῖς λόγοις οὐκ ἀκολουθεῖ τὸ νυνὶ δέχεσθαι Φίλιππον. ἀλλ' ἡ καὶ ἐκεῖνα δεῖ ψεύδεσθαι δοκεῖν, ἢ τούτοις λόγος οὐ λείπεται. ὅπου τοίνυν οὐκ ἔστιν ἐφ' ὑμῖν, οὐδ' ἐὰν βούλησθε ἁμαρτεῖν, σκέψασθε. νυνὶ δυοῖν θάτερον αἰτεῖ Φίλιππος, ἢ συνεμβαλεῖν, ἢ διελθεῖν. διέντος μὲν τοίνυν, ἡμᾶς μὲν ὁμοίως προδεδώκατε· ἐκείνῳ δ' οὐχ' ὅσον βούλεται χαρίζεσθε. ὥσθ' ἥ τε πρὸ ἡμῶν ὑπάρχει μέμψις, καὶ ἡ παρ' ἐκείνου προσοίσεται. ἂν οὖν δείσητε τὰ πρὸς ἡμᾶς, ἐς ἐφ' ὅτου προφάσεως εἶσιν [5] ὑμᾶς; ἢ τοῦτο μὲν οὐδὲν ἔχοι μέμψασθαι προβούλου. πρὸς Διὸς δὲ ἂν εἰσέλθῃ μὲν ὡς εὔνους καὶ φίλος, εἰσελθὼν δ' ἔχῃ καὶ μὴ ἀνίῃ τὴν πόλιν (ἴσμεν δ' ὃν τρόπον εἵληφε Φεράς, καὶ χωρὶς τῶν Φερῶν, ἴσμεν ὃν τρόπον Φοιβίδας ἔσχε τὴν Καδμείαν χωρὶς) ἂν οὖν ὡς τότ' ἐκεῖνος παιδιὰν ὡς ἐπ' Ὀλύνθου τὸ πρῶτον ἔρημον ἠξίωσε μὴ [6] παρεῖναι, οὕτω καὶ νῦν οὗτος πρὶν εἰς Ἀττικὴν ἐλθεῖν, 244

lute mitterent; cum autem tanto jam tempore regnet Philippus, & Graeciam funditus concutiat, ac terrae tantum ſpatium, quantum nullus invaſit fluctus, peragret, nec ratio, nec conventus habetur ullus, neque vel preces aptae fiunt, vel quaeſtiones Graecae; verum quaſi nebula tectus, aut injucundam poetarum galeam indutus eſſet, ad faciendum pateret, ad patiendum evaneſceret, ſingula circumit, Graecorum favorem eblandiens, inquirens in omnia, ſiquis populum re aliqua offendit, ſiquis verbum duntaxat locutus eſt, omnes viciſſim calumnians, cum Graecis tanquam pueris agens. Atque haec omnia res una complectitur, graviter Philippus inſoleſcens. Quinam vero prohibebunt haec alii? Quorum hoc, Thebani, debet eſſe palmarium? Nobis haec eſt a diis impoſita neceſſitas. Jam crimen antiquum quam probe dilueritis, videte, dum dicebatis urbem ſui juris non fuiſſe, verum principes Perſae faviſſe. At his ſermonibus non congruit, ut Philippum nunc recipiatis. Verum vel illa quoque debent falſa videri, vel haec ratione nulla nituntur. Sed quam non liceat vobis, etiamſi velitis, peccare, jam attendite. Petit enim nunc alterutrum Philippus, ut vel ſecum invadatis, vel tranſitum concedatis. Quod ſi tranſierit, nos quidem aeque prodideritis; nec tamem illi, quantum volet, indulſeritis. Quocirca tum in noſtram incurretis reprehenſionem, tum illius accedit criminatio. Si igitur nobiſcum confecerit, num quos prius, quam vos, invadet? Verum hoc quidem, etiamſi nihil de vobis conqueri poſſet, fit manifeſtum; ſed ſi forte per amicitiam ingreſſus, urbem teneat nec dimittat (ſcimus enim, quomodo Pheras ceperit, & abſque hoc non ignoramus, quomodo Phoebidas hanc occuparit Cadmeam) ſi ergo quemadmodum tunc ille, cum Olynthum tenderet, primum noluit inventum praeterire, ita nunc hic antequam Atticam ingrediatur,

1 Quae Orci galea dicitur in proverbio. *Cant.* 2 Illa *σοὶ δὲ τι τούτων ὦ κακῶς ἀμφικτυών* adduntur. *Cant.* 3 ἐν ἐσ. *Cant.* 4 Ἀπολύσασθαι. *Cant.* 5 Deeſt ἢ ante ὑμᾶς, *Cant.* 6 Παρελθεῖν. *Cant.*

The-

ἀξιοῖ τὰς Θήβας ἔχειν· κλπ εὐσετ' αὐτὸν εἰς τὰς Ελληνας, ἢ τί χρήσεσθε; τί δ' ἂν διαφήσας τὰς πόλεις, καὶ φανερὰς ἐπιδείξας ἡμᾶς ἐκ δ' φανερᾶ διϊέντας, ἐπ' αὐτὰς ὑμᾶς τρέπηται πρότερος, πᾶ δ καθ' ἡμᾶς θήσεται; εἰ μὲν τοίνυν ἴσοις ὑμᾶς ἀμυνούμεθα, ἃ βοηθήσομεν· εἰ δ' οὐδὲν μᾶλλον μνησικακήσομεν, πῶς οὐκ εἰς ἔσχατον αἰσχύνης ἀφίξεσθε; εἶεν. δεῖναι μὲ δὴ λέγ' ταῦτα ἐκ ἔστιν ἁπλῶς· λοιπὸν δ' ὅτι σωεισβαλεῖν κ κινδυνεύειν, εἰσφ ἐκεῖνο ὑμῖν ἢ ὑμεῖς ἐκείνῳ πιστεύειν μέλλετε. σκοπεῖτε δὴ πότερον βελτίους ἂν εἶητε, ὥσπερ τῆς δουλείας τῆς ὑμετέρας αὐτῶν καὶ τ ἄλλων Ελλήνων κινδυνεύοντες, ἢ παρόντ δ κινδυνεύειν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερείας τῆς θ' ὑμετέρας αὐτῶν καὶ τ ἄλλων τούτῳ χρώμενοι. ἡγοῦμαι δ' εἰ μὲ σωεισβάλοιεν, πλείους ἐλπίδας ὑμῖν ἂ κεκτημένοις ἐλευθέρους γενέσθαι ἢ νικῶσιν. ἡμεῖς μὲ γὰρ ἐγκλήματα πολλοῖς ἤδη παρήκαμεν, Φίλιππ δ' ὥσπερ φίλος, τῶν αὐτῶν καὶ δεσπότης ὤν. καὶ μὴν κ τὴν συμμαχίαν πρὸς μὲ ἡμᾶς ἐν τῇ ἴσῃ δήπου καὶ ὁμοίᾳ ποιήσεσθε ὥσπερ ἀεί· Φιλίππῳ δ' ἀκολουθεῖν ἀνάγκη. τοῦτο δὲ ὅσον διαφέρει, γνῶτε. εἰ μὲ γὰ ἡμεῖς πέμψαντες, ὃ μὴ γένοιτο μήθ' ἕσαι, τοιοῦτον εἴπωμεν πρὸς Φίλιππον, ὅτι ἀκολουθεῖν ἐγνώκαμεν αὐτῷ καὶ ὑπηρετεῖν, ὅ, τι ἂν προαγγέλλῃ· ἕσθ' ὥσπερ δ λοιπὸν ὑμῖν ἀξιώσῃ πολεμεῖν; οὐδ' ἂν εἷς εἴποι. οὐκοῦν ὀ μικρόν τι μέρος προΐεσθε, ἀλλὰ τοσούτῳ χεῖρον πρὸς ὑμῶν αὐτῶν, ἢ πρὸς ἡμῶν βουλεύσεσθε, ὥσθ' ἡμῖν μέ, εἰ μηδὲν ἄλλο, ὅ γοῦν ἀγωνίσασθαι πρὸς τ ἐλευθερίας λείπει. ὑμᾶς δὲ δεῖ πρότερον δουλεύειν συγχωρηκέναι, πρὶν προσταξαι πρὸς ἡμᾶς. εἶθ' ὁ δ πολεμοῦντος ἁμαρτεῖν ἐστὶ πέρας, τοῦτ' ἐξ ἀρχῆς ὑμῖν αὐτοῖς ἀναθήσετε, καὶ τοῖς δ πολέμου κινδυνοις, τὰς τ προσθήκας ἀδοξίας ἀναμίξετε; μηδαμῶς· ἀλλ' ἐνθυμηθέντες πρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ὅτι Φίλιππον μὲν ἀῤῥώμενοι, βάρβαρον ἄνθρωπον καὶ φύσ κεχωρισμένον αἱρεῖσθε, καὶν προῤῥαγῇ τὰ Πύθια ἐξορ-
246 χούμενος, καὶ πρὸς τούτοις τύραννον καὶ ἀλάστορα τ Ελλάδος, καὶ νῦν ἐφ' ὑμᾶς ἥκοντα· ἡμᾶς

Thebas velit habere; num in jus eum ad Graecos vocabitis, aut quid agetis? Quid? si dissociatis urbibus, & aperta vestra transmissione patefacta, primum ad vos se convertat, quo loco nos habebitis? Nam sive par pari referemus, non juvabimus; sive injuriarum tamen obliviscemur, quid vobis magis pudendum possit esse? Atque his quidem de causis omnino transitus ei negandus est: reliquum autem est, ut simul nos invadatis, ac periclitemini, si forte vel ille vobis, vel vos illi fidem estis habituri. Utrum vero praestat, pro vestra Graecorumque aliorum servitute dimicare, an cum pro vestra & aliorum libertate liceat subire discrimen, hoc malle? Quid quod existimo, si pariter invadatis, majorem vobis victis, quam victoribus, libertatis spem fore? Ut enim nos multis saepe culpam ignovimus; ita Philippus quorum est amicus, eorum etiam dominus est. Praeterea societatem nobiscum aequo jure, ut soletis, inibitis: Philippum autem sequi cogemini. Hoc porro discrimen quantum sit, cognoscite. Etenim si nos, quod absit, Philippo nunciari curaverimus, sequi nos ipsum, quodque imperarit, exequi decrevisse; num quid erit causae, cur nobiscum amplius bellum gerat? Nemo dixerit. Quapropter non levem rem negligitis, atque eo vobis ipsi pejus, quam nobis, consuletis, quod nobis, ut nihil aliud, ita certamen quidem pro libertate relinquitur: vos oportet servitutem, antequam contra nostros vos collocetis, accipere. Ergo quod est in bellorum offensionibus extremum, id vobis ipsi primum ascisce tis, & cum bellicis periculis infamiam proditionis commiscebitis? nequaquam: sed hoc potius cum animo vestro cogitate, si Philippum asciveritis, barbarum vos hominem, & quem a vobis natura dissociaverit, quamvis proditis Pythiis dirumpatur, ac tyrannum praeterea, malumque Graeciae genium, & qui nunc ad vos tendat, assumpturos esse: sin

δ' οἰκειούμενοι, πρῶτον μὲ Ελληνας καὶ ὁμοφύλους, ἔπειτ' ἀγχιγείτονας καὶ συνήθεις ἐκ παλαιοῦ, καὶ νυῦ ὑπὲρ ὑμῶν πεφοβημένους οἰκεῖσθε, χρήσασθε τῷ καιρῷ, σκεψάμενοι πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις, καὶ τὸ τῆς πρεσβείας ἑκατέρας σχῆμα. ἡμεῖς μὲ τοίνυν ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις τραφέντες πρὸς παπλησίοις ὑμῖν, ἥκομεν αὐτοί τε ὑπὲρ τούτων ἕτοιμοι πρατάττεσθαι, καὶ ὑμᾶς ἀξιοῦντες τοιούτους ἑτέρους εἶ. τούτων δ' οἱ μὲ, πρόδοται τῆς ἑαυτῶν πατρίδων ἥκουσιν, αἰσχρὸν παράδειγμα πᾶσι τοῖς Ελλησι, οἵδ' ὑπ' ἀνάγκης ἀπεσαλμένοι· ἥδις' ἂν εἰ κύριοι νεύμαλος ἦσαν, αὐτοὶ τἀνδρία ὑμῖν προδείξοντες. καίτοι πότερ' ὑμεῖς Θετταλοὺς εἰς ἐλευθερίαν ἐξαιρούμενοι βελτίους ἂν εἶητε, ἢ ὅτοι πείθοντες ὑμᾶς τῆς δουλείας ἑαυτοῖς συμβῆναι; σκέψασθε δὴ καὶ κεῖνο, εἰ πρῆν Επαμινώνδας, πότερ' ἂν ὑμῖν τούτων συνεβούλευε, πότερον συλλαβεῖν δουλοῦσθαι τοὺς Ελληνας Φιλίππῳ, καὶ ζῆν ἐν προσθήκης μέρει τούτῳ, ὃς πρόθ' ὑμῖν ἐμίμνευε παρ' ὑμῖν, ἢ τἀναντία τούτων; νυῦ τοίνυν ἀντ' ἐκείνου τοῦ ἐκείνου δόξαν αἰσχυνθέν- 247
τες, καὶ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, εὐξάμενοι τῷ Διῒ τῷ Ελευθερίῳ, καὶ Ηρακλεῖ τῷ Αλεξικάκῳ, καὶ Απόλλωνι τῷ Πυθίῳ καὶ Ισμηνίῳ, καὶ θεοῖς καὶ ἥρωσι καὶ τοῖς κοινοῖς τῶν Ελλήνων, ἀξιώσαιτε ὑμᾶς αὐτοὺς μεθ' ἡμῶν ὀφθῆναι· καὶ πειραθῶμεν τοῖς μεθ' ἡμᾶς ἀρετῆς παραδείγματα μὴ χείρω καταλιπεῖν, ἢ παρὰ τῶν πρότερων αὐτοὶ παρελάβομεν. ὅτως εἰ [1] προσῆ τις ἀπὸ τῆς στρατείας, θαῤῥῶμεν, ἐπειγώμεθα· εἰ δέ τις ᾤετο τοῖς πολλοῖσι τὰς πατρίδας μόνοις εἶ θαῤῥεῖν, οὐκ ὀρθῶς ἐγίνωσκεν.

ΠΡΟΣ ΘΗΒΑΙΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ.

ΑΦΙΚΟΜΕΘΑ μὲν, οὐ λόγῳ πρὸς Φίλιππον ἀγωνιούμενοι, ἀλλ' ἔργῳ βοηθήσοντες 248
ὑμῖν τε καὶ τοῖς ὑπολοίποις τῶν Ελλήνων πράγμασι. πολλῷ δ' ἔτι νυνὶ σαφέστερον, ὧν ἄν-

vos nobiſcum conjunxeritis, Graecos primum ac gentiles, deinde vicinos & jampridem familiares, ac nunc de vobis ſollicitos, aſcituros eſſe; atque ita occaſione utimini, legationis quoque utriuſque formam praeter caetera conſiderantes. Nos etenim in libertate ac legibus, veſtris ſimilibus, educati, pro his & ipſi decertaturi venimus, & vos ad idem facinus adhortaturi: horum autem alii patriam quiſque ſuam, turpiſſimo Graecis omnibus exemplo, prodiderunt, alii coacti venerunt; nec gravatim, ſi res ab ipſis penderet, longe vobis alia ſuaderent. An vero non vos praeſtat in libertatem Theſſalos aſſerere, quam hos ad eandem ſecum ſervitutem vos inducere ſubeundam? Quin etiam hoc perpen-

ORATIO DE SOCIETATE POSTERIOR.

NON tam verbis cum Philippo decertaturi, quam factis auxilium vobis ac reliquis Graecorum rebus laturi adſumus. Ac nunc Thebani, longe certius etiam, recte nos

dite, utrum vobis Epaminondas, ſi ſupereſſet, ſuaſurus videretur, ut Graecos cum Philippo ſubjugaretis, atque ejus additamentum, qui apud vos quondam obſes vixit, eſſetis, an plane contra? Jam pro ipſo gloriam ejus, & Leuctricam pugnam reveriti, Jovemque Servatorem, & Herculem Alexicacum, & Apollinem Pythium, atque Iſmenium, atque communes Graecorum deos & heroas comprecati, nobiſcum apparere dignamini; nec minora poſteris exempla virtutis, quam a majoribus accepimus ipſi, relinquere conemur. Quare ſi quis de exercitu rebus praeſit, confidenter accurramus: ſin quiſquam iis duntaxat, qui civitates vendiderunt ſuas, fiduciam relinqui cenſebat, fallebatur.

1 Προσῇ. *Cant.*

de

δρες Θηβαῖοι, γιγνώσκομεν, ὡς ὀρθῶς ὑπὲρ ὑμῶν ὠλαβήθημεν. τὸ γὰρ εἰς τοῦθ' ἥκειν Φίλιππον τόλμης καὶ δεινότητος, ὥστε πρῶτον μὲν ὅλως πρέσβεις ὡς ὑμᾶς, εἶτα βοήθειαν αἰτήσοντας ἀπεραλκέναι, ἵν' ὑμᾶς τε ἀμαχεὶ λάβῃ, καὶ τὰ πρὸς ὑμᾶς ὡς βούλεται διοικήσηται, σφόδρα τῆς ἐκείνου σωφροσύνης οἴμαι καὶ προνοίας ὑμῖν ἄξιον. τὸ μὲν οὖν πρᾶγμα καινὸν ἴσως δοκεῖ ὑμῖν, τὸ πολεμίων πρεσβευτῶν, ἑτέρους ὑπὲρ ὑμῶν ἥκειν πρεσβευομένους, καὶ μὴ μόνον αὐτεπάγγελτον ἔχειν ὑμᾶς τὴν βοήθειαν, ἀλλὰ καὶ προσκλησιν προσεῖναι τοιαύτην· αἰτούμεθα δ' ὑμᾶς τοσοῦτο μιμήσασθαι τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν εἰς τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, καὶ μὴ παρ' αὐτοῖς τούτοις τοῖς πρέσβεσι πρώτοις αἰσχύνην ὀφλῆσαι. εἰ γὰρ ἡμεῖς μὲν οἷς οὗτοι φασὶ τοσαῦτα πρὸς ὑμᾶς εὐνοϊκῶς, πάντα ταῦτ' ἀνελόντες, ἥκομεν συσώζειν ὑμῖν ἀξιοῦντες τὴν πόλιν, ὑμεῖς οἱ μηδὲν ἔχοντες ἡμῖν αὐτοῖς μέμψασθαι, πάντ'
249 ἀκονιτὶ προήσεσθε, πῶς ἂν πάντων ἀλογώτατα πράξετε; ἔτι δ' οὐχ ὅσον τις ἂν εἴποι διάφορον ἡ παρούσης ἡμέρας, ἀλλ' εἰς ἕωθεν ἦκον, δουλεύειν μὲ αὐτὸς Φιλίππῳ, συγκαταδουλοῦσθαι δὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ἀποικίσασθαι δ' εἰς τὰς ὑπάρξομεν χρησόταται, τιμῶν δὲ τῶν αἰσχίστων δόξαν προσθεῖναι πᾶσι λαβεῖν, σκαιότητος, πλεονεξίας, ἀχρηστίας· ἢ μετὰ τοῦ πατρίου σχήματος οἰκεῖν τὴν πόλιν, τῆς κοινῆς ἐλευθερίας προστάντας μεθ' ἡμῶν. ὃ καὶ θαυμάζω, εἰ τοὺς μὲν ἐκεῖνα τούτων μᾶλλον ὑμῖν προσήκει ἡγουμένους μισεῖν ἂν δικαίως ἀξιοῖτε, Φίλιππον δ' ἡμῶν περὶ πλείονος ποιήσεσθε, ὃς ἐκείνοις ἐχθροὺς ὑμᾶς καθίστησι, καὶ τοὺς λόγῳ βλασφημοῦντας ἐχθροὺς ἂν νομίζοντες, ἐκεῖνον εἰς συμμαχίαν τάξιν θήσεσθε, ὃς ἔργῳ τὰ χείριστα καθ' ὑμῶν βεβαιοῖ. εἰ τοίνυν καὶ τὸ ταυτὰ συμφέρειν ἱκανὴ πίστις οἰκειότητος, καὶ τὸ ταυτὰ προσήκειν ἡγεῖσθαι, βέβαιον δήπου φιλίας σύμβολον. ἡμεῖς τοίνυν ἅπερ ἡμῖν αὐτοῖς προσήκειν
250 ἡγούμεθα, ταῦτα καὶ ὑμῖν, εὐδοξεῖν, προβουλεύειν, προπολεμεῖσθαι τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.

de vobis ſollicitos fuiſſe, cognoſcimus. Nam quod eam ſuſcepit audaciam Philippus atque indignitatem, ut legatos primum ad vos, deinde qui peterent auxilium, mitteret, quo tum vos abſque pugna caperet, tum nos pro libidine tractaret; id vero nec ab illius eſt conſuetudine alienum, & veſtram requirit providentiam. Quoniam autem novum fortaſſis quiddam vobis videtur, ut hoſtibus ingruentibus alii de vobis adſint ſolliciti, nec tantum ultro oblatum habeatis auxilium, verum etiam ad id accipiendum accedat hortatio; hoc a vobis petimus, ut Athenienſium urbem in rebus veſtris imitari dignemini, nec apud hos primum legatos turpiter vos gerere. Etenim ſi nos, quibus aiunt hi tantam vobiſcum intercedere inimicitiam, iis omnibus neglectis, ad urbem veſtram pariter ſervandam venimus, vos autem, qui nihil eſtis de nobis ipſi male meriti, ſine pudore prodetis omnia, nonne cum omni pugnabitis ratione? Neque vero parvum verſatur hac in die diſcrimen, ſed ut poſtremo vel tum ipſi Philippo ſerviatis, tum Graecos alios una ſubjugetis, ac de vobis optime meritos ferociſſime tractetis, triumque rerum turpiſſimarum apud omnes opinionem vobis comparetis, vanitatis, violentiae, ingrati animi; vel urbem cum avita dignitate incolatis, & communem libertatem nobiſcum tueamini. Quare miror, cum eos, qui illa vobis quam haec magis eſſe congrua dicerent, odio ſitis jure habituri, cur Philippum, qui ad illa vos redigit, pluris, quam nos, faciatis: & cum eos, qui verbis convitium facerent, hoſtes judicaturi ſitis, eum qui peſſima quaeque in vos conſulit, ſocium aſciſcatis. Jam ſi eadem utilitatis inter aliquos ratio magnam facit familiaritatis fidem; qui eadem facienda cenſent, opinor, idoneum dant amicitiae ſignum. At nos eadem vos, quae & nos ipſos, arbitramur decere, ut in laude & gloria ſitis, ut reliquis Graecis conſulatis, ut primas feratis.

ὥστε πῶς ἂν δικαίως ἑτέρους εὐνοϊκωτέρους ἡμῶν νομίζοιτε; ἃ γὰρ ἄλλα μὲ ἡμᾶς ἆθλα ἐὰν νικήσωμεν, ἄλλα δ' ἐστὶν ἃ ὑμᾶς μένει· ἀλλ' ἃ βουλοίμεθ' ἂν ἡμῖν γενέσθαι, ταῦτα καὶ τοὺς ὑμᾶς κοινοῦμεν. ὥστε ἃ τῇ ἡμετέρᾳ αὐτῶν πόλει τε θεῶν αἰτούμεθα, ταῦτα καὶ τῇ ὑμετέρᾳ συνευχόμεθα, ἥκιστα ἐγχωροῦν οἶμαι Φιλίππου τοῦτο, τὰς αὐτὰς εὐχὰς ὑπὲρ αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλλων πάντων ποιήσασθαι. τοιοῦτον γάρ ἐστιν ὁ δυνάστης, μηδένα τῆς ἴσης θέλειν μεταλαγχάνειν· εἰκότως, μᾶλλον δ' ἀναγκαίως. ἅμα γὰρ τῶν ἴσων ἑτέρῳ μετέσται, καὶ αὐτὸς οὐ ζητεῖ τοῦτ' ἀπολώλεκε. δεῖ γὰρ οἶμαι τὸ μὲ ἄρχειν, τοὺς δὲ ἄρχεσθαι· ταῦτα δ' ἀμφότερ' οὐ ταὐτὸν βούλεται. καὶ ταῦτ' οὐκ ἡμᾶς ἐλέγχειν δεῖ τοῖς λόγοις, ἀλλὰ Φίλιππος ἔργῳ πιστοῦται. τίς γὰρ ἐστι τούτου σύμμαχος, ὅστις οὐ χεῖρον πράττει τῶν πολεμίων; τοὺς μὲν ἐν μέρει πολέμους, δι' ἀπορρήτων ὡς τὰ πολλὰ ποιεῖται, ἅπερ νεῳ ἐφ' ὑμᾶς ἥκει συγκρύπτων ὡς οἷόν τε ταλήθες· ἢν δ' ἐν τῷ καθάπαξ ἔχειν γνώμην, ὁμολογεῖ τοὺς ἅπαντας, καὶ καλαμινύει 251
δι' ἑνὸς ῥήματος ἂν τις ὀρθῶς τηρῇ. ὅταν γὰρ ἐν ταῖς ὑποσπονδαῖς αὐτῷ καὶ ταῖς συνθήκαις πρῶτον ἁπάντων ᾖ, βασιλεὺς Μακεδόνων, πῶς οὐκ εἰς ἅπαντας κηρύττει τότε τὰ ἀπόρρητα τοῦ γνώμης, καὶ ὃ μηδενὶ τῶν ἐλευθερίας ἐπιθυμούντων εἰπεῖν τούτῳ χρῆναι μηδὲ πιστεύειν; οὐ γὰρ ὅπως γ' [1] ἀνέσεσθε οὐδείς, οὐδ' ἔξω οὐ φρονεῖν, ὅστις ἑνὸς μὲ ἔθνους καὶ τούτου κακῶν μεστοῦ, καὶ οὐ μυρίοι βασιλεῖς ἤδη γεγόνασιν, ἀγαλλεται κρατοῦντ' αὐτοῦ ἡγεῖται, τοῦ δ' Ελλάδος, ἡ μόνη τοῦ ὑπὸ τοῦ ἥλιον οὐδένα πώποτ' ἔσχεν αὐτῆς κύριον, ταύτης δ' ὅτ' ἐπιθυμεῖν βασιλέα κλητῆναι, οὐθ' ἃ πράττει πρὸς ἄλλο πω τῶν πάντων ἔχειν τὴν ἀναφοράν, ἢ ταῦτ' ἐφεξῆς τὰ ῥήματα συνθεῖναι, Βασιλεὺς Ελλήνων Φίλιππος. μὴ δῆτα, ἀλεξίκακε Ζεῦ, καὶ θεοί. πάτερα γὰρ καλλίω καὶ δικαιότερα, ἡμᾶς εἰ τοῦ ἐκείνου κυρίους. εἶτα λέγουσιν, ὡς τὰ τοῦ Αττικῆς βοσκήματα εἰς τὴν Βοιωτίαν [2] ἢ ἄξει, καθάπερ χρησμούς τινας ἐξηγούμενοι. Φίλιππος δέ γε οἶδε, μὴ ὅπως τὰ τοῦ Αἰ-

Quocirca non habetis, quos vobis magis benevolos, quam nos, ducatis. Neque enim alia nos, si vicerimus, alia vos manent praemia; verum quae nobis optamus contingere, vobiscum ea communicamus. Itaque quod civitati nostrae a diis petimus, idem vestrae quoque precamur; quod Philippo minime licet, meo judicio, ut easdem pro se fundat & pro aliis preces. Hoc enim est satrapae cujusvis ingenium, ut cum nemine velit aequo jure vivere; ac merito, vel potius necessario. Nam simulatque alteri contigit aequalitas, ipse, quod affectat, perdidit. Oportet enim illum regnare, parere alios; quae quidem duo non eodem pertinent. Atque haec non tam verbis a nobis vinci possunt, quam a Philippo factis confirmantur. Quis enim est ex illius sociis, cum quo non pejus, quam cum hostibus, agatur? Ac singula quidem bella secreto gerit plerumque, quemadmodum nunc ad vos tendit, celata, quantum potest, veritate: quod autem in genere sentit, apud omnes fatetur, atque uno verbo, si quis recte consideret, indicat. Cum enim in epistolis ejus ac foederibus primo loco ponitur, Rex Macedoniae, nonne tum animi sui occulta palam facit, nec licere cuiquam, qui sit libertatis studiosus, ipso vel uti vel fretum esse? Etenim quis tam expers est omnis sensus ac prudentiae, ut eum, quem videt unius regionis, quae cum est malorum plena, tum sexcentos olim reges habuit, imperio gaudere, non putet, Graeciae, quae sola omnium, quotquot Sol aspicit, dominum non habuit, regem vocari velle, nec alio, quicquid faciat, referre, quam ut haec deinceps componat verba, Rex Graeciae Philippus. Minime vero, Jupiter, ac dii omnes. Alterum enim dignius est ac justius, ut nos illius imperemus regioni. Atque etiam Atticae pecora in suem Boeotam ducturum aiunt, quasi oracula quaedam exponerent. Philippus vero non Atticae

1 Forte ἀναίσθητος. 2 Lege οὖν pro ἢ. *Cant.*

modo

252 πιχῆς, ἀλλὰ κ̓ταὐτ᾽ τ̃ Μακεδονίας βοσκήμαλα ὑπὲρ τ̃ ἑαυτῷ συμφερόντων διδόναι. γνῶτε δὲ εἰς τ̃ Ανθεμοῦντα βλέψαντες, ὃν τοῖς Ολυνθίοις πρεσβεῖτο κατ᾽ ἀρχάς. εἶτά γ᾽ οἶμαι μεγάλως ἀνταπαιτεῖ τὰς μισθοὺς ὕστερον· ὃ γὰρ μόνον βοσκήμαλα, ἀλλὰ κ̓παῖδας, κ̓γυναῖκας, κ̓τείχη, κ̓πόλεις, καὶ πάντ᾽ ἔχει συλλαβὼν, ὥσπερ τοῖς ὀμωμόσασιν [1] Ομηρος ἔφη συμβαίνειν, σὺν πολλοῖς κ̓μεγάλοις ὕστερον ἐκτίνειν τὰς δίκας. διαφέρει δὲ τοσοῦτον, ὅτι κ̓τοῖς ὀμόρκοσι ταῦτα συμβαίνει νῦν, ἀλλ᾽ ὅτῳ ταῦτ᾽ ὀμόρκων ἐργάζεται. καὶ πρός γε τοῖς βοσκήμασιν, οἶδε καὶ χρυσίον κ̓ἀργύριον τὸ ἀπ τ̃ Μακεδονίας λαβὼν, ὅπως τὰς πράξεις ὠνεῖσθαι, ὥσπερ τὰς Ολυνθίων ἱππέας τούτων ἐωρίατο· κ̓ξύλων γε ὡς φασιν εὐφυῶν ἀπ τ̃ Μακεδονίας, ἃ τοῖς ἱππάρχοις αὐτῶν πρεσβεῖτο. ἀλλ᾽ ὅμως οὐδὲν ἦν πλέον τοῖς Ολυνθίοις, τ̃ ἐκ Μακεδονίας ξύλων ὡς αὐτοὺς ἐλθόντων, ἀλλ᾽ ἀνθ᾽ ὧν ἥρπασέ τις αὐτῶν τ̃ οἰκίαν ἑαυτῷ, ἀντὶ τούτων ἡ πόλις πᾶσα καθηρεῖτο εἰς ἔδαφος. κ̓μὴν ὁ κ̓τ̃ Ποτίδαιαν γε αὐτοῖς δεδωκώς, ταὐτ̃ Αττικῆς πρόπον τινὰ βοσκήμαλα ἐδεδώκει, ἐδεδώκει γὰρ τὰ ἡμέτερα· εἶτά γε αὐτοῖς ὡς
253 βοσκήμασιν οἶμαι, τοῦθ᾽ ὅπερ ἐβούλετο ἐχρῆτο. ταῦτ᾽ οὖν πότερον δωρεὰς κ̓φιλανθρωπίας καὶ κέρδη τ̃ λαβόντων, κ̓ὡς ἄν τις εὐφήμως ὑπονοήσαιτο, ἢ δέλεαρ, κ̓πάγην, κ̓πραγμάτων θήραν κ̓τιμὴν τ̃ ἀτίμων, κ̓τ̃ ὑπαχθέντων ὄλεθρον, κ̓συμφορῶν ὑποθέσεις, κ̓μηχανήματα ὅπῃ τοῖς Ελλησι, κ̓πάντα τὰ τοιαῦτα ἄμεινον καλεῖν; ὥσπερ τ̃ ἵππον φασὶ τ̃ Δαρείου δῶρον τοῖς Τρωσὶ δοθῆναι πρὸς τ̃ Αχαιῶν. οὐκοῦν ταῦτ᾽ ὀρθῶς τὰ κακοδαίμονος δῶρα, κ̓ὧν ἥκιστ᾽ ἄν τις ἑκὼν εἰς πολὺ δέξαιτο; κ̓ταύτας τὰς δωρεὰς, ἐπεὶ κ̓τ̃ Φωκέας πραγμάτων, (κ̓μηδεὶς ὑμῶν ἐξαίφνης ἀκούσας ἐκπλαγῇ, ἀλλ᾽ ἑπέσθω τῷ λόγῳ καθάπερ ψήφους ἀεὶ πιθεὶς, ὃ δεύτερον πρὸς προτέρῳ συναρμόττων,) κ̓τούτων δίκην ὑποσχεῖν, ἀλλ᾽ οὐ χάριν κομίσασθαι δίκαιος ὢν, ἐὰν ὀρθῶς ἐξετάζῃ, φανήσε᾽. εἰ μὲ γὰρ ἐκείνους ὑμῖν συλλαβελὼν, μὴ ταῦτ᾽ ἦγεν

modo, verum etiam Macedoniae pecora novit in uſum ſuum expendere. Id autem ex Anthemunte cognoſcite; quam urbem Olynthiis initio conceſſit. At poſtea magnam, ni fallor, mercedem repoſcit; nec pecora modo, ſed & liberos, uxores, urbes, moenia, cunctaque capit, quemadmodum perjuros ait Homerus ſolere poenas olim cum foenore luere. Verum in eo diſcrimen eſt, quod non ea perjuris nunc contingunt, verum haec ipſe perjurus agit. Quid quod praeter pecora, novit etiam auro atque argento Macedonico dato, res gerendas redimere, ſicut Olynthios equites corrupit, & eorum magiſtros; exquiſito ligno Macedonico, ut aiunt, donato. Veruntamen nihil juverunt Olynthios e Macedonia delata ligna, quin, cum ſuam aliquis domum texiſſet, ejus loco tota ipſorum urbs ſolo aequaretur. Jam qui Potidaeam quoque ipſis dedit, Atticae pecora quodam modo dabat, quoniam, quod noſtrum erat, dabat: poſt autem ipſis tanquam pecoribus, id quod volebat, utebatur. Utrum haec igitur dona, humanitas, lucra, & quocunque modo blande vocari poſſint, an potius eſca, laqueus, captatio, ingloriorum gloria, deceptorum pernicies, calamitatum argumenta, contra Graecos machinae, ſimilibuſque ſunt appellanda nominibus; quemadmodum aiunt equum ligneum Trojanis fuiſſe ab Achivis dono datum? Haec ergo ſunt mali genii dona, quaeque nemo libenter in urbem ſit admiſſurus. Nam earum quoque rerum, quas cum Phocenſibus geſſit (neque vero ſubito quiſquam veſtrum perturbetur, verum ſermonem ſubſequatur, & quaſi calculos poneret, poſterius cum priore ſemper conjungat) earum quoque poenas dare debere, non praemium mereri, ſi recte conſideretur, videbitur. Etenim ſi illis auxilio veſtro deletis, quietem poſtea ſecta-

1 Iliad. ϛ'. *Cant.*

tus,

ἡσυχίαν, καὶ μηδὲν περιεργάζετο, τάχ' ἄν τις ἔφη συμφέρεσθ' ὑμῖν αὐτὸν εἰργάσθαι. εἰ δ' ἀρχὴς τῶν Ελλήνων ὀπιθυμῶν, καὶ ἵν' ἐφ' ὑμᾶς αὐτὸς ἀδεέστερον καὶ ῥᾷον ὁπηνίκα βού- 254
λοιτο ἀφίκοιτο, τί οὐκ ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐχθρὸν αὐτὸν ὅμοιον πίθεσθε, ἀφ' ἧς τὰς Φωκέας περιεῖλεν; ἢ γὰρ μᾶλλον τοὺς Φωκέας ὑπὲρ ὑμῶν ἐπεμωρεῖτο, ἢ νυνὶ ἐφ' ὑμᾶς ὑπὲρ Φωκέων ἀφικνεῖται. καὶ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνο γ' ἔστιν εἰπεῖν, ὡς οἱ μὲν Φωκεῖς φόβον αὐτῷ παρεῖχον, καὶ συμφέρειν ἡγεῖτο ἀνελεῖν αὐτούς, ἅτε καὶ πρότερον περὶ τῆς τῶν 256
Ελλήνων ἀρχῆς διαγωνισθέντας, καὶ δόξαν θαυμασίην ἐπὶ τοῖς ἔργοις λαβόντας, τὴν δὲ τῶν Θηβαίων πόλιν, ἣ ποθ' ὑμῖν ἐπολέμησε, περιδεὲς φαῦλον ἡγεῖτο δι' αὐτῆς ποιήσασθαι καὶ κατασχεῖν. τρεῖς γὰρ εἰσι πόλεις πρὸς ἃς ἀναγκαῖον αὐτῷ συντείνειν τοὺς λογισμούς· ὧν ἡ μὲν Λακεδαιμονίων πρόσταλα καὶ ὑφ' ὑμῶν ἤδη σχεδὸν ἐξελελεγμένη, καὶ δι' ἄμφω ταῦτα ἐλάττων τοῦ αὐτῷ λόγου· τὴν δ' ἡμετέραν, οὐδ' αὐτὸς ἐγχειρεῖ λέγειν ὡς οὐκ ἐχθρὰν ἄγαν· ἡ δ' ὑμετέρα, τῇδε μὲν πρόσθεν, καὶ καλὰ τοῦτ' ἀναγκαῖα προλαβεῖν, καὶ τύχης ἕνεκα οὐκ ἀδεὲς τοῦτο, οὐδὲ ἧττον τῆς ἡμετέρας ὑποπτον, ἣν ἑτέρωσε ὁρῶσαν λαβεῖν ζητεῖ, καὶ τὰς εἰωθότας μαθὼν τοῦ εὐεργεσιῶν κομίσασθαι. διὰ ταῦτα οἱ Φωκεῖς καὶ ὁ 255
Τιλφοσσαῖον ὑμνεῖται. οἷς γὰρ λογισμοῖς ἐχαρίζετο, τούτοις ἀναμιμνήσκει τὴν χρείαν ὠνούμενος, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ οἱ θηρευτοὶ πρὸς τοὺς ὄρνιθας λέγοιεν, ὡς οὐκ ὀλίγον πόνον δι' αὐτοὺς ἐπόνησαν, καὶ ἅμα δεικνύοντες ὃ δέλεαρ, τὴν χάριν ἀνταπαιτοῖεν. οὗ χρὴν εἰ τἀ μάλιστα ταῦθ' ὑπὲρ ὑμῶν ἐτύγχανεν εἰργασμένος, αὐτόν, ἀλλὰ μὴ ὑμᾶς, ἀναμιμνήσκειν. νυνὶ δ' ἅπαντα ταῦτα ὑφορᾶς, πρόγλωσσος ὢν καὶ κακίαν ὑποδεικνύς, καὶ τὰ τέλη καθάπερ δράμαλος πρὸ ἐλπίδας ἄγων. θαυμαστὰ δέ μοι δοκοῦσι λέγειν οἱ πρέσβεις καὶ παντάπασιν ἐναντία ἑαυτοῖς, οἵπερ τῷ μὲν Φιλίππῳ φασὶ δεῖν χάριν ὑμᾶς ἔχειν, εἰ πώποτ' ἐποίησεν ὑμᾶς εὖ, αὐτοὺς δὲ κελεύουσι πρέσθαι πάντα τὰ πρόγματα ἐφ' ὑμῖν ὄντα· καὶ

tus, nihil quaesiviſſet amplius; aliquis eum fortaſſis utilitati veſtrae dixiſſet ſtuduiſſe. Sin hoc cupiditate Graecorum imperii fecit, utque vos ipſos tutius ac facilius, cum videretur, invaderet; cur ex illo die, quo Phocenſes ſuſtulit, eum pariter hoſtem non habetis? Neque enim magis veſtra cauſa Phocenſes ultus eſt, quam nunc Phocenſium gratia vos aggreditur. Non enim, ſi Phocenſes ipſi metum incuſſerant, atque eorum internecionem in lucro poſuit, quippe qui tum olim Graecorum imperium affectarant, tum gloriam ex rebus geſtis erant magnam conſecuti, urbem Thebanam, in qua quondam obſes fuit, ſubjectam & occupatam pro nihilo ducet. Etenim tres ſunt civitates, ad quas eum ſuas oportet dirigere rationes: quarum Laconica quidem longiſſime eſt remota, & a vobis jam propemodum afflicta, deque his cauſis duabus minoris eſt illi momenti; noſtram autem ſe hoſtilem ducere, negare ipſe non poteſt; veſtra vero cum ſitum occupat primum, atque ideo captu primum eſt neceſſaria, quod quidem propter fortunam non eſt nimis facile, tum non minus eſt, quam noſtra, ſuſpecta, quam ille conatur aliud agentem occupare, & ſolitam beneficiorum conſequi mercedem. Ac propterea Phocenſes atque Tilphoſſaeum celebrantur. Nam qua ratione gratificabatur, eadem ſe neceſſitatem redimere vos monet; velut ſi aucupes etiam avibus dicerent, non parum ſe illarum cauſa laboraſſe, ſimulque eſca prolata, gratiam repoſcerent. Quem oportebat, ut maxime haec veſtra cauſa feciſſet, ſeipſum, non vos, monere. Nunc autem his omnibus praeteritis armatus adventat, ſuamque patefacit nequitiam, & finem inopinatum velut in fabula producit. Mira vero mihi videntur ac ſecum pugnantia dicere legati, qui ut Philippo dicunt agendas, ſi quid vobis unquam benefecit, gratias, ita vos omnia jubent, quae ſunt in veſtra poteſtate, prodere: atque

hoc

τοσούτῳ χείρους Φιλίππῳ γενέσθαι πρὸς αὐτούς, ὥσθ' ὁ μὲν εἰ καὶ μὴ τοῦτ' ἐβούλετο, ἀλλ' οὖν πολύ γ' ὑμῖν ἔπραξεν εἰς καιρόν, ὑμεῖς δ' ὧν οὐκ ἂν ἔχοιτε μείζω, ταῦθ'
256 ἑκόντες εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς ἁμαρτήσεσθε, καὶ τοσοῦτ' ἀφέξεσθε τοῦ μισεῖσθαι ἐκεῖνον, ὥσθ' ὁ μὲν, ὑμῖν τοὺς πολεμίους παρέδωκε, ὑμεῖς δ' ἐὰν ὡς πείθουσιν οὗτοι ποιῆτε, ὑμᾶς αὐτοὺς τοῖς πολεμίοις παραδώσετε. πρὸς οὖν ἕνεκ' εἰπέ μοι λοιπὸν τῷ Φιλίππῳ χάριν ἕξετε, εἰ μηδὲν ὑμῖν τοῦ σώζεσθαι μέλει; ἐγὼ μὲν γὰρ ἐξ ἀμφοτέρων ἡγοῦμαι, τῇ τότε κοινωνίᾳ τοὐναντίον εἰδέναι. εἰ μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς εὔνους ὢν ὑμῖν ἐκεῖνα προθυμεῖτο, αἰσχρὸν ἐκεῖνον μὲν ἐπαινεῖν τῆς προθυμίας, ὑμῶν δ' αὐτῶν ἀμελῆσαι· εἰ δὲ πρόφασις καθ' ὑμῶν ἦν καὶ παρασκευὴ τοῦ μέλλοντος χρόνου, δυοῖν ὄντοιν ἑνὸς ὑμῖν ὀφείλει δίκαιος, τοῦ, τ' ἐπ' ἐκείνων φενακίζειν, καὶ τοῦ νῦν μὴ' ὅπλων ἔρχεσθαι. ὥστ' οὐ δ' ἐκεῖνα ταῦθ' ὑπακουστέον, ἀλλ' ὑπὲρ ἀμφοῖν τῇ τιμωρίᾳ χρηστέον ἥντιν' ἐλπίδα. εὖ δ' ἂν ἔχοι τῇ πονηρίᾳ τοῦ Φιλίππου χρησαμένους, ὃ πρόσεστι ζημίας αὐτῇ φυλάξασθαι. ὅσθεὶς ἀνθρώπων τὸ μὴ ὑ δικαίως Φωκέας ἀπολωλέναι, ἀλλ' ὑ διὰ τοῦτο δί-
257 κην παρὰ Φιλίππου. ἀλλ' εἰπὲ δή καὶ πρὸς Φωκέων εἰπεῖν, τῷ μὲν καθ' αὑτοὺς μέρει δικαίως ταῦτα πεπόνθασιν· ὅσα δ' εἰς Φίλιππον, οὐκ ὀρθῶς. ὅταν γὰρ μὴ τοῦ θεοῦ χάριν, μηδ' ὑμῶν, ἀλλ' ὑπὲρ τ αὐτοῦ πλεονεξίας, ἣν ἅπασι δείκνυσι, φαίνηται ταῦτα συμπράξας, ἐκεῖνοι μὲν δικαίως ἀπολώλασιν, οὗτος δ' οὐ δικαίως ἀνήρηκε. μὴ τοίνυν τῷ Φωκέας εἰκότως ἀπολωλέναι, τοὐ ὑμέτερ' αὐτῶν εἰκῇ πρᾶσθε· μηδὲ συγ-
κατέγνωτε ὑμῶν αὐτῶν παθεῖν ἅπερ Φωκεῖς. καὶ γὰρ ἐκείνοις μὲν ἔχοιμεν ἂν εἰπεῖν ὡς πρόσκοπα ἔπαθον πλημμελήσαντες περὶ τ θεόν· ὑμεῖς δ' ἄνθ' ὅτου ταύτην ὑφέξετε νῦν τ δίκην, οὐχὶ συνίσμεν ἡμεῖς γε. δεινὸν δέ μοι φαίνεται καὶ τοῦτο, εἰ Φωκεῖς μὲ ὤφειλον δί-
κην, ἐπειδὴ ὅ ἱερόν γε ἐν Δελφοῖς κατέλαβον, ὅδ' ὑ μόνον τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν συλη-

hoc pejus vobiſcum, quam Philippum, agere, quod ille, quamvis hoc nollet, quaedam tamen vobis opportune fecit; vos in vos ipſos tam graviter, ut non poſſitis magis, ultro peccabitis, & adeo ab illius exemplo aberrabitis, ut, cum ille vobis hoſtes tradiderit, vos, horum ſi parebitis conſiliis, hoſtibus voſmetipſos prodatis. Quid vero tandem erit, obſecro, de quo gratiam Philippo habeatis, ſi nullam ſalutis curam geritis? Nam utrinque equidem exiſtimo ſocietati illi hanc apparere contrariam. Etenim ſive benevolentia vera ductus illas res gerebat, turpe ſit vobis illius alacritatem laudare, voſmetipſos negligere: ſive dolus erat contra vos inſtitutus, & futuri temporis praeparatio, duplicem admiſit in ſe, non ſimplicem culpam; tam quod illis in rebus vos ludificatus eſt, quam quod cum armis nunc accedit. Quapropter non in his eſt propter illa parendum; verum de utriſque poſtquam res tulit, poenae ſumendae. Nec male vobis conſulueritis, ſi Philippi aſtutia uſi, damnum, quod eſt cum ea conjunctum, caveritis. Recte Phocenſes periiſſe nemo negat: non tamen ideo recte meretur fidem Philippus. Quinimo ſi quid etiam de Phocenſibus eſt dicendum, ſui quidem rationem, juſte; Philippi vero, non item, iſta ſunt perpeſſi. Nam cum eum non dei, nec veſtra gratia, verum ſuae, quam ubique prae ſe fert, cupiditatis haec feciſſe conſtet; ut illi juſte fortaſſis perierunt, ita non juſte Philippus illos perdidit. Nolite ergo, quoniam Phocenſes merito perierunt, veſtra omnia temere projicere; neque vobiſmet eandem, quam Phocenſibus, mulctam imponite. Nam illi quidem ea meruiſſe dici poſſint, cum Deum offenderint: vos quamobrem hoc nunc luatis ſupplicium, nos quidem latet. Quid quod hoc etiam indignum videtur, cum Phocenſes propter occupatum Delphicum templum poenas dederint, ſi is, qui non Delphicum modo templum ſpoliavit,

χὼς, ἀλλ' ἀντὶ μὲν τῦ συλῆσαι ὅ ἱερὸν ἄγων τὰ Πύθια, καὶ τοῖς Ελλησιν ἐξηγέμων-
τὰ μηδὲν ἑαυτῷ προσήκοντα· ἀντὶ δὲ τῦ ὃ ἐν Δελφοῖς μόνον συλῆσαι, δύο μὲν καὶ
τριάκοντα ὁμοῦ πόλεων ἱερὰ ὅπὶ Θρᾴκης οὐ σεσυλημκὼς, ἀλλ' ἀνῃρημκώς· χωρὶς δὲ τύ-
των ἅπασαν τὴν Ελλάδα συλῶν, καὶ οὐδὲν ἐξαίρετον ποιύμνος, ὑ νεὼς, οὐκ ἀναθή- 258
ματα, ὑ τείχη, ὑχ ἵππυς, ὑχ ὅπλα, ὑ χρήματα, ὑ σώματα, ὑ λιμένας, ὑ πολιτείαν,
ἄλλα πάντα ὥσπερ ὑπὸ βροντῆς νικῶν, ὑ τὰ μὲ ἄρδην ἀφανίζων, τοῖς δ' ὅτι ἂν βύ-
λητ χρώμενος, ὅτος ὐκὶ δίκην ὀφείλειν δόξει τύτων, ἀλλ' ὡς εὐεργέτης στεφανώσετ, καὶ
σῶται ὑφ' ὑμῶν, ὧν τῇ τάξῃ λελύμνοι; εἰ δὲ μή, πότε βέλτιον ἐπράξετε, ὅπως δὲ μη-
δὲν ἀχθεσθῆτε, πότερον ἡνίκα Επαμινώνδας ὑ Γοργίδας καὶ Πελοπίδας ὑμῶν ἡγῦντο, καὶ
Φίλιππον ὁμηρεύοντα ἐγιγνώσκετε, ἢ τύτῳ προσελθόντ εἰς τ ἀρχὴν, καὶ ἡνίχ' ὑμῶν ὅτος
ἡγεῖτο τοσαῦτα χαριζόμνος, δι' ὧν ἔμελλεν εἰσαῦθις ἀσθενεστέροις χρήσεσθαι; οἴμη δ'
εἰ καλαρχὰς εὐθὺς τῦτον μισθὸν ὑμᾶς Φίλιππος ἠτήσε τ βοηθείας, ὑποκύψαι ὑ ῥᾳδι-
δῦναι τ πόλιν αὐτῷ, μηδένα ἂν τοσύτῳ τιμήσασθαι τὴν πρὸς Φωκέας φιλονεικίαν. μὴ
τοίνυν ἄ γ' ἐξ ἀρχῆς ὐκ ἂν ἠνέσχεσθε, σῶται νυὶ ἀντ' ἐκείνων δῦτε· ἀλλ' ἐνθυμεῖσθ' ὅτι,
πρῶτον μὲ οὐδὲν ἧττον ἡμῖν ἃ βύλεσθε πέπρακται, ὥστε μηδὲν σφόδρα τύτῳ δεῖν ἐπ-
έπειτ' εἰ καὶ δυοῖν αἵρεσις ἦν, ἄμεινον Φωκεῦσι πολεμεῖν, ἢ τῦτον φείσασθαι. ἐκείνων μὲ 259
γὰρ καὶ καθ' ὑμᾶς αὐτὺς ἐκρατήσαλε, ὑ μῶ' ἡμῶν, ὥσπερ Λακεδαιμονίων πρότερον,
καὶ πὼ' ἄλλον ἴσως τρόπον· εἰ δ' ἅπαξ ὅτ ἐγκρατὴς ὑμῶν ἔσαι, οὐκ οἶδ' ὅπι μεί-
ζον πρὸ ὑμῶν αὐτῶν εἰσαῦθις εὑρήσετε. εἶτα καὶκεῖνο μὲν ἦν ἂν, μὴ λαβεῖν δίκην πρὸ
Φωκέων· τῦτο δ' αὐτὺς σῶσαι μὴ βεβυλῆσθαι. βέλτιον δὲ δήπουθεν ἄλλων φείσασθαι
δι' αὐτύς, ἢ δι' ἄλλους αὐτὺς ἀξιῶν ἀπολωλέναι. ὑ τοίνυν τόδ' ὅσ' ἐβλασφήμησαν οὗ-
τοι περὶ ἡμῶν ὑδένα νῦν ἔχ. τί γὰ ἂν γένοιτο ἀλογώτερον, ἢ κατηγορεῖν μ εἴ τι πρὸς ἀλ-

vit, verum ejus quidem loco Pythios inſtituit ludos, & res ad ſe non pertinentes adminiſtrat; pro Delphico autem ſolo duarum ac triginta urbium Thraciae templa ſimul non ſpoliavit, ſed ſuſtulit; atque inſuper Graeciam totam ſpoliat, nec quicquam habet eximium, non templa, non donaria, non moenia, non equos, non arma, non opes, non corpora, non portus, non Rempublicam, verum cuncta tanquam fulmine concutit, atque alia penitus delet, aliis pro libidine utitur: ſi hic, inquam, non tam ſupplicium mereri videbitur, quam velut patronus coronabitur, idque a vobis, quorum ſtatum corrupit. Alioqui utro tempore melius vobiſcum agebatur (abſit verbis invidia) cum Epaminondas, Gorgidas, ac Pelopidas vobis imperabant, & Philippum habebatis obſidem; an poſtquam hic regnum accepit, & iis gratificationibus vobis imperabat, quibus vos deinceps imbecilliores redderet? Quid quod ſi mox initio mercedem hanc auxilii Philippus petiiſſet, ut vos ipſi ſubderetis, atque urbem traderetis? Nemo, ni fallor, contentionem cum Phocenſibus tanti feciſſet. Quare nolite, quae primum negaſſetis, nunc concedere; verum cogitate primum vos nihilo minus, quae volebatis, effeciſſe, ſic ut illo non admodum ſit amplius opus; deinde ſi fuiſſet alterutrum eligendum, praeſtitiſſe cum Phocenſibus bellum gerere, quam Philippum horrere. Nam illos quidem tum per vos ipſos, tum per nos, quemadmodum olim Lacedaemonios, tum etiam alio fortaſſis modo ſubegeritis: ſin hic vobis potiatur ſemel, nihil erit majus de vobis in poſterum ſperandum. Jam illo quidem modo ſupplicium de Phocenſibus non ſumpſiſſetis: hoc ipſi ſervari noluiſſetis. At praeſtat aliis cauſa ſua parcere, quam aliorum cauſa perire velle. Sed nec ea, quae ſecus de nobis hi dixerunt, ulla ratione nituntur. Quid enim ſit abſurdius, quam, ſi qua inter nos intercedit

λήλυς ἡμῖν ὑπάρχῃ δύσκολον· εἰ δέ τι χρηστὸν νῷ προάξομεν συγχάντες, ἀχάλλειν, καὶ μὴ συνιέναι τοῖς αὐτῶν λόγοις ἐλεγχομένυς; εἰ μὲ γὲ ὀρθῶς ἐκεῖνα πέπρακε, τί καλημορῦσιν; εἰ δ' ἡμάρτηκε, τί δ' ταὶ βελτίω νῷ, ἐπειδή γ' ἔξεστι, προαιρούμθα; ὥσπερ γὲ ἐκεῖνα ὀπι-
260 μήσεως ἄξια, ὕτω ταί γ' ἐναντία δ' κρείττονός ὅστι λόγυ. ἡγεῖμαι δὲ νῦν ἐχόντων εἶ), ὅσα μὲ τ' ὑπαρχόντων καλῶς ἔχῃ, ταῦτα κ' πρὸς ὃ λοιπὸν ἀξιῦν μιμεῖσθαι, καὶ τηρεῖν ὡς οἷόν τε δι' ἀσφαλείας· ἀλ' ὅλ' ὅλως πεπρᾶχθαι πρόσηκε, τύτοις ὡς ἥκιστ' ἀκολυθητέον. ὅ γὲ ἐπεξαμαρτάνειν ἦν ἅπαντα πάντων ἄριστον, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς ταὶ δέοντα βυλεύεσθ. τύτων δ' ἀμφοτέρων μέσον ἂν ἁμάρτημά τι συμβῇ, μεταγνῶναι. κ' μὴν εἰ μὲ ὥσπερ ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς, ὕτω κ' ὑμῖν εἰς ἡμᾶς πέπρακταί τινα δυσχερῆ, τί μᾶλλον ἡμῶν ἢ ὑμῶν αὐτῶν ταῦτα κατηγορήκασιν; εἰ δ' ὅτιν πώποτ' εἰς ἡμᾶς ἡμάρτετε, τῦ χάριν νῷ ἀξιώσετε πρῶτον, ἐν ᾧ καὶ ταὶ ὑμέτερ' αὐτῶν συμπροήσεσθε; θαυμάζω δ' εἰ πρ' αὐτὰ μὲ τὰ ἐγκλήματα, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἀναπωμάτων, ἡμεῖς τε πρ' ὑμᾶς ἦμεν, κ' ὑμεῖς ἡμῖν ἐπεκέχρησθε· ἐπεὶ δ' ἐκεῖνά τε τῷ χρόνῳ κεκώφισται, κ' ταῦτ' ἐπ' ἐκείνοις γεγένηται, εἶτ' ἐξ ἀρχῆς ἀγανακτήσομεν· καὶ χρεὶς μὲ πρόφασίν τος σωφρονεῖν ὀφείλοντες, τοσούτων δ' ὑπαρχόντων ὅτιν βελτίους ἐσόμθα. ἀλλ' εἰ μέν τις τοῖς ἑτέρων πρόφασιν ἐχρῆτο ὑπὲρ
261 σωτηρίας, ᾤμην ἂν δεῖν προσέχειν· πρ' ἡμῶν δ' αὐτῶν ἔχοντες τοσαῦτα, πῶς οὐ δεινὸν εἰ μὴ χρησόμθα; κ' μὴν εἰ μὲ ὅλως ὀλεθρος χρὴ μεμνῆσθαι, τοῦ χάριν ταῦτ' ἀναμενοῦσιν; εἰ δ' ὀρθῶς ἔχῃ, μνημονεύειν ἄμεινον τ' ὅπως σωτηρίας, κ' μὴ τῶν βελτίω παρόντων, ἐκόντας ἔχεσθαι τῶν χειρόνων. ἡγοῦμαι δ' εἰ πάντα τὰ ἐναντιώτατα ἡμῖν ἐπέπρακτο πρὸς ἀλλήλυς, ἀφ' ὧν τὰς πόλεις οἰκοῦμεν, κ' πάντα πρὸς Φίλιππον ὑπῆρχεν οἰκειότατ' ὑμῖν ἄχρι τύτυ, τήν γε παροῦσ' ἡμέραν εἰκότως ἂν ἅπαντα μεταθέσθαι. ὁ μὲν γὲ ἐφέστηκε ὑμῖν τελευταῖα ταῦτα κελεύων βυλεύσασθ, ἡμεῖς δ' ἥκομεν συμβαλύσοντες ἅπαντα τ' κίνδυνον. ὥσ' εἴπερ ἔστ

cedit ſimultas, accuſationem inſtituere; ſin aliquid boni conjunctis viribus geremus, indignari, neque ſe ſuis refutari verbis intelligere? Etenim ſi recte illa ſe habent, cur hi accuſant? ſin minus, cur nunc meliora, poſtquam licet, non capeſſamus? Nam ut illa reprehenſionem merentur, ita contraria melioris ſunt notae. Eſt autem ſapientis, quaecunque ſe recte habent, ea deinceps etiam imitari ſtudere, ac diligentiſſime conſervare; quae nullo modo facta oportebat, ſequi minime. Neque enim tam inſuper peccare, quam initio, quae recta ſint, ſtatuere, laudi ducitur; inter quae medium eſt, ſi quid peccatum fuerit, poenitentia duci. Enimvero ſi, quemadmodum nos in quibuſdam vos, ita vos in aliis nos offendiſtis, cur nos potius quam vos, ob haec accuſant? Quod ſi nunquam in nos peccaſtis, cur id nunc primum faciatis, cum veſtra ſimul vobis erunt prodenda? Miror autem, cum in ipſis criminibus ac maximis inimicitiis, & nos vobiſcum fuerimus, & vos nobis uſi ſitis; ſi, poſtquam & illa temporis progreſſu pacata ſunt, & haec inſuper acceſſerunt, rurſum nos ad iram convertemus; & cum abſque exemplo ſapere poſſimus, ex tanta copia meliores non reddemur. Quinimo ſi quis alienis uteretur ad ſalutem exemplis, attendendum eſſe putaremus: cum noſtra nobis tot ſuppetant, indignum erit profecto, niſi utamur. Praeterea ſi nullius omnino rei eſt facienda mentio, qua de cauſa haec commovent? Sin eſt, praeſtat ſalutarium meminiſſe, quam praeteritis melioribus, pejores ultro conſectari. Quid quod etiamſi maxima inter nos odia ab urbibus uſque conditis exercuiſſemus, ac vobis hactenus maxima cum Philippo familiaritas interceſſiſſet, hanc tamen diem omnia crediderim jure commutaturam? Nam ille quidem vos ad extrema conſilia capienda urget; nos autem ad omne periculum abolendum venimus. Quapropter etiamſi retinenda eſſet in-

καὶ μνησικακεῖν, ἐκεῖνός γ' οὐκ εἰα. ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην τὺς ταναντία πρεσβευομένους, πότερον ἀπὸ τῦ μέλλοντος χρόνυ ταῦτ' ἀξιῦσι κριθῆναι, ἢ ἔ παρελθόντος. εἰ μὲ γὰ ἀπὸ τῦ μέλλοντος, τὰ μὲν παρ' ἡμῶν, ἐλευθερία, σωτηρία, ὃ πᾶσι μὲν τοῖς Ελλησιν τεθάρθαι, πάντ' ἐστὶ τὰ κάλλιστα· τὰ δ' ἐξ ἐκείνυ, τί τίς ἂν λέγοι, πλὴν ὅσον αὐτῷ πρέπειν εἰς κεφαλὴν τὺς θεύς. ἀλλὰ μήν εἴ γ' ἀπὸ ἔ παρελθόντος δεῖ κριθῆναι, δεικάτω πάνθ' ὅσα 262
πώποτ' ἔπραξε Φίλιππος εἰς ὑμᾶς δυοῖν βοηθείαιν ἡμετέραιν ἀνταξία, ἔ τε εἰς Αλίαρτον πρεσβεία, καὶ ἔ ὅτι ἔ φρυκὰν ὕστερον; ὧν ἡ μέ, ἔ Βοιωτίας· ἡ δὲ, ἔ Καδμείας Λακεδαιμονίυς ἐξήλασε. ἆρ' ὅμοια ταῦτα τῷ πρὸς Φωκέας βοηθῆσαι; οὐκ ἴσ' ὅτι πρὸς μὲν ἐκείνυς οὐ πρεσβείας ἠγωνίζεσθε, ἐν αἷς δ' ἦτε ἀνάγκαις, τότε οὐδένων ἄλλων πλὴν ἡμῶν ἐδέεσθε; παρεξετάζετε δὲ καὶ τίνες οἱ Φωκεῖς πρὸς τὺς Λακεδαιμονίυς, καὶ πῶς ἔχοντες αὐτῶν ἑκάτεροι. οὐχ οἱ μὲν τῶ Ελλήνων ἄρχοντες, οἱ δ' οὐδένων ἄμεινον πεφρόντες; ἐῶ λέγειν, ὅτι Λακεδαιμόνιοι μὲν ὡσπερεὶ μιᾶ ἔ Αττικῆς εἰς τὴ Βοιωτίαν ἐνέβαλον, ὃ ἄχυ παρεξιόντες ὑμῶν ἀτείχιστον ὂν ὃ καταρχάς· Φιλίππῳ δ' οὐδὲν ἦν πρᾶγμα ἀπὸ Φωκέων, ἀλλ' ἐν μέσοις τοῖς ἑαυτῦ συμμάχοις εἶχεν Φωκέας. ἀλλὰ μιὰ οἰκειότερον μὲν ὃ μέλλον ἅπασι τῦ παρελθόντος (ὃ μὲν γὰ, ἀπολωλοτείω), καὶ ὅτε χεῖρον ὅτε βέλτιον ἄν τις πράξειεν ἐσ' αὖθ· ὃ δὲ μέλλον ἐπέρχεται) ἡμεῖς δ' ἐξ ἀμφοτέρων τῶ χρόνων τοσοῦτο νικῶμεν, ὥσ' ἐν 263
μὲν ἐκείνῳ, πολὺ τύτυ χρείττους πρὸς ὑμᾶς γεγενήμεθα· ἐν δὲ τύτυ, μία ψῆφος ὑμῶν ἀπόκειται μεθ' ὑμῶν γίγνεσθαι. ὅπως ἀμφοτέροις νικῶντες, τῷ κυριωτέρῳ μειζόνως πρείσμεν. ἀλλὰ γὰ ἔν τι χρηστὸν ὅμως τῆς πρεσβείας ἐστὶν αὖθ· δείκνυσι γὰ ὅπως πεφόβηται τὰς πόλεις, καὶ ὅτι συζάνταν ἡμῶν, ἐλπίδα ἔχῃ πρὸς τῶ πραγμάτων. ὑμέτερον τοίνυν ἐστὶν ὁρῶντας τὸν φόβον αὖθ, καὶ ὅτι σαθρός ἐστι, μηδὲν ἀνεῖναι ῥώμης, ἀλλ' ἐπικεῖσθαι καὶ παρελέσθαι τὰς λαβάς, καὶ μὴ τοιούτῳ συμφέροντα πρόσχειναι. οὐ

juriarum memoria, tamen ille non pateretur. Atque ego libens ex alterius partis legatis quaesierim, utrum haec ex futuro tempore, an ex praeterito judicanda censeant. Etenim si ex futuro aestimabuntur, a nobis libertas, salus, Graecorum principatus, omniaque contingent praeclarissima; ab illo vero, quae dicere nolim, verum duntaxat, ut ipsi eveniant, precari. Sin praeteriti temporis habebitur ratio; an omnia, quaecunque vestra causa fecit Philippus, cum duabus nostris expeditionibus comparanda sunt, priore in Haliartum, altera in praesidium? quarum illa Lacedaemonios Boeotia, haec arce Cadmea expulit. Num haec auxilio contra Phocenses lato sunt paria? An ignoratis, cum his vos obiter decertasse, illis temporibus praeter nos neminem desiderasse? Quin etiam Phocenses cum Lacedaemoniis conferte. Non fuerunt alii Graecorum principes, alii omnium infimi? Quid quod Lacedaemonii quasi per Atticam in Boeotiam irruperunt, & urbem nostram, quae moenibus primum carebat, praeterierunt: Philippo nihil facessebant Phocenses negotii, ut quos inter medios haberet socios? Praeterea cum futura singulis propiora sunt, quam praeterita (nam haec quidem remota sunt, nec foeliciorem quenquam vel miseriorem reddunt, futura autem imminent) tum nos ita in utroque tempore praestamus, ut in altero multo benigniores erga vos, quam iste, fuerimus; in hoc nos generali suffragio vobiscum conjungamus. Quare cum utroque vincamus, eo, quod est momenti majoris, etiam superamus magis. At hoc est unum tamen in ejus legatione commodum, quod civitates metuere se ostendit, neque, si nos conspiraverimus, spem sibi ullam superesse. Quare vestrum est, ejus metu conspecto, quaque parte sit ruinosus, nullum laborem omittere, quin incumbatis, & occasionem praeripiatis, neque illius commoda vestris praeferatis. Neque enim,

γὰρ εἴπ δύσκολον ἡμῖν ὑπάρχῃ πρὸς ἀλλήλους, τοῦτ' αὐτὸν ἄγῃ νῦν ὑπὲρ ὑμῶν ἀγανακτοῦντα. ἀλλ' ἵν' ἀμφοτέροις ἀποχρήσῃ, σκῆ τοῦτο ταῦτ' ἀναζητῇ. ὥσθ' ὅσῳ ἂν πλεόνων εὐπορήσῃ, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπιστητέον αὐτῷ. οὕτω τοίνυν οὐδ' ἐκεῖνος ὑμῖν πιστεύῃ, ὡς' οὐχ ἁπλῶς αὐτῶν πέπομφε τὴν βοήθειαν, ὡς ἄν τις παρρῶν τοῖς ὑπάρχουσιν·
264 ἀλλ' ἔλεσθε φησὶ ὁπότερα βούλεσθε, ἢ συμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικήν, ἢ διεῖναι, ὡς ἄν τις μηδ' ἑτέρῳ δικαίως τύχῃ. λογίζεσθε γάρ. εἰ μέ, ὦ ἄνδρες Θηβαῖοι, συνεμβάλητε, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον αὐτῷ χαείσασθαι προθέλοισθε, πλέονι χείρους γένησθε, ἢ κεῖνος ἐπήγγελκεν. ὅταν γὰρ ἐκεῖνος μὲν ἐξ ἴσου ποιῆται, ἄν δ' ἡσυχίαν ἄγειν βούλησθε, ἄν τε συστρατεύεσθαι, ὑμεῖς δὲ ὃ μεῖζον αἱρεῖσθε, ὃ προσῆκ' οἶμαι, τοῦτ' εἰς ὑπερβολὴν φαυλότητος γίγνεται. καίτοι πῶς ἀνεκτὸν, ἢ πῶς δόξαν μετρίαν ἔχον, ὅταν μὴ δ' ἀκούειν καθάπαξ τῶν δικαίων δέον, καὶ ταῦτ' ὀπὶ τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς ὁμοφύλοις, ὑμεῖς ὧν ἐφ' ἡμῖν ποιοῦντα τὰ μείζω χαείζησθε, καὶ παρέρχηται τὴν χρείαν ἡ προθυμία; ἀλλὰ μὴν εἴγε δίκαιοι ἐστε, οὐκ εἰς χάριν ὑμῖν, ἀλλ' εἰς ἔγκλημα ἀφίξετε τῷ χρόνῳ. νῦν γὰρ οἶμαι τὸν καιρὸν θεραπεύων, τέρψειν ἐπαγγέλλεται. εἰ δ' ἀπαλλαγείη τῆς πρὸς ἡμᾶς ἔχθρας, προφάσιν τὸ μὴ συστρατεύσασθαι ποιήσεται. καὶ τοῦτο παρ' αὐτῶν τῶν ἤδη συμβεβηκότων ἔξεστι μαθεῖν. ὑμῖν γὰρ, ὦ ἄνδρες Θηβαῖοι, Λακεδαιμόνιοι τοῦτό ποτ' ἐγκαλέσαντες
265 τὸ μὴ συνεισβαλεῖν εἰς τὸν Πειραιᾶ, εἰς πόλεμον κατέστησαν. καὶ ὅτι παῖδες Λακεδαιμόνιοι πρὸς Φίλιππον εἰς δεινότητα λόγων καὶ τὸ κακουργεῖν, πάντες σοφίσμεν δήπου. καὶ μὴν καὶ ἐκεῖνο ἴσμεν, περὶ Λακεδαιμονίων, ἐπεὶ καὶ τούτων ἐμνήσθην, ὅτι νικήσαι μὲν τὸν πόλεμον τὸν πρὸς ἡμᾶς ἐπολέμουν, ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἔφασκον ἐλευθερίας πολεμεῖν, καὶ τούτῳ τοὺς πολλοὺς προσήγοντο· ἐπειδὴ δ' ἔπραξαν ἃ ἐβούλοντο, ἐπ' αὐτοὺς τοὺς συμμάχους πρώτους ἐπράποντο, καὶ τὸν πόλεμον εἰς ἐκείνους μετέστησαν. Χίους

enim, si qua nobis intercedit inter nos simultas, haec eum nunc, quasi propter vos indignaretur, impellit; verum ut utrisque abutatur, in haec inquirit. Quocirca quanto ei plura suppetent, tanto minus erit fidendum. Quinimo nec ipse vobis ita confidit, ut aperte auxilium petierit, quasi de omnibus bene sperares; verum optionem dat, utrum simul Atticam invadere, an transitum praebere malitis, quasi neutrum ipsi jure deberetur. Etenim sic considerate. Si simul invaseritis, Thebani, atque hoc ei modo gratificari malueritis, pejores vos, quam ille postulavit, exhibebitis. Nam cum ille tantidem faciat, sive quiescatis, sive una militiam capessatis, vos autem, quod majus est, eligatis; ad improbitatis augmentum, ni fallor, quicquid accedet, faciet. Quis vero ferat, aut boni consulat, cum satrapae ne audiendi quidem sint, praesertim contra Graecos & gentiles, vos de iis, quae vestro relinquuntur arbitrio, majora gratificari, & proditionem ultra necessitatem extendere? Quod si transitum concedetis, ex eo non tam gratiam, quam culpam tandem merebimini. Nam nunc quidem tempori serviens, hoc sibi suffecturum denunciat. Verum si nobiscum semel composuerit, omissam militiae societatem praetexet. Atque id potestis ex iis, quae jam contigerunt, cognoscere. Nam hoc vobis olim Lacedaemonii, quod Piraeum simul non invaseratis, cum crimini vertissent, Thebani, bellum vobis fecerunt. Jam Lacedaemonios cum Philippo calliditatis & malitiae ratione comparandos non esse, quis ignorat? Quin nec hoc de Lacedaemoniis ignoramus, quoniam in eorum mentionem incidimus, eos, donec nobiscum bellum gerebant, se pro Graecorum libertate pugnare solitos esse dicere, atque ea ratione plerosque sibi devinxisse; postquam autem voto sunt potiti, in ipsos primum socios se convertisse, & ad illos bellum transtulisse. Quare

μέν γε πολυμοτέρως τῶν νησιωτῶν περὶ αὐτὸς γενομένους, καὶ σχεδὸν πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν
ἄρξαντας τ' ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεως, τ' πολιτείαν τ' τὰ τείχη παρείλοντο, τοσούτων φυγῶν
τ' σφαγῶν ἐνέπλησε, ὥστε εἰρήνην αὐτοῖς εἶ) δόξαι πάσας τὰς τ' πολέμου ταλαιπωρίας· βα-
σιλέα δὲ τ' μέγαν ἐκ γῆς τ' θαλάττης ἐπολιόρκουν, φρουρὰν δ' ἐφ' ὑμᾶς ἔφαινον, τ' μικρὸν
εἰς Κόρινθον ὕστερον παρῆσ. ἀν οὖν, ὦ ἄνδρες Θηβαῖοι, τ' νῦν ὁ Φίλιππος, (δεῖ γὰρ τὰ σὺν
χρόνῳ ἀφέντας περὶ τῶν ὕστερον βουλεύεσθαι,) τὸν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον θέμενος κατ' νοῦν, τὺς
Λακεδαιμονίους μιμῆται, καί τινος εὐπορήσας προφάσεως, ἢ τ' χαίρειν ἀπάσας τὰς προφά- 266 268
σεις ἐάσας, ἁπλῶς ὕτως ὑμῖν ἐπιχειρῇ· πότερον καθ' ἡμῶν τ' Ἀθηναίων αὐτῷ ταῦθ' ὑπη-
ρετηκότες εἶ) φήσετε, ἢ καθ' ὑμῶν αὐτῶν; ποτέρως δ' ἂν ἄμεινον, ὦ πρὸς Διός, αὐτὸν
ἐφ' ὑμᾶς ἐλθεῖν οἴεσθε τ' προθυμότερον; πότερ' εὐθηνούντων ἡμῶν τ' τάξιν ἐχόντων ἥν φη-
νιῶ, ἢ μόνον ὑμῶν λυφθέντων τ' μηδενὸς ὄντος ἀφ' ἡμ[illegible] φόβου τῷ τι νεωτερίζειν ἐπιχειροῦντι;
καὶ μὰ τοσοῦτόν γ' ἐπίσασθε, ὅτι εἰ τότ' ἂν τοῖς Ἕλλησιν ἐνίκησε τὰ λεχθέντα ὑπό τι-
νων, ὡς χρὴ τ' πόλιν ἡμῶν ἀνδραποδίσασθαι, καὶ τ' χώραν ἀνεῖναι μηλόβοτον, οὐκ ἂν ὅθ' οἱ
Λακεδαιμόνιοι τὴν ἐφ' ὑμᾶς στρατείαν ἐποιοῦντο, ὡς ὅς τινας ἔλθητε εἴχετε. νῦν δὲ σῶθη-
ναι τ' καὶ διαγενέσθαι τ' πόλιν ἡμῶν, εἰς δέον οὐ μόνον ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ πᾶσι ὡς ἔοικε τοῖς Ἕλλησι
κατέστη. οὐκοῦν εὔδηλον, ὡς οὐδ' εἰ νῦν τι πάθοιμεν, τὰ καθ' ὑμᾶς ἀκίνδυνα. εἰ δ' εἰ μηδέ-
πω πρότερον κινδυνεύετε, ἀλλὰ μί' ἡμέρᾳ τά τ' ὀκῇ, καλὸν γὰρ οὕτω λέγειν, καὶ πάν-
ταῦθ' εἰς τὸ δέον καθαστήσῃ. σκέψασθε δὴ καὶ κεῖνο, ὅτι ὑμᾶς τινὰ πάσαντό τινες τ' γνώμην 267 269
ἐκείνῳ καθ' ἡμῶν εἰπεῖν, ὑμεῖς δ' ἐλθόντες παρητεῖσθε, λέγοντες τἀληθῆ, ὡς οὐκ ἀπὸ
τοῦ κοινοῦ τῆς πόλεως ἡ ψῆφος ἠνέχθη, ἀλλ' εἷς ἀνὴρ εἶπε συνεφρεύων. ὥσ' ὃ τοῦτο ἐγκα-
λεῖν εἴχομεν ἔτι, βοηθεῖν δ' ἐψηφισάμθα. ἆρ' οὖν, ὦ ἄνδρες Θηβαῖοι, τῶν αὐτῶν ἐστί,
τότε μὲν ὃ μηδὲν περὶ ἡμῶν ἐψηφίσθαι δυσχερὲς ἰσχυρίζεσθαι, καὶ τὴν αἰτίαν εἰς ἕτερον

Chiorum quidem, qui de inſularibus paratiſſimi, & omnibus fere Graecis autores defectionis fuerant, Rempublicam & moenia diruerunt, ac tot exiliis & caedibus eos multarunt, ut omnes belli miſerias pro pace ducerent: Regem autem magnum terra marique oppugnarunt, delectum in vos habuerunt, nec dudum poſt Corinthum venerunt. Quod ſi nunc etiam Philippus, Thebani, (oportet enim his omiſſis, in longitudinem conſulere) bello nobiſcum ex ſententia peracto, Lacedaemonios imitetur, atque aliquem nactus praetextum, aut etiam omni praetextu valere juſſo, aperte vos aggrediatur; utrum contra nos Athenienſes, an contra vos ipſos haec ei vos gratificatos eſſe dicetis? Jam utro tempore facilius eum atque alacrius ad vos venturum putatis? Nobiſne florentibus, & priſtinum ſervantibus ſtatum, an vobis duntaxat relictis, nec a nobis ullo metu, ſi quis quid novi moliri coeperit, imminente? Hoc ſaltem intelligitis, ſi tum comprobaſſent ea Graeci, quae jubebant nonnulli, ut urbe noſtra deleta, fieret ager compaſcuus; nunquam vos, cum Lacedaemonii bellum vobis inferebant, ad quos confugeretis, habituros fuiſſe. At nunc urbis noſtrae ſalus & incolumitas non vobis modo, verum etiam Graecis omnibus, commoda fuit. Ex quo manifeſtum fit, ne nunc quidem, ſi quid nobis contingat, vos in tuto fore. Atque ut nondum priores periclitamini, ita dies una tum illas, ut ita loquar, tum has res in integrum reſtituet. Illud porro animadvertite, vobis a quibuſdam illam contra nos latam ſententiam fuiſſe tributam; vos autem accedentes id negaſſe, quandoquidem a civitate tota non erat latum ſuffragium, verum unus de concilio ſic ſenſerat. Itaque vos amplius criminari non potuimus, atque auxilium decrevimus ferre. Num ergo, Thebani, eorundem ſit, tunc quidem eo niti, quod nihil de nobis gravius ſtatuiſſetis, & in alterum culpam tranſ-

πρέπειν. νῦν δ' ὃν ἴστε καθ' ἡμῶν παιόντα, ὅτι τῷ ποιῆσαι τοῦθ' ὅπ ἂν δυνήται, τούτῳ συμπροθύμους ἐκόντας ὀφθῆναι; ἢ μὴν εἰ μή ἀληθεῖς τις ἐκείνους εἶδε τοὺς λόγους ὑμῶν, οἷς ἀπολύεσθε τὴν μέμψιν, ὥσπερ ἡμεῖς γ' ἐπεπείσμεθα, οὐ μόνον αἰσχρὰ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἐκείνοις ἐναντία. εἰ δὲ ψεύδεσθαι φήσετε, οὐκ ἐπιτρέψουτ' ὑμῖν αὐτοῖς ἀναισθήσεπ. μὴ τοίνυν ἐξὸν ἢ τότ' ἀληθεύειν δοκεῖν, καὶ νῦν τὰ δίκαια πράττειν, τἀναντία ταῦτ' ἀνθελέσθε τὰ χείρισα, ἐξ ἀρχῆς τε κακοὶ γνώμην γενέσθαι περὶ ἡμᾶς, καὶ ληφθέντες ἀναισχυντεῖν, καὶ νῦν αὖθις
268 ἐξεπίτηδες πονηρεύεσθαι, μηδ' ἀνθ' ὧν ἤκομεν ἡμεῖς ὑμῖν ἐθέλοντες μὲν κινδυνεύειν κοινωνεῖν, ἀντὶ τούτων [1] ὑμῖν Φιλίππῳ συμβάλλοντες ἐφ' ἡμᾶς φανεροὶ γένησθε. ὥστε γὰρ τῶν ἀρχαίων κοινωνιῶν ἄξιον, ὥστ' ἵνα πάντα τἆλλ' ἀφῶ, τῆς παρούσης γνώμης ἡμῶν. ὅπ τοίνυν ἢ χεῖρον περὶ ὑμῶν αὐτῶν ἢ περὶ ἡμῶν βουλεύσεσθε, ἀποκλίνοντες πρὸς ἐκεῖνον, ἐνθέν δὲ λογίσασθε. εἰ γάρ τις ἔροιτ' ὑμᾶς, ὥσπερ ὅτου νῦν ὑμῖν ὄντιν ὁ πόλεμος πρὸς Φίλιππον, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, καὶ τοῦ μὴ ποιεῖν ὃ κελευόμενον, πάντες ἂν οἶδ' ὅπι φήσοιτε. εἶεν· πότεροι δὲ κρατήσουσιν, ἡμεῖς ἢ Φίλιππος, ἄδηλον οἶμαι παντί, πλὴν εἰ μὴ τοῖς θεοῖς. ὑκοῦν, ὅτ' ἄδηλον εἰ κρατησόμεθα, ἄδηλον εἰ δουλεύσομεν; ἢ μὰ ὅπι γ' ἂν πράξητε Φιλίππῳ, τὸ κελευόμενον καὶ πεποιηκέναι ἢ ποιήσετε, παντὶ γνώριμον. δεῖ γὰρ οἶμαι μετὰ τῶν ἄλλων ἕπεσθαι καὶ πράττειν ἃ ἂν ἐκείνῳ δοκῇ. πῶς οὖν ὑμῖν χείρους περὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἢ περὶ ἡμᾶς ἔσεσθε, εἰ γ' ἃ πρὸς πολέμῳ σφαλεῖσιν, ὃ μὴ γένοιτο ἡμῖν, ἀπόκειται, ταῦθ' ὑμεῖς ἐν τῇ νῦ ποτέροις
269 δεῖ συμπολεμεῖν αἱρεσθαι πείσεσθε, καὶ πότερον δουλεύσετε πρὶν ποτέροις κρατήσουσι γενέσθαι; δύο γὰρ δήπου, κἂν ἄλλό τι συμβαίνῃ, πρά γ' ὑμᾶς κερδαίνομεν· πρῶτον μὲν τὸν χρόνον, ὃν περὶ τούτων ἀγωνιζόμεθα· ἔπειτα ὃ μὴ δοκεῖν ἡμῶν αὐτῶν ἐθέλοντες τὰ χείρισα κατεσκευάσθαι. ὥσθ' ἃ μὲν ἡ τύχη δίδωσι ἀνεκλὰ τοῖς εὖ φρονοῦσι· ὃ δ' αὐθαίρετον τῶν χειρίστων ἑκόντας ἡμᾶς,

transferre: nunc autem cum eo, quem contra nos tendere, ut libidini ſatisfaciat ſuae, ſcitis, aperte ultro conſentire? Quinimo ſi vera fuerunt illa veſtra verba, quibus crimen deprecabamini, quemadmodum nobis quidem videbatur; haec non erunt modo turpia, verum etiam illis contraria: ſin vos eſſe mentitos fateamini, rem non decoram vobis ipſi tribuetis. Nolite igitur, cum liceat vobis & tunc vera videri dixiſſe, & nunc juſte agere, ea cum his tribus peſſimis commutare, ut & initio malevoli erga nos fuiſſe, & deprehenſi impudenter crimen negaſſe, & rurſum nunc de induſtria maligne vos gerere judicemini; neque cum nos ad participandum vobiſcum periculum venerimus, tum vos cum Philippo contra nos facere velitis videri. Hoc enim nec antiquae ſocietates, nec, ut alia omittam omnia, praeſens noſtrum meretur conſilium. Jam pejus vos vobis ipſis, quam nobis, ad illum ſi vergatis, conſulturos eſſe, hinc colligite. Si quis enim vos interroget, cur nunc bellum cum Philippo geramus, libertatis, ſcio, ſtudium, ac ne imperata faciamus, omnes praetexetis. Sit ita. Sed utri vincent, nos, an Philippus? Nemo, arbitror, praeter deos, novit. Ergo cum incertum eſt, ſi vincemus; incertum etiam, ſi ſerviemus. At vos, cum Philippo ſi conjungamini, imperata & facere & feciſſe, negabit nemo. Eſt enim cum aliis ſequendum, quodque illi videatur, faciendum. Nonne igitur vobis pejus, quam nobis, conſulitis, ſi, quae nos bello victos, quod abſit, manent, ea vos in eligendis belli ſociis conſequemini; ac prius, quam de victoribus conſtabit, ſervietis? Nam nos quidem duas res, etiamſi quid ſecus contingat, lucramur: primum, tempus quo decertamus; deinde, quod non videmur ultro nobis ipſi peſſima quaeque conſciviſſe. Fortunae enim eventa facile tolerant ſapientes: qui vero ſibiipſis ultro peſſima quaeque conciliant,

1 Ὑμᾶς. *Cant.*

θάθὲν αἰσχύνης ἐλλείπῃ· ᾗ γὰρ δικαίως ἑαυτῷ καὶ μὴ ποιεῖν, εἰς ταὐτὸ πελᾷ. καὶ μὴν εἰ μηδεὶς ὑμῶν ἄχει τάδε νομίζῃ πρὸς Φίλιππον ἡμῖν εἰς τὸν ἀγῶνα, ἄχει τῷ τὸ κελευόμενον ποιεῖν ἢ μή, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆ δ' ἐδάφους καὶ τ' ἐφάπτων ἕσεσθε, καὶ φύσει ταῦτα τοῖς ἀλλοφύλοις ὀφείλεσθε. πρῶτον μὲν οὐκ εἰς καλὸν ὑμᾶς αὐτὸς σχῆμα καθίσαιτε, ὅταν τῷ τοιούτῳ αὐτὰ συμπροάπητε· ἔπειτα πῶς ὑμῖν γε θαῤῥεῖν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερείας ἔξεστιν, ὅταν μὴ δὲ δουλεύειν ἀλλήλοις ἔχῃ, ἀλλὰ δέῃ καθάπαξ ἀπολωλέναι Φίλιππον, ἔγωγε προθείλωμαι ἂν, ὦ Ζεῦ; τίς δὲ ᾗ ὁ νῦς ἔσται τῆς συμμαχίας; εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἐπιτρέψετε τούτῳ ταῦτα ποιεῖν, πῶς ἄξιον σιωπᾶσθαι; εἰ δ' ἄχρι παντὸς συμπροέξετε, πῶς ἄξια 270
ταῦτα τοῦ Διονύσου καὶ τοῦ Ἡρακλέους, οἳ πρὸ' ὑμῖν φύντες πρὸ' [1] ὑμῶν πρῶτον ἐθαυμάσθησ. οἷς νῦν ὑμεῖς πολλῷ δικαιότερον ἀπένδοιτ' ἂν μθ' [2] ἡμῶν καὶ τ' τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερείας, ἢ καθ' ἡμῶν αὐτῶν καὶ τ' ὑπ' ἐκείνων προκειμένων; καὶ κεῖνο δὴ μέμνησθε, ὅτι νῦν Φίλιππος ὑμῶν ἐγγυτέρω ὥσπερ νέφος ἢ πῦρ· καὶ ὅτι οὐ βαδεῖται τ' Ἀττικῆς εἰς τὴν Βοιωτίαν βαδεῖται, ἀλλ' εἰς τ' Ἀττικὴν βαδεῖται τ' Βοιωτίας. οὐ βαδεῖται δέ, ἐὰν οἵ τε θεοὶ τὰ δίκαια ποιῶσι, καὶ ὑμεῖς σωφρονῆτε. καὶ τὰ μὲν ἄλλα λόγοις καὶ χρόνῳ ἐστὶν ἐνδεχόμενα, ἅπερ ποτ' αὐτῷ πρὸς ἡμῶν προάπιεναι ἔπεισι. τοῦτο δὲ ὁρῶμεν, πρὸς τοῖς ὅρεσι ὑμῶν, ἀνὴρ ἥκετ' εἰς Φωκέας εἰσβάλλων ὥσπερ πρόσθεν, ἀλλ' αὐτοῖς ὑμῖν τὰ ὅπλα ἐπιθησόμενος, πάντως ἐπιθησόμενος τ' Θηβῶν ἂν δέχοισθε· ὁμοιοτάτην πείθων ὥσπερ ἂν εἰ δυοῖν ἀνδροῖν ἑτοίμων ἐπιών, τ' μέσον καὶ πρὸς αὐτῷ τοῦτ' ἀνέπειθε, ὅτι δι' αὐτῷ ὃ σιδήρεον ὥσας ἀποκτενεῖ τ' ἕτερον, αὐτῷ δὲ ἀφέξει. ὅτω μὲν οὖν ἐφ' ὑμᾶς τὰ πρῶτα τ' πλησῆς, ὑμεῖς δὲ δεύτεροι. γνώμην ὅτι βούλεσθε ὄνομα ᾧ πρᾶγμα, ἢ δέ- 271
ξασθε ἡμᾶς συμμάχους, ἢ γένεσθε αὐτοὶ σύμμαχοι, ὃ δὴν δεισόμεθα· τ' δ' ἐπ' ἀμφοτέρους ἰόντα κωλύοιμεν ἀμφότεροι, μάλιστα μέν, ὦ ἄνδρες Θηβαῖοι, τοῖς θεοῖς τοῖς κοινοῖς τῶν Ἑλλήνων 273

eo nihil queat esse pudendum magis; sique idem juste id fiat, an injuste, nihil refert. Quod si nemo vestrum de imperatis faciendis putat nobis potius cum Philippo certamen fore, quam de ipso solo & extremis quibusque, quae veris debentur hostibus; primum inhonestam suscipitis provinciam, cum talem virum auxilio juvatis; deinde quis vos bene de libertate sperare jubeat, cum ne servitus quidem relinquitur, verum prorsus pereundum est, nempe Philippo, dixerim, summe Jupiter? Quae porro societatis erit, obsecro, conditio? Etenim sive haec eum facere non sinetis, non est coeunda societas; sive in omnibus opem feretis, num haec Bacchum decent & Herculem, qui apud vos nati, nobis primum admirationi fuerunt: quibus multo justius nobiscum pro vobis & Graecorum libertate sacra faciatis, quam contra vos ipsos & eos quos illi caeteris praetulerunt? Quin etiam hoc intelligite, Philippum nunc vobis propiorem esse, procellae vel ignis instar; neque per Atticam in Boeotiam, verum per Boeotiam in Atticam esse venturum. Non veniet autem, si dii faverint, & vos sapueritis. Atque alia quidem, quaecunque de nobis ille statuit, disputationem ac moram patiuntur; hunc autem virum ad fines vestros videmus, non jam Phocenses, ut solebat, invadentem, sed vobis ipsis arma minantem, ac Thebas omnino, si patiamini, invasurum. Neque suadet aliter, quam si de duobus viris medio sibique proximo persuaderet, se trajecto per ipsum ferro, alterum occisurum, nec ipsum laesurum. Ita primus ad vos ictus perveniet, nos erimus secundi. Sed nos rei, quodcunque videbitur, nomen imponamus, ac vel nos recipite socios, vel nobis vos praebete socios; qui autem ad utrosque tendit, eum utrique repellamus, tum communibus Graecorum diis

1 Legit *Canterus* ἡμῶν. 2 Deest ὑπὲρ ὑμῶν post ἡμῶν. *Cant.*

confisi,

πιεύσαντες, οἷς ἡμεῖς τὸν δὲ τὸν χρόνον λειτουργήσομεν, (ὑ γὰρ ἄλλό γε οὐδὲν ἢ ὑπὲρ τῦ γένους τῦ παντὸς ὁ ἀγὼν ἔσῃ, καὶ ἱερῶν καὶ τάφων, ἃ τῶν ὑπολοίπων ἐλπίδων ὧν πολὺ δήπυ μᾶλλον οἴεσθαι χρὴ μέλειν τοῖς θεοῖς, ἢ τ Φιλίππυ πλεονεξίας) ἔπειτα καὶ τοῖς πρότερον παραδείγμασι χρώμενοι, ὅσον αἱ πόλεις ἐδυνήθησαν ἐν ταυτῷ γενόμεναι. καὶ γὰρ τὸ μήτε Φιλίππῳ προσγενέσθαι συμμάχυς, ὥσπερ νυῦ ὑμᾶς καθ' ἡμῶν ἐθέλει λαβεῖν, ἡμᾶς τε ἀλλήλοις ὑπάρξαι, μεγάλη ῥοπὴ καὶ μεῖς εἰς ὃ θαῤῥοῦντας δέχεσθαι τὰ ἀναγκαῖα. καί τοι καὶ τὐνδυτὸν ὐχ ἥκιστα εἰκότως ἡμᾶς προτρέπῃ. εἰ γὰρ καὶ νῦν μὴ' ἡμῶν γιγνομένοις ἔνι τις φόβος, ἥκιστ' ἂν κομιδῇ καθ' ὑμᾶς αὐτὺς ὑ θαῤῥήσετε·
272 ἄλλως τε κἂν τὰ ἡμέτερα ἐκποδὼν, ὃ μὴ συμβαίη, γένηται. ἃ χρὴ πάντα συλλογιζομένυς, μὴ προῒς ἀθυμίαν πέψαι τὸν φόβον, ἀλλ' εἰς ὃ προθύμως, ἃ γένοιτ' ἂν εἰ ῥαθυμήσομεν, κωλύσαι· καὶ μὴ τὸν κίνδυνον νομίζειν χαλεπὸν, ἀλλὰ ὃ μὴ κινδυνεῦσαι πρεὶ τηλικούτων. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν, ὦ ἄνδρες Θηβαῖοι, ὑπὲρ μὲν τῆς Μεσσηνίων κατοικήσεως τοιῦτον πόλεμον Λακεδαιμονίοις πολεμῆσαι, καὶ φιλοτιμεῖσθαι τῇ πόλει ταύτῃ δι' ὑμῶν οἰκουμένῃ· καὶ ὑπὲρ τῶν ἐν Αρκαδίᾳ φίλων εἰς Πελοπόννησον διαβαίνειν· καὶ μηδ' ἐκείνων ὑπεξέπειν τοῖς βυλομένοις μεταγνῶναι, ἀλλ' ὑπὲρ τῦ δικαίυ καὶ καλῦ πάντα κίνδυνον αἱρεῖσθαι, ὑπὲρ δὲ τῆς ὑμετέρας αὐτῶν ἐλευθερίας ἅμα καὶ σωτηρίας, μᾶλλον δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ελλήνων, μὴ τολμῆσαι προβαλέσθαι τὰ ὅπλα, ἀπαντήσαντας εἰς τὰ ὅρια Βοιωτίας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐγνωκότων τὺς Ελληνας ἐλευθερῦν κωλυτὰς καὶ προδότας γενέσθαι, καὶ λυμήνασθαι μὴ μόνον τοῖς κοινοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ἔργοις, ἀφ' ὧν βεβόησθε. πολλὰ δὲ λοιδορησαμένων ἡμῖν Θετταλῶν καὶ Πύθωνος ἐν τοῖς
273 λόγοις, Θετταλοὺς μὲν ἐάσωμεν· ἱκανὴ γὰρ ἦν Φιλίππῳ δίδασι δίκλω, ὡς' ὑ χαλεπαίνειν αὐτοῖς ἄμεινον ἢ συνάχθεσθαι, καὶ συνεύχεσθαι γενέσθαι γνώμης κυρίους. ὑμεῖς δὲ

confisi, quibus hoc tempore nos operam navabimus (nec enim nisi pro communi genere, templis, sepulcris, ac reliqua spe certamen hoc instituetur, quae quidem potius deos, quam Philippi cupiditatem, curare sit verisimile) tum etiam prioribus exemplis edocti, quantum civitates concordes efficere potuerint. Cum enim nec Philippo socii accedent, quemadmodum vos nunc contra nos postulat, & nos inter nos erimus socii; ea res magnum adfert ad excipiendas audacter necessitates momentum. Quid quod etiam contraria conditio non minus vos merito possit excitare. Si enim nunc nobiscum conjuncti tamen metuitis, vix, credo, per vos ipsos confidetis; praesertim si nos quoque, quod absit, fuerimus sublati. Atque his omnibus consideratis, decet vos non in desperationem convertere metum potius, quam in earum rerum, quae per negligentiam nostram contingerent, impeditionem; nec tam periclitari durum, quam talibus rebus non adire periculum, putare. Nam quomodo turpe non sit, Thebani, cum pro Messeniorum civitate bellum tale cum Lacedaemoniis gesseritis, deque hac urbe per vos exculta gloriemini; cumque pro Arcadibus amicis in Peloponnesum transieritis, neque illos vel mutare consilium permiseritis, verum propter aequitatem & honestatem nullum non inieritis periculum; si pro vestra libertate simul ac salute, atque adeo Graecorum omnium, arma non audeatis opponere, in Boeotiae fines egressi, sed & eos, qui statuerint Graecos in libertatem asserere, impediatis ac prodatis, nec modo communem salutem, verum etiam facta vestra, quae celebres vos reddiderunt, perdatis. Caeterum quia multa nobis Thessali ac Pytho inter dicendum convitia fecerunt, Thessalos quidem omittemus, quandoquidem satis poenarum Philippo dederunt, non tam iis irasci, quam condolere, & meliorem optare mentem conveniat. Verun-

tamen

τοσοῦτον ὀφθυμεῖσθε, ὅπι ἂν μὴ ἡμῖν πείθησθε, ἡμῖν ὁμοίως ἀφανεῖσεσθε· ἐὰν δὲ Θετταλοῖς, τούτοις. ὅτοι μὲ τοίνυν τετραδαρχίας οἴκοι καταλιπόντες ἥκουσιν· ἡμεῖς δ' οὐδένα δεσπότην πλὴν τῶν νόμων εἰδότες. καὶ μὴν ἡ κατ' αὐτοὺς τοὺς λόγους, οὗτοι μὲ ταῦτα συμβουλεύουσιν, ἐξ ὧν βεβαιότερον δουλεύσετε· ἡμεῖς δ' ἐξ ὧν τὴ ὑπάρχουσαν εὐδαιμονίαν αὐξήσετε. ἀλλὰ μὴν πρὸς Πύθωνα τὴ χρηστὸν μικρὰ ἀποκρινώμεθα. ὅτός ἐστιν, ὦ ἄνδρες Θηβαῖοι, Βυζάντιος· καὶ σκέψασθε μὴ πόρρωθεν ἡμᾶς οἵπνες φύσιν, καὶ ταῦτα ὑδαμῶς φιλικῶς ἡμῖν ἐκ τῆ ἐμπροσθεν δοκῆ μένειν, ἡμεῖς τε οἱ Ἀθηναῖοι κὴ ὅτος, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς τὸ τούτου πατρίδος. ὅτος μὲ τοίνυν τοὺς οἴκοι προδούς, Φιλίππῳ ζῇ· ἡμεῖς δ' ὑπὲ Βυζάντιον ἐλθόντος Φιλίππου, βοηθήσαντες ἐλύσαμεν τὴν πολιορκίαν, καὶ τὴ πόλιν διετηρήσαμεν. ὅτος μὲ οὖν ἃ τοῖς αὑτοῦ πολίταις εἰσηγεῖται ὃ καθ' αὑτόν, ταῦτα καὶ ὑμῖν πρόξενος, δου- 274
λεύειν, ἀκροᾶσθαι τῆ χείρονος, οὐ προσθήκης εἶ μέρει· ἡμεῖς δ' ἃ τοῖς τούτου πολίταις δι' ἡμᾶς ἐγένετο, ζῶντα καὶ ἡμῖν ἂν βουλόμεθα, οἴμαι δὲ καὶ πολὺ μειζόνως, ὅσῳ τιμιώτερον ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ὃ τῶν Θηβαίων ἔδαφος, καὶ πρὸς τὰ πρόντα πράγματα μᾶλλον τοῖς Ἕλλησιν ἐν καιρῷ. ἡμῖν μὲν οὖν κὴ λόγῳ καὶ ἔργῳ τὰ μὲ, ἠγωνίσμεθα· τὰ δ' ὡς ἔοικεν ἀγωνισθήσεται· ὥρα δὲ κὴ ἡμῖν ἤδη βουλεῦσθαι, καὶ πρὶν ἰδεῖν Φίλιππον, ὃ πράξετε, ἀποφῆναι μὴ τῷ ὅπλων· ἵν' εἰδῇ σωζομένας τοῖς Ἕλλησι τὰς χεῖρας, ἕως ἂν Ἀθῆναι κὴ Θῆβαι συναπτίζωσιν.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΔΕΙΝ ΚΩΜΩΔΕΙΝ.

ΕΣΤΙ μὲν ὑ μικρὸν, ὦ ἄνδρες Σμυρναῖοι, πλεονέκτημα πρὸ μέλλοντι πείσειν, ὃ πρὸς 275
ἡδονὴν εἶ τοὺς λόγους τοῖς ἀκούουσι. τῷ δ' ἐλθόντων νουθετεῖν, μὴ ὅπι χρῶνται ταῖς γνώμαις οἱ πολλοὶ ῥᾳδίως, ἀλλ' ὑδ' ἀνέχονται τὸ πρᾶγμα. ὑ μιῶ, ἀλλ' ὅσα

tamen iſtud conſiderate, ſi nobis parueritis, nobis vos ſimiles; ſin Theſſalis, illis evaſuros. Atque hi quidem Quatuorviratus domi reliquerunt; nos, niſi legum, dominatum nullum agnoſcimus. Jam in ipſis ſermonibus illi, quae ad ſervitutem firmiorem faciant, ſuadent; nos, quae ad augendam foelicitatem. Sed egregio Pythoni nonnihil eſt reſpondendum. Hic eſt Byzantinus, Thebani; noſtrae vero naturae conſiderationem non procul (neque vero magna inter nos Athenienſes & hunc intercedere videtur amicitia) ſed ab ipſa hujus patria arceſſite. Hic etenim ſuis proditis, eſt in Philippi poteſtate; nos, Philippo Byzantium aggreſſo, obſidionem auxilio lato ſolvimus, & urbem ſervavimus. Hic igitur ea, quae ſuos docet cives, quantum in ſe eſt, vobis quoque commendata cupit, ſervitutem, obtemperationem pejori, additamenti locum; nos, quae hujus civibus per nos obtigerunt, eadem vobis quoque optamus, ac tanto magis, quanto ſemper nobis charior fuit Thebana civitas, & in hoc negotio Graecis opportunior. Ac nos quidem verbis & factis partim decertavimus; partim, ut eſt veriſimile, decertabimus: vos autem jam deliberare tempus eſt, & antequam Philippus, quid acturi ſitis, cognoſcat, cum armis adeſſe; ut ſciat, donec Athenae atque Thebae clypeos contulerint, nunquam Graecis manus defuturas.

ORATIO DE NON AGENDIS COMOEDIIS.

MULTUM ſane ad perſuadendum intereſt, Smyrnaei, ſi illis, qui audiunt, eſt jucunda oratio. Qui autem ad monendum accedunt, eorum non modo conſiliis plerique non utuntur facile, ſed eos ne dicere quidem omnino patiuntur. Veruntamen quae res ipſae nos

ad

μὴ τῶν πραγμάτων αὐτὰ [1]ἐφ' ἑαυτῶν προσκαλεῖσθαι σπουδάζειν, ὃ δεῖ συμβάλλεσθαι τούτων· ἀλλ' ἡ φύσις πρὸς ὃ ἴδιόν ἀγει παντα χῆ· ἃ δὲ τῷ λόγῳ δεῖ διδαχθέντας, ἢ διώκειν ἢ φυλάττεσθαι, ταῦτα τῷ συμβούλῳ καταλείπειν. ὥσ' ἄν τις ἀκούειν μὴ βούληται, τὸ συμβουλεύειν ἀναιρεῖ τῷ καθ' αὑτὸν μέρει. ἐπ' ἄλλους μέν τινας εἰκὸς ἀγροικίζεσθαι, ὑμᾶς δὲ οἱ καὶ σωφρόνως καὶ τῷ πεπαιδεῦσθαι προέχειν δοκεῖτε, μὴ προῆσθαι μέν, ὅλως εὐμενῶς ἔχειν πρὸς τὰς ἀκροάσεις τῶν λόγων· ἔπειτα ἄν τις τὰ βέλτιστα παραινῇ, κεχρῆσθαι μετὰ τοῦ χαίρειν προσ γ' ἔχειν, ἔν γέ τι τῶν ἀποπωτάτων, ὡς γ' ἐμὲ κρῖναι. εἰ μὲν οἷόν τε τὰς πόνους τι-
276 νὰς καὶ πραγματείας ἔμελλον εἰσηγήσεσθαι, πρῶτον μὲν ἀγῶνα ἴσως ἂν ἔδει, ἔπειτα διδάσκειν ἐπειρώμην ἄν, ὡς τὸ πρόχρημα ψυχαγωγίας αἱρετώτερον ὂν συνοῖσον τοῖς ὅλοις. νυνὶ δὲ τοσοῦτ' ἀπέχω τοῦ δυσχερὲς εἰσηγεῖσθαί τι, ὡς ταυτὶ δὴ ταῦτα καὶ συμβουλεύσων ἥκω, μήτε λέγειν μήτ' ἀκούειν δυσχερὲς μηδέν, ὕτω πολλοῦ δέω προσθεῖναί γέ τι ἢ συμβουλεύειν τῶν δυσχερῶν. ἄρξομαι δὲ ὅθεν καὶ ὑμεῖς ἄρισθ' ἂν ἀκολουθήσαιτε, καὶ ἀπὸ τῆς ἐμαυτοῦ συνηθείας. φημὶ δὴ χρῆναι, τῷ μὲν Διονύσῳ τὰ ἑορτικὰ ποιεῖν, καὶ, νὴ Δία, τῇ γε Ἀφροδίτῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι θεοῖς, ἀπένδοντας καὶ θύοντας καὶ παιανίζοντας καὶ στεφανηφορουμένους, καὶ τῶν εἰς εὐσέβειαν μηδὲν ἐλλείποντας· ἓν δὲ τούτοις ὃ πρόσεστι τοῖς μὲν πολλοῖς ὑπεικῶς κεχαρισμένον, τοῖς δ' ὑπεικέστι πάντων ἀνιαρώτατον, τοῦτ' ἐκποδὼν ἀνελεῖν, λέγω τὰς βλασφημίας καὶ τοὺς κώμους τουτουσὶ τοὺς μεθυσικούς, καὶ νὴ Δία, ἔγωγε τοὺς ὑπὸ ταῖς παννυχίσι, καὶ μήτε ποιητὰς εἶναι τούτων, μήτε ἀγωνιστὰς, μηδὲ παίζειν ἃ μὴ βέλτιον. ὡς ἔχει γε οὕτως.
277 κακηγορίας ἄκοντας μὲν ἀκούειν, οὐ περπνόν· ἑκόντας δὲ ἀνέχεσθαι, μελέτη κακοηθείας· τοῦτο δὲ τῶν πρακτῶν εἰς μοχθηρίαν, καὶ οὔτε ἰδιώτου μεῖζον οὐδὲν ἄν τις κα-

ad ſui ſtudium per ſeſe hortantur, in iis eſt ſupervacanea conſultoris opera: cum ſit ita natura comparatum, ut, quaecunque ſint ei conſentanea, ſequamur libentes; quae autem nos oportet verbis edoctos vel ſequi vel fugere, in iis conſultori locus eſt. Quare qui conſilium audire non vult, is omnem conſultationem, quantum eſt in ſe, tollit. Huc accedit, quod alios quidem ferociores fortaſſe par ſit videri; vos autem, qui tum prudentia tum doctrina reliquos antecellitis, niſi & benevoli prorſus auditores ſitis, &, ſi quis utilia ſuadeat, iis non ſine gratiarum actione utamini, admodum ſane, mea quidem ſententia, futurum ſit abſurdum. Quod ſi porro laborioſa quaedam vel moleſta vellem proponere, tum contentione opus foret; tum id, quod Reipublicae profuturum eſſet, temporariae debere delectationi anteponi, oſtendere conarer. Nunc vero tantopere a tali abſum inſtituto, ut id ipſum ſuaſurus venerim, ne quid poſthac moleſte vel dicatur vel audiatur, nedum moleſtiae quicquam vobis vel exhibeam vel exhibendum cenſeam. Inde autem incipiam, unde & vos me optime poſſitis aſſequi, & ego potiſſimum ſoleo. Hoc igitur dico, Bacchi quidem ferias celebrare nos debere, atque etiam Veneris, aliorumque deorum omnium, idque libantes, ſacrificantes, paeanas canentes, coronas ferentes, & nihil denique, quod ad cultum deorum pertineat, omittentes; unum autem illud cum his eſt conjunctum, quodque ut multitudini gratum quodammodo, ita probis omnium eſt moleſtiſſimum, abolere: nempe calumnias, & comoedias iſtas tum diurnas, tum etiam nocturnas; earumque nec autores eſſe, nec actores; neque ea, quae inhoneſta ſint, in ſcenam proferre. Sic enim, ut dicam, ſe res habet. Siquis invitus audit maledicta, id ei gratum non eſt; ſin libens, malignitati aſſueſcit; quod eſt nequitiae principium, nec vel privati cujuſquam, vel

1 Lege ἀφ' — *Cant.*

τηρήσειεν, ὅτε πόλεως, ἢ ὅπ χαίρει κακοῖς. ὁ γὰρ ἔχατον τῆ) δοκῆ τῆ) ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων ὁ φθόνω, ὐκ ἔχων πράγτησιν, τύτυ μετέχειν ἀνάγκη, καὶ τῦτον αὔξειν ὃ ἑαυτῷ, τὸν τῆς ὑπθυμίας ταύτης ἐλάτπω. σημεῖον δὲ, ὃ δεὶς γῦν ὡς ἀγαπᾷ ᾧ οἷς ἀγαθόν τι συμβύλεται, τύτοις κακῶς ἀκούσιν ἐφήδεται. τοὶ μὲν οὖν αἰκίας καὶ βλάβης καὶ τῶν τοιύτων, ἔξεστιν εἰπεῖν ὡς ἄκων τὶς ἔτολμξε· ὃ δὲ τῆς κακοηθείας τοσῦτον διενήνοχεν, ὥστε τοῦτον μὲν, ἐπώνυμόν ὄντι τῆς κακίας, ὡς ὀδαμίαν συγγνώμην δεχόμενον· ἔπειτ' ὀδενὸς τοιάματός ὄντι τοῦτμα, ἀλλὰ φύσεως μηδὲν ἂν τῳ χρηςὸν εἶναι συμβουλομένης. ὥσπερ δ' αὐτὸ πλεῖσον μετέχει κακίας ἀπὸ τῆς τοσπηρείας ἀρξάμενον, οὕτως ἡ κακηρεία πάλιν αὐτοῦ πλεῖστον μετέχει μέρω, ἀπὸ τῆς παιδιώ- 278
σεως ἀρξάμενον τῆς τοὶ τοιῶμα· ὅτως ἄμφω κακῶν καὶ φαύλων ὄντιν ἀνθρώπων.
ἀεὶ μὲν οὖν οἰμαι τὰ βέλτιςα τοιαρετέον καὶ φρονεῖν καὶ λέγειν, ὐ δὲ ταῖς ἱερομηνίαις καὶ ταῖς ἑορταῖς, πῶς ὐκ εἰκὸς ἅπασαν μὲν εὐφημίαν τῆ) τοιθυμεῖσθαι, πᾶσαν δὲ γνώμην ἀσεμοτάτην, πάντας δὲ ὡς οἰκειόταζα ἀλλήλοις ἔχειν, ὡς τῆ) θεῶν ταύτην τὴν φιλίαν καὶ ὁμόνοιαν βραβευόντων· καὶ νομίζειν γε ταῖς ἑορταῖς, χεδὸν ὡς εἰπεῖν φιλίας σωθήματα, καὶ μήτε θυσίαν οὕτω λαμπρὰν, μήτε σπονδὰς κεχαρισμένας, ὧν οὐχ ἥδιον ἂν εἶναι τοῖς θεοῖς, ἢ εἰ τὴν γνώμην ὐκ τῆ) δυνατῶν ὡς βελτίςην παρεχόμεθα. καὶ μὴν πῦ γε αἰδεῖσθαι τοὺς θεοὺς, τί μεῖζον ἂν εἴη σύμβολον, ἢ μηδὲν ἀπηχὲς μήτε λέγειν μήτε ἀκούειν ἐνδυτίον αὐτῆ; ἢ φίλου μὲν αἰδεσίμου παρόντ@, πολλὰ ἂν ὀκνήσαιμεν εἰπεῖν, κἂν εἴτω δικαίως, ἔχομεν λοιδορήσασθαι· τοὺς δὲ τῆ) θεῶν ἀκοὰς τοιησάμενοι, οἱ μὲν, ἐροῦμεν, οἱ δὲ, ἀκουσόμεθα, ἃ μηδ' αὐτοὶ φαῖμεν ἂν εἶ) τῆ) καλῶν, ἀλλ' ὡς αἰσχρῶς ἔχοντα οὕτω λεγοιτέομεν. ἵνα δὲ εἰδῆ- 279

etiam civitatis totius crimen esse majus possit, quam si malis gaudeat. Etenim invidia, quae supremum in humanis delictis obtinet locum, nec ullam meretur veniam, corripi, eamque in seipso augere oportet eum, quicunque talium rerum desiderio tenetur. Cui quidem rei argumento hoc est, quod ejus, quem diligit, cuique bene vult, infamia nemo delectatur. Quocirca de plagis quidem, ac damno dato, aliisque similibus, potest se quivis excusare, quod invitus fecerit; malignitas autem tantum ab illis differt, ut primum malitiae cognominem esse appareat, quasi nullam recipiat excusationem: deinde etiam rei nullius, verum ingenii talis, quod nemini bene velit, vocabulum censeatur. Ac sicut haec magnam habet cum malitia affinitatem, quandoquidem ab ejus vocabulo suum incipit; sic rursum maledicentiae magna intercedit cum malignitate cognatio, cum idem habeat utraque vox initium; adeo est utraque malorum hominum & improborum propria. Jam cum semper optima quaeque & cogitare decet & dicere, tum in sacris menstruis ac feriis merito curare debemus, ut honesta sint, quae dicuntur omnia, singulique sint urbani maxime, & amicissime inter sese versentur, quasi dii concordiam istam & amicitiam remunerentur: & ipsas ferias pro tesseris amicitiae, ut ita dicam, habere, nec ullum existimare vel sacrificium tam splendidum, vel libamen tam gratum diis offerri, quam est animus bene compositus. Quod autem potest esse majus nostrae erga deos observantiae indicium, quam si nihil indecorum nec dicamus coram ipsis, nec audiamus? Nisi forte amico, quem revereamur, praesente, multum de aliquo, quamvis probe merito, supersedebimus male loqui; deorum adhibitis auribus, ea partim dicemus, partim audiemus, facile, quae ne ipsi quidem honesta dicamus esse, verum potius, ut turpia, sugillemus. Atque ut in-

1 Gr. συνδιχόμεθον. Morell.

telligatis,

τι ὅπι σὐδὲν καινὸν λέγω, ἀλλὰ πάλαι ταῦτα ἀνωμολόγηται καὶ ἐν τοῖς νόμοις, καὶ ἐν τοῖς ἔθεσι τοῖς κοινοῖς, ἐνθυμήθητε μὲν τοὺς κηρύκων τὰς σεφὰς φωνὰς εὐφημεῖν ταῖς πανηγύρεσι κελευόντων· ἐνθυμήθητε δὲ τῶν ἱερέων καὶ τοὺς καταρχομένων ἡμῖν, ἐπειδὰν θύωμεν· ἔπι δ' ὡς αὐτοί τοῦτο μάλιστα ὅπι ταῖς εὐχαῖς σπουδάζομεν. καί τοι τίν' ἔχει λόγον ἡγεῖσθαι μὴ κάλλιστον ἁπάντων τὴν εὐφημίαν, καὶ μάλιστα σρέπειν ἱεροῖς, ἄδειαν δ' εἶναι τοῖς ἐθέλουσι βλασφημεῖν; καὶ θύοντας μέν, ὅτω κοσμίους εἶναι, οἷς δὲ τὰς θυσίας ποιοῦμεν θεοῖς, ὅπι τῇ τούτων σεφάσει, τὰ αἴσχιστα ἀκούειν καὶ λέγειν, καὶ τοὺς αὐλοὺς, ἅμα μὲν δυσχεραίνειν ταῖς κακηγορίαις, ἅμα δ' ὧν κακῶς ἀλλήλους ἀγορεύομεν σεφάτας ποιεῖσθαι; καὶ μὴν εἰ μὲν φίλον αὐτὸ νομίζομεν τοῖς θεοῖς, τἀνθυπία ἡμῖν αὐτοῖς γιγνώσκομεν, φυλαττόμενοι τὸ αὐτὸ τοῦτο ὁπόταν σεφσίωμεν τοῖς θεοῖς· εἰδ' ἐχθεῖν ἡγούμενοι, χαίρομεν αὐτῷ, πῶς εὐσεβῶς ἀφικείμεθα; ἢ πῶς ἀφ' τούτων τιμῶμεν τοὺς θεοὺς, ἃ τοὺς θεῶν χαίειν εἰκὸς ἦν φεύγειν; θαυμαστὸν δέ μοι φαίνεται, εἰ τὰς μὲν τοὺς ὀρνίθων φωνὰς ὡς αἰσιωτάτας ἀξιοῦμεν ἡμῖν γίγνεσθαι, καὶ ὅπι τὰς ἐρημίας ὄντες, ἢ οὗ τύχωμεν· τὰς δὲ σὺν ἡμῶν αὐτῶν, οὐδ' ὅπι τοὺς θεάτρων φυλαξόμεθα μὴ δυσχερεῖς εἶναι. καὶ τοῖς μὲν τῆς κληδόνος βωμοῖς [1] σεφσόντες βουλοίμεθ' ἂν ὡς εὐφημότατ' ἀκούειν, οὕτως ἰσχυρόν τι τὸ τῆς θεοῦ ταύτης ἡγούμεθα· ἃ δὲ μηδαμῶς ἀνέχεσθαι χρεὼν, ταῦτα ταῖς ἑορταῖς ἀποδώσομεν, καὶ τοὺς μὲν σαῖδας κελεύομεν εὐσεμεῖν, καὶ ἐν τοῖς διδασκαλείοις, ἢ κατ' οἰκίαν, σεφδιδάσκοντες, ὡς ἃ σοιεῖν αἰσχρὸν, ὧδὲ λέγειν καλόν· σάλιν δὲ εἰς ταυτὸν ἀθροίσαντες σαῖδας καὶ γυναῖκας καὶ σᾶσαν ἡλικίαν, κακηγορίας ἆθλα τίθεμεν, καὶ τοῖς ἄριστα ἐκμελετήσασιν, ὅπως εἰς κέρδος ἕκαστα σαρασκευάζομεν. ἃ δὲ σοιήσαντας ἢ σαθόντας οὐ θέμις εἶσω σερῤῥωτηρίων

telligatis, nihil me novi dicere, ſed quae jam olim & legibus & moribus publicis conſtituta ſint, conſiderate praecones, qui conventibus publicis primo quoque verbo linguis favere jubent; conſiderate etiam ſacerdotes, eoſque, qui ſacrificantibus nobis auſpicantur; conſiderate denique voſmetipſos, qui potiſſimam hujus rei curam in precibus veſtris geritis. Abſurdum ſane ſit, fauſta quidem verba tum optima omnium, tum ſacris maxime congrua ducere, tamen male dicentibus interim impunitatem concedere, & in ſacrificiis quidem modeſtiſſime nos gerere, coram iis autem, quibus ſacra facimus, diis hoc praetextu turpiſſima quaeque cum audire tum dicere; eoſdemque & maledicta ferre graviter, & eorundem praeſides proponi. Atqui ſi quidem hoc gratum diis putamus eſſe, nobis ipſi contradicimus, quandoquidem ad deos accedamus, a talibus rebus abſtinentes omnino: ſin hoc illis diſplicere cum ſciamus, eo tamen gaudemus, quo modo pii ſimus, aut iis nobis rebus deos demereamur, quas ipſorum cauſa fugere debebamus? Mirum vero mihi videtur, ſi avium quidem voces etiam in ſolitudine aut ubivis locorum fauſtiſſimas offerri nobis optemus, noſtris autem ne in theatro quidem, ne moleſtae ſint, caveamus. Si praeterea, cum ad Famae aram accedimus, auſpicata cupiamus audire maxime, quoniam tantam tribuimus illi numini efficaciam; feſtis autem diebus ea, quae nequaquam toleranda fuerant, perpetremus. Jam vero pueros tum in ſchola tum domi bona jubemus verba dicere, docentes eos, quae factu turpia ſint, ea nec honeſte dici poſſe; rurſum pueros eoſdem una cum mulieribus & omni aetate in unum congregantes locum, maledictorum praemia proponimus, eoſque, qui in ea re excelluerint, egregie remuneramur. Quae autem ſi qui vel feciſſent vel perpeſſi fuiſſent, iis non liceret ultra luſtrale

1 Ominis capiendi cauſa. Vide Cicer. lib. 1. de Divinat. *Cant.*

παιέναν, ταῦτ' ὀ μάσοις ἱεροῖς ᾄδομεν, καὶ θύειν μὶ ἀ μὴ χρὴ δυσεβὲς ἡγούμθα· πο-
μᾶν δὲ οἷς ὐ χρὴ τὺς θεύς, εὐσεβείας μέρει τοθτίθεμεν, καὶ τ' εὐχημοσύνην μί, ὅτι τῶν 281
ἄλλων πιμῶμεν, τθ δ' αἰσχρῶν ῥᾳδίως μὲν ἅπαντα σχήματα ὁρῶμεν, ῥᾳδίως δὲ πάσας
φωνὰς ἀποδεχόμθα. κᾆν μί εἰς τις ἀπᾴδῃ τ' χορευτῶν, τοῦτον ἐκβάλλομεν· ἂν δ' ἅπας
ὁ χορὸς ὕτως ἀμούσως ᾄδῃ, ποιούμθα κέρδος. κᾆν μὲν ὑπ' ἄλλων ὕτω κακῶς ἀκούωμεν,
ὀργιζόμθα· ἂν δ' ἡμᾶς αὐτὺς τοῦτο ποιῶμεν, ἑορτὴν ἡγούμεθα ἀληθινὴν, ὕτω καὶ τοὺς
τὺς θεοὺς ἀλλοκότως, καὶ τοὺς ἡμᾶς αὐτὺς πολὺ τἀνδρπία ἢ τοθσόκ ἁμαρτάνομθα. καί
τοι τολμῶσί τινες λέγειν, ὡς ἀγαθὸν ὃ κακῶς ἐξεῖναι λέγειν ἐν τῷ θεάτρῳ, τύς τε γὰρ
κακῶς βεβιωκότας ἐξελέγχεσθαι, καὶ τὺς ἄλλους φόβῳ τοῦ κωμῳδεῖσθαι, σώφρονας παρέ-
χειν ἑαυτύς. ἐγὼ δὲ πολλοῦ ἀξίαν σφόδρα ἂν ἡγούμην εἶ) τ' μέθην, εἰ παιδεύειν οἵά τε ἦν
ἀνθρώποις, ἀλλὰ μὴ τῶν χαλεπῶν ἦ, μεθυόντας αὐτὺς ἑτέρους ποιεῖν σωφρονεῖν, καὶ τοὺς
αὐλοὺς καταπαῦσαι, τοῖς ἄλλοις ᾄδειν ὅπως εἰς κάλλ☉ βιώσονται. τὶς γὰρ οὐκ οἶδεν
ὑμῶν, ὅτι πρῶτον μὲν, ὐ πολλῶν τἀ τιαῦτα παιδεύειν, ὐ μᾶλλόν γε, ἢ νόμους τιθέναι, 282
καὶ γνώμας ἐν δήμῳ λέγειν; ἢ τὸν μὲν εἰς Κόρινθον πλοῦν, ὐ παντὸς ἀνδρὸς εἶ) πιστεύ-
σομεν, τὸν δὲ τοῦ βίου τοῦ παντὸς πορείαν ἥντινα καὶ δι' ὧν δεῖ τ' ὀρθοτοθμάτων ποιή-
σασθαι, πᾶς ἀνὴρ εἴσεται, καὶ πᾶς ὅτι τύτοις τοῖς οἴαξι καθεδεῖται, τῇ δὲ καὶκεῖσε κομί-
ζων τὺς νέους ὅπως ἂν αὐτῶν δοκῇ· καὶ τθ μὲν ἀθλητῶν ἐγκρίσεις ποιθμεν, ὅπως αὐ-
τῶν ὅστις φαῦλος ἑαυτὸν καταμώμους ἀπίῃ, καὶ δίκην ἅμα δὺς ἐκ τοθ σώματ☉, τύς δὲ
τθ ἀσυδαιοτάτων ἡγεμόνας καὶ διδασκάλους, ἀπὸ [1] πάντων μὲν ἐργαστηρίων, πάντων δὲ
τθ ἀσυδαιοτάτων ὅπωσὶ φαύλως ἐγκεινοθμεν; διδασκάλων ἄρα αὐτοὶ δεῖσθαι δόξο-
μεν, καὶ θυρωροῖς μὶ ὐ παῦσιν, ἀλλὰ τοῖς πιστοτάτοις χρώμεθα, ἵνα μήτις αἰσχύν συμ-
βαίνῃ τοθ οἰκίαν, τοθδας δὲ καὶ γυναῖκας καὶ πάντα τὰ τῆς πόλεως πληρώμα-

labellum progredi, ea mediis in ſacris canimus, & mactare quidem, quae non oportet, impium ducimus: quo autem non decet honore ſi deos proſequamur, in pietate ponimus, cumque in rebus aliis decorum obſervemus diligenter, hic quamvis turpitudinem libenter & oculis & auribus excipimus. Si denique unus aliquis de choro male canat, exibilatur: ſin totus inepte canat chorus, id magni facimus. Ac ſi quidem alius nobis ita maledicat, iraſcimur; cum nobis ipſi maledicimus, verum nos feſtum diem agere credimus; adeo ſumus & diis & nobiſmet ipſi maxime contrarii. Veruntamen audent affirmare quidam, utilem eſſe iſtam in theatro maledicendi licentiam; quod ita & qui male vixerint, redarguantur, & reliqui maledictorum metu modeſtius ſeſe gerant. Ego vero magni admodum facerem ebrietatem, ſi quenquam erudire poſſet, nec eſſet hoc factu difficillimum, ut ebrii ad temperantiam alios inducerent, & antequam ceſſaſſent ipſi, reliquis de virtute praeciperent. Quis enim neſcit, primum, a vulgo haec doceri non poſſe, non magis, quam leges condi, aut ſententias ferri? An vero Corinthum non quivis navigabit, vita tota quomodo degenda ſit, omnes intelligent, & iſtis praeerunt omnes gubernaculis, huc & illuc juventutem, prout ipſis videbitur, deducentes? Cumque athletarum delectus habeamus, ut, ſiquis eorum ſit imperitus, is cum poenas dederit, ignominioſe diſcedat: cur, quaeſo, rerum graviſſimarum duces & magiſtros ex taberna qualibet leviſſimos quoſque tam inepte deligemus, & ita nos geremus, ut ipſi quoque magiſtris indigere videamur? Si porro janitoribus non quibuſvis, ſed fidiſſimis utimur, ne quid in aedibus faciamus detrimenti; liberoſne, obſecro, & uxores, omniaque ſupplementa, &, ut uno dicam ver-

1 Πάντων τῶν. *Cant.*

τα, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν τὴν ἀξίαν τοῖς βουλομένοις μεταχειρίζεσθαι δώσομεν· καὶ ὧν νῦν φόντων καλεγώκαμεν, τούτοις μεθύσι πιστεύσομεν; καὶ μὰ οὐδ' ὁ κωμῳδὸς παιδεύοντων,
283 ἀλλὰ παίζόντων· εἰ μὲν βούλεσθαι ὁ τῶν Διονυσίων· εἰ δὲ βούλεσθαι, ὁ τῶν Σαμίων τῶν ἱερῶν καὶ τῶν παννυχίδων. ὥστε πῶς εἰκὸς ἐν ὧ τῶν ὄντων διδασκάλων τοὺς παῖδας ἀφίεμεν, ἐν τούτῳ τοὺς μηδὲν προσήκοντας, καὶ τοὺς ἑαυτοὺς εἰσαγωγοῦντας ἐφιέναι, καὶ μηδὲ πρὸς αὐτῷ τῷ τόπου δικαίως μαθεῖν, ὅπ ἄλογος ἡ προσποίησις. δεῖ γὰρ τὸν γε διδάσκαλον, οὐκ εἰς τὰ θέατρα βαδίζειν, καίπερ νυθετεῖν, ταῦτα μὲν γὰρ τοῖς ἡδοναῖς καὶ τοῖς ψυχαγωγίαις ἀνάκειται· ἀλλ' εἰσὶ τόποι διάφοροι ἐπώνυμοι ὧν προσήκαλος, ὧν δεῖ φιλοσοφεῖν, καὶ ὧδ' ἐν τούτοις τοῦτον οἰκεῖα τὸν τόπον χλευάζοντα, καὶ κακῶς ἀναιδῶς ἀγορεύοντα, ἀλλ' ὡς χρὴ τοὺς ἐλευθέρως παιδεύοντα, καὶ προδιδάσκοντα πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ τὴν αἰσχυμοσύνην φυλάττεσθαι. καὶ μὴν εἰ μὲν τοὺς ἀσελγαίνοντας κωμῳδοῦντες τῶν ἄλλων ἀπείχοντο, τάχ' ἄν τις λόγος ἦν· νυνὶ δὲ ἅρχεται μὲν ὃ πρᾶγμα, ἀπ' ἀρχῆς εὐπροσώπου, τελευτᾷ δὲ εἰς καλὸν ὑδαμῶς. πολλοὶ μὲν γὰρ οὐδὲν προσῆκον ἀκοῦσι, ἀκούσι κακῶς· εἰσὶ δ' οἳ καὶ μι-
284 δέν λανθάνοντες, ὅμως τὴν ἐν τῷ μέσῳ λοιδωρίαν ἀφαφεύγουσι. ἀφατί; ὅπ οὐ διδασκάλων, οὐδὲ σωφρονιστῶν, οὐδὲ βελτίους ποιεῖν βουλομένων τρόποις χρῶνται, (αὐτοὺς γὰρ ἂν πρότερον ἐποίησε βελτίους,) ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔχθραν, καὶ πρὸς χάριν τὴν ἑτέρων, τὰ μὲν ἀργύριον αἰτήσαντες, ὃ τυχόντες· τὰ δ' ἐραθέντες ὃ πείσαντες, ὅτω φέρουσι, καὶ πάλιν αὖ σιωπῶσι ἀφ' ἑάτερα, ὥστε αὐτοὺς αἰσχρῶς ζῶντας φανερῶς καθιζᾶσι. σκέψασθε δ' οὐπωσὶ, τίνας μάλις' εἰκὸς ἐξωνεῖσθαι τῆς κακηγορίας· ἆρ' ὃ τοὺς τὰ τοιαῦτα σπουδάζας ἑαυτοῖς φαίητ' ἄν· τίνας δ' ὡς ἥκιστα τούτων φροντίζειν· ἆρ' ὃχ οἵπινες αὐτοῖς καὶ τοῖς βεβιωμένοις θαρροῦσι, δῆλόν που· ὑκοῦν ταὐτομάτια τῆς ὑποτοχέσεως γίγνεται, οἱ μὲν ἀσελγεῖς καὶ αἰσχροὶ, ἀθῷοι τῷ λόγῳ· κωμῳδοῦνται δ' ὡς ἥκιστα δεῖ. φέρε δὴ θῶμεν ἀμφοτέρους

bo, florem civitatis cuilibet ultro regendum trademus; quoſque ſobrios contempſimus, iis ebriis credemus? Quid quod non ſunt iſta docendi, verum ludendi tempora, ſive Dionyſia ſint, ſive Samia ſacra & nocturna. Abſurdum ſit igitur, ſi, quo tempore pueros iis, quos habent, magiſtris liberamus, eo ineptiſſimos quoſque & ſemetipſos ingerentes illis praeficiamus, nec vel e loco quidem ipſo animadvertamus, quam ſit ridiculum hoc inſtitutum. Nec enim convenit praeceptorem in theatris docere pueros, quae voluptati ſunt & recreationi deſtinata: ſed alia ſunt utique loca, quae nomen a re ipſa ducunt, in quibus doceant philoſophi; idque non hoc modo ſubſannando, & impudenter maledicendo, verum, ut liberos decet, inſtituendo, utque inter caetera turpitudinem caveant maxime, docendo. Praeterea ſi iſti duntaxat improbos perſtringendo, a reliquis abſtinerent, poſſent fortaſſis excuſari; at nunc initium rei ſatis honeſtum eſt, exitus vero turpiſſimus. Multi enim ab ipſis, cum nihil minus mereantur, male audiunt: alii contra, quorum nequitia publice patet, publica tamen contumelia carent. Quid ita? Niſi quia non iſti praeceptorum, nec moderatorum, nec alios corrigere conantium officio funguntur (nam ſeſe prius ipſi correxiſſent) ſed vel amore vel odio ducti, ſive pecuniam, quam ab aliquo petierunt, non obtinuerint, ſive aliquem ſectantes, eo potiti non ſint, ita demum & aliis convitiantur, & de aliis ob contrarias cauſas tacent, itaque ſuam turpitudinem omnibus notam reddunt. Atque cum hoc aequiſſimum ſit, ut ii, qui delicti alicujus conſcii ſibi ſunt, iſtam redimere maledicentiam ſtudeant; alii, qui ſeſe ipſi & vita bene acta nituntur, fortiter contemnant: contra nunc evenit, ut impudici turpeſque homines convitiis immunes evadant; traducantur autem ii, quos minime oportebat. Quod ſi fingamus utroſque

pro-

ἀναμίξ ἀκόσειν κακῶς, (ὁ γὰρ ἐκεῖνο γ' ἂν σὺ φαίης, ὡς οὐδεὶς μή ποτ' ἀκούσῃ κακῶς, ὁπτικὴς ὢν τὰς τρόπους) ὑκᾶν οἱ μὲ δόξης ἠμελημότες καὶ διεφθαρμένοι καθάπαξ ὑπὸ τῆς αἰσχρῶν ὀπτυμιῶν, ὧν' ὁπῶν δήπου ζημιῶνται, ἀλλὰ καὶ κέρδος ἂν θεῖντο ἀναλλόμενοι τῷ φονεροὶ πᾶσι γίγνεσθ; οἱ δὴ πᾶν' ἀξίαν ἀγωνιζόμενοι, πῶς ὁ πολὺ τ' ἄθλων ἃ τῆς σωφροσύνης εἶ) χρὴ ἁμαρτάνουσιν; ὡς' ὑχ' ἵνα βελτίους ὦσιν ὑμῶν οἱ νέοι, ἁμὰ τοῦτο κωμῳδητέον· ἀλλ' εἰ μηδενὸς ἄλλου χάριν, τούτου γε παυστέον τῶ κωμῳδεῖν, ἵν' ἐξῇ τοῖς νέοις ἀσκεῖν ἀδεῶς τὰ βελτίω. τὰς μὲν γὰ δὴ φαύλας, ἔνι δήπου ὑ ἄλλως ἀμύνασθ· τὰς δ' ὀπτικεῖς ὅταν τοιαῦθ' ὑρίζωμεν, τίν' ἐροῦμεν λόγον; οἷς γὰρ μηδὲ λόγον δίκης προσήκ' λαγχάνειν, πῶς ἀνυπευθύνως γε ἀπιμῶν τῷ βουλομένῳ δεδόσθαι προσήκ'; εἰ τοίνυν κἀκεῖνό τις ὑμῶν ὑπείληφεν, ὅτι ὑ τ' ὀπτικῶν πολλοῖς αἱρετώτερον εἶ) δόξῃ ἀργύριον ὅ μὴ κακῶς ἀκούειν προῖέσθαι, ὑ τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ πρ ἂν αἰσχυντηλότεροι τὰς τρόπους ὦσι, πῶς ὁ παυλαχόθεν δῆλον, ὡς δυσχερὴς ἡ κωμῳδία, ὑ βέλτιον εἰσάπαξ ὑφ' ἡμῶν κωλυθῆναι; εἴγε οἱ μὲ χρηστοὶ δυοῖν θάτερον, ἢ ὁ δόντες ἀκόσοντας κακῶς, ἢ ὑπὲρ ὅ μὴ ἀκοῦσαι κακῶς, ζημιώσουσ), χρήμασι τὰς βλασφημίας ὠνούμενοι· εἰ δὲ μηδὲν φροντίζουσιν ἀκούοντες κακῶς, τί ἔθ' ὃ πείσονται; ὅλως δ' ὑκ ἔνεστι μὴ τ' τ' ἰδιωτῶν δόξης ἀπολαύειν κοινῇ τ' πόλιν. ὁποῖοι γὰ ἄν τινες ὦσιν οἱ κωμῳδούμενοι, τοιοῦτοι πολλάκις οἱ σύμπαντες ἔδοξαν εἶ). σκέψασθε δὲ ὑ εἰς τὰς πατέρας ὑμῶν τὰς Ἀθηναίους ἀνενεγκόντες, ὃς αἱ μὲν ἄλλαι συγγραφαὶ κοσμοῦσι σφόδρα ἅπασαι, μόνη δὲ ἡ κωμῳδία διέσυρε, καὶ παρέχε τοῖς βουλομένοις βλασφημεῖν ἐπὶ νυὶ λαβάς· ἔδοξαν γὰ αὐτοὶ πᾶν' αὐτῶν ἐξελέγχεσθ. ὑ ὅσον μὲ, ὦ γῆ ὑ θεοί, ὅ μέσον τ τε νῦν κακοδαιμονίας, [1] ὑ ὁπόσον τὶς ἔν γε ταῖς καλουμέναις τραγῳδίαισι νουθεσία ὑ παίδευσις ἐνῆν, ἐῶ λέγειν. ἀλλ' ὃν τό γε τ προιμίας, ἐξ ἀξίου ὅ ξύλου ὑ πάσχειν ὑπῆρχεν, εἰ τῳ συμβαίνοι·

promiscue male audire (nec enim fieri potest, quin etiam probi hoc patiantur interdum) jam ii, qui de bona fama parum solliciti sunt, & libidinibus toti vacant, non modo non plectentur, verum etiam quasi in lucro gaudebunt se omnibus palam fieri; qui vero tractantur indigne, debitis virtuti praemiis admodum fraudabuntur. Itaque tantum abest, ut juventutis emendandae gratia comoediae sint agendae, ut potius vel hac sola de causa, quo liceat juventuti secure virtutem colere, sint abolendae. Etenim improbos etiam alia ratione punire possumus: probos vero cur tali afficiamus injuria; & quibus ne litis quidem formulam decebat intendere, eos impune sinamus cujusvis contumeliis divexari? Huc porro si illud accedat, quod etiam boni fere malunt pecuniae, quam famae, jacturam facere, idque eo magis, quo sunt natura verecundiores; manifesta prorsus erit Comoediae importunitas, ejusque abolendae necessitas. Siquidem probi vel nihil dantes male audient, vel ne male audiant multabuntur, & pecunia maledicentiam rediment: sin infamiam non curant, nihil capient incommodi. Praeterea fieri vix potest, ut non existimationem privatorum publice participet civitas. Quales enim sunt plerique, qui taxantur in comoediis, tales fere ducuntur omnes. Considerate vero majores vestros, Athenienses, quos reliqua quidem scriptorum monumenta multis exornant laudibus, una laceravit Comoedia, iisque, qui student male dicere, adhuc argumenta suppeditat, quandoquidem a sese ipsi convincuntur. Et quantum quidem, terra atque dii, inter hodiernam interfit & antiquam impudentiam, quantaque in iis, quas Parabases vocabant, admonitionum & praeceptorum utilium comprehensa fuerit copia, mitto dicere. Veruntamen, ut habet proverbium, ex digno ligno vel pati jucundum erat, si cui forte contingeret;

1 Deest καὶ τ' ἀρχαίας. *Cant.*

ubi

ὑ δὲ τοσαύτη μὲν λέξεως μοχθηρία, τοσαύτη δὲ μελῶν ἀσέλγεια, ἔτι δὲ σχημάτων αἰ-
σχύνη, κωμῳδία δ' ὑδεμία ἐφίκοιτ' ἂν τ τύτοις τοσούτων κακῶν, πῆς τρόπος ἡδονῆς; ὑ
287 πότερον ὡς καλὰ ταῦτα ἀνέξεσθε; ὑ τί τύτων ἄξιον; ἀλλ' ὡς συμφέροντα ἀκύειν ἢ θεωρεῖν;
ὑ μὴν διαφθορᾶς γέ ἐστι συνήθειαλα· ὅταν γὰρ εἰς συνήθειαν καλασῇ τῷ κακῶς ἀκύειν ἀνὴρ ἢ
γυνὴ, ὑ τὰ χείριστα φέρειν τ ὀνειδῶν, εὐχερῶς ἀνίησιν ἡ γνώμη, ὑ διδάσκει πᾶς τις φαῦλος
τ), εἰ ὑ μὴ τοῖσθεν ἦν. ἄλλως τε τύτων ὢν ὐδὲν τοῖς τ Διόνυσον ἦν. ἀλλ' ἔμοιγε ὑ
τὸ τ παροιμίας εἰς τὰς τοιαύτας ἀβελτηρίας, ὑχ ἥκιστα καλῶς ἔχειν [1] δοκεῖ. εἶεν· ἀλλ' εἰς
δόξης λόγον θαυμαστὰ, ὅταν ἐν τοῖς βαλανείοις, ἐν τοῖς στενωποῖς, ὅταν καλ' ἀγορὰν, ὅταν ἐν
ταῖς οἰκίαις γύναια, παιδάρια, πᾶς τις ἐφεξῆς τοιαῦτα ὑπομελωδῇ; ὑ πότερον τὺς πολί-
τας μόνον ἐξέσαι κωμῳδεῖν; ὑκοῦν δεινὸν εἰ τ μὲν ξένων εἴσεσθε φείδεσθαι, ὑμῶν δ' αὐτῶν ὑ
τολμήσετε, ἀλλ' ὥσπερ ἀνόμοιοι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔσεσθε, ὧν ἐκεῖνοι μὲν, ἅπανλα ἀπόῤῥητα
ἐποίησ καὶ ἑαυτῶν· ὑμεῖς δὲ, ὑ τὰ μηδὲν προσήκονλα λέγειν καθ' ὑμῶν τοῖς βυλομένοις δώ-
σετε. ἀλλὰ, νὴ Δία, ὑ τ ξένων ὑπιλησόμεθα; πολλὴν ἄρα τ εὐπειθίαν προσδοκᾶ πάντων ὑ τ
288 ἐπιμιξίαν ἕξομεν· ἧπερ ῥᾳδίως μὲν οἱ πατέρες τὺς υἱεῖς, ῥᾳδίως δὲ ἀδελφοὶ πρεσβύτεροι νεω-
τέρους κομιοῦσι δεῦρ' ὑπὶ παιδείαν, πρὸ οἷς τοιαῦτ' ἐστὶ καὶ ἀδόμενα. ὑ παύσεσθε συλλεύοντες
ὑμᾶς αὐτύς; νὴ Δί', ἀλλ' ἀσεῖον ὃ ὑ σκώμματος. ὑκοῦν τοσύτῳ μᾶλλον ὑ πολλῶν, εἰπέρ
γε μὴ πολλὺς τὺς ἀσεῖους ε) δεῖ δοκεῖν. ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην τὺς χαίρονλας, ὃ λοιδορεῖν, πό-
τερον παίζουσιν, ἢ σπουδάζουσιν; εἰ μὲ γὰρ παίζουσι, τί προσποιοῦν) νυθρεῖν; εἰ δὲ σπουδάζουσιν, αὖ-
θις αὖ πυθέσθ καλὸν αὐτῶν, πότερόν πο' ἀληθῆ ταῦτα λοιδοροῦσιν, ἢ ψευδῆ; εἰ μὲ γὰρ ἀληθῆ,
τί μαθόντες ὑ χρῶν) τοῖς νόμοις; ἀλλ' ὃ μὲ δεῖ λέγειν, σιωπῶσιν· ὃ δὲ δεῖ σιωπᾶν, λέγουσιν.
ἀλλὰ μὴν εἴγε καλαψεύδον), ἀγαπᾶν ἦν μὴ πάσχοντας κακῶς, ὑκ ἀγανακτεῖν, εἰ μὴ λέγειν

ubi vero tanta conſpicitur & in verbis nequitia, & in canticis impudicitia, & in geſtibus turpitudo, vitiaque horum tanta, quanta nulla poſſit exprimere comoedia, quid erit quod nos delectet? Utrum haec ut honeſta patiemini? Nihil eſt turpius. An ut utilia viſu vel auditu? Corruptelae ſigna ſunt. Simulatque enim aſſueverit aliquis, tam vir quam mulier, male audire, & peſſima ferre convitia, mox remittit animum, & nequitiam, quamvis ante ignotam, tum diſcit. Quid quod nihil horum ad Bacchum pertinet? Quod quidem proverbium praeclare mihi videtur in has ineptias convenire. An vero multum ad gloriam valet, ſi in balneis, in angiportis, in foris, in aedibus, mulierculae, pueri, ſinguli deinceps talia canant? Jam utrum cives tantum licebit tangere? At indignum hoc erit, ſi vobis ipſis minus, quam peregrinis, audeatis parcere; & ita differatis a Lacedaemoniis, ut illi ſua omnia in arcanis habeant, vos etiam inhoneſta quaelibet ne vobis a quibuſvis dici permittatis. An etiam peregrinos corripiemus? At ita non magna nobis intercedit cum aliis familiaritas & ſocietas; nec facile huc, ubi iſta decantantur, vel a parentibus pueri, vel a ſenioribus fratribus juniores ſtudiorum gratia deducentur. Non igitur deſinetis tandem voſmetipſi traducere? Sed urbana certe ſunt ſcommata. Atqui tanto minus multorum ſunt, quandoquidem jure pauci cenſentur urbani. Libens autem quaeſiverim ex iis, qui maledictis gaudent, utrum id joco faciant, an ſerio. Si enim joco, cur admonitionem ſimulant? Sin ſerio, utrum rurſus vere an falſo maledicunt? Si vere, cur non jure agunt potius, quam & ubi loquendum eſt, tacent, & ubi tacendum, loquuntur? Sin falſo, praeclare ſecum agi putent, ſi impune evadunt, nec propter ablatam convitiandi li-

1 Nec Bacchanalibus agebantur comoediae. *Cant.*

centiam

κακῶς αὐτοῖς ἐξέσαι. οἶμαι τοίνυν ἐγὼ, πᾶσι μὲν ταῦτα συμβουλεύων, ὀρθῶς ἂν ποιεῖν, ἧχ ἥκιστα δ' ὑμῖν. ὅσῳ γὰρ παιδείᾳ καὶ φιλανθρωπίᾳ προέχειν δοκεῖτε, τόσῳ δὲ αἴσχιον, ἂν μὴ χρὴ, φαίνεσθαι διώκοντας.

Αἰσχίδου ἔπαινος περὶ Σμύρνης, πρὸς τοὺς βασιλέας τῶν Ρωμαίων. 289

[1] ἡ ἐπιγραφή· Αὐτοκράτορι Καίσαρι, Μάρκῳ Αὐρηλίῳ Αντωνίνῳ, Σεβαστῷ· καὶ αὐτοκράτορι Καίσαρι, [2] Αὐρηλίῳ Κομόδῳ, Σεβαστῷ, Αἴλιος Αἰσχίδης χαίρειν.

ΠΡΟΤΕΡΟΝ μὲν, ὦ [3] μέγιστοι βασιλεῖς, ἀγωνίσματα, καὶ λόγους ἐκ σχολείων, καὶ τοιαῦθ' ὑμῖν ἀπέστελλον· [4] νυνὶ δὲ ὁ δαίμων ἑτέραν ἔδωκεν ὑπόθεσιν. [5] κεῖται Σμύρνα τὸ τῆς Ασίας ἄγαλμα, τῆς δὲ ὑμετέρας [6] ἐγκαλλώπισμα ἡγεμονίας, πυρὶ καὶ σεισμοῖς ἐκτετριμμένον. ὀρέξατε τοῖς θεῶν χεῖρα, ὀρέξατε, ὅσιον ὑμῖν πρέπει. Σμύρνα [7] μέγιστα δὴ τῆς νεὼ Ελλάδος εὐτυχήσασα καὶ τοῖς θεῶν καὶ τοῖς ὑμῶν, τῶν τε [8] ἀεὶ [9] βασιλέων καὶ τοῦ συνεδρίου κοινῇ, μέγιστα δὴ καὶ πέπονθε τῶν μνημο- 290
νευομένων. ἐν δὲ ὅμως αὐτῇ κἂν τούτοις ἐφυλάχθη τοῖς θεοῖς δαίμονος φανερὸν σύμβολον σωτηρίας· εἴδετε τὴν πόλιν, ἴστε τὴν ζημίαν. ἀναμνήσθητε ὧν ὅτε τῆς πορείας ἐφέγξασθε ὁρῶντες εἰς αὐτήν· ἀναμνήσθητε ὧν εἴσω προελθόντες, ὡς διετέθητε, ὡς διεθήκατε. οἱ μὲν, [10] θεῷ ξένια ἦγον· ὑμεῖς δὲ ὡς ἂν τοῖς ἡμεροτάτοις ὧν κέκτησθε [11] ἀναπαύεσθε. ποία προβολὴ τῆς ὄψεως ἧχ ἡδίους ὑμᾶς ἐποίησε; τί τῶν πάντων ἐθελ-

centiam indignentur. Atque arbitror iſta mecum omnibus, tum vobis praecipue, rectiſſime poſſe ſuadere. Quanto etenim caeteris humanitate praeſtatis atque doctrina, tanto vobis eſt, ſi rebus inhoneſtis operam detis, turpius futurum.

Oratio de Smyrna ad Reges Romanorum, Impp. Caeſſ. Aug. M. Aurelium Antoninum, & M. Aurelium Commodum.

HACTENUS quidem declamationes, & orationes, ac ſimilia, Reges maximi, ad vos e ſcholis miſi: nunc vero Deus aliud ſubjecit argumentum. Jacet Smyrna, ornamentum Aſiae, veſtri decus imperii, igni ac terrae motibus contrita. Praebete manum, per deos, praebete, quantam vos decet. Siquidem Smyrna, quae maximis quondam beneficiis & a diis & a vobis, ab omnibus regibus, & a communi eſt concilio locupletata; nunc etiam longe maximum accepit infortunium. Illud ipſi tamen etiam in his a fortuna reſervatum eſt velut ſalutis omen; vidiſtis urbem, intelligitis cladem. Memores eorum eſte, quae partim in itinere, dum ad illam reſpiceretis, partim ingreſſi dixeritis; quomodo tum ipſi fueritis affecti, tum affeceritis alios. Ac caeteri quidem Theoxenia celebrabant: vos autem ut in placidiſſimo totius imperii loco requieſcebatis. Quis non oculorum conjectus jucundiores vos reddidit? Quod ex omnibus cum

1 Bar. 7. ἧς ἡ ἐπιγραφή. Deſunt in Coll. Nov. 2 Λυκίῳ, Αὐρηλίῳ, &c. Bar. 4, 5, 7. & Coll. Nov. 3 Θειότατοι. Bar. 4, 5. 4 Bar. 4 & 5. νυνὶ δὲ ἑτέραν ὁ δαίμων ὑπόθεσιν ἔδωκε. 5 Periit Smyrna an. 180. qua nunc deplorata, Impp. ad eam inſtaurandam hortatur. *Cant.* 6 Ἡγεμονίας ἐγκαλλώπισμα. Bar. 4 & 5. 7 Τὰ μέγιστα Bar. 4 & 5. τοῦ Bar. 7. & Coll. Nov. Vide Spanh. de Num. p. 623. 8 Αἰεὶ Bar. 4, 5. 9 Βασιλεύοντων Bar. 7. & Coll. Nov. 10 Lege ξενίοις. *Cant.* 11 Ἀναπαύεσθε Bar. 4, 5.

ſilentio

σαθε σιγῇ, ϗ ὑ μῖ τ̃ ϖρεπύσης ὑμῖν εὐφημίας; ὧν ὑδὲ ἀπελθόντες [1] ἠμνημονήσαλε. ἀ νῦν πάντα ἐν κόνῃ. μέμικε μ̃ ἐκεῖνος λιμήν, [2] οἴχεται δὲ ἀγορᾶς κάλλη, κόσμοι δὲ ὁδῶν ἀφανεῖς, γυμνάσια δὲ αὐδῶις ἀνδράσι ϗ παισὶ διέφθαρ̃. ναοὶ δὲ, οἱ μ̃, κεῖν̃. οἱ ϑ̃, καθέδρας. ἡ ϑ̃ [3] ϖρὸς ϑέαν ὡραιοτάτη πόλεων, ϗ ϑ̃ κάλλυς ἐπώνυμος [4] ἀνθρώποις ἅπασιν, [5] ἀωρότατον ϑεαμάτων
291 [6] ἀποπέφαν̃, κολωνὸς ἐρειπίων καὶ νεκρῶν. ζέφυροι δὲ ἐρήμην ὑϖιπνέουσι. ὃ δὲ λειπόμενον πᾶν εἰς ὑμᾶς βλέπ̃. συναποβλέπ̃ δὲ ϗ [7] ἡ ἄλλη πᾶσα Ασία, ὑμῖν [8] μ̃ ταὐγαθὰ νῦν τε [9] ϗ ἀεὶ συνευχομένη, τῇ Σμύρνῃ δ' ἔλεον ϖρ̃ ὑμῶν, εἰ δὴ Σμύρνα γε τ̃ ὄλαφος. ϖαράδοξον μ̃ ἴσν οἶδα ἐρῶν λόγον· ὑ μὴν ἀνόητόν γε, ὡς οἶμαι. εἰ γὰ ϗ ἀβούλητος ὑμῖν ἡ ὑπόθεσις, τῆς γε ἀγαθῆς [10] τύχης ὑμῖν γέγονε, δύσης ἀφορμὴν [11] ἐφ' ἧς κάλλισα δὴ καὶ [12] φανερώταλα τῇ φύσῃ χρήσεσθε ὅτι ϖολλοῖς ϗ μεγάλοις οἷς ϖρότερον ἐϖεδείξασθε. μὴ γάρ μοι Λυσίμαχον ἔϖι, μηδὲ Αλέξανδρον αὐτὸν, μηδὲ Θησέα ϗ μῦθυς· ἀλλ' ὑμεῖς οἰκισαὶ τ̃ πόλεως [13] γένεσθε· ὑμεῖς νέαν ἐξ ἀρχῆς ἀποδείξατε· ὑμῶν γενέσθω πᾶσα ϗ διὰ πάντων ἡ πόλις· εἴτε ὡς καλύπρας βασιλίδων, εἴτε ὡς βασιλέων [14] ἀνάθημα, εἶθ' ὅπως βούλεσθε λογίσασθε, ὅπως σώσαλε τ̃ πόλιν. τίνας οἰκισὰς, ποίυς βασιλέας ὐκ [15] ἀποκρύψετε; ποίυς ὐχ ὑϖερβαλεῖσθε
[16] ὅρους μεγαλοψυχίας; ἀ χρόνῳ ϗ καθ' ἕκαστον ἐκτήθη τῇ πόλῃ, ταῦθ' ἑνὸς οἰκισμοῦ
292 [17] ϖοιήσαντες γενέσθαι; ϗ ταῦτα ὐχ ὡς συμβουλεύων εἶϖον· ὑδ' ὡς ἀγνοοῦντας διδάσκων, ὐχ ὅπως ἔκφρων γέγονα ὑϖὸ τ̃ συμφορᾶς· ἀλλά τοι ϗ εὔχεσθ̃ [18] ὅτω νομίζυσιν ἄνθρωϖοι, [19] Διὸς νίκην Αἴαντι, ϗ, [20] νῦν αὖτέ μοι φίλε Αθήνη. ἐν ᾧ τοίνυν τρόϖῳ τοῖς ϑεοῖς δια-

silentio spectastis, nec digna vobis laude prosecuti estis? Quorum vos neque post abitum quidem cepit oblivio. Haec nunc omnia sunt in cinere. Clausus est portus ille; perierunt fori ornamenta; viarum decora evanuerunt; gymnasia cum ipsis viris & pueris interierunt; templa partim jacent, partim submersa sunt; jucundissima denique spectatu urbs, & pulcritudinis apud omnes insignis cognomento, injucundissimum est effecta spectaculum, ruinarum & cadaverum tumulus. Zephyri vero perflant inanem. Quicquid autem relictum est, ad vos respicit: respicit vero simul & Asia tota, vobis quidem fausta nunc & semper omnia, Smyrnae vero, si modo Smyrna solum est, misericordiam a vobis exoptans. Ac dicam equidem mirum quiddam, non tamen absurdum arbitror. Etenim quanquam praeter voluntatem vestram eventus iste contigit, vobis tamen occasionem bona fortuna dedit, ad quam post alia multa magnaque, quae prius edidistis, pulcerrime & splendidissime ingenio vestro uteremini. Apage enim Lysimachum, Alexandrum, Theseum, fabulas: vos vero conditores urbis este; vos novam rursum erigite; vestra fiat urbs tota atque universa; vos eam, sive ut reginarum redimiculum, sive ut regum coronam, sive quacunque ratione, conservate. Quos non conditores, quos non reges superabitis? Quos non magnanimitatis transibitis fines, cum ea, quae per tempus & sigillatim in urbe condita sunt, una structura reddideritis? Atque haec non ex consilio dico, nec ut ignaros doceam (neque enim adeo prae calamitate desipio) veruntamen etiam precari homines solent, *Ajaci detur victoria*, & *Nunc rursus me dilige, Pallas*. Quo igitur modo cum diis collo-

1 Εμνημονεύσατε Bar. 7. Coll. Nov. 2 Οἴχετε Bar. 5. 3 Πρὸς θεῶν Bar. 7. & Coll. Nov. 4 Bar. 5. ἅπασιν ἀνθρώποις. 5 Ωραιότατον Bar. 7. ὡραιοτητι Coll. Nov. 6 Bar. 5. ἀποπέφαται. 7 Sic Bar. 4, 5, 7. & Coll. Nov. Vulg. deest. 8 Non agnoscit Bar. 7. Coll. Nov. legit τε. 9 Sic Bar. 4, 5, 7. & Coll. Nov. Abest ab editis. 10 Υμῖν τύχης Bar. 4, 5. 11 Ita *Cant.* Bar. 4, 5, 7. ἀφ' ἧς Coll. Nov. ἐφ. οἷς. Vulg. 12 Sic MSS. Vulg. φανώτατα. 13 Εξοικισθε Bar. 5. 14 Ἀνάθημα Bar. 7. & Coll. Nov. 15 Αποκρύψετε Bar. 4, 5. ἀποκρύψατε Coll. Nov. 16 Bar. 4, 5. μεγαλοψυχίας ὄρους. 17 Ποιήσαντε Bar. 5. 18 Sic Bar. 4, 7. & Coll. Nov. In caeteris deest. 19 Iliad. α'. & κ'. 20 Iliad. ε'. & κ'.

λεγόμθα, ὁ τύτῳ ϗ ὑμῖν ὀλιγέλλειν ἀνεπίφθονον. καὶ μὴν τοῖς μὲ θεοῖς εὐχόμθα ὑπὲρ τύτων· ὑμῶν δὲ τῶν θειοτάτων ἀρχόντων δεόμθα. καλὸν [1] δήπυ ϗ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων δεῖσθαι τὰ τοιαῦτα. ὅπως δὲ αὐτὸς ἐξέφυγον, ποθεῖτε ἴσως ἀκῦσαι. ἡμέραις πσὶ πρότερον τ συμβάντων, ἐκίνησέ με ὁ θεὸς, καὶ κατέςησεν εἰς χωρίον τὶ, ϗ προσέταξε χ' χώραν μένειν, ᾗ δὴ ϗ ἀφανιζόμων τὰ συμβάντα ἐπυθόμην. πυθόμθος δὲ, ὐκ εἶχον ὅπως ἡσυχάζοιμι· ἐλείπετο δὲ ἄλλο μὲ ὀδὲν οἰόμθ, θεὸς δὲ ϗ ὑμᾶς καλεῖν. [2] ἀφ' ταῦτα ᾗτε πρεσβείαν κοινὴν ἀνέμενα, ᾗτ' εἰς ἕτερον βλέπειν ἠξίων [3] ὅ, τι πράξειεν, ἀλλ' ἡγούμθος εἶπνι τ πάντων καὶμοὶ ἀφελέσθαι ὃ πρᾶγμα, ἐμαυτὸν ἔταξα ἀφόρτον ἀξιόχρεων εἶ), νομίσας εἰ μή τι [4] ἄλλο, ἀλλ' ἀνακλαύσαλ τὰς τ πόλεως συμφορὰς. ἕτεροι 293
μὲ [5] ὧν πρὸς βασιλεῦσιν ἰσχύσαντες, [6] δωρεὰν εὔεργλο ἑαυτῶν [7] παρρίσιν εὖ πραπθόσας· ἐγὼ δ' εἶπ καὶ τὸ μόν ὄτι πρὸ ὑμῖν, αὐτῷ καὶ δόμθ [8] ταύτῃ γενέσθαι τῇ πόλ τὸ χάριν, μὴ καθάπρ σκεῦ συντελὲν ὀχλφῆναι καταγνωσθὲν ἀχρησίαν, ἀλλ' ἀναδιῶναι δ' ὑμῶν. εἰσὶ δέ [9] μοι καὶ ὃ τῶ Σόλων. ὃν φασὶ τ πολιτείας καταλυθείσης, λαβόντα ἀσπίδα ϗ δόρυ, καθῆσθαι πρὸ τ οἰκίας, βοηθεῖν μὲν ὀκ ἔχοντα οἰόμθ, ὑπδεικνύμθον δὲ ὡς [10] ἔχοι γνώμης. τὸ δ' ἐμὸν, ϗ πλέον. εἰ γὰ καὶ μηδὲν ἔργῳ συλελεῖν ἔμελλον, τό γε τ ὑμετέραν φιλανθρωπίαν πρὸς καλεῖν, εἰς ἔργον ἦλθεν μοι καθηκάμθον, ὡς [11] ὐκὶ μάταια σφαλῆσθαι. καὶ μὴν ὅσα μὲν ἔξω πυλῶν, ὐ πάνυ θράττει με, ἐπεὶ ὀδὲ τοῖς πρεσβύταις συνέχαιρον, ἡνίκα [12] πειρᾶζοντο· δείσθω δ' ὑπὲρ αὐτῶν ὁ βυλόμθος, ὀδέν τό γε ἐμὸν κωλύει· ὅσα δ' ἔσω πρόβολ, ϗ παλαιὰ ϗ [12] χρνὰ, τ τε εἰς ὑμᾶς τιμῆς, ϗ ἅμα τ παρ' ὑμῶν ὑπομνήματα ϗ τῇ πόλ φιλοτιμίαν ἔχοντα πρός τε τὺς ὁμοτίμους, καὶ τ ξένων τὺς 294

quimur, eodem & ad vos non eſt iniquum ſcribere. Ac deos quidem pro his precamur: vos autem, diviniſſimos principes, obſecramus. Eſt autem honeſtum, & a diis & ab hominibus talia poſcere. Quomodo porro ipſe evaſerim, vultis fortaſſis audire. Diebus aliquot ante caſum movit me Deus, & in praedio quodam collocavit, ibique manere juſſit; ubi & eventum rei cognovi. Tum vero quieſcere non potui; nec aliud erat quicquam reliquum, niſi ut deos & vos invocarem. Quamobrem nec publicam expectavi legationem, nec, quid alii facerent, conſideravi; ſed, cum exiſtimarem ad me quoque, ſiquem alium, rem pertinere, meipſum duxi miniſtrum idoneum, ac putavi me, ſi nihil aliud, urbis certe calamitates eſſe deploraturum. Atque alii quidem, cum apud reges gratia valerent, patriae ſinguli ſuae foeliciter agenti donum impetrarunt: ego vero, ſi quid & ipſe apud vos ſum, hanc urbi gratiam peto atque poſtulo, ne tanquam vas contritum & inutile projiciatur, verum per vos reviviſcat. Quin etiam Solon in mentem veniebat, quem aiunt, cum eſſet diſſoluta Reſpublica, ſumpto clypeo & haſta, ante aedes conſediſſe, non tam auxiliandi cauſa, ni fallor, quam ut animum ſuum oſtenderet. Meum vero negotium etiam majus eſt. Quanquam enim re ipſa nihil opis conferre poteram, meum tamen hoc eſſe, ut humanitatem veſtram adhortarer, noram, atque ita non fruſtra conatum fore. Et ea quidem, quae ſunt extra portas, parum me movent, quandoquidem nec praefectis, cum illa curioſe moliebantur, gratulabar; ac roget pro iis, qui volet, equidem non invidebo; quae autem ambitu continentur & vetera & nova, tum noſtri vobis, tum veſtri nobis habiti honoris monumenta, quaeque urbi decorem tam apud pares quam apud peregrinos

1 Δέπυ Bar. 4. & Coll. Nov. 2 Καὶ ἀφ' ταῦτα Bar. 7. Coll. Nov. 3 Non agnoſcunt Bar. 7. & Coll. Nov. 4 Ἄλλοι Coll. Nov. 5 Non agnoſcit Bar. 4, & 5. 6 Δωρεὰς εὕροντο παρ' αὐτῶν Bar. 4, 5. Legunt δωρεὰς etiam Bar. 7. & Coll. Nov. 7 Πᾶσιν Bar. 5. 8 Γενέσθαι τῇ πόλ ταύτην τὴν χάριν Bar. 4, 5. 9 Sic Bar. 4, 5, 7. & Coll. Nov. Vulg. μί. 10 Ἔχοι Bar. 4, 5. 11 Πεπειρᾶζοντο Bar. 4, 5, 7. 12 Κοινὰ Bar. 7.

con-

[1] ἀφικνωμένης, ἔτι δὲ [2] τοῖς ξένοις [3] ἀπάσης τύχης ἀφορμὴν καὶ εὐδαιμονίαν, ἡδέως ἂν εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀφικοίμην, ἐν ᾗ ταῦτα ἑστῶτα [4] θεάσομαι. ὅταν γε μὴν ἐνθυμηθῶ [5] πρὸς ἐμαυτὸν ὅτι τῶν πάλαι τὶς αὐτοκρατόρων, ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας οἰκίας (μηδὲ γὰρ εἴη τοῦτό γε, μηδὲ γένοιτ' ἂν ὑφ' ὑμῶν οὐδενὸς) ἀλλά τις τῶν πρότερον πεπεύων, ὡς λέγεται, μεταξὺ παρεφθέγξατο, μὴ βούλεσθαι [6] Νασαμῶνας εἶναι), ἔπειτα ἀπώλοντο οἱ Νασαμῶνες· οἶμαι δεῖ γε ὑμῶν εἰκότως ἂν ἐλπίζειν, ὅτι ἀσμενίζοντες, καὶ τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ἤθεσι χρώμενοι, καὶ [7] τοσοῦτον μόνον εἰπόντες καὶ προσδείξαντες, ὅτι βούλεσθε Σμύρναν εἶναι), ταχέως ἅπασιν ἡμῖν ὁ ποθοῦμεν [8] δείξετε. ἔτι δὲ οὐκ ἀλλοτρίοις [9] χρῶμαι παραδείγμασιν, ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν, [10] ὅσην τὴν ἐν Ἰταλίᾳ πόλεων ἐπιμέλειαν [11] ἐποιήσασθε, ὥστε ἀναλαβεῖν αὐτὰς τοῖς ἅπασιν. ἐκείνας μὲν τοίνυν πάλαι [12] κεκμηκυίας ἀνεκτήσασθε, Σμύρναν δὲ ἀρτίως μὲν ἀνθοῦσαν, ἀρτίως δὲ καταῤῥευεῖσαν, εἰς πόλεων ἀριθμὸν αὖθις [13] καταστήσαλε, πρότερον μὲν τὰ ἱερὰ κοσμήσαντες αὐτῆς, νυνὶ δὲ ὅ πᾶν σχῆμα σώσαντες. ἀξία δὲ ἡ μόνον τῆς ὄψεως χάριν ἡ πόλις σωθῆναι, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐνοίας ἣν πρὸς πάντα [14] τὸ κρεῖττον εἰς ὑμᾶς παρέσχετο· συναραμένη μὲν τῷ πρὸς Ἀντίοχον πολέμῳ· συναραμένη δὲ τῷ πρὸς Ἀριστόνικον· [15] πολιορκίας τε ὑπομείνασα, καὶ μάχας ἡ φαύλας ἀγωνισαμένη· ὧν ἔτι νεῶ ἐν πύλαις ἦν αὐτῇ τὰ ὑπομνήματα. ἔτι δὲ ἑαθῆτος δεῖ [16] ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ, καὶ ἔτι στρατηγῷ διαφθαρμένῳ, τὸ μὲν στρατηγὸν κομίσαντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπέθεσαν ἔσω τῶν νεῶ πυλῶν· πρὸς δὲ τὰς στρατιώτας, τὰς χιτῶνας ἐνέμαντο, ἀνὴρ ἀνδρὶ δούς. τοιοῦτοι μὲ τοὶ πρὸς τὰς ἄρχοντας ὑμᾶς· πρὸς δὲ τὰς ὁμοφύλους, τίνες; πάντα μέν, ἃ μικρὸν [17] ἔργον ἂν εἴη χάριν. ἀλλὰ σεισμῶν πολλῶν καὶ λιμῶν συνεχῶν συμβάντων πρὸς τὸ κάτω τόπον τοῦτον τῆς Ἀσίας,

conciliant, omniſque praeterea fortunae ſubſidium & conſolationem exteris ſuppeditant; ea quo die reſtituta proponentur, illum equidem diem libenter videre velim. Atque cum apud me cogito, veterum imperatorum quendam, non de veſtra familia (abſit hoc enim, nec a quoquam veſtrum fiat) interim dum talis luderet, ita dixiſſe, Nolo Naſamones eſſe; deinde periiſſe Naſamones; merito de vobis hoc videor ſperare poſſe, ſi operam detis, & veſtris utamini moribus, atque hoc ſolum praedixeritis, vos velle Smyrnam eſſe, brevi omnes optata viſuros eſſe. Praeterea non alienis utor, ſed veſtris exemplis, qui tantam Italiae urbium curam habueritis, ut eas cum ſingulis rebus in integrum reſtitueritis. Atque illas quidem olim collapſas reaedificaſtis, Smyrnam vero modo florentem, modo defluentem, in urbium numerum reducite, ut olim templis exornatis, ita nunc ſpecie tota conſervata. Quid quod non pulcritudinis tantum cauſa meretur urbs ſalutem, ſed etiam ſtudii, quo vos eſt omni tempore proſecuta; cum & bellorum contra Antiochum, atque contra Ariſtonicum ſuſceptorum particeps fuerit, & obſidiones pertulerit, pugnaſque non leves ediderit, quorum adhuc in portis ejus extabant veſtigia? Deinde cum exercitus veſter veſtibus careret, & dux periiſſet, hunc in urbem introductum intra portas ſepelierunt, militibus vero tunicas, ſinguli ſingulis, diſtribuerunt. Ac tales quidem erga vos principes extiterunt: erga gentiles vero quales? Omnia ſane longum eſſet narrare: verum cum terrae motus quondam & fames inferiorem hanc Aſiae partem infeſtarent,

1 Εἰσαφικνουμένης. Bar. 4, 5, 7. & Coll. Nov. 2 Καὶ τοῖς Bar. 4, 5. 3 Τύχης ἁπάσης Bar. 5. 4 Θεωμήσομαι Coll. Nov. 5 Κατ' ἐμαυτὸν Bar. 7. & Coll. Nov. 6 Vide Scalig. ad Euſeb. Chron. pag. 203. 7 Τοσοῦτο Bar. 7. 8 Δείξατε Bar. 4, 5. 9 Χρώμενοι Bar. 7. & Coll. Nov. 10 Οσων Bar. 7. & Coll. Nov. 11 Επεποιήσασθε Bar. 4. 12 Κεκτημένας Bar. 4, 5. 13 Καπεστήσατε Bar. 4. καπεστήσετε Bar. 5. 14 Sic Bar. 4, 5, 7. & Coll. Nov. Deeſt in editis. 15 Πολυορκίας Bar. 7. 16 Ημιτέῳ Coll. Nov. 17 Non agnoſcunt Bar. 7. & Coll. Nov.

λεγόμθα, ὁ τύτῳ ϗ ὑμῖν ὀπισέλλειν ἀνεπίφθονον. ϗὰ μὴν τοῖς μὲ θεοῖς εὐχόμθα ὑπὲρ
τύτων· ὑμῶν δὲ τῶν θειοτάτων ἀρχόντων δεόμθα. καλὸν [1] δήπυ ϗ πρὸς θεῶν ϗὰ πρὸς
ἀνθρώπων δεῖσθαι τὰ τοιαῦτα. ὅπως δὲ αὐτὸς ἐξέφυγον, πυθεῖτε ἴσως ἀκῦσαι. ἡμέραις
πισὶ πρότερον τ συμβάντων, ἐκίνησέ με ὁ θεὸς, ϗὰ κατέςησεν εἰς χωρίον τί, ϗ πρόσ-
ταξε μ' χώραν μένειν, ᾗ δὴ ϗ ἀφικόμθος τὰ συμβάντα ἐπυθόμλν. πυθόμθος δὲ, ὡς
εἶχον ὅπως ἡσυχάζοιμι· ἐλείπτο δὲ ἄλλο μὲ ὁτιοῦν οἴμην, θεὸς δὲ ϗ ὑμᾶς καλεῖν. [2] ἀφ'
ταῦτα ὅτε πρεσβείαν κοινὴν ἀνέμενα, ὅτ' εἰς ἕτερον βλέπειν ἠξίυν [3] ὅ, τι πράξειεν, ἀλλ'
ἡγύμθος εἶπινί τ πάντων καίμοὶ ἀφαλέςθαι ὃ πρᾶγμα, ἐμαυτὸν ἔταξα ἀφάκονον ἀξιό-
χρεων εἶ), νομίσας εἰ μή τι [4] ἄλλο, ἀλλ' ἀνακλαύσαλ τὰς τ πόλεως συμφοράς. ἕτεροι 293
μὲ [5] ὧν πρὸ βασιλεῦσιν ἰσχύσαντες, [6] δωρεὰν εὔφυλο ἑαυτῶν [7] πατρίσιν εὖ πρατιθύσας· ἐγὼ
δ' εἶπι ϗὰ τιμὸν ὄζι πρὸ ὑμῖν, αἰτῶ ϗὰ δέομαι [8] ταύτλω γενέθαι τῇ πόλῃ τλὼ χάειν,
μὴ καθάπρ σκεῦος σπυρεῖον ὀκειφῆναι καλαγνωθὲν ἀχρηςίαν, ἀλλ' ἀναβιῶναι δ'
ὑμῶν. εἰσὶή δέ [9] μοι ϗὰ ὃ τῶ Σόλωνος· ὃν φασὶ τ πολιτείας καλαλυθείσης, λαβόντα
ἀσπίδα ϗ δόρυ, καθῆθαι πρὸ τ οἰκίας, βοηθεῖν μὲν ὀκ ἔχοντα οἴμην, ὑπδεικνύμλνον
δὲ ὡς [10] ἔχοι γνώμης. τὸ δ' ἐμὸν, ϗ πλέον. εἰ γὰρ ϗὰ μηδὲν ἔργῳ σπυλελεῖν εἶχον, τό γε
ὑμετέραν φιλανθρωπίαν πρὸς καλεῖν, εἰς ἔργον ἦλθεν μοι καθηςάμθον, ὡς [11] ὑπὲ μάταια
σπυδάσεαλ. ϗὰ μὴν ὅσα μὲν ἔξω πυλῶν, ϗ πάνυ θράττει με, ἐπεὶ πρὸς τοῖς πρῆγμασι
σπυέχαρον, ἡνίκα [12] πρεπρᾶζοντο· δείσω δ' ὑπὲρ αὐτῶν ὁ βυλόμθος, πρὸς τό γε ἐμὸν
κωλύει· ὅσα δ' εἴσω πρεβόλω, ϗ παλαιὰ ϗ [12] καινὰ, τ τε εἰς ὑμᾶς τιμῆς, ϗ ἅμα τ παρ' 294
ὑμῶν ὑπομνήμαλα ϗ τῇ πόλῃ φιλοτιμίαν ἔχονται πρός τε τὺς ὁμοτίμυς, ϗὰ τ ξένων τὺς

quimur, eodem & ad vos non eſt iniquum ſcribere. Ac deos quidem pro his precamur: vos autem, diviniſſimos principes, obſecramus. Eſt autem honeſtum, & a diis & ab hominibus talia poſcere. Quomodo porro ipſe evaſerim, vultis fortaſſis audire. Diebus aliquot ante caſum movit me Deus, & in praedio quodam collocavit, ibique manere juſſit; ubi & eventum rei cognovi. Tum vero quieſcere non potui; nec aliud erat quicquam reliquum, niſi ut deos & vos invocarem. Quamobrem nec publicam expectavi legationem, nec, quid alii facerent, conſideravi; ſed, cum exiſtimarem ad me quoque, ſiquem alium, rem pertinere, meipſum duxi miniſtrum idoneum, ac putavi me, ſi nihil aliud, urbis certe calamitates eſſe deploraturum. Atque alii quidem, cum apud reges gratia valerent, patriae ſinguli ſuae foeliciter agenti donum impetrarunt: ego vero, ſi quid & ipſe apud vos ſum, hanc urbi gratiam peto atque poſtulo, ne tanquam vas contritum & inutile projiciatur, verum per vos reviviſcat. Quin etiam Solon in mentem veniebat, quem aiunt, cum eſſet diſſoluta Reſpublica, ſumpto clypeo & haſta, ante aedes conſediſſe, non tam auxiliandi cauſa, ni fallor, quam ut animum ſuum oſtenderet. Meum vero negotium etiam majus eſt. Quanquam enim re ipſa nihil opis conferre poteram, meum tamen hoc eſſe, ut humanitatem veſtram adhortarer, noram, atque ita non fruſtra conatum fore. Et ea quidem, quae ſunt extra portas, parum me movent, quandoquidem nec praefectis, cum illa curioſe moliebantur, gratulabar; ac roget pro iis, qui volet, equidem non invidebo; quae autem ambitu continentur & vetera & nova, tum noſtri vobis, tum veſtri nobis habiti honoris monumenta, quaeque urbi decorem tam apud pares quam apud peregrinos

1 Δίπυ Bar. 4. & Coll. Nov. 2 Καὶ ἀφὶ τούτου Bar. 7. Coll. Nov. 3 Non agnoſcunt Bar. 7. & Coll. Nov. 4 Ἄλλοι Coll. Nov. 5 Non agnoſcit Bar. 4, & 5. 6 Δωρειὰς εὔροντο παρ' αὐτῶν Bar. 4, 5. Legunt δωριὰς etiam Bar. 7. & Coll. Nov. 7 Πᾶσιν Bar. 5. 8 Γενέσθαι τῇ πόλει ταύτην τὴν χάριν Bar. 4, 5. 9 Sic Bar. 4, 5, 7. & Coll. Nov. Vulg. μοί. 10 Ἔχοι Bar. 4, 5. 11 Περιπρᾶζοντο Bar. 4, 5, 7. 12 Κοινὰ Bar. 7. con-

[1] ἀφικνωμένης, ἔτι δὲ [2] τοῖς ξένοις [3] ἁπάσης τύχης ἀφορμὴν καὶ εὐδαιμονίαν, ἥδιστ' ἂν εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀφικοίμην, ἐν ᾗ ταῦτα ἐστῶτα [4] θεάσομαι. ὅταν γε μὴν ἐνθυμηθῶ [5] πρὸς ἐμαυτὸν ὅτι τῶν πάλαι τις αὐτοκρατόρων, ἐν τῆς ὑμετέρας οἰκίας (μηδὲ γὰρ εἴη τοῦτό γε, μηδὲ γένοιτ' ἂν ὑφ' ὑμῶν οὐδενὸς) ἀλλά τις τῶν πρότερον πεπεύσεται, ὡς λέγω), μεταξὺ παιζόντων, μὴ βούλεσθαι [6] Νασαμῶνας εἶναι), ἔπειτα ἀπώλοντο οἱ Νασαμῶνες· οἶμαι δεῖ γε ὑμῶν εἰκότως ἂν ἐλπίζειν, ὅτι σπουδάζοντες, καὶ τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ἤθεσι χρώμενοι, καὶ [7] τοσοῦτον μόνον εἰπόντες καὶ προσδείξαντες, ὅτι βούλεσθε Σμύρναν εἶναι), ταχέως ἅπασιν ἡμῖν ὃ ποθοῦμεν [8] δείξετε. ἔτι δὲ οὐκ ἀλλοτρίοις [9] χρῶμαι παραδείγμασιν, ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν, [10] ὅσην τὴν ἐν Ἰταλίᾳ πόλεων ἐπιμέλειαν [11] ἐποιήσασθε, ὥστε ἀναλαβεῖν αὐτὰς τοῖς ἅπασιν. ἐκείνας μὲν τοίνυν πάλαι [12] κεκμηκυίας ἀνεκτήσασθε, Σμύρναν δὲ ἀρτίως μὲν ἀνθοῦσαν, ἀρτίως δὲ καταῤῥευσῆσαν, εἰς πόλεων ἀριθμὸν αὖθις [13] καθιστήσαθε, πρότερον μὲν καὶ ἱεραῖς κοσμήσασιν αὐτὴν, νυνὶ δὲ ὃ πᾶν σχῆμα σώσασιν. ἀξία δὲ οὐ μόνον τοῦ ὄψεως χάριν ἡ πόλις σωθῆναι, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὐνοίας ἣν πρὸς πάντα [14] τὸν χρόνον εἰς ὑμᾶς παρέσχετο· συναραμένη μὲν τοῦ πρὸς Ἀντίοχον πολέμου· συναραμένη δὲ τοῦ πρὸς Ἀριστόνικον· [15] πολιορκίας τε ὑπομείνασα, καὶ μάχας οὐ φαύλας ἀγωνισαμένη· ὧν ἔτι νεῶ ἐν πύλαις ἦν αὐτῇ τὰ ὑπομνήματα. ἔτι δὲ ἑαθῆτος δεῖ [16] ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ, καὶ οὐ στρατηγῶ διεφθαρμένου, τὸν μὲν στρατηγὸν κομίσαντες εἰς τὴν πόλιν, θάπτουσιν εἴσω τῶν νεῶ πυλῶν· πρὸς δὲ τοὺς στρατιώτας, τοὺς χιτῶνας ἐνείμαντο, ἀνὴρ ἀνδρὶ δούς. τοιοῦτοι μὲν τὰ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ὑμᾶς· πρὸς δὲ τοὺς ὁμοφύλους, τίνες; πάντα μέν, καὶ μικρὸν [17] ἔργον ἂν εἴη χαρίφειν. ἀλλὰ σεισμῶν πολλῶν καὶ λιμῶν συνεχῶν συμβάντων πρὸ τοῦ κατὰ τόπον τοῦτον τὴν Ἀσίαν,

conciliant, omniſque praeterea fortunae ſubſidium & conſolationem exteris ſuppeditant; ea quo die reſtituta proponentur, illum equidem diem libenter videre velim. Atque cum apud me cogito, veterum imperatorum quendam, non de veſtra familia (abſit hoc enim, nec a quoquam veſtrum fiat) interim dum talis luderet, ita dixiſſe, Nolo Naſamones eſſe; deinde periiſſe Naſamones; merito de vobis hoc videor ſperare poſſe, ſi operam detis, & veſtris utamini moribus, atque hoc ſolum praedixeritis, vos velle Smyrnam eſſe, brevi omnes optata viſuros eſſe. Praeterea non alienis utor, ſed veſtris exemplis, qui tantam Italiae urbium curam habueritis, ut eas cum ſingulis rebus in integrum reſtitueritis. Atque illas quidem olim collapſas reaedificaſtis, Smyrnam vero modo florentem, modo defluentem, in urbium numerum reducite, ut olim templis exornatis, ita nunc ſpecie tota conſervata. Quid quod non pulcritudinis tantum cauſa meretur urbs ſalutem, ſed etiam ſtudii, quo vos eſt omni tempore proſecuta; cum & bellorum contra Antiochum, atque contra Ariſtonicum ſuſceptorum particeps fuerit, & obſidiones pertulerit, pugnaſque non leves ediderit, quorum adhuc in portis ejus extabant veſtigia? Deinde cum exercitus veſter veſtibus careret, & dux periiſſet, hunc in urbem introductum intra portas ſepelierunt, militibus vero tunicas, ſinguli ſingulis, diſtribuerunt. Ac tales quidem erga vos principes extiterunt: erga gentiles vero quales? Omnia ſane longum eſſet narrare: verum cum terrae motus quondam & fames inferiorem hanc Aſiae partem infeſtarent,

1 Εἰσαφικνουμένης. Bar. 4, 5, 7. & Coll. Nov. 2 Καὶ τοῖς Bar. 4, 5. 3 Τύχης ἁπάσης Bar. 5. 4 Θεωμήσομαι Coll. Nov. 5 Κατ' ἐμαυτὸν Bar. 7. & Coll. Nov. 6 Vide Scalig. ad Euſeb. Chron. pag. 203. 7 Τοσοῦτο Bar. 7. 8 Δείξατε Bar. 4, 5. 9 Χρώμενοι Bar. 7. & Coll. Nov. 10 Οσων Bar. 7. & Coll. Nov. 11 Επεποιήσασθε Bar. 4. 12 Κεκτημένας Bar. 4, 5. 13 Καταστήσατε Bar. 4. καταστήσατε Bar. 5. 14 Sic Bar. 4, 5, 7. & Coll. Nov. Deeſt in editis. 15 Πολυορκίας Bar. 7. 16 Ημιτέρῳ Coll. Nov. 17 Non agnoſcunt Bar. 7. & Coll. Nov.

καὶ πινων καὶ χάσμασι διεφθαρμένων, καὶ συμφορᾶς πολυτρόπου κατεχούσης τὰς πόλεις, καὶ σίτῳ καὶ χρήμασι καὶ τῷ μηδὲν ἀφθυμίας [1] ἐλλείπειν, ἔστιν ἃς τῶν πόλεων διεσώσαντο· Χίοις, Ερυθραίοις, Τηΐοις, [2] Αλικαρνασσέας. εἰς ἃ τοίνυν [3] τότε τοῖς ἄλλοις 296
ἐπήρκει, μία δὴ πόλις ὧδ' [4] ὁποίων αὐτὴ νεῶν ἀξιόχρεως βοηθῆσαι. ἡ δὲ παρ' ὑμῶν ἐλπὶς λείπεται. καὶ μὲν ἀφ' ἑτέρου μὲν, ἀεισεῖα τῶν [5] ἀγώνων ἐφέρετο, χόρεια καὶ παννυχίδας καὶ λάφυρα, οἷς [6] αὐτὸν ὑμεῖς ἐτιμᾶτε· νῦν δὲ πρεσβεία συμφορῶν ἀνήρηται τῶν δαίμονος, ὧν ὑμῖν ἡ λύσις. [7] ὅσ' [8] ἁπάντων μάλιστα ἄξιον εἰπεῖν καὶ θαυμάσαι, τῆς τύχης τὸν μεταβολέα. τὸ γὰρ νεὼ τοῦ νεῶν καταδυτὸς ὕτω [9] λαμπρὸς λέγεται τυχεῖν, ὥστε ἀγῶνος γενομένου, τὸν μὲ Ασίαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν προκεκληῆναι, τῶν δ' ἐν τῇ Ασίᾳ πόλεων τὴν Σμύρναν τοσοῦτον, ὥστε τὸν μὲν ἄλλην Ασίαν ἑπτὰ [10] μόνας ψήφους μεταλαβεῖν· τὴνδε πόλιν, τετρακοσίας γενέσθαι μόνην. τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἀφ' τῆς Ασίας κοσμήσαντ' [11] ἂν ἴσως, ἂν ὑμῖν δοκῇ· ἡ δὲ τ' ὅλων ἐπανόρθωσις μόνων ὑμῶν, οἷς οἱ θεοὶ τὰ τηλικαῦτα ἀπέδοσαν. ὅταν μὲν οὖν εἰς ὃ τῆς συμφορᾶς μέγεθος ἀποβλέψω, οὐδείς μοι δοκῇ λόγος ἀρκεῖν, ἀλλὰ πάντα ἐλλείπειν τοῦ μέτρου· ὅταν δὲ εἰς τὸν ὑμετέραν ἀρετὴν καὶ φύσιν, καὶ τὸ πρόθυμον πρὸς τὰς 297
εὐεργεσίας, ἐπέρχεταί μοι δεδιέναι [12] μὴ πλείω τῶν ἱκανῶν διειλέχθαι δοκῶ. οἶμαι μὲν οὐχ ὕτω [13] τοῦτο ἔχειν· εἰ δ' ἄρα, συγγνώσεσθε. οἶδ' ὅτι [14] πολλά τοι [15] καὶ πρὸς τὸν αὐτῶν φύσιν ἄνθρωπος φθέγγεται συμφορᾷ ληφθεὶς, ἄλλως τε, καὶ ἣν [16] οὐδέποτ' ἂν ἤλπισεν.

multique etiam hiatibus abſorpti eſſent, & varia calamitas urbes occuparet; earum quaſdam frugibus, opibus, & omni ſtudii genere conſervarunt, nempe Chios, Erythraeos, Teios, Halicarnaſſenſes. Quae igitur aliis tunc urbs una ſuppeditabat, eorum nihil ipſa nunc ſibi praeſtare poteſt. Reſtat autem ſpes in vobis. Et olim quidem prima certaminum ferebat praemia, agros, arma, ſpolia, quibus eam vos decorabatis: nunc vero calamitates primas tulit; quarum a vobis pendet ſolutio. Maxime autem fortunae mutationem & memorare aequum eſt & mirari. Quod enim nunc ſubmerſum eſt templum, adeo fertur ſplendidum fuiſſe, ut contentione quondam inſtituta, Aſia reliquis gentibus praelata ſit, Aſiae urbibus Smyrna tantum, ut reliqua quidem Aſia ſeptem duntaxat calculos, urbs autem ſola quadringentos ferret. Atque hoc quidem etiam Aſiae beneficio, ſi vobis videatur, recuperare poſſit: univerſa inſtauratio vobis tantum eſt propria, quibus dii facultatem tantam tribuerunt. Poſtremo cum equidem ad magnitudinem cladis reſpicio, nulla mihi ſufficere videtur oratio, quin infra mediocritatem ſubſiſtat; cum vero veſtram virtutem, & naturam, & ad beneficentiam promptitudinem conſidero, ne plus ſatis videar dixiſſe, metuo. Exiſtimo tamen ita ſe rem non habere; ſin etiam, ignoſcetis. Multa etenim etiam praeter morem ſuum facile loquitur quis in calamitate, praeſertim inſperata, conſtitutus.

1 Bar. 4. Ελλίπειν. 2 Αλικαρνασσέας Bar. 4, 5, 7. 3 Abeſt a Bar. 4, 5. 4 Ηποιῶν Bar. 4, 5, 7. & Coll. Nov. 5 Εργων Bar. 4, 5, 7. Coll. Nov. 6 Υμεῖς αὐτὸν Bar. 4, 5. 7 Ων οἷ Bar. 7. Coll. Nov. 8 Πάντων Bar. 4, 5. 9 Lege λαμπρόν. *Cant.* 10 Μῆνας Coll. Nov. 11 Εὰν Bar. 4, 5. 12 Abeſt a Bar. 4, 5. 13 Ταῦτα Bar. 4, 5. 14 Πολλά τι Bar. 7. 15 Sic Bar. 4, 5, 7. & Coll. Nov. & *Cant.* ex Opor. Vulg. καπί. 16 Οὐδὲ πώποτε Bar. 4, 5.

ORA-

ΠΕΡΙ ΟΜΟΝΟΙΑΣ ΤΑΙΣ ΠΟΛΕΣΙΝ.

ΟΙ μὲν πολλοὶ τῶν περὶ τοὺς λόγους, ὦ ἄνδρες Ελληνες, εἰώθασιν, ἢ τὰς ὑπὸ τῶν πλασμάτων ἀφορμὰς περιβαλόμενοι, τὸν ἅπαντα χρόνον μελετᾶν λέγειν, τοῦ λέγειν δ' ἀπολείπεσθαι τοσοῦτον ὅσον περ ἂν εἰ μηδὲν τῶν εἰς τοῦτο φερόντων ἐπράξαμεν, ἢ τούτων ὑπερφρονήσαντες αὐτοί, μηδὲν ἀσχολωτέρῳ τούτων σχολάζειν πράγματι, τῷ περὶ
298 τὸ ἔαρ, καὶ τῷ παρέχειν τοὺς εἰς λόγον αὐτοῖς ἀφικνουμένους, ἐξ ὧν λυποῦσι μὲν τοὺς ἐντυγχάνοντας, βελτίους δὲ, οὔτ' αὐτοὶ φαίνουσι γενόμενοι, οὔτ' ἐκείνους ποιεῖν ἔχουσιν. ἤδη δέ τις τῶν ἐλλογίμων καὶ τῶν παλαιῶν σοφιστῶν, ἐσεμνύνατο ἐπ' ἀρχῇ τοῦ συγγράμματος· ὡς αὐτός γε τοιοῦτον οὐδὲν ποιήσων, οὐδὲ κομψευσόμενος, ἀλλ' ὑπὲρ δυοῖν τούτοιν διαλεξόμενος, τῆς τε πρὸς ἀλλήλους ὁμονοίας, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους, καὶ μάλα γενναίαν ὡς γ' ἐμοὶ κριτῇ, καὶ προσήκουσαν τῶν λόγων ἐνεστώσαν τὴν ἐπίθεσιν. ἐγὼ δ' ὑπὲρ μὲν τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους, ὑκέθ' ὁρῶ καιρὸν λέγειν. ἀθρόαν γὰρ ἁπάντων δεδωκότων δίκην, τοῖς τε θεοῖς καὶ τοῖς ἡγεμόσι μελήσειν οἶμαι· καὶ σοὶ αὐτοῖς γε, εἰπεῖν, τοῖς θεοῖς ὑ πολὺν τὸν ἀγῶνα νομίζω γενήσεσθαι, ὁρῶν τὴν ἁπάσης οἰκουμένης καὶ τὴν ἤδη βεβαίως ἐχομένης, μικρὸν μέρος ὃ νῦν ὑπὸ ἀνοίας ἀνθεστηκός. ὁ δὲ λοιπόν ἐστι, περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμονοίας ὅτως ὅπως ἂν οἷός τε ὦ διαλέξομαι. νομίζω γὰρ καὶ τὴν συνεχοῦς σαύτης ἀσχολίας καὶ μελέτης τὴν περὶ
299 τοὺς λόγους, εἰς τὰ τοιαῦτα μάλιστα τῶν ἀγωνισμάτων ἀνήκειν τοὺ χρείαν. ὑ γὰρ ὅπως μηδέποτ' εἴπωμεν τῶν χρησίμων μηδέν, διὰ τοῦτ' αἰεὶ μελετῶμεν· ἀλλ' ὅστις τὰ δέοντα λέγειν ἔχει τε καὶ θαῤῥεῖ, οὗτός ἐστιν ὁ καὶ τοὺ μελέτην δεικνὺς, ὡς ὑχὶ μάτην ὑδ' εἰκῇ πεποίηται. ὑπισχνοῦμαι μὲν οὖν καὶ τοῦτο ὥσπερ ἔρεισμα πολλοῖς ὂν καὶ καταφυγὴν

ORATIO DE CONCORDIA AD CIVITATES ASIATICAS.

SOLENT plerique, Graeci, qui litteris dant operam, vel fictarum rerum argumentum ſumentes, perpetuo declamare, & a dicendo tantum abeſſe, quaſi nihil omnium, quod eo pertineret, agerent; vel his contemptis, non multo melioribus vacare rebus, dum inter ſe rixantur, atque eos, qui ipſos adeunt, perturbant, ita ut auditores quidem dolore afficiant, meliores autem nec exiſtant ipſi, nec illos poſſint reddere. Ac ſophiſta quondam antiquus & celebris initio operis gloriatus eſt, nihil ſe tale facere, nec ſuperbire velle; verum de duobus hiſce, concordia mutua, & bello contra barbaros, diſſerere: egregium ſane, quantum judicare poſſum, & conveniens adeptus dicendi argumentum. Verum ego de bello cum barbaris gerendo nullum video reſtare dicendi tempus. Nam cum amplas omnes dederint poenas, diis opinor & praetoribus reliqua curae fore; quodque ipſorum deorum pace dixerim, non fore magnum certamen arbitror, cum videam totius orbis jam ſubacti partem exiguam per ſtultitiam reſiſtere. Quod autem reliquum eſt, de concordia mutua, quantum potero, diſſeram. Siquidem exiſtimo perpetuae iſtius dicendi exercitationis uſum ad has contentiones praecipue referri. Nec enim ideo ſemper declamamus, ne quid unquam dicamus in rem communem: ſed is, qui ea, quae oportet, dicere poteſt & audet, non fruſtra ſe quondam declamaſſe demonſtrat. Ac ſciebam equidem, & hoc pleriſque pro refugio eſſe atque propugnaculo,

1 Iſocr. in Paneg. *Cant.*

tu

ὃ τὺς παρόντας ἐπαινεῖν αἰεὶ χ' ἐν οἷς ἂν λέγωσι· πολλὺς δὲ χ' τ' ἀποδιδρασκόντων ἐξ ἑτέρων πόλεων, κακῶς ἐκείνας λέγοντας περὶ ἑαύτας ἐν αἷς ἂν γένωνται), ἄλλως τε κἄν τις αὐτῶν προϋπάρχῃ περὶ ἀλλήλας διαφορά. ἐγὼ δ' ὅτ' ἐπαίνους ἀναίδην γιγνομένους ἔχοιμ' ἂν ἐπαινεῖν, εἰ μήτι χ' χρείας περισείη, χ' ἧττ' τὺς ἀκούσαντας βελτίους ἐκ τ' δυνατῶν ἀπελθεῖν, ἥθ' ὅσα χ' χαρίσασθαι δεῖ τῷ λόγῳ μὴ τῷ δικαίῳ, τιὼ μὴ ἐν ὀφθαλμοῖς θεραπεύσω πόλιν, τὰς δ' ἑτέρας φύγοιμ' ἂν τ' εἰκότων ἀξιώσας, ἢ δ' ὃς ἂν αὖτῳ τούτῳ περίῃ ἁμαρτήσεται τὰς πόλεις, ὥσπερ οἱ πολλοί τε καὶ φαῦλοι· ἀλλ' ἐπαινέσομαι πάσας, εἰς ὅσον εἰκὸς ἕκαστον, χ' ἄρξομαί γε τῶνδε τῶν λόγων ἀπὸ τούτου. ἡγοῦμαι γὰρ τῷ βουλομένῳ φιλίαν κοινιὼ ταῖς πόλεσι παρέξαι περὶ ἀλλήλας, ἢ τὰς μὲν, εὖ λέγειν, τὰς δὲ, κακῶς περιορᾶν· ἀλλὰ πασῶν ἐπ' εὐφημίᾳ μνησθῆναι, ἵνα πρῶτον μὲν ἅπαντες ἡδίους γενόμενοι, προθυμότερον περάσητε τιὼ συμβουλιὼ, ἔπειτ' ἤδη τι τ' εἰς τιὼ ὁμόνοιαν φερόντων περαίνηται. ἐὰν γὰρ εἰς ὃ κοινὸν ἐπαινούμενοι δέξησθε, καὶ μηδεὶς ὑμῶν τὰς ἑτέρων εὐφημίας ὡς ἀτιμίαν ἑαυτῷ λογίσηται, ἀλλὰ τοῖς ἀλλήλων ὡς ἰδίοις ἕκαστοι συνησθῆτε, πρῶτον μὲν ἀφ' ἑστίας ἀρξάμενοι, τιὼ ὁμόνοιαν σπείξεσθε· ἔπειτα μικρὸν χ' αὐτοὶ κατὰ μικρὸν ἐθισθήσεσθε καὶ λέγειν ἀλλήλους εὖ καὶ φρονεῖν, ἃ κοινῇ πᾶσιν ὑμῖν συμφέρει. τὸ δὲ ἧκειν μὲν ὡς συμβουλεύσοντα ὁμονοεῖν, ὁμῶ δὲ ὑμᾶς ἐπαινέσοντα κακολογεῖν, ἅμα μέν τις χ' ἀνοησία μοι φαίνεται, ἅμα δὲ τῆς (εἰ) καὶ ἀσφαλείροντος τὴν ὑποθέσιν, χ' δυοῖν θάτερον, ἢ κακῶς ἐγχειρηκότος, ἢ μὴ εἰδότος ὅντινα τρόπον περὶ αὐτῆς ἔδῃ ἐπεξελθεῖν. πρῶτον μὲν τοίνυν περὶ τῆς ὅλης συστάσεως ἐνθυμηθῶμεν, εἰς ἣν ἅπαντες οἱ νῦν σπουδὴν συντελοῦμεν, [1] ὁμοίους μείζους χ' ἐλάττους ὁπόσῳ τινὶ τ' ἄλλων προέχειν πεπίστευ), καὶ πρὸς τοῖς ἄρχουσι κειταῖς, χ' πρὸς τοῖς ἄλλοις ἡδὺ ὡς εἰπεῖν ἅπασιν. ὅτε μὲν πόλεις τοσαύτας τὰς πάσας ὑδεμία ἄλλη τ' πασῶν πρέχει), ὅτε δὴ τὰς γε μείζας τοιαύτας. ἔπι δὲ χωρῶν κάλ-

ut eos, apud quos dicunt, laudent; nec paucos etiam, qui ex aliis urbibus aufugerint, de iis apud illas, in quibus verſantur, male loqui, praeſertim ſi qua prius inter eas extet ſimultas. Ego vero nec laudes impudenter uſurpatas laudare poſſim, ſi nihil in ſe utilitatis habeant, neque auditores queant meliores, quoad fieri poſſit, reddere; nec, ſi quid erit verbis cum aequitate gratificandum, ita velim praeſentem colere civitatem, ut reliquas laude ſua privem, neque in hoc primum urbes inter ſe committam, ut plerique inepti ſolent: verum pro meritis laudabo ſingulas, & hujus quidem ſermonis hinc initium ſumam. Exiſtimo enim eum, qui mutuam civitatibus conciliare velit amicitiam, non de aliis bene, de aliis male loqui debere potius, quam omnium honorifice meminiſſe, ut primum quidem commodiores omnes redditi, conſilium facilius admittatis; deinde vero aliquid eorum, quae ad concordiam pertinent, tranſigatur. Etenim ſi communiter vos laudari permittatis, nec alterius laudes quiſquam ſibi dedecori ducat, ſed alienis quiſque tanquam propriis delectetur; primum a Veſta concordiam vos oſtendetis auſpicatos eſſe: deinde & ipſi paulatim tum alter de altero bene loqui, tum in commune conſulere aſſueſcetis. At qui, cum ad concordiam ſuadendam acceſſiſſet, ſimul vos laudare gravaretur; is & ignavus eſſe quodammodo, & argumentum corrumpere videretur, ac vel male id aggreſſus eſſe, vel quomodo tractandum eſſet, neſciſſe. Primum igitur totam nationem, ſub qua omnes, qui hic ſumus, parvi ſimul & magni cenſemur, conſideremus: quantum aliis quibuſlibet tam apud ſupremos judices, quam apud alios propemodum omnes praeſtare judicetur. Nam nec tot urbes alia ulla, nec tam magnas ſuppeditat. Deinde regionum eſt videre orna-

1 Lege ὁμοίως. *Cant.*

menta

λη παντοῖα, ϗ ὡρῶν συμμετρίαν, ϗ διάτας παντοίας, ϗ θέσιν τ̃ πᾶσαν· ὡς ἐν ὀμφαλῷ μ̃ τ̃ πάσης ἡγεμονίας ἱδρῦ). πολλοῖς γ̀ ἡμέρσις τοῖς περὶ αὐτὴν ἔθνεσι ϗ γένεσιν ὁκ γῆς καὶ θαλάττης ἐπεφανωμένη· τάξ δὲ τῇ βελτίσῃ συνοικ, ϗ ὅτε αὐθάδειαν ὑτ' ἄγαν δ̀λείαν ἔχοι τὶς ἂν αἰτιάσαιτ, ἀλλ' ἐν μέσῳ χήματι κάλλιστα δὴ τ̃ ὑφ' ἡλίῳ πολιτεύεται. εἰς τοῦτο δὲ ἀνήκ τ̃ ἀξίας, ὥστε τοσαύτης ὔσης τ̃ ἁπάσης χώρας, ἣν ὅ τε Φᾶσις καὶ ὁ Νεῖλος διειλήφασι πρὸς τ̃ ἄνω τόπον, ϗ ταύτης συλλήβδην κληθείσης Ασίας ὑπὸ Ελλήνων ἐξ ἀρχῆς, ἡ περὶ θάλατταν αὕτη νυνὶ μοῖρα ἀφελομένη τ̃ ἤπειρον τ̀νομα ἑαυτῆς ἴδιον πεποίηκ, ὕτως ἀντὶ πάσης τ̃ ἄλλης νενίκηκεν εἰ). πρὸς δὲ τούτοις, ἡ περὶ τ̃ ἡγεμόνων αἰδὼς ϗ φι-
302 λανθρωπία, ϗ τὸ συγκεχωρηκὸς εἰς ἅπαντα, βελτίους ἢ ὁμοτίμους ἡμᾶς εἰ) τοῖς πολλοῖς τῶν ἀρχομένων πεποίηκε δοκεῖν. ὥστε πῶς γ̀ εἰκὸς ἅπαντας μὲν ἀγάλλεσθ τοῖς ὑπάρχουσι, πάντας δὲ ὡς ὑπὲρ οἰκείων ἀγαθῶν ϗ κοινῶν ὕτω διακινδυνεύειν, ζητιάζειν δὲ πρὸς αὐτούς, ὑδαμῶς, περὶ ὧν γε ὑδεὶς τ̃ ἔξω ζητιάζει, ὃ μὴ γ̀ τοῖς πᾶσι κρατεῖν. φέρε δή, ϗ τὰς πόλεις ἐπέλθω τὰς περὶ ἕ περφυτείαν νῦν ἀμιλλωμένας, ϗ παρ' ὧν ἡ πλείστη τ̃ ἔριδος ἀρχὴ συμβαίνῃ. γ̀ αὐτῶν ὡς γ' ἐγὼ φαίην ἂν μᾶλλον ἁμαρτανόντων, ἢ τ̃ ἄλλων ὅσαι περὶ ταύτας διήρηνται. ἢ γὰ ἂν οἰκείως ἔχασος ἔχων τυγχάνῃ, τὰς ἄλλας ὑπὲρ ταύτης κακίζειν καθόσον δύνα) βούλε). ἐγὼ δὲ τοῦτο μὲν ὑτ' ἂν αὐτὸς ποιήσαιμι, ὕθ' ὅστις ἄλλος ποιῇ, νῦν ἔχειν ἡγοῦμαι· τὴν δὲ εὐδαιμονίαν πᾶσαν βαδίζομαι, ϗ τὰς πόλεις ὡς οἷόν τε κοσμήσω, κεφαλαίοις τ̃ ἐπαίνων ὥσπερ εἰκὸς ὀρθοῖς χρώμενος. ἄρξομαι δ' ἀπὸ τῆς [1] δεχομένης ἡμᾶς ταινῦν, ϗ ἥ, ὃ βουλευτήριον τοῖς περὶ τούτων λόγοις παρέχεται. ὡς μὲν οὖν ἦρξέ ποτε τ̃
303 περὶ τ̃ τόπον τοῦτον, ϗ ὡς ὕστερον αὐτὰ ταῦτα ἐφ' οἷς φιλοτιμούμεθα ἐντεῦθεν ἔσχε τ̀ ἀρχήν, ἐάσειν μοι δοκῶ. ἃ δ' εὐθὺς εἰς ὀφθαλμοὺς ἔρχε), ἀκρόπολις μὲν αὕτη τοσαύτη ὅ μέγε-

menta varia, temporumque anni ſymmetriam, & habitationes varias, ſitumque totum; quandoquidem in umbilico totius Praeturae ſita, multis ac humanis undique gentibus & nationibus terra marique cingitur, & optimo viget ſtatu, ſic ut nec ferociae, nec nimiae ſervitutis incuſari poſſit, ſed media conditione cunctarum, quae ſub Sole ſunt, pulcherrime adminiſtretur. Jam dignitatis eo pervenit, ut, cum tam ingens ſit regio tota, quam Phaſis ac Nilus ad ſuperiorem partem diſtinguunt, eaque omnis quondam a Graecis dicta ſit Aſia, haec nunc maritima pars nomen continenti ablatum ſibi vindicarit, adeo reliquae toti fuit praelata. Ea porro, qua vos Praetores proſequuntur, reverentia & humanitas, atque omnibus in rebus indulgentia effecit, ut meliore nos eſſe conditione, quam ſunt vicini, ſubjectorum plerique crederent. Quo fit, ut omnes ob praeſentem gaudere fortunam, ac de rebus communibus tanquam privatis ſtatuere debeamus; nec inter nos contendere, de quibus exterorum nemo, quin omnibus vincamus calculis, contendat. Age vero, civitates etiam commemoremus, quae de primatu nunc diſceptant, & a quibus praecipuum contentionis initium coepit. Quanquam non ipſae, meo quidem judicio, peccarunt potius, quam aliae, quotquot de his inter ſe diſſident. Quam enim quiſque familiarem habet, ejus cauſa, quantum poteſt, aliis nocere ſtudet. Verum ego nec hoc ipſe fecero, nec, ſi quis fecerit alius, mentem habere dixero: ſed omnia contra faciam, urbeſque quantum licebit, laudabo, adhibitis rite laudum capitibus. Incipiam autem ab ea, quae nos nunc excipit, & hiſce ſermonibus curiam praebet. Quod quidem locis finitimis quondam imperavit, eademque, de quibus gloriamur, hinc originem poſtea duxerunt, omittendum duco. Quae autem ſtatim in oculos incurrunt, arx eſt primum tantae magni-

1 Pergamo. *Cant.*

tudinis,

θος, πόρρωθεν ἀφράπτουσα ἀπὸ πάσης εἰσόδου, ὥσπερ κοινή τις κορυφὴ τῶν ἐθνῶν. ὑπὸ δ' αὐτὴν ἡ λοιπὴ πόλις ἄλλη καθ' ἄλλους τόπους, παντοίας εἴληφε θέσεις τε καὶ μορφάς. φαίης ἂν ἄφυκτα συνελθόντα εἰς ταυτὸν οἰκεῖν, καὶ εἶναί πινας ὥσπερ ἀφυγείτονας χώρας συνοίκους γεγενημένους, αὐξηθέντων αὐτοῖς τῶν ἐπ' ἀλλήλους αἰεί. κόσμοι δὲ καὶ παλαιοὶ καὶ νέοι ἅμα πάσης τῆς πόλεως διήκοντες, εἷς αὐτῶν ὁ τυχών, ἀποχρῶν καὶ συμπάσης πόλεως κόσμος εἴη. πολλὰ μὲν δή καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἄν τις ἔχοι διεξιέναι, τῶν εἴτε μερῶν, εἴτε καὶ ὡς πολισμάτων χρὴ λέγειν· τὸ δ' ἀπάντων τιμιώτατον καὶ πάσης αἰεὶ μνήμης ἐμοί, τίς ἂν οἷός τ' εἴη σιωπῇ παρελθεῖν; λέγω δὲ τὸ τελευταῖον τμῆμα τῆς πόλεως, ὃ δὴ σωτῆρι [1] καθωσίωται τῆς κτίσεως καὶ κοινὴν ἁπάντων ἀνθρώπων ἀγαθὴν τύχην. ἐπειδὴ καὶ εἰς τήνδε τὴν ἤπειρον ἅμα θεῶν ἦλθεν ἕκαστος ἐνταῦθοι, καὶ τὴν πόλιν ὁρμητήριον ποιεῖται τῆς εἰς ἅπασαν τὴν ἤπειρον ὁμιλίας. καὶ γίγνεται τοῖς μὲν χρόνοις αὕτη δευτέρα τῶν ἀποικιῶν δεῦρο ἐκ τῆς Ελλάδος, μετὰ τὴν ἐξ Αρκαδίας τῶν ἅμα Τηλέφῳ, τῇ δὲ ἀξίᾳ καὶ τῇ δυνάμει, πολὺ πρεσβυτάτη πασῶν ἀποικιῶν. ἐστία γὰρ Ασκληπιοῦ τῆς Ασίας ἐνταῦθα ἱδρύνται, καὶ ἐνταῦθα δὴ φρυκτοὶ φίλιοι πᾶσιν ἀνθρώποις ἀέρονται πρὸς τοῦ θεοῦ καλοῦντος τὸ ὡς αὐτόν, καὶ μάλα ἀληθινὸν φῶς ἀνίσχοντος. καὶ ὅτε χορῶν σύλλογος πρᾶγμα τοσοῦτον, ὅτε πλοῦ κοινωνία, ὅτε διδασκάλων τῶν αὐτῶν τυχεῖν, ὅσον χρῆμα καὶ κέρδος εἰς Ασκληπιοῦ τε συμφοιτῆσαι, καὶ τελεσθῆναι τὰ πρῶτα τῶν ἱερῶν, ὑπὸ τῷ καλλίστῳ καὶ τελεστάτῳ δαδούχῳ καὶ μυσταγωγῷ, καὶ ᾧ πᾶς ἀνάγκης εἶναι θεσμός. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ αὐτός εἰμι τῶν δὶς βεβιωκότων ὑπὸ τῷ θεῷ, ἀλλὰ πολλούς τε καὶ παντοδαπὸς βίους βεβιωκότων, καὶ τὸ νόσον κατὰ τοῦτο εἰς [1] λυσιτελῆ νομιζόντων, πρὸς δὲ, καὶ [2] ψήφους εἰληφότων· ἀνθ' ὧν ἔγωγ' ἂν οὐδὲ σύμπαντι δεξαίμην τὸν ἐν ἀνθρώποις λεγομένων εὐδαιμονίαν. ὑκοῦν οὐδὲ ἀλίμενα φήσαι τις ἂν εἰς τὰ 305

tudinis, longe ab omni introitu refulgens, velut communis quidam totius gentis vertex. Sub ipſa vero reliquae urbis partes, aliae alibi, varios habent ſitus ac formas: ita ut multa dicas oppida in unum congreſſa habitari, & eſſe quaſdam quaſi finitimas urbes, quae progreſſu temporis, cum utrinque ſemper auctae fuiſſent, in unum convenerint. Huc accedunt ornamenta tum vetera tum nova, quae per totam diſtenduntur civitatem; quorum quodlibet etiam toti poſſit urbi ſufficere. Ac multa de aliis quoque narrare poſſim, ſive partes ſive ſint oppidula vocanda: quod autem omnium eſt honorificentiſſimum, atque omni memoria digniſſimum, quiſnam ſilentio praeterire? nempe extremum urbis ſegmentum, quod Servatori, communi omnium bona fortuna conſecratum eſt. Etenim cum in hanc quoque continentem oportebat Deum tranſire, huc primum trajecit, & urbem pro auſpicio commercii cum tota continente habendi duxit. Et quanquam temporis ratione ſecunda haec eſt colonia, e Graecia poſt illam deducta, quam ex Arcadia Telephus cum ſuis deduxit, dignitate tamen ac potentia omnium eſt antiquiſſima. Aeſculapii enim aedes in hac eſt Aſiae parte collocata, atque hic amicae faces omnibus a deo ſuſpenduntur, qui eos ad ſe vocat, ac prorſus veram extollit lucem. Neque vero vel chori coetus, vel navigationis aut diſciplinae ſocietas tanti eſt, quanti fit, ad Aeſculapii ſimul commeaſſe, ac ſub optimo perfectiſſimoque taedifero atque myſtagogo, cuique omnis cedit neceſſitas, primis eſſe ſacris initiatum. Ego certe unus ex iis & ipſe ſum, qui non bis opera Dei vixerunt, ſed multas ac varias tranſegerunt vitas, & morbum ea de cauſa cenſent utilem, atque teſſeras inſuper acceperunt; pro quibus equidem non omni foelicitate, quae poteſt homini contingere, frui velim. Itaque nec portu carere quis haec loca

1 Καθωσίωται. *Cant.* 2 De quibus vide quintum Novarum Lectionum. *Cant.*

dixerit;

τῇ δε· ἀλλ' ἐκεῖνο ὀρθόταλον καὶ δικαιόταλον λέγειν, ὡς ἄρα ὅτος λιμένων ἁπάντων ὀχυρώταλος καὶ βεβαιόταλος, καὶ πλείστας δεχόμενος, καὶ γαλήνην πλεῖστον παρέχων, ἐν ᾧ πᾶσιν ἐξ Ασκληπιοῦ τὰ ὀπτήρια τῆς σωτηρίας ἤρτηται. ὥστε τίς οὐκ ἂν τοσαύτῃ καὶ τοιαύτῃ πόλει συναιρόμενός τε καὶ συνευχόμενος, καὶ πᾶν ὅσον εὐφημίας οἷός τ' εἰη νέμων, σωφρονοίη; ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι ὥσπερ αὖτη κοινὸν ἅπασιν ἀνθρώποις ἀγαθὸν ὄντι τῇ δυνάμει τοῦ θεοῦ, οὕτω καὶ αὐτὴν δικαίως ἂν παρὰ πάντων κοινῆς εὐνοίας ἅμα καὶ τιμῆς τυγχάνειν. εἶεν. ἀλλὰ ὅ τῆς Σμύρνης παράδειγμα, φαῦλόν τι καὶ ὃ τυχόν, ἢ τοιοῦτον οἷ πολλαχόθεν λαβεῖν εἰ τὸ παράδειγμα; ἦν ὅσοι μὴ οὐκ εἶδον, οὐδ' ἂν ἐφικέσθαι δυνηθεῖεν εἰκάζοντες· οἱ δ' ἰδόντες, θεῶν ἔργον ἂν φήσαιεν εἶ)· ὥσπερ Ομηρος ἔφη τὴν τοῦ Αχιλλέως ἀσπίδα Ηφαίστου ποίημα εἶ), καὶ τὰς ἐν ἐκείνῃ δὴ πόλεις. περίοψις μὲν οὐ γῆς καὶ
306 θαλάττης, πολλοῦ ἂν εἶεν παρέχουσα τοῖς τε εἰσπλέουσι καὶ τοῖς ἐξελαύνουσιν, ὁπότεροι μᾶλλον ἡσθησαν αὐτῶν. ἀνέχει γὰρ ἐν πλαισίῳ (βάσιν μὲν τὴν ἠϊόνα ποιοῦμεν, κορυφὴν δὲ ὃ ὀπίπεδον τὸ ἄνω πλευρᾶς) οὐκ πεδίον τε καὶ τεμπῶν ὑψωμένη κατὰ μικρὸν αἰεὶ δι' ὁμοίου τοῦ ὀχήματος. τὰ δέ, οὐκ ὄψις ἆρ' ἦν μόνον, ἀλλὰ νικᾷ πάνυθεν. ὅσος γὰρ κόσμος χρείᾳ συγκεκλήρωται, σώματι μὲν λυσιτελεῖς ἀναπαύσεις ἔχων, ψυχῇ δ' ἐξουσίαν καὶ ῥᾳστώνην, εἰς τοὺς παρόντας πάρεχων πόνους, ἅπας συνελήλυθεν ἐξ ἱερῶν, ἐκ λυτρῶν, ἐκ λιμένων, ἐκ δρόμων. ὡς' ἁδεῖς ὄστιν, ὅστις ἂν σχολάσειε μείζονα αὐτὴν παρεισπεῖν, τῇ παρουσίᾳ τοῦ κάλλους μεγαλευμένος. θάλαττα δὲ καὶ ποταμοὶ καὶ προάστια, ἀλλήλων τε καὶ τῆς πόλεως ἄξια, ὥσπερ ἐν τύχῃ μᾶλλον, ἢ ψήφῳ τῇ πόλει συγκεκληρωμένα. φαίης ἂν τὸν τοῦ Σμυρναίου ποιητήν,
[1] Αφρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνος, ὅστις ἐν πατέρων τοῦ τε Σμύρνης κάλλους ἐρᾷ, ἔπειθ'
307 ὅπως ὅτου δὴ τύχοι. ὃ δ' αὖ μέγιστον ἁπάντων καὶ ἐντιμότατον εἰπεῖν, οἱ μυσῶν καὶ χαρίτων χοροὶ

dixerit; verum rectiſſime ac juſtiſſime hunc eſſe judicarit tutiſſimum ac firmiſſimum portum, quique plurimos recipiat, & maxima vigeat tranquillitate, in quo ab Aeſculapio ſalutis omnium navalia pendeant. Quis igitur non jure tantae talique civitati congratuletur, atque omne, quod poſſit, laudis auxiliique genus tribuat? Equidem ſic exiſtimo; quemadmodum haec eſt commune omnium per Dei vires bonum, ſic etiam ab omnibus communem conſequi benevolentiam & honorem mereri. Jam vero Smyrna vile quid & fortuitum videtur, ac tale, cujus multis e locis ſumi poſſit exemplum; quam quicunque non viderunt, nullis queant conjecturis aſſequi; qui viderunt, deorum eſſe opus dixerint: ſicut Homerus Achillis clypeum, & quae erant in eo urbes, Vulcani dixit eſſe fabricam. Aſpectus porro tum ex terra tum e mari magnam excitare poſſit contentionem inter eos, qui appellunt & qui ſolvunt, utri majore perfundantur voluptate. Extat enim figura quadrata (ſi baſim in litore ponamus, verticem in plano ſuperioris lateris) ab agro atque convallibus pedetentim per aequalia ſublata. Sed non haec tantum ſpectanda ſunt; verum longe praeſtant interiora. Quantus enim ornatus cum uſu conjunctus eſt, ita ut & corpori recreationes praebeat utiles, & animo facultatem atque alacritatem ad laborandum ſuppeditet, totus e templis, lavacris, portubus, curriculis conflatus eſt. Quo fit, ut nemo ſit, qui eam cunctetur appellare maximam, pulcritudinis excellentia faſcinatus. Mare vero, fluvii, & ſuburbia, cum ſe mutuo, cum civitatem decent, quaſi non ſorte potius eſſent, quam judicio attributa. Denique illud Smyrnaei poetae facile dixeris, *Impius ille, tribuque carens tectoque vocetur*, qui non prius Smyrnae, quam alterius cujuſcunque forma capiatur. Maximum autem omnium ac dictu digniſſimum, Muſarum ſunt & Gratiarum chori,

1 Iliad. *ι'. Cant.*

οἱ δι' αἰῶνος τὴν πόλιν ἐμβατεύοντες· δι' ὃς οὐχ ἥδιστα μόνον, ἀλλὰ καὶ βελτίστη πέφυκεν ἀπαλλάττειν τοὺς ἀφικνουμένους. ὥστέ πως εἰ καὶ τἆλλα βελτίους γιγνόμεθα, ἀλλ' οὐ ταύτην χείρους, ἀλλὰ μὴ βελτίους τοῖς δρωμένοις εἶναι. καὶ τοὺς μὲν περὶ τοὺς λόγους ὑποδόσεις τε καὶ ἀμοιβὰς, ἐν ἐκείνῃ μάλιστά πως ἅπασι γίγνεσθαι· ὅσα δ' εἰς εὐφημίαν καὶ τὸ ἀπὸ τῶν λόγων χάριν ἔρχεται, μὴ ἂν ποθοῦμεν πόλεων ἐκείνην νέμειν. φέρε δή, καὶ τῆς τρίτης ὥσπερεὶ σπονδῆς μνημονεύσωμεν. λέγω δὲ ἀριθμῷ τρίτην, οὐ τάξει πανταχοῦ· μή γάρ μοι ῥᾴμα θηρεύων μηδεὶς, εἰς τοὐναντίον ἀνθελκέτω τὸν λόγον. μέγιστον μὲν οὖν αὐτὸ τοῦτ' ἤδη καὶ αὐτῆς ἔξεστιν εἰπεῖν, ὅ δυοῖν μὲν οὐσῶν τούτων πόλεων, τοσούτων δ' οὖν καὶ τῶν περὶ αὐτῶν εἰρημένων ὄντων, λείπεσθαί τι καὶ περὶ ταύτης ἅμα τ' ἀλλοῖον εἰπεῖν, καὶ οὐ χεῖρον εἰρῆσθαι. οἶμαι δὲ καὶ πάντας ὅσοι ἐντὸς Ἡρακλέους ἐντὸς καὶ ποταμοῦ Φάσιδος, οἰκειουμένους τὴν Ἔφεσον, ὀρθῶς ἂν ἡγεῖσθαι· τοῦτο μὲν τῇ τῶν λιμένων κοινότητι, τοῦτο δὲ τοῖς ἄλλοις 308
ἁπάσαις ὑποδοχαῖς. πάντες γὰρ ὡς εἰς πατρίδα αὐτῶν κομίζονται, καὶ οὐδεὶς οὕτως ἀγρώμων, οὐδ' οὕτω σφόδρα ὁμόσε τοῖς φθονεροῖς ἰὼν, ὅστις οὐκ ἂν συγχωρήσειε ταμιεῖόν τε κοινὸν τῆς Ἀσίας εἶναι τὴν πόλιν, καὶ τὴν χρείας καταφυγήν· οὐδέ γε οὕτω φιλαύτους οὐδείς, ὅστις ἂν μέμψαιτο ἐκείνης τὴν πόλεως τοὺς ὅρους. πολλὴ μὲν γὰρ εἰς μεσόγειαν ἀεὶ βαδίζοντι, πολλὴ δ' ἐπ' αὐτῆς τὴν θαλάττης, παντοίαν καὶ ἱκανὴν παρέχειν ἅπασι, ὅσων δεῖ πολλῶν, διαίταις τε ἁπάσαις ἀρκέσαι, ὅσας ἄνθρωποι διαιτᾶσθαι δυνάμενοι καὶ προαιροῦνται. καὶ τοι πῶς εἰκὸς τὴν μὲν χρείαν, κοινὴν ἅπασι τὴν πρ' αὐτῆς εἶναι, τὴν δ' εὔνοιαν μὴ κοινὴν αὐτῇ πάντων ὑπάρχειν, καὶ ὃ μὲν εὐθυνεῖν τὴν πόλιν, πᾶσιν ὁμοίως διαφέρειν, μὴ συνεύχεσθαι δ' ἅπασι ὁμοίως τὴν πόλιν εὐθυνεῖν; καὶ κατὰ μὲν τοὺς χρόνους τοὺς Περσικοὺς τοσαύτην αἰδῶ πρὸς τὴν βαρβάρων ὑπάρχειν τῇ Ἀρτέμιδι· νῦν δ' αὐτός τε ὁ νεὼς μείζων ἢ πρόσθεν ἔστηκεν, ἀρχή τε ἡ μεγίστη πασῶν καὶ ἅμα σεμνοτάτη κα-

urbem perpetuo peragrantes: quorum opera non jucundiores modo, ſed etiam meliores ſolet hoſpites dimittere. Quocirca quamvis aliis in rebus praeſtantiores evadimus, erga hanc tamen non melius, ſed pejus quodammodo nos gerimus. Nam cum litterarum ſtudia, atque in iis profectus in ipſa plerumque cuncti conſequantur; laudes tamen & ex litteris relatae gratiae ipſi praecipue non tribuuntur. Age vero, tertiae quoque tanquam libationis memoriam colamus. Numero autem tertiam nunc dico, non ordine; nec mihi quiſquam verborum auceps ſermonem in contrarium trahat. Hoc igitur primum de ipſa maximum dici poteſt, cum duae ſint urbes iſtae, de quibus tam multa dicta ſint, aliquid tamen etiam de hac dicendum reſtare, quod ſimul & diverſum ſit, & dictu non inutilius. Atque exiſtimo cunctos, quotquot inter Herculis columnas & Phaſim fluvium habitant, recte facturos, ſi Epheſum ſibi familiarem fecerint; idque partim ſocietate portuum, partim aliis omnibus ſuſceptionibus. Omnes enim velut in patriam ſuam deferuntur; nec eſt quiſquam tam imperitus, quique iis adeo, quae manifeſta ſunt, repugnet, quin & commune Aſiae aerarium, & neceſſitatis refugium, urbem eſſe conceſſerit: neque tam eſt quiſquam querulus, ut ejus urbis terminos reprehendat. Nam & mari terraque longe extenditur, & ubique ſufficit ad ea, quibus eſt opus, praebenda, cunctaſque vitae rationes, quibuſcunque uti homines vel poſſunt vel volunt, ſuppeditandas. Quod ſi uſus ejus ad omnes extenditur, cur non ab omnibus eam communis excipit benevolentia? & ſi eam foelicem eſſe omnium ſimul intereſt, cur id illi non ſimul omnes exoptent? cumque Perſarum temporibus tanta reverentia Dianam profecuti ſint barbari; cur jam, cum praeter templum ſolito majus erectum, imperium quoque maximum & auguſtiſſimum eſt conſtitutum,

309 θέσθαι, μὴ καὶ ἐν τοῦτο ἐξαρκεῖν ὑπολαμβάνειν εἰς φιλοτιμίαν τῇ πόλει, τὴν τοῦ θεοῦ τιμήν, ἣν αὐτή τε τιμήσασα, ἔχει τὴν πόλιν, καὶ παρ' ἀνθρώπων αὐτὴν εἰκὸς ἐστι φέρεσθαι; καὶ μὴν αἱ μὲν δύο τῶν πόλεων, μιᾶς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἄποικοι τῶν Αθηναίων πόλεως, ἣν ὅσ' ἂν εἰς ἀριθμοῦ δήπου τρόοχημα παντὸς Ελληνικοῦ προσειπεῖν· ἤδη δέ ἔχει τι καὶ αὐτὴ πολυπλήσιον ταῖς Αθήναις αὐξῆσαι, κτίσμα τῶν αὐτοχθόνων ἀνδρῶν τε καὶ ἡρώων φοράν. εἰ δὲ μή, [1]ταύταις γ' ἔχει παραπλήσιον· καὶ γὰρ αὐτὴ τῶν ἀποίκων, ἀπὸ αὐτοχθόνων ὅσοι τῶν Αρκάδων. ὥστε καὶκ τούτων εἰκὸς ἐστι γνῶναί τε ἀλλήλας, καὶ τιμῆσαι τὰ γιγνόμενα. εἶεν. ἃ μὲν δὴ κοινῇ τοῖς γένεσι τοῖς συντελοῦσι καὶ ταῖς πόλεσι ταῖς οὐ προσηκούσας, ἀποδοθῆναι προσῆκεν, εἰρῆσθαι μοι πάσης βραχύτητος ὡς γ' ἐμοὶ φαίνεσθαι, καὶ ἅμα δὲ τὰ φαυλότατα, ὡς ὑμεῖς ἐπεσημήνασθε· καὶ πολλὴ χάρις ὑμῖν ταῦτά γε δὴ δεξαμένοις εὐμενῶς. ἀκόλουθον δ' ἐμοί τε τὸν λοιπὸν λόγον προθεῖναι τοῦ συλλήσεως· εἴσῃ μὴ ψυχαγωγία τις ἔσεσθαι μέλλει μόνον τῆς ἀκροάσεως, ἀλλά τι καὶ χρείας προσέσαι· ὑμῖν τ' εὐθελῆσαι καὶ τούτων μετὰ τῆς [2]ὁμονοίας ἀκοῦσαι γνώμης, ἵνα μὴ μόνον τῇ συλλόγῳ εὐφημίᾳ τεθηκότες ἦτε τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ τῇ παρὰ πάντα τὸν χρόνον, καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων μνήμῃ. ἐγὼ γὰρ, ὦ ἄνδρες ἄριστοι τῶν τῇδε Ελλήνων, εἰ μὲν ἔμελλον ὑμῶν ἕκαστοι ταῦτα, ἐφ' οἷς νῦν ἀγάλλεσθε, προήσεσθαι τῇ πρὸς ἄλλους ὁμοιείᾳ καὶ κοινότητι, οὐδ' ἂν αὐτὸς συνεβούλευον τοῖς οἴκοι βλέπουσι τοῖς τῶν πλησίων κοσμεῖν. ὅτε δὲ ὅρῳ τοσαῦτα ἑκάστοις ἐφ' οἷς ὑπάρχει φιλοτιμεῖσθαι, καὶ οὐδὲν ἔλαττον ἀνάγκη φρονεῖν ἀρετῇ χρωμένους εἰς ἀλλήλους, οὐκ ὀρῶ πῶς ἔχει λόγον ἡ διαφορά. ἀλλὰ καὶ τὸ νῦν δοκοῦν εἶπον· ἂν ἅπαν τοῦτο, βουλομένων μὲν οἷμαι σώζειν τὴν ἑαυτῶν φιλοτιμίαν, φαύλως τοῖς ἄλλοις ὁμιλεῖν· ἐπηρεαζόντων δὲ τοῖς ὑπάρχουσιν, εἰς ἔριν καὶ φιλονεικίαν ἐξάγειν. ἐν μὲν γὰρ τῇ ὁμονοίᾳ, καὶ ἑτέρους ἔστιν ἐπαινέσαι, καὶ τῶν ἑαυτῶν ἀκούειν ἐπαινούμενα· ἐν δὲ τῷ διαφέρεσθαι

tutum, non vel honorem duntaxat eum, quo & urbem Dea affecit, & ipsa debet ab hominibus affici, ad civitatis gloriam sufficere credamus? Cum porro urbes duae unius atque ejusdem Athenienſis urbis, quam nemo totius Graeciae decus erubuerit appellare, sint coloniae; haec quoque simile quiddam, quale Athenae, sibi potest arrogare, quantum ad indigenarum & heroum proventum spectat. Sin minus, cum his certe comparari potest: siquidem & ipsa colonos indigenas habuit Arcades. Quocirca vel hac de causa inter se agnoscere, digneque honorare debent. Atque ea quidem quae gentibus irreconjunctis, atque urbibus de primatu contendentibus communiter erant tribuenda, breviſſime, ut mihi quidem videtur, dicta sunt, neque valde infeoliciter,quemadmodum vos indicastis; & habetur magna vobis, qui haec benevole excepistis, gratia. Restat nunc, ut & ego reliquum sermonem, qui in hortatione consistit, adjiciam, ne voluptatem ex auditione tantum percipiatis, sed etiam utilitas accedat aliqua; & vos haec quoque eodem animo velitis audire, ne temporaria tantum laude, sed & perpetua, cumque rebus ipsis conjuncta memoria decus orationi concilietis. Etenim ego, Graecorum praestantissimi, si quidem aliorum studio vestrum singuli ea, de quibus nunc gloriamini, essetis abjecturi, ne ipse quidem vobis autor esse vellem, ut vestro damno alios exornaretis. Cum vero tot vobis suppetant gloriae argumenta singulis, nec de honore vestro quicquam, etiamsi inter vos honeste vos geratis, decedere sit necesse; non video, quae possit esse dissensionis causa. Quinimo prorsus contra dixerim, si gloriam vestram velitis conservare, humaniter cum aliis versandum: sin praesentem statum graviter feratis, lites vobis & contentiones excitandas esse. Nam in concordia quidem & alios laudare, & vestras potestis ipsi laudes audire: verum in dis-

1 Duabus, Smyrnae & Pergamo. *Cant.* 2 Lege ὁμοίας. *Cant.*

σῆναι κακῶς ἑτέρους εἰπόντας, ἀντακοῦσαι κακῶς αὐτοὺς ἢ ἃ μὴ προσῆκεν. ὥσθ' ὅσῳ τις 311
μᾶλλον ἐπαινεῖσθαι βούλεται, καὶ τὰ ὑπαρχόντων ἀπολαύειν πλεονεκτημάτων, τοσούτῳ μᾶλ- 31
λον τὴν ἴσων ἐπιμελητέον αὐτῷ, καὶ ταῖς ὑποκειμέναις χρηστέον. ἀλογώτατον δ' ἂν εἴη πάν-
των, ἄχθεσθαι μὲν τοῖς ἑτέρων ἀγαθοῖς, λυμήνεσθαι δὲ τοῖς ἑαυτῶν· καὶ μᾶλλον δυσχε-
ραίνειν, εἴπερ καὶ ἕτερος τὰ εἰκότα τιμήσεται, ἢ εἰ τῶν προσηκόντων αὐτὸς προδὶ πάν-
των ἐκόντων μὴ τεύξεται. καὶ μὴν ἅμα τε ἀχθεσθήσεται τοῖς ἑτέρων ἀγαθοῖς, καὶ δῆλος ἔσται
φθονῶν. τοῦτο δὲ τοῦ κρείττονος ἥδιστα. ἄξιον τοίνυν καὶ κεῖνο ἐνθυμηθῆναι, ὅτι τοῖς μὲν
ἅπασι ὅσα μικρῷ πρόσθεν διήειμεν, καὶ ὅσα τοιαῦτα ἂν εἴποι τις, οἷς κάλλη δημο-
σίων οἰκοδομημάτων, καὶ μεγέθη περιβόλων, καὶ κεῖσθαι καλῶς, καὶ χρήμασιν ἰσχύειν ἐγγείοις
ἢ ναυτικοῖς, καὶ πάνθ' ὅσα τούτοις τοῖς γένεσι ἔχεται, τύχης ἂν φήσειεν εἶναι), τῆς καὶ διδόσης
ἔκαστα τούτων καὶ παραμυθούμενης νικᾶν· ἡ δὲ τῆς ὁμονοίας προαίρε-
σις, καὶ ὃ χρῆσθαι τὰ πρέποντα ἀλλήλοις, αὐτῆς τῆς γνώμης τῶν ὕστερον ἀκουσμένων 312
ὄντων. ὡς δὲ καὶ τοσοῦτον εἰκὸς τὴν ἐκείνην προέχουσαν φρονεῖν, ὅσον τὴν κατὰ ταῦτα νι-
κῶσαν. καὶ μὴν ἐκεῖνα μὲν ἔξεστι μὴ πάντων ἐφεξῆς εἶναι φῆσαι, ἀλλὰ τῶν κατασκευα-
σάντων, καθ' ὧν ἕκαστα παρειλήφαμεν, οἱ μέν, τὴν τοὺς αὐτοὺς χρόνους· οἱ δ' ὕστερον γε-
νόμενοι. ὃ δ' εὖ βουλεύεσθαι καὶ σωφρονεῖν ἅπαντος ὅστις δήπου τοῦ βουλομένου τοῦτο ἑαυ-
τῷ παρεῖναι. χρὴ δ' ὥσπερ οἰκίαν ἄριστα κατεσκευάσθαι κείνομεν, οὐχ ἥτις ἂν ὡς κάλ-
λιστα λίθων ἔχῃ, ἀλλ' ἥτις ἂν μιᾷ γνώμῃ μάλιστα οἰκῆται· οὕτω καὶ πόλεις ἄριστα νο-
μίζομεν οἰκεῖν, αἵτινες ἂν ταὐτὸν φρονεῖν ὑπίσχωνται. δεινὸν γὰρ ἡ στάσις πανταχῇ καὶ
θορυβῶδες, καὶ τῇ φθορᾷ πολὺ πλήσιον. ἕλκει γὰρ ἁπάσας τὰς δυνάμεις, καὶ περιπε-
φυκὸς ἀκμυζᾷ καὶ κενοῖ, καὶ οὐ πρότερον παύεται πρὶν ἂν ἐκτείψῃ παντελῶς,
ὑπηρέτας αὐτοῖς καθ' ἑαυτῶν χρησάμενον τοῖς νοσοῦσιν. ἀλλὰ μὴν ὅτε καὶ παντὸς

sensione cum de aliis male locuti fueritis, rursum ea, quae non decet, audire vos oportet. Quamobrem quanto quis magis laudari gaudet, & praesentibus frui commodis, tanto magis aequalitati debet & aequitati studere. Omnium autem foret absurdissimum, si quis alterius quidem bono cruciaretur, suum autem perderet; & id gravius ferret, cum quis etiam alius meritos honores consequeretur, quam cum ipsi omnes ultro suum non tribuerent. Atqui simul eum & aliorum foelicitatem aegre ferre,& invidia laborare,quod nequaquam est boni viri,dixeris. Illud praeterea considerandum est, ea quidem omnia, quae modo commemorabamus, & quaecunque sunt ejus generis, qualia sunt publicorum aedificiorum ornamenta, ampla septa, situs pulcher, potentia terrestris vel navalis, & quaecunque huc pertinent, fortunae dici posse, quae horum singula tum donet, tum auferat, cum libuerit: concordiae institutum ac honestum commercium, in eorum voluntate, qui sic affecti fuerint, esse posita. Quo fit, ut non ii tantopere, quibus illa plurimum favet, sibi placere debeant, quantum hi qui hisce rebus pollent. Jam illa non ad omnes ordine pertinent, sed eorum sunt, qui ea extruxerunt, & a quibus eorum singula partim iisdem, partim posterioribus temporibus per manus accepimus: sanum autem consilium & modestia cujusvis sunt, qui ea sibi comparare valuerit. Quemadmodum autem domum optime constitutam censemus,non quae lapidibus constet pulcherrimis, verum quae uno potissimum gubernetur consilio: sic & urbes eas optime incoli debemus existimare, quae ejusdem possint esse sententiae. Etenim gravis res est seditio, ac tumultus plena, nec tabi dissimilis. Omnes enim vires attrahit, easque exugit & evacuat, nec ante desinit, quam penitus eas contriverit, ipsorum usa laborantium contra ipsos ministerio. Cum porro gentis etiam totius

ἔθνος τὸ τοιοῦτο σχῆμα καλλιστον, καὶ αὕτη σωτηρία βεβαιοτάτη, δῆλον δήπου τοῦθ' ὅτι καὶ πόλεις καὶ
313 σύντηξεις, καὶ συμπλοκὰς τὰς εἰς ταυτὸ τελουσῶν, εἰκὸς ἔχεσθαι τούτου. ὁ γὰρ δήπου ἅπασι γε κοινὴ πάσαις
ταῖς ἐν ᾧ ἔθνει συμφέρει, ταύτας ἑνίαις αὐτῶν οὐχὶ τὸν αὐτὸν ἔχειν λόγον. ὁ γὰρ εἰ δὲ προδοσίαν ἀντι-
ποιοῦντο, τοῦτο βελτίω τι τὰς φασιν ποιεῖν· ἀλλ' ἐνταῦθα δή καὶ τὴν ὑποβολὴν εὕροι τις ἄν. εἰ γὰρ ἃ
μηδὲ τοῖς τυχοῦσι, μηδὲ τοῖς φαυλοτάτοις ὑποβάλλειν, μηδ' ἂν εἷς φήσειε, ταύτας οἱ προέχειν
ἀξιοῦντες ἑαυτοῖς, ἥκιστον προσήκειν. καὶ μὴ καθόσον δύναμιν φυλάξον, πῶς ὁ προδοσίαν
ἡ κατηγορία λαμβάνει, ἢ πῶς οὐχ ἕτερον μέν ἐστιν ὁ βούλον, ἕτερον δ' ὁ καταστρεύαζουσι; βού-
λον μὲν γὰρ εὐδοκιμεῖν ὡς ἄριστοι δήπου, φαίνοιντο δ' ἂν ὅτου γε οὐκ ἴσον τοῖς κακίστοις διακεί-
μενοι. οἶμαι δ' ὥσπερ τὸν στρατηγὸν πᾶσ τις ἂν ἀξιώσειε μάλιστα μὲν βελτίους εἶναι τῶν στρατιω-
τῶν, πάντως δὲ μὴ χείρους· οὕτω καὶ τὰς πόλεις οἷς ὅ προβουλεύειν ἀνάκειται, μὴ χείρον τῶν φαυ-
λοτέρων καὶ τῶν πολλῶν φρονεῖν. ὥσπερ τοίνυν εὐταξία καὶ κόσμος ὁ τοῖς μὲν στρατιώταις ὑπιτή-
314 δειον, στρατηγοῖς δὲ ἄπιμον οὐδὲ ἄχρηστον ὑπάρχει· ἀλλ' εἰσὶ οἱ πολλοὶ παρέξουσιν ἑαυτοὺς ἐν ᾧ
τεταγμένῳ, δεῖ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῷ τούτου προθύμους αὐτοὺς ἡγεῖσθαι, ὡς ἐκεῖνό γε ἀμήχανον,
στρατηγῶν στασιαζόντων καὶ τεταραγμένων πρὸς ἀλλήλους, στράτευμα μιᾶς γνώμης γενέσθαι· οὕτω
καὶ τῶν πόλεων χρὴ νομίζειν μάλιστα προσήκειν σωφρονεῖν, αἵπερ ἀντὶ τοῦ κοινοῦ σχήματός εἰσιν
ἅπασι τοῖς ἐν ᾧ γένει. θαυμάζω δ' εἰ πολέμου μὲν ἥκοντος, πᾶς τις ἂν αὐτῷ κέρδος ἡγοῖτο
ὡς μὴ πλείστων καὶ γενναιοτάτων συμμάχων κινδυνεύειν, ἐξὸν δ' ἀκινδύνως τὰ ὑπάρχοντα κερ-
δᾶναι, εἰ μετ' [1] ἀλλήλων ὑπάρξει, ζημίαν λογίζεται, καὶ μὴ δ' ἐκεῖνο ἐνθυμηθήσεται, ὅτι ὅσῳ ἂν
μειζόνων ἑαυτὸν ἀξιοῖ, τοσούτῳ μᾶλλον εἰκὸς ἐστι καὶ τοῖς ἄλλοις χρηστὰ τὰ πράγματ' εἶναι
συμβούλεσθαι. ὡς ὅ μὴ τὸ ὀλίγου ἀξίων ἔμπροσθεν εἶναι, σμικρὸν ὀλέγου· ἡ δὲ πρὸς τοὺς ἐλλογίμους
ἅμιλλα, κατ' ἀμφότερα ἀσφαλής. καὶ γὰρ νικῶντι, καλὸν ὅ σχῆμα τῆς φιλοτιμίας· κἂν ἄλλο

totius hic ſit optimus ſtatus, & haec ſalus certiſſima; nimirum civitates quoque vel ternas vel plures eodem foedere conjunctas haec obſervare ſit neceſſe. Nec enim fieri poteſt, ut, quae communiter omnibus gentis alicujus civitatibus conducant, ea ad illarum aliquas eandem rationem non habeant. Neque vero, ſi de primatu contendunt, id meliorem reddit ſeditionem; verum potius hinc etiam acceſſionem fieri quis dixerit. Quae enim ne viliſſimis quidem convenire quiſquam exiſtimarit, ea ſi hi, qui reliquis praeſtare volunt, ad ſe pertinere judicabunt, nec, quantum poterunt, cavebunt, majus omnino fiet crimen, atque aliud, quam volunt, efficient. Nam cum potiſſimo loco ſtudeant eminere, hac quidem ratione inter infimos referre ſe videbuntur. Quemadmodum autem duces quivis arbitratur meliores eſſe militibus debere, aut ſaltem non pejores: ſic & civitates eas, quae reliquis provident, non eſſe vilioribus ac plebeiis imprudentiores crediderim. Quare ſicut ordo atque diſciplina non militibus quidem proſunt, ducibus autem nocent; verum ſi illi ordinem ſervabunt, hos ejus rei primos oportet eſſe autores; cum fieri non poſſit, ut ducibus ſeditione inter ſeſe laborantibus exercitus concordiam ſervet: ita & civitatibus illis maxime convenire cenſenda eſt prudentia, quae totius gentis communem obtinent dignitatem. Ac miror, cum inſtante bello plurimos ac fortiſſimos quoſque gaudeant plerique ſocios habere periculi; cur, cum impune licet rebus frui praeſentibus, eas cum aliis communicare damnoſum ducant; nec illud cogitent, quo majores res appetunt, eo majorem ſeſe aliis quoque foelicitatem optare debere. In ea enim victoria, quae de vilibus reportatur hoſtibus, ineſt nulla dignitas: verum cum praeſtantibus ſuſcepta contentio eſt in utramque partem tuta. Nam & victoria inſignem habet gloriam; &, ſi

1 Lege ἄλλων. *Cant.*

quid

τι συμβαίνῃ, πάρεστιν ἡ παραμυθία. ἔξεστι γὰρ καὶκ τῶ Ομήρου μαθεῖν. ἐπειδὴ γὰρ κοινόταλον ὁ ποιητὴς, ὃ χρῆσιν καὶκείνῳ πρός γε τὰ τοιαῦτα προσῆκεν. ἐκεῖνος γὰρ τοὺς 315
τε ἥρωας ἅπαντας, ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐπαινᾷ, καὶ τοὺς ἐνδυπωτάτους ἀλλήλοις, ἡγούμενος μείζω τοῖς κρατήσασιν αὐτῶν ὕπως ἂν γίγνεσθαι τὴν δόξαν. καὶ τὰς πόλεις καταλέγων, ἄλλας ἄλλον κεκόσμηκε τρόπον, πάσας δ' εἰς ὅσον οἷόν τε ἦν, ὅ, τι καὶ μικρὸν ἔχοι σπουδῆς τινὰ αὐτῶν ἁδρομερῆ προσιέμενος. ἐλαφρὰ γάρ φησι χάρις ἡ τῆς εὐφημίας. ὥστε μηδὲ τοὺς ἐχθροὺς δεῖν ἀποστερεῖν τοῦ τοιούτου· χρηστόν γε τὸ πρόσθημα, θεῶν τινος εἰ παραίνεσιν Ηρακλεῖ [1] Πίνδαρος οἶμαι λέγει. οὕτω φύσει θεῖόν τι τὸ χρῆμα τῆς εὐφημίας, καὶ οὐκ ἐπειδὰν τῶν ἱερῶν μέλλωμεν καταρχεσθαι, τότ' ἔχει μόνον χρεών, ἀλλὰ καὶν τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων. τοὺς δ' εἰς ὅσον ἔξεστι χρωμένους αὐτῇ κεχαρισμένα ἂν τοῖς θεοῖς ποιεῖν, σύμβολον ἥ τε τοῦ κήρυκος αὕτη φωνὴ καὶ ἡ τῶν ἱερέων, ἐπειδὰν ταγαθὰ τοὺς θεοὺς αἰτῶμεν, γιγνομένη. ὥσθ' ὅτε τῇ τῶν ἀγαθῶν αὐτήσει πρόσηκε τοῦτο τὸ εἶδος τῶν λόγων, εἰκὸς δήπου καὶ καθάπαξ αὐτὸ πιῶντας, βέλτιον πράττειν ἂν οἰεσθαι, καὶ τὸ βέλτιον 316
μοίρας σώζειν πρᾶγμα. εἰ δ' αὖ τοῦθ' ὕτως ἔχει, πῶς οὐ φευκτὸν καὶ τοῦτο ἡ ψόγος; ὡς οὐκ ἔσθ' ὅ, τι μᾶλλον ἐνδυπόν εὐφημίᾳ, τοῦτο δ' κακόν· δυοῖν γὰρ ἓν ἀντίκειται τοῖν καλοῖν. ὅτε μὲν λέγειν τὰ βέλτιστα, ὅτε πράττειν ἐᾷ, ἀλλὰ βλασφημίας μὲν ἀντ' εὐφημίας, δυσπραξίας δὲ ἀντ' εὐτυχίας φέρει. ὕτως ὃ μὲν εὐφημία, καὶ εὐπραξία, ὃ δὲ ψόγος, οὐδέτερον σώζεται. καὶ μὴν ὁ μὲν ὑδαμῶς ἀξιῶν καθαιρεῖν τοὺς πλησίον, χαίρων ἑαυτῷ δοκεῖ ποιεῖν τοῦτο, ὡς οὐδὲν ἂν αὐτός γε ἐλάττων ζημίᾳ νομισθείς. ὁ δὲ τὴν εἰς ἑτέρους [2] ἐμπήρειαν κέρδος ἑαυτῷ ποιούμενος, χωλὸς τῆς ἄλλης κακίας, ὑποπτον ἑαυτὸν καὶ πρὸ ὧν ἐείζει καθίστησιν, ὡς οὐδὲν ἔχων εἰπεῖν τοσοῦτον, ὅσον βούλεται. ὡς

quid ſecus acciderit, eſt praeſto conſolatio. Atque id ex Homero quoque licet cognoſcere. Etenim cum pervulgatus apud omnes ſit poeta, nihil oberit, quo minus & illius hac in re utamur teſtimonio. Is igitur & heroas omnes, ut uno dicam verbo, laudat, & eos, qui ſunt inter ſe inimiciſſimi; quod ita putat fore, ut qui ſuperarint, magis honorentur. Quin etiam urbes cum enumerat, alias aliis exornat modis, ac ſingulas quantum poteſt; nihil uſquam, quod vel tantillum ad alicujus gloriam conferat, omittens. Levis eſt enim, ut aiunt, laudis gratia. Quapropter ne hoſtes quidem, ſi quid recte egerint, ea privandos eſſe deorum quidam apud Pindarum, ni fallor, Herculem monet. Adeo ſua natura divina quaedam res eſt benedictum, nec in ſacrificiis tantum auſpicandis, ſed & in omnibus fere rebus humanis locum habet. Atque eos, qui illo, quantum licet, utuntur, gratiam a diis inire, & praeconum voces & ſacerdotum, cum quid a diis boni petimus, indicant. Quocirca cum hoc ſermonis genus bonarum rerum petitioni ſit accommodatum, idem etiam ubique ſi obſervaverimus, rectius & honeſtius, credo, faciemus. Quod ſi haec ita ſe habent, hac quoque ratione eſt fugienda ſeditio, quandoquidem hoc malo nihil eſt benedictis magis contrarium: ſiquidem unum duabus opponitur rebus pulcerrimis. Nam nec dicere quenquam, nec facere optima permittit; verum & maledicta pro benedictis, & infoelicitatem pro foelicitate profert. Itaque ſicut benedictis eſt adjuncta foelicitas; ſic in ſeditione neutrum poteſt ſubſiſtere. Quid quod is, qui alios ſubmovere non ſtudet, id ſui fiducia facere videtur, quaſi nullum ipſi poſſit ea ratione damnum inferri? Qui autem ſuam in alios petulantiam in lucro ponit, is praeter alia vitia ſuſpicionem quoque de iis, de quibus contendit, aliis movet, quaſi tantum nequeat, quantum velit, dicere? Itaque

1 Pyth. 9. *Cant.* 2 *Επήρειαν. Cant.*

nec

ὑσ' [1] ὅπις ἂν μόνον εἶπε τ̃ αὐθάδειαν ὑποκοριζόμενος ἀνδρίαν, δόξειεν ἂν τοιοῦτος εἶ). ἀλλὰ
πᾶν τἐναντίον φόβῳ τῷ περὶ τ̃ ὑπαρχόντων. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι τὸ τ̃ νόμιμον καὶ
317 γιγνομένην μάχην ἀφέντας, τ̃ ἔξωθεν τρόπον καινοῦργεῖν, ὃ πάνυ θαῤῥοῦντων ἐστὶν ἑαυτοῖς, ὑσ'
ἡγυμένων οἷόν τε εἶ) νικᾶν ἀκ τεχνασίας· οὕτω καὶ ἂν τοῖς πράγμασιν ἡ τῶν καιρῶν ἔρις, καὶ
τὸ τοῦ προσήκοντος ἔξω σχήματος, ἡττωμένοις τοῖς ὅλοις εἶ) δοκεῖ. ὥστε ὃ φθόνου μᾶλλον,
ἀλλὰ καὶ φόβου καὶ ὕβρεως καὶ ἀνοίας, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, ἁπάσης κακίας ἐστὶν ἡ στάσις αἰτία,
καὶ τῇ προσηκούσῃ πάντων ἐναντιώτατα ἔχει, ἣν ὑμεῖς περὶ πρωτείων ἀλλοῖς τέθειται. καιροῖς
δὲ τούτων, ὃ μὲν πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους ἐτελέχθρως καὶ φιλονείκως ἔχειν, τάχ' ἄν τις εἰκὸς συγ-
γνώμην· ὃ δὲ πρὸς ἑαυτοὺς ὕπως ἀπίστως καὶ στασιαστικῶς ἀμαχεῖται, ὅτε γνώμης ἀγαθῆς, ὅτε
τύχης ὑσ' ἂν εἷς φήσειεν εἶ). ἔπειτ' ἀν' ἐξετάσαι, πρὸς εἰλημμένοις τοῖς ἤδη συμβεβηκόσι
χρώμενοι. καὶ γὰρ εἰ μὴ ὅμοια τὰ πράγματα, μηδ' οἱ καιροὶ πάνυ πλήσιοι, τό γε εὖ φρονεῖν, αἰεί
πως ταυτόν ἐστι. ἀνανεάσατε τοίνυν ὅτι τ̃ ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ καὶ ἀποίκοις τ̃ Ἑλλήνων τ̃
318 ἐκεῖ, συμβέβηκε σχεδὸν ἅπασιν ὑμῖν εἶ) (λέξω δὲ ὑδὲν καινόν, ἀλλ' ἃ πάντες ὅτισθε) τοὺς
Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς Ἀθηναίους. ἐκεῖνοι γὰρ μέχρι μὲ ταυτὰ ἐφρόνουν, καὶ περὶ τ̃ πραγμάτων
μίαν γνώμην εἶχον, ζηλωτοὶ μὲ αὐτοὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἦσ, πολλῶν δὲ καὶ μεγάλων ἀγαθῶν
ἀλλήλοις τε καὶ τ̃ ἄλλων τοῖς δεηθεῖσιν αὐτῶν, αἴτιοι· καὶ συγάντων ὅτι τοὺς Ἕλληνας ἁπάντων
ὡς εἰπεῖν ἀνθρώπων, ὥστε τ̃ μὲ θάλατταν ἐμπλησθῆναι τριήρων, τ̃ δὲ γῆν πεζῶν, εἶναι δὲ τ̃
προσδοκίαν τ̃ κακῶν ἐν κέρδους μέρει, τ̃ μὴ αὐτοὶ γέ πω πρεῖναι, οὐκ ἠπόρησ ὅπ χρή- l. τῷ
σον), ἀλλὰ ἀκόντες μὲ γῆ καὶ θάλατταν μεταβάλλοντα εἰς ἄλληλα, ἀκόντες δὲ ἥλιον
κρυπτόμενον τοῖς τοξεύμασι, καὶ ποταμοὺς ἀπολείποντας πίνουσι τοῖς ὄπισθεν, καὶ ἔθνη καὶ
πόλεις ὅλας ἀναλισκομένας εἰς δεῖπνον λόγου τῷ βασιλῆ· πρὸς δὲ τούτοις, τῷ θεοῦ

nec is, qui duntaxat contumaciam per diminutionem fortitudinem appellaret, talis esse videretur: verum omnino contra * quod rebus suis metueret. Nam quemadmodum in gymnicis certaminibus, qui justa & legitima pugnandi ratione omissa, externam aliquam adhibent vafriciem, non admodum sibi confidunt, nec plenam se consequi posse sperant victoriam: ita in rebus gerendis intempestiva contentio atque inhonesta, eorum esse, qui tota causa cadunt, videtur. Ex quo fit, ut non invidiae potius, quam metus, injuriae, stultitiae, ac denique omnis vitii causa sit seditio, atque appellationi, qua vos utimini, de primatu, maxime contraria. Praeterea qui cum exteris simultates & contentiones exercent, iis fortasse possit ignosci: qui autem erga seipsos tam infideliter & seditiose sunt affecti, eos nec sententia nec fortuna uti bona quisquam dixerit. Id vero, si exemplis jam praeteritis utamini, poteritis agnoscere. Quamvis enim nec res sunt similes, nec eadem tempora; prudentia tamen semper est eadem. Redite igitur ad antiquam Graeciam; quandoquidem & illorum Graecorum plerique omnes estis coloni (nihil autem dicam novi, verum ea quae nostis omnes) Lacedaemonios inquam, & Athenienses. Illi etenim donec inter se concordes erant, atque uno utebantur in rebus gerendis consilio, & ipsi apud Graecos omnes in admiratione erant, & multorum ac magnorum bonorum tum suis tum aliis, quibus opus erat, autores existebant: cumque in Graecos cuncti propemodum homines conjurassent, sic ut & mare triremibus, & terra militibus impleretur, & malorum expectatio, quod ea nondum adessent, in lucro poneretur, non fuerunt inopes consilii; neque cum audissent mare ac terram inter se commutari, Solem sagittis obtegi, fluvios bibentibus deesse, gentes urbesque totas in prandium Regis absumi, Deum quoque ipsum

1 Lege ἔπις pro ὅπις. *Cant.*

con-

τὰς θεωρὰς τὰς εἰς Δελφὰς ἀφικομένους ἐξελαύνοντος μετ' ἀπειλῶν δεινῶν καὶ φοβερῶν, οὐκ ἐξεπλάγης. ἀλλ' ἠτιάσαντο τὸ ὀπτόντων θεαμάτων, ἀλλὰ καὶ μέρος τῆς Ελλάδος οὐκ ὀλίγον νοσήσαντος, καὶ τὸ μὲν εὐσχημόνως ἐκποδὼν χάλων, (εἰ δὴ τοῦτό γε εὐσχημόνως δεῖ 319 321
καλεῖν) τὸ δὲ, ἐκ δὲ φοβερᾶς μηδισάντων, ἔδειξαν ὅσον τινὸς ἄξιον εἴη ὃ θεᾶμα, αἱ πρῶται πόλεις ἑαυτὸ φρονήσασαι. ἰσχύοντες γὰρ οἱ μὲν, ταῖς ναυσὶν, οἱ δὲ τῷ πεζῷ, θεῖον μὲν τὴν ἀπ' ἀμφοῖν ὠφέλειαν κοινὴν ἑαυτοῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις Ελλησι παρέχοντε, ἔπειθ' ὁ πολλῷ μειζόνως ἄν τις ἀγαθεῖη, δὲ γὰρ διέλοντε τὴν ἡγεμονίαν, ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ πόλις μία ἀμφω ἑαυτὰ πρείχετο, τὴν μὲν φρονήμιαν κοινὴν, τὴν δὲ ἡγεμονίαν μίαν ἠξίωσε ποιήσασθαι. καὶ οὐδέν γε ἔλαττον ἐνέβλαψαν συνέβη τοῖς παραχωρήσασιν αὐτῆς, ἢ τοῖς ἀξιωθεῖσιν, οὐδ' ἀπιστέρησε γενέσθαι λόγου, ὅτε ἐν τῷ θαῦμα τοῖς Ελλησιν, ὅτ' ἐν τῷ μὴ ἑαυτὰ χρῆναι τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις. ἀλλ' ἔδοξαν οἵ γε Αθηναῖοι δύο ἡγεμονίας τότε τοῖς Ελλησιν ἡγήσασθαι, τὴν μὲν, τῆς παρασκευῆς τὸ ὑπὲρ τὰς πολεμίας· τὴν δὲ, τὸ ὑπεικείας τὸ πρὸς ἀλλήλας, οἵπερ τὴν συμπασῶν πεντήρων τὸ δύο μέρη μόνοι πληροῦντες, Λακεδαιμονίοις, οὐδ' εἰς δέκατον τελοῦσιν αὐτῶν, παρεῖσαν ἡγεῖσθαι, νομίζοντες εἰ μὴ πρότερον τὴν ὁμόνοιαν τὴν πρὸς ἀλλήλας παράσχοιντο, οὐδ' 320
ἂν δὶς τοσαύτας γενομένας τὰς ναῦς, οὐδὲν ὠφελῆσαι τὰ πράγματα. οὕτω δὲ ὁμολήσαντες ἀλλήλοις, καὶ πάντα κοινωσάμενοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς ὅρους θέμενοι περὶ συμφέροντος, ἐξείλοντο μὲν αὐτὰς τὰς Αθήνας ἐχομένας ἤδη καὶ οἰκουμένας ὑπὸ Περσῶν, ἐρρύσαντο δὲ τὴν Ελλάδα ὑποδρύχιον φερομένην, καὶ μικρὸν δέος ἤδη πᾶσι οἴχεσθαι, γῆν δὲ καὶ θάλασσαν ἐκόσμησε πεζομαχίαις καὶ ναυμαχίαις, ὅσον εὔχολον νικῶντες. [1] τὸν δ' ἐξισοῦντα τῇ τοῦ Διὸς ἀρχῇ τὴν ἑαυτοῦ, 322
πρὸς τοσοῦτον δέους καὶ ταπεινότητος κατέστησαν, ὡς' ἀναπηδήσας ἐκ τοῦ θρόνου, φεύγων ᾤχετο χλῶ πρὸ γῆς, ἑτέραν δὲ φυγὴν ἔφευγον αἱ νῆες πρὸς τὴν Ασίαν ἄνω. προπαίων δὲ

consultores, qui Delphos venerant, cum gravibus atque horrendis minis ejicere, quicquam turbati sunt, aut negotiorum ingruentium moli succubuerunt; sed & cum non exigua Graeciae pars infideliter se gereret, atque alii quidem honeste (si quidem id honeste dicendum sit) recederent, alii vero palam ad Medos accederent, ostenderunt plane, quanti momenti res esset, urbium primarum concordia mutua. Nam cum alii navibus, alii terrestribus valerent copiis, primum utriusque rei usum & sibi & reliquis Graecis exhibuere communem: deinde, quod est multo magis mirandum, non dimiserunt imperium, verum, quasi utrumque ab una fuisset civitate profectum, ut alacritatem communem, sic imperium censuerunt unum debere constitui. Nec vero minorem consecuti sunt gloriam, qui id alteri concesserunt, quam quibus id tributum fuit; idque tum eodem tempore a Graecis, tum post ab omnibus hominibus. Quinimo duobus tunc imperiis Graecorum fungi visi sunt Athenienses, quorum alterum in bellico apparatu consisteret, alterum in facilitate, qua sunt erga alios usi; qui cum triremium cunctarum duas partes explerent soli, Lacedaemoniis, qui vix ipsorum decimam constituebant partem, imperium concesserint, cum existimassent, nisi prius inter se consentirent, ne duplo quidem plures naves quicquam esse profuturas. Hac ergo ratione cum egissent, omniaque fecissent communia, & eosdem statuissent utilitatis fines; tum & Athenas, quae habebantur a Persis & habitabantur, liberarunt, & Graeciam pessum euntem, ac totam propemodum perituram asseruerunt, & mare terramque navalibus ac terrestribus proeliis e sententia editis exornarunt. Qui autem Jovis imperio suum aequarat, eum ita meticulosum atque humilem reddiderunt, ut e solio exiliens de una regione in aliam fugeret, aliter navibus in Asiam fugientibus. Ac tum

1 Xerxem. *Cant.*

tro-

τρόπαια ἐξήπτετο, καὶ βωμοὶ Διὸς Ἐλευθερίου, καὶ τρίποδες κοινοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐν Δελφοῖς, καὶ ἀναθήματα καὶ δεκάται καὶ κόσμοι τῶν πόλεων, καὶ πᾶσα ἐπίδοσις, καὶ τοιαῦτα ἐπεχωρίαστε
321 τρόμαια. καὶ οἱ μέν γε τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἑλλήνων μεταλάμβανον, ἀνθ' ὧν τότε εἶχον ἐν χερσὶν, παρ' ἐκόντων αὐτῶν Ἑλλήνων εὐρόμενοι τὸν αὐτὸν τρόπον, ὃν περ αὐτοὶ τόθ' ἑκόντες παρεῖσαν· οἱ δ' αὖ τὰς ὁμοίας ἀπεδίδοσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὅτε ἐκώλυσαν ὅτε ἠμφισβήτησαν. ἀλλ' ἡγησάμενοι βελτίους ἑαυτῶν εἶναι τὰς ναυτικὰς καὶ τὰς ἐφορείους ἀποδημίας, τοὺς παρ' αὐτῶν ἄρχοντας καταλύσαντες, ἐκείνοις ἐπέτρεψαν ἡγεῖσθαι. ἐν δὲ τούτῳ Σηστὸς, Ἰωνία, Κύπρος, Εὐρυμέδων, ἀμφότερα κοσμούμενα καταλόγοις, νικῶν ναυτικῶν τε καὶ πεζῶν ἐφαμίλλων, πάνθ' ὡς ἔπος εἰπεῖν τὰ κάλλιστα συνείρετο· ἀντανεχώρουν δὲ οἱ βάρβαροι, δεσπότας τοὺς Ἕλληνας ἑαυτῶν ἀντὶ τοῦ βασιλέως νομίζοντες. ταῦτα μὲν δὴ τὰ τῆς ὁμονοίας αὐτῶν, κοινὰ μὲν ἀμφοῖν, κοινὰ δ' ἅπασιν ὧν ἠρῶντο ἀγαθά. ἐπεὶ δ' ἐστασίασαν περὶ τῆς ἡγεμονίας, καὶ τὸ ὑπείκειαν νομίσαντες ἀνανδρείαν, τὸ αὐθάδειαν ὡς ἀρετὴν ἐπήνεσαν· δημαγωγοὶ δὲ καὶ πρεσβύται παρ' ἀμφοτέροις, ἀντὶ τοῦ πρεσβεύοντες τὸ μέλλον διακωλύειν, καὶ προθυμεῖσθαι τὰ πλήθη, πα-
322 ρώξυνον καὶ συνέχρων τοῖς πόλεις, τῆς καθ' ἡμέραν ἡδονῆς ἅπαντα τὸν ὕστερον χρόνον πωλοῦντες· ἀνεῖπε μὲν ὁ [1] κῆρυξ ὁ Σπαρτιάτης, ὥσπερ ὑπ θεῶν του καταπεμφθεὶς, ὅτι ἐκείνη ἡ ἡμέρα μεγάλων τοῖς Ἕλλησι κακῶν ἄρξει· ταῦτα δ' οὐκ εἰς μακρὰν ἐτελεῖτο. [2] οἱ μὲν ἀπόπληκτοι δοκοῦντες εἶναι, ζῶντες ἤρχοντο αὐτοῖς ὅπλοις· καὶ πρὶν σπονδῶν ἐδέοντο,
[3] ἐξ ὧν αὐτοὺς ἐξ ἀρχῆς εἰρήνην ἄγειν πεῖσαι. [4] οἱ δὲ τοσοῦτον ἐκείνων ὑπερέχοντες ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ, καὶ τοῖς Ἕλλησι πρότερον τῆς ἐλευθερίας αἴτιοι κατασταθέντες, δευτέρῳ πολέμῳ συρράντος πάλιν ἐξῆς τοῦ Δεκελεικοῦ, καὶ πρὸς ἁπάσας πείρας προελθόντες, ἃ μὴ δ' εἰπεῖν ἔστ' ἀδα-

tropaea de aliis alia ſuſpendebantur, ac Jovis Servatoris arae, & communes Graecorum tripodes Delphis, donaria, decimae, ornamenta urbium, omne incrementum, ſimileſque res conſpiciebantur. Deinde hi quidem principatum Graecorum, quem ad tempus omiſerant, receperunt, perinde ultro a Graecis delatum, ut ipſi ultro ceſſerant; illi vero pares retulerunt, Lacedaemonii, nec vel prohibuerunt vel contenderunt quicquam: verum cum hos in navalibus atque exteris expeditionibus ſibi praeſtare judicaſſent, depoſitis ſuis ducibus, in hos imperium contulerunt. Tum porro Seſtus, Ionia, Cyprus, Eurymedon, utrinque exornatus aequalium victoriarum tam navalium quam terreſtrium numerus, & omnia denique pulcerrima connectebantur; recedebant vero barbari, Graecoſque dominos loco Regis agnoſcebant. Atque haec quidem fuerunt eorum concordiae, & utriſque, & omnibus, quibus imperabant, communia bona. Poſtquam autem de principatu coeperunt inter ſe contendere, & lenitatem ducentes ignaviam, contumaciam in virtute poſuerunt; oratores vero atque praefecti, cum deberent praeviſas clades avertere, populumque admonere, civitates utrinque irritarunt, & inter ſe commiſerunt, quotidianae voluptati tempore omni poſtero poſtpoſito; tum edixit praeco Spartanus, quaſi divinitus miſſus fuiſſet, eum diem magnorum Graecis malorum initium fore: idque non dudum poſt effectum fuit. Etenim qui videbantur invicti, vivi una cum armis abducebantur, & foedera petebant ab iis, quos initio ad pacem potuiſſent adigere. Qui vero tantopere illos in hoc bello ſuperarunt, ac libertatis Graecorum principes fuerant, altero rurſum exorto bello, Decelico, poſtquam nihil non erant conati, quae ſine lacrymis dici ne-

1 Meleſippus. Thucyd. init. lib. 2di. *Cant.* 2 Lacedaemonii. *Cant.* 3 Lege inſuper ἐξόν. *Cant.* 4 Thucyd. lib. 7. *Cant.*

χρυτὶ, ταῦθ' ἑωρῶντο πάσχοντες, ἕως τά τε τείχη ταῖς ἑαυτῶν χερσὶ κατέσκαψαν, καὶ τ ἡγεμονίας ἁπάσης ἀπέστησαν. φυγὰς δὲ καὶ σφαγὰς κοινὰς τῶν Ἑλλήνων ἡ πανολεθρία σφάγμαλα ἀπολλύμενα, ὑφ' ἂν εἷς λέγων ἐφίκοιτο. εἶχον δὲ τὴν ἀρχὴν ἑκατέραν ἤδη Λακεδαιμόνιοι, καὶ χέρνιβ βεβαίως διελθόντες, ἐξέπιπτον μὲν ὑπ τ θαλάττης, κατεπατοῦντο δὲ ὑπ τῇ γῇ, καὶ πρέρχεται τρίτη πόλις ἀμφοτέρως, ἡ Θηβαίων. καί πνα ἤνθησε χρόνον 323
ἐν τοῖς Ἕλλησιν ὑπ τῶν φυῶς· ἀλλὰ γὰρ ὑφ' αὐτῆ ἄρα ἐν καλῷ τ ὁμονοίας ὕδωρ σωφρονεῖν ᾠκεῖτο, ἀλλ' ἅμα τε ἀνίει καὶ ἀνταφίρει πάλιν. ὡς δ' ἐγένοντο τρεῖς αἱ πόλεις, καὶ τ Ἑλλήνων οἱ μὲν ἠτίκιζον, οἱδ' ἐλαχώνιζον, οἱ δὲ Θηβαίοις ἐθαύμαζον· κοινὸν δὲ οὐδὲν ἦν, οὐδὲ γνώμη καὶ λογισμοῖς διοικούμενον· εὐθὺς μὲν πόλεμοι Φωκικοὶ, καὶ περὶ τὴν Πυλαίαν ταραχαὶ, καὶ σφάγμαλα ἀμφοῖν ἔχοντα ἀλλήλοις ἐπέβαλεν· ἡ δὲ τελευταία μοῖρα τῶν Ἑλλήνων, ἤδη Φίλιππ ἡγεμόνι καὶ Ἀντίπατρ κύρι. τὸν γὰρ Ἀλέξανδρον ὑπερβήσομαι. πάντα δὲ ἐκεῖνα ὥσπερ ὕδωρ κατὰ γῆς ἔδυ, μικρὸν δὲ λείψανον τ Ἑλλάδ εἰς ὑμᾶς ἀγαπητῶς ἀφίκετο, ἀρετῇ τῶν νῦν ἀρχόντων ἀναληφθέν. ἆρα μικρόν π καὶ λέγειν ὃ διάφορον τῆς φύσεως ὑμῖν πρὸς τὴν ὁμόνοιαν φαίνεται; εἰ δ' αὖ βούλεσθε τὰς Ἀθηναίους ἐφ' αὑτῶν θεωρῆσαι, οἱ τῶν μὲν βαρβάρων ὀπτόντων ἐξ ἴσου πολιτευόντες, τοσοῦτον ἁπάντων διήνεγκαν, ὁ δὲ πρὸς Πελοποννησίους πολέμῳ πάν- 324
τα τἆλλα ἀνεχόντες, συμφορὰς μὲν Σικελίᾳ, συμμάχων ἀποστάσεις, Κύρον βασιλέα, πάντας ἀνθρώπους ἀνταγωνιστὰς, ὑφ' ἑνὸς τούτου μόνον ἐξηλέγχθησαν τοῦ βαρβάρου, καὶ ὃ πρότερον τῶν πολεμίων ἠτήθησαν, τοῦτ ἑαυτῶν οὐκ ἐβουλήθησαν. ἐλθόντες δ' εἰς τοῦτο τύχης ὥστε ὁ γε δῆμ φεύγων ᾠχετο, ἐπειδὴ κατελθόντες ἐψηφίσαντο μὴ μνησικακεῖν, ἄρισά τε ἤκουσαν, καὶ πάλιν ἦσαν μικροῦ δεῖν ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς. οὕτω

queant, ea ſunt perpeſſi, donec & moenia ſuis ipſi manibus diruerunt, & omni ceſſerunt principatu. Jam exilia, communeſque Graecorum caedes, atque extremam rerum omnium perniciem nemo poſſit verbis conſequi. Cum deinde utrumque jam tenerent imperium Lacedaemonii, brevi poſt & e mari ſunt ejecti, & in terra conculcati, ſuperante utroſque civitate tertia, Thebana. Atque ea quidem ad tempus aliquod egregie inter Graecos floruit: verum quia nec ipſa nimis concorditer adminiſtrabatur, factum eſt, ut ſimul & aſcenderet, & rurſum diſpendium faceret. Poſtquam autem tres extitere civitates, & Graecorum alii Athenienſibus, alii Lacedaemoniis, reliqui Thebanis adhaerebant; nec quicquam erat commune, aut quod cum ratione & prudentia regeretur: mox quidem bella Phocenſia, tumultus circum Pylaeam, aliaque undique pudenda ſunt exorta; poſtremam autem Graecorum ſortem Philippi imperium & Antipatri dominatus occuparunt. Alexandrum enim praetereo. Ita vero factum eſt, ut illa omnia inſtar aquae a terra fuerint abſorpta; & parvae quaedam Graeciae reliquiae, noſtrorum principum virtute recuperatae, vix ad vos pervenerint. An igitur exigua quaedam videtur & levis eſſe ſeditionis a concordia diſtantia? Quod ſi Athenienſes per ſe conſiderare mavultis; hi barbaris ipſos invadentibus, cum aequali uterentur Republica, tantum caeteris praeſtiterunt: in bello autem Peloponneſiaco, cum reliqua toleraſſent omnia, clades Siculas, ſociorum defectiones, Cyrum regem, omnes homines adverſarios, ab una refutati ſunt diſſenſione; nec prius hoſtibus ceſſerunt, quam ſibimetipſis cedere noluerunt. At cum eo miſeriae perveniſſent, ut populo exulandum eſſet; poſtquam injuriarum oblivionem poſt reditum edicto confirmarunt, mox & optime audierunt, & priſtinum propemodum ſtatum recuperarunt. Uſque

1 Φλαῦρον. *Cant.*

eo

καὶ ἔθνει κοινῇ καὶ πόλεσι ταῖς προεστώσαις, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἑκάστῃ πόλει, μεγάλων ἀγαθῶν ἡ πρὸς ἀλλήλους φιλία καὶ ὁμόνοια· καὶ τοὐναντίον ἡ στάσις, κακῶν πολλῶν ἐσχάτων αἰτία πέφυκε γίνεσθαι. ὃ γὰρ ὅτι, γνώμῃ δυσκόλῳ χρωμένους, εὐκόλων πειρᾶσθαι πρὸς πράγματων. εἰ δ' ὅπ μηδεὶς νῦν πόλεμος πάρεστι, φλυαρίαν τὶς ἡγεῖται ταῦτα, αὐτὸς ἀγνοεῖ λήρων. ἔχειν γὰρ ὥτως οἴμαι· ὁπόταν μὲ πόλεμος πρῇ, τοῖς τοῦ πολέμου πράγμασιν ἡ στάσις λυμαίνεται· εἰρήνης δ' ὑπαρχούσης, τοῖς τῆς εἰρήνης ἀγαθοῖς ἐχθρόν
325 ὅτι. βλάπτειν μὲ γὰρ ἀεὶ πέφυκεν· ἡ δὲ βλάβη, πρὸς τὰς χαρὰς ἀπαντᾷ. πάντων δ' ἀποπώταλον, τοῖς μὲν ἡγεμόσι χάριν μεγίστην ἔχειν, ὅπ τοῦ τοῦ πολέμου κακῶν ἀπαθεῖς ὑμᾶς φυλάττουσιν, αὐτὸς δὲ, ὃ πολλῷ μεῖζον κακόν ὅτι τοῦ πολέμου, τοῦθ' ἑκόντας αἱρεῖσθαι. τοσούτῳ γὰρ στάσις πολέμου χαλεπώτερον, ὅσῳ πόλεμος μὲ ἐξ ὁμονοίας καταρθοῦται, εἰρήνη δὲ στάσι διαφθείρεται· καὶ πολέμου μὲν πολλάκις οὐδὲν ἐς' ἀπολαῦσαι δυσχερές· εἰρήνης δὲ οὐδὲν χρησὸν, ἐὰν στάσι χρῆται. καὶ μὰν στάσις μὲ εἰρήνην λύει, πόλεμος δὲ στάσιν ἔστι ἢ· τοσούτῳ πόλεμος στάσεως αἱρετώτερον· ἀρχὴν δὲ, ὅ δ' ἔνι στάσις, σπαῦθα ἡ πόλεμος, καὶ πρὸς αὐτός· ὅ δ' ἔννομος πόλεμος, ἁπλοῦς ἅμα καὶ ῥᾴων ὁ κίνδυνος. καὶ μὰν περὶ πολέμου μὲ, ἀμφοτέροις τοῖς λόγοις ἔξεστι χρήσασθαι, ἡ ὡς δεῖ ποιεῖσθαι, καὶ ὡς μή· στάσιν δὲ οὐδεὶς πώποτε τετόλμηκεν εἰπεῖν, ὡς βέλτιον εἰ συμβαίη, οὐδέ γε ὡς εἰ συμβαίη, βέλτιον μένειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲ πολέμου, λέγουσιν ὡς ὅ
326 χρὴ καταλύεσθαι, ὑπὲρ στάσεως δ' οὐδεὶς πώποτε ἐκ τοῦ εὐθέος εἶπε ὃ μὴ δεῖν ὡς πάντα ταχέα παύεσθαι· εἰκότως. πόλεμοι μὲ γὰρ ἤδη καὶ σωφροσύνης ἡ ἀνδρίας δόξαν ἤνεγκαν τοῖς ὑπομείνασι, ἡ μείζους ἐξ ἐλαττόνων ἐποίησαν, καὶ τὴν γ' εἰς τὸν ὕστερον χρόνον ῥᾳστώνην προεπεύασαν. τὸ γὰρ τοῖς ὅπλοις κρατεῖν τοῦ ἐχθροῦ, ἥκιστα εὐκαταφρονήτους οἴμαι ποιᾷ, τοῦτο δὲ ὃ μικρὰ μεθεὶς εἰς ὃ τὶς αὐτῶν ἀσφαλῶς οἰκεῖν. ἡ δὲ στάσις, πάντων

eo tum genti toti, tum urbibus & principibus & ſingulis per ſe magno ſolet eſſe emolumento amicitia mutua & concordia; contra, ſeditio extrema quaeque mala conficere. Nec enim poſſunt ii, qui difficili ſunt animo, facile res ſuas gerere. Quod ſi quis haec, quoniam nullum nunc inſtat bellum, pro nugis habenda putat, ipſe nugatur inſciens. Ita enim ſe res habet; in bello res bellicas corrumpit ſeditio, in pace deſtruit pacis commoda. Cum enim perpetuo ſit ad nocendum parata, ad occaſionem temporum damnum infert. Eſt autem omnium abſurdiſſimum, cum Praetoribus, qui nos a bellicis cladibus illaeſos conſervant, maximas agamus gratias, ſi ipſi nobis id, quod eſt bello longe gravius malum, ultro aſciſcamus. Atque hoc eſt bello gravior ſeditio, quod bellum concordia corrigitur, pax ſeditione corrumpitur: quodque bellum ſaepe nullum adfert moleſtiam; cum ſeditione conjuncta ſi pax autem ſit, nihil habet boni. Praeterea cum ſeditio pacem diſſolvat, bellum aliquando ſeditionem tollit; adeo praeſtat ſeditioni bellum. Omnino autem ubicunque eſt ſeditio, ibidem & bellum viget, idque contra eoſdem: ubi legitimum eſt bellum, ſimplex pariter & levius eſt periculum. Jam de bello quidem in utramque partem diſputare licet, & ſuſcipiendum eſſe, & non eſſe; ſeditionem autem nemo praeſtare dixit unquam oriri, aut ortam manere. Verum cum bellum aliquando quidam dixerint deponendum non eſſe, ſeditionem quidem nemo unquam negavit quamprimum eſſe ſedandam: ac merito quidem. Etenim bella quondam temperantiae atque fortitudinis opinionem conciliarunt iis, qui illa geſſerunt, eoſque majores reddiderunt, & ſecuros in poſterum tempus effecerunt. Cum enim ii, qui armis hoſtes vincunt, minime contemnendi fiant, ea res non parum confert, ut quis tuto ſuam incolat regionem. Verum ſeditio omnium

τῶν αἰσχρῶν καὶ κακῶν ὥσπερεὶ κεφάλαιόν ἐστι, καὶ μὴ ὅτι τῶν ἄλλων εἰ) χρεῖττος, ἀλλ' ὑφ' αὑτὸς ἑαυτοῖς ὁμοιοῦσθαι ποιῇ. μὴ γὰρ εἰ μηδὲν ἀνήκεστον νεῶ γίγνεται, (μηδὲ γὰρ γένοιτό ποτε, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί) ἀλλά τοι τῶν γε πονηρῶν καρπῶν, οὐδὲ ὃ σπέρμα φασὶ δεῖν σώζειν. πιστεύειν δὴ χρὴ καὶ Ὁμήρῳ ἀληθῆ λέγειν, ὡς ἄρα ἔρις ἄρχεται μὲν ἐξ ὀλιγίστου, προέρχεται δὲ ὀπὶ μήκιστον. ἄνευ γὰρ τοῦ πᾶσαν τὴν Ἰλιάδα εἰς τοῦτο αὐτὸ συγκεῖσθαι, καὶ φάσεως εἰ) κατηγορίαν ἅπαν ὅ πόημα, λέγει δήπου ἡ Ἀφροδίτη εἰς τὴν [1] Ἔριν ταυτὶ τὰ ἔπη, Ὀλίγον μὲν πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα Οὐρανῷ ἐστήριξε 327
κάρη καὶ ὀπὶ χθονὶ βαίνει. ἐγὼ δ' ὑφαινοῦ μὲ φαύειν ἔριν, οὐκ ἔχω ὅπως συγχωρῶ· δεινὴ γὰρ αἱ Διὸς οἶμαι πύλαι, κλεῖσαι πάσης παντὶ νοσήματι. τοσοῦτον δ' ἂν ἔχοιμι διϊσχυρίσασθαι, ὅτι ἥκιστα δὴ τοῦτο τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων ἐπιτηδείους ἔχει τὰς ὁρμάς. ὅλως μὲ οὖν, οὐδὲν οἶμαι χρὴ τοσοῦτον ἆθλον νομίζειν, ὅτ' ἐπὶ γῆς, ὅτ' ἐπὶ φορτηρᾷ καταχείμενον, ὡς' ἀξιόχρεων εἰ) μανίας τοσαύτης· εἰ δ' ἄρα δεῖ καὶ τοῦτ' εἰπεῖν, ἀθυμεῖθ' ὅτι καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις τότε καὶ τοῖς Ἀθηναίοις καὶ πρός γ' ἔτι Θηβαίοις ἦν τι σχῆμα τῶν πρὸς ἀλλήλους πραγμάτων. πρόφασις γὰρ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὃ δοκοῦν ἑαυτοῖς προτάξαι, καὶ κυρίοις εἰ), καὶ παρ' ἐκείνους ἰέναι τὰς δεομένους, καὶ χρημάτων δὴ σύλλογοι, καὶ πολλὰ τοιαῦτα ὑπῆρχεν ὥσπερ ἀφορμὴ τῆς φιλονεικίας. καὶ πάντα μὲ οἶμαι πράγματα αἱρετὰ (τίς δ' ἂν φήσειεν εὖ φρονῶν;) ὅμως δ' εἶχέ τινα νοῦν ὡς εἰπεῖν ἡ νόσος. [2] ὑμεῖς δέ, ὦ ἄνδρες Ἴωνες, καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες, εἴτε αὐτόχθονες, εἴτε Ἀρκάδες, 328
χαίρετε ἀκούοντες, εἴτις ἔρις θ' ὑμᾶς ἀντὶ τοῦ στασιάζετε, καὶ φιλονικεῖτε, καὶ παρατίθεσθε, καὶ πετύφωσθε, τί πρὸς θεῶν ἀποκινεῖσθε; ὑπὲρ ποίας ταῦτα ποιεῖν ἡγεμονίας, ἢ τίνων συμμαχῶν, ἢ ποίων λιμένων, ἢ τριήρων, ἢ φόρων, ἢ τόπων, ἢ τί τοσοῦτον ὅσῃ ὃ [3] νικοῦν

est rerum turpium & malarum quasi colophon, nec tantum aliis potiores, sed nec ipsis nobis similes nos reddit. Et quanquam nihil nunc gravius contingit (nec vero contingat unquam, Jupiter atque dii) at de malis fructibus ne semen quidem aiunt relinquendum. Quin etiam Homerus credendus est recte dicere, Contentionem ex minima re ortum sumere, & longissime progredi. Nam praeterquam quod Ilias tota ad hoc ipsum refertur, & ad seditionem accusandam totum spectat poema, ipse haec de Contentione diserte dicit; *Parva quidem primo surgit Contentio; at inde Ingrediturque solo, & caput inter nubila condit.* Sed utrum coelum attingat Contentio, equidem dicere non possum; existimo enim Jovis portas facile omnem arcere posse molestiam. Verum illud affirmare ausim, nihil esse in rebus humanis, quod minus praescriptos habeat fines. Atque ut omnino nullum arbitror tanti fieri debere praemium, sive id sub terra, sive palam sit positum, ut tanta dignum esse possit insania: ita vos, si hoc quoque dicendum est, cogitare velim, & Lacedaemonios tunc, & Athenienses, atque insuper Thebanos, habuisse aliquem rerum earum, quas inter se gerebant, praetextum. Etenim Graecorum principatus, & imperandi ac dominandi opinio, atque aditus ad ipsos eorum, qui re aliqua indigebant, & pecuniae collectae, aliaque similia contentionis occasionem praebuerunt. Et quanquam res illae non prorsus erant expetendae (nam quis id sapiens dixerit?) habebat tamen, ut ita dicam, rationem aliquam seditio. At vos, Iones, & vos, sive indigenae, sive Arcades mavultis vocari, si quis ex vobis contentionis, seditionis, ac tumultus causam quaerat, quid sitis, obsecro, responsuri? Cujus imperii causa vos id facere diceretis, vel quorum sociorum, qualiumve portuum, triremium, tributorum, locorumve gratia, vel si quid aliud rationem vestram

1 Iliad. Δ'. *Cant.* 2 Ephesii. *Cant.* 3 Lege νεῶν. *Cant.*

movere

τὰς λογισμούς; ἆρ οἱ πρόγονοι μὲν ὑμῶν (καὶ μοι πρὸς Διὸς δοθήτω τι παρρησίας ἥδη· οὔκουν οἵ γε ἰατροὶ, πάντα πρὸς ἡδονὴν ἰῶνται, ἀλλ' ἀγαπητὸν, εἰ μὴ τὰ πλείω μετὰ ἀηδίας· φέρε δή τι καὶ τούτων βραχύ τι μνημονεύσωμεν, ἂν ἄρα ἀκούσαντες, ὑφῆτε τῷ ῥητορικῷ) ἀλλ' ὅσον οὖν ἐκεῖνοι τοῖνυν ἠγάπων, εἴτιν' ἔχοιεν τὸν προεστῶτα ἑαυτῶν· καὶ διατέλουν ἐν τούτῳ τῷ σχήματι, τοτὲ μὲν Ἀθηναίοις εὐεργέται νομίζοντες ἐλευθερωτὰς σφᾶς ἀπὸ τῶν βαρβάρων, πάλιν δὲ Λακεδαιμονίοις ἀπ' Ἀθηναίων, αὖθις δ' αὖ Φιλίππῳ καὶ Ἀλεξάνδρῳ διδόντες αὐτοὺς ἀσμένως, οὕτω σφόδρα ἀχόλως εἶ-
329 χον πρὸς τὸ πρωτεύειν. ἀλλὰ μὴν τά γε νυνὶ πράγματα, καὶ ἢ καθεσηκότα ἀγαθῇ τύχῃ δεσμὸν, πῆς οὕτω πως ἔχει ἡ παρεσκευὴ ἔξω τοῦ φρονεῖν, ὅστις οὐκ οἶδεν ὡς μία μὲν πόλις ἡ πρώτη καὶ μεγίστη πᾶσαν ὑφ' αὑτῇ τὴν γῆν ἔχει, εἷς δ' οἶκος ἅπαντα ἐξηγεῖται· ἡγεμόνες δ' ἡμῖν οὐ νόμου φοιτῶσι καθ' ἕκαστον ἔτος, τούτοις δ' ἅπαντα ὑπετέταται, καὶ μείζω καὶ ἐλάττω πράττειν, ὁπόταν ἂν αὐτοῖς δοκῇ βέλτιον εἶναι; τί οὖν μαθόντες, εἰπέ μοι, πράγματα ἡμῖν αὐτοῖς παρέχομεν, καὶ ὀνειρώττομεν, καὶ περὶ τῆς σκιᾶς μαχόμεθα, καὶ παρὰ ἡμῖν τῆς ἡσυχίας ἀπολαύειν, ἣν οὗτοι καλῶς ποιοῦντες παρασκευάζουσι, τούτοις τε ἐνοχλοῦμεν οὐδὲν δεομένοις, καὶ αὐτοὶ κακῶν ὑπάρχων ὑπομιμνήσκομεν, ὥσπερ οὐκ ἔχοντες τοῖς ἀγαθοῖς τί χρησόμεθα; πῆς γὰρ οὐκ ἂν ἀμφιγνοήσειε τὸν τρόπον, ὃν νῦν τοῖς ἡγεμόσι προσφερόμεθα; εὐνοϊκῶς γὰρ οἶμαι καὶ πιστῶς. τί δὲ δή; τίνες μὲν οὖν μᾶλλον ἡμῶν; ἀλλ' ὁμιλοῦμέν γε αὐτοῖς, οὐκ οἶδ' ὅπως αὐθάδειαν τῇ κολακείᾳ κεραννύντες. ὁπόταν γὰρ πλείω μὲ ἔχα-
330 σοι θεραπεύειν αὐτοὺς ἀξιῶσιν ἢ κεῖνοι δέονται, χρόνον δὲ τάττωσιν ὅσον χρὴ μένειν παρ' ἑαυτοῖς, ἀπειλοῦντες, ὡς εἰ μὴ πείθοιντο, οὐκ ἀνέξοιντο· πάντα δ' ὑποτοπεῖσθαι, καὶ ἔχουσι καὶ ἄχουσιν ὑπηρετήσειν, χρῆσθαι δ' αὖ τοῖς νόμοις, ἢ μάλιστά γε πρεσβύτ-

movere poſſit? Nonne majores veſtri (concedatur enim nobis jam libertatis aliquid, quoniam nec medici aegrotos omnes cum laetitia ſanant, verum illi, ſi plerumque dolore carent, praeclare ſecum putant agi; quocirca de his etiam pauca verba faciamus, ſi forte ejus rei auditio vel tantillum de veſtra detrahat fidentia) illi igitur recte ſibi conſultum putabant, ſi quem haberent praeſidem; atque in eo ſtatu permanebant, nunc Athenienſes pro patronis habentes, poſtquam erant illorum ope a barbaris liberati, nunc Lacedaemonios, qui ipſos Athenienſibus eripuerant; rurſus autem Philippo atque Alexandro ſe ultro dedentes, adeo primatum omnem negligebant. Caeterum quod ad noſtras res attinet, & conſtitutos bonis avibus ritus, quis tam puer, vel tam ſenex delirus eſt, qui neſciat, unam urbem primam & maximam toti imperare terrarum orbi, unamque familiam cuncta adminiſtrare; Praetores vero quotannis ad nos ex lege commeare, quibus omnia tum magna tum parva ſecundum ipſorum arbitrium permiſſum ſit gerere? Cur igitur, quaeſo, nobiſipſis negotium faceſſimus, ac ſomniamus, & de umbra contendimus, cumque quiete per iſtos recte parta frui nobis liceat, tum illis praeter ipſorum voluntatem moleſti ſumus, tum ipſi mala quaerimus adventitia, quaſi bonis uti neſciremus? Quis enim non dubitet, qua ratione cum Praetoribus nunc agamus? Benevole quidem, ut exiſtimo, atque fideliter. Quid ni? Qui vero magis, quam nos? Veruntamen ita cum illis verſamur, ut neſcio quo modo contumaciam adulationi miſceamus. Nam cum illos plerique magis, quam ipſi cupiant, colunt, & certum tempus apud ſe manere jubent, ita ut, ſi ſecus fecerint, non ſint impune laturi; cumque ſe in omnibus, velint, nolint, ipſis obtemperaturos promittunt, ac legibus potiſſimum uti jubent, nec eam ipſis facultatem tribuendam cen-

ποιοι, κυρίους δὲ μὴ [1]δεῖν οἴονται ποιεῖν ὅπη γιγνώσκουσιν, τί τις ἂν φῇ ὃ τοιοῦτον, ἢ δυοῖν πραγμάτων ἀνομοίων κρᾶσιν, ἧς οὐκ ἄρξασθαι θαυμαστότερον, ἢ μὴ βουλομένους παύσασθαι φανεροὺς γενέσθαι; ἄρχουσι μὲν γὰρ τῶν τοιούτων οἱ φαυλότατοι δήπου, καταπαύουσι δ' οἱ βέλτιστοι. ὥσ' ἐκείνοις μὲ προσέχειν ἐθέλειν ἀφ' τέλους, ἡμῖν δὲ μὴ δ' ὅσον ὃ μέρος νέμειν, πῶς οὐκ ἄπασα ἂν εἴη συμφορά; θαυμάζω δ' ὅπη σεμνύνεσθε μὲ, ἀφ' ἧκιστα τοῖς ναοῖς καὶ τοῖς ἀγῶσιν ὃς κοινὰς νομίζετε, ὑπὲρ δὲ αὐτῶν τούτων διεφέρεσθε. καί τοι ὅταν οἷς ὡς κοινοῖς ἀγάλλεσθε, ὑπὲρ τούτων ἐρίζητε, ὑπὲρ ὧν λοιπὸν ταὐτὰ φρονήσετε; ἐγὼ μὲ γὰρ οἶμαι τούτῳ τό, τε κοινὸν καὶ ὃ ἴδιον κεχωρίσθαι, καὶ τὸν τῶν σοφῶν λόγον τοῦτο βούλεσθαι, ὡς ἄρα χρὴ κοινὰ πάντ' εἶναι τοῖς μέλλουσιν 331
ὡς κάλλιστα πράξειν. ὃ μὲ γὰρ χωρὶς τὶς ἕκαστος κέκτηται, καὶ ὃ συμφέρον χωρὶς ἑκάστου. οὐκ δὲ τοῦτο, φαίσειε ἂ μάχαι ἂ διαφοραί. ὃ γὰρ ἂ σὸν τοῦτο ἀλλ' ἐμὸν, ἀρχὴ πάσης τῆς φιλονεικείας. ὃ δ' ἅπαντες κοινὰ τὰ ὄντα ἡγοῦνται, κοινὴν περὶ αὐτῶν καὶ τὴν γνώμην ἔχουσι. ὑμεῖς τοίνυν ὥσπερ ἐλέγχοις ταύτῃ, κατὰ τῆς φάσεως τὰς ἐπωνυμίας παίοιμεν, κοιναὶ μὲν τὰ βουλευτήρια, κοινοὺς δὲ τοὺς νεὼς καὶ τοὺς ἀγῶνας, κοινὰ δὲ πάνθ' ὡς εἰπεῖν τὰ μέγιστα προσειρήκατε. καί τοι πῶς οὐκ ἀνάγκη θάτερα ἁμαρτάνειν; εἰ μὲν γὰρ ὀρθῶς ὅτι τούτοις φιλοτιμεῖσθε κοινοῖς οὖσι, πῶς οὐκ αἰσχύνεσθαι χρὴ ἀφ' ταῦτ' ἐρίζοντας; εἰ δ' οὐδέν ἐστιν αὐτῶν σεμνὸν, πῶς εἰκὸς μέγ' ἐπ' αὐτοῖς φρονεῖν; οἶμαι γὰρ εἰ μέλλει νῦν τοῦθ' ὑμᾶς ἐλελύθει, καί τις ἐξαίφνης παρέδειξεν, ὡς προσήκει τι τούτων καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ ὃ τῶν ἐχόντων ὅτι μόνον, ἀλλὰ πάντων κοινὰ ὥσπερ χρήματα· καὶ οὐκ ἔνες' ἀποκλεῖσαι τοὺς ἄλλους 332
τῆς ἐπ' αὐτοῖς φιλοτιμίας· εἰκότως ἂν ἅπαντας παύσασθαι τῆς διαφορᾶς. τὸ δ' αὖ- 334

sent, ut per se quidvis agant: quid hoc esse dicet quisquam aliud, quam duarum rerum dissimilium permistionem, quam non sit magis admirandum incepisse, quam nolle omittere? Cum enim soleant rerum talium vilissimi quique autores esse, compescuntur ab optimis. Quocirca si illos perpetuo velletis attendere, nobis autem ne tantillum quidem tribuere, id vero omnem excederet calamitatem. Miror autem vos, cum de templis ac certaminibus, quae communia ducitis, non leviter soleatis gloriari, nunc de iisdem inter vos dissidere. Atqui cum de iis rebus, quibus tanquam communibus gaudetis, inter vos contenditis, de qua re tandem consentietis? Nam ego quidem hoc esse communis & privati discrimen arbitror, & huc referri sapientum dictum, quo tradunt, communia esse eorum oportere omnia, qui beati velint vivere. Ubi enim seorsum quisque sua possidet, utilitas etiam cujusque seorsum est posita. Inde vero seditiones oriuntur, ac pugnae, & contentiones. Nam illud, Non tuum hoc, sed meum, omnis est contentionis initium. Verum ubi omnes omnia ducunt communia, communem etiam illorum curam gerunt. Jam vos has appellationes velut argumenta contra seditionem, rebus imponentes, communes curias, communia templa, communes ludos, & maxima fere quaeque nominastis communia. Quapropter alterutrum necessario peccatis. Sive enim recte de istis, quae communia sunt, gloriamini, cur vos de ipsis non pudet contendere? Sive ista nullius sunt pretii, cur ea jactatis? Etenim existimo, si id vos adhuc latuisset, & ab aliquo repertum vobis esset patefactum, quandam horum partem etiam ad alios pertinere, nec eorum duntaxat esse, qui ea possident, verum omnibus instar opum communia; nec posse alios, quo minus de iisdem glorientur, prohiberi: omnes tum dissensionis finem jure facturos esse. At cum ipsi

1 Deest εἶναι post δεῖν. *Cant.*

scientes,

τὰς εἰδώλῳ, αὐτὰς ὀνομάζοντας, φιλοπμυμμύους τῇ τοῦ σήματος, τὰς τῆς ὁμονοίας ἀφορμὰς εἰς τὴν ἔριν ἐκτρέπειν, καὶ τὰς τῶν ὀνομάτων εὐφημίας εἰς δυσχέρειαν τῶν πραγμάτων καταχρῆσθαι, καὶ νοσεῖν ἐκ τούτων ἐξ ὧν ἦν εἰκὸς ἀπαλλάττεσθαι, τίς οὐκ ἂν φαίη τοῦ φαρμακοπλήσιον εἶναι, ὥσπερ ἂν εἴ τινες ἐκ τῶν φαρμάκων τὰ πρὸς σωτηρίαν κατεσκευασμένων, μὴ ὅπι βέλτιον ἀπαλλάττοιεν, ἀλλὰ καὶ διαφθείροιντο; μηδαμῶς, ὦ χρηστοί. Ὃ μὲν γὰρ αὔξειν ἐθέλειν τὰς αὐτῶν πατρίδας καὶ τὰ ὑπάρχοντα κοσμεῖν, ὑπὲρ ἂν εἰς νεμεσήσειεν. Ὁ δὲ τούτῳ πρόσεστιν ἀνδρία, ἀφελεῖν ἔγωγε συμβουλεύω. ἔσται δὲ τοῦτο, εἴπτω βούλεσθε, πῶς; ἀλλ' ὅπως ἀκούσεσθε εὐμενῶς· ἐὰν, ὦ μακάριοι, τοῦ θαυμάζειν τοὺς λίθους ἀνῆτε μικρόν τι, καὶ νομίσητε πλείονος ἀξίους ὑμᾶς αὐτοὺς τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ πιστεύσητε ἀληθὲς εἶναι) ὃ 'πάλαι τοῦτο, ὡς ἄρα ἡ τείχη, ἡ νῆες, ἡ στοαὶ, ἡ ὁ τῶν ἀψύχων κόσμος αἱ πό-
333 λεις εἶεν, ἀλλ' ἄνδρες αὐτοῖς εἰδότες θαρρεῖν. τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ τὸ τῶν πλησίον εἰκῆ καταφρονεῖν, ὃ πάντ' αὐτοῖς ἔχειν οἴεσθαι· πόθεν; ἀλλὰ ὃ μικρὸν δὴ καὶ ἁπλοῦν, ὃ εὖ φρονεῖν. οἱ γὰρ ἡδὲ τοῦτ' ἔχοντες ἐν ταῖς γνώμαις, ἥκιστα μὲ εἰς τείχη καὶ λιμένας καταφεύγουσιν, ἥκιστα δὲ χρημάτων καὶ στοῶν καὶ πάσης ἀπαντοῦ φιλοτιμίας προσδέονται· ἴσασι δ' ὅτι κἂν ὑπαίθριοι σκηνῶνται, ἡδέν εἰσι φαυλότεροι Βαβυλωνίων μεθυόντων εἴσω πυλῶν. πάντων δὲ κάλλιστον ὑπάρχει πρὸς εὐθυμίαν αὐτοῖς· ἃ γὰρ ἡγοῦνται πρόσθησιν αὐτοὺς εἶναι τῶν ὑπαρχόντων, ἀλλὰ πάντ' ὅσα ἂν κτήσωνται, δεύτερα ἑαυτῶν εἶναι νομίζουσι. καὶ μὴν, ἐκεῖνα μὲν καὶ καλλωπίσματα, καὶ δαπάνης καὶ χρόνου, καὶ τοῦ πολλοῦ τῶν βουλομένων βοηθείας προσδεῖται· τοῦτο δ' ἐν μέσῳ πᾶσι πρόκειται τοῖς δυνατοῖς ἰδεῖν, καὶ οὐδὲν δεῖ προσματείας, ἀλλ' ἀπόχρη βουληθεῖσιν ἔχειν τἀγαθόν. δεῖ δὲ τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους, τοῦ μὲ πολεμίων
334 πάντως ἐθέλειν κρατεῖν, τοῦ δ' ἐπιτηδείων εἰδέναι ὅτε κρατεῖν ἡττᾶσθαι. ἐ γὰρ ἅπασα

scientes, nominantes, appellatione gaudentes, concordiae occasiones in seditionem vertitis, & nominibus faustis ad rerum perturbationem abutimini, atque inde aegrotatis, unde sanari vos oportebat; quis non id esse perinde dixerit, ac si quis e pharmacis ad salutem comparatis non modo non sanitatem, sed etiam interitum sibi acquireret? Nequaquam, probi viri. Nam si quis patriam suam velit augere, suasque res exornare, id omni caret reprehensione. Quod autem huc accedit molestiae, id equidem tollendum censuerim. Id porro fiet (vultis dicam, quomodo? sed ut benevole audiatis, videte) si paulo minus lapides admiremini, ac vos ipsos pluris, quam aedificia, faciatis, & antiquum illud vere dictum esse credatis, Nec moenia, nec odea, nec porticus, nec mutum ornatum civitates conficere, sed viros, qui sibi possint ipsis confidere. Atque est hoc non alios temere contemnere, nec omnia putare sua; minime vero: sed parvum illud & simplex, Bene sapere. Quibus enim hoc est in animis insitum, ii nec ad moenia portusque confugiunt, nec opes aut porticus, aut ullam requirunt adventitiam gloriam; nec ignorant sese, etiam si sub dio degant, non esse viliores Babyloniis, qui se intra portas inebrient. Illud praeterea ad eorum animi tranquillitatem facit maxime, quod non se rerum suarum appendicem, sed omnem suam possessionem se posteriorem ducunt. Quid quod illa ornamenta, sumptum, tempus, & mechanicorum requirunt auxilium; hoc bonum cunctis palam, qui id videre possint, est propositum, nec ullo est opus negotio, quin ad id comparandum sola sufficiat voluntas? Oportet autem eos, qui recto sunt judicio, hostes quidem omnino superare velle, a suis autem quando vinci debeant, cognoscere. Nec enim omnis

1 Alludit ad versum Alcaei, ἄνδρες γὰρ πόλεως πύργος ἀρήιοι. *Cant.*

est

νίκη καλὴ, ἢ δ' ὃς θεῶν ἀνθρώποις ἀγαθὸν γίνεται. μεστὴ δὲ καὶ ἡ τραγῳδία τοιούτων παραινέσεων. ὁ μὲν γάρ τις αὐτῶν που λέγει, φίλων γὰρ ἄρξεις μὴ κρατῶν ὅσον θέλεις. [1] ὁ δ' αὖ φησὶ, κρατεῖς τοι τῶν φίλων ἡδόμενος. [2] Δημοσθένης δὲ ὑπὲρ Ἀθηναίοις πρὸς τὴν ὁμονοίας, ἣν μὲν οὖν τοῖς τοιούτοις ἥττων, καλῶ καὶ προσήκουσαν ἔφη νίκην ἀγαθὴ τοῖς εὖ φρονοῦσι κεῖνα λέγων, ἣν γονέων υἱεῖς ἡττῶνται, ὁ καὶ πολῖται συγχωροῦσιν ἀλλήλοις. ἐὰν οὖν καὶ ὑμεῖς τούτοις τοῖς λογισμοῖς ἐθελήσητε χρήσασθαι, καὶ πρῶτον μὲν αὐτοὶ γνώμης ὦτως ἔχητε, ὡς' ἀντ' ἐραστῶν ἀλλήλοις καθαστῆναι· ἐνθυμηθέντες ὡς οὐδ' ὅστις καλλίστος ἑαυτοῦ πώποτ' ἠράσθη ἀλλ' ἑτέρου τινός, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς πρωτεύουσι καὶ πολιτευομένοις, πρὸ ἑκάστου ὑμῶν πρᾶξιν ἐπαινείας ζητῶθ' ὑμᾶς καλεπάσθειν, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ νῦν τὰ πρὸς τὴν φιλονεικίαν ἐξάγοντα, πάντ' εὐλόγως καὶ λέγειν καὶ πράττειν, οὕτω δὴ λοιπὸν περὶ τὰς φιλίας καὶ τὰς ὁμονοίας τὰς πρὸς ἀλλήλους ὑμῶν φιλοτεχνεῖν, ἴσως ἂν ὥσπερ ἄλλό τι πρᾶγμα τὰ προσήκοντα με- 335
λέτης τυγχάνον, καὶ τοῦθ' ὑμῖν ἀκριβωθεὶν τε καὶ συμμένειεν ὡς εἰπεῖν ἐν τῷ τὰ εὐχῆς ῥήματα. νῦν δ' οὕτως ἀλογίστως διακείμεθα, ὥστε ὑφ' ὧν μὴ ἀδοπῶν χρηστὸν πείσεσθαι προσδοκῶμεν, ὑπὲρ τούτων ἐρίζομεν καὶ μαχόμεθα· ὧν δ' ἔξην ἡμῖν ὑπεικείᾳ χρωμένοις ἀπολαύειν, πρὸ ὁδοῦ ποιούμεθα· καὶ ταῦθ' ὡς γ' ἐγὼ μέμνημαι, καὶ δοκεῖ κρατίστου τῶν βασιλέων, καὶ πάντας αὖ παιδείᾳ παρελθόντος αὐτοῦ διαῤῥήδην περὶ τούτων ὑπειλαμβάνοντος ὃ καὶ ἀρχὰς εὐθὺς, καὶ ὑποχρωμένου τούτους βελτίοσι καὶ ἀείσους κρίνειν, οἵπινες ἂν τὰς ὁμονοίας ἄρχωσιν ἔχοντες εἰ). νυῶ δ' ὅταν μὲ σεισμὸς ἢ τις κίνδυνος καταλαμβάνῃ, γνωρίζομεν ἀλλήλους καὶ σπευδόμεθα, καὶ διὰ τοὺς ἑτέρους ἄπειρα φασὶ σώζεσθαι, ὥστε πολλοῦ ἄξιον εἶναι τοῖς κινδυνίοις χάριν εἰδέναι· ἐπειδὰν δὲ ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν γενώμεθα, καὶ δὴ πράττειν ἃ βουλόμεθα, αὐτοὶ καθιστάμεθα ἡμῖν αὐτοῖς ἀντὶ τῶν σεισμῶν· καὶ ὅτε ἡσυχίαν ἄγειν, ὅτε κοινόν τι φρονῆσαι δυνάμεθα, ὥσ-

est honesta victoria, vel a diis provenit. Nam tragoedia quoque talibus abundat admonitionibus. Quidam enim alicubi ait, *Minus ac lubet superans amicos, imperas*: alius vero — *cedens amicis, imperas*. Demosthenes autem cum ad Athenienses de concordia scribit, talem inquit cladem pro honesta decentique victoria inter sapientes haberi, qua filii superantur a parentibus, quaque cives sibi mutuo concedunt. Quod si & vos his uti rationibus velitis, ac primum quidem eo sitis animo, ut inter vos pro amatoribus habeamini; cum existimaveritis ne pulcerrimum quidem quenquam sui unquam amore, sed alterius captum fuisse; deinde etiam a praefectis atque iis, qui apud singulos vestrum Reipublicae praesunt, haec impune vobis occini permittatis, & quemadmodum nunc ea, quae ad contentionem faciunt, omnia tum dicenda tum agenda reperiunt, ita deinceps de amicitia vestra concordiaque mutua dispici; hoc quoque fortasse, sicut aliud quidvis, quod justa diligentia tractatum fuerit, a vobis perficiatur, ac vobiscum, ut optando dicam, permaneat. At nunc ita sumus absurde affecti, ut pro iis, a quibus nihil expectamus boni, contendamus ac decertemus; quibus autem aequitate utentes frui poteramus, eos nihili faciamus; praecipue cum Rex quoque maximus, & omnium doctissimus, ipse his de rebus mox initio, quantum memini, diserte scripserit, atque eos pro optimis ac fortissimis habiturum se promiserit, qui concordiam ultro fuissent auspicati. Nunc vero siquidem terrae motus, aut aliquod ingruat periculum, agnoscimus inter nos, & votis faustis prosequimur, aliique per alios servari se ducunt; ita ut magna sit habenda periculis gratia: postquam autem juri nostro ac libertati quicquid volumus agendi redditi fuimus, ipsi nobis loco terrae motuum sumus; nec vel quiescere, vel in commune quicquam consulere possumus, sed

1 Sophocles in Ajace *Cant.* 2 In fine tertiae Epistolae. *Cant.*

quasi

336 περ δὲ ἐν τῃ τυτάνῃ φορτίων ἐξαιρεθέντων, ἄνω τ' κάτω κινεῖται τ' ζυγὰ κενῆς· ὅτως ἔοικέ τι τ' τυφῆς ἐνεῖναι τῷ πράγματι. ὦ παύσεσθε, ὦ θαυμάσιοι, τ' γνώσεσθε ὅτι ταῦτα μὲν οἷς πρόσκειται εἰ τ' πολλοῦ τινος ἄξια, ἀλλ' ὧν ἕνεκα, τ' τὸ δευτέρας μοίρας, γνώμη δὲ ἀγαθὴ πάντων οἰκειότατον τοῖς κρείττοσιν, ἧς οὐκ ἐλάχιστον μέρος τ' πρὸς φιλίαν ἐπιτηδείως ἔχειν; μὴ γὰρ οἴεσθε ἐν μὲ τοῖς πολιορκίαις τὸ διεσπάσθαι τοῖς φυλακαῖς ἁπάντων ἀλυσιτελέστατον εἶναι, ἐν δὲ τοῖς πολιτείαις καὶ τοῖς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίαις, τὰ πολλὰ μέρη λυσιτελεῖν· ἀλλὰ τ' ἁρμονίαν, εἴπερ που, καὶνταῦθα κρατεῖν. ὅτος ὁ τ' πόλεων κόσμος ἀληθινὸς, τοῦτο μέγιστον φυλακτήριον, τοῦτο ὄχημα κάλλιστον. ταῦτ' ἐστὶν ἄνω βλεπόντων, ὐκ εἰς ὀρύγματα καὶ πέτρας, ταῦθ' ὡς ἀληθῶς ἑωρακότων τ' φύσιν, καὶ τ' τῶν λίθων ὐδὲ τ' ξύλων, ἀλλ' ὑφ' ἧ πάντα ἄγεται ταῦτα, ὁ τ' θείας πολιτείας μέρος ἡμῖν ἐπιβάλλῃ, μετειληφό-
337 των. ἐπεὶ καὶ τ' πάντα ὐρανὸν καὶ κόσμον, ὃς δὴ κάλλιστον ἁπάντων ὄχημα καὶ πρόσρημα εἴληφε, μία δήπου γνώμη καὶ φιλίας δυνάμις δῄοικε· καὶ μὴ ταύτης ἥλιός τε πορεύεται, τ' αὐτῶ χώραν φυλάττων δι' αὠνος, καὶ σελήνης φάσματα, καὶ ἀστέρων φορὰ χωρεῖ, καὶ ὡρῶν πρόοδοι, καὶ τάξεις ἑκάστων πρὸς ἄλληλα, καὶ ἀποστάσεις αἱ καθήκουσαι, καὶ πάλιν ἁρμονίαι φυλάττουσι, νικώσης τ' ὁμολογίας, διαφορᾶς δὲ ὐδεμιᾶς ἐνούσης ὐδὲ ἐγκαταμενούσης, ἀλλὰ τῷ θεσμῷ πάντων συγκεχωρηκότων, καὶ μιᾷ γνώμη περὶ παντὸς τοῦ προσήκοντος χρωμένων. ὥσ' εἰ τὸ μιμεῖσθαι τοὺς κρείττους εὖ πρεσβύτων ἐστὶν, εὖ πρεσβύταν ἂν εἴη καὶ τὸ ὡς οἷόν τε μάλιστα ἕν τι τὰς σύμπασας αὐτὰς ἡγεῖσθαι. ὑπάρχει δ' ὑμῖν καὶ τῶν ἀνθρωπείων παράδειγμα, ἐν ὀφθαλμοῖς τὸ μέγιστον, οἱ πάντα ἄριστοι βασιλεῖς· οἷς πολλῶν καὶ μεγάλων ὑπαρχόντων, κάλλιστον εἶναι δοκεῖ ἡ πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοια καὶ σπουδή. ὑκεῖνοι μέντοι πασῶν πόλεων ἄρχοντες, καὶ μειζόνων καὶ ἐλαττόνων, ἁπάσαις κεκοίνωνται.

quaſi in trutina, cum ablata ſunt onera, ſurſum ac deorſum fruſtra movemur; adeo delectationis etiam quiddam admiſtum rei videtur. Non definetis tandem, optimi viri, atque intelligetis, ea quidem, quae perſequimur, quanquam ſunt magni pretii, mortalia tamen, ac ſecundarum eſſe partium; animi autem bonam compoſitionem, cujus non minima pars eſt ad amicitiam propenſio, proxime ad viros probos pertinere? Nolite enim exiſtimare, ſi in obſidionibus id nocet maxime, cum diſperſa ſunt praeſidia, in Rebuſpublicis ac mutua conſuetudine multas prodeſſe partes; verum concentum, ſi quo in alio loco, hic quidem valere plurimum. Hic eſt urbium verus ornatus, hoc maximum munimentum, haec ſpecies pulcerrima. Haec eorum ſunt qui ſurſum reſpiciunt, non in foſſas & lapides; quique veram naturam, non lapidum nec lignorum, conſpexerunt, & ejus a qua cuncta haec reguntur, divinae Reipublicae partem eam, quae nobis convenit, acceperunt. Nam & coelum totum, atque mundum, qui pulcerrimam omnium tum figuram tum appellationem ſortitus eſt, una ſententia & amicitiae vis adminiſtrat, cujus ductu & Sol procedit, ſuum perpetuo locum ſervans, & Lunae facies, ac ſtellarum motus, temporumque circuitus, ac ſingulorum inter ſe ordines perficiuntur, & receſſus opportuni, ac rurſum conjunctiones obſervantur, dum vincit concordia, diſcordia vero nec eſt ulla, nec naſcitur, verum ordinationi omnia concedunt, & uno animo res omnes peragunt. Quocirca ſi recte ſapere judicantur ii, qui praeſtantiores imitantur; illi ſane prudenter agent, qui ſe univerſos unum quiddam eſſe, quantum fieri poterit, putabunt. Quinetiam humanum vobis praeſto ante oculos eſt exemplum maximum, Reges maximi; in quibus praeter alia multa magnaque, mutua concordia & ſtudium, res pulcerrimae videntur. Illi etenim cum omnibus imperent urbibus, tam parvis quam magnis, omnibus ſunt communes.

καίτοι πῶς ἂν ἄτοπον, μαχαιρίζειν μὲν ἑαυτοὺς ὑπὸ τοιούτων ἀρχομένους, τούτους δ' εἰς 338
ὅσον ἔξεστι, μὴ ἐθέλειν μιμεῖσθαι; καὶ μὴν βασιλεῖς μὲν, ἄριστ' ἂν ἄρχοιεν τὰ τῶν ἀνθρώπων πραγμάτα, τοῖς τῶν ὅλων κυρίοις ὁμοιοῦντες ἑαυτοὺς τοῖς θεοῖς· πόλεις δ' ἄριστ' ἂν ἄρχοιντο, ἐγγυτάτω τῆς τῶν ἀρχόντων γνώμης ἰοῦσαι. ἡμῖν δ' ὅσῳ καὶ διαφερόντως τῶν ἄλλων ὑπάρχει πιμᾶσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν βασιλέων, καὶ ὑπὸ τῶν κατ' οἰκουτὸν ὑπισκόπων ἀφικνουμένων (ὅθεν γὰρ ἠρξάμην αὐτοῦθα καὶ λήξω) πῶς ἂν καὶ τὸ προσῆκον εἰκὸς εἶναι πλείω τοῦ μὴ φαίνεσθαι ποιοῦντας, ὃ μὴ τούτοις ἂν δόξειεν ἂν καλῶς ἔχειν; μηδαμῶς. ἀλλὰ καὶ τῶν θεῶν ἕνεκ' αὐτῶν καὶ τῶν θείων βασιλέων, καὶ πάντων τῶν ὄντων καλῶν καὶ νενομισμένων, βουληθῶμεν κατακλῦσαι· καὶ μίαν ταύτην εἰ οἷόντ' εἰπεῖν φιλονεικίαν φιλονεικῆσαι πρὸς ἀλλήλους, οἵτινες ἄρξωσι πρῶτοι τῆς ὁμονοίας, καὶ οἵτινες πλείω καὶ σαφέστερα τῆς εἰς τὰς ἑτέρους ἀρετῆς ἔργα ἀποδείξωνται. ἐγὼ μὲ οὖν καὶ βούλομαι ταῦτα καὶ προσδοκῶ, καὶ τοὺς λόγους τούτοις εἰρῆσθαί μοι δοξαίμην ἂν μᾶλλον, ἢ τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα τῶν οἰκοδομημάτων ἀνεστακὼς ὑμῖν εἶναι, πλεῖ ἐ- 339
ρῶν λέγω. ὑμεῖς δὲ ἂν μὲν πείθησθε, ἔργῳ δῆλον ποιήσετε ὅτι ὑμῖν μὲν ὠφέλει, τοῖσδε δὲ ἡμάρτηται τοῖς ἀποκνήσασι μέχρι τούτων πρὸς ὑμᾶς· ἂν δὲ ἕτερος ὅ μὴ γένοιτο ᾖτε, καλλιὼ αὐτοῖς τὴν ἀπολογίαν ποιήσετε. δόξουσι γὰρ ὀρθῶς σκοπεῖν, συνειδότες ὡς ὑμῖν μὲν οὐδὲν βέλτιω ποιήσειν ἔμελλον, αὐτοὶ δ' ἅπασιν ὑμῖν προσκρούσειν. ὥστ' ἀμφοτέροις φιλοτιμηθῶμεν, καὶ μοί τε πρὸς ὑμᾶς εἰρῆσθαι μετὰ πάσης εὐνοίας ἅμα καὶ ἀνδρείας τὰ βέλτιστα· ὑμεῖς ὅτι οὐ μάτην ταῦτ' ἐγὼ λέγειν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' ἵνα χρηστοῖς τοῖς τὰ βέλτιστα συμβουλεύουσι, τοῦτ' ἐπιδείξατε.

Nonne igitur abſurdum eſt, cum vos talibus principibus foelices praedicetis, eos nolle, quantum licet, imitari? Ac reges quidem optime res humanas adminiſtrant, cum ſe Univerſi dominis diis reddunt ſimiles: civitates autem, ſi ad principum ſententiam accedant proxime, reguntur optime. Nos vero, quanto majorem prae caeteris honorem & a Regibus, & ab iis, qui quotannis ad nos commeant, praefectis conſequimur (unde enim incepi, ibidem quoque deſinam) tanto magis curare decet, nequid, quod illis probari non poſſit, commiſiſſe videamur. Quinimo tum deorum ipſorum cauſa, tum divinorum Regum, atque omnium eorum, quae honeſta ſunt & cenſentur, velimus conſiſtere; atque hac una, ſi dicere licet, contentione inter nos decertare, quinam primi concordiam auſpicentur, quique plura & manifeſtiora in alios officia contulerint. Atque ego quidem haec & volo & expecto; atque haec feciſſe verba, quam plurima maximaque aedificia (ſacris exceptis) vobis extruxiſſe, malim. Vos autem ſiquidem mihi creditis, oſtendetis re ipſa, nihil a vobis, verum ab iis, qui hactenus hiſce de rebus vobiſcum agere cunctati ſunt, peccatum eſſe: ſin aliter, quod abſit, vos geretis, pulchram illis defenſionem parabitis. Siquidem recte videbuntur tacuiſſe, cum ſcirent ſe nec veſtrum quenquam meliorem reddituros, & vos omnes offenſuros eſſe. Quamobrem nunc utrique contendamus, ut & ego ad vos optima quaeque ſumma cum benevolentia & fortitudine me dixiſſe; & vos iſta non fruſtra vobis proponi, ſed optimis vos uti noſſe conſiliis oſtendatis.

ORA-

340

ΡΟΔΙΑΚΟΣ.

Deplorata Rhodo, per terrae motum deleta, Rhodios ad eam reparandam hortatur.

ΑΝΔΡΕΣ οἱ περιλειπόμενοι Ροδίων, τῶν μὲ συμβεβηκότων ὅτε ὀπιλαθέσθαι ῥᾴδιον, ὅτε μεμνημένους μετρίως φέρειν. μὴ γὰρ ὅτι ὑμῖν οἵ ποτε εὐχεσθε Ρόδον οἰκεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅλως τελοῦσιν εἰς Ελληνας, τίς ἂν μείζων συμφορὰ τῆς παρούσης γένοιτο, τῷ κόσμῳ τῷ κοινοῦ γένους ἀπολωλότι; μάλιστα δ' ἄν τις [1] στενάξειεν, ἀθυμηθείς, ὅτι πρόσθεν μὲ τοῦτο μέγιστον εἰπεῖν ἦν περὶ τῆς πόλεως διαλεγόμενον, ὅτι πρῶτα μὲν τοῖς ἄλλοις, λόγους ὅσην ἀκοῦσαι, καὶ τροπαίου τι λοιπὸν ἰδεῖν, καὶ μνῆμα, καὶ κρήνιον, καὶ δείκνυσιν ὁ περιάγων ἐν ἀμυδροῖς τοῖς [2] γνωρίσμασιν, ὅτοσὶ μὲ Σεμέλης θά- 1. τοι
341 λαμος, [3] ὅτοσὶ δὲ Αρμονίας, ἢ Λήδας, ἢ τι τοιοῦτων· πρὸ ὑμῖν δὲ μόνοις γενόμενον ἦν ἰδεῖν ἀκριβῶς, οὐκ ἀκοῦσαι τὴν πόλιν ἥτις ἦν. ὥσπερ γὰρ ἀρτίως ἀπειργασμένης, ἅπαντα ἐφαίνετο, ὥστ' εἰ τὸ πρᾶγμα μὴ θρήνῳ προσηκόως, ἀλλ' ἐκπλήξιν καὶ ζῆλον ἅπασιν ἔχον τοῖς ὁρῶσιν. εἰσπλέοντι μὲν εὐθὺς, λιμένες τοσοῦτοι καὶ τηλικοῦτοι, προβλῆσι λίθοις εἰς τὸ πέλαγος ἐξηρεσμένοι· οἱ μὲν, τοὺς ἀπ' Ιωνίας· οἱ δὲ, τοὺς ἀπὸ Καρίας δεχόμενοι· οἱ δὲ, τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Κύπρου καὶ Φοινίκης· ὥσπερ ἄλλου ἄλλῃ πόλει πεποιημένου εἰς ξενοδοχίαν. ὑπεκείμενα δὲ τοῖς λιμέσι τὰ νεώρια [4] ὅσα καὶ οἷα ἦν, ὅτε τῆς θαλάττης ἐκράτειτε, καὶ οὐδὲν ἐλάττω τοῦ χρόνου, ὑφ' εἱκάζειν ἀναγκάζοντα, ὅπου ποτ' ἦν ἄρα· ἀλλ' αὐτὰ ὁρώμενα, ἐκπλήττοντα. ὧν καὶ τὰς στέγας εἴπις ἄνωθεν καταδέσασθαι, εἴκασεν ἂν πεδίῳ χρεμασῷ πινι. τριήρεις δὲ ὑπὸ πύτοις ἐκρῆχεν ἰδεῖν δικρότους καὶ τεκρότους, καὶ εἰς ἑπτὰ καὶ εἰς ἐννέα στοίχους· τὰς

ORATIO RHODIACA.

QUAECUNQUE acciderunt, Rhodii superstites, nec facile quis possit obliviſci, nec memor moderate ferre. Etenim quae non vobis modo, qui aliquando Rhodum incoluistis, sed omnibus omnino Graecis major hac evenire clades potuisset, quam commune totius generis ornamentum periit? Ac maxime quis ingemiscat, si secum cogitet, hoc ante de hac urbe potuisse dici maximum, quod, cum apud alios audiantur sermones, ac tropaei quaedam extent reliquiae, ac monumentum, & fons, atque is, qui homines circumducit obscuris quibusdam vestigiis Semeles, Harmoniae, vel Ledae thalamum, vel aliquid indicet simile; apud vos duntaxat urbem licebat, qualis fuerat, inspicere, non auditu percipere. Etenim quasi nuper esset extructa, apparebant omnia, sic ut res non esset deploranda, sed omnibus admiranda atque praedicanda. Ac in ingressu quidem tot erant, tantique portus, lapideis fabricis in mare projecti, alii ex Ionia, alii e Caria, nonnulli ex Aegypto, Cypro, Phoenicia hospites excipientes, quasi alius ad aliam civitatem recipiendam factus esset. At portubus incumbebant navalia, quanta qualiaque fuerant, cum imperium maris tenebatis, neque minora per tempus reddita, quorumve situs conjectura assequendus esset, verum quae sui conspectu quemlibet obstupefacerent. Quin si quis vel eorum tecta desuper inspexisset, pensili cuidam agro comparasset. Deinde erat videre biremes, ac triremes, nec non septem vel novem instructas ordinibus; quae

1 Στενάζειεν Bar. 7. 2 Γνωρίμασιν Bar. 7. 3 Οὗτοσὶ P. Steph. 4 Bar 7. ὅσα οἷα.

μὲ [1] πλοΐμους· τὰς δ' ἀποκειμένας ὥσπερ ἐν ταμείῳ. ὧν εἴτις ἐβούλετο πλεῖν ἡντινοῦν καθελκύσας, ἐξῆν. ἑτέρων ἐμβόλους χαλκοστόμους, τοὺς μὲ, φρὶ τοὺς λιμένας· τούσδε, ἐν τοῖς ἄνω τό- 342
ποις τ πόλεως μεμεσεσμένους, σιὺ πολλοῖς χ λαμπροῖς λαφύροις· τοὺς μὲ, ἀπὸ θ Τυρρηνῶν
λῃστρικοῦ, τοὺς δ' ἀπὸ τ ἔργων τ σὺν Αλεξάνδρῳ, τοὺς δ' εἰποθεν αὐτῶν ἕκαστος εἰσήκετο εἰς τ
πόλιν. τεμένη δὲ θεῶν χ ἱερὰ χ ἀγάλματα, τοσαῦτα μὲ ὅ πλῆθος, τηλικαῦτα δὲ τὸ μέ-
γεθος, τοιαῦτα δὲ τὸ κάλλος, ὥσ' ἄξια εἶ) τ ἄλλων ἔργων χαρίσηρια, χ ὡς μὴ εἶ) διακρῖναι,
τί τις ἂν αὐτῶν μᾶλλον θαυμάσειεν· ὧν γε χ ἓν ὅ τυχὸν ἱκανὴν ἑτέρᾳ πόλῃ φιλοτιμίαν εἶχεν.
ὑπὲ δὲ τούτοις, εἰκόνας μὲ χαλκᾶς πρὸς ἁπάσας τὰς ἐν τῇ λοιπῇ Ελλάδι· γραφὰς δὲ [2] τέχνης
πάσης ἄλλας ἄλλαχοῦ τ πόλεως ἀνακειμένας· χ κόσμους τοὺς μὲ, μόνους ὄντας ἐνταῦθα, τοὺς
δὲ, καλλίστους· καὶ τ μὲν ἀκρόπολιν, πεδίων χ ἀλσῶν μεσήν· τῆς δ' ἄλλης πόλεως, οὐδὲν
ἕτερον ἑτέρου ὑπερέχον, ἀλλὰ ἀθρόᾳ χ ἴσην τ καλασκευὴ θοσαν, ὡς γένοιτ' ἂν ὑ πόλεως,
ἀλλὰ μᾶς οἰκίας. ἀγυιὰς δὲ ἐξ ἀρχῆς εἰς τέλος διηνεκεῖς, ἥκιστα ἀξίας καλεῖσθαι γενω-
πούς· λαμπρὰν δὲ λαμπρῶς [3] ἀπεταγμένην παντὶ τ πόλιν. ὅ δὲ ὑπὲ πᾶσι καὶ 343
πρὸ πάντων θαῦμα, χ ὀφθαλμοῖς κόρον οὐκ ἔχον, τὸν τ τειχῶν κύκλον, καὶ τ ἐγκαθαμε-
μιγμένων πύργων ὅ ὕψος χ κάλλος, ἀντὶ λαμπήρων [4] τοῖς προπολέμοις ὄν, ὥσ' εἶ) [5] μό-
νοις τοῖς εἰς Ρόδον καταίρουσι χ προσορῶσι μείζοσιν εὐθὺς τ γνώμην γίγνεσθαι. ὅ [6] δὲ πάν-
των κάλλιστον, οὐκ ἀπηρτημένον τ κύκλον τοῦτον τ ἄλλης πόλεως, οὐδὲ κενὸν οὐδὲν ἐν
μέσῳ ποιοῦντα, ἀλλὰ προσεχῆ τῇ πόλει, ὥσπερ στέφανον κεφαλῇ προσήκοντα. μόνῃ δὲ
ἦν εἰπεῖν τὴν Ρόδον, χ κατ' οἰκίαν, χ κοινῇ πεπυκάσθαι. ἑώκει γὰρ αὐλῆς ἕρκει τὰ τείχη, χ
τοσοῦτον ἐδιώκει προσὶ τ εἴσω πόλιν, ὅσον δεῖξαι αὐτήν, ἐπεὶ τῇ γε ἀξίᾳ, πάντ' ἦν ἴσα.

partim ad navigandum erant expoſitae, partim velut in apotheca depoſitae. Atque earum licebat quamvis ad navigationem deducere. Aliarum vero ferrata reſtabant roſtra, quaedam circa portus, nonnulla in ſuperiores urbis partes diſtributa, cum permultis ac ſplendidis ſpoliis; quae partim e Tyrrheno latrocinio, partim ex rebus cum Alexandro geſtis, partim aliunde erant in urbem introducta. Jam deorum delubra, templa, ſigna, tot erant numero, ac tanta magnitudine tamque pulcra, ut aliorum poſſent operum eſſe honoraria; nec facile, quid eſſet magis admirandum, diſcerneretur: atque eorum unum quodvis magnam ſatis praebuiſſet alii civitati gloriandi materiam. Huc accedebant aeneae ſtatuae plures, quam in tota reliqua Graecia; picturae omnium artium, aliae alibi repoſitae; ornamenta, quae hic partim ſola, partim pulcerrima viſebantur. Arx porro campis erat & ſaltubus plena. In reliqua vero urbe nihil alteri praeſtabat, verum perpetuo conſtabat & aequali apparatu, qualis non tam urbis, quam domus unius exiſteret. At plateae ab initio ad finem pertinebant, ac minime poterant angiportus vocari. Urbs autem ubique ſplendide patebat expoſita. Jam quod prae caeteris erat mirandum, nec ſatietatem ſpectantibus adferebat, moenium erat ambitus, & interjectarum turrium altitudo atque pulcritudo, quae navigantibus facis vicem gereret; ſic ut ſoli poſſent ii, qui Rhodum navigarent ac tenderent, majores mox animos concipere. Tum quod erat pulcerrimum, non dividebatur hic orbis ab urbe reliqua, neque quicquam relinquebat in medio vacuum; verum cum urbe connectebatur, & velut corona caput ambibat. Ac ſolam licebat Rhodum dicere tum domeſticatim tum communiter eſſe munitam. Septi enim formam habebant moenia, tantumque interiori praeſtabant urbi, ut eam definirent: quoniam dignitas ubique par erat.

1 Bar. 7. πλοΐμους. 2 Bar. 7. πάσης τέχνης. 3 Bar. 7. ἀποτεταμένην. 4 Καὶ πῆς προπολέμοις Bar. 7.
5 Μόνοι Bar. 7. 6 Δὲ non agnoſcit Bar. 7.

Unum

ὡς δ' εἰπεῖν, ἓν ἁπὴν τ̃ ἀρχαίων, ὃ ναυμαχεῖν· ἡ δ' ἄλλη πᾶσα πόλις, καθαρὰ καθαρῶς
ἐσώζετο· χ̀ μόνον εἶπες ἂν αὐτὴν ϖδιακεχωρικέναι τ̀ ἡγεμονίας, νῦν ἔχηϛ, αὐτὴν δ' εἰ) τ̀
344 ποτὲ ὄχ ὄνομα ἀλλως, ἀλλ' αὐτὴν ἦϖρ ἦν. νῦν δὲ οἴχε) μ̀ κάλλη λιμηνῶν, πέπωκε δὲ ϛε-
φάνων ὁ κάλλιϛος, ἱερὰ δὲ ἀγαλμάτων ἔρημα, χ̀ βωμοὶ θυσιῶν, κενοὶ δὲ δρόμοι χ̀ θέατρα
ἀνδρῶν· οἱ δὲ [1] νεώσοικοι πᾶ γῆς ἢ θαλάτ̃ης ἐγένοντο, ϑδ' ἂν εἷς εἰκάσειε τ̀ ὄχ εἰδότων ϖρόσ-
θεν· ὁ δ' εἰκόνων ἀμφοτέρων ἀμύθητος ἀριθμὸς, ὁμᾶ τ̃ πέτραις χ̀ τοῖς λειψάνοις τ̃ διαφθα-
ρέντων σωμάτων, ἀναπέφυρ) χ̀ διέσπαρται· οἴχε) δ' ἐλέφας χ̀ χρυσὸς τ̀ τέχνης δεύτερος·
οἱ δ' ἀνέχοντες τὰ λάφυρα ἑκάστοθ τοῖχοι τῷ κόσμῳ συναπολώλασιν· ὅσα δ' ἦν ξίφη
χ̀ δόρατα τ̃ λαφύρων, ϛῶτα ἀπὸ μὲν τ̃ πολεμίων δεῦρο ἐκομίσθη, ἐν δὲ τοῖς κακοῖς,
ἐνϛῶθα ϖροσλελύμανται τὰς ϖεπίπονϛας, ὡς ἂν μάλιϛα [2] λάθοι συμφορᾶς ϖειθ-
σίαν· ἡ πόλις δὲ ἐν [3] σκοπέλῳ μοίρᾳ λέλειπται, ϖδὸ τοσοῦτον ὄχ ἰσόπεδος, ὅσον οἱ τὼ
μνήμην ϑ' πάθους ἀνακινοῦντες ἀνίσχυσι λίθοι. τοσοῦτο δ' ὑπερβέβληκεν ἡ ταύτης συμφορὰ
πάνθ' ὅσα Ελληνικὰ ἀκοῇ παρειλήφαμεν, ὥϑ' ὧν μὲν ἀρτίως ἐμεμνήμην, αὐτά γε δήπου
ταῦτα, βασίλεια δυναϛῶν χ̀ θάλαμοί τινες δείκνυν), [4] κἀ τινα τ̃ πόλεων ἔτι λείπε) μέρη,
345 χ̀ φαίης ἂν ἐλάτ̃ους ἐκ μειζόνων αὐϛὰς γεγονέναι· ἐνϛῶθοῖ δὲ ϑδ' ὅσον τ̀ ϖρίαξονϛα ἐνοικῆσαι
λείπε). κἀκᾷ μὲν ἂν, μνῆμα χ̀ τρόπαιον ἴδοις· ἐνϛῶθοῖ δὲ, οὐδὲ τάφος μεμνήκεν ἀϑῶος τ̀
[5] ἐπηρείας, ἀλλὰ χ̀ ἔξω χ̀ ἔνδον ὁμοίως πέφραγεν ἡ πόλις, χ̀ γέγονεν ἀντὶ μνήματος αὕτη
τοῖς πολίταις. ἀντὶ δὲ ϑ' ϖροαπολέονϛας χ̀ πελαγίους καθορᾶν τ̀ πόλιν ὑπιϐάνϛας, δεῖ ζητεῖν
τί ἕκαϛον ἦν, ὅϛις ἄωρον βλέπονϛας ἀντὶ πόλεως· τοσοῦτον ὃ ϖδιαλλάτ̃ον αὐτῇ ϖρὸ αὐτὴν,
χ̀ τὰ τ̃ ἄλλων ἀτυχήμαϛα συμβέβηκεν. ὥϛε συγγνώμη ἂν [6] εἴη πᾶν χ̀ λέγουσι χ̀ ποιοῦσιν ὑμῖν.

Unum autem, ut ſemel dicam, rerum antiquarum aberat, pugna navalis; cum reliquus civitatis decor perfecte remaneret: atque eam principatu duntaxat prudenter ceſſiſſe dixiſſes; in caeteris autem eandem, non aliam, quam fuerat olim, extare. Nunc autem perierunt portuum decora, cecidit corona pulcerrima, templa ſignis, arae victimis deſtituuntur, curricula ac theatra viris: ubi terrarum vel maris navalia fuerint, nemo, qui prius non cognoverit, conjecturis aſſequatur: ſtatuarum utrarumque numerus infinitus cum lapidibus & corporum perditorum reliquiis permiſtus jacet; ebur & aurum, quod arti cedebat, evanuit; qui ſpolia paſſim ſuſtinebant parietes, ſimul cum ornamentis interierunt; enſes & haſtae manubiales, qui huc fuerant ex hoſtibus allati, his in malis, cives, qui in illos inciderant, peremerunt, ne qua deeſſet miſeria; urbs denique pro ſcopulo relicta, hactenus ſolo non exaequata, quatenus qui cladis refricent memoriam, eminent lapides. Adeo autem haec clades cunctas, quotquot in Graecia accepimus eveniſſe, ſuperavit, ut in iis, de quibus mox dicebam, ipſa palatia principum, thalami aliquot ac nonnullae urbium reliquae ſint partes; ipſaſque ex majoribus minores eſſe factas dixeris: hic ne tantum quidem ſpatii, quantum incolat hoſpitum deductor, reſtet. Atque ut ibi monumentum aut tropaeum aliquod videre poſſis; ita hic ne ſepulcrum quidem ullum clade fuerit immune, quin & intus & extra ſimilem habuerit urbs eventum, ac civibus ipſa pro monumento ſit effecta. Cumque ſoleant navigantes urbem aſpicere, nunc quid quidque fuerit, quaerunt, & tumulum illepidum pro urbe cernunt; uſque eo tum ſuam foelicitatem, tum aliorum vicit infoelicitatem. Quocirca merito vobis nihil non tam facientibus quam dicentibus venia daretur.

1 Bar.7. νεώσηκοι. 2 Bar.7. λάθοι. 3 Sic Opor. & Bar.7. in marg. vero χρ. ἐν σκύλῳ, cum Editis. 4 Bar. 7. καὶ τ̃. 5 Ita *Cant.* & Bar. 7. Vulg. ἐπηρείας. 6 Illa εἴη πᾶν non agnoſcit Bar. 7.

Ve-

ἀλλὰ χ τάτων ὅτως ἐχόντων φέρειν χρὴ, τ παλαιὸν λόγον ὀρθῶς ἔχειν [1] νομίσαντας, ὅτι τὰ μὲν γεγονότα ἀκέτ' ἂν ἄλλως ἔχοι· ἀλ' εἰ πάντα μὲν αἰτιώμενοι χ κακίζοντες τὴν τύχην λέγοιτε, πάντα δὲ ὑμᾶς αὐτὰς τρόπον ἀθυμίᾳ διαφθείροιτε· ὃ δὲ ταῦτα εἰς ὅσον δεῖ καλῶς ἐνεγκεῖν, κέρδος ἀ μικρὸν ὡς ἐν [2] τοῖς τοιούτοις. ἐστὲ δὲ ἀκ ἀτυχημάτων ἐνδεεῖς, ὥστε προσθήκαις τούτοις. ἀλλ' ἀφαιρούντες μᾶλλον τ συμβεβηκότων, καὶ τ ἐγχωρούσης ἀεὶ πορι- 346
ζόμενοι ῥᾳστώνης ἀφορμάς, εὖ φρονοῖτ' ἂν χ ποιοῖτε ἃ δεῖ. εἰδέναι τε χρὴ Ροδίους ὄντας ἔτι ὁπόσοι πολὲ χ λέλειφθε, καὶ τοῦτο ὃ σεμνὸν καὶ τίμιον εἰς Ελληνας χ βαρβάρους [3] ὄνομα προσαφῃρημένους ὑμᾶς τ τύχην, [4] ὃ δεῖ φρονοῦντας ἄξια φάνεσθαι. καιρὸς δὲ νῦν εἰπέρ ποτε, ὦ ἄνδρες Ρόδιοι, σῶσαι μὲν ὑμᾶς αὐτὰς ἀκ τ προειρημένων, βοηθῆσαι δὲ τῇ γενῇ τ νήσου, σῆναι δὲ πρὸς τ τύχην λαμπρὸς, ἐνθυμηθέντας ὑμῶν τ τῆ πολίτου κυβερνήτου λό- 348
γον, ὃς ἔφη χειμαζομένης αὐτῇ τ νεὼς, χ [5] καταδύσεσθαι προσδοκῶν, τοῦτο δὴ ὃ θρυλλού-
μενον· ἀλλ', ὦ Ποτειδᾶν, ἵλαθι ὅπως ὀρθὴν [6] τὴν ναῦν καταδύσω· ὡς οὐδὲν ἂν προέξας ἀγεννὲς, οὐδὲ ταπεινὸν οὐδὲν τοῖς πλοῦσιν, ἀλλὰ πάντα ἂν τὰ αὐτοῦ πληρώσας πρότερον, ἢ κακῶς ἀπολούμενος· ὡς ὅ μὲν ἀπολέσθαι χ καταδῦναι τ ναῦν, τ τύχην κυρίαν οὖσαν ἀεί, τοῦ δὲ ἃ χρὴ προῖξαι πρὸ τούτου, οὐκέτ' ἐν ἄλλῳ τ ἀπαίτησιν, ἀλλ' αὐτὸν αὐτῷ πίνα τοῦτο ὀφείλοντα, χ ὃ [7] μόνον κύριός ἐστιν, οὐχὶ δέον προλιπεῖν ἔτι ζῶντα. ὑμεῖς τοίνυν μὴ πεπωκυῖαν τ πόλιν ἔτι 347
μᾶλλον ὑποκαταβάλητε, ταπεινότητα ᾧ χαμηρῷ προσθέντες, ἀλλ' ἐπειδὴπερ προκατέδυ πλη-
γεῖσα, ὑμεῖς οἱ λοιποὶ μένετε ἐν ὑμῶν αὐτῶν. χ γὰρ αἰσχρὸν χ οἰκοθεν ἓς' ἔχον ὃ ἔγκλημα, ἑνὸς ἀνδρὸς ἀξιοπρεπεστέραν φανῆναι τ πόλιν ὑμᾶς τοῖσι, χ μὴ δεῖξαι τοῦθ' ὅτι χ δυστυχοῦντες ἴστε ὑμᾶς αὐτούς. οὕτω χ [8] πρᾶξίαν ταῦτα πεπονθέναι δόξετε. [9] καλὸν γὰρ οἶμαι κἂν τοῖς ὅπλοις νικᾶν,

Veruntamen & haec quamvis ita ſe habeant, ferre vos decet, & recte hoc olim dictum eſſe credere, quae quidem facta ſint, aliter ſe habere non poſſe; quamvis & nullum non convitium fortunae faciatis, & omni voſmet moerore conficiatis: verum ea pro facultate ſi quis recte ferat, eam rem non parum habere in talibus remedii. Neque vero infortuniis indigetis, ut haec addenda ſint. Verum ſiquid eventis auferatis, & occurrentis captetis facilitatis occaſiones, rectius & conſultius feceritis. Tum Rhodios etiam vos eſſe ſcire debetis, quotcunque eſtis reliqui; atque hoc illuſtre per Graecos & Barbaros nomen fortunam vobis una non abſtuliſſe: pro cujus quidem dignitate vobis ineunda ſunt conſilia. Nunc vos Rhodii, ſi unquam alias, tempus monet, ut voſipſos e circumjectis malis eripiatis, atque inſulari genti opem feratis, ac ſtrenue fortunae reſiſtatis, gubernatoris cujuſdam, civis veſtri, dicto in memoriam revocato, qui fluctuante nave, & jamjam ſubmergenda, quod eſt omnibus in ore, dicebat, At, Neptune, rectam, ut ſcias, navem demergam; quaſi nihil praeter decorum, & quam res poſtulabat, faceret, verum omni ſuo prius ſatisfaceret officio, quam periret: quaſi navis interitus a fortuna ſemper penderet, officium autem ſuum non ab alio requirere, ſed ipſe quiſque ante praeſtare deberet, & quod ſolum poteſt efficere, nunquam, dum vivat, omittere. Vos igitur urbem collapſam nolite magis per animi ſubjectionem proſternere; ſed quoniam ante vos eſt illa ſubmerſa, qui ſuperſtites eſtis, apud vos manete. Etenim turpe foret, nec domeſtica criminatione alienum, ſi vos, qui civitatem conſtituitis, unus vir animi fiducia ſuperaſſet, nec vos etiam in adverſis voſmetipſos oſtenderetis cognoſcere. Atque ita praeter meritum haec vobis accidiſſe videbuntur. Nam & armis vincere pulcrum,

Keen in Gregor. 96. V. in Hippol. V. 304.

1 Νομίσαντας Bar. 7. 2 Τοῖς illud abeſt a Bar. 7. 3 Deeſt μὴ poſt ὄνομα. *Cant.* 4 Bar. 7. in marg. χ οὐδὲν εἰ. 5 Bar. 7. καταδύσασθαι. 6 Τὴν Bar. 7. 7 Bar. 7. μόνον. 8 Παρ' ἀξίαν Bar. 7. 9 Καλὸν μὲν Bar. 7.

ac

καὶ ναυμαχῆσαι, τρόπαια ἱστάναι ἐκ πολεμίων, πολέμων ἔχει φιλοτιμίαν· καὶ τ' ὄπι τοῖς τοιούτοις σωθῆς οὐκ ἄξιον τὰς ἀγαθὰς ἄνδρας ἐξίστασθαι. ὧν καὶ οἱ ὑμέτεροι πολὺ ὄντες προγονοι, μεγάλην εἰκότως καὶ θαυμαστὴν δικαίως δόξαν ἐκτήσαντο. ἐπεὶ δὲ πᾶσαι τὰ ξυμβάσεις τῶν τοιούτων ἀγώνων ἐλήκυθι, καὶ τὰ τῆ νεῶ χαιρῶν ἕτερον ἀγῶνα ἅπαντες παρ' ὑμῶν, τοῦτον ὑποστῆναι δεῖ. καὶ πολὺ τοῦθ' ὑμῖν ἐνδοξότερον καὶ κάλλιον ἐκείνων τῶν ἀγώνων, ἀνταίρασθαι τῇ
348 τύχῃ, καὶ ταύτης στῆσαι τρόπαιον, εἰ καὶ σφόδρα ὑμῖν ἐνήλατο τὴν προφάσιν. τὸ μὲ γὰρ ἐκεῖ νίκης, οὐδεὶς τηλικοῦτός ἐστιν, ὅστις ἐστὶ κύριος ἅπαν τέλους, ἀλλ' ὁ δαίμων ὃ πλεῖστον ἔχει μέρος· τὸ δὲ σώζεσθαι ἡ γνώμη κυρία. ταύτην οὖν δείξατε ἔχοντες οἵαν χρὴ, καὶ μὴ πάντ' ἐλάττους τὸ τύχης [1] γένησθε· ἀλλ' ἀγωνίσασθε πρὸς αὐτὴν νεῶ, ἐπειδήπερ ἔμπροσθεν οὐκ ἐξῆν. εἰ μὲ γὰρ ἔχομεν ἀξίως ἀποδύρασθαι, καὶν, ἁπάσας τὰς ὑπολοίπους ἡ βίᾳ νύκτας καὶ ἡμέρας [2] συναύλωμεν, τοῦτο [3] ποιοῖμεν. ἄξιον γὰρ Ἑλλάδι, ἀναγκαίσαι γε οὐκ εἰς τρὶς μόνον, ἀλλὰ καὶ μυριάκις Ῥόδον οὕτω πεπρᾶγθαι. νεῶ δὲ τίς οὕτως ἢ λόγος ἐστὶν ἰσχυρὸς, ἢ σοφιστὴς ἄκρος, ἢ ἀγορητὴς, ὅστις ἂν ἀξίως κατοθρηνήσειε τὰ [4] παρόντα, μὴ πολλοστὸν μέρος ὧν οἴεται λέγειν παραλιπών, ἀλλ' ἐξῆς ἅπαντα; τοῦτο γάρ ἐστι καὶ [5] ὃ πάντων ἀποπώτατον, ὅτι ὀδυρόμενοι τὰ συμβεβηκότα, καὶ διεξιόντες ὡς ἀνυπέρβλητα, τὰ πλεῖστα αὐτῶν παραλείπομεν, καὶ οἰόμθα λέγειν ἃ λέγοντες. τίς γὰρ ἂν ἢ τὰς συμφορὰς εἴποι πρὸς ἀξίαν
349 τὰς καινὰς ταύτας καὶ ἀτόπους, καὶ πέρα πάσης κακῶν [6] φορᾶς γεγονυίας, ἢ τ' ἀκμὴν αὐτὴν ἃ παθόντος ὑμᾶς πράγματος; τίς δ' ἂν ἔτι σωφρονοίη, τὰ ὀφθλίας ἐκείνης μεσημβρίας μνησθεὶς, ἐν ᾗ ὃ κακὸν πρῶτον ἤρχετο καὶ κατίει, ἡνίκα εἰσήκει μὲ ἡ θάλαττα καραδοκοῦσα ὃ μέλλον, ὥσπερ ἄλλόν τινα χειμῶνα μέγαν καὶ ἀνήκεστον προσδεχομένη· σιγὴ δ' εἶχεν ἅπας ὁ ἀὴρ, ὥσπερ προσδοκῶν τὸ ἐσόμενον· καὶ ὄρνιθες καὶ πάντα ἡσύχαζον ὅτι

ac de proeliis navalibus erigere tropaea glorioſum eſt, neque debent ab hoc ſtudio viri fortes abhorrere; id quod veſtris quoque majoribus magnam quondam & admirandam gloriam jure peperit. At quoniam & certaminum talium ceſſerunt argumenta, & hoc tempus aliud a vobis certamen poſtulat, id obeundum vobis relinquitur. Neque minus erit vobis, quam illa certamina, glorioſum fortunae reſiſtere, deque ea tropaeum, quamvis admodum primo vobis inſultarit, erigere. Nam ut illius victoriae nemo, licet maximus ſit, omne jus habet, quin ad fortunam pars referatur ampliſſima: ita in hac conſilium vim omnem habet. Hoc igitur non indigere vos oſtendite, neque prorſus fortunae cedite; verum cum ea nunc, quoniam hactenus non licuit, congredimini. Etenim ſi pro dignitate urbem deplorare poſſemus, hoc deinceps noctes dieſque totius vitae cunctas faceremus. Decet enim Graeciam non ter modo, verum etiam millies, ſic afflictam Rhodum inclamare. At nunc quis vel ſermo tam validus eſt, vel ſophiſta tam ſtrenuus, qui caſum praeſentem rite poſſit ordine, ne multa, quae dici putet, omittat, deplorare? Eſt enim id vel omnium abſurdiſſimum, quod res geſtas dum lugemus, & ut intolerabiles exponimus, magnam eorum partem omittimus, & quae dici putamus, non dicimus. Quis enim vel recentes has clades, & omni calamitatis genere majores, vel ipſum veſtri negotii florem decore explicet? Quis vero ſui ſit compos, qui miſerabilem illum recordetur meridiem, quo hoc malum primum incepit, cum ad eventum futurum conſiſtebat mare, quaſi aliam quandam & immenſam expectaret tempeſtatem; cum totus conticeſcebat aer, quaſi quid futurum eſſet, metueret; cum aves & omnia reliqua prae expecta-

1 Γένοισθε Bar. 7. 2 Συναύψωμεν Bar. 7. 3 Ποιῶμεν Bar. 7. 4 Παρέντα Bar. 7. 5 Τὸ illud deeſt in Bar. 7. 6 Lege φορᾶς. *Cant.*

tione

τῷ μέλλοντι· ὑπέκειτο δὲ ἄρα ἡ πόλις τοιούτῳ παθήματι, ᾗ ὅτι ταύτην πᾶς ὁ σεισμὸς ἠρτύετο· ὁ δὲ ἥλιος τελευταῖα δὴ τότε ἐπέλαμπε τῇ ἑαυτοῦ πόλιν, ᾗ πρῶην ἐξαίφνης πάντα ὁμοῦ τὰ δεινά. [1] ἐπανεχώρει μὲν ἡ θάλαττα, καὶ πᾶν ἐφιλοῦτο τὸ λιμένων ὅ ἐντός· ἀνερριπτοῦντο δὲ οἰκίαι, καὶ μνήματα ἀνερρήγνυτο, πύργοι δὲ πύργοις ἐνέπιπτον, καὶ [2] νεώσοικοι τοίχοις, ᾗ νεὼ βωμοῖς, καὶ ἀναθήματα ἀγάλμασι, καὶ ἄνδρες ἀνδράσι, καὶ πύργοι λιμέσι, ᾗ πάντα ἀλλήλοις. ἐν ὅσῳ δὲ ἀνὴρ ἄγκυραν εἰς ἀπόπλουν ἀνήρητο, μελαγραφεὶς ὑκέτ' εἶχεν ἰδεῖν τὴν πόλιν, ἀλλ' ἐγίνετο πάντα ὁμοῦ, οἱ λιμένες ὅτι [3] ξηρᾷ, ἡ πόλις ἐν κόνει· δρόμοι κατ' οἰκίας [4] ἐκ γενωπῶν, εἰς γενωπὰς ἐξ οἰκιῶν· θάνατοι κατ' οἰκίας, ἐν ἱεροῖς, ἐν θύραις, ἐν πύλαις. ἔξω μὲν τὰ μνήματα ἀνερρίπτει τοὺς κειμένους· ἔνδον δὲ ἐκφύπτοντο οἱ τελευτήσαντες· τὴν δ' ὥσπερ τὰ εὐκταῖα ἀναθήματα, χεῖρες ἐπ' ἄκρων τοίχων, τὴν δὲ πόδες, τὴν δ' ἄλλό τι λείψανον ἑωρᾶτο· καὶ οὐδὲ ταῦθ' ἕκαστα ἐνῆν εἰκάσαι, τίνων λείπεται. καὶ οἱ μέν, τὰς ἑαυτῶν φεύγοντες οἰκίας, ἐν ταῖς ἑτέρων ἀπώλλυντο· οἵδ' ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἔτι ἐκπλήξεως μένοντες· οἱ δέ, ἐκθέοντες ἐγκαλαμβανόμενοι· οἱ δὲ, ἀπολειφθέντες ἠμυθητοῦντες, οὐκ ἔχοντες ἐξαμαδῦσαι, οὐδὲ αὐτοὺς ῥύσασθαι, κακῶν ὑπεδήκην τὴν λιμὸν προσελάμβανον, τοσοῦτον κερδαίνοντες, ὅσον γνῶναι τὴν πατρίδα οὐκ ὄντα, ἐπαπώλυντο. τὴν δὲ, διέκρινε τὰ σώματα ἡ τύχη, ᾗ τὰ μὲν ἡμίσεα εἴσω θυρῶν ἀπείληπτο, τὰ δ' ἡμίτομα ἔξω φέρεται. καὶ τούτοις ἕτερα ἂν προσενέπιπτε σώματα, σκεύη, λίθοι, ὅ, τι ἑκάστῳ φέρων ὁ σεισμὸς ἀνέμιξεν. οἱ μὲν προσεδόκων, οἱ δὲ τοὺς οἰκείους ἐζήτουν, οἵδ' οὐκ εἶχον πότερ' αὐτοὺς ἢ τοὺς ἑαυτῶν ὀδύρωνται· οἱ δὲ, ἀπώμωζον τὴν πόλιν, οἱ δὲ, [5] ἐπέπροσθεν, ὁμοῦ τὴν ὀφθῶν καὶ τῶν ἐστῶν γενομένων. οἱ δὲ, παῖδας ἁρπάζοντες, αὐτοὶ κατελαμβάνοντο· οἱ δὲ, ἑαυτοὺς [6] ἐπαπεκτίννυον· ὁ δὲ χῶμος ἦν ἄγελος τοῦ τότε ἀείσου. οἱ μὲν, ᾗ

tione quieſcebant; cum talis urbem caſus manebat, & in eam omnis conferebatur motus; cum Sol poſtremo ſuam urbem colluſtrabat, ac mox omnia ſimul aderant graviſſima. Recedebat mare, portuſque omnes evacuabantur, ejiciebantur aedes, effringebantur monumenta, turres decidebant in turres, in triremes navalia, in aras templa, in ſtatuas donaria, in viros viri, in portus turres, & in ſe mutuo omnia. Quinimo dum quis ancoram ad ſolvendum tolleret, converſus, urbem non amplius videbat, verum ſimul erant omnia permiſta, portus in arena, urbs in cinere. Tum curſus per aedes, de vicis; in vicos, ex aedibus: cadavera in aedibus, in templis, in foribus, in portis. Ac monumenta quidem ſitos ejiciebant, qui autem recens obierant, in iis condebantur; aliorum vero manus, pedes, aut alia membra tanquam votiva donaria ſummis in parietibus conſpiciebantur; neque tamen ſingula dignoſci, quorum eſſent, poterant. Jam alii ſuis aedibus relictis, in alienis peribant; alii in ſuis prae ſtupore manebant; nonnulli inter excurrendum deprehendebantur; quidam ſemimortui relicti non poterant eripere, neque ſeipſos ſervare, & malorum appendicem famem patiebantur; hoc lucrati, quod, poſtquam deletam patriam cognoviſſent, diſceſſerunt. Aliorum fortuna diviſit corpora, ſic ut partim inter fores relinquerentur, partim foris jacerent; etiam aliis accumulatis corporibus, vaſis, lapidibus, & quicquid cuique motus apportabat. Jam vero alii ſperabant, alii ſuos quaerebant, nonnulli dubitabant, ſeſe an ſuos deplorarent; quidam urbem deflebant, alii comburebantur, focis ac tectis permiſtis. Quid quod alii, dum pueros eriperent, ipſi intercipiebantur, alii ſeipſos inſuper occidebant; eratque triſtis illius prandii comeſſatio. Atque alii qui-

1 Ὑπανεχώρει Bar. 7. 2 Νεώσηκοι Bar. 7. 3 Ξηρῷ Bar. 7. 4 Ex γενωπῶν — οἰκίας, deſunt in Bar. 7. 5 Bar. 7. ἐπεπίμπρασαν. 6 Bar. 7. ἀπεκτίννυον.

dem

πολλῶ πληθέντες νυμφίοι ἔκειντο, εἰς ὁδὸν καλὸν ἁσαντες [1] τὸν ὑμέναιον· οὐ ῥᾴδιον γνῶναι [2] πότερον αὐτοὶ δυσχεῖς, ἢ ἃς ἠγάγοντο· οἱ δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀναβεβηκότες, τὴν πατρῴαν ἑστίαν ἀπιστοτέραν τῆς θαλάττης εὗρον· οἱ δὲ ἐπ' ἀναγωγὴν ἀπεύδοντες, τελευταῖα δὴ τότε οἴκοθεν ἀνήγοντο, προκαλούσης αὐτοῖς τῆς πατρίδος. κατεῖχε δὲ ὁμοῦ σεισμὸς θαλάττης, [3] νεφέλη κτύπος, οἰμωγή, πάταγος πλωμάτων, γῆς ἐκφυσήματα. οἴμοι γὰρ ὅτε τὰς ὑπὲρ Αἰγύπτου καταῤῥάκτας, ὅτε τὴν ἔξω θαλάττης ῥαχίαν, ὅτε σκηπτὸς πυρφόρος, ὅθ' ὅπερ πλεῖστον ἠχεῖ καθ' ἀνθρώπους, τῷ τότε εἰ) κακῷ, καὶ κτύπῳ προβαλεῖν, [4] ὃς ἐξ ἁπάντων εἰς ἠγείρετο συμμιγὴς, τὴν ἀπροσδόκητον καὶ ἄχαριν συναυλίαν πληρῶν, ἐφ' ᾗ Ρό-
352 δος ἐξορμήκει. [5] συνενήνεκτό τε εἰς ταὐτὸν [6] νεκροὶ, βωμοὶ, τέγαι, κόνις, αἷμα, ἔπιπλα, ὄροφοι, θεμέλια, οἰκέται, δεσπόται, μέλη σωμάτων, εἰκόνες, σφαγαὶ, ταφοὶ, δεῖπνα. οἱ μὲν, τοῖς σώμασι τὰ φιλτάτων σκηνοῦντες, ἐλάνθανον αὑτούς· οἱ δὲ, ἐζήτουν τὰ λοιπὰ ἑαυτῶν· οἱ μὲν, πόδας, οἱ δὲ, χεῖρας, οἵ δ' ὅ, τι ἕκαστος ἐπιρρώμη τοῦ σώματος· οἱ δὲ, καὶ συνέθαπτον ζῶντα τοῖς οἰκείοις· οἵ δ' ἐκ τῶν ἑκατέρωθεν ἐμπεσόντων συνεχθέντες, ἠνείχοντο· οἱ δὲ, πρότερον καταῤῥύηναι ἢ ἀπόθανον· πᾶν δὴ κακῶν εἶδος, καὶ ἅ τις [7] μηδεπώποτε ἐνενόησε, τότε πρῶτον εἰσεῖδεν. εὔξασθαι δ' οὐκ εἶχον οἱ λοιποὶ, πότερα, ὅπως σωθῶσιν, ἢ ὅπως ἀποθάνωσι. ποῖοι ταῦτα κήρυκες, ἢ τίνες ποιηταὶ καταθρηνήσουσιν ἀξίᾳ τῇ φωνῇ; τίς ἀρχὴν διηγήσασθαι; ποῖον γὰρ πάθος ὀξύτερον, εἰ δὲ βάλοι, μακρότερον, ποίαν πόλιν Ελλωΐδα ἢ βάρβαρον ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέλαβε τοιοῦτον; ὅτε ἀνατραπεῖσα μὲν ἡ πόλις ἔκειτο θᾶττον, ἢ ναῦς [8] κατέδυ πώποτε, ἡμέραι δὲ καὶ νύκτες ὑπελαμβάνου-
353 σαι, τοὺς μὲ ὅσον ἐμπνεῖν ζῶντας, ἀνέφαινον τραυματίας τοῖς λοιποῖς τοῖς πλείοσι, τοὺς δὲ

dem qui non ita pridem erant ſponſi dicti, mortui jacebant, poſtquam intempeſtivum cecinerant hymenaeum, ac dubium reliquerant, utrum infoeliciores ipſi, an illae quas duxerant, fuiſſent; alii cum e mari aſcendiſſent, aedes paternas mari periculoſiores reperiebant; alii cum ſolvere pararent, tum poſtremum domo ſolvebant, quando ante eorum oculos patria ſubmergebatur. Omnia porro ſimul incumbebant, maris motus, nebula, ſonitus, ejulatus, caſuum ſtrepitus, terrae flatus. Etenim nec cataractas Niliacos, nec exterioris maris aequor, nec ignita fulmina, nec quicquid inter homines maximum edit ſonum, cum hoc malo, ſonituque compararim, qui ex omnibus unus commiſcebatur, inexpectatum & injucundum replens concentum, ad quem Rhodus expirarat; atque eodem erant congeſta cadavera, arae, coenacula, cinis, ſanguis, ſupellex, tecta, fundamenta, ſervi, domini, membra, ſtatuae, lanienae, ſepulturae, prandia. Quid quod alii ſe in amiciſſimorum corporibus collocare ſe non animadvertebant; alii reliqua ſua quaerebant, vel pedes, vel manus, vel quod quiſque de corpore amiſerat; nonnulli etiam haec inter familiares ſepeliebant. Jam alii ab utriuſque partis cladibus comprehenſi ſuſtinebantur; alii prius, quam morerentur, ſunt defoſſi; atque omne malorum genus, & quod nemo adhuc fuerat cogitatione complexus, tum primum aſpexit. Neque ſciebant ſuperſtites, ſalutem deberent, an mortem optare. Qui praecones, qui poetae digna haec voce defleant? Quis abunde narrare poterit? Etenim quae gravior clades, aut, ſi mavis, longior, ullum vel Graeciae vel Barbariae oppidum ex omni tempore invaſit? Cum urbs quidem citius jacebat everſa, quam navis eſt unquam depreſſa; ſequentes autem dies ac noctes alios hactenus ut ſpiritum reciperent, viventes ſuperſtitibus oſtendebant ſauciatos, alios mor-

1 Bar. 7. non agnoſcit. 2 Bar. 7. πότερα. 3 Bar. 7. νιφέλης κτύπος. 4 P. Steph. ὅ. 5 Bar. 7. συνήνεκτο. 6 Bar. 7. νεκρά. 7 Bar. 7. μὴ δὲ πώποτε ἐπινόησε. 8 Bar. 7. καταδῦσα.

τελευτήσαντας, στοιπότας, ὧδ' ὅπῃ ἔχοντας ἀκριβὲς τ μελῶν, ἀλλ' ὡς ἑκάστῳ τι ἀφεῖλεν ἢ προσέθηκε ὁ πῶμα. πυρὰ δ' ἀήθεις ἐκαίοντο ὁμοίως νύκτα καὶ ἡμέραν, ταῖς προσθεν ἐναντίως ἐφημερίαις ἀντίστροφοι· ἀντὶ δὲ χρυσείων καὶ [1] ἀργυρείων μεταλλων διωρυχῆς, τὸ ἄδαφος τ πόλεως πᾶν ἦν καὶ εἰς μῆνας ἐκκαθαίρειν τοὺς νεκρούς. καὶ πότερον μὲ, ὦ Ζεῦ, ταῖς φονικαῖς δίκαις ἔξω ἐδικάζετε, ὡς ὧδε καταψηφίσασθε θάνατον ἐντὸς τείχους εὐσεβῶς ἔχον ὑμῖν· κοινῇ δὲ ὅτι μιᾶς ἡμέρας [2] τοσούτων ὄλεθρον ὁ δαίμων κατέγνω ἅμα τ' εἴσω πόλεως, καὶ σὺν αὐτῇ, καὶ τούτους ἐν αὐτῇ κεῖσθαι ἀναγκάζεσθε οἱ λοιποί· καὶ τ ἄδακρυν τοῖς ἀνθρωφόνοις πόλιν, ταφὴν τ ἀπολλυμένων ἑκάστῳ καλέσητε. καὶ τὰ μὲ πρόσθεν λεγόμενα ταῦτα μυθολογήματα ἦν, ὅτι τήνδε τ νῆσον θεοὶ [3] ὑπὸ τῇ θαλάττῃ καὶ κεκρυμμένην Ἡλίῳ δῶρον ἀνεῖεν θεοί· τὰ δὲ νῦν εἰς τοὐναντίον προελέσθαι διηγεῖσθαι, ὅτι ἤδη ἡ πόλις κατὰ γῆς ἔδυ, καὶ ἀπῆλθεν ἐξ ἀνθρώπων, ὅντος ὑπὲρ γῆς ἡλίου, καὶ ἐπεῖδεν [4] ὁ ἥλιος οὐ Ῥόδῳ τὰ ἀθέατα [5] θεάματα ἑαυτῷ. καὶ Ὅμηρος μὲ 354
πλοῦτον ἔφη καταχέαι τ Διὰ τῇ νήσῳ, καὶ τοῖς περὶ Τληπόλεμον προγόνοις ὑμῶν· καὶ [6] Πίνδαρος χρυσολαβῶν [7] ὕσαι χρυσὸν, νεφέλην ξανθὴν ὑπισήσαντα. νῦν δὲ οἷα κατέχει δῶρα ὁ δαίμων; οἷ νέφος ἔστησεν ὑπὲρ τ πόλεως; ὡς ἀνάξια μὲ ἐκείνων τ πρότερον, ἀνάξια δὲ ὑμῶν καὶ γ' τ πόλεως σχήματος; καὶ νῦν Κάρπαθον μὲ καὶ Καύκασον, καὶ ἄλλας νήσους, οἰκουμένας ὄντων ἰδεῖν, οὐδὲν ἐχούσας ὅτι εἴπωσι, καὶ πρ' ὧν φόρον ἐκλέγειν ὑμῖν πρό γ', μικρὸν ἦν, καὶ ἄλλα πολίσματα ὑπόψαμμα λυπρὰ καὶ ἀμφισβητήσιμα. Ῥόδος δὲ, ὦ Ζεῦ, καὶ πάντ' ἐφορῶν [8] ἥλιε πλὴν Ῥόδου, νῦν οὐδαμοῦ· ἀλλ' ὥσπερ οἱ τοὺς μύθους λέγοντες διηγεῖσθαι δεῖ τοῖς ὑπιγνοοῦσι τοὺς πρ' ὑμῶν προλαμβάνοντας, ὡς ποτὲ ἦν καὶ Ῥόδος ἀντιπέρας Καρίας πόλις ὥρᾳ καὶ μεγέθει περιφανὴς, καὶ τὸν τόπον δεικνύειν ὡς τὸν Ἰαλύσου καὶ Καμείρου νεῶ.

tuos putrefactos, nec ullo membrorum certo veſtigio inſignes, niſi quantum ſingulis vel ademerat, vel addiderat caſus. Inſoliti vero rogi noctes dieſque ardebant, prioribus feriis menſtruis contrarii: & pro aureis atque argenteis metallis effodiendis, mortuos urbis area per menſes aliquot efferendos praebebat. Cumque primum caedis judicia ſoleretis extra portas peragere, quaſi neminem pie poſſetis intra moenia capitis damnare: nunc uno die Deus tot ſupplicia ſimul & intra urbem & cum ipſa ſumpſit, ac tot in ipſa coegit vos ſuperſtites comburere cadavera; & oppidum, cujus non erant homicidae participes, ſepulcrum interemptorum cujuſque reddidit. Ac priora quidem in fabulis haec erant, inſulam hanc ſub mari latentem Soli deos conſecraſſe: at nunc contra licet narrare, urbem hanc ſubmerſam evanuiſſe, cum ſupra terram Sol eſſet, atque in ea Solem non ſpectanda ſibi vidiſſe ſpectacula. Et Homerus quidem divitias ait Jovem inſulae ac Tlepolemo, autori veſtro, circumfudiſſe; & eum ſecutus Pindarus, aurum pluiſſe, cum flavam ſuperpoſuiſſet nubem. Nunc vero qualia Deus circumfudit dona? Qualem ſupra oppidum adduxit nubem? Quam indigna prioribus illis, indigna vobis, atque urbis decore? Cumque jam Carpathum, Caucaſum, & alias inſulas, de quibus nihil poteſt praedicari, ac de quibus antea collectum tributum vos parvi ducebatis, aliaque obſcura & ſub arena latentia oppidula habitari videamus. Rhodus, O Jupiter, & qui praeter Rhodum Sol vides omnia, nunc nuſquam eſt; verum eorum inſtar, qui fabulas referunt, oportebit poſteris a nobis acceptum prodere, Rhodum quondam e regione Cariae extitiſſe, urbem pulcritudine ac magnitudine inſignem, ac locum, ut nunc Jalyſi & Camiri, oſtendere.

1 Ἀργυρείων Bar. 7. 2 Τοσούτων Bar. 7. 3 Bar. 7. ὑπὸ τ θαλάττης κεκρυμμένην. 4 O Illud non agnoſcit Bar 7. 5 In Boeotia. *Cant.* 6 Olymp. 7. *Cant.* 7 Ὑσι Bar. 7. 8 Ita ex Bar. 7. locum reſtituimus: illud ἥλιε in Vulg. deeſt.

Jam

355 καὶ τ μὲν τῶν Αλίων [1] ἀγῶνα ποιήσετε, καὶ ὃ χρεὼν μεμβήκατε σῶν ἂ ποιήσετε· ἡ δὲ ἐπώνυμος αὕτη τ [2] νύμφη τῷ θεῷ, σχῆμα ἀκτῆς μετείληφε. καὶ πάλαι μὲ τὰ ὀκ τῶν γυναικῶν τ ἀποκειραμένων μηχανήματα ἐπιδείκνυτε τοῖς ἐπιδημοῦσι· καὶ θαυμαστὸν ἦν. νυνὶ δὲ αὐτὴν τ πόλιν, οἵαν τοιαύτη θεᾷ [3] λείπειν παρασᾶν, καὶ δεικνύναι τοῖς εἰσαφικνουμένοις θέατρον καὶ βουλευτήριον. καὶ πίνακας ἠμφιεσμένους, καὶ σκοπέλους ἀντὶ πύργων δεικνύτας, οἰκτρὰ τῆς ὀνομαστῆς πόλεως τὰ λείψανα. μεγέθους καὶ ἑτέρων πόλεων εἰς ὃ μέσον λεγομένου, ὅτε ἀντιβλέπεσθαι ἐξέσται, ὅτε μὴ ῥήγνυσθαι σιωπῶντα. ἁπλῶς δ' εἴσεσθε μὲ οἵας πόλεως τέτρασθε, ὁποίας δ' οὐχ ἕξετε δεικνύναι· καὶ ὅτι μέν γε τῷ νεῷ παρόντος χρόνου, τοὺς εἰδότας πρότερον τῶν Ελλήνων ὀπομαρτύρασθαι. ἐπειδὰν δὲ καὶ τούτους ἡ προσήκουσα μοῖρα ἀπαγάγῃ, τί δὴ λοιπόν, πλὴν ἐρήμην ὄφλειν ὅ φασι; γνωριζομένους, ὦ δαίμονες, οὐκ ἀπὸ τῶν ναυμαχιῶν, οὐδ' ἀπὸ τ λιμένων τε καὶ νεωρίων, οὐδ' ἀπὸ τῆς
356 κόσμου τῆς κατὰ τὴν πόλιν, ἀλλ' ὅτι μέγιστα τῶν Ελλήνων ἠτυχήσαμεν· καὶ δεῖσθαι Ρόδου μεμνημένους, μὴ γανυεῖν, ἀλλὰ θρηνεῖν. μόνοις δὲ οἷς ὑμεῖς πεπόνθατε νεῷ, καὶ οἱ πρὸ ἑξακοσίων ἐτῶν ἄνδρες ἔνδοξοι συνῳδίκηνται, καὶ οἵ γε μηδὲν τῇ πόλει προσήκοντες. κοσμοῦντες [4] γὰρ τὴν πόλιν τοῖς ἑαυτῶν ἔργοις, ἀντεκοσμοῦντο τῇ μνήμῃ. ταῦτα τοίνυν τὰ ὕστατα δεινὰ, καὶ προθυμίαν ὀκ ἔχοντα ὡς ἂν δόξαι τις, ἐνεγκεῖν δεῖ· μάλιστα μὲν δὴ καὶ πρῶτον κατ' αὐτὴν τὴν τ ἀνάγκης [5] συμβουλὴν, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ δακρύων χώραν παρελήλυθεν· ἃ γὰρ ὀκ ἔστι κατ' ἀξίαν [6] ὀδύρασθαι, πῶς ὀκ ἀναγκαῖον ἀπαλλήσαντας ἐᾶν, καὶ τοῦτο δὴ ὃ λεγόμενον, μύσαντας φέρειν; ἔτι δὲ [7] τὰ μὲ φαῦλα τ ἀτυχημάτων, οὐδὲν δεῖται μεγάλης τῆς παρὰ αὐτὰ παρασκευῆς· τὰ δὲ μείζονα ἀνάγκη μεγάλως καὶ φέρειν, οὐχ ἁπλῶς λέγω μεγάλως, ἀλλὰ φρονήματι. ὥσπερ γὰρ παρὰ τοὺς

Jam vero Halios quidem ludos perficietis, & ejus rei reſtat locus; at haec Apollinis nymphae cognominis figuram litoris accepit. Atque olim quidem machinas e muliebribus capillis contextas advenis cum admiratione demonſtrabatis: nunc autem urbem ipſam in tale ſpectaculum reſtat producere, ac peregrinis theatrum, curiam, tabulas confractas, & ſcopulos pro turribus indicare, miſeranda celebris quondam Rhodi veſtigia. Cumque aliorum oppidorum prodetur magnitudo, nec vobis contendere licebit, nec tacendo non rumpi. Denique ut, quali careatis urbe, ſcietis, ita declarare non poteritis; & hoc quidem tempore Graecos, qui id ante non ignorarunt, citare teſtes licebit: verum ubi hos quoque ſuum abſtulerit fatum, quid ſupererit aliud, quam vadimonium, quod aiunt, deſerere? Qui non tam e proeliis marinis, pro Dii, nec portubus aut navalibus, nec ornatu urbano cognoſcamini, quam quod maximam inter omnes Graecos cladem acceperitis; & ad Rhodi mentionem non exultandum erit, ſed lugendum. Quin etiam ſolis vobiſcum ii quoque, qui ante ſexcentos annos vixerunt, viri celebres ſunt laeſi, quique nulla cum urbe conjunctione tenebantur. Nam qui ſuis factis urbem ornaverant, memoria viciſſim ornabantur. Haec igitur tam gravia, nec, ut putarent aliqui, conſolationem recipientia, ferenda ſunt; & primum ac maxime ſecundum ipſum neceſſitatis conſilium, quodque lacrymarum facultatem ſuperarunt: ſiquidem quae nemo poſſit pro dignitate deplorare, quis neget eſſe dedolendo relinquenda, &, quod dicitur, connivendo ferenda? Deinde quemadmodum puſillae calamitates magnum apparatum non requirunt: ita majores & egregiae ſunt egregie ferendae, nec ſimpliciter egregie, ſed egregio animo. Sicut enim ad ma-

1 Bar. 7. τὸν ἀγῶνα. 2 Rhodi *Cant.* 3 Sic *Cant.* & Bar. 7. Vulg. λείπειν. 4 Γὰρ illud non agnoſcit Bar. 7. 5 Bar. 7. συμβουλὴν. 6 Bar. 7. ὀδύρεσθαι. 7 Bar. 7. καὶ τὰ.

μείζυς τ̃ πολέμων πλείονος δεῖ ἡ τῆς παρασκευῆς, τὺς δ' ἐλάττυς, καὶν ἀπὸ φαυλοτέρας ἀφορμέρωι τις, ὅτω ἡ τῶν δεινῶν ὅσα ὑπερβέβληκε, μεγάλης δεῖται τῆς τ̃ παθόντων 357
ῥώμης πρὸς αὐτά. δεῖ δὴ χρῆ κρατος αὐτοῖς ἀνθίστασθαι, ἡ παντὶ τῷ θυμῷ παρεσκευασμένυς, τ̃ ἀγῶνα τῦτον ἀγωνίζεσθαι. εἴπερ μή τ μέλλοι τὶς καταληφθεὶς παρεληλύθεσθαι, λογιζομένυς, ὅτι πρότερον μὲν οἱ τὰς εἰκόνας ἡ τὺς ἀνδριάντας ὁρῶντες τ̃ τ̃ πεποιηκότων ἐκεῖνα τέχνην ἐθαύμαζον, νυῦ δὲ τ̃ ὑμετέραν ἅπαντες θαυμάσον) γνώμην, ἐὰν ἡ χωρὶς τύτων φαίνησθε φρονῦντες ἐφ' ὑμῖν αὐτοῖς. ὅλως δὲ ὥσπερ τ̃ χρυσὸν ἡ βάσανος δείκνυσιν, ὕτω τὺς ἄνδρας τὺς ἀγαθὺς κρίνυσιν αἱ συμφοραί· καὶ ὑμᾶς πάντα ζῶντα ὁποῖοί τινές ἐστε, δείξει νυῦ ὁ σεισμὸς, ὁ ἐμπρησμὸς, ἅπαντα ὅσα ἠκολύθησεν ἐνὶ τ̃ πρώτῳ κακῷ. καί τοι παράδοξον ποιῶ, δεόμενος γὰρ παραμυθίας αὐτὸς τ̃ ἀφ' ὑμῶν, ὑμᾶς κατέχειν ἀξιῶ. ὅμοι ἡ αὐτὸ δικαίως ἂν συλλαμβάνοι πρὸς ὃ πείθειν. τὺς γὰρ συμπεπονθότας ταῖς γνώμαις, ἡγεμὼν ἡ συμβύλυς ἀξιοπίστυς εἰκότως ἂν τοῖς εὖ φρονῦσιν εἴη. ὧν γὰρ τὰ αὐτὰ ἅπεται, καὶ φρονπίζειν τύτυς εἰκὸς περὶ τύτων καὶ λέγειν ἐπ' εὐνοίᾳ, ἡ τὸ δυνατὸν 358
πρώτῳ τύτῳ βεβαιῦν, τῷ, παραπλησίυς ἀφικεμένυς, ὅμως ἀξιῦντας φέρειν φάνεσθαι. ἡμεῖς δ' ἔγωγε καὶ τὸ τηλικαῦτα τυχεῖν, οὐ τοῖς μικροτάτοις τῶν ἀνθρώπων ἀποκεῖσθαι, οὐδὲ τοῖς ὐκ ἔχουσιν ὅθεν πέσωσι, ἀλλὰ τοῖς δυναμένοις δέξασθαι τῦτο ὃ μετρὸν τῆς συμφορᾶς. ἀλλ' οἴεσθε Σεριφὺν πρὸς θεῶν, ἢ Σύμης ζαντινὸν ὃ πῶμα τῦτο, ἢ τινὸς ἄλλης τ̃ πολλῶν ἡ ἐν κύκλῳ νήσων; Ρόδος οἴμαι τοσύτων καὶ τηλικύτων εἶχε στερηθῆναι. ὑμῖν δὲ ἄμφω παρὰ ἄκρα ὁ δαίμων ἀπένειμεν. ἀρετῇ τε γὰρ ἡ δυνάμει ἡ καλασκευῇ πόλεως, 5
ὑπερβάλλεσθε τ̃ ἄλλων τὰς φυσεράς· ἐπεὶ δὲ ἔσῃ ἡ τ̃ ἐναντίων πεῖραν λαβεῖν ὡς ὐκ ἔσθ' ὅτε, ἐξίσωσε καὶ ταῦτα ἡ τύχη τοῖς ἄνω πλεονεκτήμασι· μέγιστα δὲ ἔχοντες, μειζόνων

jora bella majore eſt opus apparatu, quandoquidem minora facilius geri poſſunt: ita clades eximiae magnum afflictorum robur poſtulant. Quocirca fortiter eſt illis reſiſtendum, & cum omnibus copiis certamen aggrediendum, niſi quis deprehenſus auferri velit. Atque ita fiet, ut, qui prius, cum imagines & ſtatuas viderent, artificum admirabantur artem, ii nunc veſtrum conſilium omnes mirentur, ſi etiam ſine his vobiſmetipſis confidere videamini. Denique ſicut Index aurum probat, ſic viros fortes examinant calamitates; ac jam vos haec omnia, quales ſitis, oſtendent terrae motus, incendium, & quaecunque primum ſubſecuta ſunt malum. Sed ego praeter opinionem facio, qui, cum a vobis conſolationem requiram, ipſe vos cohibere ſtudeo. Quanquam & hoc ipſum nobis ad perſuadendum conferre poſſit. Etenim qui ſunt iiſdem rebus obnoxii, eos etiam fide dignos arbitror conſultores merito a prudentibus haberi. Nam quos eadem attingunt, illos ea cum benevolentia curare atque diſputare fit veriſimile, reique facultatem hoc primo confirmare argumento, quod, cum eodem ſint affecti modo, tamen ferre, quod evenit, conantur. Quin etiam hoc exiſtimo, eventa talia non minimis hominibus, neque qui unde cadant, non habent, eſſe repoſita; verum qui tantae ſint calamitatis capaces. An vero Seriphi, vel Symes hujus, vel aliarum circumjectarum inſularum hunc putatis eſſe caſum? Immo Rhodus tot ac talibus rebus poterat privari. Ac vobis utrumque Deus apicem tribuit. Nam & fortitudine, potentia, atque apparatu reliquas urbes celebres ſuperaſtis; & poſtquam contraria quoque fuerunt guſtanda (atque utinam non fuiſſent) haec quoque fortuna ſuperioribus exaequavit commodis: & cum res maximas haberetis, maximis eſtis

1 Bar. 7. μέλει. 2 Bar. 7. τῷ πρώτῳ. 3 Bar. 7. ἐφ' ὑμῖν. 4 Bar. 7. δυσχεῖν. 5 Bar. 7. ὑπερεβάλεσθε.

ſpo-

ξεπέσειε. ὥσπερ δὲ [1] Ησίοδος ἔφη τῷ ὑρμῷ καὶ τῆς γῆς συμπεσόντων μέγιστον ἂν γενέσθαι κτύπον, ὡς τοῦτο ὂν μέγιστον τῶν ἀφ' ὑψηλοῦ πτῶμα, οὕτω τῶν ἐν γῇ Ρόδῳ
359 πεσοῦσα μέγιστον ἦχησε, καὶ εἰς πλείστους ἡ αἴσθησις αὐτῆς ἀφίκετο καὶ Ελλήνας καὶ βαρβάρους, καὶ τύς γε Ελλήνων καὶ βαρβάρων ἄρχοντας αὐτούς. ὑ γὰρ ἄλλο γε ὧδέν, ἢ ἀποκεκόσμηται πᾶσα ἡ θάλαττα, καὶ χηρεύῃ τὸ λοιπὸν ὧν ἥκιστα ἐχρῆν. ὥς' εἰκότως πλείστους καὶ τὺς σωαχθομένους ἔχετε. ὅτε γὰρ ἀφανὲς ὃ πεπραγμα ᾖ τὸ μέγεθος, ὅτ' ἂν ὅστις [2] ὑμῖν ἐφηθήσεται. πάντων γὰρ κοινοὶ ξένοι καὶ φίλοι, πολλῶν δὲ καὶ σωτῆρες ἦτε, ἀγαθοὶ μὲ ἡγεμόνες καὶ πεπομποὶ τῶν πλεόντων ἐπ' ἀμφότερα τὴν νῆσον, ὧν ἐποίησεν Ομηρος ἐν μύθῳ Φαιάκων ἡδίους καὶ λαμπρότερους, ὀνομαστοὶ δὲ καὶ τοῖς ἐπ' ἐσχατιᾶς γῆς. ὥστε καὶ τοῖς οὐκ εἰδόσι τὴν πόλιν πρὸ τῶν εἰδότων ἀκούουσιν, εἰ καὶ τἆλλα κατ' ἠδονὴν [3] βεβιωμένα αὐτοῖς ἔχον λέγειν, τοῦτο γοῦν ἐν οὐκ ἐλάχιστον δοκεῖν σφᾶς, ὅτι μὴ εἶδον πω Ρόδον. καὶ δῆτα καὶ [4] ἀπορήσαι τις ἂν, πότερον νῦν μᾶλλον ἄξιον ὀδύρασθαι, πότερον τοῖς ἀθεάτοις τῆς πόλεως, ἢ τοῖς ὠμι-
360 ληκόσιν; οἱ μὲ γὰρ, ἐστέρηνται τοῦ καλλίστου θεάματος· οἱ δ' ὧν εἶδον τοῦ μεγίστου, ὅσον δ' ὠφέλιμον, τοσοῦτον ἐζημίωνται· ὑ γὰρ ἀγνοοῦσιν ἥλιττόν τι χρῆμα ἀπόλωλεν. ᾗ καὶ μάλιστα χρὴ προθυμηθῆναι, [5] εὐκόλως καὶ γενναίως τοῖς παροῦσι χρήσασθαι, ὅτι πολλὺς θεατὰς καὶ μάρτυρας τοῦ πῶς αὐτὰ διοίσετε ἔχετε, οἷς καλῶς ἔχον ὀφεῖ καὶ Ροδίων ἔργων ἐνδείξασθαι τῆς εὐγενείας τ' ὀφειλομένην, ὅτι κἂν δεκάκις τὰ τείχη πέσῃ, τὸ γοῦν ἀξίωμα τ πόλεως ὑ πεσεῖται, ἕως ἂν εἷς λείπῃ Ροδίων, ἀλλ' ἑστήξει καὶ μενεῖ σῶν· ἵνα μὴ συναχθωνται μᾶλλον ἢ θαυμάζωσιν ὑμᾶς, μὴ δ' ὅτι θρήνῳ μέμιανται τ πόλεως, ἀλλ' ὅτι

spoliati. Quemadmodum autem dixit Heſiodus, coelo terraque collabentibus, maximum fore ſtrepitum, quaſi caſus iſte ſit ab alto maximus: ita Rhodus in terris collapſa, maximum dedit ſonitum, ejuſque ſenſus ad plurimos pervenit tum Graecos tum Barbaros, atque ipſos adeo Graecorum ac Barbarorum Imperatores. Jam enim ornatum amiſit totum mare, ac deinceps, quibus oportebat minime, rebus caret. Quapropter jure multos habetis doloris participes. Etenim nec eſt propter magnitudinem res obſcura, nec vobis inſultabit quiſquam. Nam & communes omnium hoſpites atque amici, & multorum eratis ſervatores, ac tum probi duces atque deductores eorum, qui ab utraque parte praeter inſulam navigarent, idque jucundiores & ſplendidiores Homericis Phaeacibus, tum etiam apud eos, qui terrae fines incolunt, celebres. Ex quo fit, ut iis quoque, qui urbem ut non viderunt, ita ab aliis de ea audiverunt, quamvis reliquam ſe vitam jucunde tranſegiſſe dicant, hoc tamen non minimum videatur deeſſe, quod Rhodum nunquam viderunt. Quid quod dubitare quis poſſit, utrum nunc ii potius, qui urbem non viderunt, an qui ſpectarunt, plorare debeant? Illi enim pulcerrimo ſpectaculo, hi omnium, quae viderunt, maximo ſunt orbati, & quantum lucri, tantundem jacturae fecerunt; quandoquidem, qualis res perierit, non ignorant. Qua de cauſa vel maxime faciendum eſt, ut facile ac generoſe rem praeſentem feratis, poſteaquam multos veſtrae patientiae ſpectatores habetis ac teſtes, quibus ſi nobilitatis veſtrae oſtendetis excellentiam, recte ac Rhodio more facietis; quaſi nunquam dignitas urbis, etiamſi vel decies corruant moenia, caſura ſit, verum ſalva & incolumis, donec unus reſtet Rhodius, manſura: ne vobiſcum doleant potius, quam vos admirentur, neque tam cum luctu, quam cum ſuperſtitum

1 In Theogon. *Cant.* 2 Bar. 7. ἡμῖν. 3 Bar. 7. βεβιωμμένα. 4 Bar. 7. ἐπαπορῆσαι. 5 Bar. 7. εὐκαίρως.

ad-

ζήλω τ λειφθέντων· μηδ' ὑμᾶς ἐκεῖνοι παραμυθίαν πέμποντες, ἀλλ' ὑμεῖς ἐκείνους· ὃ πάτριον τοῖς Δωριεῦσι σώζοντες φρόνημα, ὃ νυνὶ οὐ ὑμῖν μόνοις, ἢ μάλιστά γε ἐδείκνυτο, τῶν Ἑλλήνων. καὶ ἔγωγε εἰ μὴ λίαν παράδοξα ἐρεῖν ἔμελλον, ὑμᾶς ἂν πρέσβεις ἐκέλευσα πέμπειν πανταχῆ τῆς Ἑλλάδος, τοὺς παραμυθησομένους ἑκάστους καὶ κελεύσοντας μὴ καθοικτείρειν ὑμᾶς, ὡς ὑ πάτριον τῇ Ῥόδῳ καὶ [1] ὑμῖν Ροδίοις ὄσι, θρηνεῖσθαι μᾶλλον ἢ ζηλᾶσθαι· καὶ τ φειδόντων τούτων πρέσβεων, καὶ αὐτούντων ἑτέρους ἕτερα ὑδὲν ἀπιμο- 361
τέρα τῇ πόλει κατ' ἐμὲ δόξαν αὕτη ἦν ἡ πρεσβεία. ἀναγκαῖα μὲ γὰρ καὶ ταῦτα οἶμαι 36
ὑ χρείαν ἔχοντα (τίς δ' ἂν ὑπιμήσειε;) πέμπειν ἑτέρους ἑτέρωσε [2] ὑ ἐπαγγέλλειν, ὥσπερ πολίταις ἅπασι τοῖς Ελλησιν εἰσφορὰς κοινὰς ὑπιτάττοντας· καί μοι ταῦτα συνδοκεῖ. ὑ μὴν, ἀλλὰ ὑ εἰς αὐτὰ ταῦτα τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο συνελθὸν ἦν. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἐθαύμασε; τίς δ' οὐκ ἄν ἐπήρκεσε; τίς δ' ὑκ ἂν αὐτὸς αὑτῷ χαρίζεσθαι μᾶλλον, ἢ ὑμῖν τοῦτ' εἰ) ὃ τοιοῦτον ἐνόμισεν; ἀλλ' εἰ μὴ θεμιτὸν ἦν πρεσβείαν ἔνεστι, μηδ' ἐγχωρεῖ, θεὸς ὑμᾶς αὐτὸς χρὴ ταῦτα ἀγαθρεσβεύσασθαι, ἵνα ὑ τὸ τρίτον ἀποδῶτε οἷς ἀρτίως εἶπον δυοῖν, ὑ μὴ ὃ μάλιστα δεῖ, μόνον [3] ἐλλίπητε. μέγιστοι τ Ελλήνων, μέγιστα ἐπλήγητε· ἄρτια ἐνεγκεῖν ταῦτα δεῖ, ἵνα πανταχῆ τῶν μεγίστων τετυχηκυῖα ἡ πόλις φαίνηται, ὑ ἐξ ἀρχῆς εἰς τέλος θαυμασίως ἡ θεάπουσα, καὶ [4] δυοῖν τοῖς ἄκρως θεσπίκουσιν ὑμῖν, εἴ τὸ μέσον συγκαταληφθῇ, ὑ τὰ νυνὶ δοκοῦντα εἰ) δεινὰ ὑ ἀνήκεστα, ὥσπερ 362
ὑμῶν γένηται. [5] ὅσον γὰρ ἂν χείρους αὐτῶν φανῆτε, τοσούτῳ πλέον εὐδοκιμήσετε. φασὶ δὲ ὑ οἱ ποιηταὶ θεοὶ τ ἡρώων, ὡς ἄρα οἷς [6] μὲν ἀνέμιξε τ βίον ὁ θεὸς, ἀγαθῶν καὶ κα- 36
κῶν μοῖραν ἐναλλάξας, τούτοις μὲ εὐκλήεσις ἀπέδωκεν εἰ)· οἷς δ' ἂν τιὼ τ κακῶν κα-
θάπαξ δῶ, τελέως ἀπέκναισεν. ὡς τήν γε τ ἀγαθῶν διηνεκῆ διὰ τέλους κτῆσιν ὑκ ἂν ἐξ ἀν-

admiratione urbis meminerint; nec ad vos illi, qui conſolentur, verum vos ad illos mittatis, avita Dorum conſervata magnanimitate, quae nunc in vobis duntaxat, vel maxime ſaltem cernebatur. Atque equidem, niſi nimis abſurda dicere viderer, juberem vos per omnem Graeciam legatos mittere, qui ſingulos conſolarentur, ac vos deplorare vetarent, quaſi non ſoleat Rhodus, nec vos Rhodii, lugeri potius, quam praedicari: & haec legatio, meo judicio, non minus urbem, quam obambulantes iſti legati, & ab aliis alia petentes, deceret. Quanquam enim hoc quoque neceſſarium eſt & utile (quis vero neget?) alios alio mittere, & Graecis omnibus tanquam civibus communes imponere collationes; nec ego aliter faciendum cenſuerim: veruntamen huc quoque geſtus ille pertineret. Quis enim non miraretur? Quis non ſubveniret? Quis non ſibi ſe potius, quam vobis hoc modo gratificari cenſeret? Sed ſi legationem hanc dimittere non licet nec expedit, ad vos ipſos hac legatione vobis fungendum arbitror, ut duobus, quae mox dixi, tertium adjungatis, nec, in quo minime oportet, ſolum deficiatis. Maximi Graecorum maxime afflicti eſtis: maximis animis haec ferenda ſunt, ut ubique maxima quaeque videatur urbs eſſe conſecuta, & ab initio uſque ad finem ſibi conſtet; atque inter extrema duo, vobis propria, medium unum comprehendatur; quaeque nunc gravia videntur & intolerabilia, in veſtrum cedant commodum. Nam quanto facilius ea ſuperaveritis, tanto vos major laus manebit. Narrant porro de heroibus quoque poetae, quorumcunque vitam bonis & malis fortuna permiſcuerit, eos evadere foelices: quibus autem duntaxat mala tribuerit, funditus perire. Quaſi perpetua bonorum poſſeſſio non ſit inter ho-

1 Bar. 7. ἡμῖν. 2 Καὶ illud non agnoſcit Bar. 7. 3 Bar. 7. ἐλλείπητε. 4 Bar. 7. δύο. 5 Bar. 7. ὅσῳ. 6 Bar. 7. μὲν αὐτῶν.

mines,

θρώποις, ἀλλ' ὄντας διπλᾶς τὰς βίους τ̃ ἀνθρώπων, τὰς μ̃ ὅλως ἐν κακοῖς, τὰς δ' ἀναμίξ. ὑμᾶς τοίνυν τ̃ ἀγαθῶν μοίρας πρῶτον ἠξίωσε, κ̀ ὅτι πλεῖστον. τοῦτο γὰρ δὴ καὶ μέγιστον ὑμῖν εἰς εὐδαιμονίαν ἔστω, ὅτι οἷς μ̃ ἐπρεσβεύετε, εἰς πολὺν ἀντέσχε χρόνον, κ̀ καθ' ἡμέραν ἑκάστην ἐπηύξησεν ἡ πόλις ἀξίως αὐτῆς, ὃ δ' ἀτύχημα μιᾶς ἡμέρας οὐκ ὅλης, [1] δὴ κ̀ ὥρας, ἐὰν ὑμεῖς εὖ φρονήσητε, ἐγένετο. μὴ τοίνυν ὑμεῖς αὐτὸ παντὸς ἔ χρόνου ποιήσητε· μηδ' εἰς πλέον ἐκτείνητε τ̃ σεισμὸν, ἢ ἐν ὅσῳ τότε ἐπαύσατο. καὶ γὰρ ἄτοπον μέμ-
363 φεσθαι μ̃ τῇ τύχῃ, καὶ δυσχεραίνειν τὰ συμβεβηκότα ὡς ὑπερβάλλοντα· ἃ δὲ ὁ σεισμὸς προῆλθε, ταῦτα αὐτὸς προσθεῖναι. τίνων γὰρ κύριος ἦν ὁ σεισμός; κ̀ τίνος ἐστὶ νῦν ὑμεῖς; ὁ μὲν, τ̃ οἰκιῶν καὶ τ̃ τειχῶν κ̀ τῶν σωμάτων καταρρίψαι κ̀ διαφθεῖραι· ὑμεῖς δὲ, τ̃ λογισμὸν τοῖς συμβεβηκόσιν ἀντιθεῖναι. μὴ τοίνυν [2] ἀνάσχησθε τοῦτο ὑμῶν ἐξελθεῖν, μηδὲ συμπεσοῦσαν τοῖς ἄλλοις κ̀ τ̃ γνώμην· ἵν' ὥσπερ πρόπερον οἱ ναῦται καταίροντες κ̀ ἀναλάμβανοι, ὡς ἐκ πλείστου κ̀ ὅτι πλεῖστον τ̃ πόλιν κ̀ τὸν τ̃ τειχῶν κύκλον ἑώρων, [3] τοῦτο νῦν οἱ ταῦτα δυνάμενοι βλέπωσιν ἐσκὸς τῇ πόλει ὃ φρόνημα, κ̀ ἴδωσιν ὅτι τοῦτο οὔτε σεισμὸς, οὔτ' ἐμπρησμὸς, οὔτε χρημάτων φέρησις, οὐκ ἀφαίρεσις οἰκιῶν, οὐκ ἄλλο οὐδὲν οὔτε καθήρηκεν, οὔτε [4] οὐ μὴ καθέλῃ πολὲ, οὔτε σεσύληκεν, οὔτε μὴ [5] συλήσῃ ποτέ. ἂν τοῦτο ἐσκὸς ᾖ, Ρόδος ἔσηκεν τοῖς ὀρθῶς ὁρῶσιν. ἐπεὶ κ̀ αὐτὰ τὰ τείχη κ̀ τὰ νεώρια καὶ τὰς ἄλλας κόσμους τὰς μ̃ τούτων φρόνημα ἄνδρες ἔχοντες [6] ἐκτήσαντο, καὶ λογισμὸς οἵους χρὴ περὶ πραγμάτων, καὶ ἦν ταῦτα ἀναθήματα τῆς ἐκείνων τ̃ ἀνδρῶν γνώμης, οἳ ζῆλον καὶ τῆς ὅτι
364 τοῖς καλοῖς φιλοτιμίας ἕνεκα, πάντας μὲν πόνους ὑπῆντων, πάντας δὲ κινδύνους ἐπεσπᾶσθαι δεῖν, ἐξ ὧν ἔπλευσαν μ̃ ἅπασαν ὅσην [7] πλώϊμ@ θάλασσα, ἠγωνίσαντο δὲ κ̀ καθ' αὑτὰς καὶ ἐν συμμαχίαις πολλὰς καὶ μεγάλοις καὶ ἐνδόξοις ἀγῶνας· ὧν ἀξίους εἶναι

mines; verum duplex eorum vita ſit, alia penitus mala, alia miſta. Jam vos foelicitate primum ac diutiſſime Deus impertivit. Etenim hoc vel maxime vos conſolari debet, quod, cum principatus longo tempore durarit, florente ſingulis diebus urbe, infoelicitas unius diei non integrae, atque horae, modo vos vobis temperetis, fuit. Ne igitur eam in omne tempus prorogate, nec longius terrae motum extendite, quam ubi tum deſiit. Eſt enim abſurdum accuſare fortunam, & eventa velut maxima gravatim ferre; quae autem terrae motus omiſit, ipſos adjicere. Quid igitur poterat terrae motus? Quid nunc vos poteſtis? Ille aedes atque moenia & corpora dejicere ac perdere; vos rationem eventis opponere. Ne igitur hoc vobis eripi ſinatis, neque ſimul cum aliis conſilium collabi: ut quemadmodum prius, qui huc navibus tendebant, urbem atque moenium ambitum longiſſime proſpiciebant; ita nunc, qui poſſunt, civitatis extare fiduciam videant, atque eam nec terrae motum, nec incendium, nec opum aut aedium privationem, nec aliud quicquam vel evertiſſe atque abſtuliſſe, vel everſurum unquam atque ablaturum eſſe ſentiant. Haec ſi ſalva conſtiterint, Rhodus apud eos, qui recte vident, extabit. Nam & haec moenia, navalia, aliaque ornamenta viri fiducia ac ratione rerum habenda praediti extruxerunt; atque haec fuerunt illorum conſilii donaria, qui laudis atque honoris ob recte facta ſtudio, labores omnes, omniaque diſcrimina putarunt ſubeunda; ideoque tum omne mare, quod eſſet navigabile, perluſtrarunt, tum partim ſoli, partim cum aliis, multa magnaque & praeclara obierunt certamina; quibus vos debetis dignos

1 Bar. 7. δὲ ὥρας. 2 Bar. 7. ἀνάσχησθε. 3 Bar. 7. τοῦτον. 4 Abeſt οὐ a Bar. 7. 5 Bar. 7. συλήσει. 6 Εσήσαντο. Opor. 7 Bar. 7. πλοΐμ@.

prae-

δεῖ, λογιζομένους εἰ καὶ παράδοξον εἰπεῖν τῇ περάτῃ, ὅτι ῥᾷον [1]ὑμῖν ἐστὶν ἢ τοῖς ἐκείνοις τότε, ἔχειν ὅσα χρὴ τελέσασθαι. οὐ γὰρ ἀποστόλους πέμπειν, οὐδὲ ἐξόδους ἐξιέναι δεῖ νεῶν, οὐδ' ἐνδηλία ἡμένους τὰ ὅπλα τοῖς ἰσχύσι κινδυνεύειν, οὐδ' ἐκλείποντας τὴν πατρίδα, ἄλλοτε ἄλλαχῆ φέρεσθαι τῆς θαλάττης, χειμῶσι καὶ ἐχθροῖς, τοῖς μέν ὅσοι, τοῖς δὲ ἐσομένοις, προκειμένους· ἀλλ' οἴκοι μένοντας, καὶ τὴν ὑμετέραν αὐτῶν καρπουμένους, σωφρονεῖν. οὐ γὰρ ἡ νῆσος ἔδυ κατὰ τῆς θαλάττης, [2]ὡς μὴ εἶναι Ῥοδίοις τοῖς λοιποῖς, οὗ φῶσι. τοῖς δ' ἀβίωτον ἡγουμένοις εἰ μὴ οἱ τοσαύτῃ καὶ τοιαύτῃ [3]διάξουσι τῇ πατρίδι οἵᾳ ποθεν, ἐκεῖνο λέγω (καὶ μηδεὶς παροινηθῇ πρὸς τὸν λόγον) ἦν χρόνος ἡνίκ' οὔπω Ῥόδος ἦν ἡ πόλις αὐτή, ὡς μοί φασιν, οὐδὲ ἡ νῆσος αὕτη· ἀλλ' ἦν ταῦτα θάλαττα μόνη ποτέ. ἀλλ' ἔγωγε οὐ τοῦτο λέγω. ἀλλ' ὅπου τῶν πρὸ Λυσάν- 365
δρου οὔπω χρόνων τοῦ Λακεδαιμονίων ναυάρχου, σχεδὸν πάντες ἴστε, ὅτι οὔπω σωφρονίζοντος ὑμῶν ἡ πόλις· ἀλλ' ἦν τῆς νήσου μόνον τὸ ὄνομα· πόλις δὲ οὐκ ἦν πω Ῥόδος, οὐδ' ᾠκεῖτο πω ὑπ' οὐδένων, ἀλλὰ τὰς παλαιὰς ᾤκουν τρεῖς, ἅσπερ καὶ Ὅμηρος κατέλεξεν, οἱ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους Ῥόδιοι. συνελθόντες δ' ὕστερον ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων, μίαν ταύτην οὐ πᾶσι καλοῖς ἄρα τοῖς οἰωνοῖς ᾠκισαν, ἧς ὄ μέγα μὲν θαυμαστὸν ὄνομα καὶ σχῆμα μὲν καλλίστου, καὶ ὅπ τις βούλεται λέγων οὐκ ἁμαρτήσεται. δύο τοίνυν [4]ἔστος ὁ λόγος διώκεται μοι· ἓν μέν, ὦ ἄνδρες Ῥόδιοι, πρὸς τοῖς λογισμοῖς ὑμᾶς ἐπ' ἐκείνων εἶναι τῶν χρόνων, ἡνίκ' οὔπω τὴν πόλιν εἶχεν, καὶ φέρειν μετριώτερον· ἕτερον δὲ μὴ τὸ πᾶν, μηδὲ νεῶν ἀπογνῶναί πω τὰ παρόντα, μηδ' ἀπειπεῖν, παραδείγματι τῷ τῶν προγόνων χρωμένους· ὅπ καὶ κεῖνοι γνώμην ἦν δεῖ λαβόντες, ὅταν ἐκ σὺν θεῷ, ἀπέφηναν τὴν πόλιν, καὶ μεγάλην τε ἐκ σμικρᾶς, καὶ θαυμαστὴν ἐκ ἀφανοῦς τὴν πρότην· πᾶ δὲ 366

praebere, & hoc cogitare, quanquam eſt prima fronte dictu abſurdum, facilius etiam vobis, quam tunc illis, quaecunque ſunt abſolvenda, ſuppetere. Etenim nec claſſes nunc dimittere, nec expeditiones, opus eſt, neque cum fortioribus bellum periculoſum ſuſcipere, neque relicta patria, alias aliud mare navigare, tum tempeſtatibus, tum hoſtibus, illis praeſentibus, his futuris obnoxios; verum domi rebus veſtris fruendo, vobis conſulere. Neque enim inſula quoque ſubmerſa eſt, ut non habeant Rhodii ſuperſtites, ubi pedem ponant. Jam qui, niſi tantam ac talem, qualem olim, patriam incolant, vitam ducunt acerbam, iis hoc aio (nec id quiſquam acerbe ferat) fuiſſe cum Rhodus urbs nondum eſſet, atque adeo nec inſula, quod aiunt poetae, verum haec omnia merum erant mare. At hoc equidem non dico. Verum illud fere ſcitis omnes, ante Lyſandri, qui fuit Lacedaemoniorum dux navalis, tempora, nondum fuiſſe urbem veſtram excultam, ſed inſulae duntaxat hoc nomen; nec etiam urbem Rhodum fuiſſe, nec a quoquam eſſe habitatam, quoniam antiquas tres urbes, quas etiam Homerus enumerat, ejus temporis incolebant Rhodii. At poſt ex omnibus urbibus collecti, hanc unam non omnibus bonis avibus fundarunt, cujus magnum fuit & admirabile nomen, dignitas, pulcritudo, ac quicquid aliud ipſi jure tribui poſſit. Hinc igitur duo quaedam efficio; alterum, Rhodii, ut exiſtant cogitatione veſtra illa tempora, quibus urbem nondum habebatis, & rem levius feratis; alterum atque univerſum, ne vel nunc deſperetis atque animum deſpondeatis, majorum uſi exemplo; quandoquidem & illi, quos oportebat, ſumptis animis, urbem ex nulla, magnamque e parva, & primum vili admirandam reddiderunt: quodque

1 P. Steph. ἡμῖν. 2 Bar. 7. ὥστε. 3 Ita Cant. & Bar. 7. Vulg. διώξουσι. 4 Bar. 7 ἔστως.

putant

ἀνεκτὸν ἐστερημένοις [1] τοιαύτης πόλεως ζῆν; μὴ τοὺς ἀνίαν φιλεῖ [2] καὶ χρήσασθαι, ἀλλ' εἰς ἐπανόρθωσιν τρέψαι τὰ συμβεβηκότων ἥτις ἂν δοκῇ δυνατὴ φαίνῃ. καίτοι πολὺ ῥᾴων [3] ὑμῖν ἡ ἀνάληψις τῆς πόλεως, ἐὰν ὀρθῶς σκοπῆτε, ἢ ἐκείνοις ὁ ἐξ ἀρχῆς οἰκισμός. οἱ μὲν γὰρ, οὐδ' ἡντινῶν ἔχοντες ἀφορμὴν πρὸς τὸν τόπον, οὐ λιμένας, οὐκ εἰκόνας, οὐ κόσμους, οὐ λίθους, ὡς εἰπεῖν, ἐν πολλῇ βουλῇ καὶ ἀπορίᾳ καθεζόμενοι οἴμαι πρῶτον ποῖ ποτε τὴν χώραν οἰκήσουσιν, οὕτω ταύτην ἀπέδειξαν, καὶ τὸ μέγιστον ἁπάντων, πρὸς οὐδὲν ὑπάρχον παράδειγμα, ἀλλ' εὑρόντες αὐτοὶ καὶ προθέντες πρῶτοι καθάπερ ὡς ἀληθῶς παράδειγμα πόλεως. ὑμᾶς δὲ ὅτε ζητῆσαι νῦν οὐδὲν δεῖ πρὸ τῶν ὅλων, καὶ εἴπινα λείπῃ τῶν ἀρχαίων παραβοηθεῖ· πολλὰ δὲ σῳζόμενά ἐστι πρὸς ὃ πᾶν, εἰ καὶ παντάπασιν ὀλίγα ὡς πρὸς τὰ πάντα. ὅτε γὰρ λιμένας [4] προχῶσαι ὑμᾶς οὐδὲν δεῖ νῦν, οὔτε βουλευτήριον, οὔτε θέατρον ἀνοικοδομεῖν, οὔτε ἄλση φυτεύειν. εἰσὶ δὲ
367 καὶ εἰκόνες λοιπαί τινες ἐν πίναξι, καὶ τῶν χαλκῶν ἔργων ὅσον δεῖγμα, καὶ τὸ μέγα [5] ἄγαλμα, καὶ ὃ ἡμέτερον τυτὶ χωρίον, ἐν ᾧ πολλὰ δὴ πολλάκις μεθ' ὑμῶν ἠγωνισάμθα. ὧν εἰ καὶ ὑμεῖς καταφρονεῖτε, καὶ [6] τι μηδὲν τὰ λοιπὰ κρίνετε, πρὸς τὰ ἀρχαῖα ἀναφέροντες, ἠγάλλοντ' ἂν εὖ ἴστε ἕτεραι πόλεις εἰ καὶ μέσης παρ' [7] αὐτὰς ἦν τί. καὶ μὴν οὐδὲ παράδειγμά γε ὑμᾶς δεῖ μεταπέμπεσθαι, ὅθ' ὑπερῴόν τινα ζηλῶσαι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς Ῥόδου τὴν Ῥόδον, ἐκ παλαιᾶς νέαν ποιῆσαι. ἔτι δὲ οἱ μὲν, ἐν πολέμοις τε καὶ ταραχαῖς, καὶ ὅτε αὐτοὶ πάνυ τι τὴν ἡσυχίαν ἄγειν δυνάμενοι, τῆς τε ἄλλης Ελλάδος πάσης ἄνω καὶ κάτω φερομένης, πλέοντες ὁμοῦ καὶ στρατεύομενοι, ᾠκιζον τὴν πόλιν, ὥσπερ τινες φρέαρ ἢ στρατόπεδον ἐκλειπίζοντες ὅπου στρατεία. ὑμεῖς δὲ ἐπὶ πολλῆς μὲν εἰρήνης καὶ βαθείας ἡσυχίας, ἣ τὰ πάντα ἀνθρώπων καλῶς ποιοῦσα ἠύξησε πράγματα, πολλῶν δὲ καὶ συλλαμβανόντων ὑμῖν, οὐ μόνον οὐ κωλυόντων, ἐξέστη τῶν Ελλήνων πολλοὺς συνεπι-

putant nonnulli, tali ſpoliatis urbe vitam fore injucundam, eo non tam ad angorem merum abutamini, quam ad corrigenda, quae evenerunt, quoad ejus fieri poterit. Nec paulo facilius vobis eſt, ſi rem recte conſideretis, urbem inſtaurare, quam illis fuit initio fundare. Etenim illi nullum habentes loci adjumentum, non portus, non ſtatuas, non ornamenta, non lapides, cum diu ante conſultaſſent ac dubitaſſent, ni fallor, quo loco ſedem figerent, ita demum hanc extruxerunt nullo (quod eſt omnium maximum) exemplo, quandoquidem hoc ipſi primi vere inventum quaſi prodiderunt. At vobis jam nec de re tota quicquam eſt diſputandum, & ſi quid veterum eſt relictum, prodeſt: eaque prorſus ad rem totam ſunt multa, tametſi cunctorum comparatione valde pauca videntur. Etenim nec portus jam vobis exaggregandi ſunt, nec theatrum vel curia reaedificanda, neque ſilvae conſerendae. Quid quod ſuperſunt etiam aliquot in tabulis imagines, & aeneorum operum quaſi veſtigium quoddam, atque ingens illa ſtatua, noſtrumque iſtud ſpatium, in quo ſaepe multumque vobiſcum decertavimus. Quae quanquam vos contemnitis, & reliquias cum antiquitate comparatas pro nihilo ducitis; caeterae quidem civitates, ſi vel earum partem haberent aliquam, beatae ſibi, mihi credite, viderentur. Huc accedit, quod nec exemplum vos oportet arceſſere, nec remotum aliquid aemulari; verum ex Rhodo Rhodum, ex veteri novam reficere. Jam illi per tumultus ac bella, cum nec ipſi ſatis poſſent quieſcere, & reliqua Graecia tota ſurſum ac deorſum jactaretur, inter navigandum & militandum urbem extruebant, quaſi praeſidium aliquod in expeditione vel caſtra munirent. Vobis autem in multa pace atque alta quiete, quae res omnes humanas foeliciter adauxit, multiſque adjuvantibus, non modo non prohibentibus, multos Graecorum licebit aſſu-

1 Ταύτης τῆς Bar. 7. 2 Poſt καὶ προσχρήσασθαι, intra lineas, Bar. 7 legit δεῖ τῆς συμβεβηκότων. 3 Bar. 7. ἡμῖν. 4 Bar. 7. προχῶσαι. 5 Coloſſus. *Cant.* 6 Bar. 7. τὸ. 7 Αὐτοῖς Bar. 7.

λήψεσθε, ὥσπερ ἔρανον κοινὸν τῇ γένει πληρώσεως· τὰς μὲν, ἀποδιδόντες ὑμῖν εὐεργεσίας, ἀνθ' 368
ὧν ἔτυχον αὐτοὶ δεηθέντες ποτέ· τὰς δὲ, τὸ δ' τύχης ἄδηλον, ἐν ὑμῖν εὖ τιθεμένους· τὰς δ'
αὐτὸ τοῦτο δεῖγμα ἐκφέροντας φιλοκαλίας καὶ μεγαλοπρεπείας, ὃ ὑμῖν εἰς τὰ παρόντα συνει-
σενεγκεῖν. μέγιστον δὲ πάντων ἀνθρώπων ἄρχοντος ἐλπὶς, ᾧ μάλιστα χρὴ δοκεῖν εἶναι σπου-
δῆς ὡς ἂν οἷόν τε ᾖ, τήν τε πόλιν ἀναλαβεῖν, ὡς μὴ ὃ κάλλιστον [1] ἀπὸ τ' κτημάτων ἀτίμως
ὑπὸ γῆς κέοιτο, μηδὲ σκόπελοι καὶ κόνις τὰ Ρόδου θεάματα εἴη ὃ λοιπόν. ἐνθυμεῖσθαι δὲ χρὴ
καὶ [2] τὰ τῶν παλαιῶν, ἔστι μὲ ὡς ἀληθῶς ἀναλαθεῖν τὰ ὑμέτερα ἀντεξετάζειν τοῖς ὠντινωνοῦν.
ὅσῳ γὰρ εἶπον ὃ μόνον τὰς συμφορὰς ὑπεκφύζον, ὃκ ἔστιν ἐν τοῖς παροῦσι θαῤῥεῖγμα. ὅμως δ'
εἰ καὶ μὴ τηλικούτων ἐστερήθησάν τινες, μηδ' ὕτω πολυειδεῖ κακῷ περιέπεσον, ἀλλ' ὃν πολλαὶ
δὴ πόλεις, αἱ μὲν, ἀναστάτων τ' ἐχόντων αὐτὰς γενομένων, ἐρημίᾳ κατελύθησ. αἱ δὲ, κατεσκά-
φησ. αἱ δὲ, ἐνεπρήσθησ. ὧν ὅσα γνωριμώτατα ἐκλέγοντας, ἐνθυμεῖσθαι χρὴ καὶ λέγειν πρὸς 369
ὑμᾶς αὐτούς, ὅτι ἑάλω μὲν Ἰλιον, ἡ δυνατωτάτη τ' ἐν τῇ Ασίᾳ πόλις κατ' ἐκείνους τοὺς χρό-
νους· ἀλλ' ὅμως οἰκεῖται νῦν Ἰλιον· καὶ ταῦτα δὶς ὡς φασὶν ἁλοῦσα, ἅπαξ μὲ ὑπὸ Ηρακλέους,
δεύτερον δὲ ὑπὸ Ελλήνων κοινῇ τῷ Τρωϊκῷ πολέμῳ· φασὶ δέ τινες καὶ τρίτον ἐν τοῖς κά-
τω χρόνοις. οἰκοῦνται δὲ Θῆβαι, δὶς καὶ αὗται καταστραφεῖσαι, καὶ τ' ἐν ἡλικίᾳ πάντων διαφθαρέν-
των· ὃ ἐνταῦθα ὐκ ἠκρίβωσεν ὁ σεισμὸς, εὖ ποιῶν κατ' γοῦν τοῦτο ὃ μέρος. ὑμῖν δὲ ὡς ἐν δεινοῖς καὶ
τούτοις τηλικούτοις, κινδυνεύσ τοῦτο καὶ ἀνεκτόταλον συμβεβηκέναι. ὑπ γὰρ πολέμῳ ληφθεῖσα ὑμῶν
ἡ πόλις οἴχετ', ὑπ' ἀνδρῶν χειρῶν φανεῖσα, ὑπ' ἔστησεν ἐπ' αὐτῆς τρόπαιον ὑδείς, ὑπ' ἀπὸ τ'
ὑμετέρων ἀναθημάτων τὰ παρ' αὐτῷ τὸς ἱερὰ κοσμήσῃ, ὥσπερ ὑμεῖς τοῖς ἔξωθεν λαφύγεσι τ'
ὑμετέραν αὐτῶν πόλιν κατεκοσμήσατε· ἀλλ' ὥσπερ ἀνὴρ ἐν ἀκμῇ τελευτήσας τ' βίον, αὐτὴ καθ'
αὑτὴν οἴκετ' θειοτέραν λαβοῦσα τ' τελευτήν· καὶ ὅτε αὐχμάλωτος ἦκ' Ροδίων ὑδείς, ὅτε καθῃ-

mere, qui velut collationem in ſtirpem conferant: ac partim beneficia, quae quondam ſunt a vobis conſecuti, referant; partim ſorti incertae in vobis conſulant, partim etiam hoc ipſum honeſtatis & magnificentiae praebeant indicium, dum vobis in rem praeſentem opitulentur. At maximum eſt ſummi principis ſpes, qui maxime ſtudebit merito, quantum fieri poterit, urbem inſtaurare, ne pulcerrima ſua poſſeſſio terram indecore ſternat, ac Rhodus deinceps habeantur ſcopuli atque pulvis. Quin etiam ſunt antiqua perpendenda; quanquam eſt abſurdum, veſtra cum alienis ullis comparare. Quod enim ſolum calamitates reddit leviores exemplum, id in hac re non cernitur. Veruntamen tametſi tantis rebus nulli ſunt privati, nec in tam multiplex inciderunt malum, multae tamen urbes partim expulſis principibus in ſolitudinem ſunt redactae, partim everſae, partim combuſtae; de quibus vos nobiliſſimas quaſque ſeligentes, vobiſipſis hoc proponere debetis, captam eſſe Trojam, potentiſſimam totius Aſiae ſuo tempore civitatem, nunc eam tamen incoli; idque bis, ut aiunt, captam, ſemel ab Hercule, iterum a Graecis, bello celeberrimo; nec deſunt, qui tertio factum idem poſterioribus temporibus aſſeverent: incoli quoque Thebas, quae ſunt & ipſae bis everſae, etiam viris omnibus occiſis; id quod hic non tam accurate terrae motus obſervavit, ac recte quidem, quantum ad hoc attinet. At vobis iſtud, ut in tantis malis, videtur leviſſimum contigiſſe. Etenim nec bello capta periit urbs veſtra, nec viribus ſuperata, neque de ea quiſquam tropaeum erexit, aut veſtris donariis ſua decorabit templa, quemadmodum vos alienis urbem veſtram ſpoliis exornaſtis; verum inſtar viri, qui aetate plena mortem obeat, ipſa per ſe divino periit exitio: nec vel in captivitatem Rhodius quiſquam eſt abductus, vel eſt

1 Bar. 7. αὐτῶν. 2 Sic Bar. 7. Vulg. deeſt.

everſa

370 ρηται Rodos, ἀλλ' ἀνθήσασα εἰς ὅσον ἐξῆν, ἐξαίφνης ἠφάνισται. καίτοι τοὺς τοιούτους τῶν θανάτων, οὐδὲ ἰδίᾳ ὅπῃ τῶν ἀνδρῶν ἀδόξους εἶναι συμβέβηκεν. Ἀλλ' Ἀμφιάραος [1] δὺς ἅμα τῇ γῇ ὁμοῦ τῷ ἅρματι, σεμνὸς ἥρως ἀδεῖται· καὶ ὁ δεξάμενος τόπος, τέμενος εἶναι δοκεῖ τολοιπὸν ἀσφαλές. κινδυνεύω δὲ εἰπεῖν, ὅτι καὶ τοῦτο εἰς ἐγκώμιον τῇ πόλει συντετέλεκε. σοὶ μὲν γὰρ τῆς Λακεδαιμονίων πόλεως, ἔχομεν λέγειν ὡς ἡ διεγένετο ἀπόρθητος, καὶ σοὶ τῶν ἄλλων ὅσοι μέλλουσιν ἐπιστρεφεῖσθαι· πολλὰ δὲ τοῖς σοφοῖσι κινδυνεύει, καὶ πολλοὶ παρ' ἀξίαν ἤδη καὶ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν ἐσφάλησαν, οἱ σοὶ σπουδῇ ἐλθεῖν, [2] ἀκραιφνὲς καὶ κρεῖττον [3] ἀπάσης ἐλπίδος θέρημα ἔσωζον· αὕτη δὲ βεβαίως ἀήττητος οἴκοι, ὥσπερ ἀνὴρ ἀθλητὴς ἐν ταῖς εὐτυχίαις καταλύσας τοὺς πόνους, καὶ τὴν ἔμπροσθεν ἀκμὴν καὶ δύναμιν καὶ λαμπρότητα ἐπεσφραγίσατο τῇ τελευτῇ. ὁ γὰρ εὖ πράξασα, εἶτα χεῖρον ἔπραξεν, ἅπαξ ἀεὶ κρεῖττον ἕως ἀπέσβη. [+] Ἀλλ' οὖσα μὲν, ἦν μεγίστη· πρό- 371 τερον δ' εἰς ὃ μικρὸν ἦλθεν, ἢ τῆς ὑπαρχούσης ἀξίας ὑφεῖλεν. ἃ χρὴ λογιζομένους μήτε ὑπερᾴρεσθαι τοῖς συμβεβηκόσι, μήτ' [4] ἀπολωλεκέναι ἔᾶν. Ἀλλ' ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι ὥσπερ ἐκ τῆς μεγίστης εὐτυχίας εἰς τὸ ἔσχατον ἦλθεν, οὕτως οὐδὲν ἀπεικὸς, καὶ οὕτω πεπρᾶγθαι ἀναστῆναι πάλιν, καὶ προσδέχεσθαι τὸ ὅπῃ [5] θάτερα τῆς τύχης ἤδη μεταβολὴν, ὅσῳ καὶ σωφρονέστερον τῇ πόλει τὸ εὖ πράττειν τοῦ κακῶς. καὶ τοῦ μὲ θεοφιλὴς εἶναι, πολλὰ μὲν πάλαι μὲν νεῶν ἐξενήνοχε δείγματα· τοῦ δὲ ἐνδυτὸν τοσοῦτον ἀφέστηκεν, ὅσον πλεῖον ἐξῆν. δι' ἃ πάντα, χρὴ καὶ ὅ συμβεβηκὸς ἐνεγκεῖν, ὡς πραότατα, καὶ τὰ δεύτερον ἐρρωμένως ἀντέχεσθαι, καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦσαι, ὅτι οὐκ οἰκίαι καλῶς ἐστεγασμέναι, οὐδὲ λίθοι τειχῶν εὖ δεδομημένοι, οὐδὲ φερωποί τε καὶ νεώρια ἡ πόλις, ἀλλ' ἄνδρες χρῆσθαι τοῖς ἀεὶ παροῦσι δυνάμενοι· καὶ μὴ νομίζειν ὅτῳ πνὰ εἶναι συμφορὰν ἰσχυράν, ἧς μὴ καὶ

[+] Rutilius. in Iuniam. p. 40.

eversa Rhodus, sed cum, quantum licebat, floruisset, mox evanuit. Tales autem obitus ne hominibus quidem proprie fuerunt inglorii. Siquidem Amphiaraus una cum curru sub terram demersus pro heroe habetur; & qui recepit eum locus, delubri potest illi vicem deinceps praestare. Quid quod hoc quoque fere dixerim civitati in laudem cedere? Nam Laconicam quidem urbem non possumus invictam dicere, ac de aliis quid futurum sit suspicari licet, quandoquidem superstites multa manent pericula, nec pauci saepe praeter omnem spem atque dignitatem sunt a quibuslibet prostrati, quorum ante sincera nec ulla spe minor extiterat gloria: verum haec prorsus invicta periit, instar athletae, qui a labore in foelicitate cessavit; ac priorem potentiam atque splendorem fine quasi sigillo confirmavit. Neque enim post prosperam fortunam est adversam experta, nec pedetentim est extincta: verum donec fuit, erat maxima, ac prius quam dignitatem amitteret suam, ad nihilum rediit. Quae cum ita sint, nec nimium hoc eventum dolere, nec dedolendo debetis contemnere: verum illud animadvertere, quemadmodum haec e supremo loco ad infimum devenit; ita restitui ab hoc lapsu rursum posse, & alteram jam recipere fortunam tanto facilius, quanto est ea civitati, quam haec, familiarior. Et amoris quidem divini multa nunc & olim dedit indicia; contrarii autem affectus maxime fuit expers. Quibus de causis omnibus & fortunam clementissime vos ferre, & posterioria fortiter decet aggredi, & hoc dictum confirmare, quo fertur nec aedes bene tectas, nec murorum lapides bene compactos, neque angiportus & navalia, sed viros, qui statum praesentem ferre possint, civitatem constituere: neque vel cladem ullam tam asperam, cujus non

1 Bar. 7. δύς. 2 Bar. 7. ἀκρεφνές. 3 Sic Bar. 7. Vulg. ἀπὸ πάσης. 4 Bar. 7. ἀπαλγήσαντας ῥᾳθύμησαντας. 5 Θάτερον Bar. 7.

λύσιν ὄϛιν εὑρεῖν, μηδ' ὅτω μικρὰς ἔχειν ἀφορμὰς, δι' ὧν οὐκ ἄν τις καὶ τὰ μέγιϛα περιγένοιϛο ὑπισαμένυς ἀκοῇ, ὅτι Ἀθηναίων τὴν ἡγεμονίας περιῃρέθην, καὶ τὰ τείχη ταῖς ἑαυτῶν 372
χερσὶ καθασκαφάντων, καὶ [1] τοσούτων μεταπεσόντων ἐκ τῆς ἀρχαίας εὐδαιμονίας, ὥϛε ὀλίγοι τελάκοντα αὐτῶν εἰ) δεσπόταις, καὶ τοῖς ἐκ Λακεδαίμονος φρυγεῖς, ἑβδομήκονϛα ἄνδρες οἱ σωφρονέϛατοι συζάντες, καὶ φυλακὴ καθαλαβόντες, τοσοῦτον αὖ μεταβαλεῖν ἐποίησε ἅπαντα τὰ πράγματα, ὥϛε κατέχον μὲν τὸν Πειραιᾶ, κύκλοι δὲ τῶν λιμένων κατέσησε, ἔσωσε δὲ καὶ τοὺς ἑαυτῶν, καὶ πόλιν δὲ ἐκομίσανϛο, καὶ τὴν πάτριον πολιτείαν, τὰς Λακεδαιμονίων φρυγὰς ἀπαλλάξαντες· ἐξ ὧν καὶ περὶ αὐτῆς βουλεύσαϛο καὶ περὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐδυνήθη πάλιν ἡ πόλις, καὶ τὰ τείχη περιβαλέϛθαι, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης ἀναλαβεῖν δι' [2] ἀνδρὸς ἑνὸς φυγάδος Κόνωνος, ὃς ὅτε αἱ τριήρεις αὐτοῖς ἀπώλονϛο ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς, μόνος ἐξ ἁπάντων ἀποδρὰς ᾤχετο. εἰ τοίνυν μήτε Θρασύβυλος ἀπέγνω τὰ πράγματα, μηδὲ ἐνεθυμήθη, τί δ' ἂν εἶεν ἑβδομήκονϛα ἄνθρωποι πρὸς τὴν Λακεδαιμονίων ἀρχὴν καὶ τὴν κατέχουσαν τύχην τότε κοινὴν τὴν Ἑλλάδα (πάντες γὰρ ὁμοίως ὑποκεκύφεσαν αὐτοῖς) μήτε ὁ Κόνων ἀδυνάτων ἐρῶν ἠθέτο, ὅτε ὑπ' ὀπτὸν ἔχων πλὴν τοῦ σώ- 373
ματος, ἔγνω τὰ [3] τείχη πάλιν τῇ πόλει ϛῆσαι, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνθυπεώσαϛο· πῶς οὐκ εὐδηλόν ὄϛιν, ὅτι γνώμη καὶ φρονήματι καὶ καρτερίᾳ ψυχῆς τὰ πολλὰ τῶν πραγμάτων, ἀλλ' οὐ πρὸ πλήθει τῶν ὑπαρχόντων κρίνεϊ); τί δεῖ λέγειν τὴν παλαιὰν ἔκλειψιν αὐτῶν τῆς πόλεως, ὅτε ἐξεπίτηδες αὐτὴν προήκαντο τοῖς βαρβάροις ἐμπρῆσαι, καὶ ἱερὰ καὶ τάφους [4] τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ, τὴν δὲ Σαλαμῖνι βουλὴν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὧν ἐκ [5] τούτου ἔτυχον; οὐδεὶς γὰρ ταῦτά γε Ἑλλήνων οὐδὲ βαρβάρων ἀγνοεῖ, ἥκιϛα δὲ ὑμεῖς ὅσῳ καὶ παιδείᾳ πλεῖϛον ἁπάντων προέχετε. καὶ νῦν μέν γε ὑμεῖς χρῆσθε τούτοις παραδείγμασι. γιγνομένων δὲ καὶ

liceat invenire remedium; vel tam parva vobis adjumenta ſuppetere putare, ut non facile vel maximas res aſſequamini, cum auditu acceperitis, poſtquam Athenienſes imperium amiſerant, & ſuis ipſi manibus moenia ſubruerant, tantumque a priſtina foelicitate receſſerant, ut in triginta tyrannorum ac Laconicorum praeſidiorum eſſent poteſtate, tum viros ſeptuaginta, qui primum convenerant, ac Phylen occuparant, tantam feciſſe rerum omnium mutationem, ut Piraeum invaderent, portus in ſuam poteſtatem redigerent, ſeſe ac ſuos ſervarent, urbem ac Rempublicam avitam recuperarent, Laconica praeſidia excuterent: poſt quae rurſum civitas, cum de ſe atque aliis Graecis ſtatuere, tum urbi moenia circundare, & imperium recuperare marinum potuit per exulem unum, Cononem, qui, cum triremes ad Aegopotamos periiſſent, fuga ſolus evaſerat. Jam ſi nec Thraſybulus deſperavit, neque quid viri ſeptuaginta contra Laconicum imperium & communem Graeciae fortunam poſſent (nam omnes ipſis pariter ſe ſubjecerant) cogitavit; nec fruſtra ſe Conon quicquam moliri putavit, cum ſolo praeditus corpore, moenia voluit Urbi reſtituere, & imperium recuperare: ſitne manifeſtum, non tam rerum copia, quam conſilio, fiducia, & patientia, res pleraſque geri? Quid porro referam, quod urbem olim reliquerunt, cum eam ſponte barbaris una cum templis ac ſepulcris incendendam objecerunt; quodque Salamine pro Graecis inierunt conſilium, quidque ſint ex eo conſecuti? Etenim nemo haec nec Graecus nec Barbarus ignorat; ac multo minus vos, qui reliquos eruditione longe ſuperatis. His igitur exemplis nunc utimini. Quod ſi vos quoque

1 Bar. 7. τοσοῦτον. 2 Bar. 7. ἑνὸς ἀνδρός. 3 Bar. 7. τείχη. 4 Τοὺς illud non agnoſcit Bar. 7. 5 Bar. 7. τούτων.

fortes

ὑμῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν, ἕτεροι [1] μνημονεύσουσιν ἐν τοιούτοις καιροῖς, καὶ παράδειγμα ὑμᾶς καὶ τοὺς ὑμέτερα πρὸς αὐτοὺς καὶ τοὺς ἑαυτῶν θήσονται πράγματα, ὥστε καὶ τὰ παρὰ τοῖς θεοῖς δόξης ἕνεκα, καὶ τὰ παρὰ τοῖς ὀπτιμομένοις, καὶ ὃ μέγιστον τὰ ὑμετέρας αὐτῶν [2] ἕνεκεν σωτηρίας, ἄξιον φιλοτιμηθῆναι, καὶ ταῖς [3] ὑμᾶς αὐτοὺς οἰ τῷ τὰ ἀπὸ μικρῶν τῶν λοιπῶν
374 μεγάλα καὶ ἀρχαῖα ἀναλαβόντων ἀριθμῷ. Ταῦτα καὶ τοὺς τετελευτηκότας ὑμῶν νομίζετε δεῖσθαι πατέρας καὶ ἀδελφούς, καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους, καὶ ἱκετεύειν πρὸς τὰ ἑαυτῶν μνήματα, καὶ ὅ λοιπὸν τὰ πόλεως ἐδάφους εἴπερ χαρίζεσθαι βούλεσθε αὐτοῖς, μὴ περιιδεῖν τὸ τὰ Ῥόδου καθάπαξ ὄνομα [4] ἀπελθὸν ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπαμῦναι καὶ ἀναστῆσαι καθόσον δυνάσθε. ἀνισώητε δὲ εὐτυχεστέροις καὶ βελτίοσι τοῖς συμβούλοις, Ζεῦ καὶ πάντες θεοί.

ΡΟΔΙΟΙΣ ΠΕΡΙ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

ΕΙ μὲν ὅπως εἶχον, ὦ ἄνδρες Ῥόδιοι, ὅ σῶμα, ὡς ἐγώ τε ἂν ἐβουλόμην, καὶ ὑμεῖς σπεύσαθε, αὐτὸς ἂν ὑμῖν παρὼν εἰς λόγους ἦλθον πολλῶν ἕνεκα. ἐπεὶ δ' ἴσως
375 καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀφῖκται λόγος ὡς παρεσκεύασθαι, ὑπὲρ μὲν τῶν κατ' ἐμαυτὸν, τοῖς θεοῖς ἐπιτρέπω, δι' ὃς καὶ τοῦτον ἐσώθην τὸν χρόνον· πρὸς δὲ ὑμᾶς, ὑπόλοιπον ἦν, πέμψαι ὃ βιβλίον, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον συγγενέσθαι τῇ πρώτην. εἰκότως δ' ἂν ὑ πρέπειν νομιζοίμην οἰ πατρίδος μοίρᾳ τ πόλιν ὑμῶν ἄγων. Ελλήνων τε γὰρ ὑκ εἰς ἑκάστους δοκοῦντα τελεῖν, παντὸς τοῦ Ελληνικοῦ κήδεσθαι νομίζειν αὐτῷ προσήκειν, ὑ μάταιος ὁ λογισμὸς, τῶν τε πρὸς ὑμᾶς ἰδίᾳ μοι δικαίων ὑπαρχόντων, οὐδ' ὑμεῖς ὑπιλέλησθε· ἀνθ' ὧν καὶ λέγειν καὶ πράττειν ὁπωοῦν ἀξιῶν ὑπὲρ ὑμῶν, δικαίως ἂν συγγνώμης τυγχάνοιμι.

fortes vos praebueritis, ejus alii similibus temporibus memores erunt, ac vos vestraque facta suis in exemplum proponent. Quocirca tam quae ab his, quam quae a posteris, vos manet, gloriae, nec non, quod est maximum, vestrae ipsorum salutis causa vos aequum est laborem capessere, & in eorum vos numero, qui de parvis reliquiis antiquam instaurarunt magnitudinem, collocare. Atque haec a vobis etiam mortuos parentes, fratres, atque alios necessarios postulare censete; ac per sui memoriam, reliquamque urbis aream vos obsecrare, ut, si quid ipsorum causa velitis, Rhodi nomen omnino ne permittatis evanescere, sed id juvetis, ac pro viribus resuscitetis: quod ut foelicioribus ac melioribus faciatis avibus, Jovem atque omnes deos comprecor.

ORATIO DE CONCORDIA AD RHODIOS.

SI quidem ea essem corporis valetudine, Rhodii, qua & ego vellem, & vos optaretis; ad vos equidem trajecissem, ut sermones vobiscum conferrem. Cum autem ad vos etiam fortasse nostri status fama pervenerit, eum quidem diis committo, qui me ad hoc usque tempus conservarunt: vobis autem libellus erat mittendus, atque hoc primum modo vobiscum colloquendum. Nec vero nimis curiosus videri debeam, si vestram civitatem patriae habuero loco. Nam & is, qui Graecorum non postremus censetur, totius ad se Graeciae curam pertinere debet existimare, & quae mihi proprie jura vobiscum intercedunt, ne vos quidem estis obliti; propter quae merito nihil non pro vobis tum dicere videar, tum facere, debere.

1 Bar. 7. μνημονεύσουσιν. 2 Bar. 7. ἕνεκα. 3 Bar. 7. καὶ ὑμᾶς. 4 Bar. 7. ἀπιλθεῖν. Ed. Flor. ἀπελθών.

Ac

ὃν μὲν οὖν τρόπον διετέθην ὅτι τῇ τοῦ σεισμοῦ συμφορᾷ· καὶ ὁποῖόν τινα ἐμαυτὸν παρέχον τοῖς πρεσβεύσασιν ὑμῶν εἰς Αἴγυπτον κατ' ἐκείνας τὰς χρείας, πρ' αὐτῶν καλλίστ' ἂν πύθοισθε. ἀγγελλομένων δέ μοι πολλῶν δεινοτέρων εἰ οἷόν τε εἰπεῖν τὰ νῦν, ὅτ' ἀπιστεῖτε ὑμῖν αὐτοῖς καὶ διήρησθε, καὶ παραλαβὼν ὑμᾶς παρεστησάμην παρέθεσθε, ὅθ' ὅπως χρὴ πιστεύειν, ὅθ' ὅπως ἀπιστεῖν εἶχον. οἵ τε γὰρ ἀγγέλλοντες ὑμέτεροι πολῖται, καὶ τἄλλα τῶν ἀξιοπίστων, καὶ καθ' ὑμῶν ὃ μάλιστα δεῖ ῥᾳδίως τοιαύτας αἰτίας οὐκ ἐνῆν. εἰ μὲν οὖν πάρεστιν Τέρπανδρος ὁ Λέσβιος, ἐκεῖνον ἂν ὑμῖν σπουδάζω ἐλθεῖν. ἐπεὶ δὲ λόγῳ ψιλῷ δεῖ πείσαντα καταστῆσαι τὰ πράγματα, ἐμαυτῷ τὸ ἀγώνισμα ποιοῦμαι. πρῶτον μὲν οὖν ἐκεῖνο ἐνθυμήθητε, ὅτι ὑπὲρ μὲν ἄλλου τινὸς πράγματος, οἷς τέ ἐστι καὶ τὸν ἐναντίον λόγον διελθεῖν· ὑπὲρ δὲ ὁμονοίας, ἴσθ' εἴ τις πώποτε ἠμφισβήτησε, τὸ μὴ τὸ μέγιστον εἶναι τῶν ἀγαθῶν ταῖς πόλεσιν. ἀλλ' ὥσπερ μὲν τῶν πολιτειῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἐν αὐταῖς νομίμων, χωρὶς ἕκαστοι φρονοῦσι· τὸ δ' ἐν ἁπάσῃ τῇ πολιτείᾳ μηδὲν ἐνδεέστερον εἶναι φάσεως, μηδ' ὅ, τι μᾶλλον τοῖς καθεστηκόσι λυμαίνεται, τοῦτ' ὥσπερεὶ μιᾷ φωνῇ νενίκηκε. καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπον πρὸς αὐτὸ μὲν τοῦτο πάντας συμφρονεῖν, ὡς καλὸν ἡ ὁμόνοια καὶ σωτήριον, ταύτης δὲ ἀμελήσαντας, ἐρίζειν ἀλλήλοις ἀξιοῦν, καὶ ταῦτα ἀνήνυτα, καὶ τὰ μηδενὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων ἀγνοεῖν ἔχοντα καλῶς, ταῦτα ἐκφυγεῖν Ῥοδίους; ὃ μὲν οὐδ' εἰ- 377
δέναι μὲ φάσκειν, ἐκόντας δὲ ὀλιγωρεῖν τῆς σωτηρίας, ἀνθρώπινον. ἥδιστα δ' ἄν μοι δοκῶ τοῦτο ὑπομνησθῆναι, ὡς ἀρχαῖα λέγων, καὶ ὑδατῖνον χαλκὸν εὑρηκώς. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, τῷ μὲν λέγοντι μέμφεσθαι ὡς λίαν γνώριμα καὶ παλαιὰ καὶ πᾶσι δοκοῦντα συμβουλεύει· αὐτὸς δὲ μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ὑπ' ἄλλου φερομένοις, ἀλλὰ μὴ μόνον πρὸς αὐτὸς σπασμικῶς ἔχειν, ἀλλὰ καὶ μέχρι τοῦ παντὶ τούτῳ χρόνῳ διαφέρεσθαι; ἐγὼ δ' ὅτε τὴ σύμβουλον, ὅτε τοὺς χρωμένους ἠξίωμαι τοῦτο δεῖν σκοπεῖν, τὸν μέν, ὅπως ἐρεῖ ταῦτα ἃ

Ac quomodo quidem ad eam, quam terrae motus attulit, calamitatem affectus fuerim, & qualem legatis veſtris in Aegyptum profectis me tum praebuerim, ex ipſis optime cognoveritis. Cum autem res hujus temporis multo, ſi dicere licet, graviores mihi nunciatae eſſent, vos vobiſmetipſis diffidere, & inter vos diſſidere, nec honeſtis infeſtari tumultibus; ea nec credere facile, nec non credere poteram. Etenim & nuncii erant veſtri cives, ac fide digni viri, nec de vobis temere poteram tale crimen ſuſpicari. Si quidem igitur Terpander Lesbius ſupereſſet, ejus vobis optarem adventum. Quoniam autem oratione mera res componendae ſunt, mihi hunc laborem depoſco. Illud ergo primum cogitate, de alia re quavis in utramque partem diſputari poſſe; verum de concordia neminem unquam contendiſſe, quin hoc eſſet maximum in civitatibus bonum. Cumque de ipſis Rebuſpublicis & earum inſtitutis ſinguli ſuam ſequantur ſententiam; illud omnes uno ore confitentur, nihil eſſe cuivis Reipublicae generi magis contrarium, quam ſeditionem, nec quod rerum ſtatum potius corrumpat. Cur ergo non ſit abſurdum, concordia, cujus omnes dignitatem & ſalutem cognoſcant, neglecta, mutuo ſemper rixari; quaeque nemo Graecorum aliorum vel Barbarorum honeſte poſſit ignorare, ea Rhodios fugere? Neque vero, ſiquis hoc ſcire ſe dicat, verum ſponte ſalutem contemnere, hominem duxerim. Atque equidem libenter hoc objici mihi patiar, antiqua me proferre, nec invenire novi quicquam. Cur enim non ſit ineptum, cum dicentem reprehendatis, quod res nimis notas, antiquas, & omnibus probabiles ſuadeat, ipſos rebus tam apertis uti non audere; nec inter vos modo diſſidere, ſed & cum omni, quod hactenus effluxit, tempore pugnare? Ego vero nec conſiliarium nec conſultores id arbitror ſpectare debere, ut ille, quae alius nemo,

dicat;

μησ' εἰς· τὰς δὲ, ὅπως ἀκούσονθ' ἃ μὴ πρότερον· ἀλλ' ὅ, τι μέλλῃ κοινῇ συμφοίσειν, τοῦτο καὶ λέγειν καὶ προαιρεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ ἐν ταῖς τοῦ σώματος χρείαις, τοῦθ' ἡμῶν ἕκαστος ἐπισκόπει, ὅπως τὶ κομψὸν ἀκούσῃ· ἀλλ' ὅστις ἄριστος ἰατρὸς, ὅστις ἂν ὑγιεῖς ποιεῖν δύηται. ὃν δ' ἔστ' ὅστις ὑμῶν ἀγανακτήσῃ, ἐὰν ἅμα τῶν αὐτῶν σωθῇ, δι' ὧν ἤδη καὶ πρότερον.
378 ὃ μὴν, ἀλλ' ἔγωγε βουλοίμην ἂν ὥσπερ κἀμοὶ τοῦτ' ὑμῖν ἔχειν ἡγοῦμαι χαρίσασθαι, τῷ τί καὶ πλεῖον εἰπεῖν ὧν οἱ πρὸ ἡμῶν τοῖς ὁμοίοις ἐγχειρηκότες· ὅτω καὶ ὑμᾶς ὑμῖν αὐτοῖς ἐθελῆσαι χαρίσασθαι, ἃ μὴ μόνον τὸ χρόνον τοῦτον ὃν νῦν ἀκροᾶσθε τούτων λόγων, ζῶντα φρονῆσαι πρὸ τῶν λεγομένων, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς μὴ ταῦτα (πείσεσθε γὰρ σαφῶς αὐτῷ, εὖ οἶδα ἐγὼ τὴν ὑμετέραν δεξιότητα καὶ φιλησοΐαν) ἀλλὰ καὶ πρὸ τῶν περὶ ὑμᾶς αὐτούς, μᾶλλον γνώμην ὀρθὴν λοιπὸν χρῆσθαι, καὶ τῷ ἔργῳ πίστιν ὡς ἠσθήσθε τῷ λόγῳ προσθεῖναι. οἶμαι δὲ ἅπαντας ἂν ὑμᾶς συμφῆσαι, ὥσπερ τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις λόγων τούτους ἀληθεστάτους ἡγεῖσθε, ὧν ἂν πλεῖστοι καὶ γνωριμώτατοι μάρτυρες ὦσιν, οὕτω καὶ τῶν εἰς συμβουλὴν ἡκόντων, οἷς ἂν πλεῖστοι καὶ ἀρίστοις μάρτυρες ὦσι, τούτοις μάλιστα χρῆναι πιστεύειν. τοῦτο τοίνυν εἰς Ὅμηρον τὸν κοινὸν τῶν Ἑλλήνων σύμβουλον καὶ πρεσβύτην ἀνενέγκαι, ὃς ἐποίησε τὸν σοφώτατον τῶν τότε Ἑλλήνων, τὴν Ναυσικάᾳ σπευχόμενον ἔπι οὖσι κόρῃ, [1] Ἀνδρά τε καὶ οἶκον καὶ ὁμοφροσύνην —
379 ὀπάσαι τοὺς θεοὺς αὐτοῖς, —— ἃ μὲν γὰρ τοῦδε κρεῖσσον καὶ ἄρειον, Ἢ ὅθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον Ἀνὴρ ἠδὲ γυνή· πολλ' ἄλγεα δυσμενέεσσι, Χάρματα δ' εὐμενέτῃσι, μάλιστα δέ τ' ἔκλυον αὐτοί. καί τοι μὴ νομίζετε ἑτέρως μὲν μίαν οἰκίαν καλῶς οἰκῆσαι, ἑτέρως δ' ἂν πόλιν τὴν πᾶσαν· ἀλλ' εἰ μία τις καθ' ἕνα ἐστὶν οἰκιῶν σωτηρία ὁ ταὐτὰ φρονεῖν, πολὺ μᾶλλον τὰς πόλεις οὕτω δεῖν ἔχειν. ὅσῳ μιᾶς μὲν οἰκίας διαφθορὰ εὐκόλως ἴασις εὑρίσκει· πόλεως δὲ, οὐδ' εὑρεῖν ῥᾳδία γίνεται· καὶ μιᾶς μὲν οἰκίας εὖ τε καὶ χεῖρον πραττούσης, μικρὸν

dicat; hi, quae nunquam prius, audiant: ſed ea, quae communiter ſint profutura, tum dicere, tum ſequi. Nam nec in corporis periculo ſtudet id quiſque, ut aliquid audiat novi; verum hic eſt optimus medicus, qui ſanos poteſt homines reddere: neque ſi iiſdem rebus, quibus ante, ſanetur veſtrum quiſpiam, hoc aegre ferat. Veruntamen quemadmodum ego hic quoque me vobis gratificari poſſe arbitror, ſi plus aliquid, quam qui rem eandem ante nos tractarunt, dixero: ita vos quoque cupiam vobis ipſis gratificari velle; nec hoc tantum tempore, quo nunc hanc orationem cognoſcitis, de rebus idem ſentire (credetis enim dicenti, ſi veſtram prudentiam & audiendi ſtudium recte novi) ſed & poſtea de rebus ad vos pertinentibus eadem deinceps uti ſententia, reque ipſa, quantopere ſitis oratione delectati, fidem facere. Sicut autem orationum earum, quae in judiciis habentur, veriſſimae cenſentur eae, quae plurimis ac celeberrimis nituntur teſtibus: ita credetis arbitror, de rebus in deliberationem cadentibus eas potiſſimum ſequendas eſſe, quibus plurimi adhibentur & probiſſimi teſtes. Ad Homerum igitur, communem Graecorum conſiliarium & praefectum, veſtram referte memoriam, qui Graecorum ejus temporis ſapientiſſimum Nauſicaae etiam tum puellae precantem facit, ut *Aedes, atque virum, & concordia pectora* — dii ipſis praeberent, — *Nil etenim hoc praeſtantius uſquam, Quam cum concordes animis vir charus & uxor Tecta colunt eadem; quod gaudia donat amicis, Hoſtibus invidiam, verum ipſis commoda magna.* Nec eſt, quod putetis, aliter domum unam, aliter urbem integram recte habitari; verum ſi ſingularum aedium una ſalus eſt concordia, hoc in urbibus multo magis evenire. Etenim ſi una ſit diſcors domus, facilis eſt ſanatio; ſin urbs, difficilis: & unis quidem aedibus melius vel pejus ſe habentibus, parum

1 Odyſſ. ζ'. *Cant.*

in-

τὸ ἀφαφέσθαι τοῖς ἄπασι· κοινῇ δὲ εὐδενοῦντας, καὶ τοῖς ἰδίοις οἴκοις ἄμεινον προΐστασθαι εἰκός ἐστιν. εἰ τοίνυν καὶ τοῖς μέλλουσιν οἰκήσειν ἤδη συνευχεσθαι καιρὸν ἡγεῖτο ὁ σύμβουλος περὶ ὁμονοίας, ἦπου τοῖς γε ἐκ παλαιᾶς πόλιν οἰκοῦσι καὶ ταύτην ὕστως ὀφείλοι, πάντα τἄλλα δεύτερα τούτου ποιεῖσθαι προσήκει. εἶεν. τειχῶ γὰρ δὴ ἀφαιρησόμεθα, καὶ θεωρήσαντες μίαν οἰκίαν ἐκ πόλεως πρῶτον, εἶτα εἰς ἄνδρα ἕνα ἀναβῶμεν τῷ λόγῳ, καὶ σκεψώμεθα ποῖός τις, ᾧ τις ἂν αἰσχύνοιτο ὁμοιοῦσθαι. ἀλλ' ἐνταῦθα καὶ μάλιστ' ἂν καταδύοιμεν ὃ διαπεφυγὸς τὴν ὁμονοίας ἀγαθόν. τίς γὰρ ὕστως ἔξω τοῦ φρονεῖν, ἢ τίς ἄπειρος τῶν ἐν τῇ φύσει, ὅστις ἂν τὸ εἰκῇ καὶ ῥᾳδίως μεταβαλλόμενον καὶ μηδέποτε ἐν ταὐτῷ μένοντα, μηδὲ ἃ γνοίη φυλάττοντα, ἀντὶ τοῦ ἀεὶ τέλους χρηστοῦ καὶ βεβαίου προέλοιτ' ἂν εἰς χρῆσιν; οἶδ', τίς ἂν ἢ κηδεῦσαι τῷ τοιούτῳ προθοῖ τὴν ἑτέρου βούλοιτο, ἢ συμβαλεῖν, ἢ συσκηνῶσαι, ἢ τῶν πασῶν ὁπόσαι προάξεις κατ' ἀνθρώπους μεταχεῖν, ὅστις μηδ' αὐτὸς οἶδεν ὁ βούλευσθαι, ἀλλ' ὥσπερ Εὔριπος ἄνω καὶ κάτω φέρεται, πολεμῶν καὶ στασιάζων αὐτὸς ἑαυτῷ; ὑκοῦν ὅ γ' ἐνδεὴς τούτου νικᾷ πᾶσι τοῖς κριταῖς, ὅστις ἁπλοῦς, γενναῖος, ἀψευδής, ταῦτα γινώσκων περὶ τῶν αὐτῶν, ὁμονοῶν ὡς οἷόν τε μάλιστα αὐτὸς αὑτῷ. πῶς οὖν ὑκ ἄτοπον, δυοῖν ἀνδροῖν ὑποκειμένοιν, ὧν μὴ κτῆσθαι πόλιν, ὧν δὲ, ὡς δεῖ τὴν ὁμονοοῦσαν ἔχειν, τὸν μέν, ὡς ἀνόητον καχίζοντας, τῷ δὲ, ὡς ἀείστῳ πεπεμένῳ· μὴ ἀφαιρώσασθαι τὸν εἰκός, ἀλλ' ᾧ τις ἀπεύξαιτ' ἂν μὴ συντυχεῖν, πῶς χρὴ τοῦτον εἰς τὰ κοινὰ φοιτᾶναι μεμεμένους; καὶ μὴν οὐδὲν ὄνειδος τοῖς ἰδιώταις ὕστω προσήκει φεύγειν, ὡς πόλει κοινῇ. ὅσῳ γὰρ μεῖζον τὸ ὄχημα, καὶ ὅσῳ πλείους οἱ συνεισόμενοι, τοσούτῳ μᾶλλον καθαρεύειν ἁπάντων εἰκὸς ὅστι τῶν αἰσχρῶν. χωρὶς δὲ τούτων, οὐδὲ ὁ κίνδυνος ἁπλόος. ἰδιώτης μὲ γὰρ ὑχ ἑαυτοῦ τὸν γνώμην, οὐδὲν μᾶλλον αὐτόχειρ αὐτοῦ γίγνεται, ἀλλ' ὅσον δοκεῖν εἶναι φαῦλος, τοσοῦτον ζημιοῦται· πόλις δὲ διεστῶσα, πρῶτον μὲν διπλῆν φέρεται τὴν ἄνοιαν· ἔπειτ' ἃ ποιεῖ πάσχουσα ἀνα-

interest omnium; qui autem publice non sunt affecti, iis etiam aedes propriae melius jure se habent. Quare si etiam domum inhabitaturis concordiam censebat jam esse consiliarius optandam; eos profecto, qui jampridem urbem incolunt, eamque tam celebrem, res omnes huic oportet postponere. Age vero, rem trifariam distinguamus, atque una primum domo per urbem considerata, ad hominem deinceps unum ascendamus, qualisque sit, cui non erubescat quis similis fieri, inspiciamus. Atque hic sane vel maxime concordiae bonum desiderabimus. Nam quis est ita prudentiae vel omnis expers naturae, qui malit eo, qui facile mutetur, nec in eadem sententia diu maneat, nec in proposito perseveret, quam qui semper bonus & constans sit, uti? Quis enim, verbi gratia, cum tali homine vel affinitatem, vel contubernium, vel aliud quicquam, quam cum alio, contrahere, vel rem ullam communicare malit, qui ne ipse quidem, quid velit, sciat, verum instar Euripi sursum ac deorsum feratur, secumque ipse pugnet? Ergo qui huic est dissimilis, omne fert punctum, vir simplex, ingenuus, verax, idem de iisdem rebus sentiens, secum ipse maxime consentiens. Cur ergo, cum duobus viris propositis, quorum alter discordi, alter concordi civitati respondeat, illum pro stulto ducamus, hunc ut optimum sequamur; quod aequum est, non facimus, verum cujus quis consuetudinem deprecetur, eum publice videmur imitari? Atqui non est turpitudo, quam privatus aeque, atque civitas, fugere debeat. Etenim quo hujus major est dignitas, & plures conscii, hoc magis ab omni debet esse nequitia remota. Quid quod neque in eodem versantur periculo? Privatus enim, animo si sit inconstans, non tamen perdit seipsum, sed malitiae duntaxat opinione punitur: civitas autem discors duplici primum laborat dementia; deinde, quaecunque facit, eadem

φαίνεϑ, ϗ τ̓ δίκην ἐπ' αὐτῶν δίδωσι τ̃ πραγμάτων. ἃ μοι δοκεῖ ϗ [1] Ησίοδος προορώμενος, τὰς ἔριδας πάσας πόρρωϑεν κωλύειν, ἥτις μὴ πρὸς ἔργον, ϖάγκαλός· εἰκότως. ϗ γάρ ἐστιν ϗ σίδηρος, ϗ χαράκωμα, ϗχ ὅπλον οὐδὲν φοβερὸν τ̃ις πόλεσιν, ἂν εὖ φρονεῖν ἐϑέλωσι μόνον· ἀλλὰ ϗ ϱᾳστα ὑπὸ τ̃ ἀνοίας καϑ' αὑτῶν ἰσχυρὰ ποιοῦσιν οἱ πολλοί. τὰ μὲ τοίνυν ἄλλα παρορϑέντα, ὀλίγορον ποιεῖ τ̓ ζημίαν, καὶ ϗ πάσας τ̃ις ψήφοις ἡμάρτηται· τὸ δ' ἐπ' ἀλλήλους πέπεισϑαι, καὶ τὸ τ̓ ὑπὲ κοινῆ σωτηρία κατοικίαν γενομένην ταύτην ἀϱαλύοντας ϗ ἀϱαιωῶντας, τὰ αὑτῶν εὖ τίϑεσϑ νομίζειν ἑκάστους, ἐξαίρει πᾶσαν ἀνϑρώπων ἄνοιαν· τοσοῦϑ' ὑπερβάλλει. καὶ μὴν οὐδὲ Σόλωνος ἔξω τοῦ καιροῦ ποιεῖν ἄν μοι δοκῶ μνησϑείς· ἄλλως τε καὶ ϗ νόμων ϗ πολιτείας ἐξετασμός. ἐκεῖνος τοίνυν ἐν τοῖς ἐλεγείοις διεξιὼν περὶ τῶν αὐτῷ πεπολιτευμένων, ὑπὲ τούτῳ μάλιστα πάντων σεμνύεται, τῷ καταμίξαι τ̃ δῆμον πρὸς τοὺς δυνατούς, ὅπως ἂν μιᾷ γνώμῃ τὴν πόλιν οἰκῶσι· μηδέτεροι πλεῖον ἰσχύοντες, ἢ κοινῇ συμφέρει. καίτοι τοῦτ' ἐστὶν, ϗ μόνον προτρέπουσος εἰς ὁμόνοιαν, ἀλλὰ καὶ δεικνύουσος ὅπως αὐτὴν κτᾶσϑαι πρόσηκε. καὶ τί δεῖ καϑ' ἑκάστους λέγειν; ϗ γὰρ ὁ ῥήτωρ, ϗ ποιητὴς, ϗ νομοθέτης, ϗ ῥήτωρ, ὅστις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἄλλοϑεν πόϑεν ἄρχεται, ϗδ' ἄλλό τι πρεσβεύει τ̃ πρὸς ἀλλήλους φιλίας καὶ πίστεως· εἰκότως ϗ ἀναγκαίως. εἰ γὰ τοῖ συμμάχων ὅτοι πιστότατοι ϗ ἀναγκαιόταϑοι, οἵτινες ἂν τ̃ αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νο-
383 μίζωσιν, ἥτις σφᾶς γε αὐτοὺς ὡς ἐχθροὺς προσορᾷν ϗ σωτήριον. τίσι γὰ καὶ χρῆσϑαι τοῖ ἔξω δυνατὸν, τοὺς αὑτοῖς ϗκ ἔχοντας; γνοίη δ' ἄν τις καὶ τῇ προσηγορίᾳ τεκμαιρόμενος, μόνον γὰν τοῦτο νόσημα πόλεως κέκλη). καίτοι πῶς ϗκ ἄτοπον, τ̃ μὲ ἐν τοῖς σώμασιν ἀῤῥωστημάτων, ἃ μέρει τινὶ λυμαίνε), τοσαύτην προνοίαν ἔχειν, ὥστε τάχιστα παύε). ὁ δὲ Ἀπολλύων δημοσίᾳ τοὺς πόλεις μὴ τ̓ ταχίστην ἀπαλλαγὴν ζητεῖν, ἀλλ' ὅπως

dem patitur, ac re ipsa dat poenas. Quod cum praevideret Hesiodus, omnes videtur contentiones, quae non ad opus excitarent, longe removisse; nec injuria. Etenim nec ferrum, nec fossam, nec telum ullum civitates quae concordiae studeant, timere debent; cum & haec plerique per stultitiam contra sese acuant. Atque aliae quidem res omissae temporariam pariunt multam, nec omnibus condemnantur calculis: cum autem in se mutuo convertuntur aliqui, & iis, quae ad communem salutem sunt institutae, viciniis dissolutis ac divulsis, sibi quisque se probe credit consulere, id ita grave est, ut omnem superet humanam dementiam. Ne Solonis quidem intempestive mentionem fecero; praesertim cum de legibus agitur, ac de Republica. Is igitur cum in suis elegiis res a se in administratione Reipublicae gestas commemorat, in hoc gloriatur maxime, quod populum cum optimatibus commiscuerit, ut urbem unanimes incolerent; ac neutri plus, quam publice conduceret, valerent. At hoc non modo ad concordiam est adhortari, sed & ejus comparandae rationem ostendere. Quid autem singulos recensemus, cum nec poeta, nec legislator, nec orator quisquam sit, qui aliunde fere incipiat, aut aliud quicquam, praeter amicitiam fidemque mutuam, praedicet? ac merito quidem & necessario. Si enim socii censentur fidelissimi & utilissimi, qui hostem eundem atque amicum habent; non possunt ii, qui seipsos pro hostibus ducunt, salutis compotes fieri. Quomodo enim externa ope utantur, qui sua nequeunt? Id autem ex nomine quoque licet conjicere, quandoquidem hic unicus civitatum morbus vocatur. Quod si corporis aegritudinum, quae partem infestant aliquam, tantam gerimus curam, ut aboleantur confestim; absurde facimus, nisi eorum, quae publice civitates perdunt, non incrementum maximum, sed reme-

1 Init. primi libri. *Cant.*

ὅπ πλεῖςα γενήσε). καὶ τ μὲν ἀκυσίων ἀποτροπὰς αἰτεῖν τὺς θεύς, οἷ λιμῦ καὶ λοιμῦ ϗ τῶν τοιύτων, ἃ δὲ μείζω μ τύτων κακά, τῷ δ' εὖ φρονεῖν 'ὅτι θεραπεῦσαι, ταῦτα μὴ βύλεαδ. πότερον ὖν ὐδ' εὐχεαδ φήσετε [1] ὑπὸ τ ὁμονοίας; τί ποτ' ὖν ἄλλο ὑμῖν αὐλοῖς ἀγαθὸν σπευύξεαθε; ἀλλὰ νὴ Δία τῦτό γε ποιεῖν προθύμως; ὐκῦν ἄτοπον τὺς μὲν θεὺς ἐνοχλεῖν, αὐτὺς δὲ μὴ βύλεαδ θεράπειν ἄ γ' ἐφ' ὑμῖν εἶ) δοκῇ τοῖς θεοῖς αὐλοῖς; ϗ μὴν εἴγε τοῖς σώμασιν αὖται βαρύται) τῶν νόσων, ϗ πλείσης δέονται τ 'θπιμελείας, αἵτινες ἂν τ ἐντὸς ἄψων). πῶς ὐ ϗ πόλῃ (αὖτ' εἶ) τ ἀτυχημάτων ἔχαλα χρὴ δοκεῖν, ὑφ' ὧν εἵσιο φθείρεται; ἢ πολεμίυς μ εἵσω τείχυς πρελθόνας φοβερωτέρυς κείνομεν, αὐτὺς δὲ ἐν μέσῳ τῇ 384
πόλῃ πολεμεῖν ἀλλήλοις, ἀδεὲς τῷ κοινῷ νομίζει τις; ϗ μὴν ὐδ' ἐκεῖνον ἀποδέξομαι τ λόγον, ὡς ἄρα ςάσις ἐμφύλιος τοσύτῳ πολέμυ χαλεπώτερον, ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ὁρῶ δ πόλεμον μ εἰρήνης πολλάκις αἱρετώτερον συμβαίνονδα· ςάσιν δὲ ὁμονοίας ὐδέποτε. πολεμήσασι μ γὰρ ἤδη πολλοῖς συμήνεγκε ϗ εἰς χρημάτων κτῆσιν, ϗ εἰς δόξαν, καὶ εἰς ἰσχύν, ϗ πάνθ' ὅσ' ἂν εἴποι τις· ςάσῃ δὲ ϗ μίσῃ εἰς ἀλλήλυς χρώμενοι, ὐδένες πώποτε τ ὄνλων ἀγαθῶν ἀπώναν̄ο, τοσῦτ' ἀπέχον ὅ εἰσκτήσαθαί γε ἕτερα. σπευδόντι δ' εἰπεῖν, εἰρήνης μ ὑπαρχύσης, τοσύτῳ χεῖρον ςασιάζειν ἢ πολεμεῖν ἐπαρθῆναι, ὅσῳ χεῖρον ἑαυτὺς κακῶς ποιεῖν ἢ ἑτέρυς. ἐν πολέμῳ δὲ ὅ αὐτὸ τῦτο τοσύτῳ χεῖρον, ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ϗ μὰν ὐ νῦν μ δοκῇ, εἰσέτερον δ' ὐκ ἐδόκῃ τῶν κακῶν ἔχαδον εἶ). τοσύτῳ γὰρ μετειώτερον ςάσεως ἡ τυραννὶς, ὅσῳ εἰρῶτον μ κυφότερον ἐς κακῶς ποιῶν πόλιν, ἢ πάντες κύκλῳ· ἔπει- 385
τα ἐλευθερῶσαι μὲν πόλιν ὥςε ςασιάζειν, ὐδεὶς πώπο' εὐφρονῶν ἠξίωσεν· ὑπὲρ δὲ ὅ μὴ ςασιάζειν, τυράννυς ἤδη πινὲς ἐξεπίτηδες ἐκήσαν̄το. καὶ μὴ μέν γε τυράννυ, ϗ νόμυς θεῖναι τῶν νομοθετῶν αὐτῶν ἤδε πινὲς εἶπον συμφέρειν· ςάσῃ δ' ἢ συςῆναι τὸ θεῖον, ἢ συμβῆ- 38

dium celerrimum quaeramus: cumque ea quae nobis invitis accidunt, ut famem, peſtem, ſimilia, a diis averruncari petamus; quae pejora ſunt, & bono conſilio ſanari poſſunt, quamprimum curemus. Utrum vero concordiam ne precari quidem vos dicetis? Quid ergo boni vobis oretis aliud? An id facere diligenter? Cur ergo diis eſtis moleſti, cum nolitis ea, quae illi in vobis eſſe credunt, facere? Jam ſi corporis morbi graviſſimi judicantur, & maxima cura indigent, qui ad interiora pertinent; urbis nimirum hoc erit extremum infortunium, quo intus corrumpitur. Niſi forte hoſtes intra moenia progreſſos formidabimus; cives inter ſe in urbe media pugnantes, ſecuritati publicae conſulere arbitrabimur. Quid quod nec eam probo rationem, qua ſeditionem civilem hoc eſſe bello graviorem dicunt, quo bellum eſt pace? Ut enim bellum ſaepe magis, quam pacem, expetendum video; ita ſeditionem prae concordia nunquam. Nam qui bella geſſerunt, opum nonnunquam, gloriae, potentiae, atque aliarum rerum incrementum ſibi attulerunt: qui ſeditionibus & odiis inter ſe ſunt conflictati, nunquam rerum ſuarum fructum perceperunt, nedum alienas acquirerent. Denique in pace tanto pejus eſt ſeditione quam bello vexari, quanto deterius eſt ſibi quam aliis malefacere. In bello autem hoc ipſum tanto pejus eſt, quanto bellum pace. Neque vero idem & nunc & non olim eſt pro ſummo malo habitum. Hoc enim levior eſt tyrannis, quam ſeditio, quo primum tolerabilior eſt unus vir oppidum, quam omnes, affligens: deinde quod cum ad excitandam ſeditionem nemo unquam ſapiens liberare civitatem voluerit; ad eam reprimendam tyrannos olim data opera quidam induxerunt. Praeterea cum tyranno quidem leges etiam ferri putarunt latores aliquot conducere; ut autem per ſeditionem vel conſtitueretur omnino, vel conſta-

1 Lege ὑπέρ. *Cant.*

ret

ναι πολιτείαν, οὐδενὶ πώποτ' ἔδοξεν ἐγχωρεῖν. καὶ μὲν τυραννηθέντων μὲν τῶν πόλεων ἤδη τινές, εἴς τε μέγεθος καὶ καλασκευὴν ἐπέδοσαν· ὅσαι δὲ οἵτινες οὐκ ἐφθάρησαν, οὐκ ἂν ἔχοιμεν εὑρεῖν. καίτοι πῶς εἰκός, τοῖς μὲν τοὺς τυράννους ἀποκτιννύσι, δωρεὰς προθεμένοις· τοῖς δὲ τὰς ὅσεις καταλύσι, μηδὲ ὅσον προῖσθαι βούλεσθαι; ὑμεῖς τοίνυν σεμνύεσθε ὡς ὄντες ἐλεύθεροι, καὶ τὴν δημοκρατίαν ὕβρεως ἐπαινεῖτε, ὥστε μηδ' ἂν ἀθάνατοι δέξασθαι γενέσθαι, εἰ μή τις ὑμᾶς ὑπὲρ ταύτης ἐάσει μένειν τῆς πολιτείας, καίτοι πῶς οὐκ ἄλογον, αὐτὴν μὲν ὕβριν τιμᾶν, ταύτῃ δ' ἐπηρεάζοντας μὴ θέλειν [1] σωθῆναι; ἢ μοναρχίαν μέν εἴτις καταασκευάζοιτο, πικρῶς ἂν ἔχειν· ὁ δὲ τύτῳ τοσούτοις ὅσοις εἶπον δέδεικται χαλεπώτερον, τοῦτ' αὔξειν ἑκόντας; καὶ μηδ' ἐκεῖνο δυνασθαι λογίσασθαι, ὡς οὐκ ἔστιν ὅπως εἰ ταῦθ' ὕβρεσιν, ἃ κινδυνεύσετε ἀποστερηθῆναι τῆς δοκούσης ταύτης ἐλευθερίας· καὶν μὴ ἐκόντες ὑπισρέψητε, ἀλλὰ ἀφίξεται ὅστις ὑμᾶς σώσῃ πρὸς βίαν. ὡς οὔτ' ἀγνοεῖν τὰ τοιαῦτα τοῖς ἄρχουσι θέμις, οὔτ' ἐν μηδενὶ ποιεῖσθαι λόγῳ. ὥστε εἰ μηδενὸς ἄλλου χάριν, τοῦ γ' ὄντες ἐλεύθεροι ποιεῖν ὅτι βούλεσθε, τῶν νυνὶ τούτων ἀπόστητε, ἵνα μὴ φοβεῖσθε ἅμα, ὅσον νῦν θαῤῥεῖτε, καὶ μὴ φιλοτιμίαν ἀρχαίαν ἀποβάλητε. ἔστι δὲ τοῦ πελοποννησιακοῦ χάριν τοῦτ' ἀπολαύειν, παραδείγμασι τοῖς γνωσιμωτάτοις χρωμένους εἰς τὰ παρόντα· καὶ ταῦτα πρὸς μὲν ἄλλους τινὰς διεξιέναι, μειρακιῶδες ἂν ἴσως ἦν· πρὸς δὲ ὑμᾶς καθαρῶς ὄντας Ελληνας, καὶ τεθραμμένους ἐκ παίδων ἐν τούτοις, οὐκ ἄχρηστον. τοῦτο μὲν τοίνυν εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν ἀποβλέψατε, ὁμόφυλον ὑμῖν οὖσαν, ἣ μέχρι ἐστασίαζεν, οὐδεμιᾶς τῶν προσοίκων βελτίων ἦν, ἀλλὰ καὶ πολεμοῦσα ἡττᾶτο ὡς λέγεται τὰ πολ-
387 λά· ἐπεὶ δὲ κατέστη ἀφ' ἑνὸς τοῦ Λυκούργου λόγων καὶ νόμων, ἡγεῖτο τῶν Ελλήνων καὶ κατὰ πόλεις καὶ κοινῇ. αὖθις δὲ τὸ τῶν Αθηναίων θεωρήσατε, οἳ στασιάζοντες μέν, ὅτε

ret Reſpublica, nemo credidit unquam fieri poſſe. Jam urbes nonnullae, quibus potiti ſunt tyranni, magnitudinem & compoſitionem acceperunt majorem: quas autem ſeditio non confecerit, nullas facile dixerimus. Num vero ſit aequum, iis, qui tyrannos occiderint, praemia proponere; qui ſeditiones abolent, ne parere quidem velle? Cum porro de libertate gloriemini, & populare imperium ita laudetis, ut abſque eo ne immortalitatem quidem putetis accipiendam; cur eam vos oppugnare, non vultis intelligere? Cumque regni inſtitutionem ſitis aegre laturi; id quod eo tot modis, quot dixi, gravius eſt, ſponte augetis? Nec vel hoc poteſtis cogitare, fieri non poſſe, quin, ſi haec ita procedant, libertate, quam habere videmini, ſitis periclitaturi; ac niſi ultro reſipiſcatis, alius vos per vim conſervet. Haec enim principes nec ignorare poſſunt, nec contemnere. Quocirca vel hac de cauſa, quo liberi, pro arbitrio quid libet agatis, nec tantum metuatis, quantum nunc confiditis, neque priſtinum amittatis decus, praeſentem corrigite ſtatum. Atque hic praeteriti percipitur temporis fructus, cum celeberrimis exemplis ad rem praeſentem utimur: quae ut apud alios commemorare, puerile fortaſſis foret; ita apud vos, qui ſinceri eſtis Graeci, & inter eos a pueris fuiſtis educati, non erit inutile. Primum igitur ad Laconicam civitatem, gentilem veſtram, reſpicite; quae donec ſeditione laborabat, nulli praeſtabat urbi finitimae, & in bellis, ut aiunt, plerumque vincebatur: poſtquam autem per Lycurgi leges atque ſermones compoſita fuit, Graecis tam oppidatim quam communiter imperavit. Deinde Athenienſes contemplamini, qui in ſeditione nec

1 Lege σωθῆναι. *Cant.*

σφίσιν αὐτοῖς, ὅτε ἑτέροις ἐδωώμυτ' εἰ) χρήσιμοι· ἐπεὶ δὲ τῶν τυράννων ἀπαλλαγέντες ὡμονόησαν πρὸς ἀλλήλους, ὃ μόνον τὴν πόλιν ἀλλὰ καὶ τ' Ελλάδα ἠλευθέρωσαν ἐν τοῖς μεγίστοις κακοῖς. προσλαβόντες δὲ τὴν ἀρχήν, ἕως μὲ μίαν γνώμην εἶχον, ἀντεῖχον μιᾷ δεῖν ἅπασιν ἀνθρώποις καὶ χερσὶ γῆ καὶ χερσὶ θάλαττα· ἐπεὶ δὲ διέστησαν, τὰ μὲ τείχη κατέσκαψαν, τὰς δὲ ναῦς παρέδωσαν. καὶ τοῦτο τοσοῦτον ἀτύχημα ἀτυχήσας ὁ δῆμος, ἐκπεσὼν καὶ καταληθὼν αὖθις, ἐξὸν αὐτῷ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐπαναστάντας, καὶ πρὸς θεῶν παρεκάλουν, ὁμονοεῖν εἵλετο, τὴν κοινὴν τ πόλεως σωτηρίαν προτέραν τῶν ἰδίων ἐγκλημάτων ποιησάμενος. καὶ γάρ τοι πάλιν εἰς τὰ πράγματ' εἰσῆλθε, καὶ πρώτη τῶν Ελλήνων σχεδὸν ἐν μέρει πάντων. τοσοῦτο κακὸν ἡ στάσις ταῖς πόλεσι, καὶ τοσοῦτ' ἀγαθὸν ὅ ἐθέλειν ὡς τάχιστα παύσασθαι. εἰ δὲ δεῖ καὶ τῶν ὑμετέρων προγόνων Αργείων ἀναμνησθῆναι, λέγε) καὶ τούτους παραχθέντας ἐν ἀλλήλοις, Αθηναίων πρέσβεων ἀφικομένων ὡς αὐ- 388
τοὺς καὶ διδαξάντων ὡς αὐτοὶ τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἔθεντο, ἐπανελθεῖν, καὶ τ' στάσιν ἐκποδὼν ἀνελόντας πάλιν εἰς σφᾶς αὐτοὺς ἐλθεῖν. νῦν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ρόδιοι, παρὰ πασῶν τ πόλεων τούτων, χρὴ νομίζειν πρεσβείαν κοινὴν ἥκειν ὡς ὑμᾶς ὑπὲ τὰς ξυναλύσεις προκαλουμένην, προσσημαίνειν δὲ ἡμᾶς σωτηρίως ἃ νομίζομεν πάντα βέλτιστα ὑμῖν εἶ). καὶ μὴν ἅ σφᾶς αὐτοὺς γε τοῖς Αθηναίοις ὑμᾶς ποιῆσαι δεῖ, οὐδὲ τοῖς ἐφ' ὑμᾶς διαπεπολεμωμένοις, συνεκτίσαι τάλαντα ὅσα δὴ σημεῖον τῆς πίστεως· ἀλλ' ἀζήμιος ἡ σωφροσύνη πρόκειται, τούτων τε ὧν εἶπον ἐπιμεμνημένοις, καὶ μηκέτι εἰς πόλιν μίαν ἢ δυοῖν βλέπουσιν, ἀλλ' εἰς τὰ κοινὰ τ Ελλήνων πράγματα, καὶ πάσας τὰς πόλεις τὰς Ελληνίδας· ἃς ὅτε φάλαγγες ὁπλιτῶν ἐπιόντων, ἢ ἱππέων πλῆθος, ἢ τ' ἄλλο οὐδὲν τ δοκούντων εἶ) φοβερῶν, ἀλλ' ἡ κατ' ἀλλήλων στάσις καὶ ἀπιστία, καὶ ὃ μήτε κοινῇ σφῶν αὐτῶν φυγεῖν, μήτ' αὖ καθ' ἑκάστους ὑγιαίνειν, αἴτιον τ τοσαύτης μεταβολῆς ἐγένετο. καὶ μηδεὶς ὑμῶν ἐν ἀδείᾳ ποιήσθω, ὅ τοὺς 389

1. ὑμᾶς.

fibi nec aliis potuerunt prodeſſe: poſtquam autem a tyrannis liberati, concordiam mutuam ſunt auſpicati, non Urbem tantum, ſed & Graeciam difficillimis temporibus liberarunt. Imperium autem adepti, donec unanimes erant, omnibus fere terra marique reſiſtebant: poſtquam diſſidium eſt ortum, & moenia ſubruerunt, & naves tradiderunt. Atque hanc tantam cladem cum populus accepiſſet, & poſt reditum adverſarios punire poſſet, pacem facere maluit, & communem urbis ſalutem privatis injuriis praepoſuit. Rurſum itaque rerum adminiſtrationem aggreſſus, cunctis fere Graecis viciſſim imperavit. Tantum nocet civitatibus ſeditio, tantumque prodeſt eam confeſtim abolere velle. Quod ſi veſtros quoque majores, Argivos, memorari vultis, ii quoque traduntur, cum inter ſe diſſiderent, poſtquam Athenienſium legati ad eos venerant, ipſoſque, quomodo res illi ſuas compoſuiſſent, docuerant, paruiſſe, & ſublata ſeditione, in gratiam rediiſſe mutuam. Nunc igitur ab omnibus his civitatibus communem ad vos venire legationem exiſtimate, Rhodii, quae ad compoſitionem vos adhortetur, & ea, quae vobis utiliſſima ſint futura, nos cum precibus monere. Neque vero vos idem, quod Athenienſes, oportet facere; nec una cum iis, qui contra vos mutuati fuerant, aliquot talenta ſolvere, ad fidem confirmandam: ſed gratuita vobis proponitur modeſtia, ſi tum ea, quae dixi, cogitaveritis, tum non ad urbem amplius unam aut alteram, verum ad communem Graecorum ſtatum, & omnes Graeciae civitates reſpexeritis; quibus non peditum phalanges, nec equitum turmae, nec aliud quicquam eorum, quae videntur horrenda, niſi ſeditio, atque infidelitas mutua, quodque nec publice idem ſentirent, nec fingillatim ſaperent, mutationem tantam attulit. Nec eſt, quod temporum diverſitatem quiſquam ad

ſe-

χαμρὸς ἑτέρως εἶ), ἀλλ' ἐκεῖνο κοινὸν ἐνθυμείσθω καταὶ πάσης ςάσεως, ὅτι τῶν παρόντων ἀγαθῶν αἰεὶ πέφυκε. ἀποςερεῖν. χωρὶς δὲ τούτων, ὦ ἄνδρες Ρόδιοι, καὶ ἡ συμφορὰ μείζων, εἰ τοιούτων χαμρῶν ἐν οἷς φόβος μὲ οὐδεὶς οὐδὲ κίνδυνος, εὐδαιμονίας δὲ ἀπολαύειν ὁπόσης τὶς βούλεται, πάρεσι, ὃ ὀπιθάλλον ἐφ' ὑμᾶς μέρος ὥσπερ θεωρικῶν θεήσεσθε ἐξεπίτηδες. μέχρι μὲν γὰρ διειςήκει τὰ τῶν Ελλήνων, εἰκὸς ἦν [1] σιωπᾶσθαι, καὶ τοὺς μὲν ταῦτα, τοὺς δὲ ἐκεῖνα ὑμῶν αἱρεῖσθαι. νῦν δέ τίς ἡ ςάσεως ἀφορμὴ, ἢ ῥαςώνης οὐκ ἐξουσία; ἡ κοινὴ μὲν ἅπασα γῆ, βασιλεὺς δὲ εἷς, νόμοι δὲ κοινοὶ πᾶσι, πολιτεύεσθαι δὲ καὶ σιωπᾶν, καὶ ἀπαίρειν, καὶ μένειν, ἄδεια ὁπόσῃ τὶς βούλεται; τί οὖν δεῖ κακῶν ἐπεισάκτων, ἢ μανίας τοῖς πᾶσι θεωτῆς; ἀλλὰ γὰρ οὐχ ὡς ἔχαζον ἡ ςάσις τῶν κακῶν, δεῖξαι χαλεπώταζον, ἀλλ' ὅπως αὐτῆς ἀπαλλάξασθε, τοῦτ' ἴσως ἔργον εὑρεῖν. οὐ γὰρ ἀγνοίᾳ γε συμφέροντος, ἁμαρτάνειν μοι δοκεῖτε τοσοῦτον, ὅσον εἰ οἷόν τε εἰπεῖν ἀπονοίᾳ τινί· καὶ τὰ διαφορὰν ἔχοντες ἠπιώμεθοι. λέγω δὴ κεφάλαιον, θεῶτον μὲν ὀργὴν ἅπασ' ἀπελθεῖν ἐκποδὼν, ὥσπερεὶ πολιορκίαν, τὰ ἑαυτῆς ἔχουσ'. ὡς οὐ τῷ θυμῷ κάλλιςα θεάματα κρίνεται. ἔπειτα φθόνον καὶ πλεονεξίαν ἑκατέρωθεν θεραπεῦσαι. φθόνον μὲν λέγω τῶν ἐλαττόνων τοῖς μείζοσι, πλεονεξίαν δὲ, εἰς τοὺς ἥττους τῶν μειζόνων. σιωπῶντι δ' εἰπεῖν, οἰκίας σχῆμα καὶ τύπον μιμήσασθαι. τί δὴ τοῦτ' ἐςίν; εἰσὶν ἄρχοντες ἐν οἰκίᾳ, πατέρες παίδων, καὶ δούλων δεσπόται. πῶς οὖν οὗτοι καλῶς οἰκοῦσιν; ὅταν οἱ μὲν ἄρχοντες μὴ πάντ' ἐξεῖναι νομίζωσιν ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐκόντες ὑφαιρῶσι τῆς ἐξουσίας· οἷς' ὅτι ἂν δοκῇ τοῖς κρείττοσιν, ὡς ἐξὸν δέχονται. ἄνευ δὲ ταύτης τῆς ἑκατέρωθεν εὐγνωμοσύνης, οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν οἰκίαν ὅτις σωθήσεται. τοιοῦτοι τοίνυν καὶ ὁπὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως θεάματα ἀγαγεῖν ἔμοιγε δοκῶ νῦν, λογιζομένους τοὺς μὲν ἀξιοῦντας εἶ) κρείττους, ὅτι ἂν τοὺς ἥττους ἐκόντες διαφθείρωσι,

securitatem facere arbitretur; sed illud omni convenire seditioni existimet, ut semper nos praesentibus privet bonis. Quid quod major est calamitas, si temporibus iis, quibus nec periculum, nec metus est ullus, & foelicitate singuli, quanta volunt, frui possunt, vestram quasi theatralis pecuniae portionem de industria projiciatis? Etenim donec erant diversae Graecorum partes, merito poteratis insolenter vos gerere, & alii has, alii illas sequi. At nunc quae vel seditionis occasio, vel quietis non est facultas? Non & communis est universa terra, & unus rex imperat, & leges sunt communes, ac libere potest quis vel Rempublicam administrare, vel quiescere, vel discedere, vel manere? Quid ergo malis est opus adventitiis, aut furore prorsus supervacuo? Verum ut facile est extremum seditionis vitium demonstrare; ita quomodo possitis ea liberari, difficulter fortassis invenietur. Nec enim tam utilitatis ignoratione peccare mihi videmini, quam, si dicere liceat, desperatione quadam; & controversiis ultro vos submittere. Primum igitur, ut summatim dicam, omnis ira, tanquam obsidio, suas sibi res habere jussa, removenda est, quandoquidem res nullae per iram commode componuntur. Deinde invidia & violentia utrinque est deponenda. Invidiam dico, aliorum in potentiores; violentiam, horum in alios. Denique familiae figuram & exemplum debetis exprimere. Hoc autem quid est? Sunt in familia praefecti, liberorum patres, heri servorum. Quomodo hi recte degunt? Cum praefecti non omnia sibi licere credunt, & ultro quid potestati suae detrahunt; alii id, quod potentioribus visum fuerit, pro licito sumunt. Nec enim sine hac utrorumque aequitate facile possit ulla domus consistere. Illud ergo nunc ad civitatem quoque placet accommodare, ut, qui potentiores haberi volunt, existiment, se, cum alios ultro

1 Ξυνίζειν pro σιωπᾶσθαι. *Cant.*

per-

τῇ σφετέρᾳ λυμαίνον) φιλοτιμίᾳ. τὸ γὰρ εἰ) τὰς ἥττους κέρδος τοῖς κρείττοσιν, εἴτοῦ ἔξυσιν ὧν ἔσον) κρείττους, δεικνύναι· τοὺς δὲ ἀπολειπομένους, ἢ ταῖς οὐσίαις ἢ κατὰ τὰλλα τύχαι, ὅπ τοῖς μείζοσιν ἐὰν ἐπηρεάζωσι, τῇ σφετέρᾳ λυμαίνονται σωτηρίᾳ πολὺ μᾶλλον, ἢ εἰ τὸ τεῖχος ἐχόντες καθήρουν. νόμος γάρ ἐστιν ὕπος φύσει κείμενος, ὡς ἀληθῶς ἔπὸ τῶν κρειττόνων καταδειχθείς, ἀκούειν τὸν ἥττω τοῦ κρείττονος. κἄν πις ἐλευθερίας σύμβολον ποιῆται τὸ ἀφαιρεῖσθαι τὸν νόμον, αὐτὸν ἐξαπατᾷ, καὶ ποιῶ πλήσιον, ὥσπερ ἂν εἰ κοινῇ πάντες ἄνθρωποι τοῖς θεοῖς φθονήσαντες, εἶτα μὴ νομίζοιεν. εἰ δέ πις ὑμῶν τῷ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπονθέναι φείν λαβεῖν δίκην, οὐκ ἀνεκτὸν ἡγεῖται καταλύσασθαι, φεῦγον μὲν αὖτῷ τύμπαλιν ἀφήκειται. εἰ γὰρ τοσούτων καὶ τηλικούτων κακῶν ἡ ςάσις αἰτία γίγνεται, ὡς ἀβίωτον νομίζειν εἰ μή πις ὀπωσοῦν δίκην λήψεται, πῶς οὐ φεύγειν χράπτον ἀπ' αὐτῆς; ἔστι γὰρ εὖ φρονούντων, ὧν μὲν εὐφρονούντων πεπείρανται, μὴ θέλειν ἀφίσασθαι· ἃ δ' ὕτω σκληρὰ καὶ παρακόβηλα καὶ παντάχοῦ 392
μεσὰ ἀνδίας εὑρήκασι, τούτων ὡς τάχιςα παύσασθαι, μὴ τὸ κακὸν τοῦ κακοῦ φάρμακον ἡγουμένους, ἀλλὰ νομίζοντας μνήμην καὶ λήθην, δύο φερσήμαλα ἐνδυτέω δυοῖν ἐναντίοιν εἰ) φερμάτοιν, καὶ δεῖν τὰ μὲ χρηςὰ, τῇ μνήμῃ σημειοῦσθαι, τὰ δὲ φαῦλα, τῇ λήθῃ παραπέμφεσθαι. ἔπειθ' ὅταν καὶ παντάπασιν ὁ θυμὸς φερσίςηται, τὸν ἀρχαῖον ἀντίπαλον παραλαμβάνοντας αὐτῷ δεῖ τὸν λογισμὸν, ὧδὶ λέγειν φερὸς αὐτούς, ἡμεῖς ἐσμὲν Ῥόδιοι· κἄν πις ἡμῖν Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων εὐγενείας ἀμφισβητῇ, βουλοίμεθ' ἂν αὐτοῦ κρατεῖν. οὐκοῦν ὅτε τοῦτο βουλόμεθα, ἡ πατρὶς ἡμῖν σωτέα κοινῇ, ἵν' ἔχωμεν ἐφ' ᾗ φρονοῖμεν. οὐκοῦν ςασιαζόντων μὲν, ἀπόλλυται· μιᾷ δὲ γνώμῃ χρησαμένων, ἅμα καλλίων καὶ μείζων γίγνεται. τί οὖν ἡμᾶς αὐτοὺς καταλύομεν; ταῦτα εἰς ἔκας⊙ εἰ φερὸς αὐτὸν εἰπεῖν ἐθελήσειεν, οὐ δώσῃ χώραν τοῖς παραξυσμοῖς. πῶς γὰρ οὐχ ὡς

perdunt, ſuam corrumpere gloriam. Quandoquidem hoc ipſis commodum eſt, ut aliqui ſint imbecilliores; ſiquidem eos, quibus potentiores duci velint, cupiant oſtendere: qui autem vel opibus, vel alia re ſunt inferiores, ſi ſint aliis infeſti, ſuam ſe diruere ſalutem multo magis credant, quam ſi data opera ſubruerent moenia. Eſt etenim haec naturae lex, ab aliquo deo revera lata, qua jubentur imbecilliores potentiori parere. Cujus quidem abrogationem ſi quis pro libertatis habet ſigno, ſeipſum fallit; & perinde facit, ac ſi omnes communiter homines, diis invidentes, eos putarent non eſſe. Quod ſi quis, quoniam permulta ſit & gravia paſſus, non putat ante ſumptum ſupplicium in gratiam eſſe cum quoque redeundum; is primum ſecum ipſe pugnat. Etenim ſi talium eſt ac tantorum cauſa malorum ſeditio, ut is, qui non aliquo modo poenas ſumat, acerbam ſibi vitam exiſtimat; cur eam non fugiamus? Solent enim prudentes viri ab iis rebus, quibus ſunt delectati, nolle diſcedere: quae autem tam dura, tamque tumultuoſa, & undique moleſtiae plena ſunt experti, quam primum tollere, nec malum malo ſanandum putare; ſed vocabula duo contraria, memoriam & oblivionem, duarum eſſe rerum contrariarum exiſtimare, ac bona memoria conſignari, mala oblivione induci debere. Jam ut maxime vos animus urgeat, hoſtem ejus antiquum, rationem, decet vos in auxilium vocantes, ita vobiſcum ipſis agere, Nos Rhodii ſumus: ac ſi quis nobiſcum vel Graecus vel Barbarus de nobilitate contenderet, eum ſuperare vellemus. Hoc igitur animo cum ſimus, patria nobis eſt communiter ſervanda, ut habeamus, de qua gloriemur. At ea ſeditionibus perit; concordia major fit ac pulchrior. Quid ergo noſmet ipſi conſumimus? Haec ſi quiſque vellet ſibi ſuggerere, nullum daret irritationi locum. Quomodo enim revera

non

ἀληθῶς ἄτοπον, εἰς μὲ τὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος λόγους, πάντας ἂν ὡσαύτως ἔχειν εὐ
393 δοκήσειεν; εἰς δ' αὐτὸ ὃ σῶσαι τ' πατρίδα καὶ τῇ τ' λόγων εὐφημίᾳ περὶ αὐτῆς ἔχειν χρῆσθαι, μὴ τολμᾷν ταυτὸν φρονῆσαι· ἀλλ' ἔργῳ μὲν ἀπολλύειν, λόγῳ δὲ κοσμεῖν; καὶ τὼ Κλεομένους τῦ Λακωνικοῦ νίκην ἀναμένειν, ὃς τὸ αὐτῦ σῶμα καλεχόρδευσεν, ὑπ' ποδῶν ἀρξάμενος; ἢ τί περὶ θεῶν οἴεσθε, εἰ τῦτον ἕκαστος περιθέμενοι τ' ὄνομ', ὅταν τὺς ἐχθρὺς ὑποδὼν ποιήσηλε, τότε σωφρονῆσαι ἄρ' ἄλλό τι λείπεαλ, ἢ τοσύτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἕνα γ' μίαν λειφθῆναι, καθάπερ τὺς ὑπ' τῦ κατακλυσμῦ λέγυσι; καὶ τί τῶν γυναικῶν δρῶσίλε τῶν τὸν Πενθέα διασπασαμένων, ὅταν αὐτοὶ ὃ κοινὸν σῶμα τῆς πόλεως, ταῖς ὑμετέραις αὐτῶν χερσὶ διασπάσεσθε; δεῖ δὲ τὺς μὲν πεπονθότας, τὰ μὴ συμβεβηκότα, χαμρῷ πνι γ' τύχῃ δῦναι, τῦτο δὲ μηδὲν μεῖζον κέρδος ἡγεῖσθαι· τὺς δ' αὖ δεδρακότας, οἷς μὲ ἔπραξαν, αἰσχύνεαλ, μὴ φιλοτιμεῖαλ· πῶ δὲ ἑκόνλας ὑπάρξαι τ' ὁμονοίας, λῦσαι τὰ πρότερα ἀποχρῶνλα μαθὸν ἐκείνων θεμένυς ὃ μὴ δῦναι δίκην, νο-
394 μίσανλας λαμβάνειν. ἡγῦμαι δὲ τοσαῦλα ἐνεῖναι κακὰ τῇ ςάσει, ὥσθ' ὑπὲρ μὲ ἄλλυ τινὸς εἴπις βύλοιλο ἀποτρέπειν, πρὸσηκεν ὅσα βλάπλοι λέγειν· ὑπὲρ δὲ τύτυ πᾶν τυνδυτίον λυσιτελεῖν σιωπᾷν μᾶλλον ἢ κινεῖν τ' μνήμην ὧν ἕκαστοι πεπόνθασιν, ὅστις μὴ τυνδυτίον ὃ βύλεζ μέλλῃ ποιήσειν. ἀλλ' ὅς γε ὑπὲρ ὅ ἑτέρυ τις ἂν εἰπεῖν ἔχοι λόγυς τ' ὁμονοίας, εἰσὶ μὲν ἤδη μυρίοι, ὅμως δὲ χρὴ τὺς ἐπῳδὺς μιμήσαλζ, οἳ ταῖς αὐταῖς φωναῖς φθεγόμενοι πολλάκις, ὕτως ἀνύτειν δοκῦσι. μόνη μὲν γὸ ταῖς ὑπ' Διὸς ὥραις βεβαιοῖ· μόνη δὲ ἅπανλα ὑποφαίνεζαι· τὰ μὲν χῦ τ' χώραν γεωργίαις κοσμῦσα, καὶ τ' τε ὑπαρχόντων ὀπικαρπίας, γ' ἑτέρων κτῆσιν διδῦσα· τὰ δ' ὀν τῇ πόλῃ κατ' εὐχὴν ἄγυσα· δι' ἣν γάμοι τε ὡραῖοι, γ' ὀκδιδόναι γ' λαμβάνειν, εἰς ὕς τις βύλεζ, γ' ὅθεν βύλεται, γ' παίδων τροφαί, γ' παιδεία χῦ τὺς πατρίυς νόμυς, καὶ ὑπὲρ γυναικῶν ἀσφάλεια, γ' πίσεις συμβολαίων, γ' ξένων

non ſit abſurdum, cum de patriae laudibus omnes idem, ſi ſit opus, ſentiatis, ad eam conſervandam, & laudis copiam comparandam, non audere eodem eſſe animo; verum quam verbis decoratis, eam factis perdere, & Cleomenis expectare Lacedaemonii victoriam, qui ſeipſum, a pedibus exorſus, minutatim diſſecuit? Quid autem putatis, obſecro, ſi hoſtium interitu modeſtiam quiſque veſtram definiatis, aliud reliquum fore, niſi ut ex tot viris atque mulieribus unus tantum atque una relinquatur, quemadmodum poſt diluvium aiunt accidiſſe? Aut qua re a mulieribus, quae Pentheum dilacerarunt, differetis, ſi commune civitatis corpus veſtris ipſi manibus diripueritis? Atqui debent ii, qui quid paſſi ſunt, cum ea, quae acciderunt, tempori fortunaeque tribuere, tum hoc nullum habere majus lucrum: qui autem perpetrarunt, eorum pudore duci, non gloria efferri; ac ſponte concordiam auſpicando, priora luere, mercedemque plenam ducere, ſi poenas, quas non dant, ſumere ſe exiſtiment. Arbitror porro tot in ſeditione contineri mala, ut, cum alterius rei, a qua quis aliquem dehortari velit, conveniat incommoda dicere, de hac contra tacere praeſtet, quam eorum quae ſinguli ſunt perpeſſi, memoriam refricare; niſi quis aliter omnino, quam ſtudeat, facere velit. At quae de altera, concordia, dici poſſint, tametſi ſunt infinita, nihilominus incantantes imitari decet, qui, cum ſaepius eaſdem miſerunt voces, aliquid videntur efficere. Sola enim confirmat anni tempora; ſola cuncta conſignat; ac tum agros culturis ornat, & partim poſſeſſionum fructus donat, partim aliorum poſſeſſionem; tum in urbibus omnia pro voto ſuccedant facit; per quam nuptiae contingunt tempeſtivae, & cum quibus quis velit contractae, liberorum educationes, & in patriis moribus inſtitutiones, uxorum ſecuritas, contractuum fides, hoſpitum

ſuſ-

ὑποδοχαί, καὶ θεῶν θεραπεῖαι καὶ πρόσοδοι· καὶ χοροὶ καὶ θυμηδίαι, ἔπι δὲ ἐκκλησίαι καὶ [1]βουλευτήρια, θεῶν ἡ πρεσβυτάτη συμπάλη Θέμις· καὶ πένησιν ἀφορμαὶ βίου, 395
καὶ πλουσίοις ἀπόλαυσις τῶν ὄντων, καὶ πρεσβύτῃ γηροκομηθῆναι, καὶ νέοις ἐν κόσμῳ ζῆν, καὶ ὃ λεγόμενον δὴ τοῦτο, πάντα κοινά, ὥσπερ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ὑφ' ᾧ σωζόμεθα. καίτοι πῶς οὐκ ἄλογον, τοὺς μὲν πολιτευομένους τούτους μάλιστα ἐπαινεῖν, οἵτινες ἂν πλείστας ὑμῖν τὰς εὐφροσύνας παρασκευάζωσιν, ἢ θεάματα ἀνευρίσκοντες, ἢ χρήματα νέμοντες, ἢ κοσμοῦντες ἐνί γε τρόπῳ τὴν πόλιν, αὐτοὺς δὲ τοσούτων ἀγαθῶν ἐκόντας ἀποστατεῖν ὥσπερ ἄλλοις τισίν, ἀλλ' οὐχ ὑμῖν αὐτοῖς λυμαινομένους; δεῖ τοίνυν ὥσπερ ζωγράφου τινὸς εἰκόνας ἀμφοῖν προτεθεικότος, βλέποντας ἐναλλὰξ εἰς ἑκατέραν, ἢ καὶ ποιητοῦ τινος διηγουμένου, ὡς οἱ μέν, εὐσχήμων καὶ εὐπαγὴς καὶ εὔχρους καὶ εὐχαρις, καὶ ὁμολογοῦσα ἑαυτῇ μᾶλλον ἀπάντων, ἀκριβῶς οὐκ ἀπὸ θεῶν ἥκουσα δοκεῖ μοι· ἡ δ' ἑτέρα θεαμάτων πάντων πικρότατον, τὴν μὲν κεφαλὴν ὑπόπλα, τὰ δὲ χείλη πελιδνή, τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς διεστραμμένη, ἐξωδυκῖα, δάκρυσι νεορρύτοις ἀεὶ συνεχομένη, τὸ χεῖρε ἀκρατής, τὸ ξίφος εἴσω πρὸς τὸ στῆθος φέρουσα, ὑπὸ λεπτῶν τῶν ποδῶν καὶ σκολιῶν αἰ- 396
ρομένη· πρεῖ δὲ αὐτὴν ὥσπερ δίκτυον ἐν κύκλῳ ζόφος καὶ σκότος, ὑφ' ὧν τὰ πολλὰ μνήμασιν ἀνθ' ἱερῶν ἐνδιατᾶται. πρὸς ταῦτα χρὴ βλέποντας οὕτω τὴν αἵρεσιν ποιεῖσθαι, δοκιμάζοντας ὅπου σχολῆς, ὁποτέρα βέλτιον συνεῖναι. καὶ μὴν ἅπασι μὲν ἀνθρώποις τοῦ παντὸς ἄξιον σπουδάζειν ὑπὲρ τῆς ὁμονοίας· ὅσῳ δὲ ὑμῖν μάλιστα τῶν ἄλλων, καὶ πολλοῦ λόγου δεῖξαι, οἱ μὲν ἀρχαῖον ἐστὲ, Δωριεῖς ἐκ Πελοποννήσου, μόνοι δὲ εἰς τοῦτον τὸν χρόνον Ἕλληνες ἀφ' παντὸς, Ἡρακλείδας δὲ καὶ Ἀσκληπιάδας ἀρχηγέτας καὶ βασιλεῦσι κέχρησθε. πρὸς δὲ τούτοις ἡ πόλις ὑμῶν κάλλιστα τῶν Ἑλληνίδων ἀφ' πάσης τῆς κατασκευῆς. καίτοι δεινὸν τοὺς μὲν σωμάτων τοὺς καλῶν, καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις πλέον τοῦ προσήκοντος εἰ), ὑμᾶς δὲ τοὺς ὑμετέρων αὐτῶν καλῶν

suſceptiones, deorum cultus, ſupplicationes, chori, animi delectationes, conciones, & concilia, quae deorum antiquiſſima cogit Themis: per quam pauperes vitae commoditatem, divites bonorum fructum, ſenes curam ſenectutis, juvenes diſciplinam vitae conſequuntur; ac denique, quod dicitur, omnia fiunt communia, ſicut hoc, a quo conſervamur, Solis lumen. Eſt vero rationi valde diſſentaneum, cum eos maxime laudemus magiſtratus, qui plurimum nos recreent, vel ſpectaculis excogitandis, vel pecunia diſtribuenda, vel urbe exornanda; ſi tanta bona ſponte fugiamus, quaſi non noſmet ipſi, ſed alios laederemus. Debetis itaque non ſecus, ac ſi pictor aliquis utriuſque vobis imaginem propoſuiſſet, aut etiam poeta quis deſcripſiſſet, alteram eſſe decoram, concinnam, boni coloris, gratioſam, ſecum per omnia conſentientem, e coelo re vera ad homines delatam: alteram viſu maxime formidabilem, capite ſupino, labris lividis, oculis diſtortis, inflatam, recentibus perfuſam ſemper lacrymis, manibus rapacibus, gladio in pectus inclinato, exilibus & obliquis pedibus, undique circumpoſita, velut reti, caligine tenebroſa, per quam pleraque in ſepulcris, non in templis viſantur. Debetis igitur harum alterutram viciſſim aſpicientes, & otioſe, utrius praeſtet commercium, explorantes, ita demum optionem inſtituere. Quid quod cum omnes diligentiſſime debent concordiae ſtudere, tum vos omnium maxime, qui a Doribus ex Peloponneſo oriundi, ſolique hactenus ſinceri fuiſtis Graeci, & Heraclidas atque Aſclepiadas originum autores ac reges habuiſtis? Accedit, quod urbs veſtra cunctarum eſt Graecarum toto apparatu pulcerrima. Cum autem pulcrorum corporum etiam alieni curam gerant, indignum ſit, ſi vos ornamentis veſtris

1 Deeſt ἃ poſt βουλυτήρια. *Cant.*

non

μὴ φείδεσθε. ἐνθυμήθητε δὲ ὅσην φιλοτιμίαν ὑμῖν ἔχει τὰ ὑπὸ τῶν ποιητῶν εἰς ὑμᾶς εἰρημένα· ὧν ἐγὼ τὰς ἄλλας ὑπερβὰς, τὸ Ομήρου μόνης μαρτυρίας μνησθήσομαι. ἔχει δὲ οὕτω πως; [1] Οἱ Ρόδον ἀμφινέμοντο διάτειχα κοσμηθέντες, Λίνδον, Ιηλυσόν τε, καὶ ἀργινόεντα Κάμειρον. δάκνομαι μὲν ἔγωγ' ἤδη πρὸς τὸ [2] ῥῆμα, σκοπῶν ὡς ἀναξίως αὐτῷ διακείμεθα, οὐδενὶ κόσμῳ τανῦν ἀγόμενοι. τὰ δὲ λοιπὰ, ποῖ' ἄττα τῆς μαρτυρίας; Τριχθὰ δὲ ὤκηθεν κτίσ' φυλάδην ἠδὲ φίλητεν, Εκ Διὸς ὅς τε θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισιν ἀνάσσει. ἐνθυμεῖσθ' ὅτι πάντα σχεδὸν εὐφημήσας εἰς τοὺς Ελληνας ὁ ποιητὴς, τὰ μέγιστα τοῦ πάντων ὑμῖν ἀνέθηκε. πότερον οὖν χαιρόντες καὶ τεθαρρηκότες, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς μισοῦντες, μᾶλλον ἂν εἰς θεοφιλεῖς ἡγεῖσθε, καὶ τὰ τοῦδε τοῦ ποιητοῦ βεβαιοῦν, ἢ δι' εὐνομίας καὶ ὁμονοίας ἄγοντες τὴν πόλιν; εἶεν. θεοφιλεῖς δὲ ὄντες, πότερον χαιρόντας καὶ παρόπλους, καὶ καθάρας ἐχθρῶν συζῆν μᾶλλον ἂν οἴεσθε, ἢ τὸ νόμιμον, ὡς αἱ τοῦ σωφρόνων εὐχαὶ, φέρειν; τιμᾶν μὲ τοὺς θεοὺς, γνωρίζειν δὲ ἀλλήλους, εὐθενεῖν δὲ τοῖς ἅπασιν; ὑκῶν ἐπειδὴ δι' ἀμφοτέρων, ἡ μὲν [398] χαῖσις ὑμῶν ἀλλότριον καὶ θεοῖς ἐχθρὸν, ἡ δὲ ὁμόνοια μόνον σωτήριον τῇ πόλει φαίνεται· προσήκει δήπουθεν ὥσπερ ἐν χρημάτων λογισμῷ τὸ συμβαῖνον δέχεσθαι. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο εὔλογον, τοὺς μὲν προγόνους ὑμῶν τειχῶν πρότερον μεμεεισμένους, συνελθεῖν εἰς ταυτὸ ὑπὲρ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμονοίας καὶ πίστεως, καὶ μίαν ἐξ ἁπασῶν πόλιν οἰκῆσαι· ὑμᾶς δὲ ἐκ μιᾶς πόλεως πολλὰς ἀποφῆναι τοῦ διαρπάσαι. ὑπερβολὴ δ' ἂν γένοιτο, εἰ τειχῶν μὲν οἰκοῦντες, ἓν καὶ ταυτὸ φρονοῦντες ἐφαίνεσθε, ὁμοῦ δ' ὄντες ἀλλήλοις πολεμήσετε. οὐκ αἰσχύνεσθε τὸν Ηλιον, ὃς τοῖς μὲν ἄλλοις θαλάττης ὀφθεὶς τὰ γιγνόμενον, ὑμῶν δὲ καὶ ἀρχηγέτης; οὐκ ἔκαστος ὑμῶν τοῦ παροῦσαν ἡμέραν ἡγήσεται ταύτην πρότερον εἶναι τῇ νήσῳ τῆς γενέσεως, ὅτ' ἐκ τῆς θαλάττης ἀνῆκεν δῶρον τοῦ θεοῦ; οὐχ ὅπως μὴ τοῦ

non parcatis. Quin etiam hoc animadvertite, quanto vobis honori ſint ea, quae de vobis poetae cecinerunt; quorum aliis relictis, ſolius proferam Homeri teſtimonium. Quale autem hoc eſt? *Qui Rhodon incoluere, tria in loca rite tributi, Lindum, Jelyſſum, & candentis tecta Camiri.* Ac me jam mordet hoc verbum, qui vos eo videam indigne vos gerere, cum nullo nunc utamini ritu. Caeterum quid ſequitur in teſtimonio? *Tres habitant urbes, atque illos Juppiter ipſe, Qui divorum hominumque in terris regnat, amavit.* Videte, quomodo Poeta, cum omnes fere laudes Graecis tribuiſſet, vobis maximas reſervaverit. An igitur per ſeditionem, tumultus, odiumque mutuum magis vos diis charos fore putetis, ac Poetae dicta confirmaturos, quam ſi aequitate Rempublicam & concordia adminiſtraveritis? An etiam, cum diis chari ſitis, ſeditionibus ac tumultibus utendum, & in hoſtium execratione vivendum potius credatis, quam ut ea, quae ſapientes optant, agatis; & cum deos colatis, tum inter vos in gratiam redeatis, nec non omni foelicitate fruamini? Quocirca cum utroque modo fiat, ut ſeditio ſit a vobis aliena, & diis inimica, ſola vero concordia ſit urbi ſalutaris; debetis nimirum, velut in pecunia ſupputanda, quod ad vos redit, accipere. Jam nec illud eſt rationi conſentaneum, cum veſtri majores, trifariam prius diſtributi, in unum convenerint locum prae mutua concordia & fide, atque unam ex omnibus incoluerint urbem; vos ex una multas urbes per diſcordiam efficere. Magis etiam mirandum foret, ſi trifariam diſtributi, concordibus fuiſtis animis; ſimul habitantes, pugnaretis. Non vos pudet Solis, qui cum aliorum facta perſpiciat, veſtri quoque generis eſt autor? Non veſtrum quiſque praeſentem diem primum eſſe illum putabit, quo inſula, donum Dei, ex mari emerſit? Non, cum Dei ſortem

1 Iliad. β'. 2 Κοσμηθέντες. *Cant.*

 laedit,

ἱερσύλων φαυλότερος φανεῖται λυμαινόμενος τῷ πλήρᾳ τῶ θεῶ, φέρητε; ὑ. τὰς χεῖρας ἄρας ἄνω σὺν αἰδοῖ καὶ δέει συγγιώμην αἰτήσαι τῶν μέχρι τοῦδε ἡμαρτημένων τοὺς θεούς, ἀλλ' ὥσπερ οἱ σκοτομήνῃ φθείραντε τ' ἱερὰν τῆ ἡλίᾳ πόλιν λυμαινόμενοι; ἢ νομίζετε τοὺς σὺν Ὀδυσσεῖ Κεφαλλῆνας ὕτως ἐναγεῖς εἰ) ὧ θεῶ δόξειν ὡς ὑμᾶς, εἰ ἀφανίσειστε αὐτῶν 399
τ' πόλιν; ἢ μὴν εἰ καὶ τοῦτο δεῖ προσθεῖναι, κἀκεῖνοι μέχρι μὲ τ' ἀρίστης γνώμης ἠκροῶντο καὶ ὠμονόουν, ἀπείχοντο τ' βοῶν, καὶ ἐσώζοντο. ἐπεὶ δὲ διέστησ, ἀπώλοντο πλὴν ἑνὸς τοῦ τὰ βέλτιστα συμβουλεύοντος. ἀποβλέψατε δὴ καὶ πρὸς τοὺς τρίποδας τοὺς ἐν Διονύσου τυτθοί, πάντως δὲ χαίρετε αὐτοὺς προσορῶντες. ἆρ' οὖν ποτ' ἂν ὦσι ξαθῆναι δοκοῦσιν ὑμῖν, τ' χορῶν ἐν ἀϊδοῖς μαχομένων; ἢ τοῦτό γε εὔδηλον, ὅτι κἂν εἰ μὴ τὰκόλουθα μηδ' ἄλλῳ ἄλλό τι, ταὐτὰ δὲ ῥήματα μὴ χτ' ζαυτὸν ἅπαντες ᾖδον, φεύγειν λοιπὸν ἦν ἀϊδοῖς; καὶ μὴν ὑδεὶς χορὸς ἀσύμφωνος, ὕτως ἄωρον θέαμα, ὡς ὁ Ῥοδίων δῆμος, μὴ ζαυτὸν φθεγγόμενος. ἦεν. οἱ δὲ τοὺς λῃστὰς ἐκεῖνοι καταδιώξαντες, καὶ τὰ νεώρια κοσμήσαντες τοῖς ἐμβόλοις, καὶ ταῖς μεγάλαις ἐκείναις τριήρεσιν, ἃς ἡμεῖς εἴδομεν πρὸ τοῦ σεισμοῦ, πρὸς θεῶν εἰ μὴ Τυρρηνοῖς, μηδὲ τοῖς πλοίοις τοῖς λῃστρικοῖς, ἀλλ' ἀϊδοῖς χτ' ναῦν ἐμάχοντο, ἆρ' ἄν ποτε τ' θαλάττης 400
ἦρξαν, ἢ τοὺς κόσμους τούτους εἰσήγαγον εἰς τ' πόλιν, ἢ φιλοτιμεῖαζ τοῖς ἐξ αὐτῶν ὅπη τοῖς ἔργοις τούτοις κατέλιπον; ἀλλ' οἶμαι πρὸ τ' σωτηρίας ἂν αἰδοῖς πρότερον ἐγένετο. εἶτα ἐν νηῒ μὲ ζάσις ὑχὶ σωτήριον, ἐν δὲ πόλῃ καὶ ζαύτῃ πολιῤῥύτῳ φθείρειν ἀλλήλους συνεζευγμένους, σῶφρον, ἢ τοὺ Λεσβίων καὶ Μιτυληναίων κακὰ μιμεῖαζ. Ῥοδίους ὄντας; ἀλλὰ πολλῷ βέλτιον ἦν ἐκείνους τ' ὑμετέρας εὐνομίας ὑπομνήσαντας ὁρᾶζ, ἢ τ' ἐκείνων δυσχέρειαν ὑμᾶς ἐπανορθωμένους μιμητὰς γενέζ. καί τοι πρέποντα μὲν ἂν τις ἔχοι καὶ πρὸς ἐκείνους εἰπεῖν καὶ ἰκνούμενα· ἄνδρες Λέσβιοι ποῖ προήχθητε; οἱ φατὲ μὲν τ' νῆσον ἅπασαν ὑμῖν εἰ) μουσικὴν,

laedit, ne ſacrilegis fiat ſceleſtior, cavebit? Non manibus cum pudore ac tremore ſublatis, veniam eorum, quae deliquit hactenus, petet a diis potius, quam velut in tenebris, ſacram Soli perdentes urbem, peribitis? Aut exiſtimatis Ulyſſis Cephallenes tam ſacros Deo viſum iri, quam vos, ſi ejus urbem deſtruxeritis? Quinimo ſi hoc etiam eſt adjiciendum, illi quoque, donec optimo parebant conſilio, & concordes erant, a bubus abſtinebant, ac ſervabantur. Ac poſtquam diſſidere coeperunt, uno excepto, qui conſilium dederat optimum, perierunt. Sed ad Bacchi quoque tripodes iſtos reſpicite, quandoquidem eos aſpicitis libenter. Utrum hi ergo pugnantibus inter ſe choris unquam collocati fuiſſe videntur? An hoc eſt manifeſtum, ſi vel eadem, non contraria, nec diverſa verba, non eodem ceciniſſent omnes modo, porro fugere debuiſſe? Atqui nullus diſcors chorus tam injucundum praebet ſpectaculum, quam Rhodii non idem ſentientes. Jam qui latrones perſecuti ſunt, & roſtris, ac magnis illis triremibus, quas ante terrae motum vidimus, exornarunt navalia, ſi non cum Tyrrhenis, nec cum latronibus, ſed ſecum ipſi per ſingulas naves pugnaſſent, an unquam maris obtinuiſſent imperium, aut haec in urbem attuliſſent ornamenta, aut poſteris ſuis de his gloriandi facultatem reliquiſſent? Imo de ſalute prius, ut arbitror, ſolliciti fuiſſent. Ergo nocebit in navi ſeditio; in urbe, eaque circumflua, cum ſe mutuo cives perdent, & Lesbiorum ac Mitylenaeorum vitia Rhodii imitabuntur, ſapientes erunt? Atqui praeſtabat illos veſtrae ſtudioſos eſſe concordiae, quam vos illorum infoelicitatem ſequi ſuſtinere. Quid quod ad illos quoque decore poſſimus & congruenter ſic dicere; Quo deveniſtis, Lesbii? Qui, cum inſulam totam dicatis eſſe muſicam,

1 A chorago, qui praemium victor dedicabat. *Cant.*

id-

καὶ τούτων ἢ Ορφέως κεφαλίῳ αἰπᾶσθε, αὐτοὶ δ' οὐκ αἰσχύνεσθε ὕπας ἀμούσους ἀγακείμενοι; καὶ κιθαρῳδοῖς μέν ποτε τοὺς Ελληνας ἐνικᾶτε, τῷ δὲ ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν μὴ δυνάσθαι βουλεύσασθαι, κινδυνεύετε ἡττᾶσθαι καὶ πάντων ἀνθρώπων; καὶ πρότερον μέ, πρὸ ὑμῶν ἑτέρους [1] βαδίζοντες ἔπαυον τὰς στάσεις, νῦν δὲ ὑπ' ὑμῖν αὐτοῖς ὑμᾶς αὐτοὺς γνῶναι δύνασθε;
401 ταῦτ' ἔμοιγε δοκεῖ τις ἂν ὀρθῶς καὶ ὑπὲρ αὐτῶν εἰπεῖν νοθευτῶν. ὦ μὴν, ἀλλ' ἐκείνοις μὲ ὡς ἔοικεν, ἐκ παλαιοῦ τὸ ἄλογον τοῦτο τῆς δυσνοίας συνέπαρθεν, καὶ πολλάκις ἠλέγχθησαν οὐκ ὡς δεῖ ἀγακείμενοι· ἡμῖν δὲ ὑδαμόθεν προσῆκε τὸ νόσημα, ὃς ἡμεῖς, καὶ ὅτε ἦμεν πρὸ ὑμῖν, τότε ἐωρῶμεν κἀν ταῖς ἐκκλησίαις, οὐ μόνον μιᾷ φωνῇ χρώμενοι, ἀλλ' εἰ οἷόν τ' εἰπεῖν, καὶ ἑνὶ ῥήματι ὡς τοπολὺ (ὀρθῶς γάρ, ὦ στέφανοι, καὶ τοιαῦθ' ὑμῖν ἤρκει, καὶ τὸ νόμιμα τοῦ δημηγορεῖντος ἀνειπεῖν σιώπα, χαίνουσι δὲ ἦν ὁρῶντα) καὶ ἀντὶ τῆς χειροτονίας τῷ νεύματι τῆς κεφαλῆς χρωμένους. ὥστε μόνους ἄν τις ὑμᾶς ἔφη δι' αἰῶνος ἄγειν [2] ἐκεχειρίαν· ὧν οὐκ ἄξια πυνθάνομαι τὰ νῦν, οὐδὲ μικρόν τι καὶ ἄγνωστον τοῦ ῥυθμοῦ προσλάπτοντα. λυπεῖ δέ μοι καὶ κεῖνο, εἰ τοῖς μὲ ἐκ γενετῆς ὀνόμασιν οὕτω σφόδρα ἑλληνίζοντες ἐφαίνεσθε, ὡς οὐδὲν ἦν εὑρεῖν ὡς ἔπος εἰπεῖν πρὸ ὑμῖν ὄνομα, ὅτι μὴ Δώριον, ἀπὸ τῶν ἡμετέρων ξένων ἀρξαμένων· ἐν δὲ τῇ πολιτείᾳ τὴν πάτριον ἁρμονίαν καὶ τὴν ὡς ἀληθῶς Δωρικὴν μιθέντες, κακῶν ξενικῶν καὶ πᾶσι μᾶλλον ἢ ὑμῖν προσηκόντων κληρονομήσετε. μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες καλοί τε καὶ ἀγαθοί, ἀλλ' ἐνθυμηθέντες τὸ
402 πάλαι τοῦτο ἀδόμενον, ὅτι τῶν μὴ ἡμαρτημένων ἔνθεν καὶ ἔνθεν οὐκ ἐς' ἀνελεῖν οὐδέν, ἀλλ' ἔχει πέρας οἷς ὁ χαλεπὸς ἤνεγκεν, ἀκέσασθε δὲ τῶν ἀγαθῶν φρένες, ὡς [3] ὁ τῶν Ροδίων φησὶν ἐπαινέτης· καὶ ὃ μὲ ἐξ ἀρχῆς ἀναμαρτήτως φωνᾶν, θεῶν, καὶ τῶν ὅπῃ γῆς ὑδ' εἰς ἕνα ἡμῶν ἀφικνούμενον· ὃ δὲ τοῖς εὖ λέγουσιν ἐθελῆσαι πειθήναρχον πρέπον ὑμῖν, καὶ τῷ θεῷ μάλιστ' ἂν ὅτῳ χαρίζεσθαι νομίσαιτες, [4] ἢ τὸ ῥῆμα τοῦτο ὁ ποιητὴς καθιέρωκεν ὄντι θαλαττίῳ, ὅσπερ θεοῖς ὁπιπείθῃ· καὶ πρὸς τούτοις

idque Orphei capiti acceptum feratis, ipsi vos tam absurde geritis? Cumque citharoedis olim Graecos viceritis, nunc ab omnibus propemodum hominibus, quoniam vobis ipsi consilium dare nescitis, superamini? Et a quibus olim alio profecti seditiones quidam compescebant, nunc ne vos ipsos quidem potestis agnoscere? Atque haec quidem recte videntur de illis dici posse. Veruntamen illis, ut videtur, hoc infortunium fato quodam jampridem debetur, ac saepius praeter decorum se gerere deprehensi sunt: vos vero nequaquam decet iste morbus, quos etiam nos, cum vobiscum eramus, in concionibus non una tantum lingua, sed & voce plerunque, si dicere licet, eadem uti videbamus (nam recte, Coronae, ac similia, vel etiam nomen concionantis elatum vobis sufficiebat) & loco manus extendendae capitis usurpare nutum. Itaque solos aliquis vos perpetuis uti induciis dixisset: a quibus aliena sunt ea, quae nunc audio, nec parvo vel obscuro harmoniam intervallo excesserunt. Hoc etiam molestum mihi accidit, quod, cum vocabulis avitis tam studiose utamini, ut nulla fere queat inter vos, nisi Dorica, vox inveniri, sumpto ab hostibus vestris initio, in Republica patriam & vere Doricam omittentes harmoniam, externa vobis, ac nullis minus quam vobis, convenientia mala ascisciti. Nequaquam, viri optimi; verum antiquum hoc dictum vobiscum reputantes, cum delicta utrinque tolli non posse, quin eum, quem sortita sunt, exitum habeant, tum sanabilem esse bonorum mentem, quemadmodum Rhodiorum canit laudator; & cum peccati prorsus immunem esse, diis, non homini cuiquam, convenire; tum bonis consiliis obtemperationem vos decere, ac deo marino, cui dictum illud Poeta consecravit, ita vos gratissimum facturos cre-

1 Ut Terpander Spartam. *Cant.* 2 Induciis, quae a manibus continendis Graece dicuntur, ut suffragationes ab extendendis. *Cant.* 3 Iliad. ν'. *Cant.* 4 Lege ᾧ pro ἧ. *Cant.*

λυσιτελέστερον μὲν τῇ εἰ δουλεύειν ἢ κακῶν ἐφόδιον τὴν ἐλευθερίαν ἔχειν, ὅμως δ' τῇ εἰ δέομεν καὶ τοῦτο φερόντες· μέγιστον δὲ πάντων ἱερὰ καὶ τάφους αἰσχυνθέντες, καὶ ὃ τῆς Ῥόδου μέχει τοῦτο ζηλωτὸν ὄνομα, παύσασθε τῷ σεισμῷ τούτῳ, ὃς ὑμῖν πανταχῇ συμπεφόρηται· καὶ μὴ δευτέρων ἀρετιωτέρων δεῖσθε, ἀλλὰ γένεσθε ὧν ὑμῶν αὐτῶν, ἵν' ἡμεῖς τὰ ἐφ' ὑμῖν ὡς ἑταίροις ἀγαθοῖς φιλοπμώμεθα, καὶ ὑμεῖς ἐφ' ἡμῖν ὡς οἵοις πείθειν ὅτου χρεὼς αἰεί.

dentes, & ut ſervire praeſtet, quam libertate abuti, tamen hoc quoque privari vos poſſe: maxime vero ſacra, ſepulcraque, & beatum hactenus Rhodi nomen reveriti, finem huic imponite motui, qui vos ubique circundat; neque ſecunda miſeriora requirite, ſed apud vos eſte; ut & nos de vobis, tanquam bonis ſodalibus, gloriemur, & vos de nobis, quaſi qui, quod opus ſit, ſuadere poſſimus, vos jactetis.

TOMI PRIMI FINIS.

MVSEVM BRITAN NICVM

Dyseris Thessala Mater Antiochi p. 75. quod alias hostra quadray. Conf. p. 515.

Duo tantum erant Heroon templo Asclepii Pergameni 297, 298.
Hernia ἐπιπλική = ἐπιπλοοκήλη 316.

N.B. Dicitur passim Asclepius ut et Isaei κεφέρεος ἀνάστασις, quod Interpres reddit ubique mortuos resuscitasse, sed reddi debuit propè mortuos vel extrema agentes; ita enim κεφέρεος de tempore habet Aristides p. 300. et alibi sæpissimè de alijs. Vid. p. 362.

Versus aliquot ex suis profert Rutter p. 310.

Medicorum Smyrnæ, Pergami, &c. meminit Heracleonis p. 295. Theodoti 298, Satyri 311. Porphyrionis 319.

Ἐν πάντι εἶναι sæpe Nostro est in extremis esse. Vid. p. 312 et pass. 31

Ἀπὸ Σμύρνης ad Cyzicum stadia 1180. p. 350.

Ἐπιδεδήκει, ἐν παρεδρίοις πέντε ἔτεσι τὸ ἔτος. 352.

πρόσθιτα testium ante diem. 354.

Τεταγμένην τάξιν p. 96. μεταγράψαι ἀρέτην p. 107 i.e. restituere.

Συντελεῖς socii 141.

Oratio de Comœdijs quo potius de Ludicris debuit, quæ in Smyrnensium forte Valgu intendebatur, qui convitijs probrosissimis Christianos conspuere abantur more Gescenninæ cujusdam ibi licentiæ in Deorum festis proscindat. p. præcipuè pagg. 508, 509, 510.

Τῶν κατ' ἐνιαυτὸν ἐπισκόπων sc. ἡμερῶν. p. 538.

Δίκαι κοιναὶ extra Urbem Rhodii ἐδίκαζον, more apud alios antiquissimo Proverbium erat vetus, omnes ingentes ἄρξειν debere μυθάν- Vid. Lib. Jobi. VI. τας. Hinc egregia lux Job. II. 13. VI. 3. Dores Rhodii erant et genere et linguâ, purissimi. 539. 550. 563, 564, 568, 571.

Διαλλάττειν apud Nostrum est sæpe differre sensu mimy sbvio. ut πολὺ μᾶλλον διαλλάττει. Alibi vero est reconciliare, ut vulgò.